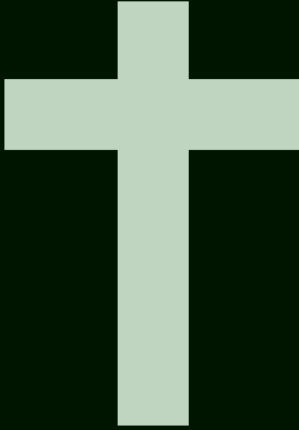

Luda yã takada kãn
Bokobaru yão

The New Testament and portions of the Old Testament in the
Bokobaru language of Nigeria

Luda yá takada kǒn Bokobaru yáo

The New Testament and portions of the Old Testament in the Bokobaru language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5

Contents

NAANA	1
BONA	49
NARONA	74
DOKAGBESISINA	86
YOSUA	89
YAGJGRINO	102
RUTU	114
1 SAMUELI	117
2 SAMUELI	147
1 KINANO	175
2 KINANO	204
EZERA	233
NEEMAYA	240
ESITA	249
AYUBA	257
SAAMUNO	274
YAASINO	411
LAASUUDEE	454
DANIELI	466
YUNUSA	481
ZAKARI	484
MALAKI	491
MATIU	494
MAAKU	531
LUKU	554
YOHANA	594
ZIRINO	621
ROMUDEENO	655
1 KORINTIDEENO	671
2 KORINTIDEENO	685
GALATIANO	695
EFESUDEENO	700
FILIPIDEENO	705
KOLOSEDEENO	709
1 TESALONIKADEENO	713
2 TESALONIKADEENO	716
1 TIMOTI	718
2 TIMOTI	723
TITU	726
FILIMO	728
EBERUNO	729
YEMISI	741
1 PITA	745

2 PITA	750
1 YOHANA	753
2 YOHANA	757
3 YOHANA	758
YUDA	759
ZIA YĀ	761

NAANA Musa takada káaku

Adamu 1:1-5:32

Nuu 6:1-11:32

Ibrai 12:1-20:18

Isaaku 21:1-26:35

Yakubu 27:1-36:43

Yusufu 37:1-50:26

Anduna naana

¹ À káaku Luda musu kɔn tɔɔtɛo kɛ. ² Guu da pámɛ à kɛkɛnaro, gusiaa bé à da ísiaala, ben Luda Ninii e yàa paa í pila. ³ Ben Luda bè: Guu pu! Ben guu pù. ⁴ À è gupuraa pì maa, ben à gupuraa kɛkɛsa kɔn gusiaao. ⁵ À tɔ kpà gupuraane fáantɛ, gusiaa sɔ gwáavĩ. Guu sɔ guu dɔ, à gurɔ káakun gwe.

⁶ Ben Luda bè: Bàtuma gɔ kú íno dagura lɛ à í pino kɛkɛsa. ⁷ Ben à bàtuma kɛ lɛ, à í kɛ kú bàtuma gĩzĩ kɛkɛsa kɔn í kɛ kú à musuo. ⁸ Ben à tɔ kpà bàtuma pine ludambɛ. Guu sɔ guu dɔ, à gurɔ plaadeen gwe.

⁹ Ben Luda bè: Í kɛ kú gĩzĩ kakɛsa gu dɔnkɔn, gukori bɔ. Ben à kɛ lɛ. ¹⁰ À tɔ kpà gukori pine tɔɔtɛ, ben à tɔ kpà í kɛ kàkɛsaane ísiaa. Ben à è à kɛ maa. ¹¹ Ben Luda bè: Lánɔ bɔɛ tɔɔtɛ kɔn sɛ wéedeeno kɔn lí nédeeno, baade kɔn a boriio. Ben à kɛ lɛ, ¹² lánɔ bɔɛ tɔɔtɛ kɔn sɛ wéedeeno kɔn lí nédeeno, baade kɔn a boriio. Ben Luda è à kɛ maa. ¹³ Guu sɔ guu dɔ, à gurɔ aagɔdeen gwe.

¹⁴ Ben Luda bè: Pɔ gupurino gɔ kú musu aɔgɔ fáantɛ kɛkɛsa kɔn gwáavĩ, aɔgɔ wɛ sɛedano kɔn gurɔɔno kɔn wɛno ɔɔaɔne. ¹⁵ Aɔgɔ de pɔ gupurino ũ musu lɛ wàgɔ anduna puu. Ben à kɛ lɛ. ¹⁶ À pɔ gupuri isino kɛ mɛn plaa, à kɛ gbáaa ègɔ kí blee fáantɛ, à kɛ buse ègɔ kí blee gwáavĩ. À sɔsɔeno kɛ dɔ. ¹⁷ À n pɛpɛ musu lɛ aɔgɔ anduna puu ¹⁸ aɔgɔ kí blee fáantɛ kɔn gwáavĩ, aɔgɔ gupura kɛkɛsa kɔn gusiaao. Ben à è à kɛ maa. ¹⁹ Guu sɔ guu dɔ, à gurɔ siigɔdeen gwe.

²⁰ Ben Luda bè: Pɔ wɛndideeno í pa yélele, báano dagula musu aɔgɔ víaa bàtuma. ²¹ Ben à pɔ wɛndidee kɛ aɛè lili o í guuno kɛ kɔn kpɔ gbɛntɛno píngi, baade kɔn a boriio. À báano kɛ píngi dɔ, baade kɔn a boriio. Ben à è à kɛ maa. ²² À aubarika dàngu à bè, aɔgɔ né ii aɔgɔ kɔ, kpɔno ísiaa pa, báano kɔ tɔɔtɛ. ²³ Guu sɔ guu dɔ, à gurɔ sɔɔrodeen gwe.

²⁴ Ben Luda bè: Pɔ wɛndideeno bɔɛ tɔɔtɛa, pɔkádeeno kɔn pɔtaa'onkuseano kɔn nɔbɔsɛteno, baade kɔn a boriio. Ben à kɛ lɛ. ²⁵ Luda nɔbɔsɛteno kɛ baade kɔn a boriio. À pɔkádeeno kɛ baade kɔn a boriio. À pɔtaa'onkuseano kɛ baade kɔn a boriio. Ben à è à kɛ maa.

²⁶ Ben Luda bè: Wà gbɛntee kɛ wa taka ũ, aɔgɔ de wa bà, aɔgɔ kí blee kpɔnoa kɔn báano kɔn pɔkádeeno kɔn nɔbɔsɛteno kɔn pɔtaa'onkuseano píngi. ²⁷ Ben Luda gbɛntee kɛ a zĩnda taka ũ. À zĩnda takan à n kɛ à ũ. À n kɛ gɔgbɛ kɔn nɔgbɛo. ²⁸ À aubarika dàngu à bène: Àgɔ né ii àgɔ kɔ à anduna pa àgɔ gbáaa bleea. Àgɔ kí blee kpɔnoa kɔn báano kɔn pɔ wɛndidee kɛ aɛè táa o tɔɔteano píngi. ²⁹ Ben Luda bè: Ma pɔ wéedee kɛ kú tɔɔteano kpàawa a pɔblee ũ píngi kɔn lí nédeeno píngi. ³⁰ Ma sɛno kɔn lánɔ kpà pɔ wɛndideenoa píngi n pɔblee ũ,

nòbòno kòn bāano kòn pótáa'onkuseano píngi. Ben à kè le. ³¹ Luda pò kè à kèno è píngi, à kè maa wásawasa. Guu sì guu dò, à gurò swεεdodeen gwe.

2

¹ Len Luda musu kòn tóteo kè le kòn n póno píngi. ² Ai à gurò swεεplaadee zī gō ká, à zīi kè èe kee pì yáa. À gurò swεεplaadee pìn à kámma bò kòn zīi kè à kèno píngi. ³ Ben à aubarika dà gurò swεεplaadee pìn à diè a pò ù, kè zī been à kámma bò kòn zīi kè à kèno píngi yānzi.

Edeni swadako

⁴ Musu kòn tóteo naana yān yè. Gurò kè Dii Luda tóte kòn musuo kè, ⁵ bura pókée e bɔe tótea kòro, baa sè, zaake Dii Ludaa e tó lou màro, bensò gbēkee kuu à tóte zīi kero. ⁶ Sukaa bé è kpá andunala, ben è mɔdo pisi tótea píngi.

⁷ Dii Luda gōgbē í kasa kòn búsutio, ben à ía wëndidee vù à yīn, ben gōgbē pì gō gbē bēe ù. ⁸ Dii Luda swadako diè ofántɛbɔe kpa kè wè be Edeni, ben à gōgbē kè à kè pì dà gwe. ⁹ Dii Luda tò lí bori píngi bɔe tótea. Lí pínɔ maa, bensò n be blena nna. Lí wëndidee kú dako pì gura. Lí kè è dōna maa kòn à zaaao íñe kú gwe dɔ.

¹⁰ Swaa kú Edeni ègō mɔdo pisi dako pìla. Bona gwe à ɔne kè siigō. ¹¹ À káaku tón Pisō, àmbe à liga Avila búsuzi píngi. Vura kú búsú pì guu, ¹² vura pì maa. Gbè bēedeeno kú gwe dɔ. ¹³ Swaa pì ɔne plaade tón Gīō, à liga Kusu búsuzi píngi. ¹⁴ À ɔne aagōde tón Tigiri, à dōro tà Asiria búsú ofántɛbɔe kpa. Swaa pì ɔne siigōde tón Yuflati.

¹⁵ Dii Luda gōgbē pì diè Edeni dako pì guu le àgō à zīi ke àgō gwaa. ¹⁶ Ben à yá diene à bè: Né fō n dako pì lí píngi beε ble, ¹⁷ mɔde nton lí kè è dōna maa kòn à zaaao íñe beε blero. Tó n blè, n game.

¹⁸ Dii Luda bè: Gōgbē kuuna adoo maaro. Mé dɔnlɛri keɛe à gbēndoo ù. ¹⁹ Ben Dii Luda búsú kò à nòbòno kèo píngi kòn bāano píngi, ben à mònyo gōgbē pì kiia le à e dian eé tó kpáñne nà. Tó kè gōgbē pì kpá pò wëndidee pínɔne píngi gō n tó ù. ²⁰ Gōgbē pì tó kpá pókadeenoé píngi kòn bāano kòn nòbòsētano píngi, mɔde èe dɔnlɛri è n té a gbēndoo úro. ²¹ Ben Dii Luda í sɔi dà gōgbē pìla. Kè èe ù oo, ben à à gbàntɛwa mèn doo bò, ben à à mèbaasi tàta a gbèn. ²² Ben à gōgbē gbàntɛwa kè à bò pì lie nɔgbē ù, ben à gāao à kiia. ²³ Ben gōgbē pì bè:

Kèki wá bò ma wá guume,
à mè sō bò ma mè guume.

Weé à sísi nɔgbē,

kè Luda à bò gōgbē guu yānzi.

²⁴ Beee yānzin gōgbē è a de kòn a dao tó, ašè nakōa kòn a našo wà gō mè doo ù. ²⁵ Gōgbē kòn a našo kú búu n plaa n píngi, wí sō è n kúro.

3

Gbēntee kékšana kòn Ludao

¹ Mlè bé à mɔnafiki ví de pò kè Dii Ludaa kèno la píngi, ben à nɔgbē là à bè: Luda bè àton dako pì lí ke beε blenloo? ² Ben nɔgbē wè mlè pìla à bè: Wé fō wà dako pì líbeε ble, ³ mɔde lí kè kú dako pì gura súusu, Luda bè wàton à beε blero wàton ɔ kea sero, le wàton garo yānzi. ⁴ Ben mlè bène: É ga sero! ⁵ Zaake Ludaa dō kè tó á blè, a wée é kè è gō lán a bà, égō à maa dō kòn à zaaao.

⁶ Kè nɔgbɛ è lí pì bɛɛ maa, bensɔ̀ à blena éǵɔ̀ nna eé tó gbɛ̀ wɛ́ɛ kɛ́, ben à à bɛɛ wò à blè. À kpà a zǎa sɔ̀, ben à blè. ⁷ Aɔ̀ plaa ní pínǵi wɛ́ɛ kɛ́, ben aɔ̀ dɔ̀ sa kè aɔ̀ kú búu. Ben aɔ̀ gooda lá nàbi wà nànzì.

⁸ Kè ǵɔgbɛ̀ kɔ̀n a naɔ̀ Dii Luda kíi mà èe táa oo dàko pì guu uusie, ben aɔ̀ ùtene dàko pì lán. ⁹ Ben Dii Luda lé zù ǵɔgbɛ̀zi à bè: Ní kú máme? ¹⁰ À wèàla à bè: Kè ma n kíi mà, ben vía ma kú kè má kú búu yǎnzi, ben ma ute. ¹¹ Ben Dii Luda à là à bè: Dé bé à ònne ní kú búuu? Lí kè ma ginne ò à bɛɛ ble, ní blèn yɔ̀? ¹² À wèàla à bè: Nɔgbɛ̀ kè ní kpàma àǵɔ̀ kúmao bé à lí pì bɛɛ kpàma má blè. ¹³ Ben Dii Luda nɔgbɛ̀ là à bè: Bóyǎnzi ní kè lezi? À wèàla à bè: Mlè bé à ma kɛkɛ, ben

má blè. ¹⁴ Ben Dii Luda bè mlène:
Kè ní kè le, néǵɔ̀ de láari pɔ̀ ù
pókádeeno kɔ̀n nòbɔ̀sɛ́teno té pínǵi,
n gbɛɛn néǵɔ̀ ǵáɛɛ,
bùsutin néǵɔ̀ blee ai n wèndi lén.

¹⁵ Mé íbete da mpi kɔ̀n nɔgbɛ̀o dagura,
n bori kɔ̀n à boriio dagura.

À borii é n mì wí,
né à gbátoge kenna.

¹⁶ Ben à bè nɔgbɛ̀ne:
Mé n nòsina wǎwǎa kaaranne,
néǵɔ̀ né ii wǎwǎao.
N zǎ nii éǵɔ̀ kúmmame,
eéǵɔ̀ gbǎa ví n musu.

¹⁷ Ben à bè ǵɔgbɛ̀ne:
Lán n n naɔ̀ yǎ mà nà,
lí kè ma ginne ò à bɛɛ blee ní blè,
tɔ̀tɔ̀te ǵɔ̀ láari pɔ̀ ù n yǎnzi,
ɔ̀si kɔ̀n ɔ̀siion néǵɔ̀ pɔ̀blee en
ai n wèndi lén.

¹⁸ Eé lèno kɔ̀n lá ùkádeeno bɔ̀enne,
gbasa ò bura póno ble.

¹⁹ Ísimmagaakpana guun né pɔ̀blee en
ai ò liara ò ǵɛ̀ bùsu guu,
zaake gwen ma n bɔ̀n.
Bùsutin n ù,
né liara ò ǵɔ̀ bùsuti pì ùme.

²⁰ Adamu tó kpà a naɔ̀ne Awau, zaake gbɛ̀ pínǵi dazime. ²¹ Dii Luda báa uta kè Adamune kɔ̀n à naɔ̀, ben à dàrne. ²² Ben à bè: Gbɛ̀ntee à maa kɔ̀n à zaaao dɔ̀ sa, à ǵɔ̀ lán wa bà. Wé ǵíne à lí wèndide bɛɛ wo à ble, le àtongɔ̀ kuu gurɔ̀ pínǵiro yǎnzi. ²³ Ben Dii Luda pèa à à bɔ̀ Eɛeni dàko pì guu. Ben Adamu ǵáa à tɔ̀tɔ̀te kè Luda à bòn zǐi kɛ. ²⁴ Kè Dii Luda pèa, ben à kerubuno kàe Eɛeni dàko ɔ̀fǎntɛ̀bɔ̀e kpa, le aǵɔ̀ lí wèndide zé dǎkpaa kɔ̀n fɛ́ɛdaa kè èe té kɛɛ èe lieliɛo.

4

Kaini kɔ̀n Abilaa

¹ Adamu a naɔ̀ Awau dɔ̀ nɔgbɛ̀ ù, ben à nò sɔ̀ à Kaini ì. Ben à bè: Ma ǵɔgbɛ̀ ì kɔ̀n Dii gbǎaao. ² Ben à à dàaro Abila ì dɔ̀. Abila kè sǎdǎri ù, Kaini sɔ̀ kè búbari ù. ³ Zíkea Kaini mò kɔ̀n a bura póno gbaa ù Diine. ⁴ Abila sɔ̀ mò kɔ̀n a sǎne

káaku m̀̀kpanao. Abila yá kà Diine, ben à à gbaa sì. ⁵ Kaini s̄́ yá e ká Diinero, ben èe à gba síro. Ben Kaini p̄́ f̄́e maamaa à uu yàk̄́t̄́e. ⁶ Ben Dii bè Kainine: B̄́yānzi n p̄́ f̄́ezi? À kè dia n uu yàk̄́t̄́e? ⁷ Tó n yá maa kè, mé n síroo? Tó née yá maa ke s̄́ro, durun naenne n kp̄́e. N nii e à de, séde n̄́ z̄́i blea.

⁸ Ben Kaini bè a d̄́aro Abilane: Wà gá s̄́n. Kè ā́ kà gwe, ben à f̄́e a d̄́arozì à à dè. ⁹ Dii Kaini là à bè: Mán n d̄́aro Abila kún? À wèlà à bè: Má d̄́ro. Ma d̄́aro d̄́akparin ma ús? ¹⁰ Ben Dii bè: B̄́o n̄́ kè? N d̄́aro aru e lé zuumazi zaa t̄́t̄́e. ¹¹ Tia sa néḡ́ l̄́ari p̄́ úme, néḡ́ z̄́a k̄́n t̄́t̄́e kè n d̄́aro aru m̀̀ n̄́ z̄́i. ¹² Tó n bú bà, t̄́t̄́e é àre k̄́n̄́ero. Néḡ́ s̄́ki kp̄́akpaa nḡ́ lik̄́saa z̄́o anduna guu. ¹³ Ben Kaini bè Diine: Íadamma beee gb̄́aa demala, mé f̄́ro. ¹⁴ Née p̄́ema t̄́t̄́e k̄́a gb̄́ame sa. Mé k̄́k̄́anyo sa. Ménḡ́ s̄́ki kp̄́akpaa maḡ́ lik̄́saa z̄́o anduna guu, gb̄́e kè kp̄́ak̄́mao é ma de. ¹⁵ Ben Dii bè: L̄́nlo! Tó gb̄́e n de, weé ḡ́e bonne ḡ́n sw̄́eplaame. Ben Dii w̄́z̄́a ke kè Kainia, le gb̄́e kè kp̄́ak̄́o tón à d̄́ero yānzi. ¹⁶ Ben Kaini dà z̄́n à kè Diia. À ḡ́a à v̄́e N̄́du b̄́sun Edeni of̄́ant̄́b̄́o kpa.

¹⁷ Kaini dàe k̄́n a nā́o, ben à nò sì à En̄́oku i. À gbera Kaini w̄́te k̄́a, ben à a né p̄́i t̄́ kp̄́a w̄́te pine. ¹⁸ En̄́oku Irada i, Irada Meuyaeli i, Meuyaeli Metusaeli i, Metusaeli Lameki i. ¹⁹ Lameki n̄́o s̄́e m̄́n plaa, à doo t̄́n Ada, à doo s̄́ Zila. ²⁰ Ada Yabala i. Àmbe p̄́d̄́ari kè ā́ḡ́ kú bisakutaa guun̄́o dezi káaku ũ. ²¹ À d̄́aro t̄́n Yubala. Àmbe m̄́r̄́lerin̄́o k̄́n kureperin̄́o dezi káaku ũ. ²² Zila s̄́ bé à Tubala Kaini i. Sian à ũ. È p̄́ pingi pi k̄́n m̄́sio k̄́n m̄́got̄́o. À d̄́are t̄́n Naama. ²³ Ben Lameki bè a nā́on̄́e: Ada k̄́n Zilao, à ma yá ma, ma nā́n̄́, à sw̄́a kp̄́a ma yāzi. Gb̄́e ke ma k̄́nna, ben ma à dè, ḡ́okpare pi ma l̄́me, ben ma à k̄́ate. ²⁴ Tó weé Kaini ḡ́e bone ḡ́n sw̄́eplaa, mam̄́ma Lameki ma p̄́ s̄́, ḡ́n baaaḡ́ akuri aw̄́esw̄́eplaame.

²⁵ Adamu dàe k̄́n a nā́o d̄́o, ben à néḡ́gb̄́e i. À t̄́ kp̄́ane Seti à bè, Luda a gba né p̄́ande Abila kè Kaini dè ḡ́e ũme. ²⁶ Seti s̄́ néḡ́gb̄́e i, ben à t̄́ kp̄́ane En̄́osu. Zaa z̄́i beean wà nà Dii sísināa.

5

Adamu boriin̄́o

¹ Adamu boriin̄́o yān yè. Gur̄́o kè Luda gb̄́enteen̄́o kè, à n̄́ kè lán a bàme. ² À n̄́ kè ḡ́gb̄́e k̄́n n̄́gb̄́e, ben à aubarika d̄́angu. À t̄́ kp̄́anne gb̄́ntee.

³ Adamu w̄́e basw̄́edo akuridee guun̄́o à né i a taka ũ à b̄́k̄́bao, ben à t̄́ kp̄́ane Seti. ⁴ Seti ina gbera à kè w̄́e w̄́a siiḡ́ à né p̄́anden̄́o i d̄́o ḡ́gb̄́en̄́o k̄́n n̄́gb̄́en̄́o. ⁵ Kè à kà w̄́e w̄́a siiḡ́ kp̄́e basw̄́edo akuri, ben à ḡ́a.

⁶ Seti w̄́e bas̄́oro as̄́orodee guun̄́o à En̄́osu i. ⁷ À gbera à kè w̄́e w̄́a siiḡ́ aw̄́esw̄́eplaa à né p̄́anden̄́o i d̄́o ḡ́gb̄́en̄́o k̄́n n̄́gb̄́en̄́o. ⁸ Kè à kà w̄́e w̄́a siiḡ́ kp̄́e bas̄́oro akuri aw̄́eplaa, ben à ḡ́a.

⁹ En̄́osu w̄́e basiiḡ́ akuridee guun̄́o à Kenana i. ¹⁰ À gbera à kè w̄́e w̄́a siiḡ́ k̄́n ḡ́eroo à né p̄́anden̄́o i d̄́o ḡ́gb̄́en̄́o k̄́n n̄́gb̄́en̄́o. ¹¹ Kè à kà w̄́e w̄́a siiḡ́ kp̄́e bas̄́oro as̄́oro, ben à ḡ́a.

12 Kenana wê baaagõ akuridee guun à Malalèli ì. 13 À gbera à kè wê wàa siigõ kpé baplaa à né pândeno ì dɔ gõgbênɔ kɔn nɔgbênɔ. 14 Kè à kà wê wàa siigõ kpé basɔro akuri, ben à gà.

15 Malalèli wê baaagõ asɔrodee guun à Yarɛdi ì. 16 À gbera à kè wê wàa siigõ kɔn baaakurio à né pândeno ì dɔ gõgbênɔ kɔn nɔgbênɔ. 17 Kè à kà wê wàa siigõ kpé basɔro sɔrosai, ben à gà.

18 Yarɛdi wê basɔraagõ awɛɛplaadee guun à Enɔku ì. 19 À gbera à kè wê wàa siigõ à né pândeno ì dɔ gõgbênɔ kɔn nɔgbênɔ. 20 Kè à kà wê wàa siigõ kpé basɔraagõ awɛɛplaa, ben à gà.

21 Enɔku wê baaagõ asɔrodee guun à Metusela ì. 22 À gbera à táa ò kɔn Ludao ai wê wàa do kpé basɔro à né pândeno ì dɔ gõgbênɔ kɔn nɔgbênɔ. 23 À kà wê wàa do kpé basɔraagõ asɔro. 24 À táa ò kɔn Ludao, ben wà kòrazi, kè Luda à sè bɔna anduna guu yãnzì.

25 Metusela wê bakêndo awɛɛswɛɛplaadee guun à Lameki ì. 26 À gbera à kè wê wàa aagõ kpé bakêndo awɛɛplaa à né pândeno ì dɔ gõgbênɔ kɔn nɔgbênɔ. 27 Kè à kà wê wàa siigõ kpé basɔraagõ akuri dosai, ben à gà.

28 Lameki kè wê bakêndo awɛɛplaa, ben à négõgbê ì. 29 À tó kpàne Nuu à bè: Gbê beee bé eé wa làakari kpáewe zī gbáaa kè wée ke yãnzì. Wée zī gbáaa pì kee Dii láarikena tɔtɛne yãnzime. 30 Nuu ina gbera Lameki kè wê wàa aagõ sɔrosai à né pândeno ì dɔ gõgbênɔ kɔn nɔgbênɔ. 31 Kè à kà wê wàa aagõ kpé basɔraagõ akuri awɛɛswɛɛplaa, ben à gà.

32 Kè Nuu kà wê wàa plaa kpé basɔro, à Semu kɔn Hamuo kɔn Yafetio ì.

6

Gbênteenɔ yakana

1 Ke gbênteenɔ nà parikúnaa aɔɔe daagula aɔɔe nénɔgbênɔ ii, 2 ben Luda nénɔɔ è gbêntee nénɔgbê pinɔɔ maa, ben aɔɔe n̄ sɛɛ n̄ poyezia. 3 Ben Dii bè: Ma Ninii égõ kú gbênteenɔ guu gurɔ pingiro, zaake mèbaadeeme. À gurɔɔnɔ égõ wê baswɛɛdo. 4 Gbê gbàanɔɔ kú anduna guu gurɔ beee kɔn gurɔ beee gberaao dɔ, gurɔɔ kè Luda né pinɔ gbêntee nénɔgbênɔ d̄ nɔgbênɔ ũ, ben aɔ nénɔ ìnyo. Aɔ né pinɔn gɔsagbáaa kè aɔ tó b̄ zaa káakunɔ ũ.

5 Dii è kè gbênteenɔ yá zaa kena bita anduna guu. Gurɔ pingi yá zaa laasuun aɔègõ lɛɛ ado, 6 ben à n̄sɛ yàka gbêntee kè à kè tɔtɛa yá musu. À laasuu pãnde lè, 7 ben à bè: Mé gbêntee kè má kè tɔtɛa waa, gbênteenɔ kɔn n̄bɔnɔ kɔn p̄taa'onkuseanɔ kɔn b̄aanɔ, zaake ma n̄sɛ yàka n̄ kena yá musu. 8 M̄ode Nuu Dii p̄onnaa è.

Nuu yá

9 Nuu boriinɔ yãn yè. Nuu né gbê maaame. Kè à kuu, à mèn doo bé à taari v̄iro, à táa ò kɔn Ludao. 10 Nuu négõgbênɔ ì ḡɔn aagõ, Semu kɔn Hamuo kɔn Yafetio. 11 Ludaa è anduna gbênɔ yàka n̄ pingi, taarikena anduna pà. 12 Kè Luda anduna gwà, à è à yàka, zaake gbê sãnda pingi kè n̄ zéa.

13 Ben Luda bè Nuune: Mé gbê sãnda pingi kaate, zaake aɔ yãnzin taarikena dà andunalazi. Mé n̄ kaate lɛdo kɔn andunaome. 14 N̄ goro'ite keke kɔn lí l̄etɛgeɔ n̄ kpénɛnɔ ke à guu n̄ kontaa kea à guu kɔn à kpɛɛo. 15 Né goro pì ke lán kè bà. À gbáaa gãsásuu wàa do kpé basɔro, à yàasa gãsásuu baplaa akuri,

à lezĩ s̄ ḡàs̄s̄uu baaakuri. ¹⁶ Ñ ḡóro pì musu pápa, gbasa ñ guforoo tótó à dagura gwe ḡàs̄s̄uu doodo zaa à musu kpa. Ñ gbà da ḡóro pì kpado ñ ḡóro pì k̄e didik̄s̄ana leo aaḡs̄.

¹⁷ Mapi s̄ mé tó í da andunala le mà p̄ w̄èndidee k̄e ās̄e wesa bono kaate ñ píngi. P̄ k̄e āo kú anduna guuno é gaga píngi. ¹⁸ M̄de ma bà é̄ḡs̄ kúnyo. Né ḡe ḡóro pì guu k̄n n n̄éḡs̄gb̄en̄o k̄n n nāso k̄n n n̄én̄o nāsōno. ¹⁹ Né p̄ w̄èndidee píngi sé ñ ḡé̄nyo m̄en plaplaa le ās̄é̄ḡs̄ kú w̄èndio. ²⁰ B̄a boriino k̄n n̄b̄o boriino k̄n p̄taa'onkusea boriino píngi ās̄é m̄s̄ n kiia m̄en plaplaa le w̄àḡs̄ kuu. ²¹ Ñ p̄blee k̄e w̄e ble píngi sé̄e ñ kak̄s̄a a k̄ús̄áe ũ, apino k̄n p̄ p̄ino. ²² Ben Nuu k̄e le à ȳa k̄e Ludaa òne k̄e píngi.

7

Í dana andunala

¹ Ben Dii bè Nuune: Ñ ḡe ḡóro guu k̄n n b̄edeeno, zaake n̄be ma n e ȳannadee ũ t̄s̄oriḡb̄en̄o t̄e. ² Ñ n̄b̄o k̄e de sa'op̄o ũuno sé ñ ḡé̄nyo da k̄n à kyào m̄en sw̄eplaplaa, ñ n̄b̄o k̄e w̄e sa ooroono sé m̄en plaplaa da k̄n à kyào. ³ Ñ b̄āno sé ñ ḡé̄nyo d̄o da k̄n à kyào m̄en sw̄eplaplaa le ñ b̄oriino ḡs̄ kú anduna guu píngia. ⁴ Zaake gur̄o sw̄eplaaa ḡbera mé tó lou ma t̄ōtea ai gur̄o baplaa f̄aant̄e k̄n gw̄āāv̄io, le mà p̄ w̄èndidee k̄e má k̄en̄o waa t̄ōtea píngi.

⁵ Nuu ȳa k̄e Dii òne k̄e píngi. ⁶ Gur̄o k̄e í dà andunala, Nuu kuu w̄e w̄a aaḡs̄me. ⁷ À ḡe ḡóro'ite guu k̄n a n̄én̄o k̄n a nāso k̄n a n̄én̄o nāsōno le ās̄ b̄o í p̄i ȳān. ⁸ Ben n̄b̄o k̄e de sa'op̄o ũuno k̄n n̄b̄o k̄e w̄e saa ooroono k̄n b̄āno k̄n p̄taa'onkuseano ⁹ m̄ò Nuu kiia ḡóro guu m̄en plaplaa da k̄n à kyào lán Ludaa òne n̄a. ¹⁰ Gur̄o sw̄eplaaa ḡbera í daa p̄i dà andunala. ¹¹ Nuu w̄e w̄a aaḡs̄dee guu à m̄o plaade gur̄o ḡero aw̄eplaadee z̄i, ben í k̄e kú t̄ōte ḡiz̄ino p̄t̄a píngi, ben ludambe f̄ōno f̄s̄. ¹² Lou mà ai gur̄o baplaa f̄aant̄e k̄n gw̄āāv̄io.

¹³ Z̄i beeean Nuu ḡe ḡóro guu k̄n a n̄én̄o Semu k̄n Hamuo k̄n Yafetio k̄n api nāso k̄n a n̄én̄o nāsōno ḡs̄no aaḡs̄, ¹⁴ k̄n n̄b̄ōs̄eten̄o píngi ñ b̄oriia k̄n p̄k̄adeeno píngi ñ b̄oriia k̄n p̄taa'onkuseano píngi ñ b̄oriia k̄n p̄ v̄ianano píngi ñ b̄oriia, b̄āno k̄n p̄ d̄eb̄eeno píngi. ¹⁵ P̄ k̄e ās̄e wesa bono m̄ò Nuu kiia ḡóro guu bori k̄n b̄oriio m̄en plaplaa. ¹⁶ P̄ w̄èndidee bori píngi ḡe da k̄n à kyào lán Ludaa diene n̄a. Ben Dii gbà t̄atañle.

¹⁷ Lou mà ai gur̄o baplaa. K̄e í e kaara, ben à ḡóro p̄i s̄e t̄ōtela. ¹⁸ Í f̄ēe à k̄āara maamaa à dà t̄ōtela, ben ḡóro p̄i f̄u íla. ¹⁹ Í k̄āara à dà t̄ōtela láe à dà kp̄ii lez̄i k̄e kú anduna guunola m̄is̄m̄is̄. ²⁰ Í f̄ēe à dà kp̄iii p̄inola ai ḡàs̄s̄uu ḡero. ²¹ P̄ w̄èndidee k̄e ās̄e t̄aa o t̄ōteano ḡaga píngi, b̄āno k̄n p̄k̄adeeno k̄n n̄b̄ōs̄eten̄o k̄n p̄taa'onkuseano k̄n gb̄ēnteen̄o ñ píngi. ²² P̄ k̄e ās̄e wesa boo k̄e āo kú s̄is̄iaano ḡaga píngi. ²³ Luda p̄ w̄èndidee k̄e āo kú s̄is̄iaano k̄ate píngi. À gb̄ēnteen̄o k̄n n̄b̄ōno k̄n p̄taa'onkuseano k̄n b̄āno k̄ate anduna guu. Nuu hé à b̄o ad̄o k̄n p̄ k̄e āo kúo ḡóro guuno. ²⁴ Ben í ḡs̄ da andunala ai gur̄o basw̄eplaa akuri.

8

Í gona andunala

1 Nuu kɔn nɔ̀bɔ̀sɛ̀tɛnɔ kɔn pɔ̀kɛ́adee kɛ aɔ kúo góro guuno píngi yá dɔ Ludan. Kɛ à ìa gbàre tɔ̀tɛa, ben í nà babanaa. 2 Í kɛ kú tɔ̀tɛ gĩzĩnɔ kɔn ludambe fòonɔ tàta, ben lou kɛ. 3 Í pì e babaa busebuse èe lagoo ai gurɔ baswɛɛplaa akuri. 4 À mɔ swɛɛplaade gurɔ gɛro awɛɛplaadee zĩ góro pì dì kpìii kɛ wè be Ararataa. 5 Í pì e lagoo ai mɔ kuridee guu. Mɔ kuridee pì gurɔ káaku zĩ kpìiinɔ misɔntɛnɔ bɔ̀bɔ̀.

6 Gurɔ baplaa gbera Nuu góro windo kɛ à bɔ̀ yáa wɛ, 7 ben à bā kánkāna gbàre. Èe vīaa èe gaa èe suu ai í bàba tɔ̀tɛa. 8 À pɔ̀tɛɛ gbàre dɔ le à e à dɔ́ tó í làgo tɔ̀tɛa. 9 Kɛ pɔ̀tɛɛ e zɔ̀kii ero, ben a liara à sù Nuu kiia góro guu, zaake í da andunala píngime. Nuu ɔ̀ bɔ̀ à kù à gɛ̀o góro guu. 10 À kámma bɔ̀ ai gurɔ swɛɛplaa, ben à èara à pɔ̀tɛɛ gbàre dɔ. 11 Pɔ̀tɛɛ pì liara à sù à kiia uusie à kù lá kàso à kpá a lézĩ. Ben Nuu dɔ́ kɛ í làgo tɔ̀tɛa. 12 À kámma bɔ̀ gurɔ swɛɛplaa dɔ, ben à èara à pɔ̀tɛɛ pì gbàre, èe liara à sù à kiia dɔro. 13 Nuu wɛ wàa aagɔ awɛedodee guu à mɔ káaku gurɔ káaku zĩ, í bàba tɔ̀tɛa, ben à góro pì musu gò. Kɛ à guu gwà, à è í yáa tɔ̀tɛa. 14 À mɔ plaade gurɔ baaasɔro awɛɛplaadee zĩ í bàba tɔ̀tɛa.

15 Ben Luda yá ò Nuune à bè: 16 Ñ bɔ̀ góro guu kɔn n naɔ kɔn n négɔgbɛnɔ kɔn n násonɔ. 17 Ñ pɔ̀ wɛ̀ndidee kɛ aɔ kúnyonɔ bɔe píngi, bāanɔ kɔn nɔ̀bɔ̀nɔ kɔn pɔ̀taa'onkuseanɔ píngi, le aɔ fāakɔa tɔ̀tɛa aɔgɔ né ii aɔgɔ kaara anduna guu. 18 Ben Nuu bɔ̀ kɔn a néno kɔn a naɔ kɔn a né pìno naɔsonɔ. 19 Nɔ̀bɔ̀nɔ píngi kɔn pɔ̀taa'onkuseanɔ píngi kɔn bāanɔ píngi kɔn pɔ̀ kɛ aɔè táa o tɔ̀tɛanɔ píngi bɔe góro guu bori kɔn boriio.

20 Ben Nuu Dii gbāgbākii bɔ̀. À nɔ̀bɔ̀ kɔn bāa kɛ wè saa oonɔ kù, ben à sa'opɔ kɛ wè ká tén à té kù òa. 21 Kɛ Dii à gūu mà, à kɛnɛ nna, ben à laasuu lè à bè: Mé eara mà láari zĩ tɔ̀tɛa gbɛntee yānzi dɔro, zaake gbɛntee laasuu ègɔ zaa zaa à ðwazikɛgurɔme. Mé eara mà pɔ̀ wɛ̀ndideenɔ kaate lán má kɛ nà dɔro. 22 Ai anduna gá àgɔ kuuo pɔ̀tɛna kɔn pɔ̀kɛkenao, ìa kɔn guwáaao, buusie kɔn kwɛeo, fáantɛ kɔn gwáavio, aɔ kɛ é yáaro.

9

Luda bà kuuna kɔn Nuuo

1 Ben Luda aubarika dà Nuun kɔn à néno à bèinne: Àgɔ né ii àgɔ kaara à anduna pa. 2 Nɔ̀bɔ̀nɔ kɔn bāanɔ kɔn pɔ̀taa'onkuseanɔ kɔn kpɔ̀nɔ ègɔ a vīa vī píngi. Ma n náare a zĩ. 3 Pɔ̀ kɛ aɔè táa oonɔ píngi ègɔ de a pɔ̀blee ũ. Ma n kpáawa píngi lán ma bleɛ kɛ è bɔe tɔ̀tɛanɔ kpàawa nà yá. 4 Mɔde àton nɔ̀bɔ̀ kɛ wè à kòto kpáro sóro, zaake à arun à wɛ̀ndi ũ. 5 Mé a aru kɛ de a wɛ̀ndi ũu gɛɛ boare. Tó nɔ̀bɔ̀ gbɛ dɛ ke tó gbɛ a gbɛdaaa dɛ, mé à aru gɛɛ bone. Mé gɛɛ bo gbɛ kɛ à a gbɛdaaa dɛa. 6 Tó gbɛ a gbɛdaaa dɛ, weé à de, zaake ma gbɛntee kɛ ma taka ũme. 7 Àgɔ né ii àgɔ kaara, à da andunala àgɔ kɔo.

8 Luda bè Nuune kɔn à néno dɔ: 9 Ma bà ègɔ kúao kɔn a boriinɔ 10 kɔn pɔ̀ wɛ̀ndidee kɛ aɔ kúao kɛ aɔ bɔ̀ góro guuno píngi, bāanɔ kɔn pɔ̀kɛ́adeenɔ kɔn nɔ̀bɔ̀sɛ̀tɛnɔ kɔn pɔ̀ kɛ aɔ kú tɔ̀tɛanɔ píngi. 11 Ma bà ègɔ kúao. Mé í da andunala mà pɔ̀ wɛ̀ndideenɔ kaate píngi dɔro. Í é da andunala à à kaate dɔro. 12 Ben Luda èara à bè: Ma bà ègɔ kúao kɔn pɔ̀ wɛ̀ndidee kɛ aɔ kúao ai gurɔ píngime. À sèedan yè. 13 Mé ludambɛfɛɛdaa bɔ̀ loua ma bà kuuna kɔn andunao sèeda ũ. 14 Tó má tò lou sisi ludambɛfɛɛdaa bɔ̀a, 15 lán ma bà kúao nà kɔn pɔ̀ wɛ̀ndidee

bori píngio, à yá é dɔmagumɛ. Mé tó í da andunala à pɔ wèndidee kaate píngi dɔro. ¹⁶ Tó ma ludambɛfɛɛdaa è loua, ma bà kuuna kɔn pɔ wèndidee bori píngio ai guɔ píngi yá é dɔmagumɛ. ¹⁷ Ben Luda bè Nuune: Ma bà kuuna kɔn pɔ wèndidee kè aɔ kú anduna guu píngio sèedan gwe.

Nuu nénɔ

¹⁸ Nuú né kè aɔ bɛ góro guunɔ tɔn yè: Semu, Hamu, Yafeti. Hamun Kanaa de ú. ¹⁹ Nuú nénɔn gwe gɔɔn aagɔ. Aɔ boriinɔ bé wà dàgula anduna guu píngi.

²⁰ Nuú né búbarimɛ, ben à geepi líkpe bà. ²¹ Kè à geepiwɛɛ mi à ká, ben à daena búu a kpén. ²² Kè Kanaa de Hamu a de búukɛɛ è, à bɔ à gaa à ò Semunɛ kɔn Yafetio. ²³ Ben Semu kɔn Yafetio utadaa sè aɔ ká n gán n plaa aɔ táa ò kɔn kpeɛo. Ní aɛ dɔna gu pãndea lɛ aɔton n de búukɛɛ ero yãnzí, aɔ gaa wà kù n de búukɛɛla. ²⁴ Kè wɛɛ kè Nuua à fɛɛ, à mà lán a né zãa kèare nà, ²⁵ ben à bè:

Kanaa égɔ láari pɔ úmɛ,
àmbe égɔ a gbɛnɔ zɔ zãa ú.

²⁶ Ben à bè:

Aubarikadeen Dii, Semu Luda ú,
Kanaanɔ égɔ de Semunɔ zɔnɔ ú.

²⁷ Luda kaarana ke Yafetine,
Yafetinɔ n baka e Semunɔ aubarika guu,
Kanaanɔ égɔ de Yafetinɔ zɔnɔ ú.

²⁸ Í dana andunala gbera Nuú kè wè waa do kpé baswɛɛplaa akuri. ²⁹ À kè wè waa siigɔ kpé baswɛɛplaa akuri, ben à gà.

10

Nuu boriinɔ

¹ Nuú négɔgbɛnɔ Semu kɔn Hamu kɔn Yafetio kɔn n négɔgbɛ kè aɔ í í dana andunala gberaanɔ yãn yè. ² Yafeti négɔgbɛnɔ tɔn yè: Goma, Magɔgu, Midia, Girisi, Tubala, Mɛɛki kɔn Tirasao. ³ Goma négɔgbɛnɔ tɔn yè: Asakenaza, Rifa, Tɔgama. ⁴ Girisi négɔgbɛnɔ tɔn yè: Elisa, Tasisi, Sípíru, Rodanimu. ⁵ Boriinɔ pínɔ bé wà dàgula ísía gɛɛzì, aɔ kɔ kpáatete búsu kɔn búsu bori kɔn boriinɔ danɛdane, baade kɔn a boriyão.

⁶ Hamu négɔgbɛnɔ tɔn yè: Etiopia, Igpiti, Libia kɔn Kanaa. ⁷ Etiopia négɔgbɛnɔ tɔn yè: Seba, Avila, Šabata, Raama kɔn Sabatekao. Raama négɔgbɛnɔn Seba kɔn Dedão ú. ⁸ Nimlɔdu né Etiopia boriinɔ de. Àmbe anduna gbãabitade tóde káaku ú. ⁹ Tofe sãmɛ Dii aezì. À yá bé à tò wè be: Lán Nimlɔdu de tofe sã ú Dii aezì nà. ¹⁰ Babilonia búsu kè à kí blɛa káaku wétɛdaan Babeli kɔn Ereki kɔn Akadao kɔn Kalanɛo ú. ¹¹ Bɔna gwe à gaa Asiria búsun, ben à Nínɛva kàe kɔn Reobo'io kɔn Kalao ¹² kɔn Resɛ kè kú Nínɛva dagura kɔn Kalao. Nínɛvan wétɛda isi ú.

¹³ Igpiti boriinɔn yè: Ludunɔ, Anamunɔ, Leabanɔ, Nafatunɔ, ¹⁴ Patarusinɔ, Kasalunɔ kɔn Keretinɔ kè Filisitininɔ bɔ n guunɔ.

¹⁵ Kanaa daudu Sidɔ boriinɔn yè: Itinɔ, ¹⁶ Yebusinɔ, Amɔrinɔ, Gigasinɔ, ¹⁷ Ivinɔ, Akinɔ, Sininɔ, ¹⁸ Avadanɔ, Zɛmarinɔ kɔn Amatanɔ. Kanaa pínɔ dàgula zãame. ¹⁹ Aɔ búsu lézekiin yè. Bɔna zaa Sidɔ gana Gera kè kú Gaza sae ai Sɔdɔmu kɔn Gɔmɔrao kɔn Adamao kɔn Zeboimu kè kú Lasa sae. ²⁰ Hamu négɔgbɛnɔn gwe bori kɔn boriinɔ búsu kɔn búsu danɛdane, baade kɔn a boriyão.

21 Yafeti dáaro Semu borii kè dɔ. Àmbe Eberunɔ dezi káaku ũ. 22 Semu négɔgbɛnɔ tɔn yè: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu kɔn Aramu. 23 Aramu négɔgbɛnɔ tɔn yè: Uzu, Hulu, Geta kɔn Mesekio. 24 Apasada bé à Sela ì, ben Sela Eberu ì. 25 Eberu négɔgbɛnɔ ì gɔɔn plaa. À doo tɔn Pelegi, zaake à gurɔɔn wà kèkɛsa anduna guu. À dáaro tɔn Yɔkɔtá. 26 Yɔkɔtá négɔgbɛnɔ tɔn yè: Alamɔdada, Selefí, Azamave, Yera, 27 Adoramu, Uzala, Dikala, 28 Obala, Abimaeli, Seba, 29 Ofi, Avila kɔn Yobabuo. Yɔkɔtá négɔgbɛnɔn gwe píngi. 30 Bɔna Mesa gana Sefa kɔn kpíii kè kú ɔfántɛbɔe kpaanɔ, àmbe ní búsú ũ. 31 Semu négɔgbɛnɔn gwe píngi bori kɔn borii búsú kɔn búsuo danedanɛ, baade kɔn a boriyáɔ.

32 Nuu négɔgbɛnɔ boriiinɔn gwe danedanɛ búsú kɔn búsuo. Aɔ kiian anduna bori píngi bɔn aɔ dàgula í dana andunala gbera.

11

Babeli kpédidikšana

1 Anduna píngi guu boriyá mèn doome, yá dɔnkɔn wè o. 2 Lán gbɛnɔɔ e sɔki kpákpa ɔfántɛbɔe kpa ná, kè aɔ kà Babilonia búsú gusararaan, ben aɔ wèe gwe. 3 Aɔ bèkɔnɛ: Wà gá wà kúnku bɔ wà kpáta maamaa. Kúnkun ní gbè ũ, kɔntaan ní siminti ũ. 4 Ben aɔ bè: Wà wétɛdaa káe wà kpédidikšana bo à misɔntɛ zɛ ludambɛɛa. Wà wa zɛnda tɔ bɔ le wátongɔ fáakšana doodo anduna guuro yánzi.

5 Ben Dii pita à wétɛdaa pí gwà kɔn kpé lezɛ kè gbɛnteenɔ bɔo. 6 Ben à bè: Aɔ píngi ní borii dɔnkɔmɛ, yá dɔnkɔn aɔe o, ben yá kè aɔe bɔɔon yè? Yá kè aɔ à laasuu lè tia sa aɔe kɛmɛ, póke é kpárinɛ à kɛna guu dɔro. 7 Wà pita wà gá gwe wà ní yá yá kɔtɛnɛ le aɔton kɔ yá ma dɔro. 8 Ben Dii ní fáakšana gwe doodo anduna guu píngi, ben aɔ ní wétɛda kɛna tò. 9 Beee yánzin wà tɔ kpà wétɛ pine Babeli, zaake gwen Dii tò anduna bori píngi yá bɔn. Zaa gwemɛ à ní fáakšana anduna guu píngi.

Semu kɔn Terao boriiinɔ

10 Semu boriiinɔ yán yè. Semu wè basɔɔrodee guun à Apasada í idana andunala gbera wè plaa. 11 À gbera à kè wè wà plaa kpé basɔɔro a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

12 Apasada wè baaakuri asɔɔrodee guun à Sela ì. 13 À gbera à kè wè wà plaa kɔn aagɔɔo a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

14 Sela wè baaakuridee guun à Eberu ì. 15 À gbera à kè wè wà plaa kɔn aagɔɔo a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

16 Eberu wè baaakuri awɛɛsiigɔdee guun à Pelegi ì. 17 À gbera à kè wè wà plaa kɔn baaakurio a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

18 Pelegi wè baaakuridee guun à Reu ì. 19 À gbera à kè wè wà do akuri dosai a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

20 Reu wè baaakuri awɛɛplaadee guun à Serugu ì. 21 À gbera à kè wè wà do awɛɛswɛplaa a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

22 Serugu wè baaakuridee guun à Nao ì. 23 À gbera à kè wè wà do a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

24 Nao wè baaakuri dosaiidee guun à Tera ì. 25 À gbera à kè wè baswɛedo dosai a né pándenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ.

26 Tera kè wè baaagɔ akuri, ben à Abramú kɔn Nao kɔn Aranao ì. 27 Tera boriiinɔ yán yè. Tera Abramú kɔn Nao kɔn Aranao ì, ben Arana Lutu ì.

²⁸ Arana gà a de Tera wáa zaa Urume Kaladia b̀usun, guu k̀è wà à ìn. ²⁹ Abramuu k̀on Nao ǹoo s̀è. Abramuu naõ t̀on Sarai, Nao naõ s̀õ t̀on Milika, Arana né. Arana p̀i bé à Isika ì do. ³⁰ Sarai s̀õ p̀aaame, èe né iro.

³¹ Ben Tera a né Abramuu k̀on a dio Lutuu k̀on Abramuu naõ Saraiu s̀è b̀ona Uru, Kaladia b̀usun, aõoe gaa Kanaa b̀usun. K̀è aõ k̀a Arana, aõ v̀èe gwe. ³² Tera ẁè wà do asoodee guun à gà zaa Arana.

12

Dii ona Abramunee à b̀o a b̀usun

¹ Dii bè Abramunee: Ǹ b̀o ǹ b̀usun ǹ daneǹo té ǹ de be, ì tá b̀usu k̀è mé doanneen.

² Mé tó ǹ borii ke pari, mé aubarika dangu mà ǹ tó b̀o, ǹ kiian weégae aubarika en.

³ Mé aubarika da gb̀è k̀è aõé sa maaa onneenen, mé gb̀è k̀è aõé sa zaaa onneenen ká.

Anduna bori píngi é aubarika e ǹ gázi.

⁴ Ben Abramuu dà zén lán Dii òne nà. Lutu g̀aao. À ẁè basigõ sooroaidee guun à b̀o Arana ⁵ k̀on a naõ Saraiu k̀on a v̀ii né Lutuu k̀on ñ auziki k̀è aõ v̀iino k̀on gb̀è k̀è aõ s̀è gweeno. Len aõ b̀o Arana le aõ dà Kanaa zén. K̀è aõ k̀a gwe, ⁶ ben aõ b̀oe b̀usu p̀in ai aõ k̀a M̀ore gb̀ii lí kiia Sekemu. Kanaano kú b̀usu p̀in gurõ beee. ⁷ Ben Dii b̀o à m̀o Abramuzi à bè: Mé b̀usu k̀èkii kpá ǹ boriinome. Ben à Dii gb̀agb̀akii b̀o gwe. ⁸ K̀è à f̀ee gwe, à m̀i p̀e kp̄iii k̀è kú Beteli ofanteboc kpaano, ben à b̀ura k̀ae gwe, Beteli kú ofantegekpen kpa, Ai kú ofanteboc kpa. À Dii gb̀agb̀akii b̀o gwe do, ben à à sisi. ⁹ Ben à dà zén do à m̀i p̀e Negeria.

¹⁰ K̀è dekaa k̀a b̀usu p̀in, ben Abramuu g̀aa gurõ plaa ke Igititi, zaake dekaa p̀i g̀è ola. ¹¹ K̀è à k̀a k̀ii k̀on Igititio, à bè a naõne: Má dõ no maan ǹ ù. ¹² Tó Igititiǹo ǹ e, aõé be ma naõn ǹ ù, aõé ma de aõé ǹ tó. ¹³ Ǹ beñne ma dāremee ǹ ù le wà ma sí oplaplaa ǹ yānzi. Lán né ma m̀i sí ǹan gwe. ¹⁴ K̀è aõ k̀a Igititi, Igititiǹo è nongb̀è p̀i maaa g̀è. ¹⁵ K̀è Igititi kí Fili'auna ibaǹo à è, aõ à maaa g̀õg̀õne, ben wà à s̀è wà g̀èo Fili'aunane a be. ¹⁶ Ben à Abramuu gwà maamaa à yānzi, à s̀aano kp̄aa k̀on zùnò k̀on zaakinò k̀on g̀õgb̀è zikerino k̀on nongb̀è zikerino k̀on lakuminò. ¹⁷ Ben Dii gyā p̄as̄ino k̀a Fili'aunan k̀on a bedeeno Abramuu naõ p̀i yānzi. ¹⁸ Ben Fili'auna Abramuu sisi à bène: Bó yā ñ k̀emee gwee? Bóyānzi née omee k̀è ǹ naõnloo? ¹⁹ À k̀è dia ǹ bè ǹ dāremee, ben ma à s̀è noo ùu? Ǹ naõn yè! Ǹ ǹ p̀ó sé ñ táo. ²⁰ Fili'auna yā ò a gb̀enone Abramuu yā musu, ben aõ g̀aa wà zène k̀on a naõ k̀on a auzikinò píngi.

13

Abramuu k̀ek̄sana k̀on Lutuu

¹ Ben Abramuu b̀o Igititi à s̀i Negeri k̀on a naõ k̀on a auzikinò píngi k̀on Lutuu. ² Abramuu né auzikideeme, à p̀ókādeenò v̀i pari k̀on kondogio k̀on vura. ³ Bona Negeri à s̀oki kp̄akpa ai à g̀aa à k̀ao Beteli, guu k̀è à b̀ura k̀aen káaku Beteli dagura k̀on Aio, ⁴ guu k̀è à sa'okii b̀on yā. Ben à Dii sisi gwe.

⁵ Lutu ègõ té k̀on Abramuu ledò. À s̀aano k̀on zùnò k̀on bisakutaano v̀i se. ⁶ Aõ p̀ókādeenò pari, guu p̀i s̀è e mórúma ñ píngiro. Beee yānzin aõé f̄õ wàḡõ kú guu d̄onk̄sa ledò dro. ⁷ Ben leokp̄ak̄sa g̀è Abramuu p̀ódarinò k̀on Lutu p̀ódarinò

dagura. Zì beea s̄ Kanaano k̄n Perizin̄o kú b̄su p̄n. ⁸ Ben Abram̄u bè Lutun̄e: À maa l̄okpak̄sa ḡs kú wa daguraro, ke ma p̄d̄arin̄o k̄n n̄ p̄d̄arin̄o dagura, zaake dan̄en̄o wa ū. ⁹ Ñ̄ b̄su gwa da n̄ ae p̄ngi. Wà k̄k̄sa. Tó n̄ gaa ɔzezi, mé gá ɔplazi. Tó n̄ gaa ɔplazime s̄s, mé gá ɔzezi. ¹⁰ Ke Lutu guu gwà, à è Yoda guzur̄e p̄ngi m̄oɔ v̄i maamaa. Ai Dii ḡs gá S̄oɔmu k̄n Ḡm̄oroa kaate, guzur̄e p̄i de lán̄ Dii swadako bà, lán̄ Igipiti b̄su bà, ai à gàa pé Zoaa. ¹¹ Ben Lutu Yoda guzur̄e s̄e p̄ngi. Ās k̄k̄sa, ben Lutu dà z̄én à tà ɔf̄ant̄eb̄ɔe kpa. ¹² Abram̄u ḡs Kanaa b̄sun, Lutu s̄o kú Yoda guzur̄e w̄eten̄o dagura. À b̄ura k̄a S̄oɔmu sae. ¹³ S̄oɔmudeen̄o s̄o zaa, durunk̄eri s̄an̄o n̄ ū Dii aez̄i. ¹⁴ Lutu tana ḡbera Dii bè Abramun̄e: Guu k̄e n̄ z̄én n̄ w̄e sé n̄ gu'iḡbaro k̄n s̄oɔmet̄eo k̄n ɔf̄ant̄eb̄ɔeo k̄n ɔf̄ant̄eḡk̄pen-o gwa. ¹⁵ T̄oɔte k̄e n̄ è p̄ngi, má kp̄amma, eéḡs de mpi k̄n n̄ boriin̄o p̄s ū ai gur̄o p̄ngi. ¹⁶ Mé tó n̄ boriin̄o ke pari lán̄ b̄su'aat̄e bà. Tó gb̄ke é f̄s à b̄su'aat̄e n̄aro, end̄é eé f̄s à n̄ boriin̄o n̄aro. ¹⁷ Ñ̄ f̄e n̄ liga b̄su p̄izi n̄ à gb̄aa k̄n à ȳaasao gwa, zaake má kp̄ammame. ¹⁸ Abram̄u f̄e à gàa à v̄e Mamare gb̄íí lí k̄e kú Ebl̄onun̄o sae, ben à Dii gb̄gb̄ak̄ii b̄o gwe.

14

Lutu mìsina

¹ Z̄ikea Babil̄onia b̄su kí Amarafeli k̄n Elasa b̄su kí Arīk̄io k̄n Elamu b̄su kí Ked̄laomao k̄n Goyimu b̄su kí Tidalao ² e z̄i kaa k̄n S̄oɔmu kí Berao k̄n Ḡm̄ora kí Bisao k̄n Adama kí Sinabuo k̄n Zeboimu kí Sem̄ebao k̄n Bela k̄e w̄e be tia Zoa kínao. ³ Kí ḡs̄on s̄oɔroo p̄in̄o k̄s k̄k̄sa n̄ p̄ngi Sidimu guzur̄en. Àmbe s̄ebe wisidee ū tia. ⁴ W̄e kuri aw̄eplaa dagura ās̄eḡs t̄angba kpaa Ked̄laomaa. À w̄e kuri aw̄e'aaḡs̄dee guun ās̄ gi b̄n̄ezi. ⁵ À w̄e ḡero dosaidee guun Ked̄laoma k̄n kína k̄e ās̄o kúono m̄ò wà z̄i bl̄e Refaimun̄o zaa Asetero Kanaimu, ās̄ z̄i bl̄e Zuzin̄o zaa Hamu, ās̄ z̄i bl̄e Emin̄o zaa Save Kiriataimu, ⁶ ās̄ z̄i bl̄e Orin̄o n̄ kp̄ií k̄e w̄e be Seia ai à gàa pé Eli Parana gb̄aa. ⁷ Ben ās̄ liara wà s̄u Emisipa. Àmbe w̄e be tia Kad̄esi. Ās̄ z̄i bl̄e Amaleki b̄sua p̄ngi k̄n Am̄ori borii k̄e ās̄o kú Azaz̄taman̄o d̄o.

⁸ Ben S̄oɔmu kína k̄n Ḡm̄ora kínao k̄n Adama kínao k̄n Zeboimu kínao k̄n Bela k̄e w̄e be tia Zoa kínao f̄e wà gàa wà z̄i k̄ányo Sidimu guzur̄en. ⁹ Ās̄o z̄i kaa k̄n Elamu b̄su kínao k̄n Goyimu b̄su kínao k̄n Babil̄onia b̄su kínao k̄n Elasa b̄su kínao. Kí ḡs̄on siiḡs̄o p̄in̄o e z̄i kaa k̄n kí ḡs̄on s̄oɔroon̄o. ¹⁰ Sidimu guzur̄e k̄ntaa w̄e v̄i pari. K̄e S̄oɔmu kína k̄n Ḡm̄ora kínao e bà l̄e, ben ās̄ si à guu, ben n̄ gb̄e kpaaan̄o bà l̄e wà gàa gus̄is̄ideen. ¹¹ Z̄iblerin̄o S̄oɔmu k̄n Ḡm̄oroa auzikin̄o k̄n n̄ p̄obleen̄o s̄e p̄ngi ās̄ t̄o. ¹² Gur̄o m̄ò Abram̄u v̄i né Lutu kú S̄oɔmu, ben ās̄ à kú wà t̄o k̄n à auzikin̄o.

¹³ Ben gb̄e k̄e b̄s̄ n̄ ɔz̄i gàa à ò Eberu bori Abramun̄e zaa Mamare gb̄íí l̄in̄o sae. Mamare k̄n a d̄aron̄o Esek̄lu k̄n An̄eo né Am̄ori boriin̄ome, ās̄o de k̄s̄ gb̄e ū k̄n Abram̄u. ¹⁴ K̄e Abram̄u mà wà a dane kú wà t̄o, ben à n̄ z̄ik̄arin̄o s̄e ḡs̄on w̄aa do kp̄e basw̄edo plaasai à p̄e kína p̄in̄zi, ben à n̄ lé Dani. ¹⁵ Ben à a gb̄en̄o kp̄aatete, ben ās̄ si n̄ t̄e gw̄aav̄i. Ās̄ z̄i bl̄ém̄ma ās̄ p̄èr̄ma ai Oba, Damasiku gu'iḡbaroo kpa. ¹⁶ À liara à s̄u k̄n auziki p̄in̄o p̄ngi k̄n a v̄i né Lutuo k̄n à auzikin̄o. À s̄u k̄n n̄gb̄en̄o k̄n gb̄e p̄anden̄o d̄o.

¹⁷ K̄e Abram̄u z̄i bl̄e Ked̄laomaa k̄n kína k̄e ās̄o kúono èe suu, ben S̄oɔmu kí b̄s̄ à dàale Save Guzur̄e k̄e w̄e be tia Kí Guzur̄en. ¹⁸ Ben Sal̄emu kí Melekiz̄edeke

mò k̄n bur̄edio k̄n geepiw̄ēo. Àpi né Luda Musude gb̄agb̄arim̄e. ¹⁹ Ben à sa maaa ò Abramun̄e à bè:

Luda Musude musu k̄n t̄ōt̄ēo K̄eri aubarika da Abramun.

²⁰ Aubarikadeen Luda Musude k̄e à n ib̄ēn̄o n̄ann̄e n̄ ɔ̄z̄i ũ.

Ben Abramun̄e auziki k̄e èe suun̄o p̄ingi kuridee kp̄aa. ²¹ S̄ōɔ̄mu k̄ina bè Abramun̄e: Ñ ma gb̄ēn̄o kp̄ama ñḡo auziki k̄una n̄ p̄o ũ. ²² Ben Abramun̄e: Má si k̄n Dii Luda Musude musu k̄n t̄ōt̄ēo K̄erio, ²³ mé n̄ p̄oke séro, baa kyateȳiba, le ñton be n̄ ma ke auzikidee ũro ȳanzi. ²⁴ Mé p̄oke séro, sé p̄oblee k̄e ma gb̄ēn̄o bl̄e baasiro. M̄ode An̄e k̄n Ēsek̄luo k̄n Mamare k̄e ās̄ ḡaamaon̄o, ñ t̄o ās̄ n̄ baka sé.

15

Luda bà kuuna k̄n Abramun̄e

¹ Beee gb̄era Dii ȳa ò Abramun̄e w̄ēegupu'ena guu à bè:

Abramun̄e! Ñton v̄ia k̄ero. Mámb̄e n̄ sengbango ũ, n̄ asaia é̄ḡo bíta maamaa.

² Ben Abramun̄e: Dii Luda, b̄on̄ né ma gbaa? Má né v̄iro. Damasiku gb̄ē Elieza bé é̄ḡo de ma be t̄úbiblīri ũ. ³ K̄e née ma gba néro, ma be z̄ikeri p̄i bé é̄ḡo de ma t̄úbiblīri ũ. ⁴ Ben Dii bène: Àmbe eé̄ḡo de n̄ t̄úbiblīri ũro. Né k̄e eé̄ b̄o n̄ pl̄en bé eé̄ḡo de n̄ t̄úbiblīri ũ. ⁵ Ben à b̄o b̄aazi à bè: Ñ musu gwa ñ s̄ōs̄on̄en̄o n̄aro, t̄o né f̄s̄. Lem̄e n̄ boriin̄o é̄ḡo de le. ⁶ À Dii náane k̄e, ben Dii t̄o ȳa b̄o nna a náane k̄e à k̄e ȳanzi. ⁷ À bène d̄o: Diin ma ũ, mámb̄e ma n̄ b̄o Uru, Kaladia b̄usun, le mà b̄usu k̄ek̄ii kp̄amma ȳanzi. ⁸ Ben Abramun̄e: Dii Luda, dian mé̄ḡo d̄s̄ k̄e eé̄ḡo de ma p̄o ũ? ⁹ À w̄ēala à bè: Ñ z̄ununu w̄ē aaḡo sé k̄n bl̄e w̄e aaḡo k̄n s̄akaro w̄e aaḡo k̄n p̄t̄ēt̄engoo k̄n lukuluko. ¹⁰ Ben à p̄o p̄ino s̄e à m̄o p̄ingi à p̄arapara à ḡogok̄sa, ben à k̄e à n̄ ae d̄d̄ok̄sa, m̄ode èe b̄aan̄o parapararo. ¹¹ K̄e yeberekun̄o m̄ò w̄a z̄z̄z̄ n̄b̄o p̄in̄o, ben Abramun̄e p̄em̄ma.

¹² K̄e ɔ̄f̄ant̄e e ḡēe kp̄én, i bíta Abramun̄e k̄e, ben gusia bíta v̄iadee dààla. ¹³ Ben Dii bène: Ñḡo d̄s̄ k̄e n̄ boriin̄o é̄ḡo nib̄o blee b̄usu k̄e de n̄ p̄o ũroo guu, ās̄é̄ḡo z̄ò blee gwe, weé̄ḡo w̄ēe t̄aam̄ma ai w̄e w̄a plaa. ¹⁴ M̄ode mé ña ke borii k̄e āōe z̄ò bleeñ̄en̄o, n̄ boriin̄o é̄ b̄ōe k̄n auziki bítao. ¹⁵ M̄m̄on̄ s̄o, né̄ḡo aafiam̄e ai ñ ḡa zi k̄u ḡbasa ñ k̄a n̄ dez̄in̄o w̄a n̄ v̄i. ¹⁶ N̄ nas̄on̄o bé wee liara w̄a su k̄e, zaake Am̄or̄in̄o durun e papa k̄oro.

¹⁷ K̄e ɔ̄f̄ant̄e ḡēe kp̄én, guu si, ben Abramun̄e è k̄i k̄e èe t̄esuk̄pe b̄ōo k̄n s̄ēteo e ḡēe n̄b̄o k̄e à p̄arapara p̄ino dagura. ¹⁸ Zi beean Dii bè a b̄a é̄ḡo k̄u k̄n Abramun̄e à bè: Mé b̄usu k̄ek̄ii kp̄a n̄ boriin̄o zaa Igipiti gulez̄eki swaa ai swadaa k̄e w̄e be Yuflati, ¹⁹ b̄usu k̄e Kenin̄o k̄un̄ k̄n Kenizin̄o k̄n Kadam̄onun̄o ²⁰ k̄n Itin̄o k̄n Perizin̄o k̄n Refaimun̄o ²¹ k̄n Am̄or̄in̄o k̄n Kanaan̄o k̄n Gigasin̄o k̄n Yebusin̄o.

16

Agyara k̄n a né Sumailao

¹ Abramun̄e nās̄ Sarai e né iro. À n̄o gb̄ē z̄ikeri v̄i Igipiti gb̄ē ũ k̄e w̄e bene Agyara. ² Ben Sarai bè Abramun̄e: Lán Dii ma ke p̄aaa ũ n̄a, ñ dae k̄n ma z̄ikerio. Má si k̄e mé n̄éno e à ḡaz̄i. Ben Abramun̄e Sarai ȳa mà. ³ Abramun̄e w̄e kuri kena Kanaa

bùsun gberan Sarai a zò Agyara kpàa nɔɔ ũ. ⁴ Abramú dàèo, ben à nò sɪ. Kè à è á nòsina, à dɔkè à diio. ⁵ Ben Sarai bè Abramunɛ: Taari kè wà kèmɛɛ gɔ̃ n yá ũmɛ. Ma a zò kpàmma. Kè à è á nòsina, ben ègɔ̃ dɔkɛɛmao. Mpi kɔ̃n mapio, Dii bé eé yá gɔ̃gɔ̃we. ⁶ Ben Abramú wèàla à bè: N zò kuu n pɔ̃ ũmɛ. Ñ kenɛ lán ñ yezi nà. Kè Sarai ìa dàa, ben à bàa lène.

⁷ Dii Malaika à è ìbɔkiizi gbáan, bia pì kú Suru zé saemɛ. ⁸ Ben à à là à bè: Sarai zíkɛri Agyara, n bɔ máme? Néɛ gaa máme? Ben à wèàla à bè: Mée bàa lɛɛ ma dii Sarainɛmɛ. ⁹ Ben Dii Malaika bène: Ñ ɛara ñ tá n dii pì kiia ñgɔ̃ mì siɛɛnɛ.

¹⁰ Mé n borii kaara aɔ̃gɔ̃ pari, wéé fɔ̃ wà ñ lé ðro.

¹¹ Ñ nòsina, né né i gɔ̃gbè ũ, né tɔ̃ kpáne Sumaila, zaakɛ Dii n yá mà n wéétámma guu.

¹² Eégɔ̃ de lán zaakisète bà, eé ìbete kpá kɔ̃n gbè píngio, gbè píngi é ìbete kpáo se.

Eégɔ̃ kú kɔ̃ yán kɔ̃n a gbèno.

¹³ Ben Agyara bè: Ma wéɛ sɪ Luda kè è ma ele. Ben à tɔ̃ kpà Dii kè yá ònɛnɛ Ludakɛema'ee. ¹⁴ À yá bé à tò wà tɔ̃ kpà lògɔ̃ pìnɛ Ludabèkɛema'ee lògɔ̃. À kú Kadési kɔ̃n Beredio daguramɛ.

¹⁵ Agyara négɔ̃gbè ì kùn Abramuo, ben Abramú tɔ̃ kpáne Sumaila. ¹⁶ Gurɔ̃ kè Agyara Sumaila ì, Abramú wèè basiigɔ̃ awɛɛswɛɛdomɛ.

17

Bàngukena ya

¹ Kè Abramú kà wè basɔ̃ɔ̃ro dosai, Dii bò à m̀zi à bè: Luda Gbàabitaden ma ũ. Ñ t́aa omao ñgɔ̃ kuu taari sai. ² Ma bà kuunanyo égɔ̃ gaa, mé n borii kaaranɛ maamaa. ³ Abramú dàɛ a puua Luda aɛ, ben Luda bène: ⁴ Lán ma bà kúnyo nà, né gɔ̃ bori pariino dezi ũ. ⁵ Weégae benne Abramú dɔ̃ro, sé Ibrai, zaakɛ mé n ke bori pariino dezi ũ. ⁶ Mé tó n bori ke pari, boriino kɔ̃n ḱnanɔ̃ é bɔ n kiia. ⁷ Ma bà égɔ̃ kúnyo kɔ̃n n boriino ai gurɔ̃ píngi. Mégɔ̃ de n Luda ũ kɔ̃n n boriino n gbera. ⁸ Mé Kanaa bùsu kè ñ kú à guu nibɔ ũ kpámma píngi kɔ̃n n boriino n gbera, le aɔ̃gɔ̃ ví gurɔ̃ píngi, mégɔ̃ de ñ Luda ũ.

⁹ Luda ɛara à bè Ibraïne: Mpi kɔ̃n n boriino, àgɔ̃ ma bà kuunaao yá ḱna ai a boriia. ¹⁰ Ma bà kuunaao yá kè égɔ̃ ḱnan yè, mpi kɔ̃n n boriino. Séde a gɔ̃gbè píngi b́ngu ke. ¹¹ À b́ngu ke ma bà kuunaao sèeda ũ. ¹² Séde n bori négɔ̃gbèno b́ngu ke ñ gurɔ̃ sɔ̃raagɔ̃dee zì ai ñ boriia, né kè wà ñ í n bɛɛnɔ̃ kɔ̃n zò kè wà ñ lú bori pándɛnɔ̃nɔ̃ ñ píngi. ¹³ Wà à ì n ben yoo kesɔ̃ wà lù zò ũn yoo, sé à b́ngu ke. Beɛ égɔ̃ de ma bà kuunaao gurɔ̃ píngi sèeda ũ à m̀a. ¹⁴ Weé gefɔ̃ɔ̃dee bɔ a gbèno té, zaakɛ gbè kè è b́ngu kero yá kè má ðiɛare ḱnaro.

¹⁵ Ben Luda ɛara à bè Ibraïne: Ñton be n naɔ̃nɛ Sarai dɔ̃ro, ñgae benɛ Sara sa. ¹⁶ Mé aubarika dan mà tó à né i gɔ̃gbè ũ, eé gɔ̃ boriino dazi ũ, bùsu ḱnanɔ̃ é bɔ à kiia. ¹⁷ Ben Ibrai dàɛ a puua Luda aɛ à yáa d̀b à bè a nòsɛ guu: Gbè kè kà wè basɔ̃ɔ̃roo é né ís? Lán Sara kà wè basiigɔ̃ akuri nà, eé né ís? ¹⁸ Ben à ɛara à bè Ludanɛ: Ñ sùu ke ñ Sumaila gwa. ¹⁹ Luda bè: Yápura n naɔ̃ Sara é né i gɔ̃gbè ũ, né tɔ̃ kpáne Isaaku. Ma bà égɔ̃ kúo kɔ̃n à boriino ai gurɔ̃ píngi. ²⁰ Sumaila yá

musu, ma n yā mà. Mé aubarika dan, eé né i à kaara maamaa. Eé négōgbēno i gōon kuri awēēplaa, aṣé gō kīnāno ū, à borií é ke pari. ²¹ Baa kōn beeeo ma bà kuunanyo é gō Isaakuame. Zii mōndaa'i Sara é à i. ²² Kè Luda yā ò Ibraīne à yāa, ben à à tò à tà musu.

²³ Ben Ibraī a né Sumaila sè kōn a be gōgbē kè wà ní í a beeno kōn zò kè wà ní lúnō ní píngi, ben à bāngu kēñne zī beeeo gōo lán Ludaa òne nà. ²⁴ Ibraī kà wè basooro dosai, gbasà à bāngu kè, ²⁵ à né Sumaila sō wè kuri awēē'aagō. ²⁶ Guro dōnkō pì zī Ibraī bāngu kè kōn a né Sumailao ²⁷ kōn a be gōgbē kè wà ní í a beeno kōn zò kè wà ní lú bori pāndeano ní píngi. Aṣ bāngu kè guro dōnkō zīme.

18

Nibōno mōna Ibraī kiia

¹ Dii bō à mò Ibraīzi Mamare gbí líno sae. Ibraī vēena a bisakuta kpēele faantē. ² Kè à wēe sè musu, à gōon aagō è zena. Kè à ní é le, ben à fēe kpēelea kōn bào à gāa à dàñle à dàēñne a puua ³ à bè: Dii, tó ma ñ pōnnaa è, ñton gē mamōma n zōblerilaro. ⁴ Mé móare ío à gbá pípi à kámma bo lí gbáru kè. ⁵ Lán a bōe ma bee kpa nà, mé móare pōbleeo féte le à gbāaa e, gbasà à da zén. Ben aṣ bè: Tō, ñ ke lán ní ò nà. ⁶ Ben à gāa Sara kiia kutaan à bè: Ñ flawa kò zaka lé aagō ñ buredi ke kpakpaa. ⁷ Ben à bàa le à gē a zūno té à zūne bōro maa kù à kpà a zikeria, ben zikeri pì gāa à kēke kpakpaa. ⁸ Ben Ibraī zwifāani kōn zwi'ipuo kōn zù kè wà kēke plo sè à gāa à diēñne. Guro kè aṣōe pō blee, àpi ze ní sae lí gbáru gwe.

⁹ Ben aṣ à là wà bè: N naṣ Sara kú máme? À bè: À kú kutaan gwe. ¹⁰ Ben Dii bè: Mé eara mà mós n kiia zii mōndaa'i, n naṣ Sara é né i gōgbē ū. Sara kú à kpēe kuta kpēele èe maa. ¹¹ Ibraī kōn Sarao zi kù, Sara è nōgbēno pō ke doro. Ben Sara yāa dō à bè a swè guu: ¹² Ma zi kù, ben ma dii zi kù dō. Mé ponna yā pì dō dō? ¹³ Ben Dii Ibraī là à bè: À kè dia Sara yāa dō? À bè amō kè a zi kù é fō à né i dō? ¹⁴ Yāke ègō zī'umero. Zii mōndaa'i tó à guro kà, mé mós n kiia, gbasà Sara né i gōgbē ū. ¹⁵ Ben Sara lé sè à bè ée yāa doro, zaake vīa à kù. Ben Dii bè: É'e, n yāa dō.

Ibraī aduakena Sōdōmunu

¹⁶ Kè gbē pìno fēe, Ibraī gāa à zēñne, ben aṣ Sōdōmu kpaa gwà. ¹⁷ Ben Dii bè: Mé yā kè má yezi mà kee ute Ibraīnero. ¹⁸ À boriino ègō bita aṣégō gbāa vī. Anduna bori píngi é aubarika e à gāzīme. ¹⁹ Zaake ma à sè le à o a nēñone kōn a boriino a gbera aṣgō ma yā kūna aṣ yā maa zédee ke, le mà yā kè ma à lé gbēne keñe. ²⁰ Ben Dii èara à bè: Yā kè wèe oo Sōdōmu kōn Gōmōrao musu pari, ní durun gè òla. ²¹ Mé gá gwe sa mà gwa, tó yā kè aṣōe kee zaa lán má mà nà. Tó aṣō de le sōro, mé dō.

²² Kè ní gōon plaaa pìno dà zén aṣōe gaa Sōdōmu, ben Dii gō kōn Ibraīo gwe. ²³ Ben Ibraī sōzi à bè: Né gbē maaano wara ledo kōn gbē zaaanon yó? ²⁴ Tó gbē maaano kù wéte pì guu aṣ kà gōon baplaa akuri, né ní waran yó? Né sùu ke wéte pìo gbē maa gōon baplaa akuri pìno yānziroo? ²⁵ Ñ sùu ke! Ñton ke lero. Ñton gbē maaano dede ledo kōn gbē zaaano, zaake aṣō dōnkōro. Ñ sùu ke! Ñton ke lero. Mmōn kè ní de anduna píngi yākpakeri ū, né yā ke a zéaroo? ²⁶ Ben Dii bè: Tó ma gbē maaano è Sōdōmu gōon baplaa akuri, mé sùu ke wéte pìo ní yāanzi. ²⁷ Ben Ibraī èara à bè dō: Mamōma kè má de būsuti kōn túbuo ū, ñ gaafaa keme

mà yā onne, Dii. ²⁸ Tó g̃wɔn s̃wɔroo k̃s̃ā g̃wɔn baplaa akuri pì guu, g̃wɔn s̃wɔroo pìno yānzi né wéte pì kaate? Ben Dii bè: Tó ma gb̃e maaano è g̃wɔn baplaa as̃wɔro, mé wéte pì kaatero. ²⁹ Ben Ibraī kp̃é èe yā oone à bè: Tó gb̃e maaano kà baplaa s̃s̃ né? Ben Dii bè: Mé yāke kero g̃wɔn baplaa pìno yānzi. ³⁰ Ben à bè: Dii, n yā nna! N̄ton pɔ f̃ero, má yezi mà yā o dɔ. Tó gb̃e maaano kà baaakuri s̃s̃ né? À wèàla à bè: Tó ma gb̃e maaano è ãs̃ kà g̃wɔn baaakuri, mé yāke kero. ³¹ Ben à bè: N̄ gaafaa keme dɔ Dii, mà yā onne. Tó gb̃e maaano kà g̃wɔn baroo s̃s̃ né? À wèàla à bè: Mé wéte pì kaatero g̃wɔn baroo pìno yānzi. ³² Ben à bè: Dii, n̄ton pɔ f̃ero, yā k̃k̃k̃ii baasi mé yā o d̃oro. Tó gb̃e maaano kà g̃wɔn kuri s̃s̃ né? À wèàla à bè: Mé wéte pì kaatero g̃wɔn kuri pìno yānzi. ³³ Kè Dii yā ò Ibraīne à yāa, à g̃è z̃éla, ben Ibraī èara à tà b̃e.

19

Sɔdɔmu kɔn Gɔmɔrao kaatena

¹ Kè malaika g̃wɔn plaa pìno kà Sɔdɔmu uusie, Lutu ṽɛena Sɔdɔmu b̃ii kp̃eele. Kè à n̄ é, à f̃ɛɛ à g̃àa à dànl̃e à kùeñ̃ne à dàe a puua ² à bè: Ma diino, a yā nna! À m̃s̃ à gá pita mamoma a z̃ɔbleri b̃e. À zú o à i k̃è, zia k̃ong̃o id̃e'id̃e é da z̃én. Ãs̃ bè: Auo, wé i g̃aaleme. ³ Lutu n̄k̃r̃eñ̃ma maama, ben ãs̃ g̃è à kp̃én. À n̄ yàari k̃è maama à masa k̃éñ̃ne, ben ãs̃ s̃ò.

⁴ Ai ãg̃s̃ gá dae, Sɔdɔmudeeno liga Lutu kp̃ézi. Wéte pì g̃ɔgb̃èno k̃àk̃ōa gwe mámmam, g̃ɔkpareno k̃on gb̃ènsino n̄ píngi. ⁵ Ãs̃ lé zù Lutuzi wà bè: G̃ɔgb̃è k̃è ãs̃ pita n b̃e uusieano kú máa? N̄ b̃õeñ̃yowe, wà p̃ap̃āa keñ̃yo. ⁶ Lutu b̃ò à z̃è kp̃eele n̄ kiia, à gb̃à tàta kp̃eeo ⁷ à bè: O'o ma gb̃èno, àton yā zaa kero. ⁸ Má n̄n̄ngb̃èno ṽi g̃wɔn plaa k̃è ãs̃ g̃ɔgb̃è d̃s̃ro, mé n̄ b̃õeare. Lán á yezi nà à keñ̃yo, mode àton yāke ke g̃ɔgb̃è k̃èkiin̄n̄ero, zaake ãs̃ pita ma b̃eme. ⁹ Ãs̃ bène: N̄ guwe gwe! Ben ãs̃ bè dɔ: Gb̃è k̃è né gb̃è z̃it̃ome, ben à yezi à ke wa yākp̃aekeri ũ. Wé yā zaa kenne de n̄ p̃ola. Ben ãs̃ k̃usia gb̃āaa, ãs̃oɛ m̃wɔ kp̃é gb̃à gboro. ¹⁰ Ben g̃wɔn plaa pìno b̃ò wà Lutu kú ãs̃ g̃eño kp̃én, ben ãs̃ z̃é tàta. ¹¹ Ãs̃ò tò ṽla gb̃è k̃è ãs̃ò kú kp̃eeleño kú n̄ píngi né féte gb̃ènsi, ben ãs̃oɛ kp̃é gb̃à wete ai ãs̃ kp̃asa. ¹² G̃wɔn plaa pìno bè Lutune: Dé n̄ ṽi k̃è d̃wɔ? Né g̃ɔgb̃èno, n̄n̄ngb̃èno, n̄ né anzuren̄o k̃on gb̃è k̃è ãs̃o de n̄ gb̃è ũun̄o wéte guu n̄ píngi. N̄ b̃õeñ̃yo, ¹³ zaake wa m̃o wà gura k̃è kaateme. Yā zaa k̃è wèe oo wéte pì deeno musu g̃è Dii swán, ben à wa z̃i wà wéte pì kaate. ¹⁴ Lutu b̃ò à g̃àa à ò a n̄n̄o anzuren̄o à bè: À f̃ɛɛ wà b̃oɛ, zaake Dii é wéte k̃è pì kaate tiame. Ben ãs̃oɛ daa èe f̃aadi boome.

¹⁵ Kè guu d̃ò malaika pìno n̄k̃r̃e Lutua wà bè: N̄ f̃ɛɛ n̄ n̄ nãs̃ k̃on n̄ n̄n̄ngb̃è g̃wɔn plaa k̃èno s̃éè n̄ b̃õeñ̃yo k̃è, le n̄ton ga wéte pì kaatena guuro yānzi. ¹⁶ Kè Lutu e seka kee, Dii à w̃enda b̃ò, ben g̃wɔn plaa pìno à kú a w̃a k̃on à nãs̃o k̃on à n̄n̄ngb̃è g̃wɔn plaaano, ãs̃ b̃õeñ̃yo wéte kp̃ee. ¹⁷ Kè ãs̃ b̃õeñ̃yo lé, ben malaika pìno doke bè Lutune: N̄ bàa lé n̄ n̄ z̃inda m̃i sí. N̄ton kp̃ee g̃woro. N̄ton ze guuro pì guuro. N̄ bàa lé n̄ m̃i pé kp̃iina le n̄ton garo yānzi. ¹⁸ Ben à bèñ̃ne: Auo ma dii! N̄ yā nna! ¹⁹ Mamoma n̄ z̃ɔbleri ma n̄ p̃onnaa è, n̄ gb̃èke k̃ème maama, n̄ ma m̃i sí. Mode mé f̃s̃ mà bàa lé mà kp̃iini pìno kii lero. Ai màg̃s̃ gá ká gwe, kaatena pì é ma le mà ga. ²⁰ N̄ lakutu ke gwa k̃āaa. Lán à k̃ii nà, mé f̃s̃ mà bàa lé mà gá gwe. Lakutu n̄ngome s̃s̃. N̄ tó mà bàa sí mà tá gwe, még̃s̃ aafia. Asa à n̄ngoroo? ²¹ Ben à bène: Ma n̄ gba z̃é, mé lakutu k̃è n̄éè oo pì kaatero. ²² N̄

bàa lé ò tá gwe kpakpaa, zaake mé yáke ke g̃aro ai ò gá káo gwe. Beee yánzin wà tó kpà lakutu pìne Zoa.

²³ Kè Lutu Zoa lè, ɔfántɛ e fɛɛɛ, ²⁴ ben Dii tò té kɔn ɔfántɛgb̃ɔ bò musu à kà Sɔɔmɔ kɔn Gómɔraola. ²⁵ À wéte pìno kàate kɔn gb̃ɛno kɔn guzurɛ pìo kɔn líno kɔn s̃ɛno píngi. ²⁶ Kè Lutu naɔ a kpɛɛ gwà, ben à lí à g̃ò zena wisi gb̃ɛ ù.

²⁷ Kè guu d̃ò, Ibraĩ f̃ɛɛ kɔngɔ ide'ide, à g̃aa guu kè à kún yā kɔn Diio pìn. ²⁸ Kè à Sɔɔmɔ kɔn Gómɔrao kpaa gwà kɔn guzurɛ pìo píngi, à è tésukpɛ e fɛɛɛ tɔɔte lán m̀date tésukpɛ bà. ²⁹ Leme kè Luda guzurɛ kè Lutu kún wéteno kàate le, Ibraĩ yā d̃on, ben à Lutu b̃ò wéte kè à kàate pìno guu.

Lutu boriin

³⁰ Kè Lutu b̃ò Zoa, à g̃aa à ṽɛɛ kpiiino té kɔn a ñéngb̃ɛ g̃ɔn plaaano, kè à kuuna Zoa ṽia ṽi yánzi. Ben à g̃ò kú gb̃ɛwɛɛn kɔn a ñéngb̃ɛ pìno. ³¹ Ben Ỹɔɔ bè Bàane: Wa de zi kù, ben g̃ɔgb̃ɛ kee kú b̃usun à daewao lán wè ke ñaro. ³² Ñ m̃ó wà w̃ɛɛ kákane wé daɛo, le wàg̃ɔ wa borii e à g̃az̃i. ³³ Gw̃aaṽi beee aɔ w̃ɛɛ kákane, ben Ỹɔɔ g̃aa à dàeo. Lutu e d̃ò gurɔɔ kè à dàeo ke gurɔɔ kè à f̃ɛero.

³⁴ Kè guu d̃ò Ỹɔɔ bè Bàane: Ma daɛ kɔn ma deo g̃ia. Wà w̃ɛɛ kákane uusiaa d̃ò, né gá ñ daɛo, le wàg̃ɔ wa borii ee à g̃az̃i. ³⁵ Gw̃aaṽi beee aɔ w̃ɛɛ kákane, ben B̃aa g̃aa à dàeo. Lutu e d̃ò gurɔɔ kè à dàeo ke gurɔɔ kè à f̃ɛero. ³⁶ Leme Lutu ñéngb̃ɛ g̃ɔn plaaano kè le wà ñò s̃io. ³⁷ Ỹɔɔ né ì g̃ɔgb̃ɛ ù, ben à tó kpàne M̃abuu. Àmbe M̃abuu borii kè aɔ kuu ai gb̃àano dezi káaku ù. ³⁸ B̃aa né ì g̃ɔgb̃ɛ ù se, ben à tó kpàne Benami. Àmbe Am̃oni borii kè aɔ kuu ai gb̃àano dezi káaku ù.

20

Ibraĩ kɔn Abimelékio

¹ Ben Ibraĩ f̃ɛɛ gwe à g̃aa Negevi b̃usun Kadesi kɔn Suruo dagura. Kè à g̃aa à ṽɛɛ Gera, ² à bè a naɔ Sara né a dàreme, ben Gera kí Abimelékio gb̃ɛ z̃i à à s̃è à s̃ò. ³ Ben Luda b̃ò à m̃ò Abimelékizi nanaa guu gw̃aaṽi à bène: Né ga ñò kè ñ s̃è pì yánzi, zaake ñɔz̃areeme. ⁴ À m̃ò à lè Abimelékio e daɛo k̃oro, ben à bè: Dii, né borii kè aɔɔe yáke keroono d̃eden ỹó? ⁵ Àmbe à bème a dàrenloo? Ñɔgb̃ɛ pì s̃ò bè a d̃ág̃ɔme. Ma yā kè a zéame, má taari ṽiro. ⁶ Ben Luda bène nanaa pì guu: Eè, má d̃ò kè n yā kè a zéame. Beee yánzi ma kpanne ñton durun kemero, mée we ñò kè ñɔgb̃ɛ piaro. ⁷ Tia sa, à g̃ɔgb̃ɛ pì ñò kpáa, zaake annabime. Eé adua kenne le ñ g̃ò aafia. Tó ñéɛ à ñò pì kpáa s̃oro, ñg̃ò d̃ò kè n game, mpi kɔn n gb̃ɛno a píngi.

⁸ Ben Abimelékio f̃ɛɛ kɔngɔ ide'ide, à a gb̃ɛno sisi à yā pì t̃ókèñne ñ píngi, ben ṽia ñ kú maamaa. ⁹ Ben Abimelékio Ibraĩ sisi à bène: B̃óyánzi ñ kewe lezi? B̃ó taarin má k̃enne gbas̃a ñ tò ma g̃ò durundee ù kɔn ma b̃usuo? N yā kè de wà keroo k̃eme. ¹⁰ B̃ó laasuu ñ lè gbas̃a n yā pì kè? ¹¹ Ibraĩ w̃èala à bè: Mée daa yā gb̃ɛkee Luda ṽia ṽi b̃usu k̃èkii guuro, weé ma de ma naɔ yánzime. ¹² Beee gbera ñɔgb̃ɛ pì né ma dàreme yāpura. Wa de d̃ɔnk̃ɔme, baade kɔn a dao, ben à g̃ò ma ñò ù. ¹³ Kè Luda ma b̃ò ma de be yā, mée lik̃ɔaa z̃ɔɔ, ben ma bè ma ñò pìne guu kè wé gán píngi, à gb̃ɛkee k̃eme àgae be a d̃ág̃ɔn ma ù. ¹⁴ Ben Abimelékio m̃ò k̃éne s̃aano kɔn z̃uño kɔn g̃ɔgb̃ɛ z̃ikerino kɔn ñɔgb̃ɛ z̃ikerino à kpà Ibraĩna, ben à à naɔ s̃òkpane. ¹⁵ Ben Abimelékio bè: Ma b̃usun yè, ñ ṽɛɛ guu kè ñ yezin. ¹⁶ Ben à bè Sarane: Ma kondogi ɔɔ b̃ɔɔ doo kpà n d̃ág̃ɔa agbaakpab̃ò ù, le gb̃ɛ kè aɔ kúnyono d̃ò ñ píngi kè ñéɛ taari kero. ¹⁷ Ben Ibraĩ w̃éɛ kè Ludaa,

ben Luda Abimeleki gbà aafia kòn à naṣo kòn à nɔ yìgisaino, le aṣ né i, ¹⁸ zaake Dii tò Abimeleki be nɔgbènɔ pãa kù yã Ibraĩ naṣ yã musu.

21

Isaaku ina

¹ Dii aubarika dà Saragu lán à ò nà, à kènɛ lán à lé gbènɛ nà. ² Ben à nò sɪ à né i kòn Ibraĩo gɔgbē ũ à zikū guu gurɔ kè Luda diɛɛa. ³ Ibraĩ tó kpà né pine Isaaku. ⁴ À bāngu kènɛ à gurɔ sɔraagɔdee zĩ lán Ludaa diɛɛ nà. ⁵ À kà wè basɔro a né pì igrɔ. ⁶ Ben Sara bè: Luda yáadzɔiyá kème, gbē kè mà píngi é yáa dɔmao. ⁷ À bè dɔ: Weé we wà be Ibraĩne yá mé gɔ nédandee ũs? Àe ma négɔgbē io a zikū guu.

⁸ Kè né pì bíta kù à kè yɔa, ben Ibraĩ à kēna yɔa pɔnnaa kè. ⁹ Sara è né kè Igipiti nɔgbē Agyara i kòn Ibraĩo ègɔ Isaaku yáa dɔme, ¹⁰ ben à bè Ibraĩne: N̄ pé zò pìà kòn a néo, zaake zò né pì é túbi ble kòn ma né Isaakuoro. ¹¹ Yá pì Ibraĩ pɔɔ yàka maamaa, zaake à néme, ¹² ben Luda bène: N̄ton tó n nòse yaka n né kòn n nɔgbē zikeri pìo yá musuro. Yá kè Sara e oonne píngi n̄ ma, zaake Isaaku boriinɔn weégae beñne n boriinɔ ũ. ¹³ Mé tó zò né pì boriĩ ke se, zaake n néme. ¹⁴ Ben Ibraĩ fɛɛ kɔngɔ ide'ide, à pɔblee sè kòn í tũuo à kpà Agyaraa. À diɛɛ, ben à à né kpàa dɔ. À à gbàre, ben à gàa èe likɔaa zɔɔ Beseba gbáan. ¹⁵ Kè í yáarĩma, à gɔkpare pì tò lí gbáru, ¹⁶ ben à gàa à vèe ae kázuleeki zã lén, zaake à bè á yezi à a né gana ero. Kè à gàa à vèe kãa le, ben à nà sɔdɔnaa.

¹⁷ Luda gɔkpare pì sɔ dɔɔ mà, ben Luda Malaika lé zù Agyarazi zaa musu à bè: Bó bé à n lee Agyara? N̄ton vĩa kero, zaake Luda né pì sɔ dɔɔ mà guu kè à kún. ¹⁸ N̄ fɛɛ n̄ n né pì sé n̄ à kù a ɔɔa, zaake mé tó à gɔ bori isi ũ. ¹⁹ Luda nɔgbē pì wée kènɛ, ben à lɔgɔ è. À gàa à í t̄ a tũu pa, ben à mò à kpà a né pìà à mì.

²⁰ Ludaa kú kòn né pìo ai à isi kù. Ègɔ kú gbáan, ben à gɔ tofekari ũ. ²¹ Gurɔ kè à kú Parani gbáa pì guun à da Igipiti bùsu nɔɔ sènɛ.

Ibraĩ kòn Abimelekiò ledolekɛna

²² Gurɔ beee Abimeleki kòn a zìkpɛɛnɔ gbēnsi Fikɔluo gàa Ibraĩ kiia aṣ bène: Ludaa kúnɔ yá kè néɛ kɛɛ guu píngi. ²³ N̄ la dame kè gɔɔ n̄ sí kòn Ludao kè né bɔ ma kpɛero ke ma néno ke ma boriinɔ. Lán ma gbēkɛɛ kènne nà, n̄ keme le kòn bùsu kè n̄ kù à guu gbē zĩt̄ ũuo. ²⁴ Ben Ibraĩ bène: Ma la dānne. ²⁵ Ben Ibraĩ lɔgɔ kè Abimeleki gbēno sia yá sèɛ à sìnne. ²⁶ Abimeleki bè: Má gbē kè aṣ yá beee kènɔ d̄ɔro, néɛ ome yāro, gbāan má mà. ²⁷ Ben Ibraĩ sãanɔ kòn zùnɔ kù à kpà Abimelekia, ben aṣ ledole kè k̄so. ²⁸ Ben Ibraĩ sãnunu mèn swɛɛplaaanɔ b̄ à kãe ndona. ²⁹ Abimeleki à là à bè: Sã mèn swɛɛplaa kè n̄ n̄ kãe ndona pìnɔ yá de diamɛ? ³⁰ Ben à wèlala à bè: N̄ sã mèn swɛɛplaa pìnɔ sí sèeda ũ kè mámbe ma lɔgɔ pì ȳ. ³¹ Beee yānzi wà t̄ kpà guu pine Beseba, zaake gwen aṣ la dānkɔne. ³² Len aṣ ledole kè Beseba le, ben Abimeleki kòn a zìkpɛɛnɔ gbēnsi Fikɔluo liara wà tà Filisitininɔ bùsun. ³³ Ibraĩ sãma lí t̄ Beseba, ben à Dii Luda Gurɔpingide sisi gwe. ³⁴ Ben à gurɔplaa kè Filisitininɔ bùsu pì guu.

22

Isaaku kpana sa'opɔ ũ

¹ Beee gbera Luda Ibraĩ yò à gwà à bène: Ibraĩ! Ben à wèàla à bè: Maε kè!
² Ben Luda bène: Ñ n né mèn doo kè n̄ yezi Isaaku sé n̄ gáo Mɔria bùsun, n̄ sa'opɔ kè wè ká tén à té kũ oo kp̄iii kè mé onneεa. ³ Kè à f̄εε kɔngɔ idε'ide, à ḡari yì a zaakine, ben à a z̄ikerinɔ sè ḡɔn plaa k̄ɔn a né Isaaku piɔ. À sa'oyaka p̄ara, ben à dà z̄én, èe gaa guu kè Ludaa ònen. ⁴ À gurɔ aaḡɔdee z̄i kè à wée sè, à guu p̄i è k̄aa. ⁵ Ben à bè a z̄ikeri p̄inɔne: À ḡɔ k̄ɔn zaakio kè. Mapi k̄ɔn ḡɔkpare kèò wé gá aε wà d̄anzi kε Ludane, wé liara wà su wà a le kè. ⁶ Ibraĩ sa'oyaka sè à dì a né p̄inε, ben à té k̄una k̄ɔn f̄εεo, āɔe gaa ledɔ. ⁷ Ben Isaaku yā ò a denε à bè: Baa! À wèàla à bè: Bómεε né? Ben à bène: Wá té k̄una k̄ɔn yàkao, s̄ane b̄orɔ kè wé ká tén à té kũ kú máme? ⁸ Ben Ibraĩ bè: Ma né, Luda bè eé sa'os̄a kpá. Ben āɔ t̄ék̄ɔzi wée gaa. ⁹ Kè āɔ ká guu kè Ludaa ònen, à sa'okii b̄o gwe à yàka kpàkpaàla, ben à a né p̄i yì à dà yàka p̄ila sa'okii musu. ¹⁰ Kè à f̄εε sè à ɔ b̄ò le à a né p̄i k̄oto kpá, ¹¹ ben Dii Malaika lé z̄uzi zaa musu à bè: Ibraĩ! Ibraĩ! À wèàla à bè: Maε kè! ¹² Ben à bè: Ñton ɔ na né p̄iaro ñton yáke kenεro. Má d̄ɔ sa kè n̄ ma v̄ia v̄i, néε ḡime k̄ɔn n̄ né mèn dooro. ¹³ Ibraĩ wée sè, ben à s̄akaro è líwakaa kà à kobazì. Ben à ḡaa à à kũ à sa'opɔ kè wè ká tén à té kũ òo a né ḡεε ũ. ¹⁴ Ben à t̄ɔ kpá guu p̄inε Diiékpa, ben wèḡɔ oo ai k̄ɔn a gb̄aaò wè be: Dii è kpá a kp̄iii musu.

¹⁵ Dii Malaika òara à lé z̄u Ibraĩzi zaa musu d̄ɔ ¹⁶ à bè: Mamɔma Dii má s̄i k̄ɔn ma kuunao ma bè, lán n̄ yā p̄i kè nà, néε ḡi k̄ɔn n̄ né mèn dooro, ¹⁷ mé aubarika dangu mà n̄ borii kaaranne lán s̄ɔs̄ɔnenɔ bà, āɔéḡɔ pari lán ísiale bùsu'aat̄ε bà. N̄ boriinɔ éḡɔ gb̄aa v̄i n̄ ib̄eenɔa. ¹⁸ Mé aubarika da anduna bori p̄inḡin n̄ borii ḡāzì, kè n̄ ma yā mà yānzì.

¹⁹ Kè Ibraĩ liara à s̄u a z̄ikerinɔ kiia, āɔ f̄εε wà tà Beseba, ben à gurɔplaa kè gwe.

²⁰ Beee gbera wà ò Ibraĩne wà bè: N̄ v̄i Nao nāɔ Milika néḡɔgb̄enɔ ì. ²¹ À daudu t̄ɔn Uzu. À d̄āaronɔ t̄ɔn yè: Buzu, Aramu de Kemueli, ²² Kesedi, Azo, Pilidasa, Yidilafa k̄ɔn Betuelio. ²³ Betueli p̄i bé à Rebeka ì. Néḡɔgb̄ε ḡɔn s̄oraaḡɔ kè Milika ì k̄ɔn Ibraĩ v̄i Naon gwe. ²⁴ À n̄o ȳiḡisai Ruma néno t̄ɔn yè: Teba, Gaamu, Tasa k̄ɔn Maakao.

23

Sara gana

¹ Sara kè wè basw̄εedo aw̄εesw̄εεplaa, ² gbas̄a à gá zaa Kiriataba kè wè be tia Eblonu, Kanaa bùsun. Ben Ibraĩ à s̄osobi kè à ɔɔ d̄ò à gana yā musu. ³ Kè à ḡu a nāɔ ḡε kiia, à ḡaa à bè Iti boriinɔne: ⁴ Nibɔ k̄ɔn gb̄ē z̄it̄ɔn ma ũ a té. À t̄ɔt̄e yāma ḡév̄iikii ũ mà ḡε v̄iin. ⁵ Ben Iti boriinɔ bène: ⁶ Maree, n̄ wa yā ma. Luda gb̄ē aubarikadeen n̄ ũ wa té. Ñ n̄ ḡε v̄i gb̄èw̄εε kè k̄enne maaa guu. Wa gb̄ēke é n̄ t̄ε gb̄èw̄εε kè né n̄ ḡε v̄i à guuro. ⁷ Ben Ibraĩ f̄εε à k̄uε bùsu p̄i deenɔne ⁸ à bènnε: À ma yā ma, tó a we mà a ḡε v̄i kè. À wée kemε Zoa né Eflnuua ⁹ à Makpela gb̄èw̄εε kè kú à bú lézi yā ma à ɔɔa, eé ḡɔ ma ḡév̄iikii ũ a bùsun.

¹⁰ Eflnuu v̄ēena n̄ té a w̄éte b̄iilen gwe, ben à ò Ibraĩne Itinɔ wáa n̄ p̄ingi à bè: ¹¹ Auo maree, n̄ ma yā ma. Ma n̄ gba buraa p̄i k̄ɔn gb̄èw̄εε kè kú gw̄eeo. Ma n̄ gba ma gb̄enɔ wáa. Ma n̄ gbame, le n̄ n̄ ḡε v̄iin. ¹² Ibraĩ k̄uε bùsu p̄i deenɔne, ¹³ ben à bè Eflnunε n̄ p̄ingi wáa: Ñ swá kpá n̄ ma yā ma. Mé buraa p̄i fia bonne. Ñ ma ɔɔ sí, mé ma ḡε v̄iin. ¹⁴ Ben Eflnuu bène: ¹⁵ Maree, n̄ ma yā ma. T̄ɔt̄e kè

à ɔɔ kà kondogi wàa plaame, bɔn beee ũ wa dagura? Ñ n gè vīn. ¹⁶ Ibraĩ à yā mà, ben à kondogi kè à ò yɔ̃ne gbēnɔ wáa laatarinɔ zakaa. ¹⁷ Lemε Eflɔnɔ bú kè kú Makpela, Mamare saε, gɔ̃ Ibraĩ pɔ ũ le kɔn gbèwεε kè kú gweeo kɔn lí kè kú gweenɔ zaa bú pì lézi píngi. ¹⁸ À gɔ̃ Ibraĩ pɔ ũ Iti kè aɔ mò wéte bìileanɔ píngi wáa.

¹⁹ Beee gbera Ibraĩ a naɔ ṽli Makpela bura gbèwεε pì guu Mamare kè wè be tia Eblɔnɔ saε, Kanaa bùsun. ²⁰ Len bú kɔn gbèwεε kè de Itinɔ pɔ ũ yáao gɔ̃ Ibraĩne gèṽikiĩ ũ le.

24

Nɔ̃wεtena Isaakune

¹ Ibraĩ zi kú à gurɔɔnɔ kà zà, ben Dii aubarika dàn yā píngi guu. ² Ben à ò a zɔ̀blerinɔ gbēnsi kè de a pɔ píngi yāgɔ̃gɔ̃ri ũune à bè: Ñ ɔ̃ sɔ̃tɔ ma gbáda gbáru, ³ mé tó ñ sí kɔn Dii musu kɔn tɔ̃tɔeo Luda tɔo kè né Kanaa kè má kú ñ ténɔ nɔɔ sé ma néneɔ. ⁴ Ñ gá ma be bùsun ma danenɔ guu, ñ nɔɔ sé ma néne gwe. ⁵ Ben à zɔ̀bleri pì à là à bè: Tó nɔgbē pi e we à tēmazi à sùmao bùsu kèkiin sɔro né? Mé gá kɔn n néo bùsu kè n bɔnn yɔ? ⁶ Ibraĩ bène: Ñ làakari ke! Ñton gá kɔn ma néo gwero. ⁷ Dii Luda Musude ma bɔ ma de be ma danenɔ bùsun, ben à yā òme à la dà à bè é bùsu kèkii kpá ma boriinɔame. Àmbe eé a Malaika zĩ à donne aε. Gwen né nɔɔ sɛn ma néne. ⁸ Tó nɔgbē pi e we à tènziro, n bɔ ladana kè ñ la dāmε kè guu. Ñton gá gwe kɔn ma néro fá! ⁹ Ben à zɔ̀bleri pì a ɔɔ sɔ̃tɔ a dii gbáda gbáru, à la dànε yā pì musu.

¹⁰ Zɔ̀bleri pì a dii lakuminɔ sè mèn kuri kɔn a dii auziki bori píngio, ben à fεε à gáa Nao be wéte zaa Siria Mesɔ̃pɔtamia bùsun. ¹¹ Kè à kà gwe, à tò lakuminɔ kámma bò lɔ̃gɔ saε wéte kpεε. Kè uusie kè, gurɔɔ kè nɔgbēnɔ è bεé í tɔ, ¹² ben à adua kè à bè: Dii, ma dii Ibraĩ Luda, ñ gbēkeε ke ma diine ñ tó ma tá ke nna uusiea. ¹³ Ñ gwa, má zena lɔ̃gɔ saε. Tó wéte nɔkparenɔ bɔé í tɔ, ¹⁴ nɔkpare kè má òne à a loo pita à í tɔme mà mi, tó à bème mà mi, ben à kpà ma lakuminɔa dɔ, òndε mé dɔ kè n gbēkeε kè ma diine, nɔgbē kè ñ diε n zɔ̀bleri Isaaku pɔ ũun gwe. ¹⁵ Èe yā pì o à yáaro, ben Betueli né Rebeka bò kɔn looo dina a gàn. Betueli né Ibraĩ ṽli Nao né kè à ì kɔn a naɔ Milikaome. ¹⁶ Né pì maa bensɔ à lezime, gɔ̃gbē kee e daεo zikiro. À mò lɔ̃gɔzi, à í tɔ à a loo pà, ben à liara èe taa. ¹⁷ Ben zɔ̀bleri pì bàa lè à gáa à zé z̃ɔne à bè: Ñ ma gba í mà mi, baa féte. ¹⁸ Nɔgbē pì bè: Ñ mi Baa! Ben à a loo pita gɔ̃ɔ à í kpàa à mi. ¹⁹ Kè à í kpàa à mi à yāa, à bè: Mé tɔ n lakuminɔne dɔ, aɔ mi ai aɔ ká. ²⁰ Ben à a lo'i kà pɔnɔ ìmibɔn gɔ̃ɔ, à liara à bàa lè à gáa à í tɔ lɔ̃gɔn, ben à í tɔ lakuminɔne píngi. ²¹ Gɔ̃gbē pi zena èe à gwaa tíii, le à e à dɔ tó Dii é tó a tá ke nna, ke eé ke nnaro. ²² Kè lakuminɔ í mi aɔ yāa, ben gɔ̃gbē pì vura tanga maaa dà nɔɔ p̃ine a yā, à vura zāa dànε mèn plaa. Tanga pì tíisi kà giramu sɔ̃ɔro, zāa p̃inɔ s̃s giramu basɔ̃ɔɔro. ²³ Ben à à là à bè: Ñ ome, dé nén n ũu? Wé ikii e n de beɔ? ²⁴ Ben à wèla à bè: Betueli nén ma ũ, Milika kɔn Nao dio. ²⁵ Sè kɔn tãgaaɔ din wa be, ben ikii kuu dɔ. ²⁶ Ben gɔ̃gbē pì kùε à donzi kè Diine à bè: ²⁷ Dii ma dii Ibraĩ Luda aubarika ṽi kè èe gí gbēke kɔn náaneɔ yā kenero yānzi. Mapi s̃s, Dii d̃ɔme aε ma dii danenɔ be.

²⁸ Ben nɔkpare pì bàa lè à gáa à yā pì t̃kè a bedeenɔne. ²⁹ Rebeka pì dāgɔ ṽi kè wè bene Labā. À bò wéte kpεε kɔn bào à gáa à gɔ̃gbē pì lè lɔ̃gɔ léa, ³⁰ zaake à è a dàre tanga kɔn zāao dana, ben à yā kè gɔ̃gbē pì òne mà. Kè à gáa à à lè

kɔn lakuminɔ ɔlɔ ɔlɔ, ³¹ à bè: Ñ mɔ mmɔn kɛ Dii aubarika dangu! À kɛ dia n zena wɛtɛ kpɛɛ? Ma kpɛ kɛkɛnnɛ kɔn lakuminɔ bɔdɔkiio. ³² Gɔgbɛ pɛ gɛ ua, ben Laba lakuminɔ asoo pɔro à sɛla kori kɔn tagaao kpamɛma à í kpà gɔgbɛ pia à a gbà pɛpio kɔn à gbɛnɔ n pɛngi.

³³ Wà pɔblee diɛɛ, ben à bè: Mé pɔ ble gɛaro ai mà yà kɛ ma mɔo o. Ben Laba bè: Ñ o. ³⁴ Ben à bè: Ibrai zɔbberin ma u. ³⁵ Dii aubarika kɛ ma diine maamaa, ben à gɔ auzikidee u. À à gbà saano kɔn zuno kɔn kondogio kɔn vuraɔ kɔn gɔgbɛ zikɛrinɔ kɔn nɔgbɛ zikɛrinɔ kɔn lakuminɔ kɔn zaakinɔ. ³⁶ Ma dii pɛ naɔ Sara né ì gɔgbɛ u à zikɔ guu, ben ma dii pɔ kɛ à vɛi kpà né pia pɛngi. ³⁷ Ma dii tò ma la dà, zaake à bè mɔton Kanaa kɛ à kú n tɛno nɔɔ sé a nénerɔ. ³⁸ À bè mà gá a de bɛ a borii guu mà nɔɔ sé a néne gwe. ³⁹ Ben ma a dii là ma bè, tò nɔgbɛ pɛ e we à tɛmazi sɔro né? ⁴⁰ À wɛmala à bè, Dii kɛ a taa òò bé eé a Malaika zɛ à gá zɛmɛ, ɛ ma tá ke nna, mé nɔɔ sé a néne a de bɛ danɛno tɛ. ⁴¹ À bè tò ma gaa a borii kiia, tò wɛe wero, mé bɔ ladana kɛ má la dàaree guu. ⁴² Kɛ ma ka ɔlɔ kiia gbàa ma bè: Dii, ma dii Ibrai Luda, tò n we, n tò ma tá ke nna. ⁴³ Má kú ɔlɔ ɔlɔ. Nɔkparɛ kɛ mɔ í tɔ, ben ma bène à ma gba í fɛtɛ mà mi, ⁴⁴ tò à bè mà mi, ben à tò ma lakuminɔne dɔ, mé dɔ kɛ nɔkparɛ kɛ n diɛ à ke ma dii né pɔ uun gwe. ⁴⁵ Ai màgɔ yà pɛ o ma nɔsɛ guu mà yaa, ben Rebeka bɔ kɔn looo dina a gán à mɔ ɔlɔ ɔlɔ à í tɔ. Ben ma bène à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a loo pita gɔɔ, à bè mà mi, é kpà ma lakuminɔa dɔ. Kɛ mà mi, ben à kpà ma lakuminɔa. ⁴⁷ Ben ma à là, dé nɛn à tu? À bè Betueli nɛn a u, Milika kɔn Nao dio. Ben ma tanga dɛne a yɛa, ma zaa dɛne a ɔɔnɔa. ⁴⁸ Ben ma kue ma dɔnzi kɛ Dii ma dii Ibrai Ludane ma saabu kpàa, zaake à dɔmɛ aɛ zɛ maa guu, ɛ mà a dii vɛi dio sé à néne. ⁴⁹ Tia sa tò é we à gbɛke kɔn náaneɔ yà ke ma diine, à omɛ. Tò ée we sɔro, à omɛ, mé gá gu pãndea. ⁵⁰ Laba kɔn Betuelio wɛàla wà bè: Yà pɛ bɔ Dii kiiane, wà yàke ona vɛro, à maa ke à zaaa. ⁵¹ Rebekan yɛ, n à sé n tão, à gɔ n dii né naɔ u lán Dii ò nà. ⁵² Kɛ Ibrai zɔbberin pɛ n yà mà, à dàɛ tɔtɛ Diine. ⁵³ Ben à zãblebɔ kɛ wà kɛ kɔn kondogio kɔn vuraɔ kɔn pɔkãsaano bɛ à kpà Rebekaa. À à vɛi kɔn à dao gbà pɔ ɔɔdeeno dɔ. ⁵⁴ Ben à pɛ kɔn gbɛ kɛ aɔ kúono pɔ blɛ aɔ í mi, ben aɔ ì gwe.

Kɛ aɔ fɛɛ kɔngɔ à bè: À ma gbare mà tá ma diizi. ⁵⁵ Nɔɔ vɛi kɔn à dao bè: Ñ tò né pɛ gɔwao baa gurɔ kuri, é gbasa à tá. ⁵⁶ Ben gɔgbɛ pɛ bènnɛ: Lán Dii ma tá kɛ nna nà lán kɛ bà, àton ma dàdã dɔro. À ma gbare mà tá ma dii kiia. ⁵⁷ Ben aɔ bè: Wà né pɛ sisi wà à la. ⁵⁸ Ben wà Rebeka sisi wà à là wà bè: Né tá kɔn gbɛ pɛoɔ? Ben Rebeka bè: Mé táo. ⁵⁹ Ben aɔ Rebeka gbare kɔn gwari kɛ à à gwà zaa à néngo zɛo, aɔɔɛ taa kɔn Ibrai zɔbberio kɔn à gbɛnɔ. ⁶⁰ Aɔ sa maa ò Rebekane wà bè:

Né, n gɔ gbɛ pariino dazi u,
n boriino gɔ gbàa vɛ n zangurinɔa.

⁶¹ Ben Rebeka fɛɛ kɔn a nɔgbɛ zikɛrinɔ, aɔ di lakuminɔ kpɛɛ aɔ tɛ gɔgbɛ pɛzi, ben à tãnyo.

⁶² À mɔ à lɛ Isaaku sù kɔn ɔlɔ kɛ wɛ be Ludabɛkɛema'eeo à vɛɛ Nɛgɛvi busun. ⁶³ À bɔ à gaa à laasuu lé sɛn uusie, ben kɛ à wɛɛ sɛ, à è lakuminɔ e mɔɔ. ⁶⁴ Rebeka wɛɛ sɛ à Isaaku è se, ben à pita a lakumi kpɛɛ kpakpaa ⁶⁵ à zɔbberin pɛ là à bè: Dén gɔgbɛ kɛ è taa oo sɛn èe mɔɔ dawale kãaa uu? Ben zɔbberin pɛ wɛàla à bè: Ma diime. Ben Rebeka a pɔdangan sɛ à kù a uua. ⁶⁶ Kɛ aɔ kà Isaaku kiia,

zòbleri yā kè à kè tōkène píngi. ⁶⁷ Isaaku gè kǝn Rebekao a da Sara bisakutaan, ben à à sè à gǝ à nǝ ũ. À ye nǝ pízi, ben à làakari kpaena a da gaa gbera.

25

Ibraĩ gaa

¹ Ibraĩ nǝ pǎnde sè dǝ à tǝn Ketura. ² Né kè à ionǝ tǝn yè: Zimara, Yǝkǝsǎ, Mǝdǎ, Midiǎ, Isibaki, Sua. ³ Yǝkǝsǎ bé à Seba kǝn Dedǎo ì. Dedǎ boriinǝn Asunǝ kǝn Letusinǝ kǝn Leuminǝ ũ. ⁴ Midiǎ nǝgǝgbǝnǝ tǝn yè: Efa, Efa, Anǝku, Abida, Eleda. Aǝ píngi Ketura boriinǝme.

⁵ Ibraĩ a auziki kpǎ Isaakua píngi. ⁶ ben à gba dà a nǝ yǝisai nǝnǝne à ñ gbǎe ǝfǎntǝbǝe kpa le à kpé à ga, le aǝtongǝ kú kǝn Isaakuoro yǎnzi.

⁷ Ibraĩ kè wǝ bakǝndo sǝrosai, ⁸ ben à gǎ. À zi kú kǝtokoto, gbasà à kà a gbǝnǝla gǝwǎa. ⁹ À nǝnǝ Isaaku kǝn Sumailao à vǝi Makpela gbǝwǝe guu, Mamare ǝfǎntǝbǝe kpa, buraa kè de Iti bori Zoa né Eflǝnu pǝ ũ yǎ ¹⁰ kè Ibraĩ pì lù Itinǝa. Gwen wǎ à vǝin kǝn a naǝ Sarao. ¹¹ Ibraĩ gana gbera Luda aubarika dà à né Isaakun. À vǝena Ludabǝekǝema'ee lǝgǝ sae.

Sumaila boriinǝ

¹² Ibraĩ né Sumaila boriinǝ yǎn yè. Sara zǝkeri Agyara, Igipiti nǝgbǝ bé à né pì io. ¹³ Sumaila nǝgǝgbǝnǝ tǝn yè lán wǎ ñ í nà. À daudu tǝn Nǝbayo. À dǎaronǝ tǝn yè: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetu, Nafisi kǝn Kedemao. ¹⁶ Sumaila nǝgǝgbǝnǝ tǝn gwe. Aǝ baade a tǝ kpǎ a lakutu ke a bǝrane. Aǝmbe à bori kuri awǝeplaaanǝ kǝnanǝ ũ.

¹⁷ Sumaila kè wǝ baswǝedo akuri awǝeswǝeplaa, ben à gǎ à kà a gbǝnǝla gǝwǎa. ¹⁸ À boriinǝ vǝe zaa Avila ai à gǎa pé Surua, Igipiti ǝfǎntǝbǝe kpa gana Asiria bǝsu kpa. Aǝe kǝ té kpǎkpa kǝn Ibraĩ bori kpaananǝo.

Isau kǝn Yakubuo ina

¹⁹ Ibraĩ né Isaaku boriinǝ yǎn yè. Ibraĩ Isaaku ì. ²⁰ Kè Isaaku kà wǝ baplaa, ben à Labǎ dǎre Rebeka sǝ. Àmbe Siria bǝsu gbǝ Betueli kè bǝ Mesǝptamia bǝsun né ũ. ²¹ Isaaku wǝe kè Dii a naǝne, zaake pǎaame, ben Dii à adua si, à naǝ pì nǝ si. ²² Sikanǝ e ǝsi kaa à gbǝeen, ben à bè: Bǝyǎnzi yǎ beee taka ma lezi? Ben à gǎa à Dii là. ²³ Dii bène:

Bori mǝn plaa kú n né'isǝn,
gǝǝn plaa kè aǝ kú n gbǝeen pǝnǝ é kǝkǝa.
Bori mǝn doo gbǎaa éǝ de a doola,
à kè bǝ kǎaku éǝ zǝ né ũ zǎane.

²⁴ Kè à né'iguroǝ kà, ben à sikanǝ ì gǝgbǝnǝ ũ. ²⁵ Kè gbǝ kǎaku e bǝǝ, à bǝ tǝe zǝnǝn. À mǝkǎ vǝi lán uta kǎdee bà, ben wǎ tǝ kpǎne Isau. ²⁶ Beee gbera kè né plaadee e bǝǝ, à dǝ Isau gbátogea, ben wǎ tǝ kpǎne Yakubu. Isaku wǝ baaagǝdee guun à né pǝnǝ ì.

²⁷ Né pǝnǝ bíta kú. Isau kè tofekari gbǎaa kè è kǝ sǝtǝaroo ũ. Yakubu sǝ begwarimǝ. ²⁸ Isaaku ye Isauzi kè à nǝbǝ lóu vǝi yǎnzi. Rebeka sǝo ye Yakubuzi.

²⁹ Zǝkea Yakubu e dǝ kukuu, ben Isau sǝ kǝn sǝtǝeo nǝaa e à dee. ³⁰ Ben à bè Yakubune: N yǎ nna! Ñ tǝ má dǝ tǝa beee ble, zaake nǝaa e ma deeme. Beee yǎnzi wǎ tǝ kpǎ Isaune Edǝmu. ³¹ Yakubu bè: Ñ n daudukeze kpǎma gǝ. ³² Ben Isau bè: Má kú gaa lézi, bǝn ma daudukeze é kemǝe? ³³ Ben Yakubu bène: Ñ

lù sème gĩa. Ben à lù sène à a daudukεze kpàa. ³⁴ Ben Yakubu buredi kpàa kòn bládo pìo. À blè à í mì, ben à fεε à bò. Leme Isau kè le, à a daudukεze diε pã.

26

Isaaku kòn Abimeleki

¹ Dekaa kà bùsu pìn à káakupò kè kà Ibraĩ gurɔɔ baasi, ben Isaaku fεε à gàa Filisitininɔ kí Abimeleki kiia Gera. ² Ben Dii bò à m̀zi à bè: Ǹton tá Igipitiro, ñ vεε guu kè mé onnεen. ³ Ngɔ kú bùsu kèkiin gĩa, mégɔ kúnyo mà aubarika kenne. Mé bùsu kèkii kpámma píngi kòn n boriinɔ, mé lù kè má sè n denε papanne. ⁴ Mé n borii kaara lán sɔsɔnenɔ bà, mé bùsu kèkii kpámma píngi. Borii kè aɔ kú tɔɔtenɔ é aubarika e n borii gází n píngi ⁵ kè Ibraĩ ma yã mà yãnzí. À ma ɔɔkii gwà, ben à yã kè má dienɔ kúna kòn ma yádannenano kòn ma dokayãno.

⁶ Ben Isaaku g̀ Gera. ⁷ Kè wéte pì deenɔ e à laa à naɔ yã musu, à bè a dàremε. Èe vĩa keε, zaake èe daa tó à bè a naɔme, weé a de nɔɔ pì yãnzí, zaake nɔɔ pì né nɔ maaamε. ⁸ Kè a gurɔɔplaa kè gwe, Filisitininɔ kí Abimeleki wéε kpàe windo guu, ben à è Isaaku e b̀nda gaa kòn a naɔo. ⁹ Ben à Isaaku sisi à bè: Ase n naɔmεe! À kè dia n bè n dàremε? À wèla à bè: Méε kpákpaá weé ma de à yãnzime. ¹⁰ Abimeleki bè: Bó yã n kèwe leε? Féte bé à g̀ kè wa gbεke é daε kòn n nɔɔ pìo, le ñ wa da taarin. ¹¹ Ben Abimeleki gbēno swã sùkãñne píngi à bè: Gbē kè ɔ kè g̀gbē pìà kòn à naɔo, weé à de.

¹² Isaaku p̀ t̀ bùsu pìn, ben à p̀ é wè beeeε leo basɔɔro, kè Dii aubarika dàn yãnzí. ¹³ À kàara, à auziki e kaara ai à kè auzikide bíta ũ. ¹⁴ À sãano kòn z̀no vĩ pari kòn z̀no, ben Filisitininɔ zàn. ¹⁵ Ben aɔ l̀gɔ kè à de Ibraĩ gbēno ỳ a gurɔɔano tàta bùsuo píngi. ¹⁶ Ben Abimeleki bè Isaakune: N̄ fεε wa kiia, zaake ñ gbãaa de wala maamaa.

¹⁷ Ben Isaaku b̀ gwe à bùra kàε Gera guzuren, ben à gurɔɔplaa kè gwe. ¹⁸ L̀gɔ kè wà ỳ à de Ibraĩ gurɔɔa ben Filisitininɔ tàta à de gaa gberaanɔn à èara à b̀bò à t̀ d̀nkɔ kè a de kpãñne yãano kpãñne ɔ. ¹⁹ Isaaku z̀blerinɔ l̀gɔ pãnde ỳ guzure pìn, ben aɔ b̀ í maaaa. ²⁰ Ben Gera p̀dãrinɔ swèe kè kòn Isaaku p̀dãrinɔ wà bè: Wa ímε. Ben à t̀ kpà l̀gɔ pìne swèe, kè aɔ swèe kèo yãnzí. ²¹ Aɔ l̀gɔ pãnde ỳ, ben wà swèe kè l̀gɔ pì yã musu ɔ, ben à t̀ kpàne íbete. ²² À b̀ gwe, ben à l̀gɔ pãnde ỳ ɔ, aɔε swèe ke à yã musu ɔro. Ben à t̀ kpàne M̀porokii, zaake à bè: Dii tò wa m̀ p̀ro, wé dagula sa.

²³ Beee gbera à gàa Beseba. ²⁴ Dii b̀ à m̀zi gwãavĩ beeeε à bè: Mámbe n de Ibraĩ Luda ũ, ñton vĩa kero, zaake má kúnyo. Mé aubarika kenne mà n borii kaara ma z̀bleri Ibraĩ yãnzí.

²⁵ Gwen à sa'okii b̀n à Dii sisi. Ben à bùra kàε gwe à gbēno e l̀gɔ ỳo. ²⁶ Ben Abimeleki b̀ Gera à m̀ Isaaku kiia kòn a kpãasi Auzao kòn a z̀kpeeno gbēnsi Fikɔluo. ²⁷ Isaaku n̄ lá à bè: Kè a zamagu a pema a bε, à kè dia a m̀ ma kiia? ²⁸ Aɔ wèla wà bè: Wá è Dii kúnyo, ben wa bè à maa wà ledole ke wà lù sèkɔne à yã musu ²⁹ kè né yã zaa ke kewero, zaake wéε wéε tãmmaro. Yã maaan wà kenne wa n gbarε aafia, ben Dii aubarika kenne. ³⁰ Ben Isaaku n̄ yàari kè, aɔ p̀ blè aɔ í mì. ³¹ Kè aɔ fεε kɔngɔ, aɔ lù sèkɔne, ben Isaaku z̀ñne, aɔ b̀ à kiia aafia. ³² Zi beeeε Isaaku gbēno m̀ wà l̀gɔ kè aɔ ỳ yã òne wà bè: Wa í è. ³³ Ben à t̀ kpàne Seba. Beee yãnzin wè wéte pì sisi Beseba ai kòn a gbãao.

³⁴ Kè Isau kà wè baplaa, à Iti nɔɔ sè mèn plaa, Beri né Yudi kɔn Eɔni né Basemao. ³⁵ Isaaku kɔn Rebekao nòsɛ ègɔ yakana ní yānzime.

27

Isaaku sa'olekena Yakubune

¹ Isaaku zi kù à wée gbàa dɔro, èe guu ee maaro. Ben à a daudu sɔsɔ à bè: Né! Ben à wèàla à bè: Mae kè. ² Isaaku bè: Ma zi kù má a gagurɔɔ dɔro. ³ N̄ n sá sé kɔn n gbàrao n̄ gá n̄ nòbɔsɛte weteme. ⁴ N̄ ma pɔyezi dò kuku n̄ mómome mà ble, mé sa'ole kenne le mà kpé mà ga.

⁵ Rebeka yá kè Isaaku ò Isaune pì mà. Kè Isau fɛɛ à gà tofe ká, ⁶ ben à gà à ò Yakubune à bè: Má mà n de yá ò n vline à bè ⁷ à gá à nòbɔ deare à a pɔyezi dò kukuoaare à ble, é sa'ole kene kɔn Dii tɔo le á kpé à ga. ⁸ Ben Rebeka èara à bène: N̄ ma yá ma n̄ yá kè má dānnee ke. ⁹ N̄ gá blè kpàsa guu n̄ blène maaa kù mèn plaa n̄ suo. Mé n de pɔyezi dò kukune, ¹⁰ né gáone à ble, eé sa'ole kenne le à kpé à ga. ¹¹ Ben Yakubu bè a dane: Ma vli mèkà vī, ben ma mè pórɔpɔɔ. ¹² Tó ma de ɔ kèma, tó à ma dɔ, eé be mée a kee pāpāme, eé lé kemme sa'ole gɛɛ u. ¹³ Ben à da bène: Luda tó lékenannee pì gōme. N̄ ma yá ma dé! N̄ gá n̄ de n̄ suome.

¹⁴ Ben Yakubu gāa à blè pìnɔ dè à sùo a dane, ben à à de pɔyezi dò kukune. ¹⁵ Ben à a daudu pókāsā maaa kè kú a kpé guunɔ sè à dà a né sabideene. ¹⁶ À blène báa pìnɔ fīfī à ɔɔɔa kɔn à waa pórɔpɔɔ. ¹⁷ Ben à dò kɔn bureɔdi kè à kèo kpāa.

¹⁸ Yakubu gāa a de kiia à bè: Baa! Ben à de bè: Mae kè! Ma né kpareeme? ¹⁹ Yakubu wèàla à bè: Mámbe Isau n daudu. Lán ní òme nà, má kè le. N̄ fɛɛ n̄ vɛɛ n̄ ma ɔzī ble le n̄ sa'ole kemme. ²⁰ Ben Isaaku bè a néne: Q'o! N̄ è kòs? À wèàla à bè: Dii n Luda bé à ma tá kè nna. ²¹ Ben Isaaku bène: N̄ sōmazi mà ɔ kemma le mà dɔ tó ma né Isaume yāpura. ²² Yakubu s̄s̄ a dezi, ben à ɔ kèa à bè: Kòto kèkii né Yakubu kòtome, ɔ kèkii s̄s̄ Isau ɔome. ²³ Ben èe à dɔro, kè à ɔɔɔa ká vī lán Isau p̄s̄ à yānzi. À yezi à sa'ole kene, ²⁴ ben à à là gīa: Ma né Isaun n ũ yāpura? À wèàla à bè: Mámbee! ²⁵ Ben à bè: N̄ pó kpāma mà n ɔzī ble, mé sa'ole kenne. Kè à diene, ben à blè. À mōne kɔn wēo, à mì dɔ. ²⁶ Ben à de pì bène: N̄ sōmazi n̄ lé péma. ²⁷ Ben à s̄s̄zi à lé pèa. Kè Isaaku à pókāsāanɔ gūu mà, ben à sa'ole kène à bè:

Ma né gūu de

lán buraa kè Dii aubarika dān bà.

²⁸ Luda n gba mɔdɔ bɔna musu,

à n gba tɔte maaa.

Blɛwɛɛ kɔn geepiwéɛo égɔ dinzi.

²⁹ Gbēnɔ é z̄ɔ blenne,

boriino é kúe n ae,

négɔ de n gbēnɔ dii ũ,

n da néno é kúenne.

Luda é lé ke gbē kè aɔ lé kènnɛɛnɔne,

eé aubarika da gbē kè aɔ sa maaa ònnɛɛnɔn.

³⁰ Kè Isaaku sa'ole kè Yakubune à yāa, ben Yakubu gū à kiia. Kè à vli sù kɔn tofekao gɔɔ, ³¹ ben à póblee kè a denɛ dɔ à gàone, ben à bène: Baa! N̄ fɛɛ n̄ ma ɔzī ble n̄ sa'ole kemme. ³² Ben à de à là à bè: Mbe dé ũu? À wèàla à bè: Mámbe n daudu Isau. ³³ Yā pi Isaaku swè z̄s̄ èe lugalugaa à bè: Dé bé à nòbɔ dè à mòmome

yā ai nīgō gá su má sò? Ma sa'ole kènè kò, àmbe eé aubarika e. ³⁴ Kè Isau a de yā pì mà, à pùtá à 5 gbāaa dò à kè wēnda, ben à bè: Baa! Ñ sa'ole kemé dɔ. ³⁵ Ben à bè: N dāaro mò kōn ɔndɔɔ à n sa'ole sɪ kò. ³⁶ Ben Isau bè: À tón Yakuburoo? À ma kèkè à kè gēn plaan gwe sa. A ma daudukεze sima yā, ben à ma sa'ole sima tia dɔ. Mé sa'ole e dɔrɔs? ³⁷ Isaaku wèla à bè: Ma à diè n dii ũ, ma à danεnɔ kè à zòblerinɔ ũ n pīngi, ma blεwεε kōn geepiwεεo kpàa. Bón mé e mà kenne dɔɔ? ³⁸ Isau bè a denε: Baa, sa'ole beeen n vī ados? Ñ sa'ole pānde kemé dɔ Baa. Ben Isau wii gbāaa lè. ³⁹ Ben à de wèla à bè:

Tɔɔte kè nīgō kún égō maaro,
mɔdɔ é bɔnne zaa musuro.

⁴⁰ Nīgō fεεda kúna,
né zò ble n dāaronε.

Lεmε dɔ n làakari é gō kpaenaro,
né à gbóngo gonla.

⁴¹ Isau íbete sè kōn Yakubuo sa'ole kè à de kènè yānzi, ben à bè a nòse guu: Ma de gaa zàro, gbasa mé ma dāaro de. ⁴² Wà yā kè Isau ò kɔɔmɔɔ kè Rebekane, ben à Yakubu sisi à bè: Isau yezi à gēε bomma à n de. ⁴³ Ñ ma yā ma sa. Ñ fεε ñ baale ñ gá ma dāgō Labā be zaa Arana ⁴⁴ nīgō kúo gwe gīa ai n vīi pì pɔfē kpáε. ⁴⁵ Tó à nòse kpàε, tó yā kè ñ kènè sán, mé gbē zī wà n gbè sé. Má yezi mà kora a gōn plaaanzɪ pīngi gurɔ dorɔ.

⁴⁶ Ben Rebeka bè Isaakune: Iti nɔgbēnɔ nii bòmagu. Tó Yakubu Iti nɔɔ sè bùsu kèkiin lán Isau nɔgbē beeenò bà, ma kuuna égō nname dɔro.

28

Yakubu tana Labā kiia

¹ Ben Isaaku Yakubu sisi à sa'ole kènè à yā dāne à bè: Ñton nɔɔ sé Kanaa nɔgbēnɔ téro. ² Ñ fεε ñ gá Mesopotamia bùsun n da de Betueli be, ñ nɔɔ sé gwe n desē Labā néno té. ³ Luda Gbāapingide aubarika dangu à tó ñ né i maamaa, aṣgō kaara le ñ gō boriinɔ dezi ũ. ⁴ Luda aubarika kè à dà Ibraīn dangu kōn n boriinɔ, le bùsu kè néε nibɔ bleen gōnne, bùsu kè à kpà Ibraīa. ⁵ Ben Isaaku Yakubu gbàre à gá Labā kiia Mesopotamia bùsun. Labā né Siria bùsu gbē Betueli néme, Yakubu kōn Isauo desēme.

⁶ Isau mà Isaaku sa'ole kè Yakubune à à gbàre Mesopotamia le à nɔɔ sé gwe. Kè à sa'ole pì kènè, à bè àton nɔɔ sé Kanaa nɔgbēnɔ téro. ⁷ À tāsai kè kè Yakubu a de kōn a dao yā mà à dà Mesopotamia zén. ⁸ Ben à dò sa ke a de pɔɔ nna kōn Kanaa bùsu nɔgbēnɔro. ⁹ Ben à gāa Ibraī né Sumaila kiia à à né Maala sè à nà a nɔ káakunɔa. Maala né Nebayo dāreme.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰ Yakubu bò Bεεseba à dà Arana zén. ¹¹ Kè à kà gukea, à yezi à i gwe kè ofántē gē kpén yānzi. Ben à gbè sè guu pìn a mìdibɔ ũ à dàε gwe. ¹² Ben à nanaa ò à gāra è pεena tɔɔte ai à gāa à zò ludambεεa, Luda malaikanɔɔ e didiia aṣɔe pitaa. ¹³ À Dii è zεnaala à bè: Mámbe Dii n dezi Ibraī kōn n de Isaakuo Luda ũ. Mé bùsu kè ñ daεa kèki kpámma, mpi kōn n boriinɔ. ¹⁴ N boriinɔ égō pari lán bésuti bà, aṣé dagula ofántēbɔε kpa kōn ofántēgēkpεn-o kōn gu'igbároo kōn sɔɔmεteo. Anduna bori pīngi é aubarika e mpi kōn n boriio gāzī. ¹⁵ Mégō kúnyo, mégō n dākpaa guu kè néε gaan pīngi, mé εara mà sunyo bùsu kèkiin, zaake mé n tónlo mé yā kè má ònneε ke.

16 Kè Yakubu vù kòn iio à bè: Dii kú gura kè, ben mée dōro! 17 Vīa à kù à bè: Guu kè ma ká fεε. Luda bεεmε, ludambε zémε.

18 Yakubu fεε kongo à gbè kè à kè midibo uu pi sè à pèe dongupɔ u, ben à nósi kù. 19 Ben à tó kpà guu pìne Beteli, mode wéte kè wà kàe gwe tó káakun Luzu. 20 Yakubu lù sè Diine à bè: Tó n kúmao, tó né ma dákpa ma wéte kèkii gana guu, tó né ma gba póblee kòn pókásáano 21 ai ma gaa ma su ma de be aafia, négɔ de ma Luda u, 22 gbè kè má pèe dongupɔ uu pi é gɔ n gbágbákii u, pɔ kè n ma gba píngi, mé à kuridee kpámma.

29

Yakubu kana Laba be

1 Yakubu ɛara à dà zén à gaa ɔfántɛbɔɛkpadeenɔ busun. 2 Kè à kà gwe, à lɔgɔ è sɛn sá kpása leo aagɔ kaena à sae, zaake lɔgɔ pi ín wè kpámma. Gbè bíta tatana lɔgɔ pile. 3 Tó kpása pino kákɔa gwe píngi, ben wè gbè pi go lɔgɔ pile wà í kpámma, ben wè ɛara wà gbè pi tataàle a gbèn. 4 Ben Yakubu sádárinɔ là à bè: Gbènɔ, a bɔ mámε? Aɔ wèàla wà bè: Wa bɔ Araname. 5 Ben à n lá à bè: Á Nao dio Labá dɔɔ? Aɔ wèàla wà bè: Wá à dɔ. 6 Ben à n lá à bè: Á aafiaɔ? Aɔ bè: Á aafia. N à né Raseli gwa, èe mɔɔ kòn sáano káaa. 7 Ben Yakubu bè: ɔfántɛ kpé gbáa, sáano tágurɔɔ e ká kòro. Á í kpámma à gá n dá. 8 Ben aɔ bè: Wé fɔro. Tó èe ke sá kpásano kákɔa píngi baasiro, wè gbè go lɔgɔ pile wà í kpámmaro.

9 Kè èe yá ooñne le, Raseli mò kòn a de sáano, zaake sádárin à u. 10 Kè Yakubu a desɛ Labá nénɔgbɛ Raseli è kòn à de sáano, à sɔ lɔgɔzi à gbè gò lɔgɔ pile, ben à í kpà a desɛ sáano. 11 Ben à lé pè Raselia à ponna ɔɔ dɔ. 12 Ben à òne kè à de dane Rebeka nén a u. Ben Raseli bàale à gaa à ò a dene. 13 Kè Labá a dàre né Yakubu baaru mà, à bàale à gaa daàle. Kè à kà, ben à kùsia à lé pèa à tao a be. Ben Yakubu yá kè kènɔ òne píngi. 14 Ben Labá bène: Ma arume n u yápura.

Yakubu Lea kɔn Raselio sɛna

Yakubu kè Labá be mɔ do, 15 ben Labá bène: Kè n de ma dane u yáanzin né zii kemε páɔ? Dia mé fīa bonne nà ñ ome. 16 Labá sɔ nénɔgbɛnɔ vī gɔɔn plaa. Yɔɔ tón Lea, Baa sɔ Raseli. 17 Lea wéε busana, Raseli sɔɔ nokparε maaame, ben à kakana maa. 18 Yakubu ye Raselizi, ben à bè Labáne: Mé zii kenne wè swεεplaa n né baade Raseli yánzi. 19 Labá bè: Á sáɔ mà à kpámma de mà à kpá gbè pàndeala. Ngɔ kú ma be kè.

20 Ben Yakubu zii kène wè swεεplaa Raseli yánzi, ase à kène lán gurɔɔ plaa bàme kè à yezi yánzi. 21 Ben à bè Labáne: Kè ma zī gurɔɔ pàpa, ñ ma nɔɔ kpáma mà sé. 22 Ben Labá gwedeeno kákɔa n píngi à nɔsepɔblee kèñne. 23 Kè uusie kè, ben à a né Lea sè à kpáa, ben Yakubu dàeo. 24 Labá a nɔgbɛ zikeri Zilipa kpà Leaa zikeri u. 25 Kè guu dɔ Yakubu è Leame, ben à bè Labáne: Bóyánzi n kème leε? Raseli yáanzin ma zii kènnεziroo? Bó bé à tò n ma kεke? 26 Labá bè: Wa kiia wè Baa kpá gɔɔa Yɔɔ áro. 27 Ñ azuma doo ke kòn gbè beeeo gīa, mé à gbèndoo kpámma zii kè né ɛara ñ kemε wè swεεplaa pànde pɔ u. 28 Yakubu wèzi à azuma doo pi kè kòn Leao, ben Labá a né Raseli kpáa nɔɔ u. 29 Labá a nɔgbɛ zikeri Bila kpà Raselia zikeri u. 30 Yakubu dàe kòn Raselio sɔ, ben à yezi de Leala. Ben à ɛara à zii kè Labáne ai wè swεεplaa do.

Yakubu nénɔ

31 Dii è Yakubu ye Leaziro, ben à à kè nédandee u, Raseli sɔ pāaame. 32 Lea nò si à né ñ gɔgbɛ u, ben à tó kpàne Rubeni, zaake à bè: Dii ma nawéakena gwá.

Ma zā éǵō yemazi sa. ³³ Kè à nò sǐ dō, à né ì gōgbē ũ, ben à bè: Dii mà ma zā yemazi, ben à èara à né kèkii kpàma dō. Ben à tó kpàne Simeo. ³⁴ Kè à èara à nò sǐ dō, à né ì gōgbē ũ à bè: Kèkii sa ma zā é ma diekii ero, zaake ma négōgbē ò mèn aagō. Ben à tó kpàne Levi. ³⁵ À èara à nò sǐ dō à né ì gōgbē ũ à bè: Kèkii sa ma Dii sáabu kpà, ben à tó kpàne Yuda. Ben à né'ii zè.

30

¹ Kè Raseli è ée né ii kōn Yakubuoro, à gōaano kpà kōn a v̄io. Ben à bè Yakubune: Ñ nò dōmagu. Tó mée e sōro, mé game. ² Yakubu pō fēzi à bè: Mámbe Luda ũ kè n tē né? ³ Ben Raseli bè: Ma zīkeri Bilan yè. Ñ gá ò à néno ime, mé borii e se à gāzi. ⁴ Ben à a zīkeri Bila kpàa nō ũ. Yakubu dàeo, ⁵ ben à nò sǐ à né ì gōgbē ũ. ⁶ Ben Raseli bè: Ludaa tò yā bōmao nna à ma yā mà, à ma gba négōgbē. Ben à tó kpàne Dani. ⁷ Raseli zīkeri pì èara à nò sǐ à né ì gōgbē ũ dō, ⁸ ben Raseli bè: Ma ɔsi isi kà kōn ma v̄io ma ɔsii nè. Ben à tó kpàne Nafatali.

⁹ Kè Lea è a né'ii zè, ben à a zīkeri Zilipa kpà Yakubua nō ũ dō. ¹⁰ Ben Lea zīkeri pì né ì gōgbē ũ kōn Yakubuo. ¹¹ Ben Lea bè: Míinnaame. Ben à tó kpàne Gada. ¹² Ben Lea zīkeri pì né ì gōgbē ũ dō kōn Yakubuo. ¹³ Ben Lea bè: Ma pōo kè nna, zaake nōgbēno é be ponnadeen ma ũ. Ben à tó kpàne Asa.

¹⁴ Rubeni bō ésekéguro à yenzi ézè è sèn, ben à bōbo à sùo a da Lean. Ben Raseli bène: Ñ n né yenzi ézè pì dame. ¹⁵ Lea bène: Kè n ma gōo sìma, beee e mómmaro, ben ní yezi n ma né yenzi ézè sí dō? Raseli bè: Tó ní kpàma, mbe né ò gbàa.

¹⁶ Kè Yakubu e suu kōn buraa uusia, Lea bō à gàa à dàale à bè: Mámbe mé inyo gbàa, zaake ma n sèkà ma né yenzi ézè yanzime. Ben à ò gwāvī beea. ¹⁷ Luda Lea wéeké si, ben à nò sǐ à Saani ì kōn Yakubuo. ¹⁸ Ben Lea bè: Luda láada kpàma, kè ma a zīkeri kpà ma zāa yanzi. Ben à tó kpàne Isaka. ¹⁹ Lea èara à nò sǐ dō à Tori ì, ²⁰ ben à bè: Luda gba maa dame. Kèkii sa ma zā é ma kpe da, zaake ma négōgbēno ò mèn swéedo. Ben à tó kpàne Zebuluni. ²¹ Zāazāa à néngbē ì, ben à tó kpàne Dina.

²² Ben Raseli yā dō Ludan à à wéeké si, ben à kè nédandee ũ. ²³ À nò sǐ à négōgbē ì, ben à bè: Luda wí bōme. ²⁴ Ben à tó kpàne Yusufu à bè: Dii èara à négōgbē pānde kaarame dō.

Yakubu póno dana Labane

²⁵ Kè Raseli Yusufu ì, Yakubu bè Labane: Ñ ma gbare mà tá ma be b̄usun. ²⁶ Ma zīi kènne ma nōnō kōn ma néno yanzi. Ñ ní kpàma mà tá, zaake ní dō lán ma zīi kènne nà. ²⁷ Ben Labā bène: Tó ma n pōnnaa è, ò gōmao kè. Ma màso kè má è Dii aubarika kème n yanzi. ²⁸ Ñ n asaiapo ome, mé kpámma. ²⁹ Yakubu bène: Ñ dō lán ma zīi kènne nà. Ñ dō lán n pókadeeno kè ma ɔzi nà, ³⁰ zaake à fète kè ñ v̄i zaale mée móroo kàara maamaa. Dii aubarika dangu guu kè ma gaan n be píngi. B̄oren mé ma zīnda be zīi ke sō? ³¹ Labā à là à bè: Bón mé fīa boonnee? Yakubu wèala à bè: Ñton pōke kpámaro, m̄ode ñ yā kè keme, méǵ ñ póno dáanne. ³² Ñ tó mà gē n póno té gbáa mà sá bakebakeno kōn à togetogeno p̄leple ma asaiapo ũ kōn s̄ane b̄oro siaano kōn blè bakebakeno kōn à togetogeno. ³³ Tó n ma asaiapo gwà gana guro aezī, né dō tó má yāpuraa v̄i. Blè kè kuu bakebakero ben à togetogero, ke s̄ane b̄oro kè siaro, èndē ma kpāi òme. ³⁴ Labā bè: Tó! Áǵō de lán ní ò nà. ³⁵ Zī beea Labā à blèkoffi bakebakeno

sè kɔn à wɛzɛdeeno kɔn blɛda togetogeno kɔn à bakebakeno, aɔ pɔ kɛ aɔ puraa vɛino pɛngi kɔn sɛne bɔro siaano pɛngi, à n ná a nɛgɔgbɛno nɛ n zɔi. ³⁶ Ben à kpɔngu dà n dagura kɔn Yakubuo lán gurɔ aagɔ tá bà, ben Yakubu e Labá pɔ kpaaano dɛa.

³⁷ Yakubu lí bori aagɔ gà búsunɔ zɔzɔ à n wɛzɛ kpàkpa à n wɛzɛ kɛ púu. ³⁸ Ben à lí kɛ à n wɛzɛ kpàkpa pɛno pɛpɛe pɔno gbãngo ímikiia, pɔ kɛ aɔe moɔ í mino wɛen, zaake gwen aɔe kpàkpa on. ³⁹ Tó aɔ kpàkpa ò lí pɛno sae, ben aɔɛgɔ nɛ wɛzɛdeeno ii kɔn à togetogeno kɔn à bakebakeno. ⁴⁰ Yakubu è pɔne pɛno pleple adona è à wɛzɛdeeno kɔn à siaano ká Labá pɔno guu. Lɛmɛ à a zɛnda kpása bò lɛ, èe ká Labá pɔno guuro. ⁴¹ Tó pɔbori maaano fɛe kɔn kpàkpa'ona, Yakubu è lí pɛno pɛpɛe pɔno aezí ímikiia, lɛ aɔ kpàkpa o n sae. ⁴² Tó pɔ ginano mɛ sɔ, è lí pɛpɛe nɛro. Lɛn pɔ ginano gɔ Labá pɔ ù lɛ, ben pɔbori maaano gɔ Yakubu pɔ ù. ⁴³ Ben Yakubu auziki ègɔ kaara maamaa à pɔno pari kù kɔn nɔgbɛ zikerino kɔn gɔgbɛ zikerino kɔn lakumino kɔn zaakinɔ.

31

Yakubu bàalɛna Labáne

¹ Yakubu yá kɛ Labá nɛno e oo mà kɛ aɔ bè: Yakubu wa de pɔno sia pɛngi. Wa de auziki guun à kaarana èn. ² Yakubu dɔ Labá wɛɛa, kɛ a yá kú à nɔse guu lán yáa bà dɔro. ³ Ben Dii bène: N ɛara n tá n dezi búsun n danɛno be, mɛgɔ kúnyo. ⁴ Ben Yakubu Raseli kɔn Leao sisi aɔ mɔ a pɔno kiia sɛn. ⁵ À bène: Má dɔ a de wɛɛa kɛ ma yá kú à nɔsen lán yáa bà dɔro. Baa kɔn beeeo ma de Ludaa kúmao. ⁶ Á dɔ a zɛdane kɛ ma zii kɛ a denɛ ma gbáa lémmɛ. ⁷ A de ɔndɔ kɛmɛ à ma láada liɛ gɛn kuri, ben Ludaa e tó à yáke kɛmɛro. ⁸ Tó à bè sá bakebakeno ma baka ù, sáano ègɔ nɛ bakebakeno ii. Tó à bè à wɛzɛdeeno bé wà ma baka ù, sáano ègɔ nɛ wɛzɛdeeno ii. ⁹ Luda a de sáano sia à kpàma.

¹⁰ Gurɔ kɛ blɛno e kpàkpa oo, ma nanaa ò, ben nanaa guu má è blɛkofii kɛ aɔe kpàkpa oono nɛ blɛ wɛzɛdeeno mɛ kɔn à bakebakeno kɔn à togetogeno. ¹¹ Ben Luda Malaika bèmɛ nanaa pì guu: Yakubu! Ben ma weàla ma bè: Mae kè! ¹² À bè: N wɛɛ sɛ n gwa. Blɛkofii kɛ aɔe kpàkpa oono pɛngi blɛ wɛzɛdeeno mɛ kɔn à bakebakeno kɔn à togetogeno, zaake ma yá kɛ Labá kɛnnɛ è pɛngi. ¹³ Mámbe Luda kɛ bò à mɔnzi Beteli ù, guu kɛ n gbɛ pɛen n nɔsi kua n lù sɛma. Tia sa n fɛɛ n bɔ búsu kɛn n tá n be búsun. ¹⁴ Ben Raseli kɔn Leao bène: Wá túbi ví wa de be dɔ? ¹⁵ Ee wa diɛe gbɛ zítɔno únloo? A wa yamma, ben à à ɔɔ blɛ pɛngi. ¹⁶ Auziki kɛ Ludaa si wa dea gɔ wa pɔ ù pɛngime kɔn wa nɛno. N yá kɛ Ludaa ònnɛ ke pɛngi sa.

¹⁷ Ben Yakubu fɛɛ à a nɛno kɔn a noɔno di lakumino kpɛɛ. ¹⁸ À a pɔkádeeno kɔn auziki kɛ à è Mesopotamiano sɛɛ pɛngi, ben à dà zɛn èe taa a de kiia Kanaa búsun. ¹⁹ Kɛ Labá gàa a sáano ká kɛɛ, ben Raseli à táano sɛ kpáì à kpɛɛ. ²⁰ Yakubu sɔ ɔndɔ kɛ Siria bori Labáne èe lé zaaro. ²¹ À fɛɛ à bàalɛ kɔn a pɔno pɛngi à bikù Yuflatia, ben à mì pɛ Giliada gusísídeea.

Labá pɛena Yakubuzi

²² À gurɔ aagɔdee zɛ wà bè Labáne Yakubu bàalɛ. ²³ À a gbɛno kàkɔa, ben à pɛɛzi. À táa ò gurɔ swɛɛplaa, ben à à lɛ Giliada gusísídeen. ²⁴ Ben Luda bò à mɔzi gwáaví nanaa guu à bène: N làakari ke yá kɛ nɛ o Yakubunɛzi à maa ke à zaaa.

25 Labā Yakubu bura lè pɛɛna Giliada gusīsīdeen, ben à bura kàe gwe kɔn a gbɛnɔ se. 26 Ben Labā gaa à bè Yakubune: Bóyānzi n ɔndɔ kɛmɛ n ma nɛnɔ sɛɛ n taño lán zɔɔnɔ bà? 27 Bóyānzi n ɔndɔ kɛmɛ n wure kpai nɛɛ lé zamaro, le ma gaa zenne kɔn pɔnnakenao kɔn lèsinao kɔn gágao kɔn mɔɔɔ. 28 Nɛɛ tó ma lé zà ma nɛnɔ kɔn ma dionɔaro. N yɔnk-ya kè. 29 Ma gbāaa kà mà yā zaaa keare, ben n de Luda yā òmɛ gwāāvī à bè mà làakari ke yā kè mé onnɛɛzi à maaa ke à zaaa. 30 Nɛɛ taa sa, kè nɛɛ n de be beɛ kee yānzi. À kè dia n ma tāano sè kpaii? 31 Yakubu wèala à bè: Ma vīa kè mɛɛ daa né n nɛnɔ sīmame. 32 Gbɛ kè n n tāano è à kiia, wà à de. Ñ ma pɔnɔ gwagwa wa gbɛnɔ waa. Tó n n pɔ è, ñ sé. Yakubu sɔɔ dɔ kè Raseli Labā pɔ sè kpairo. 33 Labā gè Yakubu bisa kutaan à gè Lea kutaan à gè nɔgbɛ zikeri gɔn plaa pɔnɔ kutaan èe pɔke ero. Kè à bɔ Lea kutaan, à gè Raseli kutaan. 34 Raseli tāa pɔnɔ sè à ùtɛ lakumi gàari guume, ben à vɛɛa. Labā à kuta guu gwàgwa píngi, èe pɔke ero. 35 Raseli bè a dene: Baa, ñton pɔ fɛmazi, zaake mɛɛ e mà fɛero kè má ɔ kúna yānzi. Lemɛ Labā a tāano wɛtɛ lɛ èe ero. 36 Ben Yakubu pɔ fɛ à lɛfɔɔɔ kà Labāzi à bè: Bɔ dàn má kè? Bɔ durunn má kè ben n pɛɛmazi wāawāa lán kè bà? 37 Kè n ma pɔnɔ gwàgwa píngi, n n be pɔnɔ è gwe? Ñ bɔɔ gupuraa ma gbɛnɔ kɔn n gbɛnɔ waa, aɔ yā nnaa kpá gbɛ kè a yā nnaa. 38 Ma ke n be wè baro. N sáano kɔn n blɛnɔ e nɔ bɔero, mɛɛ n sáa ke sóro. 39 Mɛɛ sunne kɔn pɔ kè nɔbɔ pásɛnɔ kú keoro, mɛɛ à fia bonne ma zīndame. Nɛɛ pɔ kè wà à kpai ò gwāāvī ke fáantɛ fia lama. 40 Ɔfántɛ è ma lɛ fáantɛ, ña è ma de gwāāvī, mɛɛ itɛ ke. 41 Len ma ke n be lɛ ai wè baro. Wè gero dosai ma zii kenne n nɛnɔgbɛ gɔn plaaano yānzi. Ma wè swɛɛdoɔ kè n kpasa yā musu. N ma láada liɛ gèn kuri. 42 Tó èe ke ma dezi Ibraī Luda kè ma de Isaaku à vīa vīi zɛmao baasiro, le n ma gbare ɔkori. Luda zii kè má kè kɔn nawɛao è, ben à kpákɛnzi gīa gwāāvī.

43 Ben Labā wè Yakubula: Nɔgbɛ kèkiino sɔ ma nɛnɔmɛ. Né kèkiino sɔ ma dionɔmɛ. Pókadee kèkiino sɔ ma pókadeenɔmɛ. Pɔ kè ñ è kè píngi ma pómɛ. Bón mé ke ma nɛnɔgbɛnɔ kɔn né kè aɔ ñnɔne gbāa? 44 Ñ tó wà ledole ke àgɔ de sèda ũ wa dagura. 45 Ben Yakubu gbɛ sè à pɛɛ yā pì dɔngupɔ ũ. 46 À bè a gbɛnɔne aɔ gbɛnɔ sɛɛ, ben aɔ sɛɛ aɔ didikɔa, ben aɔ pɔ blè à saɛ. 47 Ben Labā tɔ kpá gbèdidikɔana pìne Yega Saaduta. Yakubu tɔ kpàne Galɛɛdi. 48 Labā bè: Gbèdidikɔana kèkiin sèda ũ wa dagura gbāa. Bee yānzi wà tɔ kpàne Galɛɛdi. 49 Wè be dɔ Mizipa, zaake Labā bè: Dii wa dákpa wa kékɔana gbera lɛ waton zakɔnlo yānzi. 50 Tó n ña dà ma nɛnɔgbɛnɔa ke tó n nɔ pāndenɔ sè dɔ, baa tó wà kú kɔ kiaro, ñgɔ dɔ sánsán kè Ludan wa yā pì sèedadee ũ. 51 Ben Labā bène dɔ: Ñ gbèdidikɔana kèkii gwa kɔn gbɛ kè mà pɛɛ wa dagurao. 52 Eégɔ de sèda ũ kè mé vīala mà mɔ mà à zaaa kennero, mpi sɔ né vīala ñ mɔ ñ à zaaa kemero. 53 Ibraī kɔn Naoo kɔn ñ deo Ludan wa yákpækɛri ũ.

Ben Yakubu si kɔn Luda kè a de Isaaku à vīa vī tɔo. 54 À saa ò gusīsīdeen gwe, ben à a gbɛnɔ sisi aɔ pɔ ble. Kè aɔ pɔ blè, ben aɔ ñ gwe. 55 Labā fɛɛ kɔngɔ ide'ide, à lé zà a dionɔa kɔn a nɛnɔ à sa maaa ònne, ben à liara à tà a be.

32

¹ Yakubu dà zén, ben Luda malaikanɔ dààle. ² Kè à n é, à bè: Luda bùran kè. Ben à tɔ kpà guu pìne Manaimu. ³ À zìrinɔ zì a ae a v̄i Isaua Sei bùsu kè wè be do Edomu bùsun. ⁴ À bè a zìrinɔne: À gá à o ma dii Isaune à zòbleri Yakubu gurɔ plaa kè Labà be èe suu sa. ⁵ À one má zùnɔ v̄i k̄n zaakinɔ k̄n s̄aanɔ k̄n blènɔ k̄n ḡgbē zikerinɔ k̄n n̄gbē zikerinɔ. Mámbe ma a zì à one le ma à p̄nnaa e.

⁶ Kè zìrinɔ èara wà sù Yakubu kiia, aɔ bè: Wa gaa n v̄i kiia, èe m̄s̄ à danle k̄n ḡɔn wàa plaaanɔ. ⁷ V̄ia Yakubu kù èe bídi kee maamaa, ben à gbē kè aɔ kúonɔ kpàate leo plaa k̄n s̄aanɔ k̄n blènɔ k̄n zùnɔ k̄n lakuminɔ à bè: ⁸ Tó Isau m̄s̄ à si à leo dooa, à leo doo kè ḡs̄ é b̄o. ⁹ Ben à adua kè à bè: Dii, ma dezi Ibrai k̄n ma de Isaakuo Luda, n̄ òme mà su ma bùsun ma danenɔ kiia, né aubarika damagu. ¹⁰ N gbēke k̄n n̄áne yáo kème maamaa ma bèe e káro. Gurɔ kè ma bikū Yodaa, gò bé à na ma ɔzì ado. Tia sa ma su k̄n auziki leo plaa kènɔ. ¹¹ Ma wée kèmma n̄ ma sí ma v̄ia, zaake mée v̄ia keene kè eé sí wa té à n̄gbènɔ k̄n n̄énɔ dede yānzi. ¹² Mpi s̄s̄, n̄ bè né aubarika damagu né ma borii kaara lán ísialea bùsu'áatē bà weé f̄s̄ wà n̄ naroro n̄ pari yānzi.

¹³ Gwen Yakubu in. Pó kè à plèplè à a v̄i gbaanɔn yè: ¹⁴ Blèda mèn wàa do, à kofii mèn baro, s̄ada mèn wàa do, à karo mèn baro, ¹⁵ lakumida mèn baaakuri k̄n n̄ né b̄ronɔ, zuda mèn baplaa, à sware mèn kuri, zaakida mèn baro, à kyà mèn kuri. ¹⁶ À n̄ ná a zòblerinɔne n̄ ɔzì bori k̄n borii, ben à bènne: Àḡs̄ té ma ae à kpàngu da a dagura ḡà k̄n ḡào. ¹⁷ À bè gbē káakunc: Tó ma v̄i danle à n la à bè: Déme n dii ūu? Néee gaa máme? Dé bé à p̄s̄ kè néee d̄aa kènɔ v̄i? ¹⁸ N̄ one à zòbleri Yakubu p̄ome, p̄s̄ kè à a dii gbà à kpàsānenɔn gwe, àpi e suu kp̄ee. ¹⁹ À yá d̄nks̄ p̄i ò gbē plaadeene k̄n gbē aaḡs̄deeo k̄n p̄d̄arinɔ n̄ píngi à bè: Tó a da Isaulé, à one le. ²⁰ À one à zòbleri Yakubu e suu kp̄ee. Zaake à laasuu lè à bè: Mé à làakari kp̄ae k̄n p̄s̄ kè má kpà ae kènɔ, wé wée sik̄le. Eé gí gb̄aake kp̄amazi saɔ? ²¹ Gbaa p̄inɔ d̄one ae, ben à ḡs̄ bùran gw̄aav̄i m̄da à ì gwe.

Yakubu ɔsikana k̄n Ludao

²² A f̄ee gw̄aav̄i à a n̄o mèn plaaanɔ s̄ee k̄n a n̄gbē zikeri ḡɔn plaaanɔ k̄n a néḡgbē ḡɔn kuri aw̄eedoonɔ, ben à bikūnyo Yaboku íbikūkiia. ²³ Kè à bikūnyo, ben à p̄s̄ kè à v̄inɔ s̄ee à bikūo píngi. ²⁴ Yakubu ḡs̄ ado, ben ḡs̄gbē ke m̄s̄ èe ɔsi kaao ai guu kà d̄ona. ²⁵ Kè ḡs̄gbē p̄i è é f̄s̄ à à néro, à à lè a gisipek̄orekiia, ben à gisi b̄òkūn ɔsikana p̄i guu. ²⁶ Ḡs̄gbē p̄i bè: N̄ ma gbaré, zaake guu e d̄o. Ben Yakubu bène: Tó èe ke n̄ aubarika damagu baasiro, mé n gbarero. ²⁷ Ḡs̄gbē p̄i à là à bè: N̄ t̄on diaa? À wèàla à bè: Ma t̄on Yakubu. ²⁸ Ben à bè: Weé benne Yakubu d̄oro, séde Isaraili, zaake n̄ ɔsi kà k̄n Ludao k̄n gb̄enteenɔ, ben n̄ ɔsii nè. ²⁹ Yakubu bène: N̄ n t̄o om̄e se. A wèàla à bè: B̄oyānzi néee ma t̄o gbekaazi? Ben à aubarika dàn gwe. ³⁰ Yakubu t̄o kpà guu p̄ine Penieli, zaake à bè: Wa wée sik̄le k̄n Ludao, ben mée garo. ³¹ À b̄o Penieli ɔf̄ántēb̄ena, èe t̄ɔt̄ee a gisi yānzi. ³² Bee yānzi ai gb̄aa Isarailinɔ è n̄b̄o t̄ugisi s̄oro, kè Luda Yakubu lè à t̄ugisia yānzi.

33

Yakubu wéesina Isaulé

¹ Kè Yakubu wée s̄e, à è Isau e m̄ɔo k̄n ḡɔn wàa plaaanɔ. À a n̄énɔ kp̄aatete Leane k̄n Raselio k̄n n̄gbē zikeri mèn plaaanɔ. ² Ben à n̄gbē zikeri p̄inɔ gb̄are aɔ do ae k̄n n̄ n̄énɔ. Beee gbera Lea k̄n a n̄énɔ, ben Raseli k̄n Yusufuo té n̄

kpɛɛ. ³ À dɔ́nne aɛ à kùɛ tɔɔtɛ gɛ̀n swɛɛplaa ai à gàa à kàò a v̄lì pì kiia. ⁴ Ben Isau bàale à mò à dààle à mlɛ̀a, à ɔɔ dà à gàn à lé pèa, ben aɔ ɔɔ dɔ. ⁵ Isau wée sè à nɔgbɛ̀nɔ è kɔ̀n nɛ̀nɔ, ben à bè: Dé̀nɔ bé wà kún̄yɔ kè? Yakubu wè̀ala à bè: Né kè Luda ma gbaanɔmɛ. ⁶ Ben nɔgbɛ̀ zikeri p̄nɔ s̄̀n̄zi kɔ̀n n̄ nɛ̀nɔ aɔ kùɛ. ⁷ Ben Lea kɔ̀n a nɛ̀nɔ s̄̀n̄zi dɔ aɔ kùɛ. Beee gbɛ̀ra Yusufu kɔ̀n Raselio s̄̀n̄zi aɔ kùɛ. ⁸ Isau bè: Pó kè ma dańle kènɔɔ de diame? Yakubu wè̀ala à bè: Lɛ ma n pɔ̀nnaa e yānzime. ⁹ Isau bè: Ma gbɛ̀, ma pónɔ mòm̄a, ñḡɔ n pónɔ k̄una. ¹⁰ Ben Yakubu bè: Auo! N yā nna! Tó ma n pɔ̀nnaa è, ñ ma gba sí, zaake wa wéesik̄lɛna kème lán wéesik̄lɛna kɔ̀n Ludaò bàme, ben n gb̄aake kp̄amazi. ¹¹ Ñ gbaa kè ma mɔonnɛ sí, zaake Luda aubarika d̄amagu, p̄ókee e kēsamaro. Lemɛ à nàk̄rea le, ben à s̄i.

¹² Ben Isau bè: Wà da zén wà tá. Mé gányo. ¹³ Ben à wè̀ala à bè: Ma dii, n̄ d̄s kè nɛ̀nɔ gb̄aa v̄iro, ben má s̄aa kɔ̀n zùnɛ b̄ɔrɔnɔ v̄i. Tó wa tá gb̄aa ò gurɔ do, p̄ókadeenɔ é gaga p̄ingime. ¹⁴ Ñ d̄ome aɛ ma dii, m̄oma n zòbleri méḡɔ té pónɔ kpɛɛ kɔ̀n nɛ̀nɔ busɛbusɛ ai mà m̄ó mà n le Sei. ¹⁵ Isau bè: Mé ma gb̄ekɛnɔ tón̄yo. Yakubu bè: À kè dea né ke le d̄ɔɔ? Ñ tó mà n pɔ̀nnaa e dii. ¹⁶ Z̄i beeean Isau dà Sei zén. ¹⁷ Ben Yakubu ḡaa Suko. À beɛ bò gwe, ben à lá kutaanɔ d̄ò pónɔne. Bee yānzi wà t̄ó kp̄a guu p̄ine Suko.

¹⁸ Kè Yakubu s̄u kɔ̀n Mesopotamiao, à kà wéte kè wè be Sekemu, Kanaa b̄usun aafia, ben à b̄ura k̄aɛ wéte p̄i saɛ. ¹⁹ À a b̄urakaekii l̄u Sekemu de Am̄o nɛ̀nɔa kondogi bas̄ɔro. ²⁰ Gwen à sa'okii b̄on, à t̄ó kp̄anɛ Luda Isarailinɔ Luda.

34

Sekemu kusina Dinaa

¹ Lea nɛ̀nɔgbɛ̀ Dina kè à ì kɔ̀n Yakubuo b̄ò à wée kp̄aɛ b̄usu p̄i nɔgbɛ̀nɔzi. ² Kè b̄usu p̄i kí Am̄o né Sekemu, Ivi borii à è, à à sè gb̄aaaa, ben à dàɛo. ³ À p̄ɔɔ d̄ò n̄kpare pia à yezi, ben à yā nnannaa ònɛ. ⁴ Ben Sekemu bè a denɛ: Ñ nɛ̀nɔkp̄are beee weteme mà sé. ⁵ Kè Yakubu mà wà a nɛ̀nɔgbɛ̀ kpɛ̀ b̄ò, à nɛ̀nɔ kú s̄ɛn kɔ̀n à p̄ókadeenɔ, ben à ȳl̄tɛ ai aɔ s̄u. ⁶ Ben Sekemu de Am̄o ḡaa à Yakubu le à yā p̄i onɛ. ⁷ Kè Yakubu nɛ̀nɔ b̄ò s̄ɛn wà s̄u, ben aɔ yā p̄i mà ḡɔɔ. Aɔ n̄ɔse yàka aɔ p̄o f̄ɛ maamaa, kè Sekemu w̄iyā kè Isarailinɔne yānzi, à dàɛ kɔ̀n Yakubu nɛ̀nɔgb̄ɛò à yā kè de wà keroo kè. ⁸ Ben Am̄o bèñne: Ma né Sekemu p̄ɔɔ d̄ò a nɛ̀nɔgb̄ɛa. A yā nna. À à kp̄aa n̄ɔɔ ũ. ⁹ Wà ledole ke wàḡɔ wa nɛ̀nɔgb̄ɛnɔ kp̄as̄aak̄sa. ¹⁰ Àḡɔ kúwao, wa b̄usu kuu a p̄ó ũmɛ. À v̄ɛn àḡɔ laa taan àḡɔ tɔɔtɛ v̄i. ¹¹ Ben Sekemu ò Dina de kɔ̀n à d̄aḡɔnɔne à bè: À tó mà a pɔ̀nnaa e. Pó kè a be mà kp̄aawa mé kp̄a. ¹² À anzurebleb̄o lé dame b̄ita kɔ̀n gbaanɔ paripari. Pó kè á ò mé kp̄á. À nɛ̀nɔkp̄are p̄i kp̄ama n̄ɔɔ ũ.

¹³ Ben Yakubu nɛ̀nɔ wè Sekemu kɔ̀n à de Am̄ola kɔ̀n m̄onafikio kè Sekemu n̄ dàre kpɛ̀ b̄ò yānzi. ¹⁴ Aɔ bèñne: Wé f̄ɔ wà beee kero, wé f̄ɔ wà wa dàre kp̄a gɛ̀f̄ɔdeearo, zaake w̄iyāme wa kiia. ¹⁵ Wé we a yāziro, séto à ḡɔ lán wapinɔ bà a ḡɔgb̄ɛnɔ b̄angu ke n̄ p̄ingi. ¹⁶ Tó a b̄angu kè, wé wa nɛ̀nɔ kp̄as̄aawa wé a nɛ̀nɔ sé n̄ɔ ũ. Wéḡɔ kúao, wé ḡɔ bori d̄ɔnk̄ɔn ũ. ¹⁷ M̄ɔde tó ée we wa yāziro, tó ée b̄angu kero, wé wa dàre sé wà táomɛ. ¹⁸ Yā p̄i kè Am̄o kɔ̀n a né Sekemuonɛ nna. ¹⁹ Ḡɔkp̄are p̄i yā p̄i ḡɔḡɔ kpakpaa kè Yakubu nɛ̀nɔgb̄ɛ yā k̄ane yānzi. À bèɛ v̄i deñla a de b̄edeɛnɔ t̄é.

²⁰ Amɔ kɔn a nɛ Sekemuo gaa n wɛtɛ bɪilea, ben aɔ yā ò kɔn wɛtɛdeenɔ wà bè: ²¹ Gbɛ pɪnɔ yake vɪwaoro. Wà tó aɔgɔ kú wa bɪsun aɔgɔ laa taa, zaake bɪsu pɪ yàasa eé mɔwa. Wé n nɛnɔgbɛnɔ sé wé wa nɛnɔ kpámma. ²² Gbɛ pɪnɔ sɔ é we wàgɔ kúwao le wà gɔ bori dɔnkɔ ũro, séto èe kɛ wa gɔgbɛ pɪngi bɔngu kè lán n bà baasiro. ²³ Aɔ pɔkadeenɔ kɔn n auzikɪnɔ kɔn n zɪnɔ pɪngi é gɔ wa pɔ ũroo? Wà weñne le aɔgɔ kúwao. ²⁴ Wɛtɛ pɪ deenɔ Amɔ kɔn a nɛ Sekemuo yā mà, ben aɔ gɔgbɛnɔ bɔngu kè n pɪngi.

²⁵ À gurɔ aagɔdee zɪ, kè aɔ kú kɔn wāwāao aɔ kú kɔn yake laasuuoro, Yakubu nɛ gɔn plaaan Simɛn kɔn Levio, Dina vɪinɔ, aɔ baade a fɛɛdaa sè aɔ sɪ wɛtɛ aɔ gɔgbɛnɔ dɛde n pɪngi. ²⁶ Aɔ Amɔ kɔn a nɛ Sekemuo dɛde, ben aɔ Dina sè aɔ bɔo Sekemu kpɛn aɔ tào. ²⁷ Wɛtɛdeenɔ dɛdena gbera Yakubu nɛnɔ mɔ wà wɛtɛ pɔnɔ nàkɔa kè wà wɪ dà n darea yānzi. ²⁸ Aɔ n sāanɔ kɔn n blɛnɔ sɛɛ kɔn n zɪnɔ kɔn n zaakinɔ, pɔ kè aɔ kú wɛtɛ guunɔ kɔn pɔ kè aɔ kú n buraanɔ pɪngi. ²⁹ Aɔ n auzikɪnɔ sɛɛ pɪngi kɔn n nɛnɔ kɔn n nɔgbɛnɔ kɔn pɔ kè kú n bɛenɔ pɪngi.

³⁰ Ben Yakubu bè Simɛnɛ kɔn Levio: A sumɛ yā zaaao. Kanaanɔ kɔn Perizinɔ kɔn bɪsu kɛkɪi bori pāndenɔ égɔ yɛ ma kāzɪro. Lán wá pariɔro nà, tó aɔ ligawazi, tó aɔ sɪwagu, aɛé ma de kɔn ma boriinɔ pɪngime. ³¹ Ben aɔ wèla wà bè: Kè à wa dāre dɛ kaarua ũ, beee maan gweɔ?

35

Luda aubarikadana Yakubun Beteli

¹ Luda bè Yakubune: N fɛɛ n tá Beteli n vɛɛ gwe. N ma gbāgbākii bo gwe, zaake ma bɔ ma mɔnzi gwe gurɔ kè nɛɛ bàa lɛɛ n vɪine. ² Ben Yakubu bè a bɛdeenɔnɛ kɔn gbɛ kè aɔ kúonɔ n pɪngi: À bori zɪtɔnɔ taa kè á vɪinɔ kwɛɛ à zú o à a pɔkāsāanɔ lendee kpá. ³ Wé fɛɛ wà tá Beteli. Mé Luda gbāgbākii bo gwe, zaake à dɔmale ma nawɛakegurɔ, ègɔ kúmao guu kè ma gaan pɪngi. ⁴ Ben aɔ bori zɪtɔnɔ taa kè aɔ vɪinɔ kpāa kɔn swāi kè aɔ dananɔ, ben à pɔ pɪnɔ vɪi gbɪi lí gbáru Sekemu sae. ⁵ Kè Yakubu kɔn a nɛnɔ dà zén, Ludaà tò vɪa wɛtɛ kè kú n saenɔ deenɔ kú maamaa, ben aɔ gbɛkee e pɛɛñziro. ⁶ Ben Yakubu kɔn gbɛ kè aɔ kúonɔ n pɪngi kà Luzu kè wè be tia Beteli, Kanaa bɪsun. ⁷ À sa'okii bò gwe, ben à tɔ kpà guu pɪne Beteli Luda, zaake gwen Luda bò à mɔzin gurɔ kè èe bàa sii a vɪine. ⁸ Debora kè de Rebeka gwàri ũ yāa gā gwe, ben wà à vɪi gbɪi lí gbáru Beteli sae. Ben wà tɔ kpāne ɔɔdɔlizi.

⁹ Luda bò à mɔ Yakubuzi dɔ à suna kɔn Mesopotamiao gbera, à aubarika dān ¹⁰ à bè: N tɔn Yakubu, mɔde weé benne Yakubu dɔro, sé Isaraili. Lɛmɛ à tɔ kpāne Isaraili le. ¹¹ Luda bène dɔ: Luda Gbāapingiden ma ũ. Àgɔ né ii àgɔ kaara. Borií é bɔ n kiia kɔn bori pariinɔ dɔ, n bori kenɔ égɔ de kɪnanɔ ũ. ¹² Mé bɪsu kè má kpà Ibrai kɔn Isaakuoa kpámma kɔn n boriinɔ n gaa gbera. ¹³ Ben Luda fɛɛ à bò guu kè à yā ònen. ¹⁴ Yakubu gbè pɛɛ guu kè Luda yā ònen dɔngupɔ ũ. À í tɔa à nɔsɪ kua. ¹⁵ Ben Yakubu tɔ kpà guu kè Luda yā ònen pɪne Beteli.

Raseli kɔn Isaakuo gaa

¹⁶ Ben aɔ fɛɛ Beteli wà dà zén. Kè aɔ kà kɪi kɔn Eflatao, Raseli né'iguro kà, ben né'ii kèa zɪ'ũ. ¹⁷ Né'iwāwāa à kú gbāa, ben nɛsɛeri bène: Nton vɪa kero, n nɛgɔgbɛ ì dɔ. ¹⁸ Raseli gbāa vɪi dɔro èe gaa, ben à tɔ kpà a nɛ pɪne Benɔni, ben à de tɔ kpāne Beyāmi. ¹⁹ Kè Raseli gā, wà à vɪi Eflata kè wè be tia Betelɛmu zén. ²⁰ Yakubu gbè dɔngupɔ pɛɛ à miraa. Raseli mira gbè pɪ kú gwe ai kɔn a gbāao.

²¹ Isaraili ɛara à dà zén, ben à bùra kàe sādārinɔ gugwagba aɛ. ²² Gurɔɔ kè à kú bùsu pìn Rubeni gàa à dàe kɔn Bilao, Yakubu nɔ yìgisai, ben Yakubu yā pì mà.

Yakubu nэггgbɛnɔ ì mèn kuri awɛɛplaa. ²³ Lea nэггgbɛnɔn yè: Yakubu daudu Rubeni, Simɛɔ, Levi, Yuda, Isaka kɔn Zɛbulunio. ²⁴ Raseli nɛnɔn Yusufu kɔn Beyāmio ù. ²⁵ Raseli zikeri Bila nɛnɔn Dani kɔn Nafatalio ù. ²⁶ Lea zikeri Zilipa nɛnɔn Gada kɔn Asao ù. Nэггgbɛ kè wà n í kɔn Yakubuo Mesopotamianɔn gwe.

²⁷ Ben Yakubu kà a de Isaaku kiia Mamare. À kú Kiriataba kè wè be tia Eblɔnu sae, guu kè Ibrai kɔn Isaakuo vɛɛn. ²⁸ Isaaku kà wè bakendo ²⁹ à zi kù kótokoto, ben à gà à kà a gbɛnɔla, ben à nɛnɔ Isau kɔn Yakubuo à vli.

36

Isau boriinɔ

¹ Isau kè wè bene dɔ Eɔmu boriinɔ yān yè. ² Isau Kanaa nɔgbɛnɔ sè, Iti bori Eblɔni né Ada kɔn Ivi bori Ana né ɔolibama, Zibeɔ dioo. ³ À Sumaila né Basɛma, Nɛbayo dāre sè dɔ. ⁴ Ada Elifaza ìo, ben Basɛma Rueli ì. ⁵ ɔolibama Yeusu kɔn Yalamuo kɔn Korao ì. Isau nэггgbɛ kè wà n í Kanaa bùsunɔn gwe.

⁶ Isau a nɔɔnɔ sèe kɔn a nэггgbɛnɔ kɔn a nɛnɔgbɛnɔ kɔn a bɛdeeno n pingi kɔn a pɔkādeeno kɔn a auziki kè à è Kanaa bùsunɔn pingi, ben à gàa Sei bùsun à zà kù kɔn a dāaro Yakubuo, ⁷ zaake aɔ auziki bíta bé à tò aɛɛ fɔ wàgɔ kú kɔoro. Bùsu kè aɔ kún e mórmaro, kè aɔ pɔnɔɔ pari yānzi. ⁸ Isau vɛɛ Sei gusíɛdeen kè wè be tia Eɔmu.

⁹ Isau kè de Eɔmunɔ dezi káaku ù boriinɔn yè. ¹⁰ Isau nэггgbɛnɔ tɔn yè: Ada né Elifaza kɔn Basɛma né Ruelio. ¹¹ Elifaza nэггgbɛnɔn Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kɔn Kenazio ù. ¹² Elifaza nɔ yìgisain Timina ù. Àmbe à Amaleki ìo. Isau nɔ Ada dionɔn gwe.

¹³ Rueli nэггgbɛnɔn yè: Naata, Zera, Sama kɔn Mizao. Isau nɔ Basɛma dionɔn gwe.

¹⁴ Isau nɔ Ana né ɔolibama, Zibeɔ dioo nэггgbɛnɔn yè: Yeusu, Yalamu kɔn Korao.

¹⁵ Isau bori kɔnanɔn yè: Isau daudu Elifaza bori kɔnanɔn Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu kɔn Amaleki ù. Elifaza bori kɔnanɔ, Ada dionɔn gwe. Aɔ kú Eɔmunɔ bùsun.

¹⁷ Isau né Rueli bori kɔnanɔn yè: Naata, Zera, Sama kɔn Mizao. Rueli bori kɔnanɔ, Basɛma dionɔn gwe. Aɔ kú Eɔmunɔ bùsun.

¹⁸ Isau nɔ ɔolibama bori kɔnanɔn yè: Yeusu, Yalamu kɔn Korao. Ana né ɔolibama dionɔn gwe. ¹⁹ Isau kè wè bene dɔ Eɔmu nэггgbɛnɔn gwe, à bori kɔnanɔn gwe.

Sei boriinɔ

²⁰ Sei, Ori borii kè kú Eɔmunɔ bùsun zaa káaku nэггgbɛnɔn yè: Lotana, Sobala, Zibeɔ, Ana, ²¹ Disɔ, Eza kɔn Disāo. ²² Lotana nэггgbɛnɔn yè: Ori kɔn Omamuo. Lotana dāren Timina ù. ²³ Sobala nэггgbɛnɔn yè: Alavá, Manaa, Ebalá, Sefo kɔn Onamuo. ²⁴ Zibeɔ nэггgbɛnɔn yè: Aya kɔn Ana. Ana pì bé à bɔ bia wáaa zaa gbáan gurɔɔ kè èe a de zaakinɔ dāa. ²⁵ Ana nэггgbɛn Disɔ ù, à nɛnɔgbɛ sɔ ɔolibama. ²⁶ Disɔ nэггgbɛnɔn yè: Emedā, Eɛbā, Itirana kɔn Keranao. ²⁷ Eza nэггgbɛnɔn yè: Bilana, Zavā kɔn Akanao. ²⁸ Disā nэггgbɛnɔn yè: Uzu kɔn Aranao.

²⁹ Ori bori kɪnanɔn yɛ: Lotana, Sobala, Zibɛɔ, Ana, ³⁰ Disɔ, Eza kɔn Disɔo. Ori bori kɪnanɔ kɔn n borii kɛ aɔɔ kú Sei bɔsunɔnɔn gwe.

³¹ Kɪna kɛ aɔ kɪ blɛ ɛɔmɔnɔ bɔsun Isarailinɔ kɪnanɔ aɔnɔn yɛ. ³² Bɛɔ nɛ Bela, Dinaba gbɛ bɛ à kɪ blɛ ɛɔmɔ káaku. ³³ Kɛ à gà, ben Zera nɛ Yobabu, Bɔɔɔra gbɛ kɪ blɛ à gɛɛ ú. ³⁴ Kɛ à gà, ben Temana bɔsu gbɛ Usamu kɪ blɛ à gɛɛ ú. ³⁵ Kɛ à gà, ben Bedada nɛ Adada, Avi gbɛ kɪ blɛ à gɛɛ ú. Àmbe à zɪ blɛ Midianɔa Mɔabunɔ bɔsun. ³⁶ Kɛ à gà, ben Masareka gbɛ Samala kɪ blɛ à gɛɛ ú. ³⁷ Kɛ à gà, ben Reobo kɛ kú Yuflati saɛ gbɛ Saulu kɪ blɛ à gɛɛ ú. ³⁸ Kɛ à gà, ben Akabo nɛ Baali Ana kɪ blɛ à gɛɛ ú. ³⁹ Kɛ à gà, ben Pau gbɛ Adada kɪ blɛ à gɛɛ ú. À nɔɔ tɔn Metabeli, Matarɛɔú nɛmɛ, Mezaba dio.

⁴⁰ Isau bori kɪnanɔ tɔn yɛ kɔn n bɔsunɔ: Timina, Alava, Yetɛ, ⁴¹ ɔlibama, Ela, Pinɔ, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kɔn Iramuo. ɛɔmɔnɔ kɪnanɔn gwe wɛtɛ kɔn wɛtɛo bɔsu kɛ aɔ vɛɛn. Isau kɛ dɛ ɛɔmɔnɔ dezi úu boriinɔn gwe.

37

Yusufu nana'ona

¹ Yakubu kú Kanaa bɔsun guu kɛ a de vɛɛn. ² Yakubu boriinɔ yán yɛ. Yusufu nɛ gɔkparɛmɛ. À wɛ gɛro awɛɛplaadeɛ guu kɛ èe sáanɔ dáa kɔn a vɪinɔ, à de nɔɔnɔ Bila kɔn Zilipao nɛnɔ, ben à dà zaa kɛ aɔɔ kɛ kɔmɔɔ kɛ a denɛ. ³ Isaraili ye Yusufuzi dɛ a nɛ kpaaanɔla kɛ à à i a zikú guu yánzi, ben à utagyaba zɔnɛ.

⁴ Kɛ à vɪinɔ è n dee ye Yusufuzi dɛnla, ben aɔ zàn aɔɛ we wà yá nnaa ooro.

⁵ Yusufu nanaa ò, ben à tɔkɛ a vɪinɔnɛ, ben aɔ èara wà zàn dɛ zi pɔla. ⁶ À bènnɛ: À nanaa kɛ má ò ma. ⁷ Má è wée ése yiyii bura, ben ma ése bakaa fɛɛ à zè. A pɔnɔ ligazi, ben aɔ nàɛnɛ. ⁸ Ben à vɪinɔ bènnɛ: Nɛ kɪ blewan yɔ? Nɛ gbáaa blewan yɔ? Ben aɔ èara wà zàn dɛ yá pɔla nanaa kɛ à ò pi yánzi.

⁹ Yusufu èara à nanaa ò dɔ, ben à tɔkɛ a vɪinɔnɛ à bè: Ma èara ma nanaa ò dɔ. Má è ofantɛ kɔn mɔvurao kɔn sɔsɔnɛ mèn kuri awɛɛdoonɔɔ e naɛɛmɛ. ¹⁰ À nanaa pɪ tɔkɛ a denɛ dɔ, ben à de pàtaa à bè: Nana kparee takan n ò lɛɛ? Mapi kɔn n dao kɔn n vɪinɔ, wé mɔ wà kúɛ n aɛn yɔ? ¹¹ À vɪinɔ nòsɛgɔaanɔ kpào. À de sɔ nanaa pɪ yá kúna a nòsɛ guu.

¹² À vɪinɔ gàa n de sáanɔ dá Sekɛmu. ¹³ Ben Isaraili bè Yusufune: N vɪinɔ e sáa dáa Sekɛmu. Mé n zɪ n kiia. À wèàla à bè: Ma yáa. ¹⁴ Ben à bènnɛ: N gá n n vɪinɔ gwa kɔn sáanɔ, tó aɔɔ aafia. N èara n sumɛ kɔn aɔ baaru. Ben à à gbàɛ, à bɔ ɛblɔnu guzuren à gàa Sekɛmu. ¹⁵ Èɛ likɔaa zɔɔ sɛn, ben gɔgbɛ ke dààlɛ à à là: Bón nɛɛ wetɛɛ? ¹⁶ À wèàla à bè: Mɛɛ ma vɪinɔ wetɛɛmɛ. Tó n n sádakii dɔ, n omɛ. ¹⁷ Gɔgbɛ pɪ bè: Kɛ aɔ bɔ gura kɛ, má mà aɔ bè wèe gaa Dotámɛ. Ben Yusufu pɛɛnzi à n lé Dotá.

¹⁸ Kɛ aɔ à è káaa, ai à gɔ gá ká n kiia, aɔ lé kpàkɔsɔzi wà bè wà à dɛ. ¹⁹ Aɔ bèkɔnɛ: À gwa, nana'ori e mɔɔ káaa. ²⁰ À tó wà à dɛ wà à zu lɔgɔ kɛnɔ doke guu, wé be nɔbɔ pásí bé à à dɛ à sò. Èndɛ wé e lán à nanaanɔ é mɪ dɛ nà. ²¹ Kɛ Rubeni yá pi mà, à yezi à à mɪ sí, ben à bè: Wàton à dɛro, ²² àton aru baro. À à zu lɔgɔ kèkiin gbáan kè. Àton à dɛro. Rubeni ónnɛ lɛ, kɛ à yezi à à mɪ sí à à kpá a dea yánzime. ²³ Kɛ Yusufu kà a vɪinɔ kiia, aɔ à uta bɔ, à utagyaba maaa pɪ. ²⁴ Ben aɔ à sè wà à zu lɔgɔ pìn. Lɔgɔ pɪ da korimɛ à í vɪro. ²⁵ Ben aɔ vɛɛ wèe pɔ blee. Kɛ aɔ wɛɛ sè, aɔ Sumaila bori laatarinɔ è, aɔ bɔ Giliada bɔsun aɔɔe gaa Igipiti. Aɔ lakuminɔɔ dò pɔnɔ kɔn lí'ɔ ɛzɛo kɔn lí'ɔ gú nnannaao sɛna. ²⁶ Ben

Yuda bè a gbēnɔnɛ: Tó wa wa dāaro dè, ben wa à gè ùtɛ, bɔ àren wé ee? ²⁷ À tò wà à yá Sumaila borii pìnɔa. Wàton à dero, wa dāaronloo? Wa aru dɔnkɔmɛ. Ben à gbēnɔ à yá mà. ²⁸ Kè Midia laatari pìnɔɔ e mɔɔ gē zéla, ben aɔ Yusufu gà wà bɔ lɔgɔn, aɔ à yá Sumaila borii pìnɔa kondogi baro, ben wà tàò Igipiti.

²⁹ Kè Rubeni mò lɔgɔ pì kiia, èe Yusufu e gwe dɔro, ben à a pókásáanɔ gà à kèkè, ³⁰ ben à gàa a dāaronɔ kiia à bè: Né pì kú gwe dɔro. Mé gá má kɔn beeeo? ³¹ Aɔ blèkofii kú wà dè, ben aɔ Yusufu uta pì sè wà màè à aru guu. ³² Ben aɔ à utagyaba pì sè wà gāao n̄ dene aɔ bè: Pó kè wá èn yè. N né utan yó, ke à pónlo? ³³ À dɔ, ben à bè: Ma né utame, n̄bɔ pásí bé à à sò. Wāiyoo, wà ma né Yusufu kāsákāsákɔmɛ. ³⁴ Ben à a utadaa gà à kè à pókásáa sè à dà, ben à a né pì sósobi kè gikena. ³⁵ À négɔgbēnɔ kɔn à n̄nɔgbēnɔ mò à làakarí kpáene n̄ píngi, mɔde à gi à làakarí kpáezi à bè: Mégɔ ma né pì gè sɔ dɔɔmɛ ai mà gá táo à kiia gèwāan. Ben èe sósobi sɔ dɔɔ a né pì yá musu.

³⁶ Midia pìnɔ sɔ Yusufu yà Pɔtifaa Igipiti. Fili'auna lba keme, àmbe à dogarino gbēnsi ũ.

38

Yuda kɔn Tamao

¹ Zí beee a Yuda bɔ a gbēnɔ kiia à gāa à v̄ɛɛ Adulamu gbē kè wè bene Ira be. ² Gwen à dākɔre kɔn Kanaa bùsu gbē kè wè bene Sua n̄nɔgbēo, ben à à sè nɔɔ ũ. ³ À nò si à né i gɔgbē ũ, ben à tɔ kpàne Ee. ⁴ À èara à nò si dɔ à négɔgbē i, ben à tɔ kpàne Ona. ⁵ À èara à négɔgbē i dɔ, ben à tɔ kpàne Sela. Gurɔɔ kè à né pì i, à kú Kezibime.

⁶ Ben Yuda nɔgbē kè wè bene Tama sè a daudu Eene. ⁷ Ee kè Diine zaa, ben à à dè. ⁸ Ben Yuda bè Onane: N̄ n v̄li gyaanɔɔ sé n̄ borii ke n v̄line, lán wè ke nà. ⁹ Kè Ona dɔ kè né kè é i kɔn a v̄li gyaanɔɔ é gɔ de a borii ũro, tó à dàeo ben à yezi a zinda e, è à gɔgbē pɔ kwéeme, le àton borii ke a v̄lineero yānzi. ¹⁰ Yá kè èe kee pì kè Diine zaa, ben à à dè dɔ. ¹¹ Ben Yuda bè a né gyaanɔ Tamane: N̄ gá ngɔ gyaanɔɔ blee n de be ai ma né Sela isi kú. Zaake èe daa Sela é ga lán a v̄lineo bàme. Ben Tama gāa à v̄ɛɛ a de be.

¹² Kè à gurɔɔ gi kè, ben Yuda naɔ gà. Kè à n̄sɛ kpàe, à dà zén èe gaa a sākākēerino kiia Timina kɔn a gbēnna Irao. ¹³ Ben wà à baaru kpà Tamane wà bè: N zā de e gaa Timina a sāanɔ ká kēe. ¹⁴ Ben à a gyaanoblepɔnɔ bɔ à pódangán sè à kù a uua, ben à gāa à v̄ɛɛ Enaimu b̄ilɛa Timina zén. Zaake à è Sela bíta kú, wèe à kpáa nɔɔ ũro. ¹⁵ Kè Yuda à è, ben à à diɛ kaarua ũ kè à pɔ kù a uua yānzi. ¹⁶ Ben à s̄zi zé sae à bè: N̄ tó mà daɔnyo. Èe à dɔ a né gyaanɔ ũro. Ben nɔgbē pì bè: Tó n daɔmao, b̄n̄ né kpámaa? ¹⁷ À wèàla à bè: Mé ma kpàsa blène mèn doo kpásanne. Ben à bè: N̄ tɔɔba dieme ai ngɔ gaa kpásá. ¹⁸ Ben à à là à bè: Bɔ tɔɔban mé diennee? A bè: N̄ n sèedakebɔ kɔn a bào kɔn gò kè n̄ kúnao kpáma. Ben à kpáa à dàeo à nò dòn. ¹⁹ Ben nɔgbē pì f̄ɛe à tà be à a pódangán bɔ à a gyaanoblepɔnɔ sè à dà. ²⁰ Yuda a gbēnna Adulamu gbē z̄l kɔn blèneo à tɔɔba boo nɔgbē pì kiia. Kè à kà, èe à ero. ²¹ Ben à gwedeeno làla à bè: Kaarua kè kú Enaimu zé sae kè yá kú máa? Aɔ wèàla wà bè: Kaarua kee kú kero fá! ²² Ben à èara à tà, à bè Yudane: Mée à ero. Gwedeeno bè wà kaarua ke dɔ gwe yá sero. ²³ Ben Yuda bè: Àgɔ pɔ pìnɔ kúna. Wé tó gbēnɔ wa yáa dɔro. Ma n z̄l kɔn blè pio, née à ero.

²⁴ Mɔ aagɔɔ gbera wà mò wà ò Yudanɛ wà bè: N né naɔ Tama kaarua kà, ben à nò sɪ a pāpākɛna pì guu. Yuda bè: À bɔo wà té sɔa. ²⁵ Kè wèe bɔoɔ bàazi, à lékpāsá kè a zā denɛ à bè: Gbē kè pɔ kèkiino vīi bé à nò dòmagu. N̄ sèedakɛbɔ kɔn a bào kɔn gò kèkiio gwa, tó n̄ à de d̄s. ²⁶ Yuda pɔ pìno d̄s, ben à bè: Nɔgbē pì yā nna demala, zaakɛ mɛɛ à kpá ma né Selaaro. Yuda e daɛo dɔro. ²⁷ Kè à kà né'ina, à mò à lè sikano bé wà kú à gbɛɛɛ guu. ²⁸ Gurɔ kè èe né ii, aɔ gbèndoo ɔ b̄b, ben néɛɛeri wɔɔ t̄ɛaa d̄a à bè: Né kèkii bé à b̄b káaku. ²⁹ Kè né pì a ɔɔ sòkpa, ben né plaadee b̄b, ben nɔgbē pì bè: N b̄o bùime fá! Ben wà tɔ kpàne Perɛzi. ³⁰ Beee gbera kè à gbèndoo kè wà wɔɔ t̄ɛaa d̄a à ɔa b̄b, ben wà tɔ kpàne Zera.

39

Yusufu kɔn Pɔtifa naɔo

¹ Kè Sumaila boriino kà kɔn Yusufuo Iyipiti, ben Iyipiti gbē Pɔtifa à lùmma. Fili'auna ìba kemɛ, àmbe à dogarino gbēnsi ũ. ² Dii kú kɔn Yusufuo à à dākɔre kɔn mìnnao. À kú a dii Iyipiti gbē pì be. ³ Kè à dii pì è Dii kúo èḡɔ à dakɔre kɔn saao yā kè èe kɛno guu pìngi, ⁴ ben Yusufu à ponnaa è. Pɔtifa à diɛ a begwari ũ à pɔ kè à vīino nàne a ɔz̄i pìngi. ⁵ Zaa gurɔ kè à à diɛ a begwari ũ, Dii aubarika d̄a à b̄ɛn Yusufu yānzi. Dii aubarika d̄a pɔ kè de à pɔ ũunon pìngi, be póno kɔn bura póno mámmam. ⁶ Ben Pɔtifa a pɔ pìngi nà Yusufune a ɔz̄i. À bà kú yákeoro, tó èe kè pòblee baasiro. Yusufu s̄s né ḡɔ òwazime, ben à zena maa.

⁷ Zīka Yusufu nii ḡɛ a dii naɔgu, ben à bène: N̄ daɛmao. ⁸ Ben à gi à bè: N̄ gwa, ma dii bà kú yákeo ua kè guu dɔro, à pɔ kè à vīino nàme ma ɔz̄i pìngi. ⁹ À gbàaa demala ua kè guuro, èe ḡime kɔn pòkeoro, sé mpi, kè n̄ de à nɔɔ ũ yānzi. Mé f̄s mà yā zaa beee taka ke mà durun ke Ludanero. ¹⁰ Baa kè nɔgbē pì èḡɔ oone baabɔre, èe we à dàoro, à yezi àḡɔ kúo sero.

¹¹ Zīka kè Yusufu ḡɛ kpén a zīi ke, à mò à lè ua zikeri kee kú kpé guuro. ¹² Ben nɔgbē pì à kú a utaa à bè: N̄ daɛmao. Ben Yusufu a uta t̄one gwe à bàa lè à b̄b bàazi. ¹³ Kè nɔgbē pì è à a uta t̄oare à bàa lè à b̄b bàazi, ¹⁴ ben à ua zikerino sisi à bène: À gwa, wà mòwe kɔn Eberuo, ben èe d̄okɛɛwao. À gèmaz̄i à daɛmao, ben ma wii lè. ¹⁵ Kè à mà ma wiii d̄awa, ben à a uta t̄o kaena ma sae à bàa lè à b̄b bàazi. ¹⁶ Ben nɔgbē pì uta pì kàe a sae ai Yusufu dii s̄u, ¹⁷ ben à bène: Eberu z̄o kè n̄ suowe d̄okèmao à gèmaz̄i. ¹⁸ Kè ma wiii d̄a, ben à à uta t̄o kaena ma sae à bàa lè à b̄b bàazi. ¹⁹ Kè nɔgbē pì yā pì ò a zāne à bè, lán n̄ z̄o kème n̄an gwe, ben Yusufu dii p̄o f̄ɛ maamaa. ²⁰ Ben à bè wà Yusufu kú wà à da kpésiaan, guu kè kina pisinano káen, ben à gurɔplaa kè gwe.

²¹ Baa kɔn beeeo Dii kúo à gbēkɛ kène à t̄o à yā kà pisinano dākparin. ²² Ben dākpari pì pisinano nà Yusufune a ɔz̄i n̄ pìngi, wè yáke ke à sairo. ²³ Pisinano dākpari pì bà èḡɔ kú Yusufu yāoro, kè Dii kúo yānzi, ben èḡɔ à daakɔre kɔn saao yā kè èe kɛ guu pìngi.

40

Yusufu pisinano nana b̄ok̄tɛna

¹ Beee gbera Iyipiti kí Fili'auna wēkpaateri kɔn a buredikero taari kène. ² À p̄o f̄ɛ a ìba ḡɔɔn plaa p̄inoz̄i, à wēkpaateri kí kɔn à buredikero kí. ³ Ben à n̄ ká kpésiaan a dogarino gbēnsi be, kpé kè wà Yusufu dàn. ⁴ Dogarino gbēnsi pì Yusufu diɛ àḡɔ n̄ gwaa, ben aɔ gurɔplaa kè kpé pin gwe.

⁵ Gwāavī dōnkōa Iyipiti kīna wēkpaateri kōn buredikeri pīo nanaa ò ní gōōn plaaa ní píngi, baade kōn a pōo kōn a bōkōtēnao. ⁶ Kē Yusufu mò ní gwa kōngō, à è aō uu sisi. ⁷ Ben à ní lá à bè: Bō yā bé à tò a uu sisina gbāa? ⁸ Aō wēala wà bè: Nanaan wá ò, gbēkee kú kē kē à à bōkōtēna owerō. Ben à bèñne: Luda bé à nana bōkōtēna víroo? À a nanaa pīno omē mà ma. ⁹ Ben wēkpaateri kí a pō òne à bè: Ma nanaa guu ma geepi lí è ma sae. ¹⁰ Geepi lí pì gā aagōmē. À lá bō à vú kē à né í à mà. ¹¹ Má Fili'auna togo kūna, ben ma geepi bēe pīno sē má fē à togo pì guu má kpāa. ¹² Yusufu bène: Nanaa pì bōkōtēnan yē. Līgā aagō pīno né gurō aagōmē. ¹³ Gurō aagō gbera Fili'auna é n mi sí. Eé eara à n da n zīi guu, né eara ngō geepiwēe bōone lán neēgō kēe nā yā. ¹⁴ Tó yā bōnyo nna, ò tó ma yā gō dōngu. N gbēkee keme ò ma yā ò Fili'aunanē lē à ma bō kpésiaa kē guu. ¹⁵ Zaake wà ma kú kpāi zaa Eberu būsun, ben baa Iyipiti kē mēe yāke kē à kà wà ma da wēe kē guuro.

¹⁶ Kē buredikeri kí è Yusufu nanaa pì bōkōtēna bō kōn wēkpaaterio nna, ben à bène: Ma nanaa guu sō má è má buredi sēna gbíi aagō dikōana. ¹⁷ Gbíi kē kú musu, buredi bori parii kē má kē Fili'aunanē ká à guu, ben bāano e blee ma musu. ¹⁸ Yusufu bène: À bōkōtēnan yē. Gbíi aagō pīno gurō aagōmē. ¹⁹ Gurō aagō gbera Fili'auna é n mi zō à n logo lía, bāano é n ble.

²⁰ À gurō aagōdee sō Fili'auna igurō làa kōkōmē, ben à pōblee kē a ibanōne. À wēkpaateri kí kōn buredikeri kíò bōe kpén a ibanō wāa. ²¹ Ben à èara à wēkpaateri kí dà a zīin à eara àgō í bōare. ²² Ben à buredikeri kí lògo lía lán Yusufu ní nanaano bōkōtēna òñne nà. ²³ Yusufu yā e dō wēkpaaterikin dōro, à yā sán.

41

Yusufu Fili'auna nana bōkōtēna

¹ Wē plaa papana gbera Fili'auna nanaa ò, à è á zēna Nili léa. ² À è zūda maa mēkpanano bōe swaa pì wēen mēn swēeplaa aōe sē blee tafe guu. ³ Ben à zūda yāyāna wōzōgōwōzōgōno è mēn swēeplaa dō. Aō bō swawēen wà tē à káakupōno kpee aō zē ní sae swa léa. ⁴ Ben zū yāyāna wōzōgōwōzōgō pīno zū maa mēkpana pīno mōmō, ben Fili'auna vū.

⁵ À èara à ii ò, ben à nanaa ò dō. À è ése sáko maa wēe dee pīa ése lí dōnkōa sáko swēeplaa. ⁶ Ben à ése sáko wēe wodowodoo kē lou'í kēsārūmano è, à pīa ní gbera dō sáko swēeplaa. ⁷ Ben ése sáko wēe wodowodoo pīno ése sáko maa wēe dee pīno mōmō. Kē Fili'auna vū, à è nanaan á ò.

⁸ Kē guu dō, à kú bídi guu, ben à Iyipiti māsokerino kōn wēezērino sisi ní píngi. À a nanaano tōkēñne, mode aō gbēkee e fō à à bōkōtēna ònerō. ⁹ Ben wēkpaateri kí fēe à yā ò Fili'aunanē à bè: Taari kē má kē yāa dōmagu gbāa. ¹⁰ Kí, n pō fē n zōblerinozi yā, ben n ma da kpésiaan n dogarino gbēnsi bē ledō kōn buredikeri kio. ¹¹ Gwāavī dōnkōa wa nanaa ò, wa baade kōn a pōo kōn à bōkōtēnao. ¹² Eberu gōkparē kee kúwao gwe, n dogarino gbēnsi zōmē. Kē wa wa nanaano tōkēne, ben à wa baade pō bōkōtēna òne. ¹³ Yā pīno kē lán à òwe nà. N eara n ma da ma zīin, ben n buredikeri kí pì lògo lía.

¹⁴ Ben Fili'auna gbē zī wà Yusufu sisi, ben wà gāa wà à bō wēen kpakpaa. À mi bō à a pōkāsāano lie, ben à gāa Fili'auna kiia. ¹⁵ Ben Fili'auna bène: Ma nanaa ò, gbēkee e fō à à bōkōtēna òmero. Má mà wà bè tó wà ònne, neē fō

ò à bɔkɔtɛna oñne. ¹⁶ Yusufu bène: Èe ke mámbeero! Luda bé eé à bɔkɔtɛna onne, kí. ¹⁷ Ben Fili'auna bène: Ma nanaa guu má è má zɛna Nili léa. ¹⁸ Má è zùda maa mèkpana mèn swɛɛplaaano bɛ swawɛen aɔɛ sè blee tàfe guu. ¹⁹ Ben ma zùda pàndenɔ è dɔ mèn swɛɛplaa aɔɔ yáyána wòzɔgɔwɔzɔgɔ, mée zù yáyána beee takano è Igipiti kè zikiro. ²⁰ Ben zùda yáyána wòzɔgɔwɔzɔgɔ pìno zù mèkpana káakupo mèn swɛɛplaaa pìno mòmɔ. ²¹ Baa kè aɔ ñ mómɔ, aɔ gɔ yáyána lán yáa bàme, gbèke é dɔ kè aɔ ñ mómɔ sero. Ben ma vu. ²² Nanaa guu dɔ má è, èse sáko maa wéede pia èse lí dɔnkɔa sáko swɛɛplaa. ²³ Ben má è èse sáko teee wée wodowodoo kè lou'i kèsámmanɔ pia ñ gbera dɔ sáko swɛɛplaa. ²⁴ Ben èse sáko wée wodowodoo pìno èse sáko wéedee pìno mòmɔ. Kè má ò mäsokerinɔne, aɔ gbèkee e fɔ à à bɔkɔtɛna òmero.

²⁵ Ben Yusufu bène: Kí, nanaa kè ñ ò pìno bɔkɔtɛna dɔnkɔme. Luda yá kè à yezi à kee òɔɔanneme, kí. ²⁶ Zù maa mèn swɛɛplaaa pìno né wè swɛɛplaame. Èse sáko wéede sáko swɛɛplaaa pìno sɔ wè swɛɛplaame. Nanaa pìno bɔkɔtɛna dɔnkɔme. ²⁷ Zù yáyána wòzɔgɔwɔzɔgɔ mèn swɛɛplaaa kè aɔ bɛ wà tɛ à káakupɔno kpee pìno né wè swɛɛplaame. Leme èse sáko wée wodowodoo kè lou'i kèsámma sáko swɛɛplaaa pìno de le dɔ. Beeenɔme wè swɛɛplaaa kè dekaa é ká ũ. ²⁸ Lán má ònne nà tia, kí, ma bè Ludaa e yá kè à yezi à kee ɔɔɔanneme. ²⁹ Blewɛɛ égɔ di Igipiti gu pìngia maamaa ai wè swɛɛplaa. ³⁰ Beee gbera dekaa é ká ai wè swɛɛplaa, kána gbáaa pi yá é sá Igipitinɔn. Dekaa pi é bùsu pi de. ³¹ Dekaa kè ée mó pi égɔ pásí maamaa, kána gbáaa pi yá é dɔ gbèken dɔro. ³² Kí, kè gèan plan n nanaa pi ò, kè Luda bé à diè yánzime. Éé ke tiame, à seka víro. ³³ Tia sa kí, ñ wéézèri òndɔdee wete ñ diè àgɔ de gbáadee ũ Igipiti. ³⁴ Kí, ñ gbèno diè gbènsinɔ ũ Igipiti aɔgɔ blewɛɛ sɔɔrodee kaakɔa wè swɛɛplaaa kè blewɛɛ égɔ din pi guu. ³⁵ Aɔé blee kakɔa wè maaa kè èe moɔno guu wà blewɛɛ ká dɔno guu wéte kɔn wéteo kɔn n tɔo, aɔégɔ dákpa. ³⁶ Tó dekaa kè é ke wè swɛɛplaaa pi kà Igipiti, blee pi égɔ de pɔ zikana ũ le dekaa pi tón Igipitinɔ dedero yánzi.

Yusufu kiblena Igipiti

³⁷ Yá pi kè Fili'aunane kɔn a ibanɔ ñ píngi, ³⁸ ben à bèinne: Gbè kèkii Luda Nini ví. Wé gbèke e lán à bà dɔɔ? ³⁹ Ben à bè Yusufune: Lán Ludaa tò ñ yá beeno dɔ píngi nà, wéézèri òndɔde kee kuu lán n bàro. ⁴⁰ Mbe négɔ de ma ua gbènsi ũ, ma gbèno égɔ mi sienne ñ píngi. Kpata bé é tó màgɔ denla ado. ⁴¹ Ben à èara à bène: Négɔ gbáa ví Igipiti bùsu gu pìngia. ⁴² Ben à tãnga sèedakeɔ bɔ a ɔnea à dà Yusufune a ɔnea, à babagaa uta dàne à vura kãmbɛɛ dàne a waaa. ⁴³ À a sɔgoro plaadee kpàa táa'obɔ ũ, ben gbè kè aɔ dɔne aenɔ égɔ pataa: À kúe! À kúe! Leme Fili'auna tò Yusufu gbáa ví Igipiti bùsun le. ⁴⁴ À bène dɔ: Mámbe Fili'auna, gbèke é fɔ à yáke ke Igipiti kè n lé saero. ⁴⁵ À tɔ kpàne Zafena Panea, ben à Elipɔli wéte sa'ori Potifera néno gbè Asena kpàa nɔɔ ũ.

⁴⁶ Gurɔ kè Yusufu zii sè Igipiti kí Fili'auna be, à wè baaakurime. Ben à bɔ Fili'auna kiia à gà à lili ò Igipiti gu pìngia. ⁴⁷ Kána gbáaa kuu ai wè swɛɛplaa, blewɛɛ din maamaa. ⁴⁸ Ben Yusufu blewɛɛ kè din Igipiti wè swɛɛplaaa pìno kàkakɔa wéte kɔn wéteo pɔ zikana ũ, wéte píngi kɔn a buraa kè ligazinɔ pɔo. ⁴⁹ A blewɛɛ kàkɔa bítabita lán ísiale bùsu'áatè bà, ben wà zè à zaka lé yɔnaa, kè weé fɔ wà à lé dɔro yánzi.

⁵⁰ Ai dekaa g̃ó gá ká Yusufo naō Asena, Potifera né, nég̃ōgbēnō ì mèn plaa. ⁵¹ Yusufo tó kpà a daudunē Manase à bè: Luda a tò ma de bēdeenō kōn nawēa kè má k̃eo yā s̃amagu p̃ingi. ⁵² Ben à tó kpà à plaadeenē Eflaimu à bè: Luda a tò ma g̃ó nédee ũ b̃usu k̃è wà w̃é t̃amaan.

⁵³ K̃è k̃ana gb̃aa k̃è kú Igipti w̃è sw̃eplaa p̃i ỹaa, ⁵⁴ ben w̃è sw̃eplaa k̃è dekaa é ká ñaa lán Yusufo ò ña. Dekaa k̃à b̃usu kōn b̃usuo p̃ingi, m̃ode bl̃ew̃e di Igipti gu p̃ingiam̃e. ⁵⁵ K̃è ñaa g̃è Igiptiñon p̃ingi, aō wii l̃è Fili'aunane à p̃óblee kp̃árima. Ben à bèñne ñ p̃ingi: À gá Yusufo kiia à ke lán eé oare ña. ⁵⁶ Dekaa dà b̃usu p̃ila p̃ingi, ben Yusufo d̃ño w̃èw̃è à bl̃ew̃e yàya Igiptiño, k̃è dekaa p̃i gb̃aa k̃ù ñ b̃usun yānzi. ⁵⁷ Ben gb̃ēño b̃ò anduna gu p̃ingia wà m̃ò Igipti bl̃ew̃e lú Yusufo, zaake dekaa gb̃aa k̃ù anduna gu p̃ingime.

42

Yusufo ṽiño m̃ona bl̃ew̃e lú Igipti

¹ K̃è Yakubu mà bl̃ew̃e kú Igipti, à bè a ñénoñe: Ég̃ó k̃áe k̃è p̃áó? ² Má mà bl̃ew̃e kú Igipti. À gá lúwe gwe, le w̃aton garo, w̃ag̃ó kuu aafia yānzi. ³ Ben Yusufo ṽi g̃ōn kuriño g̃aa Igipti bl̃ew̃e lú. ⁴ Yakubu e Yusufo dáaro Beyāmi z̃iñyoro, zaake à bè: W̃èg̃ó d̃s̃ro tó yā zaa é à le. ⁵ Ben Isaraili né p̃iño g̃aa bl̃ew̃e lú kōn gb̃ē p̃andeño, zaake dekaa p̃i k̃à Kanaa b̃usun d̃o.

⁶ Yusufo bé à b̃usu p̃i gb̃ēnsi ũ. Ambe è bl̃ew̃e yā baade p̃ingia. Ben à ṽiño m̃ò wà k̃ūne aō ñ aē p̃èe t̃ot̃ea. ⁷ K̃è à a ṽiño è, à ñ d̃s̃, ben à a z̃inda k̃ēñne nibo ũ. Ben à yā òñne p̃ās̃ip̃ās̃i à ñ lá à bè: A b̃o máa? Aō w̃èàla wà bè: Wa b̃o Kanaa b̃usun wa m̃ò bl̃ew̃e lúme. ⁸ Yusufo a ṽiño d̃s̃, m̃ode aōe à d̃s̃ro. ⁹ Nanaa k̃è à ò yā ñ yā musu d̃ñ, ben à bèñne: Gu'asiigwariñon a ũ, a m̃ò wa b̃usu k̃ēsákii gwame. ¹⁰ Aō w̃èàla wà bè: Auo dii! N z̃òbleriñon wa ũ, wa m̃ò bl̃ew̃e lúme. ¹¹ Ded̃ñk̃ōdeeñon wa ũ wa p̃ingi. Náañedeeñon wa ũ. Wapiño n z̃òbleriño, gu'asiigwariñon wa ũro. ¹² Ben à bèñne: Eg̃eme! A m̃ò wa b̃usu asii d̃ōme. ¹³ Aō bè: Wapiño n z̃òbleriño, ded̃ñk̃ōdeeñon wa ũ, wa g̃ōn kuri aw̃eplaa. Kanaa b̃usu gb̃ēñon wa ũ. Wa dáaro g̃ò b̃e kōn wa deo, wa gb̃ēndoo kuuro. ¹⁴ Ben Yusufo bèñne: Lán má òare ña, gu'asiigwariñon a ũ. ¹⁵ Yā k̃è è tó mà a yāpura a d̃ōn yē. Kōn Fili'auna kuunao é b̃oe k̃ero, séto a dáaro p̃i m̃ò k̃è baasiro. ¹⁶ À a gb̃ēndoo z̃i à a dáaro sé, a gb̃ē k̃paaaño é g̃ó kp̃ésiaaño k̃è, mé d̃s̃ tó a yā yāpuraame. Tó lenlo, k̃ōn Fili'auna kuunao gu'asiigwariñon a ũ. ¹⁷ Ben à ñ ká kp̃én ai gur̃o aag̃ó. ¹⁸ À gur̃o aag̃ódee z̃i à bèñne: Má Luda ṽia ṽi. À yā k̃è mé oaree ke, é b̃o aafia. ¹⁹ Tó náañedeeñon a ũ, à a gb̃ēndoo tó da kp̃én k̃è, a gb̃ē k̃paaaño é tá kōn bl̃ew̃e a b̃ede ñoaderiñone, ²⁰ é eara à m̃óm̃e kōn a dáaro p̃io, mé d̃s̃ k̃è a yā yāpuraame, w̃é a ded̃e d̃ro. Ben aō w̃èzi le.

²¹ Aō bèk̃ōne: Yāpuraame taarideeñon wa ũ yā k̃è wá k̃è wa dáaroñe yā yānzi. Wá è gur̃o k̃è èe agbaa k̃paawe, à k̃è w̃ēnda, ben w̃é a yā maro. Beee yānz̃iñ yā k̃è wa lezi. ²² Ben Rubeni bèñne: K̃è má òare àton yāke ke né p̃iño, ée ma yā maro. À aru g̃ēñ Luda a boowa k̃è. ²³ Aō d̃s̃ Yusufo e maaro, zaake k̃è èe yā oōñne, w̃èe liēñne. ²⁴ Ben à gu ñ kiia à g̃aa à s̃o d̃b̃. K̃è à s̃u, à yā òñne, ben à Sim̃e b̃ò ñ guu à à yì ñ wáa. ²⁵ Yusufo bè, wà bl̃ew̃e káñne ñ s̃akiño pa wà ñ baade o dañe à p̃ón wà z̃é k̃ūs̃e k̃ēñne. K̃è wà k̃ēñne le, ²⁶ aō ñ bl̃ew̃e ñ ñ zaakiñone, ben aō dà z̃én.

²⁷ Kè a5 kà guu kè a5õe iin, kè a5 gbëndoo a sàki pòro le à pò kpá a zaakia, ben à a ɔɔ è a sàki lén. ²⁸ Ben à bè a gbèñone: À ma sàki guu gwa, wà ma ɔɔ sòkpame! Ben swè kèngu, a5 bèkõne kòn luganao: Bó yān Ludaa kèwe lee? ²⁹ Kè a5 kà n de Yakubu kiia Kanaa būsun, a5 yā kè n lé t5kène píngi wà bè: ³⁰ Būsū gbēnsi pì yā òwe pásìpàsì à wa diē gu'asiigwarinɔ ùme. ³¹ Wa bène náanedeēnɔn wa ù, gu'asiigwarinɔn wa ùro. ³² Dedñkõdeēnɔn wa ù, wa g5on kuri awēplaame, wa gbëndoo kuuro, wa dāaro g5 Kanaa būsun k5n wa deo. ³³ Ben būsū gbēnsi pì bèwe yā kè eé tò à wa d5 náanedeēnɔn ùun yè. À bè wà wa gbëndoo tóao, wà blēwee sé wà táo wa bēde nɔaderinɔne, ³⁴ wà liara wà móare k5n wa dāaroo, é d5 sa kè gu'asiigwarinɔn wa ùro, náanedeēnɔn wa ù, é wa gbëndoo kpáwa, wé laa tá būsū pìn.

³⁵ Kè a5õe blēwee bõe n sàkinɔ guu, a5 baade a ɔɔɔnɔ è a pò guu. Kè a5 n ɔɔnɔ è le, vīa n kū n píngi k5n n deo. ³⁶ Ben a5 de bèñne: Á yezi mà g5 né sain yó? Yusufu kuuro, Simeɔ kuuro, ben á yezi à Beyāmi síma d5ó? Yā píngi e bɔɔme zaame. ³⁷ Ben Rubeni bè a denē: Tó méē suonnero, n ma nég5gbē plaakaanɔ dedē. Ñ à kpáma, mé suonne. ³⁸ Ben Yakubu bè: Ma né é gáaoro, zaake à vīi dadñkõdee gā, ambe à g5 ado. Ma zi kù. Tó yāke à lè tá kè eé oo guu, eé tò mà tá miran k5n pɔsiaame.

43

Yusufu vīinɔ ɛara à gana Igipiti k5n Beyāmio

¹ Dekaa pásì kù Kanaa būsun. ² Kè a5 blēwee kè a5 b5o Igipiti blè wà yāa, a5 de bèñne: Á ɛara à gá blēwee lú fète dɔ. ³ Ben Yuda bène: G5gbē pì òwe sànsamme à bè, tò wa dāaro kúwaoro, wé wēe sik5lero. ⁴ Tó né we wa dāaro gáwao, wé gá wà blēwee lúnne. ⁵ Tó néē we s5ro, wé gáro, zaake gbē pì òwe, tò wa dāaro kúwaoro, wé wēe sik5lero. ⁶ Ben Isaraili bè: Bóyānzin a ĩa dāmazi, kè à ò gbē pīne á dāaro vīi? ⁷ A5 wèala wà bè: Àmbe à yā gbèkawa k5n wa bēdeēnɔ yāo à bè: A de kuu ai tia5? Á dāaro vī5? Yā beēnɔ musun wa wèala. Wá d5 yā eé be wà mó k5n wa dāaron yó? ⁸ Ben Yuda bè a denē: Ñ tò né pì gámao. Wé fēe wà gá g5me, le wapinɔ k5n mpio k5n wa néñɔ tón gagaro yānzì, wēg5 kuu aafia. ⁹ Á g5 ma yā ùme. Ma a zīnda wēndi diē à pò gēe ù. Tó méē suonne aafiara, ma g5 n taaridee ùme. ¹⁰ Tó wēe seka ke yāro, le wa gaa gēn plaadeeo wa su. ¹¹ Ben a5 de bèñne: Tó lemē, à yā kèkii ke. Á wa būsū p5 maaanɔ séé à ká a sàkinɔ guu à gá à g5gbē pì gba. À lí'ò ēzē sé fète k5n z5'io fète k5n dò pónɔ k5n lí'ò gū nnannaao k5n gòrɔɔ k5n s5o. ¹² Á gá k5n ɔɔo leo plaa à ɔɔ kè wà dàare a sàkinɔ guu ɔɔkpañne. Ke wà sàsān yā, á d5ro. ¹³ Á a dāaro sé à ɛara à gá g5gbē pì kiia. ¹⁴ Luda Gbāapingide tò gbē pì a wēnda gwa à a gbēndo k5n Beyāmio gbare a5 suo. Mapi s5, tò Luda ma néñɔ simame, à siman gwe.

¹⁵ A5 pò kè a5é gá wà à gbaa pìnɔ sēe k5n ɔɔo leo plaa k5n Beyāmio a5 fēe wà gāa Igipiti, ben a5 gāa Yusufu kiia. ¹⁶ Kè Yusufu Beyāmi è n té, à bè a begwarine: Ñ gá k5n gbē beēnɔ ma be. Ñ nòbɔ de n kēke, zaake gbē pìnɔ é p5 blemao fáantēame. ¹⁷ Begwari pì yā kè Yusufu dāne kè à gāañyò à be. ¹⁸ Kè wé gaañyò Yusufu be le, vīa n kū a5 bè: ɔɔ kè wà dà wa sàkinɔ guu yā bé à tò wēe mɔɔwao kè. A5 yezi wà lēewa wà gbāaa mówe wà wa kükū z5nɔ ù, wà wa zaakinɔ séeme. ¹⁹ Kè a5 kà Yusufu be kpēele, a5 s5 à begwari pizi a5 bè: ²⁰ Maree, n yā nna! Wa mɔ wà blēwee lú kè yā káaku. ²¹ Kè wa ka guu kè wé

iin, wa wa sàkinɔ pòro, ben wa baade a ɔɔ è a sàki lén papana. Ben wa su ɔɔ pìo wa ɔzĩ. ²² Wa mɔ ɔɔ pãndeo lɛ wà blɛ pãnde lúo. Wá dɔ gbɛ kɛ ɔɔ pì dà wa sàkinɔ guuro. ²³ Bɛgwari pì bè: Àton bídi kero, àton vĩa kero. A Luda, a de Luda bé à ɔɔ pì dàare a sàkinɔ guu. A ɔɔ ma kii lè. Ben à Simeɔ bɔ̀nĩne. ²⁴ Bɛgwari pì gɛ̀nyo Yusufu ua guu, à í kpámma aɔ zú oo, ben à sè kpà ní zaakina. ²⁵ Ben aɔ pɔ kè aɔé Yusufu gbaa pì yá kèkè ai àgɔ gá su fáantɛ, zaake aɔɔ mà weé pɔ ble à beme.

²⁶ Kè Yusufu sù be, aɔ à gbà pɔ kè aɔ m̀o pìnɔ aɔ dàe tɔɔte à ae. ²⁷ À ní aafia gbèka, ben à bè: A de zikúna kè a à yà ò pì gbãaɔ? À kú wèndioɔ? ²⁸ Aɔ wèla wà bè: Wa de n zòbleri gbãa à kuu ai tia. Ben aɔ kùene wà ae pɛe tɔɔtea. ²⁹ Yusufu wée sè à a dāaro dadɔnkɔde Beyāmi gwà à bè: A dāaro kè a à yā òmɛe pin yèɔ? Ben à bè Beyāmine: Luda aubarika dangu. ³⁰ Kè à a dāaro gwà, à pɔɔ kè nna bíta à yezi à ɔɔ dɔ, ben à gè kpétu kpakpaa, à ɔɔ dɔ gwe. ³¹ Kè à uu pìpi, ben à bɔ̀ à a zĩnda kù à bè wà mɔ pɔbleeɔ.

³² Wà pɔblee diene ado, aɔ pɔ sɔ adona, Igpiti kè aɔɔ kúonɔ pɔ adona dɔ, zaake Igpitinɔ è pɔ ble kɔn Eberunɔro aɔè kakɔanyoro. ³³ Wà ní vɛevɛe à ae ní sáakea, zaa daudua ai ní gbɛ zāaa, ben aɔ lé àe wà kɔ gwàgwa. ³⁴ Ben wà pɔblee kè kú Yusufu ae kpàatɛtɛĩne. Beyāmi pɔ bíta de gbɛ kpaanao pɔla leo ɔɔɔro. Ben aɔ pɔ blè aɔ í mi kɔn Yusufuo ai wà kà.

44

Kondogi togo dana sàkin

¹ Yusufu bè a bɛgwarine: Ñ blɛwɛe káka gbɛ pìnɔne ní sàkinɔ pa lán aɔé fɔ wà sé nà. Ñ baade ɔɔ dane a sàki lén ² ñ ma kondogi togo sé ñ da ní dāaro sàkin kɔn à blɛwɛe ɔɔo. Ben à kè lán Yusufu òne nà. ³ Kè guu dɔ gɔɔ, wà ní gbáe kɔn ní zaakina. ⁴ Ai aɔgɔ gá ká zà, ben Yusufu bè a bɛgwarine: Ñ fɛe ñ pɛéni. Tó n ní lé, ñ ní la ñ be bóyānzin aɔ fía bòmɛ à zaaao à maa gɛe úzi? ⁵ Bóyānzin aɔ ma togoo kè meè í mio mà m̀so keo sè kpāii? Ñ onne kè aɔ yā zaaa kè.

⁶ Kè à ní lé, à yā pì ònne, ⁷ ben aɔ wèla wà bè: Maree, à kè dia ní ò lee? Kúku! Wamɔwa n zòblerinɔ, weé yá beee taka kero. ⁸ ɔɔ kè wá è yā wa sàkinɔ lé guu, wée ɛara wa suonne bɔna zaa Kanaaroo? Wé fɔ wà kondogi ke vura sé kpāi n dii bɛɔ? ⁹ Maree, wa gbɛ kè ní è à kiia, adee gà, wa píngi wé gɔ n zòno ũ. ¹⁰ À bè: Tò, à ke lán á ò nà. Gbɛ kè wà è à kiia é gɔ ma zò ũmɛ, a gbɛ kpaanao é gɔ taari sai. ¹¹ Ben aɔ baade a sàki pita à pòro gɔɔ. ¹² Ben bɛgwari pì ní sàkinɔ gwàgwa. À nà ní vĩa pɔa ai à gà à kàò ní dāaro pɔa, ben à togoo pì è Beyāmi pɔ guu. ¹³ Aɔ ní utano gà wà kèkè, ben aɔ baade a asoo yì a zaakine aɔ ɛara wà gè wéte guu. ¹⁴ Kè Yuda kɔn a gbɛnɔ kà Yusufu be, aɔ à lè gwe, ben aɔ kùè à ae tɔɔtea. ¹⁵ À bènne: Bóyānzin á kè lezi? Á dɔ kè ma taka è m̀so keroo? ¹⁶ Yuda wèla à bè: Dii, wé benne diame? À yáke ona vĩro. Wé ke dia wà wa zĩnda bɔ yān? Luda bé à bɔ̀ wa taaria. Dii, wa gɔ n zòno ũ kè, wapinɔ kɔn gbɛ kè wà togoo pì è à kiiao. ¹⁷ Ben Yusufu bè: Kai! Mé fɔ mà beee kero. Gbɛ kè wà togoo pì èa bé eé gɔ ma zò ũ, a gbɛ kpaanao é ɛara à tá a de kiia aafia.

Yuda wéekena Yusufua Beyāmine

¹⁸ Ben Yuda sɔzi à bè: N yā nna dii! Ñ tó mamɔma n zòbleri mà yā onne. Ñton pɔ fɛmaziro dii, zaake ní sáa kɔn Fili'aunaome. ¹⁹ Dii, n wa la yā tó wá de ví ke dāaro. ²⁰ Ben wa bè wa de zi kù, bensɔ wa dāaro kuu dɔ, wa de à ì a ziku

guume. Né pì v̄i dadõnkõdee gà, àmbe à g̃õ ado, ben wa de pì yezi maamaa. ²¹ Ñ ò wamɔwa n zɔblerinɔne wà à sé wà mɔonne le ñ wée siàle. ²² Dii, wa bènne né pì é f̄s à a de tóro. Tó à à tò, de pì é game. ²³ Ben n bèwe, tó wée mó k̄n wa d̄aaro p̄oro, wé wée sik̄l̄ero. ²⁴ Kè wa ta wa de kiia, wa n yā òne. ²⁵ Ben wa de pì bè wà ɛara wà gá bl̄eweé lú f̄ete d̄o. ²⁶ Wa bè, tó èe ke wa d̄aaro kúwao baasiro, wé f̄s wà gáro, zaake tó à kúwaoro, wa wée é sik̄l̄ero. ²⁷ Ben wa de bèwe, wá d̄s kè a naõ né ñ mèn plaa. ²⁸ Kè à doo b̄ò à be, èe à e d̄oro ai gb̄aa. À bè n̄òb̄o pásì bé à à sò. ²⁹ À bè tó wa né beee siawa, ben yā zaaa à lè, lán a zi kù nà, wé tó à tá miran k̄n p̄osiaaome. ³⁰ Tia sa, tó ma ta ma de kiia, ben à né pì kúwaoro, eé game, zaake à p̄o n̄aame. ³¹ Tó wa dee e né pì e wa téro, eé tá miran a zik̄u guu k̄n p̄osiaaome. ³² Ma a z̄inda kpà ma dea né pì ḡee ùme, ma bè tó mée suonero, mé ḡs à taaridee ù ai ma w̄endi lén. ³³ Dii, n yā nna! Ñ tó mà ḡs n z̄ò ù né pì ḡee ù, le à tá k̄n a v̄iino. ³⁴ Tó èe ke k̄n né p̄oro, mé f̄s mà tá ma de kiiaro. Ñton tó mà yā zaaa kè eé ma de lee ero.

45

Yusufu z̄inda t̄sk̄ena a v̄iino

¹ Yusufu e f̄s à a z̄inda kù a iba kè āõ kú gweeno aez̄i d̄oro, ben à p̄t̄a à bè: Amɔa kè á kú k̄nɔ, à b̄ɔe a p̄ingi! Kè gb̄eke kú gwe d̄oro, ben à a z̄inda t̄sk̄e a v̄iino sa. ² Èe ɔ̄o d̄o gb̄angb̄an ai Iqipitino mà, ben Fili'auna bedeenɔ à baaru mà. ³ Ben à bè a gb̄e pinone: Yusufun ma ù. Ma de kuu ai tia's? Ben swè k̄èngu, āõe f̄s wà wèàlaro. ⁴ Ben Yusufu bèinne: À s̄mazi. Kè āõ s̄zi, ben à bè: Mámbe a d̄aaro Yusufu kè á yà wà s̄o Iqipiti kè ù. ⁵ Tia sa àton tó a n̄se yakaro. Àton p̄o f̄e ma yana yā musuro, zaake gb̄enɔ m̄isina yānzin Luda ma z̄i a ae k̄zi. ⁶ Dekaa kana b̄usun kè wè plaadeen yè. Weé bú baro weé p̄o k̄ero ai wè s̄oro. ⁷ Ludaa tò ma d̄oare ae le wa borii b̄o aafia anduna guu, mà a m̄i sí maamaa. ⁸ Èe ke àmbe a ma z̄i k̄ero, Ludame. À ma die Fili'auna lédammari ù, à begwari ù, Iqipiti gu p̄ingi gb̄ensi ù. ⁹ À ke kpakpaa, à gá wa de kiia à one à né Yusufu bè Luda a die Iqipiti b̄usu gb̄adee ù. À su ma kiia kè ḡõ. ¹⁰ Àḡs kúmao k̄i à w̄e Gos̄e b̄usun k̄n a n̄enɔ k̄n a dionɔ k̄n a s̄aanɔ k̄n a bl̄enɔ k̄n a z̄unɔ k̄n p̄o kè à v̄iino p̄ingi. ¹¹ Mé à gwa kè, zaake dekaa eḡs kuu ai wè s̄oro d̄ome. Tó lenlo, àpi k̄n a bedeenɔ k̄n p̄o kè à v̄iino é kaate p̄ingi. ¹² Apino k̄n Beyāmio, á è w̄eɔ kè mamɔma Yusufu m̄ambe mée yā ooare. ¹³ À bèe kè má v̄i Iqipiti kè yā o ma dene k̄n p̄o kè á èo p̄ingi. À gá à suo kè kpakpaa. ¹⁴ À v̄i à lògo a d̄aaro Beyāmi waaa à ɔ̄o d̄ò, ben Beyāmi ml̄èa à ɔ̄o d̄ò se. ¹⁵ Ben à lé p̄èpe a v̄iino a ñ p̄ingi k̄n ɔ̄o d̄o. Beee gbera a v̄iino yā òo.

¹⁶ Kè Yusufu v̄iino m̄ona baaru kà Fili'auna be, à k̄ene nna k̄n a ìbanɔ. ¹⁷ Ben à bè Yusufune: Ñ o n v̄iinoe āõ ñ asoo yi ñ zaakinone āõ f̄e wà gá Kanaa, ¹⁸ āõ ñ de sé k̄n n bedeenɔ āõ suño ma kiia kè. Mé Iqipiti b̄usu gu maaa kp̄ar̄ma āḡs nnaa maa. ¹⁹ Ñ or̄ne d̄o āõ Iqipiti z̄ugoronɔ sé ñ né f̄etenɔ k̄n ñ n̄ogb̄enɔ yānzì, āõ ñ de sé wà suo. ²⁰ Āõton laasuu lé p̄o kè āõ tó gweenɔaro, zaake Iqipiti gu maaa é ḡs ñ p̄o ùme.

²¹ Ben Isaraili né pinɔ kè le. Yusufu z̄ugoronɔ kp̄ar̄ma lán Fili'auna ò nà. À zé k̄s̄ae k̄èinne d̄o. ²² À ñ gb̄a uta ìsino ñ p̄ingi, ben à Beyāmi gb̄a kondogi ɔ̄o mèn w̄aa do kp̄e bas̄oro k̄n uta ìsino mèn s̄oro. ²³ À Iqipiti p̄o maaano kp̄as̄a

a denɛ zaaki aso kuri kɔn blɛwɛɛo kɔn pɔbleeo zaaki aso kuri a de zɛ kɔsɛ ũ.

²⁴ Kɛ à n' gbɛ à bè: Àton swèe kɛ zɛnlo! Ben aɔ tà.

²⁵ Aɔ bɔ̀ Igipiti, ben aɔ kà Kanaa bɔ̀sun n' de Yakubu kiia. ²⁶ Aɔ bènc: Yusufu kú wɛndio ai tia, àmbe Igipiti bɔ̀su gbɛnsi ũ. Ben Yakubu kɛ sáii, èe síro. ²⁷ Ben aɔ yá kɛ Yusufu óñne óne píngi. Kɛ Isaraili zùgoro kɛ Yusufu gbàrɛ à a sɛno è, ben à laasuu kɛ do sa, ²⁸ ben à bè: Kɛkii mò! Ma né Yusufu kú wɛndio ai tia. Mé gá mà wɛɛ siàlɛ lɛ má kpé mà ga.

46

Yakubu tana Igipiti kɔn a nɛno

¹ Isaraili dà zɛn kɔn pɔ̀ kɛ à vɛino píngi. Kɛ à kà Bɛsɛba, à saa ò a de Isaaku Luda. ² Ben Luda bɔ̀ à mɔ̀zi wɛɛgupu'ena guu gwáaví à bè: Yakubu! Yakubu! À wèla à bè: Mɛ kè! ³ Ben à bè: Mámbe Luda ũ, n de Luda. Nton bídi kɛ Igipiti gana yá musuro, zaake gwen mé n borii kaaran maama. ⁴ Mé gányo Igipiti mà eara mà su kɔn n boriino. Yusufu gbádaan né gan.

⁵ Ben Yakubu fɛɛ Bɛsɛba. À nɛno à dà zùgoro kɛ Fili'auna gbàrɛ wà à séono guu kɔn n' nɛno kɔn n' naɔno. ⁶ Aɔ n' pɔ̀kàdeenɔ kɔn auziki kɛ aɔ è Kanaa bɔ̀su guuno sɛɛ wà tao Igipiti. ⁷ Yakubu tà gwe kɔn a nɛgɔgbɛno kɔn a nɛno gbɛno kɔn a diono n' píngi. ⁸ Isaraili kɛ aɔ tà Igipitinɔ̀ tɔ̀non yɛ, Yakubu kɔn a boriino.

Yakubu daudu Rubɛni. ⁹ Rubɛni nɛgɔgbɛnon Anɔku, Palu, Ezerɔnu kɔn Kaamio ũ. ¹⁰ Simɛno nɛgɔgbɛnon Yemuɛli, Yami, Oada, Yakí, Zoa kɔn Saulu kɛ à à ì kɔn Kanaa nɔgbɛoo ũ. ¹¹ Levi nɛgɔgbɛnon Gesɔnu, Koa kɔn Mɛrario ũ. ¹² Yuda nɛgɔgbɛnon Eɛ, Ona, Sela, Pɛrɛzi kɔn Zeráo ũ, mɔ̀de Eɛ kɔn Onao gá Kanaame. Pɛrɛzi nɛgɔgbɛnon Ezerɔnu kɔn Amuluo ũ. ¹³ Isaka nɛgɔgbɛnon Tola, Pua, Yasubu kɔn Simirɔnu ũ. ¹⁴ Zɛbuluni nɛgɔgbɛnon Sɛrɛdi, Elɔni kɔn Yalɛlio ũ. ¹⁵ Nɛgɔgbɛ kɛ Lea n' í kɔn Yakubuo Mɛsɔpotamianɔ̀n gwe. Àmbe à a nɛno gbɛ Dina ì do. Aɔ borii píno n' píngi gɔ̀on baaakuri awɛɛ'aagɔ̀mɛ.

¹⁶ Gada nɛgɔgbɛnon Zɛfɔ̀, Agi, Suni, Ezebɔ̀, Eri, Arodi kɔn Arɛlio ũ. ¹⁷ Asa nɛgɔgbɛnon Imina, Isiva, Isivi kɔn Beriao ũ kɔn n' dàre Serao. Beria nɛgɔgbɛnon Eberu kɔn Malakiɛlio ũ. ¹⁸ Labá bé à Zilipa kpà Leaa. Borii kɛ Zilipa kɛ kɔn Yakubuon gwe. Aɔ gɔ̀on gɛro awɛɛdome.

¹⁹ Yakubu naɔ Rasɛli nɛgɔgbɛnon Yusufu kɔn Beyámio ũ. ²⁰ Yusufu Manase kɔn Eflaimuo ì Igipiti kɔn a naɔ Asɛna, Eliɔ̀pɔ̀li sa'ori Potifera néo. ²¹ Beyámi nɛgɔgbɛnon Bela, Bɛkɛ, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kɔn Adao ũ. ²² Borii kɛ Rasɛli kɛ kɔn Yakubuonɔ̀n gwe. Aɔ gɔ̀on gɛro dosaimɛ.

²³ Dani nɛgɔgbɛ Usimu. ²⁴ Nafatali nɛgɔgbɛnon Yazielɛ, Guni, Yɛzɛ kɔn Silɛmuo ũ. ²⁵ Labá bé à Bila kpà Rasɛlia. Borii kɛ Bila kɛ kɔn Yakubuonɔ̀n gwe. Aɔ gɔ̀on swɛɛplaame.

²⁶ Yakubu borii kɛ aɔ tányo Igipitinɔ̀n gwe. Aɔ gɔ̀on baaagɔ̀ awɛɛswɛɛdome à né naɔno baasi. ²⁷ Kɛ Yusufu né ì Igipiti gɔ̀on plaa, ben Yakubu borii kɛ aɔ tà gweeno kɛ gɔ̀on baaagɔ̀ akuri.

²⁸ Yakubu Yuda zɛ à dɔ̀nɛ aɛ Yusufu kiia, lɛ à Gosɛ bɔ̀su zɛ ɔ̀ɔ̀ane. Kɛ aɔ kà gwe, ²⁹ ben Yusufu gɛ à sɔ̀goron à gaa da a delɛ gwe. Kɛ à à lè, à mlɛà à ɔ̀ɔ̀ dɔ̀ gikɛna. ³⁰ Ben Isaraili bè Yusufune: Lán ma wɛɛ sinlɛ nà má è n' kú wɛndio, gaa é fɔ̀ à ma sɛ sa.

³¹ Yusufu bè a vɛino nɛ kɔn a de bɛdeenɔ̀: Mé gá mà o Fili'aunanɛ ma vɛino kɔn ma de bɛdɛɛ kɛ aɔ̀ kú Kanaa bɔ̀sunno sù ma kiia. ³² Mé onɛ kɛ sádarinɔ̀n a ũ, á pɔ̀kàdeenɔ̀ vɛ, ben a mɔ̀ kɔn a sáano kɔn a blɛno kɔn a zuno kɔn pɔ̀ kɛ á vɛino

píngi. ³³ Tó Fili'auna a sisi, ben à a la bó zīin eè kεε, ³⁴ à onε à be á pókádedeeno ù zaa a gókparεkεgurε ai kōn a gbàao lán a dezino bà. Tó á òne le, é e à vεε Gosε būsun, zaake Igitipino è kakōa kōn sādārinoro.

47

Isarailino vεεna Igitipi

¹ Yusufu gāa à yā ò Fili'aunane à bè: Ma vīino bò Kanaa būsun kōn n sāano kōn n blēno kōn n zūno kōn p kεε aōo vīino píngi, aō mō Gosε būsun. ² Ben à a vīino sè gōon soro à n odoa Fili'aunane. ³ Fili'auna n lā à bè: Bó zīin eè kεε? Aō wèala wà bè: Wamōwa n zòblerino, sādārinon wa ũ lán wa dezino bà. ⁴ Ben aō bène: Wa mō vεε būsun kε gurε plaame, zaake dekaa kú Kanaa būsun maama, sē kuu kε wa sāano blero. Wamōwa n zòblerino, n wa gba zé wà vεε Gosε būsun. ⁵ Ben Fili'auna bè Yusufune: Lán n de kōn n vīino sù n kiia nà, ⁶ n n káe Igitipi gu maaan. Aō vεε Gosε būsun. Tó làakarideeno kú n té, n ma pōno nañne n ozi.

⁷ Ben Yusufu a de Yakubu sè à gāa à òdoa Fili'aunane. Ben Yakubu sa maaa òne. ⁸ Fili'auna à là à bè: N ka wēn gbaa? ⁹ À wèala à bè: Ma kuuna anduna guu wè baswεedo akurideen yè. Ma wè e ká ma dezino p ũro, ben à yā'amma vī. ¹⁰ À sa maaa ò Fili'aunane do, ben à bō à kiia.

¹¹ Yusufu a de kōn a vīino kàe Igitipi būsug gu maaan, à n gbá būsug kε Ramese de à wétédaa ũ lán Fili'auna ò nà. ¹² Yusufu blewεε kpà a dea kōn a vīino kōn a de bedeeno n píngi ua kōn uao n pari lén.

Dekaa gbāakūna

¹³ Dekaa kε gbāa, blewεε kú gukearo. Igitipino kōn Kanaano gbāaa yāa. ¹⁴ Wèe blewεε luu, ben Yusufu o kε kú Igitipi kōn Kanaao si píngi à tào Fili'auna be. ¹⁵ Kε Igitipino kōn Kanaano o yāa, Igitipino mō Yusufu kiia n píngi aō bè: O kuu doro. N wa gba blewεε. Nton tó wà ga n wáaro. ¹⁶ Yusufu bè: Lán o kuuro nà, à mō kōn a pókadeeno, mé blewεε kpáawa à musu. ¹⁷ Ben aō mō Yusufune kōn pókadeeno, ben à blewεε kpámma sōno kōn sāano kōn blēno kōn zūno kōn zaakinō musu. Wè beee à blewεε kpámma n pókadeeno musume.

¹⁸ Kε wè beee gēte, ben aō mō à kiia à wè làa wà bène: Dii, wé fō wà yáke utennero. O yāa, ben wa pókadeeno gō n pō ũ. Pókee e gō wà kpámmaro, wapino kōn wa burano baasiro. ¹⁹ Nton tó wà ga n wáa kōn wa burano. N wa lú kōn wa burano n fīa bo kōn blewεεo wà gō Fili'auna zōno ũ, wapino kōn wa burano. N wa gba blewεε le wāton garo wāgō kuu, le do wa burano tón gō taagaa ũro. ²⁰ Ben Yusufu Igitipi burano lù Fili'aunane píngi, zaake Igitipino baade a buraa yà, kε nōaa n kú gbāa yānzi, ben būsug gō Fili'auna pō ũ. ²¹ Yusufu Igitipino si zōno ũ n píngi zaa n būsug lén kε gana à lé kāa. ²² Mōde èe sa'orino burano luro, zaake Fili'auna diε àgō blewεε kpámma gurε sānda píngi. Lán aō kú kōn blewεε kε Fili'auna è kpámmao nà, aōe n burano yāro.

²³ Ben Yusufu bè gbēno: Ma a lu kōn a burano sa, a gō Fili'auna pō ũ. Blewεεn yè. À gá à tō. ²⁴ Pókεgurε àgae à leo soroode kpá Fili'aunaa, à kpaa é gōare blewεε ũ kōn pōbleeo. Àgae beee ble kōn a néno kōn a bedeeno a píngi. ²⁵ Ben aō bè: N wa mī si. N tó wà n pōnnaa e dii, wà gō Fili'auna zōno ũ. ²⁶ Ben Yusufu yā diε Igitipi à bè, burapo leo soroodee àgō de Fili'auna pō ũ. Yā pì kuu ai kōn a gbāao. Sa'orino būsug bé èe gō Fili'auna pō ũro ado.

Yakubu wéékèna zāa

²⁷ Isarailinɔ kú Gosē b̀usun zaa Iyipiti. A5 ń zĩnda tɔɔte vĩ gwe, ben a5 né ì wà kàara maamaa. ²⁸ Yakubu kè wè gēro awēēplaa Iyipiti, à wè pingipingi baswēēplaa awēeswēēplaame. ²⁹ Kè à kà gana, à a né Yusufu sisi, ben à bène: N yā nna! Tó ma n pɔnnaa è, ñ n ɔɔ da ma gbáda gbáru ñ gbēke kɔn náaneo yā keme. Nton ñ ma v̄i Iyipitiro. ³⁰ Tó ma ka ma dezinola, ñ ma sé ñ bɔmao Iyipiti kè ñ ma v̄i ma dezi pinɔ mirawēen. Ben Yusufu bène: Mé yā kè ñ ò kenne. ³¹ Ben Yakubu bè: Ñ la dame. Kè à la dāne, ben Yakubu gbāa è a gòa à dɔnzi kè.

48*Yakubu Eflaimu kɔn Manase diena a zĩnda néno ũ*

¹ Gurɔ plaa gbera wà ò Yusufune à dee e gyāa kee, ben à a né gɔɔn plaaano Manase kɔn Eflaimuo s̄eè à gaaño. ² Kè wà ò Yakubune à né Yusufu m̄ à gwa, à aĩa kè à f̄e à v̄e a gádo musu. ³ À bè Yusufune: Luda Gbāapingide b̄ à m̄mazi zaa Luzu, Kanaa b̀usun à aubarika dāmagu ⁴ à bème é tó mà né ì maamaa, é ma kaara mà ḡ boriinɔ dezi ũ, é b̀usu pì kpá ma boriinɔa ma gbera ń p̄s ũ ai gurɔ píngi. ⁵ Tia sa né gɔɔn plaa kè n ń ì Iyipiti ai m̄ḡs m̄s n kiiano ma p̄nɔme. Eflaimu kɔn Manaseo ḡs ma néno ũ lán Rubeni kɔn Simeɔo de nà. ⁶ Né kè né ń ì ń gberaano bé weéḡs de n p̄s ũ, a5é ń túbi e ń v̄iinɔ kiia. ⁷ Zaake kè méē suu kɔn Mesɔptomiao, n da Raseli ḡa zén Eflata kè wè be tia Betelemu lézi zaa Kanaa b̀usun, ben ma à v̄i zén gwe.

⁸ Ben Isaraili Yusufu néno gwà à bè: Dénɔn gwee? ⁹ À bè a denē: Né kè Luda ma gba k̄enɔn gwe. Ben Isaraili bè: Ñ m̄ñoño ma kiia mà sa'ole k̄éñe. ¹⁰ Zikū Isaraili wéē b̀usa èe guu ee maaro, ben Yusufu s̄zi kɔn né pinɔ. Isaraili lé p̄p̄em̄ma à ń kpá a kùla, ¹¹ ben à bè Yusufune: Méē kpákpa a yā mà wéē sinle d̄oro, ben Ludaa tò ma n e kɔn n néno d̄o. ¹² Yusufu ń gú a de gbála, ben à k̄enē à a ae p̄e. ¹³ Ben Yusufu a néno k̄ù ń plaa ń píngi. À Eflaimu k̄ù kɔn ɔplaa Yakubu ɔzezi, ben à Manase k̄ù a ɔzezi Yakubu ɔplaazi, ben à s̄zi kɔn né pinɔ. ¹⁴ Ben Yakubu a ɔɔ p̄k̄s̄la à a ɔplaa nà Eflaimu kè de d̄aaro ũu mià à a ɔze nà Manase kè de daudu ũu mià. ¹⁵ Ben à sa'ole kè Yusufune à bè:

Luda kè ma dezinɔ Ibraĩ

kɔn Isaakuo táa òo,

Luda kè d̄ome ae

ma kuuna guu ai kɔn a gbāao,

¹⁶ à Malaika kè ma b̄ à zaaan píngi,

à aubarika da né k̄ekiinɔn,

à tó w̄aḡs ń s̄isii ma t̄a,

kɔn ma dezinɔ Ibraĩ kɔn Isaakuo t̄o,

à tó āḡs k̄o maamaa anduna guu.

¹⁷ Kè Yusufu è a de a ɔplaa nà Eflaimu mià, èe kene nnao. À a de ɔɔ k̄ù le à guu Eflaimu mià à na Manase p̄sa ¹⁸ à bè: Lenlo Baa, gbē k̄ek̄ii bé à daudu ũ. Ñ n ɔplaa na à mià. ¹⁹ Ben à de gi à bè: Má d̄s ma né, má d̄s. Api s̄e é ḡs borii ũ, eéḡs bíta, m̄ode à d̄aaro bíta éḡs deàla, à borii éḡs pari. ²⁰ Zĩ beea à sa'ole k̄éñe à bè:

Isarailinɔ é sa maaa ok̄ne kɔn a t̄o

a5é be Luda tó ñ ḡs

lán Eflaimu kɔn Manaseo bà.

Leme à Eflaimu dò Manasene aε le.

²¹ Ben Isaraili bè Yusufune: Ma ka gana, mɔde Luda éǵǵ kúao, eé eara à táao a dezinɔ búsun. ²² Sekemu búsu maɔa kè má sì Amɔrinɔa kɔn ma fɛɛdaao kɔn ma sáo, ma n gba, mmɔn kè n de n vɛinɔla.

49

Yakubu sa'olekena a nɛnɔne

¹ Yakubu a nɛnɔ sisi, ben à bè:

À kɔ kakɔa
mà yá kè eé a le ziaƿɛɛ zĩ oare.

² À kɔ kakɔa ma nɛnɔ à swá kpá,
à a de Isaraili yá ma.

³ Rubeni ma daudu ma gbáaa,
ma kana ǵǵ lézĩ né káaku,
n bèɛ deńla kɔn n gbáaa.

⁴ Nĩ pāsĩ lán ísɔ bà,
mɔde néǵǵ deńlaro,
zaake n didi n da n de gádo,
n dae kɔn ma nɔɔnɔ dokeo.

⁵ Simeɔ kɔn Levio bé wà kɔ gbɛnɔ ũ,
aɔɔ pásĩ kɔn fɛɛdaao.

⁶ Ma lé kú aɔ kakɔana guuro,
ma baka kú aɔ yǵǵǵɔna guuro,
zaake aɔ gbɛnɔ dèdè pɔfɛ guu,
aɔ zù gbátikyanɔ zɔzɔ lán aɔɔ yezi nà.

⁷ Luda láari zĩńma nĩ pɔfɛ bita yánzi,
à lé keńne nĩ pāsĩke yánzi.

Mé nĩ kèkɔa Yakubu boriinɔ té,
mé nĩ boriinɔ fáakɔa Isarailinɔ guu.

⁸ Yuda, n gbɛnɔ é n tɔ kpá.

Né n ibeɛnɔ kũ nĩ waaa,
n de nɛnɔ é kúenne.

⁹ Yuda de lán músu bà,
ma né pì è su kɔn tofekao.

È gáε è dae a tòn.

dé bé é fɔ à à fɛɛɛ?

¹⁰ Kpata é gu Yudalaro,
à boriinɔ bé weéǵǵ gò kũna

ai Silo gá mú,

bori píngi é mì siene.

¹¹ Eé a zaaki dɔ geepi lía,
eé a zaakine yi geepi lí maaaa.

Geepiwɛɛ éǵǵ dizime

eé a pókásaanɔ pípío

eé a uta pípí kɔn geepi'io.

¹² Geepiwɛɛ é à wée tɛa kũ,
zwii é a swaa pura kũ.

13 Zebuluni éǵõ kú ísaa sae,
à bùsu éǵõ de góro'iteno bàðkii ù,
à bùsu lé é ze Sidõ.

14 Isaka de lán zaaki gbāaa
kè daena aso mèn plaaa dagura bà.

15 Tó à boriinõ è ñ kámmabokii maa,
bensõ aõ bùsu pì vēena nna,
aõé nae asosenane wà zòzìi ke.

16 Dani é a gbēno bõ yān
Isaraili boriinõ doke ù.

17 Dani éǵõ de lán mlè kè kú zé sae bà,
lán pitigoo kè kú zéwewe guu bà.

È sõ lé a gbáa,
le gbē kè di à musu léé a kpeegānda.

18 Dii, mēè wēé dõ n mĩsinazi.

19 Gada sõ, zìkpeeno é síngu,
mõde aõé léé ñ gbē zāadeeno.

20 Asa blēwee éǵõ nósi vī,
póblee kè à blena nna kīnanõnen eé kpá.

21 Nafatali de lán gbēé lí
kè è gā maaanõ kee bà.

22 Yusufu de lán lí né'iri
kè kú bia sae bà,
à gānõ è poro à da gūla.

23 Kāzurinõ é íbete kpáo,
aõé péa kōn kào.

24 Eéǵõ a sá kūna degena sai
Yakubu Luda Gbāabitade gāzī,
à õ gbāaa éǵõ wāa
Isarailinõ Gbèsi kè è dõne ae yānzi.

25 N de Luda é dõnle,
Gbāapingide é aubarika dangu
kōn lou'í kè è bõ musuo,
kōn aubarika kè kaena tõe gĩzõ,
le n nõnõ kōn n pónõ gõ de nédandeenõ ù.

26 Sa'ole kè n de kēnnēe
de ma dezinõ póla,
à bíta de kp̄ii ziinõla.
Luda tó aubarika kēnõ gõ Yusufu mìa,
gbē kè wà diē adona a gbēnõ té musu.

27 Be'yāmi de lán lewan pásī bà,
eè léé gbēnõa kōngõ
eè ñ pónõ kpaate uusie.

28 Isaraili bori mèn kuri awεεplaaanɔn gwe ń píngi. Sa'ole kè aɔ dee kèrɛnɛn gwe baade kɔn a pɔo.

Yakubu ga kɔn à v̄inao

29 Ben à bènnε: Tó ma anduna tò, à ma v̄i ma dezino gbèwεε kè kú Iti bori Eflɔnu buraa guu. 30 Gbèwεε pì kú Makpɛlamε, Mamare ɔfántɛbɔε kpa Kanaa b̄usun, buraa kè Ibrai lù Iti bori Eflɔnu mirawεε ũ. 31 Gwen wà Ibrai kɔn a naɔ Sarao v̄iin. Gwen wà Isaaku kɔn a naɔ Rebeɔkao v̄iin. Gwen ma Lea v̄iin. 32 Wà buraa pì kɔn a gbèwεεo lù Itinɔamε. 33 Kè Yakubu lé diε a nénɔne à yaa, à èara à dàε, ben à gà.

50

1 Yusufu kùsi a dea à ɔɔ dɔ à musu à lé pèpεa. 2 Ben à ò a z̄ikeri ēzēdeenɔne aɔ ēzē kè è tó gè v̄aroo m̄ama a de gèa. Ben aɔ m̄ama Isaraili gèa 3 ai guro baplaa le àton yai kuro yānzi, zaake len Igitipinɔ è ke le, ben aɔ à gè ɔɔ dɔ guro baaagɔ akuri. 4 Kè aɔ à gè ɔɔ dɔ wà yaa, Yusufu bè Fili'auna bēdeenɔne: A yā nna! Tó ma a pɔnnaa è, à omε Fili'aunanε à be: 5 Kè ma dee e gaa, à tò ma la dàne à bè mà a v̄i mirawεε kè à yò a z̄inda pɔ ũ Kanaa b̄usun. N̄ ma gba zé mà gá mà a de v̄i sa, mé liara mà su. 6 Ben Fili'auna bène: N̄ gá n̄ n de v̄i, zaake à tò n la dàre.

7 Kè Yusufu e gaa a de v̄i, Fili'auna ibanɔ kɔn a be gbēnsinɔ kɔn Igitipi b̄usu gbāadeenɔ ḡaao ń píngi. 8 Yusufu bēdeenɔ kɔn a v̄iinɔ kɔn a de bēdeenɔ ḡaao ń píngi dɔ. Aɔ né fétenɔ kɔn n̄ sāanɔ kɔn n̄ blènɔ kɔn n̄ zùnɔ bé wà gò Gosē b̄usun n̄t̄ε. 9 S̄ogoronɔ kɔn s̄odeenɔ ḡaao dɔ. Gbē kè aɔ ḡaa zenε pinɔɔ pari maamaa. 10 Kè aɔ kà Atada blewεεgbēkiia Yoda baa, gwen aɔ wii gbāaa len ai, aɔ gè ɔɔ dɔ maamaa, ben Yusufu a de s̄osobi kè ai guro swεεplaa. 11 Kè Kanaa b̄usudeenɔ è lán wée gè keε nà Atada blewεεgbēkiia, ben aɔ bè: Igitipinɔ gèken a b̄itan yè. Beee yānzi wà tó kpà Yoda baa guu pinε Abeli Igitipi.

12 Len Yakubu nénɔ kè le lán à òr̄ine nà. 13 Aɔ à gè sè wà ḡaao Kanaa b̄usun, ben aɔ à v̄i Makpela bura gbèwεε kè Ibrai lù Iti bori Eflɔnu mirawεε ũ guu Mamare ɔfántɛbɔε kpa. 14 Kè Yusufu a de v̄i à yaa, à liara à tà Igitipi kɔn a v̄iinɔ kɔn gbē kè aɔ ḡaa zenε à de gè v̄iinɔ ń píngi.

Yusufu náanekpana a v̄inɔ

15 Kè Yusufu v̄iinɔ è n̄ de gà, ben aɔ bè: Tó Yusufu íbete kpàwao, ben à yezi à à zaaa kè wá kènε píngi fia bowe s̄ó né? 16 Ben aɔ lékpásá kènε wà bè: Le n dee kpé à ga à bè 17 wà onne n̄ wa taari kɔn wa durun-o kēwe, zaake à zaaan wá kènne. N yā nna! N̄ wa taarinɔ kēwe. N de Luda z̄ɔblerinɔn wa ũ. Kè wà yā pì ò Yusufunε, ben à ɔɔ dɔ. 18 Ben à v̄iinɔ mò a kiia aɔ kùε à aez̄i aɔ bè: N z̄onɔn wa ũ. 19 Ben Yusufu bène: Aton v̄ia kero. Ludan ma úɔ? 20 Á yezi à à zaaa keme yā, ben Ludaa lie à maa ũ, le à e à gbēnɔ mí si pari lán èε keε nà tia. 21 Aton v̄ia kero. Mé a gwa kɔn a nénɔ. Ben à náanε kpàmma à n̄ làakari kpàε.

Yusufu gana

22 Yusufu kú Igitipi kɔn a de bēdeenɔ ai à kà wè basɔro akuri. 23 À wée si Eflaimu swákpεenɔle, ben à wée si Manase né Maki nénɔle dɔ. 24 Ben Yusufu bè a gbēnɔne: Ma ka gana. Luda bé eé mó d̄aale à b̄aao b̄usu kèn à ḡaao b̄usu kè à à lé gbē Ibraiñε kɔn Isaakuo kɔn Yakubuo guu. 25 Ben Yusufu tò Isarailinɔ la dàare à bè: Guro kè Luda é mó d̄aale, à ma wánɔ sée à b̄oo guu kèn. 26 Yusufu

wè basoro akurideen à gà. Ben wà ẽzẽ kè è tó gè vãroo màma à gèa wà dà àkpati guu Iyipiti.

BONA Musa takada plaadee

Musa kuuna Igpiti 1:1-11:10

Luda bɔna kɔn Isarailinɔ Igpiti 12:1-15:21

Isarailinɔ likɔazɔna gbáan 15:22-18:27

Luda bà kuuna kɔn Isarailinɔ 19:1-20:26, 23:1-24:18

Bisakuta yá 31:1-18

Isarailinɔ Luda bà kuunaŋyɔ yá gborona 32:1-34:35

Bisakutadɔna 40:1-38

Wéetana Isarailinɔa Igpiti

¹ Isaraili né kè aɔ̀ tà Igpiti kɔn n̄ de Yakubuo, baade kɔn a be gbɛnɔ tɔn yè: ² Rubɛni, Simɛɔ, Levi, Yuda, ³ Isaka, Zɛbuluni, Beyámi, ⁴ Dani, Nafatali, Gada kɔn Asao. ⁵ Yakubu borii pɛnɔ n̄ píngi gɔɔn baaagɔ akurime. Yusufu sɔ̀ g̃ake à kú Igpiti kò. ⁶ Ben Yusufu gà kɔn a v̄inɔ kɔn gbɛ̀ kè aɔ̀ kuu a gurɔɔnɔ n̄ píngi. ⁷ Isarailinɔ né ì wà kò, aɔ̀ kàara wà pari kù maamaa, aɔ̀ dà bùsu pìla píngi.

⁸ Kína dufu kè Yusufu d̄sroo kpata blè Igpiti, ⁹ ben à bè a gbɛnɔnɛ: À Isarailinɔ gwa, aɔ̀ pari kù wà dàwala. ¹⁰ Wà gà wà òndɔ daɛnzi lɛ aɔ̀ton kaararo yáni. Tó z̄l̄ fɛɛ, aɔ̀ɛ na wa ibɛnɔa aɔ̀ z̄l̄ káwao aɔ̀ɛ bɔɛ wa bùsun.

¹¹ Ben wà gbɛnɔ dieŋne n̄ diinɔ ù aɔ̀ wéɛ t̄árma kɔn z̄l̄ gbáaa kenao. Len aɔ̀ Pitomu kɔn Ramesɛo kàɛ Fili'aunanɛ a p̄oblekaek̄iinɔ ù lɛ. ¹² Mɔde dian wèɛ ìa daaŋma nà, len aɔ̀ɛg̃ɔ kaara lɛ aɔ̀ɛ daagula, ben swè̀ kè Igpitinɔn n̄ yá musu. ¹³ Ben wà n̄ dá z̄z̄l̄ p̄ásin̄ ¹⁴ wà n̄ n̄sɛ yàka wà gu z̄l̄ gbáaa dànnɛ kɔn kúnkubɔnanɔ kɔn bura z̄l̄ píngio. Wà z̄l̄ p̄inɔ dànnɛ píngi p̄ásip̄as̄i.

¹⁵ Ben Igpiti kína Eberu néɛɛrinɔ s̄isi, à doo tɔn Sifira, à doo s̄s̄ tɔn Pua. ¹⁶ À bènnɛ: Tó é né ì Eberu nɔgbɛnɔnɛ sa, tó g̃ɔgbɛme, à à de. Tó nɔgbɛme s̄s̄, à à tó. ¹⁷ Nɔgbɛ̀ p̄inɔɔ Luda v̄ia v̄i, aɔ̀ɛ yá kè à ònnɛ kero, aɔ̀ɛ nég̃ɔgbɛnɔ too. ¹⁸ Ben kína p̄i n̄ s̄isi à n̄ lá à bè: À kè dia á kè lɛ a nég̃ɔgbɛnɔ tò? ¹⁹ Aɔ̀ wèàla wà bè: Eberu nɔgbɛnɔ de lán Igpiti nɔgbɛnɔ bàro, aɔ̀ wáa, ai wàg̃ɔ gá ká, aɔ̀ɛ né ì. ²⁰ Len Isarailinɔ e kaara lɛ aɔ̀ɛ pari kúu. Ben Luda yá maa kè néɛɛri p̄inɔnɛ ²¹ à n̄ gbá n̄nɔ, kè aɔ̀ à v̄ia v̄i yánzi. ²² Ben Fili'auna yá die a gbɛnɔnɛ n̄ píngi à bè: À Eberu nég̃ɔgbɛ̀ kè wà n̄ ìno ká Nili ìn n̄ píngi, mɔde à n̄nɔgbɛnɔ tó.

2

Musa ina

¹ Levi bori g̃ɔgbɛ̀ Levi bori nɔgbɛ̀ sè. ² Nɔɔ̀ p̄i nò s̄i à né ì g̃ɔgbɛ̀ ù. Kè à è né p̄i maa, ben à à ùte mɔ aag̃ɔ. ³ Kè èe f̄s̄ à à ùte d̄sro, à kebu gb̄ii sè à kɔntaa lèa lɛ ì tɔn g̃ɛ à guuro. Ben à né p̄i dàn à ḡaa à die Nili ì léa waa guu. ⁴ Né p̄i d̄aree zɛ káaa èe gwaa yá kè eé à lɛ.

⁵ Ben Fili'auna n̄nɔgbɛ̀ ḡaa zú o swaa p̄izi, à gbɛnɔ e lili oo swaa p̄i léa. À gb̄ii è diena waan, ben à a z̄nɔkp̄are z̄l̄ à ḡaa à à sè. ⁶ Kè à wè, à né è dan, èe s̄ɔ d̄ɔ. À kènnɛ wènda à bè: Eberu nég̃ɔgbɛme. ⁷ Ben né p̄i d̄are mò à bè Fili'auna né p̄inɛ: N̄ yezi mà gá mà Eberu nɔgbɛ̀ s̄isinne àg̃ɔ ȳs̄ kpaanne né pian ȳs̄? ⁸ À wèàla à bè: Ee, n̄ gá! Ben n̄nɔgbɛ̀ p̄i ḡaa à né p̄i da s̄isi. ⁹ Fili'auna n̄nɔgbɛ̀ p̄i bènnɛ: N̄ né p̄i sè n̄ táo òg̃ɔ à gwaame, még̃ɔ fia boonne. Ben à né p̄i sè à tàò, èe à

gwa. ¹⁰ Kè né pì bíta kù, à à sè à gàao Fili'auna nénɔgbē pìnc, ben à à sà a né ũ. À tó kpànc Musa, zaake à bè, a à bò í guume.

Musa bàa lé à tana Midia b̄usun

¹¹ Zikea kè Musa kè bíta, à gaa a bori Eberunɔ gwa, ben à zī gbáaa kè aɔnc kɛɛ è. À è Igipiti gbē e a bori daa gbēɛ. ¹² Kè à guu gwàgwa, èe gbēke ero, ben à Igipiti gbē pì dè à à ùte b̄usu'aat̄en.

¹³ Kè guu d̄ò, à bò à Eberunɔ è ḡɔɔn plaa, aɔnc swèe kɛɛ. Ben à gbē kè à yā nnaroo là à bè: Bóyānzi née n gbēndoo gbēzi? ¹⁴ À wèàla à bè: Dé bé à n die kí yaḡḡori uwee? N̄ yezi n̄ ma de lán n Igipiti gbē dè n̄an yó? Ben v̄ia Musa kù à bè: Wà yā kè má kè d̄ò fá!

¹⁵ Kè Fili'auna yā pì mà, èe weteɛ à Musa de, ben à bàa lènc à tà Midia b̄usun, ben à v̄èe l̄gɔ sae gwe. ¹⁶ Midia sa'ori nénɔgbēnc v̄i ḡɔɔn swèeplaa, ben aɔ m̄ wà í t̄ò, aɔ kà pókadeenc gbāngo ímikiin n̄ de pókadeencnc. ¹⁷ Kè sādari kenɔ m̄ aɔnc p̄eɛn̄ma, ben Musa f̄e à yā sínyo, ben à í kpànc n̄ pókadeenc. ¹⁸ Kè aɔ tà n̄ de Rueli kiia, à n̄ lá à bè: À kè dia a su ide le gbàa? ¹⁹ Aɔ wèàla wà bè: Igipiti ḡɔgbē ke bé à wa si sādarinɔa. Àmbe se à í t̄ò à kpànc wa pókadeenc. ²⁰ Ben à n̄ lá à bè: Adee pì kú m̄ame? Bóyānzi a ḡɔgbē pì tò gwezi? À à sísi à m̄ò à p̄ blewao. ²¹ Musa m̄ò, ben à wè à v̄èe k̄n ḡɔgbē p̄io, ben ḡɔgbē pì a nénɔgbē Zipora kpaa n̄ɔ ũ. ²² Ben Zipora né ì ḡɔgbē ũ, ben Musa tó kpànc Ges̄mu, à bè: Gbē z̄it̄on ma ũ gbē p̄andenc b̄usun kè.

²³ Kè à ḡi kè, ben Igipiti kina ḡa. Isarailinɔ e m̄boo z̄òz̄i kè aɔnc kɛɛ yānzi, aɔnc wii l̄eɛ, ben aɔ wii pì Luda lè. ²⁴ À n̄ m̄bona mà, à bà kè kú k̄n Ibraīo k̄n Isaakuo k̄n Yakubuo e s̄anlo. ²⁵ Luda Isarailinɔ gwà, ben aɔ kèn̄e wēnda.

3

Luda Musa sisina

¹ Musa e a anzure Midia b̄usu sa'ori pókadeenc d̄aa à v̄i gbáala ai à kà kp̄iia kè wè sísi Orebu kiia. ² Ben Dii Malaika bò à m̄zi tévura guu gyanton. Musa gyanto pì gwà à è té kúa, m̄ode èe té kuro. ³ Ben à bè: Mé gá mà dabuyā pì gwa mà d̄ò p̄ò kè tò gyanto pì e té kuro. ⁴ Kè Dii è à m̄ò gwa, ben à lé z̄uzi zaa gyanto pì guu à bè: Musa! Musa! Ben à wèàla à bè: Maɛ kè! ⁵ Luda bènc: N̄ton s̄ziro. N̄ n kyatee b̄ob̄o, zaake guu kè n̄ zen kú adoname. ⁶ Ben à bè: Mámbe n̄ dezinɔ Ibraī k̄n Isaakuo k̄n Yakubuo k̄n Luda ũ. Ben Musa p̄ò kù a w̄éaa, kè à Luda gwana v̄ia v̄i yānzi. ⁷ Ben Dii bè: Ma yā'amma kè ma gbēnc kúo Igipiti è, ma wii kè aɔ w̄et̄ammarinɔ tò aɔnc l̄eɛ mà. Má wahaa kè aɔ kúo d̄ò. ⁸ Ma pita mà n̄ sí Igipitinɔa mà n̄ b̄oc b̄usu p̄in mà ḡányo b̄usu maa yāasan, guu kè zwi k̄n z̄'io d̄in, b̄usu kè Kanaanɔ kún k̄n Itinɔ k̄n Am̄rinɔ k̄n Perizinɔ k̄n Ivinɔ k̄n Yebusinɔ. ⁹ Isarailinɔ wiilena kà ma kiia tia sa, ma ìaa kè Igipitinɔ e daaṛma è. ¹⁰ N̄ gá tia sa, ma n̄ zī Fili'aunaame le n̄ ma gbē Isarailinɔ b̄oc Igipiti. ¹¹ Ben Musa bè Ludane: Dén ma ũ kè mé gá Fili'auna kiia mà Isarailinɔ b̄oc Igipiti? ¹² Luda bènc: Méḡó kúnyo. Zina kè ma n̄ zī s̄edan yè. Tó n̄ ì b̄oc Igipiti, é d̄nzi k̄em̄e kp̄iia kè kiia.

¹³ Ben Musa bè Ludane: Tó ma gaa má ò Isarailinɔnc ma bè, aɔ dezinɔ Luda bé à ma z̄iṛma, tó aɔ ma la n̄ t̄ózi s̄ò né? Mé beñnc diame? ¹⁴ Luda wèàla à bè: Mámbe gbē kè má de à ũu ũ. N̄ oñnc kè mámbe ma n̄ z̄iṛma. ¹⁵ Luda bènc d̄o: N̄ ò Isarailinɔnc kè mamɔma Dii aɔ dezinɔ Ibraī k̄n Isaakuo k̄n Yakubuo

Luda bé à n zímma. Ma tón gwe gurɔ píngi. Àgɔ ma sisii ɛ ai a boriia. ¹⁶ Ñ gá ñ Isaraili gbènsinɔ kakɔa ñ oñne kè mamɔma Dii aɔ dezinɔ Ibraĩ kɔn Isaakuo kɔn Yakubuo Luda bé à bɔ à mɔnzi. Ñ oñne kè mée ñ ee ma yá kè wée keeñne Igipiti è. ¹⁷ Mé ñ bɔe Igipiti guu kè wée wée tãarñma pin, mé gáño búsú kè Kanaanɔ kún kɔn Itinɔ kɔn Amɔrinɔ kɔn Pɛrizinɔ kɔn Ivinɔ kɔn Yebusinɔ, guu kè zwi kɔn zó'io din. ¹⁸ Aɔé n yá ma. Mpi kɔn Isaraili gbènsinɔ à gá à Igipiti kína ɛ à onɛ kè mamɔma Dii Eberunɔ Luda ma bɔ ma mɔazi, ma bè à a gba zé à gá gurɔ aagɔɔ kè gbáan ɛ à saa o mamɔma Dii a Ludaa. ¹⁹ Má dɔ kè Igipiti kína ɛ we à gáro, séto ma gá nàa. ²⁰ Mé ɔ tɔ Igipitinɔa, mé dabuyãno ke mà kpáoñzi, eé gbasaa à a gbarɛ. ²¹ Mé tó Igipitinɔ a wée gwa, ɛ tó ée taa, ɛ tá ɔkoriro. ²² A nɔgbɛ píngi kondogi ke vura nɔmaablebɔnɔ kɔn pɔkásãanɔ gbeka a Igipiti nɔgbɛ daa kɔn ñ nɔgbɛ kè aɔo kú a bɛenɔ, à da a négɔgbɛnɔne kɔn a néngbɛnɔ. ɛn ɛ Igipitinɔ pɔno símma ɛ maamaa.

4

Musa gbana dabuyákɛna zé

¹ Musa wèala à bè: Tó aɔe ma náane kero, ben aɔe ma yá maro, tó aɔ bé mbe n bɔ n mɔmaziro sɔ né? ² Ben Dii a là à bè: Bón ñ kúna gwee? À wèala à bè: Gòme. ³ Dii bène: Ñ gò pi pãe tɔɔte. Kè à pãe, ben à lì mlɛ ù, ben Musa bɔru kpɛɛ. ⁴ Dii bène: Ñ ɔ bɔ ñ kú à vlãa. Kè à kú, ben à èara à lì gò ù à ɔzĩ. ⁵ Dii bène: ɛn né ke ɛ, ɛ aɔ sí kè mamɔma Dii aɔ dezinɔ Ibraĩ kɔn Isaakuo kɔn Yakubuo Luda bé à bɔ à mɔnzi.

⁶ Dii èara à bène dɔ: Ñ n ɔɔ sɔɔ n utan. Ben à sòtɔn. Kè à bɔ, à è a ɔɔ lì kusu ù, à kè púu lán buu bà. ⁷ Dii bène: Ñ èara ñ n ɔɔ sɔɔ n utan. À èara à sòtɔn. Kè à bɔ, à è à kè a gbèn. ⁸ Dii bène: Tó aɔe n náane ke wà sèeda káakupɔ sɔro, aɔé à zaa pɔ sí. ⁹ Tó aɔe sèeda plaa pinɔ sí wà n yá mà sɔro, ñ Nili í tó ñ kwéé tɔɔte, eé lì aru ù.

¹⁰ Ben Musa bène: N yá nna Dii! Zaa zi yá'ona aagamaoro. Baa zaa gurɔɔ kè n yá òme, ma lé tiisime. ¹¹ Ben Dii bène: Dé bé à lé dɔ gbènteene? Dé bé è à néne nae ke è à swádo kúu? Dé bé è tó à guu e ke è à vĩa kúu? Mamɔma Dii, mámbèeroo? ¹² Ñ gá! Mé ñ ñan ká yá'onao, mé yá kè né oo danne. ¹³ Ben à bè: N yá nna Dii! N yá nna! Ñ gbɛ pãnde zĩ. ¹⁴ Ben Dii pɔ fè Musazi à bè: N vli Aruna Levi borii kuuroo? Má dɔ kè yá'ona zĩ'ũoro. Èe mɔɔ danle. Tó à wée sinle, à pɔɔ é ke nna. ¹⁵ Ñ yá oo ñ yá kè eé oo dane. Mapi, mégɔ à ñan ká kɔn yá'onao, mégɔ yá kè é kee daaare. ¹⁶ Eé yá o gbènɔne n gɛɛ ù, eégɔ de n légbekpari ù, négɔ dene lán Luda bà. ¹⁷ Ñ gò kè sé ñgɔ kúna ñ sèedanɔ keo.

Musa ɛarana Igipiti

¹⁸ Musa tà a anzure Yetoro kiia à bène: Ñ ma gba zé mà tá ma gbɛnɔ kiia Igipiti, mà e tó aɔo kpé kú wèndio ai tia. Yetoro bène: Ñ pita aafia. ¹⁹ Àe sɔ Dii gĩake à bè Musane Midia búsun: Ñ fɛe ñ tá Igipiti, zaake gbɛ kè aɔe n wetɛe wà n de yãanɔ gaga ñ píngi. ²⁰ Ben Musa a naɔ sè kɔn a négɔgbɛnɔ à ñ dí zaakia, à liara èe taa Igipiti à Luda gò pi kúna. ²¹ Ben Dii bène: Tó n ka Igipiti, ñ dabuyá kè mà à gbáaa kpámmaanɔ ke Fili'auna aɛ píngi. Mɔde mé à kùgbãa kú, eé gí gbɛnɔ gbarɛzi. ²² Ñ onɛ mamɔma Dii ma bè, Isaraili borii ñ ma daudu ù, ²³ ben ma bène à ma daudu gbarɛ à gá dɔnzi kɛme. Lán à gí à gbarɛzi nà, mé à daudu de sa.

²⁴ Zé guu Musa e ii gukea, ben Dii à lè gwe à yezi à à de. ²⁵ Ben Zipora gbè f̄ēc sè à a né b̄angu k̄eò à a gef̄oò nà Musa gbáa à bè: Yápurame, n̄ dem̄e ḡ5 arudee ù. ²⁶ B̄angukena beee ȳanzin à bène ḡ5 arudeezi. Ben Dii Musa tò.

²⁷ Dii bè Arunan̄e: N̄ gá da Musal̄e gbáan. Ben à ḡaa à à lè Luda kp̄iii kiia, à lé pè à gasua. ²⁸ Musa yā k̄e Dii a zī à oo t̄sk̄è Arunan̄e k̄on s̄eeda k̄e à bène à kēn̄o. ²⁹ Ben Musa k̄on Arunao tà Iyipiti ā5 Isaraili gb̄ensin̄o k̄ak̄5a. ³⁰ Aruna yā k̄e Dii ò Musan̄e t̄sk̄è̄n̄e n̄ píngi, ben Musa dabuyā pin̄o k̄e Isarailin̄o wáa. ³¹ Ā5 yā p̄i s̄i. K̄e ā5ò mà Dii bé à mò n̄ gwa à n̄ yā'amma è, ben ā5 k̄uè wà d̄onzi k̄ene.

5

Musa k̄on Arunao gana Fili'auna aezī

¹ Beee ḡbera Musa k̄on Arunao ḡaa wà Fili'auna lè ā5 bène: Yā k̄e Dii Isarailin̄o Ludaa òn yè. À bè n̄ a gb̄en̄o ḡbar̄e ā5 gá z̄ibaa k̄eare gbáan. ² Fili'auna w̄en̄la à bè: Dén Dii ù k̄e mà à yā ma mà Isarailin̄o ḡbar̄e? Má Dii d̄5ro. Mé Isarailin̄o ḡbar̄ero. ³ Ben ā5 bène: Eberun̄o Luda bé à b̄ò à m̄òwazi. N̄ wa gba zé wà gá wà gur̄o aaḡoò k̄e gbáan wà saa o Dii wa Luda pia, le àton gyāa k̄awaguro kes̄5 z̄l. ⁴ Ben Iyipiti k̄ina p̄i bè Musa k̄on Arunaon̄e: À k̄e dia á tò gb̄en̄o làakari e goo n̄ z̄iia? À s̄okpa a z̄iia. ⁵ Ben à èara à bè: K̄e gb̄en̄o pari k̄ù sa, ben á yezi ā5 k̄amma bo k̄on n̄ z̄iiōs?

⁶ Zī beee Fili'auna yā dīe Isaraili w̄éet̄ammarin̄on̄e k̄on n̄ d̄on'aedēen̄o à bè: ⁷ Àton s̄èburu kp̄ám̄ma ā5 kúnku b̄oo lán eè ke nà yā d̄5ro. Ā5 gá wà n̄ p̄ k̄è n̄ z̄inda. ⁸ M̄ode ā5 kúnku b̄o lán ā5è b̄o nà yā lén. Àton lagōn̄ero, zaake meadēen̄ome. Beee ȳanzi ā5 w̄īi èḡ5 d̄o, ā5e bee wà yezi wà gá saa o n̄ Ludaazi. ⁹ À z̄īi kaarān̄e le ā5ton ìampak̄ii e ā5 làakari kp̄a egeyān̄o d̄5ro.

¹⁰ Ben ā5 w̄éet̄ammari pin̄o k̄on n̄ d̄on'aedēen̄o mò ā5 bè̄n̄e: Fili'auna bè w̄aton s̄èburu kp̄áawa d̄5ro. ¹¹ À gá à wete a z̄inda guu k̄e é en. Baa k̄on beeeo wè z̄īi lagoarero, baa féte. ¹² Ben ā5 f̄aak̄5a wà ḡaa Iyipiti gu píngi s̄è k̄e s̄èburu ù. ¹³ Ā5 w̄éet̄ammari pin̄o èḡ5 nak̄5ēn̄uma lán guu e d̄oo nà, le ā5 n̄ z̄īi ne lán ā5è ne nà gur̄oò k̄e wèe s̄èburu kpaar̄uma. ¹⁴ Wà gb̄ena k̄e Isaraili d̄on'aedee k̄e ā5 w̄éet̄ammarin̄oò dīen̄on̄e wà bè̄n̄e: À k̄e dia ée kúnku b̄o gb̄aa ke ḡia à kà lán wà a lé dīeare nà yāroo? ¹⁵ Ben Isaraili d̄on'aedēen̄o ḡaa wà w̄īi lè Fili'aunaa wà bè: À k̄e dia n̄e k̄e wam̄owa n z̄òblerin̄on̄e le? ¹⁶ Wèe s̄èburu kpaawa d̄5ro, ben wèe bee wà kúnku b̄o. Wèe wa gb̄e, m̄ode n gb̄en̄o bé wà taari v̄i. ¹⁷ Ben à bè: Meadēen̄on̄ a ù. Len á de le! Beee ȳanzi eèḡ5 bee é gá saa o Dīazi. ¹⁸ À gá z̄īi k̄e. Wèe s̄èburu kp̄áawa d̄5ro, baa k̄on beeeo é kúnku b̄o lán wà dàare nà l̄em̄e.

¹⁹ K̄e wà ò Isaraili d̄on'aedēen̄on̄e ā5ton gur̄o doo kúnkub̄ona lagoro, ā5ò d̄ò k̄e wà yā è sa. ²⁰ K̄e ā5 b̄ò Fili'auna kiia, ā5 d̄ak̄5re k̄on Musao k̄on Arunao, ā5e n̄ d̄aa, ²¹ ben ā5 bè̄n̄e: Dii a yā gwa à yākp̄ae keao, zaake á tò Fili'auna k̄on a gb̄en̄oò ye wa k̄aziro. A wa d̄ena gb̄aaa kp̄ám̄man gwe. ²² Ben Musa liara à ḡaa à bè Dīine: Dii, b̄oyanzin n̄ ìa dà gb̄e pin̄o? Beee ȳanzin n̄ ma zizi? ²³ Zaa gur̄oò k̄e ma gaa ma yā ò Fili'aunan̄e k̄on n̄ t̄5o, ben èe ìa da n gb̄en̄o, ben n̄e n̄ b̄o s̄5ro né!

6

Dii l̄eḡb̄ena Musan̄e Isarailin̄o mìsina yā musu

¹ Ben Dii bène: Né yá kè mé ke Fili'aunané e tia. Eé ní gbaré ma gbáa bíta yánzi. Eé périma a búsun ma gbáa bíta yánzi. ² Ben Luda èara à yá ò Musané à bè: Mámbe Dii ù, ³ ma bɔ ma mɔ Ibraĩ kɔn Isaakuo kɔn Yakubuozi Luda Gbáapingide ù, mɔde aɔɔe ma dɔ ma tɔ Diiaro. ⁴ Ma bà kúnyo, ma bè mé Kanaa búsun kè aɔɔ kú à guu gbè zítɔ ù kpámma. ⁵ Ma Isarailinɔ mbona mà aɔ zòblena Igitipinɔne yánzi, ben ma bà kè kúnyo pì yá e sámaguro. ⁶ Beee yánzi ò Isarailinɔne kè mámbe Dii ù. Mé a bɔ zì gbáaa kè Igitipinɔ dàaree guu, mé a bɔ zòbleen. Mé yákpae keńyo mà a bɔ kɔn ma gàsà gbáaa. ⁷ Mé a sé ma gbèno ù, mégɔ de a Luda ù, égɔ dɔ kè mámbe Dii a Luda kè à a bɔ Igitipiti zì gbáaa guu ù. ⁸ Mé gáao búsun kè ma à lé gbè Ibraĩne kɔn Isaakuo kɔn Yakubuo guu. Mé a gba àgɔ ví. Mámbe Dii ù.

⁹ Musa yá pì ò Isarailinɔne, mɔde aɔɔe à yá maro kè zòzì pásì ní mè yò yánzi. ¹⁰ Ben Dii ò Musané à bè: ¹¹ Ñ gá ò o Igitipiti kí Fili'aunané à Isarailinɔ gbaré aɔ bɔe a búsun. ¹² Ben Musa wè Diila à bè: Lán Isarailinɔ è ma yá maro nà, mamɔma kè ma lé tìisi, dian Fili'auna é ma yá ma nà?

Musa kɔn Arunao bori bɔzia

¹³ Dii yá ò Musané kɔn Arunao Isarailinɔ yá musu kɔn Igitipiti kínao, à ònne aɔ bɔe kɔn Isarailinɔ Igitipiti. ¹⁴ Aɔ bori uabede káakunɔ tɔn yè. Isaraili daudu Rubeni négɔgbènon yè: Anɔku, Palu, Ezerɔnu, Kaami. Rubeni boriinɔn gwe danedane. ¹⁵ Simeɔ négɔgbènon yè: Yemueli, Yami, Oada, Yakì, Zoa kɔn Kanaa nɔgbè né Soluo. Simeɔ boriinɔn gwe danedane. ¹⁶ Levi négɔgbènon tɔn yè aɔ boriinɔa: Gesɔnu, Koa, Merari. Levi kè wè basweedo akuri awéesweeplaame. ¹⁷ Gesɔnu négɔgbènon yè aɔ boriinɔa danedane: Libini kɔn Simeio. ¹⁸ Koa négɔgbènon tɔn yè: Amlamu, Iza, Eblɔnu, Uzieli. Koa kè wè basweedo akuri awéaagɔme. ¹⁹ Merari négɔgbènon Mali kɔn Musio ù. Levi boriinɔn gwe danedane.

²⁰ Amlamu a dasè Yokebedi sè nɔɔ ù, ben à Aruna kɔn Musao io. Amlamu kè wè basweedo akuri awéesweeplaame. ²¹ Iza négɔgbènon Kora kɔn Nefegio kɔn Zikirio ù. ²² Uzieli négɔgbènon Misaili kɔn Elezafao kɔn Sitirio ù. ²³ Aruna Aminadabu né Eliseba, Nasɔ dàre sè nɔɔ ù, ben à Nadabu kɔn Abiuo kɔn Eleazao kɔn Itamao io. ²⁴ Kora négɔgbènon Asi kɔn Elekanao kɔn Abiasafao ù. Kora boriinɔn gwe danedane. ²⁵ Aruna né Eleaza Putieli nénɔgbènon doke sè nɔɔ ù, ben à Fineasi io. Levi bori uabede káakunɔn gwe danedane.

²⁶ Aruna kɔn Musa kè Dii ònne aɔ Isarailinɔ bɔe Igitipiti gáli kɔn gálon gwe. ²⁷ Aɔpinɔ bé wà yá ò Igitipiti kí Fili'aunané le aɔ Isarailinɔ bɔe Igitipiti. ²⁸ Kè Dii yá ò Musané Igitipiti, ²⁹ à bè ambe Dii ù, yá kè ée oonen à o Fili'aunané píngi. ³⁰ Ben Musa bène a lé tìisi, dian Fili'auna é a yá ma nà?

7

Kisia mèn kuri zīna Igitipitia

¹ Ben Dii bè Musané: Ñ gwa! Ma n ke lán ma bà Fili'aunané, bensɔ n vli Aruna de n légbekpari ù. ² Ñ yá kè má ònne píngi o n vli Arunané, eé o Fili'aunané à Isarailinɔ gbaré aɔ bɔe a búsun. ³ Baa kɔn beeeo mé à kùgbáa kú. Mé sèedanɔ kɔn dabuyáno ke Igitipiti pari, ⁴ mɔde Fili'auna é a yá maro. Mé tɔ Igitipitia mà yákpae keńyo pásìpásì, mé bɔ kɔn ma zìkpe Isarailinɔ. ⁵ Tó ma bɔ ma gbáaa Igitipitia, mé Isarailinɔ bɔen, Igitipinɔ é dɔ sa kè mámbe Dii ù. ⁶ Ben

Musa kɔn Arunao kɛ lán Dii òrɛnɛ nà. ⁷ Gurɔɔ kɛ aɔ yá ò Fili'aunane, Musa kuu wɛ̀ basiiḡḡ, Aruna sɔ wɛ̀ basiiḡḡ awɛɛ'aagɔ.

⁸ Ben Dii bè Musane kɔn Arunao: ⁹ Tó Fili'auna dabuyá gbɛkamma, ñ o Arunane à a gò sé à pãe à ae, eé li mlɛ̀ ũ. ¹⁰ Kɛ Musa kɔn Arunao gàa Fili'auna kiia, aɔɔ kɛ lán Dii òrɛnɛ nà. Aruna a gò sɛ̀ à pãe Fili'auna kɔn a ibanɔ ae, ben à li mlɛ̀ ũ. ¹¹ Ben Fili'auna Iḡipiti wɛ̀ezɛrino kɔn ɛ̀zɛdeeno sisi, ben aɔ dabuyá dɔnkɔ pino kɛ se ñ ɛ̀zɛdekeɛ guu. ¹² Kɛ aɔ baade a gò pãe, ben aɔ gò pino li mlɛ̀no ũ, ben Aruna gò ñ pɔno mɔmɔ. ¹³ Fili'auna swá gbáa, èe ñ yá maro lán Dii ò nà.

Íno lina aru ũ

¹⁴ Dii bè Musane: Fili'auna kù gbáa à gi gbɛno gbarezi. ¹⁵ Ñ gá ñ à le zia kɔngɔ gurɔɔ kɛ èe gaa swaazi. Ñḡḡ à dāa Nili sae gwe. Ñḡḡ n gò kɛ li mlɛ̀ ũu pì kúna. ¹⁶ Ñ bene mamɔma Dii Eberuno Luda ma n zia, ñ òne à ma gbɛno gbare aɔ gá dɔnzi kemɛ gbáan, mɔde ai tia à ḡimazi. ¹⁷ Mamɔma Dii ma bè, yá kɛ eé tó àḡḡ dɔ kɛ mámbe Dii ũun yè. Tó n Nili í lè kɔn gò kɛ ñ kúnao, eé li aru ũ. ¹⁸ Kpò kɛ aɔ kú í pì guuno é gaga, Nili í é ḡũ sɔ, Iḡipitino é fua wà mi.

¹⁹ Ben Dii èara à bè Musane: Ñ o Arunane à a gò sé à dɔ Iḡipiti ínola, aɔ swaano kɔn ñ swa'ɔnɛno kɔn ñ íbɔkiino kɔn ñ íkakiino pingi é ḡḡ aru ũ. Aru éḡḡ dagula Iḡipiti, baa kpɛɛno kɔn orozá guuno.

²⁰ Ben Musa kɔn Arunao kɛ lán Dii òrɛnɛ nà. Aruna a gò pì sɛ̀, à Nili í lèo Fili'auna kɔn a ibanɔ wáa, ben í pì ḡḡ aru ũ pingi. ²¹ Kpò kɛ aɔ kú à guuno gàga, ben Nili í pì ḡũ sɔ, Iḡipitino fua wà mi. Aru dagula Iḡipiti. ²² Iḡipiti ɛ̀zɛdeeno kɛ le se ñ ɛ̀zɛdekeɛ guu, ben Fili'auna kùgbáa kù, èe ñ yá maro lán Dii ò nà. ²³ Fili'auna liara à tà a be, èe yá pì da sero. ²⁴ Iḡipitino íbɔkii yóyó Nili baa le wà í mi, zaake aɔɔe fɔ wà swada í miro. ²⁵ À kuu le ai gurɔ swɛɛplaame Dii Nili lena gbera.

8

Blɔno dagulana

¹ Ben Dii bè Musane: Ñ gá ñ o Fili'aunane, mamɔma Dii ma bè à ma gbɛno gbare aɔ gá dɔnzi kemɛ. ² Tó à gi ñ gbarezi sɔ, mé tó blɔno da à bùsu gu pingila. ³ Blɔno é Nili pa ai aɔ bikú baa, aɔé ḡɛ à ua guu ai à kpén, aɔé didi à gádo. Aɔé ḡɛ à ibanɔ uano guu kɔn à gbɛno uano. Aɔé ká à kíino kɔn à góno guu. ⁴ Blɔno é didia kɔn à gbɛno kɔn à ibanɔ ñ pingi.

⁵ Dii èara à bè Musane: Ñ o Arunane à a gò sé à dɔ swaano kɔn swa'ɔnɛno kɔn íbɔkiino, blɔno é da Iḡipiti bùsula. ⁶ Kɛ Aruna a gò dɔ Iḡipiti ínola, ben blɔno bɛ̀e wà dà bùsu pila. ⁷ Ben ɛ̀zɛdee pino kɛ le se ñ ɛ̀zɛdekeɛ guu, aɔ tó blɔno dà Iḡipitila.

⁸ Ben Fili'auna Musa kɔn Arunao sisi à bè: À agbaa kpá Diine à blɔno kɛma kɔn ma gbɛno, mé a gbɛno gbare aɔ gá saa oa. ⁹ Ben Musa bè Fili'aunane: Ñ gurɔɔ dieme mà agbaa kpánne Diine kɔn n ibanɔ kɔn n gbɛno, le à blɔno kɛmma kɔn n uano aɔéḡḡ kú swaazi ado. ¹⁰ Fili'auna bè: Zia. Ben Musa bè: Eé ke lán ñ ò nà le ñḡḡ dɔ kɛ gbɛkeɛ de lán Dii wa Luda báro. ¹¹ Blɔno é kɛmma kɔn n uano kɔn n ibanɔ kɔn n gbɛno aɔéḡḡ kú swaazi ado.

¹² Kɛ Musa kɔn Arunao ḡù Fili'auna kiia, Musa wɛ̀e kɛ Diia blɔ kɛ aɔ dà Fili'aunalaano yá musu. ¹³ Dii Musa wɛ̀ekeɛ si, ben blɔno gàga kpénno guu kɔn

uanɔ kɔn buraanɔ. ¹⁴ Wà n̄ kákakɔ̄a, ben bùsu gũu s̄ò píngi. ¹⁵ Kè Fili'auna è à kè sàò, à swá kpé gbáa, ben à gi Musa kɔn Arunao yá mazi lán Dii ò nà.

Gai dagulana

¹⁶ Dii bè Musane: Ñ o Arunane à a gò sé, à tɔɔte léo, bùsuti é li gáì ù Igipiti gu píngia. ¹⁷ Ben aɔ kè le. Aruna a gò sé à tɔɔte lèo, ben bùsuti li gáino ù, aɔ dà gbēnteenɔla kɔn n̄bɔnɔ. Igipiti bùsuti li gáino ù píngi. ¹⁸ Ezēdeenɔ ȳò wà gwà se n̄ ēzēdekeε guu, ben aɔ fùa. Gáino dà gbēnteenɔla kɔn n̄bɔnɔ. ¹⁹ Ben ēzēdeenɔ bè Fili'aunane: Luda ɔgbeme. Mɔde Fili'auna swá kpé gbáa, à gi n̄ yá mazi lán Dii ò nà.

Ifiino dagulana

²⁰ Dii bè Musane: Ñ feε kɔngɔ idε'idε n̄ gá n̄ Fili'auna le gurɔɔ kè èe gaa swaazi, n̄ onε mamɔma Dii ma bè, à ma gbēno gbare aɔ gá dɔnzi keme. ²¹ Tó à gi n̄ gbarezi, mé ifiino daàla kɔn à ibanɔ kɔn à gbēno kɔn à kpéno. Igipiti kpéno é pa kɔn ifiino, baa tɔɔte aɔé daàla. ²² Gurɔ beeeε mé Gosē bùsu guu kè ma gbēno kún tó ado. Gwen ifiino é dan gularo, le àgɔ d̄s̄ kè mámbe Dii ù à bùsun. ²³ Mé ma gbēno d̄sk̄zi kɔn à gbēno. Zian sēda pi é ke.

²⁴ Ben Dii kè le. Ifiino kà Fili'auna ua guu kɔn à ibanɔ uano. Igipiti yàka píngi ifiino yānzi. ²⁵ Ben Fili'auna Musa kɔn Arunao sisi à bè: À gá saa o a Ludaa bùsu kèn. ²⁶ Ben Musa bène: Eé sí ke wà ke lero, zaake p̄s̄ kè wé saa oo Dii wa Ludaa pi de Igipitinone t̄ε ùme. Tó wa saa ò kɔn p̄s̄ kè deñne t̄ε ùuo n̄ wáa, aɔé wa pápa gbèò wà wa dederoo? ²⁷ Wé t̄aa o gbáan gurɔ aaḡme, wé gbasa wà saa o Dii wa Ludaa lán à òwe nà. ²⁸ Ben Fili'auna bè: Mé a gbare à gá saa o Dii a Ludaa gbáan, mɔde àton gá zàro. À agbaa kpaneme sa. ²⁹ Musa bène: Tó ma ta, mé agbaa kpáne, eé ifiino kemma zia kɔn n̄ ibanɔ kɔn n̄ gbēno. Mɔde ñton mɔnafiki ke d̄ro. Ñ tó gbēno gá saa o Diia. ³⁰ Kè Musa b̄ò Fili'auna kiia, à agbaa kpáne Diine. ³¹ Dii à wékeε si, ben ifiino kè Fili'aunaa kɔn à ibanɔ kɔn à gbēno. Èε ḡs̄ gukearo, baa mèn do. ³² Mɔde Fili'auna swá kpé gbáa ai tia, à gi n̄ gbarezi.

9

Pókadeenɔ gagana

¹ Dii bè Musane: Ñ gá n̄ Fili'auna le n̄ onε Dii Eberuno Luda bè à ma gbēno gbare aɔ gá dɔnzi keme. ² Tó à gi n̄ gbarezi, tó à kpé n̄ kúna ai tia, ³ mé ɔ t̄s̄ à pókadeenɔa bura. Mé gagyá pás̄i ká à s̄onɔn kɔn à zaakinɔ kɔn à lakuminɔ kɔn à z̄unɔ kɔn à s̄aanɔ kɔn à bl̄enɔ. ⁴ Mé Isaraili pókadeenɔ d̄sk̄zi kɔn Igipitinɔ p̄nɔɔ. Isarailino pókadeenɔ ke é garo. ⁵ Mamɔma Dii ma à gurɔɔ diε. Zian mé beee ke bùsu kèn.

⁶ Kè guu d̄ò, ben Dii kè le. Igipitinɔ pókadeenɔ gága píngi, mɔde Isarailino pókadeenɔ kee e garo. ⁷ Fili'auna yá kè kè pi gbèka, à mà Isarailino pókadeenɔ kee e garo, mɔde à swá kpé gbáa, à gi gbē p̄ino gbarezi.

B̄sḡi kana Igipitinɔn

⁸ Dii bè Musane kɔn Arunao: À m̄d̄akpe túbu kɔ ɔk̄u doodo, Musa fá Fili'auna aε. ⁹ Eé da Igipiti bùsula píngi lán lut̄ε bà, eé ká gbēnteenɔn kɔn n̄bɔnɔ b̄sḡi ù gu píngia. ¹⁰ Ben aɔ m̄d̄akpe túbu s̄εε aɔ ḡaao Fili'auna kiia. Kè Musa túbu pi fá musu, ben à ká gbēnteenɔn kɔn n̄bɔnɔ b̄sḡi ù. ¹¹ Ezēdeenɔ

e f5 wà gaa Musa kiiaro bõgĩi pĩno yãnzĩ, zaake à dàńla kõn Igitipinõ n pĩngi. 12 Ben Dii Fili'auna kù kè gbãa lán à ò Musane nà, ben à gi n yã mazi.

Lougbe mana

13 Dii bè Musane: Ñ fɛɛ kɔngɔ idɛ'ide n gá n Fili'auna le, n onɛ mamɔma Dii Eberunɔ Luda ma bè à ma gbɛnɔ gbarɛ aɔ gá dɔnzĩ kɛmɛ. 14 Tia sa mé yã pásĩ píngi daàla kɔn à ibanɔ kɔn à gbɛnɔ, le àgɔ dɔ kè anduna guu píngi gbɛkeɛ dɛ lán ma bàro. 15 Zaake tó ma ɔ tòmma ma gagyãa kàngu yã, le àpi kɔn à gbɛnɔ yãa anduna guu. 16 Ma à kà kpatan le mà a gbãaa ɔɔanɛ, wà ma tó kpá anduna guu píngi. 17 Lán èe a zĩnda sɛɛ lezĩ dɛ ma gbɛnɔla nà ai tia, èe n gbarɛro, 18 zia mɔndaa'i mé tó lougbe pásĩ ma maamaa, lougbe kè a taka e ma Igitipi zikiro zaa lán wà à kàe nà ai mɔna gbãa. 19 Ñ onɛ à gbɛnɔ zĩ aɔ à pókadeenɔ kɔn pó kè à vĩ buraanɔ sɛɛ wà kàka kpén píngi. Gbɛnteenɔ kɔn pó kè aɔ kù bàazinɔ, tó wèe gɛńyo kpénlo, lougbe é marĩma aɛé gagame.

20 Fili'auna iba kenɔ vĩa kè Dii yãne, aɔ n zĩkerinɔ kɔn n pókadeenɔ kàka kpén. 21 Mɔde gbɛ kè aɔe Dii yã daroonɔ n zĩkerinɔ kɔn n pókadeenɔ tò bàazi. 22 Ben Dii bè Musane: Ñ ɔ sé musu, lougbe é ma gbɛnteenɔ kɔn pókadeenɔ kɔn bura pónɔa Igitipi bùsu guu píngia. 23 Kè Musa a gò dò musu, Dii tò lou e pütãa èe maa kɔn gbèò èe pii, ben laa e pɛɛɛ tɔtɛa. Dii tò lougbe mà Igitipinɔla. 24 Lougbe e maa, lou e pii. Lougbe pi pásĩ. Zaa lán Igitipi bùsu kuu nà, lou beee taka e ma zikiro. 25 Lougbe pi pó kè kù bàazi Igitipi bùsu guunɔ ásarɔ kè píngi, gbɛnteenɔ kɔn pókadeenɔ kɔn bura pónɔ píngi. À sètɛ línɔ è'ɛ píngi. 26 Gosɛ bùsu guu kè Isarailinɔ kunn lougbe pi e kánlo ado.

27 Fili'auna Musa kɔn Arunao sisi à bèńne: Tia sa ma durun kè. Dii yã bé à nna, mapi kɔn ma gbɛnɔ taarideenɔn wà ũ. 28 À agbaa kpáne. Lapatana kɔn lougbe kèkiio mò le. Mé a gbarɛ sa, mé gĩare dɔro. 29 Musa bène: Tó ma bɔ wétɛ kpɛɛ, mé ma ɔɔnɔ dɔ Dii kúkiia, lapatana é ze, lougbe é yãa, le ñgɔ dɔ kè tɔtɛ né Dii pómɛ. 30 Mɔde má dɔ kè mpi kɔn n ibanɔ, èe vĩa kɛɛ Dii Ludanɛro ai tia.

31 Nagã kɔn gbadoo yàka, zaake nagãa gĩake à pia, gbado mɔree bò. 32 Ése kɔn weaao e yakaro kè aɛé ma zãa yãnzĩ. 33 Musa bõ Fili'auna kiia à gaa wétɛ kpɛɛ à a ɔɔnɔ dɔ Dii kúkiia, ben lapatana kɔn lougbeo zè, lou e ma dɔro. 34 Kè Fili'auna è lou kɔn lougbeo kɔn lapatanao zè, ben à kpé èe durun kɛɛ, à swá kpé gbãa, àpi kɔn à ibanɔ. 35 À kù kpé gbãa à gi Isarailinɔ gbarɛzi lán Luda a dà Musane à òne nà.

10

Sutɛnɔ dagulana

1 Dii bè Musane: Ñ gá Fili'auna kiia, zaake ma à kùgbãa kù kɔn à ibanɔ, le mà a dabuyã kèkiinɔ kɛ n tɛ, 2 le n è n ò n nɛnɔne kɔn n dionɔ lán ma wéɛ tã Igitipinɔ nà kɔn dabuyã kè má kè n ténɔ, àgɔ dɔ kè mámbe Dii ũ. 3 Ben Musa kɔn Arunao gaa wà bè Fili'aunane: Dii Eberunɔ Luda bè ñgɔ kuu mìsiɛnaare sai ai bɔremɛ? Ñ a gbɛnɔ gbarɛ aɔ gá dɔnzĩ kɛare. 4 Tó n gi n gbarɛzi, zia eé sutɛnɔ ká n bùsun. 5 Aɛé da tɔtɛla, weé guu ero. Aɛé léɛ pó kè gònne lougbe gberaanɔa kɔn línɔ píngi. 6 Aɛé pa n kpénɔ guu kɔn n ibanɔ pónɔ kɔn Igitipinɔ pónɔ píngi. N denɔ kɔn n dezínɔ e à taka e zikiro zaa gurɔ kè aɔ wèe bùsu kèn ai mɔna gbãa. Ben Musa liara à bõ Fili'auna kiia.

⁷ Fili'auna ibanɔ bène: Gbɛ̀ pɛ̀nɔ̀ éǵɔ̀ mɔ̀nzi kpaawazi le ai bɔ̀remɛ? Ñ gbɛ̀ pɛ̀nɔ̀ gbare aɔ̀ gá dɔ̀nzi ke Dii n̄ Ludane. Ñ d̄ɔ̀ kè Igititi kaateroo? ⁸ Ben wà èara wà sù kɔ̀n Musao kɔ̀n Arunao Fili'auna kiia, à bè̀nne: À gá dɔ̀nzi ke Dii a Ludane. A déno bé wé gaa? ⁹ Musa wè̀ala à bè̀: Né fète gbènsi. Wé gá wa píngime kɔ̀n wa néǵɔ̀gbèno kɔ̀n wa néno gbèno kɔ̀n wa sãano kɔ̀n wa blèno kɔ̀n wa zuno, zaake Dii zibaan wée gaa ke. ¹⁰ Ben à bè̀nne: Tó ma a gbare kɔ̀n a nɔ̀gbèno kɔ̀n a néno a píngi, ásarume, Dii a bɔ̀! À làakari ke! Ée weteɛ à fèmaome. ¹¹ Auo! A ǵɔ̀gbèno bé wé gá dɔ̀nzi ke Diine, zaake len á gbèka le. Ben wà pè̀mma Fili'auna aezí.

¹² Dii bè Musane: Ñ n̄ ɔ̀ dɔ̀ Igititi búsula, sutèno é ká wà sè kɔ̀n lá kè bɔ̀e lougbe gberaano ble píngi. ¹³ Kè Musa a gò dɔ̀ Igititila, Dii bɔ̀ kɔ̀n Ìao ɔ̀fántèbɔ̀e kpa, èe paa búsula pia fáantè kɔ̀n gwáavio zena sai. Ke guu dɔ̀, ɔ̀fántèbɔ̀e Ìa pí sù kɔ̀n sutèno. ¹⁴ Ben sutè pɛ̀nɔ̀ m̀ wà dà Igititi búsula píngi. Aɔ̀ pari de à yã pónɔ̀la, à taka é ke ziki dɔ̀ro. ¹⁵ Aɔ̀ dà tɔ̀tela gu píngi, ben tɔ̀te sia kù. Aɔ̀ sè kɔ̀n lánɔ̀ kɔ̀n líbèe kè bɔ̀ lougbe gberaano blè píngi. Sè kɔ̀n láo kú Igititi búsun dɔ̀ro.

¹⁶ Gwe ǵɔ̀ Fili'auna Musa kɔ̀n Arunao sisi à bè̀: Ma durun kè Dii a Ludane kɔ̀n apino. ¹⁷ À sùu gè̀n doo kèkii kemɛ kɔ̀n ma durun-o à agbaa kpámɛ Dii a Ludane à gagana kèkii kèma. ¹⁸ Kè à bɔ̀ Fili'auna kiia, à agbaa kpà Diine. ¹⁹ Ben Dii bɔ̀ kɔ̀n Ìa gbáaao ɔ̀fántègèkpen kpa, à m̀ à sutèno sèe à kà Isia Tèaan. Baa sutè mèn doo e ǵɔ̀ Igititi dɔ̀ro. ²⁰ M̀de Dii Fili'auna kù kè gbáa, ben à ǵi Isarailino gbarezi.

Gusia dana Igititila

²¹ Dii bè Musane: Ñ ɔ̀ sé musu, gusiaa kè wéé f̄ wà ɔ̀ kea é da Igititila. ²² Kè Musa a ɔ̀ dɔ̀ musu, ben gusia niginigi dà Igititi gu píngia ai gurɔ̀ aagɔ̀. ²³ Wè k̄ ero, gbèkee e gu a gbèno ai gurɔ̀ aagɔ̀ pia. M̀de gupuraa kú guu kè Isarailino kún píngi.

²⁴ Ben Fili'auna Musa sisi à bè̀: À gá dɔ̀nzi ke Diine kɔ̀n a nɔ̀gbèno kɔ̀n a néno a píngi, m̀de à a sãano kɔ̀n a blèno kɔ̀n a zuno tó. ²⁵ Musa bè̀: Ñ tó wàǵɔ̀ wa sa'opono kɔ̀n sa'opo kè wè ká tén à té kuno kúna, le wà e wà Dii wa Luda gbágbáo. ²⁶ Séto wà gá kɔ̀n wa pókádeeno, baa mèn doo é ǵɔ̀ro, zaake aɔ̀ tén wé sa'opono bɔ̀n wà Dii wa Luda gbágbáo. Le wà kpé wà ká gwe, wá d̄ɔ̀ p̄ kè wé sé wà saa ooa ǵiari. ²⁷ Dii Fili'auna kùgbáa kù, èe we à n̄ gbarero. ²⁸ Fili'auna bè Musane: Ñ gu ma ae! Nton tó wa wéé ke siigɔ̀ dɔ̀ro. Zí kè wa wéé sikòle, n game. ²⁹ Ben Musa bè̀: Lán n̄ ò nà, né wéé simale dɔ̀ro.

11

Igititi dauduno gagana yã

¹ Àe s̄ Dii ǵiake à bè̀ Musane: Mé Ìa da Fili'aunaa kɔ̀n Igititi búsuo gè̀n do dɔ̀, eé gbasà à a gbare. Tó èe a gbare, eé péawame! ² Ñ o gbènoɛe aɔ̀ baade ǵɔ̀gbè kɔ̀n nɔ̀gbèo kondogi pónɔ̀ kɔ̀n vura pónɔ̀ gbeka a Igititi gbèdaaaa. ³ Mé tó Isarailino ke Igititino nna. Musa s̄ ǵɔ̀ bèe ví Igititi guu Fili'auna ibanone kɔ̀n a gbèno.

⁴ Ben Musa bè Fili'aunane: Dii bè gwáaví lezando é ba Igititi búsula, ⁵ Igititi dauduno é gaga n̄ píngi sèna zaa Fili'auna kè wèna kpatan néa ai à gáa pé nɔ̀gbè zíkèri kè aɔ̀ wísi lónɔ̀ néa kɔ̀n pókáde nékya káakuno n̄ píngi. ⁶ Wéé sósobi ɔ̀ gbáa dɔ̀ Igititi gu píngia, à taka e ke yãro, eé ke ziki dɔ̀ro. ⁷ M̀de Isarailino té baa gbè é gbon ke gbèntee ke pókádeearo, le nḡɔ̀ d̄ɔ̀ kè Dii Igititino d̄kɔ̀zi kɔ̀n

Isarailinɔ. ⁸ N ɪba kɛkiinɔ ɛ mɔ ma kiia n pɪngi aʒɛ kɛme, aʒɛ be mɔ gɔ kɔn ma gbɛnɔ n pɪngi. Beee gbera sa mɛ gɔ. Ben Musa bɔ Fili'auna kiia kɔn pɔfɛ bitao.

⁹ Dii bɛ Musanɛ yɔ: Fili'auna ɛ n yɔ maro, lɛ ma dabuyakɛnanɔ ɛ ɔ pari kɔ Igititi. ¹⁰ Musa kɔn Arunao dabuyɔ pinɔ kɛ Fili'auna aɛ pɪngi, ben Dii ɔ kɛgbɔa kɔ. ɔ gi Isarailinɔ gbarɛzi aʒ bɔ ɔ bɔsun.

12

Banla zɪbaa

¹ Dii yɔ ɔ Musanɛ kɔn Arunao Igititi ɔ bɛ: ² Mɔ kɛkii ɛgɔ dɛare mɔ kɔaku ɔ wɛ kɔn wɛo. ³ ɔ Isarailinɔnɛ n pɪngi, mɔ kɛki gurɔ kuridee zɪ aʒɛ sɔa bɔbɔ mɛn doodo ualɛ kɔn ualɛo pɪngi. ⁴ Tɔ ua gbɛnɔ parii ɛ kɔ aʒ sɔ mɛn doo sɔ sɔro, aʒ kpaate kɔn ua kɛ aʒ kɔ kɔ saɛo ɔ gbɛnɔ lɛn, lɛ ɔ kpaaa tɔn gɔro yɔnzi. ⁵ ɔ sɔkaro ke blɛkoffi nɛ bɔrɔ kɛ see vɪroo bɔ. ⁶ Isarailinɔ pɪngi, baade ɔ pɔ gwa ai mɔ kɛki gurɔ gɛro dosaidee zɪ. Uusien weɛ dɛ, ⁷ weɛ ɔ aru ma kpɛ kɛ weɛ ɔ nɔbɔ sɔn kpɛlɛ gɔnɔa ɔplazi kɔn ɔzezio kɔn musuo. ⁸ Gwɔavɪ dɔnkɔ pia weɛ nɔbɔ pi kpɔ tɛa, weɛ sɔ kɔn buredi sɛsɛ'ɛzɛsai kɔn lɔ kyɔkyɔ. ⁹ ɔton sɔ bɔsu ke fufukɛnaro. ɔ kpɔ tɛa kɔn ɔ miɔ kɔn ɔ gbɔnɔ kɔn ɔ pɔguunɔ. ¹⁰ ɔton tɔ guu dɔ ɔ kpaaaaro. Tɔ ɔ kpaaa gɔ, ɔ kpɔta ɔ tɛ kɔ. ¹¹ Tɔ ɛe soo, ɔ asaa dɔawa ɔ kyatee kpɔ, ɔ gɔ gɔ nana ɔ ɔzɪ. ɔ sɔ kpakpaa, zaake Dii Banla sa'opɔmɛ.

¹² Gwɔavɪ pia mɛ ba Igititi mɔ daudunɔ dɛdɛ bɔsu pi gu pɪngia kɔn pɔkɔde nɛkya kɔakunɔ n pɪngi, mɛ wɪ da Igititi tɔanɔa. Mɔmbe Dii ɔ. ¹³ Aru pi ɛgɔ dɛ sɛeda ɔ kpɛ kɛ ɔ kɔ ɔ guunɔa. Tɔ mɛe ɔ tɔɔ Igititinɔa, tɔ ma aru pi ɛ, mɛ gɛala, gagana pi ɛ ɔ lero. ¹⁴ ɔ gurɔ pi die ma zɪbaa gurɔ ɔ dɔngu yɔnzi, ɔgɔ zɪbaa pi kɛ kɛatokɔnɛpɔ ɔ ai ɔ boriia.

Buredi Sɛsɛ'ɛzɛsai zɪbaa

¹⁵ Gurɔ swɛɛplaa guu ɔ buredi sɛsɛ'ɛzɛsai sɔ. ɔ gurɔ kɔakudee zɪ ɔ buredisɛsɛ'ɛzɛ kɛ kɔ ɔ kpɛ guunɔ kwɛɛ, zaake gbɛ kɛ pɔsɛsɛna sɔ gurɔ swɛɛplaa pi guu, weɛ ɔ bɔ Isarailinɔ tɛ wɔ ɔ dɛmɛ. ¹⁶ ɔ gurɔ kɔakudee zɪ kɔn ɔ gurɔ swɛɛplaadeo ɔ kɔ kakɔa ɔ dɔnzi kɛmɛ. ɔton zɪ ke ke gurɔ mɔnɔaro, sɛ pɔblekena baade pɪnginɛ baasiro, ɔ lɛn gwe. ¹⁷ ɔ Buredi Sɛsɛ'ɛzɛsai zɪbaa ke, zaake zɪ beean ma ɔ bɔɛ Igititi lɔn zɪkpɛnɔ bɔ. ɔ boriinɔ gɔ zɪbaa pi kɛ kɛatokɔnɛpɔ ɔ. ¹⁸ Mɔ kɔaku gurɔ gɛro dosaidee zɪ uusie, ɔgɔ buredi sɛsɛ'ɛzɛsai soo ai ɔ gurɔ baro awɛɛdodee zɪ uusie. ¹⁹ Gurɔ swɛɛplaa guu buredisɛsɛ'ɛzɛ tɔn gɔ kɔ ɔ bero, zaake gbɛ kɛ pɔsɛsɛna sɔ, gbɛ zɪtɔn yoo, bedɛn yoo, weɛ ɔ bɔ Isarailinɔ tɛ wɔ ɔ dɛmɛ. ²⁰ ɔton pɔsɛsɛna sɔ gurɔ piaro. Guu kɛ ɔ kɔn pɪngi, ɔgae buredi sɛsɛ'ɛzɛsai sɔ.

Banla zɪbaa kɔaku

²¹ Musa Isaraili gbɛnsinɔ sɪsi n pɪngi ɔ bɛnɛ: ɔ gɔ ɔ ɔ ua sɔ kɔ ɔ dɛ Banla zɪbaakɛpɔ ɔ. ²² ɔ sɛsɔvlɔa sɛ ɔ zɔ aru kɛ kɔ taa guua ɔ mɔma ɔ kpɛlɛ gɔa, ɔplazi kɔn ɔzezio kɔn ɔ musuo. ɔ gbɛke tɔn bɔ bɔaziro ai guu dɔ. ²³ Tɔ Dii ɛ baa bɔsula ɛe Igititinɔ dɛdɛɛ, tɔ ɔ aru ɛ kpɛlɛ gɔnɔa, ɛe gɛɔlamɛ. ɛe tɔ gbɛdɛdɛri gɛazi ɔ ɔ dɛdɛro. ²⁴ Apinɔ kɔn ɔ boriinɔ ɔgɔ yɔ pi kɔna keatokɔnɛpɔ ɔ ai ɔ boriia. ²⁵ Tɔ ɔ gɛ bɔsu kɛ Dii ɛ ɔ gbaan lɔn ɔ ɔ lɛ gbɛare nɔ, ɔgɔ dɔnziyɔ pi kɔna. ²⁶ Tɔ ɔ nɛnɔ dɔnziyɔ pi mi gbɛkaawa, ²⁷ ɔ oɔnɛ kɛ Banla saa kɛ wɛo ɔ Diiame, zaake kɛ ɔ

Igipitino dàde, à gè wa Isarailino kpéla, èe wa dèdero. Ben gbèno kùe aḵ dḵnzi kè Diine. ²⁸ Kè aḵ tà, aḵo kè lán Dii ò Musa kḵn Arunaone nà.

Igipiti dauduno gagana

²⁹ Gwāavī lezāndo Dii Igipiti dauduno dède ní píngi, naana zaa Fili'auna kè vēena kpatan néa ai à gāa pé pisinano nēnoa kḵn pókāde nékya káakuno ní píngi. ³⁰ Fili'auna fēe gwāavī kḵn à ìbano kḵn Igipitino ní píngi, ben sósobi ú dà Igipitila, zaake ua kee kuu gè sairo. ³¹ Gwāavīn Fili'auna Musa kḵn Arunao sisi à bèñne: À fēe kḵn Isarailino à bḵe ma gbèno té. À gá dḵnzi ke Diine lán á ò nà. ³² À a blèno kḵn a sāano kḵn a zūno sēe lán á ò nà. À gá à sa maaa ome se.

³³ Igipitino nākōre gbē pīnoa aḵ bḵeñne ní būsun kpakpaa, zaake aḵ bè: Wé gaga wa píngime. ³⁴ Isarailino ní flawadenano kà taano guu a sésé'ēzē sai, aḵ ní utano fīfia aḵo dàda ní gān. ³⁵ Aḵo kè lán Musa òñne nà, aḵ kondogi pḵno kḵn vura pḵno kḵn pókāsāano gbēka Igipitinoa. ³⁶ Dii tò aḵo kè kḵo nna, ben aḵo kpámma. Leme aḵ Igipitino pḵno símma le.

Isarailino dana zén

³⁷ Isarailino dà zén kèse, aḵ bḵe kḵn Rameseo aḵ tà Suko. Gḵgbèno gḵḵn bḵo wàa aagḵme, néno kḵn nḵgbèno baasi. ³⁸ Bori zītḵno tànyo pari dḵ. Blèno kḵn sāano kḵn zūno parii kè bíta. ³⁹ Aḵ buredi sésé'ēzēsai kè kḵn flawadēna kè aḵ bḵo Igipitio. Aḵo kè sésé'ēzē sai, zaake wà pèrma Igipiti kāndome. Aḵo e wà pḵblee kè wà sè kūsāe ūro.

⁴⁰ Isarailino kuuna Igipiti kè wè wàa plaa kḵn baaakurio. ⁴¹ Wè wàa plaa kḵn baaakurio pì papana gbera, zībaa pì zīn Dii zīkpee pīno bḵe Igipiti ní píngi. ⁴² Gwāavī pì né Dii pḵme. Isarailino égḵ a itē kee ai ní boriia, zaake gwāavī pīn Dii Isarailino bḵna Igipiti itē kè.

Banla zībaa

⁴³ Dii bè Musane kḵn Arunao: Banla yā kè má dien yè. Bori zītḵ ke toga à à nḵbo sóro, ⁴⁴ mḵde zḵ kè á lù, tó à bāngu kè, eé só. ⁴⁵ Nībo ke asaiazikeri toga à sóro. ⁴⁶ Á só kpén, àton bḵ kḵn à nḵbo pīo bàaziro. Àton sāa pì wá ke éro. ⁴⁷ Isarailino píngi gae zībaa pì ke. ⁴⁸ Tó gbē zītḵ kú a té, tó à yezi à Banla zībaa ke Diine, à a bḵe gḵgbèno bāngu ke ní píngi à gḵ bedee ū, eé gbasā à ke. Gefḵodee toga à sóro. ⁴⁹ Bede kḵn gbē zītḵ kè kúao, doka dḵnkḵ pīme. ⁵⁰ Ben Isarailino kè lán Dii ò Musa kḵn Arunaone nà ní píngi. ⁵¹ Zī beean Dii Isarailino bḵe Igipiti gáli kḵn gálio.

13

Buredi Sésé'ēzēsai zībaa kḵn dauduno kpāna Ludaao

¹ Dii yā ò Musane à bè: ² Àgae Isaraili dauduno kḵn pókāde nékya káakuno kpáma, zaake ma pḵno me ní píngi.

³ Musa bè gbènoñne: A bḵna Igipiti zḵbblenan gurḵo kèki yā gḵ dḵagu, zaake Dii bé à a bḵe Igipiti kḵn a ḵ gbāāao. Àton pḵsesena só gurḵo pīaro. ⁴ Ée bḵe Igipiti gbāame mḵ káaku kè wè sisi Abibu guu. ⁵ Dii lé gbē a dezinone à bè é būsū kè zwi kḵn zḵ'io din, kè Kanaano kḵn Itino kḵn Amḵrino kḵn Ivinḵo kḵn Yebusinḵo kún kpáawa. Tó à tò a ka, à zībaa pì ke mḵo kèkiin. ⁶ Àgae buredi sésé'ēzēsai só ai gurḵo swēeplaa. À gurḵo swēepladee pì zī égḵ deare Dii zībaa gurḵo ū. ⁷ Àgae buredi sésé'ēzēsai só ai gurḵo swēeplaa pì papa. Pḵsesena ke buredi ēzē ke tóngḵ kú ua ke guu a būsuno. ⁸ Zī pia àgae o a négḵgbènoñne ée kee le yā kè Dii kèare kè

à a bɔɛ Igipiti yānzime. ⁹ Zibaa pì éǵɔ deare sèeda ũ lán pɔ dana ɔɔa bà, ke lán dɔngu pɔ yina mi'æa bà, le Dii doka ǵɔ kú a lén, zaake àmbe à a bɔɛ Igipiti kɔn a ɔ gbāaa. ¹⁰ Àgae dokayá pi ke a gurɔɔa wè kɔn wèo.

¹¹ Tó Dii tò a ka Kanaa bùsun, ben à kpàawa lán à à lé gbèare nà kɔn a dezinɔ, ¹² àgae a daudunɔ kpáa ń píngi. A pɔkàde nékya káakunɔ éǵɔ de à pɔ ũ ń píngi. ¹³ Àgae a zaaki nékya káaku tɔɔba bo kɔn sãneo. Tó ée boro, à à waa fi. Àgae a daudunɔ tɔɔba bo ń píngi. ¹⁴ Tó a néǵɔgbèno a la à mìzi zia wà bè, bó yān gwee, à beñne kè Dii a bɔɛ zɔbleen Igipiti yā kɔn a ɔ gbāaa yānzime. ¹⁵ Kè Fili'auna kùgbāaa kè à ǵi wa gbarɛzi, ben Dii Igipiti daudunɔ dède ń píngi kɔn pɔkàde nékya káakunɔ ń píngi. Beee yānzin wèè saa oa kɔn pɔkàde nékya káakunɔzi píngi, wèè wa daudunɔ tɔɔba bo. ¹⁶ Kèkii éǵɔ de sèeda ũ lán pɔ dana wa ɔɔa bà ke pɔ yina wa mi'æa bà, zaake Dii bé à wa bɔɛ Igipiti kɔn a ɔ gbāaa.

Isarailinɔ bɔna Igipiti

¹⁷ Kè Fili'auna Isarailinɔ gbàre, Luda e bɔnyo Filisitininɔ bùsu zé kparo, baa kɔn à kíkɛeo, zaake à bè: Tó wà fɛɛnzi kɔn zlo, aṣé ń nḡse lie wà liara Igipiti. ¹⁸ Luda pà zé pine, ben à gbáa zé sènyo Isia Tēaa kpa. Isarailinɔ bɔɛ Igipiti aṣ ń ǵkèbɔnɔ kúna.

¹⁹ Musa Yusufu wánɔ sè è tao, zaake Yusufu tò Isarailinɔ lé gbèare yā à bè, tò Luda m̀ ń bɔ, aṣé a wánɔ sée wà bɔo gwe.

²⁰ Kè aṣ b̀ Suko, aṣ ǵàa wà bùra kàe gbáa léa zaa Etamu. ²¹ Dii éǵɔ dɔɔñne ae tɛluguu guu fáantɛ le àǵɔ zé dɔɔañne. Gwáavĩ sɔ éǵɔ dɔɔñne ae ténene guu, le àǵɔ guu puuñne aṣǵɔ táa oo fáantɛ kɔn gwáavĩ. ²² Tɛluguu pì è gu ń ae fáantɛro, ténene pì è gu ń ae gwáavĩro.

14

Igipitinɔ pɛena Isarailinɔzi

¹ Dii bè Musane: ² Ń o Isarailinɔne aṣ eara wà ǵá bùra káe Pi'airo sae Migidolu kɔn ísiao dagura, aedɔkɔana kɔn Baali Zefɔo. À bùra káe ísiao sae gwe. ³ Fili'auna éǵɔ daa a sāsá, gbáa a kúme. ⁴ Mé a kùgbāa kú, eé pɛɛazi, mé tɔ bɔ Fili'auna kɔn a zɔkpɛeno yā sàabu, Igipitinɔ éǵɔ dɔ kè mámbe Dii ũ. Ben Isarailinɔ kè le.

⁵ Kè wà ò Igipiti kí Fili'aunane gbè pinɔ bàa lè, ben àpi kɔn a ibano nḡse lie Isarailinɔ yā musu wà bè: Bón wá kè, ben wá tò aṣ b̀ zɔblienaween? ⁶ Ben Fili'auna goro d̀ a sñne à a zɔkpɛeno kàkɔa. ⁷ À sɔgoro maaano sè mèn wàa aagɔ kɔn Igipiti sɔgorono píngi kɔn zɔkari gbènsinɔo ká ń guu. ⁸ Dii Igipiti kí Fili'auna kùgbāa kú, ben à pèe Isaraili kè aṣɔe bɔɛ kɔn kùgbāaaonzi. ⁹ Ben Igipitinɔ pɛɛnzi kɔn Fili'auna sɔno kɔn à sɔgorono kɔn à sɔdeeno kɔn à zɔkpɛeno ń píngi, ben aṣɔe mɔɔ ń le ń búran ísiao sae kú kɔn Pi'airoo aedɔkɔana kɔn Baali Zefɔo.

¹⁰ Kè Fili'auna kà kú, Isarailinɔ wée sè, ben aṣ Igipitinɔ è tɛ ń kpɛe. Vĩa ń kú maamaa, ben aṣ wii pè Diizi. ¹¹ Aṣ bè Musane: Mirano kú Igipitinloo? Bóyānzin n mɔwao gbáan kè wà gagazi? À kè dia n bɔwao Igipiti? ¹² Asa wá ònne Igipiti wà bè ń wa tó tɛɛe wà zò ble Igipitinɔne! Zɔblenañne maawe de gagana gbáa kènla. ¹³ Musa bèñne: Àton tó vĩa a kúro. À ze tɛɛe é e lán Dii é a mì sí nà gbáa, zaake Igipiti kè ée ń ee gbáa kènɔ, é ń e ziki dɔro. ¹⁴ Dii bé eé zɔ káare. Àǵɔ yĩtena kítikiti dé!

Isarailinɔ bikuna Isia Tɛaala

¹⁵ Dii Musa là à bè: Bɔ wiiin nɛɛ pɛɛmazii? N̄ o gbɛnɔnɛ aɔ fɛɛ wà bɔ kɔn táo. ¹⁶ N̄ n gò dɔ ísiaala à zɔkɔrɛ, le Isarailinɔ e wà gɛtɛ à dagura gukoria. ¹⁷ Mapi, mé Igitipinɔ kùgbàa kù, aɔɛ gɛn n̄ gbɛra, mé tɔ bɔ Fili'auna kɔn a zìkɛɛnɔ kɔn a sɔgoronɔ kɔn a sɔdeenɔ yà sàabu. ¹⁸ Tó ma tɔ bɔ Fili'auna kɔn a sɔgoronɔ kɔn a sɔdeenɔ yà sàabu, Igitipinɔ éǵɔ dɔ sa kè námbe Dii ũ. ¹⁹ Luda Malaika kè dɔ Isarailinɔnɛ aɛ liara à gàa n̄ kpɛɛ kpa, ben tɛluguu kè kú n̄ aɛ liara à gàa n̄ kpɛɛ dɔ ²⁰ aɔpinɔ kɔn Igitipinɔ dagura. Tɛluguu pi guu pù Isarailinɔnɛ à gusiaa kpà Igitipinɔnɛ, ben aɔ gbɛkee e e à sɔ à daazi gwàavɛ beeearo.

²¹ Kè Musa a ɔɔ dɔ ísiaala, ben Dii bɔ kɔn Ìa gbàaao ɔfántɛbɔɛ kpa. À kàka ai guu gàa dɔo à ísiaa lè à kpàatekɔrɛ, ben gukori bɔ. Kè í zɔkɔrɛ, ²² ben Isarailinɔ taa ò gukoria aɔ bikù. Í b̄i b̄o aɔ ɔplaazi kɔn ɔɛzɔ. ²³ Ben Igitipinɔ pɛɛn̄zi. Fili'auna sɔnɔ kɔn a sɔgoronɔ kɔn a sɔdeenɔ p̄ngi tɛ n̄ kpɛɛ ísiaa guu. ²⁴ Gudɔnao Dii Igitipi zìkɛɛnɔ gwà zaa tɛnɛnɛ guu, ben à tò aɔ likɔa. ²⁵ À tò aɔ sɔgoronɔ vlɛɛ, à tò aɔ taa'ona kè z̄i'ũ, ben aɔ bè: Wà bàa lé Isarailinɔnɛ, zaake Dii e z̄i kaawaon̄nɛmɛ.

²⁶ Dii bè Musane: N̄ n ɔɔ dɔ ísiaala, í é da Igitipinɔla kɔn n̄ sɔgoronɔ kɔn n̄ sɔdeenɔ. ²⁷ Ben Musa a ɔɔ dɔ ísiaala, ben í e suu a gbɛn gudɔnao. Lán í e suu nà, ben Igitipinɔ bàa sì aɔ yezì wà bɔɛ. Gwen Dii tò ísiaa dànlán. ²⁸ Í sù a dà sɔgoronɔla kɔn sɔdeenɔ kɔn Fili'auna zìkɛɛ kè aɔ gɛ̀ ísiaa guu Isarailinɔ gbɛraan̄ n̄ p̄ngi. Aɔ kee e bɔro, baa mèn do. ²⁹ Isarailinɔ sɔ taa ò í dagura gukoria mɛ. Í b̄i b̄o aɔ ɔplaazi kɔn ɔɛzɔ. ³⁰ Z̄i beean Dii Isarailinɔ sì Igitipinɔa, ben Isarailinɔ Igitipi pinɔ gɛnɔ è ísiaa baa. ³¹ Kè Isarailinɔ Dii gbàa b̄ita kè à mò Igitipinɔnɛ è, aɔ v̄ia kɛnɛ, ben aɔ à náane kè kɔn à zòbleri Musao.

15*Isarailinɔ lè*

¹ Ben Musa kɔn Isarailinɔ n̄ p̄ngi lè kè sì Diine wà bè:

Mé lè sí Diine, zaake à tɔ bɔna,
à sɔdeenɔ kɔn n̄ sɔnɔ kà ísiaan.
² Dii bé ma gbàaa ũ, mé lé maa,
àpi bé à ma m̄i sì.

Àmbe ma Luda ũ, mé à tɔ kpá.
Àmbe ma de Luda ũ, mé à tɔ sé lez̄i.

³ Dii né z̄ikarime, à tɔn Dii.

⁴ À Fili'auna sɔgoronɔ kɔn à zìkɛɛnɔ kà ísiaan,
à z̄ikari gbɛnsinɔ vlɛɛ Isia Tɛaan.

⁵ Í l̄dee pi dànlá,
aɔ kpàɛ ḡiz̄i lán gbè bà.

⁶ Dii, n ɔplaaan gbàaa kún kɔn b̄itakeɛo,
Dii, n n ibɛɛnɔ dúgu z̄ò kɔn n ɔplaaoo.

⁷ N n zangurinɔ nè n gakui b̄ita guu,
n pɔ fɛ̄ n n̄ náɛ lán sè bà.

⁸ N pɔ bɔ n ȳiz̄i, ben í zɔkɔrɛ,
à ḡɔ zena lán b̄i bà,
isiaa ì ai a guragura.

⁹ Wa ibɛɛ pinɔ bè,

a5é péewazi a5 wa leme,
 a5é wa póno sée lán a5o yezi nà,
 a5é n fēedaano woto a5 wa dedeo.

¹⁰ N n lēīa vù, ben ísīaa dàńla,
 a5 kpàe lán beoma bà í bíta pìn.

¹¹ Dii, táano tē à kparee bé à de lán n bà?

Dén weé lék5zinyo?

Yābōnsaekerī, n bítakee adona,
 n gakui naasi vī.

¹² N n ɔplaa pòro, ben tɔɔte n mɔmɔ.

¹³ Wamɔwa kè n wa bo zòbleenno

né dɔwe ae n gbēke guu,
 né gáwao n būsun kōn n gbāaa.

¹⁴ Tó boriino mà, a5é lugaluga,
 Filisitini būsudeeno kù égō vīi.

¹⁵ Edumunò kīnanò é bīdi ke,
 swè é kē Mɔabu dɔn'adeenon,
 Kanaa būsudeeno mè é yó n píngi.

¹⁶ Vīa bíta é n kū, swè é kēngu,
 a5é gō kítikiti lán gbè bà

n gbāa bíta yānzi Dii,
 ai wamɔwa kè n wa se n pɔ ūunɔ gēte.

¹⁷ Dii, né gáwao kpīi kè n sè n pɔ ūu kiia,
 né wa kāsāa pée guu kè n diè n vēekii ūun,
 n kúkii kè n kēke n zīndanè pī.

¹⁸ Dii égō kí blee gurɔ píngime.

¹⁹ Kè Fili'auna sōno kōn à sōgorono kōn à sōdeeno gē ísīaa guu, ben Dii sù kōn ío à dàńla, mōde Isarailino taa ò gukoria ísīaa pī guu. ²⁰ Ben annabi Miriamu, Aruna dāre, a sēgēsēgē sē, ben nɔgbēno bò wà tēzi n píngi, a5ɔe sēgēsēgē paa a5ɔe ɔ wāa. ²¹ Miriamu lè sīnne à bè: À lè sí Diine, zaake à tó bōna, à sōdeeno kōn n sōno kà ísīaan.

Íkyàkya

²² Musa dà zén kōn Isarailino, a5 kè Isia Tēaaa a5 gē Suru gbāan. A5 taa ò gurɔ aagō gbāa pìn a5ɔe í ero. ²³ Kè a5 kà guu kè wè sīsī Mara, a5ɔe fī wà à í mīro kè à kè kyàkyā yānzi. Beee yānzi wà tó kpà guu pīne Mara. ²⁴ Ben gbēno zɔka kà Musazi wà bè: Bón wé mii? ²⁵ Musa wii pè Diizi, ben Dii lí òɔbanè. Kè Musa lí pī zù ín, ben í pī kè nna. Gwen Dii yā dieńne kōn dokao à n lé à n gwá ²⁶ à bè: Tó a lāakari dò mamoma Dii a Luda yāa ée yā kè má yezi kee, tó a yā kè má dieno mà, ben á ma dokano kūna píngi, mé gyāa kè má kà Igipitino ke káguro, zaake māmbe Dii kè è a gba aafia ū. ²⁷ Beee gbera a5 kà Elimu, guu kè íboki mèn kuri awēplaaano kún kōn damina lí mèn baaagō akurino. Ben a5 bùra kàe í pī sae gwe.

16

Mana kōn bürunɔ

¹ Isarailino fēe Elimu n píngi, ben a5 kà Sini gbāa kè kú Elimu kōn Sinaio dagura a5 bōna Igipiti mɔ plaadee guu gurɔ gērodee zī. ² Ben a5 zɔka kà Musa

kɔn Arunaozi gbáan gwe ní píngi ³ aɔ bèñne: Bóyánzi Dii e wa dede Igitipirozi? Gwe weè vɛe wà pɔ ble kɔn nòbɔo ai wà ká, ben a mɔwao gbáan kè à wa dede kɔn nɔaa.

⁴ Dii bè Musane: Bona musu mé pɔblee fákeare. Gbɛnɔ é bɔe wà gurɔ doo pɔ sée lán gu e dɔɔ nà ní blena lén, le mà ní yɔ mà gwa tó aɔɔ ma doka kúna. ⁵ Gurɔ swɛedodee zĩ gurɔ plaa pɔn aɔe sée aɔ à pɔblee ke. ⁶ Ben Musa kɔn Arunao bèñne ní píngi: Uusia é dɔ kè Dii bé à a bɔe Igitipi, ⁷ zia kɔngɔ é Dii gakui e. À zɔka kè á kàazii mà. Bón wa ũ kè é gbasá a zɔka kàwazii? ⁸ Musa ɛara à bè: Dii é a gba nòbɔ à só usiɛa, zia kɔngɔ eé pɔblee kpáawa a blena lén, kè à zɔka kè á kàazii mà yánzi. Póken wa ũro. Ee ke wámbe a zɔka kàwaziro, Diime.

⁹ Ben Musa bè Arunane: Ñ o Isarailinɔne ní píngi aɔ sɔ Diizi, zaake à ní zɔkakana mà. ¹⁰ Kè Aruna e yá oofine, aɔ ae dɔ gbáa kpa, ben aɔ è Dii gakui bɔ à mɔnzi tɛluguu guu. ¹¹ Ben Dii yá ò Musane à bè: ¹² Ma Isarailinɔ zɔkakana mà. Ñ onne usiɛa aɔe nòbɔ só, zia kɔngɔ aɔe pɔ ble wà ká, aɔe dɔ kè mámbe Dii ní Luda ũ.

¹³ Usiɛ búruncò mò wà dà ní bùrala. Kè guu dɔ kpíi kpà à ligañzi. ¹⁴ Kè kpíi kè, ben pɔ gɔ kaena tɔɔtea píu ketekete lán pɔ kokú bà. ¹⁵ Kè Isarailinɔ è, aɔ bèkɔne: Bón gwee? Zaake aɔe dɔ tó bónlo. Musa bèñne: Pɔ kè Dii kpàawa à bleen gwe. ¹⁶ Yá kè Dii diareen yè: A baade sée a blena lén. À sée a baade mia zaka lé doodo a uadeenɔ pari lén. ¹⁷ Isarailinɔ kè le. Aɔɔ sèe, gbèkenɔ pɔ bíta, gbèkenɔ pɔ néngɔ. ¹⁸ Kè wà zaka dàn, gbè kè sèe bíta pɔ e diziro, gbè kè sèe fète pɔ e késáaro. ¹⁹ Musa bèñne: Gbèke tón à kpaa tó ai guu dɔaro. ²⁰ Gbèkenɔ e Musa yá maro, aɔ à kpaa tó ai guu dɔ, ben à kòkò kà à và, ben Musa pɔ fè gbè pínci.

²¹ Lán guu e dɔɔ nà baade è sée a blena lén. Tó ɔfántɛ gbà, à kè gɔ tɔɔtea è yóme. ²² Gurɔ swɛedodee zĩ aɔ pɔblee sèe leo plaa, baade mia zaka lé plaplaa. Ben aɔ gbɛnsinɔ gàa wà ò Musane ní píngi. ²³ À bèñne: Len Dii diɛ le. Zia né kámmabogurɔ zĩme, Dii gurɔɔme. À pɔ kè á yezi à kpá téa kpá téa. À pɔ kè á yezi à disa disa, à à kpaa kè gɔ diɛ ai guu dɔ. ²⁴ Aɔɔ diɛ ai guu dɔ lán Musa ò nà. Beekii e váro èe kòkò káro. ²⁵ Ben Musa bèñne: À ble gbàa, zaake kámmabogurɔ zĩme, é e gukea gbàaro. ²⁶ Àgae sée ai gurɔ swɛedo. À gurɔ swɛeplaadee né kámmabogurɔ zĩme, eégɔ kuu zĩ piaro.

²⁷ Gurɔ swɛeplaadee zĩ gbèkenɔ bɔ wà gàa sée, ben aɔe ero. ²⁸ Ben Dii bè Musane: Égɔ kú kɔn doka kè má diɛ masaio ai bɔreme? ²⁹ Àgɔ dɔ kè mamɔma Dii mámbe ma kámmabogurɔ diɛare. Beee yánzi gurɔ swɛedodee zĩ meè gurɔ plaa pɔblee kpáawa. Baade gɔ kú a gbèn, gbèke tón gu a gbèn gurɔ swɛeplaadee pì zĩro. ³⁰ Ben aɔ kámma bɔ gurɔ swɛeplaadee zĩ. ³¹ Isarailinɔ tɔ kpà pɔblee píne mana. À de lán pɔwɛe pura keteketenɔ bàme. À í nna lán kàra zódee bà.

³² Musa bè: Yá kè Dii diɛn yè: Wà mana zaka lé doo diɛ wa boriinɔne, le aɔ pɔblee kè à kpàwa wá blè gbáan wa bona Igitipi gberaa e se. ³³ Ben Musa bè Arunane: Ñ loo sé ñ mana zaka lé doo kán ñ diɛ Dii ae, le àgɔ diena wa boriinɔne. ³⁴ Ben Aruna diɛ gbè walaanɔ sae le àgɔ diena lán Dii ò Musane nà. ³⁵ Isarailinɔ mana blè wè baplaa ai aɔ gàa wà kào bùsu kè gbɛnɔ kún. Aɔ mana pì blè ai aɔ gàa wà kào Kanaa bùsu léa. ³⁶ Zaka lé doo né lita plaaame.

17

*Íbɔna gbèn
(Nar 20:2-13)*

¹ Isarailinɔ fɛɛ Sini gbáan ń píngi, aɔɔe bùra káekae lán Dii órinɛ nà, ben aɔ gaa wà bùra kàe Refidimu. Aɔɔe í e wà mì gwero, ² ben aɔ zɔka kà Musazi wà bè: N wà gba í wà mi. À bèrinɛ: Bóyānzi ée leokpakɔa keemaozi? A kè dia ée Dii lee ée gwaa? ³ Kè ímii e ń dɛɛ, ben aɔ zɔka kà Musazi wà bè: Bóyānzi n bɔwao Igititizi? Ń yezi ímii wa de kɔn wa nénɔ kɔn wa pɔkàdeenɔon yɔ? ⁴ Ben Musa wii pè Diizi à bè: Dian mé ke kɔn gbɛ pìnɔ nà? À gɔ́ fète kè aɔé ma pápa gbèò wà ma de. ⁵ Dii bène: Ń Isaraili gbènsinɔ sée à dɔ gbɛ pìnɔne ae. Ń n gò kè n Nili lèò sé dɔ. ⁶ Mé ze n ae Orebu gbèsi sae gwe. Ń gbèsi pi lé, í é bɔ le aɔ mi. Ben Musa kè le Isaraili gbènsinɔ wáa. ⁷ Ben wà tɔ kpà guu pine Masa, zaake gwen aɔ Dii yɔn wà gwà wà bè: Dii kúwaon gweɔ? Wà tɔ kpàne Meriba dɔ, kè Isarailinɔ zɔka kà gwe yānzi.

Zìkana kɔn Amalekinɔ

⁸ Amalekinɔ mò zì ká kɔn Isarailinɔ Refidimu. ⁹ Ben Musa bè Yɔsuane: Ń gbèno pleple wa té à gá zì ká kɔn Amalekinɔ. Zia mégɔ zena sɔsi kèkii misɔntɛa kɔn Luda gòò kúna. ¹⁰ Yɔsua kè lán Musa òne nà, à gaa zì ká kɔn Amalekinɔ. Ben Musa kɔn Arunao kɔn Uruo didi sɔsi pi misɔntɛa. ¹¹ Tó Musa a ɔɔnɔ sè, Isarailinɔ ègɔ zì blee Amalekinɔame, mɔde tó à a ɔɔnɔ die sɔ, Amalekinɔ ègɔ zì blee Isarailinɔa. ¹² Kè Musa ɔɔnɔ wà, wà gbè sè wà die à gbáru à vèea, ben Aruna kɔn Uruo à ɔɔnɔ kùkúna, gbɛ doo ɔplazi, gbɛ doo ɔzezi, ben à ɔɔnɔ gɔ́ zena ai ɔfántɛ gaa à gèò kpén. ¹³ Ben Yɔsua zì blè Amalekinɔa à ń déde kɔn fèdaao.

¹⁴ Dii bè Musane: Ń kèkii kè takada guu le àgɔ de dɔngu pɔ ũ ń o Yɔsuane, zaake mé Amalekinɔ borii bɔ anduna guu ń píngi. ¹⁵ Musa gbàgbákii bò, ben à tɔ kpàne Diin ma tuuta ũ ¹⁶ à bè: Ma ɔ sè Dii kpata kpa. Dii ègɔ zì ká kɔn Amalekinɔ guro píngi.

18

Yetoro gana Musa gwa

¹ Musa anzure Yetoro, Midia sa'ori, yá kè Ludaa kè Musane kɔn a gbè Isarailinɔo mà, lán Dii ń bóe Igititi nà. ² Àe kè sɔ Musa gíake à a naɔ Zipora zì be ³ kɔn a négɔgbɛ mèn plaaano. À doo tɔn Gesɔmu, zaake Musa bè gbɛ zìton a ũ danɔ bùsun. ⁴ À doo tɔn Elieza, zaake Musa bè a de Luda a faaba kè à a bɔ Fili'auna fèdaa lézi. ⁵ Ben Yetoro fɛɛ èe mɔɔ Musa kiia kɔn à nénɔ kɔn à naɔo guu kè à bùra kàen Luda kpíi sae gbáan. ⁶ À lékpásá kè Musane à bè: Méé mɔɔ n kiia kɔn n naɔo kɔn n né mèn plaaano. ⁷ Musa bɔ à gaa à dà a anzurele à kùe à lé pè à gasua. Aɔ kɔ aafia gbèka, ben aɔ gè kpén. ⁸ Musa yá kè Dii kè Fili'aunane kɔn Igititinɔ Isarailinɔ yānzi tɔkène píngi kɔn nawēa kè aɔɔ è zé guuno píngi kɔn lán Dii ń bó nà. ⁹ Yetoro pɔɔ kè nna yá maa kè Dii kè Isarailinɔnea píngi kɔn lán à ń bó Igititino ɔzi nà. ¹⁰ Ben à bè: Wà Dii sáabu kpá lán à a bɔ Fili'auna kɔn Igititino ɔzi nà. ¹¹ Má dɔ sa kè Dii bíta de tāanɔla ń píngi. Kè Igititino kya kàagu, à yá mɔ́nne. ¹² Ben Yetoro sa'opo kè wè ká tén à té kú ò Ludaa kɔn sa'opo pāndenɔ dɔ. Ben Aruna kɔn Isaraili gbènsinɔ ń píngi mò wà pɔ blèò Luda ae.

Yagōgōrinɔ diena

¹³ Kè guu dɔ Musa vɛɛ èè yā gōgōrɔnne, aɔ káezi zaa kɔngɔ ai uusie. ¹⁴ Kè Musa anzure yā kè èè keɛnne è píngi, ben à là à bè: Bón née kee kɔn gbɛ kènɔ lee? Býánzi née yakpae keɛnne ndo, baade píngi káenzi zaa kɔngɔ ai uusie? ¹⁵ Musa wèlà à bè: Gbɛnɔ è mɔ ma kiia aɔ Luda pɔyeziyá mame. ¹⁶ Tó aɔ yakete vī, aɔè mɔ ma kiia mà yā pì gōgōrɔnne mà Luda doka kè à dienɔ oñne.

¹⁷ Musa anzure bène: Yā kè née kee maaro. ¹⁸ Né kɔpasa, gbɛ kè aɔ kúnɔnɔ é kɔpasa dɔ, zaake zī pì denla, né fɔ ñ ke ndoro. ¹⁹ Ñ ma yā ma sa, mé lé damma, Luda égɔ kúnɔ. Négɔ deñne yāgōgōri ù, négɔ gaa kɔn ñ yānɔ Luda kiia, ²⁰ négɔ doka kè Ludaa dienɔ daañne, négɔ zé kè de aɔ sé ɔɔɔañne kɔn yā kè aɔé keɛnɔ. ²¹ Ñ gbɛ làakaride náanedeè kè aɔ Luda vīa vī ben aɔè ɔɔnkpɛegbaa síroonɔ plɛplɛ ñ té, ñ ñ dié gɔɔn wàa sɔsɔroonɔ dɔn'aedeɛnɔ ù kɔn gɔɔn basɔsɔroo kɔn gɔɔn baplaa akurio kɔn gɔɔn kurikurio, ²² le aɔgɔ yā gōgɔ gbɛ pìnɔne gurɔ píngi. Aɔè mɔ n kiia kɔn yā zì'ũunɔ píngi, mɔde aɔè yā néngonɔ gōgɔ ñ zīnda. Beee bé éé n asoo lagonne. ²³ Tó Dii wenne, tó ñ kè le, né fuaro, gbɛ pìnɔ é tá be làakario kɔaena.

²⁴ Musa a anzure yā mà à kè lán à òare nà píngi. ²⁵ À gbɛ làakarideɛnɔ plɛplɛ Isaraili boriinɔ té píngi à ñ dié gɔɔn wàa sɔsɔroonɔ dɔn'aedeɛnɔ ù kɔn gɔɔn basɔsɔroo kɔn gɔɔn baplaa akurio kɔn gɔɔn kurikurio. ²⁶ Ben aɔègɔ yā gōgōrɔnne gurɔ píngi. Yā zì'ũun aɔè mɔo Musa kiia, ben aɔè yā néngonɔ gōgɔ ñ zīnda. ²⁷ Musa gāa à zè a anzurenɛ, ben à tà a bùsun.

19

Sinai kpìi sae

¹ Isarailinɔ bɔna Iyipiti mɔ aagɔdee guu ² aɔ fɛɛ Refidimu. Kè aɔ kà Sinai gbáan, ben aɔ bùra kàe gwe Sinai kpìi sae. ³ Musa didi à gāa Luda kiia kpìi pì musu, ben Dii lé zùzi à bè: Ñ yā kèkii o Yakubu bori Isarailinɔne: ⁴ Á è lán má kè Iyipitinɔne nà, lán ma a se ma suao ma kiia, lán kúu è a né sé a dèbea nà. ⁵ Tó a ma yā mà á ma bà kuunaao yā kúna tia sa, égɔ de ma gbɛ yenzideɛnɔ ù bori píngi té. Baa kè anduna de ma pɔ ù píngi, ⁶ égɔ demɛ kɔnanɔ kɔn sa'orinɔ ù, ma gbɛ kè aɔ kú adonano ù. Yā kè né o Isarailinɔnne gwe.

⁷ Musa pita à gbɛnsinɔ sisi, ben à yā kè Dii òne tɔkèñne píngi. ⁸ Gbɛnɔ wèlà ñ píngi wà bè: Yā kè Dii òwe píngi wé ke. Ben Musa gāa à yā kè wà ò tɔkè Diine. ⁹ Dii bène: Mé mɔ n kiia tésukɛ gègete guu, le gurɔ kè mée yā oonne, aɔè ma aɔègɔ n náane vī gurɔ píngi. Ben Musa yā kè gbɛnɔ ò tɔkè Diine. ¹⁰ Ben Dii bène: Ñ gá ñ kiia ñ oñne aɔ gbási bɔ ñ zīndan gbāa kɔn ziaao, aɔ ñ pókásāanɔ pípi. ¹¹ Aɔgɔ kú soru guu ziando, zaake à gurɔ aagɔdee zī mé pita mà ze Sinai kpìi musu baade píngi wāa. ¹² Ñ tɔɔte lé sèeda dañne kpìi pì gɛezi ai à ligazi píngi. Ñ oñne aɔ làakari ke. Aɔton didi kpìi piaro. Aɔ gbɛke tɔn ɔ kea sero. Gbɛ kè ɔ kèa, wà adee de. ¹³ Wàton ɔ ke adeearo. Wà à pápa gbèò ke wà à pápa kào wà de. Pókádeen yoo, gbɛnteen yoo, à gāme. Tó aɔ mà wà kuru pè wà à bà gā, aɔ sɔ kpìi pizi.

¹⁴ Musa pita kpìi pia à mò à gbɛnɔ lè à oñne aɔ gbási bɔ ñ zīndan aɔ ñ pókásāanɔ pípi. ¹⁵ À èara à bèñne: Aɔgɔ kú soru guu gurɔ aagɔdee zī yānzi. Aton dae kɔn nɔgbɛoro. ¹⁶ Kè guu dɔ à gurɔ aagɔdee pia, ben laa e pataa èè pii, ben lou sisi kpìi musu. Kè aɔ kuru'ɔ gbāaa mà, ben vīa gbɛ kè aɔ kú bùrannɔ kù ñ píngi aɔɔe lugalugaa. ¹⁷ Musa bɔnyo bùran à gānyo Luda kiia, ben aɔ zè gīzi

kpii pi sae. ¹⁸ Tésukpe dà Sinai kpiiila kè Dii pita gwe kòn téo yānzi. Tésukpe pi fɛɛ lán mòda tésukpe bà, ben kpii pi e nigānigāa maamaa. ¹⁹ Kuru'ò gbāaa e kaara. Kè Musa yā ò, ben Luda wèala lapatana guu.

²⁰ Dii pita à zè Sinai kpii m̀s̀ont̃̀a à Musa sìsi, ben à didi à g̀a gwe. ²¹ Dii bène: Ñ pita ñ kpākē gbēn̄zi, āton vī gulela ās m̀ wà ma gwaro, le ās paridee tón gagarò yānzi. ²² Baa sa'ori kè ās s̄maziin̄, ās gbāsī b̄ ñ zīndan le m̀ton fēñziro yānzi. ²³ Musa bè Diine: Ās̄ didiro, zaake n kpākēwazi n bè wà t̄t̄e lé sēda da kpii pi gēzi à ḡs n p̄ ūme. ²⁴ Ben Dii bène: Ñ pita ñ Aruna sé ñ suo, m̄de sa'orin̄ k̄n gbē kpaaan̄ t̄n vī guu baa ās m̀ ma kiario le m̀ton fēñziro yānzi. ²⁵ Ben Musa pita gbē pin̄ kiia à yā pi òrine.

20

Dokayà m̀n kurin̄

¹ Luda yā k̀kii ò píngi à bè: ² Mámbe Dii a Luda ū. Ma a b̄e z̀b̄leen Igipiti.

³ Àtonḡs̄ dii ke vī ma gberaro.

⁴⁻⁵ Àton p̄ke taka ke à kúe à d̄nzi k̄n̄ero, p̄ kè kú musu ke t̄t̄e ke í guun yoo, zaake mam̄ma Dii a Luda má n̄s̄eḡaano vī. M̄e gbē kè yemaziroon̄ yā zaa wī ñ boriin̄ musu ai à gá pé ñ swākpēn̄a k̄n ñ nasion̄. ⁶ Gbē kè ās̄ yemazi ās̄ ma dokayān̄ k̄n̄an̄ s̄s̄, m̄ēḡs̄ gbēk̄e vīnyome ai ñ boriia.

⁷ Àton mam̄ma Dii a Luda t̄s̄ sí p̄p̄āro, zaake gbē kè ma t̄s̄ sí p̄p̄āa mé tó à b̄ p̄aro.

⁸ Àgae d̄n kámmabogur̄ zī né ma p̄me. ⁹ Àgae a bura zī k̄n a zī píngio ke gur̄ sw̄ēdo, ¹⁰ à sw̄ēpladee ḡs̄ deare kámmabogur̄ ū, zaake mam̄ma Dii a Luda ma p̄me. Àton zīi ke ke gur̄ pi zīro, apin̄ ke a n̄ḡs̄gbē ke a n̄n̄gbē ke a zīkeri ḡs̄gbē ke n̄gbē ke a p̄k̄adee ke nib̄ kè kú a b̄e. ¹¹ Zaake gur̄ sw̄ēdon ma musu k̄n t̄t̄e kè k̄n ís̄iaa k̄n p̄ kè kú ñ guun̄ píngi, ben ma kámma b̄ à gur̄ sw̄ēpladee zī. B̄ee yānzi ma aubarika dà kámmabogur̄ pin̄zi, má dīe ma p̄ ū. ¹² Àgae bèe lí a de k̄n a daone, le à ḡi ke b̄usu kè mam̄ma Dii a Luda m̄ē kpaaawaan.

¹³ Àton gbē d̄ero.

¹⁴ Àton zina k̄ero.

¹⁵ Àton kp̄ai oro.

¹⁶ Àton yā di a gbēdaaaaro.

¹⁷ Àton a gbēdaaa ua ni d̄ero. Àton à n̄o ni d̄ero ke à zīkeri ḡs̄gbē ke n̄gbē ke à z̄u ke à zaaki ke p̄ kè à vīin̄ píngi.

¹⁸ Baade píngi lapatana mà k̄n kuru'ò, ās̄ loupina è k̄n tésukpeo d̄o kpii musu, ben vī ñ k̄u ās̄e lugalugaa ās̄ z̄e k̄aaa. ¹⁹ Ās̄ bè Musane: Ñ yā owe n zīnda, wé ma. Ñton tó Luda yā owero, le w̄aton gagarò yānzi. ²⁰ Musa bèñe: Àton tó vīa a k̄uro, zaake kè à a ȳs̄ à gwa yānz̄in̄ à m̄zi, le àḡs̄ à vīa vī bens̄ òton durun k̄ero yānzi. ²¹ Ās̄ z̄e k̄aaa, ben Musa s̄s̄ tésukpe gēgete pizi, guu kè Ludaa k̄n pin̄.

Dii gbagbaki ya

²² Ben Dii bè Musane: Ñ yā k̀kii o Isarailin̄ne: Á mà a zīndanda lán ma yā òare zaa musu nà. ²³ Àton t̄aa ke ke à namaro. Àton kondogi ke vura pi t̄aan̄ ūro. ²⁴ Á ma gbagbakii bo k̄n ēeò à saa oa k̄n s̄aan̄ k̄n z̄un̄, sa'op̄o kè w̄e

ká tén à té kù kòn kennak̄so sa'op̄o. Guu kè má dìeare àḡo ma sísin, mé mó a kiia mà aubarika daagu. ²⁵ Tó ée ma gbágbákii pì boo kòn gbèò, àton bo kòn gbè anaoro, zaake tó a gā p̄èa, á tò à gbāsī lèn gwe. ²⁶ Àton ma gbágbákii bo à à didikii kero, le a búuk̄e tón òbaaro yánzi.

23

Yakena a zéa

¹ Àton wàpe baaru kpáro. Àton ze kòn gbē zaaao ege sèedadee ūro. ² Àton té pariizi yāzaakena guuro. Àton ze kòn pariio yákpae guu à b̄o yāzede kpeero. ³ Tó takaaside yā nnaro, àton zeoro. ⁴ Tó n ibe zù ke à zaaki sāsā bens̄o n kpakúo, ñ kù ñ gáone be. ⁵ Tó n n zanguri zaaki é èe fuu asooa, ñ à ñan ká, ñton à tónlo.

⁶ Tó takaaside yā nna, àton b̄o à kpeero. ⁷ À zà kù kòn m̄onafikio. Àton taari-saidee ke gbē maaa dero, zaake mé tó taaridee b̄o páro. ⁸ Àton òdonkpeegbaa síro, zaake òdonkpeegbaa è tó wéedeeno v̄ia kùme, bens̄o è gbē maaano yā lie kpeegānda. ⁹ Àton wéé tā b̄am̄aro. Á b̄am̄ok̄e d̄s, zaake b̄am̄on̄on a ū yā zaa Igipiti. ¹⁰ Àgae p̄ó t̄s a buraaano à kek̄e ai w̄è sw̄eedo, ¹¹ à w̄è sw̄eeplaadeen à tó t̄ote kámma bo à ñam pá, le a takaasideeno e wà à zà kè b̄èe gween̄o k̄o we, n̄b̄ōs̄eten̄o e wà à kpaa só. À ke le d̄o k̄on a geepi búo k̄on a kùkpeo. ¹² Àgae ḡz̄i k̄e ai gur̄o sw̄eedo, à sw̄eeplaadeen àgae kámma bo, le a z̄un̄o k̄on a zaakin̄o e wà kámma bo, bens̄o a z̄on̄o k̄on b̄am̄on̄o é e wà ñam pá. ¹³ Àḡȳ yā kè má òareno kùna píngi. Àton t̄aano t̄ó síro. W̄aton ñ t̄ó ma a lén sero.

Zībaa m̄en aaḡon̄o (B̄n 34:18-26)

¹⁴ W̄è k̄on w̄èò àgae mó zībaa kem̄e ḡèn aaḡo. ¹⁵ Àgae Bur̄edi Sés̄e'ēz̄ēsai zībaa ke lán má dìeare nà, àgae buredi sés̄e'ēz̄ēsai só ai gur̄o sw̄eeplaa m̄o kè wè be Abibu guu a gur̄o, zaake m̄o pì guun a b̄o Igipiti. Gb̄eke tón mó ma kiia òkoriro. ¹⁶ Àgae P̄ókek̄ena zībaa ke gur̄o kè a na p̄ókek̄enaa, à a bura p̄ó káakun̄o kpáma. Àgae P̄ódufublena zībaa ke w̄è yāanaa, gur̄o kè a a bura p̄óno kák̄o píngi. ¹⁷ W̄è k̄on w̄èò ḡèn aaḡo a ḡȳgb̄e píngi mó kak̄ana ke mam̄oma Dii a Luda aez̄i. ¹⁸ Àton p̄ósesena kpáma led̄o k̄on sa'op̄o aruoro. Àton zībaa sa'op̄o n̄s̄i dīe guu òaro. ¹⁹ Àgae gá mam̄oma Dii a Luda ua k̄on a bura p̄ó káakun̄o. Àton bl̄ene n̄b̄o kuku k̄on à da ȳ'ioro.

Luda Malaika é d̄o a gb̄en̄one ae

²⁰ Mé Malaika gbare à òare ae à a dákpa zén à káao guu kè má k̄eken. ²¹ À làakari d̄o à yā à à yā ma. Àton b̄o à kpeero, zaake eé s̄u keao a taari yā musuro kè ma t̄ó kúa yánzi. ²² Tó a à yā mà bens̄o a yā kè má òaree kè píngi, mé ḡs̄ de a ibeeno ibeé ūme, a w̄ederin̄o w̄ederi ū. ²³ Ma Malaika pì é òare ae à gá zeare b̄usu kè Am̄orin̄o kún k̄on Itin̄o k̄on Perizin̄o k̄on Kanaano k̄on Ivin̄o k̄on Yebusin̄o, mé ñ kaate. ²⁴ Àton kúe ñ t̄aano e à z̄ò bleñero, àton ñ kena kero. À ñ gboro à ñ gb̄en̄o wíwi. ²⁵ À d̄o Dii a Ludazi, eé aubarika daare a p̄bleen k̄on a íminao, eé gyāano k̄awa. ²⁶ N̄ogb̄en̄o é n̄ b̄o e b̄usunlo bens̄o p̄āaa é ḡs̄ kuuro. Mé a w̄endi bà òare k̄on m̄òkyakoo. ²⁷ Mé v̄ia dada gb̄e kè āo kú a aen̄zi mé tó bídi ḡe borii kè a ka ñ k̄ian̄on, mé tó a ibeeno kpe k̄p̄aare. ²⁸ Mé z̄m̄ant̄en̄o gbare a ae āo ká Ivin̄on k̄on Kanaano k̄on Itin̄o āo p̄éñmaare.

²⁹ Èe ke mé périmaare wè doo guu gɔɔnlo, le bùsu pì tón gɔ lákpe ũ nòbòsètenu daalaro yānzi. ³⁰ Mэгɔ périmaare busebuseme ai à gá pari kú à ká à bùsu pì sí. ³¹ Mé a bùsu lé keare zaa Isia Tēa léa ai Filisitininɔ Isia léa, zaa gbáa lén ai Yuflati léa. Mé bùsu pì deenɔ naare a ɔzĩ à périma. ³² A bà tóngɔ kú n̄ yān ke n̄ tãanɔ yānlo. ³³ Aton tó aɔgɔ kú a bùsunlo, le aɔton tó à durun kemero, zaake tó a n̄ tãanɔ gbàgbā, a takutee kpàkpa a zĩndaneme.

24

Luda bà kuuna kɔn Isarailinɔ sèda

¹ Dii bè Musane: Mmɔn kɔn Arunao kɔn Nadabuo kɔn Abiuo kɔn Isaraili gbēnsi gɔɔn baaagɔ akurinɔ, à didi kpíiia à mɔ ma kiia, à dɔnzi keme zaa káaa. ² Mbe né sɔmazi ndo, gbē kpaaanɔ tón mɔ k̄iɔro bensɔ parii tón didiɔnyo kpíi kè musuro.

³ Musa gāa à yā kè Dii ò t̄skèñne píngi kɔn dokayānɔ píngi. Aɔ wè ledole n̄ píngi wà bè: Yā kè Dii ò píngi wé ke. ⁴ Ben Musa yā kè Dii ò pìnɔ kè takada guu píngi.

A fēe kɔngɔ ide'ide à gbàgbákii bò kpíiɛezi, ben à gbè pèepeɛ mèn kuri awɛɛplaa Isaraili bori kuri awɛɛplaaanɔ pɔ ũ. ⁵ À Isaraili gɔkpārenɔ zì kɔn zùswarane bɔronɔ, ben aɔ sa'opɔ kè wè ká tén à té kú òo Diia kɔn sáabukpana sa'opɔnɔ. ⁶ Ben Musa zù pìnɔ aru s̄i à kpàate leo plaa. À à leo doo diɛ kɔn taao à à leo doo àe gbàgbákíia. ⁷ Ben à Dii bà kuunaɔnyo takada sè à à kyó kèñne. Ben aɔ bè: Yā kè Dii ò píngi, wé ke wé m̄i siɛne. ⁸ Ben à aru p̄i sè à fām̄ma à bè: Dii bà kuunaao arun gwe lán á mà nà píngi.

⁹ Musa kɔn Arunao kɔn Nadabuo kɔn Abiuo kɔn Isaraili gbēnsi gɔɔn baaagɔ akurinɔ didi kpíiia. ¹⁰ Aɔ Isarailinɔ Luda è. Safia gbè gusararaa kaena à gbá gĩzĩ, à í de búgu wásawasa lán ludambe búgu bà. ¹¹ Ludaa e p̄oke ke Isaraili gbāadee p̄inɔero. Aɔ wéɛ siàle, ben aɔ p̄o blè aɔ í m̄i.

Musa kuuna Sinai kpíi musu

¹² Dii bè Musane: N̄ didi kpíiia n̄ mɔ ma kiia ñgɔ kú gwe. Mé gbè walaa kè ma a dokayānɔ kèanɔ kpám̄ma, le n̄ e n̄ dañne. ¹³ Ben à fēe kɔn a kpāasi Yɔsuao, aɔɔe gaa didi Luda kpíiia. ¹⁴ Ben Musa bè gbēnsinɔne: Agɔ wa dāa kè, wé ɛara wà su a kiia. Aruna kɔn Uruo égɔ kúao. Tó gbēke yāke v̄i, à gáo n̄ kiia. ¹⁵ Ben Musa didi kpíiia p̄ia. Tésukpe dà à m̄isɔnt̄ɛla, ¹⁶ ben Dii gakui pita Sinai kpíiia p̄ia. Tésukpe p̄i daàla le ai gurɔ swɛɛdo, à gurɔ swɛɛplaadeen Dii lé zù Musazi zaa tésukpe p̄i guu. ¹⁷ Isarailinɔ Dii gakui è lán té kè è n̄ blee bà kpíiia p̄i m̄isɔnt̄ɛa. ¹⁸ Ben Musa gè t̄ɛluguu p̄i guu à ɛara à didi kpíiia p̄ia. Á kú gwe ai gurɔ baplaa faant̄e kɔn gwāāv̄i.

31

Luda bisakutaa

¹ Dii yā ò Musane à bè: ² N̄ ma! Ma Uri né Bezaleli, Uru dio, Yuda borii sè. ³ Má tò ma Ninii kúaa, ben à ɔndɔ kɔn gonio kɔn d̄ɔnao è ɔzĩ píngi guu. ⁴ Á zā ble p̄ɔnɔa d̄ɔ kɔn vurao kɔn kondogio kɔn m̄ogot̄ɛo. ⁵ À gbè bèɛde ana d̄ɔ kɔn à dana p̄o guuo kɔn lí'anao kɔn ɔzĩ s̄anda píngio. ⁶ Beeɛ gbera ma Aisamaki né ɔɔliabu, Dani borii die à d̄ɔnleri ũ. Ma ɔz̄ikerinɔ gbà ɔnd̄ɔ n̄ píngi, le aɔ e wà p̄o kè má dienneɛno ke píngi: ⁷ Dak̄ɔreki kuta kɔn doka àkp̄atio kɔn à nékp̄aɛo kɔn

kpé pì pò ketenɔ píngi, ⁸teebu kɔn a pò ketenɔ, vura atɛɛ dabu kɔn a pò ketenɔ píngi, tuaetitikpatakii, ⁹sa'opɔ kè wè ká tén à té kú oki kɔn a pò ketenɔ píngi, dàga kɔn a dibɔɔ, ¹⁰pókásáa kè wà tǎnɔ, sa'ori Aruna pókásáa kè eé sòmaziinɔ kɔn à nénɔ sa'opɔkásáanɔ píngi, ¹¹pò kyakenɔsi kɔn bisakuta tuaetiti gú nnao. A5 pò pìno ke, lán má dienne ná píngi.

Kámmabogurɔ yá

¹²Dii yá ò Musane à bè: ¹³Ŋ o Isarailinɔne a5 kámmabogurɔ kè má die yá da, zaake à de sèeda ũ mapi kɔn apinɔ dagura ai a boriia, le à e à d5 mamɔma Dii ma a se ma gbɛnɔ ũ. ¹⁴Ágae kámmabogurɔ pi yá da, zaake gurɔ pi kuare adoname. Gbɛ kè gurɔ pi tɛ kè, adee game. Gbɛ kè zii kè gurɔ pía, wà adee bɔ a gbɛnɔ té wà de. ¹⁵Ágae zii ke gurɔ swɛɛdo, à gurɔ swɛɛplaadeen é kámma bo, zaake mamɔma Dii ma pómɛ. Gbɛ kè zii kè kámmabogurɔa game. ¹⁶Isarailinɔ gaegɔ kámmabogurɔ pi yá kúna a5 die gurɔ isi ũ ai n boriia ma bà kuunaŋyo yá ũ. ¹⁷Eégɔ de sèeda ũ mapi kɔn Isarailinɔ dagura gurɔ píngi, zaake mamɔma Dii ma musu kɔn andunao kè gurɔ swɛɛdome, ben má yáa ma kámma bò à gurɔ swɛɛplaadee zí. ¹⁸Kè Dii yá ò Musane Sinai kpíii musu à yáa, ben à dokayá kè gbè walaanɔ mèn plaa kɔn a zínda onɛo à kpàa.

32

Vura zùswarene bɔrɔ

¹Kè gbɛnɔ è kè Musa e pita kpíii musu kpaaro, a5 kákɔa Arunazi a5 bène: Ŋ fɛɛ ò tǎa kenɔ kewe le a5 dɔwe aɛ, zaake Musa kè wa bɔɛ Igitipi pi, wá d5 yá kè à à lero. ²Ben Aruna bèñne: Á a nɔgbɛnɔ vura swáinɔ bɔɛ kɔn a négɔgbɛnɔ pónɔ kɔn a nénɔgbɛnɔ pónɔ à m5ome. ³Ben n píngi a vura swáinɔ bɔbɔ a5ɔ kpà Arunaa. ⁴À si à kása lán zùswarene bɔrɔ bà, ben à lɔlɔ. Ben wà bè: Isarailinɔ, a tǎan yè! Ámbe à a bɔɛ Igitipi. ⁵Kè Aruna è le, à sa'okii bò zù pi aɛ, ben à kpàakpa kè à bè: Dii zibaa kuu zia. ⁶Kè guu dɔ, gbɛnɔ fɛɛ wà sa'opɔ kè wè ká tén à té kú òa kɔn kennakɔ sa'opɔɔ. Gbɛnɔ vɛɛ wèe pò blee wèe í mii, ben a5 fɛɛ wèe pápáa keɛ.

⁷Ben Dii bè Musane: Ŋ pita n gá! N gbɛ kè n bɔñyo Igitipinɔ yàka. ⁸A5 kè zé kè má bɔbáñnea kpakpaa, a5 vura kása tǎa ũ lán zùswarene bɔrɔ bà, a5 kùene a5 saa òa wà bè, Isarailinɔ tǎa kè à n bɔɛ Igitipin gwe. ⁹Ben Dii liara à bè Musane: Má è gbɛ pìnɔ swá gbáame. ¹⁰Ŋ gumala le, mà a pɛtɛ fɛɛnzi mà n kaate, mɔde mé n boriinɔ ke bíta. ¹¹Ben Musa agbaa kpà Dii a Ludane à bè: Dii, bóyánzin n pɛtɛ é fɛɛ n gbɛnɔazi kè n n bɔɛ Igitipi kɔn n gbáa bítao kɔn n gásá gbáaao? ¹²Igitipinɔ é be a5 kaatena yánzin n n bɔɛzi, le n è n n dɛɛ kpíiinɔ musu n n yáa anduna guu. Ŋ n pɔfɛ kpáɛ n yá kè n yezi n pita n gbɛnɔa pi bɔ n nɔsen. ¹³Ŋ dɔ n zɔblerinɔ Ibrai kɔn Isaakuo kɔn Isarailio yán, zaake n sìnne kɔn n kuunao n bè, né n borií kaara lán sɔsɔnenɔ bà, né búsu kè n à yá òñne kpá n boriinɔa wágɔ ví gurɔ píngi. ¹⁴Ben Dii yá kè à bè é pita a gbɛnɔa pi bɔ a nɔsen.

¹⁵Musa èara à pita kpíiia, à doka gbè walaa mèn plaa pìnɔ kúna a ɔzi. Yá kèna gbè pìnɔa kpa plaplaa píngi. ¹⁶Luda bé à gbè walaa pìnɔ à, àmbe à yá kèñma. ¹⁷Yɔsua gbɛnɔ wíii mà, ben à bè Musane: Ŋ zii wii ma dɔ búran. ¹⁸Musa bè: Ziblena wíii bé à dɔ gwero, wènda sɔdɔnan gwe sɔro, gbɛnɔ lèsinan méɛ maa. ¹⁹Kè à kà kii kɔn búrao, à è wèe ɔ wáa zùswaree pi aɛ, ben à pɔ fɛ. Á gbè walaa kè à kúna pìnɔ pàɛ kpíigɛɛzi gwe, a5 wíwi. ²⁰Ben à zùsware kè wà pi pi

sè à dà tén. À à tí bò, ben à kà ín à kpà Isarailinɔa, aɔ mì. ²¹ Ben Musa Aruna là à bè: Bón gbē pìnɔɔ kènne, gbasa n̄ tò aɔ durun bíta kè taka kè? ²² Ben à wèàla à bè: N̄ton pɔ f̄ero, mare. N̄ gbē pìnɔ d̄s, kè aɔ zaa. ²³ Aɔmbe aɔ bèm̄e mà t̄aa ke kè à d̄n̄ne aɔ. Aɔ bè Musa kè wa b̄ɔe Igipiti pì, wà d̄s yā kè à l̄ero. ²⁴ Ben mà bèr̄ne gbē kè aɔ vura v̄iino b̄ɔe wà m̄so. Kè aɔ mò, ben má kà tén, ben à b̄ò zùswarene b̄òrɔ pì ù.

²⁵ Musa è Aruna tò gbēn̄ɔ è n̄ p̄yezi kee, ben aɔ ḡs̄ fabona p̄ó ù n̄ ib̄eɛn̄ɔne. ²⁶ Ben à zè bùra gēkiia à bè: Gbē kè aɔ Dii kpaan̄o m̄o ma kuu. Ben Levi boriin̄o kāk̄sa à kuu. ²⁷ À bèr̄ne: Dii Isarailin̄o Luda bè, a baade a f̄eɛdaa logo à d̄ɔd̄ò bùrazi gul̄e k̄n̄ gul̄eɔ, a baade a gbēn̄o k̄n̄ a gbēnn̄an̄o k̄n̄ a gbēdaaan̄o d̄ede. ²⁸ Levi boriin̄o kè lán Musa dàr̄ne nà. Gbē kè wà n̄ d̄ede z̄i p̄ian̄o kà ḡɔn̄ b̄òrɔ aaḡs̄ taka. ²⁹ Ben Musa bè Levi borii p̄in̄ɔne: Lán a b̄o a n̄n̄o k̄n̄ a gbēn̄o kp̄ee nà, a a z̄inda kpà Diia gb̄aa, Dii aubarika dàagu gb̄aan̄ gwe.

Musa agbaakpana Diine Isarailinɔne

³⁰ Kè guu d̄s Musa bè gbēn̄ɔne: A durun bíta kè, baa k̄n̄ beeeo mé ɛara mà didi kp̄iia mà gá Dii kiia d̄o, wèḡs̄ d̄ɔro ke mé e mà agbaa kp̄áneare a durun yā musu. ³¹ Ben à ɛara à ḡaa Dii kiia à bè: N̄ yā nna! Gbē pìnɔ durun bíta kè, aɔ t̄aa ke kè n̄ z̄indane k̄n̄ vuraɔ. ³² N̄ s̄uu ke! N̄ n̄ durun k̄ɛ̄n̄e. Tó lenlo, n̄ ma t̄o gogo takada kè n̄ k̄e guu. ³³ Dii bène: Gbē kè durun k̄em̄e t̄ón mé gogo ma takada guu. ³⁴ N̄ gá k̄n̄ gbēn̄o guu kè má òn̄neen sa. Ma Malaika é d̄onne aɔ. Baa k̄n̄ beeeo tó ma w̄eɛt̄am̄mana gur̄ɔ kà, mé w̄eɛ t̄am̄ma n̄ durun yānzi. ³⁵ Ben Dii gagyāa kà gbēn̄ɔn̄ zùswaree kè aɔ tò Aruna pì pi yānzi.

33

¹ Dii bè Musane: N̄ f̄ee n̄ gu kè, mpi k̄n̄ gbē kè n̄ b̄ònyo Igipitin̄o, n̄ gányo bùsu kè má là dà Ibrañe k̄n̄ Isaakuo k̄n̄ Yakubuo mà bè mé kpá n̄ boriin̄an. ² Mé Malaika gbare à d̄ɔare aɔ mé péare Kanaan̄o k̄n̄ Am̄rin̄o k̄n̄ Itin̄o k̄n̄ Perizin̄o k̄n̄ Ivin̄o k̄n̄ Yebusin̄o. ³ À gá bùsu kè zwi k̄n̄ z̄ó'io din pì guu. M̄ode mé ḡaaoro, le màton a kaate zénlo yānzi, zaake swāgb̄aaadeen̄o a ù. ⁴ Kè gbēn̄o yā p̄ási pì mà, aɔ s̄ò d̄ò, ben gb̄ekee e a z̄ableb̄on̄o da d̄oro. ⁵ Zaake Dii ḡiake à yā ò Musane à o Isarailin̄o à be: Swāgb̄aaadeen̄o n̄ ù, baa tó ma t̄aa ònyo k̄ese do, mé n̄ kaate. Aɔ baade n̄ z̄ableb̄on̄o b̄òb̄ò, méḡs̄ d̄s dian mé k̄eñyo nà. ⁶ Ben Isarailin̄o n̄ z̄ableb̄on̄o b̄òb̄ò, aɔɔe da d̄oro zaa Orebu kp̄ii kiia.

⁷ Musa è bisakuta sé à gá à d̄ò bùra kp̄ee boruna k̄n̄ bùra p̄io f̄ete. À t̄o kpà kutaa p̄ine dak̄ɔreki kutaa. Gbē kè ye Dii yāzi adee è b̄ò à gá dak̄ɔreki kutaa pì kiia bùra kp̄ee gwe. ⁸ Tó Musa b̄ò èe gaa kp̄é pì kiia, baade è b̄ò à ze a kp̄eɛlea àḡs̄ à gwaa ai à gá à ḡen. ⁹ Tó Musa ḡè kp̄é pìn, t̄eluguu è pita àḡs̄ d̄o kp̄eɛlea, ben Dii è yā oo. ¹⁰ Tó gbēn̄o è t̄eluguu pì d̄o kp̄eɛlea pia, baade è d̄onzi ke a kp̄eɛle. ¹¹ Dii è yā o k̄n̄ Musano t̄ēt̄ēnt̄ē, lán gbē è yā o k̄n̄ a gbēn̄nao nà. Musa è ɛara à su bùran, m̄ode Nuni né Ȳosua à kp̄aasi è b̄ò kp̄é pìnlo.

Dii b̄ò à m̄ona Musazi

¹² Musa bè Diine: N̄ bèm̄e mà gá k̄n̄ gbē pìnɔ, m̄ode n̄ee gbē kè n̄ee daamee om̄ero. Àe kè s̄s̄ n̄ bè, n̄ ma d̄s̄ n̄ gbēn̄na ù bens̄o ma n̄ p̄on̄naa è. ¹³ Zaake ma n̄ p̄on̄naa è, n̄ tó mà n̄ laasuun̄o d̄s̄ sa, le mà e màḡs̄ n̄ d̄s̄ màḡs̄ nnanyo yāpura. Nḡs̄ d̄s̄ kè borii k̄ek̄ii né n̄ gbēn̄ome. ¹⁴ Ben Dii wèàla à bè: Ma w̄eɛ èḡs̄ t̄eazi mà a gba k̄ammabona. ¹⁵ Musa bè: Tó né w̄eɛ t̄ewaziro, n̄ton wa f̄ee k̄ero. ¹⁶ Tó n̄ee

gáwao, dian weé e wà dō kè mapi kōn n gbē pìno wá nnanyo? Weé wa dōkōzi kōn bori pāndeno anduna guu diame? ¹⁷ Dii bène: Yā kè n gbèkamaa pì mé ke, zaake n ma ponnaa è, má n dō ma gbēnna u.

¹⁸ Musa bè: Ñ n gakui doame. ¹⁹ Ben Dii wèla à bè: Mé tó ma maake píngi bo n ae, mé ma tó Dii sísi n ae, zaake gbē kè má yezi mà sùu keon mé keo, bensō gbē kè má yezi mà wènda dōnen mé dōne. ²⁰ Ben à bè: Né fō n ma uu gwaro, zaake gbēntee è fō à wée simale àgō kuuro. ²¹ Dii bè: Ñ guu gwa da ma sae kè. Ñ ze gbè musu gwe. ²² Tó ma gakui pì e gēe, mé n soto gbèkotoon mà a do kúnla ai mà gēe. ²³ Tó ma a do gōnla, né ma kpee kpa a sa, mode weé fō wà ma uu ero.

34

Gbè walaa dufun

¹ Dii bè Musane: Ñ gbè walaa ke mèn plaa lán káakupoño bà, mé yā kè kú à káakupo kè n wìnoa kēm̄ma. ² Ngō kú soru guu kongo. Ñ didi Sinai kpíia n ze ma ae à misōntēa. ³ Gbēke tón mōnyoro. Wāton gbēke e gukea kpíia pia sero. Baa sāa ke zù tón mō pō ble à gīzīro.

⁴ Musa gbè walaa à mèn plaa lán káakupoño bà. À fēe kongo ide'ide, ben à didi Sinai kpíia à gbè walaa mèn plaa pìno kúna a zī lán Dii òne nà. ⁵ Dii pita tésukpe guu à zè à sae, ben à a zīnda tó sísi. ⁶ Kè Dii e gēe à ae, à a tó sísi à bè: Dii, Dii Luda wèndadōnneri sùudeen ma u. Ma pōo è fē kpaaro, má gbēke kōn náaneo vī bíta. ⁷ Mēēgō gbēke vī kōn gbēno ai n bori lémm̄e, mé n yā zaaano kēnne kōn n taarino kōn n durunno. Mode mēē tó taaridee bo pāro. Mēē deno yā zaaa wī n nēno musu kōn n diono kōn n swākpeeno kōn n nasiono. ⁸ Musa dāe a puua à donzi kēne gōo ⁹ à bè: Dii, zaake ma n ponnaa è, n gáwao. Baa kè gbē pìno swā gbāa, n sùu kewao kōn wa yā zaaano kōn wa durunno, n wa sé n pōno u.

Luda bà kuuna kōn Isarailin

(Bōn 23:14-19)

¹⁰ Dii bè: Ma bà égō kúaoe. Mé yābonsae ke a píngi wāa kè gbēkee e a taka ke bori ke guu andunan zikiro. Borii kè aōo ligaaziino é ma yākena e, zaake mé yā naasidee keao. ¹¹ Àgō yā kè má òare gbāa kúna, mé péare Amōrinōa kōn Kanaano kōn Itino kōn Perizino kōn Ivino kōn Yebusino. ¹² À làakari ke! Àton lédole ke kōn būsū kè ée gaa gēn deenoro, le àton takutee kpákpa a zindanero yānzī. ¹³ À n sa'okiino gboro à n taa gbēno wíwi à Asera líno zōzō. ¹⁴ Àton kúe tāanero, zaake mamōma Dii ma tón Nōsegōaano, mēē nōsegōaano kpá. ¹⁵ À làakari ke! Àton lédole ke kōn būsū pì deenoro, zaake tó aōo papāa kee n tāano yā musu, aōo saa oom̄ma, aōe a sísi à n sa'onobo sónyome. ¹⁶ Àton noo sé a nēnoe n tēro, zaake tó aō nēnōgbēno e papāa kee n tāano yā musu, aōe tó a nēno papāa keño se. ¹⁷ Àton mō pi taa ūro.

¹⁸ Àgae Buredi Sésé'ezēsai zībaa ke. Àgae buredi sésé'ezēsai só guro swēeplaa mo kè wè sísi Abibu guu lán má dieare nà, zaake mo pì guun a boe Igipiti. ¹⁹ A dauduno né ma pōnoe n píngi kōn a pókāde nékya káakuno n píngi, zù ke pō keteno. ²⁰ Àgae zaaki nékya káaku bo kōn sāao. Tó ée boro, à à waa fī à de. Àgae a dauduno bo. Gbēke tón mō ma kiia okoriro. ²¹ Àgae zīi ke guro swēedo à kámma bo à guro swēepladee zī, baa búwiguro ke pókéguro.

²² Àgae Pókēna zībaa ke gurɔɔ kè a na bura pɔ káaku kekēnaa. Àgae Pɔdufublena zībaa ke wè yāanaa. ²³ Wè kɔn wèo gɔgbè píngi gae mó mamɔma Dii Isarailinɔ Luda aezī gèn aagɔ. ²⁴ Mé péare boriinɔa mé a bùsu lé kaaraare. Gbèke é a bùsu nii de gurɔɔ kè ée mɔɔ mamɔma Dii a Luda aezī wè kɔn wèo gèn aagɔro. ²⁵ Àton pɔsesena kpáma ledɔ kɔn sa'opɔ aruoro. Àton Banla sa'onɔɔɔ diɛ guu d̄baro. ²⁶ Àgae gá mamɔma Dii a Luda ua kɔn a bura pɔ káakunɔ. Àton blène n̄bɔ kuku kɔn à da yɔ'ioro.

²⁷ Ben Dii bè Musane: Ñ yā p̄inɔ kē takadan, zaake ma bà kuunanyo kɔn Isarailinɔ yānɔme. ²⁸ Musa kú kɔn Diio gwe ai gurɔɔ baplaa fāantē kɔn gwāvīo pɔblena sai ímina sai. Ben Dii a bà kuunanyo yā mèn kurinɔ kè gbè walaa p̄inɔa.

Musa uu tékena

²⁹ Kè Musa pita Sinai kp̄iia, à gbè walaa mèn plaa kè doka kēa p̄inɔ kūna a ɔzī. À d̄s kè a uu e té kee aɔ yā'ona kɔn Diio yānz̄iro. ³⁰ Kè Aruna kɔn Isarailinɔ à è n̄ píngi, à uu e té kee, vīa n̄ kú wà s̄zi. ³¹ Ben Musa n̄ sísi. Aruna kɔn gbēnsinɔ èara wà mò à k̄ia, ben à yā ónyo. ³² Beee gbera Isarailinɔ s̄zi n̄ píngi, ben à yā kè Dii diene Sinai kp̄iii musu óñne píngi. ³³ Kè à yā óñne à yāa, à sáta kú a uua. ³⁴ Tó à gè à yā o Diio, è sáta go le à kpé à bɔ. Tó à b̄, è yā kè Dii diene o Isarailinɔne, ³⁵ ben aɔè e kè à uu e té kee. Musa è era à sáta kú a uua le à kpé à gē à yā o Diio.

40

Bisakuta kyakena

¹ Dii bè Musane: ² Ñ kutaa dɔ kè de dakɔreki kutaa ũ mɔ káakun gurɔ káaku zī ³ n̄ àkpati kè doka gbè walaanɔ kú à guu dien n̄ lábure mò kpázi. ⁴ Ñ gē kɔn teebu mò n̄ à taanɔ káea zéazea. Ñ gē kɔn dabu mò n̄ à fitianɔ keke. ⁵ Ñ vura tuaetitikipatakii mò diɛ doka àkpati ae n̄ kuta kp̄eele lábure logo n̄ tataàle. ⁶ Ñ sa'opɔ kè wè ká tén à té kú okii diɛ dakɔreki kp̄eele, ⁷ n̄ dàga mò diɛ dakɔreki kutaa dagura kɔn sa'okiio n̄ í kán. ⁸ Ñ kara mò kpá n̄ ligazi, n̄ lábure kpá kara p̄i léa.

⁹ Ñ pɔ kyakenɔsi mò sé n̄ kú kpé p̄ia kɔn pɔ kè kú à guunɔ píngi n̄ diɛ ma pɔ ũ kɔn à z̄ikebɔnɔ, aɔé ḡs ma pɔ ũ. ¹⁰ Ñ n̄sí pi kú sa'okii p̄ia kɔn a z̄ikebɔnɔ píngi. Ñ sa'okii pi diɛ ma pɔ ũ, eéḡs de ma pɔ ũ deñla. ¹¹ Ñ n̄sí pi kú dàga p̄ia kɔn a dibɔ, aɔé ḡs ma pɔ ũ. ¹² Ñ mó kɔn Arunao kɔn a n̄nɔ dakɔreki kp̄eele n̄ n̄ zú o gwe. ¹³ Ñ sa'ori pókásaa m̄nɔ da Arunane, n̄ n̄sí kúa n̄ à diɛ ma pɔ ũ, eé ḡs ma gbāgbāri ũ. ¹⁴ Ñ mó kɔn à n̄nɔ dɔ n̄ utagyaba m̄nɔ dadañne, ¹⁵ n̄ n̄sí kúkur̄ma lán n̄ kú n̄ dea nà, aɔé ma gbāgbā. N̄síkur̄mana pi bé eé tó aɔḡs de ma gbāgbārinɔ ũ ai n̄ boriia. ¹⁶ Musa kè lán Dii óne nà píngi.

¹⁷ Aɔ b̄ona Igipiti wè plaade mɔ káaku gurɔ káaku z̄in wà kutaa pi d̄. ¹⁸ Kè Musa e kutaa pi d̄, à à zebɔ m̄nɔ p̄eɛɛe ḡia, ben à à líp̄ee m̄nɔ p̄eɛɛn à à líkpannɔ kp̄àkpan, ben à líp̄eeɔ p̄eɛɛe. ¹⁹ À bisa dààla, ben à báa kp̄ààla lán Dii óne nà. ²⁰ À sèeda gbè walaanɔ sè à kà àkpati pi guu, à àkpati pi s̄elinɔ dà à zāanɔ guu, ben à à né k̄uea. ²¹ À ḡeò kpén, ben à lábure kpà sèeda àkpati pizi lán Dii óne nà. ²² À teebu diɛ dakɔreki kutaan lábure pi kp̄eele kpa gu'igbāroo kpa. ²³ À buredi káea Diine zéazea lán à óne nà. ²⁴ À dabu diɛ dakɔreki kutaan

aedokšana teebua sɔɔmetɛ kpa, ²⁵ à fitianɔ nàna Dii aɛ lán à ònɛ nà. ²⁶ Ben à vura tuaetikpatakii pì diɛ dakɔɔɛki kutaan lábure saɛ, ²⁷ ben à tuaetiti gũ nnaa kpàtaa lán Dii ònɛ nà. ²⁸ Ben à lábure kpà kutaa pì léa.

²⁹ À sa'opɔ kè wè ká tén à té kú okii diɛ dakɔɔɛki kpɛɛlea, ben à sa'opɔ kè wè ká tén à té kú òa kɔn flawao lán Dii ònɛ nà. ³⁰ À dàga mò diɛ dakɔɔɛki kutaa dagura kɔn sa'okiio, ben à í kàn. ³¹ Gwen Musa kɔn Arunao kɔn a nɛgɔgbɛnɔ è n ɔɔnɔ kɔn n gbánɔ pípín. ³² Tó aɔɔe gɛɛ dakɔɔɛki kutaan, ke tó aɔɔe sɔɔ sa'okiizi, aɔɔ è n ɔɔnɔ kɔn n gbánɔ pípín lán Dii ò Musanɛ nà. ³³ Ben à kara kpà à liga kutaa pizi kɔn sa'okiio, ben à lábure kpà kara pì léa. Len Musa zĩ pì kè à yãa lɛ.

Dii gakui pitana bisakutaan

(Nar 9:15-23)

³⁴ Ben tɛluguu pì dà dakɔɔɛki kutaa pìla, Dii gakui kutaa pì pà. ³⁵ Musa e fɔ à gɛ̀ dakɔɔɛki kutaa pìnlo, kè tɛluguu dààla bensɔ kè Dii gakui kutaa pì pà yãzi.

³⁶ Isarailinɔ tãa'ona guu, tó tɛluguu pì gò kutaa pìla, ben aɔɔ è fɛɛ kɔn táo. ³⁷ Tó tɛluguu pì e goaro, aɔɔ è fɛɛ kɔn táoro, sé zĩ kè à gò. ³⁸ Fãantɛ Dii tɛluguu è da kutaa pìla, gwãavĩ sɔ̀ té ègɔ kú tɛluguu pì guu. Len Isarailinɔ è e lɛ n pínɡi n tãa'ona guu pínɡi.

NARONA Musa takada siigõdee

Isarailinɔ kuuna gbáan 9:1-14:45, 20:1-21:35
Balamu 22:1-24:25

9

Banla zībaakena

¹ Dii yā ò Musane Sinai gbáan Isarailinɔ bɔna Iyipiti wè plaade mɔ káaku guu à bè: ² Isarailinɔ gae Banla zībaa ke à gurɔɔa. ³ À zībaa pi ke mɔɔ kèkii gurɔ gērodosaideen uusie. À ke lán má dàare nà píngi kɔn à dokayā kè má dàareno. ⁴ Musa ò Isarailinɔne aɔ Banla zībaa ke, ⁵ ben aɔ zībaa pi kè Sinai gbáan mɔ káaku gurɔ gērodosaideen uusie. Aɔɔ kè lán Dii ò Musane nà píngi. ⁶ Gbēkenɔ kú gwe aɔɔ gbāsī kè aɔɔ kè gèa yānzi, ben aɔɔe e wà Banla zībaa kè zī beeeero. Ben aɔ gaa wà Musa kɔn Arunao lè zī beeeea gɔɔ ⁷ aɔ bè Musane: Gè yā musu wa gbāsī lè. Bóyānzi wà giwe wà mɔ kɔn gbaano Diine kɔn wa gbēno à gurɔɔazi? ⁸ Musa wènila à bè: À ze ai mà ma lán Dii é o a yā musu nà. ⁹ Ben Dii bè Musane: ¹⁰ Ñ o Isarailinɔne, tó aɔ gbēkenɔ ke aɔ boriino kpé gbāsī gè yā musu, ke aɔ gaa wéte zāazā ken, aɔé fɔ wà Banla zībaa kemε zāa. ¹¹ Mɔ plaadee gurɔ gērodosaidee uusien aɔé zībaa pi ke. Aɔé sá nɔɔ sɔ kɔn buredi sésé'ezésaiio kɔn lá kyākyaó. ¹² Aɔton à ke tó guu òaro bensɔ aɔton sáa pi wá ke éro. Aɔé Banla zībaa pi ke lán má diare nà píngi. ¹³ Gbē kè èe gbāsī léro bensɔ èe gá wéte kearo, tó à gí Banla zībaa pi kezi, wà adee bɔ a gbēno té, zaake èe mómε kɔn gbaao à gurɔɔaro. À taari é wá à musu. ¹⁴ Bɔamɔ kè kú a té bensɔ à yezi à Banla zībaa kemε, séde à ke lán ma à doka diare nà. Bɔamɔ kɔn bedeeo n píngi yā ònkómε.

Téluuu dana bisakutaalaa (Bɔn 40:34-38)

¹⁵ Zī kè wà bisakutaa mò ò, téluuu pi dà sèeda kutaa pila. Zaa uusie ai guu gaa à òo téluuu pi kú kutaa pi musu lán té bà. ¹⁶ Len ègɔ kuu le gurɔ píngi, ègɔ kú kutaa pila fáantē, gwāaví sɔ lán té bà. ¹⁷ Tó à gò kutaa pia, ben Isarailinɔ è fεε kɔn táo. Guu kè téluuu pi zèn, gwen aɔé bùra káen. ¹⁸ Tó Dii òdañne le, aɔé bùra fεε. Tó à òdañne ò, aɔé èara wà bùra káe. Tó téluuu pi dà kutaa pila sɔ, aɔ bùra ègɔ kaename. ¹⁹ Tó téluuu pi e gurɔ plaa ke kutaa pila, aɔègɔ Dii yā maa, aɔé bùra fεero. ²⁰ Zikenɔa téluuu pi è gurɔ plaa ke kutaaloro. Tó Dii òdañne, aɔé bùra káe, tó Dii èara à òdañne ò, ben aɔé bùra fεε. ²¹ Zikenɔa sɔ téluuu pi è ze gu ònkɔ fète zaa uusie ai kongɔ. Tó à gò kongɔ, ben aɔé bùra fεε. Fáantē ke gwāavín yoo, tó téluuu pi gò, aɔé bùra fεeme. ²² Tó téluuu pi gò zena kutaa pila gurɔ do ke mɔ do ke wè don yoo, aɔègɔ kaena bùramme, aɔé fεero. Tó à gò, ben aɔé bùra fεε. ²³ Aɔé bùra káe ke wà bùra fεε Dii lé saero. Aɔègɔ Dii yā maa lán à dà Musane à òñne nà.

10

Kondogi kakaki mèn plaaan

¹ Dii yā ò Musane à bè: ² Ñ kākāki pi mèn plaa kɔn kondogi kè wà gbègbē maamaaa gbēno kakɔabɔ ũ le aɔgae bùra fεε. ³ Tó wà kākāki pino pè, gbēno é mɔ wà kakɔanzi n píngi dakɔreki kpεεlea. ⁴ Tó kākāki mèn doon wà pè, Isaraili

bori ðon'aedee kè aõ de kí ùunõ bé wé mós wà kakõanzi. ⁵ Tó wà kákáki pìno pè sikõkenao, gbè kè aõ bùra kú ofántèbõe kpaano bé wé bùra fèe káaku. ⁶ Tó wà à gèn plaadee pè sikõkenao, gbè kè aõ bùra kú sòomete kpaano bé wé bùra fèe. Kákákipena sikõkenao pìn gbènõ dana zén sèeda ù. ⁷ Tó wà yezi wà gbènõ kakõa, wàgae pé sikõkena sai.

⁸ Aruna né sa'orino bé wé kákáki pìno pé. Eégõ ðeare doka ù guro píngi, apino kòn a boriino. ⁹ Guro kè a ka a bùsun, tó ée gaa zì ká kòn a ibeè kè aóè gà wà fèeaonõ, àgae kákáki pìno pé sikõkenao, le a yá è à ðo mamõma Dii a Ludan, mé a bo a ibeè pìno zì. ¹⁰ Guro kè ée ponnaa kee sõ, zìbaan yoo, mo dufu guro káaku zìn yoo, àgae kákáki pìno pé a sa'opo kè wé ká tén à té kùnõa kòn a sáabukpana sa'opõnõ, a yá è ðomagu. Mámbe Dii a Luda ù.

Isarailinõ fèena Sinai

¹¹ Wè plaade mo plaade guro barodee zì, téluguu gò sèeda kutaala, ¹² ben Isarailinõ bùra fèe Sinai gbáan, aõõe sõki kpákpaai ai téluguu gaa à zè Parani gbáan. ¹³ Aõ bùra fèena káakun gwe. Aõ kè lán Dii dà Musane à ònnè nà.

¹⁴ Yuda zìkpeeno bé wà bùra fèe gáli kòn gálio káaku kòn n tuutao. Aminadabu né Nasõn n ðon'aedee ù. ¹⁵ Zua né Netanelin Isaka zìkpeeno ðon'aedee ù. ¹⁶ Eloni né Eliabun Zebulun zìkpeeno ðon'aedee ù. ¹⁷ Gesõnu boriino kòn Merari boriino kutaa pi gbõro, ben aõ sè wà ðao zén.

¹⁸ Ben Rubeni zìkpeeno bùra fèe gáli kòn gálio kòn n tuutao. Sedeu né Elizun n ðon'aedee ù. ¹⁹ Zurisadai né Selumielin Simeõ zìkpeeno ðon'aedee ù. ²⁰ Deweli né Eliasafan Gada zìkpeeno ðon'aedee ù. ²¹ Ben Koa boriino Luda pónõ sè wà ðao zén. Wà kutaa pi ðò ai aõgõ ká.

²² Ben Eflaimu zìkpeeno bùra fèe gáli kòn gálio kòn n tuutao. Amiudu né Elisaman n ðon'aedee ù. ²³ Pedazu né Gamalielin Manase zìkpeeno ðon'aedee ù. ²⁴ Gideoni né Abidán Beyami zìkpeeno ðon'aedee ù.

²⁵ Ben Dani zìkpeeno bùra fèe gáli kòn gálio kòn n tuutao. Aõmbe aõègõ té kpe. Amisadai né Ayeznan aõ ðon'aedee ù. ²⁶ Okõrana né Pagielin Asa zìkpeeno ðon'aedee ù. ²⁷ Enana né Airan Nafatali zìkpeeno ðon'aedee ù. ²⁸ Lán Isarailinõ è bùra fèefèe wàgõ tétékõzi nàan gwe gáli kòn gálio.

²⁹ Obabun Musa anzure Rueli né ù, Midiã boriime. Musa bène: Wée daa zén gana bùsu kè Dii bè è wa gbaan. N mós n gáwao, wé yá maa kenne, zaake Dii nnamana gwe lé gbèwe. ³⁰ Ben à bène: Mé gáro, mé eara ma bùsun ma bedeeno kiame. ³¹ Musa bè: N yá nna. Nton wa tónlo, zaake n bùrakaeki maa dõ bensõ mbe né ke wa wéedee ù. ³² Tó n gaawao, wé yá maa kè Dii é kewee kenne se.

³³ Isarailinõ bùra fèe Dii kpìii sae aõ taa ò guro aagõ. Wà ðò ae kòn Dii bà kuunaño àkpatio le à bùrakaekii ðoanè. ³⁴ Tó aõ fèe wà ðà zén, Dii téluguu pi ègõ kúnla fáantè. ³⁵ Tó wà ðà zén kòn àkpatio, Musa è be:

N fèe Dii, le n ibeeno fáakõa,
le n zangurino bàa lénne.

³⁶ Tó wà ðie, Musa è be:

Dii, n eara n su Isaraili boõ õgbangbanõa.

¹ Isarailinɔ zɔka kà Diizi n̄ nawēakena yānzi. Kè Dii mà, à pɔ fɛ̄, ben à té fɛ̄e n̄ té, ās bùra kpadoo té kù. ² Ben gb̄enɔ wii pè Musazi. Kè à wée kè Diia, ben té pì zè. ³ Ben wà tɔ kpà guu pìne Tabera, kè Dii té fɛ̄e n̄ té gwe yānzi.

Dii bùrunɔ gbarɛna

⁴ Bori pāndenɔ kú Isarailinɔ té, āsɔe pɔble pānde nii deɛ, ben Isarailinɔ e ɔɔ doo se wà bè: Mán wé n̄bɔ en wà sóo? ⁵ Wée kpò kè wà sò Igititi wa pɔyezia beɛ keɛ kɔn pl̄enɔ kɔn gb̄ezɛenɔ kɔn efɔnɔ kɔn aubasanɔ kɔn aubasa gizonɔ.

⁶ Tia sa wa lé gà, zaake weè pòke ero, tó èe ke mana kè baasiro.

⁷ Mana pì wée kete, à de lán lí'ɔɔ bàme. ⁸ Isarailinɔ è sée wà ló gb̄en ke āsè zɔ gón. Āsè disa wà kàra keo. À nna lán kàra tēngo bà. ⁹ Tó kpíi kpà bùran gwāavī, ben mana pì è kwé se.

¹⁰ Musa mà wèe ɔɔ doo uale kɔn ualeo. Dii pɔ fɛ̄ maamaa, ben à kè Musane ñi ¹¹ à bène: Bóyānzin n̄e wée tāmazi? Ma yā kparee bé à kènne zaa, ben n gb̄e pìnɔ gwana asoo òmɛɛ? ¹² Mámbe ma gb̄e pìnɔ n̄ sís? Mámbe ma n̄ í? Bóyānzi n̄ bème mà n̄ kú kpeɛ lán n̄edandee bà mà gányo bùsu kè n̄ la dà ās dezinɔnɛnzi?

¹³ Mákpan mé n̄bɔ en mà kpá gb̄e pìnɔ n̄ pínɡii? Zaake āsɔe wii pɛemazi wèe bee mà n̄ gba n̄bɔ wà só. ¹⁴ Mé f̄s mà gb̄e pìnɔ kú kpeɛ n̄ pínɡi madoro, zaake ās asoo demala. ¹⁵ Tó len né keme le, n̄ tó ma n̄ pɔnnaa e n̄ ma de gɔɔ. N̄ton tó mà nawēa pì ke dro.

¹⁶ Ben Dii bène: Ñ Isaraili gb̄ensii kè n̄ n̄ d̄s d̄n'aeɛdeɛ ùunɔ kak̄sa gɔɔn baaɡɔ akuri n̄ m̄r̄nyo dak̄r̄eki kuta k̄iia āsɡɔ kúnyo gwe. ¹⁷ Mé pita mà yā onne gwe mà a Ninii kè kúmmaa kpadoo go mà diñne, āsè gb̄enɔ gwana aso sényo le ñtonɡɔ n̄ sena ndo dro yānzi. ¹⁸ N̄ o gb̄enɔne ās gb̄así bɔ n̄ z̄indan zia yānzi, āsè n̄bɔ e wà só. Zaake ās wii p̄emazi wà bè, mán wé n̄bɔ en kè wà sóo? Ās bè wà s̄aɔ Igititi. Beee yānzin mé n̄ gba n̄bɔ ās sózi.

¹⁹ Āsè só èe ke gurɔ donlo, gurɔ plaanlo, gurɔ s̄aɔronlo, gurɔ kurinlo, gurɔ baronlo. ²⁰ Āsè só m̄ do gb̄āngb̄ān ai à bɔ n̄ yīn à nii bɔ n̄ pɔɔ guu. Zaake mamɔma Dii má kú n̄ té, ben ās p̄a kp̄amazi. Ās zɔka d̄ɔma wà bè, bóyānzi wà b̄ò Igititizi? ²¹ Ben Musa bè: Ḡɔgb̄enɔ kúm̄aɔ tá guu gɔɔn b̄oɔ wàa āaɡɔ, ben n̄ bè né n̄bɔ kp̄ám̄ma wà só ai m̄ do gb̄āngb̄ān-ɔ? ²² Baa tó wà s̄aɔnɔ kɔn zùnɔ d̄eɛe paripari, eé m̄r̄m̄aɔ? Tó wà ísia kp̄onɔ s̄eɛ pínɡi, eé m̄r̄m̄aɔ? ²³ Dii wèala à bè: Ma gb̄aaa é kánloo? Né e tia, tó yā kè má ònne é ke ke eé kero.

²⁴ Musa b̄ò à Dii yā pìnɔ òr̄ine. À Isaraili gb̄ensinɔ kak̄sa gɔɔn baaɡɔ akuri à n̄ zé wà liga kutaa p̄izi. ²⁵ Ben Dii pita téluguu guu à yā òo. À a Ninii kè kúa kpadoo gò à di gb̄ensii gɔɔn baaɡɔ akuri pìnɔne. Kè à a Ninii pì diñne le, ās annabik̄e kè, beee gbera āsɔe ɛara wà kè dro. ²⁶ Gb̄e kè Musa n̄ sé gɔɔn plaaanɔ ḡɔ bùran, gb̄e doo t̄n̄ El̄edada, gb̄e doo s̄ Medada. Āsɔe gá kutaa k̄iiaɔ, m̄de Ninii pì s̄m̄ma se, ben ās annabik̄e kè bùran. ²⁷ Ḡɔkpare ke bàa lè à ḡaa à bè Musane: El̄edada kɔn Medadao e annabik̄eyá oo bùran. ²⁸ Nuni né Yɔsuan Musa kp̄aasi ù zaa a òwazik̄egurɔ, ben à bè: Baa Musa, n̄ ḡiñne. ²⁹ Ben Musa bène: Né n̄s̄eḡsaanɔ keñyo ma yā musun yó? Tó Dii a Ninii di a gb̄enɔne ās ḡɔ annabinɔ ù n̄ pínɡi, à maaroo? ³⁰ Ben Musa ɛara bùran kɔn Isarailinɔ gb̄ensii pìnɔ.

³¹ Dii tò ña b̄ò ís̄iaa kpa à mò kɔn bùrunɔ, ās dà bùrala. Ās liga bùrazi baama pínɡi à kà tágurɔ doo ù, bens̄ ās v̄iana lez̄i kà ḡásásuu plaa. ³² F̄aant̄e beee kɔn gwāav̄io kɔn à gu làa d̄nao ās f̄eɛ wà ḡaa wà bùrunɔ kùkù. Gb̄e kè èe kùkù bítaroo kùkù s̄uu baro. Ben ās f̄aɛ à ḡaga. ³³ Kè ās à n̄bɔ dà n̄ lén gɔɔ, āsɔe e wà

só bítaro, ben Dii pɔ fɛ́nzi à gagyāa kàngu. ³⁴ Ben wà tɔ kpà guu pìnɛ Lóudeenɔ Mira, zaake gwen wà gbɛ̀ kè nɔ̀bɔ lóu n̄ kúnɔ̀ v̄lín. ³⁵ Ben Isarailinɔ̀ fɛ̀e gwe aɔ̀ gàa Azero aɔ̀ gurɔ̀plaa kè gwe.

12

Miriamu kɔ̀n Arunao Musa taari'ena

¹ Miriamu kɔ̀n Arunao Musa taari è Etiopia nɔ̀ɔ̀ kè à sè yā musu, zaake à Etiopia nɔ̀ɔ̀ sè. ² Aɔ̀ bè: Musa adon Dii diè à yā ò à gāzĩs? Èe o wa gāzĩ seroo? Dii yā pì mà. ³ Musa né gbɛ̀ busemɛ, à sáa kú anduna guuro. ⁴ Gwe gɔ̀ɔ̀ Dii bè Musa kɔ̀n Arunao kɔ̀n Miriamuone: À bɔɛ̀ à gá dakɔ̀reki kuta kiia a gɔ̀ɔ̀n aagɔ̀a. Ben aɔ̀ gàa n̄ gɔ̀ɔ̀n aagɔ̀a n̄ píngi. ⁵ Dii pita tɛ̀luguu guu à zè kutaa pì kpɛ̀lea. À Aruna kɔ̀n Miriamuo sisi, ben aɔ̀ sɔ̀zi n̄ plaa n̄ píngi. ⁶ À bè́nne: À ma yā ma. Tó ma annabi kee kú a té, mɛ̀ɛ̀ bɔ̀ mà mɔ̀zi wɛ̀egupu guu mɛ̀ɛ̀ yā onɛ nanaa guumɛ. ⁷ Mɔ̀de à de le kɔ̀n ma zɔ̀bleri Musaoro. Zíkɛri náanɛdeemɛ ma ua gbɛ̀nɔ̀ té n̄ píngi. ⁸ Weè yā bɔ̀ kɔ̀ lén. Mɛ̀ɛ̀ yā onɛ mà à ke utenɛro. È wɛ̀e si ma takalɛ. À kè dia ée ma zɔ̀bleri Musa taari'ena v̄ia kɛroo? ⁹ Ben Dii pɔ̀ fɛ́nzi, à a taa o.

¹⁰ Kè tɛ̀luguu pì gò kutaa pìla, kusu dà Miriamula gɔ̀ɔ̀, à pura kù lán buu bà. Kè Aruna liè à à gwà, à è kusu dààla, ¹¹ ben à bè Musanɛ: N yā nna Baa! N̄ton tó wà m̄saiyā taarikɛna gbɛ̀ ero. ¹² N̄ton tó àgɔ̀ de lán né kè wà ì gè à mè kpadoo yakana bàro. ¹³ Musa wii pè Diizi à bè: Luda, n yā nna! N̄ à kɛkɔ̀a. ¹⁴ Ben Dii bè́nne: Tó à de bé à lóu sù à uua, eé kɛnɛ w̄iyá ũ ai gurɔ̀ swɛ̀eplaroo? Wà bɔ̀ɔ̀ bura kpɛ̀ gurɔ̀ swɛ̀eplaa ḡia, gbasa wà à sí. ¹⁵ Miriamu kú bura kpɛ̀ ai gurɔ̀ swɛ̀eplaa. Isarailinɔ̀ de a dz̄nlo sé kè wà wàra wà à sí. ¹⁶ Beee gbera aɔ̀ fɛ̀e Azero aɔ̀ gàa wà bura kàe Parani gbáan.

13

Gu'asiigwari gɔ̀ɔ̀n kuri awɛ̀eplaaanɔ̀ z̄ina

¹ Dii bè Musanɛ: ² N̄ gbɛ̀nɔ̀ z̄i aɔ̀ gá Kanaa bùsu kè mɛ̀e kpa a Isarailinɔ̀a gwa. N̄ n̄ dezínɔ̀ bori gbɛ̀ kè aɔ̀ɔ̀ de dɔ̀n'aɛdee t̄unɔ̀ sé m̄n̄ doodo n̄ n̄ z̄i. ³ Ben à n̄ gbáe le b̄ona Parani gbáan lán Dii ò nà. Gbɛ̀ p̄inɔ̀ né Isaraili dɔ̀n'aɛdeenɔ̀mɛ n̄ píngi. ⁴ Aɔ̀ t̄nɔ̀n yè:

Rubeni boriinɔ̀ guu Zaku né Samua,

⁵ Simɛɔ̀ boriinɔ̀ guu Ori né Safata,

⁶ Yuda boriinɔ̀ guu Yefunɛ né Kalɛbu,

⁷ Isaka boriinɔ̀ guu Yusufu né Igali,

⁸ Eflaimu boriinɔ̀ guu Nuni né Osea,

⁹ Beyāmi boriinɔ̀ guu Rafu né Paliti,

¹⁰ Zɛ̀buluni boriinɔ̀ guu Sodi né Gadieli,

¹¹ Yusufu né Manase boriinɔ̀ guu Susi né Gadi,

¹² Dani boriinɔ̀ guu Gemali né Amieli,

¹³ Asa boriinɔ̀ guu Mikaeli né Setu,

¹⁴ Nafatali boriinɔ̀ guu Vofosi né Nabi,

¹⁵ Gada boriinɔ̀ guu Maki né Gueli.

¹⁶ Gbɛ̀ kè Musa n̄ z̄i bùsu gwaanɔ̀n gwe. Musa tɔ̀ kpà Nuni né Oseanɛ Yɔ̀sua.

¹⁷ Kè Musa e n̄ z̄i Kanaa bùsu gwa, à bè́nne: À bɔɛ̀ kɔ̀n Nɛgɛvi gbáao à di bùsu gusĩs̄ideea. ¹⁸ À gwa lán bùsu pì de nà, tó à gbɛ̀nɔ̀ɔ̀ gbáa kes̄ aɔ̀ɔ̀ buse, tó aɔ̀ɔ̀ pari

kes5 a5o pari, 19 tó a5 búsu maa kes5 à zaa, tó a5 wéteno bíi ví kes5 à víro, 20 tó à tóote gbáa kes5 à búsa, tó à líno ví kes5 à víro. À aña ke à búsu pí líbεεno sée à suo. Zaake geepi be káakuno magurɔɔn yè. 21 Ben a5 gaa wà búsu pí asii gwàgwa zaa Zini gbáan ai Reobo, Lebo Amata kpa. 22 Kè a5 b̄ε k̄on Negevi gbáao, a5 kà Ebl̄onu, guu kè Anaki boriino Aima k̄on Sesaio k̄on Talamaio kún. Ebl̄onu kaena Zoà kè kú Igipiti ā wè swεεplaame. 23 Kè a5 kà Esekolu guzuren, a5 geepi y5 doo z̄3 gwe a5o lògo lía, ben ḡɔɔn plaaano s̄ena. A5 biisioo k̄on kākāpuraaò sè d̄o. 24 Wà t5 kpà guu pinε Esekolu guzure, geepi y5 kè Isarailino z̄3 gwe yānzi. 25 Kè a5 búsu pí yakè gurɔɔ baplaa, ben a5 èara wà sù.

Gu'asiigwarino baarukpana

26 Kè a5 sù Kadesi, Parani gbáan, a5 gaa Musa k̄on Arunao k̄on Isarailino kiia píngi. A5 sù k̄on baaruo Isarailinoεe n̄ píngi, ben a5 búsu pí líbεεno òd̄oan̄ne. 27 A5 yá pí gbà Musane wà bè: Wa gaa búsu kè n wa z̄iin. Zwi k̄on z̄'io di gwe. À líbεεno yè. 28 M̄ode búsu pí deeno gbáa. A5 wéteno bíi ví bens5 a5 wéte píno bíta maamaa. Wa Anaki boriino è gwe se. 29 Amalekinoo kú Negevi gbáan. Itino k̄on Yebusino k̄on Am̄orino kú búsu gus̄is̄ideen, bens5 Kanaanoo kú ís̄iaa sae k̄on Yoda saeo. 30 Kalebu gbēno lé ȳite Musa ae, ben à bè: Wà gá wà búsu pí sí, zaake wé f5 wà z̄l blem̄ma. 31 Ben gbē kè a5 ḡaano bè: Wé f5 wà léε gbē pínoaro, zaake a5 gbáaa dewala. 32 Ben a5 búsu kè a5o yakè pí fabò Isarailinoεe wà bè: Búsu kè wà yakè pí né búsu kè è a gbēno móm̄ome. Gbē kè wa n̄ é gweeno n̄ píngi né gbē gbāanoεe. 33 Wa gbē gbāagbāano è gwe Anaki boriino u. Wa a z̄inda è lán baban̄en̄on bà, len wá de le n̄ wéen se.

14

Isarailino b̄ona Dii kpee

1 Isarailinoo e wii gbáaa p̄εe n̄ píngi, a5oe 5o d̄oo gwáav̄i beeea. 2 A5 zoka d̄o Musaa k̄on Arunao n̄ píngi wà bèn̄ne: Tó wa gaga Igipiti kes5 gbáan kè, le à kè maa. 3 Bóyānz̄in Dii e taawao búsu pinzi? Weé wa dede k̄on f̄εεdaaome, weé wa no gbēno k̄on wa néno k̄uk̄u. Wa sokpana Igipiti s̄āroo? 4 Ben a5 bèk̄one: Wà d̄on'ae dee die wà eara wà tá Igipiti.

5 Musa k̄on Arunao dàe n̄ puua gbē píngi ae. 6 Ben gu'asiigwarino ḡɔɔn plaa Nuni né Ȳosua k̄on Yefune né Kalebuo n̄ utano ḡaga wà k̄ék̄e 7 a5 bè gbēnoεe: Búsu kè wa b̄oen wà yakè pí maa maamaa. 8 Tó wa yā kà Diine, eé gáwao búsu p̄in, búsu kè zwi k̄on z̄'io din pí, à wa gba. 9 Aton bo Dii kpeero. Aton v̄ia ke búsu pí deen̄oero, zaake wa bl̄en̄ome, a5o utekii ví d̄oro. Dii kúwao, aton v̄ia kero.

10 Baade píngi e bee wà n̄ pápa k̄on gb̄eo, ben Dii gakui b̄o à m̄o Isarailinozi dak̄r̄eki kuta kiia. 11 Dii bè Musane: Gbē píno é ḡo kya kaamagu gurɔɔ píngin yó? Baa k̄on dabuyā parii kè má kè n̄ tén̄o, a5éḡo gi ma náane kezi gurɔɔ píngin yó? 12 Mé gagyā kpánzi mà n̄ kaate, mé n boriino ke pari, a5 gbáaa é ḡo de gbē píno. 13 Ben Musa bè Diine: M̄be n gbē píno b̄ε Igipiti k̄on n gbáaa. Tó Igipitino mà, 14 a5é gí o búsu kè deen̄oεeziro. Zaake a5o d̄5 kè n̄ kúwao, neé bo n̄ m̄owazi t̄ēt̄ēt̄e. A5o d̄5 kè n̄ t̄eluguu é ḡo kú wa musu, neé d̄owe ae à guu fáant̄e, gwáav̄i s̄5 t̄é guu. 15 Tó n gbē píno de kando ḡo, borií kè a5 yá pí m̄ano é be: 16 Dii fua à gá k̄on gbē píno búsu kè à la dànn̄en, beee yānz̄in à n̄ déde gbáanzi. 17 Dii, n̄ n gbáa bíta o d̄oan̄ne sa, lán n̄ ò nà n̄ bè 18 n̄ p̄oo é f̄ε kpaaro, n̄ gb̄εke ví bíta, neé gbēno yā zaaano k̄on n̄ taarino k̄éine, m̄ode neé tó taaridee b̄o páro. Neé deno

yā zaaano wí n̄ boriino musu ai à gá à pé n̄ swákpεεnoa k̄n n̄ nasiono. ¹⁹ Lán n̄ sùu k̄e k̄n gb̄e p̄ino nà zaa Iyipiti ai a5 gaa wà kào k̄e, n̄ n̄ durun k̄éne n̄ gb̄eke bita guu.

Zokakarino wéstamma

²⁰ Ben Dii bè: Lán n̄ wée k̄ema nà, mé sùu k̄éno. ²¹ M̄de lán m̄eḡo kuu nà bens̄o ma gakui dà andunala píngi, ²² gb̄e k̄e a5 ma gakui è k̄n dabuyá k̄e má k̄e Iyipiti k̄n gb̄aa guuo k̄e a5 ma le wà ma gwa ḡen kuri a5 gi ma yā mazin̄o, ²³ n̄ gb̄eke é wée si b̄usu k̄e ma la dà n̄ dezin̄one p̄ilero. Gb̄e k̄e a5 kya k̄amaguuno ke é wée siàlero. ²⁴ Lán ma z̄bleri Kalebu n̄se b̄o ado nà, à t̄mazi k̄n n̄seo do, mé t̄o à ḡe b̄usu k̄e à ḡaan p̄i guu, à boriino é e t̄ubi ù. ²⁵ Zaake Amalekino k̄n Kanaan̄o kú guzuren̄ gwe, à eara à da gb̄aa z̄en zia Isia T̄eaa kpa.

²⁶ Dii bè Musane k̄n Arunao: ²⁷ Gb̄e zaa k̄eno é zoka k̄amazi guro p̄ingin ȳo? Ma zoka k̄e a5e kaamazii mà. ²⁸ N̄ beine mam̄oma Dii ma bè má kuu. Lán a5 wée k̄ema nà, len mé k̄éne le. ²⁹ A5 ḡeno é ḡo kaena gb̄aan k̄e, a5 gb̄e k̄e a5 kà wè baro ke dealaano píngi. A5 gb̄e k̄e wà n̄ náro bens̄o a5 zoka k̄amaziino ³⁰ é ḡe b̄usu k̄e ma à lé gb̄en̄nenlo, séde Yefune né Kalebu k̄n Nuni né Ȳosua baasiro. ³¹ A5 né k̄e a5 bè weé n̄ k̄uk̄un̄on mé ḡéno, le a5 b̄usu k̄e n̄ deno ḡizi p̄i nnaa ma. ³² A5p̄ino s̄o, a5 ḡeno é ḡo kaena gb̄aan k̄eme. ³³ A5 n̄eno é p̄ono dādā gb̄aan k̄e ai wè baplaa, a5 n̄ deno náane sai gb̄e e. A5 deno ḡeno é ḡo gb̄aan k̄e n̄ píngi. ³⁴ Lán wà b̄usu p̄i yak̄e guro baplaa nà, len a5éḡo n̄ yā zaa gb̄e e le ai wè baplaa, wè doodo guro doodo, a5éḡo d̄o lán íbetekpanamao de nà. ³⁵ Mam̄oma Dii m̄ambe ma yā p̄i ò, leme s̄o mé ke gb̄e zaa k̄e a5 k̄ak̄amazi p̄ino le. A5é gaga gb̄aan k̄e n̄ píngi.

³⁶ Gb̄e k̄e Musa n̄ z̄i a5 b̄usu yak̄e k̄e a5 s̄u a5 kya kà b̄usu p̄in a5o tò wà zoka d̄bano, ³⁷ Dii gagyāa kà gb̄e p̄ino, ben a5 ḡaga. ³⁸ Gb̄e k̄e a5 gaa wà b̄usu yak̄e p̄ino t̄e, Nuni né Ȳosua k̄n Yefune né Kalebuo bé wà ḡo w̄endio.

³⁹ Musa yā p̄ino t̄k̄e Isarailino píngi, ben a5 s̄o d̄o maamaa. ⁴⁰ A5 f̄ee k̄onḡo ide'ide, a5 m̄i p̄e k̄piino a5 bè: À gwa, wée gaa guu k̄e Dii òn. Wa wa durun d̄o sa. ⁴¹ Musa bè: B̄oyānzi ée p̄aa Dii yānezi? Bee é sí k̄ero. ⁴² Aton ḡaro, zaake Dii k̄uaro. A ib̄eno é z̄i bleawa. ⁴³ Amalekino k̄n Kanaan̄o kú a ae gwe. A5é a dede k̄n f̄edaa. Dii éḡo k̄uaro, k̄e a gi t̄ezizi yānzi. ⁴⁴ Ben a5 wada yā k̄e a5 m̄i p̄e k̄piino, baa k̄e Dii bà kuunaño àkpati ḡo b̄uran k̄n Musao. ⁴⁵ Ben Amalekino k̄n Kanaa k̄e a5o kú gus̄is̄idee p̄ino l̄er̄n̄ma a5 z̄i bl̄er̄n̄ma wà p̄er̄n̄ma ai ōma.

20

Íb̄ona gb̄en (B̄on 17:1-7)

¹ Isarailino kà Zini gb̄aan n̄ píngi m̄o k̄áaku guu, ben a5 v̄e Kadese. Gwen Miriamu ḡan, wà à v̄i. ² Í kuu wà miro, ben a5 k̄ak̄o Musa k̄n Arunaozi. ³ A5 zoka kà Musazi wà bè: T̄o wa gaga yā k̄n gb̄e k̄e a5 ḡaga Dii aeno, le beee s̄o. ⁴ B̄oyānzi a m̄wao gb̄aa k̄ek̄in le wà gaga k̄e k̄n wa p̄k̄adeenozi? ⁵ B̄oyānzi a b̄ewao Iyipiti a m̄wao gu zaa k̄e guuzi? P̄owee ke k̄ak̄a lí ke geepi beee ke biisioo kú k̄ero, bens̄o í kú k̄e wà miro. ⁶ Musa k̄n Arunao parii tò a5 gaa dak̄oreki k̄eelea a5 d̄ae n̄ puua, ben Dii gakui b̄o à m̄n̄zi. ⁷ Dii yā ò Musane

à bè: ⁸ Ñ gò sé, mpi kɔn n vli Arunao à gbē pɛnɔ kakɔa à yā o gbēsi kèkàane n wāa, í é bɔn. Len né í bɔñne gbē pin a5 mi le kɔn n pɔkàdeeno.

⁹ Musa gò sè Dii aezɪlán à òne nà. ¹⁰ Musa kɔn Arunao n kákɔa gbēsi pi aε, ben à bèñne: À ma a swāgbāadeeno! Á yezi wà í bɔare gbē kèkii guun yó? ¹¹ Ben Musa ɔɔ sè musu à gbē pi lè kɔn a gòo gèñ plaa. Í bɔ maamaa, ben a5 mi kɔn n pɔkàdeeno. ¹² Ben Dii bè Musane kɔn Arunao: Zaake ée ma náane ke a ma tó bɔ Isarailinɔnero, é gēnyo bɔsu kè mée kpaammanlo. ¹³ Meriba íbɔkiin gwe, guu kè Isarailinɔ ɔɔka kàn Diizi, ben à a ludakeε òbɔañne.

Edɔmunɔ gina Isarailinɔne a5 bɔε kɔn n bɔsuo

¹⁴ Musa gbēnɔ zɪ a5 bɔ Kadesi wà gāa Edɔmunɔ kina kiia a5 bè: Wamɔwa n dane Isarailinɔ bè, n nawēa kè à wa leeno dɔ pɛngi. ¹⁵ Wa dezinɔ gāa Igipiti, ben wa gi kè gwe. Igipitinɔ ía dàwa kɔn wa dezinɔ. ¹⁶ Wa wii pè Diizi, ben à yā sɔwao. À a Malaika zɪ à bɔwao Igipiti. Tia sa wá kú Kadesi, n bɔsu lézekiia. ¹⁷ Ñ wa gba zé wà bɔε kɔn n bɔsuo. Wé gē buraano ke geepi bɔnɔnlo, wé a lɔgɔ'i miro. Wégɔ té kina zédaa guume. Wé lie ɔplazi ke ɔzeziro ai wà gá gēteo n bɔsula. ¹⁸ Ben Edɔmunɔ bèñne: É e à bɔε kɔn wa bɔsuoro. Tó a gi, wé bɔ wà daale kɔn fēdaao. ¹⁹ Isarailinɔ bèñne: Wé bɔε kɔn zédaaome. Tó wapinɔ ke wa pɔkàdeeno a í mi, wé à fīa bo. Wá yezi wà bɔemme pā. ²⁰ Edɔmunɔ bè: É e à gēro. Ben a5 zɪkarinɔ bɔε paripari a5 mɔ danle kɔn gbāaao. ²¹ Zaake Edɔmunɔ gi Isarailinɔne a5 gē kɔn n bɔsuo, ben Isarailinɔ pāñne.

Aruna gana

²² Isarailinɔ bɔ Kadesi n pɛngi a5 kà Oru kp̄ii kiia ²³ Edɔmunɔ bɔsu lézekiia. Gwen Dii yā òn Musane kɔn Arunao à bè: ²⁴ Aruna é ká a dezinɔla tia, eé gē bɔsu kè mée Isarailinɔ gbaa guuro, kè a gɔɔn plaaa a gi ma yā mazi zaa Meriba yānzi. ²⁵ Ñ Aruna kɔn a né Elazao sé n didiñyo Oru kp̄iia ²⁶ n Aruna pɔkásāano bɔεa n da à né Elazane gwe. Gwen Aruna é gan à ká a dezinɔla.

²⁷ Musa kè lán Dii òne nà. À didi Oru kp̄iia gbēnɔ wāa pɛngi ²⁸ n Aruna pɔkásāano bɔεa à dà à né Elazane, ben Aruna gá kp̄iia pi musu gwe. Kè Musa kɔn Elazao pita kp̄iia p̄ia ²⁹ bensɔ Isarailinɔ m̄a kè Aruna gā, ben a5 à gè sósobi kè gurɔ baaakuri.

21

Zìblena Kanaanɔa Negevi bɔsun

¹ Aradi kè kú Negevi bɔsun kina né Kanaa gbēme. Kè à mà Isarailinɔ tē Atarimu zén aɔε mɔɔ, ben à bɔ à danle kɔn zɪo à n gbēkenɔ kùkù. ² Ben Isarailinɔ lù sè Diine wà bè: Tó n gbē pɛnɔ nàwe wa ɔzi, wé n wétenɔ kaate mámmam. ³ Dii Isarailinɔ yā mà, ben à Kanaa pɛnɔ kp̄am̄ma. A5 n káate kɔn n wétenɔ pɛngi, ben wà tó kp̄a guu p̄ine ɔɔma.

Mɔgotē mlè

⁴ Kè a5 fēε Oru kp̄iia pi kiia, a5 Isia Tēa zé sè le wà pā Edɔmunɔ bɔsune. Ben a5 fū menaa zén ⁵ a5 Luda kɔn Musao taari è wà bè: Býānzin a bɔwao Igipiti le wà gaga gbāan kèzi? Póblee kuuro, í kuuro, wa za póble gina kèn. ⁶ Ben Dii mlè pās̄inɔ zɪñma a5 n lélé, ben a5 gāga paripari. ⁷ Gbēnɔ mɔ Musa kiia wà bè: Wa durun kè, zaake wa Dii kɔn mp̄io taari è. Ñ agbaa kp̄añewe le à wa kèkɔa kɔn mlè kènɔ. Ben à agbaa kp̄añēñne. ⁸ Dii bène: Ñ mlè pi n logo lía n p̄éε. Tó

mlè gbě lè, tó à wée sè à gwà, eé aafia e. ⁹ Ben à m̀gotè pì mlè ù à lògo lía à pèe. Tó mlè gbě lè bens̀ à wée sè à m̀gotè mlè pì gwà, è aafia e.

Isarailinɔ pana Edomu kɔn Mɔabunɔ b̀sunɔne

¹⁰ Isarailinɔ dà z̀n, ben aɔ b̀ra kàe Obo. ¹¹ B̀na Obo aɔ gàa wà b̀ra kàe Ie'abarimu gbáan Mɔabunɔ b̀su ɔfántɛbɔe kpa. ¹² B̀na gwe aɔ gàa wà b̀ra kàe Zeredi guzurɛn. ¹³ B̀na gwe aɔ b̀ra kàe Anɔ baa káa kpa, gbáa kè kú Amɔrinɔ b̀su lézekiia. Anɔ p̀n Mɔabu kɔn Amɔrinɔ b̀sunɔ lézekii ù. ¹⁴ Beee yánzin wà bè Dii z̀katakada guu: Waebu kè kú Sufa b̀sun kɔn Anɔ swa'ɔnenɔ ¹⁵ kɔn ñ guzurɛ kè tà ai Aranɔ Mɔabunɔ b̀su lézekiio. ¹⁶ Bona gwe dɔ aɔ gàa Lògɔ, guu kè Dii bèn Musanɛ: Ñ gbèno kakɔa mà í kpámma. ¹⁷ Gwen Isarailinɔ lè kèkii sìn: Í bɔ lògɔn, gbasá wà lè síne,

¹⁸ lògɔ kè wa dɔn'aedeennɔ ỳ kɔn línɔ,

lògɔ kè wéenenɔ pà kɔn ñ gònɔ.

Bona gbáan aɔ gàa Matana. ¹⁹ Matana gbera Nalieli, Nalieli gbera Bamɔ.

²⁰ Bamɔ gbera guzurɛ kè kú Mɔabunɔ b̀sun, guu kè Pisiga mis̀ntè ae dɔ gbáaa.

Z̀blena Siɔ kɔn Oguoa

²¹ Isarailinɔ gbèno z̀l Amɔrinɔ kí Siɔa aɔ bè: ²² Ñ wa gba zé wà bɔe kɔn n b̀suo. Wé gè buraanɔ ke geepi b̀nɔnlo, wé a lògɔ'i miro. Wégɔ té kína zédaa guume ai wà gá gèteo n b̀sula. ²³ Siɔ è ñ gba zé aɔ gète a b̀sunlo. À a z̀karinɔ kàkɔa ñ píngi, aɔ b̀e wée gaañzi gbáan. Kè aɔ kà Yaza, aɔ z̀l kà kɔn Isarailinɔ, ²⁴ ben Isarailinɔ ñ déde kɔn f̀edaao aɔ ñ b̀su símma zaa Anɔ ai Yabokuzi Amɔninɔ b̀sun, zaake Amɔninɔ b̀su lézekii p̀ pásí, è sí gèno. ²⁵ Isarailinɔ Amɔri wétenɔ si píngi kɔn Esebɔ kɔn a lakutunɔ píngi, ben aɔ v̀en. ²⁶ Esebɔn Amɔrinɔ kí Siɔ wétedaa ù. Siɔ z̀l kà yá kɔn Mɔabunɔ kína káakuo, ben à à b̀su sia ai Anɔ swaazi. ²⁷ Beee yánzin kerennɔ è be:

À m̀ Esebɔ,

wà Siɔ wétedaa pì keke wà káe!

²⁸ Té b̀ Esebɔ yá,

z̀karinɔ b̀ Siɔ wéte pì guu,

aɔ Mɔabunɔ b̀su wéteda Ara kàate

Anɔ mì sísí gbě p̀nɔ.

²⁹ Wáiyoo Mɔabunɔ!

Kemɔsi gbàgbàrinɔ, a kaateme!

Kemɔsi tò a g̀gbèno f̀akɔa,

à a nɔgbèno kpà Amɔrinɔ kí Siɔa z̀zɔnɔ ù.

³⁰ Ben wa ñ fú,

wa ñ déde zaa Esebɔ ai Dibɔ.

Wa ñ káate ai Nɔfa kɔn Medɛbao.

³¹ Len Isarailinɔ v̀e Amɔrinɔ b̀sun lɛ. ³² Musa gbèno z̀l Yaza asii gwa, ben Isarailinɔ gwee si kɔn à lakutunɔ píngi, aɔ pè Amɔri kè aɔ kú gweenɔa.

³³ Ben Isarailinɔ lie aɔ Basá zé sè. Ben Basá kí Ogu gaañzi kɔn a z̀kpennɔ ñ píngi aɔ z̀l kànyo Ederɛi. ³⁴ Dii bè Musanɛ: Ñton v̄ia kenɛro, zaake ma à nànnɛ n ɔz̀i kɔn à gbèno kɔn à b̀suo píngi. Ñ kenɛ lán ñ kè Amɔrinɔ kí Siɔ kè kí blè Esebɔne nà. ³⁵ Ben aɔ Ogu dè kɔn à néno kɔn à z̀kpennɔ ñ píngi, baa gbě mèn doo e boro, ben aɔ à b̀su p̀ si.

22

Mɔabunɔ kí Balaki Balamu sisina

¹ Isarailinɔ dà zén, ben aɔ bùra kàe Mɔabunɔ bùsu sèn Yoda baa kaa kè ae do Yerikoa kpa. ² Zipo né Balaki Mɔabunɔ kína è lán Isarailinɔ kè Amɔrinɔne nà, ³ ben swè kè Mɔabunɔn, vīa n kū Isarailinɔ parikee yānzi. ⁴ Ben Mɔabunɔ bè Midia gbènsinɔne: Parii kèkii é pɔ kè ligawaziinɔ ble píngi lán zù è sè ble nà. ⁵ Ben Balaki gbèno zì Bɛo né Balamua ai Peto, Yuflati sae à be bùsun. À bèinne aɔ à sísi à mɔ aɔ bene: Gbèkeno bɔ Igipiti aɔ dàgula aɔ kaa ma sae. ⁶ N yā nna! N mɔ n n káme, zaake aɔ gbāaa demala. Wègɔ dɔro ke mé e mà zì blerúma mà pémma bùsu kèn gwɛɛ. Má dɔ kè gbè kè n sa maa òne égɔ de aubarikadee úme. Gbè kè sɔ n sa zaaa òne, eégɔ de kana pɔ úme.

⁷ Mɔabu kɔn Midia gbènsinɔ dà zén, aɔ māsokena gbaa kè aɔé da Balamune kúna. Kè aɔ kà à kiia, aɔ yā kè Balaki n zio òne. ⁸ À bèinne: À i kè, mé yā kè Dii é omɛ oare. Ben Mɔabu kine pinɔ i Balamu be. ⁹ Ben Luda bɔ à mɔ Balamuzi à à là à bè: Dénɔn gbè kè aɔ kúnɔyo kèkiinɔ úu? ¹⁰ À wèala à bè: Zipo né Balaki, Mɔabunɔ kína bé à n zīma. Aɔ bè ¹¹ gbè kenɔ bɔ Igipiti aɔ dàgula. Ben à bè mà mɔ mà n káare le à e à zì blerúma à pémma. ¹² Ben Luda bène: Nton ténziro. Nton sa zaaa oñnero, zaake ma aubarika dàngu kò. ¹³ Kè Balamu fɛe kɔngɔ, à bè Balaki kinenɔne: À tá a bùsun, zaake Dii gime mà téazi. ¹⁴ Ben Mɔabu kine pinɔ fɛe wà tà Balaki kiia aɔ bè: Balamu gi mɔwaozi.

¹⁵ Balaki èara à kine pāndenɔ zì do, aɔ pari kɔn n gakuio de gbè káakunola. ¹⁶ Kè aɔ kà Balamu kiia, aɔ bè: Zipo né Balaki bè nton tó pòke kpánne kɔn mɔna a kīaoro, ¹⁷ zaake eé gbaa kenne maamaa. Pɔ kè n òne píngi é ke. N yā nna! N mɔ n gbè pinɔ káme. ¹⁸ Ben Balamu bè Balaki ziri pinɔne: Baa tó Balaki kondogi kɔn vura kè kú a beo kpàma píngi, mé fɔ mà bɔ Dii ma Luda yā kpɛero, baa féte. ¹⁹ À i kè gwāavīa lán gbè káakunɔ kè nà ai mà ma do yā kè Dii é kaaramɛ. ²⁰ Luda bɔ à mɔzi gwāavī à bène: Zaake gbè kènɔ mɔ n sísi, n fɛe n gányo, mɔde yā kè mé oon n ke.

Balamu zaaki yá'ona

²¹ Balamu fɛe kɔngɔ à gàari yi à zaakine, ben à gàa kɔn Mɔabu kine pinɔ. ²² Luda pɔ fɛ à gana yānzi, ben Dii Malaika gàa à ze à zé zòne. Balamu di a zaaki kpɛɛ, à zikeri gɔɔn plaaanɔn téo. ²³ Kè zaaki pì è Dii Malaika zena zé guu à fɛɛdaa wòto à kúna, ben à liɛ sèn. Balamu à le, ben à èara à dà zén. ²⁴ Dii Malaika gàa à zè zé wéwen geepi líkpe kè gbè kara ligazinɔ dagura. ²⁵ Kè zaaki pì Dii Malaika è, à nà gùà à Balamu gbá lba. Ben Balamu èara à à le do. ²⁶ Dii Malaika èara à gàa ae do à zè gu kpaatogoo kè lièkii víroon. ²⁷ Kè zaaki pì Dii Malaika pì è, à kùe kɔn Balamuo. Ben Balamu pɔ fɛ à à le gò. ²⁸ Ben Dii zaaki pì gbà lé à yā ò Balamune à bè: Bón má kènne n ma le ai gèn aagɔ? ²⁹ Balamu wèala à bè: Kè n yɔnkɔyá kème yānzime. Tó má fɛe kúna, le ma n de gɔ. ³⁰ Ben zaaki pì bène: N zaaki kè neégɔ diia gurɔ sànda píngia mɔna gbàan ma úroo? Má kènne le zikiɔ? À bè: Auo. ³¹ Ben Dii Balamu wée kène, à à Malaika è zena zén à fɛɛdaa wòto à kúna. Ben à kùe à mì pèe.

³² Dii Malaika à là à bè: Býānzin n n zaaki le ai gèn aagɔzi? Ma mɔ zé zònneme, zaake n wāme. ³³ Kè zaaki pì ma e, ben à lieme ai gèn aagɔ. Tó èe lieme yāro, le ma n de ma à tò. ³⁴ Balamu bè Dii Malaika pinɛ: Ma durun

kè, zaake má d5 kè n zé zòmero. Zaake ma gana kènne zaa, mé eara mà tá.
 35 Ben Dii Malaika bè Balamune: Ñ gá k5n gbē pìnɔ, yā kè mé dannen n̄ o. Ben Balamu gāa k5n Balaki kīne pìnɔ.

36 Kè Balaki mà Balamu e mɔɔ, ben à gāa à dààle wéte kè kú Anɔ baa, Mɔabunɔ bùsu lézekiia. 37 Ben à bè Balamune: Kè ma gbēnɔ zī wà n sīsī yā, à kè dia née m̄roo? Mé f5 mà gbaa kenn̄enlo? 38 Balamu wèàla à bè: Ma mɔ sa, mɔde má yā s̄anda píngi ona zé vīro. Yā kè Luda é damēen mé o. 39 Ben Balaki gāa k5n Balamuo Kīria'uzo. 40 À saa ò k5n zùnɔ k5n s̄aanɔ à à n̄bɔ kpà Balamua k5n kīne kè aɔ kúo ledoonɔ. 41 Kè guu d̄ò, à Balamu sè à gāa Bamɔ Baali. Gwen Balamu Isarailinɔ bùra kpadoo èn.

23

Balamu ya káaku kè à è ona

1 Balamu bè Balakine: Ñ gbāgbākii bome kè mèn swēeplaa, n̄ m̄ome k5n zùswareenɔ mèn swēeplaa k5n s̄akaroonɔ mèn swēeplaa. 2 Balaki kè lán Balamu òne nà, ben aɔ saa ò k5n zùswareeoo k5n s̄akaroo gbāgbākii pìnɔa píngi. 3 Ben Balamu bène: Ñ ze n sa'opɔzi. Mé gá mà gwa tó Dii é m̄ó yā omē, mé yā kè eé omēe onne. Ben à gāa à zè gu lezī gbāagbaaa. 4 Luda mò à à lè, ben Balamu bène: Ma gbāgbākii bò mèn swēeplaa, ben ma saa òm̄ma píngi k5n zùswareeoo k5n s̄akaroo. 5 Dii yā dàn̄e à lén, ben à bè: Ñ eara n̄ gá n̄ Balaki le n̄ one lán má dànne nà. 6 Ben à èara à gāa à à lè zena a sa'opɔzi k5n Mɔabu kīnenɔ n̄ píngi, 7 ben à yā kè à è ò à bè:

Mɔabunɔ kī Balaki ma sisi Siria bùsun,
 ben ma bɔɔf̄ant̄eb̄ɔe kpa kp̄iinɔ kiia ma mɔ.

À bè mà bɔare Isarailinɔ kp̄ee,
 mà m̄ó mà sa zaaa oare Yakubu borii p̄inɔne.

8 Mé ke dia mà gbē kè Luda e n̄ károonɔ káa?

Mé ke dia mà bɔ gbē kè Dii e bɔ n̄ kp̄eeroonɔ kp̄eere?

9 Zaa kp̄ii m̄is̄ont̄ēan m̄ée n̄ ee,
 zaa gulezīan m̄ée w̄ée s̄iín̄le.

Gbē pìnɔ kú n̄dona,

aɔ n̄ zīnda diē n̄dona k5n bori p̄andeno.

10 Yakubu boriiinɔ pari lán bùsu'aat̄ē bà,

wéé f5 wà Isarailinɔ naro wà n̄ lé d̄ro.

Luda tó ma gaa g5 de lán a gbēnɔ p̄ó bà,
 ma yāana g5 de lán n̄ p̄ó bà.

11 Ben Balaki bène: Ñ k̄eme dian gwee? Ma m̄onyo le n̄ ma ibēenɔ káme, ben sa maaan n̄ òn̄eɔ? 12 À wèàla à bè: Yā kè Dii dàme ma lénn̄ mé oroo?

Balamu ya plaadee kè à è ona

13 Balaki bène: Ñ m̄ó wà gá gu p̄andea, guu kè né n̄ en. Ñ n̄ káme gwe, zaake aɔ kp̄adon né e, né n̄ e n̄ píngiro. 14 Ben à gāa guđákp̄arinɔ guun Pisiga kp̄ii m̄is̄ont̄ēa. À gbāgbākii bò gwe mèn swēeplaa, ben à saa òm̄ma píngi k5n zùswareeoo k5n s̄akaroo. 15 Ben Balamu bène: Ñ ze n sa'opɔzi kè, mé gá mà à le gwe. 16 Ben Dii mò à yā dàn̄e à lén, ben à bène: Ñ eara n̄ gá n̄ Balaki le n̄ one lán má dànne nà. 17 Ben à èara à gāa à à lè zena a sa'opɔzi k5n Mɔabu kīnenɔ. Balaki à là à bè: Dii bè diame? 18 Ben à yā kè à è ò à bè:

Zipo né Balaki,

ñ swá kpá ñ ma yá ma!

¹⁹ Luda né gbēnteenlo gbasá à egεε to,

è nòse liε lán busánsi bàro.

Eé gí yá kè à ò kεzió?

Eé gí lé kè à gbēñne papazió?

²⁰ À bèmε mà sa maaa oñnεmε.

À aubarika dàngu, mé f̄s mà gíro.

²¹ Mée yá zaa ke e Yakubu boriinɔaro,

mée yá ʼamma ke e Isarailinɔaro.

Dii n̄ Ludaa kúnyo,

aʼè à kíkε tó b̄o n̄ t̄é.

²² Luda n̄ b̄oε Iyipiti,

aʼ gbáaa v̄i lán zùs̄εte bà.

²³ Weé f̄s wà p̄o da Yakubu boriinɔaro,

weé f̄s wà àisi zaaa kpá Isarailinɔziro.

Zaa gbáa weégae o n̄ yá musu,

kè yá kè Ludaa kèn gwe.

²⁴ Borii p̄i è f̄ε lán músudaa bà,

è a z̄inda sé lán musukya bà.

È daero ai à gá p̄o kú à só,

ai à gá p̄o kè à d̄enɔ aru mio.

²⁵ Balaki bène: Ñton n̄ káro. Ñton sa maaa oñne sero. ²⁶ Balamu bène: Mée onne kè yá kè Dii dàm̄εen mé oroo?

Balamu yá aaḡs̄dee kè à è ona

²⁷ Balaki bè Balamune: Ñ m̄o sa, mé gányo gu p̄andea. W̄eḡo d̄oro tó eé ke Ludane ñ gb̄e pinɔ káme gwe sa. ²⁸ Ben Balaki ḡaao Peo k̄pii musu kè ae d̄o gbáaa.

²⁹ Balamu bène: Ñ gb̄agb̄akii bome kè m̄en sw̄εεplaa, ñ m̄ome k̄n zùswareenɔ m̄en sw̄εεplaa k̄n s̄akarono m̄en sw̄εεplaa. ³⁰ Balaki kè lán à òne n̄ à saa òm̄ma k̄n zùswaree pinɔ k̄n s̄akaro pinɔ.

24

¹ Kè Balamu è sa maa ona Isarailinɔne kà Diin, èe gá màso ke lán yáa bà d̄oro, ben à ae d̄o gbáaa. ² Kè à w̄é zù, ben à Isarailinɔ è kaena n̄ boriia. Luda Nini p̄itaa,

³ ben à yá kè à è ò à bè:

B̄eɔ né Balamu yán yè,

mamɔma kè ma w̄éε k̄na yán yè.

⁴ Mamɔma kè m̄εè Luda yá ma yán yè.

Ma Gb̄aapingide w̄éεgupu è,

má daena ma puua, ma w̄éε w̄ena.

⁵ Yakubu boriinɔ b̄urakaena maa fá!

Isaraili bisakutaanɔ maa!

⁶ Aʼ kaena lán guzure d̄akonɔ bà,

lán swa d̄oro kara búno bà.

Aʼo de lán zà lí kè Dii b̄ano bà,

lán sida lí kè aʼo kú í saeno bà.

⁷ Í é n̄ oroz̄ano pa yélele,

aʼ p̄ót̄nanɔ é í e maamaa.

Aʼ kina gbáaa éḡo de Agagala,

a5 kpata é tó bɔ.

⁸ Luda n bʊε Igipiti,
a5 gbāaa vī lán zùsɛtɛ bà.

A5è zì ble borii kè a5 ibetɛ kpànyonɔa,
a5è n wánɔ wíwi a5è n pápa kàò.

⁹ A5è sɔpɛɛ wà daε lán músu bà,
dé bé eé fɔ à n fɛɛɛ?

Luda aubarika da gbɛ kè a5é sa maaa oñnenɔ,
à gbɛ kè a5é sa zaaa oñnenɔ ká.

¹⁰ Balaki pɔ fɛ Balamuzi à ɔnetee dɔa à bè: Ma ibeεnɔ kana yānzin ma n sisizi,
ben n sa maaa óñne gɛn aagɔɔ? ¹¹ N̄ tá n bɛ tia gɔɔ. Ma bè mé gbaa kenneme
yā, mɔde Dii ginnɛ n láada e. ¹² Balamu bène: Mée o gbɛ kè n n̄ zīmaanneroo!
¹³ Ma bè baa tó n ma gba n bɛε kè pana kɔn kondogio kɔn vurao, mé bɔ Dii yā
kpɛε mà yā ke kɔn ma zīnda pɔyeziro, à maaa ke à zaaa. Yā kè Dii bè mà oon
mé o. ¹⁴ Mée taa ma gbɛnɔ kiia sa. N̄ mó mà onne lán gbɛ pinɔ é ke n gbɛnɔne
nà zia.

Balamu ya sigɔdee kè à è ona

¹⁵ Ben Balamu yā kè à è ò à bè:

Bɛɔ né Balamu yān yè,
mamɔma kè ma wée kēna yān yè.

¹⁶ Mamɔma kè mɛè Luda yā ma yān yè.

Má Luda Musude n̄seguuyā dɔ.
Ma Gbaapingide wéeɔgupu è,
má daεna ma puua, ma wée wēna.

¹⁷ Mée Isarailinɔ ee, èe ke tianlo,
mée n̄ gwaa, à gurɔɔ e ká gīaro.
Sɔɔɔne é bɔ Yakubu boriinɔ té,
kpatableri é bɔ Isarailinɔ té,
eé Mɔabunɔ m̄i wíwi,
eé zɔkakar̄i pinɔ miwatoro fɔfɔ.

¹⁸ Edɔmunɔ bùsu é gɔ à pɔ ũ,
à ibɛε Sei bùsu é gɔ à pɔ ũ,
Isarailinɔ gbāaa é gɔ kaarame.

¹⁹ Yakubu bori ke é kí bleñma,
eé gbɛ kpaa kè a5 gɔnɔ kaate.

²⁰ Balamu Amaleki boriinɔ è, ben à yā kè à è ò à bè:
Amaleki boriinɔ né boriinɔ mideeme,
mɔde a5é kaate zāa.

²¹ Kè Balamu Keninɔ è, ben à yā kè à è ò à bè:
A kúkii gbāa gíngin,
a sà kú gbè musu.

²² Baa kɔn beeeo wée a kaatɛme,
Asirianɔ é a kúkū zìzɔnɔ ũ.

²³ Balamu yā kè à è ò dɔ à bè:
O'o, tó Ludaa kè le, dé bé eé bɔɔ?

²⁴ Góro'itenɔ é bɔ Sipiru bùsun,
a5é zì ble Asirianɔ kɔn Eberunɔa,
mɔde a5pinɔ é kaatɛme se.

²⁵ Balamu fɛε à tà a bɛ, ben Balaki dà zén se.

DOKAGBESISINA Musa takada sɔɔrodee

30

Dii Isarailinɔ sɔkpana ní gwena ziin

¹ Tó aubarika kɔn kana yá kè má diēaree kèkiinɔ a le píngi, àgɔ dɔn borii kè Dii a Luda é péawa à a fàakɔa ní ténɔ guu. ² Tó apinɔ kɔn a nénɔ èara wà ae dɔ Dii a Ludaa, tó a à yá kè méé diēaree gbàa mà píngi kɔn nòseɔ do kɔn pɔyezinao, ³ Dii a Luda é a wènda gwa, eé èara à a kakɔa zaa borii kè à a fàakɔa ní ténɔ guu à suo a gwena ziin. ⁴ Baa tó à pèawa à a fàakɔa bùsu kè aɔ kú ai anduna léanɔ guu, eé a boriinɔ kakɔa gwe à suńyo. ⁵ Eé èarańyo bùsu kè de aɔ dezinɔ pɔ ɔu guu. Tó aɔ bùsu pì kù, eé aubarika dańgu, eé tó aɔ pari kù de ní dezinɔla. ⁶ Dii a Luda é a swè pípiare kɔn a boriinɔ, a ninii égɔ yezi kɔn nòseɔ do le àgɔ kú wèndio. ⁷ Dii a Luda é láari kèkiinɔ zĩ a ibe kè aɔ zàagu aɔɔe wée taaawaanɔ, ⁸ é èara à Dii yá ma àgɔ zĩ kee kɔn à yádiena kè méé ooare gbàanɔ. ⁹ Dii a Luda é aubarika daagu a zĩ píngin, eé tó a nénɔ kɔ kɔn a pɔkàdeenɔ kɔn a bura pɔnɔ. À pɔɔ é èara à keawa nna, eé à maa keare lán à pɔɔ kè nna a dezinɔa nà. ¹⁰ Tó a Dii a Luda yá mà a à ɔɔkii gwà bensɔ á à yádiena kè aɔ kú doka takada kèkii guunɔ kúna, tó a ae dɔ Dii a Ludaa kɔn nòseɔ do kɔn pɔyezinao, eé beenɔ keare píngi.

Wèndi ke gaa

¹¹ Yá kè méé diēaree gbàa pì zĩ'uu de a gbàa lélaro. À sɔɔ zàaoro. ¹² À kú ludambero, gbasa à be, dé bé eé gá ludambe à pitao le à ma à zĩi kea. ¹³ À kú ísíaa baa káa kparo, gbasa à be, dé bé eé bikú ísíaa baa à suo le à ma àgɔ kúna. ¹⁴ Yá pì kúao kíkíi, à kú a lén kɔn a nòseɔ le à e à zĩi kea. ¹⁵ À ma! Méé wèndi kɔn yá maaɔ diēe a are gbàa kɔn gaao kɔn yá zaaao. ¹⁶ Méé diēaree gbàa, àgɔ ye Dii a Ludazi àgɔ té à kèsegbèzi, à à ɔɔkii gwa àgɔ à yádienanɔ kɔn à dokayanɔ kúna, le àgɔ kuu à pari kù, Dii a Luda é aubarika daagu bùsu kè ée gaa sí guu. ¹⁷ Mɔde tó a kpɛe linɛ bensɔ ée à yá maro, tó a kèa bensɔ a táanɔ gbàgbá a dɔnzi kèńne, ¹⁸ méé ooare gbàa, a kaaten gwe! É gi ke bùsu kè ée bikúu Yodaa ée gaa sí guuro. ¹⁹ Ludambe kɔn tɔɔteon ma séedadeenɔ ɔ gbàa a yá musu. Ma wèndi kɔn gaao diē a are, aubarika yanɔ kɔn kana yanɔ. À wèndi sé le apinɔ kɔn a nénɔ e àgɔ kuu. ²⁰ Àgɔ ye Dii a Ludazi àgɔ à yá maa à naa, zaake àmbe a wèndi ɔ. Eé tó à gi ke bùsu kè à la dà a dezi Ibraĩ kɔn Isaakuo kɔn Yakubuonɔne, à bè é kpámma guu.

31

Yɔsua diēna Musa gèe ɔ

¹ Kè Musa yá kèkiinɔ ɔ Isarailinɔne à yàa, ² à bè: Tia la ma ka wè basweedo, mé fɔ mà ɔbare ae dɔɔ. Dii bème mé bikú Yodaaro. ³ Dii a Luda bé eé ɔbare ae à bikú. Eé borii kè aɔ kú gweenɔ kaateare le à ní bùsu sí. Yɔsua bé eé gɔ ɔbare ae sa lán Dii ɔ nà. ⁴ Dii é ke borii pinɔne lán à kè Amɔrinɔ kɔnanɔne nà Siɔ kɔn Oguo kɔn ní bùsuo kè à ní káate. ⁵ Dii é ní naare a ɔzĩ, é keńne lán má diēare nà

píngi. ⁶ À a làakari kpáe àgō wórɔngɔ vī! Àton tó vīa a kũro, àton tó swè kēagu n yānziro, zaake Dii a Luda bé èe gaaao. Eé a tónlo eé pā kpáaziro.

⁷ Ben Musa Yɔsua sisi Isarailinɔ píngi wáa à bène: N ze gbáa ñgō wórɔngɔ vī, zaake mbe né gá kɔn gbē kènɔ bũsu kè Dii la dà n dezi káakunɔne à bè é kpámma guu. Mbe né bũsu pì kpaateteñne. ⁸ Dii bé eé ðonne ae. Àmbe eégō kúnyo, eé n tónlo eé pā kpánzi zikiro. Nton tó vīa n kũro ñton bídi kero.

⁹ Musa doka pì kè takada guu à kpà sa'ori Levi borii kè aḡēgō Dii bà kuunaño àkpati senanɔa kɔn Isaraili gbēnsinɔ n píngi. ¹⁰ Musa yā diēñne à bè: Wè swēeplaplaaa gbera, wè kè wè fiadeenɔ kē Kutadɔna zībaagurɔ, ¹¹ tó Isarailinɔ mò wà n zīnda ðɔɔa Dii n Ludane n píngi guu kè eé sé guu, àgae doka takada kèki kyó kēñne wà ma. ¹² Àgae n kakɔa, gōgbēnɔ kɔn nɔgbēnɔ kɔn né fétenɔ kɔn bɔamɔ kè aḡō kú a wétennɔ, le wà ma wà dada, wà e wàgō Dii a Luda vīa vī, wàgō dokayā pìnɔ kũna píngi wàgō zīi kēea. ¹³ Aḡō né kè aḡō yā pì ðoroonɔ é ma, aḡēgō viakena Dii a Ludane dadaa gurɔ kè á kú bũsu kè ée bikũu Yodaa à gá sí pì guu.

Dii gñake à Isarailinɔ bɔna a kpēe yā ò

¹⁴ Dii bè Musane: N gagurɔ kà kīi. N Yɔsua sisi à gá ze dakɔrekiia, mé zīi nane a ɔzī. Ben Musa kɔn Yɔsuao gaa wà zè dakɔrekiia. ¹⁵ Dii bò à mōñzi gwe tēluguu kè zena kutaa pì kpēele guu. ¹⁶ Ben Dii bè Musane: Tó n ka n dezinɔla, gbē pìnɔ é fēe wà pāpāa kē wà ðɔ bũsu kè aḡōe gēen tāanɔzi. Aḡō pā kpámazi aḡō ma bà kuunaño yā gboro. ¹⁷ Zī pia mé pō fēñzi mà pā kpánzi, mé kpēe liñne wà n kaate. Kisianɔ é wī n musu bita aḡō nawēanɔ kē. Zī pia aḡō be: Kisia pìnɔ wī wa musu kè wa Ludaa kúwaoro yānzin yee? ¹⁸ Zī pian mé kpēe liñne yā zaaa kè aḡō kè yānzī, aḡō ae ðò tāanɔa.

¹⁹ N lè kèkii kē takadan sa n dada Isarailinɔne aḡō sí, le àgō ðeme aḡō bɔna ma kpēe sēeda ũ. ²⁰ Tó ma gaarño bũsu kè má la dà n dezi káakunɔne guu, bũsu kè zwi kɔn z'io ñin pì, tó aḡō ká wà mē kpà, aḡō ae ðò tāanɔame wà n gbāgbā. Aḡō pā kpámazi wà ma bà kuunaño yā gboro. ²¹ Tó kisia pìnɔ n lé bita aḡōe nawēa kēe, lè pì bé eé n yā zaaa káñne n ɔzī, zaake à yā é sá n boriinɔnlo. Má yā kè kú n nɔsen gbáa ðɔ ai màgō gáñyo bũsu kè má la dàñne guu. ²² Musa lè pì kè takadan zī pia, ben à dà Isarailinɔne.

²³ Dii yā ðie Nuni né Yɔsuane à bè: N làakari kpáe ñgō wórɔngɔ vī! Mbe né gá kɔn Isarailinɔ bũsu kè má la dàñne guu, bensɔ mapì mégō kúnyo.

²⁴ Kè Musa dokayā pìnɔ kè takadan à yāa píngi, ²⁵ à yā ðie Levi borii kè aḡēgō Dii bà kuunaño àkpati senanɔne à bè: ²⁶ À doka takada kèkii sí à ðie Dii a Luda bà kuunaño àkpati sae, àgō kú gwe a bɔna Dii kpēe sēeda ũ. ²⁷ Zaake má a swāgbāaa ðɔ, lán eé gí yāzi nà. Zaa gurɔ kè má kúao eégō bɔɔ Dii yā kpēeme ai kɔn à tiaao. Wee ma gaa gbera pō o ðɔɔ? ²⁸ À a bori gbēnsinɔ kɔn a ðon'aedeenɔ kakɔame, le mà yā kènɔ dañne n swāla, ludambe kɔn tɔɔteo égō ðe ma sēedadeenɔ ũ a yā musu. ²⁹ Zaake má ðɔ kè é a zīnda yaka ma gaa gbera, é kè zé kè má ðɔbaaree. Beee gbera kisia é a le, zaake é yā kè zaa Diine kē, eé pō fēazi taa kè á kènɔ yānzī.

³⁰ Ben Musa lè pì yā dà Isaraili kè aḡō kakɔananɔne n swāla mámmam.

¹ Musa bɔ Mɔabunɔ bɔsu sɛtɛ à didi Nɛbo kpɪiia ai Pisiga kpɪi mɪsɔntɛ kɛ aɛ dɔ Yɛrikoa, ben Dii bɔsu pɪ òdɔanɛ pɪngi zaa Giliada bɔsun ai Daninɔ bɔsun ² kɔn Nafatalinɔ bɔsuo pɪngi kɔn Eflaimunɔ bɔsuo kɔn Manasenɔ bɔsuo kɔn Yudanɔ bɔsuo pɪngi ai Isiaa kɛ kú ɔfántɛgɛkpen kpa ³ kɔn Nɛgɛvio kɔn Yɛriko daminalide guzuro ai Zoa. ⁴ Ben Dii bènɛ: Bɔsu kɛ ma la dà Ibraɪnɛ kɔn Isaakuo kɔn Yakubuo ma bè mé kpá ní boriinɔa pɪn gwe. Má tò n wɛɛ siàlɛ, mɔde né bikú Yodaa ò gɛnlo.

⁵ Ben Dii zòbleri Musa gà Mɔabunɔ bɔsun gwe lán Dii ò nà. ⁶ Ben Dii à vɛi guzuren gwe Betɛpeo kpa. Gbɛkee à mira kii dɔro ai kɔn a gbàao. ⁷ Musa gà a wɛ baswɛɛdodee guumɛ. À wɛɛ nna bensɔ à gbàaa e lagoro. ⁸ Isarailinɔ à gɛ kɛ gurɔ baaakuri Mɔabunɔ bɔsu sɛtɛ, ben à gɛsosobikɛna kɔn ɔɔ dɔɔo yàa.

⁹ Nuni né Yɔsua pana ɔndɔɔo kɛ Musa ɔ nàa yánzi. Isarailinɔ à yá mà, aɔo kɛ lán Dii dà Musanɛ nà. ¹⁰ Annabi kee e bɔ Isarailinɔ guu lán Musa bà dɔro. È yá o kɔn Diio tɛtɛntɛ ¹¹ bensɔ à sèedanɔ kɔn dabuyá kɛ Dii à zlonɔ kɛ Iɛipiti, Fili'auna kɔn a ibanɔ kɔn a gbɛnɔ aɛ ní pɪngi. ¹² Gbɛkee e yá naaside bíta kɛ kɔn iko gbàaao lán Musa bà Isarailinɔ wɛɛ siàlɛ dɔro.

YOSUA

Zìblena Kanaa bùsua 1:1-11:23

Yosua lézammana kòn à ganao 23:1-24:33

Dii yádiena Yosuan

¹ Dii zòbleri Musa gaa gbera Dii yá ò Musa kpàasi Yosua, Nuni néne à bè: ² Ma zòbleri Musa gà. Ñ fée ñ bikū Yodaa kè sa, mpi kòn Isarailino ñ píngi, à gē bùsu kè má kpàawaan. ³ Guu kè a gbá pèen píngi, má kpàawa lán má ò Musane nàme. ⁴ Sena zaa gbáan ai gana Lebanò bùsun, sena zaa swa bíta kè wè be Yuflati ai gana ísíaa kè kú òfántègèkpen kpa, Itino bùsu pì é gō a bùsu ũ píngime. ⁵ Ai ñ gá gao gbēke é e à ñ gāsā fīro. Lán má kú kòn Musao nà, len mégō kúnyo le. Mé n tónlo, mé pá kpánzi zikiro.

⁶ Ñ ze gbāa ñgō wórngō vī, zaake mbe né bùsu kè ma à lé gbè a dezi káakunone ma bè mé kpámma sí ñ kpá gbē kènoa. ⁷ Ñ ze gbāa ñgō wórngō vī dé! Ñ làakari do doka kè ma zòbleri Musa dànnèea ñgō kúna píngi. Ñton kēa ñ na oplazi ke zezziro, n tá égae ke nna. ⁸ Ñ tó Musa doka takada pì yá gō da n lén, ñgō laasuu lēa fáantē kōn gwáavīo. Ñ làakari do yá kè kú à guunoa píngi ñ zīi kea, n tá égō nna n yá égae bo maa. ⁹ Mámbe ma yá dienneroo? Ñ ze gbāa ñgō wórngō vī. Ñton tó vīa n kūro. Ñton bídi kero, zaake mamoma Dii n Luda, mégō kúnyo guu kè néé gaan píngi.

¹⁰ Ben Yosua bè Isaraili don'aedeene: ¹¹ À gēte bùran à o gbēnoe aō kūsāe soru ke, zaake guu aagō gbera aōé bikū Yodaa kè, aōé gá bùsu kè Dii ñ Ludaa kpámma wāgō vī sí. ¹² Yosua bè Rubeninone kōn Gadano kōn Manaseno kpadoo: ¹³ À do yá kè Dii zòbleri Musa diaree kèkiin, à bè Dii a Luda é tó à kámmabokii e à bùsu kèkii kpàawa. ¹⁴ Beee yānzi a no gbēno kōn a né féteno kōn a pōkadeeno gō bùsu kè Musa kpàawaan Yoda baa kè kpa, a zīkpeno do ñ gbēnoe ae wà bikū ñ píngi, aōgō ñ gōkēno kúna aō doñle ¹⁵ ai Dii gō tó a gbēno kámmabokii e lán à kēare nà, aōpino sō égō bùsu kè Dii a Ludaa e kpaarúma vī. Beee gbera é su bùsu kè gō a pō ũu kè guu, é vēe bùsu kè Dii zòbleri Musa kpàawa Yoda baa kè òfántēboe kpa pin. ¹⁶ Ben aō wèàla wà bè: Yá kè ñ diēwe píngi wé ke. Guu kè n wa zīin píngi wé gāme. ¹⁷ Lán wa zīi kè Musa yāa nà píngi, len wé zīi ke n yāa le se. Dii n Luda gō kúnyo, lán à kú kōn Musao nà. ¹⁸ Gbē kè bō n ya kpeé à gi yá kè ñ diēne kezi, adee gāme. Ñ ze gbāa ñgō wórngō vī dé!

2

Gu'asiigwarino zīna Yeriko

¹ Zaa Sitimu Nuni né Yosua gu'asiigwarino zī gōon plaa asii guu à bè: À gá à wé kpáe bùsu pizi, atēnsa Yeriko. Ben aō gāa gwe, aō gāa wà pita kaarua kè wé sísi Rahabu beēn. ² Ben wà bè Yeriko kīnane: Isaraili kenō gè kè usiēa le wà wa bùsu asii gwa. ³ Ben kīna pì gbēno zī Rahabua aō bè: Ñ bo kōn gōgbē kè aō mò n kiiano, zaake wa bùsu píngi asii gwana yānzin aō mòzi. ⁴ Àe sō no gbē pì gīake à gōon plaaa pino ùte kō, ben à bè: Gbē pino mò ma kiia kè yāpura. Má dō guu kè aō bōnlo. ⁵ Kè guu si bīizetataguu, aō bōe. Má dō tó mákpan aō tãno. À ñ gbē sé kpakpaa, é ñ le. ⁶ Àe sō à gīake à ñ sé à gāaño kpé musu à ñ ùte gbōo

lí kè kaena gween kò. ⁷ Ẹ̀línṛíṅ pèèńzi zén ai Yoda bikúkiia, ben wà b̄iize tàta ń kpee ḡṵṵ.

⁸ Ai gu'asiigwari pínṵ ḡṵ dae, Rahabu didi ń kiia kpé musu ⁹ à bèńne: Má d̄ṵ kè Dii b̄usu kè kpàawa. A v̄ia wa k̄u, ben b̄usu kè deenṵ ká gá ń píngi a yānzi.

¹⁰ Wa mà lán Dii Isia Tēaa z̄òk̄ṛeare nà gur̄ṵṵ kè a b̄ṵe Igiṅiti k̄ṅn yā kè á kè Siṵ k̄ṅn Oguone, a Am̄ṛinṵ kína ḡṵṵṅn plaa pínṵ kè d̄ugudugu Yoda baa k̄aa kpa.

¹¹ Kè wá mà, swè kèwagu, wa ninii dà batan a yānzi, zaake Dii a Ludan musu k̄ṅn t̄ṵṵṵeo Luda ũ. ¹² Zaake ma gb̄eke kèare, apinṵ s̄ṵ à síme sa k̄ṅn Dii t̄ṵṵṵ kè é gb̄eke ke ma de b̄edeenn̄e.

À s̄eeda kem̄e le m̄aḡṵ d̄ṵ s̄ans̄an ¹³ kè é ma de k̄ṅn ma dao k̄ṅn ma v̄linṵ k̄ṅn ma d̄áaronṵ k̄ṅn wa gb̄enṵ m̄i sí ń píngi à wa b̄ṵ gaa léz̄i.

¹⁴ Ben ḡṵgb̄e pínṵ wèàla wà bè: M̄be wa w̄endi ũ, wámbe n w̄endi ũ se. Tó n̄eé wa yā o gb̄eke m̄aro, tó Dii b̄usu kè kpàawa, wé gb̄eke kenne yāpura.

¹⁵ Ben à ń b̄ṵe windo guu à ń p̄ita b̄ii kpee k̄ṅn b̄ao, zaake à b̄e kè à kún kú wéte b̄ii musume. ¹⁶ À bèńne: À m̄i pé k̄piinṵa le a gb̄eserinṵ t̄on dak̄ṛeaoro yānzi.

Àḡṵ utena gwe gur̄ṵ aaḡṵ ai a gb̄eserinṵ su, é gbasa à da zén. ¹⁷⁻¹⁸ Ben ḡṵgb̄e pínṵ bène: Tó wa eara wa ḡe a b̄usun, ń w̄ṵṵ t̄eaa k̄ek̄ii d̄ṵ windo kè n̄eé wa b̄ṵen̄ k̄ea, ń n de k̄ṅn n dao k̄ṅn n v̄linṵ k̄ṅn n d̄áaronṵ k̄ṅn n de b̄edeenn̄ kak̄ṵanz̄i ń píngi n kp̄e k̄ek̄iin. Tó n̄eé ke lero, wa bà éḡṵ kú ladana kè ń tò wá la d̄ann̄en̄ d̄oro.

¹⁹ Tó aṵ gb̄eke b̄ò n kp̄én à ḡaa ḡaale, à a z̄inda d̄en̄ gwe, wa yān d̄oro. Tó aṵ gb̄eke kún̄yo kp̄én, ben wà à d̄e, wámbe à gana yā é wí wa musu.

²⁰ Tó n wa k̄om̄ṵṵ kè gb̄en̄ṵe s̄ṵ, wa bà éḡṵ kú ladana kè ń tò wá la d̄ann̄e p̄in̄ d̄oro. ²¹ Ben Rahabu bè: Àḡṵ de lán á ò nà. Ben à ń gb̄áe aṵ tà. Ben à w̄ṵṵ t̄eaa p̄i d̄ṵ a windo.

²² Kè aṵ p̄ita b̄iia le, aṵ m̄i p̄e k̄piinṵa, ben aṵ ì gwe gur̄ṵ aaḡṵ ai ń gb̄eserinṵ ḡaa s̄uo. Aṵ gb̄eseri pínṵ ń wéte z̄é sae píngi aṵṵe ń ero. ²³ Ben ḡṵṵṵṵ plaa pínṵ dà zén aṵ p̄ita k̄piii p̄inṵa aṵ bik̄u swaaa. Kè aṵ kà Nuni né Yosua kiia, aṵ yā kè à ń lé gb̄āne píngi ²⁴ wà bè: Dii b̄usu p̄i n̄awe wa Ẹ̀Ẹ̀ píngi. B̄usu p̄i deenṵ ká gá ń píngi wa yānzi.

3

Isarailinṵ bik̄una Yodaa

¹ Yosua f̄e k̄onḡṵ id̄e'id̄e k̄ṅn Isarailinṵ ń píngi. B̄ona Sitimu aṵ ḡaa Yodazi, ben aṵ b̄ura k̄ae gwe ai aṵḡṵ gá bik̄u. ² Gur̄ṵ aaḡṵṵ gbera Isaraili d̄n'adeenn̄ d̄òṵṵ b̄urazi ³ aṵ yā d̄ie gb̄en̄ṵe wà bè: Tó á é Levi bori sa'orinṵ Dii a Luda bà kuunawao àkpati sena, à da zén aṵḡṵ té ń kpee, ⁴ le à e à d̄ṵ zé kè é sé, zaake ée zé p̄i sé zik̄iro. Àḡṵ té z̄aaṵ lán kiloo do taka bàṵṵ! Àton s̄ṵ àkpati p̄iziro. ⁵ Ben Yosua bè gb̄en̄ṵe: À gb̄ās̄i b̄ṵ a z̄indan, zaake Dii é yāb̄onsae ke a té zia. ⁶ Ben à èara à bè sa'orin̄ṵe: À Dii bà kuunawao àkpati sé à d̄ṵ gb̄en̄ṵe ae à bik̄u. Ben aṵ àkpati p̄i s̄e wà d̄ṵṵ gb̄en̄ṵe ae.

⁷ Dii bè Yosua: Mé na n sena lez̄ia Isarailin̄ṵe gb̄aa, aṵéṵṵ d̄ṵ kè má kún̄yo lán má kú k̄ṅn Musao nà. ⁸ Ẹ̀ṵ o sa'ori kè aṵṵ ma bà kuunaaṵ àkpati senan̄ṵe, tó aṵ kà Yodazi, aṵ ḡe wà ze à ín. ⁹ Ben Yosua bè Isarailin̄ṵe: À m̄ṵ kè à Dii a Luda yā ma. ¹⁰ Ben à èara à bè: Len̄ éṵṵ d̄ṵ kè Luda W̄end̄idee kúao le, bens̄ṵ eé péare Kanaan̄a k̄ṅn Itinṵ k̄ṅn Ivinṵ k̄ṅn Perizinṵ k̄ṅn Gigasinṵ k̄ṅn Am̄ṛinṵ k̄ṅn Yebusinṵ. ¹¹ À gwa! Anduna píngi Dii bà kuunawao àkpati é d̄bare ae ai Yoda ín. ¹² À ḡṵṵṵṵ kuri aw̄eplaaan̄ṵ sé a té, bori k̄ṅn boriio gb̄e m̄en̄ doodo.

¹³ Tó sa'ori kè aṣṣ anduna píngi Dii àkpati senanṣ gbá pèe Yoda ín, í pì é zṣkṣre, í kè èe bṣṣ swaa musu é bīi kè à gṣ zena a gbèn.

¹⁴ Kè gbēnṣ būra fèe wà dà zén, aṣṣe gaa bikū Yodaa, sa'ori kè aṣṣ Dii bà kuunaño àkpati senanṣ tē n̄ ae le. ¹⁵ Pṣkekeguro píngi swaa pì è pa ai à dà s̄s̄s̄ila, mṣde gurṣṣ kè àkpatiseri p̄nṣ kà swaa pizi, kè aṣ gbá pèe ín, ¹⁶ ben í kè èe bṣṣ swaa pì musu zṣkṣre à bīi kè à gṣ zena a gbèn zaa zāazā wéte kè wè be Adamu sae Zaretā b̄sun. Í kè èe taa sēbe wisideen zṣkṣre m̄m̄m̄, ben gbēnṣ bikū aedṣk̄sana k̄n Yerikoo. ¹⁷ Sa'ori kè aṣṣ Dii bà kuunaño àkpati senanṣ gṣ zena Yoda wēen tṣṣte koria ḡngin, ben Isaraili bori píngi tē gukori p̄n ai aṣ gāa wà bikū n̄ píngi wà yāa.

4

Gbè mèn kuri awēeplaaanṣ didik̄sana sēda ũ

¹ Kè Isaraili bori píngi bikū Yodaa wà yāa, ben Dii bè Yosuanē: ² A bori mèn kuri awēeplaaanṣ tē à gbēnṣ s̄n doodo ³ n̄ oñne aṣ gbè s̄e swawēen mèn kuri awēeplaa guu kè sa'orinṣ zen s̄usu, aṣ bikū wà k̄ae guu kè é in gwāāvīa. ⁴ Ben Yosua gṣṣn kuri awēeplaaanṣ diē Isaraili boriinṣ tē doodo, ben à n̄ s̄s̄i ⁵ à beñne: À gá Yoda wēen Dii a Luda àkpati ae, a baade gbè sé à di a ḡn a Isaraili boriinṣ pari lén. ⁶ Gbè k̄ekiinṣ é ḡsare sēda ũ. Tó a n̄nṣ a la zia, b̄n gbè k̄enṣ deare à ũu, ⁷ à beñne, kè wèe bikūu k̄n Dii bà kuunawao àkpatio, ben à í zṣkṣre, ben gbè p̄nṣ gṣ Isarailinṣ a d̄nḡu p̄ ũ ai gurṣ píngi. ⁸ Len Isarailinṣ kè le lán Yosua oñne nà. Aṣ gbè s̄e Yoda wēen mèn kuri awēeplaa Isaraili boriinṣ pari lén lán Dii ò Yosuanē nà. Aṣ bikūo aṣṣ k̄ae guu kè aṣ ín. ⁹ Gbè mèn kuri awēeplaa kè wà s̄e swawēen sa'ori kè aṣ àkpati sena p̄nṣ zekiian Yosua didik̄s̄a, aṣṣ kú gwe ai k̄n a gb̄aao.

¹⁰ Sa'ori kè aṣṣ àkpati pì senanṣ gṣ zena swawēen ai yā kè Dii diē Yosuanē à ò gbēnṣ gāa à k̄e píngi lán Musa diēne nà. Gbēnṣ kè kpaa aṣ bikū. ¹¹ Kè aṣ bikū n̄ píngi wà yāa, gbasa sa'orinṣ bikū k̄n Dii àkpatio gbēnṣ wāa. ¹² Rubeni bori gṣgbēnṣ k̄n Gada bori gṣgbēnṣ k̄n Manasenṣ kpado gṣgbēnṣ bé wà d̄ Isaraili bori kpaaanṣ ae wà bikū lán Musa oñne yā nà. Aṣ n̄ gṣk̄ebṣnṣ k̄na. ¹³ Aṣ z̄kp̄eenṣ kà gṣṣn b̄rṣṣ baplaa taka. Aṣ bikū Dii ae aṣ gāa Yeriko gbāan k̄n z̄ soruo. ¹⁴ Zi beean Dii Yosua s̄e lez̄i Isarailinṣ n̄ píngi, ben aṣ à yā mà ai à gāa à ḡao lán aṣ Musa yā mà nà.

¹⁵ Ben Dii bè Yosuanē: ¹⁶ N̄ o sa'ori kè aṣṣ doka àkpati senanṣ aṣ bṣ swawēen. ¹⁷ Ben Yosua oñne aṣ bṣ swawēen, ¹⁸ ben aṣ b̄n. Kè aṣ gbá pèe s̄s̄s̄ia, ben swa'í èara à s̄u a gbèn gṣṣ. À pà à dàgula ai à dà s̄s̄s̄ila lán k̄aakupṣ b̄a.

¹⁹ M̄o k̄aaku gurṣ kuridee z̄n Isarailinṣ b̄s̄ Yoda swawēen aṣ gāa wà būra k̄ae Giligala, Yeriko f̄ant̄eb̄e kpa. ²⁰ Yosua gbè mèn kuri awēeplaa kè wà s̄e Yoda wēen p̄nṣ didik̄s̄a Giligala gwe. ²¹ À bè gbēnṣ: Tó a n̄nṣ gā wà n̄ denṣ là zia wà bè, gbè k̄enṣ yāasi d̄e diame? ²² À beñne, a bikūna Yodaa gukoria sēdeame, ²³ zaake Dii a Luda à í bàbaare a zén, ben a bikū lán a bikū Isia T̄eaa kè à à í bàbaaree nà. ²⁴ Dii kè le, le anduna bori píngi gṣ d̄s̄ kè à gbāa v̄i, apinṣ s̄s̄ àgṣ Dii a Luda v̄ia v̄i gurṣ píngi.

5

¹ Kè Amòrinò kína kè aṣò kú Yoda ɔfántègèkpen kpaano kɔn Kanaano kína kè aṣò kú ísíaa saenɔɔ mà lán Dii Yoda í zókòre Isarailinɔne aṣ bikù nà, ben swè kèngu aṣ kà gà ñ píngi Isarailinɔ yánzi.

Bàngukena Isarailinɔne Giligala

² Gurɔ beee Dii bè Yɔsuane: Ñ gbè fèenɔ ke ñ ɛara ñ bangu ke Isarailinɔne. ³ Ben Yɔsua bè wà gbè fèenɔ ke, ben wà bangu kèo Isarailinɔne guu kè wè be tia Gefɔɔ Sísí. ⁴ Yá kè tò à bangu kènnen yè. Isarailinɔ bɔena Iyipiti gbera, aṣ tá guu, gɔ gbáaa kè aṣ bangu kèno gága gbáan ñ píngi. ⁵ Gbè kè aṣ bɔe Iyipitino bangukena ñ píngi. Gbè kè wà ñ í gbáan zé guu bɔna Iyipiti gberaanɔ, aṣmbe aṣɔe bangu kero. ⁶ Isarailinɔ té gbáan wè haplaa ai gbè kè aṣ de gɔ gbáaanɔ ù gurɔ kè aṣ bɔe Iyipitino gaa wà gágao ñ píngi, zaake aṣɔe Dii yá maro. Dii bènnè aṣé wéé si bùsu kè a à lé gbè ñ dezinɔne à bè é kpámmalero, bùsu kè zwi kɔn z'io din pì. ⁷ Aṣ né kè Dii tò aṣ fèe ñ gberaanɔn Yɔsua bangu kènnè, zaake gefɔɔdeenɔme, wèe bangu kènnè zénlo. ⁸ Kè Isarailinɔ bangu kè ñ píngi wà yáa, aṣ gò guu kè aṣ bùra kaen gwe ai ñ bò gaa à yáa. ⁹ Ben Dii bè Yɔsuane: Ma wí kè Iyipitinoɔ dàawaa bɔare gbáan gwe. Ben wà tó kpà guu pìne Giligala ai kɔn a gbáao.

¹⁰ Isarailinɔ bùra kaena Giligala ben aṣ Banla zíbaa kè Yeriko gbáan gwe mɔɔ pì gurɔ gèro dosaidee zí uusie. ¹¹ Kè wà zíbaa pì kè guu dɔ aṣ bùsu pì bura pónɔ blè, buredi sése'èzèsainɔ kɔn pówèe kpatanao. ¹² Aṣ bùsu pì bura pónɔ blena gbera, kè guu dɔ, manakwèena zè, èe kwéénnè dɔro, ben aṣ Kanaa bùsu blèe blè wè beee sa.

Dii zìkpèenɔ dɔn'aedee

¹³ Kè Yɔsua kà kii kɔn Yerikoo, à wéé sè à guu gwà, ben à gɔgbè ke è zena a ae kɔn fèadao na à ɔzì. Ben Yɔsua sòzi à là à bè: Ñ kú wa kpèen yó, ke wa ibeenɔ kpèe? ¹⁴ À wèàla à bè: Lenlo. Dii zìkpèenɔ dɔn'aedeen ma ù, ma kanan yè. Ben Yɔsua kùene à mì pèe, ben à là à bè: Bón ma Dii é o mamɔma a zòblerine? ¹⁵ Dii zìkpèenɔ dɔn'aedee pì wèàla à bè: Ñ n kyatee bɔbɔ, zaake guu kè ñ zén kú adona. Ben Yɔsua kè le.

6

Yeriko bii lèna

¹ Wà Yeriko biiize gbàno tàta gíngin Isarailinɔ yánzi. Gbèkee e bɔro, gbèkee e gèro. ² Ben Dii bè Yɔsuane: Ñ gwa, ma Yeriko nànnè n ɔzì kɔn à kínao kɔn à zìkpèenɔ. ³ Mpi kɔn n zìkpèenɔ à gá liga wéte pizi gènn do a píngi à su. Àgɔ ligaazi le gènn doodo ai gurɔ swèedo. ⁴ Sa'ori gɔɔn swèeplaaanɔ dɔ àkpatine ae aṣgɔ kuu kúna. À gurɔ swèeplaaadee zì à liga wéte pizi gènn swèeplaa gurɔ kè sa'ori pìnnɔ e ñ kuu pèe. ⁵ Tó aṣ kuu pè aṣɔe à bà gaa, ben a à ɔ mà, gbè píngi wii lé gbàngbàn, wéte bii é léé, a baade é sin súusu.

⁶ Ben Nuni né Yɔsua sa'orinɔ sisi à bènnè: À Dii bà kuunawao àkpati sé, a gɔɔn swèeplaaanɔ é dɔne ae, a baade é gɔ kuu kúna. ⁷ Ben à bè gbènnɔne: À fèe à gá liga wétezi gènn do. Zìkpèenɔ bé wà dɔ Dii àkpatine ae. ⁸ Kè Yɔsua yá ò gbènnɔne, ben sa'ori gɔɔn swèeplaa kè aṣ kuu kúna pìnnɔ fèe wà dɔ Dii bà kuunaño àkpatine ae, aṣɔe ñ kuu pèe. ⁹ Zìkpèenɔ té sa'ori pìnnɔ ae, parii té àkpati kpèe, bensɔ kuunɔ

ó do. ¹⁰ Yosua gĩake à ò gbēnɔne à bè: Àton wii léro. Àton tó wà a kīi maro. Àton tó yáke bɔ a lénlo ai gurɔɔ kè mé oare à wii lé, gbasá à lé. ¹¹ Aṣ gàa wà liga wéte pizi kɔn àkpatio gèn do le, ben aṣ èara wà tà n bũran aṣ i gwe.

¹² Yosua fēe kɔngɔ ide'ide, ben sa'orinɔ Dii àkpati sè. ¹³ Sa'ori gɔɔn swēeplaa kè aṣ kuu kũna pinɔ dò Dii àkpatine ae, aṣɔe pēe. Zìkpēenɔ dɔ́nne ae, parii té àkpati pì kpēe, bensɔ kuunɔ ó do. ¹⁴ Aṣ liga wéte pizi gèn do à gurɔ plaadee zī, ben aṣ èara wà tà n bũran. Aṣɔ kè le ai gurɔ swēedo. ¹⁵ À gurɔ swēeplaa zī aṣ fēe ide'ide gudɔnao, ben aṣ èara wà gaa wà liga wéte pizi lán aṣ è ke nà. Mòde zī beea aṣ ligazi gèn swēeplaa. ¹⁶ À gèn swēeplaa pì gurɔ kè sa'orinɔ e gaa n kuu pé gbāngbān, ben Yosua bè gbēnɔne: À wii lé, zaake Dii wéte pì kpáawame. ¹⁷ Dii wéte pì kɔn pò kè kúnno dié a pò ũ. Wà n kaate n píngi. Kaarua Rahabu kɔn gbē kè aṣ kúo à bèenɔ bé wé bɔ n̄tēe, zaake àmbe à gu'asiigwari kè wà n zīnɔ ùte. ¹⁸ À làakari ke! Àton pò kè Dii tē ke séro, le àton kaatero yānzi. Tó á sè, é yā gáe a bũrane à gṣ kaatena pò ũ. ¹⁹ Kondogi kɔn vuraɔ kɔn m̀gotē póno kɔn m̀sì póno píngi né Dii pómē. Séde wà ká Dii auziki utekiin.

²⁰ Kè wà kuu pé bensɔ Isarailinɔ wii lè gbāngbān le, wéte bīino lèe. Ben aṣ baade sìn súusu, ben aṣ wéte pì sè. ²¹ Aṣ pò kè kúnno dié Dii pò ũ, ben aṣ gbēnɔ káate n píngi kɔn fēe daao, gṣgbēnɔ kɔn nɔgbēnɔ, né fétenɔ gbēnsinɔ kɔn zúnɔ kɔn sáanɔ kɔn zaakinɔ.

²² Yosua bè gɔɔn plaa kè aṣ gàa wà búsu pì asii gwānɔne: À gē kaarua pì been à bɔɔ kɔn a gbēnɔ, lán a à lé gbène nà. ²³ Ben gṣkpare pinɔ gaa wà bò kɔn Rahabu kɔn a deo kɔn a dao kɔn a vīinɔ kɔn a dáaronɔ kɔn a gbēnɔ n píngi. Aṣ sùo kɔn à danenɔ n píngi, ben aṣ n káe Isarailinɔ bùra sae. ²⁴ Ben aṣ té sṣ wéte pia kɔn pò kè kúnno píngi, tó èe ke kondogi kɔn vuraɔ kɔn m̀gotē póno kɔn m̀sì pò kè aṣ sèe wà kàe Dii hisakuta auziki utekiin baasiro. ²⁵ Yosua tò kaarua Rahabu bò aafia kɔn à de bedeenɔ kɔn à gbēnɔ n píngi, kè à gu'asiigwari kè Yosua n zī Yeriko asii gwaanɔ ùte yānzi, ben aṣ gṣ Isarailinɔ té ai kɔn a gbáao. ²⁶ Gurɔ beea Yosua lé kè à bè: Dii láari ke gbē kè eé fēe à Yeriko wéte kè keke à káea.

Tó à à bīi ēe kpàe, à daudu é ga.

Tó à à gbànɔ pēe sṣ, à né zāadee é ga.

²⁷ Dii kú kɔn Yosua, ben à tó dà búsu pila píngi.

7

Aka durunya

¹ Isarailinɔ tē pò kè. Kaami né Akā, Zimiri dio, Zera swákpēe, Yuda borii bé à tē pò kenɔ sè, ben Dii pò fē Isarailinɔzi.

² Yosua gbēnɔ zī à bè, aṣ bɔ Yeriko wà gá Ai kè kú Betavē sae Beteli ɔfántēbɔe kpa le wà búsu pì asii gwa. Ben aṣ gaa wà Ai asii gwà. ³ Kè aṣ sù Yosua kiia, aṣ bène: Aideenɔ pariɔ, èe ká wà gá gwe wa píngiro. Tó gɔɔn wàa kuri ke wàa gēroo gaa, aṣ wéte pì sí. Nton ía da gbēnɔ n píngiro. ⁴ Kè gɔɔn wàa gēroonɔ gaa gwe, ben Aideenɔ n fú ⁵ aṣ pēm̄ma bɔna zaa n wéte bīilea ai gbèwíkíia, aṣ n déde s̄l̄s̄gēezi gɔɔn baaakuri awēeswēedo. Ben swè kè Isarailinɔ aṣ ninii dà batan.

⁶ Yosua a uta gá à kè à dàe a puua Dii àkpati ae ai uusie. Àpì kɔn Isaraili gbēnsinɔ búsu kúku n̄ mià. ⁷ Ben Yosua bè: A'á, Dii Luda! À kè dia n wa bikú

Yodaa n wa na Amōrinōne n ɔzī a5 wa kaate? Tó wá wēena Yoda baa k̄aa kpa yā né! ⁸ N yā nna Dii! Zaake Isarailinɔ b̄oru kp̄ee n̄ ibeenōne, mé be dia saa? ⁹ Kanaanō k̄n̄ b̄usu k̄e deenō é yā p̄i ma n̄ p̄ingi, a5 ligawazi a5 wa kaate andunan. N t̄ó b̄itakee s̄ó né? Né keo diame? ¹⁰ Ben Dii bè Yosua: N̄ f̄ee n̄ ze! A k̄e dia n̄ daena n̄ puua? ¹¹ Isarailinɔ durun k̄e, a5 ma bà kuunaño yā gb̄oro. A5 t̄e p̄ó kenɔ s̄e, a5 kp̄aí ò, a5 m̄onafiki k̄e, a5 p̄ó p̄i dà n̄ p̄onɔ guu. ¹² Beee yānzi a5ɔe f̄i wà n̄ ibeenɔ ḡá f̄iro. A5 b̄oru kp̄eeñne, k̄e a5 ḡó kaatena p̄ó ũ yānzi. Méḡó kúaa doro, s̄eto a t̄e p̄ó k̄e kú a t̄enɔ k̄aate. ¹³ N̄ f̄ee n̄ ḡá gb̄así b̄o n̄ gb̄enɔ. N̄ beñne a5 gb̄así b̄o n̄ z̄indan ai guu ḡó ḡá d̄o, zaake mam̄oma Dii Isarailinɔ Luda ma bè, t̄e p̄ó kú a t̄eme. É f̄i à ze a ibeenɔ aero s̄eto à p̄ó p̄i b̄ò a t̄e. ¹⁴ Tó guu d̄o, à s̄omazi bori k̄n̄ boriio. Borií k̄e má s̄e é s̄omazi dan̄edane, dan̄e k̄e má s̄enɔ é s̄omazi uale k̄n̄ ualeo, uale k̄e má s̄e s̄ó, à ḡógb̄enɔ é s̄omazi doodo. ¹⁵ Gb̄e k̄e wà ḡá wà t̄e p̄ó p̄i èa, weé adee kpata k̄n̄ p̄ó k̄e à v̄iino p̄ingi, zaake à ma bà kuunao yā gb̄orome, à wí dà Isarailinɔa.

¹⁶ Yosua f̄ee k̄ongɔ ide'ide, à tò Isarailinɔ s̄ò Diizi bori k̄n̄ boriio, ben gb̄e Yuda borií s̄e. ¹⁷ Ben à tò Yudanɔ s̄òzi dan̄edane, ben gb̄e Zera dan̄enɔ s̄e. À tò Zera dan̄enɔ s̄òzi uale k̄n̄ ualeo, ben gb̄e Zimiri ua s̄e. ¹⁸ Ben à tò à ua ḡógb̄enɔ s̄òzi doodo, ben gb̄e Kaami né Aká, Zimiri dio, Zera swákp̄ee, Yuda borií s̄e. ¹⁹ Ben Yosua bè Ak̄ane: Né, n̄ yápuraa o n̄ bèe lí Dii Isarailinɔ Ludane. N̄ yā k̄e n̄ k̄e ome. N̄ton à ke utemero. ²⁰ Ben Aká w̄eala à bè: Yápurame, ma durun k̄e Dii Isarailinɔ Ludane. Yā k̄e má k̄en̄ yè. ²¹ Ma Babilonia gumusu maaà è n̄ p̄onɔ t̄e k̄n̄ kondogio kiloo plaa k̄n̄ vura kiloo kusuo, ben à nii ḡemagu má s̄e. À utena w̄een ma kp̄én, kondogi kú ḡizí. ²² Ben Yosua gb̄enɔ z̄ì gwe. A5 k̄e kpaa a5 ḡaa wà ḡè à kp̄én, ben a5ɔ è utena gwe, kondogi kú ḡizí. ²³ Ben a5ɔ s̄èe wà m̄ò Yosuae k̄n̄ Isarailinɔ n̄ p̄ingi, a5ɔ k̄ae Dii ae. ²⁴ Ben Yosua k̄n̄ Isarailinɔ Zera swákp̄ee Aká s̄e k̄n̄ kondogi p̄io k̄n̄ gumusu p̄io k̄n̄ vura p̄io k̄n̄ à n̄éḡgb̄enɔ k̄n̄ à n̄én̄gb̄enɔ k̄n̄ à z̄unɔ k̄n̄ à zaakinɔ k̄n̄ à s̄aanɔ k̄n̄ à bisakutaa k̄n̄ à p̄onɔ p̄ingi, a5 ḡaaño Akoo guzuren. ²⁵ Ben Yosua bè: N yā ḡaewe fá! Dii é yā m̄ónne gb̄aa s̄ó. Ben Isarailinɔ à papa gb̄eo n̄ p̄ingi, a5 à d̄e k̄n̄ à gb̄enɔ n̄ p̄ingi, ben a5 n̄ kp̄ata. ²⁶ A5 gb̄e k̄akaala, gb̄èdidik̄sana b̄ita p̄i kú gwe ai k̄n̄ a gb̄aa. Ben Dii p̄of̄e kp̄ae. Beee yānzin w̄e be guu p̄ine Akoo guzure.

8

Ai kaatena

¹ Dii bè Yosua: N̄ton tó v̄ia n̄ k̄uro. N̄ton bídi kero. N̄ z̄ìkp̄eenɔ s̄ee n̄ ḡányo n̄ p̄ingi, à lée Aia, zaake ma Ai k̄ína n̄anne n̄ ɔz̄i k̄n̄ à gb̄enɔ k̄n̄ à w̄eteo k̄n̄ à b̄usuo. ² N̄ ke Ai k̄n̄ a k̄inaone lán n̄ k̄e Yeriko k̄n̄ a k̄inaone nà, m̄ode é f̄i à n̄ p̄onɔ k̄n̄ n̄ p̄ókadeenō s̄ee a p̄ó ũ sa. N̄ naeñne n̄ w̄ete kp̄ee. ³ Ben Yosua k̄n̄ a z̄ìkp̄eenɔ ḡaa wà lée Aia n̄ p̄ingi. À ḡosagb̄aanō s̄e ḡoon̄ b̄oro baaakuri, ben à n̄ gb̄ae gw̄aav̄i ⁴ à bèñne: À swá kp̄á! À naeñne n̄ w̄ete kp̄ee. Àton ke z̄à w̄ete p̄ioro. Áḡó kú soru guu a p̄ingi. ⁵ Mapi k̄n̄ gb̄e k̄e a5 kúmaanō wé s̄ó w̄ete p̄izi. Tó a5 b̄ò dawale, w̄éḡó bàa léñne lán k̄aaku bà. ⁶ A5é péwa ai a5é k̄e n̄ w̄etea z̄à, zaake a5éḡó daa w̄ee bàa leñne lán k̄aaku bàme. Tó w̄ee bàa leñne le, ⁷ à f̄ee a utekiia à w̄ete p̄i sí. Dii a Luda a n̄aare a ɔz̄ime. ⁸ Tó a w̄ete p̄i sí, à t̄e s̄a lán Dii ò nà. À láakari ke, à ke lán má dieare nà.

⁹ Ben Yosua n gbáe, a5 gaa guu kè a5é e wà n zamba ken. A5 nàe Beteli k5n Aio dagura Ai ofantégekpen kpa. Gwáaví beee Yosua i búran gwe k5n a gbèno.

¹⁰ À fèe kongò ide'ide à gbèno kák5a, ben àpi k5n Isaraili gbènsino d5nne ae ai a5 gaa káo Ai. ¹¹ Zikpèe kè a5ó kúono s5 wéte pizi n píngi. Kè a5 káo kii, a5 búra kàe à ae gu'igbároo kpa. Guzuré kú n dagura k5n Aio. ¹² Yosua gbèno sè boro soro. À gíake à n úte Beteli k5n Aio dagura kò Ai ofantégekpen kpa. ¹³ Isarailino búra kàe wéte gu'igbároo kpa, bensó gbè kè a5ó naena pínno kú wéte ofantégekpen kpa. Gwáaví beee Yosua i guzurèmmè.

¹⁴ Kè Ai kína Isarailino è le, àpi k5n a wéte deeno fèe wà kè kpaa wà gaañzi k5n zlo guu kè ae d5 Araba gbáaa. À d5 kè gbèno naena a wéte kpèero. ¹⁵ Yosua k5n Isarailino e kee lán wà be Aideeno e n fuu bà, a5oe bàa lèfène a5 mì pè gbáaa. ¹⁶ Aideeno k5 sisi n píngi a5 b5e wà pé Yosuan5a, ben a5 pèmma ai a5 gaa wà kè n wéte zàazá. ¹⁷ G5gbè kee e g5 wéte guuro, a5 b5e wà pè Isarailino n píngi, ben a5 n wéte bìile tò wèna, a5oe pèe Isarailino.

¹⁸ Dii bè Yosuanè: N sári kè n kúna d5 Aia, zaake má nànnè n 5zime. Ben Yosua a sári pì d5 Aia. ¹⁹ Kè à 5 pòro le, ben gbè kè a5ó naenano fèe wà si wéten g5ó a5ó si, ben a5 kè kpaa wà té s5a. ²⁰ Kè Aideeno liè wà n kpèe gwà, ben a5ó è tésukpè fèe à dà n wétela, ben a5oe gákii e d5ro, zaake Isaraili kè a5 bàa lè wà mì pè gbáaano liè wà ae d5 n pèmmari pínna. ²¹ Kè Yosua k5n Isarailino è n gbè kè a5ó naenano wéte si bensó tésukpè fèe à dà wétela, ben a5 èara wà lèe Aidee pínna. ²² Isaraili kpaaano b5e wéte pìn a5 gaa Aideen5zi k5n zlo, ben a5 ligañzi. A5 lèrúma, ben a5 gbèkee e e à b5ro, a5 gbèkee e e à bàa lèro. ²³ M5de a5 Ai kína kù b5e a5 gaa Yosuanè.

²⁴ Isarailino Aideeno dèdè míomio buraano k5n sèteno guu kè a5 n lén. Kè a5 Aideeno dèdè k5n fèe daao le, ben a5 èara wà gè wéte pìn, a5 gbè kè a5 g5 gweeno dèdè d5. ²⁵ Gbè kè a5 gaga zì pìano g5gbèno k5n n5gbèno n píngi g5on boro kuri awèeplaamè. Aideeno s5 lén gwe. ²⁶ Yosua 5 kè à sári kúnao pì kpé d5 ai wà gaa wà Aideeno dúgu z5o. ²⁷ Isarailino wéte pì p5kadeeno k5n à p5no nàk5a wà tao lán Dii 5 Yosuanè nà. ²⁸ Len Yosua té s5 Aia le, à tò à g5 bezì ú, ben à g5 da kori ai k5n a gbáao. ²⁹ Ben à Ai kína lògo lía ai uusie. Kè ofantè e gèe kpén, à bè wà à gè bakè lía wà zu wéte bìilea gwe. Ben wà gbè kák5aa paripari, gbèdidik5ana pì kú gwe ai k5n a gbáao.

Dii bà kuuna k5n Isarailino kekena Ebalà kpíii musu

³⁰ Yosua Dii Isarailino Luda gbágbákii b5 Ebalà kpíii musu ³¹ lán Dii z5bleri Musa diè Isarailino nà. À b5 lán Musa kè a doka takada guu nà, à bè wà bo k5n gbè kè wèe gá péea wà àroono. Ben wà sa'op5 kè wè ká tén à té kù 5 Diia gwe k5n saábukpana sa'op5no. ³² Ben Yosua doka kè Musa kè pì kè gbè pínna gwe Isarailino wáa. ³³ Isarailino píngi, bedeen5 k5n b5am5no k5n n gbènsino k5n n d5n'ædeen5 k5n n yákpækèrin5 zena àkpati sae 5plazi k5n 5zezi5. A5 ae d5 Levi bori sa'ori kè a5é g5 Dii bà kuunañyo àkpati senan5a. Gbè kpadoono ae d5na Gerizimu kpíiia, gbè kpadoono s5 Ebalà kpíiia, lán Dii z5bleri Musa gíake à diè wà sa maao 5 Isarailino nà. ³⁴ Beee gbera Yosua dokaya pínno kyó kèfène píngi, aubarika kè Dii è dañguno k5n kè è b5ngun5no lán à kú Musa doka takada guu nà. ³⁵ Yá kè Musa dieno té píngi, à kee e g5 kè Yosua gi à kyó ke pariineziro. Baa n5gbèno k5n né féteno k5n b5am5 kè a5ó kú n ténno kú gwe n píngi.

9

Gibiḡdeenḡ ʒndʒkena Isarailinḡzi

¹ Borii kè aḡ kú Yoda ʒfántēgēkpen kpaanḡ, ʒsīdeenḡ kōn gusararadeenḡ kōn isialeadeenḡ ai à gāa pé Lebanḡ būsua, Itinḡ kōn Amarinḡ kōn Kanaanḡ kōn Perizinḡ kōn Ivinḡ kōn Yebusinḡ, kè aḡ kīnanḡ Ai yā pì baaru mà, ² ben aḡ kḡ kākḡa ń píngi le wà gá wà zī ká kḡn Yḡsuaḡ kḡn à gbē Isarailinḡ.

³ Kè Gibiḡdeenḡ yá kè Yḡsua kè Yerikonē kōn Aio baaru mà, ⁴ aḡ ʒndḡḡ dàēnzi. Aḡ kūsāe kàka sàki zikūnanḡ guu aḡ didi zaakinḡne kōn geepiwē tūu zi parana nabinabinanḡ. ⁵ Aḡ kyate nambata nanananḡ kpákpana, aḡ pḡsia utano dadana. Aḡ buredi kūsāe gagana bensḡ à pù kpà.

⁶ Aḡ fēe wà gāa wà Yḡsua lè kōn a gbēnḡ Giligala bùran, ben aḡ bèñne: Bùsu kè wa bōn zà. Wá yezi à ledole kēwao. ⁷ Ben Isarailinḡ bè Ivi pinḡne: Tó a bēe kú kè kīime, wé ledole kēaoro yoo! ⁸ Ben aḡ bè Yḡsuanē: N zḡblerinḡn wa ũ. Ben Yḡsua ń lá à bè: Dēpnḡ a ũu? A bḡ máme? ⁹ Aḡ wèala wà bè: Wamḡwa n zḡblerinḡ, wa bḡ bùsu zāazamme Dii n Luda tḡ kè dāgula yānzi. Wa à baaru mà kōn yá kè à kè Igipitinḡ píngi ¹⁰ kōn yá kè à kè Amarinḡ kína gḡḡn plaa kè aḡ kú Yoda baa kāa kpaanḡne, Esebḡ kí Siḡ kōn Basā kí Ogu kè kú Asataroo. ¹¹ Wa gbēnsinḡ kōn wa būsudeenḡ bè wà kūsāe sé wà mḡ wà a le, wà beare a zḡblerinḡn wa ũ. Beee yānzi à ledole kēwao. ¹² Wa kūsāen yè. Wa bḡḡ be buredi wāaa ũme gurḡḡ kè wa da zén wée mḡḡ a kiia. À gwa dian à kori kù nà à pù kpà. ¹³ Wa geepiwē tūunḡn yè. Wa geepiwēē kàn tūu dufu ũme. À gwa dian aḡ pàrapara nà. À wa utano kōn wa kyateenḡ gwa. Aḡ yākayaka tá gbāa kè wà ó yānzi. ¹⁴ Ben Isarailinḡ ń kūsāe blēnyo Dii lé sae. ¹⁵ Yḡsua ledole kēnyo à bè é n dēdero, ben Isaraili dōn'aadeenḡ la dà à yá musu.

¹⁶ Aḡ ledolekenañyo gbera à gurḡ aagḡdee zī, ben aḡḡ mà kè aḡ bēe zānyoro, aḡḡ kú kḡ saeme. ¹⁷ Ben Isarailinḡ dà zén, à gurḡ aagḡdee zī aḡ kà ń wétēnḡ kiia, Gibiḡ kōn Kefirao kōn Beroo kōn Kiriayarimuo. ¹⁸ Aḡḡe léemmaro, zaake aḡ dōn'aadeenḡ siñne kōn Dii ń Luda tḡome. Gbē píngi e wisḡḡ ń dōn'aadeenḡzi, ¹⁹ ben dōn'aadee pinḡ bèñne: Wámbe wá siñne kōn Dii wa Luda tḡo. Èe kḡ sío kè wà ḡ naríma doro. ²⁰ Yá kè wé keñnen yè. Wé ń tó gwe ladana kè wá kēñne yānzi, le Dii pḡfē tón pita wa musuro. ²¹ Ben aḡ èara wà bè: Wà ń tó, aḡégḡ de wa yākawerinḡ ũ kōn wa ítḡḡrinḡ. Ben Isarailinḡ zè kōn ń dōn'aadeenḡ yá pio.

²² Ben Yḡsua Gibiḡdeenḡ sisi à bèñne: Bḡyānzin a egeē tōwe lezi? Ase wá kaena kḡ gbálame, ben a bè a kúkii zāwaoḡ? ²³ A gḡ kana pḡ ũ ma Luda kiia sa. Égḡ de à kpé yākawerinḡ ũ kōn à ítḡḡrinḡḡ gurḡ píngi. ²⁴ Ben aḡ bène: Wà bè wamḡwa n zḡblerinḡne súusu lán Dii n Ludaa ò a zḡbleri Musanē nà. À bè é bùsu pì kpáawa píngi à gbē kè aḡḡ kúnḡḡ kaateare ń píngi. Vía wa kḡ maamaa wa wēndi yá musu, beee yānzi wa kè lezi. ²⁵ Wá kú n ḡzīme sa. Yá kè kēñne maa bensḡ à zé vīn kewe. ²⁶ Len Yḡsua kè le à ń bḡ Isarailinḡ ḡzī, aḡḡe ń dedero. ²⁷ Zī beean à ń díe Isarailinḡ yākawerinḡ kōn ń ítḡḡrinḡ ũ, aḡégḡ yáka wēe, aḡégḡ í tḡḡḡ Dii gbāgbākiine guu kè Dii é dien. Ben aḡḡ kuu le ai kōn a gbāao.

10

ʒfántē zena a gbēn

¹ Yerusalemu kí Adonizedeeki mà kè Yḡsua Ai si à kēne dúgudugu, à kè Aine kōn a kínao lán à kè Yeriko kōn a kínaone nà. À mà dḡ kè Gibiḡdeenḡ kḡ yā mà kōn Isarailinḡ bensḡ aḡḡ kú kḡ sae. ² Ben vía Yerusalemudeenḡ kú maamaa, zaake

Gibi5 né meeɔwime lán kína wéte ke bà. À bíta de Aila bens5 à g5gbēno né žikari gbāaanome. ³ Ben Yerusalemu kí Adonizedeeki lékpāsà kè Eblonu kí Oamune k5n Yamu kí Piramuo k5n Lakisi kí Yafiao k5n Egeloni kí Debio à bè: ⁴ À m5 à domale wà gá léé Gibi5deenɔa, zaake a5 k5 yá mà k5n Yosuao k5n Isarailino. ⁵ Ben Amorino kína g5on sooro pino, Yerusalemu kína k5n Eblonu kinao k5n Yamu kinao k5n Lakisi kinao k5n Egeloni kinao k5n n žikpeeno k5 kák5a. A5 gaa wà bùra kàe Gibi5 sae, ben a5 gaañzi k5n ži5o.

⁶ Ben Gibi5deenɔa gbēno ži5 Yosuua Giligala bùran a5 bè: Nton pá kpá wamowa n z5blerinziro. N ke kpaà n m5 n wa mi sí. N m5 n dɔwale, zaake Amorino kína kè a5 kú gusi5ideenno kák5awazi n pingi. ⁷ Ben Yosuua k5n a g5sagbāaanɔ k5n a žikpeeno b5e Giligala, a5ɔe moɔ n pingi. ⁸ Ben Dii bè Yosuane: Nton vĩa keñnerɔ. Ma n nãnnɛ n ɔzi, a5 gbēke é f5 à n gá firo. ⁹ Bona Giligala Yosuua táa ò gwāavĩ ai guu gaa à d5o à sũmma kãndo zena sai. ¹⁰ Ben Dii tò a5 kè giri a5 lèk5a Isarailino ae, ben Isarailino lèerũma a5 n dède maamaa Gibi5 gwe, ben a5 pèrũma Betoroni zén dɔ. A5 n dède ai à gaa pé Azeka k5n Makedaoa. ¹¹ Kè a5ɔe baa léé Isarailinoe zé kè b5 Betoroni kè à gaa Azeka guu, Dii loughɛ gbèntɛ si n tɛ. Gbē kè loughɛ pi n dèdenɔɔ pari de gbē kè Isarailino n dède k5n fɛɛdaaonɔla.

¹² Gurɔɔ kè Dii Amori pino nà Isarailinoe n ɔzi, ben Yosuua yá ò Diio Isarailino waa à bè:

N tó ɔfãntɛ ze a gbèn Gibi5la!

N tó moɔ ze tɛɛɛ Ayaloni guzurela!

¹³ Ben ɔfãntɛ zè a gbèn le, ben moɔ zè dɔ ai Isarailino gaa wà gɛɛ b5 n ibeenɔa. Yá pi kú Yasa takadan. ɔfãntɛ g5 zena midangura, èe gu a gbènlo ai gurɔ dɔ gbāngbān. ¹⁴ Wèe gurɔ beee taka e zikiro, bens5 wèe e à gberaro. Dii gbèntee yá mà, zaake èe ži kaa Isarailinoe. ¹⁵ Ben Yosuua tà Giligala bùran k5n a gbēno n pingi.

Yosuua Amori kinao dɛɛna

¹⁶ Kè kí g5on sooro pino baa lè, wà gaa wà ùte gbèwɛɛn zaa Makɛda, ¹⁷ ben wà bè Yosuane: Wà b5 kí g5on sooro m5nɔa gbèwɛɛn zaa Makɛda. ¹⁸ Ben Yosuua bè: À gbè gbèntɛno yĩpa à tata gbèwɛɛ pile, à gbēno die gwe wāg5 dākpaa. ¹⁹ Àton zero. À péɛ a ibeenɔzi à lèerũma kpɛɛ kpa. Àton tó a5 n wétɛno lero, zaake Dii a Luda n náare a ɔziɛ.

²⁰ Yosuua k5n a gbēno n dède ai a5 yezi wà yaa, a5 gbē kè a5 b5no kà n wéte bũideenɔ guu. ²¹ Ben Isarailino sũ Yosuua bùran Makɛda aafia n pingi. Gbēkeɛ e f5 à yāke ò Isarailino yá musu dɔro. ²² Ben Yosuua bè: À gbè go gbèwɛɛ pile à bɔɛɛ k5n kí g5on sooro pino. ²³ Ben a5 kè le a5 b5ne k5n kí g5on sooro pino, Yerusalemu kína k5n Eblonu kinao k5n Yamu kinao k5n Lakisi kinao k5n Egeloni kinao. ²⁴ Kè wà n b5e le, ben à Isaraili žikpeeno sisi n pingi à bè n don'aɛɛde kè a5 gāaonɔne: À s5 kii à gbá zɛzɛ kína kènɔ waaa. Ben a5 m5 wà gbá zèzɛ n waaa. ²⁵ Yosuua bèñne: Àton tò vĩa a kũro, àton bídi kero. À ze gbāa āg5 w5rɔngɔ vĩ, zaake len Dii é ke le k5n a ibɛɛ kè é ži kányonɔ n pingi. ²⁶ Beee gbera Yosuua n dède à n lógo lía, baade k5n a lío, ben a5 g5 logologona gwe ai uusiɛ. ²⁷ Kè ɔfãntɛ e gɛɛ kpén, à bè wà n gènɔ baké lí pino wà n zu gbèwɛɛ kè a5 ùten pin. Ben wà kè le, wà gbè gbèntɛno tàta wèe pile, à kú gwe ai k5n a gbāao. ²⁸ Ži beean Yosuua Makɛda si. À à kína k5n a gbēno dède n pingi k5n fɛɛdaao à n káate. Baa gbē mèn doo e bɔro. Ben à kè Makɛda kinae lán à kè Yeriko kinae nà.

Yosua ziblena Amorino būsua

²⁹ Yosua kɔn Isarailino bɔɛ Makeda n̄ pingi, ben aɔ gaa Libina aɔ lɛɛa. ³⁰ Dii wɛte pi kɔn a kinao narinne n̄ ɔzi, ben aɔ n̄ dede kɔn fɛɛdaao n̄ pingi, aɔ gbɛkee e bɔro. Ben aɔ kɛ à kɔnane lán aɔ kɛ Yeriko kɔnane nà. ³¹ Ben Yosua kɔn a gbɛno bɛ Libina aɔ gaa Lakisi. Aɔ ligazi aɔ lɛɛa. ³² Dii Lakisi narinne n̄ ɔzi, à guro plaadee zin aɔ si. Aɔ gbɛ kɛ aɔ kúnno dɛde kɔn fɛɛdaao n̄ pingi lán aɔ kɛ Libinane nà. ³³ Kɛ Geza kí Oramu mò à dɔ Lakisideenɔ, ben Yosua zì blèa kɔn à zìkpɛɛnɔ, aɔ gbɛkee e bɔro. ³⁴ Aɔ bɔ Lakisi, ben aɔ gaa wà liga Egelonizi aɔ lɛɛa. ³⁵ Aɔ wɛte pi si zì beeeaa gɔɔ, ben aɔ gbɛ kɛ aɔ kúnno dɛde kɔn fɛɛdaao aɔ n̄ káate lán aɔ kɛ Lakisine nà. ³⁶ Kɛ aɔ bɛ Egeloni, ben aɔ gaa Eblonu aɔ lɛɛa. ³⁷ Aɔ wɛte pi si aɔ à gbɛno kɔn à kinao dɛde kɔn fɛɛdaao kɔn à lakutudeenɔ. Aɔ gbɛ kɛ aɔ kúnno káate, aɔ gbɛkee e bɔro, lán aɔ kɛ Egelonine nà. ³⁸ Ben aɔ gaa Debi aɔ lɛɛa. ³⁹ Aɔ wɛte pi si kɔn à kinao kɔn à lakutuno pingi. Ben aɔ n̄ dede kɔn fɛɛdaao aɔ gbɛ kɛ aɔ kúnno káate lán aɔ kɛ Eblonune nà, aɔ gbɛkee e bɔro. Aɔ kɛ Debine kɔn à kinao lán aɔ kɛ Libinane kɔn à kinao nà.

⁴⁰ Yosua būsua pi deenɔ kɔn à kɔnane dɛde n̄ pingi, gusɔsɔideenɔ kɔn Negvideenɔ kɔn gusararadeenɔ kɔn sɔsɔgɛedeenɔ n̄ pingi. Èe gbɛke tó bɛero, à gbɛ kɛ aɔ kú gweenɔ káate lán Dii Isarailino Ludaa òne nà. ⁴¹ À n̄ dede sɛna zaa Kadesi Banɛa ai à gaa pé Gazaa, zaa Gosɛ būsun pingi ai à gaa pé Gibiɔa. ⁴² Yosua zì blèa kinao kɔn n̄ būsuno gɛn do gɔɔ, kɛ Dii Isarailino Ludaa e zì kaañne yanzi. ⁴³ Ben à ɛara kɔn a gbɛno búrann zaa Giligala.

11

Yosua zì ble à midena Kanaa būsua

¹ Kɛ Azo kí Yabí à baaru mà, à gbɛno zì Madɔ kí Yobabua kɔn Simirɔnu kinao kɔn Akasafa kinao ² kɔn kina kɛ aɔ kú gu'igbároo kpaano n̄ pingi, kina kɛ aɔ kú gukpiideenɔ kɔn sɛteɛpɔɔtu kɛ kú Galili sɔɔmete kpaao kɔn gusararao kɔn Dɔru gusɔsɔidee kɛ kú ɔfántɛgɛkpen kpaao. ³ Ben à ɛara à gbɛno zì dɔ Kanaa kɛ aɔ kú ɔfántɛbɔɛ kpaano kɔn ɔfántɛgɛkpen kpaano n̄ pingi, Amorino kɔn Itino kɔn Perizino kɔn Yebusi kɛ aɔ kú gukpiideenɔ kɔn Ivi kɛ aɔ kú Mizipa būsun Èmoni gbɛ saenɔ. ⁴ Aɔ bɛ kɔn n̄ zìkpɛɛnɔ n̄ pingi paripari lán ísiale būsua'atɛ Èa. Aɔ sɔno kɔn n̄ sɔgoronɔ pari. ⁵ Ben kinao kɔn kákɔa aɔ mò wà bura kàe ledɔ Meromu ino sae, le wà zì ká kɔn Isarailino.

⁶ Ben Dii bɛ Yosuanɛ: Nton vɛa keñnerɔ. Zia mondaa'i mé n̄ na Isarailinɔne n̄ ɔzi aɔ n̄ dede. N̄ n̄ sɔno gbátikyanɔ zɔzɔ n̄ n̄ sɔgoronɔ kpata. ⁷ Ben Yosua kɔn a zìkpɛɛnɔ gaañzi zìo káando n̄ pingi aɔ dàña Meromu ino sae gwe. ⁸ Dii n̄ narinne n̄ ɔzi, ben aɔ n̄ dede aɔ pè n̄ gbɛkenɔ ai Sidɔ mɛɛwin kɔn Misirefo Maimuo kɔn Mizipa guzurɛ kɛ kú ɔfántɛbɔɛ kpaao. Aɔ n̄ dede, aɔ gbɛkee e bɔro. ⁹ Yosua kɛñne lán Dii òne nà, à n̄ sɔno gbátikyanɔ zɔzɔ à n̄ sɔgoronɔ kpata.

¹⁰ Zì pia Yosua liara à gaa à Azo si, ben à à kina dɛ kɔn fɛɛdaao. Azo pìn kinao pìn wɛte mĩdee ũ guro beeeaa. ¹¹ Isarailino gbɛ kɛ aɔ kúnno dɛde kɔn fɛɛdaao aɔ n̄ káate, aɔ gbɛkee e gɔro, ben aɔ tɛ sɔa. ¹² Yosua wɛte pìnɔ si pingi kɔn n̄ kɔnane, à n̄ dede kɔn fɛɛdaao à n̄ káate lán Dii zɔbleri Musa ò nà. ¹³ Mɔde Isarailino e tɛ sɔ wɛte kɛ wà ɛara wà kàe n̄ bezi gbɛnɔaro, séde Azo kɛ Yosua tɛ sɔa pi baasiro. ¹⁴ Isarailino wɛte pìnɔ pònɔ nàkɔa n̄ pɔ ũ kɔn n̄ pɔkadeenɔ aɔ tào. Aɔ n̄ gbɛno dɛde kɔn fɛɛdaao n̄ pingi ai aɔ n̄ káate, aɔ gbɛke tó bɛero. ¹⁵ Yà kɛ Dii

ò a zòbleri Musane, Musa yá pì ò Yòsuane, ben Yòsua kè lè píngi, èe yá kè Dii ò Musane ke tóro.

¹⁶ Lèn Yòsua bùsu pì sì lè píngi, à gukpiide kòn Negevio píngi kòn Gosè bùsuo píngi kòn gusararaao kòn sètepɔɔtuo píngi. À Isaraili gukpiide kòn gusararaao sì ¹⁷ sena zaa Alaki gbè kè kú Sei bùsun ai à gàa pé Baali Gada kè kú Lebanɔ bùsu guzuren Emɔni gbè sae. À n kɔnɔ kùkù n píngi à n déde. ¹⁸ À zìkana gi kè kòn kina pinɔ n píngi. ¹⁹ Ivi kè aɔ kú Gibiɔnɔ baasiro wéte kee e kɔ yá mà kòn Isarailinɔro, aɔ n blé zìo píngi. ²⁰ Dii bé à tò aɔ swá gbàgbà, ben aɔ zì kà kòn Isarailinɔ, lè Isarailinɔ e wà n kaate n wèndagwana sai, à yáaño màmam lán à ò Musane nà.

²¹ Gurɔ pian Yòsua gàa à Anakinɔ dède gukpiideen kòn Eblɔnuo kòn Debio kòn Anabuo. À n káate à n wétenɔ kè dúgudugu Yuda gukpiideen kòn Isaraili gukpiideeo píngi. ²² Anaki bori kee e gɔ Isarailinɔ bùsun dɔro, séde Gaza kòn Gatao kòn Asadɔdio. ²³ Yòsua bùsu pì sì píngi lán Dii ò Musane nàme, ben à kpà Isarailinɔa à kpàateteñne danedanè túbi ù. Ben bùsu pì gɔ kaena aafia zì sai.

23

Yòsua lèzana Isarailinɔa

¹ À gurɔplaa kè kè Dii tò Isarailinɔ kámma bò n ibee kè aɔ ligañzinɔ yá musu, bensɔ Yòsua zi kù kótokoto. ² Ben à Isarailinɔ sisi, aɔ gbènsinɔ kòn n mideenɔ kòn n yákpækèrinɔ kòn n don'aadeenɔ n píngi, à bèñne: Ma zi kù kótokoto. ³ A wée è yá kè Dii a Ludaa kè bori beeenɔne a yánzi. Dii a Luda bé à zì kàare. ⁴ Ma borii kè aɔ gɔ Yoda dagura kòn ɔfántègèkpen kpa ísia bítaonɔ bùsu kpàate a boriinɔne túbi ù kòn borii kè ma n káatenɔ pɔo. ⁵ Dii a Luda é ɔ sɔñziare eé pémmaare, é n bùsunɔ símma lè àgɔ vī lán à à lè gbèare nà. ⁶ À zè gbàa maamaa. À làakari ke àgɔ zīi ke yá kè kú Musa doka takada guua. Àton pāne ɔplazi ke ɔzeziro. ⁷ A bà tóngɔ kú kòn borii kè aɔ gɔ à té pinɔoro. Àton n tãanɔ tɔ sísiro, àton la dañyoro. Àton donzi à kúeñnero. ⁸ Àgɔ naa Dii a Ludazi ado lán ée kee nà ai kòn a gbáao. ⁹ Dii ɔ sɔare bori bíta gbáadeenɔzi, gbèkee e fɔ à a gá firo ai kòn a gbáao. ¹⁰ A gbè mèn doo è gɔn wàa sɔɔroonɔ fu, kè Dii a Ludaa e zì kaaare lán à à lè gbèare nà yánzi. ¹¹ À làakari ke maamaa àgɔ ye Dii a Ludazi.

¹² Tó a kpèe lɛne, ben a na borii kè aɔ gɔ à té pinɔa, tó a n nɔgbènɔ sè bensɔ a kakɔaño, ¹³ àgɔ dɔ sãnsãn kè Dii a Luda é péare borii pinɔa dɔro. Aɔé gɔare takutee ke mò ù ke flãnɔ ù a kpèegura kesɔ kòkɔnɔ ù a wéen ai a gaa kaateo bùsu maaa kè Dii a Ludaa kpàawa kèkii guu. ¹⁴ À gwa! Ma ka gana anduna píngi gákii sa. Á dɔ a nɔsen kòn a laasuuo píngi kè sa maaa kè Dii a Ludaa òareenɔ guu, baa mèn doo e ke pãro. À pãpa píngi, aɔ kee e lée pãro. ¹⁵⁻¹⁶ Lán sa maaa kè Dii a Ludaa òaree pãpa a musu nà píngi, tó a Dii a Luda bà kuunaao yá kè à diaree gbòro, a gaa a dɔ tãanɔzi a kuñne, Dii é tó sa zaa kè à ò pinɔ píngi a le ai à gá à a kaateo bùsu maaa kè à kpàawaa kèkiin. Dii é pɔfè pitaawa, é kaate gɔn bùsu maaa kè à kpàawaa kèkii pin.

24

Yòsua gbènɔ gbana làakari zaa Sekemu

¹ Yòsua Isaraili boriinɔ kàkɔa Sekemu. À Isaraili gbènsinɔ kòn n mideenɔ kòn n yákpækèrinɔ kòn n don'aadeenɔ sisi, ben aɔ mò wà zè Luda ae. ² Ben Yòsua

bèñne: Yá kè Dii Isarailinɔ Ludaa òn yè: A dezinɔ kú Yuflati baa káa kpame yá, aɔ dɔ táanɔzi. Ibraĩ kɔn Naonɔ de Tera kú n̄ té. ³ Ben ma a dezi káaku Ibraĩ sè zaa Yuflati baa káa kpa, ma gèteɔ Kanaa bùsun píngi, ben má tò à borii k̄. Ma à gbà Isaaku, ⁴ ben ma Isaaku gbà Yakubu kɔn Isauo. Ma Isau gbà Sei gusiɔsɔdee. Yakubu kɔn a n̄nɔ sɔ aɔ tã Igipiti.

⁵ Ma Musa kɔn Arunao z̄l, ben ma wée tã Igipitinɔa kɔn yá kè má kè n̄ ténɔ, ben ma a bɔen. ⁶ Kè ma a dezinɔ b̄ɛ Igipiti, kè a ka ísiaazi, ben Igipitinɔ p̄eazi kɔn s̄goronɔ kɔn s̄deenɔ ai Isia T̄eaaazi. ⁷ Kè a wii p̄emazi, ben ma gusíaa dà a dagura kɔn Igipiti p̄inɔ, ben má tò ísiaa d̄n̄la míómíó. A wée yá kè má kè Igipitinɔe è. Beee gb̄era a gurɔplaa kè gb̄aan.

⁸ Ma m̄ao Amɔri kè aɔɔ kú Yoda ɔf̄ant̄ɛb̄ɛ kpaanɔ bùsun. Kè aɔ f̄eazi z̄lo, ben ma n̄ náare a ɔz̄i. Ma n̄ káate, ben aɔ bùsu ḡɔ a p̄ ú. ⁹ Kè Zipo né Balaki, M̄abunɔ kína f̄eazi z̄lo, à B̄eɔ né Balamu sisi à a ká. ¹⁰ Ben ma gi Balamu yá mazi má tò à sa maaa òare, ma a bɔ Balaki ɔz̄i. ¹¹ Beee gb̄era a bikú Yodaa a ka Yeriko. Ben Yerikodeenɔ z̄l k̄aao. Amɔrinɔ kɔn Perizinɔ kɔn Kanaanɔ kɔn Itinɔ kɔn Gigasinɔ kɔn Ivinɔ kɔn Yebusinɔ z̄l k̄aao dɔ, ben ma n̄ náare a ɔz̄i. ¹² Ma z̄m̄ant̄ɛnɔ gb̄are a ae, aɔ p̄eare Amɔrinɔ kína ḡɔɔn plaaanɔa. Èe ke a f̄eadaa ke a kà bé à p̄n̄maro. ¹³ Ma t̄ɔte kè àmbe a à z̄i k̄eroo kp̄aawa kɔn w̄ete kè àmbe á k̄aeroonɔ, ben á kú w̄ete p̄inɔ guu. Èe geepi lí kɔn kú lí kè àmbe á bàroonɔ b̄ee blee.

¹⁴ Ben Yosua bè: Àḡɔ Dii v̄i v̄i àḡɔ d̄ɔɔzi yápara kɔn n̄s̄eo do. À t̄aa kè a dezinɔ d̄n̄zi Yuflati baa káa kpa kɔn Igipitinɔ bɔ a té à dɔ Diizi. ¹⁵ Tó z̄òblena Diine k̄eare zaa, ènd̄è à ze kɔn t̄aa kè á yezi à d̄ɔzio gb̄aa, t̄aa kè a dezinɔ d̄n̄zi Yuflati baa káa kpaanɔn yoo, kes̄ɔ Amɔri kè á kú n̄ bùsunɔ p̄s̄. M̄ode mam̄oma kɔn ma b̄edeennɔ, Diin wéḡɔ d̄ɔɔzi. ¹⁶ Ben gb̄enɔ wèala wà bè: Gyam! Wé f̄s̄ wà p̄á kpá Diizi wà dɔ táanɔziro. ¹⁷ Dii wa Luda bé à wa bɔ z̄òbleen Igipiti bùsun kɔn wa denɔ. Àmbe à dabuyá b̄ita p̄inɔ kè wa wáa, à wa d̄ákpa wa t̄aa'ona guu píngi à wa bɔ borii kè wa ḡete n̄ guunɔ ɔz̄i n̄ píngi. ¹⁸ Dii bé à p̄ewe Amɔrinɔa kɔn borii kè aɔ kú bùsu kèkiinnɔ. Beee yānzi wéḡɔ d̄ɔ Diizi se, zaake àmbe wa Luda ũ.

¹⁹ Ben Yosua bè gb̄enɔne: É f̄s̄ à dɔ Diiziro. Zaake à kú adona, Luda n̄s̄eḡs̄aanɔdeeme. Èé a taarinɔ kɔn a durunnɔ k̄earero. ²⁰ Baa kè à yá maaa k̄eare yá, tó a p̄á kp̄azi a dɔ bori z̄l̄t̄onɔ táanɔzi, eé ɛara à kisia z̄iawa à a kaate.

²¹ Ben gb̄enɔ bè Yosuan̄e: Lenlo! Diin wéḡɔ d̄ɔɔzi. ²² Ben Yosua bèñne: Àmbe a z̄inda s̄eedadeennɔ ũ, kè a zeo àḡɔ d̄ɔ Diizi. Ben aɔ bè: Ee! À s̄eedadeennɔn wa ũ.

²³ Ben Yosua bè: Tó l̄eme, à bori z̄l̄t̄onɔ t̄aa kè aɔ kúaaonɔ bɔ a té à a sw̄è kpá Dii Isarailinɔ Ludaa. ²⁴ Ben gb̄enɔ bèñne: Dii wa Ludan wéḡɔ d̄ɔɔzi wàḡɔ à yá maa.

²⁵ Z̄i beeean Yosua ɛara à Dii bà kuunañyo yá k̄eake gb̄enɔne. Zaa Sek̄emu gwe à dokayān̄ kɔn yādienan̄ z̄é kp̄aéñne, ²⁶ ben à yá p̄inɔ kè Luda doka takadan. Ben à gb̄è gb̄ent̄è s̄è à p̄e gb̄i lí gb̄aru Dii gb̄aḡb̄ak̄iia gwe. ²⁷ Ben à bè gb̄enɔne: À gwa! Gb̄è k̄ek̄ii bé eéḡɔ d̄ewe s̄eedadee ũ. Gb̄è p̄i yá kè Dii òwee mà píngi. Eéḡɔ d̄eare s̄eedadee ũ le àton m̄onafiki ke a Ludanero. ²⁸ Yosua gb̄enɔ gb̄are, ben baade tã a bùsu kè wà kp̄aa túbi ũu guu.

²⁹ Yá beeenɔ gb̄era Dii z̄òbleri Yosua, Nuni né gà. À kè wè bas̄ɔro akuri. ³⁰ Wà à v̄li guu kè d̄e à túbi ũu guu Timina Sera, Eflaimunɔ gukp̄iideen Gaasi

kpíi gu'igbāroo kpa. ³¹ Isarailinɔ dɔ Diizi Yosua gurɔ píngi kɔn gbēnsi kè aɔɔ kuu à gberaanɔ gurɔɔo dɔ. Gbēnsi pínɔ wéé sɔ yá kè Dii kè Isarailinɔnele píngi.

³² Yusufu wánɔ kè Isarailinɔ bɔo Iyipiti sɔ, aɔɔ v̄i Sekemu tɔɔte guu, kè Yakubu lù Sekemu de Amɔ nénɔa kondogi basɔɔro. Tɔɔte pì kú Yusufunɔ túbi guume. ³³ Kè Aruna né Eleaza gà, ben wà à v̄i zaa Gibea, wéte kè wà kpà à né Fineasia túbi ũ Eflaimunɔ gukpiideen.

YĀGŌGŌRINŌ

Isarailinŋ pākpana Diizi 1:1-3:6

Yāgŋgŋri kākunŋ 3:7-3:31

Dehora 4:1-24

Gidion 6:1-8:35

Samusī 13:1-16:31

Isarailinŋ zīkana kŋn Kanaa borii kē aŋ gŋnŋ

¹ Yŋsua gaa gbera Isarailinŋ Dii gbēka wà bè: Dénŋ bé weé gá zī káwe kŋn Kanaanŋ káakuu? ² Ben Dii bè: Yudanŋ bé weé gá. À ma! Ma bùsu pì nàñne ñ ɔzīme. ³ Ben Yudanŋ bè ñ danɛ Simɛɔnɔne: À mŋ à gá zɛwe guu kē Ludaa kpàwa túbì ũu guu, wà zī ká kŋn Kanaanŋ wé gbasà wà gá zɛare guu kē à kpàawaan. Ben Simɛɔnŋ gāañyo. ⁴ Kē Yudanŋ gāa lɛ, Dii Kanaanŋ kŋn Perizinŋ nàñne ñ ɔzī, ben aŋ ñ dɛdɛ zaa Bezeki borŋ kuri. ⁵ Gwen aŋ Adonibɛzeki lèn aŋ zī kào, ben aŋ Kanaanŋ kŋn Perizi pìnŋ dɛdɛ. ⁶ Kē kína pì e bàa lɛɛ, ben aŋ pèa. Aŋ à kù, ben aŋ à ɔnemidaanŋ kŋn à gbánemidaanŋ zŋzŋ. ⁷ Ben Adonibɛzeki bè: Ma kí gŋɔn baaagŋ akurinŋ ɔnemidaanŋ kŋn ñ gbánemidaanŋ zŋzŋ, ben aŋ pŋblee kē lɛɛ ma teebu gīzī kŋw wè. Lán má kē gbɛ pìnŋne nà, à fian Ludaa bŋme. Ben aŋ gāa Yerusalemu, gwen à gàn.

⁸ Kē Yudanŋ lɛɛ Yerusalemu, aŋɔ sì, ben aŋ à gbɛnŋ dɛdɛ kŋn fɛɛdaao aŋ tɛ sŋa. ⁹ Beeɛ gbera Yudanŋ gāa wà zī ká kŋn Kanaa kē aŋ kú gusīɛideenŋ kŋn Negeviŋ kŋn gusararaao. ¹⁰ Aŋ gāa wà lɛɛ Kanaa kē wà kú Eblonunŋa. Eblonunŋ tŋn Kiriataba yā. Gwen aŋ zī blèn Sesai kŋn Aimaŋ kŋn Talamaioa.

¹¹ Bŋna gwe aŋ gāa lɛɛ Dɛbideenŋa. Dɛbi tŋn Kiriasefa yā. ¹² Ben Kalebu bè: Gbɛ kē lɛɛ Kiriasefa pia à sin, mé ma nɛnŋgbɛ Akasa kpàa nŋw ũ. ¹³ Kalebu dāaro Kenazi né Ɔtŋnieli bé à sì, ben Kalebu a nɛnŋgbɛ pì kpàa. ¹⁴ Kē à à sè, ben à nàkŋrɛa à gá tŋɛtɛ wéɛ ke a dea. Kē nŋgbɛ pì pìta a zaakia, ben Kalebu à là à bè: Bŋn ñ yezi? ¹⁵ Ben à wèàla à bè: Ñ gbaa kɛmɛ. Zaake guu kē n ma gbaa kú Negevi gbáan, ñ ma gba à íbŋkii kú guzure guuo.

¹⁶ Musa anzure borii kē wè be Keninŋ bŋ wéɛ daminalideenŋ kŋn Yudanŋ, aŋ gāa wà wɛɛñyo ñ bùsun Aradi sae Negevi gbáan. ¹⁷ Ben Yudanŋ kŋn ñ danɛ Simɛɔnŋ gāa wà lɛɛ Kanaa kē aŋ kú Zefanŋa. Aŋ wéɛ pì kàate mámmam, ben aŋ tŋ kpàne Ɔŋma. ¹⁸ Yudanŋ Gaza kŋn Asakelbniŋ kŋn Ekerŋnuo kŋn ñ guunŋ sì. ¹⁹ Dii kúnŋyo, ben aŋ ñ gukpíidee sì, mŋde aŋɛ fŋ wà pè gusararadeenŋaro, kē gbɛ pìnŋ sŋgoro mŋpŋnŋ vī yānzì. ²⁰ Wà Eblonunŋ kpà Kalebua, lán Musa à lɛ gbɛ nà, ben à pè Anaki borì gŋɔn aagŋnŋa gwe. ²¹ Bɛyáminŋ sŋɔ e pé Yebusi kē aŋ kú Yerusalemunŋaro, ben Yebusinŋ kúnŋyo Yerusalemu ai kŋn a gbáao.

²² Yusufunŋ sŋ lɛɛ Betelia bensŋ Dii kúnŋyo. ²³ Beteli tŋn Luzu yā. Kē aŋ gbɛnŋ zī Beteli asii gwa, ²⁴ gu'asiigwari pìnŋ gŋgbɛ ke è èe bŋw wéɛ pin, ben aŋ bène: Ñ owe dian wé ke nà wà gɛ wéɛ guu wé gbɛkɛɛ kennɛ. ²⁵ Kē à zɛ òdŋañne, ben aŋ wéɛ pì deenŋ dɛdɛ kŋn fɛɛdaao, ben aŋ gŋgbɛ pì tò kŋn à danɛnŋ ñ píngi. ²⁶ Gŋgbɛ pì gāa Itinŋ bùsun à wéɛ kàɛ gwe, ben à tŋ kpàne Luzu. Tŋ beee bé à gŋne ai kŋn a gbáao.

27 Manasenɔɔ e pé Kanaa kè aɔɔ kú Betesā kɔn Tanakio kɔn Dɔruo kɔn Ibleamuo kɔn Mɛgidoo kɔn n lakutunɔaro, zaake aɔ gi wà kpé vɛɛ bɔsu pimme. 28 Kè Isarailinɔ gbáaa è, ben aɔ Kanaanɔ dà zòzɔin, aɔɔe péfuma n píngiro. 29 Leme se Eflaimunɔɔ e pé Kanaa kè aɔɔ kú Gezanɔaro, ben aɔɔ kú gwe lɛdo. 30 Leme dɔ Zebuluninɔɔ e pé Kanaa kè aɔɔ kú Kitironu kɔn Naloluonɔaro, ben aɔ n dá zòzɔin. 31 Leme dɔ Asanɔɔ e pé gbɛ kè aɔɔ kú Ako kɔn Sidɔo kɔn Alabuo kɔn Akazibuo kɔn Elebao kɔn Afekio kɔn Reobuoaro, 32 ben aɔ vɛɛ lɛdo kɔn Kanaa bɔsudee pìnɔ. 33 Leme dɔ Nafatalinɔɔ e pé Besemesideenɔ kɔn Betanadeenɔaro, ben aɔ vɛɛ lɛdo kɔn Kanaa bɔsudee pìnɔ aɔ n dá zòzɔin. 34 Amɔrinɔ Daninɔ yɔpa aɔ n kpá gukpiideen, aɔɔe weñne aɔ mɔ vɛɛ gusararaanlo. 35 Amɔri pìnɔ gi wà kpé vɛɛ Eresi kpíiia kɔn Ayalɔnio kɔn Salabimuo. Kè Yusufunɔ gbáaa kàara, ben aɔ n dá zòzɔin. 36 Amɔrinɔ bɔsu lézɛkii nàa zaa Swí Gbèkotozen ai à gaa pé Sela ai à gaa ae kpa.

2

Dii Malaika bɔ à mɔna Isarailinɔzi zaa Bokimu

1 Dii Malaika bɔ Giligala à gaa Bokimu à bè: Ma a bɔe Igititi, ma gɛao bɔsu kè ma la dà a dezinɔne kèkii guu. Ma bè mé ma bà kuunaa yá gboro zikiro. 2 Má òare a yá tón kakɔa kɔn bɔsu kè deenɔoro. Má òare à n sa'okiinɔ gboro, ben ée ma yá maro. À kè dia á kè lɛɛ? 3 Tɔ! Mée ooare, mé péfumaare dɔro. Aɔégɔ deare lè ũ a gbàntɛa bensɔ aɔ tãanɔ égɔ deare takutɛɛ ũ. 4 Kè Dii Malaika yá pi ò Isarailinɔne, aɔ ɔɔ dɔ gbāngbān. 5 Ben aɔ tɔ kpà guu pine Bokimu, ben aɔ saa ò Diia gwe.

Isarailinɔ kpeelina Ludane

6 Yɔsua gbɛnɔ gbaraena gbera baade gaa à guu kè wà kpàa túbi ũu kú. 7 Aɔ dɔ Diizi Yɔsua gurɔɔa píngi kɔn gbɛnsi kè aɔɔ kuu à gberaanɔ gurɔɔ dɔ. Gbɛnsi pìnɔ wée si yá bíta kè Dii kè Isarailinɔnele píngi. 8 Kè Dii zòbleri Nuni né Yɔsua kè wè basɔoro akuri, ben à gaa. 9 Wà à vli guu kè de à túbi ũu guu zaa Timina Eresi, Eflaimunɔ gukpiideen, Gaasi kpíi gu igbároo kpa.

10 Kè Yɔsua gurɔ gbɛnɔ gaa n píngi, né kè aɔ fɛɛ n gberaanɔ Dii dɔro, bensɔ aɔ yá kè à kè n dezinɔne dɔro. 11 Ben aɔ yá kè zaa Diine kè aɔ dɔ tãanɔzi. 12 Aɔ pá kpà Dii n dezinɔ Luda kè à n bɔe Igititizi, aɔ tɛ borii kè aɔɔ liganzino tãanɔzi aɔ donzi kèñne, ben aɔ Dii pɔɔ fɛ. 13 Aɔ pá kpàzi aɔ dɔ Baalizi kɔn Asatorɛo. 14 Ben Dii pɔ fɛñzi à n ná n wɛétámmarinɔne n ɔzi aɔ n wáa. À n kpá n ibee kè aɔɔ liganzina, ben aɔɔe fɔ wà gi n zɔndao n ibee pìnɔ ɔziro. 15 Gurɔɔ kè aɔ gaa zɔ ká píngi, Dii è bɔ n kpeeme le yá tón bɔnyo nnaro yanzi, lán à dàñne n swála nà, ben aɔ gɔ wɛétamma bíta guu.

16 Ben Dii yágɔgɔrinɔ bɔbɔ n tɛ le aɔ n sí n wɛétámmarinɔa. 17 Mɔde aɔè n yágɔgɔri pìnɔ yá maro, aɔ pàpàa kè wà donzi kè tãanɔne. Aɔ kè zé kè n dezinɔ sèa kpakpaa, aɔégɔ yá kè Dii diéñnenɔ kúna lán n dezi pìnɔ bàro. 18 Tó Dii yágɔgɔri bɔ n tɛ, égɔ kú kɔn yágɔgɔri pio, ben égɔ n sí n ibeenɔ ɔzi ai yágɔgɔri pi wɛndi lén, zaake tó aɔ mbo gbɛ kè aɔɔe ɔ tɔmɔma aɔɔe la dàñmanɔ yanzi, Dii è n wɛnda gwame. 19 Tó yágɔgɔri gaa sɔ, aɔè ɛara wà yaka de n denlamɛ. Aɔè dɔ tãanɔzi aɔè n gbāgbā aɔè donzi kèñne. Aɔè n yāzaakena pìnɔ kɔn n swāgbāaa tóro.

20 Ben Dii pɔ fɛñzi à bè: Zaake borii kè ma bà kuuna kɔn n dezinɔ yá gbòro aɔɔe ma yá maro, 21 mé péñne borii kè Yɔsua gaa à n tó n bɔsunno kea dɔro. 22 Mé

ń swi ke Isarailinɔa le mà ń yɔ mà gwa, tó aɛé ma zé sé aɛgɔ ma yá kúna lán ń dezinɔ kù ná, ke tó aɛé ke lero. ²³ Beee yānzin Dii borii pínɔ tò gwezi. Èe ń na Yɔsuane a ɔzĩ à pèrma gɔɔro.

3

¹ Dii borii pínɔ tò gwe le à Isaraili kè wèe Kanaa bùsu zĩ ká ń wáaroono yɔ à gwao, ² le dɔ à zĩkana dada gbè kè aɔ zĩkana dɔ yároo pínɔne. Borii pínɔn yè: ³ Filisitininɔ kína gɔɔn sɔɔroono kɔn Kanaanɔ píngi kɔn Sidɔdeenɔ kɔn Ivi kè aɔ kú Lebanɔ gukpiideenɔ zaa Baali Emɔni gbèa ai à gàa pé Lebo Amataa. ⁴ À ń tó le à Isarailinɔ yɔ à gwao, tó aɛégɔ yá kè à diè ń dezinɔne Musa gázinɔ kúna. ⁵ Beee yānzin Isarailinɔ wèe Kanaanɔ té kɔn Itinɔ kɔn Amɔrinɔ kɔn Perizinɔ kɔn Ivinɔ kɔn Yebusinɔzi. ⁶ Aɔ ń nénɔgbènɔ sè nɔɔ ũ bensɔ aɔ ń nénɔgbènɔ kpàsá borii pínɔ négɔgbènɔa, ben aɔ dɔ ń táanzɔi.

Ɔɔnieli

⁷ Isarailinɔ yá kè Dii gɔzi kè. Dii ń Luda yá sǎngu, ben aɔ dɔ Baalizi kɔn Asatoreo. ⁸ Ben Dii pɔ fènzɔ à ń yá Mesɔptamia bùsu kí Kusárisataimua, ben aɔ zò blène ai wèe sɔraagɔ. ⁹ Kè aɔ wii pè Diizi, ben à mìsiri bɔ́nne, àmbe Kalèbu dáaro Kenazi né Ɔɔnieli ũ. Àmbe à ń bó. ¹⁰ Dii Nini sùa, ben à yá gɔgɔ Isarailinɔne à dɔ́nne aɛ zĩ guu. Dii Mesɔptamia bùsu kí Kusárisataimu nàne a ɔzĩ, ben à gbáaa mɔne. ¹¹ Ben aɔ bùsu gɔ́ kaena aafia wèe baplaa ai Kenazi né Ɔɔnieli gáa gao.

Eudu

¹² Isarailinɔ èara wà yá kè Dii gɔzi kè dɔ, ben Dii tò Mɔabu kí Egelɔni gbáaa mɔ́nne à zaa kè aɔ kè pi yānzɔi. ¹³ Egelɔni Amɔninɔ kɔn Amalekinɔ nàawa, ben aɔ mɔ wà lèe Isarailinɔa aɔ wéte daminalidee si. ¹⁴ Isarailinɔ zò blè Mɔabu kí Egelɔnine ai wèe baro plaasai. ¹⁵ Ben aɔ wii pè Diizi, ben à mìsiri bɔ́nne, àmbe Gera né Eudu, Beyāmi borii ũ. Ɔzedeeme. Isarailinɔ à zĩ tángba kpá Mɔabu kí Egelɔnia. ¹⁶ Eudu fèe lékpaaplaadee pi à gbáa kà gàsasuu do. À nà a gbáda ɔplaa a uta gbáru, ¹⁷ ben à gàa à tángba kpá Egelɔnia. Egelɔni sɔ né gbè mèdeeme maamaa. ¹⁸ Kè Eudu kɔn gbè kè aɔ tángba sè wà gáaonɔ tángba kpáa wà yáa, ben Eudu a gbè pínɔ gbàre zén. ¹⁹ Ben à èara taa kè kú Giligala sae à sù kína pi kiia dɔ à bè: Má asiyya ke ví mà onne. Ben kína pi bè: À tó mà yá ma, ben à ìba kè aɔ kúonɔ bɔe. ²⁰ Egelɔni wèena ado kpé musu ãmpakiin, ben Eudu sɔzi à bè: Má yá kè bɔ́ Luda kiia ví mà onne. Kè kína pi fèe a kitan, ²¹ ben Eudu a fèe gà à wòto kɔn ɔzèe a gbáda ɔplaa, ben à à zɔɔ a gbèeen. ²² Ben fèe pi gè à gbèeen kɔn a páo píngi ai à bɔ́ à kpèe kpa. Eudu e fèe pi wotoro ai à gbèe nɔsi dàala. ²³ Eudu bɔ́ kpèelea à kpé ãmpakii pi zé tãta à mɔne kã.

²⁴ À bɔna gbera Egelɔni zĩrinɔ mɔ aɔ ãmpakii pi zé è kãna, ben aɔ bè: Eégɔ bĩikpèe kèe kpé ãmpakiiian yee? ²⁵ Aɔɔe à dāa ai aɔ bídi kè. Kè aɔɔ è èe zé wèńnero, ben aɔ mɔne sè wà wèe aɔ gè wà ń dii è daena tɔɔte gè ũ. ²⁶ Gurɔɔ kè aɔ kpé wèe kí dāa le, Eudu bàa lè à dɔ́ taa pínɔzi à tà Seira. ²⁷ Kè à kà gwe, à tò wà kuu pè Eflaimu gukpiideen, ben Isarailinɔ pitao kpíiinɔa, Eudu dɔ́nne aɛ. ²⁸ À bèńne: À tɛmazi, zaake Dii a ibeɛ Mɔabunɔ nàare a ɔzĩ. Aɔ tɛzi, ben aɔ Yoda bikukii kè è gá Mɔabunɔ bùsun si, aɔɔe we gbèke bikú dɔro. ²⁹ Zĩ beee aɔ Mɔabu gɔ́ gbáaanɔ dède lán bɔro kuri bà, aɔ gbèkee e bɔro. ³⁰ Zĩ beeean Isarailinɔ gbáaa mɔ́ Mɔabunɔne, ben aɔ bùsu gɔ́ kaena aafia ai wèe basiigɔ.

Samaga

³¹ Eudu gbera Anata né Samaga Filisitininŋ dēde gŋŋn wàa aagŋ kŋn zùdāgoo. À Isarailinŋ mì sì se.

4*Debora kŋn Barakio*

¹ Kè Eudu gā, Isarailinŋ èara wà yā kè Dii gizi kè dŋ. ² Ben Dii ní yá Kanaa kí Yabī kè vēena Azoa. À žīkpeenŋ gbēnsi tŋn Sisera. À been Arose Goyimu. ³ À sŋgoro mŋpŋnŋ vī mèn wàa siigŋ kpé basŋŋro. À gbāaa mŋ Isarailinŋne pāsīpāsī ai wè baro, ben Isarailinŋ wii pè Diizi.

⁴ Gurŋ beeeea nŋgbē annabi kè wè bene Debora, Lapido naŋŋ de Isarailinŋ yāgŋgŋri ŋ. ⁵ È yā gŋgŋŋne a damina lí gbāru Rama kŋn Betelio dagura Eflaimunŋ gukpiideen. Isarailinŋ ègŋ gaa à kiia gwe. ⁶ Ben à Abinŋamu né Baraki kè kú Kedesi, Nafatalinŋ bŋsun sīsī à bène: Dii Isarailinŋ Luda bè ò fē ò gā Nafatalinŋ kŋn Zebuluninŋ sé gŋŋn bŋŋŋ kuri ò gānyo Tabo kpiiia. ⁷ Dii é Yabī žīkpeenŋ gbēnsi Sisera gāe à mŋŋ Kisŋ swaazi kŋn à sŋgoronŋ kŋn à žīkpeenŋ paripari, gwen eé à nanne n ŋžī. ⁸ Ben Baraki bène: Tó né gāmao dé, mé gā. Tó né gāmao sŋro, mé gāro. ⁹ Ben Debora bè: Mé gānyo, mŋde zaake ò ŋ le, èe ke n tŋ bé eé bŋro. Nŋgbēn Dii é Sisera nanŋ a ŋžī sa. Ben Debora fē ò gāao Kedesi. ¹⁰ Ben Baraki Zebuluninŋ kŋn Nafatalinŋ kākŋa Kedesi, ben à dà zén kèse kŋn gŋŋn bŋŋŋ kuri pīnŋ. Debora kú ní té.

¹¹ Keni bori Eberu bŋ Keninŋ bŋsun yā, à mŋ à bŋra kàe gbīi lí kè kú Zananimu gbāru Kedesi sae. Keninŋ né Musa anzure Obabu boriinŋ dokeme.

¹² Wà ò Siserane kè Abinŋamu né Baraki gāa Tabo kpiiia, ¹³ ben à a sŋgoro mŋpŋnŋ kākŋa mèn wàa siigŋ kŋn basŋŋrooŋ kŋn žīkari kè aŋŋ kúonŋ. À ní sé Arose Goyimu, aŋ gāa Kisŋ swaazi. ¹⁴ Ben Debora bè Barakine: Ñ gā, zaake gbāan Dii é Sisera nanne n ŋžī. À de Dii gīake à dŋnne ae kŋ fá. Ben Baraki pīta Tabo kpiiia kŋn žīkari gŋŋn bŋŋŋ kuri pīnŋ. ¹⁵ Dii tò Sisera kŋn à sŋgoronŋ kŋn à žīkarinŋ lèkŋa Baraki fēedaane, ben Sisera bŋ a sŋgoronŋ à bàa lè. ¹⁶ Baraki pèe Sisera žīkarinŋ kŋn ní sŋgoronŋzi ai Arose Goyimu. Gwen à ní déden kŋn fēdaao ní píngi, baa gbē mèn dŋ èe gŋro. ¹⁷ Ben Sisera bàa lè kèse à gāa Keni bori Eberu naŋ Yaeli kuta kiia, zaake Azo kí Yabī kŋn Eberu bēdeeno kŋ yā mà yā. ¹⁸ Yaeli bŋ à dààle à bè: Ñ mŋ ò gē kpén, Maree. Ñ gē! Ñton tŋ vīa n kŋro. Kè à gè, ben nŋgbē pī bisa dààla, ¹⁹ ben Sisera bène: Ímii e ma dee. Ñ ma gba í mà mì. Ben à zwi tŋu sè à tŋne à mì, ben à èara à bisa kùàla. ²⁰ Sisera bène: Ñ ze kpeele. Tó gbēke mŋ à n la à be, gbēkee kú kèŋ, ò bene, auo. ²¹ Kpasa'ii à sè, ben Eberu naŋ Yaeli kuta káro sè kŋn ereeo à sŋŋ Siserazi tēe, ben à káro pī pè à swāgeea à pà ai à gè à gāa à tŋŋte kù, ben à gā. ²² Baraki sŋŋ e pēe Siserazi, ben Yaeli bŋ à gāa à dààle à bè: Ñ mŋ mà gbē kè nēe wetee ŋdanne. Kè à gè kpén, ben à Sisera è daena, à gā kŋn károŋ pena à swāgeea. ²³ Zī beeean Luda Kanaa kí Yabī bŋsa Isarailinŋne. ²⁴ Ben Isarailinŋ pāsīkēe e kaara ai aŋ gāa wà Kanaa kí Yabī dèo.

Ben aŋ bŋsu gŋŋ a làakaria ai wè baplaa.

6*Midianŋ ŋtŋna Isarailinŋa*

¹ Isarailinŋ ɛara wà yá kè Dii gizi kè dɔ, ben Dii n ná Midiañone n ɔʒi ai wè swɛɛplaa. ² Kè Midiañonɔ e ɔ tɔmma, ben Isarailinŋ utekiinŋ kèke gukpiideenŋ kɔn gbɛwɛɛnŋ kɔn sɛtɛpɔɔtunɔ. ³ Tó aɔ pɔ tɔ, Midiañon kɔn Amalekinŋ kɔn ɔfántɛbɔɛ kpa bori pándenŋ è mɔ wà léɛrnmame. ⁴ Aɔ è mɔ wà bura káe n búsun, ben aɔ è n bura pɔnŋ yakañne ai à gá pɛo Gazaa. Aɔ è pɔke tó Isarailinŋnɛro ke sáa ke zù ke zaaki. ⁵ Aɔ è mɔ kɔn n pɔkádeenŋ kɔn n bisakutaanŋ paripari lán sutɛnɔ bā. Gbèke ègɔ mɔpinŋ kɔn n lakuminŋ lé dɔro. Aɔ è mɔ wà búsu yakame. ⁶ Midiañon Isarailinŋ kpá takaasikɛɛzi, ben aɔ wii pè Diizi.

⁷ Kè aɔ wii pè Diizi Midiañon yá musu lán beee bà, ⁸ ben Dii annabi bɔñne à bè: Mamɔma Dii Isarailinŋ Luda ma bè ma a bɔ zɔbleen ma a bɔɛ Igitipi. ⁹ Ma a bɔ Igitipinŋ ɔʒi kɔn gbɛ kè aɔ ɔ tɔawaanŋ n píngi ma pɛmumaare, ben ma n búsu kpáawa. ¹⁰ Kè ma bèare mámbe Dii a Luda ũ, áton Amɔri kè á kú n búsunŋ tãanŋ gbágbáro, ben a gi ma yá mazi.

Dii Malaika bɔ à mɔna Gidiñzi

¹¹ Dii Malaika mɔ à wèe gbíi lí gbáru zaa ɔfla, Abieza bori Yoasi be wéte. À né Gidiñ e blewɛe gbɛɛ geepi'iféki wɛen le Midiañon tón à ero yáñzi. ¹² Kè Dii Malaika bɔ à mɔzi, à bène: Gɔ gbáaa, Dii kúnyo. ¹³ Ben Gidiñon bène: Maree, tó Dii kúwao, bɔyáñzin yá kɛnŋ wa lezi píngii? Dabuyá kè wa denŋ à yá tɔkɛweenŋ kú máme? Aɔ bè Dii wa bɔɛ Igitipi, mɔde tiala à pā kpáwazi, ben à wa na Midiañone n ɔʒi. ¹⁴ Ben Dii ae dɔa à bè: Ní gá kɔn gbáaa kè n víio n Isarailinŋ bɔ Midiañon ɔʒi. À de mámbe méɛ n zii fá. ¹⁵ Ben Gidiñon à là à bè: Maree, mé tɔ mà Isarailinŋ bɔ diame? Ma ua bé à kɛsana Manasenŋ té bensɔ mámbe má néngo deñla ma de bɛdeenŋ té. ¹⁶ Dii wèala à bè: Mégɔ kúnyo, né Midiañon lé n nɛ lán gbɛ mɛn doo bà. ¹⁷ Ben Gidiñon bène: Tó ma n pɔnnaa è, n sèeda ɔɔame le magɔ dɔ kè ríbe néɛ yá ooma. ¹⁸ Nton gu kɛro ai mà su. Mé mɔñne kɔn gbáaa mɔ dienne. Ben à wèala à bè: Mégɔ kú kè ai n ɛara n su.

¹⁹ Gidiñon gaa à blène dè à kèke, à buredi sɛsɛ'ɛzɛsai kè kɔn wísiti kilo kurio. À nɔbɔ kà gbíin à dò kà oroon à gaa gbíi lí pi gbáru gwe, ben à diene. ²⁰ Luda Malaika bène: Ní nɔbɔ kɔn buredio sé n káe gbɛ kèkii n dò ɛea. Ben à kè le. ²¹ Ben Dii Malaika gò kè à kúna zɔ nɔbɔ kɔn buredi pioa, ben té bɔ gbɛ pi guu à kú nɔbɔ kɔn buredi pioa, ben Dii Malaika pi gusii lè. ²² Kè Gidiñon dɔ Dii Malaikame, à bè: Kúku Dii Luda, ase n Malaikan ma wéɛ siàle tɛtɛntɛs? ²³ Ben Dii bène: Nígɔ kú aafia! Nton tó vía n kúro. Né garo. ²⁴ Gidiñon Dii gbágbakii bɔ gwe, ben à tɔ kpá guu píne Dii Aafiade. À kú ɔfla Abieza gwe ai kɔn a gbáao.

Taa gbágbakii gborona

²⁵ Zi beee gwáaví Dii bène: Ní n de zúswaree kè kà wè swɛɛplaa kú n Baali gbágbakii kè n dee víi gboro n Asera lí kè ze à sae zɔ n nɛ. ²⁶ Ní mamɔma Dii n Luda gbágbakii bɔ a zéa gu gbáaa kèkii musu. Ní Asera lí kè n zɔ sɛɛ yáka ũ n sa'opo kè wè ká tén à té kú oma kɔn zù pìo. ²⁷ Ben Gidiñon a zíkérinŋ sè gɔnŋ kuri à kè lán Dii òne nà. Kè èe vía kɛɛ a de bɛdeenŋne kɔn wétɛdeenŋ yáñzi, èe we à kè fáantɛro, gwáavín à kè.

²⁸ Kè wétɛdeenŋ fɛ kɔngɔ, aɔ è wà Baali gbágbakii gbòro wà Asera lí kè ze à sae zɔ wà nè wà saa ò kɔn zùo sa'oki dufu kè wà bòa. ²⁹ Ben aɔ kɔ lála: Dé bé à kèkii kè? Kè wà dɔñzi wà gbèkagbeka, ben aɔ mà wà bè: Yoasi né Gidiñon bé à kè le. ³⁰ Ben wétɛdeenŋ gaa wà bè Yoasine: Ní bɔ kɔn n néo wà à de, zaake à Baali gbágbakii gbòro bensɔ à Asera lí kè ze à sae zɔ à nè. ³¹ Ben Yoasi bè gbɛ

kè aṣṣo ligaaẓiinŋe: Ámbe é yá sí kŋn Baalioṣ? Ámbe é à bṣṣ? Weé gbē kè yá sìo de ai guu gṣ gá dṣ. Tó tãan à ũ, à gí a zĩndao à gbāgbákii kè wà gbòro yānzi. ³² Zĩ beean wà tṣ kpà Gidionne Yerubaali wà bè: Wà à tó kŋn Baalio, zaake à gbāgbákiiin à gbòro.

Gidion sèedagbekana Dii

³³ Midianŋ kŋn Amalekinŋ kŋn ɔfāntēbɔe kpa gbē pāndenŋ kṣ kākṣa n pĩngi aṣ bikù Yodaa, ben aṣ bùra kàe Yezerili guzuren. ³⁴ Dii Nini sù Gidion-a, ben à Abiezano sìsi kŋn kuuo le aṣ mṣ wà téazi. ³⁵ À gbēnṣ zĩ Manasenṣ bùsu gu pĩngia wà n sìsi se aṣ mṣ wà téazi. Ben à gbēnṣ zĩ Asanṣ bùsun kŋn Zebuluninṣ bùsuo kŋn Nafatalinṣ bùsuo. Ben aṣ mṣ wà nām̄ma.

³⁶ Gidion bè Ludane: Tó né Isarailinṣ bṣ ma gāzĩ lán n à lé gbēm̄e nà, ³⁷ n̄ gwa, méé sāká kaee blewēegbēkiia. Tó kpíi kpà sāká pià ado, bensṣ tṣṣe gṣ kori, mé dṣ sa kè né Isarailinṣ bṣ ma gāzĩ lán n ò nà. ³⁸ Ben à kè le. Kè guu dṣ, ben à fēe ide'ide, à sāká pi fē, à í taa pà. ³⁹ Ben Gidion bè Ludane: N̄ton pṣ fēmaoro. Má yezi mà yá gbekamma gēn do dṣ. N̄ tó mà gwa sākáa gēn do dṣ. Kèkii sa, n̄ tó kpíi kpà tṣṣe ado, sāká gṣ kori. ⁴⁰ Gwāavĩ beea Ludaa kè le. Kpíi kpà tṣṣe a gu pĩngia, sāká bé à gṣ kori ado.

7

Gidion kŋn a gbēnṣ zĩblena Midianṣa

¹ Gidion kŋn gbē kè aṣṣo kúonṣ fēe kŋngṣ ide'ide aṣ gāa wà bùra kàe Arodi íbokiia. Midianṣ bùra kú guzuren gu'igbároo kpa M̄re s̄is̄igēzi. ² Ben Dii bè Gidionne: Gbē kè aṣṣo kúnyonṣ kè pari, mé Midianṣ nañne n ɔzĩro. Tó má n nárinne n ɔzĩ, aṣé ãa dā wà be n̄ zĩnda gbāaa bé à n̄ bṣ. ³ N̄ kpàakpa ke gĩa n̄ beñne, gbē kè swè kēn, ben èe lugalugaa, adee ɛara. Ben gṣon bṣṣo baro awēplaaà ɛara, gṣon bṣṣo kuri bé à gṣ. ⁴ Ben Dii bè Gidionne: Aṣṣo kpé pari ai tia. N̄ gányo í kiia, mé n̄ plēplenne gwe. Gbē kè má ònne aṣé gányonṣ bé weé gá, gbē kè má ònne aṣé gányoroonṣ sṣ bé weé gṣ. ⁵ Kè à gāányo í kiia, Dii bène: N̄ gbē kè n̄ è aṣ lé pè ãa lán gbēe bànṣ plēkṣte kŋn gbē kè aṣ kùe n̄ kosooa wà í dā ɔɔo wēe miinṣ. ⁶ Gbē kè aṣ lé pè ãanṣ gṣon wàa do kpé basṣrome. Gbē kpaaanṣ sṣ kùe n̄ kosooa aṣ í mi. ⁷ Ben Dii bè Gidionne: Mé Midianṣ naare a ɔzĩ kŋn gṣon wàa do kpé basṣroo kè aṣ lé pè ãanṣ sa mà a bṣ. N̄ gbē kpaaanṣ gbare, aṣ baade tá a be. ⁸ Ben Gidion gṣon wàa do kpé basṣroo p̄nṣ sè, aṣ gbē kè aṣṣe taa beenṣ kūsāenṣ kŋn n̄ kuunṣ s̄im̄ma, ben à n̄ gbāe.

Gidion kú s̄is̄i musu, Midianṣ bùra kú guzuren à gĩzĩ. ⁹ Gwāavĩ beea Dii yā òne à bè: N̄ fēe n̄ gánzi n̄ bùran, zaake ma n̄ nánne n ɔzĩ. ¹⁰ Tó v̄ia e n̄ kũu n̄ gánzime, n̄ pita n̄ gá ledṣo kŋn n̄ zĩkeri Purao ¹¹ n̄ swā kpá yá kè aṣṣe oozi. Yá pi é n̄ gba swè le n̄ gánzi n̄ bùran. Ben à pita kŋn a zĩkeri Purao aṣ sṣ n̄ bùra lézi. ¹² Midianṣ kŋn Amalekinṣ kŋn ɔfāntēbɔe kpa gbē pāndenṣ kaena guzuren n̄ pĩngi, aṣ kpá lán sutēnṣ bà. Wēe fṣ wà n̄ lakuminṣ n̄aroro, aṣṣo pari lán ísiale bùsu'aatē bà.

¹³ Kè Gidion kà gwe, à gbēke lè, èe a nanaa t̄k̄k̄e a gbēndoonṣ à bè: N̄ nanaa kè má ò ma. Má èe bureṣi kṣṣo kporogoo e gbgere paa, ben à lèe wa bùran à si bisakutaa, ben kutaa pi lèe kpēegānda à gṣ kaena. ¹⁴ Ben à gbēndoo pi bène: Yoasi né Gidion, Isaraili bori fēedaan n̄ è gwe, èe ke pṣ pāndenlo. Luda Midianṣ kŋn wa bùrao nāne à ɔzĩ pĩngi. ¹⁵ Kè Gidion nanaa pi yá mà kŋn à

bokŕtenao, à donzi kè Diine. Ben à èara Isarailinŋ bŋran à bè: À fèe! Dii Midiānŋ nàwe wa ɔzī. ¹⁶ À gŕɔn wàa do kpé basɔɔroo pinŋ kpàate gāli aagŕ, ben à kuu kŕn lo korio kpà n̄ baadea. Ben wà sè té sŕɔsɔɔ loo pinŋ guu. ¹⁷ À bèñne: Mée gaa ai n̄ bùra léa. Àgŕ ma gwaa. Lán á è má kè nà, à ke le se. ¹⁸ À liga n̄ bùrazi pínɡi. Tó mapi kŕn gbē kè aŕɔ kúmaonŋ wa kuu pè, à a pŕ pè se à wii lé à be: Dii pŕme kŕn Gidion-o.

¹⁹ Gidion kŕn gŕɔn basɔɔroo kè aŕɔ kúonŋ kà bùra léa lezāndo gudākparinŋ kŕ lendekena gbera gŕɔ. Ben aŕ n̄ kuu pè n̄ pínɡi, aŕ loo kè aŕ kŋnanŋ wiiwi. ²⁰ Ben gāli aagŕ pinŋ baade a kuu pè aŕ n̄ loonŋ wiiwi. Aŕɔ sè ténŋ kŋna ɔzeo, aŕ kuu kè aŕɔe pèenŋ kŋna ɔplaan. Ben aŕ wii lè wà bè: Dii kŕn Gidion-o fèedaame. ²¹ Baade ze a gbèn ligana bùrazi, ben bùradeenŋ fèe wà lè kŕa kŕn wiiio aŕ bàa lè. ²² Kè wà kuu mèn wàa do kpé basɔɔroonŋ pè le, Dii tò bùra pì deenŋ kŕ dède kŕ tēe kŕn fèedaa. Žikari pinŋ bàa lè wà tà Betesita kŕn Zererao ai Abeli Meɔla léa Taba kpa. ²³ Wà Nafatalinŋ kŕn Asanŋ sisi kŕn Manasenŋ n̄ pínɡi, ben aŕ pèe Midiānŋzi. ²⁴ Ben Gidion gbēnŋ žī aŕ gāa Eflaimunŋ gukpiideen pínɡi, aŕ bèñne: À pita à gā Midiānŋzi. À zé zŕñne Yoda bikŋkiinŋa ai Betebara. Ben wà Eflaimunŋ sisi n̄ pínɡi aŕ gāa wà zé zŕñne Yoda bikŋkiinŋa ai Betebara. ²⁵ Ben Eflaimunŋ Midiā kŕnanŋ kŋ gŕɔn plaa, Orebu kŕn Zebu. Aŕ Orebu dè gbè sae, kè wè be tia Orebu gbè. Aŕ Zebu dè dŋ, guu pin wè be tia Zebu geepi'ifèkii. Ben aŕ èara wà pè Midiānŋa. Ben wà kŋna pinŋ mi zŕzŕ wà gāao Gidionne Yoda baa kaa kpa.

8

¹ Eflaimunŋ Gidion là wà bè: Bŕyānzin n̄ kèwe lezi? Kè nēe gaa žī ká kŕn Midiānŋ, ben nēe wa sísiroo? Ben aŕ wisŕzi le pāsīpāsī, ² ben à bèñne: Bŕn má kè kè kà a pŕ ūu? A Eflaimunŋ geepi kŕɔwena maa de wamŕwa Abiezānŋ geepikekenae. ³ Luda Midiā kŕnanŋ Orebu kŕn Zebu nàare a ɔzī. Bŕn ma fŕ má kè kè kà a pŕ ūu? Kè à òñne le, ben aŕ pŕfè gbasā à kpàe sa.

Zeba kŕn Zalamunao dedena

⁴ Gidion kŕn a gbē gŕɔn wàa do kpé basɔɔroonŋ kpé wèe pèee Midiānŋzi, baa kè aŕ gbāaa bùsa. Kè aŕ kà Yodazi, ben aŕ bikŋ. ⁵ Ben à bè Sukodeenŋe: À ma gbēnŋ gba pŕblee. Aŕ gbāaa bùsa bensŕ má kpé mée pèee Midiā kŕnanŋ Zeba kŕn Zalamunaozi. ⁶ Ben Suko gbēnsinŋ bè: Zeba kŕn Zalamunao gē n ɔzī kŕn yŕ? À kè dia wé n žikarinŋ gba pŕblee? ⁷ Gidion wèñla à bè: Zaake á ò le, tó Dii Zeba kŕn Zalamunao nāme ma ɔzī, mé a ke gyáigyai kŕn gbāa lèo. ⁸ Zaa gwe à gāa Penieli, ben à wée kēm̄ma le dŋ. Penielideenŋ wèala lán Sukodeenŋ wèala nāme dŋ, ⁹ ben à bèñne se: Tó ma gaa ma su aafia, mé gudākpaiki lezi kè gboro.

¹⁰ Zeba kŕn Zalamunao kú Kako kŕn n̄ žikarinŋ gŕɔn bŕɔ gēro. fāntēbŕe kpa žikpèe kè aŕ gŕnŋ gwe. Aŕ fèedadeenŋ gāga gŕɔn bŕɔ baswèedo. ¹¹ Gidion laatarinŋ zé sè Nɔba kŕn Yŕgbəao fāntēbŕe kpa, ben à si žikari pinŋ té gurɔ kè aŕ sà n̄ zīnda yān. ¹² Midiā kŕna pinŋ Zeba kŕn Zalamunao bàa lè, ben à pèeñzi à n̄ kŋkŋ, ben à tò n̄ žikarinŋ lèkŕa n̄ pínɡi.

¹³ Kè Yoasi né Gidion bŕ žilan èe suu, à bŕe Eresi Gbèkotozen, ¹⁴ ben à Suko gŕkpare ke kŋ à à lala yāzi, ben gŕkpare pì Suko gbēnsinŋ tŕ kēne takadan gŕɔn baaagŕ akuri aweeswèeplaa. ¹⁵ Ben Gidion gāa à Sukodeenŋ lè à bè: Zeba kŕn Zalamunao yè. A ma lalandi kè yā a bè, Zeba kŕn Zalamunao e gē ma ɔzī kŕo.

É f̄s à ma gbē kē n̄ gbāaa būsano gba p̄obleero. ¹⁶ Ben à wéte p̄i gbēnsi p̄ino kùkù à n̄ ké gyáigyai k̄n gbāa lèo, ās d̄s̄ n̄ mèa. ¹⁷ Ben à gāa à P̄enieli gudákpaki lez̄i gb̄oro à wéte ḡs̄gb̄eno d̄ede.

¹⁸ Ben à Z̄eba k̄n Zalamunao là à bè: Gbē kē a n̄ déde Tabonoo de diam̄e? Ās wèala wà bè: Āso de lán n̄ bàme, ās kakana de lán k̄ineno bà. ¹⁹ Ben Gidion bèñne: Ma v̄li dad̄onk̄odeenon gwe. Tó a n̄ tó yā, k̄n Diio mé a d̄edero. ²⁰ Ben à bè a daudu Yetane: Ñ f̄ee n̄ n̄ d̄ede. Né p̄i e a f̄eedaa wotoro, v̄ia à k̄ù, zaake né f̄eteme. ²¹ Ben Z̄eba k̄n Zalamunao bè: Ñ f̄ee n̄ wa d̄ede n̄ z̄inda. Baade k̄n a gbāaaome. Ben Gidion f̄ee à n̄ déde à m̄ò k̄ámbeē kē da n̄ lakuminoo waale b̄de.

²² Isarailino bè Gidionne: Ñ ḡs̄ wa m̄idee ū k̄n n̄ boriino. Zaake m̄be n̄ wa b̄o Midiāno ōz̄i. ²³ Ben Gidion bèñne: Mé ḡs̄ a m̄idee ūro, baa ma né. Diin a kí ū. ²⁴ Ben à èara à bèñne: M̄ée w̄ée keeawa: A baade swāi kē à sir̄mma kp̄ama m̄en doodo. Midiāno èḡs̄ vura swāi dana, zaake Sumaila boriino. ²⁵ Ās bène: Wé kp̄amma k̄n n̄d̄eo do. Ās bisa kp̄ae, ben baade swāi kē à sir̄mmano d̄an m̄en doodo. ²⁶ Vura swāi kē à gb̄ek̄amma p̄ino tiisi k̄a kilo baro, m̄òk̄ámbeeno k̄n swāino k̄n gumusu t̄eaa kē Midiā k̄inano danano k̄n m̄òk̄ámbeē kē da n̄ lakuminoo waaleno baasi. ²⁷ Ben à p̄i m̄àsok̄ebo ū à p̄ee a be w̄eten zaa Ōfla. Ben Isarailino p̄āp̄aa kē wà d̄zi n̄ p̄ingi, ben à ḡs̄ takutee ū Gidionne k̄n à bedeenoo.

²⁸ Len Isarailino Midiāno gbāaa b̄usa le. Midiāno e e wà m̄i b̄o d̄oro. Ben Isarailino b̄usu ḡs̄ kaena aafia Gidion gur̄o ai w̄e baplaa.

Gidion gana

²⁹ Yoasi né Gidion gāa à v̄ee a be. ³⁰ À n̄éḡs̄gb̄e kē à n̄ ino ḡoon baaaḡs̄ akurime, zaake à n̄ooonoo pari. ³¹ À n̄ooos̄ee v̄i d̄o zaa Sekemu kē à n̄éḡs̄gb̄e lo, ben wà t̄o kp̄ane Abimeleki. ³² Yoasi né Gidion gā a zik̄umme, ben wà à mira kp̄ak̄ozi k̄n a de p̄oo zaa Ōfla Abieza.

³³ Kē Gidion gā ḡoo, ben Isarailino èara wà p̄āp̄aa kē wà d̄o Baalizi. Ben ās t̄aa kē w̄e be Baalibaakuwao p̄ee n̄ dii ū, ³⁴ ben Dii n̄ Luda kē à n̄ b̄o n̄ ib̄ee kē āso ligañzi kpa p̄ingiano ōz̄i yā s̄āngu. ³⁵ Āsoe gb̄ekeē ke Gidion kē w̄e bene d̄o Yerubaali bedeenone yā maaa kē à k̄ēñne p̄ingi musuro.

13

Samusi ina

¹ Isarailino èara wà yā kē Dii gizi kē d̄o, ben Dii n̄ ná Filisitininone n̄ ōz̄i ai w̄e baplaa. ² Ḡs̄gb̄e kee kú Zora, Dani boriime, à t̄on Manoa. À nās̄ né p̄aaame, èe né iro. ³ Dii Malaika b̄o à m̄ò n̄oḡb̄e p̄izi à bè: Ñ ma! P̄aaan n̄ ū, néé né iro, m̄ode né n̄o sí n̄ né i ḡs̄gb̄e ū. ⁴ Ñ làakari ke! Ñton geepiw̄ee ke í gbāa ke miro. Ñton t̄e ke blero. ⁵ Né n̄o sí n̄ né i ḡs̄gb̄e ū. Ḡee t̄on na né p̄i miaro, zaake eéḡs̄ de Luda p̄o ūme zaa a igur̄o. Àmbe eé na Isarailino b̄onaa Filisitininoo ōz̄i.

⁶ Ben n̄oḡb̄e p̄i gāa à ò a z̄āne à bè: Luda gb̄eke m̄ò ma kiia. Tó n̄ a è, à de lán Luda Malaika bà à naasi v̄i maama. M̄ée à la tó mán à b̄onlo, bens̄o èe a t̄o omero. ⁷ À bème mé n̄o sí mà né i ḡs̄gb̄e ū. À bème m̄aton w̄ee ke í gbāa ke miro, bens̄o m̄aton t̄e ke blero, zaake né p̄i éḡs̄ de Luda p̄o ūme zaa a igur̄o ai à w̄endi lén. ⁸ Ben Manoa w̄ee kē Diia à bè: N̄ yā nna Dii! Ñ t̄o gb̄e kē n̄ z̄i èara à m̄o d̄o à yā kē wé ke k̄n né p̄io à ina ḡberaa dawe. ⁹ Luda Manoa yā mà, ben Luda Malaika p̄i èara à m̄ò n̄oḡb̄e p̄izi gur̄o kē à kú bura. À z̄ā Manoa kúo gwero, ¹⁰ ben à kē kpaa à b̄aa lè à gāa à òne à bè: Ḡs̄gb̄e kē b̄o à m̄ò mazi z̄i m̄òba kē d̄oe!

11 Manᵋa fēe à tè a naᵋzi. Kè à kà gᵋgbē pì kiia, à à là à bē: M̄be n yā ò ma naᵋoᵋ? À wèla à bē: Mámbee! 12 Ben Manᵋa à là à bē: Tó n yā pì gāa à kè le, né pì kuuna éḡᵋ de diame? Bó zīin eéḡᵋ kee? 13 Dii Malaika wèla à bē: N naᵋ gᵋ yā kè má òne kūna píngi. 14 Àton geepi lí pᵋke blero. Àton wēe ke í gbāa ke miro. Àton tē ke blero. Agᵋ yā kè má diene kūna píngi. 15 Ben Manᵋa bène: N yā nna, ñ ze gīa ai wā blēne bᵋro kekenne. 16 Dii Malaika wèla à bē: Baa tó ma gᵋ kè, mé n pᵋke blero. Tó n sa'opᵋ kè wè ká tén à té kú soru kè, ñ o Diia. Manᵋa e dᵋ kè Dii Malaikanlo, 17 ben à à là à bē: N tón diaa? Tó yā kè ñ ò pì kè, wé sáabu kenne. 18 Dii Malaika wèla à bē: Bóyānzin née ma tᵋ gbekaazi? Tᵋ bᵋnsaeme. 19 Ben Manᵋa blēne bᵋro kú à flawa sè à Dii gbāgbāo gbē ke musu. Kè Manᵋa kᵋn a naᵋo wéé kà wèe gwaa, ben Dii yābᵋnsae kè 20 à tò té bᵋ sa'okii pìn à fēe musu, ben Dii Malaika fēe ténene pì guu à tà musu. Kè Manᵋa kᵋn a naᵋo è le, ben aᵋ dàe ñ puua.

21 Dii Malaika e gà à mò Manᵋa kᵋn a naᵋozi dᵋro, ben Manᵋa dᵋ sa kè Dii Malaikame. 22 Manᵋa bè a naᵋne: Wa gan gweee! Zaake wa wéé sì Ludale. 23 Ben à naᵋ bène: Tó Dii yezi à wa demē, le ée saa kè wá òa kᵋn flawao síro, le ée yā kèno owero bensᵋ ée yā pì dᵋawero.

24 Nᵋgbē ñ né ì gᵋgbē ũ, ben à tᵋ kpāne Samusī. Né pì bíta kú, bensᵋ Dii aubarika dân. 25 Dii Nini nà zīkenaa à guu gurᵋ kè à kú Daninᵋ bùran, Zᵋra dagura kᵋn Esetaoluo.

14

Samusī nᵋsena Filisitininᵋ té

1 Samusī gāa Timina, ben à Filisitini nénᵋkparē ke è gwe. 2 Kè à sù, ben à bè a de kᵋn a daone: Ma Filisitini nénᵋkparē ke è zaa Timina. À gá à à weteme mà sé nᵋo ũ. 3 Ben à de kᵋn à dao bène: Nᵋo kú n danenᵋ ke n boriinᵋ ténloo? Ben né gá ñ nᵋo sé Filisitini gefᵋddeenᵋ tᵋo? Ben Samusī bè a dene: N gá ñ à weteme dé, zaake nᵋkparē pìn má yezi. 4 À de kᵋn à dao e dᵋ kè yā pì bᵋ Dii kiianlo, zaake Dii e zé wetee à yā mᵋ Filisitininᵋneme. Gurᵋ beea Filisitininᵋ bé wèe kí blee Isarailinᵋa.

5 Ben Samusī e gaa Timina kᵋn a de kᵋn a dao. Kè aᵋ kà Timina geepi bura, músune bᵋro bᵋ Samusīzi ée pütáa. 6 Dii Nini súa, ben à músu pì kú à kᵋkᵋre lán wā be blēne bᵋro à kᵋkᵋre bà. À pᵋke kūna à zᵋi sᵋro. Ée yā kè à kè pì o a de ke a danero. 7 Ben à gāa à yā ò kᵋn nᵋkparē pio, nᵋkparē pì sᵋ kène maa.

8 Kè à gurᵋplaa kè, à fēe ée gaa nᵋo pì sé sa, ben à liē à gāa músu gè pì gwa. Ben à è zᵋnᵋ sà dᵋ à gāa ai aᵋ i kè. 9 Ben à ᵋ dân à à sà gá à wòto ée blee, ben ée taao. Kè à kà a de kᵋn a dao kiia, à liíne aᵋo blè, mᵋde ée oíne kè a bᵋ músu gè guunlo.

Samusī gara gbooto dana Filisitininᵋne

10 À de gāa nᵋkparē pì kiia, ben Samusī pᵋnna pᵋblee kèíne lán nᵋseri è ke nà. 11 Kè à mò, wā gᵋkparēnᵋ sīsì gᵋon baaakuri wāḡᵋ kúo. 12 Ben Samusī bèíne: Má gara gbooto ke vī mà daare. Ai pᵋblena gurᵋ swēeplaa kè gá papao, tó a fᵋ à gara pì bᵋme, mé bisa kpáawa pii baaakuri kᵋn utao waa baaakuri. 13 Tó ée fᵋ à bᵋme sᵋro, ámbé é bisa pii baaakuri kᵋn uta waa baaakurio kpáma. Ben aᵋ bène: Ñ ñ gara pì dawé wā ma. 14 À bèíne: Pᵋblee bᵋ pᵋsori guu, pᵋ nnaa bᵋ pᵋ gbāa guu.

Ben aɔɔe fɔ wà gara pì bòro ai gurɔ aagɔ. ¹⁵ À gurɔ siigɔdee zɪn aɔ bè Samusɪ naɔne: N̄ ɔndɔɔ ke n zāzi à gara pì bowe. Tó lenlo, wé n kpata kɔn n de bēdeeno. Ase a wa sisi le à wa pɔnɔ sɪwame? ¹⁶ Ben Samusɪ naɔ e ɔɔ dɔɔne à bè: N zamagu! N̄ yemazirol! N gara ke dà ma gbēnɔne, bensɔ n̄ee bomero. Ben à bène: M̄ee bo ma de ke ma danero. Bó bé à tò mé onnee? ¹⁷ Ee ɔɔ dɔɔne ai gurɔ sweeplaa pì gāa à pāpao. À gurɔ sweeplaa pì zɪ ben Samusɪ gara pì bōne kè à nākɔrea yānzi, ben nɔɔ pì gāa à ò a gbēnɔne. ¹⁸ À gurɔ sweeplaa pì zɪ ai ɔfāntē gɔ gā gē kpén wéte pì gɔkpareno bène:

Bó nnaa bé à de zólaa?

Bó gbāaa bé à de músulaa?

Ben Samusɪ bène: Tó èe ke a bú wì kɔn ma zùnunuoro, le ée fɔ a ma gara pì bòro. ¹⁹ Dii Nini sù, ben à gāa Asakeloni à gɔgbēno dēde gɔɔn baaakuri à n̄ pókāsāano pitiŋma, ben à gāa à kpà gbē kè aɔ à gara pì bōnenɔa. Ben à pɔ fē à tà a de bē. ²⁰ Ben wà Samusɪ nɔɔ pì kù wà kpà à gbēnaa kè zè à sae nɔɔ pì ségurɔɔ zɪa.

15

Samusɪ tésɔna Filisitininɔ buraaa

¹ Kè à kè gurɔ plaa, burapɔnɔkekegurɔɔ kà, ben Samusɪ blēne bɔrɔ kù à gāa a nɔɔ pì gwao. À bè: Má yezi mà gā ma naɔzi kpé guu. Ben à nɔɔ pì de e à gba zéro ² à bè: M̄ee daa n yezinlo, ben ma à kpà n gbēnaa. À dāaro maa deàla. N̄ à sé à gēe ū. ³ Samusɪ bène: Tó ma yā zaaa kè a Filisitininɔne sa, mégɔ taari vī dɔro.

⁴ Samusɪ gāa à gbēngboonɔ kùkù wāa do kpé basɔɔro, ben à s̄e yi yi sɔɔɔɔɔɔ. À gbēngboo pìnɔ vlāa yi yi kɔa plaplaa, ben à s̄e pì yi yi n̄ vlāa pìnɔa. ⁵ À té nà s̄e pìnɔa, ben à gbēngboo pìnɔ gbàre Filisitininɔ bura. Aɔ blewēe té kù píngi kɔn n̄ blewēe gbàno kɔn n̄ geepi búno kɔn n̄ kùkpenɔ píngi. ⁶ Ben Filisitininɔ bè: Dé bé à yā kè taka kèwee? Ben wà bè: Samusime, Timina gbē anzure. À anzure pì à nɔɔ siame, ben à kpà à gbēnaa. Ben Filisitininɔ gāa wà té s̄o nɔɔ pia kɔn a deo. ⁷ Samusɪ bène: Zaake á kè le, mé kamma boro ai ma gaa gēe booawa. ⁸ À si n̄ té à n̄ ké dúgudugu, aɔ dedena pì ḡe ɔla, ben à gāa à v̄ee Etamu gbèwēen.

Filisitininɔ dedena kɔn zaaki gēewao

⁹ Filisitininɔ gāa wà bùra kàe Yudanɔ b̄usun, aɔgɔ kpá guula ai Gēewa sae. ¹⁰ Ben Yudanɔ n̄ lá wà bè: Bóyānzin a mɔwazi kɔn zlozi? Ben aɔ bè: Wa mɔ wà Samusɪ kume, le wà kene lán à kèwe nà. ¹¹ Ben Yudanɔ gɔɔn bɔrɔ aagɔɔn gāa Etamu gbèwēe kiia aɔ bè Samusine: N̄ dɔ kè Filisitininɔ bé wèe kí blewaroo? Bó yān n̄ kèwe gwee? À wēnla à bè: Pó kè aɔɔ kēmeen má kēnne. ¹² Ben aɔ bè: Wa mɔ wà n̄ yi wà n̄ kpámmame. Ben Samusɪ bè: À la dame kè é ma de a zindaro. ¹³ Ben aɔ bène: Auo! Wé n dero. Wé n yi kɔn bāome wà n nañne n̄ ɔzi. Ben aɔ à yi kɔn bā dufuo mèn plaa aɔ b̄o gbèwēe pì guu. ¹⁴ Kè wà kào Gēewa, ben Filisitininɔ m̄ò wà daàle, aɔɔe wuu kaaa. Dii Nini sù Samusɪ, ben bā kè wà à ylo a ɔɔnɔa ḡo lán zindoo tékuna bā, ben bā pìnɔ z̄z̄kɔre à ɔɔa. ¹⁵ À zaaki gē dufu gēewa è, ben à n̄aè à s̄e à gɔɔn wāa sɔɔroonɔ dēdeo. ¹⁶ Samusɪ bè: Zaaki gēewan ma gɔɔn wāa sɔɔroonɔ dēdeo, zaaki gēewan ma n̄ t̄t̄ok̄ɔla.

¹⁷ Kè à yā pì ò à yāa, ben à gēewa pì z̄inna. Ben wà tó kpà guu p̄ine Gēewa s̄is̄i.

18 Ímii à kù gbáa, ben à wii pè Diizi à bè: N' tò mamoma n zòbleri ma zì blè maamaa, ben né tó mà ga kòn ímiiò mà léé Filisitini gɛfɔɔdeenɔ ɔzĩs? 19 Luda Gɛɛwa gu zòoto pàra, ben í bòn. Samusĩ mì, ben à wèndi sù à gbáaa è. Beee yānzin wè guu pì sísi Enakore. À kú Gɛɛwa ai kòn a gbáao. 20 Samusĩ yā gògò Isarailinɔne ai wè baro Filisitininɔ kiblemmanaguro.

16

Samusĩ Gaza gɛkii gbà gborona

1 Samusĩ gaa Gaza à kaarua ke è gwe, ben à gè à daeo. 2 Wà bè Gazadeenɔne: Samusĩ kú kè. Ben aɔ líga guu pìzi, wèè à kpákpaá wéte gɛkiiia gwáavĩ. Aɔ yĩte gwáavĩ pia wà bè: Tó guu dɔ, wé à demɛ. 3 Samusĩ dae gwe ai lezando, ben à fɛe à gaa à wéte gɛkii gbà kù kòn a lípɛɛ mèn plaaano à wùre kòn à gbāngao lèdo. À dà a gân à gaa à zĩna sísi kè aɛ dɔ Eblɔnua musu.

Samusĩ kòn Delilao

4 Beee gbera Samusĩ yè nɔgbè kezi zaa Sɔreki guzuren, à tón Delila. 5 Ben Filisitininɔ kɔnno gaa wà nɔgbè pi lè aɔ bène: N' ɔndɔɔ daezi le ñ e ñ à gbáa bíta pì asii dɔ kòn dian wé ke ná wà gbáaa mɔne. Tó wa à yi bào wa à gbáaa bɔsa, wa baade é n gba kondogi ɔ mèn wàa sɔɔro kpé basɔro. 6 Ben Delila bè Samusĩne: N' n gbáa bíta asii omɛ kòn dian weé ke ná wà n yi bào wà n gbáaa busao. 7 À wèala à bè: Tó wà ma yi kòn kyá yĩ mèn swɛɛplaaao, beee bé eé ma busa màgɔ de lán baade bà. 8 Filisitininɔ kɔnno mò Delilane kòn kyá yĩ kè èe kori kúroo mèn swɛɛplaaa, ben à à yio. 9 À kùrinɔ utena kpétu, ben Delila bè Samusĩne: Samusĩ! Filisitininɔɔe zenla fá! Ben à kyá pino kèkè lán bà muna bà, wèè à gbáaa asii dɔro.

10 Ben Delila bène: Néé ma lalandi kɛɛ, néé egeɛ toomɛmɛ. N' omɛ sa dian weé n yi ná. 11 Ben à bène: Tó wà ma yi kòn bà gègete dufu kè wèè zĩi kɛo zikiroo, eé ma busa màgɔ de lán baade bà. 12 Ben Delila bà pì sè à à yio. À kùrinɔ utena kpétu, ben à bè: Samusĩ! Filisitininɔɔe zenlaee! Ben Samusĩ bà kè dɔ a ɔɔa pì kèkè lán sɔbuba bà. 13 Delila bène: Néé ma lalandi kɛɛ ai tia. Néé egeɛ toomɛ. N' omɛ sa dian weé n yi ná? Ben à bène: Tó n ma mìkà gbáa mèn swɛɛplaaano kù n dà àsan n tã, ben n káro pèa, mé busa màgɔ de lán baade bà. Delila tò ii à sè, ben à à mìkà gbáa mèn swɛɛplaaa pino kù à tã lán bisatána bà 14 à káro pèa. Ben à bè: Samusĩ! Filisitininɔɔe zenlaee! Ben à vù à àsa pì gà à wùre kòn a mìkáo.

15 Delila èara à bène dɔ: Nèègɔ bee n yemazi, bensɔ nèè ma náane kero né? N ma lalandi kè à kà gèn aagɔ. Néé n gbáa bíta asii omero. 16 Len ègɔ nakɔreɛa le kòn yā beee takao yāana sai. Èe a zĩnda busaane ai à gaa à fù menaa à yezi à ga. 17 Ben à yā kè kú a swèn òne píngi sa à bè: Gɛɛ e na ma mì zikiro, zaake wà ma ke Luda pɔ ùmɛ. Tó wà ma mì bò, ma gbáaa è bɔmagu, mé busa màgɔ de lán baade bà. 18 Kè Delila è à yā kè kú à swèn òare píngi, ben à lékpásá kè Filisitininɔ kɔnnoɔne à bè: À èara à mɔ gèn do dɔ, zaake à à píngi òmɛ sa. Ben aɔ èara wà mò à kiia, aɔ kondogi pì kúna. 19 Delila tò ii Samusĩ sè a gbála, ben à gògbè ke sísi. À à mìkà gbáa mèn swɛɛplaaa pino bò, ben à ná busanaa à gbáaa pì bòn. 20 Delila bè: Samusĩ! Filisitininɔɔe zenlaee! Ben à vù èe daa é ke lán yāa bà à a zĩnda bɔmɛ. À dɔ kè Dii a tonlo. 21 Ben Filisitininɔ à kù, wà à wéɛno bɔbɔ,

ben a5 gāao Gaza. A5 mōgotē gata kpāne, ben wà à dà èe wísi lɔɔ kpésiaan. ²² À mikà pì èara à nà kpaena dɔ à bona gbera.

Samusī gana

²³ Filisitininɔ kɔn kàkɔa le wà ñ taa Dagɔni gbāgbā, ben a5ɔe pɔnnaa kee wèe bè: Wa taa wa ibee Samusī nàwe wa ɔzi. ²⁴ Kè Filisitininɔ à è, a5 ñ taa sáabu kpà wà bè:

Wa ibee wa bɔsu dè,
à wa gbēnɔ dèdè dúgudugu,
ben wa taa à nàwe wa ɔzi.

²⁵ Lán a5 pɔɔ kè nna nà a5 bè: À Samusī sísi à kɔkɔ owe. Ben wà à bɔ kpésiaan à yáadɔziyá kèñne.

Kè wà à zè kpé wesagbanɔ dagura, ²⁶ à bè gɔkpare kè à à ɔ kúnane: Ñ gámao wesagba kè a5 kpé senano sae le mà ɔ nanaa mà gbāaa ea. ²⁷ Taa kpe pì pá, gɔgbēnɔ kɔn nɔgbēnɔ kú gwe kɔn Filisitininɔ kɔn ñ píngi. Gbē kè a5 kú kpé pì musu kà gɔɔn bɔɔ aagɔ, kè a5 mɔ Samusī kɔkɔ gwa.

²⁸ Samusī wée kè Diia à bè: Dii Luda, ñ tó ma yá dɔngu. Luda, ñ ma gba gbāaa gèn do dɔ le mà gēe boo Filisitininɔa ma wée mèn plaa yá musu. ²⁹ À ɔ nana wesagba mèn plaaa kè a5 kpé pì kúna gura súusunɔa, à ɔplaa kú à dooa à ɔze kú à dooa dɔ. ³⁰ À bè: Ñ tó mà ga kɔn Filisitininɔ! À nàe, ben à ɔ yìpazi kɔn gbāaa, ben kpé pì gbòro à si Filisitininɔ kɔn gbē kè a5 kú à guunɔ ñ píngi. Gbē kè Samusī ñ dèdè a gagurɔɔɔ pari de gbē kè à ñ dèdè gurɔ kè à kú wèndiola. ³¹ À daaronɔ kɔn à de bēdeenɔ mɔ ñ píngi a5 à gè sè wà tàò, ben a5 à mira kpàkɔzi kɔn à de Manɔa pɔo, Zora kɔn Esetaoluo dagura. À yá gògò Isarailinɔne ai wè baro.

RUTU

Naomi kɔn Rutuo

¹ Gurɔɔ kɛ yǎgɔgɔrinɔɔ e kɪ bleɛ Isarailinɔ bɩsun, dekaa kà, ben gɔgbɛ ke bɔ Betelɛmu, Yudanɔ bɩsun, à gàa gurɔplaa ke Mɔabunɔ bɩsun kɔn a naɔ kɔn a nɛgɔgbɛ gɔɔn plaaanɔ. ² Gɔgbɛ pɪ tɔn Elimeleki. À naɔ tɔn Naomi. À nɛnɔ tɔn Malonu kɔn Kiliɔo. Eflata bɩsu gbɛnɔmɛ. Aɔ gàa Mɔabunɔ bɩsun, ben aɔ kú gwe. ³ Gwen Naomi zǎ Elimeleki gàn, ben à gɔ gwe kɔn a nɛ gɔɔn plaa pɪnɔ. ⁴ Aɔ Mɔabu nɔgbɛnɔ sɛ nɔɔnɔ ũ, à doo tɔn Opa, à doo sɔ Rutu. Aɔ kú gwe lán wɛ̀ kuri taka bà, à gberan ⁵ Malonu kɔn Kiliɔo gà n̄ plaa n̄ pɪngi, ben Naomi gɔ gɔɔ sai né sai.

⁶ Kɛ à kú Mɔabunɔ bɩsun gwe, à mà kɛ Dii a gbɛnɔ wɛ̀nda gwà à n̄ gbá pɔblee, ben à soru kɛ à ta kɔn a né naɔ pɪnɔ. ⁷ Ben à fɛɛ guu kɛ à kún à dà zɛn kɔn a né naɔ pɪnɔ, aɔɔe taa Yudanɔ bɩsun. ⁸ Ben à bè a né naɔ pɪnɔnɛ: À liara à tá a danɔ kiia. Dii gbɛkɛɛ keare lán á kɛ a gɔɔ kɛ aɔ gànɔnɛ nà kɔn mapio. ⁹ Dii tó a baade ɛara à zǎ ke à vɛɛkii e. Kɛ à lé zǎmma, ben aɔ ɔɔ dɔ gbāngbān. ¹⁰ Aɔ bènɛ: Wé tányo n gbɛnɔ kiiame. ¹¹ Ben à bè a né gyaanɔɔ pɪnɔnɛ: À liara! Bɔyānzi é támaozí? Mé ɛara mà nɛgɔgbɛnɔ i le à e à zǎ kerɪmma dɔn yɔ? ¹² À liara à tá! Ma zi kú, mé e mà zǎ ke dɔro. Baa tó ma bè mé wɛ̀ɛ dɔ zǎkenazi, ben má è uusiea ma nɛgɔgbɛnɔ ò, ¹³ é fɔ à n̄ dǎ ai aɔ bíta kúɔ? É fɔ àgɔ kuu pɔɔɛ n̄ yānziɔ? Auo, ma nɛnɔ! Dii kpɛɛ lɪmɛmɛ. Yá kɛ à a lee pɪ e kemɛ nnaro fá!

¹⁴ Aɔ ɛara wà nà ɔɔ dɔɔa, ben Opa lé zǎ a zǎ da pia, mɔde Rutu gɪ à n̄aa. ¹⁵ Ben Naomi bènɛ: N̄ gwa, n gbɛndoo e taa a gbɛnɔ kɔn a táanɔzi. N̄ liara n̄ táo. ¹⁶ Ben Rutu bènɛ: N̄ton nakɔrɛma mà n tón mà táro. Guu kɛ n kɛɛe e pɛɛɛn, wɛ̀gɔ lɛdomɛ. Guu kɛ n pitan, gwen mé pitan. N gbɛnɔ é gɔ ma gbɛnɔ ũ, n Luda é gɔ ma Luda ũ. ¹⁷ Guu kɛ n gan, gwen mé gan wà ma v̄ii gwe. Gaa baasiro pɔke é wa kɛkɔaro. Tó ma kemɛma, Dii yá kemɛ pásɪpási. ¹⁸ Kɛ Naomi è à zɛo à táaomɛ, èe yáke one dɔro.

¹⁹ Ben aɔ plaa n̄ pɪngi gàa aɛ ai aɔ kà Betelɛmu. Kɛ aɔ kà gwe, wɛ̀te lògò n̄ yá musu. Gbɛnɔ bè: Naomin gwe sɔɔ? ²⁰ Ben à bènɛ: Àtongae ma sísi Naomi dɔro, séde Mara, zaake Gbǎapingide pɔsiayá kɛmɛ. ²¹ Ma gaa wɛ̀tea kɔn pɔo, ben Dii sùmao okori. Bó yá bé à tó é ma sísi Naomii? Dii bɔ ma kpɛɛ, Gbǎapingide yǎʼamma kpàmazi. ²² Lán Naomi sù kɔn Mɔabunɔ bɩsuo n̄an gwe kɔn a né naɔ Rutu, Mɔabu boriio. Aɔ kà Betelɛmu gurɔɔ kɛ wà nà nagákɛnaame.

2

Rutu dakɔrɛna kɔn Bɔaza

¹ Naomi zǎ Elimeleki be gɔgbɛ kee kuu, gbɛnsi auzikideemɛ, à tɔn Bɔaza. ² Mɔabu nɔgbɛ Rutu bè Naominɛ: N̄ tó mà gá bura nagá kɔɔ we màgɔ té gbɛ kɛ ma wɛ̀nda gwà kpɛɛ. Ben à bè a né gyaanɔɔ pɪnɛ: N̄ gá! ³ Ben à fɛɛ à gàa nagá kɔɔ we bura, ègɔ té pɔkɛrinɔ kpɛɛ. À mò à lè buraa kɛ à gàn pɪ né Elimeleki dane Bɔaza buraa. ⁴ Ben Bɔaza bɔ Betelɛmu. Kɛ à kà gwe, à l̄ kpà pɔkɛrinɔ à bè: Dii gɔ kúaa! Ben aɔ bènɛ: Dii aubarika dangu! ⁵ Bɔaza bè a zɪkeri kɛ de à pɔkɛrinɔ gwàri ũnɛ: Dé bé à nɔkpare kɛkǎa v̄ii? ⁶ Ben à wɛ̀ala à bè: Nɔkpare pɪ né Mɔabu nɔgbɛ kɛ Naomi bɔo Mɔabunɔ bɩsun à sùomɛ. ⁷ À bè mà tó à nagáa

kɔɔ wɛ pɔkɛrinɔ kpɛɛ, ben ɛɛ zɪi kɛɛ zaa kɔngɔ. Tian à mò kámma bo féte kutaa guu.

⁸ Ben Bɔaza gáa à bè Rutunɛ: Ñ ma yá ma. Nton gá nagá kɔɔ wɛ bú pãnde guuro. Nton gɛwalaro. Ñ gɔ kɛ kɔn ma nɔgbɛ zikɛrinɔ. ⁹ N wɛɛ dɔ zɪi kɛ aɔɔɛ kɛɛzi ñgɔ té ñ kpɛɛ. Má ò ma gɔkparɛnɔnɛ aɔton ña dammaro. Tó ñmii e n dɛɛ, ñ gá ñ í kɛ aɔɔ kà orozãnon mi. ¹⁰ À kùɛnɛ à mì pɛɛ à bè: À kɛ dia mamɔma kɛ bori pãnde nɔgbɛn ma ù, n làakari dɔma, ben n yá maaa kɛmɛɛ? ¹¹ Ben Bɔaza wɛála à bè: Wá yá kɛ ñ kɛ n zã danɛ n zã gaa gberaa òmɛ píngi, lán n n de kɔn n dao tò nà kɔn n bùsuo, ben n mɔ n wɛɛ gbɛ kɛ ñ ñ dɔ yároonɔ té. ¹² Dii fía bonne yá kɛ ñ kɛ musu. Lán n mɔ n sɔtɔ Dii Isarailinɔ Luda ɔru guu nà, à fía bonne maamaa. ¹³ Rutu bè: Baa, n yá maaa kɛmɛ fá! N ma làakari kpàemɛ, n yá nnaa ò mamɔma n zikɛrinɛ, baa kɛ n zikɛrinɔ doken ma ùro.

¹⁴ Pɔbleguro Bɔaza bènɛ: Ñ mɔ ñ pɔ ble kɛ ñgɔ bureɔdi zɔɔ dòa. Ben à vɛɛ pɔkɛrinɔ saɛ. Baza pɔwɛɛ kpatana kpàa, ben à pɔ blè à kà ai à kpaaa gò. ¹⁵ Kɛ à fɛɛ ɛɛ gaa pɔ kɔɔ wɛ, ben Bɔaza ò gɔkparɛnɔnɛ à bè: Baa tó ɛɛ pɔ kɔɔ wɛɛ nagáa kɛ kaena té, àton wí daaro. ¹⁶ À à sà kenɔ bɔbɔnɛ nagáa guu à tó à kɔɔ wɛ. Aton pataaro.

¹⁷ Ben à pɔ kɔɔ wɛ ai uusie. Kɛ à zò à à wɛɛ bɔ, à kà koto lé do taka bà. ¹⁸ Kɛ à sè à tào be, ben à pɔ kɛ à kɔɔ wɛ pi òdɔa a zã danɛ. À pɔ kɛ à fúa à blee pi kpàa dɔ. ¹⁹ Ben à zã da à là à bè: Mákpán n pɔ kɔɔ wɛn gbàa? N zɪi kɛ máme? Luda aubarika da gbɛ kɛ làakari dòmmaan. Ben à gbɛ kɛ à zɪi kɛ à bura yá ònɛ à bè: Gbɛ kɛ ma zɪi kɛ à bura gbàa tɔn Bɔaza. ²⁰ Ben Naomi bè: Ma Dii sáabu kɛ! À kpé ɛɛ gbɛkɛɛ kɛɛ wamɔwa kɛ wá bɛɛnɔnɛ kɔn wa gbɛ kɛ aɔ gànɔ. Ben à ɛara à bè: Gbɛ pi né wa danɛ fɛfɛ bɔrinɔ dokemɛ. ²¹ Ben Mɔabu nɔgbɛ Rutu bè: À bèmɛ mà na a zikɛrinɔa ai aɔ gá pɔ kɛ wá yáa. ²² Ben Naomi bè a né gyaanɔɔ pɪnɛ: À maa ñ gá kɔn à nɔgbɛ zikɛrinɔ le wàton ña damma bura pãndearo yãnzɪ. ²³ Ben à nà Bɔaza nɔgbɛ zikɛrinɔa. Ègɔ pɔ kɔɔ wɛɛ ñ kpɛɛ ai wá gáa wá nagá kɔn gbadoo kɛ wá yáa. À kú a zã da bèmɛ.

3

Rutu kɔn Bɔazao zaa blewɛɛgbɛkiia

¹ Naomi bè a né gyaanɔɔ pɪnɛ: À maa mà bɛɛ wetenne, guu kɛ né e ñgɔ kún aafia. ² Bɔaza kɛ ñ kú kɔn à zikɛrinɔ né wa danenloo? Ambe ɛɛ pɔwɛɛ gbɛɛ uusiea. ³ Ñ zú ò ñ nɔsi kemma. Ñ n pɔ maaa da ñ gá blewɛɛgbɛkiia. Nton tó à n yá dɔro ai à pɔ blè à í mì à yáa. ⁴ Tó à dàɛ, ñ guu kɛ à dàɛn gwa, ñ gá ñ à bisa lé sé ñ daɛ à gbá saɛ. Eé yá kɛ né kɛɛ onnɛ. ⁵ Ben à bènɛ: Yá kɛ ñ ò píngi, mé kemɛ. ⁶ Ben à gáa blewɛɛgbɛkiia à yá kɛ a zã daa ònɛ pi kɛ píngi.

⁷ Bɔaza pɔ blè à í mì, à pɔɔ kɛ nna. À gáa à dàɛ pɔwɛɛ tò saɛ káa kpa, ben Rutu bɔtɛzi tɛɛɛ, à bisa gò à gbála à dàɛ gwe. ⁸ Lezãndo kɛ Bɔaza kɛ giri, à vù kɔn iio à líɛ, ben à ɛ nɔgbɛ bé à daena a gbá saɛ. ⁹ Kɛ à bè, déme, ben Rutu wɛála à bè: N zikɛri Rutumɛ. Ñ n bisa lé kúmala, zaakɛ ma danɛ fɛfɛ kɛ eé ma boon n ù. ¹⁰ À bènɛ: Dii aubarika dangu! Gbɛkɛɛ kɛ ñ kɛ zãa kèkii de à káakupɔla. Néɛ gá n gɔkparɛ wɛtɛro, takaasidɛɛ kesɔ auzikidɛɛ. ¹¹ Nton tó vía n kúro. Pɔ kɛ n wɛɛ kɛ píngi, mé kennɛ, zaakɛ wɛtɛdeenɔɔ dɔ ñ píngi kɛ nɔ maaan n ù. ¹² Yápurame! N danɛn ma ù, mɔde danɛ fɛfɛ pãndɛ kuu à fɛfɛkɛɛ demala. ¹³ Ñ i kɛ gwãavía,

zia kɔngɔ tó à yezi à n bome, à maa, à n bo. Mɔde tó èe weziro, má sì kɔn Diio mé n bo. Ñ i kè ai guu dɔ.

¹⁴ À daena à gbá sae gwe ai gukèkɔanao, ben à fɛɛ ai guwɛɛ gɔ́ gá kɛ, zaake Bɔaza bène àton tó gbèkee dɔ́ kè à m̀ blɛwɛɛgbèkiiaro. ¹⁵ À bène dɔ: Ñ n pɔdangan poro ngɔ́ kúna. Kè à kúna, ben Bɔaza nagáa kánnɛ zaka lé swɛɛdo à dɛne, ben à tào bɛ. ¹⁶ Kè à kà bɛ, à zā da à là à bè: Yā kè dia gwɛe? Ben à yā kè gɔ́gbɛ̀ pì kène òne píngi ¹⁷ à bè: À ma gba nagá zaka lé swɛɛdoo kèkiime. À bè à maa mà tá ma zā daa ɔkoriro. ¹⁸ Ben Naomi bè: Ñ wɛɛ tɛɛɛ ai ñ yā pì m̀dena dɔ́, zaake gɔ́gbɛ̀ pì é kámma bo gbàa yā pì m̀dena sairo.

4

Rutu zakena Bɔazao

¹ Bɔaza gáa à wɛɛ wéte biiɛa, ben à è danɛ fɛfɛ̀ b̀ori kè à à yā ò pì e mɔɔ. Ben à bè: Ma gbɛ̀, ñ m̀ó ñ wɛɛ. ² Ben à wéte gbɛnsinɔ́ sisi gɔ́ɔn kuri à bè aɔ́ wɛɛ. ³ Ben à bè danɛ fɛfɛ̀ p̀ine: Naomi kè sù kɔn Mɔabunɔ́ b̀usuo e wa v̄i Eɛimeleki bura kpadoo yaa. ⁴ Ben má è à maa mà à yā onne, le ñ lú wa gbɛnsi kè aɔ́ wɛna kèno wáa. Tó ñ yezi ñ bome, ñ bo. Tó ñ yezi ñ bo s̄oro, ñ ome mà ma, zaake m̀be ñ à bona zé v̄i. Tó n baka gè, sé mapi. Ben gɔ́gbɛ̀ pì bè: Mé bo. ⁵ Ben Bɔaza bè: Tó n tɔɔte pì lù Naomi kɔn Mɔabu nɔgbɛ̀ Rutuoa, né gbɛ̀ kè gá gyaanɔ́ e dɔ, le à tɔ́ e à gɔ́ à túbia. ⁶ Ben danɛ fɛfɛ̀ b̀ori pì bè: Tó len à dɛ le, mé boro, le m̀aton ma zinda túbi yakaro yanzi. Ñ n pɔ́ bo, zaake mé f̄s mà boro. ⁷ Isarailinɔ́ b̀usun yā tó gbɛ̀ e tɔɔte boo ke èe à lendee kpaá, tó èe yā m̀i dɛɛ, è a kyate gbá doo bɔ́ à dɔ gbɛnɛmɛ yā pì m̀dena sèeda ũ Isarailinɔ́ne. ⁸ Kè danɛ fɛfɛ̀ b̀ori pì bè Bɔazane à lú, ben à a kyatee b̀ò à kpà Bɔazaa. ⁹ Ben Bɔaza bè gbɛnsi p̀inɔ́ne kɔn gbɛ̀ kpaanɔ́ ñ píngi: Ámbe sèedadeenɔ́ ũ gbàa, kè ma Eɛimeleki kɔn Malonuo kɔn Kiliɔ́ pɔ́nɔ́ lù Naomia píngi. ¹⁰ Ben ma Malonu gyaanɔ́ Rutu, Mɔabu nɔgbɛ̀ è nɔɔ ũ dɔ, le gbɛ̀ kè gá pì tɔ́ e à gɔ́ kú à túbia, le à tɔ́ tón ga à gbɛno té ke à wéte kè guuro. Ámbe yā pì sèedadeenɔ́ ũ gbàa.

¹¹ Ben gbɛnsi p̀inɔ́ kɔn gbɛ̀ kè aɔ́ kú gānu guunɔ́ bè ñ píngi: Wámbe sèedadeenɔ́ ũ. Dii tó nɔgbɛ̀ kè èe gɛɛ n ua pì gɔ́ lán Raseli kɔn Leao bà. Aɔ́ plaa ñ píngi bé wà Isarailinɔ́ boriinɔ́ kè. Eé tó ñ gbàa kú Eflata b̀usun ñ tɔ́ bɔ Betelemu. ¹² Dii tó boriinɔ́ kè eé kpámma kɔn nɔgbɛ̀ p̀ionɔ́ gɔ́ lán Perɛzi kè Tama ñ Yudane boriinɔ́ bà.

Dauda bori bɔzia

¹³ Ben Bɔaza Rutu sè nɔɔ ũ. À dàeo, ben Dii tò à nò sì, ben à né ñ gɔ́gbɛ̀ ũ. ¹⁴ Ben nɔgbɛno bè Naominɛ: Wa Dii sáabu kè, èe n tó boriinɔ́ sai gbàaro. Luda tó né pì tɔ́ bɔ Isarailinɔ́ té. ¹⁵ Eé n làakari kpáenne, eé n gwa n zikú guu, zaake n né gyaanɔ́ kè yenzi bé à à ñne, à s̄ò à maanne de négɔ́gbɛ̀ gɔ́ɔn sweɛplaaanɔ́la. ¹⁶ Ben Naomi né pì sè à kpà a kùla à gɔ́ à gwàri ũ. ¹⁷ Ben nɔgbɛ̀ kè aɔ́ kú gweeno bè: Wà négɔ́gbɛ̀ ñ Naominɛ. Ben aɔ́ tɔ́ kpàne Ɔbedi. Ámbe Yɛɛ de, Dauda dezi ũ.

¹⁸ Perɛzi boriinɔ́ zékpaen yè:

Perɛzi bé à Ezerɔnu ñ,

¹⁹ Ezerɔnu Ramu ñ, Ramu Aminadabu ñ,

²⁰ Aminadabu Nas̄ ñ, Nas̄ Salamɔ ñ,

²¹ Salamɔ Bɔaza ñ, Bɔaza Ɔbedi ñ,

²² Ɔbedi Yɛɛ ñ, ben Yɛɛ Dauda ñ.

SAMUELI TAKADA KAAKU

Samueli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kɔn Daudao 16:1-31:13

Elekana kɔn a gbɛnɔ

¹ Gɔgbɛ kee kú Rama, Eflaimu bùsu gusísídeen. Zufu boriime, à tón Elekana, Yeroamu néme. Eflaimu borii kè wè bene Zufu pì bé à Tohu ì, ben Tohu Eliu ì, ben Eliu Yeroamu pì ì. ² Elekana nɔnɔn vī mèn plaa, à káaku tón Ana, à plaade tón Penina. Penina bé à néɔn vī, Ana sɔɔ e né iro. ³ Wè kɔn wèo gɔgbɛ pì è bɔ a wéte guu à gá dɔnzi ke Dii Žikpedene zaa Silo à saa oa. Eli négɔgbɛ mèn plaaanɔ Ōfini kɔn Finasio kú gwe Dii gbágbárinɔ ũ. ⁴ Gurɔɔ kè Elekana saa ò, è à nɔbɔ kpá a naɔ Peninaa kɔn à négɔgbɛnɔ kɔn à néngɔgbɛnɔ n pínɡi, ⁵ ben è à leo plaa kpá Ana kè à yezi yánzi, baa kè Dii à kè páaa ũ. ⁶ À gɔaanɔ pì sɔ, ègɔ à faboo kè à kuu páaa ũ yánzi, le à à nɔse fɛene. ⁷ Len ègɔ keene le wè kɔn wèo. Tó Ana gaa Dii kpé guu, à gɔaanɔ pì è à fabo, ben è sɔ dɔ ai à fua à pɔ ble. ⁸ Ben à zā è à lá: Ana, bɔ bé à n le né sɔ dɔɔ, ben n gi pɔ blezii? À kè dia n nɔse yàka? Má denne négɔgbɛ mèn kurilaroo?

⁹ Žikea kè aɔ kú Silo, aɔ pɔ blè wà yàa, sa'ori Eli vēena kitaa Dii kpé kpeele, ben Ana fɛe ¹⁰ kɔn nɔseyakana bitao, à wée kè Diia kɔn sɔ dɔɔo maamaa. ¹¹ Ben à lù sè Diine à bè: Dii Žikpede, n tó mamɔma n zɔbleri yā dɔngu! N ma wēnda gwa! Tó ma yā e sǎnguro, bensɔ n ma gba négɔgbɛ, mé à kpámma n pɔ ũ ai à wēndi lén, gēe é na à mià zikiro. ¹² Kè à wéekena Diia pì e yāaaro, ben Eli e à lé tǎasi kee. ¹³ Ana e adua pì kee a swè guu, à lé bé èe kee zúgizugi, èe yā o à bɔ a lén gbēkee mǎro. Eli e daa wēe e à deeme, ¹⁴ ben à bène: Wēe ègɔ n dee ai bɔrɛme? N mi kē wēea. ¹⁵ Ben Ana wèala à bè: Èe ke lenlo Baa! Nɔgbɛ pɔsiadeen ma ũ, mée wēe ke í gbāa ke miro. Mée ma yā'ɔammanɔ oo Diineme. ¹⁶ Nton mamɔma n zɔbleri die nɔgbɛ pǎpǎdee ũro. Ma nɔse kè yàka kɔn ma kuuna bídi guuo bé à tò mée wée kee gura kè ai tia. ¹⁷ Ben Eli bène: N tá kɔn aafiao. Isarailinɔ Luda n gba pɔ kè n wée kèa. ¹⁸ Ben Ana bè: N tó mapi n zɔbleri yā kǎnne. Ben à tà à pɔ blè à uu wère.

Samueli ina

¹⁹ Kè guu dɔ, aɔ fɛe ide'ide aɔ gaa wà dɔnzi kè Diine. Ben aɔ èara wà tà n be wéte zaa Rama. Kè Elekana dàe kɔn a naɔ Anao, à yā dɔ Diin. ²⁰ Gurɔ beean à nɔ si à né ì gɔgbɛ ũ, ben à tɔ kpàne Samueli, zaake à bè: Ma à wée kè Diiname.

²¹ Ben Elekana fɛe kɔn a bedeeno n pínɡi, aɔ èara wà gaa saa kè wè o wè kɔn wèo o Diia, aɔ lù kè aɔ sène fīa bo. ²² Mɔde Ana e gáro. À bè a zāne: Tó né pì kè, ben mé gá à dɔba Diine, eégɔ kú gwe gurɔ pínɡi. ²³ Ben à zā bène: Lán à kènnè maa nà n kè. N tó ai à kè. Dii tó yā pì ke. Ben nɔgbɛ pì a né gwà ai à gaa à kèo.

²⁴ Kè à kè, ben à à sè à gaa Dii kpén zaa Silo kɔn zùsware wè aagɔɔ kɔn wísitio konko do kɔn geepiwéeo tùu do. Né pì kè gɔkparɛ ũ. ²⁵ Kè aɔ zùswaree pì kòto kpà, ben aɔ gaa kɔn né pìo Eli kiia. ²⁶ Ben Ana bène: Baa, n gaafaa keme! Kɔn n kuunao mámbe nɔgbɛ kè ze mée wée kee Diia n wáa gura kè ũ. ²⁷ Né kèkiin

ma wée kè Diia, ben à ma gba pò kè má gbèkaa pì. ²⁸ Beee yānzin ma mɔ à kpá Diiazi, lè àgò kuu à pò ù ai a wēndi lén. Ben aò dɔnzi kè Diine gwe.

2

Ana aduakena

(Luk 1:46-55)

¹ Ben Ana adua kè à bè:

Ma nòse e yáa dɔɔ Diia,
ma mì da'iana Dii yānzi.
Mée woo kaa ma ibeenɔa,
ma pɔɔ kè nna, kè à ma mì sì.

² Gbēkee kú adona lán Dii bàro,
gbēkee kuu lán à bàro,
gbèsi kee kuu lán wa Luda bàro.

³ Àton yá bɔe kɔn yɔnkɔɔoro,
àton tó wadayá bɔ à lénlo,
zaake Dii Ludan yádɔri ù,
àmbe è wa yákenanɔ yò à gwa.

⁴ Gɔsagbáaanɔ sá è'è,
mɔde gbē funanɔ gbāa asaa dɔ ní pii.

⁵ Gbē kána e a zīnda aya kee pòblee yānzi,
mɔde nɔaa e gbē kè èe à de yáa de dɔro.

Páaa né ì mèn sweeplaa,
mɔde népari'iri gò wēnda.

⁶ Dii bé è tó gbē ga,
bensò è tó gbē gò kuu.

Àmbe è tó gbē gē bùsu guu,
bensò è gè vu.

⁷ Dii bé è mó kɔn takaasio kɔn kuuna nnaao,
è ɔ tó gbēkenɔa, è gbēkenɔ sè lezì.

⁸ È wēndadeenɔ bɔ bùsutitin,
è takaasideenɔ bɔ tubura.
È ní vée gu dɔnkɔn kɔn kinenɔ,
è tó aò kpata ble kɔn gakuio.
Zaake tɔɔte kásápeekiinɔ né Dii pómé,
ben à anduna káea.

⁹ È a gbēnɔ gbápeeki dákpañne,
è zaakerinɔ dúgu zò gusiaan.
Gbēke é fò à ɔsii ne kɔn a zīnda gbāaaoro.

¹⁰ Dii é a ibeenɔ ú ló,
eé pata a ibeenɔa zaa musu,
eé yákpae keñyo ai anduna lézekiia.
Eé gbāaa kpá kína kè à kàa,
eé gbē kè à sè pì mì da ía.

¹¹ Ben Elékana tà a be wéte zaa Rama, ben négɔgbē pì gò, èe zīi kee Diine kɔn sa'ori Elio.

Eli négɔgbēnɔ

¹² Eli négɔgbēnɔ né né pásinɔme, aòè Dii daro. ¹³ Yá kè sa'ori pinɔ è keñnen yè. Tó gbē saa ò, gurɔɔ kè èe nòbɔ pì fufu kee, sa'ori iba ke è mó kɔn saka gbáda

aagɔdeeo kúna. ¹⁴ Ben è pɛe taa guu ke oroo ke mò'oroo, ben sa'ori è pɔ kè saka pi bɔo sé a pɔ ũ píngi. Len aɔè ke Isaraili kè aɔ mò Silonɔne le ní píngi. ¹⁵ Baa ai wàgɔ gá nɔ̀bɔ kpá téa à nɔ̀si yáa, sa'ori iba ke è mɔ́ à be gbɛ̀ kè saa ò pìne: Ñ nɔ̀bɔ kpá sa'oria à kpá téa, zaake eé we à nɔ̀bɔ fufukena símmaro, sé à búsu. ¹⁶ Tó gbɛ̀ pi bène é nɔ̀bɔ kpá téa gía a nɔ̀si yáa, gbasaa pɔ́ kè à yezi à sé sa, ben iba pi è be: Auo! Ñ kpáma gɔ̀! Tó n gi, mé bɔ́ kɔ̀n gbáaao. ¹⁷ Gɔ̀kparɛ pìnɔ́ durun kè bíta Diine maamaa, zaake aɔ̀e kya kaa à sa'onɔ̀bɔmmɛ.

¹⁸ Néɔ̀gɔ̀gbɛ̀ Samuéli sɔ́ ègɔ́ zíi kɛɛ Diine kɔ̀n dansiki utao dana. ¹⁹ À da è uta gyaba néngo zɔ̀ne. Tó èe mɔ̀ɔ́ saa o kɔ̀n a záo wɛ̀ kɔ̀n wɛ̀o, ben è mɔ̀one. ²⁰ Eli è sa maa o Elekanane kɔ̀n a nɔ̀ɔ́ pio à be: Dii n gba né dɔ́ kɔ̀n n nɔ̀ɔ́ pio, né kè à à wée kè ben à kpá Diia pi gɛ́e ũ. Ben aɔ̀è tá ní be. ²¹ Ben Dii aubarika dà Anan, à èara à né ì mèn sɔ̀oro, gɔ̀gbɛ̀nɔ́ gɔ̀ɔ̀n aagɔ́, nɔ̀gbɛ̀nɔ́ plaa. Néɔ̀gɔ̀gbɛ̀ Samuéli sɔ̀o e bíta kúu Dii ɔ̀zì.

²² Eli zi kú kótokoto, à yá kè a néno e kɛɛ Isarailinɔ̀ne mà píngi kɔ̀n lán aɔ̀è dae kɔ̀n nɔ̀gbɛ̀ kè aɔ̀ègɔ́ zíi kɛɛ dakɔ̀reki kuta kpɛ̀elenɔ́ nà. ²³ Ben à ní lá à bè: Bɔ́ bé à tò èe yá kɛɛ leɛ? Má mà baade píngi e a yázaakena oo. ²⁴ Aton ke lero ma néno! Baaru kè má mà kè èe daagula Dii gbɛ̀nɔ́ té pi maaro. ²⁵ Tó gbɛ̀ durun kè a gbɛ̀daaanɛ, Luda é à yá gɔ̀gɔ́, mɔ̀de tó gbɛ̀ durun kè Diine, dé bé eé agbaa kpáne? Ben aɔ́ gi ní de yá mazi, zaake Dii zè kɔ̀n ní daɛna yáome. ²⁶ Néɔ̀gɔ̀gbɛ̀ Samuéli sɔ̀o e bíta kúu èe kaara. Ègɔ́ nna kɔ̀n Diio kɔ̀n baade píngio.

Àisi zaa dɔ̀na Eli bɛ̀deenɔ́

²⁷ Ben Luda gbɛ̀ke mò à bè Eline: Dii bè, gurɔ́ kè n dezi Aruna bɛ̀deenɔ́ e zò blee Firi'aunanɛ zaa Igipiti, a bɔ́ a mɔ̀nízi tètɛ̀ntɛ̀, ²⁸ Isaraili boriino té píngi n dezi Arunan á sè a gbàgbári ũ. Ben à a gbàgbá, à tuaetiti kàare tén kɔ̀n sa'o'utao dana. Dii bè, a sa'opɔ́ kè Isarailino è kpáta kpá à boriinoɔ́ píngi. ²⁹ Dii bè, bɔ́ bé à tò èe a sa'onɔ̀bɔ́ zɔ́ kɔ̀n gbáo kɔ̀n gbaa kè á die aɔ́ mɔ̀oore a kpé guuo? À bè, bɔ́yánzi neè n néno die daalazi, ben ée mè kpaa kɔ̀n a gbɛ̀ Isarailino sa'onɔ̀bɔ́ maaao? ³⁰ Beee yánzi Dii Isarailino Luda bè, á die yá n boriino kɔ̀n n dezi boriino bé wàgae a gbàgbá ai gurɔ́ píngi, mɔ̀de tia ée we beeezi dɔ̀ro. À bè, gbɛ̀ kè à a kpe dàn é bèe líne, gbɛ̀ kè kya kàaguun é ke pɔ́ ũro. ³¹ Ñ ma! À bè, gurɔ́ke é mɔ́, é n be gbáaa símma kɔ̀n n de be pɔ́o. Mare zi ke ègɔ́ kú n ua dɔ̀ro. ³² Né nawɛ́a e a be. Baa tó a aubarika písi Isarailinoɔ́ ní píngi, mare zi ke ègɔ́ kú n uaro ai gurɔ́ píngi. ³³ N uadeenɔ́ é gaga zégbán ní píngi. N gbɛ̀ kè ée à bɔ́ a gbàgbázíinloo é tó n wée wo kɔ̀n ɔ̀ɔ́ dɔ̀ɔ̀, n pɔ̀ɔ́ é sia kú. ³⁴ N né gɔ̀ɔ̀n plaa ɔ̀fini kɔ̀n Fineasio é gaga gurɔ́ dɔ̀nkɔ́ zì aɔ́ plaa ní píngi. Beee ègɔ́ dɛ̀nne sèda ũ kè yá kè á ò é ke píngi. ³⁵ Dii bè, é gbɛ̀ sé sa'ori náanɛdeɛ ũ, eé a pɔ̀yeziiyá ke lán á yezi nà. É à boriino gba gbáaa gíngin, eéɔ́ zíi kɛɛ kína kè é káne ai gurɔ́ píngi. ³⁶ N borii kè aɔ́ gɔ̀nɔ́ é mɔ́ wà kúe kɛne ɔ̀ ke burɛ̀di yánzi aɔ́ be: Ñ sa'ori zì ke dawɛ wà ke, le wà pɔ́ fète e wàgɔ́ blee.

3

Dii lézuna Samuelizi

¹ Néɔ̀gɔ̀gbɛ̀ Samuéli e zíi kɛɛ Diine Eli ɔ̀zì. Gurɔ́ beee Dii yá è su gbɛ̀a kpakpaaro, ben wéegupu'ena kuu pari-ro. ² Zíkea Eli daena a daekiia. À wée búsa, èe guu ee maamaa dɔ̀ro. ³ Samuéli daena Dii kpén, guu kè Luda àkpati kún. Luda fitia e ga kòro. ⁴ Ben Dii lé zù Samuelizi. À wèla à bè: Mae kè! ⁵ Ben

à bàà lè à gàa Eli kiia à bè: N lé zùmazin yó? Mae kè. Ben à bène: Mée lé zunziro. Ñ gá dae. Ben à èara à gàa à dàe. ⁶ Dii èara à lé zùzi dɔ, ben à èara à gàa Eli kiia à bè: N lé zùmazin yó? Mae kè. Ben à bè: Ma né, mée lé zunziro. Ñ gá dae. ⁷ Samuéli sɔɔ Dii dɔ g̃aro, Dii yá e sua kòro. ⁸ Dii èara à lé zùzi à g̃en aagòdeeo, ben à f̃e à gàa Eli kiia dɔ à bè: N lé zùmazin yó? Mae kè. Ben Eli dɔ sa kè Dii bé èe lé zuu g̃ɔkparɛ p̃izi. ⁹ Ben à bène: Ñ gá dae. Tó à lé zùnzi sa, ñ be: Ñ yá o Dii, n zòbleri swá dɔ. Ben Samuéli g̃aa à dàe a daekiia.

¹⁰ Dii mò à zè gwe, à lé zùzi lán yá p̃ɔ bà à bè: Samuéli! Samuéli! Ben Samuéli bè: Ñ yá o Dii, mamɔma n zòbleri ma swá dɔ. ¹¹ Ben Dii bène: Ñ ma! Mé yá ke Isarailinɔ té, gb̃ kè à à baaru mà é k̃k̃e à swá w̃m̃e. ¹² Gurɔ beea mé àisi kè má kp̃a à Eli bedeenozi ke píngi zaa à daenaa ai à midenaa. ¹³ Ma bène mé tó yá gae wí à bedeeno musu ai gurɔ píngi à zaaa kè à à yá dɔ yánzi. À néno ñ z̃inda kpe b̃ò, ben èe g̃íñero. ¹⁴ Beee yánzi ma la dà Eli bedeenozi yá musu ma bè: Sa'ona ke gbadana é Eli bedeeno taari k̃ér̃ma zikiro.

¹⁵ Samuéli dàe ai guu d̃ò, ben à Dii kpé gb̃ano w̃éw̃é. À w̃éegupu kè à è ona Eline ṽia ṽi. ¹⁶ Ben Eli à sisi à bè: Samuéli ma né! À w̃èàla à bè: Mae kè! ¹⁷ Ben à à là à bè: À b̃enne diame? Nton yá p̃i utemero. Tó n yá kè à ònñe ke ùteme, Luda yá kenne p̃ás̃ip̃ás̃i. ¹⁸ Ben Samuéli yá p̃i t̃òk̃eñe píngi, èe à ke utemero. Ben Eli bè: Diin à ù. Lán à k̃eñe maa ná à k̃e.

¹⁹ Samuéli e bíta k̃tu, bens̃ɔ Dii k̃úo. Èe tó yá kè à ò l̃e páro. ²⁰ Ben Isaraili kè aɔɔ kú zaa Dani ai Besebanɔ d̃ò ñ píngi sa kè Samuéli né Dii annabime yá pura. ²¹ Dii èg̃ɔ b̃ɔɔ àg̃ɔ m̃ɔɔ Samuelizi zaa Silo, guu kè à a z̃inda òd̃onañen káaku. È yá one, ben Isarailinɔ e à yá maa ñ píngi.

4

Filisitininɔ Dii àkpati sina

¹ Isarailinɔ b̃e aɔ g̃aa Filisitininɔzi z̃lo. Aɔ bùra k̃ae Ebeneza, Filisitininɔ s̃ɔɔ kú Afeki. ² Filisitininɔ z̃l̃ɔ p̃oro aɔ g̃aao Isarailinɔzi. Kè z̃l̃ gb̃aa k̃ù, ben Filisitininɔ Isarailinɔ blè aɔ ñ dede z̃llan gwe lán g̃ɔon b̃ɔɔ siig̃ɔ taka bà. ³ Kè Isarailinɔ sù ñ bùran, aɔ gb̃ensinɔ bè: Bóyánzi Dii tò Filisitininɔ wa ble z̃lo gb̃aazi? Wà gá wà Dii bà kuunawao àkpati sé zaa Silo wà suo àg̃ɔ kúwao, le àgae wa b̃ɔ wa ib̃eñɔ z̃z̃i. ⁴ Ben aɔ gb̃eñɔ z̃l̃ Silo aɔ g̃aa wà Dii bà kuunaño àkpati s̃e wà s̃uò. Àmbe Dii Z̃ik̃pede k̃íblekita ù kerubunɔ dagura. Eli né g̃ɔon plaaano ɔfini k̃ɔn Finesio kú k̃ɔn àkpati pio gwe. ⁵ Kè wà k̃ao Isarailinɔ bùran, aɔ ṽl̃ k̃ɔn p̃onna wiiio ñ píngi ai t̃ote ñig̃a. ⁶ Kè Filisitininɔ wiiio p̃i mà, aɔ bè: Bó wii gb̃aaa bé à d̃ò Eberunɔ bùran l̃e? Kè aɔ d̃ò Dii àkpati bé à p̃ita ñ bùran, ⁷ ṽia ñ kú aɔ bè: T̃aa ke p̃ita ñ bùramme. Yá g̃iwao sa! Yá beee taka e ke zikiro. ⁸ Yá g̃iwao! Dé bé eé wa b̃ɔ t̃aa gb̃aadee p̃iñɔ z̃z̃i? T̃aa p̃iñɔ bé wà yá g̃ae Igipitinɔne gb̃aan. ⁹ Wam̃owa Filisitininɔ wà sw̃è die wà g̃ɔgb̃ek̃e ke. Tó w̃ee ke lero, w̃é z̃ò ble Eberunɔne lán aɔɔe bleewe ñame. Wà g̃ɔgb̃ek̃e ke wà z̃l̃ k̃ányo.

¹⁰ Ben Filisitininɔ f̃e Isarailinɔzi k̃ɔn z̃lo aɔ ñ fu, ben aɔ baade bàà lè wà tà be, zaake aɔ dedena kè bíta. Filisitininɔ ñ gb̃e kè aɔɔ té k̃eseno dede g̃ɔon b̃ɔɔ baaakuri. ¹¹ Aɔ Luda àkpati s̃ím̃ma, ben wà Eli né g̃ɔon plaaano ɔfini k̃ɔn Finesio dede.

¹² Beyámi bori gb̃eke b̃ò z̃llan à bàà lè à g̃aa Silo z̃i pia. À a p̃ók̃as̃aano gá à k̃èk̃e à bùsu kú a mia. ¹³ Kè à kà, à Eli lè ṽeena k̃itaa z̃é sae, èe guu d̃ak̃paa,

zaake à làakari kpaenaro Luda àkpati yānzi. Kè gbē pì gè wétén, à baaru kpá wétédeenɔne, ben aɔɔe ɔɔ ɔɔó ń píngi. ¹⁴ Kè Eli wíi pì mà à bè: Zɔka beee bò máme? Ben gbē pì kè kpakpaa à gá onɛ. ¹⁵ Eli zii kà wè basɔro plaasai, à wéɛ g̃s̃ dáadāa, èe guu e ɔro. ¹⁶ Ben gbē pì bène: Tian ma bɔ zllan, ma bɔ zaa gwe kɔn bào gbāame. Ben Eli à là à bè: Bó bé à kè gwee, ma gbē? ¹⁷ Baarukpari pì wèlà à bè: Isarailinɔ bàa lè Filisitininɔne, ben Filisitininɔ ń dɛɛɛ paripari. N né g̃ɔɔn plaaanɔ ɔfini kɔn Fineasio g̃aga ɔ. Wà Luda àkpati sirímma ɔ. ¹⁸ Kè à Luda àkpati yā ò, Eli bò a kitan à lèɛ a kpɛɛg̃anda wéte b̃iile saɛ, ben à waa è à g̃a, zaake à zi kù, bens̃ɔ gbē k̃anamɛ. À d̃ Isarailinɔne aɛ ai wè baplaa.

¹⁹ Eli né Fineasi naɔ ñsina, à kà né'ina. Kè à Luda àkpati sina baaru mà kɔn a zā de ganao kɔn a zā ganao, ben à kùe à né ì, zaake ñwāwāa f̃ɛɛa. ²⁰ Kè èe gbāsì lɛɛ, gbē kè aɔ à kùkūnanɔ bène: Ñton tó ṽia n k̃uro, zaake n né ì g̃s̃gbē ũ. M̃ɔde èe wènl̃aro, èe ñ yā daro. ²¹ Ben à t̃ɔ kpà né p̃ine Ikabodu à bè: Isarailinɔ gakui kò è. Zaake wà Luda àkpati sirímma, bens̃ɔ à zā de kɔn à zāo g̃aga ɔ. ²² À bè: Isarailinɔ gakui kò è, zaake wà Luda àkpati sirímma.

5

Luda àkpati kuuna Filisitininɔ k̃iia

¹ Kè Filisitininɔ Luda àkpati s̃i, aɔ b̃òo Èbeneza aɔ t̃ào Asad̃ɔdi. ² Ben aɔ g̃èò ñ t̃āa Dag̃ɔni kpén aɔ diɛ à saɛ. ³ Kè guu d̃, Asad̃ɔdideenɔ f̃ɛɛ ide'ide, ben aɔ è Dag̃ɔni lèɛ t̃ɔɔte a puua Dii àkpati aɛ. Ben aɔ Dag̃ɔni sè wà p̃ɛɛ a gbèn. ⁴ Kè guu d̃ ɔ, aɔ f̃ɛɛ ide'ide, ben aɔ è Dag̃ɔni lèɛ t̃ɔɔte a puua ɔ Dii àkpati aɛ. À mì kɔn à ɔɔnɔ wòk̃ɔre kaena kp̃eele tintia. À gb̃an g̃s̃ diena ado. ⁵ Beee yānzi Dag̃ɔni gb̃ag̃barinɔ k̃ɔn gbē kè aɔɔe g̃ɛɛ à kpén Asad̃ɔdinɔ è k̃ɛse p̃ɛɛ à kp̃ɛ kp̃eele tintiarozi ai k̃n a gb̃āo.

⁶ Dii ɔ t̃s̃ Asad̃ɔdideenɔ à ñ ásarú kè à gb̃ène k̃àngu, Asad̃ɔdi kɔn a lakutunɔ píngi. ⁷ Kè Asad̃ɔdideenɔ è lɛ, aɔ bè: Isarailinɔ t̃āa àkpati é e àg̃ó k̃úwao kè ɔro, zaake èe ɔ t̃ɔɔwa kɔn wa t̃āa Dag̃ɔnio p̃ās̃ip̃ās̃i. ⁸ Ben aɔ gb̃èno z̃l̃ aɔ ñ k̃inano k̃àk̃s̃a ñ píngi, ben aɔ ñ lá wà bè: Dian wé ke nà kɔn Isarailinɔ t̃āa àkpatioee? Ben aɔ bè: Wà g̃áo Gata. Ben aɔ g̃āo.

⁹ Kè aɔ k̃ào gwe, Dii ɔ t̃s̃ wéte gwe deenɔ ɔ, ben wéte pì lògo. Dii gagyāa k̃àngu, gb̃ène dànl̃a ñ píngi né féte gb̃ènsi. ¹⁰ Ben aɔ g̃àa kɔn Luda àkpati p̃io Èker̃onu. Kè aɔɔe g̃ɛɛo, wéte pì deenɔ wii lè wà bè: Wà g̃èwazi kɔn Isarailinɔ t̃āa àkpatio lɛ aɔ wa dɛɛɛ wa boriiname. ¹¹ Ben aɔ gb̃èno z̃l̃ aɔ ñ k̃inano k̃àk̃s̃a ñ píngi aɔ bène: À Isarailinɔ t̃āa àkpati sé à t̃áo a gbèn, lɛ àton wa dɛɛɛ wa boriiaro. Zaake gagaa t̃ò wéte pì lògo, Luda ɔ t̃s̃m̃ma gwe maamaa. ¹² Gb̃ène kà gbē kè aɔɔe garoonɔ, ben wéte pì deenɔ wiii kà ludambe.

6

Èarana kɔn àkpatio Isaraili b̃usun

¹ Dii àkpati kù Filisitininɔ b̃usun ai m̃o swɛɛplaa, ² ben aɔ sa'orinɔ kɔn m̃asokerinɔ k̃àk̃s̃a aɔ ñ lá wà bè: Dian wé ke nà kɔn Dii àkpatioee? À owe lán wé ke nà wà t̃áo à gbèn. ³ Ben aɔ wènl̃a wà bè: Tó ée taa kɔn Isarailinɔ t̃āa àkpatio, àton t̃áo koriro. À à gba p̃s̃ a taari yānzi, é k̃ék̃s̃a, é yā kè à t̃ò èe ɔ goawaroo d̃s̃. ⁴ Ben aɔ ñ lá wà bè: B̃ón wé à gba wà t̃áo wa taari yānzii? Aɔ wènl̃a wà

bè: À vura pi lán gbène bà mèn sɔɔro kɔn ɛɛnɔ dɔ mèn sɔɔro a kɔnanɔ pari lén, zaake gyá dɔnkɔ pi a le kɔn a kɔnanɔ a píngi. ⁵ À a gbènenɔ taka pi kɔn ɛɛ kè aɔɔe wa bùsu yakaanɔ, à Isarailinɔ taa kpe dao. Ke eé ɔ gowa kɔn wa tãanɔ kɔn wa bùsuo gwɛɛ? ⁶ Bóyánzin á yezi à swágbáaa ke lán Igipitinɔ kɔn Firi'aunao kè nàee? Kè à wée tãrma ai aɔ Isarailinɔ gbàre aɔ tà, à yá e dɔaguroo? ⁷ Tia sa à gá à zùgoro dufu ke, à mɔ kɔn zù nédande mèn plaaa kè wée gbóngo daíne zikiroonɔ. À goro pi dɔrma, à n né kè aɔ ténzinɔ kɛrma à tányo n kara guu. ⁸ À Dii àkpati sé à da goro pi guu, à vura pɔ kè ée kpásáa a taari yánzinɔ ká batan à die àkpati pi sae, à zùnɔ da zén aɔ gáo ⁹ àgɔ gwaa. Tó àkpati pi a bùsu zé sè èe gaa Besemesi kpa, ɛndɛ àmbe à kisia bita pi zɔlwa. Tó èe zé sé gwe kpa sɔro, wégɔ dɔ kè àmbe à ɔ tɔwaro, yá bé à sù le.

¹⁰ Ben aɔ kè le, aɔ goro dɔ zù nédande mèn plaaanɔ aɔ n néno ká kara guu, ¹¹ ben aɔ Dii àkpati dà goro pi guu kɔn bata kè vura ɛɛnɔ kɔn gbène takanɔ kú à guuo. ¹² Ben zù pínɔ zé sè sùusu aɔ ae dɔ Besemesi zéa, aɔɔe gaa aɔɔe ɔ dɔɔ, aɔɔe líe ɔplazi ke ɔzeziro. Filisitininɔ kɔnanɔ té n kpee ai Besemesi bùsu lézekiin.

¹³ Besemesideenɔ e pówɛe kekeɛ guzuren. Kè aɔ wée sè musu, aɔ àkpati pi è, ben aɔ pɔɔ kè nna kɔn à enao. ¹⁴⁻¹⁵ Kè goro pi ká Besemesi gbɛ Yɔsua búgbea, ben à zè gbè gbèntɛ ke sae gwe. Ben Levinɔ Dii àkpati pi bɔ kɔn bata kè vura pɔnɔ kú à guuo, aɔ kàe gbè gbèntɛ pia. Ben Besemesideenɔ goro pi lí zɔzɔkɔre yàka ũ, aɔ sa'opɔ kè wè ká tén à té kú ò Diia kɔn zù pínɔ. Zí beea aɔ sa'opɔ kè wè ká tén à té kúnɔ ò Diia kɔn sa'opɔ pãndenɔ. ¹⁶ Filisitininɔ kina gɔɔn sɔɔroonɔ yá pi è, ben aɔ ɛara wà tà Ekɛrɔnu zí beee zí. ¹⁷ Vura gbène kè Filisitininɔ kpásá Diine n taari yánzinɔn yè: Asadɔdi pɔ mèn do, Gaza pɔ mèn do, Asakɛlɔni pɔ mèn do, Gata pɔ mèn do, Ekɛrɔnu pɔ mèn do. ¹⁸ Vura ɛɛnɔ kuu dɔ Filisitini mɛɛwi pínɔ pari lén, aɔ kina gɔɔn sɔɔroonɔ pɔ ũ. Aɔ mɛɛwi bíidee pínɔ baade kɔn a lakutunɔ. Gbè gbèntɛ kè wà Dii àkpati díea Besemesi gbɛ Yɔsua búgbea pín sèeda ũ ai kɔn a gbáao. ¹⁹ Ben Dii Besemesidee kenɔ dède, kè aɔ a àkpati guu gwà yánzi. À n dede gɔɔn baaagɔ akurime, ben wà sòsobi ɔ dɔ, kè Dii kaate bíta kpánzi yánzi. ²⁰ Ben Besemesideenɔ bè: Dé bé eé fɔ à ze Dii Luda kè kú adona pi aee? Wé àkpati pi kpásá déno kiia saa? ²¹ Ben aɔ gbèno zɔ Kiriayarimudeenɔ aɔ bè: Filisitininɔ sù kɔn Dii àkpatio. À mɔ à sé à táo a kiia.

7

Samueli dɔna Isarailinɔne ae

¹ Ben Kiriayarimudeenɔ mò wà Dii àkpati pi sè aɔ tào Abinadabu be sísi musu. Ben aɔ à né Elɛaza die à dàkpari ũ. ² Àkpati pi kú Kiriayarimu à gí kè, à kè gwe wè baro.

Isarailinɔ e wii pɛe Diizi n píngi, aɔɔe à kii wetɛɛ. ³ Ben Samueli bè Isarailinɔne n píngi: Tó a ae dɔ Diia kɔn nɔseo do, à bori zítɔnɔ tãanɔ kɔn Asatorɛnɔ bɔe a té, à a zɔnda kpá Diia àgɔ dɔɔzi ado, eé a bɔ Filisitininɔ ɔzɔ. ⁴ Ben Isarailinɔ Baalinɔ kɔn Asatorɛnɔ bɔe n té, aɔɔe dɔɔ Diizi ado.

⁵ Ben Samueli bè: a Isarailinɔ à kɔ kakɔa Mizipa a píngi, mé agbaa kpáare Diine. ⁶ Kè aɔ kɔ kàkɔa gwe, ben aɔ í tɔ aɔ kwèe Dii ae. Zí beean aɔ lé yí aɔ bè: Wa durun kè Diine. Ben Samueli yá gɔgɔ Isarailinɔne Mizipa gwe.

⁷ Kè Filisitininɔ mà Isarailinɔ kɔ kàkɔa Mizipa, ben aɔ kɔnanɔ gaa léérma. Kè Isarailinɔ mà, vía n kú, ⁸ ben aɔ bè Samueline: Ntongɔ yítɛnaro! N wii pé Dii

wa Ludazi le à wa sí Filisitininɔa. ⁹ Ben Samueli sãne yɔmiri sè à sa'opɔ kè wè ká tén à té kú ò Diia, ben à wii pèzi Isarailinɔne. Ben Dii sio. ¹⁰ Kè Samueli e saa pì oo, Filisitininɔɔ e mɔɔ Isarailinɔa kɔn zlo. Zì beeean Dii tò la gbāaa pàta Filisitininɔa. A5 bidì kè wà lèkɔa, ben Isarailinɔ n ásarú kè. ¹¹ Kè Isarailinɔ bɔe Mizipa a5 pè Filisitininɔa, a5 n dede a5 n kpá ai Beteka. ¹² Ben Samueli gbè pèe Mizipa kɔn Senio dagura à tɔ kpàne Ebeneza, zaake à bè: Dii bé à wa ïan kà ai wa kao kè.

¹³ Len a5 Filisitininɔ fù le, ben a5ɔe fɔ wà èara wà mɔnzi zlo n bùsun dɔro. Dii ɔ gbāaa mɔ Filisitininɔne ai Samueli kuuna gurɔ zakan. ¹⁴ Wéte kè Filisitininɔɔ sɔ Isarailinɔa yāano èara à gɔ n pɔ ù zaa Ekero nu ai à gāa pé Gataa. Isarailinɔ wéte pinɔ kɔn n bùsunɔ sɔ Filisitininɔa píngi. Isarailinɔ kɔn Amɔrinɔ sɔɔ kú kɔo yákte sai.

¹⁵ Samueli né Isarailinɔ dɔn'aedeeme ai a kuuna gurɔ zakan. ¹⁶ Wè kɔn wèo ègɔ gaa Beteli kɔn Giligalao kɔn Mizipao, è yā gɔgɔ Isarailinɔne wéte pinɔ guu. ¹⁷ Ben è era à tá Rama, zaake à bæen gwe. È yā gɔgɔ Isarailinɔne gwe dɔ. Gwen à Dii gbāgbákii bòn.

8

Isarailinɔ kína gbekana

¹ Kè Samueli zi kú, à a néno die Isarailinɔne dɔn'aedeeno ù. ² À négɔgbè káaku tón Yoeli, à plaadee Abia. A5mbe a5è yā gɔgɔnne Beseba. ³ Mɔde à né pinɔɔ e té à tuubaziro. ɔyā n swè blè, a5è ɔɔnkpeegbaa sí, a5è yā gɔgɔ a zéaro. ⁴ Ben Isaraili gbēnsinɔ kɔ kákɔa, a5 gāa wà Samueli lè Rama ⁵ a5 bè: N gwa, n zi kú, ben n nénoɔ té n tuubaziro. N kína die we sa le àgɔ de wa dɔn'aedee ù, lán bori píngi a pɔ ví nà. ⁶ Kè a5 bè à kí kárine àgɔ de n dɔn'aedee ù, yā pì e ke Samuelinero, ben à wée kè Diia. ⁷ Ben Dii bè Samueline: N gbè pinɔ yā ma, zaake mbe a5 ginziro. Mámbe a5 gimazi le màton kí bleñnero yānzi. ⁸ Lán a5ɔe kee nà zaa gurɔ kè ma n bɔe Igipiti ai gbāa, a5 pā kpāmazi a5 dɔ tāanzì, len a5ɔe keenne le dɔ. ⁹ N n yā ma sa, n lé daríma n tò a5gɔ dɔ lán gbè kè eé kí bleñne yāno ègɔ de nà.

¹⁰ Ben Samueli Dii yā pì tɔkè gbè kè a5ɔe kína gbekaaanɔne píngi ¹¹ à bè: Lán gbè kè eé kí bleare yāno ègɔ de nān yè. Eé a négɔgbèno sí à n die a sɔgorodeeno kɔn a sɔdeeno ùme. A5égɔ taa oo à sɔgoro ae kɔn bào. ¹² Eé n die gɔɔn wāa sɔɔɔro ke gɔɔn baplaa akurikurinɔ gbēnsinɔ ù. A5égɔ à bú wiine, a5égɔ à pɔno kekene, a5égɔ à zikabɔno piine kɔn à sɔgoro pɔno. ¹³ Eé a néngbèno sí à n die nɔsigunnakerinɔ kɔn pɔblekerinɔ kɔn buredikerinɔ ù. ¹⁴ Eé a buraaano kɔn a geepi búno kɔn a kùkpe maaano síawa à kpá a ibanɔa. ¹⁵ Eé a blēwee kɔn a geepi bæno leo kuridee síawa à kpá a begwarinɔ kɔn a ibanɔa. ¹⁶ Eé a zògɔgbèno kɔn nɔgbèno sí kɔn a zù maaano kɔn a zaakinɔ àgɔ a zīnda zī kee. ¹⁷ Eé a pókādeeno leo kuridee síawa, apino é gɔ à zɔno ù. ¹⁸ Gurɔ beee sa é wii pé Diizì gbè kè á sè a kína ùu pì yānzi, mɔde eé weala gurɔ beee dɔro.

¹⁹ Ben a5 gi Samueli yā mazi a5 bè: Auo! Wá yezi wàgɔ kína vīme, ²⁰ wégɔ de lán bori kpaaano bà se. Wa kína bé eégae yā gɔgɔwe, àmbe eégae dɔwe ae zì guu. ²¹ Kè Samueli n yā mà píngi, à gāa à gbà Diine. ²² Ben Dii bène: N n yā ma, n kína kárine. Ben Samueli bè Isaraili pinɔne: A baade tá a wéte.

9

Samuēli k'ena kōn Soluo

¹ Beyāmi bori kee kuu, à tōn Kisi. Auzikideeme. Beyāmi borii bé à Afia ì, Afia Bekora ì, Bekora Zero ì, Zero Abiēli ì, ben Abiēli Kisi pì ì. ² À négōgbē vī, à tōn Solu. Gōkpare maaame. À maa sáa kú Isarailinō tēro, aō gbēke gbāa e vī à gānlaro.

³ Kē Kisi pì zaakinō sāsā, ben à bè a né pīne: Ñ fēe ñ zikerinō mèn doo sé à gá zaaki pīnō wete. ⁴ Ben aō Eflaimu būsuo gušīšidee pàra kōn Salisa būsuo, aōe ñ ero. Ben aō Salimu būsuo pàra, mōde aō kú gwero. Ben aō Beyāmi būsuo pàra, aōe zaaki pīnō ero. ⁵ Kē aō kà Zufu būsun, Solu bè zikeri kē aō té ledoo pīne: Ñ mós wà ɛara. Tó wée táro, ma maree é bīdi kē wa yāzi, eé zaakinō yā da dōro. ⁶ Ben à wèàla: Ñ ma! Luda gbēkee kú wéte kē guu. À bèe vī, yā kē à ò bé é kē. Wà gá gwe. Ke eé zé kē wé sé wà wa zaaki pīnō eo owe gwēe. ⁷ Ben Solu wèàla à bè: Tó wée gaa, bōn wé gāone? Póble kee e gō wa bōkōn dōro. Wá póke vī wà Luda gbē pì gbaro. Ke bōn wá vī? ⁸ Ben zikeri pì ɛara à bè Solune: Ñ gwa! Má ɔ vī fēte kē. Mé à gba, eé wa da zé kē de wá séa. ⁹ Isarailinō būsun yā, tó gbē e gaa yā gbeka Luda a bè: Ñ mós wà gá wéegupu'eri kiia. Zaake gbē kē wé sīsī gbāa annabi ũ, àmbe wé sīsī yā wéegupu'eri ũ. ¹⁰ Ben Solu bè a zikerine: N yā maaa ò. Wà gá. Ben aōe gaa wéte kē Luda gbē pì kún-a.

¹¹ Kē aōe wéte pì sīsī kūu, aō dākōre kōn nōkparenō, aōe gaa í tó. Ben aō ñ lá wà bè: Wéegupu'eri kú beš? ¹² Aō wèña wà bè: Eè, à kú ae gwe. À ke kpakpaa. Gbāan à sù, zaake wà yezi wà saa o gbāgbākiiame. ¹³ Tó a gē wéten, é à e ai àgō gá pō ble gbāgbākii pia. Zaake wéé pō ble gīaro, à gō ai à mós, àpi bé eé aubarika da sa'opōbleen gīa, gbasa gbē kē wà ñ sīsīnō pō ble. Àgō wāa, zaake à egurō zakan yē.

¹⁴ Kē aō gē wéte pì guu, ben aō dākōre kōn Samuēlio gō, à bō èe gaa gbāgbākii pia. ¹⁵ Ai Solu gō gá mós, Dii gīake à yā kē dà Samuēline a swāla à bè: ¹⁶ Zia mōndaa'i mé Beyāmi būsuo gbē zīmma. Ñ nōsi kúa ñ à die ma gbē Isarailinō dōn'adee ũ. Eé ma gbē pīnō bō Filisitininō ɔzī. Ma a gbē pīnō wiīi mà, ben ma ñ wēnda gwā.

¹⁷ Kē Samuēli Solu è, Dii bène: Gbē kē ma à yā ònne pīn gwe. Àmbe eé kí ble ma gbēnōne. ¹⁸ Ben Solu sō Samuēlizi wéte bīlīe à à là à bè: Wéegupu'eri beé kú māmē? Ñ ɔbame. ¹⁹ Ben Samuēli wèàla à bè: Mámbe adee pì ũ. Ñ dōme ae wà gá gbāgbākii, né pō blemao gbāa. Zia kōngō mé n nōseguuyā onne pīngi, gbasa mà n gbarē. ²⁰ Ñton n zaaki kē sāsā zaa gurō aagōnō damu kero, zaake wà ñ é. Dén Isarailinō yezi ñ pīngii, tó èe ke mpi kōn n de bēdeenō baasiro? ²¹ Ben Solu bè: Beyāmi borii ma ũroo? Ma borii bé à néngo de Isaraili boriiñola ñ pīngi, ben ma danēnō bé wà kēsānañzi Beyāmi boriiñō té. Bōyānzi néé yā beee taka oomezi?

²² Ben Samuēli Solu kōn a zikerio sè à gēnyo pōblekpen, à vēeki maa kpāmma gbē kē wà ñ sīsīnō té. Gbē pīnō kà gōn baaakuri taka bà. ²³ Ben Samuēli bè pōblekerine: Ñ nōbō kē má kpāmma ma bè ñ à diekii kee pì sé ñ mós. ²⁴ Ben pōblekeri pì mō kōn nōbō gbá pìo à die Solu ae. Ben Samuēli bè: Pó kē wà dienneen yē. Ñ só, zaake wà dienne ai mōndaa'i kōn gbē kē ma ñ sīsīnō. Ben Solu pō blē kōn Samuēlio zī beea.

²⁵ Kè a5 pita gbāgbākii pia, a5 gè wéte guu, ben Samuéli gaa à yā ò kōn Soluo a kpé musu. ²⁶ Ben a5 ì gwe. Kè guu yezi à dɔ, ben Samuéli lé zù Soluzi kpé musu gwe à bè: Ñ fεε, mà gá zenne. Kè Solu fεε, àpi kōn Samuélio a5 bò bàazi ñ plaaa. ²⁷ Kè a5 kà wéte kpee, ben Samuéli bè Solunε: Ñ o n zīkerine àgō gaa, mpi ñ ze gīa le mà yā kè Dii ò onne.

10

Samuéli nōsikuna Solu mià

¹ Ben Samuéli nōsi tūu sè à nōsi kù Solunε a mià, ben à lé pèa à bè: Dii bé à n die dōn'aedee ũ a gbē Isarailinōnε. Né kí ble Dii gbēnōnε ñ ñ bɔ ñ ibεε kè a5 ligañzinɔ ɔzī. Sèeda kè eé tó ñ d5 kè Dii bé à n die a gbēnɔ dōn'aedee tūn yè. ² Tó wa kékōa kè tia, né da gōn plaaanɔle Zeleza, Raseli mira sae, Beyāmi būsū lézekiia. A5é benne: Wà zaaki kè n gaa weteenɔ è. A5 yā n de kūna gbāa dɔro, n yā kāhān èe keε sa, èe bee dian é ke a né yā musu nà? ³ Bɔna gwe, tó n gaa aε, tó n ka gbii lí beee kiia zaa Tabo, gōn aagō é danle gwe dɔ, a5ɔe gaa Luda gbāgbā zaa Beteli. A5 gbē doo blēnenɔ kūna mèn aagō, a5 gbē doo buredi kūna mèn aagō, ben a5 gbē doo geepiwē kūna tūu do. ⁴ A5é n aafia gbeka, a5é buredi mèn plaaa kpamma, né sí. ⁵ Beee gbεra tó n ka Luda sīsī kè kú Gibεa, guu kè Filisitininɔ gudākpakii kún, tó n ka kīi kōn wéte pìo, né kpākōa kōn annabinɔ a5ɔ tétékōzi, a5ɔe pitaa gbāgbākiiia. Wèe dɔñnε aε kōn kuntiginɔ kōn gāgānɔ kōn kurenɔ kōn mɔrɔnɔ, a5ɔe annabikεyā oo. ⁶ Dii Nini é summa, né annabikεyā oñyo, né li gbē dufu ũ. ⁷ Tó sèeda beeenɔ kè le, ñ yā kè n à kena zé è ke, zaake Ludaa kúnyo. ⁸ Ñ dɔmε aε gana Giligala, mé n le gwe, mé sa'opɔ kè wè ká tén à té kú o kōn kennakōo sa'opɔo. Ñ ma dà gwe ai gurɔ swēeplaa, mé mɔ mà n le gwe, mé yā kè né keε onne.

⁹ Kè Solu kpee li Samuéliε, èe taa, Luda à n̄sε liεnε, ben sèeda pìnɔ kè zī beee zī pínɡi. ¹⁰ Kè a5 kà Gibεa, annabinɔ dàale a5ɔ tétékōzi, ben Luda Nini sūa, èe annabikεyā ooñyo. ¹¹ Kè gbē kè a5 à dōnɔ à è, èe annabikεyā oo kōn annabinɔ, a5 kō lāla wà bè: Bó bé à Kisi né lèee? Solu kú annabinɔ tème see? ¹² Ben Gibεa gbēke yā wēñla à bè: Gbē kpaaanɔ denɔn déno ũ sɔɔ? Ben à gō pena pɔ ũ wè be: Solu kú annabinɔ tème see? ¹³ Kè Solu annabikεyā ò à yāa, ben à gaa gbāgbākii pia.

¹⁴ Kè Solu tà be kōn a zīkerio, à desē ñ lá à bè: A gaa máme? Solu wèàla à bè: Wa gaa zaakinɔ weteeme. Kè wée ñ ero, ben wa gaa Samuéli kiia. ¹⁵ Ben Solu desē bènε: Yā kè Samuéli òareε tōkēmε. ¹⁶ Ben Solu bè: À bèwe wà zaaki pìnɔ è. M̄de èe kpata yā kè Samuéli ònε tōkēnεro.

Samuéli bɔna kōn Solu kīblena yāo gupuraa

¹⁷ Ben Samuéli Isarailinɔ kākōa Dii aε Mizipa. ¹⁸ À bèñnε: Dii a Luda bè, a a bɔε Igipiti, a a si Igipitinɔ kōn borii kè a5 ɔ t̄šawaanɔ ɔzī ñ pínɡi. ¹⁹ Luda a bɔ a yā'ammanɔ kōn a nawēakenanɔ guu pínɡi, ben a gizi gbāa, a bènε à kí káare kpatan. T̄ò, à mɔ à ze Dii aε sa bori kōn boriio, uale kōn ualeo. ²⁰ Kè Samuéli mò kōn Isaraili boriinɔ ñ pínɡi, ben Beyāmi boriinɔ kàbankpe blè. ²¹ Ben à mò kōn Beyāmi boriinɔ uale kōn ualeo. Ben Matari ua kàbankpe blè. Uadee pìnɔ té Kisi né Solu bé à blè. Kè wà à wéte, wèe à ero. ²² Ben wà èara wà Dii là dɔ wà bè: Gōgbē pì mò kè kōsɔ? Ben Dii bè: À utena asoonɔ dagura. ²³ Ben wà bàa lè wà gaa wà à bò wà sùo ñ té. Kè à zè ñ té, a5 pínɡi gbāa zè à gā lén. ²⁴ Ben Samuéli

bènnè ní píngi: A gbē kè Dii sè ès? Gbēkee kuu lán à bà a téro. Ben baade píngi wii lè wà bè: Luda wa kína dō kōn aafiao! ²⁵ Ben Samuéli kíblena zé b̀̀k̀̀t̀̀eń̀ne, ben à k̀̀e takadan à diẹ Dii kpén. Ben à ní gbáe, baade tà a be. ²⁶ Solu s̄̀ tà a be zaa Gibea. Gō w̄̀r̄̀nḡ̀ođee k̀̀e Luda z̄̀i k̀̀e ní sw̄̀e guun̄̀o t̄̀zi. ²⁷ Ben gbē p̄̀a ken̄̀o bè: Gbē beee hé eé wa mì sí? Ben ā̀s̄̀ kya k̄̀an, ā̀s̄̀e m̄̀ón̄̀e k̄̀on p̄̀okeoro, m̄̀ođe Solu a ȳ̀t̄̀e o.

11

Solu z̀̀blena Am̄̀nin̄̀o

¹ Am̄̀ni bori Naasa mò k̄̀on a z̀̀kp̄̀ē̄n̄̀o, ā̀s̄̀ b̀̀ra k̄̀a Yabesi Giliada sae, ben Yabesideen̄̀o bè Naasan̄̀e: N̄̀ l̄̀dołe k̄̀ewao, wé mì sienn̄̀e. ² Ben Naasa bènn̄̀e: Tó ma a baade w̄̀e ɔplakpap̄̀o b̀̀b̀b̀o, ben w̄̀i Isarailin̄̀o k̀̀ú ní píngi, mé gbasa mà l̄̀dołe k̄̀eao. ³ Ben Yabesi gb̄̀ns̄̀in̄̀o bènn̄̀e: N̄̀ wa gba gur̄̀o sw̄̀eplaa l̄̀e wà gb̄̀n̄̀o z̄̀i Isarailin̄̀o b̀̀su guu píngi. Tó gbēkee kuu à wa mì síro, wé wa z̄̀inda kp̄̀amma.

⁴ Kè z̄̀iri p̄̀in̄̀o k̄̀a Solu be zaa Gibea, ā̀s̄̀ ȳ̀a p̄̀i ònn̄̀e, ben wà s̄̀osobi s̄̀o ð̄̀. ⁵ Gur̄̀o beea Solu e suu k̄̀on buraa, à t̄̀e a z̄̀un̄̀zi, ben à bè: B̄̀ ȳ̀a bé à mò, ben w̄̀e s̄̀o ð̄̀o? Ben wà Yabesidee p̄̀in̄̀o ȳ̀a t̄̀k̄̀enn̄̀e. ⁶ Kè Solu ȳ̀a p̄̀i mà, Luda Nini s̄̀ua, ben à p̄̀o f̄̀e maamaa. ⁷ À z̄̀ù s̄̀e m̄̀en̄̀ plaa à ð̄̀e à z̄̀z̄̀k̄̀r̄̀e, ben à gb̄̀n̄̀o z̄̀lo Isarailin̄̀o b̀̀su guu píngi ā̀s̄̀ bè: L̄̀en w̄̀e ke gbē k̄̀e e t̄̀e Soluzi k̄̀on Samuélioroo z̄̀un̄̀e l̄̀e. Ben w̄̀i ní k̀̀ú Dii ȳ̀a musu, ā̀s̄̀ b̀̀ò wà t̄̀en̄̀zi l̄̀edo ní píngi. ⁸ Solu ní náro zaa Bezeki. Isarailin̄̀o k̄̀a ḡ̀on b̄̀o w̄̀a do kp̄̀e bas̄̀oro. Yudan̄̀o k̀̀ú ní t̄̀e ḡ̀on b̄̀o baaakuri.

⁹ Ben wà bè z̄̀iri k̄̀e ā̀s̄̀ mò p̄̀in̄̀o: À ḡ̀a à o a gb̄̀n̄̀o, zia ai ɔf̄̀ant̄̀e ḡ̀o ḡ̀a gb̄̀a, wé ní mì sí. Kè z̄̀irin̄̀o tà, ā̀s̄̀ ȳ̀a p̄̀i baaru kp̄̀a Yabesideenn̄̀e, ben ā̀s̄̀ p̄̀o k̄̀e nna. ¹⁰ Ā̀s̄̀ bè Am̄̀nin̄̀o: Wé wa z̄̀inda kp̄̀aawa zia, é a p̄̀oyeziyá k̄̀ewa.

¹¹ Solu a gb̄̀n̄̀o kp̄̀at̄̀ete ḡ̀ali aaḡ̀o. Gud̄̀onaon ā̀s̄̀ sì Am̄̀nin̄̀on ní b̀̀ran ā̀s̄̀ ní ð̄̀e ai ɔf̄̀ant̄̀e ḡ̀a à f̄̀ē̄o. Ben gbē k̄̀e ā̀s̄̀ ḡ̀on̄̀ f̄̀aak̄̀sa doodo.

¹² Ben wà bè Samuelin̄̀e: Déno bé wà bè Solu é kí bleweroo? À b̄̀eń̄yo wà ní ð̄̀ē̄e. ¹³ Ben Solu bè: Wé gbēke ð̄̀e gb̄̀aro, zaake Dii Isarailin̄̀o mì si gb̄̀ame.

¹⁴ Ben Samuéli bè gb̄̀n̄̀o: À m̄̀o wà ḡ̀a Giligala wà ɛara wà Solu kp̄̀a kpatan gwe ð̄̀. ¹⁵ Ben ā̀s̄̀ ḡ̀a Giligala ní píngi, ā̀s̄̀ ɛara wà Solu kp̄̀a kpatan Dii ā̀e gwe ð̄̀, ā̀s̄̀ kennak̄̀o saa ò Diia, ben Solu k̄̀on Isarailin̄̀o p̄̀onnaa k̄̀e gwe ní píngi maamaa.

12

Samuéli ɔgbarena kpatazi

¹ Samuéli bè Isarailin̄̀o ní píngi: Ma ȳ̀a k̄̀e á òm̄̀e mà píngi, ma kí k̄̀are kpatan. ² Api bé eé ð̄̀are ā̀e sa. Mapi s̄̀o ma zi k̀̀ú, ma mik̄̀a pura k̀̀ú ben ma n̄̀n̄̀o k̀̀úao. Ma ð̄̀are ā̀e zaa ma ḡ̀okparekegur̄̀o ai k̄̀on a gb̄̀ao. ³ Ma e k̄̀e! À ke ma s̄̀eðadeen̄̀o ù Dii k̄̀on kí k̄̀e à kp̄̀ao ā̀e. Ma z̄̀ù ke zaaki sì a gbēkeas? Ma a gbēke bl̄̀s? Ma w̄̀e tà a gbēkeas? Ma ɔð̄̀nkp̄̀ē̄gbaa sì a gbēke a ai à ma w̄̀e t̄̀ata? Tó má k̄̀e l̄̀e, mé à f̄̀ia bon̄̀e. ⁴ Ben ā̀s̄̀ w̄̀eła wà bè: Néé wa blero, néé w̄̀e t̄̀awaro, néé p̄̀oke sí wa gbēkearo. ⁵ Samuéli bènn̄̀e ð̄̀o: Dii k̄̀on kí k̄̀e à k̄̀an a s̄̀eðadeen̄̀o ù gb̄̀a, k̄̀e ée taari emaro. Ā̀s̄̀ bè: Dii bé wa s̄̀eðadee ù. ⁶ Ben Samuéli bènn̄̀e: Dii bé à Musa k̄̀on Arunao ð̄̀e, ben ā̀s̄̀ b̀̀ò k̄̀on a ð̄̀ezin̄̀o Iqipiti. ⁷ À z̄̀e t̄̀ē̄e Dii ā̀e, mé ȳ̀a maa k̄̀e à k̄̀are k̄̀on a ð̄̀ezin̄̀o t̄̀k̄̀eare. ⁸ Yakubun̄̀o gana Iqipiti gbera a ð̄̀ezin̄̀o wii p̄̀e Diizi, ben à Musa k̄̀on Arunao ð̄̀e, ā̀s̄̀ ní b̄̀e

Igipiti, ben a5 n kaae busu kekiiin. ⁹ Ke Dii n Luda ya sangu yanzi, ben a n kpá Azo zikpeeno gbensi Siseraa kon Filisitinin kon Mabun kio, a5e zi kaaño. ¹⁰ Ben a5 wii pe Diizi wa be: Wa durun ke wa pa kpansi wa do Baalinzi kon Asatoreno. N wa bo wa ibeeno zzi sa, wegdoonzi. ¹¹ Ben Dii Gidon die kon Barakio kon Yefetao kon Samusio a5 a bo a ibe pinzi baama pingi, ben a g5 kaena aafia.

¹² Ke a e Amni ki Naasa e moe leawawa, baa ke Dii a Ludan a kina u, a beme: Lenlo! Kin a yezi! ¹³ Tia la kina ke a gbeka a sen ye, ae ke Dii a diare. ¹⁴ To a Dii via vi ben ee dozi, to ee a ya maa ben ee bo a ya kpeero, to apino kon gbe ke ee ki bleareeo te Dii a Ludazi, egdo aafia. ¹⁵ To ee Dii ya ma soro, ben a bo a ya kpe, ee o tawame lan a ke a dezinone na. ¹⁶ A ze a ya bita ke Dii e kearee e. ¹⁷ Esekeguron wa kun keroo? Me Dii sisi, ee to lou vi a ma, egdo ke a kina gbekana ke Diine zaa maamaa.

¹⁸ Ben Samueli Dii sisi, ben Dii to lou vi a ma zi beee. Ben baade pingi via ke Diine kon Samuelio maamaa. ¹⁹ Ben a5 bene: N wee kewe Dii n Ludaa le wapino n zoblerin ton gagar. Wa ya zaaa ka wa durunnla, ke wa kina gbeka.

²⁰ Samueli bene: Aton to via a kuro. A ya zaaa pi ke pingime, moe aton ke Diaro. Agdo dozi kon nsoo do. ²¹ Aton kea a te po ginanziro. A5 are viro, ase fo wa gbe boro, zaake po paanome. ²² Dii e a gbeno zinnaro a zinda to bita yanzi, zaake a kene a a ke a gbenu u. ²³ Mapi so, Dii ton to ma durun keare ma aduakenaare tooro. Me ze maa ke de a se doaaare. ²⁴ A via ke Diine, agdo dozi kon naane kon nsoo do. A laasuu le ya bita ke a keareena. ²⁵ To a gi a te a zaaazi, apino kon a kinao, wee a kaate a pingi.

13

Samueli kpakena Soluzi

¹ Ke Solu ki ble Isarailinone wee plaa, ² a n zikarinzo se gonoro aagdo. Gonoro boro plaa kuo Mikimasa kon Beteli gusisideeo. Gonoro doo ku kon a ne Yonatao Gibea, Beyami busun. Ben a gbe kpaano gbare, baade ta a be.

³ Yonata le Filisitini gudakpakii ke ku Gebaa, ben Filisitinin a baaru ma. Ben Solu zi kuu pe Isarailin busu gu pingia a be Eberun ma! ⁴ Ben Isarailinzo ma n pingi wa be, Solu le Filisitini gudakpakia, ben Filisitinin Isarailinzo kyakyama bo. Ben wa Isarailinzo sisi, a5 mo wa na Solua Giligala. ⁵ Ben Filisitininzo ke kaksa a5 zi ka kon Isarailinzo. A5 sgoronzo ka boro baaakuri, a5 sgorodeeno ka boro sweedo, ben a5 kesedeeno pari lan isiale busu'atē ba. Ben a5 fee wa gaa wa bura kae Mikimasa, Betavē ofantebwe kpa. ⁶ Ke Isarailinzo e wa ku nawea guu wee naakreima, ben a5 ute gbeweno guu kon dakonzo kon gbe sotonzo kon kokoteweno kon logonzo. ⁷ A5 gbekeno toke le wa biku Yodaa ai Gada busun kon Giliada busuo. Solu ke ku Giligala, via e gbe ke a5o kuno kuu maamaa.

⁸ A Samueli da gurzo sweeplaa lan a diene na. Ke ee moro, ben a gbenu e faaksa. ⁹ Ben Solu be: A mome kon sa'opo ke we ka ten a te kuo kon saabukpa sa'oponzo. Ben a sa'opo ke we ka ten a te ku pi o. ¹⁰ Ke a yaa, Samueli e kaa, ben Solu pi gaa a daale a gbaake kpazi. ¹¹ Ben Samueli bene: Bo yan n ke gwewe? Solu weala a be: Ke ma e ma gbenu e faaksa, bens nee mo gurzo ke n diaro yanzime. Filisitininzo e ke kaaksa Mikimasa, ¹² ben ma be, a5ton leema Giligala ke ai ma Dii gbeka. Ben ma saa pi o tiasi. ¹³ Ben Samueli bene:

N faasaiyā kè! N yā kè Dii n Ludaa diennee kūnaro. Tó n kūna yāme, le Dii é tó n boriino gō kpata blee Isarailinoe gurō píngi. ¹⁴ Tia la né gi ke kpatanlo. Lán n yā kè Dii diennee kūnaro nà, à gīake à gbē kè à pɔɔ kène wète, à à dié a gbēno dɔn'adee ú. ¹⁵ Ben Samuéli fēe Giligala à gàa Gibea, Beyāmi būsun. Ben Solu a zìkari kè aɔɔ kúono nàro, aɔ kà gɔɔn wàa aagɔ taka bà.

¹⁶ Solu kɔn a né Yonatāo kɔn a zìkari kè aɔɔ kúnýonɔɔ kú Gibea, Filisitininɔ sɔ bura kàe Mikimasa. ¹⁷ Zìkari gāli aagɔɔnɔ bɔe Filisitininɔ bura aɔ gaa léé Isarailinɔa. Gāli doo gaa ɔfla kpa Suali būsun, ¹⁸ gāli doo gaa Betoronɔ kpa, ben à aagɔdee gaa Isarailinɔ būsú lén, sɔsɔ kè aedɔna kperano guzurea kɔn gbáao.

¹⁹ Sia kú Isarailinɔ būsunlo, zaake Filisitininɔ bɔe, Eberunɔ tón fēeda ke sári piro. ²⁰ Filisitininɔ kiian Isarailinɔ è gá swaaronɔ kɔn zùswaaronɔ kɔn kpásano kɔn kontonɔ lé keken píngi. ²¹ Swaaro kɔn zùswaaro lékekena kà kondogi ɔɔ plaplaa, sakanɔ kɔn kpásano sɔ kondogi ɔɔ doodo. ²² À yā bé à tò zì pí káguro Solu kɔn Yonatāo zìkarinɔ fēeda ke sári kūnaro, sé Solu kɔn Yonatāo baasiro.

²³ Filisitini gudákarinɔ gaa Mikimasa gbèkotoon.

14

Yonatā zìblena Filisitininɔa

¹ Zikea Solu né Yonatā bɔe gɔkpare kè à a zìkapɔnɔ kūnane: N mɔ wà gá Filisitini gudákii kpa káa. Èe o a dene sɔro. ² Solu kú biisio lí gbáru zaa Migirɔnu, Gibea sae kɔn zìkpeeno gɔɔn wàa aagɔ. ³ Sa'ori Ahia kú n té, à a dansiki dana. Ikabodu vli Aitubu néme. Aitubu pí né Fineasi néme, Eli kè de Luda gbāgbāri ú zaa Silo diome. Aɔ gbēkee dɔ Yonatā gaa gukeuro.

⁴ Gbèkotoo kè Yonatā yezi à gēn à Filisitini gudákarinɔ le, gbè sɔntenɔ pɛpɛnan ɔplazi kɔn ɔzezio. A doo tɔn Bozezi, a doo sɔ Sené. ⁵ A doo kú gu'igbároon Mikimasa kpa, a doo sɔ sɔɔmete Geba kpa. ⁶ Ben Yonatā bɔe gɔkpare pine: N mɔ wà gá gefɔde gudápari pinɔ kiia. Ke Dii é wa ían ká gwɛɛ? Zaake p̄ke é f̄s à kpá Diine à gi wà mi síziro, baa tó wá pari kesɔ wá pariuro. ⁷ Ben à zìkapɔnɔseri pí bène: Lán à n pɔɔ gbà nà píngi dé, n ke. Lán n sɔ nà, má kúnýo kɔn nɔseo dome. ⁸ Ben Yonatā bɔe: Tɔ, wà gánzi wà wa zinda ɔdɔarúne. ⁹ Tó aɔ bèwe wà ze wà n dāme, wé ze wa gbèn, wé gánzi dɔro. ¹⁰ Tó aɔ bè wà mómé sɔ, wé gánzi, zaake beee bé eégɔ de sēeda ú kè Dii n náwe wa ɔzì.

¹¹ Ben aɔ n zinda ɔdɔa Filisitini gudápari pinɔne. Ben Filisitini pinɔ bè: À gwa! Eberunɔ e bɔɔ wèe kè aɔ útenno guu. ¹² Ben gudápari pinɔ lé zù Yonatāzi kɔn a zìkapɔnɔserio wà bè: À mɔ wà yake oare kè. Ben Yonatā bɔe a zìkapɔnɔserine: Ngɔ té ma kpeɛ, zaake Dii n ná Isarailinoe n ɔzime. ¹³ Ben Yonatā e ɔtɔe kuena, ben à zìkapɔnɔseri té à kpeɛ. Kè Yonatā n né, ben à zìkapɔnɔseri pí n dede. ¹⁴ Léemmaana káaku pí guu Yonatā kɔn a zìkapɔnɔserio n dede gɔɔn baro taka bà. Guu pí kpàngu kà lán bàlena basɔro taka bà. ¹⁵ Ben swè kè Filisitininɔn n bura kɔn zìlan-o píngi. Vía n zìkpeeno kú, gudákarinɔ kɔn gbē kè aɔe gá léé Isarailinɔano n píngi. Ben tɔte nigānigā. Luda bé à tò swè kèngu le.

¹⁶ Kè Solu gudápari kè aɔɔ kúo Gibeanɔ è Filisitini zìkpeeno bàa lè wèe faakɔa baama píngi, ¹⁷ ben Solu bè gbē kè aɔɔ kúaoonɔe: À wa gbēno dɔdɔ à gwa, wé dɔ gbē kè aɔ bɔ wa té. Kè aɔɔ gwà, aɔɔ è Yonatā kɔn a zìkapɔnɔserio

bé wà kú n' t́ero. ¹⁸ Ben Solu bè Ahiane: Ñ m' k' n' dansiki utao wà gbeka Diia. Zaake z'í beeeà à sa'o'uta p'í dana Isarailin' t'é gwemé. ¹⁹ Gur'wò k'è Solu e yá oo sa'ori p'ine, z'òka k'è d'ò Filisitinin'ò b'ùran k'èk'è èe kaara, ben Solu bèné à t'ó gwe. ²⁰ Solu a z'ìkp'een'ò k'ák'òsa n' p'íngi, a'ò g'è z'ìn, ben a'ò è sw'è k'è Filisitinin'òn maamaa, a'òe k'ò ásarú k'ee f'èedaao. ²¹ Eheru k'è a'ò v'èè Filisitinin'ò t'é yá k'è a'ò m'òny'ò n' b'ùra guun'ò èara wà nà n' gb'è k'è a'ò k'ú k'òn Soluo k'òn Yonatá'ò. ²² K'è Isaraili k'è a'ò utena Eflaimu b'ùsu g'us'ísídeen gween'ò mà Filisitinin'ò e bàa l'ee, a'ò nà n' gb'è'ò d'ò a'ò p'èènz'í z'ìn. ²³ Len Dii Isarailin'ò b'ò l'è z'í beeeà, ben a'ò z'ì bl'è ai Betav'è.

Yonata z'òblena

²⁴ Isarailin'ò naw'èa k'è z'í beeeà, zaake Solu l'ù s'è k'òn Luda t'ó a z'ìkp'een'òne à bè: Ai uusie gá keo, gb'è k'è p'ò bl'è ai màg'ò gá g'èe bo ma ibe'en'ò, adee g'ò láarip'ò ùm'e. Ben a'ò gb'èkee e p'ò bl'ero. ²⁵ Z'ìkp'een'ò s'ì l'ákp'en n' p'íngi, ben a'ò z'ó'í è di guu p'ín. ²⁶ K'è a'ò s'ì l'ákp'en l'e, a'ò è z'ó'í e bàa l'ee, m'òde a'ò gb'èkee e w'ò z'òa à dà a l'énlo, k'è a'òe v'ía k'ee ladana k'è Solu k'è yánzi. ²⁷ Yonatá s'ò e yá k'è a dee d'ie a z'ìkp'een'òne maro, ben à a g'ò k'è à k'ùna z'ò z'òsa p'ía. À w'ò k'è à dà a l'én, ben à w'ée k'è. ²⁸ Ben z'ìk'ari ke bèné: N de l'ù s'è a z'ìkp'een'òne k'òn Luda t'ó à bè, gb'è k'è p'ò bl'è gb'áa, adee g'ò láarip'ò ùm'e. Beee yánzin n' baade p'íngi m'è b'ùsazi. ²⁹ Ben Yonatá bè: Ma dee e ìa dar'mame. Ñ gwa lán ma w'ée k'è nà, k'è ma z'ó p'í m'òs'ò f'ète yánzi. ³⁰ T'ó gb'è'ò p'ò k'è a'ò s'ì n' ibe'en'ò bl'è gb'áa yá dé, l'e a'ò Filisitinin'ò d'ède de beela.

³¹ Z'í beeean Isarailin'ò Filisitinin'ò d'ède sena zaa Mikimasa ai Ayal'ni. A'ò kp'ása búgubugu, ³² ben a'ò s'ì n' p'ók'ádeen'ò t'é, a'ò s'áan'ò k'òn z'ùn'ò k'òn z'ùnen'ò k'ùk'ù a'ò d'ède gwe g'ò, a'òe soo k'òn a aruo. ³³ Ben wà à baaru kp'à Solune wà bè: Ñ gwa! W'ée durun k'ee Diine, w'èe n'òb'ò soo k'òn à aruo. Ben Solu bè: A b'ò Dii yá kp'ee. À gb'è gb'ènt'è gbegere pá à suome k'è kp'ak'paa. ³⁴ Ben à bè: À f'áak'òsa n' t'é, à be'íne a'ò baade m'ò ma kiia k'òn a z'ùo ke a s'áa, a'ò k'òto kp'à gura k'è wà s'ò. Àton durun k'ee Diine à n'òb'ò s'ò k'òn à aruoro. Ben baade m'ò k'òn a z'ùo gwáav'í beeeà, à à k'òto kp'àk'paa gwe. ³⁵ Solu Dii gb'ágb'ák'ii b'ò gwe. Sa'ok'ii k'è à b'ò k'áakun gwe.

³⁶ Ben Solu bè: Wà p'ée Filisitinin'òzi gwáav'ía wàg'ò n' d'edee ai guu gá d'ò. Wáton n' gb'èke t'óro. Ben wà bèné: Ñ ke lán à k'ènn'e maa nà. Ben sa'ori bè: À t'ó wà gbeka Ludaa k'è g'ía. ³⁷ Ben Solu gb'èka Ludaa: Wà p'ée Filisitinin'òzi, né n' nawe wa w'òz'í? Ben èe we'ala z'í beee z'íro. ³⁸ Ben Solu bè: a z'ìkp'ee gb'ènsin'ò a p'íngi, à s'òmaz'í k'è, l'e wà e wà d'ò durun k'è wà k'è gb'áa. ³⁹ K'òn Dii Isarailin'ò Misiri t'ó, baa t'ó ma né Yonatá bé à durun k'è, séde à ga. Ben gb'èkee e yá siálaro. ⁴⁰ Ben à bèné: À ze kp'ado k'áa, mapi k'òn ma néo w'ég'ò k'ú kp'ado k'è. Ben wà bèné: Ñ ke lán à k'ènn'e maa nà. ⁴¹ Solu bè Dii Isarailin'ò Ludane: Ñ t'ó wà yápuraa d'ò. Ben yá Yonatá k'òn Soluo bl'è, ben parii mi b'ò bàan. ⁴² Solu bè: À gb'è l'è mapi k'òn ma néo musu. K'è yá Yonatá bl'è, ⁴³ ben Solu bèné: Ñ yá k'è n' k'è om'e. Ben Yonatá bèné: Ma g'ò l'è s'ònten má z'ò z'òa, f'ète má m'òs'ò. Mae k'è! Má ga. ⁴⁴ Ben Solu bè: Yonatá, t'ó néé garo, Luda yá kem'e pás'íp'ási. ⁴⁵ Ben wà bè Solune: Yonatá g'á! Àm'ò k'è t'ò wa z'ì bl'è's? Auo! K'òn Ludaa w'ée we k'è baa à mik'á mèn doo l'ée t'òt'ero, zaake Luda d'ònl'en à beee k'èo gb'áa. Len wà Yonatá mi s'ì l'e, èe garo. ⁴⁶ Ben Solu k'ámma b'ò k'òn p'èena Filisitinin'òzio, ben Filisitinin'ò t'á n' b'usun.

⁴⁷ Kè Solu vɛɛ Isarailinɔ kpattan à yàa, à zì kà kɔn a ibeɛnɔ gu pínɡia: Mɔabunɔ kɔn Amɔninɔ kɔn Edɔmunɔ kɔn Zoba kɔnanɔ kɔn Filisitininɔ. Kpa a kè à lien pínɡi, è zì bleńmame. ⁴⁸ À wɔrɔngɔke tɔ bɔ à zì blè Amalekinɔa, à Isarailinɔ si ñ wéɛtámmarinɔa. ⁴⁹ Yonatá kɔn Isiboseo kɔn Malakisuaon Solu néɡɔgbɛnɔ ũ. À néngɔgbɛnɔ vī gɔɔn plaa. À káaku tɔn Meraba, à plaade tɔn Mikala. ⁵⁰ À naɔ tɔn Ainɔama, Aimaza néme. À zìkpeɛnɔ gbɛnsi tɔn Abana. Solu pi daaronme, à desɛ Nerɛ néme. ⁵¹ Solu de Kisi kɔn Abana de Nerɛon Abieli néno ũ. ⁵² Solu guro ɛɡɔ pásí kɔn Filisitininɔ guro pínɡi. Tó Solu gɔsagbáa ke wɔrɔngɔdee è, è à sí à na a zìkpeɛnɔame.

15

Dii gina Soluzi kí u

¹ Samuéli bè Solunɛ: Mámbe Dii ma zī, ben ma nɔsí kùmma n kpatablana à gbɛ Isarailinɔnɛ sèeda ũ. Tò! Ñ swá kpá Dii yázi sa. ² Dii Zìkpede bè, é gɛɛ bo Amalekinɔa yá kè aɔɔ kè Isarailinɔnɛ, kè aɔ zé zɔńne ñ bɔɛna Iɡipiti gbera yánzi. ³ Ñ gá léńfuma sa, ñ ñ kaate ñ pínɡi. Ñton ñ gbɛke tóro. Ñ ñ dɛde ñ pínɡi, gɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛnɔ kɔn néno kɔn nékpántɛnɔ kɔn zùnɔ kɔn sáano kɔn lakuminɔ kɔn zaakinɔ.

⁴ Ben Solu a gbɛnɔ sisi à ñ kakɔa Telaimu. À zìkpe kèseɛdeɛnɔ gɔɔn bɔɔɔ wàa dome. Yudanɔɔ kuu dɔ gɔɔn bɔɔɔ kuri. ⁵ Ben Solu gáa Amalekinɔ wéte, à nàɛ èè ñ kpákpaawawɛɛn. ⁶ Solu lékpásá kè Keninɔnɛ à bè: À bɔɛ Amalekinɔ té le mátɔn a dɛdɛnyoro yánzi, zaake ámbɛ a yá maaa kè Isarailinɔnɛ ñ bɔɛna Iɡipiti gbera. Kè Keninɔ bɔɛ Amalekinɔ té, ⁷ ben Solu gáa à lèɛ Amaleki pínɔa sɛna zaa Avila ai à gáa péo Suru kè kú Iɡipiti ofántɛbɔɛ kpaana. ⁸ À Amaleki kí Agaga kù bɛɛ, ben à à gbɛnɔ dɛde kɔn fɛɛdaao ñ pínɡi. ⁹ Solu kɔn a zìkpeɛnɔ e Agaga dero, bensɔ aɔ sá maaano sɛɛ kɔn zùnɔ kɔn zùne mèkpanano kɔn sáne bɔrɔnɔ kɔn pɔ maaano pínɡi, aɔɔɛ wɛ wà ñ dɛdero. Pɔ ginano kɔn pɔ yáyánanɔn aɔɔ dɛde pínɡi.

¹⁰ Ben Dii yá sù Samuélia à bè: ¹¹ Ma Solu kana kpattan tò ma nɔsɛ yáka, zaake à kpeɛ limɛ. Lán má dàne nà, è ke lero. Yá pi di Samuélia, ben à wii pè Diizi ai guu gáa à dɔo. ¹² Kè Samuéli fɛɛ kongɔ idɛ'ide, à gáa da Solule, ben wà bène: Solu gáa Kameli. À sèeda pèɛ gwe a zɔnda dɔngupɔ ũ, ben à gɛte à tà Giligala. ¹³ Kè Samuéli Solu lè, ben Solu bène: Dii aubarika dangui! Má kè lán Dii òme nà. ¹⁴ Ben Samuéli à là à bè: Sá wiii kè ma swá e maa de diame? Zù wiii kè méɛ maa bɔ máme? ¹⁵ Ben Solu wéala à bè: Amalekinɔ pónome, zaake wà ñ sáano kɔn ñ zù maaano sɛɛ wà sùo wà saa oo Dii n Ludaame. Wa ñ kpaano dɛde. ¹⁶ Ben Samuéli bène: Ñ yíte le, mé yá kè Dii òme gwáavía onne. Ben Solu bè: Ñ o. ¹⁷ Ben Samuéli bè: Kè n n zɔnda féte bò yá, néɛ gɔ Isaraili boriino dɔn'aeɛdeɛ úroo? Dii n ka kpattan Isarailinɔ kina ũ, ¹⁸ ben à n zī bɔkɔte keare kè à bè: Ñ gá ñ Amalekinɔ dɛde, zaake durunkerinome. Ñ gá ñ zì káńyo ai ñ ñ kaate. ¹⁹ À kè dia n gi Dii yá mazi, n lɛɛ ñ pónɔa, n yá kè Dii yeziroo kè? ²⁰ Ben Solu bène: Ma Dii yá mà, ma bɔkɔte kè à ma zī mà keɛ kè. Ma Amalekinɔ dɛde ñ pínɡi, ben ma su kɔn ñ kí Agagao. ²¹ Ben zìkarinɔ sá maaano kɔn zù maaano bɔ pɔ kè wà sɛɛ pínɔ té, le wà saa oo Dii n Ludaa zaa Giligala kè. ²² Ben Samuéli bè:

Dii yá kúna maane de
sa'opɔ kè wè ká tén à té kúla.

Misienane de sa'onala.

À yamana de

sa'ona kɔn sákaro məkpanaola.

²³ Gina à yá mazi durun sɛnkpe kɔn mäsokenaome.

Dɔkenao zaa sɛnkpe kɔn táagbágbánaome.

Lán n gi Dii yá mazi ná,

àpi gi n kíkɛɛzi se.

²⁴ Ben Solu bène: Ma durun kè. Ma pà Dii yá kè ní òmɛɛne, zaake ma vía kè gbɛ̀nɔne, ben ma ní yá mà. ²⁵ Ñ sùu kemao kɔn ma durun pìo sa. Ñ ɛara ñ gámao le mà e mà dɔnzi ke Diine. ²⁶ Ben Samuéli bène: Mé gányoro. N gi Dii yázi, ben à ginne ñgɔ de Isarailinɔ kína ũ.

²⁷ Kè Samuéli kpeɛ lì, èe taa, ben Solu à kù à uta léa, ben à kè à ɔzì. ²⁸ Ben Samuéli bène: Dii n bɔ Isarailinɔ kpatan zaa gbáa, ben à n gbɛ̀daaa kè à maa denlaa kàn. ²⁹ Isarailinɔ Luda Gakuide è egɛɛ toro, è a laasuu liero, zaake gbɛ̀nteenlo, gbasa à a laasuu lie. ³⁰ Ben Solu bène: Ma durun kè. Baa kɔn beeeo n yá nna, ñ ma kpe da Isaraili gbɛ̀nsinɔ kɔn gbɛ̀ píngio ae. Ñ gá zeme le mà e mà dɔnzi ke Dii n Ludane. ³¹ Ben Samuéli ɛara à gáa à zène, ben Solu dɔnzi kè Diine.

³² Ben Samuéli bè: À mɔ kɔn Amaleki kí Agagao. Kè kína pì e mɔɔ, èe kpákpa kè yákee kuuro, zaake èe daa à bɔ gaa lézime. ³³ Ben Samuéli bè: Lán n fɛɛdaa tò nɔgbɛ paridee kòra a nézi ná, len n da é kora a nézi le se. Ben à Agaga zɔ̀zɔ̀kòre Dii ae Giligala gwe. ³⁴ Ben à tà Rama. Solu sɔ̀ tà a be Gibea. ³⁵ Baa kè Solu kè Samuéli wɛ̀nda, Samuéli e gá à wɛ̀e kpáezi dɔro ai à gáa gao, zaake Dii pɔ̀ɔ̀ yáka kè à Solu kà Isarailinɔ kína ũ yánzi.

16

Samuéli nɔ̀sikuna Dauda mia

¹ Dii bè Samuéli: Négɔ ɔ̀ dɔɔ Solu yá musu ai bɔrɛme? Ma gine à kí ble Isarailinɔne. Ñ nɔ̀si ká koban à pa ñ da zén. Ma n zì Betɛlemu gbɛ̀ Yese kía, zaake à néno doken má sè à gɔ̀ kí ũ. ² Ben Samuéli bè: Dian mé ke ná mà gá gwee? Tó Solu mà, eé ma de. Ben Dii bène: Ñ zùnunu sé ñ gáo ñ be n mɔ ma gbágbáme. ³ Ñ Yese sísi saa pì onaa, mé yá kè né kee onne, né nɔ̀si kúmɛ gbɛ̀ kè mé ɔ̀ɔ̀bannɛe mia.

⁴ Samuéli yá kè Dii òne kè. Kè èe kaa Betɛlemu, lakutu pì gbɛ̀nsinɔ gáa wà dàale. Vía ní kú, ben aɔ̀ à là wà bè: Aafian n mɔ kèɔ? ⁵ À bè: Aafiamɛ. Ma mɔ Dii gbágbáme. À gbásì bɔ à zindan à gámao saa o. Ben à gbásì bɔ Yese kɔn a négɔgbɛ̀nɔ à ní sísi sa'onaa. ⁶ Kè aɔ̀ kà, Samuéli Eliabu è, ben à laasuu lè à bè: Gbɛ̀ kè Dii sè bé à zena à ae gwe. ⁷ Ben Dii bène: Ñton à zena ke à gbáake gwaro, ma gizime. Mɛ̀e gbɛ̀ gwa lán gbɛ̀ntee è gwa nàro. Gbɛ̀ntee è gbɛ̀ gwa a màame, mapi sɔ̀, swèn mɛ̀e gwa. ⁸ Ben Yese Abinadabu sísi, à mɔ Samuéli ae, ben à bè: Dii e gbɛ̀ kèkii séro. ⁹ Ben Yese Sama sísi, à mɔ Samuéli ae dɔ, ben à bè: Dii e gbɛ̀ kèkii séro. ¹⁰ Ben Yese a négɔgbɛ̀ gɔ̀ɔn swɛ̀eplaaanɔ sísi, aɔ̀ mɔ Samuéli ae, ben à bè: Dii e ní gbɛ̀ke séro. ¹¹ Ben à Yese là à bè: N gɔ̀kpareno lén yè ní píngiɔ? À wèala à bè: Aɔ̀ gbɛ̀ zàadee bé à kú kèro, èe sáa dáame. Ben Samuéli bène: Ñ gbɛ̀ zì wà à sísi. Wé pòke kero séto à sù. ¹² Ben à gbɛ̀ zla, à mɔ. Né pì né gbɛ̀ tɛ̀aame, à zena maa bensɔ̀ à uu kèkɔana. Ben Dii bè: Ñ fɛ̀ ñ nɔ̀si kú à mia, zaake àpin

gwe. ¹³ Ben Samueli koba pì sè à nòsi kù à mià à vlin̄o wáa. Zaa zĩ beean Dii Nini sù Daudaa. Beee gb̄era Samueli èara à tà Rama.

Dauda zĩkena Solune

¹⁴ Dii Nini gò Solua, ben Dii tò zĩn pāsī sù. ¹⁵ À iban̄o bène: Ludaa tò zĩn pāsī e wée tāamma. ¹⁶ Kí, ñ tò wam̄owa n iban̄o gb̄ē kè m̄or̄olena d̄s̄o wete. Tó Ludaa tò zĩn pāsī pì sùmma, eégae m̄or̄o lénne, ñgae e ñ ke s̄āo. ¹⁷ Ben à bè a iban̄one. À gb̄ē kè m̄or̄olena d̄s̄o maamaa wete à m̄osome. ¹⁸ Ben à iban̄o doke bène: Ma Betelēmu gb̄ē Yese né ke è, à m̄or̄olena d̄s̄o. Zĩkpe w̄or̄onḡodeeme, bens̄o à yá'ona d̄s̄o. Ḡo maaame, bens̄o Dii kúo. ¹⁹ Ben Solu gb̄ēno zĩ Yesea, ās̄o ḡaa wà bène: Solu bè ñ n né Dauda kè è s̄āano d̄a gb̄areare.

²⁰ Ben Yese burēdi di zaakin̄e k̄on geepiw̄ēso t̄uu do k̄on bl̄ekofine b̄or̄o, à a né Dauda gb̄areo Solua. ²¹ Kè à kà Solu kiia, à ḡo à zĩkeri ũ. Solu yezi maamaa, ben à à dīe a zĩkap̄on̄oserin̄o doke ũ. ²² Ben Solu gb̄ē zĩ Yesea à bè: Ñ tò Dauda ḡo ma zĩkeri ũ, zaake à yá è ke me nna. ²³ Tó Ludaa tò zĩn pì sù Solua, ben Dauda è a m̄or̄o sé àḡo lēne. Tó zĩn pì ḡoa, ben è ke s̄āo, à su a làakar̄ia.

17

Dauda k̄on Ḡolayao

¹ Filisitinin̄o ñ zĩkpēno k̄ak̄sa, āso zĩ soru kee Soko zaa Yudan̄o b̄usun, ben ās̄o b̄ura k̄ae Efesi Damimu, Soko k̄on Azekao dagura. ² Solu k̄on Isarailin̄o s̄o k̄o k̄ak̄sa ās̄o b̄ura k̄ae Ela gusararaan, āso soru kee ās̄o ḡa Filisitinin̄ozi z̄lo. ³ Filisitinin̄o kú s̄is̄ia k̄aa kpa, Isarailin̄o s̄o kú s̄is̄ia kè kpa, guzure kú ñ dagura. ⁴ Ben Gata ḡs̄agb̄aaa kè wè s̄isi Ḡolaya b̄o Filisitinin̄o b̄uran. À gb̄aa kà ḡas̄as̄u sw̄eedo. ⁵ À m̄ogot̄e fura kuna, à m̄ogot̄e uta kè de lán kp̄otēe bà dana kè à tiisi kà kiloo baaaḡo. ⁶ À m̄ogot̄e s̄okoto yina d̄o, bens̄o à m̄ogot̄e s̄ari l̄etegēe logona a kpēe kpa. ⁷ À s̄ari s̄onte k̄una, à p̄a de lán bisat̄ari asa lí bà. À wée tiisi kà kiloo sw̄eep̄laa. À sengbangoseri tena à ae.

⁸ Ḡolaya zè à lé zù Isaraili zĩkpēnozi à bè: B̄oȳanzin a b̄o k̄on z̄lozi? Á d̄s̄o kè Filisitinin̄o ma ũroo? Am̄oa s̄o, Solu z̄on̄on a ũ. À gb̄eke b̄o a té à pita à m̄o ma kiia. ⁹ Tó eé f̄o à zĩ kámao à ma de, ma gb̄ēno é ḡo a z̄on̄o ũ. Tó m̄ambe ma à d̄e s̄o, é ḡo wa z̄on̄o ũ, é ḡo z̄o bleewe. ¹⁰ Ben Filisitini pì èara à bè: M̄e k̄use bīi Isaraili zĩkpēnoa gb̄aa. À gb̄ē wete me le wà zĩ kà led̄o. ¹¹ Kè Solu k̄on Isarailin̄o à yá pì mà ñ píngi, ās̄o bídi kè, sw̄e k̄éngu.

¹² Dauda né Eflata gb̄ē Yese néme. Yese né Betelēmu kè kú Yudan̄o b̄usun gb̄eme. À né ḡogb̄ēno ñ ḡon̄o s̄oraaḡo. Solu gur̄o gb̄ē zik̄uname. ¹³ À né gb̄aa ḡon̄o aaḡon̄o kú z̄ilan k̄on Soluo. À né ḡogb̄ē k̄aku t̄on Eliabu, à plaade t̄on Abinadabu, à aaḡode t̄on Sama. ¹⁴ Daudan̄o Yese né zaadee ũ. À v̄i p̄in̄o té Soluzi, ¹⁵ m̄ode Dauda è ḡa Solu kiia à èara à su Betelēmu à a de s̄āano d̄a. ¹⁶ Filisitini pì è b̄o à a z̄inda d̄bāine konḡo k̄on uus̄ieo ai gur̄o bap̄laa.

¹⁷ Zĩkea Yese bè a né Daudane: Ñ ése kpatana kp̄ēe doo kè k̄on burēdi m̄en kuri k̄en̄o sé ñ ḡáo n v̄in̄one k̄pakpaa ñ b̄uran. ¹⁸ Ñ ḡasi m̄en kuri k̄en̄o sé ñ kp̄á ñ ḡali gb̄ens̄ia. Ñ ḡa ñ ñ gwa, tó āso aafia, ñ su s̄eadao kè āso kuu aafia. ¹⁹ Āso kú k̄on Soluo k̄on Isarailin̄o píngi Ela guzuren, āso zĩ kaa k̄on Filisitinin̄o.

²⁰ Dauda fɛɛ kɔngɔ idɛ'ide, à a sãano tò kɔn sãdãri pãndeo. À a asoo sɛ, ben à dà zɛn lán Yese òne nà. Kè à kà zìkɛɛnɔ bùran, à mò à lè aɔɔe gaa zìlan, aɔɔe wii gbãaa lɛɛ. ²¹ Isarailinɔ kɔn Filisitininɔ e soru kɛɛ aɔ aɛ dɔkɔa. ²² Ben Dauda a asoo nà pɔdãkparine a ɔzì, ben à bàa lè à gàa zìlan. À a v̄inɔ lè gwe, ben à ì kpãmma. ²³ Kè èe yã oon̄yo, Filisitininɔ gɔsagbãa Gɔlaya, Gata gbɛ b̄i Filisitini zìkɛɛnɔ tɛ, à èara à fɛɛ kɔn a yã piò. Dauda yã pi mà. ²⁴ Kè Isarailinɔ à è, swè kɛngu, aɔ lèkɔa n̄ píngi. ²⁵ Aɔɔe ookɔne wèe bee: Èe gɔgbɛ pi e à b̄orroo? Tó à b̄ò, è kùse biiwame. Gbɛ kè à à dè, kína é adee gba auziki bíta, eé a n̄én̄gbɛ kpáa dɔ nɔɔ ù, bensɔ à b̄edeeno é b̄e'ɔɔ kpá dɔro.

²⁶ Ben Dauda gbɛ kè aɔɔ zena a saenɔ là à bè: Bón weé ke gbɛ kè à Filisitini pi dè à Isarailinɔ b̄ò wí guune? Dén Filisitini gefɔɔdee pi ù, gbasã àgɔ Luda Wɛndide zìkɛɛnɔ lé gwa yãzii? ²⁷ Ben wà bène lán gbɛnɔ e oo nà: Len weé ke gbɛ kè à à dène lɛ. ²⁸ Kè à v̄i gbɛnside Eliabu mà Dauda e yã oo kɔn gbɛnɔ, à pɔ f̄ɛzi à bè: À kè dia n mɔ kè? Dén n sã féte kègweenɔ tònɛ gbáan? Má n wada kɔn n n̄ɔse zaaao d̄ɔ. N mɔ zì gwame. ²⁹ Dauda bè: Bón má kè? Yán má gbèkaroo? ³⁰ Ben à kpɛɛ line à gàa à yã d̄n̄kɔ pi là gbɛ pãndea. Lán gbɛ káaku òne nà, len wà òne lɛ d̄ɔ. ³¹ Wà yã kè Dauda ò pi t̄ské Solune, ben à gbɛ zì wà à sisi.

³² Kè Dauda mò, à bè Solune: Gbèke tón tó swè kɛagu Filisitini pi yã musuro. Mamɔma n zòbleri, mé gá zì káo. ³³ Ben Solu bène: Né f̄ɛ n̄ gá zì ká kɔn Filisitini pioro. Né féten n ù. Gɔgbɛ pi s̄ɔ né zìkarime zaa a gɔkparɛkɛguro. ³⁴ Ben Dauda bène: Mamɔma n zòbleri, mámbe mɛɛgɔ ma de sãano d̄aa. Tó músu ke kpɛra mò à sãa kù kpãsan, ³⁵ mɛɛ à gbɛse mà lé mà sãa pi b̄ò à lézì. Tó à èaramazi, ben mɛɛ à kù a létãnkãa mà lé mà de. ³⁶ Mapi n zòbleri, mà músu dè, mà kpɛra dè. Filisitini gefɔɔdee pi è gɔ lán n̄ bà, zaake èe Luda Wɛndide zìkɛɛnɔ lé gwaa yãzi. ³⁷ Dauda èara à bè: Lán Dii ma b̄ò músu kɔn kpɛrao lézì nà, len eé ma b̄ò Filisitini pi ɔzì lɛ. Ben Solu bène: Ñ gá! Dii gɔ kúnyo.

³⁸ Solu a zìka'uta dànɛ à a m̄ogotɛ fura kùne, ben à a mò uta dànɛ. ³⁹ Dauda Solu f̄ɛɛdaa lògo zìka'uta piã. Kè à ȳò táa, ben à f̄ua, zaake èe k̄ɔ d̄ɔoro. Ben à bè Solune: Mé f̄ɛ mà gá kɔn p̄ɔ p̄in̄ɔro, zaake m̄éé k̄ɔ d̄ɔoro. Ben à p̄ɔ p̄in̄ɔ b̄ò píngi à kàe. ⁴⁰ À a gò sɛ, ben à gàa à gbɛ p̄ɔr̄ɔp̄ɔr̄ɔ s̄ɛɛ swawɛɛn mèn s̄ɔɔro à kà a sãdãb̄okɔn. Ben èe s̄ɔɔ Filisitini pizi, à a gbɛmba kùna.

⁴¹ Ben Filisitini pi e s̄ɔɔ Daudazi, à sengbangoseri tɛ à aɛ. ⁴² Kè à Dauda gwà, à è né féte t̄ɛa maaame, ben à d̄ɔkèo ⁴³ à bène: Gbɛɛn ma ù, ben n gbasã néɛ m̄ɔɔmazi kɔn gòòs? Ben à à kà kɔn a t̄aa t̄ɔo. ⁴⁴ Ben à èara à bè: Ñ s̄ɔmazi n̄ gwa, b̄ãano é n ble, n̄b̄ò p̄ãsíno é n só. ⁴⁵ Dauda bène: F̄ɛɛda kɔn sári l̄ɛɛtegeɛɛo kɔn sári s̄ɔnt̄ɛon néɛ m̄ɔɔo mazi. Mapi s̄ɔ, Dii zìkɛɛde Isarailinɔ Luda kè n à lé gwà yãzi t̄ɔn m̄éɛ m̄ɔɔonzi. ⁴⁶ Dii é n name ma ɔzì gbãa. Mé n de mà n mì z̄ɔ, mé Filisitini zìkɛɛnɔ ḡɛnɔ kpá b̄ãano kɔn n̄b̄ò p̄ãsíno gbãa aɔ só, anduna é d̄ɔ kè Ludaa kú kɔn Isarailinɔ. ⁴⁷ Gbɛ kè aɔ kàkɔa gura k̄ɛnɔ é d̄ɔ kè Dii è zì ble kɔn f̄ɛɛdaao ke kɔn sárioro. Dii bé à zì v̄i, eé a nawe wa ɔzì.

⁴⁸ Gurɔ kè Filisitini pi e s̄ɔɔ Daudazi, à mó dak̄ɔr̄ɛo, ben Dauda bàa lè èe gaazi guu kè weé zì kán. ⁴⁹ Ben à ɔ ḡɛ à b̄òkɔn à gbɛ b̄ò à dà a gbɛmban. Kè à Filisitini pi gbão, ben à à pà a aɛa. Gbè pi ḡɛ à aɛwan, ben à l̄ɛɛ a puua. ⁵⁰ Gbɛmban Dauda zì blèo Filisitini piã. À à p̄ào a nè, baa f̄ɛɛdaa à kúnaro. ⁵¹ Ben à bàa lè à gàa à zèàla, à à f̄ɛɛdaa wòto à kpén à à dè à à mì z̄ɔo. Kè

Filisitininɔ è n̄ g̃sagbāaa p̄i g̃a, ben ās l̄èk̄s̄a. ⁵² Ben Isarailinɔ k̄n̄ Yudanɔ p̄ēn̄zi k̄n̄ w̄iio, ās p̄ēn̄ma ai Gata b̄iilēa k̄n̄ Ek̄erɔnu b̄iilēo. Gb̄ē k̄ē ās n̄ d̄ēdenɔ ḡenɔ g̃s̄ kaena sena zaa Saraimu z̄en̄ ai Gata k̄n̄ Ek̄erɔnuo. ⁵³ K̄ē ās s̄u k̄n̄ pena Filisitininɔao, ben ās n̄ b̄ura p̄n̄ɔ n̄ak̄s̄a w̄a g̃t̄eo. ⁵⁴ Dauda Filisitini p̄i m̄i s̄ē à g̃aao Yerusalemu, à à g̃k̄eb̄onɔ k̄āe a kp̄en̄.

⁵⁵ Gurɔ k̄ē Dauda e s̄s̄o Filisitini p̄izi, Solu e à gwaa, ben à a z̄ik̄p̄eenɔ gb̄ensi Abana là à b̄e: Dé n̄n̄ n̄ég̃w̄gb̄ē p̄i ũu? À w̄èal̄a à b̄e: Kí, k̄n̄ n̄ kuunao, má d̄s̄ro. ⁵⁶ Ben k̄ina b̄e: N̄ gbeka n̄ ma tó dé n̄n̄ g̃k̄parē p̄i ũ. ⁵⁷ K̄ē Dauda s̄u k̄n̄ Filisitini p̄i d̄ena, Abana à s̄ē à g̃aao Solu kiia, à Filisitini p̄i m̄i k̄una. ⁵⁸ Ben Solu à là à b̄e: G̃k̄parē, dé n̄n̄ n̄ ũu? À w̄èal̄a à b̄e: N̄ z̄òbleri Yese, Betelemu gb̄ē n̄n̄ ma ũ.

18

Solu íbet̄ekpana k̄n̄ Daudao

¹ K̄ē Dauda ȳa ò k̄n̄ Soluo à ȳaa, ben Yonat̄a gb̄enna kp̄aò à yezi lán a z̄inda w̄èndi bà. ² Zaa z̄i beeean Solu à dīe a b̄e, èe we à tá a de b̄e d̄s̄ro. ³ Yonat̄a ȳa ȳio k̄ē à yezi lán a z̄inda w̄èndi bà ȳanzi. ⁴ Ben à a utadaa k̄ē à dana b̄ò à à gb̄a k̄n̄ a z̄ik̄a'utao k̄n̄ a f̄ēdaao k̄n̄ a s̄áo k̄n̄ a asaa. ⁵ Guu k̄ē Solu Dauda gb̄aren̄ z̄i k̄á píngi, è saa k̄ũme, ben à à dīe z̄ik̄p̄eenɔ gb̄ensi ũ. À ȳa è k̄e baade píngine nname k̄n̄ Solu ibanɔ n̄ píngi.

⁶ K̄ē z̄ik̄p̄eenɔ e suu Dauda Filisitini p̄i d̄ena gbera, n̄gb̄enɔ b̄ò Isaraili w̄étenɔ guu píngi, ās g̃aa da n̄ k̄i Solule, ās̄we l̄è sii ās̄we ò w̄aa, ās̄we g̃ag̃a l̄ēe ās̄we p̄onnaa k̄ēe ās̄we s̄ég̃s̄ég̃ē p̄aa. ⁷ Ās̄we l̄è sii w̄èe d̄w̄ak̄n̄e, ās̄we ò w̄aa w̄èe bee: Solu gb̄enɔ d̄ēde g̃ɔn̄ w̄aa s̄s̄w̄oro, Dauda s̄s̄ g̃ɔn̄ b̄oro leo ũgbangba.

⁸ Ȳa p̄i k̄ē Solune zaa maamaa, ben à p̄o f̄è à b̄e: W̄a g̃ɔn̄ b̄oro leo ũgbangba kp̄a Daudaa, mapi s̄s̄ w̄aa s̄s̄w̄oro. Kpata b̄é à g̃s̄ à sí sa. ⁹ Zaa z̄i beeean à w̄é̄e d̄n̄e.

¹⁰ K̄ē guu d̄b̄, ben Ludaa tò Solu z̄in̄ pásí p̄i dia, èe ȳabuu t̄aa a kp̄en̄, ben Dauda a m̄oro s̄ē, èe l̄ēe lán è l̄é n̄a. Solu a s̄ári k̄una, ¹¹ ben à à gb̄aò, èe daa é Dauda páo l̄ē à nak̄s̄a k̄n̄ ḡũome. Ben Dauda a z̄inda gb̄è̄ne ai ḡen̄ plaa. ¹² Solu e v̄ia k̄ēe Daudane k̄ē Dii k̄úo bens̄s̄ à kp̄ē liare ȳanzi. ¹³ Ben à p̄ē Daudaa a kiia, à à dīe z̄ik̄p̄e g̃ɔn̄ w̄aa s̄s̄w̄oronɔ gb̄ensi ũ. Àmbe èg̃s̄ d̄or̄n̄e āe z̄ilan. ¹⁴ Guu k̄ē à g̃aan píngi è saa k̄ũme, k̄ē Dii k̄úo ȳanzi. ¹⁵ K̄ē Solu è èg̃s̄ saa k̄úu, ben à v̄ia k̄èn̄e de k̄áakula. ¹⁶ Isarailinɔ k̄n̄ Yudanɔ s̄s̄o ye Daudazi n̄ píngi, k̄ē èg̃s̄ d̄w̄or̄n̄e āe z̄ilan ȳanzi.

¹⁷ Ben Solu b̄èn̄e: Mé ma n̄n̄ngb̄ē k̄áaku Meraba kp̄ámma n̄ɔ ũ. N̄ w̄or̄nḡo k̄ē n̄ Dii z̄i k̄áme. Zaake Solu laasuu l̄è à b̄e: Mé ò naaro, Filisitininɔ b̄é w̄é à de. ¹⁸ Ben Dauda b̄èn̄e: Dén ma ũu? Dén ma bedeenɔ k̄n̄ ma de boriinɔ ũ k̄ē mé gbasa mà g̃s̄ n̄ anzure ũu? ¹⁹ K̄ē Meraba k̄a w̄a à kp̄a Daudaa, ben Solu à kp̄a M̄eola gb̄ē Adarielia.

²⁰ Solu n̄n̄ngb̄ē Mikala ye Daudazi. K̄ē w̄a ȳa p̄i ò Solune, à k̄èn̄e nna ²¹ à b̄e: Mé à kp̄áame, eé g̃n̄e takutēe ũ, Filisitininɔ é à de. Ben à b̄e Daudane: Né ma né p̄ande e n̄ sé sa. ²² Ben à b̄e a iban̄ne: À ȳa o Daudane asii guu, à on̄e à ȳa k̄áme, bens̄s̄ ma iban̄ɔ yezi n̄ píngi. À ma n̄n̄ngb̄ē sé. ²³ À iban̄o ȳa p̄i dà Daudane a sw̄ala, ben à b̄èn̄e: G̃na k̄ina né z̄á ũu né ȳa aagan ȳó? Takaasideen ma ũ, dé b̄é à ma d̄s̄o? ²⁴ K̄ē Solu iban̄o s̄u, ās Dauda ȳa p̄i t̄k̄èn̄e. ²⁵ Ben Solu b̄e: À

one má ye anzure pókeziro, sé à g̃eɛ bome ma ibeɛ Filisitiniᵋ, à sume k̃n ᵋ g̃eᵋᵋᵋ m̃n basᵋᵋᵋ. Èe kpákpaá Filisitiniᵋ é à dem̃e.

²⁶ Kè iba p̃iᵋᵋ yá p̃i t̃k̃k̃ Daudane, g̃ᵋna k̃ina né zā ũu k̃ene nna sa. Ai nᵋᵋ p̃i séguroᵋ g̃ᵋ gá ká, ²⁷ Dauda k̃n a z̃kp̃eɛᵋᵋ f̃eɛ wà g̃aa wà Filisitiniᵋ d̃ede g̃ᵋᵋᵋ waa do, ben à sù k̃n ᵋ g̃eᵋᵋᵋᵋ à kpà k̃inaa p̃ingi, l̃e à e à g̃ᵋ à né zā ũ yānzi. Ben Solu a né Mikala kpàa nᵋᵋ ũ. ²⁸ Kè Solu è l̃e, à d̃ᵋ k̃e Dii kú k̃n Daudao bens̃ᵋ a né Mikala yezi, ²⁹ ben à ṽiákenane kàara, à g̃ᵋ à ibeɛ ũ ai à g̃aa g̃ao. ³⁰ Guroᵋ k̃e Filisitiniᵋ k̃inanᵋᵋ e b̃eɛ wà gá z̃l ká, Dauda è saa k̃u de Solu iba kpaanᵋᵋ, ben à t̃ᵋ b̃ᵋ maamaa.

19

Solu wetena à Dauda de

¹ Solu ò a né Yonatāne k̃n a ibanᵋᵋ ᵋ p̃ingi aᵋ Dauda de. M̃de Yonatā yezi à ᵋ g̃e, ² ben à à gbà làakarì à bè: Ma dee e wetee à n de. Ng̃ᵋ n z̃inda k̃una d̃ᵋ zia k̃ongᵋ. Ñ utekii wete ng̃ᵋ kú gwe. ³ Mé b̃ᵋ w̃ete kp̃ee k̃n ma deo, wé ze guu k̃e n uten. Mé n yā one. Lán à òme nà, mé onne.

⁴ Ben Yonatā g̃aa à Dauda maa b̃ᵋ a deñe à bè: Baa, ñton yā zaa ke n z̃ᵋbleri Daudanero, zaake èe zaa ke kennero. À yākenanᵋᵋ àre ṽinne maamaa. ⁵ Kè à Filisitini p̃i d̃e, à gi a w̃endizime, ben Dii tò wa z̃l b̃ita bl̃e wa p̃ingi. Ñ è, ben n p̃ᵋᵋ k̃e nna. B̃yānzi ᵋ yezi ñ yā zaa ke taarisaid̃e p̃inezi ñ à de p̃aa? ⁶ Solu à yā mà, ben à lù s̃e à bè: K̃n Dii weé à d̃ero. ⁷ À gb̃era Yonatā Dauda sisi, à yā p̃i t̃k̃k̃e p̃ingi, ben à g̃aa k̃n Daudao Solu kiia, ben èe z̃i keene lán a zii bà.

⁸ Z̃l èara à f̃eɛ, ben Dauda g̃aa z̃l ká k̃n Filisitiniᵋ. À s̃ingu à z̃l bl̃emma búgubugu, ben aᵋ bà l̃ene.

⁹ Dii tò Solu z̃in p̃ási p̃i èara à dia guroᵋ k̃e à ṽeena a kp̃en. À a s̃ári k̃una, ben Dauda e a m̃ᵋᵋ l̃ene. ¹⁰ Solu w̃ete à Dauda páo l̃e à à nak̃ᵋa k̃n g̃u. Kè à gb̃eene, ben s̃ári p̃i g̃aa à g̃u p̃à. Gw̃aaṽi beean Dauda bàà l̃e à tà.

¹¹ Ben Solu gb̃enᵋᵋ z̃l Dauda be, l̃e aᵋ à dadá aᵋ à de k̃ongᵋ, ben à naᵋ Mikala à gbà làakarì à bè: Tó ñeè bàà sí gw̃aaṽiaro, weé n de zia. ¹² Ben Dauda b̃ᵋ windo guu, Mikala à gb̃are k̃n bàò t̃ᵋᵋte, ben à bàà l̃e à g̃è z̃éla. ¹³ Ben Mikala t̃aa s̃e à d̃ae gádoa, à bl̃e báa s̃e à k̃u t̃aa p̃i m̃ila, ben à bisa k̃uàla. ¹⁴ Kè Solu gb̃enᵋᵋ z̃l Dauda k̃u, Mikala bè à gb̃aaro. ¹⁵ Ben Solu èara à gb̃enᵋᵋ z̃l Dauda gwa à bèñne: À à sé k̃n a gádoᵋ led̃o, à suome l̃e mà à de. ¹⁶ Kè aᵋ g̃e kp̃en, t̃aa p̃in aᵋᵋ è gádoa, bl̃e báa kú à m̃ila. ¹⁷ Ben Solu Mikala là à bè: B̃yānzi n b̃ᵋ ma kp̃ee n ma ibeɛ gb̃are à pitimaguzi? Mikala w̃eàla à bè: À bème mà tó à g̃e z̃éla. Tó ma gi s̃ᵋ, é ma de.

¹⁸ Kè Dauda bàà l̃e à g̃è z̃éla, à g̃aa Samueli gwa zaa Rama. À yā k̃e Solu k̃ene t̃k̃k̃e p̃ingi, ben aᵋ g̃aa wà ṽeɛ Nayo led̃o. ¹⁹ Kè wà ò Solune Dauda kú Nayo zaa Rama, ²⁰ ben Solu gb̃enᵋᵋ z̃l à k̃u. Kè aᵋ ká gwe, aᵋᵋ l̃e annabi g̃ali e ded̃ee, Samueli kú ᵋ t̃e ᵋ d̃n'aedee ũ. Ben Luda Nini sù z̃lri p̃ina, aᵋᵋ ded̃ee se. ²¹ Kè wà ò Solune, ben à gb̃e p̃andenᵋᵋ z̃l, ben aᵋᵋ d̃ede l̃e d̃ᵋ. Solu èara à gb̃enᵋᵋ z̃l à g̃eñ aag̃deeo, ben aᵋᵋ d̃ede se d̃ᵋ. ²² Ben Solu p̃i f̃eɛ èe gaa Rama a z̃inda sa. Kè à ká l̃g̃ᵋᵋ b̃ita k̃e kú Seku sae, à gb̃enᵋᵋ gb̃eka à bè: Samueli k̃n Daudao kú máme? Ben wà bènc: Aᵋᵋ kú Nayo zaa Rama. ²³ Kè èe gaa gwe, ben Luda Nini sù baa àpia se, èe ded̃ee èe gaa ai à g̃aa à k̃ao Nayo zaa Rama. ²⁴ À a p̃ókásaanᵋᵋ p̃itiawa,

à dèdè Samuéli aezĩ. Zĩ beeeea fáantē kōn gwāāvĩo píngi ègō daena būume. À yá bé à tò wè be: Solu kú annabinō tème se dō?

20

Dauda kōn Yonatāo

¹ Dauda bō Nayo zaa Rama, à bāa lè à gāa à Yonatā lè, ben à là à bè: Bón má kè? Dà kpareen má kè? Yá zaa kpareen má kè n denē kè èe weteē à ma deē? ² À wèala à bè: Gyam! Né garo. Ñ gwa, ma de è yāke ke à gí dame ma swālaziro, yá bíta ke à néngon yoo. Ma de égō yá beee taka keē à gí omēzĩ? Mée síro! ³ Ben Dauda bè dō: N dee dō sánsán kè ma n pōnnaa è. Beee yānzin èe tó n yá pì màro, le n pōo tón yakaro yānzi. Kōn Dii kuunao kōn n kuunao má kú gaa lézĩme. ⁴ Ben Yonatā bène: Pó kè n yezĩ píngi mé kenne. ⁵ Ben Dauda bène: Ñ gwa, mō dufu zĩbaame zia. À kù mà vèe mà pò ble kōn kínaome. Ñ tó mà gá mà ute sètē ai ziando uusie. ⁶ Tó n de ma gbeka, ñ bene ma zé gbèkamma mà gá ma be wéte Betelemu kpakpaa, kè ma bedeenō píngi e saa kè wè o wè kōn wèo oo gwe yānzi. ⁷ Tó à bè à maa, mégō aafia, mōde tó à pò fè maamaa, ñgō dō kè yá zaaan à zèo à keme gwe. ⁸ Ñ gbèkeē ke mamōma n zòblerine, zaake n yá yĩmao kōn Dii dōnaome. Tó má taari vī, ñ ma de n zĩnda. Ñton ma kpá n dearo. ⁹ Ben Yonatā bè: Gyam! Tó má dō kè ma de zèo à zaaa kenne, le mé onneroo? ¹⁰ Ben Dauda à là à bè: Tó n de gā à yá pāsĩ ònne, dé bé eé omēe? ¹¹ Ben Yonatā bène: Ñ mō wà gá sètē. Ben aō bōe wà gāa sètē n plaa.

¹² Ben Yonatā bè: Má sì kōn Dii Isarailinō Ludao, ai ziando mōndaa'i mé ma de yō mà gwa. Tó n yá kàne, mé lékpāsā kenne. ¹³ Tó ma dee yezĩ à à zaaa kenneme sō, ben mée lékpāsā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dii yá keme pāsĩpāsĩ. Dii gō kúnyo lán à kú kōn ma deo yá nà. ¹⁴ Lán má kpé kú wèndio nà ñ gbèkeē keme lán Dii è kéine nà, kè waton ma dero yānzi. ¹⁵ Ñ gbèkeē tón yāa kōn ma bedeenō zikiro, baa tó Dii tò n ibeenō yāa anduna guu. ¹⁶ Len Yonatā yá yĩ kōn Daudao le, ben à bè: Dii gēe bonne n ibeenōa. ¹⁷ Ben Yonatā tò Dauda éara à lù sèare dō a yenzi yānzi, zaake à yezĩ lán a zĩnda wèndi bàme.

¹⁸ Ben Yonatā bène: Mō dufu zĩbaa kuu zia. Tó wèe gbèke e n vèekiinlo, wé n gbeka. ¹⁹ Ziando ñ gá ñ ute guu kè n uten yāa pì naanaguro, négō kú gbè kè de tōtē lé sèeda ũu sae gwe. ²⁰ Mé kà zu gbè pì sae wén aagō lándō mée pò gbāa bà, ²¹ mé négōgbè ke zĩ à gá kà pìnō wete. Tó ma bène, kànō kú à kpee, à sée à mō, ñ mō, má sì kōn Diio négō aafiamē, kari kuuro. ²² Tó ma bène kànō kú à ae sō, ñ gá, zaake Dii bé à n gbare. ²³ Yá kè wá yì kō sō, Dii bé eégō de yá pì sèedadee ũ gurō píngi.

²⁴ Ben Dauda gāa à ùte sèn. Kè mō dufu bō, kína vèe le à pò ble. ²⁵ À vèe a vèekiia gù sae. Yonatā vèe à ae, Abana kú à sae. Dauda vèekii sō, gbèkeē kú gwero. ²⁶ Solu e yāke o zĩ beeeero, zaake èe daa yāke bé à là, à kú bāsĩome, beee bé à kpàne. ²⁷ Kè guu dō mō gurō plaadee zĩ, Dauda vèekii gō da kori, ben Solu a né là à bè: Bóyānzi Yese né e mō pò ble gĩa kōn gbāaoroo? ²⁸ Ben à bène: À zé gbèkama, à bè é gá Betelemu. ²⁹ À bè mà tó à gá, zaake a bedeenō e saa oo wéte pì guume, ben a vīi bèare à mō. À bè tó à kème, mà a gbare à gá a vīnō gwa. Beee yānzin èe mō pò blenyorozi. ³⁰ Ben Solu pò fè Yonatāzi à bè: Né faasai swāgbāade! Má dō kè n ze Yese né kpeeme. N wí dà n zĩndaa kōn n dao. ³¹ Tó Yese né pì gō kú kú wèndio, né e ñ kpata blero. Ñ gbēnō zĩ aō à kú

wà suome tia. Séto à ga. ³² Ben Yonatá à là à bè: Bóyānzin eé gazi? Bón à kè? ³³ Ben Solu Yonatá gbà kōn sárió lè à e à à dè, ben Yonatá dṣ sa kè a de zè kōn Dauda dēnaome.

³⁴ Yonatá fèè à gò póbileela kōn pofèo, èè gà à pò blè mṣ gurṣ plaadee pì zī dṣro, zaake à nṣe yàka Dauda yā musu, kè à de à diè gbè futaa ū yāzi.

³⁵ Kè guu dṣ, Yonatá bṣ à gāa Dauda le guu pin. Néḡḡgbè kee tézi. ³⁶ Ben à bè né pine. N̄ bāa lé n̄ gá kāa. Tó ma kà zù, né wete. Kè né pì bāa lè èè gaa, ben Yonatá kà zù à mīla. ³⁷ Kè né pì kà guu kè Yonatá kà pèen, ben à lé zù né pizi à bè: Kà pinṣ kú n̄ ae kāa. ³⁸ Ben Yonatá èara à lé zùzi dṣ à bè: N̄ gá kpakpaa, n̄ton zero. Ben né pì kà pinṣ sèè à sùo a diine. ³⁹ Né pì e yā pì dṣro, séde Yonatá kōn Daudao. ⁴⁰ Ben Yonatá a ḡḡkebṣnṣ kpà né pìà à bè: N̄ sí n̄ táo be.

⁴¹ Kè né pì tà, Dauda fèè gbè kpee à mò à kùè Yonatāne ḡḡn aagṣ à dàe a puua. Ben aṣ lé pèkṣa aṣ ṣṣ dṣ n̄ plaa n̄ pingi, Dauda pṣ bé à bita. ⁴² Ben Yonatá bène: N̄ tá aafia, zaake wa lù sè kōn Dii tṣo wa bè, Diin wa sèedadee ū ma boriinṣ kōn n̄ boriinṣ dagura ai gurṣ pingi. Dauda bṣ gwe, ben Yonatá èara à tà a be.

21

Dauda kuuna Nṣbu

¹ Kè Dauda e gaa sa'oriki Aimeleki kiia zaa Nṣbu, Aimeleki pì bṣ à gāa à daàle. Vīa à kù, ben à à là à bè: Bó bé à tò n̄ té ndo, gbèkee kúnýoroe? ² Dauda wèàla à bè: Kí bé à zī dāme, à bè mātōn tó gbèke yā kè á dieme à ma zī mà kee dṣro. Ben wa guu zṣkṣne kōn ma ibanṣ aṣ dṣme ae. ³ Póbile kpāreen n̄ vī kè tiaa? N̄ ma gba bureḍi mèn sṣṣro kesṣ pṣ kè n̄ vī pingi dé. ⁴ Ben sa'oriki pì bè: Bureḍi pā kuuro, séde kè wà kàe Ludane baasiro. Tó n̄ gbēnṣ e kakṣa kōn nṣgbēoro, mé kpámma. ⁵ Ben Dauda bène: À dè lè kṣ, wá wa zīnda kúna nṣgbēnṣ yā musu, lán weè ke nà wà gbasa wà da zén wà gá zī ká. Ma gbēnṣ mènṣ gbāsīro. Baa gurṣ kè wée pṣyezi táa oo, aṣḡḡ gbāsīro, atēnsa tá kè wée oo gbāaro. ⁶ Ben sa'oriki pì Luda bureḍi sè à kpāa, zaake bureḍi kee kú gwero, sé kè wà kàe Ludane. Wè bureḍi pì sé Dii aeme, ben wè à lende kpá kōn bureḍi dufuo.

⁷ Solu ibanṣ dokee kú gwe gurṣ pìà, à tón Doegi. Èdṣmu boriime, àmbe Solu sādāriki ū. ⁸ Ben Dauda Aimeleki là à bè: N̄ sári ke fēēdaa vī kèṣ? Mée e ma a fēēda ke ḡḡkeṣ ke sèro, zaake kí zī kùrukuru dāmeme. ⁹ Sa'oriki pì wèàla à bè: Gṣlāya, Filisitini kè n̄ dé Ela guzuren fēēdaa kú kè. À kú dansiki kpee, bisa fifia. Tó n̄ yezi, n̄ sé, zaake à pāndee kú kè dṣro, séde beee pì. Ben Dauda bè: N̄ kpāma, à sáa kuuro.

Dauda ìadeyānṣ kekēna

¹⁰ Dauda bāa lè Solune zī beee, à tà Gata kí Akisi kiia. ¹¹ Ben Akisi ibanṣ bène: Isarailinṣ bṣsu kí Daudan yèroo? Àpin wè ṣ wá wà lè sí à yā musuroo? Wè be:

Solu gbēnṣ dède ḡṣṣn wāa sṣṣṣro,
Dauda sṣ ḡṣṣn bṣṣ leo ūgbangba.

¹² Yā pì Dauda kù gbāa, èè vīa kee Akisine maamaa. ¹³ Ben à a zīnda lè, èè ìadeyānṣ kekēe n̄ aezi. À ṣḡbe gāḡgae bīi zé gbānṣ, à tò lóu e plaa a létānkaa.

¹⁴ Ben Akisi bè a ibanṣne: À gwa! Gbè pì né ìadeeme. Bóyānzin a à sè a mṣo ma kiiazi? ¹⁵ Ìadeenṣ kēsāmamee, ben a gbè pì sè a mṣo ma kiia le à ìadeyānṣ kekēmeṣ? Eé e à ḡḡ ma uaro.

22

Solu Nɔbu sa'orino dɛdɛna

¹ Dauda bɔ gwe à bàa lè, à gàa à gɛ̀ Adulamu gbɛwɛɛn. Kɛ̀ à v̄lino kɔ̀n à de bɛdɛɛnɔ̀ à baaru mà, aɔ̀ gàa wà à lè gwe. ² Yá'ɔammadeɛnɔ̀ kɔ̀n fiadeɛnɔ̀ kɔ̀n gbɛ̀ kè yá è kɛ̀nnɛroonɔ̀ kàkɔ̀zi n̄ píngi, ben à g̃ n̄ gbɛ̀nsi ũ. Aɔ̀ kà g̃ɔ̀n wàa plaa taka bà. ³ Bɔna zaa gwe Dauda gàa Mizipa, Mɔ̀abunɔ̀ b̄usun, à bè Mɔ̀abu kínanɛ: Ñ ma de kɔ̀n ma dao gba zé aɔ̀g̃ kúnyo ai mà d̄ɔ̀ lán Luda é kɛ̀mɛ̀ nà. ⁴ Ben à n̄ tó kɔ̀n Mɔ̀abu kínao gwe. Aɔ̀ kúo gurɔ̀ kè Dauda kú sɛ̀tɛ̀ p̄ɔ̀ɔ̀tu. ⁵ Beee gbera annabi Gada mò à yá ò Daudanɛ̀ à bè: Ñtong̃ kú sɛ̀tɛ̀ p̄ɔ̀ɔ̀tu d̄ɔ̀ro. Ñ ɛ̀ara n̄ tá Yudanɔ̀ b̄usun. Ben à fɛ̀ɛ̀ à gàa ɛ̀rɛ̀ti líkɛ̀n.

⁶ Zíkea Solu v̄ɛ̀na sáma lí gbáru Gibɛ̀a s̄s̄s̄a. À a sári kúna, à ibanɔ̀ lígazi n̄ píngi. Ben à mà wà Dauda kɔ̀n gbɛ̀ kè aɔ̀ kúonɔ̀ kúkii d̄ɔ̀. ⁷ Ben à bè a íba p̄inɔ̀nɛ̀: a Beyámi borinɔ̀, à ma yá ma a píngi. Yɛ̀sɛ̀ né é buraanɔ̀ kɔ̀n geepi b̄unɔ̀ kpáawaɔ̀? Eé a die z̄lkari g̃ɔ̀n wàa s̄ɔ̀ɔ̀ɔ̀ro ke g̃ɔ̀n bas̄ɔ̀ɔ̀roonɔ̀ gbɛ̀nsinɔ̀ úɔ̀? ⁸ A píngi a lé kpàk̄s̄s̄mazimɛ̀. Kè ma né yá yì kɔ̀n Yɛ̀sɛ̀ néo, a gbɛ̀kee e omɛ̀ro. A gbɛ̀kee e ma wɛ̀nda gwaro. Èɛ̀ damɛ̀ ma swála kè ma né ma íba p̄i n̄sɛ̀ fɛ̀ɛ̀ àg̃ ma wɛ̀tɛ̀ɛ̀ à ma de, lán èe kɛ̀ɛ̀ nà tiaro. ⁹ ɛ̀d̄omu bori Doɛ̀gi kú kɔ̀n Solu íbanɔ̀ gwe, ben à bè: Ma Yɛ̀sɛ̀ né è, à mò Aitubu né Aimɛ̀lɛ̀ki kíia zaa Nɔ̀bu. ¹⁰ À yá gbèkanɛ̀ Diia, ben à kúsáɛ̀ kpàa kɔ̀n Filisitini bori Gɔ̀laya fɛ̀ɛ̀daao.

¹¹ Ben kína gbɛ̀nɔ̀ z̄l̄ aɔ̀ sa'oriki Aimɛ̀lɛ̀ki sisi kɔ̀n a de bɛdɛɛ̀ kè aɔ̀ de sa'orino ũ zaa Nɔ̀bunɔ̀ n̄ píngi. Ben aɔ̀ mò kína kíia n̄ píngi. ¹² Ben Solu bènɛ̀: Ñ swá kpá n̄ ma, Aitubu né. À wèàla à bè: Ma swá d̄ɔ̀, Baa. ¹³ Ben Solu à là à bè: B̄yáanzin mm̄on kɔ̀n Yɛ̀sɛ̀ néo a lé kpàk̄s̄s̄mazizi? B̄yáanzin n̄ p̄óblee kpàa kɔ̀n fɛ̀ɛ̀daaozi? N yá gbèkanɛ̀ Ludaa, le à fɛ̀ɛ̀mazi àg̃ ma wɛ̀tɛ̀ɛ̀ à ma de, lán èe kɛ̀ɛ̀ nà tia. ¹⁴ Aimɛ̀lɛ̀ki wèàla à bè: N íbanɔ̀ té píngi, dé bé à náanɛ̀ v̄i à kà Dauda ũu? N né z̄ámɛ̀, n z̄inda dogarinɔ̀ kíname, bens̄ɔ̀ à t̄ɔ̀ b̄ɔ̀ n be. ¹⁵ Mɛ̀ɛ̀ gbekane Ludaa zikíroo? Kai! Baa, ñton yá di mam̄ma n z̄òbleriario ke ma de bɛdɛɛnɔ̀, zaake má yáke d̄ɔ̀ yá p̄i musuro pátipati. ¹⁶ Ben kí bènɛ̀: Né game, mpi kɔ̀n n de bɛdɛɛnɔ̀ n̄ píngi. ¹⁷ Ben à ò dogari kè aɔ̀ kú gweenɔ̀nɛ̀ à bè: À fɛ̀ɛ̀ à Dii gbàgbàrinɔ̀ dɛdɛ̀, zaake n̄ ɔ̀ kú Dauda yámmɛ̀. Aɔ̀ à bàalɛ̀na yá d̄ɔ̀, ben aɔ̀ɔ̀ omɛ̀ro. Mòde à íba p̄inɔ̀ e wezi wà ɔ̀ sè wà Dii gbàgbàri p̄inɔ̀ dèdɛ̀ro. ¹⁸ Ben kí bè Doɛ̀gine: Ñ fɛ̀ɛ̀ n̄ sa'ori p̄inɔ̀ dɛdɛ̀. Ben à fɛ̀ɛ̀ à n̄ dɛdɛ̀ g̃ɔ̀. À sa'o'utadari p̄inɔ̀ dèdɛ̀ g̃ɔ̀n basiig̃ as̄ɔ̀ɔ̀rome. ¹⁹ Ben Solu ɛ̀ara à sa'ori p̄inɔ̀ wɛ̀tɛ̀ Nɔ̀budeɛnɔ̀ dèdɛ̀ d̄ɔ̀, g̃ɔ̀gbɛ̀nɔ̀ kɔ̀n nɔ̀gbɛ̀nɔ̀ kɔ̀n né gbáaano kɔ̀n nékpànt̄ɛ̀nɔ̀ kɔ̀n z̄unɔ̀ kɔ̀n zaakinɔ̀ kɔ̀n sáano. Wà n̄ dɛdɛ̀ kɔ̀n fɛ̀ɛ̀daao n̄ píngi.

²⁰ Ben Aimɛ̀lɛ̀ki né ke p̄itiñgu, à t̄on Abiata. À bàa lè à gàa à nà Daudaa. ²¹ À bè Daudanɛ̀, Solu Dii gbàgbàrinɔ̀ dèdɛ̀ n̄ píngi. ²² Ben Dauda bènɛ̀: Kè ma ɛ̀d̄omu bori Doɛ̀gi è gwe z̄i beee, má d̄ɔ̀ s̄ans̄an kè eé o Solunɛ̀. Ma yáanzin wà n de bɛdɛɛnɔ̀ dèdɛ̀zi n̄ píngi. ²³ Ng̃ kúmao. Ñton tó v̄ia n kúro. Gbɛ̀ kè èe n wɛ̀tɛ̀ɛ̀ à n dɛ̀ɛ̀ e ma wɛ̀tɛ̀ɛ̀ à ma dɛ̀mɛ̀ se. Yáke é n le ma kíiaro.

23

Dauda Keiladeenɔ̀ mìsina

¹ Wà ò Daudanɛ̀ wà bè: Ñ gwa, Filisitininɔ̀ ɔ̀ z̄l̄ kaa kɔ̀n Keiladeenɔ̀, aɔ̀ɔ̀ɛ̀ n̄ p̄ówɛ̀nɔ̀ naak̄ɔ̀a. ² Ben Dauda gbèka Diia à bè: Mà gá mà léɛ̀ Filisitini p̄inɔ̀an yó? Ben Dii bènɛ̀: Ñ gá n̄ léɛ̀n̄ma ñ Keiladeenɔ̀ mì sí. ³ Ben Dauda gbɛ̀nɔ̀ bènɛ̀:

Lán vĩa e wa kũu Yudaño bũsu kèn nà, wé f̄s wà gá wà z̄l ká k̄sñ Filisitiniño Keila? ⁴ Dauda ɛara à gbèka Diia d̄o, ben Dii bène: Ñ f̄e ñ gá Keila, zaake mé Filisitiniño nanne n ɔz̄i. ⁵ Ben Dauda gaa Keila k̄sñ a gb̄eño, à z̄l ká k̄sñ Filisitiniño, ben à ñ p̄skádeeno s̄imma. À Filisitiniño d̄ede paripari, ben à Keiladeeno mì s̄i. ⁶ Kè Aimeleki né Abiata baa lè èe gaa Dauda kiia yã, à a sa'o'uta kũna, ben à gaa Keila.

Solu p̄ena Daudazi

⁷ Kè Solu mà Dauda gaa Keila, à bè: Luda gizime, ben à à nàme ma ɔz̄i, zaake à a z̄inda tàta w̄ete b̄idee guume. ⁸ Solu a z̄lkr̄eño kàk̄sa ñ píngi, le ās gá Dauda kagura ke k̄sñ à gb̄eño zaa Keila. ⁹ Kè Dauda mà Solu e à zaa kpaak̄s̄sazi, ben à bè sa'ori Abiatane à m̄s k̄sñ sa'o'utao. ¹⁰ Ben Dauda bè: Dii Isarailiño Luda, mapi n z̄òbleri má mà Solu e z̄é w̄ete à m̄s Keila à w̄ete kè kaate ma yãnz̄i. ¹¹ Keiladeeno é ma kpáan ȳs? Solu é m̄s kè lán má mà nà n̄ ȳs? Dii Isarailiño Luda, ñ o mam̄ma n z̄òblerine. Ben Dii bène: Eé m̄s. ¹² Ben Dauda à là d̄o: Keiladeeno é ma kpáa k̄sñ ma gb̄eño n̄ ȳs? Ben Dii bè: Ās é a kpáame. ¹³ Ben Dauda k̄sñ a gb̄eño f̄e, ās kà ḡoñ wàa aaḡs taka bà. Kè ās b̄ò Keila, ben ās̄e s̄s̄i kpákpa. Kè Solu mà Dauda b̄ò Keila, èe gá à gaa gwe d̄oro.

¹⁴ Dauda kú zeki gbáan gbáan Zifi bũsu s̄s̄ideen. Lán guu e d̄o nà Solu èḡs à w̄ete à de, m̄de Luda e Dauda nane à ɔz̄i. ¹⁵ Gur̄o kè Dauda kú Zifi bũsu líkpen, à mà Solu k̄sñ à gb̄eño e m̄o a de. ¹⁶ Ben Solu né Yonatã f̄e à gaa à Dauda lè zaa líkpe p̄in, à à gbà sw̄è k̄sñ Luda t̄o. ¹⁷ À bène: Ñton tó vĩa n kũro, zaake ma de é e à ɔ nammaro. M̄be né kí ble Isarailiño, mapi s̄s̄ m̄éḡs de n plaadee ũ. Ma de p̄i beee d̄s se. ¹⁸ Ben ās yã ȳi k̄s̄o ñ plaa Dii ae. Dauda ḡs̄ líkpen gwe, ben Yonatã tà be.

¹⁹ Beee gb̄era Zifideeno gaa wà Solu lè Gibea ās bè: Dauda utena wa bũsun s̄ete p̄òrotu. À kú líkpen Akila s̄s̄iḡeezi Yesim̄o s̄oome kpa. ²⁰ Kí, gur̄o kè ñ yezi píngi, ñ m̄s gwe, wé à kpámma. ²¹ Ben Solu bè: Dii aubarika daagu kè a ma w̄enda gwà yãnz̄i. ²² À tá à ɛara à soru ke. À guu kè è gán gbekagbeka k̄sñ gb̄e kè ās à èno, zaake má mà wà bè, à ɔnd̄s̄o né ɔnd̄s̄onlo. ²³ À gbekagbeka le à e à à utekiño d̄s̄ píngi, à ɛara à m̄s à ma le, le mà à s̄ansán ma, mé gáao. Tó à kú a bũsun gweme, mé p̄eezi Yuda boriño té píngi. ²⁴ Ben ās dà zén, ās d̄ò Solune ae gana Zifi. Àe s̄s̄ Dauda k̄sñ a gb̄eño ḡiake wà kú Maoni gbáan s̄ete Yesim̄o s̄oome kpa.

²⁵ Kè Solu k̄sñ a gb̄eño e m̄o p̄eezi, à à baaru mà, ben à p̄ita kp̄iii pia à gaa à kú Maoni gbáan. Kè Solu mà, ben à p̄eezi Maoni gbáan gwe. ²⁶ Soluno e taa oo kp̄iii kr̄e kaa kpa, Daudano e taa oo à kr̄e kè kpa, ās̄e waa ās̄e baa lee Solune. Gur̄o kè Solu k̄sñ a gb̄eño e ligaa Daudanozi ās̄ ñ kũ, ²⁷ ben gb̄eke mò à baaru kpà Solune à bè: Ñ ke kpakpa, Filisitiniño mò wà lèe wa bũsa. ²⁸ Ben Solu p̄ena Daudazi t̄o, à gaa Filisitiniño le. Beee yãnz̄i wé guu p̄i s̄isi K̄skpaatekp̄iii. ²⁹ Beee gb̄era Dauda b̄ò gwe à gaa à v̄e s̄ete p̄òrotu, guu kè wè s̄isi Engedi.

24

Dauda gina Solu denazi gb̄ew̄een

¹ Kè Solu s̄u k̄sñ p̄ena Filisitiniñozi, wà bène Dauda kú Engedi gbáan. ² Ben à Isaraili z̄lkr̄eño s̄e ḡoñ b̄o aaḡs à dànyo zén, le ās Daudano w̄ete guu kè

wè sísi Zõn Gbèa. ³ Kè à kà sãanõ kara kè kú zé sae kiia, à gbèwɛɛ è gwe, ben à gèn à gàa dɔzɛzi kɛ. Dauda kõn a gbẽnõ sõõ kú gbèwɛɛ pìn zaa à lézɛkiia. ⁴ Ben Dauda gbẽnõ bènɛ: Ñ gwa, à gurõõn gbàa kè Dii bè é n ibɛɛ nannɛ n ɔzĩ ñ yã kɛnɛ lán ñ yezi nà. Ben Dauda fɛɛ tɛɛɛ, à Solu utagumusu lé zõ à saɛ. ⁵ À gbera Dauda gè laasuun Solu uta lé kè à zõ pì yãnzì, ⁶ à bè a gbẽnõnɛ: Kai! Dii tón tó mà yã beee taka kɛ ma dii kè à à kpãnerõ. Mé ɔ naaro, zaakɛ Dii bé à à kpã kpatan.

⁷ Dauda kpàkɛ a gbẽnõzi kõn yã piõ, èè tó aõ Solu dèro. Kè Solu bõ gbèwɛɛn, èè gɛɛ zéla, ⁸ ben Dauda bõ gbèwɛɛ pìn, à lé zùzi à bè: Ma dii kí! Kè Solu liè à a kpɛɛ gwà, ben Dauda kùè à dàɛ a puua. ⁹ Ben à bè Solunɛ: Tó wà bè ma yã zaaa kpàkpa n musu, bó yã bé à tò nèè síí? ¹⁰ Ñ gwa! N wɛɛ è gbàa lán Dii n name ma ɔzĩ nà gbèwɛɛn. Wà bèmɛ mà n de, ben ma n wɛnda gwà, ma bè mé ɔ na ma diiaro, zaakɛ Dii bé à à kpã kpatan. ¹¹ Ñ gwa kè Baa! Ñ gwa, má n uta lé kùna kè! Ma n uta lé zõ, mɔde mɛɛ n dero. Ñ dõ sa kè má n kùna kõn nõsɛ zaaaoro. Mɛɛ taari kɛnnerõ, ben nɛɛ ma wɛtɛɛ ñ ma de. ¹² Dii yã gõgõwɛ à gɛɛ bommame, mɔde mapi mé ɔ nammáro. ¹³ Lán wà yãasi zù zaa zi nà wà bè, yã zaaa è bõ zaakerinõ kiiame, mé ɔ nammáro. ¹⁴ N Isarailinõ kína, dé yãnzin n bõzi? Dén nɛɛ pɛɛzi? Gbɛɛ gèn yó? Ke kòkò nɛngo? ¹⁵ Dii ma yã gwa à yã gõgõwɛ. À yã nnaa kpáma à zɛmao à ma bõ n ɔzĩ.

¹⁶ Kè Dauda yã beee ò Solunɛ à yãa, Solu bè: Ma né Dauda, n kòton gweó? Ben Solu v̄i wiiio ¹⁷ à bè Daudanɛ: N yã nnaa dɛmala, zaakɛ yã zaaan má kɛnnɛ, ben n fía bòmɛ kõn à maaao. ¹⁸ N yã maaa kè ñ kɛmɛɛ ò tia. Kè Dii ma nannɛ n ɔzĩ, nɛɛ ma dero. ¹⁹ Tó gbɛ bõ a ibɛɛa, è tó à tá aafiaó? Dii yã maaa kè ñ kɛmɛ gbàa fía bonne. ²⁰ Má dõ sa kè né gõ kí ù, nɛgõ kí blee Isarailinõnɛ. ²¹ Ñ símɛ kõn Dii tóo kè né ma borii kaatero, né ma tó de ma de bɛdeenõ téro. ²² Ben Dauda la dà Solunɛ. Kè Solu tà bɛ, ben Dauda kõn a gbẽnõ èara wà tà sɛtɛ pòrɔtu.

25

Dauda kõn Nabalao kõn Abigailio

¹ Samuèli gà, ben Isarailinõ kàkõa ñ píngi, aõɔe ɔõ dõõ à gaa musu, ben wà à v̄i a bɛ zaa Rama. Beee gbera Dauda gàa Parani sɛtɛ. ² Maõni gbɛkɛe kuu, à bõkõtɛ v̄i Kameli gwe. Auzikida sãmɛ, à sãanõ v̄i bõrõ aagõ kõn blɛnõ wàa sɔõro. Ben à mò Kameli lɛ à a sãanõ ká kɛɛ. ³ À tón Nabala, à naõ tón Abigaili. Nõgbɛ pì làakari v̄i bensõ à kakana maa, mɔde à gõõ pì gbɛkɛ wí v̄iro, à yãkɛnanõ dõrõ v̄iro. Kalebu boriime.

⁴ Gurõõ kè Dauda kú sɛtɛ, à mà Nabala mò a sãanõ ká kɛɛ. ⁵ Ben à a ibanõ zĩ gõõn kuri à bènnɛ: À fɛɛ à gá Nabala kiia zaa Kameli, à i kpáame ⁶ à onɛ à be: Luda n dõ aafiao kõn n uao kõn n gbẽnõ ñ píngi. ⁷ Má mà n mõ kõn sàkákɛerinõ. Kè n sãdãrinõ kúwao, wéɛ ìa dàmfmarõ, ñ kuuna Kameli guu, pòkɛe e kɛsãmfmarõ. ⁸ Ñ n zíkɛri pìnõ la, aõɛ onnɛ. Ñ tó ma ibanõ n põnnaa e, zaakɛ zĩbaa zĩmɛ. N zõbleri pìnõ kõn mamõma n néo ñ wa gba pò kè ñ è.

⁹ Kè Dauda ìba pìnõ kà, aõ yã pì tõkè Nabalanɛ kõn Dauda tóo, ben aõ sòkpazi. ¹⁰ Ben Nabala bènnɛ: Dén Dauda ùu? Dén Yɛsɛ né pì ùu? Zõ kè aõ kè ñ diinõa gbãanõ pari. ¹¹ Á yezi mà a buredi kõn ma ío kõn nõbõ kè má dè ma sàkákɛerinõnɛo sɛɛ mà kpá gbɛ kè má ñ bókii dõroonõan yó? ¹² Ben Dauda

gbēno èara wà dà zén aṣ tà. Kè aṣ kà, aṣ yá pínò gbàne píngi. ¹³ Ben Dauda bè a gbē pínòne: A baade a fēeda logo. Ben n̄ baade a fēeda lògo k̄n Daudao se. Gbē kè aṣ gàa k̄n Daudaonò kà wàa plaa taka, ben ḡon wàa doo ḡò k̄n asoonò.

¹⁴ À mò à lè z̄ikeri pínò doke gàa à ò Nabala naṣ Abigailine à bè: Dauda gbēno z̄l aṣ b̄ò s̄ète aṣ mò wà l̄ kpà wa diia, ben à pàtaṁma. ¹⁵ Gbē pínò s̄s̄ yá maa kèwe maamaa, aṣòe ìa dawaro. Kè wá kún̄yo s̄ète, p̄oke è s̄as̄awaro. ¹⁶ Gur̄o kè wée s̄aa d̄aa n̄ sae f̄aant̄e k̄n gw̄aav̄io píngi, aṣèḡò ligawazi lán b̄iì bà. ¹⁷ N̄ laasuu lé yá kè né k̄eaa, zaake aṣ z̄eo wà yá zaa ke wa diine k̄n à uadeeno n̄ píngi. Àpi maaro, è gbē lédamma síro.

¹⁸ Ben Abigaili buredi nàk̄sa kpakpaa mèn wàa do k̄n geepiw̄eò t̄uu plaa k̄n s̄aa kè wà k̄k̄eno mèn sooro k̄n p̄ówee kpatanao kp̄e sooro k̄n geepi k̄arano mèn bas̄oro k̄n k̄ak̄a be kori k̄arano mèn wàa do, aṣò yì zaakin̄ne.

¹⁹ Ben à bè a z̄ikerin̄ne: Àḡò d̄oo ae, méḡò t̄e a kp̄e. Èe yáke o a z̄a Nabalanero.

²⁰ Ben à di a zaakia, èe pitaa s̄is̄ia. Kè à b̄ò s̄is̄i kp̄e, aṣ d̄ak̄ore Daudao, èe pitaa s̄is̄ia se k̄n à gbēno, aṣòe mo. ²¹ Dauda e oo a gbēno: Ma gbē p̄i p̄ónò d̄akpane s̄ète p̄ame. Wée à p̄oke séro, ben à yá maa kè má k̄ene fia b̄òme k̄n à zaaao.

²² Tó ma à ḡgb̄e ke tò b̄e ai guu ḡò gá d̄o, Luda yá k̄eme p̄as̄ip̄as̄i.

²³ Kè Abigaili à è, ben à pita a zaakia kpakpaa, à k̄uè Daudane à ae p̄è. ²⁴ Ben à k̄uè à gbá sae à bè: Baa, taari p̄i ḡò ma mèn do musu. N̄ mam̄oma n̄ z̄òbleri gba zé mà yá onne. N̄ swá kpá mam̄oma n̄ z̄òbleri ȳazi. ²⁵ Baa, Nabala maaro. N̄ton à yá daro. À ȳan̄o de lán a t̄ò b̄ame. À t̄ón Misaide, bens̄ò misaiȳan̄ èḡò k̄e. Mam̄oma n̄ z̄òbleri s̄s̄, mée gb̄e k̄e n̄ n̄ z̄in̄o ero. ²⁶ Baa, lán Dii kuu bens̄ò n̄ kuu n̄, Dii gin̄ne n̄ gb̄e de n̄ ḡe bo n̄ z̄inda. Dii tó n̄ ibeen̄o k̄n gb̄e kè aṣòe n̄ kpákpaà à zaaao ḡò lán Nabala bà. ²⁷ Tia sa Baa, n̄ gbaa kè mam̄oma n̄ z̄òbleri ma mon̄ne kè sí n̄ kpá n̄ iban̄o. ²⁸ N̄ s̄uu ke k̄n mam̄oma n̄ z̄òblerio k̄n ma taario d̄o. Dii é tó n̄ boriin̄o ḡò kí blee ai gur̄o píngi, zaake neè z̄l ká Diineme, weé à zaa ke emma zikiro. ²⁹ Baa tó gb̄eke f̄e èe p̄eenzi à n̄ de, Dii n̄ Luda é n̄ w̄endi d̄akpa, eé n̄ ibeen̄o w̄endi da gb̄emban̄ à zu. ³⁰ Baa, tó Dii yá maa k̄enne lán à lé gb̄enne nà píngi, tó à n̄ die Isarailin̄o gb̄ensi ù, ³¹ n̄ton ḡe laasuun̄ à n̄ da ȳan̄ gb̄edena p̄a ke ḡebona n̄ z̄indane yá musuro. Baa, tó Dii yá maa k̄enne, n̄ tó mam̄oma n̄ z̄òbleri ma yá ḡò d̄ngu.

³² Ben Dauda bè Abigailine: Wà Dii Isarailin̄o Luda s̄áabu kpá, zaake à n̄ z̄i n̄ damale gb̄aa. ³³ Ma n̄ s̄áabu kpà se k̄n lédamma kè n̄ ma gbaao, zaake m̄be n̄ kpame gb̄aa, ben mée gb̄e de ma ḡe b̄ò ma z̄indanero. ³⁴ Tó beenlo, k̄n Dii Isarailin̄o Luda kè ḡime mà yá zaaa k̄enneo, tó née w̄a n̄ mo n̄ damale ȳaro, le guu é d̄o Nabala néḡgb̄e kearo. ³⁵ Ben Dauda p̄ò kè Abigaili m̄one s̄i à bè: N̄ ká be aafia. Ma n̄ yá mà, ma n̄ yodaado kè.

³⁶ Kè Abigaili kà Nabala kiia, à è èe p̄ò blee lán k̄ina bà. À p̄oo kè nna, à w̄eè gb̄è à ká. Ben à naṣ p̄i e lé b̄o à yáke ònero, sé kè guu d̄ò. ³⁷ Kè guu d̄ò, Nabala wée kè, ben à naṣ yá kè à kè p̄i òne. Ben swè k̄en, à ḡò lán gb̄è bà. ³⁸ Kè à kè lán gur̄o kuri bà, ben Dii gò t̄sa, à gà.

³⁹ Kè Dauda Nabala gana baaru mà, à bè: Wà Dii kè z̄emao s̄áabu kpá, à w̄i kè Nabala dàmaa b̄òme. À ḡime mà yá zaa ke, ben à tò Nabala zaakena w̄i à z̄inda musu. Beee ḡbera Dauda gbēno z̄l Abigailia aṣ one à yezi à à sé noo ù. ⁴⁰ Kè

Dauda ìba pìnò kà Abigaili kiia zaa Kameli, a5 bènc: Dauda bé à wa zĩmma, à yezi à n sé nɔɔ ũ. ⁴¹ Ben à fɛɛ à kùè à a mì pɛè à bè: À zòbberin ma ũ, má yāana mà a dii ìbanɔ gbá pípiĩnc. ⁴² Ben à fɛɛ à di zaakia gɔɔ. À nɔgbɛ zĩkerinɔ gāao gɔɔn sɔɔro. A5 dà zén kɔn Dauda zĩrinɔ, ben à gɔɔ à nɔɔ ũ. ⁴³ Dauda Yezzerili gbɛ Aĩnɔama kũna nɔɔ ũ dɔ. A5 plaa n píngi kè à nɔɔnɔ ũ. ⁴⁴ Solu a né Mikala kè de Dauda nɔɔ ũ yāa kpà Laisi né Palatieli, Galimu gbɛa.

26

Dauda gina Solu denazi gèn plaadee

¹ Zifideenɔ gāa wà Solu lè Gibea a5 bènc: Dauda utena Akila sĩsĩgeezi kè aedɔna Yesimɔa. ² Ben Solu gāa Zifi sɛte kɔn Isaraili zĩkɛenɔ gɔɔn bɔɔ aagɔ, aɔɔe Dauda wetee wà à de sɛ pin. ³ Solu bùra kàe zé sae Akila sĩsĩgeee kè aedɔna Yesimɔa, ben Dauda kú sɛn. Kè à mà Solu e pɛɛɛazi, ⁴ ben à gu'asiigwarinɔ zĩ, gbasà à dɔ sa kè Solu kà. ⁵ Ben Dauda fɛɛ à gāa guu kè Solu bùra kàen. À Solu kɔn a zĩkɛenɔ gbɛnsi Nere né Abanao daekii è. Solu daena bùra guu, à gbɛnɔ kàe wà ligazi. ⁶ Ben Dauda Iti bori Aimeleki kɔn Zeruya né Abisaio là à bè: Dé bé eé gámao bùra pìn Solu kiia? Ben Abisai bènc: Mámbe mé gányo. ⁷ Kè Dauda kɔn Abisaio bɔtè gbɛ pìnɔzi gwāavĩ, ben a5 Solu è daena, èe ii oo bùra guu, à sári pɛena à mìzi. Abana kɔn a gbɛnɔ daena wà ligazi n píngi.

⁸ Ben Abisai bè Daudanɛ: Luda n ibɛe nānne n ɔzĩ gbāa. N̄ tó mà à zɔ kɔn sário mà à nakɔa kɔn tɔtɔeo. Mé à zɔ gɛn dome, èe ke gɛn plaanlo. ⁹ Ben Dauda bènc: N̄ton à dero. Dé bé eé fɔ à ɔ na kína kè Dii kàa à bɔ pāa? ¹⁰ Ben Dauda èara à bè: Dii kuu! Dii bé eé gò tɔa à ga, tó à gurɔɔ pàpa kesɔ à gà zĩlan. ¹¹ Kai! Dii tón tó mà ɔ na kína kè à kàaro. Wà gá wà sári kè kú à mìzi sé kɔn à í zèreɔ wà táo. ¹² Dauda sári kɔn í zère kè kú Solu mìzio sè, ben a5 tàò. A5 gbɛkee e n̄ ero, a5 n̄ yā d̄ro, aɔɔe ii oo n̄ píngi. A5 gbɛkee e vuro, zaake Dii bé à tò í ìsi dàńla.

¹³ Kè Dauda bikù guzurɛ baa kaa kpa, ben à zè sĩsĩ musu zāazā, gu yāasa dana n̄ dagura. ¹⁴ Ben à lé zù Abanazi kɔn a gbɛnɔ à bè: Abanaooo! N̄ yitenan yɔ? Abana wèala à bè: Dé bé èe lé zuu kínazi? ¹⁵ Dauda bènc: Gɔsagbāaan n̄ ũroo? Gbɛke kà lán n̄ bà Isarailinɔ bùsunn yɔ? Gbɛke m̀ n̄ dii kína de. Bɔ yā bé à tò n̄e à dākparoo? ¹⁶ N̄e yā ke a zéaro. Má s̄i kɔn Diio a kɔ sio wà a dedeme, zaake ée a dii kína kè Dii kpà kpatan dākparoo. N̄ gwa! Kí sári kɔn à í zère kè kú à mìzio kú máme? ¹⁷ Solu Dauda kòto dɔ, ben à bè: Dauda ma né, n̄ kòton gweɔ? À wèala à bè: Ma dii kí, ma kòtome. ¹⁸ Dauda èara à bè: Bɔ yā bé à tò ma dii e pɛɛ mamɔma a zòbberiazí? Bón má kè? Bɔ taarin má kè? ¹⁹ Ma dii kí, n̄ swá kpà mamɔma n̄ zòbberiazí sa. Tó Dii bé à n̄ swi kèma, à ma sa'ona gūu ma. Tó gbɛntenɔme s̄s, Dii láari kɛfuma, zaake a5 pèma wà ma bɔ Dii gbɛnɔ tɛ, a5 bè mà gá mà dɔ tāanɔzime. ²⁰ N̄ton tó wà ma de zà kɔn Diioro. Isarailinɔ kína b̀, èe kòkò néngo wete à de, lán wègɔ pɛe d̄ɔa s̄sĩnɔ musu nà. ²¹ Ben Solu bè: Ma durun kè. Ma né Dauda, n̄ èara n̄ su. Mé ìa damma d̄ro, zaake n̄ ma wèndi bèe kè gbāa. Yāpurame, ma yōnkɔyā kè, ma zā yāa maamaa. ²² Ben Dauda bènc: N̄ sárin yè. N̄ tó n̄ ìbanɔ doke bikù à m̀ à sí. ²³ Dii è f̄ia bo baadene à maakena kɔn a náanɔo musu. Dii n̄ name ma ɔzĩ gbāa, m̀de m̄e we mà ɔ nāmmaro kè Dii bé à n̄ ka kpatan yānz̄i. ²⁴ Lán ma n̄ wèndi bèe kè gbāa nà, Dii ma wèndi

bèè d5 le, à ma sí yā zaa píngia. ²⁵ Ben Solu bèè: Luda aubarika dangu ma né Dauda. Né yā ìsi ke, n mì ég5 da'iana. Kè Dauda gè zéla, ben Solu tà be.

27

Dauda kuuna Filisitiniᵋ bᵋsun

¹ Dauda laasuu lè à bè: Solu é ma de zīka. Tó mée bàà lé ma ta Filisitiniᵋ bᵋsunlo, eé bᵋmao nnaro. Tó ma bàà lè, Solu é mì kè ma weteᵋnaa, mé bᵋ à ɔzī.

² Ben Dauda fεε à gàa Gata kí Akisi, Maᵋku né kiia. G5ᵋn wāa aag5ᵋnᵋ gāao.

³ Ben Dauda k5n a gbēᵋnᵋ vεε Gata k5n Akisio, baade k5n a bēdeenᵋ. Dauda kú gwe k5n a nᵋᵋnᵋ mēn plaa, Yezerili gbē Ainᵋama k5n Kameli gbē Abigaili kè de Nabala nᵋᵋ ū yāao. ⁴ Kè wà ò Soluᵋ Dauda bàà lè à tà Gata, èe péezi dᵋro.

⁵ Dauda bè Akisine: Tó ma n pᵋnnaa è, n ma gba zé mà vεε gukeᵋ n lakutunᵋ doke guu. Mamᵋma n zᵋbleri má yezi màg5 kúnyo n mεεwinlo. ⁶ Zi beean Akisi Zikilaga kpàa, ben à g5 Yudanᵋ kīnanᵋ pᵋ ū ai k5n a gbāao. ⁷ Dauda kuuna Filisitiniᵋ bᵋsun kà wè do k5n mᵋ siig5ᵋo.

⁸ Ben Dauda k5n a gbēᵋnᵋ gàa wà lèe Gesurunᵋa k5n Gizinᵋ k5n Amalekinᵋ. Gbē pīnᵋᵋ kú bᵋsu pīn zaa zime bᵋna zaa Suru ai à gàa pé Igipitia. ⁹ Tó Dauda zī blè bᵋsu pī lakutunᵋa, è g5gbē ke nᵋgbē ke tó bēero, sāanᵋ k5n zᵋnᵋ k5n zaakinᵋ k5n lakuminᵋ k5n pᵋkāsāanᵋ n è nakᵋa. Tó à tà, è gá Akisi kiia. ¹⁰ Tó Akisi à là guu kè à lēn gbēᵋnᵋa gbāa, Dauda è bene a gaa Negēvi bᵋsun, Yudanᵋ ke Yerameli boriinᵋ ke Keninᵋ kiiaᵋ. ¹¹ Dauda è g5gbē ke nᵋgbē ke tó bēe wà suo Gataro, zaake èe bee: Gbēke é kᵋmᵋᵋ kēfīne à be dia má kè nān yè. Len ég5 kee le gurᵋᵋ kè à kú Filisitiniᵋ bᵋsun. ¹² Akisi Dauda náane kè à bè a zīndanᵋ: Isarailinᵋ gi à kázime. Eég5 de ma zᵋbleri ūme gurᵋ píngi.

28

Solu k5n nᵋgbē weegūnnade gēsīsiri

¹ Gurᵋ beeanᵋa Filisitiniᵋ n zīkpeenᵋ kākᵋa, a5ᵋ yezi wà gá wà zī ká k5n Isarailinᵋ. Ben Akisi bè Daudanᵋ: Asa n d5 kè mᵋmᵋn k5n n gbēᵋnᵋ é gámao zī ká s5ᵋ? ² Ben Dauda bèè: Tᵋ, né e sa lán mamᵋma n zᵋbleri mé ke nà. Ben Akisi bèè: Tó lemε, mé n ke ma dākpari ū ai gurᵋ píngi.

³ Samuēli s5 gīake à gà kᵋ, Isarailinᵋ kākᵋa n píngi, a5 5ᵋ d5 à ga yā musu, ben a5 à vī a be wéten zaa Rama. Solu pè weegūnnadeenᵋa k5n gēsīsirinᵋ Isarailinᵋ bᵋsun. ⁴ Kè Filisitiniᵋ k5 kākᵋa, a5 mò wà bùra kàe Sunemu. Ben Solu Isarailinᵋ kākᵋa n píngi, a5 bùra kàe Giliboa. ⁵ Kè Solu Filisitini zīkpeenᵋ è, vīa à kᵋ, swè kēn maamaa. ⁶ À gbēka Diia, ben Dii e weāla nanaa guu ke k5n Urimuo ke annabinᵋ gāzīro. ⁷ Ben Solu bè a ibanᵋne: À nᵋgbē wegūnnade gēsīsiri ke weteᵋme, le mà gá mà yā gbekaa. Ben a5 bèè: Nᵋgbē wegūnnade gēsīsiri kee kú Endᵋ.

⁸ Ben Solu a zīnda līe à pᵋkāsā pāndenᵋ dà, ben à gàa à nᵋgbē pī lè gwāavī, à g5ᵋn plaaᵋnᵋ zēzi. À bèè: N tᵋn n zīn mᵋ n gè kè mé à tᵋ onne sīsime. ⁹ Ben nᵋgbē pī bèè: N d5 sāsān yā kè Solu kè, kè à a bᵋsu zé zᵋ wegūnnadeenᵋne k5n gēsīsirinᵋo. B5 yā bé à tᵋ née takuteε kpákpaame le wà ma dezi? ¹⁰ Ben Solu sine k5n Dii tᵋo à bè: Má si k5n Diio weé īa damma yā kè musuro. ¹¹ Ben nᵋgbē pī bè: Gè kpāreen mà sīsinnεe? À bè: Samuēli gēme. ¹² Kè nᵋgbē pī Samuēli è, à vī wīio à bè Soluᵋ: Ase mbe Solu ūu? B5yānzin n 5nd5ᵋ kēmezi? ¹³ Ben kí bèè: Nton tᵋ vīa n kᵋro. B5n n è? À bèè: Gēwāadeen má è, èe bᵋᵋ tᵋᵋten.

14 Ben Solu à là à bè: À kè diame? À bène: Mare zi ke bé èe mɔɔ, à utadaa dana. Ben Solu dɔ kè Samuelime, ben à kùe à dàe a puua. 15 Ben Samuéli à là à bè: Bóyánzin n ĩa dāmazi, kè n ma sisiee? À wèàla à bè: Ma nawēa bíta ème. Filisitininɔ bé wà mò zì kámao, ben Luda kpɛɛ limɛ. È wemala annabi gāzī ke nanaa guu dɔro. Beee yānzin ma n sisizi. Ñ omɛ lán mé ke nà. 16 Samuéli bène: Dii kpɛɛ linne à gɔ̃ n ibɛɛ ũ, ben n mɔ nɛɛ yā gbekaama sɔ nɛ? 17 Dii kènne lán à dàme má ònne nà. À n bɔ kpatan à n gbɛdaa Dauda kàn. 18 Dii beee kènne gbàa, kè nɛɛ à yā maro yānzime. Nɛɛ pɔfɛ pāsī bɔbɔne Amalɛkinɔaro. 19 Dii é Isarailinɔ kɔn mpio kpá Filisitininɔame. Mmɔn kɔn n nɛgɔ̃gbɛnɔ é gɔ̃ kúmao kè zia. Dii é Isaraili zìkpɛɛnɔ kpá Filisitininɔa. 20 Samuéli yā pì tò vīa Solu kù maamaa, ben à lèe a puua sɔrɔrɔ gɔɔ. À gbāaa yāa, zaake èe pòke ble gurɔ beee ke gwāavī beeearo.

21 Kè nɔgbɛ pì mò Solu kiia, à è swè kèn maamaa, ben à bène: Mamɔma n zɔbleri ma n yā mà, ma a zīnda kpà karizi, ma yā kè ñ òmeɛ kè. 22 Ñ n zɔbleri yā ma sa. Ñ tó mà pòblee dienne ñ ble, le ñ gbāa e ñ da zén. 23 Ben Solu gi à bè: Mé pò blero. Kè à ibanɔ nàkɔrɛa lɛdo kɔn nɔgbɛ pìo, ben à ñ yā mà. Ben à fɛɛ tɔɔtɛ à vɛɛ gádo. 24 Nɔgbɛ pì zù né bɔrɔ mèkpana vī bàdɔna a be. À gāa à dè gɔɔ, ben à flawa sè à dè, à buredi sésɛ'ɛzɛsai kè. 25 À die Solune kɔn à ibanɔ. Aɔɔ blè, ben aɔ fɛɛ wà tà gwāavī beee a gɔɔ.

29

Filisitininɔ kɔnanɔ Dauda gbarena Zikilaga

1 Filisitininɔ ñ zìkpɛɛnɔ kàkɔa Afeki, bensɔ Isarailinɔ bùra kú Yɛzerili íbɔkiia. 2 Filisitininɔ kɔnanɔ e gɛtɛɛ kɔn ñ zìkpɛ gálinɔ, aɔ kenɔ gɔɔn basɔɔɔro, aɔ kenɔ wàa sɔɔɔro. Dauda kɔn a gbɛnɔ tɛ ñ kpɛɛ kɔn Akisio. 3 Ben Filisitininɔ kɔna pìnɔ Akisi là wà bè: Eberu kènɔ sɔ nɛ? À wèñla à bè: Daudan yè. Isarailinɔ kí Solu iba keme yā. À gurɔplaa kèmao. À kúmao de wè doola. Naana zaa gurɔ kè à mò ma kiia ai gbāa, méɛ taari ke earo. 4 Ben kɔna pìnɔ pɛtɛ kè wà bè: Ñ gɔgbɛ pì gbare à tá guu kè ñ kpàan. Eé e à gáwao zìlanlo, le àton bɔ wa kpɛɛ gwero yāzi. Dian eé e à ke nna kɔn a diio nà, tó èe ke à tà kɔn wa gbɛkenɔ mío baasiroo? 5 Dauda kè wà lè si wà ɔ wà à yā musun gweroo? Kè wà bè: Solu gbɛnɔ dède gɔɔn wàa sɔɔɔro, Dauda sɔ gɔɔn bɔrɔ leo ũgbangba.

6 Ben Akisi Dauda sisi à bène: Má si kɔn Diio ñ kuu gbɛ maa ũ ma kiia, n ganamao zìlan kème nna, zaake naana zaa gurɔ kè n mɔ ma kiia ai gbāa, méɛ taari ke emmaro. Mòde ñ yā e ke wa kɔnanɔnerɔ. 7 Ñ ɛara ñ tá kɔn aafiao le ñton yáke ke à kɛñne zaaro. 8 Ben Dauda Akisi là à bè: Bón má kè? Naana zaa gurɔ kè ma mɔ n kiia ai gbāa, bón ñ èmaa? Bóyánzin mé e mà gá mà zì ká kɔn ma dii kí ibɛɛnɔroo? 9 Ben Akisi bène: Má dɔ kè ñ maame lán Luda malaika bà, mòde wa kɔnanɔ bè ñton gáwao zìlanlo. 10 Tó guu dɔ, ñ fɛɛ kɔngɔ idɛ'idɛ kɔn n dii Solu zɔbleri kè aɔ mɔnyonɔ, à tá. 11 Ben Dauda fɛɛ kɔngɔ idɛ'idɛ kɔn a gbɛnɔ, aɔɔe taa Filisitininɔ bùsun. Filisitininɔ sɔ gāa Yɛzerili.

30

Dauda Amalɛkinɔ kaatena

1 Dauda kɔn a gbɛnɔ kà Zikilaga à guro aagɔdee zĩ. À mò à lè Amalekinɔ mò wà lèe Negevi bùsua kɔn Zikilagao n̄ kpɛɛ. Aɔ lèe Zikilagaa aɔ té sɔa. 2 Aɔ nɔgbɛ kè aɔ kú gweenɔ kùkú, nénɔgbɛnɔ kɔn nɔgbɛ isinɔ n̄ píngi. Aɔwe n̄ gbɛke dero, aɔ n̄ sée wà tányo. 3 Kè Dauda kɔn a gbɛnɔ kà n̄ be wéte, aɔw è wà té sɔa wà n̄ nɔgbɛnɔ kɔn n̄ négɔgbɛnɔ kɔn n̄ nénɔgbɛnɔ kùkú wà tányo. 4 Ben Dauda kɔn gbɛ kè aɔw kúonɔ wii lè aɔ ɔ̀ d̀ ài aɔ gbáaa yáa, ai aɔwe f̄ wà ɔ̀ d̀ d̄oro. 5 Wà Dauda nɔwɔn kùkú wà tányo n̄ plaa Ainɔama kɔn Abigailio. 6 Dauda wéetamma è maamaa, zaake wèe bee wà à pápa gbèo wà demɛ. Aɔ baade píngi n̄ɔse yàka aɔ négɔgbɛnɔ kɔn n̄ nénɔgbɛnɔ yá musu. Mòde Dauda gbáa è Dii a Ludaa, 7 ben à bè sa'ori Abiatane: N̄ mò kɔn n̄ dansiki utao. Kè à gaaone, 8 ben Dauda yá gbèka Diia, à à là à bè: M̀a pée gbáam̄nneri p̄nɔzi mé n̄ leɔ? À bène: N̄ péenzi, né n̄ le n̄ n̄ gbɛnɔ mì sí. 9 Ben Dauda dà zén kɔn ḡɔw wàa aaḡɔwɔ. Kè aɔ kà Beso swaazi, gbɛkenɔ ḡ gwe. 10 Ḡɔw wàa doonɔ gbáaa yáa, aɔwe f̄ wà bikú swaa piaro, ben Dauda bikú, à té n̄ gbèzi kɔn ḡɔw wàa plaaano.

11 Aɔ Iyipiti gbɛke è sɛte, ben aɔ ḡaoo Dauda kiia. Wà p̄blee kpàa à blè, wà í kpàa à mì. 12 Ben aɔ káká be kori kpàa kɔn geepi kàrao mèn plaa à sò. Ben à mè sù, zaake à kè fáantè kɔn gwáavio guro aaḡɔ p̄blesai ímisai. 13 Ben Dauda à là à bè: Dé gbɛn n̄ uu? N̄ bɔ máme? Ben Iyipiti gbɛ p̄i bè: Amaleki zòn ma ù. À guro aaḡɔdeen yè, ma dii p̄a kpàmazi kè mée gyáa kee yānzi. 14 Wa lèe Negevi bùsuame, guu kè Kiritinɔw kún kɔn Yudanɔ kɔn Kalebu boriinɔ, ben wà té s̄ Zikilagaa. 15 Ben Dauda à là à bè: Né f̄ n̄ gámaa gbɛ p̄inɔ kiiaɔ? À wèala à bè: Tó n̄ simɛ kɔn Luda t̄so kè né ma dero, tó né ma kpá ma diiaro, mé gányo n̄ kiia.

16 Ben à ḡaoo. Kè aɔ kà, aɔ n̄ lé, aɔw f̄aak̄ana gu píngia, aɔwe p̄ blee, aɔwe í mii, aɔwe p̄nnaa kee p̄ bíta kè aɔw s̄e Filisitininɔw bùsunɔw kɔn Yudanɔw bùsuoyānzi. 17 Ben Dauda sì n̄ té à n̄ dede naana zaa uusie ai gu làa ḡa à d̄o uusie. Aɔ gbɛkee e bokii ero, séde ḡkpare ḡɔw wàa plaa kè aɔ di lakumia aɔ bàa lèno baasiro. 18 Dauda gbɛ kè Amalekinɔw n̄ kùkúnɔw mì sì n̄ píngi kɔn a nɔwɔ n̄ plaa. 19 Aɔ gbɛkee e s̄as̄aro, né féte gbɛnsi, néḡɔgbɛnɔ kɔn nénɔgbɛnɔ n̄ píngi. Baa p̄ kè aɔw s̄èenɔ, Dauda èara à p̄ p̄inɔ sì píngi. 20 À s̄aanɔ kɔn zùnɔw n̄ak̄sa, ben à gbɛnɔw p̄okádee p̄inɔw kpan'ae kè aɔw bè: Dauda p̄onɔw yè.

21 Ben Dauda kà ḡɔw wàa doo kè aɔw gbáaa yáa aɔwe f̄ wà ḡaoro aɔw ḡ Beso swaazinɔw kiia. Aɔw b̄e wà dààle kɔn gbɛ kè aɔw kúonɔ. Kè Dauda s̄n̄zi, à ì kpám̄ma, 22 ben gbɛ p̄as̄i gaabudee kè aɔw té Daudazinɔw bè: Lán aɔwe ḡawaoro nà, wé p̄ kè wá sinɔ ke kpám̄maro, tó èe ke aɔw baade naɔ kɔn a n̄nɔw baasiro. Aɔw n̄ sé wà tányo. 23 Ben Dauda bè: Auo! Ma gbɛnɔ, àton ke le kɔn p̄ kè Dii kpàwaanɔw, zaake à wa dákpa à gbáam̄nneri kè aɔw lèewaano wàwe wa ɔ̀zĩ. 24 Dé bé é yá kè á ò kèkii sí s̄ɔw? Gbɛ kè aɔw ḡ aɔwe p̄onɔw dákpaano asaia éḡ s̄onk̄o kɔn gbɛ kè aɔw ḡa z̄ilannome. Wé kpaatetek̄one s̄aasaame. 25 Kè Dauda yá p̄i diɛ, ben à ḡ doka ù Isarailinɔwe zaa zĩ beea ai kɔn a gbáao.

26 Kè Dauda kà Zikilaga, à p̄ kè à sì kenɔ kpàsà Yudanɔw bùsu gbɛnsi kè aɔw de a gbɛnna ùunɔne à bè: Gbaa kè á è p̄ kè wá sì Dii ibeena guunɔw gwe. 27 À kpàsáñne Beteli kɔn Ramo Negevio kɔn Yatio 28 kɔn Aroao kɔn Sifimɔw kɔn Esetemɔw 29 kɔn Rakalao kɔn Yerameli bori wéténɔw kɔn Keni wéténɔw 30 kɔn ɔ̀mao kɔn Borasão kɔn Atakao 31 kɔn Eblonuo kɔn guu kè Dauda lili òn kɔn a gbɛnɔw píngi.

31

Solu gana kɔn a nɛgɔgbɛnɔ

¹ Filisitininɔ zɪ kà kɔn Isarailinɔ, ben Isarailinɔ bàa lɛ́nne ai aɔ paridee gàga Giliboa sɪsɪgɛɛzi. ² Filisitininɔ pɛɛ Solu kɔn a nɛgɔgbɛnɔzi, ben aɔ à nɛ pìnɔ Yonatá kɔn Abinadabuo kɔn Malakisuaɔ dɛdɛ. ³ Zɪ kɛ wɛè kaa Solu saɛ pàsɪ kù, ben kàzurinɔ à pà, à kɛ́nna maamaa. ⁴ Ben à bè a zɪkaponɔserinɛ: Ñ n fɛɛdaa woto ñ ma zɔ ñ ma dɛo. Tó lenlo, gɛfɔɔdee kɛnɔ é ma zɔ aɔ kɔkɔ omao. Ben vɪa à zɪkaponɔseri kù, èe weziro, ben Solu a fɛɛdaa sɛ, à a zɪnda ò'òala. ⁵ Kɛ à zɪkaponɔseri è à gà, ben à a zɪnda ò'o a fɛɛdaala se à gà. ⁶ Len Solu kɔn a nɛgɔgbɛ gɔn aagɔ kɔn a zɪkaponɔserio kɔn a gbɛnɔ gàga lɛdo lɛ zɪ dɔnkɔ pì zɪ n pìngi.

⁷ Kɛ Isaraili kɛ aɔ kú guzuren gweenɔ kɔn n gbɛ kɛ aɔ kú Yoda baa kaa kpaanɔ è n zɪkpɛenɔ bàa lè, bensɔ Solu kɔn a nɛnɔ gàga, aɔ bàa lè aɔ n wétɛnɔ tò gwe, ben Filisitininɔ mò wà vɛɛn. ⁸ Kɛ guu dɔ, ben Filisitininɔ mò aɔɔe pɔnɔ bɔbɔ gbɛ kɛ aɔ gaganɔa, ben aɔ Solu kɔn a nɛ mèn aagɔ pìnɔ gè è kaena Giliboa sɪsɪgɛɛzi. ⁹ Ben aɔ Solu mì zɔ aɔ à gɔkɛbɔnɔ bɔɛa, ben aɔ gbɛnɔ zɪ aɔ à baaru kpàkpa Filisitininɔ bùsu gu pìngia kɔn n taa kpɛnɔ. ¹⁰ Wà à gɔkɛbɔnɔ kàɛ taa kɛ wè sɪsɪ Asatore kpɛn, ben wà à gè lògo Betesá bɪia.

¹¹ Kɛ Yabesi Giliadadeenɔ yá kɛ Filisitininɔ kɛ Solunɛ pì mà, ¹² ben aɔ gɔsagbàaanɔ fɛɛ n pìngi aɔ tá gwáavɪ ò zɪ beea, aɔ Solu kɔn a nɛnɔ gɛnɔ bàkɛ Betesá bɪia, ben aɔ tào Yabesi aɔ tɛ sòmɔma gwe. ¹³ Aɔ n wánɔ sɛɛ aɔ vɪi sáma lí gbáru Yabesi gwe, ben aɔ lɛ yì gurɔ swɛɛplaa.

SAMUELI TAKADA PLAADÉE

Dauda kíblena Yudanɔne 1:1-4:12

Dauda kíblena Isaraili bori pinginɔne 5:1-12:31

Abusalomu bɔna Dauda kpɛɛ 13:1-20:26

Dauda kíblena zãa 21:1-24:25

Dauda Solu ga baaru mana

¹ Solu gana gbera Dauda sù kɔn zìblena Amalekinɔao, ben à gò Zikilaga guru plaa. ² À gurɔ aagɔdee zì gɔgbɛ ke bò Solu bùran à m̀. À p̀kàsãanɔ k̀k̀k̀na, bùsu ká à m̀n. K̀ à kà Dauda kiia, à k̀nɛnɛ à dàe a puua. ³ Dauda à là à bè: N bɔ máme? À wèlà à bè: Ma bɔ Isarailinɔ bùrammɛ. ⁴ Ben Dauda à là dɔ: À k̀ diamɛ? N omɛ. Ben à wèlà à bè: Isarailinɔ b̀ zllan wà bàa lè. Aɔ paridee lèe wà g̀ga. Solu kɔn a né Yonatão gà dɔ. ⁵ Ben Dauda g̀kparɛ k̀ èe baaru p̀i kpaanɛ là à bè: N kɛ dian n̄ d̄s k̀ Solu kɔn a né Yonatão gà? ⁶ À wèlà à bè: Àe s̄ má kú Giliboa kpiigɛzi gwemɛ, ben ma Solu è, èe gbãa ee a sària. S̄gorodeenɔ kɔn s̄deenenɔ e kaa k̄i. ⁷ K̀ à liɛ ma kpa, à ma e, ben à ma sisi. Ma bè: Máe k̀! ⁸ Ben à ma la, mámbɛ dé úu? Ben ma weàla ma bè Amaleki boriin ma ú. ⁹ Ben à bèmɛ mà s̄sazi mà à dɛ, zaakɛ á kú gaa lézime, baa k̀ à wée kpɛ k̀na fète. ¹⁰ Ben ma s̄zi ma à dɛ, zaakɛ má d̄s eé f̄s à ble à lɛna gbera dɔro. Ben ma à kífura k̀ à kuna s̀ kɔn zãa k̀ à danao, ben ma suonɛnɛ k̀ ma dii. ¹¹ Ben Dauda a p̀kàsãanɔ gà à k̀, ben gbɛ k̀ aɔ kúonɔ n̄ p̄nɔ k̀k̀ se. ¹² Aɔ Solu kɔn a né Yonatão gana s̄ d̄s kɔn Dii gbɛ Isarailinɔ, zaakɛ z̄l n̄ blé. Wée'i b̀r̄ma, ben aɔ lé yi ai uusie.

¹³ Dauda g̀kparɛ k̀ à baaru p̀i kpànɛ là à bè: N bɛe kú máme? Ben à bènɛ: B̀amɔ n̄n ma ú, Amaleki borii. ¹⁴ Ben Dauda à là à bè: À k̀ dia kina k̀ Dii kà dena v̄ia e n kúroo? ¹⁵ Ben Dauda a g̀kparɛnɔ doke sisi à bè: N̄ à lé n̄ dɛ se. Ben à à lè à dè. ¹⁶ Zaakɛ Dauda ḡiakɛ à bènɛ: N n z̄inda dèmɛ. N z̄inda lé bé à n da yán, n bè n kina k̀ Dii kà dè.

Sósobìlè k̀ Dauda sì Solu kɔn Yonatão ga yã musu

¹⁷ Dauda s̀sobìlè lè k̀ sì Solu kɔn a né Yonatão ga yã musu. ¹⁸ À bè wà lè p̀i dada Yudanɔne. À kú Yasa takadan.

¹⁹ Isarailinɔ gakuideenɔ g̀ga s̄s̄igɛzi, g̀s̄s̄agbãaanɔ ii òmɛ!

²⁰ Àton à baaru kpá Gata zédaanlo, lɛ Filisitini nɔgbɛnɔ tón à p̄nnaa kero yãnzì.

Àton à kpàakpa ke Asakelɔniro, lɛ gefɔde n̄nɔgbɛnɔ tón áyuwi kero.

²¹ Kp̄i tón kpá Giliboa gbè musua dɔro, lou tón ma buraa k̀ aɔ kú gweenɔa dɔro, gwen wà s̄ s̀ g̀s̄s̄agbãaanɔ s̄ngbangonɔzi, n̄s̄i d̄kɔna Solu s̄ngbangoa lé zè!

²² K̀ wèe g̀s̄s̄agbãaaa aru fãa guua, wèe n̄ gbɛɛ paraa, Yonatã kàzuri p̄s̄i è kpɛɛ gwaro, Solu f̀ɛdade p̄s̄i è su koriro.

²³ Solu kɔn Yonatāo,
gbē maa yenzideenɔmɛ!

Aɔɔe kékɔa wēndi ke gaanlo.

Aɔ wāaa de kúunɔla,
aɔ gbāaa de músunɔla.

²⁴ Isaraili nɔgbēnɔ,
à wée'í kán Solu ga yá musu.

À bisa tēaa yiare kɔn nɔmaableɔnɔ,
à a pɔkásáanɔ kèkeare kɔn zábleɔ kè wà pi kɔn vuraonɔ.

²⁵ Gɔsagbāaanɔ ii ò zllan fá!

Yonatā daena gè ù sɔsigeɛzi.

²⁶ Ma gbē Yonatā,
ma gɔ nawēa guu n yānzi,
ń maame wásawasa.

Yenzi kè ń vīmao sáa vīro,
à de nɔ yenzila.

²⁷ Gɔsagbāaanɔ ii ò fá!

Aɔ gɔkɛɔnɔ kàate.

2

Dauda kana Yudanɔ kpatan

¹ Beee gbera Dauda Dii là à bè: Mà gá Yuda wétenɔ doke guuɔ? Dii bène à gá, ben Dauda èara à là à bè: Mákpán mà gán? Dii wèàla à bè: Eɓɓnu kpa.

² Ben Dauda gàa gwe kɔn a nɔ mèn plaaanɔ, Yezɛrili gbē Ainɔama kɔn Nabala gyaanɔ Abigaili, Kameli gbēo. ³ Dauda gàa kɔn gbē kè aɔ kúonɔ dɔ, baade kɔn a bɛdeenɔ, ben aɔ vèè Eɓɓnu kɔn à lakutunɔ. ⁴ Ben Yudanɔ gbēnsinɔ mɔ wà nɔsi kù Dauda mia gwe, aɔ à kà Yudanɔ kína ũ.

Kè Dauda mà Yabesi Giliadadeenɔ bé wà Solu vīi, ⁵ à gbēnɔ zllm̄ma, aɔ gàa wà bènnɛ: Dauda bè Dii aubarika daagu, kè a gbēkɛɛ kè Solu a diine a à vīi. ⁶ Dii gbēkɛ yá kɔn náane yāo keare. Mapi sɔ mé à maa keare kè a yá pì kè yānzi.

⁷ Tia sa àgɔ gbāa à kùgbāaa ke. A dii Solu gà ben Yudanɔ ma ka ń kína ũ.

⁸ Nɛɛ né Abana, Solu zlkpɛɛnɔ gbēnsi gīake à gàa se kɔn Solu né Isiboseo Manaimu. ⁹ Ben à à kà kí ũ Giliada būsun kɔn Asa boriinɔ būsuo kɔn Yezɛrilio kɔn Eflaimu boriinɔ būsuo kɔn Beyāmi boriinɔ būsuo kɔn Isarailinɔ būsuo kpaanɔ píngi. ¹⁰ Solu né Isibose wè baplaadee guun à gɔ Isarailinɔ kína ũ. À kí blè wè plaa. Yudanɔ sɔ, Daudan aɔ zèo. ¹¹ Dauda kí blè Yudanɔne zaa Eɓɓnu ai wè swɛɛplaa kɔn mɔ swɛɛdooo.

Isarailinɔ zlkana kɔn Yudanɔ

¹² Nɛɛ né Abana kɔn Solu né Isibose zlkpɛɛnɔ bɔ Manaimu wà gàa Gibiɔ.

¹³ Zeruya né Yoabu kɔn Dauda zlkpɛɛnɔ fɛɛ wà gàa dañle Gibiɔ ikaekii sae. Aɔ gáli doo kú í baa kè kpa, aɔ gáli doo kú í baa káa kpa. ¹⁴ Ben Abana bè Yoabunɛ: Ñ tó gɔkpare kenɔ fɛɛ kɔzi wà gwa. Ben Yoabu bè: Aɔ gá. ¹⁵ Ben Beyāmi zlkarinɔ fɛɛ gɔn kuri awɛɛplaa Isibose pɔ ũ, ben Dauda zlkarinɔ fɛɛ gɔn kuri awɛɛplaa se. ¹⁶ Baade ɔ kà a ɔsikari daa mikpɛɛzi, ben aɔ kɔ zɔzɔ kɔ gbàntɛa kɔn fɛɛo aɔ lèe lɛdole. Ben wà tɔ kpà Gibiɔ guu pìne Fɛɛlennabura.

¹⁷ Zl kè wà kà zī beea pásī maamaa, ben Dauda zlkpɛɛnɔ zl blè Abana kɔn Isarailinɔa.

18 Zeruya négōgbē gōon aagōonoo kú gwe, Yoabu kōn Abisaio kōn Asahelio. Asaheli sō bà nna lán zō bà. 19 Ben à pèe Abanazi, èe lie oplazi ke ozeziro. 20 Kè Abana a kpèe gwà à à è, ben à bè: Asaheli, mbe gwe? À wèàla à bè: Mámbee! 21 Ben Abana bène: Ñ lie n oplaazi ke ozezi, ñ gōkpareno doke kú ñ à póno sía. Mòde Asaheli e zenero. 22 Abana èara à bène do: Ñton sōmaziro. Ñ yezi mà n den yó? Tó ma n de, mé we wa wée ke siigō kōn n vī Yoabuo do? 23 Mòde Asaheli gi, èe zenero, ben Abana à zō a gbèen kōn a sári páo ai à bō kpèe kpa. Gwen à lèen à gà gōo. Kè baade píngi kà guu kè à lèe à gà pìn, aō zè wèe gwaa.

24 Ben Yoabu kōn Abisaio pè Abanazi ai o fántè gàa à gèo kpén. Aō kà Ama sílī kè kú Gia o fántèbōe kpa Gibiō gbáa zén. 25 Beyāmi boriino kākōa Abanazi gāli do, ben aō gāa wèe gi kōn ñ zīndao sílī musu. 26 Ben Abana lé zù Yoabuzi à bè: Wé zè kōdeenaneroo? Ñ dō kè yā pi é mī de kōn pōsīaoroo? Né o n gbènoe aō zewe aō èara wà tároo? 27 Ben Yoabu wèàla à bè: Luda kuu! Tó néesé sí yāro, ma gbèno é zearero ai gu gá do. 28 Kè Yoabu kuru pè, ben à gbèno kámma bō, aōe gá Isarailino zìo do.

29 Gwāavī beea Abana kōn a gbèno taa ò sèn aō bikù Yodaa, ben aō dō swadōozi ai aō gāa wà kà Manaimu. 30 Kè Yoabu sù kōn pèna Abanaao, ben à a zìkpèeno kākōa ñ píngi. Dauda gbèno té gōon baro dosai bé wà kuuro, Asaheli baasi. 31 Aō Beyāmi kè aō kú kōn Abanaono dède gōon wàa do kōn basōraagōo. 32 Aō Asaheli gè sè aō vī à de miran Betelému. Ben Yoabu kōn a gbèno taa ò gwāavī aō kà Èbōnu gudōnao.

3

1 Zì kè Solu bēdeenoo kà kōn Dauda bēdeenoo gi kè. Dauda gbāaa e kaara, Solu bēdeenoo sō gbāaa e lagoo.

Dauda négōgbēno

2 Négōgbē kè Dauda i Èbōnuno tón yè. À káaku tón Aminō. À da tón Ainōama, Yezèrili gbēme. 3 À plaade tón Kiliabu. À da tón Abigaili, Nabala gyaano Kameli gbēme. À aagōde tón Abusalomu. À da tón Maaka, Gesuu kína Talamai néme. 4 À siigōde tón Adonia. À da tón Agi. À sōorode tón Sefatia. À da tón Abitali. 5 À swèdode tón Itiriamu. À da tón Egela. Dauda noono né pino i Èbōnume.

Abana nana Daudaa

6 Gurōo kè Solu bēdeenoo e zì kaa kōn Dauda bēdeenoo, Abana e gbāa kuu Solu bēdeenoo guu. 7 Solu no yigisai vī yā, à tón Rizipa, Aya néme. Isibose bè Abanane: N ke dia n dae kōn ma de nooo? 8 Abana po fè maamaa Isibose yā pi yānzì à bè: Gbèe gèn ma ũ Yudano kpa? Mée gbèkèe kee n de Solu bēdeenooe kōn à dāaronō kōn à gbènnano ai kōn a gbāao. Mée n na Daudane a oziro, ben née ma taari ee nogbè pi yā musu saa? 9 Tó mée lé kè Dii gbè Daudane kenero, Luda yā kemè pāsīpāsī. 10 Mé kpata sí Solu bēdeenoo mà tó Dauda gō Isarailino kōn Yudano kína ũ sena zaa Dani ai à gá péo Bèesebaa. 11 Isibose e sí à wè Abanala doo, kè èe vīa keene yānzì.

12 Abana gbèno zì Daudaa kōn a tso à bène: Dé bé à būsū vīi? Wà ledole ke, mé donle le Isarailino bà e agō kúnyo ñ píngi. 13 Ben Dauda bè: À maa, mé ledole kenyo, mōde yā mèn doon mée gbekaamma. Tó née mōo ma gwa, tó née mōme kōn Solu néngōgbē Mikalaoro, ñton tó wa wée sikōlero. 14 Dauda lékpāsà kè Solu

né Isibose ne à bè: Ñ ma naõ Mikala sukpame. Ma anzure blè kōn Filisitininõ gɛɔɔ mèn basɔɔro. ¹⁵ Ben Isibose gbēnɔ zì, aõ nɔgbē pì sɪ a zā Palatieli, Laisi néa. ¹⁶ Ben à zā pì e gaao à tézi ai Bahurimu, èe ɔɔ dɔɔ. Ben Abana òne à ɛara à tá, ben à ɛara.

¹⁷ Abana yā ò kōn Isaraili gbēnsinɔ à bè: Zaa zi ée wɛtɛɛ Dauda gɔ de a kína ũ. ¹⁸ À à ká sa, zaake Dii lé gbēne à bè, é a gbē Isarailinɔ bɔ Filisitininɔ kōn n̄ ibeɛnɔ ɔzì n̄ píngi a zǒbleri Dauda pì gāzime. ¹⁹ Abana yā pì dà Beyāmi boriinɔne n̄ swála dɔ. Ben à gāa Eblonu, le à yā kè à kè Beyāmi boriinɔ kōn Isarailinɔne pì o Daudane. ²⁰ Kè à kà Dauda kiia zaa Eblonu kōn gōn baroo kè aõ kúonɔ, ben Dauda pɔnna póblee kèrɛne. ²¹ Ben Abana bè Daudane: Ma dii kí, n̄ tó mà fɛe mà gá mà Isarailinɔ kakōanne n̄ píngi, le aõ ledole kenyo, négɔ de bùsu kè n pɔɔ yezi píngi kína ũ. Ben Dauda Abana gbàre, à tá aafia.

Abana dena

²² Zì beee Yaabu kōn Dauda gbēnɔ sù kōn léemmanao. Aõ pónɔ sɪ gbēnɔa maamaa aõ sùo. Abana kú kōn Daudao gwe dɔro, zaake à à gbàre, à tá aafia. ²³ Kè Yaabu kōn zìkari kè aõ kúonɔ kà, wà òne Nere né Abana mò kína gwa, ben à à gbàre à tá aafia. ²⁴ Ben Yoabu gāa à kína lè à bè: Bó yān n̄ kè gwee? Kè Abana mò n̄ kiia, bóyānzi n̄ tò à tàzi? ²⁵ Ñ Nere né Abana dōroo? Á mò ɔndɔ kenzi, le à e àgɔ n̄ gágurɔ kōn n̄ sugurɔɔ dɔ kōn n̄ yākenanɔ píngi. ²⁶ Kè Yoabu bɔ Dauda kiia, ben à gbēnɔ zì, aõ pèe Abanazi. Aõ à lè Sira lɔgɔ kiia, ben aõe suuo, mɔde Dauda à yā dōro. ²⁷ Kè wà kà kōn Abanao Eblonu wéte bīile, ben Yoabu à sɪsi lándɔ à yezi à asiiyā one bà, ben à à zò a gbɛɛɛn, à à dè. À dāaro Asaheli dena gɛɛn à bɔa gwe.

²⁸ Beee gbera kè Dauda mà, à bè: Mapi kōn ma kíkɛɛo, mégɔ taari vī Diine Nere né Abana dena yā musuro. ²⁹ Yā pì é wí Yoabu musume kōn à de bɛdeenɔ n̄ píngi. Yoabu bɛdeenɔ égɔ kuu kentudee ke kusu ke ɛɛ ke gbē kè zì à blè ke nɔaderi sairo. ³⁰ Yoabu kōn Abisaio Abana dè, kè àmbe à n̄ dāaro Asaheli dè zìlan zaa Gibiõ yānzi. ³¹ Ben Dauda bè Yoabune kōn gbē kè aõ kúonɔ n̄ píngi: Á a pókāsāanɔ gága à kēkē, à uta kāsāanɔ dada, àgɔ té aɛ kōn Abana gèo kōn ɔɔ dɔɔ. Kí Dauda sɔɔ tɛ n̄ kpɛɛ. ³² Ben wà à vīi Eblonu gwe. Kína sósobi ɔɔ dɔ gbāngbān Abana miraa, ben baade píngi ɔɔ dɔ se. ³³ Ben kína sósobile kèkii sɪ Abana yā musu à bè:

Abana gana lán m̄saidee bà maan gweɔ

³⁴ Wèe n̄ gā yinne n̄ kpɛɛ kparo,

wèe gata kpánnero,

n̄ ga lán gbē kè gè zaakerinɔ ɔzì bà.

Ben baade píngi ɛara wà ɔɔ dɔ dɔ. ³⁵ Baade píngi mò wà ò Daudane à pò ble ai guu gɔ gá sɪ, mɔde à ladà à bè: Tó ma buredi ke pòble ke dà ma lén ɔfántɛ gēna kpén sai, Luda yā keme pásipási. ³⁶ Baade píngi wéɛ tɛ yā pizi, ben à kèrɛne maa. Yā kè kí e keɛ píngi è ke gbēnɔne maame. ³⁷ Zì beee Dauda gbēnɔ kōn Isarailinɔ píngi dɔ sa kè kí lé kú Nere né Abana dena yānlo. ³⁸ Ben à bè a gbē pinɔne: Á dɔ kè Isaraili dɔn'aede bíta gá gbàaroo? ³⁹ Mamɔma sɔ, baa kè Luda ma ka kí ũ, ma busa gbāa. Zeruya né pinɔ yākena pásí de ma póla. Dii bé éé fia bo zaakerine a zaa lén.

4

Isibose dena

¹ Ké Solu né Isibose mà Abana gà Eblonu, à kā gà, ben Isarailino gò bídi guu ní píngi. ² Solu né pì zìkpe gbènsino ví gɔɔn plaa, à doo tón Baana, à doo sɔ Rekabu. Beero gbē Rimɔ, Beyāmi bori nénome. Wà Beero diē Beyāmi bùsu pò ù yāme, ³ zaake Beerodeeno bàà lè wà tà Gitaimu aɔ kú gwe ai kɔn a gbàao. ⁴ Solu né Yonata sɔ né vī ere ù. Gurɔ kè né pì kà wè sɔɔro, ben Solu kɔn Yonatao gana Yezerili baaru sù. Kè à gwàri à sè èè bàà lèo, à wāna guun né pì pítia à lèe. Bee bé à tò à ere kù. À tón Mefibose.

⁵ Beero gbē Rimɔ né pino Rekabu kɔn Baanao fēe, ɔfāntē gbāaazin aɔ kà Isibose be, gurɔ kè èè i fāantē oo. ⁶ Ben Rekabu kɔn a dāaro Baanao gè kpén aɔ kè lándɔ wèe gaa pówee kɔo bà. ⁷ Kè aɔ gè kpén, Isibose daena a gádoa, ben aɔ gèzi kpéne guu aɔ à zò wà dè. Ben aɔ à mì zò aɔ sè wà tào. Aɔ pēe Yoda sèn, ben aɔ taa ò ai guu gaa à dɔo. ⁸ Aɔ mɔ Dauda kiia Eblonu kɔn Isibose mío aɔ bène: Ñ gwa, n ibee Solu kè à wète à n de né Isibose mìn yè. Wa dii kí, Dii gēe bōnne Solu kɔn a boriinɔa gbāa. ⁹ Dauda wèñla à bè: Dii kuu! À ma bɔ ma nawēakena guu píngi. ¹⁰ Kè gbēke mɔ ma kiia Zikilaga yā à bè Solu gà, èe daa baaru nnaan ée kpaa, ben ma à kù má dè. À baaru àren gwe. ¹¹ Debeelana lán amɔa gbē zaaanɔ a taarisaidee dè a gádoa a kpén nà, mé à dena gēe boawa mà a wèndi bɔ se. ¹² Ben Dauda yā ò a gbēnɔne, ben aɔ ní dede. Aɔ ní ɔla kɔn ní gbálanɔ zòzò, ben aɔ ní gèno lògo Eblonu itokii sae. Ben wà Isibose mì sè wà vīi Abana miran zaa Eblonu.

5

Dauda kana Isarailino kpatan

¹ Isarailino mò ní boriia ní píngi Dauda kiia zaa Eblonu aɔ bè: Wa aru dɔnkɔme. ² Zaa zi gurɔ kè Solu de wa kí ù, mbe neè dɔwe ae zìlan, gana kɔn sunao. Ben Dii bènne, mbe négɔ de a gbē Isarailino dɔn'aedee ù, aɔ kina ù. ³ Kè Isaraili gbènsino mò kí Dauda kiia zaa Eblonu ní píngi, gwen à ledole kènríyo Dii ae, ben aɔ nɔsi kù à mìa aɔ à kà Isarailino kpatan. ⁴ Dauda kè wè baaakuri gurɔ kè à nà kibleana, à vèe kpatan wè baplaa. ⁵ À kí blè Yudanɔne zaa Eblonu wè sweeplaa kɔn mɔ sweedoo, ben à kí blè Yudanɔne kɔn Isarailino píngi zaa Yerusalemu wè baaakuri awee'aagɔ.

⁶ Kí kɔn a gbēno gaa Yerusalemu le à zì ká kɔn Yebusi kè aɔ kú gweenɔ. Ben aɔ bè Daudane: Né gè kèro, baa vīano kɔn ereno aɔé pémma. Aɔo daa Dauda é è à gè gwerò. ⁷ Kɔn beeeo Dauda wéte bíidee kè wè sísi dɔ Zayɔn pì sí, ben à gò à wétedaa ù. ⁸ Zì beeeo Dauda bè: Tó gbē yezi à Yebusino dede, séde à gè íze kè wà yò gbèn guu, éé ereno kɔn vīa pino le. Dauda ibeenome. Bee yānzi wè be, vīano kɔn ereno é gè kíbero. ⁹ Ben Dauda bee kù wéte bíidee pì guu, à a zīnda tɔ kpāne, Dauda Wéte. À kpéno bōbo à lìgazi ai gura kè wà wèe tātān, wè be Milo. ¹⁰ Dauda gbāaa e kaara, zaake Dii Luda Zìkpedee kúo.

¹¹ Taya kí Hiramú gbēno zì Daudaa kɔn sida líno kɔn lí'arino kɔn gb'arino, ben aɔ bee bōne. ¹² Ben Dauda dɔ sa kè Dii a ka Isarailino kí ùme, bensɔ à a kpata kàaraare kè Isarailino de Dii gbēno ù yānzi.

13 Dauda bɔna Eblɔnu gɛra à èara à nɔ pãndɛnɔ sɛ̀ à kàara Yerusalemu dɔ kɔn nɔ yìgisainɔ, ben à nɛ̀gɔgbɛ̀nɔ kɔn nɛ̀nɔgbɛ̀nɔ ìnyo. 14 Nɛ̀gɔgbɛ̀ kɛ̀ à ñ í Yerusalemu pìnɔ tɔn yɛ̀: Samua, Sobabu, Natá, Sulemanu, 15 Ibaa, Elisua, Nefegi, Yafia, 16 Elisama, Eliada kɔn Elifeletio.

17 Kɛ̀ Filisitininɔ̀ mà wà Dauda kà Isarailinɔ̀ kí ù, ben aɔ̀ gàa wèe wɛ̀tɛɛ̀ wà à dɛ̀ ñ píngi. Kɛ̀ à ñ baaru mà, ben à gàa sɛ̀tɛ̀ pɔ̀rɔtu. 18 Filisitininɔ̀ zì'ɔ̀ pòro Refaimu guzuren, 19 ben Dauda Dii là à bè: Mà gá mà lɛ̀ɛ̀ Filisitininɔ̀, né ñ name ma ɔ̀zìs? Ben Dii wèàla à bè: Ñ gá, mé ñ nanne n ɔ̀zì. 20 Ben Dauda gàa Baali Perazimu, à zì blèrɛ̀mma gwe. Ben à bè: Dii dɔ̀mɛ̀ ae, à bɔ̀ à mò ma ibɛ̀ɛ̀nɔ̀zì bùi lán í è guu fɔ̀ nà. Ben à tɔ̀ kpà guu pìne Baali Perazimu. 21 Filisitininɔ̀ ñ tãan tò gwe, ben Dauda kɔn a gbɛ̀nɔ̀ sɛ̀e wà tào.

22 Filisitininɔ̀ èara wà mò dɔ̀, aɔ̀ zì'ɔ̀ pòro Refaimu guzuren. 23 Ben Dauda èara à Dii là dɔ̀. Ben Dii wèàla à bè: Ñton gánzi súusuro. Ñ liganzi kpɛɛ̀ kpa ñ lɛ̀rɛ̀mma kpɛ̀ líkpɛ̀ sac. 24 Tó a kɛ̀sɛ̀ kí mà lí pìnɔ̀ musu, à kɛ̀ kpakpaa, zaake mámbe ma bɔ̀ ma dɔ̀are ae gwe, lɛ̀ mà zì bleare Filisitini zìkpɛ̀ɛ̀nɔ̀a yãnzì. 25 Dauda kɛ̀ lán Dii ònɛ̀ nà, ben à zì blè Filisitininɔ̀a sɛ̀na zaa Gibiɔ̀ ai à gàa pé Gɛ̀zaa.

6

Suna kɔn Dii àkpatio Yerusalemu

1 Dauda èara à Isaraili kè à ñ sɛ̀nɔ̀ kàkɔ̀a gɔ̀nɔ̀ bɔ̀rɔ̀ baaakuri. 2 Ben à fɛ̀ɛ̀ à dànyo zén, aɔ̀ gàa Baala kè kú Yuda b̀sun, lɛ̀ aɔ̀ Luda àkpati sé wà suo. Dii Zìkpɛ̀de ègɔ̀ vɛ̀ɛ̀na kpatan àkpati pì malaika dɛ̀bɛ̀deɛ̀nɔ̀ dagura, bee yãnzin wè be à tɔ̀ kúazi. 3 Aɔ̀ àkpati pì dà zùgoro dufu guu Abinadabu bɛ̀ s̀s̀i musu, ben aɔ̀ dào zén. Abinadabu nɛ̀nɔ̀ Uza kɔn Ahioo bé aɔ̀ɛ̀ dɔ̀ zùgoro pizi, 4 Luda àkpati kúna. Ahioo bé à tɛ̀ ae, 5 ben Dauda kɔn Isarailinɔ̀ e ɔ̀ wáa ñ píngi Dii ae ñ gbãa zaka lén kɔn lɛ̀sinao. Wèe mɔ̀rɔ̀ lɛɛ̀ kɔn kúuo kɔn sɛ̀gɛ̀sɛ̀gɛ̀o kɔn fagao kɔn sɛ̀gɛ̀o.

6 Kè aɔ̀ kà Nakɔ̀ ésegbɛ̀kiia, zùnɔ̀ gɛ̀n s̀i, ben Uza ɔ̀ b̀ò à nà Luda àkpatia. 7 Ben Dii pò fɛ̀zi, à à lè a dɛ̀ àkpati sae gwe dà kè à kè yãnzì. 8 Dauda nòsɛ̀ yàka, kè Dii pò fɛ̀ Uzazi yãnzì, ben wè guu pì s̀isi Pɔ̀fɛ̀'uzazi ai kɔn a gbãao. 9 Zì beea v̀ia Dauda kú Dii yà musu à bè: Dian mé kɛ̀ nà mà Dii àkpati sé mà tào? 10 Ben èe wè à tào a wéte guu dɔ̀ro, à lie à tào Gata gbɛ̀ ɔ̀bedi Edomu bɛ̀.

11 Dii àkpati kú à bɛ̀ ai mɔ̀ aagɔ̀, ben Dii aubarika dàn kɔn à bɛ̀deɛ̀nɔ̀ ñ píngi. 12 Wà bè kí Daudanɛ̀: Dii aubarika dà ɔ̀bedi Edomu bɛ̀deɛ̀nɔ̀n kɔn pɔ̀ kè à v̀inɔ̀ píngi a àkpati yãnzì. Ben Dauda gàa gwe, à Luda àkpati sè èe suuo a wéte guu kɔn pɔ̀nnao. 13 Kè gbɛ̀ kè aɔ̀ Dii àkpati sɛ̀nanɔ̀ gbá sè gɛ̀n swɛ̀do, ben Dauda saa ò kɔn zùswareeo kɔn zùnɛ̀ b̀rɔ̀ mèkpanao. 14 Dauda sa'o'uta dana, èe ɔ̀ wáa Dii ae a gbãa zaka lén. 15 Api kɔn Isarailinɔ̀ píngi e suu kɔn Dii àkpatio, aɔ̀ɛ̀ pɔ̀nna wii lɛɛ̀, aɔ̀ɛ̀ kuru pɛɛ̀. 16 Kè Dii àkpati e gɛ̀ɛ̀ Dauda wéte guu, ben Solu né Mikala e tɔ̀tɛ̀ gwaawindo guu. Kè à è kí Dauda e v̀iv̀ii èe ɔ̀ wáa Dii ae, à kya kàn a swè guu. 17 Kè wà s̀u kɔn Dii àkpatio, wà diɛ̀ a gbɛ̀n bisakutaa kè Dauda d̀nɛ̀ guu. Ben à sa'opɔ̀ kè wè ká tén à tɛ̀ kú ò Dii ae kɔn kennakɔ̀ sa'opɔ̀. 18 Kè à saa ò à yàa, à sa maa ò gbɛ̀nɔ̀nɛ̀ kɔn Dii Zìkpɛ̀de tɔ̀. 19 Ben à burɛ̀di kpàatɛ̀tɛ̀ Isaraili kè aɔ̀ kakɔ̀ana gweɛ̀nɛ̀nɛ̀ k̀ò̀ doodo gɔ̀gbɛ̀nɔ̀ kɔn nɔ̀gbɛ̀nɔ̀ ñ píngi kɔn damina kàrao m̀n doodo kɔn geepi kàrao m̀n doodo.

²⁰ Kè Dauda e suu be le à sa maaa o a beedeɔne, ben Solu né Mikala bò à gà à dààle à bè: Mmɔn Isarailino kína, gbē beede yán n kè gwe gbàa? N n zĩnda mè òdɔa n iba nɔgbē zikerinɔne, lán wisaidee è a zĩnda mè òdɔaĩne nà. ²¹ Ben Dauda bè Mikalanɛ: Diin ma ɔ wãne. Dii bé à ma se n de kɔn a beedeɔ gēe ũ, à ma ke a gbē Isarailino dɔn'aedee ũ. ²² Mé gbē futa yá ke de beeela, mé ma zĩnda kēsã n ena guu, mɔde nɔgbē zikeri kè n tɛrma pɔno bé aṣe ma bèe ke. ²³ Solu né Mikala sɔo e né iro ai à gà à gà o.

7

Luda légbēna Daudanɛ

¹ Kè kí vɛe a be, Dii à bò ibee kè aṣo ligazino ɔzĩ à à gbà ãampakii, ² ben kí be annabi Natãne: Á'a! Kpé kè wà dɔ kɔn sida líon mégɔ vɛeen, Luda àkpati gɔ diena bisakutaan-ɔ? ³ Natã wèala à bè: Lán à kenne nà n ke, zaake Dii kúnyo. ⁴ Gwãavĩ beee Dii yá sù Natãa à bè: ⁵ N gá n ò ma zòbleri Daudanɛ kè ma bè, àmbe eé kpé kè mégɔ kún dɔmɛro. ⁶ Zaa gurɔ kè ma Isarailino bɛe Iyipiti ai gbàa mée bee kũro. Mégɔ sɔki kpákpaame, bisakuta bé ma kúkii ũ. ⁷ Guu kè ma sɔki kpákpan kɔn ma gbē Isarailino n píngi mèe dɔn'aedeeno die aṣ dɔĩne ae. Má ò n gbēkene, à kè dia èe kpé dɔme kɔn sida líoro zikís? ⁸ N gá n ò ma zòbleri Daudanɛ, mamɔma Dii Zìkpɛde ma bè, ma à sè sádákiiia le àgɔ de ma gbē Isarailino dɔn'aedee ũ. ⁹ Má kúo guu kè à gáan píngi, ben ma à ibeenɔ dɛdɛne. Mé à tɔ bɔ maamaa sa, eégɔ kú anduna tɔdeenɔ té. ¹⁰ Mé bũsu kpá ma gbē Isarailino, mé n káen, aṣe vɛen n pɔ ũ. Aṣ laakari gɔ kpaena. Gbē zaaano é e wà wée tãrma lán aṣ wée tãrma káaku ¹¹ gurɔ kè ma dɔn'aedeeno diéĩne nà dɔro. Mé à bɔ a ibee pɔno ɔzĩ n píngi.

Mamɔma Dii mée oone, mámbe mé ua péene à boriino gbàa'ekii ũ. ¹² Tó à gurɔ pàpa à gà, mé à borii kè bò à mèn ke sé lezĩ, mé à kpá kpatan. ¹³ Àpi bé eé kpé dɔ kè ma tɔ égɔ kúa, mé à kpatablana gbá pée, eégɔ kí blee ai gurɔ píngi. ¹⁴ Mégɔ dene De ũ, eégɔ de ma né ũ. Tó à taari kè, mé wée tãa kɔn gòome, lán gbɛntee è gbē gbē nà. ¹⁵ Mɔde ma gbēke é kèkɔa lán má kèkɔa kɔn Solu kè má à bò Dauda aezi nàro. ¹⁶ À boriino égɔ kpata blee gurɔ píngi. À kpata pi égɔ yãana víro.

¹⁷ Ben Natã yá pi gbà Daudanɛ lán Dii òne nà píngi.

Dauda wéekena Diia

¹⁸ Ben kí Dauda gē à vɛe Dii ae à bè: Dii Luda, bɔn ma tuu? Dénɔn ma beedeeno ũ kè n ma ka gwena kè takaa? ¹⁹ Dii Luda, bee né yá néngome n kiiia, ben n mamɔma n zòbleri borii kè aṣégɔ kú ziaano yá ò dɔɔ? Len neè keĩne leɔ, Dii Luda? ²⁰ Dii Luda, mé benne diamɛ dɔɔ? Mamɔma n zòbleri n ma dɔ. ²¹ N yá bíta pi kè lán n pɔo yezi nà yá kè n ò yãzi, ben n tò mamɔma n zòbleri má dɔ. ²² Dii Luda, n bíta fá! Weé gbēke lékɔzinyoro. N baasiro dii ke kuuro, lán wá mà kɔn wa swão nà. ²³ Dén weé lékɔzi kɔn n gbē Isarailino? Anduna boriino té bori mèn doo pɔn n bɔ n gaa n bò, le aṣgɔ de n gbēno ũ. N n zĩnda tɔ bò, n yá bíta bɔnsaenɔ kè n gbē pɔno, n pe bori kenɔa kɔn n tãano n gbē kè n n bó Iyipitino aezi. ²⁴ N Isarailino die aṣgɔ de n gbēno ũ ai gurɔ píngi. Dii, n gɔ n Luda ũ. ²⁵ Dii Luda, lé kè n gbē mamɔma n zòblerine kɔn ma boriino yá musu, ñgɔ zii keea gurɔ píngi. N ke lán n ò nà ²⁶ le n tɔ bɔ maamaa ai gurɔ píngi. Gbēno é be Dii Zìkpɛde bé Isarailino Luda ũ. Mamɔma n zòbleri Dauda, né ma boriino

kāsāa péε, ²⁷ zaake Dii Zìkpεde Isarailinɔ Luda, n̄ òme n b̄ε, né ma ua péεme ma boriinɔ gbāa'ekii ū. Bee yānzi mamɔma n zòbleri ma kùgbāaa k̄ε ma wéεkeε k̄ε k̄emmazi. ²⁸ Dii Luda, n̄be Luda ū, n yā náane vī, ben n yā maa k̄enɔ l̄ε gb̄ε mamɔma n zòblerine. ²⁹ N̄ aubarika da mamɔma n zòbleri boriinɔn sa, n wéε éǵǵ t̄éñzi gurɔ p̄ingi. Dii Luda, n yā ò n aubarika dà mamɔma n zòbleri boriinɔn, aǵǵ aubarika vī ai gurɔ p̄ingi.

8

Dauda z̄iblena bori p̄andenɔa

¹ Beee gbera Dauda z̄ì bl̄ε Filisitininɔa à n̄ búsa à n̄ meewi Gata sir̄ma. ² À z̄ì bl̄ε Mɔabunɔa, ben à tò aǵ dàε k̄ɔ sae t̄ɔt̄ε. À bà ȳm̄ma. Tó à gb̄ε k̄ε aǵ kú bà plaa dagura d̄ede, è gb̄ε k̄ε aǵ kú bà do dagura tó b̄εε. Ben Mɔabunɔ ḡò Dauda zòblerinɔ ū, ben aǵǵ t̄angba kpaane. ³ Dauda z̄ì bl̄ε Reobo né Adadeza, Zoba k̄inaa, gurɔ k̄ε k̄í p̄i èara èe gaa ɔ t̄y Yuflati swasaεdeenɔa. ⁴ Ben à à s̄goronɔ kùkù m̄en w̄aa s̄ɔɔro k̄ɔn s̄gorodeenɔ ḡɔɔn b̄ɔɔ swεεplaa k̄ɔn gb̄ε k̄ε aǵ t̄é k̄esenɔ ḡɔɔn b̄ɔɔ baro. Ben à n̄ s̄ɔnɔ gb̄átikyano z̄òz̄ p̄ingi, m̄en bas̄ɔɔro bé aǵ b̄ò. ⁵ Siria k̄ε aǵ kú Damasakunɔ m̄ò ɔ da Adadezaa, ben Dauda n̄ gb̄enɔ d̄ede ḡɔɔn b̄ɔɔ baro awεεplaa. ⁶ À gudákparinɔ dīdīε Siria b̄usun, ben aǵ ḡò à zòblerinɔ ū, aǵǵ t̄angba kpaane. Dii tò Dauda z̄ì bl̄ε guu k̄ε à ḡaan p̄ingi. ⁷ Dauda Adadeza ibano vura s̄engbangonɔ s̄εε à t̄ào Yerusalemu. ⁸ À m̄ògot̄ε s̄εε bítabita Adadeza w̄éte k̄ε w̄é s̄isi Teba k̄ɔn Berotaio guu.

⁹ K̄ε Amata k̄í Tou mà Dauda z̄ì bl̄ε Adadeza z̄ìkp̄eenɔa n̄ p̄ingi, ¹⁰ ben à a né Adoramu z̄ì i kp̄aa. À à saabu kp̄a z̄ì k̄ε à bl̄ε Adadezaa yānzi, zaake Tou z̄ì k̄ào yā. Adoramu m̄ò k̄ɔn vura p̄ɔnɔ k̄ɔn kondogi p̄ɔnɔ k̄ɔn m̄ògot̄ε p̄ɔnɔ, ¹¹ ben k̄í Dauda k̄aε Dii p̄ɔ ū l̄án à k̄ε k̄ɔn borii k̄ε à gb̄āaa bl̄ém̄mano kondogi p̄ɔnɔ k̄ɔn vura p̄ɔnɔ n̄ p̄ingi, ¹² Eɔm̄unɔ k̄ɔn Mɔabunɔ k̄ɔn Am̄oninɔ k̄ɔn Filisitininɔ k̄ɔn Amalekinɔ. Len à k̄ε l̄ε k̄ɔn p̄ɔ k̄ε à s̄i Zoba k̄í Adadeza, Reobo néao. ¹³ Len Dauda t̄ó b̄ò l̄ε. K̄ε à z̄ì bl̄ε Sirianɔa à s̄u, à Eɔm̄unɔ d̄ede Guz̄ur̄ε Wisideen ḡɔɔn b̄ɔɔ baro plaasai. ¹⁴ Ben à gudákparinɔ dīdīε Eɔm̄u b̄usun d̄ɔ, ben Eɔm̄u p̄inɔ ḡò à zòblerinɔ ū. Guu k̄ε Dauda ḡaan p̄ingi Dii è tó à z̄ì bl̄eme.

¹⁵ Daudan Isaraili bori p̄ingi k̄ina ū, à yā maa k̄ε a gb̄enɔne a z̄éa. ¹⁶ Zeruya né Yoabun z̄ìkp̄eenɔ gb̄ensi ū. Ailudi né Yosafatan baarukpari ū. ¹⁷ Aitubu né Zad̄aki k̄ɔn Abiata né Aimel̄ekion sa'orikinɔ ū. Serayan takadak̄eri ū. ¹⁸ Yoyada né Benayan dogarinɔ gb̄ensi ū. Dauda z̄inda néǵǵgb̄enɔn a kp̄asinɔ ū.

9

Dauda gb̄εkeε kena Mefibosene

¹ Dauda gb̄enɔ là: Solu bori kee e ḡɔroo? Má yezi mà gb̄εkeε kene Yonat̄a yānzi. ² Solu b̄ε z̄ikeri ke kuu, à t̄ɔn Ziba, ben w̄à à s̄isi k̄í Daudane. À à là à bè: M̄be Ziba ús? À w̄èla à bè: Ee, n zòblerin ma ū. ³ Ben k̄í p̄i à là à bè: Solu bori ke kuu ai tiaś? Má yezi mà Luda gb̄εkeε keneme. Ben Ziba w̄èla à bè: Yonat̄a né ke kuu ai tia. Ereme. ⁴ Ben k̄í à là à bè: À kú máme? Ziba w̄èla à bè: À kú Amieli né Maki b̄ε zaa Lod̄eba. ⁵ K̄í Dauda gb̄enɔ z̄ì, ben w̄à m̄ò. ⁶ K̄ε Yonat̄a né Mefibose, Solu dio k̄à Dauda kiia, à k̄uene à dàε a puua. Ben Dauda bè: Mefibose! À w̄èla à bè: N zòblerin ma ū. ⁷ Ben Dauda bène: N̄ton tó v̄ia

n kũro, zaake mé gbẽkẽe kenne n de Yonata yanzime. Mé n dezi Solu buraano sukpanne píngi, négaegõ mɔɔ pɔ blemao gurɔ píngi. ⁸ Mefibose kùene à bè: Bón mamoma n zòbleri ù kè né ma wènda gwaa? Má de lán gbẽe gè bàroo?

⁹ Ben kí Dauda Solu zíkèri Ziba sisi à bène: Pɔ kè de Solu pɔ ù kɔn à bèdeeno pɔo píngi, má kpà n dii dioame. ¹⁰ Mpi kɔn n néno kɔn n zíkèrinɔ, àgae à tɔte zii kene, à à pɔno keke, le à e àgõ kúsãe vī. N dii dio Mefibose égaegõ pɔ blemao gurɔ píngi. Ziba sɔ négõgbẽno vī gɔon gẽro kɔn zíkèrinɔ gɔon baro. ¹¹ Ben Ziba bè kine: Yá kè ma dii kí ò mamoma a zòblerine, mé ke píngime. Ben Mefibose ègõ pɔ blee kɔn kíó, à gõ lán kina néno doke bà. ¹² Mefibose négõgbẽ vī, à tɔn Mika, bensɔ Ziba bèdeeno gõ Mefibose zíkèrinɔ ù ní píngi. ¹³ À kú Yerusalemu, zaake ègõ pɔ blee kɔn kíó gurɔ píngime. Bensɔ eren à ù.

10

Dauda zìblena Amɔninɔɔ

¹ Beee gbera Amɔni kina gà, ben à né Anuni vèe à gèe ù. ² Dauda bè: Mé gbẽkẽe ke Naasa né Anunine lán à de gbẽkẽe kème yá nà. Ben Dauda à iba kenɔ zla, le aɔ gá Amɔninɔ bunsun wà à làakari kpáene à de ga yá musu. Kè Dauda iba pino kà gwe, ³ Amɔni kinenɔ bè ní dii Anunine: Née daa Dauda gbẽno zìmma n de gè kpedana yanzi le à n làakari kpáennen yó? À ní zī le aɔ mɔ wa wéte asii gwame, le aɔ ɛara wà mɔ wà wéte ble zlo. ⁴ Ben Anuni Dauda iba pino kũkũ à ní létanka kã bò kpadokpado, à ní pɔkásãano zɔzɔ ní pɔrɔno dagura, ben à ní gbáe. ⁵ Kè wà ò Daudane, ben à gbẽno zì aɔ gá danle, zaake wí ní kú maamaa. Aɔ bèinne: Kí bè, à vèe Yeriko ai a létanka kã kú, é gbasà à su.

⁶ Kè Amɔninɔɔ è Dauda ye ní kazi dɔro, ben aɔ fia bò gbẽnoe le aɔ zì káinne: Siria kè aɔo kú Bereobu kɔn Zobao kè aɔo té kèseno gɔon bɔro baro kɔn kí Maaka zìkpeeno gɔon bɔro do kɔn Tobudeeno gɔon bɔro kuri awɛɛplaa. ⁷ Kè Dauda mà le, ben à Yoabu gbàeríma kɔn zìkarino ní píngi. ⁸ Amɔninɔò bò wà zì'ɔo pòro ní wéte bìilea, ben Zoba kɔn Betereobuo Siriano kɔn Tobudeeno kɔn Maaka gbẽnoo kú sèn íttè. ⁹ Kè Yoabu è wà zì'ɔo pòro a ae kɔn a kpɛeo, ben à Isaraili zìkari maaano plèplè à ní kpáatete aɔ gá léé Sirianoa. ¹⁰ Ben à zìkari kpaano nà a dáaro Abisaine a ɔzì, ben à ní gbáe aɔ gá léé Amɔninɔɔ. ¹¹ À bè: Tó Siriano gbáaa e ma fuu, ù mɔ ù ɔ dama. Tó Amɔninɔò gbáaa e n fuume sɔ, mé mɔ mà ɔ damma. ¹² Ngõ gbáa, wà gõgbẽkẽe ke wa gbẽno kɔn wa Dii wéteno yá musu. Dii è yá kè kène maa ke. ¹³ Ben Yoabu kɔn zìkari kè aɔ kúono gáa Sirianoa kɔn zlo, ben Siria pino bàa lèinne. ¹⁴ Kè Amɔninɔò è Siriano bàa lè, ben aɔ bàa lè Abisaine se aɔ sì wéte guu, ben Yoabu ní tó gwe à tà Yerusalemu.

¹⁵ Kè Siriano è Isarailino zì blèmma, ben aɔ ɛara wà kɔ kákã. ¹⁶ Ben Adadeza gbẽno zì, aɔ sù kɔn Siria kè aɔo kú Yuflati baa kãa kpaano, ben aɔ gáa Elamu. Sobakin Adadeza zìkpeè pino gbènsi ù. ¹⁷ Kè Dauda mà le, ben à Isarailino kákã ní píngi, à bikúnyo Yodaa à gáa Elamu. Ben Siriano zì'ɔo pòrozi, ben aɔ sikhɔn. ¹⁸ Kè aɔoe bàa leé Isarailinoe, ben Dauda ní dede sɔgorodeeno gɔon wàa aagõ kpé basɔro kɔn gbè kè aɔo té kèseno gɔon bɔro baplaa. Gwen wà ní zìkpeeno gbènsi Sobaki dèn. ¹⁹ Kè kí kè aɔo de Adadeza zòblerino ùu è Isarailino zì blèmma le, ben aɔ ledole kè kɔn Isarailino aɔ gõ ní zòblerino ù. Vía Siriano kù, aɔoe gá wà ɔ da Amɔninɔɔ dɔro.

11

Dauda yena Basebazi

¹ Kè í kè tɔɔtea, gurɔɔ kè kɪnanɔ è gá zì ká, ben Dauda Yoabu zì kɔn a ìbanɔ kɔn Isarailinɔ ń píngi. Aɔ Amɔninɔ ásarú kè, ben aɔ lìga Rabazi. Dauda sɔɔ kú Yerusalemu. ² Kè uusie kè, ben Dauda fɛɛ a gádoa, èe ligaa a kpé musu. Zaa kpé musu gwe ben à nɔgbɛ ke è, èe zú oo. Nɔgbɛ pí né nɔ maaame maamaa, ³ ben à gbɛ zì wà nɔgbɛ pí yá gbeka. Ben wà bène: Eliamu né Baseban gwe, Iti bori Uria naɔme. ⁴ Ben Dauda gbɛnɔ zì wà à sisi. Kè à mò, ben Dauda dàeo, ben nɔgbɛ pí tà be. Àe sɔ à zúbæe gbásí bò dufume. ⁵ Kè à nò sì, ben à lékpásá kè Daudane à bè a nò sì.

⁶ Ben Dauda gbɛ zì Yoabua à bè: Ń Iti bori Uria gbareme. Ben Yoabu à gbarene. ⁷ Kè Uria pí mò, ben Dauda Yoabu aafia gbèka kɔn zìkpeɛnɔ kɔn zì kè aɔɔe kaa. ⁸ Ben Dauda bène: Ń tá be n̄ zú o. Kè Uria bò kibe, ben kina gbɛ zì a kɔn pòblee. ⁹ Mòde Uria e tá a bero, kibe ganu guun à ìn kɔn kibe zìkerinɔ. ¹⁰ Kè wà ò Daudane wà bè, Uria e tá a bero, ben à Uria là à bè: À de n bɔ tázi n sume gwɛɛ? À kè dia née tá beroo? ¹¹ Uria wèlà à bè: Àkpati kɔn Isarailinɔ kɔn Yudanɔ kú bisakutaanɔ guu. Ma dii Yoabu kɔn a gbɛnɔ kú zìlan. Mé fɔ mà tá be mà pò ble mà í mi, mà dae kɔn ma naɔoro. Kɔn n kuunao mé yá pí taka kero. ¹² Ben Dauda bène: Ń gɔ kè gbãa dɔ, zian mé n gbare. Ben Uria gɔ Yerusalemu zì beea kɔn a gudɔ láao dɔ. ¹³ Dauda à sisi à pò blè à í miò, ben Dauda í kàkane. Mòde kè à bò uusie, à gà à ì kɔn a dii kina zìkerinɔome, èe tá a bero. ¹⁴ Kè guu dɔ Dauda takada kè Yoabune, ben à Uria gbàreo. ¹⁵ Takada pí guu à bè: À Uria doñne ae guu kè zì pásin, é bɔ à kpeɛ le wà e wà à de.

¹⁶ Gurɔɔ kè Yoabu e ligaa wéte pizi, ben à Uria dà guu kè à dɔ gɔsa gbãaanɔ kún. ¹⁷ Kè wétedeenɔ bɔe wèe zì kaa kɔn Yoabuo, aɔ Dauda zìkari kenɔ dède. Iti bori Uria kú n̄ té.

¹⁸ Ben Yoabu gbɛ zì Daudaa le à zì yá gbãne píngi. ¹⁹ À bè zìri pìne: Tó n zì yá gbã kine píngi n yãa, ²⁰ tó à n̄se fɛɛ à n la à bè: Bó bé à tò a sɔ wétezi kíkíi kɔn zìo? À dɔ kè bìimusudeenɔ è kà gbareñzi tɔɔteroo? ²¹ Dé bé à Gidion né Abimeleki dè? Nɔgbɛ bé à ɔ sɔ wísilgbɛzi zaa bìi musu, ben à à dè Tebeziroo? À kè dia a sɔ bìizi kíkíi leɛ? Tó à ònne le, n̄ bene a zòbleri Uria, Iti borii gà dɔ. ²² Ben zìri pí dà zén. Kè à kà Dauda kiia, à yá kè Yoabu dàne òne píngi. ²³ À bè: Gbɛnɔ bɔe wéte guu wèe gbãa mɔɔwe bìi kpeɛme, ben wa períma ai n̄ wéte bìilea. ²⁴ Aɔ kàzurinɔ kú zaa bìi musume, ben aɔ kà fã n gbɛnɔ té tɔɔte aɔ n gbèkenɔ dède. N zòbleri Uria, Iti borii gà se. ²⁵ Ben Dauda bè zìri pìne: Ń o Yoabune àton tó yá pí à n̄se yakaro. Wègɔ dɔ gbɛ kè zì é n̄ blero. À zì ká wéte pio kɔn gbãaa a kaate. N̄ à gba swè le. ²⁶ Kè Uria naɔ mà a zã gà, à ɔɔ dɔ. ²⁷ Kè wà gè kè wà yãa, Dauda gbɛnɔ zì aɔ sùo a be, ben à gɔ à nɔɔ ũ. À né ìo gɔgbɛ ũ, ben yá kè Dauda kè pí kè Diine zaa.

12

Annabi Natá kpakèna Daudazi

¹ Dii Natá zì Daudaa. Kè à kà, à bène: Gɔgbɛ gɔɔn plaa kenɔ bé wà kú wéte ke guu, gbɛ doo né auzikideeme, gbɛ doo sɔ takaasideeme. ² Auzikidee pí sãanɔ kɔn zùnɔ ví paripari, ³ takaasidee pí sɔ pòke víro, sã núnu néngo mèn doken à

lù. Ben à dàto ai à bíta kù à bè k̄n à n̄n̄o. Aṣèḡṣ p̄o d̄n̄k̄s bleē aṣèḡṣ í mii ta d̄n̄k̄n, è dàe à p̄ote, ben èe à gwaa lán a z̄inda n̄n̄okpare bà. ⁴ Kè nib̄o p̄ita auzikidee p̄ia, ben èe we à s̄aa ke zù kù a kp̄asa guu à nib̄o p̄i yàari keoro. Takaasidee s̄a núnu n̄ngo pin à sia à a nib̄o p̄i yàari k̄eo. ⁵ Ben Dauda p̄o f̄e auzikidee p̄i yā musu maamaa, à bè Natāne: K̄n̄ Dii kuunao, à k̄s̄ s̄io wā gb̄ē k̄ē yā p̄i k̄ē dem̄e. ⁶ Kè à k̄ē l̄e, èe à w̄enda gwaro, ēnd̄ē à s̄aa p̄i f̄ia bo l̄eo siiḡo. ⁷ Ben Natā bè Daudane: M̄be adee p̄i ū. Dii Isarailin̄o Luda bé à yā k̄ē ò à bè: Ma n̄ ka Isarailin̄o kí ū, ma n̄ b̄o Solu ɔ̄z̄i, ⁸ ben ma n̄ dii p̄i b̄ee kp̄amma, ma à n̄n̄o n̄anne n̄ ɔ̄z̄i. Ma Isarailin̄o k̄n̄ Yudano kp̄amma n̄ gb̄ēn̄o ū. Tó beeno k̄emma n̄ngo yā, l̄e mà à p̄ānden̄o kaaranne d̄o. ⁹ B̄oyānz̄i n̄ kya k̄a ma yānz̄i? N̄ yā k̄ē má yeziroo k̄ē, n̄ Iti bori Uria d̄ē k̄n̄ f̄eēdaao, n̄ à n̄n̄o sia n̄ s̄ē. N̄ t̄o Am̄onin̄o à d̄ē z̄i guu. ¹⁰ Zaa gb̄aa yā p̄ās̄i é k̄ē n̄ b̄ee ziki d̄oro, zaake n̄ kya k̄amagu, n̄ Iti bori Uria n̄n̄o sia n̄ s̄ē. ¹¹ Ben Dii èara à yā k̄ē ò d̄o à bè: N̄ ma! Mé t̄o n̄ z̄inda bedeen̄o m̄nz̄i kenne. Mé n̄ n̄n̄o s̄imma mà n̄ kp̄a n̄ gb̄ēdaa kea n̄ wāa, eé daeñyo gupuraa. ¹² N̄ yā p̄i k̄ē asii guume. Mapi s̄o mé yā p̄i kenne gupuraa Isarailin̄o wāa n̄ p̄ingi.

¹³ Ben Dauda bè Natāne: Ma durun k̄ē Diine. Ben Natā bène: Dii n̄ durun k̄emma, né garo. ¹⁴ M̄ode lán n̄ d̄oke Diio maamaa n̄ k̄n̄ yā p̄i kenao, bee yānz̄i n̄ḡōgb̄ē k̄ē n̄gb̄ē p̄i ñyo é game. ¹⁵ Kè Natā tà be, ben Dii t̄o né k̄ē Uria naṣ̄o ì k̄n̄ Daudao p̄i gyā kù. ¹⁶ Ben Dauda e k̄ūe k̄ee Ludane né p̄i yā musu k̄n̄ léyinao, gwāav̄i è dae t̄ot̄eme. ¹⁷ À be gb̄ēnsin̄o èḡṣ zeàla l̄e aṣ̄ à f̄ee t̄ot̄e, m̄ode è weziro, è p̄o bleñyoro. ¹⁸ À gur̄o sw̄eeplaadee z̄in̄ né p̄i gà. V̄ia Dauda ìban̄o kù, aṣ̄o f̄e wā òne k̄ē né p̄i garo. Aṣ̄ bè: Gur̄o k̄ē né p̄i kuu, wa yā òne, èe wa yā maro. Dian wé on̄e n̄a sa k̄ē né p̄i gà? Eé yā zaa ke. ¹⁹ Dauda è a ìban̄o e yā kp̄ai ook̄ne, ben a d̄ō k̄ē né p̄i game. À n̄ lá à bè: Né p̄i gàn ȳo? Ben aṣ̄ w̄èàla wā bè: Ee! À game. ²⁰ Dauda f̄ee t̄ot̄e à zù ò, à n̄s̄i k̄ēawa à a p̄ok̄ās̄aan̄o lie, ben à ḡaa à k̄ūe Diine a kp̄én. K̄ē à èara à tà be, à p̄ob̄lee gb̄eka, ben wā kp̄aa à bl̄ē. ²¹ À ìban̄o à là wā bè: À k̄ē dia n̄ee yā k̄ee l̄ee? Gur̄o k̄ē né p̄i kuu, n̄ lé yi n̄ s̄o d̄o. K̄ē à gà sa, n̄ f̄ee n̄ p̄o bl̄ē. ²² À w̄èñla à bè: Gur̄o k̄ē né p̄i kuu, ma lé yi ma s̄o d̄o, zaake ma bè, ke Dii é ma w̄enda gwa à t̄o né p̄i ḡs̄ kuu gw̄ee, dé bé à d̄s̄o? ²³ Lán à gà n̄a sa, b̄oyānz̄in̄ m̄éḡs̄ léyinazi d̄o? Mé f̄e mà à vun ȳo? Mé ḡa à kiame, m̄ode eé eara à su ma kiaro.

²⁴ Dauda a naṣ̄o Baseba làakari kp̄aene, ben à ḡaa à dàeo. À né ì ḡōgb̄ē ū, ben à t̄o kp̄ane Sulemanu. Dii yezi, ²⁵ ben à annabi Natā z̄la à t̄o kp̄a né pine Yedidia Dii yenzi p̄i yānz̄i.

Raba sina Am̄onin̄o

²⁶ Ai tia Yoabu kp̄é e z̄i kaa k̄n̄ Am̄onin̄o zaa Raba, ben à k̄ib̄ee si. ²⁷ Ben à gb̄ēn̄o z̄i Daudaa à bè: Ma z̄i k̄a k̄n̄ Rabadeen̄o, ben ma n̄ it̄ok̄ii s̄imma. ²⁸ N̄ z̄ik̄pe kp̄aaan̄o kak̄sa sa, n̄ m̄o n̄ liga w̄éte p̄izi n̄ sí. Tó lenlo, mé sí, weé ma t̄o kp̄ane. ²⁹ Ben Dauda z̄ik̄peen̄o k̄ak̄sa n̄ p̄ingi, à ḡaa à l̄ee Rabaa à si. ³⁰ Wā n̄ k̄ina vura f̄ura ḡo wā kù Daudane. À tiisi k̄a kiloo baaakuri, bens̄o gb̄ē bèedeē k̄ua. À w̄éte p̄i p̄on̄o n̄ak̄sa maamaa, ³¹ ben à gb̄ē k̄ē aṣ̄o kù gween̄o k̄uk̄ū à b̄oēñyo, à n̄ dá sagasigi z̄iin̄ k̄n̄ diga z̄iio k̄n̄ kp̄asa z̄iio, bens̄o à t̄o aṣ̄ kúnku b̄o. Len à k̄ē Am̄oni w̄éten̄one le p̄ingi, ben à èara à tà Yerusalemu k̄n̄ a z̄ik̄peen̄o n̄ p̄ingi.

13

Amino yena a dare Tamazi

¹ Beee gbera Dauda né Abusalomu dare maaa ví, à tón Tama, ben Dauda né Aminɔ yezi. ² Yá pí e ía daa Aminɔ pía ai à kà gyákèna a dare Tama pí yánzi, zaake à g̃gbē d̃s̃ro, eé f̃s̃ à yáke k̃eñero. ³ Aminɔ gb̃enna ke ví, à tón Yonadabu, Dauda víi Sim̃ea néme. Yonadabu ɔ̃nd̃s̃ gb̃aa, ⁴ ben à Aminɔ là à bè: À kè dia n k̃iñ'ina n mè èg̃s̃ busana lán guu e d̃ɔɔ nà l̃e? Né om̃ero? Ben Aminɔ w̃èala à bè: Má ye ma d̃aaro Abusalomu dare Tamazime. ⁵ Ben Yonadabu bène: Ñ gá ñ dae n gádo a lán gyáreen n t̃u bà. Tó n de mò n gwa, ñ oñe ní yezi n dare Tama m̃s̃ à p̃óblee kp̃ámma. À m̃s̃ à k̃eke n wáa l̃e n w̃ée g̃s̃ ee, gbas̃a à nanñe n ɔ̃z̃í. ⁶ Ben Aminɔ dàe lán gyáree bà. Kè kí mò à gwa, ben à bène: Ñ tó ma dare Tama m̃s̃ à kàra k̃eme ma wáa, à kp̃áma k̃oñ a ɔ̃ɔ. ⁷ Ben Dauda gb̃ē z̃í Tamaa a b̃e à bè: Ñ gá n ṽi Aminɔ kp̃én ñ p̃óblee k̃ene. ⁸ Kè Tama g̃è à kp̃én, à à lè daena, ben à w̃isiti yà à kàra k̃as̃ao à wáa. ⁹ Ben à taa s̃è à kàra pí k̃anne. Aminɔ g̃i sózi à bè: Ñ pé gb̃ēna ãs̃ b̃e ní píngi. Kè gb̃ē k̃è ãs̃ k̃úono b̃e ní píngi, ¹⁰ ben à bè Tamane: Ñ m̃s̃ k̃oñ p̃óblee pío kp̃éne guu k̃è ñ kp̃áma. Ben Tama kàra k̃è à k̃è s̃è à g̃è a ṽi Aminɔ pí kiia kp̃éne guu. ¹¹ Kè à s̃z̃i, èe m̃ɔɔ kp̃áa à só, ben à a dare pí k̃ù à bè: Ñ tó mà daenyo.

¹² Ben à bè a ṽi p̃ine: Auo! Ñton gb̃aa m̃óm̃ero. Zaake wa Isarailinɔ w̃èe yá beee taka k̃ero. Ñton yá d̃r̃ɔs̃ai beee taka k̃em̃ero. ¹³ Mé g̃ē máme k̃oñ w̃iyá beeeo? Mm̃oñ s̃, Isarailinɔ é n die gb̃ē p̃aa ù. Ñ s̃ùu ke! Ñ yá o k̃ine, eé gí ma kp̃ámmaziro. ¹⁴ Èe we à à yá màro. À gb̃aa m̃òne, ben à k̃usia à dàeo. ¹⁵ Ben Aminɔ z̃àn p̃ás̃ip̃ás̃i. Zangu k̃è à s̃è k̃oñ Tama pío de yenzi k̃è à ṽio yáala. Ben à bène: Ñ f̃e ñ b̃o. ¹⁶ Ben ñogb̃ē pí bè a ṽi p̃ine: Auo! N penama taari bíta de p̃ó k̃è ní k̃em̃eela. Baa k̃oñ beeeo èe we à à yá màro. ¹⁷ Ben Aminɔ a z̃ík̃eri g̃k̃pare sisi à bè: Ñ pé ñogb̃ē k̃èa à b̃om̃e ma kp̃én, ñ gb̃à tata ñ à m̃òne k̃á. ¹⁸ Ben à z̃ík̃eri pí à s̃è à b̃òo bàazi, à gb̃à tata à à m̃òne k̃á. Ñogb̃ē pí uta gb̃aa dana, zaake uta beee takan kí ñeñk̃pare l̃eziiñ èg̃s̃ dana. ¹⁹ Ben Tama túbu gb̃è a mià, à a uta gb̃aa k̃è à dana pí g̃à à k̃è à ɔ̃ di a musu, èe s̃o d̃ɔɔ èe taa.

²⁰ À d̃ag̃s̃ dad̃oñk̃ode Abusalomu bène: N d̃ag̃s̃ Aminɔ dàenyon yó? Ñton o gb̃ēke maro, zaake n d̃ag̃s̃me. Ñtong̃s̃ yá pí k̃una n sw̃è guuro. Ben Tama ṽèe a d̃ag̃s̃ Abusalomu b̃e ñòs̃eo yakana. ²¹ Kè kí Dauda yá pí mà, à p̃ó f̃è maamaa. ²² Abusalomu e yáke o Aminɔñero, yá zaaka ke à maaa. À z̃àn, k̃è à k̃usi a dare Tamaa yánzi.

Amino dena

²³ W̃é plaa gbera Abusalomu kú Baali Azo, Eflaimu bùsu lén k̃oñ a s̃ák̃ák̃èriñ, ben à k̃ina ñeño sisi p̃oñna p̃óblee ní píngi. ²⁴ Ben à g̃aa à kí lè à bè: Kí, w̃èe mam̃oma n z̃òbleri s̃aaño k̃á k̃èe. M̃p̃i k̃oñ n ìbaño é t̃em̃aziroo? ²⁵ Ben kí w̃è a né p̃ila à bè: Auo! W̃é f̃s̃ w̃à g̃á wa píngiro. W̃é k̃enne asoo ù. À ñàk̃r̃ea, m̃ode èe g̃áro, ben à sa maaa òne. ²⁶ Ben Abusalomu bè: Tó né g̃áro, ñ tó ma ṽi Aminɔ g̃awao. Kí à là à bè: B̃óyánzi ní yezi à g̃ányozi? ²⁷ Abusalomu ñàk̃r̃ea, ben kí tó Aminɔ g̃aao k̃oñ a né kp̃aaaño ní píngi.

²⁸ Abusalomu yá die a gb̃ēñone à bè: À sw̃á kp̃á! Tó í Aminɔ k̃ù, tó má òare à à z̃s̃, à à de. Àton tó ṽia a k̃uro. Mámbe ma a dan! À ze gb̃aa à g̃s̃gb̃èke

ke. ²⁹ Abusalomu gbēno kè lán à diéne ná aṣ à dè, ben kína né kpaaano fēe wà di n̄ báagāsōno kpee aṣ bàa lè. ³⁰ Gurɔ kè aṣo té zén, Dauda à baaru mà wà bè: Abusalomu kí n̄n̄no dèdè n̄ píngi, aṣ gbēkee e ḡoro. ³¹ Dauda fēe à a p̄kásāano gà à kè, ben à dàe t̄ote. À ìba kè aṣo zezezino n̄ p̄kásāano gà wà kèkè se. ³² Ben Dauda v̄i Simēa né Yonadabu bè: Baa, òntonḡo daa wà n né ḡokpareno dèdè píngiro, Aminɔ ado bé à gà. Wà yá p̄i d̄ò Abusalomu wéea zaa gurɔ kè Aminɔ k̄usi a dàre Tamaame. ³³ Ma dii kí, òntonḡo yá p̄i k̄una n n̄sɛ guuro. N n̄éḡgbēno e gaga píngiro, séde Aminɔ ado. ³⁴ Abusalomu s̄o bàa lè.

Kè ḡokpare gudákp̄ari wéé zù, à è wà té Oronaimu zén s̄is̄igeezi paripari. À ḡaa à bè k̄ine: Ma gbēno è té s̄is̄igeezi Oronaimu kpa. ³⁵ Ben Yonadabu bè k̄ine: N̄ es̄? N n̄n̄no bé aṣo suu gwe lán má ònne ná. ³⁶ Kè à yá p̄i ò à yáa, ben kína né p̄ino kà ḡo, aṣo s̄osobi s̄o d̄o. Kí k̄on a ìbano s̄o d̄ò n̄ píngi maamaa d̄o.

³⁷ Abusalomu bàa lè à tà Amiudu né Talamai, Gesuu kína kiia. Kí Dauda s̄o èḡo a né ga s̄o d̄o gurɔ píngi. ³⁸ Kè Abusalomu bàa lè à tà Gesuu, à kú gwe ai wè aaḡo. ³⁹ Kè kí Dauda n̄sɛ kp̄ae Aminɔ ga yá musu, ben èe Abusalomu bege kee sa.

14

Abusalomu suna Yerusalemu

¹ Zeruya né Yoabu d̄ò kè kí p̄o kpé kú Abusalomua, ² ben à gbēno z̄i Tekoa, aṣ n̄ogbē òndòde ke sè wà s̄uo. Ben à bène: N̄ ke lánd̄o néé s̄osobi kee bà. N̄ gyaano p̄kásāano da. N̄ton n̄s̄i kemmaro. N̄ ke lán n̄ogbē kè à gbē gà, èe à s̄o d̄o à ḡi kè bà. ³ N̄ gá kí kiia le, n̄ yá kè on̄e. Ben Yoabu yá kàka n̄ogbē p̄ine. ⁴ Kè Tekoa n̄ogbē p̄i ḡaa à kí lè, à k̄une à mì p̄ene à bè: Kí, n̄ ma mì sí! ⁵ Ben kí p̄i à là à bè: B̄on n̄ yezi? À wèala à bè: Gyaano ma ù, ma z̄a gà. ⁶ Mamoma n z̄òbleri, má n̄éḡgbēno v̄i ḡoan plaa. Kè aṣo swèe kee n̄ k̄o t̄e bura, gbēkee kuu à n̄ yok̄aro. Ben gbē doo a gbēndoo lè à dè. ⁷ Ben ma bedeenɔ fēe n̄ píngi, aṣo bè mamoma n z̄òblerine mà ma né kè à a gbēndoo dè p̄i kp̄amma wà de, kè à a gbēndoo dè yānzi. Aṣo yezi wà yàka témio kè ḡòme t̄ubiblieri ùu p̄i té dem̄e, le ma z̄a tónḡo t̄o ke borii v̄i anduna guu d̄oro yānzi. ⁸ Ben kí bè n̄ogbē p̄ine: N̄ tá be, mé yá die n yá p̄i musu. ⁹ Ben Tekoa n̄ogbē p̄i bè: Ma dii kí, taari p̄i wí ma musu k̄on ma de bedeenɔ, mpi òḡo kuu taari sai k̄on n̄ k̄ikee. ¹⁰ Ben kí bè: Tó gbēke lé pà yá pia, n̄ m̄o ma kiia kè, eé n̄ lé weteo d̄oro. ¹¹ Ben n̄ogbē p̄i bè: Kí, n̄ lé gbē k̄on Dii n Luda t̄o, le ḡebori tón ma né doo kè ḡo laata kp̄aro yānzi. Ben kí p̄i bè: K̄on Diio n né p̄i miká ke é léé t̄otero. ¹² Ben n̄ogbē p̄i bè: Ma dii kí, mamoma n z̄òbleri n̄ ma gba zé mà eara mà yá onne. À wèala à bè: N̄ o! ¹³ Ben à bène: À kè dia néé Luda gbēno kp̄akpaa k̄on à zaaao? Yá kè n̄ òm̄e bé à n da yān, zaake néé gbē kè n̄ pea gbese n̄ suoro. ¹⁴ Wa píngi wé ga, wéḡo de lán í kè kwèe t̄ote gbēkee e e à s̄e d̄oro bà. Luda è gbē kè wà p̄e wèndi b̄oro, è zé wete adee eara à suawame. ¹⁵ Ma m̄o yá p̄i ò ma dii k̄ineme, zaake gbēno tó v̄ia ma k̄u. Ben mamoma n z̄òbleri ma bè mé yá p̄i gb̄anne. Wéḡo d̄oro ke né ma wékeena sí ¹⁶ n̄ ma b̄o gbē kè yezi à mapi k̄on ma néo t̄ote kè Ludaa t̄owe sí wa ōzi. ¹⁷ Ma dii kí, mamoma n z̄òbleri ma bè n yá é tó ma làakari kp̄ae, zaake n̄ de lán Luda malaika bàme, neé swá kpá yá maa k̄on a zaaaozi píngime. Dii n Luda ḡo kúnyo.

¹⁸ Ben kí bène: N̄ton gí yá kè m̄e n̄ laa oziro. Ben n̄ogbē p̄i bè: N̄ ò ma dii kí!

¹⁹ Ben kí à là à bè: Yoabu lé kú yá p̄i guu? N̄ogbē p̄i wèala à bè: Ma dii kí, k̄on

n kuunao yā kè ní ò pì gagana vīro. Ee, n zòbleri Yoabu bé à yā pì kàkame píngi. ²⁰ N zòbleri Yoabu kè le, le à e à yā kè logona tīaa kè keke yānzime. Ma dii, ní ɔ̀ndɔ̀ lán Luda malaika bàme, ní yā kè kè anduna guu dɔ̀ píngi. ²¹ Ben kí gāa à bè Yoabune: Tò, mé yā pi ke sa. N gá n gòkparɛ Abusalomu gbɛsɛ n suo. ²² Ben Yoabu kùe kíne à mì pɛne, à à sáabu kpà à bè: Ma dii kí, mamoma n zòbleri, má dɔ̀ gbàa sa kè ma yā kànnɛ, zaake n ma yā mà. ²³ Ben Yoabu fɛɛ à gāa à Abusalomu gbɛsɛ zaa Gesuru à sùo Yerusalemu. ²⁴ Ben kí bè: N̄ one à gá vɛɛ a zīnda be, wa wɛɛ é ke siigɔ̀ro. Ben Abusalomu gāa à vɛɛ a be, aɔ̀ɔe wɛɛ sikɔ̀le kɔ̀n kíoro.

²⁵ Gɔ̀ maa kee kú Isarailinɔ̀ té lán Abusalomu bàro. Wègɔ̀ à maake yā oo maamaa. Sena zaa à kɛsɛa ai à gāa pé à mìdangura see kee kúaro. ²⁶ Ègɔ̀ à mì boo wè kɔ̀n wèomɛ. È kea tiisi. Tó à bò, è yɔ̀ kilooa, à tiisi ègɔ̀ de kiloo plaala. ²⁷ À nɛgɔ̀gbɛnɔ̀ ì gɔ̀ɔn aagɔ̀ kɔ̀n nɛnɔ̀gbɛo mèn do. Nɛnɔ̀gbɛ̀ pì tɔ̀n Tama. Nɔ̀ maaame. ²⁸ Abusalomu kú Yerusalemu ai wè plaa wɛɛsina kile sai.

²⁹ Ben à Yoabu sisi à gáare kí kiia, mɔ̀de Yoabu e we à mò à kiiaro. Ben à ɛara à à sisi dɔ̀, èe we à mòro. ³⁰ Ben à bè à zikerinɔ̀ne: À Yoabu buraa kè kú ma pɔ̀ sae gwa, à nagāa mà. À gá à té sɔ̀a. Ben Abusalomu zikerinɔ̀ gāa wà té sɔ̀ Yoabu buraa pia. ³¹ Ben Yoabu fɛɛ à gāa Abusalomu be, à à là à bè: Bóyánzi n zikerinɔ̀ té sɔ̀ ma buraaazi? ³² Ben Abusalomu wèàla à bè: N̄ gwa, ma gbɛ̀ zìmma ma bè n̄ mɔ̀ mà n zī kía, le n̄ à la bɔ̀ bé à tò à ma gbɛsɛ zaa Gesuru à sùmaozí? Ma kuuna gwee sáame de gura kèla! Má yezi mà kɔ̀ e kɔ̀n kío tia. Tó má taari ke vī, èndɛ̀ à ma de. ³³ Ben Yoabu gāa à yā pì ò kíne. Ben kí Abusalomu sisi. Kè à mò, à kùene à dàe a puua. Ben kí lé pèa.

15

Abusalomu bɔ̀na Dauda kpɛɛ

¹ Beee gbɛra Abusalomu sɔ̀goro è a zīndane kɔ̀n sɔ̀nɔ̀ kɔ̀n gɔ̀gbɛnɔ̀ gɔ̀ɔn baplaa akuri kè aɔ̀égɔ̀ bàa leɛ à aenɔ̀. ² È fɛɛ kɔ̀ngɔ̀ ide'ide àgɔ̀ zɛna bìile sae. Tó gbɛ̀ yā vī kɔ̀n a gbɛdaaaò èe gaao kí kiia à kekɛne, Abusalomu è adee sisi à bene: Wɛ̀te kpáreen n bɔ̀n? Tó à wèàla à bè: Mamoma n zòbleri ma bɔ̀ Isaraili borii kè guume, ³ ben Abusalomu è bene: N yā nname, bensɔ̀ à zé vī, mɔ̀de kí gbɛke kuu à swá kpá n yáziro. ⁴ Abusalomu è ɛara à be: Tó wà ma ke yákpakɛri ù wa b̀sun, gbɛ̀ kè yā vī ke gbɛ̀ kè èe gbɛ̀ gbekaa yákpakɛkɛkiia ní píngi eégae mɔ̀ ma kiia, mégae à yā kekɛne a zéa. ⁵ Tó gbɛ̀ mò à kùe à aɛ, è ɔ̀ bɔ̀ à adee kú à lé péame. ⁶ Len ègɔ̀ kee le Isaraili kè aɔ̀ɔe mɔ̀ yákpae ke kí kiianɔ̀ne ní píngi, ben aɔ̀ swè tà à kpa.

⁷ Wè̀ siigɔ̀ gbɛra à bè kíne: N̄ ma gba zé mà gá lù kè má sè Diine saa o zaa Eblɔ̀nu. ⁸ Mamoma n zòbleri ma lù pì sɛne gurɔ̀ kè má kú Gesuru, Siria b̀sun ma bè: Tó Dii tò ma su Yerusalemu, mé saa oa Eblɔ̀numɛ. ⁹ Kí bène: N̄ gá n̄ su aafia! Ben à fɛɛ à gāa Eblɔ̀nu. ¹⁰ À gbɛnɔ̀ zì Isaraili boriiɔ̀ kiia píngi à bè: Tó a kuru'ɔ̀ mà dɔ̀, à be Abusalomu bé à kí blè Eblɔ̀nu. ¹¹ Gurɔ̀ kè èe fɛɛ Yerusalemu à gbɛnɔ̀ sisi gɔ̀ɔn wàa do aɔ̀ gá zɛare, ben aɔ̀ gāa kɔ̀n n̄ɔ̀sɛo do, aɔ̀ yā pì asii dɔ̀ro. ¹² Gurɔ̀ kè èe saa oo, à Gilo gbɛ̀ Aitofeli, Dauda lédamari sisi zaa à be wéten, ben lékpakɔ̀sɔ̀na Daudazi e kaara. Gbɛ̀ kè aɔ̀ kú kɔ̀n Abusalomuonɔ̀ pari kù wèe kaara.

Dauda bàalena

13 Baarukpari mò à bè Daudane: Isarailinɔ swè tà Abusalomu kpa. 14 Ben Dauda bè à ɪba kè aɔ kúao Yerusalemunɔne: À fɛɛ wà bàa lé. Tó wée ke lero, wé piti Abusalomunlo. Wà ke kpakpaa. Tó wée ke kpakpaaro, eé wa le kè, eé wa ásarú ke, eé wétedeeno dede kɔn fɛɛdaaome. 15 Kí ɪbanɔ bène: Wa dii kí, yá kè n zeo píngi, wamɔwa n zɔblerinɔ wá yáaname. 16 Ben kí dà zén. À bedeenɔ bɔ wà tɛzi n píngi, mɔde à a nɔ yigisai mèn kurinɔ tò gwe aɔgɔ beɛ gwaa. 17 Kí dà zén le kɔn a gbɛnɔ. Kè aɔ kà wéte kpɛɛ, à ɪle à zè. 18 Ben à ɪbanɔ píngi kɔn a dogarinɔ kɔn Gatadeeno gɔɔn waa aagɔɔ kè aɔ tɛzi zaa Gatanɔ gɛte n píngi.

19 Ben kí bè Gata gbɛ Itaine: Bóyánzi néɛ gaawaozi? N̄ ɛara n̄ tá ñgɔ kú kɔn kí dufuo, zaake gbɛ zítɔn n̄ ú, n̄ bɔ n̄ búsumme. 20 N̄ suna e gurɔplaa kero, ben n̄ yezi ñgɔ likɔaa zɔwaoɔ? Má dɔ guu kè méɛ gaanlo. N̄ n̄ gbɛnɔ kakɔa n̄ tányo. Dii gbɛke kɔn náane yáo kenne. 21 Ben Itai wèla à bè: Ma dii kí, kɔn Dii kuunao kɔn n̄ kuunao, guu kè n̄ kún píngi, mamɔma n̄ zɔbleri mégɔ kú gweme, gaan yoo kesɔ wèndi yoo. 22 Ben Dauda bène: N̄ dɔme ae wà gá! Ben Gata gbɛ Itai ɛara à dà zén kɔn a gbɛnɔ kɔn a danɛ kè aɔ kúono n̄ píngi. 23 Kè aɔɔe gɛɛ zéla n̄ píngi, ben búsu deeno wiii sín. Kè kí bikù Kidironua, ben aɔ píngi aɔ gbáa zé sè.

24 Zadɔki kú gwe dɔ kɔn Levinɔ n̄ píngi. Aɔ Luda bà kuunaño àkpati sena. Aɔ àkpati pì diɛ Abiata sae ai gbɛnɔ bɔɛ wéten wà yáa n̄ píngi. 25 Ben kí bè Zadɔkine: N̄ Luda àkpati sé ñ gɛo wéte guu. Tó ma Dii ma pɔnnaa è, eé tó mà su mà wéɛ siále kɔn à kúkiio. 26 Tó à bè ma yá e káaguro sɔ, ma yáa. À keme lán à kène maa ná. 27 Ben kí ɛara à bè sa'ori Zadɔkine: Wéɛgupu'erin n̄ úroo? N̄ ɛara n̄ tá wéte guu aafia kɔn n̄ né Aimazao kɔn Abiata né Yonatá. À tá kɔn a né gɔɔn plaa píngi. 28 Mégɔ zena swabikúkiia sɛte ai mà baaru ma a kiia. 29 Ben Zadɔki kɔn Abiatao Luda àkpati sé wà tào Yerusalemu, ben aɔ gɔ gwe. 30 Dauda e Kùkpɛ sísi kúu èe sɔ dɔɔ. À pɔ kú a miá, à kyatee kpanaro. Gbɛ kè aɔ kúono pɔ kú n̄ miá n̄ píngi, aɔɔe sɔ dɔɔ wée gaao. 31 Kè wà bè Daudane Aitofeli kú gbɛ kè zè kɔn Abusalomunɔ tɛ, ben Dauda adua kè à bè: Dii, n̄ tó à lédamma gɔ de faasaiyá ú.

32 Kè Dauda kà sísi misɔntɛa, guu kè dɔnzikékii kún, Aki gbɛ Usai mò à dàale, à uta kèna bensɔ búsu kú à miá. 33 Dauda bène: Tó n̄ gaamao, négɔ dɛme asoo úme. 34 Tó n̄ ɛara n̄ ta wéten, ben n̄ bè Abusalomunɛ à zɔblerin n̄ ú sɔ, né Aitofeli lédamma gboromeme. N̄ bene à de zɔblerin n̄ ú yá, mɔde tia n̄ gɔ à zɔbleri úme sa. 35 Sa'orinɔ Zadɔki kɔn Abiatao gɔ kúnyo gwe. N̄ yá kè n̄ mà kíbe tókèñne píngi. 36 Aɔ né gɔɔn plaaanɔ kúnyo gwe, Zadɔki né Aimaza kɔn Abiata né Yonatá. Tó n̄ yáke mà, n̄ né píngi zí aɔ mɔ wà ome. 37 Ben Dauda gbɛnna Usai pì tà, à kà Yerusalemu gurɔɔ kè Abusalomu e gɛɛ.

16

Dauda kɔn Zibao kɔn Siméio

1 Kè Dauda v̄l sísi midangurala féte, à è Mefibose begwari Ziba gàari yi zaakinɔne mèn plaa, èe mɔɔ daale. Aɔ buredi sena mèn waa do kɔn geepi kàrao mèn basɔɔro kɔn káká kàrao mèn basɔɔro kɔn geepiwéɛo tũu do. 2 Ben Dauda Ziba là à bè: Bɔ bé à tò n̄ mɔ kɔn beeeo? Ziba wèla à bè: Kí, zaakinɔ né n̄ bedeenɔ pɔme aɔ dia. Buredi kɔn kàranɔ né n̄ gbɛnɔ pɔbleeme. Geepiwéɛ sɔ, gbɛ kè aɔ kpàsa gbáa guunɔ íminame. 3 Kí à là à bè: N̄ dii kè kè sai dio kú máme? Ziba wèla à bè: À gɔ Yerusalemu, zaake èe daa Isarailinɔ a ká a dezi kpatan

gbàame. ⁴ Ben kí bène: Pó kè Mefibose ví píngi gò n pó ù. Ben Ziba bè: Mác kúe kè! Ma dii kí, ò tó màgò n pónnaa e le.

⁵ Kè kí Dauda sò Bahurimuzi, à è gògbè ke bò. À tón Simeí, Gera néme. Àmbe bori dónkò kòn Solu bēdeen. À bò wéte guu, èe Dauda kaa. ⁶ Èe kí Dauda kòn à gbēno gbāgbāa kòn gbèò, baa kè à zikarinò kòn à dogarinò kú à ɔplaazi kòn à ɔzezio ñ píngi. ⁷ Èe à sòsò èe bee: Ñ gá! Ñ gá! Gbēderi! Pó pá! ⁸ Dii fīa bònne Solu kè n kí blè à gbèn bēdeen dēdena yá yánzi. Dii n bò kpattan à n né Abusalomu kàn. Ásaru kemma sa, zaake gbēderin n ù. ⁹ Ben Zeruya né Abisai bè kíne: Ma dii kí, à maa gbēe gè kè gò n sòsòoro. Ñ tó mà gá mà à mì zò. ¹⁰ Ben kí bè: Zeruya nēno, bó bé à wa kakóaa? Tó Dii bé à òne à ma sòsò, ben èe ma sòsò, dé bé eé fò à à la à be, bóyānzi èe kee lezi? ¹¹ Ben Dauda ò Abisaine kòn a ìbanò ñ píngi à bè: À gwa, ma zīnda né'ina bé èe wetee à ma de, èndē weé Beyāmi bori kèki né o dɔ? À à tó gwe. Tó Dii bé à bène à ma sòsò, à maame. ¹² Wégò dōro ke Dii é ma nawēakena gwa à fīa bome kòn à maaao sòsò kè wèe keeme gbàa kè yānzi gwēe. ¹³ Kè Dauda té zén kòn a gbēno, Simeí té sīsī pānde geezi, èe à sòsò èe à gbāgbāa kòn gbèò èe búsu fāa. ¹⁴ Kè kí kòn a gbē kè aɔ kúono kà swaazi, aɔ kpāsa, ben aɔ kamma bò gwe.

Abusalomu kana Yerusalemu

¹⁵ Abusalomu kà Yerusalemu kòn Isarailinò ñ píngi. Aitofeli kúo. ¹⁶ Ben Dauda gbēna Usai, Aki gbē gāa à Abusalomu lè à bène: Luda n dō kòn aafiao Zaaki! Luda n dō kòn aafiao Zaaki! ¹⁷ Abusalomu à là à bè: Gbēke kè ñ ví kòn n gbēnnaon gwe? À kè dia née gá kòn n gbēnnaoroo? ¹⁸ Usai wèla à bè: Lenlo! Gbē kè Dii sè kòn gbē kèkiinò pón ma ù. Ma ze kòn kína kè Isarailinò kà piò. ¹⁹ Beee gbēra dɔ, dé bé à maa mà zò blene, n baasiroo? Lán ma zò blè n denè nà, len mé blenne le.

²⁰ Abusalomu bè Aitofeline: À lé dawa. Bón wé kee? ²¹ Ben Aitofeli wèla à bè: Ñ gá ñ dae kòn n de no yigisai kè à ñ tó kè aɔe bēe gwaanò, le Isarailinò e wà dō ñ píngi kè ñ tòn de ye n káziro, gbē kè aɔ kúnyonò gbāaa é kaara. ²² Ben wà bisakutaa dō Abusalomune kpé musu, ben à gāa à dàe kòn a de noo pìno gwe Isarailinò píngi wáa. ²³ Gurò beenoa lé kè Aitofeli è daríma de lán gbē kè yá gbèka Ludaa yá bàme. Len Aitofeli lédamma de le Daudane kòn Abusalomuo ñ píngi.

17

Usai ɛndòkena Abusalomune

¹ Aitofeli bè Abusalomune: Tó mámbee, mé zikarinò sé gōon boro kuri awēplaa mà pēnyo Daudazi gwāavīa. ² Mé léea gurò kè à kpāsa à ɔ búsa, mé à fu. À gbēno é bàa lé ñ píngi, mé à de ado, ³ mé sunne kòn gbē pìno ñ píngi. Gbē kè née wetee ñ à dee gaan gbē pìno suna ù ñ píngi. Tó à gā, gbē kpaaano é gō aafia ñ píngi. ⁴ Yá pi kè Abusalomune nna kòn Isaraili gbēnsinò ñ píngi. ⁵ Ben Abusalomu bè: Wà Aki gbē Usai sísi dɔ wà ma lán eé o nà se. ⁶ Kè Usai kà, Abusalomu bène: Lán Aitofeli ò nànyè. Wà ke lán à ò nànyé? Ke wàton ke lero. Ñ è diamé? ⁷ Usai wèla à bè: Lé kè Aitofeli dàawa gbàa kèkii maaro. ⁸ Ñ n de dō kòn a gbēno. Zikari maaanon ñ ù, aɔ pásī lán músu nédandee kè wà à nēno sia bàme. N de né zikari gbāaame, eé we à i gu dónkòn kòn a gbēnooro. ⁹ Guu kè à kún tia, eégò utena gbēwee guu ke gukea. Tó à gā à lèe wa gbēnoa káaku sò, gbē kè à à baaru mà é be, wà zī blè Abusalomu zikpēenome. ¹⁰ Baa gōsagbāa kè

wórɔngɔ vī lán músu bànɔ swè é kēñgume, zaake Isarailinɔ dɔ́ ń píngi kè n de né zìkari pāsime, bensɔ gɔsagbāaanɔ kúo. ¹¹ Beee yānzi lédamma yā kè má vīin yè. N Isarailinɔ kakɔanzi ń píngi zaa Dani ai gana Beseba, aɔgɔ pari lán ísiale búsuaatē bà, n dɔ́nne ae zìlan. ¹² Wé à le guu kè à kún píngi, wé léea lán kpíi é kwé tɔtea ná. Àpi kɔn gbē kè aɔ kúonɔ ń píngi, aɔ gbēke é bɔro. ¹³ Tó à gà à gè wéte ke guume sɔ, Isaraili baade píngi é bà sé à gáo gwe, aɔé wéte pì kaebɔnɔ gáe wà táo guzurén. Baa à gbè kaso ke, wee e gwe dɔro. ¹⁴ Ben Abusalomu kɔn Isarailinɔ bè ń píngi: Usai lédamma maa de Aitofeli pólá. Dii bé à zèò à Aitofeli lédamma maa pi gboro, le à e à Abusalomu ásarú ke yānzi.

¹⁵ Ben Usai ò sa'ori Zadkine kɔn sa'ori Abiatao à bè: Aitofeli lé dà Abusalomua kɔn Isaraili gbēnsinɔ à bè à ke lán kè bà, ben ma lé dàrima ma bè aɔ ke lán kè bà. ¹⁶ À gbēnɔ zī kpakpaa aɔ gá wà o Daudane àton i swabikúkiiaro, à bikù kpakpaa, le wàton àpi kɔn gbē kè aɔ kúonɔ dúgu zɔro yānzi. ¹⁷ Yonatá kɔn Aimazao kú Enlogeli, zaake aɔé fɔ wà bɔ gupuraa Yerusalemu. Ben nɔkpare zìkeri ke gáa à ònne aɔ gá baaru pi kpá kɔ Daudane. ¹⁸ Bensɔ gɔkpare ke ń é, ben à gáa à ò Abusalomune. Gɔn plaa pìnɔ dà zén gɔ aɔ gáa gbēke be Bahurimu. Lɔgɔ kú uan gwe, ben aɔ gèñ. ¹⁹ Ben bedee pi naɔ lɔgɔ pi né kpààlè à pówee fàea, gbēkee à yá dɔro. ²⁰ Kè Abusalomu gbēnɔ mò nɔgbē pi be aɔ bè: Aimaza kɔn Yonatá kú máme? À wéila à bè: Aɔ bikù swa'onea. Aɔ ń wéte, aɔe ń ero, ben aɔ èara wà tà Yerusalemu. ²¹ Kè aɔ tà, ben gɔn plaa pìnɔ bɔe lɔgɔ pi guu, aɔ gáa wà bè kɔ Daudane: N bikù swaaa kpakpaa, zaake Aitofeli n kpakpa kɔn à zaaaome. ²² Dauda dà zén kɔn gbē kè aɔ kúonɔ ń píngi, aɔ bikù Yodaa. Kè guu dɔ, aɔ gbēkee e gɔro, aɔ bikù ń píngi. ²³ Kè Aitofeli è wèe zīi ke a lédammaaro, à fèe à gàari yì a zaakine à tà a be wéte. À a be pónɔ nàkɔa, ben à a zinda lɔgo à gà, ben wà à vīi a de miraween.

²⁴ Dauda gáa Manaimu, ben Abusalomu bikù Yodaa kɔn Isarailinɔ ń píngi.

²⁵ Abusalomu Amasa dié zìkpeenɔ gbēnsi ũ Yoabu gèe ũ. Amasa né Sumaila bori Yeta néme. À dan Naasa né Abigaili ũ, Yoabu da Zeruya dāarome.

²⁶ Isarailinɔ kɔn Abusalomuo bùra kàe Giliada busun.

²⁷ Kè Dauda kà Manaimu, Naasa né Sobi, Raba wéte kè kú Amɔninɔ busun gbē mò kɔn Lodeba gbē Amieli né Makio kɔn Rogelimu kè kú Giliada busun gbē Bazilaio. ²⁸ Aɔ mò kɔn daebɔnɔ kɔn taanɔ kɔn oroonɔ kɔn éseo kɔn nagáao kɔn wísitio kɔn pówee kpatanao kɔn bláo kɔn dò pónɔ ²⁹ kɔn zɔo kɔn zwifáanio kɔn sá nɔbɔo kɔn gásio, aɔ kpá Daudaa kɔn gbē kè aɔ kúonɔ aɔ ble, zaake aɔ bè: Nɔa kɔn ímiio gbē pìnɔ dè gbáan, aɔ kpásame.

18

Abusalomu gaa

¹ Dauda gbē kè aɔ kúonɔ kàkɔa, ben à gbēnsinɔ dié dié gɔn bɔro doodoonɔne kɔn gɔn basɔɔroonɔ. ² Ben à a zìkari pìnɔ kpàatete gáli aagɔ. À gáli doo na Zeruya né Yoabune a zī, à doo sɔ Yoabu dāaro Abisai zī, à doo sɔ Gata gbē Itai zī. Ben kí bè a zìkarinɔne: Mámbe mé dɔare ae. ³ Ben gbēnɔ bè: Nton gáro. Tó wa gà wa bàa lè, aɔé wa yá daro. Baa tó wa gbē kpadoonɔ gága, aɔé wa yá daro. Mmɔn aɔe n gwaa de gɔn bɔro kurinɔla. N dɔnawale wéte guu bé à maa. ⁴ Ben kí bèñne: Lán à kèare maa nán mé ke. Kí gáa à zè bíile sae, ben zìkarinɔ bɔe gáli kɔn gálio gɔn basɔɔroonɔ kɔn gɔn bɔro doodoonɔ.

⁵ Ben kí yá dié Yoabuné kɔn Abisaio kɔn Itaio à bè: À ke gɔkpare Abusalomune busebuse ma yánzi. Zìkarinɔ yá kè kí dié gbēnsinɔne Abusalomu yá musu mà n pingi. ⁶ Zìkpeɛnɔ bɛ wà gàa lákpen, le wà zì ká kɔn Isarailinɔ, ben aɔ sikɔn Eflaimu dàkon. ⁷ Dauda zìkpeɛnɔ zì blè Isarailinɔa. Gbē kè aɔ gàga zì beeeanɔɔ pari, gɔɔn bɔrɔ barome. ⁸ Zì pì dà bùsu pila pingi, ben zì beee sète gbēnɔ blè pari de fēedaala.

⁹ Kè Abusalomu kpàkɔa kɔn Dauda gbēnɔ, à dina baagāsɔ kpeɛ. Ben baagāsɔ pì gàa gbíí lí lsi gánɔ gbáru, ben à waa kpà līgán gíngin, ben à sɔ pì gè zéla, à gò logona līgán gwe. ¹⁰ Kè gbēke à è, à gàa à bè Yoabuné: Ma Abusalomu è kpána līgán. ¹¹ Ben Yoabu bè gbē kè baaru pì kpánenɛ: Bɔɔɔ? N à ès? Býánzin née à lé n nēziroo? Le yá ma n gba kondogi ɔɔ mèn kuri kɔn zìka'asaa. ¹² Ben gbē pì wè Yoabula à bè: Baa tó wà kondogi ɔɔ wàa sɔɔroo yɔ wà kà ma ɔɔn, mé fí mà ɔ pá kína né piaro, zaake kí yá dienne kɔn Abisaio kɔn Itaio wa swá mà, à bè wà ke gɔkpare Abusalomune busebuse. ¹³ Tó ma à dè, le ma ásarú kè ma zīndaneme. À kee utena kīnanero, mmɔn sɔ né zemaoro. ¹⁴ Yoabu bè: Mé ze mà n dá dɔro. Ben à sári sɔnte sè mèn aagɔ, à gàa à Abusalomu zɔɔ a swèn gurɔɔ kè à kpána līgán bēɛ. ¹⁵ Ben Yoabu zìkpaɔnɔseri gɔɔn kurinɔ ligazi aɔ à dè.

¹⁶ Ben Yoabu kuru pè à a zìkarinɔ mile blè, ben aɔ kámma bò kɔn pɛena Isarailinɔzio. ¹⁷ Aɔ Abusalomu gè sè aɔ zù wèe bíta guu lákpen gwe, ben aɔ gbè kákɔaa, à gò gbèdidikɔana bíta ú. Isarailinɔ sɔ bàa lè, baade tà a bɛ.

¹⁸ Gurɔɔ kè Abusalomu kuu, à gbè pèe a zīdane Kína guzuren, zaake à bè á négɔgbē víro, ben á yezi a tó garo. À a zīnda tó kpà gbè kè à pèe pīne, ben wè gwe sísi Abusalomu Dɔngupɔ ai kɔn a gbàao.

Dauda Abusalomu ga baarumana

¹⁹ Zadɔki né Aimaza bè: Ñ tó mà bàa lé mà gá baaru kpá kīne, lán Dii yá nnaa kpàa nà à à bɔ a ibeɛnɔ ɔzì. ²⁰ Ben Yoabu bène: Né è n baaru kpá gbàaro, sé gurɔ pānde zì. Gbàa pɔ kèkiin né kpáro, kè kína né gá yánzi. ²¹ Ben Yoabu bè Etiopia boriine: Ñ gá n yá kè n è o kīne. Ben Etiopia boriin pì kùe Yoabuné à fēɛ kɔn bào. ²² Zadɔki né Aimaza èara à bè Yoabuné: Baa à fí à ke dia, n tó mà bàa lé màgɔ té Etiopia boriin pì kpɛɛ. Ben Yoabu bène: Né, býánzin n yezi n gázi? Baaru pì égɔ àre ke vīnɛro. ²³ Ben Aimaza bè: Baa à fí à kè dia, má yezi mà gáme. Ben Yoabu bène: Ñ gá! Ben à bàa lè à gàa à bɛ swaa sae zéɔ, à Etiopia boriin pì kè.

²⁴ Dauda vēna wéte bīile gbà mèn plaaanɔ dagura. Gudákpári didi bīia ai gānu pì musu. Kè à wée zù, à gbēke è à té kɔn bào. ²⁵ À lé zù kızı à òne. Ben kí bè: Lán à té ado nà, èe mɔɔ kɔn baaru nnaaome. Kè èe mɔɔ, à kà kīi. ²⁶ Ben gudákpári pì gbē pānde è dɔ, èe bàa léɛ. À lé zù zédákpárizi à bè: Gbē pāndee té à kpeɛ káa kɔn bào, èe mɔɔ dɔ. Ben kí bè: Èe mɔɔ kɔn baaru nnaaome se dɔ. ²⁷ Ben gudákpári pì bè: Má è gbē káaku bàalena de lán Zadɔki né Aimaza bàalena bà. Ben kí bè: Gbē maaame, baaru nnaan èe mɔɔɔ. ²⁸ Aimaza lé zù kızı à bè: Aafia kuu! Ben à kùe kīne à mī pèe tɔɔtea à bè: Wà Dii n Luda sáabu kpá, à gbē kè aɔ kùse bīimmaanɔ nānne n ɔzì, ma dii kí. ²⁹ Ben kí à là à bè: Gɔkpare Abusalomu kú aafiaɔs? Aimaza wèàla à bè: Kè Yoabu e n zòbleri zīi kɔn mamɔma n zòblerio, má mà zɔka fēɛ maamaa, mɔde má dɔ tó bó bé à sùro. ³⁰ Kí bè: Ñ ze kpado kè gīa. Ben à zè gwe.

³¹ Kè Etiopia borii sù, à bè: Ma dii kí, ma mɔnnɛ kɔn baaru nnaaomɛ. Dii yá nnaa kpàmma gbàa, à n bɔ gbɛ kè aɔ bɔ n kpɛɛnɔɔ zɪ. ³² Ben kí à là à bè: Gɔkparɛ Abusalomu kú aafiaoó? Etiopia borii pì wèàla à bè: Ma dii kí, Luda tó n ibɛɛnɔ kɔn gbɛ kè aɔ fɛɛ wèè Ìa daammaanɔ gɔ lán gɔkparɛ pì bà. ³³ Swè kè kín, à didi à gè kpé kè kú gānu pì musu, ben à ɔɔ dɔ gwe. Gurɔɔ kè èe didii gwe à bè: O'o ma né Abusalomu! Ma né Abusalomu! Ma gana n gɛɛ úu sàɔ yá! Abusalomu ma né! Ma né!

19

Yoabu kpakɛna Daudazi

¹ Wà bè Yoabunɛ: Kí e ɔɔ dɔɔ, èe sósobi kɛɛ Abusalomu yá musu. ² Zì beea zɪkarinɔ zɪblena pɔnnaa lì sósobikɛna ù, zaake aɔɔ mà wà bè, kí nɔsɛ yàka a né yá musu. ³ Zì beea zɪkarinɔ gɛ wétɛn sɔɔɔɔɔɔ lán gbɛ kè aɔ bàa lè zɪlan, wí ñ kúnɔ bà. ⁴ Kí pɔ kù a wéla, èe sósobi ɔɔ dɔɔ èe bee: O'o ma né Abusalomu! Abusalomu ma né! Ma né!

⁵ Ben Yoabu gāa à kí lè kpén à bè: N wí dà n gbɛnɔa gbàa. Aɔ n bɔ gbàa kɔn n négɔgbɛnɔ kɔn n nénɔgbɛnɔ kɔn n naɔnɔ kɔn n nɔ yìgisainɔ. ⁶ N zangurinɔn ñ yeñzi, ben ñ za n yenzideenɔn. Ní òdɔawe gbàa, kè wamɔwa n zɪkpɛ gbɛnsinɔ kɔn wa gbɛnɔ wée kánne pɔke ùro. Má dɔ sa, tó Abusalomu kuu gbàa, ben wapinɔ wa gaga wa píngi, beee bé eé kenne nna. ⁷ N fɛɛ ñ bɔ sa. N gá ñ yá nnaa o n gbɛnɔnɛ. Má sinne kɔn Diio, tó néé gáro, aɔ gbɛke é inyo kè gwáavíaro. Bee é kenne zaa dɛ yá zaaa kè à n le zaa n òwazikɛgurɔ ai mɔna gbàala. ⁸ Ben kí fɛɛ à gāa à vɛɛ bīilea. Kè wà ò gbɛnɔnɛ kí vɛɛna gānulea, ben aɔ mò wà zè à ae ñ píngi.

Dauda gbɛsɛna

Isarailinɔ bàa lè, baade tà a be. ⁹ Isaraili boriinɔ té píngi gbɛnɔɔ e lɛokpakɔa kɛɛ wà bè: Kí wa si wa ibɛɛnɔa à wa bɔ Filisitininɔ zɪ, ben à bàa lè à bɔ wa būsun Abusalomu yānzi. ¹⁰ Wa Abusalomu kpà kpatan, ben à gā zɪlan. Bón èe dāa kɔn kína gbɛsɛnao dɔɔ?

¹¹ Kí Dauda gbɛnɔ zɪ sa'ori Zadɔkia kɔn sa'ori Abiatao à bè: Yá kè Isarailinɔɔ e oo píngi gè ma swān zaa ma kúkiia kè. À yá kèkii gbeka Yuda gbɛnsinɔa à be: Býyānzi a gɔ kpɛɛ kɔn ma gbɛsɛnaozi? ¹² Ma gbɛnɔ, pɔ dɔnkɔnɔn wa ù, wa aru dɔnkɔmɛ. À kè dia a gi kè kɔn ma gbɛsɛnao? ¹³ N o Amasane pɔ dɔnkɔnɔn wa ù, wa aru dɔnkɔmɛ. Tó mée tó à gɔ ma zɪkpɛɛnɔ gbɛnsi ù Yoabu gbɛn zaa gbàaro, Luda yá kemɛ pásipāsí. ¹⁴ À yá Yudanɔ swè blè, aɔ lé kè do, ben aɔ lɛkpásá kène wà bè: N su kɔn n gbɛnɔ ñ píngi.

¹⁵ Kí e suu, à kà Yodazi, ben Yudanɔ gāa daàle zaa Giligala, lɛ wà bikúo swaa pia. ¹⁶ Gera né Simeí, Beyāmi borii kè kú Bahurimu wà à gá da kí Daudalɛ kɔn Yudanɔ. ¹⁷ Beyāmi boriinɔ kúo gɔɔn wāa sɔɔro. Solu begwari Ziba gāa dɔ kɔn a négɔgbɛ gɔɔn gɛroonɔ kɔn a zíkɛri gɔɔn baroonɔ. Aɔ wá wà kà Yoda léa kí ā, ¹⁸ lɛ wá e wá wá bikú kɔn kibedeɛnɔ, aɔ yá kè eé kɛ kine nnaa kɛ yānzi. Ben Gera né Simeí dàe kí ae ai àgɔ gá bikú Yodaa. ¹⁹ À bènɛ: Ma dii, ñton ma taari yá daro. Yá zaaa kè mamɔma n zɔ̀bleri má kènnɛ gurɔɔ kè n bɔ Yerusalemu tón dɔnguro. Ma dii kí, ñtongɔ yá pì kūna n swè guuro. ²⁰ Mamɔma n zɔ̀bleri, má dɔ kè ma durun kè. Yusufu boriinɔ té píngi, māmbe ma dɔ̀nne ae ma mɔ danle gbàa ma dii kí. ²¹ Ben Zeruya né Abisai bè: Simeí láari bɔ kí kè Dii kán. Èe ká

wà à deroo? ²² Ben Dauda bè: Zeruya néné, bón wa ví k̄so? Á yezi à zé z̄me gbàan yó? Wé gb̄eke de Isarailino bùsun gbàaro, zaake má d̄s gbàa kè mámbe Isarailino kína ù. ²³ Ben kí bè Simeine: Né garo. Ben kí la dàne.

²⁴ Solu dio Mefibose gaa da kile. Zaa gurɔɔ kè kí b̄ wéte ai gurɔɔ kè à sù aafia, Mefibose e a gbá pípiro, èe a yĩká z̄s̄z̄ro, èe a p̄no pípiro. ²⁵ Kè à b̄ Yerusalemu à m̄ à dà kile, ben kí à là à bè: Mefibose, à kè dia n̄ee gámaaroo? ²⁶ À wèlà à bè: Ma dii kí, ma z̄ikeri bé à ònd̄s̄ k̄emazi. Má òne à gàari yime ma zaakine mà dia mà gányo, zaake eren ma ù. ²⁷ Ma dii kí, ben à gaa à mamoma n z̄bleri yàka n kiia. Ma dii kí n̄ de lán Luda malaika bàme. Ñ k̄e lán à k̄enne maa nà. ²⁸ Ma dii kí, à de yá n ma de bedeeno d̄ede n̄ píngi, ben n mamoma n z̄bleri baka k̄ak̄sa k̄on n gb̄e kè ās̄e p̄ ble ledoono. Má zé ví mà kúe ke k̄enne d̄oro. ²⁹ Ben kí bène: Yá kpareen né o d̄o? Má die kè mpi k̄on Zibao, à t̄ote kpaatek̄s̄neme. ³⁰ Ben Mefibose bè kine: Ma dii kí, zaake n su be aafia, ñ tó à sé píngi.

³¹ Giliada bùsu gb̄e Bazilai b̄ Rogelimu à gaa ze kine ai Yoda baa k̄aa kpa. ³² Bazilai zi kù maamaa, à kà w̄e basiiḡo. À kí yàari kè gurɔɔ kè à kù Manaimu, zaake auzikide bitame. ³³ Ben kí bène: Ñ bikūmao, mé n gwa ma be zaa Yerusalemu. ³⁴ Bazilai wèlà à bè: W̄e ùgba bé à ḡme anduna guu kè mà tányo Yerusalemu? ³⁵ Ma ka w̄e basiiḡo k̄o. Má p̄ maa k̄on à zaaao d̄s̄k̄zi d̄o? Mamoma n z̄bleri mé f̄s̄ mà p̄blena ke p̄m̄ina nnaa ma d̄o? Mé ḡs̄gb̄e ke n̄gb̄e l̄èsirin̄o k̄oto ma d̄o? Ma dii kí, ñ tó mà asoo lagonne. ³⁶ Mamoma n z̄bleri wé Yoda bikū led̄o, mà zenne k̄ik̄i gwe. À kè dia n̄ yezi ñ f̄ia bome lee? ³⁷ Mamoma n z̄bleri, ñ tó mà eara mà tá ma be wéte, le gaa tón ma sé màḡo z̄a k̄on ma de k̄on ma da miraoro. Ñ ma né n z̄bleri Kimamu gwa kè. Ma dii kí, ñ tó à bikūnyo. Ñ kene lán à k̄enne maa nà. ³⁸ Ben kí bè: Kimamu é bikūmao. Mé yá kè à k̄enne maaa kene, yá kè ñ gb̄ekama s̄s̄ píngi mé k̄enne.

³⁹ Baade píngi bikū Yodaa, ben kí bikū. Kí lé p̄e Bazilaia à sa maaa òne, ben Bazilai èara à tà a be. ⁴⁰ Kè kí bikū à gaa Giligala, Kimamu bikūo.

Yuda z̄karino n̄ píngi k̄on Isaraili z̄kari kpadoono kí bikū. ⁴¹ Ben Isaraili bori píngi m̄o wà kí lè ās̄ bène: À kè dia wa gb̄e Yudano bikūao kp̄ai, mm̄on k̄on n bedeeno k̄on n gb̄eno píngii? ⁴² Ben Yudano wèl̄a wà bè: Kè kí de wa dan̄e ù yanzime. B̄yānzi yá beee k̄eare zaazi? Wéé kí k̄ús̄a e b̄lero, wéé à p̄ke sí wa p̄ úro. ⁴³ Ben Isarailino bè Yudano: Zaake wa bori leo kurime, wa baka kú k̄on kí Daudao de a p̄la. B̄yānzi a wa die futazi lee? Wámbe wa kí gb̄esena yá ò k̄akuroo? M̄ode Yudano wena pás̄i de Isarailino p̄la.

20

Seba b̄ona Dauda kp̄e

¹ Gaabude ke bé à kú gwe, à t̄on Seba, Bikiri né, Beyāmi boriime. Ben à kuru p̄e à bè: Wá baka kak̄ana k̄on Daudaoro, wa bà kú k̄on Yes̄e néoro, a Isarailino, a baade tá a be.

² Ben Isarailino k̄e Dauda ñ píngi ās̄ gaa wà nà Bikiri né Sebaa, m̄ode Yudano z̄e k̄on n̄ kío b̄ona zaa Yodazi ai Yerusalemu. ³ Kè Dauda sù a be Yerusalemu, à a n̄o yiḡisai ḡon kuri kè à t̄o ās̄e be gwaano s̄e à ñ ká kp̄én w̄aḡo ñ d̄akpa. Dauda ñ gwá, m̄ode èe daeño d̄oro. Wá ñ k̄aka kp̄én gyaano ùme ai ās̄ gaa wà ḡagao.

⁴ Ben kí bè Amasane: Ñ Yuda zìkpɛɛnɔ sísí aɔ kakɔamazi gurɔ aagɔɔ dagura. Mmɔn sɔ, négɔ kú kème. ⁵ Amasa gàa à Yudanɔ sísí, mɔde à gí kè de gurɔɔ kè kí diɛnɛla. ⁶ Ben Dauda bè Abisaine: Bikiri né Seba é ïa dawa tia de ïaa kè Abusalomu dàwaala. N ma gbɛnɔ sée à péezi, le àton sí wéte b̄iideen à piti wa ɔz̄iɔ yānzi. ⁷ Ben Yoabu gbɛnɔ kɔn kí dākparinɔ kɔn z̄ìkarinɔ n̄ píngi wà b̄òe Yerusalemu wà p̄e Bikiri né Sebazi.

⁸ Gurɔɔ kè aɔɔ kú gbè gb̄ɛnt̄e kè kú Gibiɔ sae, ben Amasa mò dañle. Yoabu z̄ìka'uta dana, à f̄eɛ dɔna à pii. Kè à s̄ò Amasazi, à f̄eɛ pì wòto a kp̄eɛn ⁹ à bène: Ma gb̄e, n̄ aafiaɔ? Ben à Amasa kù a létankaa kɔn a ɔ plaaao lán à yezi à lé péa bà. ¹⁰ Amasa e f̄eɛ kè kú Yoabu ɔn tàasi káro, ben Yoabu à z̄òo a gb̄eɛn, à nɔaenɔ b̄òe à kàe tɔɔte. Yoabu e gà à z̄òo ḡɛn plaa doro, zaake à gà kò. Ben Yoabu kɔn a dāaro Abisaio p̄eɛ Bikiri né Sebazi.

¹¹ Yoabu ìbanɔ doke ḡò zena Amasala à bè: Gb̄e kè zè kɔn Yoabuo kɔn Daudao, à dɔ Yoabuzi. ¹² Aru daa Amasa ḡela zédaan, ben z̄ìkari kè aɔɔe mɔɔɔn zè aɔɔe gwaa n̄ píngi. Kè Yoabu ìba pì è gb̄e kè aɔɔe mɔɔɔ gweneɔ n̄ píngi wà zè wèe gwaa, ben à Amasa gè gàe à guò zén à diɛ s̄ɛn, ben à uta kùàla. ¹³ Kè à gàe à guò zén le, baade píngi b̄ò à t̄e Yoabuzi, ben aɔ Bikiri né Seba gb̄es̄e.

¹⁴ Seba lili ò Isaraili boriinɔ bùsun píngi ai Abeli Betemaka, ben Beri boriinɔ mò wà kàkɔa wà t̄ezi gwe. ¹⁵ Yoabunɔ mò wà ligazi zaa Abeli Betemaka. Wà bùsu kàekae wéte b̄iɔ sae, ben aɔɔe weteɛ wà b̄iɔ pì gboro. ¹⁶ Ben nɔgb̄e òndɔde ke lé zù zaa wéte guu à bè: À swá kpá! À swá kpá! Ñ o Yoabunɛ à mó kè, mà yā one. ¹⁷ Kè Yoabu s̄ò nɔgb̄e p̄izi, ben à à là à bè: M̄be Yoabu úɔ? À wèàla à bè: Mámbee! Ben à bène: Ñ swá kpá mamɔma n z̄òbleri yāzi. À bè: Ma swá kpá. ¹⁸ Ben nɔgb̄e pì bè: Wè be yā, n̄ yā gbeka Abelideenɔa, yā e à mì de. ¹⁹ Wá kuu yáket̄e sai Isaraili gb̄e nāanɛdeenɔ ũ, ben néɛ weteɛ n̄ Isaraili wéte t̄ódee kè kaateɔ? B̄óyānzi n̄ yezi n̄ Dii wéte dezi? ²⁰ Yoabu wèàla à bè: Agya! Lenlo! Má yezi mà a dadero. Má yezi mà a wéte kaatero. ²¹ Lenlo! Gb̄e kè wè sísí Bikiri né Seba, Eflaimu boriinɔ bùsu s̄iɔs̄ide gb̄e bé à f̄eɛ kí Daudazi. À gb̄e mèn doo pì kpáma, mé go a wétela. Ben nɔgb̄e pì bène: Ñ ma! Weé à mì zunne zaa b̄iɔ musu.

²² Nɔgb̄e pì ḡaa à a gb̄enɔ lè kɔn a òndɔkeyāo, ben wà Bikiri né Seba mì z̄ò wà zù Yoabunɛ. Yoabu kuru pè, ben wà f̄aakɔa, wà wéte pì tò gwe. Baade tà a be, ben Yoabu pì tà kí kiia Yerusalemu.

Dauda ìbanɔ

²³ Yoabun Isaraili z̄ìkpɛɛnɔ píngi gb̄ensi ũ. Yoyada né Benayan dogarinɔ gb̄ensi ũ. ²⁴ Adoniramú bé z̄ònɔ gb̄ensi ũ. Ailudi né Yosafatan baarukpari ũ. ²⁵ Sevan takadak̄eri ũ. Zad̄oki kɔn Abiataon sa'orikinɔ ũ. ²⁶ Yairi gb̄e Iran Dauda kpàasi ũ.

21

Ḡeɛbona Gibiɔdeenɔne

¹ Dekaa kuu Dauda gurɔɔa, à gí kè ai wè aagɔ. Dauda Dii wéɛ wéte, ben Dii bè: Solu yānzime. Gb̄eɛyā wì à b̄ee musu, kè à Gibiɔdeenɔ d̄ede yānzi. ² Ben kí Gibiɔdeenɔ sísí, à yā óñne. Gibiɔdeenɔ de Isarailinɔ ũro, Am̄ori borii kè ḡònɔme. Isarailinɔ la dàñne yā wà bè weé n̄ dadero, ben Solu wéte à n̄ laata kpá a añakena Isarailinɔne kɔn Yudanɔ yānzi. ³ Ben Dauda Gibiɔdeenɔ là à bè:

Bón á yezi mà kearee? Mé agbaa kpáare diame, le à e à Dii gbēno sáabu kpáa? ⁴A5 wèàla wà bè: Wá zé vī wà kondogi ke vura gbeka Solua ke a bēdeeanro, bensó wá zé vī wà Isaraili gbēke dero. Ben Dauda n̄ lá à bè: Ée bee diame? Bón mé kearee? ⁵A5 wèàla wà bè: Gbē kè à wa dēdē à lé kpàkòsòwazi à wa yāa le à e à wa borii bò Isarailinò guu yānzi, ⁶tó wà à bori gōgbē mèn swēēplaaanò kpáwa, wé n̄ logo lía Dii ae Gibea, kí Solu kè Dii kà pì bē wéten. Ben kí bè: Mé n̄ kpáawa. ⁷Kí e Yonatá né Mefibose, Solu dio kpámimaro, lé kè aṣò kè Diia ledò kòn Yonatá yānzi. ⁸À négōgbē gṣon plaaà kè Aya nénōgbē Rizipa i kòn Soluo sè. A5 tón yè: Aamoni kòn Mefiboseo. À négōgbē gṣon sṣoroò kè Solu nénōgbē Meraba i kòn Meola gbē Bazilai né Adielionò sè dṣ. ⁹À n̄ ná Gibiḍdeenone n̄ ɔzī, ben aṣ n̄ logo lía s̄is̄i musu Dii ae. Gṣon swēēplaaà pìnò gà ledome, wà n̄ dēdē pò dúfu kekeguro.

¹⁰Aya né Rizipa pṣia utanò sè à kpàe a zīndane gbèa gwe. Zaa pò dúfu kekeguro ai lou gāa à gè pìnò gbè, ègṣ gii bāanone aṣ zṣm̄ma fáantè, ègṣ gii s̄tè nḍḍonone aṣ s̄n̄zi gwá. ¹¹Wà yā kè Solu nò yigisai pì kè ò Daudane, ¹²ben à gāa à Solu kòn à né Yonatá wánò s̄e Yabesi Giliadadeenò kiia. À m̄ à lè wà n̄ gèno s̄e kpāi Betesá gāale, guu kè Filisitininò n̄ logo b̄iia Solu dena Giliboa gbera. ¹³Dauda tò wà n̄ gèwa pìnò s̄e wà tàò, wà kàkṣa kòn gbē kè wà n̄ logo pìnò gèwano, ¹⁴ben wà v̄i Solu de Kisi miran Zela, Beyāmi borii b̄iia b̄usun. Wà yā kè kína diè kè píngi, ben Luda adua kè wà kè Isarailinò b̄usu yā musu s̄iyo.

Gbē gbàagbaanò dēdena

¹⁵Filisitininò èara wà z̄l kà kòn Isarailinò dṣ. Dauda kòn a gbēno gāa wà z̄l kànyo. Kè Dauda gbāaa yāa, ¹⁶ben gbē gbāanò bori Isibi Bēnḍu bè é Dauda dem̄e. À m̄gotè s̄ari tiisi de kiloo aagṣola, à fēeda dufu logona. ¹⁷Ben Zeruya né Abisai d̄àlè à Filisitini pì dè. Ben Dauda gbēno la dāne wà bè: Né gáwao z̄lan d̄oro, le wa Isarailinò fitia tón garo yānzi.

¹⁸Bee gbera aṣṣe z̄l kaa kòn Filisitininò Gobu, ben Usa gbē Sibekai gbē gbāa borii kè wè s̄isi Safa dè. ¹⁹Z̄l èara à f̄e kòn Filisitininò Gobu dṣ, ben Betelemu gbē Yairi né Elana Gata gbē Gōlaya dāaro Lami dè. Lami s̄ari pá de lán bisat̄ari àsa lí bàme. ²⁰Kè aṣṣe z̄l kaañyo Gata dṣ, gbē bíta kee kú gwe, à ɔnenò kòn à gbānenò mèn swēedodome, à kè píngi baaasṣoro dosai. Gbē gbāanò boriime dṣ. ²¹À kùse b̄i Isarailinò, ben Dauda v̄i Simea né Yonatá à dè. ²²Gṣon siigṣò pìnò né Gata gbē gbāanò boriinome. Dauda kòn a gbēno bé wà n̄ dēdē.

22

Dauda Dii sáabukpana a z̄iblena yā musu

(Saa 18)

¹Kè Dii kí Dauda b̄ò Solu kòn à ibeε kpaaanò ɔzī, à lè dà kòn Dii t̄so ²à bè: Diin ma gbèsi kòn ma zeki gbāaaò ũ, ma m̄sirime.

³Ma Ludan ma gbèsi ũ, meè nazi.

Àmbe ma sengbango ũ
ma m̄siri gbāa kòn ma gulez̄io,
ma ut̄eki kòn ma b̄okio,
è ma sí gbē p̄s̄in̄a.

⁴Dii kà wà à sáabu kpáa.

Meè à sísi, è ma bɔ ma ibeɛno ɔɔĩ.

⁵ Góro'ite vl̄ɛɛmao,
ísɔ̀ kè è ń kaate e ma blee.

⁶ Mira hànɔ l̄gamazi,
gaa takutee kpàkpame ma ae.

⁷ Kè má kú nawēa guu le, ma Dii sisi,
ma wii pè ma Ludazi,
ben à ma kòto mà zaa a be,
ma wiiri kà à kiia, à gè à swān.

⁸ Tɔɔte lùgaluga à nìgānigā,
kpiiino dègedege ai ń kāsāan.
Aɔ̀ lùgaluga kè à pɔ̀ f̄ɛ̀ yānzi.

⁹ Tésukpe bɔ̀ à yīzī,
té kè è ń kpata bɔ̀ à lén,
à ȳɔ̀nɔɔ e té kee à ae.

¹⁰ À musu wè à pita,
lou sisi à gbá gīzī.

¹¹ Èe vīaa dina kerubu kpee,
èe yàa paa ĩala.

¹² À gusiaa dà a zīndala,
ludambe sia kù à kúkiila.

¹³ Zaa à gakui tékena guu
lou e pii pásipāsī.

¹⁴ Dii pàta zaa musu,
Luda Musude kòto dɔ̀ lapatana ũ.

¹⁵ À kà f̄a ma ibeɛnoa à ń f̄aakōa,
à tò lou p̄ĩm̄ma à p̄èĩm̄ma.

¹⁶ Kè Dii pàtar̄ma,
kè à pɔ̀ bɔ̀ a yīzī,
isia tɔɔte bɔ̀ gupuraa,
anduna kāsāa ḡɔ̀ kaena p̄ɔ̀t̄ɛ.

¹⁷ À ɔ̀ bɔ̀ zaa musu à ma kù,
à ma bɔ̀ swadaa guu.

¹⁸ À ma si ma ibeɛ gbāaa ɔɔĩ
k̄ɔ̀n ma zanguri kè aɔ̀ gbāaa demalaano.

¹⁹ Aɔ̀ l̄ɛɛma ma m̄n̄zik̄eguro,
m̄ɔ̀de Dii z̄ɛmao.

²⁰ À ma bɔ̀ à ma gba m̄ɛporokii,
à ma m̄i s̄i, kè à yemazi yānzi.

²¹ Dii yā k̄ɛme ma n̄ɔ̀se maa lén,
à f̄ia b̄ome ma gbās̄isaik̄e lén.

²² Zaake má Luda yādienano kūna,
m̄ɛe à zaaa ke ma a Luda t̄onlo.

²³ À dokayāno èḡɔ̀ d̄ɔ̀me ae p̄ingi,
m̄ɛe kpee li yā kè à dienoero.

24 Má kuuna taari vī Diinero,
 má a zīnda kūna durun sai.
 25 Dii fīa bōmε ma nòε maa lén,
 zaake à è má kuu gbāsī sai.

26 Náanεdeen n ū náanεdeenɔnε,
 taarisaideen n ū taarisaideenɔnε.
 27 N wásawasa gbē wásawasanɔnε,
 mɔde nεè ibete kpá kɔn gbē dɔrɔsaideenɔ.

28 Neè zīndabusarinɔ mì sí,
 nεè gbē kè aōè n zīnda sé lezīnɔ sōε.

29 Dii, mbe ma fitia ū,
 Dii, neè ma gusiaa lie gupuraa ū.

30 Kɔn n gbāaa mé fɔ mà kù kpá karaa,
 ma Luda gāzī mé fɔ mà vī gūla.

31 Luda kékii sɔ yákɛna bɔɛzina,
 Dii yá see vīro, à wásawasa,
 à de sɛngbango ū gbē kè aō nàzinɔnε.

32 Dii baasiro, dén Luda ūu?
 Wa Luda baasiro, dén gbèsi ūu?

33 Luda bé è ma gba gbāaa,
 àmbe è zé porome súusu.

34 È tó ma gbá kái gɔ nna lán zɔ pɔ bà,
 è tó màgɔ táa oo gulezīnɔ musu.

35 È zīkana dadame,
 ai ma gāsā é fɔ à m̀gotē sá gá.

36 Neè n zīblesɛngbango kpáma,
 nεè nae n ma tɔ bɔ.

37 Neè ma zé yàasa kūmε,
 le ma gbá tón sataro.

38 Ma pεε ma ibεenɔzi ma n dúgu zɔ,
 méε εara mà suro, sé kè ma gaa mà n dedε.

39 Ma n wiwi dúgudugu, aɔɔe fɔ wà fεε dɔro,
 aɔ lεε wà gɔ kaena ma gbá gīzī.

40 N ma gba gbāaa ma zī kào,
 n tò ma ibεenɔ mì nàemε.

41 N tò ma zangurinɔ kpεε lì,
 ben ma a ibεε pìnɔ kàatε.

42 Aɔ wii lè, gbēkee e n mì síro,
 aɔ lé zù Diizi, èe weńlaro.

43 Ma n ké tíkεtike lán bùsutiti bà,
 ma táa ɔrīma lán zé guu bɔtɔnga bà.

44 N ma bɔ ma gbē kè aɔ fεεmaziinɔ ɔzī,
 n ma ke boriinɔ mīdee ū.

Borii kè má n dɔroonɔ è zɔ blemε,

45 bori zītɔnɔ è na n sàsaa ma aε.
 Tó aɔ ma yá mà, aōè mì siemε.

46 Aɔ ká è ga,

aṣè bɔ́ n̄ zeki gbáaan̄n̄ k̄s̄n̄ luganao.

⁴⁷ Dii kuu! Aubarikadeen ma gbèsi ù!

Wà Luda ma gbèsi ma mìsiri tó bɔ́!

⁴⁸ Luda bé è ḡεε bome,

è tó boriin̄ɔ̀ mù sieme,

⁴⁹ è tó mà piti ma ibeen̄n̄.

N ma gba gbáaa de ma zangurin̄ɔ̀la,

n ma bɔ́ gb̄ε p̄ās̄in̄ɔ̀ z̄i.

⁵⁰ Beee yānzi mé n̄ sáabu kpá boriin̄ɔ̀ té,
mé n̄ tó kpá, Dii.

⁵¹ Dii è z̄i bíta ble kína kè à à s̄ene,

è gb̄εk̄εε ke kína kè à à k̄ane,

mam̄ma Dauda k̄s̄n̄ ma boriin̄ɔ̀
ai gur̄ɔ̀ píngi.

23

Ya z̄aa kè Dauda ò

¹ Yā z̄aa kè Dauda òn yè.

Yese né Dauda yān yè,

gb̄ε kè Luda à gbà gbáaa yá'oname.

Yakubu Luda à kà kí ù,

àmbe Isarailin̄ɔ̀ lèdari maaa ù.

² Dii Nini yā d̄ame,

à yā da ma lén.

³ Isarailin̄ɔ̀ Luda yā ò,

Isarailin̄ɔ̀ Gbèsi bème:

Tó gb̄ε kí blè gb̄en̄ɔ̀ne a z̄éa,

tó à kí blè víak̄ena Ludane guu,

⁴ èḡɔ̀ de lán ɔ̀f̄ant̄é b̄ena gupuraa bàme,

lán gud̄ona guk̄ék̄ana bà,

lán lou kè è tó s̄è b̄ɔ̀e bà.

⁵ Ma b̄edeeno nna k̄s̄n̄ Ludaoro?

À bà èḡɔ̀ kúmao ai gur̄ɔ̀ píngi.

À à yā ḡòḡò píngi, à seka víro.

Eé ma misina yā k̄εk̄ε à p̄ap̄aroo?

Eé p̄ɔ̀ kè má à nii ví kp̄ama píngiroo?

⁶ Gb̄ε p̄aan̄ɔ̀ de lán lè bàme,

wè z̄ɔ̀ wà z̄in̄name, è sí k̄ū kyáuro.

⁷ Gb̄ε kè yezi à ɔ̀ páa,

séto àḡɔ̀ ḡòk̄eɔ̀ ke gò k̄una,

è té s̄oa guu kè à k̄un.

Dauda ḡɔ̀sagbáaan̄

⁸ Dauda ḡɔ̀sagbáaan̄ tón yè. Takemo gb̄ε Yas̄o beamun z̄ik̄ari t̄ode ḡɔ̀n̄ aaḡɔ̀n̄ gb̄ensi ù. Àmbe à s̄ári s̄è ḡɔ̀n̄ w̄aa siiḡɔ̀n̄ɔ̀zi à n̄ z̄ɔ̀z̄o n̄ píngi gur̄ɔ̀ d̄s̄nk̄ɔ̀ z̄i. ⁹ Gb̄ε beee gbera Dodai né El̄eaza, Ahoa gb̄ε kú z̄ik̄ari ḡɔ̀n̄ aaḡɔ̀n̄ píngi t̄é d̄ɔ̀. À kú k̄s̄n̄ Daudao gur̄ɔ̀ kè Isarailin̄ɔ̀ k̄àk̄oa aṣ z̄i kà k̄s̄n̄ Filisitinin̄ɔ̀ zaa Pasadamimu. Isarailin̄ɔ̀ b̄oru kp̄εε, ¹⁰ àmbe à f̄εε à Filisitinin̄ɔ̀ d̄ède ai à ɔ̀ yāa à gb̄àgb̄a à ḡɔ̀ f̄ēda pá k̄una. Dii tò à z̄i blè maamaa z̄i beea. Z̄ik̄ari kp̄aaan̄

èara wà sù a5 à lè, mɔde pɔnɔ pitina gènɔa yānzime. ¹¹ Gbē beee gbɛra Age né Sama gusísíde gbē. Kè Filisitininɔ gáli kàkɔa guu kè blá bú kún, Isarailinɔ bàa lèñne, ¹² àmbe à zè à gi bú pi dagura. À bú pi símma à Filisitininɔ dèdè. Dii tò à zì blè maamaa.

¹³ Pókégurɔ wórɔngɔde gɔɔn baaakurinɔ té, gɔɔn aagɔɔnɔ bò wà gàa Dauda kiia zaa Adulamu gbèwɛɛn. Filisitininɔ gáli bùra kaena Refaimu guzuren. ¹⁴ Gurɔ beee Dauda kú sète pòrɔtu, Filisitini gudákparinɔ sɔɔ kú Betelemu. ¹⁵ Dauda e a be í ni deɛ à bè: Dé bé eé gá à Betelemu bìile lɔgɔ'i tómeɛ? ¹⁶ Wórɔngɔde gɔɔn aagɔɔ pinɔ bé wà gàa wà gè Filisitininɔ bùran, a5 Betelemu bìile lɔgɔ'i tò wà sùo Daudane. Ben èe we à miro, à kwèɛ Dii ae sa'o'i ù. ¹⁷ À bè: O'o Dii, mé f5 mà í kè miro. Gbē kè a5 gi ñ wèndizino arume. Èe we à miro. Wórɔngɔde gɔɔn aagɔɔ pinɔ yákenan gwe.

¹⁸ Zeruya né Abisai, Yoabu dāaro bé wórɔngɔde gɔɔn baaakurinɔ gbēnsi ù. Àmbe à sári sè gɔɔn wàa do kpé basɔɔroonɔzi à ñ dèdè, ben à t5 bò gɔɔn baaakuri pinɔ té. ¹⁹ À t5 bò de wórɔngɔde gɔɔn aagɔɔ pinɔla, ben à g5 ñ gbēnsi ù, mɔde à kú wórɔngɔde t5de gɔɔn aagɔɔ pinɔ téro. ²⁰ Yoyada né Benaya, Kabazeli gbēn zìkari wórɔngɔdee ù. À yákenanɔ pari. À Mɔabu zìkari t5deen dèdè gɔɔn plaa. À gè wèe guu gurɔ kè loughɛ kwèɛ, à músu dè. ²¹ À Igipiti g5sagbāaa kè sári kūna dè. À s5zi k5n gòo à à sári sia à à dèo. ²² Yoyada né Benaya bé à yā pinɔ kè, ben à t5 bò wórɔngɔde gɔɔn baaakuri pinɔ té. ²³ À t5 bò de wórɔngɔde gɔɔn baaakuri pinɔla, mɔde à kú wórɔngɔ t5de gɔɔn aagɔɔ pinɔ téro. Ben Dauda à die a dákparinɔ gbēnsi ù.

²⁴ Gɔɔn baaakuri pinɔ tón yè:
Yoabu dāaro Asaheli,
doodo né Elana Betelemu gbē,
²⁵ Arodi gbēnɔ Sama k5n Elikao,
²⁶ Paliti gbē Elezi,
Tekoa gbē Ikési né Ira,
²⁷ Anato gbē Abieza,
Usa gbē Mɛbunai,
²⁸ Ahoa gbē Salamo,
Netofa gbē Marai,
²⁹ Netofa gbē Baana né Elebu,
Gibeà kè kú Beyāmi bùsun gbē Ribai né Itai,
³⁰ Pirat5 gbē Benaya,
Gaasi guzure gbē Ídai,
³¹ Araba gbē Abialabɔ,
Bahurimu gbē Azamavɛ,
³² Salaboni gbē Eliabu,
Yasè néñɔ,
³³ gusísíde gbē Sama né Yonatā,
gusísíde gbē Saraa né Ahiamu,
³⁴ Maaka gbē Asabai né Elifeleti,
Gilo gbē Aitofeli né Eliamu,
³⁵ Kameli gbē Ezero,
Larubu bori Parai,
³⁶ Zoba gbē Natā né Igali,
Gada bori Bani,

37 Amɔni bori Zεlεki,
 Bero gbε Narai, Zeruya né Yoabu z̄lkapɔnɔsɛri,
 38 Yεta gbεnɔ Ira kɔn Garebuo
 39 kɔn Iti bori Uriao.
 A5 p̄ngi a5ɔ gɔɔn baaakuri awεεswεεplaame.

24

Dauda z̄lkpεεnɔ narona

1 Dii èara à pɔ fε Isarailinɔzi, ben à Dauda dà à ɔkà yāzi à bè: N̄ gá n̄ Isarailinɔ kɔn Yudanɔ naro. 2 Ben kí bè Yoabunε kɔn z̄lkpε gbēnsi kè a5ɔ kúonɔ à bè: À Isaraili boriinɔ bùsu para sena zaa Dani ai à gá pé Besebaa, à z̄lkarinɔ naro le mà e mà n̄ pari lé d5. 3 Ben Yoabu bè kíne: Ma dii kí, Dii n̄ Luda n̄ gbēnɔ kɔnne leo basɔɔro n̄ wée siàle, mɔde ma dii kí, à kè dia n̄ yezi n̄ kε leε? 4 Baa kɔn beeeo kí yā Yoabu kɔn z̄lkpε gbēnsinɔ blè, ben a5 bèε kí kiia a5 gāa Isarailinɔ naro. 5 Kè a5 bikù Yodaa, ben a5 bùra kàε Aroa sae. Wéte pi kú guzurremme. Ben a5 lili ò Gada bùsun ai Yaza. 6 A5 lili ò Giliada bùsun a5 gāa Kadasi, Itinɔ bùsun ai Daniyani, ben a5 gāa Sid5 kpa. 7 A5 gāa Taya wéte bíideen kɔn Ivi wétenɔ kɔn Kanaa wétenɔ p̄ngi, ben a5 gāa Yudanɔ bùsu sɔɔmete kpa ai Beseba. 8 A5 lili ò bùsu p̄n p̄ngi. Mɔ kēndo kɔn gurɔ barooo gbera a5 èara wà sù Yerusalemu. 9 Ben Yoabu gbē kè à n̄ naronɔ lé ò kíne. Isaraili g5gbē kè a5ɔ fεεdaa d5ɔnɔ gɔɔn bɔɔ wàa siig5. Yudanɔ s5 gɔɔn bɔɔ wàa plaa kpé basɔɔro.

10 Gbē p̄nɔ narona gbera Dauda kú toad5yaa guu, ben à bè Diine: Ma durun kè yā pi kɛna guu maamaa. Dii, mamɔma n̄ z̄bbleri, n̄ ma taari kēme sa, zaake ma yɔnkɔyā kè. 11 Ai Dauda g5 gá fεε kɔngɔ, Dii yā didi annabi Gada, Dauda wéegupu'eria à bè: 12 N̄ gá n̄ ò Daudanε kè ma bè, mé yā mèn aag5 kpáε à aezī. À yā p̄nɔ doke gwa à sé, mé kεne. 13 Ben Gada gāa à Dauda lè à bène: Dekaa kana n̄ bùsun wéswεεplaa ke n̄ ibεεnɔ p̄εnanzi n̄ bàa léf̄ne mɔ aag5 ke gagyāa gēna n̄ bùsun gurɔ aag5, à kpāreen n̄ sè? N̄ laasuu léa n̄ gwa, mé gá mà ò Luda kè ma z̄iine. 14 Ben Dauda bè Gadane: Má kú nawēa bíta guu. Má si wà léε wà da Dii ɔzī, zaake à wēnda vī maamaa. Àton tó mà léε mà da gbēntee ɔzīro. 15 Ben Dii tò gagyāa gbē Isarailinɔn zaa kɔngɔ beeeaa ai gurɔ kè à z̄εo. Sena zaa Dani ai à gāa pé Besebaa Isarailinɔ gāga gɔɔn bɔɔ baaag5 akuri. 16 Kè malaika ɔ b5 à Yerusalemudeenɔ kaate, Dii a n̄sε lie yā pi musu, ben à bè malaika kè è n̄ kaateε p̄ine: N̄ zε le! N̄ n̄ ɔɔ sɔkpa sa. Yebusi bori Arauna blεwεεgbēkiin Dii malaika pi kún. 17 Gurɔ kè Dauda malaika pi è è n̄ dedεε, à bè Diine: Mámbe ma durun kè ma taari kè. Gbē p̄nɔ né ma kpàsa sāanɔme, a5ɔe yāke kero. N̄ tó n̄ pɔfē pita mapi kɔn ma de bεdeenɔa.

18 Zi beeeaa Gada gāa à Dauda lè à bène: N̄ gá Dii gbāgbákii bo Yebusi bori Arauna p̄wεεgbēkiia. 19 Ben Dauda gāa lán Dii à yā ò Gadane nà. 20 Kè Arauna wée zù, à è kí kɔn a gbēnɔ e mɔɔ a kiia, ben à gāa à kùene à dàe a puua 21 à bè: Ma dii kí, à kè dia néε mɔɔ mamɔma n̄ z̄bbleri kiia leε? Dauda wèla à bè: Ma mɔ mà n̄ p̄wεεgbēki lúm̄ma mà Dii gbāgbákii homme, le gagyāa pi e à go gbēnɔa yānzī. 22 Ben Arauna bè Daudane: Ma dii kí, n̄ pó kè kēne maaa sé n̄ saa oo. N̄ zùnɔ gwa sa'opɔ ũ. N̄ p̄wεεgbēgonɔ kɔn gbóngonɔ sée yàka ũ. 23 Kí, ma n̄ gbaa p̄ngi. Arauna èara à bène dɔ: Dii n̄ Luda sínne. 24 Ben kí bène: Auo! Mé lúm̄mame, mé à f̄ia bonne. Mé saa ò Dii ma Ludaa pā f̄iabosairo. Ben à

ṣwεεgbēkii pì kṣn zùṅṅ lùà kondogi baplaa akuri. ²⁵ Ben à Dii gbāgbākii bò gwe à sa'opṅ kè wè ká tén à té kũ òa kṣn kennakṣo sa'opṅṅ. Dii sine à bùsu yá musu, ben gagyáa pì zè.

KINANŊ TAKADA KAAKU

Sulemanu kiblena 1:1-2:46

Kí Sulemanu yá 3:1-11:43

Yudanŋ kŋn Isarailinŋ kŋkpaatena 12:1-16:34

Ilia yá 17:1-22:54

Adonia a zīnda kana kí ūu

¹ Gurŋŋ kè kí Dauda zi kù kótokoto, baa tó wà bisanŋ kùàla, ĩa ègŋ kpɛɛ à dɛɛmɛ. ² Ben à ibanŋ bènɛ: Wa dii kí, ñ tó wà nokpare wɛtɛnnɛ, àgŋ zī kɛɛnnɛ àgŋ n gwaa, àgŋ daɛɛ n saɛ lɛ ĩa tón n dɛ dŋro. ³ Ben wà gaa wà kpáɛ kè nokpare maaazi Isarailinŋ bùsun píngi, ben wà bò Sunɛmu nɔgbɛ Abisagaa, wà à sɛ wà sùo kínanɛ. ⁴ Nokpare pì né nɔ maaamɛ. Ègŋ kína gwaa àgŋ zī kɛɛnɛ, mɔdɛ kí à dŋ nɔgbɛ ūro.

⁵ Dauda naŋ Agi né Adonia a zīnda diɛ kè a ka, ben à bè ámbɛ é kí ble. Ben à sŋgoronŋ sè kŋn sŋdeenŋ kŋn gŋgbɛ gŋŋn baplaa akuri kè aŋégŋ bàalɛ wàgŋ téarɛ aɛnɔ. ⁶ À dɛɛ e kpákɛzi ziki à be, à kè dia néɛ kɛɛ lɛɛro. Àpì sŋ né gŋ maaamɛ. Abusalomú bé à yŋ m̀i à kpàa. ⁷ Ben à lɛdolɛ kè kŋn Zeruya né Yoabuo kŋn sa'ori Abiatao, ben aŋ zɛò. ⁸ Mɔdɛ sa'ori Zadaki kŋn Yoyada né Benayoo kŋn annabi Natáoo kŋn Simeio kŋn Dauda gbɛnnanŋ kŋn à dogarinŋŋ e zɛoro. ⁹ Adonia saa ò kŋn sáanŋ kŋn zùnŋ kŋn zùnɛ m̀ɛkpananŋ Ml̀gbɛ kè kù Enlogeli saɛa. À a dáaro kínɛnŋ sɛsɛ í ní píngi kŋn Yuda kè aŋ dɛ kína ĩba ūunŋ í píngi. ¹⁰ Èɛ annabi Natá sísiro ke Benaya ke Dauda dogarinŋ ke a zīnda dáaro Sulemanu.

¹¹ Ben Natá gaa à Sulemanu da Baseba là à bè: Néɛ ma kè Agi né Adonia kí blè wa dii kí Dauda dŋna sairoo? ¹² Tŋ, ñ tó mà lé damma sa lán né kɛ nà, ñ n zīnda m̀i sí kŋn n né Sulemanu pŋo. ¹³ Ñ fɛɛ ñ gá kí Dauda lɛ ñ bɛnɛ, kè à la dānnɛ yá à bè n né Sulemanu bé eé kí ble a gɛɛ ū à vɛɛ a kpatan sŋ né? À kè dia Adonia gŋ kí ūu? ¹⁴ Gurŋŋ kè ñ kpé néɛ yá oonɛ, mé gɛ mà yá'í kaara se. ¹⁵ Ben Baseba gaa à kína lè à kpén, guu kè Sunɛmu nɔgbɛ Abisaga e à gwaan. Kí sŋ zi kù. ¹⁶ Baseba kùɛ à m̀i pɛɛnɛ, ben kí à là à bè: Bón í yezi? ¹⁷ À wèàla à bè: Ma dii, m̀bɛ í sí mamɔma n z̀b̀blerinɛ kŋn Dii n Luda tŋo, n bè ma né Sulemanu bé eé kí ble n gɛɛ ū à vɛɛ n kpatan. ¹⁸ Tia sŋ ma dii kí, Adonia bé à kè kí ū, bɛnsŋ í à yá dŋro. ¹⁹ À saa ò kŋn zùnŋ kŋn zùnɛ m̀ɛkpananŋ kŋn sáanŋ paripari, à n nénnŋ sɛsɛ í ní píngi kŋn sa'ori Abiatao kŋn z̀ɛkpɛ dŋn'aɛdɛ Yoabuo, mɔdɛ èɛ n z̀b̀bleri Sulemanu sísiro. ²⁰ Ma dii kí, m̀bɛ Isarailinŋ píngi sŋkpanzi, wà ma tó dé bé eé kɛ kí ū n gbɛn. ²¹ Ma dii kí, tó n gaa n dezínŋ kùkii, mapi kŋn ma né Sulemanuo, wéégŋ wà gwaa taarideenŋ ūmɛ.

²² Kè à kpé èɛ yá oo kŋn kínao, ben annabi Natá m̀. ²³ Wà ò kínɛ kè annabi Natá kù kè. Ben Natá gɛ à kùɛ kínanɛ à dàɛ a puua ²⁴ à bè: Ma dii kí, m̀bɛ n bè Adonia kɛ kí ū à vɛɛ kpatan n gɛɛ ū? ²⁵ Zaake à gaa à saa ò gbàa kŋn zùnŋ kŋn zùnɛ m̀ɛkpananŋ kŋn sáanŋ paripari. À n nénnŋ sɛsɛ í ní píngi kŋn n z̀ɛkpɛ dŋn'aɛdɛoo kŋn sa'ori Abiatao. Aŋŋɛ pŋ bleoo, wèɛ í mii tia, aŋŋɛ bee: Luda kí Adonia dŋ kŋn aafiao! ²⁶ Mɔdɛ èɛ mamɔma n z̀b̀bleri sísiro ke sa'ori Zadaki ke Yoyada né Benaya ke n z̀b̀bleri Sulemanu. ²⁷ Ma dii kí, ase lɛ n kè lɛɛ, ben n gɛ gbɛ kè eé vɛɛ kpatan n gɛɛ ūu o wamŋwa n z̀b̀blerinŋnɛzís?

Sulemanu kana kí ū

28 Ben kí Dauda bè: À Baseba sísimé. Kè Baseba mò à gè, à mò à zè kí ac. 29 Ben kína la dàné à bè: Kŏn Dii kuunao! Àmò kè à ma bɔ nawēa píngi guu. 30 Ladana kè má kènné kŏn Dii Isarailinɔ Luda tŏo, ma bè n né Sulemanu bé eé kí ble ma gbèn à vèe kpatan ma gèe ũ, mé papa gbáa kánkámme. 31 Ben Baseba kùe à mì pèe tɔtɔe kínane à bè: Ma dii kí Dauda, Luda n dŏ kŏn aafiao gurɔ píngi!

32 Ben kí Dauda bè: À sa'ori Zadɔki sísimé kŏn annabi Natáo kŏn Yoyada né Benayao. Kè aŏ mò kína kiia, 33 à bènné: À ma ibanɔ kakŏa é ma né Sulemanu sé à à di ma báagásɔa, é gáo Gíŏ. 34 Gwen sa'ori Zadɔki kŏn annabi Natáo é nŏsi kúa aŏ à ká Isarailinɔ kí ũ, é kuru pé à wii lé à bè: Luda kí Sulemanu dŏ kŏn aafiao! 35 Beee gbera é suo, eé vèe kpatan ágŏ kí blee ma gbèn. Àmbe má dié Isarailinɔ kŏn Yudanɔ dŏn'aedee ũ. 36 Ben Yoyada né Benaya bè kínane: À ke le! Dii n Luda n légbé sí ma dii kí! 37 Lán Dii kúnyo ná ma dii kí, ágŏ kú kŏn Sulemanuo le, à à kíké sé lezī de n pŏla se.

38 Ben sa'ori Zadɔki kŏn annabi Natáo kŏn Yoyada né Benayao kŏn dogarinɔ gàa wà Sulemanu di kí Dauda báagásɔa, aŏ gàa zene Gíŏ. 39 Ben sa'ori Zadɔki nŏsi tũu sè Dii kpén, à nŏsi pí kú Sulemanua. Ben wà kuu pè, baade píngi wii lé wà bè: Luda kí Sulemanu dŏ kŏn aafiao! 40 Ben baade píngi bŏ wà tēzi, aŏe suu aŏe gaasia pèe, aŏe pɔnnaa kèe maamaa ai tɔtɔe nīgá kīi kè aŏe kèe pí yānzi.

41 Kè Adonia kŏn gbē kè à n sisinɔ pŏ blè wà yàa, aŏe mɔɔ fèe, ben aŏ kīi pí mà. Kè Yoabu kuruɔ pí mà, ben à bè: Bŏ zɔka bé à dŏ wéte guu lee? 42 Èe yā pí o à yāaro, ben sa'ori Abiata né Yonatá gàa káo gŏo. Ben Adonia bè: N̄ gē. Gbē bèedeēn n ũ, mée sii baaru nnaan n suo. 43 Ben Yonatá bè Adoniane: Lenlo! Wa dii kí Dauda Sulemanu kpà kpatan. 44 À sa'ori Zadɔki kŏn annabi Natáo kŏn Yoyada né Benayao kŏn a dogarinɔ gbàre aŏ gáo, ben aŏ gàa wà à di kína báagásɔa. 45 Ben sa'ori Zadɔki kŏn annabi Natáo nŏsi kúa aŏ à kà kí ũ zaa Gíŏ. Kè aŏ bŏ gwe, aŏ sù kŏn pɔnnakenao, ben wéte lògo. Kīi kè à màn gwe. 46 Baa diamé Sulemanu vèe kpatan kò. 47 Ben wa dii kí Dauda ibanɔ mò wà à kípaa se, aŏ bè Luda Sulemanu tŏ bɔ de à pŏla! Luda à kíkèe gba gbáaa de à pŏla! Ben Dauda mì nàe à dŏnzi kè Diine a daebɔa 48 à bè: Wà Dii Isarailinɔ Luda sáabu kpà, kè à tò ma wée sì ma gèe kana kí ũle gbáa.

49 Kè gbē kè Adonia n̄ sisinɔ mà le, ben aŏ làakari fèe, baade a zé kù. 50 Kè Adonia e vīa kèe Sulemanuné yānzi, ben à fèe à gàa à nà Dii gbāgbākiizi, à a koba kù. 51 Ben wà bè Sulemanuné: Adonia e vīa kèenne, à gàa à nà Dii gbāgbākiizi à à koba kūna, èe bee n̄ la da amɔa n zŏblerine gbáa, kè né a dero. 52 Ben Sulemanu bè: Tó à a zīnda kūna dŏ gbē maa ũ, baa à miká wén dŏ eé lée tɔtɔero. Tó wà gà wà à zaa ke èa sŏ, à gámé. 53 Ben kí Sulemanu gbènɔ zī, aŏ Adonia gò Dii gbāgbākiia. Kè Adonia pí mò à kùene, ben Sulemanu bène: N̄ tá n be.

2

Dauda lédiēna Sulemanuné

1 Kè Dauda gagurɔɔ kà kīi, à lé dié a né Sulemanuné à bè: 2 Mée gaa anduna gbē píngi gákīia. N̄ ze gbáa, né n zīnda ɔɔba kè négŏgbèn n ũ! 3 N̄gaegŏ Dii n Luda yānɔ kūna, négŏ tē à zēzi, négŏ à ɔɔkīi gwaa, négŏ à yādiēnanɔ kūna kŏn à dokayānɔ kŏn à yá'onnenanɔ, lán à kú Musa doka takadan ná, yā kè née kèe píngi égŏ bɔɔ maa, n tá píngi égŏ nna. 4 Len Dii é yā kè à òmèe papa le à bè, tó

ma nɛnɔ n̄ zĩnda kũna d̄s bens̄o āɔ tɛ ma zɛzi k̄n n̄sɛo do k̄n p̄yezinao p̄ngi, ma boriin̄o ɛḡɔ v̄ɛna Isarailin̄o k̄patan gur̄o p̄ngi.

⁵ N̄ yā k̄ Zeruya n̄ Yoabu k̄mɛɛ d̄s, lán à Isaraili z̄ikpe d̄on'aede ḡɔon plaaan̄o d̄ɛɛ nà, N̄ɛɛ n̄ Abana k̄n Yeta n̄ Amasao. À gb̄ɛ pin̄o d̄ɛɛ, ɛɛ ke s̄ z̄i gur̄onlo. Ās aru ḡɔ à musu, à kù à asaaa k̄n à kyateen̄o. ⁶ N̄ yā k̄ɛn̄ n̄ ɔnd̄ɔna lén. N̄ton tó à mikā pura kù gbasa à dae miran ȳi guuro. ⁷ N̄ gb̄ɛk̄ɛ ke Giliada gb̄ɛ Bazilai n̄ɛḡɔgb̄ɛn̄ɛ. N̄ n̄ die gb̄ɛ k̄ ɛḡɔ p̄ bleɛ ledoon̄o tɛ, zaake āmbe ās z̄ɛmao gur̄o k̄ m̄ɛɛ bàa sii n̄ v̄i Abusalomun̄ɛ. ⁸ Beyāmi bori Gera n̄ Sim̄ei, Bahurimu gb̄ɛ kún̄yo d̄o. À ma ka p̄s̄ip̄s̄i gur̄o k̄ m̄ɛɛ gaa Manaimu. K̄ à mò à ma le Yodazi, má sin̄ɛ k̄n Diio k̄ m̄ à dero. ⁹ Baa k̄n beɛo n̄ton à tó p̄ w̄ɛt̄amma sairo. N̄ ɔnd̄ɔ, n̄ d̄s dian n̄ k̄ɛn̄ nà à ga z̄ɛgb̄an̄ à ḡɛ miran.

¹⁰ Ben Dauda ḡa. Yerusalemu fáandi k̄ w̄ à v̄iin w̄ɛ be Dauda w̄ɛɛ. ¹¹ À k̄ Isarailin̄o kí ù ai w̄ɛ baplaa, ɛb̄on̄u w̄ɛ sw̄ɛɛplaa, Yerusalemu w̄ɛ baaakuri aw̄ɛ'aaḡɔ. ¹² Sulemanu v̄ɛɛ a de gb̄n̄ bens̄o à kpata k̄ás̄aa p̄ɛna.

Adonia gana

¹³ Agi n̄ Adonia ḡaa à Sulemanu da Baseba l̄ɛ, ben Baseba à là à bè: Aafian n̄ m̄ɔ? À w̄ɛ̀la à bè: Aafiam̄! ¹⁴ Adonia ɛara à bè: Má yā v̄i mà onn̄ɛ. Baseba bè: N̄ o! ¹⁵ Ben Adonia bè: N̄ d̄s k̄ kpata n̄ ma p̄m̄ɛ yā. Isarailin̄o w̄ɛ kúma n̄ p̄ngi mà ke n̄ kí ù, ben yā l̄ɛ, ma d̄aaro bé à kpata bl̄ɛ, zaake Dii bé à à k̄a. ¹⁶ Tia sa yā m̄ɛn̄ doon m̄ɛɛ w̄ɛɛ k̄ɛmma, n̄ton ḡi k̄m̄eziro. Baseba bè: N̄ o! ¹⁷ Ben à bè: N̄ w̄ɛɛ k̄m̄ɛ kí Sulemanu à Sun̄ɛmu n̄ɔgb̄ɛ Abisaga kp̄ama n̄ɔ ù, zaake ɛé ḡionn̄ero. ¹⁸ Baseba bèn̄ɛ: T̄ò, m̄ɛ onenn̄ɛ.

¹⁹ K̄ɛ Baseba ḡaa à kí Sulemanu l̄ɛ Adonia yā p̄i musu, ben k̄ina p̄i f̄ɛɛ à ḡaa à dààl̄ɛ à k̄ɛn̄ɛ, ben à ɛara à mò à v̄ɛɛ a k̄iblekitan. Ben w̄à mò Baseban̄ɛ k̄n k̄iblekita p̄and̄eo, ben à v̄ɛɛ kí ɔplaazi. ²⁰ Baseba bè: P̄ɔken má yezi mà w̄ɛɛ k̄emma, n̄ton ma t̄ɛro. Ben kí bè: N̄ w̄ɛɛ ke Naa, m̄ɛ n̄ t̄ɛro. ²¹ Ben Baseba bè: N̄ tó w̄à Sun̄ɛmu n̄ɔgb̄ɛ Abisaga kp̄a n̄ v̄i Adoniaa à à s̄ɛ n̄ɔ ù. ²² Ben kí Sulemanu a da là à bè: B̄óyānz̄in̄ n̄ɛɛ Sun̄ɛmu n̄ɔgb̄ɛ Abisaga w̄ɛɛ k̄ɛɛ Adonian̄ɛzi? N̄ kpata w̄ɛɛ k̄ɛn̄ ḡɔm̄ɛɛɛ! Zaake ma v̄iime. N̄ɛɛ kpata w̄ɛɛ k̄ɛn̄ɛ k̄n sa'ori Abiat̄ao k̄n Zeruya n̄ Yoabuom̄ɛ. ²³ Ben kí Sulemanu s̄i k̄n Diio à bè: Tó Adonia e kora a w̄ɛnd̄izi yā k̄ à w̄ɛɛ k̄ k̄ yānz̄iro, Luda yā k̄ɛm̄ɛ p̄s̄ip̄s̄i. ²⁴ Zaake Dii ma ka k̄patan, à ma die ma de Dauda ḡɛ ù, à ma borii gb̄a gb̄aaa lán à à l̄ɛ gb̄ɛ̀ nà, má s̄i k̄n Diio Adonia é ga gb̄aam̄ɛ. ²⁵ Ben kí Sulemanu Yoyada n̄ Benaya dà, à ḡaa à Adonia l̄ɛ à d̄ɛ.

Sulemanu p̄na Abiat̄aa k̄n Yoabu ganao

²⁶ K̄ina bè sa'ori Abiat̄an̄ɛ: N̄ ɛara n̄ tá n̄ guun Anato. À k̄s̄ s̄io n̄ gam̄ɛ, m̄ɔde m̄ɛ n̄ d̄ɛ tiaro, zaake m̄be n̄ Dii Luda àk̄pati s̄ɛ n̄ d̄ɔo ma de Daudan̄ɛ ɛɛ, bens̄o n̄ z̄ɛo à naw̄ɛa p̄ngi guu. ²⁷ Len Sulemanu p̄ɛ Abiat̄aa l̄ɛ, à à b̄ò Dii gb̄aḡb̄ana z̄iin, l̄ɛ yā k̄ Dii ò ɛli bedeen̄o musu zaa Silo e à papa yānz̄i.

²⁸ K̄ɛ Yoabu yā p̄i baaru mà, ben à bàa s̄i à ḡaa Dii bisakuta kiia, à nà Dii gb̄aḡb̄akiizi à à koba kù. Yoabu z̄ɛ k̄n Adoniaom̄ɛ yā, m̄ɔde ɛɛ z̄ɛ k̄n Abusalomuoro. ²⁹ W̄à ò kí Sulemanun̄ɛ k̄ɛ Yoabu bàa l̄ɛ à ḡaa Dii bisakuta kiia, à kù sa'okii p̄i saɛ, ben Sulemanu bè Yoyada n̄ Benayan̄ɛ à ḡa à yāao gwe. ³⁰ K̄ɛ Benaya k̄a Dii bisakuta kiia, à bèn̄ɛ: K̄ina bè n̄ b̄ò gwe! Ben Yoabu bè:

Auo! Gura kèn mé gan. Ben Benaya gbēnɔ zì kínaa à bè: Lán Yoabu wèmala nàn yè. ³¹ Ben kína bène: Ñ kene lán à ò nà. Ñ à de, né à vīi, le à gbēdena pā yā tón wí mapi kōn ma de bedeēnɔ musuro. ³² Dii é tó à gbēdena yā wí à musu, zaake à lēe taarisaide gōn plaaa kè aō maaa dealaanɔ. À Nēe né Abana, Isaraili zìkpe dōn'aede kōn Yeta né Amasa, Yuda zìkpe dōn'aedeeo dēde ma de lé sae. ³³ Aō dena yā égō wii Yoabu kōn a boriinɔ musu gurɔ píngi, mōde Dii égō Dauda kōn a boriinɔ kōn a uao kōn a kpatao gbaa aafia gurɔ sánda píngia. ³⁴ Ben Yoyada né Benaya gāa à Yoabu lè à dè, ben wà à vīi a be zaa gbáan. ³⁵ Ben kína Yoyada né Benaya die zìkpe dōn'aedee ũ Yoabu gbèn, sa'ori Zadoki sō, Abiata gbèn.

Simeì gana

³⁶ Kína gbēnɔ zì aō Simeì sisi, ben à bène: Ñ beē bo Yerusalemu kè ñgō kún. Ñton bɔ bea kè ñ gá gukearo. ³⁷ Ñgō dō sánsán zī kè n bikù Kidironua, n gan gwe. Mōde nbe n n zīnda dè. ³⁸ Ben Simeì bè kine: Yā maaan ní ò ma dii kí. Mamoma n zòbleri mé ke lán ní ò nà. Ben à kú Yerusalemu le ai à gi kè.

³⁹ Wè aagō gbera Simeì zò gōn plaaanɔ bàa si wà tà Maaka né Akisi, Gata kína kiia, ben wà bè Simeine: N zònnɔ kú Gata. ⁴⁰ Ben Simeì fēe à gāari yi a zaakine, à gāa Akisi kiia Gata a zò pìnɔ wete. Kè à ní é, ben à ní sēe Gata à sūnyo. ⁴¹ Ben wà ò Sulemanune, Simeì bō Yerusalemu à gāa Gata à èara à sù. ⁴² Ben kína gbēnɔ zì aō Simeì sisiare, ben à bène: Má tò ní si kōn Diio, ben ma lé dàmma ma bè, zī kè n bɔ kè n gaa gukea, ñgō dō kè n game. Ben ní bème, yā maaame, ní mà. ⁴³ Bóyānzin n bɔ ladana kè ní kè kōn Dii tso kpezi kōn yā kè má dànnēeo? ⁴⁴ Ben kína èara à bène dɔ: Yā zaaa kè ní kè ma de Daudane dōngu píngi. Dii bé ée tó à zaaa pi wí n musu sa, ⁴⁵ mōde ée aubarika damagu à tó Dauda kpata kásáa gō pēna ai gurɔ sánda píngia. ⁴⁶ Kína Yoyada né Benaya dà, ben à gāa à Simeì lè à dè. Len Sulemanu kpata kásáa pēe le.

3

Sulemanu ɔndō wéekena

¹ Sulemanu ledole kè kōn Iyipiti kí Fili'aunao, à à nēnɔgbē sè nɔ ũ à sùo Dauda wēten àton a be kōn Dii uao kōn Yerusalemu bīio bo à mì de. ² Gurɔ beea wèe kpé bo Diine kòro, ben wègō saa oo kpīii musu taagbāgbākiinɔ. ³ Sulemanu ye Diizi, à a de Dauda yādienanɔ kúna, mōde è saa o gbāgbākii pìnɔ, ben égō tuaetiti kpata gwe.

⁴ Ben à gāa saa o zaa Gibiō, zaake gbāgbākii pi bé à de à kpaanola. À sa'opo kè wè ká tén à té kú ò gwe mèn wāa sɔɔro. ⁵ Gwen Dii bō à mōzi nanaa guu gwāavī à bè: Ñ pō kè ní yezi wée kema. ⁶ Ben Sulemanu bè: N gbēkee kè n zòbleri ma de Daudane maamaa, kè à denne gbē maa náanede nōsepuradee ũ yānzī. N gbēke bita kēne, ní tò mamoma à né e kí blee à gēe ũ gbāa kèa. ⁷ Tia sa Dii ma Luda, n mamoma n zòbleri kà kí ũ ma de Dauda gbèn. Né fēten ma ũ, má yāke gbá dōro. ⁸ Mamoma n zòbleri, má kú n gbē kè ní sènɔ té. Aō pari, wéé fō wà ní naro wà ní lé dōro. ⁹ Ñ mamoma n zòbleri gba ɔndō, le mágae yā gōgō n gbēnɔne a zéa, mágō à maaa dōkōzi kōn à zaaa. Tó lenlo, dian mé ke nà mà yā gōgō n gbē pari daa pìnɔne? ¹⁰ Yā kè Sulemanu wée kè pì kè Diine, ¹¹ ben à bène: Zaake yā kè ní wée kèn gwe, nēe wèndi gbāa wée kero ke auziki ke n ibēnɔ gaa, séde yāgōgōna a zéa dōnan ní wée kè, ¹² mé ke lán ní wée kè nà, mé n gba ɔndō kōn wéezēeo. Gbē kee kuu n à ke n gbera kè eégō ɔndō lán n bāro. ¹³ Mé pō kè nēe wée

kero kpámma do. Mé n gba auziki k̄ŋn gakuio píngi ai n wèndi lén. Kína ke é ká n ūro. ¹⁴ Tó n tэмazi, bens̄ n̄ ma yā'onnenan̄o k̄ŋn ma yādienan̄o k̄ŋna lán n de Dauda k̄ŋna nà, mé n wèndi d̄ŋnne k̄ŋn m̄kyakooo. ¹⁵ Ben Sulemanu v̄u, à è kè nanaan á ò. Ben à tà Yerusalemu, à ḡaa à zè Dii bà kuuna k̄ŋn Isarailin̄o àkpati ae, à sa'op̄o kè wè ká tén à té k̄ŋn̄o k̄ŋn kennak̄so sa'op̄o ò gwe, ben à p̄nna p̄bblee kè a iban̄one.

Sulemanu yāḡḡs̄na kaaruan̄e

¹⁶ Zikea kaarua ḡŋŋn plaa ken̄o m̄ò Sulemanu kiia, ās zè à ae. ¹⁷ Ās gb̄e doo bè: Ñ gaafaa keme kí. Mapi k̄ŋn n̄ogb̄e k̄eò wá kú kpé d̄ŋnk̄ŋmm̄e. Ben ma né ì wámbe wa plaa kpé pì guu. ¹⁸ À gur̄o aaḡs̄dee z̄i n̄ogb̄e pì n̄e ì se. Wámbe wa plaa kpé pì guu, gb̄ekee kúwao gwero. ¹⁹ Kè n̄ogb̄e pì dàe a néḡs̄gb̄e pia gw̄aav̄i, ben à ḡa. ²⁰ Ben à f̄e gw̄aav̄i lez̄ando, à ma néḡs̄gb̄e s̄e ma sae gur̄o kè mam̄oma n z̄òbleri e ii oo, à dàe a sae, ben à a né ḡe kii s̄e à dàeme ma sae. ²¹ Kè ma vu k̄ŋŋŋ mà ȳo kpá ma néa, ben má è ḡe. Kè má gwà tíii, ben má è ma n̄enlo. ²² Ben n̄ogb̄e pì gb̄endoo bè: Egeeme! Ma né bé à b̄e, n p̄ó bé à ḡa. Ben n̄ogb̄e káaku bè: Egeeme! N né bé à ḡa, ma p̄ó bé à b̄e. Ben āŋe leokpak̄sa kee kína ae z̄i.

²³ Ben kína bè: Gb̄e k̄ekii e bee a né bé à b̄e, n p̄ó bé à ḡa, bens̄o gb̄e k̄ekaa e bee, egeeme, n né bé à ḡa, a p̄ó bé à b̄e. ²⁴ Ben kína bè: À m̄ome k̄ŋn f̄e daao. Ben wà m̄òne. ²⁵ Ben kína bè: À né kè b̄e z̄òk̄re plaa, à à kpadoo kpá gb̄e dooa, é à kpadoo kpá dooa. ²⁶ N̄ogb̄e kè a né b̄e s̄s, né pì k̄ene w̄enda, ben à bè k̄inane: Kí, ñ né kè b̄e pì kpáa, ñton à dero. Ben à gb̄endoo bè: Wà à z̄òk̄re plaa, wa píngi wà korazi. ²⁷ Ben kína yā m̄i d̄e à bè: À né kè b̄e pì kpá n̄ogb̄e káaku. Àton à dero. À dan gwe. ²⁸ Kè Isarailin̄o yákpae kè kína kè pì mà, ās v̄ia k̄ene, zaake āŋ è Luda à gbà ònd̄o à yā ḡḡs̄ a z̄ea.

4

Sulemanu iban̄o

¹ Kí Sulemanu Isaraili bori píngi kína ū. ² À b̄usu d̄ŋn'aedeeno t̄ŋn yè: Zad̄aki né Azarian sa'oriki ū. ³ Sisa néno Èliorefi k̄ŋn Ahiaon à takadak̄erin̄o ū. Ailudi né Yosafatan yāzibaaruk̄eri ū. ⁴ Yoyada né Benayan à z̄ikpe d̄ŋn'aedee ū. Zad̄aki k̄ŋn Abiataon sa'orin̄o ū. ⁵ Natā né Azarian à gu d̄ŋn'aedeeno gb̄ens̄i ū. Sa'ori Zabudu, Natā n̄én à kp̄aasi ū. ⁶ Aisan à begwari ū. Abada né Adoniramun z̄òz̄i gb̄ens̄i ū.

⁷ Kí Sulemanu Isarailin̄o b̄usu gb̄ens̄ino diēdie guun̄o ḡŋŋn kuri aw̄eplaa. Wè k̄ŋn w̄eò ās baade è m̄ó kína k̄ŋn a uadeeno k̄ŋn p̄bbleeo ās baade k̄ŋn a m̄ŋŋo. ⁸ Ās t̄ŋn yè: Benuru bé à Èflaimu boriin̄o gu s̄is̄idee v̄i. ⁹ Benideka bé à Makaza k̄ŋn Salabimuo k̄ŋn Besemesio k̄ŋn Èl̄oni Betanao v̄i. ¹⁰ Benesedi bé à Arubo k̄ŋn Sokoo v̄i k̄ŋn Èfa guuo píngi do. ¹¹ Benabinadabu bé à D̄oru gus̄is̄idee v̄i. Sulemanu né n̄ogb̄e Tafame à n̄ŋ ū. ¹² Ailudi né Baana bé à Tanaki v̄i k̄ŋn Megidoo k̄ŋn Betesá guu kè k̄i k̄ŋn Zaretāo Yezerili ḡz̄i kpa píngi zaa Betesá ai Abeli M̄eola ai Ȳokemeamu k̄aa kpa. ¹³ Benigeba bé à Ram̄o Giliada v̄i k̄ŋn Manase né Yairi lakutu kè kú Giliada guun̄o k̄ŋn Agobu guu kè kú Basāo k̄ŋn à m̄eewi b̄iide m̄en baaaḡŋŋo. Wà n̄ z̄é gb̄angan̄o kè k̄ŋn m̄ogot̄ome. ¹⁴ Ido né Ainadabu bé à Manaimu guu v̄i. ¹⁵ Aimaza bé à Nafatali guu v̄i. Àmbe à Sulemanu né n̄ogb̄e Basema s̄e n̄ŋ ū. ¹⁶ Usai né Baana bé à Asa guu v̄i k̄ŋn Alotio. ¹⁷ Parua né Yosafata bé à Isaka guu v̄i. ¹⁸ Ela né Simeí bé à Beyāmi guu

vī. ¹⁹ Uri né Geba bé à Giliada guu vī. Amōrinŋo kí Siŋ kŋn Basā kí Oguo bé wà kú gwe yā. Gēban guu pì dŋn'ædee ū ado. ²⁰ Yudanŋo kŋn Isarailinŋo pari lán ísiale bŋsu'aatē bà. Aŋēgŋ pŋ ɓlee wāgŋ í mii wà pŋnnaa ke.

Sulemanu nmanana kŋn à ɓndŋŋo

²¹ Zaa Yuflati ai Filisitininŋo bŋsun kŋn Igititi bŋsu léo, Sulemanu bé à kí blē bŋsu pìnoa pìngi. Bŋsu pìno gbēno ègŋ tångba kpaaa ai à wēndi lén. ²² Sulemanu ua gurŋ do blēen yè: Flawa sàki baplaa akuri, wísiti sàki basŋoro. ²³ Zù mèkpana kē wà gwà be mēn kuri, kpása zù mēn baro, sà mēn basŋoro kŋn gāanŋo kŋn zŋnŋo kŋn dùanŋo kŋn ko maaanŋo do. ²⁴ Zaake à kí blē bŋsu kē kú Yuflati ɓfántēgēkpen kpaanŋa pìngi sēna zaa Tifisa ai Gaza, bensŋ yākete kú gukearo. ²⁵ Sulemanu gurŋŋa Yudanŋo kŋn Isaraili kē aŋŋo kú zaa Dani ai Besebanŋo kaena n bŋsun n lāakaria, baade kŋn a geepi línŋo kŋn a kākāpura línŋo.

²⁶ Sulemanu sŋ kē aŋŋe goro gāenŋo kēse bŋro siigŋ. À sŋ kē wē dirŋmanŋo sŋ, bŋro kuri aweεplaa. ²⁷ Gu gbēnsi pìno sŋ, aŋ baade ègŋ mŋŋone kŋn blēeo a mŋŋo kí Sulemanu kŋn gbē kē aŋŋe mŋ pŋ bleonŋ pŋ ū. Pŋke è kēsārŋmaro. ²⁸ Aŋēgŋ mŋŋo sŋ pìnoŋe kŋn éseo kŋn sēo do guu kē aŋŋo kún, lán wà diē n baadenē nà.

²⁹ Luda Sulemanu gbà ɓndŋ kŋn wēezēeo maamaa. Weé fŋ wà à dŋna lé dŋro, lán weé fŋ wà ísiale bŋsu'aatē lé dŋro nà. ³⁰ Sulemanu ɓndŋŋo de ɓfántēbŋekpadeenŋo kŋn Igititinŋo pŋla n pìngi. ³¹ À ɓndŋŋo de gbē pìngila. À de Ezera bori Etani pŋla kŋn Maŋli nēnŋo Emani kŋn Kalakŋlio kŋn Daadao. À tŋ bŋ bŋsu kē ligazinŋo guu pìngi. ³² À yāasi zù bŋro aagŋ bensŋ lē kē à dānŋo kà bŋro do kŋn mēn sŋŋoro. ³³ À línŋo kŋn lánŋo yā bŋkŋtēna kē, naana zaa sida lí kē kú Lebano bŋsun ai à gāa pé sēsŋvlāa kē è bŋe bŋianŋa. À nŋbŋŋo yā dānne do kŋn bāanŋo kŋn pŋtaa'onkuseanŋo kŋn kpŋnŋo. ³⁴ Kína kē aŋŋo kú anduna guunŋo à ɓndŋ baaru mà n pìngi. Bŋsu kŋn bŋsuo pìngi n gbēno zŋ wà gá à ɓndŋyā ma.

5

Dii ua kaena soru

¹ Kē Taya kí Hiramu mà kē wà Sulemanu kà kí ū a de gēe ū, à a iba kenŋo zŋa, zaake Dauda gbēnname yā. ² Ben Sulemanu lékpāsā kē Hiramune à bè: ³ N dŋ kē ma de Dauda e e à kpé bŋ Dii a Ludanero, kē borii kē aŋŋo ligazinŋo e zŋ kaao yānzi, ai Dii gāa à n kēne tinti ū. ⁴ Tia sa Dii ma Ludaa tò ma ŋampakii è. Ibee kee kú gukearo, mŋnzi kee kuuro. ⁵ Beee yānzin má yezi mà kpé bo Dii ma Ludanēzi, lán Dii ò ma de Daudanē nà, à bè à né kē é kpá kpatan à gēe ūu bé eé kpé boare. ⁶ N gbēno da aŋ Lebano sida línŋo zŋzŋme. Ma zikerinŋo é zŋi pì ke kŋn n zikerinŋo ledŋ, mé n zikeri pìno fia bonne lán n ò nà pìngi. N dŋ kē wá gbēke vī à lízŋna dŋ lán a Sidŋdeenŋo bàro.

⁷ Kē Hiramu Sulemanu yā pì mà, à pŋŋo kē nna maamaa à bè: Wà Dii tŋ kpá gbāa, zaake à Dauda gbà né ɓndŋdee, èe dŋŋo a gbē pariinŋone ae. ⁸ Ben Hiramu gbēno zŋ Sulemanua à bè: Ma lékpāsā kē n kēmeε mà. Mé ke lán n yezi nà sida línŋo kŋn pini línŋo yā musu. ⁹ Ma zikerinŋo é lí pìno sé zaa Lebano kpìiinŋo musu, aŋŋe pitao ísialea, mé yiŋi mà gbēno zŋonne ísiaala. Guu kē n òmen, gwen mé tŋ wà káennne, gbasa n táo. Mpi sŋ, yā kē má yezi n kēmeεn yè: N pŋblee kpá ma uadeenŋa. ¹⁰ Len Hiramu ègŋ sida línŋo kŋn pini línŋo kpaa Sulemanua le lán à yezi nà. ¹¹ Sulemanu sŋ ègŋ pŋwεε kpaaa wē kŋn wēo tŋn wàa plaa kŋn nŋsio

lita bɔɔ wàa plaa. ¹² Dii Sulemanu gbà ɔndɔɔ lán à à lé gbène nà. Hiramun kɔn Sulemanuo nna kɔo, ben aɔ ledole vī.

¹³ Kí Sulemanu gbèno sèse Isaraili boriino té píngi à n dá zīi pì guu gɔon bɔɔ baaakuri. ¹⁴ Ègɔ n zī Lɛbanɔ busun mo kɔn mo gɔon bɔɔ kuri. Gbè pino è ke Lɛbanɔ mo do, ben aɔ su wà ke be mo plaplaa. Adoniramun zɔzī pì gbènsi ũ. ¹⁵ Sulemanu gbè arino vī gukpiideen gɔon bɔɔ basiigɔ, à sèserino sɔ gɔon bɔɔ baaagɔ akuri. ¹⁶ Gbè pino baasi, Sulemanu gbèno dièdie gɔon bɔɔ aagɔ kɔn wàa aagɔo, aɔgɔ wée tee zī pizi. ¹⁷ Kína yā diè, ben wà gbè gbèntē maaano yɔyɔ wà à, wà sèe wà sùo kpé pì èdaebɔno ũ. ¹⁸ Len Sulemanu zikerino kɔn Hiramun zikerino kɔn Gebalideeno lí zɔzɔ le aɔ kèke, aɔ gbè kèke kpé pì bobo ũ.

6

Dii ua kaena

¹ Isarailino bɔna Igipiti wè wàa plaa kpé basiigɔo gbera, Sulemanu kíblena wè siigɔdeen, à mo plaadee kè wè be Zivi guu, ben à nà Dii ua kaenaa. ² Kpé kè à bò Diine pì gbàa kà gàsásuu baaagɔ, à yàasa baro, à lezī baaakuri. ³ Kpé pì gbàadaaa vī a ae, à gbàa sènkpeo gàsásuu baro, à yàasa sɔ gàsásuu kuri. ⁴ À à windono bɔbɔ, à lénɔ de yàasa, à guu kpa a de kpaatogo. ⁵ À kpéneno bobo à liga kpé pizi kɔn a Ludakukii kpa plaplaa kɔn a kpeo. ⁶ À didikšana aagɔgɔ, kpéne kè kú tɔtɛno yàasa kà gàsásuu sɔɔɔro, kè kú guranɔ swɛedodo, kè kú musuno swɛɛplaplaa. Dii kpé gbè kè kú musuno yàasa kèsá tɔtɛ pɔzi, le wà e wà kpéne pì zàno didia kpé pì gbèfɔna sai.

⁷ Kè wèe kpé pì boo, wà bò kɔn gbè kè wà à zaa a yókiaome. Wèe eree ke gā ke zikebo ke kii ma kpé pì bokiiaro. ⁸ Kpéne kè kú tɔtɛno píngi gēkii kú à sɔɔmete kpame. Didikii gāa kpéne kè kú guranɔ kɔn kpéne kè di à musuno kiiia. ⁹ Kè à kpé pì bò à yāa, à dò kɔn zà lino kɔn sida lí lèetegeeno. ¹⁰ À kpéne pino bò kpé pì gbàa lèmmè. À píngi lezī gàsásuu sɔɔɔrome, bensɔ wà n pépe kpé pia kɔn sida lío.

¹¹ Ben Dii yā ò Sulemanu è à bè: ¹² Kpé kè née boo kèki yā musu, tó née ma ɔɔkii gwaa, tó n ma yādannenano kè, tó n yā kè má diéneno kúna née zī keea, mé lé kè má gbè n de Daudane papanne. ¹³ Mégɔ kú ma gbè Isarailino té, mé n tónlo.

¹⁴ Kè Sulemanu kpé pì bò à yāa, ¹⁵ à sida lí lèetegeeno nàna à gūa à guu sélele zaa tɔtɛ ai à sàtazi, ben à pini lí lèetegeeno kpàe à tɔtɛ píngi. ¹⁶ À kpéne kè kpé pì guu Ludakukii ũ, à gbàa kà gàsásuu baro, ben à sida lí lèetegeeno nàna à gūa sélele zaa tɔtɛ ai à sàtazi. ¹⁷ Kpé pì gānu gbàa kà gàsásuu baplaa. ¹⁸ Sida lí kè wà nana kpé pì guu, wà ɔzī kèa lán tū kɔn lávu pianao bà. À píngi né sida líme, wè gbè ke e gupuraaro. ¹⁹ À kpé pì kpéne kèke Dii bà kuuna kɔn Isarailino àkpati diekii ũ. ²⁰ Kpéne pì gbàa kà gàsásuu baro, à yàasa do baro, à lezī sɔ baro. À vura atèe nàna kpéne pì gūa píngi. À tuaetitikpatakii kè wà kè kɔn sida lío nàna kɔn vura do. ²¹ À vura atèe nàna gānu gūa do, ben à mòkyakoo kè wà pì kɔn vuraono lògologo kpéne gū kè à vura nànaa pia kpéle kpa. ²² À vura nàna kpé pì guuguu sélele kɔn tuaetitikpatakii kè kú kpéne pì saeo.

²³ À kú lí à kerubuno ũ mèn plaa, à diè kpéne guu. Kerubu pino lezī kà gàsásuu kuri. ²⁴ Aɔ dèbeno gbàa kà gàsásuu sɔɔɔro. Zaa dèbe do léa kè ai à do léa kàa à gbàa gàsásuu kuri. ²⁵ Kerubu mèn plaa pino bòkɔba, aɔ sènkpepe.

26 A5 plaa ní píngi lezī kà gàsásuu kurikuri. 27 Ben à ní káε kpé pì kpéne guu. A5 dèbεnɔɔ poroporona, à doo dèbe gàa à pè gùà káa, à doo pò pè gùà kè, ben a5 dèbe kè gǔnɔ pè k5a kpéne pì guragura. 28 À vura nàna kerubu pìnɔa dɔ. 29 À ɔzīi kè kpé pì gǔnɔa gānu k5n kpéneo píngi, à kerubunɔ wēzā kè k5n damina línɔ k5n lávu piananɔ. 30 À vura kpàε kpé pì tɔɔte dɔ, gānu k5n kpéneo píngi. 31 À kpéne pì gbànɔ k5n à lípεenɔ kè k5n kù lío. À musu kè s5nte. 32 À ɔzīi kè kù lí gbà mèn plaa pìnɔa, à kerubunɔ wēzā kè k5n damina línɔ k5n lávu piananɔ, ben à vura nànaa. 33 À gānu gbà lí kè kusua siig5 k5n kù lío dɔ. 34 À à gbànɔ kè k5n pini lío ɔla plaa. Gbà pìnɔ ɔla píngi è nak5a guragura. 35 Ben à ɔzīi kè gbà pìnɔa, à kerubunɔ wēzā kè k5n damina lío k5n lávu piananɔ, ben à vura nànaa. 36 À bīi bò à liga à uazi. Bīi pì gbè kè wà ànɔ vī didik5ana leo aag5g5, ben sida lí kè wà zǔnɔ kpákpa à musu. 37 Wà Dii kpé pì εε kpàε Sulemanu kíblena wè siig5den, à mɔɔ kè wè be Zivi guume, 38 ben wà à laata kpà à wè kuri awεεdodeen, à mɔ sɔraag5dee kè wè be Bulu guu lán à kpé zīi diε nà. À bona k5n à kεkenao kà wè swεεplaa.

7

Sulemanu be bona

1 Sulemanu a be bona zīi kè píngi wè kuri awεε'aag5me. 2 À kpé kè wè be Lebano líkpe bò, à gbàa kà gàsásuu basɔɔro, à yàasa kà gàsásuu baplaa akuri, à lezī s5 baaakuri. À sida línɔ pèpεε d̄ɔɔ siig5, ben à sida lí kè wà ànɔ kpákpañla 3 mèn baplaa asɔɔro, d̄ɔɔ k5n d̄ɔɔo gērogēro leo aag5, ben à sida línɔ kpákpa lí kè wà kpà pìnɔla. 4 À à windonɔ b̄b̄b̄ d̄ɔɔ aag5g5 didik5ana aεo dɔdɔk5a. 5 Kpé pì lénɔ lezī k5n à yàasao píngi sēnkpekpεme. À lénɔ mèn aag5g5 káa kpa k5n kè kpaaο aεo dɔdɔk5a. 6 À wesagbanɔ pèpεε kpé pì kpεεle. Kpεεle pì gbàa kà gàsásuu baplaa akuri, à yàasa s5 baaakuri. À gānu bò wesagba pìnɔ aε, ben à wesagbanɔ pèpεε à gbàadaaa d̄ɔ gānu pì léa.

7 À a kiblekita diε gānu pìn. Gwen è yā g5g5n, ben wè be Yákpaεεkpe. À sida lí lèεtegeenɔ nàna è gùà zaa tɔɔte ai à sàtaa. 8 À kpé kè è in kú aε. À b̄k̄b̄ba k5n gānu pìo. Len kpé kè à d̄ɔ Fili'auna nénɔgbē kè à sè nɔɔ ùne de le dɔ. 9 Kpé pìnɔ bona, gbè maaanɔn wà εε dàεo ai à gāa pé à sàtaa. Wà gbè pìnɔ y5y5 gbasa wà z5z5k5re k5n sagasigio kpa plaplaa píngi. Lemε ua guu kpaa de le k5n bàazi kpaaο. 10 Wà kpé pìnɔ εε dàε k5n gbè gbèntē maaanɔ, à kenɔ gbàa kà gàsásuu kuri, à kenɔ s5 sɔraag5, 11 gbasa wà bò k5n gbè maaa kè wà y5y5 wà ànɔ k5n sida lío. 12 À bīi bò à liga ua bíta pizi, à gbè kè wà ànɔ vī didik5ana d̄ɔɔ aag5, ben sida lí kè wà ànɔ kpákpa à musu, lán Dii kpé k5n à gbàadaaaο ua bīi de nà.

Dii ua p5nɔ

13 Kí Sulemanu gbēnɔ zī Huramu sísi zaa Taya, ben wà sùo. 14 Huramu pì da né Nafatali boriime, bens5 gyaanɔɔme. À de né Taya gbēme, bens5 m̄gotē ɔzikerime. Huramu pì wéεzēε vī k5n d5nao m̄gotē zī píngi guu. Kè à mò kí Sulemanu kiia, ben à zīi kè à dàne kè píngi. 15 À wesagba pì mèn plaa k5n m̄gotēo. À píngi lezī kà gàsásuu baro plaasai, à lé yàasa s5 kuri awεεplaa. 16 À à mifura pì k5n m̄gotēo mèn plaa à di wesagba pìnɔ musu. Mifura pìnɔ lezī kà gàsásuu sɔsɔɔro. 17 À m̄kyakoonɔ pì, ben à f̄f̄f̄ à mì pìnɔa lán kāmbeε

bà, aṣṣ logologona mèn swεεplaa. ¹⁸ À pónṣ pì lán biisio beεnṣ bà à dṣṣ wesagba mì pìnṣa à ligazi dṣṣṣ plaa, mṣkyakoo pìnṣ gīzī kṣn à musuo. À mì pìnṣṣ sēnkpe píngi. ¹⁹ À Dii kpé gbàadaaa wesagba mì pìnṣ pì kṣn dṣnao lán ítebaagunna vú bà. Ítebaagunna vú pìnṣ lezī kà gāsásuu siisiigṣ. ²⁰ Biisio beε pìnṣṣ dṣṣṣ wesagba mì pìnṣ kùdṣkii musu mèn wàa doodo ligana mṣkyakoo pìnṣzi dṣṣṣṣṣ. ²¹ Ben à wesagba pìnṣ pèεpε kè aṣṣ Dii kpé gbàadaa kṣna. À tṣ kpà ṣplaa kpa pónε Eé Káε, ṣzeε kpa pṣ sṣ Gbāaa Kúa. ²² Wesagba pìnṣ mìnṣ bṣ lán ítebaagunna vú bà. Len à wesagba pìnṣ pì le píngi.

²³ À mò kása íkaii ũ bṣotoko. À lé kè kpa ai à lé kaa kpa kà gāsásuu kuri, à lezī kà gāsásuu ṣṣoro, à lé yàasa sṣ baaakuri. ²⁴ À ṣzī kè íkaii pia lán tṣunṣ bà, à liga à lézi gīzī dṣṣṣ plaa, gāsásuu do píngi tṣu mèn kuri. À íkaii pì kása lεdo kṣn tṣu wēzādee pìnṣ. ²⁵ Íkaii pì di zṣware mèn kuri awεεplaaṣṣṣ musu. Zṣ mèn aagṣṣṣṣṣ mì dṣ gu'igbāroo kpa, mèn aagṣṣṣṣṣ ṣfántεgēkpen kpa, mèn aagṣṣṣṣṣ ṣṣṣṣṣε kpa, mèn aagṣṣṣṣṣ sṣ ṣfántēbṣε kpa. Íkaii pì di nṣ musu, bensṣ aṣ pṣṣṣṣṣṣ dṣṣṣṣṣ gura. ²⁶ Íkaii pì gēgete kà ṣla yàasa ũ. À swā de lán oro swā bà, lán ítebaagunna swā bà. Gānṣṣ lé wàa do ín ε sí.

²⁷ À tadibṣṣṣ pì kṣn mṣgotēo mèn kuri. Aṣ píngi gbāa kà gāsásuu siigṣ, à yàasa dṣ siigṣ, à lezī sṣ aagṣ. ²⁸ Kè wà tadibṣṣ pìnṣ pì, wà mò lētegeεnṣṣṣ kpà à gbánṣ dagura. ²⁹ Ben wà músu wēzānṣ kè mò lētegeε pìnṣa píngi kṣn zṣware wēzānṣ kṣn kerubu wēzānṣ. Wà látutāna wēzā kè músu pìnṣ kṣn zṣwaree pìnṣ musu kṣn à gīzī. ³⁰ Tadibṣṣ pìnṣ mṣgotē górogbā kṣn gṣo vī mèn siisiigṣ. Aṣ gbá vī mèn siisiigṣ dṣ. Gbá pìnṣ musun wè taa din. Wà gbá pìnṣ kása, wà látutāna wēzā kè à kpa siigṣṣa. ³¹ Tadibṣṣ pìnṣ lé wēna bṣotoko, à lé kpa bṣna gāsásuu do, bensṣ à zṣoto kà ṣtā do. Wà wēzā kè à lé kè bṣ musua dṣ. Tadibṣṣ pìnṣṣ mò lētegeε goodadeenṣ vī, aṣṣ de bṣotokoro. ³² Górogbā pìnṣṣ kú mò lētegeε pìnṣ gīzī. À gṣnṣ pépena tadibṣṣ pìnṣ gbánṣa. Górogbā pìnṣ lezī kà gāsásuu do kṣn a kusuo. ³³ Wà górogbā pìnṣ pì lán ṣṣgoro pṣ bàme. Wà à gṣnṣ kṣn à górogbānṣ kṣn à mṣteenṣ kṣn à oroṣṣ kása kṣn mṣgotēo píngi. ³⁴ Tadibṣṣ pìnṣ kúkii vī mèn siisiigṣ à goodanṣa. ³⁵ Tadibṣṣ pìnṣ musu de bṣotoko, à lezī kà ṣtā do. À gbánṣ kṣn à mò lētegeεnṣṣ na tadibṣṣ pìnṣ musu. ³⁶ À kerubu wēzā kè à gbánṣ kṣn à mò lētegeεnṣa kṣn músu wēzānṣ kṣn damina línṣ wēzānṣ, guu kè à è píngi. À látutāna wēzā kè à ligazi dṣ. ³⁷ Len à tadibṣṣ pìnṣ pì le. À kása pṣ dṣnkṣ guume, aṣ bítake kṣn nṣ bṣnao sēnkpeṣe.

³⁸ Ben à dàga pì kṣn mṣgotēo mèn kuri. À píngi è í sí à kà gānṣṣ lé siisiigṣ. Dàga pìnṣ yàasa kà gāsásuu siisiigṣ. Kè à dàga pìnṣ didi tadibṣṣ mèn kuri pìnṣa, ³⁹ ben à kàe Dii kpé ae, mèn ṣṣṣroo ṣplazi, mèn ṣṣṣroo ṣzezi. À íkaii pì die ṣzezi Dii kpé gooda kè kú ṣfántēbṣε ṣṣṣṣṣε kpa saε. ⁴⁰ Ben Huramu oro tṣbukabṣṣṣ kṣn a séεbṣṣṣ kṣn ta arusibṣṣṣ pì dṣ. Len à Dii ua zīi kè kí Sulemanu dàne kè le, à à laata kpà píngi. ⁴¹ Zīi kè à kè pìnṣṣ yè: Wesagba mèn plaa, à mì kè bṣ lán loo bà kè kú wesagba pìnṣ musu mèn plaa, mṣkyakoo kè à zā blēo à mì pìnṣa mèn plaa, ⁴² biisio beε kè à dṣṣṣ mṣkyakoo pìnṣa musu mèn wàa plaa. À kè ai dṣṣṣ plaa zāblebṣṣ ũ wesagba mì pìnṣa. ⁴³ Tadibṣṣ pìnṣ mèn kuri kṣn à dàganṣ mèn kuri. ⁴⁴ Íkaii mèn do kṣn zṣwaree kè kú à gīzīnṣ mèn kuri awεεplaa. ⁴⁵ Tṣbukabṣṣ pìnṣ kṣn a séεbṣṣṣ kṣn ta arusibṣṣṣ. Pṣ kè Huramu pì kí Sulemanune Dii ua pṣ ũunṣ píngi, à nṣ pì kṣn mṣgotē lṣbnaome. ⁴⁶ Kína tò wà

pó píno kàsa kōn Yoda guo zaa Suko kōn Zarētāo dagura. ⁴⁷ Sulemanu e tó wà pò kè wà pì kōn mōgotēo píno yō kilooa à à tiisi dōro, kè à kè pari yānzi.

⁴⁸ Sulemanu pò kè kú Dii kpé guuno pì dō, tuaetitikipatakii kè wà kè kōn vuraō kōn vura teebu kè wè Dii buredi káeao ⁴⁹ kōn dabu kè wà kàe gānu guu kpéne ae oplazi kōn ozezio mèn sooro. Wà pì kōn vuraō atēe kōn à fitiano kōn à kpàkonō píngi, wà lávu wēzā kēm̄ma. ⁵⁰ À vura ímibōno pì dō kōn fitiadebōno kōn taano kōn gōmbōno kōn tésibōno kōn kpéne kè wè be Ludakuki gbà asigbeno kōn gānu póno. ⁵¹ Kè kí Sulemanu Dii ua zīi pì kè à yāa píngi, ben à mō kōn vuraō kōn kondogio kōn pò kè a de Dauda diē Dii pò ūno, ben à kà Dii ua auzikikaēkiin.

8

Tana kōn Dii àkpatio a kpén

¹ Ben kí Sulemanu Isaraili gbēnsino sisi Yerusalemu, aō borii dōn'aedeeno kōn n̄ uabedeeno n̄ píngi, le aō mō wà Dii bà kuunaño àkpati sé Dauda wéte kè wè be Zayōn wà suo. ² Ben Isarailino kākōa à ae n̄ píngi mō swēplaade Etanimu zībaaguroo zī. ³ Kè Isaraili gbēnsino pèkōre n̄ píngi, ben sa'orino Dii àkpati pì sè ⁴ kōn dakōreki kutaaō kōn Dii pò kè kú à guuno. Sa'orino kōn Levi boriino bé wà pò píno sè wà sūo. ⁵ Ben kí Sulemanu kōn Isaraili kè aō kākōa à aeno saa o kōn sāano kōn zūno àkpati pì ae. Pó kè aō saa oō pínoo parii kè bíta, èe sí naroro. ⁶ Ben sa'orino gè kōn Dii bà kuunaño àkpatio à kpén ai kpéne kè wè be Ludakukiin. Aō diē à diekiia gwe kerubuno gīzī. ⁷ Kerubu píno dēbeno poroporona àkpati pì kōn à sélinola. ⁸ À séli pínoo gbāa ai wè n̄ lé e Dii kpé gānu guu, mōde wè e ua kparo. Lí pínoo kú gwe ai kōn a gbāao. ⁹ Pókee kú àkpati pì guuro, tó èe ke gbè walaa mèn plaaa kè Musa dān zaa Orēbu, guu kè Dii bè a bà égō kú kōn Isarailino aō bōna Igipiti gberaa baasiro.

¹⁰ Kè sa'orino bōe Dii kpén, tésukpe kpé pì pà, ¹¹ aōe fō wà gè wà n̄ zīi ke gwero tésukpe pì yānzi, zaake Dii gakuì a kpé pà. ¹² Ben Sulemanu bè: Dii bè égō kú tésukpe siaa guume. ¹³ Ben à bè Diine: Ma kpé naasidee kèkii bōnne, ñgō kú à guu gurō píngi. ¹⁴ Ben à lie à ae dō paria à sa maaa ónne. ¹⁵ Ben à bè: Wà Dii Isarailino Luda sáabu kpá! À lé gbè ma de Daudane, ben à pàpa. Zaake à bè, ¹⁶ zaa gurōo kè a a gbē Isarailino bōe Igipiti, èe Isaraili wéte ke diē wà kpé bon arero. Daudan a sè a gbē Isarailino dōn'aedee ū. ¹⁷ Kè ma de Dauda yezi à kpé bo Dii Isarailino Ludane, ¹⁸ ben Dii bène kpébonaare le a tó gō kúa laasuu kè à kè pì maa, ¹⁹ mōde èe ke àpi bé eé boarero, à zīnda né ke bé eé boare. ²⁰ Ben Dii kè lán à à lé gbène nà. Ma gō ma de Dauda gēe ū, ma vēe Isaraili kpatan lán Dii Isarailino Luda à lé gbè nà, ben ma kpé kè bōne le à tó gō kúa yānzi. ²¹ Gwen ma Dii àkpati diekii kēken. Dii bà kuuna kōn wa dezino aō bōna Igipiti gbera yā kú à guu.

Sulemanu aduakena a gbēne

²² Sulemanu ae dō Dii gbāgbākii Isaraili kè aō kakōana gweeno wāa n̄ píngi, ben à a oono sè musu ²³ à bè: Dii Isarailino Luda, gbēke è sí lékōzinyo musu ke tooro. N gbēke guu n̄ bà kú kōn n̄ zōbleri kè aō té n̄ zén kōn nōse doono. ²⁴ N yā kè n̄ à lé gbè n̄ zōbleri ma de Daudane pàpa. N̄ o kōn léome yā, gbāa san n̄ pàpa. ²⁵ Tia sa Dii Isarailino Luda, n̄ lé gbè n̄ zōbleri ma de Daudane n̄ bè, tó à boriino n̄ zīnda kūna dō bensō aō té n̄ zén lán à tézi nà, aégō kú Isaraili kpatan gurōo píngi. ²⁶ Isarailino Luda, n̄ tó yā kè n̄ o n̄ zōbleri ma de Daudane ke

yāpuraa ũ sa. ²⁷ Mɔde Luda, nэг5 kú tɔɔte kè yāpuran y5? Musu k5n a lezĩkeeo é f5 à n síro, benle kpé kè má bɔnnεε kèkii sa5? ²⁸ Dii ma Luda, ñ làakari dɔ mapi n zɔbberia, ñ ma aduakena k5n ma agbaakpananneeo sí. Ñ swā kpá wiii kè mapi n zɔbberia mée pεenziizi k5n adua kè mée keemmaao gbāa. ²⁹ Ñ tó n wée g5 pena kpé kèkii gwāavĩ k5n fāantεo, guu kè n bè n t5 ég5 kúa kèkii pĩ. Ñ adua kè mapi n zɔbberia mée kee aedona guu kèkii ma. ³⁰ Tó mapi n zɔbberia ke n gbē Isarailinɔ ae dɔ guu kèkii, tó wa wée kemma, ñgae wa wéekena sí zaa n kúkiia musu ñ sùu kewao.

³¹ Tó gbē taari kè a gbēdaaane, ben wà bène à la da, tó à mò à la dà n gbāgbakii kè ae, ³² ñgae zeñyo zaa n kúkiia musu ñ dɔaane. Ñgae yā g5g5 n zɔbberinɔne ñ yā da taarideela, le à yākena wĩ à musu ñ yā nnaa kpá taarisaidēea, le wà e wà d5 kè à yāke vĩro. ³³ Tó n gbē Isarailinɔ ibeeno zĩ blēm̄ma durun kè aɔ kenne yānzi, a5 tányo, tó a5 èara wà ae dōmma wà n sisi, tó a5 wée kemma wà agbaa kpānne kpé kèkii, ³⁴ zaa n kúkiia musu ñgae zeñyo ñ sùu keñyo k5n ñ durunno, ñ earañyo bùsu kè ñ kpà ñ dezinao kèkii pĩ guu.

³⁵ Tó ludambεε g5 da wāawaa, lou gi mazi kè a5 durun kenne yānzi, tó a5 ae dɔ guu kèkii a5 wée kemma a5 n sisi, bensɔ a5 kpεe li ñ durunne kè n wée tām̄ma yānzi, ³⁶ zaa n kúkiia musu ñgae zeñyo ñ sùu keñyo k5n ñ durunno. Ñgae ñ da zé maaan, né tó lou ma n bùsu kè ñ kpà n gbēnao a5 p5 ũu kè guu. ³⁷ Tó dekaa ke gagyāa kà bùsu kèn, ke p5wεep5si ke p5pukpana ke sutēno ke kwaano ke tó ibeeno liga ñ wéte kezi ke tó mōnzi ke gyāa gè ñ té, ³⁸ tó a5 gbēke yā kè à a lee d5, tó à a ɔɔ dɔ kpé kèkii kpā, tó à wée kemma à agbaa kpānne, ³⁹ zaa n kúkiia musu ñgae zεo ñ sùu keo, né dɔale. Ñgae fĩa bone a yākenaa, zaake ñ à n5e d5. Mbe ñ baade píngi n5e d5. ⁴⁰ Len a5ég5 vĩa keenne le ai ñ wēndi lén bùsu kè ñ kpà ñ dezinao kè guu.

⁴¹⁻⁴² Zaake wee n tó bíta k5n n gāsá gbāaaoo k5n n ɔɔ kè poronao baaru ma, tó gbē zĩtɔ kè de n gbē Isaraili borii ũroo bɔ bùsu zāazān à mò n t5 yānzi, tó à ae dɔ kpé kèa à wée kemma, ⁴³ zaa n kúkiia musu ñgae zεo ñ yā kè à wée kemmaa kene, le anduna bori píngi e à n t5 d5, wà vĩa kenne lán n gbē Isarailinɔ è kenne nà, a5ég5 d5 kè n t5 kú kpé kè má bò kèa.

⁴⁴ Tó n gbēno b5e wà gāa zĩ ká k5n ñ ibeeno, baa guu kè n ñ zĩn píngi, tó a5 ae dɔ wéte kè ñ sè kèa k5n kpé kè má bɔnnεε kèo, tó a5 wée kemma, ⁴⁵ zaa n kúkiia musu ñgae zeñyo agbaa kè aɔ kpānne yānzi, ñ yā nnaa kpám̄ma. ⁴⁶ Zaake gbēke è gi durun keziro, tó a5 durun kenne, tó n pɔ fēnzi n ñ ná ñ ibeeno ñ zĩ, tó a5 tányo ñ būsun zĩzono ũ bùsu zāazā kè à k̄in yoo, ⁴⁷ tó a5 n5e lie bùsu kè aɔɔe zɔ bleen pĩ guu, tó a5 èara wà agbaa kpānne gwe wà bè: Wa durun kè, wa taari kè, wa yā zaaa kè, ⁴⁸ tó a5 ae dōmma k5n n5eoo do k5n pɔyezinao píngi zaa bùsu kè aɔɔe zɔ bleen ñ ibeeno pĩ guu, tó a5 ae dɔ bùsu kè ñ kpà ñ dezinao k5n wéte kè ñ sèo k5n kpé kè má bɔnnεε kèoa, tó a5 wée kemma, ⁴⁹ zaa n kúkiia musu ñgae zeñyo agbaa kè aɔ kpānne yānzi, ñ yā nnaa kpám̄ma. ⁵⁰ Ñgae sùu ke k5n n gbē kè a5 durun kenneeno k5n taari kè aɔ kèo, ñ tó gbē kè aɔɔe zɔ bleeneno ñ wēnda gwa, ⁵¹ zaake n p5vĩnanome, n gbē kè n ñ b5e Igipitinɔ wétamma pásĩ guunome.

⁵² Ñ tó n wée g5 kú mapi n zɔbberia, ñ swā kpá agbaa kè má kpānnezi k5n agbaa kè n gbē Isarailinɔ kpānneeo. Ñ swā kpánzi gurɔɔ kè a5 wii pēnzi píngi.

⁵³ Dii Luda, zaake anduna bori píngi guu aṣpinɔn n ní sé n gbɛnɔ ũ, lán ní ò n zòbleri Musa gází nà gurɔ kè n wa dezinɔ bɛ Igitipi.

⁵⁴ Gurɔ kè Sulemanu e wée kee Diia, à kuena a kosooame kɔn à ɔɔnɔ porona musu. Kè à adua kè à yàa, ben à fɛe à zè Dii gbàgbákiiia gwe, ⁵⁵ ben à sa maa ò Isaraili kè aṣò kú gweenɔne ní píngi, à ò gbàngbān à bɛ: ⁵⁶ Wà Dii sáabu kpá, zaake à wamɔwa a gbɛ Isarailinɔ gbà ãmpakii lán à ò nà. Yà maa kè à à lé gbɛ à zòbleri Musa gázínɔ pàpa píngi, à kee e lée pāro. ⁵⁷ Dii wa Luda gɔ kúwao, lán à kú kɔn wa dezinɔ nà. Aton wa tónlo, àton pā kpáwaziro. ⁵⁸ À tó wà swè gɔ kúawa wàgɔ té à zén, wàgɔ à yádiɛnanɔ kúna kɔn yá kè à dà wa dezinɔneɔ, wàgɔ à ɔɔkii gwaa. ⁵⁹ Adua kè má kè Dii wa Ludaa gɔ don fáantɛ kɔn gwáavio. Àgɔ yá nnaa kpá mamɔma a zòbleria kɔn a gbɛ Isarailinɔ lán guu e ɔɔ nà, ⁶⁰ anduna bori píngi é à dɔ kè Dii né Ludame, à pāndee kuuro. ⁶¹ À kú à a swè kpá Dii wa Ludaa mámmam, àgɔ à ɔɔkii gwaa, àgɔ à yádiɛnanɔ kúna lán á kúna gbàa nà.

Dii ua kyakena

⁶² Ben kína kɔn Isarailinɔ ní píngi saa ò Diia. ⁶³ Sulemanu kennakɔo saa ò Diia kɔn zúnɔ bɔɔ baro awɛɛplaa kɔn sáano bɔɔ baswɛedo. Len kína kɔn Isarailinɔ ní píngi Dii ua kya kè le. ⁶⁴ Zí pia kína gbási gò ua kè kú Dii kpé aea, ben à sa'opo kè wè ká tén à té kú ò gwe kɔn pɔwɛe gbaao kɔn kennakɔo sa nɔsio, zaake sa'okii kè à kè kɔn mɔgotɛo kè kú Dii kpé ae bitaro, èe fɔ à si píngiro. ⁶⁵ Zí beee Suleman kɔn Isarailinɔ ní píngi zíbaa kè Dii ní Ludane ai gurɔ swɛɛplaa, ben aɔ Kutadɔna zíbaa kè gurɔ swɛɛplaa ɔ. À píngi kè gurɔ gɛro dosai. Wà pari maama, wà bɔ zaa Lebo Amata ai à gaa pé Igitipi gulezeki swaa. ⁶⁶ À gurɔ soraagɔdee zí à ní gbáe, ben aɔ lé zàa aɔ tà ní bɛ kɔn pɔnnaao. Aɔ pɔɔ kè nna yá maa kè Dii kè a zòbleri Dauda kɔn a gbɛ Isarailinɔne píngi yānzi.

9

Dii bɔ à mɔna Sulemanuzi

¹ Kè Sulemanu Dii ua kàe à yàa kɔn a uao kɔn zíi kè à pɔɔ kúano píngi, ² ben Dii ɛara à bɔ à mɔzi à gɛn plaadeeo lán à bɔ à mɔzi Gibiɔ nà ³ à bène: Ma adua kè ní kè kɔn agbaa kè ní kpámɛeo mà. Ma kpé kè ní bò pì diɛ ma pɔ ũ, ma tɔ égɔ kúa yāana sai. Ma wée égɔ kúa, ma pɔɔ égɔ kúa. ⁴ Mpi sɔ, tó ní té ma zén súusu kɔn nɔse puraa lán n de Dauda bà, tó ní yá kè má dienneɔnɔ kúna kɔn ma yá'onnenanɔ, tó néɛ ma ɔɔkii gwaa, ⁵ mé n kpata kásaa péɛ Isarailinɔ té, eégɔ yāana víro, lán ma à lé gbɛ n de Daudane nà, ma bè à boriinɔ égɔ kú Isaraili kpatan gurɔ píngi. ⁶ Tó mpi ke n néno kpeɛ lime sɔ, tó á ma dokayānɔ kɔn yá kè má diareno kúnaro, tó a gaa a ɔ tãanzi ai ée ní gbàgbāa, ⁷ mé Isarailinɔ bɔɛ bɔsu kè má kpámman, mé gí kpé kè má diɛ ma pɔ ũu pizi, aɔɛ gɔ fabona pɔ ũ, pena pɔ ũ bori píngine. ⁸ Baa kɔn kpé pì naasikeeo, à yá é bɔ gbɛ kè aɔɔe gɛte à saeno sae. Aɔɛ sio gá wà be: À kè dia Dii kè bɔsu kè kɔn kpé kèone leɛ? ⁹ Wee beɛne: Kè aɔ pā kpá Dii ní Luda kè à ní dezinɔ bɛ Igitipizi yānzime. Aɔ zè kɔn tãanɔ, aɔɔe ní gbàgbāa aɔɔe kuɛɛne. Beee yānzin Dii mɔnzi beee kpànzí píngizi.

Sulemanu yakena kpaanɔ

¹⁰ Sulemanu ua mèn plaa pìnɔ kàe wè barome, Dii ua kɔn à zīnda uao. Beee gberan ¹¹ à Galili bɔsu wéte kpá Taya kí Hiramua mèn baro, zaake Hiramua sida lí kɔn pini lío kɔn vurao kpàa lán à yezi nà. ¹² Kè Hiramua bɔ Taya à

gàa à wéte kè Sulemanu kpàawaanŋ gwà, èe kenero, ¹³ ben à bè: Ma gbē, wéte kparee takanŋ n̄ kpàma gwee? Ben wà tó kpà guu pìne Kabulu ai kŋn a gbàao. ¹⁴ Hiramú gīake à vura kpàsá Sulemanune yā tŋn siigŋ.

¹⁵ Gbē kè Sulemanu n̄ dá zòzīinŋ yān yē. Gbē pìno bé wà Dii ua kŋn Sulemanu uao zīi kē. Aŋ Milo wēe tàta kŋn bùsuo, aŋ Yerusalemu bīi bō, aŋ èara wà Azo kŋn Megidoo kŋn Gezao kēke wà kàe. ¹⁶ Igipiti kí Fili'auna lēe Geza pia yā, ben à sī à té s̄s̄a à Kanaa kē aŋ kú à guunŋ dēde, ben à kpà a nénŋgbēa zākēna gbaa ū gurŋŋ kē à à kpàsá Sulemanua. ¹⁷ Ben Sulemanu èara à Geza pi kēke à kàe kŋn Betoroni gīzī p̄so ¹⁸ kŋn Baalao kŋn Tadamŋ kē kú à bùsu gbáanŋ ¹⁹ kŋn wéte kē à kūsáe kàennŋ kŋn wéte kē à s̄goronŋ kŋn à s̄nŋŋ kúnŋŋ kŋn kpé kē à yezi à dŋ Yerusalemunŋ kŋn Lebanŋŋ kŋn bùsu kē èe kí bleeŋŋ píngi. ²⁰ Borii kē aŋ de Isaraili ūroonŋ: Amŋrinŋ, Itinŋ, Perizinŋ, Ivinŋ kŋn Yebusi kē aŋ ḡnŋ n̄ píngi, ²¹ gbē kē Isarailinŋŋ e f̄s̄ wà n̄ dederoonŋ, aŋ borii kē aŋ ḡŋ n̄ bùsu pìnnŋŋ Sulemanu n̄ dá zòzīin, ben aŋ ègŋ zīi pi kēe le ai kŋn a gbàao. ²² Èe Isarailinŋ da zòzīinlo. Aŋmbe à n̄ díe a z̄l̄kp̄eennŋ ū, a ibanŋ, a kína daanŋ, a gbēnŋ dŋn'aedeennŋ, a s̄gorodeennŋ, a s̄deennŋ. ²³ Aŋmbe zīi kē wēe kēe pi gbēnsinŋ ū dŋ, aŋ ḡŋŋ wàa plaa kpé baswēeplaa akuri.

²⁴ Kē Fili'auna nénŋgbē b̄b̄ Dauda wéte à tà a kpé kē Sulemanu b̄n̄en, à gberan Sulemanu Milo wēe tàta. ²⁵ Wē kŋn wēŋ Sulemanu ègŋ saa oo ḡen aagŋgŋ. È sa'opŋ kē wē ká tén à té kú kŋn kennakŋŋ sa'opŋŋ o sa'okii kē à b̄ŋ Diinea, è tuaetiti kpata Dii ae gwe dŋ. Len à Dii ua zīinŋ kē le mámmam.

²⁶ Kí Sulemanu góro'itenŋ kē Eziŋ Geba Elata sae Edomunŋ bùsun Isia Tēa léa. ²⁷ Hiramú a górodee kē aŋ ísiaa d̄ŋŋŋ z̄l̄, ben aŋ dà ísiaala ledŋ kŋn Sulemanu gbēnŋ. ²⁸ Aŋ ḡaa Ofi, aŋ vura s̄e gwe tŋn ḡero aŋ s̄uo kí Sulemanune.

10

Seba bùsu kína kē de nŋgbē ū m̄na Sulemanu kiia

¹ Kē Seba bùsu kína kē de nŋgbē ūu mà lán Sulemanu tó b̄ŋ nà Dii yā musu, ben à mò à yō à gwa kŋn yāgbekana zī'ūuo. ² À kà Yerusalemu kŋn a ibanŋ paripari kŋn p̄ŋ gū nnannaanŋ kŋn vura sà bítao kŋn gbē b̄eēdee kē lakuminŋ senanŋ, ben à ḡaa Sulemanu kiia à yā kē kú a n̄s̄e guu f̄aadi b̄ŋŋ píngi. ³ Ben Sulemanu yā kē à l̄alaanŋ b̄k̄st̄ene píngi. À ke b̄k̄st̄ena e à furo. ⁴ Kē nŋgbē pi Sulemanu ŋnd̄yānŋ mà píngi, bens̄ à à bee kē à b̄ŋ è ⁵ kŋn p̄blee kē è bleeŋŋ kŋn à ibanŋ gwenoa kŋn à be zikerinŋ kuunao kŋn n̄ p̄k̄ásāanŋ kŋn à w̄k̄paaterinŋ kŋn sa'opŋ kē wē ká tén à té kú kē à ò Dii uanŋ, yā pi à kú gbāa, ben à lé àe. ⁶ Ben à bè kínane: N yákenanŋ kŋn n̄ ŋnd̄ŋ baaru kē má mà zaa ma bùsunŋ né yāpurame. ⁷ Méé yā p̄inŋ síro ai ma gaa ma kao kē, ben ma wēe siàle sa. Wēe ome píngi sero fá! N ŋnd̄ŋ kŋn n̄ auzikinŋŋ de lán ma à baaru mà n̄ala z̄a. ⁸ Minnadeennŋ n̄ gbēnŋ ū kŋn n̄ iba kē aŋ ègŋ kún̄yo gurŋŋ píngi, aŋ gŋ n̄ ŋnd̄ŋyā maanŋ! ⁹ Wà Dii n̄ Luda s̄áabu kpá, zaake n̄ yā kàne, ben à n̄ ka Isarailinŋ kín. Yenzi kē Dii vī kŋn Isarailinŋ gurŋŋ píngi bé à tò à n̄ ka kí ūzi, le ñgŋ yā ḡŋḡŋŋne a zéa. ¹⁰ Ben nŋgbē pi kína gbà vura tŋn siigŋ kŋn p̄ŋ gū nnannaanŋ paripari maamaa kŋn gbē b̄eēdeenŋ. P̄ŋ gū nnannaanŋ kē à kí Sulemanu gbà p̄inŋ bíta, gbēke e a m̄ŋne à kà le ziki d̄ro.

¹¹ Hiramú góro'ite kē aŋ s̄u kŋn Ofio kŋn vuraonŋ s̄u kŋn lí b̄eēdeenŋ maamaa kŋn gbē b̄eēdeenŋ dŋ. ¹² Ben kína Dii ua p̄ŋŋ k̄eo kŋn a z̄inda be p̄ŋŋ, à m̄ŋŋŋŋ

kōn kúunŋ kēō lēsirinŋne dŋ. Wēe mŋ kōn lí pì boriiŋ à kà le ziki dŋro, wēe wēe si à takale dŋro ai kōn a gbàao.

¹³ Pŋ kē Seba bŋsu kína pì yezi píngi à gbèka kí Sulemanua, ben à à gbà, gbaa kē à kēne yōnkŋyōnkŋno baasi. Ben à èara à tà a bŋsun kōn a ibano.

Sulemanu gakuikēe

¹⁴ Vura kē è gē Sulemanuzi wē kōn wēō è ká tŋn baro awēe'aagŋ, ¹⁵ tángba kē taa'orinŋ kōn latarinŋ kōn Larubu kínano kōn a bŋsu gbēnsinŋ è mŋone baasi.

¹⁶ À sengbango bitanŋ kē kōn vura kē wà gbēgbēo mēn wàa do, aŋ baade tiisi kà kiloo aagŋgŋ kōn a kusuo. ¹⁷ À sengbango néngonŋ kēō dŋ, aŋ baade tiisi yezi à ká kiloo plaplaa. À sengbango pinŋ kàe kpé kē wē be Lebanŋ Líkpen. ¹⁸ Kína kiblekita bita kē kōn wesa swaao, ben à vura atēe kùea. ¹⁹ Kita pì didikii vī, à gbápekii mēn swēedo. À kpēenaki musu de mŋŋŋ gooda sai. À gāsādikiinŋ vī, músu taka kē wà kēnŋ zezena gāsādikii pinŋ sae. ²⁰ Músu pinŋ zezena gbápekii pinŋa kpa plaplaa, à píngi kà kuri awēeplaa. Wēe kita pì taka kē bŋsu ken zikiro. ²¹ Kí Sulemanu togoonŋ né vurame píngi. Kpé kē wē be Lebanŋ Líkpe pŋnŋ píngi né vurame atēe. Kondogi pókee kú gwero, zaake wē kondogi diē póke ū Sulemanu gurŋŋaro.

²² Kína goro'itenŋ ègŋ dana ísiaala kōn Hiramū gŋronŋ. Wē aagŋ píngi aŋègŋ suu kōn vuraŋ kōn kondogio kōn wesa swaao kōn gbakūnŋ kōn zānŋ. ²³ Kí Sulemanu auziki kōn à ŋndŋŋŋ bita de anduna kínano póla n píngi. ²⁴ Baade píngi e zé wetēe à wēe si Sulemanule à à ŋndŋyā kē Ludaa dāne à swēn ma. ²⁵ Wē píngi baade ègŋ mŋŋne kōn a gbaao: Kondogi pŋnŋ, vura pŋnŋ, utanŋ, gŋkēbŋnŋ, pŋ gŋ nnannaanŋ, sŋnŋ kōn báagāsŋnŋ. ²⁶ Sulemanu sŋgoronŋ kōn sŋnŋ kākŋa. À sŋgoro pinŋ kà wàa swēeplaa, à sŋnŋ sŋ bŋro kuri awēeplaa. Wē à sŋ pinŋ gwa à sŋgoro wētēnŋ guu kōn à be Yerusalemuo. ²⁷ Kína tò kondogi gŋ di Yerusalemu lán gbē bà, bensŋ sida lí kē wē kpé dŋo pari lán bète lí bà sēn. ²⁸ Wē bŋ kōn Sulemanu sŋ pinŋ zaa Iyipiti kōn Silisia bŋsuome. Kína latarinŋ bé wē gá lúlu gwe. ²⁹ Aŋè sŋgoronŋ lúlu Iyipiti kondogi ŋŋ mēn wàa aagŋme, sŋnŋ sŋ mēn baswēeplaa akuri, ben è èara à sŋ pinŋ yá Iti kínanoa kōn Siriano kínano.

11

Sulemanu nŋŋŋ

¹ Kí Sulemanu yē bori pānde nŋgbēnŋzi pari. Fili'auna nénŋgbē baasi, ben à Mŋabunŋ kōn Amŋninŋ kōn Edŋmunŋ kōn Sidŋdeenŋ kōn Itinŋ sēsē nŋŋŋ ū. ² Dii bè Isarailinŋne aŋton borii pinŋ séro, zaake aŋé n sāsāme, le aŋŋ té n tãanŋzi. Baa kōn beeeo aŋ yenzi Sulemanu swē blè. ³ À kíneno sēsē nŋŋŋ ū gŋŋŋ wàa aagŋ kpé basŋro, bensŋ à nŋ yigisainŋ vī dŋ wàa do kpé basŋro. Ben à nŋŋ pinŋ à sāsā. ⁴ Kē zikŋ e gēen, à nŋŋŋ tò à tē tãanŋzi, èe a swē kpá Dii a Ludaa mámmam lán a de Dauda bàro. ⁵ À tē Sidŋdeenŋ tãa Asatorēzi kōn Amŋninŋ tãa Mŋleki kē Luda zānŋ-o. ⁶ À yā kē Dii yeziroo kē, èe tēzi kōn nŋseo do lán a de Dauda bàro. ⁷ Ben à gāa à tãagbāgbākii bŋ sŋsŋ kē kú Yerusalemu ofantēbŋe kpaa musu Mŋabunŋ tãa gina Kemŋsine kōn Amŋninŋ tãa gina Mŋleki. ⁸ Len à kē le a bori pānde nŋŋŋne n píngi, ben aŋ tuaetiti kpàta n tãanŋne aŋ saa òmŋma.

⁹ Ben Dii Isarailinŋ Luda pŋ fē Sulemanuzi, kē à kpēe line à swē kúa dŋro yānzi, zaake Dii bŋ à mŋzi yā gēn plaa. ¹⁰ Baa kē Dii bène, àton té tãanŋziro, èe yā kē Dii diē pì maro. ¹¹ Ben Dii bène: Zaake n kē le, née ze kōn ma bà kuunanyo

yā kè má dienneero, mé kpata bɔ̀ n ɔ̀zĩ mà n zòbleri ke ká n gɛɛ ũ. ¹² Mɔ̀de n de Dauda yānzi mé ke le n gurɔ̀aro, n nɛn mé kene. ¹³ Baa kɔ̀n beeeo mé kpata bɔ̀ à ɔ̀zĩ mámmanno. Bori leo doon mé tó n né pine ma zòbleri Dauda kɔ̀n Yerusalemu kè má sè ma pó ɔ̀uo yānzi.

Sulemanu ibeenɔ

¹⁴ Ben Dii tò Edomu gbɛ Adada kè de wɛene ũ íbete kpà kɔ̀n Sulemanuo. ¹⁵ Gurɔ̀ kè Dauda e zĩ kaa kɔ̀n Edomunɔ̀ yā, à zĩkpeeno don'aedee Yoabu gāa à Isarailinɔ̀ gɛnɔ̀ v̄i, ben à Edomunɔ̀ b̄usu gɔ̀gbɛnɔ̀ dɛde gwe n̄ píngi. ¹⁶ Àpi kɔ̀n a gbɛnɔ̀ kú gwe ai mɔ̀ sweedo ai aɔ̀ gāa wà Edomunɔ̀ b̄usu gɔ̀gbɛ pinɔ̀ dɛdeo n̄ píngi. ¹⁷ Kè Adada bāa si, èe taa Igipiti kɔ̀n a de iba keno. Gurɔ̀ beeeo sɔ̀ Adada né gɔ̀kpareme. ¹⁸ Aɔ̀ b̄ò Midia aɔ̀ gāa Parani, ben aɔ̀ Paranide keno sè wà gāafyo Igipiti ki Fili'auna kiia. Fili'auna kpàa kɔ̀n pòbleeo kɔ̀n tɔ̀tɔeo. ¹⁹ Adada yā kà Fili'aunane maamaa, ben à a naɔ̀ Tapenesi dáaro kpàa nɔ̀ ũ. ²⁰ Ben Tapenesi dáaro pi né i gɔ̀gbɛ ũ, wè bene Genuba, ben Tapenesi né pi gwà Fili'auna ua kɔ̀n Fili'auna nɛnɔ̀ ledɔ. ²¹ Gurɔ̀ kè Adada kú Igipiti, à mà kè Dauda gā bensɔ̀ à zĩkpeeno don'aede Yoabu gā dɔ. Ben à bè Fili'aunane: N̄ ma gba zé mà tá ma b̄usun. ²² Ben Fili'auna à là à bè: Bó bé èe kēsāamma ma kiia, kè tò n̄ yezi n̄ tá n̄ b̄usun? À wèàla à bè: Pókee e kēsāamaro, n̄ ma gba zé dé!

²³ Ben Ludaa tò dɔ Eliada né Rezɔ̀ kè bāa si a dii Zoba kí Adadezane yāa fɛɛ Sulemanuzi. ²⁴ Kè Dauda Adadeza gbɛnɔ̀ dɛde, ben Rezɔ̀ gbɛnɔ̀ kàkɔ̀aazi aɔ̀ kè gbāamɔ̀nnerinɔ̀ gāli ũ, ben à gò n̄ don'aedee ũ. Aɔ̀ gāa wà v̄ɛɛ Damasiku, ben à gwee si. ²⁵ Rezɔ̀n Isarailinɔ̀ ibee ũ ai Sulemanu wèndi lén, yākete kè Adada fɛɛo baasi. À kpata blè Siria b̄usun, à gi Isarailinɔ̀ kazi.

Yeroboamu b̄ona Sulemanu kpee

²⁶ Nebati né Yeroboamu né Sulemanu iba keme. Eflaimu boriime, kè b̄ò Zereɔ̀da, ben à b̄ò Sulemanu kpee. À da né gyaanɔ̀ome, à tɔ̀n Zerua. ²⁷ Lán à kè nà à b̄ò kina kpeen ye. Sulemanu wɛɛ kè wè be Milo tātá b̄usuo, ben à a de Dauda wéte b̄i b̄ò à pèkɔ̀re. ²⁸ Yeroboamu né négɔ̀gbɛ làakarideeme. Kè Sulemanu è kè òwazi pi aia v̄i, ben à à die zĩ gbāaa kè Yusufu boriinɔ̀ e kee pi gbɛnsi ũ. ²⁹ Gurɔ̀ beeean Yeroboamu b̄ò Yerusalemu, ben à dàkɔ̀re kɔ̀n annabi Ahia, Silo gbɛo zén, à uta dufu dana. Aɔ̀ kú sɛn gwe n̄ plaa. ³⁰ Ben Ahia a uta dufu pi gā à kè à pàrapara leo kuri awɛɛplaa. ³¹ Ben à bè Yeroboamune à à parana pi sɛɛ mèn kuri, zaake Dii Isarailinɔ̀ Luda bè: Mé Sulemanu b̄o kpatamme mà Isaraili bori leo kuri kpámma. ³² Mé bori leo doo tóne ma zòbleri Dauda kɔ̀n Yerusalemu kè má sè Isaraili bori píngi wétɛnɔ̀ téo yānzi. ³³ Mé kene le, kè à ma zĩna à gāa èe Siddeeno taa Asatore kɔ̀n Mɔ̀abunɔ̀ taa Kemɔ̀sio kɔ̀n Amɔ̀ninɔ̀ taa Mɔ̀lekio gbāgbāa yānzi. Èe tɛmaziro, èe yā kè maamee kero, èe ma ɔ̀ɔ̀kii gwaro, à ma dokayānɔ̀ kūna lán a de Dauda bàro. ³⁴ Baa kɔ̀n beeeo mé kpata bɔ̀ à ɔ̀zĩ mámmanno, zaake ma gīake ma à kè kí ũ ai a wèndi lémmɛ ma zòbleri Dauda kè má sè yānzi, kè à ma yādienanɔ̀ kūna bensɔ̀ à ma ɔ̀ɔ̀kii gwà. ³⁵ À nɛn mé kpata sí à ɔ̀zĩ, mà Isaraili bori leo kurinɔ̀ kpámma. ³⁶ Isaraili bori leo doon mé tó à né pine, le ma zòbleri Dauda bori gɔ̀ kí bleeme Yerusalemu gurɔ̀ píngi, wéte kè má sè ma tɔ̀ gɔ̀ kúa pi. ³⁷ Mpi sɔ̀, ma n se Isarailinɔ̀ kina ũ, le n̄gɔ̀ kí blee pó kè n pɔ̀ yezia píngi. ³⁸ Tó n̄é yā kè má diennee kee píngi, tó n̄ tɛmazi, n̄é yā kè maamee kee, tó n̄é ma ɔ̀ɔ̀kii gwaa bensɔ̀ n̄ ma yādienanɔ̀ kūna lán ma

zòbleri Dauda bà, mégō kúnyo, mégō n boriinō kaa Isaraili kpatan gurō pínɡi, lán ma Dauda boriinō kàn nà. ³⁹ Mé Dauda boriinō ɛara kpɛɛ yá kè aō kè pì yánzi, mɔde èe kɛ ai gurō pínɡinlo.

⁴⁰ Sulemanu zé wéte à Yeroboamu de, ben à fɛɛ à bàa si à tà Igipiti kí Sisaki kiia, à gō gwe ai Sulemanu gaa à gào. ⁴¹ Sulemanu yá kpaaanō kōn ɔndōyá kè à kènō pínɡi kú Sulemanu yánō takadan. ⁴² Sulemanu kè Isaraili bori pínɡi kína ũ Yerusalemu wè baplaame. ⁴³ Kè à gà, wà à v̄i à de Dauda wéte, ben à né Reoboamu v̄ɛɛ à gbèn.

12

Isarailinō bōna Reoboamu kpɛɛ

¹ Reoboamu gaa Sɛkemu, zaake gwen Isaraili bori pínɡi gàan le wà à ká kí ũ. ² Kè Nɛbati né Yeroboamu à baaru mà, ben à bō Igipiti à sù, zaake gwen à kún zaa gurō kè à bàa si Sulemanu. ³ Ben Isaraili kè aō kō kākōa pínō à sisi, ben aō gaa wà yá ò ledo kōn Reoboamuo wà bè: ⁴ N de zī gbāaa dàwe pásīpāsī. Mmōn sō, ò zī gbāaa pì kōn aso tiisi kè à diweeo lago, wé mi siennɛ. ⁵ Ben à wèñla à bè: À tá gīa ai gurō aagō, gbasa à ɛara à mós. Ben aō tà.

⁶ Kí Reoboamu yá pì gbà gbēnsi kè aō de a de Sulemanu iba ũunōnɛ à bè: Yá kpareen á è à maa mà sí gbē pínōlaa? ⁷ Ben aō wèla wà bè: Tó n mi siéñne gbāa, ben n yá maa síñla, aōégō de n zòblerinō ũ gurō pínɡi. ⁸ Ben Reoboamu gí gbēnsi pínō lédammazi, à gaa à yá pì gbà a iba gōkpare kè aō né blè lèdoonɛ. ⁹ À n lá à bè: Gbē kè aō bèmɛ mà zī gbāaa kè ma dee dàñne lagoñne pínō, yá kpareen á è à maa wà síñlaa? ¹⁰ Ben gōkpare pínō wèla wà bè: Gbē kè aō bènne n de aso tiisi diñne ò lagoñne pínō, ò oñne n ɔnezāa gbère de n de piila. ¹¹ N de aso tiisi diñne, mmōn sō, né asoo pì kaarañne. N de wéé táñma kōn flàome, mɔde flà lèdeen né wéé táñma.

¹² À gurō aagōdee zī Yeroboamu kōn Isarailinō ɛara wà mò wà Reoboamu lè n pínɡi, lán à oñne nà à bè, aō ɛara wà mós gurō aagō gbera. ¹³ Ben kína gí gbēnsinō lédammazi à yá wèñla pásīpāsī. ¹⁴ À tè gōkparenō lédammazi à bè: Aso tiisin ma dee diare, mamōma sō mé asoo pì kaaraareme. Flàn ma de wéé táoawa, mapi sō, flà lèdeen mé wéé táoawa. ¹⁵ Ben kína gí Isarailinō yá mazi, zaake yá pì bō Dii kiame, le yá kè à ò Nebati né Yeroboamunɛ annabi Ahia, Silo gbē gāzī e à kɛ yánzi.

¹⁶ Kè Isarailinō è kína gí n yá mazi, aō bènc:

Wa bà kú kōn Daudaoro,

wa le kú Yɛɛɛ né yánlo.

Isarailinō, a baade tá a bɛ!

Dauda bori, ò n zīnda bɛ kú!

Ben Isarailinō tà n bɛ. ¹⁷ Isaraili kè aō kú Yuda boriinō wéte guunōn

Reoboamu gō n kína ũ ado. ¹⁸ Kí Reoboamu a zōzī gbēnsi Adoniramu zī Isarailinōa, ben aō à pàpa gbèò wà à dè. Ben kí Reoboamu fɛɛ kōn wāaaò à si a sōgoron à bàa si à tà Yerusalemu. ¹⁹ Len Isarailinō gí Dauda boriinōzi le ai kōn a gbāao. ²⁰ Kè Isarailinō mà n pínɡi kè Yeroboamu sù, ben aō à sisi kākōana guu, ben aō à kà Isaraili boriinō kína ũ. Isaraili bori kee e ze kōn Dauda boriinō dōro, tó èe kɛ Yuda boriinō baasiro.

²¹ Kè Reoboamu kà Yerusalemu, à Yudanō kākōa n pínɡi kōn Beyāmi boriinō. Zīkari pínō gōn bōro bakèndome. Ben aōɛe gaa zī ká kōn Isarailinō, le wà e wà

Sulemanu né Reoboamu kpata síne wà kpáa do. ²² Ben Luda yá sù Luda gbē kè wè be Semayaa à bè: ²³ Ñ o Yudanŋ kí Sulemanu né Reoboamune kŋn Yudanŋ n píngi kŋn Beyeami boriino kŋn gbē kpaaano, ²⁴ mamoma Dii ma bè, àton gá zì ká kŋn a Isaraili daanoro. A baade tá a be, zaake yá kè kè pì bò ma kiame. Ben aŋ yá kè Dii ònne mà aŋ tà.

²⁵ Yeroboamu Sekemu kè kú Eflaimu gu kpiideen bīi bò, ben à vèen. Zaa gwen à gaa à Penieli kèkè à kàe. ²⁶ Ben à laasuu lè à bè: Weé era wà Dauda borii sokpa kpatamme fá! ²⁷ Tó Isarailinŋ e gaa saa o Dii ua Yerusalemu, aŋé era wà ze kŋn n dui Yudanŋ kí Reoboamuome, aŋé ma de wà zeo. ²⁸ Kè kina yá pì gwà, ben à vura zùswarene bŋrŋnŋ pì mèn plaa, ben à bè gbēnŋne: Isarailinŋ, a gana Yerusalemu mò le. A dui kè aŋ a bŋe Igipitinŋn yè! ²⁹ Ben à à doo die Beteli, à doo sŋ ai Dani. ³⁰ Ben yá pì gŋŋne durun ū, aŋé gá donzi ke à doone Beteli, à doo sŋ ai Dani. ³¹ Yeroboamu kpé bò zù pinŋne taagbāgbākiiŋna, ben à gbē die sa'orinŋ ū, baa kŋn gbē kè aŋŋ de Levi borii ūroonŋ. ³² Ben à mŋ sŋraagŋde gurŋ gērodee die zībaa ū lán Yudanŋ pŋ bà se, ben à saa ò taagbāgbākii kè kú Beteli pia. À saa ò zùswaree kè à pì pinŋa, ben à sa'orinŋ die gwe. ³³ Ben à saa ò sa'okii kè à kè Beteli pia mŋ sŋraagŋde gurŋ gērodee zī. Gurŋŋ pinŋ à die a zīnda pŋyezia zībaa ū Isarailinŋne.

13

Luda gbē lékena Beteli sa'okiine

¹ Luda gbēke bŋ Yudanŋ bŋsun à mŋ Beteli lán Dii dāne nà gurŋŋ kè Yeroboamu zēna sa'okii pì sae le à saa o. ² Ben à sa'okii pì kà à bè: Sa'oki, sa'oki, Dii bè weé né í Dauda be, weé tŋ kpáne Yosia. Api bé eé saa omma kŋn taagbāgbākii sa'ori kè aŋŋe zīi kee kēnŋ, eé gbēntee wānŋ kpatamma. ³ Gwe gŋŋ Luda gbē pì yá pì kena sēda ònne à bè: Sēda kè Dii òn yè. Sa'okii pì é parakŋre à tūbu é kwéé.

⁴ Kè kí Yeroboamu lé kè Luda gbē pì kè Beteli sa'okii pine mà, ben à òdŋa zaa sa'okiia gwe à bè: À à kú! Ben ŋŋ kè à dŋa pì gbāgbā, eé fŋ à kòko dŋoro. ⁵ Ben sa'okii pì parakŋre à tūbu kwéé lán Dii dà Luda gbē pine à ò nà. ⁶ Ben kina bè Luda gbē pine: Ñ agbaa kpáme Dii n Ludane. Ñ wéé keame le ma ŋŋ e à su a gbèn. Ben Luda gbē pì agbaa kpà Diine, ben à ŋŋ sù a gbèn lán a zii bà. ⁷ Ben kina bè Luda gbē pine: Ñ mŋ wà gá ma be wà pŋ ble, mé gba danne. ⁸ Ben à bè kina pine: Baa tŋ n n auziki kpadoo kpàma, mé gányoro. Mé pŋ ble ke mà í mi guu kèro, ⁹ zaake Dii bème m̀aton pŋ ble kèro, m̀aton í mi kèro, m̀aton sŋ tá kŋn zé kè ma m̀ooro. ¹⁰ Ben à zé pānde sè, èe zé kè à m̀o Beteli sé dŋoro.

¹¹ Annabi zi kee kú Beteli gwe. Kè à néŋŋ sù, aŋ yá kè Luda gbē pì kè gwe zī beea tŋkè ñ dené kŋn yá kè à ò kinaŋeŋo píngi. ¹² Ben aŋ de ñ lá à bè: Zé kpareen à sè? Ben à néŋŋ zé kè Luda gbē kè bŋ Yudanŋ bŋsun pì sè gŋŋne. ¹³ Ben à bèŋne: À gāari yiime zaakine. Ben aŋŋ yine aŋ à di à kpēe. ¹⁴ Kè à pēe Luda gbē pizi, ben à à lè vēena gbii lí gbāru. Ben à à là à bè: Luda gbē kè bŋ Yudanŋ bŋsumn n úŋ? À wèala à bè: Mámbee! ¹⁵ Ben annabi zii pì bène: Ñ mŋ wà gá ma be, ñ pŋ ble. ¹⁶ À wèala à bè: Mé fŋ mà era mà tányoro. Mé fŋ mà pŋ ble ke mà í minyo guu kèro, ¹⁷ zaake Dii bème m̀aton pŋ ble ke mà í mi kèro, m̀aton sŋ tá kŋn zé kè ma m̀ooro. ¹⁸ Ben annabi zii pì bène: Annabin ma ū lán n bà. Malaika ke bé à Dii yá òme à bè mà péenzi mà sunyo ma be, le ñ pŋ ble ñ í mi. Mŋde egēen annabi pì e too. ¹⁹ Ben Luda gbē pì érao, à pŋ blè à be à í mi. ²⁰ Gurŋŋ kè aŋŋ vēena

póbleezi, Dii yá sù annabi zii kè sùo pìà, ²¹ ben à wii lè Luda gbē kè b̀ Yudano b̀sun pia à bè: Dii n Luda bè, lán n gi a yá mazi nà, néé yá kè à ònne maro, ²² n ɛara n m̀ n p̀ blè n í mí guu kè à ònne ñton p̀ blenlo ñton í minlo p̀, weé n v̄i k̄n n dezinooro. ²³ À p̀blena k̄n à íminao gbera, annabi kè sùo p̀i g̀ari yine zaakia. ²⁴ Kè à dà zén, ben à kp̀k̀ k̄n m̀suo, m̀su p̀i à dè. À gè g̀o diena zén, ben zaaki k̄n m̀suo g̀o zena à gè p̀zi. ²⁵ Kè gbē kè āwe ḡɛɛnɔ à gè è daena zén gwe k̄n m̀su kè zezio, ben ā g̀a wà à baaru kp̀ wéte kè annabi zii p̀i kún guu. ²⁶ Kè annabi kè sùo p̀i à baaru mà, à bè: Luda gbē kè gi Dii yá mazin gwe. Ben Dii à kp̀a m̀sua, à à è'ek̄ɔɔɔ à dè lán Dii òne nà. ²⁷ Ben à bè a nénɔne: À g̀ari yime zaakine. Ben āo yine. ²⁸ À dà zén, ben à g̀a à à gè lè daena, zaaki k̄n m̀suo zezii. M̀su p̀i e gè p̀i sóro bens̄ èe zaaki p̀i è'ek̄ɔɔɔ. ²⁹ Ben annabi p̀i Luda gbē p̀i gè sè à di zaaki musu à sùo a be wéten, le à gè s̄o d̄o à à v̄i. ³⁰ Ben à à v̄i a z̄inda miraween, à s̄o d̄o à bè: Wáiyoo ma gbē! ³¹ Kè à à v̄i à ỳa, à bè a nénɔne: Tó ma ga, à ma v̄i mirawee kè ma Luda gbē p̀i v̄lin à wa gè kp̀k̀z̄i. ³² Zaake yá kè Dii dànè à ò Beteli sa'okii musu k̄n t̄aakpe kè kú Samaria b̀su wéte t̄aagb̄gb̄k̄iianɔ é ke ỳapura.

³³ Baa k̄n beeo Yeroboamu e kp̄ɛ li a ỳaakaanero, à ɛara à Isaraili bori píngi diè t̄aagb̄gb̄k̄i sa'orino ù d̄o. Gbē kè āo yezi wà g̀o t̄aagb̄gb̄k̄i sa'orino ùn à n̄ kè à ù. ³⁴ Durun kè tò wà Yeroboamu boriino dúgu z̄s̄ āo ỳa anduna guun gwe.

14

Annabi Ahia yá kè eé Yeroboamu lee ona

¹ Gur̄o beea gỳa Yeroboamu néḡs̄gbē Abia k̀. ² Ben Yeroboamu bè a nāne: Ñ f̄ɛ ñ n z̄inda lie, le wàton n d̄s̄ ma n̄o ùro, ñ g̀a Silo. Annabi Ahia k̀ gwe. Àmbe à bème méḡs̄ de Isarailino k̄ina ù. ³ Ñ buredi sé mèn kuri k̄n k̀aran̄o k̄n z̄s̄ t̀uuo, ñ g̀aone. Eé yá kè eé né p̀i lee onne. ⁴ Ben Yeroboamu nāo kè le, à f̄ɛ à g̀a Silo à gè Ahia be. Ahia wéé e guu e d̄oro, zaake à zi k̀ à wéé g̀o d̄aad̄a. ⁵ Dii g̀iak̄e à ò Ahiane kè Yeroboamu nāo né e gỳa kee, ben èe m̄o le à yá gbekamma. Ñ one la, ñ one la, zaake tó à mò, eé a z̄inda lienne gbē p̄ande ùme.

⁶ Kè Ahia à kèse k̄i mà, èe ḡɛ kp̄én, à bè: Ñ ḡɛ Yeroboamu nāo! B́ȳanzin n n z̄inda lie lezi? Yá p̄as̄in Luda bè mà onne. ⁷ Ñ g̀a ñ o Yeroboamune, Dii Isarailino Luda bè, àmbe a n se n gb̄n̄o té, a n ke a gbē Isarailino d̄n'aedee ù. ⁸ A kpata b̀ Dauda boriino z̄i, ben a n kpan, m̄de n̄ de lán à z̄b̄leri Dauda bàro, kè à a ỳadienan̄o k̀ina, à tézi k̄n n̄s̄eo do à yá kè á yezi kè. ⁹ N yá z̄aaa kè de gbē kè āo d̄onne aenla, n gaa n t̄aano kè n z̄indane, mò kè n̄ k̄asa p̄ino, ben n kp̄ɛ liare, n a p̄o f̄è. ¹⁰ Beee yanzin é m̄onzi kp̀a n boriinoz̄izi, é n ḡs̄gb̄n̄o kaate Isarailino guu z̄n̄o k̄n w̄ɛn̄ɛn̄o n̄ píngi, é té s̄s̄ n beea, lán wè té s̄s̄ z̄uḡb̄s̄a nà ai à té k̀ à ỳa píngi. ¹¹ Gb̄ɛn̄o é n bori kè āé gaga wétenno só, b̄aan̄o é n gbē kè āé gaga s̄enn̄o ble. Dii bé à ò le. ¹² M̄m̄on s̄s̄ n̄gb̄, ñ f̄ɛ ñ tá be. Tó n kèse p̄e wéte guu ḡo, né p̀i é ga. ¹³ Isarailino é à gè s̄o d̄o wà à v̄i. Yeroboamu boriino té n̄ píngi, àmbe weé v̄i ado, zaake àmbe ado kè Dii Isarailino Luda yá maa èa Yeroboamu ua. ¹⁴ Dii é k̄ina p̄ande diè a gbē Isarailino. Àmbe eé Yeroboamu boriino d̄ede. Gb̄aa k̄a! B́ōo? L̄eme, t̄iaaeme! ¹⁵ Dii é gò t̄s̄ Isarailino, āé g̀o lán k̄aba kè èe niḡa í guu bà. Eé Isarailino b̄ɛ b̀su maa kè à kp̀a n̄ dezino

kèn à ñ fàakōa Yuflati baa kāa kpa, kè ās Asatorε lí pè̀e pè̀e ās Dii pɔɔ fè̀one yānzi. ¹⁶Eé Isarailinɔ kpámma durun kè Yeroboamu kè à Isarailinɔ dà à kenan yānzi.

¹⁷Ben Yeroboamu nās fè̀e èe taa. Kè à kà Tiza, kè à kè̀e zè kpè̀e la gɔɔ, ben n̄égɔgbè pì gā. ¹⁸Wà à v̄li, ben Isarailinɔ ɔɔ d̄ò ñ p̄ngi lán Dii ò a zòbleri annabi Ahia gāzī nà. ¹⁹Yeroboamu yā kpaanɔ kú Isarailinɔ ḱinanɔ ḡlāyākenanɔ takadan, z̄l kè à kànɔ k̄ɔn à kíkèyānɔ p̄ngi. ²⁰Yeroboamu kí blè wè̄ baro awè̀eplaām̄e. Kè à gā, ben à né Nadabu v̄è̀e à gbèn.

Yudanɔ kí Reoboamu

²¹Sulemanu né Reoboamun Yudanɔ ḱina ũ. À kí blè a wè̀e baplaa awè̀edodeem̄e, ben à kí blè Yerusalemu wè̀e ḡero awè̀eplaa, wéte kè Dii sè Isaraili bori p̄ngi wétenɔ té le à t̄s ḡs kúa. À da t̄n Naama, Am̄oni boriime. ²²Yudanɔ yā kè Dii yeziroo kè, ās à pɔɔ fè̀e de ñ dezina ñ p̄ngi ñ durun kè ās kè yānzi. ²³Ās t̄aagbāgbākiiinɔ b̄ò ñ z̄indane s̄l̄s̄i lez̄i s̄anda p̄ngi musu k̄ɔn lí b̄ita s̄anda p̄ngi gb̄aru, ās gb̄enɔ k̄ɔn l̄inɔ p̄̀e p̄̀e. ²⁴Baa se t̄aagbāgbākii kaaruanɔ kú Isarailinɔ b̄usun ḡɔgb̄enɔ k̄ɔn nɔgb̄enɔ. L̄eme Isarailinɔ borii kè Dii p̄̀m̄mañnenɔ dà zaaanɔ s̄e le p̄ngi.

²⁵Kí Reoboamu ḱiblena wè̀e ɔɔrodee guun Igipiti kí Sisaki mò à l̄e Yerusalemua. ²⁶À Dii ua auzikinɔ k̄ɔn k̄ibe p̄nɔ nākōa à vura sengbango kè Sulemanu p̄nɔ s̄e p̄ngi. ²⁷Ben kí Reoboamu sengbango p̄nɔ ḡe p̄i k̄ɔn m̄ogot̄o à nà a b̄e dogari d̄on'ādeenɔne ñ ɔz̄i à b̄e kpè̀e. ²⁸Tó ḱina e gaa Dii ua, dogari p̄nɔ èḡs sengbango p̄nɔ k̄una. Tó ās ɛara wà sù, ās ɛara wà k̄ae ñ kp̄n.

²⁹Reoboamu yā kpaanɔ k̄ɔn yā kè à k̄enɔ p̄ngi kú Yudanɔ ḱinanɔ ḡlāyākenanɔ takadan. ³⁰Reoboamu k̄ɔn Yeroboamuo èḡs z̄l kaa k̄o guro p̄ngi. ³¹Kè Reoboamu gā, wà à mira kp̄k̄ozi k̄ɔn a dezina p̄s̄o Dauda wéte. À da t̄n Naama, Am̄oni boriime. Ben à né Abia v̄è̀e à gbèn.

15

Yudanɔ kí Abia

¹N̄ebati né Yeroboamu ḱiblena wè̀e baro plaasaidee guun Abia ḡs Yudanɔ ḱina ũ ²à kí blè Yerusalemu wè̀e aaḡm̄e. À da t̄n Maaka, Abusalomu boriime. ³À durun kè a dee k̄enɔ kè p̄ngi, èe a z̄inda kpá Dii a Ludaa lán a dezi Dauda b̄aro. ⁴M̄ode Dauda yānzin Dii à Ludaa tò à bori kí blè Yerusalemu, à à borii p̄i diè à ḡe ũ à tò Yerusalemu gb̄aaa è. ⁵Zaake Dauda yā kè Dii yezi kè, èe gí yā kè Dii diene maziro ai a w̄endi l̄en, tó èe ke yā kè à kè Iti bori Uriane baasiro.

⁶Abia k̄ɔn Yeroboamuo èḡs z̄l kaa k̄o ai Abia w̄endi l̄en. ⁷Abia yā kpaanɔ k̄ɔn yā kè à k̄enɔ p̄ngi kú Yudanɔ ḱinanɔ ḡlāyākenanɔ takadan. ⁸Kè à gā, wà à v̄l̄ Dauda wéte, ben à né Asa v̄è̀e à gbèn.

Yudanɔ kí Asa

⁹Isarailinɔ kí Yeroboamu ḱiblena wè̀e barodee guun Asa ḡs Yudanɔ ḱina ũ, ¹⁰ben à kí blè Yerusalemu wè̀e baplaa awè̀edo. À dazi t̄n Maaka, Abusalomu boriime. ¹¹Kí Asa yā kè Dii yezi kè lán a dezi Dauda bà. ¹²À p̄e t̄aagbāgbākii kaaruanɔ a b̄usun, ben à t̄aa kè a dezina k̄enɔ kwè p̄ngi. ¹³Baa se à a dazi Maaka b̄o kpatan, kè à Asatorε lí gina p̄e yānzi. Kí Asa lí p̄i z̄ò à té s̄s̄a Kidironu guzur̄en. ¹⁴À a z̄inda kpá Diia ai a w̄endi l̄en, m̄ode èe t̄aagbāgbākii kè wà b̄onɔ

gbororo. ¹⁵ À vura kōn kondogio kōn pō pānde kè api kōn a deo diè Dii pō ūuno sèè à kàe Dii ua.

¹⁶ Asa kōn Isarailinō kí Baasao ègō zī kaa kōo ai ní kíblena gurōlen. ¹⁷ Baasa bé à gāa à lèe Yudanō būsua, ben èe bīi boo à liga Ramazi, le gbēke tón bō ke à gē Yudanō kí Asa būsuno yānzi. ¹⁸ Ben Asa kondogi kōn vura kè gō Dii ua lāasinno sèe kōn pō kè kú a be lāasinno, à nà a ibanōne ní ozi, ben à ní zī Damasiku, Siria būsui kí Benadada, Tabirinō né, Eziō dio kiia à bè: ¹⁹ Wà ledole ke lán ma de kōn n deo kè nà yā. À kondogi kōn vuraon yè. N ledole kè ní vī kōn Isarailinō kí Baasao gboro, le à gumala kōn a zīkpēeno. ²⁰ Ben Benadada ledole kè kōn Asao à a zīkpēeno gbàre aō gāa wà lèe Isaraili wētēno. Aō Iyona sī kōn Danio kōn Abeli Betemakao kōn Genesareti guuo kōn Nafatali boriinō guuo dō pingi. ²¹ Kè Baasa à baaru mà, ben à bīibona Ramazi tō à tà Tiza. ²² Ben kí Asa kpàakpa kè Yudanōne ní pingi, èe gbēke tē boro à bè, aō Rama gbènō kōn lí kè Baasa e bīi boono sèe. Ben à bīi bōo à liga Gēba kè kú Beyāmi boriinō guuzi kōn Mizipao. ²³ Kí Asa yā kpaaanō kú Yudanō kīnanō gīayākenanō takadan, à négōgbēkeyānō kōn yā kè à kēno pingi kōn wēte bīi kè à bōno. Kè à zi kú, gyāa à kú a gbálanō. ²⁴ Kè à gā, wà à mira kpākōzi kōn a dezinō pōo a dezi Dauda wēte, ben à né Yosafata vèe à gbèn.

Isarailinō kí Nadabu

²⁵ Yudanō kí Asa kíblena wè plaadee guun Yeroboamu né Nadabu kè Isarailinō kīna ū à kí blè wè plaame. ²⁶ À yā kè Dii yeziroo kè kè à zè kōn yā kè a dee kè à Isarailinō dà durun guuo. ²⁷ Ahia né Baasa, Isaka bori lé kpākōsōzi gurō kè àpi kōn Isarailinō e ligaa Filisitini wēte Gibetōzi, ben à à dè gwe. ²⁸ À à dè Yudanō kí Asa kíblena wè aagōdee guume, ben à vèe à gbèn. ²⁹ Kè à nà kíblēnaa, ben à Yeroboamu boriinō dède ní pingi, èe ní gbēke tōro, à ní káate lán Dii ò a zōbleri Ahia, Silo gbē gāzī nà. ³⁰ Yā pi kè le durun kè Yeroboamu kè yānzi, kè à Isarailinō dà à kenan à Dii Isarailinō Luda pōo fēone. ³¹ Nadabu yā kpaaanō kōn yā kè à kēno pingi kú Isarailinō kīnanō gīayākenanō takadan. ³² Kí Asa kōn Isarailinō kí Baasao zī kà kōo ai ní kíblena gurōlemme.

Isarailinō kí Baasa

³³ Yudanō kí Asa kíblena wè aagōdee guun Ahia né Baasa kè Isarailinō kīna ū. À kí blè Tiza wè baro aweesiigō. ³⁴ À yā kè Dii yeziroo kè, kè à zè kōn Yeroboamu yākenao kōn durun kè à Isarailinō dà à kenan-o.

16

¹ Dii yā sù Anani né Yehua, ben à yā ò Baasane à bè: ² Ma n bō būsutin, ma n ke ma gbē Isarailinō dōn'aedee ū, ben n ze kōn Yeroboamu yākenanō n ma gbē Isarailinō dà durun guu, ben aō durun pinō ma pōo fē. ³ Mmōn kōn n boriinō, mé a dúgu zōme sa. Mé ke n uane lán má kè Nebati né Yeroboamu uane nà. ⁴ Gbēeno é n gbē kè aōé gaga wēte guuno só, bāano é n gbē kè aōé gaga sēnno ble. ⁵ Baasa yā kpaaanō, yā kè à kēno kōn à négōgbēkeyānō kú Isarailinō kīnanō gīayākenanō takadan. ⁶ Kè Baasa gā, wà à vīi Tiza, ben à né Ela vèe à gbèn.

⁷ Dii yā pi ò Baasane kōn a boriinō annabi Yehu, Anani né gāzī, yā zaan kè à kè à Dii pōo fēone lán Yeroboamu boriinō kè nà yānzi kōn Yeroboamu boriinō kè à ní kaatenō yāo dō.

Isarailinō kí Ela

⁸ Yudano kí Asa kíblena wè baaasɔɔro awɛɛdodee guun Baasa né Ela kè Isarailino kína ũ à vɛɛ Tiza wè plaa. ⁹ À ibanɔ do Zimirin à sɔgoronɔ kpadoo gbɛnsi ũ, ben à lé kpàkɔsɔziɲyo. Gurɔ kè í Ela kù a begwari Aza kpén zaa Tiza, ¹⁰ ben Zimiri gè à à dè Asa kíblena wè baaasɔɔro awɛɛplaadee guu, ben à vɛɛ à gbèn. ¹¹ Kè à kí blè gɔɔ, ben à Baasa boriino dèdè ń píngi, èe gɔgbè ke tó à danenɔ ke à gbènnanɔ téro. ¹² À Baasa borii pinɔ kàate ń píngime, lán Dii ò annabi Yehu gázi ná. ¹³ Baasa kɔn a né Elao Dii Isarailino Luda pɔɔ fɛne durun kè aɔ kè taa pāpāano yā musu, ben do aɔ Isarailino dà à kenan yānzi. ¹⁴ Ela yā kpaano kɔn yā kè à kènɔ píngi kú Isarailino kínano gīayākenano takadan.

Isarailino kí Zimiri

¹⁵ Yudano kí Asa kíblena wè baaasɔɔro awɛɛplaadee guun Zimiri kí blè Tiza gurɔ swɛɛplaa. Gurɔ beee Isaraili zikpɛeno bùra kú Filisitini wéte Gibetɔ sae. ¹⁶ Kè zikpɛe pinɔɔ mà Zimiri lé kpàkɔsɔ kɔn gbèno kínazi à à dè, ben aɔ ń don'aede Omiri kà Isarailino kína ũ ń bùran gwe gɔɔ. ¹⁷ Ben Omiri kɔn Isaraili zikpɛeno fɛe Gibetɔ aɔ gàa wà liga Tizazi. ¹⁸ Kè Zimiri è aɔ a wéte siawa, ben à didi à gè a be kpédidikɔana musun à té sɔa, ben à té kù, à gà ¹⁹ durun kè à kè yānzi. A yā kè Dii yeziroo kè kè à zè kɔn Yeroboamu yākenao. À durun kè, ben do à Isarailino dà à kenan. ²⁰ Zimiri yā kpaano kɔn lé kè à kpàkɔsɔnyo Elazio kú Isarailino kínano gīayākenano takadan.

Isarailino kí Omiri

²¹ Isarailino kpàate leo plaa. Aɔ kpadoonɔ yezi wà Ginati né Tibini ká kí ũ, ń kpadoonɔ sɔ Omiri. ²² Kè gbè kè aɔ zè kɔn Omirionɔ gbāaa dè gbè kè aɔ zè kɔn Ginati né Tibinionɔla, ben wà Tibini dè, Omiri kí blè. ²³ Yudano kí Asa kíblena wè baaakuri awɛɛdodee guun Omiri kè Isarailino kína ũ, à kí blè wè kuri awɛɛplaa. À kè Tiza wè swɛedo, ²⁴ ben à Samaria sɔsɔ lù Sema kɔn kondogio kiloo baaagɔ akuri, ben à wéte kàea à tɔ kpàne Samaria kè Sema bé à sɔsɔ pi vī yā yānzi. ²⁵ Omiri yā kè Dii yeziroo kè à durun kè de gbè kè aɔ dɔne aenɔ pɔla ń píngi. ²⁶ À zè kɔn Nebati né Yeroboamu yākenao píngi. À Dii Isarailino Luda pɔɔ fɛne kɔn durun kè à kè taa pāpāano yā musuo à Isarailino dà à kenan do. ²⁷ Omiri yā kpaano kɔn yā kè à kènɔ kɔn à négɔgbèkeyāno kú Isarailino kínano gīayākenano takadan. ²⁸ Kè à gà, wà à vīi Samaria, ben à né Ahabu vɛɛ à gbèn.

Isarailino kí Ahabu

²⁹ Yudano kí Asa kíblena wè baplaa plaasaidee guun Omiri né Ahabu kè Isarailino kína ũ à kí blè Samaria wè baro awɛɛplaame. ³⁰ À yā kè Dii yeziroo kè de gbè kè aɔ dɔne aenɔ pɔla ń píngi. ³¹ À zena kɔn Nebati né Yeroboamu durunkɛnao e kenɛ yāke úro, ben à Sidɔdeeno kí Etabaali nénɔgbè Yezebeli sè noo ũ, ben à nà Baali tāagbāgbānaa, ègɔ kuɛene. ³² À kpé bò Baaline Samaria, ben à à gbāgbākii pèe kpé pi guu. ³³ À Asera lí pèen do à èara à Dii Isarailino Luda pɔɔ fɛne de Isarailino kína kè aɔ dɔne aenɔ pɔla ń píngi.

³⁴ Ahabu gurɔɔan Beteli gbè Iyeli Yeriko kèke à kàe. Kè à à bīi èe dàe, ben à négɔgbè káaku Abiramu gà. Kè à à zé gbàno pèe, ben à né zāade Segubu gà lán Dii ò Nuni né Yɔsua gázi ná.

¹ Tisibe gbē Ilia bò a be Giliada b̀̀sun à g̀̀a à Ahabu l̀̀ è à b̀̀: K̀̀n Dii Isarailinɔ Luda k̀̀ m̀̀e d̀̀ɔɔzi kuunao, zaa ẁ̀ k̀̀a kp̀̀i é kp̀̀aro, lou é maro, séde gurɔɔ k̀̀ má ò baasiro.

² Ben Dii ỳ̀ s̀̀ Iliaa à b̀̀: ³ Ǹ̀ f̀̀e ǹ̀ g̀̀á f̀̀ánt̀̀b̀̀e kpa, ǹ̀ ut̀̀e Keriti swawɛɛn Yoda baa k̀̀a kpa. ⁴ Ǹ̀g̀ɔ swaa p̀̀i í mii. Má dìe gb̀́a k̀̀nk̀́ananɔnɛ àg̀ɔ ǹ̀ gwaa gwe. ⁵ Ben à g̀̀a à k̀̀ lán Dii ònɛ nà, à v̀̀e Ke riti swawɛɛn Yoda baa k̀̀a kpa. ⁶ Gb̀́a k̀̀nk̀́ananɔ èg̀ɔ m̀̀ɔnɛ k̀̀n buredio k̀̀n ǹ̀b̀ɔo k̀̀ngɔ k̀̀n uusieo, ben èg̀ɔ swaa p̀̀i í mii.

Zarefa gyaanɔ Ilia gwana

⁷ Gurɔɔ plaa gbera swaa p̀̀i í bàba k̀̀ lou e ma b̀̀su pinlo ỳ̀anzi. ⁸ Ben Dii ỳ̀ s̀̀a à b̀̀: ⁹ Ǹ̀ f̀̀e ǹ̀ g̀̀á Zarefa Sidɔ̀̀ b̀̀sun, ǹ̀g̀ɔ k̀̀ú gwe. Ma gyaanɔ ke dìe àg̀ɔ ǹ̀ gwaa gwe. ¹⁰ Ben à f̀̀e èe gaa Zarefa. K̀̀ è k̀̀a ẁ̀t̀e p̀̀i sae, à gyaanɔ ke l̀̀, èe ỳ̀ka wɛɛ gwe. Ben Ilia l̀̀ z̀̀ gyaanɔ p̀̀zi à b̀̀: Ǹ̀ g̀̀á m̀̀m̀e k̀̀n ío, baa féte, mà mi. ¹¹ K̀̀ èe gaa t̀̀, Ilia èara à l̀̀ z̀̀zi à b̀̀: Ǹ̀ m̀̀m̀e k̀̀n buredi kusuo d̀̀. ¹² Ben ǹ̀gb̀̀e p̀̀i bènɛ: K̀̀n Dii ǹ̀ Luda kuunao, baa buredi má v̀̀iro, séde wísiti ɔk̀̀ú doo k̀̀ g̀̀ gbaka guu k̀̀n ǹ̀sio féte t̀̀u guu baasiro. À ỳ̀kan m̀̀e wɛɛ k̀̀, l̀̀ mà tá be mà p̀̀blee keo, wà ble k̀̀n ma néo wàg̀ɔ ga d̀́a. ¹³ Ben Ilia bènɛ: Ǹ̀ton tó v̀́a ǹ̀ k̀̀uro. Ǹ̀ g̀̀á ke lán ǹ̀ ò nà, m̀̀de ǹ̀ buredi keo féte ǹ̀ m̀̀ome g̀́a, né gbasa ǹ̀ ǹ̀ p̀̀ ke k̀̀n ǹ̀ néo. ¹⁴ Zaake Dii Isarailinɔ Luda bè, wísiti gbaka p̀̀i èg̀ɔ da koriro, bensɔ̀̀ ǹ̀si é ỳ́a t̀̀u pinlo ai gurɔɔ k̀̀ eé tó lou ma b̀̀su pin. ¹⁵ Gyaanɔ p̀̀i g̀̀a à k̀̀ lán Ilia ònɛ nà, ben p̀̀blee m̀̀m̀ma ai gurɔ̀̀ ũgbangba, àp̀̀i k̀̀n a b̀̀deen k̀̀n Iliao. ¹⁶ Wísiti e ỳ́a gbaka pinlo, bensɔ̀̀ ǹ̀si e ỳ́a t̀̀u pinlo, lán Dii ò Ilia g̀́zi nà.

¹⁷ Beee gbera ǹ̀gb̀̀e b̀̀dee p̀̀i né e gỳ́a kee. K̀̀ gỳ́a gb̀́aa kp̀̀a maamaa, ben à ẁ̀ndi b̀̀. ¹⁸ Ben ǹ̀gb̀̀e p̀̀i bè Iliane: Luda gb̀̀, b̀̀s̀ bé à wa ka k̀̀ ǹ̀ m̀̀mazii? Ǹ̀ m̀̀ ma durun d̀̀ Ludan l̀̀ à ma né de ỳ̀anzin ỳ̀? ¹⁹ Ben Ilia bènɛ: Ǹ̀ ǹ̀ né p̀̀i kp̀́ama. Ben à né p̀̀i si ǹ̀gb̀̀e p̀̀i ɔ̀̀z̀̀i à didio kp̀̀e musu guu k̀̀ à pítan. À à dàe a g̀́doa gwe, ²⁰ ben à wii p̀̀e Diizi à b̀̀: Dii ma Luda, m̀̀be ǹ̀ tó gyaanɔ k̀̀ ma pita à be né g̀̀a ǹ̀ posiaa kp̀́azis? ²¹ Ben à dàe à a z̀́inda p̀̀oro nég̀ɔgb̀̀e pila g̀̀en aag̀ɔ à wii p̀̀e Diizi à b̀̀: Dii ma Luda, ǹ̀ tó à ẁ̀ndi èara à su à mè guu. ²² Dii Ilia wiipena mà, ben ẁ̀ndi èara à s̀̀u né p̀̀ia à f̀̀e. ²³ K̀̀ Ilia nég̀ɔgb̀̀e p̀̀i s̀̀ à pitao, à g̀̀eo kp̀́en, ben à à kp̀̀a à daa à b̀̀: Ǹ̀ gwa, ǹ̀ né p̀̀i ẁ̀ndi s̀̀! ²⁴ Ben ǹ̀gb̀̀e p̀̀i bè Iliane: Má d̀̀s̀ sa k̀̀ Luda gb̀́en ǹ̀ ũ. Dii ỳ́a k̀̀ bè ǹ̀ lén né ỳ́apuraame.

18

Ilia k̀̀n Obadio

¹ À gurɔ̀̀ plaa k̀̀, ben Dii ỳ̀ s̀̀ Iliaa lousaiẁ̀e aag̀ɔdee guu à b̀̀: Ǹ̀ g̀̀á ǹ̀ ǹ̀ z̀́inda ɔ̀̀ɔa Ahabunɛ, mé tó lou ma à b̀̀sun. ² Ben Ilia f̀̀e èe gaa a z̀́inda ɔ̀̀ɔa Ahabunɛ.

K̀̀e dekaa gb̀́aa kp̀̀a Samaria, ³ ben Ahabu a b̀̀gwari Obadia sisi. Obadia p̀̀i s̀̀ɔ̀ Dii v̀́a v̀́i maamaa. ⁴ K̀̀ Yezebeli e Dii annabinɔ dede ỳ́a, ben Obadia ǹ̀ gb̀̀ kenɔ s̀̀e g̀̀ɔn basɔ̀̀ro à ǹ̀ ut̀̀e gb̀̀wɛɛnɔ guu g̀̀ɔn haplaa akurikuri, ben à ǹ̀ gwá k̀̀n p̀̀bleeo k̀̀n ío. ⁵ Ben Ahabu bè Obadiane: Wà d̀̀ɔ̀ɔ guuzi wà g̀̀á íb̀̀okiinɔ k̀̀n swawɛɛnɔn p̀̀ngi. Wèg̀ɔ d̀̀s̀ro ke wé s̀̀e e wà kp̀̀a wa s̀̀nɔa k̀̀n wa b̀́ag̀́asɔnɔ. ⁶ Ben aɔ guu kp̀́aate, aɔ baade a zé s̀̀e. ⁷ K̀̀ Obadia tɛna, ben aɔ kp̀́aɔa k̀̀n Iliao. À à d̀̀s̀, ben à dàe a puua à b̀̀: Ma dii Ilia, m̀̀be gwe? ⁸ Ilia

wèlala à bè: Mámbee! Ñ gá o n diine má kú kè. ⁹ Ben Obadia bè: Bó taarin má kè, kè nées mamoma n zóbleri naa Ahabune a ɔzi à ma dee? ¹⁰ Má si kón Dii n Ludaο bori ke búsu kee kuu kè ma dii gi gbèno zírma wà n wɛtenziro. Tó wà bè n kú gwero, é tò aɔ ladame. ¹¹ Ben nées oome do mà gá mà o ma dii Ahabune kè n kú kè? ¹² Tó ma da zén, mégɔ dɔ guu kè Dii Nini é n sé à tányoro. Tó ma gaa má ò Ahabune, tó à mò èe n ero, ée ma demɛ. Mamoma n zóbleri sɔ má Dii via ví zaa ma ÷wazikegurɔme. ¹³ Ma dii Ilia, kè Yezebeli e Dii annabino dedee, nées yá kè má kè maroo? Mámbe ma n gbèkeno sèe gɔon basooro, ma n úte gbèwɛɛno guu gɔon baplaa akurikuri, ma n gwá kón pòbleeo kón io. ¹⁴ Ben n bème do mà gá mà o ma dii Ahabune n kú kè? Ée ma deee. ¹⁵ Ben Ilia bè: Má si kón Dii Zikpede kè mée dozoio, mé ma zinda doane gbàa sa.

Ilia kón Baali taagbagbārinɔ Kameli kpīii musu

¹⁶ Ben Obadia gaa à dà Ahabule à yá pì òne, ben Ahabu gaa da Iliale. ¹⁷ Kè Ahabu Ilia è, à bène: Isarailino búsu dèri, rúbe gwe? ¹⁸ Ben Ilia bè: Èe ke mámbe ma Isarailino búsu dèro, rúbe kón n de bedeenɔ ámbé á dè, zaake a pá kpà Dii yadienanɔzi a do Baalizi. ¹⁹ Ñ Isarailino sísi n píngi, wà dakɔre Kameli kpīii musu lèdo kón Baali taagbagbāri gɔon wàa plaa kpé baplaa akuri kón Asera taaɛe gɔon wàa plaa kè aɔ è pò ble kón Yezebelionɔ.

²⁰ Ahabu Isarailino sísi n píngi, ben à taaɛe pino kàkɔa Kameli kpīii musu. ²¹ Ben Ilia sɔ gbènozi à n lí à bè: A laasuu égɔ kpaatena ai boɔre? Tó Dii né Ludame, à tézi. Tó Baalime sɔ, à tézi. Aɔɔe yáke siàlaro, ²² ben Ilia bèrɛne: Dii annabino té mámbe ma gɔ mado. Baali taagbagbārinɔ sɔ, gɔon wàa plaa kpé baplaa akurime. ²³ À zùswareenɔ kpáwa mèn plaa, taaɛe pino à mèn doo sé aɔ zòzòkɔre wà ká yàkala, aɔton té naaro. Mamoma sɔ, mé à doo keke mà ká yàkala, mé té naa sero. ²⁴ Aɔmɔnno é Baali sísi, mamoma sɔ mé Dii sísi. Aɔ gbè kè mà, ben à sù téo, ámbé Luda ũ. Ben baade píngi bè: Yá maaame! ²⁵ Ben Ilia bè taaɛe pinone: À zùsware mèn doo sé à keke káaku, zaake ámbé á pari. À a taa sísi, mɔɛe áton té naaro. ²⁶ Ben aɔ zùsware kè wà kpámma si aɔ kèke, ben aɔɔe Baali sísi zaa kɔngɔ ai ɔfántè gaa káo midangura. Aɔɔe ɔ waa, aɔɔe ligaa sa'okii kè wà bòzi, aɔɔe bee: Baali, né yá mawaroo? Baa kón beeeo aɔɔe yáke maro, èe yá maɔmaro. ²⁷ Kè ɔfántè kà midangura, ben Ilia e n lalandi kee à bè: À wii lé gbàa à kaara, à de diime gwɛ! Ke à laasuu tà gu pãdeame. Ke à gaa biikpɛe keme. Ke à gaa wɛteame. Ke èe ii oome, ben ée à vuroo? ²⁸ Ben aɔɔe wii lɛe kón kòto gbàaa, aɔɔe n zinda lilii kón fɛɛdaao kón sario lán aɔ kɔ dɔo nà, ai aru e plaa n mà. ²⁹ Kè ɔfántè gò mia, ben aɔɔe yá yaa ai sa usiɛ oguroo gaa à káo. Baa kón beeeo èe yáke siàlaro, èe yá maɔmaro, èe swá kpánziro.

³⁰ Ben Ilia bè pariine: À sɔmazi kè! Kè aɔ sɔzi n píngi, ben à Dii gbágbákii kè gbòro kèke èe boo. ³¹ À gbè sèse mèn kuri awɛeplaa Yakubu boriino pari lén. Yakubun Dii yá òne yá à bè wàgae bene sa Isaraili. ³² Kè à Dii gbágbákii pì bò, ben à wèe yò à ligazi. Wèe pì kà à í sí lita gɛro. ³³ À yáka kà sa'okii pila, à zù pì zòzòkɔre à kà yáka pì à bè: À í tó lo siigɔ, é ká sa'opo pì kón yáka pìo. ³⁴ Kè aɔɔe tò, ben à bè: À ɛara à tó do. Kè aɔɔe tò, ben à bè: À ɛara à tó à ke gèn aagɔ. Ben aɔɔe tò ai gèn aagɔ. ³⁵ Í pì bàa lè à liga sa'okii pizi ai wèe pì pà. ³⁶ Sa usiɛ oguroo ben annabi Ilia sɔzi à bè: Dii, Ibrai kón Isaakuo kón Isarailio Luda, n tò wà dɔ gbàa kè rúbe Isarailino Luda ũ bensɔ n zóblerin ma ũ, mée yá kè kee kè rúbe n ma dan yanzi. ³⁷ Ñ yá mama Dii! Ñ yá mama, le gbè kènɔ e wà dɔ kè Dii, rúbe n

Luda ũ bensō n̄eē n̄ n̄d̄e lieŋne le a5 ɛara wà summa. ³⁸ Ben Dii té sù sa'obɔ p̄ia k̄on yàkao k̄on gb̄enɔ k̄on bùsuo, a5 té kù, ben í k̄e kù w̄eē p̄in bàba. ³⁹ K̄e gb̄enɔ è, ben a5 dàe n̄ puua wà bè: Diime Luda ũ! Diime Luda ũ! ⁴⁰ Ben Ilia dàŋne à bè: À Baali t̄aagb̄agb̄ári p̄inɔ kùkù, a5 gb̄eke tón pitiaguro. K̄e wà n̄ kùkù, ben Ilia ḡaanyo Kis̄o guzuren à n̄ dede gwe.

⁴¹ Ilia bè Ahabune: Ñ gá p̄o ble ñ í mi, zaake ma lou k̄i mà dɔ. ⁴² Ben Ahabu ḡaa p̄o ble à í mi. Ben Ilia didi à ḡaa Kameli mis̄ont̄eà à v̄eē à mì kà tú. ⁴³ À bè a z̄ikerine: Ñ gá guu gwa ís̄iaa kpa. Ben à ḡaa à gwà. K̄e à sù à bè: P̄okee kù gwero. Ben Ilia bène à ɛara à gá gwa dɔ, ben à ḡaa le ai ḡen sw̄eēplaa. ⁴⁴ À ḡen sw̄eēplaa deeo z̄ikeri p̄i bè: Ma lou s̄eēda è set̄eēge lán ɔla bà, èe f̄eēe ís̄iaala. Ben Ilia bène: Ñ gá ñ o Ahabune à s̄goro dɔ s̄onɔa à ḡen à pita kp̄iiaa ai lou ḡo gá à dàdà. ⁴⁵ Lou e sisii busebuse, z̄aga'ia f̄eē, ben lou mà maamaa. Ahabu kù s̄goron, èe taa Yez̄erili. ⁴⁶ Dii gb̄aaa mò Iliaa, ben à a utadaa k̄akak̄sa à kù, à bàa lè à Ahabu k̄e ài à ḡaa k̄áo Yez̄erili.

19

Dii yā'ona Iliao Orebu

¹ Ben Ahabu yā k̄e Ilia k̄e t̄sk̄e Yez̄ebeline p̄ingi, lán à t̄adee p̄inɔ d̄ede nà k̄on f̄eēdaao ñ p̄ingi. ² Ben Yez̄ebeli lékp̄as̄a k̄e Iliane à bè: Ai zia m̄onɔaa'í, tó m̄eē kenne lán ñ k̄e t̄adeenone n̄aro, t̄anɔ yā kem̄e p̄as̄ip̄as̄i! ³ Ben v̄ia Ilia kù, ben à f̄eē à bàa s̄i à a z̄inda m̄ibokii w̄ete. K̄e à kà BeSeba, Yudanɔ bùsun, gwen à a z̄ikeri t̄on, ⁴ ben à t̄aa ò gb̄aan guro do. À ḡaa à v̄eē s̄e lí gb̄aru, ben à adua k̄e à e à ga à bè: Dii, yā k̄ekii m̄oma le. Ñ ma w̄endi sé ḡo, zaake má de ma dezinɔlaro. ⁵ Ben à dàe èe ii oo s̄e lí p̄i gb̄aru.

Èe gi kero ben malaika mò à ɔ k̄eà à bè: Ñ f̄eē ñ p̄o ble. ⁶ K̄e Ilia guu gwà, ben à k̄ara aasana è k̄on í t̄uuo kaena a m̄izi. Ben à p̄o blè à í mì à ɛara à dàe. ⁷ Dii Malaika ɛara à mò à ḡen plaadeeo, à ɔ k̄eà à bè: Ñ f̄eē ñ p̄o ble, zaake tá gb̄aan n̄eē m̄oo o. ⁸ Ben à f̄eē à p̄o blè à í mì. P̄óblee p̄i tò à gb̄aaa è, ben à t̄aa ò guro baplaa f̄aant̄e k̄on gw̄aav̄io ai à ḡaa à kà Luda kp̄iia k̄e w̄e be Orebu. ⁹ Ben à ḡe gb̄ew̄eēn à i gwe, ben Dii yā s̄ua à bè: Ilia, b̄on n̄eē kee k̄e? ¹⁰ À w̄eàla à bè: Dii Luda Z̄ikpede, ma làakari f̄eē maamaa, zaake Isarailinɔ p̄a kp̄a n̄ bà kuunaño yāzi, ben a5 n̄ gb̄agb̄akiinɔ gb̄oro a5 n̄ annabinɔ d̄ede k̄on f̄eēdaao. Mámbe ma ḡo mado, ben a5ɔe ma w̄eē se. ¹¹ Ben Dii bè: Ñ b̄o ñ gá ze ma ae kp̄iia musu, mé ḡete n ae.

Z̄aga'ia gb̄aaa f̄eē, èe kp̄iia p̄inɔ paraa èe gb̄enɔ wiwii Dii ae, m̄ode Dii kù ía p̄i guuro. Ía p̄i gbera t̄ote niḡaniḡa, m̄ode Dii kù t̄ote niḡaniḡana p̄i guuro. ¹² T̄ote niḡana p̄i gbera ben té b̄o, m̄ode Dii kù té p̄i guuro. Té p̄i gbera ben k̄oto buse b̄o t̄eē. ¹³ K̄e Ilia k̄oto p̄i mà, à a utadaa kù a w̄eēla. Ben à b̄o à ḡaa à z̄e gb̄ew̄eē p̄i léa, à mà wà bèare: Ilia, b̄on n̄eē kee k̄e? ¹⁴ À w̄eàla à bè: Dii Luda Z̄ikpede, ma làakari f̄eē maamaa, zaake Isarailinɔ p̄a kp̄a n̄ bà kuunaño yāzi, ben a5 n̄ gb̄agb̄akiinɔ gb̄oro a5 n̄ annabinɔ d̄ede k̄on f̄eēdaao. Mámbe ma ḡo mado, ben a5ɔe ma w̄eē se. ¹⁵ Ben Dii bène: Ñ ɛara ñ t̄a Damasiko gb̄aan. Tó n̄ ka gwe, ñ Azaili ká Sirianɔ k̄ina ũ, ¹⁶ né Nimisi dio Yehu ká Isarailinɔ k̄ina ũ, né Abeli Meɔla gb̄e Safata né Elisa ke n̄ ḡeē ũ annabi ũ. ¹⁷ Gb̄e k̄e b̄o Azaili f̄eēdaa léz̄i, Yehu bé eé à de. Tó à b̄o Yehu f̄eēdaa léz̄i s̄o, Elisa bé eé à de. ¹⁸ Baa k̄on

beeeo má Isarailino kúna gɔɔn bɔɔɔ swɛɛplaa, kɛ aɔ gbɛkeee e kúe Baalɛne à lé pɛaro.

Elisa sisina

¹⁹ Ben Ilia fɛɛ à bò gwe à gàa à Safata né Elisa lè, èe bú wii kɔn zùnɔ swaaro kuri awɛɛplaa. Àmbe à té zù swaaro kpɛɛdeezi. Ben Ilia sɔ̀zi à a gyaba gò à dààla. ²⁰ Ben Elisa a zùnɔ tò gwe à bàa lè à bò à té Ilia kpɛɛ, ben à bène: N tó mà gá lé za ma de kɔn ma daoa gí, mé gbasaa mà mó mà ténzi sa. Ben Ilia bène: N gá ñ ɛara ñ su. Asa ñ dɔ̀ yá kè má kènne. ²¹ Ben Elisa ɛara à gàa à a zùnɔ koto kpà à té lè kɔn a zù swaaro gbóngoo, ben à zù pìnɔ nòbɔ fufu kè à kpà gbɛnɔa aɔ̀ sò. Ben à bò à tɛ Iliazi, à gɔ̀ à plaadee ũ.

20

Benadada kɔn a zìkpɛɛnɔ ligana Samariazi

¹ Siria kí Benadada a zìkpɛɛnɔ kàkɔa ñ píngi. Kí gɔɔn baaakuri awɛɛplaaanɔ kúo kɔn ñ sɔnɔ kɔn ñ sɔgoronɔ. Ben aɔ̀ gaa wà liga Samariazi aɔ̀ lɛɛa. ² Ben à gbɛnɔ zì Ahabua wéte guu à bè: Ma Benadada ma bè, ³ n kondogi kɔn n vuraogò ma pɔ̀ ũ. N nɔ maaanɔ kɔn n né maaanɔ gò ma pɔ̀ ũ dɔ̀. ⁴ Ben Isarailino kína bè: Ma dii kí, mapi kɔn pɔ̀ kè má vīino gɔ̀ n pɔ̀ ũ píngi lán ñ ò nà. ⁵ Ben Benadada ɛara à gbɛnɔ zìla dɔ̀ à bè: Ma Benadada ma gbɛnɔ zì ma n kondogi kɔn n vuraogò kɔn n nɔɔnɔ kɔn n néno lámma. ⁶ Zia mɔ̀ndaa'i mé ma gbɛnɔ zìmma aɔ̀ n beɛ kpoke kɔn n gbɛnɔ beɛnɔ, aɔ̀ é a pɔ̀ bèɛdeenɔ sɛɛ wà suome píngi. ⁷ Ben Isarailino kína a bùsu gbɛnsino sisi ñ píngi à bèɛne: Á è lán èe ma lé weteeo nàɔ̀? Kè à gbɛnɔ zìma, à ma nɔɔnɔ kɔn ma néno kɔn ma kondogio kɔn ma vuraogò lámma, mée gíonero. ⁸ Ben gbɛnsi pìnɔ kɔn gbɛ kpaaanɔ bène: Nton à yá maro, nton wenero. ⁹ Ben à bè Benadada zìrinɔne: Á gá à o ma dii kine, pɔ̀ kè à là mamɔma a zɔ̀bleria káakun mé ke. Pɔ̀ kè à làma zaa kèkiin mé kero. Ben zìri pìnɔ ɛara wà gaa Benadadaa kɔn lékpásá pio. ¹⁰ Ben à ɛara à gbɛnɔ zì Ahabua dɔ̀ à bè: Tó Samaria bùsuti gò à kà kè ma gbɛnɔ e à kɔkɔ ɔ̀kú doodo, táano yá keme pásipási! ¹¹ Ben Isarailino kína bè: Á gá à one, gbɛ kè èe zìka'uta daa tón ñ dá lán gbɛ kè uta pì bò à kàe bàro. ¹² Kè Benadada yá pì mà gurɔ̀ kè èe í mii kɔn a kína daanɔ ñ bisakutaanɔ guu, ben à bè a gbɛnɔne aɔ̀ soru ke. Ben aɔ̀ gaa soru ke.

Ahabu zìblena Benadadaa

¹³ Annabi ke mò à Isarailino kí Ahabu lè à bène: Dii bè, n zìkpɛ parii kègweenɔ ɛs? É ñ nanne n ɔ̀zì gbàa, négɔ̀ dɔ̀ kè àmbe Dii ũ. ¹⁴ Ben Ahabu à là à bè: Dé bé eé beee keɛ? Á wèàla à bè: Dii bè, n bùsu gu gbɛnsino ðwazi zìkarino bé wé ke. Ben Ahabu à là dɔ̀: Dé bé eé ña zìla káakuu? Á wèàla à bè: Mbee! ¹⁵ Ben Ahabu gu gbɛnsino ðwazi zìkari pìnɔ kàkɔa gɔɔn waa dɔ̀ kpé baaakuri awɛɛplaa. Ben à a zìkpɛɛnɔ kàkɔa ñ píngi, aɔ̀ kè gɔɔn bɔɔɔ swɛɛplaa. ¹⁶ Aɔ̀ fɛɛ wéten ɔ̀fantɛo di midangura, gurɔ̀ kè í e Benadada kɔn a kína daa pìnɔ deɛ ñ bisakutaanɔ guu. ¹⁷ Ben gu gbɛnsino ðwazi zìkari pìnɔ bɔ̀e káaku. Ben Benadada zìrinɔ gaa wà òne, gbɛnɔ e bɔ̀ɔ Samaria. ¹⁸ Ben Benadada bè: Tó aafian aɔ̀ɔe mɔ̀ɔn yoo ke kɔn zìlo, à ñ kùkù bɛɛ. ¹⁹ Kè gu gbɛnsino ðwazi pìnɔ bò wéte guu, zìkpɛɛnɔ té ñ kpɛɛ, ²⁰ ben aɔ̀ baade a ibɛɛ dɛ. Kè Siriano lékɔa, ben Isarailino pɛnma, ben Siria kí Benadada kɔn a sɔ̀de kenɔ bàa sɔ̀ wà ñ kɛ sɔ̀

musu. ²¹ Ben IsarailinƆ kína bɔ̀ à gàa à sɔ̀deenƆ kɔ̀n sɔ̀gorodeenƆ dɛ̀dɛ̀ à Siriano ásarú kè maamaa. ²² Annabi pì ɛ̀ara à mò à IsarailinƆ kína lè à bè: Ñ n zìkpɛ̀enƆ kaara ñgɔ̀ kú kɔ̀n soruo, zaake tó Sètántɛ̀ kà, Siriano kína é ɛ̀ara à mó léemma dɔ̀.

²³ Ben Siriano kína ibanƆ bène: Isaraili tãanƆ né sɔ̀sɔ̀ tãanƆmɛ̀. Beee yãnzin aɔ̀ gbãaa dɛ̀walazi. Tó wée zì kaañyo gusararaan, wa gbãaa éǵɔ̀ dɛ̀ñla. ²⁴ Ñ n kína daanƆ lendee kpá, né dɔ̀n'aede pãndenƆ diɛ̀diɛ̀ n gbèn. ²⁵ Séde n zìkpɛ̀enƆ kɔ̀n n sɔ̀nƆ kɔ̀n n sɔ̀goronƆ gɔ̀ pari lán káakupƆ kè n korazinƆ bà, wé zì káñyo gusararaan, wa gbãaa éǵɔ̀ dɛ̀ñla. Kína n yã mà, ben à kè lɛ̀.

²⁶ Kè Sètántɛ̀ kà, Benadada Siriano kàkɔ̀sa, ben à gàa zì ká kɔ̀n IsarailinƆ zaa Afeki. ²⁷ Wà IsarailinƆ kàkɔ̀sa wà kúsãe kèñne, ben aɔ̀ gaañzi. Siriano dàgula baama píngi, ben IsarailinƆ bùra kàe lán blè kpàsa néngo setɛ̀ɛ̀ge leo plaanƆ bà, wà aɛ̀ dɔ̀kɔ̀sa. ²⁸ Ben Luda gbɛ̀ pì mò à bè IsarailinƆ kínane: Dii bè, zaake Siriano e daa sɔ̀sɔ̀nƆ diin a ù, guzurɛ̀ diin a ùro, é à zìkari parii kèkiinƆ nanne n ɔ̀zì, néǵɔ̀ dɔ̀ kè ámbɛ̀ Dii ù. ²⁹ Aɔ̀ bùranƆ aɛ̀ dɔ̀dɔ̀kɔ̀sa lɛ̀ ai gurƆ swɛ̀ɛ̀plaa, à gurƆ swɛ̀ɛ̀pladee pìn aɔ̀ nà zìla. Ben IsarailinƆ Siria kèsɛ̀deenƆ dɛ̀dɛ̀ gɔ̀ɔ̀n bɔ̀ɔ̀ basɔ̀ɔ̀ro zì pia. ³⁰ Kè gbɛ̀ kpaaanƆ lèkɔ̀sa wà si Afeki wétɛ̀n, ben à bii lɛ̀ à sɔ̀mma. Gbɛ̀ pìnƆ kà gɔ̀ɔ̀n bɔ̀ɔ̀ baaasɔ̀ɔ̀ro awɛ̀eswɛ̀ɛ̀plaa. Benadada sɔ̀ bàa sɔ̀ à sɔ̀ wétɛ̀ pìn se, à gàa à ùtɛ̀ kpétu. ³¹ Ben à ibanƆ bène: Wá mà IsarailinƆ kínanƆ gbɛ̀kɛ̀e vɛ̀. Wà pɔ̀sia utanƆ dɔ̀ wa pii, wà bà dɔ̀ wa waale, wà bɔ̀ wà gá wà à lɛ̀. Wèǵɔ̀ dɔ̀ro ke eé n tó wèndio. ³² Ben aɔ̀ pɔ̀sia utanƆ dɔ̀ n pii, aɔ̀ bà dɔ̀ n waale, aɔ̀ gàa wà IsarailinƆ kína lè wà bè: N zɔ̀bleri Benadada bè n a tó wèndio. Ben IsarailinƆ kína bè: Ase à kpé kuuɔ̀? Ma gbɛ̀mɛ̀. ³³ Yã pì kè gbɛ̀ pìnƆne àisi maaa ù, ben aɔ̀ yã pì dà wà kú wà bè: Ee, Benadada né n gbɛ̀mɛ̀. Ben kína bè: À gá à à sé à suo. Kè Benadada sù, ben Ahabu bène à gɛ̀ao a sɔ̀goron. ³⁴ Ben Benadada bène: Wétɛ̀ kè ma de sɔ̀ n deanƆ mé ɛ̀ara mà sɔ̀kpanne, néǵɔ̀ laa yaa Damasiku lán ma dee kè nà Samaria. Ben Ahabu bè: Wà lɛ̀dolɛ̀ kɛ̀ beee musu, mé n gbare. Ben à lɛ̀dolɛ̀ kèo à à gbàre.

Annabi yadana kí Ahabula

³⁵ Dii bè annabi gáli gbɛ̀kenɛ̀ à o a gbɛ̀daaane à a lé. Kè annabi pì òne, ben à gi. ³⁶ Ben à bène: Zaake néɛ̀ Dii yã maro, tó wa kèkɔ̀sa gɔ̀, músu é n demɛ̀. Kè aɔ̀ kèkɔ̀sa, ben músu à è à dè. ³⁷ Annabi pì gbɛ̀ke è dɔ̀, ben à bène à a lé. Ben à à lè à kèna. ³⁸ Ben annabi pì bisa kú a wéla à a zinda lie, ben à gaa èe kína daa zé léa. ³⁹ Kè kína e gɛ̀tɛ̀, ben annabi pì lé zùzì à bè: Mamoma n zɔ̀bleri, kè ma gaa zìlan, ben gbɛ̀ke mò ma kiia kɔ̀n gɔ̀gbɛ̀ keo, à bè màǵɔ̀ à dàkpaa. Tó má tò à pìtimagu, ma wèndi musu, kesɔ̀ mà fɛ̀a bo kɔ̀n kondogio kiloo baplaa sɔ̀ɔ̀rosai. ⁴⁰ Kè ma laakari tà gu pãndea, ben gɔ̀gbɛ̀ pì gè zéla. Ben IsarailinƆ kína bène: Lán weé wée tãmma nãn n ò gwe. ⁴¹ À bisa pì gò a wéla kpakpaa, ben IsarailinƆ kína à dɔ̀ annabi ù. ⁴² Ben annabi pì bène: Dii bè, zaake n gɔ̀gbɛ̀ kè á diɛ̀ à gaa gbàre, né ga à gɛ̀e ù, n gbènƆ é gaga à gbènƆ gɛ̀e ù. ⁴³ Ben IsarailinƆ kína dà zén à tà a bɛ̀ zaa Samaria. À nɔ̀se yàka à uu sisi.

¹ Beee gbera Yezerili gbēkee kuu, à tón Naboti. À geepi líkpe vī gwe Samaria kí Ahabu bεε sae. ² Ben Ahabu bène: Ñ n geepi líkpe kpáma mà ke dò kara ù, zaake à kú ma bεε sae. Mé geepi líkpe kè à maa de beeela kpámma à gēε ù. Tó n yezi, mé fia bonne kōn kondogio lán à kù nà. ³ Ben Naboti bè Ahabune: Kai, eé sí kero! Mé f5 mà túbì kè ma dezino tòmεε kpámmaro. ⁴ Ben Ahabu nōse yàka, à tà be kōn pōsiao kè Yezerili gbē Naboti bène é túbì kè a dezino tòare kpáaro yānzi. Ben à dàe a gádoa à ae dò gūa à gì pō blezi. ⁵ À naō Yezebeli mò à à là à bè: Bó bé à n le n uu sisi, néε pō bleroo? ⁶ Ben à wèala à bè: Ma bè Yezerili gbē Nabotine à a geepi líkpe kpáma, mé fia bone kōn kondogio. Tó geepi líkpe pānden à yezi sō, mé kpáa à gēε ù. Ben à bè é kpámaro. ⁷ Ben à naō Yezebeli bène: N Isarailino kí ina yákenan yèš? Ñ fεε n pō ble kōn pōnnao, mé Yezerili gbē Naboti geepi líkpe sínne.

⁸ Ben à takadano kēkē kōn Ahabu tōo à à tambari làa, à kpásakpásá gbēnsino kōn kine kè aō kú Naboti wéte guunone. ⁹ Takada pino guu à bè: À léyiguroo die à à kpáakpa ke. À vεekii maaa kpá Nabotia gbēno té ¹⁰ à gbē ginano wete gōon plaa à n káε à ae, le aō yā dia wà be à Luda kōn kinao tó zaaa si. À à kù à bōo wéte kpeε, é à pápa gbèò à de. ¹¹ Ben Naboti wéte gbēnsino kōn kinenoo kè lán Yezebeli ò takada kè à kpásānneno guu nà. ¹² Aō léyiguroo die, ben aō vεekii maaa kpá Nabotia gbēno té. ¹³ Ben gbē gina gōon plaaa pino mò wà vεε à ae, aō yā dia gbēno wáa wà bè à Luda kōn kinao tó zaaa si. Ben wà à kù wà bōo wéte kpeε wà à pápa gbèò wà dè. ¹⁴ Ben wà lékpásá kè Yezebeline wà bè, wà Naboti pápa gbèò wà dè.

¹⁵ Kè Yezebeli mà wà Naboti pápa gbèò wà dè, ben à gàa à bè Ahabune: Ñ fεε n gá Naboti geepi líkpe kè à gionnee pì sí n pō ù, zaake à kuu doro à gà. ¹⁶ Kè Ahabu mà Naboti gà, ben à fεε èe gaa le à à geepi líkpe sí a pō ù.

¹⁷ Ben Dii yā sù Tisibe gbē Iliaa à bè: ¹⁸ Ñ fεε n gá Samaria kí Ahabu le. À gàa Naboti geepi líkpe sí, à kú gwe. ¹⁹ Ñ one kè mamoma Dii ma bè, à gbē dè à mò à túbì sín gweroo? Né one dō kè guu kè gbēno Naboti aru sāsán, gwen aōé àpi pō sāsán se.

²⁰ Kè Ahabu Iliia è à bè: Ma ibεε, ai tia néε ma tóroo? Ben Iliia bène: Ee, méε n tóro, zaake n n zīnda dà yā kè zaa Diine kenan. ²¹ Ben Dii bè é mōnzi kpánzi é n boriino kaate, n gōgbē ke é gō Isarailino būsunlo, baa wēene kesō zò. ²² É ke n uane lán à kè Nebati né Yeroboamu uane nà, lán à kè Ahia né Baasa uane nà, zaake n Isarailino dà durunkenan n à pōo fēne. ²³ Yezebeli sō, Dii bè gbēno é à só Yezerili bii sae. ²⁴ Gbēno é n gbē kè aōé gaga wéte guuno só, báano é n gbē kè aōé gaga sēnno ble.

²⁵ Gbēkee kuu ziki kè à a zīnda dà yā kè Dii yeziroo kenan lán Ahabu bàro, bensō à naō Yezebeli é té kán. ²⁶ À yā kè wà tēno kè maamaa, à tē tāanozi lán Amōrino kè nà, kè Dii pērūma Isarailinoε.

²⁷ Kè Ahabu mà le, ben à a uta gà à kè à pōsia utano dà ai à io, ben à lé yì à gō té kōn pōsiao. ²⁸ Ben Dii yā sù Iliaa: ²⁹ Ñ è dian Ahabu a zīnda nàeme nàš? Zaake à a zīnda nàeme, mé yā zaaa pì ke à beεne à gurōaro. À négōgbēn mé yā zaaa pì ke à beεne.

1 À kà wè aag̃ kè Sirianŋ k̃n Isarailinŋ e z̃l ká k̃soro. 2 À wè aag̃dee pì guun Yudanŋ kí Yosafata g̃aa à Isarailinŋ kína lè. 3 Isarailinŋ kína bè a gb̃enŋe: Á d̃s kè Ramŋ Giliada né wa p̃ome yároo? M̃de wée à sina Sirianŋ kínaa yá kero. 4 Ben à Yosafata là à bè: Né g̃amao z̃l ká k̃n Ramŋ Giliadadeenŋroo? Ben Yosafata wèala à bè: P̃s d̃n̄k̃n wa ù, ma gb̃enŋ né n gb̃enŋme. Ma s̃n̄n né n s̃n̄nme. 5 Ben à èara à bène: Ñ Dii gbeka ñ ma g̃ã. 6 Ben Isarailinŋ kína annabinŋ kàk̃sa lán g̃w̃n wàa plaaa bà, ben à ñ lá à bè: Mà gá z̃l ká k̃n Ramŋ Giliadadeenŋon ỹs, ke m̃aton gáro? Ben ãs wèala wà bè: Ñ gá! Dii é ñ nanne n õz̃i. 7 Ben Yosafata bè: Dii annabi kee kú kè wà à laroo? 8 Ben Isarailinŋ kína wèala à bè: G̃gb̃è kee kuu d̃, à t̃n Mikaya, Imlá néme. Eé f̃s à yá gbekawe Diia, m̃de má ye à yáziro, zaake è yá maaa e à ome zikiro, séde à zaaa. Ben Yosafata bè: Kí, ñton o lero! 9 Ben Isarailinŋ kína a ibanŋ doke s̃isi à bène: Ñ gá ñ Imlá né Mikaya s̃isi à mó kpakpaa.

10 Isarailinŋ kí k̃n Yudanŋ kí Yosafatao baade a kible'uta dana, ãw̃ ṽèna ñ kiblekita a p̃w̃eεgb̃ekii kè kú Samaria b̃iile, ben annabi pinŋ e annabikeya oo ñ ae ñ píngi. 11 Kenana né Zedekia m̃osi pì lán koba bà à bè: Dii bè koba k̃enŋ né Sirianŋ z̃s̃z̃o ñ ñ dede ñ píngi. 12 Ben annabi pinŋ e yá d̃n̄k̃s̃ oo ñ píngi wèe bee: Ñ gá léε Ramŋ Giliadaa, né fuaro. Dii é ñ nanne n õz̃i.

13 Gb̃è kè g̃aa Mikaya s̃isi bène: N annabi daanŋ lé kè don yee! Yá nnaan ãw̃e oo k̃inane. Ñ yá d̃n̄k̃s̃ pì o se ñ yá nnaa onε. 14 Ben Mikaya bè: Má si k̃n Dii kuunao, yá kè Dii òm̃en mé o k̃inane.

15 Kè à kà, ben kína à là à bè: Mikaya, wà gá z̃l ká k̃n Ramŋ Giliadadeenŋon ỹs, ke w̃aton gáro? Ben à wèala à bè: Ñ gá léεñma! Né fuaro. Dii é ñ nanne n õz̃i. 16 Ben kína bène: G̃en ùgban mé n da ñ sí k̃n Dii t̃so kè yáपुरaan né om̃eε? 17 Ben Mikaya bè: Ma Isarailinŋ è f̃aak̃sana s̃is̃n̄n g̃eezi lán s̃aa kè ãw̃ d̃ari ṽiroomŋ bà. Ben Dii bème, gb̃è pinŋ e d̃on'aεdee ṽi-ro. Ãs baade tá a be aafia. 18 Ben Isarailinŋ kína bè Yosafatane: Néε ma gweroo? Méε onne kè è yá nnaa e à ome zikiro, séde à zaaa? 19 Ben Mikaya èara à bè: Ñ Dii yá ma! Ma Dii è ṽèna a kpatan, ludambe z̃ik̃peenŋ zεzε à sae ñ píngi õplazi k̃n õzezio. 20 Ben Dii bè: Dé bé é ònd̃s̃ daεme Ahabuzi à gá léε Ramŋ Giliadaa le à ga gwee? Ben gb̃eke bè la, gb̃è p̃ande bè la d̃. 21 Ben nini ke b̃ò à mò à zè Dii ae à bè: Mámbe mé gá ònd̃s̃ daεzi. Ben Dii à là à bè: Né ke diame? 22 Ben à wèala à bè: Mé gá mà ke nini eg̃edee ù mà yá s̃oso mà ká à annabinŋe ñ lén. Ben Dii bè: Né ònd̃s̃ daεzi, né fuaro. Ñ gá ke le. 23 Len Dii tò nini eg̃edee pì yá s̃oso à kà n annabi k̃enŋe ñ lén le ñ píngi. M̃on̄zin Dii kp̃anzi. 24 Ben Kenana né Zedekia g̃aa à Mikaya s̃an kè à bè: B̃oren Dii Nini g̃omala à g̃aa à yá ònneε? 25 Ben Mikaya wèala à bè: Né d̃s̃ z̃i kè n bàa lè n gaa utε kpétu. 26 Ben Isarailinŋ kína bè: Á Mikaya kú à táo wéte kí Am̃o k̃n ma né Yoasio kiia, 27 é oñne ma bè wà à da kp̃esiaan, w̃ag̃o buredi kp̃aa k̃n ío f̃éféfete ai mà gá suo aafia. 28 Ben Mikaya bè: Tó n gaa n su aafia, ènd̃e Dii e yá o ma g̃az̃i-ro. Ben Mikaya èara à bè: Asa a baade píngi ma yá pì mà.

Ahabu gana zaa Ramŋ Giliada

29 Isarailinŋ kí k̃n Yudanŋ kí Yosafatao g̃aa Ramŋ Giliada. 30 Ben Isarailinŋ kína bè Yosafatane: Mé ma z̃inda lie mà si z̃in. M̃m̃on s̃s, ñg̃s̃ kú kè k̃n n kible'utao dana. Ben Isarailinŋ kína a z̃inda lie à si z̃in. 31 Sirianŋ kína g̃iake s̃s à ò a s̃goro d̃on'aεde g̃w̃n baaakuri aw̃eεplaaanŋe à bè: Àton ae pé gb̃ekea z̃inlo,

baa déme, séde Isarailinŋ kína ado. ³² Kè s̄goro d̄n'aēdee p̄nŋ Yosafata è, āŋe daa Isarailinŋ kiname. Kè ās s̄ dàa, ben Yosafata wii lè. ³³ Kè āŋ è Isarailinŋ kinanlo, ben ās à tò gwe.

³⁴ Kè gbēke kà gbāre, ben à gā à Isarailinŋ kína pà à gē à m'uta pékōrekii dagura. Ben à bè a s̄gorodeen: Ñ s̄ lé lie wà b̄ z̄l̄n, wà ma kēnname gwe. ³⁵ Z̄l̄ p̄i gbāa kpà z̄i beee, ben wà kína p̄i kükūna a s̄goro guu, wà ae d̄ Sirianŋa. Guu kè wà à kēnnan p̄i e aru b̄ èe kwēēē s̄goro guu. Z̄l̄ p̄ia uusien à gā. ³⁶ Kè ɔfāntē e gēē, z̄l̄kpēenŋ wiii kākūn wà bè, baade tá a b̄sun ai a bē wēte. ³⁷ Len kína p̄i gā lē, ben wà à gē s̄è wà s̄uŋ Samaria wà v̄i. ³⁸ Wà à s̄goro p̄ipi Samaria ikaekiia, guu kè kaaruanŋ è zú on, ben gbēenŋ m̄ wà à aru s̄āsá lán Dii ḡiake à ò nà.

³⁹ Ahabu yā kpaaanŋ kú Isarailinŋ kinanŋ ḡiayākenanŋ takadan, yā kè à kēnŋ p̄ingi k̄n kpé kè à b̄ŋ k̄n wesa swaao k̄n wēte kè à kēke à kēenŋ. ⁴⁰ Kè Ahabu gā, ben à né Aazia v̄ē à gbēn.

Yudanŋ kí Yosafata

⁴¹ Isarailinŋ kí Ahabu kíblena wē siigōdee guun Asa né Yosafata kè Yudanŋ kína ū. ⁴² À wē baaakuri as̄ŋrodee guun à kè kí ū, ben à kí blè Yerusalemu wē baaas̄ŋro. À da t̄n Azuba, Sili néme. ⁴³ À z̄è k̄n a de Asa yākenanŋ z̄é p̄ingi guu, èe p̄ānro, à yā kè Dii yezi kè. Baa k̄n beee èe tāagbāgbākii kè wà b̄nŋ gbororo. Wà kpé wē saa ooa wē tuaetiti kpataa gwe.

⁴⁴ Yosafata k̄n Isarailinŋ kinaŋ kú k̄ŋ aafia. ⁴⁵ À yā kpaaanŋ kú Yudanŋ kinanŋ ḡiayākenanŋ takadan, à néḡŋgbēkyānŋ k̄n z̄l̄ kè à k̄nŋ p̄ingi. ⁴⁶ Tāagbāgbāki kaarua kpaa kè ās ḡŋ à b̄sun zaa a de Asa gurŋanŋ, à p̄ēnma ḡŋgbēnŋ k̄n n̄gbēnŋ í p̄ingi. ⁴⁷ Ed̄munŋ b̄su kína v̄i gurŋ beeeero, séde gbēnsi kè Yudanŋ kí ñe.

⁴⁸ À ḡoro'ite latabŋnŋ kè lē ās gā vura sé Ofi, m̄de āŋe e wà b̄ t̄áo ísiaalaro, zaake ḡoro p̄nŋ w̄wi zaa Eziŋ Gēba. ⁴⁹ Gurŋ beeean Ahabu né Aazia bè Yosafatane à t̄ŋ a gbēnŋ da ísiaala k̄n à gbēnŋ ledŋ, m̄de Yosafata e wero. ⁵⁰ Kè Yosafata gā, wà à mira kpāk̄zi k̄n a dezin p̄ŋŋ a dezi Dauda wēte, ben à né Yoramū v̄ē à gbēn.

Isarailinŋ kí Aazia

⁵¹ Yudanŋ kí Yosafata kíblena wē ḡēro awēēplaa dee guun Ahabu né Aazia kè Isarailinŋ kína ū Samaria, à kí blè wē plaa. ⁵² À yā kè Dii yeziroo kè kè à z̄è k̄n a de k̄n a dao yāŋ k̄n d̄ Nebati né Yeroboamu kè Isarailinŋ dà durunkenan yāŋ. ⁵³ À d̄ Baalizi à à gbāgbā, ben à Dii Isarailinŋ Luda p̄ŋ f̄ēn lán à dee kè nà.

KINANŌ TAKADA PLAADĒE

Ilia yā 1:1-2:18

Elisa yā 2:19-8:15

Yudano kīnanaŋ kōn Isarailino kīnanaŋ 8:16-16:20

Isarailino gōna zīzōno ū 17:1-17:41

Yudano kīnanaŋ 18:1-24:20

Yudano gōna zīzōno ū 25:1-25:30

Ilia kōn kī Aaziaŋ

¹ Ahabu gaa gbera Mōabuno n zīnda sī Isarailino. ² Gurō kē Aazia bō à lēe zaa a kpé musu windo guu Samaria, à kēna maamaa. Ben à gbēno zī à bē: À gá à Ekerōnu taa Baalizebubu gbekame, tó mé kēkō. ³ Ben Dii Malaika bē Tisibe gbē Iliane: N fēe n gá da Samaria kīna zīrinole n n la, asa Ludaa kú Isarailino būsuno, àmbe à tò aōe gaa yā gbeka Ekerōnu taa Baalizebubua? ⁴ Beee yānzin ma bē, Aazia é fēe a gyāpe kē à daaaro, eé game. Ben Ilia gāa à ò lē.

⁵ Kē zīri pīno èara wà tà kīna kiia, ben à n lā à bē: À kē dia a èara a su kpakpa lēe? ⁶ Ben aō wèala wà bē: Gōgbē ke bé à mò à dàwale à bèwe wà èara wà su wà onne, Dii bē à kú Isarailino būsuno, ben n gbēno zī wà yā gbeka Ekerōnu taa Baalizebubua? Beee yānzin né fēe n gyāpe kē n daaaro, né game. ⁷ Ben kī n lā à bē: Gōgbē kē mò à dàale à yā òaree pī de diame? ⁸ Aō wèala wà bē: Pókā utan gōgbē pī dana, bensō à bāa asaa dō a pīi. Ben kī bē: Tisibe gbē Iliame gwe.

⁹ Kī a zīkpe gōn baplaa akuri kōn n dōn'aedeeo zī wà Ilia kú, ben aō gāa wà à lē vēena sīsī musu. Dōn'aedee pī bēne: Luda gbē, kīna bē n pita n mó! ¹⁰ Ilia wèala à bē: Tó Luda gbēn ma ū, té bō ludambe à a dede kōn n zīkpe gōn baplaa akurino. Ben té bō ludambe à n dede n píngi. ¹¹ Ben kī èara à zīkpe gōn baplaa akuri pāndeno zī dō kōn n dōn'aedeeo. Dōn'aedee pī bē: Luda gbē, kī bē n pita n mó kpakpaa! ¹² Ilia bēne: Tó Luda gbēn ma ū, té bō ludambe à a dede kōn n zīkpe gōn baplaa akurino. Ben Luda té bō zaa musu à n dede n píngi. ¹³ Ben kī èara à zīkpe gōn baplaa akuri pāndeno zī kōn n dōn'aedeeo à gēn aagōdee zī. Dōn'aedee pī gāa à kùe Iliane à agbaa kpāne à bē: Luda gbē, mapi kōn n zōbleri gōn baplaa akuri kēno, n wa wēndi bēe gwa. ¹⁴ Té bō ludambe à dōn'aede gōn plaa káakuroŋo dēde kōn n zīkpeŋo n píngi. Tia sa n ma wēndi bēe gwa. ¹⁵ Ben Dii Malaika bē Iliane: N pita n tézi, nton vīa kenero. Ben à pita, aō gāa kī pī kiia ledō. ¹⁶ Ben Ilia bē kīne: Dii bē, asa à kú Isarailino būsuno, àmbe à tò n gbēno zī wà yā gbeka Ekerōnu taa Baalizebubua? Beee yānzin né fēe gyāpe kē n daaaro, né game. ¹⁷ Ben kī Aazia gā lán Dii ò Ilia gāzī nā.

Yudano kī Yehoram, Yosafata né kīblena wē plaadee guun Yoram wē Aazia gbēn, kē Aazia négōgbē vīro yānzī. ¹⁸ Aazia yā kpaanoŋo kú Isarailino kīnanaŋ gīayākenano takadan kōn yā kē à kēno.

2

Ilia tana Dii kiia

¹ Gurō kē Dii yezi à Ilia sé kōn zāga'iao à táo a kiia, Ilia kōn Elisao bō Giligala aō té zén. ² Ben Ilia bē Elisane: N ze kē! Dii ma zī Beteli. Ben Elisa bē: Kōn Dii

kuunao kɔn n kuunao mé kɛmmaro. Kɛ aɔɔe gaa Beteli, ³ ben annabinɔ gáli gbɛ kɛ aɔɔ kú Betelino bɔ wà mò wà Elisa là wà bè: Asa n dɔ kɛ Dii yezi à n dii símma gbàa? À wèñla à bè: Má dɔ. À beee tó! ⁴ Ben Ilia bè Elisane: Ñ zɛ kè! Dii ma zĩ Yeriko. Ben à wèàla à bè: Kɔn Dii kuunao kɔn n kuunao mé kɛmmaro. Ben aɔ gaa Yeriko lɛdo. ⁵ Annabinɔ gáli gbɛ kɛ aɔɔ kú Yerikonɔ bɔ wà mò wà Elisa là wà bè: Asa n dɔ kɛ Dii yezi à n dii símma gbàa? À wèñla à bè: Má dɔ! À beee tó! ⁶ Ben Ilia bène: Ñ zɛ kè! Dii ma zĩ Yodazi. Ben à wèàla à bè: Kɔn Dii kuunao kɔn n kuunao mé kɛmmaro.

Ben aɔ tɛkɔzi, ⁷ annabi gɔɔn baplaa akurinɔ tɛnzi. Kɛ gɔɔn plaa pɛnɔ zɛ Yoda baa, ben annabi pɛnɔ zɛ kaa wè n gwaa. ⁸ Ben Ilia a utagyaba bɔ à ñkɔa à í lè, ben í pì zɔkɔre zaa baa kɛ kpa ai baa kaa kpa. Gukori bɔ, ben aɔ gɔɔn plaa pɛnɔ bikù. ⁹ Kɛ aɔ bikù, ben Ilia Elisa là à bè: Bón n yezi mà kenne ai Luda gɔ gá ma símma? Elisa wèàla à bè: Ñ tó n annabikegbàaa kɛ n vĩ gɔme túbi ù lɛo plaa. ¹⁰ Ben Ilia bène: Yá kɛ n gbèkamaa pì zĩ'ù. Gurɔ kɛ Ludaa e ma siimma, tó n ma e, eé gɔnne. Tó née ma e sɔro, né ero. ¹¹ Kɛ aɔ tena, wèe yá oo lɛdo, ben sɔgoro tɛde kɔn sɔ tɛdeeno n kɛkɔa, ben Ilia tà musu kɔn zàga'iao. ¹² Kɛ Elisa è lɛ, à wii lè à bè: Baa! Baa! Mbe Isaraili sɔgoronɔ kɔn à sɔdeeno ù. Zaa gwe èe à e dɔro, ben à a pɔkásaanɔ gà à kɛkɔre. ¹³ À Ilia utagyaba kɛ bɔ à lèa sè, ben à èara à gaa à zè Yoda baa. ¹⁴ À í lè kɔn Ilia utagyaba kɛ à kùna pio à bè: Dii Ilia Ludaa kú máme? Kɛ à í lè, ben í pì zɔkɔre zaa baa kɛ kpa ai baa kaa kpa, ben à bikù.

¹⁵ Annabinɔ gáli gbɛ kɛ aɔ bɔ Yerikonɔ e à gwaa, ben aɔ bè: Ilia annabikegbàaa gɔ Elisane. Ben aɔ mò wà dààle wà kùene ¹⁶ wà bè: Wamɔwa n zɔblerinɔ, wá gɔsagbàa gɔɔn baplaa akurinɔ vĩ. Ñ tó aɔ gá n dii wɛtɛ. Wègɔ dɔro tó Dii Nini à sè à zù kpìi ke musu ke guzurɛ ken gwɛɛ. Ben Elisa bè: Àton n zĩro. ¹⁷ Aɔ nàkɔrea, ben à n wí dè à bè: À n zĩ. Ben aɔ gɔɔn baplaa akuri pɛnɔ gbàre, aɔ kpáe kɛ Iliazi gurɔ aagɔ, aɔɔe bɔaro. ¹⁸ Kɛ aɔ èara wà sù, aɔ Elisa lè Yeriko, ben à bèñne: À de má òare àton gà à weteroo?

Elisa dabuya káakunɔ

¹⁹ Wɛtɛ pì deeno bè Elisane: Ñ gwa dii! Wa wɛtɛ kaena maa lán n è nà. À í bé à nnaro, à tɔtɛ è pɔ ke maaro. ²⁰ Ben à bè: À wisi ká ta dufun à mɔome. Ben wà mɔone. ²¹ À gaa íbɔkíia, ben à wisi pì kàn à bè: Dii bè a gbàsì bɔ í pìn. Í pì é mɔ kɔn gagaa ke tɔtɛ pɔkemaasaio dɔro. ²² Ben í pì kɛ nna ai kɔn a gbàao lán Elisa ò nà.

²³ Kɛ Elisa bɔ gwe, èe gaa Beteli. Gurɔ kɛ à tɛ zén, ben gɔkparɛ kenɔ bɔe wɛtɛ guu aɔ à kɛ pɔɔpɔ wà bène: Mìgbaasude, ñgɔ gaa! Mìgbaasude, ñgɔ gaa! ²⁴ À lie à n gwá, ben à n ká kɔn Dii tɔo. Ben nɔbɔ pàsino bɔe líkpen mèn plaa, aɔ né gɔɔn baplaa awɛɛplaa pɛnɔ kɛkɛkɔre. ²⁵ Kɛ Elisa bɔ gwe, à gaa Kameli kpìi musu, ben à èara à tà Samaria.

3

Mɔabunɔ n zĩnda sina Isarailinɔ

¹ Yudanɔ kɛ Yosafata kɛblena wè baro plaasaidee guun Ahabu né Yoramú kɛ Isarailinɔ kína ù Samaria, à kɛ blè wè kuri awɛɛplaa. ² À yá kɛ Dii yeziroo kɛ,

mɔde èe ká a de kŕn a dao pŕ ũro. À Baali gbè kè à dee pèe wùre, ³ mɔde à zè kŕn durun kè Nebati né Yeroboamu Isarailinŕ dà à kenan-o, èe pánero.

⁴ Mɔabu kí Mesa sá kpásano vī, ègŕ sáne bŕrŕnŕ tángba kpaa Isarailinŕ kínaa bŕrŕ basŕrŕ kŕn sákarŕ bŕrŕ basŕrŕroonŕ káo. ⁵ Kè Ahabu gá, ben Mɔabu kína a zīnda sì Isarailinŕ kínaa. ⁶ Gwe gŕŕ kí Yoramu bŕ Samaria à Isarailinŕ kákŕsa n pīngi. ⁷ À gbèŕnŕ zī Yudanŕ kí Yosafataa à bè: Mɔabu kína a zīnda sìma. Né gámaŕ zī ká kŕn Mɔabunŕroŕ? À wèàla à bè: Mé gá, zaake pŕ dŕnkŕn wa ũ. Ma zīkpeenŕ né n zīkpeenŕme, ma sŕnŕ né n sŕnŕme.

⁸ Kè Yosafata mŕ, ben à Yoramu là à bè: Mákpan wé sèen wà lèerímaa? Yoramu wèàla à bè: Wé sèe Edŕmunŕ gbáa kpame. ⁹ Ben Isarailinŕ kína dà zén kŕn Yudanŕ kínaŕ kŕn Edŕmunŕ kínaŕ. Kè aŕ liga guuzi gurŕ swèeplaa, ben í yáa zīkpeenŕa kŕn n pŕkádeenŕ. ¹⁰ Ben Isarailinŕ kína bè: Yá gi! Dii wa kína gŕŕn aagŕŕnŕ kákŕsa à wa na Mɔabunŕne n ŕzī? ¹¹ Ben Yosafata bè: Dii annabi kee kú kè à gbekawe Diiarŕŕ? Ben Isarailinŕ kína ibanŕ doke bè: Safata né Elisa kuu. Àmbe è í kú Iliane a ŕŕa yá. ¹² Ben Yosafata bè: Dii kúŕ. Ben Isarailinŕ kína kŕn Yosafataŕ kŕn Edŕmunŕ kínaŕ gáa Elisa kiia. ¹³ Ben Elisa bè Isarailinŕ kínaŕ: Wa bà kú kŕŕ máme? Ñ gá n de kŕn n dao táagbágbárinŕ kiia. Ben Isarailinŕ kína wèàla à bè: Auo! Wa kína gŕŕn aagŕŕnŕ, Dii bè à wa kakŕsa à wa na Mɔabunŕne n ŕzī. ¹⁴ Ben Elisa bèŕne: Kŕn Dii Zīkpede kè mée zīi keene kuunao, tŕ èe ke Yudanŕ kí Yosafata yánzinlo, mé wéé sé mà n gwa sero. ¹⁵ À mŕme kŕn mŕŕlerio. Kè mŕŕleri pì nà à lenaa, ben Dii gbáaa sù Elisaa ¹⁶ à bè: Dii bè à wèe yŕyŕ swawee kèkiin. ¹⁷ Dii bè é zàgáŕa kŕn louŕ ero, mɔde í é guzurŕ kèkii pa, é mi kŕn a pŕkádeenŕ. ¹⁸ Dii kiian yá pì zī'ũro. Éé Mɔabunŕ naare a ŕzīme dŕ. ¹⁹ É lèe aŕ wéte maa bīideenŕa pīngi. É lí kè wè à bee bleenŕ zŕzŕ pīngi. É íbŕkiinŕ tata pīngi. É búgbè maaanŕ yaka kŕn gbèŕŕ pīngi. ²⁰ Kè guu dŕ sa kŕngŕ ogurŕ, ben í bŕ Edŕmunŕ bŕsu kpa à dà tŕtela pīngi.

²¹ Kè Mɔabunŕŕ mà kína pinŕ mŕ zī kánŕyo, aŕ gbè kè aŕ ká wà zī kánŕ sisi n pīngi né fète gbènsi, ben aŕ n kákŕsa n bŕsu lézekiia. ²² Kè aŕ fèe kŕngŕ, ŕfántè dŕ í pía n ae, à kéŕne tèe lán aru bà. ²³ Ben aŕ bè: Arun gwe fá! Kína pinŕ ae dŕ kŕsa aŕ kŕ dèdè! Mɔabunŕ, wà gá wà n pŕnŕ sée! ²⁴ Kè aŕ ká Isarailinŕ bŕran, ben Isarailinŕ fèe wà lèeríma, ben Mɔabu pinŕ lèkŕsa. Ben Isarailinŕ sì n bŕsun aŕ n dèdè. ²⁵ Aŕ n wétèŕnŕ wìwi. Baade gbè sèe wà zŕzu búgbè maaanŕn, aŕŕ dà búgbè pinŕla pīngi. Aŕ íbŕkiinŕ tàta pīngi. Aŕ lí kè wè à bee bleenŕ zŕzŕ pīngi. Aŕ meeŕwi Kirarese bé à gŕ lèzi ado, ben gbèzurinŕ ligazi, aŕŕe wéte pì bīi papaa kŕn gbè bítanŕ. ²⁶ Kè Mɔabu kína è wà yezi wà zī bleawa, ben à fèedadeenŕ sè gŕŕn wáa aagŕ kpé basŕrŕŕ, lè aŕ gbèŕnŕ kèguu gana Edŕmunŕ kína kiia, mɔde aŕ fŕa. ²⁷ Ben à a négŕgbè káaku kè eé kí ble à gberaa sè à saa òŕ bīia. Ben vīa Isarailinŕ kŕ, aŕ gŕ Mɔabunŕla wà tà n bŕsun.

4

Gyaanŕŕ nŕsi tŕuŕ ya

¹ Annabinŕŕ gáli gbèke naŕ wii pè Elisazi à bè: Ma zā kè de n gbè ũu gá. Ñ dŕ kè n gbè pì Dii vīa vī. À fiadee e mŕŕ à ma négŕgbè gŕŕn plaaanŕ sèe a zŕnŕ ũ. ² Ben Elisa bèŕne: Bŕn n yezi mà kennèe? Ñ ome, bŕn n vī n kpén? Ben à bè: Mamŕma n zŕbleri, nŕsi kè kú tŕuŕ guu baasiro má pŕke vīro. ³ Ben Elisa bè: Ñ gá bàazi ñ

ta korinŋ gbekagbeka n gbēdaaana n píngi, àgō pari, ⁴ né gē kpén n zé tatanle kōn n nénŋ, n̄gō nōsi kákaa taa pínŋ guu, taa kè pà né dié kpado.

⁵ Ben nɔgbē pì fēē à bò à kiia à gaa ke le. À gē kpén kōn a nénŋ à zé tàta, aōe taa dōne, ben èe nōsi kákaan. ⁶ Kè taa pínŋ pà píngi, à bè a nénŋ dokene à ta pānde dāare, ben à bène ta kee kuu dōro, ben nōsi pì yona zē. ⁷ À gaa à ò Luda gbē pìne, ben Luda gbē pì bè: Ñ gá n̄ nōsi pì yá n̄ fīa boo, mpi kōn n nénŋ égō pò blee kōn à kpaaa kè gōo.

Elisa Sunemu nɔgbē né fēena gaan

⁸ Zīkea Elisa gaa Sunemu. Nɔgbē tóde kee kú gwe, à nàkōrea à bè, à pò ble a be, ben à pò blè. Zaa gurŋ beee tó èe gēte, è bōe à pò ble gwe. ⁹ Ben nɔgbē tódee pì bè a zāne: Má dō kè gbē kè égō gēte kè gēn baaagō pì né Luda gbēme súusu. ¹⁰ Wà kpéne ho wa kpé musu wà gádo diene gwe kōn teebuoo kōn kitao kōn fitiao. Tó à mò wa gwa, eégae pita gwe.

¹¹ Zīkea kè Elisa mò gwe, à gē a kpé pìn à dàe. ¹² Ben à bè a zīkeri Geazine. Ñ Sunemu nɔgbē pì sísi. Kè à à sísi, ben à mò à zè Elisa ae. ¹³ Ben Elisa bè Geazine: Ñ one à nibōkee kèwe maamaa. Bón à yezi wà keare sōŋ? À yezi wà yāke oare kīnane ke zīkpe dōn'adeeneŋ? Ben nɔgbē pì bè: Pókee e kēsāma ma gbēno téro. ¹⁴ Ben Elisa Geazi là à bè: Bón à de wà kene? Ben Geazi wèla à bè: Too, à négōgbē ke vīro, bensō à zā zi kù. ¹⁵ Ben Elisa bè: Ñ à sísi. Kè à à sísi, ben à mò à zè kpēle. ¹⁶ Ben Elisa bène: Zii mōndaa'ì négō négōgbē kūna n ozi. Ben nɔgbē pì bè: Auo ma dii Luda gbē, ñton mamōma n zōbleri kekero.

¹⁷ Ben nɔgbē pì nò si. Kè wè làa kà, à né ì gōgbē ū lán Elisa òne nà. ¹⁸ Kè né pì ìsi kù, ben zīkea à gaa à a de lè bura kōn pókérinŋ. ¹⁹ Ben à bè a de pìne: Ma mì! Ma mì! Ben à de pì bè a zīkerine: Ñ né pì sé ñ táo a dane. ²⁰ Kè à à sè à tàò a dane, ben à da pì à sè à kpà a gbála. Kè òfāntē kà midangura, ben à gā. ²¹ Ben à à sè à dìo Luda gbē pì kpén à à dàe à gádo, ben à bò à zé tàtaàle. ²² Ben à a zā sísi à bène: Ñ zīkerinŋ doke gbareme kōn zaakio. Má yezi mà gá Luda gbē kiia mà su kpakpaa. ²³ Ben à à lá à bè: À kè dia née gaa à kiia gbāa? Mō dufu ke kámmabogurŋ zīn gbāaro né! Ben nɔgbē pì bè: Beee yāke vīro. ²⁴ À gāari yì zaakine à dia, ben à bè a zīkerine: Ñ à kpake wà gá. Ñton zero, séto ma òne. ²⁵ Aō dà zén wà gaa Luda gbē pì kiia zaa Kameli kpīii musu. Kè Luda gbē pì à è té káaa, à bè a zīkeri Geazine: Ñ Sunemu nɔgbē gwa, à té kaa! ²⁶ Ñ bā lé ñ gá daàle, né à la, tó à aafia kōn a záo kōn a néo. Ben nɔgbē pì wèla à bè: Aafiamē! ²⁷ Kè à kà Luda gbē kiia kpīii pì musu, ben à à kù a gbáa. Kè Geazi mò à o sōzi, ben Luda gbē pì bè: Ñ à tó. À nòse yakaname, mōde Dii beee ùteme, èe omero. ²⁸ Ben nɔgbē pì bè: Ma dii, ma négōgbē wée kēmman yó? Mée be ñton ma kekerooro?

²⁹ Ben Elisa bè Geazine: Ñ n asaa dōmma ñ ma gò sé ñ gá. Tó n da gbēkele, ñton ì kpáaro. Tó gbēke ì kpàmma sō, ñton wero. Ñ gá ñ ma gò pì na né pì aea. ³⁰ Ben né pì da bè: Kōn Dii kuunao kōn n kuunao mé tá n sairo. Ben Elisa bò à tézi. ³¹ Geazi dō ae à gaa à gò pì na né pì aea, mōde èe kīi ke kero, èe nigāro. Ben Geazi èara à gaa à dà Elisale à bène: Né pì e fēero. ³² Kè Elisa kà be pìn, à né pì è daena a gádo gè ū. ³³ Ben à gē né pizi ado, à zé tàta à wée kè Diia. ³⁴ Ben à dàe né pia. À lé pè à léa à wée pè à wéen à o dàda à oonon. Lán à dàe né pia nà, ben à mè kè lógōlógō. ³⁵ Elisa fēē à zè à táa ò kpé pìn à gaa à sù, ben à èara à dàe

né pià dɔ. Ben né pì yī sà gèn swɛɛplaa à wée wè. ³⁶ Ben Elisa Geazi sisi à bène: Ñ Sunemu nɔgbè pì sisi. Kè à à sisi à mò, ben Elisa bène: N nén yè. ³⁷ Ben à kùè à mì pèè à gbá sae à a né pì sè à bòo.

Sɛwɛɛ kana do'oroon

³⁸ Elisa tà Giligala. Gurɔ beea dekaa kú bùsu pìn. Annabinɔ káe à aɛ, ben à bè a zíkérine: Ñ dàga di téa, né dò kuku annabi kènɔne. ³⁹ Kè aɔ gbèke gaa dò pónɔ wete bura, ben à bò sète boboa. À à bɛe bóbo à kà a uta lébaan à pà. Kè à sùo, ben wà pàrapara wà kà dòn, gbèkee dɔ lán à de nàro. ⁴⁰ Kè wà dò pì tò gbè pìnɔne aɔ pò bleo, kè aɔ dà, aɔ wii lè wà bè: Luda gbè, gaa bé à kú do'oroo pìn. Ben aɔɛ fɔ wà blèro. ⁴¹ Ben Elisa bè: À flawa sé à móo. Ben à kò à kà do'oroo pìn à bè: Ñ kpaatefne aɔ ble. Ben sɛwɛɛ pì yáa do'oroon.

Póblekpaa gɔn basɔroo

⁴² Gbèke bò Baali Salisa à mò Luda gbè pine kɔn buredi kè wà kè kɔn pówɛɛ káakuo mèn baro kɔn gbado dufuo. Ben Elisa bè: Ñ kpá gbènɔa aɔ só. ⁴³ Ben à zíkèri à là à bè: Gbè pìnɔ kà gɔn basɔroo, dian mé beee kpaatefne nà? À wèàla à bè: Ñ kpámma aɔ só, zaake Dii bè aɔé só, à kpaá é gɔ. ⁴⁴ Ben à kpámma, aɔ sò, à kpaáa gò lán Dii ò nà.

5

Naama kèkɔana kɔn a kusuo

¹ Naaman Siriano kína zíkpeɛnɔ dɔn'aedee ù. À bèe ví a dii ɔzì bensɔ à tó bò, zaake à gázìn Dii tò Siriano zì blèzi. Né gɔgbème zì guu, mɔde à kusu kù. ² Gurɔ kè Siria zíkari gbàamɔnerinɔ gaa Isarailinɔ bùsun yá, aɔ nénɔkparɛ ke kù, ben à gò Naama naɔ zíkèri ù. ³ Ben nénɔkparɛ pì bè a diine: Tó wa bædee é fɔ à gá annabi kè kú Samaria kiia yá, le à à kèkɔa kɔn a kusuo. ⁴ Ben Naama gaa kína kiia à bè: Yá kè nɔkparɛ kè bò Isarailinɔ bùsun òn yè. ⁵ Ben Siriano kína bè: Ñ gá, mé takada kè Isarailinɔ kínane. Ben Naama kondogi sèe kiloo waa do kpé baswɛɛplaa kɔn vurao kiloo baaagɔ akuri kɔn utao waa kuri. ⁶ À gaa kɔn takada kè kína kè Isarailinɔ kínaneɔ dɔ. Takada pì guu kína bè: Ma takada kè kpásanne kɔn ma iba Naamao, le ñ à kèkɔame kɔn à kusuo. ⁷ Kè Isarailinɔ kína takada pì kyó kè, à a utadaa gá à kè à bè: Ludan ma ù kè mé gbè wèndi bɔ mà sokpane dɔɔ? Bóyánzin à gbè kè gbàrema mà à kèkɔa kɔn a kusuozi? À gwa lán èe ma lé wete nà fá!

⁸ Luda gbè Elisa mà kè Isarailinɔ kína a utadaa gá à kè, ben à lékpásá kène à bè: Bóyánzin n n utadaa gá ñ kèzi? Ñ tó adee pì mó ma kiia, éé dɔ kè annabi kú Isarailinɔ bùsun. ⁹ Ben Naama gè a sɔgoron à gaa à zè Elisa be gaa. ¹⁰ Ben Elisa gbè zla à bè: Ñ gá ñ zú o Yoda swaan gèn swɛɛplaa, n mè é ɛara à su a gbèn, né kèkɔa wásawasa. ¹¹ Ben Naama pètè kè, èe taa à bè: Mée daa éé bɔ ua à mó à ze ma aɛ à Dii a Luda sísi à ɔ liga ma bòzi, le ma kusu pì yáame. ¹² Damasuku swaan Abana kɔn Faapao í maa de Isaraili swaan ilaroo? Mé fɔ mà zú o gwe mà gɔ wásawasaroo? Ben à ɛara kɔn pɔfè, èe taa.

¹³ Ben à ìbanɔ tèzi wà bè: Baa, tó yá zì'ũun annabi pì dɔnne yá, né keroo? Kè à bènne ñ gá zú o, né gɔ wásawasa, beee é n fuɔ? ¹⁴ Ben à gaa à a zinda kpàɛ Yoda ín gèn swɛɛplaa lán Luda gbè pì òne nà. Ben à mè ɛara à sù a gbèn wásawasa lán né fète pò bà. ¹⁵ Ben Naama kɔn a ìbanɔ ɛara wà gaa Luda gbè kiia ñ píngi. À zè

à ae à bè: Má d̄s sa kè Ludaa kú gukea anduna guuro, séde Isarailin̄o b̄usun. Ñ gbaa kè mam̄oma n z̄bleri ma m̄onn̄e kè sí. ¹⁶ Ben Elisa bè: K̄on Dii kè m̄e z̄i ken̄e kuunao mé síro. Naama n̄ak̄rea à sí, baa k̄n beeo à ḡi sízi. ¹⁷ Ben Naama bè: Tó n̄e síro, ñ mam̄oma n z̄bleri gba zé mà b̄usu sé b̄aḡas̄o aso plaa, zaake mé saa o t̄aa d̄oro, séde Dii. ¹⁸ Dii s̄uu k̄mao k̄n ȳá k̄k̄iio. Tó ma k̄ina ḡaa Rim̄o gb̄aḡb̄a à kp̄én, tó ma gaa zene, tó ma kue Rim̄o kp̄é p̄in, Dii s̄uu k̄mao k̄n ȳá p̄io. ¹⁹ Ben Elisa bène: Ñ ká be aafia!

Kè à dà z̄én, à t̄aa ò f̄éte, ²⁰ ben Luda gb̄e Elisa z̄ikeri Geazi laasuu lè à bè: Ma dii tò Siria gb̄e Naama e taa p̄a, èe p̄ó kè à m̄one síro. K̄on Dii kuunao mé p̄ézi mà p̄oke sía. ²¹ Ben Geazi p̄e Naamazi. Kè Naama è à té ñ kp̄e k̄n b̄ao, ben à b̄o à s̄goron, èe à d̄aa. Kè à kà, ben Naama à là à bè: Aafian ȳo? ²² À w̄èla à bè: Aafiam̄e. Ma dii bé à ma z̄imma, à bè annabin̄o ḡali ḡokpare ḡon plaa ken̄o bé wà b̄o Eflaimu gus̄is̄deen ās m̄o a kiia tia. Ñ ñ gba kondogi kiloo baplaa k̄n utao waa plaa. ²³ Ben Naama bè: Ènd̄e ñ kondogi kiloo basiiḡo sí ḡo. À k̄ane s̄akin m̄en plaa k̄n utao waa plaa. À kp̄a à iba ḡon plaaan̄o, ben ās s̄e wà d̄o Geazine ae. ²⁴ Kè ās kà Elisa be s̄l̄s̄i musu, ben Geazi p̄ó p̄in̄o s̄ir̄ma à k̄ae a kp̄én, ben à gb̄e p̄in̄o gb̄are ās t̄a. ²⁵ Kè à ḡaa a dii Elisa kiia, ben Elisa à là à bè: Geazi, mán n gaan? À w̄èla à bè: Mam̄oma n z̄bleri, m̄eé gá gukearo. ²⁶ Ben Elisa bène: Kè ḡogb̄e p̄i b̄o à s̄goron, èe n d̄aa, ñ d̄s kè ma ninii k̄unyo gweroo? Kondogi ke utano s̄immana gur̄on ȳero né, ke k̄up̄eno ke geepi b̄uno ke s̄aano ke z̄uno ke ḡogb̄e k̄n n̄ogb̄e z̄ikerin̄o. ²⁷ Naama kusu é ḡonne k̄n n boriin̄o ai gur̄o p̄ingi. Kè à b̄o Elisa kiia, ben kusu p̄i dàala p̄uu lán buu bà.

6

Kp̄asawee funa ìla

¹ Annabi ḡali gb̄eno bè Elisane: Ñ gwa, guu kè w̄e kak̄ana k̄een k̄ewe néngo. ² Wà gá Yodazi, wa baade é lí z̄s wà kp̄é d̄oo gwe, guu kè w̄éḡo kun. Ben Elisa bè: À gá. ³ Ben ās gb̄eke bè: Né s̄uu ke ñ ḡawaoro? Ben à bè: Mé gá. ⁴ Ben à ḡaanyo. Kè ās kà Yodazi, ās̄e lí z̄sz̄o. ⁵ Kè ās gb̄ekee é lí z̄s, ben à kp̄asa w̄e b̄o a pán à z̄u ìn b̄udum, ben à wii lè Elisazi à bè: O'o dii, ma kp̄asa p̄i s̄er̄m̄ame fá! ⁶ Ben Luda gb̄e bè: Mákpan à z̄un s̄ususuu? Kè à òd̄ane, ben Elisa lí z̄s à z̄u ìn gwe, à tò kp̄asa p̄i w̄e f̄u ìla. ⁷ Elisa bè: Ñ sé ñ b̄oo! Ben gb̄e p̄i b̄o à k̄u.

Siria z̄ikp̄eeno viak̄una

⁸ Siria kí f̄e Isarailin̄ozi k̄n z̄lo. À lé kp̄ak̄s̄o k̄n a ibano, ben à bène gukean weé b̄ura k̄aen. ⁹ Ben Luda gb̄e lékp̄as̄a kè Isarailin̄o k̄inane à bè, àḡo guu p̄i d̄akpaa àton ḡèl̄aro, zaake Siriano e m̄oo gweme. ¹⁰ Ben Isarailin̄o k̄ina gb̄eno z̄i guu kè Luda gb̄e à ȳá òne p̄i guu. Len Elisa èḡo lé daaa ḡen baaaḡo le, ben è tò w̄aḡo guu p̄in̄o d̄akpaa. ¹¹ Ben Siriano k̄ina làakari f̄e ȳá p̄i ȳanzi. À a ibano k̄ak̄sa, ben à ñ lá à bè: Wa dé bé à de Isarailin̄o k̄ina gb̄e uu? À om̄e. ¹² À iba p̄in̄o doke w̄èla à bè: Ma dii kí, èe ke wa gb̄eke né à gb̄eno. Isarailin̄o b̄usu annabi Elisa bé è ȳá kè nēe o zaa n kp̄é guu gb̄a Isarailin̄o k̄inane. ¹³ Ben k̄ina bè: À gá à à wete guu kè à k̄un, mé gb̄eno z̄i wà à k̄u. Ben wà bène: À kú Dot̄ame. ¹⁴ Ben k̄ina z̄ikp̄eeno gb̄are gwe paripari k̄n s̄odeeno k̄n s̄gorono. Ās ḡaa gwe gw̄aav̄i ās liga w̄ete p̄izi.

¹⁵ Kè Luda gbē zīkeri fēe kongo ide'ide, à bò, ben à zīkpee pìno è ligana wétezi kōn sōdeeno kōn sōgorono. Ben à bè Elisane: O'o dii, wé ke diamé? ¹⁶ À wèlà à bè: Nton tó vīa n kuro. Gbē kè aō kúwaonoo pari de gbē kè aō kúnyonla. ¹⁷ Ben Elisa wée kè à bè: Dii, ñ à wée kēne. Ben Dii zīkeri pì wée kēne. Kè à guu gwà do, ben à sōdeeno kōn sōgoro tédeeno è ligana Elisazi, aō dà sīsī pila. ¹⁸ Kè Siriano e moō Elisa kū, ben à wée kè Diia à bè: N tó gbē pìno vīa kū. Ben Dii tò aō vīa kū lán Elisa wée kèa nà. ¹⁹ Ben Elisa bè Siria zīkpee pìno: Zé kèkiinlo! Wéte kèkiinlo! À témazi mà gáao gbē kè ée wete kiia. Ben à gaaño Samaria. ²⁰ Kè aō gē wéte pì guu, ben Elisa bè: Dii, ñ n wée wēñne sa. Kè Dii ñ wée wēñne, aō guu gwà aō è kè Samarian wà kún. ²¹ Kè Isarailino kína n é, à Elisa là à bè: Mà n deden yó? Baa, mà n deden yó? ²² Ben Elisa wèlà à bè: Nton n dedero. Neé gbē kè n n kuku zīlanno deden yó? N pòblee kpámma aō ble. N í kpámma aō mi, gbasa wà tá n diia. ²³ Ben kína ponna pòblee kēñne, aō blè wà í mi, ben wà n gbāe, aō tà n diia. Beee gbera Siria gbāamōnnerino e e ara wà mò léé Isarailino būsua doro.

Siriano Samaria kagurakena

²⁴ Gurō plaaa gbera Siria kí Benadada a zīkpeeno kākōa n píngi, ben aō mò wà Samaria kagura kè. ²⁵ Ben noaa gbāa kù wéte pìn, wà à kagura kè à gí kè ai wée zaaki mi yaa kondogi kiloo do, lukuluku gbò zaka néngo lé doo sō kondogi do mèn soro. ²⁶ Kè Isarailino kína té bīi musu, ben nōgbē ke wii pèzi à bè: Ma dii kí, ñ ma mi sí. ²⁷ Ben kína bène: Tó Dii e n mi síro, mé e mà n mi sí diamé? Má blēwēe ke geepiwēe vīn yó? ²⁸ Ben à èara à à là à bè: Bó bé à n lee? Ben nōgbē pì wèlà à bè: Nōgbē ke bé à bème mà mó kōn ma négōgbēo wà só gbāa, zian sō wé a pó só. ²⁹ Ben wa ma né kuku wá sò. Kè guu do, ben ma bène à mó kōn a pó sō wà só, ben à a pó kii ùte. ³⁰ Kè kína mà yā kè nōgbē pì ò, ben à a utadaa gá à kè. Kè wà wée sè wà à gwà lán à té bīi musu nà, wà à è kōn pōsia utano dana a utadaa gāzī. ³¹ Ben kína bè: Tó mée Safata né Elisa mi zō gbāaro, Luda yā keme pásipási.

³² Elisa vēena a kpén kōn gbēnsino. Ben kína gbē zī à dōare ae à gá Elisa kú ai àgō ká. Ai zīri pì gō gá ká gwe, ben Elisa bè gbēnsi pìno: Gbēdēri pì gbē zī, è moō à ma mi zō. À làakari ke! Tó zīri pì kà, à zé tatanē, àton tó à gēro. Ée à dii kèse kīi ma do à kpeeroo? ³³ Kè à kpé èe yā oofne, ben zīri pì kà à kiia. Ben kína pì kà à bè: Mōnzi kè bō Dii kiame, bó mé wée dōzi dō?

7

¹ Ben Elisa bè: À Dii yā ma! À bè zia mōndaa'i weé flawa yá Samaria bīilea zaka lé do kondogi do mèn do, pōwēe sō, zaka lé plaa kondogi do mèn do. ² Ben kína kpāasi yā si Luda gbē pila à bè: Baa tó Dii ludambe fōono fōfō, yā pì è sí kēs? Ben Elisa bène: Né wée siàle, mōde né e n blero.

Kusuno baaru nna kpana

³ Kusu gōon siigōnoo kú bīilea. Ben aō bèkōne: Bóyānzin wégō vēena kè ai wà gá gagaa? ⁴ Tó wa bè wé gē wéte guu, noaa kú gwe, wé gagame. Tó wa gō kè sō, ga dōnkō pime. Wà fēe wà gá na Siriano bura. Tó aō wa to bēe, wégō kuu. Tó aō wa dedeme sō, wa gagan gwe. ⁵ Ben aō fēe uusie, aōe gaa Siriano bura. Kè aō kà bura lézi, aō è gbēkee kú gwero. ⁶ Dii tò Siria bura deeno sōgorono kōn sōno

kɔn zɔkpe pariɔnƆ kii mà, ben aɔ bèkɔne, IsarailinƆ kina fɔa bò Iti kinanƆne kɔn Iyipiti kinanƆ aɔ mɔ wà léewa. ⁷ Ben aɔ bàa si uusie pia gɔɔ aɔ n̄ bisakutaanƆ tò gwe kɔn n̄ sɔnƆ kɔn n̄ zaakinƆ. Aɔ n̄ bùra tò gwe lán à de nà, aɔ lèkɔa aɔ n̄ zinda mibɔkii wète.

⁸ Kè kusu pinƆ kà bùra pin gwe, aɔ gè bisakuta pinƆ doke guu, aɔ pɔ blè wà í mi, ben aɔ kondogi kɔn vurao kɔn pɔkásaanƆ sèe aɔ gàa wà ùte. Kè aɔ èara wà sù, aɔ gè bisakuta pànden do, aɔ pɔnƆ nàkɔa aɔ gàa wà ùte. ⁹ Ben aɔ bèkɔne: Yà kè wée kee kè maaro. Gbàa bé à de wà baaru nnaa kpá, ben wà yitenaɔ? Tó wa yite le ai guu gàa à dɔo, à gò é wa lé. Wà fee gɔɔ wà gá o kibedeenanƆ. ¹⁰ Kè aɔ kà gwe, aɔ lé zù wète zédákparinƆzi wà bè: Wa gaa SirianƆ bùran, wée gbèke e gwero, wée gbèke kii maro. Aɔ sɔnƆ kɔn n̄ zaakinƆ bé wà bàdɔɔna gwe, bens̄ aɔ bisakutaanƆ kú n̄ gbèn gborona sai. ¹¹ Kè zédákpari pinƆ lé zù wà ònne wétén, ben wà à baaru kpá kibe ua guu. ¹² Ben kina fee gwáaví, à bè a ibanƆne: Mé yá kè SirianƆ kèwee oare. Kè aɔ dɔ kè nɔaa wa kú gbàa, beee yanzin aɔ bɔe n̄ bùranzi aɔ gàa wà ùte sèn. Aɔe daa wé bɔe wétén gbasa wà wa kùkù bɛe wà wa wète síme. ¹³ Ben à ibanƆ doke bèng: Zaake wamɔwa kè wa gɔɔnƆ wà kú gaa lézime, n̄ tó wà s̄ mèn sɔɔroo kè aɔ gɔnƆ sé wà gbènƆ zio, le wà yá kè kè gwa. ¹⁴ Ben aɔ sɔgoronƆ sè mèn plaa kɔn sɔnƆ, ben kina n̄ gbáe à bè: À gá à Siria zɔkpeenƆ gbese à gwa! ¹⁵ Ben aɔ n̄ gbese ai Yodazi. Aɔ è kè SirianƆ bàa síme, aɔ n̄ pɔkásaanƆ kɔn n̄ gɔkɛbɔnƆ fàakɔa zé guu gwe. Ben ziri pinƆ èara wà sù aɔ yá pi gbà kinanƆ.

¹⁶ Ben wà bɔe wà gàa SirianƆ bùran wà pɔnƆ sèe, ben wèe flawa yaa zaka lé do kondogi do mèn do, pɔwee zaka lé plaa kondogi do mèn do lán Dii ò nà. ¹⁷ Kina a kpàasi die bìile dákpari u, ben gbènƆ kèse zèzeà bìilea gwe à gà, lán Luda gbè gɔake à ò nà gurɔ kè kina mò à be. ¹⁸ À kè lán Luda gbè pi ò kinanƆ nà à bè: Weé flawa yá zia mɔndaa'i Samaria bìilea zaka lé do kondogi do mèn do, pɔwee s̄ zaka lé plaa kondogi do mèn do. ¹⁹ Kina kpàasi yá si Luda gbèla à bè: Baa tó Dii ludambe foonƆ f̄, yá pi é keɔ? Ben Luda gbè bène: Né wée siàle, mɔde né e n̄ blero. ²⁰ Len à kè le s̄, wà kèse zèzeà bìilea à gà.

8

Kina Sunemu nɔgbè bura sɔkpanena

¹ Elisa bè nɔgbè kè à à né fee pinƆ à fee à tá bùsu pànden kɔn a bēdeenƆ à gurɔ plaa ke gwe, zaake Dii die nɔaa é gē IsarailinƆ bùsun ai wè sweeplaame. ² Ben nɔgbè pi kè lán Luda gbè òne nà. Àpi kɔn a bēdeenƆ gàa wà v̄e FilisitininƆ bùsun ai wè sweeplaa. ³ Wè sweeplaa pi gberan à b̄ FilisitininƆ bùsun à sù, ben à gàa wèe ke kinaa a be kɔn a buraaoyá musu. ⁴ Gurɔ beea kina é fàadi boo kɔn Luda gbè zikeri Geazio à bè: N̄ yá bita kè Elisa kènƆ t̄kème. ⁵ Gurɔ kè èe à gèfeena yá oo kinanƆ, ben nɔgbè kè à à négɔgbè fēene pi mò wée ke kina pia, le à a be kɔn a buraaoyá sɔkpaare. Ben Geazi bè: Ma dii kí, nɔgbè kè Elisa à né fēene pin yè kɔn a néo. ⁶ Kè kina à làla yá pizi, ben nɔgbè pi yá pi t̄kène. Ben kina bè a ibanƆ dokene: N̄ nɔgbè pi pɔnƆ sɔkpane kɔn bleè kè kè à buraaoyá gurɔ kè à fēe kè ai kɔn a gbàao.

Azaili kí Benadada dena

⁷ Elisa gàa Damasiku gurɔ kè Siria kí Benadada é gyáa kee. Kè wà òne Luda gbè mò kè, ⁸ ben kina bè Azailine: N̄ gbaa sé n̄ gá dao Luda gbèle n̄ kpáa n̄ one à

Dii gbekame, tó mé fɛɛ kɔn gyaa kɛkiio. ⁹ Ben Azaili Damasiku pɔ maaano sɛɛ lakumi aso baplaa, ben à gaa dao Elisale. Kɛ à kà à kiia à bè: N zɔbleri Siria kí Benadada bé à ma zɔmma mà n gbeka, tó é fɛɛ a gyapɛa. ¹⁰ Ben Elisa wɛàla à bè: N gá ñ onɛ éé fɛɛ kɔn beeeo, mɔde Dii òɔamɛ kɛ éé game. ¹¹ Ben Luda gbɛ wɛɛ pɛ Azailia ai wí à kù, ben Luda gbɛ nà ɔɔɔnaa. ¹² Ben Azaili à là à bè: Ma dii, bɔyanzin nɛɛ ɔɔ ɔɔzi? À wɛàla à bè: Kɛ má yá zaaa kɛ né kɛ Isarailinɔne dɔ yanzime. Né té sɔ ñ zeki gbáaana, né ñ gɔkpareno dede kɔn fɛɛdaao, né ñ nɛno yamiyami, né ñ nòsindadeeno gbɛɛɛ fɔfɔ. ¹³ Ben Azaili bè: Mamɔma n zɔbleri, dén ma ù mà gbasa mà yá bíta beee taka kɛɛ? Ben Elisa bène: Dii òɔamɛ kɛ né gɔ Siriano kína ù.

¹⁴ Kɛ à bɔ Elisa kiia, à èara à tà a dii kiia. Kɛ kína à là yá kɛ Elisa ònezi, ben à bè: À bèmɛ né fɛɛ aafia. ¹⁵ Kɛ guu dɔ, Azaili bisa gègete sè à yàku, ben à kù kína uula ai à gà, ben Azaili vɛɛ à gbèn.

Yudanɔ kí Yehoramɔ

¹⁶ Isarailinɔ kí Ahabu né Yoramɔ kíblena wɛ ɔɔrodee guu, Yudanɔ kí Yosafata né Yehoramɔ nà kíblenaa. ¹⁷ À wɛ baaakuri awɛɛplaadeen à kí blè, à vɛɛ kpatan Yerusalemɔ wɛ ɔɔraagɔ. ¹⁸ À zɛ kɔn Isarailinɔ kinanɔ yákenao lán Ahabu bèdeenɔ bà, zaake à Ahabu nɛnɔgbɛ sɛ nɔɔ ù, ben à yá kɛ Dii yeziroo kɛ. ¹⁹ Baa kɔn beeeo Dii e we à Yudanɔ dúgu zɔro a zɔbleri Dauda yanzi, zaake à lé gbènɛ à bè, à borii égɔ kí blee ai gurɔ píngi.

²⁰ Yehoramɔ kíblegurɔɔan Edɔmunɔ ñ zɔnda sɔ Yudanɔa aɔ ñ zɔnda kína kà. ²¹ Beee yanzi Yehoramɔ gaa Zai kɔn a sɔgoronɔ píngi, ben Edɔmunɔ ligazi kɔn a sɔgorodeenɔ. À fɛɛ à ñ kɛguu gwáaví à tà, ben à zɔkɛɛnɔ bà sɔ wà tà be. ²² Edɔmunɔ ñ zɔnda sɔ Yudanɔa ai kɔn a gbáao. Gurɔ beean Libinadeenɔ ñ zɔnda sɔ Yudanɔa se. ²³ Yehoramɔ yá kpaaanɔ kɔn yá kɛ à kɛnɔ píngi kú Yudanɔ kinanɔ gɔyákenanɔ takadan. ²⁴ Yehoramɔ gà, wà à mira kpákɔzi kɔn a dezino pɔo Dauda wɛte, ben à né Aazia vɛɛ à gbèn.

Yudanɔ kí Aazia ya

²⁵ Isarailinɔ kí Ahabu né Yoramɔ kíblena wɛ kuri awɛɛplaadee guun Yudanɔ kí Yehoramɔ né Aazia nà kíblenaa. ²⁶ À wɛ baro awɛɛplaadee guun à kí blè, à vɛɛ kpatan Yerusalemɔ wɛ dome. À da tɔn Atalia, Isarailinɔ kí Omiri diomɛ. ²⁷ Aazia zɛ kɔn Ahabu bèdeenɔ yákenao, à yá kɛ Dii yeziroo kɛ lán Ahabu bèdeenɔ bà, zaake à anzurenɔmɛ. ²⁸ À gaa à nà Ahabu né Yoramua, ben aɔɔe zɔ kaa lɛdo kɔn Siria kí Azailio zaa Ramɔ Giliada. Kɛ Siriano Yoramɔ kɛnna, ²⁹ ben à èara à tà Yezirili ai a bɔ pí gɔ yaa. Ben Aazia gaa wɛɛ kpáezi gwe.

9

Yehu kana Isarailinɔ kína ù

¹ Annabi Elisa annabi gáli gbɛke sisi, ben à bène: N asaa dɔmma ñ kù, ñ nɔsi tũu kɛ sí ñ gáo Ramɔ Giliada. ² Tó n ka gwe, ñ kpáɛ kɛ Yosafata né Yehu, Nimisi diozi ñ bɔo a gbènɔ té, né gɛo kpén ai kpétu. ³ N tũu pí nɔsi kú à mià, né onɛ kɛ Dii bè a à kà Isarailinɔ kína ù. Beee gbɛra ñ zé wɛ, né bàà sí ñ su. Nton gí kɛ gwero. ⁴ Ben annabi gɔkpare pí gaa Ramɔ Giliada. ⁵ Kɛ à kà gwe, à zɔkari dɔn'aadeenɔ è kaena, ben à bè: Dɔn'aede, má yá ví mà onne. Ben Yehu à là à bè: Wa dén ñ téa? À wɛàla à bè: Mbee dɔn'aede. ⁶ Kɛ Yehu fɛɛ à gɛ kpén, ben

gōkparɛ pì nōsi kù à mià à bè: Dii Isarailinɔ Luda bè a n ka a gbɛ Isarailinɔ kína ũ. ⁷ Ñ Ahabu bɛdeenɔ dɛdɛ, Dii é a zǒbleri annabinɔ gɛɛ bońma kǒn a zǒbleri kɛ Yezɛbeli n̄ dɛnɔ n̄ píngi. ⁸ Ñ Ahabu bɛdee pìnɔ dɛdɛ zǒnɔ kǒn wɛɛnɛnɔ n̄ píngi. A5 gōgbɛ ke tón gō Isarailinɔ būsunlo, ⁹ Ahabu ua é gō lán Nebati né Yeroboamu ua bà, lán Ahia né Baasa ua bà. ¹⁰ Gbɛɛnɔ é Yezɛbeli gɛ sò Yezɛrili biiƙpɛɛmɛ, gbɛke é à vīro. Ben annabi pì zé wè à bàa si. ¹¹ Kɛ Yehu bò à gàa a dɔn'aɛde daanɔ kiia, ben a5 à là wà bè: À kɛ diamɛ Ìadee pì mò n̄ kiiaɛ? À wèńla à bè: Á à d5 kɛ yáz5z5rimɛ. ¹² Ben a5 bè: Egeɛmɛ! Ñ owe. Ben à bè: Yá kɛ à òmɛɛn yè. Á bè Dii bè a ma ka Isarailinɔ kína ũ. ¹³ Ben a5 baade kɛ kpakpaa à a utadaa sè à kàɛ à gbá gīzī didikiia, ben a5 kuu pè wà bè: Yehu kɛ kí ũ.

¹⁴ Ben Yehu lé kpàk5s5ńyo Yoramuzi. Gurɔ beɛea s5 kí Yoramu pì kǒn Isarailinɔ n̄ píngi e gii kǒn Ramɔ Giliadao, a5ɔɛ zǐ kaa kǒn Siria kí Azailio. ¹⁵ Kɛ Sirianɔ à kènnna, ben à èara à tà Yezɛrili ai à kèk5a. Ben Yehu bè a gbɛ pìnɔnɛ: Tó a zɛmaomɛ, àton tó gbɛke bɔ wétɛn à gá yá kɛ baaru kpá Yezɛriliro. ¹⁶ Ben Yehu gɛ a s5goron, èe gaa Yezɛrili. Yoramu daɛ gwe kènnana, Yudanɔ kí Aazia kú gwe dɔ, à gàa wée kpáɛzi. ¹⁷ Kɛ gudàkpari kɛ kú Yezɛrili gudàkpari lezī musu Yehu è kǒn a gbɛnɔ, a5ɔɛ mɔɔ, ben à wii lè à bè: Ma gbɛnɔ è, a5ɔɛ mɔɔ. Ben Yoramu bè: Ñ s5dee gbare à gá dańlɛ à n̄ la tó aafian a5ɔɛ mɔɔɔ. ¹⁸ Ben s5dee bò à gàa à Yehu lè à bè: Kína bè, aafian néɛ mɔɔɔɔ? Yehu wèla à bè: N bà ũgba kǒn aafiaomɛ? Ñ mò n̄ g5 tɛmazi. Ben gudàkpari bè: Ziri pì n̄ lé, mɔde èe ɛara à sùro. ¹⁹ Ben Kína s5de plaadee gbàre dɔ. Kɛ à n̄ lé, à bè: Kína bè, aafian néɛ mɔɔɔɔ? Ben Yehu wèla à bè: N bà ũgba kǒn aafiaomɛ? Ñ mò n̄ g5 tɛmazi. ²⁰ Ben gudàkpari pì bè: Á n̄ lé, mɔde èe s5 ɛara à sùro. Gbɛ pì górofinna dɛ lán Nimisi dio Yehu bà, è góro baka lán Ìadee bà.

²¹ Ben kí Yoramu bè: Ñ góro dɔmɛ s5nɔa! Kɛ wà dɔa, ben à bò wétɛn kǒn Yudanɔ kí Aaziao, baade kǒn a s5goroo, a5ɔɛ gaa da Yehulɛ. Ben a5 dàk5rɛ Yezɛrili gbɛ Naboti kɛ wà à dɛ yáa bura. ²² Kɛ Yoramu wée si Yehulɛ, ben à à là à bè: Yehu, aafian néɛ mɔɔɔɔ? À wèla à bè: Aafia kú máme? Zaake n da Yezɛbeli taagbàgbàna kǒn à pódammanao dàgula. ²³ Kɛ Yoramu liɛ èe bàa sii, ben à lé zù Aaziazì à bè: Bɔnkpɛɛyámɛ Aazia! ²⁴ Ben Yehu a sá gá à Yoramu pàò a kafatawa dagura. Kà pì gàa à à swè zǒ, ben à kɛ yòkɔɔ a s5goron. ²⁵ Ben Yehu bè a zǐkpe gbɛnsi Bidikane: Ñ à gɛ sé n̄ zu Yezɛrili gbɛ Naboti bura gwe. Ma dɔn kɛ wá kú s5goro guu lɛdo yá wa plaa, wá tɛ à de Ahabu kpɛɛ, gurɔɔ mɔda Dii gīake à lé kɛ à yá musu à bè ²⁶ á é lán wà Naboti dɛ nà kǒn a néɛnɔ. Bura kèn é Naboti pó gɛɛ bonɛ Ahabua. Beeɛ yánzin n̄ à gɛ sé n̄ zinna bura gwe lán Dii ò nà.

²⁷ Kɛ Yudanɔ kí Aazia è le, ben à dà Betagá zén kǒn bàò. Ben Yehu pèɛzi èe bee: Á à dɛ se. Ben wà à pà a s5goro guu gurɔɔ kɛ èe Guru 5sī kūu Ibleamu saɛ. Ben à n̄ kɛ à tà Megido, gwe à gàa à gàn. ²⁸ Á ibanɔ à gɛ sè wà dà s5goro guu wà tào Yerusalemu, ben a5 à mira kpàk5zi kǒn a dezinɔ p5o Dauda wétɛ. ²⁹ Ahabu né Yoramu kíblena wè kúri awɛɛdodee guun Aazia kɛ Yudanɔ kí ũ.

Yezɛbeli gana

³⁰ Kɛ Yehu mò Yezɛrili, Yezɛbeli à baaru mà, ben à kiroo kà à a mikā kèkɛ. Zaa bīi kpé musu windo guun èe wée kpáɛɛ. ³¹ Kɛ Yehu gɛ bīilɛa, ben Yezɛbeli bè: N ke sɛnkpe kǒn Zimirio, n n̄ dii dè. Aafian n mɔɔ kè5? ³² Kɛ Yehu wée sè musu, à windo gwà, ben à bè: Dé bé à zèmao? Dé bé à kú ma kpaa? Kɛ kibe

zikeri gɔɔn plaa ke aagɔɔnɔ mɔ wà wée kpàe windo guu, ³³ ben Yehu bènnɛ: À ɔ yīpazi à à pàe. Kè aɔ ɔ yīpazi aɔ à pàe, ben Yehu kiti pàa kɔn sɔgoroo ai à aru fàfà gùà kɔn a sɔnɔ. ³⁴ Kè Yehu gè kibe, à pɔ blè à í m̀, ben à bè: Baa kè wà láari b̀ nɔgbè pìn, wà à vīi, zaake kí boriime. ³⁵ Kè wà gàa wà à gè sé wà vīi, ben wée pɔke ero, tó èe kè à m̀watoro kɔn à gbálanɔ kɔn à ɔlanɔ baasiro. ³⁶ Ben wà èara wà gàa wà ò Yehune, ben à bè: Yá kè Dii ò a zɔbleri Tisibe gbè Ilia gázín gwe, à bè: Gbèenɔ é Yezebeli nɔbɔ só Yezerili bīi kpɛɛ. ³⁷ Yezebeli gè é gɔ káe tɔte lán pɔkàde gb̀ b̀à Yezerili bīi kpɛɛ. Gbèke é e à be Yezebelin yèro.

10

Ahabu boriinɔ dedena

¹ Ahabu boriinɔ kú Samaria gɔgbènnɔ ũ gɔɔn baaagɔ akuri. Ben Yehu takada kè à kpàsá Samaria gbàadeennɔ kɔn gbènsinɔ kɔn gbè kè aɔe Ahabu né gwaanɔ à bè: ² Tó takada kèkii gè a ɔzī, zaake a dii Ahabu boriinɔ kúao bensɔ á sɔgoronɔ vī kɔn sɔnɔ kɔn wéte bīideeo kɔn g̀keɔnɔ, ³ à a dii né kè kèare maa de gbè kpaanɔlaa ká à de kpatan à zī ká a dii pì bēdeenɔne. ⁴ Ben vīa n̄ kú maamaa aɔ bè: Zaake kí gɔɔn plaaanɔ e f̄ wà ḡnero, wámbe wé f̄ wà ḡnéɔ? ⁵ Ben kibe dákpari kɔn wéte d̄n'aedeo kɔn gbènsinɔ kɔn négwari p̄nɔ gbènnɔ zī Yehua wà bè: N zɔblerinɔn wa ũ. Yá kè n̄ òwe píngi wé ke. Wé gbèke ká kí ũro. N̄ ke lán à kènnɛ maa ná. ⁶ Ben Yehu takada pānde kènnɛ à bè: Tó a zema, ée ma yá maa, à a dii Ahabu négɔgbè p̄nɔ m̀ z̄z̄ à m̀oome Yezerili zia m̀ndaa'í. Kíne p̄nɔ s̄ ká gɔɔn baaagɔ akuri, aɔ kú kɔn wéte gbènsi kè aɔe n̄ tó to kèenɔ. ⁷ Kè takada pì kà, ben aɔ kíne gɔɔn baaagɔ akuri p̄nɔ kùkù aɔ n̄ dede n̄ píngi, ben aɔ n̄ m̀nɔ z̄z̄ wà kàka gb̄in aɔ kpàsáne zaa Yezerili. ⁸ Kè z̄ri pì kà, ben à bè Yehune: Wà m̀ kɔn kíne p̄nɔ m̀nɔ. Ben Yehu bè wà káe bīilea leo plaa ai guu d̀.

⁹ Kè guu d̀, ben Yehu b̀ à gàa à zè gbènnɔ aɛ à bè: Amɔan̄ á yáke vīro, mámbe ma b̀ ma dii kpɛɛ ma à dè, m̀de dé bé à gbè kènnɔ dède. ¹⁰ Agɔ d̄ sa kè yá kè Dii ḡiake à ò Ahabu bēdeenɔ yá musu, à ke é léé páro. Dii kè lán à ò a zɔbleri Ilia gází ná. ¹¹ Ben Yehu Ahabu bēdee kè aɔ ḡ Yezerilinɔ dède n̄ píngi kɔn à ìba gbènsinɔ kɔn à gbènnanɔ kɔn à sa'orinɔ. Èe à gbèke tó wèndioro.

¹² Ben à f̄e à dà Samaria zén. Kè à kà sādārinɔ b̀rakaekii, ¹³ ben à dākɔre kɔn Yudanɔ kí Aazia danenɔ à n̄ lá à bè: Dénɔn a ũu? Aɔ wèala wà bè: Aazia danenɔn wa ũ, wa m̀ ì kpá kí Yoramu bēdeenɔame kɔn à da Yezebeli bēdeenɔ. ¹⁴ Ben Yehu bè a gbènnɔ: À n̄ kùkù b̄e! Ben aɔ n̄ kùkù aɔ n̄ dede b̀ra p̄n̄ l̄go sae. Aɔ gɔɔn baplaa awèeplaame, aɔ gbèkee e b̄ro.

¹⁵ Kè à b̀ gwe, à dākɔre kɔn Rekabu né Yonadabu, èe m̀ɔ daàle. Ben Yehu à là à bè: N swè kúma lán ma swè kúm̄ma n̄àɔ? Yonadabu wèala à bè: Ee! Ben Yehu bè: Zaake léme, n̄ n̄ ɔ d̄ome. Kè à ɔ d̄ Yehuzi, ben Yehu à kù à ḡe a s̄goro guu. ¹⁶ Yehu bè: Wà gá led̄o, né aīa kè má vī kɔn Dii yāo e. Ben à tó à ḡaa led̄o a s̄goro guu. ¹⁷ Kè Yehu kà Samaria, à Ahabu borii kè aɔ ḡ gweennɔ dède m̄mam. À n̄ dúgu z̄ lán Dii ò Ilia gází ná.

Baali taagbagbarinɔ dedena

¹⁸ Yehu gbènnɔ kàk̄sa n̄ píngi, ben à bènnɛ: Ahabu d̄nzi kè Baaline fétengome, mam̄ma Yehu, mé d̄nzi kene maamaa. ¹⁹ N̄ Baali t̄adeennɔ s̄sime n̄ píngi kɔn à gb̄gb̄arinɔ kɔn à gēsādeenɔ n̄ píngi. Aɔ gbèke tón gí m̀ziro, má yezi mà

sa bíta o Baaliame. Gbē kè gi mózi, à gàmè. Yehu e ɔndɔɔ keɛ́nne le à e à Baali gbàgbāri pino kaatemɛ. ²⁰ Ben à bè: À zĩbaa die Baali pɔ ũ. Ben wà à kpàakpa kè. ²¹ À lékpāsá kè Isarailino busun píngi, ben Baali gbàgbārinɔ mɔ́ n píngi, aɔ gbēkee e gɔro. Kè aɔ gè Baali kpén, aɔ kpé pi pà zĩnzĩm, gbápɛɛkii kuuro. ²² Ben Yehu bè kpé pi utakaɛki dákparine: N̄ bɔɛ kɔn utano Baali gbàgbārinɔne n píngi. Ben à bɛ́nne kɔn uta pino. ²³ Yehu kɔn Rekabu né Yonadabuo gè Baali kpén, ben Yehu bè Baali gbàgbāri pinone: À wɛɛ té gbɛnɔzi à n gwagwa maamaa, le Dii gbàgbārinɔ tɔngɔ kúao kèro, sé a Baali gbàgbārinɔ atɛɛ. ²⁴ Ben Yehu kɔn Yonadabuo gè le wà saa o. À mɔ́ à lè Yehu giake à gbɛnɔ kàekae bàazi gɔɔn basigɔ. À kpàkɛnzi à bè tó aɔ gbēkee tò gbē kè èe n naan̄ne n zĩnɔ doke pitingu, à wɛ́ndi musumɛ. ²⁵ Kè Yehu sa'opɔ kè wè ká tén à té kú ò à yáa, ben à bè dogarinɔ kɔn zìkpe gbɛnsi pinone: À gè à n dɛde! Àton tó aɔ gbēke pitiaguro. Kè aɔ n̄ dɛde kɔn fɛɛdaao aɔ n̄ gɛnɔ kwèè bàazi, ben aɔ gè Baali kúkii. ²⁶ Aɔ Baali tákpe gbɛpɛɛ sè wà bɔo aɔ té s̄s̄a, ²⁷ ben aɔ wíwi aɔ à kpé gbɔro, ben wà guu pi kè b̄iikpɛɛkii ũ ai kɔn a gbāao.

²⁸ Len Yehu Baali taaɔgbāna mi dè le Isarailino busun. ²⁹ Baa kɔn beeeo èe kpɛɛ li durun kè Nebati né Yeroboamu Isarailino dà à kenannero, à té vura zùswarene b̄ɔɔ kè aɔ kú Beteli kɔn Danionɔzi. ³⁰ Dii bène: Zaake n yá kè maa, n yá kè má yezi kè, n̄ kè Ahabu bɛdeenɔne lán ma zɛo nà, n borií égɔ vɛɛna Isaraili kpatan ai n nasionɔa. ³¹ Mɔde Yehu e ze kɔn Dii Isarailino Luda dokaoro, èe làakari d̄ba kɔn n̄sɛo dorɔ. Èe kpɛɛ li durun kè Yeroboamu Isarailino dà à kenannero.

³² Gurɔ beean Dii tò Isarailino b̄suo nà lagonaa. Azaili gbāaa blè Isarailino b̄suo ³³ kè kú Yoda ɔfántɛbɔɛ kpaaa píngi sena zaa Aroa kè kú Anɔ swadɔzi ai Giliada kɔn Basá b̄suo. Gada boriino kɔn Rubeni boriino kɔn Manase boriino kú gwe. ³⁴ Yehu yá kpaaa kè à kɛnɔ kú Isarailino kɔn ḡiayákenano takadan kɔn à négɔgbēkeyano píngi. ³⁵ Yehu gà, wà à v̄i Samaria, ben à né Yoaza v̄èè à gbɛn. ³⁶ Yehu v̄èè Samaria à kí blè Isarailinone wè baaakuri plaasai.

11

Yoasi kɔn a dazi Ataliao

¹ Kè Aazia da Atalia è a né gà, ben à fɛɛ èe kí boriino dɛdɛɛ n̄ píngi. ² Ben kí Yehoramú nɛnɔgbē Yoseba, Aazia dàre, Aazia né Yoasi sè n̄ saɛ kine kè wèe n̄ dɛdɛɛnɔ té. À à ùte Ataliane kpé kè gádonɔ kaenan kɔn nɔgbē kè èe yɔ kpaaao lɛdo, ben wèe e wà à dèro. ³ Né pi ḡò utena Dii ua kɔn a gwàri p̄o ai wè swɛɛdo. Gurɔ beea Atalian Yudanɔ b̄suo kina ũ.

⁴ À wè swɛɛplaadee guun sa'oriki Yoyada kibe dogari gbɛnsino kɔn zìkpe gbɛnsino sisi, ben wà m̄nyo à kiia Dii ua. Ben à yá yinyo à tò aɔ la dà Dii ua gwe, ben à kí négɔgbē pi d̄baan̄ne. ⁵ Ben à yá dieñne à bè: Yá kè é keɛn yè. Tó a mɔ guu dákpa kámmabogurɔ zĩ, a gáli káaku égɔ kibeɛ dákpa, ⁶ a gáli plaadee s̄s̄ Suru gānu, a gáli aagɔdee égɔ gānu kè kú dogari kpaaano kpɛɛ dákpa. ⁷ A gáli plaa kè aɔɔe kámma boo kámmabogurɔ zĩnɔ égɔ kina pi dákpa Dii ua. ⁸ À ligazi, a baade kɔn a ḡkɛbɔo kúna. Gbē kè gà à s̄z̄i, à à dɛ. Àḡó té kina p̄izi guu kè èe gaan píngi.

⁹ Zìkpe gbɛnsino kè lán sa'oriki Yoyada ónne nà. Aɔ baade a gbɛnɔ sè à gānyo Yoyada kiia, gbē kè aɔɔe kámma boono kɔn gbē kè aɔɔe mɔɔ n̄ lende

kpáno ń píngi. ¹⁰ Ben Yoyada kí Dauda sárinŋ kŋn à sɛngbango kè kú Dii uano kpà zìkpɛ gbɛnsi pínɔa. ¹¹ Ben dogari pínɔ m̀ wà kàe Dii kpé kŋn sa'okiio kpɛɛɛɛa sɛna zaa Dii ua ɔplazi ai à ɔzezi, baade kŋn a g̃ɔkebo kúna, le wàg̃ kína pì dákpaao. ¹² Ben Yoyada b̀ kŋn kí nɛg̃ɔgbɛ pio à kífura kùne à doka takada kpàa. Kè wà ńsì kù à m̀ia wà à kà kí ũ, ben wà ɔpa lè wà wii lè wà bè: Luda kína d̃s kŋn aafiao! ¹³ Kè Atalia dogarinŋ kŋn gbɛ kpaaano k̃ii pì mà, ben à f̃ɛe à g̃aa ñ kiia Dii ua. ¹⁴ Kè à wéɛ sè, à kína pì è zena wesagba sae lán wè ke nà. Zìkpɛ gbɛnsinŋ kŋn kákákiperinŋ zena à sae, bens̃ɔ baade píngi e ponnaa kee aɔɔe kákáki pɛɛ. Ben Atalia a pókásáano g̃à à kè à ṽi wiiio à bè: Wà b̀ ma kpɛɛ! Wà b̀ ma kpɛɛ! ¹⁵ Ben sa'oriki Yoyada bè zìkpɛ gbɛnsi pínɔne: À nɔgbɛ pì sé à boɔ bàazi, é gbɛ kè aɔ b̀ wà tɛzinŋ dede kŋn f̃ɛɛdaao. Zaake à bè wàton à de Dii uaro. ¹⁶ Gurɔ kè nɔgbɛ pì kà kibe g̃anule kè s̃ɔnɔ è g̃ɛn kiia, ben wà ɔ p̃ɛɛa gwe wà à dè.

¹⁷ Yoyada tò kína kŋn a gbɛnŋ Dii bà kuunaño yá kèke, le aɔ e wàg̃ de Dii gbɛnŋ ũ yánzi. À tò kína kŋn a gbɛnŋ lɛdole kè k̃ɔo do. ¹⁸ Ben aɔ g̃aa wà Baali kpé gb̃oro, aɔ à gbāgbākiiinŋ kŋn à tāano w̃iwi dúgudugu, ben aɔ Baali gbāgbāri Matá dè gbāgbākii pínɔ sae.

Yoyada Dii ua nà gudákparinŋne ñ ɔz̃i, ¹⁹ ben à zìkpɛ gbɛnsinŋ s̃ɛe kŋn dogarinŋ kŋn gbɛ kpaaano ñ píngi, aɔ b̀ Dii ua kŋn kína pio, aɔ kibe g̃anule kè dogarinŋ è g̃ɛn zé sè. Kè aɔ kà kibe, ben kína pi ṽɛe kpatan, ²⁰ ben b̃usu pì baade píngi p̃oo kè nna, bens̃ɔ wéte g̃ò kaena yáketete sai, kè wà Atalia dè kŋn f̃ɛɛdaao kibe yánzi. ²¹ Yoasi kí blè a w̃ɛ swɛɛplaadee guume.

12

Dii ua kekena

¹ À kè kí ũ Yehu kíblena wè swɛɛplaadee guu, ben à kí blè Yerusalemu wè baplaa. À da né Bɛsɛba gbɛme, à t̃ɔn Zibia. ² Gurɔ kè sa'oriki Yoyada lé dà Yoasia, ben à yá kè maa Diine kè. ³ M̃ode èe taagbāgbākii kè wà b̃onŋ gbororo, wà kpé wèe saa oo gwe, wèe tuaetiti kpataa.

⁴ Yoasi bè sa'orinŋne: À ɔɔ kè wà m̃o Dii ua kak̃ɔa, ɔɔ kè wà lili baadene kŋn légbɛna ɔɔ kŋn p̃oyezi gbano píngi. ⁵ Sa'orinŋ gae ɔɔ pì sí ɔɔsirinŋa wà Dii ua guu kè yàkano kekeo. ⁶ Ben Yoasi kí blè ai wè baro awe'e aag̃, m̃ode sa'orinŋ e Dii ua guu kè yàkano kekero, ⁷ ben kí Yoasi sa'oriki Yoyada sisi kŋn sa'orinŋ ñ píngi à ñ lá à bè: À kè dia ée Dii ua guu kè yàkano kekeroo? Aton ɔɔ sí ɔɔsirinŋa d̃oro. À tó wàgae Dii ua guu kè yàkano kekeo. ⁸ Ben sa'orinŋ wè kè aɔɔ ɔɔ ke sí gbɛnŋa d̃oro, aɔɔ s̃ɔ Dii ua guu kè yàkano kekero. ⁹ Ben sa'oriki Yoyada àkpati sè à à nɛkpae f̃i, ben à die sa'okii sae tó wèe g̃ɛe Dii kpé ua ɔplaazi. Ben sa'ori kè aɔɔe kpé zé dákpaano è ɔɔ kè wà m̃o Dii ua kán píngi. ¹⁰ Tó aɔɔ è àkpati pì ɔɔ kè b̃ita, ben kína takadak̃eri kŋn sa'orikio è naro wà káka sàkinŋ guu. ¹¹ Aɔɔ ɔɔ pì dennabaru ke wà na gbɛ kè wà Dii ua z̃i dāñnenŋne ñ ɔz̃i, ben aɔɔ f̃ia boo lí'arinŋe kŋn kpéborinŋ ¹² kŋn g̃uborinŋ kŋn gbè'arinŋ. Ben aɔ lí kŋn gbè anano l̃ulo do, le wà Dii ua guu kè yàkano kekeo yánzi kŋn kpé kekena z̃i pādenŋ píngi. ¹³ Wèe Dii ua kondogi taano pi kŋn ɔɔ kè wà m̃o Dii ua p̃oro, ke fitia tédɛb̃onŋ ke arusib̃onŋ ke kákákinŋ ke vura p̃onŋ ke kondogi p̃o kpaaano. ¹⁴ Dii ua kèkerinŋ wè f̃ia boof̃ine. ¹⁵ Gbɛ kè wà ɔɔ pì kpám̃ma aɔ f̃ia boo z̃ikerinŋnenŋ,

wè ní gbeka ɔ̀ pì yáziro, zaake gbē pìno né gbē náanedeenoꝛe. ¹⁶ ɔ̀ kè wà kpà taari fiabobo ke durun agbaakpabo ũunɔ̀, wè gēo Dii uaro, sa'orino pómē.

¹⁷ Gurɔ̀ beean Siria kí Azaili gāa à lēe Gataa à sì, ben à èara èe moɔ̀ lēe Yerusalemua do. ¹⁸ Ben Yudanɔ̀ kí Yoasi pó kè a dezi Yudanɔ̀ kinanɔ̀ Yosafata kɔ̀n Yoramuo kɔ̀n Aaziao kpà Diianɔ̀ sèe kɔ̀n kè à kpà Diianɔ̀ do kɔ̀n vura kè kú Dii ua laasi guuo kɔ̀n a be laasi guuo píngi, à kpàsā Azailine, ben Azaili gū Yerusalemula. ¹⁹ Yoasi yā kpaanɔ̀ kɔ̀n yā kè à kènɔ̀ píngi kú Yudanɔ̀ kinanɔ̀ gīayākenanɔ̀ takadan. ²⁰ À ibanɔ̀ lé kpàkòsòzi, ben aɔ̀ à dè zaa Betemilo Sila zén. ²¹ Gbē kè aɔ̀ à dè pìno tón yè: Simeata né Yozabada kɔ̀n Soma né Yehozabadao. Kè Yoasi gā, wà à mira kpàkòzi kɔ̀n a dezinɔ̀ póo Dauda wéte, ben à né Amazia vèe à gbèn.

13

Isarailinɔ̀ kí Yoaza

¹ Yudanɔ̀ kí Aazia né Yoasi kíblena wè baro awēe'aagòdee guun Yehu né Yoaza kè Isarailinɔ̀ kí ũ, ben à kí blè Samaria wè gēro awēeplaa. ² À yā kè Dii yeziroo kè kè à zè kɔ̀n durun kè Nēbati né Yeroboamu Isarailinɔ̀ dà à kenanno, èe pānero. ³ Ben Dii pɔ̀ fē Isarailinɔ̀zi à ní ná Siria kí Azailine a ozi kɔ̀n a né Benadadao ai Yoaza kíblena lén. ⁴ Yoaza agbaa kpà Diine, ben Dii wène, zaake à è dian Siriano kína pì e wēe tāa Isarailinɔ̀ na. ⁵ Dii tò aɔ̀ mīsiri è, ben aɔ̀ bò Siriano ozi, ben baade kú a ua lán à zii bà. ⁶ Mòde aɔ̀ɔe kpēe li durun kè Nēbati né Yeroboamu ní dá à kenanno, aɔ̀ zèo. Asera lí sɔ̀ kpé pēena Samaria. ⁷ Yoaza zìkpēeno kà yāana, séde sòde gɔ̀ɔn baplaa akurinɔ̀ kɔ̀n sɔ̀goro mèn kurinɔ̀ kɔ̀n zìkpēe kèsede gɔ̀ɔn boro kurinɔ̀ bé wà gò, zaake Siriano kína ní kè dúgudugu, aɔ̀ gò lán bùsuti bà. ⁸ Yoaza yā kpaanɔ̀, yā kè à kènɔ̀ kɔ̀n à négògbēkeyāno kú Isarailinɔ̀ kinanɔ̀ gīayākenanɔ̀ takadan. ⁹ Kè Yoaza gā, ben wà à vli Samaria, ben à né Yehoasi vèe à gbèn.

Isarailinɔ̀ kí Yehoasi

¹⁰ Yudanɔ̀ kí Yoasi kíblena wè baaakuri awēeswēepladee guun Yoaza né Yehoasi kè Isarailinɔ̀ kí ũ, ben à kí blè wè gēro awēedo. ¹¹ À yā kè Dii yeziroo kè, èe kpēe li durun kè Nēbati né Yeroboamu Isarailinɔ̀ dà à kenanno, à kpé èe kee. ¹² Yehoasi yā kpaanɔ̀ kè à kènɔ̀ kɔ̀n à négògbēkeyāno kɔ̀n zì kè à kà kɔ̀n Yudanɔ̀ kí Amaziao kú Isarailinɔ̀ kinanɔ̀ gīayākenanɔ̀ takadan. ¹³ Kè à gā, wà à mira kpàkòzi kɔ̀n Isarailinɔ̀ kinanɔ̀ póo Samaria, ben Yeroboamu vèe à gbèn.

Elisa gana

¹⁴ Elisa e gyāa kee, eé fɔ̀ à ble doꝛo, ben Isarailinɔ̀ kí Yehoasi gāa à à lè, èe ɔ̀ do à bène: Baa! Baa! Mbe Isarailinɔ̀ sɔ̀goronɔ̀ ũ kɔ̀n ní sòdeenɔ̀. ¹⁵ Ben Elisa bène: N̄ sá sé kɔ̀n kànɔ̀. Kè à sè, ¹⁶ ben Elisa bène: N̄ kà kpá sála. Kè à kpá sála, ben Elisa a ɔ̀ɔn didi kína pì ɔ̀ɔna ¹⁷ à bè: N̄ ɔ̀fántēboe kpa windo wē. Kè à wè, ben Elisa bè: N̄ kà pì zu. Kè à zù, ben Elisa bè: Dii zìblena kàn gwe. Zìblena Siriano kāmē. Né Siriano kaate mámmam zaa Afeki. ¹⁸ Ben Elisa bè: N̄ kà pìno sée. Kè à sée, ben Elisa bène: N̄ tɔ̀te léo. À lèo gèn aagò, ben à ɔ̀ zè. ¹⁹ Ben Luda gbē pì pɔ̀ fēzi à bè: Wà be n tɔ̀te lèo gèn ɔ̀ɔro ke swēedome yā, lē n zì blè Siriano mámmam. Tia sa né zì blerma gèn aagòme.

20 Elisa gà, ben wà à v̄ii. Tó Sētántē kà, ben Mɔabu gbāamɔnnerinɔ è mɔ lée Isarailinɔ b̄usua. 21 Zì kèa gb̄enɔ e gè v̄iii. Kè ās gbāamɔnnerinɔ ḡali è, ben ās gè pì sè wà zù Elisa miran. Kè gè pì lée à nà Elisa wánɔa, ben à wēndi è à f̄eè à zè.

22 Siria kí Azaili gbāaa mɔ Isarailinɔne ai Yoaza kíblena lén. 23 Ben Dii sùu k̄en̄yo à wēnda d̄ñne, à n̄ wée gwà a bà kuuna k̄on Ibraiño k̄on Isaakuo k̄on Yakubuo yānzi. Èe we à n̄ dúgu z̄oro, èe n̄ z̄innaro ai k̄on a gbāao. 24 Kè Siria kí Azaili gà, ben à né Benadada v̄eè à gb̄en. 25 Kè Yoaza né Yehoasi z̄ì kà k̄on Azaili né Benadada p̄lo, à èara à wéte kè Azaili si a de Yoazaanɔ sia. Yehoasi z̄ì blèa ḡen aaḡme, ben à Isaraili wéte p̄nɔ sia.

14

Yudanɔ kí Amazia

1 Isarailinɔ kí Yoaza né Yehoasi kíblena w̄e plaadee guun Yoasi né Amazia kè Yudanɔ kína ũ. 2 À w̄e baaasɔrodee guun à kí blè, à v̄eè kpatan Yerusalemu w̄e baaakuri dosai. À da né Yerusalemu gb̄eme, à t̄on Yoadini. 3 À yā kè Dii yezi kè, m̄ode èe ká a dezi Dauda p̄ ũro. À a de Yoasi z̄ékpae sè s̄usu. 4 Èe tāagbāgbākii kè wà b̄onɔ gbororo, wà kpé w̄e saa oom̄ma w̄e tuaetiti kpataa gwe. 5 Kè à kpatá kāsaa p̄eè à yāa, ben à a iba kè ās a de d̄enɔ d̄ede se. 6 Lán à kú Musa doka takadan nà, èe gb̄ederi p̄inɔ n̄enɔ d̄edero. Takada p̄i guu Dii bè w̄aton d̄enɔ d̄ede n̄ n̄enɔ durun yānz̄iro, bens̄ w̄aton n̄enɔ d̄ede n̄ d̄enɔ durun yānz̄iro. Baade é ga a z̄inda durun yānz̄ime. 7 Amazia bé à z̄ì blè Ed̄omunɔa ḡɔn b̄ɔɔ kuri zaa Guzure Wisideen. Z̄ì p̄i guun à Sela si, ben à t̄o kp̄ane Yok̄oteli, t̄o p̄i kpé kúa ai k̄on a gbāao.

8 Beee gbera Amazia gb̄enɔ z̄ì Isarailinɔ kí Yoaza né Yehoasi, Yehu dioa, à bène: N̄ m̄ó wà dak̄ɔre z̄llan. 9 Isarailinɔ kí Yoasi w̄eàla à bè: L̄ebanɔ b̄usu l̄ekara l̄ekp̄asá kè L̄ebanɔ b̄usu sida l̄ine à bè à a n̄enɔgb̄e kp̄asá a néa, ben L̄ebanɔ b̄usu n̄b̄o p̄as̄i m̄ò à kiti pà l̄ekara p̄ia. 10 N̄ z̄ì blè Ed̄omunɔa, ben n̄ n̄ z̄inda sè lez̄i. N̄ ze k̄on n̄ t̄maakeo n̄ v̄eè t̄eee. À kè dia née ɔ kaa yā p̄as̄izi? Beee é sunne k̄on m̄onz̄io k̄on Yudanɔ se. 11 M̄ode Amazia yā p̄i kp̄a swākoto, ben Yehoasi m̄ò léea. Ās dak̄ɔre zaa Besemesi Yudanɔ b̄usun. 12 Isarailinɔ z̄ì blè Yudanɔa, ben Yudanɔ b̄aa si wà tà n̄ be. 13 Besemesi gwen Yehoasi Amazia k̄un à ḡaoo Yerusalemu. À a b̄ii gb̄oro lán mita w̄aa doo bà zaa Eflaimu ḡanu lè ai gana Gooda ḡanulea. 14 À vura k̄on kondogio k̄on p̄ó kè kú Dii uanɔ k̄on p̄ó kè kú kibe laasinnɔ s̄eè p̄ingi, ben à gb̄ekenɔ kùkù à tànyo Samaria z̄l̄z̄onɔ ũ.

15 Yehoasi yā kpaaa kè à k̄enɔ k̄on a n̄eḡs̄gb̄ekeyānɔ kú Isarailinɔ k̄inanɔ ḡiayākenanɔ takadan. Lán à z̄ì kà k̄on Yudanɔ kí Amazioa nà kú gwe d̄o. 16 Kè Yehoasi kà a dezinɔla, wà à mira kp̄ak̄ɔzi k̄on Isarailinɔ k̄inanɔ p̄oo Samaria, ben à né Yeroboamu v̄eè à gb̄en.

17 Yudanɔ kí Amazia kè w̄e ḡero Yehoasi gana gbera. 18 Amazia yā kpaanɔ kú Yudanɔ k̄inanɔ ḡiayākenanɔ takadan. 19 Wà lé kp̄ak̄ɔs̄zi Yerusalemu, ben à b̄aa si à tà Lakisi. Ben wà gb̄enɔ gb̄are wà p̄eèzi wà à d̄e gwe. 20 Ben wà à gè sè k̄on s̄oo wà s̄uo Yerusalemu, wà à mira kp̄ak̄ɔzi k̄on a dezinɔ p̄oo Dauda wéte. 21 Ben Yudanɔ Uz̄ia kè kà w̄e ḡero aw̄edoo kà kí ũ à de Amazia gb̄en. 22 Àmbe à Elata si à k̄èkè à k̄ae Yudanɔne a de gana gbera.

Isarailinɔ kí Yeroboamu plaadee

²³ Yudanɔ kɪ Yoasi nɛ Amazia kɪblena wɛ ɡɛrodee guun Isarailinɔ kɪ Yoasi nɛ Yeroboamu kɛ kɪ ũ Samaria, à vɛɛ kpatan wɛ baplaa awɛɛdo. ²⁴ À yá kɛ Dii yeziroo kɛ, ɛe kpɛɛ li durun kɛ Nebati nɛ Yeroboamu Isarailinɔ dà à kenannero. ²⁵ Ambe à ɛara à Isarailinɔ bùsu sɪnɛ zaa Lebo Amata ai gana Ísia Wisideezi, lán Dii Isarailinɔ Ludaa ò a zɔ̀bleri Amitai nɛ Yunusa, Gatefa gbɛ ɡázi nà. ²⁶ Zaaɛ Dii ɛ Isarailinɔ ɛ nawɛa kɛɛ maamaa, zɔ̀nɔ kɔ̀n wɛɛnɛnɔ nɛ píngi, bensɔ aɔ gbɛke vɪ à dɔ̀nlɛro. ²⁷ Dii e be é Isaraili tɔ dede anduna guuro, ben à nɪ mɪ sɪ Yehoasi nɛ Yeroboamu ɡázi. ²⁸ Yeroboamu yá kpaaa kɛ à kɛnɔ kɔ̀n zɪ kɛ à kánɔ kú Isarailinɔ kɪnanɔ ɡɪayákenanɔ takadan. Lán à ɛara à Damasiku kɔ̀n Amatao sɪ Isarailinɔnɛ nà kú gwe dɔ. ²⁹ Kɛ à kà a dezinɔla, wà à mira kpàkɔzi kɔ̀n a dezi Isarailinɔ kɪnanɔ pɔo, ben à nɛ Zakari vɛɛ à gbɛn.

15

Yudanɔ kɪ Uzia

¹ Isarailinɔ kɪ Yeroboamu kɪblena wɛ baasɔɔro awɛɛplaaɛɛ guu Amazia nɛ Uzia kɛ Yudanɔ kɪna ũ. ² À wɛ ɡɛro awɛɛdodee guun à kɪ blɛ, ben à vɛɛ kpatan Yerusalemu wɛ baplaa akuri awɛɛplaa. À da nɛ Yerusalemu gbɛmɛ, à tɔ̀n Yɛkɔlia. ³ À yá kɛ Dii yezi kɛ lán à de Amazia kɛ nà. ⁴ Mɔde ɛe taagbágbákii kɛ wà bònɔ gbororo, wà kpé wɛe saa oomɪma wɛe tuaetiti kpataa gwe. ⁵ Dii tò à kusu kú, à kúo ai à ɡàa à ɡào. Wà kpé bònɛ ado. À nɛ Yotamu bé à kɪbe ua kúna, ambe Yudanɔ dɔn'æɛɛde ũ. ⁶ Uzia yá kpaananɔ kú Yudanɔ kɪnanɔ ɡɪayákenanɔ takadan kɔ̀n yá kɛ à kɛnɔ píngi. ⁷ Kɛ à kà a dezinɔla, wà à vɪ kɔ̀n a dezinɔ Dauda wɛɛ, ben à nɛ Yotamu vɛɛ à gbɛn.

Isarailinɔ kɪ Zakari

⁸ Yudanɔ kɪ Uzia kɪblena wɛ baplaa plaasaidee guun Yeroboamu nɛ Zakari kɛ Isarailinɔ kɪna ũ Samaria, à kɪ blɛ mɔ swɛɛdo. ⁹ À yá kɛ Dii yeziroo kɛ lán à dezinɔ kɛ nà. ɛe kpɛɛ li durun kɛ Nebati nɛ Yeroboamu Isarailinɔ dà à kenannero. ¹⁰ Ben Yabesi nɛ Salumu lé kpàkɔ̀sɔzi kɔ̀n gbɛnɔ à à dɛ zaa Ibleamu, ben à vɛɛ à gbɛn. ¹¹ Zakari yá kpaananɔ kú Isarailinɔ kɪnanɔ ɡɪayákenanɔ takadan. ¹² Len yá kɛ Dii ò Yehune kɛ le, à bè à boriinɔ bé wégɔ Isarailinɔ kɪ blee ai à ɡá pé à nasionɔa.

Isarailinɔ kɪ Salumu

¹³ Yabesi nɛ Salumu kɛ kɪ ũ Yudanɔ kɪ Uzia kɪblena wɛ baplaa dosaidee guu, à kɪ blɛ Samaria mɔ do. ¹⁴ Ben Gadi nɛ Menahemu bɔ Tiza à ɡàa Samaria, ben à Yabesi nɛ Salumu lè à dɛ gwe, ben à vɛɛ à gbɛn. ¹⁵ Salumu yá kpaananɔ kɔ̀n lé kɛ à kpàkɔ̀sɔ kɔ̀n gbɛnɔ Zakarizio kú Isarailinɔ kɪnanɔ ɡɪayákenanɔ takadan. ¹⁶ Gurɔ beeean Menahemu bɔ Tiza à ɡàa à lɛɛ Tifisaa kɔ̀n gbɛ kɛ aɔ kú à guunɔ kɔ̀n guu kɛ ligazinɔ píngi, zaaɛ aɔ ɡi zé wɛnɛzi. À nòsɪndadeenɔ gbɛɛ pàrapara nɛ píngi dɔ.

Isarailinɔ kɪ Menahemu

¹⁷ Yudanɔ kɪ Uzia kɪblena wɛ baplaa dosaidee guun Gadi nɛ Menahemu kɛ Isarailinɔ kɪ ũ, ben à kɪ blɛ Samaria wɛ kuri. ¹⁸ À yá kɛ Dii yeziroo kɛ ai a wɛndi lén. ɛe kpɛɛ li durun kɛ Nebati nɛ Yeroboamu Isarailinɔ dà à kenannero.

¹⁹ Kɛ Asiria kɪ Tigila Pilesa lɛɛ Isarailinɔ bùsua, ben Menahemu à gbà kondogi tɔ̀n baaakuri awɛɛsiigɔ, le Tigila Pilesa e à ɔ daawa, à kpata kásaa e à

pée yānzi. ²⁰ Menahemu tò IsarailinƆ kondogi pì fīa bò, ben ɔɔdeeno kondogi ɔɔ kpà ñ miāmia mèn baplaa akurikuri AsirianƆ kína pó ũ. Ben AsirianƆ kína pì èara à tà, èe ze ñ būsun doro. ²¹ Menahemu yā kpaaanƆ kú IsarailinƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan kōn yā kè à kènƆ pīngi. ²² Kè à kà a dezinƆla, ben à né Pekaya v̄èè à gbèn.

IsarailinƆ kí Pekaya

²³ YudanƆ kí Uzīa kīblena w̄è baplaa akuridee guun Menahemu né Pekaya kè IsarailinƆ kí ũ, à kí blè Samaria w̄è plaa. ²⁴ À yā kè Dii yeziroo kè, èe kpɛɛ li durun kè Nebati né Yeroboamu IsarailinƆ dà à kenannero. ²⁵ À žikari gbēnsi Remalia né Peka lé kpākōszi kōn gbēnƆ. Ben à Giliada būsudeeno sè gōn baplaa akuri à sīnyo kína pizi à zeki gbāan Samaria, à à dè kōn Agobuo kōn Arieo, ben à v̄èè à gbèn. ²⁶ Pekaya yā kpaaanƆ kú IsarailinƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan kōn yā kè à kènƆ pīngi.

IsarailinƆ kí Peka

²⁷ YudanƆ kí Uzīa kīblena w̄è baplaa akuri awɛɛplaadee guun Remalia né Peka kè IsarailinƆ kí ũ, à kí blè Samaria w̄è baro. ²⁸ À yā kè Dii yeziroo kè, èe kpɛɛ li durun kè Nebati né Yeroboamu IsarailinƆ dà à kenannero. ²⁹ Peka gurɔan Asiria kí Tigila Pilesa mò à Iyona si kōn Abeli Betemakao kōn YanƆao kōn Kedesio kōn Azoo. À Nafatali boriinƆ guu si dɔ, Giliada kōn Galilio pīngi, ben à guu pì deenƆ kùkù à tànyo Asiria. ³⁰ Ela né Osea lé kpākōs kōn gbēnƆ Pekazi, ben à à dè à v̄èè à gbèn Uzīa né Yotamu kīblena w̄è barodee guu. ³¹ Peka yā kpaaanƆ kú IsarailinƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan kōn yā kè à kènƆ pīngi.

YudanƆ kí Yotamu

³² IsarailinƆ kí Remalia né Peka kīblena w̄è plaadee guun Uzīa né Yotamu kè YudanƆ kí ũ. ³³ À w̄è baaanƆrodee guun à kí blè, ben à v̄èè kpatan Yerusalemu w̄è ḡero awɛɛdo. À da tōn Yerusa, ZadƆki néme. ³⁴ À yā kè Dii yezi kè lán à de Uzīa kè nà. ³⁵ M̄ode èe tāagbāgbākii kè wà bònƆ gbororo, wà kpé w̄ee saa oom̄ma w̄ee tuatiti kpataa gwe. Àmbe à Dii ua gānu kè kú musu kpaa k̄k̄e. ³⁶ Yotamu yā kpaaanƆ kú YudanƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan kōn yā kè à kènƆ pīngi. ³⁷ Gurɔ beean Dii tò Siria kí Rezī kōn Remalia né Pekao nà l̄ena YudanƆaa. ³⁸ Kè Yotamu kà a dezinƆla, wà à mira kpākōziinyo Dauda w̄ete, ben à né Aaza v̄èè à gbèn.

16

YudanƆ kí Aaza

¹ Remalia né Peka kīblena w̄è ḡero awɛɛplaadee guun Yotamu né Aaza kè YudanƆ kí ũ. ² À w̄è barodee guun à kí blè, ben à v̄èè kpatan Yerusalemu w̄è ḡero awɛɛdo. Èe yā kè Dii a Ludaa yezi kè lán a dezi Dauda bàro. ³ À zè kōn IsarailinƆ kinanƆ yākenao ai sé à sa'opo kè wè ká tén à té kù ò kōn a n̄égōgb̄e. À yā zaaa kè lán borii kè Dii p̄m̄ma IsarailinƆn̄enƆ è ke nà yā. ⁴ À saa ò à tuatiti kpata tāagbāgbākii kè wà bònƆa kōn s̄is̄i musunƆ kōn lí b̄ita pīngi gb̄aruo.

⁵ Beee gbera Siria kí Rezī kōn IsarailinƆ kí Remalia né Pekao mò žī ká Yerusalemu. Gwen ās̄ ligan Aazazi, m̄ode ās̄e f̄s̄ wà žī bl̄earo. ⁶ Gurɔ beean Rezī p̄e YudanƆa à ñ b̄s̄e Elata à èara à gwee s̄im̄ma, ben EdomunƆ mò wà v̄èè gwe ai kōn a gb̄āao. ⁷ Ben Aaza gbēnƆ žī Asiria kí Tigila Pilesaa à bè: N zòblerin

ma ũ, n nén ma ũ. N mós n ma bɔ Sirinɔ kína kɔn Isarailinɔ kína kè a5 fɛɛmaziinɔ ɔzĩ. ⁸ Aaza kondogi kɔn vura kè kú Dii ua kɔn a bɛ laasi guuo sɛɛ à Asirianɔ kína gbà à kpàsáne. ⁹ Ben Asirianɔ kína à yā mà, à gāa à lɛɛ Damasikua à sɪ. À Rezi dɛ, ben à tà kɔn Damasikudeenɔ ai Kiri. ¹⁰ Kí Aaza gāa à dà Asiria kí Tigila Pilesale zaa Damasiku. À sa'okii è gwe, ben à à taka gā takada guu à kpàsā sa'ori Uriane kɔn à kena takao píngi. ¹¹ Sa'ori Uria sa'okii pì kè lán kí Aaza kpàsáne nà déede, à à mì dè kí pì ton su kɔn Damasikuo. ¹² Kè à sù, à sa'okii pì è, ben à sòzi. ¹³ À sa'opɔ kè wè ká tén à té kú òa à wísiti kàn à í t̄s̄a à kennak̄so sa'o'aru kúa. ¹⁴ Dii gbāgbākii kè wà pì kɔn m̀got̄eo kú sa'oki dufu pì kɔn Dii kp̄eo dagura, ben Aaza sè à diɛ sa'oki dufu pì ɔplazi. ¹⁵ Ben à yā diɛ sa'ori Uriane à bè: Négae sa'o kongɔ p̄o kè wè ká tén à té kú o sa'oki bíta pia kɔn uusie p̄wɛɛtitio kɔn kína sa'opɔ kè wè ká tén à té kúo kɔn à p̄wɛɛtiti gbao kɔn gb̄enɔ sa'opɔ kè wè ká tén à té kúo kɔn n̄ p̄wɛɛtiti gbao kɔn n̄ sa'o'io. Négae sa'opɔ kè wè ká tén à té kú aru kúa kɔn kennak̄so sa'o'aru. Sa'okii kè wà pì kɔn m̀got̄eo s̄s̄, eéḡo dɛ ma m̀sok̄ekii ũ. ¹⁶ Ben sa'ori Uria kè lán kí Aaza ònè nà.

¹⁷ Kí Aaza mò l̄ɛɛtɛgɛɛnɔ g̀ogo tadibɔnɔa à n̄ taan̄ gò à diɛ. À ík̄akii gò m̀got̄e z̄uswaree kè āo kú à ḡiz̄inɔa à diɛ gb̄è k̄ia. ¹⁸ À kína tinti kè wà b̀o Dii ua kɔn à ḡanu kè kú gweo gb̀oro m̀siena Asirianɔ k̄inane yānzi. ¹⁹ Aaza yā kp̄aaanɔ kú Yudanɔ k̄inanɔ ḡiaȳak̄enanɔ takadan kɔn yā kè à k̄enɔ píngi. ²⁰ Aaza kà a dezin̄la, ben wà à mira kp̄ak̄oziinyo Dauda wéte, ben à né Ezekeya v̄ɛɛ à gb̄en.

17

Osea, Isarailinɔ kí zaadee

¹ Yudanɔ kí Aaza k̄iblena wè kuri awɛɛplaadee guun Ela né Osea kè Isarailinɔ kí ũ Samaria, à kí bl̄è wè k̄endo. ² À yā kè Dii yeziroo kè, m̀ode èe k̄e lán Isarailinɔ kína kè a5 d̄onɛ aenɔ kè n̄aro. ³ Asiria kí Samanesa mò à l̄ɛa, ben Osea kè à z̀òbleri ũ, èe tángba kp̄aaa. ⁴ Osea gb̄enɔ z̄ĩ Igipiti kí Soa, ben èe tángba kè è kp̄a Samanesaa wè kɔn w̄eo kp̄aa d̄oro. Kè Samanesa è Osea b̀o a kp̄ɛɛ, ben à à kú à à dà kp̄ésiaan. ⁵ Ben Samanesa l̄ɛɛ Isarailinɔ b̀usua píngi. À gb̄enɔ mò wà Samaria kagura kè ai wè aaḡo. ⁶ Osea k̄iblena wè k̄endodee guun Samanesa Samaria si à tà kɔn Isarailinɔ a b̀usun, à n̄ káekae Ala kɔn Goz̄á kè kú Abo baoo kɔn Midia b̀usu w̄etenɔ guuo.

Isarailinɔ ḡona z̄iz̄on̄ ũ n̄ durun yānzi

⁷ Yā pì kè lɛ, kè Isarailinɔ durun kè Dii n̄ Ludane kè à n̄ b̀o Igipiti kí Fero ɔz̄i yānzi. A5 d̄onzi kè t̄aanɔne ⁸ a5 borii kè Dii p̄em̄mañnenɔ z̄ek̄pae s̄e a5 z̄è kɔn yā kè Isarailinɔ k̄inanɔ d̄ann̄enɔ. ⁹ A5 yā d̄orsai diɛ Dii n̄ Luda yā gb̄en a5 t̄agb̄agb̄akiinɔ b̀o n̄ z̄indane n̄ w̄etenɔ guu píngi zaa gud̄ak̄pakiia gana ai wéte b̄iideea. ¹⁰ A5 gb̄enɔ kɔn l̄inɔ p̄ɛɛɛ s̄is̄i lez̄inɔa píngi kɔn lí bíta píngi gb̄áruo. ¹¹ A5 tuaetiti kp̄ata t̄agb̄agb̄ákii kè a5 b̀o p̄inɔa píngi lán borii kè Dii p̄em̄mañnenɔ kè nà. Yā zaa kè a5 kè p̄inɔ bé à Dii p̄oo f̄ɛne. ¹² A5 d̀o t̄aan̄zi, baa kè Dii bèñne a5ton kero. ¹³ Dii Isarailinɔ kɔn Yudanɔ sw̄a gā a annabinɔ kɔn w̄éegupu'erino ḡaz̄i n̄ píngi à bè, a5 kp̄ɛɛ li n̄ yā zaaan̄ne, a5ḡo Dii yadien̄anɔ kɔn à yadann̄enao k̄una, lán à kú doka takada kè à diɛ n̄ dezin̄ne guu nà, ben à èara à ò a z̀òbleri annabinɔ ḡaz̄i.

14 Baa kōn beeeo Isarailinŋ g̃i mazi, a5 swā gbāa lán n̄ dezi kè a5ŋe Dii n̄ Luda náane keroonŋ p̄s b̄ame. 15 A5 g̃i à ɔɔkii gwazi, a5 à bà kuuna kōn n̄ dezinŋ yā gb̄oro, a5ŋe lé kè à n̄aaf̄ine yā daro. A5 t̄e p̄s p̄ap̄aanŋzi, ben a5p̄inŋ kè p̄a. A5 borii kè a5ŋe liganŋzinŋ z̄ékp̄ae s̄e, borii kè Dii b̄e a5ton n̄ dà séroo p̄inŋ. 16 A5 p̄a kp̄a Dii n̄ Luda yādienanŋzi, a5 mò k̄asa m̄en plaa lán z̄uswareenŋ bà n̄ t̄aanŋ ū, a5 Asera lí p̄e, a5 s̄o5on̄enŋ gb̄àgb̄a, a5 d̄s Baalizi. 17 A5 sa'op̄o kè w̄e ká t̄én à t̄e k̄ú ò k̄ōn n̄ n̄éno, ḡōgb̄ēno k̄ōn n̄oḡb̄ēno, a5 m̄aso kè a5 ēz̄ē k̄e, a5 n̄ z̄inda kp̄a yā kè Dii yezirooa, a5 à p̄o f̄ēne. 18 Ben Dii p̄o f̄ēnzi maamaa à p̄er̄ma. Yudanŋ b̄e w̄a ḡō n̄t̄e. 19 Baa se Yudanŋ e Dii n̄ Luda yādienanŋ maro, a5 Isarailinŋ z̄ékp̄ae s̄e. 20 Ben Dii g̃i Isaraili borii p̄inŋzi n̄ p̄ingi. À w̄e t̄ar̄ma à n̄ ná gb̄e kè a5ŋe gb̄āa m̄o5n̄enŋne n̄ ɔ̄zi ai à gà p̄eom̄ma.

21 Kè Dii Isarailinŋ kè Dauda boriinŋa, ben a5 N̄ebati né Yeroboamu dīe n̄ k̄ina ū. Yeroboamu b̄e à Isarailinŋ swā gb̄àgb̄a Diine, à tò a5 durun b̄ita kè. 22 Isarailinŋ kp̄e w̄e durun kè Yeroboamu k̄ēno k̄e, a5ŋe kp̄e lin̄ero, 23 ben Dii p̄er̄ma lán à ò a z̄ōbleri annabinŋ ḡāz̄i n̄a. Asirianŋ Isarailinŋ s̄e n̄ b̄usun a5 t̄ānyo z̄l̄z̄onŋ ū, ben a5ŋe kú gwe ai k̄ōn a gb̄āo.

Samariadeenŋ ya

24 Asirianŋ k̄ina tò gb̄ēno b̄e Babilŋnu k̄ōn Kutao k̄ōn Avaŋo k̄ōn Amataŋo k̄ōn Sefavaimuo, ben à n̄ k̄aek̄e Samaria w̄etenŋ guu Isarailinŋ gb̄en. Len a5 Samaria b̄usu kè n̄ p̄o ū le, a5 w̄e v̄e v̄e à w̄etenŋ guu. 25 Kè a5 k̄a gwe k̄aaku, a5ŋe d̄onzi ke Diinero, ben à m̄usunŋ gb̄ar̄er̄ma, a5ŋe n̄ gb̄ekenŋ d̄ed̄e. 26 Ben w̄a gà w̄a ò Asirianŋ k̄inane w̄a b̄e: Gb̄e kè n̄ n̄ sé n̄ n̄ k̄aek̄e Samaria w̄etenŋ guunŋ, a5ŋe b̄usu pi t̄aakeken̄a d̄ōro, ben à m̄usunŋ gb̄ar̄er̄ma, a5ŋe n̄ d̄ed̄e. 27 Ben Asirianŋ k̄ina b̄e: W̄a Samaria sa'ori kè wa suh̄yonŋ doke gb̄are, à t̄a gwe à b̄usu pi t̄aakeken̄a dadañe. 28 Ben Samaria sa'orinŋ doke èara à t̄a gwe à v̄e Beteli. À dàda gb̄ēnŋne dian a5é ke n̄a w̄a d̄onzi ke Diine.

29 Gurŋ beee ḡb̄e kè a5 mò w̄a v̄e w̄e p̄inŋ guunŋ, bori p̄ingi k̄ōn a t̄āo, ben a5 n̄ t̄āa p̄inŋ taka kè a5ŋe p̄e p̄e t̄aagb̄āgb̄ākii kè Isarailinŋ b̄onŋ kp̄ēnŋ. 30 Babilŋnudeenŋ Sukobenŋti t̄āa kè, Kutadeenŋ N̄egali t̄āa kè, Amatadeenŋ Asima t̄āa kè, 31 Avadeenŋ Nibazi k̄ōn Tatakio t̄āa kè, Sefavaimudeenŋ sa'op̄o kè w̄e ká t̄én à t̄e k̄ú ò k̄ōn n̄ n̄éno n̄ t̄āa Adaramelekia k̄ōn Anamelekio. 32 Ben a5 èara w̄a d̄onzi kè Diine d̄o. Gb̄ēno dīena t̄aagb̄āgb̄ākii p̄inŋ sa'orinŋ ū t̄e v̄in̄ero, ben a5ēḡō saa oon̄ne t̄aagb̄āgb̄ākii p̄inŋ kp̄ēnŋ guu. 33 A5 d̄onzi kè Diine, ben a5ŋe n̄ t̄aanŋ gb̄āgb̄āa lán b̄usu kè a5 b̄on f̄eakaarayā de n̄a. 34 Len a5 n̄ f̄eakaarayā k̄una le ai k̄ōn a gb̄āo. A5ŋe v̄ia ke Diinero, zaake a5è à ɔɔkii gwaro, a5ēḡō à yādann̄ena k̄unaro ke à doka ke yā kè à dīe Yakubu kè à èara à t̄o kp̄ane Isaraili boriinŋenŋo. 35 Kè Dii b̄e a bà ēḡō kú k̄ōn Isaraili p̄inŋ yā, à b̄e a5ton d̄o t̄āanz̄iro a5ton k̄uēñero, a5ton n̄ gb̄āgb̄aro a5ton saa or̄maro, 36 séde am̄oa kè à n̄ b̄e Iqipiti k̄ōn a gb̄āa b̄itaŋo k̄ōn a ḡās̄a gb̄āaao. Ambe a5ḡō d̄onzi keare, a5ḡō kuēare, a5ḡō saa oowa. 37 À b̄e a5ḡō a ɔɔkii gwaa, a5ḡō a yādann̄enanŋ k̄una k̄ōn a dokayānŋ k̄ōn yādīena kè à k̄ēñe takada guunŋ ai gurŋ p̄ingi. A5ton d̄onzi ke t̄āanŋero. 38 A5ton t̄o a bà kuunañyo yā sañguro. A5ton t̄āanŋ s̄isiro. 39 A5gae d̄onzi ke am̄oa Dii n̄ Ludane ado. Ambe é n̄ b̄o n̄ ib̄eenŋ ɔ̄zi n̄ p̄ingi.

⁴⁰ Baa kɔn beeeo aɔ gi mazi, ben aɔ zɛ kɔn n fɛɛakaarayao. ⁴¹ Borii pɔnɔ dɔnzi kɛ Diine, mɔde aɔ kpɛ wɛɛ n taaɔ gbɔgbɔame dɔ, ben aɔ nɛnɔ kɔn n dionɔ e keɛ lán n dezino kɛ nà ai kɔn a gbɔao.

18

Yudano kí Ezekaya ya

¹ Isarailino kí Ela né Osea kíblena wɛ aagɔdee guun Aaza né Ezekaya kɛ Yudano kí ú. ² À wɛ baaasɔrodee guun à kí blɛ, à vɛ kpatan Yerusalemu wɛ baaakuri dosai. À da tɔn Abia, Zakari néme. ³ À yá kɛ Dii yezi kɛ lán à dezi Dauda kɛ nà píngi. ⁴ À taagbɔgbakii kɛ wà bɔnɔ gbɔro à taa gbɛnɔ wíwi à Asera lípɛɛnɔ zɔzɔ. À mɔgotɛ mlɛ kɛ Musa pí gbɛgbɛ à è'ekɔre, zaake ai gurɔ beeeo Isarailino kpɛ wɛɛ tuaetiti kpataaa. Mlɛ pin wà tɔ kpàne Neusutá. ⁵ Ezekaya Dii Isarailino Luda náane kɛ. Yudano kína kee e sí lékɔziro, gbɛ kɛ aɔ kí blɛ à aano kesɔ gbɛ kɛ aɔ kí blɛ à kpɛɛnɔ. ⁶ À nà Diizi, èe kpɛɛ linero. À yá kɛ Dii dà Musanɛnɔ kúna. ⁷ Dii kúo, ben yá kɛ à kɛnɔ saa kú píngi. À bɔ Asiriano kína yá kpɛɛ, èe zɔ blenɛ dɔro. ⁸ À zɔ blɛ Filisitininɔa ai Gaza kɔn guu kɛ ligazino sena zaa gudakpakii ai wɛte bíideea.

⁹ Kí Ezekaya kíblena wɛ aagɔdee guu, Isarailino kí Ela né Osea kíblena wɛ swɛɛplaadee guun Asiria kí Samanɛsa mɔ wà Samaria kagura kɛ. Aɔ kaena gwe ¹⁰ ai wɛ aagɔ, aɔ wɛte pí si Ezekaya kíblena wɛ swɛɛdodee guu. Isarailino kí Osea kíblena wɛ kɛndodeen gwe. ¹¹ Asiriano kína Isarailino sɛɛ à tányo a búsun à n kákaɛ Ala kɔn Gozɔ kú Abo baa kɔn Midia búsu wɛteno guuo. ¹² Yá pí kɛ le kɛ aɔɔe Dii n Luda yá maro yanzime. Aɔ à bà kuunaíyo yáno kúnaro, aɔɔe yá kɛ Dii zɔbleri Musa diɛ ma wà zii kɛaro.

Asiriano kína víadadana Yerusalemudeenɔzi

¹³ Kí Ezekaya kíblena wɛ gɛro dosaidee guun Asiria kí Senakeribi mɔ à lɛɛ Yuda wɛte bíideenɔa à sì píngi. ¹⁴ Ben Yudano kí Ezekaya gbɛnɔ zɔ Asiriano kínaa zaa Lakisi à bè: Ma taari kɛ. N gumala, mégɔ fia bonne lán né líme nà. Ben Asiriano kína kondogi lí Ezekayane tɔn kuri kɔn vurao tɔn do. ¹⁵ Ben Ezekaya kondogi kɛ à è Dii ua kɔn a be laasi guuo kpàa píngi. ¹⁶ Gurɔ beeeo à vura gò Dii kpɛ gbànoa kɔn pɔ kɛ à kùe gbà pɔnɔ lípɛɛnɔao à kpà Asiriano kínaa.

¹⁷ Ben Asiriano kína a kpàasi kɔn a ìbanɔ gbɛnsio kɔn a zìkpɛ gbɛnsio zì, aɔ bɔ Lakisi aɔ mɔ Yerusalemu kí Ezekaya kiia kɔn zìkpɛɛnɔ paripari. Kɛ aɔ kà Yerusalemu, aɔ mɔ wà zɛ musu kpa íkækii sae òsiwɛla zɛn. ¹⁸ Aɔ kína sisi, ben kíbɛgwari Ilikia né Eliakimu kɔn à takadakɛri Sebenao kɔn à yázibaarukɛri Asafa né Yoao bɔ wà gàa n kiia. ¹⁹ Ben zìkpɛɛnɔ gbɛnsi pí bèrɛne: À gá o Ezekayane, Asiriano kína isi bé èe à laa à bè: Bón à kɛsɛ pɛɛa lɛɛ? ²⁰ À bè á zìkana gbá dɔ bensɔ á gbáa, mɔde yá pà korime. Dén èe náane kee, ben à bɔ ma yá kpɛɛ? ²¹ À Igitipi kína kɛ èe à náane kee pí gwa. À de lán kapa gò ena bàme. Gbɛ kɛ gbáa èa, è à lí a ɔame. ²² Tó a bème Dii a Ludan á náanekena, à de à taagbɔgbákii kɔn à sa'okiinɔn Ezekaya gbɔro fá! Ben à bè Yerusalemudeenɔ kɔn Yudano ne n píngi aɔ mɔ wà dɔnzi ke sa'okii kɛa Yerusalemu. ²³ À gɔgɔ à dɔkɔzi kɔn ma dii Asiriano kínao, mé à gba sɔ bɔro plaa, tó á gbɛnɔ ví kɛ aɔ dínmá dé! ²⁴ Zaake èe Igitipi sɔgoronɔ kɔn sɔdeenɔ náane kee, dian eé fɔ à kpà

baa ma dii z̄ikari gbēnsi kè kèsánzino dokene? ²⁵ Èe daa ma dii mò lée gura kèa à kaate Dii lé saen yó? Dii bé à bène à lée būsuo kè pia à kaate.

²⁶ Ben Eliakimu kōn Sebenao kōn Yoao bè z̄ikp̄eeno gbēnsi pine: N̄ yā o wamowa n z̄òblerinone kōn Siria yāo, zaake weè beee ma. N̄ton yā owe kōn Eberu yāoro, le gbē kè aō kú b̄i musunō tōn maro yānzi. ²⁷ Ben gbēnsi p̄i wēnla à bè: Ma dii e ma z̄i mà yā p̄i òare kōn a diio atēero, kōn gbē kè aō vēna b̄i musunome se, zaake aōé n̄ z̄inda b̄oto ble, aōé n̄ z̄inda osoro mi lán a bà. ²⁸ Ben gbēnsi p̄i f̄e à p̄utā kōn Eberu yāo à bè: À Asiriano kina isi yā ma! ²⁹ Kina p̄i bè, àton tó Ezekaya a kekero, zaake eé f̄i à a b̄o a z̄iŕo. ³⁰ Ezekaya bè Dii é a b̄o eé a wéte kè kpá Asiriano kinaaro. Àton Ezekaya yā ma à Dii náane ke yā beee musuro. ³¹ Àton Ezekaya yā maro. Asiriano kina bè, à a yā ma à su a kpa, a baade é a z̄inda geepi be kōn a z̄inda kākā beeo ble, eé a z̄inda orozā í mi ³² ai àḡs m̄ó a sée à táao būsuo kè de lán a p̄ó bà guu. P̄ówee kōn geepiwē nnaao dimme, buredi kōn geepi búo kōn kú lino kōn z̄ó'io dimme. À ze kōn wēndio. Àton ze kōn gaaoro. Ezekaya bè Dii é a b̄o, m̄ode àton weziro, àton tó à a kekero. ³³ Boriino t̄aa ke f̄i à ḡi Asiriano kinae kōn n̄ būsuo le àton sím̄maro? ³⁴ Amata kōn Apadao t̄aano kú m̄ame? Sefavaimu ke Ena ke Iva t̄aano kú m̄ame? Samaria t̄aano f̄i wà ḡine kōn n̄ wéteo? ³⁵ Būsuo p̄ino kparee t̄aa bé à f̄i à ḡine kōn a būsuo? W̄aton be Dii é f̄i à ḡine kōn Yerusalemuo?

³⁶ Gbēno ȳitena k̄itikiti, aōe yā siàlaro, zaake aō kina bène aōton yā siàlaro. ³⁷ Ben kibegwari Ilikia né Eliakimu kōn a takadakēri Sebenao kōn Asafa né Yoa à yāzibaarukerio n̄ p̄ókásāano kèkē aō èara wà sù Ezekayaa aō z̄ikp̄eeno gbēnsi yā p̄i gbāne.

19

Ezekaya wéekena Diia

¹ Kè kí Ezekaya yā p̄i mà, à a uta gà à kè, ben à uta kāsaa dàala à ḡaao Dii ua. ² À a begwari Eliakimu kōn a takadakēri Sebenao kōn sa'orikino z̄i annabi Isaya, Amozu néa kōn p̄sia utanō dadana. ³ Aō bène: Ezekaya bè yā ḡi gb̄aa, wà kp̄ak̄ewazi wà wí dàdawa. Wa ḡo lán n̄gbē kè à né kà b̄ona à gb̄aaa v̄i à iroo bà. ⁴ Asiriano kina a z̄ikp̄e gbēnsi z̄i, à mò à Luda Wēndide lalandi kè. Dii n Luda yā p̄i mà, eé kp̄ak̄ezi yā p̄i ona yānzin yó, wá d̄oro. N̄ adua ke wamowa gbē kpaaa kè wa ḡōnōne.

⁵ Kè kí Ezekaya z̄iri p̄ino ḡaa wà Isaya lè le, ⁶ à bèinne: À ḡa o a diine, Dii bè àton tó v̄ia à kú Asiriano kina ibanō d̄okenaao yā kè à mà p̄i yānziro. ⁷ À ma! Tó Asiriano kina baaru ke mà, Dii é tó laasuu ḡen à tá a būsun, Dii é tó wà à de kōn f̄ēdaao gwe.

⁸ Kè z̄ikp̄e gbēnsi mà Asiriano kina f̄e Lakisi, ben à èara à ḡaa à à lè, èe z̄i kaa kōn Libinadeeno. ⁹ Kè Asiriano kina mà Etiopia kí Tiraka e m̄o z̄i káao, ben à èara à z̄irino gb̄are Ezekayaa kōn takadao à bè: ¹⁰ À o Yudano kí Ezekayane, t̄aa kè èe à náane kee gbasa à bè é Yerusalemu name ma z̄iŕo, àton tó t̄aa p̄i a kekero. ¹¹ Èe ma lán Asiriano kinaano kè būsunone nà à n̄ dúgu z̄ó p̄ingiroo? Àmbe eé b̄o ado saa? ¹² Borií kè ma dezinō n̄ káate Gozā kōn Arano kōn Rezeŕio kōn Edeni kè kú Telasaono, aō t̄aano n̄ b̄o? ¹³ Amata kina kú máa? Apada kina kú máa? Sefavaimu ke Ena ke Iva kinaano kú máa?

14 Ezekaya Asiriano takada si žiri pinɔa. Kè à à kyó kè, ben à gàa Dii ua à pòro à aε 15 à wéε kèa à bè: Dii Isarailinɔ Luda, n kú kerubunɔ dagura, mbe bùsu kè kú anduna guu píngi Luda ũ. Mbe n musu kè kɔn tɔɔteo. 16 N swá kpá n yá ma, Dii. N wéε sé n guu gwa, Dii. N dɔkena kɔn n Luda Wëndideoo lékpásá kè Senakeribi kè ma fá! 17 Yápuramε Dii, Asiriano kinanɔ borii pinɔ káate n píngi, aɔ bùsunɔ gɔ̀ bežĩ ũ. 18 Aɔ n táano kà tén aɔ n kpáta, zaake pɔ pinɔ kú pɔke léžiro, pɔ kè gbēntee kè kɔn lío kɔn gbēonɔme. 19 Dii wa Luda, n wa bɔ à ɔžĩ, le bùsu kè kú anduna guu píngi gɔ̀ dɔ kè n Dii, mbe Luda ũ ndo.

Senakeribi gana

20 Ben Amɔzu né Isaya lékpásá kè Ezekayanε à bè: Dii Isarailinɔ Luda bè a adua kè n kè Asiria kí Senakeribi yá musu mà, 21 ben à lé kène à bè: Zayɔn nɔkparε leziie e kya kaangu, èe n lalandi keε n kpεε.

Yerusalemu nɔgbē e ère keε,

èe a mì dadaa a gán.

22 Dén n dɔkeo n sɔsɔ?

Dén n pataa n n mì dàne íaa?

Isarailinɔ Luda kè kú adonan n beee kène.

23 N dà n žirinɔne, ben aɔ Dii sɔsɔ,

n bè n didi kpíiinɔ musu

kɔn n sɔgoronɔ paripari

ai Lebanɔ bùsu kpíi misɔntēa.

N sida lí gbáanɔ zɔzɔ,

n pini lí bítanɔ nè,

n ka à léa musu ai à líkpe sisinan.

24 N lɔgɔ yɔ̀ bori pāndenɔ bùsun,

n à í mì,

n kèse pèpèε Iyipiti swaanɔa ai n í bàba.

25 Kè mámbé má dìε le zaa zi,

néε maroo?

Ma zεo à gí kè, ben má tò à kè.

Má tò n n wéte bíideenɔ gbòro bitimm,

à gbènɔ gɔ̀ kaena.

26 Wétepiddeenɔ gbāaa kēsá,

aɔ gɔ̀ sūmm, wí n kú,

aɔ de lán sē bà, lán sēla bòrɔ bà,

lán sē kè bɔε kpé musu à gāga gɔ̀ bà.

27 Má n kúkii dɔ,

má n gana kɔn n sunao dɔ,

má n fεenamazii dɔ.

28 Zaake n fεemazi,

n wékaka kè n ví yá gē ma swān,

mé bà kánne n yín,

mé aizi kánne n lén,

mé tó n εara n tá kɔn zé kè n mɔoo.

29 Ezekaya, yá kèkii égɔ̀ denne sèeda ũ:

É pɔ zà ble wēnzi,

zií dɔ é ble gwe.

Zii k̄aa sa é p̄ó t̄ó é p̄ó keke,
é geepi lí pépe é à beε ble.

³⁰ Yuda k̄paa k̄e ās ḡōn̄o
é k̄as̄aa péε t̄ōte gbasa ās né kp̄a musu.

³¹ Zaake gb̄ε k̄paaan̄o é b̄o Yerusalemumε,
gb̄ε k̄e ās ḡō p̄in̄o é ō tá zaa Zaȳn k̄piiia.

Dii Z̄ik̄pede āia bé eé beεe k̄ε.

³² Beεe ȳanzin ma ȳa k̄e ò Asirian̄o k̄ina musuzi:

Eé ḡε w̄éte k̄enlo,

eé k̄a zunlo,

eé a s̄engbango d̄onero,

eé ligazi à gb̄a lez̄i daziro.

³³ Eé eara à tá k̄ōn z̄é k̄e à m̄ōo,

eé ḡε w̄éte k̄enlo.

Mam̄oma Dii m̄ambe má ò.

³⁴ Mé ḡi k̄ōn w̄éte k̄ēomε,

m̄é à m̄i sí ma z̄inda ȳanzi

k̄ōn ma z̄ōbleri Dauda ȳāo d̄o.

³⁵ Gw̄āvī beεean Dii Malaika b̄ò à ḡaa Asirian̄o b̄uran à gb̄ēn̄o d̄ēde b̄ōo
bak̄ēnd̄o āsōoro. K̄e ās f̄εε k̄onḡo, ben ās ḡēn̄o é kaena gu s̄anda p̄ingia. ³⁶ Ben
Asiria kí Senakeribi f̄εε a b̄ura p̄in̄ à èara à tà Nineva à ḡō gwe. ³⁷ Z̄īka k̄e
à kuena a t̄aa Nisiroku kp̄én, ben à n̄ēn̄o Adarameleki k̄ōn Sarezao à d̄e k̄ōn
f̄ēdaao. Ās b̄aa sì w̄à tà Ararata b̄usun, ben à né Esarad̄o v̄ēε à gb̄ēn̄.

20

Ezekaya gyakena

¹ Gur̄o beεea Ezekaya gȳaa k̄e à k̄a gana, ben annabi Isaya, Am̄ozu né ḡaa à
à l̄e à bène: Dii bè ò lé die n gb̄ēn̄ōne, zaake néε m̄ōo game, né f̄εε d̄oro. ² Ben
Ezekaya aε d̄ò ḡua à w̄éε k̄e Diia ³ à bè: Dii, n ȳa nna! Zaake ma d̄onzi k̄ōn
ȳapuraa, bens̄o ma ȳa k̄e ñ yezi k̄e k̄ōn n̄òsēo do, ò t̄ó à d̄ongu. Ben à w̄ēnda
ōo d̄ò. ⁴ Le Isaya ḡō ḡá b̄o ua, ben Dii ȳa s̄ua à bè: ⁵ Ñ ḡá ò o ma gb̄ēn̄o d̄on'aede
Ezekayanε, k̄e mam̄oma Dii à dezi Dauda Luda, ma bè ma à aduak̄ena mà, ma
à w̄éε'í è. Mé à k̄ēk̄ōa, à gur̄o aaḡōdee z̄i eé ḡá ma kp̄én. ⁶ Ma à gur̄o k̄aaranε w̄è
ḡēro. Mé à sí Asirian̄o k̄inaa k̄ōn w̄éte k̄ēo. Mé ḡi k̄ōn w̄éte k̄ēo ma z̄inda ȳanzi
k̄ōn ma z̄ōbleri Dauda ȳāo.

⁷ Isaya bè w̄à k̄ākā beε l̄ó. K̄e w̄à l̄ò, w̄à d̄òk̄o à b̄òḡiia, ben à k̄ēk̄ōa. ⁸ Ben
Ezekaya Isaya là à bè: Zaake Dii bè é ma k̄ēk̄ōa mé ḡá a kp̄én à gur̄o aaḡōdee
z̄i, b̄ó bé eé ḡō d̄e à s̄ēda ūu? ⁹ Ben Isaya w̄ēla à bè: S̄ēda k̄e Dii é k̄enne lé k̄e
à gb̄ēn̄e ȳa musun ye. Ora k̄e ōf̄ant̄e e suoo Aaza didikiin̄o, ñ yezi à ḡá ai à
gb̄ápeki m̄èn kurian ȳó, k̄e à eara à su k̄p̄ε k̄p̄a m̄èn kuriamε? ¹⁰ Ben Ezekaya
w̄ēla à bè: Ora pitana gb̄ápeki m̄èn kuria z̄i'ūro. À t̄ó à eara à s̄okpa k̄p̄ε k̄p̄a
gb̄ápeki m̄èn kuria. ¹¹ K̄e annabi Isaya Dii w̄éε k̄e, ben ora k̄e ōf̄ant̄e e suoo eara
à s̄okpa gb̄ápeki m̄èn kuri k̄e à p̄itaa ȳaan̄o.

Babil̄onu b̄ūsu z̄ir̄in̄o m̄ona Yerusalemu

¹² Gur̄o beεea Balad̄á né Merodaki Balad̄á, Babil̄onu k̄ina takada kp̄as̄á
Ezekayanε k̄ōn gb̄aao, k̄e à à gȳak̄ena baaru mà ȳanzi. ¹³ Ezekaya gb̄áak̄ε kp̄á
z̄iri p̄in̄o z̄i à ḡāaño a laasin, à a kondogi p̄ōn̄o òd̄oan̄e k̄ōn vura p̄ōn̄o k̄ōn p̄ó ḡu

nnannaanŋ kŋn nŋsi maaao. À gaaŋyo a gŋkɛbɔkaɛkiin dɔ à a auzikinŋ ɔɔɔaŋne māmamm. Pɔkee kú à be ke à bŋsun kɛ à gi ɔɔaŋneziro. ¹⁴ Ben annabi Isaya gaa à à lè à à là à bɛ: Yá kpareen gbɛ pinŋɔ ɔnnɛɛ? Zaa mákpan aɔ bŋn wà mŋ n kiiaa? Ben Ezekaya wɛ̀ala à bɛ: Aɔ bɔkii zà, Babilonun aɔ bŋn. ¹⁵ Ben Isaya à là à bɛ: Bŋn aɔ è n bɛɛ? À wɛ̀ala à bɛ: Aɔ ma be pɔ píngi è. Ma auziki kee kuu kɛ ma gi ɔɔaŋneziro. ¹⁶ Ben Isaya bènɛ: Ñ yá kɛ Dii ò ma: ¹⁷ Gurɔɔ e mɔɔɔ, weé n be pɔ píngi kŋn auziki kɛ n dezinŋ tŋnne n kŋna ai gbàanŋ sɛɛ wà táo Babilonu. Dii bè à ke é gŋro. ¹⁸ Weé né kɛ né n i kenŋ sɛɛ wà tányo, aɔé gŋ Babilonu kibe zikerinŋ ŋ. ¹⁹ Ben Ezekaya bè Isayanɛ: Dii yá kɛ n òmɛɛ pì maa. Zaake èe daa wɛ̀ena aafia yáketɛ sai égŋ kuu ai a wɛ̀ndi lémmɛ. ²⁰ Ezekaya yá kpaanŋ kŋn à négŋgbɛkɛyanŋ kú Yudanŋ kŋnanŋ gŋayákenanŋ takadan. Lán à íkaɛkii kɛ nà kŋn íbaaze kɛ à bŋ gbɛn è mŋ kŋn ío wɛ̀tɛ guu kú gwe dɔ. ²¹ Kɛ à kà a dezinŋla, ben à né Manase vɛ̀ɛ à gbɛn.

21

Yudanŋ kí Manase

¹ Manase wɛ̀ kuri awɛɛplaadeɛ guun à kí blè, ben à vɛ̀ɛ kpatan Yerusalemu wɛ̀ baaagŋ ɔɔɔrosai. À da tŋn Efeziba. ² À yá kɛ Dii yeziroo kɛ kɛ à zɛ kŋn borii kɛ Dii pɛ̀nma Isarailinŋnɛnŋ yázaakenanŋ. ³ À tãagbãgbãkii kɛ a de Ezekaya gbòronŋ kɛkɛ à bŋ kŋn Baali sa'okiinŋ. À Asera lí pɛ̀ɛ lán Isarailinŋ kí Ahabu kɛ nà yá. À kùɛ ɔɔɔnɛnɛnɛ à n gbãgbã. ⁴ À sa'okiinŋ bŋ Dii ua guu Yerusalemu, guu kɛ Dii bè a tŋ égŋ kúa pì. ⁵ À sa'okiinŋ bŋ Dii ua mɛn plaaanŋ guu ɔɔɔnɛnɛnɛ píngi. ⁶ À sa'opɔ kɛ wɛ̀ ká tén à té kú ò kŋn a négŋgbɛɔ, à pɔ dànmma à masonŋ kɛ, à yá gbɛka gɛ̀sisirinŋa kŋn weegŋnnadeenŋ, à yá kɛ Dii yeziroo kɛ maamaa, ben à à pɔɔ fɛ̀nɛ. ⁷ À Asera tãa kɛ à kɛ pì diɛ Dii ua guu kɛ Dii bè Daudanɛ kŋn à né Sulemanuo a tŋ égŋ kúa gurɔ píngi, zaake Isaraili wɛ̀tɛnŋ té píngi Yerusalemun à sɛ. ⁸ À bè, tó Isarailinŋ yá kɛ á diɛnɛnɛnŋ kŋna píngi, tó aɔ zɛ kŋn doka kɛ a zòbleri Musa kpámmao píngi, é ɛara à n bɔɛ bŋsu kɛ à kpá n dezinŋanlo, é tó aɔ likŋaa zŋ dɔro. ⁹ Baa kŋn beeeo aɔ gi à yá mazi. Manase n sásá, ben aɔ yá zaaa kɛ de borii kɛ Dii n kaate n dezinŋnɛnŋ pŋla.

¹⁰ Ben Dii yá ò a zòbleri annabinŋ gází à bɛ: ¹¹ Zaake Yudanŋ kí Manase yá kɛ à de tɛ̀ ŋunŋ kɛ à yá zaaa kɛ de Amɔri kɛ aɔ kú a áanŋla, à Yudanŋ dà durunkɛnan tãa kɛ à kɛnŋ yá musu, ¹² beee yánzin mamɔma Dii Isarailinŋ Luda ma bè, mé mŋnzi kpá Yerusalemuzi kŋn Yudanŋ bŋsuo píngi. Gbɛ kɛ aɔ à baaru mànŋ é ke giri. ¹³ Zaka kɛ má yŋŋ Samarianɛn mé yŋŋ Yerusalemunɛ se. Mé kɛnɛ lán má kɛ Ahabu bɛɛnɛ nà. Mé Yerusalemu wawa lán wɛ̀ taa wawa wà à lé kúɛ nà. ¹⁴ Mé pá kpá ma gbɛ kpaaa pinŋɔzi mà n na n íbɛɛnɛnɛ n ɔzi. Aɔé n pŋnŋ nakŋa wà n sɛɛ, ¹⁵ zaake aɔ yá kɛ má yeziroo kɛ, aɔé gŋ ma pɔɔ fɛ̀ɛmɛ zaa gurɔ kɛ aɔ dezinŋ bŋ Igitipi ai kŋn a gbàao.

¹⁶ Manase taarisaideenŋ dɛ̀dɛ paripari ai aɔ gɛ̀nŋ Yerusalemu pà zaa à léa kɛ ai à léa kaa, durun kɛ à kɛ à Yudanŋ dà yá kɛ Dii yeziroo kenan baasi. ¹⁷ Manase yá kpaanŋ kŋn durun kɛ à kɛnŋ píngi kú Yudanŋ kŋnanŋ gŋayákenanŋ takadan. ¹⁸ Kɛ à kà a dezinŋla, wà à vɛ̀i a be, Uza karan, ben à né Amɔ vɛ̀ɛ à gbɛn.

Yudanŋ kí Amɔ

19 Amŋ wè baro awεεplaadee guun à kí blè, ben à vèe kpatan Yerusalemu wè plaa. À da tón Mesuleme, Aruzu né, Yɔɔba gbēme. 20 À yá kè Dii yeziroo kè lán à de Manase kè nà. 21 À a de zékpaε sè píngi. À dò tãa kè a de dónzinŋzi à kùεrñe. 22 À Dii a dezínŋ Luda tòn, èe à zé séro. 23 Ben à ìbanŋ lé kpàkŋsŋzi wà à dè a bε. 24 Kè Yudanŋ gbē kè aŋ lé kpàkŋsŋzi pínŋ dède ń píngi, ben aŋ à né Yosia kà kí ũ à gbèn. 25 Amŋ yá kpaaanŋ kú Yudanŋ kinanŋ gɔyákenanŋ takadan kŋn yá kè à kènŋ píngi. 26 Kè wà à v̄i Uza karan, ben à né Yosia vèe à gbèn.

22

Yudanŋ kí Yosia

1 Yosia wè sɔraagŋ5dee guun à kí blè, ben à vèe kpatan Yerusalemu wè baaakuri awεεdo. À da tón Yedida, Adaya né, Bɔɔka gbēme. 2 À yá kè Dii yezi kè à a dezi Dauda zékpaε sè píngi, èe pãne ɔplazi ke ɔzeziro. 3 À kíblena wè baro plaasaidee guun à a takadakēri Safana, Azalia né, Mesulamu dio z̄i Dii ua à bè: 4 Ñ gá sa'oriki Ilikia kiia n̄ onε à ɔɔ kè wà m̀o Dii ua kè zédákparinŋ s̄i n̄ ɔz̄i naro 5 à na gbē kè wà n̄ díe Dii ua z̄ikerinŋ gbēnsi ũunŋne n̄ ɔz̄i, aŋ f̄ia boo gbē kè aŋ ɔe kpé p̄i guu kè yákanŋ kekεenŋne, 6 lí'arinŋ kŋn kpéborinŋ kŋn gbē'arinŋ. Wà lí lúo dŋ kŋn gbē ananŋ wà kpé p̄i kekεo. 7 Wàton gbeka lán aŋ ɔɔ kè wà nánne n̄ ɔz̄i p̄i blè n̄aro, zaake gbē nánēdeenŋme.

8 Sa'oriki Ilikia bè takadakēri Safanane a bŋ Musa doka takadaa Dii ua, ben à kpàa. Kè à à kyó kè, 9 ben à gáa kína kiia à à yá gbāne à bè: N ìbanŋ ɔɔ kè kú Dii ua b̀e wà nà ua z̄ikerinŋ gbēnsinŋne n̄ ɔz̄i. 10 À èara à bène sa'ori Ilikia takada kpàawa, ben à à kyó kè kinanε. 11 Kè kína Musa doka takada p̄i yá mà, ben à a utadaa gá à kè. 12 Ben à bè sa'ori Ilikiane kŋn Safana né Aikamuo kŋn Mikaya né Akaboo kŋn takadakēri Safanao kŋn a ìba Asayao à bè: 13 À gá gbekame Diia Yudanŋne n̄ píngi takada kè wà b̀a kè yá musu. Dii pŋ f̄ewazi à kè bita, zaake wa dezínŋ e wa yá kè kú takada kè guu ma wà z̄i k̄εaro. 14 Ben sa'ori Ilikia kŋn Aikamuo kŋn Akaboo kŋn Safanao kŋn Asayao gáa wà yá p̄i ò nŋgbē annabi Uludane. Nŋgbē p̄i kú Yerusalemu fáandi plaadee guume, à z̄á t̄n Salumu, Tikiva né, Arasa diome. Arasan Dii ua utakaeki dákpari ũ. 15 Dii Isarailinŋ Luda yá sù nŋgbē pia à bè: À gá à o gbē kè à a z̄imaane, 16 mamŋma Dii ma bè mé m̀nzi kpá gu kèkiizi kŋn gbē kè aŋ kúnno lán à kú takada kè Yudanŋ kína à kyó kè p̄i guu nà. 17 Mé pŋf̄e pita gu kèkiia, ma pŋf̄e p̄i é kpáero, zaake aŋ ma ton aŋ tuaetiti kpàta tãanŋa aŋ ma pŋɔ f̄eme tãa kè aŋ kè pínŋ yánzi. 18 À o Yudanŋ kína kè à a z̄i à gbekamaane, yá kè à mà p̄i musu, mamŋma Dii Isarailinŋ Luda ma bè 19 yá kè má ò guu kèkiia kŋn gbē kè aŋ kúnno, ma bè eé gŋ bez̄i ũ kana p̄o ũme, zaake à swè kpà yá pia à a z̄inda b̀usa à a utadaa gá à kè à ɔɔ d̀, beee yánzin ma à yá màzi. Mamŋma Dii mámbe má ò. 20 Beee yánzin mé tó à ga, weé à v̄i ȳiȳi. Eé wée si m̀nzi kè mé kpá guu kèzilero. Ben z̄iri pínŋ èara wà tà kína kiia kŋn yá p̄io.

23

Yosia zena kŋn Dii bà kuuna kŋn Isarailinŋ yanŋ

1 Kína Yerusalemu gbēnsinŋ kŋn Yuda gbēnsinŋ sisi, ben aŋ kàkŋazi n̄ píngi. 2 À gáañyo Dii ua kŋn sa'orinŋ kŋn annabinŋ kŋn Yerusalemudeenŋ kŋn Yudanŋ n̄ píngi, né f̄ete gbēnsi, ben à tò wà Dii bà kuunañyo takada kè wà è à ua p̄i

kyó kè ní wáa píngi. ³ Kína zena kpé wesagba sae, ben à èara à zè kŏn Dii bà kuunaño yānŏ. À bè á té Diizi, éǵŏ à yādienanŏ kŏn à yādannenanŏ kŏna, éǵŏ à ɔɔkii gwaa kŏn nŏseɔ do kŏn a pɔyezinao píngi, lán à kú takada pi guu ná. Ben baade píngi zè kŏn Dii bà kuunaño yāo dɔ.

⁴ Kína bè sa'oriki Ilikiane kŏn à kpáasio kŏn Dii ua zédákparinŏ aŏ pŏ kè wà kè Baaline kŏn Aserao kŏn sɔsɔnenŏ sée wà bɔɔ Dii ua guu. Ben à gàa à té sŏa Yerusalemu bŏi kpɛɛ Kidironu guzuru búgben, ben wà à túbu sée wà tào Beteli. ⁵ Ben kína pè taa sa'orinŏa kè Yudanŏ kŏnanŏ ní díe aŏ saa o Yuda wéte táagbāgbākiinŏa kŏn pŏ kè liga Yerusalemuzinŏ ní píngi kŏn sa'ori kè aŏ saa o Baalianŏ kŏn ɔfántɛo kŏn mɔvurao kŏn sɔsɔne tódeenŏ kŏn sɔsɔne kpaaanŏ píngi. ⁶ À Asera lípɛɛ sè à bɔo Dii ua à gàa à té sŏa Yerusalemu bŏi kpɛɛ zaa Kidironu guzuren, ben à à tí bò à fāke talakanŏ miranŏa. ⁷ À gŏgbɛ kaaruanŏ kpé kè kú Dii ua guunŏ gbɔro dɔ. Kpé pinŏ guun nɔgbɛnŏ è Asera kuta bisanŏ tán. ⁸ À tò sa'ori kè aŏ kú Yuda wétennŏ sù Yerusalemu, ben à táagbāgbākii kè wà bò kè sa'orinŏ saa òanŏ gbāsī lè sena zaa Gɛba ai Beseba. À táagbāgbākii kè kú wéte dɔn'aade Yɔsua gānulea wéte pi bŏile ɔzezinzŏ gbɔro. ⁹ Baa kè táagbāgbāki sa'ori pinŏ è saa o Diia Yerusalemuro, aè bureɔi sésɛ'ézɛsai sŏ kŏn ní sa'ori daanŏ. ¹⁰ À tò sa'okii kè kú Tofeti, Beninŏmu guzuren gbāsī lè, le gbɛke tón sa'opŏ kè wè ká tén à té kú o Mɔlekia kŏn a négŏgbɛ ke a nénŏgbɛo dɔro. ¹¹ À sŏ kè Yudanŏ kŏnanŏ kyakè ɔfántɛ pŏ úunŏ Dii kpé kpɛɛlea gò, ben à sŏ pinŏ góronŏ kpàta. Sŏ pinŏ kú gbāade Natámɛlɛki kpé sae. ¹² À sa'okii kè Yudanŏ kŏnanŏ bò Aaza kpé musuanŏ gbɔro kŏn kè Manase bò Dii ua mèn plaa guunŏ. À wŏwi dúgudugu, ben à à bùru sée à kwèe Kidironu guzuren. ¹³ Isarailinŏ kí Sulemanu táagbāgbākiinŏ bò yā Sidɔdeenŏ taa Asatorene kŏn Mɔabunŏ taa Kemosisŏ kŏn Amɔninŏ taa Mɔlekio Yerusalemu ɔfántɛbɔɛ kpa zaa Kùkpe sŏsŏgɛzi sɔɔmete kpa, ben Yosia tò táagbāgbākii pinŏ gbāsī lè. ¹⁴ À à gbɛpɛenŏ wŏwi à à lípɛenŏ zŏzŏ, ben à gbɛntee gèwanŏ fāakŏa guu pinŏla.

¹⁵ Baa táagbāgbākii kè Nebati né Yeroboamu bò Beteli kŏn à sa'okiio à Isarailinŏ dào durunkenan pi, Yosia gbāgbākii pi kŏn a sa'okiio gbɔro. À gbāgbākii pi gbɛnŏ wŏwi à à tí bò à té sŏ Asera lípɛɛa dɔ. ¹⁶ Kè à wéɛ zù, à miranŏ è sŏsŏa gwe, ben à gèwanŏ bɛn à kpàta sa'okii pia à tò à gbāsī lè, lán Dii gŏake à ò nà Luda gbɛ gāzī. ¹⁷ Ben kína bè: Dé miran wà sèda kèa káaa? Ben wétepidenŏ bè: Luda gbɛ kè bò Yudanŏ bùsumme. Àmbe à gŏake à yā kè ní kè Beteli sa'okii kèkiine pi ò. ¹⁸ Ben kína bè: À à tó gwe. Gbɛke tón à wá sé à sŏki kpáoro. Ben wà à wánŏ tò gwe kŏn annabi kè bò Samaria pŏo. ¹⁹ Táagbāgbāki kpé kè Isarailinŏ kŏnanŏ bò Samaria bùsu wétenŏ guu aŏ Dii pŏo fèonenŏn Yosia wŏwi píngi lán à kè Beteli pŏne ná. ²⁰ Ben à gbāgbākii pinŏ sa'orinŏ koto kpákpa sa'okii kè aè saa oanŏa ní píngi à gbɛntee gèwanŏ kpàta, ben à èara à tà Yerusalemu.

²¹ Kína bè baade píngine: À Banla zŏbaa ke Dii a Ludane lán à kú Dii bà kuunawao takada kè guu ná. ²² Zaa gurŏ kè yāgŏgŏrinŏ dɔ Isarailinŏne aɛ kŏn gurŏ kè Isarailinŏ kŏnanŏ kŏn Yudanŏ kŏnanŏ e kí bleeo píngi, wèe Banla zŏbaa pi ke à kà lero. ²³ Kí Yosia kíblena wè baro plaasaidee guun wà Banla zŏbaa pi kè Yerusalemu. ²⁴ Beee gbera à yàa kŏn gèsisirinŏ kŏn weegunnadeenŏ kŏn kpé guu tãanŏ kŏn ua tãanŏ kŏn tɛ pŏ kè wà è Yerusalemu kŏn Yudanŏ bùsunŏnŏ píngi, le à zŏi ke dokayā kè kú takada kè sa'oriki Ilikia bò Dii ua pinŏa. ²⁵ Kína

kè aƆƆ kú à ànaƆ kɔn kína kè aƆƆ kú à gbɛraanaƆ té, aƆ gbēkee e aε dɔ Diia kɔn nɔseo do kɔn pɔnnaao píngi lán à bàro. À Musa doka kúna píngi a gbāa lén. ²⁶ Baa kɔn beeeo Dii pɔfɛna YudanƆzi kɔn pɛtɛ pásio yā zaaa kè Manase kè yānzi e kpáero. ²⁷ Dii bè: Mé pé YudanƆa mà n̄ gomala lán ma pe Isarailina ma n̄ gómala nà. Mé gí Yerusalemu kè má sèzi kɔn kpé kè ma bè ma t̄ éḡ kúao. ²⁸ Yosia yā kpaanaƆ kú YudanƆ kínaƆ gīayākenanaƆ takadan kɔn yā kè à kèno píngi.

²⁹ Kí Yosia gurƆa kè Igipiti kí Fero Neko e gaa AsirianaƆ kína le Yuflati, ben Yosia gàa z̄l káo Mɛgido. Kè aƆ kɔ lè, ben Neko à dè. ³⁰ À ìbanaƆ à gè sè wà dà s̄goro guu, aƆ s̄uo Yerusalemu wà v̄li. Ben YudanƆ à né Yoaza kà kí ũ à gbèn.

YudanƆ kí Yoaza

³¹ Yoaza wè baro awɛɛ'aaḡs̄dee guun à kí blè, ben à v̄ɛɛ kpatan Yerusalemu mo aaḡs̄. À da t̄n Amutali, Yeremaya né, Libina gbɛmɛ. ³² À yā kè Dii yeziroo kè lán à dezinƆ kè nà. ³³ Ben Fero Neko mò kàa Ribla, Amata b̄usun, le àtonḡ de kí ũ Yerusalemuro yānzi, ben à bè YudanƆ fīa boare kondogi t̄n aaḡs̄ kɔn a kusuo kɔn vuraƆ kiloo baaakuri as̄Ɔro. ³⁴ Ben à Yosia né Eliakimu diε kí ũ a de ḡɛ ũ, ben à à t̄s̄ liεne Yoyakimu. Ben à Yoaza sè à t̄ao Igipiti, gwen à gàn. ³⁵ Yoyakimu kondogi kɔn vura kè Fero Neko gbèkaa si a b̄usudeenaƆ baade gbāa lén, ben à kpàa.

YudanƆ kí Yoyakimu

³⁶ Yoyakimu wè baaas̄Ɔrodee guun à kí blè, ben à v̄ɛɛ kpatan Yerusalemu wè kuri awɛɛdo. À da t̄n Zebida, Pedaya né, Ruma gbɛmɛ. ³⁷ À yā kè Dii yeziroo kè lán a dezinƆ kè nà.

24

¹ Yoyakimu kiblegurƆan Babilonu kí Nɛbukaneza mò à l̄ɛɛ YudanƆ b̄usua, ben Yoyakimu ḡs̄ à z̄b̄leri ũ ai wè aaḡs̄. Beee gbɛra Yoyakimu n̄s̄ɛ lie, ben à b̄ò à kpɛɛ. ² Dii Babilonia gbāam̄n̄nerino gbàrea kɔn SirianaƆ kɔn M̄abunaƆ kɔn Am̄nino. À n̄ gbáε wà YudanƆ b̄usu kaate lán à ò a z̄b̄leri annabino ḡaz̄i nà. ³ Yā pi YudanƆ lè kè Dii bé à ò yānzi, le à péf̄ma à n̄ goala durun kè Manase kèno yānzi kɔn yā kè à kèno píngi ⁴ kɔn taarisaidée kè à n̄ d̄ɛd̄ɛno aruo. Manase t̄o Yerusalemu pà kɔn taarisaidée kè à n̄ d̄ɛd̄ɛno aruo. Beee yānzi Dii e we à s̄uo k̄oro. ⁵ Yoyakimu yā kpaanaƆ kú YudanƆ kínaƆ gīayākenanaƆ takadan kɔn yā kè à kèno píngi. ⁶ Kè à kà a dezinƆla, ben à né Yoyakini v̄ɛɛ à gbèn. ⁷ Igipiti kína e εara à b̄ò a b̄usun d̄oro, zaake Babilonu kína b̄usu kè de Igipiti p̄o ũ yā sia píngi zaa Igipiti gulez̄eki swaazi ai gana Yuflatizi.

YudanƆ kí Yoyakini

⁸ Yoyakini wè baro plaasaidée guun à kí blè, ben à v̄ɛɛ kpatan Yerusalemu mo aaḡs̄. À da t̄n Neusuta, Elenatā né, Yerusalemu gbɛmɛ. ⁹ À yā kè Dii yeziroo kè lán a dee kè nà. ¹⁰ GurƆ beeean Babilonu kí Nɛbukaneza z̄lkp̄ɛno mò Yerusalemu aƆ à kagura kè. ¹¹ Ben Nɛbukaneza mò gwe gurƆ kè à z̄lkp̄ɛ p̄ino ligazi. ¹² Ben YudanƆ kí Yoyakini b̄ò à gāa à a z̄inda kpāa, àpi kɔn a dao kɔn a ìbanaƆ kɔn a asakpaanaƆ kɔn a kpāasino. Babilonu kína Yoyakini kú a k̄iblena wè s̄oraaḡs̄dee guu. ¹³ Ben à Dii ua auzikino nàk̄sa à b̄òo gwe kɔn k̄ibe auzikino píngi. À vura p̄o kè Isarailino kí Sulemanu kè Dii kpé p̄o ũno z̄s̄z̄k̄ore píngi lán

Dii gĩake à ò nà. ¹⁴ À Yerusalemu gbēnsino k̄n z̄l̄kp̄eeno kùkù à tànyo z̄l̄z̄no ũ n̄ píngi. Ās kà ḡɔn b̄ɔɔ kuri. À tà k̄n lí'arin̄o k̄n sian̄o d̄o. Gbēkee e ḡɔro, séde talakan̄o. ¹⁵ Len à Yoyakini kù Yerusalemu le k̄n à dao k̄n à n̄ɔn̄o k̄n à kp̄aasin̄o k̄n b̄usu gbēnsino à tànyo Babil̄onu z̄l̄z̄no ũ. ¹⁶ À tà Babil̄onu k̄n ḡɔ gb̄aaan̄o ḡɔn b̄ɔɔ swēeplaa k̄n z̄z̄ikerino k̄n sian̄o ḡɔn w̄aa s̄ɔɔro. Ās píngi z̄l̄kari gb̄aaan̄o m̄e. ¹⁷ À Yoyakini des̄e Matania dīe kí ũ à gb̄en, ben à à t̄ó līne Zedekia.

Yudano kí Zedekia

¹⁸ Zedekia w̄è baro awēedodee guu à kí bl̄e, ben à v̄è kpatan Yerusalemu w̄è kuri awēedo. À da t̄ón Amutali, Yeremaya né, Libina gb̄ēm̄e. ¹⁹ À ȳà k̄è Dii yeziroo k̄è lán Yoyakimu k̄è nà. ²⁰ Dii p̄of̄é bé à tò ȳà p̄i Yerusalemu k̄n Yudano b̄usuo l̄è píngi ai à ḡaa p̄ém̄ma à n̄ ḡóala. Ben Zedekia b̄ò Babil̄onu k̄ina kp̄e.

25

Yerusalemu kaatena

¹ Zedekia kíblena w̄è k̄endodee guu, à m̄o kuri gur̄o kurideen Babil̄onu kí Nebukan̄eza m̄ò lé̄e Yerusalemua, àpi k̄n a z̄l̄kp̄eeno n̄ píngi. Ās b̄ura k̄àè à b̄i sae, ben ās gb̄à lez̄in̄o d̄ò w̄à ligazi. ² Ās w̄éte p̄i kagura k̄è le ai kí Zedekia kíblena w̄è kuri awēedodee guu. ³ À m̄o siiḡɔ gur̄o k̄endodeen n̄ɔaa gb̄aaa kp̄à w̄éte p̄in, gb̄èke p̄óblee v̄i d̄oro. ⁴ K̄è w̄à b̄i f̄í, baa k̄è Babil̄onian̄o ligana w̄éte p̄izi, ben Yuda z̄l̄kp̄eeno bàa si n̄ píngi, ās b̄òe k̄n kíbe karao ās b̄òe w̄éte ḡék̄iia gw̄áav̄i, ben ās p̄èe Yoda s̄èn. ⁵ Ben Babil̄onia z̄l̄kp̄eeno p̄èe k̄ina p̄izi ās à l̄è s̄èn Yeriko kpa. K̄è Zedekia z̄l̄kp̄eeno l̄èk̄sa w̄à à t̄on, ⁶ ben w̄à à kù w̄à t̄ào Babil̄onu k̄inane zaa Ribla, ben w̄à ȳà dààla. ⁷ W̄à à n̄én̄o d̄èd̄e à w̄aa, ben w̄à à w̄éè b̄òb̄o w̄à m̄ògot̄e gata kp̄àn̄e w̄à t̄ào Babil̄onu.

⁸ Babil̄onu k̄ina kíblena w̄è baro dosaidee guu, à m̄o s̄ɔɔroo gur̄o swēeplaaadee z̄i à ìba Nebuzarad̄a m̄ò Yerusalemu. Àmbe Nebukan̄eza dogarin̄o gb̄ēnsi ũ. ⁹ À té s̄ò Dii uaa k̄n kíbēo k̄n Yerusalemu kp̄én̄o píngi. Kp̄é k̄è de kp̄é bíta ũ píngi dé, à té s̄òame. ¹⁰ Ben à tò Babil̄onia z̄l̄kp̄eeno n̄ píngi Yerusalemu b̄i gb̄òro. ¹¹ À gb̄è k̄è ās ḡò w̄éte p̄i guuno s̄èe à tànyo Babil̄onu k̄n gb̄è k̄è ās ḡaa w̄à nà Babil̄onu k̄inaan̄o k̄n gb̄è kp̄aaan̄o. ¹² Talakan̄on à t̄on le ās̄ḡo geepi búno k̄n búgb̄en̄o s̄è waa.

¹³ Babil̄onian̄o Dii ua m̄ògot̄e wesagban̄o k̄n tadib̄on̄o k̄n íkaki bítao w̄iwi ās t̄ào Babil̄onu. ¹⁴ Ās t̄úbukab̄on̄o k̄n a s̄éeb̄on̄o k̄n fitiadeb̄on̄o k̄n ḡõmb̄on̄o k̄n m̄ògot̄e p̄ó p̄ande k̄è w̄è Dii z̄i k̄eono n̄ák̄sa w̄à t̄ào d̄o. ¹⁵ Ben dogarin̄o gb̄ēnsi p̄i takason̄o k̄n arusib̄on̄o k̄n p̄ó k̄è w̄à p̄i k̄n vuraò ke k̄n kondogion̄o s̄èe píngi. ¹⁶ Wesagba m̄èn plaa k̄n íkakii p̄io k̄n tadib̄o k̄è Sulemanu p̄i Dii ua p̄ó ũuno, w̄è f̄i w̄à à m̄ògot̄e ȳò kiloaro, à tiisi k̄è bíta. ¹⁷ Wesagba p̄in̄o lez̄i k̄à ḡás̄asuu baro plaplaasai, bens̄o à m̄ifura k̄è kù musuno lez̄i k̄à ḡás̄asuu s̄ɔɔɔro. M̄òkyakot̄ana k̄n z̄z̄i k̄è w̄à k̄è lán biisio b̄eè b̄an̄o ligana m̄ifura p̄in̄ozi píngi. Wesagba m̄èn plaaa p̄in̄o s̄ènk̄p̄eme.

¹⁸ Dogari gb̄ēnsi p̄i sa'oriki Seraya kù k̄n à plaade Zefanayao k̄n z̄éd̄ák̄p̄ari ḡɔn aaḡɔn̄o. ¹⁹ À gb̄ēnsi k̄è de z̄l̄kp̄e d̄on'adee ũu kù w̄éte guu k̄n k̄ina ìba ḡɔn s̄ɔɔroo k̄è à b̄ònm̄ma w̄éte guuno d̄o k̄n z̄l̄kp̄e gb̄ēnsi takadak̄eri k̄è è gb̄ēn̄o t̄ó da sozan̄o k̄n à gb̄ēn̄o ḡɔn baaaḡɔ k̄è w̄à b̄ònm̄ma w̄éte guuno. ²⁰ Nebuzarad̄a n̄

sɛɛ à tànyo Babilonu kɛnɛ zaa Ribla, ²¹ ben Babilonu kɛna ń dede Ribla gwe Amata bɔsun. Len wà Yudanɔ sɛɛ ń bɔsun wà tànyo lɛ.

Gedalia diena Yudanɔ bɔsu gbɛnsi ũ

²² Babilonu kí Nebukanɛza Aikamu né Gedalia, Safana dio diɛ gbɛ kɛ aɔ gɔ̀ Yudanɔ bɔsunno gbɛnsi ũ. ²³ Kɛ zɔkpɛ dɔn'aadeenɔ kɔn ń gbɛnɔɔ mà Babilonu kɛna Gedalia diɛ gbɛnsi ũ, ben aɔ mɔ̀ à kiia Mizipa. Netania né Sumaila kú ń tɛ kɔn Karea né Yoananao kɔn Tanumɛ né Seraya, Netofa gbɛo kɔn Maaka gbɛ né Yazaniao kɔn ń gbɛnɔ. ²⁴ Ben Gedalia la dànnɛ kɔn ń gbɛ pɛnɔ̀ à bè: Àton vɛa kɛ Babilonia gbáadeenɔnɛro. À vɛɛ wa bɔsun kɛ̀ à zò ble Babilonu kɛnɛ, ègɔ̀ aafia. ²⁵ Mɔ̀de à mɔ̀ swɛɛplaadee guun Netania né Sumaila, Elisama dio kɛ̀ de kɛne ũu mɔ̀ kɔn gɔ̀ɔn kurinɔ̀ à Gedalia dɛ kɔn Yuda kɛ̀ aɔ̀ kúo Mizipanɔ̀ kɔn Babilonia kɛ̀ aɔ̀ kúo gweenɔ̀. ²⁶ Ben Yudanɔ fɛɛ, né fɛte gbɛnsi ń píngi kɔn zɔkpɛ dɔn'aadee pɛnɔ̀, aɔ̀ bàa sì wà tà Igipiti, kɛ̀ aɔ̀ɛ vɛa kɛɛ Babilonianɛ yánzi.

Yoyakini gbarɛna

²⁷ Yudanɔ kí Yoyakini tana Babilonu wɛ̀ baaakuri awɛɛswɛɛplaade, à mɔ̀ kuri awɛɛplaa gurɔ̀ baaasɔ̀ro awɛɛplaadeen Babilonu kí Evili Merodaki à bò kpɛsiaan a kíblena wɛ̀ káaku guu. ²⁸ À yá maaa ònɛ, ben à vɛɛkii kpàa kɛ̀ de à kɛna daa kɛ̀ aɔ̀ kúo Babilnunɔ̀ pɔ̀la. ²⁹ Ben Yoyakini a kpɛsia uta bò à kàɛ, ègɔ̀ pɔ̀ ble kɔn kɛnao ledɔ ai a wɛ̀ndi lɛn. ³⁰ Lán guu e dɔ̀ɔ̀ nà kɛna ègɔ̀ pɔ̀blee kɛ̀ à yezi kpaaa ai à gáa à gáo.

EZĚRA

Sirusu Isarailinɔ gbaraena

¹ Pesianɔ kɪ Sirusu kɪblena wɛ káaku guu Dii té kàn le yā kè à dà Yeremayane à ò e à ke yānzi. Ben Sirusu kpàakpa kè a b̀sun píngi, gbasà à kè takadan à bè:

² Yā kè mamɔma Sirusu, Pesianɔ kína má òn yè. Dii Luda Musudee tò anduna kpata píngi gɔ ma pò ũ, ben à ma diè mà kpé boare Yerusalemu, Yudanɔ b̀sun.

³ Gbē kè de à gbē ũ a té, Luda gɔ kúo à tá Yerusalemu, Yudanɔ b̀sun, à kpé bo Dii Isarailinɔ Luda kè de Dii ũ Yerusalemune gwe. ⁴ Aɔ gbē kè aɔ gɔ̀ píno gbēdaaanɔ dɔ́le kɔ́n kondogio kɔ́n vurao kɔ́n auzikinɔ kɔ́n pókádeeno kɔ́n Luda kpé kè aɔe gaa bo Yerusalemu gbaano.

⁵ Ben Yudanɔ kɔ́n Beyáminɔ uabedeeno kɔ́n sa'orinɔ kɔ́n Levinɔ kɔ́n gbē kè Luda té kángunɔ fēe aɔe gaa Dii kpé bo Yerusalemu. ⁶ Aɔ gbēdaaanɔ dàmma aɔ ñ gbá kondogi pónɔ kɔ́n vura pónɔ kɔ́n auzikinɔ kɔ́n pókádeeno kɔ́n pò ɔdeeno kɔ́n Dii kpé gbaano píngi. ⁷ Ben Pesianɔ kɪ Sirusu b̀ kɔ́n Dii kpé pò kè Nebukanēza sèe yā zaa Yerusalemu à kàe a tãa kpé guunɔ. ⁸ À bè a ɔ'uteri Mitirēdane à pò píno nara à kpá Yudanɔ kɪ Sesebazaa, ben à kè le. ⁹ Pò píno pari lén yè:

Vura taa baaakuri,
kondogi taa bɔrɔ do,
tapɛenti baaakuri dosai,

¹⁰ vura togoo baaakuri,
kondogi togoo wàa plaa kɔ́n kurio,
ta bori pāndeno bɔrɔ do.

¹¹ Vura kɔ́n kondogi taano fēe píngi mèn bɔrɔ ɔɔro kpé wàa plaa. Kè z̀zɔ̀ píno b̀e Babilonu aɔ sù Yerusalemu, ben Sesebaza mò kɔ́n pò píno píngi.

2

Z̀zɔ̀ kè aɔ s̀unɔ

¹ Babilonu kɪ Nebukanēza Isarailinɔ kùkù z̀zɔ̀nɔ ũ yā à tányo Babilonu, ben aɔ gbēkenɔ b̀ z̀zɔ̀kɛe pìn aɔ sù Yerusalemu, Yudanɔ b̀sun sa, ben ñ baade tà a wéte. ² Aɔ dɔ́n'adedeeno yè: Zerubabeli, Yesua, Nēmaya, Seraya, Relaya, Mòdekai, Bilisá, Misipa, Bigivai, Reumu kɔ́n Baanao. Isaraili gɔgbē kè aɔ s̀unɔ pari lén yè.

³ Parɔsu boriinɔ gɔ́n bɔrɔ plaa kɔ́n mèn basɔraagɔ akuri awɛɛplaa.

⁴ Sefatia boriinɔ gɔ́n wàa do kɔ́n mèn basɔraagɔ akuri awɛɛplaa.

⁵ Ara boriinɔ gɔ́n wàa aagɔ kɔ́n mèn bakēndo ɔɔrosai.

⁶ Pamɔabu boriinɔ kè aɔ de Yesua kɔ́n Yoabuo boriinɔ ũunɔ gɔ́n wàa g̃ero dosai kɔ́n kuri awɛɛplaa.

⁷ Elamu boriinɔ gɔ́n wàa swɛedo kɔ́n mèn baplaa akuri awɛɛsiigɔ.

⁸ Zatu boriinɔ gɔ́n wàa siigɔ kɔ́n mèn basɔraagɔ.

⁹ Zakai boriinɔ gɔ́n wàa aagɔ kɔ́n mèn basɔraagɔ.

¹⁰ Bani boriinɔ gɔ́n wàa aagɔ kɔ́n mèn baplaa awɛɛplaa.

¹¹ Behai boriinɔ gɔ́n wàa aagɔ kɔ́n mèn baro awɛɛ'aagɔ.

¹² Azagada boriinɔ gɔ́n wàa swɛedo kɔ́n mèn baro awɛɛplaa.

¹³ Adonikamu boriinɔ gɔ́n wàa aagɔ kɔ́n mèn baaagɔ awɛɛswɛedo.

- 14 Bigivai boriinɔ ɔɔɔn bɔɔɔɔ plaa kɔn mɛn baplaa akuri awɛɛswɛɛdoɔ.
 15 Adini boriinɔ ɔɔɔn wàa plaa kɔn mɛn baplaa akuri awɛɛsiigɔɔ.
 16 Ata boriinɔ ɔɔɔn basɔɔɔɔ plaasai.
 17 Bezai boriinɔ ɔɔɔn wàa do kɔn mɛn baswɛɛdo awɛɛ'aagɔɔ.
 18 Yora boriinɔ ɔɔɔn basɔɔɔɔ akuri awɛɛplaa.
 19 Asumu boriinɔ ɔɔɔn wàa do kɔn mɛn baro awɛɛ'aagɔɔ.
 20 Giba boriinɔ ɔɔɔn basɔɔɔɔ sɔɔɔrosai.
 21 Bɛtɛlɛmudeenɔ ɔɔɔn baswɛɛdo awɛɛ'aagɔɔ.
 22 Nɛtofadeenɔ ɔɔɔn baplaa akuri awɛɛswɛɛdo.
 23 Anatodeenɔ ɔɔɔn baswɛɛdo akuri plaasai.
 24 Azamavɛdeenɔ ɔɔɔn baplaa awɛɛplaa.
 25 Kiriayarimudeenɔ kɔn Kɛfiradeenɔ kɔn Berodeenɔ ɔɔɔn wàa aagɔ kɔn mɛn baswɛɛplaa awɛɛ'aagɔɔ.
 26 Ramadeenɔ kɔn Gɛbadeenɔ ɔɔɔn wàa aagɔ kɔn mɛn baro awɛɛdoɔ.
 27 Mikimasadeenɔ ɔɔɔn baswɛɛdo awɛɛplaa.
 28 Bɛtɛlideenɔ kɔn Aideenɔ ɔɔɔn wàa do kɔn mɛn baro awɛɛ'aagɔɔ.
 29 Nɛbodeenɔ ɔɔɔn baplaa akuri awɛɛplaa.
 30 Magbisideenɔ ɔɔɔn baswɛɛplaa akuri awɛɛswɛɛdo.
 31 Elamu pãnde boriinɔ ɔɔɔn wàa swɛɛdo kɔn mɛn baplaa akuri awɛɛsiigɔɔ.
 32 Arimu boriinɔ ɔɔɔn wàa do kɔn mɛn baswɛɛdoɔ.
 33 Lodudeenɔ kɔn Adidideenɔ kɔn Onɔdeenɔ ɔɔɔn wàa aagɔ kɔn mɛn baswɛɛdo asɔɔɔɔ.
 34 Yɛrikodeenɔ ɔɔɔn wàa do kɔn mɛn baswɛɛplaa asɔɔɔɔ.
 35 Senadeenɔ ɔɔɔn wàa baro plaasai kɔn mɛn baaakurio.
 36 Sa'ori borii kɛ aɔ sùnɔn yɛ:
 Yesua bori Yedaya boriinɔ ɔɔɔn wàa siigɔ kɔn mɛn basɔɔraagɔ akuri awɛɛ'aagɔɔ.
 37 Ima boriinɔ ɔɔɔn bɔɔɔɔ do kɔn mɛn baplaa akuri awɛɛplaaɔ.
 38 Pasu boriinɔ ɔɔɔn wàa swɛɛdo kɔn mɛn baplaa awɛɛswɛɛplaaɔ.
 39 Arimu boriinɔ ɔɔɔn bɔɔɔɔ do kɔn mɛn ɔɔɔ awɛɛplaaɔ.
 40 Levi kɛ aɔ sùnɔn yɛ:
 Odavia bori Yesua kɔn Kadamiɛlio boriinɔ ɔɔɔn baaagɔ akuri awɛɛsiigɔɔ.
 41 Asafa bori lɛsirinɔ ɔɔɔn baswɛɛdo akuri plaasai.
 42 Zɛdãkpari kɛ aɔɔ de Salumu kɔn Atao kɔn Talamɔɔ kɔn Akubuo kɔn Atitao kɔn Sobaio borii ùunɔ ɔɔɔn baswɛɛplaa dosai.
 43 Gbɛ kɛnɔ boriinɔ bé Luda ua zikɛrinɔ ù:
 Zia, Asufa, Tabao,
 44 Kerosu, Sia, Padɔ,
 45 Lebana, Agabu, Akubu,
 46 Agabu, Salamai, Anana,
 47 Gidɛli, Gaa, Raya,
 48 Rezɪ, Nɛkoda, Gazamu,
 49 Uza, Pasea, Besai,
 50 Asana, Meunimu, Nɛfusimu,
 51 Bakabuku, Akufa, Aru,
 52 Bazalu, Mɛida, Asa,
 53 Bakosi, Sisera, Tema,
 54 Nɛzia kɔn Atifao.
 55 Sulemanu zɔɔbleri kɛnɔ boriinɔ bé wà bɔ zɪɔkɛɛn wà sù:
 Sotai, Asofɛɛ, Peruda,

⁵⁶ Yaala, Dakɔ, Gideli,

⁵⁷ Sefatia, Atili, Pɔkɛɛ Azebaimu kɔn Amio.

⁵⁸ Luda ua zikeri pinɔ kɔn Sulemanu zɔbleri borii pinɔ kà gɔɔn wàa do kɔn mèn bakèndo akuri awɛɛplaaɔ.

⁵⁹ Gbèkenɔ bɔ Telemela kɔn Telasao kɔn Kerubuo kɔn Adɔo kɔn Ima o, ben aɔɔe e wà n̄ bori bɔzia ònne kè Isarailinɔ n̄ ɔro. ⁶⁰ Delaya kɔn Tobiao kɔn Nekodaa boriinɔme, aɔ kà gɔɔn wàa aagɔ kɔn mèn baplaa akuri awɛɛplaaɔ.

⁶¹ Sa'ori borii kè aɔɔ de Obaya kɔn Akozuo kɔn Bazilaio boriinɔ ɔu sù do. Bazilai pì Giliada bùsu gbè Bazilai né sè yā, ben à a anzure pì tɔ sè. ⁶² Gbè pinɔ n̄ tɔ wète bori bɔzia takadan, mɔde aɔɔe bɔaro, ben wà giinne sa'orikɛɛo.

⁶³ Bùsu dɔn'aedee bèinne, tó èe ke sa'ori n̄ yā gwà kɔn Urimuo kɔn Tumimuo baairo, aɔton sa'opɔ blero.

⁶⁴ Gbè pinɔ n̄ pingi gɔɔn bɔɔ baplaa awɛɛplaa kpé wàa do kɔn basɔraagɔome.

⁶⁵ Aɔ zɔbleri gɔgbèndɔ kɔn nɔgbèndɔ kuu do gɔɔn bɔɔ swɛɛplaa kpé wàa do kɔn baswɛɛdo akuri awɛɛswɛɛplaaɔ. Lèsirinɔ gɔgbè kɔn nɔgbè kúnýo do gɔɔn wàa do. ⁶⁶ Aɔɔ sɔ vī mèn wàa aagɔ kɔn baswɛɛdo akuri awɛɛswɛɛdoɔ, bāagāsɔ mèn wàa do kɔn baplaa aɔɔroo, ⁶⁷ lakumi wàa plaa kɔn baplaa aɔɔrosaio, zaaki bɔɔ swɛɛdo kpé wàa aagɔ kɔn baswɛɛdoɔ.

⁶⁸ Kè aɔ kà Dii kpé bokiia Yerusalemu, aɔ uabedeendɔ gba dàda le wà e wà Luda kpé keke wà boo a gbèn. ⁶⁹ Aɔ gba dà kpé zī ɔɔdakii guu n̄ gbāa lén, vura kiloo wàa plaa kpé basɔro, kondogi tɔn aagɔ kɔn sa'ori gyabanɔ basɔro.

⁷⁰ Sa'orinɔ kɔn Levinɔ kɔn lèsirinɔ kɔn zédakparinɔ kɔn Luda ua zikerinɔ kɔn gbè kpaa kenɔ vèevèe lakutu kè wà kèkènnɔnɔ guu, ben Isaraili kpaaanɔ vèe n̄ wétɛnɔ guu.

3

Dii gbəgbaki bona

¹ Kè wè mɔ swɛɛplaaɔde kà, Isarailinɔ vèena n̄ wétɛnɔ guu, ben aɔ kɔ kàkɔa Yerusalemu gbè dɔnkɔ ɔ. ² Yozadaka né Yesua kɔn a sa'ori daanɔ kɔn Sealatieli né Zerubabelio kɔn a gbèndɔ Isarailinɔ Luda gbəgbakii bɔ, le wà sa'opɔ kè wè ká tén à té kú oa lán Luda gbè Musa ò a doka guu nà. ³ Baa kè aɔɔe vīa kee gbè kè aɔɔ kú bùsu pì guunɔne, aɔ gbəgbakii pì bɔ a gbèmmɛ, ben aɔ sa'opɔ kè wè ká tén à té kú ò Diia kɔngɔ kɔn uusieo. ⁴ Aɔ Kutadna zībaa kè lán à kú takada guu nà, aɔègɔ sa'opɔ kè wè ká tén à té kú oo lán guu e doɔ nà lán wà à lé diè nà. ⁵ Beee gbera aɔ sa'opɔ kè wègɔ ká tén à té kú gura pingi ò kɔn mɔ dufu pɔo kɔn zībaa kè Dii dienɔ pɔo kɔn gbaa kè wè mɔonɔnɔ. ⁶ Mɔ swɛɛplaaɔde gura káaku zīn aɔ nà Dii gbəgbánaa le, baa kè wè à kpé bo kɔro.

⁷ Aɔ ɔɔ kpà gbè'arinɔ kɔn lí'arinɔa, ben aɔ pɔble kɔn íminao kɔn nɔsio kpà Sidɔdeenɔ kɔn Tayadeenɔa, le aɔ sida lí zɔzɔ Lebanɔ bùsun aɔ yiyi wà gáo ai Yɔpa funa ísaaala, lán Pesianɔ kína Sirusu n̄ gbá zé nà. ⁸ Aɔ kana Luda kpé bokiia Yerusalemu wè plaade mɔ plaadeɔ guu, Sealatieli né Zerubabeli kɔn Yozadaka né Yesua nà zīia kɔn n̄ gbè kpaaanɔ, sa'orinɔ kɔn Levinɔ kɔn gbè kè aɔ bɔ zīzɔkɛɛn wà sù Yerusalemunɔ n̄ pingi. Aɔ Levi kè aɔ kà wè baro ke aɔ deálaanɔ diè Dii kpé zī pì gbènsinɔ ɔ. ⁹ Yesua kɔn a boriinɔ nàkɔa kɔn Kadamielio kɔn à né Odavia boriinɔ, ben aɔ gɔ zī pì gbènsinɔ ɔ kɔn Enadadao kɔn à boriinɔ. Levinɔme n̄ pingi. ¹⁰ Kè Dii kpéborinɔ e kpé pì èe daee, sa'orinɔ zezɛ gwe sa'ori pɔkásaanɔ dadana, aɔ n̄ kuunɔ kúkúna, bensɔ Levi né Asafa boriinɔ kú gwe

dɔ kɔn sɛ̀gɛnɔ lɛ wà Dii táaki léo, lán Isarailinɔ kí Dauda diɛ yá nà. ¹¹ A5 lè sɔ a5 Dii táaki lè a5 à sáabu kpà wà bè:

Dii maa,

à gbɛkɛɛ kɛna wa Isarailinɔne yāana vīro.

Ben baade píngi wii gbāaa lè a5 Dii táaki lè, kè wà Dii kpé ɛɛ dàɛ yānzi. ¹² Mɔde sa'ori parideenɔ kɔn Levinɔ kɔn bɛdee kè a5 zi kú a5 wée sɔ kpé káakulenɔ, kè a5 kpé pí ɛbona è, a5 sósobi ɔɔ dɔ. Gbɛ parideenɔ s5, a5ɔɛ pɔnna wii lɛɛ. ¹³ Gbɛkɛɛ e pɔnna wiii dɔkɔzi kɔn sósobi ɔ kè wée dɔɔo dɔro, kè baade e wii gbāaa lɛɛ yānzi, bensɔ wà wisɔɔ pí mà zà.

4

Íbetekpana kɔn Dii kpéborinɔ

¹ Kè Yudanɔ kɔn Beyāminɔ ibɛɛnɔ mà zɔzɔ kè a5 sùnɔɔ e kpé boo Dii Isarailinɔ Ludane, ² a5 mɔ wà Zerubabeli kɔn uabɛdeenɔ lè a5 bènnɛ: À tó wà kpé boao, zaake weè a Luda kii wɛtɛ lán a bàɛɛ se. Weègɔ à gbāgbāamɛ zaa gurɔɔ kè Asirianɔ kí Esaradɔ sùwao kè. ³ Ben Zerubabeli kɔn Yesuao kɔn Isaraili bɛde kpaaanɔ bènnɛ: Wa Luda kpé bona de a yā ũro. Wé wa pɔ bo Dii Isarailinɔ Ludane watɛɛ lán Pesianɔ kí Sirusu diɛwe nà. ⁴ Ben bùsu pí deenɔ e wɛtɛɛ a5 Yudanɔ nɔsɛ yaka, a5ɔɛ wée tāmuma lɛ a5ton kpé pí boro yānzi. ⁵ A5 fīa bò kína lédammarinɔne zaa Sirusu gurɔɔ ai à gāa pé Pesianɔ kí Dariusu kiblegurɔɔa, ben a5 gīnne kɔn yā kè a5ɔɛ pɛɛao.

⁶ A5 takada kè Asuerunɛ à kiblenao gɔɔ, a5 gbɛ kè a5ɔ kú Yerusalemunɔ kɔn Yudanɔ bùsuo píngi káara kpà à kīia. ⁷ Bisilamu kɔn Mitiredao kɔn Tabelio kɔn n gbɛ kpaaanɔ takada kè Pesianɔ kí Atasesɛne dɔ à kiblegurɔɔa. A5 kènɛ kɔn Siria yāo, ben wà bɔkɔtɛnɛ. ⁸ Bùsu gbɛnsi Reumu kɔn a takadakɛri Simisaio takada kè kí Atasesɛne Yerusalemu yā musu dɔ wà bè: ⁹ Bùsu gbɛnsi Reumu kɔn a takadakɛri Simisaio kɔn n gbɛ kpaa yākpakɛkerinɔ kɔn gbāadeenɔ kɔn Tiripɔlideenɔ kɔn Pesianɔ kɔn Erekiddeenɔ kɔn Babilnudeenɔ kɔn Susadee kè a5 bɔɛ Elamu bùsu guunɔ ¹⁰ kɔn gbɛ kè kína bíta bèede Asubanipali n bɔɛ n bùsun à n wɛɛvɛɛ Samaria wétɛn kɔn Yuflati baa kè kpa gu pāndenɔ, ¹¹ wamɔwa Yuflati baakekpadeenɔ n zɔblerinɔ bé wà takada kè kɛnnɛ, kí Atasesɛ, wà bè:

¹² Kí, ngɔ dɔ kè Yuda kè a5 bɔ n kīia a5 sù kɛnɔ gāa wée Yerusalemu wétɛ zaa pásí pí kaɛɛ, a5 ɛara wée à bīi boo dɔ, a5ɔɛ à bezi fɛɛɛ. ¹³ Kí, ngɔ dɔ dɔ, tó a5 ɛara wà wétɛ pí kàɛ a5 à bīi bò wà yāa, a5ɛ tángba kpámma dɔro ke yàra'ɔɔ ke bùsu'ɔɔ, n ɔɔ kè nɛɛ sí é lago. ¹⁴ Tia lán kè bà kí, lán n be wisin weè ble nà, èe kɔ sío wà n kpɛɛ ero. Beee yānzin wa takada kèkii kpàsánnezi lɛ wà yā pí onne. ¹⁵ N wɛtɛ n dezinɔ takadanɔ guu n gwa, né e n dɔ dia wétɛ pí deenɔ swā gbāa, a5 ĩa dà kīnanɔ kɔn bùsu gbāadeenɔ. Zaa zi wétɛ pí deenɔ yāketɛ kè bíta. Beee yānzin wà wétɛ pí gbɔrozi. ¹⁶ Kí, wée oonne, tó wà ɛara wà wétɛ pí fɛɛ wà ɛara wà à bīi bò wà yāa, négɔ pɔke vī Yuflati baa kè kpa dɔro.

¹⁷ Beee gbɛra kína takada kpàsánne à bè: Bùsu gbɛnsi Reumu kɔn à takadakɛri Simisaio kɔn a gbɛ kpaa kè a5ɔ kú Samaria kɔn Yuflati baa káa kpaaanɔ, ma í kpáawa. ¹⁸ Takada kè á kpàsámɛ, wà à kyó kè wà bɔkɔtɛmɛ. ¹⁹ Ma bè wà wɛtɛ takada ziinɔ guu, ben wà è yāpurame, wétɛ pí deenɔ ègɔ bɔɔ kīnanɔ kpɛɛmɛ. Zaa zi yāketedeenɔmɛ. ²⁰ Kína ìsinɔ kpata blè Yerusalemu gwe, a5 gbāaa blè Yuflati baakāakpadeenɔa n píngi, wà tángba kpámma kɔn yàra'ɔɔ kɔn bùsu'ɔɔ. ²¹ À yā diɛ gbɛ pinɔne a5 kámma bo sa. A5ton ɛara wà wétɛ pí

vuro ai mà ñ gba lé. ²² À làakari ke! Àton nigázĩ kpá yá pìziro, le à zaaa pì tón ɔ tá à wa áсар kero yānzi.

²³ Kè wà kí Atasese lá pì kyó kè wà b̀k̀k̀te Reumune k̄n à takadakēri Simisaio k̄n ñ gbē kpaaanɔ, ben ās f̄e wà gaa wà Yudanɔ lè Yerusalemu ḡsɔ. Ās ḡinne p̄s̄ip̄s̄i wà bè ās k̄amma bo. ²⁴ Len ās k̄amma b̀o le k̄n Luda kpé z̄i kè āsɔe kee Yerusalemu ai Pesianɔ kí Dariusu k̄iblena wè plaadee guu.

5

Tatenai takadakēna kí Dariusune

¹ Annabi Agai k̄n annabi Zakari, Ido néo annabikēe kè Yuda kè ās kú Yerusalemunɔ k̄n Yudanɔ b̀suo k̄n Isarailinɔ Luda t̄sɔ. ² Ben Sealatieli né Zerubabeli k̄n Yozadaka né Yesuao f̄e wà nà Luda kpé bonaa Yerusalemu. Luda annabi p̄inɔ kún̄yo āsɔe d̄ɔn̄le. ³ Gwe ḡsɔ Yuflati baa kè kpa d̄n'aede Tatenai k̄n Seta Bozenaio k̄n ñ gbēnɔ m̀ wà ñ lé ās ñ lá wà bè: Dé bé à a gba zé à kpé kè k̄e k̄e à boo? ⁴ Ās gbē kè āsɔe kpé pì boonɔ t̄s gbèka d̄. ⁵ M̄ode Luda e wée té Yuda gbēnsi p̄inzi, ben āsɔe ōrine ās k̄amma boro. Ās bè weé lékp̄as̄a ke Dariusune ḡia, weé takada kè eé k̄e à yá musu e. ⁶ Yuflati baa kè kpa d̄n'aede Tatenai k̄n Seta Bozenaio k̄n ñ gbē Pesianɔ takada kè, ben ās kp̄as̄a kí Dariusune. ⁷ Lékp̄as̄a kè ās k̄en̄en yè, ās bè:

Kí Dariusu, wa ì kp̄amma maamaa. ⁸ Kí, ñḡs̄ d̄s̄ kè wa gaa Yudanɔ b̀sun ai Luda kè b̄ita kpén. Wèe kpé pì boo k̄n gbè gb̄ent̄enɔ wèe lí l̄ētēge kpaee kpé pì ḡun̄n. Wèe z̄i pì kee k̄n làakario ēe t̄aa oo. ⁹ Wa yá l̄ala ñ gbēnsinɔa wa bè: Dé bé à a gba zé à kpé k̄ek̄ii k̄e k̄e à boo? ¹⁰ Wa ñ t̄s gbèka le wà e wà onne, ben wa ñ d̄n'aedee p̄inɔ t̄s dà takadan. ¹¹ Dia ās yá siwala n̄an yè. Ās bè, musu k̄n t̄ɔt̄eɔ Luda z̄ɔblerinɔn ñ ũ. Kpé kè wà b̀o yá à wè k̄en wà k̄e k̄e wèe boo d̄. Isarailinɔ kí b̄ita bé à b̀o yá. ¹² Ās bè ñ dezinɔ Luda Musude p̄o f̄e, ben à ñ ná Kaladia bori Nebukaneza, Babil̄nu k̄inan̄e ā z̄i, ben à kpé pì w̄iwi à gbē p̄inɔ s̄e à t̄añyo Babil̄nu. ¹³ M̄ode Babil̄nu kí Sirusu k̄iblena wè k̄áaku guu à yá dīe à bè wà ɛara wà Luda kpé pì bo d̄. ¹⁴ Baa vura k̄n kondogi p̄o kè Nebukaneza s̄e Luda kpén zaa Yerusalemu à k̄a a t̄aa kpén Babil̄nunɔ, kí Sirusu b̀e à kp̄a Sesebaza kè à dīe b̀su d̄n'aedee ũua. ¹⁵ À bène à p̄o p̄inɔ sé à gá à k̄a Luda kpén zaa Yerusalemu, tó wà kpé pì k̄e k̄e wà b̀o. ¹⁶ Ben Sesebaza m̀ Luda kpé ēe dàe. Wèe kpé pì boo zaa guro beee āi k̄n a gb̄aaɔ, m̄ode ēe yáa k̄ro. ¹⁷ Kí, tó à k̄enne maa, ñ takada wete k̄inan̄e takadakāk̄iia zaa Babil̄nu ñ gwa tó kí Sirusu yá dīe wà Luda kpé bo Yerusalemu. Lán ñ è nà, ñ lékp̄as̄a k̄ewe.

6

Dariusu yadiena Luda kpé bona yá musu

¹ Kí Dariusu yá dīe, ben wà takada wete takada kè wà k̄a Babil̄nu takadakāk̄iian̄e t̄e. ² Ben wà b̀o takada kokonaa Ek̄ebatana wete b̄iideen Midiā b̀sun. Yá k̄ek̄ii kú à guu le w̄aton s̄añlo yānzi:

³ Kí Sirusu k̄iblena wè k̄áaku guu à yá dīe Luda kpé kè kuu Yerusalemu musu, à bè wà kpé pì bo sa'okii ũ. Wà à ɛe dae, kpé pì lez̄i k̄a ḡas̄asuu baaaḡs̄, à yàasa ḡas̄asuu baaaḡs̄. ⁴ W̄gae gbè gb̄ent̄e m̄en aaḡs̄ didik̄sa, lí l̄ētēge m̄en do, gbè gb̄ent̄e aaḡs̄, lí l̄ētēge m̄en do. Weé à f̄ia bo k̄n k̄ibe ɔɔo. ⁵ Vura k̄n kondogi p̄o kè Nebukaneza s̄e Luda kpén Yerusalemu à s̄uɔ Babil̄nunɔ s̄s, weé ɛara wà gá k̄a à gb̄en Luda kpén Yerusalemu.

⁶ Ben kí Dariusu lékpásá kè à bè: Tia sa Yuflati baa káa dɔn'aede Tatenai kɔn Seta Bozenaio kɔn a gbè kè aɔ kú Yuflati baa gweenɔ, à a zĩnda gá gwe. ⁷ À Luda kpé bòrino tó tɛɛɛ. À tó Yuda dɔn'aedeeno kɔn n gbènsino Luda kpé pì kɛkɛ wà bo. ⁸ Mée yá kè àton ke Yuda gbènsino Luda kpé pì bona musu diɛɛare. À pò kè aɔ yezino sée ma auzikikaekiin gwe kɔn Yuflati baa káa kpa tángba kè wà kpào, à kpámma píngi le zĩ pì tón ze dɔro yánzi. ⁹ Pó kè aɔ yezi píngi, zùswaree, sákarò, sáne bòrò kè ašè Luda Musude gbágbáo, pówɛɛ, wisi, geepiwɛɛ, nósi, àgò kpaá Yerusalemu sa'orino lán guu e dɔɔ ná lán aɔ gbèka ná funa sai, ¹⁰ le aš e wà saa kè kà Luda Musuden oa, aš wée keame kɔn ma négɔgbɛnɔ. ¹¹ Tó gbèke yá kè má diè kèkii liè, weé adee kpé lí wo wà à páa wà péé wà à bɛe ke tuburaa ũ. ¹² Tó kína ke bori kee e wetɛɛ à yá pì liè ke èe wetɛɛ à Luda kpé kè kú Yerusalemu pì wí, Luda kè tò a tó kúa à kaate. Mamoma Dariusu mámbe ma yá pì diè. Wà zĩ kea maamaa.

Luda kpé kyakena

¹³ Kè kí Dariusu lékpásá pì kè le, Yuflati baa kè kpa dɔn'aede Tatenai kɔn Seta Bozenaio kɔn n gbèno yá pì kè kɔn làakario. ¹⁴ Ben Yuda gbènsino kpébona e gaa ae lán annabi Agai kɔn annabi Zakari Ido néo annabikɛɛ kè ná. Aš kpé pì dò wà yáa lán Isarailino Ludaa ò ná, lán Pesiano kínano Sirusu kɔn Dariusuo kɔn Ataseseo à yá diè ná. ¹⁵ Aš Luda kpé mì dè Ada gurɔ aagòdee zĩ kí Dariusu kíblena wè swɛɛdodee guu. ¹⁶ Ben Isarailino Luda kpé kyakè kɔn pɔnnaao, sa'orino kɔn Levinɔ kɔn gbè kpaáa kè aš sù kɔn zìzòkɛɛnɔ n píngi. ¹⁷ Luda kpé kyakena pì yánzi aš saa ò kɔn zùswareno mèn basɔro kɔn sákarono mèn wáa do kɔn sáne bòrɔno mèn wáa plaa, ben aš saa ò kɔn blèkofino mèn kuri awɛɛplaa Isaraili bori pari lén aš píngi durun agbaakpabò ũ.

¹⁸ Aš sa'orino dièdiè gálio kɔn gálio, ben aš Levinɔ dièdiè gálio kɔn gálio dɔ le aš zĩ ke Ludane Yerusalemu lán à kú Musa takada guu ná. ¹⁹ Mò káaku gurɔ kuri awɛɛsiigòdee zĩ, zìzò kè aš sù pino Banla zĩbaa kè. ²⁰ Sa'orino kɔn Levinɔ gbási bò n zĩndan aš gò gbási sai n píngi, ben aš Banla sá kòto kpàkpa zìzò kè aš sunɔne kɔn n sa'ori daano pòo kɔn n zĩnda pòo. ²¹ Isaraili zìzò kè aš sù pino bé wà sò kɔn gbè kè aš n zĩnda kè bori pàndenò yábèekenano aɔɔe Dii Isarailino Luda kii wetɛɛnɔ. ²² Ben aš Bureði Sése'èzèsai zĩbaa kè kɔn pɔnnaao ai gurɔ swɛɛplaa. Dii tò aš pɔò kè nna, zaake à tò Asiriano kína nòse liè n yá musu, ben à dɔnìe à kpé bona zĩ guu, Isarailino Luda pì.

7

Ezera su à Yerusalemu sorukena

¹⁻⁵ Yá beeno gbera Pesiano kí Atasese kiblegurɔɔa Ezera bò Babilonu à sù. Sa'oriki isi Aruna bé à Eleaza ì, Eleaza Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, Uzi Zeraya ì, Zeraya Merayo ì, Merayo Azaria ì, Azaria Amaria ì, Amaria Aitubu ì, Aitubu Zadòki ì, Zadòki Salumu ì, Salumu Ilikia ì, Ilikia Azaria ì, Azaria Seraya ì, ben Seraya Ezera pì ì. ⁶ Ezera né yádanneime, à Musa doka kè Dii Isarailino Ludaa diè dš sànsàn. Lán Dii à Luda ɔ kúa ná, kína pò kè à wée kèa kpàa píngi. ⁷ Kí Atasese kíblena wè swɛɛplaadee guu Isaraili kenò sù Yerusalemu dɔ. Sa'orino kú n tɛ kɔn Levinɔ kɔn lèsirino kɔn zédákpárinò kɔn Luda ua zìkerino. ⁸ Ezera kà Yerusalemu kína kíblena wè swɛɛplaade mò ɔɔrodeɛ guu. ⁹ À fɛɛ Babilonu mò káaku gurɔ káaku zĩ, ben à kà Yerusalemu mò

sɔɔro gurɔ káaku zĩ. À Luda ɔ kúa, ¹⁰ zaake Ezera mè kpà Dii doka wàaripanaa kɔn à kenao, le à e à à yádienanɔ kɔn à dokayānɔ dada Isarailinɔne.

Takada kè kí Atasese kpà Ezeraa

¹¹ Takada kè kí Atasese kpà sa'ori Ezeraa yān yè, kè è Dii yádienanɔ kɔn à dokayānɔ da Isarailinɔne. ¹² Atasese, kɔnanɔ kí bé à takada kèkii kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezeraane. Ma i kpamma. ¹³ Ma yā diɛ, ma bè Isaraili ke sa'ori ke Levi kè kú ma bɔsun kè yezi à gányo Yerusalemu gá. ¹⁴ Mapi kɔn ma iba gɔɔn swɛɛplaaanɔ bé wa n gbare, le ñ gá Yerusalemu kɔn Yudanɔ bɔsuo píngi yā gwagwa n Luda doka kè ñ kúna musu. ¹⁵ Ñ kondogi kɔn vura kè mapi kɔn ma ibanɔ wa Isarailinɔ Luda kè à beɛ kú Yerusalemu gbà séɛ ñ gáo ¹⁶ kɔn kondogio kɔn vura kè ñ è Babilɔnu bɔsun-o píngi kɔn pɔ kè gbɛnɔ kɔn sa'orinɔ kpà ñ Luda kpé pɔ ũ Yerusalemuo. ¹⁷ Ñ zùswareenɔ kɔn sákaronɔ kɔn sáne bɔrɔnɔ lúlu kɔn ɔ pìo n làakaria ñ saa kè oo n Luda kpé gbágbákíia zaa Yerusalemu kɔn flawa gbaao kɔn pómína gbaao. ¹⁸ Mpi kɔn n gbɛnɔ à ke kɔn kondogio kɔn vura kè gɔɔ lán à kèare maa ná, lán a Ludaa yezi ná. ¹⁹ Ñ pɔ kè wà nānne n ɔzĩ n Luda kpé donzikebɔ ũunɔ kpá Luda kè kú Yerusalemu pía. ²⁰ Tó ñ ye Luda kpé pɔ kpaaanɔzi, tó à kekɛna gò n yā ũme, ñ sé ma làasin gwe. ²¹ Ma kí Atasese, ma yā diɛ Yuflati baa káa kpa ɔ'uterinɔne ñ píngi. À wéekɛɛ kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezera kèawa kpáa gɔɔ píngi. ²² Kondogi tón de tɔn aagɔɔlaro. Póweɛ tón de tɔn baaakurilaro. Geepiwɛ kɔn nɔsio tón de lita wàa basɔɔrolaro. Wisi sɔ, lán à yezi ná lén. ²³ Lán Luda Musudee diɛ píngi ná, à kpá gɔɔ à kpé pɔ ũ, le àton pētɛ ke kɔn ma kíkeɛo ke kɔn ma nénɔro. ²⁴ Ágɔ dɔ sɔ kè á zé vī à tángba ke yàra'ɔɔ ke be'ɔɔ sí Luda ua pì zikerinɔaro ke sa'orinɔ ke Levinɔ ke lèsirinɔ ke zédákparinɔ ke zikeri pāndenɔ.

²⁵ Mpi sɔ Ezera, ñ yákpækɛrinɔ kɔn yágɔgɔrinɔ diedie ɔndɔ kè n Ludaa kpamma lén, le aɔgae yā keke a zéa gbɛ kè aɔ kú Yuflati baa káa kpaanɔne ñ píngi. Aɔégɔ de gbɛ kè aɔ n Luda doka dɔnɔ ũ. Gbɛ kè aɔ dɔroonɔ sɔ, ñ dadañne. ²⁶ Gbɛ kè n Luda doka kɔn bɔsu dokao kúna ɔplaplaaro, weé yā daála, à dena ke à bɔna bɔsun ke à auziki sinaa ke à dana kpésiaann yoo.

²⁷ Ben Ezera bè: Wà Dii wa dezinɔ Luda sáabu kpá! À laasuu maaa dà kɔnane a swèn, ben kína pì gbáaa kpà à kpé kè kú Yerusalemua le. ²⁸ À tò ma yā kà kína kɔn à ibanɔn kɔn à kí gbáade daanɔ ñ píngi. Lán Dii ma Luda ɔ kúma ná, ma kù kè gbáa, ben ma Isaraili don'aedeenɔ kákɔa aɔ gámao.

NĚEMAYA

NĚemaya Yerusalemu damukena

¹ Akalia né NĚemaya yān yè. Atasese kíblena wè barode mɔɔ kè wè be Kisilevi guu má kú kibe Susa wétédaan. ² Ben ma dáaro Anani bò Yudanɔ búsun à m̀ kɔn gbēkenɔ. Ma yā gbēkaríma Yuda gbē kpaaa kè aɔ b̀ z̀ɔkɛennɔ musu kɔn Yerusalemuo. ³ Aɔ wèmalá wà bè, gbē kè aɔ b̀ z̀ɔkɛen wà tà Yudanɔ b̀su guunɔ e nawēa kɛe maamaa, wèe n̄ lalandi kɛe, zaake Yerusalemu b̄i gborona bens̄ à b̄ile gbàno tékúna. ⁴ Kè ma yā pì mà, ma v̄e, ben wé'e'ì b̀ma. Ma ɔɔ d̀ gurɔ plaa, méé lé yii, méé wéé kɛe Luda Musudea ⁵ ma bè: N yā nna Dii Luda Musude! N̄ bíta bens̄ n̄ naasi v̄i. Gbēkɛe guu n b̀ à èḡɔ kú kɔn gbē kè aɔ yenzi aɔ n yādienanɔ kúnanɔ. ⁶ N̄ wéé té mamɔma n z̀b̀lerizi n̄ swá kpá adua kè méé kɛe fáantē kɔn gwáav̄io n z̀b̀leri Isarailinɔnezi. Méé durun kè wá kènnɛe yā oo. Baa mapi kɔn ma de bedeenɔ wa durun kè se. ⁷ Wa yā zaa kènnɛe maamaa, wéé n yādienanɔ daro, wéé n ɔɔkii gwaro, wá n doka kè n̄ diè n z̀b̀leri Musanɛ kúnaro. ⁸ N̄ tó yā kè n̄ diè n z̀b̀leri Musanɛ kèkii d̄ngu. N bè tó wa b̀ n kpeɛ, né wa fáak̄sa boriinɔ té. ⁹ N bè d̀ tó wa ɛara wa aɛ d̄mma bens̄ wá n yādienanɔ kúna wéé z̄i kɛea, baa kè n̄ pèwa ai anduna léa, né wa kak̄sa né suwao guu kè n̄ sè ben n t̄ kúá p̄in. ¹⁰ Gbē p̄inɔ né n z̀b̀lerinɔme, n gbē kè n̄ n̄ bó kɔn n iko bítao kɔn n ḡsà gbāaaonɔme. ¹¹ N yā nna Dii, n̄ swá kpá mamɔma n z̀b̀leri aduakenazi kɔn n z̀b̀leri kè n yā è kèínnɛe nna bens̄ aɔ n v̄ia v̄iinɔ aduakenao. N̄ mamɔma n z̀b̀leri dak̄ɔre kɔn m̄nnao gb̄aa le kína ma wēnda gwa.

Gurɔ beea s̄, kína p̄i w̄kpaaterin ma ũ.

2

Kí Atasese NĚemaya z̄ina Yerusalemu

¹ Kí Atasese kíblena wè barode mɔɔ kè wè be Nis̄a guu kína yezi à geepiwē mi, ben má sè má kpàa. Èe ma e kɔn uusisinao zikiro, ² ben à ma la à bè: Bó yā bé à t̀ n uu sisina? Née gyāa kero. N n̄sɛ bé à yàka? V̄ia ma kú maamaa, ³ ben ma bène: Luda n d̄s̄ kɔn aafiao, Zaaki! Ma uu sisina, zaake wéte kè ma dezinɔ mira kún ḡ b̄z̄i ũ. À b̄ile gbàno té kú. ⁴ Ben à bène: N̄ yezi mà ke diame? Ma wéé kè Luda Musudea ḡa, ⁵ ben ma weàla ma bè: Kí, tó à kènnɛe maa bens̄ mamɔma n z̀b̀leri yā kàngu, n̄ ma z̄i Yudanɔ b̀su wéte kè ma dezinɔ mira kún pia, le mà e mà kèkè mà káe. ⁶ Kína p̄i naɔ v̄eena à sae, ben à ma la à bè: Dian n tá é ḡi kè nà? Boren né suu? Kè kína wè ma ganazi, ben ma gurɔ diene. ⁷ Ma bène: Tó à kènnɛe, n̄ takada kē Yuflati baa k̄aa kpa d̄n'aedeenɔne n̄ kpáma. N̄ oínnɛ aɔ tó mà ḡeɛ n̄ búsun ai mà gá káo Yudanɔ b̀sun. ⁸ N̄ takada kē n líkpe dákp̄ari Asafanɛ d̄. N̄ onɛ à ma gba lí mà zeki gbāaa kè kú Luda kpé sae lé k̄eo kɔn b̄ilɛnɔ kɔn kpé kè méḡɔ kún p̄o. Ben kína p̄ɔ kè má gb̄eka kpàma, zaake ma Luda ɔɔ kúma. ⁹ Kína soza b̄adeenɔ kɔn s̄deennɔ d̄ame aɔ gámao. Ben ma gaa ma Yuflati baa k̄aa kpa d̄n'aedeenɔ lè ma kína lánɔ kp̄aríma. ¹⁰ Kè Oronu gbē Sambala kɔn à iba Tobia, Am̄ni boriio mà gbēke m̀ Isarailinɔ gwena kaara, à kèínnɛe ìi maamaa.

11 Kè ma ka Yerusalemu, ma kámma bò gĩa gurɔ aagɔ. 12 Ben ma fɛɛ gwāāvī kɔn gbēkenɔ, mée yā kè ma Ludaa dà ma swèn mà ke Yerusalemu o gbēkenɛro. Má di zaaki kpɛɛ, gbē kpaaanɔ tɛ kɛɛ. 13 Ma bɔ Guzure bīilen gwāāvī ma mì pɛ Gbēngbo lɔgɔa kɔn Tubura bīileo. Mée Yerusalemu bīi kè wà gbòro gwagwa kɔn à bīile kè tɛ kùnɔ. 14 Ben ma gaa aɛ ai Ìbòki bīilea kɔn Kína ìkakiio. Gu kee kú gwe, ma zaaki e fɔ à gènlo, 15 ben má tɛ swawɛɛn gwāāvī, mée bīi gwagwaa. Ben ma ɛara ma su ma gē Guzure bīilen. 16 Gbāadeenɔ guu kè ma gaan ke yā kè má kè dɔro, zaake mée yáke o Yudanɔne gīaro, baa sa'orinɔ ke kínɛnɔ ke gbāadeenɔ ke gbē kpaa kè aɛé zīi pì kɛnɔ. 17 Ben ma bérine: A nawe kè wa lee é? Yerusalemu gɔ bezī ũ, à bīilen tɛ kù. À tó wà ɛara wà bīi bo dɔ le wàtongɔ de fabona pɔ ũ dɔro yānzi. 18 Ma bérine dɔ lán ma Luda ɔ kùma nà kɔn yā kè kína òmɛɛo. Ben aɔ bè: Wà fɛɛ wà na à bonaa. Ben aɔ nà zī maaa pì ɔplaplaa. 19 Kè Oronu gbē Sambala kɔn a ìba Tobia, Amɔni boriio kɔn Larubu bori Gɛɛmuo à baaru mà, aɔ wa fabò aɔ kya kàwagu aɔ bè: Bón ée kɛɛ gwee? Ée bɔ kína yā kpɛɛn yɔ? 20 Ben ma yā sìíla ma bè: Luda Musude é wa dakɔre kɔn mìnnao. Wamɔwa à zòblerinɔ, Yerusalemu bīibonan wé naa kè. Amɔa sɔ a baka kúnlo. A yā kú kè dɔro, a tɔ égɔ dɔ gbēken wéte kè guu dɔro.

4

Ìbetekpana kɔn Yerusalemu bīiborinɔ

1 Kè Sambala mà wa Yudanɔ wée Yerusalemu bīi boo, à pɔ fɛ à làakari fɛɛ maamaa, ben èe wa kɛɛ pɔnɔpɔnɔ. 2 À bè a gbɛnɔ kɔn Samaria zìkpɛɛnɔ wáa: Bón Yuda gina pìnɔɔ e kɛɛ? Aɛé fɔ wà ɛara wà bīi pì boɔ? Aɛé saa o aɔ zīi pì né gurɔ dɔɔ? Aɛé fɔ wà wéte pì vu kɔn gbè kè tɛ kù à kaena pìnɔɔ? 3 Amɔni bori Tobia kú à sae, ben à bè: Bīi kè aɔɛe boo pì, tó gbēngboo didia, à gbɛnɔ é gboro fá!

4 Ben ma bè: Wa Luda, n wa yā ma, zaake aɔ dɔkèwao. N tó wa lalandi kè aɔɛe kɛɛ wí n musu. N tó wà n kúkú wà tányo zìzɔnɔ ũ. 5 Nton lá kú n taarinɔlaro. Nton n durunnɔ gogoro, zaake aɔ bīiborinɔ sɔsɔ. 6 Len wa bīi pì bò le ai à pèkɔa, ben à lezī kà guragura, zaake gbɛnɔɔ e zīi pì kɛɛ kɔn nòseo dome.

7 Kè Sambala kɔn Tobiao kɔn Larubunɔ kɔn Amɔninɔ kɔn Asadɔdideenɔ mà Yerusalemu bīiekɛna e gaa aɛ, bensɔ guforonɔ e tataa, aɔ pɔ fɛ maamaa. 8 Ben aɔ lé kpákɔsɔ n píngi aɔ bè weé mó wà léɛ Yerusalemua wà yáktee liganzi. 9 Ben wa wée kè wa Ludaa, bensɔ wa gudákpardinɔ diɛdiɛ faántɛ kɔn gwāāvio aɔ yānzi. 10 Ben Yudanɔ bè: Asoserinɔ gbāaa e yāaa. Gbè kè wà gbòro wà dàɛ pari, wé fɔ wà bīi pì bo wà à mì dero. 11 Wa ibɛɛnɔ bè, ai wàgɔ gá n yā dɔ, weé siwagu wà wa dede, zīi pì é gɔ kpana zén. 12 Wa gbè kè aɔ kú n saenɔ mò wà bèwe à kà gɛn kuri aɔ bè: Aɔɛe bɔ gu píngia, aɔ yezi wà mó wà léewa. 13 Ben ma gbɛnɔ diɛdiɛ bīi fòonɔzi kɔn à guu kè kè ɛɛtenɔ. Ma n diɛdiɛ danɛdane, baade kɔn a fɛɛdaao kɔn a sário kɔn a sáo. 14 Kè ma wée tɛ guunɔzi, ma fɛɛ ma bè kínɛnɛnɛ kɔn gbāadeenɔ kɔn gbē kpaaano: Àton vía keínɛro. Ágɔ dɔ kè Dii bíta à naasi ví. À zì ká a gbɛnɛnɛ kɔn a négɔgbɛnɔ kɔn a nénɔgbɛnɔ kɔn a nɔnɔnɔ kɔn a bɛɛnɔ. 15 Kè wa ibɛɛnɔ mà Luda n fú à tò wa n lékpákɔsɔna asii mà, ben wa píngi wa ɛara wa na bīibonaa, baade kɔn a zīio.

16 Zaa gurɔ beee a ma gbɛnɔ kpàate leo plaa. Gbēkenɔ e zīi kɛɛ, gbēkenɔ sári kúna kɔn sɛngbangoo kɔn sáo kɔn mò'utao dana. Gbɛnsinɔ zena gbē kè aɔɛe

bīi boonɔ kpɛɛ. ¹⁷ Gbɛ̀ kɛ̀ aɔ̄ asoo senanɔ̄ aso kūna ɔdo, gɔ̀kɛbo ɔdo. ¹⁸ Bīiborino fɛɛdaa dɔna n̄ piia n̄ píngi. Kuruperi ɛ̀gɔ̄ kú ma saɛ. ¹⁹ Ben ma bè kínɛnɔ̄nɛ kɔ̄n gbáadeenɔ̄ kɔ̄n gbɛ̀ kpaaanɔ̄: Zīi pari bensɔ̄ bīi pì gbáa, ben wa kɔ̄ kpàatete à lézi. ²⁰ Guu kɛ̀ á mà wée kuu pɛɛn, à kɔ̄ kakɔ̄awazi gwe, wa Luda é zī káwe. ²¹ Ben wa ɛara wa na zīia, gbɛkenɔ̄ sári kūna zaa b̄ugubugua ai sɔ̄sɔ̄nɛnɔ̄ ḡaa wà b̄ɔ̄o. ²² Zī beeean ma bè gbɛ̄nɔ̄nɛ: A baade gae i Yerusalemu kɛ̀ kɔ̄n a ibanɔ̄, le àgae e à gu dákpa gwáavī, àgae zīi ke fáantɛ. ²³ Mapi kɔ̄n ma dāaronɔ̄ kɔ̄n ma ibanɔ̄ kɔ̄n gudákpari kɛ̀ aɔ̄ kúmaonɔ̄, weɛ wa pókásāa boro, baade ɛ̀gɔ̄ a gɔ̀kɛbo kūna a ɔplaamme.

5

NĒemaya zena kɔ̄n takaasideenɔ̄

¹ Gurɔ̄ beean wa Yuda kenɔ̄ kɔ̄n n̄ naɔ̄nɔ̄ e wii lɛɛ n̄ gbɛ̄nɔ̄a maamaa. ² Aɔ̄ gbɛkenɔ̄ bè: Wapinɔ̄ kɔ̄n wa n̄nɔ̄ wá pari. Wá ye pówɛɛzi wá pɔ̄ ble wà e wàgɔ̄ aafia. ³ Aɔ̄ gbɛkenɔ̄ bè dɔ: Nɔ̄aa kuu, ben wa wa buraanɔ̄ kɔ̄n wa geepi búno kɔ̄n wa kpɛ̄nɔ̄ tɔɔba kpà pówɛɛ yānzi. ⁴ Aɔ̄ gbɛkenɔ̄ bè: Wa ɔ̄ sɛ̀k̄á lɛ̀ wà wa buraanɔ̄ kɔ̄n wa geepi búno tángba bɔ̄ kínanɛ yānzi. ⁵ Baa tó wa borii d̄n̄k̄mɛ, bensɔ̄ wa n̄nɔ̄ d̄n̄k̄ kɔ̄n n̄ n̄nɔ̄, wée wa n̄nɔ̄ yaarmma z̄nɔ̄ ũ tiasi. Wa n̄nɔ̄gbɛ kenɔ̄ e z̄ɔ̄ blee kɔ̄ bensɔ̄ wa gbáaa e ká wà pókɛ k̄ero, zaake wa buraanɔ̄ kɔ̄n wa geepi búno ḡɔ̄ n̄ pɔ̄ ũmɛ.

⁶ Kɛ̀ ma n̄ wii pì mà kɔ̄n gbɛ̄nɔ̄ káara kɛ̀ aɔ̄ k̄ɛo, ma pɔ̄ fɛ̀ maamaa. ⁷ Ma yá pì wáari pà mà swɛ̀ guu, ben ma zɔ̄ka d̄ɔ̄ kínɛnɔ̄ kɔ̄n gbáadeenɔ̄a ma bè́nɛ: A baade e ɔ̄i kaara a gbɛ́daaanɛ. Ben ma bè wà parii kákɔ̄a aɔ̄ yá pì yānzi. ⁸ Ma bè́nɛ: Wa wa gbɛ̀ Yuda kɛ̀ aɔ̄ ḡɔ̄ bori pāndenɔ̄ pɔ̄ ũunɔ̄ b̄o wa gb̄aa lén, ben á tò a gbɛ̄nɔ̄ e n̄ zīinda yaawa d̄ɔ̄? Ben aɔ̄ yīte kpɛ̀kpɛ̀, aɔ̄ɔ̄e yáke e wà ɔ̄ro. ⁹ Ben ma ɛara ma bè: Yá kɛ̀ ée kɛɛ pì maaro. Àgɔ̄ wa Luda vīa vī lɛ̀ wa ibɛɛ bori pāndenɔ̄ tón wa s̄s̄s̄ro yānzi. ¹⁰ Mapi kɔ̄n ma danɛnɔ̄ kɔ̄n ma ibanɔ̄, wa ɔ̄ kɔ̄n pówɛɛo sɛ̀k̄áñnɛ dɔ. À ɔ̄ ikaarannɛna tó sa, ¹¹ à n̄ buraanɔ̄ kɔ̄n n̄ geepi búno kɔ̄n n̄ kùkpɛnɔ̄ kɔ̄n n̄ kpɛ̄nɔ̄ s̄kpañnɛ kɔ̄n pɔ̄ basɔ̄rodee kɛ̀ ée siimma ɔ̄i ũuo, ɔ̄ kɔ̄n pówɛɛo kɔ̄n geepiwɛɛo kɔ̄n n̄s̄io píngi. ¹² Ben aɔ̄ bè: Wé s̄kpañnɛ, wé pókɛ wɛtɛm̄ma d̄ro. Wé ke lán n̄ ò nà. Ben ma sa'orinɔ̄ sisi má tò gbɛ̀ pinɔ̄ la dà n̄ wáa lán aɔ̄ à lé gbɛ̀ nà. ¹³ Ma a utadaa kpòke ma bè: Luda gbɛ̀ kɛ̀ èe zīi ke lé kɛ̀ à gbɛ̀ piaroo kpoke le à à be kɔ̄n à uzikinɔ̄ s̄ia. Luda à kpoke le à ḡɔ̄ kori le. Gbɛ̀ pariinu kɛ̀: Aami! Ben aɔ̄ Dii sáabu kpà. Ben Gb̄ɛnɔ̄ kɛ̀ lán aɔ̄ à lé gbɛ̀ nà.

¹⁴ Beee gbɛra zaa gurɔ̄ kɛ̀ kí Atasesɛ ma die Yudanɔ̄ búsu don'aeɛdeɛ ũ a kiblena wɛ̀ barodeen ai à wɛ̀ baaakuri awɛɛplaadeɛ guu, à kà wɛ̀ kuri awɛɛplaa, mapi kɔ̄n ma danɛnɔ̄ wée d̄n̄'aeɛdeke pɔ̄ blero. ¹⁵ D̄n̄'aeɛde káaku kɛ̀ à d̄mɛ aɛnɔ̄ aso t̄isi t̄ɔ̄ gbɛ̄nɔ̄a, aɔ̄ pɔ̄ble kɔ̄n geepiwɛɛo si baadea kɔ̄n kondogi ɔ̄ m̄n̄n̄ baplaplaao. Aɔ̄ ibanɔ̄ gbáaa bl̄m̄ma dɔ. Mapi s̄ɔ̄, m̄ɛɛ ke lero, zaake má Luda vīa vī. ¹⁶ Ma m̄ɛ kpà bīi pì bonaa, m̄ɛɛ t̄ɔ̄t̄ɛ sé ma pɔ̄ ũro. Ma ibanɔ̄ kakɔ̄ana gwe zīi pì yānzi. ¹⁷ Yudanɔ̄ ɛ̀gɔ̄ pɔ̄ blee ma be ḡɔ̄n baswɛɛplaa akurikuri, gbáadeenɔ̄ kɔ̄n gbɛ̀ kɛ̀ aɔ̄ b̄o borii kɛ̀ aɔ̄ liganawaziinɔ̄ kiiianɔ̄. ¹⁸ Lán guu è d̄ɔ̄ nà wɛ̀ḡɔ̄ z̄i kɛ̀kɛm̄ɛ m̄n̄ doodo kɔ̄n s̄á m̄kpananɔ̄ m̄n̄ swɛɛdodo kɔ̄n koonɔ̄, bensɔ̄ wɛ̀ḡɔ̄ geepiwɛɛ baa bítabita gurɔ̄ kuri kɔ̄n gurɔ̄ kurio. Baa kɔ̄n beeeo m̄ɛɛ d̄n̄'aeɛdeke pɔ̄blee gbekam̄maro, zaake zīi kɛ̀ gbɛ̀ beeenɔ̄ e kɛɛ bíta. ¹⁹ Ma Luda, yá maa kɛ̀ má kɛ̀ gbɛ̀ beeenɔ̄nɛ píngi ḡɔ̄ d̄ngɔ̄.

6

Neemaya ibeenɔ zéwetena wà ɔ̀ndɔ̀o kezi

1 Ma bii bò má yáa à foo kú gukea dɔro, mɔde mée à biiɛ gbàno pépɛɛ gɛ̃aro. Kè Sambala kɔn Tobiao kɔn Larubu bori Gesemu kɔn ma ibee kpaaanɔ à baaru mà, 2 Sambala kɔn Gesemu pìo lékpásá kème wà bè mà mɔ mà dañle Ono guzure lakutu ke guu. À zaaan aɔɔe wetɛɛmao. 3 Ma gbɛno zìrma ma bè: Mée zì bíta keeme, mé e mà mɔro. Mé e mà zii pì tò mà mɔ a kiiaro. 4 Aɔ lékpásá pì kème gɛn siigɔ, ben ma yá mèn doo pì síñla. 5 À gɛn sɔɔrode Sambala a iba ke zìma. À takada kè wèe kàeɔ naaro kùna. 6 Wà kè lá pì guu wà bè: Wa yáke wàpe mà bori pandenɔ kiia, ben Gesemu bè yapurame. À bè mpi kɔn Yuda kpaaanɔ a zɛo à bɔ kína yá kpɛɛme. Beee yanzin ée bii pì bozi. Wà bè dɔ n yezi n gɔ Yudanɔ kína ùme, 7 ben n annabinɔ die aɔ o Yerusalemu kè mbe n kína ù. Kína é yá pì ma. Beee yanzin n mɔ wà lé kpakɔsɔzi. 8 Ben ma lékpásá kèna ma bè: Yá kè née oo kuuro. Mbe n yá pì ò n zìndaa. 9 Aɔ píngi aɔ yezi vía ma kúme, aɔɔe daa wa ɔɔ é gɔ dɔwazime, wé e wà zii pì mì dɛro. Ma Luda, n ma ɔɔ gba gbáaa.

10 Ma gaa Delaya né Semaya, Metabeli dio be, zaake à a zìnda yì a kpén. À bè: Wà kpakɔa Luda kpén wà à gbà tatawale, zaake gbɛnɔɔ e mɔɔ n demɛ. Aɔé mɔ wà n de gwáavime. 11 Ben ma bè: Ma taka è bàa síɔ? Ma taka é fɔ à gá ute Luda kpén ma zìnda mìsina yanziɔ? Mé gáro. 12 Má dɔ ma zìndaa à yá pì e bɔ Luda kiiaro. À annabikeyá pì ò ma yá musu kè Tobia kɔn Sambalao fía bònɛ yanzime. 13 À fía bònɛ le vía e à ma kù mà durun ke mà gá gwe, aɔé gbas wa ma tɔ yaka wà ma sɔs. 14 Ma Luda, Tobia kɔn Sambalao yákena pì gɔ dɔngu. Nɔgbɛ annabi Nɔadia yá gɔ dɔngu dɔ kɔn annabi kpaa kè aɔ yezi vía ma kùno.

Yerusalemu bii midena

15 Gurɔ baplaa akuri awɛɛplaa gbera wà bii pì mì dè Elulu mɔ gurɔ baaasɔrodeea. 16 Kè wa ibeenɔ à baaru mà bensɔ borii kè aɔo liganawaziino wée siàle, aɔ ká gá aɔ dɔ sa kè wa zii pì kè kɔn wa Luda gbáaa. 17 Gurɔ beean Yudanɔ kinenɔ e takada kpásáa Tobiane pari, bensɔ Tobia pì e kpásáañne. 18 Yudanɔ yá yìo pari, zaake Ara né Sekanian à anzure ù bensɔ Berekia né Mesulamu bé Tobia né Yoanana anzure ù. 19 Aɔè à sáabu kpá ma wáa dɔ, ben aɔè ɛara wà ma yá tɔkène. Tobia pì lánɔ kpásame dɔ le vía e à ma kù.

7

1 Kè wa bii bò bensɔ ma à lé gbàno pépɛɛ, wà zédákparinɔ kɔn lèsirinɔ kɔn Levinɔ die. 2 Ben ma a dàaro Anani die Yerusalemu gbɛnsi ù kɔn zeki gbáaa gbɛnsi Ananiao, zaake gbɛ náanedeeme. À Luda vía ví de gbɛ pariinɔla. 3 Ma bèñne: Wátongae Yerusalemu biiɛ gbàno wèro ai ɔfántè gá gbáa kù. Wágae zé tata wà gbànganɔ dan ai zédákparinɔ tá. Wà Yerusalemudeenɔ die die gudákparinɔ ù dɔ, aɔ gbɛkenɔ gɔ kù dákpakiaa, aɔ gbɛkenɔ n be sae.

8

Ezera Musa doka kyókèna

1 Baade píngi kàkɔa kɔn ledoleo gáale kè kú í biiɛ sae, ben wà bè danneri Ezerañe à bɔ kɔn Musa doka kè Dii die Isarailinɔne takadao. 2 Mɔ swɛɛplaa gurɔ káakun sa'ori Ezera bò kɔn Musa dokao parii ae. Gɔgbɛno kɔn nɔgbɛno kɔn gbɛ

kè aṣé f̄w wà yá maanɔ́ n̄ píngi kú gwe. ³ À aè d̄ò ḡaale kè kú í b̄iile pì saea, ben èè takada pì kyó k̄e zaa k̄ongɔ́ id̄e'ide ai ɔ́f̄ánt̄e kà midangura ḡɔ́gb̄enɔ́ k̄ɔ́n n̄ɔ́gb̄enɔ́ k̄ɔ́n gb̄ē kè aṣé f̄w wà maanɔ́ wáa. Baade píngi swà d̄ò Musa doka takada pì kyó k̄enazi. ⁴ Danneri Ezera zena tinti lez̄i kè wà kè k̄ɔ́n lío musu lá pì kyó k̄ena yānzi. Matitia k̄ɔ́n Semaɔ́ k̄ɔ́n Anayao k̄ɔ́n Uriao k̄ɔ́n Ilikiao k̄ɔ́n Masiao kú à ɔ́plaaɔ́. Pedaya k̄ɔ́n Misailio k̄ɔ́n Malakiao k̄ɔ́n Asumuo k̄ɔ́n Asabadanao k̄ɔ́n Zakario k̄ɔ́n Mesulamuo kú à ɔ́zezi. ⁵ Kè Ezera takada w̄è, baade píngi è, zaake à zekii lez̄i deñla. Kè à w̄è, baade píngi f̄eè wà zè. ⁶ Ezera Dii Luda Bítade sáabu kpà, ben baade píngi ɔ́ sè musu aṣ b̄è: Aami! Aami! Ben aṣ m̄i p̄eè t̄ɔ́te wà d̄ɔ́nzi kè Diine. ⁷ Gurɔ́ kè gb̄enɔ́ zena gwe, Levi kenɔ́ Musa doka dàd̄aíne. Levi p̄inɔ́ t̄ɔ́n yè: Yesua, Bani, Serebia, Yami, Akubu, Sabetai, Odia, Masia, Kelita, Azaria, Yozabada, Anana k̄ɔ́n Pelayao. ⁸ Aṣ Luda doka takada pì kyó kè, ben aṣ b̄òk̄ɔ́te wà à w̄éè w̄èñne, le aṣ e wà kyó pì d̄ò. ⁹ Ben b̄usu gb̄aade NĒemaya k̄ɔ́n danneri sa'ori Ezerao k̄ɔ́n Levi kè aṣɔ́e yá dadaa gb̄enɔ́nenɔ́ b̄èñne: Gurɔ́ kèkii né Dii a Luda p̄óme. Àton k̄e w̄endaro àton ɔ́ d̄ɔ́ro. Zaake kè aṣɔ́e Musa doka yá maa, aṣɔ́e ɔ́ d̄ɔ́ n̄ píngi. ¹⁰ NĒemaya b̄è: À gá à p̄ɔ́ n̄s̄idee ble à í nnannaa mi. À li gb̄ē kè aṣ p̄óke v̄iroonɔ́ne. Gurɔ́ kèkii né wa Dii p̄óme. Àton s̄ósobi ɔ́ d̄ɔ́ro, zaake p̄onnaa kè Dii è kpáwa de a gb̄aa'ekii ũ. ¹¹ Levinɔ́ ḡaa wà gb̄enɔ́ n̄s̄e kp̄aèñne wà b̄è: À ȳite! Gurɔ́ kèkii né Luda p̄óme, àton s̄ósobi ɔ́ d̄ɔ́ro. ¹² Ben aṣ f̄eè wà ḡaa wà p̄ɔ́ bl̄e aṣ í m̄i, aṣ lik̄ɔ́ne aṣ p̄onnaa kè maamaa, zaake aṣ yá kè wà òñne mà sa.

¹³ M̄ɔ́ pì gurɔ́ plaadeea uabedeeno k̄ɔ́n sa'orino k̄ɔ́n Levinɔ́ kàk̄ɔ́a danneri Ezerazi, le wà e wà w̄éè té Musa dokazi. ¹⁴ Ben aṣ yá kè Dii die Musane è gwe à b̄è, Isarailino ḡɔ́ kú lá kutaano guu m̄ɔ́ sw̄eelaade z̄ibaagurɔ́a, ¹⁵ aṣ yá kèkii kp̄aakpa ke n̄ lakutuno guu k̄ɔ́n Yerusalemuo wà be: À b̄ɔ́e à gá s̄èn à kù lánɔ́ kaso à suo k̄ɔ́n s̄ama lánɔ́ k̄ɔ́n swà lánɔ́ k̄ɔ́n damina lánɔ́ k̄ɔ́n lí ɔ́rade lánɔ́, le à lá kutaano d̄ɔ́o lán à kú takadan nà. ¹⁶ Ben gb̄enɔ́ ḡaa wà k̄asokaso wà s̄uo, baade kutaa d̄ɔ́o a kp̄é musu ke ua ke Luda ua ke í b̄iile ḡaale ke Eflaimu b̄iile ḡaale. ¹⁷ Gb̄ē kè aṣ b̄ò z̄iz̄ok̄eɛn p̄inɔ́ lá kutaano d̄òd̄ò n̄ píngi, ben aṣɔ́ kú à guu. Zaa Nuni né Ȳɔ́sua gurɔ́ ai gurɔ́ beea Isarailino e z̄ibaa pì ke lero. Ben aṣ p̄onnaa kè maamaa. ¹⁸ Ezera èḡɔ́ Luda doka takada kyó k̄e lán guu è d̄ò nà naana zaa z̄ibaagurɔ́ káakua ai à ḡaa à m̄i d̄eò. Aṣ z̄ibaa pì kè gurɔ́ sw̄eelaame. À gurɔ́ s̄oraaḡɔ́deea aṣ kàk̄ɔ́ana kè lán wà die nà.

9

Isarailino n̄ durunno ona Ludane

¹ M̄ɔ́ d̄ɔ́nk̄ɔ́ pì gurɔ́ baro aw̄eesiiḡɔ́deea Isarailino k̄ɔ́ kàk̄ɔ́a k̄ɔ́n léyinao k̄ɔ́n p̄ɔ́sia utano dadana, b̄usu ká n̄ m̄in. ² Aṣ n̄ z̄inda kè bori p̄andenɔ́a ben aṣɔ́ zena, aṣɔ́e n̄ durunno k̄ɔ́n n̄ dezino ȳaazaakenano oo. ³ Aṣ ḡɔ́ zena guu kè aṣɔ́ kún, ben wà Dii n̄ Luda doka takada kyó k̄èñne awa aaḡɔ́, ben aṣ n̄ durunno ò aṣ d̄ɔ́nzi kè Dii n̄ Ludane awa aaḡɔ́. ⁴ Levi kenɔ́ zena tinti kè wà k̄èñne musu, aṣ lé zù Dii n̄ Ludazi gb̄angb̄an. Aṣ t̄ɔ́nɔ́n yè: Yesua, Bani, Kadamieli, Sebania, Buni, Serebia, Bani k̄ɔ́n Kenanio. ⁵ Levinɔ́ Yesua k̄ɔ́n Kadamielio k̄ɔ́n Banio k̄ɔ́n Asabaniao k̄ɔ́n Serebiao k̄ɔ́n Odiao k̄ɔ́n Sebaniao k̄ɔ́n Petayao b̄è:

À f̄eè à Dii a Luda táaki lé!

À kuu zaa káaku ai gurɔ́ píngi.

Wà n t̄ɔ́ gakuidee b̄ɔ́,

à de gbē tókpana kōn táakiola píngi.

⁶ Mbe Dii ũ ndo.

N bātuma kè kōn n bεε kè kú musuo
kōn pò kè kú gweeno píngi.

N anduna kè kōn pò kè kúnno.

N ísíaa kè kōn pò kè kú à guuno.

Neè wèndi kpá ní píngia,
n be malaika pariino è donzi kenne.

⁷ Mbe Dii Luda kè à Abramú sè ũ,

n bɔo Uru, Kaladia būsun,

n à tó liene Ibrai.

⁸ N è à n náane ví a swè guu,

ben n bè n bà égō kúo,
né Kanaa būsú kpáa kōn à boriino,

būsú kè Itino kōn Amorino kún
kōn Perizino kōn Yebusino kōn Gigasino.

Ben n lé kè ní gbène pì pàpa,
kè ní maa yānzi.

⁹ N nawéa kè wa dezino kè Igipiti è,

n wiii kè aō lè Isia Tēaazi mā.

¹⁰ N sèedanō kōn dabuyāno kè Fili'aunanε,

ní mōnzi kpāzi kōn à ibano

kōn à būsudeeno ní píngi,
zaake ní dō lán aō aīa pásī kè kōn wa dezino nà.

N tó bō lán à kuu ai kōn a gbāao nà.

¹¹ N ísíaa zókōreíne,

ben aō táa ò gukorin aō bikù.

N gbē kè aō pēéńzino zù í lòn,

n ní zú lán gbè bà í ísi pì guu.

¹² N dō n gbèno ne ae téluguu guu fāantē,
gwāavī sō té guu.

N zé kè de aō sé pūíne.

¹³ N pita Sinai kpíii musu,

n yā òńne zaa musu.

N doka zéde yāpuradee kpāńma

kōn yā maaa kè ní dieno.

¹⁴ N tó aō kámmaboguro dō n pò ũ.

N n yādienano kōn n ɔdokiio

kōn n dokao dà n zōbleri Musane

ben à kpāńma.

¹⁵ Kè nɔaa ní dé,
n pōblee gbàreńne zaa musu.

Kè ímii ní dé,

n í bōńne gbèsin.

Būsú kè n à lé gbèńne n bè né kpāńman

ní bèńne aō gá wà sí ní pò ũ.

¹⁶ Baa kōn beeeo wa dezi pino karambaani ví,

aō swá gbāa kù,

aōégō n yādienano kúnaro.

17 Aṣ gi n yā mazi,
 dabuyā kè ní kèńńenṅ yā sàńgu.
 Aṣ swā gbāa kù aṣ bò n yā kpεε
 aṣ dɔn'aedee diε à ɛara à táńyo zòbleen.
 Luda, nεε gbēnṅ durun kēńne,
 ní sùu vī kōn sósobio,
 n pɔɔ è fē kpaaro,
 ní gbēkεε vī bíta,
 ben nεε pā kpáńziro.

18 Baa kè aṣ mò kàsa lán zùswarene bòrṅ bà,
 aṣ bè ní dii kè à ní bṅε Igipitin gwe,
 bensṅ aṣ dɔkēnyo maamaa,

19 nεε pā kpáńzi gbáanlo
 n sósobi bíta yānzí.
 Téluguu pì dṅńne aε à zé òdɔańne fáantē,
 té pì zé kè de aṣ sé pùńne gwāavī,
 èε ní tón zikiro.

20 N n Ninii kpàńma à yā dàńne.
 Nεε ní tē manaro,
 kè ímii e ní deε, n ní gbá í.

21 N ní gwá gbáan wē baplaa,
 pókee e kēsáńmaro.
 Aṣ pókásáanṅ e yakaro,
 aṣ gbá e sésεro.

22 N boriinṅ kpàńma kōn ní būsunṅ,
 n ní būsu pìnṅ kpàateńne míomio.
 Aṣ Esebṅ kí Sís būsu si ní pṅ ú
 kōn Basá kí Ogu pṅo.

23 Ní tò aṣ boriinṅ pari kù lán sɔsɔnenṅ bà,
 n gēńyo būsu kè n ò ní denṅε aṣ gá wà sí ní pṅ úu guu.

24 Kè aṣ nēnṅ gàa wà būsu pì si ní pṅ ú,
 ben n Kanaa kè aṣ kú gweenṅ ká deńne,
 n ní náńne ní ɔzī kōn ní kínanṅ ní píngi,
 n būsu pì boriinṅ kpàńma,
 aṣ ní pɔyeziyā kèńma.

25 Aṣ wéte bīideenṅ si kōn tɔɔte maaao,
 aṣ kpéńṅ si kōn pṅ maaa kè aṣ kúnno
 kōn lṅṅ kè wà yōnṅ
 kōn geepi búńṅ kōn kùkpenṅ
 kōn lí kè wè à bεε bleenṅ à kè bíta.
 Aṣ pṅ blé wà ká aṣ mē kpà,
 aṣ nnamana mà n aubarika bíta yānzí.

26 Baa kōn beeeo aṣ swā gbāa kù,
 ben aṣ bò n yā kpεε,
 aṣ kpεε lì n dokanε.
 Aṣ annabi kè aṣ lé dàńma
 le aṣ summaanṅ deṅde,
 aṣ dɔkēnyo maamaa.

27 N ní ná ní ibεenṅε ní ɔzī,

aṣ gbāaa m̀́nne,
ben aṣ wii l̀́enzi n̄ nawēakena guu.
Zaa musu n n̄ wéekεε si
n sósobi bíta yānzi,
n m̀́sirinɔ́ díeńne,
ben aṣ n̄ b́ n̄ ibεε pinɔ́ ɔ́zĩ.

28 Tó aṣ à yīi è,
aṣè ɛara wà yā kè à zaanneε kεme,
ben n n̄ kpá n̄ ibεεnɔ́,
aṣ gbāaa blèmma.
Aṣ ɛara wà wii l̀́enzi,
ben zaa musu n n̄ wéekεε si,
n n̄ b́ gèn ũgbangba n sósobi yānzi.

29 N lé dàmma aṣ aε dɔ n dokaa,
m̀́de aṣ dɔkènyo,
aṣèg̃ n yādienanɔ́ kúnaro,
yā kè tó gbē kūna eég̃ kuu à gāzĩ.
Aṣ zā n yā pinɔ́a aṣ kpεε linne,
aṣ swá gbāa kù aṣ g̃i n yā mazi.

30 N menańyo à wè pari,
n Ninii yā dà n annabinɔ́ne,
ben aṣ lé dàomma aṣɔe swá dɔziro,
ben n n̄ ná bori pāndenɔ́ne n̄ ɔ́zĩ.

31 N sósobi bíta guu néε n̄ m̀́dero,
Luda sùude sósobideen n ũ,
néε pá kpánziro.

32 Beee yānzi wa Luda,
n̄ bíta, n̄ gbāa bens̄ n̄ naasi v̄i,
lán n b̄à èg̃ kúwao n gbēkεε guu nà,
nawēa kè à wa le
k̄ɔn wa k̄inanɔ́ k̄ɔn wa d̄ɔn'aedeeno
k̄ɔn wa sa'orinɔ́ k̄ɔn wa annabinɔ́
k̄ɔn wa dezínɔ́ k̄ɔn n gbēnɔ́ n̄ píngi
zaa Asirianɔ́ k̄inanɔ́ gurɔ́ ai k̄ɔn a gbāao,
ńton tó à kenne fétero.

33 Yā kè à wa leenɔ́ píngi musu n̄ maa,
baa kè wa yā zaaa kè, n̄ náane v̄i.

34 Wa k̄inanɔ́ k̄ɔn wa d̄ɔn'aedeeno
k̄ɔn wa sa'orinɔ́ k̄ɔn wa dezínɔ́
aṣɔe zĩ kε n dokaaaro,
aṣɔe làakari dɔ n yādienanɔ́aro
ke lé kè n̄ dàmmao.

35 Baa gurɔ́ kè aṣ n̄ zĩnda v̄i
bens̄ aṣ p̄ɔ maa parii kè n n̄ gbánɔ́ v̄i
k̄ɔn b̀́usu yàasa taakidee kè n̄ kpàmmao,
aṣɔe d̄ɔnziro,
aṣɔe kpεε li n̄ yā zaaanɔ́nero.

36 N̄ gwa! Z̄ɔnɔ́n wa ũ gbāa.
B̀́usu kè n̄ kpà wa dezínɔ́a
aṣ à líbεenɔ́ k̄ɔn à p̄ɔ maaanɔ́ ble,

zònnɔn wa ũ à guu.

³⁷ Kína kè ní tò aṣ kí blewaanɔ,

wa búgbè yàasanɔ gṣ ní pṣ ũ

wa durunnɔ yānzi.

Aṣè kí blewa kṣn wa pókādeenɔ

lán aṣɔ yezi nà.

Wá kú wéetām̄ma bíta guu.

³⁸ Yā beenɔ yānzi píngi wée ledole keenyɔ kṣn yāpuraao wée kēe lá guu. Wa

dɔn'aēdeenɔ kṣn Levinɔ kṣn wa sa'orinɔ e ní sēeda keea.

ESITA

Kí Asueru na5 Vasati b3na kpatan

¹ Kí Asueru guro à kí blè bùsu mèn baswεεdo awεεswεεplaaan3a sena zaa India bùsun ai à gaa pé Etiopia bùsua. ² Wεεna à be zaa Susa wétedaan ³ à kíblena wè aag5dee guu à gbáadeen3 k3n a iban3 kàk3a ní píngi zĩbaa p3bleea. Pesia k3n Midião bùsu zĩkari bàdeen3 kú gwe k3n gbē bēedeen3 k3n bùsu gbáadeen3. ⁴ À a kpatata auziki bítan3 k3n a bitake gakuio òd3añne ai m3 swεεdo. ⁵ Kè guro beeen3 pàpa, à zĩbaa p3blee kè gbē kè a33 kú Susan3ne, kín3n3 k3n talakan3 ní píngi. Wà zĩbaa p3 blè ai guro swεεplaa à be ua líkpen. ⁶ Wà bisa pura k3n à búguo d3d3 kondogi tãngan3a k3n bà puraan3 k3n bà gaarura'ideen3, ben wà lògo kpé wesagba kè wà b3 k3n gbèpun3a. Vura k3n kondogi daeb3n3 kaena gusararaa kè wà kè k3n gbèpuo k3n gbètēo k3n gbē siaao k3n gbè búguoa. ⁷ Wà wεε d3ñne gwe k3n vura ímib3n3. Ímibo pĩn3 bori doodo píngime. Kína wεε pĩ kpãmĩma à gè 3la. ⁸ Kína die kè wàton gĩ wēmiring3nero. À bè a begwarin3ne a5 wē kpá baadea lán à yezi nà.

⁹ Kí Asueru na5 Vasati zĩbaa p3blee kè n3gbēn3ne kibe d3. ¹⁰ À guro swεεplaaadee zĩ kína p33 kè nna wεεa, ben à bè a dogari g33n swεεplaaa kè wà ní fεε kèn3ne: Meuma, Bizita, Abona, Bigita, Abagata, Zeta k3n Kakasao ¹¹ a5 m3are k3n a na5 Vasatio k3n à kí na5 fũrao kuna, le à à maakee 3d3a gbēn3ne k3n gbáadeen3, zaake n3gbē pĩ né n33me. ¹² Kè kína dogari pĩn3 yā pĩ ò à na5ne, à gĩ m3zi, ben kína pētē kè à fēzi maamaa. ¹³ Kína yā pĩ ò wéezēri s3s3neyād3rin3ne, zaake eg3 yā píngi gbekaa gbē kè a33 bùsu doka d33n3ame. ¹⁴ Pesia k3n Midião gbáadee kè a5eg3 kú à sae g33n swεεplaaan3 t3n yè: Kasena, Seta, Adamata, Tasisi, Mεresi, Masena k3n Memukāo. A5mbe à kpáasin3 ũ. À kpatata gbáadeen3n gwe. ¹⁵ À bèñne: Ma a dogarin3 zĩ ma na5 Vasatia k3n yāo, ben à gĩ mazi. Wé keo diame? Doka bè diame? ¹⁶ Ben Memukā bè kínane k3n gbáadee pĩn3: Kí, mbe n na5 Vasati taari kènne ndoro, à taari kè gbáadeen3ne k3n n bùsu gbē sãnda píngio. ¹⁷ Yā kè n na5 pĩ kè é dagula, n3gbē píngi é ma a5é kya ká ní zãn3n wà be: Kí Asueru bè wà a na5 Vasati sísiare, ben à gĩ m3zi. ¹⁸ Pesia k3n Midião bùsu gbáadeen3 n33 kè a5 n na5 yā pĩ màn égae yā sí ní zãn3la tia. Lé'ε'ena k3a k3n z3k3a é ke bíta. ¹⁹ Kí, tó à kènne, ñ yā die Vasatine àton wéε sinle d3ro, ñ n3gbē kè deala kpá kpatan à gēε ũ. Weé yā pĩ kē Pesia k3n Midião doka kè wè gbororo takada guu. ²⁰ Tó wà yā kè ní die kpáakpa kè n bùsu bíta guu píngi, n3gbēn3 é bèε lí ní zãn3ne, n3 gbáadeen3 k3n nén3kparēn3 ní píngi. ²¹ Yā pĩ kà kínane k3n gbáadeen3 ní píngi, ben à kè lán Memukā òne nà. ²² Ben à lékpásá kè bùsu kè èε kí bleerĩman3ne píngi, bùsu k3n bùsuo k3n à lákēna boriio, bori k3n boriio baade k3n a boriyāo. À bè g3gbē bè éeg3 gbáaa blee a ua guu, à boriyān wàgae o ua pĩ guu.

2

Esita g3na kína na5 ũ

¹ Yā beeen3 gbera kè kí Asueru p33 wèrea, yā kè Vasati kènne k3n yā kè à die à yā musuo e sãnl3. ² Ben kína iban3 bène: Kí, ní tó wà n3kpare maaan3 wetenne. ³ Ñ gbēnsin3 die n bùsun3 guu píngi a5 n3kpare maaan3 kàk3a a5 mó wà ká n

nɔgbɛnɔla Susa kɛ. N nɔgbɛnɔ gwàri Egai kɛ wà à fɛɛ kɛ é n̄ gwa kɔn n nɔɔɔ, weé n̄ kɛkɛ kɔn nɔmaablebɔnɔ wásawasa. ⁴ Nɔgbɛ kɛ kɛnnɛɛ é gɔ n naɔ ũ Vasati gɛɛ ũ. Yà pì kɛ kɛnane nna, ben à zɛo le.

⁵ Yuda kee kú Susa Beyāmi boriime, à tɔn Mɔdekai, Yairi néme. Simeɪ kɔn Kisio kú à dezɪnɔ tɛ. ⁶ À kú zɪzɔ kɛ Babilɔnu kí Nɛbukaneza n̄ kúkú Yerusalemu kɔn Yudanɔ kí Yekɔniao à tànyonɔ tɛ. ⁷ Èe a desɛ né Adasa kɛ wè bene dɔ Esita gwaa, zaake à de kɔn à dao kuuro. Nɔkpare pì kakana maa bensɔ à maa. Kɛ à de kɔn à dao gà, Mɔdekai à sè a né ũ. ⁸ Kɛ wà yā kɛ kína diɛ pì mà, ben wà gàa kɔn nɔkparenɔ paripari Susa wà n̄ ná Egaine a ɔzɪ. Ben wà Esita sè wà gàao kɪbe kína nɔgbɛnɔ gwàri pine. ⁹ Nɔkpare pì kɛnɛ maa, ben à gbɛkɛɛ kɛnɛ à bè wà à kɛkɛ kɔn nɔmaablebɔnɔ wásawasa gɔɔ, wà pɔble maaa kpáa. À kɪbe nɔkpare kɛ à sè gɔɔn swɛɛplaaanɔ kpáa, ben à kpé maaa kpáa kína nɔgbɛnɔ be. ¹⁰ Esita e a borii ke a be bɔsu o gbɛkenɛro, zaake Mɔdekai bènɛ àton tó gbɛkee dɔro. ¹¹ Lán guu e dɔɔ nà Mɔdekai ègɔ kína nɔgbɛnɔ be gáale zé sɔ, le à è gɔ Esita kuuna dɔ kɔn yā kɛ èe à leeo.

¹² Ai nɔkparenɔ zé e wàgɔ gá í kɔn kí Asueruo, séto aɔ yā kɛ wà diɛnɛ ke gīa ai mɔ kuri awɛɛplaa. Wègɔ n̄si kɛ wà kɛ kɔn lí'ɔ gū nnannaao keɛrma ai mɔ swɛɛdo, ben wègɔ n̄ kɛkɛɛ kɔn tuaenɔ kɔn nɔgbɛ mèkɛkɛbɔnɔ ai mɔ swɛɛdo. ¹³ Nɔkpare kɛ kína bè ina kàa, kí naɔnɔ be pɔ kɛ à gbɛka píngi wè kpáa à gáome. ¹⁴ È gá uusie à su kí naɔnɔ be kɔngɔ gwàri kɛ wè bene Sasagaza kɛ wà à fɛɛ kɛ fáandi. Àmbe è ɔ liga kí nɔ yigisai pìnɔzi. È è à eara à gá kína kiia dɔro, séto à yā kà kína pine à à sisi dɔ baasiro. ¹⁵ Kɛ ina kà Abiaili né Esita kɛ à desɛ Mɔdekai à sè né ũ pia, èe pɔke gbekaro, séde pɔ kɛ kína nɔgbɛnɔ gwàri Egai pì ònɛ baasiro. Esita yā kà gbɛ kɛ aɔ wéɛ siàlɛnɔnɛ n̄ píngi. ¹⁶ Kína kɪblɛna wè swɛɛplaadee guu wà gàao à be mɔ kuride Tɛbe guu. ¹⁷ Kína ye Esitazi de a nɔ kpaaanɔla n̄ píngi. À yā kàne, à kɛnɛ maa de nɔkpare kpaaanɔla n̄ píngi, ben à kí naɔ fūra kùne à à diɛ a nɔ Vasati gɛɛ ũ. ¹⁸ Ben kína pì zɪbaa pɔblee kɛ à gbáadeenɔ kɔn à ibanɔ kàkɔa Esita sena yā musu. À diɛ kɛ wà zɪbaa bíta ke, ben wà à kpàakpa kɛ bɔsu kɔn bɔsuo, ben à gba dà gbɛnɔnɛ à gɛ ɔla.

Mɔdekai kɔn Amanao

¹⁹ Nɔkparenɔ kakɔana gɛn̄ plaadee Mɔdekai vɛɛna kɪbe gānu guu. ²⁰ Esita e a be bɔsu ke a boriyā o gbɛkee m̄aro lán Mɔdekai ònɛ nà. À tɛ Mɔdekai yāzi lán ègɔ kee nà zaa gurɔ kɛ èe à gwaa. ²¹ Kɛ Mɔdekai vɛɛna kɪbe gānu guu le, kí Asueru dogari zédákpari gɔɔn plaaanɔ pɔɔ fɛ kɪnazi, ben aɔ lé kpàkɔsɔzi wà à de. Aɔ tɔn yè: Bigitana kɔn Teresio. ²² Kɛ Mɔdekai yā pì kpāi mà, à ò kína naɔ Esitanɛ, ben Esita ò kɪnane kɔn Mɔdekai tɔo. ²³ Wà yā pì gwāgwa wà è yāpurame, ben wà gɔɔn plaa pìnɔ lògo lía aɔ gà. Wà yā pì kɛ bɔsu gīayākɛnanɔ takadan kína wáa.

3

¹ Yā beenɔ gbɛra kí Asueru Amɛdata né Amanā, Agaga borii gwena kàara à à gbà gbāa, à vɛɛkii kɛ de a gbāade daanɔ píngi pɔlaa kpàa. ² Kína iba kɛ aɔ kú à be gānu guunɔ è dae n̄ puua wà m̄i sie Amananɛ lán kína diɛ nà, mɔde Mɔdekai è dae a puua à m̄i sienɛro. ³ Ben kína iba pìnɔ Mɔdekai là wà bè: À kɛ dia néɛ kína yā maroo? ⁴ Lán guu e dɔɔ nà aɔègɔ oonɛ le, mɔde è n̄ yā daro, à bè Yudan a ũ. Ben aɔ ò Amananɛ le wà e wà dɔ tó eé Mɔdekai yākɛna pì fɔ. ⁵ Kɛ Amanā è Mɔdekai è dae a puua à m̄i siearero, ben à pɔ fɛ. ⁶ Kɛ wà Mɔdekai

borii òne, à mèn do ðena kènne néngo, ben èe zé weteε à Mòdekai bori Yuda kè aᵛó kú Asueru bùsu guunᵛo kaate n̄ píngi.

Amana lékpakᵛsᵛna Yudanᵛzi

⁷ Kí Asueru kíblena wèè kuri awεεplaadeen à mᵛo káaku Nisá guu, Amana gbè kè wè be purimu là, le à mᵛo kè eé yá pi kea dᵛ kᵛn à gurᵛo. Ben yágbekana pi bᵛ mᵛo kuri awεεplaaa kè wè be Ada guu. ⁸ Ben Amana bè kí Asuerune: Bori kee kuu à gbèᵛnᵛ fàakᵛsa bori pándenᵛo té n bùsu pariinᵛo guu píngi. Aᵛ fεεakaarayānᵛo bᵛ doodo kᵛn bori kpaanᵛo pᵛo, aᵛè n doka daro. Èe kᵛ sío n̄ n̄ tó tεεero. ⁹ Kí, tó à kènne nna, n̄ yá ðie le wà n̄ kaate, mé kondogi tᵛn wàa plaaa kpá n ᵛᵛ'uterinᵛa aᵛ ká n auzikikaekiin. ¹⁰ Kína a tānga sēedakebᵛo bᵛ à kpá Amédene né Amana, Agaga bori Yudanᵛo zanguri pia ¹¹ à bè: N̄ ke borii pine lán à kèᵛnna maa n̄, ngᵛ kondogi pi kúna n pᵛ ú.

¹² Mᵛo káaku gurᵛo kuri awεε'aagᵛᵛdee zī Amana kína takadakērinᵛo sisi. Aᵛ yá kè Amana ðie kína ibanᵛo kᵛn kína kè aᵛó kú bùsu kᵛn bùsuonᵛo, bori kᵛn boriio gbáadeenᵛne dà takadan. Aᵛo kè bori kᵛn boriione, baade kᵛn a yāo, bùsu kᵛn bùsuo kᵛn à takadakēna boriio. Aᵛo kè kᵛn kí Asueru tᵛo, ben aᵛ à sēeda kè takada pia kᵛn à tāngao. ¹³ Aᵛ takada pinᵛo nà žirinᵛone n̄ ᵛzī aᵛ n̄ gbáe kí bùsu parideenᵛo guu. Takada pi guu wà bè wà Yudanᵛo dede wà n̄ kaate wà n̄ borii bᵛ, né fēte gbēnsi, gᵛgbēnᵛo kᵛn nᵛgbēnᵛo gurᵛo doo guu, mᵛo kuri awεεplaae Ada gurᵛo kuri awεε'aagᵛᵛdee zī, wà n̄ pᵛnᵛo nakᵛsa. ¹⁴ Weé yá kè à ðie pi takada kpásá bùsu kᵛn bùsuo píngi le àgᵛ de doka ũ, weé à kpàakpa ke bori píngine le aᵛgᵛ kú soru guu gurᵛo pi zī. ¹⁵ Žirinᵛo wà wà gāa gᵛo yá kè kína ðie pi yānzi, ben wà à kpàakpa kè Susa wétedaan. Kína kᵛn Amanao vèe aᵛᵛe í sée. Susadeenᵛo sᵛ bídi kè yá pia.

4

Mòdekai wéekena Esitaa le à lé da yān

¹ Kè Mòdekai yá kè wà kè pi mà, à a pᵛkásāanᵛo gā à kè, ben à pᵛsia utanᵛo kùàla à túbu gbè a mià, ben èe lili oo wéte guu èe wēnda ᵛ gbāaa dᵛo. ² À gāa ai kibe gāale, zaake gbēke è fᵛ à gē kibe gānu guu kᵛn pᵛsia utanᵛo danaro. ³ Wà yá kè kína ðie doka ũu pi kpàakpa kè bùsu kᵛn bùsuo píngi, ben Yudanᵛo nà ᵛᵛᵛᵛnaa maamaa baama píngi kᵛn léyinao. Aᵛᵛe wéé'i kwεεε aᵛᵛe sᵛsobi ᵛᵛ dᵛo. Aᵛ gbè paridee pᵛsia utanᵛo kùàla aᵛ túbu gbè n̄ minᵛa.

⁴ Kè Esita iba nᵛgbēnᵛo kᵛn gᵛgbēnᵛo mᵛ wà òne, à nᵛse yāka maamaa. À pᵛkásāanᵛo kpásá Mòdekaine à da pᵛsia utanᵛo gbèᵛn, mᵛde èe we à siro. ⁵ Ataka kè wà à fεε kèn dogari kè kína ðie àgᵛ kú Esita sae ũ. Esita à sisi à à žī Mòdekaia à gā à à lá: Bᵛ yá bè à sù? Bᵛyānzin èe keε lezi? ⁶ Ataka bᵛ kibe gāale à Mòdekai lè. ⁷ Mòdekai yá kè à à lee tᵛkènne píngi, ben à kondogi kè Amana bè é ká kína auzikikaekiin Yudanᵛo ðedena yānzi lé òne papana. ⁸ À yá kè wà ðie Yudanᵛo ðedena yá musu kè wà à kpàakpa kè Susa takada kpāa dᵛ le à ᵛᵛᵛa Esitane à à bᵛkᵛte kene. À bè à o Esitane à gā kína kiia à kúe kene à wéε kea a gbēnᵛo yá musu.

⁹ Ataka tà à yá kè Mòdekai ò tᵛkè Esitane.

¹⁰ Ben Esita bène à gā à yá kè o Mòdekaine: ¹¹ Kína ibanᵛo kᵛn a bùsu gbēnᵛo dᵛ n̄ píngi kè tó gᵛgbē ke nᵛgbē sᵛ kínazi à kpé guu, tó èe à sísiro, doka kuu mèn dome. Wè adee demε, tó èe ke kína a vura gᵛ dᵛ adeea le à e àgᵛ kuu baasiro. Mapi sᵛ, à kà gurᵛo baaakuri kè wèe ma sisi mà gā kína kiiaro. ¹² Kè à gāa à Esita yá pi

tɔkɛ Mɔdekaine, ¹³ ben Mɔdekai ɛara à lékpásá kènɛ à bè: N̄tongɔ daa rúbe né bɔ ndo Yudanɔ té n kuuna kíbe yánziro. ¹⁴ Tó n̄ ȳtɛna gurɔɔ kè taka guu, dɔnle é bɔ gukea à Yudanɔ mì sí à n̄ bɔ. Mpi kɔn n de bɛdeenɔ s̄é à gaga. Tó gurɔɔ kè taka yánzin n ḡó kína naɔ ũzi, dé bé à d̄ɔɔ? ¹⁵ Ben Esita lékpásá kè Mɔdekaine à bè: ¹⁶ N̄ gá n̄ Yuda kè aɔɔ kú Susanaɔ kakɔa n̄ píngi, à lé yi ma yá musu. Àton p̄ blero àton í miro gurɔ aaḡó fáantɛ kɔn gwáav̄io. Mapi kɔn ma ìbanɔ wé lé yi le se. Beee gbera mé gá kína kiia, baa tó má gana zé víro. Tó mé game, mà ga. ¹⁷ Ben Mɔdekai tà à yá kè Esita ònɛ kè píngi.

5

Esita wéekena kínaa

¹ À gurɔ aaḡódee z̄i Esita a kí naɔ bisanɔ yi, ben à ḡaa à zè kíbe ua guu kpé kè à kún kpɛlea. Kína v̄ɛena kiblekita a kpé guu gwe, à aɛ dona kpɛlea. ² Kè à a naɔ Esita è zena kpɛlea, à pɔɔ kèa nna, ben à a vura gò kè à kúna d̄ba. Esita s̄òzi, à ɔ z̄ò à gò p̄i léa. ³ Kína à là à bè: Esita, b̄ó n̄ yezi? B̄ón n̄ɛ gbekaamaa? Baa ma kpata kpadoome mé kpámma. ⁴ À wèàla à bè: Kí, tó à kènne maa, n̄ Amana sísi p̄óblee kè mée keenna gbàa. ⁵ Ben kína bè wà m̄ó kɔn Amanao ḡɔɔ, le aɔ gá wà yá kè Esita gbèka p̄i ke. Ben kína kɔn Amanao ḡaa le wà p̄óblee kè Esita kèinne p̄i ble.

⁶ Kè aɔɔe w̄ɛe mii, kína Esita là à bè: B̄ón n̄ɛ w̄ɛe kee maa? Mé kenna. Yá kpaaeen n̄ɛ gbekaamaa? Baa ma kpata kpadoome mé kpámma. ⁷ Esita wèàla à bè: Yá kè mée w̄ɛe keemmaan yè. ⁸ Kí, tó ma n p̄onnaa è, tó à kànne, n̄ yá kè mée w̄ɛe keemmaa keme, à m̄ó à p̄óblee kè mé keare ziaa ble, mé yá kè n ma lazi onne.

⁹ Kè Amana b̄ò z̄i beee, à pɔɔ kè nna èe yáa d̄ɔɔ. M̄ode kè à Mɔdekai è kíbe ḡanu guu èe f̄ɛarero èe v̄ia kearero, ben à p̄ɔ f̄ɛzi. ¹⁰ À a z̄inda k̄ù à tà be. Kè à a gb̄ennanɔ sísi kɔn a naɔ Zerésio, ¹¹ ben èe ìa d̄aa a auziki b̄ita kɔn a n̄éḡgb̄e pariinɔ yá musu. À bè kína a gwena kàara à a gba gbàaa de à ìba kpaaanɔla kɔn gb̄aadeenɔ n̄ píngi. ¹² À bè d̄ɔ: Mámbe mado kè kína naɔ Esita ma sísi à p̄óblee kème kɔn kínao. À ɛara à ma sísi mà p̄ó ble kɔn kínao zia d̄ɔ. ¹³ Baa kɔn beeeo tó ma Yuda bori Mɔdekai è v̄ɛena kíbe ḡanu guu, yá beeenɔ píngi è keme p̄óke ũro. ¹⁴ Ben à naɔ Zerési kɔn à gb̄ennanɔ bène: N̄ tó gb̄ɛnɔ lí p̄ɛenne à lez̄i kà ḡásasuu baplaa akuri, n̄ w̄ɛe ke kínaa zia kongo à n gba zé n̄ Mɔdekai logoa, né gbas a gá kɔn kínao p̄ó ble kɔn p̄onnao. Yá p̄i kà Amanane maamaa, ben à lí p̄i p̄ɛ.

6

Bèekaarana Mɔdekaine

¹ Gwáav̄i beee kína e f̄ɔ à ìi òro. Ben à bè wà m̄ó kɔn a bùsu ḡiayakenano takadao. Wà à kyó kènɛ, ² ben wà Mɔdekai yá è gwe, lán kína dogari zédákpari ḡɔn plaaanɔ Bigitana kɔn Terésio lé kpàk̄s̄s̄zi nà, ben Mɔdekai b̄ò. ³ Kína a ìbanɔ là à bè: Wà Mɔdekai bèe kàara wà à gbà gbàaa yá pi yánzi diamé? Aɔ wèàla wà bè: Wèe yake k̄ɛnɛ. ⁴ Ben kína bè: Dé bé à kú ua guu gwee? Àɛ s̄ó Amana ḡè kíbe ua guu ḡɔɔ le à Mɔdekai logona lí kè à p̄ɛe p̄ia yá onɛ. ⁵ Ben kína ìbanɔ wèàla wà bè: Amana bé à kú uan gwe. Ben kína bè à ḡɛ. ⁶ Kè à ḡɛ, kína à là à bè: B̄ón wéé ke ḡgb̄ɛ kè má yezi mà à gwena kaarane? Amana laasuu le à bè: Dén kína yezi à bèe kaarane de mapilaa? ⁷ Ben à wèàla à bè: Tó n̄ yezi n̄ gb̄ɛ

bèe kaara, ⁸ weé kína gumusu kè ní dà yá sé wà móo kǒn n sǒ kè wà kífura kùao. ⁹ N̄ gumusu pì kǒn sǒ pìo kpá n gbāade bèedeeno gbē mèn dooa, à gumusu pì da gbē kè ní yezi ò à bèe kaaraan̄ è à di sǒa àgǒ tē à ae wéte zédaano guu àgǒ pùtá àgǒ bee: Len kína è ke le gbē kè à yezi à à bèe kaaran̄. ¹⁰ Ben kína bène: N̄ gá ñ gumusu pì sé gǒ kǒn sǒo lán ní ò nà, ñ yá pì ke Yuda bori Mòdekai kè ègǒ wēena ma be gānu guune. Nton yá kè n bè wà ken̄e pì ke tóro.

¹¹ Amana gāa à gumusu pì sè kǒn sǒ pìo à sùo. Ben à gumusu pì dà Mòdekaine à à di sǒa, à tē à ae wéte zédaano guu, èe pùtāa à bè: Len kína è ke le gbē kè à yezi à à bèe kaaran̄. ¹² Kè aǒ sù, Mòdekai gāa à wēe kibe gānu guu, ben Amana kù a wéa à tà be kǒn sǒo. ¹³ À yá kè a lee tǒkè a naǒ Zeresine kǒn a gbennano ní pingi. Ben à lédammari pino kǒn Zeresio bène: Zaake Mòdekai kè n̄e kēsaazi pì né Yuda boriime, né à fǒ doro, eégǒ gbāaa bleemmame. ¹⁴ Gurǒ kè aǒe yá pì oone, kína dogari kè wà ní fēe kènǒ ká, ben aǒ à sè kpakpaa aǒ gāao pǒblee kè Esita kèa.

7

Amana logona lía

¹ Ben kína kǒn Amana gāa pǒ ble kǒn Esitao. ² Gurǒ kè aǒe wēe mii à gurǒ plaadee pì zī, ben kína Esita lá à bè: Esita, bón né wéee kemaa? Mé kenne. Yá kpareen n̄e gbekaamaa? Baa ma kpata kpadoo mé kpámma. ³ À wèlà à bè: Tó ma n ponnaa è bensǒ yá pì kǎnne, ñ tó màgǒ kú wèndio. Wéee kè má kemmaan gwe. N̄ tó ma gbēno gǒ wèndi vī. Yá kè má gbèkan gwe. ⁴ Zaake mapi kǒn ma gbēno, wà diè kè wà wa dede wà wa kaate wà wa borii bome. Tó wèe wa yaa zǒno ù yame, le má yitena. Nawēa beee taka e ká mà ña dammaro. ⁵ Ben kína à là à bè: Démee? Dé bé eé fǒ à ze kǒn yá beee taka bori kenaoee? ⁶ À wèlà à bè: Amana vāii kèn ibee kè zàwaguu pì ù. Swè kè Amanan kína kǒn a naǒ pìo yá musu. ⁷ Kína fēe a wēela pǒfē guu à gāa líkpen a ua guu. Amana sǒ gǒ gwe kǒn Esitao, ben Amana e kúe keene a wèndi yá musu, zaake à è kè kína zèo à zaaa keareme. ⁸ Kè kína bǒ líkpen à sù pǒblekiia gǒ, Amana lēe kíta daebo kè Esita geekesekenaa ben à bè: À yezi à kusi ma naǒa ma wáa kpé guu kèn yǒ? Kè yá pì bǒ kína lén gǒ, wà mò wà pǒ yi Amana uua. ⁹ Kína dogarino doke Abona bène: Lí pēna Amana pì bee sae à kà gāsasuu baplaa akuri. Àpì bé à lí pì pèe le à Mòdekai kè yá maaa kènnēe logoa. Ben kína bè: À à logo lí pia. ¹⁰ Kè aǒ Amana lògo lí kè à pèe Mòdekaine pia, ben kína pǒfē kpàc.

8

Kína yá pānde diena Yudan̄o yá musu

¹ Zī beean kí Asueru Yudan̄o zanguri Amana bee kpà a naǒ Esitaa. Esita bè kinan̄e Mòdekain a dan̄e ù, ben Mòdekai sǒ kínazi. ² Kína a tanga kè à si Amanaa bǒ à dà Mòdekaine, ben Esita Amana bee nan̄e à ozi.

³ Esita èara à gāa yá o kinan̄e do. À dàe à gbá sae èe wé'e'i kwēee, à kúe kène le à à zaaa kè Agaga bori Amana à lé kpàkǒsǒ Yudan̄ozi gboro. ⁴ Kína vura gò d̄ba, ben à fēe à zè à ae ⁵ à bè: Tó à kènnēe bensǒ ma n ponnaa è, tó yá kè zé vī bensǒ ma yá kǎnne, zaake Amédata né Amana, Agaga borii zèo à Yuda kè aǒ kú n b̄usu guuno dede ní pingi, ñ o n takadak̄erin̄one aǒ takada kē wà Amana yá pì lie kpēgānda. ⁶ Mé ke dia màgǒ mǒnzi kè eé ma gbēno lee gwaa? Mé ke dia

màgõ ma boriino dædæna gwaa? ⁷ Ben kí Asueru bè a naõ Esitanε kõn Mõdekaio: À gwa, ma Amana bæε kpà Esitaa, ben ma Amana pi lògò lía kè à à zaaa kpàkõsõ Yudanõzi yãnzì. ⁸ À takada kē Yudanõ yã musu lán à kèare maa nà. À kē kõn ma tso à ma tãnga sèeda kεa, zaake takada kè wà kè kõn ma tso wà ma tãnga sèeda kèa gborona vïro. ⁹ Gwe gõ aõ kína takadakërinõ sisi. Mõ aagõde Sivã gurõ baro awεε'aagõdee zïn aõ yã kè Mõdekai diε Yudanõne kõn kína ibanõ kõn kínano kõn bùsu gbãadeenõ kè píngi bùsu mèn baswεεdo awεεswεεplaaanõne sena zaa India bùsun ai à gàa pé Etiopia bùsua. Aõ takada kè bùsu kõn bùsuo kõn n lákëna boriio, bori kõn boriio kõn n yão. Aõ takada kè Yudanõne kõn n lákëna takao kõn n boriyão dõ. ¹⁰ Mõdekai takada kè kõn kí Asueru tso à kína tãnga sèeda kèa à takada pìnõ nà zìrinõne n zï, ben aõ di sõ bàaleri kè aõ bõ kína sõ gãnu guunõ aõ gàa.

¹¹ Yã kè kína diε pi Yuda kè aõ kú wéte kõn wéteonõ gbà zé aõ kõ kakõa aõ gi kõn n zĩndao. Tó borii ke bùsu zìkpεe ke lëémma kõn n nénõ kõn n nõgbënõ, aõ n dæde aõ n kaate aõ yãányõ aõ n pónõ sée. ¹² À n gbà zé aõ beee kε kí Asueru bùsunõ guu píngi mõ kuri awεεplaae Ada gurõ kuri awεε'aagõdee zï. ¹³ Wà yã kè à diε pi takada kpàsã bùsu kõn bùsuo píngi doka ù. Wà à kpàakpa kè bori píngine lε Yudanõ gõ kú soru guu aõ yã yã n ibεenõ zï beee yãnzì. ¹⁴ Kína yãdiεna pi yãnzìn zìri pìnõ kè kpakpaa dina kína sõ bàalerinõ aõ gàa. Bensõ wà yã pi kpàakpa kè Susa wétedaan. ¹⁵ Mõdekai bõ kibe à kike pó pura kõn pó búguo dana, à kifura bíta kè wà pi kõn vurao kuna. À táaru bisa gumusu tēaa dana da, ben Susadeenõ guda kè kõn pónnao. ¹⁶ Guu pù Yudanõne zï beee, aõεe pónnaa kεε kõn yáadõõ, zaake wà n gbá gbãaa. ¹⁷ Bùsu kõn bùsuo wéte kõn wéteo, guu kè kína yã diεna pi kàn píngi Yudanõ pónnaa kè kõn yáadõõ aõ zĩbaa kè kõn póblenao. Bori pãndenõ gõ Yudanõ ù pari, kè vĩa n kú Yudanõ yã musu yãnzì.

9

Yudanõ zìblena n ibεenõ

¹ Mõ kuri awεεplaae Ada gurõ kuri awεε'aagõdee zïn yã kè kína diε kεgurõ ù. Zì beean Yudanõ ibεenõ wée dõzi yã kè aõ gbãa mõ Yudanõne, mõde yã pi liε kpεεgãnda, ben Yudanõ gbãaa mõ n ibεenõne. ² Kí Asueru bùsunõ guu píngi Yudanõ kõ kákõa fáandi kè aõ kún lε wà lée gbē kè aõ à zaaa kpàkõsõnínzina. Gbēkee e f̄ à n furo, zaake bori pãndenõ vĩa kèñne n píngi. ³ Bùsu gbãadeenõ, kí ibanõ kõn kíneno kõn à zikerinõ n píngi zè Yudanõ kpεε, kè aõεe vĩa kεε Mõdekainε yãnzì. ⁴ Mõdekai bèε vī kibe, ben à tó dà bùsu píngila, zaake à gbãaa e kaara.

⁵ Yudanõ n ibεenõ dèdε kõn fēεdaao aõ n káate n píngi aõ n poyezi kè n zanguri pìnõ. ⁶ Aõ gõgbënõ dèdε Susa wétedaan gõõn wàa plaa kpé basõõro. ⁷ Aõ Pasandata kõn Dalafõ kõn Asapatao ⁸ kõn Poratao kõn Adaliao kõn Aridatao ⁹ kõn Pamasatao kõn Arisaio kõn Aridaio kõn Vaizatao dèdε dõ. ¹⁰ Gbē pìnõ né Amédata né Amana, Yudanõ zanguri négõgbē gõõn kurinõmε. Baa kõn beeeo aõεe ò kε n pókearo.

¹¹ Gurõ dõnkõ pi zï wà gbē kè wà n dèdε Susanõ pari lε gbà kínane. ¹² Ben à bè a naõ Esitanε: Yudanõ gõgbënõ dèdε Susa kè gõõn wàa plaa kpé basõõro kõn Amana négõgbē gõõn kurinõ. Bón aõ kè ma bùsu kpaaanõ guu sée! Yã kpareen née wée kεema dõ? Mé kenne. Bõ yãn née gbekaamaa? Mé kpámma. ¹³ Esita

wèàla à bè: Kí, tó à kènne maa, ñ Yuda kè aõ kú Susa kènɔ gba zé aõ yá kè ñ dié aõ ke gbáa ke zia dɔ, wà Amana négɔgbē gɔɔn kuri pínɔ logo lía. ¹⁴ Kína bè, wà ke le. Wà à kpàakpa kè Susa, ben wà Amana né pínɔ gè lògologo. ¹⁵ Yuda kè aõ kú Susanɔ kɔ kàkɔa Ada gurɔ gēro dosaidee zī, ben aõ gɔgbēnɔ dèdè dɔ gɔɔn wàa do kpé basɔro. Baa kɔn beeeo aõɔ ɔ ke ñ pòkearo.

¹⁶ Yuda kpaaa kè aõ kú Kína búsunɔ guunɔ ñ píngi kɔ kàkɔa le wà gí kɔn ñ zīndao aõ bɔ ñ ibeɛnɔ yán, ben aõ ñ zanguri pínɔ dèdè gɔɔn bɔɔ basiiḡsɔɔro sai. Baa kɔn beeeo aõɔ ɔ ke ñ pòkearo. ¹⁷ Aõ yá pì kè Ada gurɔ kuri awéé'aagɔdee zīme, à gurɔ gēro dosaidee zīn aõ kámma bò. Aõ gurɔɔ pì dié zībaa ũ le wà zībaa pòblee ke wà pɔnnaa ke gurɔɔ pì.

¹⁸ Yuda kè aõ kú Susanɔ kɔ kàkɔa à gurɔ kuri awéé'aagɔdee zī kɔn à gurɔ gērodosaidee zīo, ben aõ kámma bò à gurɔ gērodee zī. Aõ gurɔɔ pì dié zībaa ũ le wà zībaa pòblee ke wà pɔnnaa ke gurɔɔ pì. ¹⁹ Beee yánzin Yuda búbari kè aõ kú lakutu guunɔ è zībaa pì ke Ada gurɔ gēro dosaidee zī aõ zībaa pòblee ke wà pɔnnaa ke, aõ è pòblee dakɔne.

Purimu zībaa diena

²⁰ Mɔdekai yá pínɔ kè takada guu, ben à kpàsá Yuda kè aõ kú kí Asueru búsu guunɔne ñ píngi, gbē kè aõ kú kíinɔ kɔn gbē kè aõ kú zánɔ ñ píngi. ²¹ À diéñne kè aɔgae zībaa pì ke wè kɔn wèo Ada gurɔ gēro dosaidee zī kɔn à gurɔ gērodee zīo. ²² Gurɔɔ pínɔn Yudanɔ bona ñ ibeɛnɔ ɔzī zībaa ũ. Mɔɔ pì guu aõ pɔsiaa lié pɔnnaa ũ, aõ sósobikena lié zībaakena ũ. Aɔgae zībaa pì ke gurɔ pínɔ zī, aɔgae zībaa pòblee ke wàgae pɔnnaa ke, aɔgae pòblee dakɔne, aɔgae gba da takaasideenɔne. ²³ Yudanɔ zè kɔn yá kè Mɔdekai kèñneɔ, ben zībaa kè aõ kè pì gɔñne feakaarayá ũ.

²⁴ Amɛdata né Amana, Agaga bori Yudanɔ píngi zanguri à zaaa kpàkɔsɔñzi à ñ dèdè, ben à gbè kè wè sisi purimu gbèka le à e à ñ fu à ñ dèdè. ²⁵ Mɔde kè kína yá pì asii mà, à yá dié takada guu, le à zaaa kè à à lé kpàkɔsɔ Yudanɔzi pì wí à musu. Ben wà à lògo lía kɔn à négɔgbēnɔ ledɔ. ²⁶ Beee yánzi wè gurɔɔ pínɔ sisi Purimu, zaake gbè kè à là tɔn gwe. Yá kè Mɔdekai kè takada pì guu kɔn yá kè à ñ léno yánzin ²⁷ aõ sì kè wà zībaa ke gurɔ plaaa pínɔ guu wè kɔn wèo. Aõ bè rípinɔ kɔn ñ nénɔ kɔn gbē kè aõ nàmmannɔ é gí zībaa pì keziro, wàgae ke à gurɔɔa lán wà kè lán nà. ²⁸ Wè kɔn wèo gurɔɔ pínɔ yá gae donḡu, aɔgae à zībaa kè uale kɔn ualeo wéte kɔn wéteo búsu kɔn búsuo, le Purimu zībaa pì tón mì de Yudanɔ kíaro yánzi, à kegurɔɔ tón yá ñ boriinɔaro.

²⁹ Kína naõ Esita, Abiaili né takada plaadee kè kɔn a ikoo píngi Purimu yá musu, à gbáaa kpào takada kè Yuda bori Mɔdekai kèa. ³⁰ Mɔdekai takada pì kpàsá Yuda kè aõ kú kí Asueru búsu mèn baswéedo awéeswéepalaa guunɔne. À kuuna aafia láakarío kpaena yá òñne, ³¹ ben à Purimu zībaa pì dié a gurɔɔa, lán àpì kɔn kína naõ Esitao diéñne nà, lán aõpinɔ sɔ sì wà ke nà kɔn ñ boriinɔ ñ kpé kɔn léyináo kɔn ɔɔ dɔɔo. ³² Yá kè Esita dié pì gbáaa kpà Purimu doka pínɔa, ben wà kè takadan.

10

Kí Asueru kɔn Mɔdekaio ya

¹ Kí Asueru tò gbē kè aõ kú a búsu guunɔ píngi kɔn ísía luannɔ tángba kpáawa. ² Yá bíta kè à kènɔ kɔn à ikokeyáno kèna Midíáno kɔn Pesiano kínano ḡíayákenanɔ takadan. Lán kína Mɔdekai gbà gbáaa à gɔ gbēnsi ũ nà, à yá kú

takada pì guu dɔ. ³Yuda bori Mɔdekain kí Asueru kpàasi ũ. À tó bɔ̀ Yudanɔ̀ tɛ bensɔ̀ à yá kà ní gbɛ̀ parideen, zaake à a gbɛ̀nɔ̀ aafia wètɛ, ben à kuuna nna zé kèkè a borii pìnɔ̀nɛ.

AYUBA

Setān Ayuba yōna 1:1-2:13

Ayuba kyakana a igurɔɔn 3:1-3:26

Ayuba gbēnnanɔ yāsialana 4:1-5:22

Ayuba wena a gbēnnanɔ 14, 19, 31

Dii wena Ayubala 38:1-41:34

Ayuba yā mīdena 42:1-42:17

Setān Ayuba yōna káaku

¹ Gōgbē kee kú Uzu būsun yā à tón Ayuba. Gbē maaame, ègō taari vīro. À Luda vīa vī bensō à gi yāzaakenazi. ² À négōgbēnɔ vī gōɔn swεεplaa, nénɔgbēnɔ gōɔn aagō. ³ À sáanɔ vī bɔɔɔ swεεplaa, lakuminɔ bɔɔɔ aagō, zùnɔ bɔɔɔ do, zaakinɔ wāa plaa kpé basɔɔro, bensō à zikerinɔɔ pari maamaa. À auziki bíta de ɔfántɛbɔε kpa gbēnɔ póla píngi. ⁴ À négōgbēnɔ ègō ponna póblee keekōne be kōn bεεo, ašē n̄ dāre pīnɔ sīsī aš m̄ wà p̄ ble wà í miñyo lèdo. ⁵ Gurɔɔ kè aš ponna p̄ blè wà yāa píngi, Ayuba è gbē zīm̄ma wà gbāsī bɔ́ngu. Tó à guu d̄b, è fεε kɔngɔ idε'idε à sa'opɔ kè wè ká tén à té kū o aš baadene à be: Wègō d̄šro ma nénɔ durun kè aš d̄kè kōn Ludao n̄ swēn gwεε. Len Ayuba ègō kee le gurɔ píngi.

⁶ Zīkea malaikanɔ mò wà zè Dii aε, bensō Setān kú n̄ té. ⁷ Ben Dii bè Setānne: N bɔ mām̄e? À wèàla à bè: Mée gaa mée suu mée likōaa zɔɔ anduna guume. ⁸ Ben Dii bène: N ma zòbleri Ayuba ès? À sáa kú anduna guuro. Gbē maaame, à taari vīro. À ma vīa vī bensō à gi yāzaakenazi. ⁹ Ben Setān bè Diine: Ayuba n vīa vī pān yó? ¹⁰ Mbe n kara kpà n ligazi kōn à bεεo kōn p̄ kè à vīinɔ píngi. N aubarika dà à zīin, ben à p̄nɔ k̄ à dàgula. ¹¹ N̄ ɔ bɔ n̄ pá à p̄nɔa píngi n̄ gwa, tó èe yā zaaa onnero. ¹² Ben Dii bène: Tò! Ma à p̄ píngi nānne n ɔzī, m̄de n̄ton ɔ pá à m̄aro. Ben Setān gù Dii aε.

¹³ Zīkea Ayuba négōgbēnɔ kōn à nénɔgbēnɔɔ e p̄ ble ašɔe geepiwεε mii n̄ vīi be. ¹⁴ Ben gbēke mò Ayuba kiia à bè: Zùnɔɔ e bú wii bensō zaakinɔɔ e s̄ ble n̄ saε, ¹⁵ ben Sebanɔ l̄εm̄ma aš n̄ s̄ε wà tànyo, aš n̄ d̄arinɔ d̄ede kōn f̄εdaao. Mámbe ma bɔ mado ma m̄ à baaru kpánne. ¹⁶ Èe yā o à yāaro, ben gbē pānde mò à bè: Laa p̄ε n̄ s̄a kpāsana aš té kù, p̄d̄arinɔ gāga. Mámbe ma bɔ mado ma m̄ à baaru kpánne. ¹⁷ Èe yā o à yāaro, ben gbē pānde mò à bè: Kaladianɔ k̄ kpàate gāli aagō aš mò wà l̄ε n̄ lakuminɔa wà n̄ s̄ε wà tànyo, wà n̄ d̄arinɔ d̄ede kōn f̄εdaao. Mámbe ma bɔ mado ma m̄ à baaru kpánne. ¹⁸ Èe yā o à yāaro, ben gbē pānde mò à bè: N négōgbēnɔ kōn n̄ nénɔgbēnɔɔ e p̄ ble ašɔe geepiwεε mii n̄ vīi be, ¹⁹ ben zāga'ia gbāaa kàka à b̄ gbāan à sù n̄ kpé gooda siigōɔnɔa, ben à l̄ε à si né pīna aš gāga. Mámbe ma bɔ mado ma m̄ à baaru kpánne.

²⁰ Ben Ayuba f̄ε à a uta gā à kè à a m̄i b̄o. Ben à dàe a puua à d̄nzi kè Ludane ²¹ à bè:

Ma bɔ ma da gbεεen ɔkori
bensō mé εara mà tá ɔkori.
Dii kpàma ben à èara à s̄ima.
Wà Dii sáabu kpá.

²² Yā pīnɔ guu píngi Ayuba e durun ke à Luda taari èro.

2

Setan Ayuba yōna gèn plaadee

¹ Zīkea malaikanɔ èara wà mò wà zè Dii aε, Setān sɔɔ kú n̄ tē. À zè Dii aε, ² ben Dii à là à bè: N bɔ māmε? À wèlà à bè: Méeε gaa méeε suu méeε likɔaa zɔɔ anduna guumε. ³ Ben Dii bène: N ma zɔbleri Ayuba ès? À sáa kú anduna guuro. Gbē maaamε, à taari vīro. À ma vīa vī bensɔ à gì yāzaakenazi. Baa kè n ma swā vùme, ma mɔnzi kpàzi pā, à kpé kuu taari sai ai tia. ⁴ Ben Setān bène: N̄ kemε mà kennε. Pɔ kè gbē vī píngi eé kpá a m̄sina yānzi. ⁵ N̄ n ɔɔ bɔ n̄ pá à mèa n̄ gwa. Eé yā zaaa onne. ⁶ Ben Dii bène: Tò! Ma à n̄anne n ɔzī, mɔde n̄ à wèndi tó.

⁷ Setān gù Dii aε, ben à bɔgī zī Ayubaa sɛna zaa à kèseα ai à gàa pé à midangura. ⁸ Ben Ayuba takaso sè à gàa à vēε tubura, èe a zīnda waao. ⁹ À naɔ bène: Négɔ kpeε kuu taari sai ai tian yɔ? N̄ yā zaaa o Ludanε n̄ ga. ¹⁰ Ben à bène: Néε yā oo lán nɔgbē yōnkɔɔ bà. Wégɔ à maaa ee Luda ɔzī wà gí à zaaa ezis? Yā p̄nɔ guu píngi Ayuba e durun kε a yā'ona guuro.

Ayuba gbēnnanɔ mɔna à kiia

¹¹ Kè Ayuba gbēnna gɔɔn aagɔɔnɔ kisia kè à à lèno baaru mà, aɔ baade bò a be aɔ kɔ kàkɔa, ben aɔ gàa wà sósobi kεo aɔ à làakari kpáene. Aɔ tónɔn yè: Temana gbē Elifaza, Sua gbē Bilidada k̄n Naamati gbē Zofao. ¹² Kè aɔ à wèndē kè zāazā, aɔɔe à d̄ro, ben aɔ sɔ d̄, baade a uta gà à kè, ben aɔ bùsu kò wà fā musu à kú n̄ mia. ¹³ Ben aɔ vēεo tɔɔte gurɔ swεεplaa fāantē k̄n gwāavīo. Aɔ gbēkee e yāke ooro, zaake aɔ è lán à nawēa kè bīta n̄.

3

Ayuba kyakana a igurɔɔn

¹ Beeε gbεra Ayuba lé wè à yā zaaa ò a igurɔɔ musu ² à bè:

³ Luda ma igurɔɔ kε pā
atēnsa gwāavī kè wà ma nò s̄i p̄i.

⁴ Gurɔɔ p̄i li gusiaa ū,
zaa musu Luda tón à yā daro,
àton tó guu puaro.

⁵ Gusia k̄ ū níginigi gurɔɔ p̄ia,
ludambe siaa kúεa,
gusia bitim daàla.

⁶ Gwāavī p̄i s̄s̄ sia k̄ ū níginigi,
wàton da wè gurɔɔnɔ té d̄ro,
wàton naro mɔ gurɔɔnɔ guuro.

⁷ Gwāavī p̄i kε gwāavī f̄i ū,
guda tóngɔ d̄o gurɔɔ beeearo.

⁸ Pódamari kè aɔ è tó ɔfāntē guu puroonɔ láari kε gurɔɔ p̄ia,
gbē kè aɔ d̄s̄ lán wè ɔ ká kùkukuzi p̄nɔ.

⁹ À gudɔnao sɔɔnɛnɔ sia k̄ ū,
weé à gudɔna dā pā, guwεε é k̄ero.

¹⁰ Zaake gurɔɔ p̄i e ma da né'is̄o zé tatamalero,
à tò ma wée s̄i nawēale.

¹¹ À kè dia wèe ma i gè ūroo?

Býānzi mée bɔ gbɛɛɛn ma sɔkpa gɔɔroo?

¹² À kè dia wà ma kpa gbálaa?

Býānzín wà yɔ kpàma má mìzi?

¹³ Tó ma ga yā, le ma gɔ kítikiti,

le ma ii ò ma kámma bò

¹⁴ kɔn kɔnanɔ kɔn anduna guu lédammari

kè aɔ kíbɛ ziinɔ kèkè wà bò n̄ zĩndanɛnɔ,

¹⁵ wɛɛnɛ kè aɔ vura kàkɔañzino

bensɔ aɔ kondogi kà n̄ kpén à pà.

¹⁶ À maa yā wà ma vīi lán n̄bɔɛnɛ bà,

lán né kè m̀ò gè ũ èe anduna eroo bà.

¹⁷ Gwen zaakerinɔ è n̄ zaakena tón

bensɔ gbɛ busananɔ è kámma bon.

¹⁸ Zìzɔnɔ è ãmpakii e gwe,

aɔè n̄ wéetāmmarinɔ kòto ma dɔro.

¹⁹ Gbāadeenɔ kɔn talakanɔ kú gwe n̄ píngi,

bensɔ z̀ò ègɔ de a dii pɔ ũ gwe dɔro.

²⁰ Býānzi Luda è guu pu wēndadeenɔɛzi?

À kè dia è wēndi kpá gbɛ kè aɔ pɔɔ siaanɔa?

²¹ Aɔ wɛɛ ègɔ dɔ gaazi aɔè ero,

aɔè kpáɛ kezi de auziki kè utenala.

²² Tó aɔ gà wà n̄ vīi, aɔè pɔnnaa ke,

aɔ n̄sɛ è ke nna.

²³ Luda n̄ zia yā ùteíne,

à kara ligañzi kpa sãnda píngia.

²⁴ Wesakakɔa à bo bé à gɔ ma pɔblee ũ,

ma n̄bona è yāaro.

²⁵ Yā kè ma vīa kènɛ pì bé à ma le,

yā kè ma kã gizi pì bé à sùma.

²⁶ Má ãmpana vīro, ma làakari kpaɛnaro.

Má kámmabona vīro, ma nawɛakena è yāaro.

4

Elifaza yāsina Ayubala

¹ Ben Temana gbɛ Elifaza yā siàla à bè:

² Asa tó gbɛ yā ònne, né pɔ fɛroo?

Zaake mé fɔ màgɔ yitenaro.

³ N̄ dɔn lán n̄ lé dà gbɛnɔa pari nà,

n̄ gbɛ kè aɔ gbāaa yāanɔ gbà swè.

⁴ N̄ yā gbɛ kè aɔɔe fuunɔ sè lezì,

n̄ gbɛ kè aɔɔ busananɔ gbà gbāaa.

⁵ Kè yā n̄ le sa, ben néɛ fuu,

kè à sùmma, ben n̄ bídi kè.

⁶ N̄ viakena Ludanɛ e n̄ làakari kpáeroo?

N̄ kuuna taari sai è tó ògɔ támaa vīroo?

⁷ N̄ laasuu lé ò gwa!

Kisia taarisaidée lè ziki ai à gàɔ?

Mán wà gbē maaanɔ kàaten zikii?

⁸ Gbē kè yā zaa bú wì à yākete t̄̀a,
má è beee bé è bɔɛɛ.

⁹ Luda lé'ia bé è à kaate,
à pɔ bɔna a yīn bé è à dúgu z̄̀.

¹⁰ À pūtána k̄̀n kòto gbāaao lán músu bà è yāa,
Luda è à swaa woronɛ.

¹¹ È ga lán músu kè n̄̀bɔ wètɛ à kòrazi bà,
à n̄̀nɔ é gbasa wà fāak̄̀sa.

¹² Ma yā kpāi mà ĩala,

yā pì asii ḡ̀ɛ ma swān.

¹³ Gurɔɔ kè mée nana bèɛ oo gwāavī,

gurɔɔ kè gbēnɔ ii ò wà kà z̄̀,

¹⁴ vīa ma kū mée lugalugaa,
ma m̄̀ píngi e lugaa.

¹⁵ ĩa ke borii ma pa ma uua,
ma m̄̀kāsɛɛ f̄̀ɛ à z̄̀.

¹⁶ Kè à z̄̀, mée à taka d̄̀ro,
pɔ pì kú ma aɛ,

ben ma à kòto kpāi mà à bè,

¹⁷ gbēntee é f̄̀ àḡ̀ de yānnadee ũ Ludanɛs?

Gbē é f̄̀ àḡ̀ z̄̀na a K̄̀ri aɛs?

¹⁸ Zaaɛ Luda è a malaikanɔ náanɛ kero,
bens̄̀ è a z̄̀bleri p̄̀nɔ taari e,

¹⁹ wam̄̀wa kè wa m̄̀ de lán ḡ̀ kpé bà,

wa kasana de b̄̀su kori ũ
bens̄̀ wè wa dúgu z̄̀ lán d̄̀mboo bà,

weé wa pɔ o d̄̀s?

²⁰ Zaa k̄̀ngɔ ai uusie gbēnɔ è gaga,

ā̀ɛ kaate ai gurɔ píngi,

wè ní t̄̀asi kero.

²¹ Luda è ní kuta lí gboron̄̀ne,

ben ā̀ɛ ga ònd̄̀k̄̀sai.

5

¹ N̄̀ lé zú sa n̄̀ ma, tó gbēke é wenla.

Malaika kpareen né aɛ d̄̀a?

² Íbetekpana è ȳ̀nk̄̀ɔ de,
n̄̀sɛḡ̀aano è m̄̀saidee kaate.

³ Má è ȳ̀nk̄̀ɔ k̄̀s̄̀a p̄̀ɛɛ,
ben k̄̀s̄̀a pi ȳ̀ k̄̀ando.

⁴ À n̄̀nɔ z̄̀ k̄̀n aafia'ekiio,
wè ní yā máemaɛn̄̀ne yākp̄̀aɛk̄̀iia,
gbēke è zɛ ní kp̄̀ero.

⁵ N̄̀aderinɔ è à bura p̄̀nɔ ble,

baa pɔ kè à l̄̀ l̄̀gazinɔ,

ímiderinɔ è luga à auzikizi.

⁶ Kisia è f̄̀ɛ b̄̀sunlo,

nawēa è bɔe tɔɔtero.

⁷ Lán tɛpūtana gana musu seka vīro nà,
lɛn gbē kè wà ì píngi è nawēa e lɛ.

⁸ Tó mámbee s̄s, Ludan mé gbeka,
mé ma yā kpáe à aezī.

⁹ È yā bíta ke kè weé f̄s wà à gbá d̄sro,
weé f̄s wà à yābɔnsaekenanɔ lé d̄sro.

¹⁰ È tó lou ma tɔɔtea,
è tó à í dagula s̄tɛ.

¹¹ È gbē busananɔ sé lezī,
è sósobikerinɔ gba pɔnnaa.

¹² È yā kè mɔnafikideenɔ e pɛɛa gboro,
lɛ ní ɔzī tóngɔ aubarika vīro yānzi.

¹³ È ɔnd̄sirinɔ kū ní wéɛz̄ɛɛ guu,
è tó yálekpɛɛ'orinɔ yágɔḡna ke pá.

¹⁴ Guu è sia kúm̄ma fáant̄ɛ,
aɔè ɔ máɛmaɛ fáant̄ɛ lán gwāāvī bà.

¹⁵ È takaasideenɔ bɔ gaa lézī,
è p̄sasideenɔ bɔ gbāamɔnnerinɔ ɔzī.

¹⁶ Beee yānzi gbāasaideenɔ tāmaa vī,
yāzɛdesaideenɔ è yīte kȳ.

¹⁷ Aubarikadeen gbē kè Luda è à tòto keɛ ũ.
Tó Gbāapingidee e n swā gagaa, ñton yābuu tāro.

¹⁸ Zaake è gbē k̄enna ben è à b̄s gwa,
è gbē wíwi ben è à k̄k̄ɔa.

¹⁹ Eé n bɔ yān ḡɛn swɛɛdo,
baa tó à kà ḡɛn swɛɛplaa, kisia é n lero.

²⁰ Eé n sí gaa dekaagurɔ,
eé n bɔ f̄ɛɛdaa lézī z̄llan.

²¹ Dii é n bɔ gb̄eyakarinɔ ɔzī,
tó m̄nzi m̄, vīa é n k̄uro.

²² Né m̄nzi k̄ɔn nɔaao yáa dɔ,
né vīa ke n̄bɔ p̄ásinɔnero.

²³ Zaake néḡɔ kuu aafia k̄ɔn gb̄ɛnɔ,
néḡɔ nna k̄ɔn n̄bɔs̄ɛtenɔ,

²⁴ Néḡɔ d̄s kè n ua éḡɔ nna,
tó n gaa n kp̄asan, p̄oke é k̄ɛs̄aro.

²⁵ Néḡɔ d̄s kè n n̄ɛnɔ é ke pari,
n boriinɔ é dagula lán s̄ɛ bà.

²⁶ Né zi kū kótokoto ñ gbasa ñ ga
lán ése kè mà wà kè à gurɔɔa bà.

²⁷ Kè wa yā pì asii gb̄ɛka, lɛn à dɛ lɛ.
N̄ yā pì sí néḡɔ d̄s kè n z̄inda yāme.

1 Gbēntee è bɔ nɔgbē kiiame,
à wēndi kusu, ègɔ̄ kuu yāketē sairo.

2 È pia lán lánvù bà è kori kũ,
è gēte lán ɔra bà è gĩ kero.

3 Gbē beee takan né wéε dɔne
n̄ yākpae keóó?

4 Pɔ̄ gbāsī é fɔ̄ à pɔ̄ gbāsīsai íó?
Eé sí kero.

5 N gbēntee gurɔ̄ dīene,
à mɔ̄ lé kú n ɔzĩ,
n à wē lé dāne, eé fɔ̄ à vīaloro.

6 N̄ wéε goa n̄ à tó gwe
ai à gurɔ̄ lé papa lán ayazīkeri bà.

7 Lí ègɔ̄ tāmaa vīme,
zaake tó wà z̄, è ɛara à pito pá,
bensɔ̄ à pito dufu pì è furo.

8 Baa tó à kāsaa zi kù tɔte guu,
bensɔ̄ à kusu gà būsun,

9 tó à í gūu mà, eé pito pá,
eé gà bɔ lán lí kè wà pè bà.

10 Tó gbē gà s̄, ègɔ̄ daena s̄rɔ̄,
è tá ègɔ̄ kuu d̄ro.

11 Lán sèbe'i è lago nà,
bensɔ̄ swa'i è baba à yáa,

12 Len gbēntee è dae le è fεε d̄ro,
ai ludambεε gá gēteo, eé vuro,
eé vu k̄n̄ ii p̄oro.

13 Tó né ma ute gēwāan
n̄ ɔ kúma ai n̄ pɔ̄ wèrema dé!
Tó né gurɔ̄ lé dieme gwe
gbasa n̄ dɔ ma yān dé!

14 Tó gbē gà, eé ɛara àgɔ̄ kuuó?
Tó leme, mégɔ̄ wéε dɔ̄ ma vunazi
ma ɔsikana guu gurɔ̄ píngi.

15 Né lé zumazi mé wenla,
né mamɔma kè má de n ɔzĩ ūu begee ke.

16 Gurɔ̄ beee n̄ wéε ègɔ̄ té ma yākenanɔzi,
m̄de né ma durun yā da d̄ro.

17 Né ma taarinɔ̄ ká b̄k̄n̄ n̄ yi n̄ die,
né lá kú ma zaakena pinola.

18 Lán kp̄īi è gboro à fāak̄sa nà,
bensɔ̄ s̄s̄i musu gbē gbēntē è s̄ki kpá,

19 lán swa'i è gbē l̄l̄ nà,
bensɔ̄ í è būsú s̄é à táo,
len n̄é gbēntee tāmaa n̄ne le.

20 N̄é gbāaa m̄ne à tá, è su d̄ro,

neè tó à uu liè à anduna tó.

²¹ Tó à nénɔ ǵǵ gbē bèedeeno ũ, eé d̄oro,
tó ās kè gbē féteno ũme s̄s, eé ero.

²² Wāwāan eéḡɔ maa ado,
à z̄inda p̄siaan èǵɔ kee.

19

Ayuba wena a gbēnnanɔla

¹ Ben Ayuba wè a gbēnnanɔla à bè:

² Ai b̄oren èǵɔ ĩa daama,
àǵɔ ma n̄se yakaame k̄ɔn yāz̄z̄ɔɔ?

³ A ma s̄s̄s̄ à kè ǵ̄en kuri sa,
eé ma faboo, wí è a k̄uro.

⁴ Tó ma s̄as̄ame yāpura,
ma taari de ma z̄inda yā ũme.

⁵ Tó a gi ée a z̄inda see lez̄i demala,
bens̄ɔ ée ma taari ee yā kè ma lee musu,

⁶ àǵɔ d̄s̄ kè Luda bé à yā kè k̄eme kpeegānda,
à takutee kpàkpame à ma k̄ũ.

⁷ Meè faaba wii lé, gbēke è wemaloro,
meè m̄isina ɔɔ d̄o, yāz̄dee kuuro.

⁸ Luda zé z̄me, ǵ̄ekii kuuro,
à gusiaa dà ma z̄éla.

⁹ À ma kpe b̄ò,
à ma f̄ura gò.

¹⁰ È ma wíwi kpe p̄ngia ai ma yāa,
è ma t̄amaa ne lán wè lí ne nà.

¹¹ È a p̄f̄e b̄ɔɔma,
è ma die a ibee ũ.

¹² À z̄ikpeeno è f̄emazi ledo,
ās̄è ma kagura ke,
ās̄è bùra k̄ae wà liga ma kp̄zi.

¹³ À tò ma gbēno è kak̄amao d̄oro,
gbē kè āɔɔ ma d̄ɔno lè z̄s̄ wà t̄atamale.

¹⁴ Ma daneno p̄a kp̄amazi,
ma gbēnnanɔ s̄a ma yān.

¹⁵ Ma ǵ̄o nibo ũ ma be z̄ikerinoe,
ma ǵ̄ónne lán bori z̄it̄o bà.

¹⁶ Tó ma a begwari sisi, è wemala d̄oro,
baa tó ma agbaa kp̄ane k̄ɔn ma z̄inda léo.

¹⁷ Ma lé̄ia è ke ma nāne léf̄na ũme,
ma v̄ino k̄ɔn ma dáaronɔ yemazi d̄oro.

¹⁸ Baa né keteno è kya k̄amagu,
tó ma t̄ena, ās̄èǵɔ ma faboome.

¹⁹ Ma kp̄aasinɔ ye ma yāziro,
ma gbē yenzideeno b̄ò ma kpee.

²⁰ Ma mè yitoo k̄ũ,

à gò fète kè mé ga.

21 À ma wēnda gwa ma gbēnnaŋ,

à ma wēnda gwa, zaake Luda ɔ tòmame.

22 À kè dia eè wée dɔme lán Luda è wée dɔme nà?

Ma nòbɔ sona e móawa leero?

23 Le wà ma yānɔ kē

wà kà lán,

24 Le wà kē gbèa kōn gāo,

wà beoma kpāen àgɔ kuu ai gurɔ píngi.

25 Zaake má dɔ kē ma Zenyodee kuu,

eé fεε à ze ma sēedadee ũ zāazāa.

26 Tó ma mēbaa kēkii kàate,

mé wée si Ludale mē sai.

27 Mé wée siále ma zīnda,

eé keme gbē zītɔ ũro.

Yá pì ma kūna gbāa ma swè guu.

28 À kè dia a wée dɔme,

a bè mámbe ma a zīnda lèo?

29 À vīa ke Luda fēdaane,

zaake eé pɔfē bɔbɔo zaakerinɔa,

le àgɔ dɔ kē yákpae e a dāa.

31

Ayuba zena kōn a taarisaikεεo

1 Ma la dà kè ma wée égɔ kú nɔkparεaro.

2 Bó bé eé gɔ gbēntee baka ũ Luda kiia zaa musuu?

Bó túbín eé e Gbāapingide kiia zaa ludambεε?

3 Gbē zaaanɔn kisia è n̄ leero?

Zaakerinɔn mɔnzi è gēnzīroo?

4 À de Ludaa e ma yákenanɔ ee

à ma kèsesena lé d̄roo?

5 Mεègɔ t́aa oo kōn mɔnafikion yó?

Mεè wā mà gbē sāsán yó?

6 Luda ma yó a zéa à gwa,

eé dɔ kē má taari vīro.

7 Tó ma pā zéne,

bensɔ pɔ kē ma wée ènɔ bé èe ma swè blee,

ke tó ma ɔ kú yā zaa ke guu,

8 èndē mà pɔ t̄s gbē pāndenɔ ble,

wà pɔ kē má bànɔ biebie.

9 Tó gbēke nɔɔ nii gè ma swèn,

tó ma naguzi ma gbēdaaa nɔɔ yānzi,

10 èndē gbē pānde gbá di ma naša,

àgɔ k̄i keε danɔne.

11 Zaake tó ma yā pì kē, dà zaaame,

durun kè à kà wà à yā gɔgɔme.

12 Yá pì né té pòkaaterime,
kè de à dɔ ma bura pónɔa à té kù kororo.

13 Tó ma gōgbē ke nɔgbē zīkeri yā vīmao,
tó méε gōgō a zéaro,

14 mé ke diame, tó Luda fεemazii?
Tó à mòmazi, mé bene diame?

15 Luda kè à ma í kàsa né'isɔn bé à adee í kàsa seroo?
Luda mèn doo pì bé à wa baade kè à da gbεεnloo?

16 Tó ma takaasidee tē pò kè èe à nii deε,
tó ma gi gyaanɔ wēnda bozi,

17 tó ma pò blè,

ma tone kè gwàri vīroo tē sō, tò!

18 Lenlo! Zaa ma gōkparεkeguro
tonenɔ den ma ũ.

Zaa lán ma bɔ ma da né'isɔn nà
gyaanɔnɔ dɔnlerin ma ũ.

19 Tó ma gbēke è kè ía e à deε,
ke tó ma takaasidee è kè à bisa vī à kúalero,

20 tó èe ma sáabu kpá

kè ma a sáká bisa kùàla à mè kè lógɔɔgɔro,

21 tó ma gbāaa mò tonenε,

kè má dō kè weé zεmao yákpαεkenan yānzi,

22 ma gá bɔkún,

ma gāsá wó a pékiia.

23 Má Luda wétámmana vīa vī,
à bitake yānzi mé fō mà yā beee taka kero.

24 Tó vuran ma gbāaa èa,
tó ma bè vura atēεn má nánεkenεna,

25 tó ma auziki bitan ma pɔɔ dɔa,

ɔɔdaa kè à gè ma ɔzī pì,

26 tó ɔfántē tékenan má tézi,
ke mɔvura táa'ona kōn à maakeεo,

27 ben aō yā e ma swè bleε busebuse,

ai ma lé pè ma ɔɔa ma ì kpàóíma,

28 beee né durun kè à kà wà à yā gōgōme,

mɔnafikikεna Luda Musudenεn gwe.

29 Méε pɔnnaa ke ma zanguri mónzi'ena yā musuro,
méε à yáa dɔ kè yā à lè yānziro.

30 Méε we ma durun kè ma à káro.

31 Dé bé à pitama kè èe pò ble à károo?

Ma bεdeenɔn ma sèedadeenɔ ũ.

32 Ma be zé ègō wēna nibɔnɔne,

mεè we gbē kè èe gētεε ì gáalero.

33 Ma a taarinɔ ùte gbēnɔneɔ?

Ma lá kù ma durunnɔan yó?

34 Parii vīa ma kù ai ma fua mà yā óó?

Kè weé kya kámagu yānzin ma gi bɔ kpénziʒ?

³⁵ O'o! Dé bé eé ma yā kè mamaa?
Ma zεo. Gbāapingide wemala sa.
Luda kè yā vīmao pì kè takadan.

³⁶ Mé takada pì sé mà da ma gàn,
mé kú fūra ũ,

³⁷ mé gá mà yā kè má kènɔ tɔkēne píngi,
mé gázi lán wēene bà.

³⁸ Tó ma buraa e giimazi,

bensɔ à dɔrɔnɔɔ e wii lεema,

³⁹ tó ma bura pɔ blè bensɔ mée tɔɔte pì fīa boro,
ke tó ma gbē kè aɔ vī yāanɔ dède,

⁴⁰ ɛndē lèkara bɔε gbado gēε ũ,
pampaa sɔ bɔε ése gbèn.

Ayuba yā lén gwe.

38

Dii a kíkεε ɔɔana Ayubane

¹ Ben Dii yā sɔ Ayubala zàga'īa guu à bè:

² Dé bé èe faasaiyā kaa ma ɔndɔɔlaa?

³ N fεε n zε lán négɔgbē bà,
mé n la yāzi, né wemala.

⁴ Kè ma anduna kàε, n kú máme?
Tó n dɔna vī, n omε.

⁵ Dé bé à à tɔɔte lézekiinɔ lè?
Dé bé à bà yɔa à gwà? A de n dɔɔ?

⁶ Bɔ bé à tɔɔte kúna?

Dé bé à à εε dàε

⁷ gurɔɔ kè gudɔna sɔɔɔnenɔɔ e guda kεε,
Luda malaikanɔ pɔnna wiii dɔ n píngii?

⁸ Kè ísīaa guu fɔ à bɔ,

dé bé à zé tàtaàle?

⁹ Ma ludambe luguu dàne pɔkāsāa ũ,
ma gusīaa yīne bisa ũ.

¹⁰ Ma à lézekii dàne,
ma zénɔ tàtaàle ma gbānganɔ dàdan.

¹¹ Ma bène: Négae ká kè nton vīàlaro,
n ísɔkana gbāaanɔ é zε kè.

¹² Zaa lán wà n i nà n yā dīε kɔngɔneɔ?

N bɔkii ɔɔɔa gudɔnanε zikiɔ?

¹³ Gudɔna è anduna kú a léa
le à gbáke lán bisa bà à zaakerinɔ kwéε.

¹⁴ È anduna liε kodekode lán kwā kpεε bà,
kpīiinɔ è bɔ gupuraa lán uta yiyikɔana bà.

¹⁵ È gí zaakerinɔne aɔ n gusia yā kε,
è n ɔ sena musu é'ε.

16 N gaa ai zaa ísia íbòkiinɔ́aʒ?
 N táa ò í lò pì gánulea zikíʒ?
 17 Wà gaa kpɛɛɛ gbàno òdɔanneʒ?
 N gèwáa gánuleno èʒʒ?
 18 N anduna yàasa lé tàasi kèʒʒ?
 Tó ní yā beeenɔ́ dɔ́ píngi, ò ome.

19 Gupuraa be zén máa?
 N gusiakukii dɔʒʒ?
 20 Né fɔ́ ò gáńyo ní bùsun-ʒʒ?
 N ní be zé dɔ́roo?
 21 N dɔ́ sera, à de wà n i gurɔ́ beee!
 À de n wè lé víroo?

22 N gɛ́ làasi kè ma gu yīi kàen-ʒʒ?
 N ma loughbe dɔ́ èʒʒ?
 23 Mèè ute ai nawɛ́akegurɔ́ɔa,
 mèè gbare zìkagurɔ́ɔa zī.
 24 Gupuraa è bɔ́ máme à dagulaa?
 ɔ́fántɛ́bɔ́e kpa ía è bɔ́ à da tɔ́tɛla diamɛ?
 25 Dé bé è zé bɔ́ lou bítanɛ?
 Dé bé è guu para lapatananɛ?
 26 È mɔ́dɔ́ pisi tɔ́tɛ kè gbɛ́kee kúnlooa,
 baa gbáa kè gbɛ́ntee kúnloo.
 27 È bezia kɔ́n taagaa yīi kú,
 è tó sè bɔ́e gwe.
 28 Lou de víʒʒ?
 Dé bé à kpíi í?
 29 Dé né'ísɔ́n loughbe è bɔ́n?
 Dé bé è sukaa i gbasa à kpáa?
 30 Dé bé è tó í li à ke gbè ú
 è tó ísia musu ke kpàkpaakpa?

31 Né fɔ́ ò sɔ́sɔ́ne mèn swɛɛplaaano yi ò kakɔ́aʒ?
 Né fɔ́ ò sɔ́sɔ́ne flɛ́ngono fáakɔ́aʒ?
 32 Né fɔ́ ò mɔ́gaakiblee bɔ́ a gurɔ́aʒ?
 Né fɔ́ ò guu ɔ́dɔ́a sɔ́sɔ́ne ko nédande kɔ́n a nénɔ́neʒʒ?
 33 N musu pónɔ́ doka dɔʒʒ?
 Né fɔ́ ò ní kpá kpatan tɔ́tɛlaʒʒ?
 34 Né fɔ́ ò lé zu louzi le à sisi
 à í bɔ́ à n yakuʒʒ?
 35 Né fɔ́ ò loupinanɔ́ gbare aʒ da zén yʒʒ?
 Aʒ è mó wà benne wáe kèʒʒ?
 36 Dé bé à ɔ́ndɔ́ɔ́ dà ludambɛ luguunɔ́ne à lou maa?
 Dé bé à dɔ́na kpà sukaaa à kpáa?
 37 Dé ɔ́ndɔ́ɔ́ bé à kà à ludambɛ luguunɔ́ naroo?
 Dé bé eé fɔ́ à musu orozánɔ́ kpákazíaa?
 38 Tó à í bɔ́e, bùsu kori è gɔ́ bɔ́tɔ́nga ú,
 làkpakɔ́ɔ́nɔ́ è nanakɔ́a.

39-40 Mbe nɛ̀ɛ̀ tofe ká músudaane,
tò èe nòbò dádáa dàko guuʒ?

Mbe nɛ̀ɛ̀ pòblee kpá à nénɔa aʒ ká
gurɔ̀ kè aʒ kú n̄ tòn-ʒ?

41 Tó gbáa kánkána nénɔ̀ e ligaligaa guuzi,
aʒɔ̀ lé zuu Ludazi kè pòblee kèsámma yānzi,
dé bé è pòblee kpámmaa?

39

1 N̄ z̄s̄ né'igurɔ̀ d̄s̄ʒ?

N gási è gurɔ̀ kè èe né iiʒ?

2 Nɛ̀ɛ̀ n̄ nò mɔ̀ d̄ɔ̀d̄ɔ̀ʒ?

Nɛ̀ɛ̀ n̄ né'igurɔ̀ d̄s̄ʒ?

3 Aʒè kúe wà né ime,
ben aʒ né'iwāwāa è kpáɛ.

4 Aʒ nénɔ̀ è gbáa kú s̄ɛ̀n aʒè p̄ɛɛ,
aʒè ḡɛ z̄éla aʒè su n̄ danɔa d̄ɔ̀ro.

5 Dé bé à tò zaakis̄ɛ̀te ḡɔ̀ a z̄ĩndanɛ?

Dé bé à à p̄òro à à gbàɛɛ?

6 Ma s̄ɛ̀te diɛɛ à b̄ɛɛ ùme,
ma t̄ɔ̀te wisidee k̄ɛɛ à kúkii ù.

7 È p̄á kpá w̄ɛte k̄ĩzi,
è a kpàk̄eri z̄ɔka maro.

8 Èḡɔ̀ té s̄l̄s̄ĩnɔa àḡɔ̀ s̄è wetɛɛ,
èḡɔ̀ kpáɛ k̄ɛɛ p̄ó isinɔzi p̄ĩngi.

9 Z̄us̄ɛ̀te é we à z̄ĩ k̄ennɛʒ?

Eé we à i n z̄ùnɔ karan yʒ?

10 Né bà d̄ɔa le à bú w̄ĩnnɛʒ?

Né gbóngo danɛ le à kpasee k̄ennɛʒ?

11 Né náanɛ d̄ɔa à gbáa bíta yānzii?

Né n z̄ĩ tónɛʒ?

12 Né à náanɛ k̄ɛ à n p̄ówɛɛ s̄ɛs̄ɛ
à suonɛ p̄ówɛɛgb̄k̄iiaʒ?

13 Taataa è a d̄èb̄ek̄ánɔ poro k̄ɔn p̄ɔnnaao,
m̄ɔde eé sí l̄ék̄z̄i k̄ɔn tokū d̄èb̄ek̄áoro.

14 È négbere da t̄ɔ̀te,

è tó búsu'aat̄é négbere p̄ĩnɔ w̄á à pipi.

15 À s̄àn kè weé gà wà k̄ɛs̄e p̄éɛa à w̄íwi,
k̄ɛs̄ɔ̀ n̄b̄ɔs̄ɛ̀t̄ɛnɔ é t̄áa oa.

16 Èḡɔ̀ p̄ási k̄ɔn a nénɔ̀,
néḡɔ̀ d̄s̄ se à z̄ĩnda nénɔ̀nlo,
z̄ĩ p̄á k̄ena è k̄ɛnɛ ȳáke ūro.

17 Zaake m̄ɛɛ à gba ɔ̀nd̄ɔ̀ɔ̀ro,
m̄ɛɛ à baka da faadeenɔ t̄éro.

18 M̄ɔde tó à f̄ɛɛ à b̄ò k̄ɔn bàò,
è ḡɛ s̄ɔla à à òri yáa d̄ɔ.

- 19 Mbe neè tò sṣ ḡṣ gbāaa vīṣ?
 Mbe n sèsekā pèpene à waaaṣ?
 20 Mbe neè tò àḡṣ vīvī lán kwaa bàṣ?
 À pṣ bṓna à yīn kīi gbāaa è tò vīa n kū.
 21 È a gbá gáegae guzuren,
 è pṓnnaa ke a gbāaa yānzi,
 ben è gá da zīkpeenole.
 22 È pṣ kè wè vīa kene yáa dṓ,
 swè è kēnlo, è bṓru kpee fēedaanero.
 23 Kà èḡṣ kīi kee gbàran à musu,
 sári lèetēge kṓn sári gésedeeo è pí.
 24 Tó wà zīkuu pè, èḡṣ a zīnda dakii dṓro,
 èḡṣ tṓtṓ lélee èḡṣ vīvī èḡṣ kee kèekēe.
 25 Tó wà kuu pè,
 è pṣ bṓ a yīn à be, ēhē!
 Èḡṣ zī īa sésēe zaa zāazā
 kṓn gbēnsinṓ wii gbāaa kṓn kuukenao.
 26 N ɔndṓ bé à tò blea è yàa pá,
 à a dèbe poro à gá sṓomete kpaṣ?
 27 Mbe n̄ diē kúune
 àgae vīa zāazā à a sà da zaa musuṣ?
 28 Èḡṣ kú gbè musu, gwen è in,
 è zṣ gbè misṓntēa a aafia'ekii ũ.
 29 Zaa gwen èḡṣ kpáe kee pṓbleezi,
 è wée pá pṓna kāaa.
 30 Arun à néno pṓblee ũ,
 guu kè pṣ gè kún, gwen èḡṣ kún.

40

Gbēntee è fṣ à Luda zaaa boro

- 1 Ben Dii èara à bè Ayubane:
 2 Mamṓma Gbāapingide,
 né ma taari e n̄ ma gba lāakariṣ?
 Ludazaabori, n̄ yā wemala sa.
 3 Ben Ayuba wèàla à bè:
 4 Pṣken ma ũro fá! Dian mé wenla nà?
 Séde mà ṓ kú ma léa.
 5 Ma yā ò gēn do, mé εara mà o dṓro,
 má ò gēn plaa se, mé yā sínla dṓro.
 6 Ben Dii èara à yā ò Ayubane zàga'īa guu à bè:
 7 N̄ fēe n̄ ze lán néḡṣgbē bà,
 mé n lala yāzi, né wemala.
 8 Né lá kú ma yākena a zéalan yṣ?
 N̄ yezi n̄ ma taari e le n̄ yā bṓ nnan yṣ?

9 N gàsā gbāaa kà ma pò ús?
 N kòto é f̄s à guu nigā lán ma pò bàs?
 10 Ñ bítake k̄s̄n kík̄eεo da pókāsā maaano ũ,
 ñ gakui k̄s̄n bèεo da utadaa ũ.
 11 Ñ n p̄ofē b̄ob̄m̄ma,
 ñ ñadārin̄o gwa k̄s̄n w̄éε zaaao ñ wí dar̄m̄ma.
 12 Ñ ñadārin̄o gwa k̄s̄n w̄éε zaaao ñ ñ p̄āε,
 ñ ñ dúgu z̄s̄ guu k̄ε āo kún,
 13 ñ ñ ká tú ñ píngi,
 ñ ñ yiyi ñ ñ ká ḡēwāan,
 14 mé gbasa mà n sáabu kpá,
 k̄ε n z̄l̄ bl̄ε k̄s̄n n gàsā gbāaa yānzi.

B̄ore yā

15 Ñ b̄ore gwa,
 k̄ε ma à k̄ε lán ma n ke nà.
 È s̄ē ble lán z̄ù bàme.
 16 À gbāaa kú à wógbaame,
 à ȳēε kú à gb̄εε báasiamε.
 17 À vlāa porona lán sida lí bà,
 à gbáda t̄i de lán batāna bà.
 18 À wán̄o gbāa lán m̄ogot̄ē bà,
 à gbán̄o de lán m̄ò gò bà.
 19 À bíta bé à de p̄s̄ b̄ēε k̄ε má k̄en̄ola píngi,
 à K̄eri ado bé eé à f̄s̄.
 20 S̄is̄in̄o musun è p̄s̄ blen,
 gwen n̄ob̄s̄ēt̄en̄o è k̄ōk̄ō on ñ píngi.
 21 È daε l̄ē'ite gbáru,
 èḡō s̄ot̄o v̄ōn dàdā guu.
 22 L̄ē'ite ɔra è daàla,
 swagbaran̄o è ligazi.
 23 Baa tó ís̄ō e v̄iv̄i, è bídi k̄ero,
 tó Yoda ís̄ōp̄eena e à lé paa,
 à làakari èḡō kpaename.
 24 Weé f̄s̄ wà à w̄éε wíwi wà à k̄ús?
 Weé f̄s̄ wà ònd̄ō daezi wà à ȳi f̄s̄?

41

K̄ükuku

1 Né f̄s̄ ñ k̄ükuku k̄u k̄s̄n daburuo
 ñ gāε ñ b̄oós?
 Né f̄s̄ ñ bà d̄o à néneaós?
 2 Né f̄s̄ ñ bà ká à ȳin-ós?
 Né f̄s̄ ñ à létanka f̄s̄ k̄s̄n kúraós?
 3 Eé agbaa kpákpanne ñ a gbareós?
 Eé benne ñ s̄ùu keós?
 4 Eé w̄enne ñ a sé n z̄ò ũ
 ai a w̄endi lén ȳós?
 5 Né à dato lán w̄ε bāa dato nàós?

Né bà dɔa n̄ kpá n nénɔgbēnɔaʒ?

⁶ Sɔrɔkɔnɔ é kùkuku pì tɔkɛm̄maʒ?

Aʒé à lílí latarinɔnɔʒ?

⁷ Né f̄ʒ n̄ à pápa k̄n sakao n̄ à báa f̄ʒʒ?

Né f̄ʒ n̄ à mì ke gyágya k̄n sárióʒ?

⁸ N̄ wete n̄ ɔ kea n̄ gwa!

Ɔsii pì yá é s̄nguro,

né si n̄ à taka ke d̄ro.

⁹ Tó n̄é daa né à f̄ʒ, n̄é n z̄inda kekeeme,

tó n w̄éé siàè, n m̄ è ganzime.

¹⁰ Zaake gb̄eke kùgb̄aaa e ká à à go a gb̄enlo,

dé bé eé f̄ʒ à z̄e ma aè s̄ʒʒ?

¹¹ Dé f̄ia bé à d̄ma, k̄è mé honeʒ?

P̄ʒ k̄è kú anduna guu píngi né ma p̄óme.

¹² Mé gí kùkuku pì gb̄ánɔ yá oziro

ke à ḡsagb̄aaake ke à maak̄e.

¹³ Dé bé eé f̄ʒ à à t̄èè gogooʒ?

Dé bé eé we à aizi k̄anéʒ?

¹⁴ Dé bé eé we à à lé w̄ek̄ɔaʒ?

À swaa kà à gb̄e naasi k̄ū.

¹⁵ À t̄èè de lán s̄ngbangonɔ bà à kp̄eaa,

à ðidik̄ɔana foo sai d̄rɔd̄ro.

¹⁶ À t̄èè p̄inɔ nana k̄ɔame,

baa ãa è ḡek̄ii ero.

¹⁷ Aʒ pépek̄ɔrena ḡíngin,

aʒé sí gok̄ɔaro.

¹⁸ Tó à ȳi s̄à, guu è pume,

à w̄éè de lán ɔf̄ant̄è b̄ɔena k̄ongɔ bà.

¹⁹ T̄enene è b̄ɔ à lén,

t̄ep̄utana è b̄ɔn d̄ɔ.

²⁰ T̄ésuk̄pe èḡʒ b̄ɔè à ȳin

lán í k̄è wà ði téa èè pipii puusu bà.

²¹ À lé̄ia è tó s̄is̄i té sé,

t̄enene è b̄ɔ à lén.

²² À gb̄aaa kú à waaame,

gb̄e k̄è b̄ɔa m̄è è ke kp̄am.

²³ À báasi èḡʒ s̄s̄ɔk̄ɔana ḡíngin,

à naa gb̄āngb̄ān, è niḡāro.

²⁴ À kú gb̄aa lán gb̄è bà,

lán w̄isilgb̄e daa bà.

²⁵ Tó à f̄eè, sw̄è è k̄è ḡsagb̄aaanɔn,

aʒé k̄ʒ k̄egu wà kora ḡák̄iizi.

²⁶ F̄ēdaa k̄è wà à l̄eɔ píngi è b̄ɔaro

ke s̄ári ke kà ke saka.

²⁷ È m̄òsi gwa lán k̄aba bàme,

m̄ògot̄è èḡʒ d̄ene lán lí m̄una bàme.

²⁸ È bàa lé k̄anero,

gb̄emba gb̄è èḡʒ d̄ene lán ése ùk̄a bàme.

29 Ègõ gò gwaa lán sè kori bàme,
sári kī ègõ dene yáadɔziyā ũme.

30 À gbɛɛ tɛɛ de lán takaso bà,
à gbè ègõ té bɔɔngan
lán zùswaaro guwibɔ bà.

31 È í ya a lɔn lán í kè è pipii oroon bà,
è ísɔaa de lán nɔsɔdena bà.

32 Í kutuwina ègõ té à kpɛɛ,
ísɔaa pì è ya à kpɛɛ púu.

33 À sáa kú anduna guuro,
ma pɔ́kenano té àmbe à vīa vīro.

34 È nòbɔ kè aṣè n zīnda die bítano da pɔ́ke ũro,
àmbe nòbɔ kè aṣ die wà kàno kína ũ.

42

Ayuba mìsiɛna Ludane

¹ Ben Ayuba bè Diine:

² Má dɔ kè né fɔ n yā píngi ke,
gbèke é fɔ à kpá n poyezinanero.

³ N bè, dé bé ée kpaá ɔndɔɔne dɔsaii?
Yápurame, ma yā kè má à gbá dɔroo ó,
yáɔnsae kè de ma dɔnalaa.

⁴ N bè mà swá kpá, né yā o,
né yā lalama, mé wenla.

⁵ Ma n yā mà kɔn swáome yā,
tia sa ma wée sínle.

⁶ Beee yānzi ma kya kà ma zīndan,
ma a nòse liè ma vée bùsutin tubura.

Dii ɛara à Ayuba kasa pɛɛna

⁷ Dii yā beeno ona gbera à yā ò Temana gbè Elifazane à bè: Ma pɔ fɛnzi kɔn n gbɛnna gɔɔn plaaano, zaake ée ma yā o a zéa lán ma zòbleri Ayuba bàro. ⁸ À zùsware sé mèn swɛɛplaa kɔn sákaroo mèn swɛɛplaa, à gáo ma zòbleri Ayuba kiiia à sa'opɔ kè wè ká tén à té kú oo, ma zòbleri Ayuba é adua keare. Mé à aduakena sí mé keare a yɔnkɔkenaaro. Ée ma yā o a zéa lán ma zòbleri Ayuba bàro. ⁹ Ben Temana gbè Elifaza kɔn Sua gbè Bilidadao kɔn Naamati gbè Zofao gaa wà kè lán Dii ònne nà, ben Dii Ayuba aduakennena sì.

¹⁰ Ayuba aduakena a gbɛnnanoɔne gbera Dii tò à sù a gwena ziin. À ɛara à pɔ kè à vī yāa kàaranɛ leo plaa. ¹¹ À vīi kɔn à dāaronɔ mɔ à kiiia n píngi kɔn à gbè dɔnango n píngi. Aṣ pɔ blèo a be aṣ sósobi kèo, aṣ à làakari kpàene yā kè Dii tò à à lè píngi yānzi. Ben aṣ baade à gbá kondogi ɔ kɔn vura tângao mèn doodo.

¹² Dii aubarika dà Ayuban zāa de káakupola. À sáano vī bɔɔ gɛro dosai, lakumino bɔɔ swɛɛdo, zùno bɔɔ plaa kɔn zaakino bɔɔ do. ¹³ À négɔgbɛno ì gɔɔn swɛɛplaa kɔn nɛnɔgbɛno mèn aagɔ do. ¹⁴ À nɛnɔgbɛ káakudee tɔn Yemima, à plaade tɔn Kezia, à aagɔde tɔn Keɛnapuku. ¹⁵ Bùsu pì guu píngi nɔgbɛ kee kuu à maaa kà Ayuba nɛnɔgbɛ pino ũro. Aṣ de n túbi dieñne kɔn n dāgɔno.

¹⁶ Ayuba nawēakena gbera à kè wè baswεεplaa dɔ, à wéε sɪ a dionɔ kɔn a swākpeεnɔ kɔn a nasionɔle. ¹⁷ À zi kù kótokoto àton gà.

SAAMUNO TAKADA KAAKU

1

Saamu 1-41

Aubarikadee

¹ Aubarikadeen gbē kè è gbē zaaano lédamma maroo ũ,
è kifinno zé séro,
è vée kōn gbē faborinoro.

² Dii doka bé è kene,
ègō laasuu lēa faantē kōn gwāavio.

³ À de lán lí kè wà pè swaa sae bà,
à lá è kori kuro,
ègō né ii à gurōa,
yā kè è ke pingi kaarana vī.

⁴ À de le kōn gbē zaaanoro.
Aō de lán ése ukā kè ia è sée bà.

⁵ Gbē zaaano é bo maa yākpakēgurō zīro,
kifinno é ze gbē maaano saero.

⁶ Dii gbē maaano zé dō,
gbē zaaano zé sō mī pé kaatēnaa.

2

Kí kè Ludaà kà

¹ Bōyānzin boriinno e zōka kaazi?
À kè dia wèe lé pāa kpaakōsō?

² Anduna kīnanno e zī soru kee,
kpatablerinno e kaakōa Diizi
kōn Kí kè à kào.

³ Aōe bee: Wà n mōkyakoono kēkē,
wà n bà porowa.

⁴ Dii e n faboo,
à vēena musu, èe n yāa dō.

⁵ Èe pataamā kōn pōfēo,
à pētē è tó vīa n kū.

⁶ À bè a a Kí kà a kpīi Zayōn musu.

⁷ Mé yā kè Dii diemee o kè à bè:
Ma Né n ũ, gbāan ma n i.

⁸ N wée kema, mé bori pingi kpamma n pō ũ,
mé n gba anduna gooda siigō.

⁹ Né kí bleńma kōn mō gòo,
né n wíwi lán wè oroo wí nà.

¹⁰ Kīnanō, à lédamma kèkii ma,

anduna kpatablerinɔ, à ɔndɔ kũ sa.

¹¹ À dɔ Diizi kɔn vɪao,
à pɔnnaa keo kɔn luganao.

¹² À lé pé à Néa
lé à pɔɔ tɔn fɛazi à gaga zɛnlo,
zaake à pɔɔ è fɛ kãndome.

Aubarikadeen gbɛ kè nàzi ũ.

3

Lézuna Ludazi ibeɛnɔ yã musu (2Sa 15:13-17)

Lè kè Dauda dà gurɔɔ kè à bàa lè a né Abusalomune.

¹ Dii, ma wɛderinɔ kpáme fá,
gbɛ kè aɔ ibete kpamaonɔ pari.

² Wèe ma yã oo pari,
wèe bee Luda é ma mì síro.

³ Mpi sɔ Dii, neè ɔ ligamazi sɛngbango ũ,
ma gakuin n ũ, neè tó ma mì gɔ da'ilana.

⁴ Mɛè wii pé Diizi,
è wemala zaa a kúkiia kpíiii musu.

⁵ Mɛè dae mà ii o mà vu,
zaake Diin ma kũna ũ.

⁶ Gɔɔn bɔrɔ baaagɔ akurikurinɔ e ma wɛe kpa sãnda píngia,
mɔde mɛè vɪa keñnero.

⁷ Ñ fɛɛ, Dii,
ñ ma mì sí, ma Luda,
ñ ma ibeɛnɔ swãn keke,
ñ gbɛ zaaa pìnɔ swaa é'ɛ.

⁸ Dii bé è gbɛ mì sí.
Ñ aubarika da n gbɛnɔn.

4

Uusiɛ aduakɛna

Dauda lè. Wè sí kɔn mɔrɔlɛnaome.

¹ Tó ma n sisi, ñ wemala Luda ma zɛnyode,
tó má kú nawɛa guu, ñ ma gba mɛporokii,
ñ ma wɛnda gwa ñ ma aduakɛna sí.

² Gbɛnɔ, é gí àgɔ wí daa ma Luda Gakuidea ai bɔrɛme?
Égɔ ye pɔ pãanɔzi àgɔ té tãanɔzin yɔ?

³ Àgɔ dɔ kè Dii a gbɛnɔ diɛ ñdona,
tó ma à sisi, éé ma yã ma.

⁴ Tó a pɔ fɛ, àton durun kero,
à laasuu lé a daebɔ musu à yɪɛ.

⁵ À saa kè de à oo o,
à Dii náane ke.

⁶ Gbē paridee è be: Dé bé eé yā maa keweē?
N̄ uu werewa, Dii, n̄ aubarika dawagu.

⁷ Baa tó pówēē kōn wēēo diñzi,
pōnnaa kè n̄ dàme ma swēn de n̄ pōla.

⁸ Mēè dae mà ii o nnanna,
zaake Dii, n̄be neè tó màgō kú ma làakaria.

5

Kōngō aduakēna

Dauda lè. Wè sí kōn kurepenaome.

¹ N̄ swā kpá ma yāzi, Dii,
n̄ làakari dō ma m̄bonaa.

² Ma Kína, n̄ ma wiilēna ma,
ma Luda, mēē wēē keemma.

³ Dii, neè ma yā'ona ma gudōnao,
mēè ma yānō dōdōnne kōngō,
ma wēē ègō dōnzi.

⁴ N Luda n tēn à zaaa ū,
neēgō gbē zaaao ledoro.

⁵ Īadāri è e à ze n aezīro,
n za yāzaakerinōn n̄ pīngi.

⁶ Dii, neè egēdeenō mī de,
n̄ ye gbēderinō kōn gbēblerinō kāziro.

⁷ Mapi sō, mé gē n ua n gbēke bíta yānzi,
mé kúe mà ae dō n kpéa mà mī sienne.

⁸ Dii, n̄ ma da zéa n náanekēna yānzi,
n̄ zé porome ma wēderinō yānzi.

⁹ Zaake aō yāke náane vīro,
aō nòse de lán kākā bee bàme,
aō koto de lán mira wēna bàme,
aōè lénnāa kásañne.

¹⁰ N̄ tó yā vēēñma Luda,
n̄ tó yā zaaa kè aōē kpákpaanō wí n̄ musu.
N̄ pēñma n̄ aezī aō taari pariinō yānzi,
zaake aō gī n̄ yā mazi.

¹¹ N̄ tó gbē kè aō utēna n̄ kiianō yāa dō,
aōgō lè sii kōn pōnnaao gurō pīngi.

N̄ kú gbē kè aō yenziinōla,
le aō pōnnaa ke n̄ yā musu.

¹² Dii, neè aubarika da gbē maaanōn,
neè ligañzi yenzio lán sēngbango bà.

6

Faaba wiipena Ludazi

Dauda lè. Wè sí kòn m̀ɔɔlɛnaomɛ.

¹ Dii, ñton kpákɛmazi kòn pētēoro,
ñton ma toto kòn pɔfēoro.

² Ñ ma wēnda gwa, Dii,
zaake ma a'ā,
ñ ma kēkōa, Dii,
zaake ma wánɔɔ e wii.

³ Ma pɔɔ yàka búgubugu, Dii,
b̀ɔɔɛn né d̀m̀alɛɛ?

⁴ Ñ ɛara ñ ma mì sí, Dii,
ñ ma faaba ke n gbēke yānzi.

⁵ Zaake gè é e à n tó kpáro,
weé n sáabu kpá mira guuro.

⁶ Ma ñbona ma kpasa,
ma mibɔkɔ è ga kòn wéé'io,
ma daɛbɔ è yīi kú ai guu gá d̀ɔɔ.

⁷ Ma wéé kakana kòn pɔsia ɔ́d̀ɔnao,
èè gaa kè ma ibɛɛnɔɔ pari yānzi.

⁸ À gu ma kĩa zaakerinɔ,
zaake Dii ma ɔ́d̀ɔna mà.

⁹ Dii ma wiipena mà,
Dii ma aduakena si.

¹⁰ Wí é ma ibɛɛnɔ kú ñ píngi aɔ gō bídi guu,
aɔé fu kāndo aɔ kpɛɛ li.

7

Ñya nnaa kpáma, Dii!

Lè kè Dauda s̀i Diine Beyāmi bori Kusu yā musu.

¹ Dii ma Luda, ma nanzi,
ñ ma mì sí ñ ma faaba ke
gbē kè aɔ p̀ɛɛmaano ɔ́zĩ.

² Tó lenlo, aɔé ma ke gyáigyai
lán músu è kéñne ñàme,
aɔé ma kēkēkōre,
gbēke é ma mì siro.

³ Dii ma Luda, tó ma taari ke kè,
tó ma ɔɔ kú yā zaaan,

⁴ tó ma à zaaa kè ma gbēdaaane,
ke tó ma gbāaa mò ma ibɛɛne pā,

⁵ ñ tó ma ibɛɛ p̀i p̀éema à ma kú,
à k̀ɛɛ p̀éɛp̀éema tɔɔte,
à ma vīi búsu'āatɛn.

⁶ Ñ fɛɛ ñ zɛ kòn pɔfēo, Dii,

ñ fεε ma ibεεnɔzi ñ nɔse kpàkpā yānzi.

Ñ vú, ma Luda,
ñ yā gōgō a zéa.

⁷ Ñ tó gbēnɔ kakšanzi,

ñ kí bleńne zaa musu.

⁸ Dii, neè yákpae ke kōn gbēnɔ.

Dii, ñ tó yā bɔmao nna ma yāzede lén,

Luda Musude, ñ yā keme ma nɔsepura lén.

⁹ Luda, mbe ñ maa,

neè nɔse kōn laasuuo kpoke.

Ñ gbē zaaanɔ pásikena mì de,

ñ gbē maaanɔ gba zekii.

¹⁰ Luda Musuden ma sɛngbango ũ,

è gbē kè aɔ nɔse maaanɔ mì sí.

¹¹ Luda è yákpae ke a zéa,

è tó yā gō vεēm̃ma gurɔ píngi.

¹² Tó gbē e a nɔse liero,

Luda è a fεeda lé ke

è a sá kú à ká.

¹³ E a gōkebo kè è gaa ínneɔ keke,

è a kà tédeenɔ kpá sála.

¹⁴ Ñ gwa, yā zaa è nò dɔ gbēn,

ben è wahaa nò sí à né i εgeε ũ.

¹⁵ È wεε yɔ gbēnɔne zàazā takuteε ũ,

ben è zu wεε kè à yò pì guu.

¹⁶ À àisi pásī è wí à musu,

à wéetāna gbēnɔa è wí à mìa.

¹⁷ Mé Dii sáabu kpá a maakeε yānzi,

mé Dii Musude tó bɔ kōn lésinao.

8

Luda gakui ya'ona

Dauda lè.

¹ Dii wa Dii, n tó bɔna anduna gu píngia,

n gakui bɔna gupuraa musu.

² Ñ dà né fétenɔne kōn nékpántēnɔ aɔ n sáabu kpá

le n ibεεnɔ kōn n zanguri gēεbommarinɔ yíte.

³ Kè ma n zī gwà musu,

mɔvura kōn sɔsɔne kè ñ pèpe gweenɔ,

⁴ ma bè bón gbēntee ũ kè à yā ègō dɔnguu?

Bón à ũ kè neè làakari dɔa?

⁵ Ñ à kè kēsāna malaikanɔzi féte,

n à kà kín kōn gakuio kōn bèεo.

⁶ Ñ tò à kí blè pɔ kè ñ kēnɔa,

ñ tò pɔ sānda píngi mì siene,

19 Ñ fεε Dii, ñton tó gbēntee n gǎ fīro,
 ñ bori píngi kakɔa ñ yǎkpae keńyo.

20 Dii, ñ tó vīa boriinɔ kú,
 le aɔ e wà dɔ kè gbēnteenɔn n ũ.

10

Wéekena Luda a yakpae ke gbēnteenɔne

1 Dii, bɔyǎnzi n zena zǎazǎzi?

À kè dia neè n zīnda ute nawēakeguro?

2 Gbē zaaa è gbāasaidee wete à de wadakεε guu,
 è mɔnafiki keɛ à à kú.

3 Gbē zaaa è a pɔnidenanɔ ãa dǎ,
 è sǎnkarade sǎabu kpá è Dii tɔ zaaa sí.

4 Gbē zaaa wada bé à tò è Dii kii wetero,
 à Luda laasuu vīro.

5 Yǎ kè è ke píngi è bɔne maame,
 è a zīnda kaara, è n doka daro,
 è lézukii ke a ibeɛnɔa.

6 È be é kpágułaro,
 éǵɔ kú pɔnnaan wahaa sai.

7 Ege kɔn gbēkanao kɔn yǎ pásio à lé pà,
 kisia yǎ kɔn yǎ zaaao bé éǵɔ daa à lén.

8 È nae taarisaidene lakutu kpeε
 le à e à à de asii guu,
 è mizaadee kpákpa gusae.

9 È nae gbēnɔne asii guu lán músu bà,
 è nae lákpen le à e à gbāasaide kú.

Tó à à kú, è à gáε kɔn a bào.

10 Gbē kè à lè à kù éǵɔ daena sɔrɔrɔ,
 gbāaa bé à à nè.

11 Gbē zaaa è be Luda è yǎ tàasi kero,
 è ɔ kú a wéεame è guu ero.

12 Dii, ñ fεε ñ mó kɔn n gbāaa,
 Luda, ñǵɔ takaasideenɔ tàasi keε.

13 Luda, bɔyǎnzin gbē zaaa è dɔkenyo lezi?

È be a swè guu né ãa daawaro.

14 Baa kɔn beeeo neè gbēnɔ yǎ'ɔamma e sǎnsǎn,
 neè n pɔsia yǎ da le ñ e n ɔ darńma.

Gbāasaidee è a zīnda kpámma,
 tone kè gwàri vīroo dɔnlerin n ũ.

15 Ñ gbē zaaanɔ kɔn gbē pásinɔ gǎsǎ éńne,
 ñ n yǎ zaaa kè aɔe daa wà dɔroo wí n musu.

16 Dii éǵɔ kí blee guro píngi,
 à yǎdarisaideenɔ é kaate à busun.

17 Dii è takaasideenɔ wéekena sí,
 è n gba swè, è swǎ kpá n wiipenazi.

18 È zε kōn tonε kε gwàri vīroonɔ
kōn gbē kε wèe wée tāarūmanɔ,
lε gbēntee kε de būsuti ũ
tón tó swè kε gbēnɔn doro yānzi.

11

Làakarikpaena

Dauda lè.

1 Ma na Diizi.

Bōyānzin ée beemε mà vīa
mà tá kpii musuzi lán bāa bà?

2 À zaakerinɔ gwa, aō kà kpà sála,
aō nàε gusae aō n sá gà,
aō kà zù nòsemadeenɔzi.

3 Tó fεεakaarayā e kaateε,
gbē maaanɔ é kε diame?

4 Dii kú a kpé kε kú adona guu,
à vēena kpatan musu gwe.
È wée té gbēnteenɔzi à n tāasi ke.

5 Dii è gbē maaanɔ yō à gwa,
mɔde à zà zaakerinɔn
kōn gbē kε yā pásí è keíne nnaanɔ.

6 Eé téyō kōn ɔfāntēgbōo kú zaakerinɔa,
īa wāaa bé eégō de n baka ũ.

7 Zaake Dii è yā kε a zéa,
yāmaakena è kene nna,
gbē maaanɔ é wée siàle.

12

Gbēntee zaakeε

Dauda lè. Wè sí kōn mɔɔlɛnaome.

1 N ma mī sí, Dii,
zaake gbē maa kee kuu doro,
nāanɛdee yāa gbēnteenɔ té.

2 Baade è εγεε to a gbēdaaanε,
è lénnaa kásaíne kōn nòseo plaa.

3 Dii, n lénnade lé kò é
kōn gbē kε è a zīnda sé lezīo.

4 Aōè be n lé bé eé tó wà zī ble,
wà n lé vī, dé bé eé kí bleímaaa?

5 Wéetāna gbē busenɔa
kōn wēndadeenɔ mbonao yānzi
Dii bè é fεε sa
à n gba zéɔkii kε aōε à ni deε.

6 Dii yā see vīro,
à de lán kondogi kε wà yò tévura guu

wà bàasa gèn swεεplaa bà.

⁷Mpi Dii, négō wa dákpa guro píngi,
né wa sí gbē beee takana.

⁸Tó gbēno yā bēē kù ɔplaplaa,
gbē zaaano ègō lili oo kōn iadānao gu píngia.

13

Wiipena Ludazi

Dauda lè.

¹Ai bɔre, Dii?

Ma yā ègō sāangu guro sānda píngin yó?

Négō mikpεε zuume ai bɔreme?

²Mégō kōdεε keε kōn ma laasuuno ai bɔreme?

Ma pɔɔ ègō sia lán guu e dɔɔ nà,

ma ibεε ègō gbāaa bleema ai bɔreme?

³Dii ma Luda, ò ma gwa né ma yā ma,

ò ma uu wereme le màton garo yānzi,

⁴le ma ibεε tón be a ma nero yānzi,

le ma zangurino tón pɔnnaa ke ma funa yā musuro.

⁵Méε n gbēke náane keε,

ma pɔɔ kè nna kè n ma mì sì.

⁶Mé lè sí Diine,

zaake à yā maa kème.

14

Yōnkɔ yá'ona

Dauda lè.

¹Yōnkɔ è be a swèn Ludaa kuuro.

Gbēno yāka, aō yākena zaa,

yāmaakeri kee kú n téro.

²Zaa musu Dii è gbēnteenɔ tàasi ke

à gwa tó gbēke ɔndɔɔ kà à a kii wete.

³Aō sāsā n píngi aō gō dɔrɔ sai míómíó,

yāmaakeri kee kú n téro, baa mèn do.

⁴Zaakerinɔ dōna vīnloo?

Aōè ma gbēno mómo lán ú bà,

aōè Dii sísiro.

⁵Gwen vīa n kún maamaa,

zaake Ludaa kú kōn gbē maaano.

⁶Wè kpá takaasideene a pɔyezikenaa,

mòde Diin à utekii ú.

⁷Luda, ò bɔ Zayon ò mó ò Isarailinɔ mì sí!

Tó Dii sòkpa kōn a gbēno n gwena ziin,

Yakubu boriino é pɔnnaa ke,

Isarailinɔ é yāa dɔ.

15

Ludayadari ya'ona

Dauda lè.

¹ Dii, dé bé à zé vī à gē n bε ua?

Dé bé eé f̄ à ḡ kú n kp̄iii musuu?

² Gbē kè è ḡ kuu taari sai,

è yā kε a zéa,

è yāpuraa o zaa a n̄sɛn.

³ È yā di gbēkearo,

è taari kε a gbēdaaanero,

è a gbēndoo s̄s̄s̄ro.

⁴ È kya ká ludayādarisain̄n,

è b̄ε li ludayādarin̄n,

è a l̄s̄ena papa, baa tó à k̄nε z̄ī'ū.

⁵ È ɔ̄ s̄k̄á'íne a dialena yānz̄iro,

è b̄ taarisaidεe k̄p̄ε ɔ̄n̄k̄p̄εḡba yānz̄iro.

Gbē kè è kε l̄ε é kp̄águla zik̄iro.

16

Nana Ludazi adua

Dauda lè.

¹ N̄ ma dákpa Luda,

ńbe ma nanzi.

² Ma bè Diinε: M̄be ma Dii ū,

n baas̄iro má p̄ó maa ke v̄iro.

³ N̄ gbē kè āɔ̄ kú b̄usu kè guun̄o,

ām̄be gakuidee kè wà k̄m̄εn̄o ū.

⁴ Gbē kè ās̄è wá wà gá t̄aa kiian̄o

è yā'amma kpá n̄ z̄īndazime.

Mé sa'o'aru kwéé'nyoro,

weé n̄ t̄aan̄o tó ma ma léz̄īro.

⁵ Dii, ńbe má n̄ v̄ī ndo,

n̄ ma ka ma bakaa,

ma w̄èndi kú n̄ ɔ̄z̄ime.

⁶ N̄ t̄ɔ̄t̄e léz̄ekiin̄o k̄m̄ε gu maaa guu,

gbaa kè n̄ d̄am̄ε k̄m̄ε.

⁷ Mé Dii s̄áabu kpá kè è lé dama yānzi,

baa gwāav̄i è tó ma sw̄è ma gba l̄aakari.

⁸ M̄é ḡ Dii ee ma w̄éen,

l̄án à kú ma ɔ̄plaazi nà, p̄óke é ma degero.

⁹ B̄ee yānzi ma p̄ɔ̄ è ḡ nnazi,

ma n̄s̄eguu p̄u.

Má t̄amaa v̄ī kè ma m̄è é ḡ kuu,

¹⁰ zaakε né ma tó mira guuro,

né we n̄ gbē kè kú adona yai k̄ūro.

11 N ma da wèndi zéa,
ma pɔnnaa éǵɔ pana n kiia,
pɔ maaano éǵɔ kú n ɔzĩ gurɔ píngi.

17

Taarisaidee aduakena

Dauda aduakena

1 Dii, ñ ma yāzede ma,
ñ swā kpá ma wiipenazi,
ñ ma wéekena sí,
zaake mée kee kɔn monafikioro.

2 N kiian mé yā nnaa en,
n wée e yā kè zé vī ee sãnsã.

3 N ma swè gwà, n wée témazi gwāavī,
n ma tâasi kè, née yáke emaro,
zaake ma zeo kè ma lé é ma kari kero.

4 Mèè té gbēntee yákenanoziro,
mèè gbē pásĩno zékpae séro.

5 Ma lili ò n zén súusu,
mèe pá n yãnero.

6 Mèe lé zuunzi, zaake né wemala.
Luda, ñ swā kpá ma aduakenazi.

7 Ñ n gbēke bɔnsae yā keme,
ñ gbē kè aɔ nãnzĩno bɔ ñ ibeeno ɔzĩ.

8 Ñ làakari dɔma lán n wéene bà,
ñ ma ɔɔɔ n ɔru.

9 Ñ ma sí gbē zaaa kè aɔè ña damaano,
ma ibee kè aɔɔ liganamazii pɔno.

10 Aɔè gbēke wée gwaro,
aɔ lé è ñadāyā o.

11 Aɔ pɛema wà ligamazi,
aɔ wée biima le wà e wà ma pãe ɔɔte.

12 Aɔɔ yezi wà ma ke gyáigyai
lán músu noaderi è ke nà,
lán músu kè naena gusae bà.

13 Dii, ñ fɛe ñ danle ñ ñ ne,
ñ ma sí gbē zaaano kɔn n fɛedaao.

14 Ñ ma bɔ ñ ɔzĩ kɔn n gbãaao.
Aɔ baka kú anduna kèkii guu,
aɔ auziki èǵɔ diñzi, aɔ nénɔ è kã,
aɔè pɔ kè diñzino káe ñ nénɔne.

15 Mapi sɔ, mé wée sinle ma nɔse maa yãzi,
tó ma n e ma fɛegurɔ, beee é móma.

18

Zìblena sáabu (2Sa 22:1-51)

Lè kè Dii zòbleri Dauda sine gurɔ kè à à bɔ Solu kɔn a ibee kpaano ɔzĩ.

1 Má yenzi Dii, míbe ma gbāaa ũ.

2 Diin ma gbèsi ũ kōn ma zeki gbāaa, ma mìsirime.

Ma Ludan ma gbèsi ũ, meè nazi.

Àmbe ma sɛngbango ũ, ma mìsiri gbāa kōn ma gulezĩo.

3 Dii kà wà à sáabu kpá.

Meè à sísi, è ma bɔ ma ibeɛno ɔzĩ.

4 Góro'ite vl̄ɛmao, ísɔ̄ kè è n̄ kaate e ma blee.

5 Mira bàno ligamazi, gaa takuteɛ kpákpame ma aɛ.

6 Kè má kú nawēa guu, ma Dii sísi, ma wii pè ma Ludazi,

ben à ma kòto mà zaa a be, ma wiii kà à kiia, à gè à swán.

7 Tɔɔte lùgaluga à nìgānigā, kp̄iino dēgedege ai n̄ kāsāan.

Aɔ̄ lùgaluga kè à pɔ fè yānzi.

8 T̄ɛsukpe bɔ à yĩzĩ, té kè è n̄ kpata bɔ à lén,

à ȳɔno e té keɛ à aɛ.

9 À musu wè à pita, lou sìsi à gbá gĩzĩ.

10 Èe v̄iaa dina kerubu kpeɛ, èe yàa paa ìala.

11 À gusiaa dà a zīndala, ludambɛ sia kũ à kúkiila.

12 Zaa à gakui tēkena guu lou e sisii, loughɛ e kwɛɛ, lou e pii pásīpāsī.

13 Dii pàta zaa musu, Luda Musude kòto do lapatana ũ.

14 À kà fà ma ibeɛno à n̄ fāakōa, à tò lou p̄m̄ma à p̄m̄ma.

15 Kè n̄ patar̄ma, Dii, kè n̄ pɔ bɔ n̄ yĩzĩ,

ísiaa tɔɔte bɔ gupuraa, anduna kāsāa ḡò kaena p̄t̄ɛ.

16 À ɔ bɔ zaa musu à ma kũ, à ma bɔ swadaa guu.

17 À ma si ma ibeɛ gbāaa ɔzĩ kōn ma zanguri kè aɔ gbāaa demalaano.

18 Aɔ̄ l̄ɛma ma m̄ɔnzikɛguro, m̄ɔde Dii zèmao.

19 À ma bɔ à ma gba m̄ɛporokii,

à ma mì sì kè à yemazi yānzi.

20 Dii yā kème ma nòse maa lén,
à fīa bòmè ma gbāsīsaikè lén.

21 Zaaakè má Luda yādienanò kūna,
mèè à zaaa kè ma a Luda tònlo.

22 A dokayānò ègò dómè aè píngi,
mèè kpèè li yā kè à dienanero.

23 Ma kuuna taari vī Diinero,
má a zīnda kūna durun sai.

24 Dii fīa bòmè ma nòse maa lén,
zaakè à è má kuu gbāsī sai.

25 Náanèdeen n ũ náanèdeenòne,
taarisaideen n ũ taarisaideenòne.

26 N wásawasa gbē wásawasanòne,
mòde nèè íbetè kpá kòn gbē dōròsaideenò.

27 Nèè zīndabusarinò mì sí,
nèè gbē kè aṣè n zīnda sé lezīnò sōe.

28 Dii, nèè ma fitia té tó nana,
ma Luda, nèè ma gusiaa liè gupuraa ũ.

29 Kòn n gbāaaò mé fō mà kù kpá karaa,
ma Luda gāzī mé fō mà vī gūla.

30 Luda kèkii sō yākèna bōezina,

Dii yā see vīro, à wásawasa,
à de sengbango ũ gbē kè aṣ nàzinòne.

31 Dii baasiro, dén Luda ũu?
Wa Luda baasiro, dén gbèsi ũu?

32 Luda bé è ma gba gbāaa,
àmbe è zé poromè súusu.

33 È tó ma gbá kái gō nna lán zō pò bà,
è tó màgō táa oo gulezīnò musu.

34 È zīkàna dadamè
ai ma gāsá fō à mògotè sá gá.

35 Nèè n zīblesengbango kpáma,
n ma kūna kòn n òplaaò,
nèè naè n ma tó bō.

36 Nèè ma zé yàasa kūmè
le ma gbá tón sataro.

37 Ma pèè ma ibèenòzi ma n kūkū,
mèè éara ma suro, sé kè ma gaa ma n dede.

38 Ma n wíwi, aṣòe fō wà fèe dōro,
aṣ lèè wà gō kaena ma gbá gīzī.

39 N ma gba gbāaa ma zī kào,
n tò ma ibèenò mì nàemè.

40 N tò ma zangurinò kpèè lì,
ben ma a ibèè pìnò kàate.

41 Aṣ wii lè, gbēkèe e n mì síro,

a5 lé zù Diizi, èe weñlaro.

⁴² Ma ñ ké tikitike lán būsuti kè Ìa sèe bà,
ma táa òm̄ma lán zé guu bòt̄nga bà.

⁴³ N ma bò gbē kè a5 f̄emaziino ɔzĩ,
n ma ke boriino m̄idee ũ.

Borii kè má ñ d̄ōroon̄ è zò blem̄e,

⁴⁴ bori z̄it̄on̄ è na ñ s̄āsaa ma āe.

Tó a5 ma yā mà, a5è m̄i siem̄e.

⁴⁵ A5 k̄ā è ga,

a5è b̄o ñ z̄eki gb̄āaan̄on̄ k̄on̄ luganao.

⁴⁶ Dii kuu! Aubarikadeen ma gb̄esi ũ!

W̄a Luda ma m̄isiri tó b̄o.

⁴⁷ Luda bé è ḡēe bome,

è tó boriino m̄i siem̄e,

⁴⁸ è tó mà piti ma ib̄een̄on̄.

N ma gba gb̄āaa de ma zangurin̄ola,

n ma b̄o gb̄ē p̄ās̄ino ɔzĩ.

⁴⁹ Beee yānzi mé n s̄āabu kp̄á boriino té,

mé n tó kp̄á, Dii.

⁵⁰ Dii è z̄i bíta ble kína kè à à s̄èn̄e,

è gb̄ēk̄ee ke kína kè à à k̄àn̄e,

mam̄oma Dauda k̄on̄ ma boriino

ai gur̄o píngi.

19

Ludambe gakui k̄on̄ Luda ya gakuio

Dauda lè.

¹ Musu è Luda gakui b̄o gupuraa,

b̄atumap̄on̄ è à z̄īi ɔd̄oan̄e.

² Len èeḡo yā oo le lán guu e d̄oo n̄a,

è d̄ōna kp̄ám̄ma gw̄āav̄i k̄on̄ gw̄āav̄io.

³ È yā oro, à yā'ona bori kuuro,

w̄è à k̄īi maro.

⁴ À k̄oto è da andunala píngi,

à yā'ona è gá ai t̄ōte lézekiia.

Luda kp̄é b̄o ɔf̄ant̄ēne gwe,

⁵ è b̄o kp̄én à f̄ee lán n̄ōseri bà,

è f̄ee táo k̄on̄ p̄on̄nao lán ḡōsagb̄āaa bà.

⁶ È f̄ee ludambelea kè,

è bik̄ū à gá ai à léa k̄āa,

p̄óke èḡo utena à puusunero.

⁷ Dii doka papana,

è ñ kuuna k̄ek̄e à k̄eñ̄ne d̄o.

Dii yā náane v̄i,

è lé da ɔnd̄ōsaideen̄o.

⁸ Dii ɔd̄ok̄ii bé à s̄úusu, è ñ p̄oo ke nna.

Dii yādīenan̄o gb̄ās̄i v̄iro, è ñ uu wereñ̄ne.

⁹ Misiena Diine zé pì wéebona,
weégõ tézi gurõ píngi,
Dii yákpækéna yápuraa ví,
ègõ maa wásawasa.

¹⁰ À maaa de vurala, baa vura maaa,
à nnaa de zó'ila, baa zó búsu.

¹¹ Beee musu neè lé da mamoma n zòbleria,
gbè kè n yā kūna àre ègõ bíta.

¹² Dé bé eé fõ à yā kè à zàano dõõ?

Ñ sùu kemao kòn ma taari kè utenaméno.

¹³ Nton tó mamoma n zòbleri taari kenne gĩanziro,
nton tó durunno kí blemaro,
mégõ kuu wásawasa taari bíta sai.

¹⁴ N tó yā kè èe boõ ma lén kenne
kòn laasuu kè kú ma swè guuo,
Dii, ma gbèsi, ma misiri.

20

Zìblena wéeké

Dauda lè.

¹ Dii yā sínyo n nawéakegurõ,
Yakubu Luda n dākpa.

² À donle zĩmma bona a kúkiia,
à n ìan ká bona zaa Zayõn.

³ À n sa'ona sí píngi,
à do n sa'opõ kè wè ká tén à té kũno yān.

⁴ À pó kè n põõ yezi kenne,
à tó n pó kè néé peea le.

⁵ Wé guda ke zĩ kè n blè yā musu,
wé tuuta logo kòn wa Luda tóo.
Dii wéeké kè n kè sí píngi.

⁶ Má dõ sa kè Dii è kína kè à à kà mì sí,
è yā sío zaa a bæ kè kú adonan,
è tó à zĩ ble kòn a gàsã gbāāao.

⁷ Gbèkenõ è sõgoronõ náane ke,
gbèkenõ è sõnõ náane ke,
wapinõ sõ, Dii wa Ludan weè náane ke.

⁸ Aṣé gèn sí wà léé,
wapinõ sõ wégõ zena íngin.

⁹ Dii, n tó kína zĩ ble,
tó wa n sisi, n wewala.

21

Zìblena sáabu

Dauda lè.

¹ Dii, kína e pɔnnaa kɛɛ kɔn n gbáaao,
à pɔɔ nna maamaa kè ní tò à zì blè.

² N pɔ kè à pɔɔ yezi kpàa,
néé gí à wéékɛna síziro.

³ N daàlɛ kɔn aubarika bítao,
n vura fúra kùne.

⁴ À wèndi gbèkamma, ben ní kpàa,
ní tò àgɔ kuu ai gurɔ píngi.

⁵ À gakui bíta kè ní tò à zì blè,
n bèɛ kɔn bítakeɛo kpàa.

⁶ Néègɔ aubarika daan gurɔ píngi,
n kuuna bé à tò à pɔɔ kè nna.

⁷ Zaaɛ kína náane dɔ Diia,
Luda Musude gbèkɛ yānzi eé nigáro.

⁸ N ɔɔ é n ibɛɛnɔ kù ní píngi,
né n zangurinɔ kù kɔn n ɔplaaɔ.

⁹ Né ní kɛ mɔdate yàka ũ n mɔgurɔ,
Dii é ní kaate a pɔfɛgurɔ, eé tó té ní ble.

¹⁰ Né ní néɛnɔ mì de anduna guu,
né ní boriinɔ kɛ gbɛnteenɔa.

¹¹ Baa tó aɔ lé kpàkɔsɔnzi,
aɔ pɔyeziziyá é zii kɛro.

¹² Né kà dɔdɔ ní wéɛa,
né tó aɔ kpɛɛ li.

¹³ N gbáakɛɛ guu, Dii, ñ n zīnda sé lezī,
wé lè sí wà n bítakeɛ sáabu kpá.

22

Wiipena Ludazi

Dauda lè.

¹ Ma Luda, ma Luda,
à kè dia n ma ton-ee?

Ma wii pè,
à kè dia néé mɔ ma mì síroo?

² Ma Luda,
ma lé zùnzi fáantɛ, mɔde néé wemalaro,
ma wii pènzi gwāavī dɔ, méɛ yītero.

³ Ní kú adona ní wéɛna kpatan,
mmɔn kè Isarailinɔ è n sáabu kpá.

⁴ Mbe wa dezínɔ n náane kè,
aɔ n náane kè, ben n ní mì sì.

⁵ Aɔ lé zùnzi, ben aɔ bɔkii è,
aɔ n náane kè, ben wí e ní kuro.

6 Kòkò néngon ma ù, gbēnteen ma ūro,
wèe ma s̄s̄s̄, wèe kya kaamagu.

7 Gbē kè ās̄e ma gwaan̄ e ma faboo,
ās̄e lézúkii kéema,
ās̄e n̄ m̄i ké degūdegū wèe bee:

8 Lán èe Dii náan̄ ké nà, èndē à à m̄i sí,
tó à yā kàneme, à à m̄i sí.

9 M̄be n ma b̄o ma da gbēen,
n ma gwa aafia ma ȳmigur̄o.

10 Má na n ɔ̄z̄i zaa né'is̄omme,
ma Ludan n ū zaae má kú ma da gbēen.

11 N̄tonḡo kúmao z̄aro,
zaake wahaa k̄i kúmao,
gbēkee kuu à d̄malero.

12 Wà ligamazi paripari lán z̄uswareno bà,
wà ma kagura kè lán Basā b̄usu z̄usware gbāaano bà.

13 Wèe lé aemazi lán músu ɔ̄d̄ori
kè ās̄e p̄o ké gyáigyaño bà.

14 Ma gbāaa yāa lán í kwēena bà,
ma gup̄ekiino b̄òkūn píngi,
ma m̄e yò lán z̄ósa bà.

15 Ma k̄oto ḡaga lán p̄ē korii bà,
ma néne nà ma lé musu,
wà ma dae lán ḡè bà b̄usutin.

16 Lewanno ḡali liganamazi,
gbē zaa p̄ino n̄anak̄rema,
ās̄ ma ɔ̄no k̄on ma gb̄ano z̄òz̄o.

17 Mé f̄o mà a w̄ano naro píngi,
wà w̄e b̄ibiia, wèe ma gwaa.

18 Ās̄ ma p̄ókásāano kp̄aatetek̄one,
ās̄ k̄abank̄pe kè ma uta yā musu.

19 Dii, n̄tonḡo kúmao z̄aro,
n̄be ma gbāaa ū,
n̄ m̄o n̄ d̄male kpakpaa.

20 N̄ ma b̄o ās̄ f̄ēdaa léz̄i,
n̄ ma w̄endi sí lewan p̄ino.

21 N̄ ma b̄o músu p̄ino léz̄i,
n̄ ma sí z̄us̄ete p̄ino kobaa.

22 Mé n tó b̄o ma gb̄eno té,
mé n s̄áabu kp̄a kak̄ōana guu.

23 A Dii v̄iakerino, à à s̄áabu kp̄a,
a Yakubu boriino, à à tó b̄o,
a Isarailino, à m̄i siene.

24 Zaake èe kya ká takaasideenlo,
èe à w̄endakee faboro,

èe mikpee zunero,
à swā kpà à wiipenazi.

²⁵ Mé n sáabu kpá pari kakōana guu,
mé lù kè má sènnè papa n viakerino aezi.

²⁶ Takaasideeno é pò ble wà kà,
Dii kii wèterino é à sáabu kpá,
aōégō kú wèndio gurō píngi.

²⁷ Andunalezekideeno éégō Dii dō aō ae dōa,
borii kè aō kuuno é kúene ní píngi,

²⁸ zaake kíblena né Dii pómè,
è kí ble bori píngia.

²⁹ Anduna auzikideeno é dōnzi kene ní píngi
kōn gbē kè aō kú gaa lézīno,
gbē kè aō gaa gákiano é mù siene ní píngi.

³⁰ Zia gbēno é dōzi,
aōé Dii yā tōkē gbē kè aōé suunone,

³¹ Aōé misina yā o gbē kè wèe ní i kōroonone
zaake à giake à kè.

23

Diin ma dāri ũ

Dauda lè.

¹ Diin ma dāri ũ,
póke é kēsámaro.

² È ma dae sèla bōronon,
è gámao í kaena kítikiti sae.

³ È ma kuuna keke dō,
è dōme ae zé maaano guu a tó bona yānzi.

⁴ Baa tó ma táa ò guzure sia pāsīn,
mé à zaaa vīa kero, zaake ní kúmao,
n sári kōn n gòo è ma làakari kpáeme.

⁵ Neè pòblee káeme ma ae ma ibeeno wáa,
neè nōsi gūnnadee kú ma mìa,
neè í ká ma togoon ai à pa yélele.

⁶ Yápura Dii gbēke kōn à yenzio éégō kúmao gurō píngi,
méégō kú à ua ai ma wèndi lén.

24

Dii gēna a kpé guu

Dauda lè.

¹ Tōote kōn pò kè kúnno píngi né Dii pómè,
anduna kōn gbē kè aō kúnno ní píngi.

² À tōote kāsāa pèe ísiaan,
à anduna kàe kōn swaanoo.

³ Dé bé à zé vī à didi Dii kpiii musuu?
Dé bé eé fō à gē à ua?

⁴ Gbē kè taari vīro bensō à nòsɛ puraa,
gbē kè a làakari è tá tāano kparo
bensō è yā sí kōn taa tóroo.

⁵ Dii é aubarika da adeen,
Luda à misiri é tó yā bɔo nna.

⁶ Len à de le kōn à kii wēterinɔ,
Yakubu boriinɔ Luda wée wēterinɔ.

⁷ À bīilenɔ wēwē,
à gbà ziinɔ wēwē,
à tó Kína gakuidee gē.

⁸ Dén Kína gakuidee pì ũ sɔɔ?
Dii gbāabitademe,
àmbe Dii zìkari gbāadee pì ũ.

⁹ À bīilenɔ wēwē,
à gbà ziinɔ wēwē,
à tó Kína gakuidee gē.

¹⁰ Dén Kína gakuidee pì ũ sɔɔ?
Dii Zìkpɛden Kína gakuidee pì ũ.

25

Luda wa dakpɛri

Dauda lè.

¹ Dii, mbe ma a swè kpàmma,

² Ma Luda, má n náanekena,
nton tó wí ma kúro,
nton tó ma ibeenɔ ma nero.

³ Wí é gbē kè aɔ wée donziinɔ kú zikiro,
sé gbē kè aɔ bò n kpɛɛ yákoɔana sainɔ.

⁴ Dii, ñ n zé ɔɔame,
ñ n yā dadame.

⁵ Ñ ma da n yápura zéa,
ñ à yā dadame,
zaake Luda ma misirin n ũ,
ma wée ègɔ donzime gurɔ pingi.

⁶ N wēnda kōn n yenzio gɔ dongu,
zaake beenɔ kúnyo zaa zi, Dii.

⁷ Nton taari kè má kènɔ yā daro
ke durun kè má kè ma gɔkparekɛgurɔɔnɔ.
Ñ tó ma yā gɔ dongu yenzi guu,
kè n maa yānzi, Dii.

⁸ Dii maa, è yā ke a zéa,
beee yānzin è a yā dada durunkerinɔenzi.

⁹ È zīndabusarinɔ da a zéa,
è yā maa dadañne.

¹⁰ Dii ègɔ yenzi kōn náaneo vī
kōn gbē kè aɔ a bà kuunaño yā kūnanɔ.

¹¹ Baa kè ma durun bíta Dii,

ñ kēme n tóbna yānzi.

¹² Dé bé à Dii vīa vīi?

Dii è adee da zé kè de à séa.

¹³ Adee égō kú nmanana guu,
à boriino bé wégō n būsū vī.

¹⁴ Dii égō nna kōn a vīakerino,
è tó aōgō a bà kuunañyo yā dō.

¹⁵ Ma wée égō pé Diia,
zaake àmbe è ma gbá bō bàn.

¹⁶ Ñ aε dōma, né ma wēnda gwa,
zaake má kú mado wētāmma guu.

¹⁷ Ma yāsammano kàara ma nòse guu,
ñ ma bō ma nawēa pìn.

¹⁸ Ñ ma wētāmma kōn ma pōsiaao gwa,
né ma durunno kēma píngi.

¹⁹ Ñ gwa lán ma ibeεno dāgula nà,
aō zāmagu pásīpāsī.

²⁰ Ñ ma wēndi dākpa, né ma mì sí,
ñton tó wí ma kūro, zaake ma nanzi.

²¹ Ñ tó yāpura kōn kuuna maaao gō ma dākpa,
zaake ma wée égō dōnzi.

²² Luda, ñ Isarailino bō n nawēano píngi.

26

Gbē maaa aduakena

Dāuda lè.

¹ Ñ yā nnaa kpáma Dii,
zaake ma yā kè a zéa,
ma n náane kè seka sai.

² Ñ ma lé ñ ma gwa Dii,
né ma nòse kōn ma laasuuno gwa,

³ zaake n yenzi égō dōme aε,
mèè zīi ke n yāpuraaa.

⁴ Mèè vée kōn egedeenooro,
mèè gē mōnafikideeno tēro.

⁵ Ma za durunkerinō kakōanan,
mèè vée kōn gbē zaaanooro.

⁶ Ma o pìpi ma taarisaideke sēeda ũ,
mée ligaa n gbāgbākiizi, Dii,

⁷ le mà e mà n sáabu kpá lèsina guu,
mé n yābōnsaεno kpàakpa ke.

⁸ Dii, má ye n kpé kè neégō kúnzi,
guu kè n gakuì è pitan.

⁹ Ñton ma kakōa kōn durunkerinōoro,
ñton ma baka kakōa kōn gbēderino pōoro.

¹⁰ Laasuu zaaa bé égō dōñne aε,

aṣ ɔɔ ègṣ pana kṣn ɔɔnkpeεgbaano.

¹¹ Mapi sṣ, mεè yā ke a zéa,
 ò ma wēnda gwa, ò ma mì sí.

¹² Ma zεkii è gu maaan,
 mé Dii sáabu kpá pari kakṣana guu.

27

Diin ma gupuraa ũ

Dauda lè.

¹ Diin ma gupuraa ũ kṣn ma mìsirio,

dén mé vīa keε?

Diin ma utεkii ũ,

dé vīa bé eé ma kūu?

² Tó gbē zaaano lèεma le wà ma ke gyáigyai
 ke tó ma ibεεno kṣn ma zangurino fεεmazi,

aṣé gèñ sí wà léε.

³ Baa tó zīkarino ligamazi,

ma kù é vīro,

baa tó gbēno fεεmazi kṣn zlo,

ma làakari égṣ kpaεname.

⁴ Yā mèn don méε gbekaa Diia,

yā pìn méε wεtεε maamaa.

Má yezi màgṣ kú Dii ua ai ma wèndi lén,

le màgṣ à wée wεtε à kpén gwe,

mé wée pé à maakεεa.

⁵ Eé ma ute a kpén nawēakegurɔ,

eé ma gwa a bisakutaan,

eé ma zε gbè musu aafia.

⁶ Ma mì é gbā à dε ma ibεε kè aṣo ligamaziino póla,

mé saa o Dii ua kṣn gudakεnao,

mé lè sí mà à sáabu kpá.

⁷ Tó ma n sisi Dii, ò wemala,

ò ma wēnda gwa, né ma yā ma.

⁸ Ma nṣε e lé daama mà n wée wεtε,

Dii, méε n wée wεtεε.

⁹ Nton mìkpeε zu mamɔma n zòblerinero,

nton kpeε lime kṣn pɔfεoro.

Ma dɔnlerin n ũ, ònton ma zīnnaro,

Luda ma mìsiri, ònton ma tónlo.

¹⁰ Tó ma de kṣn ma dao pá kpàmazi,

Dii é ma sí.

¹¹ Dii, ò n yāzεdee dame,

ò dɔme aε zé súusu guu ma wétāmmarinɔ yānzi.

¹² Nton tó ma ibεεno pɔyeziyā ke ma musuro,

zaake sèeda εgedeenɔ e yā diima,

gbē pāsīnɔ e pɔ bɔɔ ò yīzī.

¹³ Má yá kèkii náanekena,
kè Dii é à maaa kemε anduna kè guu.

¹⁴ Ñ wée dɔ Diizi,
h̄ ze gbāa, né n lāakari kpáε,
h̄ wée dɔ Diizi.

28

Wéekena kɔn sáabukpanao

Dauda lè.

¹ Dii, n̄be ma gbèsi ũ, mée n sisii,
h̄ton ma yá kpá swákotoro.
Tó n yītemala,
mé gɔ lán gbē kè aɔ sì gèwāa guuno bàme.

² Mée dɔnle wii pεemma,
h̄ swā kpámazi,
mée ma ɔ sεε n kúkii kpa.

³ N̄ton ma gáε ledɔ kɔn gbē bēɛnɔ ke zaakerinɔoro.
Aɔè yá nnaa o n̄ gbēdaaanɔne,
m̄de zangu bé à kú n̄ swèn.

⁴ Ñ keñne aɔ yákenaa kɔn n̄ zaakenao,
h̄ fia boñne n̄ dà
le aɔ yá zaaa wí n̄ musu.

⁵ Aɔè Dii yákena kɔn à zíkɛnao yá daro,
eé n̄ gboro, eé n̄ fεε dɔro.

⁶ Aubarikadeen Dii ũ,
zaake à swā kpà ma wēnda wiipenazi.

⁷ Diin ma gbāaa ũ kɔn ma sengbangoo,
má à náane vī ma swèn.
È ma ñan ká, ma pɔɔ è ke nna,
mèè à sáabu kpá kɔn lèsinao.

⁸ Diin a gbēnɔ gbāaa ũ,
à de utekii ũ kí kè à kàne, è à mì sí.

⁹ Ñ n gbēnɔ mì sí h̄ aubarika dañgu,
h̄ n̄ dákpa h̄ngɔ n̄ kúna gurɔ píngi.

29

Dii yá'ona zàga'ra guu

Dauda lè.

¹ A malaikanɔ, à Dii tɔ kpá,
à gakui kɔn gbāaaɔ dɔ Diine.

² À Dii tɔ kpá,
à kúε Diine à kúadona gupuraan.

³ Dii kòto dɔ ínɔla,
Luda Gakuide è tó lou pūtá,
Dii kòto k̄i dɔ ínɔ musu.

- 4 Dii kòto gbāaa do,
 Dii kòto gakui vi.
 5 Dii kòto è sida líno para,
 Dii è Lebanò bùsu sida líno para.
 6 È tó Lebanò kpíiino vīvī lán zùne bà,
 Emòni gbè sō lán zùswarene bōro bà.
 7 Dii kòto è bo kōn loupinao,
 8 Dii kòto è gbáa nigá,
 Dii è Kadesi gbáa nigá.
 9 Dii kòto è líno nigá,
 è líkpeno pu,
 gbē kè aōo kú à ua guunoo e beene,
 Gakuideen à ũ.
 10 Dii kú í kè dana andunalaa musu,
 Dii vēena Kí ũ gurō píngi.
 11 Dii è a gbēno gba gbāaa,
 Dii è aubarika daŋgu aōgō aafia.

30

Dii sáabukpana

Lè kè Dauda dà Luda ua kyakena yā musu.

- 1 Mé n tó sé lezī Dii,
 zaake n ma kaara,
 née tó ma ibeeno ma nero.
 2 Dii ma Luda, ma wii pēnzi,
 ben n ma gba aafia.
 3 Dii, n ma si miraa,
 née tó ma si gēwāanlo.
 4 Dii gbēno, à à tó kpá,
 à à tó kè kú adona sáabu kpá.
 5 Zaake à pōfēna è gi kero,
 à aubarika bé ègō kuu ai gbē wēndi lén.
 Jōdona ègō kuu gwāavī,
 ben guu è do kōn pōnnaao.
 6 Kè má kú nnamana guu ma bè:
 Mé kpágula zikiro.
 7 Dii, kè n aubarika dāmagu,
 n ma ze gíngin lán kpíi ba.
 Mōde kè n mikpēe zùme,
 ma gō bídi guu.
 8 N Dii, mbe ma n sisi,
 ma kúe kè ma diine ma bè:
 9 Bó àren ma gaa vīi ke ma sina gēwāan?
 Ma mira é n tó kpán yó?
 Eé n náane kpàakpa ken yó?
 10 N ma yā ma Dii n ma wēnda gwa,
 Dii, n̄gō de ma dōnlēri ũ.
 11 N ma jōdona liē ōwāna ũ,

n ma pɔsia utanɔ p̄itima,
 n pɔnnaa d̄ame p̄ókásáa ũ.
 12 Méḡɔ ȳit̄enaro, méḡɔ n tó kpaame,
 Dii ma Luda,
 méḡɔ n sáabu kpaá gurɔ p̄íngi.

31

Z̄indakpana Dii

Dauda lè.

1 Dii, m̄be ma nanzi,
 ñton tó wí ma kũ zikiro.
 Ñ ma mì sí n maak̄ena ȳanzi,
 2 Ñ sw̄á kpámazi, ñ ma faaba ke kpaakpaá,
 ñ ḡɔ ma uteki gb̄è ũ,
 z̄eki gb̄áaa k̄è eé ma faaba kee ũ.
 3 Ma gb̄èsi k̄ɔn ma z̄eki gb̄áaaon n ũ,
 ñ d̄ome ae ñ ma da z̄éa n tó ȳanzi.
 4 Ñton tó mà si bà k̄è wà kp̄àkpameenlo,
 zaake ma misirin n ũ.
 5 Ma a ninii n̄anne n ɔz̄i,
 ñ ma mì sí Dii Luda ȳapurade.

6 Ma za gb̄è k̄è aš̄è na t̄aanɔan,
 Diin má n̄áne k̄è.
 7 Mé ȳáa d̄ɔ mà pɔnnaa ke k̄ɔn n yenzio,
 zaake n ma ȳá'šamma è,
 n ma naw̄eak̄ena d̄ome.
 8 Néé ma na ma ib̄eenɔne n̄ ɔz̄i,
 n ma gba m̄eporokii.

9 Ñ ma w̄enda gwa Dii,
 zaake má kagurak̄ename,
 p̄siaa tò ma w̄éé ḡɔ̀ s̄úkusuku,
 ma p̄ɔɔ sia k̄ũ ma n̄ɔse ȳàka.
 10 P̄ɔsiaa e ma w̄endi lagoo,
 m̄bna e ma w̄è ȳáaa,
 laasuu tò má gb̄áaa v̄i d̄oro,
 ma w̄ánɔ b̄usa.
 11 Ma gb̄èdaaanɔ è kya k̄ámagu ma ib̄eenɔ ȳanzi,
 ma ȳá è ma gb̄ènɔ v̄ia k̄ũ maamaa,
 gb̄è k̄è weè dak̄ore ḡáalenɔ è p̄ame.
 12 Ma ȳá e d̄ɔ gb̄èken d̄oro,
 ma ḡɔ lán ḡè bà,
 ma ḡɔ́n̄ne lán oo k̄ando bà.
 13 Meè ma k̄è gb̄ènɔ e ma pee pari,
 v̄iap̄onɔɔ ligamazi.
 Aš̄è kak̄ša wà lé kp̄ák̄s̄mazi,
 aš̄è ledole ke ma w̄èndib̄ona ȳanzi.

14 Mɔde míbe ma n náane kè Dii,
mɛɛ be ma Ludan n ũ.

15 Ma wɛ̀ndi ègɔ́ kú n ɔ̀zĩ gurɔ́ píngime,
̀n ma sí ma ibeɛ kè aɔ̀we ma weteɛ
wà ma deɛnɔ́ ɔ̀zĩ.

16 N uu were mamɔ́ma n zòbleria,
̀n ma mì sí n yenzi guu.

17 Dii, ñton tó wí ma kũro,
zaake ma wii pɛ̀nzi.

̀N tó wí zaakerinɔ́ kũ,
̀n tó aɔ́ lé gɔ́ nakɔ́ana gèwáan,

18 ̀n tó egɛtori pinɔ́ néné naɛ.
Aɔ̀è dɔ́kɛ kɔ́n gbɛ́ maaano,
aɔ̀è kya kángu kɔ́n ñadānao.

19 Auziki kè ñ kàkɔ́a n víakerinɔ́ne bíta,
neɛ aubarika da gbɛ́ kè aɔ̀ɔ́ nanziinɔ́n gbɛ́ píngi wáa.

20 Tó gbɛ̀nɔ́ lé kpàkɔ́sɔ́ñzi, neɛ ñ ute n kuu,
tó wèe leokpakɔ́a keɛ́fyo, neɛ ñ dákpa n kukiia.

21 Aubarikadeen Dii ũ,
zaake à yenzi bíta òdɔ́ame
wéte kè wà ligazi guu.

22 Swè kèmagu gwe,
ben ma bè, wà n kii zé zòmɛ.
Kè ma faaba lé zùnzì,
n ma wènda wiipena mà.

23 Àgɔ́ ye Diizi, amɔ́a a gbɛ̀nɔ́.
Dii è a náanekerinɔ́ dákpa,
è fīa bo ñadārinɔ́ne pásĩpásĩ.

24 Amɔ́a kè a wéɛ dɔ́ Diizinɔ́,
àgɔ́ gbáa à a swè kpáɛ.

32

Durun'ona Ludane

Dauda lè.

1 Aubarikadeen gbɛ́ kè Luda pɔ́ kù à taarinɔ́la
à à durunɔ́ kène ũ.

2 Aubarikadeen gbɛ́ kè Dii è à durun yá daroo ũ,
bensɔ́ mɔ́nafiki kú à nòse guuro.

3 Kè ma yīte kɔ́n ma durun-o, ma yāyā,
ma wiii ègɔ́ dɔ́ zaa kɔ́ngɔ́ ai uusie.

4 N ɔ́ tòmá fáantɛ́ kɔ́n gwāavĩo,
ma gbáaa yáa lán guwāagurɔ́ ɔ́fántɛ́ bé à ma lee bà.

5 Ben ma wenne ma durunzi,
mɛ́ɛ ma yá zaaa utenne dɔ́ro.
Ma bè, mé ma taarinɔ́ o Diine,
ben à ma durun kème.

6 Beee yānzi n náanekerí wée kemma a gurɔɔazi,
tó yā zī'ūu e mɔɔ, eé à lero.

7 Ma utekiin n ũ,
neè ma bɔ wéetamma guu,
neè ligamazi ñ ma mì sí.

8 Mé yā danne mà n da zé kè de ñ séa,
mé lé damma, ma wée gɔ ténzi.

9 Ñtongɔ kuu laasuu sai
lán sɔ ke bāagāsɔ bàro,
tó née aizi káñne kɔn a bàoro,
ašè da n ðɔɔaro.

10 Yā'šamma è da gbè zaaanɔla,
Dii yenzi è liga à náanekerinɔzi.

11 Gbè maaanɔ, à pɔnnaa ke Dii yānzi,
nɔšepuradeenɔ, à guda ke à yāa dɔ.

33

Luda sáabukpana

1 À guda dɔ Diia gbè maaanɔ,
à kɔ sio nɔšepuradeenɔ à sáabu kpá.

2 À Dii tɔ kpá kɔn kuntigio,
à lé síne kɔn mɔɔɔ.

3 À lè dufu síne,
à p'ɔnnanɔ lé kɔn dɔnao kɔn pɔnna wiio.

4 Zaa ke yā kè Dii ò né yāpurame,
à náane vī a yākena píngi guu.

5 À ye maakeezi kɔn yāzedeo,
Dii yenzi anduna pà.

6 Dii yā'ona bé à musu kè,
à lé'īa bé à musupɔnɔ pèpe.

7 À í kàe gu dɔnkɔ, à gɔ́ ísīaa ũ,
à ínɔ kàkɔa, à gɔ́ í lè ũ.

8 Anduna gbè píngi, à vīa ke Diine,
gbè bēenɔ píngi, à mì siene.

9 Zaa ke à yā ò, ben anduna gɔ́ kaena,
à yā ðe, ben pɔ píngi gɔ́ kun.

10 Dii è lé kè boriinɔ kpàkɔsɔ ke pā,
è kpá būsudeenɔne kɔn pɔ kè aɔɔe pēeao.

11 Yā kè Dii zèò ègɔ diena gíngin,
yā kè à à pɔɔ gbà ègɔ kuu gurɔ píngi.

12 Aubarikadeen borii kè Dii de à Luda ũu ũ,
gbè kè à ní sé a pɔ ũunɔ.

13 Zaa musu Dii è guu gwa gīzī,
è gbēnteenɔ e ní píngi.

- 14 Zaa à kúkiia è gbē kè aṣṣ kú
anduna guunṵ tãasi ke n̄ píngi.
- 15 Àmbe à baade píngi swè kè,
è n̄ yákenanṵ dṣ píngi.
- 16 Kína ke è zì ble a zìkpε parikεε yānziro,
zìkari ke è bṵ a gṣsagbāake yānziro.
- 17 Sṣ náanekena à n̄ bṵṵ né egεεme,
baa kṵn à gbāakeεo eé fṣ à gbē mi síro.
- 18 Dii wéε kú a vīakerinṵa,
gbē kè aṣ wéε dṵ à yenzizinṵ.
- 19 Eé n̄ bṵ gaa lézì,
eé n̄ gwa dekaagurṵ.
- 20 Wa wéε ègṵ dṵ Diizi,
àmbe wa dṵnleri ū kṵn wa sɛngbangoo.
- 21 Zaa ke Diin wa pṵṵ ègṵ nnaa,
wá à tṵ kè kú adona náane vī.
- 22 Dii, n̄ tó n̄ yenzi gṵ kúwao
lán wa wéε dṵnzi nà.

34

Dii maakena

Lè kè Dauda dà gurṵṵ kè à a zīnda diε īadee ū Abimeleki ae, ai Abimeleki pèa à tã.

- 1 Mégṵ Dii tṵ séε lezì gurṵ yāana sai,
mégṵ à tṵ kpaa lán guu e dṵṵ nà.
- 2 Mégṵ īa dāa Dii yā musu,
takaasideenṵ é ma aṣ pṵnnaa ke.
- 3 À bítakεε dṵ Diinεmao,
à tó wà à tṵ bṵ ledṵ.
- 4 Ma Dii kii wète, ben à wèmalá,
à ma bṵ ma vīanṵ guu.
- 5 Gbē kè aṣ wéε dṵzinṵ uu ègṵ werena,
wí é gē n̄ wéεn zikiro.
- 6 Takaasidee kè Dii sisi, ben à wèàla,
à à bṵ à nawēanṵ guu píngi.
- 7 Dii Malaika ègṵ kú à vīakerinṵ sae,
è n̄ mi sí.
- 8 À dā à gwa, é e kè Dii nna,
aubarikadeen gbē kè nàzi ū.
- 9 Dii gbēnṵ, à vīa keke,
pṵke è kēsá à vīakerinṵaro.
- 10 Nṵaa è músunṵ de, pṵblee è kēsáríma,
mṵde pṵ maa ke è kēsá Dii kii wèterinṵaro.
- 11 Gbēnṵ, à mṵ à ma yā ma,
mā vīakena Diine dadaare.
- 12 Amṵa kè á yezi a wèndi gṵ maa
bensṵ á yezi a kuuna gṵ nna,

13 à a lé kũ kõn yãzaa'onao,
àton tó egɛɛ bɔ a lénlo.

14 À kpɛɛ li à zaaane à à maaa ke,
à aafia zé wete àgõ tézi.

15 Dii ègõ gbẽ maaano tàasi keɛ,
è swá kpá ñ wiipenazi.

16 Dii è mĩkpɛɛ zu zaakerinone,
le aõ yã tón do gbẽkenlo yãzi.

17 Tó gbẽ maaano lé zù Diizi, è ma,
è ñ bɔ ñ nawẽano guu píngi.

18 Dii kũ kõn gbẽ kè aõ pɔɔ yãkano,
è do gbẽ kè aõ uu sisananole.

19 Wahaa ègõ gbẽ maaa lee gèn baaagõ,
mɔde Dii è à bɔ à guu píngi.

20 È à wáno dákpá píngi,
à ke è éro, baa mèn do.

21 Kisia é gbẽ zaaano dede,
yã é vɛɛ gbẽ maaa ibeenno.

22 Dii è a zɔblerino mì sí,
yã é vɛɛ gbẽ kè naziaro.

35

Gbẽ maa wiipena Diizi

Dauda lè.

1 Dii, ñ íbete kpá kõn ma ibeenno,
ñ zĩ ká kõn gbẽ kè aõɔe zĩ kaamaono.

2 Ñ n sengbango kõn n gõkebono sée,
ñ fɛɛ ñ domale.

3 Ñ n sári kõn n fɛɛdaao sé do,
ñ fɛɛ gbẽ kè aõɔe ma gbeseenzi.

Ñ beme ma mìsirin n ù.

4 Gbẽ kè aõɔe ma weteɛ wà ma deeno,
ñ tó aõ kpɛɛ li, wí ñ kũ.

Gbẽ kè aõɔe à zaaa gõgõmaziino,
ñ tó aõ fua, mà ñ kpɛɛ e.

5 Aõgõ de lán ése ùkã kè ìa sèɛ bà,
Dii Malaika pémma.

6 Aõ zé gõ gusiaa ù kõn gu zãeo,
Dii Malaika ɔ yĩpañzi.

7 Zaake aõ wèe yõme pá,
mée yáke keńnero, ben aõ bà kpàkpame.

8 Ñ tó múnzi ñ le à keńne ásarú ù,
ñ tó bà kè aõ kpàkpame ñ kũ,

aõ léɛ wèɛ kè aõ yõ pí guu.

9 Ma pɔɔ é gbasa à ke Diia nna,
mɛ pɔnnaa ke kè à ma mì sɪ yānzi.

10 Mɛ be kɔn nɔsɛo do,
Dii, dé bé à de lán n bà?
Nɛɛ takaasideenɔ sí gbāamɔnnerinɔa,
nɛɛ wɛndadeenɔ bɔ n̄ wɛɛtāmmarinɔ ɔzĩ.

11 Sèeda egɛdeenɔ è fɛɛmazi,
aɔè yā kè má à yā dɔroo lalama.

12 Aɔè à maaa fīa bome kɔn à zaaao,
ben ma gɔ gbɛ miradodee ũ.

13 Tó aɔɛ gyāa kee yā sɔ,
mɛè uta kāsāa dame,
mɛè ma zīnda busa kɔn léyinao,
mɛè adua keíne yāana sai,

14 lán wà be aɔɔ de ma gbɛnna ke ma danɛ ũu bà.
Mɛègɔ lili oo m̀pɛena kɔn pɔsiaao,
lán wà bè ma dan mɛɛ wɛnda keene bà.

15 Mɔde kè ma gɛn sɪ,
aɔ ligamazi kɔn pɔnnaao,
aɔ ma zāmba kè aɔ lèema,
aɔ ma yaka yāana sai.

16 Aɔ ma fabò pāsīpāsī,
aɔ swaa p̀itimazi.

17 Dii, négɔ ma gwaa le ai bɔɛme?
Músu p̀inɔɔ e ma kee gyáigyai,
n̄ ma síríma màgɔ kú wɛndio.

18 Mɛ n sáabu kpá pari kakɔana guu,
mɛ n tó kpá gbɛnɔ wáa.

19 N̄ton tó ma ibɛenɔ ma yāa dɔro,
n̄ton tó gbɛ kè aɔ zāmagu pāano
ma gwa kɔn wɛɛ zaaaoro.

20 Yā nnaa è bɔ n̄ lénlo,
aɔè yā di n̄sɛyĩideenɔa.

21 Aɔè lé aɛ wà be:
Èhɛ, èhɛ, wa wɛɛ è.

22 Dii, n wɛɛ è, n̄tongɔ ỳitenaro,
ma Dii, n̄tongɔ zāmaoro.

23 Ma Luda, n̄ fɛɛ n̄ zɛmao,
ma Dii, n̄ tó yā bɔmao nna.

24 Nɛɛ yā ke a zéa,
Dii ma Luda, n̄ yā nnaa kpáma,
n̄ton tó aɔ ma yāa dɔro.

25 N̄ton tó aɔ be n̄ swèn wà ma nɛro,
n̄ton tó aɔ be wà ma mɔ bɛɛro.

26 Lán aɔɛ pɔnnaa kee ma wɛɛtāmma musu nà,
n̄ tó wí n̄ kú mà n̄ kpɛe e.

Lán aṣṣe bítakee ɔɔɔame nà,
 ñ wí daríma ñ ñ kpe bɔ.

²⁷ Gbē kè ma bɔna maaa è keńne nnaano
 ñ tó aṣ ɔnnaa ke aṣ guda ke.

Gbē kè ma bɔna aafia è keńnenɔ
 ñ tó aṣgɔ bee Dii bé à bíta.

²⁸ Mapi sɔ, mé n maake yá o,
 mégɔ n sáabu kpaá guro píngi.

36

Gbēntee zaaa

Dii zòbleri Dauda lè.

¹ Gbē zaaa durun yá da ma swèn,
 à wée ègɔ Luda wí víro.

² Zaake ègɔ a zīnda ee gbē maaa ũme,
 è a durun dɔ gbasa à zanlo.

³ Ege kɔn mɔnafikio kú à lén,
 à ɔndɔ kɔn maakenaɔ tò.

⁴ È yá zaaa laasuu lé a daekia,
 è gi yá pásiziro,
 è a zīnda da zé faasaideea.

⁵ Dii, n yenzi bíta kà ludambe,
 ñ náane ví maamaa, à zò sɔsɔnenɔa.

⁶ N maakena bíta lán kpíiino bà,
 n yázedeke lé víro lán ísia lɔ bà.
 Dii, neè gbēnteenɔ kɔn nòbɔnɔ bɔ píngi.

⁷ Luda, n yenzi bèe ví fá,
 gbēnteenɔ è ute n ɔru.

⁸ Aṣè n ua pòble nòsidee ble wà ká,
 neè n swa'í ɔnnade kpámma aṣ mi.

⁹ Zaake mbe wèndibókii ũ,
 wa kuuna n gupuraan bé à wa wée kè.

¹⁰ Ngɔ yenzi ɔɔa gbē kè aṣ n dɔɔnɔne ñgɔ gaa,
 ñgɔ kpeè ñgɔ nòsepuradeenɔ mi sii.

¹¹ Nton tó ñadárino ma dúgu zɔro,
 ñton tó zaakerino ɔ yípamaziro.

¹² Ñ gwa, mɔnafikidee pino lèe,
 aṣ gɔ daena sòrɔrɔ, aṣé fɔ wà fee dɔro.

37

Gbē maaanɔ kɔn gbē zaaanɔ ziaa zī

Dauda lè.

¹ Nton tó gbē zaaanɔ yá n kú gbāaro,
 ñton zaakerino gwena ni dero,

² zaake aṣé kori kú wà gaga tia lán sèè bàme,
 aṣ maake è yáa lán sèla ísi bà.

3 Ñ Dii náane ke, ñgõ yá maaa kee,
 ñgõ kú bùsu kèn, ñgõ nnaa maa.

4 Ñ tó n pɔɔ gõ nna Diia,
 eé pɔ kè n nòse yezi kpámma.

5 Ñ ze kɔn Diio ñ à náane ke,
 eé yá kènɔ kenne.

6 Eé tó yá bɔnyo nna lán gudɔna bà,
 eé tó ñ bɔ maa lán fáantē gupuraa bà.

7 Ñ lé yíte Dii ae ñ sɔkpazi,
 ñton tó auzikide yá n kú gbáa
 gurɔɔ kè à bò kɔn a wéεzē zaaaoro.

8 Ñ pɔfē tó ñ ñ mī kē pētēa.

Ñton tó yá beenɔ n kú gbáaro,
 è mɔ kɔn yázaakenaome.

9 Zaaake gbē zaaanɔ é kaate,
 gbē kè aɔ wéε dɔ Diizinɔ bé wégõ bùsu vī.

10 À gò féte kè gbē zaaanɔ égõ kuu dɔro,
 baa tó n ñ wéte, né ñ ero.

11 Zindabusarinɔ bé wégõ bùsu vī,
 aɔégõ pɔnnaa kee kɔn aafia bitao.

12 Gbē zaaa è à zaaa kpákpa gbē maaazi,
 è fēzi.

13 Mɔde Dii ègõ à yáa dɔɔ,
 zaaake à dɔ kè à gurɔɔ é papa.

14 Gbē zaaanɔ è fēɛdaa woto,
 aɔè ñ kà kpá sála,
 le wà e wà takaasideenɔ kɔn wēndadeenɔ dedeo,
 aɔè gbē kè ñ yákɛna maaanɔ kaate.

15 Aɔ zīnda fēɛdaa é ñ zɔ ñ swèn,
 weé ñ sánɔ é'εñne.

16 Pɔ féte kè gbē maaa vīi
 de gbē zaa pariinɔ auzikila,

17 zaaake gbē zaaanɔ gbáaa é mī de,
 mɔde Diin gbē maaanɔ kúna ũ.

18 Dii taarisaidenɔ yá dɔ,
 aɔ baka ègõ de ñ pɔ ũ gurɔ píngi.

19 Wí é ñ kú yá pásī gurɔɔ zīro,
 baa tó dekaa kà, aɔégõ kána.

20 Gbē zaaanɔ sɔ é kaate,
 Dii ibeenɔ é yáa lán sēla bɔɔ ná,

aṣé gēte lán tésukpe bà.

21 Gbē zaaa è pó sēkām̄ma à à fīa boro,
gbē maaa s̄ è gba da maamaa.

22 Gbē kè Dii aubarika dàngun̄o bé wégō b̄usu vī,
gbē kè à lé kēñ̄n̄o s̄ é kaate.

23 Dii è gbē da zé kè de à séa,
à p̄o ègō nna à kuunaa.

24 Baa tó à gèn̄ s̄, eé léero,
kè Dii à k̄na yānzi.

25 Zaa ma gōkpar̄ekeguro
ai ma gaa ma zi k̄o la,
m̄e e Luda gbē maaa z̄inna zikiro,
m̄e e à n̄n̄o e baa k̄ero.

26 Ègō gba daa guro p̄ngi
ègō pó sēk̄ān̄eme,
à n̄n̄o ègō aubarika vī.

27 Ñ̄ k̄pe li yā zaaan̄ ègō à maaa k̄e,
n̄gō kú b̄usu k̄n̄ guro p̄ngi.

28 Zaake Dii ye yāz̄edezi,
eé a náan̄kerin̄o z̄inn̄aro.

Aṣégō kuu aafia guro p̄ngi,
gbē zaaan̄o s̄ é kaate.

29 Gbē maaan̄o bé wégō b̄usu vī,
aṣégō kún guro p̄ngi.

30 Ònd̄yā è b̄o gbē maa lén,
à lé è yāz̄ede o.

31 À Luda doka kú à sw̄n̄,
à gbá è sata p̄okearo.

32 Gbē zaaa è gbē maaa kpákpa
le à e à à de,

33 m̄ode Dii é à tó à z̄īro,
eé we yákp̄ae à nero.

34 Ñ̄ s̄kpa Diizi ègō à yā k̄na,
eé n̄ kaara le ègō b̄usu vī,
né gbē zaaan̄o kaatena e.

35 Ma gbē zaa gbāade ke è yā,
à gbá à o t̄a lán lí kè t̄ote k̄n̄e nnaa bà.

36 Kè tá ma kpa gwe, à kú gwe d̄oro,
ma à w̄ete, m̄e à ero.

37 Ñ̄ taarisaide yā gwa,

̀n gbē maa yā tāsasi kε,
 zaakε n̄sεyīidee boriin̄o é ḡs̄ borii ū.

³⁸ Durunkεrin̄o s̄s̄ é kaate ledole,
 gbē zaaan̄o borii é m̀i dε.

³⁹ Dii bé eé gbē maaan̄o m̀i sí,
 eéḡs̄ dέn̄ne utεkii ū nawēakεgur̄o.

⁴⁰ Dii é d̄n̄lε à n̄ b̄o,
 eé n̄ sí gbē zaaan̄o à n̄ m̀i sí
 k̀e ās̄ n̄azi yānzi.

38

Takaasidee aduakεna

Dauda l̄ε.

¹ Dii, n̄ton ma toto k̄n̄ p̄f̄εoro,
 n̄ton ma swā s̄k̄ame k̄n̄ p̄t̄εoro.

² N̄ k̄an̄o ma papa

n̄o t̄ma.

³ Ma m̀e gbāaa yāa n̄ p̄t̄ε yānzi,
 ma wā aafiaro ma durun yānzi.

⁴ Ma taarin̄o dāmala,
 ās̄ t̄ma lán aso tiisi bà.

⁵ Ma b̄n̄o f̄,
 ās̄ yai k̀u ma ȳnk̄okεε yānzi.

⁶ Má kuna, ma ḡs̄ z̄b̄l̄b̄,
 m̄ε̄ḡs̄ té uuo sisina gur̄o p̄ngi.

⁷ Ma kp̄εεwa e wii maamaa,
 ma m̄ε gbāaa v̄iro.

⁸ Má gbāaa v̄iro, ma m̀e k̀e búgubugu,
 m̄ε̄e wii l̄ε ma p̄yakana yānzi.

⁹ Dii, n̄ p̄s̄ k̀e má yezi d̄s̄ p̄ngi,
 n̄ε̄ ma n̄bna ma s̄ans̄an.

¹⁰ Ma k̀u e v̄ii gb̄i gb̄i, ma gbāaa yāa,
 ma uu e té k̄εε d̄oro.

¹¹ Ma gb̄ennan̄o k̄n̄ ma gb̄en̄o è gb̄εεm̄e,
 ma dan̄en̄o è bà l̄εm̄e ma b̄n̄o yānzi.

¹² Gb̄ε k̀e ās̄o w̄εt̄ε wà ma d̄en̄o è bà kp̄ákpame,
 ma w̄ederin̄o è yā zaa k̄pak̄s̄s̄mazi,
 ās̄éḡs̄ m̄nafikiyā w̄ari paa k̄so gur̄o p̄ngi.

¹³ Ma ḡs̄ lán swādoò bà, m̄ε̄e yā maro,
 lán gb̄ε k̀e à n̄éne n̄aε bà, m̄ε̄e l̄é è w̄εk̄s̄aro.

¹⁴ Má d̄ε lán gb̄ε k̀e è yā maroo bà,
 m̄ε̄e w̄εl̄laro.

¹⁵ Dii, m̄be ma w̄éε d̄onzi,
 né ma yā ma, Dii ma Luda.

¹⁶ Ma bè, n̄ton tó ās̄ ȳḡs̄ k̄emaro,
 n̄ton tó ās̄ ĩa d̄a ma satana yānz̄iro.

- 17 Ma ka læna,
mɛɛgɔ́ kú yá'ɔ́amma guume.
18 Mé ma yá zaaanɔ́ onne sa,
zaake ma durun yānzin ma pɔɔ yakanazi.
19 Ma ibee pásinɔɔ lé vīro,
gbē kè aɔ́ zāmagu pāpāanɔɔ pari.
20 Aɔ́ è à maaa fia bome kɔ́n à zaaao,
yá maaan má tézi, ben aɔ́ íbete kpāmao.
21 Dii, ñton ma zīnnaro,
ma Luda, ñtongɔ́ kúmao zāro.
22 Ñ mɔ́ ñ ðmale kpakpaa,
ma Dii, ma m̀isiri.

39

Takaaside wiipena Ludazi

Dauda lè.

- 1 Ma bè, mégɔ́ ma zīnda kūna dɔ́,
mé tó ma lé ma da durunkena guuro.
Tó gbē zaaa kúmao, mé ma lé kú.
2 Ma lé nakɔ́a, ma yī kítikiti,
mée yāke oro, baa yá maaa se,
ben ma yá'ɔ́amma sòkpa à kàara.
3 Ma swè puusu bò ma guu,
kè ma laasuu lè, ma swè té bò,
ben ma lé bò ma bè:
4 Dii, ñ tó màgɔ́ ma wèndiguro lé dɔ́,
kɔ́n ma guro pari zaka léo.
Ñ tó màgɔ́ dɔ́ lán ma wèndi é gē zéla nà kándo.
5 N ma wèndi lé yɔ́ ñ ɔ́la zakan,
ma kuuna de wée kɔ́n yíola n kiiaro.
Baade píngi è gē zéla lán ía bàme,
6 gbēntee tena ègɔ́ de lán ɔ́ra bàme.
È bāabāa bo à auziki kakɔ́a,
mɔ́de à dɔ́ tó dén eé gɔ́nɛro.
7 Tó lɛmɛ, bó támaan mégɔ́ víi?
M̀be ma wée ðonzi, Dii.
8 Ñ ma taarinɔ́ kēme,
ñton tó yānkɔ́nɔ́ ma faboro.
9 Ma lé nakɔ́ana, mée ma lé wēkɔ́aro,
zaake m̀be n yá beee kè.
10 Ñton ma lé ðoro,
ma gbási lè n ɔ́kú yānzi.
11 Nèè gbē toto nèè wée taa à durun yānzi,
nèè à auziki yaka lán blé bà.
Baade píngi è gē zéla lán ía bàme.

12 Ñ ma aduakɛna sí Dii,
 ñ swá kpá ma wiipɛnazi.
 Nton ma ɔɔɔna kpá swákotoro,
 zaakɛ n nibɔn ma ũ,
 má de gbɛ zítɔ ũ lán ma dezinɔ bà.
 13 Ñ uu goma ɛ ma pɔɔ e àgɔ nna dɔ,
 ai màgɔ gá anduna tó.

40

Dii sáabukpana

Dauda lè.

1 Ma wée dɔ Diizi maamaa,
 ben à aɛ dɔma à ma wiipɛna mà.

2 À ma bɔ kokotɛwɛɛn,
 à ma bɔ foo guu.

À ma gbá pɛɛ gbɛsi musu,
 à ma zɛ gwe gingin.

3 À lè dufu dàme ma lén,
 wa Luda sáabukpana pɔ ũ.
 Gbɛnɔ é e pari, vĩa é ñ kũ,
 aɔé Dii náane kɛ.

4 Aubarikadeen gbɛ kè Dii náane vĩi ũ,
 bensɔ è aɛ dɔ ãadárinɔ kɔn táagbágbárinɔaro.

5 Dii ma Luda, n yábɔnsaɛkɛnanɔɔ pari,
 weé fɔ wá yá kè néɛ pɛɛawee dɔdɔro.
 Tó méɛ tɔkɛenne, à lé vĩro,
 mé fɔ mà o píngiro.

6 Ñ ye sa'opɔ ke gbaaziro,
 ben n ma gba swá mà yá mao.
 Néɛ sa'opɔ kè wè ká tén à té kũ
 ke durun agbaakpabɔ gbekaro.

7 Ben ma bè: Mae kè,
 ma mɔ lán wá kè takadan ma yá musu nà.

8 Má ye n pɔyezi keme, ma Luda,
 n doka kú ma swè guu.

9 Mé yázeɛdeɛ baaru kpá pari kakɔana guu,
 mé ma lé nakɔaro, lán ñ dɔ nà Dii.

10 Méɛ n yázeɛdeɛ uteñero,
 ma n náane kɔn n mìninao yá ò.
 Méɛ gí n yenzi kɔn n yápuraaɔ o
 pari kakɔana guuziro.

11 Dii, ñton gí ma wènda gwaziro,
 n yenzi kɔn n yápuraaɔ gɔ ma dákpaa.

12 Zaakɛ yá zaaa kè liganamazi lé vĩro,
 ma taarinɔ dàmalá, méɛ guu eero,

à pari de ma mikāla, swè kèmagu.

¹³ Dii, ò sùu ke ò ma mì sí,
Dii, ò ke kpakpaa ò m'ò ò òmalè.

¹⁴ Ò tó wí gbè kè a'òe ma wèe wà ma deenò kù,
a'ò ò mì péé.

Ò tó gbè kè a'ò yezi mà m'ónzi eenò kpèe li,
a'ò uu yákòte.

¹⁵ Gbè kè a'òè beme taale taalèenò,
ò tó wí ò kù a'ò ke g'iri.

¹⁶ Gbè kè a'òe n kii wetèenò,
ò tó a'ò p'òò kemma nna a'ò yáa d'ò.
Gbè kè a'ò ye n mìsinazinò
g'ò bee Dii bíta.

¹⁷ Takaaside wèndadeen ma ù,
ò laasuu lé ma yázi, Dii.

M'be ma d'ónl'eri ù k'ón ma mìsirio,
ma Luda, òton g'ì k'ero.

41

Gyàree aduakena

Dauda lè.

¹ Aubarikadeen gbè kè è gbàasaide yá daa ù,
Dii è à b'ò nawèakegurò.

² Dii é à dākpa à à gba wèndi gbàa,
eé aubarika dan a b'usun,
eé à na à ibèenò z'í a'ò ò p'oyezi kearo.

³ Dii é à dākpa à gyāp'ea,
eé tó à a gyāa p'ì ble.

⁴ Ma bè: Dii, ma durun kènne,
ò ma wènda gwa ò ma gba aafia.

⁵ Ma ibèenò è ma kpákpa gaaò wà be:
B'oren eé ga le à t'ó kaatèe?

⁶ Tó a'ò m'ò ma gwa,
eg'eyān a'òè ome,
a'òè baaru zaaa wete ma yá musu,
ben a'òè f'ee wà gá wàg'ò yá p'ì fāa bàazi.

⁷ Ma zangurinò è ma kpákpa à zaaao,
a'ò p'ingi a'òè àisi zaaa kpámazi wà be:

⁸ Gagyāa bé à à lè,
eé f'ee a d'ackiia d'oro.

⁹ Baa ma gbènnna kè ma à náane kè,
kè weè ò kak'òa ta d'ònk'ò guu b'ò ma kp'ee.

¹⁰ Mm'ón s'ò Dii, ò ma wènda gwa,
ò ma gba aafia le mà f'ia bo'ñe.

¹¹ Tó ma ibèenò e ma y'òg'ò kemaro,

mégõ dõ sa kè ma yā kànnè.

¹² Ní ma kúna ma nõsè maaa yānzi,
ní tò màgõ kú n aezĩ gurõ píngi.

¹³ Aubarikade Dii, Isarailinõ Luda
zaa káaku ai gurõ píngi!
Aami! Aami!

TAKADA PLAADÉE

Saamu 42-72

42

Zĩzõ ɔɔdõna

Kora boriinõ lè.

¹ Lán zõ ègõ swasæ ni dæè nà,

lén n nii kú ma swèn lè, Luda.

² Ma ninii e Luda ni dæè, Luda Wèndide pi,
bɔɛn mé e mà gá wéè siàlæè?

³ Wéè'i bé à gõ ma pɔblee ũ
fãantè kɔn gwãavĩ.

Wègõ beemè gurõ píngi:

N Luda kú mámæè?

⁴ Ma nõsè wènnè, ben yā kèkiinõ dòmagu,

lán mèè gá parii guu nà ai Luda ua,

gbènõ ègõ tète ma kpæè kɔn gudakenao,

zĩbaakerinõ ègõ té ma kpæè kɔn sáabukpanao.

⁵ Bóyānzin ma nõsè yākazi?

À kè dia ma làakari fæè?

Séde màgõ wéè dɔɔ Ludazi,

zaakè mé ɛara màgõ à sáabu kpaa,

ma Misiri, ma Luda.

⁶ Ma nõsè yàka, ben n yā dòmagu

zaa Miza kpiigæzi ai Yoda mà,

zaa ɛmɔni gbènõ musu.

⁷ Nèè tó ísɔpæna kii gõ dɔ,

í lɔnɔ e lé zuukõzi.

Ní tò í e daamala,

à sɔ e taamao.

⁸ Dii è yenzi ɔɔamè fãantè,

à lè ègõ da ma lén gwãavĩ,

méè wéè kæè Luda kè de ma wèndi ũua.

⁹ Mèè be Luda ma gbèsinè:

Bóyānzin ma yā sãnguzi?

À kè dia ní tò màgõ té kɔn pɔsiaao

ma ibæè wétamma yānzii?

¹⁰ Ma ãadammarinõ è ma sɔsɔ,

beè yānzi ma wánõ ègõ wii,

aṣègṣ beeme gurṣ píngr:
N Luda kú mámee?

¹¹ Bóyānzín ma nòse yàkazi?
À kè dia ma làakari fèe?
Séde màgṣ wéé dṣ Ludazi,
zaake mé εara màgṣ à sáabu kpaá,
ma Misiri, ma Luda.

43

¹ Ñ ma yā nnaa kpáma Luda,
ñ yā símao bori ludadrisaideenṣ yā musu,
ñ ma bṣ gbē zaa mṣnafikideenṣ zĩ.
² Luda, mbe ma utekii ũ,
bóyānzín n gimazii?
À kè dia ní tò ma gṣ té kṣn pṣsiao
ma ibeé wéétámmana yānzii?
³ Ñ n gupura kṣn n yāpuraao zĩma,
à dṣme ae n kpíi musu,
à gámao ai n kúkiia gwe.
⁴ Mé gbasa mà gá n gbāgbakiia Luda,
ma pṣṣ é kemma nna, Luda ma pṣnnaa,
mé n tó kpá kṣn mṣrṣo,
Luda ma Luda.

⁵ Bóyānzín ma nòse yàkazi?
À kè dia ma làakari fèe?
Mégṣ wéé dṣ Ludazi,
zaake mé εara màgṣ à sáabu kpaame,
ma Misiri, ma Luda.

44

Isarailinṣ faaba wéekena

Kora boriinṣ lè.

¹ Luda, yā kè ní kè zaa gikena wa dezinṣ gurṣ,
aṣṣ òwe wa swá mà.
² N ṣ yípa bori pándenṣzi n Ìa dàrímma,
n wa dezinṣ kàe ní gbèn,
n ní kaara aṣ dàgula.
³ Aṣ fèedaa bé à ní ká bùsu kèaro,
aṣ gàsá gbāaan aṣ zĩ blèoro.
N zĩnda gàsá gbāaa bé à tò,
n ae dṣmma kè ní yeñzi yānzii.
⁴ Mbe ma Kína ũ ma Luda,
neè tó Yakubu boriinṣ zĩ ble.
⁵ N gāzín weè ṣ yípa wa ibeēnṣzi,
kṣn n tṣon weè wa zangurinṣ dúgu zṣ.
⁶ Èe ke má sá náanekenanlo,
èe ke ma fèedaa bé è ma bṣro.

7 Zaake nbe neè wa sí wa ibeenɔa,
neè wí da wa zangurinɔa.

8 Luda, weègɔ n sáabu kpaá gurɔ píngi,
weègɔ n tɔ kpaá yáana sai.

9 Baa kɔn beeeo n giwazi n tɔ wí wa kú,
neè bɔ kɔn wa zìkpeeno dɔro.

10 N tɔ wa bɔru kpee wa ibeenone,
n tɔ wa zangurinɔ wa pɔnɔ nàkɔa.

11 N n gbá zé aɔ wa deɛ lán sáano bà,
n wa fáakɔa boriino té.

12 N n gbɛnɔ yà aaga,
néè àre e à guuro.

13 N tɔ wa gbɛdaaanɔ wa sɔsɔ,
gbɛ kè aɔ kú wa saenɔ wa lalandi kè.

14 N tɔ wa gɔ pena pɔ ũ boriinone,
gbɛnɔ è n m̀ kɛ degudegú wa yānzi.

15 Meègɔ kú kɔn wíyāo gurɔ píngi,
wí ègɔ kú ma wéén

16 ma faborinɔ kɔn ma sɔsɔrinɔ yānzi
kɔn ma ibee kè aɔ yezi wà gɛɛ bomaanɔ yāo.

17 Beee wa le píngi,
baa kè n yā e sāwaguro,
wéé n bà kuunawao yā gbororo.

18 Wa laasuu e kɛmmaro,
wéé kè n zéaro.

19 N wa wiwí,
n wa bùsu kè gbɛngboonɔ tékii ũ,
n gusia níginigi dàwala.

20 Tó wa Dii tɔ sàwagu yā,
ke tó wa wéé d̀ bori zìtɔnɔ tãazi,

21 Luda é gí eziɔ?

Zaake àmbe à wa nòseguuyānɔ d̀ píngi.

22 N yānzi wá kú gaa lézizi zaa kɔngɔ ai uusie,
wè wa diɛ lán sáa kè weé n kòto kpánɔ bà.

23 N vu Dii! À kè dia néè ii oo?
N fɛɛ! Nton gíwazi gurɔ píngiro.

24 À kè dia n mikpee zùwee?

Wa wéndake kɔn gbāaa kè wèè mɔweweeo sàngun yɔ?

25 Wa gɔ yina bùsutin,
wa gɔ daena tɔtɛ.

26 N fɛɛ n dɔwale,
n m̀ n wa bo n yenzi yānzi.

45

Kína nɔsɛna lè

Yenzi lè kè Kora boriinɔ dà.

¹ Yá nnaa e pipii ma swè guu,
lán mée lè kèkii daa kínane nà.
Ma lé nna lán takadakèri lákèbò bà.

² N maakεε de gbē pínigila,
n légbε ègɔ̄ nna,
aubarika kè Ludaa dànguu yāana vīro.

³ N zíkari pásī, òn n fēεdaa sé òn logo
n kíkεgakui sèeda ũ.

⁴ N̄ di s̄s̄a òn gá z̄l̄ ble n gakuikεε guu
yāpura k̄n̄ n̄s̄εdoo k̄n̄ yāzεdeeo yānzi,
n̄ yā naasideenɔ kε k̄n̄ n̄ ɔplaa gbāaa.

⁵ Kí, n kànɔ lé s̄ntε,
è gē à n ibεεnɔ swè z̄s̄,
boriinɔ è léε n gbá sae.

⁶ Luda, négɔ̄ vēena kpatan gurɔ pínigi,
négɔ̄ n kíkεgo kūna yāzεdee ũ.

⁷ N̄ ye yāmaakenazi, n za yāzaakenan.
Bee yānzi Luda, n Luda, n ka kpatan,
à p̄onnaa p̄isimma de n gbēnɔla.

⁸ Lí'ɔ gū nnannaa p̄isi n p̄ókāsāanɔa,
m̄ɔr'ɔ è n p̄ɔ kε nna
n kpé kè wà kèkε k̄n̄ wesaswaa guu.

⁹ Kí n̄énɔgbēnɔ kú n nɔ yenzideenɔ té,
n nɔ dufu kú n ɔplaazi,
à Ofi b̄usu vura zābleb̄nɔ dana.

¹⁰ Nénɔkpare, òn swā kpá òn ma!
N de bε k̄n̄ n gbēnɔ yā tón d̄onne aεro.

¹¹ N nɔmaakεε e kí mē lugaa,
n̄ m̄i siene, zaake n diin à ũ.

¹² Tayadeenɔ é m̄ɔ wà gba danne,
aузikideenɔ é n wée wete.

¹³ Kí n̄énɔkpare vēena kpéne guu k̄n̄ gakuio,
wà ɔz̄i kè à p̄ókāsāanɔa k̄n̄ vura bào.

¹⁴ Wèe suuo k̄ine
k̄n̄ à p̄ókāsá wēzādeenɔ dana.
Nénɔkpare zenn̄er̄inɔ t̄ézi,
āɔe suuo à kiia.

¹⁵ Wèe gēényo k̄ibe,
wèe p̄onnaa kεε k̄n̄ gudakenao.

¹⁶ N négɔ̄gbēnɔ é ḡɔ n deno gēε ũ,
né n̄ diēdie k̄inanɔ ũ anduna guu pínigi.

¹⁷ Mé tó n t̄ɔ ḡɔ d̄ɔ gbēnɔn yāana sai,
boriinɔ égɔ̄ n sáabu kpaá gurɔ pínigi.

46

Ludaa kúwao

Kora boriino lè.

¹ Ludan wa utekii ũ kōn wa gbāaa, ògō dɔɔwale gurɔ píngi wa nawēa guu.

²⁻³ Beee yānzi baa tó anduna yàka bensɔ kpíiino lèe wà sì ísiaan, baa tó í pí kàka à fùta dɔ bensɔ kpíiino dège kōn kīio, swè é kēwaguro.

⁴ Swa kee kuu kè à í è mɔ pɔnnao Luda wéte guu, Luda Musude kúkii kè kú adona pí.

⁵ Ludaa kú wéte pí guu, eé gō bezi ũro, Luda é dɔàle gudɔnao.

⁶ Boriino e wii lee, kpatanɔ e yāaa, Luda pùtā, ben anduna yò.

⁷ Dii Zìkpedee kúwao, Yakubu Ludan wa utekii ũ.

⁸ À mɔ à Dii yákenanɔ gwa, lán à yā yà andunaa nà.

⁹ Àmbe è zì mì de ai anduna lén, è sánɔ é'è è sárinɔ dúgu zɔ, è té sɔ sɛngbangonɔa.

¹⁰ À ze tɛɛɛ àgō dɔ kè mámbe Luda ũ. Boriino é ma tɔ sé lezi, weé ma tɔ kpá anduna guu píngi.

¹¹ Dii Zìkpedee kúwao, Yakubu Ludan wa utekii ũ.

47

Ludan anduna píngi kína ũ

Kora boriino lè.

¹ Bori píngi, à ɔpa lé, à pɔnna wii lé Ludane kōn gudao.

² Zaake Dii Musude naasi vī, àmbe anduna píngi Kína bíta ũ.

³ À tò wa zì blè boriino, à tò wa ɔ tɔ gbɛnɔa.

⁴ À wa tɔɔte baka kpàwá, à yenzide Yakubu boriino ñadábɔ ũ.

⁵ Luda fɛɛ, wèe guda kee, Dii zɛna, wèe kákáki pee.

⁶ À lè sí Ludane, à lè síne, à lè sí wa Kínane, à lè síne.

7 Zaake anduna píngi Kínan à ũ,
 à lè síne kɔn dɔnao.
 8 Ludaa e kí blee boriino, à
 vɛena a kpata kè kú adonaa.
 9 Boriino kpatablerinɔ e kɔ kaakɔa
 gbɛ kè aɔɔ de Ibrai Luda gbɛno ũ,
 zaake anduna kínanɔ né Luda pɔme.
 À deŋla n píngi.

48

Zayɔn né Luda wéteme

Kora boriino lè.
 1 Dii bita, à kà wà à sáabu kpá maamaa
 wa Luda wéte guu à kpíi kè kú adona musu.
 2 Zayɔn gbè kaena maa,
 à de anduna gbɛ píngine pɔnnaa ũ.
 Kína bita wéte kú gbè pì gu'igbároo kpame.
 3 Ludaa kú à gudákpakiino guu,
 à tò wà a dɔ aafia'ekii ũ.
 4 Kè kínanɔ ledole kè
 le wà mɔ wà léa ledo,
 5 kè aɔ wéte pi è le, ben à bɔ n sae,
 vĩa n kú, ben aɔ bàa lè.
 6 Gwen aɔɔe lugaan
 lán nɔgbɛ nɔwáwákeri bà.
 7 N n wiwi
 lán ɔfántɛbɔe ía è latarinɔ góro'itenɔ wíwi nà.
 8 Yá kè wá màn wa wée è
 Dii Žlɔpɛde wa Luda wéte guu.
 Luda wéte pì kàe àgɔ kuu gurɔ píngi.
 9 Luda, wá kú n kpé ua,
 wée laasuu leɛ n yenzikɛɛa.
 10 Luda, lán n tɔ dàgula ai anduna lén nà,
 len n sáabukpana dàgula le dɔ.
 Neè yá gɔgɔ n gbɛnoɛe a zéa.
 11 Zayɔn kpiideenɔ e pɔnnaa kɛɛ,
 Yudanɔ búsu wétedeenɔ pɔɔ kè nna,
 yákpae kè n kènɔ yánzi.
 12 À dɔdɔkɔzi à liga Zayɔnzi,
 à à bii dákpaki lezi pariino naro.
 13 À à biiɔnɔ tàasi ke kɔn à zeki gbáaano
 le à e à tɔkɛ kpɛɛdeenɔɛ.
 14 Zaake Luda kèn wa Luda ũ gurɔ píngi,
 è dɔwe ae ai wà gá gáo gákiiame.

49

Auziki náanskéna né misaiyāme

Kora boriino lè.

¹ Bori píngi, à yā kèkii ma,
anduna píngi, à swā kpá,

² kínano kōn talakanɔ,
auzikideenɔ kōn takaasideenɔ a píngi.

³ Ɔndɔyā kú ma lén,
dōna kú ma swèn.

⁴ Mé swā dɔ yāasi yāzi
mà à bókɔte ke kōn mɔɔlɛnao.

⁵ Mé vīa ke yā pāsī gurɔɔnero,
baa tó ma zangurino ligamazi.

⁶ Aɔ́ ń auziki náane vī,
aɔ́è ń ɔɔdaa ía dá.

⁷ Gbēke é fɔ́ à gí a gbēdaaane gaa kè eé à séziro,
eé e à pɔ́ke kpá Ludaa à à wèndi booro.

⁸ Zaake gbē wèndi bona zī'ū,
auziki é fɔ́ à bo zikiro.

⁹ Eé fɔ́ à tó àgɔ́ kuu gurɔ́ píngiro,
eé fɔ́ à gíne àton wéé si gèwáalero.

¹⁰ Zaake wà dɔ́ kè baa ɔ́ndɔrino è ga,
misaideenɔ kōn yōnkɔɔnɔ è kaate le se,
aɔ́è ń auziki tó gbē pāndenɔne.

¹¹ Baa kè wà ń tónɔ kpà būsunoɔne yā,
aɔ́ mira égɔ́ de ń bεε úme gurɔ́ píngi,
eégɔ́ ń kúkii ũ ai ń boriia.

¹² Gbēntee kōn a bèekeεo
égɔ́ kuu gurɔ́ píngiro,
eé kaate lán nɔ́bɔnɔ bāme.

¹³ Misaideenɔ yāanan gwe,
lén à de le dɔ́ kōn gbē kè aɔ́ té ń tuubazino.

¹⁴ Aɔ́é si gèwāan lán sāano bà,
gaa bé eégɔ́ de ń dàri ũ,
gbē maaanɔ é kí blemma ziaa zī.
Aɔ́ mènɔ é yai kū miran,
gèwāa bé eégɔ́ de ń bεε ũ.

¹⁵ Mɔ́de Luda é ma wèndi sí gèwāaa
à gbāake kpámazi.

¹⁶ Tó gbē e keε auzikidee ũ
bensɔ́ à bε tɔ́ nnaa e kaara,
ñton tó à kenne yāke ũro,

¹⁷ zaake eé e à pɔ́ke sé à táo a gagurɔ́ro,
à auzikinɔ é pééziro.

¹⁸ Baa tó à a zīnda dɔ́ aubarikadee ũ a wèndi gurɔ́
bensɔ́ wà à sáabu kpà à nnamana yānzi,

19 eé ká a dezinɔlame,
eé wée si gupuraale ziki doro.
20 Gbēntee kōn a bēkεεo,
tó à wée e kēro,
eé gēte lán nòbɔnɔ bàme.

50

Danzikena yapuraa

Asafa lè.

1 Dii Luda Gbāapingidee e yā oo,
èe lé zuu anduna gbēnɔzi
zaa ɔfāntēbɔe kpa ai à gēkii kpa.

2 Luda gakui e bii Zayɔn,
wéte kè à maakεε papana.

3 Wa Ludaa e mɔɔ, eégɔ yītenaro.
Té kè è n̄ blee kú à aε,
zàgā'ia pásī ligazi.

4 Èe musudeenɔ kōn tɔɔtedeenɔ sisii
lε à e à yákpae kε kōn a gbēnɔ.

5 À bè: À ma yámarinɔ kakɔame,
gbē kè ma bà kúnyo sa'ona gāzínɔ.

6 Ludan yákpaekeeri ũ,
musudeenɔ è à yákena a zéa kpàakpa kε.

7 À ma, ma gbēnɔ, má yā vī mà oare,
Isarailinɔ, mé a bɔbɔ a dàn,
mámbe Luda a Luda ũ.

8 Mée kpákεεazi a sa'ona yānziro,
ke sa'opɔ kè eégɔ kaa tén à té kú baa bɔre.

9 Má zùswaree kè kú a kpàsan nii vīro,
ke blè kè kú a kara guu,

10 Zaake nòbɔsētɛnɔ né ma pónɔme
kōn pókāde kpàsa kè aɔɔ kú s̄s̄i pariinɔ musuo.

11 Má kp̄ii musu báanɔ d̄s̄ píngi,
s̄ētε p̄s̄ ketenɔɔ kuu ma p̄s̄ ũme.

12 Tó nɔaa e ma deε, mé oarero,
zaake má anduna vī kōn à p̄s̄ kè kunno píngi.

13 Mèè zùsware nòbɔ s̄ón yó?
Mèè blèkofii aru min yó?

14 À saa oma kēnnak̄o p̄s̄ ũ,
à lù kè à s̄é ma Luda Musudea f̄ia bo.

15 À ma s̄ís̄i nawēakeguro,
mé a bɔ, é b̄éε líme.

16 Ben Luda bè zaakerinɔne:
À kè dia ée ma yādiananɔ d̄ɔd̄ɔ,
b̄óyānzín ma bà kuuna'nyo yā da a lénzi?

17 Á ye ma yādanneziro,
a ma yānɔ kpà kpεε.

18 Tó a kpai è, èè à ke a gbenna ùme,
bens eègō kaakōa kōn zinakerino.

19 A légbè zaa,
eè lénnaa kásañne.

20 Eègō a gbēndoo pee,
eè a da né ege bo.

21 A yā beeno kè, ben má yītena.
Ée daa má de lán a bàme,
mode mé kpákēazi mà a bobo a dàn.

22 Amoa kè ma yā sàaguuno, à yā pì ma.
Tó len sōro, mé a ke gyáigyai,
gbēke é fō à a símaro.

23 Gbē kè kennakōo saa òmaa bèe lime,
èe ma gba zé mà òbaare
lán meè gbēno mì sí nà.

51

Yanza wéekena Luda

Lè kè Dauda dà gurōo kè annabi Natā gaa à kiia à zinakena kōn Basebao gbera

1 Luda, ò ma wēnda gwa n yenzi guu,
ò ma taarinō gogo n maa bíta yānzi.

2 Ò ma yā zaaa kēma mà gō wásawasa,
ò ma durun kēme míomio.

3 Má a taarinō dō sa,
ma durun ègō sāmaguro.

4 Mbe ma durun kēnne,
ma yā kè ò yeziroo kè.
Tó n yā ò, n yā ègō zé ví,
tó n yákpae kēmao, n yā ègō nna.

5 Zaa ma da nōsen má zaa,
má durun ví zaa ma igurōme.

6 Nōse maaa bé è kánne,
ò òndōo dame ma swè guu.

7 Ò ma zú o kōn saboo le mà zé wásawasa,
ò ma nōse pípime le mà gō pú féfen.

8 Ò tó mà pōnnaa ke kōn yáadōnao,
ò tó ma wá kè ò búsanō were.

9 Nton ma durunnō yā daro,
ò ma yā zaaanō bō ò zīnna píngi.

10 Luda, ò nōsepuraa dame,
ò éara ò tó ma làakari gō kpaena.

11 Nton ma zīnnao,
ònton n Ninii símaro.

12 Ò éara ò tó ma pōo ke nna
kè n ma mì sì yānzi.

Ñ ma ninii gbaa màgõ n yã maa
 13 mé gbasà mà n yã dada zaakerinõne,
 òurunkerinõ é éara wà ae òomma.

14 Ñ ma bõ gbēdena yān,
 Luda, Luda ma m̀siri,
 mé lè sí n yākèna a zéa musu.

15 Dii, ñ ma gba lé
 mà n sáabu kpá.

16 Sa'ona è kenne nnaro,
 tó lenlo le má ò.
 Sa'opõ kè wè ká tén à té kũ è kánnero.

17 Saa kè méé oommaan ma nõseyĩ ù,
 neè kya ká wēndade sùudeenlo.

18 Luda, ñ aubarika da Zayõn
 n poyezi maaa guu,
 ñ Yerusalemu bii gba gbāaa,
 19 sa'ona a zéa é gbasà à kánne
 kõn sa'opõ kè wè ká tén à té kũo,
 weé saa o kõn zùswareenõ n gbāgbākiiia.

52

Auzikide ïadāna

Lè kè Dauda dà gurõ kè à gaa Aimeleki be, ben Edõmu gbē Doegi gaa à ò Solunõ

1 N gõsagbāaa, Luda gbēkèe kuu gurõ píngi,
 à kè dia néé ïa dāa kõn yã zaaao?

2 Neègõ léfõtõ kaa gbēnõzi gurõ píngi,
 n lé nna lán gē m̀bobõ bà,
 neè gbēnõ gbá séo.

3 Ní ye à zaaazi de à maaala,
 egetona è kenne nna de yāpuraala.

4 Ní ye gbēkaatena yāzi,
 m̀nafikiyā bé à da n lén.

5 Luda é n gbāaa kò é ai gurõ píngi,
 eé n kũ à bõnyo n kpén,
 eé n bõ gbē bēenõ té.

6 Tó gbē maaanõ è, vĩa é n kũ,
 aõé n lalandi ke wà be:

7 Gbē kè èe Luda ke a utekii ũroon yè!
 À náane kpà a auziki bítaa,
 à gò gbāadee ũ gbēkaatena guu.

8 Má de lán kù lásiadee kè kú Luda ua bà,
 mégõ zè kõn Luda yenzio gurõ píngime.

9 Mégõ n sáabu kpaa gurõ píngi
 yā kè n kè yānzì,
 mé n tó sé lezì n yāmarinõ aezì,
 kè n maa yānzì.

53

Misaidee ya'ona

Dauda lè.

¹Yōnkɔ è be a swèn Ludaa kuuro.
Gbènɔ yàka, aɔ yàkena zaa,
yāmaakeri kee kú n̄ t́ero.

²Zaa musu Luda è gběnteenɔ tàasi ke
à gwa tó gběke ɔndɔ kà à a kii wete.

³Aɔ sàsá n̄ píngi aɔ gò d̀ro sai mínm̄,
yāmaakeri kee kú n̄ t́ero, baa mèn do.

⁴Zaakerinɔ d̄ona v̄iroo?
Aɔè ma gbènɔ móm̄ lán ú bà,
aɔè Luda sísiro.

⁵Gwen v̄ia n̄ kún maamaa,
v̄iapɔnɔ kú gwe s̄oro.

Ludaa tò gbě kè aɔ lèawaanɔ gò kaena gènɔ ũ,
a wí d̄ám̄ma kè Luda ḡinzi yānzi.

⁶Luda, n̄ bɔ Zayɔn n̄ mós n̄ Isarailinɔ mì sí!

Tó Luda sòkpa k̄on a gbènɔ n̄ gwena ziin,
Yakubu boriinɔ é p̄nnaa ke,
Isarailinɔ é yáa d̄o.

54

Gbè kè wèe wée táaa aduakena

Lè kè Dauda dà gurɔ kè Zifideenɔ ḡaa wà bè Solune, Dauda utena n̄ bùsun.

¹Luda, n̄ ma mì sí n̄ t́ yānzi,
n̄ yā símao k̄on n̄ gb̄aaao.

²Luda, n̄ ma aduakena ma,
n̄ swā kpá ma yā'onazi.

³Zaake bori p̄andenɔ f̄emazi,
gbě p̄s̄inɔ e ma w̄ee wà ma de,
aɔè Luda yā daro.

⁴Ludan ma d̄nleri ũ,
Dii bé à ma k̄na.

⁵N̄ ma zangurinɔ zaaa sòkpañma,
n̄ n̄ dúgu z̄s n̄ náane yānzi.

⁶Mé saa omma k̄on ma p̄yezio,
mé n̄ t́ bɔ Dii, zaake n̄ maa.

⁷À ma bɔ ma nawēanɔ guu píngi,
à tò ma yòḡò kè ma ib̄een̄a.

55

Aduakena kuuna w̄et̄amma guu

Dauda lè. Wè sí k̄on m̄ɔr̄on̄m̄e.

¹Luda, n̄ ma aduakena ma,

nton lá kú ma yálaro.

² Ñ swá kpá ma yázi ñ wemala,
ma laasuu ma likōa ma gō bídi guu

³ ma ibeeno yá'ona yánzi
kōn gbē zaaano wéebiimanao,
zaake aōe ía daama,
aōo ma kúna kōn pōfēo.

⁴ Swè kèmagu,
ga vīa gèmagu.

⁵ Vīa ma kú, méε lugalugaa,
ma ninii dà batan.

⁶ Tó má dèbe vī lán pōtēε bà,
le mé vīa mà gá kámma bo,

⁷ mé bàa lé mà gá zázā,
mé gá mà véε gbáan.

⁸ Mé wá mà gá mà utekii wete,
le zaga'ía gbāaa tón ma lero yánzi.

⁹ Ñ n yá gboro, Dii, ñ n yá yákoéne,
zaake má è zōka kōn swèeo kú wéte guu.

¹⁰ Aōè kpáε ke bīi musu fáantē kōn gwāavīo,
yá zaa kōn yá gbāaao di wéte guu.

¹¹ Gbēdeleyā bé à wéte pì pà,
gbāamōnna kōn mōnafikio è kē à gāalero.

¹² Tó ma ibeε bé èe ma sōsō yā, mé mēna,
tó ma zanguri bé à fēemazi, mé utene.

¹³ Mōde nūbeee, mōn kè wá sáa,
ma gbēndoo, ma gbēnna!

¹⁴ Weē fáadi bo kōo yā nanna,
weēgō tékōzi parii té Luda ua.

¹⁵ Gaa é zāmba ke ma ibeεnne,
aōé sí gēwāan n gbāagurō,
zaake zaaa véekii è n guu.

¹⁶ Mapi sō, mēε Luda sísi,
Dii è ma mì sí.

¹⁷ Kōngō, fáantē kōn uusieo
mēεgō ma yá'ammano bōene kōn mōbnao,
bensō è ma yā ma.

¹⁸ Baa kè ma ibeεno pari,
è ma sí à ma bō swēen aafia.

¹⁹ Luda ègō véena kpatan gurō píngi,
eé ma yā ma, eé wí daíma,
zaake aōè n dà liero, aōo Luda vīa vīro.

²⁰ Ma gbē pì swèe kè kōn a gbēnoo,
à bō ledole kè aōo kè kōo kpeε.

21 È yā nnaa o lán zó bà,
mòde swèe laasuu kú à swèn.
È lénnaa kásañne páipai,
mòde yáadomma bà da à bòkomme.

22 Ñ n yā'5ammanò tó Diine,
eégò n kùna,
è tó gbē maaa fu zikiro.
23 Gbēderi náane saideenò é ñ gurò dagura lero,
Luda, né tó aṣ si gèwāa tütuween.

Mapi sṣ, mégò n náane kee.

56

Zindakpana Ludaa

Lè kè Dauda dà gurò kè Filisitininò à kù zaa Gata.

1 Ñ ma wēnda gwa Luda, wèe peemazi,
wègò zì kaamao wàgò wée tāama gurò píngi.
2 Ma kpàkparinò ègò peemazi gurò píngi,
aṣ wada yānzin aṣòe zì kaamaozi.

3 Tó vīa e ma kūu, mé n náane ke.
4 Mé Luda tó kpá yā kè à ò yānzì,
má Luda náane vī, mé vīa kero.
Bón gbēntee é fṣ à kemee?

5 Aṣègò ma yā lièe kpegānda gurò píngi,
aṣègò ma kpákpa a zaaao.
6 Aṣè kṣ kakṣamazi wà naeme,
aṣè ma kpákpa wàgò yezi wà ma de.

7 Luda, ñton tó aṣ gbēke boro,
ñ boriinò ne kṣn pofeo.
8 Ñ ma nawēa yā da,
ñ ma wé'ikweena ká n sère guu.
À kú n takada guuroo?

9 Tó ma Luda sisi,
ma ibeenò é boru kpee,
mégò dṣ kè à yā simao.
10 Mé Luda tó kpá yā kè à ò yānzì,
ee, mé Dii tó kpá yā pì ona yānzì.
11 Má Luda náane vī, mé vīa kero.
Bón gbēntee é fṣ à kemee?

12 Luda, mé lù kè má semmaanò fīa bo,
mé kennakṣo saa omma.
13 Zaa ke n ma si gaa lézì, néé tó ma gèn sīro,
lè mágò táa onyo gupuraa kè è wēndi kpámma guu.

57

Wiipena Luda Musudezi

Lè kè Dauda dà gurɔ kè à bàa lè Solune à ùte gbèwɛn.

1 N ma wēnda gwa Luda, n ma wēnda gwa,
zaake mbe ma nanzi.

N ma sɔɔ n ɔru ai ma bɔ gaa lézĩ.

2 Mée wii pɛɛ Luda Musudezi,
Luda kè è yá kè à ò papamɛɛ pì.

3 Eé tó dɔnlɛ bɔ zaa musu à ma mì sí,
eé wí da gbɛ kè aɔɔe pɛɛmaziinɔa,
eé a gbɛke kɔn a náaneyáɔ kemɛ.

4 Má kú músunɔ té,
ma gɔ daɛna nɔbɔ pásĩnɔ dagura.
Gbɛ pĩnɔ néne nna lán fɛɛdaa bà,
aɔ swaa né sárimɛ kɔn kàɔ.

5 Luda, n n zĩnda tó sé lezĩ ai musumusu,
n tó n gakui da andunala píngi.

6 Aɔ bà kpàkpame ma zén, ben nawɛa tɔma,
aɔ wɛɛ yɔ ma aɛ, ben aɔ zù à guu.

7 Ma làakari kpaɛna Luda, ma làakari kpaɛna,
mé lè sí mà n táaki lé.

8 N vu, ma swè!

Ma mɔɔ kɔn ma kuntigio kú máa?
Mé gudɔɔ pá mìɔ.

9 Dii, mé n sáabu kpá boriinɔ té,
mé n táaki lé gbɛnɔne.

10 Zaake n gbɛke bíta kà n kiia,
n náane ludambe luguu lè.

11 Luda, wà n tó sé lezĩ ai musumusu,
n tó n gakui da andunala píngi.

58

Gbɛ zaaanɔ tona kɔn Ludao

Dauda lè.

1 Gbáadeenɔ, eè yá o a zéa sɔɔ?
Eè yákpae ke kɔn gbɛnɔ súsusɔ?

2 Eè yá zaa wàari pá a swè guu,
eè gbáaa mɔ gbɛnɔne a busun.

3 Gbɛ zaaanɔ sàsá zaa n igrɔmɛ,
egɛdeenɔ yàka zaa n da gbɛɛmmɛ.

4 Aɔ légbɛ de lán mlɛ sɛwɛɛ bà,
aɔ de lán káre kè à a swá tàta bà,

5 le àton a kɔkɔ'ori gaasia ó maro,
le mlɛ pì tón a dabokeri gonikɛ ero.

⁶ Luda, ò ò swaa é'èñne ò lén,
Dii, ò músu pìno swaa sònteno é'èñne.

⁷ Ò tó aṣ gē zéla lán í bàalena bà.
Tó aṣ sá gà, ò ò kàno é'èñne.

⁸ Ò tó aṣ kori kú zén lán kònto lóu bà,
aṣṣ de lán nòbòene kè èe òfántè eroo bà.

⁹ Ai yàka té gṣ oroo wā,
gbē zaaano é gē Ìa.

¹⁰ Gbē maaano é pònaa ke,
zì kè Luda gēe bòñne gbē zaaano,
kè aṣ ò gbá pìpi ò aru guu.

¹¹ Gbēno é be: Gbē maaano láada ví fá!
Ludaa kuu, è yákpae ke anduna guu.

59

Ò ma sí ma ibeeno

Lè kè Dauda dà gurò kè Solu gbēno zì aṣ à dādā à be wà à de.

¹ Ma Luda, ò ma sí ma ibeeno,
ò ma bò gbē kè aṣ fèemaziino zì.

² Ò ma sí zaakerino,
ò ma bò gbēderino zì.

³ Ò gwa, aṣòe ma kpákpa,
gbē pásino e swèe keema.
Dii, méé taari ke durun keñnero,
⁴ méé sásáñne yákearo,
ben aṣò kú soruo wà nakòrema.
Ò ma wēnda gwa ò fèe ò mó ò òmale!

⁵ Ò Dii Luda Zìkpède, Isarailino Luda,
ò fèe ò wéé tà borii mòno ò píngi.
Òton bònkpede zaaa mòno wēnda gwaro.

⁶ Aṣè èara wà su uusia do,
aṣè likṣaa zṣ wétén,
aṣè hùu kema lán gbēeno bà.

⁷ Ò gwa, aṣ lóu e tṣò,
fèe kpá ò lén,
aṣè be gbēkee e ò maaro.

⁸ Mpi sṣ Dii, neè ò yáa do,
neè borii pìno lalandi ke ò píngi.

⁹ Luda ma gbáa, ma wéé ònzi,
mbe ma aafia'ekii ù.

¹⁰ Luda é òme ae a gbēke guu,
eé tó mà yṣṣ ke ma zangurino.

¹¹ Dii wa sèngbango, òton ò dedero,
le aṣ yá tón sá ma gbēnonlo yánzi.

Ò tó aṣ likṣaa zṣ ò ò sṣe kṣn n gbáaao.

12 Yā kè è bɔ́ n lén né durun yāme.

Ñ tó aɔ́ wadakena n kú,
zaake aɔ́è ege to, aɔ́è gbē ká.

13 Ñ n kaate kɔ́n pɔ́fɛo,
n n dúgu zɔ́, aɔ́tongɔ́ kuu dɔ́ro
de aɔ́gɔ́ dɔ́ ai zaa anduna léa
kè Ludaa e kí blee Yakubu boriinɔ́a.

14 Aɔ́è ɛara wà su uusie dɔ́,
aɔ́è likɔ́aa zɔ́ wéte guu,
aɔ́è hùu ke lán gbɛɛnɔ́ bà.

15 Aɔ́è lugaliga wàgɔ́ pɔ́blee weteɛ,
tó aɔ́e káro, aɔ́è wii pé.

16 Mapi sɔ́, mé lè sí n gbáaa yā musu,
mà guda ke kɔ́ngɔ́ n gbēke yānzi,
zaake mbe ma aafia'ekii ũ,
mbe ma utekii ũ nawɛakɛgurɔ́.

17 Luda ma gbáaa, mé n táaki lé,
zaake mbe ma aafia'ekii ũ,
Luda kè è gbɛkɛɛ kemɛɛ.

60

Wé zì ble kɔ́n Luda gbáaa

Lè kè Dauda dà gurɔ́ kè à zì kà kɔ́n Siria kè aɔ́ kú Mɛsɔ́pɔ́tamia b̀sun kɔ́n Zoba
b̀su guunɔ́, ben Yoabu mò à ɛdɔ́munɔ́ d̀de Guzure Wisideen gɔ́n bɔ́rɔ́ kuri
awɛɛplaa.

1 Luda, n pɔ́ f̀wazi,
n ɔ́ gbàɛwazi n wa zīna.
Ñ sɔ́kpa n ae dɔ́wa sa.

2 Ñ tò wa b̀su nìgā ai à pàra.
Ñ ɛara n tata a gbèn,
zaake à gò kpámme.

3 Ñ tò yā zī'uu s̀n n gbɛnɔ́a,
n wa kaka í gbáaa,
ben wée tàataataa boo.

4 Mɔ́de n tuuta d̀n n v̀akerinɔ́ne,
le aɔ́ e wà bɔ́ gbɛnɔ́ ságana lézì.

5 Ñ wewala n wa mì sí kɔ́n n gàsā gbáaa
le wamɔ́wa n gbē yenzideenɔ́ e wà bɔ́.

6 Luda yā ò zaa a kúkiia à bè:
Mé Sekemu kpaatete kɔ́n z̀blena wiiio,
mé gba da kɔ́n Suko guzureo.

7 Giliada b̀su né ma pómɛ,
Manase boriinɔ́ b̀su né ma pómɛ,
Eflaimu boriinɔ́ b̀su né ma m̀furamɛ,
Yudanɔ́ b̀su né ma gòmɛ.

8 Mɔ́abunɔ́ b̀su né ma ɔ́pipibɔ́mɛ,

mèè ma kyatee káe Edomunɔ̀ b̀usun,
mèè z̀iblewiii dɔ̀ Filisitiniɔ̀ b̀usua.

⁹ Dé bé eé gēmao wéte b̄idee guuu?
Dé bé eé d̄ome ae ai Edomunɔ̀ b̀usun?

¹⁰ Luda, à de r̄ibe n ɔ̀ gbàrewazi,
neè bɔ̀ k̄ɔ̀n wa z̀l̄kp̄eɛnɔ̀ d̄ɔ̀roo?

¹¹ N̄ ɔ̀ dawa wa ibeɛnɔ̀ yānzi,
zaake gbēntee d̄ɔ̀nle né yā p̄ame.

¹² Wé z̄l̄ ble k̄ɔ̀n Luda gbāaaɔ̀,
àmbe eé k̄iti pá wa ibeɛnɔ̀a.

61

Kína aduakena

Dauda lè.

¹ Luda, ñ swā kpá ma wiip̄enazi,
ñ ma aduakena ma.

² Kuuna zaa anduna léa ma wii p̄enzi,
kè ma suuna lè, ben ma n sisi.

Ñ gámao gbèsi kè lez̄i demalaa kiia.

³ Zaake r̄ibe ma aafia'ekii ũ,
ma uteki gbāaa ũ ma ibeɛnɔ̀ ae.

⁴ Má yezi màḡɔ̀ kú n ua gurɔ̀ píngi,
màḡɔ̀ sɔ̀tɔ̀ n ɔ̀ru.

⁵ Luda, zaake n lù kè ma s̄enn̄e mà,
n n viakerinɔ̀ baka kpàma.

⁶ Ñ kína d̄ɔ̀ aafiaɔ̀,
ñ tó à ká a gurɔ̀a.

⁷ Àḡɔ̀ kpata blee n d̄ɔ̀na guu gurɔ̀ píngi,
ñ à dákpa n gb̄eke k̄ɔ̀n n náan̄ekeɛnao yānzi,

⁸ mé gbasa màḡɔ̀ n táaki lee lán guu e d̄ɔ̀ nà,
méḡɔ̀ lù kè má s̄enn̄e f̄ia boo gurɔ̀ píngi.

62

Ludan utekii ũ

Dauda lè.

¹ Luda ado bé à tò ma làakari kpáena,
àmbe è ma mì sí.

² Àmbe ma gbèsi ũ k̄ɔ̀n ma mìsirio,
mèè gbāa ea, mé nigā zikiro.

³ Ḡèn ũgban éḡɔ̀ f̄ee gbēzi?

É à ne lán gù kè è à kpán
ke kara zi w̄òk̄w̄òk̄ò b̄àn ȳɔ̀?

⁴ À guna a tíla lén ée kpaak̄s̄s̄,
egetona bé è keare nna.

Eè sa maa o gbēne k̄ɔ̀n léome,

ben eè ní ká a swè guu.

⁵ Luda ado bé à tò ma làakari kpáena,
zaake àpin ma wée dozi.

⁶ Àmbe ma gbèsi ũ ma mìsiri ũ,

mèè gbáa ea, mé nigá zikiro,

⁷ Ma aafia kòn ma bèeò è bo à kiiame,
àmbe ma gbèsi gbáaa ũ, ma utekii ũ.

⁸ Gbèno, àgò à náane kee gurò píngi,
à a swè wène, àmbe wa utekii ũ.

⁹ Talakanò de lán lé'íà bàme,
gbáadeenò e ká pòke lézìro.

Tó wà ní yò kilooa,

aṣ píngi égò de fákuumè.

¹⁰ Àton gbèble'ò náane kero,

àton ía dá kòn kpáì pòoro.

Tó a auziki e kò,

àton tó a swè gò kúaro.

¹¹ Yá mèn doon Ludaà ò,
yá mèn plaaa kènòn má mà:

Luda, mbe ní gbáaa vī,

¹² Dii, mbe ní gbèkeè vī,

ben neè fíà bo baadene a yákena.

63

Luda nidena

Lè kè Dauda dà gurò kè à kú Yuda gbáan.

¹ Luda, mbe ma Luda ũ,

mée n wée weteè,

ma ninii yenzi, méegò lugaanzi

lán tòte kori kè ye ízi bà.

² Ma n e n kúkiin,

ma wée sì n gbáa kòn n gakuiole.

³ Zaake n gbèkeè maame de wèndila,

n saábukpana égò kú ma lén.

⁴ Mégò n tó kpaa ai ma wèndi lén,

méò sé musu mà n sísi.

⁵ Ma nòse é ká lán wè pò maaa ble wà ká nà,

n táakilena égò kú ma lén kòn gudakenao.

⁶ N yá è doṃagu ma daekia,

mèè laasuu lénzi gwáavī.

⁷ Ma sòṃna n oru, méè lè sii,

zaake mbe ma donleri ũ.

⁸ Ma ninii namma,

ní ma kúna n òplaan.

⁹ Gbè kè aṣòe ma wèno é kaate,

aṣé gè tòten.

¹⁰ Luda é tó wà ní dεde kōn fēdaao,
ašé gō gbēngboonō pōblee ũ.

¹¹ Kína sō é pōnnaa kε kōn Ludaο.

Gbē kè ašè be wà sì kōn Ludaonō é à sáabu kpá,
εgedeenō sō lé égō nakōana.

64

N̄ma sí gbē zaaanō ɔzĩ

Dauda lè.

¹ Luda, ñ ma m̄bna ma,
ñ ma bō ma ibεε kè ašōe vĩa daamaziinō ɔzĩ.

² Ñ ma ute gbē zaaa kè aš lé kpàkōsōmaziinōne,
zaakeri zokadee pìnō.

³ Ašè ní lé kε lán fēdaa bà,
yā pāsīnō è bō ní lén lán kà sεwεedeε bà.

⁴ Ašè taarisaideε dādā le wà à pá,
ašè à pá kāndo, vĩa è ní kūro.

⁵ Ašè kō yīpa wà da zaakena guu,
ašè bàkpakpannena gusae yā gōgō
ašè be: Gbēke é wa ero.

⁶ Ašè zaakena yā gōgō wà be,
yā kè wa à lé kpàkōsō bōezina.
Gbēntee nòseguuyānō asii bíta.

⁷ Mōde Luda é ní pá kào,
eé ní kēna kāndo.

⁸ Eé tó yā kè ašō ò wí ní musu,
gbē kè ní é píngi égō mì kε degūdegū wà be taale.

⁹ Vĩa é baade píngi kū,
ašé Luda yākenanō tōkē,
ašégō yā kè à kènō laasuu leε.

¹⁰ Gbē maaanō, àgō pōnnaa kεε Dii guu à nazi,
nòsepuradeenō, àgō à táaki leε á píngi.

65

Bori píngi wéε dō Ludazi

Dauda lè.

¹ Luda, à kō sio wà n táaki lé Zayōn,
wà lù kè wà sēnnεεnō fĩa bo.

² Mmōn kè neε aduakena ma,
n kiian bori píngi é sun.

³ Wa yā zaaanō wa fu,
ben n wa taarinō kēwe.

⁴ Aubarikadeen gbē kè ní sè n gēo n ua ũ.
N kpé pō maaanō mōwa,
n kpé kè kú adona pì.

⁵ Neé wewala kōn yā maa naasideenō, Luda wa Misiri.

Anduna le zekideeno kɔn ísiabaadeeno wée donzi ní píngi.

6 N gbāaa dānla,
n kpiinɔ kè kɔn n ikoo.

7 Neè ísia kɔn a sɔnɔ kī kpáe,
neè boriinɔ zɔka yāáñe.

8 N dabuyānɔ è swè kē
gbē kè aɔɔ kú zaa tɔtɛleanɔn,
wè guda dɔmma zaa ɔfántēbɔe kpa
kɔn a gēkpen kpaaɔ.

9 Neè làakari dɔ andunaa, neè à gba í,
neè taaki ká tɔtɛne, n swaanɔ pa kɔn ío,
neè tó blewée ke, zaake len ní dié le.

10 Neè í dagula ai búgbarunɔ pa,
neè guunɔ foo fɔ kɔn lou,
neè aubarika da pɔ kè bɔenɔn.

11 Neè aubarika da burazīn wè kɔn wèò,
ble nɔsidee è kwée n tuuban.

12 Pɔdádákiinɔ sè lá bɔrɔ kú sète,
sīsīnɔ pɔnnaa dà uta ũ.

13 Pɔkádeeno dàgula ní dádákiinɔ,
blewée dàgula sīsīgeezi.
Wèe pɔnna wii lee, wèe lè sii.

66

Luda sáabukpana

1 Anduna gbē píngi,
à guda dɔ Diia.

2 À lè sí à tɔ gakuikée musu,
à à táaki lé à à tɔ bɔ.

3 À be Ludane: N yákenanɔ naasi vī,
n gbāa bíta è tó n ibeenɔ na ní sāsaa.

4 Anduna píngi è kúenne,
aɔè n táaki lé wà n tɔ bɔ.

5 À mɔ à Luda yákenanɔ gwa,
yā kè à kè gbēnteenɔne naasi vī.

6 À ísīaa lí gukori ũ,
aɔ swaa bikù kèse.
Wà pɔnnaa ke à yā musu.

7 Ègɔ kí blee kɔn a gbāaaɔ gurɔ píngi,
à wée ègɔ kú boriinɔ.
Swāgbāadeeno tón dɔkeoro.

8 Boriinɔ, à wa Luda sáabu kpá,
à táakilena gɔ kú a lén.

9 À wa wèndi dàkpawe,
èe tó wa gbá sataro.

10 Luda, zaake n wa yõ n wa gwa,
n wa baasa lán kondogi bà.

11 N wa ka kpésiaan,
n aso tiisi diwe wa kpee.

12 N tò wà diwa lán sõ bà,
wa wée té mà, í dàwala,
ben n mowao gunnamana guu.

13 Mé mó n ua mà sa'opò kè wè ká tén à té kù o,
mé lù kè má sennenenõ fia bonne,

14 yá kè bõ ma lén ma nawéakegurò.

15 Mé saa omma kõn pò mèkpanano,
mé sákarono kpatanne,
mé n gbágbá kõn zùswareeno kõn blèkofinõ.

16 Amò a kè á Luda vĩa vīnõ,
à mó à ma a píngi,

mé yá kè à kè mæ oare.

17 Ma wii pèzi,
à táakilena da ma lén.

18 Tó ma yá zaaa dà ma swèn,
le Dii gi ma yá mazi.

19 Mòde à ma yá mà,
ben à ma aduakena si.

20 Aubarikadeen Luda ũ,
èe gí ma aduakena maziro,
èe gíme a gbèkero.

67

Aubarika gbekana Luda

Lè kè wè sí kõn mowano.

1 Luda, ñ wa wènda gwa,
ñ n uu werewa ñ aubarika dawagu,

2 le anduna gbèno gõ n zé dõ,
bori píngi dõ lán nèe gbè mì sí nà.

3 Wà n táaki lé Luda,
baade píngi n táaki lé.

4 Boriinõ ponnaa ke à guda ke,
zaake nèe yákpæ ke kõn gbèno a zéa,
nèe dõ anduna boriinõne æe.

5 Wà n táaki lé Luda,
baade píngi n táaki lé,

6 gbasa tóte blæ ke,
Luda wa Luda é aubarika dawagu.

7 Luda é aubarika dawagu,
anduna lezekideeno é vĩa kene ñ píngi.

68

Luda bitakεε

Dauda lè.

¹ Luda é fεε, à ibεεno é fāakōa,
à zangurinō é bàa léne.

² Lán téasukε é gē kōn Iao nà,
n̄ tó aō gētε le.

Lán zōsa è yó nà té sae,
zaakεrinō é kaate Luda aε le.

³ Gbē maaano sō pōnnaa kε,
aō yáa dō Luda aε,
aō vīvī kōn pōnna bitao.

⁴ À lè sí Ludane à lé maa,
à di ludambε luguua, à à tó bō,
à tón Dii, à pōnna wii pé à aε.

⁵ Kuuna a kpé kè kú adona guu,
Luda né toneno demε,
gyaanōno zenyodeemε.

⁶ Luda è bεε kε gbē kè gbē vīroone,
è pisanano bōε à n̄ da nnamanan,
swāgbāadeeno sō égō kú gukori guume.

⁷ Luda, kè n dō n gbēnoε aε,
gurō kè n taa ònyo gbáan,

⁸ tōte nigānigā, ludambεε lou gbàre n aε,
mmōn kè n yā ò Sinai kpii musu aε,
Luda, Isarailino Luda.

⁹ Luda, n̄ tò mōdō kpà n̄ būsua kōsōkōsō,
n n gbē kpasanano gbà gbāaa.

¹⁰ N gbēno v̄εε à guu, Luda,
ben n wēndadeeno gbà pō n maakεε yānzi.

¹¹ Dii yā ò,
ben nōgbēno gō à baarukparino ū pari.

¹² Kínano kōn n̄ zīkpeeno e bàa leε kpakpaa,
nōgbē kè aō gō bεeno e n̄ póno kpaatete.

¹³ Baa kè a daε kpāsa gura,
kondogi í kú ma pōtēε dēbeno,
à kāno e té kεε lán vura bà.

¹⁴ Kè Gbāapingide kínano fāakōa,
aō kwè Zalamō kpiiia lán lougbe bà.

¹⁵ Basā kpii gakuí vī,
Basā kpii mīsōntēno pari.

¹⁶ Amōa kpii mīsōntēno,
bōyānzin ée kpii kè Ludaa sè
a kiblekii ū gwaa nōsεgōaanōzi?
Gwen Dii égō kún gurō píngi.

17 Luda s̄goronɔɔ lé vīro,
à kà bɔɔɔ leo ũgbangba.
Dii b̄o zaa Sinai,
à m̄ à pita a guu kè kú adonan.

18 N f̄e n ta musu d̄na z̄ɔɔɔne ae,
n gbaa si gb̄enɔa ai k̄n swāgbāadeenɔ,
ben n v̄e gwe, Dii Luda.

19 Aubarikadeen Dii Luda wa m̄siri ũ,
àmbe èḡo wa asoonɔ sena lán guu e d̄o nà.

20 Wa Luda né Luda kè è n̄ mi síme,
Dii Luda bé è wa b̄o gaa léz̄i.

21 Luda é a ib̄eenɔ m̄i wíwíh̄ne,
gb̄entee mikp̄e kádee kè āo té n̄ durun-onɔ.

22 Dii bè: Mé n̄ b̄e Basá b̄usun,
mé n̄ b̄e ísia l̄n,

23 l̄ à a gbá ya a ib̄eenɔ arun,
a gb̄eenɔ é néne máen wà n̄ baka ble.

24 Luda, wa n gb̄enɔ è āo t̄étek̄zi,
ma Luda ma Kína, āo m̄o n kúkiia.

25 L̄sirinɔɔ té ae, batanɔɔ té n̄ kp̄e,
n̄okpare s̄eḡes̄eḡeparinɔɔ té n̄ gura.

26 À Luda t̄o b̄o pari kak̄ana guu,
à Dii sáabu kpá am̄o Isaraili boriinɔ.

27 Né z̄aade Beyāmi boriinɔ bé āo tena ae gwe,
beee gbera Yuda k̄inenɔ k̄n n̄ gb̄enɔ
k̄n Zebuluni bori k̄inenɔ
k̄n Nafatali bori k̄inenɔ.

28 Luda, n̄ n gbāaa ɔɔawe,
Luda, n̄ b̄o k̄n n gbāaa kè n̄ ɔɔawe yāao.

29 Kínanɔ é m̄ónne k̄n n̄ gbaanɔ
n kp̄e kè kú Yerusalemu yānzi.

30 N̄ kpāk̄e Igipiti ítenɔɔzi,
n̄ pata boriinɔ z̄uswareenɔa k̄n n̄ gb̄enɔ.

N̄ kondogi gò t̄m̄ma,
n̄ gb̄e kè z̄ikana è k̄éne nnaanɔ fāak̄a.

31 Igipitinɔ é z̄irinɔ gbaremma,
Etiopianɔ é ɔ d̄nzi, Luda.

32 Anduna kpatablerinɔ, à lè sí Ludane,
à Dii táakí lé,

33 à m̄o kè à di ludamb̄e kè kuu zaa ziziia.
À ma, èe p̄tāa gbāngbān.

34 À Luda gbāaa kpāakpa ke,
wà à bítakee d̄o Isarailinɔa,
à gbāaa kú ludamb̄e puraan.

35 Luda, n̄ naasi v̄i n̄ kúkiia,

Isarailino Luda è gbāaa kōn ikoo kpá a gbēnoa.

Aubarikadeen Luda ũ!

69

Wéetamma guu aduakena

Dauda lè.

¹ Luda, ñ ma mì sí,
zaake í ma kũ ma waale.

² Foo e ma mɔɔ ma ka zã,
kèsepékii kuuro,

ma kpaε í òn,

ísɔ e ma blee.

³ Ma wii lè ma kpaε,

ma kòto nàε,

ma wéε dɔ ma Ludazi

ai ma wéε kè yɔɔ.

⁴ Gbē kè aɔ zāmagu pāanɔɔ

pari de ma mikānɔla.

Ma ibeenɔɔ lé vīro,

aɔ yezi wà ma de pòke wíne sai.

Pó kè méε à kpai oroon

aɔ bè mà i mà kpámma.

⁵ Luda, ñ ma yōnkɔyānɔ dɔ,

ma taarinɔɔ utenannero.

⁶ Dii Luda Zikpede,

gbē kè aɔ wéε donziinɔ

nton tó wí ñ kũ ma yāziro.

Isarailino Luda,

gbē kè aɔ è n kii wetenɔ

nton tó aɔ tó yaka ma yāziro.

⁷ Zaake n yāzin méε menaa kōn sɔsɔzi,

ben wí gè ma wéεn

⁸ Ma gɔ gbē zítɔ ũ ma gbēno té,

ma gɔ gbē miradodee ũ ma da bedeeno té.

⁹ N ua yá ma kũ gbāa maamaa,

gbēno dokenanyo gòmε.

¹⁰ Tó ma lé yì pɔsɔiaa guu,

wègɔ ma sɔsɔɔ.

¹¹ Tó ma pɔsɔia utanɔ ñfɔma,

wègɔ ma faboomε.

¹² Gbē kè aɔ vēena gāalenɔ è ma pe,

ígbāamirinɔ è lè damao.

¹³ Mɔde tó à gɔ ma yāzi, Dii,

mbe mégɔ wéε keemma a gurɔɔa.

Ñ wemala Luda n gbēke bíta yāzi,

ñ ma mì sí yāpura.

¹⁴ Ñ ma bɔ foon,

ñton tó mà vl̄enlo.

Ñ ma bɔ́ í lòn,

ñ ma sí ma zangurinɔa.

15 Ñton tó ísɔ́ ma blero,

ñton tó mà kpáe í lònlo,

ñton tó w̄e tatamalero.

16 Ñ wemala Dii, zaake n gb̄k̄ee maa,

ñ aɛ dɔma n sùu bíta guu.

17 Ñton mik̄ee zu n zòblerinero,

ñ wemala kpakpaa,

zaake ma gɔ́ kagurakena.

18 Ñ s̄mazi ñ ma mì sí,

ñ ma faaba ke ma ibeenɔ yānzi.

19 Ñ ma s̄s̄na d̄s̄

k̄n ma w̄idammao k̄n ma kp̄ebɔnao,

n̄e gb̄ k̄e āɔ ma k̄na yānɔ ee.

20 S̄s̄na ma sw̄è z̄s̄, ma ḡ gb̄aaa sai,

gb̄ k̄e eé ma w̄enda gwaan má w̄ete, m̄e ero,

gb̄ k̄e eé ma n̄se kp̄aem̄en ma w̄e d̄zi, à kuuro.

21 Ā ēz̄ē zaaa k̄ame p̄bleen,

k̄e ímii ma de, ā w̄e kp̄akp̄aa kp̄ama ma mi.

22 Ā z̄ibaakena ḡñne takutee ũ

à ñ k̄ú à yā l̄úñe.

23 Ā w̄e sisi le āton guu ero,

ā wó ḡ kokona.

24 Ñ n p̄t̄ē pitañma,

ñ n p̄f̄ē p̄s̄i p̄is̄ñma.

25 Ā beɛ ḡ bezi ũme,

ā gb̄ke tónḡ kuu le à v̄e ñ kp̄en d̄ro.

26 Zaake āè w̄e t̄a gb̄ k̄e n ñ l̄enɔa,

āè gb̄ k̄e n ñ kari k̄enɔ w̄aw̄a yā o.

27 Ñ ñ yā p̄ngi taari diñne,

ā baka tónḡ kú n m̄sina guuro.

28 Ñ ñ t̄o gogo w̄endi takada guu,

le ā t̄o tónḡ kú k̄n gb̄ maaanɔ t̄oro.

29 Luda, má kú w̄aw̄aa guu k̄n yā'šammao,

ñ ma sé lezi le mà bɔ́ aafia.

30 Mé Luda tó bɔ́ l̄esina guu,

m̄é à s̄abu ke mà à t̄o sé lezi.

31 Beeɛ é k̄a Diine de sa'ona k̄n z̄uola,

baa z̄usware kobadee.

32 Takaasideenɔ é e ā p̄nnaa ke,

a Luda kiweterinɔ é ḡ w̄endi v̄i.

33 Zaake Dii è w̄endadeenɔ yā ma,

è kya k̄a a gb̄ k̄e āɔ de z̄iɔ ũunɔnlo.

34 À à táaki lé musu kōn tɔtɔeɔ,
isia kōn pɔ kè kú à guunɔ pingi.

35 Zaake Luda é Zayɔn mi sí,
eé eara à Yuda wéteɔ káe,
à gbɛɔ é véen ní pɔ ũ.

36 À zɔbleri néno bé wégɔ vī,
gbɛ kè aɔ ye à tɔ nnaazino égɔ kún.

70

Wiipena misirizi (Saa 40:14-18)

Dauda lè.

1 N yá nna Luda, ñ ma mi sí,
Dii, ñ ke kpakpaa ñ mɔ ñ dɔmale.

2 Ñ tó wí gbɛ kè aɔɔe ma wɛɛ wà ma deenɔ kú,
aɔ ní mi péɛ.

Ñ tó gbɛ kè aɔ yezi mà mɔnzi eenɔ kpɛɛ li,
aɔ uu yákoɛ.

3 Gbɛ kè aɔɛ beme taale taaleɔ,
ñ tó aɔ eara kōn wiyāo.

4 Gbɛ kè aɔɔe n kii weteɔnɔ pɔɔ kemma nna aɔ yáa dɔ.
Gbɛ kè aɔ ye n misinazino gɔ bee Luda bíta.

5 Takaaside wéndadeen ma ũ,
Luda, ñ ke kpa.

Mbe ma donleri ũ kōn ma misirio,
Dii, ñton gi kero.

71

Mare isi aduakena

1 Dii, míbe ma nanzi,
ñton tó wí ma kú zikíro.

2 N ma bɔ ñ ma mi sí n maakena yānzi,
ñ swā kpámazi ñ ma faaba ke.

3 Ngɔ de ma uteki gbè kè mégae gá utɛn ũ.
N díe ñ ma mi sí,

zaake ma gbɛsi kōn ma zeki gbāaaon n ũ.

4 Ma Luda, ñ ma bɔ zaakerino ɔzī,
ñ ma si gbɛ zaa pásīnɔa.

5 Mbe ma wéɛ donzi, Dii Luda,
míbe má n náanekena zaa ma gɔkparekɛguro.

6 Ma gbāa èmma zaa ma iguro,
míbe n ma bɔ ma da gbɛɛɛn.

N táakin meégɔ léɛ.

7 Ma kuuna de yábonsae ũ gbɛnɔne pari,
zaake míbe ma uteki gbāaa ũ.

8 N táakilena égɔ da ma lén,
meégɔ n maake boo kɔngɔ kōn uusieo.

9 Ñton ma tón ma zikúke yānziro,
 ñton ma zīnna ma gbāa yāana yānziro.

10 Zaake ma ibeɛno e ma pee,
 ma wɛderino e lé kpaakɔsɔmazi ma wɛndi bona yānzi.

11 Aɔ bè: Luda gizime né, wà péa wà kù,
 gbēke kuu kè à à mì síro.

12 Luda, ñton kɛmao zàro,
 ma Luda, ñ kɛ kpaà ñ mó ñ dɔmale.

13 Ñ tó wí gbē kè aɔɔe yā diimaanɔ kù
 le aɔ kaate,
 ñ tó sɔsɔ da gbē kè aɔɔe wéé tāmaanɔla
 le aɔ tó yaka.

14 Mapi sɔ, ma wéé égɔ dɔnzi,
 mégɔ n táaki lee màgɔ gaa.

15 N maakɛna égɔ da ma lén gurɔ píngi
 kɔn n misina kè má à lé dɔrooo.

16 Mé mó mà n gbāabitakeyāno o, Dii Luda,
 n mèn do maakeen mé à kpàakpa ke gbɛnoɛ.

17 N yā dàme zaa ma gɔkparekɛgurɔ,
 Luda, ai tia méé n yābɔnsaenɔ oo.

18 Baa kè ma zi kù, ma mìkā pura,
 ñton ma tónlo, Luda,
 le mà e mà n gbāaa tɔkɛ tiadeenɔɛ,
 mà n gbāakeyā da gbē kè aɔɔe fɛenɔɛ ní píngi.

19 Luda, n maakɛna zɔ sɔsɔnɛnɔ,
 n yā bíta kè, dén weé lékɔzinyo?

20 Ñ tò nawēa pásī ma le paripari,
 mɔde né ɛara ñ ma gba wɛndi dɔ,
 né ɛara ñ ma bɔ tɔɔte guu.

21 Né ma bèe kaaramɛ,
 né ɛara ñ ma làakari kpáɛme dɔ.

22 Ma Luda, mé n sáabu kpá
 kɔn mɔrɔo n náanekɛe yānzi.
 Isarailino Luda kè ní kú adona,
 mé n táaki lé kɔn kungidio.

23 Guda égɔ dɔ ma lén,
 mamɔma kè n ma mì sì mé n táaki lé.

24 Mégɔ n yāmaakɛna oo gurɔ píngi,
 zaake wí gbē kè aɔ ma wete zaaanɔ kù,
 aɔ gɔ kɔn bídio.

72

Aduakɛna kínane

Sulemanu lè.

1 Luda, ñ dada kínane à yákpae ke kɔn yápuraa,
 ñ tó kíne yā maa ke lán neé ke nà,

2 Ie à dɔ n gbɛ̃nɔ̃nɛ aɛ a zéa,
 à yā gɔ̃gɔ̃ talakanɔ̃nɛ súusu,
 3 kpiinɔ̃ é gbasa wà mɔ́ gbɛ̃nɔ̃nɛ kɔ̃n aafiao,
 s̃s̃s̃inɔ̃ é tó aɔ̃gɔ̃ kú nnamana guu.
 4 Kína é tó yā bɔ̃ kɔ̃n talakanɔ̃ nna,
 eé takaaside né̃nɔ̃ mì sí,
 eé gbāamɔ̃nnerinɔ̃ dúgu z̃s̃.

5 Eégɔ̃ kuu lán ɔ̃fántɛ̃ ègɔ̃ kuu nà,
 lán mɔ̃vura ègɔ̃ kuu nà wè̃ kɔ̃n wè̃o.
 6 Eégɔ̃ de lán loumana buraa bà,
 lán mɔ̃dɔ̃ kè è kpá tɔ̃tɛa bà.
 7 Gbɛ̃ maaanɔ̃ é ɔ̃ tá a gurɔ̃ɔ̃a,
 nnamana ègɔ̃ bíta ai mɔ̃ɔ̃ tóngɔ̃ kuu dɔ̃ro.

8 Eé kí ble zaa ísia baa kè kpa kɔ̃n baa káa kpaao,
 sena zaa Yuflatia ai gana anduna léa.
 9 Borii kè ãɔ̃ kú gbáa guunɔ̃ é mɔ́ wà kúɛnɛ,
 à ibɛ̃nɔ̃ é daɛ n̄ puua à aɛ.
 10 Taasisi kína kɔ̃n ísia baa kínanɔ̃ é tángba kpáa,
 Seba kɔ̃n Seba kínanɔ̃ é mɔ́ wà gba dane.
 11 Kínanɔ̃ é mɔ́ wà kúɛ à aɛ n̄ píngi,
 bori píngi é z̃ò blene.

12 Zaake eé wēndadee kè ãɔ̃ wiii dɔ̃nɔ̃ bɔ̃mɛ,
 eé takaasidee kè ãɔ̃ dɔ̃nlerɔ̃ víroonɔ̃ mì sí.
 13 Eé gbāasaideenɔ̃ wēnda gwa,
 eé takaasideenɔ̃ bɔ̃ gaa léz̃i.
 14 Eé n̄ bɔ̃ gbāamɔ̃nnerinɔ̃ ɔ̃z̃i kɔ̃n gbɛ̃ pás̃inɔ̃,
 zaake à ye n̄ arukwɛ̃ɛnaziro.

15 Luda kína d̃s̃ kɔ̃n aafiao!
 Wàgɔ̃ à gbaa Seba bùsu vura,
 wàgɔ̃ adua kɛ̃nɛ yāana sai,
 wàgɔ̃ sa maaa oonɛ gurɔ̃ píngi.
 16 N̄ tó burapɔ̃nɔ̃ kɛ à bùsun maamaa,
 à lánɔ̃ gɔ̃ da s̃s̃s̃inɔ̃ musu sí plèple,
 ãɔ̃ né i wà pia lán Lebanɔ̃ lákpe bà,
 ãɔ̃ gbā lán kábapu bà s̃ɛte.
 17 N̄ tó à t̃ɔ̃ gɔ̃ kuu gurɔ̃ píngi
 lán ɔ̃fántɛ̃ bà,
 bori píngi é aubarika e à gāz̃i,
 wé à t̃ɔ̃ nnaa sí.

18 Aubarikadeen Dii Luda, Isarailinɔ̃ Luda!
 Àmbe è yābɔ̃nsaɛnɔ̃ kɛ ado.
 19 Wàgɔ̃ à t̃ɔ̃ gakuidee bɔ̃ɔ̃ gurɔ̃ píngi!
 À t̃ɔ̃ à gakui da andunala píngi!
 Aami! Aami!

20 Yese né Dauda aduakena lén gwe.

TAKADA AAGODEE

Saamu 73-89

73

Zaakerinɔ nnamana

Asafa lè.

1 Luda è yā maaa ke Isarailinɔne yāpurame,
atēnsa nòsepuradeenɔ.

2 Mapi sɔ, ma kī kù lɛɛnao,
ma gbá yezi à satame yā.

3 Kè ma zaakerinɔ kuuna maaa è,
ma iadāri pinɔ gwena ni dè.

4 Yāke è kpáñero,
aafia mōrñma bensɔ aɔ mèkpana.

5 Aṣè nawēa ke lán danɔ bàro,
aṣè gyāa ke lán danɔ bàro.

6 Aṣè iadāna da n̄ waale lán kāmbeɛ bà,
aṣè pásikɛɛ da pókásāa ũ.

7 Aṣ swè kè gbāa yāzaakenao,
yā vāi n̄ nòse pà.

8 Aṣè gbē lalandi ke aṣè yā zaana lirñma,
aṣè gbāaa mórñne n̄ gwena bitakeɛ yāanzi.

9 Aṣè be: Luda pita wà ɔsi ká,
bensɔ aṣ yā bé è ble anduna guu.

10 Bee yāanzi wè tá n̄ kpa,
wè yā kè aɔ ò píngi sí yāpuraa ũ.

11 Aṣè be: Luda é ke dea à dɔɔ?
Luda Musude dōna kà len yó?

12 N̄ gwa, zaakerinɔ è yāke kàhān kero,
aṣ gwena ègɔ kaara gurɔ píngime.

13 Ase ma nòse pura pān yó?
Ma a ɔɔ bòe taarin wásawasa pāmeɔ?

14 Neègɔ ma gbēɛ gurɔ píngi,
neègɔ ma swā sukāame lán guu e dɔɔ nà.

15 Tó ma ze kōn yā beee taka onao,
bee ègɔ de bɔna n gbēnɔ kpɛɛ yā ũme.

16 Kè ma laasuu lè yā pizi mà e mà dɔ,
à kème zī ũ.

17 Sé kè ma gē Luda kúkiin,
ben ma wéɛ gbasa à kè lán aṣé yāa nà.

18 N̄ n̄ kpá guzáea yāpura,
neè ɔ sōñzi aṣ lée wā kaate.

19 Aṣè gɔ kaatena pó ũ kándo,
vīapɔnɔ è n̄ le aṣ yāao.

20 Lán nanaa è gē ãa nà tó gbē vù,
tó n fɛɛ Dii, n̄ tó aṣ gē ãa le.

21 Kè ma nòse yàka,
bensõ ma pɔɔ sia kù,
22 ma ke yõnkɔ, má yake dõro,
ma gõnne lán nòbosète bà.

23 Baa kõn beeeo meègõ kúnyo,
ń ma kúna ma ɔplaaa.
24 Neè dõme aɛ kõn n lédammanao,
né yáa ñ ma sí ai n gakuì guu.
25 N baasiro, dén ma wéɛ dõzi musuu?
N baasiro póke nii e ma de anduna guuro.
26 Baa tó ma mè kõn ma swèo e yáaa,
Ludan ma swè gbáa'ekii ù,
àmbe ma baka ù gurɔ píngi.

27 Gbè kè aõ kèmmaano é mì de,
né gbè kè aõ bò n kpɛɛno kaate.
28 Luda, ma sõnzina bé à kème nna,
Dii Luda, ma n ke ma utekii ù,
mé n yákenano tókèíne.

74

Wiipena Ludazi à kpé kè wà wì yanzi

Asafa lè.

1 Luda, bõyánzin n giwazi ai gurɔ píngizi?
À kè dia n pètè e fɛɛɛ n kpása sãanozi?

2 Ñ tó gbè kè n ń sí zaa ziino yã dõngu,
borii kè ń bò aõ gõ n pɔ ùuno
kõn Zayon kpíii kè ń kè n kúkii ùuo.

3 N ibɛɛno n kúkii gbè wà dàe mámmam,
ñ dõdõzi ñ gwa, à gbòro píngi

4 N zangurino zõka dõ guu kè weè danlen,
aõ ń zĩnda tuutano pèe gwe sèeda ù.

5 Wá è, aõ kpása dõ musu,
aõe keɛ lán wègõ dàko kèɛɛ nà.

6 Lí ana maaa kè wà nàna n kpé gùà,
aõ gbè wà gbòro kõn kpásao kõn aadao.

7 Aõ té sõ n kúkíia à kwè,
aõ tò kpé kè n tó kúa pí gbàsĩ lè.

8 Aõ bè ń nòsen: Wá ɔ tõńma mámmam.
Aõ té sõ wa bùsu aduakɛkpɛnoa.

9 N kpé sèedano kuu dõro,
annabi ke kuu dõro.
Wégõ kuu lɛ ai bõrɛmɛ?
Wa gbèkee dõro.

10 Luda, né tó n ibɛɛno gõ n yáa dõ ai bõrɛmɛ?
N zangurino égõ kya kaangu yáana sain yó?

11 Bóyánzin n ɔ kpà n kùlazi?

Ñ ɔ bɔɛ n utan ò ñ dede.

12 Ludan ma kína ù zaa káaku,
àmbe è gbē mì sí anduna guu.

13 Mbe n ísíaa zòkòrè kòn n gbáaao,
n kùkuku mìno wíwi í guu.

14 N Igipitinɔ kàate gwe,
n ñ gèno kpà gbáa nòbɔnoa pòblee ù.

15 N swaanɔ bò n zé wè bianɔne,
n swaa kè à í babana víroo zòkòrè.

16 Fàantè kòn gwáavíò kú n pò ù,
n mɔvura kòn ɔfántèò kúkii kèñne.

17 Mbe n anduna gulezekinɔ kè píngi,
n kwèè kòn buusièò gurɔɔ diè.

18 N yá kè n ibeeno dò yáa dɔngu Dii,
yònkɔɔno kya kà n tón.

19 Ñton n pòtèè kpá nòbɔ pásĩnoaro,
n gbē wèndadeeno yá tón sãnguro.

20 Ñ làakari dɔ n bà kuunawaoa,
zaake wa bùsu gusaenɔ pásí píngi.

21 Ñton tó wa gwenawèndadeeno bɔru kpèè kòn wíoro,
n tó takaasideeno kòn póniderinɔ n táaki lé.

22 Luda, ñ fèè ñ gí kòn n zĩndao,
n n yá kè yònkɔɔno e dɔɔ zena sai ma dé!

23 Ñton zɔka kè n ibeeno e kaanzi kpá swákotoro,
n zangurinɔ kii digò dɔ yána sai.

75

Ludan yákpækèri ù

Asafa lè.

1 Wa sáabu kènne Luda, wa sáabu kènne.

Tó wà n yábɔnsaenɔ tɔkè, neègò kú kii.

2 Luda bè: Ma gurɔɔ diè
kè mé yákpae ke a zéa.

3 Tó anduna nìgã kòn gbē kè aɔ kúnno ñ píngi,
mámbe meè à wesagbanɔ kù gíngin.

4 Mèè o wadadeenone aɔton ìa dāro,
mèè o zaakerinone aɔton kùse biiro.

5 Aton kùse bii ludambearo,
àton waa nɔnɔmaziro.

6 Zaake gbáaa è bɔ ɔfántèbɔɔe kpa ke a gèkpen kparɔ,
è bɔ gbáanlo,

7 Ludan yákpækèri ù,
àmbe è gbē doo lago à gbē doo kaara.

8 Togoo kú Dii ɔzì, í gbáaa kán à pà,

èe sēsēē à pɔfē ũ.

È kú anduna zaakerinɔne ní píngi,
ben aṣè mi wà yāa láe kɔn à gbòo.

⁹ Mapi sṣ, mégṣ yá pì oo gurɔ píngi,
mé Yakubu Luda táaki lé.

¹⁰ Mé zaakerinɔ koba é'ε,
gbē maaanɔ koba sṣ, mé sé musu.

76

Ludan zìblena gbaaa ũ

Asafa lè. Wè sí kɔn mɔrɔnɔo.

¹ Wà Luda dṣ Yuda bùsumme,
à tṣ bíta Isarailinɔ té.

² À bisakutaa kú Salemu,
à kúkii kú Zayɔn.

³ Zaa gwen à kà wāaanɔ è'en
kɔn sɛngbangonɔ kɔn fēedaanɔ kɔn zìkabɔnɔo.

⁴ Neè guu pu neègṣ té kee,
n bítakee de kpíii kè aṣ kuu gurɔ pínginɔla.

⁵ N kùgbāadeenɔ gbāaa sírímma,
aṣɔ daena kɔn ga'íio,
gṣ gbāaa pìnɔ dokee e fṣ à a ɔɔ sèro.

⁶ Yakubu Luda, n kpákéńzi,
ben sɔnɔ kɔn ní sṣgoronɔ gṣ kaena.

⁷ Mbe ní naasi vī ndo,
tó n pṣ bṣ n yīzī,

dé bé eé fṣ à ze n aee?

⁸ Zaa musu n yákpae kè,
vīa anduna kù, à yīte kítikiti,

⁹ zī kè Luda, n fēe n yā gṣgṣ andunane
le n gbāasaideenɔ mì sí.

¹⁰ N pɔfēna gbēnɔzi è n tṣ bɔ,
n pɔfē kpāaa ègṣ dɔ n pii.

¹¹ À lù sé Dii a Ludane à à fīa bo.
Amɔa kè á ligawaziinɔ, à mṣ
à Luda kè de wàgṣ à vīa vīi gba pṣ.

¹² È kpatablerinɔ kā busa,
è tó vīa anduna kínanɔ kù.

77

Luda dɔnle begekēna nawēa guu

Asafa lè.

¹ Ma wii pè Ludazi ma à sīsì,
ma wii pè Ludazi le à ma yā ma.

² Kè má kú nawēa guu ma Dii kii wète,

ma ɔ sè musu gwāāvī kámmabona sai,
ma làakari wè à kpáero.

³ Kè ma laasuu tà Luda kiia, ben ma á'á,
kè ma à yā wàari pà, ben ma suuna kè.

⁴ N ma wée tē iii,
ma gō bídi guu ma kora yāzi mà o.

⁵ Ma dɔ yā ziinɔn
kɔn wè kè gètɛnɔ.

⁶ Ma laasuu lè ma swè guu gwāāvī,
ma a zīnda là mà wete mà dō.

⁷ Ma bè: Dii gīwazi mámmann yó?

À pɔɔ é kewa nna dɔroo?

⁸ À gbēkɛɛ yāa mámmann yó?

À yā égō fɛena gurɔ píngin yó?

⁹ Wa wēndagwana yā sà Ludann yó?

À pɔ fēwazi, eé sósobi kɛwao dɔroo?

¹⁰ Ben ma bè: Yā kè ōmaan yè.

Luda Musude ɔɔ būsawe.

¹¹ Mé laasuu lé Dii yābɔnsaenɔa,

mé dɔ yā kè à kè yāanɔn.

¹² Mé n dabuyákenanɔ wàari pá píngi,

mé n yābitakenanɔ da ma swèn.

¹³ Luda, n zé kú adona.

Dii kpare bíta bè à kà lán wa Luda bà?

¹⁴ Mbe Luda yābɔnsaekeri ũ,

n n gbāaa mɔ boriinɔnɛ.

¹⁵ N n gbēnɔ mì sɔ kɔn n gāsā gbāaao,
wamɔwa Yakubu kɔn Yusufu boriinɔ.

¹⁶ Kè ísia wée sínle Luda,

kè ísia wée sínle, ben à kótɔ kpà,

à dègedege ai a lòn.

¹⁷ Ludambɛɛ í kwèɛ,

lapatana kīi gō dɔ musu,

n kànɔɔ e fáa loupina ũ.

¹⁸ N pūtána kīi dɔ zàgá'la guu,

n loupina anduna pù píngi,

tɔɔtɛ kè gīri, à nīgānīgā.

¹⁹ N zé bɔ ísiaan,

n gēkīi kè í bítanɔ dagura,

wèe n kēsɛgbɛ ero.

²⁰ N dɔ n gbēnɔnɛ aɛ lán sá kpàsa bà

Musa kɔn Arunao gāzī.

78

Lè kè Isarailinɔ yā wa gbao làakari

Asafa lè.

¹ Ma gbēnɔ, à ma yādannena ma,

à swā kpá ma yázi.

² Mé yā oare kōn yáasio,
mé yā kè utena zaa zii bokōte keare,

³ yā kè wá mà bensō wá dō,
yā kè wa deno tōkēwee.

⁴ Wé yā pì ute wa nēnoero,
wé Dii táakilēna da wa dionōe,
à gbāaa kōn yābōnsae kè à kēno.

⁵ À yā diē Yakubu boriinōe,
à a doka dà Isarailinōe,
à diē wa dezinōe kè aō tó n nēno gō dō,

⁶ Iē à gō n borii kè aō kpēnoe fēakaarayā ũ,
aō gbasā wà fēe wà dada n nēnoe se,

⁷ Iē aō e wà Luda náane ke,
à yākenano tón sǎnguro,
mōde aōégō à yādiēnāno kūna.

⁸ Aōgō de lán n dezinō bāro,
zaake aō swāgbāaa kè aō gī Luda yāzi,
aō swē kú Ludaaro, aō yāpuraā vīnero.

⁹ Eflaimu boriinō né kàzurinōme,
ben aō bōru kpēe zī guu.

¹⁰ Aōe ze kōn Luda bà kuunaño yāoro,
aō gī té à dokazizi.

¹¹ À yākenano sǎngu
kōn yābōnsae kè à bōdānēno.

¹² À dabuyāno kè aō dezinō wáa
Zoā wéte guu, Igipiti būsun.

¹³ À ísīaa zōkōre à bikūño,
à tò í gō zēna lán bīi bà.

¹⁴ À dōñe ae tēluguu guu fāantē,
gwāavī sō kōn té gupuraao.

¹⁵ À gbēsi pàra gbáan,
à í kpāmīma bīta lán ísīa'i bà.

¹⁶ À tò í bōñe gbèn,
à tò í bàa lè lán swadaa bà.

¹⁷ Ben aō kpé wèe durun keene,
aō gī Luda Musude yā mazi gbáan.

¹⁸ Aō Luda yō wà gwà kōn nōseplaaao,
aō n poyezi pōblee gbēkaa.

¹⁹ Aō Luda zaa bō wà bè:
Luda é fō à wa gba pōblee gbáan kèn yó?

²⁰ Baa kè à gbè lè, í bō à dàgula,
eé fō à pōblee ke nōbo kpáwa dōó?

²¹ Kè Dii yā pì mà, à pō fē,
ben té fēe à dà Yakubu boriinōla,
à pōfē pita Isarailinōa.

- 22 Zaake aɔɔe Luda yā síro,
aɔɔe à m̀sina gbāa náane kero.
- 23 Baa kɔn beeeo à yā diè bātumane,
à musu zé wè,
24 ben à mana kwèéñne aɔɔ blè,
à pòblee kè b̀ musu kpàmma.
- 25 Aɔ malaikanɔ pòblee blè,
à kúsāe kèñne, à gè ɔla.
- 26 À tò Ìa gbāaa b̀ ɔfántɛbɔe kpa,
à pè ɔɔmete kpa Ìaa dɔ kɔn a gbāaa,
27 ben à ǹbɔ kwèéñne pari lán lutè bà,
bāanɔ dàrila lán ísiale b̀sua'aatè bà.
- 28 À tò aɔ pitapita ǹ b̀ran,
aɔ g̀ káe ligana ǹ kpénɔzi.
- 29 Luda p̀ kè aɔɔe à ni dɛenɔ kpàmma,
ben aɔɔ blè wà kà gíngin.
- 30 Lɛ à ni kpé à b̀ngɔ,
gurɔ kè pòblee p̀ kpé da ǹ lén,
- 31 Luda p̀fè fèéñzi,
à Isaraili g̀ gbāaanɔ dèdɛ,
à ǹ g̀kparɛnɔ lè à nè.
- 32 Baa kɔn beeeo aɔɔ kpé wèe durun kee,
baa kɔn à yābɔnsaekenanɔ, aɔɔe à náane kero.
- 33 Ben à ǹ wèndi kèñne pā lán lé'Ìa bà,
à tò m̀nzi ǹ lé.
- 34 Tó à ǹ gbèkenɔ dèdɛ, ben aɔè à kii wete,
aɔè ɛara wà aɛ dɔa kɔn wāaa.
- 35 Ben aɔ d̀n sa kè Ludan ǹ gbèsi ũ,
Luda Musudeme ǹ m̀siri ũ.
- 36 Gurɔ m̀a sa aɔè lé maa,
aɔè ɛgɛ tone,
- 37 aɔ swè kúaro,
aɔ à bà kuunaño yā gbòro.
- 38 Àpi s̀ ǹ wènda gwà,
à ǹ durun kèñne, èe ǹ kaatero.
Ègɔ a z̀nda p̀fè kpaɛɛ baabɔɛ,
è a pètèpitamma ɔzā gba.
- 39 À ǹ gbènteekɛ d̀mma,
kè aɔè gète suna sai lán Ìa bà.
- 40 Aɔ swāgbāaa kène gbāan gèñ ũgbangba!
Aɔ à pɔɔ yàka sète gwe à kè bíta.
- 41 Aɔ Luda ỳ wà gwà, aɔ Luda ỳ wà gwà,
aɔ Isarailinɔ Luda kè kú adona pɔɔ fè.
- 42 À iko gbāaa sàngu,
lán à ǹ sí ǹ ibɛenɔa nà,
- 43 lán à dabuyanɔ kè Igipiti nà,

bensɔ̀ à yā̀bɔ̀nsaenɔ̀ kɛ̀ Zoã̀ b̀usun.

44 À́ n̄ swá ínɔ̀ lì arú ù,
ben āsɔ̀e f̄s wà̀ à́ í m̀i d̄oro.

45 À́ ifiínɔ̀ kàn̄gu, ās n̄ soso,
k̄s̄n kasoonɔ̀ d̄o, à́ m̀ónzi kp̄ánzi.

46 À́ tò kwaanɔ̀ n̄ bura p̄óweenɔ̀ blè,
à sutènɔ̀ kà́ n̄ burap̄onɔ̀.

47 À́ tò loughɛ́ n̄ geepi líkpenɔ̀ kɛ̀ dúgudugu,
zàgaf̄a n̄ káká línɔ̀ è'è.

48 À́ n̄ p̄ókádeenɔ̀ kàate k̄s̄n loughɛo,
laa p̄èe n̄ kp̄asanɔ̀.

49 À́ a p̄of̄e bíta b̀b̀b̀n̄zi,
à k̀ènyó ìi k̄s̄n p̄of̄eo k̄s̄n p̄èt̄eo,
à malaika kisiadeenɔ̀ gb̀àer̄íma.

50 À́ a p̄of̄e zé w̄è, èe gí gaane d̄oro,
à gagyáa kàn̄gu.

51 À́ Igipiti daudunɔ̀ d̀èd̄e n̄ píngi,
Hamu bori néḡs̄gb̄e káakunɔ̀ ḡaga.

52 M̄ode à̀ b̀ò k̄s̄n a gb̄enɔ̀ lán s̄aanɔ̀ bà,
à d̀òñne āe gb̄aan lán s̄á kp̄asanɔ̀ bà.

53 À́ t̄ényo láakar̄io kp̄áena v̄ia sai,
ās íb̄eenɔ̀ s̄o, ís̄iaa dàñla.

54 À́ k̀ányo a b̀usu lézi,
gus̄is̄idee kɛ̀ à̀ s̄i k̄s̄n a gb̄aaao pí.

55 À́ p̄èñne boriinɔ̀,
ben à́ n̄ b̀usu kp̄àat̄et̄èñne n̄ p̄ó ù,
à ua kp̄akpa Isaraili boriinɔ̀.

56 Ben ās Luda ỳò wà gwà ās g̀i à ȳa mazi,
āsɔ̀ Luda Musude yádienanɔ̀ k̄unaro.

57 Ās èara wà̀ b̀ò à kp̄ee lán n̄ denɔ̀ bà,
ās náane v̄īro lán sá kotina bà.

58 Ās à̀ p̄oo f̄è k̄s̄n n̄ sa'okiinɔ̀,
ās à̀ n̄b̄eḡs̄aanɔ̀ f̄ee k̄s̄n n̄ t̄aanɔ̀.

59 Kɛ̀ Ludaa d̄ò l̄e, ben à̀ p̄o f̄è,
à g̀i Isarailinɔ̀zi zaazaa.

60 À́ a bisakutaa tò zaa Silo gwe,
à b̄ee kɛ̀ à̀ d̀ò gb̄enteenɔ̀ t̄é pí.

61 À́ tò ās w̄ederinɔ̀ mò wà a àkpati s̄è,
àmbe à gb̄aa k̄s̄n à gakuib̄ok̄iio ù.

62 À́ tò wà a gb̄enɔ̀ d̀èd̄e k̄s̄n f̄eedaao,
à p̄o f̄è borii kè n̄ sézi.

63 Ās ḡokparenɔ̀ t̄é kù z̄i guu,
ās n̄okparenɔ̀ e e wà z̄akele s̄i d̄oro.

64 Wà́ n̄ sa'orinɔ̀ d̀èd̄e k̄s̄n f̄eedaao,
ās gyaanɔ̀nɔ̀ e f̄s wà̀ s̄o d̄oro.

65 Ben Dii fɛɛ sa lán i'ori bà,
lán g̃sa kè vù k̃n wɛ'io bà.
66 À n̄ wɛɛrinɔ gbɛ̃, ã b̃ru kpɛɛ,
à tò ã g̃ k̃n wiyáo gurɔ píngi.
67 À g̃i ɛflaimu boriinɔzi,
èe Yusufu borii p̄i sé d̄ro.
68 Yuda boriin à sè sa
k̃n Zayn̄ kp̄ii kè à yezio.
69 À a kúkii bò musumusu gwe,
eég̃ kuu gurɔ píngi lán anduna kaena bà.
70 Ben à a zòbleri Dauda sè,
à à b̃ sákpasan.
71 À à b̃ sādān, à d̄ Isarailinɔne aɛ,
Luda gbɛ̃ Yakubu boriinɔ kiname.
72 Dauda n̄ kp̄a a kpɛɛ k̃n n̄sɛo do,
à d̄n̄ne aɛ k̃n a ɔ aubarikadeeo.

79

Wɛnda ɔɔd̄na Yerusalemu wina ya musu

Asafa lè.
1 Luda, bori pāndenɔ s̄i n̄ b̄sun,
ã n̄ kp̄é kè à kú adona yàka,
ã Yerusalemu w̄iwi wà d̄aɛ.
2 Ã n̄ zòblerinɔ g̃e kp̄a b̄aanɔa,
ã n̄ yāmarinɔ mè tò n̄b̄o p̄ās̄inɔne p̄óblee ũ.
3 Wà n̄ aru kwèe lán í bà Yerusalemu b̄iikpɛɛ,
gb̄eke kuu à n̄ v̄iuro.
4 Wa g̃ s̄s̄ona p̄ó ũ wa saɛdeenɔne,
fabona p̄ó ũ gb̄e kè ão ligawazinɔne.
5 Dii, nég̃ p̄o f̄ɛɛwazi ai b̄ɔreme?
N̄ p̄ɛ̄ t̄é ég̃ k̄u gurɔ píngin̄ yó?
6 N̄ p̄ɔf̄e pita borii kè ão n̄ d̄s̄roonɔa,
gb̄e kè ãe n̄ s̄is̄roonɔ b̄usunɔa.
7 Zaake ão Yakubu boriinɔ blè,
ã n̄ b̄usu d̄e.
8 N̄ton wa denɔ durunnɔ wí wa musuro.
N̄ wɛnda d̄s̄we kpakpaa,
zaake wa busa wa g̃ó búgubugu.
9 N̄ d̄ɔwale, Luda wa m̄isiri.
N̄ wa m̄i sí l̄e n̄ t̄s̄ b̄o,
n̄ wa durunnɔ k̄ɛwe n̄ t̄s̄ yānzi.
10 B̄yānz̄in̄ né tó bori pāndenɔ wa la wà be:
Wà Ludaa kú m̄ám̄eɛe?
N̄ tó bori pāndenɔ g̃ó d̄s̄ wa wáa
kè neè n̄ zòblerinɔ d̄ed̄ena g̃ɛɛ bof̄ma.
11 N̄ tó z̄l̄z̄n̄ ɔɔd̄na g̃ɛ n̄ swān,
n̄ gb̄e kè ão kú ga léz̄i p̄inɔ b̄o

kɔn n gàsá gbáaao.

12 Ñ lalandi kè bori pānde kè ligawazinɔ kènneε
fīa borūma gèn swεplaa, Dii.

13 Wamɔwa n gbēnɔ, n kpàsa sāanɔ,
wé gbasa wàgɔ n sáabu kpaa gurɔ píngi,
wégɔ n tɔ tɔkēfīne ai wa boriia.

80

Isarailinɔ suna ní gwena ziia aduakena

Aşafa lè.

1 Ñ swá kpá, Isarailinɔ Dɔn'aede,
mmɔn kè neε Yusufu boriinɔ dá lán sāa bà.
Ñ bɔ ñ mɔ, mmɔn kè ní vēena kerubunɔ dagura,

2 ñ dɔ Eflaimu boriinɔne ae
kɔn Beyāmi boriinɔ kɔn Manase boriinɔ.
Ñ fεε kɔn n gbáaao, ñ mɔ ñ wa mì sí!

3 Luda, ñ tó wà εara wà su wa gwena ziin,
ñ uu werewa, ñ wa mì sí.

4 Dii Luda Žikpede,
né fē ñ gí n gbēnɔ aduakena sízi ai bɔreμε?
5 N wéε'í dɔñne ñ pómīna ũ,

n ní wéε'í yòñne à pɔ pà, aɔ mì.

6 Ñ tó wa gɔ fabona pɔ ũ wa saeedeenɔne,
wa ibεenɔ e wa lalandi kεε.

7 Luda Žikpede, ñ tó wà su wa gwena ziia,
ñ uu werewa ñ wà mì sí.

8 N geepi lí wùre Igipiti,
n pε boriinɔa, ben ní lí pì pè aɔ gbèn.

9 N guu kèkenε à kāsāa pεε,
ben à ɔ tà à guu sí.

10 À ɔra dà kpīiinɔla,
à gānɔ de sida lí bítanɔla.

11 À ɔ tà à kà ai ísia léa,
à ɔnenɔ kà ai Yuflatizi.

12 Bóyānzin n à kara gbòrozi
lε gbē kè aɔɔe gēteεnɔ gɔ ɔ maεε à nézi?

13 Kyàkpanɔ è lé kázi wà bi,
nòbɔsētεnɔ è mɔ wà à lá ble.

14 N yā nna! Luda Žikpede, ñ εara ñ ae dɔwa!
Zaa musu ñ wéε kpáε ñ gwa!

Ñ làakari dɔ geepi lí kèa,

15 borii kè ní pè n zīndaa,
né kè ní sì n pɔ ũu pì.

16 Wà n geepi lí pì zò, wà té sòà,
n wée tēaa pitiímma, ben aõoe kaateε.

17 Ñ ɔ kúε gbē kè kú n ɔplaazia,
gbēntee né kè ñ sè n pó úu pì,

18 wé kēmma dɔro.

Ñ wa kuuna keke ñ kewe, wé n sísi.

19 Dii Luda Žikpede,
ñ tó wà su wa gwena ziia,
ñ uu werewa ñ wa mì sí.

81

Isarailino zĩbaa lè

Aşafa lè.

1 À guda dɔ Luda wa gbáaaa,
à pɔnna wii pé Yakubu boriino Ludaa.

2 À lè dɔ à bata lé
kɔn mɔɔ'ɔ nnaao kɔn kuntigio.

3 À kuu pé mɔ dufu bɔnao,
à pé tó mɔɔ ɔzi kè wa zĩbaaguro,

4 zaake à de doka ú Isarailino neme.
yá kè Yakubu boriino Ludaa dien gwe.

5 À yá pì dà Yusufu boriino ne
gurɔɔ kè à v̄ Iyipiti búsula.
Aõ kòto kè wà dõroo mà à bè:

6 Ma asoo gò a gàn,
ma a ɔɔ b̄ε ēēbona zĩn.

7 A wii pèmazi nawēakegurɔ, ben ma a bɔ,
ma weala zaa louvīnan,
ma a le ma a gwa zaa Meriba í kiia.

8 À swá kpá ma gbēno, mé lé daawa,
amɔa Isarailino, tó é ma yá ma dé!

9 Àtongɔ bori žitɔno tãa v̄i a téro,
àton kúε dii pādenero.

10 Mámbe Dii a Luda ú,
ma a b̄ε Iyipiti.

À a lé wē, mé tó àgõ kána.

11 Mɔde Isarailino gì ma yá mazi,
ma gbē p̄ino e mì siemero.

12 Ben ma ñ tó kɔn ñ swāgbāakeo,
aõ tē ñ zĩnda poyezizi.

13 Tó wà be Isarailino é ma yá ma,
tó ma gbēno tē ma yázi,

14 Le mé ñ ibeno s̄ε ḡɔḡɔ,
mé ɔ s̄ ñ zangurinozi.

15 Ma zangurino é na ñ sàsaa ma aε,
aõ wētāmmana égõ yāana v̄iro.

¹⁶ Mé gbasà mà a gwa kòn pówéé maaao,
mé éara mà gbè zó'i kpáawa à mósawa.

82

Yákpáekena kòn gbáadeen

Asafa lè.

¹ Ludaa véena pari kakóana guu,
èè yákpáe kéé kòn Ludanò à bè:

² Ai bórén égò yákpáe kéé a kpéégānda
à yā sí kòn zaakerinò?

³ À yā nnaa kpá gbáasaideenò kòn tonenò,
à zé kòn takaasideenò
kòn gbē kè wèé wéé táarúmanò.

⁴ À gbáasaideenò kòn wēndadeenò mì sí,
à ñ bò zaakerinò zǐ.

⁵ Aṣ yáke dōro, aṣ à ke gbá zé dōro,
aṣ kú gusiaa guume,
ben anduna nigā ai a gǐzǐ.

⁶ Ma bè Ludanò n à ũ,
Luda Musude nénò n à píngi.

⁷ Baa kòn beeeo é ga gbēntee gana ũme,
é kpá guuzi lán gbáade kpaanò bàme.

⁸ Luda, ñ fée ñ yákpáe ké kòn andunao,
zaake bori píngi né n pómé.

83

Ibēenò kpana Ludaa

Asafa lè.

¹ Luda, ñtongò yītenaro,
n lé tóngò nakóanaro,
ñton zé sitiigiro, Luda.

² Ñ n ibēenò gwa lán aṣ fée wà zè nà,
n zangurinò e ñ mì zuzuu.

³ Aṣòe òndò kéé n gbēnòzi,
aṣòe lé kpaakòsò n gbē yenzideenòzi.

⁴ Aṣòe bee: À mós wà ñ borii bò,
lé aṣ tó Isaraili tóngò dò gbēken doro.

⁵ Aṣ lé kpàkòsò, aṣ yā kòsè,
aṣ ledole kè kòo wà fēenzi.

⁶ Edòmuno kòn Sumaila boriinò
kòn Mòabunò kòn Agyara boriinò

⁷ kòn Gebalideenò kòn Amòninò
kòn Amalèkinò kòn Filisitininò kòn Tayadeenò.

⁸ Baa se Asirianò nàríma dò,
lé aṣ ò da Lutu boriinò.

⁹ Ñ kéñé lán ñ kè Midianòne nà,
lán ñ kè Sisera kòn Yabíone nà Kisòzi.

10 N n̄ ké dúgudugu Endo,
ben aõ gò kaena tɔɔte lán busa bà.
11 N̄ ke n̄ wɛɛnɛnɛnɛ
lán wà kè Orebu kɔn Zeebuone nà.
N̄ ke n̄ kɛnɛnɛnɛ
lán wà kè Zeba kɔn Zalamunaone nà.
12 Aõpinɔ bé wà bè yā,
wà Luda sādākii sé n̄ pɔ ũ.
13 Ma Luda, n̄ tó aõ gɔ lán Ìampuu sɛ̀ bà
lán ése ũkà kè Ìa e sɛ́ɛɛ̀ bà.
14 Lán dàko è té kũ nà,
kesɔ lán té è kpiinɔ ble nà,
15 n̄ pééńzi kɔn n̄ zàga'iao,
n̄ tó n̄ Ìa pāsī swè kēńgu.
16 N̄ tó wí gē n̄ wɛɛn,
le aõ n̄ gbāaa dɔ Dii.

17 Wí égɔ n̄ kũu gurɔ píngi kɔn bídio,
aõé boru kpɛ wà kaate.
18 N̄ tó aõgɔ dɔ kè n̄ tɔn Dii,
m̄be Luda Musude ũ anduna guu píngi.

84

Luda ua begekɛna

Kora boriinɔ lè.
1 N kúkii maa fá, Dii Zìkpɛde!
2 Mée Dii ua bege keɛ ai guu e liima,
ma nini kɔn ma m̄èo e lugaa Luda W̄ɛndidezi.
3 Dii Zìkpɛde ma Kína ma Luda,
baa sātɛ̀ sà dò n̄ gbāgbákii saɛ,
taakaso kpé bò gwe à a n̄énɔ kàn.
4 Aubarikadeenɔn gbɛ̀ kè aõ kú n̄ ua guunɔ ũ,
aõègɔ n̄ táaki lɛɛ gurɔ píngi.
5 Aubarikadeenɔn gbɛ̀ kè aõ gbāaan n̄ ũunɔ ũ,
n̄ ua gana yā kú n̄ swè guu.
6 Tó aõɛ gētɛɛ Baka guzurela,
è gɔ lán guu kè ibòkiinɔ v̄i bà,
pótɔgurɔ lou è tó aubarika dagula.
7 Aõ gana guu aõ gbāaa ègɔ kaaramɛ
ai aõ gá káo n̄ kiia Zayɔn.

8 Dii Luda Zìkpɛde, n̄ ma aduakɛna sí,
n̄ swá kpá ma yāzi, Yakubu Luda.
9 Luda, n̄ kína kè de wa sengbango ũu gwa,
n̄ wée gɔ té kí kè n̄ kàzi.

10 Kuuna n̄ ua gurɔ doo maame
de kuuna gu pāndea gurɔ wàa sɔɔroola.
Ma Luda ua zédākparikɛɛ̀ s̄i

de kuuna ua ledo kɔn zaakerinɔla.

¹¹ Dii Luda a deŋne ɔfɔntɛ kɔn sengbango ũ,
Dii ɛ gbɛkɛ keŋne kɔn bɛɛo,
ɛ gi pɔ maaa kpá taarisaideenɔziro.

¹² Dii Zikpede,
aubarikadeen gbɛ kɛ ɛe n náane kɛɛ ũ.

85

Aafia wɛkɛna Luda

Kora boriinɔ lɛ.

¹ N aubarika dà n bɛsun, Dii,
n ɛara ñ su kɔn Yakubu boriinɔ ñ gwena ziin.

² N n gbɛnɔ taarinɔ gogo,
n ñ durunnɔ kɛŋne pingi.

³ N n pɔ kpàkpa tò pingi,
n n pɔfɛ pàsɪ tò.

⁴ Ñ sɔkpawao wa gwena ziin, Luda wa Mìsiri,
ñ pɛtɛ kɛ ñ kɛwao lago.

⁵ N pɔɔ ɛgɔ fɛnawazi gurɔ pingin yɔ?

Négɔ n pɔfɛgurɔ gagaa wɛ kɔn wɛon yɔ?

⁶ Né ɛara ñ n gbɛnɔ kuuna keke ñ keŋne dɔ,
lɛ aɔ pɔɔ e à kemma nnaroo?

⁷ Dii, ñ n gbɛkɛɛ ɔɔawe,
ñ wa mì sí kɔn n gbáaao.

⁸ Ma swá dɔ Dii Luda yá'onazi,
zaake ɛ aafia lé gbɛ a yámarinɔne,
tó aɔɛ ɛara wà sɔkpa ñ yɔnkɔyánɔziro.

⁹ À vɛakerinɔ mɛsina gurɔ zàro,
lɛ à gakui e àgɔ kú wa bɛsun yánzi.

¹⁰ Gbɛkɛ kɔn náaneɔ ɛ dakɔre,
yázede kɔn aafiao ɛ ɔ kpákɔa.

¹¹ Náane ɛ ɔ poro musu,
yázede ɛ ɔ nɔnɔ tɔɔɛa.

¹² Dii ɛ à maaa kewe,
wa tɔɔɛ ɛ pɔblee ke.

¹³ Yázede ɛgɔ té à aɛ,
ɛ zɛ kekene.

86

Dɔnlɛ wɛkɛna Luda

Dauda lɛ.

¹ Dii, ñ swá kpá ma yázi ñ wemala,
zaake takaaside wɛndadeen ma ũ.

² N ma wɛndi dákpa,
zaake má a zɛnda kpámma.

Ñ mamɔma n zɔbleri mì sí,
zaake mɛɛ n náane kɛɛ.

Mbe ma Luda ũ.

³ N̄ sũu kɛmao, Dii,
zaake meẽgõ n̄ sisii kɔngɔ kɔn̄ uusieo.

⁴ N̄ mamɔma n̄ zɔbleri pɔɔ kɛ nna,
zaake ma laakari tà n̄ kiiã, Dii.

⁵ N̄ maa bensõ n̄ sũu vĩ, Dii,
n̄ gbẽke bíta n̄ sisirinɔne.

⁶ Dii, n̄ swã kpá ma wéekenazi,
n̄ laakari dɔ ma wẽnda wiiiã.

⁷ Mé n̄ sisi ma nawẽakɛgurɔɔ zĩ,
zaake neẽ wemala.

⁸ Tãa ke é sí lékɔzinyoro, Dii,
gbẽkee è fɔ à n̄ kena kero.

⁹ Borii kè n̄ kènɔ é mɔ wà kúenne,
aõ n̄ tɔ bɔ n̄ píngi.

¹⁰ Zaake n̄ bíta bensõ neẽ dabuyãno kɛ,
mbe Luda ũ ndo.

¹¹ N̄ n̄ zé ɔɔame, Dii, mégõ tãa oo n̄ yãpuraa guu,
n̄ ma laasuu kɛme do, le màgõ n̄ vĩa vĩ.

¹² Mé n̄ sáabu kpá kɔn̄ n̄ɔseo do,
Dii ma Luda, mégõ n̄ tɔ bɔɔ gurɔ píngi.

¹³ Zaake gbẽkɛe kè n̄ kèmeẽ bíta,
n̄ ma wẽndi bɔ gèwãã lɔn.

¹⁴ Luda, karambaanideenɔ e fɛɛɛmazi,
gbẽ pásĩnɔ e ma wɛɛ, aõè n̄ yã daro.

¹⁵ N̄ Dii, Luda sósobideen n̄ ũ,
n̄ sũu vĩ bensõ n̄ pɔɔ è fɛ kpaaro,
n̄ gbẽke kɔn̄ n̄ náaneo bíta.

¹⁶ N̄ aɛ dɔma n̄ ma wẽnda gwa,
n̄ n̄ zɔbleri gba gbããã,
n̄ mapi n̄ zɔnɔkpare né mì sí.

¹⁷ N̄ yãmaakɛna gbè ɔɔame
le ma zangurinɔ e, wí n̄ kũ,
zaake Dii, n̄ dɔmale,
n̄ ma laakari kpãeme.

87

Zayɔn né Luda wéteme

Kora boriinɔ lè.

¹ Luda a wéte kãe
kpíiii kè à kú adona musu,

² Dii ye Zayɔn biilenɔzi
de Yakubu boriinɔ wéte kpaanaanla píngi.

³ Luda wéte,
Luda gakui yã ò n̄ musu à bè:

⁴ Mé Igipitinɔ kɔn̄ Babilɔnudeenɔ da
gbẽ kè aõ ma dɔnɔ tɛ.

Filisitininɔ kú à guu dɔ
kɔn Tayadeenɔ kɔn Etioƿianɔ.
Weé be, wà gbē beenɔ ì gweme.

⁵ Zayɔn yā musu weé be:
Wà wāanɛ kɔn wāanɛo ì gweme,
Luda Musude bé è à kāsáa péɛ gíngin.

⁶ Tó Dii e gbēnɔ tɔ daa takadan,
eé be: Wà gbē kè ì gweme.

⁷ Lèsirinɔ kɔn ɔwārinɔ ń píngi aǎé be:
Wa maake píngi è bɔ Zayɔmmɛ.

88

Kuuna gaa lézĩ aduakena

Ezera bori Èmani lè.

¹ Dii Luda ma Mìsiri,
méɛ wii péenzi fáantē kɔn gwāavĩo.

² N tó ma aduakena ká n kiia,
n swá kpá ma wiipenzi.

³ Zaake yá'ɔamma ma nòse pà,
ma wèndi kú gaa lézĩ.

⁴ Wà ma da gbē kè aǎoɛ sii gèwāannɔ té,
ma gɔ gbāasaidee ũ.

⁵ Wà pǎ kpàmazi wà ma da gèno té
lán gbē kè aǎo daena miran sòrɔrɔnɔ bà,
lán gbē kè aǎo yá dɔngu dɔro
aǎo bà kúnyo dɔroonɔ bà.

⁶ N ma zu wèe zǎn
ai tɔɔte tú kokotewee gusiaan.

⁷ N pɔfē tǔma,
à ísɔ dàmala.

⁸ N tó ma gbēnɔ ma zĩnna,
n tó aǎo ye ma káziro.
Wà ma kagura kè, bókii kuuro,

⁹ nawēa ma wéɛ sisi.

Méɛ n sisii zaa kɔngɔ ai uusie,
ma ɔɔnɔ dɔnzi.

¹⁰ Gènon nɛé yǎbɔnsaɛ kéńnesɔ?
Gèwāadeenɔ bé wè fɛɛ wà n sáabu kpáɔ?

¹¹ Wè n gbēkɛɛ tǔkē mira guun yɔ?

Wè n náanekeyǎ o gèwāann yɔ?

¹² Wà n dabuyǎnɔ dɔ gusiaa guun yɔ?

N maakenanɔ dɔna kú yásǎngukii guun yɔ?

¹³ Dii, méɛ wii péenzi,
ma aduakena kɔngɔ è ká n kiia.

¹⁴ Bóyǎnzín nɛé giimazizi, Dii?

À kè dia n mikpɛɛ zùmeɛ?

15 Má kú gaa lézĩ wëndawēnda zaa ma gōkparekεguro,
n yā pásĩno tōma, ma gō sàii.

16 N pōfēnamazii dàmala,
n vīapōno ma kaate.

17 Aō dàmala lán í bà zaa kōngō ai uusie,
aō ligamazi mámmam.

18 N̄ tò ma gbēno kōn ma gbēnnano ma zĩna,
gusíaa bé à gō ma kpàasi ũ.

89

Luda légbēna Daudane

Ɛzera bori Ɛtani lè.

1 Dii, mégō lè sii n gbēke yā musu yāana sai,
mégō n náanekeyā kpàakpa kee wē kōn wēo.

2 Mé o kè n gbēke yāana vīro,
n náanekee kāsaa pēena n be zaa musu.

3 N bè: Ma bà kú kōn gbē kè má sèo,
ma lé gbè ma zòbleri Daudane.

4 Né tó à borii gō kí blee guro píngi,
né à kpata gba gbāaa ai à boríia.

5 Musudeeno è n dabuyāno sáabu kpá, Dii,
malaikano è n náanekeyā o ní kakōana guu.

6 Zaake gbēkee kú musu kè kà Dii ũro,
malaika ke é sí lékōziro.

7 Luda vīa è malaikano kú ní kakōanan,
à naasi vī de gbē kè aōo ligazinola.

8 Dii Luda Zikpede, dé bé à sēnkpenyo?
N̄ gbāaa vī kōn náaneo yā píngi guu.

9 Nèè gbāaa mo ísiaane,
tó à sō fēe vīvīnao, nèè à gbāaa fī.

10 N Igipitino dúgu zō, aō gō gēno ũ,
n n zangurino fáakōa kōn n gāsā gbāaa.

11 Musu né n pōme, tōote do né n pōme,
n anduna kàe kōn pō kè kú à guuno píngi.

12 N gu'igbāro kōn sōometeo kè,
Tabo kōn Ɛmoni gbēno è guda ke kōn n tōo.

13 N gāsā né gbāaa pōme,
n o gbāaa bensō n oplaadō musu.

14 Maake kōn yāzedekēon n kpata kāsaa ũ,
gbēke kōn náaneo bé à dōnne ae.

15 Aubarikadeenōn gbē kè aōo gudadōmmaano ũ,
kè aōè táa o gupuraa kè kú n kuunzi, Dii.

16 Aōégō pōnnaa kee kōn n tōo guro píngi,
aōè ía dá kōn n maakeo.

17 Zaake aō gakui kōn ní gbāaaon n ũ,

n zenawao è wa sé lezĩ.

¹⁸ Wa kína né Dii pómé,
wa sengbango pi né Isarailino Luda pómé.

¹⁹ N yá ò n yámarinɔne yá wéegupu'ena guu
n bè: Ma donle kè gō gbáaane,
ma gōkparé sè musu a gbēno té.

²⁰ Ma a zòbleri Dauda è,
ma a nòsi kùma ma à dié.

²¹ Mэгō à kùna ma zōĩ,
ma gāsā gbāaa égō kúo.

²² Ibée ke é fō à tângba síaro,
gbē zaa ke é e à ɔ tōaro.

²³ Mé à wēderino ú ló à aé,
mé à zangurino ne.

²⁴ Mé gbēkéé kéene kōn náaneo,
weé à sé lezĩ kōn ma tōo.

²⁵ Mé ísíaa nane a zōĩ,
eégō iko ví swaanɔa.

²⁶ Eé ma sisi à be,
má de a De ú kōn a Ludao,
a gbèsi ú kōn a mísirio.

²⁷ Mé à ke ma daudu ú,
eégō de anduna kínano mīdee ú.

²⁸ Mэгō gbēkéé vío gurɔ píngi,
ma bà kè kúo gborona víro.

²⁹ Mé tó à borii gō kí blee gurɔ píngi,
à kpata égō kuu lán ludambée égō kuu nà.

³⁰ Tó à boriiɔ pá kpà ma dokazi,
bensō aōe té ma yádienanɔziro,

³¹ tó aō bō ma yā kpée,
bensō aō ma yádannenano kúnaro,

³² mé gò tōm̄ma ní taarinɔ yānzi,
mé ní ke búgubugu ní zaakena musu.

³³ Mōde gbēkéé kè má vío é yáaro,
mé fō mà náanesaiyā kero.

³⁴ Mé ma bà kuunao yā gbororo,
mé yā kè bō ma lén liero.

³⁵ Má si kōn ma kuunao gēn do,
mé egeé to Daudanero, kè ma bè,

³⁶ à borii égō kuu gurɔ píngi,
à kpata égō kuu ma wáa lán ɔfántē bà.

³⁷ Lán mɔvura de sèeda náanēdee ú musu nà,
lén à kpata égō kuu gurɔ píngi le.

³⁸ Baa kōn beeeo n gi kína kè ní kàzi,
n ɔ gbàrezi n pɔ fēzi maamaa.

³⁹ N n bà kuuna kōn n zòblerio yā gbòro,
n kya kà à kifuran ní pāe tɔɔte.

40 N à wéte bīino gbòro,
 n à zeki gbāaanɔ gbè ñ dàc.
 41 Gbē kè aɔɔe gēe zélaano ñ baka bòn ñ píngi,
 à gǔ fabona pɔ ũ a bori daanone.
 42 N à wederino gǎ dò musu,
 ñ tò à ibeeno ponnaa kè.
 43 N à fēeda gbāaa è,
 née zeo zì guuro.
 44 N à kíkogo sia,
 n à kíkpata lé kùe.
 45 N̄ tò à zi kù a gbāaan,
 n wí dàa gumusu ũ.

46 Dii, négɔ utenawe ai bɔremɛ?
 N pɔfē té égɔ kúu gurɔ píngin yó?
 47 N̄ laasuu lé ma wēndi kusukεεa.
 N gbēntee kè pān yó?
 48 Dé bé eégɔ kuu à gí gazii?
 Dé bé eé fɔ à a zīnda sí mira gbāaaa?
 49 Dii, gbēkεε kè ñ vī yāa gāa máme?
 N yenzi kè ñ à lé gbè Daudane kōn náaneo sɔ né?
 50 N̄ tó n zǎbleri fabona yā dɔngu,
 boriino ma atafii kè wà ma nòse yàka.
 51 N̄ ibeeno kína kè ñ kà lalandi kè
 ai guu kè à kèse pèen, Dii.

52 Aubarikadeen Dii ũ ai gurɔ píngi!
 Aami! Aami!

TAKADA SIIGɔDEE

Saamu 90-106

90

Luda kōn gbēnteeo

Luda gbē Musa aduakεna.

1 Dii, wa utekiin n ũ wè kōn wèo.
 2 Lε ñ kpé ñ kpiiino ke,
 le ñ kpé ñ tɔɔte kōn andunao káε,
 Ludan n ũ zaa káaku ai gurɔ píngi.

3 N̄ diε kè gbēntee é sɔkpa tɔɔte,
 neè beñne aɔ εara būsutin.
 4 Wè wāa sɔɔroo denne lán gurɔ doo bà,
 à denne lán gīa ke gwāavī zaka bà.
 5 Neè gbēntee sé kōn ga'iiio,
 aɔɔ de lán sè yīi bà kɔngɔ.
 6 È bɔε kɔngɔ à gbā,
 è yitoo kù à gaga uusie.

7 N pɔfē è wa kaate,

n patammana è swè kēwagu.

⁸ Wa yā zaaano kaena n ae,
wa asiiyāno bō gupuraa n kuu.

⁹ Wa gurō è gētē n pētē yānzi,
wa wēndi è yāa kōn m̄bnao.

¹⁰ Wa wè è ká baaagō akuri,
tó wá gbāa sō, basiigō.

Nawēa kōn pōsīaaon wè pīno è móowe,
aōè gētē gōgō, ben weè kpá guuzi.

¹¹ Dé bé à n pōfē gbāa lé dōo?

N pētē bīta kà vīa kè à de wà kennē ū.

¹² N̄ dawē wāgō wa wēndi kusuke lé dō,
le wà ōndōo e wa swè guu.

¹³ Dii, bōren né n pōfē kpáēe?

N̄ n zōblerino wēnda gwa.

¹⁴ N̄ tó n gbēkēe mówa lán guu e dōo nà,
le wāgō pōnnaa kēe kōn gudakenao ai wa gurō lén.

¹⁵ N̄ wa pōo ke nna o kè n̄ tōwa gurō lén,
nawēa kè wá kè wè lén.

¹⁶ N̄ n yākenano o dōa wamōwa n zōblerinoe,
n̄ tó wa nēno n gbāaa gakui dō.

¹⁷ Dii wa Luda, n̄ tó wà n pōnnaa e,

n̄ tó wa zīi kaarana e,

ee, n̄ tó wa zīi kaarana e.

91

Ludan wa dakpari ū

¹ Gbē kè utena Luda Musude o zī
égō kú Gbāapingide o razi.

² Eé be Diin a zeki gbāaa ū,
a Ludan a utekii ū, á à náane vī.

³ Àmbe é n sí karia,
eé n m̄i sí gagyāaa.

⁴ Eé n soto a pōte, négō utena à o ru,
à náane kēe bé eé n dákpa lán sengbango bà.

⁵ Gwāavī kaino kōn fāantē kà vīanano
aō ke vīa é n kūro,

⁶ ke gagyāa kè ègō té gusiaan
ke gyāgēwete kè è n̄ le fāantē gbāaa.

⁷ Baa tó gōon wàa sōoro e leēe n sae,
ke gōon bōro kuri e gaa n o plaazi,
pōke é n lero.

⁸ Né wēe sé n̄ gwa,
né e lán wè wēe tā zaakerino nà.

⁹ Tó n Luda Musude kè n utekii ũ,

tó n Dii kè n kúkii ũ,

¹⁰ yá zaa ke é n lero,

mónzi é gē n uaro.

¹¹ Zaake eé n yá o a malaikanone,

le aō n dākpa guu kè néé gaan píngi.

¹² Aōé n sē n ɔzĩ

le ñton gēn sí gbèaro yánzi.

¹³ Né kèse ze músua kōn káreo,

né kèse péppee gbèkaa kōn pitigooo.

¹⁴ Dii bè: Zaake à nàmazi, mé à bɔ,

zaake à ma dō, mé ɔ kúa.

¹⁵ Eé ma sísi, mé weàla,

tó yá nàkōrea, mégō kúo,

mé à mì sí mà à kpe da.

¹⁶ Mé à pɔɔ ke nna kōn wèndi gbàao,

mé tó à e lán meé gbē mì sí nà.

92

Luda sáabukpana

Kámmaboguro lè.

¹ À maa wà n sáabu kpá, Dii,

wà lè sí wà n tó bɔ, Luda Musude,

² wà n gbèkeee tōkē kongɔ,

wà n náanekéyá o gwáavĩ,

³ wà n táaki lé kōn mɔrɔɔ

kōn kuntigi ɔ nnaao.

⁴ N yākenano è ma pɔɔ ke nna, Dii,

meé guda dɔ n ɔzikenanoa.

⁵ Dii, n yākenano bíta maamaa,

n laasuunɔɔ zà à kè bíta.

⁶ Yōnkɔɔ yá pì dōro,

mìsaidee é fɔ à dōro dōro.

⁷ Baa tó gbē zaaano fēe wà gbà lán sē bà

bensō zaakerino kaarana è n píngi,

aō ziaa né kaatena yāanasaimε.

⁸ Mmɔn sō Dii,

neègō kú musu guro píngi.

⁹ Ñ gwa, n ibeenɔɔ e yāaa,

zaakerino e fāakōa n píngi.

¹⁰ N ma gba gbāaa lán zūsēte bà,

n nōsi maaa kù ma mìa.

¹¹ Ma wéε sì ma wèterino leenale,

ma swā ma ibee zaaano wiii mà dɔ.

¹² Gbē maaano é gbà lán damina líno bà,

aōé ke bíta lán Lebanɔ sida líno bà.

¹³ Aō pena Dii beε guu,

aṣé gbā wa Luda ua.

¹⁴ Baa kɔn n zikukεεo aṣégɔ né iime,
aṣ lá égɔ té kεε sí plèplε.

¹⁵ Aṣé be, Dii maa,
àmbe wa gbèsi ũ, zaa kee kú à guuro.

93

Dii Kí u

¹ Dii bé èe kí blee,
à bitakεε dana uta ũ.
Dii bitakεε dana,
à gbāaa dɔ a pii,
à anduna kàε gíngin,
eé degero.

² N kpata pεεna zaa zizi,
n kuu zaa káaku.

³ Í bita dàgula Dii,
í bita kīi dɔ,
í bita e gágá lεε.

⁴ Dii kú musu, à bita,
à bita de í bita kīila,
à gbāaa de ísia sɔ vīvīnala.

⁵ Dii, n yádienanɔɔ gborona vīro,
à kɔ sio n kpé gɔ kú adona ai gurɔ píngi.

94

Ludan yakpaekeri ũ

¹ Dii Luda gεεborómari,
Luda gεεborómari, n bɔ gupuraaa!

² Anduna yakpaekeri, n fεε,
n fīa bo wadadeenɔε n yakεnaa.

³ Gbē zaaanɔ égɔ n zīnda sεε lezī ai bɔrεmε?
Ai bɔrεmε, Dii?

⁴ Zaakerinɔ è wada yā o,
aṣè yā bɔε aṣè ía dā n píngi.

⁵ Dii, aṣè n gbēnɔ dúgu zɔ,
aṣè gbāaa mɔ gbē kè n n sénɔε.

⁶ Aṣè gyaanɔnɔ kɔn bɔamɔnɔ dεdε,
aṣè tonenɔ kaate.

⁷ Aṣè be Dii e n ero,
Yakubu boriinɔ Luda làakari kúrúmaro.

⁸ A yɔnkɔɔnɔ, à làakari ke!
A mīsaideenɔ, é ɔndɔ kú bɔrɛn yee?

⁹ Luda bé à swā dɔ, eé gí yā maziɔ?
À wée kè, eé gí guu eziɔ?

¹⁰ È boriinɔ tòto ke, eé gí n swā gágaziɔ?

È yá dańne, à dōna vīnloo?

11 Dii gbēntee laasuu dō,
kè yá pāame.

12 Aubarikadeen gbē kè neè tòto ke
n̄ n doka dan̄e ũ, Dii.

13 Neè à gba kámmabona nawēakeguro,
ai wāgō wēe yō zaakerine.

14 Dii é pā kpá a gbēnōziro,
eé gbē kè à n̄ sé a pó ũunō zīnaro.

15 Weé ɛara wà yákpae ke a zéa,
nòsepuradeenō é zεo.

16 Dé bé eé fεeme gbē zaaanōzi?
Dé bé eé zεmao zaakerinō yá musuu?

17 Tó èe ke Dii dōnle kēmenlo,
le má kú miran kítikiti kō.

18 Kè ma bè gu zāe e ma sεεε,
n ma kú n gbēkeε guu, Dii.

19 Kè laasuu ma swḕ pà,
n ma làakari kpāeme n ma pōo kè nna.

20 N bà égō kú kōn yálekpeεgōgōrinō kpataoó?
Aō yádienanō è móńne kōn nawēao,

21 Aōè lé kpakōsō gbē maaazi,
aōè yá da taarisaideela wà à de.

22 Diin ma zεki gbāaa ũ,
ma Ludan gbēsi kè mεé uten ũ.

23 Eé n̄ zaakena sōkparńma,
eé n̄ borii bō aō taarinō yānz̄i.
Dii wa Luda é n̄ borii bō.

95

Luda táakilena

1 À mó wà pōnna lè sí Diine,
wà guda dō Gbēsi kè è wa mì sía.

2 Wà mó à ae wà à sáabu kpá,
wà lè sí wà à táaki lé.

3 Zaake Dii né Luda kè bítame.
Kí bítame, à de dii píngila.

4 Tōote zà gīzīgīzī kú à ozi,
kp̄ii misōntēnō né à pómε.

5 Ísia né à pómε, zaake à kè,
ámbe à tōote í kása kōn a ooo.

6 À mó wà kúe wà dōnzi ke
wà dae Dii wa Kèri ae.

7 Zaake ámbe wa Luda ũ,
à kpàsa gbēnōn wa ũ,
à s̄aa kè èe n̄ dāanō ũ.

Tó a à kòto mà gbàa,
 8 àton swāgbāaa ke
 lán a dezinò kè nà zaa Meribaro
 ke Masa gurɔɔ kè aɔɔ kú gbáan.
 9 Baa kè aɔ ma yákenanò è,
 aɔ ma le wà ma gwa gwe.
 10 Ben ma pɔ fɛ̀ gbɛ̀ pínɔzi ai wè̀ baplaa,
 ma bè gbɛ̀ sāsānanɔn n̄ ũ,
 aɔɔ ma zénɔ dɔro.
 11 Ben ma la dà ma pɔfɛ̀ guu ma bè,
 aɔé gɛ̀ ma kámmabokiinlo.

96

Diin Kí bíta ũ

1 À lè dufu sí Diine,
 anduna gbɛ̀ píngi, à lè sí Diine.
 2 À lè sí Diine à à tɔ̀ bɔ̀,
 àgɔ̀ à misina baaru kpaa lán guu e dɔɔ nà.
 3 À à gakuikɛyá o boriinɔne,
 à à yábonsaenɔ tókɛ baade píngine.
 4 Dii bíta, à kà wà à táaki lé,
 à kɔ̀ sio wà vía kenɛ de táanɔla n̄ píngi.
 5 Boriinɔ táanɔ né pɔ̀ ginanɔme,
 mɔde Dii bé à musu kè.
 6 Bítake kɔn bɛ̀eɔ kúa,
 gbāa kɔn gakuio kú à kúkiiame.
 7 À gakuí kɔn gbāaaɔ dɔ̀ Diine,
 búsu píngi gbɛ̀nɔ, à dɔ̀ Diine.
 8 À Dii tɔ̀ gakuí dɔne,
 à mɔ̀ kɔn gbāaaɔ à gɛ̀o à ua.
 9 À dɔnzi ke Diine à kúadona maakeen,
 tɔɔtedeenɔ, àgɔ̀ lugaa à ae a píngi.
 10 À o boriinɔne, Dii e kí bleɛ.
 Anduna kaena gíngin, à nigāna víro,
 eé yákpae ke kɔn baade píngio a zéa.
 11 Musudeenɔ, à pɔ̀nnaa ke,
 tɔɔtedeenɔ, à ví kɔn pɔ̀nnaaɔ,
 ísia kɔn pɔ̀ kè kúnno, à k̄i dɔ.
 12 Sɛ̀te kɔn pɔ̀ kè kúnno, à pɔ̀nna wii lé,
 lí kè kú dàko guunɔ, à guda ke a píngi.
 13 Aɔé pɔ̀nnaa ke Dii ae, zaake èe mɔɔ,
 èe mɔɔ yákpae ke kɔn andunao.
 Eé yákpae ke kɔn andunao a zéa,
 à yá gɔgɔ̀ gbɛ̀nɔne kɔn yápuraaɔ.

97

Dii mɔna

¹ Dii bé èe kí blee!

Tɔɔɛdeeno ɔɔnnaa ke,
Ísiabaadeeno gɔ kú ɔɔnnaa guu.

² Ludambe sia kɔn gusia níginigio ligazi,
maakɛ kɔn yāzɛdeeo à kpata kāsaa u.

³ Té ègɔ kúu à aɛ,
è ibɛɛ kè aɔɔ ligazino kpata.

⁴ À loupina è tɔɔɛ pu,
tó anduna è, è luga.

⁵ Kpiiino è yɔ lán zɔsa bà Dii aɛ,
anduna píngi Dii aɛ.

⁶ Musudeeno è à maakɛɛ kpàakpa ke,
bori sánda píngi è à gakui e.

⁷ Wí è tāagbāgbārinɔ kú n píngi,
gbɛ kè aɔɛ ía dá kɔn ɔɔ ginano.
Tāano é dɔnzi kɛɛ n píngi.

⁸ Zayɔndeeno mà wà ɔɔnnaa kè,
Yuda wɛɛdeeno kú ɔɔnnaa guu
n yākpakɛnanɔ yānzi, Dii.

⁹ Zaakɛ n kú musu de anduna píngila,
Dii, n de tāanɔla n píngi.

¹⁰ Dii ye gbɛ kè aɔ zà yā zaaannɔzi,
ègɔ a yāmarino wɛɛndi dákpa,
è n bɔ zaakerino ɔɔɔ.

¹¹ Guu è dɔ gbɛ maaanɔa,
nɔsɛpuradeeno ɔɔnnaa vī.

¹² Gbɛ maaanɔ, à ɔɔnnaa ke Dii guu,
à à tɔ kè kú adona bɔ.

98

Dii mɔna táakilena

¹ À lè dufu sí Diine,
zaakɛ à yābɔnsaeno kè,
à zì blè kɔn a ɔɔplaa kè kú adona gbāaa.

² Dii tò wà a mɔsina dɔ,
à a maakɛna òdɔa boriino.

³ Gbɛke kɔn náane kè à vī kɔn Isarailino dɔn,
andunalezekideeno wa Luda mɔsina è n píngi.

⁴ Anduna píngi, à ɔɔnna wii pé Diine,
à gudakena kakɔn.

⁵ À mɔɔlɛna ɔ dɔ Diine,
à mɔɔ lɛne kɔn lɛsinao

⁶ kɔn kākākipenao kɔn kuru'ɔo.
À ɔɔnna wii pé Dii wa Kínane.

7 Ísia kɔ̃n pɔ̃ kɛ̀ kúnnõ kīi ke,
anduna kɔ̃n gbɛ̀ kɛ̀ aɔ̃ kúnnõ n̄ píngi.
8 Swaanõ opa lé Dii ae,
kp̄iinõ guda ke lɛdole,
9 zaake ēe mõõ yákpae ke tɔ̃tɛme.
Eé yákpae ke kɔ̃n andunao a zéa,
eé yá ḡḡḡ gb̄en̄e kɔ̃n yápurao.

99

Luda kɛ̀ kú adona

1 Dii e kí blee, boriinõ luga,
à v̄ɛna kerubunõ dagura,
anduna nigā.
2 Dii bíta Zayɔ̃n,
à de bori píngila.
3 Aɔ̃ à tɔ̃ bíta naasidee bõ,
à kú adona.
4 Kína pì gbāaa vī, à ye yázedezi,
àmbe à yákpækɛna a zéa diɛ,
à yá ḡḡḡ Yakubu boriinõne a zéa.
5 À Dii wa Luda tɔ̃ sé lezī,
à kúe à tinti ae,
à kú adona.
6 Musa kɔ̃n Arunao kú à gb̄gb̄arinõ té,
Samuelin à sisirinõ doke ũ,
aɔ̃ à sisi, ben à wèñla.
7 Zaa téluguu guun à yá òñne,
aɔ̃ à doka kɔ̃n à yádannenanõ kúna.
8 Dii wa Luda, n weñla,
ríbe Luda kɛ̀ è n̄ taari k̄ñne ũ,
baa kɔ̃n beeeo n̄ n̄ yá zaaanõ w̄ñne n̄ musu.
9 À Dii wa Luda tɔ̃ sé lezī,
à dɔ̃nzi kɛne à kp̄iini kɛ̀ kú adona musu,
zaake Dii wa Ludaa kú adona.

100

Dii sáabukɛna

Sáabukɛna lɛ.
1 Anduna píngi, à pɔ̃nna wii pé Diizi.
2 À dɔ̃nzi ke Diine kɔ̃n pɔ̃nnao,
à mɔ̃ à kiia kɔ̃n gudakenao.
3 À dɔ̃ kɛ̀ Diin Luda ũ,
àmbe à wa ke, wá de à pɔ̃ ũ,
wá de à gb̄en̄ ũ, à kp̄asa sáanõ ũ.
4 À ḡɛ à ualen kɔ̃n sáabukɛnao,
à ḡɛ à ua kɔ̃n à táakilenao,

à sáabu kene à à tó sé lezĩ.

⁵ Zaake Dii maa, à gbēkee yāana vīro,
ègō náane vī gurō pingi.

101

Kína légbēna Ludane

Dauda lè.

¹ Mé lè da n gbēke kōn yāzedeo musu,
mé lè sínne, Dii.

² Mé làakari ke màgō kuu taari sai,
boren né mómazii?

Mégō kú ma ua kōn nòsepuraa,

³ Ma wée égō kú pō ginaaro,
mé za yāḁḁsaikenan, eé namaro.

⁴ Ma nòse égō mōnafiki vīro,
ma bà égō kú kōn yā zaaaro.

⁵ Mé gbē kè è a gbēdaa yaka à kpee kaate,
mé sūu fī kōn wadadeenō kōn ìadārinoro.

⁶ Ma wée égō kú ma bùsu náanedeena,
le aḁgō kúmao,

gbē kè ègō kú taari sai égō de ma zīkeri ũ.

⁷ Mé we gbēsāsari gō kú ma bero,
mé tó mōnafikidee ze ma aero.

⁸ Mégō ma bùsu gbē zaaano kaate lán guu e ḁḁ nà,
mégō zaakerino borii bḁḁ Dii wéte guu.

102

Gbaasaidee aduakena

Wēndade gbāasaidee kè èe a yā'ḁammanō bḁee Diine aduakena.

¹ Dii, ñ ma aduakena ma,
ñ tó ma wiii n kii le.

² Nton wée gá ñ zume ma nawēakeguroro,
ñ swā kpámazi,

tó ma n sisi, ñ wemala kpakpaa,

³ Zaake ma gurō e gēte lán tésukpe bà,
ma mè e puusu bḁḁ lán téyō bà.

⁴ Ma nòse yàka, ma gō lán sè kori bà,
ma sá pḁbleyān.

⁵ Ma mbona gbāngbān bé à tò
ma gō wákabaran ũ.

⁶ Ma gō lán gbāa tiongoo bà,
lán bezī koroo bà.

⁷ Ii è gē ma wēnlo,
ma gō lán bāa kè zō kpé musu adoo bà.

⁸ Ma ìbēenō ègō ma sḁsḁ gurō pingi,
ma faborino è gbē ká kōn ma tóo.

⁹ Túbun meè ble pḁblee ũ,
ma wée'i è ká ma íminan

¹⁰ n pḁfē kōn n pētēo yānzi,
zaake n ma se ñ ma zīnna.

11 Ma gurɔɔ e gɛ̄tɛɛ lán ɔra bà,
ben méɛ gagaa lán sɛ̀ bà.

12 Mpi sɔ̄ Dii,
nēɛgɔ̄ kú kpatan gurɔ̄ píngi,
n tɔ́ é garo ai wa boriia.

13 Né fɛɛ ñ Zayɔn wɛ̄nda gwa, zaake gurɔɔ kà,
gurɔɔ kè ñ diɛ kà, kè né à pɔnnaa wɛtɛ.

14 À gbèno kè n zɔ̀blerinɔne maa,
à gborona bùsu è kēnne wɛ̄nda.

15 Bori píngi é v̄ia kenne, Dii,
anduna kínanɔ é n kíkeɛ dɔ̄ ñ píngi.

16 Zaake Dii é Zayɔn keke à bo dɔ,
eé bɔ à mó̄mma kɔn gakuio.

17 Eé takaasideenɔ aduakena sí,
eé ñ wéekena kpá swáktororo.

18 À tó yá kè gɔ̄ kēna kpɛɛdeenɔ yānzi
le gbē kè aɔ̄ kpéno Dii táaki lé.

19 Dii tɔɔtɛ gwà zaa a kúkiia,
zaa musu à wéɛ kpàɛ gīzī,

20 le à gbēno zɔ̀blena wii ma
à ñ bɔ gaa lézī yānzi,

21 Weé Dii tɔ́ bɔ Zayɔn,
weé à táaki lé Yerusalemu.

22 zī kè gbēno é kɔ̄ kakɔ̄a gwe,
kɔn kpatablerinɔ wà dɔnzi kene.

23 À ma gbāaa bùsa zégbān,
à ma wèndi kè kusu,

24 ben ma bè: Ma Luda,
nton ma wèndi bɔ gugbānlo,
mmɔn kè ñ kuu ai wa boriia.

25 N anduna kāsāa pɛɛ zaa káaku,
musu né n ɔ̄zīime.

26 Aɔ̄ píngi é gɛ̄tɛ, mɔde négɔ̄ kuu,
aɔ̄ɛ zi kú lán pɔ́kāsāa bà,
né ñ lie lán uta bà ñ ñ zīna.

27 Mpi sɔ̄ n kuuna ègɔ̄ dɔ̄nkɔ̄,
n gurɔɔ yāana v̄iro.

28 N zɔ̀blerinɔ néno ègɔ̄ kuu aafia,
aɔ̄ boriino é kāsāa pɛɛ n kuu.

103

Luda gbēkeɛ

Dauda lè.

1 Ma swè, ñ Dii sáabu kpá,
ma baabɔ píngi, ñ à tɔ́ kè kú adona bɔ.

2 Ma swè, ñ Dii sáabu kpá,

nton sã à yãmaakena kenlo.

³ È ma taarinɔ kēmɛ píngi,
è ma kēkōa kōn ma gyãanɔ píngi.

⁴ È ma wèndi bɔ gèwãan,
è à nnaa dialɛmɛ a gbēke kōn a wēndao guu.

⁵ È tó pɔ maaa kè má yezinɔ móma,
lɛ ma gɔkparɛkɛɛ e àgɔ dufu lán kúu pɔ bà.

⁶ Dii è yã ke a zéa,
è tó yã bɔ kōn gwenawēndadeenɔ nna.

⁷ À tò Musa a poyeziyã dɔ,
à a yãbɔnsaenɔ òdɔa Isarailinɔnɛ.

⁸ Dii sùu vī kōn wēndaaɔ,
à pɔɔ è fɛ kpaaro,
à gbēke bíta maamaa.

⁹ Eé ní taari e gèñ baaagɔro,
eé pɔfɛ da a nɔsɛn gurɔ píngiro.

¹⁰ È yã kewe lán wa durunnɔɔ de nàro,
è fīa bowe lán wa zázãanɔɔ de nàro.

¹¹ Lán ludambɛ lezī kà nà kōn tɔɔtɛo,
lɛn à gbēkɛɛ bíta lɛ kōn à vīakerinɔ.

¹² Lán ɔfãntɛbɔɛ kpaa zà kōn a gēkpen kpaaɔ nà,
lɛn è wa taarinɔ kēwa lɛ.

¹³ Lán de è wēnda dɔ a nénɔnɛ nà,
lɛn Dii è a vīakerinɔ wēnda gwa lɛ,

¹⁴ Zaakɛ à dɔ pɔ kè à wa keo,
à dòn kè búsun wa ũ.

¹⁵ Gbēntee wèndi kusu lán sè bà,
ègɔ gakui vī gurɔ plaa lán lávu bà.

¹⁶ Tó ía pàa, è gētɛ,
guu kè à kún pì è dɔ à yãn dɔro.

¹⁷ Dii ègɔ gbēkɛɛ vī kōn a vīakerinɔ
zaa káaku ai gurɔ píngi,

è à maaa ke ní nénɔnɛ kōn ní dionɔ,
¹⁸ gbē kè zè kōn à bà kuunańyo yáo

bensɔ aɔ yã kè à diɛnɔ kúnanɔ.

¹⁹ Dii a kpata diɛ musu,
à gbãaa vī gbē píngia.

²⁰ À Dii sáabu kpá, amɔa à malaikanɔ,
a gbãadee kè eè à yã ma à zīi keanɔ.

²¹ À Dii sáabu kpá, a ludambɛ zīkpenɔ a píngi,
à zīkeri kè eè à poyeziyã keanɔ.

²² À Dii sáabu kpá, amɔa à pɔkenanɔ a píngi
guu kè èe kí bleenɔ baama píngi.

Ma swè, ñ Dii sáabu kpá.

104

Dii Pópingikeri táakilena

- 1 Ma swè, ñ Dii sáabu kpá.
 Dii ma Luda, ñ bíta maamaa,
 ñ gakui dana pókásáa ũ, èe té kee,
 2 n gupuraa kúnla lán bisa bà,
 n musu kpàe lán pè bà,
 3 n beε bò ínola musu.
 N ludambe luguu kè n sōgoro ũ,
 neè di ĩa ɔa.
 4 Neè ĩa ke n zĩrinɔ ũ,
 neè tévura ke n zĩkerinɔ ũ.
 5 N anduna kàe, n à kásáa pèe,
 à nigána vĩ zikiro.
 6 N ísíaa dàne uta gumusu ũ,
 í pì dà kpíiinɔla.
 7 N kpáké í pìzi, ben à bàa lè,
 n pataa, ben à nàguzi.
 8 Kpíiinɔ bò gupuraaa, guzurɛnɔ sɔè,
 ben í tà guu kè ñ diɛnɛn.
 9 N lézekii dà í pine, eé fɔ à vīlaro,
 eé éara à da tɔtɛla ziki dɔro.
 10 Neè tó íbɔkiinɔ í pisi swa'ɔnɛnɔn,
 ben à í ègɔ bàa lɛe kpíiinɔ dagura.
 11 Sète pó píngi ègɔ à í mii,
 à í è saginɔ í nii kèrma.
 12 Bāanɔ è sà dɔ swaanɔ sae,
 aɔ ègɔ kú à dàko guu, aɔ wiii ègɔ dɔ.
 13 Zaa n be musu neè lou gbarɛ kpíiinɔa,
 n zĩ gbè è anduna kã.
 14 Neè tó sè bɔe pókádeenɔne,
 neè tó burapɔnɔ bɔe gbēnteenɔne,
 neè póblee bɔerne tɔtɛa,
 15 geepiwēe kè è ñ pɔɔ ke nnaa
 kɔn nɔsi kè è ñ uu té keeɔ
 kɔn blɛɛ kè è ñ gba gbáaaɔ.
 16 Dii línɔ è mɔdɔ e maamaa,
 sida lí kè à bà Lɛbanɔnɔ.
 17 Gwen bāanɔ è sà dɔdɔn,
 zùbaaninɔ è beε dɔ pini lí musu.
 18 Kpii lezĩnɔɔ de kpasaanɔ kúkii ũ,
 gbèkotoonɔ de gbè'ɛɛnɔ utekii ũ.
 19 N mɔvura kè gurɔ tàasikebɔ ũ
 kɔn ɔfántè kè à a gēna kpén gurɔɔ dɔɔɔ.
 20 Neè tó guu si, ben gwāavī è ke,
 lákpepɔnɔ è fɛe táo píngi.
 21 Músunɔ è nɔadɛna ɔɔ dɔ,

aõè pòblee wete Ludaa.

²² Tó ɔfántɛ̀ b̀̀e, aõè ɔɔte
aõ tá dae ní tòn.

²³ Gbẽntee è ɔ̀ à gá zĩ ke,
ègõ yã ma a zĩndaa ai uusie.

²⁴ Dii, n yãkenanɔ̀ pari fá!

À píngi b̀̀ò n ɔ̀ndɔ̀ guume,
anduna pana kɔ̀n p̀̀ó kè ní k̀̀nɔ̀.

²⁵ Ísia kuu, à bita bensõ à yàasa,
p̀̀ó b̀̀e kè kú à guunɔ̀ lé víro,
à néngo kɔ̀n à bitao píngi.

²⁶ Góro'itenɔ̀ ègõ táa oon
kɔ̀n kúkukuu kè ní kè à kɔ̀kɔ̀ o à guuo.

²⁷ P̀̀ó píngi è wée dɔ̀nzi ní píngi
le ñ pòblee kpámma a gurɔ̀a.

²⁸ Neè kpámma, aõè sée,
neè ɔ̀ poroíne, ben p̀̀ó maaanɔ̀ è móríma.

²⁹ Tó n mìkpeɛ zùhne, aõè bídi keme,
tó n wèndi símma, aõè ga wà ɛara wà tá bùsutin.

³⁰ Tó n n Ninii gbàre, p̀̀ónɔ̀ è wèndi e,
neè tó ɔ̀ɔte ɛara à ke dufu.

³¹ Wà tó Dii gakui gõ kuu gurɔ̀ píngi,
wà tó Dii pɔ̀ ke nna a yãkenanɔ̀a.

³² Àmbe è ɔ̀ɔte gwa, ben è dege,
è ɔ̀ ke kpíiinɔ̀a, ben tésukpe è ɔ̀.

³³ Mé lè sí Diine ai ma wèndi lén,
mé ma Luda táaki lé ai ma gurɔ̀ lén.

³⁴ Ñ tó ma laasuu kánne, Dii,
lán mée pɔ̀nnaa kenyo ná.

³⁵ Durunkerinɔ̀ mì de anduna guu,
zaakerinɔ̀ tóngõ kuu dɔ̀ro.

Ma swè, ñ Dii sáabu kpá.
Aleluya!

105

Luda a gbẽnɔ̀ misina

¹ À Dii sáabu ke à à tó kpá,
à tó boriinɔ̀ à yãkenanɔ̀ dõ.

² À lè sí à à táaki lé,
à à yãɔ̀nsaekenanɔ̀ tɔ̀kè píngi.

³ À ía dá kɔ̀n Dii tó kè kú adonao,
a Dii kiweterinɔ̀ à pɔ̀nnaa ke,

⁴ À Dii kii wete à gbáaa wée kea,
àgõ à uu wete yãana sai.

5 À tó yábɔnsaε kè à kènɔ dɔagu,
à dabuyáκenanɔ kɔn à yáκpaεκenanɔ,

6 a Dii zɔ̀bleri Ibraĩ boriinɔ,
a Yakubu borii kè à a sεεnɔ.

7 Àmbe Dii wa Luda ũ,
à yáκpaεkena kú anduna guu píngi.

8 À bà kuunawao yā è sán zikiro,
yā kè à diε éǵɔ kuu ai wa boriia.

9 À bà kú kɔn Ibraĩo,
à èara à si kɔn a kuunao Isaakunε dɔ.

10 À yā pi pāpa Yakubunε dokayā ũ,
ben à kú kɔn Isarailinɔ ai gurɔ píngi.

11 À bè é Kanaa bùsu kpámma,
eéǵɔ dε ní baka ũ kè aǵɔ vī.

12 Gurɔ beee aǵɔ pariɔ, wè ní yā daro,
aǵɔ kú Kanaa bùsun bɔamɔnɔ ũmε.

13 Aǵèǵɔ likɔaa zɔ̀ bori kɔn boriionɔ té,
aǵèǵɔ lili oo bùsu kɔn bùsuo.

14 Èe we wà gbāaa m̀ón̄n̄ero,
à kpákē kínanɔzi aǵ yā musu à bè,

15 aǵton ɔ na gbē kè à ní sɛn̄aro,
aǵton wéε tá a annabinɔaro.

16 Ben à tò nɔaa gè̀ bùsu pìn,
à tò aǵ kúsāε yāa píngi.

17 Ben à Yusufu gbàre à d̀ón̄ne ní aε,
wà à yā zò ũ.

18 Wà m̀ɔkyakoo kà à gbāa,
wà m̀ò dà à waale

19 ai yā kè à ǵiake à ò gāa à pāpao,
ben yā kè Dii dànε tò yā b̀ò nna.

20 Kè kína gbē z̄l, ben wà à gbàre,
bùsu gbēnsi pì à b̀ò bàn.

21 À à diε a bùsu d̄n'aeɗee ũ,
à tò à iko vī a auzikinɔa píngi.

22 Yusufu à kínεnɔ tòto a poyezia,
à ɔnd̄ɔ d̀àda à ibanɔne.

23 Ben Yakubu sù Igipiti,
Isarailinɔ kuu n̄ib̄nɔ ũ Hamu boriinɔ bùsun.

24 Dii tò a gbēnɔ k̄ɔ gwe maamaa,
à tò aǵ pari kù dε ní ibεεnɔla.

25 À ní ibεε p̄inɔ swā gbàgbāñne,
ben aǵ zà à gbēnɔn, aǵ ɔnd̄ɔ kè à z̀ɔblerinɔzi.

26 À a z̀ɔbleri Musa z̄l̄n̄ma
kɔn Aruna kè à à s̄eo.

27 Aǵ dabudabuyānɔ kè Igipitinɔne,

a5 yābɔnsaenɔ kɛ Hamu boriinɔ bɔsun.

²⁸ À gusiaa gbàɛ́m̄ma, guu si ñ bɔsun,
kɛ a5 gi à yā mazi yāzi.

²⁹ À ñ inɔ li aru ũ,
ben ñ kpɔnɔ gāga.

³⁰ Kasoonɔ dà ñ bɔsula
kɔn ñ gbāadeenɔ daekiinɔ píngi.

³¹ À yā ò, ben ifiinɔ dàńla,
gāinɔ si ñ té ai a5 bɔsu lén píngi.

³² À loughɛ kwèɛ́n̄ne lou gɛɛ ũ,
lapatana dà ñ bɔsula píngi.

³³ À ñ geepi línɔ ɛ'ɛ kɔn ñ kākāpura línɔ,
à ñ bɔsu línɔ kɛ dúgudugu.

³⁴ À yā ò, ben kwaanɔ kàńgu,
sutɛnɔ kà a5 lé vīro.

³⁵ A5 ñ bɔsu sɛ kɔn láo blè wà nè,
a5 ñ burapɔnɔ blè píngi.

³⁶ À ñ bɔsu daudunɔ dɛde ñ píngi,
ñ né daudu kɛ a5 ò ñ òwazikɛgurɔnɔ.

³⁷ À bò kɔn Isarailinɔ,
a5 kondogi kɔn vuraɔ sɛna,
a5 bori gbɛ́kee e gɛn sí zɛnlo.

³⁸ Kɛ a5 bòɛ, Igipitinɔ pɔɔ kɛ nna,
kɛ vīa ñ kú Isarailinɔ yā musu.

³⁹ À téluguu dà a gbɛ́nɔla,
à kɛ té ũ gwāavī à guu pùńne.

⁴⁰ A5 wɛɛ kɛa, ben à m̀ńne kɔn b̀runɔ,
à musu p̀blee kpà́m̄ma, a5 m̀ńma.

⁴¹ À gbɛ́si pàra, ben í b̀n,
í bàa lè gbáan gwe lán swa'í bà.

⁴² Zaake à d̀ lé kɛ à gbɛ́
a z̀bleri Ibraĩne yān.

⁴³ À bò kɔn a gbɛ́nɔ, a5ɔe pɔnnaa kɛɛ,
gbɛ́ kɛ à ñ sɛnɔɔ e guda kɛɛ.

⁴⁴ À boriinɔ bɔsu kpà́m̄ma,
a5 zī kɛ danɔ kɛ àre blè,

⁴⁵ 1ɛ a5 e wàgɔ à yādienanɔ kūna,
a5 à dokayānɔ da.
Aleluya!

106

Isarailinɔ ñ durunnɔ ona Ludane

¹ Aleluya!

À Dii sáabu kɛ, zaake à maa,
à gbɛ́kɛɛ yāana vīro.

² Dé bé eé f̄ à Dii yābitakenanɔ oo?

Dé bé eé f̄ à à táaki lé píngii?

³ Aubarikadeen̄n gb̄ k̄ āè yā ke a zéan̄ ũ,
k̄ āè yā maaa ke gur̄ píngi.

⁴ Tó n̄é à nnaa k̄e n gb̄n̄n̄e,
n̄ tó ma yā ḡ d̄ngu, Dii,
tó n̄é n̄ m̄ sii, n̄ ma w̄é gwa,

⁵ Le ma baka e à ḡ kú n gb̄n̄ nmanan,
mà p̄nnaa ke k̄n̄ borii k̄ n n̄ s̄n̄,
le mé n táaki lé n gb̄ píno té.

⁶ Wa durun k̄ lán wa dezino bà,
wa taari k̄ wa yā zaaa k̄.

⁷ K̄ wa dezino kú Igipiti,
āe Dii dabuyākenan̄ yā daro,
gb̄ke yā parii k̄ à k̄n̄n̄n̄ s̄ngu,
ben ā swāgbāaa k̄ Isia T̄aa sae.

⁸ Baa k̄n̄ beeeo à n̄ m̄ s̄i a tó yānzi,
le à à gb̄ā bíta d̄da.

⁹ À kp̄k̄ Isia T̄aaazi, ben gukori b̄,
à ḡnyo à w̄e, ā bikú lán wà be gb̄án bà.

¹⁰ À n̄ b̄ n̄ ib̄e n̄ z̄i,
à n̄ s̄i n̄ zangurin̄ gb̄āaa.

¹¹ Í dà n̄ w̄e rin̄la,
baa ā gb̄ m̄n̄ do èe b̄oro.

¹² Ben ā à yā k̄ à ò s̄i,
ā à táaki l̄.

¹³ M̄de à yākenan̄ s̄ngu ḡ,
ben āe ze le à lé dar̄maro.

¹⁴ Ā p̄ble p̄nde n̄ d̄ gb̄án,
ben ā Dii ȳ wà gwà s̄te gwe.

¹⁵ À p̄ k̄ ā w̄é k̄a kp̄m̄ma,
ben à mè'ibabagyā z̄m̄ma.

¹⁶ Ā n̄s̄eḡaan̄ kp̄a k̄n̄ Musao b̄ran
k̄n̄ Aruna k̄ kú adona Diineo.

¹⁷ T̄ote p̄ara à Datani m̄,
à sik̄re Abiramua k̄n̄ a gb̄n̄.

¹⁸ T̄é f̄e ā ìban̄ té,
t̄ene gb̄ zaaan̄ bl̄e.

¹⁹ Ā m̄ p̄i zaa Orebu lán z̄swaree bà,
ā d̄nzi k̄ n̄ t̄aa k̄ āo p̄ine.

²⁰ Ā Luda Gakuide lendee kp̄a
k̄n̄ z̄ s̄sori takao.

²¹ Ā s̄a Luda n̄ m̄siri yān,
k̄ à yā bítan̄ k̄n̄n̄ zaa Igipiti,

²² k̄ à dabuyān̄ k̄ Hamu boriin̄ b̄sun,
k̄ à naasiyān̄ k̄ Isia T̄aaazi.

23 Beee yānzin à bè é a gbēno kaate,
ben Musa kè à à sè kpàne,
à tò à pɔɔ kpàe, èe gaa à n̄ kaatero.

24 A5 kya kà bùsu nidee m̀n,
a5 g̀ Dii yā náane k̄zi.

25 A5 yābuu tà n̄ bisakutaano guu,
a5ɔe d̄ Dii yāziro.

26 Ben à ɔ d̄ à la dàrine à bè,
é tó a5 gaga gbáan,

27 é tó a5 boriino gaga boriino té,
é n̄ faak̄sa bùsunɔ guu.

28 A5 d̄ Peo t̄azi,
a5 p̄ k̄ wà saa òo p̄genɔa blè.

29 A5 yākenano Dii pɔɔ f̄e,
ben gagyāa s̄ngu.

30 Fin̄asi f̄e à yā p̄ m̄ z̄,
ben gyāa p̄ z̄e.

31 Ben Dii tò yā b̄o nna,
à bà k̄uo ai à boriia.

32 A5 Dii pɔɔ f̄e Meriba í kiia,
ben yā b̄ Musao zaa a5 yānzi.

33 Zaake a5 à n̄se yāka,
ben à yā ò laasuulena sai.

34 A5ɔe bùsu p̄ deeno kaate
lán Dii dīne n̄aro.

35 A5 yāk̄te k̄n borii p̄no,
a5 n̄ f̄eakaara z̄kp̄ae s̄e.

36 A5 d̄ n̄ t̄anozi,
ben yā p̄ ḡ̄ne takutee ũ.

37 A5 n̄ néḡgb̄eno k̄e sa'opɔ ũ,
a5 saa ò t̄ano k̄n n̄ n̄n̄gb̄eno.

38 A5 taarisaideeno k̄to kp̄kpa,
a5 néḡgb̄eno k̄n n̄ n̄n̄gb̄e p̄no.

A5 saa ònyo Kanaa bùsu t̄ano,
ben a5 bùsu p̄ gb̄as̄i k̄e.

39 A5 gb̄as̄i l̄e n̄ yākenano yānzi,
a5 ḡ̄ náanesaideeno ũ n̄ yākenano.

40 Ben Dii pɔɔ f̄e n̄zi,
à ye gb̄e k̄e à n̄ s̄no k̄zi d̄oro.

41 À n̄ ná boriino n̄ n̄zi,
ben a5 zangurino k̄i blè n̄ musu.

42 A5 ib̄eno gb̄aaa m̄̄ne,
a5 ɔ t̄̄ma.

43 Èḡ̄ n̄ b̄oo ḡ̄n baaaḡ̄,
m̄de a5 z̄e k̄n n̄ sw̄gb̄aakenao,

ben aō s̄έ n̄ durun yānzi.

44 Baa kōn beeeo tó à n̄ wiii mà,
è n̄ nawēakena yā da.

45 Aō yānzi è d̄o a bà kuunañyo yān,
è a n̄s̄έ liε a gbēke bíta yānzi.

46 À tò gbē kè aō n̄ kūkū z̄iz̄o ūuno
n̄ wēnda gwà.

47 Dii wa Luda, n̄ wa mì sí!
N̄ wa b̄oε boriin̄o té n̄ wa kakōa,
lε wà n̄ t̄s̄ kè kú adona b̄o
wà ĩa dā kōn n̄ táakilenao.

48 Aubarikade Dii, Isarailin̄o Luda
zaa káaku ai gur̄o píngi!
Gbē píngi be aami!
Aleluya!

TAKADA S̄ŌRODEE

Saamu 107-150

107

Dii sáabukena

1 À Dii sáabu kε, zaake à maa,
à gbēkεε yāana v̄iro.

2 Gbē kè Dii n̄ bóno o lε,
gbē kè à n̄ b̄ó n̄ ibeεno o z̄in̄o.

3 Gbē kè à n̄ b̄ó b̄usu kōn b̄usuo à n̄ kakōa
b̄ona o f̄ántēb̄oε kpa kōn a gēkpen kpaao
kōn gu'igbāroo kpaao kōn s̄ōmεε kpaao.

4 Aō gbēken̄o likōaa z̄ò gbáan,
aōε wéte kè weé gá v̄ēen zé d̄oro.

5 N̄oaa n̄ dé, ĩmii n̄ dé,
aō wēndi suuna kè.

6 Ben aō wii pè Diizi n̄ nawēakenan,
ben à n̄ b̄ó n̄ wētamma guu.

7 À n̄ dá zé súusun
ai aō kà wéte kè aōé v̄ēen.

8 Wà Dii sáabu kε à gbēke yānzi
kōn yāb̄onsaε kè è kε gbēn̄oεo.

9 Zaake è ĩmiderin̄o kōto yī kūñne,
è p̄o maaa kpá noaderin̄o aō ká.

10 Aō gbēken̄o kú ga gusisin,
aōε nawēa kεε yina kōn m̄okyakoo.

11 Zaake aō gi Luda yā mazi,
aō kya kà Luda Musude lédamman.

12 À tò wà n̄ busa kōn zī gbāao,
aō gēn̄ s̄i wà l̄ε, d̄onleri kuuro.

13 Ben a5 wii pè Diizi n̄ nawēakena guu,
ben à n̄ b5 n̄ wéetamma guu.

14 À n̄ b5 ga gusisin,
à n̄ m̀kyakoono ga à kèkē.

15 Wà Dii sáabu ke à gbēke yānzi
k̄n yābonsae kè è ke gbēnono.

16 Zaake è b̄iile gbà kè wà pi k̄n m̀gotēo gboro,
è m̀si gbāngano é'ε.

17 A5 gbēkeno lik̄sa n̄ swāgbāa yānzi,
a5 wéetamma è n̄ taarin̄o yānzi.

18 P̄sblee nii b̄o n̄ p̄on,
a5 kà gana.

19 Ben a5 wii pè Diizi n̄ nawēakenan,
ben à n̄ b5 n̄ wéetamma guu.

20 À a yā z̄r̄ma, ben a5 k̄k̄sa,
à n̄ b5 gaa léz̄i.

21 Wà Dii sáabu ke a gbēke yānzi
k̄n yābonsae kè è ke gbēnono.

22 Wà kennak̄so saa oa,
wà à yākenano t̄sk̄ k̄n gudakenao.

23 A5 gbēkeno dà ísiaala goro guu,
a5oe laa taa í b̄ita p̄ila.

24 A5 Dii yākenano è,
k̄n yābonsae kè è ke í dagulano.

25 À yā ò, ben zàga'ia gbāaa kàka,
ísiaa s̄ f̄εε musumus.

26 A5oe f̄εεε musu, wèe suu ḡiz̄i,
a5o kú kari léz̄i, ben swè k̄n̄gu.

27 Gó n̄gānigānyo,
a5 t̄ataatataa b̄o lán wēderi bà,
íte'ōnd̄o píngi yāa'ima.

28 Ben a5 wii lè Diizi n̄ nawēakenan,
ben à n̄ b5 n̄ wéetamma guu.

29 À ĩa gbāaa zè, à ḡò ĩa f̄εεε ũ,
à ís̄o kp̄aε, ben í zè k̄it̄ikiti.

30 Kè guu ȳl, a5 p̄o kè nna,
ben à gāa'nyo íkpare kè a5o yezi.

31 Wà Dii sáabu ke à gbēke yānzi
k̄n yābonsae kè è ke gbēnono.

32 Wà à t̄o b̄o pari kak̄ana guu,
wà à táaki lé d̄on'aεdeen̄o kak̄anan.

33 À swa ídeen̄o liε gbāa ũ,
à tò íb̄o kiin̄o ḡò gukori ũ.

34 À t̄o t̄e aubarikadee li gu w̄isidee ũ
gbē kè a5o v̄εen̄o yāzaakena yānzi.

35 À gbáa li sèbe ũ,
à tò gukori gò ìbòkiinŃ ũ.
36 À nɔaderinŃ kàe gwe,
ben aŃ wéte kàe wà vèen.
37 AŃ burapŃnŃ tŃ, aŃ geepi línŃ bà,
ben à né línne maamaa.
38 À aubarika dàngu, aŃ pari kù maamaa,
èe tó aŃ pókádeenŃ làgoro.

39 Ben à n ligo dŃ, aŃ bùsa
gbáamŃnnena kŃn mŃnzio kŃn pŃsiaao yánzi.
40 À wí dà wèenŃnŃ,
à tò aŃ likŃaa zŃ gukori zésaidee guu.
41 MŃde à wéndadeenŃ bŃ takaasikeen à n sé lezĩ,
à tò aŃ ua kŃ lán kpàsapŃnŃ bà.
42 Tó gbè maaanŃ è, aŃè pŃnnaa ke,
gbè zaaanŃ sŃ è n lé nakŃa.
43 ƆndŃdee làakari dŃ yá pínŃa,
à Dii gbèkeke gwa lán à de nà.

108

Luda bé è tó wà zì ble

Dauda lè.

1 Ma làakari kpaena, Luda,
mé lè sí mà n táaki lé kŃn nŃsɛo do.
2 Ma mŃŃ kŃn ma kuntigio kú máa?
Mé gudŃ pá mìo.
3 Dii, mé n sáabu kpá boriinŃ té,
mé n táaki lé gbènnŃe.
4 Zaake n gbèkeke bíta kà n kiia,
n náane ludambe luguu lè.
5 Luda, wà n tŃ sé lezĩ ai musumusu,
n tó n gakui da andunala píngi.
6 N̄ wewala n wa mì sí kŃn n gàsá gbáaao,
le wamŃwa n gbè yenzideenŃ e wà bŃ.
7 Luda yá ò zaa a kúkiia à bè:
Mé Sekemu kpaatete kŃn zìblena wiiio,
mé gba da kŃn Suko guzurɛo.
8 Giliada bùsu né ma pŃme,
Manase boriinŃ bùsu né ma pŃme,
Eflaimu boriinŃ bùsu né ma mŃfurame,
YudanŃ bùsu né ma gŃme.
9 MŃabunŃ bùsu né ma ɔpipibŃme,
mèè ma kyatee káe EɔmunŃ bùsun,
mèè zìblewii dŃ FilisitininŃ bùsua.
10 Dé bé eé gèmao wéte bíidee guuu?
Dé bé eé dŃme ae ai EɔmunŃ bùsun?

11 Luda, à de mbe n ɔ gbàɛwazi,
neè bɔ kɔn wa zɪkpɛɛno dɔroo?

12 N ɔ dawa wa ibɛɛno yanzi,
zaake gbɛntee dɔnle né yá páame.

13 Wé zɪ ble kɔn Luda gbáaaɔ,
àmbe eé kiti pá wa ibɛɛnɔa.

109

Sa zaaa ona ibɛɛne

Dauda lè.

1 Luda, mbe meè n táaki lé,
ntongɔ yitenaro.

2 Zaake gbɛ zaa bɔnkpɛɛdeeno è ma yaka,
aɔè lé bɔ wà egɛyá dima.

3 Aɔè ligamazi kɔn zangu yáɔ,
aɔè swèe kemao pɔke wíwinnena sai.

4 Aɔè yenzi sɔkpame kɔn yádimmanao,
baa kè meè adua kɛfne.

5 Aɔè à maaa fía bome kɔn à zaaaɔ,
yenzi sɔ, kɔn zanguo.

6 N Setán swi kea,
n à kpakɔzi kɔn Ibilisio.

7 N tó yákpae à ble,
n tó à aduakena kene taari ũ.

8 À wɛndi gɔ kusu,
gbɛ pãnde gɔ à gɛɛ ũ.

9 À néno gɔ de sai,
à naɔ gɔ gyaanɔ ũ.

10 À néno gɔ likɔazɔrinɔ ũ wàgɔ baa kee,
wàgɔ n kpakɛɛ n be zɪnɔ guu.

11 À fíadee à pɔnɔ nakɔa píngi,
gbɛ zɪtɔnɔ à zɪ àre ble.

12 Gbɛke tón gbɛkɛɛ kɛnɛro,
wàton à né kè à tónɔ wɛnda boro.

13 À boriinɔ kaate,
aɔ tó tóngɔ kú borii kè aɔé fɛɛno téro.

14 À dezínɔ zaakena yá gɔ dɔ Diin,
nton tó à da durun kɛa zikiro.

15 Aɔ durun gɔ dɔn Diin,
aɔ yá sá gbɛnɔn anduna guu.

16 Zaake èe dɔn à gbɛkɛɛ ke gbɛkenɛro,
è wɛɛ tá takaasideeno kɔn wɛndadeeno
kɔn pɔsiadeeno ai gèwáan.

17 À ye sa zaa onnenazi,
n tó à wí à musu.

Sa maa onnena è kánɛro,
n tó aubarika keo zà.

18 À lékennena dà lán uta bà,

à à mè yàku lán í bà,

à gè à wánon lán nósi bà.

¹⁹ Kana pì gō daàla lán uta bà,

àgō dō à pii lán asaa bà.

²⁰ Dii fīa bo ma yādimmarinone le

kōn gbē kē aōè yā zaa o ma musunō.

²¹ Dii Gbāapingide,

ñ ma wēnda gwa n tó yānzi,

ñ ma bō n maake kōn n gbēkēo yānzi.

²² Zaake takaaside wēndadeen ma ũ,

ma pōo yāka bŭgubugu.

²³ Mēe gēte lán uusie ora bà,

má de lán kwaa kē ãa e sēe bà.

²⁴ Léyina tò ma gbá è sí sé doro,

ma yāyā ma gō wōozogō.

²⁵ Ma gō yáadzipo ũ ma yādimmarinone,

aōè ma gwa wà mì gbāke.

²⁶ Ñ dōmale, Dii ma Luda,

ñ ma mì sí n gbēke yānzi,

²⁷ Ie aō dō kē n o bē à kē,

rŭbe Dii, n kename.

²⁸ Baa tó aō ma ka, né aubarika damagu,

tó aō fēemazi, wí é ñ kŭ,

mapi n zōbleri mé pōnnaa ke.

²⁹ Tó zaa gō ma yādimmarinone uta ũ,

aō wí da ñ zīndaa lán gumusu bà.

³⁰ Mé Dii sáabu kpá kōn kòto gbāaao,

mé à táaki lé pari kakōana guu.

³¹ Zaake è ze kōn wēndadeenō,

è ñ sí gbē kē aōè yā vēerŭmanō.

110

Mesaya kŭke

Dauda lē.

¹ Dii bè ma diine à vēe a oplaazi

ai àgō à ibeenō kene à tinti ũ.

² Dii é tó n iko dagula,

né kí ble n ibeenōa zaa Zayōn.

³ N gbēnō é ñ zīnda kpámma zŭkagurō

kpŭii kē kú adona musu,

n gōkparenō é mó n kiia lán gudōnao kpŭikpana bà.

⁴ Dii la dà, eé lé sōkparo à bè:

Négō de sa'ori ũ ai gurō píngi

Mēlekizedeke zékpaēa.

⁵ Dii kú n oplaazi,

eé kínano dúgu z̄s a p̄f̄guro.
⁶Eé yákpae ke k̄n boriino,
 ās ḡeno é̄ḡo kpá,
 eé anduna píngi kínano dúgu z̄s.
⁷Eé í mi swaazi zé léa,
 beee yānzín à mì é̄ḡo dana ílazi.

111

Dii t̄sb̄na

¹Aleluya!

Mé Dii sáabu kpá k̄n n̄s̄eo do
 gb̄e maaano kák̄sana guu.

²Dii yákenano bíta,
 gb̄e k̄e à yá k̄n̄ne nnaano è wete wà d̄s̄.

³À yákenano bèe v̄i k̄n̄ gakuio,
 à yámaakena yāana v̄iro.

⁴Dii tò wà d̄o a yāb̄onsaek̄enano,
 à s̄u v̄i k̄n̄ w̄endaao.

⁵È p̄blee kpá a v̄akerino,
 é̄ḡo d̄o a bà kuunaíyo yān.

⁶À a yákenano gb̄aaa òd̄o a gb̄en̄ne,
 à bori p̄andeno bùsuno si à kp̄ámma.

⁷À yákenano náane v̄i bens̄o à zé v̄i,
 à yádann̄ano yápuraa v̄i píngi.

⁸Yá p̄ino k̄ás̄a p̄ena guro píngi,
 è yá ke a zéa k̄n̄ náaneo.

⁹À mìsiri z̄ì à a gb̄eno b̄o,
 à bà kúnyo guro píngi.

À t̄o kú adona, à naasi v̄i.

¹⁰V̄iakena Diinen̄ ònd̄o mì ũ,
 gb̄e k̄e āo à v̄ia v̄iino as̄ansideeno ũ.

À táakilena é̄ḡo yāana v̄iro.

112

Gb̄e k̄e Dii v̄ia v̄i

¹Aleluya!

Aubarikadeen gb̄e k̄e Dii v̄ia v̄i ũ,
 bens̄o Dii yādienano è k̄ane maamaa.

²À n̄eno é̄ḡo gb̄adeeno ũ n̄ bùsun,
 n̄s̄epuradee boriino é̄ḡo de aubarikadeeno ũ.

³Ɔ̄o k̄n̄ auzikio di à be,
 à yámaakena yāana v̄iro.

⁴Baa gusiaan guu è pu gb̄e maaane,
 n̄s̄epuradee k̄e s̄u k̄n̄ w̄endaao v̄i.

⁵Gb̄e k̄e è Ɔ̄o poro, k̄e è p̄o s̄ek̄á̄ne,
 bens̄o è yá ke a zéa, yá è b̄o nna.

⁶P̄oke é gb̄e maa lá ble zikiro,

à yā éḡḡ dónḡu gurḡ píngi.
 7 Baaru zaaa è à vīa kūro,
 à làakari èḡḡ kpaena, èḡḡ Dii náane vī.
 8 À kù è vīro, vīa è à kūro
 ai à gá à yḡḡḡ ke a ibeena.
 9 È gba da takaasideenḡne maamaa,
 à yāmaakena yāana vīro,
 à gbāaa èḡḡ kaara kḡn bēeo.
 10 Gbē zaaa è à e à pḡ fē,
 è swaa kakūn à naguzi,
 gbē zaaa pḡyezina è ke pā.

113

Dii táakilena

1 Aleluya!
 Dii zḡblerinḡ, à à táaki lé,
 à Dii tḡ bḡ!
 2 Wà Dii sáabu kpá
 zaa tia ai gurḡ píngi.
 3 Wà Dii tḡ bḡ
 zaa ḡfántēbḡe kpa ai à gēkpen kpaao.
 4 Dii bíta de bori píngila,
 à gaku da musula.
 5 Dé bé à kà Dii wa Luda ūu?
 À vēena kpatan zaa musu,
 6 è wée zu gīzī
 à musu kḡn tḡḡeo gwa.
 7 È gbāasaideenḡ bḡ bḡsu té à n fēe,
 è wēndadeenḡ bḡ tubura à n sé lezī.
 8 È n da kínenḡ té,
 borii kē à sē kínenḡ.
 9 È pāaa kaara a bēen,
 è à ke nédande pḡnnadee ū.
 Aleluya!

114

Banla zībaa lē

1 Kē Isarailinḡ bḡ Igipiti,
 kē Yakubu boriinḡ bḡ gbē zītḡnḡ té,
 2 Yudanḡ bḡsu gḡḡ Dii kúkii ū,
 Isarailinḡ bḡsu gḡḡ à kiblekii ū.
 3 Isia Tēaa wée sīnle à bàa lē,
 Yoda í kpee lì.
 4 Kpiiinḡ vīvī lán sākaronḡ bà,
 sīsīnḡ korḡ lē lán sānenḡ bà.

5 Ísia, bó bé à n le n bàa lè?

Yoda, à kè dia n kpεε lì?

6 Kpiinɔ, bɔyānzin a vīvī lán sākaronɔ bàzi?

Sìsīnɔ, à kè dia a kɔɔ lè lán sānenɔ bà?

7 Anduna, ò lugaluga Dii aε,

Yakubu Luda aεzī.

8 À gbèsi kè íkaekī ũ,

à gbèpukāa lì íbókii ũ.

115

Dii bé è aubarika daŋgu

1 Èe ke wámbeero Dii,

èe ke wámbeero,

mbe ní de wà n tɔ bɔ

n gbèke kɔn n náaneɔ yānzi.

2 À kè dia boriinɔ è wa la

wà be wa Ludaa kú máme?

3 Wa Ludaa kú musu,

pó kè à yezin è ke.

4 Aɔ ní táanɔ pì kɔn kondogio kɔn vuraa,

gbēntee ɔzīime.

5 Aɔ lé vī, mɔde aɔè yā oro,

aɔ wée vī, mɔde aɔè guu ero.

6 Aɔ swā vī, mɔde aɔè yā maro,

aɔ yī vī, mɔde aɔè pɔ gūu maro.

7 Aɔ ɔ vī, mɔde aɔè pɔ kūro,

aɔ gbá vī, mɔde aɔè táa oro,

aɔè kòto kekero.

8 Aɔ pìrinɔ sēnkpeŋyome

kɔn gbè kè aɔe ní náane keɛnɔ ní píngi.

9 Isarailinɔ, à Dii náane ke!

Àmbe a dɔnleri ũ kɔn a sengbangoo.

10 Aruna boriinɔ, à Dii náane ke!

Àmbe a dɔnleri ũ kɔn a sengbangoo.

11 Dii vīakerinɔ, à Dii náane ke!

Àmbe a dɔnleri ũ kɔn a sengbangoo.

12 Dii dɔ wa yān,

eé aubarika dawagu.

Eé aubarika da Isaraili boriinɔn,

eé aubarika da Aruna boriinɔn,

13 eé aubarika da a vīakerinɔn,

né fète gbēnsi.

14 Dii a bori kɔare,

apinɔ kɔn a néno.

15 Dii aubarika daagu,

àmɔ kè musu kɔn tɔɔteɔ kè.

16 Musu né Dii pómé,
móde à tóte ná gběntenone ní ɔzĩ.
17 Èe ke gèno bé wè Dii táaki léro,
kesó gbē kè aó lé yĩteno.
18 Wámbe, wégó Dii sáabu kpaá
zaa tia ai guró píngi.
Aleluya!

116

Gbē kè bọ́ gaa lézĩ Dii sáabukpana

1 Má ye Diizi, zaake à ma yā mà,
à ma wiipenaazii mà.
2 Mégó à sisii ai ma wèndi lén,
kè à swā kpāmazi yānzi.
3 Ga bà fíkāmazi yá,
mira wāwāa tǒma,
wéetamma kón pǒsíaao dāmala.
4 Ben ma Dii sisi ma bè:
Dii, n yā nna, ñ ma mì sí.
5 Dii sùu vī bensó à maa,
wa Ludaa wēnda vī.
6 Dii è gbāasaideeno dākpa,
kè ma busa, à ma mì sì.
7 Ma swè, ñ keke ñ kpáe,
zaake Dii yā maaa kènne.
8 Dii, n ma bọ́ gaa lézĩ,
n wée'i gògome, néé tó ma gèn síro,
9 Ie màgó té n ae gbē bēeno kukiia kè.
10 Baa kè nawēa tǒma ma gó búgubugu,
má kpé à náane vī, ben ma yā ò.
11 Ma bídi kè ma bè:
Gbē píngi né egedeeno.
12 Bón mé fīa boo Diine
à maaa kè à kèmmé musu píngii?
13 Mé Dii mīsina togo sé musu,
mé à sísió.
14 Mé lù kè má sè Diineno papa
à gbēno wáa ní píngi.
15 Dii yámarino gana bèe vīne.
16 Dii, n yā nna, n zòblerin ma ũ,
nɔgbē kè à dònzi nén ma ũ,
n ma bọ́ bàn.
17 Mé kennakó saa omma,
mé n sísió, Dii.
18 Mé lù kè má sè Diineno papa

à gbēno wáa ní píngi
 19 à kpé ua Yerusalemu guu.
 Aleluya!

117

Dii táakilena

1 Amɔa bori píngi à Dii tó kpá,
 amɔa bùsu píngi gbēno à à táaki lé,
 2 Zaake gbēkee kè à vīwao kè bíta,
 Dii náane vī gurɔ píngi.
 Aleluya!

118

Gana Dii ua kɔn sáabukenaɔ

1 À Dii sáabu ke, zaake à maa,
 à gbēkee yāana vīro.
 2 Isarailino o:
 À gbēkee yāana vīro.
 3 Aruna boriino o:
 À gbēkee yāana vīro.
 4 À vīakerino o:
 À gbēkee yāana vīro.
 5 Ma Dii sisi ma nawēa guu,
 ben à wēmala à ma gba mēporokii.
 6 Dii kúmao, vīa é ma kúro.
 Bón gbēntee é fɔ à kemee?
 7 Dii kúmao ma donleri ũ,
 mé ma ibeenɔ tí do.
 8 À maa wà na Diizi de
 gbēntee náanekenala.
 9 À maa wà na Diizi de
 gbāadeenɔ náanekenala.
 10 Bori píngi lìgamazi,
 ben ma ní kaate kɔn Dii tóo.
 11 Aɔ lìgamazi kpa píngi,
 ben ma ní kaate kɔn Dii tóo.
 12 Aɔ fīma lán zónɔ bà,
 ben aɔ gàga lán kãe té bà,
 ma ní kaate kɔn Dii tóo.
 13 Aɔ ma yīpa kpee, má yezi mà léé,
 ben Dii dɔmale.
 14 Dii bé ma gbāaa ũ, à táakin meé lé,
 àmbe à gɔ̃ ma m̀siri ũ.
 15 À ma, pɔnna wiii do gbē maaanɔ bùran,
 Dii ɔplaa zī bíta kè.

16 Dii ɔplaa kú musu,
Dii ɔplaa zī bíta kè.

17 Mé garo, mégɔ̄ kuu,
mégɔ̄ Dii yákenano tókèe.

18 Dii ma toto maamaa,
mɔ̄de èe tó gaa ma sero.

19 À zé maaa gbàno wēme,
le mà gē mà Dii sáabu kpá.

20 Dii ua zén yè,
gbē maaano bé wè gēn.

21 Ma n sáabu kè Dii, zaake n wemala,
n gɔ̄ ma m̀siri ũ.

22 Gbè kè kpéborino pá kpàzi
bé à gɔ̄ kpé gooda gbè m̀dee ũ.

23 Dii bé à beee kè,
ben à kèwe yábonsae ũ.

24 Gurɔ̄ kè Dii dien yè,
wà pɔ̄nnaa ken wà nòse ke nna.

25 N yá nna Dii! N̄ wa mì sí!
N̄ sùu ke Dii! N̄ wa dakɔ̄re m̀nnaao!

26 Aubarikadeen gbē kè èe mɔ̄o kɔ̄n Dii tóo ũ,
zaa Dii ua wée gbáake kpaanzi.

27 Diin Luda ũ, à guu p̀we.
À zà lá kpákpa àgɔ̄ téo zībaakerinɔ̄zi
ai sa'oki kobano kiia.

28 Ma Ludan n ũ, mé n sáabu ke,
ma Luda, mé n tó sé lezī.

29 À Dii sáabu ke, zaake à maa,
à gbèkeε yáana v̄iro.

119

Luda ya s̄ena lezī

1 Aubarikadeenɔ̄n gbē kè aɔ̄ kuu taari sai
wà Dii doka k̀nanao ũ.

2 Aubarikadeenɔ̄n gbē kè aɔ̄o Dii yá k̀na
wà à kii wete kɔ̄n nòseo doono ũ.

3 Aɔ̄è yá kpεεgánda kero,
aɔ̄ègɔ̄ té à zé guu.

4 N n ɔ̄ɔ̄kii ɔ̄ɔ̄awe,
le wàgɔ̄ tézi kɔ̄n làakarario.

5 Má yezi màgɔ̄ kú ma d̀rɔ̄a
màgɔ̄ n yádannenanɔ̄ k̀na.

6 Tó má n yádienanɔ̄ k̀na píngi,
bee é tó wí ma k̀uro.

7 Gurɔ kɛ mɛɛ n dokayɔ maaanɔ dadaa,
mɛ n sɔabu kpɔ kɔn nɔsɛpuraao.

8 Mɛgɔ n yɔdannenano kɔna,
nton ma tɔn mɔmmanlo.

9 Dian gɔkpare e agɔ kuu gbɔsɔ sai nà?
Sɛde à yɔkɛna kɔ sɛ kɔn n yɔo.

10 Mɛɛ n kii wɛtɛɛ nɔsɛo do,
nton tɔ mà zɔ n yɔdiɛnanɔaro.

11 Ma n yɔ dà ma swɛ guu
lɛ mɔton durun kennɛro yɔnzi.

12 Aubarikadeen mmɔn Dii u,
n n yɔdiɛnanɔ dame.

13 Dokayɔ kɛ aɔ bɔ n lɛnnɔ pɔngi,
mɛ tɔkɛnɛ kɔn ma lɛo.

14 Mɛɛ pɔnnaa kɛ kɔn n yɔnɔ
lɔn wɛ kɛ kɔn auziki bɔtao nà.

15 Mɛɛ laasuu lɛ n ɔɔkiia,
ma wɛɛ kú n zɛnɔa.

16 Ma pɔɔ kɛ nna n yɔdiɛnanɔa,
n yɔ é sɔmaguro.

17 N̄ yɔ maaa kɛ mɔma n zɔblerine
lɛ màgɔ kuu wɛndio, mɛgɔ n yɔ kɔna.

18 N̄ ma wɛɛ kɛmɛ
lɛ mà wɛɛ si yɔbɔnsaɛnɔlɛ n dokan.

19 Nibɔn ma ũ anduna guu,
nton n yɔdiɛnanɔ utɛmɛro.

20 N dokayɔnɔ nidena baabɔrɛ
ma swɛ blɛ.

21 Nɛɛ kpɔkɛ wadadeenɔ kɛ lɛ n̄ kɔnɔzi,
gbɛ kɛ aɔ zɔ n yɔdiɛnanɔanɔ.

22 N̄ ma bɔ sɔsɔnan kɔn dɔkenyoo,
zaakɛ má n yɔnɔ kɔna.

23 Baa kɛ kɔnɛnɔ vɛɛ wà lɛ kpɔkɔsɔmazi,
ma laasuu ɛgɔ kú n yɔdannenanoa.

24 N yɔnɔ è ma pɔɔ kɛ nna,
n yɔ pɔ è lɛ dama.

25 Ma gɔ daɛna tɔɔtɛ,
n̄ ma wɛndi dɔkpa lɔn n̄ ò nà.

26 Ma a yɔkɛnanɔ dɔdɔnnɛ, ben n wemala,
n n yɔdannenano dame.

27 N̄ tɔ mà n ɔɔkiinɔ dɔ,
ma laasuu ɛgɔ kú n yɔbɔnsaɛnɔa.

28 Ma pɔɔ sia à kɛ bɔta,
n̄ ma gba gbɔa lɔn n̄ ò nà.

29 N̄ ma kɛ mɔnafiki zɛa,
n̄ ma gba zɛ mà zɛ kɔn n dokao.

30 Ma yāpura zé sè,
ma swè ègō kú n dokaa.

31 Má n yāno kūna ɔplaplaa,
ñton tó wí ma kūro, Dii.

32 Meè wá n yádienanɔ zézi,
zaake n ma láakari kpàeme.

33 Dii, ñ n yádannenano zé ɔɔame
le màgō kūna ai ma wèndi lén.

34 Ñ ma gba ɔndɔɔ màgō n doka kūna,
màgō zīi kea kɔn nòseo do.

35 Ñ ma da n yádienanɔ zén,
zaake bee bé è kámagu.

36 Ñ tó ma swè gō kú n yānoa,
àton tá bīni zénlo.

37 Ñ ma wée go pó pāanoa,
ñ ma wèndi dákpa lán ní ò nà.

38 Ñ yā kè ní ò papa moa n zòblerine,
lé kè ní gbè n viakerinone.

39 Ñ tó sòsɔna kè meè à vīa kee gomala,
zaake n dokayāno maa.

40 Má ye n ɔɔkiizi fá,
ñ ma wèndi dákpa n maakee guu.

41 Dii, ñ mós ñ gbèkee keme,
ñ ma mì sí lán ní ò nà,

42 gbasa mà yā sí ma sòsɔrila,
zaake méé n yā náane kee.

43 Ñton yāpura yā sí ma lénlo,
zaake n yāzedeem má wée ɔɔzi.

44 Mэгō n doka kūna
ai gurɔ píngi,

45 Mэгō té aafia,
zaake ma n ɔɔkii wète.

46 Mé n yāno o kīnana ae,
wí é ma kú sɔro.

47 N yádienanɔ è ke ma pɔɔne,
zaake má ye yā pīnozi.

48 Ma gá sè n yádiēna kè má yezinone,
meè laasuu lé n yádannenano.

49 Ñ ɔ yā kè ní ò n zòblerinen,
zaake ní tò ma wée ɔɔzi.

50 Yā kè è ma láakari kpáe ma nawēakenan yè,
n légbēna bé è ma wèndi dákpa.

51 Wadadeeno e ma faboo yāana sai,
baa kɔn beeeo meè zā n dokaaro.

52 Meè ɔ n dokayā kè kú zaa ziinon,

ben aṣè ma nṣe yīi kūme, Dii.

⁵³ Mèè pṛ fē maamaa,
kè zaakerinṵ è pà kpá n dokazi yānzi.

⁵⁴ Mèè lè sí n yádannenano musu
ma kuuna anduna kèkii guu.

⁵⁵ N yā ègṵ dṵmagu gwāavī, Dii,
mèègṵ n dokayāno kūna.

⁵⁶ Ma yā beeenṵ kṵ dṵ,
zaake mèègṵ n ṵdṵkii gwaa.

⁵⁷ Dii, mbe ma baka ũ,
ma lé gbè kè mé n yā ma.

⁵⁸ Mèè kúe kenne kṵn nṣeo do,
n sūu kemao lán n̄ ò nà.

⁵⁹ Ma a yákenano laasuu lè,
ben ma ṣṵkpa n dokayānoa.

⁶⁰ Mé wā, mé gbá gáero,
le mà n yádienano da.

⁶¹ Baa kè gbē zaaano bà fīkāmazi,
n dokayāno é sāmaguro.

⁶² Mèè fēe mà sáabu kenne lezāndo
n dokayā maaano musu.

⁶³ N viakeri píngi gbēnnan ma ũ,
gbē kè aṣè n ṵdṵkii gwaanṵ.

⁶⁴ Dii, n gbēkee anduna pà,
n̄ n yádienano dame.

⁶⁵ N à maaa kè mṵma n zṵblerine,
lán n̄ ò nà, Dii.

⁶⁶ N̄ wééZéé kṵn dṵnao dame,
zaake ma n yádienano si.

⁶⁷ Le n̄ kpé n̄ ṵ tṵma, má sāsāname,
mṵde tia sa má n yā kūna.

⁶⁸ N̄ maa bensṵ n yákenano maa,
n̄ n yádienano dame.

⁶⁹ Baa kè wadadeeno yāsiaa n̄ama,
mèègṵ n ṵdṵkii gwaa kṵn nṣeo do.

⁷⁰ Aṵ swā gbāgbā, èe yā maro,
mṵma sṵ ma pṵṵ nna n dokaa.

⁷¹ N ṵtṵmana kème maa,
le mà e mà n yádannenano dada.

⁷² Doka kè bṵ n lén maame
de vura kṵn kondogi bṵṵ ṵgbangbanṵla.

⁷³ N ṵṵ ma í kàsa à ma ke,
n̄ ma gba ṵndṵṵ mà n yádienano dada.

⁷⁴ N viakerinṵ é ma e wà pṵnnaa ke,
zaake n yān ma tāmāa dṵa.

⁷⁵ Dii, má dṵ kè n dokayāno maa,
kè n̄ náane vī yānzin n ṵ tṵmazi.

76 Ñ gbēkεε kεmε lε ma nòse kpáε,
lán ñ ò mɔma n zòblerinε nà.

77 Ñ mɔ ñ wēnda dɔmε lε mágɔ̄ kuu,
zaake n dokayānɔn ma pɔnnaa ũ.

78 Ñ tó wí wadadee kè aɔ taari kēmε pānɔ kŭ,
mapi sɔ mé laasuu lé n ɔ̀ɔ̀kiia.

79 Ñ wíakerinɔ su ma kiia,
gbē kè aɔ̄ n yānɔ dɔ̄nɔ.

80 Ñ tò ma nòse gɔ̄ pura n yānɔ musu
lε wí tón ma kŭro yānzi.

81 Ñ m̀sina yā e ma swè blee,
n yān ma wéε dɔzi.

82 Ma wéε dɔ̄ n légbēnazi ai ma kpasa,
bɔ̄rɛn né ma nòse yīi kŭmεε?

83 Má de lán báa b̀kɔ̄ kè tésukpe mà bà,
baa k̄ɔ̄n beeeo n yādienanɔ è sāmaguro.

84 Mɔma n zòbleri mégɔ̄ n dāa ai bɔ̄rɛmε?
Bɔ̄rɛn né ía da ma wéetám̄marinɔa?

85 Wadadeenɔ è wéε yɔ̄mε mà zun,
aɔ̄ yā è kɔ̄ sé k̄ɔ̄n n dokaoro.

86 Ñ yādienanɔ ṕngi náane vī,
ñ dɔmale, zaake wéε wéε tāama pāme.

87 À g̀ɔ̄ féte kè aɔ́ε yāamao anduna guu,
mɔma sɔ méε pā kpá n ɔ̀ɔ̀kiiziro.

88 Ñ ma wèndi dākpa n gbēke yānzi,
mé n yānɔ da.

89 Dii, n yā ègɔ̄ kuu gurɔ̄ ṕngi,
à kāsāa p̄εna zaa musu.

90 Ñ náane vī wè k̄ɔ̄n wèo,
n anduna kāε, ben à kpé kuu.

91 Pó ṕngi kpé kuu gbāa n doka musu,
zaake pó ṕngi è dɔnzi.

92 Tó n dokan ma pɔnnaa ũ yāro,
lε ma kaate ma nawēakena guu.

93 Ñ ɔ̀ɔ̀kii é sāmagu zikiro,
zaake à gāzīn n ma wèndi dākpa.

94 Ñ p̄ɔ̄n ma ũ, ñ ma m̀ sí,
zaake ma n ɔ̀ɔ̀kii wéte.

95 Gbē zaaanɔ̄ e ma kpákpa wà ma de,
mɔde ma làakari kú n yānɔa.

96 Má è kè pɔ̄ maa ṕngi zaka lé kuume,
mɔde n yādienanɔ bíta lé vīro.

97 Má ye n dokazi à kè bíta fá,
mèègɔ̄ laasuu lεεa zaa kɔngɔ̄ ai uusie.

98 Ñ yādienanɔ è tó ma ɔ̀ndɔ̄ gɔ̄ de ma ibeεnɔ ṕla,
zaake à kú ma swèn gurɔ̄ ṕngi.

99 Ma wéezée de ma yādannerino póla ní píngi,
zaake ma laasuu ègō kú n yānɔame.

100 Ma ɔndɔ de mareenɔ póla,
zaake meégō n ɔɔkiinɔ gwaa.

101 Mée mí kē zé zaa píngia
le mà e màgō n yā kúna yānzi.

102 Mée kē n dokayānɔaro,
zaake míbe ní dàmé.

103 N yānɔ nname à kè bíta,
à nna de zóla ma lén.

104 N ɔɔkii è ma gba làakari,
Beee yānzin ma za sāsāna zé pínginzi.

105 N yān fitia ũ ma gbáne,
è guu pume zén.

106 Ma la dà ma sō zεo,
kè mégō té n dokayā maaanɔzi.

107 Ma wéetāmmana kè bíta, Dii.
n ma wèndi dākpa lán ní ò nà.

108 N ma sáabukpana sí,
gbasa n n dokayānɔ dame, Dii.

109 Méeégō ma zīnda da kari guu,
baa kōn beeeo n dokayānɔ è sāmaguro.

110 Zaakerinɔ takutεε kpàkpame,
mòde mée zā n ɔɔkiiaro.

111 N yānɔn ma túbi ũ ai gurɔ píngi,
aɔmbe ma pɔnnaa ũ.

112 Ma swè kú n yādannenano kenaa
ai ma wèndi lén.

113 Ma za nɔseplaadeenɔn,
n dokan má yezi.

114 Míbe ma uteki kōn ma sɛngbangoo ũ,
n yān ma wée dɔzi.

115 À gumala a zaakerinɔ
le màgō ma Luda yādienano kúna.

116 Ngō ma kúna lán ní ò nà, mégō kuu,
nton tó támaa ma nero.

117 N ma sé musu le mà bɔ aafia,
ma wée égō pé n yādannenano.

118 Née gí gbē kè aɔ zà n yādannenanozi,
aɔ mɔnafikikena né pāme.

119 Née anduna zaakerinɔ kwée lán mɔgbɔ bà,
beee yānzin má ye n yānɔzizi.

120 Ma mè è fεε n vía yānzi,
n dokayānɔ naasi víme.

121 Ma yā kè a zéa súusu,
nton ma tó ma wéetāmmarinɔnero.

122 Ñ kpégaau sé mamoma n zòblerine le mà bɔ maa,
 ñton tó wadadeenɔ wée tamaro.

123 Ma wée dɔ n misinazi ai ma kpasa,
 má sɔkpa n légbēna maaazi.

124 Ñ yā kemε n gbēkεε guu,
 ñ n yādannenano da mamoma n zòblerine.

125 N zòblerin ma ũ, ñ ma gba làakari
 le mà n yāno dɔrɔ dɔ.

126 Yākεna gurɔɔ kà, Dii,
 zaake wée bɔɔ n doka kpεε.

127 Má ye n yādienanɔzi de vurala,
 baa vura baasana.

128 Má è n ɔɔkii maa,
 beee yānzin sāsāna zé píngi è kemerozi.

129 N yāno demε yábɔnsae ũ,
 beee yānzin má kūna ma swēnzi.

130 N yā bɔkɔtena è guu puñne,
 è nɔsɛdodeenɔ gba làakari.

131 Ma lé aena, méε wesaa boo fεkuufekuu,
 zaake n dokayāno nii e ma deε.

132 Ñ ae dɔma ñ sùu kemao,
 lán neè ke gbē kè aɔɔ ye n tózinone nà.

133 Ñ ma da zéa lán ní ò nà,
 ñton tó yā zaa ke kí blemaro.

134 Ñ ma bɔ gbē takiikerinɔ ɔzĩ
 le mà n ɔɔkii gwa.

135 Ñ uu were mamoma n zòbleria,
 ñ tó mà n yādannenano dɔ.

136 Wée'i e plaa ma wéen
 kè wà n doka kūnaro yānzi.

137 Dii, ní maa,
 n dokayāno zé vĩ.

138 N n yāno diε a zéa,
 aɔ náane vĩ maamaa.

139 Ma ibεenɔ sà n yān,
 ben aɔ yā ma kū gbāa maamaa.

140 Wà n yā yɔ wà gwà à see ke vĩro,
 mamoma n zòbleri, má yezi maamaa.

141 Póken ma ũro, wè kya kámagu,
 baa kɔn beeeo n ɔɔkii è sámaguro.

142 N yāmaakεna yāana vĩro,
 n doka yāpuraa vĩ.

143 Nawēa kɔn yā'ɔammao ma le,
 mɔde n yādienanɔn ma pɔnnaa ũ.

144 N yāno maa gurɔ píngi,
 ñ ma gba làakari le màgɔ kuu.

145 Mée n sisi kɔn nɔseo do Dii,

̀̀n wemala, m̀́gõ n yãdienanõ kũna.

146 M̀́eè wiiɓenzi ̀̀n ma m̀̀ sí,
m̀́gõ n yãõ kũna.

147 M̀́eè f̀́eè idẽ'idẽ mà wii ɓenzi,
n yãn ma ẃeè dõzi.

148 Ii è na ma ẃeèn gwãavĩro
l̀́e mà e mà laasuu l̀́e n yãa yãnzì.

149 ̀̀N ma yã ma n gb̀́eke yãnzì, Dii,
̀̀n ma ẁ́endi dākpa lán n yãzedekẽe de nà.

150 Gb̀́e k̀́e aõè l̀́e kpaakõsõmaziinõ kũimao,
mõde aõõ zã kõn n dokao.

151 N kũimao Dii,
n yãdienanõ ɓĩngi yãpuraa ṽi.

152 Zaa gikena má dõ n yãõa
k̀́e n̄ diẽ àgõ kuu gurõ ɓĩngi.

153 ̀̀N ma naẁ́eakena gwa ̀̀n ma m̀̀ sí,
zaake n doka e sãmaguro.

154 ̀̀N zẽmao ̀̀n ma bo,
̀̀n ma ẁ́endi dākpa lán n à l̀́e gb̀́e nà.

155 N m̀̀sina zã kõn zaakerinõ,
zaake aõè n yãdannenanõ wetero.

156 N ẁ́endaa b̃ita, Dii,
̀̀n ma ẁ́endi dākpa lán n yãzedekẽe de nà.

157 Ma ib̀́eè k̀́e aõè ẃeè tãmaanõ ɓari,
mõde m̀́eè zã n yãõaro.

158 Má ye n náanesaideenõ kãziro,
k̀́e aõõ n yã kũnaro yãnzì.

159 ̀̀N gwa lán má ye n õdõkiizi nà.

Dii, ̀̀n ma ẁ́endi dākpa n gb̀́eke yãnzì.

160 N yã ɓĩngiɓĩngi n̄ yãpuraame,
n dokayãõõ maa aõõ yãana ṽiro.

161 Gbãadeenõ è ẃeè tãma ɓã,
mõde n yã ṽia è ma kũ.

162 M̀́eè ɓõnnaa ke kõn n l̀́egb̃enaõ,
lán ma auziki b̃ita s̃eè z̃i guu bà.

163 Ma za m̃õnafikin, má ye à yãziro,
n dokan má yezi.

164 M̀́eègõ n táaki l̀́e gurõ do g̀́en swẽeɓlaplaa
k̀́e n dokayãõõ maa yãnzì.

165 Gb̀́e k̀́e aõõ ye n dokazinõ aafia b̃ita,
yãke è tó aõ furo.

166 Ma ẃeè dõzi ̀̀n ma m̀̀ sí, Dii,
m̀́eè t̃e n yãdienanõzi.

167 Má n yãõ kũna,
zaake má yezi maamaa.

168 M̀́eè n õdõkii gwa m̀́eè n yãõ ma,

zaake ma yakeɛna pɛngi kú n ɔzĩme.

¹⁶⁹ Ñ tó ma wiipena n kii le, Dii,
 ñ ma gba làakari lán ní ò nà.

¹⁷⁰ Ñ tó ma aduakena ká n kiia,
 ñ ma mì sí lán n lé gbè nà.

¹⁷¹ N táakilena gɔ da ma lén,
 zaake neé n yádannenano dame.

¹⁷² Mé lè sí n légbèna musu,
 zaake n yádienanɔɔ maa pɛngi.

¹⁷³ Ñgɔ kú soruo ñ ɔ domale,
 zaake ma ze kɔn n ɔɔɔkiio.

¹⁷⁴ Méé à ni deé ñ ma mì sí, Dii,
 n dokan ma pɔnnaa ũ.

¹⁷⁵ Ñ tó màgɔ kuu, mégɔ n táaki lee,
 ñ tó n dokayáno gɔ ma kúna.

¹⁷⁶ Ma kē zéa lán sãa kè sãsa bà,
 ñ mamoma n zɔbleri wete,
 zaake n yádannenano e sámaguro.

120

Kuuna yaketedeenɔ té

Gana Yerusalemu lè.

¹ Ma nawɛakena guu ma Dii sisi,
 ben à wèkala.

² Ñ ma sí yásiadeenɔ ɔzĩ
 kɔn mɔnafikideenɔ léo.

³ Mɔnafikide, Luda é kenyo dia nà?
 Ke bɔn eé kennene?

⁴ Eé wée támma kɔn gɔsagbaaa kà lé nnaanɔ
 kɔn sē lí sisi wáaa.

⁵ Wáiyoo mamoma kè má kú Mesekinɔ té,
 má vée Kedano bisakutaan.

⁶ Ma vée à gi kè maamaa
 kɔn gbē kè aɔ zà aafiannɔ.

⁷ Véeena aafian má yezi,
 mɔde tó ma yā ò, swèen aṣè fεεomazi.

121

Dii wa Dākpari

Gana Yerusalemu lè.

¹ Ma wée do sɔsɔno kpa,
 guu kè ma donle è bɔn.

² Ma donle è bɔ Dii kiame,
 àmbe à musu kɔn tɔtɔeo kè.

³ Eé tó n gbá sataro,
 n dākpari é igoba páro.

⁴ Isarailinɔ dākpari é igoba páro fá,
eé sɔ̄ ii oro.

⁵ Dii n dākpari ũ,
Dii denne ɔra ũ n ɔplaazi.

⁶ Ɔfántē é n lé fáantēro,
kesɔ̄ mɔvura gwáavĩ.

⁷ Dii é n sí kisira sánda píngia,
eé n wèndi dākpanne.

⁸ Dii é n dākpa n gana guu kɔ̄n n sunao
zaa tia ai gurɔ̄ píngi.

122

Dauda aduakena Yerusalemune

Gana Yerusalemu lè.

¹ Kè wà bèmɛ wà gá Dii ua,
ma pɔ̄ kè nna.

² Wá zena n bĩilea sa, Yerusalemu.

³ Wá Yerusalemu kàe nanakɔ̄ana gíngin.

⁴ Gwen Isaraili boriinɔ è gɛ̄n,
borii kè Dii sè pínɔ̄.

Aɔ̄è gá Dii sáabu kpá
lán à dié̄nne nà.

⁵ Gwen yágɔ̄gɔ̄rinɔ kitanɔ̄ káen
Dauda boriinɔ kpata kitanɔ̄ ũ.

⁶ À aafia wé̄e kɛ Yerusalemune à be:
Luda tó gb̄e kè aɔ̄ yenziinɔ aubarika e!

⁷ Aafia gɔ̄ kú n bĩinɔ dagura,
n gudákpakiinɔ gɔ̄ kaena nna.

⁸ Ma gb̄enɔ kɔ̄n ma gb̄ennanɔ yánzi mé be,
Luda n gba aafia.

⁹ Dii wa Luda kpé yánzi
mé à maaa wé̄e kenne.

123

Wé̄dɔ̄na Ludazi

Gana Yerusalemu lè.

¹ Ma wé̄e sè, mé̄e n kii gwaa,
mmɔ̄n kè n kpatan kú musu.

² Lán zò wé̄e ègɔ̄ dɔ̄ pɔ̄zi a bɛ̄dee ɔzĩ nà
bensɔ̄ zɔ̄nɔgb̄e wé̄e ègɔ̄ dɔ̄ a dazi,
len wa wé̄e ègɔ̄ dɔ̄ Dii wa Ludazi le
ai à gá wa wènda gwao.

³ Ñ wa wé̄e gwa, Dii, ñ wa wé̄e gwa,
zaake gb̄enɔ kyakanawaguu wa kpasa maamaa.

⁴ Wa ïadarinɔ lalandikena f̄s̄ maamaa
kɔ̄n wadadeenɔ kyakangunao.

124

Dii wa zenyodee

Gana Yerusalemu lè kè Dauda dà.

¹ Tó Dii kúwao yáro,
Isarailino o:

² Tó Dii kúwao yáro
gurɔɔ kè wà fɛwazi,

³ ɛ wà wa mómo bɛɛ kè aɔ pɔ fɛwazi,

⁴ ɛ aɔ dàwala lán í bíta è dańla nà,
ɛ aɔ wa sɛɛ wà tàwao lán swa pana bà,

⁵ ɛ aɔ wa wara lán í fɛna bà.

⁶ Aubarikadeen Dii ũ,
kè èe tó wà wa ke gyáigyairo.

⁷ Wa bɔ takuteɛn lán bāa bà,
bà kè, wa pitińma.

⁸ Wa donle è bɔ Dii kiiame,
àmbe à musu kɔn tɔtɛo kè.

125

Luda gbɛno kuuna aafia

Gana Yerusalemu lè.

¹ Dii náanekerino de lán Zayɔn kpíi ba,
à degena víroo, ègɔ kuu gurɔ pingi.

² Lán kpíiinɔ ligana Yerusalemuzi nà,
ɛn Dii ligana a gbɛnozi ɛ
zaa tia ai gurɔ pingi.

³ Gbɛ zaaano é e wàgɔ kí bleɛ
gbɛ maaano bùsun wàgɔ gaaro,
ɛ gbɛ maaano tón ɔ da zaakenanlo yānzi.

⁴ Dii, n à maaa ke gbɛ maaanoɛ,
gbɛ kè aɔ nɔsɛ puraano.

⁵ Gbɛ kè aɔ zé kotina sɛno sɔ,
Dii é n wara kɔn zaakerinoɛ.

Luda Isarailino gba aafia!

126

Isarailino suna n gwena zia

Gana Yerusalemu lè.

¹ Kè Dii wa bɔ zɔbleen à sùwao Zayɔn,
à dɛwe lán nanaa bàme.

² Wa ví kɔn yáo wa guda kè,
ben boriino bèkɔne,
Dii yá bíta kèwe.

³ Dii yá bíta kèwe,
ben wée ponnaa keɛ.

⁴ Dii, ò suwao wa gwena ziin,
lán nèè su kòn ío gbáan nà.

⁵ Gbē kè aṣ pṣ tṣ kòn wé'ionṣ,
adeenṣ é kē kòn gudakenaomē.

⁶ Gbē kè bṣ kòn ṣṣ dṣṣ kòn pṣwēeo kūna,
adee é ɛara à su kòn gudakenao
kòn èse bakaao sena.

127

Pṣ píngi né ludangbaame

Gana Yerusalemu lè kè Sulemanu dà.

¹ Tó èe kē Dii bé à kpé boro,
èndē à bōrinṣṣ e zī paa kēemē.

Tó èe kē Dii bé à wéte dàkparo,
èndē à dàkparinṣṣ e itē kēē pāme.

² Fēena ide'ide, daena lezāndo,
zībāabāakēna pṣblee yānzi né yā pāame,
zaakē Dii è a gbē yenzideenṣ gba kámmabona.

³ Néḡḡgbēnṣ né Dii gbaame,
néṣṣ né à láadame.

⁴ Lán kánṣṣ de nà zīkari ṣzī,
len n ḡḡkparekēgurṣ néḡḡgbēnṣṣ de le.

⁵ Aubarikadeen gbē kè à gbàra panaño ũ,
tó à ibēenṣ à lè gāalē, wí é à kúro.

128

Yā maaa kè Dii vīakeri è ee

Gana Yerusalemu lè.

¹ Aubarikadeen gbē kè Dii vīa vī
bensṣ à té à zén ũ.

² Né n zī àre ble,
néḡḡ aubarika vī, néḡḡ kuu aafia.

³ N naṣ éḡṣ kú n ua
lán geepi lí né'iri bà,
n néḡḡgbēnṣ éḡṣ liga n teebuzi
lán kú lí ketenṣ bà.

⁴ Len gbē kè Dii vīa vī
éḡṣ aubarika vī le.

⁵ Zaa Zayṣ Dii aubarika dangu
ai n wēndi lén.

À tó ò wéé si Yerusalemu nmanale,

⁶ à tó ò n dionṣ e kòn wéeo.

Dii Isarailinṣ gba aafia!

129

Isarailinṣ sa zaa ona ní ibēenṣne

Gana Yerusalemu lè.

1 Zaa wa néngo zĩ wà wéε tàwa gè̀n ũgbangba.
Isarailino o:

2 Zaa wa néngo zĩ wà wéε tàwa gè̀n ũgbangba,
mɔ̀de wèe fɔ̀ wà wa furo.

3 Wà wa kpεεgura bú wì,
wà à dɔ̀ro kè gbà̀agbàa.

4 Dii maa,
à gbε zaaano bà zɔ̀we.

5 Gbε kè aɔ̀ zà Zayɔ̀nnno
sɔ̀kpa kpεε kɔ̀n wíyāo.

6 Aɔ̀gɔ̀ de lán sè̀ kè b̀de kpé musu bà,
ai àgɔ̀ gbà̀ à gāga.

7 Eé sè̀kēri ɔ̀kú paro,
eé bakaa kε à sí yì wà da gānlo.

8 Gbε kè aɔ̀de gēteεno tón be,
Dii aubarika dańguro,
ke wà aubarika dańgu kɔ̀n Dii tɔ̀o.

130

Wéεdona Diizi

Gana Yerusalemu lè.

1 Zaa í lòn ma wii pè Diizi ma bè,

2 Dii, ò ma yā ma,
ò swā kpá ma wiipenazi ò ma wéε gwa.

3 Dii, tó nèè wa durunno kè ò dieme,
Dii, dé bé eé boɔ̀?

4 Mbe í durunkēnnena zé vī,
beee yānzin wè vīa kennezi.

5 Ma wéε ègɔ̀ do Diizi, méε à dāa,
à yān má sɔ̀kpazi.

6 Lán gudākparino wéε ègɔ̀ do gudɔ̀nazi nà,
ma wéε ègɔ̀ do Diizi deńla,
ee, à de gudākparino wéεdona gudɔ̀nazila.

7 A Isarailino, à wéε do Diizi,
zaake Dii gbεkeε vī,
à m̄sina gbāaa vī papana.

8 Àmbe eé Isarailino ho
aɔ̀ durunno guu píngi.

131

Nana Diizi

Gana Yerusalemu lè kè Dauda dà.

1 Dii, íadāna kú ma swè guuro,
mèè gbēno gwa mà í kε pɔ̀pɔ̀ro,
mèè ɔ̀ ká yā kè demalaaziro,
kesɔ̀ yā kè zĩ'umεε.

2 Lenlo! Ma a laasuu kè do,
 ma a làakari kpàe
 lán né yōmiri kè kú à da ɔzĩ bà,
 ma nòse de lán né yōmiri pò bà.

3 A Isarailinɔ, a wée gō dɔ Diizi
 zaa tia ai gurɔ píngi.

132

Dauda boriinɔ vɛɛna kpatan Zayɔn

Gana Yerusalemu lè.

1 Dii, ñ tó Dauda yā gō dɔngu
 kōn nawēa kè à kèno píngi.

2 À la dà Diine,
 à lù sè Yakubu Luda gbāadeene à bè,

3 é gē kpénlo,
 é dae a gádoaro,

4 é we à igoba páro,
 é tó ii na a wéɛnlo,

5 ai à gá guu eo Diine
 à kpé dɔ Yakubu Luda gbāadeene.

6 Wa à baaru mà Eflata bùsun,
 wa bɔa Yarimu bura.

7 Wà gá à kúkiia,
 wà kúe à tinti ae.

8 Dii, ñ fɛɛ ñ su n pitakia,
 mpi kōn n ikoke àkpatio.

9 N gbàgbārinɔ maakeɛ da uta ũ,
 n yāmarinɔ guda gō dɔ.

10 Nton mikpɛɛ zu kina kè ñ kànero
 n zòbleri Dauda yānzi.

11 Dii si kōn a kuunao Daudane,
 à náane vī, éé lé liero, à bè:
 Mé n boriinɔ doke ká n kpatan.

12 Tó n boriinɔ ma bà kuunaíyo yā dà,
 tó aɔ yā kè má dànneno kúna,
 aɔ boriinɔ égō vɛɛ n kpatan gurɔ píngi.

13 Zaaɛ Dii Zayɔn sè,
 à yezi àgō de a vɛɛkii ũ, à bè:

14 Guu kèn mégō kún gurɔ píngi,
 gura kèn mégō vɛɛnan, zaaɛ à ma pɔɔ gbàme.

15 Mé aubarika dan maamaa,
 mé pòblee kpá à takaasideenɔ à mórúma.

16 Mé misina da à sa'orinɔɛ uta ũ,
 ma yāmarinɔ guda égō dɔ.

17 Gwen mé Dauda bori kina gbāadee bɔn,
 gwen kina kè má kà té égō dɔn.

¹⁸ Mé wí da à ibeena,
à kífura éǵǵ té kee à mià.

133

Kuuna k̄so ledole guu

Gana Yerusalemu lè kè Dauda dà.
¹ À gwa lán à maa bensǵ à nna nà,
tó Luda gbēn̄ kuu k̄so ledole guu.

² À de lán kyakena n̄si
kè wà kù Aruna mià bà,
kè plà à létankakaa ai à kà à uta léa.

³ À de lán wà be
Em̄ni kp̄i bé èe kpaà bà Zaȳn̄ k̄piin̄.
Gwen Dii a aubarikadanguna dīn̄
wē̄ndi kè eé yāaroo ũ.

134

Dii sáabukpana gwāavĩ

Gana Yerusalemu lè.
¹ À Dii z̄ikerin̄,
à Dii sáabu kpá a p̄ngi,
am̄a kè èe z̄i kee Dii ua gwāav̄n̄.

² À a ǵǵ sé musu Dii kúkii kpa,
à à sáabu kpá.

³ Zaa Zaȳn̄ Dii aubarika daagu,
àmbe à musu k̄n̄ t̄ot̄eo kè.

135

Dii táakilena

¹ Aleluya!
À Dii tó b̄!
À Dii sáabu kpá, am̄a à z̄ikerin̄!
² Am̄a kè eè z̄i ke wa Dii ben̄,
a gbē kè eèǵ z̄ena wa Luda uan̄.

³ À Dii tó b̄, zaake à maa,
à à táaki lé, zaake beee bé à nna.
⁴ Dii Yakubu boriin̄ sè a p̄ ũ,
à Isarailin̄ dīe a gbē yenzideen̄ ũ.

⁵ Má d̄s kè Dii bíta,
wa Luda bé à de t̄aan̄la ní p̄ngi.

⁶ Dii è yā kè à yezi ke
musu k̄n̄ t̄ot̄eo,
ísiaan̄ guu k̄n̄ a l̄n̄.

⁷ È tó lou sisi ai anduna lézekiia,
è tó lou ma k̄n̄ à pinao,
è b̄ k̄n̄ z̄aga'īao a p̄kaekiin̄.

⁸ À Iqipiti daudunɔ dèdè
kɔn pɔkàde né káakunɔ píngi.

⁹ À sèedano kɔn dabuyáno kè Iqipiti,
à wée tà Fili'aunaa kɔn a ìbanɔ n píngi.

¹⁰ À boriino kàate pari,
à kína gbáadeeno dèdè,

¹¹ Amɔrinɔ kí Siɔ
kɔn Basá kí Oguo
kɔn Kanaa búsu kínano n píngi.

¹² À n búsu si à kpà
a gbè Isarailinɔa túbi ũ.

¹³ Dii, n tɔ ègɔ kuu gurɔ píngi,
Dii, n yá égɔ dɔ gbɛnɔn ai wa boriia.

¹⁴ Zaake Dii é tó a gbɛnɔ bɔ maa,
eé a zɔblerinɔ wɛnda gwa.

¹⁵ Boriino n táano pí kɔn kondogio kɔn vuraɔ,
gbɛntee ɔzínɔmɛ.

¹⁶ Aɔ lé vī, mɔde aɔè yá oro,
aɔ wée vī, mɔde aɔè guu ero,

¹⁷ aɔ swá vī, mɔde aɔè yá maro,
aɔè wesaa boro.

¹⁸ Aɔ pírinɔ sɛnkpeńyome
kɔn gbè kè aɔ tɛńzinɔ n píngi.

¹⁹ Isarailinɔ, à Dii sáabu kpá!
Aruna boriino, à Dii sáabu kpá!

²⁰ Levi boriino, à Dii sáabu kpá!
Dii vīakerinɔ, à Dii sáabu kpá!

²¹ Aubarikadeen Dii ũ zaa Zayɔn,
ámɔ kè kú Yerusalemu.
Aleluya!

136

Dii sáabukena

¹ À Dii sáabu ke, zaake à maa,
à gbɛkɛe yáana víro.

² À Luda kè de táanɔla sáabu ke,
à gbɛkɛe yáana víro.

³ À Dii kè de diinɔla sáabu ke,
à gbɛkɛe yáana víro.

⁴ Àmbe è dabuyá bítanɔ ke ado,
à gbɛkɛe yáana víro.

⁵ À musu kè kɔn a ɔndɔɔ,
à gbɛkɛe yáana víro.

⁶ À tɔɔte kàe í musu,
à gbɛkɛe yáana víro.

⁷ À pɔgupuri bítanɔ kè,

à gbèkèe yāana vīro.

⁸ À ofantē kè à kí ble fáantē,
à gbèkèe yāana vīro.

⁹ À mɔvura kɔn sɔsɔnɛnɔ kè aɔ kí ble gwāāvī,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁰ À Igipiti daudunɔ dèdè,
à gbèkèe yāana vīro,

¹¹ À Isarailinɔ bɔè ní té,
à gbèkèe yāana vīro.

¹² À a gāsá pòro kɔn a iko gbāaaɔ,
à gbèkèe yāana vīro.

¹³ À Isia Tēaa zòkɔrɛ plaá,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁴ À tò Isarailinɔ gètè à dagura,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁵ À Fili'auna kɔn a zìkpɛɛnɔ kà Isia Tēaan,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁶ À dɔ a gbēnɔnɛ aɛ gbáan,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁷ À kí bítanɔ lè à nè,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁸ À kí gbāadeenɔ dèdè,
à gbèkèe yāana vīro.

¹⁹ Amɔrinɔ kí Siɔ,
à gbèkèe yāana vīro.

²⁰ Kɔn Basá kí Oguo,
à gbèkèe yāana vīro.

²¹ À ní bùsu sì à gba dàɔ,
à gbèkèe yāana vīro.

²² À kpà a zòbleri Isarailinɔa túbí ũ,
à gbèkèe yāana vīro.

²³ À dɔ wa yān wa gwena zaaan,
à gbèkèe yāana vīro.

²⁴ À wa bɔ wa ibɛɛnɔ ɔzī,
à gbèkèe yāana vīro.

²⁵ È pòblee kpá pò sánda píngia,
à gbèkèe yāana vīro.

²⁶ À Luda Musude sáabu ke,
à gbèkèe yāana vīro.

137

Zìzɔnɔ wiipɛna

¹ Kè wa vɛɛ Babilɔnu swaanɔ saɛ,
Zayɔn yá dɔwagu, ben wa ɔɔ dɔ.

² Wa wa mɔrɔnɔ tò logona swagbara línɔa gwe.

³ Gwen gbē kè aɔɔ wa kúnanɔ bè wà lè sínnɛ,
wa wéɛtámmarinɔɔ yezi wà kòkò oínnɛ,

wà Zayon lèno doke sííne.

⁴Dian wé Dii lèno sí nà
bori pàndenò bùsu guuu?

⁵Tó n yá sàmagu Yerusalemu,
ma òplaa ga.

⁶Tó Yerusalemu yā e dōmaguro,
tó méé à dié ma pōnnakena mì úro,
ma néne nae.

⁷Dii, ò dō yā kè Edōmunò kèn
zī kè wà yā mò Yerusalemune
aō bè: À gbē à dae,
à gbē à dae mámmān.

⁸Babilōnudeenò né pó kaatenanòme!
Aubarikadeen gbē kè eé yā kè á kèwee fīa boaree ũ,

⁹kè eé a néno kùkù à ñ pá gbèa.

138

Dii sáabukpana à gbēke yānzi

Dauda lè.

¹Mé n sáabu kpá kōn nòseo do,
mé n táaki lé gbāadeenò ae.

²Mé kúe mà ae dō
n kpé kè kú adona kpa,
mé n tó bō n gbēke kōn n náaneo yānzi,
zaake n n tó kōn n yāo sè lei de pó píngila.

³Kè ma n sisi, n wemala,
n ma kù ke gbāaa, n ma swè kpáe.

⁴Tó anduna kínano yā kè ñ ò mà,
aō n sáabu kpá ñ píngi, Dii.

⁵Aō lè sí Dii yákenanò musu,
zaake Dii gakui bíta.

⁶Baa kōn Dii kuunamusukeeo,
è gbē kēsānanò wēnda gwa,
è wéé pā gbē kè aōe daa wà kànola.

⁷Baa tó wétamma ligamazi,
neè ma wèndi dákpa,
neè ma ibeenò pofē kpáe,
neè ma mì sí kōn n gāsā gbāaa.

⁸Dii é yā kè à ò papame.
Dii, n gbēke yāana víro,
nton mamoma kè n ma kee tóro.

139

Dii ya sanda píngi dō

Dauda lè.

¹Dii, n ma yā gwàgwa ñ dō,

2 ń ma vēena kōn ma fēnao dō,
 zaa zāazā ń ma laasuunō dō.
 3 Nēē ma taa'ona kōn ma daenaō tāsī ke,
 n kō dō kōn ma yāno pīngi.
 4 Lē yā kpé à bō ma lén,
 Dii, ń dō sānsān.

5 ń ligamazi kpēē kōn aeo,
 n ɔ kúmala.
 6 Dōna beee demē dabuyā ūme,
 à demala, ma ɔndɔ e káaro.

7 Mán mé gán mà kē n Ninia?
 Mán mé baa sí mà gán mà koranzii?
 8 Tó ma fē ma gaa musu, ń kú gwe!
 Tó ma daekii kē gēwāan, ńye gwa!
 9 Tó ma fē ma gaa ɔfāntēbōe kpa,
 tó ma gaa vēe ísia baa ɔfāntēgēkpēn kpa,
 10 baa gwemē má na n ɔzī,
 nēgō ma kúna n ɔplaaō.

11 Tó ma bè gusiaa damala,
 ke gupuraa kē ligamazii li gwāavī ū,
 12 guu ègō siannero,
 gwāavī ègō denne lán fáantē bàme,
 gupura kōn gusiaao ègō sēnkpenne.

13 Mbe n ma guu kē,
 n ma í kása ma da gbēēēn.
 14 Ma sáabu kē kēnne ma kena naasi vī
 bensō à yābōnsae vī.
 N yākenano è bō ń sae,
 má dō sānsān ma nōsen.
 15 Gurɔ kē n ma í kása né'iso guu,
 ma wá kee utenannero.
 Kē ma mē e lii asii guu gwe,
 16 n wēē sī ma nēgberere.
 Lán n ma gurɔ diē nà pīngi,
 à lé kú n takadan
 zaale à kee e naaro.

17 Luda, n laasuu bèē vīme maamaa,
 à lé vīro fá!
 18 Tó má yezi mà naro,
 aɔo pari de būsua'atēla.
 tó ma vu,
 mēègō kúnyo ai tia.

19 Luda, tó né gbē zaaano dede dé?
 À gumala a gbēderino!
 20 N ibeeno è n yā o kōn nōse zaaao,

n tó b̀̀e v̄i n lénlo.

²¹ Dii, meè za gb̄̀ k̀̀e ā zanguunonloo?

Meè gí gb̄̀ k̀̀e ā f̄̀enzin̄o k̄̀zi.

²² Má yáke v̄in̄ero, se zangu,
meè ñ die ma ib̄̀en̄o ùme.

²³ Luda, ñ ma gwagwa ñ ma ǹ̀se d̄̀s,
ñ ma ȳ ñ ma gwa ñ ma laasuu d̄̀s.

²⁴ Ñ̄ gwa tó má laasuu zaa ke v̄i,
ñ ma da zé k̀̀e èḡ̄ kuu gur̄o p̄ngia guu.

140

Aduakena gb̄̀ zaaan̄o musu

Dauda l̀̀.

¹ Dii, ñ ma sí gb̄̀ zaaan̄o,

ñ ma dákp̄a gb̄̀ p̄s̄in̄o ȳanzi.

² Ās̄è ȳ zaa laasuu lé ñ sw̄̀e guu,
sw̄̀en ās̄èḡ̄ w̄et̄e gur̄o p̄ngi.

³ Ās̄è ñ lé k̄̀k̄̀e lán ml̄̀ è bà,
ā légb̄̀e né pitigoo s̄ew̄e me.

⁴ Dii, ñton tó gb̄̀ zaaan̄o ò namaro,

ñ ma sí gb̄̀ p̄s̄in̄o,
ās̄è lé kp̄ak̄̄s̄̄ le wà ma p̄̀e.

⁵ Wadadeen̄o w̄̀e ȳ̀me,
ā takut̄e kp̄̀kp̄ame,
ā bà kp̄̀ame z̄̀n.

⁶ Dii, ma b̀̀enne: Ma Ludan n̄ ù,
ñ sw̄̀a kp̄̀a ma w̄̀enda w̄̄iizi, Dii.

⁷ Dii Luda, ma misiri gb̄̀aaa,

mm̄on k̀̀e neè ò k̄̀mala ž̄lan,

⁸ ñton tó gb̄̀ zaaan̄o ñ p̄yezi zé ero,
Dii, ñton tó ā lékp̄ak̄̄s̄̄na k̄̀s̄́ero.

⁹ Gb̄̀ k̀̀e āo ligamaziin̄o,
ȳ zaa k̀̀e āo ma kp̄̀kp̄aao w̄i ñ musu.

¹⁰ T̄éȳ w̄́aaa k̄̀m̄ma, wà ñ zu t̄én,
ā si w̄̀e k̀̀e ās̄è b̄onloo guu.

¹¹ Ñ̄ton tó gb̄̀yakar̄in̄o zekii e anduna guuro,
ñ tó kisira ḡ̄ gb̄̀ p̄s̄in̄o w̄e zena sai.

¹² Má d̄̀s̄ k̀̀e Dii è ȳ nnaa kp̄̀a w̄̀endadeen̄o,
è ȳ k̄̀k̄̀e takaasideen̄o a z̄̀a.

¹³ Ȳap̄ura, gb̄̀ maaan̄o é n tó b̄o,
ǹ̀sep̄uradeen̄o èḡ̄ kú n̄ aez̄i.

141

Misina aduakena

Dauda lè.

¹ Dii, mée wii pɛenzi, ò kɛ kpakpaa,
tò ma n sisi, ò swá kpá ma yázi.

² Ñ tò ma aduakena ká n kiia
lán tuaetiti tésukpɛ bà.

Ñ tò ma ɔ dɔna musu gɔ ðenne
sa uusie ona ũ.

³ Dii, ò lésɔ dame ma léne,
ò tò mà a lé fɔ.

⁴ Ñton tò yá zaa ma swè gáero,
lɛ màton kakɔa kɔn zaakerinɔ
ń yázaakena guuro,
lɛ màton ń pɔ nnaanɔ bleńyoro.

⁵ Tó gbɛ maaa ma lɛ, à gbɛkɛɛ kèmɛmɛ!
Tó à kpàkɛmazi, mé gíziro,
nɔsi kɔn a kpèomɛ.

Mɛègɔ adua kɛɛ baabɔrɛ
lɛ gbɛ zaaanɔ yákena gboro.

⁶ Tó wà ń gbáadeenɔ kà sɛsɛgoo wɛen,
zaakerinɔ é sí kè ma yá bé à nna.

⁷ Lán wè yàka para à bùu fáakɔa nà,
lɛn aɔ wá égɔ fáakɔana ń mirawɛɛ léa lɛ.

⁸ Dii Luda, ríbe ma wée ðonzi,
ma nanzi, ñton ma kpá gaaziro.

⁹ Ñ ma bɔ takutɛ kè wà kpàkpamɛenɔn,
bà kè zaakerinɔ kpàkpamɛɛ pìnɔ.

¹⁰ Ñ tò gbɛ zaaanɔ si ń zɛnda bà guu,
mapi sɔ mé gète aafia.

142

Aduakena gbèwɛen

Dauda aduakena gurɔ kè à kú gbèwɛen.

¹ Mée ɔ gbáaa dɔɔ Diine,
mée wɛnda wii pɛ Diizi.

² Mée ma yá'ɔamma bɔɛɛnɛ,
mée ma nawɛakena tɔkɛnɛ.

³ Tó ma nòse yàka búgubugu,
ríbe neègɔ ma tá kèse dɔ.
Wà takutɛ kpàkpamɛ ma zén.

⁴ Ñ wée sé ò ma ɔplaa gwa,
gbɛke è ma yá daro.
Má nakii vɛ dɔro,
gbɛke è ma aafia gbekaro.

5 Dii, mée wii pɛenzi ma bè:
 Mbe ma utɛkii ũ,
 mbe ma baka ũ andunan.
 6 N swá kpá ma wiipɛnazi,
 zaake ma gɔ múkumukume.
 N ma sí gbɛ kè aɔɔe pɛɛmaziinɔ,
 zaake aɔ gbáaa demala.
 7 N ma bɔ kagurakena kèkiin,
 le mà n tɔ bɔ,
 gbasa gbɛ maaanɔ ligamazi
 kè n yá maaa kème yānzi.

143

Kuuna ibɛnɔ ɔzĩ aduakɛna

Dauda lè.
 1 Dii, n ma aduakɛna sí,
 n swá kpá ma wɛnda wiizi,
 n wemala n náane kɔn n maaao yānzi.
 2 Nton yákpae ke kɔn mamɔma n zɔblerioro,
 zaake gbɛkee taari sai n kiiaro.
 3 Ma ibɛɛ pɛɛma à ma ne,
 à tò má kú gusiaan
 lán gbɛ kè gà zaa gikɛna bà.
 4 Ben ma nɔɔe yàka búgubugu,
 ma kā gà.
 5 Yá ziziinɔ dɔmagu,
 meɛ laasuu lé n zikɛnanɔ,
 meɛ n yákenanɔ wàari pá.
 6 Ma a ɔɔ dɔnzi,
 meɛ n ni deɛ lán gukori è í ni de nà.
 7 N wemala kpakpaa Dii,
 ma yɛɛ vī dɔro.
 Nton mikpɛɛ zumero,
 le màton gɔ lán gbɛ kè aɔ sì gèwáannɔ bàro.
 8 N n gbɛkɛɛ ɔɔame kɔngɔ,
 zaake mbe má n náane vī.
 N ma da zé kè de mà séa,
 zaake mbe ma swè tà n kiia.
 9 N ma sí ma ibɛenɔ, Dii,
 mbe ma nanzi.
 10 Mbe ma Luda ũ,
 n n pɔyeziyá dame.
 N tó n Nini maaa dɔme ae gusararaan.
 11 N ma wɛndi dákpa n tɔ yānzi, Dii,
 n ma bɔ yá'ɔamma guu n maaa yānzi.
 12 N ma ibɛenɔ kaate n gbɛkɛɛ yānzi,
 n ma zangurinɔ dede n píngi,

zaake n zòblerin ma ũ.

144

Aduakena misina ya musu

Dauda lè.

¹ Aubarikadeen Dii ma gbèsi ũ,
è zìkana dadame,
è ma ɔ̀ tòto ke zìkana yānzi.

² Àmbe ma utekii ũ, è gbēkēē keme,
à de ma zeki gbāaa ũ, è ma mì sí.
À de ma sēngbango ũ kè meè nazi,
è tó boriinɔ̀ mì sieme.

³ Dii, bón gbēntee ũ

kè à yā égō dɔ̀nguu?

Bón à ũ kè neè làakari dɔ̀a?

⁴ Gbēntee de lán kàsa kpíi bàme,
à wēndi è gēte lán ɔ̀ra bà.

⁵ Dii, n̄ musu nae n̄ pita,
n̄ ɔ̀ ke kpiinɔ̀a le ās tésukpe bɔ̀.

⁶ N̄ tó lou pí n̄ gbēnɔ̀ fāakɔ̀a,
n̄ kà fā ní tē ās lekɔ̀a.

⁷ N̄ ɔ̀ bɔ̀ zaa musu n̄ ma kũ,
n̄ ma bɔ̀ í bíta guu,
n̄ ma sí bori z̄itɔ̀nɔ̀a.

⁸ Egetona ní lé pà,
āsè ɔ̀ pāe kōn lùsena páao.

⁹ Luda, mé lè dufu sínne,
mé n̄ táaki lé kōn mɔ̀ɔ̀ bà mēn kurideeo,

¹⁰ mmɔ̀n kè neè tó kínanɔ̀ z̄ì ble,
neè n̄ zòbleri Dauda bɔ̀ fēeda pásī lézī.

¹¹ N̄ ma sí n̄ ma bɔ̀ bori z̄itɔ̀nɔ̀ ɔ̀zī,
eggetona ní lé pà,
āsè ɔ̀ pāe kōn lùsena páao.

¹² Wa négōgbēnɔ̀ é fēe ní gōkparekēguro
lán lí kè nnaa mà bà,
wa nēnɔ̀gbēnɔ̀ gō de
lán kibe wesagba kè wà zāa blèa bà.

¹³ Wa d̄n̄n̄ é pa kōn pó bori s̄anda píngio.
Wa s̄aanɔ̀ é kō lēo wāa do,
āsè ká bɔ̀ɔ̀ ũgbangba wa kpàsan.

¹⁴ Wa z̄unɔ̀ égō de nédandeenɔ̀ ũ,
n̄bɔ̀ena égō kuuro,
lagona égō kuuro,
wēnda'ɔ̀dɔ̀na égō kú gāalero.

15 Aubarikadeenon gbē kè aṣ kuuna de leenon ũ,
aubarikadeenon gbē kè Dii de n Luda ũunon ũ.

145

Dii táakilena a maakena yanzi

Dii táaki kè Dauda lè.

1 Mé n táaki lé, ma Luda ma Kína,
mégō n tó bōo gurō píngi.

2 Mégō n sáabu kpaa lán guu e dōo nà,
mégō n táaki lee yāana sai.

3 Dii bíta, à kà wà à táaki lé,
à bitake lé vīro.

4 Kpàenon é n yákenanon sáabu kpá Wurenone,
aṣé n yābitakenanon kpàakpa ke.

5 Aṣé n maake bíta gakuide yā o,
mé n yābōnsakenanon laasuu lé.

6 Aṣé n yákena naaside gbāa yā o,
mé n bitakee tōkēñne.

7 Aṣé n maake bíta baaru kpá,
aṣé guda ke n yāzedekeanon yanzi.

8 Dii sūu vī kōn wēndaa,
è pō fē kpaaro, à gbēkee vī bíta.

9 Dii è à maaa ke baade píngine,
è a pō kè à kēno wēnda gwa n píngi.

10 Pō kè n kēno é n sáabu kpá n píngi,
n yāmarinon é n tó sé lezī, Dii.

11 Aṣé n kpata gaku gari ke,
aṣé n iko gbāa yā o,

12 le gbē píngi n yābitakenanon dō
kōn n kpata maa gakuide yāo.

13 N kpata né kpata yāanasaimé,
négō de kí ũ ai wa boriia.

Dii náane vī yā kè à ò píngi musu,
à sūu vī kōn pō kè à kēno n píngi.

14 Dii è gbē kè aṣe leenon kū,
è gbē kè nawēa tōrñmanon fēe.

15 Pō píngi wēe dōnzi,
neè pōblee kpámma à gurōo.

16 Neè o poroñne pō mórñma,
neè pō píngi poyezi bōkōtēne.

17 Dii yákenanon maa píngi,
à gbēkee vī a yā píngi kena guu.

18 Dii kī kōn a sisirinon n píngi,
gbē kè aṣé à sísi kōn yāpuraanon.

19 È a vīakerinon poyezi bōkōtēñne,
è n wiipena ma à n mì sí.

20 Dii è gbē kè aṣo yeaziino dākpa ní píngi,
mòde eé zaakerino kaate.

21 Dii táakilena égṣ da ma lén,
pó píngi gṣ à tó kè kú adona bṣo guro píngi.

146

Dii làakaridna wēndadeenṵa

1 Aleluya!

Ma swē, ñ Dii táaki lé.

2 Mэгṣ Dii táaki lee ai ma wēndi lén,
mэгṣ lè sii ma Ludane ai ma kuuna lén.

3 Àton náane dṵ gbāadeenṵaro,
mìsina kú gbēntee kiiaro.

4 Tó aṣ wēndi tà, aṣè eara wà gē bṣsun,
zī beean yā kè aṣo peea è yāa.

5 Aubarikadeen gbē kè Yakubu Luda de à dṵnleri ũu ũ,
kè à wée dṵ Dii a Ludazí,

6 musu kṵn tṵṵeṵo Kèri,
ísia kṵn pó kè kú à guuno píngi.

Dii náane vī guro píngi,
7 è yā sí kṵn gbē kè wée gbāaa mṵṵṵnṵnṵo,
è pṵblee kpá nṵaderinṵa.

Dii è bà poro gbē kè aṣo yinanṵa,

8 Dii è vīanṵ wée wēñne,
Dii è gbē kè nawēa tṵmmano fee,
Dii ègṣ ye gbē maaanṵzi.

9 Dii è bṵamṵnṵ gwa,
è ṵ da gyaanṵnṵa kṵn tonṵnṵ,
mòde è zé yākṵte gbē zaaanṵne.

10 Dii ègṣ kí blee guro píngi,
Zayṵndeeno, a Luda ègṣ kuu ai a boriia.
Aleluya!

147

Pó píngi kú Luda ṵzī

1 Aleluya!

Lēsina wa Ludane maa,
à nna bensṵ à kṵ sio wà à táaki lé.

2 Dii e Yerusalemu fee dṵ,
èe Isaraili zṵzṵnṵ kaakṵa, èe eara à suñyo.

3 È gbē kè aṣ nṵse yākanṵ làakari kpáefine,
è ní bṵ pípiñne.

4 À sṵṵṵnṵnṵ lé dṵ,
è ní baade sísi a tṵa.

⁵ Wa Dii bíta, à iko vī maamaa,
à ɔ̀ndɔ̀ lé vīro.

⁶ Dii è zīndabusarinɔ̀ gba gbāaa,
mɔ̀de è ɔ̀ tɔ̀ zaakerinɔ̀ ai tɔ̀tɔ̀ea.

⁷ À lè sí Diine kɔ̀n à sáabukenaɔ̀,
à wa Luda táaki lé kɔ̀n mɔ̀rɔ̀.

⁸ È tó lou sisi,
è tɔ̀tɔ̀e gba lou,
è tó sè bɔ̀e s̀s̀s̀inɔ̀.

⁹ È pɔ̀blee kpá nɔ̀bɔ̀nɔ̀
kɔ̀n gbáa kánkana nénɔ̀, tó aɔ̀e wii pee.

¹⁰ Èe ke sɔ̀ gbáakee bé è kánerɔ̀,
èe ke gɔ̀sagbáakee bé è kenerɔ̀.

¹¹ Gbè kè aɔ̀ à vīa vīinɔ̀ bé è káne,
gbè kè aɔ̀ wée dɔ̀ à gbèkèezinɔ̀.

¹² Yerusalemudeenɔ̀, à Dii tó bɔ̀,
Zayɔ̀ndeenɔ̀, à a Luda táaki lé.

¹³ Zaake è aubarika daagu,
è a wéte bíilenɔ̀ gbáaa kaaraare.

¹⁴ È a gba aafia ai a b̀s̀ule lén,
è pɔ̀bori maa kpáawa à mɔ̀awa.

¹⁵ È yā o à kpāsā tɔ̀tɔ̀ene,
à yā è ká gɔ̀gɔ̀.

¹⁶ È tó loughɛ kwé púu lán buu bà,
è tó kpíi kpá lán túbu bà,

¹⁷ è loughɛ fá lán gbèkɔ̀sɔ̀ bà.
Dé bé eé fɔ̀ à ze à ĩa yīizi?

¹⁸ È yā o à kpāsā, loughɛ è yó,
è ĩa gbarɛ, à í è bàa lé.

¹⁹ È tó Yakubu boriinɔ̀ gɔ̀ a yā dɔ̀,
è doka kè a dienɔ̀ da Isarailinɔ̀ne.

²⁰ Èe beee ke bori pānde kenerɔ̀,
aɔ̀ à yādienanɔ̀ dɔ̀ro.
Aleluya!

148

Dii pɔ̀ kè à kènɔ̀ à táakilena

¹ Aleluya!

À Dii táaki lé, à bɛdeenɔ̀,
à à táaki lé zaa musu!

² À à táaki lé, à malaikanɔ̀ a píngi,
à à táaki lé, à ìbanɔ̀ a píngi!

³ À à táaki lé, ɔ̀fántɛ kɔ̀n mɔ̀vurao,
à à táaki lé, sɔ̀sɔ̀ne ĩnnaanɔ̀ píngi!

⁴ À à táaki lé, bàtuma musumusu pɔ̀nɔ̀

kɔn í kè da ludambɛɛlaano.

⁵ Aɔ Dii tɔ bɔ,
zaake à yā ò, ben aɔ kuu.

⁶ À n pɛpɛ n pɛkiia
lɛ aɔgɔ kú gwe gurɔ píngi,
à doka diɛnɛ, aɔé fɔ wà vīàlaro.

⁷ À Dii táaki lé, pɔ kè kú tɔɔtɛno,
kpò gbɛntɛno kɔn ísia lɔno,

⁸ kɔn loupinao kɔn loughɛo kɔn lousisinao
kɔn zàgá'ia kè è mì sie à yāneo,

⁹ kɔn kpíiinɔ kɔn sɔsɔnɔ píngi
kɔn lí né'irinɔ kɔn sida línɔ píngi,

¹⁰ kɔn nòbɔsɛtɛno kɔn pókádeeno píngi
kɔn pɔtaa'onkuseano kɔn bāano,

¹¹ kɔn anduna kínano kɔn boriinɔ píngi
kɔn kíneno kɔn bùsu gbáadeeno n píngi,

¹² kɔn gɔkpareno kɔn nɔkpareno n píngi,
gbɛnsi né féte.

¹³ Aɔ Dii tɔ bɔ,
zaake à mèn doo tɔ bé à bíta,
à gakui de musu kɔn tɔɔtɛo pɔla.

¹⁴ À kí kà a gbɛnɔnɛ,
kè à yāmarinɔ è à táaki lé,
Isaraili kè aɔ kɔionɔ.
Aleluya!

149

Dii gbɛno yákpakɛna kɔn boriinɔ

¹ Aleluya!

À lè dufu sí Diine,
à à táaki lé à gbɛno kakɔana guu.

² Isarailinɔ pɔɔ ke nna n Kèria,
Zayɔndeeno pɔnnaa ke kɔn n kínao.

³ Aɔ ɔ wā wà à tɔ bɔ,
aɔ à táaki lé kɔn mɔɔo kɔn sɛgɛsɛgɛo.

⁴ Zaake Dii gbɛno yā è káne,
è mɔsina fūra kú zɔndabusarinɔnɛ.

⁵ Dii yāmarinɔ pɔnna wii pé n zɔblena yānzi,
aɔ guda dɔ n daɛbo musu.

⁶ Luda táakilena gɔ da n lén,
fɛɛda kpaplaplaa gɔ naa n ɔzɔ,

⁷ lɛ aɔ gɛɛ boo boriinɔ,
aɔ wɛɛ tɔo bùsu píngi gbɛnɔ,

⁸ lɛ aɔ n kínano yi yi kɔn m̀òkyakoonɔ,
aɔ m̀ògata ká n wɛɛnɛnɔ,

⁹ lɛ aɔ yā dañla lán à kɛna takada guu nà.

Gakui kè Dii yāmarinɔ é een gwe.
Aleluya!

150

Dii táakilena

¹ Aleluya!

À Luda táaki lé à kúkiia,
à à táaki lé bàtuma bíta guu.

² À à táaki lé à gbāake yānzi,
à à táaki lé kè à bíta deńla yānzi.

³ À à táaki lé kōn kākākipenaο,
à à táaki lé kōn mɔɔo kōn kungidio.

⁴ À à táaki lé kōn gāgāo kōn ōwānaο,
à à táaki lé kōn googeo kōn kureo.

⁵ À à táaki lé kōn sēgēpanaο,
à à táaki lé kōn sēgē ó gbāaao.

⁶ Pó bēe píngi, à Dii táaki lé!
Aleluya!

YAASINŌ

Ya kè à yanzin wè yáasi zuzi

- 1 Yáasi kè Dauda né Sulemanu, Isarailinŋ kína zù,
 2 lɛ gbɛnŋ ɔ́ndɔ́ kú aɔ́gɔ́ làakarí vī,
 aɔ́ dɔ́na yā dada,
 3 aɔ́ gɔ́ wéézɛ́ri làakarideenŋ ũ
 maakena kɔ́n yāzɛdeeo kɔ́n náanɛo yā guu.
 4 Yáasi kɛ́nŋ è nɔ́sɛdodee gba làakarí,
 è tó ɔ́wazi gɔ́ kú à dɔ́rɔ́a kɔ́n dɔ́nao.
 5 Làakaridee é ma, à yādadana e à kaara,
 nɔ́sɛdee é lédamma e à guu,
 6 eé yáasi kɔ́n yālekɔ́zinao mì dɔ́
 kɔ́n ɔ́ndɔ́rinŋ yā'onaɔ kɔ́n n̄ gara gbooto yānŋ.
 7 Vīakena Diinen dɔ́na kāsāa ũ,
 yɔ́nkɔ́ɔ́ bé è kya ká ɔ́ndɔ́n kɔ́n lédammanao.

Làakarikena gbɛ zaaa mɔ́nafikizi

- 8 Ma né, n̄ n de yā'onnena ma,
 n̄ton pā kpá n da lédammaziro.
 9 Eégɔ́ de fūra maaa ũ n mīa,
 eégɔ́ de kāmbeɛ ũ n waale.
 10 Tó durunkerinŋ e ɔ́ndɔ́ daenzi,
 n̄ton wero, ma né.
 11 Aɔ́è be: N̄ mɔ́ wà gá gbɛnŋ dādā wà n̄ dɛɛ,
 wà taarisaidenŋ kpákpa wà n̄ kúkú.
 12 Wà n̄ mɔ́mɔ́ bɛɛ lán mira è n̄ mɔ́mɔ́ nà,
 wà n̄ mɔ́ zaa lán gèwāa è n̄ mɔ́ zaa nà,
 13 wé pɔ́ ɔ́ɔ́de bori sānda píngi e,
 wa kpéno é pa kɔ́n pɔ́ kè wá nàkɔ́nŋ.
 14 N̄ mɔ́ wà wa baka kakɔ́a,
 wa píngi wa ɔ́ɔ́sɔ́ égɔ́ dɔ́nkɔ́.
 15 Ma né, n̄ton gáńyoro,
 n̄ton zé séńyoro.
 16 Zaake aɔ́égɔ́ wāa kɔ́n yāzaakenao,
 aɔ́o kpaa kɔ́n gbɛɛnao.
 17 Bàkpakpana báano wāa né yā pāame.
 18 Aɔ́oɛ takutɛɛ kpákpa n̄ zīndaneme,
 aɔ́ toke bé à n̄ paa.
 19 ɔ́ɔ́zaa'erinŋ ziaan gwe n̄ píngi,
 aɔ́ lugana pɔ́zi bé è n̄ wèndi bɔ́.

ɔ́ndɔ́ e wa sisii

- 20 ɔ́ndɔ́ e wii lɛɛ gāale,
 à lɛ dɔ́ zédaan.
 21 Eɛ lɛ zuu zé kè wè kakɔ́an léa,
 èɛ kpàakpa kɛɛ wéte bīilenŋ guu à be:
 22 ɔ́ndɔ́saideenŋ, égɔ́ kuu kɔ́n ɔ́ndɔ́saikɛɛo ai bɔ́rɛmɛ?

Faborinŏ, é zε kŏn ma fabonao ai bŏremε?

Yŏnkŏŏnŏ, éǵŏ zaa dŏnan ai bŏremε?

²³ Tŏ a ma lédamma mà yā,

le ma a dŏna pìsiawa,

mé tŏ àǵŏ ma laasuu vī.

²⁴ Lán ma a sisi a gi swā kpázi nà,
ma ŏ pŏroare, a gbēkee e làakari kero,

²⁵ lán a ma lédamma kpà swākoto nà píngi,

éε we làakari kè ma a gbaaziro,

²⁶ tŏ mŏnzi a le, mé a yāa dŏmε,

tŏ yā a le, mé a lalandi kεmε,

²⁷ baa tŏ yā a le lán zàǵa'īa bà,

ke tŏ mŏnzi a le lán toto bà,

ke tŏ takaasi kŏn yā'ŏammao gēazi.

²⁸ Zī beeeε é lé zumazi, mé sŏ wero,

é ma kii wεtε, é ma e sŏro.

²⁹ Zaake a za dŏnan,

éε zε kŏn vīakεna Dīineoro.

³⁰ Éε we ma lédammaziro,
a kya kà làakari kè ma a gbaan.

³¹ É a dà gbè e,

yā zaaε kè a zεŏ é wí a musu.

³² Kpεεlina ŏndŏŏne é ŏndŏsaideenŏ dεdε,

laasuusai é yŏnkŏŏnŏ dúgu zŏ.

³³ Gbē kè ma yā kūna sŏ éǵŏ kuu aafia,

ééǵŏ kuu làakario kpaεna vīakεna zaaεε sai.

2

Tεna ŏndŏzi àre

¹ Ma né, tŏ n ma yā sì,

tŏ n ma yādienanŏ kūna n swēn,

² tŏ n éε swā kpaa ŏndŏyāzi,

tŏ n swē kpà asānsia,

³ tŏ n lé zù wéεzēεzi,

tŏ n wii lè yā dŏrŏ dŏnazi,

⁴ tŏ n kpáε kèzi lán kondogi bà,

tŏ n wēte lán auziki kè utεna bà,

⁵ néǵŏ vīakεna Dīine dŏ sa,

né bŏ Luda dŏnaa.

⁶ Zaake Dii bé è n gba ŏndŏŏ,

dŏnā kŏn asānsio è bŏ à kiiame.

⁷ À zīblεna kūna gbē maaanŏne,

à dε sengbango ũ taarisaidεenŏne.

⁸ È ŏ liga gbē maaanŏzi aŏ zé guu,

è a yāmarinŏ dākpa n taa'ona guu.

⁹ Néǵŏ yāzεdee dŏ sa kŏn yā súusuo

kŏn yā maaao kŏn zé maaao píngi.

¹⁰ Zaake ŏndŏŏ é gē n swēn,

dɔ̃na é n pɔɔ ke nna.

¹¹ N làakari é n dákpa,
asánsi é ɔ liganzi.

¹² Eé n bɔ gbɛ̃ zaaanɔ zén
eé n sí yābɛ̃e'orinɔ ɔzĩ.

¹³ Gbɛ̃ pìnɔ pà zé súusune,
aɔ̃ gusia zé sè.

¹⁴ Aɔ̃ è pɔ̃nnaa ke zaakena guu,
aɔ̃ è yā zaa faasai nnaa ma.

¹⁵ Aɔ̃ yākena súusuro,
aɔ̃ ègɔ̃ yā kee mɔ̃nafiki guume.

¹⁶ Ɔndɔ̃ pi é n bɔ zinakeri ɔzĩ,
eé n sí kaarua yānnanna'onnenaa.

¹⁷ Nɔ̃gbɛ̃ pi pā kpà a nénɔkparɛkeguro ɔgɔ̃zi,
à Luda bà kuunao yā gbòro.

¹⁸ À bee è mi pényo gaaame,
à kpé zé è tányo gèwāan.

¹⁹ Gbɛ̃ kè gèzi è nɔ̃se liero,
è wèndi zé le dɔ̃ro.

²⁰ Ɔndɔ̃ pi é n da gbɛ̃ maaanɔ zéa,
négɔ̃ dɔ̃rɔdeenɔ zé kúna.

²¹ Zaake nɔ̃sepuradeenɔ bé wé gɔ̃ bùsu ví,
taarisaideenɔ bé wégɔ̃ kú à guu.

²² Zaakerinɔ sɔ̃, weé pényo wà ñ bɔ bùsumme,
weé náanesaideenɔ kpake à guu.

3

Dii náanekena è ní gba ɔndɔ̃

¹ Ma né, ñton tó ma yādannena sǎnguro,
ngɔ̃ yā kè má dienneenɔ kúna n swèn.

² Zaake eé n ká wèndi gbàaa,
eé aafia kaaranne.

³ Gbɛ̃ke kɔ̃n náaneo tón kɛmmaro,
ngɔ̃ dana kǎmbɛe ũ,

ñ kè n swèa lán wè pó kè walaaa nà,

⁴ n tó égɔ̃ nna,
négɔ̃ maa Luda kiia kɔ̃n gbɛ̃nteenɔ.

⁵ Ñ Dii náane ke kɔ̃n nɔ̃seo do,
ñton gbàaa kpá n zĩnda dɔ̃naaro.

⁶ Ngɔ̃ à dɔ̃ n yāpingikena guu,
eé zé poronne súusu.

⁷ Ñton n zĩnda gwa ɔndɔ̃dee ũro,
ngɔ̃ Dii vía ví ñ kè yā zaaaa.

⁸ Bee égɔ̃ de n mè aafia èzè ũ,
eé n wánɔ gba gbàaa.

9 Ñ b̄̀e lí Diine k̄̀n n auzikio
 k̄̀n n bura p̄̀o k̄̀akun̄o p̄̀ngi,
 10 p̄̀w̄̄e é n d̄̀ pa ai àḡ̄ kw̄̄e,
 n lo isin̄o é pa ȳ̀lele k̄̀n geepiw̄̄e dufuo.
 11 Ma né, tó Dii e n totoo, ñton d̄̀ke à ȳ̀oro,
 tó à kp̄̀ak̄̀enzi, ñton tó à kenne ñiro.
 12 Zaake gb̄̄e k̄̀ Dii yezin è toto,
 lán de è ke a né k̄̀ k̄̀ne maaane nà.

Ŋnd̄̄ àre

13 Aubarikadeen gb̄̄e k̄̀ ònd̄̄o lè à kù
 à d̄̀na è à p̄̀pa ũ.
 14 Zaake à àre v̄̄i de kondogila,
 è kaarana keñ̄̄e de vurala.
 15 À b̄̀e v̄̄i de gb̄̀ebaila,
 p̄̀o k̄̀ ní à nii v̄̄in̄o kee e ká à ũro.
 16 W̄̀endi gb̄̀aa kú à ɔplaan,
 auziki k̄̀n gakuio kú à ɔzeen.
 17 À ȳ̀akenan̄o nna,
 à zé p̄̀ngi aafia v̄̄i.
 18 À de lí w̄̀endidee ũ gb̄̄e k̄̀ k̄̀nan̄ne,
 aubarikadeen̄n gb̄̄e k̄̀ aɔ̄̄o sin̄o ũ.
 19 Dii gonikee guu à t̄̀ote k̄̀e,
 à ònd̄̄o guu à musu k̄̀e.
 20 À ísia w̄̀e b̄̀o a d̄̀na guu,
 à tò ludambe luguu m̄̀d̄̀o v̄̄i.
 21 Ma né, ñḡ̄o w̄̀ez̄̄e v̄̄i k̄̀n faao,
 ñton w̄̀e v̄̀al̄aro.
 22 Eéḡ̄o de n ninii w̄̀endi ũ,
 eéḡ̄o de k̄̀mb̄̄e ũ n waale.
 23 Néḡ̄o té n làakaria,
 p̄̀ke é kp̄̀annero.
 24 Tó n dae, v̄̄ia é n k̄̀uro,
 né dae ñ ii o nna.
 25 Né v̄̄ia ke karinero,
 ke m̄̀nzi k̄̀ è zaakerin̄o le k̄̀ndoo.
 26 Zaake Dii éḡ̄o de n minakii ũme,
 eé tó n gb̄̀a v̄̄i takuteela.
 27 Tó n ɔ̄̄o e n kp̄̄e lee,
 gb̄̄e k̄̀ de ñ à maaa kene, ñton gí keneziro.
 28 Tó ní ñankana zé v̄̄i,
 ñton be n gb̄̀e daane à gá ḡ̄a ai ziario.
 29 N gb̄̀e daaa k̄̀ kú n sae k̄̀ è n náanekena,
 ñton à zaaa kp̄̀ak̄̀s̄̄oziro.
 30 Tó gb̄̄e e ȳ̀ake kennero,
 ñton leokpak̄̀sa keo p̄̀aro.
 31 Ñton gb̄̀aam̄̀nneri gwena ni dero,
 ñton té à ȳ̀ak̄̀na keziro.

32 Zaake Dii tɛn mɔnafikideenɔ ũ,
 nɔsepuradeenɔn ɛ ke a kpaasinɔ ũ.
 33 Dii ɛ lɔari zɪ gbɛ zaaanɔ uaa,
 ɛ aubarika da gbɛ maaanɔ bɛɛn.
 34 Ɛ lalandideenɔ lalandi ke,
 mɔde à gbɛkɛɛ vɪ kɔn zɪndabusarinɔ.
 35 Ɔndɔdee ɛ bɛɛ e,
 yɔnkɔɔ sɔ ɛ wɪ da a zɪndaa.

4

Gbɛnsi lɛdamma

1 Ma nɛnɔ, à gbɛnsi lɛdamma ma,
 à lɔakari ɔba le à asɔnsi e.
 2 Dɔna sɔusun mɛɛ daaare,
 àton pɔ kpá ma yádanɛziro.
 3 Kɛ má kuu né ũ ma de ɔzɪ,
 má busana ma da né mɛn do léle ũ.
 4 Ma de yá dàmɛ à bè:
 Nɔgɔ ma yá kúna n swɛ guu,
 n ma yádiɛnanɔ da nɛgɔ kuu.
 5 N ɔndɔ kú nɔgɔ dɔna vɪ,
 nton sɔn n pɔ ma yánerɔ.
 6 Nton pɔ kpá ɔndɔziro, eé n dákpa,
 nɔgɔ yezi, eé ɔ kúnla.
 7 N ɔndɔ kú, àmbe yá píngi mɪ ũ,
 n dɔna wete kɔn auziki kɛ n vɪio píngi.
 8 N à kú gbágbán, eé n kaara,
 n à kú ɔplaplaa, eé bɛɛ línɛ.
 9 Eégɔ de fura maaa ũ n mɪa,
 eégɔ dennɛ kífura gakuidee ũ.
 10 Ma né, n swá kpá ma yázi,
 n yá pɪ da, n wɛndi égɔ gbáa.
 11 Ma ɔndɔ zɛ ɔɔɔanne,
 ma n da à zɛ sɔusu guu.
 12 Tó nɛɛ táa oon, pɔke ɛ kpánnerɔ,
 tó nɛɛ bà lɛɛn, né gɛn síro.
 13 Nɔgɔ ma lɛdamma kúna, nton ɔ gbarɛziro,
 n à kú gbáa, zaake àmbe n wɛndi ũ.
 14 Nton zaakerinɔ zɛ séro,
 nton tɛ gbɛ zaaanɔ zézɪro.
 15 N pánɛ, nton nammaro,
 n kɛrɪma n n gáao.
 16 Tó aɔɔe zaaa e wà kɛro, aɔɛ ii oro,
 tó aɔɔe gbɛ e wà kari kɛro, ii ɛ gɛ n wɛɛnlo.
 17 Zaake zaakenan n pɔblee ũ,
 wɛétána gbɛnɔan n ímina ũ.
 18 Gbɛ maaanɔ zɛ de lán gudɔna bàɛ,

à gupuraa ègõ bɔɔ lán ɔfántē bɔna bà.

¹⁹ Zaakerinɔ zé de lán gusia níginigi bàme,
ašè pɔ kè tò wè gèn sí dōro.

²⁰ Ma né, ñ làakari dɔ yá pìnɔa,
ñ swá kpá ma yá'onnēnazi.

²¹ Ñton kpá swákotoro,
ngõ kūna n swè guu.

²² Zaake à de wèndi ũ gbē kè lè à kùne,
à de mè píngi aafia ũ.

²³ Kè denlaa ñ làakari dɔ n swè yāa,
zaake wèndi kāsāa bɔ swè kiame.

²⁴ Ñ bɔ yāzaa'onan,
ñ mi kē yálekpe'e'ona.

²⁵ Ñ wéé dɔ n ae,
ñ guu gwa n kuu súusu.

²⁶ Ñ zé sé súusu,
n yákenanɔ píngi é bɔ maa.

²⁷ Ñton na ɔplazi ke ɔzeziro,
ñton gbá péé à zaa zénlo.

5

Làakarikena kaaruazi

¹ Ma né, ñ làakari dɔ ma dōnaa,
ñ swá kpá ñ ma ɔndɔ yá ma,

² Ìe ngõ kú n làakaria,
dōna yá ègõ kú n lén.

³ Kaarua yá'ona ègõ nna lán zó bàme,
è ñ gáe kɔn lénnaao,

⁴ mɔde zāazāa è keíne kyàkyā lán sewee bà,
à lé nna lán fēeda kpaplaplaaa bà.

⁵ À zé è mi pényo gaaa,
è si kɔn gbē kè ašɔ tézinɔo gèwāan.

⁶ È laasuu lé wèndi zéaro,
à dɔ a kē zé piaro.

⁷ Ma né, ñ swá kpá ma yāzi sa,
ñton kpeé li ma lédammanero.

⁸ Ñ pá nɔgbē beee takane zāazā,
ñton sɔ à be gāalezziro,

⁹ Ìe n bēe tón gɔ gbē pāndenɔnero,
ìe ñton n wèndi kpá gbē pásínɔaro,

¹⁰ Ìe n auzikinɔ tón gɔ danɔnero,
ìe n zí àre tón gɔ ua pānde deenɔnero.

¹¹ Né gɔ mboon n guro yāanaa,
né yāyā n gbāaa é yāa.

¹² Né be: Ma gi lédammmazi fá!
Ma dɔkena totonao bé à tò.

¹³ Mée lédammarinŋ yá'onnena maro,
mée swā kpá ma yádannerinŋziro.

¹⁴ Féte bé à gŋ̀ kè mé kpe bŋ
anduna píngi wáa.

¹⁵ Ñ n zĩnda orožā í mi,
ñ ze kŋn n zĩnda lŋg'io.

¹⁶ N í kwεena bàazi maaro.
N í fāna gāalε zé vīro.

¹⁷ Ñ tó àgŋ̀ de n naŋ pŋ ū ado,
àtongŋ̀ de gbē pānde pŋ ūro.

¹⁸ Luda aubarika da n íbŋkii pìn,
ñ pŋnnaa ke kŋn n gŋ̀kparekeguro nŋŋŋ.

¹⁹ N gā yenzidee! N gbikyao maaa!

Ñ tó à bŋ̀ndagana gŋ̀ keenne nna,
ñ a yenzi ni de lán guu e dŋ̀ nà.

²⁰ Ma né, bŋ̀yānzin né kaarua ni dezi?

Bŋ̀yānzin né bŋ̀nda gā kŋn gbē pānde nŋŋŋzi?

²¹ Gbēntee yākena kee utena Diinero,
ègŋ̀ zé kè à sè dŋ̀ píngi.

²² Zaakeri taari è bà kpákpane,
à durun è à kŋ.

²³ A lédammmasai é a kpá gaazi,
à yŋ̀nkŋke bíta é à sāsá.

6

Fīa kŋn mεao kŋn gbēntee pāao yā

¹ Ma né, tó n n gbēdaaa fīa di n musu,
tó n kpégaau sè gbēne,

² tó n lé n áсарu kè,
tó n yá'ona n da yān,

³ ñ ke lán kè bà, ma né, ñ lé bŋ yā pìn,
zaake n na n gbēdaaa ŋzĩ.

Ñ gā ñgŋ̀ zεεε n gbēdaaa pizi,
ñ agbaa kpáne.

⁴ Ñton tó ii gē n wéεnlo,

ñton tó n wéεbaa tisi kŋro,

⁵ ñ n zĩnda sia lán gāa è ñ kē nà,
lán bāa è bŋ̀ bàkpakpari ŋzĩ nà.

⁶ Mεade, ñ gā zèñŋ gwa,
ñ a yākena tàasi ke, né ŋndŋ kŋ.

⁷ À dŋn'aεdee vīro,
à gbēnsi ke dii vīro.

⁸ È kŋsāε zi di kwεεεε,
è a pŋ̀blee kakŋa pŋ̀kεguro.

⁹ Mεade, négŋ̀ daεna ai bŋ̀rεεε?
Bŋ̀rεn né vu iin?

¹⁰ Nèè kámma bo féte nèè ii o féte,

neè dae fète ɔkpana n kùsea.

11 Takaasi é gēnzi lán kpāi wéedewe bà,
pókēsámmana é summa
lán gbē kè gōkebo kùna bà.

12 Gbēntee pāa né gbē zaaame,
ègō lili oo kōn egeeo da à lén.

13 È yā o kōn wéeo kōn ɔɔ,
è sèeda keíne kōn gbáo.

14 Mɔnafiki bé à à nðse pana,
yā zaa wàarin ègō paa gurɔ píngi.

15 Beee yānzin mónzi é móa lézana sai,
kaatena é gēzi kándo, eégō fēena víro.

16 Yā mèn sweedoo kuu kè Dii zàn,
à kà se sweeplaa kè denè tē ũ.

17 Wada, egetona, taarisaide dena,

18 yā pásī wàaripana, wāna zaaazi,

19 sèeda egetona kōn danenɔ dɔkɔanao.

Làakarikena zinakenazi

20 Ma né, ñgō n de yádienanɔ kùna,
ñton pá kpá n da yádanneziro.

21 Ñgō kùna n swè guu,
ñgō dana kàmbēe ũ.

22 Éé dɔnne ae n táa'ona guu,
eé n dākpa n daena guu.

Tó n vu, eé lé damma.

23 Zaake yádiena pìno né fitiame,
yádannena pì né gupuraame,
lédamma kōn totonao né zé wëndideeme.

24 Éé n sí nɔgbē zaaa ɔzī,
eé n bo gbē pānde nɔ yānnanna'onan.

25 Ñton à maakee ni dero,
ñton tó à wéekpántēdaenzina n kūro.

26 Kaarua è tó ñ gō kori,
gbē pānde nɔɔ sō è ñ wëndi bèedee kaate.

27 Tó gbē té sè à dà a pɔte,
à pókásáa é gí té kúzi?

28 Tó gbē kèse pèe tégōa,
eé gí à kpatazís?

29 Len à de le kōn gbē kè gè a gbēdaaa nɔɔzio,
zaake tó à ɔ kèa, eé bo páro.

30 Tó nɔaa e gbē dee, tó à kpāi ò,
wè à yā da pás?

31 Tó wà à kù, eé à fīa bo leo sweeplaa,
eé pɔ kè à ví a uan kpá píngi.

32 Zinakeri laasuu víro,
gbē kè è beee kee è a zīnda kaateme.

33 Gbēna maa kōn kpɛbɔnaon à baka ũ,
à tó zaaa é kēaro.

34 Zaake gōgbē nɔɛgōaanɔ bé eé su pɔfēo,
tó èe gēe boom̄ma, eé n̄ wēnda gwaro.

35 Eé agbaakpabɔ ke síro,
baa tó à gba bíta dàne, eé weziro.

7

Làakarikena kaaruazi

1 Ma né, ñgō ma yānɔ kūna,
n̄ ma yādienanɔ da n nòsen.

2 Ñgō ma yādienanɔ kūna négō kú wēndio,
n̄ làakari dɔ ma yādannenaa lán n wéene bà.

3 N̄ da n ɔnea tanga ũ,
n̄ kē n swèa lán wè kē walaaa nà.

4 N̄ o òndɔɔne n dāren à ũ,
n̄ asānsi sísi n gbē ũ.

5 Eé n dākpa bɔna kaarua ɔĩ,
eé n bɔ gbē pānde nɔ yānnanna'onan.

6 Má zena ma kpé windo guu,
mée bàazi gwaa.

7 Ben ma òwazi kenɔ è, òndɔɔ kēsām̄ma,
gōkparɛ kee kú n̄ té, à laasuu víro.

8 Èe likōaa zō gāale,
èe waalogū kekeɛ nɔgbē kezi,
èe gētɛɛ à bɛ kpa gèn baaagō

9 zaa ɔfāntē lɛnao ai gwāavī,
ai guu gāa à sì kùo maamaa.

10 Ben nɔgbē pi bò à mò daàle òndɔ'òndɔ,
èe ɔ maa a zīndaa lán kaarua bà.

11 Kùgbāadeeme, à wísai vī,
à pòrɔ è péɛ bero.

12 Zikenɔa ègō kú zédaan, zikenɔa gāale,
ègō kpáɛ kee zéɔnkpakōa.

13 Ben à òwazi pi kù à lé pèa,
à wéekpāntē dàezi à bè:

14 Sáabukpa sa'ona kúma yā,
ben ma lù kè má sè pì fia bò gbàa.

15 Wa k'ena yānzin ma bɔzi,
mée n wɛtɛɛ ma n e kè sō.

16 Ma kuntu kpàɛ ma gádoa
kōn Igipiti bùsu bisa wée maaao.

17 Ma tuaetiti fā ma daekiia
kè wà kè kōn lí'ò gū nnannaa kōn lítɛɛo.

18 N̄ mó wà yenzi ke ai guu gá dɔo,
wà wa pɔyezi ke ai à mówa.

19 Zaake ma zā kú bero,

wéte kè à gàan zà.

²⁰ À ɔɔɔɔ yì à gàao,
ai àgɔ́ gá su mɔɔ é ɔsi ke.

²¹ À à swè blè kɔ́n yá pari bɔɛnao,
à gá nàa kɔ́n yánnanna'onao.

²² Ben òwazi pì bò à tɛzi gɔɔ,
lán zù kè wèe gaa kòto kpá bà,
lán gáa kè èe gbá pɛɛɛ bàn dɔ́,

²³ lán b́aa kè èe wáa à sì taan bà.
Èe dɔ́ kè a a zinda kpá gaazinlo,
ai kà gàa à à swè kù.

²⁴ Tia sa, ma nénɔ, à ma yá ma,
à làakari dɔ́ yá kè èe bɔɔ ma lén-a.

²⁵ Àton tó a laasuu tá à kiiaro,
àton sásá à gē à zénlo.

²⁶ Gbē kè à n̄ né à n̄ kaatenɔɔ pari,
gbē kè à n̄ dɛdɛ pìnɔ lé vīro.

²⁷ À bɛɛ né mira zédaame,
è gēnyo gèwáa kpénen.

8

Ɔndɔ́ e wa sisii

¹ Ɔndɔ́ bé èe lé zuuwaziroo?
Wéɛzɛɛ bé èe wa sisiiroo?

² À kú s̄s̄s̄i musu zé gɛɛzi,
à zɛna zéɔ́nkɔ́pakɔ́a.

³ À kú wéte b̄iile sae,
à kòto dɔ́ b̄iile pì gbàno kiia.

⁴ Gbēnɔ, ámbé mée a sisii,
gbēnteenɔ, mée lé zuuazi.

⁵ Nigáziideenɔ, à làakari wete àgɔ́ vī,
yɔ́nkɔ́nɔ, à tó àgɔ́ laasuu vī.

⁶ À swá kpá, zaake yá tiisin mé oare,
yá d̄òr̄dee bé eé bɔ́ ma lén.

⁷ Zaake ma lé è yápuraa o,
ma za à zaaan.

⁸ Yá kè aɔ́ kú ma lénɔɔ maa,
aɔ́ kee mɔ́nafiki ke sásána vīro.

⁹ À súusu asánsideenɔne p̄ngi,
à zé vī gbē kè aɔ́ d̄na v̄inɔne.

¹⁰ À ma lédamma sé de kondogila,
à d̄na sé de vura maaala.

¹¹ Zaake ɔ́ndɔ́ b̄ɛɛ vī de gbèbainola,
póke nii kúmma kè kà à úro.

¹² Mamɔ́ma ɔ́ndɔ́, má làakari vī,
má yákɛna a zéa d̄na vī.

- 13 Vīakena Diinen zana à zaaan ũ.
Ma za zīndasena lezīn kōn īadānao
kōn kuuna zaaao kōn yālekpe'e'onaο.
- 14 Lédamma kōn faakeeo né ma pómē,
ma kiian gbāaa è bōn kōn asānsikēeo.
- 15 Kīnao è kpata ble ma gāzīme,
kpatablerinō è yāzēde diē kōn ma gbāaaοmē.
- 16 Gbāadeenō è iko ke ma gāzīme
kōn anduna kpatadeenō nī pingi.
- 17 Má ye gbē kē aō yemaziinōzi,
gbē kē aōē ma wetēnō bé wē ma e.
- 18 Auziki kōn gakuio kú ma ozi
kōn ooda kaaranao kōn kuuna nnaο.
- 19 Né kē mēē īīne sāo de vura maaala,
kaarana kē mēē keīne de kondogi wāsawasala.
- 20 Má té yāzēde zēn,
mēē tāa o zé sūusu guu.
- 21 Mēē gbē kē aō yemaziinō gba pó,
mēē nī auzikikaekiinō paīne.
- 22 Dii ma ke zaa a zī naanagurō,
ai àgō gá yā kē à kē zaa káakunō ke.
- 23 À ma diē zaa káakumē,
zaa à daegurō, le èe anduna ke kōro.
- 24 À ma i zaale ísīaa kuuro,
ībōki kee kuu gurō beeearo.
- 25 À ma i kpīiinō ā,
ai àgō gá sīsīnō kāsāa péē,
- 26 ai àgō gá anduna káe,
ke sētē ke būsū wēn doo.
- 27 Kē èe pó kē kú musunō kee,
kē èe bātuma daa ísīaala,
- 28 kē èe lou naa musu,
kē èe tōte í zé fōo,
- 29 kē èe ísīa zeki lé kee,
le à í tón vī à zeki lélaro,
kē èe anduna kaee, má kú gwe.
- 30 Má kú à sae oziikeri maaa ũ,
ma pōo ègō nna à aezī lán guu e dōo nà,
mēēgō pōnnaa keeo gurō sānda pingi.
- 31 Ma pōo ègō nna Dii andunaa,
gbēnteenōo de ma pōnnakebō ũ.
- 32 Tia sa, ma néno, à ma yā ma,
aubarikadeen gbē kē ma zé kūna ũ.
- 33 À ma lédamma ma à ōndō kū,
āton pā kpāziro.
- 34 Aubarikadeen gbē kē èe swā kpaa ma yāzi ũ
kē ègō ma wetēe ma kpeele,
kē ègō ma daa gurō sānda pingia.

³⁵ Zaake gbē kè ma ee wèndi è,
eégō nna kōn Diio.

³⁶ Gbē kè kòramazii yā zaaa ì a zīndaneme,
gbē kè zàmaguunɔ ye gaazime.

9

Ɔndō kōn yōnkokee

¹ Ɔndō a kpé bō,
à a wesagbanɔ à mèn swεεplaa à pèεpεε,

² à nòbɔ dè à wēε bà,
à pòbleenɔ soru kè à kàε.

³ À a nokpare zīkerinɔ zī,
èε lé zuu wéte sīsī misōntēa à bè:

⁴ A faasaideenɔ à εara à mó kè!
A laasusaideenɔ mée ooare,

⁵ à mó à ma pòblee ble,
à wēε kè má bà mi.

⁶ À a yōnkokee tó, égō kú wèndio,
à táa o wéékēna zén.

⁷ Gbē kè èε fabori daa zéa e sōsō wεεεεε,
gbē kè èε kpákēε zaakerizi e taari wεεε a zīndaneme.

⁸ Ñton kpákēε favoriziro, zaake eé kenyo ñime,
ñ ɔndōdee da zéa, eégō yenzi.

⁹ Ñ yā da ɔndōrine, à ɔndō é diàε,
ñ yā o gbē maaane, à dōna é kaara.

¹⁰ Vīakena Diinen ɔndō kāsāa ũ,
Luda kè kú adona dōnan wéékēna zé ũ.

¹¹ Zaake né gī ke ma gāzī,
n wèndi gbāa é kaara.

¹² Tó ñ ɔndō, n zīndaneme,
tó faborin n ũ, n mì musu.

¹³ Misaikεε de lán nɔgbē lédee bàme,
à ɔndō vīro bensō à yāke dōro.

¹⁴ È vēε kitaa a kpεεε,
à kpé kú wéte sīsīa,

¹⁵ èε lé zuu gbē kè aōε gēteenɔzi,
èε bee gbē kè aō té ñ zén súusunɔne:

¹⁶ A faasaideenɔ à εara à mó kè!
A laasusaideenɔ, mée ooare,

¹⁷ Í kpāi mina ègō nna,
pòblena asii guu né zóme.

¹⁸ Gbē pìnɔ dō kè beee né gèwāa zénlo,
gbē kè mīsaikεε ñ sisinɔ sī gèwāa tūtuwεen.

10

- 1 Né ʔndōdee è tó a de pɔɔ ke nna,
né yōnkɔɔ è a da nòse yakanɛ.
- 2 Ɔɔ zaaa è àre kero,
yákɛna a zéa è n̄ sí gaa ɔzĩ.
- 3 Dii è tó nɔaa gbē maaa dero,
è zaakerino tē pó kè aɔɔ yezi.
- 4 Ɔ meadee è mó takaasio,
zĩkɛna ɔplaplaa s̄s̄ è mó auzikio.
- 5 Né kè pówɛɛ kàkɔa kwɛɛ né làakarideeme,
né kè è ii o pókɛguro wí v̄iro.
- 6 Gbē maaa mì èḡs̄ aubarika v̄i,
m̄ode yā pásĩ bé à zaakeri lé pà.
- 7 Gbē maaa è ga k̄n a t̄oro,
zaakeri t̄s̄ è kaateme.
- 8 Ɔndōdee è zĩ ke yādiɛnanɔa,
yābɔeri è a zĩnda nɛ.
- 9 Gbē kè è yā ke a zéa kú a làakaria,
zézaaseri yā é b̄o gupuraa.
- 10 Gbēgwana k̄n w̄ɛɛ pás̄io è mó yāo,
gbē kè è yā ute a nòse guuroo è íbetɛ mì dɛ.
- 11 Gbē maaa lé né íb̄oki w̄ɛndideeme,
yā pásĩ è zaakeri lé pa.
- 12 Zangu è swèe da,
yenzi è lá ká taari p̄ngila.
- 13 Ɔnd̄o yā èḡs̄ kú làakaridee lén,
flàn faasaidee p̄ ũ a kp̄ɛɛa.
- 14 Ɔnd̄orin̄o è d̄ona zi ká,
làakarisaidee lé è à kaate aagame.
- 15 Ɔɔdee auziki èḡs̄ dɛnɛ lán w̄ɛtɛ b̄iidee bà,
takaasidee takaasi s̄s̄ è à kaatɛ.
- 16 Gbē maaa asaia è m̄onɛ w̄ɛndio,
zaakeri àre è w̄ɛt̄amma inɛ.
- 17 Gbē kè è lédamma maa è w̄ɛndi zé ɔɔb̄aíne,
gbē kè è pá kpá totonazi è n̄ s̄asá.
- 18 Gbē kè è zangu ute né egɛdeeme,
guderi né yōnkɔɔmɛ.
- 19 Yā pari b̄ɔɛna èḡs̄ durun sairo,
gbē kè è a lé k̄ũ né làakarideeme.
- 20 Gbē maaa lé dɛ lán kondogi wásawasa bà,
zaakeri nòse bèɛ v̄iro.
- 21 Gbē maaa yā'ona è paridee da zéa,
làakarisaidee è ga faasaikɛɛ guu.
- 22 Dii aubarika è n̄ ke auzikidee ũ,
zĩkɛna naw̄ɛao è p̄oke kaararo.
- 23 Zaakena dɛ yōnkɔɔnɛ k̄ɔk̄s̄ yā ũ,
ʔnd̄o è ke làakarideenɛ nna.
- 24 Yā kè zaakeri è v̄ia kɛɛnɛ bé eé à le,
Luda é p̄ó kè gbē maaa yezi kpáa.
- 25 Tó zàgá'ia kàka à ḡɛ, zaakerino èḡs̄ kuu d̄oro,
gbē maaa kásáa èḡs̄ p̄ɛna guro s̄anda p̄ngi.

26 Lán lɛvũu kpàkpà è ke swaane nà,
lán tésukpe è ke wéene nà,
lɛn mɛadee de le gbɛ kè aɔ à zĩnɔne.

27 Vɛakena Diine è wèndi gbáa kaara,
zaakerinɔ sɔ, n wèndi ègɔ kusume.

28 Gbɛ maaanɔ wéé ègɔ do pɔnnaazi,
zaakerinɔ sɔ, tãmaa é n nɛ.

29 Dii zé de utɛkii ũ gbɛ maaanɔne,
zaakerinɔ sɔ, è n kaateme.

30 Weé gbɛ maaa fɛɛ à gbèn zikiro,
gbɛ zaaa sɔ é vɛkii e bũsunlo.

31 Ɔndɔ yá è bɔ gbɛ maaa lén,
lézaadee sɔ, weé à néne zɔkɔrɛmɛ.

32 Gbɛ maa yá kè kɔ sío wà oñne dɔ,
yàkpɛɛgãnda'ona ègɔ da gbɛ zaaa lén.

11

1 Dii zà pýɔna kɔn mɔnafikion,
kilooyɔna súusun à yezi.

2 Zĩndasena lezĩ è mɔ wiyáo,
zĩndabusanan ɔndɔyá ũ.

3 Gbɛ maaa nɔsepuraa è a da zéa,
náanesaidee nɔse zaaa è à yaka.

4 Auziki àre vĩ yàkpɛɛɛgurɔ zĩro,
yákɛna a zéa sɔ è n sí gaaa.

5 Taarisaidee maakɛna è zé porone,
zaakeri zaakɛna è à nɛ.

6 Nɔsepuradee maakɛna è à bɔ,
náanesaidee pónidɛna sɔ è à kũ.

7 Tó gbɛ zaaa gà, à tãmaa è mì de,
pɔ kè à náanɛkɛna a gbãagurɔ pingi è yáa.

8 Gbɛ maaa è bɔ wéɛtãmmán,
ben gbɛ zaaa è gɛn à gɛɛ ũ.

9 Ludayádarisai lé è à gbɛdaaa yaka,
mɔde dɔna è gbɛ maaa bɔn.

10 Tó gbɛ maaanɔ kú nnamanan,
wéte ègɔ nna,

tó gbɛ zaaanɔ gàga, wè guda ke.

11 Wéte è kaara nɔsepuradeenɔ gãzĩ,
gbɛ zaaanɔ lé è wéte de.

12 Faasaidee è a gbɛdaaa fabo,
làakaridee è a lé kũ.

13 Kɔmɔɔdeɛ è bɔ asiiyáo gupuraa,
gbɛ náanɛdeɛ è n asii ta.

14 Dɔn'aɛdesaikɛɛ è tó gbɛnɔ fu,
yákekɛri pariinɔ è tó wà zĩ ble.

15 Tó n gbɛ pãnde fĩa di n musu,
n ka wéɛtãmmalame,
gbɛ kè a ɔ bɔn è gɔ a làakaria.

- 16 Gbāamɔnnɛri ègɔ̄ auziki vī,
mɔde nɔgbē nòsemadee ègɔ̄ b̄èe vīñe.
- 17 Sùudee è maa i a zīndane,
gbē pāsī è a zīnda kpá nawēazi.
- 18 Gbē zaaa asaia ègɔ̄ aubarika vīro,
yāmaatōri è àre e yāpura.
- 19 Kuuna maa yāpura è n̄ ká wèndia,
tɛna à zaaazi è mɔ̄ gaao.
- 20 Dii tèn nòsezaadeenɔ̄ ũ,
à pɔɔ è ke nna taarisaideenɔ̄.
- 21 Yāpura, gbē zaaanɔ̄ é bɔ̄ pāro,
mɔde gbē maaanɔ̄ é bɔ̄ aafia.
- 22 Lán vura tanga de nà alɛde yīn,
lɛn nɔ̄ maa ɔ̄ndɔ̄saidɛe de le.
- 23 Gbē maaanɔ̄ pɔ̄yezi è n̄ ká nmanan,
gbē zaaanɔ̄ tāmaa è n̄ ne.
- 24 Gbē kè è gbaa daa è kaarana e,
gbē kè ḡi pɔ̄ kè de à kpá kpázi è gɔ̄ takaasimmɛ.
- 25 Gbēntee aubarikadee é nnaa ma,
gbē kè è n̄ pɔ̄yīi kú è pɔ̄yīi e se.
- 26 Wè gbē kè è pɔ̄wɛɛ utɛ ká,
wè sa maaa o gbē kè è yámmane.
- 27 Gbē kè è à maa wete ègɔ̄ nna kɔ̄n gbēnɔ̄,
gbē kè è à zaaa wete, yā zaaa è à le.
- 28 Gbē kè è a auziki náane ke é léɛ,
gbē maa è ɔ̄ tá lán lí ládee bà.
- 29 Gbē kè yā i a uane é gɔ̄ kori,
yɔ̄nkɔ̄ é gɔ̄ ɔ̄ndɔ̄dee zò ũ.
- 30 Gbē maa yákenneena né lí wèndideeme,
gbē kè è gbēnɔ̄ ee ɔ̄ndɔ̄ vī.
- 31 Zaake Luda è fīa bo gbē maaane andunan,
weé ludayādarisai kɔ̄n durunkɛrio pɔ̄ o dɔ̄ɔ̄?

12

- 1 Gbē kè lédamma è kene nnaa ye dɔ̄nazi,
gbē kè totona è kene zaaa mì vīro.
- 2 Gbē maaa è Dii pɔ̄nnaa e,
mɔde Dii è yā da mɔnafikideela.
- 3 Zaakena è gbēke kāsāa péero,
gbē maaa kāsāa ègɔ̄ degena vīro.
- 4 Nɔ̄ maaa de a zāne lán fūra bà,
nɔ̄ wídamari de ne lán mèkemuna bà.
- 5 Gbē maaanɔ̄ ègɔ̄ pɛɛ yāzɛdeea,
gbē zaaanɔ̄ lédamma mɔnafiki vī.
- 6 Gbē zaaanɔ̄ yā né gbēdena yāme,
gbē maaanɔ̄ lé s̄ è n̄ bɔ̄.
- 7 Wè gbē zaaanɔ̄ liɛ n̄ kpɛegānda aɔ̄ mì de,
mɔde gbē maaanɔ̄ ua ègɔ̄ kuu.
- 8 Wè gbē t̄ bɔ̄ a ɔ̄ndɔ̄ lémmɛ,

wè kya ká faasaideen.

⁹ Gbē futa kè à zìri vīi sàò de
gbē kè è a zīnda die póke ũ bensō à póblee vīroola.

¹⁰ Gbē maaa a pókádeeno gwana dō,
gbē zaaano dà pāsī kōn ń póno.

¹¹ Búbari aīadee ègō kána,
laasuu kēsá gbē kè è pé gukoríaa.

¹² Gbē zaaa è ɔ zaaa ni de,
mòde gbē maaa kāsāa ègō mòdo vī.

¹³ Gbē zaaa lé zaaa è à kù,
mòde gbē maaa è bɔ yáketen.

¹⁴ Lé maaa è ń ká pó maaaa,
zīi kè gbē kè àre è gē a ɔzī.

¹⁵ Yōnkɔ yákɛna è kɛnɛ maa,
ōndōdee sō è lédamma ma.

¹⁶ Yōnkɔ è tó wà à pɔfē dō gō,
làakarídee sō è sōsō daro.

¹⁷ Yāpura'ori è yāzɛdee o,
sèeda'egede yā ègō mɔnafiki vīmɛ.

¹⁸ Laasuusaiyā è ń swè zō lán fēɛdaa bà,
ōndōdee légbɛ è mɔ aafiao.

¹⁹ Yāpuraa kè wà ò ègō gikɛna,
egɛɛ sō è gē zéla lán wéé'ibakɛna bà.

²⁰ Mɔnafiki kú zaalekpakōsōrinɔ swèn,
gbē'aafiaweterinɔ bé aɔo pɔnnaa vī.

²¹ Zaa ke è gbē maaa lero,
gbē zaaano sō, yā è dańla.

²² Dii tèn egɛdee ũ,
à pɔo ègō nna yāpuradeea.

²³ Làakarídee ègō a dōna kūna a swèn,
yōnkɔ è yā faasai kpàakpa kɛ.

²⁴ Zikɛna ɔplaplaa è tó gbē kí ble,
mɛa è gbē da zòbleen.

²⁵ Kuuna bídi guu è gbē sōɛ,
yānna'onnnena è ń pɔo kɛ nna.

²⁶ Gbē maaa è a gbēdaaa da zéa,
gbē zaaano yákɛna è ń sāsá.

²⁷ Mɛadee è a nɔbɔ ká wawaro,
aīadee è làakari dɔ a póno.

²⁸ Kuuna yāzɛde zén wèndi vī,
zé pì sena è ń kpá gaaziro.

13

¹ Né ɔndōdee è a de lédamma ma,
fabori è gí kpákɛnazi.

² Légbɛ nnaa è gbē ká pó maaaa,
nánɛsaidee è ble a pāsī guumɛ.

³ Gbē kè è a lé kù è a wèndi dákpa,
gbē kè à lé è kúroo è a zīnda yaka.

4 Mɛadee è pɔ̀ kɛ̀ à yezi ero,
aĩade sɔ̀ è nnaa ma.

5 Gbɛ̃ maaa zà mɔ̀nafikiyān,
gbɛ̃ zaaa è wí dam̃ma è n̄ kpɛ̃ bɔ̀.

6 Maakɛna è zémaseri mì sí,
zaakɛna è durunkɛri liɛ a kpɛ̃gānda.

7 Gbɛ̃kenɔ̀ è n̄ zĩnda die auzikidee ũ,
mɔ̀de aɔ̀ɛ̀gɔ̀ pɔ̀ke vīro.

Gbɛ̃kenɔ̀ è n̄ zĩnda die takaasidee ũ,
mɔ̀de aɔ̀ɛ̀gɔ̀ pɔ̀ vī bíta.

8 Auzikidee è a zĩnda bɔ̀ kɔ̀n a auzikikɛɛo,
takaasidee sɔ̀ è vīadaanzina ero.

9 Gbɛ̃ maaanɔ̀ gupuraa ɛ̀gɔ̀ puna,
gbɛ̃ zaaanɔ̀ fitia è garĩma.

10 Zĩndasena lezĩ è swèe da,
lédammamana è tó wà ɔ̀ndɔ̀ kũ.

11 Ɔ̀ zaaa è gá aɛro,
ɔ̀ kɛ̀ wà è ísimma guu sɔ̀ è kɔ̀.

12 Tāmaa gikɛna è n̄ n̄sɛ yaka,
pɔ̀ kɛ̀ wà yezi ena è mɔ̀ wèndi dufuo.

13 Gbɛ̃ kɛ̀ è yā daroo é yā e,
gbɛ̃ kɛ̀ è yā ma é àre e.

14 Ɔ̀ndɔ̀dee yādannɛnan íbɔ̀ki wèndidee ũ,
è n̄ bɔ̀ ga bān.

15 Wéézɛ̃ maaa è tó gbɛ̃ dakɔ̀rɛ gòmio,
mɔ̀de náanɛsaideenɔ̀ zé ɛ̀gɔ̀ pásĩ.

16 Làakarideenɔ̀ è yā kɛ̃ kɔ̀n d̄nao,
yɔ̀nkɔ̀ è a faasaikɛɛ ɔ̀bānɛ.

17 Zĩri zaaa è gɛ̃ yān,
ìba náanɛdee è su aafia.

18 Gina totonazi è mɔ̀ takaasio kɔ̀n wíyāo,
lédammamana è b̄ɛ línɛ.

19 Pɔ̀nɛdɛna ena è n̄ pɔ̀ ke nna,
mɔ̀de yɔ̀nkɔ̀ ye kēna yā zaaaaziro.

20 Gbɛ̃ kɛ̀ té ɔ̀ndɔ̀rinɔ̀zi è ɔ̀ndɔ̀ kũ,
gbɛ̃ kɛ̀ kakɔ̀ana kɔ̀n yɔ̀nkɔ̀nɔ̀ è yā e.

21 Mɔ̀nzi ɛ̀gɔ̀ té durunkɛrinɔ̀zi,
nnamanan gbɛ̃ maaanɔ̀ àre ũ.

22 Gbɛ̃ maaa è túbi tó a dionɔ̀nɛ,
durunkɛri sɔ̀ auziki é gɔ̀ gbɛ̃ maaanɛ.

23 Takaaside bura è pɔ̀blee kɛ̃ maamaa,
mɔ̀de yākɛna lɛkpɛɛ è tó à korazĩ.

24 Gbɛ̃ kɛ̀ è a né gb̄eroo zàn,
gbɛ̃ kɛ̀ ye a nézi è à toto káaku.

25 Gbɛ̃ maaa è pɔ̀ ble à ká,
gbɛ̃ zaaanɔ̀ n̄sɛ ɛ̀gɔ̀ da kori.

14

1 Nɔ̀gbɛ̃ ɔ̀ndɔ̀dee è ua káɛ,
à faasaidee sɔ̀ è ua fāakɔ̀a.

² Gbē kè è yā ke a zéa Dii vīa vī,
gbē kè è zé sé súusuroo sō è kya kán.

³ Faasaide lén à gbēbō ũ,
ōndōdee yā'ona è à bō.

⁴ Tó zù kuuro, pōble gbà ègō da korime,
wè àre bíta e kōn zùnō gbáaao.

⁵ Sèeda yāpuradee è egē toro,
sèeda egēde yā ègō mōnafiki vī.

⁶ Fabori è kpáe ke ōndōzi à korazi,
yādōna aaga làakarideene.

⁷ N kē yōnkōa zāazā,
zaake né dōna earo.

⁸ Ōndō è tó làakaridee laasuu lé a zéa,
yōnkō faasaikē è à sāsā.

⁹ Faasaideenō è kya ká taari kúekenan,
gbē maaanō ègō nna kōo.

¹⁰ Baade a zīnda yā'ōamma dō,
gbē pōnnaa ègō de gbē pānde pō ũro.

¹¹ Gbē zaaanō ua é mī de,
gbē maaanō be é tá.

¹² Zé ke kuu è ke gbēnōne maa,
mōde à midēkii né gaame.

¹³ Baa yāadōna guu nōse è yaka,
pōnnaa kuu kè è mī de kōn pōsiaao.

¹⁴ Bōrukpeede yākena è wí à musu,
gbē maaa è a yākena gbè e.

¹⁵ Laasuusaidee è yā píngi síme,
làakaridee è yā náane ke laasuulena sairo.

¹⁶ Ōndōdee ègō zaakēna vīa vī è pāne,
yōnkō è náane kpá a zīndaa ègō wāna.

¹⁷ Pōfēri è yā futaa ke,
mōnafikidee è zangu i a zīdane.

¹⁸ Ōndōsaideenō è gō faa sai,
làakarideenō è dōna kú fūra ũ.

¹⁹ Gbē zaaanō é mī sie gbē maaanōne,
zaakerinō é kúe nōsepuradeenō kpēlea.

²⁰ Takaasidee, baa à gbēdaaa è zan,
mōde auzikide gbēnnanō ègō pari.

²¹ Kyakana n gbēdaaan né durumme.

Aubarikadeen gbē kè è wēnda dō takaasideenōne ũ.

²² Zaalekpakōsōrinō sāsānaroo?
Maawaariparinō sūu vī kōn náaneo.

²³ Mēkpana zīia ègō àre vī,
yābōena pāa è mō kēsānao.

²⁴ Ōndōdeenō auzikime ní fūra ũ,
yōnkōnō faasaikē è mō kōn faasaiyāo.

²⁵ Sèeda yāpuradee è gbē mī sí,
mōde sèeda egēdee yā mōnafiki vī.

²⁶ Vīakēna Diine né gbāa'eki náanēdeeme,

à de m̀sikii ũ à ǹnɔne.

²⁷ V̀iakena Diine né ̀bɔki ẁndideeme,
è tó wà bɔ ga bàn.

²⁸ Tó kína gb̃nɔɔ pari, èg̃ɔ gakui ṽi,
b̀sugb̃esaikεε né kpatableri m̀nzime.

²⁹ Gb̃ε kè è pɔ f̃ε kpaaro w̃εε k̃ena,
pɔf̃eri è a futakεε sé lez̃i.

³⁰ L̀aakarikpaena né m̀e aafiamε,
zangu è mèkεkpetε kp̃r̃izi.

³¹ Ẁendade w̃εεtammari è à K̀eri kpe bɔ,
takaaside w̃εεgwari è à K̀eri kpe da.

³² Tó kisia g̃ε zaakerizi, è à nεmε,
baa tó gb̃ε maaà g̀à, à utekii ṽi.

³³ ̀nd̃ɔɔ è ṽεekii e l̀aakaridee ǹsen,
m̀de wè e ỳnkɔɔaro.

³⁴ Ỳazedeε è b̀usu sé lez̃i,
durun s̃ɔ è w̃i da gb̃nɔɔa, baa déme.

³⁵ Z̀ɔbleri l̀aakaride ỳà è ká k̃inanε,
m̀de è a pɔf̃ε bɔbɔ à w̃idammaria.

15

¹ Ỳawenlana d̃ɔɔ è pɔf̃ε kp̃ac,
ỳà p̃as̃i è ñ pɔɔ f̃ε.

² ̀nd̃ɔdee ỳa'ona è ñ gba d̃ɔna,
m̀de ỳnkɔɔ ỳà èg̃ɔ faa sai.

³ Dii w̃εε kú gu p̃ingia,
èg̃ɔ gb̃ε zaaanɔ k̃n gb̃ε maaanɔ t̃aasi kεε.

⁴ Ỳabuse'ona è ñ gba ẁndi dufu,
ỳalekpεε è ñ ká de.

⁵ Faasaideε è kya ká a de totonan,
lédammamari s̃ɔ l̀aakari ṽi.

⁶ Gb̃ε maaà ua èg̃ɔ auziki ṽi b̃ita,
gb̃ε zaa p̃nɔ èg̃ɔ ỳakete ṽi.

⁷ ̀nd̃ɔdee lé è d̃ɔna f̃a,
ỳnkɔɔnɔ s̃ɔ, ãɔ ǹse ṽiro.

⁸ Dii t̃en gb̃ε zaaanɔ sa'ona ũ,
m̀de gb̃ε maaanɔ w̃εεk̃ena è kánε.

⁹ Dii z̃a gb̃ε zaaà ỳakenan,
à ye gb̃ε kè ãɔ té ỳazedeεzinɔzi.

¹⁰ Totona p̃as̃in gb̃ε kè p̃à z̃éne p̃ɔ ũ,
gb̃ε kè ye lédammaziroo s̃ɔ é game.

¹¹ Lán Dii g̃ew̃a k̃n kaatenao ỳà d̃ɔ nà,
w̃é gb̃entee sw̃é p̃ɔ o d̃ɔ?

¹² Fabori èg̃ɔ yezi wà a gba l̀aakariro,
è gá ̀nd̃ɔrinɔ kiiaro.

¹³ Ǹse nnaa è tó uu g̃ɔ werena,
ǹse yakana è gb̃ε ká de.

¹⁴ Laasuudeε è d̃ɔna wεε,
ỳnkɔɔ è ỳafaasai m̀mɔ.

- 15 Gurɔ pɪngi ɛgɔ pāsī wɛndadeenɛmɛ,
pɔnnadee ɛgɔ kú zɪbaa guu.
- 16 Pɔ vɪna fɛte vɪakɛna Diinɛ guu
maa dɛ auziki bɪta kŭna wahaa guula.
- 17 Dò pā blena yenzi guu
maa dɛ nɔbɔ nɔside sona kɔn zanguola.
- 18 Pɔfɛri ɛ swɛɛ da,
nɔseyiidee ɛ zɔka mɪ dɛ.
- 19 Mɛadee zɛ ɛgɔ dɛnɛ lɛkara ũmɛ,
gbɛ maa zɛ nɛ zɛdaamɛ.
- 20 Nɛ ɔndɔdee ɛ tó a de pɔɔ kɛ nna,
gbɛntee yɔnkɔɔ ɛ kya ká a dan.
- 21 Yáfaasai ɛ kɛ laasuusaideenɛ nna,
laasuudee ɛ zɛ sɛ súusu.
- 22 Lɛkpakɔsɔnasai ɛ yá gboro,
lédammari pariinɔ ɛ tó yá kɛ.
- 23 Yáwenlana dɔɔ ɛ a òri pɔɔ kɛ nna,
yá'ona à gurɔɔa ɛgɔ nna fá!
- 24 Wɛndi zɛ ɛ gá kɔn làakarideenɔ musu
lɛ aɔton sí gɛwáanlo yánzi.
- 25 Dii ɛ Ìadāri ua wí,
ɛ gyaanɔ gulɛzeki dákpa.
- 26 Dii zà laasuu zaaan,
yánna'ona ɛ kɛnɛ gbásiro.
- 27 ɔɔzaawɛtɛri ɛ Ìa da a uaa,
gbɛ kɛ zà ɔɔnkpɛɛgbaan ɛgɔ kuu aafia.
- 28 Gbɛ maaa ɛ laasuu lɛ yá kɛ eé wɛnɪlaa,
yá zaa ɛ bɔɛ gbɛ zaaanɔ lén gɔɔ.
- 29 Dii zà kɔn gbɛ zaaanɔ,
ɛ swá kpá gbɛ maaanɔ aduakɛnazi.
- 30 Uu werena ɛ ñ pɔɔ kɛ nna,
baaru nnaa ɛ ñ wá were.
- 31 Gbɛ kɛ ɛ swá dɔ aafia lédammazi
ɛgɔ bɛdee ũ ɔndɔrinɔ tɛ.
- 32 Gbɛ kɛ gɪ totonazi zà a zīndan,
lédammamari sɔ ɛ gɔ làakaridee ũ.
- 33 Vɪakɛna Diinɛ ɛ ɔndɔɔ darɪnɛ,
zīndabusana ɛ bɛɛ línnɛ.

16

- 1 Gbɛntee ɛ yá diɛ a swɛn,
mɔde à mɪdɛna ɛ bɔ Dii lɛmmɛ.
- 2 Baade ɛ a yákenɛ e maamɛ,
mɔde Dii ñ nɔsɛguuyáanɔ yɔ à gwa.
- 3 Ñ yá kɛ nɛɛ kɛɛ na Dii ɔzɪ,
n pɔyeziziyá ɛ bɔ maa.
- 4 Dii pɔ pɪngi kɛ a pɔyezi yánzime,
zaakerinɔ pɔn wɛɛtámmagurɔɔ ũ.
- 5 Dii tɛn Ìadārinɔ ũ,
yápurame aɔɛ bɔ páro.

- 6 Gbēkēē kōn náaneŋ è lá ká taarila,
vīakena Diine è tó wà pá à zaaane.
- 7 Tó gbē yákenanŋ kè Diine nna,
è tó se à ibeēnŋ kēo nna.
- 8 Pó fēte ena maakena guu
maa de àre zaa bíta enala.
- 9 Gbēntee è zé kè èe sēē laasuu lé,
mōde Dii è a kēsē da zéa.
- 10 Lán kína è yā die Luda gēē ū nà,
à maa à yā bŋ yāzēdee kpēero.
- 11 Zaka maaa kōn kiloo súusuo né Dii pómē,
pótiiisigwabŋ píngi né à pōkenanŋmē.
- 12 Èe kō sío kína à zaaa kero,
wè kpata kāsāa péē yāzēdee musumē.
- 13 Yāzēde'ori è kē kīnane nna,
ègō ye yápura'orizi.
- 14 Kína pōfē de lán ga zìri bàme,
mōde òndōdee è à té de.
- 15 Kína uu werena ègō aafia vī,
à maakennēna de lán pótīguro lou bàme.
- 16 Òndōkūna maa de vurala zà,
gōna làakaridee ūu bēē vī de kondogi maaala.
- 17 Gbē maa zé kè è sé pá zé zaaane,
gbē kè à a zīndakūna dōŋ è a wēndi dākpa.
- 18 Īadāna è mó lēnao,
zīndasēna lezī è mó kaatenao.
- 19 Zīndabusana talakanŋ té maa
de baka kuuna kōn Īadārinŋla.
- 20 Gbē kè è yā'onne maa è à maaa e,
Dii náanekeri ègō pōnnaa vī.
- 21 Gbē kè à nòse papanan wè sísi làakaridee,
gbē kè à lé nnaan wè à yādōna zé e.
- 22 Làakarín wēndi mì ū gbē kè aŋ vīinŋne,
faasaideenŋ yāfaasai è wēē tām̄ma.
- 23 Òndōdee laasuu è à lé da zéa,
à lé è tó wà à yādōna zé e.
- 24 Yānna'ona né zómē,
à nna nòsen bensō è mè gba aafia.
- 25 Zé kee kuu è kē gbēnŋne maa,
mōde à mīdekii né gaame.
- 26 Búbari nòse è à da zīin,
zaake nŋaa è té kām̄mē.
- 27 Gbē pāa è à zaaa gōgō,
à légbē de lán té kē èe kūu bàme.
- 28 Gbē dōrōsaidee è swēē da,
kōmōtōdee è gbēnnanŋ kēkōa.
- 29 Gbē pásī è mōnafiki kē a gbēdaaane,
gbasa à à da zé zaaan.
- 30 Gbē kè èe wēē'igō kēē laasuu ègō kpēēgāndame,
gbē kè èe lézuki kēē zè kōn à zaaaome.

31 Mikā puraa né fūra gakuideeme,
 maakena è n̄ káa.
 32 N̄s̄eyĩidee maa de z̄lkarila,
 gbē kè à a z̄indakūna d̄s̄o maa de w̄étesirila.
 33 Wè yā gbeka k̄n ɔ puraa,
 m̄ode à b̄ok̄t̄ena è b̄o Dii kiame.

17

1 Bur̄edi kusu kori sona yākete sai
 maa de n̄b̄ob̄gbēna ua sw̄eedeenla.
 2 Z̄l̄l̄akaridee èḡs̄ gbāaa v̄i né widammari musu,
 èḡs̄ baka v̄i ua t̄ubi guu.
 3 Wè kondogi k̄n vuraō baasa,
 m̄ode Dii è n̄ sw̄è t̄aasi ke.
 4 Gbē zaaa sw̄ā èḡs̄ nna k̄n yā d̄r̄s̄aio,
 egedee l̄akar̄i èḡs̄ kú gbēperia.
 5 Gbē kè è takaasidee faboo è kyaka à K̄erimme,
 gbē kè è gbē yāa d̄o m̄nz̄ia é b̄o p̄aro.
 6 Dion̄me n̄ n̄n̄o ìadāb̄o ū.
 7 Yāzede'ona è k̄si k̄n ȳnk̄ooro,
 ege è k̄si k̄n b̄èdeero.
 8 ɔd̄onkp̄egbaa de ȳb̄āndii ū a d̄arine,
 guu kè à l̄ien p̄ingi à tá èḡs̄ nname.
 9 Gbē kè lá kà taarilaa e yenzi wet̄eme,
 yāzif̄eri s̄s̄ è gbēnna k̄k̄s̄a.
 10 ɔnd̄ori è kp̄āk̄enzina ma,
 ȳnk̄o s̄s̄o e gbēna ḡen baaaḡs̄o daro.
 11 Yā zaaa è d̄o sw̄āgb̄ādeen̄e ae,
 weé z̄l̄ri w̄endad̄risaidee gbarezi.
 12 Dak̄̄rena k̄n m̄usu kè w̄ā à n̄n̄o s̄èeō
 s̄āo de dak̄̄rena k̄n ȳnk̄o misaik̄eola.
 13 Tó gbē à maa fia b̄o k̄n à zaaa,
 à zaaa é k̄è à uaaro.
 14 Leokpak̄adana de l̄an ìzew̄ena bàme,
 n̄ gu gwe ai sw̄èe ḡs̄ ḡá f̄ee.
 15 Yā nna kp̄ana taarideea
 k̄n yādana taarisaideelaa,
 Dii z̄ā yā been̄on p̄ingi.
 16 B̄s̄ àren ȳnk̄o v̄i ɔblena kyód̄na musuu?
 Zaake à n̄s̄e v̄iro.
 17 Gbēnna yenzi èḡs̄ kuu gur̄o s̄ānda p̄ingime,
 v̄i k̄n d̄aron̄o kuu d̄sk̄n̄ena yānzime.
 18 Ȳnk̄o è gbē f̄ia di a musu,
 è kp̄égaau sé a gbēdaane.
 19 Gbē kè ye sw̄èezi ye durunzime,
 gbē kè à a ḡānule b̄o yāasa è m̄nz̄i wet̄e a z̄indane.
 20 Laasuukp̄egāndadee è à maa ero,
 l̄f̄t̄oodee è l̄éè à da yān.

21 Yōnkɔɔ da pɔɔ ègɔ siame,
faasaidee de pɔɔ ègɔ nnaro.

22 Nòse nnaan ēzē maaa ũ,
pɔsɔiaa è n̄ yāyā.

23 Zaakeri è ɔɔnkpɛɛgbaa sɔɔ a utan,
lɛ à yāzede m̄ deo yānzime.

24 Làakaride wée ègɔ kú ɔndɔɔa,
mɔde yōnkɔɔ wéɛpɛkii ègɔ zāme.

25 Né yōnkɔɔ è tó a de pɔɔ gɔ sia,
è a da'ina nòse yaka.

26 À maa wà wée tā taarisaideearo,
bèede gben̄a a nòse maa yānzi zé v̄iro.

27 Gbē kè è a lé kú dōna v̄i,
nòseyīidee ègɔ làakari v̄i.

28 Baa yōnkɔɔ, tó à yītēna,
wè à diɛ ɔndɔɔdee ũme,
gbē kè è a lé kú né làakarideeme.

18

1 Zīnda pɔyezi è dɔ gbē kè è kēf̄umanɛ aɛ,
è gí lédamma píngizi.

2 Yōnkɔɔ è pɔnnaa kɛ làakari yā musuro,
yā kè b̄ò à lén è o.

3 Zaakēna è m̄ kyakanguome,
kpɛbɔyā è wí ínne.

4 Gbēntee légbē né í l̄òme,
swa'í bàalɛname, íboki wēndideeme.

5 Kena zaakerine kèrekere
ke yākēna taarisaideene lèkpɛe maaro.

6 Yōnkɔɔ lé è à da swēn,
à yā'ona è à kpá gbēnazi.

7 Yōnkɔɔ lé è à yaka,
à yā'ona è à kú lán takutɛɛ bà.

8 Gbēperi yā è kēf̄ne lán zó bà,
è gē lén d̄ɔɔ ai nòse guu.

9 Gbē kè è pā kpá a zīzi né
m̄nzide dāarome.

10 Dii tó né uteki lezīme,
gbē maaa è bà lé à gēn à aafia e.

11 ɔɔde auziki dene lán wéte kè wà lèkaa ligazi bà,
lán b̄i kè weé f̄i wà didiaroo bà.

12 Zīndasena lezī è m̄ gbēne kōn lēnao,
zīndabusana è m̄ bèeo.

13 Gbē kè è wen̄la swākpana sai,
m̄saikɛ kōn kpɛbɔnao ḡōne.

14 Kāgbāakɛ è gbē gba gbāaa gyāpɛa,
m̄de dé bé eé pɔsɔiaa f̄ɔɔ?

15 Làakaridee è yā dada a swēn,
ɔndɔɔde swā ègɔ dɔ dōnazi.

- 16 Gbaa kè gbē dà è zé kekene,
è zé wēne gana gbēnsinŋ kiia.
- 17 Gbē kè yā ò káakun wè à gwa yānnadee ũ,
ai à ibee gō gá à ege bo.
- 18 Kàbankpekena è swèe mì de,
è gōsa gbāaano yokōa.
- 19 Dane kè wà taari kēne yā ègō gbāa lán bīi bà,
aō swèe de lán zétatana kōn lèo bà.
- 20 Yā'ona dō è mó gbēne kōn kānao,
à légbè è tó pō mōa.
- 21 Gaa kōn wēndio kú lémme,
gbē kè ye yā'onazi è a gbè e.
- 22 Gbē kè nō è n̄ sé n̄ pō maa è,
aubarika beee bō Dii kiiame.
- 23 Takaasidee è yā o wēndawēnda,
auzikidee è weŋla gbāngbān.
- 24 Gbēnna berekete è à zaaa iŋneme,
gbēnna kenŋ kuu aōegō na gbēa de ua gbēla.

19

- 1 Kuuna takaaside taarisaidee ũu maa
de kuuna yōnkŋ yāzaa'ori ũula.
- 2 Aīa vīna dōna sai maaro,
wāna bīta è n̄ kē zéame.
- 3 Gbēntee faasaikee è zé yakanē,
ben è Dii taari e.
- 4 Auziki è tó wà gbēnna e pari,
takaaside gbēnna è kēame.
- 5 Sèeda egedee é bō pāro,
egedee é gí wétāmma eziro.
- 6 Gbē paridee è kpatableri tó nnaa sí,
baade pingi ègō yezi gbadari gō de a gbē ũme.
- 7 Takaasidee danenŋ è pā kpázime,
weé à gbēnnao kēana o dōro.
Tó èe wete è yā oŋyo,
aōegō kú bero.
- 8 Gbē kè èe ōndō kūu ye a zīndazime,
gbē kè ye làakarizi è à maaa e.
- 9 Sèeda egedee é bō pāro,
egetori é kaate.
- 10 Lán nmanana e kōsi kōn yōnkōo nāro,
len zō kīblena wēnenŋa e kōsioro le.
- 11 Làakaridee pō è fē kpaaro,
lākana taarilan à ìadābŋ ũ.
- 12 Kīna pōfēna de lán mūsū pūtāna bà,
à maakennena de lán mōdōpisina sēa bàme.
- 13 Né yōnkōn a de yakana ũ,
nō swèedee de lán itōtōna zēna sai bàme.
- 14 Wè beē kōn a auzikio e túbi ũme,
mōde nō làakaride ena è bō Dii kiiame.

- 15 Meakena è n̄ da ibita'onan,
nɔaa è gbē gina de.
- 16 Gbē kè è yā'onnen̄a da è a wēndi dākpa,
gbē kè è a zīnda yākena daroo é ga.
- 17 Gbē kè wēnda dō takaaasideen̄e pō sēkā Diineme,
āmbe è à yākenan̄o fīa bone.
- 18 N̄ n né toto a gurɔa,
m̄de n̄ton tó à gē ɔla ai à garo.
- 19 Pɔfēbitadee é fīa bome,
tó n à bō, à bona égō lé vīro.
- 20 N̄ lédamma ma n̄ totona sí,
le n̄ ɔndō kū gurɔ aezī yānzī.
- 21 Laasuu kú gbēntee n̄s̄en pari,
m̄de yā kè Dii zèò bé è ke.
- 22 Gbēkēen wē wete gbēntee,
takaasidee maa de egedeela.
- 23 Vīakena Diine è mō wēndio,
gbē kè vīi è ii o làakario kpaena,
à zaaa è à lero.
- 24 Meadee è ɔ gē taan
à fua à pōblee lí à da a lén.
- 25 N̄ fabori gbē, yōnkɔ é gō làakari vī,
n̄ kpākē làakarideezi, eé yā dada.
- 26 Né kè è a de gbē à pé a daa né
né gina kè è wí darīmame.
- 27 Ma né, tó n kámma bō k̄n lédammamano,
n pá yādōnan̄en gwe.
- 28 Sēeda zaadee è yāzede fabo,
zaakeri è à zaaa mōm̄o zaa.
- 29 Gò logona faborinola,
gbēnan yōnkɔn̄o pō ū n̄ kpeea.

20

- 1 Wēe è lalandi zīm̄ma,
í gbāaa è n̄ da yāb̄en̄,
gbē kè tò à a de ɔndō vīro.
- 2 Kína pɔfēna de lán mūsu pūtāna bà,
gbē kè tò à pɔ fē a zīnda kpà gaazime.
- 3 Baasina leokpakōan̄e bēe vī,
faasideen̄o è kasake swēe kero.
- 4 Meadee è bú wí a gurɔaro,
tó à gàa bura pókēgurɔ, è póke ero.
- 5 Gbēntee n̄s̄eguuyā né í l̄bme,
m̄de asānsidee bé à yā p̄n̄o t̄na d̄s̄.
- 6 Gbē paridee è a maakena yā o,
m̄de b̄na gbē náan̄e deea zī'ū.
- 7 Gbē maa égō kuu taari sai,
aubarikadeen̄on̄ né kè à n̄ tón̄o ū.
- 8 Kína kè vēena a yākpakēkiia

è à zaa píngi dō a wée guu à plékōtē.

⁹ Dé bé é fō à o kè a nòsē yáke vīro,
á kuu durun sai wásawasaa?

¹⁰ Kilooyōna zaaa kōn mōnafiki zakao,
Dii zà beeenōn píngi.

¹¹ Baa kōkō'ona guu wè dō néa,
tó à yākēna maa ke à zé vī.

¹² Swā kè wè yā mao kōn wée kè wè guu eoo,
Dii bé à n̄ kè n̄ píngi.

¹³ Tó n̄ ye i'onazi, né gō takaasidee ūmē,
n̄ itē, pōblee é mómma.

¹⁴ Póluri è be: À maaro! À maaro!
Tó à kào aē, è a zīnda sáabu kpá.

¹⁵ Vura kun, ben òso din,
mòde dōna kuuna lémmē gbè bèēdee ū.

¹⁶ Tó gbē nibō fīa di a musu,
n̄ à uta sí ñgō kūna tōba ū adee gēē ū.

¹⁷ Dibidibi pōblee ègō nna gbēnēme,
è yāo à gō n lén lán gbèwa bà.

¹⁸ Ñ zē yāo lédamma musu,
n̄ yā gwa maamaa, né gbasa n̄ zī ká.

¹⁹ Kōmōtōdee ègō lili oo kōn danō asiyāome,
ñton kakōa kōn yābōeroro.

²⁰ Gbē kè à a de ke a da kà,
à fitia é ga gusia níginigimē.

²¹ Túbiblena ide wahaakesai
ègō aubarika vī zāaro.

²² Ñton à zaaa gēēbona laasuu léro.
Ñ sōkpa Diizi à n m̄ sí.

²³ Dii zà kilooyōna zaaan,
mōnafiki zaka è kēnēro.

²⁴ Dii bé è gbēntee kēsē da zéa.
Dian gbē é yā kè eé ke zé dō?

²⁵ Gba légbēna Ludanē kpaakpaa kari vī,
né yāo n̄ laasuu lé lù kè n̄ sēnē pià.

²⁶ Kína òndōdee è gbē zaaanō plēplē
à n̄ ká gbèn à n̄ agaa pá.

²⁷ Dii fitia è gbēntee laasuu pu,
è nòsēguuyā tàasi kē píngi.

²⁸ Gbēkēē kōn náanēon kína dākparinō ū,
maakēna è à kpata kásá péē.

²⁹ Gōkparēnō gbāaamē n̄ ñadābō ū,
mare ìsinō mikā puraamē n̄ gakui ū.

³⁰ Wéētāmmana è à zaaa kēñma,
flà ōamma è yā bèē nòsēn.

21

¹ Kína nòsē kú Dii òzī lán ízē bàme,
è à liē guu kè à yezin.

- 2 Baade ègɔ̄ ee a yākɛna maa,
mɔ̄de Dii bé ègɔ̄ ń nòsɛ d̄s.
- 3 Maakɛna kɔ̄n yākɛna a zéao
è kɛ Diine de sa'onala.
- 4 Zindasɛna lezi kɔ̄n Ìadāao
è zaakerinɔ̄ durun bɔ̄ gupuraaame.
- 5 Aĩadee laasuu è à ká nnamanaa,
nòsɛwāadee è gē takaasin.
- 6 Auziki kè gbē è egetona guu
é gē Ìala à ń kpá gaazi.
- 7 Zaakerinɔ̄ pásìkɛna é táńyo,
zaakɛ aṣè we wà yāzɛdee kero.
- 8 Taaride yākɛna ègɔ̄ d̄rɔ̄ vīro,
taarisaide yākɛna ègɔ̄ wásawasame.
- 9 Ina kpé làsin maa
de kuuna kpén ledò kɔ̄n nɔ̄ swèedeoola.
- 10 Zaakeri swè ègɔ̄ kú à zaaame,
è a gbēdaaa wēnda gwaro.
- 11 Tó wà wéé tǎ faboria,
yɔ̄nkɔ̄ è ɔ̄nd̄s kúme,
tó wà kpàkē ɔ̄nd̄sdeezi,
à d̄na è kaaramɛ.
- 12 Ludaa maa, è zaakeri bɛɛ tàasi kɛ,
è zaakerinɔ̄ ká kaatenan.
- 13 Gbē kè èe swā kpá wēndade wiiiziro,
àpi é wii pé se, gbēke é weàlaro.
- 14 Gbadana asii guu è pɔ̄fē kpáɛ,
ɔ̄ɔ̄nkpɛɛgbaa sɔ̄tɔ̄na utan è pɔ̄fē mi de.
- 15 Yāgɔ̄gɔ̄na a zéa è gbē maa pɔ̄ kɛ nna,
mɔ̄de è vīa dada zaakerizi.
- 16 Gbē kè pǎ làakari zéne
é si gèwāadeenɔ̄ tème.
- 17 Gbē kè nòsɛ kpà pɔ̄nnakɛnaa é gɔ̄ takaasin,
gbē kè ye wēezi kɔ̄n nòsio é kɛ auzikidee ūro.
- 18 Zaakerinɔ̄n gbē maaanɔ̄ tɔ̄bakpabɔ̄ ũ,
Luda è wéé tǎ náanesaideenɔ̄ nòsɛpuradeenɔ̄ gēɛ ũ.
- 19 Kuuna gbāan maa
de v̄ɛna kɔ̄n nɔ̄ swèede pētēdeoola.
- 20 Póble maa kɔ̄n nòsio ègɔ̄ kaena ɔ̄nd̄sdee bɛ,
mɔ̄de yɔ̄nkɔ̄ è a pó mómɔ̄ ḡɔ̄me.
- 21 Gbē kè è yāzɛdee kɔ̄n gbēkɛɛo wete
è wēndi kɔ̄n yā nnaao kɔ̄n b̄ɛɛo e.
- 22 Ɔ̄nd̄sdee è léɛ ḡsɛ gbāaanɔ̄ wétea,
è zekigbāaa kè aṣɔ̄ɛ à náane kɛɛ gboro.
- 23 Gbē kè à a lé f̄s̄ bens̄s̄ à a néné kù,
àmbe è a zīnda bɔ̄ yān.
- 24 Gbē kè wada kɔ̄n Ìadānao vī tón fabori,
è yā kɛ kɔ̄n zaza bítaome.
- 25 Mɛadee pɔ̄yezi è à kpá gaazi,

kè à ɔ gbàre zīzi yānzi.

²⁶ Ègō kú pónidenan gurɔ sānda píngi,
gbē maaa sō è gba da nòseo do.

²⁷ Gbē zaaa sa'ona Diia né tēme,
atēnsa tó èe oo kōn monafikio.

²⁸ Sèeda egēdee é gē zéa,
gbē kè à tē à yāzi é kaate ai gurɔ píngi.

²⁹ Gbē zaaa wéé ègō pāsīme,
nòsepurade wéé ègō té a yākenazi.

³⁰ Ɔndō ke wéezēe ke lédamma,
aō ke é fō à Dii fuo.

³¹ Wè sō soru ke zī yānzime,
mòde Dii bé à zīblena yā dō.

22

¹ Tó nnaa de auzikila,
nna kōn gbēnɔ de vura kōn kondogiola.

² Auzikidee kōn takaasidee kāsāa dōnkōme,
Dii bé à n kē n píngi.

³ Làakaridee è gīake à à zaaa e à utene,
ōndōsaidee ègō gaa ai à wētamma e.

⁴ Zīndabusana kōn vīakena Diineo gbèn
auziki kōn bēeo kōn wēndio ũ.

⁵ Lè kōn takutēeo kú gbē dōrōsaide zén,
gbē kè ye aafiazi è kēnma.

⁶ N né fete da zé kè de à séa,
tó à isi kù, eé kēaro.

⁷ Auzikidee è gbāaa mɔ takaasideene,
pósēkārī è zò ble pódeene.

⁸ Gbē kè à à zaaa tō, adee é yā e à kēgurɔ,
à pāsikego é à gbē.

⁹ Luda é aubarika da gbē kè gbēkēē vīin
kè è pōblee kpaate takaasideenɔne yānzi.

¹⁰ N pé faboria, swèé é mī de,
yākete kōn wío é yāa.

¹¹ Nòsepuradee kè à légbē nna
bé eégō de kīna gbēnna ũ.

¹² Dii wéé ègō té dōnazi,
è mīkpeē zu náanesaide yāne.

¹³ Mēadee è be músu kú bàazi,
tó ma bɔ, eé ma de gāale.

¹⁴ Kaarua lé né wēe zōotome,
gbē kè Dii pɔɔ fēo è léé à sin.

¹⁵ Faasaiyā ègō kú nēnɔ swēn,
totona kōn flào é tó aō kēa.

¹⁶ Gbē kè è wéé tā takaasideea lē à a auziki kaara
kōn gbē kè è gba da ɔdeeneo, aō píngi é kēsá.

Ɔndōdeeno lédamma

17 Ñ swā kpá ñ ɔ̀ndɔ̀rinɔ̀ yá'onnena ma,
 ñ n nòsɛ wē ma yádannenanɛ,

18 zaakɛ à nna ñgɔ̀ kúna n swē guu,
 àgɔ̀ kú n lémmɛ.

19 Baa mpi, mée yá daanne gbáa,
 lɛ ñgɔ̀ Dii náanɛ vī yānzimɛ.

20 Ma yá'onnena kènne mèn baaakuri,
 yá pinɔ̀ lédamma kɔ̀n dɔ̀nao vī.

21 Mée yápuraa kè náanɛ vīi daanne,
 lɛ ñ e ñ yá weńla a zéamɛ.

22 Ñton gbáasaidee ble à gbáasaikɛ yānziro,
 ñton gbáaa mɔ̀ wēndadeenɛ yákpækɛkɛkiaro,

23 zaakɛ Dii é yá sínyo,
 eé wée tá gbē kè aɔ̀ɔe wée táańmanɔ̀a.

24 Ñton gbēnna kpá kɔ̀n pɔ̀fɛrioro,
 ñtongɔ̀ tɛ kɔ̀n pɛtɛdeero,

25 lɛ ñton à dà sée
 ñ n zīnda kpá yāzīro yānzi.

26 Ñton gbēke fīa di n musuro,
 ñton kpégauu sénéro.

27 Tó ń pɔ̀ke vī ñ fīa booro,
 wee n daɛbɔ̀ sé n gīzī.

28 Ñton tɔ̀tɛ lé sèeda zii wurero,
 n dezino bé aɔ̀ pɛɛ.

29 N gbē kè à a zīi dɔ̀ maamaa ès?
 Adeɛ é zīi kɛ kīnanɔ̀nɛ,
 èɛ kɛ talakanɔ̀n eé kɛńnero.

23

1 Tó n mɔ̀ pɔ̀ ble kɔ̀n gbáadeeo,
 ñgɔ̀ dɔ̀ gbē kè kú n aɛ.

2 Tó sánkaradeemɛ n ũ,
 ñ fɛɛ da n kòtoa.

3 Ñton wákú kɛ à pɔ̀ble nɔ̀sideeziro,
 zaakɛ pɔ̀blee pì dɛ lán dabuuzunnɛna bàme.

4 Ñton ĩa da n zīndaa ɔ̀bitawetɛna yānziro,
 ñ ɔ̀ndɔ̀ kú ñgɔ̀ n zīndakūna dɔ̀.

5 Wè wée lé ɔ̀a, ben è gɛ zéla,
 è dɛbɛ bɔ̀bɔ̀ à vīa lán kúu bà.

6 Ñton aĩapāsīde pɔ̀ blero,
 ñton wákú kɛ à pɔ̀ble nɔ̀sideeziro,

7 zaakɛ ègɔ̀ a ɔ̀ naroo a nòsemɛ.
 Eé benne ñ pɔ̀ ble ñ í mī,

mɔde èe kene a nɔsenlo.

⁸ Né à fète kè ní blè pisime,
sáabu kè ní kè é ke pá.

⁹ Nton yā o yōnkɔ swānlo,
zaake eé kyaka n ɔndɔyāmmɛ.

¹⁰ Nton tɔɔte lé sèeda zii wurero,
nton toneno bú lé ñ ká n pólaro,

¹¹ zaake aɔ Dākpari gbāa,
eé bɔ n kpɛɛ à yā sínio.

¹² Ñ lédamma yā da n swèn,
ñ làakari dɔ dɔnayāa.

¹³ Nton gí n né totoziro.
Tó n à gbè flào, eé garo.

¹⁴ Ñ à gbè flào,
le ñ à bɔ gaa ɔzĩ.

¹⁵ Ma né, tó n ɔndɔ vī n swèn,
ma pɔɔ é ke nna.

¹⁶ Tó yāzede e bɔɔ n lén,
ma pɔɔ é ke nna.

¹⁷ Nton durunkerino gwena ni dero,
ngɔ Dii vīa vī gurɔ sánda píngi,

¹⁸ zaake négɔ ziaa vīme,
tāmaa é n nero.

¹⁹ Ma né, ñ ma yā ma le ñ ɔndɔ kú,
ñ tó n swè gɔ té zé maaazi.

²⁰ Nton kakɔa kɔn wēmiringoro,
ñtongɔ kú lóudeeno téro,

²¹ zaake wēderi kɔn lóudeeo è gɔ takaasideeno ũ,
aɔ mēkpete è ní da utakāsadanammɛ.

²² Ñ n de'ina yā ma,
tó n da zi kù, nton kyakanlo.

²³ Ngɔ yāpuraa weteɛ, nton ɔ kpáziro,
ñ ɔndɔ kú kɔn yádadanao kɔn wéɛzɛɛo.

²⁴ Gbè maaa de pɔɔ ègɔ nna maamaa,
gbè kè né ɔndɔdee i pɔɔ ègɔ nnaaame.

²⁵ Ñ tó n de kɔn n dao pɔɔ kemma nna,
ñ tó n da'ina guda dɔmma.

²⁶ Ma né, ñ n nòse wēme,
n wéɛ gɔ té ma yākenazi,

²⁷ zaake kaarua né wéɛ zòotome,

nɔ pāpākɛri né lɔgɔ zàmɛ.

²⁸ È gbɛ kpákpa lán kpai wéɛdewɛ bà,
è tó gɔgbɛ paridee gɔ náanɛ sai.

²⁹ Dén wè wāiyoo kɛnɛ?

Dén wè o'oo kɛnɛ?

Dé bé à leokpakɔa vīi?

Dé bé à zɔka vīi?

Dé wée è kēna pāa?

Dé wée bé à tēaa?

³⁰ Gbɛ kè aɛè gi kɛ wēmikiianɔ,
kè aɛè gá kpáɛ kɛ geepiwɛ yákɔtenanɔzime.

³¹ Nton wée bii geepiwēɛa

lɛ à tɛakɛ wákú n kúro,
zaakɛ ègɔ pipii togoo guumɛ
à gēna lén ègɔ nna.

³² Eé yāa swaa tēm̄ma lán mlè bà,
eé n gbā à n kú lán pitigoo bà.

³³ Né wée si pɔ kè nées e yāroole,
né laasuu kpɛɛgānda lé n swèn.

³⁴ Négɔ de lán gbɛ kè daena góron ísiaalaa bà,
lán gbɛ kè kú góro'ite bisa misɔntēa bà.

³⁵ Né be: Wà ma gbɛ, èè ɔmaro,
wà ma kɛ búgubugu, mée à wāwāa maro.
Bɔrɛn ma wée é were lɛ mà í wɛtɛ mà mi dɔɔ?

24

¹ Ntongɔ lugaa gbɛ zaaanɔ gwenaziɔro,
nton kakɔanyona ni de sero,

² zaakɛ yā gbāaa laasuu bé ègɔ kú n swèn,
yákete ègɔ kú n lémmɛ.

³ Ɔndɔn wè be kpáɛo,
làakari è tó àgɔ pɛɛna.

⁴ Dɔnan wè pɔ káo kpɛnɔ pa
kɔn auziki maa bèɛdeeo.

⁵ Ɔndɔdee gbāaa ègɔ kaaramɛ,
dɔri iko ègɔ gaa aemɛ.

⁶ Baaru è tó wà zī asānsi dɔ,
tó yákekɛrinɔ pari, è tó wà zī ble.

⁷ Ɔndɔ lezī de faasaideela,
lakutu kɔkakɔaa guu à lé ègɔ nakɔaname.

⁸ Gbɛ kè ègɔ zaakennena laasuu vīin
wè à sísi mɔnafikide.

⁹ Yāfaasai wāaripana né durumɛ,
gbɛke ègɔ ye faboriziro.

̀nton tó n lé gbēno sāsāro.

²⁹ ̀Nton be: Mé kenε lán à kème nàro,
kesō mé fīa bone a yākenaa.

³⁰ Ma pā mēade búne,

ma dɔ faasaidee geepiwē búzi,

³¹ ben má è lē bɔε à dàgula píngi,

à sē kù, gù kè à bò kɔn gbèo lèε.

³² Ma yā beee gwà ma laasuu lèa,

ben pɔ kè má è yā dàdame.

³³ Tó n bè: Mé ii o fète, mé kámma bo fète,

mé daε fète ɔkpana ma kùa,

³⁴ takaasi é bɔ n ā lán kpai bà,

pókēsamma é múnzi

lán gbē kè gōkebo kùna bà.

25

Sulemanu yáasi pāndeno

¹ Sulemanu yáasi kè Yuda kí Ezekaya gbēno kè takada guunon yè.

² Luda gakui vī à yā ute,

kínano gakui vī aō yā tàasi ke.

³ Lán wé fī wà ludambε lezī kɔn tɔtε lɔo dōro nà,

lɛn wé fī wà kína laasuu dōro lε.

⁴ ̀N kondogi gbāsī bɔε,

à piri é pɔ maaa pio,

⁵ ̀n zaakerino bɔε kína aε,

à kpata é gbāa kù yāzedeε musu.

⁶ ̀Nton n zīnda sé lezī kína aεro,

̀nton vēε gbēnsino vēεkiiaro.

⁷ Zaake à sàɔ à benne ̀n mɔ aε kè

de à n diε kēsána gbē bèedeeno aεla.

⁸ Yā kè n wéε è,

̀ntongō wāa kɔn à gōgōnaoro,

zaake tó wà n yā εge bò,

bón né yāa ̀n keε?

⁹ Tó néε yā gōgō kɔn n gbēdaaaο,

̀nton bɔ kɔn gbē pānde asiioro.

¹⁰ Tó à mà, eé wí dammame,

n tó zaaa é yāa doro.

¹¹ Yāmaa'ona a gurɔɔa nna

lán mango tēaa kè da kondogi taan bà.

¹² ̀Ndōdee lédamma maa gbē kè nòse vīine

lán vura zāblebo bà.

¹³ Lán í yīi ègō de nà pókērinone,

lɛn ziri náanēdee de lε gbē kè aō à zīnone,

è n nòse yīi kúrīne.

¹⁴ Gbē kè è gbadana lé gbē ben è daroo

de lán lou kè sīsī à īa kàka èε maroo bàme.

15 Menadee è tó kína a yāze e,
 kpaena yāzi è tó à yā ble.
 16 Tó n zó è, ò ble mókōana yāo,
 le òton ble bíta ò lé sokparo yānzi.
 17 Òton n gbēdaaa be zé soro,
 le àton kpasanyo à zanguro yānzi.
 18 Gbē kē yā ò a gbēdaaaa
 de lán gò ke fēdaa ke kàle sōnte bàme.
 19 Làakarikpaena náanesaideea nawēakeguro
 de lán swaa gyāree ke gbá ere bàme.
 20 Pōnna lēsina pōsiadeene
 de lán utasimmana òmpuu guro
 ke yōnku kana bōa bàme.

21 Tó nōaa e n ibēe dee, ò pōblee kpáa,
 tó ímiime sō, ò à gba í.
 22 Tó ò kē le, néē à ò kaane a lémmē,
 Dii é fía bonne.

23 Lán gu'igbāroo kpa ía è mó louo nà,
 len gbēpena è mó uusisinao le.
 24 Ina kpé làasin maa
 de kuuna kpén lēdo kōn nō swèedeola.
 25 Baaru nna bōna bùsu zāazān
 de lán íyīkpana gbē kē gbāaa yāaa bàme.
 26 Gbē maaa kē è we zaakerine
 de lán íbókii kē à í yana bàme,
 lán lògō kē à í yàka bà.
 27 Zóblena à ò gēe maaro,
 gbē bèelina a zīndane gakui vīro.
 28 Gbē kē à a zīndakūna dōroo
 de lán wēte kē à bīi gborona bàme.

26

1 Lán lousisina de nà kwēe,
 lan loumana de nà pókēguroōa,
 len gakui e kōsi kōn yōnkōoro le.
 2 Lán kíkōia kōn taakasoo
 ègō vīavīa à gá kē à su kē nà,
 len gbēkana pāa è pōke worūmaro le.
 3 Gezee né sō pōme,
 flā né zaaki pōme,
 yōnkō pōn gò ū a kpēea.
 4 Òton we yōnkōola a faasaikēaro,
 le òton gō lán à bàro yānzi.
 5 Ò yā we yōnkōola a faasaikē lén,
 le àton a zīnda gwa òndōdee ūro yānzi.
 6 Tó n lékpāsā kē yōnkō gāzī,
 n n zīnda yākame, n yā wēte n zīndane.

7 Yáasi kè kú yōnkɔɔ lén

de lán eɛ gbá kè e gbākeɛ bàme.

8 Bēelina yōnkɔɔne de lán gbēdana gbèmban bà.

9 Yáasi kè kú yōnkɔɔ lén

de lán lē kè dana wēderi ɔzī bàme.

10 Gbē kè yōnkɔɔ ke gbē gēzēlaa dà zīn

de lán tofekari kè è nòbɔ píngi gbāa bàme.

11 Yōnkɔɔ ɛarana a yāfaasaikenaa

de lán gbēe kè ɛara a pisizi bàme.

12 N gbē kè à a zīnda diɛ ɔndōdee ũu ɛs?

Yōnkɔɔ sáɔ deàla.

13 Meadee è be: Músu kú zémme,

nòbɔ pāsī té gāaɛ.

14 Lán gbà ègɔ nigāa a sigbea nà,

lén meadee ègɔ lieliɛ a daekiia le.

15 Meadee è ɔ gē taan

à fua à pòblee lí à da a lén.

16 Meadee ègɔ daa a ɔndɔɔ

de yāwenladŕi gɔɔn swēplaaanɔla.

17 Gbē kè vī à pèɛ danɔ leokpakɔan

de lán gbē kè gbēe kú a swāa bà.

18-19 Gbē kè à a gbēdaaa sāsā

gbasa à bène: Mée fàadi boome

de lán bāndee kè e kà tédee

kɔn kà sɛwɛdeeo zuuŕzi bàme.

20 Tó yàka kuuro, té è gameɛ,

tó kɔmɔɔdee kuuro, swèè è yāameɛ.

21 Lán sīsī è ke tɛyōne nà,

lán yàka è ke tène nà,

lén leokpakɔadee è swèè da le.

22 Kɔmɔɔde yā è keŕne lán zó bà,

è gē lén dɔɔ ai nòse guu.

23 Nòsɛpāsīdee kè è yā nnannaa oŕne

de lán loo kè wà kondogi í lèa bàme.

24 Zanguri è a zīnda keke kɔn léomeɛ,

mɔde mɔnafiki bé à kú à swèn.

25 Tó yā nnannaa bò à lén, òton síro,

zaake yā zaa mèn swēplaa bé à kú à swèn.

26 Baa tó à a zangu ùte mɔnafiki guu,

à zaaa è bɔ gupuraa pari wáa.

27 Gbē kè èe wèɛ yōŕne é zu à guumeɛ,

gbē kè èe gbè gbegere paa, gbè pì é si adeea.

28 ɛgeɛdeɛ è za gbē kè è ní yakan,

mɔnafikidee è gbē kpá lɛnazi.

27

1 N̄ton n zīnda sáabu kpá zia yā musuro,
zaake n̄ dō yā kè eé su ziario.

2 N̄ tó wà n sáabu kpá,
n̄ton n zīnda sáabu kpáro.

N̄ tó à bɔ gbēnɔ lén,
n̄ton tó à bɔ n lénlo.

3 Gbè tiisi, búsu'aatē né asoomɛ,
mɔde yɔnkɔɔ pɔfē tiisi de beeenɔla píngi.

4 Pētē pásí, pɔfē ègɔ dańla,
mɔde dé bé eé n̄sɛgɔaanɔ fɔɔ?

5 Kpākēna gbēzi gbē pariinɔ wáa maa
de yena gbēzi asii guula.

6 Gbēnna yá'ɔamma kpánzi náane ví,
ibeɛ lépɛmmana mɔnafiki ví.

7 Gbē kè kána è zaza kú zóame,
mɔde nɔaderi pɔ kyákyá dōro.

8 Gbē kè kè a uaa èe likɔa zɔɔ
de lán báa kè sásá a sáa bàme.

9 N̄sɔi gū nnannaa kɔn tuaetitio è n̄ pɔɔ ke nna,
lédakɔana kɔn n̄sɛo doo è gbēnnanɔ ke nna.

10 N̄ton pá kpá n gbēnnaziro ke n de gbēnna.
Tó yā n le, n̄ton gá n v̄i ke n dáaro bɛro.

N gbēdaaa kè kúnyo k̄i maa
de n bɛ gbē kè kú zála.

11 Ma né, ñgɔ ɔndɔ, ma pɔɔ é kemma nna,
mé we ma s̄s̄s̄rinɔla.

12 Làakaridee è yā pásí e káaku, ben è utene,
laasuusaidee è gí ñgɔ gaa, ben è yā e.

13 Tó gbē nibɔ f̄ia di a musu,
n̄ à uta sí ñgɔ kúna tɔɔba ũ adee p̄i ḡɛ ũ.

14 Tó n yā ò gbāngbān
n sa maaa ò n gbēdaaanɛ kɔngɔ ide'ide,
weé da sa zaaa ũme.

15 Nɔ swèedee
de lán í kè e t̄t̄t̄ɔ zena sai lou zaa gurɔ bàme,

16 à dādána de lán ía dādána bàme,
adee e n̄sɔi'í k̄i k̄i k̄i ɔɔome.

17 Lán m̄nɔ è k̄i lé ke ná,
lén gbēntee è a gbēdaaa keke le.

18 Tó gbē làakari d̄ò káká lía, eé à né ble,
tó gbē a dii yā mà, eé a kpe da.

19 Lán gbē è a ninii e ín nà,
lén gbēnteenɔ ègɔ k̄i laasuu d̄i le.

20 Lán ḡenɔ è m̄o gaaaro nà k̄i ḡewáao,
lén gbē w̄ɛ yena p̄ózi è m̄áaro le.

21 Lán w̄ɛ kondogi k̄i vuraɔ maaa d̄i
a baasana guu nà,

lɛn wè bɛ̀ɛ lí gbɛ̀nɛ à tɔ̀bɔ̀na guu lɛ.

²² Baa tó n faasaidee dà gón
n à sabò lán pówɛɛ bà,
à faasaikɛ é kēaro.

²³ Ngɔ̀ n pókādeenɔ kuuna dɔ̀ maamaa,
n̄ lāakari dɔ̀ n kpàsa pónɔa,

²⁴ zaakɛ auziki ègɔ̀ kuu gurɔ̀ sānda píngiro,
baa kpata è gɔ̀ gbɛ̀ pɔ̀ ú ai a boriiaro.

²⁵ Sè è yāa, à dufu è bɔ̀ɛ,
nɛ̀ɛ à tàgaa kpá pónɔa,

²⁶ nɛ̀ɛ pókāsāa kɛ kɔ̀n n sāano kāo,
nɛ̀ɛ bú lú kɔ̀n n blè ɔ̀ɔo,

²⁷ n blèno zwii ègɔ̀ dinzi n póblee ú,
nɛ̀ɛ n uadeeno kɔ̀n n nɔgbɛ̀ zikɛrinɔ gwao.

28

¹ Zaakeri è baale, baa tó wèe péaro,
gbɛ̀ maaa ègɔ̀ wórɔngɔ̀ vī lán músu bà.

² Tó bùsu taari kè bíta, à kínano ègɔ̀ parime,
mɔ̀de lāakaride yādɔ̀ri é tó aafia gɔ̀ kuu.

³ Kína kè è wée tā takaasideenoa
de lán lou kè mà à blèno yàka bàme.

⁴ Dokayádarisaideeno è zaakerino sáabu kpá,
dokayádarino sɔ̀ aɔ̀è swèe keñyo.

⁵ Gbɛ̀ zaaano yāzede gbá dɔ̀ro,
mɔ̀de gbɛ̀ kè aɔ̀è Dii aɛ wɛtenɔ̀ dɔ̀ wásawasa.

⁶ Takaaside taarisaidee maa
de auzikide yálekpekerila.

⁷ Né dokayádari asánsi vī,
pápádeenɔ gbɛ̀nna è wí da a deame.

⁸ Gbɛ̀ kè è a auziki kaara ɔ̀dialɛna bíta guu
e pɔ̀ kaakɔ̀a gbɛ̀ kè è takaasideeno wēnda gwaanɛme.

⁹ Gbɛ̀ kè è doka kpá swákoto,
Luda è za à aduakɛnan.

¹⁰ Gbɛ̀ kè è gbɛ̀ maaano da zé zaaaa
é léɛ à da a zīnda takuteɛmme,
taarisaideeno sɔ̀ aɔ̀è bɔ̀ maa.

¹¹ Ɔ̀ɔ̀dee è a zīnda die ɔ̀ndɔ̀dee ūme,
mɔ̀de takaaside asánsidee è à ɔ̀ndɔ̀ dɔ̀ame.

¹² Tó gbɛ̀ maaano zī blè,
gbɛ̀ píngi ègɔ̀ ía dāame,
tó zaakerino kpata blè,
baade ègɔ̀ mì kpaa guuzime.

¹³ Tó n n taarino ùte, né gá aɛro,
tó n̄ ò bensɔ̀ n̄ tò, Luda é n wēnda gwa.

¹⁴ Aubarikadeen gbɛ̀ kè ègɔ̀ Dii vīa vīi ú,
swāgbáadee sɔ̀ è léɛ à da yān.

¹⁵ Gbɛ̀ zaaa kè è kí ble takaasideenoa
de lán músu kè èe pūtāa bàme,

lán gbèka kè èe kusiiírúma bà.

¹⁶ Dɔn'aɛdee kè è wée tá a gbènoɔ faa vīro,
gbē kè zà ɔɔzaa'enan wèndi ègɔ gbàa.

¹⁷ Gbèderi kè a laasuu e ía daaa
égɔ baalɛ ai à gá gaome.
Gbēke tón kpánero.

¹⁸ Gbē kè è yá ke a zéa égɔ aafiame,
yádɔɔsaikeri sɔ é léé kándo.

¹⁹ Gbē kè è làakari dɔ a bú zīia ègɔ kána,
gbē kè è pé gukoria sɔ ègɔ kú takaasi guume.

²⁰ Luda é aubarika da náanɛdeen maamaa,
gbē kè e wáa à ke ɔɔdee ũ é bɔ páro.

²¹ Gbēwɛɛgwana maaro,
baa kɔn beeeo gbē é taari ke burɛdi kusu yánzi.

²² Sankaradee è wá kɔn auziki'enaɔ,
égɔ dɔ kè takaasi é a lero.

²³ Gbē kè è kpáké gbēzi égɔ nnao
de gbē kè à à tɔ nnaa síla.

²⁴ Gbē kè kpáí ò a de ke a daa,
ben èe bee, taarinlo,
adee sɛnkpe kɔn kpáí wéɛdewɛome.

²⁵ Gbē kè wéekaka vīi è swèe dame,
gbē kè Dii náanɛ vī bé eé kaarana e.

²⁶ Gbē kè e a zīnda náanɛ kee né yɔnkɔɔme,
gbē kè té ɔndɔɔzi bé eé bɔ maa.

²⁷ Pɔ é kēsá gbē kè è takaasideenɔ gba pɔaro,
wè gbē kè è n wéɛ gwaroo káme.

²⁸ Tó zaakɛrinɔ kpata blè,
baade ègɔ mì kpaa guuzime.
Tó aɔ gága, gbē maaanɔ è dagula.

29

¹ Gbē kè wá kpákézi maamaa, ben à gí mazi,
adee é kaatɛ kándo yɔɔ sai.

² Tó gbē maaanɔ dàgula, gbènoɔ pɔɔ ègɔ nname,
tó gbē zaaa kú kpatan, wègɔ m boome.

³ Gbē kè ye ɔndɔɔzi è a de pɔɔ ke nna,
kaaruanɔ be zésɛri è a ɔɔ yaka.

⁴ Kína è tó a bùsu gbàa kaara yáɛdee musu,
ɔɔnkpeɛgbasiri sɔ è a bùsu deɛme.

⁵ Gbē kè èe lénnaa kee a gbēdaaane
e bà kpakpaa a zīndanɛme.

⁶ Gbē zaaa taarikɛna è à kú takutɛɛ ũme,
gbē maaa è guda ke kɔn pɔnnaao.

⁷ Gbē maaa è làakari dɔ takaaside yāgɔgɔnaa,
zaakeri sɔ è à yá daro.

⁸ Gbē faborinɔ è wéte wá,
ɔndɔrinɔ è gbènoɔ làakari kpáɛné.

⁹ Tó ɔndɔdee gáa yákpae ke kɔn yɔnkɔɔ,

yōnkɔɔ pì è pɔ fē è yáa dɔ, à lé è nakɔaro.

¹⁰ Gbēderinɔ è za taarisaideemme,
aṣégɔ gbē maaanɔ wete wà n̄ de.

¹¹ Yōnkɔɔ pɔfē è bɔ à wééame,
ōndɔdee s̄ è a pɔfē naawame.

¹² Tó gbāadee e swā kpaā egéyāzi,
à ibanɔ è gɔ zaakerinɔ ũ n̄ pingime.

¹³ Takaasidee kōn gbāamōnnerio yā mèn doo kè vī,
Dii bé à tò n̄ wéé e guu ee n̄ pingi.

¹⁴ Kína kè è yákpae ke takaasideenɔne kōn yāpuraao,
à kpata kāsāpēena égɔ gbāa gurɔ sānda pingi.

¹⁵ Totona kōn flāo è tó gbē ōndɔ kū,
né kè wà à tò a zīndané è wí da a daame.

¹⁶ Tó zaakerinɔ dàgula, taarikena è kōme,
mɔde gbē maaanɔ é n̄ kpē e.

¹⁷ N̄ n né toto, eé n̄ làakari kpáenne,
eé tó n̄ pɔɔ ke nna.

¹⁸ Guu kè Luda yā kunlo, wègɔ n̄ zīndakūna dōro.
Aubarikadeen gbē kè à à doka kūna ũ.

¹⁹ Wè zò toto kōn léoro.

Baa tó à mà, eé zīi kearo.

²⁰ N̄ gbē kè è wā à yā oo ès?

Yōnkɔɔ s̄aɔ de adeela.

²¹ Zò kè wà à zaza kū zaa à néngo zī,
é yāa à gɔ guturu ũme.

²² Pɔfēri è swèe da,
n̄ṣefutadee è durun ke maamaa.

²³ Īadāna è n̄ busame,
zīndabusana bé è n̄ kaara.

²⁴ Gbē kè è ble kōn kpāio zà a zīndamme,
è lada kōn Ludao, mɔde è we à yāpuraao oro.

²⁵ Vīakēna gbēnteene né takutēme,
gbē kè è Dii náane kee m̄i égɔ da'iana.

²⁶ Gbē paridee è gbāadee ae wete,
mɔde yákpækēna né Dii yāme.

²⁷ Gbē maaa ye egēdeeziro,
gbē zaaa è za zésususèrimme.

30

Agu yá'ona

¹ Yake né Agu yá'oname.

Ma kpasa Luda, ma kpasa maamaa,

² zaake ma yōnkɔkēe de danɔ p̄la,
má gbēnteeke asānsi vīro.

³ M̄éé ōndɔɔ dadaro,

má Luda d̄na vīro.

⁴ Dé bé à gàa ludambe yā à sù?

Dé bé à ĩa kākōa à kù a ɔzīi?

Dé bé à lou'i kòko a p̄kāsāan?

Dé bé à ƚɔɔte lé kè?
 À tón diaa? À Né tón diaa?
 Tó n̄ d̄s.

⁵ Luda yānŋ pínɡi see vīro,
 èḡɔ de sɛngbango ũ gb̄ɛ kè nàzine.

⁶ Nton yáke kaara à yā guuro,
 le àton n̄ ege kánne n̄ ɔZīro yānzi.

⁷ Yā mèn plaaan m̄ɛɛ gbekaamma Dii,
 n̄ton gíomero ai màḡɔ gá ga.

⁸ N̄ ma k̄ɛ yāpá'ona k̄ɔn egetonao,
 ñḡɔ ma gbaa p̄ɔblee m̄k̄ɔanayāo.

N̄ton ma k̄ɛ takaaside kes̄ɔ ɔɔde sà ũro,

⁹ le p̄ɔ tónḡɔ dimazi mà lé s̄ɛnzi
 mà be dén Dii ũu yānzi,
 le takaasi tón ma k̄ú mà kp̄ái o
 mà n̄ t̄ɔ yakaro yānzi.

¹⁰ N̄ton yā di z̄àa a dii kiiaro,
 le àton n̄ ká à n̄ lero yānzi.

¹¹ Gb̄ɛkenŋ kuu aɔè n̄ denŋ káme,
 aɔè sa maaa o n̄ danero.

¹² Gb̄ɛkenŋ kuu aɔèḡɔ daa wà gb̄ásīro,
 m̄ɔde aɔ zaakeɛ e k̄ɛm̄maro.

¹³ Gb̄ɛkenŋ kuu aɔè n̄ Z̄inda sé lez̄i,
 aɔè gb̄ɛnŋ gwa wà kw̄ɛɛ.

¹⁴ Gb̄ɛkenŋ kuu aɔ swaa de lán f̄ɛɛdaa bà,
 aɔ swaa s̄ɔntenŋ de lán f̄ɛɛnŋ bà,
 aɔè anduna takaasideenŋ
 k̄ɔn gb̄ɛntee w̄ɛndadeenŋ k̄ɛo gyaigyai.

¹⁵ M̄isi n̄énŋgb̄ɛnŋ v̄i ḡɔn plaa,
 aɔè be: N̄ wa gbaa, ñ wa gbaa.

P̄ɔ mèn aaḡɔ kuu kè aɔè k̄áro,
 à ká siiḡɔ se, aɔè be p̄ɔ m̄òm̄maro:

¹⁶ Gèwáa k̄ɔn p̄áa n̄'is̄ɔ
 k̄ɔn ƚɔɔteo zaake í è m̄óaro
 k̄ɔn téo zaake è be a k̄áro.

¹⁷ W̄ɛɛ kè né è a de faboo
 bens̄ɔ è kyakao a dan,
 swaw̄ɛɛ gb̄áa k̄ánk̄ananŋ é à w̄ɛɛ p̄i b̄ɔ,
 yeberekunŋ é à gè ble.

¹⁸ Yā mèn aaḡɔ kuu kè aɔ de ma d̄ɔnala,
 à ká mèn siiḡɔ se má n̄ m̄i d̄ɔro:

¹⁹ Z̄é kè k̄úu èḡɔ téo musu,
 z̄é kè ml̄è èḡɔ t̄áa oon gb̄è s̄àraa,
 z̄é kè ḡóro'ite èḡɔ tén ís̄iaa dagura

kŏn zé kè gŏgbē ègŏ yeo nŏkparezio.

²⁰ Nŏ zinakeri yákenan yè:

È pŏ ble à ɔ ma a léa
à be ée yā zaaa kero.

²¹ Yā mèn aagŏ bé è tó tŏtē lugaluga,
à kà siigŏ se, tŏtē é yā pìnŏ fŏro:

²² Zŏ kè à kpata blè,
yŏnkŏŏ kè pŏ blè à kà,

²³ nŏgbē kè wà zàn ben à zā kè
kŏn zŏ nŏkpare kè gŏ à dii zā nŏŏ ũuo.

²⁴ Pŏ nénŏnŏŏ kú tŏtē mèn siigŏ,
mŏde aŏ ŏndŏŏ vī maamaa:

²⁵ Babannŏŏ kuu pŏ gbáaano ũro,
mŏde aŏè ble zi di kwεεmε.

²⁶ Gbè'ēenŏ kuu pŏ bítano ũro,
mŏde aŏè bεε bo gbèkotoomme.

²⁷ Kwaanŏ ègŏ kína vīro,
mŏde aŏè bŏε wà zεzε gáli kŏn gáliomε.

²⁸ Né fŏ ñ zŏ kŏ kŏn ɔɔ,
mŏde è gá na kína kpé sàtazime.

²⁹ Pŏ mèn aagŏ kuu kè aŏ tena maa,
à kà siigŏ se, aŏ táa'ona nna:

³⁰ Músu kè bíta nŏbŏnŏ té,
è bŏru kpεε pŏkenero

³¹ kŏn kokya kè toke bŏŏ kŏn blèkoffi lètádeeo
kŏn kína kè kú a zŏkpεenŏ aεo.

³² Tó n yŏnkŏyā kè zīndasena lezī guu
ke tó n yā zaaa laasuu lè,

ñ ɔ kú n léa,

³³ zaake lán wè zwii fagaa pá à nŏsi bŏ nà,
ke lán wè yī kŏ wà fī à aru bŏ nà,
len gbē pŏfēna è swèe da le.

31

Kí Lemueli ya

¹ Kí Lemueli da lé dàa à bè:

² Diame, ma né? Bŏmεε, ma né'ina?

À kè diame, né kè ma à lé gbè Ludanε?

³ Nŏton n wŏ de nŏgbēnŏ kiiaro,
nŏton zé kè è kínano yaka séro.

⁴ Lemueli, geepiwēε de kínano pŏmina ũro,
í gbáaa de kpatablerinŏ pŏmina ũro,

⁵ le aŏton mí, dokayānŏ sáŏgu,

aō yā gōgō takaasideenōne faa sairo yānzi.

6 À í gbāa kpá gbē kè aōe mōō gaanōa,
à geepiwē kpá pōsiadeenōa

7 aō mi, aō takaasi sáñgu,
aō yā ʔamma tóngō dōngu dōro.

8 Ñ yā o gbē kè aōé fō wà yā oroonō gēe ũ,
ñ yā sí gbē kè aōō dōnleri víroonōne.

9 Ñtongō yītenaro, ñ yākpae ke a zéa.

Ñ takaasideenō kōn wēndadeenō yā nnaa kpárimma.

Nō lāakaridee

10 Dé bé éé nō lāakaridee ee?

À bēe ví de gbē bainōla zā.

11 À zā ègō à náane kee kōn nōseo dome,
pó maa ke è kēsāaro.

12 À maaan ègō kee a zāne,
èe ke à zaaanlo ai a wēndi lén.

13 È sākā kōn gbōbào wete
à a zīi ke kōn pōnnaao.

14 È gá ble sé zā
lán góro'ite latari bà.

15 È fēe gukēkōanao à pōblee ke a uadeenōne,
è zīi kpaatete a nōkparenōne.

16 È tōōte maa wete à lú,
è geepi línō pépen kōn a zīnda bōgō wōo.

17 È gbāaa dō a pii asaa ũ
à gāsāwa bōbō a zīia.

18 Ègō dō kè é yàra e,
à fitia té ègō nana gwāavīme.

19 À wō ègō porona àgō buutábō kūna,
ègō keke ō wā a ōneo.

20 È ō poro wēndadeenōne,
è ō liga takaasideenōzi.

21 È ìampuu gurōō vía ke a bēdeenō yā musuro,
zaake à uadeenō è uta didi kōame.

22 È daebō bisanō tā a zīnda,
à pókāsāanō né táaru bisa kōn bisa gaarura'ideenōme.

23 À zā è tō bō fāadibokiia,
ègō vēena gu dōnkō kōn būsū gbēnsinō.

24 Nōgbē pì è pōdangān ke àgō yaa,
è gère tā à kpá a latarinōa.

25 Ègō gbāa kōn gakuio dana pókāsāa ũ,
à kuuna zia yā è swè kēnlo.

26 Ōndōyā ègō daa à lén,
è yā dañe kōn yenzio.

27 À wēe ègō té a ua yākenazi,
è mea pó blero.

28 À nénɔ è fεε wà sa maaa one,
à zā è à sáabu kpá à be:

29 Nɔgbē paridee aĩa ví fá,
mɔde íbe í deńla í píngi.

30 Kakana maaa ègɔ náane víro,
nɔmaakεε è gē zélame,
nɔgbē kè Dii vĩa vīin wè sáabu kpá.

31 N zīi kè à kè àre kpáa,
n̄ à tó kpá à yákεna musu gāale.

LAASUUDEE

Ya píngi páme

¹ Laasuude Dauda né, Yerusalemu kína yān yè.

² Ma laasuude ma bè:

Yā pā búgubugu,

yā pā búgubugu,

à píngi páme.

³ Bó àren gbēntee è e anduna guu

nawēa kè èe kēe a zī píngi guua?

⁴ Kpàenɔ è gēte, wurenɔ è su,

mɔde anduna ègɔ̄ kuu gurɔ píngime.

⁵ Ɔfántē è bɔ, è gē,

è wā à ɛara à gá guu kè è bɔn.

⁶ Īa è káka sɔɔmete kpa,

è liara à su gu'igbároo kpa,

ègɔ̄ ligaligaa àgɔ̄ gaa àgɔ̄ suu.

⁷ Swa píngi í ègɔ̄ kaa ísɔ̄iaa guume,

mɔde ísɔ̄iaa è paro,

í pìnɔ è ɛara wà su swaa pìnɔ miame.

⁸ Pó píngi è n kpara,

kpara pì yā gè onala.

Gugwana è mɔ wéɛaro,

yāmana è swā paro.

⁹ Yā kè kuu yāa bé eé ɛara àgɔ̄ kuu dɔ,

yā kè wà kè yāan weé ɛara wà kè dɔ.

À dufu kee kú anduna guuro.

¹⁰ Pókee kuu kè weé be:

Ñ pɔ̄ dufu ke gwaɔ̄?

Auo! À gīake à kuu wa ā zaa zi kò.

¹¹ Gbē káakunɔ yā ègɔ̄ dɔ gbēken dɔro.

Baa gbē kè aɔ̄égɔ̄ kuu ziaano,

aɔ̄ yā é dɔ gbēken ziakpɛɛ zīro.

¹² Ma laasuude ma kí blè Isarailinɔa Yerusalemu. ¹³ Ma mè kpà yā kè wèe kēe anduna guu píngi táasikēnaa, má gwàgwa ɔ̄ndɔ̄ɔ̄ndɔ̄ má è Luda zī pāsī dà gbēnteenɔ̄ne aɔ̄ kē. ¹⁴ Ma yā kè wèe kēe anduna guu è píngi, à píngi né páme, pɛna gukoriaame.

¹⁵ Pó kotina porona vīro,

wè e wà pɔ̄ kè kuuroo naroro.

¹⁶ Ben má ò ma nɔ̄se guu ma bè: Ñ gwa! Ma ɔ̄ndɔ̄ bíta de gbē kè aɔ̄ kpata blè Yerusalemu ma áanola n píngi, ma ɔ̄ndɔ̄ kɔ̄n ma dɔ̄nao wéɛ bɔ̄ maamaa. ¹⁷ Ben ma mè kpà ɔ̄ndɔ̄ asii dɔ̄naa le mà yɔ̄nkɔ̄ke kɔ̄n mɔ̄saiyāo asii dɔ̄, ben má è beee né pɛna gukoriaame dɔ̄.

¹⁸ Ɔndɔ̄ bíta è mɔ̄ kɔ̄n nɔ̄seyakana bítaome,

wè yā'ɔ̄amma e n dɔ̄na lémmɛ.

2

Pɔnnakena né yá páame

¹ Má ò ma zĩndane: Ñ fɛɛ ñ pɔnnakena yɔ ñ gwa ñ nnamana dɔ, ben má è beee né páame dɔ. ² Má è kè yáadɔna né yɔnkɔyáme. Pɔnnakena sɔ, bɔn wè ea?

³ Ma pɔnnaa wète wēmīna guu ma ɔ līga mīsayāzi, mɔde ma swè e dɔɔme ae ɔndɔɔ guu le mà dɔ yá kè maa gbēnteenɛ à ke anduna guu a wèndi zaka lén.

⁴ Ma zĩ bitano ɔɔ kpà, ma kpéno bò ma zĩndane ma geepi lino pèpè kpétekpéte.

⁵ Ma karanɔ kpàkpa ma swa dàkonɔ kèke ma lí kè wè à né ble hori sánda píngi bàban. ⁶ Ma íkakiino kèke aɔgɔ mɔdɔ pisi líkpe pino. ⁷ Ma zɔno lulu gɔgbēno kɔn nɔgbēno, wà ñ kenɔ ì ma be. Má zuno kɔn pókade keteno ví paripari de gbē kè aɔ kú Yerusalemu ma áanla ñ píngi.

⁸ Ma kondogi kɔn vurao kákɔamazi kɔn kínano auzikino kɔn ñ búsu pɔno. Ma lèsirino sè gɔgbē kɔn nɔgbēno, ma nɔgbē kè gɔgbē è lugañzino sè pari. ⁹ Ma tɔ bò, má bita de gbē kè aɔ kú Yerusalemu ma áanla ñ píngi, ben má kpé ɔndɔɔ ví à píngi guu.

¹⁰ Mée gí ma zĩndane kɔn pɔ kè ma wée blèoro. Mée pɔ kè ma pɔɔ gbà ke tóro. Ma pɔɔ kè nna ma zĩkena píngia, àmbe ma ísimmagaakpana píngi láada ũ.

¹¹ Kè ma wée tè yá kè má kènɔzi píngi kɔn ísimma kè má gà má kpào à musu, má è à píngi né páme, pena gukoriaɛ, à àre ví anduna guuro.

¹² Ben ma laasuu tà ɔndɔɔ kɔn yɔnkɔkɛɛo kɔn mīsaikɛɛo kpa. Yá kè wà kè zaa zii baasiro, à kpáreen kína gēɛbleri é ke dɔɔ?

¹³ Má è ɔndɔɔ àre ví de mīsaikɛɛla lán gupuraa ègɔ àre ví de gusiaala nà.

¹⁴ ɔndɔdee wée ègɔ kú a ae, yɔnkɔɔ ègɔ lili oo gusiaan. Ben má è goro dɔnkɔ bé eé ñ bikū ñ píngi.

¹⁵ Ben ma laasuu lè ma swèn ma bè, zaake goro dɔnkɔ bé eé wa bikū kɔn yɔnkɔɔno, bɔ àren mé e ma ɔndɔɔa?

Ben ma bè, beee né yá páame dɔ.

¹⁶ ɔndɔdee yá é dɔ gbēken de yɔnkɔɔlaro, aɔ píngi yá é sá gbēnon zia. ɔndɔdee è ga lán yɔnkɔɔ hàme.

Ísimmagaakpana né yá páame

¹⁷ Ben ma kya kà ma kuunan, zaake yá kè wèe kee anduna guu píngi è keme nòseyakayá ũme. À píngi né páme, pena gukoriaɛ. ¹⁸ Ben ma kya kà zii kè má kè anduna guunon píngi kè mé tó ma gēɛblerine yānzi. ¹⁹ Dé bé à dɔ tó ɔndɔdee ke yɔnkɔɔn à ũu? Baa kɔn beeeo zii kè má kè anduna guu kɔn ɔndɔɔo è gɔneme. Beee né yá páame dɔ. ²⁰ Ben ma pɔɔ yàka ísimma kè má gà má kpà anduna guu píngi yá musu. ²¹ Zaake gbē è zii ke kɔn ɔndɔɔo kɔn dɔnao kɔn gonio, ben è tó gbē kè èe à ke keroone à gɔ à pɔ ũ. Beee né yá páame dɔ, nòseyakayáme maamaa. ²² Bɔn gbē è e ísimma kè à gà à kpà anduna guu kɔn ɔsii kè à kào píngi

yā musuu? ²³ À kuuna anduna guu gurɔ píngi à zīi ègɔ mɔɔnɛ kɔn yā'ɔammao kɔn pɔyakanaomɛ. Baa gwāavī à làakari ègɔ kpaɛnaro. Beee né yā pāamɛ dɔ.

²⁴ Yā kè maa kɔn gbɛnteeo bé à dɛ à pɔ ble à í mi à a zī sáabu kpá. Má è beee bɔ Luda ɔzīme dɔ. ²⁵ Luda dɔnle sai dé bé éé fɔ à pɔ ble à pɔnnaa kɛɛ? ²⁶ Luda è ɔndɔ kɔn dɔnao kɔn pɔnnao kpá gbɛ kè à kɛnɛa, mɔde è auziki kakɔana zīi da durunkerine le à sí à kpá gbɛ kè à kɛnɛa. Beee né yā pāamɛ dɔ, pena gukoriame.

3

Yā píngi kɔn a gurɔɔomɛ

¹ Yā píngi kɔn a gurɔɔomɛ,
bɔkɔtɛ píngi kɔn a kegurɔɔo.

² Né'igurɔɔ kuu, gagurɔɔ kuu,
pɔtɔgurɔɔ kuu, à wuregurɔɔ kuu.

³ Degurɔɔ kuu, gbana aafia gurɔɔ kuu,
gborogurɔɔ kuu, à dɔgurɔɔ kuu.

⁴ Ɔɔdɔgurɔɔ kuu, yáadɔgurɔɔ kuu,
sósobikegurɔɔ kuu, kɔkɔ'ogurɔɔ kuu.

⁵ Gbɛfáakɔana gurɔɔ kuu, gbɛkakɔana gurɔɔ kuu,
bɔndagagurɔɔ kuu, à kɛna gurɔɔ kuu.

⁶ Pɔwɛɛgurɔɔ kuu, à ɔkpazina gurɔɔ kuu,
pɔkúna gurɔɔ kuu, à gbarɛna gurɔɔ kuu.

⁷ Pɔgaakɛgurɔɔ kuu, à nabigurɔɔ kuu,
lékúna gurɔɔ kuu, yá'ona gurɔɔ kuu.

⁸ Yenzi gurɔɔ kuu, zangu gurɔɔ kuu,
zìkagurɔɔ kuu, kaɛna aafia gurɔɔ kuu.

⁹ Bɔ àren zīkeri è e nawɛa kè à kèa? ¹⁰ Ma zīi kè Ludaa dà gbɛnteenɔnɛ aɔ kɛɛ è.

¹¹ Ludaa tò pɔ píngi maa a gurɔɔa. À kuuna gurɔ píngi laasuu dà gbɛntee swɛn dɔ, baa kɔn beeeo éé fɔ à yā kè Luda e kɛɛ zaa anduna daɛna ai à midɛnaa gbá dɔro. ¹² Má dɔ kè pɔkee maa kɔn gbɛnteeo dɛ kuuna pɔnnaa guu kɔn maakenao à wɛndi lɛnlaro. ¹³ Tó gbɛ e pɔ blee èe í mii èe a zī píngi sáabu kpaa, Luda bé à à gbà. ¹⁴ Má dɔ kè yā kè Luda è kɛɛ égɔ kuu gurɔ píngime. Weé fɔ wà pɔke kaaranlo, weé fɔ wà pɔke lagonlo. Ludaa kè le, le wàgɔ a vīa vī yānzime. ¹⁵ Pɔ kè kuu tia giake à kuu zaa zi kò. Pɔ kè eégɔ kuu zia kuu yā kò. Luda è yā kè wà kè yāano gbɛ sísi.

¹⁶ Ma yā è anduna guu dɔ,
guu kè dɛ yāzɛdee gɔ kún,
yāzɛsaidee bé à kú gwe,
guu kè dɛ yā maaa gɔ kún sɔ,
yā zaaa bé à kú gwe.

¹⁷ Ma bè ma swè guu,
Luda é yákpae kɛ kɔn gbɛ maaano
kɔn gbɛ zaaano ní píngi,
zaake yákená píngi kɔn a gurɔɔomɛ,
bɔkɔtɛ píngi kɔn a kegurɔɔo.

¹⁸ Ma bè ma swè guu dɔ, gbɛnteenɔ sɔ, Luda è ní yā wée wɛfɛnɛ le aɔ dɔ ní zīndaa kè wà dɛ lán nɔbɔnɔ bàmɛ. ¹⁹ Baa zaa zi gbɛnteenɔ kɔn nɔbɔnɔ, góro dɔnkɔ bé

èe n̄ bikūu. Lán n̄b̄o è ga nà len gbēntee è ga le se, ās wesabona d̄n̄k̄ōm̄e. Gbēntee de n̄b̄o laro, zaake à píngi páme. ²⁰ Ās píngi è gá gu d̄n̄k̄ōm̄e, zaake ās píngi b̄ò b̄ùsuti guume, ās píngi é eara à ḡs b̄ùsuti ūme. ²¹ Tó gbēntee ninii è tá musu, n̄b̄o p̄s s̄ è tá ḡz̄ime, dé bé à d̄s̄o? ²² À ya bé à tò má è yákee maa k̄n̄ gbēnteeo de à a z̄i sáabu kpálaro, zaake à bakan gwe. Dé bé eé tó à d̄s̄ yá k̄e è ke à gb̄eraa?

4

Kuuna k̄ō

¹ Ben ma gbāaa k̄e w̄e m̄o gbēn̄o anduna guu yā gwà d̄o píngi. Ma gb̄e k̄e w̄e w̄e t̄ār̄m̄ano w̄e'i è, ās l̄aakarikpaeri v̄iro. Ās l̄aakarikpaeri v̄iro, zaake ās w̄e t̄ām̄mari p̄ino bé wà gbāaa v̄i. ² Ben ma bè, gb̄e k̄e ās ḡān̄o sáabu v̄i de gb̄e k̄e ās kuunola, ³ m̄ode gb̄e k̄e w̄e i k̄oro bens̄ èe w̄e si à zaaa k̄e w̄e ke anduna guuleroo s̄ār̄ma n̄ píngi. ⁴ Má è k̄e p̄s k̄e tò gb̄e è z̄i ke à mè kpáa, le āḡo de a gb̄e daaala yānzime. Beee né yā páame d̄o, pena gukoriam̄e.

⁵ Ȳn̄k̄o è o kpá a k̄ula ai à yāyā.

⁶ Kuuna k̄n̄ p̄s o k̄u doo l̄aakario kpaena maa de kuuna k̄n̄ p̄s o k̄u plaaao k̄n̄ isimmagaakpanao k̄n̄ pena gukoriaola.

⁷ Ben ma eara ma yā p̄a p̄ande è anduna guu d̄o. ⁸ Gb̄e ke bé à kuu à né v̄iro, à v̄i ke d̄aaro v̄iro. À isimma è yāaro, baa k̄n̄ beeo à auziki è m̄oaro. Dé yānzin èe z̄i keezi? B̄yānz̄i à nnamana t̄e a z̄indanezi? Beee né yā páame d̄o, yāb̄ok̄te pás̄ime.

⁹ Plaa de doola, zaake ās z̄ik̄ena àre é ḡs maa.

¹⁰ Tó gb̄e m̄en doo l̄e, à gb̄endoo é à sé.

W̄aiyoo gb̄e m̄en do!

Tó à l̄e, eé ḡs s̄eri v̄iro.

¹¹ Tó ḡōn̄ plaa daena gu d̄n̄k̄ōn̄, ās̄e k̄s puusu ma.

Dian gb̄e m̄en doo é ke nà à b̄o ian?

¹² W̄e gb̄aa m̄o gb̄e m̄en doone,

ḡōn̄ plaaano s̄s̄ ās̄e ze wà ḡime.

Bà né aaḡo è k̄e kpaaro.

¹³ Ḡokpare ònd̄ode takaasidee maa de k̄ina z̄ik̄una ȳn̄k̄o k̄e è l̄edamma ma d̄o roola, ¹⁴ baa tó ḡokpare p̄i b̄ò kp̄esiaa guu, ben à ḡs k̄i ū, ke tó wà à i b̄usu p̄in takaasidee ū. ¹⁵ Má è anduna t̄e k̄ina ḡe b̄leri ḡokpare p̄izime. ¹⁶ Gur̄o beea à gb̄e pari l̄e v̄iro, à de n̄ don'adee ū. M̄ode gb̄e k̄e ās m̄o z̄aano è a sáabu kpáro. Beee né yā páame d̄o, pena gukoriam̄e.

5

Légb̄ena Ludane laasuu sai

¹ Tó n gaa Luda ua guu, ñḡo kú k̄n̄ l̄aakario. Ñ s̄ozi ñ à yā maa maa de ȳn̄k̄o sa'ona gweela, zaake ās yā d̄nasai bé è tó ās yā zaaa ke. ² N l̄e tónḡo wāaro, ñton wā ñ yā o Ludanero. Lán à kú musu n̄ kú t̄ote nà, ñton yā o pari. ³ Lán yāb̄ok̄te parii è m̄o k̄n̄ nana'ona nà, len yā pari b̄ena è m̄o

kɔn yɔnkɔyɔ le. ⁴ Tó n lù sè Ludane, ñton à papana gurɔ gágaro. Ñ à papa, zaake yɔnkɔɔnɔ yá è kánero. ⁵ Lùsena Ludane sai maa de n lù sène papana saila. ⁶ Ñton tó n lé n da yánlo. Ñton o sa'orine n bè n sá lùsena yánlo. Ñ yezi Luda pɔ fenzí n yá pì yánzi à zii kè néε keε kaaten yɔ? ⁷ Nana pari ona kɔn yá pari bɛnao è mú kɔn yá paaome. Beee yánzi ñgɔ Luda vía ví.

Auziki né ya paaame

⁸ Tó ní è wèε gbáa mɔɔ takaasideenɔne gukea, wèε giinne kɔn yázeɔdeeo wèε yá gɔgɔɔne a zéaro, ñton tó yá pì bɔ n saero, zaake bùsu pì gbáadeenɔ e wéε dɔɔkɔne, ben aɔ gbɛnsinɔɔ e wéε dɔɔne dɔ. ⁹ Aɔ píngi è bùsu pì baka blemε, zaake kína bé à buraano ví.

¹⁰ Gbɛ kè ye ɔɔzi è kɛsáa, gbɛ kè ye auzikizi àre è móaro. Beee né yá paaame dɔ.

¹¹ Tó auziki e kaara, à blérino ègɔ kaaramε.

Bɔ àren à ví a diine?

À wéε biia baasiro.

¹² Zìgbáakeri è i nnaa o,

baa tó à pɔ blè féte ke bíta.

Auzikidee sɔ pɔ parii è tó à ii oro.

¹³ Ma nòseyakayá pásí è anduna guu, gbɛke zé tàta a ɔɔdaale

à a zinda kari kè,

¹⁴ ben à bɔkɔte zaaa kèo, à auziki káate píngi.

Kè à négɔgbɛ ì, à pɔke ví kè à tónero.

¹⁵ Gbɛntee è bɔ a da gbεεεn būume.

Lán à mò nà len è liara à tá le dɔ,

è a zì àre ke e à sé à na a ɔzì à táoro.

¹⁶ Yá kékii né nòseyakayá pásíme dɔ.

Lán gbɛ mò nà len è liara à tá le dɔ.

À ísamma gà à kpà à pè gukoria pá,

bɔ bé à gɔne?

¹⁷ Beee gbera à a gurɔ dè gusiaan

kɔn nòseyakana bítao

kɔn gyáao kɔn pɔfɛo.

¹⁸ Ben má è à maa kɔn gbɛnteeo à pɔ ble à í mi à zii kè à kè kɔn nawɛao anduna guu sáabu kpá a wèndi zaka kè Luda à gbà lén, zaake à bakan gwe. ¹⁹ Beee gbera tó Luda gbɛ kà ɔɔdaaa kɔn auzikio, ben à à gbà zé à aufáni keo, à ze kɔn a bakao à a zì sáabu kpá. Luda bé à à gbà. ²⁰ Ègɔ laasuu leε a wèndi zakaa pari dɔro, zaake Luda bé à yá màa kɔn ponnao.

6

¹ Ma nòseyakayá è anduna guu dɔ kè ɔ tɔ gbɛnteeɔa. ² Luda gbɛ kà ɔɔdaaa à à gbà auziki kɔn bèεo, à pɔ kè de àgɔ à nii deε píngi ví, ben Luda e à gba zé à aufáni kèoro, gbɛ pánde bé à gɔ ví. Beee né yá paaame, nòseyakayá pásíme dɔ.

³ Tó gbɛ né ì mèn basɔro, ben à zi kù kótokoto, baa kɔn à gikεnao, tó èe pɔnnaa keoro, tó à gà, tó à víina kpedanaro, ma bè né kè wà ì gè ũu sáɔ deàla.

4 Zaake né pì mò pãme, ben à tà gusiaan, à tó gò gusiaan. ⁵ Baa kè è è fãntè ero bensò à yãke dõro, à mè kpaena de auzikidee pila. ⁶ À de gbè kè kuu wè bõro plaa ponnakesaila. A5è gá gu dõnkò n pinginloo?

⁷ Gbèntee ísimma kè à gá èe kpaá,
lè à pò e à da lén yãnzime,
mòde à gbèè è kãro.

⁸ Bón òndõdee deo yõnkòlaa?
Bó àren yãkena a zéa è i takaasideene?

⁹ Ponnakena kòn pò kè n vïio
maa de à pãnde nidenala.
Bee né yã pãame dõ, pèna gukoriaame.

¹⁰ Pò kè kè yã tó vï kò,
pò kè gbèntee de à ù sò, wà dõ kò.
Gbèntee é fõ à lekpakõa ke
kòn gbè kè à gbãaa dealaaoro.

¹¹ Yãbõena parii è yã yaka.
Bó àren beee vï gbène?

¹² Dé bé à dõ pò kè maa kòn gbènteeo à wèndi kori zaka kè è gète lán ora bà guuu? Dé bé eé fõ à yã kè eé ke à kpèe anduna guu onè?

7

Òndõdannena

¹ Tó nnaa maa de nòsi gù nna bèedeela,
gagurò maa de iguròla.

² Gèna ua kè wèe gè sò dõn maa
de gèna ua kè wèe zĩbaa keenla,
zaake baade píngi yãanan gwe,
à maa gbè kè aõ kuunò yã pì da.

³ Sòsobikena maa de yáadõnala,
põsiakena gberan nõse è wee.

⁴ Òndõdee làakari ègõ kú ua kè wèe sò dõn-a,
yõnkò làakari ègõ kú ua kè wèe ponnaa keen-a.

⁵ À maa n òndõdee kpákènzina da
de n swá kpá yõnkò gõ n tó kpaala,

⁶ zaake yõnkò yáadò de
lán kyàkpa lí tépútana kii guu bàme.
Bee né yã pãame dõ.

⁷ Gbãa mõna gbènonè è tó òndõdee yõnkò kũme,
dõnkpèegbaa è gbè yakame.

⁸ Yã mĩdena maa de à daenala,
mèna maa de n zĩnda sèna lezĩla.

⁹ Nton tó n pò fè kpaaro,
zaake yõnkò bé ègõ pòfè vï.

¹⁰ Nton be bõyãnzin yágurò maa de tia pólaro,
zaake yálana beee taka né òndõyãno.

¹¹ Òndõ né pò maame lán túbi bà,
à àre vï gbè kè aõ è fãntè eenõne.

¹² Òndõ né utekiime,

lán ɔɔ de utekii ũ ná,
mɔde dɔna àren yè:

Ɔndɔɔ è gbɛ̀ kè aɔɔ vīnɔ wèndi dákpa.

13 Ñ laasuu lé Luda yákenanɔa.

Dé bé eé fɔ̀ à pɔ̀ kè à kè kotina dɔɔɔ?

14 Tó gurɔ̀ nnaa mòmma, ñ pɔ̀nnaa kɛo.

Tó gurɔ̀ zaaame sɔ̀, ñ laasuu lé.

Luda bé à à píngi kè,

le gbɛ̀ke tóngɔ̀ à ziaa dɔ̀ro yānzi.

15 Ma wèndi kori kè guu

ma yá kènɔ̀ è píngi.

Ma gbɛ̀ maaa è,

à gà a maakeɛna guu,

ma gbɛ̀ zaaa è,

èe gí kɛɛ a yázaakeɛna guu.

16 Ñton tó n maakeɛna ɔ̀ gɛ̀ro,

ñton tó n ɔ̀ndɔɔ ɔ̀ gɛ̀ro.

À kè dia né n zīnda kaateɛ?

17 N zaaa tón ɔ̀ gɛ̀ro,

ñtongɔ̀ yɔ̀nkɔɔ ũro.

À kè dia né ga n gurɔ̀ ɔ̀ ɔ̀a?

18 À maa ñgɔ̀ yá mèn plaaa pínɔ̀ kúname,

ñton ɔ̀ kpáziro,

zaake gbɛ̀ kè Luda vīa vī

è à plaaa pínɔ̀ zé e píngime.

19 Ɔndɔɔ è tó ɔ̀ndɔ̀dee gbáaa gɔ̀ de

wéte gbáade gɔ̀ɔ̀n kurinɔ̀la.

20 Gbɛ̀ maaa kè ègɔ̀ yá maaa kɛɛ

kè è durun keroo kú anduna guuro.

21 Ñton swá kpá yá kè gbɛ̀nɔ̀ e oozí píngiro,

le ñton ma n zíkɛri e n sɔ̀sɔ̀ro.

22 Zaake ñ dɔ̀ n zīndane,

kè mpi se n gbɛ̀nɔ̀ sɔ̀sɔ̀ pari.

23 Ma yá beenɔ̀ gwà kɔ̀n ɔ̀ndɔ̀ɔ̀ píngi,

ma zɛo kè mà ɔ̀ndɔ̀ kú,

ben à zà kúmao.

24 Baa tó ɔ̀ndɔ̀ɔ̀ fɔ̀ àgɔ̀ dia, à kúkii zà,

à asii bíta maamaa,

dé bé eé fɔ̀ à bɔ̀a?

25 Ma ɔ̀ndɔ̀ kɔ̀n yá píngio mì tãasi kè,

má gwàgwa le mà e mà dɔ̀,

le mà yázaakeɛna dɔ̀ yɔ̀nkɔ̀kɛɛ ũ,

le mà yɔ̀nkɔ̀kɛɛ dɔ̀ m̀saikeɛ ũ.

26 Nɔ̀gbɛ̀ kè de takuteɛ ũ,

à swɛ̀ né gbàngidime,

à ɔ̀nɔ̀ né m̀̀kyakoomɛ,

à yá è ma pɔ̀ɔ̀ yaka de gaala.

Gbɛ̀ kè à yá kà Ludane è pitin,

mɔde nɔgbɛ̀ pì è durunkeri kùme.

²⁷ Ma laasuude ma bè,
 ò yá kè ma bɔa gwa.

Kè méé yá gwaa zéazea
 lɛ̀ mà e mà à mì dɔ,

²⁸ gurɔ̀ kè méé wɛ̀tɛɛ esai,
 ma gɔ̀gbɛ̀ maaa è mèn do

gɔ̀ɔn wàa sɔ̀roonɔ̀ té,
 mɔde baa nɔgbɛ̀ maa mèn do

méé e ò tɛ̀ro.

²⁹ Yá kè ma bɔan yè.

Luda gbɛ̀nteenɔ̀ kè nɔ̀sɛpuradeenɔ̀ ùme,
 ben aɔ̀ gɛ̀ mɔnafiki zén.

8

¹ Dé bé à dɛ̀ lán ɔ̀ndɔ́dee bà?

Dé bé à yánɔ̀ bɔ̀kɔ̀tɛna dɔ̀ɔ̀?

ɔ̀ndɔ̀ è gbɛ̀ntee uu werene,
 è à wéé pásì lié wéé maaa ù.

² Ò mì sié kína yáne,
 zaake n lù sène kɔ̀n Luda tɔ̀ome.

³ Nton wá ò gu à aezíro,
 òton ze yá kè è kene zaaa kpɛ̀ero,
 zaake yá kè kènne nnaan è ke píngi.

⁴ Zaake kína yá bé à zé ví,
 dé bé eé fɔ̀ à bene: Bón néé kee gwee?

⁵ Gbɛ̀ kè mì siene é gɛ̀ yánlo,
 gbɛ̀ kè ɔ̀ndɔ̀ é à gurɔ̀ kɔ̀n à kenao dɔ̀.

⁶ Yá píngi a gurɔ̀ kɔ̀n a kenao víme,
 baa tó yá'ɔ̀amma e tɔ̀ gbɛ̀a maamaa.

⁷ Zaake gbɛ̀kee ziaa dɔ̀ro,
 dé bé eé fɔ̀ à yá kè eé mɔ̀ onɛ̀?

⁸ Gbɛ̀kee a wɛ̀ndi kùna gbáaa víro,
 lɛ̀me se gbɛ̀ke é fɔ̀ à a gagurɔ̀ sɔ̀ aɛro.

Wè e wá bɔ̀ sozan zì guuro,
 lɛ̀me dɔ̀ yá zaaa è a kèrinɔ̀ gbarero.

⁹ Kè ma yá kè wèe kee anduna guu laasuu lè píngi, má è gbɛ̀ntee è gbáaa blémma à ìa kpázi. ¹⁰ Ben ma zaakeri kè wèe ò víino è. Gbɛ̀nɔ̀ bɔ̀ Luda ua guu aɔ̀ mò ò tó nnaa sí wéte kè aɔ̀ ò yá zaaa kèn guu. Beee né yá páame dɔ̀. ¹¹ Tó wèe ìa da dàkeria kpakpaaro, à yá è tó gbɛ̀nɔ̀ zɛo ò swèn wá à zaaa keme se.

¹² Baa tó durunkeri dà kè gèn baaagɔ̀, ben à gí kè, má dɔ̀ kè gbɛ̀ kè aɔ̀ Luda vía ví bensɔ̀ aɔ̀me mì sieneɛnɔ̀ sà̀ dɛ̀ala. ¹³ Yá è bɔ̀ zaakerinɔ̀ nnaro kè aɔ̀ Luda vía víro yánzi, aɔ̀ gurɔ̀ é gí kero lán ɔ̀ra bàme.

¹⁴ Yá pá pàndee kuu èe kee anduna guu. Yá è gbɛ̀ maaa le lándɔ̀ zaakerin à ùu bà, yá è zaakeri le lándɔ̀ gbɛ̀ maaan à ùu bà. Ma bè beee né yá páame dɔ̀.

¹⁵ Mèé pɔ̀nnakena sáabu kpá, zaake à maa kɔ̀n gbɛ̀nteeo anduna guu à pɔ̀ ble à í mi à pɔ̀nnaa ke, pɔ̀nnaa pì é dɔ̀ne aɛ̀ à zíkɛna guu lán Luda à gbà à wɛ̀ndi lén nà anduna guu.

¹⁶ Ma m̀è kpà òndòkùnaa, ben b̀okòtè k̀è ẁèe k̀ee anduna guu k̀è ii è na ń ẁéenlo fáantè k̀òn gwáawíò, ma à laasuu l̀è ¹⁷ má è Ludaa tò gb̀èke é f̀s à yá k̀è èe k̀ee anduna guu d̀òro. Baa tò gb̀è kpáe k̀èzi maamaa, eé à mì d̀òro. Baa tò òndòdee bè á d̀ò, eé f̀s à b̀òaro.

9

Yá d̀onk̀ó bé èe baade píngi daa

¹ Ma beeenò laasuu l̀è píngi, ben ma zee k̀è gb̀è maaano k̀òn òndòrinò k̀òn ń yákenano kú Luda òzímè. Gb̀èke èg̀ò d̀ò tó yenzi ke zangu e a dáaro. ² Yá d̀onk̀ó bé èe baade píngi daa, yápuradeeno k̀òn ǹòsepásídeeno, gb̀è maaano k̀òn gb̀è zaaano, gb̀ásisaideeno k̀òn gb̀ásídeeno, ludagb̀agb̀árinò k̀òn ludagb̀agb̀árisainò. Lán à d̀e k̀òn gb̀è maaano ná, len à d̀e l̀e k̀òn durunkerinò. Lán à d̀e ná k̀òn gb̀è k̀è àè la daano, len à d̀e l̀e k̀òn gb̀è k̀è àè la daroonò. ³ Yá k̀è è ke anduna guu píngi ǹòseyakayámè, k̀è yá d̀onk̀ó bé è gb̀è píngi le. Yá zaa k̀ò gb̀ènteenò sẁèn, ỳonkoyá bé è d̀òñnè aè, à g̀bera àè tá g̀ewáan. ⁴ Gurò k̀è gb̀è kú ẁèndio èg̀ò támaa ví. Gb̀èe k̀è b̀èe see sáò d̀e músu g̀èla. ⁵ Gb̀è b̀èenò d̀ò k̀è àè ga, g̀èno s̀ò p̀òke d̀òro. Às láada ke ví d̀òro, às yá é d̀ò gb̀èken d̀òro. ⁶ Às yena gb̀èzi k̀òn ń zana gb̀èn-o k̀òn ń ǹòseg̀aaano g̀è zélan gwe. Às bà èg̀ò kú k̀òn yá k̀è è ke anduna guuo ziki d̀òro. ⁷ Ń g̀à ń n p̀ò ble k̀òn p̀onnaao, ń n geepiwèe mi k̀òn yáadònao, zaake Luda n yákena p̀ino sáabu kpà k̀ò. ⁸ Ng̀ò uta puraa dana gurò píngi. Ǹtong̀ò kuu ǹosi d̀òkòna n m̀ia sairo. ⁹ Ń p̀onnaa ke k̀òn n naò yenzídeeo n ẁèndi kori k̀è Luda kpámma anduna guu lén, zaake n bakan gwe gurò k̀è n ísimma g̀à ǹee kpaa anduna guu.

¹⁰ Zii k̀è n ò ná a k̀enaa, ǹ ke n gb̀aa lén, zaake zii ke yágg̀òna ke d̀ona ke òndò kú g̀ewáan k̀è ǹee taanlo. ¹¹ Má è anduna guu d̀ò k̀è b̀àkpakòsòblena è ke bà nna yánlo, zìblena è ke gb̀aa yánlo, p̀òble'ena è ke òndò yánlo, auziki'ena è ke ẁéezè yánlo, nna k̀òn gb̀èno è ke kyódòna yánlo, zaake gurò zaa k̀òn kisiao è n l̀é ń píngi, ¹² gb̀èkee gurò k̀è yá zaaa é a lee d̀òro. Lán kpò k̀è sì táaru guu bà, lán b́aa k̀è bà kú bà, len guu è d̀ò gb̀ène zaazaa à à kú kùsu le.

Òndò de gb̀aaala

¹³ Ma òndò ke taka è anduna guu, à yá ma kú gb̀aa. ¹⁴ Lakutu kee kuu yá, à gb̀èno pariò, ben kína gb̀aadee mò à l̀èea à l̀iga à b̀iizi. ¹⁵ G̀ògb̀è takaaside òndòde kee kú lakutu pí guu, à lakutu mì sì k̀òn a òndòò, ben takaasidee pí yá e d̀ò gb̀èkenlo. ¹⁶ Ben ma bè òndò de gb̀aaala, m̀ode ẁè kya ká takaaside òndòon, ẁè à yá daro.

¹⁷ Òndòdee yá ỳi ỳi k̀è wà swá kpázi maa d̀e ỳonkòonò kí patammanala.

¹⁸ Òndò maa d̀e g̀òkebonola, m̀ode durunkeri m̀èn doo è yá maa b́ita yakamè.

10

Yɔnkɔke kari

¹ Lán ifi gèno è tó tuaekeri nɔsi guu zaa kũ nà,
 len yɔnkɔke fète è gbē kè ɔndɔvĩ kɔn b̄eɔ tɔ yaka le.

² ɔndɔdee laasuu è tá ɔplazi,

yɔnkɔvɔ pɔ è tá ɔzezi.

³ Baa tó yɔnkɔvɔ e táa oo zén,
 à ɔndɔvɔ ègɔ kēsāname,
 è tó baade píngi a m̄saikεε dɔ.

⁴ Tó gbāadee pɔ f̄enzi,

ñton gu n tilaro.

Kuuna n lākaria è lá ká taari bítala.

⁵ Ma n̄seyakayá ke è anduna guu,
 à de gbāade sāsána yāa ūme.

⁶ Wè yɔnkɔvɔnɔ ká gwena maaan pari,
 auzikideenɔ s̄s̄ ègɔ kú gwena kēsānan.

⁷ Ma zòno è di s̄a,
 wēenenɔ s̄ɔvɔ e táa oo kēsε lán zòno bà.

⁸ Gbē kè èe w̄e yɔvɔ é zu à guu,
 gbē kè èe b̄i gboroo, ml̄è é à só.

⁹ Gbē kè èe gbè wii, gbè é à kēna,
 gbē kè èe yàka paraa, yàka é à kari ke.

¹⁰ Tó kpása lé nnaro,
 ben w̄e à lé kεkεro,
 sé ñ gāsāwa bɔbɔzi kɔn gbāaaao,
 m̄ɔde ɔndɔvɔ è tó wà à zé emε.

¹¹ Tó ml̄è b̄n'āa kè a k̄k̄'orine à à s̄ò,
 à àre v̄i à guu d̄oro.

¹² ɔndɔdee légbε nna,
 m̄ɔde yɔnkɔvɔ lé è à kaateme.

¹³ È na yá'onaa yɔnkɔvɔnkɔvɔ,
 è à m̄i de kɔn m̄isaiyā zaaao,

¹⁴ zaake yɔnkɔvɔ è yā b̄ɔeme.
 Lán gbēke yā kè eé m̄ó d̄oro nà,
 dé bé eé f̄ɔ à yā kè eé ke à kpεε onε?

¹⁵ Yɔnkɔvɔ z̄i è à kpasame,
 ai se è zé d̄ɔ gana w̄ete guuro.

¹⁶ Wāiyoo b̄usu kè à k̄ina de ḡɔkparε ū,
 à ibanɔvɔ ègɔ pɔ gb̄εε zaa gud̄nao.

¹⁷ Minnadeen b̄usu kè à k̄ina de k̄ine ū,
 à ibanɔvɔ è pɔ ble à gur̄ɔɔa gbāakaarana yānzi,
 èe ke w̄ed̄ena yānzinlo.

¹⁸ Tó gbē meā v̄i,
 à kpé lík̄k̄ũnɔvɔ ègɔ zunname,

tó èe gwaa w̄εεo,

à kpé é í b̄ɔ.

¹⁹ Wè p̄óble bíta ke p̄ɔnnakena yānzime,
 w̄emina è m̄ó kɔn yáad̄ɔɔo,
 m̄ɔde ɔvɔvɔ bé è m̄ó kɔn à píngio.

20 Ñton kína s̄s̄s̄ro, baa n n̄se guu,
 ñton auzikide káro, baa n kpé guu,
 zaake baa é yá pi s̄e à gá oñneme.

11

1 Ñ gba da p̄bleeo gb̄n̄ne,
 z̄ka né e d̄.
 2 Ñ kpaatete ḡon sw̄eplaaan̄ne ke s̄raaḡ,
 zaake ñ m̄nzi k̄e eé búsu lee d̄ro.
 3 Tó ludambe sia k̄n̄ ío,
 è ma t̄t̄ea lou ùme,
 tó lí l̄e f̄ant̄b̄e kpa ke f̄ant̄eḡkpen kpa,
 guu k̄e à l̄en, gwen èḡ daen.
 4 Gb̄e k̄e à w̄e d̄ ïazi è p̄ t̄ro,
 gb̄e k̄e èe ludambe siaa gwaa è p̄ k̄ero.
 5 Lán ñ w̄endib̄kii d̄ro nà
 ke né kasana a da gb̄een,
 né f̄ ñ Luda P̄pingikeri z̄i d̄ro.
 6 Ñ p̄ t̄ k̄nḡ,
 ñton mēa ke uusīero,
 zaake ñ d̄ tó à kparee bé eé aubarika kero.
 K̄kiin yoo ke k̄k̄aan yoo,
 ke āéḡ maa ñ p̄ngin yoo, ñ d̄ro.
 7 Gupura nna,
 w̄ésina f̄ant̄le è k̄áñe.
 8 Baa tó gb̄e w̄endi gb̄aa f̄ ñ àḡ dia,
 à p̄nnaa ken p̄ngi.
 Baa k̄n̄ beeeo à laasuu lé gusia gur̄o,
 zaake āéḡ parime.
 Yá k̄e èe m̄o p̄ngi p̄ame.

Lédana ḡkparēn̄o

9 Ḡkparē, ñ p̄nnaa ke n òwazikegur̄o,
 ñ tó n p̄o ke nna n ḡkparēkegur̄o.
 Ñ yá k̄e n p̄o gb̄a ke
 ñ té p̄ k̄e k̄nn̄ezi,
 m̄de à p̄ngi guu ñḡ d̄
 k̄e Luda é yákp̄e kenyo.
 10 Ñton tó n p̄o yakaro,
 ñ n m̄'̄amman̄o gonla,
 zaake ḡkparēe k̄n̄ mik̄a siaao è ḡe z̄elame.

12

1 Ñ tó n K̄eri yá ḡ d̄nḡu n ḡkparēkegur̄o
 ai gur̄o zaaa gá ká,
 ai w̄e k̄e né be né è à nnaa ma d̄rooa.
 2 Ñ tó à yá ḡ d̄nḡu
 ai f̄ant̄e k̄n̄ gupuraaoo ḡ lago,
 ai m̄vura k̄n̄ s̄s̄n̄en̄o ḡ sia k̄u,
 ai loumana gb̄era guweresai ḡ gá su.

³ Gurɔ beee n ɔɔɔ ɛgɔ lugaluga,
n gbáɔ é koko,
n pɔsobɔɔ é kámma bo kè aɔ pari dɔro yáanzi,
n gugwabɔɔ é guu e ní windo guu dáadáa.

⁴ N lé ɛgɔ nakɔana gáale,
wísilɔgbɛ kī é buse kúnne.
Báanɔ wīii é n vu iin,
nɔkparɛnɔ lè é kenne buse.

⁵ Né vīa ke gulezīne kɔn lili'ona zé guuo,
n mikā é pura kū lán desu vú bà.
Né n zīnda gáe lán kwa táa'ona bà,
póke é n mè fɛɛ dɔro,
zaake gbēntee è gá a gákiiame,
ben ɔɔdɔrinɔ ɛgɔ lili oo gáale.

⁶ N tó n Kèri yā gɔ dɔngu
ai n kondogi bà gɔ gá kē,
ai n vura taa gɔ gá kpaato kū,
ai n í loo gɔ gá wíwí,
ai n lɔgɔ googa gɔ gá wí,

⁷ ai n búsutu gɔ eara à gá gē tɔɔten,
guu kè à bɔn,
ai n níni gɔ gá tá
Luda kè kpámmaa kiia.

⁸ Ma laasuude ma bè:
Yā pá búgubugu,
à píngi páme.

Ya pì mīdena

⁹ Beee gbera lán laasuudee pì ɔndɔ ná, à dɔna dádañne. À laasuu lè à kpáe kè yázi, ben à yáasinɔ kè pari. ¹⁰ À kpáe kè yā maaazi, ben à yā pínɔ kè a zéa, bensɔ yápurame.

¹¹ ɔndɔdee yānɔɔ de
lán gò kè wè pókádeenɔ zɔo bàme,
aɔ yá'onanɔɔ de
lán kuusa kè wà pá gínginnɔ bà.
Sádari mèn doo bé à yā pínɔ dà.

¹² Ma né, n láakari ke, nton yáke kaaranlo. Wè takadanɔ kē paripari, à lé víro. Kyókèna bíta sɔ è mè kpasame. ¹³ Wà à píngi mà, à mīdenan yè:

N vīa ke Ludane,
ngɔ à yádienanɔ kūna,
zaake baade píngi yān gwe.

¹⁴ Luda é yákpae ke wa yā píngi musu,
kɔn yā kè utenaɔ píngi,
baa à maaa ke à zaaa.

DANIËLI

Danieli g̃na Babilonu kina iba ũ

¹Yudano kɔ Yoyakimu kɔblena wɛ aagɔdee guu, Babilonu kɔ Nebukanɛza mɔ à Yerusalemu kagura kɛ. ²Ben Dii kɔ Yoyakimu nane à ɔzɔ kɔn Luda kpɛ pɔkenɔ, ben à tào Babilonia busun à kàe a taaƙpɛ auzikikaɛkiin.

³Ben kina pi bè a begwari Asapenazane à mɔ kɔn Isaraili gɔƙpare kè aɔo kuu kɔ ke gbàade borii ũno, ⁴gɔ maa seesai kè aɔ ɔndɔɔ kà wà yà píngi dada wàgɔ wɛɛzɛɛ vɔino, gbɛ kè aɔɛ yà dɔro dɔ ƙpakpaa bensɔ aɔ goni kà wà zɔi kɛ kibeeno. Gwari pi bé eé Babilonia yà dadanne kɔn à kyoo. ⁵Kina die kè wà pɔblee kè eè ble lán guu e dɔo nà líinne kɔn wɛɛ kè eè miio, wà yà dadanne ai wɛ aagɔ, beee gbera aɔɛ zɔi keare. ⁶Yuda keno kú n tɛ, Danieli kɔn Ananiao kɔn Misailio kɔn Azariao. ⁷Gwari pi n tɔ lieinne. À tɔ kpà Danieline Betesaza, Anania sɔ Sadaraka, Misaili sɔ Mesaki, Azaria sɔ Abedinego.

⁸Danieli zɛo a swɛn kè é kina pɔ ble kesɔ à a wɛɛ mi à gbãsi léro, ben à zé wɛte begwari pia le à pɔblee pi tó gwe. ⁹Ludaa tò begwari pi gbɛkɛɛ kè Danieline à a wɛnda gwà, ¹⁰mɔde à bène: Má a dii kina via vɔi, zaake àpi bé à a pɔble kɔn iminao die. Tó à n e pɔsɔiaa guu de n sáa daanɔla sɔ né? Né tó yà pi wí ma musu kina aɛ. ¹¹Gwari pi dákpari die à laakarɔ gɔ kú Danielia kɔn Ananiao kɔn Misailio kɔn Azariaoa, ben Danieli bène: ¹²N̄ wamɔwa n zɔbberino yɔ n̄ gwa ai gurɔ kuri. Neɛgae dò lá atɛe kpáawa kɔn ío ado ¹³n̄ wa lékɔzi kɔn gɔƙpare kè aɔɔe pɔble dɔnkɔ ble kɔn kinaono, né gbasá n̄ kewe lán n̄ yezi ná. ¹⁴À wɛinne yà beeezi, ben à kɛinne le ai gurɔ kuri.

¹⁵Kè gurɔ kuri pi pàpa, à n̄ gwá, ben à è aɔo aafia vɔi aɔo mɛkpana de gɔƙpare kpaaa kè aɔɔe pɔble dɔnkɔ ble kɔn kinaonɔla. ¹⁶Ben aɔ dákpari pi e kina pɔble kɔn à wɛɛo kpámma doro, séde dò lá pãa. ¹⁷Luda gɔƙpare gɔon siigɔo pinɔ gbà dɔna kɔn wɛɛzɛɛo. Aɔ takada yáasi dɔ, ben aɔo laasuu vɔi n̄ píngi. Danieli sɔ wɛɛgupu'ena kɔn nana bɔkɔtenao dɔ.

¹⁸Kè wɛ aagɔo kè kɔ Nebukanɛza die wà yà dada gɔƙpare pinone lé kà, ben begwari pi gaaño à kiia. ¹⁹Kè kina faadi bonyo, ben à è kè aɔ gbɛ kee sɛnƙpɛ kɔn Danielioro kɔn Ananiao kɔn Misailio kɔn Azariao, ben aɔ gɔ à ibanɔ ũ. ²⁰Kina n̄ lala ɔndɔ kɔn dɔnao yà musu píngi, ben à è aɔo de mäsokerino kɔn wɛɛzɛri kè aɔo kú a busu guunɔla píngi leo kuri. ²¹Danieli kú gwe ai Sirusu kɔblena wɛ káaku guu.

2

Nebukanɛza nana'ona anduna kpatano yà musu

¹Nebukanɛza kɔblena wɛ plaadee guu à nanaano ò. Nanaa pi yà à kú gbãa, eé fɔ à ii òro. ²Ben à bè wà mäsokerino kɔn asidɔrino kɔn ɛzɛdeeno kɔn sɔsɔneyádɔrino sísi le aɔ nanaa pi bɔkɔteare. Kè aɔ mɔ à aɛ, ³à bène: Ma nanaa ò, nanaa pi ma kú gbãa. Má yezi mà nanaa pi asii dɔ. ⁴Ben aɔo bène kɔn Siria yáo: Wà n dɔ aafiao, Zaaki! N̄ nanaa pi yà o wamɔwa n zɔbberino, wé à bɔkɔtenne. ⁵Kina bène: Yà kè ma zɛo mà keareen yè. Tó ée nanaa pi kɔn à bɔkɔtenao omero, wé a zɔzɔkɔre wà a uano ke tuburaa ũ. ⁶Tó a nanaa pi kɔn

à bɔkɔtɛnao tɔkɛmɛ sɔ, mɛ a kpe da maamaa, ɛ gbaano e a asaa ũ. À nanaa pì ome sa kɔn à bɔkɔtɛnao.

⁷ Aɔ ɛara wà bène do: Kí, ñ nanaa pì o wamɔwa n zɔblerinɔne, wé à bɔkɔtɛnne. ⁸ Ben kína bèñne: Má dɔ sãnsãn kè ée yá gágame, kè á yá kè ma zɛo mà kearee dɔ yãnzɪ. ⁹ Tó ée nanaa pì omero, yá mèn doo bé à gɔare. A lé kpàkɔsɔ à ɛgeɛ tòmɛ kɔn yálekpeome ai yá gɔ gá lie. À nanaa pì ome, mégɔ dɔ kè é fɔ à à bɔkɔtɛ. ¹⁰ Ben aɔ bène: Kí, gbɛkee kú anduna guu kè ée fɔ à yá kè néɛ gbekaa kèkii bɔkɔtɛnnero. Kína kee kuu kè à yá beee taka gbeka mäsokerino kɔn asidɔrinɔ kɔn sɔsɔneyádɔrinɔaro, baa tó kí isi gbãadeeme. ¹¹ Kí, yá kè néɛ gbekaa pì zĩ'ũ. Gbɛke é fɔ à onnero, sé Luda, bensɔ à beɛ kú gu dɔnkɔ kɔn wamɔwa gbɛnteenoro.

¹² Yá beee tò kína pɛtɛ kè à pɔ fɛ maamaa, à bè wà Babilɔnu ɔndɔrinɔ dede ñ píngi. ¹³ Kè wà ɔndɔrinɔ dedena yá kpàakpa kè, ben wèe Danieli kɔn a gbɛno wetee wà ñ dede. ¹⁴ Kè kína dogarino gbɛnsi Ariɔki gaa Babilɔnu ɔndɔrinɔ dede, ben Danieli yáɛdee òne kɔn asãnsio ¹⁵ à à là à bè: Bóyãnzɪ kína yá pásì pì diezi? Ben Ariɔki yá pì tɔkè Danieline. ¹⁶ Ben Danieli gaa à wéɛ kè kínaa à sɔ kɔn gurɔɔo aɛ féte gbasaa à nanaa pì bɔkɔtɛne. ¹⁷ Ben à tà be à yá pì tɔkè a gbɛnɔne Anania kɔn Misailio kɔn Azariao. ¹⁸ À bèñne aɔ wéɛ ke Luda Musudea à wɛnda dɔrɛne nanaa pì asii yá musu, le wàton ñ dede kɔn Babilɔnu ɔndɔri kpaaanoro yãnzɪ.

¹⁹ Gwãavĩn Danieli wéegupu è, Luda Musude nanaa pì asii òne, ben Danieli à sáabu kpà à bè:

²⁰ Wágɔ Luda sáabu kpaa gurɔ píngi,
àmbe à ɔndɔ kɔn gbãaaoo vĩ.

²¹ È gurɔ kɔn à zakao lie,
è kɔnanɔ kpá kpatan è ñ bɔn,
è ɔndɔɔ da ɔndɔdeenɔne,
è dɔna kpá wéɛzɛrinɔa.

²² È asii yãno kɔn yá kè aɔɔ utenanɔ oɔaĩne,
à gusia yãno dɔ, zaake àmbe è guu pu.

²³ Ma n sáabu kè ma dezino Luda,
ma n tɔ kpà,
zaake n ɔndɔ kɔn gbãaaoo kàarame.
N yá kè wá gbèkammaa tɔkɛmɛ,
n nanaa kè kína ò bɔɔawe.

Danieli nana bɔkɔtɛna kɔnane

²⁴ Ben Danieli gaa Ariɔki kè kína à die à Babilɔnu ɔndɔrinɔ dedeɛ kiia à bène: Ñton Babilɔnu ɔndɔrinɔ dedero. Ñ gámaa kína kiia le mà à nanaa bɔkɔtɛne. ²⁵ Gwe gɔo Ariɔki Danieli sè à gáao kína kiia à bène: Ma gbɛ kè ée fɔ à n nanaa bɔkɔtɛnneɛ è Yuda zĩzɔno tɛ. ²⁶ Kína Danieli kè wè benɛ do Betesaza là à bè: Né fɔ ñ nanaa kè má ò bɔkɔtɛmɛ ñ à yáasi tɔkɛmɛɔ? ²⁷ Danieli wéala à bè: ɔndɔri ke asidɔri ke mäsokeri ke sɔsɔneyádɔri ke é fɔ à asiiyá kè ñ gbèka pì onnero. ²⁸ Mɔde Ludaa kú musu, àmbe è asiiyá oĩne. Kí Nebukanɛza, Luda yá kè ée mɔ ke ziaa ɔɔɔanneme. Nanaa kè ñ ò n gádoa kɔn wéegupu kè ñ ɛon yè. ²⁹ Kí, gurɔɔ kè ñ daɛna n gádoa n laasuu tà yá kè ée mɔ keɛa. Luda bé è asiiyá oɔaĩne, ben à tò n yá kè ée mɔ keɛ dɔ. ³⁰ Mapi sɔ, èe ke ma ɔndɔɔ bé à de danɔ pɔla gbasaa Luda asiiyá pì omero. À òme le ñ è ñ à bɔkɔtɛ mame ñgɔ laasuu kè kú n nɔse guu dɔ.

³¹ Kí, n guu gwà ben n pòke taka è n aε lán gběntee bà. À bíta èe té keε bensõ à naasi vī. ³² Pó taka pì m̀i né vurame atēe, à kùse k̄n à gāsāno né kondogi, à gbēεε k̄n à gisino né m̀ogotēme, ³³ à gbāno né m̀sime, à gbálanò né m̀si k̄n guome. ³⁴ Gurɔ̀ k̄e néε gwa, gběsi ke gbòro, èe ke gbēke bé à ɔ̀ k̄earo, ben à m̀ò à s̀i pò taka pì gbála k̄e de m̀si k̄n guo uunɔ̀a, à n̄ wíwi. ³⁵ Ḡɔ̀ḡɔ̀ m̀si k̄n guo k̄n m̀ogotēo k̄n kondogio k̄n vurao wíwi, ben à ḡɔ̀ lán èse m̀isiaa k̄e kú p̀wεεgbēkiia bà. À ḡēte k̄n ĩao, w̄e à gb̄e d̄ɔ̀ro, ben gb̄esi k̄e s̀i pò taka pia ḡò kp̄ii gb̄ent̄ē ũ à anduna pà p̄ngi.

³⁶ Nanaa p̄in gwe. Kí, w̄é à b̄ok̄t̄enne sa. ³⁷ Kí, m̀be k̄inano k̄ina ũ. Luda Musude n kpa kpatan k̄n ikoo k̄n gbāaaò k̄n gakuio. ³⁸ À gb̄ēnteeò k̄n n̄b̄os̄ēt̄eno k̄n b̄āano n̄anne n ɔ̀z̄i. Guu k̄e āɔ̀ kún p̄ngi néḡɔ̀ de n̄ k̄ina ũme. Mbe m̀i k̄e de vura p̄i ũ. ³⁹ Kpata p̄ande é b̄o n kpeε, eé ká n kpata ũro. Beee gbera à aaḡɔ̀dee é b̄o à da andunala p̄ngi. Beeen m̀ogot̄ē p̄i ũ. ⁴⁰ Kpata siiḡɔ̀dee é m̀o, eéḡɔ̀ gbāa lán m̀si bà, zaake m̀si è pò p̄ngi wíwi à n̄ tí bome. Lán m̀si è pò wíwi nà, len eé kpata káakup̄ɔ̀no m̀i de à n̄ ke dúgudugu le. ⁴¹ Lán n à gbálanò k̄n gb̄ān̄eno è nà, à gukeno de ḡú kpatana ũ bensõ à gukeno de m̀si ũ, len kpata p̄i éḡɔ̀ k̄ēk̄ēk̄ana le, m̀ode m̀si gbāaa éḡɔ̀ kú à guume, zaake n̄ è m̀si kak̄ana k̄n guo. ⁴² Lán gb̄āne p̄i gukeno de m̀si ũ nà bensõ à gukeno de ḡú ũ, len kpata p̄i kpadoo éḡɔ̀ gbāa vī le, à kpadoo éḡɔ̀ busana. ⁴³ Lán n m̀si è kak̄ana k̄n ḡú kpatanao nà, len gb̄ēntee boriino éḡɔ̀ kú gwe kak̄ana le, m̀ode āé k̄o síro lán n̄ è m̀si è k̄o sí k̄n ḡuro na.

⁴⁴ Kina p̄ino gur̄o Luda Musude é kpata k̄e è yāaroo fεε. Kpata p̄i m̀idena v̄iro, eé ḡo bori p̄andeno pò ũ zikiro. Kpata p̄i é kpata káakup̄o p̄ino ke dúgudugu à n̄ m̀i de, àp̄i bé eéḡɔ̀ kuu gur̄o p̄ngi. ⁴⁵ Lán n̄ è nà gb̄esi ke gbòro kp̄iiaa, èe ke gbēke bé à ɔ̀ k̄earo, ben à ḡaa à m̀si k̄n m̀ogotēo k̄n guo k̄n kondogio k̄n vurao wíwi, kí, Luda Bítade yā k̄e eé m̀o ke ziaa ò̀ɔ̀anneme. Nanaa p̄i né yāpuraame, à b̄ok̄t̄ena náane vī.

⁴⁶ Ben kí Nebukaneza dàε a puua Danieli aε à bèε line, ben à bè wà saa oa wà tuaetiti kpatane. ⁴⁷ À bè Danieline: A Luda né táano Ludame, k̄inano diime yāpura. Àmbe é asiiyā b̄onne gupuraa, zaake n f̄o n b̄owe k̄n asii p̄io. ⁴⁸ Ben kina Danieli gbà gbāaa à à gbà p̄no à ḡē ɔ̀a, à à kpà kpatan àḡɔ̀ w̄éε téare Babilonu b̄usuzi, à à diε Babilonu ɔ̀nd̄rino p̄ngi gb̄ēnsi ũ. ⁴⁹ Danieli w̄éε k̄e k̄inaa, ben à Sadaraka k̄n Mesakio k̄n Abedinegoo diε Babilonu b̄usu gbāadeeno ũ. Danieli s̄o kú k̄ibeme.

3

Ḡɔ̀n aaḡɔ̀ zuna m̀odate guu

¹ Kí Nebukaneza t̄aa p̄i k̄n vurao lán gb̄ēntee bà. À lez̄i kà ḡāsásuu baaaḡɔ̀, à yāasa s̄o ḡāsásuu sw̄εεdome. Ben à p̄εε Dura guzuren Babilonu b̄usun. ² Ben à lékp̄as̄a k̄e a b̄usu gb̄ēnsinoε le āo k̄o kak̄a, k̄inano, lédammarino, z̄ikpe gb̄ēnsino, gbāadeeno, ɔ̀'uterino, yákp̄akerino, yāḡɔ̀ḡrino k̄n a b̄usu kpatablerino n̄ p̄ngi, āo m̀o pò k̄e à p̄i à p̄εε p̄i kya ke. ³ Ben b̄usu gb̄ēnsi p̄ino k̄o k̄ak̄a pò taka p̄i kyakenazi āo z̄εε à aε. ⁴ Ben kp̄aakp̄akeri b̄e pariinoε gb̄āngb̄ān: B̄usu p̄ngi gb̄ēno k̄n bori p̄ngio, à yā k̄e wà diεaree ma. ⁵ Tó a kuru'ɔ̀ m̀a k̄n kureo k̄n googeo k̄n k̄úuo k̄n m̄ɔ̀ro k̄n k̄ok̄p̄ɔ̀no p̄ngi, à k̄úe à ò̀nz̄i ke pò taka k̄e kí Nebukaneza p̄i k̄n vurao à p̄εε pine. ⁶ Gb̄ē k̄e ḡi

kúe à dɔnzi kenɛzi, weé adee zu mòdate pásí guu gɔɔme. ⁷ Beee yānzi tó gbēnɔ kɔkɔpɔ pɔnɔ s̄ mà, bùsu píngi gbēnɔ ke bori píngin yoo, ašè kúe wà dɔnzi ke vura pɔ taka pinɛ.

⁸ Gurɔ beean sɔɔneyádɔri kenɔ mò wà Yuda kenɔ káara kè ⁹ aš bè ké Nɛbukanezana: Wà n dɔ aafiao Zaaki! ¹⁰ Kí, n yā diɛ n bè, tó gbēnɔ kɔkɔpɔnɔ s̄ mà, aš kúe wà dɔnzi ke pɔ taka kè n̄ pì kɔn vuraɔ pinɛ. ¹¹ N bè gbē kè èe kúe à dɔnzi kenɛro, weé adee zu mòdate pásí guume. ¹² Tɔ, Yuda kenɔ kuu, n n̄ diɛ Babilɔnu bùsu gbáadeenɔ ũ. Aš tɔn Sadaraka, Mesaki kɔn Abɛdinegoo. Kí, gbē pɔnɔ è n yā maro ašè n tãanɔ gbāgbāro, bens̄ ašè dɔnzi ke vura pɔ taka kè n̄ pèe pinero. ¹³ Ben Nɛbukaneza fɛ maamaa à bè wà móare kɔn Sadarakao kɔn Mesakio kɔn Abɛdinegoo. Ben wà mò wà gbē pɔnɔ kpàa. ¹⁴ Nɛbukaneza n̄ lá à bè: Sadaraka, Mesaki kɔn Abɛdinegoo, ée gii ma tãanɔ gbāgbāzi yāpuraan yɔ? Ée gii dɔnzi ke vura pɔ taka kè má pèenezin yɔ? ¹⁵ Tó a soru kè à kúe à dɔnzi ke pɔ taka kè má pì pinɛ gurɔ kè a pɔnɔ s̄ mà, eé ke maa, mɔde tó èe dɔnzi kenɛro, weé a zu mòdate pásí guu gɔɔme. Taa kparee bé eé f̄ à a bɔ ma ɔz̄i? ¹⁶ Aš bè: Kí, à zé v̄i wà wa z̄inda bɔro. ¹⁷ Kí, tó wà wa zu mòdate guu, wa Dii kè weé z̄ɔ dɔzi é f̄ à wa bɔn à wa sí n ɔz̄i. ¹⁸ Baa tó èe ke s̄ro, ñḡɔ d̄s̄ kè wé n tãanɔ gbāgbāro. Wé dɔnzi ke vura pɔ taka kè n̄ pèenɛro. ¹⁹ Ben Nɛbukaneza pɔ f̄ pásipásí à uu sisiñzi. À bè wà mòdate kaara de yā p̄s̄la leo swɛɛplaa. ²⁰ Ben à ò a z̄ikpe ḡs̄agbāa kenɛne aš Sadaraka kɔn Mesakio kɔn Abɛdinegoo yi yi wà n̄ zu mòdate pásí pì guu. ²¹ Ben ḡsa pɔnɔ n̄ yi yi kɔn n̄ p̄kásaa kè ašɔ dananɔ, utanɔ kɔn sòkotonɔ kɔn lawaninɔ píngi, ben aš n̄ sé wà n̄ zu mòdate pásí pì guu. ²² Lán kína yā diɛ pásipásí nà bens̄ mòdate pì wà maamaa, ben té puusu ḡs̄agbāaa kè aš n̄ z̄ún pɔnɔ lè à n̄ déde. ²³ Ḡɔn aaḡɔ pɔnɔ s̄ aš ḡaa wà si mòdate gbāaa pì guu yi yina.

²⁴ Ben kí Nɛbukaneza kè ḡiri à f̄ɛɛ à zè, ben à a ìbanɔ là à bè: Ḡɔn aaḡn wà zù tén yiyinaroo? Aš wèla wà bè: Lɛmɛ kí! ²⁵ Ben à bè: À gwa! Ḡɔn siiḡn má è. Ašɔ porona ašɔe taa oo té pì guu bens̄ èe p̄ke wòm̄maro. Aš ḡɔn siiḡdeɛ b̄k̄s̄ba Luda Né keo. ²⁶ Ben à s̄ mòdate pì lézi à bè: Sadaraka, Mesaki kɔn Abɛdinegoo, Luda Musude z̄ɔblerinɔ, à b̄ɔ. Ben aš b̄ɔe té pin. ²⁷ Bùsu gbēnsinɔ kɔn lédammarinɔ kɔn z̄ikpe gbēnsinɔ kɔn gbáadeenɔ kɔn kínanɔ kàk̄sañzi aš è té pì e f̄ à p̄ke wòm̄maro. Baa aš m̄k̄a e té k̄uro, aš utanɔ e yakaro, wèe tésukpe ḡuu mar̄ma sero. ²⁸ Ben Nɛbukaneza bè: Wà Sadaraka kɔn Mesakio kɔn Abɛdinegoo Luda s̄aabu kpá! À a malaika z̄i à a z̄ɔbleri kè ašɔ à náanɛ v̄inɔ mì si. Aš ḡi yā kè má diɛ kez̄i aš n̄ z̄inda kpà gaa, le wàton kúe wà dɔnzi ke dii pāndenɔnɛro yānzi, sé n̄ Dii. ²⁹ Beee yānzi yā kè má diɛn yè. Tó gbēke Sadaraka kɔn Mesakio kɔn Abɛdinegoo Luda t̄ zaa si, bùsu píngi gbē ke bori kpareen yoo, weé à z̄z̄k̄ɔre wà à ua ke tuburaa ùme. Zaake dii pānde é f̄ à gbē mì sí lero. ³⁰ Ben kína Sadaraka kɔn Mesakio kɔn Abɛdinegoo gwena kàarañne Babilɔnu bùsun.

4

Nɛbukaneza nana'ona lí yā musu

¹ Kí Nɛbukaneza bé èe yā kè oo gbē píngine, bùsu gbē píngi kɔn borii kè kú anduna guu píngio à bè: Àḡɔ kuu kɔn aafiao maamaa! ² Má è à kè maa mà dabuyā kɔn yābɔnsae kè Luda Musude kè m̄ɛnɔ oare. ³ À dabuyānɔ b̄ita fá! À yābɔnsaenɔ p̄s̄í. À kpata yāana v̄iro, à k̄iblena éḡɔ kuu gurɔ píngime.

4 Mamoma Nebukaneza má kú nnamana guu ma be, ma laakari kpáena, 5 ben ma nanaa ò ai vĩa ma kũ. Kè má daena ma gádo musu yá kè má è kɔn laasuu kè má lèo tò swè kèmagu. 6 Má die kè wà mómè kɔn Babilonu ɔndɔrinɔ ní píngi aɔ nanaa pí bɔkɔteme. 7 Kè asidɔrinɔ kɔn dabudabukerino kɔn sɔɔneyádɔrinɔ kɔn māsokerino mò, ben ma nanaa pí yá órɔne, aɔɔe fɔ wà à bɔkɔtemero. 8 Zàazáan Danieli kè wà ma taa tɔ kpáne, kè wè bene Betesaza mò ma kiia, ben ma nanaa pí òne. À Luda kè kú adona Ninii vī. 9 Ma bè: Betesaza, ɔndɔrinɔ gbɛnsi, má dɔ kè ní Luda kè kú adona Ninii vī, asiyyá ègɔ zī'unnero. Yá kè má è nanaa guun yè. Ñ à bɔkɔteme. 10 Pɔ kè má è ma laasuu guu gurɔɔ kè má daena ma gádo musun yè. Mée guu gwaa ben ma lí è zena tɔɔte gura súusu, à lezī maamaa. 11 Lí pí bíta kú à gbà ai à mìsɔntɛ gàa à zò ludambɛɛa. Wè lí pí e zaa anduna lé zekiinɔa píngi. 12 À lánɔɔ maa, à né ì bíta, à pɔblee mò gbɛ píngia. Nɔbɔsɛtenɔ ɔra è à gbáru, báano è mɔ wà zɔzɔ à gánɔa. Pɔ wèndide píngi è pɔblee ea.

13 Mée pɔ pí ee wéegupu guu gurɔɔ kè má daena ma gádo, ben ma malaika è bɔna ludambe. 14 À lé zù gbángbàn à bè: À lí pí zɔ à né à à gánɔ kɛɛ. À à lánɔ woro à à bɛɛnɔ fáakɔa. À tó nɔbɔnɔ bàa lé wà kɛa. À tó báano bɔɛ à lánɔ guu. 15 Mɔde à lí pí kusu kɔn à kásáano tó tɔɔte guu à mɔsi gada kpáne kɔn mɔgotɛ pɔo sɛ guu gwe. Kpíi é kpáála, eégɔ kú sɛn gwe kɔn nɔbɔnɔ. 16 À mì é likɔa, à laasuu é gɔ lán nɔbɔnɔ pɔ bà ai wè swɛɛplaa. 17 Malaikano bé wà yá kè Luda die pí ò, à iba pino bé wà yá kè Luda zɛo kpáakpa kè, le gbɛ kè aɔɔ kuuno e wà dɔ kè Luda Musude bé à iko vī gbɛntee kpatanɔa. È gbɛ kpá kpatan lán à yezi ná, baa gbɛ kè kɛsána. 18 Mamoma kí Nebukaneza, nanaa kè má òn gwe. Betesaza, ñ à bɔkɔteme sa, zaake ma kpata ɔndɔri kee e fɔ à bɔkɔtemero. Mɔde né fɔ, zaake ní Luda kè kú adona Ninii vī.

Danieli nana bɔkɔtena kɔnane

19 Ben Danieli kè wè bene dɔ Betesaza bídi kè yá pia. Laasuu kè èe lɛɛ tò swè kɛn. Ben kína bè: Betesaza, ñton tó nanaa pí kɔn à bɔkɔtenao n vĩa kũro. Ben Betesaza bène: Ma dii, Luda tó nanaa pí gɔ de n zangurino yá ù. Luda tó à bɔkɔtena gɔ de n ibeeno yá ù. 20 Lí kè ní è bíta bensɔ à gbà ai à mìsɔntɛ zò ludambɛɛa, ben wè e zaa anduna lé zekiinɔa píngi. 21 À lánɔɔ maa, à né ì bíta, à pɔblee mò gbɛ píngia. Nɔbɔsɛtenɔ kú à gbáru, báano è mɔ zɔzɔ à gánɔa. 22 Kí, ríbe lí pí ù. N iko bíta bensɔ ní gbàa vī. N bitakee gbà à zò ludambɛɛa, n kpata ɔ tà ai anduna léa. 23 Kí, n malaika ke è bɔna ludambe à bè: À lí pí zɔ à ke pɔpɔ, mɔde à à kusu kɔn à kásáano tó tɔɔten. À mɔsi gada kpáne kɔn mɔgotɛo sɛ guu gwe. Kpíi é kpáála, eégɔ kú kɔn nɔbɔsɛtenɔ ai wè swɛɛplaa.

24 Kí, à bɔkɔtenan yè. Yá kè Luda Musude die ma dii kína yá musun yè. 25 Weé pémma wà n bɔ gbɛnteenɔ té, négɔ kú kɔn nɔbɔsɛtenɔ négɔ sɛ soo lán zù bà. Kpíi é n gbɛ, négɔ kuu le wè swɛɛplaa ai ñ gá dɔ kè Luda Musude bé à iko vī gbɛntee kpatanɔa, è gbɛ kpá kpatan lán à yezi ná. 26 Lán à bè wà líkusu kɔn à kásáano tó ná, beee bé tó n Luda dɔ ikodee ù, eé ɛara à n kpá kpatan. 27 Beee yánzi kí, ñ ma lédamma kè ma. Ñ kè n durunnɔa ñgɔ yá kee a zéa. Ñ n yá zaakena tó ñgɔ gbɛkɛe kee takaasideenɔne, ke n nnamana égɔ gaa gwɛɛ.

28 Yá pino kí Nebukaneza lè píngi. 29 Mɔ kuri awɛɛplaa gbera kína e taa oo a be kpé bíta musu Babilonu. 30 Ben à bè: Babilonu bíta kè má kàe ma kíblekii ùun

yèroo? Má kàe kòn ma iko gbàaao ma kíkè gakuì yànzimè. ³¹ Ai kína g⁵ yā pì o à yāa, kòto ke b̀ ludambè à bè: Kí Nèbukaneza, yā kè wà ò n yā musun yè: Wà n b̀ kpatan sa. ³² Weé pémma wà n b̀ gbènteenò té, nég⁵ kú kòn ǹb̀òsètenò nég⁵ sè soo lán zù bà. Nég⁵ kuu lè wè swèplaa ai ò gá d⁵ kè Luda Musude bé à iko vī gbèntee kpatanò, è gbè kpá kpatan lán à yezi nà. ³³ Gwe g⁵ yā kè wà ò Nèbukaneza musu kè. Wà pèa wà à b̀ gbènteenò té, à sè sò lán zù bà, kpíi à yàku. À mìkà gbà lán kúu kà bà, à ònkòkò b̀b̀ò s̀òòòòòò lán b̀ ònkòkò bà.

³⁴ Kè wè swèplaa pì pàpa, mamoma Nèbukaneza ma wée sè ma musu gwà, ben ma su ma làakaria. Ben ma Luda Musude sáabu kpá ma Guròpingide tó kpá ma bèe liñe. Zaake à kíkèe yàana víro, à kpata èg⁵ kuu gurò píngi. ³⁵ Gbè kè a⁵ó kú anduna guunò ò píngi denè pòke úro. È kè lán à yezi nà kòn gbàadee kè a⁵ó kú musunò kòn gbèntee kè a⁵ó kú t̀òòtenò. Gbèke è f̀ à kpànerò, gbèke è f̀ à benè b̀ón èe kèero.

³⁶ Gurò kè ma su ma làakaria, ben ma éara ma su ma kíkègakuin kòn bèeo kòn bítakeeo. Ma ibanò kòn ma bùsu gbàadeenò ma gbeka, a⁵ ma ka kpatan, ben ma iko de káakupòla. ³⁷ Mamoma Nèbukaneza mée musu Kína sáabu kpaa sa mée bèe liine mée à tó kpaa, zaake à yàkenanò maa píngi, èg⁵ yā kèe a zéa. Eé f̀ à gbè kè è a zinda sé lezì busa.

5

Ya kèna gùà

¹ Kí Belisaza a bùsu gbàadeenò s̀isi z̀ibaa p̀òbleea g⁵òn wàa s̀òòro, ben èe wèe miiño. ² Kè à p̀òò kè í pia nna, à bè wà m̀ó kòn vura ímibòkò kòn kondogí ímibò kè a kpèz Nèbukaneza sèe Luda kpén Yerusalemunò lè à í mio, àpí kòn a bùsu gbàadeenò kòn a nòòò kòn a nò ỳigisainò. ³ Ben wà mò kòn togoo p̀inò, a⁵òe í miiò. ⁴ Kè a⁵òe wèe mii, a⁵òe t̀aa kè wà ò kè kòn vuraò kòn kondogio kòn m̀ògotèò kòn m̀òsio kòn lío kòn gbèò sáabu kpaa. ⁵ Gwe g⁵ gbèntee ò b̀ fitia'izi, èe ògbè kèe kibe gù kè l̀òlònaa. Kína òò pì è, èe p̀ó kèe, ⁶ ben à laasuu tò swè kèn. À uu yàkòte à gbàaa bùsa, ben à gbàánò e lugalugaa. ⁷ À wii gbàaa lè à bè, wà m̀ó kòn asidòrinò kòn s̀òsòneyàdòrinò kòn m̀àsokerinò. Ben à bè Babilònu òndòri p̀inòne: Gbè kè ògbè kèki kyó kè ben à à b̀òkòteme, mé gumusu t̀ea kòn vura kàmbèeo danè, eé g⁵ ma bùsu gbàadeenò gbè aagòdee ú. ⁸ Kè kína òndòri p̀inò gè ò píngi, ben a⁵ gbèkee e f̀ à ògbè pì kyó kè à à b̀òkòtenero. ⁹ Swè éara à kè kí Belisazan maama, à éara à uu yàkòte, ben à bùsu gbènsinò g̀ò bídi guu.

¹⁰ Kè kí na⁵ kína kòn bùsu gbènsinò zòka mà, à gènzì p̀òblekiia à bè: Wà n d⁵ kòn aafiao Zaaki! Nton tó n laasuu n nòse yakaro, nton tó n uu g⁵ sisinaro. ¹¹ Gbèkee kú n bùsun kè, à Luda kè kú adona Ninii ví. N dezi Nèbukaneza gurò wà è à làakari ví kòn wèezèeo kòn òndòò lán Luda bà. N dezi à diè wèezèerinò kòn asidòrinò kòn s̀òsòneyàdòrinò kòn m̀àsokerinò gbènsi ú. ¹² À òndò kòn à d̀ònao p̀ási, è yā píngi ma. È nanaano b̀òkòte è yā z̀í'ùunò yáasi t̀òkè kòn yàlekòzinano. À t̀n Danieli. Kína tó kpànè d̀ò Betesaza. N à s̀isi se, eé yā pì b̀òkòtenne.

¹³ Kè wà mò kòn Danielio kína pì kiia, ben kína bène: Mbe z̀ìzò kè wè be Danieli kè ma dezi b̀òò Yudanò bùsun ús? ¹⁴ Má mà wà bè ò Luda Ninii ví, ò làakari ví kòn wèezèeo kòn òndò wèeb̀ònao. ¹⁵ Wà mòme kòn òndòrinò kòn yá'asidòrinò tia, lè a⁵ ògbè kè kyó ke a⁵ à b̀òkòteme, m̀òde a⁵òe f̀ìro. ¹⁶ Má mà wà bè nèe f̀ ò yānò b̀òkòte nèe f̀ ò yàlekòzinano t̀òkè. Tó n f̀ ò ògbè kè kyó kè n à b̀òkòteme, mé gumusu t̀ea kòn vura kàmbèeo danne, né g⁵ ma bùsu gbàadeenò

gbē aagɔdee ũ. ¹⁷ Ben Daniëli bène: Ñ n gbaano kù ñ asaiapo pì kpá gbē pãndea. Mɔde baa kɔn beeeo mé ɔgbē pì kyó kenne kí, mé sɔ bɔkɔtenne. ¹⁸ Kí, Luda Musude bé à kíkē kɔn bítakεεo kɔn gakuio kɔn bèeo kpá n dezi Nebukanezaa. ¹⁹ Lán à à sè lezì nà, gbē píngi à vĩa vĩ, aɓē mì siene, bori píngi ke yá'ona bori píngin yoo. Gbē kè à yezi à à dε, è à demε. Gbē kè à yezi à à bɔ, è à bɔmε. Gbē kè à yezi à gwena kaarane, è à kaara. Gbē kè à yezi à à busa, è à busamε. ²⁰ Mɔde kè à a zĩnda sè lezì à swá gbáa kù bensɔ à zaza kù, ben Luda à bɔ kpatan à à gakuì kò è. ²¹ Wà pèa wà à bɔ gbēnteenɔ té, à laasuu gò lán nòbɔnɔ pɔ bà. À kú kɔn sakenɔ à sè sò lán zù bà. Kpíi à yàku, ben à dɔ sa kè Luda Musude bé à iko vĩ gbēntee kpatanɔ, è gbē kè à yezi kpá kpatan. ²² Mpi sɔ Belisaza, à dion n ũ. Baa kè ñ yá pìno dɔ píngi, néε n zĩnda busaro. ²³ N dɔkè Dii Musudeo ñ tò wà mò kɔn à kpé togoonɔ, ben mpi kɔn n bùsu gbēnsinɔ kɔn n nɔɔnɔ kɔn n nɔ yìgisainɔ wéε mío, ben n taa kè wà kè kɔn vuraɔ kɔn kondogio kɔn m̀gotεo kɔn m̀sio kɔn lío kɔn gbèò sáabu kpá, pɔ kè aɓē guu ero aɓē yá maro bensɔ aɔ dɔna vĩroonɔ. N wēndi kɔn n ziaao kú Luda ɔzĩme, ben néε bèε línero. ²⁴ Beee yānzin à tò ɔɔ pì mò à ɔgbē pì kèzi.

²⁵ Yá kè ɔɔ pì kèn yè: Mene, mene, tekeli, paasi. ²⁶ Yá pìno bɔkɔtenan yè: Mene bè, Luda n kiblegurɔ nàro à à lé zè. ²⁷ Tekeli bè, wà n tiisi lé gwá kilooa wà è néε kiloo séro. ²⁸ Paasi bè, wà n kpata kpàatete Midiānɔ kɔn Pesianɔne.

²⁹ Belisaza yá ò à ibanɔne, ben aɔ gumusu tēa kɔn vura kãmbεεo dà Daniëline wà kpàakpa kè wà bè, bùsu gbáadeenɔ gbē aagɔdeen à ũ. ³⁰ Gwāāvĩ dɔnkɔ pì guun wà Babilonia kí Belisaza dè. ³¹ Midiā boriì kè wè bene Dariusu bé à vèε à gēε ũ a wè baaagɔ awεεplaadee guu.

6

Daniëli zuna músunɔ wēen

¹ À kà Dariusune à bùsu gbáadeenɔ diε gɔɔn baswεεdo, ben à ñ diεdiε a bùsun píngi. ² À gɔɔn aagɔɔ diε ñ gbēnsinɔ ũ. Daniëli né gɔɔn aagɔɔ pìno dokeme. Bùsu gbáadeenɔ è ñ yāno tɔkē gbē pìnɔne, le wàton ásarú ke kínanero yānzì. ³ Daniëli ɔndɔ wéεbɔna de gbēnsinɔla kɔn bùsu gbáadeenɔ ñ píngi, ben kína zèo à à diε a bùsu gbēnsi ũ. ⁴ Ben gbēnsinɔ kɔn bùsu gbáadeenɔ e zé wεtεε wà yáke ea kpata kè à blè yá musu, mɔde à taari vĩro, aɔɔe yáke earo, zaake à náane vĩ a yákena guu píngi. È pã kpá yákeziro è sāsá yákearo. ⁵ Ben aɔ bè: Wé yákee e Daniëliaro, tò éε kè à Luda doka musu baasiro. ⁶ Ben gbēnsinɔ kɔn gbáadeenɔ mì pèkɔre aɔ gaa wà kína lè wà bè: Kí Dariusu, wà n dɔ kɔn aafiao! ⁷ Wamɔwa gbēnsinɔ kɔn kinanɔ kɔn zìkpe gbēnsinɔ kɔn gbáadeenɔ kɔn lédammarinɔ kɔn n ibanɔ ñ píngi, wa lé kpàkɔsɔ wà è à maa ñ yá kè diε ñgɔ zĩ kεεa. Gurɔ baaakuri daguran tò gbē wéε kè dii kea ke gbēnteen yoo, tò èε ke mpi baasiro, wà adee sé wà zu músunɔ wēen. ⁸ Kí, ñ yá pì diε sa ñ ɔ da takada kèn, le gbēke tón yá pì líero yānzì. Eégɔ de Midiānɔ kɔn Pesianɔ doka kè weé fɔ wà gbororoo ũ. ⁹ Ben kí Dariusu yá pì diε à a ɔɔ dà takadan.

¹⁰ Kè Daniëli mà wà yá pì diε, à tà bε. À kpé kè kú musu windonɔ ae dɔ Yerusalemua wēwēna. Ben à kúε à adua kè à Luda sáabu kpá, lán è ke ná lán guu e dɔɔ ná gèn aagɔgɔ. ¹¹ Ben gbē pìno mì pèkɔre aɔ gaa wà à è èε adua kεε èε dɔnle wéε kεε Ludaa. ¹² Ben aɔ gaa wà kína lè yá kè à diε pì musu wà bè: N yá diε n bè ai gurɔ baaakuri dagura gbē kè wéε kè dii kea ke gbēnteen yoo, tò éε ke mpi baasiro, weé adee sé wà zu músunɔ wéε guume. Ben kína bè: Yá pì

seka vīro, à gò Midiāno kōn Pesiano doka kè weé fō wà gbororoo ūme. ¹³ Ben aō bène: Yudano bùsu zìzo Danieli è n yā daro ke yā kè ñ diè pì. Ègō adua kee lán guu e doo nà gèn aagōgōme. ¹⁴ Kè kína yā pì mà, à kènne zaa maamaa. À zèò à Danieli mì sí, ben èe à bōna zé wetee ai òfāntē gāa à gēo kpén. ¹⁵ Ben gbē pino èara wà pèkōre wà gāa wà kína lè wà bè: Kí, ñ Midiāno kōn Pesiano doka dō, wà bè yā kè kína diè kōn yā kè à gizio liena vīro. ¹⁶ Ben kína bè wà mós kōn Danielio wà à zu mūsuno wēen. Kína bè Danieline: N Luda kè neēgō donzi keene guro pīngi n bō!

¹⁷ Kè wà à zù wēe pì guu, wà gbē sè wà tātā wēe pì léa, ben kína sèeda kēa kōn a tāngao kōn a bùsu gbāadeeno tāngano, le gbēke tón yāke lie Danieli musuro yānzi. ¹⁸ Ben kína tà be à gì pò ble gwāavī beeeazi, bensō èe a noḡbē ke yā gbekaro. Èe fō à ii òro. ¹⁹ Kè guu dō, guwēe e kēe, ben kína pì fēe à gāa mūsuno wēe pì kiia kpakpaa. ²⁰ Kè à sō wēe pizi, à lé zù Danielizi kōn pōsīaao à bè: Danieli, Danieli, Luda Wēndide zōbleri! N Luda kè neēgō donzi keene guro pīngi fō à n bō mūsuno lézī? ²¹ Danieli wèàla à bè: Luda n dō aafiao Zaaki! ²² Ma Luda a malaika zì, à mò à mūsuno lé nākōa, aōe ma kēnnaro, zaake ma dene taarisaidēe ū. Kí, mēe taari ke kenne zikiro. ²³ Kína pōo kè nna maamaa, ben à bè wà Danieli gá wà à bō wēe pì guu. Kè wà à bō, wēe e à kēnna gukearo kè à Luda náane kena yānzi. ²⁴ Ben kína bè wà mós kōn gbē kè aō yā dī Danieliano, ben wà ñ zúzu wēe pì guu se kōn ñ néno kōn ñ naōno. Ai aōgō gá tōote le, mūsuno ñ dā aō ñ kùkù aō ñ wāno wīwi pīngi.

²⁵ Kí Dariusu takada kè gbē kè aō kú a bùsu guunone ñ pīngi kōn bori sānda pīngio à bè: Àgō kú aafiao maamaa! ²⁶ Ma yā kè diè ma bùsu gbē pīngine, kè aōgō Danieli Luda vīa vī aō donzi kene. Zaake Luda Wēndide kè kuu guro pīngin à ū. À kpata yāana vīro, ègō kí blee guro pīngime. ²⁷ È gbē mì sí è ñ bō. È dabuyāno kōn yābōnsaeno ke musu kōn tōoteo. Àmbe à Danieli bō mūsuno lézī. ²⁸ Danieli gbāaa è Dariusu kibleguro kōn Pesia bori Sirusu kibleguroo.

7

Danieli wéegupu'ena pò bēe mèn siigōno yā musu

¹ Babilōnu kí Belisaza kiblena wē káaku guu Danieli wéegupu è, à yāke è a laasuu guu guroo kè à daena a gádoa, ben à wéegupu pì yā kè takadan à à yā mīno ò. ² Danieli bè: Mée guu gwaa wéegupu'ena guu gwāavī, ben ma ludambe ĩa mèn siigō è, aōe kakaa ísía bíta. ³ Ben pò bēe bíta mèn siigōno bō ísīaan, aō borii bō doodo. ⁴ À káakudee bō lán mūsu kè à kúu dēbeno vīi bà. Kè mēe gwaa, wà à dēbe wōwoa, ben wà à sè wà zè à gbá plaāaa lán gbēntee bà, ben wà gbēntee swē dāne. ⁵ Ben ma pò bēe plaadee è, à bō lán kpere bà. À geekesekena, gbāntēwa mèn aagō kpāna à lézī. Ben wà bène à fēe à nōbo só maamaa. ⁶ Beee gbēra ma guu gwā, ben ma pò bēe pānde è, à bō lán gbēka bà. À dēbe vī a kpēea lán bāa bà mèn siigō bensō à mì vī mèn siigō. Wà à kpā kpātan. ⁷ Beee gbēra kè mēe guu gwaa wéegupu pì guu gwāavī le, ma pò bēe siigōdee è, è tó vīa gbē kù ai swē kēn. À gbāaa sáa vīro. À swaa né mōsime bensō à bíta, è pò sóo, à wīwi, è kēse péepēe à kpāaa kè gōa. À bō ado kōn pò bēe kè aō dōne aeno. À koba mèn kuri. ⁸ Kè mēe laasuu lee à koba pino yā musu, ben ma koba pānde è, à néngo èe bōo ñ té, ben koba káaku mèn aagōno wōwo aō guu bōne. Má è koba néngo pì wēe vī lán gbēntee pò bà. À lé vī dō kè ègō wada yā oo.

⁹ Kè mée gwaa, má è wà kiblekitano kàe, ben Tontoride mò à vèea. À pókāsāano de pú fénfen lán buu bà, à mikā de lán sākā bà. À kiblekita de ténene ũ, à górogbanò vī aḥe té bḥo. ¹⁰ T'é bḥ à gīzī èe bàa lee à ae lán swaa bà. Gḥon bḥo leo bḥo e iba bleene, gbē kè aḥo zena à aeno kà gḥon miliḥ basoḥo. Yákpaekeerino vèe, ben wà takadano wèwē. ¹¹ Ben má kpé mée tàasi kee wada yá kè koba pi e oo yānzi, ben má kpé mée gwaa ai wà gaa wà pḥ bēe pi dè wà à gè dúgu zḥ wà sè wà zù tén. ¹² Wà pḥ bēe pāndeno bḥ kpatan, mḥde wà n tó wèndio ai gurḥ plaa. ¹³ Kè mée guu gwaa gwāāvī wéegupu pi guu le, ben ma pḥ è lán gbēntee né bà, èe mḥo ludambe luguun. Kè à kà, ben wà à kpan'ae kè wà gāao Tontoride kiia. ¹⁴ À à kpà kpatan à iko kpāa kḥn gakuio, ben baade píngi dḥnzi kène, bḥsu píngi gbē kḥn bori sánda píngio. À iko égḥ kuu gurḥ píngi à yāana vīro, à kpata é mī de zikiro.

Wéegupu bḥkḥena

¹⁵ Mamḥma Danieli ma pḥo yàka. Yá kè mée ee ma laasuu guu tò swè kèmagu. ¹⁶ Ma sḥ gbē kè aḥo zena gweeno dokezi ma yá pḥo yāpuraa gbèkaa píngi. Ben à yá òme à yá pḥo bḥkḥeme. ¹⁷ Pḥ bēe bíta mèn siigḥo pḥo né kpata mèn siigḥo kè aḥé bḥ anduna guunome. ¹⁸ Mḥde Luda Musude gbēno bé wé kpata sí wà ble aḥégḥ vī gurḥ píngi, kpata pí égḥ yāana vīro. ¹⁹ Beee gbera má yezi mà yāpuraa dḥ pḥ bēe siigḥode yá musu. À taka bḥo ado kḥn pḥ bēe kpaaanoḥe, è tó vīa gbē kḥ de à kpaaanoḥa. À swaa né mḥsime, à onkḥo né mḥgotēme, è pḥ só à wīwī è kèse péepēe à kpaaa kè gḥa. ²⁰ Má yezi mà koba mèn kuri kè aḥo kú à miāno yāasi dḥ dḥ kḥn koba kè bḥ ben koba mèn aagḥoḥo wḥwo wà guu tḥneo. Koba pí wé vī kḥn léo, è wada yá o, à zena gbāa de à kpaaanoḥa. ²¹ Kè má kpé mée gwaa, koba pí e zḥ kaa kḥn Luda gbēno èe n fuu. ²² Ben Tontoride pí mò à yá nnaa kpà a gbē pḥo, zaake kpata gḥna Luda Musude gbēno pḥ ũ gurḥo bé à kà.

²³ Wà bèe lán kè bà. Pḥ bēe mèn siigḥodee pí né kpata siigḥodee kè eé bḥ anduna guume. À taka bḥo ado kḥn kpata kpaaano, eé da andunala píngi à kèse péepēea à wīwī. ²⁴ Koba mèn kuri pḥo né kpata pí kína gḥon kuri kè aḥé kí bleenoḥe. Kína kè bḥo adona kḥn à káakupḥoḥo é fēe n gbera eé kí gḥon aagḥoḥo bḥ kpatan. ²⁵ Eé Luda Musude tḥ zaaa sí eé gbāa mḥ à gbēnoḥe eé wete à zībaa gurḥoḥo kḥn doka kè Ludaa dieno lie. Wà Luda gbēno nāne à ozi wé aagḥ kḥn a kusuo. ²⁶ Mḥde yákpaekeerino é vèe aḥ à bḥ kpatan, aḥé kpata pí mī de miḥmḥ ai gurḥ píngi ²⁷ gbasa wà anduna kpata píngi kíke kḥn ikoo kḥn bítakeeo kpá Luda Musude gbēno. À kpata pí né kpata kè eé yāarome, kpatablerino é dḥnzi kène aḥé mī siene n píngi. ²⁸ Yá pí lén gwe. Mamḥma Danieli, ma laasuunḥo tò vīa ma kḥ maamaa, ma uu lie, ben má yá pí kḥna ma swèn.

8

Sákarò swèekena kḥn blèkofīo

¹ Belisaza kíblena wèe aagḥodee guu mamḥma Danieli ma wéegupu è à kè má è káaku baasi. ² Mée guu gwaa ma wéegupu'ena pí guu, ben má è má kú kibe Susa wétēdaan Elamu bḥsun. Má kú swaa kè wè be Ulai sae. ³ Ma wé sè ma guu gwà, ben ma sákarò è zena swaa pí léa. À koba vī mèn plaa. Aḥo gbāa, mḥde à doo gbāa de à doola, à kè gbāa pí bḥo zāame. ⁴ Ma sákarò pí gwà, èe sḥ dadaa fāntēgēkpen kpa kḥn gu'igbāroo kpaaò kḥn soḥmete kpaaò, èe koba

máemae. Nòbò kee e f5 à zè à gínero, gbēkee e f5 à bò à gbāaa ɔzīro. Èg5 a zīnda poyezi keeme, ben à a zīnda sè lezī.

⁵ Mée laasuu lee yā pia, ben ma blèkofi è bɔna ɔfāntēgēkpen kpa, à bà andunala pingi à gbá e pée ɔɔtero. À koba bíta vī a wéegbatān. ⁶ À gāa sákarò kè zena swa léa pì kiia, ben à kúu òa kɔn pɔfē pāsio. ⁷ Kè má è à sùzi kɔn pɔfēo le, à à gbègbē ai à à koba mèn plaaa pìno è'e, ben sákarò pì e f5 à pèaro. Blèkofi à nè à kèsè pèpèeaa, gbēkee e f5 à à bò à ɔzīro. ⁸ Ben blèkofi a zīnda dì, mɔde kè à pèe maamaa, à koba bíta pì è, ben koba pāndenò bɔe wà kpà mèn siig5 à gēe ũ, a5 lé dɔdɔ anduna gooda siig5ɔɔa.

⁹ Koba pìno doke gbàdà néngo bò, ben à bíta kù maamaa. À gāa sɔɔmete kpa kɔn ɔfāntēbɔe kpaaò kɔn bùsu maaa kpaaò. ¹⁰ À bíta kù ai à gāa pé ludambe zìkpenɔa, ben à sɔɔne kenɔ wòro à n kwée ɔɔte à kèsè pèpèem̄ma. ¹¹ À a zīnda sè à kè sáa kɔn zìkpee pìno Kínao. À saa kè wèg5 ooa lán guu e dɔɔ nà mì dè à à kúkii kè bezi ũ. ¹² Wà zìkari pìno nàne à ɔzi kɔn saa kè wèg5 oo lán guu e dɔɔ nàò bɔnkpeeyā kè wà kè yānzi, ben à yāpuraa pāe ɔɔte. Yā kè à kè pingi bò maa. ¹³ Ben má mà malaika e yā oo, ben malaika pānde à là à bè: Wéegupu'ena yā pì é gá ke ai bɔrem̄e? Saa kè wèg5 oo lán guu e dɔɔ nà yā pì kɔn bɔnkpeeyā kè è guu yaka pìo kɔn Luda kpé kpaṁm̄anao kɔn kèsèpèpèeena zìkpee pìnoao. ¹⁴ Ben à bème: Èég5 gaa ai gurɔ wàa kuri awéedo kpé basɔɔro sa'onà kɔngɔ kɔn uusieo gbera, Luda kpé é gbasà à bɔ maa.

Wéegupu bɔkōtēna

¹⁵ Gurɔ kè mamɔma Danieli mée wéegupu pì ee le, mée zé wetee mà à yási d5, ben ma póke è zena ma ae à bò lán g5gbē bà. ¹⁶ Ben ma gbēntee kòto mà bɔna Ulaizi à le zù à bè: Gablieli, n wéegupu kè gbē pì è bɔkōtēne. ¹⁷ À s̄m̄azi ma zek̄iia. Kè èe mɔɔ, vīa ma kù, ben ma dae ma puua. À bème: Gbēntee né, ng5 d5 kè wéegupu kè n è de andunayāgurɔ yā ũme. ¹⁸ Gurɔ kè èe yā oome, ii ma kù gbāa, má daena ma puua. Ben à ɔ nàma à ma fēe à ma ze. ¹⁹ À bè: Mée yā kè eé mó Luda pɔfēpitammagurɔ zìakpee zī oonneme, zaake andunayāgurɔ yāme. ²⁰ Sákarò kobam̄emplaadee kè n è pì de Midiānɔ kɔn Pesia kínano ũme. ²¹ Blèkofi s5 né Girisi kpatame. Koba bíta kè dɔ à wéegbatān de à kína káaku ũ. ²² Koba mèn siig5 kè a5 bɔe koba kè è gēe ũu pì né kpata mèn siig5 kè a5é bɔe à borii guunome, mɔde a5 gbāaa é ká lán à bàro.

²³ A5 kiblena gurɔ zāa zī, tó a5 taarikena lé kà, kína uu fēkpana mɔnafikide kāsara é fēe. ²⁴ À gbāaa é kaara, èe ke kɔn à zīnda gbāaaonlo. À p̄skaatena é swē kēngu. Yā kè eé ke pingi èg5 papaname, eé ḡsagbāaano kɔn Luda gbēno dugu z5. ²⁵ À ɔnd5 guu à monafiki èg5 papaname, eég5 daa a ka. Tó gbēno yāke d̄snaro, ben eé n dugu z5 paripari eé fēe kɔn kínano Kínao. Weé à kaate, mɔde gbēntee ɔnlo.

²⁶ Sa kɔngɔ kɔn sa uusieo ogurɔ wéegupu kè n è né yāpuraame. N̄ yā pì ká takadan, zaake eé ke zìakpee zīme. ²⁷ Mamɔma Danieli ma gbāaa yāa, ben ma gyāa kè gurɔ plaa. Kè ma fēe, ma eara ma zīi kè kínane. Ma bídì kè wéegupu kè má è pì yāa, mée à bɔkōtēna d̄sro.

¹ Asueru né Dariusu, Midiā bori kíblena Babilonia b̀usun w̄è káaku guu, ² mamoma Daniēli ma yā k̀è Dii ò annabi Yereṃayanē è takadan à bè, Yerusalemu è ḡõ bezī ũ w̄è baaaḡõ akurime. ³ Ben ma aē d̀ò Dii Ludaa ma k̀úe k̀ène ma w̄éē k̀èa k̄õn léyinao k̄õn túbuo kuna ma miã k̄õn p̄õsia utanoo dana. ⁴ Ma adua k̀è Dii ma Ludaa, ma a gb̄ẽno durunno òne ma bè:

N yā nna Dii Luda. Ń bíta bens̄õ ń naasi v̄i. Neēḡõ ǹ bà kuuna k̄õn gb̄ē k̀è āõ yenzi ās̄ē ǹ yā maano k̀úna náane guu. ⁵ Wa durun k̀è wa yā zaa k̀è. Wa taari k̀enne wa kp̄ee linne. Wa b̀o yā k̀è ǹ diē k̄õn ǹ dokano kp̄ee. ⁶ N z̀õbleri annabinoo yā ò wa k̀inanone k̄õn wa kpatablerinoo k̄õn wa dezino k̄õn wa b̀usu gb̄ẽno ǹ píngi k̄õn ǹ t̄oo, ben w̄éē ǹ yā maro. ⁷ Dii, ǹ maa. Wapinoo s̄õ wa ḡõ k̄õn wío gb̄aa, wamowa Yerusalemudeeno k̄õn Yudano píngi k̄õn Isaraili k̀è āõ k̀ú k̄iino k̄õn Isaraili k̀è āõ k̀ú z̄a b̀usu k̀è ǹ ǹ fáak̄õan āõ b̄ona ǹ kp̄ee yānzino ǹ píngi. ⁸ Dii, wí wa k̀ú durun k̀è wá k̀enne yānzi, wapinoo k̄õn wa k̀inano k̄õn wa kpatablerinoo k̄õn wa dezino. ⁹ Dii wa Luda, baa k̀è wa s̄ās̄a ǹ yāa, ǹ w̄enda v̄i k̄õn s̀uuo. ¹⁰ Dii wa Luda, w̄éē mi siennero w̄éē té doka k̀è ǹ dà ǹ z̀õbleri annabinone āõ òweenoziro. ¹¹ Isarailino p̄a ǹ dokane ǹ píngi āḡi ǹ yā mazi. Ben ǹ láari k̀èwa k̀è wa durun k̀enne yānzi, lán ǹ ò ǹ z̀õbleri Musa doka takadan nà. ¹² N yā k̀è ǹ bè eé wa lee k̀ewe k̄õn wa gb̄ensino. N m̄onzi kp̄awazi, w̄éē yā k̀è Yerusalemu lè taka e anduna guu zikiro. ¹³ Wa Luda, yā pi wa le lán à yā k̀ú Musa doka takadan nà, mode w̄éē ǹ kii w̄etero, w̄éē kp̄ee li wa durunone wa làakari d̀ò ǹ yāpuraaroo. ¹⁴ Dii wa Luda, néē ḡi ke k̄õn m̄onzi kpanawazioro, zaake ǹ yā èḡõ nna ǹ yākena guu píngi, ben w̄éē ǹ yā maro. ¹⁵ Dii wa Luda, ǹ b̀o k̄õn wa gb̄ē k̀è āõ de ǹ gb̄ē ũuno zaa Igpiti k̄õn ǹ ḡās̄a gb̄aaao, ǹ t̄õ b̀ò lán à kuu ai k̄õn a gb̄aaao nà. Wa durun k̀è wa taari k̀enne. ¹⁶ Dii, lán ǹ yākenano maa píngi nà, ǹ ǹ p̄of̄e k̄õn ǹ p̄ēt̄eo k̀è ǹ w̄éte Yerusalemua k̄õn ǹ kp̄iio sa, zaake Yerusalemu k̄õn wamowa k̀è wá de ǹ gb̄ē ũuno ḡõ fabona p̄õ ũ gb̄ē k̀è āõ ligawaziinone ǹ píngi wa durunno k̄õn wa dezino yāzaakenao yānzi. ¹⁷ Wa Luda, ǹ mamoma ǹ z̀õbleri w̄éēk̄ee k̀è m̄éē k̄emma sí sa k̄õn ma w̄enda wiio. Dii, ǹ aē d̀o ǹ k̀úkii k̀è gb̄õroa ǹ t̄õ yānzi. ¹⁸ Luda, ǹ sw̄a kp̄á ǹ ma yā ma. N̄ w̄éē sé ǹ w̄éte k̀è ǹ t̄õ k̀úa bezī gwa. Èē ke wa maakena yānzin w̄éē w̄éē k̄emmaziro, ǹ w̄enda bíta yānzime. ¹⁹ Dii, ǹ ma yā ma! Dii, ǹ s̀uuo ke! Dii, ǹ sw̄a kp̄á ma yāzi ǹ ke kp̄akpaa! Ma Luda, n̄ton ḡi kero ǹ t̄õ yānzi, zaake ǹ t̄õ k̀ú w̄éte piã k̄õn ǹ gb̄ẽno.

Azuma baaaḡõ akuri ya

²⁰ Guroo k̀è m̄éē yā oo le, m̄éē adua k̄ee m̄éē ma durunno yā oo k̄õn ma gb̄ē Isarailino durunno, m̄éē w̄éē k̄ee Dii ma Ludaa à kp̄ii yā musu, ²¹ k̀è m̄éē adua k̄ee le, Gablieli, gb̄ē k̀è má è w̄éēgupu'ena guu yāa pi v̄ia à mò ma kiia sa uusie oguro. ²² À yā òme à bè: Daniēli, ma b̀o ma m̄onzi le mà ǹ w̄éē k̄enneme, ǹ d̄õna è à kaara. ²³ K̀è ǹ na aduakēnaa, Luda ǹ w̄éēk̄ee si, ben ma m̄o mà onne, zaake à gb̄ē yenzideen ǹ ũ. N̄ làakari d̀o yā k̀èa ǹ laasuu lé w̄éēgupu k̀è néē eea. ²⁴ Luda azuma baaaḡõ akuri diē ǹ gb̄ẽnone k̄õn ǹ w̄éte piò, le à taarinoo mi de à durunno v̄ii à yā zaaano k̄ēawa, eé b̀o k̄õn b̄ona maa k̀è eé yāarooo, w̄éēgupu'ena k̄õn annabik̄ee kenao lé é ká, w̄éē Ludakukii kya ke. ²⁵ N̄ laasuu lé yā k̀èa nḡõ d̄õ k̀è naana zaa guroo k̀è wá diē k̀è Yerusalemu é eara à su a gwena ziia ai à ḡaa pé Mesaya m̄oguroo a eéḡõ de azuma sw̄eplaa k̄õn azuma baaaḡõ aw̄eplaaoo ũme. W̄éē eara wá káe w̄éē à ḡaaleno k̄eke k̄õn z̄edaano, mode naw̄ea èḡõ kuu guroo piã. ²⁶ Azuma baaaḡõ aw̄eplaa pi gbera w̄éē Mesaya pi de, gb̄ēke é z̄eroo.

Kína kè èe mɔɔ zɪkpɛɛnɔ é wéte pì kaate kɔn Luda kpéo. À m̀dena é su lán í gublena bà. Ai à lé g̃ó gá ká zɪkana kɔn kaatenao ég̃ó kuu lán Ludaa diè nà. ²⁷ Kína pì é lɛdole ke kɔn gbɛ̀nɔɔ pari ai azuma do. Azuma doo pì dagura eé sa'ona kɔn gbadanao m̀i de à t̃ɛpɔ guyakari pée gwe ai kaatena kè Ludaa diè guyakari pine gá à leo.

10

Gakuidee bɔ à m̀ona Danielizi

¹ Pɛsianɔ kí Sirusu kiblana w̃é aag̃ódee guu wà yā bìia Danieli kè wè bene do Betesazane. Yā pì né yāpuraame, bens̃ó zɪ gbāa yāme. À yā pì mà wéegupu'ena guume, ben wà à b̀k̃ótene.

² Gurɔ beea mamoma Danieli, m̃éé pɔsiaa kee azuma aag̃óɔ dagura. ³ M̃éé pó nnaa blero, ñbɔ ke w̃ée e g̃é ma lénlo. M̃éé ñs̃i kemaro ai azuma aag̃óɔ pì g̃áa à p̃apao.

⁴ M̀o káaku gurɔ baro aw̃éesiig̃ódee z̃i má zena swa bíta kè wè sísi Tigiri sae. ⁵ Ma w̃éé sè ma guu gwà, ben ma gb̃éke è à táaru bisa dana, vura maa asaa d̃na à pii. ⁶ À mè b̀ò lán gb̃é b̃éedeè bà, à uu de lán loupina bà. À w̃éé de lán s̃èté bà, à ɔɔn kɔn à gbánɔɔ e té kee lán m̀ogoté l̃l̃bna bà. À kòto de lán gb̃é parii k̃i bà. ⁷ Mamoma Danieli mámbe ma wéegupu pì è mado. Gb̃é kè ãɔ kúmaonɔɔ e ero, m̃ode swè k̃é̃ngu, ben ãɔ bàa lè wà g̃áa wà ùte. ⁸ Mámbe ma g̃ó mado, m̃éé wéegupu bíta pì ee. Ma gb̃áaa yāa, ma uu liè, ma g̃ó gb̃áaa sai.

⁹ Ma à kòto mà, ben gurɔ kè m̃éé maa, ii ma k̃i gb̃áa, ma dae ma puua. ¹⁰ Ben wà ɔ ñama wà ma se wà ma kue ma kosooa kɔn ma ɔɔo, m̃éé lugalugaa.

¹¹ Ben wà bème: Luda gb̃é yenzide Danieli, ñ làakari do yā kè m̃éé ooñneea. Ñ f̃éè ñ ze, zaake wà ma z̃immame. Kè à òme le, ma f̃éè ma ze, m̃éé lugalugaa. ¹² Ben à èara à bème: Danieli, ñton tó ṽia n k̃uro, zaake zaa gurɔ káaku kè n n ñs̃e kpà yā w̃áaripanaa bens̃ó n n z̃inda b̃usa Ludane, à yā sinyo. N yā pì yānzin ma m̃zi. ¹³ Pɛsia b̃usu t̃aa kí ma d̃ad̃a gurɔ baro aw̃éedo, ben malaika k̃inɔ do Mikaeli bé à m̀ò à ma ïan kà. ¹⁴ Ma m̀o le mà yā kè eé n gb̃é̃nɔ le gurɔ z̃aa z̃i b̀k̃ótenne, zaake wéegupu kè ñéé ee kuu zia yā ùme.

¹⁵ Gurɔ kè èe yā pì oome, ma a m̀i p̃èe, má ỹitena kítikiti. ¹⁶ Gb̃é kè b̀ò lán gb̃é̃ntee bà pì ɔ kè ma léa, ben ma lé w̃é ma yā ò. Ben ma bè gb̃é kè zena ma aene: Dii, ma w̃aw̃aa mà p̃ó kè m̃éé ee yānz̃i, ma g̃ó gb̃áaa sai. ¹⁷ Dii, mamoma n z̃̀bleri mé ke diame mà yā onyo? Má gb̃áa ṽi d̃oro, wesabona kèmao z̃i'ù. ¹⁸ Gb̃é kè b̀ò lán gb̃é̃ntee bà pì èara à ɔ k̃ema à ma gba gb̃áaa ¹⁹ à bè: Luda gb̃é yenzide, ñton tó ṽia n k̃uro. Ñg̃ó kú kɔn aafiao! Ñ tó n làakari g̃ó kpaena! Ñ swè g̃ó gb̃áa! Kè à yā òme, ben ma gb̃áa è ma bè: Dii, ñ yā ome sa, zaake n ma gba gb̃áaa. ²⁰ Ben à bè: Ñ yā kè tó ma m̀o n kiia d̃s̃ó? Mé èara mà gá z̃i ká kɔn Pɛsia t̃aa p̃io tia. Tó ma ta, Giriki t̃aa é m̃ó. ²¹ M̃ode mé yā kè kú Yāpura Takadan oññe g̃ĩa. Gb̃ékee e ze à ma ïan káro, séde a malaika Mikaeli baasiro.

11

¹ Midia bori Dariusu kiblana w̃é káaku guu, ma ze ma gi kɔn Mikaelio ma à d̃akpa.

Sɔɔmete kína kɔn gu'igb̃aro kinao

² Yāpuraan m̃éé ooñne. Kína p̃andenɔ é f̃éé g̃ɔɔn aag̃ó ãɔ kí ble Pɛsia b̃usun. Ãɔ siig̃ódee té ñ kp̃éé, eé̃g̃ó auziki ṽi maamaa deñla. Eé gb̃áaa e a auziki pì yānz̃i

eé tó gbē píngi fεε Girisi būsuzi. ³ Kína gbāadee é fεε à kí ble būsunɔa pari, eégō keε lán à yezi nà. ⁴ À fεεna gbera à kpata é gboro à ke leo siigō, anduna gooda siigōnɔ baade kɔn a pɔo. Èe ke à boriinɔ bé wé kpata pinɔ blero, gbē pādeno bé wé ble, à kpata pinɔ gbāaa é ká à káakupɔ ũro.

⁵ Sɔɔmete kpa kína éǵō gbāa vī, mɔde à žìkpεεnɔ gbēnsi ke éǵō gbāa vī deàla. Eé kí ble à kpata éǵō bita. ⁶ Gurɔ plaaa gbera aǵé ledole ke. Sɔɔmete kpa kína é a nénɔkpare kpásá gu'igbāro kínaa ledolekena kɔo sèeda ũ, mɔde nɔgbē pi éǵō iko vī gwero, kína pi kɔn à néo é gi kero. Weé nɔgbē pi kɔn gbē kè aǵ m̀onɔ kɔn à deo kɔn à ìankario kpáímma gurɔ beea. ⁷ Nɔgbē pi danε ke bé eé kí ble à de gēε ũ. Eé léε gu'igbāroo kpa kína žìkpεεnɔa eé gē à zeki gbāaan. Eé žì kányo à gbāa m̀ónne. ⁸ Eé n̄ taaɔ kɔn n̄ dii kè aǵ kāsano sée wà táo Igipiti kɔn n̄ pɔ bēdeε kè wà kè kɔn vuraa kɔn kondogionɔ. Eé gu'igbāroo kpa kína tón gīa gurɔ plaa. ⁹ Gu'igbāro kpa kína pi é m̀ó à léε sɔɔmete kpa kína pi būsua se, mɔde eé εara à tá a būsun. ¹⁰ À nénɔ é žì soru ke aǵ žìkpεεnɔ kakɔa paripari. Aǵé da zén aǵ dagula lán swapana bà. Aǵé žì ká ai aǵ gá káo à zeki gbāaan. ¹¹ Sɔɔmete kpa kína é fē eé gá žì ká kɔn gu'igbāroo kpa kínao kɔn žìkpεε kè à kákɔa paripariinɔ eé žì bleímma. ¹² Tó à žìkpεε pinɔ sèε à tànyo, eé a žinda sé lezi. Eé n̄ dedε gɔɔn bɔɔ kuri, mɔde eé e à žì bleímma gurɔ píngiro. ¹³ Gu'igbāro kpa kína é εara à žìkpεεnɔ kakɔa paripari de à káakupɔla. Tó à gurɔ kà, eé m̀ó kɔn a žìkpε parii pinɔ, baade kɔn a gōkebɔnɔ.

¹⁴ Gurɔ beea gbē paridee é fεε sɔɔmete kpa kínazi. N bori gō pāsino é fεεzi wéεgupu kè n̄ é yāpavana yānzi, mɔde aǵé minnaa kero. ¹⁵ Gu'igbāro kpa kína é m̀ó à wéte bīde kagura ke eé sí. Sɔɔmete kpa žìkpεεnɔ gbāaa é f̄ à kpáínero, baa aǵ žìkpε maaano. Aǵ gbāaa é f̄ro. ¹⁶ Kína kè m̀ò à lèεa é ke lán à yezi nà, gbēke é f̄ à kpánero. Eé ze būsua maaan eégō à kaatena zé vī. ¹⁷ Eé zεo à m̀ó kɔn a būsua ikoo píngi, mɔde eé ledole ke kɔn sɔɔmete kpa kínao. Eé a nénɔkpare kpásáa le à e à à kpata yaka yānzi. Yā pi é zé kero, eégō are ke vīnero. ¹⁸ Eé gbasa à ae do ísīaa saε būsunɔa eé sí pari, ben žìkpεεnɔ gbēnsi ke é à wada mi de eé tó à wada wí à musu. ¹⁹ Eé εara à ae do a be būsua zeki gbāaanɔa sa, mɔde eé gèn sí à léε, weé à e dɔro.

²⁰ À gēε é be'ɔsiri gbāam̀onneri gbareímma le à a kíkεgakui kaara yānzi, mɔde gurɔ plaaa gbera eé game, èe ke pɔfē ke žì yānzino. ²¹ À gēε éǵō de gbē gina kè wée à kpá kpatanloo ũ. Gurɔ kè gbēnɔ yāke danaro, eé m̀ó à lénnaa kásaíne à kpata símma. ²² Eé žìkpεεnɔ wíwi a ae dúgudugu, eé n̄ kaate kɔn kína kè à ledole kèoo. ²³ Ledolekenao gbera eé bɔ à kpεε, à gbāaa é kaara, baa tó à gbēnɔ pariro. ²⁴ Eé gē būsua auzikidee kè à gbēnɔ yāke danaronɔzi, eé yā kè a denɔ ke a dezino e f̄ wà kèroo ke. Eé n̄ p̄nɔ sée eé n̄ pókadeenɔ nakɔa eé n̄ auziki pinɔ kpaatete a íbanone. Eé à zaaa kpakɔs̄s̄ zeki gbāaanɔzi, mɔde eé gurɔ plaaa kero. ²⁵ Eé swè die à té ká a žindan. Eé gē sɔɔmete kpa kínazi kɔn žìkpεεnɔ paripari. Sɔɔmete kpa kína pi é žì káo kɔn a žìkpε parii kè aǵ gbāaa kè bitano, mɔde eé n̄ f̄ro, zaake weé lé kpakɔs̄s̄zime. ²⁶ Gbē kè aǵ p̄ bleonɔ é žìbɔnkpεε kene. Weé p̄ à žìkpεεnɔ wà n̄ paridee dedε. ²⁷ Kí gɔɔn plaaa pinɔ é v̄εε teebu d̄n̄k̄zi kɔn n̄s̄εzaaao aǵ eḡε tok̄ne. Eé zé kero, zaake yā é mi de à gurɔame. ²⁸ Gu'igbāro kpa kína é da a būsua zén kɔn auziki bítao, mɔde eé yā zaaa kpakɔs̄s̄ gbē kè Luda bà kún̄yonɔzi. Eé yā lúíne gbasa à tá a būsun.

²⁹ Tó à gurɔ̀ kà, eé eara à gē sɔɔmete kpa būsuzi, mɔde kèkii éǵɔ̀ de lán à káakupɔ̀ b̄aro. ³⁰ Ɔfántégkpendeeno é gíne k̄n góro'iteno. Eé na a s̄asaa, eé eara à gá pɔ̀fē pita gbē k̄e Luda bà kún̄yonɔ̀. Eé ze k̄n gbē k̄e ās Luda bà kuunañyo yā gb̄oronɔ̀. ³¹ À ž̄lkpeeno é Luda kp̄e gb̄as̄il̄é ās̄e saa k̄e w̄eḡɔ̀ oo lán guu e dɔ̀ nà m̄i de ās̄e t̄ep̄ɔ̀ guyakari p̄een. ³² Eé gbē k̄e ās Luda bà kuunañyo yā gb̄oronɔ̀ m̄i lie k̄n m̄n̄afikio, mɔde gbē k̄e ās̄ n̄ Luda d̄ɔ̀nɔ̀ é ze gb̄aa ās̄ gíne. ³³ Ās̄ gbē k̄e ās̄ ɔ̀nd̄ɔ̀ v̄iino é yā da gb̄en̄ɔ̀ne pari, mɔde gurɔ̀ plaa dağura weé n̄ gb̄ekenɔ̀ kw̄é k̄n f̄eadao weé n̄ gb̄ekenɔ̀ kp̄ata weé n̄ gb̄ekenɔ̀ ká kp̄esiaan weé n̄ p̄n̄ɔ̀ símma. ³⁴ Tó ās̄ l̄e l̄e, weé n̄ ñan ká féte, m̄n̄afikideeno é nañma pari. ³⁵ Ɔnd̄ɔ̀ri p̄i kenɔ̀ é kp̄águla, le Luda e à n̄ baasa à n̄ gb̄as̄i worom̄ma, le ās̄ n̄s̄e e à pura k̄u ai gurɔ̀ l̄é gá ká, zaake gurɔ̀ p̄i é ká lán Ludaa die n̄ame.

Kína k̄e eé a ž̄inda sé lez̄i

³⁶ Kína ke bé eé ke lán à yezi nà eé a ž̄inda sé lez̄i, eé bitakee d̄s̄ a ž̄indane de t̄aan̄la píngi eé d̄okena yā o Luda k̄e deñlaa musu. À yā éǵɔ̀ gaame ai Luda pɔ̀fēpitamagurɔ̀ gá papao, zaake Luda é yā k̄e à z̄eo keme. ³⁷ Kína p̄i é a dez̄inɔ̀ t̄aan̄ yā daro ke t̄aa k̄e nɔ̀gb̄enɔ̀ èǵɔ̀ yezi. Eé t̄aa ke yā daro eé bitakee d̄s̄ a ž̄indane deñla píngi. ³⁸ Eé z̄eki gb̄aaano t̄aa kpe da a dii ū ās̄ ḡē ū. Eé dii k̄e a dez̄inɔ̀ d̄s̄roo p̄i kpe da k̄n vuraɔ̀ k̄n kondogio k̄n gb̄e b̄eēdeeo k̄n p̄o auzikideeno. ³⁹ Eé yā lú z̄eki gb̄aa gb̄ent̄en̄e bori ž̄it̄on̄ t̄aa p̄i ḡaz̄i. Eé gb̄e k̄e ās̄ à d̄ɔ̀nɔ̀ kpe da maamaa. Eé tó ās̄ kí ble gb̄en̄ɔ̀ pari, eé b̄usu kp̄aateteñne n̄ asaia ū.

⁴⁰ Tó à gurɔ̀ l̄é kà, sɔɔmete kpa kína é l̄eaa ž̄lo, ben gu'igb̄aroo kpa kína é f̄eezi lán z̄aga'ia bà k̄n s̄goronɔ̀ k̄n s̄s̄deeno k̄n góro'iteno paripari. Eé ḡe b̄usun̄zi pari à dagula. ⁴¹ Eé ḡe b̄usu maaazi d̄o. B̄usu paridee é l̄eé, mɔde Ēd̄omunɔ̀ k̄n M̄abunɔ̀ k̄n Am̄oninɔ̀ gb̄ensinɔ̀ é b̄o. ⁴² À iko é b̄usu pariin̄o le, Igipiti é b̄oro. ⁴³ Eé gb̄aaa ble Igipiti auziki k̄e utenan̄a, vura k̄n kondogio k̄n p̄o b̄eēdeeno píngi. Libianɔ̀ k̄n Etiopianɔ̀ é m̄i siene. ⁴⁴ Baaru k̄e eé b̄o ɔ̀fánt̄eb̄oe kpa k̄n gu'igb̄aroo kp̄aao é tó sw̄è k̄en, eé da z̄én k̄n pɔ̀fē bitao gb̄e parideeno kaatena k̄n n̄ midenao yānzi. ⁴⁵ Eé a k̄ike bisakutaa d̄o isia k̄n Luda kp̄ii maaao dağura. Gwen eé gan, gb̄eke é à ñan káro.

12

Gurɔ̀ zaa ž̄i

¹ Gurɔ̀ beea Mikaeli, malaika isi k̄e è ze k̄n n gb̄en̄ɔ̀ é f̄ee. Gurɔ̀ beee naw̄ēa éǵɔ̀ b̄ita. Zaa boriin̄o naana gurɔ̀ ai gurɔ̀ beea à taka e ke zikiro. Gurɔ̀ beea n gb̄e k̄e ās̄ tó kú Luda takada guuno é b̄o. ² Gb̄e parii k̄e ās̄e ii oo t̄ote guuno é vu. Ās̄ gb̄ekenɔ̀ éǵɔ̀ w̄endi k̄u eé yāaroo v̄i, ās̄ gb̄ekenɔ̀ s̄s̄alandi k̄n w̄i yāanasai. ³ Gb̄e k̄e ās̄ ɔ̀nd̄ɔ̀ v̄iino éǵɔ̀ t̄e kee lán musu p̄n̄ɔ̀ bà. Gb̄e k̄e ās̄e tó parii b̄o maa p̄inɔ̀ éǵɔ̀ t̄e kee lán s̄ɔ̀n̄en̄ɔ̀ bà. ⁴ Mpi s̄s̄ Danieli, n̄ yā p̄inɔ̀ ká takadan n̄ koko n̄ à l̄é nak̄sa ai gurɔ̀ p̄i l̄é gá ká. Gb̄e parideeno éǵɔ̀ gaa weéǵɔ̀ suu le wà d̄na kaara.

⁵ Mam̄oma Danieli ma guu gwà, ben ma ḡɔ̀n plaaano è, gb̄e doo zena swaa baa k̄e kpa, gb̄e doo baa kaa kpa. ⁶ Ās̄ gb̄e m̄en̄ doo bè gb̄e k̄e t̄áaru bisa dana à zena swa'ilaane: Yāb̄onsae p̄inɔ̀ é m̄i de b̄oreme? ⁷ Gb̄e k̄e t̄áaru bisa dana à zena swa'illaa p̄i a ɔ̀plaa k̄n a ɔ̀zeo s̄e musu, ben má mà à bè k̄n Gurɔ̀pingide t̄o: W̄è aaḡɔ̀ k̄n a kusuome. Tó wà Luda gb̄en̄ɔ̀ gb̄aaa f̄i wà yāa, yā p̄inɔ̀ gbasa wà m̄i de píngi. ⁸ Má mà, mɔde m̄eé à b̄ok̄tena d̄s̄ro, ben ma à là ma bè: Dii, yā p̄i

gbè é bɔ diame? ⁹ À wèmala à bè: Danieli, ò gá! Yá pìnɔ mì égɔ utename, weégɔ pɔ kúea ai gurɔ lé gá ká. ¹⁰ Zì beea gbɛnɔ gbāsī é kɛ́nma pari, aɔ nòse é pura kú lán wà ñ baasa bà, mɔde gbɛ zaaanɔ é kɛkɛ wàgɔ zaa. Gbɛ zaa ke é yá pì d̀rɔ d̀ro, mɔde gbɛ kè aɔ ɔndɔ v̄inɔ bé wé ma. ¹¹ Tó wà saa kè wè o lán guu e dɔɔ nà mì dè wà t̄pɔ guyakari p̄ɛn, gurɔ wàa swɛɛdo kpé basiigɔ akuri bé eégɔ kuu. ¹² Aubarikadeen gbɛ kè eé gurɔ wàa swɛɛdo kpé baswɛɛplaa sɔɔrosai dá à ká ũ. ¹³ Mpi sɔ, ñ gá ai n gurɔ léa. Né anduna tó gbasa ñ fɛɛ ñ n baka le gurɔ zaa zī.

YUNUSA

Yunusa bàalena Diine

¹ Dii yā ò Amitai né Yunusané à bè: ² Ì fεε ñ gá wéteda bíta kè wè be Ninεva guu ñ kpākēñzi, zaake a₅ zaakena ma kii lè. ³ Ben Yunusa bàà lè Diine à mì pè Tasisia. Kè à kà Yopa, à góro'ite è gwe kè èe gaa Tasisi. Kè à fīa bò, à gèn kōn gbē kè a₅e gaa gweenō, èe bàà lεε Diine. ⁴ Dii ĩa gbāaa gbàre ísiaala, ben zàga'īa pāsī fεε ísiaala ai góro'ite yezi à para. ⁵ Vīa góro gbēnō kù, baade e wii pεε a tāazi, ben a₅ góro pì asoonō b₅e a₅e kaa ín le góro e à futa kù. Yunusa s₅ pīta à gè à dàe góro gīzī, ben i bíta à sè. ⁶ Górodee gāa à à lè à bè: B₅ iin nεε oo lεε? Ì fεε ñ wii pé n tāazi, wèg₅ d₅ro tó eé wa wée gwa à wa b₅.

⁷ Ben a₅ bèkōne: À m₅ wà kàbankpe ke le wà d₅ gbē kè gèwazi kōn kisia kèò. Kè a₅ kàbankpe kè, ben à Yunusa kù. ⁸ A₅ à là wà bè: Ì owe gbē kè ñ de à ù, mmōn kè n gèwazi kōn kisia kè takao. Zī kpareen nεε kεε? N b₅ māmε? Būsu kparee gbēn n ũu? Bori kpareen n ũu? ⁹ À wēnla à bè: Eberun ma ũ. Dii Luda Musude kè ísia kōn tōtεo kèn meè dōnzi kεε. ¹⁰ Ben vīa gbē pīnō kù, swè kēñgu, a₅ bène: B₅yānzi ñ kè lezi? Gbē pīnō d₅ kè èe bàà lεε Diinεmε, kè à òrīne le yānzi. ¹¹ Í kpé e góro zuzu, ben a₅ à là wà bè: Dian wé kenne nà le ísiaa busawee? ¹² À bèrīne: À ma sé à ma zu ísiaan le í busaare, zaake má d₅ kè māmbe ma gēazi kōn zàga'īa gbāaa kèò. ¹³ A₅ nà górolīna le wà e wà bikù, mōde a₅e f₅ro, zaake í kpé e ñ zuzuume. ¹⁴ Ben a₅ wii pè Diizi wà bè: N yā nna Dii! Ìnton wa kaate gbē kè wèndibōna yānziro. Dii, ñton wa diε taarideenō ũ à dena yā musuro, zaake n n p₅yezi dāwεmε. ¹⁵ Ben a₅ Yunusa sè wà zù ísiaan, ben í pì zuzuna kpāe. ¹⁶ Dii yā pì tò vīa gbē pīnō kù maamaa, ben a₅ saa òa a₅ lù sène. ¹⁷ Ben Dii tò kp₅ gbēntē b₅ à Yunusa mò, ben à kè kp₅ pì gbēεen fāantē aag₅ gwāavī aag₅.

2

Yunusa aduakena kp₅ gbēεen

¹ Zaa kp₅ pì gbēεen Yunusa wée kè Dii a Ludaa à bè:
² Ma lé zù Diizi ma kagurakena guu,
 ben à wémala.
 Zaa gèwāa lōn ma wii pè,
 ben à ma yā mà.
³ N ma zu ísia lōn
 ai zaa à guragura,
 ís₅ didima kōn à kakanao,
 n ís₅kana fūta taa ò ma mīla.
⁴ Ma bè n pεma bōna n kiia,
 mōde mé εara mà wée si
 n kpé kè kú adonale.
⁵ Í ma kù ma waale,
 í lò ma m₅,
 burugu fīkā ma mizi.
⁶ Ma kpāe ai kpīiinō kāsāazi,

tɔɔtɛ zé kè wēna vīroo tātamale.

Ben n ma bɔ gèwāan,

n ma mi si Dii ma Luda.

⁷ Kè má yezi mà anduna tó,

Dii, n yá dɔmagu,

ben ma wée kemma,

à n kii le ai n kpé kè kú adonan.

⁸ Gbè kè aɔ pɔ gina yá kūnanɔ kè Luda aubarikaa,

⁹ mapi sɔ, mé saa omma kɔn sáabukenao,

mé lù kè má sɛnnɛɛ fīa bo.

Dii bé è n mi sí.

¹⁰ Kè Dii yá dà kpò pìne, ben à Yunusa pìsi ísīaa lézi.

3

Yunusa gana Nineva

¹ Dii yá ò Yunusanɛ à gɛ̀n plaade dɔ à bè: ² N̄ fɛɛ n̄ gá wétɛda bíta kè wè be Nineva guu n̄ yá kè má ònnɛɛ kpàakpa kɛ̀nɛ gwe. ³ Ben Yunusa fɛɛ à gàa Nineva lán Dii ònɛ nà. Nineva sɔ wéte bítamɛ maamaa. Tá kè weé o wà wéte pì paa wà bɔɔ kà gurɔ aagɔ tá ũ. ⁴ À gɛ̀ wétɛdaa pì guu à táa ò gurɔ do, ben à nà kpàakpakɛnaa à bè: Gurɔ baplaaa bé à gɔ̀ kè weé Nineva kaate. ⁵ Ninɛvadeenɔ Luda yá si, ben aɔ léyi kpàakpa kè aɔ pɔsia utanɔ kúnla, né fète kɔn gbɛnsio.

⁶ Kè à baaru Nineva kína kii lè, à fɛɛ a kiblekitaa à a gumusu bɔ à zù à uta kásaa dà à lutɛ dàala n̄sɛliɛna sèeda ũ. ⁷ À bè wà kpàakpa kɛ a wétɛn lán kè bà: Lán kína kɔn a ibanɔ diɛ n̄n yè. Gbɛnteenɔ kɔn pɔkàdeeno pìngi, pɔblee tón gɛ̀ n̄ lénlo, aɔton í miro. ⁸ Gbɛntee kɔn pɔkàdeeno uta kásaa dada n̄ pìngi, aɔgɔ wii pɛɛ Ludazi wàgɔ zɛ̀ala. Baade bɔ a zé zaaan à ɔ bɔ yá pàsīn. ⁹ Dé bé à dɔ tó eé wa wēnda gwa à n̄sɛ lie, à fēna pāsī yāa à wa bɔ kaatenan? ¹⁰ Kè Luda n̄ yākenā è kè aɔ bɔ n̄ zé zaaan, à n̄ wēnda gwà, èe tó múnzi kè à diɛ à kpánzi n̄ le dɔro.

4

Dii ya dadana Yunusanɛ kè à gbɛnɔ wēnda gwa

¹ Yá pì kè Yunusanɛ zaa ai, ben à pɔ fɛ̀. ² À wée kè Diia à bè: N yá nna Dii! Mée yá beee o zaa ma b̄usunloo? Beee yānzīn ma b̄aa si mée taa Tasisizi! Zaake má dɔ kɛ n̄ sùu kɔn wēndaao vī. N pɔɔ è fɛ̀ kpakpaaro, n̄ gbɛkɛ bíta vī, nɛɛ yá da n̄ n̄sɛnlo. ³ Tia sa Dii, n̄ ma sé, zaake ma ga wée si de ma kuunala. ⁴ Dii bènɛ: À maa n̄ pɔ fɛ̀s?

⁵ Yunusa bɔ wétɛdaa pì guu à gàa à v̄ɛɛ ɔfántɛbɔɛ kpa. À kutaa dɔ gwe à kú à guu, èe yá kè eé wétɛdaa pì lee dāa. ⁶ Ben Dii tò zágá fɛɛ à ɔra kpà Yunusala le à nawēa e à lago. Zágá pì yá tò Yunusa pɔɔ kè nna maamaa. ⁷ Kè guu dɔ, ben Ludaa tò kɔkɔ m̀ à zágá pì zò, ben à kori kù à gà. ⁸ Kè ɔfántɛ fɛɛ à gbāa kù, Luda bɔ kɔn ía wāaaɔ ɔfántɛbɔɛ kpa, ben ɔfántɛ e à lee a mià. Kè à ȳɛɛ vī dɔro, ben à ga ni dè à bè: Ma ga wée si de ma kuunala. ⁹ Ben Luda bènɛ: À maa n̄ pɔ fɛ̀ zágá beee yá musu? Ben à bè: À maa, à kà mà pɔ fɛ̀ ai mà ga. ¹⁰ Ben Dii bènɛ: Zágá kè n̄ɛ à zīi kero, m̄be n̄ tò à gb̄aro, ben à k̄ennɛ wēnda. À fɛɛ gwāavī doo, ben à gà gwāavī do. ¹¹ Mapi sɔ, à maa wétɛda bíta Nineva kɛmɛ wēndaroo?

Aṣ nẹ̀ kẹ̀ aṣṣ ọplaa dṣkṣzi kṣn ọzεεoroonṣṣ parii de bṣrṣ baswεεdoola bensṣ aṣ pṣkadeenṣ kpṣεεε.

gbēdaaa kpákpa a zaaaoro. Egetona kɔn ma tɔo tɔn kearero, zaake ma za yá pínɔn píngi. Mamɔma Dii Žìkpɛde mámbé má ò.

¹⁸ Dii Žìkpɛde yá èara sùma à bè: ¹⁹ Mamɔma Dii Žìkpɛde ma bè, lé kè èègɔ yii mɔ siigɔdee guu kɔn mɔ sɔɔrodeeo kɔn mɔ swɛɛplaadeeo kɔn mɔ kurideeo é gɔ a Yudanɔnɛ zĩbaa maaa kè é pɔnnaa ken kɔn yáadɔnao ũ. Beee yánzi à wete àgɔ kuu kɔn yápuraao kɔn aafiao. ²⁰ Mamɔma Dii Žìkpɛde ma bè, boriinɔ kɔn wétédeenɔ é mɔ pari ai tia. ²¹ Weé gá okɔnɛ wété kɔn wétéo wà be: Wà gá Dii kii wete wà Dii Žìkpɛde pì wée wete. Mapi mé gá se. ²² Boriinɔ kɔn bùsu gbáade gbɛnɔ é mɔ ma kii wete pari Yerusalemu le wà ma wée ke. ²³ Mamɔma Dii Žìkpɛde ma bè, zì pìn gɔn kuri kè aɔ bɔ bori kɔn boriio guunɔ e Yuda mèn do kú a uta léa wà bene, wé gányome, zaake wá mà kè Ludaa kíao.

9

Ya vɛɛna Isarailinɔ ibɛɛnɔ

¹ Dii é yá da Adaraka bùsula,
eé tó yá vɛɛ Damasikua,
zaake gbɛntee wée kú Diia
kɔn Isaraili boriinɔ n píngi.

² Yá pì é vɛɛ Amataa dɔme
kɔn Tayao kɔn Sidɔ,
baa kè ɔndɔrinɔme maamaa.

³ Tayadeenɔ bii gbáaa bò wà liga n wétezi,
aɔ kondogi kàkɔánzi lán bùsu'aatɛ bà,
aɔ vura nànakɔánzi lán zé guu bùsuti bà.

⁴ N'gwa! Dii é n pɔnɔ símma,
eé zé kè aɔ vɛɛ ísiaala m̀ de.
Té bé eé n wéte pì ble.

⁵ Asakɛɔnideenɔ é e, vɛɛ é n kú.
Gazadeenɔ é petee bo kɔn wáwáao
kɔn Ekɛɔnideenɔ dɔ,
zaake támaa é n néme.
Gazadeenɔ é kora n kínazi,
Asakɛɔni é gɔ bezi ũ.

⁶ Bori pândɛnɔ é Asadɔdi sí,
Dii é Filisitininɔ wada m̀ de.

⁷ Eé nɔbɔ kòtokpasai bɔ n lézi,
eé tɛpɔ bɔ n lén.

Aɔ gbɛ kè gɔnɔ é gɔ wa Luda pɔ ũme,
aɔé gɔ lán Yudanɔ bori gáli ke bà,
Ekɛɔnudeenɔ é gɔ à gbɛnɔ ũ
lán Yebusinɔ kè nà.

⁸ Dii é a bùsu kɔn a gbɛnɔ dákpa
žìkari kè aɔɔe mɔ léémánɔ yánzi.
Gbáamɔnnerinɔ é gbáaa bleńma dɔro,
zaake égɔ wée ténzime sa.

Zayɔn Kína mɔna

⁹ A Zayɔndeənɔ à pɔnnaa ke maamaa,
a Yerusalɛmudeenɔ à áyuwi ke.

À gwa, a kína e mɔɔwa,
 è yā ke a zéa bensɔ zɔblerime.
 À nɔse yīi bensɔ à di zaaki kpɛɛ,
 à di zaakine bɔro kpɛɛ.
 10 Eé sɔgoronɔ bɔe ɛflaimu bɔsun,
 eé tó zɔkasɔnɔ gɔ kú Yerusalemu dɔro,
 weé zɔkasano é'ε.
 Eé aafia kpàakpa ke bori pínɡine,
 eé kí ble zaa ísia léa kè kɔn à léa káao,
 zaa Yuflatizi ai anduna léa.
 11 Amɔa kè á de zɔzɔnɔ ũ sɔ,
 mé a bɔe wɛε ísai pín
 ma bà kuunaao aru yānzi.
 12 Zɔzɔ tãmaadeenɔ, à su a wéte bīideen,
 baa gbãa méε ooare, mé sɔkpaare leo plaa.
 13 Yudanɔn ma sá kè mèε gá ũ,
 ɛflaimunɔn ma kà kè mèε kpáala ũ.
 Mé Zayɔndee pínɔ gbare Girikinɔa,
 aɔé gɔme lán gɔsagbãaa fɛεdaa bà.
 14 Zaa musu Dii é bɔ à mɔ a gbɛ pínɔa,
 à kà é gɛte lán loupina bà.
 Dii Luda é kákáki pé,
 eé mɔ zaa sɔɔmete kpa zàga'ia guu.
 15 Dii Zɔkpɛde é ɔ liga a gbɛnɔzi,
 aɔé n̄ ibεenɔ ke gyáigyai kɔn gbɛmbagbenɔ.
 Aɔé n̄ aru mi wá pata lán wɛmiri bà,
 aɔé ke zímzim lán taa kè wè aru fáo sa'okiia bà.
 16 Dii n̄ Luda é n̄ m̄ sí zī p̄ia a kpàsa sãano ũ,
 aɔé gɔ té keε à bɔsun lán kífura gbɛ bɛεdeenɔ bà.
 17 Aɔ maakeε é gbɛ wéε ble fá!
 Pɔwεε é tó gɔkparenɔ fεena gɔ nna,
 geepiwεε é tó nɔkparenɔ mè kpá.

10

Dii ɔligana Yudanɔzi

1 À lou gbeka Diia laudεdegurɔ,
 zaake Dii bé è tó lou sisi,
 è tó lou mañne,
 è tó bura pɔnɔ ke baadenε.
 2 Tãano è yā gè o,
 màsokerinɔ è yā εgeε e.
 Wéεgupu'erinɔ yā né mɔnafikiyãme,
 aɔ gbɛnɔ nɔsɔkpaεnnεna né yā páame.
 Beeε yānzin gbɛnɔ likɔana lán sãano bà,
 aɔ kú nawēan kè aɔ d̄ari vīro yānzi.
 3 Ma pɔɔ fεna aɔ d̄arinɔzi,
 mé wéε tā n̄ dɔn'ædee pínɔa.
 Mamɔma Dii Zɔkpɛde

mé ɔ liga Yudanɔzi ma kpàsa pónɔ ũ,

mé n̄ ke lán s̄ kè kái nna z̄llan bà.

⁴ Ɖɔaεgbe é bɔ n̄ té,

kuta lípεε k̄ɔn z̄l̄kasao é bɔ gwe,

kpatablerinɔ é bɔ gwe n̄ píngi.

⁵ Āséḡɔ de ḡs̄sagb̄aaanɔ ũ,

āsé k̄ése pépεε n̄ ibεεnɔ z̄lkazεnɔn bɔtɔnga ũ.

Lán má kún̄yo nà, āsé z̄l̄ ká wà s̄s̄deenɔ fu.

⁶ Mé Yudanɔ gba gb̄aaa,

mé Yusufu boriinɔ m̄ sí,

mé sūnyo n̄ gwena ziin, kè má n̄ w̄enda v̄i ȳanzi.

Āséḡɔ de lán m̄é n̄ z̄inna ȳaroo bà,

zaake m̄ambe Dii n̄ Luda ũ, mé ȳa w̄éla.

⁷ Ɖflaimunɔ é ḡɔ ḡs̄sagb̄aaanɔ ũ,

ās̄ pɔɔ é ḡɔ nna lán w̄é n̄ k̄u bà.

Ās̄ n̄énɔ é e wà pɔnnaa ke,

ās̄ pɔɔ é ke nna Diia.

⁸ Mé swee pé̄n̄zi mà n̄ kak̄ɔa,

mé n̄ bo, āsé pari k̄u lán ȳaa bà.

⁹ Baa tó ma n̄ f̄aak̄ɔa boriinɔ té,

ma ȳa é ḡɔ d̄n̄gu zaa b̄usu z̄āz̄ānɔa.

Āsp̄inɔ k̄ɔn n̄ n̄énɔ é ḡɔ kuu ās̄ su.

¹⁰ Mé n̄ b̄ε Igipiti b̄usun mà sūnyo,

mé n̄ kak̄ɔa Asiria b̄usun

mà sūnyo Giliada b̄usun k̄ɔn Lebanɔ.

Guu é m̄m̄maro.

¹¹ Āsé bik̄u Igipiti ís̄iaaa,

āsé à í kokonanɔ fu,

Nili í l̄n̄n̄ é baba.

Asirianɔ wada é kp̄áε,

Igipitinɔ iko é ȳaa.

¹² Mam̄ma Dii Z̄ikp̄ede ma bè,

ma gb̄énɔ é gb̄aa e ma guu āḡɔ t̄émazi.

11

¹ Lebanɔ b̄usu, n̄ zé w̄é

l̄ε n̄ sida l̄inɔ té k̄u.

² Pini l̄inɔ, à s̄s̄obi ɔɔ d̄ɔ,

zaake sida l̄inɔ l̄ε, gakuidee p̄inɔ ȳaka.

Bas̄ā b̄usu gb̄ii l̄inɔ, à s̄s̄obi ɔɔ d̄ɔ,

zaake líkp̄ε sisina p̄i kwè.

³ Sad̄arinɔ s̄s̄obi ɔɔ d̄ɔ,

zaake ās̄ s̄ad̄āki maaanɔ ȳaka.

M̄usunɔ w̄iii d̄ɔ,

zaake Yoda d̄ako k̄àate.

Sadari maa k̄n sadari b̄εsaideeo

⁴ Dii ma Luda bè màḡɔ s̄aa kè de wà n̄ kòto kp̄ánɔ d̄ākpaa, ⁵ zaake ās̄ l̄urinɔ è n̄ kòto kp̄ámε, w̄é w̄éε t̄ā̄m̄maro. Ās̄ ȳarinɔ s̄̄ è be wa s̄āabu kè Diine, zaake wa ɔɔdaa l̄è wá k̄u. Ās̄ d̄āri p̄inɔ è n̄ w̄enda gwaro. ⁶ Dii bè é anduna gb̄énɔ w̄énda

gwa dɔro, é tó a5 léé k5 ɔzĩ k5 n̄ kɪnanɔ ɔzĩo dɔ. A5é anduna dúgu z5 bens5 é gbēke bɔ n̄ ɔzĩro. ⁷ Ben ma s̄aa kè de wà n̄ kòto kpánɔ dákpa, at̄ensa kè wèe wée t̄aam̄manɔ. Ben ma gò sè mèn plaa ma tó kp̄añne. À doo t̄ón Gbēkeε, à doo s̄ Ledole, ben mée s̄aa p̄inɔ dákpaao.

⁸ M̄o doo guu ma s̄ad̄ari ḡɔɔn aaḡɔ m̄òɔn k̄aate. Ma s̄aanɔɔ ye ma k̄aziro, ben ma fur̄uma. ⁹ Ma bè s̄aanɔne mé n̄ dákpa dɔro, à kè a5ɔe gaanɔ ga, à kè a5ɔe kaatenɔ kaate, kp̄aaa kè ḡɔ̄nɔ k5 só. ¹⁰ Ben ma a gò kè ma tó kp̄añe Gbēkeε sè má è ma a bà kuuna k̄ɔn bori p̄ingio gb̄oro. ¹¹ Bàkuunañyo p̄i gborogurɔɔ p̄in s̄aa kè wèe wée t̄aam̄manɔ kè a5ɔe ma gwaanɔ d̄5 sa kè ȳa p̄i b̄ò Dii k̄iiame. ¹² Ma bè s̄aanɔne tó à kèñne, a5 ma asaia kp̄ama. Tó len s̄oro, a5ḡɔ n̄ p̄ó k̄una. Ben a5 f̄ia b̄òme kondogi ɔɔ mèn baaakuri. ¹³ Dii bème mà a luna ɔɔ kè a5 t̄okè p̄i zu oroborine, kè èe ɔɔ bɔ de beeelaroo p̄i, ben ma kondogi ɔɔ mèn baaakuri p̄inɔ sè má zù oroborine Dii ua guu. ¹⁴ Ben ma a gò plaadee kè ma tó kp̄añe Ledole sè má è ma gbēkeε kè Yudanɔ k̄ɔn Isarailinɔɔ v̄i k̄ɔo gb̄oro.

¹⁵ Ben Dii bème mà s̄ad̄ari bèesaidee dada sa, ¹⁶ zaake é s̄ad̄ari die n̄ bùsun kè eé̄ḡɔ làakari dɔ s̄aa kè a5ɔe kaatenɔaro, eé à kè f̄aak̄5aanɔ wet̄ero, eé èz̄è ke à kè k̄ennanɔnero, eé à kè gb̄aaanɔ gwaro. Eé s̄a m̄ekpananɔ k̄es̄es̄ɔɔ woto à n̄ só. ¹⁷ W̄aiyoo s̄ad̄ari bèesaidee kè è p̄a kp̄a s̄aanɔzi!

Weé à lé f̄ēdaao a ḡas̄aa k̄ɔn a wée ɔplaaɔ,
à ḡas̄a p̄i é gazi, à wée p̄i é nan kp̄aturugu.

12

Dii Yerusalemu b̄ona bori p̄ingio ɔzĩ

¹ Ȳa kè Dii ò Isarailinɔ musun yè. Dii kè musu kp̄aε à t̄ɔɔte k̄aε bens5 è nini í k̄asa gb̄ntee guu bè: ² À gwa! Mé Yerusalemu ke lán togoo kè à í é borii kè a5ɔ ligazinɔ t̄ataa p̄a bà. A5é Yerusalemu kagura ke k̄ɔn Yudanɔ bùsuo p̄ingio. ³ Zĩ pia tó anduna boriinɔ p̄ingio à kagura kè le, mé Yerusalemu ke bori p̄ingine gb̄es̄i kè sí séroo ũ. Gbē kè èe wet̄eε à sé p̄ingio é à z̄inda k̄enna. ⁴ Zĩ pia mé tó ḡidi ḡe s̄ɔnɔn p̄ingio, mé b̄an zĩ n̄ dirinɔa. Mam̄ma Dii m̄ambe má ò. Ma wée é̄ḡɔ w̄ena Yudanɔ ȳa musu, mé boriinɔ s̄ɔnɔ v̄ia k̄ũñne. ⁵ Yudanɔ kɪnanɔ é be n̄ sw̄èn, Yerusalemudeenɔ gb̄aa, kè Dii Z̄ìkp̄eden n̄ Luda ũ ȳanzi.

⁶ Zĩ pia mé tó Yudanɔ kɪnanɔ ḡ5 lán téȳɔ kè kú ȳaka gb̄aru bà, lán s̄ète kè ɔɔto sè bakaanɔ guu bà. A5é gbē kè a5ɔ ligan̄zinɔ s̄as̄a ɔplazi k̄ɔn ɔzezio, Yerusalemu é̄ḡɔ kaena a gb̄èn. ⁷ Mam̄ma Dii mé Yuda w̄etenɔ bɔ k̄áaku, le Dauda boriinɔ gakui k̄ɔn Yerusalemudeenɔ p̄ó t̄ónḡɔ de Yuda kp̄aaanɔ p̄l̄aro. ⁸ Zĩ pia mam̄ma Dii mé ɔ kú Yerusalemudeenɔla. Zĩ pia a5 gb̄aasaideenɔ é gb̄aa e lán Dauda bà, Dauda boriinɔ s̄5 é gb̄aa e lán Luda bà, lán Dii Malaika kè d̄oñne aε bà. ⁹ Zĩ pia mé ze k̄ɔn borii kè a5 mò léé Yerusalemuanɔ kaatenao n̄ p̄ingio.

Yudanɔ aεd̄na Diia

¹⁰ Mé ma Ninii pisi Dauda boriinɔa k̄ɔn Yerusalemudeenɔ n̄ p̄ingio, le a5 ma s̄uu d̄5 a5 adua ke, a5 mam̄ma kè a5 ma z̄ɔɔ gwa. A5é s̄ósobi ɔɔ dɔ à ȳa musu lán wè d̄ɔ né mèn doo gana ȳa musu n̄a. A5é p̄ɔs̄iaa keñe lán wè ke daudu gana ȳa musu n̄a. ¹¹ Zĩ pia Yerusalemudeenɔ s̄ósobi ɔɔd̄ona é̄ḡɔ de lán s̄ósobi ɔ kè wà d̄ò Adadarimɔ M̄egido gusararaan bà. ¹² B̄usu p̄i gb̄enɔ é s̄ósobi ɔɔ dɔ fáandi k̄ɔn fáandio, Dauda boriinɔ ñt̄eε, a5 n̄ɔgb̄enɔ ñt̄eε, Nat̄a boriinɔ ñt̄eε, a5 n̄ɔgb̄enɔ ñt̄eε,

¹³ Levinɔ ńtɛɛ, aɔ nɔgbɛnɔ ńtɛɛ, Simeɪ boriinɔ ńtɛɛ, aɔ nɔgbɛnɔ ńtɛɛ, ¹⁴ kɔn bori kpaanaɔ ńtɛɛtɛɛ, aɔ nɔgbɛnɔ ńtɛɛtɛɛ dɔ.

13

¹ Zɪ pia íbɔkii é wɛ Dauda boriinɔnɛ kɔn Yerusalemudeenɔ durunkɛnnena kɔn gbásibɔnnenao yánzi. ² Zɪ pia mé táanɔ tɔ mí de ní b̀sun, aɔ yá éǵɔ dɔ gbɛken dɔro. Mamɔma Dii Žikpede mámbe má ò. Mé annabi eǵeɛnɔ mí de ní b̀sun kɔn wegúnna kè aɔɔe ní gba lénɔ. ³ Tó gbɛ kpé e annabikéyá oo, à de kɔn à da'inao é bene à gàn gwe, zaake à eǵeɛ tò kɔn ma tóome. Tó èe annabikéyá oo, à de kɔn à da pínɔ bé wé à zɔ wà de. ⁴ Zɪ pia annabi sánda píngi é wí de kɔn yá kè èe ee onao. Aɔé annabi póká uta da aɔ gbɛnɔ sásáo dɔro. ⁵ Eé be annabin a úro, búbarin a ú, ée buraa kɛe zaa a òwazikéǵurɔme. ⁶ Tó wà à là: Bɔ b̀gbɛ bé kú n ɔɔnɔa sɔɔ? Eé be: É!e! Ma kenna ma gbɛnɔ beme. ⁷ Mamɔma Dii Žikpede ma bè:

Fɛɛda, ñ fɛe ma sádārizi, ǵɔ kè de ma gbɛndoo úu pi.

Ñ ma sádari pi lé, sáanɔ é fáakɔa,
mé ɔ tɔ aɔ gbɛ kpeɛdeenɔa.

⁸ Weé b̀su gbɛnɔ leo plaaa lé wà ní dede,
mɔde leo doo é ǵɔ à guu.

Mamɔma Dii mámbe má ò.

⁹ Mé leo doo pi baasa kɔn téo lán kondogi baasana bà.
Mé ní maaa yɔ mà gwa lán wè vura maaa yɔ wà gwa nà.
Aɔé ma sísi, mé weńla.
Mé be ma gbɛnɔn ñ ú, aɔé be Diin ní Luda ú.

14

Zɪ zaade kɔn Dii sunao

¹ À gwa, Dii ǵurɔ e mɔɔ, weé a pónɔ síawa wà kpaatetekɔne a wáa. ² Dii é bori píngi kakɔa Yerusalemuzi, le aɔ žl káao aɔ wéte pi sí. Aɔé kpénɔ kpoke, aɔé kusi nɔgbɛnɔa. Weé tá kɔn wéte pi deenɔ kpadoo žlɔnɔ ú, mɔde weé ní kpadoo kè aɔ ǵnɔ bɔe wéte pi guuro. ³ Dii é mɔ žl ká kɔn borii pínɔ lán è ke nà yá žlkagurɔ ⁴ Zɪ pia Dii é gbá pée Kùkpe sísi misɔntɛa Yerusalemu ɔfántɛbɔe kpa. Sísi pi é parakɔre plaa naana zaa ɔfántɛbɔe kpa ai ɔfántɛǵekpen kpa, à guzure éǵɔ bíta maamaa. Sísi pi kpadoo é tá gu'igbároo kpa, à kpadoo sɔ sɔɔmete kpa. ⁵ É bàà lé à tá sísi pínɔ guzuran, zaake guzure pi é gá pé Azeliame. É bàà lé lán a dezínɔ bàà lè tɔɔte lugaluganane Yudanɔ kí Uzia ǵurɔ nà, Dii ma Luda é mɔ kɔn a gbɛ kè aɔ kú adonanɔ ledɔ.

⁶ Zɪ pia gupuraa éǵɔ kuuro, pǵgupurinɔ é guu pu dɔro. ⁷ Zɪ pi é bɔ adona, fáantɛ ke gwáaví éǵɔ kuuro. Dii bé à ǵurɔ pi dɔ. Tó uusie kè, guu é pu.

⁸ Zɪ pia í wɛndide é bɔ Yerusalemu à bàà lé, à kpadoo é tá ɔfántɛbɔe kpa ai sɛbe wisideen, à kpadoo é tá ɔfántɛǵekpen kpa ai ísiaan kwɛe kɔn buusieo píngi. ⁹ Dii bé éǵɔ de anduna píngi Kína ú. Zɪ pia àmbe éǵɔ Dii ú ado, à tɔ bé éǵɔ kuu ado. ¹⁰ B̀su pi píngi é ǵɔ gusararaa ú naana zaa Ǵɛba ai Rimɔ kè kú Yerusalemu sɔɔmete kpa. Mɔde Yerusalemu éǵɔ kaena a gbɛn musumusu naana zaa Beyámi bíilea ai Bíile Káaku kɔn Gooda Bíileo, naana zaa Ananeli bíi lezizi ai kí keepi'ifékiia. ¹¹ Weéǵɔ kú à guume, weé kaate ziki dɔro. Yerusalemu éǵɔ aafia.

¹² Gagyāa kè Dii é ká borii kè aṣ lèe Yerusalemuann yè. Aṣ mè éḡṣ vāa zena, aṣ wée é vā a tóon, aṣ néne é vā n lén. ¹³ Zī pià Dii é tó gídi gēngu maamaa, aṣé kṣ kükü kṣ ɔɔa wà léekṣa. ¹⁴ Yudanɔ é zī ká Yerusalemu n píngi aṣé zī ble borii kè aṣɔ liganzinɔa, aṣé n auziki nakṣa, vura kṣn kondogio kṣn pókásaanɔ kè bíta. ¹⁵ Gagyāa pi é ká sṣnɔn se kṣn báagāsṣnɔ kṣn lakuminɔ kṣn zaakinɔ kṣn pókádee kè kú gbē pinɔ búrannɔ píngi.

¹⁶ Borii kè aṣ mṣ wà lèe Yerusalemu pínɔ, aṣ gbē kè aṣ ḡṣnɔ éḡṣ gaa gwe wè kṣn wèo le wà dṣnzi ke kí Dii Zīkpedene aṣ Kutadṣna zībaa ke. ¹⁷ Tó anduna bori kee e gá Yerusalemu dṣnzi ke kí Dii Zīkpedenero, lou é mañneo. ¹⁸ Tó Igipitinɔ e gá zībaa pi kero, lou é mañnero bensṣ Dii é gagyāa kè è ká borii kè aṣé gá zībaa pi keroonɔn kánḡume. ¹⁹ Wée kè eé tã Igipitinɔa kṣn borii kè èe gá zībaa pi keroonan gwe. ²⁰ Zī pià weé kē sṣ angotanɔa wà be: Dii pṣ. Dii kpé daganɔ éḡṣ sēnkpe kṣn sa'oki taanɔome. ²¹ Oroo kè kú Yerusalemu kṣn Yudanɔ bṣsuonɔ éḡṣ Dii Zīkpede pṣ ũ píngi. Gbē kè aṣé mṣ saa oonɔ é sé wà nṣbɔ fufu keo. Zī pià latari éḡṣ kú Dii Zīkpede ua dṣro.

MALAKI

Sa'onaya

¹ Yá kè Dii ò Isarailinɔŋ Malaki gāzīn yè. ² Mamɔma Dii ma bè má yeazi, ben a bè ma yeazi diamé? Mamɔma Dii ma bè Isau né Yakubu vīnloo? Baa kōn beeo Yakubun má yezi ³ ma gi Isauzi, ben ma à gusīsīdee li gugbagaaga ũ, ma à b̄usu kè gbáa gbēngboon kúkii ũ. ⁴ Edomu gbē pinɔ bè wà n̄ wétenɔ dúgu z̄ò, weé ɛara wà n̄ b̄ezīnɔ f̄eɛ. Ben mamɔma Dii Žikpede ma bè: Tó wà k̄k̄e wà k̄aɛ, mé gboro, weé beñne B̄usu Zaa gbēnɔ, gbē k̄e Dii p̄t̄ē k̄ēn̄zi ai guro p̄nginɔ! ⁵ É w̄eɛ si yā pile à be Dii b̄íta ai Isarailinɔ b̄usu baa k̄aa kpa.

⁶ Né è a de kpe da bens̄ z̄òbleri è a dii kpe da. Kè má de a De ũ, ée ma kpe daa? Kè má de a Dii ũ, á ma v̄ia v̄i? Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe méɛ a laa. A sa'orinɔ ámbé ée kya kaamagu. Eè be: Dian wa kya k̄angu n̄a? ⁷ Kè a kya k̄a ma teebun yānzime. Eè m̄ó ma gbāgbākiiia k̄n p̄b̄le gbās̄i. Eè be: Dian wa n̄ gbāgbākii gbās̄i l̄è? ⁸ Kè a m̄o saa oma k̄n p̄k̄ade v̄ianɔ, yā zaaan gweroo? Kè a saa òma k̄n p̄ ɛrenɔ k̄n à gyāreenɔ, yā zaaan gweroo? À gá kpá b̄usu gb̄ensia à gwa, tó a yā é k̄ane à a s̄abu kpá. Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe méɛ a laa.

⁹ À agbaa kpáme mà a w̄enda gwa. M̄ode tó p̄o beee takanɔ kú a z̄z̄i, mé s̄i? Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe méɛ a laa. ¹⁰ Wà be a gb̄eke ḡaa à ma ua zé tàta yā, le w̄aton ḡe wà té pek̄ɔre ma gbāgbākiiia p̄aro. Beee s̄a. Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe má ò. A yā e k̄eɛme nnaro, mé a gba síro. ¹¹ Zaa ɔf̄ant̄eb̄oɛ kpa ai à ḡēkiiia ma tó éḡo b̄íta boriinɔ té. Weé tuaetiti kpátame weé m̄óme k̄n gba gb̄ās̄isainɔ gu p̄ngia, zaake ma tó éḡo b̄íta boriinɔ té. Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe má ò. ¹² M̄ode apinɔ eè d̄oke k̄n ma t̄so eè be ma teebu gb̄ās̄i v̄i, ben eè saa oa k̄n p̄k̄ade ginanɔ. ¹³ Mamɔma Dii Žikpede ma bè: Eè be a kpasao k̄n yā p̄io, ben eè lézúkii kea. Tó a m̄o ma gbāgbā k̄n p̄ k̄oókūnanɔ k̄n p̄ ɛrenɔ k̄n p̄ gyāreenɔ, mé beeenɔ s̄i? Mamɔma Dii m̄ambe méɛ a laa. ¹⁴ M̄onafkidee kè p̄o kyà v̄i a kp̄asan kè à lé gb̄eme, ben à ḡaa à ma gbāgbā k̄n p̄ seedeeo à ḡe ũ, ma láari kè adeea. Zaake m̄ambe Kína b̄íta ũ, ma tó è boriinɔ naasi k̄u. Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe má ò.

2

¹ Mamɔma Dii Žikpede ma bè: A sa'orinɔ a yān yè sa. ² Tó ée ma yā maro, tó ée da a sw̄en à ma t̄o b̄oro, mé láari keawa le àton ḡs̄ aubarika v̄iro. Má b̄oagu se k̄o, zaake ée da a sw̄en a ma t̄o b̄oro. ³ Á ma! Mé kp̄ak̄e a boriinɔzi a yānzi, mé z̄ibaa sa'op̄onɔ gb̄ò l̄l̄o a uua, weé a s̄eɛ wà a kw̄é. ⁴ Éḡo d̄s̄ sa kè ma yā beee diɛare le ma bà kuuna k̄n Levi boriinɔ ḡs̄ kuu. Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe má ò. ⁵ Ma bà kuunaŋyo p̄i guu ma w̄endi k̄n aafiao kp̄ar̄ima le a ḡs̄ ma v̄ia keɛ, ben a s̄ ma v̄ia kè, ma t̄o naasi n̄ k̄u. ⁶ Yādannena yāpura da n̄ l̄en, w̄eɛ egeyā ma n̄ l̄enlo. A s̄ t̄aa òmao k̄n ledoleo k̄n n̄se puraao, a s̄ gb̄enɔ b̄ò à zaaa guu pari. ⁷ À maa sa'ori ḡs̄ d̄ona v̄i le gb̄enɔ e wà yādannena ma à léz̄i, zaake ámbé mamɔma Dii Žikpede ž̄iri ũ. ⁸ Am̄o s̄ a k̄e z̄éa, a yādannenanɔ t̄o gb̄enɔ f̄u pari, a ma bà kuuna k̄n Levi boriinɔ gb̄oro. Mamɔma Dii Žikpede m̄ambe

má ò. ⁹ Ben má tò wà kya kàagu ma a kēsā gbē píngi kiia, kè ée té ma tuubaziro bensō eè gbēno tē bo doka musu.

Gina nɔɔzi ya

¹⁰ À de wa píngi De mèn dome? À de Luda dōnkō bé à wa kee? Bó bé à tò weè yáfee kekōne? Wa Luda bà kuuna kōn wa dezino yā gbòro. ¹¹ Yudano yáfee kè aō yā zaa kè Isarailino būsun kōn Yerusalemuo, zaake aō nɔ tāagbāgbārino sè wà Dii kpé kè à yezi gbāsī lèo. ¹² Gbē kè yā beee taka kè, Dii à kē Yakubu boriino, baa tó déme, baa tó à mò kōn gbaano Dii Žikpedene.

¹³ Yā plaadee kè eè keen ye. Eègō ɔɔ dɔo àgō wii pɛe, a wée'i ègō kú Dii gbāgbākiiia, kè eè wée sé à gbaa kè a mōone gwa gbasā à siro yānzi. ¹⁴ Eè be: Bó bé à mò kōn yā kèo? Kè Dii bé sēedadee ũ a dagura kōn n gōkparekeguro nɔkpammao yānzime. Zaake n nɔkpamma pin n gbēndoo kè a kō yā mà ũ, ben n yáfee kène. ¹⁵ À de Dii a ke mè dōnkō ũ le a mè kōn a léo gō dōnkō yānzime? Bón Luda e pɛea a mēdōnkōke pi musuu? Le a nēno e wà à yā ma yānzime. Beee yānzi àgō a zīnda kūna dō le aton yáfee ke a nɔkpammanero. ¹⁶ Mamoma Dii Isarailino Luda ma bè, ma za yìgidenan yān kōn nɔ kpebonao. Mamoma Dii Žikpede māmbe má ò. Àgō a zīnda kūna dō, aton yáfee kenero.

¹⁷ Á tò Dii kpāsa kōn a yā'onao. Eè be: Wa yā kparee bé à à kpāsa? Kè eè be zaakerino maa Diine, ben aō yā è káne yānzi. Eè be dɔ Luda kè è yākpae ke kōn gbēno a zéa pi kú mame?

3

Dii yakpaekɛgurɔɔ zī

¹ Mamoma Dii Žikpede ma bè: À ma! Mé ma žiri gbarè à dōme ae à zé kekeme. Dii kè eè à kii wete é gē a kpén kāndo. À ma, ma bà kuunao Malaika kè a pɔɔ dɔa pi e mɔo! ² Mòde dé bé eè à mógurɔɔ fɔɔ? Tó à bō gupuraaa, dé bé eè fō à zee? Zaake eègō de lán mōbaasari té bame, lán pōpipiri mōsɔɔ gbāaa bà. ³ Eè vee à gbēno baasa à n gbāsī bo. Eè gbāsī bo Levi boriino lán wè ke vura kōn kondogione nà, gbēno é gbasā wà mō Diine kōn gbaano a zéa. ⁴ Ži pià Yerusalemudeen kōn Yudano n píngi gbaa é ká Diine lán yāa bà, lán à zii bà.

⁵ Mamoma Dii Žikpede ma bè: Mé mōazi yākpaekekiia mēgō wāa mà gbē kè aō ma vīa vīroono bōbo n dān: Pōdammarino kōn zinakerino kōn gbē kè aō la da egeyā musuno kōn gbē kè aō gbāaa mō n žikerino kōn gyaano kōn toneno kōn bōamono.

Kpā'ona Luda

⁶ Mamoma Dii mēè liero. Beee yānzin a Yakubu boriino ée kaatero. ⁷ Mamoma Dii Žikpede ma bè: Zaa a dezino gurɔɔa a pā ma yāne á téziro. À ae dōma, mé ae dōawa. Eè be, dian wé ae dōmmaa?

⁸ Gbēntee é kpāi o Ludaas? Mòde ée kpāi ooma. Eè be, bó musun ée kpāi ooma? A pō kuride kōn a gbaano yā musume. ⁹ A bori píngi gō láari pō ũ kè ée kpāi ooma yānzi. ¹⁰ À mō kōn pō kurideeo píngi à ká ma auzikikaekiin, le pōblee gō kú ma kpén. Mamoma Dii Žikpede māmbe má ò. À ma lé beee musu à gwa, tó mée musu zé wē ma aubarika pisiare a kora à kákiiziro. ¹¹ Mamoma Dii Žikpede ma bè: Mé kpā a bura pō yākarino le ašton a pōno kaatero. A geepi lino né é wororo. ¹² Bori píngi é be aubarikadeenon a ũ, zaake a būsū égō nna. Mamoma Dii Žikpede māmbe má ò.

¹³ Mamɔma Dii ma bè: A yā pāsī ò ma musu. Èè be, bó yān wá ò n musuu? ¹⁴ A bè zòblena Ludane né yā pāame. Kè wa zīi kè Dii Zìkpède yāa bensɔ wa pɔsia utano dà à yānzi, bó àren wá è? ¹⁵ Tia la eè be wadadeenɔn aubarikadeenɔn ũ. Èe daa zaakerino bé wèe kāsaa pɛɛɛ, gbɛ kè è be Luda pita wà ɔsi ká sɔ, yáke è à lero.

¹⁶ Ben gbɛ kè aɔɔ Dii vīa vīino yā ò kɔo, ben à swā kpà ní yāzi à mà. Ben wà gbɛ kè aɔɔ Dii vīa vīi kè aɔè laasuu léano tɔ kè dɔngu takadan à aɛ. ¹⁷ Mamɔma Dii Zìkpède ma bè gurɔɔ kè ma bo kɔn yāo, aɔégɔ de ma pɔ ũ ma auziki ũ. Mé sùu keiyo lán gbɛ è sùu ke kɔn a né kè èè zīi keeneo nà. ¹⁸ É gbɛ maaano kɔn gbɛ zaaano dɔkɔzi sa, gbɛ kè aɔɔe dɔɔ Ludazino kɔn gbɛ kè aɔɔe dɔɔziroonɔ.

4

Dii mógurɔɔ

¹ Mamɔma Dii Zìkpède ma bè: À ma! Gurɔɔ pì e mɔɔ, eégɔ wāa lán mòdate bà, bensɔ wadadeenɔ kɔn zaakerino éégɔ de lán sè kori bà. Gurɔɔ pì é ní kpata ní píngi, aɔ kāsaa ke aɔ ɔne é gɔro. ² Amɔa kè á ma vīa vīino sɔ, a mīsina ɔfāntè é bo, aafia éégɔ kú à gupuraazi. È boe àgɔ vīvīi lán zùnɛ kè wà ní gbáeno bà. ³ Mamɔma Dii Zìkpède ma bè: Gurɔɔ kè ma bo kɔn yāo, è kiti pá gbɛ zaaano, aɔégɔ de lán túbu bà a gbá gīzī.

⁴ À tó doka kè má kpà ma zòbleri Musaa zaa Orebu gɔ dɔagu, yā kè má die Isarailinoɔne kɔn yā kè má dànnɛo. ⁵ À ma! Mé annabi Ilia zīawa ai ma mógurɔ bíta naasidee gɔ gá ká. ⁶ Eé tó denɔ pɔɔ kú ní nénɔa bensɔ nénɔ pɔɔ éégɔ kú ní denɔa. Tó lenlo, mé mɔ mà ɔ pāe a búsua mà lé keare.

MATIU

Baaru nnaa kè Matiu kè

Yesu Kirisi ina 1:1-2:23
 Yaaya Batisikèri waazikèna 3:1-3:12
 Yesu batisikèna 3:13-4:11
 Yesu yadannena Galili 4:12-18:35
 Zaa Galili ai Yerusalemu 19:1-20:34
 Yesu kuuna Yerusalemu 21:1-26:13
 Yesu gana kòn a fènao 26:14-28:20

Yesu Kirisi bori bɔzia
(Luk 3:23-38)

- ¹ Ibrai kòn Daudao bori Yesu Kirisi bɔzian yè:
- ² Ibrai Isaaku i,
 Isaaku Yakubu i,
 Yakubu Yuda i kòn a vlinɔ kòn a dāaronɔ,
³ Yuda Pɛɛzi kòn Zɛrao i kòn a nɔ Tamao,
 Pɛɛzi Ezerɔnu i,
 Ezerɔnu Ramu i,
⁴ Ramu Aminadabu i,
 Aminadabu Nasɔ i,
 Nasɔ Salamɔ i,
⁵ Salamɔ Bɔaza i kòn a nɔ Rahabuo.
 Bɔaza ɔbedi i kòn a nɔ Rutuo,
 ɔbedi Yɛɛɛ i,
⁶ ben Yɛɛɛ kí Dauda i.
- Ben Dauda Sulemanu i kòn Uria naɔo,
⁷ Sulemanu Reoboamu i,
 Reoboamu Abia i,
 Abia Asa i,
⁸ Asa Yosafata i,
 Yosafata Yehoramu i,
 Yehoramu Uzia i,
⁹ Uzia Yotamu i,
 Yotamu Aaza i,
 Aaza Ezeƙaya i,
¹⁰ Ezeƙaya Manase i,
 Manase Amɔ i,
 Amɔ Yosia i,
¹¹ Yosia Yoyakini i kòn a dāaronɔ gurɔɔ kè wà gbɛnɔ kùkù wà tànyo Babilɔnu.
- ¹² Tana kòn gbɛnɔ Babilɔnu gbɛran Yoyakini Sealatieli i,
 Sealatieli Zɛrubabeli i,
¹³ Zɛrubabeli Abiudu i,
 Abiudu Eliakimu i,
 Eliakimu Azɔ i,
¹⁴ Azɔ Zadɔki i,
 Zadɔki Akimu i,
 Akimu Eliudu i,
¹⁵ Eliudu Elɛaza i,

Eleaza Matã ì,
 Matã Yakubu ì,
¹⁶Yakubu Mariama zã Yusufu ì,
 ben Mariama Yesu kè wè bene Mesaya ì.

¹⁷Zaa Ibrai gurɔɔɔɔ ai à gàa pé Daudaa, de kɔn a néo kuu gɛro dosaimɛ. Zaa Dauda gurɔɔɔɔ ai gurɔɔ kè wà tà kɔn gbɛnɔɔ Babilɔnu, de kɔn a néo kuu gɛro dosaimɛ. Zaa tana kɔn gbɛnɔɔ Babilɔnu ai à gàa pé Mesayaa, de kɔn a néo kuu gɛro dosaimɛ.

Yesu Kirisi ina
(Luk 2:1-7)

¹⁸Dian wà Yesu Kirisi ì nànyè: À da Mariama kuu Yusufu nɔkɔpamma ùmɛ. Ai àgɔ gá zã kɛ, à nò sɪ kɔn Luda Nini gbãaa. ¹⁹À gɔkɔpamma Yusufu pì né gbɛ maaame, à yezi à wí daaro, ben à zɛo kè é bɔ à yãn asii guu. ²⁰Gurɔɔ kè èe laasuu lɛɛ yã piã, Dii malaika bɔ à m̀zi nanaa guu à bène: Dauda bori Yusufu, n̄ton bídi kɛ n nɔkɔpamma Mariama sɛna yã musuro, zaakɛ nò kè à sina b̀ Luda Nini kiiamɛ. ²¹Eé né ì gɔgbɛ ù, né tó kpánɛ Yesu, zaakɛ éé à gbɛnɔɔ b̀ n̄ durunnɔ guu. ²²Bee kè píngi, le yã kè Dii ò annabi gázi kɛ, à bè:

²³Nɔkɔparɛ lezii bé éé nò sí
 à né ì gɔgbɛ ù,
 weé tó kpánɛ Imanueli.

Tó pì bè, Ludaa kúwao.

²⁴Kè Yusufu vù, à kè lán Dii malaika diɛne nà, à a nɔɔ pì sè. ²⁵Mɔde èè à d̄s nɔgbɛ ɛro ai à gàa à négɔgbɛ pì ì. Ben à tó kpánɛ Yesu.

2

Sɔsɔneyãd̄srinɔ m̀na Yesu gwa

¹Wà Yesu ì Betelemu Yudea b̀sun kí Herɔdu gurɔ. Ben sɔsɔneyãd̄srinɔ b̀ òfãntɛbɔɛ kpa, ās m̀ Yerusalemu, ²ās gbɛnɔɔ là wà bè: Né kè wà ì Yudanɔ kína ùu kú máa? Wa à sɔsɔne è òfãntɛbɔɛ kpa, ben wa m̀ kúene. ³Kè kí Herɔdu yã pì mà, à bídi kè kɔn Yerusalemudeenɔ n̄ píngi. ⁴À Yuda sa'orikinɔ kɔn ludayãdannerinɔ kàkɔa n̄ píngi, ben à n̄ lá guu kè weé Mesaya in. ⁵Ās wèàla wà bè: Betelemumɛ zaa Yudea b̀sun. Zaakɛ lán annabi kè nànyè:

⁶Betelemu kè kú Yudanɔ b̀sun,
 n̄ k̄sãna Yuda w̄ɛtenɔziro fá.
 Zaakɛ n̄ guun kína é b̄n,
 kè éé d̄ ma gbɛ Isarailinɔne aɛ.

⁷Ben Herɔdu sɔsɔneyãd̄srinɔ s̄isi asii guu, à sɔsɔne pì b̄ɔgurɔ sãnsãn gbèkar̄nma.

⁸Ben à n̄ gbare Betelemu à bè: À gá à né pì baaru gbekagbeka kɔn làakario. Tó a à è, à m̀ à omɛ, mapi se, mé gá kúene.

⁹Kè ās kína yã mà, ben ās d̄a zén. Ben sɔsɔne kè ās ò òfãntɛbɔɛ kpa yãa pì d̄n̄ne aɛ d̄o ai à gàa à zè né pì kúkiila. ¹⁰Kè ās sɔsɔne pì è, ās pɔɔ kè nna maamaa.

¹¹Ās gè kpén, ās né pì è kɔn a da Mariamao, ben ās kùè wà d̄nzi k̄ene. Ben ās n̄ auziki àkpatinɔ w̄ɛw̄ɛ, ās à gbà vura kɔn tuaetitia kɔn lí'ɔ gū nnannaao.

¹²Ludaa òn̄ne nanaa guu kè āsɔton b̄ɔɛ Herɔdu kiiaro, ben ās tà n̄ b̀sun kɔn zé pãndeo.

Gana kɔn Yesuo Igipiti

¹³ A5 tana gbera Dii malaika b̀̀ à m̀̀ Yusufuzi nanaa guu à bè: N̄ f̄e è n̄ né pì sé k̄õn a dao, n̄ bàa lé n̄ gányo Iyipiti, néḡõ kú gwe ai mà m̀́ mà yá onne d̀, zaake Her̄õdu é né pì wete à dem̄e.

¹⁴ Ben Yusufu f̄e gwáav̄i, à né pì sé k̄õn a dao, à gáanyo Iyipiti. ¹⁵ À kú gwe ai Her̄õdu gàa à gào. Beee k̄e, le yá k̄e Dii ò annabi gáz̄i ke yanzime, à bè: Ma a né gb̄ese Iyipiti.

Néḡõgb̄en̄o d̄ed̄ena

¹⁶ K̄e Her̄õdu è s̄õs̄õneyád̄õrino ònd̄õ k̄eazi, ben à p̄õ f̄e maamaa. À s̄õs̄õne b̄õguroo taka d̄õ yá k̄e à gb̄eka s̄õs̄õneyád̄õri p̄in̄õa yãzi, ben à gb̄en̄o z̄i a5 néḡõgb̄e k̄e a5 kà w̄e plaaa ke k̄e a5 k̄es̄az̄ino d̄ede Beteleumu k̄õn a buraano p̄ingi.

¹⁷ Yá k̄e annabi Yeremaya ò k̄e sa, à bè:

¹⁸ Wà wii gb̄aaa mà Rama,
w̄e ɔ̄ d̄õ, w̄e wii p̄e.
Raseli e a n̄en̄o ɔ̄ d̄õ,
à gi agbaa mazi, zaake a5̄ kuu d̄õro.

Suna Iyipitio

¹⁹ K̄e Her̄õdu gà, ben Dii malaika b̀̀ à m̀̀ Yusufuzi Iyipiti nanaa guu ²⁰ à bè: N̄ f̄e è n̄ né pì sé k̄õn a dao, n̄ tányo Isarailino b̀̀sun, zaake gb̄e k̄e a5̄õe wete è wà né pì w̄endi b̄õõõ ḡaga.

²¹ Ben à f̄e è n̄ né pì sé k̄õn a dao, à tányo Isarailino b̀̀sun. ²² K̄e à mà Akelau bé èe kí blee Yudea a de Her̄õdu ḡe ù, gwe v̄eena v̄ia à k̄ù. Luda yá òne nanaa guu, ben à tà Galili b̀̀sun, ²³ à gàa à v̄e w̄ete k̄e w̄e be Nazareti. Len yá k̄e annabin̄õ ò p̄apa le, k̄e a5̄ bè: Weé à sísi Nazareti gb̄e.

3

Yaaya Batisikeri waazikena

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yoh 1:19-28)

¹ Beee gbera Yaaya Batisikeri m̀̀ Yudea gb̄aan, èe waazi kee ² à bè: À n̄õse lie, kpata k̄e b̀̀ Luda kiia kà k̄i. ³ À yãn annabi Isaya ò yá à bè:

À baarukp̄ari kòto ma d̄õ gb̄aan,
èe bee à z̄é keke Diine,
à z̄é w̄ew̄en̄o porone súusu.

⁴ Yaaya èḡõ p̄k̄as̄aa k̄e wà tà k̄õn lakumi k̄ao dana, è b̄aa asaa d̄õ a pii. Sut̄e k̄õn z̄'ion à p̄blee ù. ⁵ W̄eḡõ b̄õe Yerusalemu k̄õn Yudea b̀̀su gu p̄ingio k̄õn Yoda d̄õr̄õzio w̄aḡõ m̄õ à kiia. ⁶ A5̄è ñ durunn̄õ o gupuraa, ben è ñ b̄at̄isi ke Yodan.

⁷ K̄e Yaaya è Farisino k̄õn Sadusin̄õ e m̄õõ a kiia pari a5̄ b̄at̄isi ke, ben à bè: Gb̄ent̄ee pitigoon̄õ! Dé bé à lé dàawa à bàa sí p̄of̄e k̄e Luda é pitam̄mane? ⁸ À n̄õselīena yá ke, weeḡõ d̄õ k̄e a lie. ⁹ K̄e Ibrai de a dezi ù, àtonḡõ daa k̄e beee bé eé a b̄õro. M̄eè ooare, Luda é f̄õ à gb̄e k̄en̄õ ke Ibrai b̄oriino ù. ¹⁰ Kp̄asa diena l̄in̄õzi k̄õ. Luda é lí k̄e è né m̄aaa iroo z̄õ à zu té guu. ¹¹ M̄eè a b̄at̄isi kee a n̄õselīena s̄eèda ùm̄e, m̄ode gb̄eke é m̀́ ma gbera à gb̄aaa demala, m̄eè ká mà à kyatee s̄eenero. Àmbe eé a b̄at̄isi ke k̄õn Luda Ninio k̄õn téo. ¹² À gb̄aka k̄ũna a ɔ̄z̄i èseḡb̄ek̄iia. Tó à f̄ã, eé a p̄w̄ee ká a d̄õn, eé à s̄àko ká té k̄e è garoo guu.

Yesu b̄at̄isikena

(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)

¹³ Ben Yesu bò Galili bùsun à mò Yaaya kiia Yodazi le à a batisi ke. ¹⁴ Yaaya yezi à gí à bè: Mamoma kè má de ñ ma batisi keen n mo ma kiias? ¹⁵ Ben Yesu wèàla à bè: Àgõ de le gĩa, zaake à kò siwao le yã píngi kena a zéa yãnzì. Ben à wèzi. ¹⁶ Kè Yesu batisi kè, à bikù gõõ. Zì beea ludambe wèkõa, ben à è Luda Nini è e suu lán põtèe bà à zõawa. ¹⁷ Ben wà kòto mà bõna ludambe à bè: Ma né mèn do léle yenzideen yè, kè ma pòõ nnaa maamaa.

4

Yesu yõagwana

(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Ben Luda Nini gàa kõn Yesuo gbáan, le Ibilisi à yõ à gwa. ² Yesu lé yì fãantè kõn gwãavĩõ ai gurõ baplaa. Kè nõaa e à dee, ³ ben gbèkekeri pì sõzi à bè: Tó Luda Nén n ù, ñ be gbè kènõ li buredi ù. ⁴ Yesu wèàla à bè: À kú Luda yãn wà bè:

Põbleen gbèntee ègõ kúõ adoro,
sé yã kè Ludaa e oo píngi.

⁵ Ben Ibilisi à sè à gáao Luda wéte, à à zè Luda kpé mìsõntèa, ⁶ à bè: Tó Luda Nén n ù, ñ kápá n zĩndazi, zaake wà kè Luda yãn wà bè:
Eé n yã o a malaikanõne,
aõé n sé ñ õzì le ñton gènn sí gbèaro yãnzì.

⁷ Yesu wèàla à bè: Wà kè dõ wà bè:
Nton Dii n Luda lé ñ gwaro.

⁸ Ben Ibilisi à sè à gáao dõ kpìi lezì maamaa musu, à anduna kpatanõ bõdõane píngi kõn ñ auzikinõ ⁹ à bè: Mé n gba beeenõ píngi, tó n kuè n dõnzì ke me. ¹⁰ Ben Yesu bène: Ñ gumala Setán! Zaake wà kè Luda yãn wà bè,
ñ dõnzì ke Dii n Ludane
ngõ dõõzi ado.

¹¹ Ben Ibilisi à tò gwe sa, ben malaikanõ mò wà dõàle.

Yesu nana a zĩa zaa Galili

(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)

¹² Kè Yesu mà wà Yaaya kù wà dà kpésiaan, ben à tà Galili. ¹³ Èe vèe Nazaretì dõro, à gàa à vèe sèbe sae Kapenamù, Zebuluni boriinõ kõn Nafatali boriinõ bùsun, ¹⁴ le yã kè annabi Isaya ò ke yãnzì à bè:

¹⁵ Zebuluni boriinõ kõn Nafatali boriinõ bùsu,
zaa ísìaa kpa ai Yoda baa kãa kpa,
Galili bùsu kè bori pãndenõ kún pì,

¹⁶ aõ gbè kè aõõ kú gusìaa guunõ gupura ìsì è,
guu dõ bùsu kè kú gaa lézì pì deenõne sa.

¹⁷ Zaa gurõ beean Yesu nà waazikenaa à bè: À nõse liè, kpata kè bò Luda kiia kà kii.

Yesu iba káakunõ sisina

(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸ Kè Yesu e dõõ Galili sèbezi, à gõõn plaaanõ è, vù kõn dàaroo, Simõ kè wè be Pita kõn a dàaro Anduruo. Aõõe táaru kpaa sèbe pì guu, zaake sõõkõnõme. ¹⁹ Ben Yesu bènnè: À mó à témazi, mé a ke gbèweterinõ ù. ²⁰ Zaa gwe gõõ aõ ñ táarunõ tòn aõ bò wà tèzi. ²¹ Kè à gàa ae, à gõõn plaa pãndenõ è, vù kõn dàaroo dõ, Zebedi né Yemisi kõn a dàaro Yohanao. Aõõ kú góro'ite guu kõn ñ de Zebedi

piò, aɔɔe ní táarunɔ kekεε. Yesu ní sísi, ²² ben aɔ ní de tò góro guu gwe gɔɔ, aɔ bɔ wà tɛzi.

*Yesu yádannena Galili
(Luk 6:17-19)*

²³ Yesu ɛgɔ lili oo Galili b̀sun, ɛ yá dańne ní aduakekpɛnɔ guu, ɛ kpata kè b̀ Luda kiia baaru kpá, ɛ gb̃nɔ kɛkɔa k̃n gyá bori s̃nda p̃ngio. ²⁴ À tɔ dà Siria b̀sula p̃ngi, ben w̃gɔ m̃ɔne k̃n gb̃ kè aɔɔe gyá bori p̃ngi k̃n w̃aw̃ao k̃eɛnɔ k̃n z̃indeɛnɔ k̃n gasindadeɛnɔ k̃n ɛɛnɔ, ben ɛ ní kɛkɔa. ²⁵ Wà b̀ Galili k̃n W̃ɛtemenkuri b̀suo k̃n Yerusalemuo k̃n Yudeao k̃n Yoda baa k̃a kpaoo paripari wà tɛzi.

5

*Aubarikadeenɔn Yesu ibanɔ ũ
(Luk 6:20-23)*

¹ Kè Yesu parii p̃nɔ ɛ, à didi s̃s̃ia. Kè à ṽɛɛ, à ibanɔ mò à kiia, ² ben à nà yádannena à bè:

³ Aubarikadeenɔn gb̃ kè aɔ ní k̃s̃ana d̃ɔɔnɔ ũ, zaake kpata kè b̀ Luda kiia de ní p̃ ũ.

⁴ Aubarikadeenɔn p̃ɔsiadeenɔ ũ, zaake Luda ɛ ní làakari kpáɛńne.

⁵ Aubarikadeenɔn gb̃ kè aɔ ní z̃inda b̀sanɔ ũ, zaake aɔmbe weégɔ anduna ṽi.

⁶ Aubarikadeenɔn ỹaz̃ede niderinɔ ũ, zaake aɔmbe aɔé k̃a.

⁷ Aubarikadeenɔn w̃ɛndad̃nnerinɔ ũ, zaake Luda ɛ ní w̃ɛnda d̃s̃.

⁸ Aubarikadeenɔn ñs̃epuradeenɔ ũ, zaake aɔmbe aɔé w̃ɛɛ si Ludale.

⁹ Aubarikadeenɔn íbet̃emiderinɔ ũ, zaake weé ní sísi Luda ñnɔ.

¹⁰ Aubarikadeenɔn gb̃ kè w̃è Ìa dańma ỹamaak̃ena ỹanzinɔ ũ, zaake kpata kè b̀ Luda kiia de ní p̃ ũ.

¹¹ Aubarikadeenɔn a ũ, tó wà a s̃s̃s̃, tó wà Ìa d̃aawa, tó wà ỹa zaa p̃ngi diawa ma ỹanzi.

¹² À p̃onnaa kè à yá d̃ɔ, zaake a láada bíta ludambe. Len wà Ìa dà annabi kè aɔ kú a ãanɔ le.

*Yesu ibanɔn wisi ũ k̃n gupuraa
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)*

¹³ Ámbe wisi ũ andunane. Tó wisi i nnaa tà, dian weé k̃e nà à g̃ɔ wisi ũ d̃ɔ? À àre kee ṽi d̃ɔro, séde wà kw̃ɛɛ gb̃nɔ t̃aa oa.

¹⁴ Ámbe gupuraa ũ andunane. W̃ɛte kè wà k̃aɛ s̃s̃i musu ɛ f̃ɔ àg̃ɔ utenaro.

¹⁵ W̃è fitia na wà gbaka kúɛaro. W̃è ði dabu musume, le à guu pu gb̃ kè aɔ kú uanɔne. ¹⁶ À guu pu gb̃nɔne le, le aɔ a maakenane e wà a De kè kú musu tó kpá.

Musa doka b̃k̃ɔt̃ena

¹⁷ Àtong̃ɔ daa ma m̃ɔ Musa doka k̃n annabinɔ ỹanɔ gboronlo. M̃éé m̃ó gbororo, ma m̃ɔ le mà papame. ¹⁸ Ỹapuraan m̃éé ooare, ludambe k̃n t̃ɔt̃ɔ

é gēte, mōde doka pì wēzā fēte ke a pō kete ke é gētero, yā pīngi é ke. ¹⁹ Beee yānzi tó gbē gi yā kè wà diē pīnō dokezi, baa à kè kēsānañzi, tó è da gbēnōne a5 ke le, adee égō kēsānañzi kpata kè bō Luda kiia gbēnō tēme. Tó gbē kūna, tó è dañne le sō, adee égō bīta kpata kè bō Luda kiia gbēnō té. ²⁰ Mée ooare, tó a yāmaakena de ludayādannerinō kōn Farisinō pólaro, é gē kpata kè bō Luda kiia guuro.

Pɔfēna

²¹ Á mà wà bè yādeenōne, a5ton gbē dero. Gbē kè gbē dè, weé yákpae keo. ²² Mapi sō, mée ooare, gbē kè pō fē a gbēdaaazi kà wà yákpae keo. Gbē kè a gbēdaaa sōsō kà wà gáo gbāadeenō kiia. Gbē kè bè a gbēdaaane mīsaide sō kà à gē tén. ²³ Tó n mō ñ Luda gba pō a gbāgbākīia, tó n dōn gwe kè n gbēdaaa n yā kūna, ²⁴ ñ n gba tó sa'okii ae gwe, ñ gá ñ agbaa kpá adeene gīa, gbasa ñ mō ñ saa o sa. ²⁵ Tó n ibee e gaanyo yákpaekekiia, ñ ke kpakpaa ñ keo nna zaa zén, le àton n kpá yákpaekekiario yānzi. Tó nēe ke lero, yákpaekekiari pì é n kpá dogaria, dogari é n da kpésiaan. ²⁶ Yāpuraan mée oonne, né bō gwero ai ñ gá fīa boo pīngi. Baa kōbō é gō ténziro.

Zinakena

²⁷ Á mà wà bè, àton zina kero. ²⁸ Mapi sō, mée ooare, tó gbē nōgbē gwà kōn laasuna pānde, adee zina kēon gwe kō. ²⁹ Tó n wée ɔplaa é tó ñ fu, ñ bō ñ zīna. N korana n mēgu kezi maa de wà n mē pīngi zu ténla. ³⁰ Tó n ɔplaa é tó ñ fu, ñ zō ñ zīna. N korana n mēgu kezi maa de n mē pīngi tana ténla.

Yigidena

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Wà bè dō, tó gbē e gi a na5zi, à yigidela kpáa. ³² Mapi sō, mée ooare, gbē kè gi a na5zi, tó èe ke à gōpōse kēnlo, à zā pì bé è tó à gō zinakeri ũ. Gbē kè nōo kè wà gīzi sè sō zina kēn gwe.

Ladana

³³ Á mà wà bè yādeenōne dō, a5 yā kè a5ō sī kōn Diio papa, a5ton fuaro. ³⁴ Mapi sō, mée ooare, àton la da sero. Àton yā sí kōn ludambēero, zaake Luda kiblekitame, ³⁵ ke anduna, zaake Luda tintime, ke Yerusalemu, zaake Kína ïsi wétēme. ³⁶ Nton yā sí kōn n mīoro, zaake né fō ñ n mīkà mēn doo pura kū ke ñ à sia kūro. ³⁷ Àgae be ee ke auo. Yā kè de beeelaa bō à zaaa guume.

Gēbona

(Luk 6:29-30)

³⁸ Á mà wà bè, wà wée fīa bo kōn wēeo, swaa kōn swaao. ³⁹ Mapi sō, mée ooare, àton gēe bo gbē kè zaaa kēareearo. Tó gbē n swān kè n gasu ɔplaaa, ñ à doo dōne dō. ⁴⁰ Tó gbē yezi à n dansiki yákpae kenyo, ñ n utadaa tōne dō. ⁴¹ Tó gbē gā namma ñ aso séare kiloo do, ñ gáone kiloo plaa. ⁴² Tó gbē pō wée kēmma, ñ kpáa. Nton gbē kè yezi à pō sēkamma tēro.

Yena ibēzi

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Á mà wà bè, àgō ye a gbēdaaazi, à za a ibeen. ⁴⁴ Mapi sō, mée ooare, àgō ye a ibeenzi, à adua ke gbē kè a5è wée tāawaanōne, ⁴⁵ le à gō a De kè kú musu nēno ũ yāpura. Zaake è ɔfántē bō gbē zaaanōne kōn gbē maaano ñ pīngi, è lou ma taarisaidēenōne kōn taarideenō ñ pīngi. ⁴⁶ Tó gbē kè a5ō yeaziinōn á yeñzi, é láada ke e Luda kiia? Baa be'ɔsirinō è ke leroo? ⁴⁷ Tó a gbēnōn è ñ kpákparūma

ńtēe, b́ á deo gbē pāndenɔlaa? Baa kifiinɔ è ke leroo? ⁴⁸ Beee yānzi àg̃s̃ kuu papana, lán a De kè kú musu kuu papana nà.

6

Gbadana

¹ À làakari ke a dɔnzi yákèna gupuraaazi. Àton ke gbēntee wée yānziro. Tó ée kee le, é láada e a De kè kú musu kiiaro. ² Tó nées gba daa takaasideenɔne, ñton a kpàakpa ke lán mɔnafikideenɔ bàro. Aṣè ke aduakekpenɔ guu kɔn gāalenɔ, le gbēnɔ ñ t́ nnaa sí yānzime. Yāpuraan mée ooare, aṣ ñ láada èn gwe kò! ³ Mpi, tó nées gba daa takaasideenɔne, ñton tó n ɔzeɛ d̃s̃ lán n ɔplaa e kee nàro. ⁴ Ñ tó n gbadana ke asiiyā ũ, n De kè asiiyā d̃s̃ é à fīa bonne.

Aduakèna

(Luk 11:2-4)

⁵ Tó ée adua kee, àtong̃s̃ de lán mɔnafikideenɔ bàro. Aṣèg̃s̃ yezi wà adua ke zena aduakekpen kɔn zéɛnkpakɔanɔ, le gbēnɔ ñ e yānzi. Yāpuraan mée ooare, aṣ ñ láada èn gwe kò! ⁶ Mpi, tó nées adua kee, ñ gē n kpé guu, ñ gbà tata, ñ wée ke n De kè kú gwe asii guua, n De kè asiiyā d̃s̃ é sínyo. ⁷ Tó ée adua kee, àton yā bɔɛ pari lán kifiinɔ bàro. Aṣèg̃s̃ daa ñ yābɔena parii guun Luda é sínyo. ⁸ Àtong̃s̃ de lán ñ bàro, zaake a De p̃ kè á à nii ṽi d̃s̃ ai àg̃s̃ gá gbekaa. ⁹ Àgae adua ke lán kè bà:

Wa De kè kú musu,
 ñ tó wàg̃s̃ d̃s̃ kè n t́ adona.

¹⁰ Ñ tó kpata kè b̀ n kiia b̀ gupuraa,
 wà n p̃yezi ke anduna guu,
 lán wè ke zaa musu nà.

¹¹ Ñ wa gba ú kè wé ble gbàa.

¹² Ñ wa taarinɔ kēwe,
 lán weè kē gbē kè aṣ taari kèweenɔne nà.

¹³ Ñton tó wà fu yāgwanaaro,
 ñ wa sí à zaaaa.

¹⁴ Tó a gbēnɔ taari kēñne, a De kè kú musu é a p̃ kēare se. ¹⁵ Tó ée gbēnɔ taarinɔ kēñne s̃ro, a De é a taarinɔ kēarero.

Léyina

¹⁶ Tó á léyina s̃s̃, àton uu sisi lán mɔnafikideenɔ bàro. Aṣè ñ uu yák̃tē le gbēnɔ g̃s̃ d̃s̃ kè aṣ léyina yānzi. Yāpuraan mée ooare, aṣ ñ láada èn gwe kò! ¹⁷ Mpi, tó ñ léyina, ñ uu pípi, ñ n̄s̄i māmamma, ¹⁸ le gbēnɔ tón d̃s̃ ñ léyinaro, sé n De kè kú asii guu baasiro. N De kè asiiyā d̃s̃ é à fīa bonne.

Auzikiyā

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

¹⁹ Àton auziki kak̃aazi anduna guu kèro, gura kè k̀k̀nɔ è p̃ yakan, p̃nɔ è k̃tē kpán bens̃ kpáinɔ è gu f̃s̃ aṣ p̃nɔ s̃éen. ²⁰ À a auziki kak̃a ludambe, gura kè k̀k̀nɔ è p̃ yakanlo, p̃nɔ è k̃tē kpánlo bens̃ kpáinɔ è gu f̃s̃ aṣ p̃nɔ s̃éenlo. ²¹ Zaake guu kè n auziki kún, gwen n làakari èg̃s̃ kún se.

²² Wéén mè fitia ũ. Tó n wée aafia, n mè píngi ég̃s̃ gupuraa ũ. ²³ Tó n wée gbāaro s̃s̃, n mè píngi ég̃s̃ gusiaa ũ. Tó gupuraa kè ñ kúna de gusiaa ũ, gusiaa p̃i bita. ²⁴ Gbēke è f̃s̃ à d̃s̃ dii mèn plaaaziro, zaake eé za gbē doon àg̃s̃ ye gbē doozi, kes̃ éé na gbē dooa à kya ká gbē doon. É f̃s̃ àg̃s̃ d̃s̃ Ludazi kɔn ɔɔ ledoro.

Ludanaanɛkena
(Luk 12:22-31)

²⁵ Beee yānzi mée ooare, àton a wèndi kàhàn ke à be bón wé ble ke bón wé miro. Àton mè kàhàn ke à be bón wé daro. Wèndi de póbleelelaroo? Mè de pókásáalaroo? ²⁶ À gwa báanɔa. Aṣè pó t̄sro, aṣè pó k̄ero, aṣè pó ká d̄s guuro, m̄ode a De kè kú musu è póblee kpárima. Á b̄e v̄i maamaa de báanɔlaroo? ²⁷ A té, dé bé eé f̄s à a wèndi gb̄aa kaara, baa gur̄o do, a kàhánkɛna guuu?

²⁸ Bóyānzin eè pókásá kàhàn kezi? Á lá vúdeenɔ gwa s̄en lán aṣo de nà. Aṣè z̄i kero, aṣè buu t̄aro, ²⁹ m̄ode mée ooare, baa Suleman k̄on a auzikio, èe uta dà à maa kà aṣ ke ūro. ³⁰ S̄èla kè kuu gb̄aa eé té k̄u ziaa, lán Luda è pó nazi lè nà, am̄a ludanaanek̄ésánadeenɔ, weé a pó o d̄s? ³¹ Beee yānzi àton póke kàhàn ke à be bón wé ble ke bón wé mi ke bón wé daro. ³² Kifinɔn pó p̄inɔ p̄ingi yā è d̄n̄ne ae. Zaake a De kè kú musu d̄s kè pó p̄inɔ k̄s siao, ³³ à tó kpata kè b̄ò à k̄iia k̄on à yāzedeo d̄are ae ḡiā, eé pó p̄inɔ kaaraare d̄o p̄ingi. ³⁴ Beee yānzi àton ziaa kàhàn kero, zaake ziaa a z̄inda yā d̄s. Gur̄o p̄ingi yā'ɔamma m̄a.

7

K̄s taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Àton gb̄e taari ero, Luda é a taari e sero. ² Zaake lán neè gb̄e taari e nà, lɛn Luda é n taari e le. Zaka kè ñ èe ȳoñnen eé ȳon̄ne. ³ Bóyānzi née s̄èburu kè da n gb̄édaaa w̄éen eez̄i, bens̄o née líkusu kè da n w̄éen yā daaroo? ⁴ Kè líkusu da n w̄éen, à kè dia né be n gb̄édaaane à tó ñ s̄èburu kè da à w̄éen b̄one? ⁵ M̄onafikide! Ñ líkusu kè da n w̄éen b̄o ḡiā, né gb̄asa ñ guu e wásawasa, le ñ è ñ s̄èburu kè da n gb̄édaaa w̄éen b̄one.

⁶ Àton Luda pó kpá gb̄eɛnɔaro lè aṣton s̄okpa wà a kari kero yānzi. Àton a gb̄e b̄eɛdeenɔ zu aledenɔnero lè aṣton t̄aa o'ooaro yānzi.

W̄éekena
(Luk 11:9-13)

⁷ À w̄é ke, Luda é kpáawa. À wete, é e. À gbà lé, Luda é w̄eare. ⁸ Zaake gb̄e kè w̄é kèn wè kpáa, gb̄e kè w̄ete s̄o è e. Gb̄e kè gbà lèn weé w̄ene. ⁹ A té, dé bé eé gb̄e kpá a néa, tó à buredi w̄é kèa? ¹⁰ Tó à kp̄o w̄é kèa s̄o, eé ml̄è sé à kpáa? ¹¹ Baa k̄on a zaakeo, á pó maa kp̄ana a n̄nɔa d̄s. Weé a De kè kú musu pó maa kp̄ana gb̄e kè aṣ w̄é k̄eánɔa pó o d̄s?

¹² À ke gb̄en̄ne lán á yezi aṣ keare nà. Musa doka k̄on annabinɔ yānɔ m̄in gwe.

Z̄éle kpaatoo
(Luk 13:24)

¹³ À ḡe z̄éle kpaatoo guu. Z̄é kè à lé yàasa ben à m̄eporokii v̄i è ḡányo kaatena guume. Beeen gb̄e paridee e seɛ. ¹⁴ Z̄é kè è ḡányo wèndi guu lé kpaato a nak̄ana, bens̄o gb̄e kè aṣo è wà seɛnɔo pari-ro.

Gb̄e d̄sna a yákenaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À làakari ke annabi εγενozi. A5è mó a kiia sã báao dana, moode lewan noaderinon n ú. ¹⁶ É n d5 n yákenaa. Wè geepi bo lè líaro. Wè kákãa e babane láaro. ¹⁷ Lí maaa è né nnaa i, lí zaaa è né gina i. ¹⁸ Lí maaa è f5 à né gina iro, lí zaaa è f5 à né nnaa iro. ¹⁹ Wè lí kè è né maaa iroo z5 wà zu té guume. ²⁰ Leme é n d5 n yákenaa le.

²¹ Èe ke gbè kè èg5 ma sisii Dii, Dii, bé eé gē kpata kè bò Luda kiia guuro, sé gbè kè è ma De kè kú musu poyezi keε. ²² Yákpaekegurɔ zī gbè parideeno é beme: Dii, Dii, wa Luda yá òñne kōn n t5o né! Wa zīnno gómma kōn n t5o né! Wa dabuyāno kè pari kōn n t5o né! ²³ Mé beñne wásawasa: Má a d5 zikiro. À gumala zaakerino!

Kpèbori g5on plaaano
(Luk 6:47-49)

²⁴ Beee yānzi gbè kè à ma yā kēno mà, ben à zīi kèa de lán gbè làakaridee kè à a kpé bò gbèa bàme. ²⁵ Kè lou mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé pìà, ben èe léero, kè wà à èe dàe gbèa yānzi. ²⁶ Gbè kè ma yā kēno mà, ben èe zīi kearoo de lán misaidee kè à a kpé bò bùsu'atēa bàme. ²⁷ Kè lou mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé pìà, ben à gbòro à lèe bitimm.

Yesu iko

²⁸ Kè Yesu yā beeno ò à yāa, à yādannena bò parii sae, ²⁹ zaake èe yā dañne lán ludayādannerino bàro, à dàñne ikoome.

8

Kusu kēkōana
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kè Yesu pita sīsia, parii tézi. ² Ben kusu ke mò à kùe à ae à bè: Dii, tó n yezii, né f5 n ma kēkōa wásawasa. ³ Yesu ɔ bò à kèa à bè: Má yezii. N g5 wásawasa. Zaa gwe g5 à kusu yāa. ⁴ Ben Yesu bène: Nton o gbēke maro. N gá n n zīnda ɔɔba sa'orine, n sa'opɔ kè Musa diε kpá n kēkōana sēeda ũ gbēno.

Sozano gbēnsi zīkeri kēkōana
(Luk 7:1-10)

⁵ Kè Yesu e gēε Kapenamu, ben Romu sozano gbēnsi mò à kiia, a wée kèa ⁶ à bè: Dii, ma zīkeri daena be, à k5ò kù, mè e 5oaa maamaa. ⁷ Ben Yesu bène: Mé gá mà à kēkōa. ⁸ Ben gbēnsi pì bène: Dii, mée ká n gá ma bero. N yā ò dé, ma zīkeri é kēkōa. ⁹ Zaake mapi se, wà iko vīmame, ben má iko vī sozano. Mèè o a5 gbè doone à gá, è s5 gá. Mèè o à pādenε à mó, è s5 mó. Mèè o ma zīkerine à kè ke, è s5 ke.

¹⁰ Kè Yesu yā pì mà, à bò à sae, ben à bè gbè kè a5o tézinone: Yāpuraan mée ooare, mée e gbēke ma náane kè le Isarailino téro. ¹¹ Mée ooare, gbēno é bɔ ɔfāntēbɔe kpa kōn ɔfāntēgēkpen kpaaɔ paripari a5é mó p5 ble kōn Ibraiō kōn Isaakuo kōn Yakubuo kpata kè bò Luda kiia guu. ¹² Gbè kè a5o ée yā wāg5 kú kpata pì guuno s5, weé n zu bàazi gusiaa guume. Gwen a5é ɔɔ dɔn wà ɔ di n musu. ¹³ Ben Yesu bè sozano gbēnsi pine: N tá be. À kenne lán n ma náane kè nà. Ben à zīkeri pì gbāa kù gurɔɔ mɔa g5o.

Gyareeno kēkōana paripari
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gāa Pita be, ben à è à na5 daa daena, èe mēwāaa keε. ¹⁵ Kè à ɔ kè à ɔɔa, ben à mè yīi kù, ben à fēε à p5blee kēne.

16 Kè uusia kè, ben wà m̀nɛ kɔn zĩndeeno paripari, ben à zĩn pĩno gòmma kɔn yá'onaó, à gyáreeno kèkɔa nĩ píngi. 17 Len yá kè annabi Isaya ò pàpa lɛ à bè: À wa gbáasaikɛɛ sè, à wa gyáano kèwa.

Gbè kè aɔ yezi wà té Yesuzinɔ
(Luk 9:57-62)

18 Kè Yesu è parii kàkɔaazi, ben à bè a ìbanɔne: Wà bikū sèbe baa. 19 Ben ludayádanneri ke mò à bè Yesune: Danneri, guu kè née gaan píngi mégɔ ténzi. 20 Yesu bène: Gbèngboono nĩ tò vĩ, bāano nĩ sà vĩ, Gbèntee Né sɔ ìampakii vĩro.

21 Ben ìba pànde bène: Dii, nĩ tò ai ma de kpá guuzi gĩa. 22 Ben Yesu bène: Nĩ tэмazi. Nĩ tò gèno nĩ gèno vĩ.

Yesu zàgá'ia zena
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

23 Yesu gè góro'ite guu, ben à ìbanɔ tèzi aɔ dà zén. 24 Kándo zàgá'ia gbáaa kàka sèbela, í e vĩvĩ èe kakaa nĩ góron. Yesu e ii oo, 25 ben à ìbanɔ sòzi, aɔ à vù wà bè: Dii, nĩ wa mì sí, wée kaateeme. 26 Ben à bèinne: Ludanaanekésánadeeno! À kè dia á vĩa vĩ lɛ? Ben à fɛɛ à gĩ ìane kɔn ío, ben guu yĩ kítikiti. 27 Yá pi bò gbè pĩno sae aɔ bè: Gbè kparee taka boriin yè? Baa ìa kɔn ío è à yá mame.

Zĩno gèna alɛdenɔ guu
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

28 Kè Yesu bikū baa kaa kpa Gadara bùsun, zĩnde gɔɔn plaa kenɔ bò mirakpetea, aɔ mò wà dààle. Aɔ pāsĩ maamaa, gbèke è fɔ à bɔe gwero. 29 Aɔ wii lè wà bè: Bón wá vĩ kɔ zĩi, Luda Né? N mɔ wée táwa kè ai à gurɔɔ gɔ kán yɔ? 30 Alɛde kpàsa bíta kúnyo káaa, aɔe pɔ blee. 31 Ben zĩn pĩno agbaa kpà Yesune wà bè: Tó n pèwa, nĩ wa gbare alɛde kpàsa kèkàa guu. 32 Ben Yesu bèinne: À gá. Ben aɔ gòmma aɔ gè alɛdenɔ guu. Ben alɛde kpàsa pì wì bào píngi, aɔ sòro sɔsɔgeezi, aɔ sɔ sèben, ben aɔ gàga í guu gwe. 33 Ben alɛdedárinɔ bàa lè wà gè wéte guu, aɔ yá pĩno tɔkèinne kɔn yá kè zĩndeeno lèo píngi. 34 Ben wétedeenɔ bòe wà gáa da Yesule nĩ píngi. Kè aɔ à è, aɔ agbaa kpàne kè à bɔinne nĩ bùsun.

9

Gbè kaena kèkɔana
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

1 Yesu gè góro guu, à èara à sèbe bikū à kà a be wéte. 2 Ben gbèkenɔ m̀nɛ gbè kaenaó daena gyáresɛbɔn. Kè Yesu è aɔ a náane vĩ, ben à bè gbè kaena pĩne: Ma gbè, nĩ n ìàakari kpáe! N durunno kèmma. 3 Ludayádanneri kenɔ kú gwe, ben aɔ ò nĩ nɔse guu wà bè: Gbè beee e dɔke Ludaome. 4 Yesu nĩ laasuu dɔ, ben à nĩ lá à bè: Býyanzi ée laasuu zaaa lɛe a nɔse guuzi? 5 Tó ma bè, à durunno kèa ke tó ma bè, à fɛɛ à táa o, à kparee bé à aagaa? 6 Má ò lɛ lɛ àgɔ dɔ kè Gbèntee Né durunkènnena iko vĩ tɔɔte kème. Ben à bè gbè kaena pĩne: Nĩ fɛɛ nĩ n daebɔ sé nĩ tá be. 7 Ben à fɛɛ à tà be. 8 Kè parii è lɛ, vĩa nĩ kú, aɔ Luda kè iko beee taka kpà gbènteenɔa tɔ bò.

Matiu sisina
(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bɔ̀ gwe, èe g̃t̃eε, ben à gb̃ k̃è wè be Matiu è ṽεna a be'ɔ̀ɔ̀sikpen. À bène: Ñ m̃ ñ t̃émazi. Ben à f̃εε à t̃èzi. ¹⁰ K̃è Yesu e p̃ó blee à be, be'ɔ̀ɔ̀sirino k̃ɔ̀n durunk̃erino kú gwe pari, ãɔ̀e p̃ó bleeo k̃ɔ̀n à ibano l̃edo. ¹¹ K̃è Farisino è le, ben ãɔ̀ à ibano là wà bè: B̃óỹanzi a dii e p̃ó blee k̃ɔ̀n be'ɔ̀ɔ̀sirino k̃ɔ̀n durunk̃erinozi? ¹² K̃è Yesu ỹa p̃i mà à bè: Gb̃ k̃è aafia ṽi b̃a kú k̃ɔ̀n likita ỹaoro, sé gỹaree. ¹³ À g̃á à laasuu lé ỹa k̃è k̃ena Luda ỹan beee m̃izi wà bè: K̃ó w̃endagwanan má yezi, èe ke sa'onanlo. M̃éé m̃ó gb̃ maaano sísiro, sé durunk̃erino.

L̃éyina

(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Ben Yaaya Batisikeri ibano mò ãɔ̀ Yesu là wà bè: À k̃è dia wapino k̃ɔ̀n Farisino wèé lé yi, ben ñ ibano è yi seroo? ¹⁵ Ben Yesu ỹa l̃èk̃óziñne à bè: Ñɔ̀seri gb̃eno è p̃osiaa ke gur̃o k̃è à kúnyo ñɔ̀se guun ỹó? Auo, mode à gur̃o é m̃ó k̃è wèé ñɔ̀seri p̃i b̃o ñ t̃é, gbasaa ãé lé yi sa. ¹⁶ Gb̃eke è uta zii nambata na k̃ɔ̀n p̃óle dufuoro, zaake uta dufu é s̃k̃ózi à k̃ék̃ore, à zii f̃ona é kaara. ¹⁷ Wè geepiw̃é dufu ká t̃uu zii guuro. Tó wà k̃è le, t̃uu é p̃út̃ame, w̃εε p̃i é kw̃é, t̃uu é yaka. Auo, wè geepiw̃é dufu ká t̃uu dufu guume, ãéé̃g̃ó maa ñ píngi.

Ñéñkpare f̃εε à b̃ona gaan k̃ɔ̀n ñogb̃ k̃è ɔ̀ k̃è Yesu utaa

(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Gur̃o k̃è Yesu e ỹa beeno ooñne, gb̃ade ke mò à k̃uè à aε à bè: Ma ñéñgb̃è g̃a tia. Ñ m̃ ñ ɔ̀ kea, eé̃g̃ó kú w̃endio. ¹⁹ Ben Yesu f̃εε à t̃èzi k̃ɔ̀n a ibano.

²⁰ Ñogb̃è kee kú gwe, aru è b̃ɔ̀ea à k̃a w̃é kuri aw̃εεplaa. À mò à ɔ̀ k̃è Yesu uta léa à kp̃εe kpa. ²¹ Zaake à bè: Baa tó ma ɔ̀ k̃è à utaa dé, m̃é k̃ék̃o. ²² Yesu lie à à è, ben à bè: Ñ ñ làakari kp̃áε, ñogb̃è! Ma náane k̃è ñ k̃è bé à ñ k̃ék̃o. Gwe g̃ɔ̀ ñogb̃è p̃i k̃ék̃o.

²³ K̃è Yesu k̃a gb̃adee p̃i be, à è wèé kure p̃εε, parii k̃i d̃o. ²⁴ Ben Yesu bè: À a z̃inda g̃á. Né p̃i e garo, èe ii oome. Ben ãɔ̀e à lalandi keε. ²⁵ K̃è wà p̃é gb̃eno ãɔ̀ b̃ɔ̀e b̃aazi, ben Yesu g̃é kp̃én, à né p̃i kú a ɔ̀a, ben à f̃εε. ²⁶ Ben ỹa p̃i baaru dà b̃usu p̃ila píngi.

Ṽlano k̃ék̃ana

²⁷ K̃è Yesu b̃o gwe, ṽla g̃ɔ̀n plaaano t̃ézi k̃ɔ̀n w̃iio wèe bee: Ñ wa w̃enda gwa, Dauda Bori! ²⁸ K̃è Yesu k̃a be, ṽia p̃ino s̃ózi, ben à ñ lá à bè: Á ma náane ṽi k̃è m̃é f̃o mà ỹa p̃i keare? Ãɔ̀ w̃éla wà bè: L̃eme, Dii. ²⁹ Ben à ɔ̀ k̃è ñ w̃éa à bè: Á̃g̃ó deare lán a ma náane k̃è ña. ³⁰ Ben ãɔ̀ w̃éε guu è. Yesu kp̃ák̃éñzi à bè: Aton o gb̃eke maro. ³¹ Baa k̃ɔ̀n beeeo ãɔ̀ g̃aa wà à baaru f̃ák̃o b̃usu p̃in píngi.

Ñéne naende k̃ék̃ana

³² Gur̃o k̃è ṽlano e b̃ɔ̀εε, wà mò Yesune k̃ɔ̀n z̃inde k̃è à néne naeno. ³³ K̃è Yesu z̃in p̃i g̃oa, ben à ỹa ò. Ỹa p̃i b̃o parii saε ãɔ̀ bè: W̃éε ỹa beee taka e Isarailino b̃usun ỹaro. ³⁴ Ben Farisino bè: È z̃in goñma k̃ɔ̀n z̃inno k̃ina gb̃aaaome.

Yesu gb̃eno w̃endad̃na

³⁵ Yesu g̃aa w̃étno k̃ɔ̀n lakutuno píngi, à ỹa dàñne ñ aduakekp̃eno guu, à kpata k̃è b̃o Luda kiia baaru nnaa kp̃áñne, à gỹareeno k̃ék̃o ñ píngi k̃ɔ̀n gb̃aasaideeno ñ píngi. ³⁶ K̃è à parii è, ben ãɔ̀ k̃éne w̃enda, zaake ãɔ̀ kú b̃idin ãɔ̀ lik̃o lán s̃aa k̃è ãɔ̀ dàri ṽiroono b̃a. ³⁷ Ben Yesu bè a ibano: P̃ókekena b̃ita, mode z̃ikerino pariuro. ³⁸ À w̃éε ke Buradee le à z̃ikerino gb̃are ãɔ̀ a p̃ó keke.

10

*Yesu z̄iri ḡɔn kuri awɛɛplaaanɔ diena
(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)*

¹ Yesu a iba ḡɔn kuri awɛɛplaaanɔ sisi, ben à n̄ gba iko ās z̄innɔ goŋma, ās gyàreenɔ k̄ɛk̄ɔa k̄ɔn gb̄aasaideenɔ n̄ p̄ngi. ² Z̄iri ḡɔn kuri awɛɛplaaanɔ p̄nɔ t̄nɔn ȳ: Gb̄ɛ k̄áaku Simɔ k̄ɛ w̄ɛ benɛ Pita k̄ɔn à d̄aaro Anduruo, Zebedi né Yemisi k̄ɔn à d̄aaro Yohanao, ³ Filipi, Batɔlbmiu, Tomasi, be'ɔsiri Matiu, Alafeu né Yemisi, Tadeu, ⁴ Simɔ Āiade k̄ɔn Yudasi Isikariɔti k̄ɛ b̄ò à kp̄ɛo.

*Yesu z̄irinɔ z̄ina
(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)*

⁵ K̄ɛ Yesu e ḡɔn kuri awɛɛplaaanɔ p̄nɔ z̄i, à bènn̄ɛ: Àton gá bori p̄andenɔ kiiaro. Àton ḡɛ Samaria w̄ɛtenɔ guuro. ⁶ À gá Isaraili k̄ɛ ās s̄àsá lán s̄aa bànɔ kiia. ⁷ À gá àḡɔ waazi k̄ɛ àḡɔ gaa à be: Kpata k̄ɛ b̄ò Luda kiia kà k̄i! ⁸ À gyàreenɔ k̄ɛk̄ɔa, à ḡɛnɔ f̄ɛɛ b̄ɔna gaan, à kusunɔ k̄ɛk̄ɔa wásawasa, à z̄innɔ goŋma. Lán á è p̄kekpasai nà, à keŋne p̄kesisai. ⁹ Àton ɔɔ da a b̄òkɔnlo. ¹⁰ Àton b̄òkologomma séro ke uta plaadee ke kyatee ke ḡò, zaake z̄ik̄eri k̄ɔ sio à a p̄blee e. ¹¹ W̄ɛt̄e k̄ɛ é kán p̄ngi ke lakutu, à gb̄ɛ maa w̄ɛt̄e à pitaa, àḡɔ kú gwe ai à gá ḡɛo z̄éla. ¹² Tó a ḡɛ ua guu, à i nnaa kp̄ámma. ¹³ Tó uadeenɔ k̄ɔ sio, a i nnaa é ḡɔnn̄ɛ. Tó āɔɔe k̄ɔ sio s̄ɔro, a i nnaa é ɛara à s̄ɔkpaaawa. ¹⁴ Guu k̄ɛ w̄ɛ a sín ke w̄ɛ swā kpá a ȳziro, à b̄ò ua ke lakutu p̄n̄ à lut̄e gogo a gbánɔa. ¹⁵ Yápuraan m̄ɛe ooare, yákp̄aek̄eguro z̄i w̄ɛt̄amma k̄ɛ s̄ɔɔɔmu k̄ɔn Gómoradeenɔ é ee èḡɔ s̄àɔ de w̄ɛt̄e p̄i deenɔ p̄s̄la.

*Ya k̄ɛ éé Yesu ibanɔ le onn̄ɛna
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)*

¹⁶ M̄ɛe a z̄i lán s̄aanɔ bà lewannɔ t̄ɛm̄ɛ. Àḡɔ làakari v̄i lán ml̄ɛnɔ bà, àḡɔ de yákekerisaideenɔ ũ lán p̄t̄ɛnɔ bà. ¹⁷ À làakari ke gb̄ɛnteenɔzi, zaake ās̄é a k̄úkú wà a na yákp̄aekerinɔne n̄ ɔz̄i, ās̄é a gb̄ɛgb̄ɛ n̄ aduakekp̄enɔ guu. ¹⁸ Weé ḡáo b̄usu gb̄ɛnsinɔ k̄ɔn k̄inanɔ kiia ma ȳanzi. Èḡɔ deŋne ma s̄eedadeenɔ ũ k̄ɔn bori p̄andenɔ. ¹⁹ Tó wà a kp̄ámma, àton yá k̄ɛ é o ke yá k̄ɛ é l̄ir̄ma damu kero. Z̄i beea Luda bé é yá k̄ɛ é oo da a l̄én. ²⁰ Èe ke ámbe é yá oro, a De Nini bé éé yá da a l̄én.

²¹ V̄i k̄ɔn d̄aaronɔ é k̄ɔ kp̄ámma wà de. Denɔ é b̄ò n̄ n̄n̄ɔ kp̄ɛɛ. N̄n̄ɔ é b̄ò n̄ denɔ k̄ɔn n̄ danɔ kp̄ɛɛ wà n̄ de. ²² Gb̄ɛ p̄ngi é zaagu ma ȳanzi, m̄ɔde gb̄ɛ k̄ɛ zena gb̄aa ai à guro l̄éa é misina e. ²³ Tó w̄ɛ w̄ɛ t̄aaawa w̄ɛt̄e ken, à bàa l̄é à tá à p̄anden. Yápuraan m̄ɛe ooare, é gá Isarailinɔ b̄usu w̄ɛtenɔ guu à ȳaa p̄ngiro, Gb̄ɛntee Né é ḡiake à m̄ó. ²⁴ Iba èḡɔ de a dannerilaro. Z̄iri èḡɔ de a diilaro. ²⁵ Tó iba a yádanneri gwena l̄e ke tó z̄iri a dii gwena l̄e, beee mò l̄e. Tó wà t̄ó kpá ua bedeenɛ Belez̄ebubu, tó k̄ɛ à zaaa de beeelaan weé kpá à bedeenɔne.

*Zena k̄ɔn Yesuo gb̄ɛnɔ aɛ
(Luk 12:2-9)*

²⁶ Àton v̄ia keŋnero. P̄okee kuu utena k̄ɛ é b̄ò gupuraaaro. Asiiyá kee kuu k̄ɛ weé gí d̄ziro. ²⁷ À yá k̄ɛ m̄ɛe ooare gusiaan o gupuraa. À yá k̄ɛ ée maa kp̄aikp̄ai kp̄aakpa ke ḡaale. ²⁸ Gb̄ɛ k̄ɛ ās̄é m̄ɛbaa kaate, m̄ɔde ās̄é f̄ɔ wà ninii d̄eroonɔ, àton v̄ia keŋnero. À v̄ia ke Ludanɛ k̄ɛ éé f̄ɔ à nini k̄ɔn m̄ɛo kaate t̄e guu p̄ngi. ²⁹ W̄ɛ s̄at̄ɛ m̄ɛn plaa yá k̄ɔb̄o donloo? M̄ɔde ās̄ ke è l̄ɛɛ t̄ɔt̄e a De

yādōna sairo. ³⁰ Baa a mīkānɔ, à à lé d̄s. ³¹ Beee yānzi àton vīa kero. A bèe de sātē pariinla.

³² Gbē kè zèmao gbēnɔ aε, mé zεo ma De kè kú musu aε. ³³ Gbē kè lé sèmazī gbēnɔ aε s̄s, mé lé sézi ma De kè kú musu aε.

Kēkēkōana Yesu yānzi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Àtongō daa ma mo le gbēnɔ gō nna kōo anduna guunlo. Mée mó le gbēnɔ gō nna kōo yānzīnlo, sé fεena kōzi. ³⁵ Ma mɔmε, le gōgbē bɔ a de kpεε, nɔgbē bɔ a da kpεε, nɔzāree bɔ a zā da kpεε. ³⁶ Gbē bεdeenɔ é gō à ibεenɔ ũ. ³⁷ Gbē kè ye a de ke a dazi demalaa e ká àgō de ma ìba ũro. Gbē kè ye a négōgbē ke a nɔgbēzi demalaa e ká àgō de ma ìba ũro. ³⁸ Gbē kè èe a líkpangbāroo sé àgō téomaziro, adee e ká àgō de ma ìba ũro. ³⁹ Gbē kè à a wēndi kūna, adee é korazi. Gbē kè gī a wēndizi ma yānzi s̄s, adee é gō wēndi vī.

Láada ena yā
(Maa 9:41)

⁴⁰ Gbē kè à a si ma simε. Gbē kè ma si s̄s, adee gbē kè ma zīi s̄ime. ⁴¹ Gbē kè annabi s̄i a annabike yānzi é annabi láada e. Gbē kè gbē maa s̄i a maake yānzi é gbē maa láada e. ⁴² Baa í yīin, gbē kè né kēkiinɔ doke gbà ma ìbakeε yānzi, yāpuraan mée ooare, adee é kora a láadaziro.

11

Yaaya Batisikeri z̄irino
(Luk 7:18-35)

¹ Kè Yesu yā beeenɔ dà a ìba gōn kuri awεεplaaanɔne à yāa, à b̄o gwe, à gāa waazi ke n̄ wétεnɔ guu, èe yā daaīne.

² Zaa kpésiaan Yaaya Kirisi yākenanɔ mà, ben à a ìba kenɔ z̄i ³ ās à la, àmbe gbē kè eé mó ũs, ke wàgō wée d̄ɔɔ gbē pāndezime? ⁴ Ben Yesu wēnla à bè: À gá yā kè eé maa eε ee gbā Yaayanε à be, ⁵ vīanɔɔ e guu ee, εrenɔɔ e t̄aa oo, kusunɔɔ e kēkōa, swádoonɔɔ e yā maa, gēnɔɔ e fεεε, takaasideenɔɔ e baaru nna waazi maa. ⁶ Aubarikadeen gbē kè è fu ma yāaroo ũ.

⁷ Kè Yaaya z̄irino tà, Yesu Yaaya yā ò pariine à bè: Bón a gaa gwa gbáan? Kába kè ìa e nigāan yó? ⁸ Bón a gaa gwa saa? Gbē kè pókāsā zāe danan yó? Pókāsamaadarinɔ ègō kú kībeme. ⁹ Bón a gaa gwa saa? Annabin yó? Lεme! Mée ooare, à de annabila se. ¹⁰ Zaake Yaayan wà à yā kē Luda yān wà bè: Mé ma z̄iri gbarε n̄ à le à zé kekenne. ¹¹ Yāpuraan mée ooare, nɔgbē né'ina guu gbēkee e b̄o à ká Yaaya Batisikeri ũro. Baa kōn beeeo gbē kè de gbē kpεedee ũ kpata kè b̄o Luda kiia guu deála. ¹² Zaa gurɔɔ kè Yaaya Batisikeri nà waazikεnaa ai m̄na gbāa, wée kōdεε keε wà gē kpata pin, ben kùgbāadeenɔɔ e gēen. ¹³ Musa kōn annabinɔ pingi giakε wà à yā ò ai à gāa pé Yaayaa. ¹⁴ Tó é f̄s à sí, Yaaya pi bé à Ìlia kè wà bè eé mó ũ. ¹⁵ Gbē kè swā vī à ma.

¹⁶ Bón mé t̄ɔorigbēnɔ lékōzi? Āɔ de lán né kè āɔ kú yāra guu āɔe lé zuukōzino bà ¹⁷ wée bee:

Wa kure p̄εare, ée ō wāro,
wa wēnda lè siare, ée sósobi kero.

¹⁸ Zaake Yaaya m̄o, ée buredi soro, èe wēε miro, ben wà bè z̄indeeme. ¹⁹ Kè Gbēntee Né m̄o, è p̄o ble, è í mi, ben wà bè: Guturu wēmirimε, be'ɔsirino kōn durunkerinɔ gbēnname! M̄ode wē ɔnd̄ɔ d̄s a yākename.

*Yesu zɔkakana wéte kenɔ deenɔzi**(Luk 10:13-15)*

²⁰ Ben Yesu fɛɛ à zɔka kà wéte kè à a dabuyá paridee kènnɔ gbɛnɔzi, kè aɔɔe ní nɔse liero yánzi à bè: ²¹ Wáiyoo Kɔrazideenɔ! Wáiyoo Betesaidadeenɔ! Tó ma dabuyá kè má kè a ténɔ kè Taya kɔn Sidɔo yá, le wéte pí deenɔ pɔkásáanɔ dádańla, aɔ vɛɛ tubura à gi kè nɔseliɛna sèeda ú. ²² Mée ooare, yákpækɛgurɔɔ zĩ a wéetámma éǵɔ de Tayadeenɔ kɔn Sidɔdeenɔ pɔla. ²³ A Kapɛnamudeenɔ sɔ é gbá à zɔ Ludaan yɔ? Wee ɔ sɔazi ai gɛwáan. Zaake tó wà dabuyá kè má kèareenɔ kè Sɔɔɔmu yá, le à kuu ai kɔn a gbáao. ²⁴ Mée ooare, yákpækɛgurɔɔ zĩ a wéetámma éǵɔ de Sɔɔɔmudeenɔ pɔla.

*Kámmabona Yesu kiia**(Luk 10:21-22)*

²⁵ Zĩ beeeea Yesu bè: Baa, musu kɔn ɔɔɔɔo Dii, ma n sáabu kè, kè n yá beeenɔ úte yádɔrinɔne kɔn ɔndɔrinɔ, n bɔo kyódɔrisainɔne. ²⁶ Leme, Baa, zaake n pɔyezinaɛ. ²⁷ Ma De pɔ píngi nàme ma ɔzi. Gbɛkee Luda Né dɔro, tó èe ke De Luda baasiro. Gbɛkee De Luda dɔro, tó èe ke à Né kɔn gbɛ kè Né pí yezi à à ɔɔańneɔ baasiro.

²⁸ Á mɔ ma kiia amɔa kè á aso sena a kpasanɔ píngi, mé a gba zé à kámma bo. ²⁹ Á ma gbóngo sé à yá dada ma kiia, a láakarí é kpáɛ, zaake má busɛ bensɔ ma nɔse yíi. ³⁰ Ma gbóngo sena zĩ úro, ma asoo tiisiro.

12*Kámmabogurɔ yá**(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)*

¹ Gurɔ beeeea Yesu e páa buraanɔla kámmabogurɔɔ zĩ. Nɔaa e à ibanɔ deɛ, ben aɔ pɔwɛɛ wɔro, aɔɔe soo. ² Kè Farisinɔɔ è le, ben aɔ bène: Ñ n ibanɔ gwa, aɔɔe yá kè wè ke kámmabogurɔɔ zĩroo keɛ. ³ Ben Yesu bèńne: Ée kyó ke á è lán Dauda kè ná kɔn a gbɛnɔ gurɔɔ kè nɔaa e ní deeroo? ⁴ Á gè Luda ua guu, àpi kɔn a gbɛnɔ buredi kè wà kàɛ Ludane sò, buredi kè aɔɔ à sona zé víro, sé sa'orinɔ. ⁵ Kè sa'ori kè aɔɔ kú Luda ua guu kámmabogurɔɔ zĩnɔ è gurɔɔ pí yá daro, bensɔ èe keńne taari úro, ée à kyó ke á è Luda yánloo? ⁶ Mée ooare: Pɔ kè à bíta de Luda ualaa kú kè. ⁷ Tó á yá kèkii mì dɔ, kè kɔwɛndagwanan má yezi, èe ke sa'onanlo, le ée taarisaidéenɔ taari ero. ⁸ Zaake Gbɛntee Né bé à iko ví kámmabogurɔɔa.

⁹ Kè Yesu bɔ gwe, ben à gè ní aduakɛpɛn. ¹⁰ Gɔgbɛ kee kú gwe, à ɔ doo fɛfɛna. Gbɛkenɔ e zé wetɛɛ wà yá di Yesua, ben aɔ à là wà bè: Gbɛkɛkɔsana kámmabogurɔɔ zĩ zé víɔ? ¹¹ Ben à wɛńla à bè: Tó a gbɛkee sáa ví à zù wɛɛn kámmabogurɔɔ zĩ, à gí gá à bɔzi? ¹² Gbɛntee de sáala zá. Beee yánzi maakena kámmabogurɔɔ zĩ zé ví. ¹³ Ben Yesu bè gɔgbɛ píne: Ñ n ɔɔ pí poro. Kè à pòro, ben à kè a gbɛn wásawasa lán à doo bà. ¹⁴ Ben Farisinɔ bɔɛ wà gáa wà yá gɔgɔ dian aɔɛ ke ná wà Yesu de.

Zíkɛri kè Ludaá sè

¹⁵ Yesu dɔ, ben à gù gwe. Parii bɔ wà tɛzi, ben à gyáree kè aɔɔ kú ní ténɔ kèkɔa ní píngi, ¹⁶ à gińne aɔ o gbɛ kè á de à ú. ¹⁷ Len Luda yá kè annabi Isaya ɔ kè le, à bè:

¹⁸ Ma zíkɛri kè má sèn yè,
ma yenzidee kè à yá è kámaguu.
Mé ma Ninii di à musu,
eé yáɛdeɛ da boriinɔne.

¹⁹ Eé ɛokpakɔa kero, eé patam̄maro, gbēke é à zɔka ma dɔ gāalero.

²⁰ Eé kàba kè kpá zén éro, eé fitia wéé'ibakena dero, ai à tó yāzede zī ble.

²¹ Bori píngi tāmaa éǵɔ dɔa.

Zīn gona gbēno

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Ben wà mò Yesune kōn zīnde v̄la kè à néne naena. Yesu à kèkɔa, èe yá oo sa, èe guu ee. ²³ Ben yā pì bò gbēno sae n̄ píngi wà bè: Dauda borii pìn yèroo? ²⁴ Kè Farisino, mà, ben aɔ bè: Gbē kèkii é f̄ à zīn goŋmaro sé kōn zīno kí Belezɛbubu gbāaa. ²⁵ Yesu n̄ laasuu dɔ, ben à bè: Kpata kè à gbēno íbete kpà kɔo é kaate. Wéte ke ua kè à gbēno íbete kpà kɔo é ǵɔ bezi ūme. ²⁶ Tó Setān e a zīnda goo gbēno, à íbete kpà a zīndaon gwe. À kpata é gi ke diame? ²⁷ Tó Belezɛbubu gbāaan mēǵɔ zīnoo gooŋma s̄, a gbēno è n̄ go kōn dé gbāaaome? Len a zīnda gbēno a ɛǵe bò le. ²⁸ Tó Luda Nini gbāaan mēe zīn gooŋma, àǵɔ dɔ kè kí kè Ludaa kà mò à a len gwe.

²⁹ Dian gbē é ke nà à ǵe ǵɔsagbāaa kpén à à póno séee? Séto à à yì gīa, gbasa à à kpé kpoke. ³⁰ Gbē kè de ma gbē ūroo né ma íbeeme. Gbē kè èe pó kaakɔamaoro e fāakɔame. ³¹ Beee yānzi mēe ooare, Luda é gbēno durunno kēnne kōn a t̄ zaaa kè aɔè s̄isino píngi, m̄ode eé gbē kè à à Ninii t̄ zaaa si kero. ³² Tó gbē Gbēntee Né t̄ zaaa si, Luda é kēne, m̄ode tó gbē Luda Nini t̄ zaaa si, eé adee kē anduna tiaa kèkii guuro ke à kè èe m̄oo.

Gbē d̄na a yakēnaa

(Luk 6:43-45)

³³ Tó lí maa, à né éǵɔ maame. Tó lí zaa s̄, à né éǵɔ zaame. Zaake líbeɛn wè lí d̄sa. ³⁴ Gbēntee pitigoono! Kè á zaa, à kè dia é f̄ à yā maaa oo? Zaake yā kè swè pàn lé é o. ³⁵ Gbē maaa è à maaa b̄ à maaa kè kaena a guume. Gbē zaaa s̄ è à zaaa b̄ à zaaa kè kaena a guume. ³⁶ Mēe ooare, yākpakegur̄o zī gbēno é n̄ faasaiyā kè aɔo t̄ t̄kē Ludane píngi. ³⁷ Zaake yā kè n̄ ó bé eé yā nnaa kpámma kes̄ à yā danla.

Sēdagbekana Yesua

(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Ben ludayādanerino kōn Farisi kenoo bè Yesune: Danneri, wá yezi n̄ sēda ke ke wá e. ³⁹ Ben Yesu wēnla à bè: T̄ɔrigbē zaa ludanaanekerisaideeno bé wé sēda gbekama, m̄ode mé sēda ke kēn̄ero, sé annabi Yunusa p̄. ⁴⁰ Lán Yunusa kè kp̄o isi gbēee guu nà fāantē kōn gwāav̄io ai gur̄o aaḡo, len Gbēntee Né é ke le t̄oten fāantē aaḡo gwāav̄i aaḡo. ⁴¹ Yākpakegur̄o zī Ninēvadeeno é fēe wá yā da t̄ɔrigbēnola, zaake kè aɔ Yunusa waazi mà, aɔ n̄ n̄s̄e lie, ben gbē kè b̄ita de Yunusalaa kú kè. ⁴² Yākpakegur̄o zī s̄oome kpa n̄gbē k̄ina é fēe à yā da t̄ɔrigbēnola, zaake à b̄o zaa anduna léa à mò Sulemanu ōnd̄yā ma, ben gbē kè de Sulemanulaa kú kè sa.

Zīn ɛarana a b̄e ziia

(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó wà zīn gò gbēa, éǵɔ likɔaa z̄oo gukorin àǵɔ v̄eekii wete. Tó èe ero, ⁴⁴ ben è be: Mé liara mà tá ma b̄e ziia. Tó à kà gwe, è e à da p̄a, à waana wásawasa zéazea. ⁴⁵ Ben è gá à zīn kè aɔ pás̄i dealaano sée m̄en sweeplaa à suŋyo aɔè ǵe

wà w̄ɛn. Lɛmɛ adɛɛ gwɛna z̄aa z̄aaa èḡɔ dɛ à k̄áakup̄ɔla. Góro d̄ɔnk̄ɔ p̄i bé eé t̄ɔriḡb̄ɛ z̄aaano bik̄ũ s̄ɔ.

Yesu danɛnɔ

(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kè Yesu e yá oo gb̄ɛn̄ɔnɛ, ben à da k̄ɔn à d̄áaronɔ kà, āɔ zè bàazi, āɔ yezi wà yá oo. ⁴⁷ Ben wà bènɛ: N da k̄ɔn n d̄áaronɔ zɛ bàazi, āɔ yezi wà yá onyo. ⁴⁸ Ben à wèàla à bè: Dén ma da ùu? Dén ma d̄áaronɔ ùu? ⁴⁹ Ben à ɔ d̄ɔ à ibanɔa à bè: Ma da k̄ɔn ma d̄áaronɔn yè. ⁵⁰ Zaakɛ gb̄ɛ kè è ma De kè kú musu p̄oyezi kɛɛn ma d̄áaro k̄ɔn ma d̄áreo k̄ɔn ma dao ù.

13

Yalɛk̄szina k̄ɔn p̄ówɛɛfario

(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Gurɔ d̄ɔnk̄ɔ p̄i z̄i Yesu b̄ɔ bɛ à ḡaa à w̄ɛɛ s̄ɛb̄ɛ léa. ² Wà p̄àzi paripari, ben à ḡɛ à w̄ɛɛ góro'itɛn, gb̄ɛn̄ɔ ḡɔ zɛna s̄is̄ila n̄ píngi. ³ Ben à yá lɛk̄szin̄ɛnɛ pari à bè: Búbari ke bé à b̄ɔ à ḡaa p̄ówɛɛ fá. ⁴ Lán èɛ fáa nà, ben à kenɔ lèɛ zé guu, báano mò wà blè. ⁵ À kenɔ lèɛ gb̄ɛ sàra musu, gura kè bùsu v̄i bítarɔ, ben āɔ b̄ɔɛ ḡɔɔ, kè bùsu bíta gwero ȳanzi. ⁶ Kè ɔf̄ant̄ɛ f̄ɛɛ, ben āɔ t̄ɛ k̄ũ wà ḡaga kè āɔ k̄ásáa v̄iro ȳanzi. ⁷ À kenɔ lèɛ lèno guu, ben lè f̄ɛɛ à nak̄ɔrɛn̄ma. ⁸ À kenɔ s̄ɔ lèɛ t̄ɔɔtɛ maaa guu, āɔ f̄ɛɛ wà né ì, à kenɔ w̄ɛɛ bas̄ɔɔɔro, à kenɔ baaaḡɔḡɔ, à kenɔ baaakurikuri. ⁹ Gb̄ɛ kè sw̄á v̄i à ma.

¹⁰ Ben Yesu ibanɔ s̄ɔzi, āɔ à là wà bè: Bóȳanzi néɛ yá ooñnɛ k̄ɔn yalɛk̄szinaozi?

¹¹ Ben à w̄ɛn̄la à bè: Luda a gba zé à kpata kè b̄ɔ à kiia asiino d̄ɔ, m̄ɔdɛ èɛ n̄ gba zéro. ¹² Zaakɛ gb̄ɛ kè p̄ó v̄iin, Luda é kaaranɛ ai àḡɔ dizi. Gb̄ɛ kè p̄óke v̄iroo s̄ɔ, baa à néngo kè à v̄i Luda é sía. ¹³ Beeɛ ȳanzin m̄ɛɛ yá ooñnɛ k̄ɔn yalɛk̄szinaozi, lɛ āɔ guu gwa p̄óke'ena sai, āɔ sw̄á kpá ȳamasai, à d̄ɔrɔ d̄ɔna sai. ¹⁴ Luda yá kè annabi Isaya ɔ k̄ɛm̄ma à bè:

Āɔéḡɔ sw̄á kpaá ȳakemana sai,

āɔéḡɔ guu gwaa p̄óke'ena sai.

¹⁵ Āɔ n̄ɔɛ v̄iro lɛ āɔton ɔnd̄ɔ k̄uro ȳanzi,

āɔ sw̄á gb̄aa lɛ āɔton yá maro ȳanzi,

āɔ w̄ɛɛ kpak̄ɔrɛna lɛ āɔton guu ero ȳanzi,

zaakɛ āɔ yezi wà aɛ d̄ɔma mà n̄ gba aafiaro.

¹⁶ Aubarikadeɛn̄ɔn a ù kè a w̄ɛɛ e guu ee, bens̄ɔ a sw̄á e yá maa. ¹⁷ Yápuraaan m̄ɛɛ ooare, annabinɔ k̄ɔn gb̄ɛ maaano kuu yá pari, āɔ yezi wà p̄ó kè ée eenɔ e, āɔɛ ero, āɔ yezi wà yá kè ée maano ma, āɔɛ maro.

¹⁸ À p̄ówɛɛfari yá m̄i d̄ɔ sa. ¹⁹ Tó gb̄ɛ kpata kè b̄ɔ Luda kiia yá mà ben èɛ d̄ɔro, Setán è m̄ɔ à p̄ó kè wà t̄ɔ à sw̄ɛ guu p̄i síamɛ. P̄ówɛɛ kè lèɛ zé guu m̄in gwe.

²⁰ P̄ówɛɛ kè lèɛ gb̄ɛ sàraa s̄ɔ, been gb̄ɛ kè yá mà à s̄i ḡɔ k̄ɔn p̄ɔnnao ù. ²¹ Zaakɛ à k̄ásáa v̄iro, è kɛ gurɔ plaaro. Tó yá'ɔamma à lè ke tó wà w̄ɛɛ t̄aa yá p̄i ȳanzi, è fumɛ ḡɔɔ. ²² P̄ówɛɛ kè lèɛ lèno guu dɛ lán gb̄ɛ kè yá mà a s̄i bà, m̄ɔdɛ anduna yá k̄áh̄ank̄ɛna k̄ɔn yena auzikizio è nak̄ɔrɛa, ben è ḡɔ àrɛ sai. ²³ P̄ówɛɛ kè lèɛ t̄ɔɔtɛ maaa guu dɛ lán gb̄ɛ kè yá p̄i mà à à d̄ɔrɔ d̄ɔɔ bà. È kɛ kaarana p̄ó ù, āɔ kenɔ bas̄ɔɔɔro, kenɔ baaaḡɔḡɔ, kenɔ baaakurikuri.

Yalɛk̄szina k̄ɔn s̄ɛf̄ɔɔɔ

²⁴ Yesu yá p̄andɛ lɛk̄szin̄ɛnɛ à bè: Lán kpata kè b̄ɔ Luda kiia dɛ n̄an yè: Gb̄ɛke ése maaa t̄ɔ a bura. ²⁵ Gurɔ kè w̄ɛɛ ii oo, ben à ibɛɛ mò à f̄ɔ w̄ɛɛ fá ése p̄in,

ben à gè zéla. ²⁶ Kè ése nò sì èe piaa, ben fɔɔ pì bò gupuraa. ²⁷ Ben buradee zikerino mò wà bène: Dii, pówee maaan n tòn buranloo? Fɔɔ gaa bɔ máme? ²⁸ Ben à bènné: Ibée bé à beee kè. Ben zikerino bène: N yezi wà gá wurɛwuren yó? ²⁹ Ben à bè: Auo! Tó ée wurɛwuree, é wurɛ kɔn éseome. ³⁰ À tó aɔ fɛe lɛdo ai pókégurɔ. Mé o pókérinɔne aɔ fɔɔ pì kè gí, aɔ à bakaa yi té pɔ ũ, gbasaa wà ése kè wà ká ma dɔn.

Yalekɔzina kɔn musadi wéɛo
(Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yá pānde lèkɔziinne à bè: Kpata kè bò Luda kiia de lán musadi wéɛ kè gbè sè à tɔ a buraa bàme. ³² À wéɛ kete de pówɛɛnɔla píngi, mɔde tó à fɛe, è ke bíta de dò pɔnɔla píngi. È lí ke ai bāano è mó wà zɔzɔ à gāno.

Yalekɔzina kɔn buredisese'ézɛo
(Luk 13:20-21)

³³ Yesu yá pānde lèkɔziinne à bè: Kpata kè bò Luda kiia de lán buredisese'ézɛ kè nɔgbè sè à kà flawa zaka lé aagɔ guu à yákkɔte píngi bà.

Pɔ kè tò Yesu ya lèkɔziinne
(Maa 4:33-34)

³⁴ Yesu yá beeno ò gbɛnɔne kɔn yálekɔzinao. Èe yáke oíne yálekɔzina sairo, ³⁵ le yá kè annabi ò ke yānzi, zaake à bè: Mé lé wé mà yálekɔzina oíne, mé yá kè utena zaa andunakaɛgurɔ oíne.

Sɛfɔ ya bokɔtena

³⁶ Ben Yesu gbɛno tò gwe à tà be. À ibano sòzi aɔ bè: N bura fɔɔ yá bokɔte kéwe. ³⁷ Ben à bènné: Pówee maatɔri né Gbɛntee Néme. ³⁸ Bura né anduname. Pówee maa né kpata kè bò Luda kiia gbɛnɔme. Fɔɔ né Setan gbɛnɔme. ³⁹ Ibée kè n tòn né Ibilisime. Pókékɛna né andunayāgurɔme. Pókérino né malaikanɔme. ⁴⁰ Lán wè fɔɔ kè wà ká tén nà, len eé ke le andunayāgurɔ. ⁴¹ Gbɛntee Né é a malaikanɔ gbare aɔ gbèkɛkerino kɔn zaakerino bɔe a kpata gbɛno té n píngi, ⁴² aɔ n ká té pásí guu. Gwen aɔé sɔ dɔn wà ɔ di n musu. ⁴³ Ben gbè maaano égɔ té kee lán ɔfántɛ bà kpata kè bò n De kiia guu. Gbè kè swá ví à ma.

Yalekɔzina kɔn auzikio

⁴⁴ Kpata kè bò Luda kiia de lán auziki kè utena tɔɔte guu bàme. Kè gbèke bɔa, à kèke à ùte, ben ponnaa guun à tà à pɔ kè à vīno yá píngi, ben à tɔɔte pì lù.

Yalekɔzina kɔn gbè bèedeeo

⁴⁵ Lán kpata kè bò Luda kiia de nān yè dɔ. Laatari bé èe òso maaano wɛtee. ⁴⁶ Kè à òso ɔɔdee è, ben à tà à pɔ kè à vīno yá píngi, ben à òso pì lùo.

Yalekɔzina kɔn táaruo

⁴⁷ Lán kpata kè bò Luda kiia de nān yè dɔ. Wà táaru kpà sèben, à kpò bori sānda píngi kù. ⁴⁸ Kè à pà, wà gae wà bikùo baa, ben wà vɛe wà à maaano plèple wà kà gbīn, wà à zaaano kwèe. ⁴⁹ Len eégɔ de le andunayāgurɔ. Malaikanɔ é mó gbè zaaano sée wà n bɔ gbè maaano té, ⁵⁰ aɔé n ká té pásí guu. Gwen aɔé sɔ dɔn wà ɔ di n musu. ⁵¹ Ben Yesu n lá à bè: A yá beeno mì dɔ sa píngi? Aɔ wèla wà bè: Ee! ⁵² Ben à bènné: Tó yādanneri kpata kè bò Luda kiia yá dàda, éégɔ de lán bedee kè è pɔ dufu kɔn à ziio bɔ a làasi guu bàme.

*Nazarɛtideenɔ gina Yesuzi
(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)*

⁵³ Kè Yesu yá beeenɔ lèkɔziɲne à yàa, à bò gwe, ⁵⁴ à gàa a be wéte, ben èe yá daaɲne ní aduakekpen. À yá bò ní sae aɔ bè: Mákpan gēgbē pì ɔndɔ kɔn dabuya beeenɔ èn? ⁵⁵ Lí'ari nén yeroo? À da tɔn Mariamaroo? À dāaronɔn Yemisi kɔn Yusufuo kɔn Simɔo kɔn Yudao ũroo? ⁵⁶ À dārenɔ kúwao kèroo? À yá beeenɔ è máme píngii? ⁵⁷ Ben aɔ gizi. Yesu bèɲne: Annabi ègɔ bèe sairo, sé à be wéte kɔn à uao. ⁵⁸ Èe dabuyá ke gwe pari, kè aɔwe à náane kero yānzi.

14

*Yaaya Batisikeri gana
(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)*

¹ Gurɔ m̀a b̀usu pì kí Herɔdu Yesu baaru mà. ² Ben à bè à ìbanɔne: Gbē pì né Yaaya Batisikerime. À f̀e b̀ona gaan, beee yānzi à gbāaa è èe dabuyānɔ keezi. ³ Zaake Herɔdu Yaaya kù yá, à mò kàa, à à dà kpésiaan a v̀i Filipi naɔ Herɔdia yānzi. ⁴ Zaake Yaaya ègɔ beene: N Herɔdia k̀una nɔo ũ zé v̀iro. ⁵ Herɔdu yezi à à de, m̀ode èe v̀ia kee gbēnɔne, zaake aɔ à annabikee si.

⁶ Herɔdu igurɔ làa k̀kɔ zī Herɔdia nénɔkpare ɔ wà gbē kè aɔ m̀ò gweenɔne, ben à kè Herɔdune nna maamaa. ⁷ Ben à lé gbē à bè: Má la dà kè mé n gba p̀ò kè n à wéee k̀ema píngi. ⁸ Ben à da yá k̀akane à be: N ma gba Yaaya Batisikeri m̀i dana perenti guu kè tia. ⁹ Ben k̀ina p̀oo yàka, m̀ode kè à la dà nibɔnɔ wáa yānzi à bè wà kpáazi. ¹⁰ Ben à gbē zī wà Yaaya m̀i z̀ò kpésiaan. ¹¹ Kè wà mò kɔn à m̀io dana perenti guu, wà kpà né pia, ben à gàao a dane. ¹² Ben Yaaya ìbanɔ mò wà à gè sè wà v̀i, ben aɔ gaa wà ò Yesune.

*Yesu p̀oblekpana g̀gbē g̀ɔn b̀oɔ s̀oɔroonɔa
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-15)*

¹³ Kè Yesu yá pì mà, ben a g̀è g̀oro'ite guu, èe gaa gusae le àgɔ kú ado. Kè gbēnɔ mà, aɔ b̀ò wéte kɔn wéteo pari wà p̀eezi k̀ese. ¹⁴ Kè Yesu b̀ò g̀oro guu, à gbēnɔ è paripari, ben aɔ k̀ene wēnda, ben à gyāree kè aɔo kú ní ténɔ k̀ek̀sa. ¹⁵ Kè uusie kè, à ìbanɔ s̀zi aɔ bè: Gura k̀ek̀ii né s̀ete p̀oɔtume, bensɔ guu e sii. N gbēnɔ gbare aɔ tá lakutunɔ guu, aɔ p̀oblee wete wà lú. ¹⁶ Ben Yesu wēnla à bè: Èe ke tiasi aɔ táro. À p̀ò kpámma aɔ ble. ¹⁷ Ben aɔ bène: Bureɔdi m̀en s̀oɔro kɔn kp̀ò m̀en plaaon wá v̀i kè. ¹⁸ Yesu bèɲne: À m̀osome kè. ¹⁹ À ò gbē p̀inɔne aɔ v̀ee s̀ea, ben à bureɔdi m̀en s̀oɔro kɔn kp̀ò m̀en plaa p̀inɔ sè, à a wéee sè musu, à aubarika dàn. Ben à bureɔdi pì lilikɔre à kpà a ìbanɔa, aɔo kp̀aatete gbēnɔne. ²⁰ Aɔ p̀ò blè wà kà ní píngi. Ben wà à kpaa kè g̀nɔ sèe gbii kuri awēplaa pà. ²¹ G̀gbē kè aɔ p̀ò blènɔ kà g̀ɔn b̀oɔ s̀oɔro taka, nɔgbēnɔ kɔn nénɔ baasi.

*Yesu táa'ona s̀ebelaa
(Maa 6:45-52, Yoh 6:16-21)*

²² Yesu gā nà a ìbanɔa g̀o aɔ g̀e g̀oro'iten, aɔ d̀one ae gana s̀ebe baa k̀aa kpa ai àgɔ parii gbare. ²³ Aɔ gbarena gbera, à d̀idi s̀is̄i musu à adua ke ado. Guu e sii, à kú gwe ado. ²⁴ G̀oro'ite pì kà zà kɔn í léao, ben í e gó pì ỳipayipaa kè zàga'ia k̀akānzi yānzi. ²⁵ Gudɔnao Yesu g̀aa ní kiia, èe táa oo íla. ²⁶ Kè aɔ à è èe táa oo íla, ben swè k̀éngu aɔ bè: G̀ewáadeeme! Aɔ wii lè kɔn v̀iao, ²⁷ ben Yesu bèɲne g̀o: À a làakari kpáe, mámbèe! Aton tó v̀ia a k̀uro. ²⁸ Ben Pita bène: Dii, tó m̀bee, n

tó mà táa o íla mà mó n kiia. ²⁹ Ben Yesu bè: Ìn mól! Ben Pita bò góro guu, èe táa oo íla èe gaa à kiia. ³⁰ Kè à è Ìa e kakaa, ben vīa à kù. Èe vlēēē, ben à wii pè à bè: Dii, ìn ma mì sí. ³¹ Gwe gōo Yesu ɔ̀ b̀b̀ à à kù, ben à bènc: Ludanaanekēsánade! B́yānzi n seka kèzi? ³² Kè aṣ̀ gè góro guu, Ìa zè. ³³ Ben gbē kè aṣ̀ kú góro guuno d̀nzi kènc aṣ̀ bè: Luda Némē n ū yāpura.

Yesu gyāreeno kēkōna zaa Genesareti
(Maa 6:53-56)

³⁴ Kè aṣ̀ bikù baa, aṣ̀ kà Genesareti b̀sun. ³⁵ Gwedeeno Yesu d̀, ben aṣ̀ à baaru dàgula b̀su p̀n p̀ngi, ben wà m̀ncē gyāreeno ǹ p̀ngi. ³⁶ Wà wéē kèa le wà ɔ̀ ke baa à uta léa. Ben gbē kè aṣ̀ ɔ̀ kèano kēkōa ǹ p̀ngi.

15

Fēakaarayā
(Maa 7:1-13)

¹ Farisi kenɔ̀ kōn luyādanneri kenɔ̀ b̀ Yerusalemu aṣ̀ m̀ Yesu kiia, ben aṣ̀ à là wà bè: ² B́yānzi n ibano ègō wa dezino fēakaarayā k̀narozi? Aṣ̀ ɔ̀ p̀pi gbasa wà p̀ b̀lero. ³ Ben Yesu wènlà à bè: B́yānzi n èe gí Luda yādiēnanzi àgō a fēakaarayā k̀na? ⁴ Zaake Luda bè, à bèē lí a de kōn a daone. À bè d̀, gbē kè à a de ke a da kpe b̀, wà adee dē. ⁵ Apino sṣ̀ èe be, tó gbē bè a de ke a dane, p̀ kè á vī à ǹ kpe dao g̀ Luda p̀ ū, ⁶ àsun a de kpe daoro. Leme èe Luda yā ke famma le, le àgō a fēakaarayā k̀na yānzi. ⁷ A m̀nafikideeno! Isaya annabikēyā ò a yā musu wásawasa à bè:

⁸ Bori beee è bèē limeē kōn léome,
aṣ̀ swè k̀maro.

⁹ Aṣ̀ègō d̀nzi kēncē pāme,
gbēntee yāzekparen aṣ̀è dañnc.

Ya kè è tó wāgō gbāsī
(Maa 7:14-23)

¹⁰ Ben Yesu parii sisiazi à bè: À swā kpá à yā ma. ¹¹ Èe ke p̀ kè è gē lén bé è tó gbē gō gbāsīro. Yā kè è b̀ lén bé è tó gbē gō gbāsī. ¹² Ben a ibano s̀zi aṣ̀ bè: Ìn dṣ̀ kè Farisino yā p̀ mà à ǹ zṣ̀ ǹ swēnloo? ¹³ Yesu wènlà à bè: P̀ kè ma De kè kú musu e t̄oro wéē wurēme. ¹⁴ À ǹ tó gwe. Vīa d̀n'aēdeenome! Tó vīa g̀ k̀na vīanc, aṣ̀ plaa ǹ p̀ngi é si wēemme. ¹⁵ Pita bènc: Ìn yā pi bokōtewe. ¹⁶ Ben Yesu bè: A laasuu kpé yīi seṣ̀? ¹⁷ Á dṣ̀ kè p̀ kè gè lén è tá gbēēnc gbasa à b̀ m̀nloo? ¹⁸ Yā kè è b̀ lén sṣ̀ è b̀ swè guume. Àmbe è tó gbē gō gbāsī. ¹⁹ Zaake zaa swè guun laasuu zaa è b̀n: Gbēdena, zinakena, p̀p̀akena, kp̀i'ona, egetona kōn gbēsṣ̀sṣ̀nao. ²⁰ Yā beeno bé è tó gbē gō gbāsī, p̀blena ɔ̀pipisai è tó gbē gō gbāsīro.

Ǹgbē z̀t̀ wéēkena
(Maa 7:24-30)

²¹ Ben Yesu b̀ gwe, à gàa Taya kōn Sidō b̀sun. ²² Kanaa ǹgbē kee kú b̀su p̀n, à m̀ à wii pèzi à bè: Dii, Dauda Bori, ìn ma wēnda gwa. Zīn e wéē táa ma nēnɔ̀kpara maamaa. ²³ Ben Yesu e weàlaro. À ibano s̀zi, aṣ̀ wéē kèa wà bè: Ìn pé ǹgbē p̀ia, zaake ègō tēwazi kōn wiiome. ²⁴ Yesu wènlà à bè: Isarailino sāsana lán s̀ano bāme. Aṣ̀ kiian Luda ma zīn ado. ²⁵ Ben ǹgbē p̀ m̀ à k̀nc è tó bè: Dii, ìn ma Ìanka. ²⁶ Yesu bènc: Á maa wà nēnɔ̀ p̀blee sé wà zu gbēēncero.

27 Ben nɔgbɛ pi bè: Yápurame Dii! Mɔde baa gbɛɛnɔ è pɔble buru kè lèè ní dii teebu gĩzĩnɔ sésɛ. 28 Ben Yesu wèàla à bè: Nɔgbɛ, ní ma náane ví bíta. À kenne lán ní yezi nà. Ben à nénɔkparɛ pi aafia è zĩ pia gɔɔ.

Yesu gyáreɛnɔ kɛkɔana pari

29 Yesu bɔ gwe à gàa èe dɔɔ Galili sɛbɛzi, ben à bikù à vɛɛ sĩsĩa. 30 Wà m̀nɛ kɔn ɛɛnɔ kɔn v̄lanɔ kɔn gbɛ kɔ̀ɔkũnanɔ kɔn swádoonɔ kɔn gyáre pãndenɔ paripari. Wà ní káa è àa, ben à ní kɛkɔa. 31 Kè gbɛnɔɔ è swádoonɔɔ e yã oo, gbɛ kɔ̀ɔkũnanɔɔ e gɔɔ wásawasa, ɛɛnɔɔ e táa oo, v̄lanɔɔ e guu ee, yã pi bɔ ní sae, ben aɔ Isarailino Luda sáabu kpà.

Yesu pɔblekpana gɔɔn bɔɔ siigɔɔnɔa (Maa 8:1-10)

32 Yesu à ibanɔ sisiazi à bènnɛ: Gbɛ kènɔ kème wɛnda, zaake aɔ gĩake wà kúmao gurɔ aagɔ, ben aɔɔ pɔke ví wà blero. Má yezi mà ní gbarɛ kɔn nɔaaoro, le guu tón lírma zénlo yãzi. 33 Ben a ibanɔ à là wà bè: Mákpan wé pɔblee en sɛte pɔ̀ɔtu kè, à parii kè taka kãa? 34 Ben Yesu ní lá à bè: Buredi mèn úgban à víi? Aɔ bè: Mèn swɛɛplaame kɔn kpɔ kete kenɔ. 35 Ben à bè parii vɛɛ tɔɔte. 36 Ben à buredi mèn swɛɛplaa pìnɔ sè kɔn kpònɔ, à sáabu kè, ben à lilikɔre à kpà a ibanɔa, aɔ kpà gbɛnɔa. 37 Baade píngi pɔ blè wà kã. Wà à kpaaa kè gɔ̀nɔ sèe ai gbíi swɛɛplaa pà. 38 Gɔgbɛ kè aɔ pɔ blèɔn kà gɔ̀nɔ bɔɔ siigɔ, nɔgbɛnɔ kɔn nénɔ baasi. 39 Kè Yesu gbɛnɔ gbàre, ben à gè góro'ite guu, à gàa Magadã b̀sun.

16

Farisinɔ mɔnafiki (Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

1 Farisinɔ kɔn Sadusinɔ m̀ Yesu kiia le aɔ à yɔ wà gwa, ben aɔ à gbɛka à sèeda ke kɛ́nɛ kɔn Luda gbãaa wà e. 2 Ben Yesu wèníla à bè: Tó ɔfántɛ gè kpén èè be, ludambɛɛ é kɛkɔa, zaake à tɛa kù. 3 Tó kɔngɔme èè be, lou é ma gbãa, zaake ludambɛɛ de tɛ gègèɛ. Á ludambɛ wée dɔkɔzi, mɔde ée fɔ à gurɔɔ kèkii sèeda d̄ro. 4 Tɔ̀rigbɛ zaa ludanaanekɛrisaideenɔ bé wè sèeda gbekama, mɔde mé sèeda ke kɛ́nɛro, sé Yunusa pɔ. Ben à ní tó gwe à tà.

5 Kè à ibanɔ bikù baa gwe, buredi kúsãe yã sãngu. 6 Ben Yesu bènnɛ: Àgɔ à zĩnda kũna d̄s! À làakari ke Farisinɔ kɔn Sadusinɔ buredisese'èzèzi. 7 Ben aɔɔe beekɔne: Kè wée buredi séro yãnzin à ò lezi. 8 Yesu d̄m̄ma, ben à ní lá à bè: Ludanaanekɛsãnadeenɔ, b́yãnzin ée beekɔne kè á buredi víro yãnzimezi? 9 Ai tia ée d̄roo? Buredi mèn sɔɔroo kè má kpà gɔ̀nɔ bɔɔ sɔɔroonɔa yã e d̄aguroo? Á sèe gbíi úgbame? 10 Buredi mèn swɛɛplaa kè má kpà gɔ̀nɔ bɔɔ siigɔɔnɔa sɔ, á sèe gbíi úgbame? 11 B́yãnzin ée d̄s kè buredi yãn mée oarerorozí? À làakari ke Farisinɔ kɔn Sadusinɔ buredisese'èzèzi! 12 Ben aɔ d̄s sa èe ke buredisese'èzè yã èe ooñne wà làakari keziro, Farisinɔ kɔn Sadusinɔ yádannɛname.

Yesu mesayake ona (Maa 8:27-30, Luk 9:18-21)

13 Kè Yesu kà Sizarea Filipi b̀sun, ben à a ibanɔ là à bè: Dén gbɛnɔ è be Gbɛntee Né dɛ à tũ? 14 Aɔ wèàla wà bè: Gbɛkenɔ è be Yaaya Batisikerime, gbɛkenɔ è be Ilia, gbɛkenɔ è be dɔ Yɛɛmaya ke annabi yãanɔ doken n ù. 15 Ben à ní lá à bè: Apinɔ sɔ, dén èè be má dɛ à tũ? 16 Simɔ Pita wèàla à bè: Mesayan n ù, Luda Wèndide Né. 17 Ben Yesu bènɛ: Aubarikadeeme n ù, Yunusa né Simɔ!

Zaake èe kɛ gbɛntee bé à yā beee dànnɛro, ma De kè kú musumɛ. ¹⁸ Mée oonne: Pitame n ũ, gbɛsi pìn mé ma sɔsi káɛa. Gèwāa gbāa é zì blearo. ¹⁹ Mé kpata kè bò Luda kiia m̀nɛnɔ kpámma. Pó kè n̄ yì tɔɔte yina musu. Pó kè n̄ pòto tɔɔte potona musu. ²⁰ Ben Yesu a ibanɔ swā sùkǎñne lɛ aɔton o gbɛkenɛ kè Mesayan a ũro.

Yesu a ga kɔn a fɛnao yá'ona
(Maa 8:31-9:1, Luk 9:22-27)

²¹ Zaa gurɔ beeean Yesu e a Yerusalemu gana yā bokɔtɛɛ a ibanɔne à bè, séde à wɛɛtámma e maamaa gbɛnsinɔ kɔn sa'orikino kɔn ludayádannerino ɔzì, wéé a de, à gurɔ aagɔdee zì é fɛɛ. ²² Ben Pita gāao kpado, èe giine à bè: Kai Dii! Bee é n lero! ²³ Ben Yesu liɛ à bè Pitane: N̄ gumɛ gwe Setán! N̄ yezi n̄ zé zɔmɛmɛ. N̄ laasuu né Luda pónlo, gbɛntee póme.

²⁴ Ben Yesu bè a ibanɔne: Tó gbɛ yezi à kɛ ma ìba ũ, séde à gí a zīnda wɛ̀ndizi, à a líkpangbāroo sé à tɛómazi. ²⁵ Gbɛ kè yezi àgɔ a wɛ̀ndi kúna é korazi. Gbɛ kè gí a wɛ̀ndizi ma yānzi sɔ, adee bé eégɔ wɛ̀ndi vī. ²⁶ Tó gbɛ gò anduna vī píngi, tó à kòra a wɛ̀ndizi, bɔ àren eé ee? Bón gbɛ é e à a wɛ̀ndi lendee kpáo? ²⁷ Zaake Gbɛntee Né é liara à su a De gakui guu kɔn a malaikano, gbasa à fīa bo baadene a yákenaa. ²⁸ Yápuraan mée ooare, gbɛkenɔ kú gura kè aɔé garo ai aɔ Gbɛntee Né é, èe suu kína ũ.

17

Yesu lina
(Maa 9:2-13, Luk 9:28-36)

¹ Gurɔ swɛɛdoo gbera Yesu Pita kɔn Yemisio kɔn à dāaro Yohanao sɛɛ à gāaíyo kp̄ii lezīa n̄tɛɛ. ² Ben à lì n̄ wāa. A uu e té kɛɛ lán ɔfántɛ bà, à pókásāano gò pú fénfen lán loupina bà. ³ Ben Musa kɔn Iliao bò wà m̀n̄zi, aɔɔe yā oo kɔn Yesuo. ⁴ Ben Pita bè Yesune: Dii, à maa kè wá kú kè. Tó n̄ yezi, mé kutaa dɔ m̀n̄ aagɔ, n̄ pó m̀n̄ do, Musa pó m̀n̄ do, Ilia pó m̀n̄ do. ⁵ Gurɔ kè èe yā oo, ludambe lugu tɛkena dànila, ben aɔ kòto mà à guu à bè: Àmbe ma Né m̀n̄ do léle yenzidee ũ, à yā é kámagu. À à yā ma. ⁶ Kè à ìba p̄ino kòto p̄i mà, vīa n̄ kú maamaa, aɔ dàè n̄ puua. ⁷ Ben Yesu s̄n̄zi, à ɔ kèr̄mma à bè: À fɛɛ, àton vīa kero. ⁸ Kè aɔ wéɛ sè musu, aɔɔe gbɛke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kè aɔɔe pitaa kp̄iii p̄ia, Yesu diɛr̄ne à bè: Àton wéɛgupu kè á è yā o gbɛke maro ai Gbɛntee Né fɛɛ b̄ona gaan. ¹⁰ Ben à ibanɔ à là wà bè: Bóyánzin ludayádannerino é be Ilia bé eé mó káakuzi? ¹¹ Ben à wɛ̀n̄la à bè: Ilia é mó yápuraame, eé yā píngi keke a gbɛn. ¹² Mòde mée ooare, Ilia mò kò, ben aɔɔe à d̄ɔro, ben aɔ n̄ p̄oyezi kène. Len aɔé wéɛ tá Gbɛntee Néa lɛ dɔ. ¹³ Ben à ibanɔ d̄ò kè Yaaya Batisikerin à téa.

Négɔgbɛ zīnde kèk̄sana
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kè aɔ kà parii guu, gɔgbɛ ke mò à kùɛ Yesune ¹⁵ à bè: Dii, n̄ ma né wɛ̀nda gwa, zaake gasindadeeme. È nawɛa ke maamaa, ègɔ léɛɛ tén ke ín baabɔɛ. ¹⁶ Ma m̄oo n̄ ibanɔne, aɔɔe f̄s wà à kèk̄saro. ¹⁷ Ben Yesu bè: Tɔɔrigbɛ yakana ludanaanekerisaideenɔ! Mégɔ kúao ai b̄ɔrɛmɛ? Mégɔ menaaao ai b̄ɔrɛmɛ? À mómɛ né pio kè. ¹⁸ Yesu gí z̄in p̄ine, ben à gò né p̄ia, à kèk̄sa gwe ḡɔ.

19 Beee gbera Yesu ibanɔ sɔ̀zi n̄t̄ɛɛ, aɔ̀ à là wà bè: À kè dia wée f̄s wa pé z̄in p̄ià à b̄òroo? 20 À wènl̄a à bè: Kè á Luda náane v̄i bítarò yānzime. Yāpuraan m̄éɛ ooare: Tó á Luda náane v̄i f̄éte lán ef̄o wée bà, é o kp̄iini k̄èkiine à gu k̄è à gá k̄aa, eé k̄e l̄e. Yáke é a furo. 21 Z̄in k̄è taka è sí b̄oro, sé k̄ɔn aduak̄enaɔ k̄ɔn l̄éyinao.

Yesu ɛara à a ga k̄ɔn a f̄ɛnao yá'ona

(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

22 Gur̄ɔ̀ k̄è à kú k̄ɔn a ibanɔ l̄edo Galili, à bèr̄ine: Weé Gb̄ntee Né nar̄ine n̄ ɔ̀z̄i, 23 weé à de, à gur̄o aaḡoɔde z̄i eé f̄ɛɛ. Ben aɔ̀ n̄ɔ̀se yàka maamaa.

Luda ua ɔ̀ɔ fiabona

24 Kè aɔ̀ k̄à Kapenamu, Luda ua ɔ̀ɔsirino mò wà Pita là wà bè: A danneri è Luda ua ɔ̀ɔ kp̄aroo? 25 Pita wènl̄a à bè: È kp̄á. Kè Pita e ḡɛɛ be, Yesu ḡiake à bène ḡɔ̀: Sim̄o, dén̄on anduna k̄è k̄inan̄o è be'ɔ̀ ke yàra'ɔ̀ sím̄maa? Aɔ̀ n̄én̄on ȳo ke gb̄ɛ p̄anden̄ome? N yá pi è diaa? 26 Pita bè: Gb̄ɛ p̄anden̄ome. Yesu bène: Tó l̄eme, aɔ̀ n̄én̄o bà kuuro. 27 M̄ode l̄e wa yá t̄on ɔ̀m̄maro yānz̄i, n̄ gá n̄ daburu da s̄ɛbe guu. Kp̄o k̄áaku k̄è né kú, n̄ à l̄é w̄e, né ɔ̀ e à guu. N̄ bee sé n̄ kp̄ár̄ima, mapi k̄ɔn mp̄io p̄o ù.

18

Tena Yesuzi lán né bà

(Maa 9:33-37, Luk 9:46-48)

1 Z̄i beee Yesu ibanɔ mò aɔ̀ à là wà bè: Dé bé à deñl̄a kpata k̄è b̄ò Luda kiia gb̄ɛn̄o t̄ɛɛ? 2 Ben Yesu né f̄éte ke sisi à à z̄è n̄ ac̄z̄i 3 à bè: Yāpuraan m̄éɛ ooare, tó è n̄ɔ̀se lie a ḡo lán né f̄éte b̄aro, é ḡɛ kpata k̄è b̄ò Luda kiia guuro. 4 Gb̄ɛ k̄è à a z̄inda bùsa à ḡo lán né f̄éte k̄èk̄ii bà, àmbe deñl̄a kpata k̄è b̄ò Luda kiia gb̄ɛn̄o t̄e. 5 Gb̄ɛ k̄è né beee taka sì ma ìbak̄e yānz̄i, mámbe à ma si.

Ya k̄è è tó wà sasa

(Maa 9:42-48, Luk 17:1-2)

6 Tó gb̄ɛ t̄o né k̄è ma náane v̄i k̄èkiino doke s̄àsá, eéḡo s̄àɔ adeene wà w̄isil̄ogbe gb̄ènt̄e d̄o à waale wà à zu s̄ɛbe l̄on. 7 W̄aiyoo anduna, k̄è yá k̄è è tó wà s̄àsá kú à guu yānz̄i. Séde yá k̄è è tó wà s̄àsá ḡo kuu, m̄ode w̄aiyoo gb̄ɛ k̄è s̄àsana yá pi b̄ò à kiia. 8 Tó n̄ ɔ̀ ke n̄ gbá bé è tó n̄ s̄àsá, n̄ z̄o n̄ z̄inna. À s̄àɔnne n̄ ḡɛ w̄èndi guu k̄ɔn ɔ̀ kusuo ke ɛɛɛ ù de n̄ ḡo m̄èn plaa ke gbá m̄èn plaa v̄ila wà n̄ zu t̄e k̄è è garoo guu. 9 Tó n̄ wée bé è tó n̄ s̄àsá, n̄ b̄o n̄ z̄inna. À s̄àɔnne n̄ ḡɛ w̄èndi guu k̄ɔn wée dooo de n̄ ḡo wée m̄èn plaa v̄ila wà n̄ zu t̄e guu ḡèw̄aan.

Yal̄ek̄zina k̄ɔn s̄a sasanao

(Luk 15:3-7)

10-11 À làakari ke d̄ok̄ena k̄ɔn né k̄èn̄o dokezi, zaake m̄éɛ ooare, aɔ̀ malaikan̄o kú musu, aɔ̀ kú k̄o w̄éɛn k̄ɔn ma De k̄è kú gweeo baab̄oɛ. 12 Èe daa diam̄e? Tó gb̄ɛ s̄aa v̄i m̄èn bas̄oɔro, tó à doo s̄àsá, eé à m̄èn bas̄oɔro dosai tó s̄īs̄iḡeɛzi gwe, à gá à à s̄aa k̄è s̄àsá pi weteroo? 13 Yāpuraan m̄éɛ ooare, tó à b̄a, à ɔ̀ɔ eéḡo nnaa de à m̄èn bas̄oɔro dosai k̄è aɔ̀ɔe s̄às̄aroon̄o. 14 Len a De k̄è kú musu yezi né k̄èn̄o doke s̄àsá s̄oro l̄e.

S̄iuk̄ena k̄o

15 Tó n̄ gb̄èdaaa taari k̄è, n̄ gá n̄ à le ndo, n̄ yá pi b̄one gupuraa. Tó à n̄ yá mà, n̄ n̄ gb̄ɛ pi mile bl̄è. 16 Tó èe n̄ yá ma s̄oro, n̄ gb̄ɛ m̄èn doo ke ḡoɔn plaa sé n̄

namma, le à yā pì sí sèedade g̃ɔɔn plaa ke aag̃ɔɔ musu. ¹⁷ Tó à g̃ì n̄ yā mazi, n̄ yā pì o s̃osi gb̃ēn̄ɔn̄e. Tó à g̃ì à s̃osi gb̃ē p̃in̄ɔ yā mazi d̃ɔ, n̄ à dīe kifii ke gb̃ē z̃it̃ɔ ũ.

¹⁸ Yāpuraan m̄éé ooare, p̃ó k̄é á yì t̃ɔt̃e yina musu, p̃ó k̄é á p̃òto t̃ɔt̃e potona musu. ¹⁹ M̄éé ooare d̃ɔ, tó a g̃ɔɔn plaaan̄o lé k̄é do t̃ɔt̃e k̄é, yā k̄é a à w̄éé k̄é ma De k̄é kú musua p̃íngi, eé k̄eare. ²⁰ Zaake guu k̄é g̃ɔɔn plaa ke g̃ɔɔn aag̃ɔɔn̄ɔ k̄ák̄san k̄ɔn ma t̃ó, má kú n̄ t̄e.

²¹ Beee g̃bera Pita mò à Yesu là à bè: Dii, g̃èñ ũgban mà sùu k̄e k̄ɔn ma gb̃ē k̄é èg̃ɔ taari k̄e m̄e m̄e o? G̃èñ sw̄e eplan̄ ȳɔ? ²² Yesu w̄èlà à bè: M̄éé oonne, èe ke g̃èñ sw̄e eplan̄o, g̃èñ sw̄e eplaa le o baaag̃ɔ akurim̄e.

²³ Beee yānzi kpata k̄é b̃ò Luda kiia de lán k̄é bà. Kína ke bé à yezi à a ɔɔ yā g̃ɔg̃ɔ k̄ɔn a ìban̄o. ²⁴ K̄é à n̄à ɔɔ pì yāa, ben wà m̄òne k̄ɔn gb̃ē k̄é à à f̃ia sena milīɔ wàa kurio. ²⁵ K̄é à ɔɔ v̄i à f̃ia pì boro, ben à dii bè wà à yá k̄ɔn à nāɔ k̄ɔn à n̄é n̄ɔ k̄ɔn p̃ó k̄é à v̄in̄o p̃íngi gbasa wà à k̄é. ²⁶ Ben ìba pì dàe a dii aez̄i, à agbaa kpàne à bè: N̄ mena k̄e m̄ao, mé n̄ f̃ia bonne p̃íngi. ²⁷ Ben à dii à w̄ènda gwà à à gb̄are, à f̃ia pì t̄òne. ²⁸ K̄é ìba pì b̃ò dé, à dàk̄ɔre k̄ɔn a ìba daa k̄é à f̃ia d̃ɔa kondogi ɔɔ m̄èn bas̄ɔroo. Ben à à k̄ù, èe ɔ t̃ɔɔ a k̄òto a bè: N̄ ma f̃ia bome. ²⁹ À ìba daaa pì dàe à aez̄i, à agbaa kpàne à bè: N̄ mename, mé n̄ f̃ia bonne. ³⁰ M̄òde èe wero. À tò wà à dà kp̄ésiaan ai à à f̃ia bone. ³¹ K̄é à ìba kpaaan̄o è le, ā n̄s̄e yàka maamaa, ben ā ḡaa wà yā k̄é k̄é pì t̃ók̄é n̄ diine p̃íngi. ³² Ben dii pì à sisi à bè: Ìba p̄as̄i! Ma n̄ f̃ia t̄onne p̃íngi, k̄é n̄ agbaa kp̄ame yānzi. ³³ Lán ma sùu k̄ènyo n̄a, le n̄ sùu k̄é k̄ɔn n̄ gb̄e daaa le se. ³⁴ À dii pì p̄o f̄e, à tò wà à dà kp̄ésiaan, w̄ag̃ɔ w̄éé t̄aa ai à gá à f̃ia pì boo p̃íngi. ³⁵ Ben Yesu èara à bè: Tó a baade è sùu k̄e k̄ɔn a gb̄e daaa k̄ɔn n̄s̄e o doró, len ma De k̄é kú musu é k̄eare le se.

19

Gina n̄ɔzi yā (Maa 10:1-12)

¹ K̄é Yesu yā beeen̄o ò à yāa, à b̃ò Galili à ḡaa Yudea b̄usu kpado Yoda baa k̄aa kpa. ² Parii t̄ezi, ben à n̄ gyareen̄o k̄èk̄s̄arin̄e gwe. ³ Farisi ken̄o mò wà à ȳɔ wà gwa, ben ā à là wà bè: G̃ɔgb̄é z̄é v̄i à g̃i a nāz̄i yā p̃íngi yānz̄in ȳɔ? ⁴ À w̄èñla à bè: K̄é Luda n̄ k̄é g̃ɔgb̄é k̄ɔn n̄ɔgb̄e o zaa k̄áaku, èe à kyó ke á m̄aroo? ⁵ Luda bè, beee yānz̄in g̃ɔgb̄é é a de k̄ɔn a dao tó, ās̄é nak̄sa k̄ɔn a nāɔ, ās̄é g̃ɔɔn plaa é g̃ɔ mè doo ũ. ⁶ Ās̄o kuu plaa d̄oro, sé do. Beee yānzi gb̃ē k̄é Luda n̄ n̄ák̄san̄o, gb̃ēntee t̄ón n̄ k̄èk̄s̄aro. ⁷ Ben Farisin̄o à là wà bè: B̄óyānzi Musa dīe g̃ɔgb̄é ȳigidetakada kpá a nāsa à à gbar̄e ozi? ⁸ Yesu w̄èñla à bè: A sw̄ag̃b̄aa yānz̄in Musa a gba z̄é à a n̄ɔɔn̄o gbar̄ez̄i, m̄òde à de le zaa k̄áakuro. ⁹ M̄éé ooare, gb̃ē k̄é g̃i a nāz̄i, tó èe ke à g̃ɔp̄osee k̄ènlo, tó à n̄ɔ p̄ande se, adee zina k̄èn gwe.

¹⁰ Ben à ìban̄o bène: Tó len g̃ɔgb̄é yā de le k̄ɔn a nāɔ, à maa wà n̄ɔ s̄éro. ¹¹ Ben Yesu bèñne: Èe ke g̃ɔgb̄é p̃íngi bé eé yā pì f̄iro, sé gb̃ē k̄é Luda n̄ gbá à z̄é n̄o. ¹² Zaake gb̃ēken̄o è n̄ɔ s̄éro, k̄é wà n̄ í le yānzi, gb̃ēken̄o èg̃ɔ kuu le k̄é wà n̄ f̄e k̄é yānzi, gb̃ēken̄o n̄ z̄inda k̄ù le kpata k̄é b̃ò Luda kiia yānzi. Gb̃ē k̄é eé yā pì f̄i à f̄i.

Aubarikadana n̄én̄n̄ (Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

13 Wèe mós Yesune kōn nēno le à ɔ kerūma à adua kerūne, ben à ibano gīnne.
 14 Ben Yesu bè: À tó nēno mós ma kiia. Àton gīnnero, zaake aṣ takano pón kpata kè bò Luda kiia ũ. 15 Kè à ɔ kèkerūma, ben à bò gwe.

Auzikidee

(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

16 Ben gṣgbē ke mò Yesu kiia, à à là à bè: Danneri, bṣ maaan mé ke mà wèndi kè è yāaroo ee? 17 À wèàla à bè: À kè dia née ma laa maakena yāzi? Luda ado bé à maa. Tó n yezì n gē wèndi pì guu, ngṣ à yādienano kūna. 18 Ben à à là à bè: À kpareeme? Ben Yesu bè: Nton gbē dero, nton zina kero, nton kpāi oro, nton yā di n gbēdaaaaro, 19 ngae bèe lí n de kōn n daone, ngṣ ye n gbēdaaazi lán n zīnda wèndi bà. 20 Gṣkpare pì bène: Má yā beeno kūna píngi. À kparee bé à gṣme ɔɔ? 21 Yesu bène: Tó n yezì ngṣ papana, n gá n n pón yá píngi, n à ɔ kpá takaasideeno, n mós n témazi, négṣ auziki vī ludambe. 22 Kè gṣkpare pì yá pì mà, à tà pṣiaao, kè à auzikino vī bíta yānzi.

23 Ben Yesu bè à ibano: Yápuraan mée ooare, à zī'ū auzikideene à gē kpata kè bò Luda kiia guu. 24 Mée ooare ɔ, lakumi gēna pṣoyīn aaga de auzikide gēna kpata kè bò Luda kiia guula. 25 Kè à ibano yā pì mà, ben à bṣ n sae maamaa aṣ bè: Tó lemē, dé bé eé fṣ à mīsina ee? 26 Ben Yesu n gwá tíi, à bènne: Gbēntee é fṣro. Luda kiia baabo píngi è sí ke.

27 Ben Pita wèàla à bè: Wa baabo píngi tò wa tenzi. Bṣ bé eé gṣwe saa? 28 Yesu bènne: Yápuraan mée ooare: Tó Gbēntee Né vèe à kiblekita gakuideea anduna dufu guu, amṣa kè á témaziino é vèe kiblekita mèn kuri awēplaaano, àgṣ yā gṣgṣo Isaraili bori mèn kuri awēplaaano. 29 Gbē kè à a bæe ke a vīno tò ke a dāaron ke a de ke a da ke a nēno ke a burano ma yānzi, adee é ɛara à beee taka e leo basṣro, bensṣ eé wèndi kè è yāaroo e. 30 Mṣde gbē káakuno égṣ kpēdeeno ũ pari, kpēdeeno égṣ gbē káakuno ũ pari.

20

Yalekszina kōn ayakerino

1 Lán kpata kè bò Luda kiia de nān yè: Uabede ke bé à bṣ kongo ide'ide, à gāa ayakerino wete aṣ zīi keare a bura. 2 Aṣ yā kṣ sè à fia boinne kondogi ɔ mèn doodo. Ben à n gbāe a bura. 3 À bṣ ɔ mò kēndo, ben à gbē pādeno lè yāra guu kaena pá. 4 À bènne: Apino sṣ, à gá à zīi ke ma bura, mé fīa boare a zéa. 5 Ben aṣ gāa. À ɛara à bṣ ɔ fāntē midangura, ben à ɛara à bṣ ɔ fāntē ɔra pitanao, à ɔ gbē pādenone le ɔ. 6 Kè à bṣ uusie, à gbē pādeno lè kaena, ben à n lá à bè: Bṣyānzi á kaena kè pá zaa kongo? 7 Aṣ wèàla wà bè: Kè wèe zīi dawero yānzime. À bènne: À gá à zīi ke ma bura se. 8 ɔ fāntē gēna kpénn buradee pì bè a ayakerino gbēnsine: N ayakerino sísi n fia boinne. N naa gbē kpēdeeno ai à gá mī deo gbē káakuno. 9 Ben uusiedeeno mò, aṣ kondogi ɔ è mèn doodo. 10 Kè gbē káakuno mò, aṣde daa n ɔ égṣ de gbē kpēdeeno pólame, ben kondogi ɔ mèn doon aṣ è n píngi. 11 Kè aṣ n ɔ si, ben aṣ léfṣo kà bēdee pizi 12 wà bè: Awa doon gbē záadeeno zīi kè, ben n n kè sēnkpe kōn wamṣwa kè wa zīi bíta kè ɔ fāntē gbāaa guuo? 13 Ben à wè n gbē doo pila à bè: Ma gbē, mée n blero. Wa kṣ yā mà kondogi ɔ mèn doo musunloo? 14 N n pṣ sí n tá. Má yezì mà kpá gbē záadee kèkiia lán n pṣ bàme. 15 Má zé vī mà ke kōn ma ɔ lán má yezì nāroo?

Née wée bɔbɔɔzi kè má gbēkeε vī yānzin yó? ¹⁶ Len kpeεdeenɔ éǵǵ gbē káakunɔ ũ le, gbē káakunɔ éǵǵ kpeεdeenɔ ũ.

*Yesu ɛara à a ga kɔn a fɛɛnao ya'ona
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)*

¹⁷ Gurɔɔ kè Yesu e gaa Yerusalemu, à a iba gɔɔn kuri awεεplaaanɔ sèε ñdona, à yā òñne zén à bè: ¹⁸ Wée gaa Yerusalemume. Gwen weé Gbēntee Né kpá sa'orikinɔa kɔn ludayádannerinɔ, aṣé yā daála à ga, ¹⁹ aṣé à kpá bori pānde gbēna. Aṣé à fabo, aṣé à gbē flāo, aṣé à pá lía wà à de, à gurɔ aagɔdee zī eé fεε.

*Yemisi kɔn Yohanao wéεkena
(Maa 10:35-45)*

²⁰ Ben Zebedi néno da mò Yesu kiia kɔn a néno. À yezi à wée kea, ben à kùne. ²¹ Ben à à là à bè: Bón n yezi? À wèla à bè: Ñ tó ma né gɔɔn plaaa kènɔ vεεnyo n kpatan, gbē doo n ɔplaazi, gbē doo ɔzeεzi. ²² Ben Yesu bè né pìnne: Á yā kè ée à wée keεmaa dɔro. Togo'i kè mé mi, é fɔ à mis? Aṣ wèla wà bè: Wé fɔ. ²³ Yesu bèñne: Togo'i kè mé mi, é mi fá, mode vεεna ma ɔplaazi ke ma ɔzeεzi né ma yānlo. Gbē kè ma Dee kèkeñenɔ pómε. ²⁴ Kè à iba gɔɔn kuri kpaanɔ yā pì mà, aṣ pɔ fε vī kɔn dāaroo pizi. ²⁵ Ben Yesu n kákɔa à bèñne: Á dɔ ke bori pānde kinanɔ è gbāaa ble n gbēna, gbāadeenɔ sɔ è iko móñne, ²⁶ mode à de le a kiiaro. A té gbē kè yezi à gɔ gbēnsi ũ, sé adee ke a z̄iri ũ. ²⁷ Lemε dɔ gbē kè yezi à gɔ gbē káaku ũ, sé adee ke a z̄ò ũ. ²⁸ Zaake Gbēntee Né e mó le wà zī kenεro, à mò le à zī keñεme, à a zīnda wèndi kpá le à gbēno bo pari yānzi.

*Vla baakerinɔ kékɔana
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)*

²⁹ Gurɔɔ kè aṣɔe bɔɔ Yeriko, parii té Yesuzi. ³⁰ Vla gɔɔn plaaanɔ vεεna zé léa, aṣò mà Yesu bé èe gētεε, ben aṣɔe lé gbāaa zuu wà bè: Dii, Dauda Bori, n wa wēnda gwa! ³¹ Wà gínne wà bè aṣ yīte, ben aṣ lé gbāa zuna kàara wèe bee: Dii, Dauda Bori, n wa wēnda gwa! ³² Ben Yesu zè à n sisi, à n lá à bè: Bón á yezi mà kearee? ³³ Aṣ wèla wà bè: Dii, wá yezi wa wée guu emε. ³⁴ Yesu n wēnda gwà, à ɔ kè n wéεa. Gwe gɔɔ aṣ wée guu è, ben aṣ tēzi.

21

*Gbaakεkpana Yesuzi Yerusalemu
(Maa 11:1-11, Luk 19:28-40, Yoh 12:12-19)*

¹ Kè aṣ kà kīi kɔn Yerusalemu, aṣ kà Betefage lakutu kè kú Kùkpe s̄is̄igeεzi, ben Yesu a iba z̄i gɔɔn plaa, ² à bèñne: À gá lakutu kè káε a ae kèkàa guu. Tó a gē gɔɔ, é zaaki e kɔn a néo bàdona gwe. À poro à suome. ³ Tó wà a la wà bè, à kè diaa, à be Dii bé à yezi, eé ɛara à suo tia. ⁴ À kè le le yā kè annabi ò ke yānzime à bè:

⁵ A o Zayɔndeεnne
aṣ kína bé èe mɔɔ n kiia.
À buse à di zaakinε b̄ɔɔ kpeε.

⁶ Iba pìnɔ gaa wà kè lán Yesu òñne nà. ⁷ Aṣ sù zaaki pìo kɔn a néo, aṣ n utanɔ kpàér̄ma, ben Yesu dia. ⁸ Gbēnɔ e n utanɔ kpaεε zén paripari, gbēkenɔ e lá z̄ɔ, aṣɔe kpaεε zén dɔ. ⁹ Gbē kè aṣó té aεz̄inɔ kɔn gbē kè aṣó té kpeεnɔ e wii leε wèe bee:

N gbāaa ke, Dauda Bori!
Aubarikadeen gbē kè èe mɔɔ kɔn Dii tó ũ!

Wà gbàake kpázi ai ludambe.

¹⁰ Kè Yesu gè Yerusalemu, wéte lògo, gbè píngi e bee: Dén gbè beee ùu? ¹¹ Parii bè: Annabi Yesumε. À bò Nazareti, Galili bùsun.

Yesu kuuna Luda ua

(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-22)

¹² Yesu gè Luda ua guu, à pè laayarino kòn laalurinɔ à ñ b́e ní píngi. A ɔlendererino teebunɔ kòn p̄t̄eyarinɔ kitano ȳlpa à kwèñne. ¹³ À bèñne: Wà kè Luda yān, ma kpé éḡɔ de aduakεkpe ũ, ben á kè gbēblerino tò ũ.

¹⁴ V̄lano kòn ereno mò à kiia Luda ua guu gwe, ben à ñ kék̄ɔa. ¹⁵ Kè sa'orikino kòn ludayādannerino yābonsae kè èe keeno è, bens̄ɔ āɔ mà n̄enɔ e wiii d̄ɔɔa Luda ua guu āɔe bee, ñ gbāaa ke, Dauda bori, ben āɔ p̄ɔ f̄e. ¹⁶ Āɔ bène: N̄ mà lán āɔe oo n̄àɔ? Yesu wèñla à bè: Lemε! Kè Ludaa dà né f̄etenɔne kòn n̄ekp̄ant̄enɔ āɔ a saabu kpá, ée à kyó ke á m̄aroo? ¹⁷ Ben à b̄ò wéte pin à ñ tón, à ḡaa à ì Betani.

Kaka lí kana

(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kè guu d̄ò konḡɔ id̄e'ide, à liara e suu w̄eten, ben n̄ɔaa e à deε. ¹⁹ À kāk̄á lí è zé léa, ben à s̄zi èe p̄oke earo, sé à lánɔ. Ben à bè lí pin̄e: Né né i ziki d̄ɔro. Gwe ḡɔɔ lí pi kori kù à ḡaga. ²⁰ Kè à ibanɔ è, ben à b̄ò ñ sae āɔ bè: Á kè dia kāk̄á lí pi kori kù le ḡɔɔ? ²¹ Yesu wèñla à bè: Yāpuraan méε ooare, tó á Luda náane v̄i seka sai, èe ke kāk̄á lí pi yān é ke adoro. Tó á ò kp̄iii k̄ene à f̄eε à a z̄inda sé à zu s̄eben, eé ke le. ²² Tó á Luda náane v̄i, yā kè a à w̄eε k̄ea aduakena guu píngi, é e.

Yesu gbekana a ikozi

(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gè Luda ua guu, èe yā daañne. Ben sa'orikino kòn gb̄ensino mò wà à là wà bè: Iko kpareen néε yā k̄eno keεo? Dé bé à ñ gba iko pi? ²⁴ Ben Yesu wèñla à bè: Mapi s̄ɔ, yā m̄en doon mé gbekaawa. Tó á òme, mé iko kè méε yā k̄eno keεo oare. ²⁵ Dé ikon Yaaya gb̄eno batisi k̄eɔ? À b̄ò Luda kiian ȳɔɔ, ke gb̄entee kiame? Ben āɔ yā ḡɔḡɔ wà bè: Tó wa bè Luda kiame, eé wa la, b̄óyānz̄in w̄eε Yaaya yā sírozi. ²⁶ Tó wa bè gb̄entee kiame s̄ɔ, wá gb̄eno v̄ia v̄i, zaake gb̄e píngi Yaaya annabikεε s̄i. ²⁷ Ben āɔ w̄e Yesula wà bè: Wá d̄ɔro. Ben Yesu bèñne: End̄e mapi se, mé iko kè méε yā k̄eno keεo oarero.

Néḡgb̄e ḡɔɔn plaaano

²⁸ Ben Yesu bè: Gb̄eke néḡgb̄eno v̄i ḡɔɔn plaa. Ben à bè Worune: N̄ gá ñ z̄i ke bura gb̄aa. ²⁹ Woru bè: Mé gáro. Ben à a n̄se lie z̄aa à ḡaa. ³⁰ Maree pi ḡaa à bè Sabine le d̄o. Sabi bè: T̄ò. Ben èe gáro. ³¹ Á è diaa? Ḡɔɔn plaa pinɔ guu, āɔ dé bé à a de p̄oyezi k̄e? Āɔ bè: Worumε. Ben Yesu bèñne: Yāpuraan méε ooare, bè ɔ̄sirino kòn kaaruanɔ é ḡe kpata kè b̄ò Luda kiia guu a á. ³² Zaake Yaaya mò, à zé súusu d̄ɔɔaare, ée à yā síro. Be'ɔ̄sirino kòn kaaruanɔ bé wà à yā sí. Baa kòn beee enao ée a n̄se lie z̄aa a à yā síro.

Geepi líkpe ayakerino

(Maa 12:1-12, Luk 20:9-19)

³³ À yā p̄ande ma d̄o. Burade ke bé à kuu, à geepi líkpe bà à kara ligazi, à w̄eε ȳɔ à guu geepi'if̄ekii ũ à búd̄akpagba d̄o. Ben à bú pi nà ayakerinoe ñ ɔz̄i, ben à f̄eε táo. ³⁴ Kè geepiz̄gurɔ k̄a, ben à a z̄l̄rino z̄l̄ ayakeri pinɔa, le āɔ a geepi

bɛɛ sí. ³⁵ Ben ayakeri pɛ̀nɔ̀ à z̄lɛ̀rɛ̀nɔ̀ kùkù, aɔ́ n̄ gbɛ̀ doo gbɛ̀, aɔ́ n̄ gbɛ̀ doo dɛ̀, aɔ́ n̄ gbɛ̀ doo pàpa gbɛ̀o wà à dɛ̀. ³⁶ Ben à èara à z̄lɛ̀rɛ̀ pàndenɔ̀ z̄lɛ̀m̄ma, aɔ́ parii de gbɛ̀ káakunɔ̀la, ben aɔ́o kɛ̀n̄ne le do. ³⁷ Z̄aan à a né z̄lɛ̀m̄ma à bè: Aɔ́é ma né yā da. ³⁸ Kɛ̀ ayakeri pɛ̀nɔ̀ né pì è, aɔ́ bèkɔ̀ne: Túbiblerin yè. À tó wà à dɛ̀, à túbi é ḡs wa pɔ́ ũ. ³⁹ Ben aɔ́ à kù wà b̄o buraa guu, aɔ́ à dɛ̀. ⁴⁰ Tò! Tó buradee pì sù, b̄ón eé kɛ̀ ayakeri pɛ̀nɔ̀ne? ⁴¹ Aɔ́ wèàla wà bè: Eé gbɛ̀ pásì pɛ̀nɔ̀ dɛ̀dɛ̀ pásìpásì, eé buraa pì na ayakeri pànde kɛ̀ aɔ́é à baka kpáa à gurɔ̀ɔ̀anɔ̀ne n̄ ɔ̀z̄i. ⁴² Ben Yesu bèr̄ne: Èe Luda yā kɛ̀ kyó keroo? Gbè kɛ̀ kpéborinɔ̀ pā kpāzi bé à ḡs kpé gooda gbè m̄idee ũ. Dii bé à beee kɛ̀ ben à kèwe yāb̄onsae ũ. ⁴³⁻⁴⁴ Bee yānzi mée ooare: Luda é a b̄o kpata kɛ̀ b̄o a kiia guu, eé gbɛ̀ kɛ̀ aɔ́é à baka kpáanɔ̀ kán.

⁴⁵ Kɛ̀ sa'orikinɔ̀ k̄s̄n Farisinɔ̀ Yesu yālek̄szina pɛ̀nɔ̀ mà, aɔ́o d̄s kɛ̀ n̄ yān èe oo. ⁴⁶ Ben aɔ́ zé wète wà à kù, m̄ode aɔ́ v̄ia kɛ̀ pariine, kɛ̀ wà à diè annabi ũ yānzi.

22

N̄ɔ̀se p̄onnakena (Luk 14:15-24)

¹ Yesu èara à yā lèk̄szin̄ne à bè: ² Lán kpata kɛ̀ b̄o Luda kiia dɛ̀ n̄an yè do. Kína ke bé èe n̄ɔ̀se p̄onnaa kɛɛ a néne, ³ ben à a z̄lɛ̀rɛ̀nɔ̀ z̄l̄ aɔ́ o gbɛ̀ kɛ̀ à n̄ sísi aɔ́ m̄ó p̄ó bleenɔ̀ne aɔ́ m̄ó, m̄ode aɔ́o yezi wà m̄oro. ⁴ Ben à èara à z̄lɛ̀rɛ̀ pàndenɔ̀ z̄l̄ à bèr̄ne: À gá à o gbɛ̀ kɛ̀ ma n̄ sísinɔ̀ne ma sorumi mà, ma z̄iswareenɔ̀ k̄s̄n p̄ókāde m̄èkpananɔ̀ dɛ̀ má kèke kò. Aɔ́ m̄ó n̄ɔ̀sep̄oblekiia. ⁵ Ben aɔ́o è laakarɛ̀ do yā piaro, aɔ́ baade gāa à b̄ok̄te kɛ̀. Gbèkenɔ̀ gāa n̄ bura, gbèkenɔ̀ gāa laa tá. ⁶ Gbɛ̀ kpaaanɔ̀ z̄lɛ̀rɛ̀ pɛ̀nɔ̀ kùkù, aɔ́ wí d̄ar̄mma, aɔ́ n̄ dɛ̀dɛ̀. ⁷ Ben kína pì p̄o f̄è à a sozanɔ̀ gb̄are, aɔ́ gāa wà gbɛ̀deri pɛ̀nɔ̀ dɛ̀dɛ̀, ben aɔ́ té s̄s̄ n̄ wéte. ⁸ Ben kína pì bè a z̄lɛ̀rɛ̀nɔ̀: N̄ɔ̀sep̄obleee mà, m̄ode gbɛ̀ kɛ̀ ma n̄ sísinɔ̀ e k̄s̄ s̄oro. ⁹ À gá z̄é̄nk̄pak̄sanɔ̀ guu, à gbɛ̀ kɛ̀ á è p̄ingi sísi n̄ɔ̀sep̄obleee. ¹⁰ Ben z̄lɛ̀rɛ̀ pɛ̀nɔ̀ f̄èe wà gāa z̄énɔ̀ guu, aɔ́ gbɛ̀ kɛ̀ aɔ́ n̄ éno kāk̄sa, gbɛ̀ zaaanɔ̀ k̄s̄n gbɛ̀ maaanɔ̀ n̄ p̄ingi. Len n̄ɔ̀se p̄onakerinɔ̀ guu pà le.

¹¹ Kɛ̀ kína pì ḡè à p̄onakeri pɛ̀nɔ̀ gwa, à ḡogbɛ̀ ke è gwe, à n̄ɔ̀se p̄onna uta danaro, ¹² ben à bène: Ma gbɛ̀, à kɛ̀ dia n̄ ḡè kɛ̀ n̄ɔ̀se p̄onna uta dasaii? Ben à ȳitena k̄it̄ik̄iti. ¹³ Ben kína bè a dogarinɔ̀ne: À à ɔ̀ɔ̀nɔ̀ yì k̄s̄n à gb̄anɔ̀, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔ̀ɔ̀ d̄on wà ɔ̀ di n̄ musu. ¹⁴ Zaake gbɛ̀ kɛ̀ Luda n̄ sísinɔ̀ pari, m̄ode gbɛ̀ kɛ̀ à n̄ s̄énɔ̀ pari.

Be'ɔ̀kp̄ana Sizaay (Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

¹⁵ Beee gberan Farisinɔ̀ b̄o wà gāa wà yā ḡoḡs lán aɔ́é ke nà aɔ́ Yesu kù a yā'ona guu. ¹⁶ Ben aɔ́ n̄ ibanɔ̀ z̄la k̄s̄n Her̄odu gb̄enɔ̀ aɔ́ bè: Dann̄eri, wá d̄s kɛ̀ gbɛ̀ yāpuradeen n̄ ũ. Nèè Luda zé dañne súusu, nèè gbɛ̀ wéè gwaro, nèè gbɛ̀ gwena gwaro. ¹⁷ Lán n̄ è nà n̄ owe. À zé v̄i wà be'ɔ̀ kpá Sizaas, ke à zé v̄iro? ¹⁸ Yesu n̄ n̄ɔ̀se zaa d̄m̄ma, ben à bè: M̄onafikideenɔ̀! B̄óyānzin ée ma ȳɔ̀ ée gwaazi? ¹⁹ À ɔ̀ɔ̀ kɛ̀ wè be'ɔ̀ kpáo ɔ̀ɔ̀ame. Ben aɔ́ ɔ̀ɔ̀ pì doo kpàa. ²⁰ Ben à n̄ lá à bè: Dé mì w̄ez̄an yè k̄s̄n à t̄oo? ²¹ Aɔ́ wèàla wà bè: Siza p̄ome. Ben à bèr̄ne: Ènd̄è à p̄ó

kè de Siza pò ù kpá Siza, é pò kè de Luda pò ù kpá Luda. ²² Kè a5 yá pì mà, à bò ñ sae, ben a5 tà wà à tò gwe.

Gèno fèna ya

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Gurò dōnkò pì zì Sadusi kè a5è be gèno è fèeroonò mò Yesu kiia, ben a5 à gbèka wà bè: ²⁴ Danneri, Musa òwe tò g5gbè gà né'isai, à dāaro a vīi gyaanòw sé, le à né borii dato a vīine. ²⁵ Tò. Dedōnkòdeenòw kú wa té yá g5on swēplaa. Woru nòw sè, ben à gà à nòw pì tò né'isai, ben gyaanòw gò Sabine. ²⁶ À kè Sabine le dō kōn Bìo ai à gà pé ñ swēplaa. ²⁷ A5 píngi gberan nòw pì gà se. ²⁸ Tò! Gèno fèeguròw zì a5 g5on swēplaa pìno té, dé bé eégò nòw pì vīi? Zaake ñ píngi a5 à d5 nòw ù. ²⁹ Ben Yesu wènila à bè: A sāsà Luda takada kōn à gbāaa dōsai yānzi. ³⁰ Tò gèno fèe, a5è nòw séro, a5è zā kero, weégò kuu lán malaikanòw kuu nà ludambeme. ³¹ Gèno fèna yá musu ée yá kè Luda òare kyó kero? À bè, ³² ambe Ibrai kōn Isaakuo kōn Yakubuo Luda ù. Luda è ke gèno Luda ùro, gbè bèeno Ludame. ³³ Kè gbèno yá pì mà, à yādanna bò ñ sae.

Dokaya kè deñlaa

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kè Farisinòw mà Yesu Sadusinòw fù, a5 kàkōa. ³⁵ Ben a5 dokadōrinòw doke à yò à gwa, à à là à bè: ³⁶ Danneri, dokayā kparee bé à de a kpaanòlaa? ³⁷ Yesu wèla à bè: Ngò ye Dii n Ludazi kōn nòseo do kōn n niniio píngi kōn n laasuo píngi. ³⁸ Dokayā kè à bèe vī de a kpaanòlaan gwe. ³⁹ À plaadee kè bòkōbaon ye: Ngò ye n gbèdaaazi lán n zīnda wèndi bà. ⁴⁰ Musa doka píngi kōn annabinòw yáo logona dokayā mèn plaa kènoame.

Mesaya bori ya

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lán Farisinòw kakōana nà, Yesu ñ lá à bè: ⁴² Á è dia Mesaya yá musuu? Dé boriin à ùu? A5 wèla wà bè: Dauda boriime. ⁴³ Ben Yesu bèrine: À kè dia Luda Nini didi Dadaa, ben Dauda Mesaya sisi Dii? À bè, ⁴⁴ Dii bè ma diine à vèe a ɔplaaizi ai àgò à ibeeno káene a gbá gīzī. ⁴⁵ Kè Dauda bène Dii, à kè dia eégò de à borii ù dōw? ⁴⁶ Gbèkee e fō à wèlaro. Zaa gurò beee gbèkee e gà à yáke laa doro.

23

Ludayadannerinòw kōn Farisinòw mōnafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Beee gbera Yesu yá ò gbènoe kōn a ibanò ² à bè: Ludayadannerinòw kōn Farisinòw bé wà gò Musa gèe ù. ³ Beee yānzi à yá kè a5è oareno ke píngi àgò kūna. Mòde àton ñ yákèna kero, zaake a5è yá kè a5è oo kero. ⁴ A5è aso tiisi yiya wà di gbènoe ñ gàn bensò baa ɔnetee do a5ègò yezi wà káziro. ⁵ A5è ñ yá píngi ke le gbèno ñ e yānzime. Len a5è Luda yá èzēba gbèntē da le, a5è bàkòw gbāa da ñ pókāsānzi. ⁶ A5ègò yezi wavèè pōnna pòble vèeki maaanòw kōn aduakèkpe vèeki maaanòw. ⁷ A5ègò yezi wàgò ì kpákpaam̄ma yāranòw, wàgò ñ sisi Rabi. ⁸ Àton tò wà a sisi Rabi, zaake a píngi vīino kōn dāaronome a ù, a Danneri mèn dome. ⁹ Àton gbèke sisi a de tɔte kero, zaake a De mèn dome, àmbe à kú musu. ¹⁰ Àton tò wà a sisi aedero, zaake a Aedee mèn dome, àmbe

Mesaya ũ. ¹¹ A z̄irin gbēnsi ũ a té. ¹² Gbē kē è a z̄inda kaara, Luda é à busa. Gbē kē è a z̄inda busa, Luda é à kaara.

Yesu kpākēna ludayadannerinɔ kɔn Farisinɔzi
(Luk 11:39-42, 44, 52)

¹³ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Èè kpata kē b̀ Luda kiia zé tata gbēnɔ. Èè gē à guuro, bensɔ èè wezi gbē kē aɔ yezi wà gē à guunɔ gēn sero.

¹⁴ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Èè adua gbàa ke le gbēnɔ a e yānzi, ben èè gyaanɔɔnɔ kpé símma. Beee yānzi a wéetamma égō pāsī de gbē pingi pɔla.

¹⁵ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Èè lili o tɔɔte kɔn ísiao iba mèn do ena yānzi. Tó a à è sɔ, èè à ke té pɔ ũ deala leo plaa.

¹⁶ Wāiyoo a v̄ia dɔn'adeenɔ! Èè be, tó wà si kɔn Luda kpéo, à yāke v̄iro, mɔde tó wà si kɔn Luda kpé vurao, beee bé à yā v̄i. ¹⁷ V̄ia m̄isaideenɔ! À kparee bé à bitaa? Vuran yó, ke Luda kpé kē è tó vura gō à pɔ ũu? ¹⁸ Èè be dɔ, tó wà si kɔn sa'okiio, a yāke v̄iro, mɔde tó wà si kɔn sa'obo kē kú gweeo, beee bé à yā v̄i.

¹⁹ V̄ianɔ! À kparee bé à bitaa? Sa'obɔn yó, ke sa'okii kē è tó sa'obo gō Luda pɔ ũu? ²⁰ Gbē kē yā si kɔn sa'okiio si kɔn pɔ kē kú gweenɔ pingime dɔ. ²¹ Gbē kē yā si kɔn Luda kpéo si kɔn Luda kē kú à guome dɔ. ²² Gbē kē yā si kɔn ludambɛo si kɔn Luda k̄iblekitao kɔn Luda kē v̄ɛnaaome.

²³ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Èè tofeenɔ tɔɔtedo kɔn kpee'āao kɔn d̄á láo kuridee kpá Ludaa, ben èè dokayā t̄iisino tón, yāzede kɔn s̄uuo kɔn náaneo. Yā beeenɔ bé à de àgō k̄una à kpaaa tona sai. ²⁴ V̄ia dɔn'adeenɔ! Èè m̄ósó né bɔ à ímanan, ben èè lakumi m̄ó.

²⁵ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Èè gbāsī bɔ togoonɔ kpee kɔn taanɔ, mɔde wákū kɔn z̄indakūnad̄osaio bé à a n̄sɛ pà. ²⁶ N Farisi v̄ia! Ñ gbāsī bɔ togo guune ḡia, à kpee é gō gbāsī sai.

²⁷ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Á de lán mira kē wà aali puraa l̄eanɔ b̄am̄e. Aɔ kpee maa wéene, mɔde ḡewanɔ kɔn gbāsī pingio bé à n̄ guu pà. ²⁸ Lem̄e apinɔ se dɔ, a kuuna maa gbēnɔ wéene, mɔde mɔnafiki kɔn yā zaaao bé à a guu pà.

²⁹ Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Èè pɔ bo annabinɔ miranɔ, èè z̄á ble Luda gbēnɔ pɔa ³⁰ èè be: Tó wá kuu yā wa dezinɔ gurɔ, wa b̄á égō kúnyo annabinɔ d̄ed̄ena guuro. ³¹ Lem̄e á si kē gbē kē aɔ annabinɔ d̄ed̄enɔ boriinɔn a ũ. ³² À aia ke, à a dezinɔ k̄andagbe ba à à m̄i de sa! ³³ M̄l̄en̄! Gb̄entee pitigoonɔ! É ke dia à bɔ té yā kē danaalaa guuu? ³⁴ Beee yānzi mé annabinɔ kɔn ònd̄orinɔ kɔn yādannerinɔ z̄iawa. É n̄ gb̄ekenɔ d̄ede, é n̄ gb̄ekenɔ pá lía, é n̄ gb̄ekenɔ gb̄e fl̄ao a aduakekpenɔ guu, é pémma wéte kɔn wéteo. ³⁵ Lem̄e Luda gbē kē wà n̄ d̄ed̄enɔ yā é wí a musu le, sena zaa gbē maa Abila denaa ai à ḡaa pé Berekia né Zakari kē à à d̄e Luda kpé kɔn sa'okiio daguraa. ³⁶ Ȳapuraan m̄ée ooare, yā beeenɔ pingi é wí t̄ōrigbēnɔ musum̄e.

Yerusalemu ya
(Luk 13:34-35)

³⁷ Yerusalemudeenɔ, Yerusalemudeenɔ! Èè annabinɔ d̄ede, èè gbē kē Luda n̄ z̄iawaanɔ papa gb̄eo à n̄ d̄ede. Meégō yezi mà a kak̄amazi ḡèn baaagō, lán koo è a d̄ebe kú a n̄énla nà, mɔde ée weziro. ³⁸ Luda é a kpé tóare bezī ũme sa. ³⁹ M̄ée ooare, é ma e d̄oro ai à be, aubarikadeen gbē kē èè m̄oɔ kɔn Dii t̄so ũ.

24

Yerusalemu yakana kɔn andunayaagurɔ sɛɛdano
(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)

¹ Yesu bɔ Luda ua guu ɛ taa, ben à ìbanɔ sɔzi wà lɛzukii kɛnɛ à kpɛnɔa. ² Ben Yesu bènnɛ: A beee ɛ pɛngi? Yàpuraan mɛe ooare, weé gbɛ ke tó dikɔaro, weé gboro pɛngime.

³ Gurɔ kɛ Yesu vɛena Kùkpe sɛsɛgezi, à ìbanɔ mò à kiia gusae, aɔ à là wà bè: Ñ owe, bɔren yà kɛnɔ ɛ kɛɛ? Bɔ bé eégɔ de n suna kɔn andunayaagurɔ sɛɛda ũu? ⁴ Yesu wɛnla à bè: À làakarɛ ke, àton tó wà a sàsaro. ⁵ Zaake weé mó pari ma tɔo, aɔégɔ bee Mesayan ñ ũ, aɔé gbɛnɔ sàsá pari. ⁶ É zɛnɔ baaru ma kɔn à wàpeo. Àton bídi kero. Sé beeenɔ ke, mɔde gurɔ yàana kpɛ. ⁷ Bori kɔn boriio ɛ fɛekɔzi, lɛme do búsu kɔn búsuo. Nɔa kɔn tɔɛte nigániganao éégɔ kú gukenɔn. ⁸ Yà beeenɔ pɛngi nɔwáwá naana ũ. ⁹ Beee gbera weé a kùkú wà a kpámma, wà wée tãawa wà a de, bori pɛngi ɛ zaagu ma yãnzɛ. ¹⁰ Gbɛnɔ ɛ fuma pari, aɔé bɔ kɔ kpɛɛ, aɔé zakɔn. ¹¹ Annabi egeenɔ ɛ mó pari wà gbɛnɔ sàsá pari, ¹² yà zaaa ɛ kɔ, gbɛ parideenɔ yenzi ɛ busa. ¹³ Gbɛ kɛ zena gbãa ai à gurɔ léa bé eé mɛsina e. ¹⁴ Weé kpata kɛ bɔ Luda kiia pi baaru kpá anduna baama pɛngia sɛɛda ũ bori pɛngine, gbasa pɔ pɛngi ɛ mì de.

¹⁵ Tó a tɛ guyakari kɛ annabi Danieli à yà ò ɛ Luda ua, kyókeri gɔ dɔ, ¹⁶ gbɛ kɛ aɔ kú Yudeano bàa sí wà mì pé kpɛiinɔa. ¹⁷ Gbɛ kɛ kú a kpé musu tón pita à gɛ kpé guu à pɔke sé à bɔoro. ¹⁸ Gbɛ kɛ kú buraa tón liara be à a uta séro. ¹⁹ Wáiyoo nòsindadeenɔ kɔn nédandeenɔ gurɔ beee. ²⁰ À adua ke le bàasina pi tón ke buusie ke kámmabogurɔ zɛro. ²¹ Zaake gurɔ pi wɛétamma éégɔ bíta. Zaa gurɔ kɛ Luda anduna kɛ ai gbãa, à taka e kero, bensɔ eé ke zikiro. ²² Tó Ludaa e gurɔ pɛnɔ lagoro, le gbɛke ɛ bɔro. Mɔde eé gurɔ pɛnɔ lago a gbɛ kɛ à ñ sɛnɔ yãnzime.

Gbɛntee Né suna

(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)

²³ Gurɔ beee tó gbɛke bèare, à Mesaya gwa kɛ kesɔ à Mesaya gwa kãa, àton síro. ²⁴ Zaake Mesaya egeenɔ kɔn annabi egeenɔ ɛ mó wà sɛɛda bitano kɔn dabuyãnɔ ke, le wà baa gbɛ kɛ Luda ñ sɛnɔ sàsáo, tó eé sí ke. ²⁵ À ma, ma gɛake má òare zaa káaku kò. ²⁶ Tó wà bèare à gwa, à kú sɛn, àton gáro. Ke tó wà bèare à gwa, à kú kpétu, àton síro. ²⁷ Zaake lán lou ɛ pi à ludambe pura kú zaa ɔfántɛbɔe kpa ai à gɛkpen kpa nà, len Gbɛntee Né suna éégɔ de le. ²⁸ Guu kɛ gɛ kún, gwen yeberekunɔ ɛ kɔ kakɔan.

²⁹ Gurɔ pɛnɔ wɛétamma gbera gɔ ɔfántɛ ɛ sia kú, mɔvura ɛ í kero, sɔɔnɛnɔ ɛ woro ludambe, gbãaa kɛ aɔ kú musunɔ ɛ nigã. ³⁰ Gbɛntee Né sɛɛda ɛ gbasa à bɔ ludambe, borii kɛ aɔ kú anduna guunɔ ɛ ñ zɛnda gbɛgbɛ ñ pɛngi, aɔé Gbɛntee Né suna e ludambe luguun kɔn gbãaao kɔn gakui bitao. ³¹ Eé a malaikanɔ zɛ kɔn kákákí'ɔ gbãaao, aɔé a gbɛ kɛ à ñ sɛnɔ kakɔa anduna gooda siigɔa zaa ludambe lé gura kɛ kɔn à lé kãao.

³² À yà dada kákã lía. Tó à gãnɔ í kpàkpa, ɛe lá bɔro paa, á dɔ guwãagurɔ kà kɛi. ³³ Lɛme sɔ, tó a yà pɛnɔ ɛ pɛngi le, àgɔ dɔ kɛ à suna kà kɛi, à kú kpɛlea.

³⁴ Yàpuraan mɛe ooare, gurɔ kɛ gbɛnɔ ɛ gɛtero ai yà pɛnɔ gá keo pɛngi. ³⁵ Musu kɔn tɔɛteo ɛ gɛte, mɔde ma yãnɔ gɛtena víro.

³⁶ Gbɛkee à gurɔ ke à gurɔ zaka dɔro, baa malaika kɛ aɔ kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lán à de nà Nuu gurɔ, len eégɔ de le se Gbɛntee Né

sugurɔ. ³⁸ Gurɔ kɛ́ í e da andunalaro, wée pɔ́ blee wée í mii, wée nɔɔ sɛɛ wée zā kɛɛ ai Nuu gaa à gè́ góro'ite guu. ³⁹ Aɔ́ɔe d̄s̄ro, ben í m̀̀ à ń sɛ́ɛ ń pínɡi. Len eéḡɔ́ de le se Gb̄ɛntee Né sugurɔ. ⁴⁰ Gb̄ɛ ḡɔɔn plaaano éɡ̄ɔ́ kú bura, weé gb̄ɛ doo sé wà gb̄ɛ doo tón. ⁴¹ Nɔ́gb̄ɛ ḡɔɔn plaaano éɡ̄ɔ́ pɔ́ lɔɔ gb̄ɛn, weé gb̄ɛ doo sé wà gb̄ɛ doo tón. ⁴² Beee yānzi a wée ḡɔ́ dɔ, zaake á d̄s̄ gurɔ kɛ́ a Dii é suro. ⁴³ Àḡɔ́ kèkii d̄s̄. Tó b̄ɛdee gurɔ zaka kè kp̄ai é m̄́sa d̄s̄ yā, le a wée ḡɔ́ dɔ, eé tó à a kp̄é f̄s̄ro. ⁴⁴ Beee yānzi apino s̄s̄, àḡɔ́ kú soruo, zaake Gb̄ɛntee Né é su gurɔ zaka kè a wée d̄ɔzirooame.

Zikeri náanede làakaridee
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Dén zikeri náanede làakaridee kè à dii a zikerino n̄́n̄́e a ɔ́z̄i le à p̄óblee kp̄ámma à gurɔɔa ũu? ⁴⁶ Aubarikadeen zikeri kè à dii à lè èe kɛɛ le a sugurɔɔa ũ. ⁴⁷ Yāpuraan m̄́ɛe ooare, eé a auziki pínɡi n̄́n̄́e a ɔ́z̄ime. ⁴⁸ M̄́ɔde tó zikeri pi p̄ás̄i, ben à bè a n̄́s̄e guu a dii e ḡi kɛɛ, ⁴⁹ ben à nà a zikeri daano gb̄ɛgb̄ɛnaa, èe p̄ó blee èe í mii k̄n̄́n̄́ wēderino, ⁵⁰ à dii é su gurɔ kɛ́ à wée d̄ɔzirooame, gurɔ zaka kè à d̄s̄rooa, ⁵¹ éé à z̄z̄ɔk̄s̄r̄e, à à baka da k̄n̄́n̄́ m̄́n̄́afikideeno. Gwen weé ɔ́ɔ d̄n̄́ wà ɔ́ di n̄́ musu.

25

Nɔ́kparɛ ḡɔɔn kurin

¹ Gurɔ beee kpata kè b̄̀ɔ́ Luda kiia éɡ̄ɔ́ de lán nɔ́kparɛ ḡɔɔn kuri kè aɔ́ ń fitiano s̄ɛ wà b̄̀ɔ́, aɔ́ɔe gaa da n̄́s̄erile b̄́ame. ² Aɔ́ ḡɔɔn s̄ɔɔroono né misaideeno. Aɔ́ ḡɔɔn s̄ɔɔroono s̄ɔ́ làakarideeno. ³ À misaideeno ń fitiano s̄ɛ n̄́s̄i kūs̄ãe sai, ⁴ à làakarideeno s̄ɔ́ ń fitiano s̄ɛ k̄n̄́n̄́ n̄́s̄i kūs̄ãe. ⁵ N̄́s̄eri e m̄́ kpaaro, ben i ń lé ń pínɡi, aɔ́ɔe ii oo. ⁶ Lezāndo wà wii lè: N̄́s̄eri e m̄́ɔ! À f̄ɛɛ à gá daàle. ⁷ Ben nɔ́kparɛ p̄ino vù ń pínɡi, aɔ́ ń fitiano kèkè. ⁸ Ben misaideeno bè làakarideeno: À wa gba n̄́s̄i féteroo! Wa fitia e gaa né! ⁹ Ben làakaridee p̄ino w̄énla wà bè: Eé m̄́wa k̄n̄́n̄́ apino pínɡiro. À gá à a p̄ó lú à ȳarin̄́o kiia. ¹⁰ Kè aɔ́ gaa lú, ben n̄́s̄eri kà. Gb̄ɛ kè aɔ́ soru k̄n̄́n̄́ ḡɛo n̄́s̄e guu, ben wà gbà t̄ata. ¹¹ Z̄ãaz̄ãa nɔ́kparɛ kpaara p̄ino s̄ù, aɔ́ɔe lé zuu: Dii, Dii! ń ze w̄ewe! ¹² Ben à w̄énla à bè: Yāpuraan m̄́ɛe ooare, má a d̄s̄ro. ¹³ Beee yānzi a wée ḡɔ́ dɔ, zaake á à gurɔ ke à gurɔ zaka d̄s̄ro.

ɔ́ɔdakena z̄ir̄in̄́e
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kè b̄̀ɔ́ Luda kiia de lán gb̄ɛ kè èe gaa w̄étea bà, ben à a zikerino s̄isi, à a auziki n̄́n̄́n̄́e ń ɔ́z̄i. ¹⁵ À ɔ́ɔdaa kè aɔ́ gb̄ɛ doone zika s̄ɔɔro, gb̄ɛ plaadee zika plaa, gb̄ɛ aaḡɔ́dee zika do, aɔ́ baade gb̄ãa lén, ben à gaa w̄étea. ¹⁶ Zikas̄ɔɔrodee gaa à laa t̄a k̄n̄́n̄́ ɔ́ p̄io ḡɔɔ, ben à àre è zika s̄ɔɔro. ¹⁷ Zikaplaadee kè le dɔ, ben à àre è zika plaa. ¹⁸ Zikadodee s̄ɔ́ gaa à w̄èe ȳs̄, ben à a dii ɔ́ p̄i ũten. ¹⁹ Gurɔ plaa gbera zikeri p̄ino dii s̄ù, ben èe a ɔ́ yā ḡɔ́ḡɔ́nyo. ²⁰ Zikas̄ɔɔrodee m̄́ k̄n̄́n̄́ zika s̄ɔɔro p̄ānde kè à èo à bè: Dii, ń zika s̄ɔɔro kè ń kp̄amaa gwa, à àre k̄àarame zika s̄ɔɔro dɔ. ²¹ Ben à dii bène: ń kè zikeri maa náanede! Lán ń náan̄́e v̄i k̄n̄́n̄́ à féteo nà, mé à b̄́ita n̄́n̄́e n̄́ ɔ́z̄i sa. ń ḡɛ ma p̄onnak̄ena guu. ²² Zikaplaadee m̄́ dɔ à bè: Dii, ń zika plaa kè ń kp̄amaa gwa, à àre k̄àarame zika plaa dɔ. ²³ Ben à dii bène: ń kè zikeri maa náanede! Lán ń náan̄́e v̄i k̄n̄́n̄́ à féteo nà, mé à b̄́ita n̄́n̄́e n̄́ ɔ́z̄i sa. ń ḡɛ ma p̄onnak̄ena guu. ²⁴ Ben zikadodee m̄́ sa à bè: Dii, má d̄s̄ kè n̄́ yān̄́ɔ́ z̄i ũ. Neé p̄ó k̄ɛ guu kè n̄́ɛ t̄n̄́lo. Neé p̄ó kak̄ɔ́a guu kè n̄́ɛ gb̄ɛnlo. ²⁵ Ben v̄ia

ma kù, ma gaa ma n ɔ ɔ ùte wèen. N pɔe kè. ²⁶ Ben à dii bène: Zìkeri zaa meade! N dɔ kè mèè pɔ kè guu kè mèe tɔnlo, mèè pɔ kakɔa guu kè mèe gbènloo? ²⁷ À maa yā n ɔ daa kèo gbēkene, le tó ma su, mà a pɔ sí kɔn à àreo. ²⁸ À zika doo pì sía à kpá zikasɔrodeea. ²⁹ Zaake gbē kè pɔ vīin Luda é kaaranɛ ai à dizi. Gbē kè vīroo sɔ, baa kè à vīi Luda é siame. ³⁰ Zìkeri pāa kèkii sɔ, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔ ɔ dɔn wà ɔ dí ní musu.

Ziakpɛɛ zīyakpækɛna

³¹ Tó Gbēntee Né mɔ à gakuì guu kɔn a malaikanɔ ní píngi, eé vɛe a kiblekita gakuideea. ³² Anduna boriinɔ é kakɔa à aɛ ní píngi, eé ní kèkɔa, lán pódari é sáanɔ kèkɔa kɔn blèno nà. ³³ Eé sáanɔ kpá a ɔplaaɔi, blèno ɔzɛɛzi. ³⁴ Beee gbera Kína pì é be gbē kè aɔɔ kú a ɔplaaɔinɔ: Amɔa kè ma De aubarika dàaguunɔ, à mɔ à kpata kè à à soru kèare zaa andunakaɛgurɔɔ ble. ³⁵ Zaake kè nɔaa e ma dɛɛ, a pɔblee kpàma. Kè ímii e ma dɛɛ, a í kpàma. Kè má kuu nibɔ ù, a ma si. ³⁶ Kè má kú búu, a asii támɛ. Kè mèe gyāa kɛɛ, a ma gwa. Kè wà ma da kpésiaan, a mɔ wéɛ kpàmazi.

³⁷ Gbē maaanɔ é bene: Dii, bɔrɛn wá è nɔaa e n dɛɛ wa pɔblee kpàmma ke ímii e n dɛɛ wa í kpàmma? ³⁸ Bɔrɛn wa n e nibɔ ù wa n si, ke ní kú búu wa asii tánɛɛ? ³⁹ Bɔrɛn wa n e néɛ gyāa kɛɛ, ke wà n da kpésiaan wa gaa wéɛ kpàenzii? ⁴⁰ Kína pì é weñla à be: Yápuraan mèe ooare, yā kè á kè gbē kèsánanɛ ma gbē kèno té, mámbe á kème.

⁴¹ Beee gbera eé be gbē kè aɔɔ kú a ɔzɛɛzinɔnɛ: À gumɛ gwe amɔa kè Luda lé kèareno! À tá té kè eé garoo kè Ludaa kèke Ibilisinɛ kɔn a ibanɔ guu. ⁴² Zaake nɔaa e ma dɛɛ, eé pɔblee kpámáro. Ímii e ma dɛɛ, eé í kpámáro. ⁴³ Má de nibɔ ù, eé ma síro. Má kú búu, eé asii táméro. Mèe gyāa kɛɛ ke wà ma da kpésiaan, eé mɔ à wéɛ kpàemaziro. ⁴⁴ Aɔé gbasá wà à la wà be: Dii, bɔrɛn wa n e kɔn nɔaa ke ímii ke nibɔ ù ke búu ke gyáree ke pisina ù, ben wéɛ n ían károo? ⁴⁵ Kína é weñla à be: Yápuraan mèe ooare, lán eé ke gbē kè kèsánanɛ gbē kèno téro nà, mámbe eé kemero. ⁴⁶ Gbē beenɔ é tá wéɛtámbe kè è yáaroo guume, gbē maaanɔ sɔ wèndi kè è yáaroo guu.

26

Lèkpakɔsɔna Yesuzi

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53)

¹ Kè Yesu yā beeno ò píngi à yāa, ben à bè a ibanɔnɛ: ² Á dɔ kè Banla zībaa gò gurɔ plaa, weé Gbēntee Né kpámima wà à pá lía.

³ Beee gbera sa'orikino kɔn Yuda gbēnsino kàkɔa sa'oriki isi kè wè be Kayafa be. ⁴ Aɔ yā gògò ɔndɔɔo lán aɔé Yesu kú wà à de nà ⁵ wà bè: Wàton ke zībaa zīro, le gbēno tón zɔka káro yānzi.

Nósi gū nna kuna Yesu mia

(Maa 14:3-9, Yoh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kè Yesu kú Betani, Simɔ Kusu be, è pɔ blee gɛkɛsɛkɛna, ben nɔgbē ke sɔzi, à gbaaa néngo kè nósi gū nna ɔdeɛ kú à guu kūna, ben à kú Yesu mia. ⁸ Kè à ibanɔɔ é le, ben aɔ pɔɔ fɛɛ wà bè: Bɔn pɔ laalaakɛna kè uu? ⁹ Le wà nósi pì yā yā kɔn ɔ bítao wà kpá takaasideenɔa. ¹⁰ Yesu dǎmɔma, ben à bènnɛ: Bóyānzi eé ía daa nɔgbē piāzi? À zī maa kèmmɛ. ¹¹ Takaasideenɔ é gɔ kúao gurɔ píngi, mapi sɔ mégɔ kúao gurɔ píngiro. ¹² Kè à nósi pì kú ma mèa, à kè le le à ma gè

keome. ¹³Yāpuraan mée ooare, guu kè wèe ma baaru nna waazi kēen anduna guu píngi, wéégō yā kè nōgbē pì kè oo à dōngu yānzi.

Yudasi bōna Yesu kpɛɛ

(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴Beee gbera gōon kuri awēēplaaano doke kè wèe benē Yudasi Isikarioti gaa sa'orikino kiia ¹⁵à bè: Tó ma Yesu kpàawa, bōn á yezi à kpámaa? Ben aō kondogi o mèn baaakuri nàro wà kpàa. ¹⁶Zaa gurɔ beeean èe zé weteɛ à Yesu kpámma.

Banla póbble kekɛna

(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yoh 13:21-38)

¹⁷Burɛdi Sésé'ézēsai zībaa gurɔ káakudee zī Yesu ibanɔ m̀ wà à là wà bè: Mán n̄ yezi wà gá kekɛnne n̄ Banla p̀ blen? ¹⁸À wèñla à bè: À gá wétɛn gōgbēke kiia à benɛ, Danneri bè a gurɔ kà kīi. À ben é Banla p̀ blen kōn a ibanɔ. ¹⁹Yesu ibanɔ kè lán à dàñne nà, aō Banla p̀ bleyá kèke. ²⁰Kè uusie kè, Yesu gēkesekekɛna teebuzi kōn a gōon kuri awēēplaa pino. ²¹Gurɔ kè aōe p̀ blee à bè: Yāpuraan mée ooare, a gbē mèn doo é ma kpámma. ²²Aō n̄sɛ yàka maamaa, ben aōe à laa oodo: Asa mámbeeroo, Dii? ²³Yesu wèñla à bè: Gbē kè wée o kaakōa taa guu ledoo bé ée ma kpámma. ²⁴Gbēntee Né é kpá guuzi lán à kēna à yā musu nà, m̀de wāiyoo gbē kè ée Gbēntee Né kpámma pì. Ée ke sàò adeenɛ tó wèe à i yāro. ²⁵Ben Yudasi kè ée à kpámma pì bè: Asa mámbeeroo, Rabi? Yesu bène: Mbe n̄ ò gwe.

Dii p̀blee

(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kō 11:23-25)

²⁶Kè aōe p̀ blee, Yesu burɛdi sè à aubarika dàn, ben à likōre à kpà a ibanɔ à bè: À sí à só, ma mèn yè. ²⁷Ben à togoo sè à aubarika dàn, à kpámma à bè: À mi a píngi. ²⁸Ma arun yè, Luda bà kuuna kōn gbē pariino aru ũ, kè ée bōema aō durunkēnna yānzi. ²⁹Mée ooare, zaa gbàa mé geepi' i kè mi doro ai kpata kè b̀ ma De kiia gá b̀o gupuraa, gbasaa mà à dufu miao sa. ³⁰Kè aō lè si, ben aō b̀e wà gaa Kùkpe s̄is̄igeezi.

Yesu gīake à d̄s̄ yá kè Pita é ke

(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38)

³¹Ben Yesu bèñne: A píngi é fuma gwāavīa, zaake wà kè Luda yān wà bè: Mé sādāri lé, sāano é fāakōa. ³²M̀de ma fēena gbera mé d̄are aɛ gana Galili. ³³Ben Pita bène: Baa tó aō fūmma n̄ píngi, mé fūmma zikiro. ³⁴Ben Yesu bène: Yāpuraan mée oonne, gwāavīa ai koo gō gá lé zu, né lé sémazi gèn aagō. ³⁵Pita bène: Baa tó mé gá mà ganyo, mé lé sēnzi zikiro. Ben à ibanɔ ò le se n̄ píngi.

Yesu aduakɛna zaa Getesemani

(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

³⁶Ben Yesu kōn a ibanɔ kà guu kè wèe be Getesemani, ben à bèñne: À v̄e kè ai mà gá adua ke kāaa. ³⁷À Pita kōn Zebedi né gōon plaaano sè à gāányo. A p̀o sia kù à n̄s̄eyogō si. ³⁸Ben à bèñne: Ma p̀o sia kù maamaa ai gaa lézī. À zɛ kè à it̄e kemae. ³⁹Kè à gaa aɛ f̄ete, ben à kùe t̄ote à adua kè à bè: Baa, tó ée sí ke, n̄ tó togo' i kè ḡet̄emala. M̀de èe ke lán má yezi n̄nlo, séde lán n̄ yezi nà. ⁴⁰Ben a liara à sù à a ibanɔ lè, aōe ii oo. Ben à bè Pitane: Len yō? Ée f̄o a it̄e k̄emao baa awa doroo? ⁴¹À it̄e ke agō adua keɛ, le àton fu yāgwanaaro yānzi. Ninii yezi, m̀de mè buse. ⁴²À k̄em̄ma à gèn plaade, à adua kè à bè: Baa, tó togoo kè é ḡet̄emala a í mi sairo, n̄ tó n̄ p̄oyezi ke. ⁴³Kè à liara à sù à n̄ lé, aōe ii oo

dɔ, zaake aɔɔe imioo dedee. ⁴⁴ Ben à ní tón dɔ, à gàa à wée kè à gèn aagɔde, à yá dɔnkɔ pì ò dɔ. ⁴⁵ Ben à liara à sù a ibanɔ kiia à bèrɛne: Ée ii oo, ée kámma boo ai tian yɔ? À gwa! Gurɔɔ kà kīi. Wà Gbēntee Né kpà durunkerinɔa. ⁴⁶ À fεε wà tá. Gbē kè ma nañne ní ɔzī e mɔɔ.

Yesu kūna

(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yoh 18:3-12)

⁴⁷ Kè à kpé èe yá pì oo, ben Yudasi, à iba gɔɔn kuri awεεplaaanɔ doke mò kɔn pariio, aɔɔ fεedaanɔ kūna kɔn gònɔ, aɔ bɔ sa'orikinɔ kɔn Yuda gbēnsinɔ kiia. ⁴⁸ Bɔnkpeede pì sɔ sèeda òrɛne à bè: Gbē kè mé lé péa, àmbe gwe. À à kù. ⁴⁹ Ben à mì pè Yesua gɔɔ à bè: Fɔɔ, Rabi! Ben à lé pèa. ⁵⁰ Yesu bène: Ma gbē, ò n kena ke! Ben wà mò wà ɔ pèe Yesua wà à kù. ⁵¹ Ben Yesu gbēnɔ doke a fεedaa wòto, à sa'oriki isi ziri lèò à à swā gò. ⁵² Ben Yesu bène: Ò n fεedaa sɔɔ a kpéen. Zaake gbē kè zè kɔn fεedaa, fεedaa bé eé à de. ⁵³ Tó má yezi ma De malaika zikpeenɔ gbareme gɔɔ de gáli kuri awεεplaaanɔla, ní dɔ mé fua mà a wée kean yɔ? ⁵⁴ Tó má kè le sɔ, dian yá kè wà kè Luda yān wà bè eé ke le e ke? ⁵⁵ Ben Yesu bè pariine: Kpāi wéedewen ma ũ kè a mɔ à ma kù kɔn fεedaanɔ kɔn gònɔɔ? Mèègɔ véεε Luda ua lán guu e dɔɔ nà mèègɔ yá daaare, ée ma kuro. ⁵⁶ Mɔde yá pì kè píngi, le yá kè annabinɔ kè Luda yān ke yānzi. Ben à ibanɔ bàà lè ní píngi aɔ à tòn.

Yuda gbāadeenɔ yákpækɛna kɔn Yesuo

(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yoh 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Gbē kè aɔ Yesu kùnɔ gāao sa'oriki isi Kayafa be. Ludayādannerinɔ kɔn gbēnsinɔ kakɔana gwe. ⁵⁸ Pita té à kpée káaa ai sa'oriki isi pì be. À gèe ua guu, à vèe kɔn dogarinɔ le à yá pì midena e. ⁵⁹ Sa'orikinɔ kɔn Yuda yákpækɛrinɔ ní píngi e sèeda wetee Yesuzi wà à de. ⁶⁰ Baa kè gbēnɔ mò wà egeyā didia pari, èe kero. Zāazāa gɔɔn plaa kenɔ mò ⁶¹ aɔ bè: Gbē pì bè é fɔ à Luda kpé wí à ɛara à bo gurɔ aagɔɔ dagura sé! ⁶² Ben sa'oriki isi fεe à zè à bè Yesune: Ní yáke yí ò wélaroo? Yá kè wée didiimaa kè de diaa? ⁶³ Yesu yíte kpé, ben sa'oriki isi pì bène: Ma nanne Luda Wëndidezi, ò owe tó Luda Né Mesayan n ũ. ⁶⁴ Yesu wèala à bè: Len ní ò le. Mapi sɔ, mée ooare, zaa gbāa é Gbēntee Né e véena Gbāapingide ɔplaazi, bensɔ é à suna e ludambe luguun. ⁶⁵ Ben sa'oriki isi pì a utanɔ gà à kè à bè: A dɔkè Ludao! À kè dia wée sèedade pānde kenɔ wetee dɔee? Á mà lán à dɔkè Ludao nà. ⁶⁶ Yá kpāreen a zεo tiaa? Ben aɔ wèala wà bè: Á taari kà wà à de. ⁶⁷ Ben wà lóu sù à uua, wà à léle ɔkúo. Gbēkenɔ à swān kèke ⁶⁸ aɔ bè: Mesaya, ò annabikeyā ò ò gbē kè n lee owe.

Pita léεna Yesuzi

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita véεna ua, ben zɔnɔkpāre ke mò à bène: Mpi sɔ neègɔ kú ledo kɔn Galili gbē Yesu piome. ⁷⁰ Ben à lé sè ní píngi wáa à bè: Mée yá kè néε oo dɔrɔ dɔro. ⁷¹ Ben à fεe à gè gānun. Nɔgbé pānde à è, ben à bè gbē kè aɔ kú gweenɔ: Gbē kèkii ledo kɔn Yesu Nazaretioe. ⁷² Pita ɛara à lé sè à la dà à bè: Má gbē pì dɔro. ⁷³ Kè à kè saa féte, gbē kè aɔ zεna gweenɔ sɔ Pitazi aɔ bè: Yāpurame, aɔ gbē doon n ũ, zaake wá n dɔ n yá'onaame. ⁷⁴ Ben à fεe à a zīnda kà à la dà à bè: Má gbē pì dɔro. Zaa gwe gɔɔn koo lé zù. ⁷⁵ Ben yá kè Yesu ò dɔ Pitan kè à bè, ai koo gɔ gá lé zù, eé lé séazi gèn aagɔ. Ben Pita bɔ bàazi à pɔsia ɔɔ dɔ.

27

Yudasi gana
(Zĩr 1:18-19)

¹ Kè guu dɔ kɔngɔ ide'ide sa'orikinɔ kɔn Yuda gbɛnsinɔ nĩ pĩngi yā gɔgɔ Yesuzi lɛ wà à dɛ. ² Aɔ à yì, ben aɔ gaa wà à nà bùsu gbɛnsi Pilatinɛ a ɔzĩ.

³ Kè Yudasi kè bɔ à kpɛɛ è yā dàala, à gɔ tɔmadɔyāa guu, ben à gaa kondogi ɔ mèn baaakuri pì sɔkpa sa'orikinɔnɛ kɔn gbɛnsinɔ ⁴ à bènnɛ: Ma durun kè, ma taarisaidee kpà gaazi. Ben aɔ bènnɛ: Wa bà ɔgbaa? N yān gwe. ⁵ Ben Yudasi ɔ pì zù Luda kpɛn, ben à tà à gaa à a zĩnda lɔgo. ⁶ Ben sa'orikinɔ ɔ pì sɛɛ aɔ bè: ɔ pì kana Luda kpɛ ɔ dakii guu zé vĩro, zaake gbɛdɛ'ɔɔmɛ. ⁷ Kè aɔ yā gɔgɔ, ben aɔ orobori gùtɔkii lù kɔn ɔ pìo nibɔnɔ vĩikii ù. ⁸ Beee yānzi ai kɔn a gbāao wè be tɔɔtɛ pìnɛ Tɔɔtɛ Arudeezi. ⁹ Ben yā kè annabi Yerɛmaya ò kè à bè: Wà kondogi ɔ mèn baaakuri pì sɛɛ, ɔ kè Isarailinɔ zèo wà kpà à yā musu pì, ¹⁰ ben wà orobori gùtɔkii lùo lán Dii diɛmɛ nà.

Pilati yakpaɛkɛna kɔn Yesuo
(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yoh 18:33-38)

¹¹ Yesu zena bùsu gbɛnsi aɛzĩ. Ben gbɛnsi pì à là à bè: Mbe Yudanɔ kina ɔs? Yesu wèlà à bè: Lɛn nĩ ò lɛ. ¹² Gurɔɔ kè sa'orikinɔ kɔn gbɛnsinɔ e yā didiia, èe yāke weñlaro. ¹³ Ben Pilati bènnɛ: Néɛ yā parii kè wèe didiimmaa maroo? ¹⁴ Mɔde Yesu e yāke o yā pìnɔ doke musuro, ben yā pì bɔ bùsu gbɛnsi pì sae maamaa.

Yadana Yesula
(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yoh 18:39-19:16)

¹⁵ Banla zĩbaa zĩ pĩngi bùsu gbɛnsi pì è pisinanɔ doke kè gbɛnɔ yezi gbarɛnɛ. ¹⁶ Gurɔɔ mɔa sɔ pìsina tɔdee kú gwe wè be Baraba. ¹⁷ Kè parii kàkɔa, ben Pilati nĩ lá à bè: Dén á yezi mà gbarɛaree? Baraban yɔ, ke Yesu kè wè be Mɛsayaa? ¹⁸ Zaake à dɔ kè nɔsegɔaanɔ vĩna kɔn Yesuo yānzin wà à kpàawazi.

¹⁹ Gurɔɔ kè Pilati vɛɛna a tintia, à naɔ gbɛ zla à bè: Nton yāke ke gbɛ maa pìnɛro, zaake nanaa kè má ò à yā musu gĩa gwāavĩ ĩa dàma maamaa.

²⁰ Sa'orikinɔ kɔn gbɛnsinɔ nàkɔrɛ gbɛnɔa aɔ Baraba gbeka, aɔ be wà Yesu dɛ. ²¹ Ben bùsu gbɛnsi pì nĩ lá à bè: Gɔɔn plaaa pìnɔ guu, dén á yezi mà gbarɛaree? Ben aɔ bè, Barabamɛ. ²² Ben Pilati nĩ lá à bè: Bɔn mé ke kɔn Yesu kè wè be Mɛsayaa? Baade pĩngi bè: N à pá lía. ²³ Ben à nĩ lá à bè: Bɔ dān à kè? Ben aɔ wii lè wà kàara wà bè: N à pá lía. ²⁴ Kè Pilati è é fɔ à yāke kɛro, zɔka e kaara, ben à í tɔ, à a ɔ pìpì gbɛnɔ wāa à bè: Ma ɔ bɔɛ gbɛ pì gana yān. A yāmɛ. ²⁵ Ben gbɛ pìnɔ bè: À dena yā wí wa musu kɔn wa nɛnɔ. ²⁶ Ben à Baraba gbàrɛnɛ, à bè wà Yesu gbɛ flāo wà à pá lía.

Sozanɔ Yesu fabona
(Maa 15:16-20, Yoh 19:2-3)

²⁷ Ben Pilati sozanɔ gɛ Yesuo bùsu gbɛnsi pì bɛ, ben aɔ nĩ gālì kàkɔa nĩ pĩngi aɔ ligazi. ²⁸ Aɔ à pɔnɔ bɔɛa aɔ gumusu tɛaa dànnɛ, ²⁹ ben aɔ lè fura tà aɔ kùnnɛ, aɔ kàba nānɛ a ɔpłaan gò ù. Ben aɔɔe kúɛkuɛnɛ, aɔɔe à faboo wèe bee: Fɔɔ, Yudanɔ kina! ³⁰ Aɔ lóu sùu, aɔ kàba pì sè aɔ à lèo a mià. ³¹ Kè aɔ à fabò wà yāa, ben aɔ gumusu pì gòala aɔ à zĩnda pɔkásāanɔ dànnɛ, ben aɔɔe gaa à pá lía.

Yesu pana lía
(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yoh 19:17-27)

³² Kè aṣ̀ b̀de aṣ̀de gaa, aṣ̀ d̀ak̀ṣ̀re k̀ṣ̀n Sir̄eni gb̄e k̀e ẁe be Sim̄o, ben aṣ̀ ḡa ǹa à Yesu líkpangb̄aroo sé. ³³ Ben aṣ̀ k̀a guu k̀e ẁe be Ḡoḡota k̀e bè m̀iwatorokii. ³⁴ Ben aṣ̀ geepiw̄e k̀e ẁa ỳak̀ṣ̀te k̀ṣ̀n ēz̄eo d̀ṣ̀ne à mi. K̀e à í k̀e, ben à ḡi mizi. ³⁵ K̀e aṣ̀ à p̀a lía, ben aṣ̀ k̀abankpe k̀e ẁa à p̀ok̀as̄aano kp̀aatetek̄ṣ̀ne. ³⁶ Ben aṣ̀ v̄e aṣ̀de à d̀akpa a gwe. ³⁷ Ẁa ỳa k̀e ẁa dia k̀e ẁa ǹa à mila ẁa bè:

Yudano k̄ina Yesun ȳe.

³⁸ Ben ẁa kp̀ai w̄e dew̄eno p̀a lía à sae ḡoṣ̄n plaa, gb̄e doo à ɔplaa zi, gb̄e doo à ɔzezi. ³⁹ Gb̄e k̀e aṣ̀de ḡe z̄ela gweeno e n̄ m̀i kee deḡudeḡu, aṣ̀de à s̄s̄o ⁴⁰ ẁa bè: M̄m̄n k̀e n̄ bè né Luda kp̄e w̄i n̄ ɛara n̄ bo gur̄o aaḡo daguran gweroo? Tó m̀be Luda Né ũ, n̄ n̄ z̄inda m̀i sí n̄ pita lía. ⁴¹ Lem̄e d̄o sa'orikino k̀ṣ̀n ludayadannerino k̀ṣ̀n gb̄ensino e à faboo le ẁa bè: ⁴² À gb̄e p̄andeno m̀i sí, m̀ode eé f̄o à a z̄inda m̀i síro. Isarailino k̄inanloo? À pita lía tia, w̄é à náane ke. ⁴³ À Luda náane v̄i. Tó Ludaa yezi, ɛnd̄e à à b̄o sa, zaake à bè ambe Luda Né ũ. ⁴⁴ Baa kp̀ai k̀e ẁa n̄ p̀a lía ledooṣ̄o e à s̄s̄o le d̄o.

Yesu gana

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30)

⁴⁵ K̀e ɔf̄ant̄e k̀a midangura, ben gusiaa dà b̄usu p̄ila píngi ai f̄aant̄e m̀o aaḡo. ⁴⁶ F̄aant̄e m̀o aaḡon Yesu wii l̄e gb̄angb̄an à bè: Eloi, Eloi, lema sabatani! Beee bè, ma Luda, ma Luda, à k̀e dia n̄ ma ton? ⁴⁷ K̀e gb̄e k̀e aṣ̀de zena gwe ken̄o ỳa p̄i mà, ben aṣ̀ bè: Daaa e Ilia sísii. ⁴⁸ Zaa gwe ḡo aṣ̀ gb̄e doo bàa l̄e à ḡaa à sabo s̄e à dà geepiw̄e kp̀akp̄a guu, à f̄ifi kapaa, ben à d̄o Yesune à mi. ⁴⁹ Ben gb̄e kp̄aano bè: À ze ḡia ẁa gwa tó Ilia é m̀o à à m̀i sí. ⁵⁰ Yesu ɛara à wii gb̄aaa l̄e d̄o, ben à a w̄endi gb̄are.

⁵¹ Ben Luda kp̄e lábure k̀ek̄ṣ̀re plaa b̄ona musu suna ḡiz̄i. T̄oṣ̄te n̄iḡaniḡa, gb̄eno p̄arapara, ⁵² mirano w̄ew̄e, ben Luda gb̄eno f̄e b̄ona gaan pari. ⁵³ Yesu f̄e b̄ona gaan gbera aṣ̀ b̀de miran, aṣ̀ ḡe Luda w̄eten, gb̄eno n̄ é pari. ⁵⁴ K̀e sozano gb̄ensi k̀ṣ̀n a gb̄e k̀e aṣ̀de Yesu d̀akpaano t̄oṣ̄te n̄iḡaniḡana p̄i è k̀ṣ̀n ỳa k̀e aṣ̀de k̄eno píngi, v̄ia n̄ k̄u maamaa aṣ̀ bè: Ȳapurame Luda Né n̄ gb̄e k̀e ũ. ⁵⁵ N̄ogb̄eno k̄u gwe pari, aṣ̀de guu gwaa k̄aaa. Aṣ̀de té Yesuzi b̄ona Galilime, aṣ̀de ḡo p̄oble keene. ⁵⁶ N̄ t̄en Mariama Magadaleni k̄un k̀ṣ̀n Mariamao Yemisi k̀ṣ̀n Yusufuo da k̀ṣ̀n Zebedi n̄eno dao.

Yesu v̄ina

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42)

⁵⁷ K̀e uusi k̀e, Arimatea gb̄e ɔdee k̀e ẁe bene Yusufu m̀o. Yesu ibame d̄o. ⁵⁸ À ḡaa à Yesu ḡe gb̄eka Pilatia, ben Pilati bè ẁa kp̄aa. ⁵⁹ K̀e Yusufu ḡe p̄i s̄e, a táaru bisa dufu f̄ifia, ⁶⁰ à à dà a z̄inda gb̄ew̄e k̀e ẁa s̄o mira ũu guu. Ben à gb̄e b̄ita gb̄egere p̀a à tà w̄e pile à tà. ⁶¹ Mariama Magadaleni k̀ṣ̀n Mariama p̄ande p̄io w̄ena gwe, aṣ̀de aed̄ona miraa.

⁶² K̀e gur̄o l̄e, k̄amabogur̄o z̄i k̀a, ben sa'orikino k̀ṣ̀n Farisino ḡaa Pilati kiia led̄o ⁶³ aṣ̀ bè: Ỳa k̀e gb̄ekekeri p̄i ò a b̄e z̄i d̄owagu à bè, gur̄o aaḡo gbera é f̄e. ⁶⁴ N̄ tó w̄aḡo mira p̄i d̀akpa ai à gur̄o aaḡodee z̄i. Tó lenlo, à iban̄o é m̀o ẁa à ḡe sé kp̀ai, aṣ̀de o gb̄eno e à f̄e b̄ona gaan. Ege z̄aa beee é ḡo de à k̄akupola. ⁶⁵ Ben Pilati bèrine: À sozano sí à ḡa à mira p̄i d̀akpa lán é f̄o n̄a. ⁶⁶ Ben aṣ̀ ḡaa ẁa s̄e da k̀e mira lé gb̄ea, aṣ̀ sozano tó gwe aṣ̀de d̀akpa.

28

Yesu fɛɛ à bɔna gaan

(Maa 16:1-11, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10)

¹ Kámmabogurɔɔ gbera Azumanɛngo zĩ kongɔ ide'ide Mariama Magadaleni kɔn Mariama pãnde pìo bò wà gaa mira gwa. ² Ben tɔɔte nìgànigã gbãngbã, zaake Dii malaika ke bò musu, à mò à gbè pì gbegere pà à gùo mira léame, ben à vɛɛa. ³ À uu de lán loupina bà, à uta de pú fénfen lán buu bà. ⁴ Vĩa gudákparinɔ kù, aɔɔe lugalugaa, ben aɔ gɔ sáii. ⁵ Ben malaika pì bè nɔgbɛ pinɔne: Aton tó vĩa a kũro. Má dɔ kè Yesu kè wà pà lian ée wetee. ⁶ À kú kèro, à fɛɛ lán à ò nà. À mɔ à guu kè wà à dàen gwa, ⁷ é gá à o à ibanɔne kpakpaa à fɛɛ bɔna gaan. Eé dɔnne ae gana Galili. Gwen é à en. Má òaren gwe.

⁸ Ben aɔ bò miran kpakpaa kɔn vĩa, mɔde aɔ pɔɔ nna bíta. Aɔ bàa lè aɔɔe gaa à baaru kpá à ibanɔne. ⁹ Ben Yesu dànlé gɔɔ, à ì kpámma. Kè aɔ sòzi, aɔ dɔnzi kène, ben aɔ ɔ kè à kèsekpeea. ¹⁰ Ben Yesu bènne: Aton tó vĩa a kũro. À gá à o ma gbɛnɔne aɔ gá Galili. Gwen aɔé ma en.

Soza gudákparinɔ yagbannena

¹¹ Kè nɔgbɛnɔ tà, ben soza gudákpari kenɔ gè wéte guu, aɔ yã kè kènɔ ò sa'orikinɔne píngi. ¹² Ben sa'oriki pinɔ gbɛnsinɔ sisi, aɔ yã gɔgɔ, ben aɔ ɔɔ bíta kpà soza pinɔa gusaɛ ¹³ aɔ bè: À be à ibanɔ bé wà mò gwáaví, aɔ à gè sè kpáí gurɔɔ kè ée ii oo. ¹⁴ Tó bùsu gbɛnsi yã pì mà, wé agbaa kpáne, é bɔ yáketen. ¹⁵ Sozanɔ ɔɔ pì sì, ben aɔ kè lán wà dànné nà. Ben yã pì gɔ Yudanɔne baaru ù ai kɔn a gbãao.

Yesu zĩ nana a ibanɔne ní ɔzĩ

(Maa 16:14-18, Luk 24:36-49, Yoh 20:19-23, Zĩr 1:6-8)

¹⁶ Yesu iba gɔɔn kuri awɛɛdoonɔ gaa Galili kpíii kè à à kii gɔgɔnne yaa musu. ¹⁷ Kè aɔ à è, aɔ dɔnzi kène, mɔde aɔ gbɛkenɔ e seka kee. ¹⁸ Ben Yesu sɔnzi à bènne: Luda musu kɔn tɔɔteo iko píngi kpàma. ¹⁹ Beee yãnzì à gá à bori píngi ke ma ibanɔ ù, à n̄ batìsi ke kɔn De Luda tóo kɔn à Né tóo kɔn à Ninii tóo, ²⁰ à yã kè má diareeno dànné aɔgɔ kúna píngi. À ma, mégɔ kúao gurɔ píngi ai anduna gá yáao.

MAAKU Baaru nnaa kè Maaku kè

Yesu batisikena 1:1-1:13
 Yesu yàdannaena Galili 1:14-9:50
 Zaa Galili ai Yerusalemu 10:1-10:52
 Yesu kuuna Yerusalemu 11:1-14:9
 Yesu gana kòn à fεεnao 14:10-16:20

*Yaaya Batisikeri waazikena
 (Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yoh 1:19-28)*

¹ Luda Né Yesu Kirisi baarun yè. ² À nàa lán à kú annabi Isaya takada guu nà, à bè:

Mé ma z̄iri gbare n ā
 à zé kekenne.

³ À kpàakpakeri kòto ma dɔ gbáan à bè:

À zé keke Diine,
 à zé wéwεnɔ porone súusu.

⁴ Len Yaaya Batisikeri kú gbáan le, èe waazi kee, à ò gbēnɔne ās n̄se lie ās batisi ke, Luda é n̄ durun kēñne. ⁵ Yudea b̄usudeenɔ k̄n̄ Yerusalemudeenɔ ḡaa à kiia n̄ píngi, ās n̄ durunɔ ò gupuraa, ben à n̄ batisi kè Yodazi. ⁶ Yaaya èḡs uta kè wà t̄a k̄n̄ lakumi k̄ao dana, à b̄aa asaa d̄o a pii. Sutē k̄n̄ z̄'ion à p̄bblee ũ.

⁷ À waazi kè à bè: Gbēke é m̄o ma gb̄era à gb̄aaa demala. Mée k̄a mà kúe mà à kyatele b̄ob̄n̄ero. ⁸ Mée à batisi ke k̄n̄ íome, gb̄e p̄i s̄o ée à batisi ke k̄n̄ Luda Ninio.

*Yesu batisikena
 (Mat 3:13-17, Luk 3:21-22)*

⁹ Gurɔ beeeaa Yesu b̄o Nazaret̄i, Galili b̄usun, à m̄o, ben Yaaya à batisi kè Yodazi. ¹⁰ Kè Yesu bikù ḡɔɔ, à è ludamb̄ee e w̄εek̄sa, Luda Ninii e suuawa lán p̄t̄ēe bà. ¹¹ Ben à kòto mà b̄ona ludamb̄e à bè: M̄be ma né m̄èn do léle yenzidee ũ, kè ma p̄ɔɔ nnamma.

*Yesu ȳagwana
 (Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)*

¹² Ben Luda Nini à gb̄are gbáan ḡɔɔ, ¹³ ben à kú gwe k̄n̄ n̄b̄os̄ēt̄enɔ ai gurɔ baplaa, Set̄an e à ȳɔɔ à gwa. Ben malaikanɔ m̄o wà d̄àale.

*Yesu iba k̄áakunɔ sisina
 (Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11)*

¹⁴ Yaaya k̄una gberan Yesu t̄a Galili, èe baaru nnaa kè b̄o Luda kiia kpaá ¹⁵ à bè: À gurɔ k̄a, kpata kè b̄o Luda kiia k̄a k̄i. À n̄se lie à baaru nnaa p̄i sí.

¹⁶ Kè Yesu e d̄ɔɔ Galili s̄eb̄ezi, à Simɔ k̄n̄ a d̄áaro Anduruo è, āɔe t̄áaru kpaá s̄ebe p̄in, zaake s̄ɔɔk̄n̄ɔm̄e. ¹⁷ Ben Yesu bèñne: À m̄o à t̄émazi, mé a ke gb̄ew̄eterinɔ ũ. ¹⁸ Zaa gwe ḡɔɔ ās n̄ t̄áarunɔ t̄on ās b̄o wà t̄ezi. ¹⁹ Kè à ḡaa ae f̄éte, à Zebedi né Yemisi è k̄n̄ a d̄áaro Yohanao. Āɔ kú ḡoro'ite guu, āɔe n̄ t̄áarunɔ keke. ²⁰ À n̄ sísi ḡɔɔ, ben ās n̄ de Zebedi k̄n̄ ayaz̄ikerinɔ t̄o ḡoro guu gwe ās b̄o wà t̄ezi.

*Yesu z̄inde k̄ék̄sana Kapenam̄u
 (Luk 4:31-37)*

21 A5 gaa Kapenam. Kè kámmabogurɔ̀ kà, Yesu gaa aduakɛkpɛn, èe yá daañne. 22 À yádannena bò ní sae, zaake è dañne ikoomɛ, èe ke lán lu-dayádannerinɔ̀ pɔ̀ bànlo.

23 Zĩ beee gɔ̀gbɛ zĩnde kee kú aduakɛkpɛn gwe. À wii lè à bè: 24 Bɔ̀n wá ví kɔ̀ ɔ̀zĩ, Yesu Nazaretĩ? N mɔ̀ ñ wa kaaten yɔ̀? Má dɔ̀ gbɛ kè ñ de a ù, mbe Luda gbɛ kè kú adona ù. 25 Ben Yesu gĩ zĩn pĩne à bè: Ñ yĩte! Ñ go gbɛ pla. 26 Ben zĩn pĩ à nĩgānigā à wii gbāaa lè, ben à gò. 27 Bĩdi gbɛnɔ̀ kù ñ píngi, aɔ̀ɔe kɔ̀ lalaa: Bó taka bori yān gwee? Yádannena dufun yɔ̀? È yá dañne ikoo fá! Baa kɔ̀n zĩnnɔ̀, tó à yā óñne, aɔ̀ɔe à yā mame. 28 Ben kándo à tɔ̀ dà Galilì búsula píngi.

Yesu gyāreenɔ̀ kɛkɔ̀ana pari
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

29 Kè Yesu bɔ̀ aduakɛkpɛn, ben à tà Simɔ̀ kɔ̀n Anduruo be gɔ̀ɔ kɔ̀n Yemisio kɔ̀n Yohanao. 30 Simɔ̀ naɔ̀ daa daena, èe mɛwāaa kee, ben wá à yā ò Yesune gɔ̀ɔ. 31 À gāa à kiia à à kù a ɔ̀ɔa à à fɛɛ. Ben à mè yĩ kù ai à pɔ̀blee kɛñne.

32 Kè uusie kè, ɔ̀fántɛ e gɛɛ kpén, wá m̀nɛ kɔ̀n gyāreenɔ̀ kɔ̀n zĩndeeno ñ píngi. 33 Wétedeeno kákɔ̀a à kpé kpeelea ñ píngi. 34 À gbɛnɔ̀ kɛkɔ̀ana pari kɔ̀n gyā bori sánda píngio, à zĩnnɔ̀ gò gbɛnɔ̀a paripari. È zĩnnɔ̀ gba zé aɔ̀ yā oro, zaake aɔ̀ɔ dɔ̀ gbɛ kè à de a ù.

Yesu waazikɛna zaa Galilì
(Luk 4:42-44)

35 Kɔ̀ngɔ̀ idɛ'ide Yesu fɛɛ à bɔ̀ à gāa sɛn gusae, èe adua kee gwe. 36 Ben Simɔ̀ kɔ̀n a gbɛnɔ̀ pɛɛzi. 37 Kè aɔ̀ bɔ̀a, aɔ̀ bène: Baade píngi e n gbekaa. 38 Ben à bène: Wá gá gu pāndea lakutu kè kú wa saenɔ̀ guu, mé waazi ke gwe dɔ̀, zaake beee yānzin ma mɔ̀zi. 39 Lemɛ ègɔ̀ lili oo Galilì búsun le, ègɔ̀ waazi kee aɔ̀ aduakɛkpɛnɔ̀ guu, ègɔ̀ zĩnnɔ̀ gogooŋma.

Kusu kɛkɔ̀ana
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

40 Ben kusu ke m̀ à kiia à kùe à wée kèa à bè: Tó ñ yezi, né fɔ̀ ñ ma kɛkɔ̀a wásawasa. 41 À kè Yesune wɛnda, ben à ɔ̀ bɔ̀ à kèa à bè: Má yezi, ñ gɔ̀ wásawasa. 42 Zaa gwe gɔ̀ɔ à kusu yāa à kɛkɔ̀a wásawasa. 43 Ben Yesu à gbàre gɔ̀ɔ à gĩne à bè: 44 Ñton o gbɛke maro. Ñ gá ñ n zĩnda ɔ̀ɔa sa'orine ñ sa'opɔ̀ kè Musa diɛ kpá n kɛkɔ̀ana sɛeda ù gbɛnɔ̀ne. 45 Kè à bɔ̀, à gāa èe yā pĩ o'ooñne. Yā pĩ dàgula, ben Yesu è fɔ̀ à gɛ wɛten guupuraa dɔ̀ro. Ègɔ̀ kú sɛn gusaeme, ben wɛgɔ̀ bɔ̀ɔ baama píngi wàgɔ̀ mɔ̀ɔ à kiia.

2

Gbɛ kaena kɛkɔ̀ana
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

1 Gurɔ̀ plaaa gbera Yesu liara à tà Kapenam. Kè wá mà à kú be, 2 ben wá pàzi paripari, gɛkii kuu dɔ̀ro baa kpeelea, èe Luda yā ooñne. 3 Ben wá m̀nɛ gbɛ kaena, gɔ̀ɔn siigɔ̀ bé wá à sena. 4 Kè aɔ̀ɔe e wá s̀sò Yesuziro parii yānzì, ben aɔ̀ diò kpé musu, aɔ̀ kpé fɔ̀ guu kè Yesu kún. Kè aɔ̀ fɔ̀, ben aɔ̀ gyāree pĩ pita kɔ̀n à daɛbɔ̀. 5 Kè Yesu è aɔ̀ a náane ví, a bè gbɛ kaena pĩne: Ma gbɛ, n durunno kɛmma. 6 Ludayádanneri kenɔ̀ vɛɛna gwe aɔ̀ɔe oo ñ ǹsɛ guu: 7 Bóyānzì gbɛ kè e oo lɛzi? Èe dɔ̀keɛ Ludaomɛee! Dé bé eé fɔ̀ à durunno kɛñne, tó èe ke Luda ado baasiroo? 8 Gwe gɔ̀ɔ Yesu dɔ̀ a ǹsɛ guu laasuu kè aɔ̀ɔe lɛɛ, ben à ñ lá à

bè: Bóyānzi ée laasuu beee taka lee a nõse guuzi? ⁹ Tó ma bè gbē kaena pìne à durunnò kèa, ke tó ma bè à fée à a daebò sé à táa o, à kparee bé à aagaa? ¹⁰ Má ò le le àgò d5 kè Gbēntee Né durunkēnnēna iko vī tɔtɔe kè. Ben à bè gbē kaena pìne: ¹¹ Ma bènnè ñ fēè ñ n daebò sé ñ tá bē. ¹² Ben à fēe gɔɔ à a daebò pì sè à b̀̀ò gbēno wáa ñ píngi. Yá pì b̀̀ò ñ sae, ben a5 Luda tó b̀̀ò wà bè: Wée yá kè taka e yáro.

Levi sisina

(Mat 9:9-13, Luk 5:27-32)

¹³ Yesu liara à b̀̀ò à gaa sèbe léa. Wèe mɔɔ à kiia paripari, ben èe yá daaǎne. ¹⁴ Gurɔɔ kè èe gēteε, ben à Alafeu né Levi è vēena a be'ɔsɩkpεn. À bène: Ñ mó ñ témazi. Ben à fēè à tēzi.

¹⁵ Zikea kè Yesu e pò blee à bē, be'ɔɔsirino kɔn durunkerinɔɔ e pò bleeo pari kɔn à ibanɔ ledò. Zaake gbē beee takanɔɔ tēzi pari. ¹⁶ Farisi kè a5è Luda yá daǎnenɔɔ kú gwe. Kè a5ò è Yesu e pò blee ledò kɔn be'ɔɔsirino kɔn durunkerinɔɔ, ben a5 à ibanɔ là wà bè: Bóyānzin èe pò blee ledò kɔn be'ɔɔsirino kɔn durunkerinɔɔzi? ¹⁷ Kè Yesu yá pì mà, à bèñne: Gbē kè aafia vīi bà kú likita yáoro, sé gyāree. Méε mó gbē maaano sísiro, sé durunkerinɔɔ.

Léyina

(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

¹⁸ Yaaya Batisikeri ibanɔ kɔn Farisinɔɔ e lé yii, ben wà mò wà Yesu là wà bè: Yaaya ibanɔ kɔn Farisi ibanɔ è lé yi, ben ñ ibanɔ è yi sero né? ¹⁹ Ben Yesu bèñne: Nɔseri gbēno è lé yi gurɔɔ kè à kúnyo nõse guun yó? Gurɔɔ kè nɔseri kúnyo, a5è lé yiro. ²⁰ À gurɔɔ é mó kè weé nɔseri b̀̀ò ñ tē, gbasaa a5é lé yi sa. ²¹ Gbēke è uta zii nambata na kɔn pòle dufuoro. Tó wà kè le, uta dufu è s̀̀k5zi à k̀̀k5re, à zii fɔna è kaara. ²² Wè geepiwē dufu ká t̀̀u zii guuro. Tó wà kè le, wēε pì è t̀̀u p̀̀tá, wē kɔn t̀̀uo è yaka ñ píngi. Auo, wè geepiwē dufu ká t̀̀u dufu guume.

Kámmabogurɔɔ yá

(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)

²³ Kámmabogurɔɔ zikea Yesu e paa buraaanla. Lán èe gaa ná à ibanɔ pówεε wòro, a5òe soo. ²⁴ Ben Farisinɔɔ bène: Ñ gwa! Bóyānzin a5òe yá kè wè ke kámmabogurɔɔ zĩroo kεεzi? ²⁵ Ben Yesu wèñla à bè: Ée à kyó ke ziki á è lán Dauda kè gurɔɔ kè àpi kɔn a gbēno e takaasi keε, kè nɔaa e ñ deeroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata gurɔɔa à gè Luda ua guu, à buredi kè wà kàε Ludane sò, kè gbēkee à sona zé vīro, sé sa'orinɔɔ, ben à kpà a gbēnoa. ²⁷ Yesu èara à bèñne dɔ: Luda kámmabogurɔɔ ñie gbēntee aafia yānzime. Ée ke kámmabogurɔɔ yānzin à gbēntee kèziro. ²⁸ Beee yānzi Gbēntee Né iko vī kámmabogurɔɔa se.

3

¹ Yesu èara à gaa aduakεkpen. G5gbē kee kú gwe à ɔ doo fēfēna. ² Gbēkenɔ e Yesu taaasi keε, tó eé à k̀̀k5a kámmabogurɔɔ zĩ, le wà yá e wà dia. ³ Ben Yesu bè gbē kè à ɔ fēfēna pìne: Ñ fēe ñ ze zà guu. ⁴ Ben à ñ lá à bè: Kámmabogurɔɔ zĩ à zé vī wà à maaa ken yó, ke à zaaa? Wà gbē mi sín yó, ke wà deme? Ben a5òe yáke oro. ⁵ Yesu ñ gwá pɔfēo à ligazi, zaake à pɔɔ yàka ñ swágbāa yānzi. Ben à bè g5gbē pìne: Ñ ñ ɔ pì poro. Kè à pòro, ben à ɔ pì kè a gbēn. ⁶ Ben Farisinɔɔ b̀̀e wà gaa wà yá g5g5 kɔn kí Hεɔdu gbēno g5ɔ, dian a5é ke ná wà Yesu de.

Pari k5kak5aa sèbe léa

7 Yesu kɔn a ibanɔ n zɪnda ganne gwe, aɔ ga sɛbe lea. Ben parii bɔ Galili wa tɛzi. 8 Gbɛkenɔ bɔ Yudea dɔ kɔn Yerusalemuo kɔn Edɔmunɔ bɔsuo kɔn Yoda baa ka kpaao kɔn Tayao kɔn Sidɔo wa mɔ a kiia paripari, kɛ aɔ ya kɛ eɛ keɛnɔ baaru ma yanzi. 9 Parii yanzi Yesu o a ibanɔne aɔ goro'ite soru keare, le waton nakɔrearo yanzi. 10 Zaake Yesu gbɛnɔ kekɔa pari, ben gyareenɔ e nakɔreɛa pari le wa o kea. 11 Zindeenɔ sɔ, to aɔ a weɛ e, aɛ mɔ wa dae a aeme, aɛ wii le wa be: Mbe Luda Ne ũ. 12 Ben Yesu e gɪne aɔ o gbɛ kɛ a de a ũ.

Yesu ziri gɔn kuri awɛplaaanɔ diena
(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

13 Kɛ Yesu didi kpɪia, a gbɛ kɛ a yezinɔ sisiazɪ, ben aɔ mɔ a kiia. 14 Ben a gɔn kuri awɛplaaanɔ diɛ aɔgɔ kua, le agɔ n zɪ waazi ke, 15 aɔgɔ iko vi aɔ zinno goɪma. A tɔ kpahne zirino. 16 Aɔ tɔn ye: Simo kɛ a tɔ kpahne Pita. 17 Zebedi ne Yemisi kɔn a daaro Yohanao. A tɔ kpahne Bonenge. Tɔ pi be lapatamarino. 18 Beee gbera Anduru, Filipi, Batɔbmiu, Matiu, Tomasi, Alafeu ne Yemisi, Tadeu, Simo Aɪade 19 kɔn Yudasi Isikarioti kɛ bɔ a kpeɛo.

Zingona gbɛnɔa
(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10)

20 Kɛ Yesu ta be, ben gbɛnɔ ɛara wa kakɔa dɔ pari, ben Yesu kɔn a ibanɔ e zɛ e wa pɔ blɛ sero. 21 Kɛ a bedeenɔ ya pi ma, aɔ da zen wa a gbese, zaake aɔe bee ũa kaame.

22 Ludayadanneri kɛ aɔ bɔ Yerusalemu wa monɔ be: A Belezebubu vi, zinno kina pi gbāan e zin goɪma. 23 Ben Yesu n sisiazɪ a yalekɔzina onne a be: Setan e fɔ a zɪnda goɪmaɔ? 24 To kpata gbɛnɔ ibete kpa kɔo, kpata pi e gi keɔ? 25 To uadeenɔ ibete kpa kɔo, ua pi e gi keɔ? 26 To Setan ibete kpa kɔn a zɪnda gbɛnɔ aɔ kekɔa, ee gi kero, ee mi demɛ. 27 Gbɛke e fɔ a ge gɔsagbaaa kpɛn a a pɔnɔ seero, seto a a yi gia, gbasa a a kpe kpoke.

28 Yapuraan mee ooare, Luda e gbɛnɔ durunno keɪne kɔn a tɔ zaa kɛ aɛ sisinɔ pingi, 29 mode to gbɛ Luda Nini tɔ zaa sisi, ee kenero, zaake adee durun kɛ e si keɪneroo kemɛ. 30 Yesu o le kɛ aɔ be a zin vi yanzime.

Yesu danɛnɔ
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

31 Kɛ a da kɔn a daaronɔ ka, aɔ zɛ baazi, ben aɔ gbɛ zɪ wa a sisi. 32 Gbɛnɔ vɛna wa ligazi pari, ben wa bene: N gwa! N da kɔn n daaronɔ zɛ baazi aɔe n gbekaa. 33 Ben a wɛnla a be: Den ma da kɔn ma daaronɔ ũu? 34 Ben a gbɛ kɛ aɔ vɛezinɔ gwa a be: Ma da kɔn ma daaronɔ ye. 35 Gbɛ kɛ e Luda poyezi keɛn ma daaro kɔn ma dareo kɔn ma dao ũ.

4

Yalekɔzina kɔn pɔwɛfario
(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)

1 Yesu ɛara ee ya daanne sɛbe sac. Wa pazi paripari, ben a ge a vɛe goro'iten ũa, gbɛnɔ gɔ kaena sisɪ baa sɛbe lea n pingi. 2 A ya danne kɔn yalekɔzinano pari. Lan ee daanne na a be: 3 A swa kpa! Bubarɪ ke be a kuu a bɔ a ga pɔwee fa. 4 Lan ee faa na, ben a kenɔ leɛ zɛ guu, baano mɔ wa blɛ. 5 A kenɔ leɛ gbɛ sara musu, gura kɛ bɔsu vi bitaro, ben aɔ bɔe gɔo, kɛ bɔsu bita gwero yanzi. 6 Kɛ ofantɛ feɛ, ben aɔ tɛ ku wa gaga, kɛ aɔo kasaa viro yanzi. 7 A kenɔ leɛ leno guu, ben le feɛ a nakɔreɪma aɔe ne iro. 8 A kenɔ sɔ leɛ toɔte maaa guu. Aɔ bɔe wa feɛ

a5 nê ì, à kenɔ kaarana kè baaakurikuri, kenɔ baaagɔgɔ, kenɔ basɔɔɔɔɔ. ⁹ Ben Yesu bè: Gbê kè swā vī à ma.

¹⁰ Kè Yesu guñne gwe à kú ado, ben à gɔɔn kuri awεεplaaano kɔn gbê kè aɔɔ kúzinɔ m̀ wà yā pìnɔ m̀ gbèkaa. ¹¹ Ben à bèñne: Luda kpata kè b̀ à kiia asii kpàawa àgɔ dɔ, m̀ode mèe yā pínɡi o gbê kpaaanoɔnε kɔn yálekɔzinaanɔmε,

¹² le aɔgɔ guu gwaa pòke'ena sai, aɔgɔ swā kpakpaa à d̀ɔɔ d̀na sai, le aɔton aε d̀ɔ Luda, à n̄ durunno kēñneɔ yānzi.

¹³ Ben Yesu n̄ lá à bè: Á yā pì d̀roo? É ke dia à yálekɔzina ke d̀ɔɔ? ¹⁴ À ma! Búbari pì Luda yān èe fāa. ¹⁵ Gbêkenɔ de lán zé guu pówεε bà, guu kè wà Luda yā fān. Tó aɔɔ mà, ben Setān è mó à Luda yā kè wà fā n̄ té pì símma gɔɔ.

¹⁶ Gbêkenɔ de lán pówεε kè lèε gbè sàra musu bà. Tó aɔ Luda yā mà, aɔè sí gɔɔ kɔn pɔnnao. ¹⁷ Zaake aɔɔ kásáa víro, aɔè ke gurɔ plaaro. Tó yā'amma n̄ lé ke tó wà wée tàrma yā pì yānzi, aɔè fume gɔɔ. ¹⁸ Gbêkenɔ de lán pówεε kè lèε lèno guu bà. Aɔ Luda yā mà, ¹⁹ m̀ode anduna yā kàhánkεna kɔn yena auzikizio kɔn pò kpaaano nidenao è nakɔrémma, ben yā pì è gɔ àre sai. ²⁰ Gbêkenɔ de lán pówεε kè lèε tɔɔte maaano bà. Aɔè Luda yā ma wà sí, ben aɔè ke kaarana p̀ ú, aɔ kenɔ baaakurikuri, kenɔ baaagɔgɔ, kenɔ basɔɔɔɔɔ.

Yalekɔzina kɔn fitiao
(Luk 8:16-18)

²¹ Yesu bèñne: Wè fitia na wà gbaka kúεa ke wà die gádo gbáruɔ? Dabu musun wè dinloo? ²² Asiiyá kee kuu kè weé gí b̀aziro. Pókee kuu utena kè eé b̀ɔ gupuraaro. ²³ Gbê kè swā vī à ma.

²⁴ À bèñne d̀ɔ: À làakari ke yā kè ée maa. Zaka kè eè ỳoñnen Luda é ỳoare eé εara à kaaraare d̀ɔ. ²⁵ Gbê kè p̀ vīin Luda é kaaranε. Gbê kè p̀ke víroo s̀ɔ, baa à néngo kè à vīi Luda é sía.

Yalekɔzina kɔn pówεεbɔenao

²⁶ À bè d̀ɔ: Kpata kè b̀ Luda kiia de lán pówεε kè gbê fà buraa bà. ²⁷ Gwáaví kɔn fáantεo baa tó èe ii oo ke à bèε, pówεε pì è b̀ɔre à isi kú, gbê pì ègɔ dɔ lán è ke nàro. ²⁸ Tɔɔte bé è pówεε i a zīnda. È kà pá gīa, gbasa à nò sí, à gbεran è pia. ²⁹ Tó à mà, ben wè kē kontoo, zaake à kekegurɔɔ bé à kà.

Yalekɔzina kɔn musadi wéeo
(Mat 13:31-32, Luk 13:18-19)

³⁰ À bè d̀ɔ: Bón kpata kè b̀ Luda kiia b̀kɔbao? Bón wé e wà lékɔzio? ³¹ À de lán musadi wée bà, kè à wée kete de pówεε kè wè tɔnɔla pínɡi, ³² m̀ode tó wà t̀, è b̀ε à ke bíta de d̀ɔ pónɔla pínɡi. È gā gēgeteno ke ai bāano è mó wà zɔzɔ à lá oran.

³³ Yesu Luda yā òñne pari kɔn yálekɔzina beee takano aɔ mana lén. ³⁴ Èe yáke òñne yálekɔzina sairo. Tó à kú kɔn a ibanɔ n̄tē, ben è yā pínɡi b̀kɔtēñne.

Yesu zàgá'ia zena
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

³⁵ Kè uusie e keε, à bè a ibanɔnε: Wà bikú baa kāa kpa. ³⁶ Zaake Yesu kú goro guu, ben aɔ g̀eo ledɔ aɔ dà zén le wà parii tò gwe. Goro pāndenɔ gāa'nyo. ³⁷ Ben zàgá'ia gbāaa fèε. Í e goro yīpayīpaa èe kaa à guu ai à yezi à pa. ³⁸ Yesu kú goro kpεε kpa, èe ii oo à mì di mib̀kɔa. Ben à ibanɔ à vù aɔ bène: Danneri! Kè wée

kaateε, néε bídi keroo? ³⁹ Ben à fêε à gí ãane à bè ínε: Ñ yĩte! Ñ ze teεε! Ben ãa kpàε, guu yì kítikiti. ⁴⁰ Ben à ñ lá à bè: À kè dia á seka ví lεεε? Ase á ma náane víro ai tiaó? ⁴¹ Ben aó gò bídi guu, aóε kó lalaa wà bè: Dén gbê kè úεε? Baa ãa kón ío è à yá mame.

5

Zínnɔ gbarena alɛdenɔ
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)

¹ Aó kà Gadara bùsun sèbe baa káa kpa. ² Kè Yesu bò góro guu gɔɔ, zĩnde ke bò mirakpetεa à mò à dààle. ³ Ègɔ kú gbèwεε kè de mira ùunɔ guu. Baa mòkyakoo è fɔ à ò yì dɔro. ⁴ Zaake wè à yi kón mòkyakooomε wè à da lín baabore, mode è mò pínɔ kéké è lí pínɔ gborogboro. Gbêke è à gbáaa fɔro. ⁵ Gwáaví kón fáantεo píngi ègɔ táa oo mirakpetεa kón sɔsɔgεezinɔ, ègɔ wii lεε ègɔ a zĩnda lillii gbèo.

⁶ Kè à Yesu è káa, ben à bàa lè à mò à kùε à aε. ⁷⁻⁸ Kè Yesu bè zĩn pì goa, ben à wii gbáaa lè à bè: Yesu, Luda Musude Né, bón wá ví kó ɔzĩi? Ma nannε Ludazi ñton wée tamaro. ⁹ Ben Yesu à là à bè: N tón diaa? Ben à wèàla à bè: Ma tón Pari, zaake wá pari. ¹⁰ Ben aó agbaa kpà Yesunε maamaa wà bè àton pémma bùsu pì guuro.

¹¹ Alɛde kpása bíta kú gwe, aóε pó blee sɔsɔgεezi. ¹² Ben zĩn pínɔ wée kè Yesua wà bè: Ñ wa gbare alɛdenɔ té wà gē ñ guu. ¹³ Yesu ñ gbá zé, ben zĩn pínɔ gòà wà gè alɛde pínɔ guu. Ben alɛde kpása kè kà bɔro plaa taka pínɔ wì bào aó sòro sɔsɔgεezi aó sì sèben, ben aó gàga gwe. ¹⁴ Ben alɛdɛdárinɔ bàa lè wà gàa yá pì tókéñne wéte guu kón buraanɔ. Ben gbèno bèε wà gàa yá kè kè pì gwa. ¹⁵ Kè aó mò Yesu kiia, aó gɔgbè kè zĩn kú à guu pari yáa pì è wéena gwe, à uta dana à bann pì wèrea, ben vía ñ kú. ¹⁶ Gbè kè aó yá pì è wéonɔ yá kè zĩndeε pì lè tókéñne kón alɛdenɔ yáo. ¹⁷ Ben aó agbaa kpà Yesunε kè à bɔrñne ñ bùsun.

¹⁸ Kè Yesu e gēε góro'ite guu, gɔgbè kè zĩnnɔ ví yáa pì wée kèa lε à táo. ¹⁹ Yesu e wero à bène: Ñ tá n be n gbèno kiia, ñ yá kè Dii kènnεε ofñε píngi, dia à n wènda bò nà. ²⁰ Ben gɔgbè pì tà, èe yá kè Yesu kènε kpàakpa kεε Wétemenkuri bùsun, ben yá pì bò gbè píngi saε.

Yairu né fεena kón nɔgbè kè ɔ kè Yesu utaaɔ
(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

²¹ Yesu liara à bikù sèbe baa káa kpa kón góroo, ben parii kàkɔazi sèbe léa. ²² Aduakεkpe gbènsi kè wè bene Yairu mò gwe. Kè à Yesu è, à dàε a puua à gbá saε, ²³ ben à kúε kènε maamaa à bè: Ma nénɔgbè kú gaa lézì. Ñ mó ñ ɔ kεa, lε à gbáa kú àgɔ kú wèndio. ²⁴ Ben Yesu dào zén. Parii tézi aóε nakóreεa.

²⁵ Nɔgbè kee kú gwe aru è bɔεa à kà wèε kuri awεεplaa. ²⁶ Ezédeenɔ à kè takaasideε ù maamaa, à a ɔɔ blè píngi. Èe aafia ero, è kεke àgɔ kaaramε. ²⁷ Kè à Yesu baaru mà, ben à sɔ Yesu zézi parii guu kpεε kpa. Ben à ɔ kè à utaa, ²⁸ zaake à bè: Baa tó ma ɔ kè à utaa dé, mé kékɔa. ²⁹ Ben à arubɔena pì zè gɔɔ. À dɔ a mè guu kè à kékɔa kón a gyáa pìo. ³⁰ Zaa gwe gɔɔ Yesu dɔ a mè guu kè gbáa ke bɔagu, ben à liε parii guu à bè: Dé bé à ɔ kè ma utaa? ³¹ Ben à ibanɔ bène: Ñ è lán gbèno ɔ nakóreεmma nà, ben n bè dé bé à ɔ kèmmaó? ³² Ben Yesu gbèno gwà à ligazi lε à gbè kè yá pì kè e. ³³ Vía nɔgbè pì kù èε lugalugaa, zaake à dɔ yá kè à à lè a mè guu, ben à mò à dàε a puua à gbá saε à à yápuraa ònε píngi.

34 Ben Yesu bène: Nɔgbɛ, ma náane kè ní kè bé à n kékɔa. N̄ tá be aafia, n gyāa pì kèmmān gwe.

35 Kè Yesu kpé èe yā oo, wà b̀ò aduakεkpe gbēnsi pì be wà mò wà bène: N né pì kè sai, ñton ìa da danneria doro. 36 Yesu e swā kpá ní yānzìro, ben à bè gbēnsi pìne: N̄ton tó swè kēnguro, ñ ma náane ke dé. 37 Èe we gbēke gá zearero, sé Pita kōn Yemisio kōn Yemisi dāaro Yohanao. 38 Kè ās kà gbēnsi pì be, Yesu è wèe ɔɔ ɔɔ wèe wii gbāaa lεε wèe kpāngeda kεε maamaa. 39 Kè à gè kpén, à ní lá à bè: B́yānzì èe kpāngeda kεε èe ɔɔ ɔɔzi? Né pì e garo, èe ii oome. 40 Kè āɔɔ è lalandi kεε, ben à pè̄mma ās b̀de bàazi ní píngi. Sé né pì de kōn à dao kōn à iba kè āɔ kúono, āsmbè à ní sé à gē̄nyo guu kè né pì kún. 41 Ben à né pì kú a ɔɔa à bène: Talita kum! Yā pì bè, nénɔkpare, ñ fεε. 42 Zaa gwe ḡɔ né pì fεε à taa ò. Né pì s̄s kà wè k̄uri awεεplaa. Yā pì b̀ò ní sae maamaa. 43 Ben Yesu ḡinne pátipati āton o gbēke maro. Ben à bè wà p̀blee kpáa à ble.

6

Nazarɛtideenɔ gina Yesuzi (Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

1 Yesu b̀ò gwe à gāa a be wéte, à ìbanɔ tēzi. 2 Kè kámmaboguro ɔɔ kà, ben èe yā daānne aduakεkpen. Ben pariì kè ās à yā màno bídi kè wà bè: Mákpan ḡɔgbɛ pì yā kèno èn? Ɔnd̄ɔ kpareen wà kpàa, ben èe dabuyá kè takano kεε? 3 Ambe lí'ari úroo? Mariama nénloo? Yemisi kōn Yusufuo kōn Yudao kōn Simɔno v̄lin gweroo? À dārenò bé wà kúwao kèroo? Ben ās ḡizi. 4 Ben Yesu bè̄nne: Annabi èḡɔ bèe sairo, sé à be wéte kōn à danenɔ kiiao kōn à uao baasiro. 5 Yesu e f̄ɔ à dabuyá ke kè gwero, sé gyāree kè à ɔ kè̄mma à ní kékɔa kenɔ baasiro. 6 Kè āɔɔ à náane kero, ās yā b̀ò à sae maamaa.

Yesu z̄irinɔ z̄ina (Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Ben à gāa lakutu kōn lakutuo, èe yā daānne. 7 Ben à a ìba ḡɔɔn k̄uri awεεplaaano s̄isiazi, ben à ní z̄i ḡɔɔn plaplaa, à ní gbá iko ās z̄inno gor̄ma. 8 À bè̄nne: Àton p̄oke sé à gáoro, k̄us̄aε ke b̀òkologomma ke ɔɔ, sé gò. 9 À kyatee kpá, m̄ode àton uta da mèn plaaro. 10 Ua kè a pitan, àḡɔ kú gwe ai à gá ɔɔo wéte pì guu. 11 Guu kè wèe a sín ke wèe swā kpá a yāzìro, tó èe taa, à lut̄e gogo a gb̄anɔa ní tona kōn Ludao sèeda ũ. 12 Ben ās dà z̄én. Ās n̄seliena waazi kè gb̄enɔne 13 ās z̄inno gò̄mma pari, ās n̄sí màma gyāreenɔa pari ās ní kékɔa.

Yaaya Batisikeri gana (Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

14 Kí Her̄ɔdu yā p̄inɔ mà, zaake Yesu tó kà gu píngia. Gb̄ekenɔ e bee Yaaya Batisikeri bé à fεε ɔna gaan, beee yānzin à gbāaa èe dabuyāno kεεzi. 15 Gb̄ekenɔ bè Iliame, gb̄ekenɔ bè annabime lán annabi yāano doke bà. 16 Kè Her̄ɔdu mà à bè: Yaaya kè ma à mì z̄ò bé à fεε ɔna gaan.

17-18 Zaake Her̄ɔdu d̄onk̄ɔ pì bé à a v̄li Filipi nās Her̄ɔdia sia à sè. Kè Yaaya èḡɔ oone à v̄li nɔ sinaa maaro, ben Her̄ɔdu tò wà Yaaya kù wà mò kàa wà à dà kpésiaan. 19 Her̄ɔdia s̄ɔɔ Yaaya p̄et̄e k̄una à yezi à à de, m̄ode èe zé ero, 20 zaake Her̄ɔdu d̄ò kè Yaaya né Luda gb̄e súusume, ben è v̄ia kene è tò wà ìa daaro. Tó à gāa à à yā ma, laasuu è ḡemme. Baa kōn beeeo èḡɔ ye à f̄aadibonazi.

21 Herodia zé è Herodu iguro làa k5k5 zĩ. Herodu gbãadeeno k5n soza gbẽnsino k5n Galili gbẽ girimadeeno kàk5a p5blekiia. 22 Ben Herodia nẽnokparẽ gẽ à 5 wà. À kè Herodune nna k5n a nibõno ñ píngi, ben kina bè né pine: P5 kè ñ yezi ñ à wée kema, mé n gba. 23 Ben à èara à bène: Ma la dãnne p5 kè n à wée kema píngi, mé n gbame, baa ma kpata kpaate. 24 Ben nẽnokparẽ pi b5 à gaa à a da gbeka à bè: B5n mé wée kea? Ben à da bène, Yaaya Batisikeri mi. 25 Gwe g5õ à liara à sù kpakpaa à gaa à ò kinanẽ: Má yezi ñ ma gba Yaaya Batisikeri mi dana perenti guu kè tia.

26 Ben kina p5õ yàka maamaa, m5de kè à la dà nibõno wáa yãnzin èe f5 à gĩ d5ro. 27 Ben kina pi a dogari ke zĩ g5õ, à bène à gá à à mi z5 à m5o. Ben à gaa à à mi z5 kpésiaan 28 à dà perenti guu à mò à kpà né pia, ben à kpà a daa. 29 Kè Yaaya ibano yá pi mà, ben a5 mò wà à gè sè wà vii.

*P5blekpana g5õn b5õ s5õroon5a
(Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-15)*

30 Yesu zĩri pinõ sù à kiia, ben a5 yá kè a5õ kèno k5n yá kè a5õ dàrĩnenõ òne píngi. 31 Wèe gaa wèe suu, ben Yesu k5n a zĩrinõõ e zé e a5 p5 blè sero parii yãnzĩ. Ben à bèinne: À m5 wà gá gusae watèe wà kamma bo féte. 32 Ben a5 dà zén góro'ite guu a5õe gaa gusae ñtèe. 33 Kè gbẽno ñ gana è, a5 ñ d5, ben a5 b5 wète k5n wéteo pari wà baa lè kèse wà kà gwe ñ á. 34 Kè Yesu b5 góro guu, à gbẽno è paripari, ben a5 kène wenda, zaake a5õ de lán sáa kè a5õ dàri vĩroonõ bame. Ben èe yá daaĩne maamaa.

35 Kè 5fántè bùsa, ben à ibano s5zi a5 bè: Gura kèkii né sète p5õrtume, bensõ guu e sii. 36 Ñ gbẽno gbarẽ a5 tá bura k5n lakutu kè kú kĩĩna, a5 p5 wete wà lú wà ble. 37 Ben Yesu wèñla à bè: À p5 kpámma a5 ble. Ben a5 bène: Ñ yezi wà gá buredi lú kondogi 5õ wàa do wà kpámma a5 blen y5? 38 Ben Yesu ñ lá à bè: Buredi mèn ugban á vii? Á gá gwa. Kè a5 kà, a5 bè: Buredi kuu mèn s5õro k5n kpõ mèn plaa.

39 Ben à bèinne: À gbẽno vèevèe sèla b5õra gáliagáalia. 40 Ben a5 vèevèe gáli k5n gálio, gáli kenõ g5õn basõro, gáli kenõ g5õn baplaa akuri. 41 Ben Yesu buredi mèn s5õro k5n kpõ mèn plaaa pio sè à wée sè musu à aubarika dàn. Ben à buredi pi lilik5e à kpà à ibana, a5õ kpàatete gbẽnonẽ. Ben à kpõ mèn plaaa pinõ kpàateteĩne ñ píngi. 42 A5 p5 blè wà kà ñ píngi. 43 Ben wà buredi kpaa k5n kpõ kpaaa kè g5õn sèe gbíi kuri awèeplaaa pà. 44 G5gbè kè a5 p5 blèno kà g5õn b5õ s5õro.

*Yesu táa'ona sèbela
(Mat 14:22-33, Yoh 6:16-21)*

45 Yesu gá nà à ibana g5õ a5 gè góro'iten, le a5 dõne ae gana Betesaida ai agõ parii gbarẽ. 46 Kè à lé zámma, ben à didi kpíii musu à gaa adua ke. 47 Kè usiẽ kè góro'ite kú sèbe dagura, Yesu s5õ kú í baa ado. 48 Ben à è górofina e ña daarĩma, kè ña gbáaa e kakaarĩzi yãnzĩ. Gudõnao à gaa ñ kiia èe táa oo íla, ben à kè dian á yezi à gèñlaa bà. 49 Kè a5 à è èe táa oo íla, a5õe daa gèwãadeeme, ben a5 wii lè.

50 Zaake a5 à è ñ píngi, ben swè kèngu. Ben Yesu yá bèinne g5õ: À a làakari kpáe, mámbeel! Àton tó vía a kũro. 51 Kè à gè góro guu, ben ña zè, ben yá pi b5 ñ sae maamaa, 52 zaake a5 wée e kè buredi yáaro kè laasuu kèsámma yãnzĩ.

*Yesu gyáreenõ kèk5ana zaa Genesareti
(Mat 14:34-36)*

53 Kè a5 bikù baa, a5 kà Genesareti, ben a5 ñ góro bà dò gwe. 54 Kè a5 b5e góro guu, wà Yesu dò g5o, 55 ben a5 bàà lè wà gàa bùsu pì lakutu píngia, wà gyãreeno sèe k5n ñ daebno, guu kè wà mà à kún píngi wèg5 m5nyo à kiia. 56 Guu kè à gaa píngi, lakutuno ke wéteno ke buraano, wèg5 moone gyãreeno ai wà ñ káe yãranõ, ben wè wée kea le wà o ke baa à uta léa. Ben gbè kè a5 o kèano kèk5a ñ píngi.

7

Fɛɛakaarayá (Mat 15:1-9)

1 Farisino k5n ludayãdanneri kè a5 b5 Yerusalemu kenõ m5 Yesu kiia, 2 ben a5õ è à ìba kenõ e p5 bleee ɔpipisai. 3 Zaake Farisino k5n Yudano ñ píngi ñ dezino fɛɛakaarayá kúname, a5è p5 ble ɔpipi a zéa sairo. 4 Tó a5 b5 yàra wà sù, a5è p5 ble zú'osairo. A5õ fɛɛakaarayá pãdenõ kúna pari. Lemé a5è togoono k5n loono k5n butano pípi le. 5 Ben Farisino k5n ludayãdanneri pino Yesu là wà bè: B5yãnzì ñ ìbano èg5 wa dezino fɛɛakaarayá kúnaziroo? A5è p5 ble ɔpipisai. 6 Yesu wèñla à bè: A m5nafikideeno, Isaya annabikéyã ò a m5nafikideeno yã musu wásawasa lán à kè Luda yãn nà à bè: Bori beee è bèe lime k5n léome, a5 swè kúmaro.

7 A5èg5 donzi keeme páme, gbèntee yãzèkparéen a5è dañne.

8 A pã kpá Luda yãdannenazi, ben á gbèntee fɛɛakaarayá kúna. 9 Ben à bèñne dõ: A pã Luda yãne le à e àg5 a fɛɛakaarayá kúna maan y5? 10 Musa bè, àgae bèe lí a de k5n a daone. À bè dõ, gbè kè à a de ke a da kpè b5, wà adee de. 11 Apino s5, eè be tó gbè bè a de ke a dane, p5 kè á vī à ñ kpe dao né K5banime, 12 à zé vī à a de k5n a dao kpe dao dõro. K5banin p5 kè wè kpá Ludaa ù. 13 Lemé eè Luda yã ke famma a fɛɛakaarayá kè eè dañne yãnzì. Yã beee takano è ke pari.

Yá kè è tó wàg5 gbási (Mat 15:10-20)

14 Ben Yesu èara à parii sisiazì à bè: À swá kpá à ma yã ma a píngi. 15 P5kee kuu kè è gè gbè guu kè è à ke gbásiro. P5 kè è bõ gbè guu bé è tó àg5 gbási. 16 Gbè kè swá vī à ma. 17 Kè à parii tò gwe à tà be, ben à ìbano à gbèka yã pì mizi. 18 À bèñne: A laasuu kpé yī se5? Kè p5kee kuu kè è gè gbè guu à tó àg5 gbásiro, á d5roo? 19 P5 pì è gè a swè guuro, sé à gbèeen, gbasa à bõ mèn. Len Yesu p5ble píngi kè blena p5 ù le tè sai. 20 Ben à bè: Yá kè è bõ gbè guu bé è tó àg5 gbási. 21 Zaake zaa gbèntee swè guun laasuu zaaa è bõn: Pápákèna, kpái'ona, gbèdena, zinakèna, 22 wákù, n5sezaaa, m5nafiki, wísaiyã, sãnkara, gbès5s5na, wada k5n mìsaiyão. 23 Yã zaaa pino è bõ swè guu píngi, àmbe è tó gbè g5 gbási.

N5gbè zìt5 Yesu náanekèna (Mat 15:21-28)

24 Yesu b5 gwe à gàa Taya bùsun, ben à pita ua kea. À yezi wà a d5ro, mode èe è a a zìnda ùtero. 25 N5gbè kè à nénokparé zīn vīi Yesu baaru mà, ben à mò à dàe à ae g5o. 26 N5gbè pì s5 Giriki gbème wà à ì Siria Fenisia bùsun. À wée kè Yesua le à zīn goare a néa. 27 Ben Yesu bène: Ñ tó wà p5blee kpá nènõa gĩa, zaake à maa wà nènõ p5blee sé wà zu gbèenõnero. 28 Ben n5gbè pì wèàla à bè: Dii, baa

gbɛɛ kɛ̀ aʒè daɛnʒinɔ̀ è nɛ̀nɔ̀ pɔ̀ble buru sɛ̀sɛ̀. ²⁹ Yesu bènɛ̀: Kɛ̀ n yāwenlana maa yānzi, n̄ t̄a, n nɛ̀ zīn gòà. ³⁰ Kɛ̀ à kà bɛ̀, à a nɛ̀ è daɛna pɛ̀a, zīn pì gòà.

Swado kɛ̀kɔ̀ana

³¹ Ben Yesu fɛ̀ɛ Taya b̄usun à ḡaa Sidɔ̀, ben à b̄òɛ kɔ̀n Wétɛ̀mɛ̀nkuri b̄usuo ai à ḡaa à kà Gallili sɛ̀bɛ̀zi. ³² Ben wà m̄ònɛ̀ kɔ̀n swádo bebekario, wà wɛ̀ɛ kɛ̀a le à ɔ̀ kɛ̀a. ³³ Yesu b̄ò parii guu kɔ̀n swádo pìo à a ɔ̀nɛ̀tɛ̀ pɛ̀pɛ̀ à swān. Kɛ̀ à lóu sù, ben à ɔ̀ kɛ̀ à nɛ̀nɛ̀a. ³⁴ Á wɛ̀ɛ sɛ̀ musu à wesaa kàkɔ̀a à b̄ò, ben à bènɛ̀: Efata. Yā pì bè n̄ wɛ̀. ³⁵ Zaa gwe ḡɔ̀ ḡɔ̀gbɛ̀ pì swā wɛ̀ à nɛ̀nɛ̀ ḡuɛ̀, ben à yā ò wásawasa. ³⁶ Yesu bènɛ̀nɛ̀ aʒton o gbɛ̀ke maro, m̄ɔ̀de dian èe giinɛ̀nɛ̀ nà, lɛ̀mɛ̀ aʒɔ̀ɛ à kpàakpa kɛ̀ɛnɛ̀nɛ̀ le. ³⁷ Yā pì b̄ò n̄ saɛ maamaa à ḡɛ̀ onala, ben aʒ bè: Á yā p̄ingi kena èḡɔ̀ maame. È tó baa swádoonɔ̀ yā ma, ben è tó bebekarinɔ̀ yā o.

8

Pɔ̀blekpana ḡɔ̀n b̄ɔ̀ɔ̀ siiḡɔ̀nɔ̀a
(Mat 15:32-39)

¹ Gur̄ɔ̀ m̄ònɔ̀ guu d̄ɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ pàzi pari. Aʒ pɔ̀bleɛ v̄i wà blero, ben Yesu a ibanɔ̀ sisiazii à bènɛ̀nɛ̀: ² Gbɛ̀ kɛ̀nɔ̀ kɛ̀mɛ̀ wɛ̀nda, zaake aʒ ḡiake wà kúmao gur̄ɔ̀ aaḡɔ̀, ben aʒɔ̀ p̄óke v̄i wà blero. ³ Tó ma n̄ gbáɛ aʒ t̄a bɛ̀ kɔ̀n noaao, guu é lim̄ma zé guu, zaake n̄ gbɛ̀keno b̄okii zà. ⁴ Ben à ibanɔ̀ à là wà bè: Mákp̄an wé pɔ̀bleɛ en sɛ̀tɛ̀ p̄òrɔ̀tu kɛ̀ kɛ̀ eé gbɛ̀ p̄inɔ̀ k̄aa? ⁵ Ben Yesu n̄ lá à bè: Bureɛdi mèn ũgb̄an á v̄ii? Aʒ bè: Mèn swɛɛplaamɛ̀. ⁶ Ben à bè parii v̄ɛɛ t̄ɔ̀tɛ̀. Ben à bureɛdi mèn swɛɛplaa p̄inɔ̀ sɛ̀ à s̄aabu kɛ̀, ben à lilik̄ɔ̀rɛ̀ à kp̄a à ibanɔ̀a aʒ kpaatɛ̀tɛ̀ pariinɛ̀, ben aʒɔ̀ kp̄aatɛ̀tɛ̀nɛ̀. ⁷ Aʒɔ̀ kp̄ò nɛ̀ngonɔ̀ v̄i fɛ̀tɛ̀ d̄ɔ̀. Kɛ̀ à aubarika d̄an, à bènɛ̀nɛ̀ aʒ ɛ̀ara wà beee kpaatɛ̀tɛ̀nɛ̀ d̄ɔ̀. ⁸ Ben aʒɔ̀ blè wà kà, ben wà à kpaaa kɛ̀ ḡònɔ̀ sɛ̀ɛ gb̄ii swɛɛplaa. ⁹ Gbɛ̀ p̄inɔ̀ kà b̄ɔ̀ɔ̀ siiḡɔ̀. Kɛ̀ Yesu n̄ gbáɛ, ¹⁰ ben à ḡɛ̀ ḡóro'ite guu kɔ̀n a ibanɔ̀, aʒ ḡaa Dalamánuta b̄usun.

Farisinɔ̀ m̄nafiki
(Mat 16:1-12)

¹¹ Ben Farisinɔ̀ m̄ò aʒɔ̀ leokpakɔ̀a kɛ̀ɛo aʒɔ̀ɛ lí pɛɛɛa, aʒɔ̀ɛ wɛ̀tɛ̀ɛ à sèɛda ke kɛ̀nɛ̀nɛ̀ kɔ̀n Luda gb̄aaao. ¹² Ben à wesaa kàkɔ̀a à b̄ò à bè: B̄óyānzi t̄ɔ̀ɔ̀rigbɛ̀nɔ̀ è sèɛda gbekamazi? Yāpuraan mɛ̀ɛ ooare, mé sèɛda ke kɛ̀n̄nɛ̀ro. ¹³ Ben à n̄ tó gwe à ɛ̀ara à ḡɛ̀ ḡóro'ite guu à t̄a baa k̄aa kpa. ¹⁴ Á ibanɔ̀ s̄an aʒ bureɛdi k̄us̄aɛ sɛ̀. Bureɛdi mèn doo bé à ḡòr̄nɛ̀ ḡóro guu. ¹⁵ Ben Yesu lé d̄am̄ma à bè: Áḡɔ̀ a z̄inda k̄una d̄ɔ̀. Á l̄aakari ke Farisinɔ̀ kɔ̀n Her̄ɔ̀du gbɛ̀nɔ̀ bureɛdisɛ̀sɛ̀'ɛ̀zɛ̀zi. ¹⁶ Ben aʒɔ̀ beek̄ɔ̀nɛ̀: Kɛ̀ wà bureɛdi v̄iɔ̀ yānzin à ò lezi. ¹⁷ Yesu d̄òr̄m̄ma, ben à n̄ lá à bè: B̄óyānzi ée bee kɛ̀ á bureɛdi v̄iɔ̀ yānzimezi? Ai tia a wɛ̀ɛ e kɛ̀ à d̄ɔ̀roo? Á laasuu v̄iɔ̀roo? ¹⁸ Á wɛ̀ɛ v̄i à guu eoroo? Á swā v̄i à yā maoroo? Yáke è d̄ɔ̀aguroo? ¹⁹ Kɛ̀ ma bureɛdi mèn s̄ɔ̀roo lilik̄ɔ̀rɛ̀ má kp̄a ḡɔ̀n b̄ɔ̀ɔ̀ s̄ɔ̀roonɔ̀a, a à kpaaa sɛ̀ɛ gb̄ii ũgb̄ame? Aʒ wèàla wà bè: Mèn kuri awɛɛplaamɛ̀. ²⁰ Ben à ɛ̀ara à n̄ lá à bè: Kɛ̀ ma bureɛdi mèn swɛɛplaa lilik̄ɔ̀rɛ̀ má kp̄a ḡɔ̀n b̄ɔ̀ɔ̀ siiḡɔ̀nɔ̀a, a à kusu sɛ̀ɛ gb̄iin ũgb̄ame? Aʒ wèàla wà bè: Mèn swɛɛplaa. ²¹ Ben à bènɛ̀nɛ̀: Ai tia a d̄ɔ̀roo?

Bɛ̀tɛ̀saiɛ̀da v̄ia wɛ̀s̄wɛ̀na

²² Kɛ̀ aʒ kà Bɛ̀tɛ̀saiɛ̀da, ben wà m̄ònɛ̀ v̄iaɔ̀ wà wɛ̀ɛ kɛ̀a à ɔ̀ kɛ̀a. ²³ Ben à v̄ia pì k̄u à ɔ̀ɔ̀a à b̄ò wɛ̀tɛ̀ kpɛɛ. Á lóu sù à wɛ̀ɛa à ɔ̀ kɛ̀a, ben à à là à bè: Nɛ̀ɛ guu ees̄? ²⁴ Ben ḡɔ̀gbɛ̀ pì a wɛ̀ɛ sɛ̀ musu à bè: Mɛ̀ɛ gbɛ̀nɔ̀ ee lán l̄inɔ̀ bà aʒɔ̀ɛ t̄aa oo. ²⁵ Ben

Yesu àra à ɔ kè à wéɛa dɔ. Kè gɔgbɛ̀ pì wéɛ kè biibii, ben à wéɛ wè èe pɔ́ píngi ee sa wásawasa. ²⁶ Ben Yesu à gbàrɛ à tá bɛ à bè: Ñton bɔɛ lakutu guuro.

*Yesu mɛsayakɛ ona
(Mat 16:13-20, Luk 9:18-21)*

²⁷ Kè Yesu e gaa kɔ́n a ibanɔ́ Sizarea Filipi lakutunɔ́ guu, ben à a ibanɔ́ là zé guu à bè: Dén gbɛ́nɔ́ è be má dɛ à úu? ²⁸ Aɔ́ wèàla wà bè: Gbɛ́kenɔ́ è be Yaaya Batisikerime, gbɛ́kenɔ́ è be Ilia, gbɛ́kenɔ́ è be dɔ annabi yáanɔ́ doken n ú. ²⁹ Ben à ñ lá à bè: Apinɔ́ sɔ́, dén èè be má dɛ à úu? Pita wèàla à bè: Mɛsayan n ú. ³⁰ Ben Yesu ñ swá sùkǎñnɛ lɛ aɔ́ton yá pì o gbɛ́ke maro.

*Yesu a ga kɔ́n a fɛɛnao yá'ona
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)*

³¹ Ben à nà yádannɛnaa à bè: Séde Gbɛ́ntee Né wéɛtámma e maamaa, gbɛ́nsinɔ́ kɔ́n sa'orikínɔ́ kɔ́n ludayádannerinɔ́ é gízi, weé à dɛ, à gurɔ́ aagɔ́dee zì eé fɛɛ. ³² Á yá pì óñnɛ wásawasa, ben Pita gáao kpado, èe giine. ³³ Kè Yesu liɛ à a ibanɔ́ gwà, ben à pàta Pitaa à bè: Ñ gumɛ gwe Setán! N laasuu né Luda pɔ́nlo, gbɛ́ntee pɔ́mɛ.

³⁴ Beee gbera Yesu parii sisiazi kɔ́n a ibanɔ́ à bèñnɛ: Tó gbɛ́ yezi à kɛ ma iba ú, séde à gí a zìnda wèndizi à a líkpansé à téomazi. ³⁵ Gbɛ́ kè yezi àgɔ́ a wèndi kúna é korazi. Gbɛ́ kè gí a wèndizi ma yáanzi kɔ́n ma baaru yáa sɔ́, adee égɔ́ wèndi ví. ³⁶ Tó gbɛ́ gɔ́ anduna ví píngi, tó à kòra a wèndizi, bó àren à víi? ³⁷ Bɔ́n gbɛ́ntee é e à a wèndi lendee kpáa? ³⁸ Tó gbɛ́ mapi kɔ́n ma yáanɔ́ wí dé tɔ́rigbɛ́ durunde ludanaanɛkɛsaideenɔ́ tɛ, Gbɛ́ntee Né é adee wí dɛ gurɔ́ kè eé su a De gakui guu kɔ́n à malaikano.

9

¹ Ben à bèñnɛ: Yápuraan mɛɛ ooare, gbɛ́kenɔ́ kú gura kè aɛ́é garo ai aɛ́ kí kè Ludaa kà e, èe suu kɔ́n gbáaa.

*Yesu lina
(Mat 17:1-13, Luk 9:28-36)*

² Gurɔ́ swɛɛdoo gbera Yesu Pita kɔ́n Yemisio kɔ́n Yohanao sè à dińyo kpíi lezia ñtɛɛ. Ben à lí ñ wáa, ³ à pókásaanɔ́ e tɛ kɛɛ pú fɛ́nfɛ́n. Gbɛ́kee kú anduna guu kè eé fɔ́ à à pura kú lero. ⁴ Ben Ilia kɔ́n Musao bɔ́ wà m̀nɔ́zi, aɔ́ɔe yá oo kɔ́n Yesuo. ⁵ Ben Pita bè Yesune: Danneri, à maa kè wá kú kè. Wà kutaa dɔ m̀n aagɔ́, n pɔ́ m̀n do, Musa pɔ́ m̀n do, Ilia pɔ́ m̀n do. ⁶ Á dɔ́ yá kè ée ooro, zaakɛ vía ñ kú maamaa. ⁷ Ludambɛ luguu pita à dàńla, ben aɔ́ kòto mà à guu à bè: Àmbe ma Né m̀n do léle yenzidee ú. Á à yá ma. ⁸ Káando kè aɔ́ guu gwàgwa, aɔ́ɔe gbɛ́ke e dɔro, sé Yesu ado.

⁹ Kè aɔ́ɔe pitaa kpíii pia, ben Yesu bèñnɛ aɔ́ton yá kè aɔ́ è pì o gbɛ́ke maro ai Gbɛ́ntee Né fɛɛ bɔ́na gaan. ¹⁰ Aɔ́ yá pì kúna, mɔ́de aɔ́ɔe kɔ́ lalaa wèe bee: Fɛɛ bɔ́na gaan yá beee dɛ diamɛ? ¹¹ Ben aɔ́ à là wà bè: Býyánzin ludayádannerinɔ́ è be Ilia bé eé mɔ́ káakuzi? ¹² Á wèńla à bè: Ilia é mɔ́ káaku yápuramɛ, eé yá píngi kɛkɛ à gbɛ́n, mɔ́de à kè dia wà kè Luda yán wà bè, Gbɛ́ntee Né é wéɛtámma e maamaa ai wà gízi? ¹³ Mɔ́de mɛɛ ooare Ilia m̀n kɔ́, ben aɔ́ ñ pɔ́yezi kèñɛ, lán wà à yá ò Luda yán nà.

*Né gɔ́gbɛ́ zìnde kɛkɔ́ana
(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)*

14 Kè a5 sù n gbē kpaaano kiia, a5o è parii ligañzi, ben ludayadannerinoo e leokpakōa keeyo. 15 Kè parii Yesu è, à yā bō n sae, ben a5 baa lè wà gaa wà i kpaa g5o n pingi. 16 Ben à a ibanoo là à bè: Bó leokpakōan ée keeyo leee? 17 Ben g5gbē ke wèala zà guu à bè: Danneri, ma mōnne ma néome, zīn bé à à néne nàe. 18 Tó à didia, è à pāe tōote, ègō lóufuta bōee, ègō swaa soo, è gbāgbā sōrōo. Ma bè n ibanōne a5 pé zīn pia à bō, ben a5 fūa. 19 Ben Yesu bèñne: Tōorigbē ludanaanekerisaideeno! Mégō kúao ai bōreme? Mégō menaao ai bōreme? À mōme né pio kè.

20 Kè wà mōone, kè zīn pi Yesu è g5o, ben à né pi nīgānigā à à pāe tōote. Ben èe gbgere paa èe lóufuta bōee. 21 Yesu né pi de là à bè: Zaa bōreme à kúo lee? À wèala à bè: Zaa à né fète zīme. 22 Ègō à zuu té kōn ío guu baabōre, ègō yezi à à de. Tó né f5 n pōke ke, n wa wēnda gwa n wa faaba ke. 23 Yesu bène: N bè, tó mé f5? Baabō pingi è sí ke gbē kè ma náane vīine. 24 Ben né pi de wii lè g5o à bè: Má n náane vī. N n náane kè èe kēsāama kaaramē. 25 Kè Yesu è zà e nakōreírma, à gī zīn pine à bè: Zīn swādo kpadugu, má ònne n go né pia. Nton gē à guu dōro. 26 Ben zīn pi wii lè à à nīgā pāsīpāsī, ben à gōa. Né pi gō daena lán gē bà ai paridee bè à gāme. 27 Ben Yesu à kú a ooa, à à fēe à zè.

28 Kè Yesu gē ua guu, ben à ibanoo à gbēka gusae wà bè: À kè dia wée f5 wà pé zīn pia à bōroo? 29 Ben à wēnla à bè: Kè taka è sí bōro, sé kōn aduakēnao.

*Yesu eara à a ga kōn a fēnao ya'ona
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)*

30 Kè a5 bō gwe, ben a5 pā Galiline. Yesu yezi wāgō a kúkii dōro, 31 zaake èe yā daa a ibanōneme. À bèñne: Weé Gbēntee Né na gbēñone n ozi wà à de, à guro aagōdee zī eé fēe. 32 A5o è yā pi dōro dōro, ben vīa n kú a5 yā pi gbekaa.

*Tēna Yesuzi lán né fète bà
(Mat 18:1-5, Luk 9:46-48)*

33 Ben a5 kà Kapenamū. Gurōo kè à kú be, à a ibanoo là à bè: Bó leokpakōan ée kee zé guuu? 34 Ben a5 yītena, zaake a5o leokpakōa kee zé guu denlaa yā musume. 35 Ben à vèe à g5ōn kuri awēplaa pīno sīsīazi à bè: Tó gbē yezi à ke gbē káaku ū, adee g5 kpēedee ū, à g5 baade pīngine zīri ū. 36 À né fète sè à à zè n aezī, ben à à sè à à kpà a kùla à bèñne: 37 Gbē kè né kēno doke si ma ibakee yānzi, māmbe à ma si. Gbē kè ma si s5, māmbe à ma si madoro, gbē kè ma zīin à sí.

*Gbē kè èe ibete kpáwaoroo né wa baakpeme
(Luk 9:49-50)*

38 Ben Yohana bène: Danneri, wa gbēke è, èe zīnno goomma kōn n tōo, ben wa gīne, zaake wa gbēnlo. 39 Ben Yesu bè: Àton gīnero, zaake gbēke é f5 à dabuyā ke kōn ma tōo à eara à ma tó zaaa sí dōro. 40 Gbē kè èe ibete kpáwaoroo né wa gbēme. 41 Yāpuraan mēe ooare, gbē kè à a gba ímina kè á kuu Kírīsi pō ū yānzi, adee é kora a láadaziro.

42 Tó gbē tò né kè ma náane vīi kèkiino doke sāsā, eégō sàò adeene wà wísilōgbe gbēntē dō à waale wà à zu sèbe guu. 43-44 Tó n oō bé è tó n fu, n z5 n zīnna. À sàōnne n gē wēndi kè è yāaroo guu kōn o kusuo de n g5 kōn o mēn plaaola n gē té kè è garoo guu gēwāan. 45-46 Tó n gbá bé è tó n fu, n z5 n zīnna. À sàōnne n gē wēndi kè è yāaroo guu ere ū de n g5 kōn gbá mēn plaaola wà n zu tén. 47 Tó n wéé bé è tó n fu, n bō. À sàōnne n gē kpata kè bō Luda kiia guu

kɔn wée dooo de n gɔ kɔn wée mèn plaaoola wà n zu tén, ⁴⁸ gura kè aɔ kòkòbii è yáaro, té pì è garo.

⁴⁹ T'é é mè ɔ baade píngia lán wè pò keke kɔn wisio nà. ⁵⁰ Wisi né pò maaame, mɔde tó à nnaa tà, dian weé ke nà à gɔ wisi ũ dɔɔ? À tó wisi gɔ kú a guu, égɔ nna kɔo.

10

Gina nɔɔzi yá (Mat 19:1-12)

¹ Ben Yesu bɔ gwe à gàa Yudea bùsun ai Yoda baa kaa kpa. Parii èara wà kàkɔazi gwe, ben à yá dànnɛ lán è ke nà. ² Farisi kenɔ mò wà à yɔ wà gwa, ben aɔ à là wà bè: Gɔgbɛ zé vī à gí a naɔzi? ³ À wèñla à bè: Musa dàare diaa? ⁴ Aɔ bè: Musa gɔgbɛ gbà zé à yigidetakada kè à a naɔ gbarɛo. ⁵ Ben Yesu bèñne: A swàgbàa yānzin Musa doka beee dàarezi. ⁶ Zaa káaku kè Luda anduna kè, à gɔgbɛ kè kɔn nɔgbɛome. ⁷ Beee yānzi gɔgbɛ é a de kɔn a dao tó, aɔé nakɔa kɔn a naɔ, ⁸ aɔ gɔɔn plaa é gɔ mè doo ũ. Aɔɔ kuu plaa dɔro, sé do. ⁹ Beee yānzi gbɛ kè Luda n nakɔano, gbɛtee tón n kèkɔaro. ¹⁰ Kè Yesu tà bɛ, à ibano à là yá pì mìzi. ¹¹ Ben à bèñne: Gbɛ kè gí a naɔzi à nɔ pānde sè, adee zina kè a nɔ káakunc. ¹² Nɔgbɛ kè gí a zāzi à gɔ pānde sè sɔ, à zina kèn gwe.

Yesu aubarikadana nénɔn (Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

¹³ Wée mɔɔ Yesune kɔn nénɔ le à ɔ keríma, ben à ibano gínne. ¹⁴ Kè Yesu è le, à pɔ fɛ à bèñne: À tó nénɔ mɔ ma kiia, àton gínnero, zaake aɔ takano pón kpata kè bɔ Luda kiia ũ. ¹⁵ Yápuraan méé ooare, gbɛ kè èe kpata kè bɔ Luda kiia sí lán né fète bàroo é gɛnlo. ¹⁶ Ben à nénɔ sè à n kápaka a kùla, à ɔ kèkeríma à aubarika dàngu.

Auzikidee (Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

¹⁷ Kè Yesu dà zén èe gaa, ben gɔgbɛ ke bàa lè à mò à kùe à ae à à là à bè: Danneri maa, dian mé ke nà mà wèndi kè è yáaroo ee? ¹⁸ Ben Yesu bène: À kè dia n bè má maa? Gbɛkee maaro, sé Luda ado. ¹⁹ N dokaɔ dɔ: Nton gbɛ dero, nton zina kero, nton kpái oro, nton yá di n gbèdaaaaro, nton gbɛ blero, ngae bèe lí n de kɔn n daone. ²⁰ Ben à bè: Danneri, zaa ma néngo zī má yá beeno kúna píngi. ²¹ Ben Yesu à gwà yenzi wéeo à bène: Yá mèn doo bé à gònnɛ. N gá n pò kè n vīno yá píngi n à ɔ kpá takaasideenoa, n mɔ n tɛmazi, négɔ auziki vī ludambɛ. ²² Ben gɔgbɛ pì uu sisi yá pì yānzi, à tà pɔsīaa kè à auzikino vī bíta yānzi. ²³ Ben Yesu a ibano gwàgwa à bèñne: À zī'ũ maamaa auzikideene à gɛ kpata kè bɔ Luda kiia guu. ²⁴ À yá pì bɔ à ibano sae, ben Yesu èara à bèñne: Gbɛno, à zī'ũ gbɛne maamaa à gɛ kpata kè bɔ Luda kiia guu! ²⁵ Lakumi gēna pɔɔyīn aaga de auzikide gēna kpata kè bɔ Luda kiia guula. ²⁶ Ben yá pì bɔ à ibano sae maamaa, aɔ bèkɔne: Tó lome, dé bé eé fɔ à mīsina ee? ²⁷ Yesu n gwá à bè: Gbɛntee é fɔro, sé Luda. Luda kiia baabo píngi é sí ke.

²⁸ Ben Pita bène: Wa baabo píngi tò wa tenzi. ²⁹ Yesu bè: Yápuraan méé ooare, gbɛ kè à a bɛe tò ke a vīno ke a dàaronɔ ke a da ke a de ke a néno ke a buraa ma yānzi kɔn ma baarukpannena yāo, ³⁰ adee é èara à beeno kɔn vīno kɔn dàaronɔ kɔn danɔ kɔn néno kɔn buraano e leo basɔro anduna kè

guu, mɔde kɔn wɛɛtɛmmaomɛ, eɛ wɛndi kɛ è yáaroo e anduna kɛ èe mɔɔ guu.
³¹ Gbɛ káakunɔ éǵɔ kpɛɛdeenɔ ũ pari, kpɛɛdeenɔ éǵɔ gbɛ káakunɔ ũ.

Yesu ɛara à a ga kɔn a fɛɛnao ya'ona
 (Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)

³² Aɔ ɛara wà dà zɛn aɔɔe gaa Yerusalemu. Yesu dɔ a ibanɔne aɛ, ben yá pì bò ñ saɛ, vɛa gbɛ kɛ aɔɔ tɛ à kpɛɛno kù. Ben Yesu a gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ sɛɛ ñdona, à ɛara à yá kɛ weé kearee ònnɛ dɔ ³³ à bè: À ma! Wée gaa Yerusalemumɛ. Weé Gbɛntee Né kpá sa'orikinɔ kɔn ludayádannerinɔa, aɔɛ yá daàla à ga, aɔɛ à kpá bori pàndenɔa. ³⁴ Aɔɛ à fabo aɔɛ lóu sua aɔɛ à gbɛ flào aɔɛ à de, à gurɔ aagɔdee zì eé fɛɛ.

Yemisi kɔn Yohanao wéekena
 (Mat 20:20-28)

³⁵ Ben Zebedi néno Yemisi kɔn Yohanao sò Yesuzi aɔ bène: Dannɛri, wá yezi ñ yá kɛ wée wée keemmaa kewe. ³⁶ Ben à ñ lá à bè: Bón á yezi mà kearee?
³⁷ Aɔ wèàla wà bè: Ñ tó wà vɛɛnyo n kpata guu, gbɛ doo n ɔplaazi gbɛ doo ɔɛɛzi. ³⁸ Yesu bènnɛ: Á yá kɛ ée à wée keemaa dɔro. Togo'i kɛ mé mi, é fɔ à miɔ? Wɛɛtɛmma kɛ mé gɛn é fɔ à gɛ à guuɔ? ³⁹ Aɔ wèàla wà bè: Wé fɔ. Ben Yesu bènnɛ: Togo'i kɛ mé mii é mi, wɛɛtɛmma kɛ mé gɛn é gɛn, ⁴⁰ mɔde vɛɛna ma ɔplaazi ke ma ɔɛɛzi né ma yánlo. Gbɛ kɛ Ludaa kɛkɛnnɛno pómɛ.
⁴¹ Kɛ à ìba gɔɔn kuri kpaaanɔ yá pì mà, aɔ pɔ fɛ Yemisi kɔn Yohanaozi. ⁴² Ben Yesu ñ kákɔa à bènnɛ: Á dɔ kɛ gbɛ kɛ wèe ñ gwaa bori pànde kɛnanɔ ũno è gbàaa ble ñ gbɛnoa, gbàadeenɔ sɔ è iko mɔnnɛ, ⁴³ mɔde à de le a kiiaro. A tɛ gbɛ kɛ yezi à gɔ gbɛnsi ũ, sé adee ke a zìri ũ. ⁴⁴ Leme dɔ gbɛ kɛ yezi à gɔ gbɛ káaku ũ, sé adee ke a píngi zò ũ. ⁴⁵ Zaake Gbɛntee Né é mɔ le wà zìi kɛnɛro, à mò le à zìi kɛnnɛmɛ, à a zìnda wɛndi kpá le à gbɛno bo pari yánzi.

Batimeu wéewèna
 (Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶ Aɔ kà Yeriko. Kɛ Yesu e bɔɔ gwe kɔn a ibanɔ kɔn parii, vɛa Timeu né Batimeu vɛɛna zé léa, èe baa keɛ. ⁴⁷ Kɛ à mà wà bè Yesu Nazareti bé èe gɛtɛɛ, ben à nà lé gbàa zunaa à bè: Yesu, Dauda Bori, ñ ma wènda gwa! ⁴⁸ Ben parii e giine wèe bee à yíte. Ben à lé gbàa zuna kàara èe bee: Dauda Bori, ñ ma wènda gwa. ⁴⁹ Yesu zè à bè: Á à sísi. Ben wà vɛa pì sísi wà bène: Ñ n làakari kpáɛ ñ fɛɛ. Èe n sísii. ⁵⁰ Ben vɛa pì a uta bò à vɛ à fɛɛ à mò Yesu kiiia. ⁵¹ Ben Yesu à là à bè: Bón ñ yezi mà kennɛɛ? Vɛa pì wèàla à bè: Rabi, má yezi ma wée guu emɛ. ⁵² Ben Yesu bène: Ñ gá, ma náanɛ kɛ ñ kɛ bé à n kɛkɔa. Zaa gwe gɔɔ à wée guu è, ben à dào zɛn.

11

Gbaakɛkpána Yesuzi Yerusalemu
 (Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yoh 12:12-19)

¹ Kɛ aɔ ká kii kɔn Yerusalemuo, aɔ kà Betefage kɔn Betani kɛ kú Kùkpe s̀s̀iǵɛɛzɔ, ben Yesu a ibanɔ zì gɔɔn plaa ² à bènnɛ: Á gá lakutu kɛ káɛ a aɛ kɛkáa guu. Tó a gɛ gɔɔ, é zaakinɛ b̀r̀r̀o e bàɔna gwe, gbɛkeɛ e dia zikiro. À poro à suo. ³ Tó wà a la wà bè, bón ée keɛ gwe, à be Dii bé à yezi, eé ɛara à suo tia. ⁴ Ben aɔ gaa aɔ zaaki è bà ɔna kpɛɛlea bàazi. Kɛ aɔɔe poroo, ⁵ ben gbɛ kɛ aɔɔ ze gweenɔ ñ lá wà bè: Bón ée keɛ zaaki pìo kɛ ée poroo? ⁶ Aɔ wènlá lán Yesu ònnɛ

nà, ben wà ní tó aǎ táo. ⁷ Aǎ sù zaaki pìo Yesune, aǎ ní utano kpàèa, ben Yesu dia. ⁸ Gbèṅṅṅ e ní utano kpaèè zé guu pari, gbèkenṅ e lánṅ zṣṣ sèṅ aṣṣe kpaèè dṣ. ⁹ Gbè kè aṣṣ tḗ aezíṅṅ kṣṅ gbè kè aṣṣ tḗ kpèṅṅṅ e wii lèè wèè bee:

Ñ gbáaa ke!

Aubarikadeen gbè kè èè mṅṅ kṣṅ Dii tṣṣ ù.

¹⁰ Luda aubarika da wa dezi Dauda kpata kè èè bṅṅ gupuraaan.

Wà gbáake kpázi ai ludambe.

¹¹ Kè Yesu kà Yerusalemu, à gè Luda ua, ben à baabṅ pínḡi gwà à ligazi. Kè ɔfántè e gèè kpén yánzi, ben à bṅ à gàa Betani kṣṅ a iba gṣṅṅ kuri awèèplaaanṅ.

Kaká lí kana kṣṅ Yesu kuuna Luda uao

(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-22)

¹² Kè guu dṅ, aǎ bṅ Betani, ben nṅaa e Yesu dèè. ¹³ À káká lí è káaa à lá kù. Ben à gàa gwa ke tó à bèè vī. Kè à kà gwe, èè pṣke ero, sé à lánṅ, zaake káká magurṅṅ e ká kṅro. ¹⁴ Ben à bè lí pínè: Gbèke é n bèè ble ziki dṅro. À ibanṅ yá pì mà.

¹⁵ Kè aǎ kà Yerusalemu, Yesu gè Luda ua guu, ben à pè laayarínṅa kṣṅ laalurinṅ à ní bṅè. À ɔlendererinṅ teebunṅ kṣṅ pṅṅeyarinṅ kitanṅ yìpa à kwèññè. ¹⁶ Èè we gbèke a asoo sè à gèṅe Luda ua guuro. ¹⁷ Ben à yá dà gbèṅṅṅ e à bè: Wà kè Luda yán wà bè: Ma kpé éḡḡ de aduakekpé ù bori pínḡine, ben á kè gbèblerinṅ tò ù. ¹⁸ Sa'orikinṅ kṣṅ ludayádannerinṅ yá pì mà, ben aṣṣe zé weteè wà à dè. Aṣṣe vīa keène, zaake à yádannena bṅ baade pínḡi sae. ¹⁹ Kè uusie kè, ben Yesu kṣṅ a ibanṅ bṅè wéte pì guu.

²⁰ Kè guu dṅ, aṣṣe gèṅṅ, ben aǎ káká lí pì è à gàga kṣṅ a kásáao. ²¹ Ben à yá dṅ Pitan, ben à bè Yesune: Rabi, ñ káká lí kè ní kà gwa, à kori kù. ²² Yesu wèñla à bè: Áḡḡ Luda náane vī. ²³ Yápuraan méè ooare, tó gbè ò kpìii kène à fèè à a zīnda sé à zu sèben, tó èè seka ke a nṅse guuro, tó à náane vī kè yá kè à ò pì é ke, eé keñeme. ²⁴ Beee yánzi méè ooare, tó èè adua keè, yá kè a à wéè kè pínḡi, à die à ḡiàke á è kṅ, é sṣ e. ²⁵ Tó a fèè ée adua keè, tó á nṅse zaana vī gbèkeo, à kène, le a De kè kú musu a durunṅ kèare dṅ. ²⁶ Tó èè gbèṅṅ kè sṅro, a De kè kú musu é a taarinṅ kèare sero.

Yesu gbekana a ikozi

(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Ben aǎ kà Yerusalemu. Lán Yesu e lili oo Luda ua guu nà, sa'orikinṅ kṣṅ ludayádannerinṅ kṣṅ gbènsinṅ mṅ ²⁸ wà à là wà bè: Iko kpàreen néè yá kèṅṅ keèo? Dé bé à n gba yá pì kèna iko? ²⁹ Ben Yesu wèñla à bè: Yá mèn doon mé gbekaawa. À wemala, mé iko kè méè yá kèṅṅ keèo oare. ³⁰ À omè. Yaaya gbèṅṅ batisikèna bṅ Luda kiian yṅ, ke gbèntee kiiame? ³¹ Ben aǎ yá ḡṅḡ wà bè: Tó wa bè Luda kiiame, eé wa la bṅyánzin wéè Yaaya yá sírozi. ³² Tó wa bè gbèntee kiiame sṅ, tṅ! Aǎ gbèṅṅ vīa vī, zaake gbè pínḡi Yaaya annabikeè sṅ. ³³ Ben aǎ wè Yesula wà bè: Wá dṅro. Ben Yesu bèññè: Èndè mapi se, mé iko kè méè yá kèṅṅ keèo oarero.

12

Geepi líkpe ayakerinṅ

(Mat 21:33-46, Luk 20:9-19)

¹ Ben Yesu fèè èè yálekṅzīññè à bè: Gbèke bé à geepi líkpe bà à kara ligazi, à wèè yṅ geepi'ifèkii ù à búdákpagba dà, ben à bú pì nà ayakerinṅ e ní ɔzī, ben à

fɛɛ táo. ² Kè geepizɔgurɔɔ kà, ben à a zìri zì ayakeri pìnɔa, ɛ à a geepi bɛɛ pì sí. ³ Ben ayakeri pìnɔ à kù wà à gbɛ̀, aɔ à gbàɛ ɔkɔri. ⁴ Ben à èara à zìri pānde zì dɔ. Ben aɔ gbɛ̀ beee lè a mìà aɔ wí dàa. ⁵ A èara à gbɛ̀ pānde zì dɔ, ben aɔ gbɛ̀ beee dè. ɛn à gbɛ̀ pāndenɔ zì ɛ pari, wà n gbɛ̀kenɔ gbɛ̀ wà n gbɛ̀kenɔ dè. ⁶ À nɛ́gɔgbɛ̀ mèn do yenzidee bé à g̃nɛ sa, ben à à zì zāa à bè: Aɔ́é ma né yā da. ⁷ Ben ayakeri pìnɔ bèkɔne: Túbiblerin yè. À tó wà à de, à túbí é g̃ wa p̃ ó ũ. ⁸ Ben aɔ à kù aɔ à dè, ben aɔ à gè sè wà b̀ò buraa guu. ⁹ Tò! Bón buradee pì é kɛɛ? Eé m̃ à ayakeri pìnɔ dɛdɛ à buraa pi na gbɛ̀ pāndenɔne ñ ɔzì. ¹⁰ Ée Luda yā kè kyó keroo?

Gbè kè kpéborinɔ pā kpàzi
bé à g̃̀ kpé gooda gbè mīdee ũ.

¹¹ Dii bé à beee kè,
ben à kèwe yābɔnsaɛ ũ.

¹² Ben aɔ zé wète wà à kù, zaake aɔ d̃̀ kè ñ yānzin à yālekɔzina pì òzi, m̃dɛ aɔ vīa kè pariine, ben aɔ à tò gwe aɔ tà.

Bɛ̀ɔkpana Sizaa yā
(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Ben wà Farisi kenɔ k̃n Herɔdu gb̃nɔ zì Yesu kiia ɔndɔɔ, ɛ wà à kù a yā'ona guu. ¹⁴ Kè aɔ kà, ben aɔ bène: Danneri, wá d̃̀ kè gbɛ̀ yāpuradeen n ũ. Nèè gbɛ̀ wée gwaro, nèè gbɛ̀ gwena gwaro, nèè Luda zé dañne súusu. À zé vī wà be'ɔ kpá Sizaa, kè à zé vīro? Wà kpáan yé, ke wàton kpáaro? ¹⁵ Yesu ñ m̃nafikikɛ d̃̀m̃ma, ben à bèñne: Bóyānzin ée ma ỹɔ ée gwaazi? À m̃ ɔɔ pì dooo mà gwa. ¹⁶ Kè aɔ kpàa, ben à bèñne: Dé m̃ wɛzān yè k̃n à t̃so? Aɔ wèàla wà bè: Siza p̃m̃ɛ. ¹⁷ Ben Yesu bèñne: À p̃ kè de Siza p̃ ó ũ kpá Sizaa, à p̃ kè de Luda p̃ ó ũ kpá Ludaa. À yā b̀ò ñ saɛ.

G̃nɔ fɛɛna yā
(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ Ben Sadusi kè aɔè be g̃nɔ è fɛɛroonɔ m̃ò Yesu kiia, aɔ à gbèka wà bè: ¹⁹ Danneri, Musa òwe a takada guu à bè, tó gbɛ̀ gá à a naɔ tòn né'isai, à dāaro gyaanɔɔ pì sé, ɛ à né borii dato a vīne. ²⁰ Tò! Ded̃nk̃ódeenɔ kuu g̃ɔn swɛɛplaa. Woru nɔɔ sè, ben à gá né'isai. ²¹ Ben Sabi nɔɔ pì sè dɔ, ben à gá à ñɔɔ pì tò né'isai. Ben Biɔ kè ɛ dɔ ²² ai à gaa pé ñ swɛɛplaa. Aɔ píngi gá né'isai. Aɔ píngi gberan nɔɔ pì gá se. ²³ G̃nɔ fɛɛgurɔɔ zì aɔ dé bé éég̃ nɔɔ pì vīi? Zaake aɔ g̃ɔn swɛɛplaaa ñ píngi aɔ à d̃̀ nɔɔ ũm̃ɛ. ²⁴ Ben Yesu wèñla à bè: A Luda yā k̃n a gbāaa d̃̀sai yānzin a sāsāziroo? ²⁵ Tó g̃nɔ fɛɛ, aɔé nɔɔ séro, aɔé zā kero, weég̃ kuu lán malaikanɔɔ kuu nà ludambɛm̃ɛ. ²⁶ G̃nɔ fɛɛna yā musu, ée Musa takada kyó keroo? Gura kè à gyanto yā òn Luda bène ambe Ibraī k̃n Isaakuo k̃n Yakubuo Luda ũ. ²⁷ Luda è kè g̃nɔ Luda ũro, gbɛ̀ b̃ɛnɔ Ludamɛ. A sāsā à kè bíta.

Dokayá kè deñlaa
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸ Ludayādanneri kee kù gwe, à ɛokpak̃ɔa kè aɔɔe kɛɛ mà. Kè à è Yesu yā wèñla maamaa, ben à s̃zi à à là à bè: Dokayá kparee bé à de à kpaaanɔla píngii? ²⁹ Yesu wèàla à bè: Yā kè deñlaan yè: Isarailinɔ à swá kpá. Dii wa Ludan Dii ũ ado. ³⁰ Ng̃ɔ ye Dii n Ludazi k̃n ñòseo do k̃n ñ niniio píngi k̃n ñ laasuuo píngi n gbāa lén. ³¹ À plaadeen yè: Ng̃ɔ ye n gbèdaaazi lán n zīnda wèndi bà.

Dokayá kee de beenɔlaro. ³² Ben ludayádanneri pì bène: Yá maame, danneri. N yápuraa ò, n bè Luda mèn dome, à pándee kuuro, sé àpi. ³³ Yena Ludazi kɔn nɔsɛo do kɔn n laasuuo píngi n gbáa lén kɔn yena n gbédaaazi lán n zinda wéndi bào de sa'opɔ kè wè ká tén à té kula kɔn sa'ona bori sánda píngio. ³⁴ Kè Yesu è à yá wèala kɔn làakario, à bène: Gèna kpata kè bò Luda kiia guu zànyoro. Zaa gurɔ beeeea gbèkee e gá à yáke laa dɔro.

Mesaya bori yá
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu èara èe yá daafine Luda ua guu, ben à gbènɔ là à bè: À kè dia ludayádannerinɔ è be Dauda boriin Mesaya úu? ³⁶ Kè Luda Nini didi Dadaa, à bè: Dii bè ma diine à véε a ɔplaazi ai àgɔ à ibεenɔ káene a gbá gĩzĩ.

³⁷ Kè Dauda bène Dii, à kè dia eégɔ de à borii ú dɔɔ?

Ludayádannerinɔ kɔn Farisinɔ mɔnafiki
(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Ben parii e à yá maa pɔnnaao. ³⁸ À yádannena guu à bè: À làakari ke ludayádannerinɔzi. Aṣégɔ ye tetenazi kɔn uta isino dana, le wàgɔ ò kpákpaarúma yàranɔa. ³⁹ Aṣégɔ wεtεε wá véε aduakekpε véεki maaanɔ guu kɔn zĩbaa véεki maaanɔ. ⁴⁰ Aṣè adua gbáa ke le gbènɔ n e yānzi, ben aṣè gyaanɔnɔ kpé sírma. Aṣ wétamma égɔ pásipási de gbé píngi póla.

Gyaanɔ takaasidee gbaa
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Ben Yesu véε Luda ua guu ɔɔdakii aε, èe gbènɔ gwaa lán aṣɔe ɔɔ daan ná. ɔɔde sànnɔ e ɔɔ bíta daan. ⁴² Ben gyaanɔ takaasidee mò à kɔbɔ plaaa dàn, èe ká sue doro. ⁴³ Ben Yesu a ibanɔ kàkɔa à bèrine: Yápuraaan méε ooare, gyaanɔ takaasidee kè ɔɔ dà ɔɔdakii guu de gbé píngila. ⁴⁴ Zaake aṣ ɔɔ sà guun aṣ bɔn wá kàn n píngi. Nɔgbè kè sɔ, à takaasikεε guun pɔ kè à ví à pɔ bleon à dàn píngi.

13

Yerusalemu yakana kɔn andunayáagurɔ sèedanɔ
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

¹ Kè Yesu e bɔɔ Luda ua guu, à ibanɔ doke bène: Danneri, n gwa lán wá kpé maaa kè takanɔ bò nà kɔn gbè maaa kè takanɔ. ² Ben Yesu bène: N kpé isi kènɔ è píngiɔ? Gbè kee kú guu kè kè weé tó dikɔaro, weé gboro píngime.

³ Yesu véεna Kùkpε sísiégezi aedokɔana kɔn Luda uao, ben Pita kɔn Yemisio kɔn Yohanao kɔn Anduruo à gbèka gusae wá bè: ⁴ N owe, bɔren yá kènɔ é kee? Bó bé eégɔ de à píngi kegurɔ sèeda úu? ⁵ Ben Yesu bèrine: À làakari ke, àton tó wá a sásáro. ⁶ Weé mó pari ma tɔo, aṣégɔ bee Mesayan n ú aṣé gbènɔ sásá pari. ⁷ Tó a zĩnɔ baaru mà kɔn à wàpeo, àton bídi kero. Sé beeno ke, mɔde anduna yāna kpé. ⁸ Bori kɔn boriio é feekɔzi, lemε dɔ búsú kɔn búsúo. Tɔɔte nigānigāna égɔ kú gukenɔn kɔn nɔaao. Yá beenɔn nɔwāwā naana ú.

⁹ À làakari ke. Weé a kúkú wá a na yákpaekeirinɔne n ɔzĩ, weé a gbégbé aduakekpεnɔ guu. Weé a ze búsú gbēnsinɔ kɔn kɔnanɔ aε ma yānzi, le àgɔ deñne ma sèedadeenɔ ú. ¹⁰ Sé wá ma baaru nna waazi ke bori píngi ma gĩa. ¹¹ Tó wá gāao yákpaekekiia, àton gĩake à yá kè é o damu kero. Yá kè Ludaa dàare a lén

gurɔɔ m̀an à o, zaake ámbé é yá oro, Luda Ninime. ¹² V̀i k̄n d̄aronɔ é k̄ kpámma wà de. Denɔ é b̄o n̄ n̄nɔ kp̄e. N̄nɔ é b̄o n̄ denɔ k̄n n̄ danɔ kp̄e wà n̄ de. ¹³ Gb̄e píngi é zaagu ma yānzi, m̄de gb̄e k̄ zena gb̄aa ai à gurɔ léa é m̄sina e.

¹⁴ Tó a t̄e guyakari è guu k̄e de àḡo kúnlo, kyók̄eri ḡo d̄o, gb̄e k̄e āo kú Yudeano bàa sí wà m̄i pé kp̄iina. ¹⁵ Gb̄e k̄e kú a kp̄e musu tón pita à ḡe kp̄e guu à p̄oke sé à b̄oro. ¹⁶ Gb̄e k̄e kú buraa tón liara b̄e à a uta séro. ¹⁷ W̄aiyoo n̄sindadeeno k̄n nédandeenɔ gurɔ beee. ¹⁸ À adua ke le yá p̄i tón ke buusie gurɔro, ¹⁹ zaake w̄éstamma éḡo kuu gurɔɔ p̄inɔa. Zaa gurɔɔ k̄e Luda anduna k̄e ai gb̄aa à taka e k̄ero, eé s̄o ke zik̄iro. ²⁰ Tó Dii e gurɔɔ p̄inɔ lagoro, le gb̄eke é b̄oro. M̄de à gurɔɔ p̄inɔ làgo a gb̄e k̄e à n̄ séno yānzime.

Gb̄entee Né suna

(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

²¹ Gurɔ beee tó gb̄eke bèare, à Mesaya gwa k̄e kes̄o à Mesaya gwa k̄aaa, àton síro. ²² Zaake Mesaya eḡeenɔ k̄n annabi eḡeenɔ é m̄o wà s̄eedanɔ k̄n dabudabuyānɔ ke, le wà gb̄e k̄e Luda n̄ séno s̄as̄ao, tó eé sí ke. ²³ À làakari ke. Ma ḡiake ma yá píngi òare zaa k̄áaku k̄o.

²⁴ Gurɔɔ p̄inɔ w̄éstamma gb̄era of̄ant̄e é sia kú, m̄ovura é í k̄ero, ²⁵ s̄os̄onenɔ é woro ludambe, gb̄aa k̄e āo kú musunɔ é niḡa, ²⁶ gbasa wà Gb̄entee Né suna e ludambe luguun k̄n gb̄aa bítao k̄n gakuio. ²⁷ Eé a malaikanɔ z̄i, le āo gb̄e k̄e à n̄ séno kak̄o anduna gooda siiḡo, zaa anduna léa ai ludambe léa.

²⁸ À yá dada k̄ák̄a lía. Tó à ḡanɔ í kp̄akpa èe lá b̄oro paa, á d̄o k̄e guw̄aagurɔɔ k̄a k̄i. ²⁹ Lem̄e s̄o, tó á è yá p̄inɔ e ke le, àḡo d̄o k̄e à suna k̄a k̄i, à kú kp̄elea. ³⁰ Yāpuraan m̄e ooare gurɔɔ k̄e gb̄eno é ḡetero ai yá p̄inɔ gá k̄eo píngi. ³¹ Musu k̄n t̄o t̄eo é ḡete, m̄de ma yānzo ḡetena v̄iro.

³² Gb̄ekee à gurɔ ke à gurɔ zaka d̄oro, baa malaika k̄e āo kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. ³³ À làakari ke, a w̄eé ḡo d̄o, zaake á d̄o gurɔɔ k̄e eé suro. ³⁴ À de lán gb̄e k̄e èe gaa w̄etea bà. À a b̄e t̄o a z̄ikerinɔne baade k̄n a z̄iio, ben à bè a gud̄akparine a w̄eé ḡo d̄o. ³⁵ Apinɔ s̄o, á d̄o gurɔɔ k̄e b̄edee é suro, uusien yoo, lez̄andon yoo, kolezuon yoo, ke gud̄nao. Beee yānzi a w̄eé ḡo d̄o, ³⁶ le àton su k̄ando à a le, eé ii ooro yānzi. ³⁷ Yá k̄e m̄e ooare m̄e oo baade píngineme, a w̄eé ḡo d̄o.

14

L̄ekpak̄s̄ona Yesuzi

(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53)

¹ Banla z̄ibaa k̄n Bur̄edi SéS̄e'Éz̄esai z̄ibaa ḡo gurɔ plaa, ben sa'orikinɔ k̄n ludayādannerinɔ e z̄é w̄ete é ònd̄o wà Yesu kú wà de. ² Zaake āo bè: W̄aton ke z̄ibaa z̄iro, le gb̄eno tón z̄oka k̄aro yānzi.

N̄si gū nna kuna Yesu m̄ia

(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

³ Gurɔɔ k̄e Yesu kú Betani, Simɔ kusu b̄e, èe p̄o b̄lee ḡek̄ek̄ena, ben n̄gb̄e ke s̄zi à gb̄aaa néngo k̄e n̄si gū nna bori maa òdee kú à guu k̄una. Ben à gb̄aaa p̄i waa è, à n̄si p̄i kú Yesu m̄ia. ⁴ Gb̄ekenɔ kú gwe, āo p̄o f̄e wà bè: B̄ón n̄si p̄i laalaakena úu? ⁵ Weé f̄o wà yá de kondogi w̄aa do kp̄e bas̄ooola wà à ò kp̄a takaasideenɔa. Ben āo l̄ef̄o k̄a n̄gb̄e p̄izi. ⁶ Ben Yesu bè: À à tó gwe. B̄oyānzin ée ía daaazi? À z̄i maa k̄em̄e. ⁷ Takaasideenɔ éḡo k̄úao gurɔ

píngi, gurɔ̀ kɛ́ á yezi, é fɔ́ à kéfíne. Mapi sɔ́ mégɔ́ kúáo gurɔ́ píngiro. ⁸ Á kɛ́ a gbáa lémmɛ, à gíake à nɔ́si kù ma mèa lé à ma gɛ́ keome. ⁹ Yápuraan méé ooare, guu kɛ́ wèe ma baaru nna waazi keen anduna guu píngi, weégɔ́ yá kɛ́ nɔ́gbɛ́ pí kɛ́ oo à dɔngu yánzi.

Yudasi bɔna Yesu kpɛɛ
(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

¹⁰ Beee gbera gɔ́ɔn kuri awɛɛplaaanɔ́ doke kɛ́ wè bene Yudasi Isikariotɔ́ gàa sa'orikino kiia, lé à Yesu kpámma. ¹¹ Kɛ́ aɔ́ à yá mà, ben aɔ́ pɔɔ kɛ́ nna, ben aɔ́ lé gbɛ́ne kɛ́ weé ɔɔ kpáa. Ben èe zé wetɛɛ à Yesu kpámma.

Banla pɔ́ble kekɛna
(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yoh 13:21-30)

¹² Burédi Sésɛ'ɛ́zɛ́sai zíbaa gurɔ́ káakudee zí kɛ́ wè Banla sáne bɔ̀rɔ̀ kòto kpá, Yesu íbanɔ́ à là wà bène: Mán ní yezi wà gá kekɛne n̄ Banla pɔ́ blen? ¹³ Yesu gɔ́ɔn plaa zì à íbanɔ́ té à bè́nne: Á gá wéte guu. Gɔ́gbɛ́ ke é daale à í sena kɔ́n looo. Á tézi ¹⁴ ai ua kɛ́ eé gɛ́n. Á o ua pí bɛdeene, danneri bè mán a pitakii kún, guu kɛ́ é Banla pɔ́ blen kɔ́n à íbanɔ́? ¹⁵ Eé kpé musu bíta kɛ́ wà kɛ́ke ɔ́ɔaare. Á pɔ́bleyá kekɛwe gwe. ¹⁶ Yesu íba píno dà zén, aɔ́ gɔ́ wéte pí guu, ben aɔ́ è lán à ónne ná. Ben aɔ́ Banla pɔ́bleyá kɛ́ke gwe.

¹⁷ Kɛ́ usiɛ kɛ́, ben Yesu gàa gwe kɔ́n a gɔ́ɔn kuri awɛɛplaaanɔ́ píno. ¹⁸ Kɛ́ aɔ́ vɛ́e wèe pɔ́ blee, ben à bè: Yápuraan méé ooare, a gbɛ́ mèn doo kɛ́ wèe pɔ́ blee ledoo é ma kpámma. ¹⁹ Aɔ́ nòse yàka, ben aɔ́ɔe à laa doodo: Asa mámbeeroo? ²⁰ Ben à bè́nne: A gɔ́ɔn kuri awɛɛplaaanɔ́ doke kɛ́ wèe pɔ́ blee taa guu ledome. ²¹ Gbɛ́ntee Né é kpá guuzi lán à kɛ́na a yá musu ná, mɔ́de wáiyoo gbɛ́ kɛ́ eé bɔ́ Gbɛ́ntee Né kpɛɛ pí. Eé ke sàò adeene tó wèe à i yāro.

Dii pɔ́blee
(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kɔ́ 11:23-25)

²² Kɛ́ aɔ́ɔe pɔ́ blee, Yesu burédi sè à aubarika dàn, ben à likɔ́re à kpá a íbanɔ́ à bè: Á sí, ma mèn yè. ²³ Ben à togoo sè à aubarika dàn à kpámma, ben aɔ́ m̄ ní píngi. ²⁴ Ben à bè́nne: Ma arun yè, Luda bà kuuna kɔ́n gbɛ́ pariino aru ú, kɛ́ eé bɔ́ɛmaa. ²⁵ Yápuraan méé ooare, mé geepi'i mi gíá dɔro ai kpata kɛ́ bɔ́ Luda kiia gá bɔ́ gupuraa, gbasa mà à dufu mi sa. ²⁶ Kɛ́ aɔ́ lé sì, ben aɔ́ bɔ́e wà gàa Kùkpe s̄s̄igɛɛzi.

Yesu gíake à d̄s̄ yá kɛ́ Pita é ke
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38)

²⁷ Ben Yesu bè́nne: A píngi é fuma, zaake wà kɛ́ Luda yān wà bè: Mé sādāri lé, sāanɔ́ é fāakɔ́a. ²⁸ Mɔ́de ma fɛna gbera mé dɔare aɛ gana Galili. ²⁹ Ben Pita bène: Baa tó aɔ́ fù ní píngi, mé furo. ³⁰ Ben Yesu bène: Yápuraan méé oonne, gwáavíá ai koo gɔ́ gá lé zu gɛ́n plaa, né lé sémazi gɛ́n aagɔ́. ³¹ Ben Pita bè mámman: Baa tó mé gá mà ganyo, mé lé sɛ́nzi zikiro. Ben aɔ́ ò lé se ní píngi.

Yesu aduakɛna zaa Getesemani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)

³² Aɔ́ kà guu kɛ́ wè be Getesemani, ben Yesu bè a íbanɔ́ne: Á vɛ́e kɛ́ ai mà gá adua ke. ³³ Á Pita kɔ́n Yemisio kɔ́n Yohanao sè à gáańyo. Sósobi à kù à n̄seyɔɔ̀ s̄i. ³⁴ Ben à bè́nne: Ma pɔɔ sia kù maamaa ai gaa léz̄i. Á ze kɛ́ à it̄e ke. ³⁵ Kɛ́ à gàa aɛ féte, ben à kùe tɔ́te à adua kɛ́ tó eé sí ke, gurɔ́ zaka pí gɛ́ɛala. ³⁶ Á bè: Baa, ma De, baabɔ́ píngi è sí kenne. N̄ togo'i kɛ́ síma, mɔ́de èe ke yá kɛ́ má yezinlo,

sé kè ní yezi. ³⁷ Ben à liara à sù à à ibanɔ̀ lè, aɔ̀we ii oo. Ben à bè Pitane: Simɔ̀, née ii oon yɔ̀? Née fɔ̀ n itē kè baa awa doroo? ³⁸ À itē ke àgɔ̀ adua kee le àton fu yɔ̀agwanaaro yānzi. Ninii yezi, mɔ̀de mè buse. ³⁹ À liara à gàa adua ke, ben à yā dɔ̀nkɔ̀ pì ò dɔ̀. ⁴⁰ Kè à liara à sù à ní lé, aɔ̀we ii oo, zaake aɔ̀we imioo dedee. Aɔ̀ dɔ̀ dian weé yā onɛ nàro. ⁴¹ À suna gɛ̀n aagɔ̀deeo à bèrɛne: Ée ii oo, ée kámma boo ai tian yɔ̀? À mò le. Gurɔ̀ kà sa. Á gwa, wà Gbèntee Né kpà durunkerinɔ̀. ⁴² À fɛe wà gá. Gbē kè ma kparɛma pì e mɔ̀ɔ̀ fá.

Yesu kɔ̀na

(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yoh 18:3-12)

⁴³ Kè à kpé èe yā pì oo, ben Yudasi à gɔ̀ɔ̀n kuri awɛɛplaaanɔ̀ doke mò kɔ̀n pariio, aɔ̀ɔ̀ fɛɛdaanɔ̀ kùkùna kɔ̀n gònɔ̀. Aɔ̀ bɔ̀ sa'orikinɔ̀ kɔ̀n ludayadannerinɔ̀ kɔ̀n gbènsinɔ̀ kiia. ⁴⁴ Bɔ̀nkparɛdee pì sɔ̀ sèeda òrɛne à bè: Gbē kè mé lé péa, àmbe gwe. À à kù gbāa à táo. ⁴⁵ Ben à mì pè Yesua gɔ̀ɔ̀ à bène: Rabi! Ben à lé péa. ⁴⁶ Ben wà ɔ̀ pèe Yesua wà à kù gíngin. ⁴⁷ Ben gbē kè aɔ̀ɔ̀ zena gweenɔ̀ doke a fɛɛdaa wòto à sa'oriki isi zìri ke lèo à à swā gò. ⁴⁸ Ben Yesu bèrɛne: Kpāi wéedewen ma ũ, kè a mɔ̀ à ma kù kɔ̀n fɛɛdaanɔ̀ kɔ̀n gònɔ̀o? ⁴⁹ Mèègɔ̀ kúao Luda ua lán guu e dɔ̀ɔ̀ nà, mèègɔ̀ yā daaare, ée ma kùro. Mòde sé yā kè wà kè Luda yān papa. ⁵⁰ Ben à ibanɔ̀ bāa lè ní píngi aɔ̀ à tòno.

⁵¹ Gɔ̀kparɛ kee tézi à pòke danaro, táaru bisan à kùala. Kè wà à kù, ⁵² ben à bò ní ɔ̀zì à a bisa tòrɛne gwe à bàa sɔ̀ à tà bũu.

Yuda gbàadeenɔ̀ yákpakɛna kɔ̀n Yesuo

(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yoh 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ben aɔ̀ gāa Yesuo sa'oriki isi be. Sa'orikinɔ̀ kɔ̀n gbènsinɔ̀ kɔ̀n ludayadannerinɔ̀ kàkɔ̀a gwe ní píngi. ⁵⁴ Pita té à kpɛɛ káaa ai à gāa à gè sa'oriki isi be ua guu. À vèe gwe, èe té kpákpa kɔ̀n dogarinɔ̀ ledò. ⁵⁵ Sa'orikinɔ̀ kɔ̀n Yuda yákpakɛrinɔ̀ ní píngi e sèeda wɛtɛe Yesuzi wà à de, ben aɔ̀we ero. ⁵⁶ Wà egeyā didia pari, mɔ̀de aɔ̀ yákee e kɔ̀ séro. ⁵⁷ Ben gbèkenɔ̀ fɛe wà egeyā didia wà bè: ⁵⁸ Wá mà à bè è Luda kpé kè gbèntee bò wí é à pānde bo gurɔ̀ aagɔ̀ɔ̀ dagura kè gbèntee e boro. ⁵⁹ Baa kɔ̀n beeeo aɔ̀ yā e kɔ̀ séro. ⁶⁰ Ben sa'oriki isi fɛe à zè ní aɛ à Yesu gbèka: Ní yāke ví ñ wɛnlaroo? Yā kè wèe didiimmaa kè de diaa? ⁶¹ Yesu yīte kpé èe yāke wɛlaro, ben sa'oriki isi pì èara à à gbèka: Mbe Mesaya, Luda Aubarikade Né ús? ⁶² Ben Yesu bè: Mámbe à ù. É Gbèntee Né e vɛɛna Gbāapingide ɔ̀plaazi, bensɔ̀ é à suna e ludambe luguun. ⁶³ Ben sa'oriki isi pì a utanɔ̀ gā à kè à bè: À kè dia wée sèedade pānde kenɔ̀ wɛtɛe dɔ̀wee? ⁶⁴ Á mà lán à dɔ̀kè Ludao nà. Yā kpareen a zɛo tiaa? Ben aɔ̀ yā dààla ní píngi aɔ̀ bè wà à de. ⁶⁵ Ben gbèkenɔ̀ fɛe wà lóu sùu. Ben wà pɔ̀ yīne à uua, wèe à lélee ɔ̀kúo wèe beene: Ñ annabikéyá o ñ gbē kè n lɛe o. Ben dogarinɔ̀ à kù aɔ̀ à swān kèke.

Pita lésena Yesuzi

(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita kú ua guu gīzì, ben sa'oriki isi zɔ̀nɔ̀kparɛnɔ̀ doke mò gwe. ⁶⁷ Kè à Pita è èe té kpákpa, ben à wéè péa à bène: Mpi sɔ̀ nèègɔ̀ kù ledò kɔ̀n Yesu Nazaretioɛ. ⁶⁸ Ben à lé sè à bè: Má à dɔ̀ro, mée yā kè née oo dɔ̀ro dɔ̀ro. Ben à fɛe à gè gānun. ⁶⁹ Kè zɔ̀nɔ̀kparɛ pì à è gwe dɔ̀, ben à ò gbē kè aɔ̀ zena gweenɔ̀ne à bè: Aɔ̀ gbē mèn doon yè. ⁷⁰ Ben Pita lé sè dɔ̀. Kè à kè saa féte, gbē kè aɔ̀ zena gweenɔ̀ bè Pitane: Yápurame aɔ̀ gbē doon n ũ, zaake Galili gbēn n ũ. ⁷¹ Ben à fɛe à e a zīnda kà à la dà à bè: Má gbē kè ée à yā oo pì dɔ̀ro. ⁷² Zaa gwe gɔ̀ɔ̀n koo lé gɛ̀n plaadee

zù, ben yā kè Yesu ò dɔ Pitan, kè à bè, ai koo gɔ́ gá lé zu gèn plaa, eé lé séazi gèn aagɔ́. Ben à nà ɔ́ɔ́ɔ́naa.

15

Pilati yákpáɛkena kɔ́n Yesuo
(*Mat 27:1-2, Luk 23:1-5, Yoh 18:28-38*)

¹ Kè guu dɔ́ gɔ́ sa'orikɔ́ kɔ́n gbɛ́nsɔ́ kɔ́n ludayádannerinɔ́ kɔ́n gbáadeenɔ́ ń píngi yā gɔ́gɔ́, ben aɔ́ Yesu yì aɔ́ gáa wà à nà Pilatinɛ a ɔ́zì. ² Ben Pilati à là à bè: Mbe Yudanɔ́ kína ús? Yesu wèàla à bè: Len ń ò le. ³ Sa'orikɔ́ e yā didiia, ⁴ ben Pilati à là dɔ́: Né yáke oroo? Yā kè wèe didiimmaa ma fá! ⁵ Mɔ́de Yesu e yáke weñlaro, ben yā pi bɔ́ Pilati saɛ.

Yadana Yesula
(*Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yoh 18:39-19:16*)

⁶ Banla zìbaa zì wè pisinanɔ́ doke kè gbɛ́nɔ́ à wéé kè gbarɛ́nɛ. ⁷ Gurɔ́ m̀da sɔ́ gbɛ́kee kú kpésiaan wè be Baraba. À kú kɔ́n gbɛ́ gaabudee kè aɔ́ gbɛ́ dɛ́nɔ́. ⁸ Ben parii sɔ́ Pilatizi aɔ́ wéé kèa à ke lán è kénɛ nà. ⁹ Ben Pilati ń lá à bè: Á yezi mà Yudanɔ́ kína gbarɛ́aren yó? ¹⁰ Zaake à dɔ́ kè nɔ́sɛgɔ́aanɔ́ kè sa'orikɔ́ vī kɔ́n Yesuo yánzin wà à kpáawazi. ¹¹ Ben sa'orikɔ́ gbɛ́nɔ́ làakari fɛ́e, le aɔ́ o Pilatinɛ à Baraba gbarɛ́nɛ. ¹² Ben Pilati ń lá à bè: Bón á yezi mà ke kɔ́n gbɛ́ kè eè be Yudanɔ́ kínao tiaa? ¹³ Ben aɔ́ wii lè wà bè: Ñ à pá lía! ¹⁴ Ben Pilati bè́nɛ: Á kè diaa? Bó d̀an à kè? Ben aɔ́ wii lè wà kàara wà bè: Ñ à pá lía! ¹⁵ Pilati yezi à gbɛ́nɔ́ pɔ́nnaa wete, ben à Baraba gbàɛ́nɛ. Á Yesu kpà sozanɔ́a aɔ́ à gbɛ́ fl̀aò aɔ́ à pá lía.

Yesu fabona
(*Mat 27:27-31, Yoh 19:2-3*)

¹⁶ Ben soza píngi gáao búsu gbɛ́nsi pi ɛ, ben aɔ́ ń gáli kàkɔ́a píngi. ¹⁷ Aɔ́ gumusu t́éaa d̀anɛ, ben aɔ́ lè f̀ura t̀a aɔ́ kùnɛ. ¹⁸ Ben aɔ́e i kpaa wà bè: Fɔ́ɔ́ Yudanɔ́ kína! ¹⁹ Aɔ́e à lɛɛ gòo a mia aɔ́e lóu suua, aɔ́e kuɛɛ ń kosooa wèe mi síɛɛnɛ. ²⁰ Kè aɔ́ à fabò wà yáa, ben aɔ́ gumusu t́éaa pi gòàla aɔ́ à z̀inda pókásáa d̀anɛ. Ben aɔ́ b̀òo wèe gaa à pá lía.

Yesu pana lía
(*Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yoh 19:17-27*)

²¹ Kè aɔ́e gaa, Sireni gbɛ́ kè wè bene Simo b̀ò lakutu kea èe suu wéte guu, ben aɔ́ gá nà à Yesu líkpansé. Àmbe Alesanda kɔ́n Rufuo de ũ. ²² Ben aɔ́ gáa Yesuo guu kè wè be Gogota kè bè mìwatorokii. ²³ Ben aɔ́ geepiwéé kè wà yáktɛ kɔ́n ɛ́zɛo d̀nɛ, m̀de èe miro. ²⁴ Kè aɔ́ à pá lía, ben aɔ́ à pókásáanɔ́ kpàatete wà kàe, ben aɔ́ kàbankpe kè lán aɔ́ baade é sé nà. ²⁵ Aɔ́ à pá lía mò kèndome. ²⁶ Wà yā kè wà dia kè wà nà lía à mìla wà bè:

Yudanɔ́ kína.

²⁷ Wà kpáí wéédewenɔ́ pá lía à saɛ gwe dɔ́ gɔ́n plaa, gbɛ́ doo à ɔ́plaazi, gbɛ́ doo à ɔ́zɛɛzi. ²⁸ Len yā kè wà kè Luda yán pàpa le kè wà bè: Wà à kàkɔ́a kɔ́n dàkerinɔ́.

²⁹ Gbɛ́ kè aɔ́e gɛ́e zéla gweenɔ́ e ń mì keɛ degúdegú, aɔ́e à s̀sɔ́ wà bè: ɛ́hè! Mmɔ́n kè n bè né Luda kpé wí n̄ ɛara n̄ bo gurɔ́ aagɔ́ daguran gweroo? ³⁰ Ñ n z̀inda mì sí n̄ pita lía! ³¹ Lemɛ dɔ́ sa'orikɔ́ kɔ́n ludayádannerinɔ́ e à faboo le wà bè: Á gbɛ́ pàndenɔ́ mì sí, m̀de eé f̀ɔ́ à z̀inda mì síro. ³² Tó Mesaya,

Isarailinɔ kína pita lía tia wà e, wé à náanɛ kɛ. Ben gbɛ̀ kè wà ní pá lía lèdoonɔ e à s̄s̄s̄ɔ dɔ.

Yesu gana

(Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30)

³³ Kè ɔfántɛ̀ kà midangura, ben gusiaa dà bùsu pila píngi ai fáantɛ̀ mò aaḡɔ. ³⁴ Fáantɛ̀ mò aaḡɔn Yesu wii lè gbāngbān à bè: Eloi, Eloi, lɛma sabatani! Beee bè: Ma Luda, ma Luda, à kè dia n ma ton? ³⁵ Kè gbɛ̀ kè āɔ zɛna gwe kenɔ yá pì mà, ben āɔ bè: À ma, èe Ilia sísi. ³⁶ Ben gbɛ̀ke bàà lè à gàa à sabo sè à dà geepiwɛ̀ kpàkpá guu, à fífi kapaa, ben à d̄ò Yesunɛ̀ à mi. Ben à bè: À zɛ ḡia wà gwa tó Ilia é m̄ɔ à à pita. ³⁷ Yesu wii gbāaa lè à wèndi tà. ³⁸ Ben Luda kpé lábure kèk̄ɔrɛ̀ plaa b̄ɔna musu suna ḡiɛ̀. ³⁹ Kè sozanɔ gbɛ̀nsi kè zɛ Yesu aɛ gwee è lán à gà nà, ben à bè: Yápuramɛ̀ Luda Nén gbɛ̀ kè ũ. ⁴⁰ Nɔgbɛ̀ kenɔ kú gwe d̄ò āɔe guu gwaa k̄aaa. N̄ tén Mariama Magadaleni kún k̄ɔn Mariamao Yemisi Néngo k̄ɔn Yusufuo da k̄ɔn Salomɛ̀o. ⁴¹ Gurɔ̀ kè Yesu kú Galili, āmbe āèḡɔ tézi wàḡɔ à ïan ká. Nɔgbɛ̀ pādenɔ kú gwe d̄ò pari kè āɔ ḡaaɔ Yerusalemu lèdo.

Yesu v̄ina

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42)

⁴² Azuma z̄i uusie. Kè wèe kámmabogurɔ soru kɛɛ, ⁴³ Yusufu Arimatea gbɛ̀ m̄ò. Gbɛ̀ t̄deemɛ̀ Yuda gbāadeenɔ té. Àmɔ s̄ɔ e kpata kè b̄ò Luda kiia d̄aa. À kùgbāaa kè à ḡaa Pilati kiia à Yesu gè gbèkaa. ⁴⁴ Kè Pilati mà Yesu ḡiakɛ̀ à gà k̄ò, à b̄ò à sae. Ben à sozanɔ gbɛ̀nsi sísi à à là tó Yesu gà k̄ò. ⁴⁵ Kè Pilati gbɛ̀nsi yá pì mà, ben à Yusufu gbà zé à gè pì sé. ⁴⁶ Ben Yusufu ḡaa à táaru bisa lù, ben à ḡaa à à gè pita lía à bisa pì f̄fiia. À à dà gbèwɛ̀e kè wà s̄ò mira uu guu, ben à gbè gb̄èntɛ̀ gbegere pà à t̄ata wèe pile. ⁴⁷ Mariama Magadaleni k̄ɔn Mariama Yusufu dao è gura kè wà Yesu gè pì dàen.

16

Yesu f̄ɛna gaan

(Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10)

¹ Kámmabogurɔ yāanao uusie Mariama Magadaleni k̄ɔn Mariama Yemisi dao k̄ɔn Salomɛ̀o n̄osi ḡū nnaa lù, le wà gá wà kú Yesu m̄èa. ² Azumanɛ̀ngo z̄i k̄ɔngɔ idɛ'ide āɔ b̄ò wèe gaa mira pì kiia. ³ Āɔ k̄ò là zén wà bè: Dé bé eé gbè m̄ò gbegere pà à guowe mira léa s̄ɔɔ? ⁴ Zaake gbè pì bíta maamaa. Kè āɔ wéé sè wà gwá, ben āɔ è wà gbè pì gbegere pà wà ḡuo mira pì léa. ⁵ Kè āɔ gè mirawɛ̀e pì guu, ben āɔ ḡɔkpare ke è v̄ɛna ɔplazi à utagyaba puraa dana. Ben āɔ kè ḡiri. ⁶ À bèr̄ne: Àton ke ḡiri, Yesu Nazareti kè wà pà lían ée wetɛeroo? À f̄ɛɛ, à kú k̄èro. À guu kè wà à dàen gwa, ⁷ é gá à o à ïbanɔne k̄ɔn Pitaɔ kè èe d̄oñne aɛ gana Galili. Gwen āɔ è en lán à òñne nà. ⁸ Āɔe lugalugaa yá pì b̄ò ní sae, ben āɔ b̄ò miran āɔ bàà lè. Āɔe yáke o gbèkenɛro kè v̄ia ní kú yānzi.

Yesu b̄ò à m̄ɔna a ïbanɔzi

(Mat 28:9-20, Luk 24:13-49, Yoh 20:11-23, Z̄ir 1:6-8)

⁹ Kè Yesu f̄ɛɛ Azumanɛ̀ngo z̄i k̄ɔngɔ idɛ'ide, à a z̄inda òd̄ɔa Mariama Magadaleniɛ̀e káaku. Nɔgbɛ̀ pì guun Yesu pè z̄in mèn swɛɛplaaanɔa. ¹⁰ Ben nɔgbɛ̀ pì ḡaa à ò gbɛ̀ kè āɔ kúo yāanɔne. Āɔ n̄ɔsɛ yakana wèe s̄ɔ d̄ɔɔ. ¹¹ Kè āɔ mà kè Yesu kú wèndio ai nɔgbɛ̀ pì à è wéɛo, āɔe síro.

¹² Beee gbera gurɔ̀ kè ní ḡɔɔn plaaanɔ̀ té zé guu āɔe gaa wéte guu, à b̄ò à m̄òñzi lán gbè pānde bà. ¹³ Kè āɔ ïl̄ara wà s̄ù, āɔ ò gbɛ̀ kpaaanɔne, m̄ode āɔe ní

LUKU

Baaru nnaa kè Luku kè

Yesu Kirisi ina 1:5-2:52

Yaaya Batisikèri waazikèna 3:1-3:20

Yesu batisikèna 3:21-4:13

Yesu yadannena Galili 4:14-9:50

Zaa Galili ai Yerusalemu 9:51-19:27

Yesu kuuna Yerusalemu 19:28-22:46

Yesu gana kòn à fɛnao 22:47-24:53

¹ Gbɛ paridee ɔ kpà, lɛ wà yà kè kè wa té t̄sk̄ takada guu zéazea, ² lán gbɛ kè aɔɔ de yá pi sèedadeeno ũ k̄s̄n a baarukparinɔɔ ɔwe ná zaa káaku. ³ Tia sa mapi s̄s̄, lán ma wéɛ t̄ɛ yá pinɔzi ná doodo zaa a daena, má è à maa má k̄ennɛ zéazea, ma gbɛ bèede Tiofilu, ⁴ lɛ ñ yá kè wà dànneɛ s̄ans̄án d̄s̄.

Malaika ḡtake à Yaaya Batisikèri ina yá ò

⁵ Yudea búsu kí Herɔdu gurɔ sa'ori kee kuu, à t̄s̄n Zakari. À kú Abia sa'orino gáli guumɛ. À naɔ t̄s̄n Elizabeti, Aruna boriime dɔ. ⁶ Aɔ plaaa n̄ píngi maa Ludanɛ. Aɔèḡs̄ kuu taari sai, aɔɔ Dii doka k̄s̄n yá kè à dieno kúna. ⁷ M̄ode aɔ né v̄iro, zaake Elizabeti né páaame, ben aɔ ḡs̄on plaaa n̄ píngi zi kù.

⁸ Gurɔ kè sa'ona kà n̄ ḡalia, Zakari bé èe sa'ona Ludaa z̄ii kɛɛ. ⁹ Lán sa'ori pinɔ è kɛ ná, aɔ k̄abankpe kè, ben k̄abankpe Zakari kù, lɛ à gá tuaetiti kpata Dii kpén. ¹⁰ Tuaetitikpatagurɔ parii k̄àk̄sa kpɛɛlea píngi aɔɔɛ adua kɛɛ. ¹¹ Ben Dii malaika b̄ò à m̄òzi à zè tuaetitikpataki ɔplazi. ¹² Kè Zakari à è, à kè giri, v̄ia à kù. ¹³ Ben malaika pi bène: N̄ton tó v̄ia n k̄uro Zakari. Luda n wéekɛ s̄i, n naɔ Elizabeti é né i ḡs̄gb̄ɛ ũ, né t̄s̄ kpáne Yaaya. ¹⁴ N p̄ɔɔ é kɛ nna, né yáa dɔ, gb̄enɔ é p̄onnaa kè à ina yá musu pari, ¹⁵ zaake eéḡs̄ de Diine gb̄ensi ũme. Eé w̄ɛ ke í gb̄aa ke miro, Luda Nini éḡs̄ kúaa zaa à da gb̄ɛɛɛmmɛ. ¹⁶ Eé tó Isarailino aɛ dɔ Dii n̄ Ludaa pari, ¹⁷ eé dɔ Diine aɛ k̄s̄n Luda Nini gb̄aaa kè Ilia v̄i yáao. Eé tó deno lé kɛ do k̄s̄n n̄ n̄éno, eé tó sw̄ayamarisaideeno gb̄ɛ maaano ɔnd̄ɔɔ s̄é. Eé tó gb̄enɔ ḡs̄ kú soru guu Diine.

¹⁸ Ben Zakari bè malaika pine: Mé yá pi s̄ans̄án d̄s̄ diame? Zaake mare zikunan ma ũ, ben ma naɔ zi kù dɔ. ¹⁹ Ben malaika pi wèala à bè: Mámbe Gablieli ũ, meèḡs̄ zena Luda aez̄i. Àmbe à ma z̄i mà yá pi onne mà baaru nnaa pi kpánne. ²⁰ N̄ ma, n néne é nae, né f̄s̄ ñ yá oro ai yá pi gá keo, kè néɛ ma yá kè eé kɛ a gurɔɔa síro yānzi. ²¹ Gurɔɔ m̄òsa s̄s̄ wèe Zakari d̄aa. À gikena Luda kpén b̄ò ñ sae. ²² Kè à b̄ò, èe f̄s̄ à yá ònyoro, ben wà d̄s̄ kè à wéegupu è Luda kpémme. Lán à néne n̄aè ná, ben èe yá ooñne k̄s̄n ɔɔo. ²³ Kè Zakari sa'ogurɔɔ p̄àpa, ben à tà be. ²⁴ Beee gbera à naɔ Elizabeti nò s̄i, ben à a z̄inda ùtɛ ai m̄o ɔɔoro à bè: ²⁵ Dii yá kè kème, à ma wènda gwà, à ma b̄o w̄in.

Malaika ḡtake à Yesu ina yá ò

²⁶ À m̄o sw̄ɛɛdodee guu Luda malaika Gablieli z̄i Galili lakutu kè wè be Nazareti guu. ²⁷ À ḡaa n̄okpare lez̄ii kè à t̄s̄n Mariama kiia. À ḡs̄kpamma v̄i Dauda borii ũ. À t̄s̄n Yusufu. ²⁸ Kè malaika pi ḡè à kiia, à bène: F̄ɔɔ aubarikade! Dii kúnyo. ²⁹ Mariama bídi kè maamaa yá pia, à laasuu lè à bè: Ì beee mì de diame? ³⁰ Ben malaika pi bène:

Mariama, òton tó vĩa n kũro,
 zaake Luda gbẽkee kènneme.

³¹ Ñ ma! Né nò sí ñ né i gōgbē ũ,
 né tó kpáne Yesu.

³² Eégō de gbēnsi ũ,
 weé à sísi Luda Musude Né.
 Dii Luda é à kpá

à dezi Dauda kpatan,

³³ eégō kí blee Yakubu boriinone gurō píngi,
 à kiblena égō yáana víro.

³⁴ Ben Mariama bè malaika pìne: Kè má gōgbē dō zikiro, beee é sí ke diamé?

³⁵ Malaika wèlà à bè:

Luda Nini é summa,
 Luda Musude gbáaa é danla.

Beee yánzi né kè né ii pi kuuna égō adona,
 weé à sísi Luda Né.

³⁶ N dané Elizabeti négōgbē nòsina se a zikū guu. Nōgbē kè wà dié pāaa ũu pi kú kōn nò mō swēdooo tia. ³⁷ Zaake Luda kiián baabō píngi è sí ken. ³⁸ Ben Mariama bè: Dii zōblerin ma ũ. À kemé lán n̄ ò nà. Ben malaika pi tà à à tòn.

Mariama gana Elizabeti gwa

³⁹ Gurō m̀da Mariama f̀e à g̀a lakutu k̀e kú Yudea b̀usu gusĩsĩdeen g̀ō. ⁴⁰ À g̀a Zakari be, ben à i kp̀a Elizabetia. ⁴¹ K̀e Elizabeti Mariama i p̀i mà, à né v̀i à gb̀ee guu, ben Luda Nini s̀u Elizabetia, ⁴² à wii gb̀aaa l̀e à bè: Aubarikadeen n̄ ũ de nōgbē píngila. Aubarikadeen né k̀e kú n gb̀een ũ do. ⁴³ B̀ón ma ũ k̀e ma Dii da m̀o ma gwaa? ⁴⁴ Gurō k̀e ma n̄ i mà dé, né k̀e kú ma gb̀een v̀i k̀ōn p̀onnaao. ⁴⁵ Aubarikadeen n̄ ũ, mm̀on k̀e n̄ ỳa k̀e Dii ònne si, k̀e eé ke.

Mariama Dii tó sena lezĩ

⁴⁶ Ben Mariama bè:

Méé Dii tó s̀e lezĩ ma sẁe guu,

⁴⁷ ma p̀o e kee nna Luda ma M̀isiria,

⁴⁸ zaake à ma ỳa dà,

mam̀oma à z̀bleri k̀e méé ká p̀oke lézĩroo.

Zaa tia ai gurō píngi weé beme aubarikadeeme,

⁴⁹ zaake Luda gb̀adee ỳa bíta k̀eme.

À tó kú adona.

⁵⁰ È ẁenda dō gb̀e k̀e aṣ̀e a v̀ia keenone
 ai n̄ borjia.

⁵¹ À a g̀asá p̀oro à a gb̀aaa òd̀aíne,
 à ìad̀arin̄o f̀aak̀sa k̀ōn n̄ laasuun̄o.

⁵² À gb̀adeen̄o b̀o kpatan,

à talakan̄o s̀e lezĩ.

⁵³ À p̀o maaan̄o kp̀a n̄aderin̄o aṣ̀ k̀a,
 m̀ode à òdeen̄o gb̀are okori.

⁵⁴ À a z̀bleri Isarailin̄o ìan ká,
 aṣ̀ ỳa e s̀anlo.

⁵⁵ À ẁenda d̀o Ibraĩne k̀ōn a borii p̀in̄o
 lán à ò wa dezin̄one nà.

⁵⁶ Mariama v̀ee k̀ōn Elizabetio lán m̀o aag̀ō b̀a, ben à tà be.

Yaaya Batisikeri ina

⁵⁷ Elizabeti né'igurɔɔ kà, ben à né ì gɔgbē ũ. ⁵⁸ Kè à fáandideenɔ kɔn à danenɔɔ mà lán Dii wēnda dɔ̄ne nà, aɔ pɔnnaa kèo. ⁵⁹ À gurɔɔ sɔraagɔdee zī aɔ mò bāngu ke né pine, le wà à de Zakari tɔ kpáne, ⁶⁰ ben à da bè: Auo! Weé à sísi Yaayame. ⁶¹ Aɔ bène: Gbēkee kú n danenɔ tɔ kè à tɔ beee vīro. ⁶² Ben aɔ yā ò à denɔ kɔn ɔɔ, le wà dɔ̄ dian à yezi wà tɔ kpáne nà. ⁶³ Zakari walaa gbèka, ben à kèa: À tɔn Yaaya. Yā pì bò ñ sae ñ píngi. ⁶⁴ Gwe gɔɔ à néne gùe, à lé bò èe yā oo èe Luda sáabu kpaá. ⁶⁵ Ben vīa ñ fáandideenɔ kú ñ píngi, ben Yudea bùsu gusísíde gbēnɔɔ e yā pì tɔkèe ñ píngi. ⁶⁶ Ben gbē kè aɔ yā pì mànɔ kúna ñ nɔse guu wà bè: Bón né pì égɔ de a ũ ziaa? Zaake Dii ɔɔ ligazime.

Zakari annabikɛyá'ona

⁶⁷ Luda Nini sù à de Zakaria, ben à annabikɛyá ò à bè:
⁶⁸ Wà Dii Isarailinɔ Luda sáabu kpá!
 À mò à a gbēnɔ bò.
⁶⁹ À Misiri gbáadee bòwe
 a zòbleri Dauda bori té,
⁷⁰ lán à ò a annabinɔ gázī nà zaa gikena.
⁷¹ Aɔ bè eé wa sí wa ibeɛnɔa,
 eé wa bɔ gbē kè aɔ zàwaguu pìnɔ ɔzī.
⁷² Leme à wa dezinɔ wēnda gwà le,
 à bà kuunañyo yā e sánlo.
⁷³ À la dà wa dezi Ibrañe
⁷⁴ à bè é wa bɔ wa ibeɛnɔ ɔzī,
 é wa gba zé wà dɔazi vīa sai,
⁷⁵ le wa kuuna gɔne adona gbē maaanɔ ũ
 ai wa wēndi lén.
⁷⁶ Mpi sɔ ma né,
 weé n sísi Luda Musude annabi,
 zaake mbe né dɔ Diine ae ñ zé kekenɛ.
⁷⁷ Né tó à gbēnɔ dɔ lán eé ñ m̀ sí nà,
 lán eé ñ durunɔ kēñne nà.
⁷⁸ Zaake wa Ludaa sùu vī,
 bɔna musu eé mó wa gwa lán gudɔna bà,
⁷⁹ le à guu pu gbē kè aɔ kú gusiaa guunɔne
 kɔn gbē kè aɔ kú gaa lézínɔ,
 le à wa gbá da aafia zén.
⁸⁰ Né pì bíta kù à gò kágbáadee ũ. A kú gbáan ai gurɔɔ kè à bò Isarailinɔne
 gupuraa.

2

Yesu Kirisi ina
(Mat 1:18-25)

¹ Gurɔɔ mò Siza Ogɔsutu bò kɔn yāo à bè wà a bùsu gbēnɔ naro ñ píngi.
² Naroná káaku kè wà kèn gwe gurɔɔ kè Kiriniu de Siria bùsu gbēnsi ũ. ³ Baade píngi gáa a be wéte le wà à tɔ da takadan. ⁴ Yusufu sɔ bò Nazareti, Galili bùsun à gáa Dauda be lakutu Betelemu, Yudea bùsun, ke à de Dauda borii ũ yānzi. ⁵ À gáa le wà à tɔ da takadan gwe kɔn a nɔkamma Mariama kè nòsinao, ⁶ ben

gurɔɔ kè aɔɔ kú gwe, à né'igurɔɔ kà, ⁷ ben à a né daudu ì. À bisa fífíà à à dàè pókádeeno póblebɔn, kè aɔɔe guu e nibɔnɔ pitakiaro yánzi.

⁸ Sádárinɔɔ kú búsu dɔnkɔ pi guu, aɔɔe ii sète aɔɔe ñ saano dákpaa gwáavĩ.

⁹ Ben Dii malaika bɔ à mɔ̀nzi, Dii gakui guu pù à liganzi, ben vĩa ñ kú maamaa.

¹⁰ Malaika pi bèrĩne: Aton tó vĩa a kũro, zaake ma mɔ̀ mà baaru nnaa kpáareme, gbē píngi pɔɔ é ke nna maamaa. ¹¹ Wà Mísiri ìare Dauda wéten gwáavĩa, àmbe Mesaya ũ Dii ũ. ¹² Sèeda kè eé tó à à dɔɔn yè: É nékpántē e daena pókádeeno póblebɔn, bisa fífíà. ¹³ Kándo ludambe zíkpeenɔɔ kú kɔn malaika pio lèdo paripari, aɔɔe Luda sáabu kpaa wà bè:

¹⁴ Wà Luda tɔ bɔ zaa musu, gbē kè aɔ̀ yá kène nnaano aafia e tɔɔtea.

¹⁵ Kè malaika pinɔ gúnla aɔ̀ tà ludambe, ben sádárinɔɔ bèkɔne: Wà gá Betelemu, le wà yá kè kè pi e, yá kè Dii tò wá dɔ̀. ¹⁶ Ben aɔ̀ fɛe wà gáa kpakpaa aɔ̀ bɔ Mariama kɔn Yusufuoa kɔn nékpántē pio daena pókádeeno póblebɔn. ¹⁷ Kè aɔ̀ à è, aɔ̀ yá kè wà ònne né pi musu ò. ¹⁸ Ben yá kè sádárinɔɔ ò pi bɔ gbē kè aɔ̀ wà mɔ̀nɔ sae ñ píngi. ¹⁹ Mariama yá pi kũna a nòse guu píngi èe laasuu lɛɛa. ²⁰ Sádárinɔɔ liara wà tà, aɔ̀e Luda tɔ sɛe lezĩ aɔ̀e à sáabu kpaa yá kè aɔ̀ mà ben aɔ̀ è yánzi, zaake à kè lán wà ònne nà.

Tɔkpána Yesune

²¹ À gurɔ sɔraagɔdee zĩ né bångukɛgurɔɔ kà, ben wà tɔ kpàne Yesu, tɔ kè malaika ò zaale wèe à ñ síroo.

Yesu ɔ̀dɔana Diine

²² Kè aɔ̀ gbásibɔgurɔɔ kà, aɔ̀ à sè wà gáa à ɔ̀dɔa Diine Yerusalemu lán Musa doka ò nà. ²³ Zaake à kú Dii doka takadan wà bè, wà dauduno kpá Diia. ²⁴ Aɔ̀ sa'opɔ kè wà diɛ Dii doka takadan kpà, wà bè pɔ̀tɛe mèn plaa ke lukulukune bɔɔ mèn plaa.

²⁵ Gbēkee kú Yerusalemu à tɔn Simeɔ. Gbē maaame, à Luda vĩa vĩa à wéɛ dɔ Isarailinɔ̀ m̀sinazi. Luda Ninii kúa, ²⁶ ben à bène eé ga Dii gbē kè wè be Mesaya ena sairo. ²⁷ Luda Nini dɔne aɛ, ben à gè Luda ua guu. Kè Mariama kɔn Yusufuoa m̀ kɔn ñ né Yesuo yá kè wà diɛ doka takadan kɛna yánzi, ²⁸ ben Simeɔ à sì a ɔ̀zĩ à Luda sáabu kpà à bè:

²⁹ Ñ mamɔma n zɔ̀bleri gbarɛ aafia guu sa

lán ñ òme nà Dii,

³⁰ zaake ma wéɛ si Mísiri kè ñ diɛle,

³¹ kè n à yá kèke bori píngi wáa.

³² Eégɔ̀ de gupuraa ũ le à guu pu bori pāndenɔne

à n gbē Isarailinɔ̀ tɔ sɛ lezĩ.

³³ Yá kè à ò né pi musu bɔ à de kɔn à dao sae. ³⁴⁻³⁵ Simeɔ sa maa ònne, ben à bè nè pi da Mariamane:

Àmbe eégɔ̀ de sèeda kè Isarailinɔ̀ é gízi ũ,

pɔsiaa é n swè zɔ̀ lán fɛɛdaa bà.

Isaraili kenɔ é kaate aɔ̀ kenɔ é m̀sina e à gāzĩ,

aɔ̀ nòse guu yá é bɔ gupuraa.

³⁶ Nɔgbē annabi kee kú gwe à tɔn Ana, Fanueli né, Asa boriime. Nɔgbē pi zi kú kótokoto. À zā kè kɔn a gɔ̀kpammao wè swɛɛplaa, ³⁷ ben à gɔ̀ gyaano ũ ai wè basiigɔ̀ awɛɛsiigɔ̀. È bɔ Luda uaro, ègɔ̀ dɔɔ Ludazi fáantē kɔn gwáavio kɔn

léyinao kɔn aduakɛnao. ³⁸ Zĩ beea gɔɔ à sɔ̀nzi, à Luda sáabu kpà, èe né pì yá oo gbɛ̀ kè aɔ̀ wéɛ do Yerusalemu bɔnazinɔne n̄ píngi.

Liarã tana Nazareti

³⁹ Kè Yusufu kɔn Mariamao kè lán à kú Dii doka takadan nà píngi wà yáa, aɔ̀ liara wà tà n̄ be wéte Nazareti, Galili b̀sun. ⁴⁰ Né pì fɛɛ à gbãa kù. Ɔndɔ̀ m̀a, ègɔ̀ kú kɔn Luda aubarikao.

Yesu gana Luda ua a néngo zĩ

⁴¹ Wè kɔn wèo Yesu de kɔn à dao è gá Banla zĩbaa ke Yerusalemume. ⁴² Kè Yesu kà wè kuri awɛɛplaa, aɔ̀ liara wà g̀a zĩbaa ke lán aɔ̀e ke nà. ⁴³ Kè zĩbaa yáa, aɔ̀e taa, ben aɔ̀ né Yesu g̀o Yerusalemu, aɔ̀o à yá d̄ro. ⁴⁴ Aɔ̀e daa à kú n̄ gbɛ̀nɔ̀ téme. Kè aɔ̀ táa ò gurɔ̀ do, ben aɔ̀e à weteɛ n̄ danɛnɔ̀ kɔn n̄ gbɛ̀ d̄nanɔ̀ té. ⁴⁵ Kè aɔ̀e à ero, aɔ̀ liara wà g̀a à wete Yerusalemu. ⁴⁶ À gurɔ̀ aagɔ̀dee zĩ aɔ̀ à è Luda ua guu v̄ɛna yádannerinɔ̀ té, èe swá kpaá n̄ yázi, èe yá lalaam̄ma. ⁴⁷ À yá d̄na kɔn à yáwenlanao b̀ gbɛ̀ kè aɔ̀e à yá maanɔ̀ sae n̄ píngi. ⁴⁸ Kè à de kɔn à dao à è, à b̀ n̄ sae, ben à da bène: B́yánzi n̄ kèwe lezi? N de kɔn mapio bídi kè n wete na yánzi. ⁴⁹ À wèñla à bè: À kè dia ée ma weteɛ? Á d̄ kè à k̄ s̄io mà a De bok̄ote kenloo? ⁵⁰ M̀de aɔ̀e yá kè à òñne pì d̄ro d̄ro.

⁵¹ Yesu liara à tànyo Nazareti à n̄ yá mà. À da yá pinɔ̀ k̀na a n̄se guu píngi. ⁵² Yesu bíta kù, à ɔ̀ndɔ̀ k̀ara à nna kɔn Ludaɔ̀ kɔn gb̄nteenɔ̀.

3

*Yaaya Batisikeri waazikena
(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Yoh 1:19-28)*

¹ Siza Tiberia k̀blena wè ḡerodee guu P̄ntiu Pilatin Yudea b̀su gb̄nsi ũ, Herɔ̀du e kí blee Galili, à v̄i Filipi e kí blee Iturea b̀sun kɔn Taroniti b̀suo, Lisania s̄ɔ̀ e kí blee Abilene b̀sun. ² Anasa kɔn Kayafaon sa'orikinɔ̀ ũ. Gurɔ̀ m̀a Luda yá ò Zakari né Yaayanɛ gbáan. ³ Ben à fɛɛ èe ligaa Yoda baa k̄aa kpa kɔn baa kè kpaaozi píngi, èe waazi ke gb̄nɔ̀ne. À òñne aɔ̀ n̄ n̄se lie aɔ̀ batisi ke, Luda é n̄ durunnɔ̀ k̄ñne. ⁴ Lán à kú annabi Isaya takada guu nà à bè:

À baarukpari kòto ma do gbáan,
èe bee à zé keke Diine,
à zé wéwɛnɔ̀ poronɛ súusu.

⁵ Guzure píngi é tata,
kpiiinɔ̀ kɔn s̄s̄inɔ̀ é dae píngi.
Zé kotinanɔ̀ é poro súusu,
zé wok̄uwok̄unɔ̀ é kpak̄s̄s̄,

⁶ gb̄e s̄anda píngi é e lán Luda é n̄ mì sí nà.

⁷ Gb̄nɔ̀ ègɔ̀ m̀ɔ̀ à kiia pari aɔ̀ batisi ke, ben è beñne: Gb̄ntee pitigoonɔ̀! Dé bé à lé dàawa à bàa sí pofè kè Luda é pitaam̄mane? ⁸ À n̄seliɛna yá ke, weégɔ̀ d̄ kè a lie. Kè Ibrai de a dezi ũ, àtongɔ̀ daa kè beee bé eé a b̄ro. M̄eɛ ooare, Luda é f̄s̄ à gb̄e k̄nɔ̀ ke Ibrai boriinɔ̀ ũ. ⁹ Kpása diena línzi k̄. Luda é lí kè è né maaa iroo z̄s̄ à zu té guu.

¹⁰ Gb̄nɔ̀ à là wà bè: Tó lemɛ, wé ke diame? ¹¹ À wèñla à bè: Gb̄e kè uta v̄i mèn plaa à à doo kpá gb̄e kè v̄iroo. Gb̄e kè p̄blee v̄i à ke le do. ¹² Be'ɔ̀sirinɔ̀ m̀ b̄ batisi ke, ben aɔ̀ à là wà bè: Danneri, wé ke diame? ¹³ À wèñla à bè: Àton be'ɔ̀

símma de lán wà diè nàlaro. ¹⁴ Sozano à là: Wapino sɔ, wé ke diame? À bèñne: Àton gbáaa mɔ gbēnɔne à n̄ blero. À ze kɔn fīa kè wè boareeo.

¹⁵ Gbēnɔ támaa e kaara. Baade píngi e laasuu lee a n̄se guu Yaaya yāa, tó àmbe Mesaya ũ. ¹⁶ Yaaya bèñne n̄ píngi: Mèè a batisi ke kɔn iome, mɔde gbēke é mɔ à gbáaa demala, méé ká mà à kyatee bɔbɔnero. Àmbe eé a batisi ke kɔn Luda Ninio kɔn téo. ¹⁷ À gbaka kúna kè eé pɔ fáo. Eé pówee ká a d̄ñn, eé à sàko ká té kè è garoo guu. ¹⁸ Yaaya baaru nna kpannena guu à nàk̄rém̄ma kɔn yā pāndenɔo pari. ¹⁹ Ben à kp̄ak̄é kí Herɔduzi a v̄li naɔ Herɔdia yā musu kɔn yā zaa pānde kè à k̄enɔ píngi, ²⁰ ben Herɔdu èara à yā zaaa kè dɔ, à Yaaya dà kp̄ésiaan.

Yesu batisikena

(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)

²¹ Kè Yaaya e gbēnɔ batisi kee n̄ píngi, à Yesu batisi kè se. Gurɔɔ kè Yesu e adua kee, ludambee w̄k̄sa, ²² ben Luda Nini súa, à de lán p̄t̄ee bà. Ben à kòto mà bɔna ludambe à bè: M̄be ma Né mèn do léle yenzidee ũ, kè ma pɔɔ nnamma maamaa.

Yesu bori bɔzia

(Mat 1:1-17)

²³ Gurɔɔ kè Yesu nà a zīia, à kà w̄e baaakuri taka. W̄ee daa Yusufu né'iname.

Yusufu sɔ Eli néme,

²⁴ Eli sɔ Matata néme,

Matata sɔ Levi néme,

Levi sɔ Meleki néme,

Meleki sɔ Yanai néme,

²⁵ Yanai sɔ Yusufu néme,

Yusufu sɔ Matatia néme,

Matatia sɔ Amosi néme,

Amosi sɔ Naumu néme,

Naumu sɔ Eseli néme,

Eseli sɔ Nagai néme,

²⁶ Nagai sɔ Maata néme,

Maata sɔ Matatia néme,

Matatia sɔ Semei néme,

Semei sɔ Yoseki néme,

Yoseki sɔ Yoda néme,

Yoda sɔ Yoanana néme,

²⁷ Yoanana sɔ Resa néme,

Resa sɔ Zerubabeli néme,

Zerubabeli sɔ Sealatieli néme,

Sealatieli sɔ Neri néme,

Neri sɔ Meleki néme,

²⁸ Meleki sɔ Adi néme,

Adi sɔ Kosamu néme,

Kosamu sɔ Elemadamu néme,

Elemadamu sɔ Ee néme,

Ee sɔ Yɔsua néme,

²⁹ Yɔsua sɔ Elieza néme,

Elieza sɔ Yorimu néme,

Yorimu sɔ Matata néme,

Matata sɔ Levi néme,

Levi sɔ Simeɔ néme,

³⁰ SimεϞ s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄ Yusufu néme,
 Yusufu s̄ Yonamu néme,
 Yonamu s̄ Eliakimu néme,
 Eliakimu s̄ Melea néme,
³¹ Melea s̄ Mena néme,
 Mena s̄ Matata néme,
 Matata s̄ Natá néme,
 Natá s̄ Dauda néme,
 Dauda s̄ Yesε néme,
³² Yesε s̄ Ɔbedi néme,
 Ɔbedi s̄ Bɔaza néme,
 Bɔaza s̄ SalamϞ néme,
 SalamϞ s̄ Nas̄ néme,
 Nas̄ s̄ Aminadabu néme,
³³ Aminadabu s̄ Ramu néme,
 Ramu s̄ EzerϞnu néme,
 EzerϞnu s̄ Perez̄i néme,
 Perez̄i s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄ Yakubu néme,
³⁴ Yakubu s̄ Isaaku néme,
 Isaaku s̄ Ibraī néme,
 Ibraī s̄ Tera néme,
 Tera s̄ Nao néme,
 Nao s̄ Serugu néme,
³⁵ Serugu s̄ Reu néme,
 Reu s̄ Pelegi néme,
 Pelegi s̄ Eberu néme,
 Eberu s̄ Sela néme,
 Sela s̄ Kaina néme,
³⁶ Kaina s̄ Apasada néme,
 Apasada s̄ Semu néme,
 Semu s̄ Nuú néme,
 Nuú s̄ Lameki néme,
 Lameki s̄ Metusela néme,
³⁷ Metusela s̄ En̄oku néme,
 En̄oku s̄ Yaredi néme,
 Yaredi s̄ Malalēli néme,
 Malalēli s̄ Kenana néme,
 Kenana s̄ En̄osu néme,
³⁸ En̄osu s̄ Seti néme,
 Seti s̄ Adamu néme,
 Adamu s̄ Luda néme.

4

Yesu ȳagwana

(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

¹ Yesu b̄ Yoda èe suu pana k̄n Luda Ninio, ben Ninii p̄i ḡaao gb̄aan. ² Ibilisi à ȳ à gwà gwe ai gur̄o baplaa. Gur̄o m̄da èe p̄oke blero. Kè gur̄o baplaa pi p̄apa, n̄ɔaa e à d̄εε. ³ Ben Ibilisi bène: Tó Luda Nén n̄ ú, ñ be gb̄è kè li buredi ú. ⁴ Yesu wèàla à bè: À kú Luda ȳan wà bè: P̄óbleen gb̄ēntee èḡs̄ kúo adoro. ⁵ Ben Ibilisi ḡaao gu lez̄in, ben à anduna kpatan̄o òd̄ɔan̄e p̄ingi a zeki gb̄èn ḡs̄o ⁶ à bè: Mé n̄ gba been̄o iko p̄ingi k̄n a gakuio, zaake à kú ma ɔz̄ime, gb̄è kè

má yezin mé kpáa. ⁷ Tó n dɔnzi kème, eé gɔ n pɔ ũ pínɡime. ⁸ Yesu wèàla à bè: Wà kè wà bè, ñ dɔnzi ke Dii n Ludane ñgɔ dɔɔzi ado.

⁹ Ben Ibilisi gáa Yerusalemu à à zè Luda kpé mìsɔntɛa à bè: Tó Luda Nén n ũ, ñ ɔ kpá n zĩndazi kè, ¹⁰ zaake wà kè Luda yán wà bè: Eé n yá o a malaikanɔne aɔ n dákpa.

¹¹ Aɔé n sé n ɔzĩ le ñton gèñ sí gbèaro yánzi.

¹² Yesu wèàla à bè: Wà bè ñton Dii n Luda lé ñ gwaro.

¹³ Kè Ibilisi Yesu yò à gwà kɔn yá pínɡio à yáa, ben à à tòn ai zĩkea dɔ.

Yesu nana a zĩa Galili

(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

¹⁴ Yesu liara à tà Galili kɔn Luda Nini gbáaao, ben à tɔ dà bùsu pila pínɡi. ¹⁵ È yá dañne ñ aduakekpenɔ guu, baade pínɡi è à sáabu kpá.

Nazarɛtideenɔ gina Yesuzi

(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

¹⁶ Ben à gáa Nazareti, guu kè à né blèn. Kámmabogurɔ zĩ à gáa aduakekpen lán è ke ná. À fɛe à zè le à kyó ke, ¹⁷ ben wà annabi Isaya takada kpàa. Kè à pòro, à bɔ guu kè wà yá kèkii kɛn-a wà bè:

¹⁸ Dii Ninii kúma,

à ma dié mà baaru nnaa kpá takaasideenɔne,

à ma zĩ mà gɔñzĩndane kpàakpa ke

gbɛ kè aɔ ñ zĩnda vĩroonɔne,

mà wéewèna kpàakpa ke vñanɔne,

mà gbɛ kè aɔ yinano poro,

¹⁹ mà Dii gbɛkekenegurɔ kpàakpa ke.

²⁰ Ben à takada pi kòko à kpá dɔnleria à vèe. Gbɛ kè aɔ kú kpé guuno wéé fía ñ pínɡi. ²¹ Ben à ná yá'onnena à bè: Luda yá kè papa gbàa lán ée maa ná. ²² Yá maaa kè da à lén bɔ ñ sae ñ pínɡi, aɔɔe à tɔ nnaa sii wà bè: Yusufu nén yèroo?

²³ Ben à bèñne: Má dɔ sánsán kè é yáasi kè zume. Tó mbe likita ũ, ñ n zĩnda kékɔa. É beme mà yá kè á mà má kè zaa Kapenamumu ke ma be wéte guu kè dɔ. ²⁴ Yápuran mée ooare, annabi ègɔ bèe ví a be wéte guuro. ²⁵ Mée ooare yápura, kè ludambe zé tàta Ilia gurɔ, gyaanɔɔɔ pari. Lou e maro ai wè aagɔ kɔn mɔ swɛedoo, ben dekaa bíta kà Isarailinɔ bùsun pínɡi, ²⁶ mɔde Luda e Ilia zĩ ñ gbèkearo, sé gyaanɔɔ kè kú Zarefa, Sidɔ sae. ²⁷ Annabi Elisa gurɔ sɔ, Isarailinɔ bùsun kusunɔɔ dimme, mɔde èe ñ gbèke kékɔaro, sé Siria bùsu gbɛ Naama.

²⁸ Kè gbɛ kè aɔ kú aduakekpe guuno yá pi mà, aɔ fè maamaa ñ pínɡi. ²⁹ Ben aɔ bɔ kɔn Yesuo wéte kpɛe aɔ gáa sɔsɔ kè ñ wéte káea gòroa, le wà ɔ sɔzi à léé à sín yánzi. ³⁰ Ben à bɔ ñ té à tà.

Yesu zĩnde kékɔana Kapenamumu

(Maa 1:21-28)

³¹ Yesu tà Kapenamumu, Galili bùsun, ben èe yá daañne kámmabogurɔ zĩ. ³² À yádannena bɔ ñ sae, zaake à yá iko ví. ³³ Gɔgbɛ zĩnde kee kú aduakekpen gwe, ben à wii gbáa lè à bè: ³⁴ Á! Bón wá ví kɔ ɔzĩ, Yesu Nazareti? N mɔ ñ wa kaaten yɔ? Má dɔ gbɛ kè ñ de a ũ, mbe Luda gbɛ kè kú adona ũ. ³⁵ Ben Yesu gi zĩn pìnɛ à bè: Ñ yĩte! Ñ go gɔgbɛ pia. Ben zĩn pi gɔgbɛ pi pàe gbɛnɔ té à gòa, èe à kɛnnaro. ³⁶ Gbɛnɔ bídi kè ñ pínɡi, aɔɔe kɔ lalaa: Bó taka bori yán gwee? È yá da zĩnnɔne kɔn iko gbáaao, ben aɔèe gorĩma. ³⁷ Ben à tɔ dà bùsu pila pínɡi.

Gyāreeno kēkōana pari
(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)

³⁸ Kè à bò aduakekpen, ben à tà Simo be. Simo nao daa e mēwāaa kee maamaa, ben wà à yā òne. ³⁹ Yesu zèàla à gì mēwāaa pìne, ben à mè yīi kù. Zaa gwe gōo à fēe à pòblee kēñne.

⁴⁰ Kè òfāntē gē kpén, gbē kè aōo gyāree vīino mōnyo Yesu kiia, ben à o kēke n baadea à n kēkōa kōn n gyā bori sānda pīngio. ⁴¹ Zīno sōo e bōo gbēno guu kōn wīiio pari wà bè: Mbe Luda Né ũ. Mōde è gīñne aō yā o, kè aō à dō Mēsaya ũ yāñzi.

Yesu waazikena Galili
(Maa 1:35-39)

⁴² Gukēkōana Yesu bō wēte guu à gāa gusae, ben gbēno e à wetee. Kè aō bōa, aōo yezi à n tōro. ⁴³ Ben à bèñne: Sé mà kpata kè bō Luda kiia baaru kpá wēte kpaanone dō, zaake beee yānzin Luda ma zīzi. ⁴⁴ Ben à gāa èe waazi kee Yudea būsū aduakekpeno guu.

5

Yesu iba kākunō sisina
(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

¹ Zīkea Yesu zena Genesareti sēbe baa, ben gbēno kākōazi pari le wà Luda yā ma yāñzi, aōo nakōreea. ² Ben à goro'ite è kaena baa mēn plaa, sōokōno bōen aōe n tāarunō pipii. ³ Ben à gē goro pino doke guu kè de Simo pō ũ, à wēe kēa à goro pi yīpa fēte à gēo ín. Ben à vēe goro pì guu à yā dà gbēnone.

⁴ Kè à yā ò à yāa, ben à bè Simone: N gā kōn goroō í lōn, à tāaru zu, é kpò kù. ⁵ Simo wēàla à bè: Danneri, wa zīi kè ai guu gāa dōo wēe pōke kūro, mōde lán n ò nà, mé zu. ⁶ Kè aōo kè le, aō kpò kākōa gídigidi ai aō tāarunō yezi à kē. ⁷ Ben aō o kè yáku n goroode daanone aō mó wà n ían ká. Kè aō mō, aō kpò kà goro mēn plaaa pino guu à pà ai aō yezi wà vlēe. ⁸ Kè Simo Pita è le, à kùe Yesu gbá sae à bè: N gu ma sae Dii, zaake durunkerin ma ũ. ⁹ Simo bídi kè kōn gbē kè aōo kú ledoono n pīngi kpò parii kè aōo kù pì yāñzi. ¹⁰ Lemē dō Yemisi kōn Yohanao, Zebedi né kè aōo de kō gbē ũ kōn Simo bídi kè se. Ben Yesu bè Simone: Nton tó vīa n kuro. Zaa gbāa gbēnteen négō wēe. ¹¹ Kè aō kà kōn n goroō baa, ben aō pō pīngi tōn wà tēzi.

Kusu kēkōana
(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

¹² Zīkea Yesu kú wēte ke guu, ben gōgbē kè kusu dààlāa mō. Kè à Yesu è, à dàe a puua à wēe kēa à bè: Dii, tó n yezi, né fō n ma kēkōa wásawasa. ¹³ Ben Yesu o bō à kēa à bè: Má yezi, n gō wásawasa. Zaa gwe gōo à kusu yāa. ¹⁴ Ben Yesu bène: Nton o gbēke maro. N gā n n zīnda odo sa'orine n sa'opo kè Musa diē kpá n kēkōana sēeda ũ gbēnone.

¹⁵ Yesu baaru dāgula de yāala. Gbēno è kakōa pari wà à yā ma, le à n kēkōa kōn n gyāano dō. ¹⁶ Ben Yesu è bō n té à gā adua ke gusae.

Gbē kaena kēkōana
(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

¹⁷ Zīkea Yesu e yā daanē. Farisi kenō kōn ludayādanneri kenō vēena gwe. Aō bō Galili kōn Yudea wētēno guu pīngi kōn Yerusalemuo. Luda gbāaa kúo, ben èe gyāreeno kēkōa. ¹⁸ Ben gbēkeno mō, aōo gbē kaena sena kōn daebōo,

aɔɔe zé wɛtɛɛ wà gɛɔ wà à diɛ Yesu aɛ. ¹⁹ Kè aɔɔe gɛkii ero parii yánzi, ben aɔ didio kpé musu, aɔ kpé fɔ, ben aɔ à pita kɔn à daɛɔɔo zà guu Yesu aɛ. ²⁰ Kè Yesu è aɔɔ a náane ví, à bè: Ma gbɛ, n durunno kɛmma. ²¹ Ludayádannerino kɔn Farisi pinɔɔ ò n nɔse guu: Dén gbɛ kè èe dɔkɛɛ Ludao kè ũ sɛɛ? Dé bé eé fɔ à durun kɛ́nne, tó èe ke Luda ado baasiroo? ²² Yesu n laasuu dɔ, ben à n lá à bè: Bóyánzi ée laasuu beee taka lɛɛ a nɔse guuzi? ²³ Tó ma bè à durunno kɛ́a, ke tó ma bè à fɛɛ à táa o, à kparee bé à aagaa? ²⁴ Má ò le lɛ àgɔ dɔ kè Gbɛntee Né durunkɛ́nne na iko ví tɔɔtɛ kɛ́me. Ben à bè gbɛ kaena pine: Ma bɛ́nne, n fɛɛ n n daɛɔ sɛ́ n tá bɛ. ²⁵ Gwe gɔɔ à fɛɛ à zè n wáa, à a daɛɔ pì sè à tá bɛ, èe Luda sáabu kpaa. ²⁶ Baade píngi lé àɛ, ben aɔ Luda tɔ̀ bɔ̀. Vía guu aɔ̀ bè: Wa dabuyá è gbáa.

Levi sisina

(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

²⁷ Beee gbera Yesu bɔ̀, ben à be'ɔɔsiri kè wè bɛne Levi è vɛ́ena a be'ɔɔsikpen. À bɛ́nne: N mɔ́ n tɛ́mazi. ²⁸ Ben à fɛɛ à pɔ́ píngi tòn à tɛ́zi.

²⁹ Ben à pɔ́ble bita kè a bɛ à Yesu sisina, be'ɔɔsirino kɔn gbɛ pándenɔ e pɔ́ bleerɔ́yo pari. ³⁰ Ben Farisinɔ kɔn n ludayádannerino yáketɛ kà a ìbanɔzi wà bè: Bóyánzi ée pɔ́ blee ée í mii kɔn be'ɔɔsirino kɔn durunkɛ́rinozi? ³¹ Ben Yesu wɛ́nla à bè: Gbɛ kè aafia ví à kú likita yáoro, sé gyáree. ³² Mée mɔ́ gbɛ maaano sísi aɔ́ n nɔse liero, sé durunkɛ́rino.

Léyina ya

(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

³³ Ben wà bɛ́nne: Yaaya ìbanɔ ègɔ lé yii aɔ̀ègɔ adua kɛɛ baabɔɛ. Lɛme kɔn Farisi ìbanɔ dɔ, mɔ́de n gbɛ́nɔ ègɔ pɔ́ blee aɔ̀ègɔ í miime. ³⁴ Ben Yesu wɛ́nla à bè: É fɔ à be nɔsɛri gbɛ́nɔ lé yi gurɔ̀ kè à kúnyóó? ³⁵ À gurɔ̀ é mɔ́ kè weé nɔsɛri pì bɔ́ n tɛ́, gbasaa aɔ̀é lé yi sa. ³⁶ Yesu yá lèkɔ́ziɛ́nne dɔ à bè: Gbɛ́ke è uta dufu li wà dì a ziilaro. Tó wà kè le, uta dufu é yakame, à zii é kɔ́ sí kɔn uta dufu nambata pìoro. ³⁷ Wè geepiwé dufu ká tũu zii guuro. Tó wà kè le, wè dufu pì è tũu pútame, eé kwéé, tũu é yaka. ³⁸ Auo, wè geepiwé dufu ká tũu dufu guume. ³⁹ Gbɛ́ kè kɔ́ dɔ́ kɔn wè zi minao è à dufu sáabu kpáro, è be à zii bé à nna.

6

Kámmabogurɔ́ yá

(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

¹ Kámmabogurɔ́ zíkɛa Yesu e páa buraanɔla, ben à ìbanɔ pɔ́wɛɛ wòro aɔ́ suguu pà n ɔɔn, aɔ́ɔe soo. ² Ben Farisi kenɔ bɛ́nne: Bóyánzin ée yá kè de wè ke kámmabogurɔ́ zíroo kɛɛzi? ³ Yesu wɛ́nla à bè: Ée à kyó ke á è lán Dauda kɔn a gbɛ́nɔ kè nà gurɔ́ kè nɔaa e n dɛɛroo? ⁴ À gè Luda ua guu à burɛdi kè wà káɛ Ludane sè à sò, à kpà a gbɛ́nɔa, burɛdi kè gbɛ́kɛ à sona zé víro, sé sa'orino. ⁵ Ben Yesu bɛ́nne: Gbɛ́ntee Né bé à iko ví kámmabogurɔ́a.

⁶ Kámmabogurɔ́ pánde zĩ dɔ Yesu gè aduakekpen èe yá daánne. Gɔ́gbɛ́ kee kú gwe à ɔ́plaa fɛ́fɛna. ⁷ Ludayádannerino kɔn Farisinɔ e Yesu táasi kɛɛ, tó eé à kèkɔ́a kámmabogurɔ́ zĩ, le wà yá e wà dia. ⁸ À n laasuu dɔ, ben à bè gbɛ́ kè à ɔ́ fɛ́fɛna pine: N fɛɛ n zɛ zà guu. Kè à fɛɛ à zè gwe, ⁹ ben Yesu bɛ́nne: Mée a laame. À zé ví wà yá maa ke kámmabogurɔ́ zĩ, ke à zaaa? Wà gbɛ́ mì sín yó, ke wà demɛ? ¹⁰ Yesu n gwá à ligánzi n píngi, ben à bè gɔ́gbɛ́ pine: N n ɔɔ pì poro. Kè

à pòro, ben à ɔɔ kè a gbèn. ¹¹ Farisinɔ pɔ fɛ maamaa, ben aɔ lé kpàkɔsɔ Yesuzi, dian aɔé keɛ nà.

Zìri gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ diɛna
(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

¹² Gurɔ beea Yesu bɔ à gaa adua ke sɪsɪgɛɛzi, ben à wée kè Ludaa gwāavī ai guu gaa dɔo. ¹³ Kè guu dɔ, ben à à ibanɔ sɪsɪazi, à gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ bɔ n̄ tɛ, à n̄ díe zìrinɔ ũ. ¹⁴ Gbɛ pìnɔ tɔn yè: Simɔ kè à tɔ kpàne Pita, à dāaro Anduru, Yemisi, Yohana, Filipi, Batɔɔmiu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yemisi, Simɔ kè wè bene Aīade, ¹⁶ Yemisi né Yudasi kɔn Yudasi Isikariotɔ kè gɔ bɔnkpeɛdee ũuo.

Yesu yadannena Galili
(Mat 4:23-25)

¹⁷ Yesu pitaŋyo à zè gusararaaa, guu kè à iba kpaaanɔ kɔn pariio kún. Aɔ bɔ Yerusalemu kɔn Yudea būsuo píngi kɔn ísialea wéte kè kú Taya kɔn Sidɔo saenɔ. ¹⁸ Aɔ mɔ à yā ma, le à n̄ kèkɔa kɔn n̄ gyāanɔ dɔ. Gbɛ kè zīn e īa daarúmanɔ kèkɔa dɔ. ¹⁹ Baade píngi e wetɛ à ɔ kea, zaake gbāaa e bɔɔ à guu, èe gbɛ píngi kèkɔame.

Aubarikadeenɔn Yesu ibanɔ ũ
(Mat 5:1-12)

²⁰ Ben à wée sè à a ibanɔ gwà à bè: Aubarikadeenɔn amɔa takaasideenɔ ũ, zaake kpata kè bɔ Luda kiia de a pɔ ũ.

²¹ Aubarikadeenɔn amɔa kè nɔaa e a deɛ tiaanɔ ũ, zaake é ká.

Aubarikadeenɔn amɔa kè ée ɔɔ dɔɔ tiaanɔ ũ, zaake é yāa dɔ.

²² Aubarikadeenɔn a ũ, tó wà zāagu, tó wà glazi, tó wà a sɔsɔ, tó wà a tɔ zaaa sɪ Gbɛntee Né yānzi.

²³ Gurɔ kè yā beeenɔ a le, à pɔnnaa ke à vīvī kɔn pɔnnaao, zaake a láada bíta ludambe. Len aɔ dezinɔ kè annabinɔne le.

²⁴ Wāiyoo amɔa ɔɔdeenɔ, a gīake a a mè nnaa mà kò.

²⁵ Wāiyoo amɔa kè á kána tiaanɔ, nɔaa é a de.

Wāiyoo amɔa kè ée yāa dɔɔ tiaanɔ, é sɔsobi ke à ɔɔ dɔ.

²⁶ Wāiyoo apinɔ, tó baade píngi e a tɔ nnaa sii, zaake len aɔ dezinɔ kè annabi egeɛdeenɔne le.

Yena ibɛɛzi
(Mat 5:38-48)

²⁷ Mée oo amɔa kè ée ma yā maanɔne, àgɔ ye a ibɛɛnɔzi à à maaa ke gbɛ kè aɔ zāaguunɔne. ²⁸ À sa maaa o gbɛ kè aɔè sa zaaa oareenɔne. À adua ke gbɛ kè aɔè īa daawaanɔne. ²⁹ Tó gbɛ n swān kè n gasu dooa, n̄ à doo dɔne dɔ. Tó gbɛ n utadaa simma, n̄ton gíne kɔn n dansikioro. ³⁰ Tó gbɛ pɔ wée kɛmma, n̄ kpáa. Tó gbɛ n pɔ simma, n̄ton gbekaaro. ³¹ À ke gbɛnɔne lán á yezi aɔ keare nà. ³² Tó gbɛ kè aɔ yeaziinɔn á yezi, bɔ sáabun á vīi? Baa durunkerinɔ ègɔ ye gbɛ kè aɔ yeziinɔzi se. ³³ Tó gbɛ kè aɔè à maaa keareenɔn eè à maaa keɛne, bɔ sáabun á vīi? Baa durunkerinɔ è ke le se. ³⁴ Tó gbɛ kè a wée dɔzi à pɔ erúmanɔn

eè pò sèkàñne, bó saabun á víi? Zaake durunkerino è pò sèkàkõne, le aõ e wà à gèe sí yãnzime. ³⁵ Àgõ ye a ibeenzozi à à maaa keñne. À pò sèkàñne wéedzoisai, é láada bíta e, égõ de Luda Musude néno ù, zaake è à maaa ke guturunõne kòn gbè zaaano. ³⁶ Àgõ wènda ví lán a De wènda ví nà.

Kõ taari'ena
(Mat 7:1-6)

³⁷ Àton gbè taari ero, Luda é a taari e sero. Àton yá wèe gbèaro, Luda é yá wèeawaro. À sùu ke kòn gbèno, Luda é sùu keao. ³⁸ À gbè gba pò, Luda é a gba se. Eé zaka maaa kè à gbègbè à wè à pà yélele káare a utalen. Zaake zaka kè eè yõonnen Luda é yõonne se.

³⁹ Ben à yá lèkõziñne à bè: Vía é fõ à gò kú víaneõ? Aõ plaa ní píngi é sí wèenloo? ⁴⁰ Iba ègõ de a dannerilaro, mõe gbè kè yá dàda à bèzi de lán a danneri bàme. ⁴¹ Bóyãnzì née sèburu kè da n gbèdaaa wéen eezi, bensõ née lí kè da n wéen yá daaroo? ⁴² Mmõn kè née líkusú kè da n wéen eero, né ke dia ñ be n gbèdaaane, à tó ñ sèburu kè da à wéen bõne? Mõnafikide! Ñ líkusú kè da n wéen bõ gĩa, né gbasa ñ guu e wásawasa, le ñ è ñ sèburu kè kú n gbèdaa wéen bõne.

Gbè dõna a yákenaa
(Mat 7:16-20, 12:33-36)

⁴³ Lí maaa è né zaaa iro, lí zaaa è né maaa iro. ⁴⁴ Wè lí píngi dõ a néame. Wè kákáa bo lè líaro, wè geepe e gyantoaro. ⁴⁵ Gbè maaa è à maaa bõ à maaa kè kaena a guume. Gbè zaaa sõ è à zaaa bõ à zaaa kè kaena a guume. Zaake yá kè swè pàn lé è o.

Kpèbori gõn plaaano
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Bóyãnzìn eègõ ma sísii Dii, Diizi, ben eè yá kè má ò keroo? ⁴⁷ Gbè kè mò ma kiia, à ma yá mà ben à zii kèa, mé dooaaare lán adee de nà. ⁴⁸ À de lán èbori kè wèe yõ zàazà à èe kpàe gbèa bàme. Kè swaa pà, í dàgula à kà kpè pízi, èe nigáro kè wà bõ maa yãnzì. ⁴⁹ Gbè kè à ma yá mà ben èe zii kearoo de lán èbori kè èe kpàe tõtela pà wèeyõsai bàme. Kè swa'í kàzi, ben à kwè bitim gõ. Kpè pí yakana kè bíta.

7

Sozano gbènsi zikeri kèkõana
(Mat 8:5-13)

¹ Kè Yesu yá beeno ò gbèno píngi à yáa, ben à gàa Kapenamú. ² Romu sozano gbènsi kee kú gwé, à zikeri ví kè à bèe víne maamaa, ben èe gyáa kee ai à kà gana. ³ Kè gbènsi pí Yesu baaru mà, à Yuda gbènsino zía wà wée kea à mó à a zikeri pí mì sí. ⁴ Kè aõ kà Yesu kiia, aõ wée kèa gbàngbàn wà bè: Gbè pí kò sio ñ à ïan ká. ⁵ À ye wa borii, àmbe à aduakekpè dõwe. ⁶ Ben Yesu gàaño. Kè à kà kii kòn à beeo, ben gbènsi pí a gbènnano zì wà yá kèkii one: Dii, ñton ïa da n zĩndaroo, méé ká ñ gè ma bero. ⁷ Beee yãnzìn mà diè kè méé ká mà mò n kiia ma zĩndaro. Ñ yá ò, ma zikeri é kèkõa. ⁸ Zaake mapi se wà iko vímame, má iko ví sozano. Mèè ò aõ gbè doone à gá, è sõ gá. Mèè ò à pãdené à mó, è sõ mó. Mèè ò ma zikerine à kè ke, è sõ ke. ⁹ Kè Yesu yá pí mà, à bõ à sae. Ben à liè à

bè gbē kè aṣṣó téazinṣone: Mée ooare, mée e gbēke ma náane kè lè Isarailinṣo téro.
 10 Kè zìri pìno liara wà sù, aṣṣó è zìkeri pì kèkṣa.

Gyaano né mèn do léle fēna gaan

11 Beee gbera Yesu gaa wéte kè wè be Naini guu. À ibano kṣn gbē pādeno gāao pari pari. 12 Kè à kà kīi kṣn wéte pì bīlèo, à è wà gè sena wèe bṣṣo. Gyaano né mèn do léleme. Wétepiddeenṣo kú kṣn nṣgbē pìo pari. 13 Kè Dii à è, ben à kène wēnda à bène: Nton ṣo doro. 14 Ben à sṣṣ gè pizi à ṣ kè à àkpatia. Kè gbē kè aṣ senano zè, ben à bè: Gṣkpare, má ònne n fēe! 15 Ben gè pì fēe à vēe à nà yā'onaa. Ben Yesu à kpà à daa. 16 Vīa gbēno kú n pīngi, aṣ Luda sáabu kpà wà bè: Wa annabi isi è wa té. Aṣ bè dṣ: Luda mṣ a gbēno gwa. 17 Ben Yesu baaru dà Yudea būsula kṣn būsua kè ligazinṣo pīngi.

Yaaya Batisikeri zìrinṣo (Mat 11:2-19)

18 Yaaya ibano yā pìno tṣkène pīngi. Ben Yaaya n gṣṣo plaaano sisi 19 à n zī Diia aṣ à la, àmbe gbē kè eé mṣ ús, ke wāgṣ wéé dṣo gbē pādezime? 20 Kè gbē pìno kà Yesu kīia, aṣ bène: Yaaya Batisikeri bé à wa zī wà n la, ríbe gbē kè eé mṣ ús, ke wāgṣ wéé dṣo gbē pādezime? 21 Zaa gwe gṣṣo Yesu gbēno kèkṣa pari kṣn n gyāano kṣn n wāwāano kṣn n zīnno. À tò vīano guu è pari dṣ. 22 Ben à bè Yaaya zìrinṣone: À gá à yā kè á è bensṣ á mànṣ gbāne. À onṣ vīano e guu ee, eṣenṣo e táa oo, kusunṣo e kēekṣa, swādoonṣo e yā maa, gēnṣo e fēe, takaasideenṣo e baaru nna waazi maa. 23 Aubarikadeen gbē kè è fu ma yāaroo ũ.

24 Kè Yaaya zìrinṣo tà, Yesu Yaaya yā ò pariine à bè: Bón a gaa gwa gbāan? Kàba kè ía e nigāan yṣ? 25 Bón a gaa gwa saa? Gbē kè pṣkāsá zāe danan yṣ? Nnamari kè aṣṣe pṣkāsá maaa daano ègṣ kú kībeme. 26 Bón a gaa gwa saa? Annabin yṣ? Leme! Mée ooare à de annabila se. 27 Zaake Yaayan wà à yā kè Luda yān wà bè:

Mé ma zìri gbare n á
à zé kekenne.

28 Mée ooare, nṣgbē né'ina guu gbēkee e ká Yaaya ũro. Baa kṣn beeo gbē kè de gbē kpēdee ũ kpata kè bṣ Luda kīia guu deàla.

29 Kè baade pīngi à yā mà, ai kṣn be'ṣṣosirinṣo sé, aṣ yā nnaa kpà Ludaa, zaake Yaaya n batisi kè. 30 Farisinṣo kṣn luda yādannerinṣo sṣ gi yā kè Ludaa diè à kēfēzi, ben aṣṣe we Yaaya n batisi kèro.

31 Ben Yesu bè: Bón mé tṣorigbēno lékṣzio? Bón aṣṣo bṣkṣbao? 32 Aṣṣo de lán né kè aṣṣo kú yāra guu, aṣṣe lé zuukṣzinṣo bà wèe bee:

Wa kure pēare, ée ṣ wāro.

Wa wēnda lè siare, ée ṣ doro.

33 Zaake Yaaya Batisikeri mṣ, èe buredi sóro, èe wēe miro, ben a bè zīndeeme.

34 Gbēntee Né mṣ, è pṣ ble è í mi, ben a bè: Guturu wēmīrime, be'ṣṣosirinṣo kṣn durunkerinṣo gbēnname. 35 Mṣde wè òndṣo dṣ a yākēnaame.

Nṣi gūnnade kuna Yesu gbáa

36 Farisi ke Yesu sisi à mṣ à pṣ bleao. Yesu gaa à be, ben èe pṣ bleee gēekesekena. 37 Nṣgbē dàzaade kee kú wéte pì guu. Kè à mà Yesu e pṣ bleee Farisi pì be, ben à mṣ gwe gbāaa néngoo kè nṣi gū nnao kú à guu. 38 À zè à kpēe à gbá sae, èe ṣ dṣ. À wé'e i e tṣṣ à kēsekpeea, ben èe gogoo kṣn a mikāo, à lé pēpe à gbáa, ben à nṣi gū nnaa pì kua. 39 Kè Farisi kè à à sisi pì è le, ben à ò a swēn:

Tó gbē pì né annabime, le à nɔgbē kē èe ɔ keea kē taka d̄, kē dàzaadeeme. ⁴⁰ Ben Yesu bè Farisi pine: Simɔ, má yāke vī mà onne. Simɔ bè: Ñ o, Danneri. ⁴¹ Yesu bè: Ɔɔdakeri ke bé à kuu, gɔɔn plaaɔ à fīa kūna, gbē doo kondogi ɔɔ mèn wàa plaa kpé basɔɔro, gbē doo s̄ mèn baplaa akuri. ⁴² Kē ās p̄ke vī wà fīa booro, ben à ñ kē ās plaa ñ píngi. Ās té, dé bé eé̄ḡs yezi de a daalaa? ⁴³ Simɔ wèàla à bè: Mée daa gbē kē wà à kē k̄ɔn ɔɔ bítaome. Yesu bène: N we maa. ⁴⁴ Ben Yesu āe d̄ nɔgbē pia, à bè Simɔne: N nɔgbē pì es̄? Kē ma gē n be, née í kpáma ma gbá p̄piro, nɔgbē pì s̄s ma gbá p̄p̄i k̄ɔn a wé'io à gògo k̄ɔn a mikāo. ⁴⁵ Néé lé pémaro, nɔgbē pì s̄s, zaa gurɔ kē ma gē kē, èe kámma bo k̄ɔn lépena ma gbáaoro. ⁴⁶ Néé n̄sí ke ma miaro, nɔgbē pì s̄s n̄sí gūnnadee kù ma gbánɔa. ⁴⁷ Beee yānzi mée oonne, à yemazi maamaa kē à durun bíta kēa yānzime. Gbē kē wà à kē k̄ɔn à néngoo s̄s, yenzi néngon èḡs vī. ⁴⁸ Ben à bè nɔgbē pine: N durunno kēmma. ⁴⁹ Ben gbē kē āɔɔe p̄ bleedooɔ bèk̄ɔne: Dén gbē pì ũ, kē èe durunno kēéne? ⁵⁰ Ben Yesu bè nɔgbē pine: Ma náane kē ñ kē bé à n mi si. Ñ tá be afia.

8

Nɔgbē kē āsèḡs té Yesuzinɔ

¹ Beee gbera Yesu liga wéte k̄ɔn wéteo, lakutu k̄ɔn lakutuo, èe waazi kee èe kpata kē b̄ Luda kiia baaru nnaa kpaafine. À z̄iri ḡɔɔn kuri awɛɛplaaɔ ḡaaɔ ² k̄ɔn nɔgbē kē à z̄inno b̄ ñ guu à ñ kēk̄sa k̄ɔn ñ gyáanɔ. Mariama kē wè bene d̄ Mariama Magadaleni kē Yesu z̄in mèn swɛɛplaaɔ b̄de à guu kú ñ té ³ k̄ɔn Herɔdu begwari Kuza nās Yoanao k̄ɔn Suzanao k̄ɔn nɔgbē p̄andɔɔ pari. Āsèḡs Yesu k̄ɔn a z̄irino gwaa k̄ɔn p̄ kē āɔ v̄io.

Yalék̄zina k̄ɔn p̄wɛɛfario (Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Wà b̄ wéte k̄ɔn wéteo wà kāk̄sa Yesuzi, ben à yā lèk̄zinīne à bè: ⁵ Búbari ke bé à b̄ à ḡaa p̄wɛɛ f̄a. Lán èe f̄aa nà, à kenɔ lèe zé guu wà táa òa, ben báanɔ m̄ wà blè. ⁶ À kenɔ lèe gbè sàra musu. Kē ās b̄de, ben ās ḡaga, kē āɔɔe m̄d̄o ero yānzi. ⁷ À kenɔ lèe lèno guu, ben lè f̄eñyo led̄o à n̄ak̄r̄eñma. ⁸ À kenɔ s̄s lèe t̄ote maaa guu, ben ās b̄de wà né ì leo basɔɔro. Kē à ò le, à p̄t̄a à bè: Gbē kē swā vī à ma.

⁹ À ibanɔ à là yā pì b̄k̄ɔtenazi. ¹⁰ Ben à bè: Luda a gba zé à kpata kē b̄ à kiia asiino d̄s, m̄d̄e meè o gbē kpaan̄ne k̄ɔn yalék̄zinaome, le ās guu gwa p̄ke'ena sai, ās yā ma à d̄r̄o d̄na sai. ¹¹ Yā pì b̄k̄ɔtenan yè: P̄wɛɛ pì né Luda yāme. ¹² Zé guu p̄nɔɔ de lán gbē kē āsè Luda yā maanɔ bà, ben Ibilisi è m̄ à yā pì b̄ ñ swè guu, le āston Luda náane ke à ñ mí síro yānzi. ¹³ Gbè sàra musu p̄nɔɔ de lán gbē kē āsè Luda yā ma wà sí k̄ɔn p̄nnaaonɔ bà, m̄d̄e āɔ k̄as̄aa v̄iro. Āsè Luda náane ke gurɔ plaa, m̄d̄e tó wà ñ ȳ wà gwà, āsè fume. ¹⁴ P̄wɛɛ kē lèe lèno guunɔ de lán gbē kē āsè Luda yā maanɔ bà, m̄d̄e anduna k̄h̄ank̄ena k̄ɔn auziki yāo k̄ɔn p̄nnakenaò è nak̄r̄eñma, āsè f̄s wà né ì à m̄aro. ¹⁵ T̄ote maaa p̄nɔɔ de lán gbē kē āsè Luda yā ma k̄ɔn n̄sɛpuraao āsè sí k̄ɔn n̄sɛmaaaonɔ bà, ben āsè mena f̄s ai ās keo kaarana p̄ ũ.

Yalék̄zina k̄ɔn fitiao (Maa 4:21-25)

¹⁶ Wè fitia na wà taa kúea ke wà die daeb̄o gbáruro. Wè di dabu musume, le gbē kē āɔɔe ḡéno gupuraa e yānzi. ¹⁷ P̄s̄kee kú utena kē weé gí b̄o gupuraaziro. Asiiyā kee kuu kē weé ma wà gí o gupuraaziro. ¹⁸ Beee yānzi à

yā ma kōn làakario. Gbē kè pò vīin Luda é kaaranε. Gbē kè pòke vīroo s5, baa pò kè èe daa á vīi Luda é sía.

Yesu danεnɔ
(Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

19 Yesu da kōn à dāaronɔ mò à kiia, ben a5ɔe e wà sòziro parii yānzi. 20 Ben wà bène: N da kōn n dāaronɔ kú bàazi, a5ɔ ye n k'ɛnazi. 21 Ben à wèña à bè: Gbē kè a5è Luda yā ma a5 zīi keanɔn ma da kōn ma dāaronɔ ũ.

Yesu zàgá'ŕa zεna
(Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

22 Zīkea Yesu gè góro'ite guu kōn a ìbanɔ, ben à bèñne: Wà bikū sèbe baa. Ben a5 dà zén. 23 Gurɔɔ kè a5ɔe gaa, ii Yesu lè. Ben zàgá'ŕa fεε sèbela, í e kaa góro guu, a5ɔ kú kari lèzī. 24 Ben à ìbanɔ s5zi a5 à vù wà bè: Danneri! Danneri! Wée kaateε! Ben à fεε à gí ìane kōn í kè èe n góro yīpayīpaao, ben à zè, guu kè kítikiti. 25 Ben à bèñne: Á ma náane vīroo? Ben yā pì bò n sae, vīa n kú, ben a5 bèkōne: Dén gbē kè ũ seε? Baa ìa kōn ío, è yā dieñne, ben a5è à yā mameε.

Īade kékōana
(Mat 8:28-34, Maa 5:1-20)

26 Ben a5 kà Gadara bùsun sèbe baa Galili bùsu ɔfántèbɔe kpá. 27 Kè Yesu bikù í baa, à dàkōre kōn wéte gōgbē kè zīn vīio. À gurɔplaa kè èe pókásáa naawaro. Ègō kú bero, sé mirakpetεa. 28-29 Wè à yi kōn mòkyakoonɔ wè à da lín à kūna yānzi, mɔde è mòkyakoo pìnɔ kékεme, zīn pì è à si sèn. Kè à Yesu è, ben à wii lè à mò à kùe à aezī, ben à pùtā à bè: Yesu, Luda Musude Né, bón wá vī kō ɔzīi? N yā nna! Nton wéε tamaro. À ò le kè Yesu bè zīn pásī pì bɔ à guu yānzime. 30 Ben Yesu à là à bè: N tón diaa? Ben à wèla à bè: Ma tón Pari. Zaake zīnnɔ kú à guu parime. 31 Ben zīn pìnɔ agbaa kpà Yesune maamaa wà bè àton n gbarε a5 si gèwáa wéε zòoto guuro.

32 Alεde kpása bíta kú gwe, a5ɔe pò blee sīsigeεzi. Ben zīn pìnɔ wéε kè Yesua à n gba zé a5 gē n guu. Yesu n gbá zé, 33 ben zīnnɔ gò gbē pia wà gè alεde pìnɔ guu. Ben alεde kpása pì wì bào a5 sòro sīsigeεzi wà si sèben wà gága gwe. 34 Kè a5 alεdedárinɔ è le, a5 bàa lè wà gaa wà yā pì tōkèñne wéte guu kōn buraanɔ. 35 Ben wà bɔe le wà yā kè kè pì gwa. Kè a5 mò Yesu kiia, a5 gbē kè zīnnɔ gòà pì è vēena Yesu gbá sae pókásáao dana, à kú a làakaria. Ben vīa n kú. 36 Kè gbē kè a5 yā pì è wéεnɔ òñne dian wà zīndee pì kékōa nà, 37 ben Gadara bùsu gbēnɔ pínɡi wéε kè Yesua à bɔ n bùsun, zaake vīa n kú maamaa. Ben à gè góro'ite guu èe taa. 38 Gbē kè zīnnɔ gòà pì agbaa kpàne le à táo, mɔde Yesu gīne à bè: 39 N cara n tá n be n yā kè Ludaa kènnεε oñne pínɡi. Ben à tà à yā kè Yesu kèaree kpàakpa kè wéte pì guu pínɡi.

Yairu né fεena gaan kōn nɔgbē kè ɔ kè Yesu utaaɔ
(Mat 9:18-26, Maa 5:21-43)

40 Kè Yesu èara à sù, ben gbēnɔ gbàake kpàzi, zaake baade pínɡi e à dáame. 41 Ben gōgbē kè de aduakekpε gbēnsi ũu kè wè bene Yairu mò à dàe a puua Yesu gbá sae, à kúe kène le à gá a be, 42 kè à né mèn do léle e gaa yānzi. Nénnɔgbē pì kà wè kuri awεεplaa. Kè Yesu e gaa, ben parii e nakōreεa.

43 Nɔgbē kee kú gwe, aru è bɔεa à kà wè kuri awεεplaa. Pó kè à vī pínɡi à dè èzèdeenɔ kiia, mɔde gbēkee e f5 à à kékōaro. 44 Kè à s5 Yesuzi kpεε kpa,

ben à ɔ kè à uta léa. Zaa gwe gɔɔ à arubɔena zè. ⁴⁵ Ben Yesu bè: Dé bé à ɔ kèmaa? Ben baade píngi bè á à yá dɔro. Ben Pita bè: Danneri, gbɛnɔɔ liganzi aɔɔe nakɔɛemma. ⁴⁶ Ben Yesu bè: Gbɛke ɔ kèma, zaake má dɔ kè gbáaa bɔ ma mè guu. ⁴⁷ Kè nɔgbɛ̀ pí è wà a yá dɔ̀, ben à mò èè lugalugaa à dàe a puua à gbá sae, ben à yá kè tò à ɔ kèa ò baade píngi wáa kɔ̀n dian à aafia è nàò gɔɔ. ⁴⁸ Yesu bène: Nɔgbɛ̀, ma náane kè n kè bé à n kèkɔ̀a. N̄ tá be aafia.

⁴⁹ Kè Yesu kpé èe yá oo, wà bɔ̀ aduakεkpe gbɛ̀nsi pí be, wà mò wà bène: N né pí kè sai, n̄ton ìa da danneria dɔro. ⁵⁰ Yesu yá pí mà, ben à bè Yairune: N̄ton tó swè kɛnguro. N̄ ma náane kε dé, eé kèkɔ̀a. ⁵¹ Kè à kà à be, èe we gbɛke gɛ̀aoro, sé Pita kɔ̀n Yohanao kɔ̀n Yemisio kɔ̀n né pí de kɔ̀n à dao. ⁵² Gbɛ̀ kè aɔɔ kú gweenɔɔ e ɔɔ dɔɔ n̄ píngi aɔɔe kpàngeda kεε. Ben Yesu bè: Àton ɔɔ dɔro. Èe garo èe ìi oome. ⁵³ Ben aɔ̀ à lalandi kè, zaake aɔ̀ dɔ̀ kè né pí gà kò. ⁵⁴ Yesu à kú a ɔɔa, ben à pùtá à bè: Nénokpare, n̄ fεε! ⁵⁵ Ben à wèndi sù, à fεε gɔɔ. Yesu bè wà pɔ̀blee kpáa. ⁵⁶ Yá pí bɔ̀ né pí de kɔ̀n à dao sae, ben Yesu bène aɔ̀ton yá kè kè pí o gbɛke maro.

9

Yesu z̄irinɔ z̄ina

(Mat 10:5-15, Maa 6:7-13)

¹ Yesu a ìba gɔ̀ɔn kuri awεεplaaanɔ̀ s̄isiazi, ben à n̄ gbá gbáa kɔ̀n ikoo aɔ̀ z̄in bori píngi gor̄ma, aɔ̀ gyáanɔ̀ kɛ̀m̄ma. ² Ben à n̄ z̄i aɔ̀ kpata kè bɔ̀ Luda kiia yá waazi kε, aɔ̀ gyáreenɔ̀ kèkɔ̀a. ³ À bène: Àton pɔ̀ke sé à gáoro, gò ke b̄kɔ̀logomma ke kúsáε ke ɔɔ uta mèn plaa. ⁴ Ua kè a pitan, àgɔ̀ kú gwe ai à gá bɔo wéte pí guu. ⁵ Wéte kè wèe a sínlo, à bɔn à lutε gogo a gbánɔa n̄ tona kɔ̀n Ludao sèeda ũ. ⁶ Ben aɔ̀ dà zén, aɔ̀ liga wéte kɔ̀n wéteo, aɔ̀ baaru nnaa kpà́nne, aɔ̀ gyáanɔ̀ kɛ̀m̄ma baama píngi.

Herɔdu bídikena

(Mat 14:1-12, Maa 6:14-29)

⁷ Kè kí Herɔdu yá beenɔ̀ mà píngi, ben à bídi kè, zaake gbɛkeno e be Yaaya Batisikeri bé à fεε bɔna gaan. ⁸ Gbɛkeno bè Ìlia bé à bɔ̀ à mònízi, gbɛkeno bè dɔ annabi yáanɔ̀ doke bé à fεε. ⁹ Herɔdu bè: Ma Yaaya mì z̄ò. Dén gbɛ̀ kè ma à baaru mà pí ũ sεε? Ben èe wεtεε à wéε siale.

Yesu pɔ̀blekpana gɔ̀gbɛ̀ gɔ̀ɔn bɔro sɔroonɔa

(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yoh 6:1-14)

¹⁰ Kè z̄iri p̄inɔ̀ sù, ben aɔ̀ yá kè aɔ̀ kènɔ̀ gbá Yesune. Ben à n̄ sé n̄tεε à gaañyo wéte kè wè be Betesaida. ¹¹ Kè parii dɔ̀, ben wà p̄εzi. À gbáake kpà́nzi, à kpata kè bɔ̀ Luda kiia yá ò́nne, ben à gbɛ̀ kè aɔ̀ yezi wà n̄ kèkɔ̀anɔ̀ kèkɔ̀a.

¹² Kè ɔ̀fántὲ b̄usa, z̄iri gɔ̀ɔn kuri awεεplaaanɔ̀ s̄s̄zi aɔ̀ bène: N̄ gbɛnɔ̀ gbare aɔ̀ gá pitaki kɔ̀n pɔ̀bleeo wεtε lakutu kɔ̀n buraa kè kú k̄iinɔ̀ guu, zaake s̄tε p̄ɔ̀ɔ̀tun wá kún kè. ¹³ À bène: Apino à pɔ̀ kpám̄ma aɔ̀ ble. Ben aɔ̀ bè: Bureɔ̀di mèn sɔro kɔ̀n kpò mèn plaaanɔ̀ wá v̄i. Séde wá gá pɔ̀blee lú gbɛ̀ kènɔ̀ne n̄ píngi.

¹⁴ Gɔ̀gbɛnɔ̀ kú gwe gɔ̀ɔn bɔro sɔroo taka. Ben à bè a ìbanɔ̀ne: À tó aɔ̀ v̄εv̄ε n̄ píngi. ¹⁵ Gáli kɔ̀n gálio gɔ̀ɔn baplaa akurikuri. ¹⁵ Ben aɔ̀ kè le, aɔ̀ n̄ v̄εv̄ε n̄ píngi. ¹⁶ Ben à bureɔ̀di mèn sɔro kɔ̀n kpò mèn plaaa p̄inɔ̀ sè à a wéε sè musu à aubarika dàn. Ben à lilik̄ɔ̀re à kpà a ìbanɔ̀a, aɔ̀ kpàatete gbɛnɔ̀ne. ¹⁷ Aɔ̀ pɔ̀ blè wá ká n̄ píngi, ben wà à kpaaa kè ḡnɔ̀ s̄εε gbíi kuri awεεplaa pà.

Yesu mesayake ona

(Mat 16:13-19, Maa 8:27-29)

¹⁸ Zikea kè Yesu e adua kɛɛ ado, à ibanɔ̀ m̀ wà à lè, ben à n̄ lá à bè: Dén gbɛ̀nɔ̀ è be má dɛ̀ à ɔ̀u? ¹⁹ Ās wèàla wà bè: Gbɛ̀kenɔ̀ è be Yaaya Batisikerime, gbɛ̀kenɔ̀ è be Iliá, gbɛ̀kenɔ̀ è be dɔ̀ annabi yáanɔ̀ doke bé à fɛ̀ɛ. ²⁰ Ben à n̄ lá à bè: Apinɔ̀ s̄s, dé n̄ eè be má dɛ̀ à ɔ̀u? Pita wèàla à bè: Luda gbɛ̀ Mɛsayan n̄ u.

Yesu a ga k̄n a fɛ̀nao yá'ona

(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)

²¹ Ben à ḡinnɛ āsɔn yá p̄i o gbɛ̀ke maro. ²² Ben à bè dɔ̀: Séde Gbɛ̀ntee Né wɛ́ɛtámma e maamaa, gbɛ̀nsinɔ̀ k̄n sa'orikinɔ̀ k̄n ludayádannɛrinɔ̀ é ḡizi, weé à dɛ̀, à gurɔ̀ aaḡɔ̀dee z̄i éé fɛ̀ɛ.

²³ Ben à bèr̄nɛ n̄ píngi: Tó gbɛ̀ yezi à kɛ̀ ma iba ũ, séde à ḡi a z̄inda wèndizi, àḡɔ̀ a líkpangbároo sɛɛ lán guu e dɔ̀ wà àḡɔ̀ téomazi. ²⁴ Gbɛ̀ kè yezi àḡɔ̀ a wèndi k̄na é korazi. Gbɛ̀ kè ḡi a wèndizi ma yánzi s̄s, adee éḡɔ̀ wèndi v̄i. ²⁵ Tó gbɛ̀ ḡɔ̀ anduna v̄i píngi, tó à a z̄inda kpà à ḡɛɛ ũ à kòra a wèndizi, b̄s àren à v̄ii? ²⁶ Tó gbɛ̀ mapi k̄n ma yáo wí dɛ̀, Gbɛ̀ntee Né é adee wí dɛ̀ gurɔ̀ kè eé su a gakuí guu k̄n a De gakuio k̄n a malaikanɔ̀ gakuio. ²⁷ Yápuraaan m̄ɛe ooare, gbɛ̀kenɔ̀ kú gura kè āsɛ garo ai ās k̄i kè Ludaa kà e.

Yesu lina

(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)

²⁸ Yá p̄i ona gbera à kà azuma do taka, ben à Pita k̄n Yohanao k̄n Yemisio s̄ à d̄inyo kp̄iia lɛ̀ à adua kɛ̀. ²⁹ Kè èe adua kɛ̀ɛ, à uu líɛ à p̄kásáanɔ̀ kè pú fénfen. ³⁰ Kándo ḡɔ̀n plaaanɔ̀ kúo, Musa k̄n Iliáo, āsɔe yá k̄n Yesuo. ³¹ Ās b̄ wà m̀n̄zi gakuí guu, āsɔe anduna kè eé tó zaa Yerusalemu yá ooo. ³² Ii Pita k̄n a gbɛ̀nɔ̀ sè. Kè ās v̄u, ās Yesu gakuí è k̄n ḡɔ̀n plaa kè ās zena à saenɔ̀. ³³ Kè ḡɔ̀n plaa p̄inɔ̀ e kɛ̀ɛ Yesua, Pita bènɛ: Dii, à maa kè wá kú kè. Wà kutaa dɔ̀ m̀n̄ aaḡɔ̀, n̄ p̄ m̀n̄ do, Musa p̄ m̀n̄ do, Iliá p̄ m̀n̄ do. À d̄s yá kè ée ooro. ³⁴ Kè èe oo lɛ̀, ludambɛ luguu p̄ta à dàf̄ila. Kè ās kú à guu, v̄ia n̄ k̄u, ³⁵ ben ās kòto mà à guu à bè: Ma Né kè ma à s̄n̄ yè. À à yá ma. ³⁶ Kòto p̄i mana gbera ās è Yesu ḡɔ̀ gwe ado. Ās n̄ lé kú āsɔe yá kè ās è o gbɛ̀ke ma gurɔ̀ m̀baro.

Né ḡɔ̀ gbɛ̀ z̄inde k̄k̄sana

(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)

³⁷ Kè guu d̄s, ās pita kp̄iia p̄i musu, ben gbɛ̀nɔ̀ m̀ da Yesule pari. ³⁸ Zà guu ḡɔ̀ gbɛ̀ ke p̄t̄a à bè: Dannɛri, n̄ yá nna! N̄ ma né gwa, zaake né m̀n̄ doo kè má v̄iin gwe. ³⁹ Z̄in è fɛ̀ɛa, ben è wii lé kándo. È à p̄ɛ àḡɔ̀ petee boo àḡɔ̀ lóu futa b̄ɛɛ, è ìa daa è goa kpakpaaro. ⁴⁰ Ma wɛ̀ɛ kè n̄ ibanɔ̀ ās p̄é z̄in pia à b̄, ben ās fua. ⁴¹ Yesu bè: T̄ɔ̀rigbɛ̀ yakana ludanaanɛkerisaideenɔ̀! M̄éḡɔ̀ kúaa ai b̄ɔ̀rɛmɛ? M̄éḡɔ̀ menaaao ai b̄ɔ̀rɛmɛ? N̄ m̄o k̄n n̄ né p̄io kè. ⁴² Ai né p̄i ḡɔ̀ gá s̄zi, ben z̄in p̄i à p̄ɛ, èe petee boo. Ben Yesu ḡi z̄in p̄inɛ à né p̄i k̄k̄s̄a, ben à à kpà à dea. ⁴³ Luda gb̄aa b̄ita yá p̄i b̄ò n̄ sae n̄ píngi.

Yesu ɛara à a ga yá'ona

(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)

Gbɛ̀nɔ̀ lé àe Yesu yákenaa píngi, ben à bè a ibanɔ̀nɛ: ⁴⁴ Àḡɔ̀ yá k̄k̄ii k̄na a n̄sɛ guu. Weé Gbɛ̀ntee Né na gbɛ̀nɔ̀nɛ n̄ ɔ̀z̄i tia. ⁴⁵ Āsɔe yá p̄i d̄ɔ̀rɔ̀ d̄sro, à m̄i utenañnɛ, ās fua, ben v̄ia n̄ k̄u ās yá p̄i gbekaa.

*Denlaa ya**(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)*

⁴⁶ Ben a5 fεε kōn lεokpak5ao denlaa ya musu. ⁴⁷ Yesu laasuu kε kú n n̄sε guu d̄5, ben à né féte sè à à zè a sae, ⁴⁸ à bèñne: Gbē kε né kε taka si ma ibakεε yānzi, māmbe à ma si. Gbē kε ma si s̄5, adee gbē kε ma z̄i sīmε. Gbē kε a z̄inda diε kēsána a té bé à gbēnsi ū.

*Gbē kε èe íbete kpáaroo a baakpεεmε**(Maa 9:38-40)*

⁴⁹ Ben Yohana bè: Dii, wa gbēke è, èe z̄inn̄oɔa goom̄ma kōn n t̄so, ben wa gine zaake wa gbēnlo. ⁵⁰ Ben Yesu bè: Àton gínεro, zaake gbē kε èe íbete kpáaroo né a baakpεεmε.

Samaria b̄usu lakutu gina Yesuzi

⁵¹ Kε Yesu tana ludambε gur̄ɔɔ kà k̄i, à mì pè Yerusalemua. ⁵² Ben à gbēn̄o gbàre a5 d̄bare aε, ben a5 ḡaa wà ḡε Samaria b̄usu lakutu ke guu lε wà soru kεnε. ⁵³ Ben lakutu p̄i deen̄o ḡi à s̄izi kε à mì pè Yerusalemua yānzi. ⁵⁴ Kε à ìba ken̄o Yemisi kōn Yohanao è lε, a5 bè: Dii, n̄ yezi wà be té b̄o ludambε à m̄5 à n̄ kaaten ȳ5? ⁵⁵ Ben Yesu liε à kpàk̄ēn̄zi. ⁵⁶ Ben a5oε gaa lakutu pāndea.

*Tena Yesuzi**(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kε a5o té z̄én, ḡ5gbē ke mò à bè Yesune: Guu kε n̄εε gaan p̄ingi, méḡ5 ténzi. ⁵⁸ Yesu bène: Gbēngboon̄n n̄ tò v̄i, b̄aan̄n n̄ sà v̄i, Gbēntee Né s̄5 ìampakii v̄iro. ⁵⁹ Yesu bè gbē pāndene: Ñ m̄5 n̄ t̄émazi. Ben gbē p̄i bè: Dii, n̄ tó ai ma de kpá guuzi ḡia. ⁶⁰ Yesu bène: Ñ tó ḡèn̄o n̄ ḡèn̄o v̄ii. Mpi s̄5, n̄ gá kpata kε b̄ò Luda kiia yā waazi ke. ⁶¹ Gbē pānde bè d̄o: Méḡ5 ténzi Dii, m̄ode n̄ tó mà gá lé za ma b̄edeenn̄o ḡia. ⁶² Yesu bène: Gbē kε swaaro na a ɔ̄z̄i, tò èe kpεε gwaa, adee e k̄5 sí kōn kpata kε b̄ò Luda kiiaoro.

10*Ḡ5on baaaḡ5 akuri awεεplaan̄o z̄ina**(Mat 11:20-27, 13:16-17)*

¹ Beee gbera Dii ḡ5on baaaḡ5 akuri awεεplaa pāndenn̄o diε, ben à n̄ z̄i ḡ5on plaplaa a5 d̄bare aε w̄éte kōn guu kε á yezi à gán̄n̄o p̄ingi. ² À bèñne: P̄ókekεna bíta, m̄ode à z̄ikerin̄o parīro. À w̄éε ke Buradeea, lε à z̄ikerin̄o gbare a5 a p̄ó keke. ³ À da z̄én. Méε a z̄i lán̄ s̄áne b̄òr̄n̄o bà lεwann̄o t̄éme! ⁴ Àton ɔ̄ɔɔ séro ke b̄òkologomma ke kyateenn̄o. Àton ze z̄én à ì kpá gbēkearo. ⁵ Ua kε a ḡēn̄ p̄ingi à be ḡia Luda ua p̄i gba aafia. ⁶ Tó aafiadee kú gwe, a ì aafiadee é ḡn̄ε. Tó à kú gwe s̄̄ro, eé liara à suawamε. ⁷ Àḡ5 kú ua p̄i guu, à p̄ó kε wà kpáawaa mi à ble, zaake z̄ikeri kà à a asaia e. Àtonḡ5 pitakii lendee kpákpaaro. ⁸ W̄éte kε a ḡēn̄ ben wà a si, à p̄ó kε wà m̄doaree ble. ⁹ À w̄éte p̄i gyāreen̄o k̄ék̄5a, à o gbēn̄one kpata kε b̄ò Luda kiia k̄ányo k̄i. ¹⁰ Tó a ḡē w̄éte guu, tò w̄èe a si s̄̄ro, à b̄oε ḡaale à be: ¹¹ Baa a w̄éte lut̄ē kε kpà wa gbála, wa ḡogo a tona kōn Ludao s̄eeda ū. Àḡ5 d̄5 s̄ānsān kε kpata kε b̄ò Luda kiia kà k̄i. ¹² Méε ooare, yākp̄aεkegur̄ɔɔ z̄i w̄ét̄amma kε s̄oɔmudeenn̄o é ee éḡ5 s̄̄o de w̄éte p̄i deenn̄o p̄óla.

¹³ W̄aiyoo K̄raz̄ideenn̄o! W̄aiyoo Betesaidadeenn̄o! Tó ma dabuyá kε má kε a tén̄o kε Taya kōn Sid̄o yá, lε w̄éte p̄i deenn̄o p̄ókāsān̄o dàdāñla, a5 v̄èε tubura à ḡi kε n̄seliēna s̄eeda ū. ¹⁴ Yākp̄aεkegur̄ɔɔ z̄i a w̄ét̄amma éḡ5 de Tayadeenn̄o kōn

Sid̄sdeeno p̄ola. ¹⁵ A Kap̄enamudeeno s̄ é gb̄ à z̄s Ludaan ȳ? Weé ɔ s̄sazi ai gèwāan.

¹⁶ Ben Yesu bè à iban̄one: Gb̄ k̄ è à a ȳà mà ma ȳà màme. Gb̄ k̄ è gīazi gīmazime. Gb̄ k̄ è gīmazi s̄, adee gī gb̄ k̄ è ma z̄iizime.

¹⁷ Ḡɔn baaaḡ akuri aw̄eplaa p̄ino ḡaa, ben ās liara w̄à s̄u k̄n p̄onnao ās bè: Dii, baa z̄inn̄o m̄i s̄iwe n̄ t̄ ȳanzi. ¹⁸ Yesu bènn̄e: Ma Set̄an̄ è à l̄è bona ludambe l̄an loupina bà. ¹⁹ Ma a gba z̄é à t̄aa o ml̄n̄o k̄n sw̄ino k̄n a ib̄e gb̄aa p̄inḡo, p̄oke é a k̄ennaro. ²⁰ Baa k̄n beeeo at̄on p̄onnaa k̄e k̄n m̄i k̄è z̄inn̄o è sīareero. À p̄onnaa k̄e k̄è a t̄s k̄u takadan ludambe ȳanzi.

²¹ Z̄i beee a Luda Nini Yesu p̄oo k̄è nna maama à bè: Baa, musu k̄n t̄oet̄o Dii, ma n̄ s̄áabu k̄è, k̄è n̄ ȳà beeno ùt̄e ȳad̄or̄in̄one k̄n ònd̄or̄ino n̄ bo kyódr̄isain̄one. L̄eme, Baa, zaake n̄ p̄yezina. ²² Ma De p̄ó píngi n̄ame ma ɔz̄i. Gb̄eke Luda Né d̄oro, t̄ó èe k̄e De Luda baasiro. Gb̄eke De Luda d̄oro, t̄ó èe k̄e à Né k̄n gb̄ k̄è Né pi yezi à ɔɔānn̄eno baasiro.

²³ Ben Yesu āe d̄o à iban̄o ùt̄e, à bènn̄e: Aubarikadeeno a ù p̄ó k̄è ée ee w̄éoo ȳanzi. ²⁴ M̄éee ooare, annabino k̄n k̄inan̄oo kuu ȳa pari āoo yezi w̄à p̄ó k̄è ée eeno e, āoo ero, āoo yezi w̄à ȳà k̄è ée maano ma, āoo maro.

Samaria b̄usu gb̄e maa

²⁵ Dokad̄ori ke f̄e le à Yesu ȳs à gwa à bè: Dann̄eri, dian m̄é k̄e n̄a mà w̄endi k̄è è ȳaroo ee? ²⁶ Yesu bènn̄e: Dian w̄à k̄è doka takadan n̄a? N̄ kyó k̄è ñ d̄oro d̄s diame? ²⁷ Gb̄e pi w̄èla à bè: Ñḡo ye Dii n̄ Ludazi k̄n n̄d̄eoo do k̄n n̄ ninio píngi k̄n n̄ laasuo píngi n̄ gb̄aa l̄en, beee gb̄era ñḡo ye n̄ gb̄edaaazi l̄an n̄ z̄inda w̄endi bà. ²⁸ Yesu bènn̄e: N̄ we maa. Ñgae k̄e le, néḡs kuu. ²⁹ Gb̄e pi yezi à ȳa nnaa kp̄a a z̄indaa, ben à Yesu là à bè: Dén ma gb̄edaaa ùu?

³⁰ Ben Yesu bènn̄e: Gb̄eke bé à b̄o Yerusalem̄o èe gaa Yeriko, ben kp̄ai k̄asarano z̄é z̄éne. Ās à p̄ok̄as̄aano sia ās à gb̄è búgubugu ai à k̄a gana. Ben ās à t̄on ās ḡè z̄éla. ³¹ À mò à l̄è sa'ori ke z̄é d̄onk̄o pi s̄è. K̄è à à è, ben à p̄ane à ḡè. ³² L̄eme d̄o k̄è Levi bori ke k̄a guu p̄in à à è, ben à p̄ane à ḡè. ³³ M̄ode Samaria b̄usu gb̄eke té z̄é p̄in. K̄è à mò à à è, ben à k̄ene w̄enda. ³⁴ À s̄zi à èz̄è màma guu k̄è k̄ennaano k̄n n̄sio k̄n geepiw̄eoo, à p̄ó ȳiyia. Ben à à s̄è à di a zaaki kp̄e à ḡaoo nib̄o pitakiia, gura k̄è à à gwàn. ³⁵ K̄è guu d̄o, ben à kondogi ɔ b̄o m̄en plaa à kp̄a pitakidee pia à bè: Ñ à gwame. T̄ó n̄ ɔ bl̄e de k̄èla à musu, m̄é f̄ia bonne, t̄o ma su.

³⁶ T̄o! Ḡɔn aaḡo p̄ino té dén n̄ee daa gb̄ k̄è kp̄ain̄o l̄èa pi gb̄edaaa ùu? ³⁷ Dokad̄ori pi w̄èla à bè: Gb̄e k̄è à à w̄enda d̄ome. Ben Yesu bènn̄e: Ñ ḡa ñ k̄e le se.

Yesu kuuna Maata k̄n Mariamao be

³⁸ Gur̄oo k̄è Yesu k̄n a iban̄oo té z̄én, ās k̄a w̄ete guu, ben no gb̄ k̄è w̄e bene Maata Yesu si a be. ³⁹ À d̄aaro v̄i w̄è à s̄isi Mariama, à w̄è Dii gb̄a sae èe à ȳa maa. ⁴⁰ K̄i z̄i k̄è Maataa bita, ben à mò Yesu kiia à bè: Dii, k̄è ma d̄aaro ma to z̄iila mado, èe kenne ȳake úroo? Ñ on̄e à ma ñan k̄a. ⁴¹ Ben Dii w̄èla à bè: Maata, Maata, n̄éee damu k̄e bita, n̄éee ña daa n̄ z̄indaa k̄n ȳano pari. ⁴² Ȳa m̄en doo bé à z̄é v̄i. Mariama baka maa s̄è, weé siaro.

11

*Aduakena**(Mat 6:9-13, 7:7-11)*

¹ Zíkèa Yesu e adua kèe gukea. Kè à yàa, à ìba ke bèné: Dii, ò aduakèna dadawe lán Yaaya dà a ìbanónè nà. ² Ben à bènnè: Tó ée adua kèe, àgae be: Baa, ò tó wàgṣ dṣ kè n tṣ adona.

Ñ tó kpata kè bò n kiia bṣ gupuraa.

³ Ñ wa gba pṣ kè wé ble lán guu e dṣṣ nà.

⁴ Ñ wa durunnṣ kēwe, zaake weè kè gbē kè aṣ taari kèweenṣ ñ píngi.

Ñton tó wà fu yṣagwanaaro.

⁵ Ben à bènnè: Wà be a gbēke bé à gbēna vī, ben à gàa à kiia lezāndo à bèné: Ma mṣ n kiame, ò burēdi sēkāmè mèn aagṣ. ⁶ Nibṣ pítama tiame, má pṣke vī mà kpáaro. ⁷ Ben à gbēna pì wèàla zaa kpé guu à bè: Ñton ìa damaro, ma zé tàta kò. Ma gē kpén kṣn ma nénṣ, mé fṣ mà fēe mà pṣke kpámmaro. ⁸ Mēe ooare, baa tó èe fēe à kpàa gbēnnake yānziru, eé fēe à pṣ kè à yezi kpáa, kè à zèzi dāndān yānzì. ⁹ Mapi sṣ mēe ooare, à wée ke, Luda é kpáawa. À wete, é e. À gbà lé, Luda é wēare. ¹⁰ Zaake gbē kè wée kèn wè kpáa, gbē kè wete sṣ è e, gbē kè gbà lèn, weé wēne. ¹¹ Amṣa kè á nénṣ vī, tó a né kpṣ wée kèawa, a dé bé eé mlè sé à kpáa? ¹² Ke tó à né konēgbee wée kèawa, a dé bé eé swí sé à kpáa? ¹³ Baa kṣn a zaakeo, á pṣ maa kpāna a nénṣa dṣ. Weé a De kè kú musu Nini kpāna gbē kè aṣ wée kèanṣa pṣ o dṣṣ?

*Zīngona gbēnṣa**(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)*

¹⁴ Yesu e zīn swādo kpadugu goo gbēa. Kè zīn pì gò, swādo pì nà yá'ona, ben yā pì bṣ parii sae. ¹⁵ Ben aṣ gbēkenṣ bè: È zīn goṣma kṣn zīnnṣ kí Belezebubu gbāaaome. ¹⁶ Ben gbē pādenṣ à yṣ wà gwà, aṣ à gbēka à sèeda ke kēñe kṣn Luda gbāaa. ¹⁷ Kè Yesu ñ laasuu dṣ, ben à bènnè: Kpata kè à gbēnṣ ìbete kpà kṣo é kaate. Ua kè à gbēnṣ ìbete kpà kṣo é gṣ bezi ùme. ¹⁸ Tó Setān ìbete kpà kṣn a gbēnṣ, à kpata é gí kēs? Má ò le kè èe bee mēe zīn goṣma kṣn Belezebubu gbāaa yānzime. ¹⁹ Tó Belezebubu gbāaa mēe zīnnṣ goṣma, a gbēnṣ è goṣma kṣn dé gbāaaome? Lemè a zīnda gbēnṣ a ege bṣ le. ²⁰ Tó ma zīngomma né Luda ṣgbeme, àgṣ dṣ kè kí kè Ludaa kà mò à a len gwe. ²¹ Tó gṣagbāaa gṣkēbṣn kūna èe a ua dākpaao, à auzikínṣ ègṣ aafiamè. ²² Mṣde tó gbē kè à gbāaa dēalaa mò à gēzi à gbāaa mṣne, eé à gṣkēbṣ kè à náane kenanṣ sée eé à auziki kpaatēñe. ²³ Gbē kè kúmaoroṣ bṣ ma kpēme. Gbē kè è pṣ kākṣamaoroṣ è fāakṣame.

²⁴ Tó wà zīn gò gbēa, ègṣ likṣaa zṣṣ gukorin àgṣ vēekii wetee. Tó èe ero, ben è be: Mé liara mà tá ma be ziiame. ²⁵ Tó à kà gwe, è e à waana wásawasa zéazea, ²⁶ ben è gá zīn kè aṣ pāsì dēalaanṣ sée mèn swēeplaa à suñyo, aṣè gē wà vēen. Lemè adee gwena zā zaa ègṣ dē à kākupṣla.

Aubarika ya

²⁷ Kè Yesu e oo le, nṣgbē ke pùtá zà guu à bè: Aubarikadeen nṣgbē kè n i à yṣ kpāmmaa ù. ²⁸ Ben Yesu bè: Auo! Aubarikadeenṣ gbē kè aṣ Luda yā mà aṣ kūnanṣ ù.

Sèeda gbekana Yesua

(Mat 12:38-42)

²⁹ Kè parii e kaara, ben Yesu bè: Tɔ̀origbɛ̀nɔ̀ zaa. Aɔ̀ è sèeda gbekama, mode mé sèeda ke kènɛro, sé Yona pɔ̀. ³⁰ Lán Yunusa de sèeda ũ Ninɛvadeenɔ̀nɛ nà, len Gbɛ̀ntee Né é̀gɔ̀ de sèeda ũ tɔ̀origbɛ̀nɔ̀nɛ le. ³¹ Yákpaekegurɔ̀ zĩ sɔ̀omɛte kpa nɔ̀gbɛ̀ kína é fɛ̀ è à yá da tɔ̀origbɛ̀nɔ̀la, zaake à bɔ̀ zaa anduna léa à mɔ̀ Sulemanu ɔ̀ndɔ̀yá ma, ben gbɛ̀ kɛ̀ de Sulemanulaa kú kè sa. ³² Yákpaekegurɔ̀ zĩ Ninɛvadeenɔ̀ é fɛ̀ è wà yá da tɔ̀origbɛ̀nɔ̀la, zaake kè Ninɛvadeenɔ̀ Yunusa waazi mà, aɔ̀ ǹ ǹsɛ̀ lie, ben gbɛ̀ kè bita de Yunusalaa kú kè sa.

Wéén mè fitia ũ

(Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Wè fitia na wà diɛ gukpadozi ke wà gbaka kúɛaro. Wè di dabu musumɛ, le gbɛ̀ kè aɔ̀ɔ̀e gɛ̀ɛnɔ̀ gupuraa e yánzi. ³⁴ N wéén n mè fitia ũ. Tó n wéé aafia, n mè píngi é̀gɔ̀ gupuraa ũ. Tó n wéé gbáaro sɔ̀, n mè píngi é̀gɔ̀ gusiaa ũ. ³⁵ Beee yánzi ǹ làakari kɛ̀ le gupuraa kè nées daa ǹ vĩ tɔ̀ngɔ̀ de gusiaa ũro. ³⁶ Tó n mè píngi gupuraa vĩ à kee kú gusiaa guuro, eé̀gɔ̀ guu puu wásawasa lán fitia'i dɔ̀mmaa bame.

Yesu ludayadannerinɔ̀ kɔ̀n Farisinɔ̀ bɔ̀bɔ̀na ǹ dàn

(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Kè Dii yá ò à yáa, ben Farisi ke à sisi à mɔ̀ à gá pɔ̀ bleao, ben à gè à vèɛ. ³⁸ Kè Farisi pi è èe ɔ̀ da ín gbaso wà pɔ̀ blero, à bɔ̀ à saɛ. ³⁹ Ben Dii bènɛ: A Farisinɔ̀ eè gbási bɔ̀ togoonɔ̀ kpɛɛ kɔ̀n taanɔ̀, mode wákú kɔ̀n yá zaaao bé à a ǹsɛ̀ pà. ⁴⁰ Ỳnkɔ̀nɔ̀! Luda kè pɔ̀ kpɛɛ kè bé à à guu kè seroo? ⁴¹ À pɔ̀ kè kú a taanɔ̀ guu dá wéndadeenɔ̀nɛ, a taa píngi é gɔ̀are gbási sai.

⁴² Wáiyoo a Farisinɔ̀! Eè tofeenɔ̀ tɔ̀tedo kɔ̀n kpèè'áao kɔ̀n dò pɔ̀nɔ̀ píngi kuridee kpá Ludaa, ben eè pà kpá yáɛde kɔ̀n yena Ludazio. Yá beeenɔ̀ bé à de àgɔ̀ kúna pákpana à kpaanɔ̀zi sai. ⁴³ Wáiyoo a Farisinɔ̀! Eé̀gɔ̀ yezi à vèɛ aduakekpɛ̀ vèeki maaanɔ̀n, eé̀gɔ̀ yezi wágɔ̀ i kpaápaawa yáranɔ̀. ⁴⁴ Wáiyoo amɔ̀anɔ̀! Á de lán mira kè wègɔ̀ táa ooa a yádɔ̀na sai bame.

⁴⁵ Ben dokadɔ̀ri ke bènɛ: Danneri, tó ǹ ò le, nées wa sɔ̀sɔ̀mɛ se. ⁴⁶ Yesu bè: Wáiyoo a dokadɔ̀rinɔ̀ sɔ̀! Eè gbɛ̀nɔ̀ da asosɛna zĩ'ũun, ben eè ɔ̀ dańma kɔ̀n à sɛnaoro, baa ɔ̀netee. Wáiyoo amɔ̀anɔ̀! ⁴⁷ Eè pɔ̀ bo annabi kè a dezinɔ̀ ǹ dédɛnɔ̀ miranɔ̀a dɔ̀ngu yánzi. ⁴⁸ Leme á sì kè a ze kɔ̀n a dezinɔ̀ yákenanɔ̀omɛ. Aɔ̀ annabinɔ̀ dèdɛ, ben eè pɔ̀ bo ǹ miranɔ̀a. ⁴⁹ Beee yánzi Luda wéɛzɛɛ guu à bè, é annabinɔ̀ kɔ̀n zĩrinɔ̀ zĩawa. É ǹ gbɛ̀kenɔ̀ dɛdɛ, é wéɛ tá ǹ gbɛ̀kenɔ̀a. ⁵⁰ Leme annabi kè wà ǹ dɛde zaa anduna daɛgurɔ̀ ai gbáanɔ̀ yá wí tɔ̀origbɛ̀nɔ̀ musu le, ⁵¹ sɛna zaa Abila dɛnaa ai à gáa pé Zakari kè wà à de sa'oki kɔ̀n Luda kpéoo daguraa. Eè, méɛ ooare, yá beeenɔ̀ píngi é wí tɔ̀origbɛ̀nɔ̀ musumɛ. ⁵² Wáiyoo a dokadɔ̀rinɔ̀! A dɔ̀na gbà m̀nɛ wòto. Ée gè à guuro, ben a kpa gbɛ̀ kè aɔ̀ yezi wà gè à guunɔ̀nɛ. ⁵³ Kè Yesu bɔ̀ gwe, ludayadannerinɔ̀ kɔ̀n Farisinɔ̀ nàkɔ̀rɛa gbàngbán, aɔ̀ɔ̀e yá lalaa pari, ⁵⁴ aɔ̀ɔ̀e à kpaápa le wà à kú yá kè èe oo guu.

12

Làakarikana Farisinɔ̀ m̀nafikizi

(Mat 10:26-27)

¹ Gurɔ̀ beee gbɛ̀nɔ̀ kàkɔ̀azi, wà ǹ lé dɔ̀ro, ai aɔ̀ɔ̀e kèse péɛɛɛkɔ̀a, ben à yá ò à íbanɔ̀nɛ gĩa à bè: À làakari kɛ̀ Farisinɔ̀ buredisɛsɛ'èzɛzi. Àmbe ǹ m̀nafiki ũ. ² Pókee kuu utɛna kè é bɔ̀ gupuraaaro. Asiyá kee kuu kè wéé gí dɔ̀ziro. ³ Leme

dɔ yā kè á ò gusiaan weé ma gupuraa, asiiyā kè á ò kō swān kpétu weé à kpàakpa ke gāale.

Zena kōn Yesuo gbēnɔ ae
(Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

⁴ Ma gbēnnanɔ, mée ooare, gbē kè aṣé mèbaa kaate à gbera aṣé fɔ wà yāke keare dɔroonɔ, àton vīa keñnero. ⁵ Mé gbē kè de à vīa ke ne oare. À vīa ke Ludane kè gbāa vī à a zu té guu mèkaatena gbera. Eè, mée ooare, à vīa ke ne. ⁶ Wè sātē mèn sɔɔro yā kɔbɔ plaaroo? Mɔde aṣ ke yā è sā Ludanlo. ⁷ Baa a mikānɔ, à à lé dɔ. Àton vīa kero, a bèe de sātē pariinla.

⁸ Mée ooare, gbē kè zèmao gbēnɔ ae, Gbēntee Né é zɛo Luda malaikanɔ ae. ⁹ Gbē kè lé sèmazì gbēnɔ ae sɔ, mé lé sézi Luda malaikanɔ ae. ¹⁰ Tó gbē Gbēntee Né zaa bɔ, Luda é kēne. Mɔde tó gbē Luda Nini tɔ zaa si, eé kēnero. ¹¹ Tó wèe gaaao yākpaekekii aduakekpen ke kīnanɔ kōn gbāadeenɔ ae, àton a zīnda bɔna ke yā kè é o damu kero, ¹² zaake Luda Nini bé é yā kè de à oo daare zī beea.

Yōnkɔ ɔɔdee
(Mat 6:19-34)

¹³ Zà guu gbēke bè Yesune: Danneri, ò ma vīine à ma baka kpáma wa túbi guu. ¹⁴ Ben à wèla à bè: Ma gbē, dé bé à ma die a yākpækèri ke a yāgɔgɔri uu? ¹⁵ Ben à bè gbēnɔne: Àgɔ a zīnda kūna dɔ. À làakari ke pɔ píngi aīpāsīkenazi, zaake auziki né gbēntee wēndinlo, baa tó à fɔ àgɔ dikɔa dia.

¹⁶ Ben à yā lèkɔziñne à bè: Ɔɔdee bé à kuu à buraa bleε kēne maamaa, ¹⁷ ben à laasuu lé à bè: Bón mé keε? Má blewεekakii vīro. ¹⁸ Ben à bè: Pɔ kè mé keεn yè: Mé ma pɔkækiiinɔ gboro, mé à bitanɔ bo, mé ma blewεε kán píngi kōn ma auzikinɔ. ¹⁹ Mé be ma zīndane: Gbē, n gīake n pɔ maa vī bíta kè eé kányo wè ũgbangba? N kámma bo ò pɔ ble ò í mi ò ponnaa ke. ²⁰ Ben Luda bène: Yōnkɔ, gwāavīa mé n wēndi gbekamma. Soru kè n kè é gɔ dé pɔ ũme? ²¹ Lemε gbē kè auziki tɔkɔazi, mɔde à de ɔɔdee ũ Luda kiiaro yā de le.

Ludanaanekena
(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Ben à bè a ibanɔne: Beee yānzi mée ooare, àton a wēndi káhān ke à be bón wé blero, àton a mè káhān ke à be bón wé daro. ²³ Wēndi de pɔbleela. Mè de pɔkásāala. ²⁴ À gbāa kánkānanɔ gwa. Aṣè pɔ tɔro aṣè pɔ kéro, aṣɔ dɔ ke gbāɔ vīro, baa kōn beeo Luda è n gwa. Á bèe vī maamaa de bāanla fá! ²⁵ A té, dé bé eé fɔ à a wēndi gbāa kaara, baa gurɔ dɔ, a káhānkena guuu? ²⁶ Tó é yā néngo kè fɔro, bɔyānzi ée yā kpaaanɔ káhān keεzi? ²⁷ À lá vúdeenɔ gwa sēn lán aṣɔ de nà. Aṣè zīi kero aṣè buu táro, mɔde mée ooare baa Sulemanu kōn a auzikio, èe uta da à maa kà aṣ ke ũro. ²⁸ Sēla kè kuu gbāa eé té kú zia, lán Luda è pɔ nazi le nà, amɔa ludanaanekēsānadeenɔ, weé a pɔ o dɔɔ? ²⁹ Àton tó pɔ kè é ble ke pɔ kè é mi yā dɔare aéro. Àton à damu kero. ³⁰ Pɔ píngi yā è dɔ anduna kè kifinɔne ae, a De sɔɔ dɔ kè pɔ píngi kɔ sīao. ³¹ À tó kpata kè bɔ à kīia yā dɔare ae, eé pɔ píngi kaaraare. ³² Ma kpàsa néngo gbēnɔ, àton vīa kero, zaake a De pɔyezime à a kpá kpata pìn. ³³ À pɔ kè á vīinɔ yā à takaasideenɔ gba à ɔɔ. À ɔɔɔ kè è zi kúroo zɔ, ludambε auziki kè è yāaro kákii ũ, kè kpāi è sɔziro, kòkɔ sɔ è à yakaro. ³⁴ Zaake guu kè a auziki kún, gwen a làakari égɔ kún se.

*Zikeri náanede làakaridee
(Mat 24:45-51)*

³⁵ Àgõ kú soru guu, à tó a fitia gõ nana. ³⁶ Àgõ de lán gbē kè aḵe n̄ dii suna dāa à su kḵn nḵse ponnakenao bà, le gurḵḵ kè à mò à gbà lè, weé zé wēne gḵḵ. ³⁷ Aubarikadeenḵ zikeri kè n̄ dii é n̄ le bēe a sugurḵḵa p̄nḵ ũ. Yāpuraan mée ooare, dii p̄i é a pḵnḵ kēke à yi, eé n̄ vēe, eé pḵblee kakḵañne. ³⁸ Baa tó à mò lezāndo ke kḵngḵ ide'ide, tó à n̄ lé le, aubarikadeenḵ n̄ ũ. ³⁹ Àgõ yā kēkii dḵ. Tó bēdee gurḵḵ zaka kè kp̄ai é móa dḵ yā, le eé tó à a kpé f̄ro. ⁴⁰ Apinḵ sḵ, àgõ kú soruo, zaake Gbēntee Né é su gurḵḵ zaka kè a wée dḵzirooame.

⁴¹ Pita bè: Dii, wa yānzin n̄ yā p̄i lēkḵziziḵ, ke baade p̄ingi yānzime? ⁴² Dii bè: Dén bēgwari náanede làakaridee kè à dii é a zikerinḵ nanē a ḵzī le à pḵblee kp̄ámma à gurḵḵa ũu? ⁴³ Aubarikadeenḵ zikeri kè à dii à lè èe kēe lee a sugurḵḵa ũ. ⁴⁴ Yāpuraan mée ooare, eé a auziki p̄ingi nanē a ḵzīme. ⁴⁵ Mōde tó zikeri p̄i bè a nḵse guu a dii suna e gi kēe sḵ, ben à nà a zikeri daanḵ gbēgbēnaa, gḵgbēnḵ kḵn nḵgbēnḵ, èe s̄ankara pḵ bleee èe wēdeee kēe, ⁴⁶ à dii é su gurḵḵ kè à wée dḵzirooame, gurḵḵ zaka kè à dḵrooa, eé à zḵzḵkḵre à à baka da kḵn kifinḵ.

⁴⁷ Zikeri kè à a dii p̄oyezi dḵ, ben èe soru ke à à p̄oyeziyā k̄ero, weé à gbē búgubugu. ⁴⁸ Zikeri kè à a dii p̄oyezi dḵro, ben à yā kè de wā à gbēzi kè sḵ, weé à gbē f̄eteme. Gbē kè Luda à gbà bítan Luda é wetea bíta. Gbē kè Luda pḵ n̄anē a ḵzī bítan, é gbekaa deñla.

*Kēkēkḵana Yesu yānzi
(Mat 10:34-36)*

⁴⁹ Tén ma mḵ na andunaa, mée gizi té p̄i gḵ k̄uu se tiaro. ⁵⁰ Má wētamma v̄i kè mé gēn, má kú laasuu bíta guu ai à gá yāao. ⁵¹ Ée daa ma mḵ le gbēnḵ gḵ nna kḵo anduna guun yḵ? Auo! Mée ooare, kēkēkḵana yānzin ma mḵzi. ⁵² Zaa tia ua kè gḵḵn sḵḵroonḵ kún, aḵé kḵ kpaatete. Gḵḵn aagḵḵnḵ é bḵ gḵḵn plaaanḵ kp̄ee, gḵḵn plaaanḵ é bḵ gḵḵn aagḵḵnḵ kp̄ee. ⁵³ De é bḵ a nēgḵgbē kp̄ee, nēgḵgbē é bḵ a de kp̄ee. Da é bḵ a nēnḵgbē kp̄ee, nēnḵgbē é bḵ a da kp̄ee. Zā da é bḵ nḵzāree kp̄ee, nḵzāree é bḵ a zā da kp̄ee.

*Gurḵḵ kēki yāasi dḵna
(Mat 16:2-3)*

⁵⁴ Yesu bè pariine: Tó á è lou e s̄isii ḵf̄antēgēkpan kpa, é be gḵḵ lou é ma, ben è ke le. ⁵⁵ Tó á è ña e bḵḵ sḵḵmete kpa, é be guu é wā, bensḵ è wā. ⁵⁶ Mḵnafikideenḵ! Á tḵḵte kḵn ludambēe wée dḵkḵzi, ben á gurḵḵ kēki yāasi dḵ sḵro né?

*Gaafaa wētēna
(Mat 5:25-26)*

⁵⁷ Bḵyānzin á yākena a zéa dḵ a zīndaaroo? ⁵⁸ Tó n̄ ibee e gaanyo yākp̄aekēkiia, n̄ aña ke le à gaafaa kenne zaa zén, le àton n̄ gáe à gányo yākp̄aekeri kiiaro yānzi. Tó n̄ee ke lero, yākp̄aekeri p̄i é n̄ kpá dogaria, dogari é n̄ da kp̄esiaan. ⁵⁹ Mée oonne, né bḵ gwero ai n̄ gá f̄ia boo p̄ingi. Baa kḵbḵ é gḵ ténziro.

13

Nḵseliena ke gaa

¹ Gurḵḵ beeee gbēkenḵ mò wā Galili gbē kè Pilati n̄ déde à n̄ aru yākḵte kḵn n̄ sa'obḵ aruonḵ yā ò Yesune. ² Ben Yesu bèñne: Kè Galili gbē p̄inḵ gaa de le, ée daa aḵ durun de Galili gbē kp̄aaanḵ pḵlan yḵ? ³ Auo! Mée ooare, tó ée nḵse liero, a p̄ingi é ga lán n̄ bàme. ⁴ Gḵḵn baro plaasai kè Siloamu kp̄édidikḵana gbḵoro à

sìmma aṣ gàgano sṣ, ée daa aṣ taari de gbē kpaaa kè aṣo kú Yerusalemunṣo pólán yó? ⁵ Auo! Mée ooare, tó ée nṣe liero, a píngi é ga lán n̄ bàme.

⁶ Ben à yā kèkii lèkṣziinne à bè: Gbēke bé à kākā lí bà a swadako guu, ben à gàa a bēe wete èe ero. ⁷ Ben à bè a zikerine: Ñ gwa, à wèe aagṣdeen yè, kè ma mṣ bēe wete kākā lí pia mée ero. Ñ zṣ, wé tó à guu sí pán yó? ⁸ Ben zikeri pì bène: Baa, n̄ tó ai zii dṣ. Mé guu bi mà ligazi mà taaki káne. ⁹ Eé gí né í ziiro. Tó èe né iro sa, èndè n̄ zṣ n̄ ne.

Nṣgbē kṣṣkūna kēkṣana

¹⁰ Kámmabogurṣo zī Yesu e yā daaíne aduakekpen. ¹¹ Nṣgbē kee kú gwe, zīn à kṣṣo kú à kà wèe baro plaasai. Ègṣ kokoname è fṣ à a zīnda poro baa fétero. ¹² Kè Yesu à è, ben à à sisi à bè: Nṣgbē, n̄ kṣṣokee gṣmma. ¹³ Ben à ṣ kèa. Zaa gwe gṣo à pòro, ben à Luda sáabu kpà.

¹⁴ Ben aduakekpe gbēnsi pṣ fè kè Yesu à kēkṣa kámmabogurṣo zī yānzi, ben à fèe à bè gbēnṣe: Gurṣo swēedoo bé à kuu kè wèe zīi ken. Àgae mṣ wà a kēkṣa gurṣo beenṣa, mṣde kámmabogurṣo zī baasi. ¹⁵ Ben Dii wèala à bè: Mṣnafikideenṣo! Kámmabogurṣo zī a baade è a zù ke zaaki poro a bàṣkiia à gá í kpáaroo? ¹⁶ Ibraí bori nṣgbē kèkii sṣ, Setán à yì wèe baro plaasime. À bà pì poronaa kámmabogurṣo zī zé víroo? ¹⁷ Kè à ò lè, ben wí à ibeenṣo kú n̄ píngi, mṣde gbēnṣo pṣo kè nna dabuyá kè èe keenṣo píngi.

Yalékṣzina kṣn musadi wéee

(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

¹⁸ Ben Yesu bè: Bón kpata kè bṣ Luda kiia bṣkṣbao? Bón mé lèkṣzio? ¹⁹ À de lán musadi wéee kè gbē sè à tṣ a kara guu bà. Kè à bṣe, à kè lí ù, ben bāano mṣ wà zṣzṣ à gānṣa.

Yalékṣzina kṣn burṣdisese'ezēo

(Mat 13:33)

²⁰ Ben à bè dṣ: Bón mé kpata kè bṣ Luda kiia lèkṣzio? ²¹ À de lán burṣdisese'ezē kè nṣgbē sè à kà flawa zaka lé aagṣo guu à yàkṣte píngi bà.

Zéle kpaatoo

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Gurṣo kè Yesu e gaa Yerusalemu, èe gēe wétēnṣo kṣn lakutunṣa èe yā daaíne, ²³ ben gbēke à là wà bè: Baa, gbē kè aṣé mṣsina e ziaa zīnṣo pari-roo? Ben Yesu bè gbēnṣe: ²⁴ À aīa ke à gē zéle kpaatoo guu. Mée ooare, gbē parideenṣo é wete wà gēn, mṣde aṣé fṣro. ²⁵ Tó bēdee fèe à zé tàta, tó a gṣ bàazi, ben ée gbà lèe ée bee: Baa, n̄ zé wēwe, eé beare á a dṣ gukearo. ²⁶ Beee gbera tó a bène à pṣ blèao, à í miao, à yā daíne a bē gāale, ²⁷ eé beare á a dṣ gukearo. À guala a zaakerino a píngi.

²⁸ Tó a Ibraí kṣn Isaakoo kṣn Yakuboo kṣn annabinṣo è píngi kpata kè bṣ Luda kiia guu, ben wà a zu bàazi, gwen é ṣo dṣn à ṣ di a musu. ²⁹ Gbēnṣo é bṣ ṣfántēbṣe kpa kṣn ṣfántēgēkpen kpaao kṣn gu'igbároo kpaao kṣn ṣṣṣmete kpaao, aṣé mṣ pṣ ble kpata kè bṣ Luda kiia guu. ³⁰ Len kpeedeennṣo ègṣ gbē káakunṣo ù lè, gbē káakunṣo ègṣ kpeedeennṣo ù.

Yerusalemu ya

(Mat 23:37-39)

³¹ Gurɔ beee gɔɔ Farisi kenɔ mɔ Yesu kiia aɔ bène: Ñ fεε gura kè, zaake Herɔdu yezi à n dεme. ³² Ben à bènnε: À gá o flεngo pìne, mée zĩnno goom̃ma mée gyáreenɔ kɛk̃k̃ɔa gb̃aa k̃n ziaao, à gurɔ aag̃ɔdee zĩ s̃ɔ mé ma zĩi papa. ³³ Baa k̃n beeeo séto mà gá ae gb̃aa k̃n ziaao k̃n ziandooo, zaake èe k̃ɔ sío annabi ga gukearo, sé Yerusalemu. ³⁴ Yerusalemudeenɔ, Yerusalemudeenɔ! Èè annabinɔ dɛde, èè gb̃e kè Luda ñ zĩawaano pápa gb̃eo à ñ dɛde. Mée g̃ɔ yezi mà a kak̃amazi g̃en baaag̃, lán koo è d̃be kú a ñnola nà, m̃ɔde eè weziro. ³⁵ Luda é a kpé tóare be zĩ ùme sa. Mée ooare, é ma e d̃ro ai à be, aubarikadeen gb̃e kè èe m̃ɔɔ Dii t̃so ù.

14

Yesu kuuna Farisi ke be

¹ Kámmabogurɔ zĩkea Yesu gáa p̃ɔ ble Farisinɔ gb̃ensi ke be, ben gb̃e kè aɔ kú gweenɔɔ e à kpákpa. ² Kakagyakeri kee kú Yesu ae gwe. ³ Ben Yesu dokad̃rinɔ k̃n Farisinɔ là à bè: Wè gb̃e k̃k̃k̃ɔa kámmabogurɔ zĩs ke wè k̃k̃k̃ɔaro? ⁴ Ben aɔ g̃ɔ yĩt̃ena kítikiti. Ben Yesu gyáree p̃i kú à à k̃k̃k̃ɔa à à gb̃are. ⁵ Ben à ñ lá à bè: Tó a gb̃ekee né ke zù ṽi à zù l̃g̃on kámmabogurɔ zĩ, eé à b̃ɔ g̃ɔroo? ⁶ Aɔe f̃ɔ wà wèal̃aro.

⁷ Yesu è dian gb̃e kè wà ñ sísinɔɔ e ṽεeki maaa k̃u nà, ben à yā l̃k̃zĩñne à bè: ⁸ Tó wà n s̃isi ñɔse p̃ɔbleea, ñton ṽεe ṽεeki maaa guuro. Tó wà gb̃e kè bèe ṽi denlaa s̃isi né! ⁹ Tó a s̃isiri m̃ɔ à bènne: Ñ fεε ñ ṽεeki kpá gb̃e p̃ia, né fεε ñ gá ṽεe kpεe kpa k̃n wíome. ¹⁰ Tó wà n s̃isi, ñgae ṽεe kpεe kpa, le tó n s̃isiri m̃ɔ, eé benne: Ma gb̃enna, ñ fεε ñ m̃ɔ ae kè. Beee é n ke bèe ṽi gb̃e kè á kú l̃doonɔ ae. ¹¹ Gb̃e kè è a zĩnda sé le zĩn Luda é à busa. Gb̃e kè è a zĩnda busa s̃ɔ, Luda é à sé le zĩ.

¹² Ben Yesu bè a s̃isiri p̃ine: Tó née gb̃enɔ s̃isii p̃ɔble fáant̃e blenaa ke uusie p̃ɔ, ñton n gb̃ennano s̃isiro ke n ṽl̃inɔ k̃n n d̃áaronɔ ke n dañenɔ ke n ɔɔde daano. Tó ñ kè le, aɔe εara wà n s̃isime se aɔ f̃ia bonne. ¹³ Tó née gb̃enɔ s̃isii p̃ɔbleea, ñ takaasideenɔ s̃isi k̃n gb̃e k̃ɔk̃unano k̃n ε̃enɔ k̃n ṽl̃ano, ¹⁴ né g̃ɔ aubarikadee ù, zaake aɔ p̃óke ṽi wà f̃ia boonñero. Luda bé eé f̃ia bonne gb̃e maaano f̃εεgurɔ zĩ.

Yalek̃zina k̃n p̃ɔble bitao (Mat 22:1-10)

¹⁵ Kè gb̃e kè aɔ kú l̃doonɔ doke yā p̃i mà, ben à bè Yesune: Aubarikadeen gb̃e kè eé p̃ɔ ble k̃n kpata kè b̃ɔ Luda kiia gb̃enɔ ù. ¹⁶ Yesu bène: Gb̃eke bé à yezi à p̃ɔblee ke, ben à gb̃enɔ s̃isi paripari. ¹⁷ P̃ɔblegurɔ zĩ à a zĩkeri zĩ à o gb̃e kè à ñ sísiñne aɔ m̃ɔ, wà p̃ɔ p̃ingi soru kè wà yā sa. ¹⁸ Ben aɔ baade e weteε wà ñ k̃e. Gb̃e káaku bène: Ma bú lù, mé gá gwa. N yā nna, ñ ma k̃e. ¹⁹ Gb̃e p̃ande bè: Ma zù zĩkeb̃onɔ lù m̃en kuri, mé gá ñ gwa. N yā nna, ñ ma k̃e. ²⁰ Gb̃e p̃ande bè: Ma ñɔ s̃e dufume. Beee yānzi mé e mà móro. ²¹ Ben zĩkeri p̃i liara à tà à ñ légb̃e ò a diine. Ben bedee p̃i p̃ɔ f̃e à bè a zĩkerine: Ñ gá weteε guu kpakpaa g̃aal̃enɔ k̃n zédaano, ñ takaasideenɔ k̃n gb̃e k̃ɔk̃unano k̃n ṽl̃ano k̃n ε̃enɔ kak̃ɔa ñ sur̃yó kè. ²² Beee gbera zĩkeri p̃i m̃ɔ à bène: Dii, ma yā kè ñ ò kè, m̃ɔde ṽεeki kpé kuu. ²³ Ben dii p̃i bè zĩkeri p̃ine: Ñ gá z̃enɔ guu k̃n zé wéw̃enɔ p̃ingi, ñ gá na gb̃enɔa aɔ g̃e le ma ua pa. ²⁴ Mée ooare, gb̃e kè ma ñ s̃isi p̃inɔ ke é lé z̃ɔ ma p̃ɔblee piaro.

*Gɔna Yesu ɪba ũ
(Mat 10:37-38)*

25 Wà tɛ zɛn kɔn Yesuo paripari, ben à liara à bènnɛ: 26 Tó gbɛ̀ m̀ ma kiia, ben à ye a dezi demala ke a da ke a naɔ ke a nɛnɔ ke a vɪnɔ ke a d̄aaronɔ ke apɪ zɪnda, eé f̄ɔ̀ à ke ma ɪba ũro. 27 Gbɛ̀ kɛ̀ èe a lɪkpangb̄aroo sé àḡɔ̀ tɛomaziro, adee é f̄ɔ̀ à ke ma ɪba ũro. 28 Tó a gbɛ̀kee yezi à kpédidik̄šana bo, eé v̄ɛɛ ḡɪa à à ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ a gwa, tó eé f̄ɔ̀ à z̄i p̄i keroo? 29 Tó èe ke lero, ben à èɛ kp̄aɛ, tó èe f̄ɔ̀ à à ȳaaro, gbɛ̀ kɛ̀ è p̄ingi é à lalandi ke 30 wà be: Gbɛ̀ kɛ̀kii nà kp̄ɛbonaa à f̄ua à à mì de. 31 Ke tó kina yezi à gá z̄l ká kɔn kina p̄andeo, eé v̄ɛɛ ḡɪa à a laasuu lé à gwa, tó a soza ḡali kurinɔ é f̄ɔ̀ wà kù kpá soza ḡali baroo kè aɔ̄ɛ suunɔaroo? 32 Tó à è è f̄ro, eé z̄irinɔ z̄i lɛ aɔ̀ lɛdolɛkɛna zé wɛtɛa zaalɛ èe ká k̄iɪro. 33 Lemɛ ɔ̀, tó a gbɛ̀kee e ɔ̀ kpá p̄ kè à v̄inɔzi p̄ingiro, eé f̄ɔ̀ à ke ma ɪba ũro.

34 Wisi né p̄ nnaame, m̄de tó à í nnaa tà, dian weé ke nà à ḡɔ̀ nna ɔ̀? 35 À maa t̄ɔtɛ kes̄ z̄uḡb̄kaek̄iinerɔ, wè kwɛɛme. Gbɛ̀ kɛ̀ swá v̄i à ma.

15

*P̄ kè s̄as̄anɔ
(Mat 18:12-14)*

1 Bɛ̀ɔ̀s̄irinɔ kɔn durunkerinɔ e s̄ɔ̀ Yesuzi lɛ wà à ȳa ma í p̄ingi. 2 Ben Farisinɔ kɔn ludayadannerinɔ e yáketɛ kaazi aɔ̀ bè: Gbɛ̀ kɛ̀kii è durunkerinɔ sí è se p̄ bleɲyɔ lɛdo. 3 Ben Yesu yá kɛ̀kii lɛk̄z̄iɲnɛ à bè: 4 Wà be a gbɛ̀kee s̄aa v̄i mèn bas̄ɔro, ben à doo s̄as̄a, è à bas̄ɔro dosai tó s̄ɛn à p̄ɛɛ s̄aa kè s̄as̄a p̄izi ai à gá eroo? 5 Tó à b̄ba, è à sé à da a ḡan kɔn p̄onnaao 6 à táo be à a gbɛ̀nnanɔ kɔn a fáandideenɔ sísi à beɲnɛ: À p̄onnaa kɛmao. Ma a s̄aa kè s̄as̄a è. 7 Lemɛ ɔ̀ m̄ɛɛ ooare, weé p̄onnaa ke ludambe durunkeri mèn doo kè n̄sɛ lɛ ȳa musu de gbɛ̀ maa ḡɔ̀n bas̄ɔro dosai kè aɔ̀ n̄seliɛna nii v̄iroonɔla.

8 Nɔgbɛ̀ kɛ̀ kondogi ɔ̀ v̄i mèn kuri s̄ɔ̀ né? Tó à mèn doo s̄as̄a, è fitia na à kpé waa à wɛtɛ busebuse ai à gá eroo? 9 Tó à b̄ba, è a gbɛ̀nnanɔ kɔn a fáandideenɔ sísi à beɲnɛ: À p̄onnaa kɛmao. Ma kondogi ɔ̀ kè s̄as̄a p̄i è. 10 Lemɛ ɔ̀ m̄ɛɛ ooare, Luda malaikanɔ è p̄onnaa ke durunkeri mèn doo kè n̄sɛ lɛ ȳa musu.

Né ḡɔ̀ gbɛ̀ kè s̄asa

11 Yesu bè ɔ̀: Gbɛ̀ke bé à kuu à né ḡɔ̀ gbɛ̀nɔ v̄i ḡɔ̀n plaa. 12 Ben Sabi bè a denɛ: Baa, ñ ma asaia kè mé ḡɔ̀ v̄i túbi guu kpáma. Ben de p̄i a auziki kp̄aatɛtɛɲnɛ. 13 Èe ke gurɔ plaaro, ben Sabi a p̄nɔ nàk̄sa p̄ingi à tà b̄usu p̄anden z̄aazá. Gwen à a auziki k̄aaten p̄ap̄akɛna guu. 14 Kè à p̄ kè à v̄inɔ dè p̄ingi, ben dekaa gb̄aa ká b̄usu p̄in, ben à ḡɔ̀ takaasio. 15 À ḡaa à nà b̄usu p̄i gbɛ̀kezi ayaz̄ikeri ũ, ben gbɛ̀ p̄i à gb̄are a bura à p̄obleɛ kpá alɛdenɔa. 16 È ḡɔ̀ yezi à p̄ t̄ɛ kè alɛdenɔ e bleɛ ble à ká, m̄de wè p̄ke kpáaro. 17 Kè à laakari s̄u à bè: Ma de ayaz̄ikerinɔ p̄obleɛ v̄i ñiɲzi, ben m̄ɛɛ gaa kɔn n̄aao kè. 18 Mé f̄ɛɛ mà tá ma de kiia, mé benɛ: Baa, ma durun kè Ludanɛ kɔn mpio se, 19 m̄ɛɛ k̄ɔ s̄ío wà ma sísi n né ũ ɔ̀ro. Ñ ma ñiɲ n ayaz̄ikerinɔ doke ũ. 20 Ben à f̄ɛɛ èe taa a de kiia. Kè à tɛ k̄aa èe suu, à de p̄i à è, ben à k̄ɛnɛ w̄ɛnda. À bàa sí à ḡaa à k̄usia, à lé p̄èa. 21 Ben né p̄i bènɛ: Baa, ma durun kè Ludanɛ kɔn mpio, m̄ɛɛ k̄ɔ s̄ío wà ma sísi n né ũ ɔ̀ro. 22 Ben de p̄i bè a z̄ikerinɛnɛ: À gá kpakpaa, à utada maaa kè de à kpaaanɔla sé à m̄ɔ̀ à danɛ, à t̄anga danɛ à kyatee kpáne. 23 À z̄uswarenɛ b̄ɔro m̄ɛkpana k̄u à de, wà

só pɔnnakɛna guu, ²⁴ zaake ma né pì gà à fɛɛmɛ. À sàsámɛ, ben ma à è. Ben aɔ̀ nà pɔnnakɛnaa.

²⁵ Woru sɔ̀ kpé bura. Kè èe suu à kà kīi kɔn bɛɛo, ben à bata ɔ̀ mà dɔ̀ kɔn kɔkɔ̀ kīio. ²⁶ Ben à zīkerinɔ̀ doke sisi à à là bɔn wèe kɛɛ. ²⁷ Ben à wèàla à bè: N dáaro bé à sù, ben n de zùswarɛnɛ bɔrɔ̀ mèkpana dɛ, kè à à è aafia yānzi. ²⁸ Ben Woru pɔ̀ fɛ̀, à gì gɛ̀ ua guuzi. Kè à de bɔ̀ à agbaa kpàne, ²⁹ ben Woru bè a dene: É'le, à kà wè ùgbangba kè mée zī kɛenne, mée gí n yāzi zikiro, ben baa blèkofii gina nées kpáma mà pɔnnaa kɛo kɔn ma gbɛnnanɔ̀oro. ³⁰ Kè n né kè à n auziki kàate kaaruanɔ̀ne pì sù, n zùswarɛnɛ bɔrɔ̀ mèkpana dɛne. ³¹ Ben à de bène: Ma né, n kúmao gurɔ̀ píngi. Pɔ̀ kè má vī píngi n pómɛ. ³² À kɔ̀ sio wà pɔ̀ ble kɔn pɔnnaomɛ, zaake n dáaro pì gà à fɛɛmɛ. À sàsámɛ, ben wà à è.

16

Auziki náanesai

¹ Yesu bè a ibanɔ̀ne: Ɔ̀de ke bé à kuu à begwari diɛ a zīkerinɔ̀ne. Ben wà mɔ̀ wà kɔmɔ̀tɔ̀ kɛne wà bè, èe à auziki kaateɛ. ² Ben à à sisi à bène: Yā kè má má n musu de diamɛ? N yā kè née kɛɛ n begwana guu tɔ̀kɛmɛ. Né fɔ̀ ñgɔ̀ de ma begwari ù dɔ̀ro. ³ Ben begwari pì ò a swè guu: Ma dii e ma bɔɔ̀ zīi guu, mé ke diamɛ? Àe kè mé fɔ̀ mà sè waro, ben baakɛna demɛ wíyā ù. ⁴ Má dɔ̀ yā kè mé ke le gbɛnɔ̀ ma diɛ n be, tó à ma bɔ̀ zīin. ⁵ Ben à a dii fīadeenɔ̀ sisi doodo à gbɛ káaku là à bè: N ma dii fīa kūna ùgbame? ⁶ À bè: Nɔ̀si gaawa lé basɔ̀oro. Ben begwari pì bène: N fīa takadan yè. N vɛɛ n kɛ baplaa akuri kpakpaa. ⁷ Ben à bè gbɛ pāndene: Mpi sɔ̀, n fīa ùgbame? Ben à bè: Ése sàki basɔ̀oro. Ben begwari pì bène: N fīa takadan yè, n kɛ basiigɔ̀. ⁸ Ben dii pì begwari náanesaidee pì sáabu kpà wéézɛɛ kè à kè yā musu. Zaake anduna kèki gbɛnɔ̀ wée zēna de gupuradeenɔ̀la n kɔ̀ tɛɛ yāken a guu.

⁹ Mapi sɔ̀, mée ooare à gbɛnnanɔ̀ wete kɔn ɔ̀ náanesaio, le gurɔ̀ kè à yāaawa, Luda é a diɛ bɛɛ kè è yáaroonɔ̀ guu. ¹⁰ Gbɛ kè náane vī kɔn à féteo égɔ̀ náane vī kɔn à bítaome se. Gbɛ kè náane vī kɔn à féteoro égɔ̀ náane vī kɔn à bítao sero. ¹¹ Tó ée kɛ á náane vī kɔn ɔ̀ náanesaioro, Luda é a náane ke kɔn à yāpuradeeɔ̀? ¹² Tó ée kɛ á náane vī kɔn gbɛ pānde pɔ̀nɔ̀ro, Luda é a zīnda pɔ̀ kpáawaɔ̀? ¹³ Zīkeri è fɔ̀ à dɔ̀ dii mèn plaaaziro, zaake eé za gbɛ doon ágɔ̀ ye gbɛ doozii, kesɔ̀ eé na gbɛ dooa à kya ká gbɛ doon. É fɔ̀ ágɔ̀ dɔ̀ Ludazi kɔn ɔ̀o ledoro.

¹⁴ Farisinɔ̀ ye ɔ̀zi. Kè aɔ̀ yā pì mà píngi, ben aɔ̀we lézúkii kɛɛ Yesua. ¹⁵ Yesu bènnɛ: Èe yā nnaa kpá a zīndaa gbɛnteenɔ̀ kiiame, mɔ̀de Ludaa a swè dɔ̀. Yā kè bíta gbɛnteenɔ̀nen Luda è kya kán.

Ɔ̀de kɔn Lazaru

(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

¹⁶ Musa doka kɔn annabinɔ̀ takadanɔ̀ kuu ai Yaaya gurɔ̀ɔ̀a. Zaa gurɔ̀ beean wèe kpata kè bɔ̀ Luda kiia baaru kpaa, ben gbɛ píngi e weteɛ à gɛn kɔn gbāaao. ¹⁷ Ludambɛ kɔn tɔ̀tɔ̀e gɛtena aaga de doka pì wézá féte gogonala. ¹⁸ Gbɛ kè gí a naɔ̀zi à nɔ̀ pānde sè, adee zina kème. Gbɛ kè nɔ̀ kè wà gizi sè sɔ̀ zina kɛn gwe.

¹⁹ Gɔ̀gbɛ ɔ̀de kee kuu è pókásá maa ɔ̀deenɔ̀ da, égɔ̀ pɔnnaa kɛɛ nnamana guu gurɔ̀ píngi. ²⁰ Baakeri kè wè benɛ Lazaru égɔ̀ daena à be gānu, bɔ̀nɔ̀ dɔ̀dɔ̀ à mà. ²¹ Égɔ̀ pɔ̀blee kè è léɛ ɔ̀dee pì teebu gīzī blena ni deɛ. Gbɛenɔ̀ bé wègɔ̀ à bɔ̀ pìnɔ̀ sāsáa. ²² Baakeri pì gà, ben malaikanɔ̀ à sè wà tào Ibraī kuu. Ɔ̀dee pì

gà se, ben wà à wíi. ²³ Kuuna wéetámma guu gèwáan, kè à wée sè musu, ben à Ibrai è káaa, Lazaru kú à sac. ²⁴ Ben à lé zùzi à bè: Baa Ibrai, ñ ma wènda gwa, ñ Lazaru zí à a ònetee zó ía, à mós à tóme ma nénea, zaake méé wáwáa maa tévura kèkii guume. ²⁵ Ben Ibrai bè: Ma né, ñ tó nnamana kè liganzi n wèndiguro yá òngu kón takaasi bíta kè Lazaru kèò. À làakari kpaena gura kè sa, ben ñ kú wáwáa guu. ²⁶ Beee gbera wée zòoto kú wa dagura. Tó gbè yezi à bò kè à gá a kiia, eé fíro, gbèke é fí à bò gwe à mós wa kiia síro. ²⁷ Ben òdee pí bè: N yá nna Baa, tó lème, ñ à zí ma de be, ²⁸ zaake má dáaron vī gōon sōoro. À gá lé daríma, le aōton mós gu wáwádee kè guuro. ²⁹ Ben Ibrai bè: Aō Musa kón annabino takadano vī, aō ñ yá ma. ³⁰ Ben òdee pí bè: Auo, Baa Ibrai! Tó gbèke bò gaan à gá ñ kiia, aō ñ nòse lie. ³¹ Ben Ibrai bène: Tó aōe Musa kón annabino yá maro, baa tó gbèke bò gaan, aō é yá síro.

17

Yesu yakeno

(Mat 18:6-7, 21-22, Maa 9:42)

¹ Yesu bè a íbanone: Yá kè è tó gbèno fuu ègō sairo, mōde wáiyoo gbè kè è bò à kiia. ² Eégō sáò adeene wà wísibgbe gbèntē ò a waale wà à zu sèbe guu de à tó né kèkiino doke fula. ³ Agō kú kón làakario. Tó n gbèndoo durun kè, ñ gá ñ à le. Tó à a nòse lie, ñ kēne. ⁴ Tó à durun kēnne gurō do gēn swēeplaa, ben à èara à bēnne gēn swēeplaa a nòse lie, ñ kēne. ⁵ Dii zírino bène: Ñ wa ludanaanekena kaarawe. ⁶ Dii bè: Tó á Luda náane vī féte lán efō wée bà, é o sí lí kèkiine à a zīnda wo à gá pé sèbe guu, eé a yá ma.

⁷ Tó a gbèkee zò vī èe sè waa ke èe sáano dáa, tó à sù buraaò, à dii é bene à mós à pò ble gōon yó? ⁸ Auo, eé bene à pòblee keare, à a uta lie à móare pòbleeo kón íminao, àpi é gbasa à pò ble à í mí. ⁹ Wè zò sáabu kpá kè à yá kè wà òdane kè yānjin yó? ¹⁰ Leme apino sō, tó a yá kè Ludaa dàaree kè píngi, à be: Zònon wa ũ, wa zīin wá kè.

Kusu gōon kurino kékōana

¹¹ Kè Yesu e gaa Yerusalemu, èe ligaa Samaria bùsu lézèkiiizi kón Galilio. ¹² Kè èe gēe lakutu ken, ben gōgbè kusu gōon kurino dààle. Aō ze káaa, ¹³ aō lé zùzi wà bè: Dii Yesu, ñ wa wènda gwa. ¹⁴ Kè à ñ é, ben à bèñne: À gá à a zīnda òdà sa'orinone. Kè aōe gaa, ben aō kékōa. ¹⁵ Kè aō gbè doo è a kékōa, ben à liara à sù, èe Luda sáabu kpaa kón kòto gbáaaò. ¹⁶ À dàe a puua Yesu ae à ñ kpàa. Gbè pí né Samaria gbēme. ¹⁷ Ben Yesu bè: Gōon kurino bé wà kékōaroo? Gōon kēndoono kú máme? ¹⁸ Aō gbèkee e liara à mò Luda sáabu kpáro, sé gbè zítò kēs? ¹⁹ Ben Yesu bène: Ñ fēe ñ tá, ma náane kè ñ kè bé à ñ kékōa.

Gbèntee Né suna

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Farisino gura lá kpata kè bò Luda kiia bōna gupuraaazi, ben à wèñla à bè: Kpata kè bò Luda kiia è bò gupuraa wà e kōn wéero. ²¹ Weé be à kú kè ke à kú káaro. Kpata kè bò Luda kiia pí kú a té kēme.

²² Ben à bè a íbanone: À gurō e mōkè é Gbèntee Né sugurōo pino doke ena ni de, é ero. ²³ Weé beare à kú káa ke à kú kè, mōde àton gáro, àton téfíziro. ²⁴ Lán loupina è guu pu ludambe lé gura kè kón à lé káao nà, len eégō de le Gbèntee Né sugurōa. ²⁵ Séto à wéetámma è maamaa gía, tōorigbèno é gízi. ²⁶ Lán à de

nà Nuu gurɔ, lɛn eégɔ dɛ lɛ se Gbɛntee Né sugurɔ. ²⁷ Gbɛnɔɔ e pɔ blee wèe í mii, wèe nɔɔ sɛɛ wèe zã kɛɛ ai Nuu gâa à gɛ̀ góro'ite guu, ben í dá andunala, wà gâga píngi. ²⁸ Lɛmɛ dɔ Lutu gurɔ, wèe pɔ blee wèe í mii, wèe pɔ luu wèe pɔ yaa, wèe pɔ tɔɔ wèe kpé boboo. ²⁹ Gurɔɔ kɛ̀ Lutu bɔ̀ Sɔdɔmu, té kɔ̀n fãntɛ̀gbɔ̀o kwè bɔ̀na ludambɛ, ben wà gâga píngi. ³⁰ Lɛn eégɔ dɛ lɛ gurɔɔ kɛ̀ Gbɛntee Né é bɔ̀ gupuraa.

³¹ Gurɔ beeeaa gbɛ̀ kɛ̀ kú a kpé musu tón pita à gɛ̀ kpé guu à pɔ̀nɔ sɛɛ à bɔ̀oro. Lɛmɛ dɔ gbɛ̀ kɛ̀ kpé buraa tón liara à pɔ̀ sé bero. ³² À tó Lutu naɔ̀ yã dɔ̀agu. ³³ Gbɛ̀ kɛ̀ yezi àgɔ̀ a wɛ̀ndi kúna é korazi. Gbɛ̀ kɛ̀ gí a wɛ̀ndizi sɔ̀, adee égɔ̀ wɛ̀ndi ví. ³⁴ Mɛɛ ooare, gwãaví beeeaa gɔ̀ɔn plaaanɔ̀ égɔ̀ daena kɔ̀ saɛ, weé gbɛ̀ doo sé wà gbɛ̀ doo tón. ³⁵ Nɔ̀gbɛ̀ gɔ̀ɔn plaaanɔ̀ égɔ̀ pɔ̀ lɔ̀ɔ gu dɔ̀nkɔ̀n, weé gbɛ̀ doo sé wà gbɛ̀ doo tó. ³⁶ Gɔ̀gbɛ̀ gɔ̀ɔn plaaanɔ̀ égɔ̀ kú bura, Luda é gbɛ̀ doo sé, eé gbɛ̀ doo tó. ³⁷ Ben aɔ̀ à là wà bè: Dii, má kpaá? À wɛ̀nla à bè: Guu kɛ̀ gɛ̀ kún, gwen yeberekunɔ̀ é kɔ̀ kakɔ̀an.

18

Gyaanɔ̀ kɛ̀ zè yakpaɛkerila

¹ Yesu yã lɛ̀kɔ̀ziinne lɛ à dɔ̀aɛ̀ne aɔ̀gɔ̀ adua kɛɛ kɔ̀sɔ̀kɔ̀sɔ̀ aɔ̀ton kpasaro. ² À bè: Yakpaɛkeri ke bé à kú wéte kea, à Luda vía víro é gbɛ̀ke yã daro. ³ Gyaanɔ̀ kee kú wéte pí guu, égɔ̀ mɔ̀ à kiia gɛ̀n baaagɔ̀ è be: N zɛmao ma íbɛɛ yã musu. ⁴ Èe wero ai gurɔ plaa. Beee gbera à bè a zɛndane: Baa tó má Luda vía víro, bensɔ̀ mɛɛ gbɛ̀ke yã daro, ⁵ lán gyaanɔ̀ pí e ía daama nà, mé zɛo. Tó mɛɛ ke lero, à zɛmalana yãana sai é ma á'ámɛ.

⁶ Ben Dii bè: À yakpaɛkeri zaaa yã'ona ma. ⁷ Luda é zɛ kɔ̀n gbɛ̀ kɛ̀ à n sé aɔ̀ɔe wii lɛɛa fãantɛ̀ kɔ̀n gwãavínooro? Eé ke kɔ̀kɔ̀kɔ̀ kɔ̀n wɛ̀nlaanao yɔ̀? ⁸ Mɛɛ ooare, eé zɛnyome gɔ̀. Baa kɔ̀n beeeo tó Gbɛntee Né sù, eé a náanɛkeri e anduna guuɔ̀?

Farisi kɔ̀n bɛ'ɔ̀siri

⁹ Ben à èara à yã kèkii lɛ̀kɔ̀zi gbɛ̀ kɛ̀ aɔ̀è n zɛnda die maa aɔ̀ kya kángunɔ̀ne. ¹⁰ Gɔ̀ɔn plaa kenɔ̀ bé wà gâa adua ke Luda ua guu, gbɛ̀ doo né Farisimɛ, gbɛ̀ doo sɔ̀ bɛ'ɔ̀siri. ¹¹ Farisi pí zɛna èe adua kɛɛ. À bè a swè guu: Luda, ma n sáabu kɛ̀ kɛ̀ má dɛ lán gbɛ̀ kpaanɔ̀ bàro, dibidibikerinɔ̀, náanesaideenɔ̀, zinakerinɔ̀ ke lán bɛ'ɔ̀siri kɛ̀ bà. ¹² Mɛ̀é gɔ̀ lɛ̀ yii gurɔ plaplaa azuma kɔ̀n azumao. Pɔ̀ kɛ̀ má è píngi mɛɛ à kuridee bɔ̀nne. ¹³ Bɛ'ɔ̀siri pí sɔ̀ zɛ káaa, èe fɔ̀ à wéɛ sè à musu gwà sero. À kpãngeda kɛ̀ à bè: Luda, n sùu kemao, durunkerin ma ú. ¹⁴ Mɛɛ ooare, gɔ̀gbɛ̀ pí tà a bɛ Luda yãsiona guume, èe ke Farisi pínlɔ. Zaake gbɛ̀ kɛ̀ è a zɛnda sé lezɛ Luda é à busa. Gbɛ̀ kɛ̀ è a zɛnda busa sɔ̀ Luda é à sé lezɛ.

Aubarikadana nɛ̀nɔ̀

(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵ Wèe mɔ̀ Yesune kɔ̀n nɛ̀ fétenɔ̀ lɛ à ɔ̀ kɛ̀nma. Kɛ̀ à ìbanɔ̀ è lɛ, ben aɔ̀ gíinne. ¹⁶ Ben Yesu nɛ̀nɔ̀ sisi à bè: À tó nɛ̀nɔ̀ mó ma kiia, àton gínnɛro, zaake aɔ̀ takanɔ̀ pɔ̀n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia ú. ¹⁷ Yãpuraan mɛɛ ooare, gbɛ̀ kɛ̀ eé kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia sí lán né fète bàroo é gɛ̀nlo.

Auzikidee

(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸ Gbãade ke mò à Yesu là à bè: Danneri maa, dian mé ke mà wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo ee? ¹⁹ Yesu bènc: À kɛ̀ dia n bè má maaa? Gbɛ̀kee maaro, sé Luda

ado. ²⁰ N̄ dokanɔ d̄5: N̄ton zina kero, n̄ton gb̄e dero, n̄ton kp̄ai oro, n̄ton yā di n gb̄e daaaaro, n̄gae bèe lí n de k̄on n daone. ²¹ Ben à bène: Zaa ma néngo z̄in má yā beenɔ k̄una píngi. ²² Kè Yesu yā pi mà, à bène: Yā mèn doo bé à ḡõnne. N̄ p̄5 kè n̄ v̄inɔ yā píngi n̄ à ɔ kpá takaasideenɔa, néḡ5 auziki v̄i ludambe. Beee gb̄era n̄ m̄5 n̄ témazi. ²³ Kè à yā pi mà, à n̄5e yàka, zaake auzikibitadeeme. ²⁴ Kè Yesu à gwà, ben à bè: À z̄i'ũ maamaa auzikideene à ḡe kpata kè b̄5 Luda kiia guu. ²⁵ Lakumi ḡena p̄ɔɔȳin aaga de auzikide ḡena kpata kè b̄5 Luda kiia guula. ²⁶ Ben gb̄e kè ā5 yā pi mà n̄ bè: Dé bé eé f̄5 à mìsina ee? ²⁷ Yesu w̄enla à bè: Yā kè gb̄entee f̄ua à ke, Luda kiia è sí ke.

²⁸ Ben Pita bè: Wa baabɔ píngi tò wa tenzi. ²⁹ Ben Yesu bènne: Yāpuraan m̄eε ooare, gb̄e kè à a beε tò ke a nā5 ke a v̄inɔ ke a d̄aaronɔ ke a de ke a da ke a néno kpata kè b̄5 Luda kiia yānzi, ³⁰ adee é εara à beee taka e de yāala paripari anduna kè guu, eé w̄endi kè è yāaroo e anduna kè èe m̄ɔɔ guu.

Yesu εara à a ga k̄on a f̄εnao yā'ona
(Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

³¹ Yesu a ḡõn kuri awεεplaaanɔ kàk̄5aazi, ben à bènne: Wée gaa Yerusalemu. Gwen yā kè annabinɔ kè Luda yān Gb̄entee Né musu é papan píngi sa. ³² Weé à kpá bori p̄ande gb̄enɔa, ā5é à fabo, ā5é à s̄5s̄5, ā5é lóu sua, ā5é à gb̄e fl̄aò, ā5é à de, ³³ à gurɔ aaḡ5dee z̄i ée f̄ε. ³⁴ M̄ode à iba p̄inɔ e à ke mì d̄ro, zaake yā pi mì utenānne, ā5ɔ d̄5 yā kè èe ooro.

V̄ia baakeri k̄ek̄5ana
(Mat 20:29-34, Maa 10:46-52)

³⁵ Kè Yesu kà k̄i k̄on Yerikoo, v̄ia kee v̄εena zé léa, èe baa keε. ³⁶ Kè à mà gb̄enɔ e ḡεteε pari, ben à n̄ lá à bè, b̄on w̄eε keε. ³⁷ Ben wà bène, Yesu Nazareti bé èe ḡεteε gwe. ³⁸ Ben à lé z̄uì à bè: Yesu, Dauda bori, n̄ ma w̄enda gwa. ³⁹ Gb̄e kè ā5ɔ té aεz̄inɔ ḡine wà bè à ȳite, ben à lé gb̄aa zuna kàara èe bee: Dauda bori, n̄ ma w̄enda gwa. ⁴⁰ Yesu zè à bè wà m̄5o. Kè à mò, ben Yesu à là à bè: ⁴¹ B̄on n̄ yezi mà kennεε? À w̄eàla à bè: Dii, má yezi ma w̄εε guu emε. ⁴² Ben Yesu bène: N̄ guu e. Ma náane kè n̄ kè bé à n̄ k̄ek̄5a. ⁴³ Zaa gwe ḡ5ɔ à w̄εε guu è, ben à t̄zi, èe Luda s̄áabu kpaa. Kè baade píngi è le, ben wà Luda t̄5 b̄5.

19

Zakeusi

¹ Kè Yesu kà Yeriko, èe ḡεteε à guu. ² Gb̄ekee kú gwe à t̄on Zakeusi. Be'ɔɔsirinɔ gb̄ensime, bens̄5 auzikideeme. ³ Èe weteε à e gb̄e kè Yesu de a ũ, m̄ode gb̄e gb̄ootome, èe f̄5 à à èro parii yānzi. ⁴ Ben à bàa lè à gàa ae à dì sí lía le à Yesu e, zaake eé b̄5e gwe kpame. ⁵ Kè Yesu kà gwe, ben à w̄εε s̄ε musu à bène: Zakeusi, n̄ pita kpakpaa. Séde mà pita n̄ be gb̄aa. ⁶ Ben Zakeusi pita kpakpaa à à sì k̄on p̄onnaao. ⁷ Kè gb̄enɔ è le, ben ā5ɔe wis̄5ɔ kaa wà bè: À gàa pita durunkeri be. ⁸ Ben Zakeusi f̄εε à zè à bè Diine: Dii, mé ma auziki kpadoo kpaate takaasideenɔne. Tó ma gb̄eke takii kè s̄5, mé εara mà à ḡεε kpaa leo siiḡ5me. ⁹ Ben Yesu bène: Ua kè deenɔ mìsina è gb̄aa. Zaake gb̄e k̄ek̄ii se né Ibrai boriime. ¹⁰ Gb̄entee Né mò le à gb̄e kè s̄àsà weteε à à mì síme.

ɔɔdak̄ena z̄ikerinɔne
(Mat 25:14-30)

11 Gurɔɔ kɛ wɛ̀e à yā̀ pì maa, ben à èara à yā̀ kàarañne dɔ. Lán à kà kīi kōn Yerusalemuo nà, wɛ̀e daa kpata kɛ̀ b̀ò Luda kiia é b̀ò gupuraa gɔ̀ome, ben à yā̀ lèkɔ̀ziñne 12 à bè: Kína bori ke bé èe gaa b̀usu zàazán lɛ̀ wà à kpà kpatan, eé liara à su. 13 Ben à a zíkèrinɔ̀ sisi gɔ̀on kuri, à kondogì ɔ̀ kpà n̄ baadea mèn basɔ̀ɔ̀oro, à bèñne: Àgɔ̀ laa taao ai màgɔ̀ gá su. 14 À b̀usudeenɔ̀ s̄ zàn, ben ā z̀irinɔ̀ z̄l̄ à kpɛ̀e ā bè: Wé we gb̄e pì kí blewero. 15 Kè wà à kpà kpatan à s̀u, à bè wà zíkèri kè a ɔ̀ kpàmma pìnɔ̀ s̄isi, lɛ̀ à e à d̄s lán ā ère è nà. 16 Gb̄e káaku mò à bè: Dii, n ɔ̀ pì àre kàarame lɛ̀o kuri. 17 Ben à bène: N̄ kè, zíkèri maa. Lán n̄ náane v̄i k̄on à féteo nà, négɔ̀ iko v̄i wéte mèn kurinɔ̀a. 18 Gb̄e plaadee mò à bè: Dii, n ɔ̀ pì àre kè lɛ̀o ɔ̀oro. 19 Ben à bène: M̄m̄on s̄s, négɔ̀ iko v̄i wéte mèn ɔ̀oroonɔ̀a. 20 Ben gb̄e pànde mò à bè: Dii, n ɔ̀e kè. Má ùte kokona bisa kàsaa guu. 21 Má n̄ v̄ia v̄i, zaake n̄ yā̀nɔ̀ z̄l̄'ù. Nèè p̄ kè n̄eé diero sé, nèè p̄ kè n̄eé t̄oro kè. 22 Ben à bène: Zíkèri zaa, n l̄é bé à n̄ kari kè. N̄ d̄s kè ma yā̀nɔ̀ z̄l̄'ù, mèè p̄ kè mèé diero sé, mèè p̄ kè mèé t̄oro kè. 23 Kè n̄ d̄s lɛ̀, b̀oyā̀nzin n̄eé ɔ̀daa keoñne, lɛ̀ tó ma su, mà a p̄ sí k̄on à àreoro? 24 Ben à bè gb̄e kè āɔ̀ kú gweenɔ̀ne: À à ɔ̀ pì sía à kpà gb̄e kè àre è lɛ̀o kuria. 25 Ben wà bène: Dii, à àre lɛ̀o kuri k̄una kò. 26 Ben à wèñla à bè: M̄eé ooare, gb̄e kè p̄ v̄iin Luda é kaaranɛ. Gb̄e kè v̄i-roo s̄s, baa kè à v̄i Luda é síame. 27 Ma ibeé kè āɔ̀ yezi mà kí bleñneroonɔ̀ s̄s, à m̄óño kè à n̄ d̄de ma aɛ.

Gbaakɛkpana Yesuzi Yerusalemu (Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Yoh 12:12-19)

28 Kè Yesu yā̀ pì ò à yā̀a, ben à dà zén, èe gaa Yerusalemu. 29 Kè à kà kīi kōn Betefageo kōn Betanio s̄is̄i kè wè be Kùkpe geɛzi, ben à a iba z̄l̄ ḡon plaa 30 à bèñne: À gá lakutu kè kú a aɛ kèkàa guu. Tó a ḡe, é zaakine b̀oro e b̀adɔna gwe, gb̄ekee e dia zikiro. À poro à suo. 31 Tó wà a la wà be, à kè dia ée poroo, à be Dii bé à yezi. 32 Ben z̀irinɔ̀ ḡaa, āɔ̀ è lán à òñne nà. 33 Kè āɔ̀e zaaki pì poroo, ben à diinɔ̀ n̄ lá wà bè: À kè dia ée zaaki pì poroo? 34 Ās wèñla wà bè: Dii bé à yezi. 35 Ben ās s̀u zaaki p̄lo Yesune, ās n̄ utano kpàea, ben ās Yesu dia. 36 Lán èe gaa nà, gb̄enɔ̀ e n̄ utano kpaɛɛ zén.

37 Kè à kà kīi kōn guu kè zé pì m̄i pè Kùkpe s̄is̄i guzureao, ben p̄nnaa guu à iba kè āɔ̀ tézinɔ̀ n̄ pingi nà Luda saabukpanaa kōn kòto gb̄aaao dabuyá kè āɔ̀ ènɔ̀ musu pingi 38 wà bè: Aubarikadeen kína kè èe m̄ɔ̀ Dii t̄oo ù. Aafia kú ludambe, gakuì kú musu.

39 Farisi kè āɔ̀ kú zà guu kenɔ̀ bène: Danneri, n̄ kpákè n̄ ibanɔ̀zi. 40 Ben à wèñla à bè: M̄eé ooare, tó ās ȳl̄te, gb̄enɔ̀ bé weé wii pì lé.

Yesu ɔ̀ɔ̀ɔ̀na Yerusalemudeenɔ̀

41 Kè à s̄s Yerusalemuzi, à gwà, ben à ɔ̀ d̄ò à musu 42 à bè: Tó n̄ yā̀ kè eé m̄onne kōn aafiao d̄s gb̄aa yā̀ dé, lɛ̀ à ke nna. M̄ode tia sa à utenanneme. 43 À gurɔ̀ é m̄ó kè n̄ ibeɛnɔ̀ é gbà lez̄inɔ̀ d̄o wà liganzi wà n̄ kagura ke 44 āsé n̄ gboro āsé n̄ gb̄enɔ̀ d̄ugu z̄s. Baa gb̄e ke āsé tó didik̄saro, kè n̄eé gurɔ̀ kè Luda wéé kpàenzii d̄sro yā̀nzi.

Yesu kuuna Luda ua (Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yoh 2:13-22)

45 Kè Yesu gè Luda ua guu, ben à pè laayarinɔ̀a. 46 À bèñne: Wà kè Luda yā̀n wà bè: Ma kpé égɔ̀ de aduakɛkpe ùme, ben á kè gb̄eblèrinɔ̀ tò ù.

⁴⁷ Lán guu e doo ná Yesu ègō yā daañne Luda ua guu. Ben sa'orikinō kōn ludayādannerinō kōn gbēnsinō e zé wete wà à de, ⁴⁸ mōde aōe à kena zé ero, kè baade pínɡi swá kpá wèe à yá maa yānzi.

20

Yesu gbekana a ikozi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

¹ Zíkea Yesu e yá daa gbēnōne Luda ua guu, èe baaru nnaa kpaañne, ben sa'orikinō kōn ludayādannerinō kōn gbēnsinō mō ² wà bène: Ñ owe, iko kpareen nēe yá kēnō keeo? Dé bé à n gba iko pi? ³ Ben à wèñla à bè: Mapi se mé yá gbekaawa. À omē, ⁴ Yaaya gbēnō batisikena bō Luda kiian yōo, ke gbēntee kiame? ⁵ Ben aō yá gōgō wà bè: Tó wa bè Luda kiame, eé wa la, bōyānzin wée Yaaya yá sirozi? ⁶ Tó wa bè gbēntee kiame sō, gbē pínɡi é wa pápa gbèo aō wa dede, zaake aō Yaaya annabikēe si. ⁷ Ben aō wèàla wà bè: Wá dō tó mán à bōnlo. ⁸ Ben Yesu bèñne: Èndē mapi se mé iko kè mée yá kēnō keeo oarero.

Geepi líkpe ayakerinō

(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

⁹ Ben Yesu yá kèkii lèkōziñne à bè: Gbēke bé à geepi líkpe bà, ben à ná ayakerinōne ñ ozi à fēe táo à gurōplaa kè gwe. ¹⁰ Kè geepizōgurōo kà, ben à a zìri zì ayakeri pìnōa, le aō a geepi beē pi kpáa, ben ayakeri pìnō à gbē, aō à gbàre okori. ¹¹ Ben à èara à zìri pānde zì do, ben aō à gbē aō wí dàa aō à gbàre okori. ¹² Ben à èara à gbē aagōdee zì do, ben aō à kēnna aō pèa. ¹³ Ben buradee pi bè: Mé ke diame saa? Mé ma négōgbē mèn do yenzidee zìñma. Ke aōé à yá da gwēe? ¹⁴ Kè ayakeri pìnō à è, aō bèkōne: Túbiblerin yè, wà à de, à túbì é gō wa pō ú. ¹⁵ Ben aō bōo buraa guu, aō à dè.

Tò! Bón buradee pi é keño? ¹⁶ Eé mō à ayakeri pìnō dede à buraa pi na gbē pāndenōne ñ ozi. Kè gbēnō yá pi mà aō bè: Wàton ero! ¹⁷ Ben Yesu ñ gwa tíii à bè: Yá kè wà kè Luda yān kèkii de diame?

Gbè kè kpéborinō pā kpàzi
bé à gō kpé gooda gbè mīdee ũ.

¹⁸ Gbē kè lēe gbè pia é wíwime,
tó à lēe à si gbēa sō, eé à ú lōme.

Bē'ōkpana Sizaa yá

(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

¹⁹ Ludayādannerinō kōn sa'orikinōo dō kè ñ yānzin à yālekōzina pi òzi, ben aō zé wete wà à kū gōo, mōde aō vīa kè gbēnōne. ²⁰ Aōe à kpákpaa, ben aō zāmbadee kè aōe ñ zīnda diēe gbē maaa ũunō zīa, le wà e wà à kū a yā'ona guu, wà à kpá ñ būsū gbāadee à gbāaa mōne. ²¹ Ben zāmbadee pìnō à là wà bè: Danneri, wá dō kè nēe yá o ñ yá dañne a zéa. Nēe gbē wēe gwaro, nēe Luda zé dañne kōn yāpuraao. ²² À zé vī wà bē'ōo kpá Sizaaō ke wàton kpáaro? ²³ Yesu ñ mōnafikikee dōñma, ben à bèñne: ²⁴ À o pi doo odoame mà gwa. Dé mī wēzān yè kōn à tōo? Aō wèa la wà bè: Siza pōme. ²⁵ Ben à bèñne: Tò, à pō kè de Siza pō ũ kpá Sizaa, à pō kè de Luda pō ũ kpá Ludaa. ²⁶ Ben aō fūa wà à kū à yā'ona guu gbēnō wáa. À yāwenlana bō ñ sae, ben aō ñ lé yīte.

Gēnō fēena yá

(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

²⁷ Ben Sadusi kè aṣè be gènò è fεεroonɔ m̀ Yesu kiia, aṣ à gbèka ²⁸ wà bè: Danneri, Musa òwe a takada guu à bè: Tó gbē gà à a naṣ tò né'isai, à dāaro gyaanɔ̀ pì sé, lε à né borii dato a vline. ²⁹ Lemε dedɔ̀nkɔ̀deenɔ̀ kuu gɔ̀on swεεplaa. Woru nɔ̀ sè, ben à gà né'isai. ³⁰ Ben Sabi nɔ̀ pì sè dɔ̀. ³¹ Sabi gbεra Bi sè dɔ̀. Aṣò kè lε n̄ gɔ̀on swεεplaa n̄ píngi, aṣ gàga né'isai. ³² Aṣ píngi gbεran nɔ̀ pì gà se. ³³ T̀! Gènò fεεgurɔ̀ zī aṣ dé bé eégɔ̀ nɔ̀ pì v̄i? Zaake aṣ gɔ̀on swεεplaa n̄ píngi aṣ à d̄ nɔ̀ ūmε. ³⁴ Ben Yesu wènla à bè: Anduna kè gbēnɔ̀ è nɔ̀ sé aṣè zā kε, ³⁵ m̄ode gbē kè Ludaa diε kè aṣ k̄ s̄io wà bɔ̀ gaan aṣ anduna dufu leenɔ̀ é nɔ̀ séro, aṣè zā kero. ³⁶ Weégɔ̀ kuu lán malaikanɔ̀ kuu nàme, weé ga d̄ro. Weégɔ̀ de Luda néno ūmε, ḡaafεenɔ̀ ū. ³⁷ Baa Musa à gènò fεena yá p̄tiañne gura kè à gyanto yá òn à bè, Diin Ibraī k̄on Isaakuo k̄on Yakubuo Luda ū. ³⁸ Dii è kε gènò Luda ūro, gbē b̄enɔ̀ Ludame, zaake gbē píngi b̄ε Ludane. ³⁹ Ben lodayadanneri kenɔ̀ fεε wà yá ò wà bè: Danneri, n yá maaa ò. ⁴⁰ Ben aṣɔ̀e gà wà yāke làa d̄ro.

Mεsaya bori ya
(Mat 22:41-46, Maa 12:35-37)

⁴¹ Yesu n̄ lá à bè: À kè dia wè be Dauda boriin Mεsaya ūu? ⁴² Zaake Dauda bè Saamu takada guu:

Dii bè ma diine à v̄ε a ɔ̀plaazi

⁴³ ai àḡɔ̀ à ibεenɔ̀ kenε tinti ū.

⁴⁴ Kè Dauda bène Dii, à kè dia eégɔ̀ de à borii ū dɔ̀?

Lodayadannerinɔ̀ k̄on Farisinɔ̀ m̄nafiki
(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40)

⁴⁵ Kè baade píngi e à yá maa, ben à bè a ibanɔ̀ne: ⁴⁶ À làakari kε lodayadannerinɔ̀zi. Aṣèḡɔ̀ yezi wàḡɔ̀ tetenazi k̄on uta gb̄aanɔ̀ dana, lε wàḡɔ̀ ì kpaar̄ma yàranɔ̀. Aṣèḡɔ̀ yezi wà v̄ε aduakεkpe v̄εeki maaanɔ̀ k̄on p̄onna p̄ɔ̀ble v̄εeki maaanɔ̀. ⁴⁷ Aṣè adua gb̄aa kε lε gb̄ēn̄ n̄ e yānzi, ben aṣè gyaanɔ̀ k̄pé sír̄ma. Aṣ w̄ét̄amma éḡɔ̀ pás̄i de gbē píngi p̄óla.

21

Gyaanɔ̀ takaaside ɔ̀dana
(Maa 12:41-44)

¹ Kè Yesu w̄εε sè musu, ben à è ɔ̀deenɔ̀ e n̄ gbaanɔ̀ daa ɔ̀dakii guu. ² Ben à gyaanɔ̀ takaaside ke è gwe, à k̄ɔ̀bɔ̀ plaa aṣ d̄an. ³ Ben à bè: Yápuraaan m̄εε ooare, gyaanɔ̀ takaasidee p̄i ɔ̀ d̄an de gbē píngila. ⁴ Zaake aṣ ɔ̀ s̄a guun aṣ b̄on wà k̄an n̄ píngi. Nɔ̀gbē p̄i s̄, à takaasikεε guu p̄ɔ̀ kè à v̄i à p̄ɔ̀ bleon à d̄an píngi.

Yerusalemu kaatena k̄on andunayagurɔ̀ s̄edanɔ̀
(Mat 24:1-21, Maa 13:1-19)

⁵ Gb̄ekenɔ̀ e Luda ua yá oo, aṣ bè wà à kp̄enɔ̀ k̄εke maa k̄on gbè maaanɔ̀ k̄on p̄ɔ̀ kè wà Luda gb̄anɔ̀, ben Yesu bè: ⁶ Gurɔ̀ke è su kè p̄ɔ̀ kè á è k̄enɔ̀, baa gbè ke weé tò dik̄ɔ̀aro, weé gboro píngimε.

⁷ Ben aṣ à là wà bè: Danneri, boren yá k̄enɔ̀ è kεε? Bó bé eégɔ̀ de à kεgurɔ̀ s̄eɔ̀da ūu? ⁸ Ben à wènla à bè: À làakari kε, àton tó wà a s̄as̄aro, zaake weé mó pari k̄on ma t̄o, aṣéḡɔ̀ bee Mεsayan n̄ ū, gurɔ̀ p̄i s̄ k̄a k̄i. Àton t̄éñziro. ⁹ Tó a z̄inɔ̀ baaru mà ke tó á mà wà fεek̄zi yānɔ̀, àton tó v̄ia a k̄uro. Sé beeenɔ̀ kε k̄aaku ḡia, m̄ode anduna é yāa ḡɔ̀ro. ¹⁰ Ben à bèñne: Bori k̄on boriio è fεek̄zi,

lemɛ dɔ̀ b̀usu kɔ̀n b̀usuo. ¹¹ Tɔ̀ɔtɛ nigānigāna pāsīnɔ̀ kɔ̀n nɔ̀aaɔ kɔ̀n gagyāano ɛgɔ̀ kú gukenɔ̀a. Àisi zaa vīa yānɔ̀ é bɔ̀ ludambe.

¹² Le yā pīnɔ̀ kpé à su pīngi weé a kúkū wà wée tāawa. Weé a na ad-uakekpɛdeenɔ̀nɛ n̄ ɔ̀zī, weé a ká kpésiaan, weé gáao kīnānɔ̀ kɔ̀n b̀usu gbēnsinɔ̀ aɛ ma tɔ̀ yānzi, ¹³ ɛgɔ̀ dɛñnɛ ma sɛedadeenɔ̀ ũ. ¹⁴ À a làakari kpáɛ, àton yā kè é o damu kɛ káakuro, ¹⁵ zaake mámbe mé yā daare a lén, mé a gba ɔ̀ndɔ̀, le a ibɛɛ ke tón gí à yāzi ke à a ɛɛɛ boro. ¹⁶ Baa a de kɔ̀n a dao kɔ̀n a vīinɔ̀ kɔ̀n a dāaronɔ̀ kɔ̀n a danɛnɔ̀ kɔ̀n a gbēnnānɔ̀ é a kpámma, wà a gbēkenɔ̀ dɛ. ¹⁷ Baade pīngi é zaagu ma yānzi, ¹⁸ mɔ̀de baa a mikā wén doo é zīnnaro. ¹⁹ Zena gbāaa guu é wèndi e.

²⁰ Tó á è z̀l̀kpɛɛnɔ̀ liga Yerusalemuzi, àgɔ̀ dɔ̀ kè à kaatena zà dɔ̀ro. ²¹ Gbē kè aɔ̀ kú Yudeanɔ̀ bàa sí wà mì pé kpīiinɔ̀a, gbē kè aɔ̀ kú Yerusalemunɔ̀ fāakɔ̀a. Lakutudeenɔ̀ tón gē à guuro. ²² Zaake gurɔ̀ɔ̀ pì né wéetāmmagurɔ̀ɔ̀mɛ, le yā kè wà kè Luda yān papa pīngi yānzi. ²³ Wāiyoo n̄sindadeenɔ̀ kɔ̀n nédandeenɔ̀ gurɔ̀ beeeɛ, zaake b̀usu pì nawēa ɛgɔ̀ bíta, Luda pɔ̀fɛ é pita gbē pīnɔ̀a. ²⁴ Weé n̄ gbēkenɔ̀ dɛdɛ fēɛdaao, weé n̄ gbēkenɔ̀ kúkū wà tányo b̀usu pīngi guu z̀z̀nɔ̀ ũ, bori pāndenɔ̀ é kiti pá Yerusalemua ai aɔ̀ gurɔ̀ɔ̀ papa.

Gbēntee Né suna

(Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)

²⁵ Sɛedanɔ̀ ɛgɔ̀ kú ɔ̀fāntēa kɔ̀n mɔ̀vurao kɔ̀n sɔ̀sɔ̀nenɔ̀, bori pīngi ɛgɔ̀ kú pɔ̀siaa guu tɔ̀tɛ. Aɔ̀ɛgɔ̀ kú b́idi guu ísia kīi kɔ̀n à zuzunao yānzi. ²⁶ Vīakena yā kè èe mɔ̀ɔ̀ andunaa yānzi gídi é tó gbēnɔ̀ gbāsī lé, zaake pó kè kú ludambɛɛnɔ̀ é sāsā n̄ kúkiia, ²⁷ weé gbasā wà Gbēntee Né suna e ludambe luguun kɔ̀n gbāaaɔ kɔ̀n gakui bíta. ²⁸ Tó yā beeenɔ̀ nà kenaa, à fɛɛ à zɛ à a mì sé musu, zaake a misina bé à kà kīi.

²⁹ Yesu yā lèkzīn̄nɛ à bè: À kākā lí gwa kɔ̀n lí kpaaanɔ̀. ³⁰ Tó á è aɔ̀ lá b̀rɔ̀ pà, èè dɔ̀ a zīnda kè guwāagurɔ̀ɔ̀ kà kīi. ³¹ Lemɛ sɔ̀, tó á è yā pīnɔ̀ e kɛɛ le, àgɔ̀ dɔ̀ kè kína kè b̀ɔ̀ Luda kiia suna kà kīi. ³² Yāpuraan m̄ɛe ooare, gurɔ̀ɔ̀ kè gbēnɔ̀ é gētero ai yā pīnɔ̀ gá keo pīngi. ³³ Musu kɔ̀n tɔ̀tɔ̀e é gēte, mɔ̀de ma yānɔ̀ gētɛna vīro.

³⁴ À làakari kɛ. Àton tó m̄saiyā kɔ̀n wēɛkenao kɔ̀n wèndi kàhankɛnao a làakari síawaro, le à sugurɔ̀ɔ̀ tón a kú kāndo lán takutɛɛ bàro yānzi. ³⁵ Zaake eé kúe gbē kè aɔ̀ kú tɔ̀tenɔ̀a baama pīngi. ³⁶ À it̄ɛ ke, àgɔ̀ adua kɛɛ baabɔ̀rɛ, le à f̄ɔ̀ à piti yā kè èe mɔ̀ɔ̀a pīngi à zɛ Gbēntee Né aɛ.

³⁷ Lán guu e dɔ̀ɔ̀ nà Yesu ɛgɔ̀ yā daañnɛ Luda ua. Tó uusie kè, è bɔ̀ à gá i Kùkpɛ s̄is̄igɛzi. ³⁸ Kɔ̀ngɔ̀ idɛ'idɛn baade pīngi é fɛɛ à gá à yā ma Luda ua guu.

22

Lékpakɔ̀sɔ̀na Yesuzi

(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yoh 11:45-53)

¹ Bureɛdi Sésɛ'ɛz̄ɛsai zībaa kè wè be Banlaa kà kīi. ² Sa'orikinɔ̀ kɔ̀n luda yadannerinɔ̀ e zé wetɛɛ wà Yesu dɛ, zaake aɔ̀ɔ̀e vīa kɛɛ gbēnɔ̀nɛ.

Yudasi bɔ̀na Yesu kpɛɛ

(Mat 26:14-16, Maa 14:10-11)

³ Ben Setān gè Yudasi kè wè bene Isikariɔ̀ti guu, ḡɔ̀n kuri awɛɛplaaanɔ̀ dokemɛ. ⁴ Ben Yudasi gāa à lé kpakɔ̀sɔ̀ kɔ̀n sa'orikinɔ̀ kɔ̀n Luda ua dākpari

gbënsinɔ dian é ke nà à Yesu kpámma. ⁵ A5 ɔɔ kè nna, ben a5 ledole kè wà ɔɔ kpáa. ⁶ À zèò, ben èe zé wete à Yesu kpámma parii mikpee.

Banla póbble kekɛna

(Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yoh 13:21-30)

⁷ Bureɔi Sése'èzèsai zĩbaa gurɔɔ kà, gurɔɔ kè wè Banla sáne bɔrɔ kòto kpá. ⁸ Ben Yesu Pita kɔn Yohanao zĩ à bè: À gá Banla póbbleyá kekewe. ⁹ Ben a5 à là wà bè: N̄ yezi wà kekɛ máme? ¹⁰ Ben à wèníla à bè: Tó a gaa wéte guu, gɔgbè ke é daale à í sɛna looo. À tézi ai ua kè eé gɛn. ¹¹ À o ua pi bɛdeene, Danneri bè mán pitakii kún, guu kè é Banla pɔ blen kɔn a ibanɔɔ? ¹² Eé kpé musu bíta kè wà kèkɛ ɔɔbaare. À póbbleyá kekɛ gwe. ¹³ Kè a5 gàa, a5 è lán Yesu óríne nà, ben a5 Banla póbbleyá kekɛ gwe.

Dii póblee

(Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ 11:23-25)

¹⁴ Kè à gurɔɔ kà, Yesu m̀ò à v̄èe gwe kɔn a zĩrinɔ lɛdo. ¹⁵ Ben à bèríne: Banla póblee kè blenaoo nii e ma deɛ maamaa ai màgɔ gá nawéa ke, ¹⁶ zaake méé ooare, mé ble ɔrɔ ai kpata kè b̀ò Luda kiia gá b̀oo gupuraa, gbasaa zĩbaa yápara gá m̀ó. ¹⁷ Kè à togoo sè, à Luda sáabu kpà, ben à bè: À sí à ɔɔɔkɔne, ¹⁸ zaake méé ooare, mé geepe'i mi ɔrɔ ai kpata kè b̀ò Luda kiia gá b̀oo gupuraa. ¹⁹ Kè à bureɔi sè, ben à aubarika dàn à líkɔre à kpámma à bè: Ma mè kè má kpà a yánzin yè, àgaegɔ beee keɛ ma yá ɔnaagu yánzi. ²⁰ Kè a5 pɔ blè wà yáa, à togoo pi sè le ɔɔ à bè: Ma aru kè eé b̄eareen yè, Luda bà kuuna kɔn gb̄enɔɔ dufu aru ũ. ²¹ Ma b̄onkpɛdeɛ ɔɔ kúmao taaguu, ²² zaake Gb̄entee Né é kpá guuzi lán Ludaa diene nàme. Wáiyoo gb̄è kè eé à kpámma pi. ²³ Ben a5 nà kɔ lalanaa wà bè: Wa dé bé eé yá beee keɛ?

Denlaya

²⁴ Ben leokpakɔa f̄èe ní té, kè a5 yezi wà ɔɔ ní gb̄è kè de a daala. ²⁵ Ben Yesu bèríne: Bori pánde kɔnanɔ é gb̄aaa ble ní gb̄enɔa, gb̄aadeenɔ s̄ó é ní zĩnda sísi yámaakerinɔ. ²⁶ M̀òde àton ke lero. Séde gb̄è kè bíta a té gɔ de lán gb̄è kè kèsaaizi bà. Séde a ɔn'aadeɛ gɔ de lán gb̄è kè èe zĩi keearee bà. ²⁷ Póbleri kɔn zĩrio, a5 dé bé à bítaa? Póblerinloo? Mapi s̄ó má kú a té lán zĩri bàme. ²⁸ Gb̄è kè zèmao ma nawéakɛna guunɔn a ũ. ²⁹ Lán ma De ma kpa kpatan nà, len mé a kpá kpatan le se, ³⁰ é pɔ blemao ma kpatan, é v̄èe kiblekitan àgɔ yá gɔgɔ kɔn Isaraili bori mèn kuri awèeplaaanɔne.

Yesu ḡiake à ɔɔ yá ké Pita é ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yoh 13:36-38)

³¹ Simɔ, Simɔ, n̄ ma. Setán zé wete à a fáfá lán wè pówɛɛ fáfá nà. ³² Ben ma adua kenne le ma náane kè ní v̄ii tón kèsámmaro. Tó n liara n suma, n̄ n gb̄enɔ gba gb̄aaa. ³³ Pita bène: Dii, má si wà ma da kpésiaan má ganyo. ³⁴ Yesu bè: Pita, méé oonne, ai koo gɔ gá lé zu gb̄aa, né lé sémazi gèn aagɔ.

³⁵ Ben à ní lá à bè: Kè ma a zĩ ɔɔ kɔn b̀òkɔlogommao kɔn kyateenɔ sai, pòke kèsáawaɔ? Ben a5 bè: Auo. ³⁶ Ben à bèríne: Tia sa gb̄è kè ɔɔ ɔɔ v̄i, à sé. Leme ɔɔ kɔn b̀òkɔlogommao. Gb̄è kè f̄eɛdaa v̄i s̄oro, à a uta yá à lú. ³⁷ Méé ooare, séto yá kè wà kè Luda yán ma musu papa kè wà bè: Wà à die ɔn̄kɔ kɔn taarikerinɔ. Yá kè wà kè ma musu pi bé èe keɛ sa. ³⁸ A5 bè: Dii, f̄eɛda mèn plan yè. Ben à bèríne: Beee m̀ò.

Yesu aduakena zaa Kùkpe s̀̀s̀̀g̀̀ezi
(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

³⁹ Yesu b̀̀ à g̀̀aa Kùkpe s̀̀̀s̀̀g̀̀ezi lán è ke nà. À ibanɔ t̀̀zi. ⁴⁰ K̀̀ è kà guu k̀̀ è èe gaan, à bènnè: À adua ke le àton fu ỳ̀agwanaaro. ⁴¹ Ben à k̀̀m̀ma à kà lán ẁ̀ è gb̀̀ è zù à l̀̀e zaka bà. Ben à k̀̀ è à adua k̀̀ è ⁴² à bè: Baa, tó ñ yezì, ñ togo'i k̀̀ è síma, m̀̀de èe ke ma p̀̀yeyiyanlo, séde n p̀̀. ⁴³ Ben malaika b̀̀ ludambe à m̀̀zi à à gb̀̀a gb̀̀aaa. ⁴⁴ Kuuna ẁ̀étamma guu èe adua kee k̀̀n aiao. Ben à ísimma e t̀̀o t̀̀oeta lán arut̀̀na bà. ⁴⁵ K̀̀ è à adua k̀̀ è, à f̀̀e à liara à s̀̀ à a ibanɔ l̀̀, aɔe ii oo k̀̀n p̀̀siaao. ⁴⁶ Ben à bènnè: À k̀̀ dia ée ii oo? A f̀̀e à adua ke le àton fu ỳ̀agwanaaro.

Yesu k̀̀na
(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yoh 18:3-11)

⁴⁷ K̀̀ è à kp̀̀ è èe ỳ̀ oo, ben wà kà paripari. Gb̀̀ è ẁ̀ è bene Yudasi, à iba g̀̀oɔn kuri aẁ̀eplaaanɔ doke bé à d̀̀nnè ae. K̀̀ è à s̀̀zi le à l̀̀ péa, ⁴⁸ ben Yesu bène: Yudasi, l̀̀penaan né Gb̀̀ntee Né kp̀̀aom̀ma? ⁴⁹ K̀̀ è gb̀̀ è k̀̀ è aɔ kú k̀̀n Yesuonɔ ỳ̀ k̀̀ è èe m̀̀ è aɔ bè: Dii, wà ñ l̀̀le k̀̀n f̀̀edaan ỳ̀? ⁵⁰ Ben aɔ gb̀̀ è doo sa'oriki isi z̀̀ri l̀̀ è à à sẁ̀a ɔplakpapɔ g̀̀. ⁵¹ Ben Yesu bè: À beee tó. K̀̀ è à ɔ k̀̀ è à sẁ̀aa, ben à k̀̀ è a gb̀̀n. ⁵² Ben à bè sa'orikinɔ k̀̀n Luda ua d̀̀kparinɔ k̀̀n gb̀̀nsi k̀̀ è aɔ m̀̀zinne: A m̀̀mazi k̀̀n f̀̀edaanɔ k̀̀n g̀̀onɔ lán kp̀̀ai ẁ̀edewen ma uu bàs? ⁵³ Lán guu e d̀̀o nà mèg̀̀ kúao Luda ua, ben èe ɔ kemaro. M̀̀de gurɔ k̀̀ è de a p̀̀ ùme, gusia k̀̀blena gurɔme.

Pita l̀̀sena Yesuzi
(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yoh 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ K̀̀ è aɔ Yesu k̀̀ wà s̀̀o, aɔ g̀̀ao sa'oriki isi be. Pita té ñ kp̀̀e k̀̀aaa. ⁵⁵ K̀̀ è wà té l̀̀ è ua gura, wà k̀̀e wà ligazi, ben Pita m̀̀ à s̀̀o ñ té. ⁵⁶ Z̀̀nɔkpare ke à è, ben à ẁ̀e p̀̀a à bè: Gb̀̀ è k̀̀kii kúo s̀̀ né. ⁵⁷ Ben à l̀̀ s̀̀zi à bè: Nɔgb̀̀, má à d̀̀ro. ⁵⁸ K̀̀ è à k̀̀ saa féte gb̀̀ è p̀̀nde à è, ben à bè: Mpi se, aɔ gb̀̀ è doon n ù. Ben Pita bè g̀̀gb̀̀ pine: Mámbeero! ⁵⁹ K̀̀ è gurɔ zaka g̀̀te lán awa doo bà, gb̀̀ è p̀̀nde nàk̀̀rea à bè: Ỳ̀pura gb̀̀ è k̀̀kii kúome, zaake Galili gb̀̀me. ⁶⁰ Ben Pita bè: Má d̀̀ ỳ̀ k̀̀ è ñ téaro. Zaa gwe g̀̀o k̀̀ è èe ỳ̀ oo, ben koo l̀̀ z̀̀. ⁶¹ Dii liè à ẁ̀e p̀̀ Pitaa, ben ỳ̀ k̀̀ è à ò d̀̀ Pitán k̀̀ è à bè, ai koo g̀̀ gá l̀̀ zù gb̀̀a, ée l̀̀ séazi g̀̀en aag̀̀. ⁶² Ben Pita b̀̀ bàazi à p̀̀siaa ɔo d̀̀.

Yesu fabona
(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

⁶³ Gb̀̀ è k̀̀ è aɔe Yesu d̀̀kpaanɔ à fabò aɔ à gb̀̀. ⁶⁴ Aɔ p̀̀ ỳ̀ne a uua, ben aɔe à lalaa wà bè: Ñ annabikéyà o, dé bé à n l̀̀e? ⁶⁵ D̀̀kèona guu aɔ ỳ̀ pari p̀̀ndenɔ òne d̀̀.

Yuda gb̀̀nsinɔ yakpaekena k̀̀n Yesuo
(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yoh 18:19-24)

⁶⁶ K̀̀ è guu d̀̀, Yuda gb̀̀nsinɔ k̀̀ k̀̀k̀a, sa'orikinɔ k̀̀n ludayádannerinɔ ñ píngi, ben aɔ Yesu s̀̀ è wà g̀̀ao ñ yakpaekékiia. ⁶⁷ Ben aɔ à là wà bè: Mesayan n ús? Ñ owe. À ẁ̀nla à bè: Tó má òare, é síro. ⁶⁸ Tó ma ỳ̀ke làawa s̀̀, é wero. ⁶⁹ Zaa tia la Gb̀̀ntee Né ég̀̀ v̀̀ena Luda Gb̀̀ade ɔplaazi. ⁷⁰ Ben baade píngi bè: Ase Luda Né n ús? Ben à ẁ̀nla à bè: Lán á ò nà, m̀̀ambe à ù. ⁷¹ Ben aɔ bè: Wà bà ugba k̀̀n s̀̀edadeeoo d̀̀o? Wá mà à l̀̀z̀i k̀̀.

23

*Pilati yakpaekena kɔn Yesuo**(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Yoh 18:28-38)*

¹ Ben aɔ fɛɛ n̄ p̄ngi aɔ ḡaao Pilati kiia. ² Aɔɔe yā diia wà bè: Wa gb̄e kè è èe gudɛɛ kɛɛ wa bùsun, è ḡínne wà be'ɔɔ kpá Sizaa, ben à a z̄inda diɛ Mesaya ũ, kí ũ.

³ Ben Pilati à là à bè: Mbe Yudanɔ kina ús? À wèlà à bè: Len n̄ ò le. ⁴ Ben Pilati bè sa'orikinɔ kɔn parii kè aɔɔ kú gweenɔne: Mée taari e ḡɔgb̄e piaro. ⁵ Ben aɔ n̄ak̄ɛa wà bè: Èḡɔ té kaa gb̄enɔn a yádannena guu Yudea bùsun p̄ngi. À n̄aa Galilime ai à ḡaa à k̄ao kè sa.

⁶ Kè Pilati mà le, ben à gb̄eka tó Galili gb̄en à ũ. ⁷ Kè à d̄ɔ kè à b̄ò Herɔdu bùsumme, ben Herɔdu pi s̄ɔɔ kú Yerusalemu z̄i beee, ben à à gb̄are à kiia. ⁸ Kè Herɔdu Yesu è, ben à p̄ɔɔ kè nna maamaa. À à baaru mà, ben à yezi n̄ wée sik̄ɔle zaa gikena. À wée d̄ɔzi à Yesu dabuyakena e. ⁹ À yānɔ l̄alaa pari, ben Yesu e à ke weàlaro. ¹⁰ Sa'orikinɔ kɔn ludayadannerinɔ zena gwe aɔɔe yā didiia p̄as̄ip̄as̄i. ¹¹ Herɔdu kɔn a sozanɔ kya kà Yesun aɔ à fabò aɔ uta wéedee d̄ane, ben à èara à à gb̄are Pilati kiia. ¹² Z̄i beeean Herɔdu kɔn Pilatio ḡò k̄ɔ gb̄e ũ, zaake aɔ íbete kpà k̄ɔome yā.

*Yadana Yesula**(Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yoh 18:39-19:16)*

¹³ Pilati sa'orikinɔ kɔn gb̄aadeenɔ kɔn gb̄e kpaaanɔ k̄ak̄sa ¹⁴ à bèñne: A m̄ome kɔn ḡɔgb̄e kè à bè guderimeo. Ma à l̄ala a wā yā kè á didianɔ musu, mée e à taari ke k̄ero. ¹⁵ Len Herɔdu e ero le se, zaake à èara à à gb̄arewame. À gwa, èe yake ke kè à kà wà à dero. ¹⁶⁻¹⁷ Mé tó wà mè òa, gbasaa mà à gbare. ¹⁸ Ben aɔ wii lè n̄ p̄ngi ledò wà bè: Ñ ḡɔgb̄e p̄i de! Ñ Baraba gbarewe! ¹⁹ Baraba pi s̄ɔ wà à dà kp̄esiaan yā b̄ona gb̄aadeenɔ kp̄ee kɔn gb̄edenao yānzime. ²⁰ Pilati yezi à Yesu gbare, ben à gb̄enɔ l̄akari ḡae à s̄uoawa. ²¹ Ben aɔ èara wà wii lè wà bè: Ñ à pá lía! Ñ à pá lía! ²² À ḡen aaḡs̄deeo Pilati bèñne: Bó d̄an à kè? Mée taari kè kà wà à deɛ earo. Mé tó wà mè òa, gbasaa mà à gbare. ²³ Ben aɔ z̄èzi aɔɔe gbekaaa kɔn wii gb̄aaao à à pá lía. Ben aɔ z̄okakana tó aɔ yā blè. ²⁴ Ben Pilati diɛ kè wà ke lán aɔɔ gb̄ekaawa n̄a. ²⁵ Ḡɔgb̄e kè wà dà kp̄esiaan b̄ona gb̄aadeenɔ kp̄ee kɔn gb̄edenao yānz̄i kè aɔɔ gb̄eka pin à gb̄areñne, ben à Yesu kpà gaazi lán aɔɔ yezi n̄a.

*Yesu pana lía**(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yoh 19:17-27)*

²⁶ Kè wée gaaɔ, ben Sirɛni gb̄e Simɔ e suu kɔn buraaɔ, ben wà à kù wà líkpangb̄aroo diɛ aḡɔ téo Yesuzi. ²⁷ Parii b̄ò wà tézi kɔn nɔgb̄e kè aɔɔe s̄ɔ d̄ɔɔ aɔɔe s̄osobi keɛenɔ. ²⁸ Yesu liɛ à ae d̄m̄ma à bè: Yerusalemu nɔgb̄enɔ, àton s̄ɔ d̄ɔ ma yānz̄iro. À s̄ɔ d̄ɔ a z̄inda yānz̄i kɔn a n̄enɔ. ²⁹ Zaake à gurɔɔ e m̄ɔɔ kè weé be: Aubarikadeenɔn p̄aaa kè aɔɔe né iro, né e ȳɔ m̄im̄maroon̄ ũ.

³⁰ Gurɔ beee weé be
kp̄iiniɔ l̄éɛ à sir̄ma,

s̄is̄ino l̄éɛ à dan̄la.

³¹ Kè wée yā kè taka keɛ kɔn lí búsuo, lí kori p̄ó éḡɔ de diame?

³² Wée gaa kɔn d̄ap̄as̄ikeri ḡon plaa kenɔ d̄ɔ, le wà n̄ dede kɔn Yesuo ledò.

³³ Kè aɔ kà guu kè wè be M̄iwatorokiia, ben aɔ à pá lía gwe kɔn d̄ap̄as̄ikeri p̄inɔ, gb̄e doo à ɔplaazi, gb̄e doo à ɔzezi. ³⁴ Ben Yesu bè: Baa, n̄ n̄ k̄e, zaake aɔɔ d̄ɔ p̄ó kè wée keero. Ben aɔ k̄abankpe kè wà à p̄ók̄as̄aanɔ kp̄aatetek̄one. ³⁵ Gb̄enɔ zena

gwe wà wée kà wèè à gwaa, ben Yuda gbāadeenɔ e lɛzúkii keeà wà bè: A gbē pāndenɔ mì sɪ. Tó Mesaya kè Ludaa diɛn à ũ, à a zīnda mì símɛɛ! ³⁶ Sozanɔ e à faboo dɔ. Ben aɔ sɔzi aɔ geepiwē kpàkpā dɔnɛ ³⁷ aɔ bè: Tó Yudanɔ kīnan n ũ, ñ n zīnda mì sí. ³⁸ Sèeda kee na à mila wà kēa:

Yudanɔ kīnan yè!

³⁹ Dàkeri kè aɔ logona lía pìno doke dɔkena yā ònɛ à bè: Mesayan n ũroo? Ñ n zīnda mì sí kɔn wapinɔ lɛdo. ⁴⁰ Ben à gbēndoo kpàkēzi à bè: Néɛ vīa kee Ludaneroo? Yā dɔnkɔ bé à vèewa. ⁴¹ Wapinɔ, wa pɔ kú a zéame. Pɔ kè wá tɔ̀ bé à bɔewe, mɔde gɔgbē kè daa e yā zaa ke kero. ⁴² Ben à bè: Yesu, tó n mɔ kpata ble, ñ dɔ ma yān. ⁴³ Ben à wèàla à bè: Yāpuraan mɛɛ oonne, gbāa négɔ kúmao auzenna.

Yesu gana

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yoh 19:28-30)

⁴⁴ Kè ɔfántɛ kà m̀dangura, ben gusiaa dà bùsu pìla píngi ai fāantɛ m̀ aagɔ. ⁴⁵ Luda kpé lábure kèkɔre plaa. ⁴⁶ Yesu wii gbāaa lè à bè: Baa, ma a wèndi nànnɛ n ɔzi. Kè à ò le, ben à wèndi tà. ⁴⁷ Kè sozanɔ gbēnsi yā kè kè pì è, à Luda sáabu kpà à bè: Yāpurame gbē maaan à ũ. ⁴⁸ Parii kè aɔ kàkɔa wà m̀ guu gwaanɔ, kè aɔ yā kè kènɔ è, aɔ liara wà tà aɔɔe kpàngeda kee. ⁴⁹ Yesu gbē dɔnanɔ kɔn nɔgbē kè aɔ tɛzi bɔna Galilinɔ píngi zena káaa aɔɔe guu gwaa.

Yesu vīna

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yoh 19:38-42)

⁵⁰ Gɔgbē kee kuu à tɔn Yusufu. Yuda gbāadeenɔ dokemɛ. Gbē maaame, bensɔ à bèɛ vī. ⁵¹ Èe lé da yā kè à gbēnɔ zè kɔn a kenao pìnlo. Yuda lakutu Arimatea gbēme, à wée dɔ kpata kè bɔ Luda kiiazi. ⁵² À gàa Pilati kiia à Yesu guè gbèkaa. ⁵³ Ben à gè pì pita à táaru bisa fīfia à dà gbèwɛɛ kè wà sò mira ũu guu, wèe gbēke dan zikiro. ⁵⁴ Gurɔ̀ pì né Azuma zīme, kámmabogurɔ̀ e kaa. ⁵⁵ Nɔgbē kè aɔ tɛ Yesuzi bɔna Galilinɔ tɛ Yusufu pì kpeɛ, aɔ mirawɛɛ pì è dian à Yesu gè dàe à guu nà. ⁵⁶ Ben aɔ tà wà gàa nɔsi gū nna kɔn èzɛ kè è tó gè vāroo soru ke. Kámmabogurɔ̀ zī aɔ kámma bò lán Ludaa diɛ nà.

24

Yesu fɛe bɔna gaan

(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yoh 20:1-10)

¹ Azumanɛngo zī kɔngɔ ide'ide nɔgbē pìnɔ bɔ wà gàa mira pì kiia kɔn nɔsi gū nnaa kè aɔ à soru kèo. ² Aɔ̀ lè wà gbè gò mira léa. ³ Kè aɔ gè, aɔɔe Dii Yesu gè ero. ⁴ Aɔ̀ kú bídi guu, ben gɔgbē gɔ̀ɔn plaa kenɔ bɔ wà m̀nzi kɔn pɔkásaa kè èe tɛ keenɔ dana. ⁵ Vīa n kú aɔ ǹ mì nàɛ, ben gɔgbē pìnɔ bèɛnɛ: À kè dia èe gbē bɛɛ wɛtɛɛ gèno tɛɛ? ⁶ À kú kèro, à fɛɛ. À tó yā kè à òare gurɔ̀ kè à kú Galili dɔagu ⁷ à bè, séde wà Gbēntee Né kpá durunkerinɔa aɔ à pá lía, à gurɔ̀ aagɔdee zī ée fɛɛ. ⁸ Ben à yā pì dɔngu. ⁹ Bɔna mira kiia, aɔ̀ gàa wà yā pì baaru kpà ziri gɔ̀ɔn kuri awɛɛdoonɛ kɔn gbē kpaaanɔ. ¹⁰ Mariama Magadalenɔ kɔn Yoanao kɔn Yemisi da Mariamao kɔn nɔgbē kpaa kè aɔ̀ kúnyonɔ bé wà yā pì ò ziri pìnɔnɛ. ¹¹ Ben nɔgbē pìnɔ yā pì kèɛnɛ lán fāadi yā bà, aɔɔe síro. ¹² Ben Pita fɛɛ à bàa sɪ à gàa mira pì kiia. Kè à wée kpàɛ mira pìn, èe pɔke ero, sé táaru bisanɔ, ben à liara à tà laasuu guu, yā pì à kú gbāa.

Zaa Emausi zén
(Maa 16:12-13)

¹³ Gurɔ dɔnɔkɔ pi zĩ Yesu iba gɔɔn plaa kenɔ e gaa lakutu kè wè be Emausi. À zà kɔn Yerusalemu lán kiloo kuri awɛɛdoo bà. ¹⁴ Aɔɔe yá kè kè píngi fàadi bookɔne, ¹⁵ Ben gurɔɔ kè aɔɔe à fàadi boo aɔɔe à laasuu leɛ, Yesu n lé zén, ben aɔɔe táa oo ledo. ¹⁶ Ben n wɛɛ sisi aɔɔe à dɔro. ¹⁷ Ben à n lã à bè: Bó yán á té ée oo kɔo? Ben aɔ zè uuo sisina. ¹⁸ Aɔ gbɛ doo kè wè benɛ Keleopa wèla à bè: Mmɔn nibɔn n ũ ndo Yerusalemu gwɛɛ, kè néɛ yá kè kè gurɔplaa kèa dɔroo? ¹⁹ Ben à n lã à bè: Yá kparemɛ? Aɔ wèla wà bè: Yesu Nazareti yámɛ. Annabi isime. Baade píngi dɔ kè à yákɛna kɔn à yá'onaɔ bɔ Luda kiiamɛ. ²⁰ Ben sa'orikinɔ kɔn wa gbáadeenɔ daa kpámma, le wà yá daála yánzi, ben wà à pà lía wà à dè. ²¹ Wapinɔ sɔ, daan wée daa eé Isarailinɔ mi sí. Beee gbera yá pi kɛna gurɔ aagɔdeen gbáa. ²² Ben yá kè wa nɔgbɛ kenɔ ò bɔ wa saɛ. Kè aɔ gáa à mira kiia kɔngɔ ide'ide, ²³ aɔɔe à gɛ ero. Aɔ sù aɔ bè malaikanɔ bɔ wà mɔnzi aɔ bènnɛ à kú wɛndio. ²⁴ Ben wa gbɛkenɔ gáa wà mira pi gwá, aɔ è lán nɔgbɛ pinɔɔ ònne nà, à kú gwero. ²⁵ Ben Yesu bènnɛ: Laasusaideenɔ, eè yá kè annabinɔ ò sí kpakpaaro. ²⁶ Ludaa e die Mesaya wéetámma e lán kè bà gbasa à gɛ a gakui guuroo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ai à gáa pé annabinɔ pɔa píngi, Yesu yá kè kèna Luda yán a musu bɔkɔtɛrɛne píngi.

²⁸ Kè aɔ kà kii kɔn lakutu kè aɔɔe gaan-o, Yesu kè lán é gɛ zélaa bà. ²⁹ Ben aɔ à kùkù aɔ bè: Ñ gɔwao kè. Uusie kè, guu e mɔɔ si. Ben à gɛ ua guu à gɔnyo. ³⁰ Gurɔɔ kè èe pɔ bleenyɔ, ben à buredi sè à aubarika dàn, ben à likɔrɛ à kpámma. ³¹ Ben aɔ wɛɛ kè aɔ à dɔ sa, ben aɔ à wɛtɛ wà kòrazi. ³² Ben aɔ bèkɔne: Kè èe yá oowe zén èe Luda yá bɔkɔtɛwe, wa nɔse guu e puuroo? ³³ Ben aɔ fɛɛ gwe gɔɔ aɔ líara wà gáa Yerusalemu. Aɔ à ziri gɔɔn kuri awɛɛdooɔ è kakɔana gwe kɔn gbɛ kè aɔ námmanɔ ³⁴ aɔɔe bee: Dii fɛɛ yápurame, à bɔ à mɔ Simɔzi. ³⁵ Ben gɔɔn plaaa pinɔ zé guu yá tɔkɛnnɛ kɔn dian aɔ à dɔ nà buredi likɔrɛna guuo.

Yesu bɔ à mɔna a ibanɔzi
(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yoh 20:19-23, Zĩr 1:6-8)

³⁶ Kè aɔɔe yá pi oo le, kándo aɔ à è zena n té, ben à bènnɛ: Àgɔ kú aafiao! ³⁷ Ben swè kɛngu aɔ kè giri, aɔɔe daa gèwáadeen wà è. ³⁸ Ben à bènnɛ: À kè dia a nɔse fɛɛɛ? À kè dia á kú kɔn nɔseplaaaɔ? ³⁹ À ma ɔɔnɔ kɔn ma gbánɔ gwa, kè mámbeel! À ɔ kɛma à gwa. Gèwáadee ègɔ mɛ kɔn wáɔ ví lán á è má ví nàro. ⁴⁰ Kè à ò le, ben à a ɔɔnɔ kɔn a gbánɔ bɔbañne. ⁴¹ Pɔnnaa guu aɔɔe à yá síro, kè à bɔ n saɛ yánzi. Ben à n lã à bè: Póble kee kuuɔ? ⁴² Ben aɔ kpɔ kpátɛa kɔɔ kpàa, ⁴³ ben à si à sò n wáa.

⁴⁴ Ben à bènnɛ: Yá kè má òare gurɔɔ kè má kúaa bé à kè. Ma bè séde yá kè wà ò ma musu Musa doka takadan kɔn annabinɔ takadao kɔn Saamu takadao papa píngi. ⁴⁵ Ben à n nɔse wéñne le aɔ yá kè kú takada pinɔ guu dɔro dɔ. ⁴⁶ A bènnɛ: Wà kè Luda yán wà bè Mesaya é wéetámma e, à gurɔ aagɔdee zĩ eé fɛɛ bɔna gaan, ⁴⁷ weé waazi ke bori píngine kɔn à tɔo naana zaa Yerusalemu, le aɔ nɔse lie aɔ durunno kèñma. ⁴⁸ Ámbe yá pi sèedadeenɔ ũ. ⁴⁹ Mapi sɔ, mé gbaa kè ma De à lé gbɛ kpásáare. Àgɔ kú wéte guu kè ai gbáaa bɔ ludambe à daala.

Yesu tana ludambe
(Maa 16:19-20, Zĩr 1:9-11)

⁵⁰ Kè Yesu b̀h̀ỳo ẁéte kp̀ee ai Betani sae, ben à a ɔ̀nɔ̀ s̀è lezĩ à aubarika dàngu. ⁵¹ Kè èe aubarika daangu le, ben à k̀émma, Luda à s̀è à t̀ào a kiia. ⁵² Ben aɔ̀ d̀onzi k̀ène aɔ̀ liara ẁà t̀à Yerusalemu k̀ɔ̀n p̀ɔ̀nna bítao. ⁵³ Aɔ̀èg̀ɔ̀ kú Luda ua guu gurɔ̀ píngi aɔ̀g̀ɔ̀ Luda sáabu kpaá.

YOHANA

Baaru nnaa kè Yohana kè

Yaaya Batisikèri kɔn Yesu iba káakunɔ 1:1-1:51

Yesu yádannena 2:1-12:50

Yesu kuuna Yerusalemu 13:1-17:26

Yesu gana kɔn à fɛnao 18:1-20:31

Yesu bɔ à mɔna a ibanɔzi 21:1-21:35

Yesu Kirisi mɔna anduna guu

¹ Zaa káaku Yá kuu, Yá pi kú kɔn Ludao, Yá pìn Ludá ú. ² À kú kɔn Ludao zaa káaku. ³ Ludá pɔ píngi kè à gázíme, pɔkee kuu kè à kè à sairo. ⁴ À guun wèndi kún, ben wèndi pi de gupuraa ú gbɛnɔne. ⁵ Gupuraa pi è pu gusiaan, ben gusiaa pi é e à daàlaro.

⁶ Ludá gbɛke zì à tɔn Yaaya. ⁷ À mò gupuraa pi sèedadee úme, à gupuraa pi yá ò gbɛnɔne, le baade píngi à náane ke à gází. ⁸ Àmbe gupuraa pi úro, à mò gupuraa pi sèedadee úme. ⁹ Gupura yápuradee kè è guu pu baade píngine bé èe mɔɔ anduna guu.

¹⁰ Yá pi kú anduna guu. Baa kè Ludá anduna kè à gází, anduna e à dɔro. ¹¹ À mò a be, ben à gbɛnɔɔ e à síro. ¹² Gbɛ kè aɔ zèo wà à náane kènɔ sɔ, à ní gbá zé aɔ gɔ Ludá nénɔ ú. ¹³ Aɔ ina pi e bɔ gbɛke aru guuro, èe bɔ mɛfɛena ke gɔgbɛ pɔyezi kíiaro, Ludá bé à ní í. ¹⁴ Yá pi kè gbɛntee ú, à gurɔplaa kèwao, ben wa à gakuí è, De Ludá Né mèn do léle gakuime, à gbɛke kɔn yápuraa papana.

¹⁵ Yaaya à sèeda kè à pùtá à bè: Gbɛ kè ma à yá òn yè, ma bè gbɛ kè èe mɔɔ ma gberaa demala kè à kuu ma á yánzi. ¹⁶ À gbɛke papana guu à gbɛkee kè wa baadene, ben wa aubarika è didikɔa. ¹⁷ Ludá a doka kpàwa Musa gází, à gbɛke kɔn yápuraa kèwe Yesu Kirisi gázíme. ¹⁸ Gbɛkee e wéé si Ludále zikiro. Ludá Né mèn do léle kè kú a De kuu pi bé à tò wà à dɔ.

Yaaya Batisikèri sèedakena Yesu yá musu

(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuda gbáadee kè aɔ kú Yerusalemunɔ sa'ori kenɔ kɔn Levi bori kenɔ zì Yaayaa, ben aɔ à là wà bè: Dén n úu? Yá kè à ònne yè. ²⁰ À ònne wásawasa, èe yáke uteñnero à bè: Mesayan ma úro. ²¹ Ben aɔ à là wà bè: Dén n ú sɛɛ? Iliamen úɔ? À wèñla à bè: Auo! Ben aɔ èara wà à là dɔ: Annabi isin n úɔ? À wèñla à bè: Auo! ²² Ben aɔ bène dɔ: Dén n ú sɔɔ? N owe le wà gá wà o gbɛ kè aɔ wa zìinɔne. Dian nées oo nà zìnda yá musuu? ²³ Ben à bè lán annabi Isaya ò nà: Gbɛ kè a kòto dɔ gbáann ma ú, kè èe bee wà zé poro Diine.

²⁴ Gbɛ kè wà ní zì pìnɔ sɔ bɔ Farisinɔ kiiame. ²⁵ Ben aɔ à là wà bè: Zaa ke Mesayan n úro ke Iliá ke annabi ísi, býánzi nées gbɛnɔ batisi keezi? ²⁶ Yaaya wèñla à bè: Mèè gbɛnɔ batisi ke kɔn ío, mɔde gbɛkee kú a té á à dɔro. ²⁷ Àmbe é mó ma gbera, mée ká mà à kyatee bɔbɔnero. ²⁸ Yá pìnɔ kè Betani kè kú Yoda baame, guu kè Yaaya e gbɛnɔ batisi keɛn.

Sáne Bɔrɔ kè Ludaa kpà

²⁹ Kè guu dɔ, Yaaya Yesu è èe mɔɔ a kiiá, ben à bè: Sáne Bɔrɔ kè Ludaa kpà à anduna durun goon yè. ³⁰ Gbɛ pi yán má ò yá ma bè, gbɛ kè èe mɔɔ ma gberaa

demala, kè à kuu ma á yánzi. ³¹ Má à dō yāro, mōde ma mō, méé gbēno batisi kee le Isarailino à dō yánzime. ³² Yaaya à sèeda kè à bè: Má è Luda Nini bō ludambe lán pōtēe bà à mò à zāa. ³³ Méé à dō yāro. Kè Luda ma zī gbēno batisi ke, à bème gbē kè má è a Ninii mò à pitaa, àmbe eé gbēno batisi ke kōn Ninii pìo. ³⁴ Ma beee è, ma sōo sèeda kè kè àmbe Luda Né ũ.

Yesu iba káakunɔ

³⁵ Kè guu dō, Yaaya èara à kú gwe dō kōn a iba gōon plaaanɔ. ³⁶ Kè à Yesu è èe gēte, à bè: Sāne Bōro kè Ludaa kpàn gwe! ³⁷ Kè iba gōon plaa pìno yā pì mà, aō bō wà tè Yesuzi. ³⁸ Yesu lie à è aō téazi, ben à n̄ lá à bè: Bón á yezi? Aō bène: N bee kú máme Rabi? Tó pì bè Danneri. ³⁹ À wèñla à bè: À mó à gwa. Ben aō gaa wà guu kè à kún è, ben aō gōo zī beee. Uusie mò siigō taka.

⁴⁰ Gōon plaa kè aō Yaaya yā mà aō bō wà té Yesuzi pìno, aō gbē doo né Simo Pita dāaro Andurume. ⁴¹ À gaa à a v̄i Simo lè gīa, ben à bène: Wa Mesaya è. Tó pìn wè be dō Kirisi. ⁴² Ben à gāao Yesu kiia. Yesu à gwà t̄ii à bè: Yohana né Simon n ũ. Weé benne Pitame sa. Tó pì bè gbē.

⁴³ Kè guu dō, Yesu yezi à tá Galili b̄usun, ben à dà Filipile à bène: N̄ témazi. ⁴⁴ Filipi pì né Anduru kōn Pitao be wēte Betesaida gbēme. ⁴⁵ Ben Filipi gaa à Natanaeli lè à bè: Gbē kè Musa a yā ò a doka guu, bensō annabinɔ a yā ò dō, wa à è. Yusufu né Yesume. Nazareti gbēme. ⁴⁶ Natanaeli bène: Gbē maa è bō Nazareti? Filipi bène: N̄ mó n̄ gwa. ⁴⁷ Kè Yesu Natanaeli è èe mōo à kiia, à à yā ò à bè: Isaraili yāpuradeen yè, à n̄sèe m̄nafiki v̄iro. ⁴⁸ Ben Natanaeli bène: N̄ ma dō máme? Ben Yesu wèala à bè: Ai Filipi gō gá n s̄isi, ma n e kākā lí gbáru. ⁴⁹ Ben Natanaeli bène: Rabi, Luda Né n ũ, Isarailino Kínan n ũ. ⁵⁰ Yesu bène: Kè má ònne ma n e kākā lí gbáru bé à tò n ma náane kēs? Né yā bita e de kēla. ⁵¹ À èara à bène dō: Yāpuraan méé ooare, é ludambe e wēkōana, Luda malaikanɔ é gō didii Gbēntee Néa aōgō pitaa.

2

N̄sena zaa Kana

¹ À gurɔ aagōdee zī wèe n̄oo s̄ee zaa Kana, Galili b̄usun. Yesu da kú gwe, ² ben wà Yesu kōn a ibanɔ s̄isi n̄s̄e kiia dō. ³ Kè geepiwēe kēsá, Yesu da bène: Aō wēe v̄i doro né. ⁴ Ben Yesu wèala à bè: À kè dia n ma le beeeoee? À gurɔ e káme k̄oro. ⁵ Ben à da bè z̄ikerin̄ne: Lán eé oare nà, à ke le. ⁶ Gbè orozánɔ kú gwe mèn swēedo Yudanɔ gbās̄ib̄'ikab̄onɔ ũ. À kenɔ è í sí lita basii gōme, à kenɔ s̄o baswēedo. ⁷ Ben Yesu bè z̄ikerin̄ne: À í káka orozā k̄en̄on à pa. Ben aō í kákan à pà yélele. ⁸ Ben à bèñne: À t̄s̄ à gáo k̄k̄'orinɔ gb̄ensine sa. Ben aō t̄s̄ wà gāaone. ⁹ Kè gb̄ensi pì í liena wēe ũu pì d̄a, èe dō guu kè à b̄onlo, mōde z̄ikeri kè aō í pì t̄onɔ d̄s̄. Ben gb̄ensi pì n̄z̄á s̄isi ¹⁰ à bène: Wē nnaan wè kpám̄ma gīa. Gurɔ kè í n̄ k̄u, ben wè mó kōn gebuo sa. Mpi s̄s̄, n wē nnaa tò z̄aa. ¹¹ Yesu dabuyāk̄ena káakup̄on gwe, kè à kè zaa Kana, Galili b̄usun. À t̄s̄ b̄ō, ben à ibanɔ à náane kè. ¹² Beee gb̄era Yesu gaa Kap̄enam̄u kōn a dao kōn a dāaronɔ kōn a ibanɔ, mōde aōde gurɔplaa ke gwero.

Yesu kuuna Luda ua

(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Kè Yudanɔ Banla z̄ibaa kà k̄i, ben Yesu gaa Yerusalemu. ¹⁴ À è wèe z̄un̄o kōn s̄aan̄o kōn lukulukunɔ yaa Luda ua guu, w̄lende k̄er̄in̄ɔ wēena gwe. ¹⁵ Ben

à bàflā tà à pèrñma aḡ bɔɛ kɔn sáano kɔn zùno píngi. À ɔɔlendekeɾi pìno ɔɔ fàákɔa, à n̄ teebunɔ yìpa à kwèrñne. ¹⁶ Ben à bè lukulukuyari pìno:ne: À pɔ pìno sée à bɔo píngi. Àton ma De ua ke yàra ũro. ¹⁷ Ben yā kè kēna Luda yān kèkii dɔ à ibanɔn kè à bè: N ua yā ma kū gbāa maamaa. ¹⁸ Ben Yuda gbāadeenɔ à là wà bè: Dabuyā kpāreen né kewe le wà dɔ kè n̄ yā beee kēna iko vīi? ¹⁹ Yesu wèñla à bè: À Luda kpé kè wí, mé eara mà kpé pi fεε gurɔ aagɔɔ dagura. ²⁰ Ben gbāadee pìno bène: Wè baplaa awεεswεedon wà kpé pi bò, ben mmɔn né fεε gurɔ aagɔɔ guuɔ? ²¹ Mɔde Luda kpé kè à téa pi, à mè yān èe oo. ²² Kè Yesu fεε bɔna gaan, yā kè à ò pi dɔ à ibanɔn, ben aḡ yā kè kēna Luda yān si kɔn yā kè Yesu ò pio.

Yesu baade píngi n̄se dɔ

²³ Kè Yesu kú Yerusalemu Banla zībaa zī wà à náane kè pari, kè wà dabuyā kè à kènɔ è yānzi. ²⁴ Yesu e n̄ náane kero, zaake à baade píngi n̄se dɔ. ²⁵ Èe ke séto gbēke gbē yā ònero, zaake à yā kè kú baade n̄se guu dɔ.

3

Yesu kɔn Nikodemuo

¹ Farisi kee kuu kè wè bene Nikodemu. Yuda gbāadeenɔ dokeme. ² À mò Yesu kiia gwāāvī à bène: Rabi, wá dɔ kè mbe danneri kè bò Luda kiia ũ, zaake gbēke é fɔ à dabuyā kè neè keeno kero, sé Ludaa kúo. ³ Ben Yesu bène: Yápuraan méε oonne, tó èe ke wà gbē kèke wà à i dɔ baasiro, eé fɔ àgɔ kpata kè bò Luda kiia dɔro.

⁴ Ben Nikodemu Yesu là à bè: Weé gbē kè zi kú i diamε? Eé eara à gē a da gbεεn le wà keke wà à i don yɔ? ⁵ Ben Yesu wèàla à bè: Yápuraan méε oonne, tó èe ke wà gbē i kɔn ío kɔn Luda Ninio baasiro, eé fɔ à gē kpata kè bò Luda kiia guuro. ⁶ Gbēntee né'ina né mè yāme, Luda Nini né'ina né nini yāme. ⁷ Nton tó yā kè má ònneε bɔ n saero, séto wà keke wà a i dɔ. ⁸ Īa è káka guu kè à yezin. Neè à kī ma, n̄ dɔ guu kè à bòn ke guu kè èe gaanlo. Len ègɔ de le kɔn gbē kè Luda Nini à ò.

⁹ Ben Nikodemu là là à bè: Yā beee é sí ke sɔɔ? ¹⁰ Yesu wèàla à bè: N Isarailinɔ yādanneri ina ben n̄ beee dɔroo? ¹¹ Yápuraan méε oonne, yā kè wá dɔɔn wée oo. Yā kè wá è sēedan wée kpa, ben ée gi wa yā sízi. ¹² Lán ma anduna yā òare nà, ben a gi sízi, tó ma ludambe yā òare, é síɔ? ¹³ Gbēkee e gá ludambe zikiro, sé Gbēntee Né kè bò gwee baasiro. ¹⁴ Lán Musa mlè sè à dɔ musu gbāan nà, len weé Gbēntee Né sé wà dɔ musu le, ¹⁵ le gbē kè èe à náane keε gɔ wèndi kè è yāaroo vī. ¹⁶ Zaake Ludaa ye andunazi à kè bita, ben à a Né mèn do léle kpà, le gbē kè èe à náane keε tón garo, sé àgɔ wèndi kè è yāaroo vī. ¹⁷ Ludaa e a Né zī anduna guu le à yā wée anduna yānzinlo, le anduna m̄sina e à gāzī yānzime. ¹⁸ Yā é vèe à náanekeriaro. Yā gīake à vèe à náanekerisaia kò, kè èe Luda Né mèn do léle pi náane kero yānzi. ¹⁹ Pɔ kè tò yā vèe gbēnoan yé: Gupuraa mò anduna guu, m̄de gbēno ye gusiaazi de gupuraa pila, kè aḡ yākenanɔ zaa yānzi. ²⁰ Zaake zaakeri píngi è za gupuraamme, è mó gupuraa kiiaro, le à yākenanɔ tón bɔ gupuraaro yānzi. ²¹ Gbē kè è zī ke yápuraaa, àmbe è mó gupura kiia, le wāgɔ dɔ kè kuuna Luda guun à yā pìno kèn.

Yaaya Batisikeri sēedakena Yesu yā musu

²² Beee gbera Yesu gāa Yudea b̄usun kɔn a ibanɔ. À gurɔplaa kènyo gwe, èe gbēno batisi keε. ²³ Yaaya e gbēno batisi keε se zaa Ainɔ, Salimu sae, zaake í

di gwe. Wègõ mɔɔ à kiia, ben è ñ batisi ke. ²⁴ Zaake wèe Yaaya da kpésiaan kɔro. ²⁵ Gurɔ beea Yaaya iba kenɔ nà lɛokpakɔakɛnaa kɔn Yuda gbáade keo gbásibɔna yá musu. ²⁶ Ben aɔ sɔ Yaayazi wà bè: Rabi, gbɛ kè kúnyno yá Yoda baa káa kpa, kè n à yá òwee bé èe gbɛnɔ batisi kee tia, baade píngi e gaa à kiia. ²⁷ Yaaya bèñne: Gbɛke è fɔ à pòke e à síro, tó èe ke Luda à gbà baasiro. ²⁸ Ámbe ma sèedadeenɔ ù kè ma bè námbe Mesaya ùro. Ma bè Luda ma zì mà dɔne aeme. ²⁹ Nɔseri bé à nɔɔ vī. Nɔseri gbɛnna sɔ ègɔ zɛ à sae è swá kpá à yázi, nɔseri kòto è à pɔɔ ke nna. Len sɔ ma pɔnnaa kè bita le. ³⁰ Séde àpi gɔ kaara mapi sɔ màgɔ lagoo.

Gbɛ kè bɔ musu

³¹ Gbɛ kè bɔ musu de baade píngila. Gbɛ kè bɔ tɔɔte né anduna gbɛme, anduna yán è o. Gbɛ kè bɔ ludambe sɔɔ de baade píngila, ³² ègɔ pɔ kè à è kɔn yá kè à mào sèeda kee, ben gbɛkee e à yá siiro. ³³ Gbɛ kè à à yá sì zèo kè Luda né yápuradeeme. ³⁴ Gbɛ kè Luda à zì pì è Luda yá o, zaake Luda a Ninii kpáa papaname. ³⁵ De Ludaa ye a Nézi, ben à pɔ píngi nàne a ɔzì. ³⁶ Gbɛ kè èe Né pì náane kee wèndi kè è yáaroo vī. Gbɛ kè èe gii à yá mazi é wèndi pì ero, Luda pɔfè kpé kúame.

4

Yesu kɔn Samaria nɔgbɛo

¹ Farisinɔɔ mà kè Yesu e gbɛnɔ batisi kee èe ibanɔ ee de Yaayala. ² Èe ke Yesu bé è ñ batisi ke a zindaro, à ibanɔ bé wè ke. ³ Kè Yesu yá pì mà, à fɛe Yudea à èara èe taa Galili. ⁴ Kè èe gaa sɔ, à kù à bɔe Samaria busun. ⁵ Ben à kà Samaria wéte kè wè be Sika. À zà kɔn tɔɔte kè Yakubu kpá a né Yusufuaoro. ⁶ Yakubu lɔgɔ kú gwe. Yesu taa ò à kpása, ben a vɛɛ lɔgɔ pì sae. Ɔfántɛ kà midangura.

⁷ Samaria nɔgbɛ ke mò í tɔ, ben Yesu bène: Ñ ma gba í mà mi. ⁸ À ibanɔ sɔ gàa pɔblee lú wéte guu. ⁹ Ben nɔgbɛ pì bène: Yudan n ù, Samaria nɔgbɛn ma ù, ben née ímina wéee keema? Zaake Yudanɔ kɔn Samariadeenɔ yá è kɔ séro. ¹⁰ Ben Yesu bène: Tó ñ gbaa kè Luda è dañne dɔ kɔn gbɛ kè èe í wéee keemmao, le mbe né wéee kea à n gba í wèndidee.

¹¹ Nɔgbɛ pì bène: Baa, ñ googa víro. Lɔgɔ kè sɔ wèe zà. Né í wèndidee pì e máme? ¹² Ñ de wa dezi káaku Yakubula gwèe? Ámbe à lɔgɔ pì tówe. Àpi à í mì kɔn a néno kɔn a pókadeenɔ. ¹³ Ben Yesu bène: Gbɛ kè í kè mì, ímii é èara à à demɛ dɔ. ¹⁴ Gbɛ kè eé í kè mé kpáa mi sɔ, ímii è à de ziki dɔro. Zaake í kè mé kpáa é gɔ à nɔse guu íbɔki í kè eé bɔene wèndi kè eé yáaroo ùme.

¹⁵ Ben nɔgbɛ pì bène: Baa, ñ ma gba í pì, le ímii tón ma de mà mɔ í tɔ kè dɔro. ¹⁶ Yesu bène: Ñ gá n zà sísi à mɔ ledò. ¹⁷ Nɔgbɛ pì wèala à bè: Má gɔɔ víro. Ben Yesu bène: Kè n bè, ñ gɔɔ víro, n yá ò a zéame. ¹⁸ N zà kè gɛn sɔɔro, ben gɔgbɛ kè ñ kúo tiaa né n zánlo. N yápuraa ò. ¹⁹ Ben nɔgbɛ pì bène: Baa, má dɔ sa kè annabin n ù. ²⁰ Wa dezinɔ dɔnzi kè Ludane kpíii kè musu, apinɔ sɔ èe be Yerusalemu bé guu kè wà dɔnzi kenne ù. ²¹ Yesu bène: Nɔgbɛ, ñ ma yá sí. Gurɔkee e suu kè dɔnzi ke De Ludane kpíii kè musu ke Yerusalemu dɔro. ²² Apinɔ, eè dɔnzi ke Ludane, mɔde á à dɔro, wapinɔ sɔ, weè dɔnzi kene, bensɔ wá à dɔ, zaake m̀sina è bɔ wa Yudanɔ kiiame. ²³ Gurɔɔ e suu à kà kò, kè dɔnziri yápuradeenɔ é dɔnzi ke De Ludane kɔn yápurao kɔn à Ninii gbáaao. Gbɛ

beee takanɔn De Luda e weteε aɔ ɔnzi keare. ²⁴ Luda né niniime, séde gbē kè aɔē ɔnzi keneno ɔnzi kene kɔn yápuraaɔ kɔn à Ninii gbáaaɔ.

²⁵ Ben nɔgbē pi bène: Má dɔ kè Mesaya kè wè bene Kirisi é mó. Tó à mò, eé yā píngi bokɔtewe. ²⁶ Ben Yesu bène: Mamɔma kè mée yā oonne, mámbé à ú.

²⁷ Gurɔ beea Yesu ibanɔ sù, aɔ à lè èe yā oo kɔn nɔgbēo. À bɔ ní sae, mɔde aɔ gbēkee e à la bɔn à yeziro ke bóyānzi èe yā oo kɔn nɔgbē piɔziro. ²⁸ Ben nɔgbē pi a loo tò gwe, à gè wéte guu à bè gbēnɔne: ²⁹ À mó à gɔgbē ke gwa. À yā kè má kèno òme píngi. Ke Mesaya pime gwεε? ³⁰ Ben aɔ bɔe wéte guu, aɔe gaa Yesu kiia.

³¹ Gurɔ beea sɔ Yesu ibanɔ bène: Rabi, né pɔ bleroo? ³² Ben à bènne: Má pɔble ke ví kè á dɔro. ³³ Ben à ibanɔ kɔ lala wà bè: Gbēke mɔne pɔbleeon yɔ? ³⁴ Ben Yesu bènne: Ma pɔbleen gbē kè ma zii pɔyezikena ú ai mà zii kè à dàmeε mi de. ³⁵ Apinɔ eè be mɔ siigɔ bē à gɔ kè pɔkɛgurɔ é ká. Mée ooare, à wée sé à buranɔ gwa, zaake pɔnɔ mà aɔ ká kēna. ³⁶ Pɔkɛri e a asaia ee kò, èe gbēno kaakɔa wēndi kè è yāaro pɔ ú, le pɔtɔri kɔn pɔkɛriɔ pɔnnaa ke lɛdo. ³⁷ Zaake yā kèkii né yápuraaɔ: Gbēke bé é pɔ tɔ, gbēke kē. ³⁸ Ma a zii pɔ kē gura kè èe zii kēenlo. Gbē pāndenɔ bé wà zii kē gwe, ben ée ní zii àre blee.

³⁹ Samaria gbē kè aɔ kú wéte pi guuno Yesu náane kè pari yā kè nɔgbē pi ònne yānzi, kè à bè à yā kè á kèno òare píngi. ⁴⁰ Beee yānzi kè aɔ ká Yesu kiia, aɔ wée kèa à gɔnyo, ben à kényo gurɔ plaa. ⁴¹ Kè Yesu yā ònne, gbē pāndenɔ a náane kè paripari. ⁴² Ben aɔ bè nɔgbē pine: Èe ke yā kè ní òwe yānzin wa à náane kèzi adoro. Wa à yā mà wa zindame, ben wá dɔ sa kè anduna Misirin à ú yápura.

Gbaadee né kékɔana

⁴³ Kè à gurɔplaa kényo, à gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaake à bè annabi ègɔ bèe ví a zinda búsunlo. ⁴⁵ Kè à ká Galili, Galilideenɔ gbáake kpàzi, zaake aɔ gaa wà Banla zĩbaa kè Yerusalemume, ben aɔ yā kè à kè zĩbaa pi zĩno è píngi. ⁴⁶ Ben Yesu èara à gaa Kana, gura kè à í lien geepiwéε ú. Bùsu gbáade kee kú gwe, à négɔgbē e gyāa keε zaa Kapenamú. ⁴⁷ Kè à mà Yesu bɔ Yudea à sù Galili, ben à gaa à kiia à wée kèa à gá a né kékɔa, zaake à kú gaa lézi. ⁴⁸ Ben Yesu bène: Tó èe ke a dabuyānɔ kɔn yábɔnsaenɔ è baasiro, é ma náane kero. ⁴⁹ Ben gbáadee pi bène: Baa, ñ mó le ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu bène: Ñ tá be. N né é garo. Gɔgbē pi yā kè Yesu òne si, ben à dà zén. ⁵¹ Kè à té zén, à dàkɔre kɔn a zĩrinɔ, ben aɔ bène à né kuu. ⁵² Ben à ní lá à bè: Gurɔ zaka kparee takan à kè sáɔ? Ben aɔ bène: Gĩa fáanté mò do zakan mèwáaa pi kèa. ⁵³ Ben de pi dɔ kè gurɔ zaka kè Yesu òare kè a né é garoon gwe. Ben aɔ à náane kè, àpi kɔn a bedeenɔ ní píngi. ⁵⁴ Sèeda plaadee kè Yesu kè bɔna Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyāre kékɔana dada'okii

¹ Beee gbera Yudanɔ zĩbaa ke ká, ben Yesu èara à gaa Yerusalemú. ² Dada'okii kú gwe Sá Gékii sae kè wè be Betesda kɔn Eberu yáo. Dada'okii pi kámmabokii ví leo sɔɔro, ³ gyāreenɔ ègɔ daenan paripari, vɔnɔ kɔn erenɔ kɔn gbē kè aɔ mèguu fɛfɛnanɔ. ⁴⁻⁵ Gɔgbē kee kú gwe èe gyāa keε à kà wè baplaa plaasai. ⁶ Kè Yesu à è daena gwe, à dɔ kè èe gyāa keε a gi kè maamaa, ben à bène: Ní yezi ñgɔ aafiaɔ? ⁷ Ben gyāree pi wèala à bè: Maree, má gbēke ví à ma da í guu gurɔ kè à dègero. Tó mée gaa gēn, gbē pānde è giake à gē ma áme. ⁸ Yesu

bèné: Ñ fée ñ ze, ñ n pè sé ñ táa o. ⁹ Gwe gɔɔ gɔgbɛ̀ pì aafia è. À a pè sè à táa ò. Gurɔɔ pì né kámmabogurɔɔ zĩme, ¹⁰ ben Yuda gbáadeenɔ̀ bɛ̀ gɔgbɛ̀ kè kèkɔ́a pìne: Kámmabogurɔɔ zĩn gbáa. À zé ví ñgɔ̀ n pè senaro. ¹¹ À wèñla à bɛ̀: Gbɛ̀ kè ma gba aafia bé à òme mà a pè sé mà táa o. ¹² Ben aɔ̀ à là wà bɛ̀: Dé bé à bènne ñ n pè sé ñ táa oo? ¹³ Gbɛ̀ kè kèkɔ́a pì dɔ̀ tó dénlo, zaake Yesu gète parii kè aɔ̀ kú gweenɔ̀ téme. ¹⁴ Beee gbera Yesu à è Luda ua guu, ben à bèné: Ñ ma, n aafia è. Ñton durun ke dɔ̀ro, le yá kè zaa de beeelaa tón n le dɔ̀ro yánzi. ¹⁵ Ben gɔgbɛ̀ pì gàa à ò Yuda gbáadeenɔ̀ne kè Yesu bé à tò a aafia è.

¹⁶ Ben gbáadee pìnɔ̀ wée tà Yesua, kè è yá beee takanɔ̀ ke kámmabogurɔɔ zĩ yánzi. ¹⁷ Ben Yesu wèñla à bɛ̀: Ma De ègɔ̀ zĩi kee kámmabosaimé, len mée kee le se. ¹⁸ Yá beee yánzi gbáadee pìnɔ̀ e Yesu wetee wà à dezi de káakula. Èe ke kè è kámmabogurɔɔ zĩ yá daro ado yánzinlo, kè è be Ludan a De ù, èe a zĩnda kee sɛ̀nkpe kɔ̀n Ludao yánzime.

Luda Né iko

¹⁹ Yesu èara à wèñla à bɛ̀: Yápuraan mée ooare, Luda Né è fɔ̀ à yáke ke kɔ̀n a zĩnda gbáaaoro, sé yá kè à è a Dee e kee baasiro, zaake yá kè à De è ke píngi, àmbe à Né pì è ke se. ²⁰ Zaake De Ludaa ye a Nézi, è yá kè è ke píngi ɔ̀ɔ̀ane. Eé yá kè bíta de beeelaa ɔ̀ɔ̀ane, eé bɔ̀ a sae. ²¹ Lán De Luda è gèno vu à wèndi kpámma ná, len à Né è wèndi kpá gbɛ̀ kè à yezinɔ̀a le. ²² De Luda è yákpae ke kɔ̀n gbɛ̀keoro, à yákpaeke na gbáa píngi kpá a Néa, ²³ le baade píngi bɛ̀e li a Néne, lán aɔ̀e li De Ludane ná. Gbɛ̀ kè èe bɛ̀e li Luda Nénero, adee e bɛ̀e lii à De kè à à zĩnero. ²⁴ Yápuraan mée ooare, gbɛ̀ kè èe ma yá maa, bensɔ̀ èe gbɛ̀ kè ma zĩ náane kee, adee wèndi kè è yáaroo ví. Yá è wéero, adee bɔ̀ gaan à gè wèndi guume. ²⁵ Yápuraan mée ooare, gurɔ̀kee e suu à kà kò, kè gèno é Luda Né kòto ma, aɔ̀ gbɛ̀ kè aɔ̀ màno è fée. ²⁶ Lán De Luda wèndikpamma gbáa ví ná, len à wèndikpamma gbáaa kpá a Néa le dɔ̀. ²⁷ À yákpaeke na gbáaa kpàa dɔ̀, kè à de Gbèntee Né ù yánzi. ²⁸ Àton tó beee bɔ̀ a saero, zaake gurɔ̀kee e suu kè gè kè aɔ̀ kú mira guuno é à kòto ma ²⁹ wà bɔ̀e ñ píngi. Maakerino é fée wà gè wèndi guu, zaakerino sɔ̀ yáwéemmana guu. ³⁰ Mèe fɔ̀ mà yáke ke kɔ̀n ma zĩnda gbáaaoro. Mèe yákpae ke lán à òme nàme, mèe yákpae ke a zéa, zaake mèe ma zĩnda poyezi wetero, sé gbɛ̀ kè ma zĩi pì pɔ̀.

Yesu iko sèedadeen

³¹ Tó má de ma zĩnda sèedadee ù, le ma yá náane víro. ³² Sèedade pàndee kuu kè è ma yá o, má dɔ̀ kè ma yá kè è oo náane ví. ³³ Baa apinɔ̀, a gbèno zĩ Yaayaa, ben à yápuraa òare. ³⁴ Mée mè kpá gbèntee sèedadekenaaro, mée beee ooare le à e à bɔ̀ zia yánzime. ³⁵ Yaaya de lán fitia kè nana èe guu puu bà, ben a we à pɔ̀nnaa kè à gupuraazi gurɔ̀plaa. ³⁶ Yá kè De Ludaa dàme mà keeno, kè mée kee pìnɔ̀ deare sèeda ù, kè De Luda bé à ma zĩ. Ma sèeda pì de Yaaya pɔ̀la. ³⁷ Ma De kè ma zĩ ma yá ò dɔ̀. Èe à kòto ma zikiro, èe wée siàlero, ³⁸ à yá è wéekii e a swè guuro, kè èe gbɛ̀ kè à à zĩ náane kero yánzi. ³⁹ Èe Luda yá tàasi ke, zaake èegɔ̀ daa gwen è wèndi kè è yáaroo en. Ma yán takada pì e oo sɔ̀, ⁴⁰ mɔ̀de èe gii mɔ̀ ma kiiazi le à wèndi pì e. ⁴¹ Mée sáabu wetee gbèntee kiiaro, ⁴² mɔ̀de má a dɔ̀, má dɔ̀ kè á ye Ludaziro. ⁴³ Ma mɔ̀ kɔ̀n ma De tɔ̀o, ben èe ma síro. Tó gbɛ̀ pànde mɔ̀ kɔ̀n a zĩnda tɔ̀o, é à sí. ⁴⁴ Lán èe sáabu wetekɔ́a ná, mɔ̀de èe sáabu wete Luda mèn do lélea lero, é ke dia à ma yá sí? ⁴⁵ Àtongɔ̀ daa màmbe mé gá kɔ̀n a yáo

ma De kiiaro, Musa kè a wée dɔzi bé eé gá a yáo. ⁴⁶ Tó a Musa yá sì, le a ma yá sì se, zaake ma yān à kè Luda yān. ⁴⁷ Kè ée yá kè à kè Luda yānno síro, é ke dia à ma yá síi?

6

Pɔblekpana gɔgbɛ gɔɔn bɔɔɔ sɔɔroonɔa
(*Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17*)

¹ Beee gbera Yesu bikù Galili sèbe kè wè be do Tiberia baa. ² Gbèno gɔ tézi paripari, kè aɔ à dabuyānɔ è dian èe gyāreeno kēekōana yānzi. ³ Ben Yesu didi à v̄e s̄is̄ia k̄ɔn a ibanɔ. ⁴ Yudanɔ Banla z̄ibaa kà k̄i. ⁵ Kè Yesu w̄e s̄e musu, à è gbēnɔ e mɔɔ a kiia paripari, ben à Filipi là à bè: Mákpan wé pɔblee lún le gbēnɔ blee? ⁶ À beee ò le à Filipi ȳɔ à gwa yānzime, zaake à d̄s̄ lán é ke nà. ⁷ Ben Filipi wèàla à bè: Kondogi ɔɔ mèn wàa do buredi, baa tó wà lili baadene f̄et̄efete, eé m̄óm̄maro. ⁸ À ibanɔ doke Anduru, Simɔ Pita d̄áaro bène: ⁹ Né ḡɔgb̄e kee kú kè, à buredi aaga v̄i mèn sɔɔro k̄ɔn kp̄ò néngonɔ mèn plaa. Bón beee é ke parii k̄en̄ɔne? ¹⁰ Yesu bè: À gbēnɔ v̄e v̄e. S̄è di guu pin, ben aɔ v̄e v̄e. Ḡɔgb̄enɔ kà ḡɔn bɔɔɔ sɔɔro taka. ¹¹ Yesu buredi pinɔ s̄è à aubarika dàn, ben à kp̄aatete gb̄e kè aɔ v̄ena pin̄ne lán aɔ yezi nà. Len à kp̄ò kp̄ámma le do. ¹² Kè aɔ kà ní píngi, à bè a ibanone: À à kpaa kè ḡò s̄e píngi, le à ke tón ke páro. ¹³ Ben aɔ buredi mèn sɔɔroo kè wà sò pí kpaa kè ḡɔn s̄e gb̄i kuri aw̄eplaa pà. ¹⁴ Kè wà dabuyá kè Yesu kè pi è wà bè: Gb̄e pi né annabi kè èe mɔɔ anduna guume ȳapura. ¹⁵ Yesu d̄s̄ kè wà yezi wà m̄ó wà a k̄ú wà a ká kí ũ k̄ɔn gb̄aaaome, ben à ḡúnne gwe à èara à didi s̄is̄i musu ado.

Yesu t̄aa'ona s̄ebela
(*Mat 14:22-33, Maa 6:45-52*)

¹⁶ Kè uusie kè, à ibanɔ ḡaa s̄ebe baa. ¹⁷ Ben aɔ ḡe ḡoro'ite guu, aɔɔe bik̄tu s̄ebe pi baa k̄aa Kapenam̄u kpa. Guu ḡiake à si Yesu e k̄á ní kii k̄oro. ¹⁸ Z̄aga'ia gb̄aaa k̄aka, ben í e f̄e. ¹⁹ Kè à ibanɔ ḡoro li wà kà kiloo sɔɔro ke sw̄eedo taka, ben aɔ Yesu è èe t̄aa oo íla, èe s̄ɔ ní ḡorozi, ben v̄ia ní k̄ú. ²⁰ Ben à bène: Mámbee! Àton tó v̄ia a k̄uro. ²¹ Aɔ w̄èzi à ḡe ḡoro guu, ben ḡoro pi kà guu kè aɔɔe gaan ḡɔ.

Gbēnɔ Yesu w̄etena

²² Kè guu d̄s̄ parii kp̄e zena s̄ebe baa k̄aa. Aɔ d̄s̄ kè ḡoro'ite kú gwe yā mèn dome, Yesu s̄s̄ èe ḡe ḡoro pi guu k̄ɔn a ibanɔro, aɔ t̄à n̄t̄eme. ²³ Z̄aaz̄aa ḡoro'ite p̄andenɔ b̄o Tiberia, aɔ m̄o guu kè k̄i k̄ɔn guu kè wà buredi s̄on-o, kè Dii s̄áabu kp̄a. ²⁴ Kè parii pi è àpi ke à ibanɔ kú gwe d̄oro, aɔ ḡe ḡoro pinɔ guu aɔ ḡaa à w̄ete Kapenam̄u.

Yesu bé pɔblee kè è ní ká w̄endia ũ

²⁵ Kè aɔ à è s̄ebe baa gwe, aɔ bène: Rabi, n ka kè b̄oreme? ²⁶ Yesu bène: Ȳapuraan m̄e ooare, ée ma w̄ete buredi kè á sò a k̄á yānzime, èe ke dabuyá kè á èn̄o yānzinlo. ²⁷ Àton z̄ii ke pɔblee kè è yāa yānziro, sé pɔblee kè è ní ká w̄endi kè è yārooa. Gb̄entee Né bé eé a gba pɔblee pi, zaake àpin De Luda a s̄eda k̄e.

²⁸ Ben aɔ à là wà bè: Dian wé ke nà wà yá kè Ludaa yezi wà kee kee? ²⁹ Yesu w̄enla à bè: Yā kè Ludaa yezi à keen yè: À gb̄e kè à à z̄i náane ke. ³⁰ Aɔ bène: Dabuyá kp̄areen né kee, le wà e wà n náane kee? Yā kp̄areen né kee? ³¹ Wa dez̄inɔ mana bl̄e gb̄aan lán wà kè Luda yān nà wà bè: A pɔblee kè b̄o musu

kpámma a5 blè. ³² Ben Yesu bèñne: Yápuraan méε ooare, èε ke Musa bé à p3blee kè b3 musu kpàawaro. Ma De bé è p3ble yápuraadee kè b3 musu kpáawa. ³³ P3blee kè Ludaa kpà pin gbè kè b3 musu è wèndi kpá andunaa ũ.

³⁴ A5 bène: Mare, ñg3 p3ble beee taka kpaawa gur3 píngi. ³⁵ Ben Yesu bèñne: Mámbe p3blee kè è ñ ká wèndia ũ. N3aa é gbè kè m3 ma kiia dero, ímii é ma náanekerì de zikiro. ³⁶ Baa k3n beeeo lán má òare nà, baa kè a ma e, éε ma náane kero. ³⁷ Gbè kè ma Dee kpàmaa é mó ma kiia, mé pé gbè kè m3 ma kiiaa zikiro. ³⁸ Èε ke ma z3nda p3yezi yánzin ma b3 musu ma m3ziro, sé gbè kè ma z3 p3. ³⁹ P3 kè gbè kè ma z3i p3i yezin yè: M3ton t3 gbè kè à kpàmaan3 ke sásáro. ⁴⁰ A yezi má ñ fεε ziaa z3. ⁴⁰ Zaake p3 kè ma Dee yezin yè: Gbè kè wéε pè à Néa bens3 èε à náane keε g3 wèndi kè è yáaroo v3, mé à fεε ziaa z3.

⁴¹ Ben Yuda gbáadeen3 z3ka k3zi, kè à bè ambe p3blee kè b3 musu ũ yánzi. ⁴² A5 bè: Gbè pi né Yesu Yusufu nénloo? Wá à de k3n à dao d3 né! Ben èε beε a b3 musume. ⁴³ Yesu bèñne: Àton z3ka káro. ⁴⁴ Gbèke é f3 à m3 ma kiiaro, t3 èε ke ma De kè ma z3i à s3si baasiro, mé à fεε ziaa z3. ⁴⁵ À kèna annabin3 takada guu wà bè: Luda bé eé yá da baadene. Gbè kè De Luda yá mà bens3 à à yá dà, àmbe è mó ma kiia. ⁴⁶ Èε ke gbèke De Luda è k3n wéonlo. Gbè kè b3 à kiia bé à à è ado. ⁴⁷ Yápuraan méε ooare, ma náanekerì wèndi kè è yáaroo v3. ⁴⁸ Mámbe p3blee kè è ñ ká wèndia ũ. ⁴⁹ A dezín3 mana blè gbáan, baa k3n beeeo a5 gága. ⁵⁰ P3blee kè è b3 musu s3, t3 gbè blè, eé garo. ⁵¹ Mámbe p3ble wèndidee kè b3 musu pi ũ. T3 gbè à kè blè, eég3 kuu gur3 píngi. P3blee kè mé kpámman ma mèbaasi ũ, le anduna g3 wèndi v3 yánzi.

⁵² Ben gbáadee pin33 e lookpak3a keε k3o wà bè: Gbè pi é f3 à a mèbaasi kpáwa wà s3n y3? ⁵³ Ben Yesu bèñne: Yápuraan méε ooare, t3 éε Gbèntee Né mèbaasi só a à aru mìro, ég3 wèndi v3ro. ⁵⁴ Gbè kè è ma mèbaasi só à ma aru mii wèndi kè è yáaroo v3. Mámbe mé à fεε ziaa z3. ⁵⁵ Zaake ma mèbaasi né p3ble yápuraame, ma aru né ímina yápuraame. ⁵⁶ Gbè kè è ma mèbaasi só à ma aru mii kú ma guu, má s33 kú à guu. ⁵⁷ Lán De Luda Wèndide ma z3 bens3 má kuu à yánzi nà, len gbè kè è ma mèbaasi só ég3 kuu ma yánzi le. ⁵⁸ P3blee kè b3 musun gwe. À de lán p3blee kè a dezín3 blè a5 gá bàro. P3ble beee blèri ég3 kuu gur3 sánda píngime. ⁵⁹ Yesu yá beeen3 ò gur33 kè èε yá daañne Kapènamu aduakèkpeemme.

Yesu iba ken3 b3rukpeεkèna

⁶⁰ Kè à iban3 yá pi mà, a5 paridee bè: Yá gbáaame, dé bé eé beee f33? ⁶¹ Yesu d3 a swè guu kè a iban33 e z3ka kaa yá pi musu, ben à bèñne: Yá pi e a fuu3? ⁶² T3 á è Gbèntee Né fεε èε taa guu kè à kún yá s3 né? ⁶³ Luda Nini bé è wèndi kpámma, mèbaasi né p3kenlo. Yá kè má òareen3n Luda Nini kè è ñ ká wèndia yá ũ. ⁶⁴ M3de a gbèken3 e ma náane kero. Zaake Yesu gbè kè a33 e náane keeroon3 d3 zaa káaku k3n gbè kè eé a kpámmao. ⁶⁵ Ben à bè d3: Beee yánzin má òarezi, gbèke é f3 à mó ma kiiaro, séto De Luda à gbà zé.

⁶⁶ Zaa gur3 beee a iba ken3 b3ru kpeε paripari, a33 e tézi d3ro. ⁶⁷ Ben Yesu a iba g33n kuri awεεplaaan3 là à bè: Á yezi à tá sen y3? ⁶⁸ Sim3 Pita wèàla à bè: Dii, dé kiian wé gán? Ñ wèndi kè è yáaroo yá v3. ⁶⁹ Wa n náane kè, wá d3 ke Luda gbè kè à kú adonan n ũ. ⁷⁰ Yesu bèñne: A g33n kuri awεεplaaa kènn3n má

sèroo? Baa k5n beeeo a gbē doo né ibilisiṃe. ⁷¹ Yudasi, Simo Isikarioti nén à téa. Àpin g5on kuri awεεplaaa pino doke kè eé à kpámma ú.

7

Yesu k5n a dāaron

¹ Beee gbera Yesu gāa Galili wéte k5n wéteo, zaake à yezi à lili o Yudearo, kè Yuda gbāadeenoo e à weteε wà à de yānzi. ² Yudano Kutadōna zībaa kà kīi, ³ ben à dāaron bēne: N fεe gura kè n gá Yudea, lε n ìba kè a5o kú gweeno yā kè née keeno e se. ⁴ Tó gbē yezi à t5 b5, è a yāno ke utenaro. Lán née yā keno taka kee nà, n n zīnda o5a andunane. ⁵ Baa à dāaro pino a5o à náane kero. ⁶ Ben Yesu bēnne: À guroo e káme kōro. Amāno s5 á zé vī gurō sānda píngi. ⁷ Anduna é we à zaaguro, mōde à zāmagu kè meε be à yākena zaa yānzi. ⁸ À gá zībaakekiia, méε gaaro, zaake à gurōo e káme kōro. ⁹ Kè à yā pì ò, ben à g5 Galili.

Yesu gana Kutadōna zībaakekiia

¹⁰ Kè à dāaro pino gāa zībaakekiia, gbasa àton gá. Èe gá gbēno wāaro, à gāa asii guume. ¹¹ Yuda gbāadeenoo e à weteε zībaakekiia a5 bè: Àpi kú máa? ¹² Parii guu wēe yābuu tāa maamaa à musu. Gbēkeno bè: Gbē maaame. Gbēkeno bè: Auo, èe gbēno sāsāame. ¹³ Gbēkee e a yā o gupuraaaro, kè wēe vīa keε gbāadee pinoe yānzi.

¹⁴ Kè zībaa kà a dagura, Yesu gāa Luda ua guu, èe yā daānne. ¹⁵ À yā b5 gbāadee pino sae wà bè: Gbē kè èe kyó keroo bé à takada d5 le5? ¹⁶ Ben Yesu bēnne: Yā kè meε daānne né ma zīnda yānlo, gbē kè ma zīi yāme. ¹⁷ Gbē kè yezi à ze k5n Luda poyezikenao eg5 d5 tó ma yādannena de Luda p5 ú, kes5 ma zīnda yān méε oo. ¹⁸ Gbē kè è a zīnda yā oo e weteε à t5 b5me. Gbē kè è wete à gbē kè a zīi t5 b5o náane vī, mōnafiki kú à guuro. ¹⁹ Musa e doka daareroo? A gbēke yā pì kūna s5ro. B5yānzin ée weteε à ma dezi?

²⁰ Ben gbēno bēne: N zīn vīme. Dé bé èe weteε à n deε? ²¹ Yesu bēnne: Dabuyā mēn don má kè, ben à b5 a píngi sae. ²² Musa bāngukena yā dàare, ben eè bāngu ke kāmaboguroo zī. Ase èe ke Musa kiian à nāanlo, à b5 a dezi kākuno kiame. ²³ Lán wè bāngu ke nēne kāmaboguroo zī nà lε wāton b5 Musa doka kpεero yānzi, à kè dia a p5o fεnamazi, kè ma gbē gbà aafia wāsawasa kāmaboguroo zīi? ²⁴ Àton yā gwa lán a wéε e ee nāro. A yā gwa a zéa.

Yesun Mesaya ú5?

²⁵ Ben Yerusalemudeeno bè: Gbē pì né gbē kè wēe à weteε wà à deenloo? ²⁶ À gwa, èe yā oo gupuraa, ben gbēkee e yā liaro. Gbāadeeno à d5 Mesaya ú yāpuraan y5? ²⁷ Wá d5 guu kè gbē kékii b5n. Tó Mesaya mò, weég5 d5 guu kè à b5nlo. ²⁸ Beee yānzi gurōo kè Yesu e yā daānne Luda ua guu, à pūtā à bè: Á ma d5 bens5 á d5 guu kè ma b5n. Ase méε mó k5n ma zīndaoro. Gbē kè ma zīi né yāpuradeeme, ben á à d5ro. ²⁹ Má à d5, zaake ma b5 à kiame, àmbe à ma zī.

³⁰ Ben a5o e weteε wà à kú, mōde gbēkee e o naaro, zaake à gurōo e papa kōro. ³¹ Zà guu wà Yesu náane kè pari wà bè: Tó Mesaya mò, eé dabuyā ke pari de kè gbē kékii kēlan y5?

Dogarino zīna a5 Yesu kú

³² Kè Farisinɔ̀ mà wèe yábuu tãa zà guu à yá musu, ben sa'orikinɔ̀ kɔ̀n Farisi pinɔ̀ dogarinɔ̀ zì wà à kù. ³³ Ben Yesu bè: Ma kuunaao gò fète, gbasa mà tá gbè kè ma zìi kiia. ³⁴ É ma wete à koramazi, zaake é fɔ̀ à gá guu kè má kúnlo.

³⁵ Ben gbáadee pinɔ̀ e kɔ̀ lalaa: Mán à yezi à gán kè wé korazi? À yezi à gá wa gbè kè aɔ̀ fáakɔ̀a Giriki bùsunɔ̀ guu kiia le à yá da Giriki pinɔ̀nen yó? ³⁶ Yá kè à ò pi mì de diamé? Kè à bè wé a wete wà koraazi bensɔ̀ guu kè á kún wé fɔ̀ wà gá gwero né.

Í kè è ní ká wèndia

³⁷ Zibaa gurɔ̀ zãa bita zì Yesu fèe à pùtã à bè: Gbè kè ímii e à dee à mó ma kiia à í mi, ³⁸ gbè kè èe ma náane kee sɔ̀, í kè è ní ká wèndia égɔ̀ bàa lee zaa à nòse guu lán wà kè Luda yán ná. ³⁹ À yá kè ò Luda Nini kè gbè kè aɔ̀e a náane keeɛnɔ̀ é sí yá musume. Aɔ̀ Luda Nini pi ví gĩaro, kè Yesu e gĩake à tó bɔ̀ kòro yánzi.

Gbènɔ̀ kèkèkɔ̀ana Yesu yanzi

⁴⁰ Kè gbènɔ̀ yá pi mà, gbèkenɔ̀ bè: Gbè kèkii né annabi pime yápura. ⁴¹ Gbèkenɔ̀ bè: Gbè kèkii né Mesayame. Mòde gbèkenɔ̀ bè: Mesaya é bɔ̀ Galili sɔ̀? ⁴² Wà kè Luda yán wà bè, Mesaya né Dauda borriime, eé bɔ̀ Dauda be wéte Betelemume. ⁴³ Ben gbènɔ̀ kèkèkɔ̀a Yesu yanzi. ⁴⁴ Aɔ̀ gbèkenɔ̀ yezi wà à kù, mòde gbèkee e ɔ̀ naaro.

Yuda gbaadeenɔ̀ è Yesu náane kero

⁴⁵ Ben dogarinɔ̀ èara wà tà sa'orikinɔ̀a kɔ̀n Farisinɔ̀. Ben aɔ̀ ní lá wà bè: Bóyánzi ée à kù a suoziroo? ⁴⁶ Dogari pinɔ̀ wènlá wà bè: Gbèkee e yá o lán gbè kèkii bà zikiro. ⁴⁷ Ben Farisinɔ̀ bèñne: À a likɔ̀a sen yó? ⁴⁸ Gbáadee ke Farisi ke à náane kèn yó? ⁴⁹ Pari beee Luda yá ðoro, Luda lé kèñneme. ⁵⁰ Nikodemu kè gáa Yesu kiia yáa né gbáadee pinɔ̀ dokeme. À bèñne: ⁵¹ Wa doka guu wà bè, wàton yá da gbèla a yá mana sairo ke yá kè à kè ðona sairo. ⁵² Aɔ̀ bène: Galili gbèn n ù seɔ̀? Ñ tàasi ke ñ gwa, né e kè annabi ke è bɔ̀ Galiliro. ⁵³ Ben baade tà a be.

8

Nɔ̀gbè kè wà kù zinakena guu

¹ Yesu gáa Kùkpe sísigeezi. ² Kè guu ðò gɔ̀, à èara à gáa Luda ua guu. Baade píngi mò à kiia, ben à vèe èe yá daañne. ³ Ben ludayadannerinɔ̀ kɔ̀n Farisinɔ̀ mò à kiia kɔ̀n nɔ̀gbè kè wà kù zinakena guu, aɔ̀ à zè zà guu ⁴ aɔ̀ bè Yesune: Danneri, wà nɔ̀gbè kè kù kɔ̀n gɔ̀pɔ̀seeo wédedewe. ⁵ Wa doka guu Musa ðie wà nɔ̀gbè kè taka pápa gbèò wà à deme. Ní è dia sɔ̀? ⁶ Aɔ̀ beee ò le aɔ̀ à yó wà gwa wà e wà yá daála yanzime. Ben Yesu nàe èe ɔ̀gbè kèe tɔ̀tea. ⁷ Kè aɔ̀ kpé wèe à lalaa, ben à a mì sè lezì à bèñne: A gbè kè èe durun ke zikiroo à pá gbèò káaku. ⁸ Ben à èara à nàe èe ɔ̀gbè kèe tɔ̀tea ðo. ⁹ Kè aɔ̀ mà le, ben aɔ̀ fáakɔ̀a doodo sena zaa gbènsinɔ̀a. Ben aɔ̀ Yesu tò ado kɔ̀n nɔ̀gbè pio. ¹⁰ Ben à èara à a mì sè lezì à bèñne: Nɔ̀gbè, aɔ̀ tà máme? Wèe yá danla ðoro? ¹¹ Nɔ̀gbè pi wèàla à bè: Baa, aɔ̀ gbèkee kú kè ðoro. Ben Yesu bène: Mapi se, mé yá danlaro. Ñ gá. Zaa gbàa ñton durun ke ðoro.

Yesun gupuraa ù andunane

¹² Ben Yesu yá ò gbènɔ̀ne ðo à bè: Mámbe gupuraa ù andunane, gbè kè témazii égɔ̀ kú gusiaan ðoro, gupuraa kè è ní ká wèndian adee égɔ̀ ví.

¹³ Ben Farisinɔ̀ bè̀ne: Ní de n zĩnda sèedadee ù, n yá náane vĩro. ¹⁴ Ben Yesu wè̀nla à bè̀: Baa tó mée ma zĩnda yá oo, ma yá náane vĩ, zaake má d̄s guu kè ma b̄n k̄n guu kè mée taan-o. Am̄anɔ̀ s̄s, á guu kè ma b̄n k̄n guu kè mée taan-o d̄sro. ¹⁵ Ée ma taari ee gb̄nteekeem̄e. Mée gb̄eke taari e s̄sro. ¹⁶ Tó ma gb̄e taari è s̄s, taari'ena pi é̄ḡs náane vĩ, zaake má kú madoro, ma De kè ma z̄i kúmao. ¹⁷ Á kú a doka takadan wà bè̀, sèedade ḡsɔ̀n plaaano yá bé à náane vĩ. ¹⁸ Mámbe ma zĩnda sèedadee ù. Ma De kè ma z̄i né ma sèedadeeme d̄s. ¹⁹ Ben ās à là wà bè̀: N dee kú máme? Yesu wè̀nla à bè̀: Á ma d̄sro, bens̄s á ma De d̄sro. Tó a ma d̄s, le a ma De d̄s. ²⁰ Yesu yá beee ò ɔ̀s̄ikiia, gur̄ɔ̀ kè èe yá daańne Luda ua guume. Wèe à kũro, zaake à gur̄ɔ̀ e papa k̄ro.

É f̄s à gá guu kè mée taanlo

²¹ Ben Yesu bè̀nne d̄s: Mée taa, é ma wete, mode é ga a durun guume. É f̄s à gá guu kè mée taanlo. ²² Ben gb̄adee pin̄ɔ̀ bè̀: Á bè̀ wé f̄s wà gá guu kè ée taanlo. Eé a zĩnda den ȳs? ²³ Ben Yesu bè̀nne: T̄ɔ̀te kè gb̄en̄n a ù, musu gb̄en ma ù. Anduna kèki gb̄en̄n a ù, anduna kèki gb̄en ma ùro. ²⁴ Beee yānz̄in ma bèare é ga a durun guume. Tó ée sí kè mámbé gb̄e kè má de à ùu ùro, é ga a durun guume.

²⁵ Ben ās à là wà bè̀: Démé n ùu? Yesu wè̀nla à bè̀: Gb̄e kè má òare zaa káakun ma ù. ²⁶ Má yá vĩ pari mà o a musu mà yá daoala. Gb̄e kè ma z̄i né yāpuradeeme, yá kè má mà à kiian meè o andunane.

²⁷ Ās̄e d̄s kè De Ludan à téaro, ²⁸ ben Yesu bè̀nne: Tó a Gb̄entee Né sè á d̄s musu, é gbasa à d̄s kè mámbé gb̄e kè má de à ùu ù. Mèe yáke ke k̄n ma zĩndaoro, yá kè ma Dee dàmeen meè o. ²⁹ Gb̄e kè ma z̄i kúmao, èe ma tó madoro, zaake mēḡs yá kè è káne kee gur̄ɔ̀ píngi. ³⁰ Gur̄ɔ̀ kè Yesu e yá pin̄ɔ̀ oo, wà à náane kè pari.

Wèen̄nɔ̀ k̄n z̄n̄n

³¹ Ben Yesu bè̀ Yuda gb̄adee kè ās à yá s̄n̄n̄e: Tó á ma yá kũna, é̄ḡs de ma iban̄o ù yāpura. ³² É̄ḡs yāpuraa d̄s, yāpuraa pi é tó à ḡs a zĩnda v̄i.

³³ Ben ās bè̀ne: Ibraĩ boriin wa ù, wée z̄ò ble gb̄ekene zikiro. Ben n̄ee bee wé ḡs wa zĩnda v̄i? ³⁴ Yesu wè̀nla à bè̀: Yāpuraan mée ooare, gb̄e kè è durun kee né durun z̄n̄e. ³⁵ Z̄ò kuu ua gb̄e ù gur̄ɔ̀ píngi, ua n̄én ua gb̄e ù gur̄ɔ̀ píngi. ³⁶ Tó Luda Né a bo z̄òbleen, é ḡs a zĩnda v̄i yāpura. ³⁷ Má d̄s kè Ibraĩ boriin a ù, mode ée ma wete à ma de kè ma yá kú a n̄s̄e guuro yānz̄i. ³⁸ Yá kè má è ma De kiian mée oo, yá kè á mà a de kiian ée kee.

³⁹ Ben ās bè̀ne: Ibraĩn wa de ù. Ben Yesu bè̀nne: Tó Ibraĩ n̄én̄n a ù, le a Ibraĩ dà s̄e. ⁴⁰ Tia sa ée ma wete à ma de, mam̄oma kè ma yāpuraa kè má mà Luda kiia òaree. Ibraĩ e yá beee taka kero. ⁴¹ Ée a de yákena keeme. Ben ās bè̀ne: Ḡitas̄ɔ̀n̄n̄n wa ùro. De m̄èn doon wá v̄i, àmbé Luda ù. ⁴² Yesu bè̀nne: Tó a den Luda ù, le á yemazi, zaake Luda kiian ma b̄n ma m̄o. Mée m̄s̄ k̄n ma zĩndaoro, àmbé a ma z̄i. ⁴³ Á kè dia ée ma yá d̄r̄ɔ̀ d̄sroo? Kè eè f̄s à ma yá d̄r̄ɔ̀ d̄sro yānz̄ime. ⁴⁴ A de Ibilīs̄i p̄n a ù, à p̄ȳezin á yezi à ke. Gb̄ērin à ù zaa káaku, è ze k̄n yāpuraoro, kè yāpuraa kú à n̄s̄e guuro yānz̄i. Tó à egēe tò, à zĩnda dàn gwe, zaake egedeen à ù, egēe m̄ime. ⁴⁵ Mapi s̄s, meè yāpuraa o. Beee yānz̄i eè ma yá síro. ⁴⁶ A té, dé bé eè be ma durun kè? Kè yāpuraan mée oo, à kè dia ée ma yá siiroo? ⁴⁷ Gb̄e kè de Luda p̄ ùu è yá kè Ludaa e oo mame. Á de Luda p̄ ùro, beee yānz̄in eè ma yá maz̄i.

Yesu dena Ibraĩla

48 Ben gbāadee pìno bène: Samaria gbēn n ũ! N̄ zīn vīme! Ke yāpuraŋlo?
 49 Ben Yesu bè: Má zīn vīro. Mēè bèè li ma Denε, mōde eè ma kpe bo. 50 Mēè wete mà a zīnda tó boro, gbēke bé è wete me, àmbe yāgōgōri ũ. 51 Yāpuraan mēe ooare, gbē kè è do ma yāzi é ga zikiro.

52 Ben gbāadee pìno bène: Wá dō sa kè n̄ zīn vī. Ibraī gā kōn annabinō pīngi, ben nēe bee gbē kè è do n yāzi é ga zikiro? 53 N̄ de wa dezi Ibraī kè gālan yó? Annabinō gāga do. Dén nēe n zīnda dieε à ũu? 54 Ben Yesu bè: Tó mēe ma zīnda tó boro me, beee bèe vīro. Ma De kè ée bee à de a Luda ũ, àmbe è ma tó bo. 55 Á à dōro, mōde má à dō. Tó ma bè má à dōro, mēgō de egēdee ũ lán a bàme. Má à dō, ben má à yā kūna. 56 A dezi káaku Ibraī pōnnaa kè ma gurō ena yā musu. Á è, ben à pōo kè nna.

57 Ben gbāadee pìno bène: Nēe ká wè baplaa akuri kōro, ben n Ibraī é? 58 Yesu bènne: Yāpuraan mēe ooare, le wēe Ibraī i kōro, má kuu. 59 Ben aō gbē sèe le wà à pápao. Ben a a zīnda ùte à bō Luda ua guu.

9

Gōgbē kè wà i vīa ũ kēkōana

1 Kè Yesu e lili oo, à gōgbē kè wà i vīa ũu è. 2 Ben à ìbanō à là wà bè: Rabi, dé durun yānzin wà gbē pì i vīa ũzi? Á zīnda pō yānzin yōo, ke à de kōn à dao pōme? 3 Yesu wēnla à bè: Èe ke àpi ke à de kōn à dao durun yānzinlo. Le wà Luda yākena ea yānzime. 4 Séde wà gbē kè ma zīi kē zaa gupura wēezī. Gusiaa e suu kè gbēke é zī ke e à ke dōro. 5 Gurōo kè má kú anduna guu, má de gupuraa ũ andunane.

6 Kè à ò le, à lóu sù tōte, ben à yà à màma à wéena. 7 Á bène: N̄ gá n̄ uu pípi Siloamu í guu. Tó pì bè, í gbarena. Ben à gāa à uu pípi, ben à sù wéee wēna. 8 Á fáandideenō kōn gbē kè aō à dō baakeri ũunō bè: Gbē kè egō baa kee vēena pìn gweroo? 9 Gbēkenō bè: Àpime. Gbēkenō bè: Auo, adee bōkōbaome. Gōgbē pì bè: Mámbee! 10 Ben aō à là wà bè: Á kè dia n wéee wè? 11 Á wēnla à bè: Gbē kè wè bene Yesu bé à bùsu yà à màma ma wéee, à bè mà gá uu pípi Siloamu í guu. Kè ma gaa ma uu pípi, ben ma guu è. 12 Ben aō à là wà bè: Àpi kú máme? Á bè: Má dōro.

Farisinō yalalana gbē kè de vīa ũ yāaa

13 Ben aō gāa Farisinō kiia kōn gbē kè de vīa ũ yāa pìo. 14 Bensō kámmabogurōo zīn Yesu bùsu yà à à wéee wēone. 15 Ben Farisinō à là do: Dian n̄ kè nà n̄ guu è? Á wēnla à bè: Á bōtōnga mà ma wéeeame. Kè má pípi, ben ma guu è. 16 Ben Farisi kenō bè: Gbē pì e bō Luda kiianlo, zaake è kámmabogurōo zī yā daro. Aō gbēkenō bè: Durunkeri é fō à dabuyā beeenō taka ke? Ben aō kēkēkōa. 17 Ben aō à là do: Mmōn sō, gbē kè à n wéee wēnne, nēe à yā daa diame? Á bè: Annabime. 18 Baa kōn beeeo gbāadeenō e sí kè vīan à ũ gbaa à wéee wēro, ben aō gāa wà à de kōn à dao sisi. 19 Aō n̄ lá wà bè: A nén ye? Á à ì vīa ũn yó? Á kè dia èe guu ee saa? 20 Ben à de kōn à dao wēnla wà bè: Wá dō kè wa nēme. Wa à ì vīa ũme. 21 Mōde lán à kè nà èe guu ee sa, ke gbē kè à à wéee wēne, wá dōro. Á à la gwe. Gbē ōndōname, ée fō à a zīnda yā o. 22 Á de kōn à dao ò le, kè aōee vīa kee gbāadeenōne yānzime. Zaake aō zèo kè gbē kè bè Yesu né Mesayame, wà aduakēkpe zé zōne. 23 Beee yānzin à de kōn à dao bè, gbē ōndōname, aō à lazi.

24 Gbē kè de vĩa ù yáa pì sisina gèn plaadee guun aṣ bènne: N̄ yāpuraa o Luda yānzi. Wá dṣ kè gṣgbē pì né durunkεrimε. 25 Ben à bè: Tó durunkεrimε, má dṣro. Yā mèn don má dṣ. Vĩan ma ù yá, ben mée guu ee sa. 26 Ben aṣ à là wà bè: Bṣn à kènnεε? Dian à kè nà à n wée wènnεε? 27 Á wèníla à bè: Má òare kò, ée swá kpáro. Bṣyānzin á yezi à mazi dṣṣ? Á yezi à gṣ à ibanṣ ù sen yṣ? 28 Ben aṣ zṣka dṣa wà bè: M̄be n̄ de à iba ù gwe! Wamṣwa sṣ Musa ibanṣn wa ù. 29 Wá dṣ kè Luda yá ò Musao. Àmṣ sṣ, wá dṣ guu kè à bònlo. 30 Ben gṣgbē pì bèinne: À yābṣnsae ma gwe! À ma wée wème, ben á dṣ guu kè à bònloṣ? 31 Wá dṣ kè Luda è swá kpá durunkεrinṣ yāziro, mṣde è swá kpá a yāmari kè aṣè a pṣyezi kεεnṣ yāzi. 32 Zaa lán Luda anduna kàe nà, wée ma gbēke gbē kè wà à i vĩa ùu wée wène zikiro. 33 Tó èe ke gbē pì bṣ Luda kíiaro, eé fṣ à pṣke kεro. 34 Ben aṣ bène: Wà n i durun guu m̄m̄m̄m̄m̄, ben née yá daaweṣ? Ben aṣ pèa.

Ludadṣsai né v̄lak̄name

35 Yesu mà kè wà pèa. Kè à à è, à à là à bè: Née Gbēntee Né náane kεεṣ? 36 Gṣgbē pì wèla à bè: Mare, dén à ù le mà e mà à náane kεε? 37 Yesu bène: N à è, àmbe e yá oonyo. 38 Ben gṣgbē pì bène: Dii, mée n náane kεε. Ben à dṣnzi kène. 39 Ben Yesu bè: Gbēnṣ kékékṣana yānzin ma m̄zi anduna guu kè, le wéesiadeenṣ wée kē, wéeékεrinṣ gṣ wéesiadeenṣ ù.

40 Farisi kenṣ kú gwe. Kè aṣ yá pì mà, aṣ bène: Wapinṣ, v̄ianṣn wa ù seṣ? 41 Ben Yesu bèinne: Tó v̄ianṣn a ù, le á durun v̄iro. Mṣde kè ée bee a wée kēna yānzi, a durun kpé kúaoeme.

10

Yalekṣzina kṣn sadario

1 Yāpuraan mée ooare, gbē kè è gē sá karalenlo, mṣde è v̄i karala gu pānden, adee né kpáime, kpái wéedewεmε. 2 Gbē kè è gē karalen sṣ, adeen sādári ù. 3 Kara dākpari è zé wē adeene, sāanṣ sṣṣ à kòto dṣ. È a sāanṣ sísi aṣ baade tṣa à bṣeñyo. 4 Tó à bṣeñyo, è dṣñne ae aṣégṣ tēzi kè aṣṣ à kòto dṣ yānzi. 5 Aṣè we wà té gbē pāndeziro. Aṣè bà léne kè aṣṣ gbē pānde kòto dṣro yānzi. 6 Yesu yá pì lèkṣziñne, ben aṣṣe dṣ tó bṣ yān èe oon̄ero.

Yesu né sadari maame

7 Beee yānzi Yesu èara à bèinne: Yāpuraan mée ooare, mámbe karale ù sāanṣne. 8 Gbē kè aṣ dṣmε aeṣṣ né kpáinṣmε, kpái wéedewεnṣmε n̄ píngi, ben sāanṣṣ e n̄ yá maro. 9 Mámbe karale ù. Gbē kè gè ma guu é aafia e. Eégṣ gēe àgṣ bṣṣ eé pṣblekii e. 10 Kpái'ona yānzin kpái è m̄zi è pṣ de è pṣ kaate. Ma mṣmε, le gbēnṣ gṣ wèndi v̄i aṣgṣ v̄i papana. 11 Mámbe sādári maaa ù. Sādári maaa è gí a wèndizi a sāanṣ yānzi. 12 Ayazikeri né sādári maaanlo. Kè sāanṣṣ de à pṣ úro yānzi, tó à è lewan e mṣṣ, è sāanṣ tón à bàa léme, ben lewan è sí sāanṣ tē à n̄ faakṣa. 13 Gbē pì bà ègṣ kú kṣn sāanṣoro, kè à de ayazikeri ù yānzi. 14 Mámbe sādári maaa ù. Má a sāanṣ dṣ, ma sāanṣ sṣṣ ma dṣ, 15 lán De Ludaa ma dṣ bensṣ má à dṣ nà. Mèè gii ma wèndizi aṣ yānzi. 16 Má sá pāndenṣ v̄i kè aṣṣ kú kara kè guuro. Sé mà suñyo se. Aṣé ma kòto ma, kpàsa é gṣ mèn do kṣn d̄ario mèn do. De Ludaa yemazi 17 kè mée gii ma wèndizi yānzi, le mà eara mà sí dṣ. 18 Gbēke é ma wèndi símaro, mé gízi kṣn ma z̄indaome. Má à gizina zé v̄i, má à sina zé v̄i dṣ. Yá kè ma Dee diemεen gwe.

19 Yá pì yānzi Yuda gbāadeenɔ kɛ̀kɛ̀kɛ̀sa dɔ. 20 Aɔ́ tɛ̀ gbɛ̀ paridee bè: À zīn vīme, à mī liɛ. Bóyānzin ée swá kpaa à yāzizi? 21 Aɔ́ gbɛ̀kenɔ̀ bè: Zīnde yá'onan gwero. Zīn é fɔ̀ à vīa wéɛ wéɔ́?

Yesu a ludake onnena

22 Luda kpɛ̀ kyakɛna zībaa kà zaa Yerusalemu. Buusie guume, 23 ben Yesu e lili oo Luda ua guu, zaa guu kè wè be Sulemanu gbaadaan. 24 Ben Yuda gbāadeenɔ̀ ligazi, aɔ́ à là wà bè: Né wa tó logona ai bɔɛme? Tó Mesayan n ũ, n owe wásawasa. 25 Ben Yesu wɛ̀nla à bè: Má òare, ée síro. Yá kè mée kee kɔ̀n ma De tó pinɔ̀n à sèeda ũ. 26 Amɔanɔ̀ sɔ́ ée síro, kè à de ma sáanɔ̀ ũro yānzime. 27 Ma sáanɔ̀ è ma kòto ma. Má n dɔ́, ben aɔ̀ègɔ́ tɛ̀mazi. 28 Mɛ̀è wɛ̀ndi kè è yāaro kpámma, aɔ́ ga zikiro. Gbɛ̀ke é fɔ̀ à n bɔ́ ma ɔ̀zīro. 29 Ma De kè à n kpámaa de baade pínghila. Gbɛ̀ke é fɔ̀ à n bɔ́ à ɔ̀zīro. 30 Mapi kɔ̀n ma Deo wá dɔ̀nkɔ̀me.

31 Gbāadee pinɔ̀n gbɛ̀ sèse dɔ́ lɛ̀ wà à pápao wà à de. 32 Ben Yesu bèɛne: Ma yá maaa kè ma Dee dāmɛenɔ̀ kɛ̀are pari. Yá maa kperee yānzin á yezi à ma pápa gbèozí? 33 Ben gbāadee pinɔ̀n wɛ̀la wà bè: Wá yezi wà n pápa gbèò yá maaa kè n kè yānzinlo. Kè n dɔ̀kè kɔ̀n Ludao yānzime. Gbɛ̀nteen n ũ, ben n n zīnda diɛ Luda ũ. 34 Ben Yesu wɛ̀nla à bè: Ludaa ò a doka takadan à bè Ludanɔ̀n n ũ. 35 Luda e gbɛ̀ kè èe yá ooɛne pinɔ̀n sísi ludaanɔ̀roo? Á yá gogona vī sīro. 36 Mamoma kè ma De ma diɛ adona à ma zī anduna guu sɔ́, kè ma bè Luda Né n ma ũ, bóyānzi à bè ma dɔ̀kè kɔ̀n Ludaozi? 37 Tó mée ma De kɛna keero, àton ma yá síro. 38 Tó mée kee sɔ́, baa tó ée ma yá síro, à ma náane ke ma yákenanɔ̀ yānzi, lɛ̀ àgɔ́ dɔ́ sánsán kè De Ludaa kú ma guu, ben má kú à guu sɔ́. 39 Ben aɔ́ èara wèe zé wetɛe wà à kú, ben à pitiñgu.

40 Ben à èara à gáa Yoda baa káa kpa, guu kè Yaaya gbɛ̀nɔ̀ batisi kɛ̀n káaku. Á gurɔ̀plaa kè gwe, 41 ben wà mò à kiia paripari wà bè: Baa kè Yaaya e dabuyá ke kero, yá kè à ò gbɛ̀ kèkiimusu píngi né yápuraame. 42 Ben wà à náane kè gwe pari.

11

Lazaru gana

1 Gbɛ̀ kè wè bene Lazaru e gyáa kee zaa Betani wéte kè Mariama kɔ̀n a vīi Maatao kún. 2 Mariaman nɔ̀gbɛ̀ kè nɔ̀si gūnnadee kù Dii gbáa à gògo kɔ̀n a mikáo ũ. 3 Ben Lazaru dàre pinɔ̀n lékpásá kè Yesune wà bè: Dii, n gbɛ̀nnaa e gyáa kee. 4 Kè Yesu yá pì mà à bè: Gyáa pì é mī de gaaoro. Lɛ̀ wà Luda gakui e yānzime, lɛ̀ Luda Né sɔ́ tɔ́ bɔ́ à musu. 5 Yesu ye Maata kɔ̀n à dàaroozi kɔ̀n Lazaruo. 6 Kè à mà Lazaru e gyáa kee, ben à gò guu kè à kún gīa gurɔ̀ plaa. 7 Beee gberan à bè a ibanɔ̀ne: Wà èara wà gá Yudea. 8 Ben à ibanɔ̀nè: Rabi, gbāadeenɔ̀ yezi wà n pápa gbèò èe gī kero, ben n yezi wà èara wà gá gwe dɔ́? 9 Yesu bè: Fāantɛ̀ doo né awa kuri awɛɛplaanloo? Gbɛ̀ kè èe taa oo fāantɛ̀ è gɛ̀n síro, kè èe guu ee anduna kèkii gupuraazi yānzi. 10 Tó èe lili oo gwáavī, è gɛ̀n sí kè à gupuraa pì vīro yānzi.

11 Yá pì ona gberan Yesu bèɛne: Wa gbɛ̀nna Lazaru ii òme. Mé ga mà à vu. 12 Ben à ibanɔ̀nè: Dii, tó èe ii oome, eé aafia e. 13 Lazaru ga yān Yesu e ooɛne, ben aɔ̀ce daa l'oname yápura. 14 Ben Yesu òɛne wásawasa sa à bè: Lazaru gāme. 15 Ma pɔ̀ɔ̀ kè nna kè má kú gwero, lɛ̀ à è à ma náane ke yānzi. Wà gá à kiia. 16 Ben Tomasi kè wè bene Sika bè a gbɛ̀nɔ̀ne: Wà gá kɔ̀n Diio wà ga wa píngi.

Yesun gbɛ̀ ké è gɛ̀n vu à wɛ̀ndi kpámma ũ

17 Kè Yesu kà gwe, à mò à lè wà Lazaru vli à gĩake à kè guro siigõ kò. 18 Betani kú kii kòn Yerusalemuo lán kiloo aagõ bà. 19 Yuda gbáadeenõ bõ zaa gwe pari aõ mò Maata kòn Mariamao kiia, le wà sùu kpáinne aõ dāgõ ga yā musu. 20 Kè Maata mà Yesu e mɔɔ, à bõ à gàa daale, mɔde Mariama zè be. 21 Ben Maata bè Yesunè: Dii, tó n kú kème yā, le ma dāgõ e garo. 22 Baa tia má dõ kè yā kè n gbèka Ludaa, eé kenne. 23 Yesu bène: N dāgõ é fεε. 24 Maata bène: Má dõ kè eé fεε zĩ kè gènɔ é fεε ziaa zĩ. 25 Yesu bène: Mámbe gbē kè è gènɔ fεε à wèndi kpámma ũ. Baa tó ma náanekeri gā, eégõ kpεε kuu. 26 Gbē kè kuu, ben èe ma náanekεε é ga zikiro. N beee sís? 27 Maata bène: Eè, Dii, má si kè Mesayan n ũ, Luda Né kè wà bè eé mó anduna guu.

Yesu wée'i kàn

28 Kè Maata ò le, ben à gāa à a dāaro Mariama sisi, ben à òne asii guu à bè: Danneri mò èe n gbekaa. 29 Kè Mariama yā pì mà, à fεε kpakpaa èe gaa à le. 30 Yesu e gĩake à gē wéte guu kòro, à kpé kú guu kè Maata daalen. 31 Gbāadee pìnɔ kú kpén kòn Mariamao, aõe sùu kpaane. Kè aõ è à fεε kpakpaa à bõ, aõ bõ wà tēzi, zaake wèe daa èe gaa sɔ dɔ miraame.

32 Kè Mariama kà guu kè Yesu kún, kè à à è, à kùe à gbá sae à bène: Dii, tó n kú kème yā, le ma dāgõ e garo. 33 Yesu è èe sɔ dɔɔ, ben gbāadee kè aõ kúo pìnɔ e sɔ dɔɔ dɔ. Ben à nòseyɔɔ si à pɔɔ yāka. 34 Ben à bè: A à vli máme? Aõ wèala wà: Maree, n mɔ n gwa. 35 Yesu wée'i kàn. 36 Ben gbāadee pìnɔ bè: À gwa lán à yezi nà. 37 Ben aõ gbēkenɔ bè: Àmò kè vli wée wè, eé fɔ à gi Lazarune aton garoo?

Lazaru fεena

38 Kè Yesu e gaa mira pì kiia, ben à nòseyɔɔ sɔ dɔ. Mira pì né gbèwεεme, gbè gbèntè tataale. 39 Yesu bè: À gbè pì go à léa. Ben gbē kè gā pì dāre Maata bène: Dii, èe gũ sɔɔ, zaake à kè guro siigõn yē. 40 Yesu bène: Mée onne kè tó n ma náanekè, né Luda gakui eroo? 41 Kè wà gbè pì gò, ben Yesu wée sè musu à bè: Baa, ma n sáabu kè kè n ma yā mà. 42 Má dõ kè neégõ ma yā maa guro píngi, mɔde má ò le parii kè aõ kú kènɔ yānzime, le aõ e wà sí kè mbe n ma zĩ. 43 Kè à ò le, ben à pùtā kòn kòto gbāaaò à bè: Lazaru, n bɔ. 44 Ben gbē kè gā pì bõ, pólε fífí à mèa, bisa yina à mia. Yesu bèinne: À pò poroa à à gbare.

Lεkpakõsõna Yesuzi

(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Luk 22:1-2)

45 Yuda gbāadee kè aõ mò Mariama kiia pìnɔ, kè aõ yā kè Yesu kè pì è, aõ a náanekè pari. 46 Mɔde aõ gbēkenɔ gāa Farisinɔ kiia, aõ yā kè Yesu kè tōkèinne. 47 Ben sa'orikinɔ kòn Farisi pìnɔ gbāadeenɔ sisi kakõanaa wà bè: Gbē pì e dabuyā kεε pari, wée kεε diame? 48 Tó wá tó èe kεε le, baade è à náanekε, Romudeenɔ é mó wà wa Luda kpé kòn wa boriio kaate píngi. 49 Ben Kayafa aõ gbē mèn doo kè de sa'oriki isi ũ wè beee bèinne: Á yake dõro. 50 Á dõ kè gbē mèn doo gana wa píngi gēe ũu maa de wa bori kaatenalaroo? 51 Èe yā pì o a zinda pɔyezioro. Kè à de sa'oriki isi ũ wè beee yānzin à annabikεyā ò kè Yesu é ga Yudanɔ gēe ũ. 52 Èe ke Yudanɔ n̄tēenlo, ai kòn Luda né kè aõ fāakõananɔ dɔ, le à n ke mē dõnkõ ũ. 53 Zaa zĩ beeean gbāadee pìnɔ zè kòn Yesu denao. 54 Beee yānzì Yesu e bɔ gupuraa n̄ té dɔro. Ben à gāa lakutu kè kú gbāa sae kè wè be Eflaimu. À gurɔplaa kè gwe kòn a ibanɔ.

55 Yudanɔ Banla zĩbaa kà kīi. Wà bɔ lakutunɔ guu paripari, wà gàa Yerusalemu gbāsibɔna yānzi ai zĩbaa pì gɔ ká. 56 Aɔɔe Yesu weteɛ, aɔɔ zena Luda ua guu, aɔɔe kɔ lalaa wèe bee: Ée daa diame? Eé we à mɔ zĩbaa kè keɔ? 57 Sa'orikinɔ kɔn Farisinɔɔ diɛ kè tó gbèke Yesu kúkii dɔ, à ofɛne le aɔ e wà à kú.

12

Nósi gū nna kuna Yesu gbáa (Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

1 Banla zĩbaa gɔ gurɔ swɛɛdo, ben Yesu mɔ Betani, Lazaru kè à à fɛɛ bɔna gaan be wéte. 2 Wà pɔblee kè Yesune gwe. Maata bé èe pɔblee kpaatɛɛɛ, Lazaru sɔɔ kú pɔblerinɔ tɛ kɔn Yesuo. 3 Ben Mariama nósi bori maa ɔɔdee sè à mɔɔ, à kú Yesu gbáa, ben à à gbá gogo kɔn a mikáo. Nósi gūu dàgula kpé pì guu. 4 Yesu ibanɔ doke Yudasi Isikarioti kè eé Yesu kpámáa bè: 5 Nósi kè ɔɔ kà kondogi wàa do kpé basɔɔro. Bóyānzi wèe yá wà à ɔɔ kpá takaasideenɔaziroo? 6 Ée beee o takaasideenɔ wɛndagwana yānzinlo, kè à de kpai ũ yānzime. Àmbe ègɔ ɔɔɔ kúna àgɔ ɔɔ kokɛɛ. 7 Ben Yesu bè: Ñ nɔgbɛ daa tó. À beee diɛ ai ma gɛ kegurɔɔame. 8 Takaasideenɔ ègɔ kúao gurɔ píngi, mapi sɔ mégɔ kúao gurɔ píngiro.

Lékpakɔsɔna Lazaruzi

9 Yuda gbáadeenɔɔ mà kè Yesu kú Betani, ben aɔ gàa gwe paripari. Ée ke Yesu yānzin aɔ gàazi adoro, le dɔ aɔ Lazaru kè Yesu à fɛɛ bɔna gaan e yānzime. 10 Ben sa'orikinɔ zèo wà Lazaru de se dɔ, 11 zaake beee yānzin gbáadeenɔɔ e keɛmáa pari, aɔɔe Yesu náane keɛzi.

Gbaakekpána Yesuzi zaa Yerusalemu (Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

12 Kè guu dɔ, parii kè aɔ mɔ zĩbaa ke Yerusalemunɔɔ mà kè Yesu e mɔɔ, 13 ben aɔ kpakpa lánɔ zɔzɔ aɔ gàa daàleo. Aɔɔe wii leɛ wèe bee: Ñ gbáaa ke!

Aubarikadeen gbɛ kè èe mɔɔ Dii tɔo ũ!

Aubarikadeen Isarailinɔ Kína ũ!

14 Yesu zaaki è à dià lán à kɛna Luda yān nà wà bè:

15 Zayɔndeenɔ, àton vĩa kero.

A kína e mɔɔ à di zaakine bɔrɔ kpɛɛ.

16 À ibanɔɔ e yā pì mì dɔ gíaro. Yesu fɛɛ à tana gakui guu gberan aɔɔ dɔ sa kè wà yā pì kè à musume, ben aɔpinɔ bé wà à píngi kène.

17 Kè Yesu Lazaru sìsi à à fɛɛ bɔna miran, gbɛ kè aɔɔ kúono à baaru kpàkpañne.

18 Beee yānzin parii gàa wà dààlezi, zaake aɔɔ mà kè à dabuyā pì kè. 19 Ben Farisinɔ bèkɔne: Á ès? Wé fɔ wà pɔke woaro. À gwa lán anduna bɔ à tézi ná.

20 Girikinɔɔ kú gbɛ kè aɔ mɔ dɔnzi ke zĩbaakekianɔ tɛ, 21 ben aɔ gàa Filipi kè bɔ Betesaida, Galili búsun kiia, aɔ wéɛ kɛa wà bè: Maree, wá ye Yesu kɔ'enazi.

22 Filipi gàa à ò Andurune, ben aɔ gàa wà ò Yesune ledɔ.

Yesu a ga ya'ona

23 Yesu bèñne: Gbɛntee Né tɔbɔgurɔɔ kà. 24 Yāpuraan méɛ ooare, tó pɔwɛɛ e gɛ búsu guu à fɛmba bɔro, ègɔ kuu adome. Tó à fɛmba bɔ sɔ, è né i maamaa.

25 Gbɛ kè ye a wɛndizi é korazi. Gbɛ kè gí a wɛndizi anduna kèkiin sɔ, adee ègɔ kúna ai gurɔ píngi. 26 Tó gbɛ yezi à zĩ keme, àgɔ tɛmazi. Ma zíkɛri ègɔ kú guu

kè má kún. Tó gbē e zī keeme, ma De é a kpe da. ²⁷Tia sa ma pɔɔ yàka. Bón mé oo? Mé be, Baa, ñ ma bɔ yā kè èe mɔɔmaan yó? Auo! Ma mɔ yā kè èe mɔɔmaa pì yānzime. ²⁸Baa, ñ tó bɔ. Ben kòto bò ludambe à bè: Ma tó bò kò, bensɔ mé ɛara mà bɔ dɔ.

²⁹Kè gbē kè aɔɔ kú gweenɔ mà, aɔ bè: Lou bé à pùtá. Gbēkenɔ bè: Malaika bé à yā òne. ³⁰Ben Yesu bèñne: Èe ke ma yānzin kòto pì bòziro, a yānzime. ³¹Yā é v̄e anduna kèkiia sa. Weé anduna kèki kina bɔ kpatan sa. ³²Mapi sɔ, tó wà ma se wà ma dɔ musu, mé bori sánda píngi gáe aɔ su ma kiia.

³³Kè Yesu ò le, à gaa kè eé gaa takan à téa. ³⁴Ben gbēnɔ bèñne: Wá mà à kú doka takadan wà bè Mesaya égɔ kuu gurɔ píngime, ben n bè weé Gbēntee Né sé wà dɔ musu sɔ né? Dén Gbēntee Né pì úu? ³⁵Yesu wèñla à bè: Gupura kuunaa gò féteme. Gurɔ kè gupuraa pì kúao, àgɔ táa oon, le guu tón sia kúawara yānzi. Gbē kè èe táa oo gusiaan dɔ guu kè èe gaanlo. ³⁶Gurɔ kè á gupuraa pì v̄i, à gupuraa pì náane ke, le à gɔ gupuradeenɔ ù.

Kè Yesu ò le, ben à gàa à úteñne.

Gbēnɔ e Yesu náane kero

³⁷Baa kɔn dabuyá parii kè à kè ñ wáano, aɔɔe à náane kero, ³⁸le yā kè annabi Isaya ò e à papa yānzi kè à bè:

Dii, gbēkee e baaru kè wá kpà síro.

Wà n gbāaa è wèe dɔro.

³⁹Aɔɔe we wà à náane kèro, zaake Isaya bè dɔ:

⁴⁰Luda ñ wée v̄ia kúñne

le aɔton guu ero.

À ñ kù keñne gbāa

le aɔton yā ma aɔ ae dɔa à ñ kèkɔaro.

⁴¹Isaya beee ò kè à Yesu gakui è yānzime, ben à à yā ò. ⁴²Baa kɔn beeeo gbāadee pìnɔ Yesu náane kè pari. Farisinɔ yānzin aɔégɔ yezi wà dɔm̄maro, le wàton aduakèkpe zé zɔñnero yānzi. ⁴³Zaake aɔɔ yezi gbēnteenɔ ñ sáabu kpá de Luda ñ sáabu kpála.

⁴⁴Ben Yesu pùtá à bè: Gbē kè èe ma náane kee, èe ke mapin èe náane kee adoro, èe gbē kè ma zī náane keeme se dɔ. ⁴⁵Gbē kè èe ma ee e gbē kè ma zī eeme se. ⁴⁶Ma mɔ anduna guu gupuraa ùme, le gbē kè èe ma náane kee tón gɔ gusiaan dɔro. ⁴⁷Gbē kè ma yā mà ben à kúnaro, èe ke mámbe mé yā v̄ɛaro, zaake mée mó yā v̄ɛe andunaanlo, ma mɔ anduna mì síme. ⁴⁸Gbē kè gímazi ben èe ma yā síro, yákpækkena e à dāa. Yā kè má òne pì bé eé v̄ɛe ziaa zī. ⁴⁹Zaake mée yáke o kɔn ma zindaoro. Yā kè má ò kɔn yā kè má dàñneo, ma De kè ma zīi bé à dieme. ⁵⁰Má dɔ kè yā kè à dieme né wèndi kè è yáaro yāme. Beee yānzi yā kè mée oo, mée oo lán ma Dee dàme nàme.

13

Yesu a ibanɔ gbá pipina

¹Le Banla zĩbaa kpé à ká, Yesu dɔ kè a bɔna anduna kèkii guu tana a De kiia gurɔ kà. Lán à ye a gbēnɔzi anduna guu nà, à yeñzi ai a wèndi lémm̄e. ²Kè aɔɔe uusie pɔ blee, Ibilisi gĩake à yā dà Simɔ Isikariot̄i né Yudasi sw̄n̄n kò, le à Yesu kpám̄ma. ³Yesu dɔ kè a De pɔ píngi nàare a zɔi. À dɔ kè a bɔ Luda kiame, bensɔ é ɛara à tá à kiame. ⁴Gurɔ kè aɔɔe pɔ blee, Yesu f̄ɛe à a uta bò à kàe, ben à tawei sè à dɔ a pii. ⁵Beee gbera à í kà taa guu, ben à nà a ibanɔ gbá pipinaa,

èe gogoo kɔn tawei kè à dɔ̀ a piiiao. ⁶ Kè à kà Simɔ̀ Pita kiia, Pita bène: Dii, m̀be né ma gbá pípiimesɔ̀? ⁷ Yesu wèàla à bè: Ní yá kè mée kee dɔ̀ gĩaro, m̀ode né yáa ñ dɔ̀. ⁸ Pita bène: Né ma gbá pípiimero fá! Yesu bène: Tó mée n gbá pípiro, n bà kúmao dɔ̀ro. ⁹ Simɔ̀ Pita bène: Dii, èe ke ma gbáme adoro, ma ɔ̀ kɔn ma miome dɔ̀. ¹⁰ Yesu bène: Gbè kè zú ò bà kú kɔn a m̀egu ke pipinaoro, séde à gbá, zaake à zèname. Á gbásiro, m̀ode èe ke a pínginlo. ¹¹ Á gbè kè eé a kpáríma dɔ̀. Beee yánzin à bè aɔ̀ gbásísai n píngiro.

¹² Kè à n gbá pípiíne à yáa, à a uta sè à dà, ben à èara a gbèn. À bèine: Á yá kè má kèaree dɔ̀sɔ̀? ¹³ Èe ma sísi Danneri kesɔ̀ Dii. Èe oo a zéame, zaake má de à ùme. ¹⁴ Lán mamɔ̀ma kè má de a dii kɔn a dannerio úu a gbá pípiare nà, àgae kɔ̀ gbá pípii le se. ¹⁵ Ma à taka kèare. Àgae ke lán má kèare nà. ¹⁶ Yápuraan mée ooare, zòbleri ègɔ̀ de a diilaro, z̀iri ègɔ̀ de gbè kè à à z̀ilaro.

¹⁷ Lán a yá beee dɔ̀ nà, aubarikadeenɔ̀n a ù tó ée kee le. ¹⁸ Èe ke a píngi yán mée ooro. Má gbè kè ma n sèno dɔ̀. Séde yá kè kèna Luda yán kè papa kè wà bè: Gbè kè wee ɔ̀ kakɔ̀sa ta dɔ̀nkɔ̀ guu bé à b̀ò ma kpee. ¹⁹ Mée ooare tia le à kpé à m̀ó, le tó à m̀ò, é sí kè mámbe à ù. ²⁰ Yápuraan mée ooare, gbè kè ma z̀iri sì ma simè. Gbè kè ma si sɔ̀, adee gbè kè ma z̀ii simè.

Yesu gĩake à dɔ̀ yá kè Yudasi é ke

(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)

²¹ Kè Yesu ò le, à ǹsɔ̀yɔ̀gɔ̀ sì, ben à ònne wásawasa à bè: Yápuraan mée ooare, a gbè mèn doo bé eé ma kpáríma. ²² Ben à ìbano kɔ̀ gwàgwa kɔ̀ wéézi aɔ̀ bídi kè gbè kè à téa. ²³ Ìba doo kè Yesu yezi gèekesekena à sae. ²⁴ Ben Simɔ̀ Pita lézukii kène à Yesu la tó dén à téa. ²⁵ Ben ìba pì nà Yesuzi à à là à bè: Dii, démee? ²⁶ Yesu wèàla à bè: Mé loma zɔ̀ d̀òa mà kpá adeea. Ben à loma zɔ̀ d̀òa à kpá Simɔ̀ Isikarioti né Yudasia. ²⁷ Kè Yudasi loma pì sì, Setán gèn gɔ̀. Ben Yesu bène: Yá kè né ke ñ ke kpakpaa. ²⁸ Gbè kè aɔ̀e p̀ó bleenɔ̀ kee e dɔ̀ tó b̀oyanzi Yesu òne leziro. ²⁹ Kè Yudasi bé ègɔ̀ ɔ̀ɔ̀ kùna, ben gbèkenɔ̀ e daa Yesu bène à gá z̀ibaa p̀ó kè aɔ̀ yezino lúme kè à gá p̀óke kpá takaasideenɔ̀a. ³⁰ Kè Yudasi loma pì sì, à b̀ò gɔ̀. Gwáavíme sɔ̀.

Yesu gĩake à dɔ̀ yá kè Pita é ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-21, Luk 22:31-34)

³¹ Kè Yudasi b̀ò, ben Yesu bè: Tia sa Gbèntee Né é tɔ̀ b̀ò, Luda sɔ̀ é tɔ̀ b̀ò à yá musu. ³² Tó Luda tɔ̀ b̀ò à musu sɔ̀, Luda é à tɔ̀ b̀ò a kiia, bensɔ̀ eé b̀ò gɔ̀ome. ³³ Ma nènɔ̀, ma kuunaa gɔ̀ féteme. É ma wete, m̀ode mée ooare tia lán má ò gbàadeenɔ̀ne nà, é fɔ̀ à gá guu kè mée taanlo. ³⁴ Mée yá dufu dieare, àgae yekɔ̀zi. Lán má yeazi nà, apino sɔ̀ àgae yekɔ̀zi le dɔ̀. ³⁵ Tó á yekɔ̀zi, baade píngi é a dɔ̀ ma ìbano ù.

³⁶ Simɔ̀ Pita à là à bè: Dii, née taa mámme? Yesu wèàla à bè: Guu kè mée taan, né fɔ̀ ñ tэмazi gĩaro, m̀ode né yáa ñ m̀ó. ³⁷ Pita bène: Dii, b̀oyanzi mé fɔ̀ mà ténzi tiaroo? Mé gí ma wèndizi n yánzi. ³⁸ Yesu bè: Né gí n wèndizi ma yánzi sɔ̀sɔ̀? Yápuraan mée oonne, ai koo gɔ̀ gá lé zu, né lé sémazi gèn aagɔ̀.

14

Yesun ludambe zé ù

¹ Áton tó a ǹsɔ̀e yakaro. À Luda náane ke, à ma náane ke dɔ̀. ² Ma De be kpénenɔ̀ kuu pari, tó à de lero, le má òare. Mée gaa guu kekeare. ³ Lán mée gaa guu kekeare nà, mé èara mà m̀ó mà a sée mà táao ma kiia, le apino se àgɔ̀

kú guu kè má kún. ⁴ Á guu kè mée taan zé d5. ⁵ Ben Tomasi bène: Dii, wá d5 guu kè née taanlo. Wé f5 wá à zé d5 diame? ⁶ Yesu wèàla à bè: Mámbe zé ũ, mámbe yápuraa k5n wèndio ũ. Gbēke é e à gá ma De kiia ma gbákūna sairo. ⁷ Tó á ma d5, lē á ma De d5. Zaa tia a à d5, bens5 a à è.

⁸ Ben Filipi bène: Dii, ñ n De ɔɔawe. Bee é m5wa. ⁹ Yesu bène: Filipi, má kúao zaa gikena, ben í ma d5roo? Gbē kè ma ee ma De ème. B5yānzin née bee mà a De ɔɔaarezi? ¹⁰ Kè má kú ma De guu, bens5 ma Dee kú ma guu, née síroo? Yā kè mée ooare mée oo k5n ma zīndaoro. Ma De kè kú ma guu bé è a yākenan5 ke. ¹¹ Kè ma bè má kú ma De guu, ma De s55 kú ma guu, à ma yā sí. Tó len s5ro, à sí dabuyākena pīn5 yānzi. ¹² Yāpuraan mée ooare, gbē kè èe ma náane kee é yā kè meē ke pīn5 ke. Baa kè à de beeen5laa se, kè mée taa ma De kiia yānzi. ¹³ P5 sānda pīngi kè é wée ke k5n ma t5on mé ke lē ma De t5 b5 ma musu yānzi. ¹⁴ P5 kè é à wée kema k5n ma t5o pīngi, mé ke.

Yesu lēgbēna a Nini ya musu

¹⁵ Tó á yemazi, ég5 yā kè má dien5 kūna. ¹⁶ Mé wée ke ma Dea, eé a gba Zenyode pānde kè eég5 kúao gur5 pīngi ¹⁷ Nini Yāpurademe. Anduna gbēn5 é f5 wá à síro, zaake a55e a eero, bens5 a55 à d5ro. M5de á à d5, zaake à kúao, bens5 eég5 kú a guu. ¹⁸ Mé a tó adoro, mé ɛara mà m5 a kiia. ¹⁹ À g5 féte kè anduna é ma e d5ro, m5de é ma e. Kè má kuu yānzi, ég5 kuu se. ²⁰ Zī pīan ég5 d5 kè má kú ma De guu, á kú ma guu, bens5 má kú a guu. ²¹ Gbē kè ma yādiēnan5 dà bens5 à kūna, adee bé à yemazi. Ma De ég5 ye gbē kè yemaziizi, mapi s5 mēg5 yezi mé ma zīnda ɔɔbane.

²² Ben Yudasi à là, èe ke Yudasi Isikariotinlo, à bè: Dii, à kè dia né n zīnda ɔɔawe, ben anduna s5 eé n eroo? ²³ Ben Yesu wèàla à bè: Tó gbē yemazi, eég5 ma yā kūna. Ma De ég5 yezi, wé m5 à kiia wá wēe lēdo. ²⁴ Gbē kè yemaziroo ma yā kūnaro. Yā kè èe maa pī e b5 ma kiiaro, à b5 ma De kè ma zī kiia. ²⁵ Ma yā pī òare gur55 kè má kpé kúao. ²⁶ Ma De é a Ninii zī k5n ma t5o Zenyodee ũ. Àmbe eé yā pīngi dadaare, eé tó yā kè má òaree d5agu pīngi. ²⁷ Mée a too k5n aafiao, ma zīnda aafian mée a gbaa. Mée a gbaa lán anduna é ñ gba nāro. Àton tó a n5se yakaro, àton tó vīaa a kūro. ²⁸ Á mà má òare mée taa mé ɛara mà mee a kiia. Tó á yemazime, lē a p55 nna kè mée taa ma De kiia yānzi, zaake ma De dēmalā. ²⁹ Má òare tia lē à kpé à ke, lē tó à kè, é ma náane ke. ³⁰ Mé e mà yā oao à gī kè d5ro, zaake anduna kēki kīna e m55. À gbāa vī ma musuro, ³¹ m5de lán ma Dee dàme nān mée kee, lē anduna e à d5 kè má yezi. À fēe wá gu gura kè.

15

Yesun geepi lí yápuraa u

¹ Mámbe geepi lí yápuraa ũ, ma Den geepi lí búdee ũ. ² È lígā kè péma né'ina sai pīngi z5, bens5 è à né'iri pīngi ɔne kee lē à né'ina kaara yānzi. ³ Apīn5 s5 á zēname yā kè má òare yānzi. ⁴ Àg5 kú ma guu lán má kú a guu nā. Lígā é f5 à né kpá a zīndaoro, séde àg5 kú lídaaa. Lēme apīn5 é f5 à né kpāro, séto àg5 kú ma guu baasiro. ⁵ Mámbe geepi lídaa ũ, àmbe à gān5 ũ. Gbē kè kú ma guu, bens5 má kú a guu, àmbe eé né kpá maamaa, zaake é f5 à p5ke ke ma sairo. ⁶ Tó gbē kú ma guuro, weé à zīnna, lán wè lígā z5 wá zīnna à kori kú wá sēe wá ká tēn à té kú nā. ⁷ Tó á kú ma guu, bens5 ma yā kú a guu, à p5 sānda pīngi kè á yezi wée ke, é e. ⁸ Tó a né kpā maamaa, gbēn5 ég5 d5 kè ma iban5n a ũ yápura, ma De t5 é b5. ⁹ Má yezi lán ma Dee yemazi nā. Àg5 kú ma yenzi guu. ¹⁰ Tó á

yā kè má diẽnɔ kúna, éǵɔ kú ma yenzi guu, lán má yā kè ma Dee diẽnɔ kúna nà, bensɔ má kú a yenzi guu. ¹¹ Ma yā pínɔ òare, le pɔnnaa kè má vīi ǵɔ kú a guu yānzime, a pɔnnaa éǵɔ papana. ¹² Yā kè má diẽareen yè: Áǵɔ yekɔzi lán má yeazi nà. ¹³ Tó gbē ǵi a wëndizi a gbēnnanɔ yānzi, gbēkee yenzi vī de beeelaro. ¹⁴ Tó ée yā kè má diẽaree kee, ma gbēnnanɔn a ũ. ¹⁵ Mèè a sisi zòblerinɔ dɔro, zaake zòbleri èǵɔ a dii bokɔte dɔro. Ma a sisi ma gbēnnanɔme, zaake yā kè má mà ma De kiian má òare pínǵi. ¹⁶ Ámbe a ma sɛro, mámbe ma a se, ben ma a zī à ǵá né ká, nékana kè ée yáaroo, gbasá De Luda a gba pɔ sánda pínǵi kè a wée kèa kɔn ma tó. ¹⁷ Yā kè má diẽareen yè: Áǵɔ yekɔzi.

Anduna zana Yesun kɔn a ibanɔ

¹⁸ Tó anduna zàagu, àǵɔ dɔ kè à zàmagu a á. ¹⁹ Tó anduna gbēnɔn a ũ, le anduna yeazi. Lán ma a se ma a bɔ anduna guu nà, á de à gbēnɔ ũro. Bee yānzin anduna zàaguzi. ²⁰ Á tó yā kè má òaree ǵɔ dɔagu. Zòbleri èǵɔ de a diilaro. Lán aɔ wée tãma nà, len aɔe táawa le. Tó aɔo ma yā kúname, aɔéǵɔ a yā kúna se dɔ. ²¹ Aɔe yā beenɔ keare pínǵi ma tɔ yānzi, zaake aɔ gbē kè ma zīi dɔro. ²² Tó mée mɔ ma yā ònne yáro, le aɔo taari vīro. Mɔde tia la aɔ taari agbaa vīro. ²³ Gbē kè zàmagu zà ma Demme se. ²⁴ Tó mée yā kè wée ke yáaroo ke aɔ téro, le aɔo taari vīro. Mɔde tia la aɔ yā kè má kènɔ è, ben aɔ zàmagu kɔn ma Deo wa pínǵi, ²⁵ le yā kè kú aɔ doka guu papa, kè wà bè aɔ zàmagu pãme. ²⁶ Tó Zenyodee kè mé à gbarɛawaa bɔ ma De kiia à mɔ, Nini Yápurade kè è bɔ à kiia pi, ée ma sèda ke. ²⁷ Apinɔ sɔ é ma sèda ke, kè á kúmao zaa káaku yānzi.

16

¹ Ma yā kènɔ òare le àton furo yānzime. ² Weé aduakekpɛ zé zɔare. À gurɔɔ e suu se kè gbē kè ée a de éǵɔ daa Luda zīin ée kee. ³ Aɔe yā pínɔ keare, kè aɔo ma De kɔn mapio dɔro yānzi. ⁴ Ma yā kènɔ òare le tó à gurɔɔ kà, éǵɔ dɔ kè má òare kò.

Luda Nini zīi

Mée yā kènɔ oare zaa káakuro, kè má kúao yānzi. ⁵ Mée taa gbē kè ma zīi kiia sa, mɔde a gbēkee e ma la guu kè mée taanlo. ⁶ A nòse yàka sa kè ma yā kènɔ òare yānzi. ⁷ Yápuraan mée ooare, ma tana é àre keare, zaake tó mée táro, Zenyodee pi é mɔ a kiia. Tó ma ta, mé à zīawa. ⁸ Tó à sù, ée tó anduna a yā zé dɔ durun kɔn maakenao kɔn yāvēmmanao musu. ⁹ Aɔe à yā zé dɔ durun yā musu, kè aɔo ma náane kero yānzi. ¹⁰ Aɔe à yā zé dɔ maakena yā musu, kè mée taa ma De kiia, é ma e dɔro. ¹¹ Aɔe à yā zé dɔ yāvēmmana musu, kè yā wée anduna kèki kinaa yānzi. ¹² Má yā vī dɔ pari mà oare, mɔde é yā pínɔ fɔ ǵiáro. ¹³ Tó Nini Yápurade sù, ée dɔare ae yápura pínǵi guu. Ée yā o a zīnda dɔnaoro, yā kè à màn eégae o, ée yā kè èe suunɔ baaru kpáare. ¹⁴ Ée ma tɔ bɔ, zaake ée ma yānɔ sée à tɔkèare. ¹⁵ Pɔ kè ma Dee vī pínǵi né ma pómɛ. Bee yānzin ma bè ée ma yānɔ sée à tɔkèarezi.

Pɔsia liena pɔnnaa ũ

¹⁶ À ǵɔ féte kè é ma e dɔro, à ǵɔ féte kè é ma e dɔ. ¹⁷ Ben à iba kenɔ bèkɔne: Bɔ yān èe ooowe gwee? À bè à ǵɔ féte kè wé a e dɔro, à ǵɔ féte kè wé a e dɔ. À bè dɔ, ée taa a De kiiane. ¹⁸ Ben aɔ bè: À ǵɔ féte kè à ò pi de diame? Wée yā kè èe oo pi dɔro dɔro. ¹⁹ Yesu dɔ kè aɔo yezi wà a la, ben à bèinne: Kè ma bè à ǵɔ féte kè é ma e dɔro, bensɔ à ǵɔ féte kè é ma e dɔ, been ée kɔ lalaazí? ²⁰ Yápuraan mée

ooare, é ɔɔ dɔ à sósobi ke, mɔde anduna é pɔnnaa ke. Égɔ kú pɔsɔiaa guu, mɔde a pɔsɔiaa pì é lié pɔnnaa ũ. ²¹ Tó nɔgbē yezi à né i, à pɔɔ é yaka kè à wāwāke gurɔɔ kà yānzi. Tó à né i sɔ, wāwāa kè à kè pì é dɔn dɔro. À pɔɔ è ke nna, kè à né dufu ì anduna guu yānzi. ²² Len apinɔ sɔ a nòse yakana le gĩa. Mé éara mà a e dɔ, a pɔɔ é ke nna, gbēke sɔ é fɔ à a pɔnnaa pì síawaro. ²³ Zì pian é yake lama dɔro. Yāpuraan mée ooare, ma De é pɔ sānda pिंगi kè é wée kea kɔn ma tɔo kpáawa. ²⁴ Ai tia ée pɔke wée ke kɔn ma tɔoro. À wée ke, é e le a pɔnnaa gɔ papana.

Yesu zì blè andunaa

²⁵ Ma yā pinɔ lèkɔziareme. À gurɔɔ e suu kè mé yā oare kɔn yālekɔzinao dɔro, mé ma De yā oare wásawasa. ²⁶ Zì pian é wée ke kɔn ma tɔo. Mée oare kè mámbe mé wée keare ma Dearo, ²⁷ zaake ma De a zīndane yeazi kè á yemazi yānzi, bensɔ a ma bɔna à kiia si. ²⁸ Ma bɔ ma De kiia ma mɔ anduna guu. Tia sa mée anduna too mée taa à kiia.

²⁹ Ben à ibanɔ bène: Tɔ, née yā oo kɔn yālekɔzinao dɔro, née oo wásawasame sa. ³⁰ Wá dɔ sa kè n yā pingi dɔ, èe ke séto wā yake gbekammaro. Bee yānzin wa n bɔna Luda kiia sɔzi. ³¹ Ben Yesu bèñne: Ée ma náane kee saɔ? ³² À gurɔɔ e suu à kà kò, kè é fāakɔa, a baade é tá a be à ma tó mado. Baa kɔn beeeo má kuu madoro, zaake ma Dee kúmao. ³³ Ma yā kènɔ òare, le a làakari gɔ kpaena kuuna ma guu. É wéetamma e anduna guu, mɔde à nòse kpác, ma gíake ma zì blè andunaa.

17

Yesu aduakena a ibanɔne

¹ Yesu yā pì ona gbera à wée sè musu à bè: Baa, à gurɔɔ kà. Ñ n Né tɔ bɔ, le n Né n tɔ bɔ. ² Ñ tò má iko vī gbē sānda pिंगi musu, le mà wèndi kè è yāaro kpá gbē kè ñ kpàmaano. ³ Mmɔn Luda mèn do léle yāpuraade kɔn mapi Yesu Kirisi kè ñ zlo dɔnan wèndi kè è yāaro pì ũ. ⁴ Ma n tɔ bɔ tɔɔta. Zì kè ñ dàme mà ke má kè ma yāa. ⁵ Baa, ñ gakui kpáma n kiia tia sa, lán n kpáma nà n kiia zaale anduna kaenaro. ⁶ Gbē kè n n sé andunan n n kpámaano má tò aɔɔ n dɔ. N pɔnɔme, ben n n kpáma. Aɔɔ n yā kúna, ⁷ aɔɔ dɔ sa kè yā kè ñ dàme pिंगi bɔ n kiiname. ⁸ Ma yā kè ñ dàme dañne. Aɔɔ si, ben aɔɔ dɔ kè ma bɔ n kiiname yāpura. Aɔɔ si sɔ kè nbe n ma zī. ⁹ Mée wée keeñne, èe ke andunagbēnɔn mée keeñnero, séde gbē kè n n kpámaa pinɔ, zaake n pɔnɔme. ¹⁰ Ma gbēnɔ né n gbēnɔme n pingi, n pɔnɔ né ma pɔnɔme pingi. Mée tɔ bɔ ñ gāzī. ¹¹ Mée suu n kiia, mégɔ kú anduna guu dɔro, mɔde aɔpinɔ égɔ kú anduna guu. Ma Baa Kuadonade, ngɔ n kúna kɔn n tɔ kè ñ kpáma gbāaa, le aɔgɔ kuu mè dɔnkɔ lán wa bà. ¹² Gurɔɔ kè má kúfyo, má n kúna kɔn tɔ kè ñ kpámaa pì gbāaa. Ma n dákpa, ben aɔ gbēkee e sāsáro, séde gbē kè m̀ pè kaatena le n yā e à papa yānzi. ¹³ Tia sa mée suu n kiia. Ma yā kènɔ ò anduna guu, le aɔgɔ pɔnnaa kè má vī vī àgɔ papana n guu. ¹⁴ Ma n yā dañne, ben anduna zàngu, kè anduna gbēnɔme n ũro yānzi, lán mapi má de anduna gbē ũro nà. ¹⁵ Mée wée keemma, èe ke le ñ n bɔ anduna guunlo, mɔde le ñ n dákpa zaa yānzime. ¹⁶ Anduna gbēnɔme n ũro, lán mapi má de anduna gbē ũro nà. ¹⁷ Ñ tò aɔ kuuna guu adona kɔn yāpura gbāaa. N yān yāpura pì ũ. ¹⁸ Lán n ma zī anduna guu nà, len mapi sɔ ma n zī anduna guu le. ¹⁹ Mée ma zīnda kpaamma aɔ yānzi, le aɔgɔ kuu n gbēnɔ ũ yāpura. ²⁰ Ee ke mée wée keeñne ñdonlo, kɔn gbē kè aɔé ma náane ke ñ yā yānzinɔme dɔ, ²¹ le aɔ pingi gɔ kuu mè dɔnkɔ ũ. Baa, lán n kú ma guu nà bensɔ má kú n guu, aɔpinɔ sɔ gɔ kú

wa guu le, le anduna e à sí kè mbe n ma zĩ. ²² Gakui kè ñ kpàmaan má kpàmma, le aḡḡ kuu mè dḡnkḡ lán wa bà. ²³ Má kú ñ guu, bensḡ ñ kú ma guu, le aḡḡ kuu mè dḡnkḡ ù mámmam, le anduna ḡḡ dḡ kè mbe n ma zĩ, bensḡ ñ yeñzi lán ñ yemazi nà. ²⁴ Baa, gbē kè ñ kpàmaan, má yezi aḡḡ kú guu kè má kún, le aḡ wéé si ma gakuile, gakui kè ñ kpàma kè ñ yemazi zaale anduna kaenaroo. ²⁵ Baa Maa, anduna n dḡro, mḡde má n dḡ, ben gbē kènḡḡ dḡ kè mbe n ma zĩ. ²⁶ Má tò aḡḡ n dḡ, mégae tò aḡḡ n dḡ, le yeñzi kè ñ vīmao ḡḡ kú ñ guu, le mapi sḡ mḡḡ kú ñ guu.

18

Yesu kúna

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Yesu yā pi ona gbera à bḡ kḡn a ìbanḡ, ben aḡ bikḡ Kidironu baa kaa kpa. Swadako kú gwe, ben à ḡèñ kḡn a ìbanḡ. ² Yudasi bḡnkpeede sḡḡ guu pi dḡ, zaake Yesu kḡn a ìbanḡ èḡḡ kaakḡa gwe baabḡre. ³ Ben Yudasi ḡaa gwe kḡn soza ḡáli dooo kḡn dogari kè sa'orikinḡ kḡn Farisinḡ ñ zĩnḡ. Aḡḡ fitianḡ kúna kḡn sḡtenḡ kḡn ḡḡkḡbḡnḡ. ⁴ Yesu yā kè eé a lee dḡ píngi, ben à bḡ à dāñle à ñ lá à bè: Dén ée wetee? ⁵ Aḡ wèàla wà bè: Yesu Nazaretime. À bèñne: Mámbe à ù. Yudasi bḡnkpeede pi kúnyo. ⁶ Kè Yesu bèñne, mámbe à ù, ben aḡ tatakpee kè, aḡ bḡ wà lèe. ⁷ Yesu ñ lá dḡ: Dén ée wetee? Ben aḡ bè: Yesu Nazaretime. ⁸ Yesu wèñla dḡ à bè: Má òare kè mámbe à ù. Tó mámbe ée ma wetee, à tò gbē kènḡ tá. ⁹ A ò le le yā kè à ò yā e à papa yānzime, kè à bè: Gbē kè n ñ kpàmaan, aḡ gbēkee e sāsaro. ¹⁰ Simḡ Pita fēēdaa logona, ben à wḡto à sa'oriki ìsi žiri lèò à à swā ḡplaa ḡò. Žiri pi tḡn Malaku. ¹¹ Ben Yesu bè Pitane: Ñ n fēēdaa sḡḡḡ a kpēen. Mé togo'i kè ma Dee dieme í miroo?

¹² Ben sozanḡ kḡn ñ gbēnsio kḡn Yuda dogarinḡ Yesu kù aḡ à yì. ¹³ Ben aḡ ḡaaò Anasa kiia ḡā. Anasa né Kayafa kè de sa'oriki ìsi ù wè beea anzureme. ¹⁴ Kayafa bé à lé dà Yuda gbāadeenḡa yā à bè: À maa gbē mèn doo ga baade píngi ḡēe ùme.

Pita lésena Yesuzi

(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Simḡ Pita kḡn ìba pāndeó té Yesu kpeee. Sa'oriki ìsi ìba pānde pi dḡ, ben ìba pi té Yesuzi à ḡè sa'oriki ìsi pi be ua, ¹⁶ mḡde Pita ḡḡ ze kpeelea ḡāare. Ben ìba kè sa'oriki ìsi dḡḡ pi ḡaa à yā ò nḡgbē kè èe zé pi dākpaane, ben à tò Pita ḡè. ¹⁷ Ben nḡgbē zédākpari pi Pita là à bè: ḡḡgbē pi ìbanḡ dokeme n ūroo? Pita wèàla à bè: Mámbeero! ¹⁸ Žirinḡ kḡn dogarinḡ e té kè aḡḡ lè kpákpa kè ìa kuu yāñzi. Pita kúnyo gwe, èe té kpákpa se.

Sa'oriki yalalana Yesua

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Ben sa'oriki ìsi e Yesu lalaa à ìbanḡ yāzi kḡn à yādannena. ²⁰ Yesu wèàla à bè: Ma yā ò baade píngine gupuraa. Ma yā dàdāñne aduakekpēnḡ guu kḡn Luda uao, guu kè Yudanḡ è kḡ kakḡan ñ píngi. Méé yāke o asii guuro. ²¹ Bóyāñzi née ma lalaa? Ñ ma yāmarinḡ la, aḡ yā kè má òñne dḡ. ²² Kè Yesu yā ò le, dogari kè aḡḡ kú gweenḡ doke à swān kè à bè: Wè yā we sa'oriki ìsila lero. ²³ Yesu wèàla à bè: Tó yā zaaan má ò, ñ o wà ma. Tó yāpuraan má ò sḡ, bóyāñzin n ma lezi? ²⁴ Ben Anasa Yesu gbāre sa'oriki ìsi Kayafa kiia yina.

Pita ɛara à lɛsɛna Yesuzi dɔ

(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Pita kpé zɛ gwe èe té kpákpa. Ben wà à là wà bè: À ibanɔ doken n úroo? Pita lé sè à bè: Mámbeero! ²⁶ Sa'oriki isi zírino doke né gbɛ̀ kè Pita à à swá gò danɛmɛ, ben à bè: Mée a e lɛdo swadako guuroo? ²⁷ Ben Pita lé sè dɔ. Zaa gwe gɔɔ koo lé zù.

Pilati yákpæ̀kɛna kɔn Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Gukèkɔnao ben Yuda gbáadeenɔ̀ bɔ̀ kɔn Yesuo Kayafa be, aɔ̀ gáaò bɔ̀su gbɛ̀nsi be. Aɔ̀ɛe gɛ̀ à bero, le aɔ̀tongɔ̀ gbásíro yánzi, zaake aɔ̀ɔ̀ yezi wà Banla zĩbaa kɛmɛ. ²⁹ Bee yánzi Pilati bɔ̀ à mò n̄ kiia à bè: Bɔ̀ yán a be gbɛ̀ kè kè? ³⁰ Aɔ̀ wèàla wà bè: Tó zaakerinlo, le wée mó wà à kpámamaro. ³¹ Ben Pilati bènnɛ: À à sé à gá yákpæ̀ kɛo a zĩnda dokaa. Ben gbáadee pinɔ̀ bènnɛ: Wá gbɛ̀dena zé víro. ³² Beee kè le yá kè Yesu ò e à papa yánzime, kè à a ga yá taka ò. ³³ Ben Pilati ɛara à gɛ̀ ua. À Yesu sisi, ben à à là à bè: Mbe Yudanɔ̀ kína ús? ³⁴ Yesu wèàla à bè: Néé oo le kɔn n zĩndaon yó, ke wà ma yá ònnɛmɛ? ³⁵ Pilati bè: Yudan ma ús? N boriino kɔn n sa'orikino bé wà n kpama. Bón n̄ kè? ³⁶ Yesu bè: Ma kpata né anduna kèki pónlo. Tó ma kpata né anduna kèki pómɛ, le ma ibanɔ̀ zĩ kà le wàton ma kpá Yuda gbáadeenɔ̀aro. Ma kpata né anduna kèki pónlo. ³⁷ Ben Pilati bènnɛ: Ase kiname n̄ úu? Yesu wèàla à bè: N̄ ò a zéa kè kɔnan ma ũ. Wà ma i, ben ma mɔ̀ anduna guu yápura sèedadee ũ. Gbɛ̀ kè de yápura pó ũu è ma yá ma. ³⁸ Pilati bè: Bón yápuraa ũu?

Yadana Yesula

(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kè à ò le, à ɛara à bɔ̀ à gáa Yuda gbáadeenɔ̀ kiia à bènnɛ: Mée taari ke e gbɛ̀ kèaro. ³⁹ Á fɛɛakaarayá ví kè meè pisananɔ̀ doke gbareare Banla zĩbaa zĩ. Á yezi mà Yudanɔ̀ kína gbarearen yó? ⁴⁰ Ben aɔ̀ wii lè dɔ̀ wà bè: Àmbeero, Barabamɛ! Baraba pì s̄ né kpáí wéedewɛmɛ.

19

¹ Ben Pilati bè, wà Yesu kú wà à gbɛ̀ fláò. ² Ben sozanɔ̀ lè fùra tã aɔ̀ kùnɛ aɔ̀ gumusu tɛaa dànɛ. ³ Aɔ̀ɛe s̄ɔ̀zi doodo aɔ̀ɛe bee: Fɔ̀ɔ̀, Yudanɔ̀ kína! Ben aɔ̀ɛe à swán kɛkɛ. ⁴ Pilati ɛara à bɔ̀ dɔ̀, ben à bè gbɛ̀nnɛ: À gwa, mée bɔ̀ɔ̀oare bàazi kè, le à e à d̄s kè mée yake earo. ⁵ Yesu bɔ̀ bàazi, à lè fùra pì kuna à gumusu wéedee pì dana. Ben Pilati bènnɛ: Gɔ̀gbɛ̀ pìn yè! ⁶ Kè sa'orikino kɔn dogarinɔ̀ à è, aɔ̀ wii lè wà bè: N̄ à pá lía! N̄ à pá lía! Ben Pilati bènnɛ: À à kú à pá lía a zĩnda, zaake mée taari ke earo. ⁷ Yuda gbáadee pinɔ̀ wèàla wà bè: Wá doka ví, bens̄ doka pì bè séde à ga, kè à a zĩnda diɛ Luda Né ũ yánzi.

⁸ Kè Pilati yá pì mà, ben vía kèkè à à kù. ⁹ À ɛara à gɛ̀ kɔn Yesuo ua dɔ̀, ben à à là à bè: N̄ bɔ̀ máme? Yesu e weàlaro, ¹⁰ ben Pilati bènnɛ: Né yá o maoroo? N̄ d̄s kè má n gbarena iko ví, bens̄ má n pana lía iko víroo? ¹¹ Yesu wèàla à bè: N̄ iko ke ví ma musuro, sé kè Ludaa kpámmaa. Bee yánzi gbɛ̀ kè ma kpammaa durun bé à bíta. ¹² Zaa gurɔ̀ beee Pilati e zé wetɛɛ à à gbare, móde Yuda gbáadeenɔ̀ wii lè wà bè: Tó n gbɛ̀ pì gbàrɛ, Siza gbɛ̀nnamɛ n úro. Gbɛ̀ kè à a zĩnda diɛ kína ũ íbetɛ kpà kɔn Sizaome. ¹³ Kè Pilati yá beee mà, à bè wà bɔ̀ kɔn Yesuo bàazi. Ben à wɛ̀ɛ a tintia guu kè wè be gbɛ̀ gusararaan, kɔn Eberu yáò s̄, Gabata. ¹⁴ Banla zĩbaa sorukɛgurɔ̀ zĩmɛ, ɔ̀fántɛ̀ kà midangura. Ben Pilati bè

Yuda gbāadee pìnc̄n̄e: A ḱinan yè. ¹⁵ Ben aṣṣe wii lɛɛ wèe bee: Ñ à dɛ. Ñ à dɛ. Ñ à pá lía. Pilati bènc̄n̄e: Mé a ḱina pá lía? Sa'orikin̄o bè: Siza baasiro, wá ḱina ke víro. ¹⁶ Ben Pilati Yesu kpám̄ma aṣ à pá lía.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

Ben aṣ à sè wà tàò. ¹⁷ Yesu b̄ wéte guu à a z̄inda líkpangb̄aroo sena, à ḡaa guu kè wè be M̄watorokiia, k̄ñ Eberu ȳao s̄o Ḡoḡta. ¹⁸ Gwen wà à pá lía k̄ñ ḡōn plaa p̄and̄o, gb̄e doo à ɔplaazi gb̄e doo à ɔzɛɛzi, ben Yesu kú ñ dagura. ¹⁹ Pilati takada kè à nà Yesu líkpangb̄aroo pia. Yá kè à kè pin yè:

Yesu Nazareti, Yudan̄o ḱina.

²⁰ Yudan̄o takada kè à kè pì kyò kè pari, zaake guu kè wà Yesu pá lían pì z̄à k̄ñ wéteoro. Wà lá pì kè k̄ñ Eberu ȳao k̄ñ Romudeen̄o ȳao k̄ñ Giriki ȳaome.

²¹ Ben Yuda sa'orikin̄o bè Pilatin̄e: Ñton k̄ ñ be Yudan̄o ḱinaro, m̄ode ñ k̄ kè àmbè à bè Yudan̄o ḱinan a ù. ²² Pilati bè: Yá kè má k̄en má k̄. ²³ Kè sozan̄o Yesu pá lía wà ȳaa, ben aṣ à p̄ok̄as̄aan̄o s̄e wà kp̄atete leo siiḡo baade m̄ia. Aṣ à utagyaba kè wà tà nabina sai zaa musu ai ḡīz̄i sè d̄o, ²⁴ ben aṣ bèk̄ñe: W̄aton uta pì k̄k̄k̄oroero. Wà k̄abankpe ke le w̄aḡo d̄o gb̄e kè eé ḡōne. Aṣo kè le, le ȳa kè wà kè Luda ȳan e à papame, kè wà bè:

Aṣ ma p̄ok̄as̄aan̄o kp̄atetek̄ñe,

aṣ k̄abankpe kè ma uta ȳanzi.

Bee ȳanzin sozan̄o kè lezi. ²⁵ Yesu da k̄ñ à da d̄aroo k̄ñ Kolopa naṣ Mariamao k̄ñ Mariama Magadalenio kú lí kè wà Yesu p̄aa sae. ²⁶ Kè Yesu a da k̄ñ a iba kè à yezio è zena k̄o sae, à bè a dan̄e: N̄ogb̄e, n n̄en yè! ²⁷ Ben à bè iba p̄inc̄n̄e: N dan yè! Zaa z̄i beean iba pì à sè à tàò a be.

Yesu gana

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Beee gb̄era Yesu d̄o kè à p̄ingi p̄apa. Le yá kè k̄ena Luda ȳan e à papa ben à bè: Ímii e ma d̄e. ²⁹ Loo kú gwe, geepiw̄e kp̄akp̄a kán pana. Ben wà sabo kp̄ae w̄e pì guu wà pè s̄èlia wà d̄o Yesun̄e a léa. ³⁰ Kè à w̄e pì mì à bè: Yá ȳaa. Ben à a mì p̄e à a w̄endi gb̄are.

Yesu z̄ona k̄ñ s̄ario

³¹ Kámmaboguro soruk̄eguro z̄ime. Yuda gb̄adeen̄o yezi ḡen̄o ḡo lía ai kámmaboguro z̄iro, zaake kámmaboguro z̄i pì né guro òsime. Ben aṣ ḡaa wà w̄e kè Pilatia wà ñ gb̄a é'è wà ñ pita. ³² Ben sozan̄o ḡaa wà gb̄e káaku kè wà pá lía led̄o k̄ñ Yesuo gb̄a é'è k̄ñ à plaade p̄o d̄o. ³³ Kè aṣ kà Yesu kiia, aṣo è à ḡiake à ḡa k̄o, ben aṣo è à gb̄a é'ero. ³⁴ Ben sozan̄o doke Yesu z̄ò k̄ñ s̄ario a gb̄ant̄ea. Gwe ḡo aru k̄ñ ío b̄de. ³⁵ Gb̄e kè yá pì è w̄e bé à ò. À s̄edak̄ena ȳapuraa v̄i, à d̄o kè ȳapuraan ée oo, le apin̄o s̄o à e à Yesu náane ke. ³⁶ Yá beeen̄o kè le yá kè k̄ena Luda ȳan k̄k̄ii papame, wà bè: Wee à wá ke éro. ³⁷ À k̄ena Luda ȳan d̄o wà bè: Aṣé gb̄e kè wà à z̄ò gwa.

Yesu v̄ina

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Beee gb̄era Yusufu Arimatea ḡaa à w̄e kè Pilatia, le à a gba z̄é à Yesu ḡe pita. Yesu ibame asii guu, kè èe v̄ia kee Yuda gb̄adeen̄o ȳanzi. Pilati w̄ene, ben à ḡaa à à ḡe s̄è à tàò. ³⁹ Nikodemu kè ḡaa Yesu kiia gw̄av̄i ḡaa se k̄ñ lí'oo yákt̄ena k̄ñ èz̄é kè è tó ḡe v̄aroo à kà kiloo baaakuri taka. ⁴⁰ Ben aṣ Yesu ḡe s̄è

a5 táaru bisanɔ ɸíɸia kɔn ɛzɛ pìo, lán Yudanɔ è gè kpe da nà ní fɛɛakaarayā guu. ⁴¹ Kara kú guu kè wà Yesu pà lía pìn. Gbèwɛɛ kè wà sò mira ũ dufu kú kara pì guu, wèe gbèke dan zikiro. ⁴² Gwen a5 Yesu dàen, kè à zǎnyoro, kè dɔ Yudanɔ kámmabogurɔɔ è kaa yǎnzi.

20

Yesu fɛɛ à bɔna gaan

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanɛngo zǐ kɔngɔ idɛ-idɛ Mariama Magadaleni bɔ̀ à gàa mira kiia, ben à lè gbè gona mira léa. ² Ben à bàa lè à gàa Simɔ Pita kiia kɔn ìba pānde kè Yesu yezi pio à bènnɛ: Wà Dii bɔ̀ miran, wà dɔ guu kè wà à dànlɔ. ³ Ben Pita kɔn ìba pānde pìo fɛɛ wà gàa mira kiia. ⁴ A5 gɔɔn plaa ní píngi e bàa lɛɛ lɛdo, ben ìba pānde pì bà nna de Pitala, à kà mira kiia káaku. ⁵ Kè à wéɛ kpàen, ben à táaru bisanɔ è kaena, mɔde èe gè à guuro. ⁶ Kè Simɔ Pita kà à gbera, ben à gè miran. À táaru bisa pi è kaena ⁷ kɔn bisa kè wà ɸíɸi à miao. Bisa pì pekɔrena kɔn pɔle pìnɔoro, à kokona diena adome. ⁸ Ben ìba kè kà mira kiia káaku pì gè se. À è, ben à si. ⁹ Ai tia a5ɔe yā kè kēna Luda yān dɔrɔ dɔrɔ kè wà bè, eé fɛɛ bɔna gaan. ¹⁰ Ben ìba gɔɔn plaaa pìnɔ èara wà tà bɛ.

Yesu bɔ̀ à mɔna Mariama Magadalɛnizi

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mirawɛɛ léa, èe ɔɔ dɔɔ. Lán èe ɔɔ dɔɔ nà lɛ, ben à wéɛ kpàe mirawɛɛn. ¹² Ben à malaika gɔɔn plaaanɔ è vɛɛna guu kè wà Yesu gè dàen yāa. À doo kú mizi kpa, à doo sɔ gbá kpa. A5ɔ uta puraa dana. ¹³ Ben a5 à là wà bè: Nɔgbɛ, bɔ̀ bé à n lɛ néɛ ɔɔ dɔɔ? À wènlá à bè: Wà ma Dii sè wà tàome, má dɔ guu kè wà à dàenlɔ. ¹⁴ Kè à ò lɛ, ben à liɛ à Yesu è zena, mɔde èe dɔ kè Yesunlɔ. ¹⁵ Yesu à là à bè: Nɔgbɛ, bɔ̀yānzin néɛ ɔɔ dɔɔzi? Dén néɛ wɛɛɛ? Mariama e daa karadeemɛ, ben à bènɛ: Maree, tó ímbe n à sè n bɔɔ, ì ome guu kè n à dàen lɛ mà gá mà à sé. ¹⁶ Yesu bènɛ: Mariama! Ben à aɛ dɔa à bènɛ kɔn Eberu yāo: Rabi! Tɔ̀ pì bè Danneri. ¹⁷ Yesu bènɛ: Nton ɔ kemaro, mée tá ma De kiia kɔro. N gá ñ o ma gbɛnɔnɛ mée taa ma De kɔn ní Deo kiia, ma Luda kɔn ní Ludao kiia. ¹⁸ Ben Mariama Magadaleni gàa à à baaru kpà à ìbanɔnɛ à bè: Ma Dii è. Ben à yā kè à ònɛ tɔ̀kènnɛ.

Yesu bɔ̀ à mɔna a ìbanɔzi

(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Azumanɛngo beeeaa uusie à ìbanɔ kakɔana kpén, a5 gbà tàtāñle a5 m̀nɛ kà, kɛ a5ɔe vīa kɛɛ Yuda gbāadeenɔnɛ yānzi. Ben Yesu m̀ò à zè ní tɛ à bènnɛ: Àgɔ kú aafiao! ²⁰ Kè à ò lɛ, ben à a ɔɔnɔ dɔɔañnɛ kɔn a gbāntɛo. Kè ìba pìnɔ Dii è, a5 pɔɔ kè nna maamaa. ²¹ Yesu èara à bènnɛ: Àgɔ kuu aafiao! Lán ma De ma zǐ nà, len mée a zǐ lɛ. ²² Kè à ò lɛ, ben à ìa vùmmá kɔn léo à bè: À Luda Nini sí. ²³ Gbè kè a ní kè kɔn ní durunɔ, à kèmmán gwe. Gbè kè ée ní kènerɔ sɔ, eé kèmmaro.

Yesu kɔn Tomasio

²⁴ Gurɔ̀ kè Yesu m̀ò, Tomasi, à ìba gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke kè wè bene Sika kúnyoro. ²⁵ Ben à ìba kpaaanɔ bènɛ: Wa Dii è. Ben à bènnɛ: Tó mée kuusa gbè e à ɔɔnɔ guu ma ɔnetee pènlo, bensɔ mée ɔ zɔ à gbāntɛaro, mé síro. ²⁶ À gurɔ̀ lāa à ìbanɔ̀ kú kpén dɔ, Tomasi kúnyo sa. A5 gbà tàtāñle a5 m̀nɛ kà, ben Yesu m̀ò à zè ní tɛ à bè: Àgɔ kuu aafiao! ²⁷ Ben à bè Tomasine: N n ɔnetee pé ma ɔɔ guu

kè ñ gwa, ñ n ɔɔ zɔ ma gbàntēa. Ñnton seka ke doro. Ñ ma náane ke. ²⁸ Tomasi wèàla à bè: Ma Dii, ma Luda. ²⁹ Yesu bène: Kè n ma e yānzin n ma náane kèzi. Aubarikadeenɔn gbē kè aɔ ma náane kè ma ena sainɔ u.

³⁰ Yesu dabuyā pāndenɔ kè pari a ibanɔ wée wáa kè wèe kē takada kè guuro. ³¹ Mɔde wà yā kènɔ kè, le à e à Yesu sí Luda Né Mesaya ũ à wèndi e à náanekena guu yānzime.

21

Yesu a zīnda òɔba a ibanɔne sèbe léa

¹ Beee gbera Yesu èara à a zīnda òɔba a ibanɔne dɔ Tiberia sèbe léa. Lán kè bàn à a zīnda òɔbañne. ² Simɔ Pita kú ledo kɔn Tomasi kè wè bene Sikao kɔn Natanaeli kè bò Kana, Galili bùsuo kɔn Zebedi néno kɔn Yesu ìba gɔɔn plaa pāndenɔ. ³ Simɔ Pita bèñne: Mée gaa kpò wε. Ben aɔ bène: Wapinɔ se wé gányo. Ben aɔ gaa wà gè góro'ite guu, mɔde aɔɔe pòke kú gwáaví beeearo. ⁴ Kè guu e mɔɔ dɔ, Yesu zena baa, mɔde a ibanɔɔ e dɔ kè àmbeero. ⁵ Ben à lé zúnzi à bè: Gbēnɔ, ée pòke e á kùroo? Aɔ bè: Auo! ⁶ Ben à bèñne: À kàmbεe táaru zu góro ɔplazi é pò kú. Kè aɔɔ zù, aɔ kpò kú paripari aɔ fùu wà sé. ⁷ Ben ìba kè Yesu yezi pì bè Simɔ Pitane: Diime. Pita uta danaro. Kè à mà wà bè Diime, ben à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ Ìba kpaaanɔɔ e kàmbεe táaru gáεε pana kɔn kpòò aɔɔe suuo kɔn góroo, zaake aɔɔ zà kɔn baaoro, à de mita basɔoro takalaro. ⁹ Kè aɔ bikú baa, aɔ buredi è kaena gwe kɔn kpòò kpákpatεana. ¹⁰ Yesu bèñne: À mɔ kɔn kpò kè á kú tiaa keno. ¹¹ Ben Simɔ Pita gè góro guu à kàmbεe táaru gáε à bikúo baa. À pana kɔn kpò gbèntēnɔ mèn baswεεplaa akuri awεε'aagɔ. Baa kè à pari le, táaru pì e kēro. ¹² Yesu bèñne: À mɔ à pò ble. À ìba kee e fɔ à lé bò à à là dén à ũro, zaake aɔɔ dɔ kè Diime. ¹³ Yesu gaa à buredi sè à kpámma. Len à kè le kɔn kpòò dɔ. ¹⁴ Yesu a zīnda ɔɔbana a ibanɔne gèñ aagɔdeen gwe à fεena bɔna gaan gbera.

Yesu kɔn Pita

¹⁵ Kè aɔ pò blè wà yàa, Yesu Simɔ Pita là à bè: Yohana né Simɔ, ñ yemazi de gbē kènɔlaɔ? À wèàla à bè: Eè Dii, ñ dɔ kè má yenzi. Yesu bène: Ñ pòblee kpá ma sáne bɔrɔnɔa. ¹⁶ À gèñ plaade Yesu èara à à là dɔ à bè: Yohana né Simɔ, ñ yemaziɔ? À wèàla à bè: Eè Dii, ñ dɔ kè má yenzi. Yesu bène: Ñ ma sáano dáme. ¹⁷ À à là à gèñ aagɔde à bè: Yohana né Simɔ, ñ yemaziɔ? Kè Yesu Pita là à gèñ aagɔde tó à yeazi, à ɔɔɔ yàka, ben à bène: Dii, ñ yā píngi dɔ. Ñ dɔ kè má yenzi. Yesu bène: Ñ pòblee kpá ma sáanoa. ¹⁸ Yápuraan méε oonne, kè ñ de gɔkpare ũ, neε pò da n zīnda ñ gá guu kè ñ yezin, mɔde tó n zi kù, né n ɔɔɔɔ poro, gbē pānde é danne à gányo guu kè ñ yeziroon. ¹⁹ Kè Yesu ò le, Pita gaa kè eé Luda tɔ bɔɔn à téa. Beee gbera Yesu bène: Ñ témazi.

Yesu kɔn ìba kè Yesu yezi

²⁰ Pita liε à ìba kè Yesu yezi pì è téñzi. Gbē pì bé à nà Diizi gurɔɔ kè aɔɔe pò blee, à à là gbē kè eé à kpám̄mazi. ²¹ Kè Pita à è, à bè Yesune: Dii, gbē kè sɔ né? ²² Yesu bène: Tó má yezi àgɔ kú wèndio ai màgɔ gá su, à yā n e máme? Ñgɔ témazi dé. ²³ Ben yā pì dàgula Yesudeenɔ té kè ìba pì é garo. Mɔde Yesu e one kè eé gí gazinlo. À bè, tó á yezi àgɔ kuu ai àgɔ gá su, à yā à e máme?

²⁴ Ìba pì bé à yā kènɔ sèeda kè. Àmbe à takada kè kè, ben wá d5 kè à sèedakena náanɛ vī.

Midena

²⁵ Yesu yā pāndenɔ kè paripari dɔ. Tó wà kè takada guu doodo píngi, méé daa anduna a zīndanɛ é f5 à takada kè wà kè pìnɔ síro.

ZĪRINĶ YĀKENANĶ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini pitana 2:1-2:47

YudanĶ Yesu yā sīna 3:1-12:25

PĶlu wētēgana kāakudee 13:1-14:28

PĶlu wētēgana gēn plaadee 15:1-18:22

PĶlu wētēgana gēn aagōdee 18:23-21:16

PĶlu gana Romu 21:17-28:31

Lēgbēna Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, má ònne ma takada kāaku guu lán Yesu kè nà kōn yā kè à dàrñeno píngi zaa à naana gurĶ ² ai gurĶ kè à yā diē a zĪrinĶ kōn Luda Nini gbāaa, ben Luda à sè à tào a kiia. ³ Zaake à gana gbera à a zĪnda òdōaŋne à sēda yānĶ kēŋne pari kè tò aō dō seka sai kè à bē. À a zĪnda òdōaŋne ai gurĶ baplaa à kpata kè bō Luda kiia yā ònne. ⁴ Kè aō kakōana, ben à bēŋne: Aton bō Yerusalemuro. Àgō lé kè ma Dee gbēare dāa, lán ma à yā òare nà. ⁵ Zaake Yaaya gbēnĶ batisi kè í guume, mōde gurĶ plaa kēa mé a batisi kē Luda Nini guu.

Tana Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kè aō kakōana le, ben aō à là wà bè: Dii, gurĶ kè guun né Isarailino kpata sukpaŋneō? ⁷ À wēŋla à bè: Á zé vī àgō gurĶ kesō gurĶ zaka kè ma Dee diē kōn a zĪnda ikoo dōro. ⁸ Tó Luda Nini pitaawa, é gbāaa e àgō de ma sēdadeeno ū Yerusalemu kōn Yudea būsuo gu píngio kōn Samaria būsuo ai à gá pé anduna léa. ⁹ Yā bee ona gbera Luda à sè n wāa ai à gāa à sāsā n wēen à gē ludambe luguun. ¹⁰ À tana guu lán aō wēe pé ludambēēa nà, ben gōon plaa kenĶ bō wà zè n sae aō pōkāsā puraano dana. ¹¹ Aō bè: Galili būsudeeno, à kè dia á zēna ée ludambēē gwaa? Yesu kè Luda à bō a té à tào a kiia pì, ée eara à mó lán á è èe taa gwe nà.

Yudasi gēekana

¹² Ben aō pita Kùkpe sīsīa aō sù Yerusalemu. Sīsī pì zà kōn Yerusalemu à kà lán kiloo ò taka bà. ¹³ Kè aō kà, ben aō didi kpé musu, guu kè aōgē kún. Pita kú gwe kōn Yohanao kōn Yemisio kōn Anduruo kōn Filipio kōn Tomasio kōn Batolomiuo kōn Matiuo kōn Alafeu né Yemisio kōn SimĶ Aīadeeo kōn Yemisi né Yudasio. ¹⁴ Aō píngi n zĪnda kpà aduakēnaa ledō kōn Mariama Yesu dao kōn Yesu dāaronĶ kōn nōgbē kpaano.

¹⁵ GurĶ beēea Pita fēe à zè Yesu iba kè aō kà gōon baswēedo takano té à bè: ¹⁶ Ma gbēnĶ, yā kè Dauda ò kōn Luda Nini gbāaa Yudasi kè dō gbē kè aō Yesu kūnĶne ae yā musu, tiasime Luda yā pì papa. ¹⁷ Wa gbēndome yā à baka kú wa zī kēkii guu. ¹⁸ À tōtē lù kōn Ķ kè à è a zaakana guu. Gwen à bàkē à lēen, à gbēē pūtà à nōaeno bōe píngi. ¹⁹ Yerusalemudeeno píngi yā pì mà, ben aō tó kpà guu pīne Akēledama kōn n bori yāo. Tó pì bè gbēderi tōtē. ²⁰ Wà à yā ò Saamu takada guu wà bè:

À bēe gō bēzī ūme,
gbēke tóngō kuu le à wēe à guu dōro.

Wà bè dɔ:

Gbē pānde gō à gēē ũ.

21-22 Bee yānzi gbē kē aṣēgō tēwazi gurɔ kē wá lɛdo kōn Dii Yesuo zaa Yaaya gbēnɔ batisikεgurɔ ai gurɔ kē Luda à bò wa ténɔ, wà n gbēn doo bɔ àgō de à fεena gaan sēedadee ũwao. 23 Ben wà gōn plaaan bò, Yusufu kē wē bene Basaba wē bene dɔ Yusutu kōn Matiao. 24 Ben aṣ adua kē wà bè: Dii, n baade pīngi nòse dō. Gōn plaa kēnɔ tē n gbē kē n bò dɔɔawe, 25 lε à bà gō kú wamɔwa zīrinɔ zīi kékii guu yānzi, zīi kē Yudasi bòn à gàa guu kē kō sio guu. 26 Ben aṣ kàbankpe kē gōn plaa pīnɔ yā musu. Ben kàbankpe Matia kù, ben aṣ à dà zīri gōn kuri awεεdoonɔ tē.

2

Luda Nini pitana

1 Kē Pentikɔsi zībaa gurɔ kà, aṣo kú gu dōnkɔa n pīngi. 2 Kāndo aṣ kīi mà bɔna ludambe lán zàga'īa gbāaa bà, ben kpé kē aṣo vēen wà. 3 Aṣ pɔ è lán tēnenenɔ bà à fāakɔa à zō n baadea. 4 Ben Luda Nini pitarūma n pīngi, ben aṣ nà yakebori'onaa lán Ninii pì n gbá lé nà.

5 Yuda kenɔ kú Yerusalemu gwe, ludayādari kē aṣ bò anduna būsū pīngi guunɔ ũ. 6 Kē aṣ n zɔka pì mà, aṣ kākɔañzi paripari, ben aṣ bīdi kē, kē aṣo mà wē n baade pīngi bori yā oo. 7 Yā pì n kú gbāa à bò n sae aṣ bè: Yā'ori pīnɔ né Galilideenɔme n pīngiroo? 8 À kē dia wá mà aṣo wa baade būsū yā oo? 9 Paatianɔ kōn Midianɔ kōn Elamunɔn wa ũ kōn gbē kē aṣo kú Mesɔptamianɔ kōn Yudeao kōn Kapadosiao kōn Pōntuo kōn Asiao 10 kōn Firigiao kōn Pamfiliao kōn Igpitio kōn Libia būsū kē kú Sireni saeo kōn gbē kē aṣ bò Romunɔ. 11 Yudanɔ kōn gbē kē aṣ n dɔnzi zé sēnɔn wa ũ kōn Keretino kōn Larubunɔ, ben wēe maa aṣo Luda yābɔnsae kenanɔ oo kōn wa baade boriyānɔ. 12 Yā pì n kú gbāa aṣ bīdi kē, aṣo kō lalaa wēe bee: Yā kpare takan gwee? 13 Gbēkenɔ sōo è n lalandi kē wà bè: Aṣ í sè wà kāmε.

Pita waazikena

14 Ben Pita fεε à zē kōn a gbē kpa a gōn kuri awεεdoonɔ, à yā ò gbāngbān à bè: Amɔa Yudanɔ kōn gbē kē á kú Yerusalemunɔ pīngi, à swá kpá à tó mà yā pì oare. 15 Í e gbē pīnɔ kú lán ée daa nàro, zaake kōngɔ mò kēndon tia. 16 Yā kē annabi Yoeli òn yè:

17 Luda bè:

Ziaa zī mé ma Ninii pisi gbē pīngia,
a négōgbēnɔ kōn a nēnōgbēnɔ é annabikεyā o,
a gōkparεnɔ é wéεgupu e,
a mare isinɔ é nanaa o.

18 Gurɔ beenɔa

mé ma Ninii pisi ma zòblerinɔ
gōgbēnɔ kōn nōgbēnɔ n pīngi
aṣé annabikεyā o.

19 Mé sēedanɔ kε musu,
mé yābɔnsaenɔ kε anduna guu,
aru kōn tēo kōn tésukpe siaa égō kuu.

20 Ɔfāntē é sia kú,
mɔvura é tā lán aru bà
ai Dii sugurɔ isi gakuidee gō gá ká,

21 gbē sānda pīngi kè aṣè Dii sísino é bɔ.

22 Isarailino, à yā kè ma. Lán á dṣ a zīndane nà, Luda Yesu Nazareti òdɔaare a gbē ũ kɔn dabuyāno kɔn yābɔnsaeno kɔn sèeda kè à kè à gāzi a ténɔ. 23 Luda zèò a pɔyezi kɔn a dṣnao guu wà à kpàawa, ben á tò bori pāndenɔ à pà lía wà à dè.

24 Ben Luda ga bà pòtoa à à fēe, zaake à zé kuu kè ga é fṣ àgṣ à kúnaro. 25 Zaake Dauda à yā ò à bè:

Mèègṣ Dii ee ma wéen guro pīngi,
lán à kú ma ɔplaazi nà
póke é ma degero.

26 Bee yānzin ma pɔɔ ègṣ nnazi,
ma nṣeguu pù.

Má tāmaa vī kè ma mè ègṣ kuu,

27 zaake né ma tó mira guuro,
né we man gbē kè kú adona yai kúro.

28 N ma da wèndi zéa,
ma pɔnnaa ègṣ pana n kiia.

29 Ma gbēno, mé fṣ mà wa dezi káaku Dauda yā oare wásawasa. À gà wà à vīi à mira kú wéte kèn ai kɔn a gbāao. 30 À annabikεε guu à dṣ kè Luda lù sèare à bè, é a boriino doke ká à kpatan. 31 Dauda gīake à Mesaya fēena gaan è, ben à à yā ò à bè: Luda é à tó mira guuro, eé we à mè yai kúro. 32 Yesu pìn Luda à fēe gaan. À sèedadeenɔn wa ũ wa pīngi. 33 Vēena Luda ɔplaazi à à Ninii kè à à lé gbēwee si a Dea. Yā kè ée ee bensṣ ée maa tiaa de Luda Nini kè à pìsiwaa ũme.

34 Zaake ée ke Dauda bé à fēe à gàa ludambero, à bè:

Dii ò ma diine à vēe a ɔplaazi

35 ai àgṣ à ibeenɔ kεne a tinti ũ.

36 Isarailino, àgṣ dṣ sānsān kè Yesu kè a à pà lían Ludaa diε Dii ũ, Mesaya ũ dɔ.

37 Kè aṣ yā pì mà, à n swè zṣ, ben aṣ Pita kɔn zīri kpaano là wà bè: Gbēno, wé ke diame? 38 Ben Pita bèinne: A baade nṣe lie à batisi ke kɔn Yesu Kirisi tṣo, a durunno é kēawa é Luda Nini si gbaa ũ. 39 Zaake lé kè Ludaa gbē pì de a pṣ ũme kɔn a nénɔ kɔn gbē kè aṣo kú zāno, gbē kè Dii wa Luda é n sísì pino n pīngi. 40 À yā pāndenɔ òinne pari à nākōremma à bè: À a zīnda bɔ tṣorigbē zaaka kèno té. 41 Ben gbē kè aṣ à yā pì sino batisi kè. Zī beean wà kàara n té gṣɔn bɔɔ aagṣ. 42 Aṣ làakari dṣ zīrino yādannena a kɔn kṣgbēkenao kɔn Dii pṣblenao kɔn aduakεnao.

Yesudeenɔ kuuna kṣo

43 Zīri pino e sèeda kɔn yābɔnsaeno kεe, ben vīa baade pīngi kù. 44 Dii náanekerino pīngi gāli dṣnkṣme. Pṣ kè aṣo vīino gṣ aṣ pīngi pṣ ũ. 45 Tó aṣ n pṣ kè aṣo vīino yā, aṣè à ɔ kpaatetekṣne lán baade bṣkṣte de nà. 46 Lán guu e dɔɔ nà aṣègṣ kṣ kaakṣa Luda ua, aṣègṣ pṣ blee kṣ be kɔn ponnao kɔn nṣeo do. 47 Aṣègṣ Luda tṣ kpa, bensṣ aṣègṣ nna kɔn baade pīngio. Dii ègṣ gbē kè ée n mī siino kaara n té lán guu e dɔɔ nà.

3

Gṣgbē εε kēkṣana

1 Zikea Pita kɔn Yohanao gàa Luda ua fáantē mò aagṣ aduakeguro. 2 Gṣgbē kee kú gwe wà à ì εε ũme. Lán guu e dɔɔ nà wè à sé wà mó wà à diε Luda ua gānu kè wè be Gānu Maaa guu. Gwen ègṣ baa kεε gbē kè aṣo gēε ua pì guunɔa.

³ Kè à Pita kōn Yohanao è, aṵṵe mṵṵ gē Luda ua, ben à baa kèrma. ⁴ Aṵ wée pèa, ben Pita bène: Ñ wa gwa kè. ⁵ Ben à wée pèrma èe n gba dāa. ⁶ Ben Pita bène: Má ṵṵ vīro, mṵṵde pṵ kè má vīin mé n gba. Kōn Yesu Kírisi Nazareti tṵṵ ñ fēe ñ táa o. ⁷ Ben Pita à kú a ṵṵplaaa à à fēe à zè. Gwe gṵṵ à gbálanṵ kōn à kèṵewaazīnṵ gbāa kù. ⁸ À vī à zè, ben à nà taa'onaa. À gēñyo Luda ua, èe táa oo èe vīvīi èe Luda sáabu kpa. ⁹ Baade píngi à è èe táa oo èe Luda sáabu kpa, ¹⁰ ben aṵ à dṵ baakeri kè ègṵ vēe Luda ua Gānu Maaan ũ, ben yā kè à à lè n kū gbāa à bṵ n sac.

Pita waazikena Luda ua

¹¹ Lán à na Pita kōn Yohanao nà guu kè wè be Sulemanu gbàdaan, ben baade píngi e gēe n kiia, zaake yā pi bṵ n saeme. ¹² Kè Pita gbēnṵ è, à bèñne: Isarailinṵ, bṵyānzin yā pi bṵ a saezi? Bṵyānzin a wée fīfiwa lezi? Ée daa wa zīnda gbāaa kesṵ wa ludayādana bé à tò gbē kè táa ò gwēe? ¹³ Wa dezi káakunṵ Ibraī kōn Isaakuo kōn Yakubuo Luda gwena kpà a zīkeri Yesua. Apinṵ sṵ a à kpà gbāadeenṵa a bṵ à kpēe Pilati kè zè kōn à gbarenao ae. ¹⁴ A bṵ Luda gbē maaa kè à kú adona pi kpēe, ben a wée kè Pilatia à gbēderi gbarēare. ¹⁵ A Wēndikpammari dè, ben Luda à fēe bṵna gaan. À sēedadeenṵn wa ũ. ¹⁶ Yesunaanekena bé à tò gṵgbē kè á à dṵ ée à gwaa kè kèkṵa Yesu tṵ gbāa yānzi. Yesunaanekena bé à à gbā aafia a píngi wáa. ¹⁷ Tia ma gbēnṵ, má dṵ kè apinṵ kōn a gbāadeenṵ yā kè à kè né wésia yāme. ¹⁸ Luda dṵ annabinṵne ae, ben aṵ gīake wà ò n píngi kè Mesaya é wētamma e, ben sṵ à kè le. ¹⁹ Bee yānzi à nṵse liè à ae dṵ Ludaa, a durunnṵ é kēawa, le à mṵare nṵsekpāenaṵ ²⁰ à Yesu kè à gīake à à diēare Mesaya ũu pi zīawa. ²¹ Séde àgṵ kú musu gīa ai gurṵṵ kè Luda é pṵ píngi keke à ke dufu, lán à dà a annabinṵne nà aṵṵ ò zaa káaku. ²² Musa bè, Dii a Luda é a gbēke sé annabi ũ lán a bà. À yā kè eé oaree ma píngi. ²³ Gbē kè èe annabi pi yā ma sṵro, Luda é adee bṵ a té à à de. ²⁴ Annabi kè aṵ Luda yā ònṵ píngi naana Samuelia gurṵṵ kèki baaru kpà. ²⁵ Yā kè annabi pinṵṵ ò kōn Luda bà kè kú kōn a dezi káakunṵṵ gṵ a pṵ ũ, lán à ò Ibraīne nà à bè é aubarika da anduna bori píngin à borii gāzi. ²⁶ Kè Luda a zikeri pi diè, à à zīawa káaku, le à aubarika daagu, à a baade kpēe li a yāzaakenanṵ.

4

Yakpaekena kōn Pitao kōn Yohanao

¹ Kè Pita kōn Yohanao e yā oo gbēnṵne, sa'orino kōn Luda kpé dogari gbēnsio kōn Sadusinṵ gēñzi. ² Aṵ pṵ fē, kè aṵṵe yā daa gbēnṵne yānzi, aṵṵe gēnṵ fēena Yesu guu kpáakpa kee. ³ Ben aṵ n kú aṵ n dá kpésiaan ai guu dṵ, zaake guu gīake à si kṵ. ⁴ Mṵde gbē pari kè aṵ n yā mánṵ Yesu náane kè ai aṵ gṵgbēnṵ pari kù à kà gṵṵn bṵro sṵro taka.

⁵ Kè guu dṵ, Yuda gbāadeenṵ kōn gbēnsinṵ kōn ludayādannerinṵ kàkṵa Yerusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kú gwe kōn Kayafao kōn Yohanao kōn Alesandao kōn gbē kè aṵṵ de sa'oriki pi dane ũunṵ n píngi. ⁷ Wà mṵ kōn Pitao kōn Yohanao gbāadee pinṵ ae, ben wà n lá wà bè: Bṵ gbāaa ke dé tṵn a beee kè? ⁸ Ben Luda Nini sù Pitaa à bèñne: Gbāadeenṵ kōn gbēnsinṵ, ⁹ lán ée wa lalaa gbāa nà yā maaa kè wá kè erene yānzi, dian wá kè à kèkṵa nà, ¹⁰ amṵanṵ kōn Isarailinṵ píngi àgṵ dṵ kè gbē kè zena a ae kè aafia è kōn Yesu Kírisi Nazareti kè a à pà lía Luda à fēe bṵna gaan tṵome. ¹¹ Lemé gbē kè amṵa kpéborinṵ a pà kpāzi bé à gṵ

kpé gooda gbè mīdee ū. ¹² Gbē pānde kee kuu kè eé gbē mī síro, zaake anduna guu píngi Ludaa e gbēke dié gbēnteenone à nī mī síro, séde àpi.

¹³ Kè aš Pita kōn Yohanao kùgbāake è, bensō aš dš kè talaka wéesiadeenome nī ū, à bš nī sae, ben aš dš sa kè aš gīake wà kú kōn Yesuome yā. ¹⁴ Lán aš gbē kè kēkōana pī è ze nā nī sae, ašoe fš wà yāke ò dōro. ¹⁵ Aš bēnne aš bōe, ben aš lé kpākōsš ¹⁶ wà bè: Wé ke dia kōn gbē pīno? Zaake Yerusalemudeenō dš píngi kè aš dabuyā bīta kè, wé fš wà gī beeziro. ¹⁷ Le yā pī tón dagula de kēlaro, wà kpākēnzi pásīpāsī ašton yā o gbēkene kōn tš pīo dōro. ¹⁸ Ben aš nī sīsī aš yā diēnne kè ašton yā o kesš aš yā dañne kōn Yesu tšoro pátipati. ¹⁹ Ben Pita kōn Yohanao wēnla wà bè: À gwa a zīndane. A yān wé maš, ke Luda pš? À kperee bé à maa Ludane? ²⁰ Zaake wé fš wà gī wà yā kè wà mà bensō wà è oziro. ²¹ Gbāadee pīno èara wà vīa dàdañzi, ben aš nī gbāe. Ašoe wéetāmmana zé ero, zaake baade píngi e Luda sáabu kpaā yā kè kè pī yānzi. ²² Gbē kè aš kēkōana dabuyā beee kēne pī zii de wē baplaala.

Yesudeenō kùgbāa wéekena

²³ Kè wà nī gbāe, ben aš tà nī gbēno kiia, ašo ònne lán sa'orikino kōn gbēnsino ònne nā. ²⁴ Kè ašo mà, aš wii pē Ludazi ledole wà bè: Dii, nībe n musu kè kōn tōtēo kōn ísīaao kōn pš kè kú nī guuno píngi. ²⁵ Nī dà n zīkeri wa dezi Daudane kōn n Ninii gbāaa, ben à bè: Bšyānzin boriino e zōka kaazi? À kè dia wèe lé pāa kpaakōsš?

²⁶ Anduna kīnanō e zī soru kee, kpatablerinō e kaakōa Diizi kōn Kí kè à kào.

²⁷ Yápuraame, Herōdu kōn Pōntiu Pilatio kš kākōa wéte kè guu kōn Isarailino kōn bori pāndeno n zīkeri kè kú adona Yesu kè nī kà kī ūu pizi. ²⁸ Ašo kè lán n gīake n zēo nā n gbāaa kōn n pōyezinao guu. ²⁹ Tia sa Dii, nī yā pásī kè ašo ò ma gwe. Wamōwa n zōblerino, nī wa gba lé wà n yā o kōn kùgbāaa maamaa. ³⁰ Nī dawa le wà gbēno kēkōa wà dabuyāno kōn yābōnsaeno ke kōn n zīkeri kè kú adona Yesu tšo. ³¹ Kè aš adua kè wà yāa, guu kè ašo kškakōan nīgā, Luda Nini sūmma nī píngi, ben aš gāa wèe Luda yā ooñne kōn kùgbāaa.

Yesudeenō nšsedšnkškena kšo

³² Yesu náanekerino laasuu dšnkš vī kōn ledoleo. Aš gbēke è be a pš kè á vīino né a pšme adoro. Aš pš píngi né aš píngi pšme. ³³ Luda zīrino e Dii Yesu fēena gaan yā oo gbēno kōn gbāa bītao. Aš Luda gbēke bīta è nī píngi. ³⁴ Pškee e kēsā nī gbēkearo, zaake gbē kè aš bú ke kpé vīino è yā wà mó kōn a šo ³⁵ wà kpā zīrino, le aš kpā baadea lán à à bōkšte de nā. ³⁶ Levi bori Yusufu kè bš Sīpiru bšsun kú nī té. Luda zīrino tš kpāne Banaba. Tš pī bè Lāakarikpaeri. ³⁷ À bú kè à vīi yā, ben à mò à a šo kpā zīrino.

5

Anania kōn Safirao

¹ Gšgbē kè wè bene Anania kuu dš kōn a naš Safirao. A tōtē yā, ² à à šo kokè kōn a naš dšnao, ben à gāa à à kpaāa kpā zīrino. ³ Ben Pita bēne: Anania, bšyānzin nī tō Setān ònne ae le seē? N n tōtē šo kokè, ben n egeē tō Luda Ninine. ⁴ Gurō kè nēe tōtē pī yáro, n pōnloo? Kè nī yā sš, lán nī yezi nā, né ke kōn à

ɔɔoroɔ? À kè dia n yā beee kena laasuu dānguu? Èe ke gbēnteen n egeɛ tònɛro, Ludan n tònɛ. ⁵ Kè Anania yā pì mà, à lèè à gà. Ben vīa gbē kè aɔ yā pì màno kù maamaa. ⁶ Gɔkpareno gē aɔ bisa dààla, ben aɔ à sè wà gàa wà à vīi.

⁷ Kè à kà lán awa aagɔɔ bà, yāke mana sai à naɔ mò à gē. ⁸ Ben Pita à là à bè: Ñ omɛ, a tɔɔte pì yà lán kè bàn yɔ? À wèàla à bè: Eè, lemɛ. ⁹ Ben Pita bène: Bóyānzin a Luda Nini lè á gwāzi? Gbē kè aɔ n zā vīino kú kpɛele, aɔè n sé wà bonyo se. ¹⁰ Gwe gɔɔ à lèè à ae, à gà. Kè gɔkpareno gē, aɔɔ è à gà, ben aɔ à sè wà gàa wà à vīi a zā sae. ¹¹ Ben vīa sɔsi gbēno kù maamaa n píngi kɔn gbē kè aɔ yā pì màno n píngi.

Dabuyāno kɔn yābɔnsaenɔ

¹² Luda žirinɔ e dabuyā kɔn yābɔnsaenɔ keɛ pari gbēno té. Yesudeenɔ è kɔkakɔaa ke ledole Sulemanu gbàdaan. ¹³ Gbē pāndenɔ è we wà nām̄maro, mode baade píngi è n tɔ nnaa sí, ¹⁴ mode gbē parii kè aɔɔe Dii Yesu náane keɛno, gōgbēno kɔn nogbēno n píngi, aɔègō kaara n té. ¹⁵ Ben wà gyāreenɔ sèe kɔn daebɔno kɔn gyāresebɔno wà n káe zén, le tó Pita e gēte, à ninii e à da n gbēkenɔla yānzi. ¹⁶ Parii bò wéte kè kú Yerusalemu saenon wà mò kɔn gyāreenɔ kɔn gbē kè žīnno e ĩa daám̄manɔ, ben aɔ kèkɔa n píngi.

Wétamma m̄na žirinɔne

¹⁷ Ben sa'oriki kɔn Sadusi gāli gbē kè aɔɔ de à gbē ūuno fɛe wà nòsegɔaano kpànyo. ¹⁸ Aɔ žirinɔ kùkù aɔ n ká kpésiaan, ¹⁹ ben Dii malaika mò à kpé pì zé wèñne gwāavī à n bɔe à bè: ²⁰ À gá àgō kú Luda ua, à wèndi dufu pì yā o baade píngine. ²¹ Žirinɔ yā pì mà, ben aɔ gàa Luda ua kɔngɔ ide'ide aɔɔe yā daañne.

Kè sa'oriki kɔn a gbēno fɛe, aɔ Isaraili gbāadeenɔ kɔn n gbēnsino kàkɔa, ben aɔ dogarinɔ žī aɔ gá žirinɔ bɔe kpésiaan aɔ m̄nyo. ²² Kè dogari pino kà gwe, aɔɔe n e kpéno. Ben aɔ èara wà tà wà bèñne: ²³ Kè wa ka kpé pì kiia, wá è gbànɔɔ tatana gíngin a dākparinɔ kú kpɛele, mode kè wá wè, wée gbēke enlo. ²⁴ Kè Luda ua dākparinɔ gbēnsi kɔn sa'orikinɔ yā pì mà, aɔ bídi kè lán yā pì de nà. ²⁵ Ben gbēke mò à bèñne: À ma! Gbē kè a n ká kpésiaa guunɔɔ kú Luda ua aɔɔe yā daañne. ²⁶ Ben Luda ua dākparinɔ kɔn n gbēnsio gàa wà n kùkù wà sūnyo yākete sai, zaake aɔɔe vīa keɛ gbēnoɔne, le aɔton n pápa gbèoro yānzi.

²⁷ Kè aɔ sūnyo, aɔ n zé gbāadeenɔ ae, ben sa'oriki n lála yāzi à bè: ²⁸ Wa giare pátipati à yā dañne kɔn tɔ pio, ben á tò yā pì kpé e daa Yerusalemula píngi, bensɔ á yezi à gbē pì ga yā diwaɔ? ²⁹ Ben Pita kɔn žīri kpaanɔ wèñla wà bè: Luda yā bé à kɔ sio wà ma de gbēntee póla. ³⁰ Wa dezinɔ Luda bé à Yesu kè a à lògo lía à dè pì fɛe. ³¹ Luda à sè à vèe a ɔplaazi Kíne Mísiri ū, le à Isarailino gba zé aɔ nòse lie, à n durunno kēñne. ³² Yā pino sèedadeenɔn wa ū, wapino kɔn Luda Nini kè Luda è kpá gbē kè aɔe a yā maanɔao.

³³ Kè aɔ yā pì mà, aɔ po fɛ maamaa, ben aɔɔ yezi wà n dɛde. ³⁴ Farisi kè wè bene Gamalieli kú n té. Ludayāannerime, baade píngi è à tɔ nnaa sí. À fɛe à zè à bè wà bɔ kɔn gbē pinoɔ gā. ³⁵ Ben à bèñne: Isarailino, à làakari ke yā kè á yezi à ke gbē pinoɔne. ³⁶ À gurɔɔ e gi kero kè Tuda fɛe èe a žinda diɛe a ka. Wà tēzi lán gɔɔn wāa plaaa bà. Kè wà à dè, ben à ìbanɔ fàakɔa, ben yā yāa. ³⁷ À gbera Galili gbē Yudasi fɛe gbēnaroguro à gbēno gāe à nàawa pari. À gà se, ben à ìbanɔ fàakɔa n píngi. ³⁸ Mée ooare tia, àton gbē pino yā daro, à n tó. Tó aɔ ɔyezi kɔn n yākenanɔ bò gbēntee kiame, eé mi de. ³⁹ Tó à bò Luda kiame sɔ,

é f̄s à kpáánero. À làakari k̄e z̄lkana k̄on Ludaози. ⁴⁰ A5 à yā mà, ben a5 z̄lrino sisi a5 n̄ gb̄e. A5 gīnne a5 yā o k̄on Yesu t̄so, ben wà n̄ gb̄áe.

⁴¹ Z̄lrino b̄ò gb̄áadeen̄o kiia k̄on p̄onnao, zaake a5ò è wà kà k̄e wà wí dar̄ma Yesu t̄s yānzi. ⁴² Lán guu e d̄oo nà a5èḡs yā daarin̄e Luda ua guu k̄on n̄ been̄o, a5èḡs Yesu baaru nnaa kpaarin̄e kámmabosai, a5è be àmbe Mesaya ū.

6

D̄onleri ḡson sw̄eplaaan̄o diena

¹ Gur̄o beea k̄e Yesu iban̄oo e kaara, a5 Girikiyāmarin̄oo e yáket̄e kaa a5 Eberuyāmarin̄oozi wà bè, tó w̄e p̄óblee kpaat̄ete lán guu e d̄oo nà, w̄e p̄a kpá n̄ gyaan̄oozime. ² Ben z̄lri ḡson kuri aw̄eplaaan̄o Yesudeen̄o sisi n̄ píngi wà bè: A z̄é v̄i wà p̄a kpá Luda yāzi wà làakari d̄o p̄óble kpaat̄et̄enaaro. ³ À ḡs̄gb̄en̄o b̄o a t̄é ḡson sw̄eplaa, gb̄e maaa k̄e ònd̄oo p̄èk̄or̄em̄ma k̄on Luda Ninion̄o, l̄e wà n̄ dīe z̄i pi gb̄ensin̄o ū, ⁴ w̄é làakari d̄o aduak̄enaa k̄on Luda yā'onnen̄ao. ⁵ Yā pi k̄èñne n̄ píngi, ben a5 Sitiv̄i k̄e Luda Nini p̄èk̄or̄ea k̄on ludanaan̄ekenao s̄e k̄on Filipio k̄on Porokoruo k̄on Nikan̄oo k̄on Tim̄oo k̄on Pamen̄ao k̄on Antioku gb̄e Nikola a5 Yudan̄o d̄onzize s̄e yāao. ⁶ Wà ḡaanyo z̄lrino kiia, ben a5 adua k̄èñne a5ò k̄em̄ma.

⁷ Luda yā e daagula, Yesu iban̄oo e kaara Yerusalemu maamaa, ben sa'orino Yesu yā si paripari.

Sitiv̄i k̄ana

⁸ Luda aubarika k̄on gb̄áaa p̄èk̄or̄e Sitiv̄ia, ben èe dabuyā k̄on yāb̄onsaen̄o k̄e gb̄en̄o t̄é. ⁹ Aduakekp̄e kee kuu k̄e w̄e be w̄een̄en̄o aduakekp̄e. A5 gb̄eken̄o b̄ò Sireni k̄on Alesandariao k̄on Silisia b̄usuo k̄on Asia b̄usuo. Ben a5 ibete kp̄a k̄on Sitiv̄io a5 leokpak̄sa k̄eò. ¹⁰ M̄ode a5òe à f̄ro ònd̄oo k̄e Luda Nini à gb̄a yānzi. ¹¹ A5 t̄é kà gb̄en̄o, ben gb̄e p̄in̄o bè: Wà mà à b̄ò Musa k̄on Ludao yā kp̄e. ¹² A5 Yudan̄o k̄on n̄ gb̄ensin̄o k̄on ludayādannerino làakari f̄ēe, ben a5 ḡaa wà Sitiv̄i k̄ù, a5 ḡaao n̄ gb̄áadeen̄o kiia. ¹³ Ben a5 mò k̄on s̄eedade egeen̄o a5 bè: Gb̄e k̄e bé èḡs Luda kp̄é k̄on à dokao zaa boo yāana sai. ¹⁴ Zaake wà mà à bè Yesu Nazareti é kp̄é pi kaate à wa f̄eakaarayā k̄e Musa dàwee l̄ie sé. ¹⁵ Ben gb̄áadee k̄e a5ò v̄eena gween̄o w̄e p̄e Sitiv̄ia n̄ píngi, a5ò è à uu de lán malaika uu bà.

7

Sitiv̄i ya'ona gb̄áadeen̄one

¹ Ben sa'oriki Sitiv̄i là à bè: N yā p̄in̄o ò yāpuran yó? ² Ben à bè: Ma gb̄en̄o k̄on ma den̄o, à ma! Luda Gakuide b̄ò à mò wa dezi káaku Ibraīzi gur̄oo k̄e à kú Mes̄p̄otamia b̄usun, zaale à kp̄é à gá v̄ēe Arana. ³ À bène: Ñ b̄o n̄ b̄usun n̄ dan̄en̄o t̄é ñ t̄á b̄usu k̄e mé ōoann̄een̄. ⁴ Ben à b̄ò Kaladia b̄usu pi guu à ḡaa à v̄ēe Arana. À de gaa gbera Luda s̄uo b̄usu k̄e á kún tiaa k̄e pin̄. ⁵ Ludaa e b̄usu pi t̄ōt̄e ke kp̄aa baa k̄es̄e doro, m̄ode à à lé gb̄èn̄e à bè eé ḡs à p̄s ū k̄on à boriin̄o. Gur̄o beea s̄o Ibraī né v̄iro. ⁶ Luda bène lán k̄e bà: N boriin̄o é nib̄o ble b̄usu p̄anden. Gwen a5é z̄ò blen, weé w̄ēe t̄ámma ai w̄é w̄aa plaa. ⁷ Luda bè é ña da borii k̄e a5é z̄ò bleñnen̄o, Ibraī borii p̄in̄o é b̄e wà m̄ó wà d̄onzi keare gura k̄e pin̄. ⁸ Ben Luda b̄anguk̄ena yā dà Ibraīne a bà kuunao s̄eeda ū. K̄e à Isaaku ì, à b̄angu k̄èn̄e à gur̄o s̄oraaḡs̄dee z̄i. Len Isaaku k̄e Yakubun̄e l̄e d̄o, ben Yakubu k̄e wa dezi káaku ḡson kuri aw̄eplaaan̄one l̄e se d̄o. ⁹ Ben wa dezi káaku p̄in̄o n̄s̄eḡs̄aan̄o kp̄a k̄on n̄ gb̄en̄do Yusufuo, a5 à yā wà t̄ao Igipiti. Ludaa

kúo ¹⁰ à à bò à nawēa píngi guu. Luda Yusufu pì gbà ɔ̄ndɔ̄ɔ à tò à nna kɔ̄n Igipiti kí Fili'aunao, ben à à diē Igipiti būsuo gbēnsi ũ kɔ̄n a bē uao. ¹¹ Ben dekaa kà Igipiti kɔ̄n Kanaa būsuo píngi. Nawēa kē bíta, wa dezi pìnɔ̄ɔ e pókē e wà blèro. ¹² Kē Yakubu mà pówēē kú Igipiti, à wa dezi pìnɔ̄ zì gwe. Aɔ̄ gana káakudeen gwe. ¹³ À gè̄n plaadeen Yusufu a zīnda ðɔ̄ɔa a vīnɔ̄nē, ben Fili'auna Yusufu danenɔ̄ ð̄. ¹⁴ Ben Yusufu gbē zì a de Yakubua à mɔ̄ kɔ̄n a danenɔ̄ n píngi. Aɔ̄ píngi gɔ̄ɔn baaagɔ̄ akuri asɔ̄ɔromē. ¹⁵ Ben Yakubu gāa Igipiti. Gwen à gàn kɔ̄n wa dezi pìnɔ̄ n píngi. ¹⁶ Wà sù kɔ̄n n gè̄nɔ̄ Sekemu, ben wà n vī gbèwēē kē Ibraī lù mira ũ guu Amɔ̄ nēnɔ̄ à fia bò̄nne kɔ̄n kondogio.

¹⁷ Kē lé kē Ludaa gbē Ibraīne gurɔ̄ɔ kà kī à papa, wa borii pari kù à kàara Igipiti maamaa. ¹⁸ Ben kí dufu kē Yusufu d̄roo kpata blē Igipiti. ¹⁹ À pásī kɔ̄n wa boriiio à wēē tà wa dezinɔ̄, à tò aɔ̄ n nēnɔ̄ kwē aɔ̄ gāga. ²⁰ Gurɔ̄ beeean wà Musa ì à àisi maa. Wà à gwà a de bē mɔ̄ aagɔ̄mē. ²¹ Kē wà à zīnna, ben Fili'auna nēnɔ̄gbē à sè à à gwà a zīnda né ũ. ²² Wà Igipitinɔ̄ ɔ̄ndɔ̄ɔ dà Musanē píngi, à gò gbēnsi ũ yā'ona guu kɔ̄n yākenao.

²³ Kē à kà wēē baplaa, à dà a nòsē guu à gá a Isaraili daano gwa. ²⁴ Kē à è Igipiti gbē e ìa daa a gbē mēn dooa, ben à yā sī kɔ̄n a gbēo à gēē bòa à à dē. ²⁵ Kē Ludaa yezi à a gbēnɔ̄ mī sí à gāzī, èe daa aɔ̄ d̄mē, m̄de aɔ̄ d̄ro. ²⁶ Kē guu ð̄, Isaraili gɔ̄ɔn plaaanɔ̄ e swēē kēē, ben a m̄ à n yókɔ̄a à agbaa kpá̄nne à bē: Ma gbēnɔ̄, à kē dia ée ìa daakɔ̄a kō tēēē? ²⁷ Ben gbē kē èe ìa daa a gbēndooa ɔ̄ yīpa Musazi à bē: Dé bé à n kē kí yāgɔ̄ḡrī ũwēē? ²⁸ Ní yezi n ma dē lán n Igipiti gbē dē nà gīan yó? ²⁹ Kē Musa yā pì mà, à bàà lē à tà Midia būsun. Gwen à nēgɔ̄gbēnɔ̄ ìn gɔ̄ɔn plaa.

³⁰ Wēē baplaaa gberan malaika bò à m̄zi gbáan Sinai kpii sae gyanto té guu. ³¹ Kē Musa dabuyā beee è, à bò à sae. Kē à s̄zi à gwa, à Dii kòto mà à bē: ³² Mámbe n dezinɔ̄ Ibraī kɔ̄n Isaakuo kɔ̄n Yakubuɔ̄ Luda ũ. Vīa Musa kù èe lugalugaa, èe f̄ à wēē sè à gwàro. ³³ Ben Dii bène: N n kyatee bɔ̄ɔɔ, zaakē guu kē n zēn kú adonamē. ³⁴ Ma wēt̄amma kē wēē m̄ɔ̄ ma gbē kē aɔ̄ kú Igipitinɔ̄nē è s̄ans̄an ma n̄ m̄bona mà, ben ma m̄ mà n̄ mī sí. Mé n zī Igipiti sa. ³⁵ Musa kē aɔ̄ gīnē yā wà bē, dé bé à à kē kí yāgɔ̄ḡrī ũ̄nne pìn Luda yā ònē malaika kē bò à m̄zi gyanto guu gāzī, à à zì kína kē eé n̄ gbarē ũ. ³⁶ Àmbe à b̄n̄yo à yāb̄nsaenɔ̄ kɔ̄n dabuyānɔ̄ kē Igipiti kɔ̄n Isia Tēaaɔ̄ kɔ̄n gbáa guuo wēē baplaa. ³⁷ Musa pì bé à bē Isarailinɔ̄nē, Luda é n̄ gbēke sé annabi ũ lán a bà. ³⁸ Musa pì kú kɔ̄n gbē kē aɔ̄ kakɔ̄na pìnɔ̄ gbáan, à kú gwe kɔ̄n wa dezinɔ̄ kɔ̄n malaika kē yā ònē Sinai kpii musuo. Àmbe à yā wèndideenɔ̄ s̄i à kpáwa.

³⁹ Wa dezinɔ̄ e à yā maro, ben aɔ̄ gizi aɔ̄ laasuu èara à tà Igipiti. ⁴⁰ Aɔ̄ bè Arunanē: N̄ t̄aa kenɔ̄ kēwe aɔ̄ d̄we aē, zaakē Musa kē wa b̄ɔ̄e Igipiti, wá d̄s̄ yā kē à à lèro. ⁴¹ Gurɔ̄ beeean aɔ̄ t̄aa pì lán z̄uswarene b̄rɔ̄ bà, ben aɔ̄ saa òa aɔ̄ z̄ībba kē p̄ kē aɔ̄ kē n̄ z̄īdanē pì yā musu. ⁴² Ben Luda kpēē línnē à tò aɔ̄ d̄nzi kē ludambe p̄nɔ̄nē lán wà kē annabinɔ̄ takada guu nà wà bē:

Isarailinɔ̄, èe kē mámbe a saa òma gbáan wēē baplaaro.

⁴³ T̄aa M̄l̄eki bisa kutaan á sēna kɔ̄n s̄ɔ̄s̄onē t̄aa Refā kē a zēo takao. Dii kē á pì a d̄nzi kē̄n̄nēn̄ yānz̄in mé tó wà t̄aaɔ̄ Babilɔ̄nu k̄aa kpa.

44 Wa dezinɔ Luda b̄a kuunaŋyo kutaa v̄i gb̄aan. Luda à taka òdɔa Musane, ben w̄a k̄e lán Ludaa òne n̄a. 45 Kutaa p̄i ḡò Yɔsuan̄e k̄ɔn wa dezinɔ, ben aɔ mò w̄a bori p̄ande k̄e Luda p̄er̄mañnen̄o b̄usu s̄ir̄ma. Kutaa p̄i kú gwe ai Dauda gurɔ. 46 Dauda p̄i nna k̄ɔn Ludao, ben à w̄e k̄e le à e à kp̄e bo Yakubu Ludane. 47 Sulemanu b̄e à kp̄e p̄i b̄one. 48 M̄ode Luda Musude èḡò kú kp̄e k̄e gb̄enteenɔ b̄o guuro, lán annabi ò n̄a:

49 Dii bè:

Musu né ma k̄iblekitame,
tɔɔte né ma tintime.
Kp̄e kp̄aree takan é bomee?
Mákpan ma pitakii kún?

50 Mámbe ma p̄o píngi k̄eroo?

51 Ludayádarisain̄o a ú! A n̄ɔe w̄enaro! A sw̄a gb̄aame! Èḡò gii Luda Ninizi, èḡò k̄e lán a dezinɔ b̄a. 52 Annabi kp̄areen a dezinɔ gi w̄e t̄aazi? Aɔ gb̄e k̄e aɔ ḡiake w̄a Gb̄e Maa m̄ona ȳa ò p̄inɔ d̄ede. Adee p̄in a b̄o à kp̄ee a à d̄e sa. 53 A doka k̄e malaikanɔ s̄uo si, m̄ode ée z̄i k̄e à ȳaroo.

Sitivĩ papana gb̄e

54 K̄e aɔ ȳa p̄i mà aɔ p̄o f̄ezi, aɔ swaa s̄òzi. 55 Ben Luda Nini di Sitivĩ à w̄e p̄e ludamb̄ee, ben à Luda gakui è k̄ɔn Yesuo z̄ena à ɔplaazi. 56 Ben à bè: À ma! Ma ludamb̄ee è w̄ena, Gb̄entee Né z̄ena Luda ɔplaazi. 57 Ben aɔ ɔ t̄ata n̄ sw̄ale aɔ wii gb̄aa le, ben aɔ k̄usia ledole. 58 Aɔ à ḡae w̄a b̄o w̄ete kp̄ee, ben aɔɔe à pápaa gb̄e le w̄a à d̄e. Aɔ n̄ uta isinɔ b̄o w̄a k̄ae òwazi k̄e w̄e bene Solu sae. 59 K̄e aɔɔe Sitivĩ pápaa gb̄e le, à adua k̄e à bè: Dii Yesu, n̄ ma ninii sí. 60 Ben à k̄ue à wii gb̄aa le à bè: Dii, n̄ton n̄ durun k̄ekii daro. Ȳa beee ona gb̄eran à ḡa.

8

1 Solu kú gb̄e k̄e aɔ Sitivĩ d̄enɔ kp̄ee.

Solu w̄et̄amma m̄ona Yesudeen̄e

Z̄i beean w̄a n̄a w̄et̄ana s̄osi gb̄e k̄e aɔ kú Yerusalem̄ona maamaa. Z̄irinɔ baasi, aɔ f̄aak̄sa n̄ píngi Yudea k̄ɔn Samaria b̄usunɔ guu. 2 Ludayádari kenɔ Sitivĩ v̄ii aɔ à ḡe ɔ d̄o k̄ɔn wii gb̄aaoo. 3 Ben Solu āia k̄e k̄ɔn s̄osi gb̄enɔ kaatenao. Èḡò ḡee ua k̄ɔn uao àḡò ḡogb̄enɔ k̄ɔn n̄ogb̄enɔ k̄uk̄uu àḡò n̄ ḡáee à ḡá à n̄ k̄a kp̄esiaan.

Baarunnakpana Samaria b̄usun

4 Gb̄e k̄e aɔ f̄aak̄saanɔ ḡaa w̄a Yesu baaru kp̄a gu s̄anda píngin. 5 Filipi ḡaa Samaria b̄usu w̄ete ken, ben à Mesaya waazi k̄eñne. 6 K̄e gb̄enɔ Filipi ȳa mà, bens̄o aɔ dabuȳa k̄e à k̄enɔ è, aɔ làakari d̄o ȳa k̄e èe ooa k̄ɔn n̄ɔɔe do. 7 Zaake gb̄e k̄e aɔ z̄in̄o ḡom̄ma k̄ɔn wii gb̄aaonɔɔ pari, bens̄o gb̄e k̄òk̄unanɔ k̄ɔn er̄enɔ k̄ek̄sa pari. 8 Ben w̄a p̄onnaa k̄e maamaa w̄ete p̄i guu.

9 Ḡogb̄e kee kú gwe zaa zi w̄e bene Simɔ. Èḡò dabuȳa k̄e à b̄o Samariadeenɔ sae, ben à a z̄inda diè gb̄e bèedee ú. 10 Né f̄ete gb̄ensi píngi è làakari d̄o à ȳaa aɔ be: Gb̄e p̄i né gb̄e k̄e w̄e bene Luda Gb̄aabitadeeme. 11 Dabuȳa k̄e èḡò k̄e n̄ té zaa gikena n̄ kú gb̄aa. 12 M̄ode k̄e aɔ kpata k̄e b̄o Luda kiia baaru k̄e Filipi kp̄añne k̄ɔn Yesu Kirisi t̄oo mà, aɔɔ si, ben aɔ b̄at̄isi k̄e ḡogb̄enɔ k̄ɔn n̄ogb̄enɔ n̄ píngi. 13 Baa Simɔ ȳa p̄i si à b̄at̄isi k̄e, ben à n̄a Filipia. K̄e à dabuȳa k̄ɔn gb̄aa ȳa bíta k̄e Filipi e k̄enɔ è, ȳa p̄inɔ b̄o à sae.

14 Kè zĭrinŋ mà zaa Yerusalemu Samariadeenŋ Luda yā sì, aš Pita kŋn Yohanao zĭrma. 15 Kè aš kà gwe, aš adua kènnè lè aš Luda Nini e yānzi. 16 Wà n̄ batisi kè yā kŋn Dii Yesu tŋo, mŋde Luda Ninii e di aš gbēkearo. 17 Kè aš ŋ kèrma, ben aš Luda Nini è sa. 18 Kè Simŋ è aš Luda Nini è kŋn zĭrinŋ ŋnammanao, ben à mŋnnè ŋŋo 19 à bè: À ma gba gbāaa pi se, lè gbē kè ma ŋ kèa é Luda Nini e. 20 Ben Pita bènè: N ŋŋ kaatenyo, zaake néè daa né ludangbaa lú kŋn ŋŋome. 21 N ŋŋ kú zĭi pi guuro, n baka kú à guuro, zaake n nŋse maa Ludanero. 22 N̄ kpè li n yā zaaa pìne n̄ adua kè Diia, ke eé sùu kenyo kŋn n laasuo beee takao gwèè? 23 Zaake má è kè sèwèè kāsāa kú n guu, durun bà kànnè. 24 Ben Simŋ bè: À adua kème Diia lè yā kè à ò ke tŋn ma lero yānzi.

25 Kè Pita kŋn Yohanao Dii sèeda kè aš à yā dàrñe, ben aš èara ašŋe taa Yerusalemu, ašŋe baaru nnaa kpa Samaria lakutunŋ guu pari.

Filipi kŋn Etiopia gbaade keo

26 Dii malaika yā ò Filipine à bè: N̄ fèè n̄ gá sŋŋmete kpa. N̄ zé kè bŋ Yerusalemu à gāa Gaza sé, zé kè bŋe gbāan. 27 Ben à dà zén. Etiopia gbēkee té zé pìn. Etiopia bŋsu kĭna kè de nŋgbē ūu kè wè benè Kandase begwarime, à auziki dākparinŋ gbènsime. À mŋ à dŋnzi kè Yerusalemu, 28 ben à llara èe taa vèena a sŋgoro guu, èe annabi Isaya takada kyó kèe. 29 Ben Luda Nini bè Filipine: N̄ gá n̄ sŋ sŋgoro kèkàazi. 30 Ben Filipi bàa lè à gāa. À mà èe annabi Isaya takada kyó kèe, ben à à là à bè: N̄ kyó kè néè kèe bŋkŋte dŋs? 31 À wèala à bè: Tó gbēkee e à bŋkŋtemero, mé fŋ mà à dŋro dŋs? Ben à Filipi sìsi à gè à vèè à sae.

32 Yā kè èe à kyó kèe pìn yè: Lán sāa kè wèe gaa à kŋto kpá bà, lán sānè bŋro kè wèe à kà kèe bà, à yĭte kpè èe lè wèkŋaro.

33 Wà wĭ dāa, wèe yākpae keo a zéaro.

Dé bé eé fŋ à à gurŋ gbèŋŋ yā oo?

Zaake wà à wèndi bŋ anduna guu.

34 Ben gŋgbē pi bè Filipine: N̄ omè, dé musun annabi yā beee ò sŋŋ? À zĭndan yŋ ke gbē pāndemè? 35 Naana Luda yā pia Filipi Yesu baaru nnaa kpānè. 36 Kè ašŋe gaa ae, aš kà í kiia, ben gŋgbē pi bè: N̄ í gwa kè. Bŋ bé eé kpáme mà batisi kèe? 37 Ben Filipi bènè: Tó n yā pi sì kŋn nŋseŋo do, né fŋ. À wèala à bè: Má sì kè Yesu Kirisi né Luda Néme. 38 Ben à bè wà gŋro ze. Ben aš plaa n̄ píngi aš pita wà gè ín. Ben à à batisi kè. 39 Kè aš bikù baa, ben Dii Nini Filipi kpà guuzi, gŋgbē pi è a e dŋro, ben pŋnnaa guu à gè zéla. 40 Filipi a zĭnda è ze Azotu, ben à gāa à Yesu baaru nnaa kpà wéte kŋn wéteŋo ai à gāa à kào Sizarea.

9

Yesu bŋ à mŋna Soluzi (Zĭr 22:6-16, 26:12-18)

1 Gurŋ beea sŋ Solu e pŋ bŋŋ a yĭn, èe yā pāsĭ oo Dii ibanŋ dèdèna yā musu. À gāa sa'oriki kiia, 2 à gbèkaa à takada kè Damasiku aduakèkpèdeenŋnè à kpáawa, lè tó à zé pi deenŋ è gwe, gŋgbèŋŋ kŋn nŋgbèŋŋ n̄ píngi, eé n̄ kŋkŋ à suŋyo Yerusalemu. 3 Kè à dà zén, èe gaa à kà kĭi kŋn Damasikuo, ben kāndo gupuraa bŋ ludambe à damala. 4 À bŋ à lèè, ben à kŋto mà à bènè: Solu, Solu,

bó bé à tò nées wées táamaa? ⁵ Ben à bè: Dén n ũu, Dii? Ben à wèàla à bè: Mámbe Yesu kè nées wées táaa ũ. ⁶ Ñ fée ñ gē wéte guu, weé onne yá kè né ke. ⁷ Gbē kè aᵔe gaa lèdoonᵔ gᵔ sàii. Aᵔ kòto pì mà, mᵔde aᵔe gbēke ero. ⁸ Kè Solu fēe, à a wée wè, ben èe guu ero. Ben wà à kù a ᵔᵔa wà gāao Damasiku. ⁹ À kè gurᵔ aagᵔ gu'ena sai, èe pᵔ blero èe í miro.

¹⁰ Yesude kee kú Damasiku kè wè bene Anania. Dii yá òne wéegupu'ena guu à bè: Anania. Ben à wèàla à bè: Mae kè, Dii. ¹¹ Ben Dii bène: Ñ fée ñ da zé kè wè be Súusun ai Yudasi be ua ñ Taasu gbē kè wè bene Solu gbeka. Èe adua kee gwe. ¹² Wéegupu'ena guu à n e, n mᵔ n ᵔ kèa le à guu e. ¹³ Ben Anania bène: Dii, má mà wà gbē pì yá ò pari, lán à yá zaaa kè n gbē kè aᵔ kú Yerusalemunᵔne nà. ¹⁴ Sa'orikinᵔ à gbà zé à gbē kè aᵔe n sisii gura kèno kùkù. Beee yānzin à mᵔzi. ¹⁵ Ben Dii bène: Ñ gá, zaake ma gbē pì sè à gá ma tᵔ bᵔ bori pāndenᵔne kᵔn n kīnanᵔ kᵔn Isarailinᵔome. ¹⁶ Lán eé wéetamma e ma tᵔ yānzi nà mé ᵔᵔane. ¹⁷ Ben Anania bᵔ à gāa à gē ua pin, à ᵔ kè Solua à bè: Solu ma gbē, Dii Yesu kè bᵔ à mᵔnzi zén gurᵔ kè nées mᵔᵔ kè, àmbe à ma zī le ñ guu e Luda Nini summa yānzi. ¹⁸ Gwe gᵔᵔ pᵔ bᵔe à wéen lán kpᵔte e bā aᵔ lèe, ben à guu è. Ben à fēe à batisi kè. ¹⁹ Kè à pᵔ blè, à gbāaa è.

Solu waazikena zaa Damasiku

Solu gurᵔplaa kè kᵔn Damasiku Yesudeenᵔ, ²⁰ ben à nà Yesu yá waazikēnaa gᵔᵔ Yudanᵔ aduakēkpenᵔ guu, à bè Yesu né Luda Néme. ²¹ Yá pì bᵔ gbē kè aᵔo màno sae aᵔ bè: Gbē beee bè èe gbē pì sisirinᵔ ásarua ke Yerusalemuuro? Àmbe èe mó kè à ñ kùkù à tányo sa'orikinᵔ kīaroo? ²² Solu sᵔ gbāaa ègᵔ kaara, ben à yá Yuda kè aᵔo kú Damasikunᵔ fù à ᵔᵔaᵔne kè Yesu né Mesayame.

²³ Gurᵔplaa gbera Yudanᵔ lé kpàkᵔsᵔzi aᵔ à de, ²⁴ ben à ñ lékpakᵔsᵔnaazii pì mà. Aᵔe wéte bìilenᵔ dākpaa fáantē kᵔn gwāavīo le wà à de yānzi. ²⁵ Gwāavīn Solu gbēnᵔ à dà gbīin wà à gbāre kᵔn bāo bāazi bᵔna bīi musu.

Solu waazikena zaa Yerusalemu

²⁶ Kè à kà Yerusalemu, à wéte à na Yesudeenᵔa, ben aᵔ vīa kène ñ píngi, aᵔe à Yesudeke wéé síro. ²⁷ Ben Banaba à sè à gāao zīrinᵔ kiia, à gbāñne lán Solu Dii è zén nà kᵔn yá kè Dii òneᵔ kᵔn lán à Yesu yá ò gupuraa nà zaa Damasikuo. ²⁸ Ben Solu gē ñ té à ligānyo Yerusalemu à yá ò gbēnᵔne kᵔn Dii tᵔo gupuraan. ²⁹ Kè à yá ò Yuda Girikiyámarinᵔne à leokpakᵔa kēnyo, ben aᵔe wete e wà à de. ³⁰ Kè à gbēnᵔᵔ dᵔ, aᵔ gāa wà zēne Sizarea, ben à tà Taasu.

³¹ Beee gbera sᵔsi kè kú Yudea kᵔn Galilio kᵔn Samaria búsuᵔo kuu aafia píngi. Aᵔe gbāa kúu wèe gaa ae vīakena Diine guu, aᵔe kaara kè Luda Nini ñ láakari kpāenᵔne yānzi.

Ainea kēkᵔana

³² Pita è lili o wéte kᵔn wéteᵔo píngi, ben à gāa Luda gbē kè aᵔo kú Lidano gwa. ³³ À gᵔgbē kè wè bene Ainea è gwe, à kᵔᵔ kú kaena wè sᵔraagᵔ. ³⁴ Ben Pita bène: Ainea, Yesu Kirisi n kēkᵔa. Ñ fée ñ n pè koko. Ben à fēe gᵔᵔ. ³⁵ Lidadeenᵔ kᵔn Sarᵔnudeenᵔ à è, ben aᵔ lie wà ae dᵔ Diia.

Tabita fēena gaan

³⁶ Ngbē Yesude kee kú Yᵔpa à tᵔn Tabita, kᵔn Giriki yāo sᵔ Dᵔkasi. Tᵔ pì bè zᵔ. Yá maa kēna pēkᵔrea, bensᵔ à takaasideenᵔ wēnda dᵔ. ³⁷ Gurᵔ beean à gyāa kè à gā. Kè wà à zú ò, wà à sè wà dàe kpé musu guu. ³⁸ Yᵔpa sᵔᵔ zā kᵔn

Lidaoro. Kè Yesudeen ɔɔ mà Pita kú gwe, a5 ñ gɔɔn plaaanɔ zla a5 wée kèa wà bè: Ñ mɔ wa kiia kpakpaa. ³⁹ Ben Pita fɛɛ à gàańyo. Kè à kà, wà didio kpé pì musu. Ben gyaanɔɔ sɔzi ñ píngi kɔn ɔɔ dɔɔɔ, a5 uta kɔn pókásáa kè Tabita kè gurɔɔ kè à kpé kúnyonɔ ɔdɔanɛ. ⁴⁰ Pita pèńma à ñ bɔɛ bàazi. À kùɛ à adua kè, ben à aɛ dɔ gè pia à bè: Tabita, ñ fɛɛ. Kè à wée wè, à Pita è, ben à fɛɛ à vèɛ. ⁴¹ Pita à kú a ɔɔa à à fɛɛ à à zè. Ben à Luda gbɛ pino sisi kɔn gyaanɔɔ, ben à à kpàńma bèɛ. ⁴² Yá pi dà Yɔpala píngi, ben wà Dii náanɛ kè gwe pari. ⁴³ Pita gurɔplaa kè gwe zaa Simɔ Áa be.

10

Pita kɔn Kɔneliu

¹ Gbèkee kú Sizarea à tɔn Kɔneliu. Àmbe soza gáli kè wè be Itali gáli gbènsi u. ² Gbɛ pi né ludayadarime, ègɔ Luda vĩa vĩ, àpi kɔn a bedeeno ñ píngi. È gba da maamaa, bensɔ ègɔ adua keɛ gèn baaagɔ. ³ Zíkea fáantɛ mɔ aagɔ à Luda malaika è tètɛntɛ wéegupu guu, à gè à be à bène: Kɔneliu. ⁴ Ben Kɔneliu wée bìia kɔn vĩaɔ, ben à bè: Bómɛɛ, Dii? À wèàla à bè: N aduakɛna kɔn n gbadana gbɛnɔnɛɔ kà Luda kiia, ben à sì. ⁵ Ñ gbɛnɔ zĩ Yɔpa sa, le a5 Simɔ kè wè bene Pita sisi. ⁶ À pita gbɛ kè wè bene Simɔ Áa be. À beɛ kú ísia léa. ⁷ Kè malaika pì tà, Kɔneliu a zíkɛri gɔɔn plaa kenɔ sisi kɔn soza ludayadari kè nazio. ⁸ Kè à yá pì tɔkèńne píngi, ben à ñ zĩ Yɔpa.

⁹ Kè guu dɔ, ben a5 dà zén a5 kà kii kɔn wéte pìo. Gurɔ beea kè ɔfántɛ kà midangura, Pita di kpé musu le à adua ke. ¹⁰ Nɔaa e a deɛ à yezi à pɔ ble, ben gurɔ kè wèe pɔblee keɛ à wéegupu è. ¹¹ À ludambɛɛ è wèkɔana, pɔkee e pitaa lán bisa bíta bà. Bà dɔdɔna a gètɛɛ mèn siigɔɔnɔa píngi, èe suu gĩzĩ. ¹² Pɔ bori píngi kú à guu, nɔbɔnɔ kɔn pɔtaa'onkuseanɔ kɔn báanɔ. ¹³ Ben wà bène: Pita, ñ fɛɛ ñ de ñ só. ¹⁴ Ben Pita bè: Agya Dii. Mée tɛ pɔ ke pɔ gbási ble zikiro. ¹⁵ Ben à kòto pì mà à gèn plaadeo dɔ wà bè: Pɔ kè Luda bè à zèna, ñton à tɛ boro. ¹⁶ À kè le gèn aagɔ, ben kándo wà pɔ pì gà wà tàò ludambɛ.

¹⁷ Pita e bídi keɛ wéegupu kè à è pia, ben Kɔneliu zĩri kè a5 Simɔ beɛ gbèkanɔ kà gɔɔ, aɔɔ zena gánulea. ¹⁸ A5 lé zù wà gbèka tó gwen Simɔ kè wè bene Pita pítan. ¹⁹ Ai tia Pita e laasuu leɛ wéegupu kè à èa, ben Luda Nini bène: Gɔɔn aagɔɔnɔɔ e n gbekaa. ²⁰ Ñ pita ñ gáńyo seka sai, zaake mámbe ma ñ zĩmma. ²¹ Ben Pita pita à gàa gbɛ pino kiia à bè: Mámbe gbɛ kè èe gbekaa u. Bóyanzin a mɔ kèzi? ²² A5 bè: Sozanɔ gbènsi Kɔneliu bé à wa zĩ. Gbɛ maaame, à Luda vĩa vĩ. Yudanɔ píngi è à tɔ nnaa sí. Luda malaika bène à n sisi ñ mɔ a be le à n yá ma. ²³ Ben Pita gèńyo ua à ñ yàari kè.

Kè guu dɔ, à fɛɛ à dàńyo zén. Yɔpa Yesude kenɔ gàao lɛdo. ²⁴ À gurɔ aagɔdeen a5 kà Sizarea. Kɔneliu a danenɔ kɔn a gbènnna fɛfɛnɔ kàkɔa èe ñ dāa. ²⁵ Kè Pita gè ua, ben Kɔneliu gàa à dààle à kùɛ à aezĩ. ²⁶ Ben Pita à fɛɛ à bè: Ñ fɛɛ ñ zɛ. Gbènteen ma u se. ²⁷ Èe yá ooo ai a5 gàa wà gèò kpén, ben à gbɛnɔ lè kakɔana gwe paripari. ²⁸ À bèńne: Á dɔ kè Yudanɔ zé vĩ a5 yakɔte kɔn bori pándeo ai a5 gè ñ uaro. Mɔde Ludaa ɔdɔame màton gbèke gbási gwa ke mà à tɛ boro. ²⁹ Beee yánzi kè wà ma sisi, ma mɔ seka sai. Má yezi mà yá kè a ma sisia ma sa. ³⁰ Ben Kɔneliu bè: À gurɔ siigɔdeen yè, kè mée adua keɛ ma be ɔfántɛ mɔ aagɔ mɔndaa'i. Ben kándo ma gbèke è zena ma aɛ à pókásáa kè èe tɛ keɛ dana

31 à bè: Kòneliu, Luda n aduakena sì, n gbadana kàne. 32 Ñ gbēno zī Yopa Simo kè wè bene Pita sísi. À pita Simo Āa be zaa ísía léa. 33 Ben ma gbēno zìmma g̃o. Lán n mo ná à kè maa. Tia sa wa píngi wá kú kè Luda dōna guu, le wà yā kè Dii ònne ñ owee ma yānzi.

Pita yá'onaa

34 Pita ná yá'onaa à bè: Má sì yápura sa kè Luda è gbēke wée gwaro. 35 Bori sánda píngi té gbē kè èe vía keene, bensō è yā maaa kee, adee yā bé è káne. 36 Ñ lékpásá kè Ludaa kè Isarailinone dō, à kenaa nna Yesu Kirisi gāzī baaru nnaa kpáñne. Àmbe bori sánda píngi Dii ũ. 37 Á yā kè kè Yudea gu sánda píngi dō, lán à nàa nà zaa Galili Yaaya waazikena batisikena yā musu gbera. 38 Á dō lán Luda a Ninii písi Yesu Nazaretia nà, ben à kú kōn gbāaa à gaa wéte kōn wéteo, à yā maaa kēñne à gbē kè Ibilisi n gāsá fīñne n kpeeno kēkōa, zaake Ludaa kúo. 39 Wámbe yā kè kè Yudea búsun kōn Yerusalemuo píngi sēedadeeno ũ. Wà à lògo lía wà à dè, 40 ben Luda à fēe bōna gaan à gurō aagōdee zī à tò à a zīnda òdōawe. 41 Èe ke gbē sánda píngi bé à à èro, sé wamōwa kè Luda gīake à wa se à sēedadee ũunō. À fēena gaan gbera wa pō blè wa í miò. 42 Ben à diēwe wà waazi ke gbēno wà oñne kè ambe gbē kè Ludaa diē gbē bēeno kōn gēwāadeeno píngi yákpækéri ũ. 43 Annabinō píngi à yā ò aō bè gbē kè aō à náane kēno durunno è kēñma à tō gāzī.

Luda Nini pitana bori pāndenō

44 Gurō kè Pita kpé èe yā pì oñne, Luda Nini pita gbē kè aōe yā pì maanoa n píngi. 45 Yā pì bō Yuda Yesudee kè aō mō kōn Pitaono sae, kè baa bori pādenōn Luda a Ninii písimum gbaa ũ yānzi. 46 Zaake aō mō aōe yáke bori oo aōe Luda yābōnsae kenano oo. Ben Pita bè: 47 Gbē pino Luda Nini è lán wa bà. Dé bé é fō à gīñne n batisikenazi? 48 Ben à bè wà batisi kēñne kōn Yesu Kirisi tōo. Ben aō wée kēa à gurōplaa kēño.

11

Pita bori pādenō yā gbāna Yuda Yesudeeno

1 Zīrinō kōn Yesudee kè aō kú Yudeano mā lán bori pādenō Luda yā sì nà se. 2 Kè Pita sù Yerusalemu, gbē kè aō zè kōn bāngukēyāono à taari è 3 aō bè: N gē gefōdeeno be n pō blēño. 4 Ben Pita fēe èe yā pì bōkōtēñne zéazea à bè: 5 Má kú Yōpame, méé adua kee, ben ma wégupu è. Ma pōke è lán bisa bíta bà, bà dōdōna à gētēe mēn siigōnoa, à bō ludambe èe pitaa ma kiia. 6 Ma wée pèa tíii, ma nōbōno è à guu, sētepono kōn pōtaa'onkuseano kōn bāano. 7 Ben ma kōto mā wà bème: Pita, ñ fēe ñ dē ñ só. 8 Ben ma bè, agya Dii, tē pō kesō pō gbāsī kee e gē ma lén zikiro. 9 Kōto pì bōna ludambe gēn plaadee bè dō, pō kè Ludaa kēke à gō wásawasa, mātōn à tē boro. 10 À kè le gēn aagō, ben wà èara wà gà píngi wà tào ludambe. 11 Gurō beee zakan gōon aagō kè wà ñ zīma bōna Sizareano mō ua kè má kún. 12 Ben Luda Nini bème mā gányo seka sai. Wa gbē gōon swēedoo kēkiino gāamao ledō se, ben wa gē gbē kè gbē pino zīmaa be. 13 Ben à òwe lán a malaika è nà, à bō à mōazi a kpén à òare à gbē zī Yopa à ma sísi, 14 le mā yā kè eé a mì sí oare, api kōn a bēdeeno n píngi. 15 Kè ma na yá'onaa, Luda Nini pitañma lán à pitawa káaku nà. 16 Ben yā kè Dii ò kè dōmagu kè à bè, Yaaya gbēno batisi kè kōn ío, api sō é wa batisi ke kōn Luda Ninio. 17 Kè Luda gba dōnkō kēñne kōn wamōwa kè wa Dii Yesu Kirisi náane kēno, déñ ma ũ mā fō mā

gí Ludanɛ? ¹⁸ Kè aɔ yā pì mà, aɔɔe yake o dɔro, ben aɔ Luda tɔ bɔ wà bè: Wá è Luda èara à bori pàndenɔ gbà zé dɔ aɔ nɔɛ lie aɔ wèndi kè è yáaroo e.

Antiokudeenɔ zena kɔn Yesuo

¹⁹ Wéetámmana kè fɛɛ Sitiví gaa gbera bé à tò gbɛnɔ fàakɔa wà tà Fenisia bɔsun kɔn Sipiru bɔsuo kɔn Antiokuo, aɔɔe Luda yā oo Yudanɔne n̄tɛɛ. ²⁰ Mɔde aɔ gbɛ kenɔ né Sipiru bɔsu kɔn Sireni bɔsuo gbɛnɔne, ben aɔ gaa Antiokuo aɔɔe yā oo bori pàndenɔne se dɔ, aɔɔe Dii Yesu baaru nnaa kpaañne. ²¹ Dii e ɔ daařma, ben gbɛnɔ yā pì sì pari aɔ ae dɔ Diia.

²² Ben yā pì baaru kà Yerusalemu sɔsi gbɛnɔ kiia, ben aɔ Banaba zĭ Antiokuo. ²³ Kè à kà gwe, à è lán Luda aubarika kèñne nà, ben à pɔɔ kè nna. À lé dàřma n̄ píngi aɔ ze kɔn Diio kɔn n̄sɛo do. ²⁴ Banaba né gbɛ maaame, Luda Nini kɔn ludanaanekenao pèkɔrea, ben wà kàara Dii gbɛnɔ guu pari. ²⁵ Ben Banaba gaa Taasu le à Solu wete. ²⁶ Kè à à è, ben à sùo Antiokuo. Aɔègɔ kaakɔa kɔn sɔsi gbɛnɔ paripari aɔgɔ yā daařne ai wè do papana. Antiokuo gwen wà Yesu ibanɔ s̄sin Yesudeenɔ ũ káaku.

²⁷ Gurɔ beean annabinɔ bɔ Yerusalemu aɔ mɔ Antiokuo. ²⁸ Aɔ gbɛ kè wè bene Agabu fɛɛ à zè à gĭake à dekaa bíta kè eé ká anduna guu píngi yā óñne kɔn Luda Nini gbáaao. Kalaudiu kĭblena gurɔn dekaa pì kà. ²⁹ Ben Yesudeenɔ zèo wà n̄ gbɛ kè aɔɔ kú Yudeanu kámasa ke lán baade gbáaa kà nà wà kpásañne. ³⁰ Ben aɔ kè le aɔ Banaba kɔn Soluo zĭo aɔ kpá n̄ gbɛnsinɔa.

12

Yemisi dena kɔn Pita dana kpésiaan-o

¹ Gurɔ beean kí Herɔdu ɔ pɛɛ Yesude kenɔa pásĭpásĭ. ² À Yohana v̄i Yemisi dè kɔn fɛɛdaao. ³ Kè à è yā beee kè Yudanɔne nna, ben à èara à Pita kù dɔ. À beee kè Buređi Sése'ÉZēsai zĭbaa zĭme. ⁴ Kè à Pita kù, à à dà kpésiaan à nà sozanɔne n̄ ɔzĭ aɔ à dákpa. Soza p̄inɔ gāli doo né gɔɔn siisiigɔme leo siigɔ. À diè à yákpae keo gbɛnɔ wáa Banla zĭbaa gbera. ⁵ Ben wà Pita kŭna kpésiaan, mɔde sɔsi gbɛnɔ e adua keene zena sai.

Pita bɔna kpésiaan

⁶ Zĭ kè tó guu dɔ kè Herɔdu é bɔo, zĭ beee gwáavĭn Pita e ii oo soza gɔɔn plaaanɔ dagura yina kɔn m̄kyakooo m̄en plaa, bensɔ gɔɔn plaaanɔ kú kpɛlela aɔɔe kpé pì dákpa. ⁷ Kándo gɔɔ Dii malaika gè gwe, ben kpé pì pù. À Pita le à gbàntɛa à à vù à bè: N̄ fɛɛ kpakpaa. Ben m̄kyakoo p̄inɔ b̄è à ɔa. ⁸ Ben malaika pì bène: N̄ n uta da n̄ n kyatee kpá. Pita kè le, ben malaika pì bè: N̄ n uta kakɔa n̄ kŭ n̄ témazi. ⁹ Ben Pita b̄ò à tɛzi. Èe yā kè malaika e keene d̄s yāpuraa ũro, èe daa nanaan ée oo. ¹⁰ Aɔ gète gudákpari káakula kɔn à plaadeeo, ben aɔ kà bĭilela. Bĭile pì gbà né m̄ome, ben à wèñne kɔn a zĭndao. Aɔ b̄òe aɔɔe gɛɛ wétén, ben gwe gɔɔ malaika pì Pita tò zédaa guu. ¹¹ Kè Pita wéé kèkɔa à bè: Má d̄s sánsán sa kè Dii a malaika zĭ, le à ma bɔ Herɔdu ɔzĭ kɔn yā kè Yudanɔ wéé d̄z̄i wà kemɛeo píngi.

¹² Kè à làakari sù, à gaa Yohana kè wè bene dɔ Maaku da Mariama be. Wà kakɔana gwe pari wèe adua kee. ¹³ Kè à gánu gbà le, ben n̄gbɛ zĭkeri kè wè bene Roda gaa gwa. ¹⁴ Kè à Pita kòto d̄s, p̄onnaa guu èe zé w̄ero, à bàa le à èara à gaa à bèñne Pita ze kpɛlela. ¹⁵ Wà bène: Īa e kaamman yó? Ben à zèo

kè yāpurame. Ben wà bè: À malaikame. ¹⁶ Pita kpé èe gbà lee. Kè aō wè, aō à è, ben yā pì bò n̄ sae. ¹⁷ Ben à ɔ kèr̄ne yáku aō yīte, ben à tòkèr̄ne lán Dii a bɔ kpésiaan nà. Ben à bè: À gá à o Yemisine k̄n wa gbē kpaaanɔ. Ben à bò à gàa gu pāndea dɔ.

¹⁸ Kè guu dò, zɔka gbāaa gè sozanɔ dagura aōe k̄o lalaa: Bó bé à Pita lè? ¹⁹ Herɔdu bè wà à wete. Kè wèe à ero, ben à yā lala gudakpari p̄nɔa, ben à bè wà n̄ dede.

Herɔdu gana

Beee gb̄era Herɔdu bò Yudea à gàa à gurɔplaa kè Sizarea. ²⁰ À pɔ fè Tayadeenɔ k̄n Sidōdeenɔzi maamaa, ben gbē beeenɔ ledole kè aō mò à gwa ledɔ. Aō gàa k̄ina pì begwari Blasatu k̄ia. Kè Blasatu n̄ yāze è, aō gàa ledole ke k̄n Herɔduo, zaake aō b̄usu p̄b̄lee è bɔ à b̄usumme.

²¹ Kè gurɔw kè wà dīe kà, Herɔdu a k̄ible'utano dà à gàa à v̄ēe a tintia, ben à yā ò gbēnɔe. ²² Gbēnɔ wii lè wà bè: Luda ke bé èe yā oo, èe ke gbēnteenlo. ²³ Gwe ḡɔw Dii malaika à lè à à nè, kè èe b̄itakee d̄o Ludanero yānzi, ben à mè k̄òkò kà à gā.

²⁴ Luda yā ḡò dagula èe kaara. ²⁵ Banaba k̄n Soluo s̄o, kè aō n̄ kāmasa yā k̄èke wà yāa, aō b̄o Yerusalemu aō Yohana kè wè bene Maaku sè wà tào.

13

Banaba k̄n Soluo z̄ina

¹ Annabinɔ k̄n yādannerinɔw kú Antiɔku s̄osi gbēnɔ té, aō t̄on Banaba k̄n Simeɔw kè wè bene Báasiaao k̄n Sir̄eni b̄usu gbē Lusiuo k̄n Manaε kè né blè k̄n kí Herɔduo ledoo k̄n Soluo. ² Gurɔw kè aōe d̄onzi kee Diine k̄n léyinao, Luda Nini bè: À Banaba k̄n Soluo dīe n̄dona z̄ii kè ma n̄ séa yānzi. ³ Kè aō lé yì aō adua kè, ben aō ɔ didir̄ma aō n̄ gb̄ae, aō dà z̄én.

Kuuna Sipiru b̄usun

⁴ Kè Luda Nini Banaba k̄n Soluo z̄i le, aō gàa Selusia. Zaa gwe aō ḡè ḡoro'iten aō gàa Sipiru b̄usun. ⁵ Kè aō kà Salami, aō Luda yā waazi kè Yudano aduakekpenɔ guu. Yohana Maaku kúȳo d̄onleri ũ. ⁶ Aō b̄ōe luan p̄in ai Pafɔ, ben aō kpàk̄sa k̄n Yuda dabukeri kè de annabi egēe ũuo gwe. À t̄on Yesune. ⁷ Eḡo kú k̄n b̄usu pì gbēnsi Segiu P̄luo. Gbēnsi pì né ōnd̄orime, ben à Banaba k̄n Soluo sisi kè à yezi à Luda yā ma yānzi. ⁸ Dabukeri pì t̄on Elima k̄n Giriki yāo. À ibete kp̄anyo, èe wetēe à gbēnsi pì swā gbāgbā le àton Yesu náane kero yānzi. ⁹ Ben Solu kè wè be d̄o P̄lu, Luda Nini dia, ben a wée pè Elimaa à bè: ¹⁰ Ibilisi néno doken n̄ ũ! Maa píngi kpaaside! Gbēntee kè yā zaa píngi p̄k̄ɔrēa! Wé̄ez̄eri pásì! Né Dii zé s̄ususu liena kpēegānda t̄orōo? ¹¹ Tia sa Dii é ɔ k̄uemma le n̄ v̄ia kú. Né gurɔplaa ke ɔf̄ant̄e'sesai. Gwe ḡɔw Elima wé̄e ḡò dāadāa, gusiaa k̄uea. Ben èe ɔ máemaεe à gbē wete à a ɔ kú. ¹² Kè gbēnsi pì yā kè kè pì è, à Dii náane kè, zaake Dii yā kè P̄lu dāne à kú gbāa.

Kuuna Antiɔku kè kú Pisidia b̄usun

¹³ Ben P̄lu gè ḡoro'iten k̄n a gbēnɔ aō b̄o Pafɔ wà gàa Pega, Pamfilia b̄usun. Gwen Yohana Maaku n̄ t̄on à èara à tà Yerusalemu. ¹⁴ B̄ona Pega aō gàa Antiɔku kè kú Pisidia b̄usun. Kámmabogurɔw z̄i aō gàa wà v̄ēe aduakekpen. ¹⁵ Doka k̄n annabinɔ takadanɔ kyók̄ena gb̄era aduakekpe gbēnsinɔ gbē z̄i à bèr̄ne: Gbēnɔ,

tó á kaarana yáke vī à o gbēnōne, à o. ¹⁶ Ben Pōlu fēε à ɔ zùńne à bè: Isarailinō kōn bori pānde dōnzirinō, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailinō Luda wa dezinō sè, ben à ń borii kàara kè aṣō kú Igipiti būsun. Ben à bōńyo gwe kōn a gbāa bítao. ¹⁸ Á ń gwa gbāan lán wè baplaaa bà. ¹⁹ Á gbāaa blè Kanaa būsū bori mèn swēεplaaanō, ben à ń būsū pì kpām̄ma. ²⁰ Á píngi kà wè wāa plaa kpé baplaa akuri taka. Beee gbera à yágōgōrinō diēńne ai à gāa pé annabi Samuēlia. ²¹ Kè aṣ kina gbēka, ben Luda Kisi né Solu, Beyāmi borii diēńne. Á kpata blè wè baplaa, ²² ben Luda à bō kpatan à Dauda kà à gēε ũ. Luda Dauda yā ò à bè á è Yēεε né Dauda ɔɔ kēare, eé a ɔyezi píngi yá kemε. ²³ Á borii guu à Yesu bōn Isarailinōne Mísiri ũ lán à à lé gbē ná. ²⁴ Ai Yesu pì gō gá mó Yaaya gīake à waazi kè Isarailinōne ń píngi, à óńne aṣ ń nōse liε aṣ batisi kε. ²⁵ Kè Yaaya zīi kà yāana à bè: Dén ée daa má de a uu? Gbē kè à wéε dōzin ma ũro. Á ma! Adeε e mɔɔ ma gbera, méε ká mà à kyatee bōbōnero.

²⁶ Ma gbēnō, Ibraī boriiinō kōn bori pānde dōnzirinō, wapinōn Luda mīsina yā kèkii kpāsāwe. ²⁷ Yerusalemudeenō kōn ń gbāadeenō e Yesu dōro, aṣōε annabinō takada kè wégō à kyó kεε kámmabogurō zī píngi zé dōro, ben aṣō tō annabi pinō yā pāpa aṣ yā wēεa. ²⁸ Aṣōε yáke ea kè à kà wà à dero, ben aṣ wéε kè Pilatia wà à de. ²⁹ Kè aṣ yá kè wà kè à yá musu kè píngi, wà à pita lía wà à dàε mirawēen. ³⁰ Mōde Luda à fēε bōna gaan. ³¹ Gurō pariinō guu à bō à mō gbē kè aṣ bō Galili aṣ gāao Yerusalemunōzi. Aṣmbe à sēedadeenō ũ gbēnōne. ³² Wapinō sō, wa mō à baaru nnaa kpáare. Lán Luda lé gbē wa dezinōne ná ³³ à kè wamōwa kè wá de aṣ borii ũunōne, à Yesu fēε lán wà ò Saamu plaadeε guu ná. Luda bè:

Ma nén n ũ,
gbāan ma n i.

³⁴ Èe yai kūrō, mōde Luda à fēε bōna gaan lán Luda a ò ná yā à bè:

Mé kúadona aubarika kēare yāpura

lán má ò Daudanε ná.

³⁵ Ben wà ò gukea dō wà bè:

Né we n gbē kè kú adona yai kūrō.

³⁶ Dauda sō Luda ɔyezi kè a gurōa, à gá wà à mira kpàkōzi kōn à dezinō ɔóo, ben à yai kūrō. ³⁷ Gbē kè Luda à fēε bōna gaan pi e yai kūrō. ³⁸ Ma gbēnō, àgō dō kè durunnō kēnnena waazi kè wéε kēεareε bō Yesu gāzime. ³⁹ Musa doka è fō à tò yā bōńyo nnaro, mōde Luda è tò yā bō kōn gbē kè aṣōε Yesu náanε kēεnō nna à píngi guu. ⁴⁰ Á làakari kε, le yá kè annabinō ò tón a lero ⁴¹ aṣ bè:

Á ma, a faborinō,

à kε gīri à kaate,

zaake mé yáke kε a gurōa.

Baa tó wà òare, é sīro.

⁴² Kè Pōlu kōn Banabao e bōεε aduakekpēn, wà kùēńne aṣ eara wà mó yá pì óńne kámmabogurō làa dō. ⁴³ Kè wèε fáakōa, Yudanō kōn gbē kè aṣē dōnzi kēńyonō bō wà tē Pōlu kōn Banabaozi pari. Aṣ yá óńne aṣ lé dām̄ma, le aṣgō gaa ae kōn gbēkεε kè Luda kēńneō.

⁴⁴ Kámmabogurō làa wétedeenō kàkōa ń píngi wà mò Dii yá ma. ⁴⁵ Kè Yudanō pari è le, aṣ nōsegōaanō kpà maamaa, ben aṣōε Pōlu yá εge boo wèε à sōsō.

⁴⁶ Ben Pōlu kōn Banabao yá óńne kōn kùgbāaao wà bè: Ámbe à kō sio wà Luda

yā oare gīa káaku. Zaake a gizi ée daa ée ká à wèndi kè è yāaroo ero, wé eara wà ae dō bori pāndenɔa sa. ⁴⁷ Zaake Dii yā kè diēwe à bè:

Ma n diē gupuraa ũ bori pāndenɔne,
le ñ gá kōn misina yāo ai tɔɔte lé zekīia.

⁴⁸ Kè bori pāndenɔ yā pì mà, aɔ pɔɔ kè nna aɔ bèe li Dii yāne, ben gbē kè Luda ñ diē wèndi kè è yāaroo pɔ ũuno Yesu náane kè. ⁴⁹ Ben Dii yā dà bùsu pìla píngi. ⁵⁰ Yudanɔ sɔ bori pānde nɔgbē dɔnziri bèedeenzi kōn wéte gbāadeenɔ, ben aɔ wéé tã Pɔlu kōn Banabaoa aɔ pèrma ñ bùsun. ⁵¹ Aɔ lutē gògo ñ gbánɔa aɔ tona kōn Ludao sèda ũ, ben aɔ gàa Ikōniu. ⁵² Yesudeenɔ sɔ, Luda Nini pèkɔrɔma kōn pɔnnao.

14

Kuuna Ikōniu

¹ Aɔ kè Ikōniu lán aɔ kɔ dɔo ná, aɔ gè Yudanɔ aduakekpen aɔ yā ò ai Yudanɔ kōn bori pāndenɔ Dii náane kè paripari. ² Ben Yuda kè aɔ gi yā pì sízino bori pāndenɔ swā gbàgbā Yesudeenɔne aɔ íbete kpányo. ³ Baa kōn beeeo Pɔlu kōn Banabao gurɔplaa kè gwe aɔ Dii yā ò kōn kùgbāaa, ben Dii ñ gbá zé aɔ sèedanɔ kōn dabuyānɔ kè, kè yāpuraa kpà a gbēkyā kè aɔɔe ooa. ⁴ Ben wétedeenɔ kèkèkɔa, gbēkenɔ zè kōn Yudanɔ, gbēkenɔ sɔ kōn zīrinɔ. ⁵ Ben Yudanɔ kōn bori pāndenɔ kōn ñ gbāadeenɔ zèo wà wéé tārma wà ñ pápa gbèo. ⁶ Kè Pɔlu kōn Banabao ñ yā dɔ, ben aɔ bàa si wà tã Likaonia bùsu wétenɔ guu, Lisitira kōn Debio kōn ñ lakutunɔ. ⁷ Ben aɔ kpé wèe baaru nnaa pì kpaanne gwe.

Kuuna Lisitira

⁸ Gɔgbē kee kú Lisitira à gbánɔ fēfēna. Zaa lán wà à ì nà ereme, èe táa o zikiro. ⁹ Èe swā kpa Pɔlu yāzi, ben Pɔlu wéé pèa tii, à è à ludanaanekena kà à à kèkɔa, ¹⁰ ben à bène kōn koto gbāaa: Ñ fēe ñ zè n gbáa. Ben à vī à zè à nà tãa'ona. ¹¹ Kè gbēnɔ è lán Pɔlu kè nà, ben aɔ wiii kákún kōn Likaonia yāo wà bè: Tāanɔ lì gbēntenɔ ũ aɔ pítawa. ¹² Aɔ tɔ kpà Banabane Zusu, Pɔlu sɔ Emesi kè àmbe è dɔñne ae kōn yā'ona yānzi. ¹³ Zusu pì kpé kú wéte kpeɛ, ben à gbàgbāri mò kōn zùswaree kè wà lávu zāblebɔ kèñnenɔ wéte bīle. À yezi gbēnɔ saa oo zīrinɔ. ¹⁴ Kè Banaba kōn Pɔluo yā pì mà, aɔ ñ utanɔ gà wà kèkè, ben aɔ si gbēnɔ té kōn wiiio ¹⁵ wà bè: Gbēnɔ, bóyānzi ée kee lezi? Gbēntenɔn wa ũ se lán a bà. Baaru nnaan wéé kpaare, le à kpeɛ li pɔ gina kènnɔne à ae dɔ Luda Wèndidea. Àmbe à musu kè kōn tɔtɔo kōn isiaa kōn pɔ kè kú à guunɔ píngi. ¹⁶ À bori píngi tò yā aɔ ñ zīnda zé sè. ¹⁷ Baa kōn beeeo à à zīnda dɔɔare maakena guu. È tó lou maare le à pɔ kè a gurɔɔa. È a gba pɔble bíta le àgɔ kú pɔnnaa guu. ¹⁸ Baa kōn yābee'ona, ɔsi kōn ɔsiio aɔ gbasa wà gi gbēnɔne wà saa oñma.

¹⁹ Ben Yudanɔ bɔ Antiɔku kōn Ikōniu aɔ mò wà gbēnɔ swā gbàgbā. Ben aɔ Pɔlu pápa gbèo aɔ à gàe wà bɔo wéte kpeɛ, aɔɔe daa à gàme. ²⁰ Kè Yesudeenɔ kákɔazi, ben à fēe à gè wéte guu. Kè guu dɔ, àpi kōn Banabao gàa Debi.

Zīrinɔ tana Antiɔku

²¹ Kè aɔ baaru nnaa kpānne wéte pì guu, aɔ gbēnɔ è pari. Ben aɔ èara wà gàa Lisitira kōn Ikōniu kōn Antiɔkuo, ²² aɔɔe Yesudeenɔ gbaa gbāaa, aɔɔe lé daarima aɔ ze gbāa Yesu náanekena guu wà bè: Séde wà nawēa ke maamaa gīa, gbasa wà gē kpata kè bɔ Luda kiia guu. ²³ Aɔ gbēnsinɔ diēñne ɔɔsi kōn ɔsio, ben aɔ adua kèñne kōn léyinao aɔ ñ ná Dii kè aɔ à náane kè ɔzī.

²⁴ Kè aṣ b̀e Pisidia b̀usu kpa, ben aṣ kà Pamfilia b̀usun. ²⁵ Aṣ Luda yà ò Pega, ben aṣ gàa Atalia. ²⁶ Gwen aṣ g̀e g̀oro'iten, aṣ t̀a Antioku, guu k̀e wà ñ ná Ludane a ɔ̀zĩ ỳa, le à gb̀eke keñne zĩ k̀e aṣ k̀e wà ỳa tia ỳa musu. ²⁷ Kè aṣ k̀a, aṣ ɔ̀sɔi gb̀e k̀a k̀aṣa aṣ ỳa k̀e Ludaa k̀eñne gb̀añne pĩngi, lán à bori p̀andeno gb̀a zé aṣ a náane k̀e nà. ²⁸ Ben aṣ gurɔplaa k̀eñyo gwe.

15

Yäg̀g̀ona Yerusalemu

¹ Gb̀ekenɔ b̀ò Yudea aṣ m̀ò Antioku, ben aṣ ỳa dà Yesudeenone wà b̀e: Tó ée b̀angu ke lán Musa die ǹaro, é m̀isina ero. ² P̀olu k̀on Banabao z̀oka k̀añzi aṣ leokpakṣa k̀eñyo maamaa ỳa pĩ musu. Ben Yesudeenɔ z̀eò P̀olu k̀on Banabao k̀on ñ gb̀ekenɔ g̀a Yerusalemu le aṣ ỳa pĩ g̀oṣ k̀on z̀irino k̀on gb̀ensino. ³ Aṣ g̀aa wà z̀eñne, ben aṣ b̀e Fenisia k̀on Samariao b̀usu kpaa. Aṣ bori p̀andeno ǹseliena ỳa t̀k̀è ñ gb̀eñne gwe, ben aṣ p̀oo k̀e nna maamaa. ⁴ Kè aṣ k̀a Yerusalemu, ɔ̀sɔi gb̀eñno k̀on z̀irino k̀on gb̀ensino gb̀aake kp̀añzi, ben aṣ ỳa k̀e Ludaa k̀eñne pĩngi baaru kp̀añne. ⁵ Ben Farisi Yesude kenɔ f̀e wà b̀e: Séde bori p̀andeno b̀angu ke, wà oñne aṣṣ Musa doka k̀una. ⁶ Ben z̀irino k̀on gb̀ensino k̀o k̀aṣa aṣe ỳa pĩ gwaa. ⁷ Kè ỳag̀g̀ona gb̀aa k̀u, Pita f̀e à b̀eñne: Ma gb̀eñno, á dṣ k̀e Luda ma die a t̀é à g̀i k̀e, le bori p̀andeno Yesu baaru nnaa ma ma lén aṣ à náane ke. ⁸ Luda baade pĩngi ǹse dṣ, ben à ñ gb̀a a Ninii ñ sina sèeda ù lán à wa gba nà. ⁹ Ludaa e ñ die doodo k̀on wapinoro. À ñ ǹse p̀ipinne k̀e aṣ Yesu náane k̀e ỳanzi. ¹⁰ B̀oyanzi ée Luda leé ée gwaa tiazĩ? Asoo k̀e wa dezino f̀ua wà sé k̀on wapino, àmbe á yezi à dirinɔ? ¹¹ Lenlo! Wá si k̀e wé m̀isina e Dii Yesu gb̀eke ỳanzi lán aṣpino b̀a se.

¹² Gb̀eñno k̀e k̀itikiti ñ pĩngi, ben aṣ swá kp̀a Banaba k̀on P̀oluozi, aṣe sèedano k̀on dabuyá k̀e Ludaa k̀e ñ g̀azĩ bori p̀andeno ténno oñne. ¹³ Kè aṣ ỳa ò wà ỳa, Yemisi f̀e à ỳa ò à b̀e: Ma gb̀eñno, à ma ỳa ma. ¹⁴ Simo ò lán Luda wéé p̀a bori p̀andeno k̀a k̀aku nà à gb̀eñno s̀e ñ t̀é a p̀ó ù. ¹⁵ Annabino ỳano k̀o s̀e k̀on beeeo, zaake aṣ b̀e:

¹⁶ Beee gbera mé eara mà mó mà Dauda bezi bo,

mé à guforono keke mà tata mà à f̀e,

¹⁷ le gb̀eñtee kpaaano ma kii wete,

bori p̀ande gb̀e k̀e ma t̀o k̀umma pino ñ pĩngi.

Dii k̀e èe ỳa pĩ kee bé à ò,

¹⁸ àmbe à tò wà ỳa pĩ dṣ zaa k̀aku.

¹⁹ Beee ỳanzi má è à maa wà ỳa k̀e zĩ'uu die bori p̀ande k̀e aṣe ae doo Ludaanero. ²⁰ Wà takada k̀eñne aṣ m̀i k̀e t̀aa p̀bleea k̀on p̀apakenao k̀on ǹb̀o k̀otokpasaio k̀on aruo. ²¹ Zaake à g̀i k̀e k̀e wèṣ Musa takada kyó kee aduakekpene guu k̀ammaboguro zĩ pĩngi wèṣ à doka waazi kee wéte k̀on wéte.

Gb̀eñno z̀ina bori p̀ande Yesudeeno

²² Ben z̀irino k̀on gb̀ensino k̀on ɔ̀sɔi gb̀eñno pĩngi z̀eò wà gb̀eñno b̀o ñ t̀é wà ñ zĩ Antioku k̀on P̀oluo k̀on Banabao. Ben aṣ ñ ae de kenɔ b̀ò, Yudasi k̀e wé bene Basaba k̀on Silasio. ²³ Wà ñ zĩ láo, ỳa k̀e wà k̀e à guun ỳe:

Wamwa z̀irino k̀on gb̀ensino wa ì kp̀a amwa wa gb̀e k̀e aṣ de bori p̀ande unwa zaa Antioku k̀on Siria b̀usuo k̀on Silisia b̀usuo. ²⁴ Wá mà wa gb̀ekenɔ g̀aa a k̀iia wa lé sae, aṣ a ǹse ỳakaare aṣ a da b̀idin ñ ỳa'ona guu. ²⁵ Ben

wa lɛdole kɛ wa zɛo kɛ wà gbɛnɔ bɔ wà n̄ zīawa kɔn wa gbɛ yenzideeno Banaba kɔn Pɔluo ²⁶ kɛ aʒ gi n̄ wɛndizi wa Dii Yesu Kirisi tɔbɔna yānzi. ²⁷ Beee yānzi wée Yudasi kɔn Silasio zīiawa, lɛ aʒ yā kɛ wá kɛ lán oare kɔn léo. ²⁸ Zaake Luda Nini kɔn wapinɔ wa zɛo wàton aso ke diarero, séde pɔ kɛ zé vīi kɛkiinɔ. ²⁹ À mi kɛ n̄bɔ kɛ wà saa òo táaaa kɔn aruo kɔn n̄bɔ kòtokpasaio kɔn pàpàkɛnao. À maa à mi kɛ beenɔa. Wà kɛ e aafia! ³⁰ Ben wà n̄ gbàe aʒ gaa Antiokku. Aʒ sasi gbɛnɔ kàkɔa n̄ pīngi, ben aʒ lá pi kpàrīmma. ³¹ Kɛ aʒ à kyó kɛ, ben aʒ pɔɔ kɛ nna maamaa kɔn n̄sɛyīikūyā pìo. ³² Yudasi kɔn Silasio né annabinɔmɛ, ben aʒ lé dà n̄ gbɛ pīnɔa maamaa aʒ n̄ gbá gbáaa. ³³ Kɛ aʒ gurɔplaa kɛ gwe, Yesudeeno lé zàrīmma, ben aʒ tà n̄ zīrinɔ kiia aafia. ³⁴⁻³⁵ Pɔlu kɔn Banabao gɔ Antiokku. Kɔn gbɛ pari pàndenɔ aʒ Dii yā dàrine, aʒ baaru nnaa kpàrine.

Pɔlu kɔn Banabao kɛkɔana

³⁶ Gurɔ plaa gbera Pɔlu bè Banabane: Wà ɛara wà gá wa gbɛnɔ gwa wéte kɛ wa Dii yā waazi kɛn yāanɔ guu, wàgɔ dɔ lán aʒo kuu nà. ³⁷ Banaba yezi à Yohana Maaku sé à gányo, ³⁸ ben Pɔlu e daa à maa aʒ gbɛ kɛ kɛrīmma Pamfilia à gi tɛnzi n̄ zīi guu sé dɔro. ³⁹ Kɛ aʒɔe kɔ yā maro, ben aʒ kɛkɔa. Banaba Maaku sɛ aʒ gɛ goro'iten aʒ gaa Sipiru. ⁴⁰ Ben Pɔlu Silasi sɛ. Yesudeeno n̄ ná Diine a zīi lɛ à gbɛkɛe kɛrīne, ben aʒ dà zén, ⁴¹ aʒ bɛe Siria kɔn Silisio aʒ sasi gbɛnɔ gbá gbáaa.

16

Pɔlu wétegana kɔn Timɔtio kɔn Silasio

¹ Pɔlu kà Debi kɔn Lisitirao. Gwen Yesude kee kún à tɔn Timɔti. À da né Yuda Yesudeeme, à de sɛ né Girikime. ² À tɔ nna Yesudee kɛ aʒo kú Lisitira kɔn Ikɔniuonɔ kiia. ³ Pɔlu yezi à gáao, ben a bāngu kɛne Yuda kɛ aʒo kú wéte pīnɔ guunɔ yānzi, zaake aʒ pīngi dɔ kɛ à de né Girikime. ⁴ Wéte kɛ aʒ gāan pīngi, aʒ yā kɛ zīrinɔ kɔn gbɛnsinɔɔ diɛ Yerusalemu ò sɔsi gbɛnonɛ aʒgɔ kúna. ⁵ Ben aʒɔe gbáa kúu n̄ ludanaanekena guu aʒɔe pari kúu lán guu e dɔɔ nà.

Pɔlu wéegupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini gīrīne aʒ gá Luda yā o Asia būsun, ben aʒ bɛe Firigia kɔn Galatia būsunɔ. ⁷ Kɛ aʒ kà Misia būsula, aʒ yā wà gɛ Bitinia būsun, ben Yesu Ninii e weñero. ⁸ Kɛ aʒ gɛ Misia būsula, ben aʒ kà Toroasi. ⁹ Gwāavī Pɔlu Masedonia būsula gbɛke è zeala wéegupu'ena guu, èe agbaa kpaane à bè: N̄ bikú n̄ mɔ wa kiia Masedonia n̄ dɔwale. ¹⁰ Kɛ à wéegupu è lɛ, ben wa Masedonia soru kɛ gɔɔ, zaake wá dɔ sa kɛ Luda bé èe wa sísi wà gá baaru nnaa kpàrine.

Lidia Yesu zé sɛna

¹¹ Ben wa gɛ goro'iten Toroasi wa mì pè Samɔtarasia. Kɛ guu dɔ wa ka Neapɔli. ¹² Bɔna gwe wa gaa Filipi. Àmbe Masedonia būsula kpadoo pì wétedaa ũ kɛ Romudeeno vī. Ben wa gurɔplaa kɛ wéte pì guu. ¹³ Kámmabogurɔɔ zī wa bɔ wéte kpeɛ, wa gaa swaa sae, guu kɛ wá mà aduakɛkii kún. Ben wa vɛe wa yā ò nɔgbɛ kɛ aʒ kàkɔana gweonɛ. ¹⁴ Nɔgbɛ kee kú gwe wè benɛ Lidia. Tiatira gbɛmɛ, bisa wée tɛa búgu yàrimɛ, bensɔ Luda dɔnzirimɛ. Èe yā kɛ Pɔlu e oo maa, ben Dii a swè wɛnɛ à yā pì sɛ. ¹⁵ À batisi kɛ kɔn a bɛdeeno, ben à wéte kɛwa à bè: Tó a ma Dii náanekena sɛ, à mɔ à pita ma bɛ. Ben wa à yáze è.

Pōlu kōn Silasio dana kpēsiaan Filipi

¹⁶ Zīkea kè wée gaa aduakekiia, wa dakōre kōn zōnōgbē kè mlè tāa vīio. À diino è ɔɔ e maamaa à ziaiyá'onnena musu. ¹⁷ Ben à bò à tēwazi, wapino kōn Pōluo, èe wii lē à bè: Gbē kēno né Luda Musude zōblerino, aōe misina zé kpàakpa keeare. ¹⁸ Ègō kee le lán guu e dɔɔ nà, ben yā pì Pōlu à'à. À liè à bè zīn pīne: Má ònne kōn Yesu Kiriisí tío n̄ goa. Ben à gòa gō.

¹⁹ Kè à diino dō n̄ à're'ena à yā musu tāmaa yāa, ben aō Pōlu kōn Silasio kù aō n̄ gāe wà gāaño gbāadeeno kiia yāra guu. ²⁰ Aō gāaño yākpækeringo kiia aō bè: Gbē kēno né Yudanome, aōe wa wēte yakaawe. ²¹ Fēeakaarayā kè wa Romudeeno doka gī wà sí ke wà keen aōe daañne. ²² Parii fēēzi, ben yākpækeringo pīno bè wà n̄ pōno pitińma wà n̄ léle gòo. ²³ Kè wà gbēna maa kēńne, ben wà n̄ dá kpēsiaan wà bè kpé pì dākparine à n̄ dākpa maamaa. ²⁴ Kè wà òne le, ben à n̄ dá kpétu à n̄ gbáno dà lín gíngin.

²⁵ Lezāndo Pōlu kōn Silasio e adua kee aōe lè sii Ludane, gbē kpaaano e swā kpaa n̄ yāzi. ²⁶ Kāndo tōte nigānigā kōn gbāaao ai kpé pì gūno dēge. Gwe gō à gbāno wēwē píngi, ben pisinano mōkyakoono bōerńma píngi. ²⁷ Kè kpé dākpari pì vù, à gbāno è wēwēna píngi, ben à a fēedaa wòto à yezi à a zīnda de, zaake èe daa pisinano bàa simē. ²⁸ Ben Pōlu pùtā kōn kòto gbāaao à bè: N̄ton n̄ zīnda kari kero. Wá kú kè wa píngi. ²⁹ Kpé dākpari pì bè wà mós fitiao, ben à s̄i n̄ té kōn bào à kùe Pōlu kōn Silasio ae èe lugalugaa. ³⁰ À bōńyo bàazi, ben à bè: Mareeno, dian mé ke mà misina ee? ³¹ Aō bène: N̄ Dii Yesu náane ke, né misina e, mpi kōn n̄ bedeenō a píngi. ³² Ben aō Dii yā òne kōn a bedeenō n̄ píngi. ³³ Lezāndo beeean kpé dākpari pì n̄ sé à gāa à n̄ bōno pipińne, ben à batisi kè gōo kōn a gbēno n̄ píngi. ³⁴ Ben à gēńyo a be à pōblee kēńne. Api kōn a bedeenō pōo kè nna maamaa kè aō Luda náane kè yānzi.

³⁵ Kè guu d̄b, yākpækeringo dogarino zī aō gá òne à gbē pīno gbare. ³⁶ Ben kpé dākpari pì bè Pōlune: Yākpækeringo gbēno zīma le mà a gbare. À b̄e à tá aafia. ³⁷ Ben Pōlu bè dogari pīno: Aō wa gbē gbēno wāa yākpækēnawao sai aō wa da kpēsiaan, wamōwa kè Romudeeno wa ū. Tia sa aō yezi wà wa b̄e asii guu? O'ò! Auo! Séde aō mós wà wa b̄e n̄ zīnda. ³⁸ Dogari pīno yā pì gbā yākpækeringone. Kè aō mà Romudeeno n̄ ū, ben vīa n̄ kù. ³⁹ Ben aō m̄ wà agbaa kpāńne wà n̄ b̄e kpēsiaan, ben wà wēe kēńma aō b̄ońne n̄ wēte guu. ⁴⁰ Kè aō b̄e kpēsiaan, aō gāa Lidia be. Aō Yesudeeno lè gwe, ben aō n̄ n̄se yīi kùńne aō gē zéla.

17

Pōlu kuuna Tesalonika

¹ Aō b̄e kōn Amfipollio kōn Apoloniao, ben aō kà Tesalonika, guu kè Yudan aduakekpe kún. ² Ben Pōlu gē aduakekpen lán à kō dōo nà, à waazi kēńne yā kè kēna Luda yān musu kāmaboguro gēn aagō. ³ Èe b̄okōteerńne lán à kō s̄io Mesaya wētāmma e nà à fēe b̄ona gaan à bè: Yesu kè mēe à yā ooaree bé à Mesaya pì ū. ⁴ Aō gbēkeno yā pì zé è, ben aō nà Pōlu kōn Silasio. Len Giriki d̄nzirino nāmma le pari se ai kōn nōgbē t̄sdeenō pari d̄b.

⁵ Ben Yudanō n̄seḡsaano kpāńyo, aō lilipāpā'orino kākōa aō pari kù, ben aō wēte lògo. Aō gāa wà liga Yasō beēzi, aōe Pōlu kōn Silasio wetee le wà n̄ kù wà b̄ońyo gupuraa. ⁶ Kè wēe n̄ ero, aō Yasō kōn Yesude pādeno gāe wà b̄ońyo

wéte gbāadeenŋ kiia, aŋŋe wii lēe wèe bee: Gbē pinŋŋ né anduna guderinŋme. Aŋ m̀ò kè, ⁷ben Yasŋŋ n̄ díe a be. Gbē pinŋŋ e p̄aa Siza dokanē n̄ píngi, aŋē be kína p̄andee kuu wè bene Yesu. ⁸Yá pì z̀ò gbēnŋ p̄ŋŋa k̄ŋn wéte gbāadeenŋ. ⁹Ben aŋŋŋ si Yasŋa k̄ŋn a gbē kp̄aaanŋ aŋ n̄ gbāe.

P̄lu kuuna Berea

¹⁰Gwāavī beee a ḡŋŋ Yesudeenŋ P̄lu k̄ŋn Silasio gb̄are Berea. Kè aŋ kà gwe, ben aŋ ḡē Yudanŋ aduakēkp̄en. ¹¹Gbē beeenŋ n̄ŋse maaa de Tesalonikadeenŋla aŋ Luda yá si ɔplaplaa. Lán guu e d̄ŋŋ nà aŋēḡŋ Luda yá gwagwaa lē wà d̄ŋŋ tó P̄lu yá pinŋŋ yāpuraá vī. ¹²Aŋ gbēnŋ Dii náane kè pari k̄ŋn Giriki n̄ŋgbē b̄ēedeennŋ k̄ŋn Giriki ḡŋgbēnŋŋ pari d̄ŋ. ¹³Kè Tesalonika Yudanŋŋ m̀à P̄lu e Luda yá waazi kee Berea d̄ŋ, ben aŋ m̀ò gwe aŋ yáketē dà gbēnŋ té aŋ n̄ p̄ŋŋ f̄ēē. ¹⁴Ben Yesudeenŋ P̄lu gb̄are ḡŋŋ ísīaa kpa, m̀ode Silasi k̄ŋn Timŋtio ḡŋŋ gwe. ¹⁵Gbē kè aŋ ḡaa ze P̄lunēnŋ ḡaaŋ Atēni, ben aŋ èara wà tà Silasi k̄ŋn Timŋtio kiia k̄ŋn P̄lu légb̄eŋŋ, à b̄e aŋ m̀ó wà a le kpakpaa.

P̄lu kuuna Atēni

¹⁶Kè P̄lu e n̄ d̄aa Atēni, à n̄ŋse yáka kè à è t̄aa di wéte pì guu yānzi. ¹⁷Ben à waazi kè Yudanŋne k̄ŋn bori p̄andē d̄n̄zirinŋ aduakēkp̄en k̄ŋn gbē kè èḡŋ n̄ lee yàra guunŋ lán guu e d̄ŋŋ nà. ¹⁸P̄lu e yá lēk̄z̄i k̄ŋn yāwaaripari kè wè n̄ s̄isi Epikurenŋ k̄ŋn Sotoikinŋ. Ben aŋ gbēkenŋ b̄e: B̄ŋ yān titimako kè e b̄ŋŋŋ? Gbēkenŋ b̄e: Wéē daa t̄aa dufunŋ yá kp̄aakpan èe kee. Aŋŋ ò lē kè èe Yesu yá k̄ŋn à f̄ēēna gaan-o baaru nnaa kp̄aainē yānzimē. ¹⁹Ben aŋ P̄lu s̄e wà ḡaaŋ gbēnsinŋ kiia Areopagu aŋ b̄e: Né yá dufu kè neē dañne oweroo? ²⁰Wa yāb̄ŋnsae m̀à n̄ léz̄i, wá yezi wà à b̄ŋk̄ŋte d̄ŋ. ²¹Atēnideenŋ píngi k̄ŋn nibŋŋ kè aŋŋ kú gweenŋ aŋēḡŋ ye yá p̄andeziro, séde yá dufu mana k̄ŋn à w̄aaripanao.

²²Ben P̄lu f̄ēē à z̄ē Areopagudee pinŋŋ té à b̄e: Atēnideenŋ, má è á m̄isiena t̄aanŋne aīa vī maamaa yá píngi guu. ²³Kè m̄éē lili oo a wéte guu, m̄éē p̄ŋŋ kè èe d̄n̄zi k̄ēn̄nēnŋ t̄aasi kee, ben ma sa'oki ke è, wà p̄ŋŋ k̄ēa wà b̄e: Luda kè wà d̄ŋro p̄ŋŋ. Luda kè á à d̄ŋroŋ èe d̄n̄zi k̄ēēne, à baaran m̄éē kp̄aaare. ²⁴Luda anduna kè k̄ŋn p̄ŋŋ kè kú à guunŋ píngi. Àmbe musu k̄ŋn t̄ŋŋŋŋ Dii ŋ, èḡŋ kú kp̄é kè gb̄enteenŋ b̄ŋnēnŋ guuro. ²⁵À b̄à kú k̄ŋn gb̄entee ɔdamma keoro. Àmbe è w̄ēndi k̄ŋn wesabonao kp̄á baade píngia k̄ŋn p̄ŋŋ píngio. ²⁶À bori píngi b̄ŋ gbē m̄ēn do kiiaŋ, ben aŋŋ kú anduna gooda siiḡŋ píngia. A ḡīake à gurŋŋŋ diēdiē bori píngine k̄ŋn guu kè aŋēḡŋ kún léo. ²⁷À n̄ kè lē aŋḡŋ à wetee aŋŋŋ máemaē ai aŋ ḡá b̄ŋa. Baa k̄ŋn beeeŋ à z̄à k̄ŋn wa gbēkeoro. ²⁸Zaake àmbe è tó w̄aḡŋ w̄ēndi vī wà wa m̄e sé w̄aḡŋ kuu. Lán a kee kenŋ ò nà: À boriinŋŋ wa ŋ se. ²⁹Lán Luda boriinŋŋ wa ŋ nà, w̄atonḡŋ daa Ludaa de lán t̄aa b̄aro kè gb̄entee kè k̄ŋn vuraŋ ke kondogi ke gbē kè à à ɔz̄i k̄ēa a laasuaa. ³⁰Luda mikp̄ee z̄ù wa w̄éesiaguro yāne, m̀ode èe yá diēe gbēnŋa gu s̄anda píngia tia lē aŋ n̄ŋse liē. ³¹Zaake à gurŋŋŋ diē kè gbē kè à à s̄e yákp̄ae ke k̄ŋn andunao a z̄éa. À gbē kè à à s̄e p̄i f̄ēē b̄ŋna gaan séda ŋ baade píngine.

³²Kè aŋ f̄ēē b̄ŋna gaan yá p̄i m̀à, aŋ gbēkenŋ à fabò, m̀ode aŋ gbēkenŋ b̄e: Wé n̄ yá p̄i ma z̄iēka d̄ŋ. ³³Ben P̄lu b̄ŋ n̄ kiia. ³⁴Gbēkenŋ n̄aa, ben aŋ Yesu náane kè. Areopagu gbē kè wè bene D̄iŋnisiu kú n̄ té k̄ŋn n̄ŋgbē kè wè bene Damario k̄ŋn gbēkenŋ d̄ŋ.

18

Pōlu gurōplaakēna Kōrinti

¹ Beee gbera Pōlu bō Atēni à gāa Kōrinti. ² À kpàkōa kōn Yuda keo gwe, Pōntu būsuo gbē kē wē benē Akila kōn a naō Pīrisilao. Aō sū kōn Itali būsuo dufumē, kē Siza Kalaudiu diē Yudanōnē aō bōē Romu yānzi. Pōlu gāa n̄ kiia, ³ ben à pitam̄ma, ēē zīi kēēñyo kē zōidōnkōkērinōn n̄ ū yānzi. Zaake bisakutakerinōn n̄ ū n̄ pīngi. ⁴ Kām̄mabogurō zī pīngi ē waazi ke aduakēkpen ēē wētēē Yudanō kōn Girikinō a yāzē e.

⁵ Kē Silasi kōn Timōtio bō Masedonia būsun aō sū, Pōlu zē kōn waazikēnao ēē oo Yudanōnē wāsawasa kē Yesun Mesaya ū. ⁶ Kē Yudanō ībete kpào aō à sōsō, ben à a pōkāsāano kpōkēñla à bē: Yā kē á kē wí a musu, ma yān dōro. Zaa tia mē gá bori pāndenō kiia mē. ⁷ Kē à bō gwe, à gāa à pita bori pānde dōnziri kē wē benē Titiu Yusutu bē aduakēkpe pi saē. ⁸ Aduakēkpe gbēnsi Kirisipu Dii náane kē kōn a bēdeenō n̄ pīngi. Kōrintidee kē aō Pōlu yā m̄ano Yesu náane kē pari, ben aō batisi kē. ⁹ Gwāāvī kea Dii ò Pōlunē wēēgupu'ena guu à bē: N̄ton tó vīa n̄ k̄uro, n̄ton kām̄ma bo kōn yā'onnēnaoro, ¹⁰ zaake gbēnō kú ma pō ū pari wētē kē guu. Mā kūnyo, gbēke é n̄ kū à ĩa dammaro. ¹¹ Ben Pōlu wē do kōn mō swēedoo kē gwe ēgō Luda yā daa gbēnōnē.

¹² Gurō kē Romu gbē Galio de Girisi būsuo gbēnsi ū, Yudanō lēdole kē, aō fēē Pōluzi, aō gāao yākpakēkiia ¹³ aō bē: Àmbe e té kaa gbēnōn aōgō dōnziyā kē pā wa dokanē kūna. ¹⁴ Kē Pōlu yezi à yā o, ben Galio bē Yudanōnē: Yudanō, tó dà ke taari bīta kemē yā, à kō sio m̄a menaao. ¹⁵ Lán ēē yākete kaa gbēnō tō yā musu n̄a kōn a zīnda dokao, beee gō a yā ūmē. Ma gi yā beee taka kēkēnazi. ¹⁶ Ben à pēñma à n̄ bōē yākpakēkpen. ¹⁷ Ben parii aduakēkpe gbēnsi Sōsōtēne kū aō à gbēgbē yākpakēkpe kpēēēa. Mōde ēē ke Galionē yāke ūro.

Pōlu tana Antiōku

¹⁸ Pōlu gurōplaa kē Kōrinti dō, ben à lé zā Yesudeenōa à gē goro'iten ēē taa Siria būsun. Pīrisila kōn Akilao gāao. À mī bō Kēnkēra lu kē à sē Ludanē yānzi. ¹⁹ Kē aō kà Efesu, Pōlu Pīrisila kōn Akilao tō gwe. A gāa aduakēkpen aō yā lēkōzi kōn Yudanō, ²⁰ ben aō wēē kēa à gurōplaa kēñyo. Ben à gi, ²¹ mōde kē ēē lé zaam̄ma à bē: Tó Ludaa wē, mē eara m̄a mō a gwa. Ben à gē goro'iten zaa Efesu. ²² Kē à kà Sizarea, à gāa à ì kpà sōsi gbēnōa zaa Yerusalemu, ben à tà Antiōku. ²³ Kē à gurōplaa kē gwe à èara à dà zēn à gāa wētē kōn wētēo Galatia būsun kōn Firigia būsuo à Yesudeenō gbà gbāaa n̄ pīngi.

Apolo waazikēna Efesu

²⁴ Yuda kee kuu à tōn Apolo, Alesandaria gbēmē. À lé nna, bensō à Luda yā dō maamaa. ²⁵ Wā Dii zé yā dànē, ben Yesu yādannēna à swē blē. È dañne a zēa, mōde Yaaya batisikēna yān à dō. À mō Efesu, ²⁶ ben à nā yā'ona aduakēkpen kōn kùgbāaa. Kē Pīrisila kōn Akilao à yā m̄a, ben aō à sisi aō Luda zé yā bōkōtēne sānsān. ²⁷ Kē Apolo yezi à gá Girisi būsun, Yesudeenō à gbà swē, ben aō takada kē Yesudee kē aō kú gweenōnē lē aō à kū ōplaplaa. Kē à kà gwe, à ò dà gbē kē aō Yesu náane kē Luda gbēkēē gāzīnōa maamaa. ²⁸ Zaake à yā Yudanō fū parii guu mām̄mam, à bōdañne Luda yā guu kē Yesun Mesaya ū.

19

Pōlu kuuna Efesu

¹ Gurɔ kɛ Apolo kú Kɔrinti, Pɔlu gɛ Asia bɔsu gura. Kɛ à kà Efesu, à Yesude kenɔ lè gwe, ² ben à n lá à bè: Kɛ a Dii náane kɛ, a à Ninii ès? Ben aɔ wèala wà bè: Auo, wée à Nini kuuna yā ma sero. ³ Ben à n lá à bè: Batisi kpareen á kɛ? Aɔ wèala wà bè: Yaaya pɔme. ⁴ Ben Pɔlu bèñne: Yaaya gbɛnɔ batisi kɛ aɔ nɔseliena sèeda ũme. À ò gbɛnɔne aɔ gbɛ kɛ eé mɔ a kpeɛ náane kɛ. Yesu à téa gwe. ⁵ Kɛ aɔ yā pì mà, aɔ batisi kɛ kɔn Dii Yesu tɔo. ⁶ Kɛ Pɔlu ɔ kɛmma, Luda Nini òmma, ben aɔ yāke borii ò aɔ annabikeyā ò. ⁷ Gbɛ pɔnɔ n pɔngi kà lán gɔɔn kuri awɛplaa bà.

⁸ Pɔlu ègɔ gaa aduakɛkpen ai mɔ aagɔ. À yā òñne kɔn kùgbāaa, èe yā gágaanyiɔ lɛ aɔ a yāze e kpata kɛ bɔ Luda kiia musu. ⁹ Mɔde aɔ gbɛkenɔ swāgbāaa kɛ aɔɔe Luda yā síro, ben aɔ zé pì zaa bɔ parii guu. Ben Pɔlu gbɛ kɛ aɔ Yesu náane kɛnɔ sɛɛ aɔ bɔ n té. Ben ègɔ yā gágaanyiɔ Tiranu kyókpen lán guu e dɔɔ nà. ¹⁰ À kɛ lɛ ai wè plaa, ben Asia bɔsudeenɔ Dii yā mà Yudanɔ kɔn Girikinɔ n pɔngi.

Seva néno

¹¹ Luda Pɔlu gbà zé à dabuyā bɔnsaenɔ kɛ. ¹² Len baa tó wà ísimmagogobɔnɔ ke fúranɔ kɛ Pɔlu màa wà gaa wà kɛ gyāreenɔa, aɔè kɛkɔame aɔ zīnɔ è goñma. ¹³ Yuda zīngommari kɛ aɔègɔ lili oo kenɔ wète wà zīn go kɔn Dii Yesu tɔo aɔ bè: Wá òare kɔn Yesu kɛ Pɔlu è à yā waazi kɛ tɔo, à goñma. ¹⁴ Yudanɔ sa'oriki kɛ wè bene Seva négɔgbɛ gɔɔn swɛplaaanɔ bé wè kɛ lɛ. ¹⁵ Ben zīn bèñne: Má Yesu dɔ, bensɔ ma Pɔlu baaru mà. Apinɔ sɔ, dén a ũu? ¹⁶ Ben zīndee pì kùsɔmma à gbāaa mɔñne, à n né n pɔngi à n kɛnna, ben aɔ bàalè wà bɔe ua pì guu bɔu. ¹⁷ Kɛ Efesudeenɔ yā pì mà Yudanɔ kɔn Girikinɔ n pɔngi, vīa n kú, ben wà Dii Yesu tɔ sè lezī. ¹⁸ Ben gbɛ kɛ aɔ Yesu náane kɛnɔ mɔ aɔɔe n yākenanɔ oo gupuraaa pari. ¹⁹ Pɔdamhari kenɔ n takadanɔ nākɔa aɔ mɔ wà kà tén parii wáa. Kɛ wà takada pɔnɔ ɔ dɔdɔ, wà è à kà kondogi ɔ mèn bɔɔɔ baplaa akuri. ²⁰ Len Dii yā e daagula lɛ èe gbāa kɔu.

Yakete fɛna Efesu

²¹ Yā beenɔ kɛna gbera Pɔlu zèo a nɔse guu kɛ eé bɔe kɔn Masedonia bɔsuo kɔn Girisi bɔsuo à gá Yerusalemu à bè tó a gaa gwe, séde mà gá Romu. ²² Ben à a dɔnlɛri gɔɔn plaa kenɔ zī Masedonia, Timɔti kɔn Erasatuo. Àmɔ sɔ gɔ Asia bɔsun gīa.

²³ Gurɔ beean yakete fɛɛ maamaa Dii zé yā musu. ²⁴ Kondogipiri kee kuu à tɔn Demeteriu, è Atemi tākpe taka pì kɔn kondogio. À piri daanɔ è àre bíta e zīi pía. ²⁵ Ben à n kākɔa kɔn n gbɛdaaa kɛ aɔè zī beee taka kɛenɔ à bèñne: Gbɛnɔ, á dɔ kɛ zīi kɛn wa blekii ũ. ²⁶ Ée ee bensɔ ée maa lán Pɔlu e kɛɛ nà, kɛ à bè taa kɛ wà n pɔnɔ né òmnonlo. À gbɛnɔ mɔ lɛ pari, aɔ à yāze è. Èe ke Efesu kɛn adoro ai kɔn Asia bɔsu gu parideeome. ²⁷ Yā kɛ è fɔ à mɔnzi iwe fá. Èe ke wa zīi lɛna adonlo, à yā é tó taa nɔgbɛ bíta Atemi kpé ke pā, taa kɛ Asia bɔsudeenɔ kɔn anduna gbɛnɔ pɔngi è dɔnzi kɛne pì gakui kò é.

²⁸ Kɛ aɔ yā pì mà, aɔ pɔ fɛ, ben aɔ nà wiilɛnaa wà bè: Efesudeenɔ Atemi bíta. ²⁹ Wète lògo, gbɛnɔ bàalè aɔɔe sii kɔkakɔakɛkiin, ben wà Masedonia bɔsu gɔɔn plaa Gayusi kɔn Arisitaku kɛ aɔè gá wétɛn kɔn Pɔluonɔ kù wà gáanyiɔ gwe. ³⁰ Pɔlu yezi à gɛ zà pì guu, ben Yesudeenɔ e wenero. ³¹ Asia bɔsu gbɛnsi kenɔ né à gbɛnnanɔme, ben aɔ gbɛnɔ zīa wà lɛ dàa àton gɛ zànlo. ³² Kākɔana yāka, gbɛnɔ e wii lɛe aɔɔe kɔ yā maaro, zaake aɔ paridee dɔ tó bɔyānzin wà

kàk̄saziro. ³³Yudano ɔ s̄ò Alesandazi à yā o, ben zà guu gbēkeno e lé dɔɔa. Ben Alesanda ɔ gbàkéñne le a5 yite, à yezi à Yudano bà bo yān gbēno wāa. ³⁴Kè wà à d̄s̄ Yuda ũ, ben a5 píngi wiii sikōn lán awa plaaa bà a5 bè: Efesudeeno Atemi bíta.

³⁵Ben wéte gbēnsi n̄ zɔka zè à bè: Efesudeeno, baade píngi d̄s̄ kè á de t̄aa bíta Atemi kpé dākpari ũ kōn à lakpasagbeo. ³⁶Lán gbēke é f̄s̄ à bo beee kp̄ero nà, à a zīnda k̄ū t̄eεε. Àton yáke ke kōn n̄s̄e wāaoro. ³⁷A m̄o kōn gbē kēno gura kè, a5o ɔ ke wa t̄aakpe p̄okearo a5o wa t̄aa t̄o zaa síro. ³⁸Beee yānzi, t̄o Demeteriu kōn a piri daano yā vī kōn gbēkeo, yākp̄aεkegurɔ kuu kōn yākerino. A5 gá k̄ó káara ke gwe. ³⁹Tó á yā pānde vī d̄o, weé ḡḡs̄are kak̄sana kè gbāadeeno s̄isi guu. ⁴⁰Zaake weé f̄s̄ wà wa taari e zɔka kè wà kà gbāa k̄ekii yānzi. Wé yāz̄eεdee e wà o zɔka p̄i musuro, zaake à gbáze víro. ⁴¹Yābee'ona gberan à gbēno gb̄are.

20

Pɔlu gana Masedonia b̄usun kōn Girisi

¹Kè zɔka yāa, Pɔlu Yesudeeno kāk̄sa à n̄ gbá sw̄è à lé z̄am̄ma, ben à gaa Masedonia. ²Kè èe ḡt̄eεε b̄usu beela, à gbēno gbà sw̄è kōn yāno pari ai à gaa à k̄ao Girisi, ³ben à m̄o aaḡo kè gwe. Kè èe gaa ḡe goro'iten le à tá Siria b̄usun, à m̄a Yudano lé kpāk̄s̄s̄azi, ben à z̄eo à εara à tá kōn Masedonia kp̄aao. ⁴Gbē kè a5 gaa z̄eneno t̄on ȳe: Berea gbē Piru né Sopata kōn Tesalonika gbē Arisitaku kōn Sekunduo kōn Debi gbē Gayusio kōn Tim̄otio kōn Asia b̄usu gbē Tikiku kōn Torofimuo. ⁵Gbē beeno d̄owe εe wà gaa, a5o wa d̄aa Toroasi. ⁶Wapino s̄o Buređi S̄eε'ēz̄es̄ai z̄ibaa gbera wa ḡe goro'iten Filipi, ben gurɔ s̄oro gbera wa n̄ lé Toroasi. Gwen wa azuma doo d̄en.

Yutiku leena b̄ona windon

⁷Azumanengo z̄i wa k̄ó kāk̄sa, le wà buređi só led̄o. Pɔlu e waazi keεñne. Kè à yezi à tá t̄o guu d̄o, ben à dà yala ai lez̄ando. ⁸Fitia parii kú kpé musu guu kè wà k̄ó kāk̄san. ⁹Ḡokpare kee v̄eena windo guu kè wè bene Yutiku, èe igoba paa. Kè Pɔlu waazikena kè gbāa, ii à lè, ben à b̄o zaa kpé musu p̄i leo aaḡoεde windo guu à lèe, ben wà à s̄e ḡe ũ. ¹⁰Ben Pɔlu p̄ita à k̄usia, ben à à s̄e à kpà a k̄ula à bè: Àton t̄o sw̄è k̄eaguro, à kú w̄end̄io. ¹¹Kè à εara à didi musu, à buređi lilik̄oεe a s̄o, ben à yā ò maamaa ai guu d̄o, ben à dà z̄en. ¹²Ben wà t̄a kōn ḡokpare pio b̄eε, gbēno n̄s̄e yīi k̄u maamaa.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³Wapino s̄o wa gaa wa ḡe goro'iten, wa d̄o Pɔlune εe wa ta Aso, wéte kè wé à s̄en. Len à z̄eo le, zaake à yezi à gá gwe k̄eεme. ¹⁴Kè à wa le Aso, ben wa à s̄e wa gaa Mitileni. ¹⁵Kè guu d̄o, wa bo gwe kōn goro'iteo wa gaa Kio. Gu s̄ia d̄onao wa gaa Samo, ben à gurɔ aaḡoεdee z̄in wa ka Miletu. ¹⁶Pɔlu z̄eo yā à d̄o Efesuzi le gurɔ t̄on ḡeā Asia b̄usunlo yānzi, zaake èe wāa le à e à ká Yerusalemu ai Pentik̄osi z̄ibaa ḡo káme, t̄o éé sí ke.

Pɔlu lézana Efesu gbēnsinɔa

¹⁷Pɔlu gbēno z̄i s̄osi gbēnsinɔa Efesu à bè a5 mó Miletu. ¹⁸Kè a5 kà, ben à bèñne: Á d̄s̄ lán mēe ke nà gurɔ kè má k̄úao zaa z̄i kè ma gbá p̄eε Asia b̄usun kè. ¹⁹Ma z̄i kè Diine z̄indabusana guu kōn w̄eε'io. Ma naw̄eā kè Yudano lékpak̄s̄s̄namazi yānzi. ²⁰M̄eε kaarana yáke utearero, ma waazi k̄eare má dàare gupuraa kōn a b̄eeno. ²¹Ma lé dà Yudano kōn Girikino n̄ píngi a5 εe d̄o

Ludaa aā wa Dii Yesu náane ke. ²² Tia sa méε gaa Yerusalemu lán Luda Nini ma dan ná, yā kè eé ma le gwe má dōro. ²³ Wéte kōn wéteo Luda Ninii e oome kpésia kōn wéetámmanao e ma dáa. ²⁴ Mōde ma wēndi bèε vīme dōro, séde mà yā kè méε peea le mà zīi kè Dii Yesu dāmeε ke mà à mì de. Ambe Luda gbēke baarunnakpana gbēnoε ū.

²⁵ Amōa kè ma lili ò a té ma kpata kè bō Luda kiia waazi kèareno, má dō tia sa kè wé wée sikōle dōro. ²⁶ Beee yānzi má òare gbāa, tó a gbēke sāsā, ma yān beee ū dōro. ²⁷ Ma Luda pōyezi píngi òare, méε à ke utearero. ²⁸ À làakari dō a zīnda kōn sāa kè Luda Nini a die nī gbēnsi ūnoō nī píngi. À Luda sōsi gbē kè à nī lú kōn a zīnda aruo píno gwa. ²⁹ Má dō kè ma tana gbera lewan pásí kè aō sāano wēnda vīroono é si a té. ³⁰ Baa a gbēkeno é fee wā yālekpeε dáinne, le wā gbēno gá wā namma. ³¹ Beee yānzi àgō kú a làakaria. Lán ma lé dà a baadea kōn wée'io ná fáantē kōn gwāavīo wē aagōo dagura kámmabosai, à tó à yā gō dōagu.

³² Tia sa méε a naa Ludane a ozi kōn à gbēke yā kè eé fō à gbāaa kaaraareo, à a gba zé le a baka gō kú kōn à gbēno nī píngi. ³³ Méε gbēke o ke à pókásā ke ni dero. ³⁴ Á dō a zīndane kè ma zīi kè kōn ma zīnda oome, ben ma pō kè wá à nī vī kōn ma gbēno é. ³⁵ Má òdōaare à píngi guu à zīi ke lán kè bà à gbāasaideeno ian ká. Yā kè Dii Yesu ò gō dōagu kè à bè gbadana pōnnaa vī de gbasinala.

³⁶ Yābee'ona gbera à kùe a kosooa kōn nī baade píngio à adua kè. ³⁷ Aō wée'i kàn nī píngi aō mlēmle Pōlua aō lé pēpea. ³⁸ Yā kè tō aō pōo sia kù bíta bé à de kè à bè nī wée é sikōle dōro ū. Ben aō zēne ai goro'ite kiia.

21

Pōlu tana Yerusalemu

¹ Wa kēnamma gbera wa gē goro'iten wa da zén wa mì pè Kosua. Gulàa dōnao wa ka Rode, ben bōna gwe wa gaa Patara. ² Gwen wa goro'ite kè èe gaa Fenisia būsun è, ben wa gēn wa da zén. ³ Kè wa Sipiru è káaa, wa pāne ozezi wée gaa Siria būsun, ben wa ka Taya, guu kè wā goro'ite asoo bōen. ⁴ Wa Yesudeeno wéte, ben wa azuma doo kēnyo. Aō gbēkeno ò Pōlune kōn Luda Nini gbāaa kè àton gá Yerusalemuro. ⁵ Mōde kè wa gurō beeno lé pà, wa fee wée taa. Aō gāa zewe nī píngi kōn nī noōno kōn nī nēno wéte kpeε ai ísia léa. Ben wa kue wa kosooa wa adua kè. ⁶ Kè wa lé zākōa, wa gē goro'iten. Aōmōnno sō èara nī be.

⁷ Bōna Taya wa εara wa da zén ai wa ka Tōləmai. Wa ì kpà Yesudeeno wa kēnyo gurō do. ⁸ Kè guu dō, wa fee wa gaa Sizarea. Wa gaa wa pita baarunnakpari Filipi be. Gōon swēεplaa kè wā nī sé yāano dokeme. ⁹ À nēno gbē annabino vī gōon siigō aōε zā ke kōro. ¹⁰ Wa gurōplaakena gwee guu annabi kè wè bene Agabu bō Yudea būsun à mò. ¹¹ Kè à mò wa kiia, à Pōlu utaba sè à a zīnda gbāno kōn a oōno yìo à bè: Lán Luda Ninii ò nān yē: Gbē kè bà kè vīi, len Yudanò é à yi Yerusalemu aō à kpà bori pāndenōa le. ¹² Kè wa yā pì mà, wapino kōn wéte pì deeno wa agbaa kpà Pōlune àton gá Yerusalemuro. ¹³ Ben à bè: Bōyānzi ée o o ée ma nōse yakaamezi? Àtongō yina ū sero. Baa tó mé ga Yerusalemu Dii Yesu tó yānzi, ma sorumi mà. ¹⁴ Kè wée fō wā mile blèro, wa kámma bō wa bè: Dii pōyezi ke. ¹⁵ Beee gbera wa soru kè, ben wa gaa Yerusalemu. ¹⁶ Yesudee kè aō kú Sizarea kenō gāa wā pītawao Sipiru gbē Nasō be. Yesudeen à ū zaa zi.

Pōlu gana Yemisi gwa

17 Kè wa ka Yerusalemu, Yesudeeno wa si kōn pōnnaao. 18 Kè guu dō, Pōlu gāawao Yemisi bē. Gbēnsinō kakōana gwe n̄ pīngi. 19 Pōlu i kpām̄ma, ben à yā kè Ludaa kè a zī gāzī bori pāndenō tē t̄kēñne mām̄mam zéazea. 20 Kè aō yā pī mā, aō Luda sáabu kpà. Ben aō bène: N̄ yā pī gwa, wa gbē. Yudanō Yesu náane kè bōrō ugbangba, ben aō pīngi aīa vī Musa doka musu. 21 Aō mā kè n̄é yā daa Yuda kè aō kú bori pāndenō tēnōne aō kp̄e li Musa dokane, aōton bāngu kē n̄ n̄nōnero aōtongō n̄ f̄eakaarayānō kūnaro. 22 Wé kē diaa? Zaake aōé gī n̄ mōna maziro. 23 N̄ kē lán wé onne nà. Wa tē gōon siigō kenō lù sē Ludane. 24 N̄ n̄ sē à gá gbāsī bō a zīndan, n̄ n̄ fīa bō lē aō e wà mī bō, baade pīngi gō dō kē yā kē aō mā n̄ musu n̄é yāpuranlo. Aōé e kē mpi sō n̄ tē Musa dokazi. 25 Bori pānde Yesudeeno sō, wa takada kē wá óñne wa zēo aō mī kē n̄bō kē wà saa òo tāaa kōn aruo kōn n̄bō kōtokpasaio kōn pāpākenao.

26 Ben Pōlu gbē pīnō sē à tārīyo. Kè guu dō, aō gbāsī bō n̄ zīndan, ben à gē Luda ua lē à gbāsībōguro lē diē kōn saa kē weé o n̄ baadeneo.

Pōlu kūna Luda ua

27 Kè gbāsībōna guro swēēplaa beee kà yāana, Asia būsū Yuda kenō Pōlu è Luda ua. Aō tē kà pariin, ben aō à kù. 28 Aōe wii lēe wà bè: Isarailinō, à wa faaba kē. Gbē kēkīi bè ègō yā daa baade pīngine gu pīngia, kē bō wa gbēnō yā kp̄e kōn wa dokao kōn gura kēo. Beee gbera à dōkē Luda uao dō à gēn kōn Girikinō. 29 Aō ò lē kē aō Efesu gbē Torofimu è kōn Pōluo wéte guu yā yānzime, ben aōe daa Pōlu gēo Luda uame.

30 Wéte lògo, gbēnō wī kōn bào zaa gu pīngia aō mò wà Pōlu kù Luda ua aō à gāe wà bōo. Gwe gōo wà Luda ua pī gbānō tāta. 31 Kè aō yezi wà à dē, yā pī baaru Romu sozanō gbēnsi kīi lē, à mā Yerusalemu lògo. 32 Gwe gōo à soza bàdeeno sē kōn à bàsaideeno, ben aō gēñla kōn bào. Kè gbēnō sozanō gbēnsi pī è kōn sozanō lēdo, aō Pōlu gbēna tò. 33 Ben gbēnsi pī sō Pōluzi à à kù à bè wà à yi kōn mōkyakoonō mēn plaa. À n̄ lá à bè: Dén gbē pī ūu? Bó yān à kē? 34 Ben zà guu gbēnō e wii lēe aōe yā dōnkō ooro. Kè zōka e tó gbēnsi pī f̄s̄ à yā pī s̄ans̄an maro, à bè wà gáo sozanō bē. 35 Kè wà kào didikiia, sozanō bé wà à sē gbēnō nanakōana yānzī. 36 Zaake baade pīngi tēzi kōn wīio aōe bee: À à dē.

Pōlu gina kōn a zīndao

37 Kè wà yezi wà gē kōn Pōluo sozanō bē, ben à gbēnsi pī là à bè: Né we mà yā oñne? Ben à là à bè: Nēè Giriki yā m̄aó? 38 Igpiti gbē kē f̄e gbāadeenōzi zīna à gāa gbāan kōn būsuderi gōon bōrō siigōnōn n̄ ūroo? 39 Pōlu wèla à bè: Yudan ma ū. Wà ma i Taasu, Silisia būsūmmē. Wéte tōsaideenlo. Ma wéé kēm̄ma n̄ ma gba zé mà yā o gbēnōne. 40 À à gbà zé, ben Pōlu zè didikiia à ò kē gbēnōne yáku. Kè aō ȳl̄te kītiki, à yā óñne kōn Eberu yāo à bè:

22

1 Ma gbēnō kōn ma mareeno, à swā kpá à ma yāze ma tia. 2 Kè aō mā èe yā oñne kōn Eberu yāo, aō zè kītiki. Ben Pōlu bè: 3 Yudan ma ū, wà ma i Taasu, Silisia būsūmmē, ben ma né blē wéte guu kē. Gamalieli kiian ma doka kē wa dezīnō kūna dàdan a zéa. Má aīa vī Ludane lán á kuu nà gbāa a pīngi. 4 Ma wéé t̄a d̄onzize pī s̄erīnōa ai aō gbēkenō gāga, ma gōgbē kōn nōgbēnō kùkù ma n̄ ká kp̄esiaan. 5 Sa'oriki kōn gbēnsinō dē ma sēedadeeno ū n̄ pīngi. Ma takada kē

aṣṣ kē Damasiku Yudanŋne sī nī ɔzī, mée gaa gwe mà gbē pīnŋ kūkū mà suíyo Yerusalemu wà wée tārīma.

Pɔlu a Yesu zé sena tɔkēnna
(Zīr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kē mà tē zén, ma ka kīi kōn Damasikuo ɔfāntē kà midangura, ben kando gupura bīta bō ludambe à dāmala. ⁷ Ma bō ma lēe tɔɔte, ben ma koto mà wà bème: Solu, Solu, à kē dia nēe wée tāmāa? ⁸ Ben ma bè: Dén n ūu, Dii? Ben à bème: Mámbe Yesu Nazareti kē nēe wée tāaa ū. ⁹ Gbē kē aṣṣ kúmaonŋ gupuraa pī è, mɔde aṣṣe gbē kē èe yā oomao koto maro. ¹⁰ Ben ma à là: Bón mé kēe, Dii? Ben à bème mà fēe mà gē Damasiku. Gwen weé yā kē à dieme mà kēe omē pīngi. ¹¹ Gupuraa pī í gbāaa tò ma wée e guu e dɔro, ben ma gbēnŋ ma kū ma ɔɔa aṣṣ gēmao Damasiku.

¹² Dɔnziri kee kú gwe kē wè bene Anania. È mì sie Luda dokane, bensṣ Damasiku Yudanŋ pīngi è à tó nnaa sí. ¹³ À mà ma kiia à zè ma sae, ben à bème: Solu ma gbē, n̄ eara n̄ guu e. Gwe gṣṣ ma wée wē, ben ma à è. ¹⁴ À bè wa dezīnŋ Luda bé à ma se le mà wée si Gbē Maale mà yā ma à lén mà à poyezi dṣ. ¹⁵ À bè mégṣ de à sēedadee ū mǎgṣ yā kē má è kōn yā kē má mào oo baade pīngine. ¹⁶ Ben à bè bōn mée dāa dɔɔ, mà fēe mà batisi ke ma durunnŋ é kēma kōn à sísināo.

Pɔlu zīna bori pāndenŋ kiia

¹⁷ Kē ma eara Yerusalemu, mée adua kēe Luda ua, ben ma wée gupu è. ¹⁸ Ma Dii è, à omē mà ke kpakpaa mà bō Yerusalemu, zaake gbēnŋ é yā kē mée oo a musu síro. ¹⁹ Ben ma bè Diine, aṣṣ dṣ sǎnsǎn kē mēgṣ gēe aduakekpe kōn aduakekpen-o le mǎgṣ à nāanekerīnŋ kaa kpésiaan wǎgṣ n̄ gbēe. ²⁰ Kē wèe à sēedadee Sītīvī dee sṣ, mapi má kú gwe ma ze kōn à dērīnŋ, má n̄ utanŋ kūnañne. ²¹ Ben Dii bème mà gá, é ma zī ai bori pāndenŋ kiia zǎazá.

Pɔlu né Romu gbēme

²² Aṣṣ swā kpà à yāzi ai à gāa à kà bori pāndenŋ yā pia, ben aṣṣ nà wīiia wà bè: À à de! Gbē kē taka kuuna zé vīro! ²³ Aṣṣe wii lēe aṣṣe n̄ utanŋ gbákēe aṣṣe būsuti fāa musu. ²⁴ Ben Romu sozanŋ gbēnsi bè wà gē kōn Pɔluo n̄ be, wà à gbē kōn flào ai à yāpuraa o wà e wà yā kē wèe wīi dɔɔa à yānzi ma. ²⁵ Kē wèe Pɔlu ɔɔnŋ poroo le wà à yi, à bè soza bàdee kē kú gweene: A à zé vī à Romu gbē gbē yákpaekeasai? ²⁶ Kē soza pī yā pī mà, à gāa à bè n̄ gbēnsine: Bón né kēe? Gbē pī né Romu gbēme. ²⁷ Ben gbēnsi pī mà à Pɔlu là à bè: N̄ omē, Romu gbēn n̄ úṣ? À wèala à bè: Eè. ²⁸ Ben gbēnsi pī bène: Ma ɔɔ bīta kpāme, ben ma gṣ Romu gbē ū. Ben Pɔlu bène: Mapi sṣ wà ma i à ūme. ²⁹ Ben gbē kē aṣṣ yezi wà yā lalaa yāanŋ bōru kpee gṣṣ. Kē gbēnsi pī dṣ kē Pɔlu né Romu gbēme, vīa à kú kē à tò wà mà kàa yānzi.

Yuda gbāadeenŋ yákpaekeena kōn Pɔluo

³⁰ À guu dṣ kē gbēnsi pī yezi à yā kē Yudanŋ mō sǎnsǎn ma, à mō pōroa, ben à sa'orikīnŋ kōn Yuda gbāadeenŋ kākṣa à mō kōn Pɔluo n̄ ac.

23

¹ Pɔlu wée pē gbāadeenŋa à bè: Ma gbēnŋ, yákee e ma swè vī Luda aero ai kōn a gbāao. ² Ben sa'oriki Anania ò a dogarinŋne aṣṣ à lé a léa. ³ Ben Pɔlu bène: Luda n̄ lé se, gbēntee kāká be. N̄ vēena née yákpae kēmao doka musu, ben

mpi s5 n bɔ à kpɛɛ, n bè wà ma lé. ⁴ Ben dogari pinɔ bè: Mbe néɛ Luda sa'oriki s5s5ɔ lé? ⁵ Pɔlu bè: Gbɛnɔ, má d5 sa'orikinlo, zaake wà kɛ Luda yān wà bè wàton wa bùsu gbāadee t5 zaaa síro.

⁶ Pɔlu d5 kɛ gbāadee pinɔ gbɛkenɔ né Sadusinɔme, a5 gbɛkenɔ s5 Farisinɔ, ben à ónne gbāngbān: Ma gbɛnɔ, Farisin ma ũ, Farisinɔ nén ma ũ. Gɛnɔ fɛɛna támaa kɛ má vī yānzin ée yákpae keɛmaozi. ⁷ Kɛ à yā pì ò, Farisinɔ k5n Sadusinɔ fɛɛ k5n k5n leokpak5ao, ben kak5ana kpàate leo plaa. ⁸ Sadusinɔ è be gɛnɔ è fɛero, bens5 malaikanɔ k5n nininɔɔ kuuro. Farisinɔ s5 zɛ k5n yā pinɔ píngi. ⁹ Zɔka gbāaa gɛ́ n tɛ, ben Farisi kɛ a5è doka dañne kenɔ fɛɛ k5n leokpak5a gbāaa a5 bè: Wée yā zaa ke e gbɛ kɛaro. Tó ninii ke malaika bé à yā òne s5 né? ¹⁰ Kɛ leokpak5a gbāa kũ, sozanɔ gbɛnsi e vīa keɛ le gbɛnɔ tón Pɔlu ke gyáigyairo yānzì, ben à ò a sozanɔne a5 pita wà gɛ́ n tɛ a5 à kũ wà gáo n be.

¹¹ Zī beea gwāavī Dii b5 à mɔ Pɔluzi à bè: N̄ làakari kpáè! Lán n ma yā ò Yerusalemu kɛ nà, séde ñ ò Romu dɔ.

Lékpak55na Pɔluzi

¹² Kɛ guu dɔ, Yuda kenɔ kāk5a asii guu a5 la dà wà bè weé p5 blero weé í miro ai wà gá Pɔlu deo. ¹³ Lékpak55ri pinɔɔ de g5ɔn baplaaala. ¹⁴ A5 gāa sa'orikinɔ k5n gbɛnsinɔ kiia a5 bèñne: Wá si k5n Ludao wa bè tó wée Pɔlu dero, tó wa p5 blɛ, Luda láari kɛwa. ¹⁵ Apinɔ k5n gbāadee a píngi à gá à o sozanɔ gbɛnsine à m5are k5n Pɔluo lán wà be á yezi à à yānɔ tãasi ke tia de à káakupɔlaa bà. Wapinɔ s5 wég5 kú soru guu wà à de zén ai àg5 gá ká kɛ.

¹⁶ Kɛ Pɔlu dāre nég5gbɛ́ n yā kɛ a5ɔ g5g5 pì mà, ben à gāa à gɛ sozanɔ be à ò Pɔlune. ¹⁷ Ben Pɔlu soza bàdee sisi à bèñne: N̄ gá k5n g5kpare kèo a gbɛnsi kiia, zaake à yezi à baaru ke kpáneme. ¹⁸ Ben à à sɛ à gāao n̄ gbɛnsi kiia à bè: Pɔlu kɛ wà à dà kpén ma sisi à kùeme mà m5 n kiia k5n g5kpare kèo. À yāke vī à yezi à onne. ¹⁹ Ben gbɛnsi pì g5kpare pì kù a ɔɔa à gāao gusae n̄ g5ɔn plaa, ben à à là à bè: B5 yān n̄ vī ñ omɛɛ? ²⁰ Ben à bè: Yudanɔ bé wà lé kpāk5s5, a5ɔ yezi wà kùenne n̄ m5 k5n Pɔluo n̄ gbāadeenɔne zia, lán wà be a5ɔ yezi wà à yā gwa tia de à káakupɔlaa bà. ²¹ Nton weñnero, zaake a5 gbɛnɔɔ e à dāa zén wa de g5ɔn baplaaala. A5 la dà wà bè weé p5 blero weé í miro ai wà gá à deo. A5 sorumi mà kò, n yān a5 swā dɔzi. ²² Gbɛnsi pì bè g5kpare pìne: Nton tó gbɛke d5 kɛ n̄ òmɛro. Ben à à gbàre.

Pɔlu gbarena Sizarea

²³ Ben à soza bàde g5ɔn plaaano sisi à bèñne: À o soza fɛɛdade g5ɔn wāa doonɔne a5 soru ke wà gá Sizarea uusie úbleguro k5n s5de g5ɔn baaag5 akurinɔ k5n sáride g5ɔn wāa doonɔ. ²⁴ À s5 yā keke Pɔlune à dia le wà gáo bùsu gbɛnsi Felisi kiia aafia. ²⁵ Ben à takada kɛñne à bè:

²⁶ Bùsu gbɛnsi Felisi, mamɔma Kalaudiu Lisia ma takada kɛ kɛñne ma ñ kpàmma. ²⁷ Yudanɔ bé wà gbɛ kɛkii kù a5ɔ yezi wà à de. Kɛ ma à d5 Romu gbɛ ũ, ben ma gaa k5n sozanɔ ma à símma. ²⁸ Kɛ má yezi mà à taari kɛ a5ɔ èa ma, ma à sɛ ma gāao a5 yákpaekeerinɔ kiia. ²⁹ Gwen má d5n kɛ taari kɛ a5ɔ èa né n̄ doka yāme, èe yā kɛ kà wà à de ke wà à da kpésiaan kero. ³⁰ Kɛ wà lé kpāk5s5zi, wà à kpái kɛme, ben ma à gbàremma g5ɔ má ò yādeenɔne a5 gá k5n à yāo n kiia gwe.

³¹ Ben sozanɔɔ kɛ lán wà ónne nà a5 Pɔlu sɛ wà gāao Antipatari gwāavī. ³² Kɛ guu dɔ, soza kɛ a5ɔe taa oo kɛse pinɔ Pɔlu nà s5deenɔne n̄ ɔzì a5 dɔo ae, ben a5

ɛara wà tà ñ be. ³³ Kè sɔdeenɔ kà Sizarea, aɔ takada pì kpà bùsu gbɛnsi pì, ben aɔ Pɔlu nàne à ɔzĩ. ³⁴ Bùsu gbɛnsi pì takada pì kyó kè, ben à Pɔlu là bùsu kè à bòn. À mà kè Silisia bùsun à bòn, ³⁵ ben à bène: Tó gbɛ kè aɔ yá vīnyonɔ m̀, mé ma lán aɛ́ o nà. Ben à bè wàgɔ à dákpa a Herɔdu pitakiia.

24

Yudanɔ Pɔlu káarakpana

¹ Gurɔ ɔɔɔroo gbera sa'oriki Anania m̀ Sizarea kɔn gbɛnsi kenɔ kɔn dokadɔri kè wè bene Tetuluo. Aɔ m̀ Pɔlu káara kpá bùsu gbɛnsi kiia. ² Kè wà Pɔlu sìsi, Tetulu fɛe èe yá daaála à bè: Felisi, kɔn n aubarikao wa bùsu kaena aafia. N zia laasuulena bé à wa bùsu ke maa. ³ Wè n tɔ nnaa sí wàgɔ n sáabu kpa a gu pingia gurɔ pingi. ⁴ Kè má yezi mà n yá gágaro, mé wée kemma ñ sùu kewao ñ wa yá néngo kèkii ma. ⁵ Wá è kè gbɛ pì né guderime. È yáketè da Yudanɔ té anduna guu pingi, à de dɔnzize ege e kè wè ñ sísi Nazaretideenɔ dɔn'aedee ũ. ⁶ Baa se à yezi à Luda ua gbási lé, ben wa à kù. ⁷⁻⁸ Tó n à làla n zīnda, né taari kè wá èa yápuraa dɔ. ⁹ Ben Yudanɔ yá'i káara wà bè len yá pinɔ de le.

Pɔlu gina kɔn a zīndao Felisi aɛ

¹⁰ Ben bùsu gbɛnsi pì m̀ kè degū Pɔlune le à yá o. Ben Pɔlu bè: Lán má n dɔ yákpækèri ũ bùsu kè guu à wè gi kè nà, beee yānzi mée ma mibona yá oo ma laakariazi. ¹¹ Tó ñ gbèka, weé onne kè ma gana Yerusalemu mà dɔnzi kee de gurɔ kuri awɛplaalaro. ¹² Wèe ma e mée leokpakɔa kee kɔn gbèkeo Luda uaro. Wèe ma e mée yáketè daa aduakɛkpenɔ guu ke wéte guuro. ¹³ Gbɛ pinɔ è fɔ wà taari kè aɔ èmaa sèedadee ennero. ¹⁴ Má si kè zé kè aɔe sísi dɔnzize ege e pì guun mée dɔ wa dezinɔ Ludazi. Má yá kè wà kè Musa doka guu kɔn annabinɔ takadanɔ náanekena pingi. ¹⁵ Ma wée dɔ Ludazi lán aɔpinɔ bà kè gbɛ maaanɔ kɔn gbɛ zaaanɔ é fɛe bɔna gaan ñ pingi. ¹⁶ Beee yānzi mɛɛgɔ ma zīnda totoo gurɔ pingi le ma swè tóngɔ vīi Luda aɛ ke gbɛntee aɛro. ¹⁷ Ma wèkena kɔn ma bùsuo gbera ma ɛara ma su ma ɔ dāmma ma saa ò ¹⁸ Luda ua. Kè mée saa oo ma gbásiɔbɔna gbera, ben wà ma le gwe. Mée gbɛnɔ kákɔaro, yáketè kuuro. ¹⁹ Asia bùsu Yuda kenɔn yádeenɔ ũ. Séde aɔ m̀ wà yá bɔ kɔ lén n kiia. ²⁰ Tó lenlo, ñ tó gbɛ kè aɔ kú kènɔ dà kè aɔ èma gurɔ kè aɔ yákpae kèmao o. ²¹ Sé yá mèn doo kè má òñne kɔn kòto gbáaa, gèno fɛena yá musun aɔe yákpae keemaazi.

²² Felisi Yesu zé bɔkɔtè dɔ, ben à lá kà Yudanɔ yála à bè: Tó sozanɔ gbɛnsi Lisia m̀, mé a yá m̀ deare. ²³ À ò soza bàdeene àgɔ Pɔlu dákpa, m̀de à à gba zé à ñam pá, à tó à gbɛnɔ à ñan ká.

Pɔlu kuuna kpésiaan Sizarea

²⁴ Gurɔ plaa gbera Felisi m̀ kɔn a Yuda naɔ kè wè bene Durusilao. À Pɔlu sìsi, ben à Kiriisi Yesu náanekena yá màa. ²⁵ Pɔlu e yá oo maakena musu kɔn zīndakūnadɔ kɔn yákpækèna kè èe mɔɔo, ben vīa Felisi kù à bè: Ñ fɛe ñ tá gīa. Gurɔ kè ma ɔ lè mé ɛara mà n sísi. ²⁶ À wée dɔ Pɔluzi kè eé ɔdɔnkpɛegbaa daareme, ben ègɔ à sísi gèñ baaagɔ à m̀ fàadi boao. ²⁷ Kè à kè wè plaa, Pɔsiu Fɛsutu wèe Felisi gèe ũ. Kè Felisi yezi àgɔ nna kɔn Yudanɔ yānzi, ben à Pɔlu tò da kpésiaan.

25

Pɔlu zè kɔn gana Siza kiiao

¹ Fesutu vɛɛna kpatan gurɔ aagɔɔ gbera à fɛɛ Sizarea à gaa Yerusalemu. ² Gwen sa'orikinɔ kɔn Yuda gbãadeenɔ mɔ à kiia aɔ fɛɛ kɔn Pɔlu yāo. Aɔ wée kɛa ³ à sùu kɛ à tó Pɔlu mɔ Yerusalemu. Zaake aɔ zèo wà takuteɛ kpákpane zén wà à demɛ. ⁴ Ben Fesutu bèɛnɛ: Pɔlu kú kpésiaan Sizarea, mapi sɔ mé tá gwe tia. ⁵ A gbãade kenɔ mɔ wà gámao. Tó à yā zaaa kɛmɛ, é o. ⁶ Fesutu kɛnyo lán gurɔ sɔraagɔ ke gurɔ kuri taka bà, ben à ɛara à tà Sizarea. Kè guu dɔ, à vɛɛ a tintia à bè wà mɔ kɔn Pɔluo. ⁷ Kè wà mòo, Yuda kè aɔ bɔ Yerusalemunɔ ligazi, ben aɔ yā bíta kè wée fɔ wà à sèedadee èroonɔ dia paripari. ⁸ Pɔlu yā sɛnla à bè: Mée taari ke Yudanɔ doka ke Luda uanero, ke Siza. ⁹ Fesutu e weteɛ àgɔ nna kɔn Yudanɔ, ben à Pɔlu là à bè: Né we ñ gá Yerusalemu lɛ mà yákpae kenyo gwe yā kɛnɔ musuɔ? ¹⁰ Pɔlu bè: Siza doka kè kɔ si wà yákpae keomeɛ aezɛn má zen kè. Mée taari ke Yuda kenɛro lán mpi ñ dɔ sãnsãn nà. ¹¹ Tó ma taari kè à kà wà ma dɛɛ kè, mée gízi mà garo. Mòde lán mée yā kè gbɛ kɛnɔ e oo ma musu ke ke nàro, gbɛke zé vī à ma kpámmaro. Gana Siza kiian ma zɛo. ¹² Kè Fesutu lé kpákɔsɔ kɔn a gbɛnɔ à bè: Kè Sizan n zɛo, à kiian né gán.

Gana kɔn Pɔluo kí Agaripa kɔn Benisio aɛ

¹³ Gurɔ plaaa gbera kí Agaripa kɔn Benisio mɔ Sizarea lɛ wà ì kpá Fesutua. ¹⁴ Kè aɔɔe gurɔplaa kee gwe yãnzɛ, Fesutu bɔ kɔn Pɔlu yāo kína pɛnɛ à bè: Gɔgbɛ kee kú kè kè Felisi à tò da kpésiaan. ¹⁵ Kè ma gaa Yerusalemu, sa'orikinɔ kɔn Yuda gbɛnsinɔ mòmɛ kɔn à yāo wà bè mà sùu kɛ mà yā daala. ¹⁶ Ma bèɛnɛ tó gbɛ kè wà mò kɔn à yāo e zé e à kɔ e kɔn gbɛ kè aɔ yā vī ledoonɔ à yā sɛnlaro, wa Romudeenɔ weè à kpámmaro. ¹⁷ Kè wa su kè ledɔ, mée yā gágaro. Kè guu dɔ gɔɔ, ben ma vɛɛ ma tintia ma bè wà mómɛ kɔn adeo. ¹⁸ Gbɛ kè aɔ taari èa pɛnɔ yā ò, aɔɔe yā zaaa kè mée kpákpa o à musuro. ¹⁹ Aɔ yáketɛ vɔ ñ dɔnzize yā musu kɔn gɔgbɛ kè wè bene Yesu yāo. À gà, ben Pɔlu zè kɔn à kuuna wɛndio yāo. ²⁰ Ma bídi kè yā pì zé dɔnaa, ben ma à là tó à yezi à gá Yerusalemu wà yā pì gɔgɔnɛ gwe. ²¹ Ben Pɔlu bè Romu kínan a zɛo wàgɔ a kúna. Ben ma bè wàgɔ à dákpaai ai màgɔ gá à gbarɛ Sizaa. ²² Ben Agaripa bè Fesutunɛ: Má yezi mà gbɛ pì yā ma ma zɛnda. Ben Fesutu bè: Né yā ma à lén zia.

²³ Kè guu dɔ Agaripa kɔn Benisio mɔ kɔn gakui bítao, ben aɔ gè kɔkákɔakekpen kɔn sozanɔ gbɛnsinɔ kɔn wéte gbɛ bèedeenɔ. Kè Fesutu yā ò, wà mò kɔn Pɔluo. ²⁴ Ben Fesutu bè: Kí Agaripa kɔn amoa kè á kúwao kɛnɔ píngi, a gbɛ kèkíi é? Yuda kè aɔ kú Yerusalemunɔ kɔn gura kɛnɔ ñ píngi gbɛ pì yā sè wà mòoma, aɔɔe wii lɛɛma aɔ bè à maa àgɔ kuu dɔro. ²⁵ Mapi sɔ, mée e à yáke kè kè kà wà à dero, ben lán à zè kɔn Sizao nà, ma zɛo mà à gbarɛa. ²⁶ Mée yā pì gbá dɔ gbasa mà takada kè kínanɛ à yā musuro. Beee yãnzɛ ma mɔo a aɛ, atɛnsa mpi kí Agaripa, lɛ yálalanaa gbera mà yā e mà kɛ. ²⁷ Zaake pisina gbarɛnmana taari kè wà èa sãnsãn ona sai zé vī ma kíiaro.

26

Pɔlu a zɛnda yā bɔkɔtena kí Agaripa aɛ

¹ Ben Agaripa bè Pɔlunɛ: Né zé vī ñ n yā o. Ben Pɔlu ɔ sè à a zɛnda yā bɔkɔtɛ à bè: ² Kí Agaripa, má è ma mɛnnaa kè, kè má è mée ma zɛnda yā bɔkɔtɛɛ n aɛ gbãa taari kè Yudanɔ dima píngi yā musu. ³ Atɛnsa kè ñ Yudanɔ fɛɛakaarayá dɔ píngi kɔn ñ yáketenɔ. Beee yãnzɛ ma wée kɛmma ñ ma yā kè mame. ⁴ Yudanɔ

ma kuuna dō n̄ p̄ngi zaa ma né f̄éte zī naana zaa ma b̄usun ai Yerusalemu. ⁵ Aṣṣ ma dō à ḡi k̄è. Tó aṣṣ yezi, aṣé f̄s wà o k̄è má kú wa d̄anzirinṵ ḡali k̄è gb̄aa k̄ōn Luda yāo k̄è w̄è be Farisinṵ t̄é. ⁶ Tia sa w̄èe yákp̄ae k̄eemaṵ k̄è ma w̄éé d̄o lé k̄è Ludaa gb̄è wa dezinṵnezi yānzi. ⁷ Wa bori m̄èn kuri aw̄eplaaṵ èḡs d̄o Ludazi f̄aant̄é k̄ōn gw̄āaw̄iṵ w̄éed̄ona légb̄ēna d̄ōnk̄s p̄izi. Kí, támaa p̄i yānzin Yudanṵ f̄eemazizi. ⁸ B̄oyānzin Luda ḡēnṵ f̄ēna k̄ēare yā z̄ésaidee ūzi s̄eé? ⁹ Mapi s̄ō yā, ma z̄eo k̄è yā k̄è eé b̄o Yesu Nazareti k̄p̄eé p̄inḡin m̄éḡṵ k̄eé. ¹⁰ Len má k̄è le Yerusalemu. Sa'orikinṵ ma gba z̄é, ben ma Luda gb̄ēnṵ k̄à kp̄ésiaan pari. Tó w̄èe n̄ d̄ed̄eé s̄s, ma lé èḡṵ kú à guume. ¹¹ M̄eèḡṵ gaa aduakekp̄e k̄ōn aduakekp̄eṵ ḡēn baaḡṵ m̄àḡṵ w̄éé tāam̄ma mà ḡā nam̄ma le aṣ lé sé Yesuzi. Ma p̄oṵ f̄ēnañzi, ben m̄eè ḡā ĩa dam̄ma w̄éte swabaaṵṵ.

P̄olu a Yesu z̄é s̄ena ya'ona

(Z̄ir 9:1-19, 22:6-16)

¹² Beee yānzi m̄éé gaa Damasiku k̄ōn iko k̄è sa'orikinṵ ma gbar̄eoozi. ¹³ Kí, k̄è má t̄é z̄én k̄ōn ɔf̄ant̄ēo di midangura, ma gupuraa è à b̄ò ludambe à d̄amala k̄ōn ma gb̄ēnṵ, à p̄ās̄i d̄e ɔf̄ant̄ēla. ¹⁴ Wa l̄eé t̄oṵte wa p̄ingi, ben ma k̄oto mà w̄à bème k̄ōn Eberu yāo: Solu, Solu, à k̄è dia n̄éé w̄éé tāamaa? L̄èz̄ōna k̄ōn gb̄áo kyatee sai e ĩa daamma fá! ¹⁵ Ma bè: D̄én n̄ ūu, Dii? Ben Dii bè: M̄ámbe Yesu k̄è n̄éé w̄éé tāaa ū. ¹⁶ N̄ f̄eé n̄ z̄e. Ma b̄o ma m̄onzi le mà n̄ sé ma z̄ík̄eri ūme, ñḡṵ d̄e yā k̄è n̄ è k̄ōn yā k̄è m̄é ɔd̄ann̄eṵo s̄eedadee ū. ¹⁷ M̄é n̄ m̄i sí Yudanṵ ɔz̄i k̄ōn bori p̄āndenṵ. M̄é n̄ z̄iim̄ma ¹⁸ le n̄ n̄ w̄éé k̄ēñne, aṣ k̄p̄eé li gusiaane w̄à ae d̄o gupuraa, aṣ b̄o Set̄ān gb̄āaan w̄à ḡē Luda p̄ón, le aṣ durunnṵ e à k̄ēñma, aṣ baka ḡṵ kú k̄ōn Luda gb̄ēnṵ ma náan̄ek̄ena yānzi.

P̄olu z̄ík̄ena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, àmbe à tò m̄éé ḡi ludambe gb̄è k̄è b̄ò à m̄òmazi yāziro. ²⁰ Ma waazi k̄è Damasiku ḡia k̄ōn Yerusalemu, ben má k̄è Yudea b̄usu gu p̄inḡia k̄ōn bori p̄āndenṵ kiiao. Má òñne aṣ n̄òse lié w̄à ae d̄o Ludaa, aṣ yā k̄è eé tó w̄à d̄s k̄è aṣ n̄òse lié k̄e. ²¹ Beee yānzin Yudanṵ ma k̄ū Luda uazi, aṣṣ yezi w̄à ma d̄e. ²² Luda d̄onlen má kuuo ai k̄ōn a gb̄āao, ben má z̄ena à s̄eedadee ū né f̄éte k̄ōn gb̄ēnsinṵne n̄ p̄ingi. M̄eè yā p̄ānde oro, sé yā k̄è annabinṵ k̄ōn Musao ò à k̄eé baasiro. ²³ Aṣ bè Mesaya è m̄è'ṣamma e, àmbe eé f̄eé b̄ona gaan k̄áaku à gupura yā o Yudanṵne k̄ōn bori p̄āndenṵ.

²⁴ K̄è P̄olu e a z̄inda yā b̄ok̄ṵte le, F̄esutu w̄iī d̄o à bè: ĩa k̄amman yó P̄olu? N̄ d̄ona b̄ita bé èe n̄ m̄i lié. ²⁵ Ben P̄olu bè: ĩa e k̄ámaro, gb̄è bèede F̄esutu. Ȳāz̄eēn m̄éé oo, bens̄ō ȳapuraame. ²⁶ Kí, lán n̄ yā beēnṵ d̄s n̄à mé f̄s mà yā onne súusu v̄ia sai. Má d̄s k̄è à kee e k̄e n̄ m̄i k̄p̄eero, zaake yā p̄i né gusae yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n̄ yā k̄è annabinṵ ɔ̀ sí? Má d̄s k̄è n̄ si. ²⁸ Ben Agaripa bè P̄olune: Gurṵ z̄aka nénḡo k̄è guu n̄éé daa né f̄s n̄ ma lié mà ḡṵ Yesudee ūn ȳs? ²⁹ P̄olu bè: Baa tia ke ḡik̄ena má yezi, tó Ludaa w̄è. Èe ke ndonlo, k̄ōn gb̄è k̄è aṣṣe ma yā maa gb̄āanṵ n̄ p̄ingi, aṣ ḡṵ lán má d̄e n̄à m̄òkyakoo k̄ēnṵ baasi. ³⁰ Ben k̄ina p̄i k̄ōn b̄usu gb̄ēnsio k̄ōn Benisio f̄eé k̄ōn gb̄è k̄è aṣ kak̄ōana gweenṵ. ³¹ K̄è aṣ b̄è, aṣṣe o'ook̄ōne: Gb̄è p̄i e yā k̄è k̄à w̄à à d̄e ke w̄à à da kp̄ésiaan k̄ero. ³² Ben Agaripa bè F̄esutune: Tó gb̄è p̄i e z̄e k̄ōn gana Siza kiiao yāro, le w̄é f̄s w̄à à gbar̄e.

¹ Kè wà zèo wà da Itali zén, ben wà Pòlu kōn pisina kpaa kenò nà soza bàdee kè wè bene Yuliune a zī. À de soza gāli kè wè be Siza sozanò dōn'aadeenò doke ū. ² Wa gē góro'ite kè bò Adaramitiumu guu, èe bōee kōn Asia būsū wétenò, ben wa da zén. Masedonia būsū gbē Arisitaku Tesalonika kúwao. ³ Kè guu dō wa ka Sidō. Yuliu Pòlu kūna kōn nōseo do, ben à à gbà zé à gá a gbēnò gwa le aō dōnle kene. ⁴ Kè wa bō gwe, wa ka í dagura. Kè ĩa e daawale yānzi, ben wa dō Sipiru būsuzi kpēe kpa. ⁵ Tāa'ona ĩsiaa dagura wa dō Silisia kōn Pamfilia būsunzī, ben wa ka Mīra, Lisia būsun. ⁶ Gwen soza bàdee pì Alesandaria góro'ite kè èe gaa Itali èn, ben à wa kan.

⁷ Gurò kenò guu wa tá būsā. Ōsi kōn ōsiion wa ka Sinidu léa. Kè ĩa e wewe wà gá súusuro, wa pāne wa bō Kereti būsū kpēe kpa Salamōne sae. ⁸ Ōsi kōn ōsiio wée dō Keretizi, ben wa ka guu kè wè be Górodōki Maaan. À kīi kōn wéte kè wè be Laseao. ⁹ Lán wa gī kè zén nà, wa gana ae gō kari ū, zaake Yudano léyigurō gē kō. Beee yānzi Pòlu lé dārimma ¹⁰ à bè: Gbēnò, má è tá kèkii é mó kōn ásarū bítāo kōn mōnzio. Èe ke góro pì kōn à asoonò adonlo, kōn wapinōme se. ¹¹ Mōde soza bàde górofirī kōn górodeeo yā sī de Pòlu yāla. ¹² Gu pì maa wà góro dōn wà buusie ble gwero, ben gbē paridee zè kōn dana zén-o. Aō yezī wà ká Fenisi, wéte kè kú Kereti ofantēgēkpen kpa, tó eé sī ke wà buusie ble gwe.

Zàgā'ia fēna ĩsiaala

¹³ Kè ĩa busē fēe sōomete kpa, aōe daa aōé fō wà n poyezi keme. Ben aō n góro pòro wà dà zén aōe dō Keretizi kīkīi. ¹⁴ Èe gī kero zàgā'ia gbāaa kè wè be ĩa pāsī bō Kereti kpīi kpa. ¹⁵ À góro ĩe, wée fō wà mì dōa dōro, ben wa gō tézi. ¹⁶ Kè à wa kpa luan néngo kè wè be Kodazi, à kèwa sáō fète. Ōsi kōn ōsiion wa wa góronē misibò è wá kú gwe. ¹⁷ Kè aō sè wà gēo góro isi guu, ben aō kèke aō bà ká góro isi pīne. Kè aōe vīa kee Libia būsū ĩsararaa gēnane yānzi, ben aō góro kúra pēe ĩn aō gō té ĩazi. ¹⁸ Kè guu dō, lán zàgā'ia gī e wa góro yīpayīpaa gbāngbān nà, ben aō nà asoonò zuzunaa í guu. ¹⁹ À gurò aagōdee zī aō n góro zīkebōnò bōe aō kwèe n zīnda. ²⁰ À ká gurò ūgbangba ofantē kōn sōōnēnō e bōro, ĩa pāsī pì kōn louo e kpáero. Misina támaa kè wá vī yāa yāawa píngi.

²¹ Wa guròplaa kè wée e wa pō blèro, ben Pòlu fēe à bèñne: Gbēnò, tó a ma yā māmē yā, le wée fēe Kereti, mōnzi kōn ásarūo kè borii gbasa à wa lero. ²² Ai tia mēe lé daaawa à a làakari kpáe! A gbēke é garo, séde góro pì yaka. ²³ Gīa gwāavī Luda kè má de à pō ū mēe dōzi malaika bō à mōmazi ²⁴ à bè: Nton vīa kero, Pòlu. Séde n Siza ae le. Luda gbē kè aō kúnyo góro guuno bōnne aafia n píngi. ²⁵ Beee yānzi gbēnò, à a làakari kpáe! Má Luda náane vī kè eé ke lán à òme nà. ²⁶ Séde wà ká luan ke ĩsararaan.

²⁷ À gurò gēro dosaidee zī gwāavī ĩa pāsī pì e wa gáee Adariatiki ĩla ai tia. Ben lezāndo góro gbēnō e daa wa ka kīi kōn í baaome. ²⁸ Ben aō bà ĩlgwabō gbàre ĩn, aō è gāsásuu basiigō. Kè à kè saa fète aō gbàre dō, aō è à zā ká gāsásuu baaagō. ²⁹ Aōe kpāna gbēlaa vīa kee, ben aō kúra mēn siigō gbàre góro pòro kpēe, ben aōe adua kee le guu dōrimma. ³⁰ Góro gbēnō e zé wetee aō bōe góro guu aō bàà lé, ben aōe góro misibò pì pitāa aō da ĩla, aōe kee lán wà be wa yezī wà kúranò gbare góro ae bà. ³¹ Ben Pòlu bè soza bàdeene kōn à bàsaideeno: Tó gbē beenō e gō góro guuro, é fō à bōro. ³² Ben sozanò góro misibò bànò zōzō aō tò à lēe ĩn.

³³ Kè guu yezi à dɔ, Pɔlu agbaa kpànnɛ ní pínɡi aɔ pɔ ble à bè: À gurɔ gèro dosain gbàa a gɔ logona pɔblee sai. ³⁴ Mée agbaa kpaaare à pɔ ble, le à gbàaa e à bɔ aafia. Baa a mikā mèn do eé léero. ³⁵ Pɔlu yábee'ona gbera à buredi sè à Luda sáabu kpà baade pínɡi wáa, ben à li èe soo. ³⁶ Aɔ baade pínɡi làakari kpàe, ben aɔ pɔ blè sa. ³⁷ Wamɔwa kè wá kú góro guunɔ wa pínɡi wa ka gɔn wàa do kpé baaagɔ akuri awéeswéedo. ³⁸ Kè aɔ pɔ blè wà ká, aɔ pówɛɛ bɔɛ wà ká in, le góro e à futa kú yánzi.

Góro'ite yakana

³⁹ Kè guu dɔ, aɔ sɔsɔaa è aɔɔe dɔro. Kè aɔ ígukoto è kɔn bùsu'aatèo sarara, ben aɔ zèo wà gá kɔn góroo ígeezi, tó weé fɔ. ⁴⁰ Aɔ kúranɔ pòro aɔɔ dà í guu, ben aɔ górolibɔnɔ bà pòro gɔɔ. Aɔ góro aɛ bisa pòro íane, ben aɔ mì pè ígeɛ pia. ⁴¹ Ben aɔ sì bùsu'aatèn dɔna sai, ben góro zè gwe. Bùsu'aatè pì góro aɛ kú gínɡin èe fɔ à nígáro, ben ísɔkana kè e kakaa kɔn gbàaao e góro pòro kpɛɛ yakaa. ⁴² Sozanɔ zèo wà pisinanɔ dɛɛɛ, le aɔ gbèke tón í kpá wà pitiúguro yánzi. ⁴³ Mɔde soza bàdee yezi à Pɔlu mì sí, ben à gínne aɔ ní pɔyezi ke. A bè íkparinɔ dɔnnɛ aɛ aɔ kusi ía aɔ bikú, ⁴⁴ gbè kpaaanɔ gɔ té ní kpɛɛ lí lèetɛgeɛnɔ ke góro kasonɔ musu. Len baade pínɡi í baa le aafia le.

28

Pɔlu kuuna Malata luan

¹ Kè wa í baa le aafia, wà mà luan pì tón Malata. ² Bedeenɔ wa si kɔn yenzio maamaa. Aɔ gbàake kpàwazi, aɔ té sà lèwe, zaake lou nà manaa, ben ía bɔɛ. ³ Pɔlu yàka kete kàkɔa à mɔ èe kaa tén, pitigoo kú à guu. Kè té puusu à pà, à bɔ à Pɔlu sò a ɔɔa. ⁴ Kè bedeenɔ mlè pì è dɔ à ɔɔa, aɔ bèkɔne: Gbè beee né gbèderime yápara. Baa kè à bikú íla aafia, yáparaa e wene àgɔ kuuro. ⁵ Mɔde Pɔlu mlè pì gbàke à dà tén, èe pòke kenɛro. ⁶ Gbèno wée dɔzi kè à ɔɔ é ká à lée à ga gwe gɔɔme. Kè à gi kè, aɔ è pòkee e à lero, ben aɔ lé lie aɔ bè, gbè pì né taa isi keme. ⁷ Guu pì saen luan gbènsi kè wè bene Publiu beɛ kún. À wa die gurɔ aagɔ à nibɔkɛɛ kèwe kɔn yenzio. ⁸ Publiu dee daena kɔn mɛwáao èe bándubándu kɛɛ. Ben Pɔlu gè à kiia à adua kènɛ, à ɔ kèa à à kèkɔa. ⁹ Kè à kè le, luan pì gyàre kpaaanɔ mɔ à kiia, ben aɔ kèkɔa se. ¹⁰ Aɔ wa kpe dà maamaa. Kè wée taa, aɔ kúsàɛ kèwe dɔ.

Pɔlu kana Romu

¹¹ Wa kuuna luan pì guu mɔ aagɔɔ gbera wa gè góro'ite kè buusie blè gween wa da zén. Góro pì bɔ Alesandaria wà sika tãanɔ sèeda kèa. ¹² Kè wa ka Sirakusi, wa gurɔ aagɔɔ kè gwe. ¹³ Bɔna gwe wa dɔ ígeezi ai wa gaa káo Regiumu. Kè guu dɔ ía bɔ sɔɔmetɛ kpa, à gurɔ plaadeen wa ka Puteɔli. ¹⁴ Wéte pì guun wa Yesudeenɔ lèn. Aɔ bè wà sùu ke wà azuma doo keñyo. Wá kè le, ben wa da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudeenɔ wa baaru mà, ben aɔ mɔ dawale. Gbèkenɔ wa le Apiu Yaran, gbèkenɔ sɔ guu kè wè be Pitakimen'aagɔn. Kè Pɔlu ní é, à Luda sáabu kpà à à làakari kpàe.

Pɔlu waazikena Romu

¹⁶ Kè wa ka Romu, wà Pɔlu gbà zé àgɔ kuu adona kɔn soza kè eégɔ à dákpaao. ¹⁷ Gurɔ aagɔɔ gbera Pɔlu Yuda gbènsinɔ sìsi. Kè aɔ kàkɔa, à bèrɛne: Ma gbèno, mée zā Yudanɔne yákearo. Mée bɔ wa dezinɔ fɛɛakaarayáke kpɛero, ben wà ma kú Yerusalemu wà ma kpa Romudeenɔa. ¹⁸ Aɔ ma lala yázi aɔɔe yáke e

ma musu kè kà wà ma dero, ben aɔ yezi wà ma gbare. ¹⁹ Ben Yudanɔ bɔ ma kpeɛ. Tiasi ma ze kɔn gana Siza kiiao, èe ke má yá ví kɔn ma bùsu gbɛnɔonlo. ²⁰ Beee yānzi ma a gbeka, le wà kɔ e mà yá oao, zaake gbɛ kè Isarailinɔ wée dɔzi yānzin wà mɔ kè kāmazi.

²¹ Ben aɔ bène: Wée takada ke e à bɔ Yudea bùsun n yā musuro. Wa gbɛke sɔ e bɔ gwe à sùwe kɔn n baaru zaaaro. ²² Wá è à maa wà yá kè n víi ma n lézi, zaake wá mà kè wè donzize pi zaa bo gu pingiamɛ.

²³ Aɔ gurɔɔ diɛkɔnɛ kɔn Pɔluo, ben aɔ mɔ à kiia ua kè à pìtan paripari. À yezi aɔ a yāze dɔ Yesu yā musu, ben à nà Musa dokaa kɔn annabinɔ yānɔ, à kpata kè bɔ Luda kiia yā ònne à bɔkɔteñne zaa kongɔ ai uusie. ²⁴ Gbɛkenɔ yā kè èe oonɔ zé è, mode gbɛkenɔ gizi. ²⁵ Kè aɔɔe kɛkɔsa kɔn leokpakɔao, Pɔlu yā mèn doo kàarañne à bè: Yā kè Luda Ninii dà annabi Isayanɛ à ò a dezinɔne né yāpuraame, kè à bè:

²⁶ Ñ gá ñ o gbɛ mɔnɔne,
aɔégɔ swá kpaa yákemana sai,
aɔégɔ guu gwaa yáke'ena sai.

²⁷ Aɔ nɔse víro le wàton ɔndɔ kuro yānzi,
aɔ swá gbāa le aɔton yā maro yānzi,
aɔ wée kpakɔrena le aɔton guu ero yānzi,
zaake aɔ yezi wà ae dɔma mà n gba aafiaro.

²⁸⁻²⁹ Beee yānzi, àgɔ dɔ kè Luda gbɛnɔ zɔ kɔn mɔsina yāo bori pāndenɔa. Aɔmbe weé sí.

³⁰ Pɔlu kè kpé kè èe à fīa boo guu wè plaa mámmam. Ègɔ gbɛ kè aɔè mó fāadi boonɔ kuru ɔplaplaa n pingi. ³¹ À kpata kè bɔ Luda kiia yā waazi kèñne à Dii Yesu Kirisi yā dánne kɔn làakario kpaena, gbɛkee e kpánero.

ROMUDEENŊ

Baade píngi né durunkérimé 1:1-3:20

Lán Luda è tó yá bǒnyo nna ná 3:21-4:25

Kuuna gbē dufunŋ ũ Kirisi guu 5:1-8:39

Yá kè Ludaa e wɛtɛɛ Isarailinŋ musu 9:1-11:36

Yesudeenŋ yákena 12:1-15:13

Pɔlu ikpamma 15:14-16:27

Pɔlu ikpana Romudeenŋa

¹ Mamoma Pɔlu, Kirisi Yesu zɔbleri, Luda ma sisi à ma diɛ a zɔri ũ, baaru nnaa ² kè à gɔake à à lé gbè a annabinŋne aɔŋ kè à yán kpàri ũ. ³⁻⁴ À Né Yesu Kirisi wa Dii yán baaru nnaa pì ũ. À gbēnteekeɛ guu à bɔ Dauda borii guume. À ludaninikeɛ guu à fɛena gaan ɔɔɔawe kɔn gbáaao kè Luda Nén à ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé màgɔ de a zɔri ũ bori píngine, le aɔ e wà à náane ke aɔ gɔ à yámarinŋ ũ le à tɔ bɔ. ⁶ Á kú gbē kè Yesu Kirisi n sísí à n sɛnŋ té se. ⁷ Ma takada kèkii kèare, a Romudee kè Ludaa yeazi à a sisi a gɔ à gbēnŋ ũ píngi. Luda wa De kɔn Dii Yesu Kirisio gbēke keare à a gba aafia.

⁸ Káaku gɔa ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gází a píngi yá musu, kè a ludanaanekena dà andunala píngi yánzi. ⁹ Tó méɛ adua keɛ gurɔ píngi, a yá è sámaguro. Ludan ma sèedadee ũ. Ápin méɛ dɔɔzi kɔn nɔsɛo do méɛ à Né yá baaru kpaá. ¹⁰ Mɛɛgɔ wéɛ kea à zé kekeme lán à yezi ná, le mà e mà mó a gwa sa. ¹¹ Ma wéɛsialena nii e ma deɛ maamaa, le mà e mà Luda Nini gba ke daagu a kásápeena yánzi, ¹² le a ludanaanekena kɔn ma pɔo e à wa baade gba swè. ¹³ Ma gbēnŋ, má yezi aɔgɔ dɔ kè mɛɛgɔ gurɔ diɛ gɛn baaagɔ mà mó a gwa, le mà a zii gbè e a té lán má è bori pándenŋ té ná, mɔde ai tia méɛ zé ero. ¹⁴ Girikiyámarinŋ kɔn Girikiyámarisaideenŋ n píngi, dɔrinŋ kɔn dɔrisaideenŋ n píngi, n yá gɔ ma yá ũ. ¹⁵ Beee yánzi ma mà wá mà baaru nnaa pì kpá a Romudeenŋne se. ¹⁶ Mɛè wí de kɔn baaru nnaa pì yáoro, àmbe gbáaa kè Luda è gbē kè aɔɔe à náane keenŋ m̀ sío ũ, atɛnsa Yudanŋ, n gbera bori pándenŋ. ¹⁷ Baaru nnaa pì è owe lán Luda è tó yá bǒnyo nna ná. À de ludanaanekena yá ũ adome, lán wá kè Luda yán ná wá bè: Gbē kè Ludaa tò yá bɔo nna à náane kè èe keɛ yánzi égɔ kuu.

Gbēnteenŋ né taarideenŋme Luda kiia

¹⁸ Zaa musu Luda è a pɔfɛ pita gbēntee kè n zaakena è zé zɔ yápuraaenŋa n pákpazina kɔn n zaakenaŋo yánzi. ¹⁹ Yá kè weé fɔ wá dɔ Luda yá musu utenañero, Luda bé à yá pì bɔrɔne gupuraaa. ²⁰ Zaa gurɔ kè à anduna kàe, à gbáaa kè è yáoro kɔn à ludakeɛ kè wè e kɔn wéɛoroŋ bɔ gupuraaa à ziiŋ guu wásawasa. Beee yánzi gbēnteenŋ agbaakpana víro. ²¹ Aɔŋ Luda dɔs, mɔde aɔè bèɛ líne a zéa wá à sáabu kpáro. N laasuunŋ kè pá, ben aɔ gɔ gusiaan n misai yánzi. ²² Aɔ n zinda diɛ ɔndɔrinŋ ũ, ben aɔ gɔ misaideenŋ ũ. ²³ Aɔè dɔnzi ke gbēntee kè aɔè gaanŋ kɔn báanŋ kɔn nɔbɔnŋ kɔn pɔtaa'onkuseanŋ takane Luda kè è garoo gɛɛ ũ.

²⁴ Àmbe à tò Luda n kpá gbásikenazi, le aɔ wísaiyá ke kɔo, lán aɔè à ni de n nɔsɛ guu ná. ²⁵ Aɔ Luda yápuradee lendee kpá kɔn egeɛo. Aɔè dɔnzi ke Luda

pókenanŋne wà dŋnzi Luda kè pŋ píngi kè gēē ũ. Aubarikadeen à ũ gurŋ píngi! Aami.

²⁶ Beee yānzi Luda n ká wísaiyā nidena. Baa n nŋgbēnŋ yā kè wè kee lendee kpà kŋn yā kè wè keroo. ²⁷ Lemē se gŋgbēnŋ yā kè wè ke kŋn nŋgbēnŋ tŋ, ašē lugakŋzi. Gŋgbē kŋn gŋgbēo ē wísaiyā ke kŋo ašē à gbē e n zīndaa n sāsāna lēn. ²⁸ Zaake ašwe we wà zē kŋn Luda dŋnaoro, ben à n laasuu kè lekpeē, le aš yā kè de wà keroonŋ ke. ²⁹ Yā zaa píngi pèkŋrēm̄ma: Nŋse pāsī, wéekaka, kena kŋo ūi, nŋsegāaanŋ, gbēdena, swèe, gbēblena kŋn mŋnafikikenao. Kŋmŋtŋdeenŋ n ũ, ³⁰ gbēyakarinŋ, Luda ibeenŋ, gbē takiikerinŋ, yŋkŋdeenŋ, ūadārinŋ, zaa laasuulerinŋ, de kŋn dao yāmarisaideenŋ, ³¹ misaideenŋ, nāanesaideenŋ, gbēyakerisaideenŋ, sŋsobisaideenŋ. ³² Ašŋ dŋ kè Ludaa die kè yā beee taka kèrinŋ kà wà n dede, mŋde ašē ze kŋn à kenanŋ adoro, ašē té ká à kèrinŋmme dŋ.

2

Luda é yákpae ke a zéa

¹ Beee yānzi mmŋn kè neē gbē pānde taari ee, n agbaa vī n kpáro. Tŋ n gbē pānde taari è, n n zīnda dà yāmme, zaake n gbētaari'eri neē ke le se dŋ. ² Wà dŋ kè Luda yákpækēna kŋn yā beee taka kèrinŋ kuu a zéame. ³ Mmŋn kè neē yā beee taka kèrinŋ taari e, ben neē ke le se, neē daa né bŋ Luda yákpækēnan yŋ?

⁴ Ke neē dokēe kŋn Luda nnakēnnēna bítāo kŋn à menao kŋn à sūuome? N dŋ kè Ludaa e à nnaa kēenne le n n nŋse lie yānzinloo? ⁵ N swāgbāaa kè, neē nŋse liero, neē pŋfē kaakŋanzi ai Luda pŋfēpitammagurŋ zī, tŋ Luda yákpækēna kŋn gbēnŋ a zéa bŋ gupuraa. ⁶ Eé fia bo baadene a yākenaa. ⁷ Gbē kè ašwe gakui kŋn bēeo kŋn mēvāsiao weteē bensŋ ašwe à maa kee kŋn menaoŋ é wēndi kè è yāaroo e. ⁸ Gbē kè n zīnda pŋyeziyā e dŋnne ae aš gi yāpuraazi ašŋ té à zaaazino sŋ, Luda é pŋfē kŋn pētēo pitarūma. ⁹ Wéētāmma kŋn wāwāao é zaakeri píngi le, atēnsa Yudanŋ, n gbera bori pāndenŋ. ¹⁰ Luda é maakere píngi gba gakui kŋn bēeo kŋn aafiao, atēnsa Yudanŋ, n gbera bori pāndenŋ. ¹¹ Zaake Luda è gbēke wéē gwaro.

¹² Gbē kè durun kè Musa doka dŋsai é kaate le doka pi sai. Gbē kè durun kè nana doka pi zī sŋ, Luda é yákpae keo doka pi musume. ¹³ Èe ke gbē kè èe doka maa kŋn swāo bé à maa Luda kiiaro. Gbē kè èe zī keea bé eé bŋ maa. ¹⁴ Tŋ bori kè aš Musa doka dŋroonŋ yā kè kŋ sio kè kŋn n zīndao, ašŋ doka vī n zīndaame. ¹⁵ Ašwe dŋdŋawe kè yā kè kú doka pi guu kú n nŋsemme. Aš laasuu e yāpura kpaaa dŋ, zaake aš laasuu mēn doro, à kenŋ è n da yān, à kenŋ è n bŋn. ¹⁶ Lemē yákpækēgurŋ zī Luda é yákpae ke kŋn gbēnteenŋ yā kè utena aš nŋsen musu Kirisi Yesu gāzī, lán baaru nnaa kè mēe kpa a ŋà.

Yudanŋ né dokadarisaideenŋme

¹⁷ N Yuda ina, n ze kŋn n Yudakeeo, n Musa doka náane vī, neē yŋkŋ kee Ludao. ¹⁸ N Luda pŋyezi dŋ kŋn yā kè zé vīo, kè wà doka pi dàdanne yānzi. ¹⁹ Neē daa n de vīanŋ wéedee ũ, gbē kè ašŋ kú gusiaa guunŋ fitia ũ, ²⁰ wéesiadeenŋ yādanneri ũ, gbē dufunŋ aufaa ũ. Neē daa Luda dokan dŋna kŋn yāpuraao mī ũ. ²¹ Mmŋn kè neē yā da gbē pāndenŋne, bŋyānzi neē da n zīndanēziroo? N bè wāton kpāi oro, mpi neē o sŋsŋ? ²² Neē be wāton zina kero, neē zina ke sŋsŋ? Neē kya ká tāanŋ, neē n kpé pŋnŋ kpāi o sŋsŋ? ²³ Neē yŋkŋ ke Luda doka musu, ben n doka pi danasai è Luda tŋ yaka. ²⁴ Zaake a yānzin bori pāndenŋ ègŋ Luda tŋ zaa siizi lán wà kè à yān nà.

²⁵ Tó n̄ Luda doka kūna, ben b̄ngukena àre v̄inne. Tó n̄eé à yā da s̄ro, n̄ s̄a k̄n gef̄oodeen̄me. ²⁶ Tó gef̄oodee Luda dokan̄ kūna, Luda é gef̄oodee p̄i gwa s̄a k̄n gb̄ k̄ b̄ngu k̄oroo? ²⁷ Baa tó n̄ doka takada p̄i kūna bens̄ n̄ b̄ngu k̄, tó n̄eé doka p̄i daro, b̄ngukerisaidee k̄ kūna é tó yā danla. ²⁸ Kuuna Yuda ū ȳpuraa né m̄baaȳnlo, l̄me b̄ngukena ȳpuraa né m̄baaȳnlo se. ²⁹ Kuuna Yuda ū ȳpuraa né n̄sguueȳame, l̄me d̄o b̄ngukena ȳpuraa né n̄seguuȳame se. Luda Nini z̄ime, èe ke doka takada ȳnlo. Luda bé è gb̄ beee taka s̄abu kp̄a, èe ke gb̄enteenlo.

3

¹ Kaarana kp̄areen Yudakee v̄i? Àre kp̄areen b̄ngukena v̄i? ² À kaarana v̄i b̄ita yā p̄ingi guu. K̄aku ḡia Luda a yā n̄ān̄e n̄ ōz̄ime. ³ K̄e ās gb̄eken̄ n̄ane v̄iro, b̄n̄ beee v̄i? Ās kuuna n̄ane sai é Luda n̄ane gb̄oroo? ⁴ Auo! Lenlo! À tó Luda ḡo ȳpuraa v̄i, baa k̄e gb̄e p̄ingi né egedeeme, lán wà k̄e Luda yān nà wà bè:

Tó n̄ yā ò, n̄ yā é̄ḡs z̄é v̄i,
tó n̄ ȳkp̄ae k̄ènyo, n̄ yā é ble.

⁵ Tó wa zaakee è Luda maakee b̄o gupuraaa, b̄o yān wé oo? Wé be Ludaa maaro k̄e è p̄of̄e pitawa yānz̄in ȳo? M̄eé oo lán gb̄entee ona bàme. ⁶ Auo! Lenlo! Tó Luda ȳaze v̄iro, à k̄e dia eé f̄s̄ à ȳkp̄ae ke k̄n andunao? ⁷ Gb̄eke é be, tó a egedekee e Luda n̄ane kaara bens̄ èe à t̄s̄ b̄o, b̄oyānz̄in eé yā daala lán durunk̄eri bàzi? ⁸ Tó n̄ ò le n̄eé beee wà yā zaa ke, yā maa é b̄n̄. Gb̄eken̄ ma t̄ zaa si wà bè len m̄eé o le. Luda yādanlana k̄s̄ sīnyo.

Gb̄ekee maaro

⁹ T̄s̄! Wa Yudan̄o wá s̄ān̄ ȳo? Lenlo fá! Zaake ma Yudan̄o k̄n bori p̄and̄en̄o b̄b̄o n̄ dàn̄ n̄ p̄ingi k̄o, ās p̄ingi né durun z̄n̄me. ¹⁰ Wà k̄e Luda yān wà bè: Gb̄ekee maaro, baa m̄èn do.

¹¹ Làakaride kee kuuro, Luda kii weteri kee kuuro.

¹² Ās s̄as̄a n̄ p̄ingi ās̄ ḡs̄ d̄ro sai,
ȳamaakeri kee kuuro, baa m̄èn do.

¹³ Ās̄ k̄oto de lán mira w̄ena bàme,

ās̄è l̄n̄naa k̄asān̄e,
ās̄ légb̄e né pitigoo sew̄eeme,

¹⁴ yā ïi k̄n gb̄ekanao n̄ lé p̄a.

¹⁵ Ās̄o w̄aa k̄n gb̄edenao,

¹⁶ ās̄è kisia k̄n p̄osiaao kp̄ān̄zi,

¹⁷ ās̄o aafia z̄é d̄s̄ro,

¹⁸ ās̄ w̄eé è̄ḡs̄ Luda w̄i v̄iro.

¹⁹ Wá d̄s̄ k̄e Luda doka p̄ingi de gb̄e k̄e ās̄o na doka p̄i ōz̄in̄o p̄o ūme, le gb̄e p̄ingi lé ḡo nak̄ana, anduna gb̄e p̄ingi ḡo taaridee ū Luda kiia. ²⁰ Zaake gb̄eke é b̄o maa Luda kiia doka p̄i kūna yānz̄iro. Luda doka bé è tó wà durun d̄s̄.

Dian Luda è tó yā b̄nyo nna nà

²¹ Dian Luda è tó yā b̄nyo nna nà b̄o gupuraaa sa, lán à yā k̄ena Musa doka k̄n annabin̄o takadan̄o guu nà. Èe ke à doka kūna yānlo. ²² Luda è tó yā b̄nyo nna Yesu Kirisi n̄anekena yānz̄ime. Gb̄e k̄e èe à n̄ane kee p̄ingi p̄ome. Gb̄ekee b̄ona adoro, ²³ zaake baade p̄ingi durun k̄e, ās̄ k̄es̄a Luda gakuizi. ²⁴ Luda è tó yā b̄nyo nna gbaa ū a gb̄eke yānz̄i Kirisi Yesu k̄e à n̄ bó ḡaz̄i. ²⁵ Apin Ludaa kp̄a

durun agbaakpabo ũ gbē kè aᵛe à aru náane keenone, le à ɔɔba baade pínɡine kè eè yā ke a zéame. À mena yā, èe durun ziino yā daro, ²⁶ ben à ɔɔaḥne tia kè eè yā ke a zéa. Dian Luda è yā ke a zéa nàn gwe, bensɔ è tó yā bɔ kɔn Yesu náanekeerinɔ nna.

²⁷ Gbēnteenɔ è fɔ wà ïa dā dɔɔ? Beee é sí kero. Bóyánzii? Zaake à de zíkena dokaa yā ũro, ludanaanekeena yāme. ²⁸ Zaake má è yā è bɔ gbēo nna Yesu náanekeena yānzime, zíkena dokaa baasi. ²⁹ Luda né Yudanɔ Ludame ñtēsɔ? Bori pāndenɔ Ludan seroo? Eè, bori pāndenɔ Ludame dɔ. ³⁰ Zaake Luda mèn dome. Eé tó yā bɔ kɔn gbē kè bāngu kèo nna a náane kè èe kee yānzime, bensɔ eé tó yā bɔ kɔn gefɔdeeo nna a náane dɔnkɔ pì musu. ³¹ Wée doka daa pòke ũro ludanaanekeena yānzin yɔ? Lenlo, wée gbāaa kpaaame.

4

Yā bɔna Ibraïo nna ludanaanekeena yānzi

¹ Wa Yudanɔ, wé be diame wa dezi káaku Ibraï yā musuu? ² Tó Ludaa tò yā bɔo nna yā kè à kè yānzi, le à ïadāyā è, mɔde èe fɔ à dā Luda aezïro. ³ Dian wà ò nà Luda yān? Wà bè Ibraï Luda náane kè, ben Ludaa tò yā bɔo nna a náane kè à kè yānzi. ⁴ Fiabona zíkérine né gbēkekennenanlo, à asaiapme. ⁵ Baa tò gbē e yāke kero, tó èe Luda kè è tó yā bɔ kɔn taarideenɔ nna náane kee, Luda è tó yā bɔo nna a náane kè èe kee yānzi. ⁶ Dauda gbē kè Ludaa tò yā bɔo nna yākekesai aubarika'ena yā ò à bè:

⁷ Aubarikadeenɔn gbē kè Luda pɔ kù ñ taarinɔla à ñ durunno kèñmanɔ ũ.

⁸ Aubarikadeen gbē kè Dii è à durun yā daroo ũ.

⁹ Aubarika beee né gbē kè bāngu kè pómee adoɔ, ke gefɔde pómee dɔ? Wà bè Ludaa tò yā bɔ kɔn Ibraïo nna, kè à à náane kè yānzi. ¹⁰ Ibraï de diame gurɔ kè Ludaa tò yā bɔo nnaa? À bāngukenaɔ ke gefɔdeeme? Èe bāngu kero, gefɔdeeme. ¹¹ Ben à bāngu kè sèeda ũ kè Ludaa tò yā bɔo nna à gefɔdekegurɔ yānzi. Len à de gefɔdeee kè Ludaa tò yā bɔnyo nnaanɔ dezi ũ le ñ píngi ñ ludanaanekeena yānzi. ¹² À de gbē kè aᵛ bāngu kènɔ dezi ũme dɔ. Èe ke aᵛ bāngukena yānzinlo, kè aᵛ té wa dezi Ibraï kèsegbezi yānzime kè à Luda náane kè a gefɔdekegurɔ.

Dian Ibraï Luda náane kè nà

¹³ Luda lé gbē Ibraïne kɔn à boriino à bè anduna é gɔ ñ pɔ ũ. Èe ke à doka kúna yānzinlo, kè Ludaa tò yā bɔo nna a náane kè à kè yānzime. ¹⁴ Tó gbē kè aᵛ doka kúnanɔ bé weé kí ble, èndē ludanaanekeena àre víro bensɔ Luda légbēna kè famma, ¹⁵ zaake doka è mó kɔn Luda pɔfōome. Guu kè doka kúnlo, taari egɔ kuuro. ¹⁶ Beee yānzi pɔ kè Luda a lé gbē ena né à náanekeena yāme, le agɔ de à gbēke yā ũ. Légbēna pì sɔ né Ibraï bori pino pómee ñ píngi, èe ke gbē kè aᵛ Musa doka kúna ñtēenlo, kɔn gbē kè aᵛe Luda náane kee lán Ibraï bānoome dɔ. Ibraï né wa píngi dezime. ¹⁷ A de wa dezi ũ Luda kiia, lán wà kè Luda yān nà. Luda bè a à diɛ bori pariino dezi ũ. Ibraï Luda kè è wèndi kpá gènɔa à tó pɔ kè kuu yāroonɔ gɔ kuu náane kè. ¹⁸ À Luda náane kè à wée dɔ pɔ kè gbēke wée dɔziroozì, ben à gɔ bori pariino dezi ũ lán Ludaa òne nà à bè, leme à boriino egɔ de le. ¹⁹ Ibraï kà lán wè basɔroo taka bà. Baa tó à laasuu le a gɔgbēkebɔsaia kɔn Sara né'isɔ tatanao, à ludanaanekeena e busaro. ²⁰ Èe seka ke lé kè Ludaa gbēnaro, èe gí Luda náane kezìro, ben à gbāa è a ludanaanekeena à Luda tɔ

bò, ²¹ zaake à dɔ̀ kè à yá fɛena vīro, Luda é fɔ̀ à lé kè à gbɛ̀ pì ke. ²² Beee yānzin Ludaà tò yá b̀ò nnazi. ²³ Wèe yá b̀ònao nnaa pì kɛ̀ à m̀èn doo yānzirò, ²⁴ wà kè wamɔ̀wa kè Luda é tò yá b̀wao nnaano yānzime dɔ̀, wamɔ̀wa kè wée Luda kè à wa Dii Yesu fɛ̀e b̀ona gaan náane kɛ̀enɔ̀. ²⁵ Luda à kpàmma le à e à wa taarinɔ̀ kɛ̀we yānzime, ben à à fɛ̀e wèndio le yá e à b̀wao nna yānzi.

5

Kena nna kɔ̀n Ludao

¹ Lán Ludaà tò yá b̀wao nna nà à náane kè wée kɛ̀e yānzi, wá nnao sa wa Dii Yesu Kirisi gāzĩ. ² À náanekena guu wa zé è à gāzĩ wa gɛ̀ Luda gbɛ̀kɛ̀e kè wá kúo pì guu, ben wée p̀onnaa kɛ̀e kɔ̀n Luda gakui kè wá wée dɔ̀zio. ³ Èe ke beee adoro, wée p̀onnaa kɛ̀e kɔ̀n wa nawɛ̀akenao dɔ̀, zaake wá dɔ̀ kè nawɛ̀a è mó kɔ̀n m̀ena, ⁴ m̀ena è mó kɔ̀n dà maaao, dà maaà è mó kɔ̀n tãmaao, ⁵ tãmaa sɔ̀ è wa néro, zaake Luda a yenzi dà wa ǹnsen a Ninii kè à wa gbaa gāzĩ. ⁶ Wa gbãasai guu Kirisi gà wamɔ̀wa zaakerinɔ̀ gɛ̀e ũ gurɔ̀ kè Ludaa diɛa. ⁷ Gana gbɛ̀ maaà gɛ̀e ũu aagarò. Ke gbɛ̀ke é we à ga gbɛ̀ maaà gɛ̀e ũ gwɛ̀e, ⁸ ben Ludaa ðɔ̀awe dian á yewazi nà, zaake wa durundekeɛ̀e guun Kirisi gà wa gɛ̀e ũ. ⁹ Lán yá b̀wao nna nà sa à aru yānzi, wa wa sina Luda pɔ̀fɛ̀a à gāzĩ yá o dɔ̀? ¹⁰ Yá wá ïi kɔ̀n Ludao, ben wa keo nna à Né gana yānzi. Lán wa ke Ludao nna nà sa, wa wa m̀isina à kuuna wèndio yānzi yá o dɔ̀? ¹¹ Èe ke kèkiime adoro, wée p̀onnaa kɛ̀e kɔ̀n Ludao dɔ̀ wa Dii Yesu Kirisi kè tò wa keo nnaa gāzĩ.

Kirisi yalɛ̀kɔ̀zina kɔ̀n Adamuo

¹² Gbɛ̀ m̀èn doo yānzin durun gè anduna guu, ben durun gaa ì. Lɛ̀mɛ̀ dɔ̀ gaa kú baade p̀ingia, kè baade p̀ingi durun kè yānzi. ¹³ Durun kú anduna guu le Musa doka kpé à mó. Gurɔ̀ kè doka kuuro, Ludaa e durun yá daro, ¹⁴ m̀ode sena zaa Adamua ai à gaa pé Musaa ga kí blè baade p̀ingia, baa gbɛ̀ kè aɔ̀we durun ke lán Adamu sàsána bàroonɔ̀. Adamu né gbɛ̀ kè éé mó takame.

¹⁵ M̀ode ludangbaa é sí lɛ̀kɔ̀zi kɔ̀n Adamu taarioro, zaake lán gbɛ̀nɔ̀ gà nà pari Adamu ado sàsána yānzi, Luda gbɛ̀ke kɔ̀n à gbaao kè kà gbɛ̀nɔ̀a pari Yesu Kirisi ado gbɛ̀ke yānzi de beela. ¹⁶ Ludangbaa é sí lɛ̀kɔ̀zi kɔ̀n gbɛ̀ m̀èn do durun p̀ioro. Taari m̀èn doo pì bé à mò kɔ̀n yákpɛ̀akenao, ben yá vɛ̀e gbɛ̀nteenɔ̀a. Taarinɔ̀ mò kɔ̀n ludangbaao, ben yá b̀ò kɔ̀n gbɛ̀nɔ̀ nna. ¹⁷ Lán Adamu ado taari bé à tò gaa mò à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yá kè à mò bíta de beela. Beee yānzi gbɛ̀ kè Luda gbɛ̀kɛ̀e kɛ̀fɛ̀ne, kè à tò yá b̀ónyò nna gbaa ũnɔ̀ é kí ble wèndi kè è yáaroo guu. ¹⁸ Beee yānzi lán taari m̀èn doo pì tò yá vɛ̀e bori p̀ingia nà, lɛ̀mɛ̀ dɔ̀ maakɛ̀na m̀èn doo pì è tò bori p̀ingi bɔ̀ maa le aɔ̀ wèndi kè è yáaroo e. ¹⁹ Lán gbɛ̀ m̀èn do swágbãaa bé à tò gbɛ̀nɔ̀ gɔ̀ durundeenɔ̀ ũ parii nà, lɛ̀mɛ̀ dɔ̀ gbɛ̀ m̀èn do yámana é tò gbɛ̀nɔ̀ bɔ̀ maa pari le. ²⁰ Doka mò le taari e àgɔ̀ kaara yānzime, m̀ode kè durun kàara, Luda gbɛ̀kɛ̀e kàara de beela. ²¹ Lán durun kíblena mò kɔ̀n gaaò nà, len dɔ̀ Luda gbɛ̀ke kíblena è tò wà bɔ̀ maa le, wà wèndi kè è yáaroo e wa Dii Yesu Kirisi gāzĩ.

6

Kuuna Kirisi guu

¹ Wé be diamɛ̀? Wé gí wàgɔ̀ durun kɛ̀e le Luda gbɛ̀kɛ̀e e àgɔ̀ kaaran yɔ̀? ² Auo! Lenlo! Wamɔ̀wa kè wá de gèno ũ durun yá musu, à kè dia wégɔ̀ kpɛ̀e wàgɔ̀ durun kɛ̀e dɔ̀? ³ Wamɔ̀wa kè wa batisi kè Kirisi Yesu pò ũnɔ̀, á dɔ̀ kè wá kúo à

gaa guuroo? ⁴ Wa gao batisikena guu, wà wa vïio le wàgõ kú kôn wèndi dufuo, lán Kirisi fêe gaan kôn a De gbãa gakuio à kuu nà. ⁵ Lán wa gõo mè dñkõ ù à gaa guu nà, len wé gõo le à fêena guu se. ⁶ Wá dõ kè wa dà zii gào lía, le wa mè durundee kaate wàton zò ble durunnè dõro, ⁷ zaake gbê kè gà bõ durun yámme. ⁸ Lán wa ga kôn Kirisio nà, wá à náane vï kè wégõ kuuo dõ. ⁹ Wá dõ lán Kirisi fêe gaan nà, eé ga dõro, gaa gbãa vïa dõro. ¹⁰ Zaake gana kè à gà, à gà durun yá musu gèn dome, kuuna kè à kuu tia sõ, à kuu Luda pò ùme. ¹¹ Len apinõ se, à à zînda dié gènõ ù durun yá musu le, égõ kuu Luda pò ù Kirisi Yesu guu. ¹² Beee yánzi àton tó durun kí ble a mè kè eé gaaa a dà zaaa dõare ae dõro. ¹³ Àton a mègu ke kpá durun-a yázaakebõ ùro. À a zînda kpá Ludaa gbê kè aõ fêe gaan wà kuunõ ù, à a mèguunõ kpáa yámaakebõnõ ù. ¹⁴ Àton tó durun gõ gbãa vïawa dõro, zaake á na doka oõro, sé Luda gbêkêe.

Maakena zòn

¹⁵ Dian gwee? Lán wá kú doka oõro nà, sé Luda gbêkêe oõro, wégõ kpêe wàgõ durun kèen yó? Auo! Lenlo! ¹⁶ Á dõ kè tó a a zînda kpà gbêa ée mi siene, á de adee zò ünloo? Tó durunn a a zînda kpàa, é game. Tó a mi sié Ludane sõ, é bõ maa. ¹⁷ Wa sáabu kè kôn Ludao, zaake durun zònõn a ù yá, ben a mi sié yá kè wà dàare zéazeane kôn nðseo do. ¹⁸ A bõ durun yán a gõ maakena zònõ ù. ¹⁹ Mée yá pi oo lán gbèntee yá'ona bà a gbãasai yánzime. Lán a a mèguunõ kpá yá pápákena kôn yá zaaao zònõ ù a yá zaaa kè nà, len tia dõ à a mèguunõ kpá maakena zònõ ù le a kuuna gõ adona. ²⁰ Kè á de durun zònõ ù yá, a bà kú kôn maakenaoro. ²¹ Àre kpareen á è yá kè á kè yá kè à kèare wiyá ù tiaano musuu? Yá pinõ midena né gaame. ²² Tia sa lán a bõ durun yán nà ée dõo Ludazi, a àren kuuna adona ù, à midena sõ né wèndi kè è yáaroome. ²³ Durun asaia né gaame, mode gbãa kè Ludaa dàwe wa Dii Kirisi Yesu guun wèndi kè è yáaroo ù.

7

Wá kú Musa doka oõro

¹ Ma gbèno, mée yá ooare lán gbê kè aõ Musa doka dõnõ bà. Á dõ kè doka iko vï gbêa gurõ kè à kú wèndionloo? ² Len doka pi nõzãree yì a zãa le gurõ kè à kú wèndio. Tó à zã gà, ben doka pi è à gbare. ³ Gurõ kè à zã kuu, tó à gõ gõ pãnde pò ù, weé bene zinakerime. Tó à zã gãmè sõ, doka pi à gbàren gwe. Tó à gõ gõ pãnde pò ù sa, beee né zina yámme dõro. ⁴ Len apinõ se ma gbèno, a ga doka musu Kirisi mè gãzi, ben a gõ gbê kè fêe bõna gaan pi pò ù, le wà e wà kaarana e Luda pò ù. ⁵ Kè wa dà dõwe ae yá, doka bé à tò durun nii wa de wa mè guu, ben wa kaarana è ga pò ù. ⁶ Tia sõ wa ga pò kè wa kú zò ùu pi yá musu, wa bõ dokan, ben wée dõo Ludazi à Ninii zé dufu guu, èe ke doka takada zé ziinlo.

Doka kôn durun-o

⁷ Wé be diame? Luda doka né durun yó? Lenlo fá! Doka pi bé à tò ma durun dõ. Tó doka e be wàton pò ni deroro, le má dõ dian pónidena ègõ de nàro. ⁸ Durun zekii è Luda yádiena pi gãzi, ben à tò pò pingi nii ma de. Zaake kè má doka dõro, durun deme yáke ùro. ⁹ Má kuu yá doka sai, mode kè ma yádiena pi mà, durun vù iin, ¹⁰ ben ma ga. Yádiena kè de à wèndi kpámaa pi mòmme kôn gaao. ¹¹ Durun zekii è yádiena pi gãzi, ben à kèke à ma de yá pi gãzi. ¹² Leme doka pi kuuna adona, bensõ Luda yádiena pi kuuna adona, à zé vï bensõ à

maa. ¹³ Yá maaa bé à tò ma gaś? Lenlo fá! Le durun e à bɔ gupuraaa, à gaa ime yá maaa gází, le wà durun dɔ durun ũ yádiená pí gází.

Zíkana kɔn durun-o

¹⁴ Wá dɔ kè doka pí bɔ Luda kiiame. Mapi sɔ, dàdeen ma ũ, má na durun ɔzĩ. ¹⁵ Meègɔ yá kè mée kee gbá dɔro, zaake meè yá kè má yezi mà kee kero, yá kè má yezi mà keroon meè ke. ¹⁶ Tó yá kè má kè e kɔ sé kɔn ma poyeziyáoro, ma we kè doka pí maa. ¹⁷ Èe ke mámbe mée keero, durun kè kú ma guume. ¹⁸ Má dɔ kè yá maaa kú ma guuro, ma dà maaro. Meègɔ yezi mà yá maaa ke, mɔde meè fɔ mà kero. ¹⁹ Yá maaa kè má yezi mà ke, meè kero. Yá zaaa kè má yeziroon meè ke. ²⁰ Tó yá kè má yeziroon mée kee, èe ke mámbe mée keero, durun kè kú ma guume. ²¹ Má è tò má yezi mà à maaa ke, à zaaa bé è dɔme ae. ²² Luda doka bé è kemε nna ma swè guu, ²³ mɔde má è iko pãndee kú ma mè guu, ègɔ zĩ kaa kɔn iko kè kú ma laasuu guuo, ben má na durun iko kè kú ma mè guu pí ɔzĩ. ²⁴ Mamɔma wëndade ina, dé bé eé ma sí ma mè kè ma kpa gaazi kè ɔzĩ? ²⁵ Ma sáabu kè kɔn Ludao! Kɔn wa Dii Yesu Kirisi gbáaa. Len má de zò ũ Luda dokane ma laasuu guu le, bensɔ má de zò ũ durun ikonε ma dà guu.

8

Zìblena kɔn Luda Nini gbáaa

¹ Yá é vɛe gbè kè aɔ kú Kirisi Yesu guunɔa dɔro, ² zaake kuuna Kirisi Yesu guu Luda Nini kè è wèndi kpámma gbáaa ma bɔ durun kɔn gaao ikon. ³ Yá kè Musa doka e fɔ à kèro gbèntee gbáasaikε yãzi, Ludaa kè. À a zĩnda Né zĩ gbèntee ũ lán wamɔwa durundeenɔ bà durun kènnena yãzi, ben à wí dà durun-a a Né mè pí gází, ⁴ le yá kè doka e wetee yápuraaa kewa, wamɔwa kè wa dà è dɔwe ae dɔro, sé Luda Nini. ⁵ Gbè kè aɔ dà è dɔrĩne aenɔ è làakari dɔ n̄ dà yáa, gbè kè Luda Nini è dɔrĩne aenɔ è làakari dɔ Luda Nini yáa. ⁶ Dà dɔnnena ae né gaame. Luda Nini dɔnnena ae né wèndi kɔn aafiaome. ⁷ Dà dɔnnena ae né íbetekpana kɔn Ludao. Adee è mì siε Luda dokanero, eé fɔ sero. ⁸ Gbè kè aɔ dà è dɔrĩne aenɔ yá è ká Ludanero.

⁹ Apinɔ sɔ, a dà è dɔare aero, sé Luda Nini, tò à kú a guu yápura. Tó gbè Kirisi Ninii vĩ sɔro, à de Kirisi pɔ ũro. ¹⁰ Tó Kirisi kú a guu, baa tò a mè gà durun yãzi, Luda Ninii deare wèndi ũme, kè Ludaa tò yá b̀ao nna yãzi. ¹¹ Tó Luda kè Yesu fɛe gaan Ninii kú a guu, Luda kè Kirisi pí fɛe gaan é wèndi kpá a mè kè gà pià à Ninii kè kú a guu gází.

¹² Beee yãzi ma gbèno, tena wa dàzi né tiasinlo, poyezime. ¹³ Tó á té a dàzi, é game. Tó a a yázaakenanɔ mì dè kɔn Luda Nini gbáaa sɔ, ègɔ kuu. ¹⁴ Gbè kè Luda Nini è dɔrĩne aenɔ bé wà Luda néno ũ. ¹⁵ Zaake ninii kè è tò wà zò ble kɔn v̄iaon á èro, Luda Nini kè tò a gɔ Luda néno ũun á v̄i, ben weè wii lé Ludaa kɔn à gbáaa wà be: Baa, wa De. ¹⁶ Ninii pí è o wa ninii kè Luda nénon wa ũ. ¹⁷ Lán à nénon wa ũ nà, à túbiblerinɔ wa ũ. Luda túbiblerinɔ wa ũ, wé ble ledɔ kɔn Kirisiome. Tó wa nawēa kèo, wégɔ kúo à gakui guu.

Wéedna Luda gakuizi

¹⁸ Má è wé fɔ wà gurɔ kèkii nawēa lèkɔzi kɔn gakui kè Luda é b̀owe gupuraaaaro. ¹⁹ Luda pɔkenanɔ píngi wée dɔ à néno b̀ona gupuraaaazi yána sai. ²⁰ Zaake Ludaa tò a pɔkenanɔ gè pápákeε guu píngi. Èe ke aɔ poyezinlo, Luda bé à kè le, le n̄ wéedɔzina guu ²¹ anduna b̀o yakana kè èe zò bleene guu,

gbasa àgŃ a zĩnda vĩ Luda nénŃ gakui guu. ²² Wá dŃ kè Luda pŃkenanŃ pĩngi e mboo kŃn wāwāao lán né'i pŃ bà ai tia. ²³ Èe ke beeme adoro, wamŃwa kè wá Luda Nini vĩ kpégaau ũunŃ, wée mboo kpái se ai Luda gŃ gá wa mè lie à wa sí a nénŃ ũ. ²⁴ Luda wa mì sì le wà wée dŃ beeezi. PŃ kè wà è kŃn wéeŃo né wéeŃdzina yān dŃro. Dé bé è wée dŃ pŃ kè à gĩake à èzi? ²⁵ Tó wa wée dŃ pŃ kè wée eroozi sŃ, weegŃ dāa kŃn menaome.

²⁶ Leme sŃ Luda Nini è dŃwale wa gbāasai guu, zaake wá aduakena dŃ a zéaro, ben Luda Nini è kúe kewe LudanŃ kŃn mbona kè à yā gè onalaaŃ. ²⁷ Luda è nŃse guu e bensŃ à a Ninii laasuu dŃ, zaake Luda Nini è kúe ke Luda gbēnŃne lán Ludaa yezi nāme. ²⁸ Wá dŃ kè yā pĩngi è bŃ maa gbē kè aŃŃ ye LudazinŃne, gbē kè à n̄ sísi à n̄ sé lán èe wetee nānŃ. ²⁹ Zaake Ludaa diē zaa káaku kè gbē kè à gĩake à n̄ dŃnŃ bŃkŃba kŃn a NéŃ, le àgŃ de daudu ũ dāaro pariinŃ té. ³⁰ Gbē kè à n̄ díe zaa káaku pinŃn à n̄ sísi, ben à tò yā bŃ kŃn gbē kè à n̄ sísi pinŃŃ nna, ben à tò gbē kè yā bŃnyo nnaa pinŃŃ gŃ gakui vĩ.

Yenzi kè Ludaa vĩwao Kirisi Yesu guu

³¹ Wé o diamé yā beenŃ musuu? Lán Luda zēwao nà, dé bé eé fŃ à kpáwee? ³² Lán èe gí kŃn a zĩnda Néoro nà à à kpà wa pĩngi yānzi, eé gí pŃ pĩngi naawe gbaa ũ sŃzĩs? ³³ Dé bé eé gbē kè Luda n̄ sénŃ káara kee? Luda bé è tò yā bŃnyo nna. ³⁴ Dé bé eé yā dawalaa? Kirisi Yesu gá, kè de beelaa à èara à fēe à kú Luda Ńplaazi, èe kúe keenewe. ³⁵ BŃ bé eé wa kē Kirisi yenzia? Nawēa ke ĩadamma ke wētamma ke nŃaa ke takaasi ke kari ke fēeada, aŃ ke é fŃŃ? ³⁶ À kēna Luda yān wà bè:

N yānzi wá kú gaa lézĩzi zaa kŃngŃ ai uusie,
wè wa diē lán sāa kè weé n̄ kŃto kpánŃ bà.

³⁷ Yā beenŃ guu pĩngi wá de zĩblerila gbē kè yewazi gāzĩ. ³⁸ Zaake má dŃ sānsān kè gaa ke wēndi ke malaikanŃ ke zĩnnŃ ke tia yā ke zia yā ke gbāadeenŃ ³⁹ ke musu pŃnŃ ke tŃtŃe pŃnŃ ke Luda pŃkena pāndenŃ, aŃ ke é fŃ à wa kē yenzi kè Ludaa vĩwaoaro wa Dii Kirisi Yesu guu.

9

Luda IsarailinŃ sena a gbēnŃ ũ

¹ Mée yāpuraaŃ oo Kirisi guume, mée egeē toro. Ma laasuu è wezi kŃn Luda Ninio se. ² Ma pŃsiaa kè bíta, ma nŃse ègŃ yakana gurŃ pĩngi. ³ Mé fŃ mà wée ke Ludaa à ma kē Kirisia, à láari kema ma Isaraili daanŃ gēe ũ. ⁴ AŃmŃnnŃn Luda n̄ sé a nénŃ ũ, à a gakui dŃdañne, à bà kúnyo, à a doka kpàmma, à dŃnzikena dāñne, à lé gbēñne. ⁵ AŃŃ de Luda gbē káakunŃ boriinŃ ũ, bensŃ aŃ borii guun Kirisi kè de gbē pĩngilaa bŃn gbēntee ũ. Àmbe Luda kè de wāgŃ à sáabu kpaŃ gurŃ pĩngi ũ. Aami.

⁶ Èe ke yā kè Ludaa ò lēe pānlo, zaake Isaraili gbē pĩngin Isaraili yāpuraa ũro. ⁷ Èe ke Ibraĩ boriinŃ pĩngi bé Ibraĩ pĩ nénŃ ũ Luda kiiaro, zaake Ludaa bè Ibraĩne, Isaaku boriinŃn weégae beñne à boriinŃ ũ. ⁸ Leme èe ke né kè à n̄ í pŃyezionŃn Luda nénŃ ũro, né kè à n̄ í Luda légbēna musunŃn borii pinŃ ũ. ⁹ Zaake Luda lé gbē à bè: Mé èara mà mŃ zii mŃndaa'i, Sara é né í gŃgbē ũ. ¹⁰⁻¹² Èe ke beee adoro. Luda è gbēnŃ sé lán èe wetee nāme, èe ke aŃ yākena yānzinlo, kè à n̄ sísi yānzime. Leme kè Rebeka sikanŃ nŃ sì kŃn wa dezi Isaakuo, ai àgŃ gá n̄ í, ai aŃgŃ gá à maaa ke à zaaa ke, Luda bè Rebekane, à kè bŃ káaku ègŃ né ũ gbē zāane. ¹³ Lán wà kè Luda yān nà wà bè:

Má ye Yakubuzi,
Isau s̄, ma ḡizi.

¹⁴ Wé be diamé? Yá zaaa kú Luda kiian yó? Lenlo fá! ¹⁵ Zaake à bè Musane,
gbē kē á yezi à s̄u k̄on é k̄eo,
bens̄ gbē kē á yezi à wēnda d̄nen é d̄ne.

¹⁶ Beee yānzi Luda gbēn̄ sena e b̄ gbēnteeen̄ p̄oyezi ḡāz̄iro ke ā āīakenan, à b̄
Luda s̄u guume. ¹⁷ Zaake Ludaa ò Fili'aunan̄ a yān à bè: Ma n ka kpatan le
mà a gbāaa òba gbēn̄ne n musume, wà ma t̄ kpá anduna guu p̄ingi. ¹⁸ Leme
gbē kē à yezi à s̄u k̄on é k̄eo le, bens̄ gbē kē à yezi à à swā gbāgbān̄ é gbāgbā.

Luda p̄fē k̄n à s̄u

¹⁹ A gbēke é ma la, b̄yānzi Ludaa e gbēn̄ taari eezi d̄o? Dé bé eé f̄ à ḡi Luda
p̄yezizi? ²⁰ N gbēntee ina, dén n ū gbas̄a ñ yā sí Ludalaa? Oroo é a b̄ori la à
be: B̄yānzi n ma bo lán kē bàz̄is? ²¹ Orobori zé v̄i à oro swāde k̄n à swāsaio
bo k̄n ḡù d̄nk̄s̄ kē à tòtooro? ²² Tó Ludaa yezi à a p̄fē òbaān̄e le āo a gbāaa
d̄s̄, ben à mēna b̄ita kē k̄n gbē kē āo de à p̄fē p̄itaṃma à n̄ kaaten̄o s̄s̄ né! ²³ Tó
à beee p̄i kē, le wam̄wa kē à s̄u k̄ēwaon̄ a gakui b̄ita d̄s̄ s̄ né, wam̄wa kē à
ḡīake à wa keke le wà ḡē a gakui p̄i guun̄o! ²⁴ Gbē kē Luda n̄ sisi à n̄ sé p̄in̄n wa
ū. Èe ke Yudan̄ome n̄t̄ero, k̄n bori pānden̄ome se. ²⁵ Lán Ludaa bè annabi

Osea takadan nà

Borii kē āo de ma gbēn̄ ūroon̄n mé beñne ma gbēn̄.

Borii kē má yeñziroon̄n méḡs̄ yeñzi.

²⁶ Gura kē Luda bèñne āo de a gbēn̄ ūro,

gwen weé n̄ sisi Luda Wēndide p̄i n̄n̄o.

²⁷ Isaya wii l̄ Isarailin̄o yā musu à bè:

Baa tó Isarailin̄o pari

lán ísiale b̄usu'āat̄ē bà,

ās̄ kpaaa kē ḡò bé eé b̄o.

²⁸ Zaake Dii é yā kē à ò ke anduna guu,

bens̄ eé à m̄i de z̄ena saime.

²⁹ Lán Isaya ḡīake à bè nà:

Tó Dii Z̄ik̄pedee e wa bori ken̄o tó yāro,

le wa ḡs̄ lán S̄oḁmudeen̄o bà,

le wa ke lán Ḡom̄radeen̄o bà.

Isarailin̄o gina Kirisi baaruzi

³⁰ Wé be diamé saa? Bori pānden̄o e wete Luda tó yā b̄oñyo nnaro, ben à tò
à b̄oñyo nna. À tò yā b̄oñyo nna a náane kē āo kē yānzi. ³¹ Isarailin̄o s̄s̄o e wete
Luda tó yā b̄oñyo nna doka musu, ben èe b̄oñyo nnaro. ³² B̄yānzii? Kē āo yezi
Luda tó yā b̄oñyo nna n̄ yākenaa yānzime, èe ke à náan̄ekena yānzinlo. Ās̄ ḡèn
s̄i gbē kē è n̄ p̄āea ³³ lán wà kē Luda yān nà:

Ñ gwa, mée gbē kē è tó wà ḡèn sí diē Zaȳon,

gbēs̄i kē è tó wà fuu.

Wí é gbē kē à à náane kē k̄uro.

10

¹ Ma gbēn̄, yā kē má yezi ma swē guu mée a wée kee Ludaan Isarailin̄o m̄sina
ū. ² Mé f̄s̄ mà n̄ s̄ēda ke kē āo āa v̄i k̄n Luda yāo, m̄de ās̄ wée kēnaro. ³ Zaake
āo d̄s̄ dian Luda è tó yā b̄oñyo nna n̄aro, ben ās̄ḡs̄ wete yā b̄oñyo nna k̄n n̄

zinda gbāaao. Dian Luda è tó yā bōnyo nna nà, aṣṣe síro. ⁴ Zaake Kirisi Musa doka lé pàpa, le yā bō kōn gbē sànda píngi kè à à náane kèo nname.

Misina né gbē píngi pómé

⁵ Dian doka è tó yā bōnyo nna nà Musa ò a takadan à bè, gbē kè yā pì kè bé é wèndi e à guu. ⁶ Dian ludanaanekena è tó yā bōnyo nna nà kēna à yān à bè:

Nton o n nòsen òn be,

dé bé eé gá ludambe à Kirisi pitaro,

⁷ ke dé bé eé gá gèwāan à Kirisi bō gaanlo.

⁸ Yā kè à òn yè:

Yā pì kúnyo kīi,

à kú n lén kōn n nòse.

Ludanaanekena yā kè weè à waazi keen yā pì ù. ⁹ Tó ò kōn léo gupuraa kè Yesun Dii ù bensō òn sì n swèn kè Luda à bō gaan, eé n mì sí. ¹⁰ Zaake yā pì sina n swèn bé è tó yā bōnyo nna bensō yā pì ona kōn n léo bé è n mì sí. ¹¹ À kēna Luda yān wà bè, wí é gbē kè èe à náane kèe kù zikiro.

¹² Yudanō kōn bori pāndenō e bō doodo kōoro, zaake aṣ píngi Dii dōnkōme, è kaarana ke gbē kè aṣè à sísinōne òn píngi. ¹³ Zaake Dii sìsirinō é bō òn píngi. ¹⁴ Dian gbēno è à sísi à náanekena saii? Dian aṣé à náane ke à yāmana saii? Dian aṣé à yā ma waazikeri saii?

¹⁵ Tó wèe waazikerinō zīm̄maro, dian aṣé waazi keíne nà? À kēna Luda yān wà bè: Baarunnakparinō mōna è keíne nna fá! ¹⁶ Mòde èe ke baade píngi bé à baaru nnaa pì síro. Ben Isaya bè: Dii, dé bé à wa yā sì?

¹⁷ Lemé ludanaanekena è bō à yāmana kiame, yā pì sō né Kirisi yāme. ¹⁸ Ma bè yó! Aṣṣe manloo? Aṣṣe mà.

Aṣ kòto dà andunala píngi,

aṣ yā'ona gàa ai tōte lézekiia.

¹⁹ Ma bè yó! Isarailinō e dōroó? Káaku gīa Musa bè:

Mé tó aṣ nòsegōaano kpá kōn borii kè aṣṣe ma gbē úroonō,

mé tó aṣ pō fē gbēntee wéesiadeeno yā musu.

²⁰ Ben Isaya Luda yā ò kōn kù gbāaao à bè:

Gbē kè aṣṣe ma kii weteroonō bé wà ma e,

ma a zīnda òdca gbē kè aṣṣe ma gbekaroonōne.

²¹ Isarailinō yā musu à bè:

Zaa kōngō ai uusie ma ò ò

bori swāgbāadee kè aṣ fēmaonōne.

11

Ludaa e Isarailinō zīn̄naro

¹ Ma bè yó! Luda a zīnda gbēno zīn̄nan yó? Lenlo fá! Mapi, Isarailin ma ù. Ibraī boriin ma ù Beyāmi borii guu. ² Ludaa e a gbē kè à gīake à òn dōnō zīn̄naro.

Á Ilia yā kè kēna Luda yān kèkii dōroo? Kè à gàa kōn Isarailinō yāo Luda kiia, à bè: ³ Dii, aṣ n annabinō dède aṣ n gbāgbākiinō gbòro. Mámbe ma gō mado,

ben aṣṣe ma wēe. ⁴ Luda bè Iliane diame? À bè, á gbē kè aṣṣe kúe Baalineroonō kúna a pó ù gōn bōro swēeplaa. ⁵ Lemé ò aṣ gbē kpaa kè Luda ò sé a gbēke

guunō kpé kuu ai gbāa. ⁶ Lán à òn sé a gbēke guu nà, èe ke aṣ yākena yānzinlo. Tó lenlo, èndē Luda gbēke é gō gbēke úro. ⁷ Dian gwee? Isarailinō e yā kè

wèe wete ero, mòde aṣ gbē kè Luda òn sēno è. Aṣ gbē kè aṣ gōnō nòse tātā, ⁸ lán à kēna Luda yān nà wà bè:

Luda iwesaa kpàńzi,
ben aṣ wée e guu ero,
aṣ swá e yá maro ai kṣn a gbáao.

⁹ Dauda bè dṣ:

Aṣ zībaakena gṣńne takutεε ũ à n kṣ,
à gṣńne gènsikii ũ le à yá lúńne.

¹⁰ Aṣ wée sisi le aṣton guu ero,
aṣ wó gṣ kokona gurṓ píngi.

¹¹ Ma bè yṣo! Kè Isarailinṓ gèn sī, aṣ lèe mámmann yṣ? Lenlo fá! Aṣ taarinṓ yānzin Luda bori pāndenṓ mì sizi, le Isarailinṓ nṣegṣaanṓ kpáńyo yānzī.

¹² Lán aṣ taarinṓ bé à tò anduna kaarana è nà, bensṣ aṣ funa bé à tò bori pāndenṓ kaarana è, weé ń le papana yá o dṣṣ?

Bori pāndenṓ mìsina

¹³ Mée yá oo a bori pāndenṓne sa. Lán má de z̄lri ũ bori pāndenṓ kiia nà, mée ìa dā ma z̄lrike yá musu. ¹⁴ le mà a z̄inda boriinṓ nṣe fεe aṣ nṣegṣaanṓ kpá mà ń gbēkenṓ mì sí. ¹⁵ Zaake Luda gina Isarailinṓzi bé à tò anduna kèo nna, tó à èara à ń sí dṣ, beee égṣ de diame? Beee égṣ de wèndi ũ gènonε.

¹⁶ Tó wà pṣ dufu dàε, à kpaaa gṣ aubarika pṣ ũmε. Tó lí kāsaa de Luda pṣ ũ, à gānṓ de à pṣ ũmε se. ¹⁷ Luda kù lí yāpura gā kenṓ zṣzṣ, ben à mmṓn kè ń de kùtē lí ũu pē à gbèn, le ñgṣ kuu kṣn kù lí maaa kāsā gbāaa. ¹⁸ Nton kya ká kù lí yāpura gā kè à zṣzṣnṓnlo. N ke dia née ìa dāa? N kuu lí kāsāa yānzime, èe ke lí kāsāa bé à kuu n yānziro. ¹⁹ Né be, à ligā pìnṓ zṣzṣ le à n pé ń gbèn yānzime. ²⁰ Lemε, mṓde à ń zṣzṣ kè aṣe a náane kero yānzī. Mmṓn sṣ, n zεkii è kè née Luda náane kee yānzī. Nton wada kero. Ń laakari ke! ²¹ Lán Ludaa e gí kù lí yāpura gānṓ zṣzṣziro nà, eé gí n zṣzi sero. ²² Ń gwa lán Ludaa maa nà bensṣ à pāsī. A pāsī kṣn gbē kè aṣ fūanṓ, ben à maanne, tó n zε kṣn à maakεnao. Tó lenlo, eé n zṣmε se. ²³ Tó Isarailinṓ ń ludanaanekesai tò, eé èara à ń pé ń gbēmme, zaake à ń pena ń gbèn gbāa vī. ²⁴ Tó Luda n zṣ kùtē lía à n pε kù lí yāpuraa lán wè kero nà, kù lí gā yāpuraanṓ èara à pena ń z̄inda lía à zé vī de beelaroo?

Isarailinṓ mìsina zaa

²⁵ Ma gbēnṓ, má yezi àgṣ asiya kèkii dṣ, le a wée tóngṣ sia à a z̄inda die ìadārinṓ ũro yānzī. Isaraili kpaanṓ swāgbāa kù gīa ai bori pāndenṓ gēna kpata kè bò Luda kiia guu lé gṣ ká. ²⁶ Beee gbera Luda é Isarailinṓ mì sí ń píngi lán à kēna Luda yān nà kè wà bè:

Misiri é bṓ Zayṓn,
eé Yakubu boriinṓ kē ludadṣsaia.

²⁷ Ma bà kuunańyo yān gwe
gurṓ kè mé ń durunnṓ kēńne.

²⁸ Baaru nnaa pì yá musu aṣṓ de Luda ibεenṓ ũ a yānzī. Luda gbēnṓ sēna yá musu aṣṓ de Luda yenzideenṓ ũ aṣ dezinṓ yānzī. ²⁹ Zaake ludangbaanṓ kṣn gbē kè à ń sisi à ń sēnṓ è sí liero. ³⁰ A bori pāndenṓ ée Luda yá ma yāro. Tia sa Luda sūu kēao kè Isarailinṓ e à yá maro yānzī. ³¹ Len Isarailinṓ gí Luda yá mazi le tia, le Luda e à sūu kēao, gbasa à sūu kēńyo. ³² Luda yamasai kpà gbē sānda píngizi, le à e à sūu kēńyo ń píngi yānzime.

Luda sáabukpana

³³ Luda ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n a dɔ̃nao bítakεε kà zà fá.

Gbēke é fɔ̃ à bɔ̃ yá kè à zèo asiiaro,

weé fɔ̃ wà à d̄ɔ̃rɔ̄ d̄ɔ̃rɔ̄.

³⁴ Dé bé à Dii n̄ɔ̃sε d̄ɔ̃ɔ̃?

Dé bé à yá d̄àne à lédamhari úu?

³⁵ Dé fía bé à d̄ɔ̄ Ludaa kè eé bonε?

³⁶ P̄ɔ̄ píngi b̄ò à kiiame,

aɔ̄ɔ̄ kuu kɔ̃n à gbáaao,

bens̄ɔ̄ aɔ̄ɔ̄ kuu à p̄ɔ̄ ú.

Wàḡɔ̄ à tó b̄ɔ̄ɔ̄ gur̄ɔ̄ píngi. Aami.

12

Zikena Ludane

¹ Beee yānzi ma gbēnɔ̄, lán Luda wa wēnda d̄ɔ̄ le nà, ma wée kēawa à a zīnda kpáa sa'opɔ̄ b̄εε seesai kè è káne ú. Àmbe a d̄ɔ̄nzikena a zéa ú. ² Àton té anduna tiaa kè tuubaziro. À tó Luda a dà liε, a làakari e à ḡɔ̄ dufu, le à e à à p̄ɔ̄yezi d̄ɔ̄, yá kè maa, ben à nna, ben à papana.

³ Gbaa kè Ludaa d̄àme yānzin mée oo a pínginezi, àton a zīnda maa bo de a maa lélaro. A baade a zīnda diε a yāpura lén lán Luda à gbà zé à a náane ke nà. ⁴ Gbēntee mè mèn doo guunɔ̄ vī pari, aɔ̄ baade kɔ̃n a zīiome. ⁵ Lεme, baa kɔ̃n wa parikεεo, wa mè d̄ɔ̄nk̄ɔ̄ Kirisi guume, mègu daanon wa ú. ⁶ Wa gbaa b̄ò doodo k̄ɔ̄ne lán Ludaa d̄àwe nà a gbēkeεε guu. Tó annabikeyá'ona gbaan n̄ vī, n̄ ke n ludanaanekena lén. ⁷ Tó z̄irikεεme, n̄ ke. Tó yādannename, n̄ dar̄ine. ⁸ Tó lédammaname, n̄ dar̄uma. Tó gbadaname, n̄ da aaga. Tó d̄ɔ̄n'aεdekeεεme, n̄ ke kɔ̃n aīao. Tó wēndad̄ɔ̄nnename, n̄ d̄ɔ̄n̄ne kɔ̃n p̄ɔ̄nnaao.

⁹ À k̄ɔ̄ sio yenzi ḡɔ̄ m̄nafiki sai. À kpeε li à zaaane, à ze kɔ̃n à maaao. ¹⁰ Àḡɔ̄ nna k̄ɔ̄ k̄ɔ̄ gbēnɔ̄ ú. Àḡɔ̄ wāa kɔ̃n b̄εelik̄ɔ̄nenaao. ¹¹ Àḡɔ̄ aīa vī m̄ea sai, a mè ḡɔ̄ wāa Dii zīi guu. ¹² À p̄ɔ̄nnaa ke yá kè a wée d̄ɔ̄zi yá musu. À m̄ena f̄ɔ̄ nawēakena guu. À mè kpá aduakena. ¹³ À d̄ɔ̄nle ke Luda gb̄ε kè p̄ɔ̄ e kēsāam̄man̄ɔ̄ne. Àgae nib̄ɔ̄ ke. ¹⁴ À sa maaa o a wētām̄marin̄ɔ̄ne. À sa maaa oñne, àton n̄ káro. ¹⁵ À p̄ɔ̄nnaa ke kɔ̃n p̄ɔ̄nakerin̄ɔ̄. À ɔ̄ɔ̄ d̄ɔ̄ kɔ̃n ɔ̄ɔ̄ɔ̄rin̄ɔ̄. ¹⁶ Àḡɔ̄ kú k̄ɔ̄ nna. Àton a zīnda sé lez̄iro. À gbēnna kpá kɔ̃n takaasideen̄ɔ̄. Àton a zīnda diε yād̄ɔ̄rin̄ɔ̄ úro. ¹⁷ Àton yá zaaa fía bo kɔ̃n à zaaaoro. Àgae yá kè maa baade píngine ke. ¹⁸ Tó eé sí ke, tó á à zé vī, àḡɔ̄ nna kɔ̃n gb̄ε s̄anda píngio. ¹⁹ Ma gb̄ε yenzideen̄ɔ̄, àton ḡεε bo gb̄εaro, à à tó kɔ̃n Ludaa. A kēna Luda yān wà bè:

Dii bè, ambe é ḡεε bor̄ma,

ambe é fía bor̄ma.

²⁰ Tó n̄aa e n̄ ibεε deε, n̄ p̄óblee kpáa. Tó ímiime s̄ɔ̄, n̄ à gba í. Tó n̄ kè le, n̄εε à ɔ̄ɔ̄ kaane a lémmε. ²¹ N̄ton tó yá zaaa z̄l̄ blemmaro. N̄ z̄l̄ blea kɔ̃n à maaao.

13

Misiεna b̄usu gbāadeen̄ɔ̄ne

¹ Baade píngi mì siε b̄usu gbāadeen̄ɔ̄ne, zaake iko kee kuu Luda lé saero. Luda bé à gbāadee kè aɔ̄ɔ̄ kuunɔ̄ diε n̄ píngi. ² Beee yānzi gb̄ε kè b̄ò gbāade yá kpeε, adee b̄ò Luda yādiεna kpeεme. Gb̄ε kè b̄ò n̄ kpeεn̄ɔ̄ n̄ zīnda dà yāmme.

³ Èe ke maak̄erin̄ɔ̄ bé wè vīa ke kpatablerin̄ɔ̄n̄ero, sé zaakerin̄ɔ̄. Tó n̄ yezi gbāadeen̄ɔ̄ vīa dadanziro, n̄ yá maa ke, eé n̄ saabu kpá. ⁴ Gbāadee né Luda

zikerime n aafia yānzi. Tó n yā zaa kè s̄s̄, ñ vīa kene, zaake à fēdaa logona pānlo. Luda zikerime, è gēe bone zaakeria. ⁵ Beee yānzi à maa à mì sieñne. Èe ke wéetamma yānzi adonlo, a laasuu yānzime d̄o. ⁶ Beee yānzin eè be'oo kpázi d̄o, zaake gbāadeeno né Luda zikerinome, āooe zii pi keeneme. ⁷ À baade fīa boñne píngi. À be'oo kpá à siria, à a laaano takada sí d̄o. À mì sie gbē kè de à mì sienene. À gbē kè de à yā da yā da.

Gurɔɔ kà k̄i, wàḡō yek̄ōzi

⁸ Àton gbēke fīa séro, sé yek̄ōzina fīa baasiro. Gbē kè ye a gbēdaaazi, Luda doka p̄k̄oreame. ⁹ Wà bè ñton zina kero, ñton gbē dero, ñton kpái oro, ñton gbē p̄ ní dero. Yā pin̄o k̄on yādiēna pānde kè āoo kuuno píngi kú yā k̄ek̄ii guume wà bè: Ñḡō ye n gbēdaaazi lán n zīnda wēndi bà. ¹⁰ Yenzi è tó gbē yā zaa kè a gbēdaaanoero. Yenzin Luda doka papana ũ.

¹¹ À ke le, zaake á gurɔɔ kè wá kúa kè d̄o. A vuna iin gurɔɔ kà, zaake wa misina k̄ii tia de gurɔɔ kè wa Yesu náane k̄ela. ¹² Guu si à kà z̄a, gud̄ona kà k̄ii. Wà mì k̄e gusia yānoa wà pupura ḡōkebon̄o sée. ¹³ Wàḡō kú wa d̄roa fāantē gbēno ũ faasai k̄ok̄o k̄on wēdenao sai, p̄p̄akena k̄on w̄isaiyāo sai, leokpak̄ōa k̄on zanguo sai. ¹⁴ À Dii Yesu Kirisi zék̄pae sé. Àton tó a dà zii d̄ore ae à à nid̄ena kero.

14

K̄ō taari'ena

¹ À gbē kè bus̄e ludanaanekena guu diē yákete sai. ² Gbēkeno ludanaanekena è p̄ske t̄ē boro, ben gbē kè āo ludanaanekena busanan̄o è n̄b̄o sóro. ³ Gbē kè è p̄o píngi ble tón kya ká gbē kè è p̄o píngi bleroonlo, bens̄o gbē kè è p̄o píngi bleroo tón gbē kè è p̄o píngi bleee taari ero, zaake Luda à sim̄e. ⁴ Dén n ũ k̄e n̄e dan̄o zikeri taari ee? Tó à f̄s̄ ke à f̄uan yoo, à Dii yān gwe. Éé f̄s̄, zaake Dii gbāaa é tó à f̄s̄. ⁵ Gbēkeno si kè gurɔ keno nna de à kenola, gbē pādeno si kè gurɔ píngi sáame. Baade laasuu ḡō d̄n̄k̄o k̄on yā kè à z̄eoo. ⁶ Gbē kè è gurɔɔ bōo è bōo Dii yānzime. Gbē kè è p̄o píngi bleee è ble k̄on Dii gbāaome à Luda sáabu kpá. Gbē kè è p̄o t̄ē è t̄ē Dii yānzime à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke èḡō kuu a zīnda yānziro, gbēke è ga a zīnda yānziro. ⁸ Tó wá kuu, wá kuu Dii p̄o ũme, tó wa ga, wa ga Dii p̄o ũme. Wá kuun yoo, wa gan yoo, wá de Dii p̄o ũme. ⁹ Zaake Kirisi gá à f̄e, le áḡō de ḡewāadeeno k̄on gbē b̄eeno Dii ũme. ¹⁰ Kè n̄e n gbēndoo taari ee s̄s̄ né? M̄mon̄ s̄s̄, à kè dia n̄e kya kaa n gbēndoo s̄s̄? Luda èḡō vēena a tintia, wa píngi wé bōo wà ze à ae, ¹¹ lán à k̄ena Luda yān nà Dii bè: K̄on ma kuunao, baade píngi é kúeme, gbē s̄anda píngi é ma ludak̄e d̄o.

¹² Len baade é a zīnda yā t̄ok̄e Ludane le.

Àton yā kè eé tó a gbēndoo fuu kero

¹³ Beee yānzi wāton k̄ō taari e d̄ro. Kè de à k̄ō taari e, à z̄eo kè é yā kè eé tó a gbēndoo fuu kero. ¹⁴ Dii Yesu guu má d̄o s̄ans̄an̄ kè p̄oble ke èḡō gbās̄i a zīndaro. M̄ode tó gbē diē kè p̄o gbās̄i, ben èḡō gbās̄ine. ¹⁵ Tó n n gbēndoo n̄ose yàkan̄e p̄o k̄è ñ bl̄e yānzi, ñ yenzi v̄inero. P̄oble kè ñ bl̄e yānzi ñton gbē kè k̄ena gá à yānzi kaatero. ¹⁶ Àton tó wá kya káare p̄o kè á è à maanlo, ¹⁷ zaake kpata kè b̄o Luda kiia né p̄obl̄ena k̄on íminao yānlo. Yák̄ena a z̄ea k̄on aafiao k̄on p̄onnaa kè Luda Nini è ñnēo yāme. ¹⁸ Gbē kè èe d̄oo Kirisizi lán beee bà yā è ká Ludane, bens̄o gbēntee è à sáabu kpá. ¹⁹ Beee yānzi wāgae k̄ō aafia wete wāḡō k̄ō see

lezĩ. ²⁰ Nton Luda zĩi yaka pɔblee yānzĩro. Pɔble pĩngi maame, mɔde pɔ kè eé tó n gbēndoo fuu blena maaro. ²¹ Nɔ̀bɔsonan yoo, wēminan yoo, yā kè eé tó n gbēndoo fu pĩngi, à maa n tēme. ²² Pɔ kè n náane kè, n tó à gɔ̀nne kɔ̀n Ludao. Aubarikadeen gbē kè èe a zĩnda taari e kɔ̀n pɔ kè à zɔroo ũ. ²³ Tó gbē e seka kee pɔblee kè èe bleea sɔ, à a zĩnda dà yāmmē, kè èe kɔ̀ sé kɔ̀n à ludanaanekenaoro yānzĩ. Yā kè èe kɔ̀ sé kɔ̀n gbē ludanaanekenaoro né durumme.

15

Wāgɔ̀ yekɔ̀zi wéedna Ludazi guu

¹ Wamɔwa kè wá gbāa ludanaanekena guuno, séde wà gbē kè aɔ gbāaroonɔ sé lezĩ aɔ gbāasaikēē guu. Wātongae wa pɔyezi kero. ² Wa baade gae yā kè eé ke a gbēdaaane nnaa ke à bona maaa yānzĩ kɔ̀n à kāsāpēnao. ³ Zaake Kirisi e a zĩnda pɔyezi kero. À kēna Luda yān wà bè, gbēnɔ̀ dɔkēna Ludao gɔ̀nē. ⁴ Yā kè wà kè yā pĩngi, wà kè lédanawaa yānzime. Luda yā pi è wa gba mēna, è wa gba swē le wāgɔ̀ tāmaa vĩ. ⁵ Luda kè è n gba mēna à n gba swē tó àgɔ̀ nɔ̀sēdɔ̀nkɔ̀ vĩ kɔ̀o lán Kirisi Yesu pɔ̀ bà, ⁶ le à Luda wa Dii Yesu Kirisi De tɔ̀ bɔ̀ kɔ̀n nɔ̀sē dɔ̀nkɔ̀o kɔ̀n lēdoleo.

⁷ À kɔ̀ sí lán Kirisi a si nà Luda tɔ̀bɔna yānzĩ. ⁸ Mēē ooare, Kirisi gɔ̀ zĩri ũ Yudanɔ̀nē, le à lé kè Ludaa gbē aɔ dezinɔ̀nē papa, aɔgɔ̀ dɔ̀ kè Luda náane vĩ, ⁹ le bori pāndenɔ̀ Luda tɔ̀ bɔ̀ à sũu yānzĩ lán à kēna Luda yān nà wà bè:

Beee yānzĩ mé n sáabu kpá boriinɔ̀ té,
mé n tɔ̀ kpá.

¹⁰ Wà bè dɔ̀:

Boriinɔ̀, à pɔ̀nnaa ke kɔ̀n Luda gbēnɔ̀.

¹¹ Wà bè dɔ̀:

Amɔa bori pĩngi à Dii tɔ̀ kpá,
amɔa bùsu pĩngi gbēnɔ̀ à à táaki lé.

¹² Isaya bè dɔ̀:

Yēse kāsāa é pito pá,
eé fēē à kí ble bori pāndenɔ̀nē,
aɔégɔ̀ wéē dɔ̀zĩ.

¹³ Luda kè gbē pĩngi wéē dɔ̀zi tó pɔ̀nnaa pekɔ̀reawa kɔ̀n aafiao a náane kè èe kee yānzĩ, le a wéedɔ̀zina kaara kɔ̀n à Niniĩ gbāaa.

Pɔlu zĩkena Ludane

¹⁴ Ma gbēnɔ̀, má dɔ̀ sānsān kè maakee pekɔ̀reawa, á yā pĩngi dɔ̀ wásawasa, é fɔ̀ à lé dakɔ̀a. ¹⁵ Ma takada kè kēna guu ma yākenɔ̀ kè kɔ̀n kùgbāaa diena, le àgɔ̀ dɔ̀agu yānzĩ, zaake Luda ma gba zé ¹⁶ ma gɔ̀ Kirisi Yesu zĩkeri ũ bori pāndenɔ̀nē. Mēē baaru nnaa kè bɔ̀ Luda kiia kpaainē, le aɔ kuuna gɔ̀ adona Luda Nini gāzĩ, aɔ gɔ̀ Ludane sa'obo kè è kenē ũ. ¹⁷ Kuuna Kirisi Yesu guu mēē ĩa dāa zĩi kè mēē kee Ludane yā musu. ¹⁸ Zaake má yāke ona vĩro, tó èe ke yā kè Kirisi kè ma kiia baasiro. À tó bori pāndenɔ̀ Luda yā mà ma yā'ona kɔ̀n ma yākenao gāzĩ ¹⁹ kɔ̀n sēedanɔ̀ kɔ̀n dabudabuyānɔ̀ gbāaa kɔ̀n Luda Nini gbāaa. Bɔna Yerusalemu ma liga wéte kɔ̀n wéteo ai Ilirikumu bùsun, ma Kirisi baaru kpàakpa kè papana. ²⁰ Mēēgɔ̀ yezi mà baaru nnaa pi kpá guu kè wēē Kirisi yā man zikiro, le màton bú ba gbē pānde pɔ̀ gbēnlo yānzĩ. ²¹ Lán à kēna Luda yān nà wà bè:

Gbē kè wēē à yā oĩne yāroonɔ̀ wéē é kē,
gbē kè aɔ̀e à baaru ma yāroonɔ̀ é dɔ̀rɔ̀ dɔ̀.

²² Yá kè èg̃ṣ kpaa ma m̃na a kiiane g̃èn baaag̃ṣn gwe. ²³ À kà wè ùgbangba kè meèg̃ṣ yezi mà m̃ṣ a gwa. Tia sa lán yákee e g̃ṣme bùsu kèkiiñṣ guu d̃ro nà, ²⁴ má támaa ṽi wà wée sik̃ṣle sa ma gana Sapaini bùsun guu. Tó ma gur̃plaa k̃eao k̃ṣn p̃ṣnnao, é zé kem̃e gana gwe. ²⁵ Tia la mée gaa k̃ṣn d̃ñleṣo Luda gb̃eñṣne Yerusalemu, ²⁶ zaake gb̃e kè aṣṣ kú Masedonia k̃ṣn Girisiñṣ zèṣ wà Luda gb̃e takaasidee kè aṣṣ kú Yerusalemuñṣ kámasa ke. ²⁷ Aṣ zèṣ, m̃de tiasime, zaake lán Yudañṣ Luda auziki li bori p̃andeñṣi nà, à maa bori p̃andeñṣi ñ anduna auziki li Yudañṣi se. ²⁸ Tó ma gbaa p̃i ñàñne ñ ɔz̃i ma yāa, ma gana Sapaini guu mé b̃ṣe a kiia. ²⁹ Má d̃ṣ kè tó mé m̃ṣ a kiia, mé m̃ṣare Kirisi aubarikao papaname.

³⁰ Ma gb̃eñṣ, ma naare wa Dii Yesu Kirisizi k̃ṣn yenzi kè Luda Nini è kp̃ám̃mao, à f̃eè à ze à Luda wée kem̃ao, ³¹ Ie à ma b̃ṣ Yudea Yesusaideeñṣ ɔz̃i, Ie z̃i kè mé ke Yerusalemu Luda gb̃eñṣ t̃e keñne nna, ³² gbas̃a mà a le k̃ṣn p̃ṣnnao, tó Luda wè, mé m̃ṣ kámma bo a kiia. ³³ Luda Aafiade g̃ṣ kúao a píngi. Aami!

16

Ìkpammana

¹ Mée wa d̃are Febe, Kenker̃ea s̃osi d̃ñleri naaare a ɔz̃i. ² À à sí Dii guu, lán à maa Luda gb̃eñṣ ke k̃ṣo nà. À d̃ãle k̃ṣn p̃ṣ kè à yezi a kiiao píngi, zaake à d̃ṣ gb̃eñṣle pari k̃ṣn mapio se.

³ À ì kpá Pirisila k̃ṣn Akilaoa. Ma z̃ikeri daañṣme Kirisi Yesu z̃i guu. ⁴ Aṣ si wà ñ z̃inda da kari guu ma yāz̃i. Èe ke mámbe madoro, bori p̃ande s̃ṣiñṣo gb̃eñṣ e ñ s̃áabu kpaa píngi d̃ṣ.

⁵ À ì kpá s̃osi gb̃e kè aṣṣg̃ṣ k̃ṣ kaak̃ṣa aṣ b̃ee guuñṣa.

À ì kpá ma gb̃e yenzide Epenetua, àm̃ṣ kè à Kirisi náane kè Asia bùsun káaku.

⁶ À ì kpá Mariamaa, àm̃ṣ kè z̃i k̃eare maamaa.

⁷ À ì kpá Andar̃nikua k̃ṣn Yuniao. Ma bori daa kè wà wa da kp̃ésiaan ledooñṣme. Aṣ t̃ṣ b̃ṣ Luda z̃ir̃iñṣ t̃e bens̃ṣ aṣṣ kú Kirisi guu ma á.

⁸ À ì kpá Ampliatu kè de ma gb̃e yenzidee ù Dii guua.

⁹ À ì kpá Ubanu kè de wa z̃ikeri daa ù Kirisi z̃i guua k̃ṣn ma gb̃e yenzide Satakió.

¹⁰ À ì kpá Apele kè à zena gb̃aa Kirisi guua.

À ì kpá Arisit̃bulu b̃edeena.

¹¹ À ì kpá ma Yuda daa Her̃odĩsa.

À ì kpá Nasisu b̃edee kè aṣṣ kú Dii guuñṣa.

¹² À ì kpá Tirifena k̃ṣn Tirifosao. Ñgb̃e p̃iñṣ è z̃i ke Diine maamaa.

À ì kpá P̃esia. Ñgb̃e yenzidee p̃i z̃i kè Diine maamaa.

¹³ À ì kpá Rufu kè b̃ṣ ado Dii z̃i guua k̃ṣn à da kè mée gwaa ma da ùu.

¹⁴ À ì kpá Asinkiritua k̃ṣn Fleg̃ṣo k̃ṣn Emesio k̃ṣn Patarobao k̃ṣn Emasio k̃ṣn ñ Yesude daa kè aṣṣ kú ledooñṣ ñ píngi.

¹⁵ À ì kpá Fil̃b̃ogua k̃ṣn Yuliao k̃ṣn Ner̃euo k̃ṣn à d̃areo k̃ṣn Olimpao k̃ṣn Luda gb̃e kè aṣṣ kú ledooñṣ ñ píngi.

¹⁶ À ì kpá k̃ṣa k̃ṣn Luda gb̃eñṣ l̃ep̃emmana. Kirisi s̃ṣiñṣo ì kp̃àawa ñ píngi.

Lézamma

¹⁷ Ma gb̃eñṣ, mée ooare à làakari ke gb̃e kè aṣṣ b̃ṣ yá kè á d̃àda kp̃eeñṣi. Aṣè gb̃eñṣ k̃ek̃ṣa wà gb̃eñṣ s̃ásá. À k̃em̃ma, ¹⁸ zaake gb̃e beee takañṣ è d̃ṣ wa

Dii Kirisiziro, sé n̄ gbεε yā. Aṣè taarisaideenŃ sāsā kŃn lénnaao kŃn yādṣṣo. ¹⁹ Baade pín̄gi a m̄siēna Diine baaru mà. Méε pŃnnaa kεε a yā musu. Má yezi àgṣ̄ à maa ṣ̄ndṣṣo vī àgṣ̄ taarisaideenŃ ũ à zaa musu. ²⁰ Luda Aafiade é Setān dūgu zṣ̄ a gbá gīzī tia. Wa Dii Yesu gbēkεε kεare.

²¹ Ma zīkeri daa TimŃti kŃn ma bori daanŃ Lusu kŃn Yasṣo kŃn Sosipatao ì kpàawa.

²² MamŃma Tetiu kè ma takada kè kè ì kpàawa Dii guu.

²³⁻²⁴ Ma bεdee Gayusi kè ṣṣi gbēnŃ è kakṣa à bεε ì kpàawa. Wéte ṣṣ'uteri Erasatu ì kpàawa kŃn wa gbēndo Kaatuo.

Luda tṣbŃna

²⁵ Tia sa Luda é fṣ̄ à a gba gbāa kŃn Yesu Kirisi baaru nnaa kè méε kpaa, lán asiiyā kè utena zaa tontori kè wà biameεo de nà. ²⁶ Luda kè ègṣ̄ kuu gurŃ pín̄gi diε wà yā kè kēna annabinŃ takadanŃ guu p̄i bŃ gupuraa sa, lε bori pín̄gi e à dṣ̄ aṣ̄ Luda náane kε aṣ̄ gṣ̄ à yāmarinŃ ũ. ²⁷ Wà Luda mèn do ṣ̄ndṣde tṣ̄ bŃ Yesu Kirisi gāzī ai gurŃ pín̄gi! Aami.

KŌRINTIDEENŌ TAKADA KAAKU

KŌrinti sŏsi gbĕnŏ kĕkĕkĕsana 1:1-4:21

KŌrinti sŏsi gbĕnŏ durunkena 5:1-7:40

Wāgŏ kŭ kŏn lāakario gŏna n̄ zīndane yā musu 8:1-11:1

Dŏnzikena 11:2-14:40

Gĕnŏ fĕena 15:1-15:58

Pŏlu ikpamma 16:1-16:24

Pŏlu ikpana Kŏrintideenŏ

¹ Mamŏma Pŏlu kĕ Luda ma sisi à ma sĕ lán à yezi nà, ma gŏ Kirisi Yesu zŭri ũ. Mapi kŏn wa gbĕndo Sŏsŏtenenŏ, ² wámbe wa takada kĕ kĕ sŏsi kĕ kŭ Kŏrintine. Luda a sisi a gbĕnŏ ũ, a kuuna adona Kirisi Yesu guu lĕdo kŏn gbĕ kĕ aŏĕgŏ wa Dii Yesu Kirisi pi sisi gu pŭngianŏ, mŏwa kĕ wa Dii dŏnkŏnŏ. ³ Luda wa De kŏn Dii Yesu Kirisiŏ gbĕkĕe keare, à a gba aafia.

⁴ Mĕĕgŏ Luda sáabu kĕe gurŏ sánda pŭngi a yā musu gbĕkĕe kĕ à kĕare a kuuna Kirisi Yesu guu yānzi. ⁵ Kuuna à guu pŏ pŭngi káaraare, yā'ona pŭngi kŏn dŏna pŭngio, ⁶ zaake wa Kirisi yā'onaaree kásāa pĕe a guu, ⁷ ben Luda Nini gba kee e kĕsāawaro, gurŏ kĕ a wĕe dŏ wa Dii Yesu Kirisi a zīnda dŏbanazi. ⁸ Wa Dii Yesu Kirisi é tŏ à ze gbāa ai gurŏ lé ká, le àgŏ kuu taari sai à mŏgurŏ. ⁹ Luda náane vī. Àmbe à a sisi, a gŏ kŏ gbĕ ũ kŏn à Né Yesu Kirisi wa Diio.

Kŏrinti sŏsi gbĕnŏ kĕkĕkĕsana

¹⁰ Ma gbĕnŏ, ma naare wa Dii Yesu Kirisizi, àgŏ lĕdole vī kŏo a pŭngi, le kĕkĕkĕsana e à yāa a té, à kŏ kŭ kŏn laasuu dŏnkŏo kŏn nŏsĕo do. ¹¹ Má mà Koloe bĕdeenŏ lĕzī kĕ yáketē kŭ a té. ¹² Lán má mà nàn yĕ: A gbĕkenŏ bè, wà zĕ kŏn Pŏluo. Gbĕkenŏ bè, wà zĕ kŏn Apoloo. Gbĕkenŏ bè, wà zĕ kŏn Pitao. Gbĕkenŏ bè dŏ, wà zĕ kŏn Kirisiŏ. ¹³ Kirisi kĕkĕkĕsanan yŏ? Wà Pŏlu pà lía a yānzin yŏ? A batisi kĕ kŏn Pŏlu tŏon yŏ? ¹⁴ Ma Luda sáabu kĕ, kĕ mĕe a gbĕke batisi kero, séde Kirisipu kŏn Gayusio baasiro. ¹⁵ Lán à dĕ nà le gbĕke é e à be a batisi kĕ, a gŏ ma iba ũro. ¹⁶ Eè, ma Setefana bĕdeenŏ batisi kĕ dŏ. Beee baasiro, tŏ ma gbĕ pānde batisi kĕ, mĕe dŏn dŏro. ¹⁷ Kirisi e ma zī gbĕ batistikena yānziro, séde à baaru nna kpana. Èe kĕ kŏn yādŏonlo, le à gana lía tŏn kĕ pāro yānzime.

Kirisi né Luda ŏndŏ kŏn à gbāaome

¹⁸ Kirisi gana lía né mĕsaiyāme gbĕ kĕ aŏe sāsāanŏne. Wamŏwa kĕ Ludaa e wa mī sínŏ sŏ, à dĕwe à gbāaa ũ. ¹⁹ À kĕna Luda yān wà bè:

Mĕ ŏndŏrinŏ ŏndŏ mī dĕ,
mĕ wĕezĕrinŏ wĕezĕe kĕ pā.

²⁰ Őndŏri kŭ máme? Takadadŏri kŭ máme? Anduna tiaa kĕki yāpingidŏri kŭ máme? Ludaa e anduna ŏndŏ die mĕsaiyā ũroo? ²¹ Luda ŏndŏ guu, èe tŏ anduna gbĕnŏ a dŏ kŏn n̄ zīnda ŏndŏoro. À kĕne à gbĕ kĕ aŏe a náane kĕenŏ mī sí waazi kĕ wà die mĕsaiyā ũu pi gāzī. ²² Yudanŏ ye dabudabuzi, Girikinŏ è ŏndŏ wĕte. ²³ Wamŏwa sŏ, Kirisi gana lía kpāakpaan wĕe kĕe, ben é tŏ Yudanŏ kpagula, bori pāndenŏ è be mĕsaiyāme, ²⁴ mŏde gbĕ kĕ Luda n̄ sísi à n̄ sénŏ, Yudanŏ kŏn Girikinŏ n̄ pŭngi, Kirisi dĕfĕne Luda gbāaa kŏn à ŏndŏo ũ. ²⁵ Luda mĕsaiyā pī dĕ gbĕntee ŏndŏla. Luda gbāasaike pī dĕ gbĕntee gbāaala.

²⁶ Ma gbēno, à gwa dian á de nà gurɔɔ kè Luda a sisi. Dano kiia a paridee ɔndɔro, a paridee gbāadee ũro, a paridee kine ũro. ²⁷ Luda gbē kè aɔɔ de anduna misaidee ũuno sè, le à wí dao ɔndɔrinɔa. À gbē kè aɔɔ de anduna gbāasaidee ũuno sè, le à wí da gbāadeenɔa. ²⁸ À gbē kè anduna ní díe kpɛɛdeenɔ ũ, kè wè kyakaŋgu bensɔ aɔ yá ègɔ kuuroonɔ sè, le à gbē kè aɔ yá ègɔ kuuno ke kpɛɛdeenɔ ũ, ²⁹ le gbēke tón e à ìa dá Luda aɛro. ³⁰ Apinɔ sɔ, Luda a tò á kú Kirisi Yesu guu, ben à gɔ wa ɔndɔɔ ũ. Kuuna Kirisi pì guu Ludaa tò yá bɔwao nna, wa kuuna adona, bensɔ à wa mì sɔ. ³¹ Bee yānzi lán à kēna Luda yān nà, tó gbē yezi à ìa dá, à dá Dii yá musu.

2

Kirisi kɔn a gana lía yáo

¹ Ma gbēno, kè ma mɔ a kiia, ma mɔ Luda yá kpàakpaa keareme, èe ke ma mɔ ɔndɔ gbāaa ke lénnaa kearenlo. ² Ma zɛo kè mé yáke oarero, séde Yesu Kirisi yá baasiro, atēnsa à gana lía yá. ³ Ma mɔna a kiia guu ma mɔ kɔn kùvīo kɔn vīao kɔn lugaluganao. ⁴ Ma waazikena guu mée yá o kɔn lénnao ke ɔndɔɔoro. Má ò kɔn Luda Nini gbāaa ɔɔanaome, ⁵ le a ludanaanekena tón bɔ gbēntee ɔndɔɔ guuro, sé Luda gbāaa guu.

Ɔndɔɔ kè Luda Nini è daŋne

⁶ Baa kɔn beeeo weè ɔndɔyá o gbē kàsaanɔne. Èe ke anduna tiaa kèki ɔndɔɔ ke à gbāadee kè aɔ gbāaa e yāaano pónlo. ⁷ Luda ɔndɔɔn wée oo, à poyezi kè utena yāa pì. À gīake à díe wa gaku ena yānzi zaale èe anduna káero. ⁸ Anduna tiaa kèki gbāadee ke ɔndɔɔ pì dɔro. Tó aɔɔ dɔme yá, le aɔɔe Dii gakuide pá líaro. ⁹ Lán à kēna Luda yān nà wà bè: Pɔ kè wée e ero bensɔ swà e maro, à laasuu e gē gbēke swè guuro, àmbe Luda à soru kè gbē kè aɔɔ yezinɔne.

¹⁰ Ludaa ɔɔɔawe kɔn à Nini gbāaa, zaake à Ninii pì yá píngi tàasikena, baa kɔn Luda asii bitano.

¹¹ Gbēkee a daa nɔse guu yá dɔro, tó èe ke à ninii kè kú à guu baasiro. Leme dɔ gbēkee Luda nɔse guu yá dɔro, tó èe ke Luda pì Ninii baasiro. ¹² Anduna kè niniin wá èro, Ninii kè bɔ Luda kiian wá è, le wá gbāa kè Ludaa dàwee dɔ. ¹³ Yá kè wée oon gwe, èe ke yá kè gbēntee ɔndɔɔ è daŋnenlo, yá kè Luda Nini è daŋneme. Len weè Luda Nini yá bɔkɔte gbē kè aɔɔ Luda Nini vīinɔne le. ¹⁴ Anduna gbē è Luda Nini yānɔ sɔro, zaake à dene misaiyá ũme. Eé fɔ à à mì dɔ sero, zaake Luda Nini pì gbāaan wè à yá zé dɔo. ¹⁵ Gbē kè Luda Nini è dɔne aezí è yá píngi zé dɔ, gbēke sɔ zé vī à à zaa boro. ¹⁶ À kēna Luda yān wà bè: Dé bé à Dii nɔse dɔ gbasa à lé daa? Mɔde wapinɔ wá Kirisi nɔse vī.

3

Zikena Ludane

¹ Ma gbēno, mée fɔ mà yá òare lán meè o gbē kè Luda Ninii dɔŋne aɛnɔne bàro, ben mà òare lán anduna gbēno bà, zaake nékpántɛnon a ũ Kirisi guu. ² Zwiin mà kpáawa, èe ke pɔ lomadenlo, zaake ée ká kɔro. Baa ai tia ée káro, ³ zaake dàdeenɔ a ũ ai tia. Lán à zakɔn nà, bensɔ á yáketé vī, dàdeenɔn a ũroo? A dà bé à dɔare aɛ. ⁴ Kè à gbēke bè a ze kɔn Pɔluo, ben gbē pánde bè a ze kɔn Apoloo, á kú kɔn a dàon gweroo? ⁵ Dén Apoloo ũu? Dén Pɔlu ũu? Zíkerinɔn wa ũ, ben

a Kirisi náane kè wa gāzī. Wa baade e zīi kè Dii dàne keeme. ⁶ Ma pò t̄s̄, Apolo í kàne, ben Luda a tò à gbà. ⁷ Leme pót̄ori k̄n íkario de pòke ūro, sé Luda kè è tò à gbà. ⁸ Pót̄ori k̄n íkario sáame. Ās̄ baade é a àre e a zī lémm̄e. ⁹ Luda zík̄eri daan̄n wa ū. Luda búgben a ū, Luda kpén a ū.

¹⁰ Gbaa kè Luda a dàme bé à tò ma ēē kpàe lán ēbori gonidee bà, ben gbē pānde mò èe kpé pì boo. Baade làakari ke a kpébonaa, ¹¹ zaake gbēke é f̄s̄ à ēē ke kpàe d̄oro, sé ēē kè kpaena Yesu Kirisi ūu baasiro. ¹² Tó gbē kpé pì d̄ò k̄n vuraò ke kondogi ke gbē bèēdee ke tó à d̄ò k̄n lío ke lá ke s̄ē, ¹³ baade zī yāpura é b̄o gupuraa. Wee e yākpàek̄egur̄o zī, zaake gu é d̄ò k̄n t̄éome, wee baade zī taka gwa té pì guu. ¹⁴ Tó gbē zīi kè à kè b̄ò tén aafia, adee é àre e. ¹⁵ Tó gbē zī té k̄ù, eé m̄onzi e, adee é b̄ò k̄ori lán wè b̄ò tén nà.

¹⁶ Á d̄s̄ kè Luda kpén a ū, Luda Ninii kú a guuroo? ¹⁷ Tó gbē Luda kpé pì yàka, Luda é adee kaate, zaake kpé pì kuuna adoname, bens̄ àmbe kpé pì ū.

¹⁸ Gbēke tón a zīnda sāsáro. Tó a gbēkee e a zīnda diē anduna kèkì ònd̄ori ū, à ḡōñne m̄isaidee ū le à e à ònd̄o k̄ù. ¹⁹ Zaake anduna kèkì ònd̄o de Ludane m̄isaiyā ūme. À kēna Luda yān wa bè: È ònd̄orin̄o k̄ù n̄ w̄éēz̄ēē guu. ²⁰ À kēna d̄o: Dii d̄s̄ kè ònd̄orin̄o laasuu pā. ²¹ Bee yānzi gbēke tón ïa dā gbēntee yā musuro. P̄ó píngi né a p̄ome: ²² Polu, Apolo, Pita, anduna, w̄ēndi, gaa, tia p̄óno, zia p̄ónon yoo, à píngi né a p̄ome. ²³ Apin̄o s̄s̄, Kirisi p̄ón a ū, Kirisi s̄s̄ né Luda p̄ome.

4

Kirisi z̄ir̄in̄o

¹ Bee yānzi à wa gwa Kirisi z̄ikerin̄o ū, Luda asiiyā gwàrin̄o ū. ² À k̄s̄io gwàrin̄o ḡs̄ náane v̄i. ³ Tó apin̄o ke gbēntee yākpàek̄erin̄o ma taari è, yā pāame ma kiia. M̄ēē ma zīnda maakee ke zaakee ero. ⁴ Yākee e ma k̄ù v̄iro, m̄ode bee é ma b̄oro, Diin ma yākpàek̄eri ū. ⁵ Bee yānzi àton ḡiake à gbēke taari e Dii b̄ogur̄o āro. Àmbe eé guu pu p̄ó kè utena gusiaan-a à n̄òse yā b̄o gupuraa. Zī b̄eeagan baade é ma, dian Luda é a s̄áabu kpá nà.

⁶ Yā kè má òare k̄eno, má ò mapi k̄n Apoloo yā musume, le àḡs̄ yā k̄èkii d̄s̄: Wàton v̄i Luda yālaro. A gbēke tón ïa dā, à ze k̄n gbē dooo, à b̄o gbē doo kp̄eero. ⁷ B̄s̄ n̄ deoñlaa? N̄ p̄óke v̄i n̄ zīdane, kè w̄èe n̄ gbaro? Wà n̄ gba, ben n̄é ïa dā lán w̄èe n̄ gbaroo bà? ⁸ A k̄n gwe k̄ò? A ke òdeeno ūn gwe k̄ò? Ée kí blee wa sain gwe? Má yezi àḡs̄ kí blee, wàḡs̄ ledo. ⁹ Zaake má è wam̄wa Luda z̄ir̄in̄o, Luda wa diē zāa lán gbē kè w̄èe n̄ de pari wáano bàme. Gu s̄anda píngi gbēno w̄éē f̄iwa, malaikano k̄n gbēntee n̄ píngi. ¹⁰ Wa ḡs̄ m̄isaideen̄o ū Kirisi yānzi, ben kuuna Kirisi pì guu á de ònd̄orin̄o ūroo? Wà busana ben á gbāa v̄iroo? Wà kp̄eona ben á kpedanaroo? ¹¹ Ai tia n̄oaa k̄n ímiio e wa deē, wá té b̄u, wa ḡs̄ p̄ogbēnan̄o ū, besaideen̄o ū. ¹² Wee zī gbāaa ke ai wà kpasa. Tó wà wa ka, wee sa maaa oñneme. Tó wà ïa dāwa, wee mena f̄e. ¹³ Tó wà wa s̄s̄s̄, wee agbaa kpánneme. Ai tia w̄èe wa diē anduna b̄oto p̄óno ū, baade píngi b̄usa ū.

¹⁴ M̄éē yā k̄èkii oare wídanaawaa yānzinlo. M̄éē a gbaa làakari ma né yenzideen̄o ūme. ¹⁵ Baa tó Kirisi guu a gwàrin̄o kà ḡōn ūgbangba, a de'ina pari. Mámbe ma a i k̄n Kirisi Yesu baarunnakpanaareeo, ben á kú à guu. ¹⁶ Bee yānzi m̄éē agbaa kpaaare, àḡs̄ té ma z̄ekpaēzi. ¹⁷ Bee yānzin ma a né yenzide Tim̄oti z̄lawazi. Àpi né náanedeeme Dii guu, àmbe eé ma kuuna Kirisi guu yākena d̄oagu. Yā kè m̄éē dañne s̄os̄in̄o guun gwe. ¹⁸ A gbēken̄o e ïa dā, lán

mé mós a gwaroo bà. ¹⁹ Tó Dii wè, mé mós a gwa tia, mé ìadāri pìno gbāa lé e, èe kè aṣ yá'ona adonlo. ²⁰ Zaake kpata kè b̀̀ Luda kiia né yá'ona yánlo, gbāaame. ²¹ Á yezi diame? Mà mósazi k̀n g̀on ý, ke mà mós k̀n yenzio k̀n ǹseyiome?

5

Papækena s̀si gbēno té

¹ Má mà papækena g̀e a té, yá kè à taka kú baa kifinno té sero. Wà bè, a gbēno doke a de nno si. ² Ben ée ìa dāaṣ? Á k̀sio a ǹse yakame, à gbē kè yá pì kè b̀̀ a té. ³ Baa tó má kúao, ma ninii kúao, ben ma yákpae kè k̀n gbē kè yá pì kè b̀̀ g̀o lán wà be má kú gwee bà. ⁴⁻⁵ Tó a k̀ kākṣa, tó wa Dii Yesu gbāa kúao, tó ma ninii kúao, à gbē pì kpá Setán-a k̀n wa Dii Yesu t́o, le à dà kaate, à ninii e à b̀̀ aafia Dii m̀guroo zì.

⁶ Á ìadāna maaro. Á dṣ kè bureḍi ēzē f́ete è flawadana bíta s̀seroo? ⁷ Á bureḍi ēzē zi kwéé, é g̀ flawa dufu ù a s̀sē'ēzē sai, lán à k̀sio à g̀ de nà, zaake Kirisi g̀a wa Banla s̀ne b̀ro ùme. ⁸ Bee yānzi wāg̀ kuu bureḍi s̀sē'ēzē sai zìbaakerino ù yápuraa guu k̀n ǹse puraa. Wátong̀ kuu bureḍi s̀sē'ēzē zi zìbaakerino ù monafiki k̀n zaakenao guuro.

⁹ Takada kè má k̀are guu ma bè, àton kakṣa k̀n papækeringoro. ¹⁰ Èe ke anduna kè papækeringo ke wākúdeenno k̀n gbēblerino ke táagbāgbāringno, zaake tó gbē beenome, séde é b̀ anduna guu. ¹¹ Auo, má òare gbē kè wà bè wa gbēme, bensṣ à de papækeringo ke wākúdee ke táagbāgbāri ke gbēyakari ke wēderi ke gbēbleri ù, àton kakṣaoro, àton ̀ kakṣao sero. ¹² Ma bà ūgba k̀n yāg̀g̀na k̀n Yesusaideenno? A zinda gbēno bé à k̀sio à yá g̀g̀nyoroo? ¹³ Luda bé eé yákpae ke k̀n Yesusaideenno. Á gbē zaaa pì b̀ a té.

6

Yakpækena k̀o

¹ Tó a gbēke yá ví k̀n a Yesude daaao, b̀yānzi è g̀a yákpae ke k̀n adeeo Luda gbēno kiiaziroo, sé ludad̀risaino kiia? ² Á dṣ kè Luda gbēno bé weé yákpae ke k̀n andunoro? Lán ámbé é yákpae ke k̀n andunao nà, ée ká à yáketeno g̀g̀oro? ³ Á dṣ kè wámbe wé yákpae ke k̀n malaikanoro? Weé anduna k̀ki p̀ o dṣ? ⁴ Tó á yá beee taka g̀g̀na ví, é gbē kè aṣ de s̀si gbēno ne p̀ke ūroono sé yāg̀g̀rinno ù? ⁵ Ma beee ò le mà wí daawa yānzime. Á gbēke ví a té kè à òndṣo kà à a gbēno yá g̀g̀nneroo? ⁶ Séto a gbē doo a gbēdaaa sísi yákpaea Yesusaideenno kiia? ⁷ Lán á yá ví k̀n k̀o nà, a s̀sá yáa k̀ mámmam. B̀yānzín é we wà a takii keroo? B̀yānzín é tó wà a bleroo? ⁸ Apino eè gbē takii ke, eè gbē ble, baa a k̀ tēe. ⁹ Á dṣ kè gbē zaaano é g̀e kpata kè b̀̀ Luda kiia guuro? Àton a zinda s̀sāro, papækeringo ke táagbāgbāringo ke zinakerino ke g̀gbē kaaruano ke gbē kè aṣ dae k̀n ǹ g̀gbē daaano ¹⁰ ke kpáino ke wākúdeenno ke wēderino ke gbēyakaringo ke gbēblerino, aṣ gbēke é g̀e kpata kè b̀̀ Luda kiia guuro. ¹¹ A gbēkeno de lemé yá, ben a zú ò, a g̀ Luda p̀ ù, Ludaa tó yá b̀ao nna k̀n Dii Yesu Kirisi t́o k̀n wa Luda Nini gbāaao.

Wà papækena tó

¹² Èe be, á yá píngi kena zé víme. M̀de yákeno àre víro. Èe be, á yá píngi kena zé víme. M̀de àton tó yáke bà k̀are a yínlo. ¹³ Èe be do, p̀blee né ǹse p̀me, bensṣ ǹse né p̀ble p̀me. Baa k̀n beeeo Luda é ǹ píngi kaate. M̀ né

pápákεbɔnlo, Dii pómε, bensõ Dii bé mè pì gwàri ù. ¹⁴ Luda wa Dii bò gaan, bensõ eé wa bɔ gaan kɔn a gbáaa. ¹⁵ Á dõ kè a mè bé Kirisi mēguunɔ ũroo? Weé Kirisi mēgu sé wà ke kaarua mēguu ũn yó? Wàton ero! ¹⁶ Á dõ kè gbē kè kàkɔa kɔn kaaruao kèo mè dɔnkɔnloo? À kēna Luda yān wà bè, aɔ gɔɔn plaaa é gɔ mè doo ù. ¹⁷ Gbē kè kàkɔa kɔn Diio kèo mèn do Ninii guu. ¹⁸ Á kē pápákεnaa. Durun pānde kè gbē è ke píngi bà kú à mèoro. Pápákεri sɔ è durun ke a mēneme. ¹⁹ Á dõ kè a mè bé Ninii kè Luda a gba, kè kú a guu kpé ũroo? Ámbe á a zīnda vīro, ²⁰ Luda a lu, à fīa bò. Bee yānzi à Luda tó bɔ kɔn a mèo.

7

Nɔsena

¹ Takada kè á kè yā musu, à maame gɔgbē gɔ kuu nɔgbē sai. ² Mɔde kè pápákεna dāgula yānzi, gɔgbē píngi gɔ a zīnda nɔɔ vī, nɔgbē píngi gɔ a zīnda gɔɔ vī. ³ Gɔgbē gae pɔ kè kɔsio ke a naõne. Nɔgbē gae ke a zāne le se dɔ. ⁴ Nɔgbē mè kuu a zīnda pɔ ũro, sé à zā pɔ ù. Leme dɔ gɔgbē mè kuu a zīnda pɔ ũro, sé à naɔ pɔ ù. ⁵ Àton gikɔnero, séde á màkɔne, le à làakari dɔ aduakεnaa gīa, gbasa à a kēna ke, le Setān tón òndɔ keare, à fu menaaro yānzi. ⁶ Lén má dàawa, èe ke tiasinlo. ⁷ Má yezi baade píngi gɔ de lán ma bà, mɔde baade kɔn a gbaa kè Ludaa dàneome, gbē kè kɔn a pɔo, gbē kèkāa kɔn a pɔo.

⁸ Mée yā kèkii oo pɔsεenɔne kɔn gyaanɔnɔ. À maa aɔgɔ kuu nido lán ma bà, ⁹ mɔde tó aɔé fī wà n zīnda kuro, aɔ nɔɔ sé, aɔ zā ke, zaake kɔsena maa de lugana kɔzila.

¹⁰ Mée yā diε nɔdeenɔne kɔn gɔdeenɔ, èe ke mapinlo, Diime. Nɔgbē tón gí a zāziro, ¹¹ gɔgbē tón pé a naɔaro. Tó nɔgbē gà à gí a zāzi, à gɔ pɔse kesɔ à εara a zāzi.

¹² Mée oo gbē kpaanɔne, èe ke Dii bé à òro. Tó a gbēkee nɔ Yesusaidee vī, ben nɔɔ pì yezi àgɔ kúo ledɔ, àton péaro. ¹³ Leme dɔ tó nɔgbē gɔ Yesusaidee vī, ben gɔɔ pì yezi àgɔ kúo ledɔ, àton gízìro. ¹⁴ Zaake Luda è gɔ Yesusaidee sí a naɔ yānzi, bensõ è nɔ Yesusaidee sí a zā yānzi. Tó lenlo, aɔ nēnɔ égɔ gbāsime. Mɔde tia aɔ kuuna adona. ¹⁵ Tó Yesusaidee pì gízi, à gízi. Yā beee taka guu aɔ kuuna kɔn kɔo né tiasinlo. Luda a sisi, à a se àgɔ kuu aafiame. ¹⁶ Nɔgbē, ke né n zā mí sí, n dɔɔ? Gɔgbē, ke né n naɔ mí sí, n dɔɔ?

À ze kɔn a gwenaɔ

¹⁷ Baade ze kɔn a gwena kè Luda à dien-o gurɔɔ kè Dii à sisi. Len mēè dañne le sɔsinɔ guu píngi. ¹⁸ Luda gbē sisi bāngukεnan yoo, àton wete à ke gefɔɔdee ũro. Luda gbē sisi gefɔɔdeen yoo, àton bāngu kero. ¹⁹ Bāngukεna yāke vīro, bensõ gefɔɔ yāke vīro, sé àgɔ yā kè Ludaa dienɔ kūna. ²⁰ Lán baade kuu nà gurɔɔ kè Luda à sisi, à zeo le. ²¹ Luda n sisi zò ũun yoo? Nton bídi kero. Mɔde tó n ga n gɔna wēene ũ zé è, n bɔ zòbbleen. ²² Zò kè Dii à sisi gɔ wēene ũ Dii pì guume. Leme dɔ wēene kè Dii à sisi gɔ zò ũ Kirisi guu. ²³ Luda a lu, à fīa bò. Àton gɔ gbēntee zò ũro. ²⁴ Ma gbēnɔ, lán baade kuu nà gurɔɔ kè Luda à sisi, à ze kɔn Ludao le.

Pɔsεenɔ kɔn gyaanɔnɔ

²⁵ Pɔsεenɔ yā musu mèe yāke ma Dii kiiaro, mɔde lán má náane vī Dii sùu guu nà, lán ma laasuu de nān mé oare. ²⁶ Nawēa kè kuu tia bé à tò, mée daa à maa kè gbē ze kɔn a kuunao. ²⁷ Tó n nɔɔ vī, nton be né à gbarero. Tó n vī sɔro, nton wete n séro. ²⁸ Tó n sé sɔ, nēe durun kero. Tó nɔkpare zā kè sɔ, èe durun

kerɔ. Gbɛ beeenɔ ɛ yā e andunan, ben má yezi beee taka a lero. ²⁹ Ma gbɛnɔ, yā kè mée oon yè: Gurɔɔ e gɔ zāro. Zaa tia nɔdeenɔ gɔ lán gbɛ kè vīroonɔ bà. ³⁰ Ɔɔɔrinɔ gɔ lán gbɛ kè aɔɔe ɔɔ dɔɔroonɔ bà. Pɔnnadeenɔ gɔ lán gbɛ kè aɔ pɔɔ nnaroonɔ bà. Pɔlurinɔ gɔ lán gbɛ kè aɔ pɔke vīroonɔ bà. ³¹ Andunablerinɔ gɔ lán gbɛ kè aɔɔe bleeroonɔ bà, zaake lán anduna kè kuu ná tiaa e gɛtɛɛmɛ.

³² Má yezi àgɔ kuu kàhán saimɛ. Pɔsɛɛ è làakari dɔ Dii yānɔa, yā kè kè Diinen è ke. ³³ Nɔdee è làakari dɔ anduna yānɔa, yā kè kè a naɔnen è ke, ³⁴ à laasuu ègɔ kpàatɛna. Nɔgbɛ pɔsɛɛ ke nɔkparɛ è làakari dɔ Dii yānɔa, è a mè kɔn a niniio kpáa. Nɔzāreen sɔ è làakari dɔ anduna yānɔa, yā kè kè a zānen è ke. ³⁵ Èe ke mée gata kpaaarenlo. Ma beee ò a aafia yānzime, le à yā ke a zéa, à a zīnda kpá Diia gu pānde gwana sai.

³⁶ Tó gbɛ nɔkamma vī, tó à ségurɔɔ e gɛɛ, ben à kènɛ wiyā ũ, tó à à kàka lán kè bà, à à sé lán à kènɛ nà, èe ke durun ũro. Aɔ kɔ sé. ³⁷ Mɔde tó à yā pì bɔ a nɔsemɛ, ben tiasi e à kàkaro, ben à a zīnda kūna dɔ, tó à dà a swèn kè é a nɔkparɛ pì séro, à kè maame. ³⁸ Lemɛ gbɛ kè a pɔ sè kè maa, mɔde gbɛ kè èe a pɔ séro kè maa de beela.

³⁹ Nɔgbɛ né a zā pómɛ gurɔɔ kè à zā kú kɔn wèndio. Tó à zā gà à anduna tò, à zé vī à zā ke kɔn gɔɔ kè à yezio, mɔde gɔɔ pì gɔ kuu Dii pɔ ũ. ⁴⁰ Baa kɔn beeeo tó à gɔ pɔsɛ, mée daa à pɔɔ ègɔ nna de tó à zā kèla. Mée daa mapi, má Luda Nini vī se.

8

Sa'opɔblee

¹ Sa'opɔblee yā musu, wá dɔ kè wa píngi wa dɔna vī. Dɔna sɔɔ yɔkɔ vī, yenzi bé à kaarana vī. ² Tó gbɛ e daa á yā dɔ, èe dɔ dian à kɔ sio à dɔ ná gīaro. ³ Tó gbɛ ye Ludazi, Ludaá à dɔ. ⁴ Tɔ, sa'opɔblena yā musu wá dɔ kè taa né pɔkeme anduna guuro, zaake Luda mèn do kuunan wá dɔ. ⁵ Baa tó pɔ kè wè beñne tãanɔ kú musu kɔn tɔɔtɛo, ben danɔ kiia tãanɔɔ dimme, diinɔɔ dimme, ⁶ wa kiia Luda mèn dome, àmbe wa De ũ, kè pɔ píngi bɔ à kiia bensɔ wá kuu à yānzi. Dii mèn dome dɔ, àmbe Yesu Kirisi ũ, kè pɔ píngi kè, bensɔ wá kuu à gāzi.

⁷ Mɔde baade píngi dɔ lero. Gbɛkenɔ kɔ dɔ kɔn taa yāo ai tia, ben aɔɔe pɔ kè wèè blee die sa'opɔblee ũ, aɔ yāke dɔkɔziro, ben aɔ laasuu kú zéa dɔro. ⁸ Pɔblee bé eé wa na Ludaaro. Tó wée blero, kēsānanlo. Tó wá blè, kaarananlo. ⁹ À làakari ke a kuuna wɛɛnenɔ ũuzi, le àton ke gènsikii ũ gbɛ kè ludanaanekena kēsāmmanɔnero. ¹⁰ Mmɔn kè n dɔna vī, tó gbɛ kè yāke dɔkɔziroo n e, née pɔ blee taa kuu, eé à gba swè à sa'opɔ ble seroo? ¹¹ Tó n kè le, n dɔna n gbɛdaaa kè ludanaanekena kēsāna kè Kirisi gà à yānzi kàaten gwe. ¹² Tó a durun kè a Yesude daanɔne a gbɛ kè yāke dɔkɔziroo kari kèn gwe, bensɔ Kirisin a durun kènɛ. ¹³ Beee yānzi tó ma nɔbɔsona bé eé tó ma Yesude daa fu, mé só ziki dɔro, le ma Yesude daaa tón furo yānzi.

9

Zìrinɔ n zīnda busana Kirisi baaru nna yānzi

¹ Má a zīnda vīnloo? Zìrin ma ũroo? Mée wée si wa Dii Yesuleroo? Àmbe á de ma zīi gbɛ ũ Dii guu fá? ² Baa tó má de zìri ũ gbɛ pāndenɔnero, má deare à ũ fá. Kuuna Dii guu ma zìrikeɛ sèedan a ũ.

³ Yā kè meè o ma zaaborinonon yè: ⁴ Má póblena kōn íminao zé vī ma zīi guuroo? ⁵ Má à zé vī màgō té kōn nō Yesudeeo guu kè mée gaan lán zīri kpaano kōn Dii dāaronō kōn Pitao bàroo? ⁶ Mamōma kōn Banabao wa gōon plaa, wámbe wá zé vī wà wa zōī tónloo? ⁷ Dé bé è soza ble a zīnda hòkō ooo? Dé bé è lí ba, ben è à beè bleroo? Dé bé ègō zù dāa, ben è à zwii miroo?

⁸ Baa kè gbēntee yākenanon má lèkōzioare, à kú Musa doka guu leroo? ⁹ À kēna Musa doka takadan wà bè, àton lésō da zūne gurō kè èe pówēe gbēero. Zūn Luda è làakari dōaō? ¹⁰ Wa yānzi à yā pì òziroo? Èè, wa yānzin wà yā pì kēzi, le búbari gae sè wa kōn tāmāao, pówēegbēri gae pō gbē kōn tāmāao, eé a baka e à guu. ¹¹ Tó wa Luda yā tō à té, ben wa wa baka èawa, yāken yō? ¹² Tó danō zé beee vīawa, wé wa pō o dōō? Wée sée zé beee guuro, wa yā píngi fī, le wàton zé zō Kirisi baaru nnaanero yānzi. ¹³ Á dō kè Luda ua zīkerinō è Luda ua pō bleroo? Luda gbāgbākii sa'orinō è n baka le gbāgbākii pì guuroo? ¹⁴ Len Dii diè a baarunnakparinō gō pō blee baaru pì kpana yā musu le. ¹⁵ Baa kōn beeeo mée zé pino ke séro, bensō mée beee oo le wà keme yānzinlo. Gaa maame de beela. Gbēke è e à kpá ma íadāna kēnero. ¹⁶ Kirisi baarunnakpana demē íadāna yā ūro, tiasi bé à o tōma. Wāiyoo mapi, tó mée baaru nnaa pì kpaaro. ¹⁷ Tó mée zīi pì kee kōn ma zīnda poyeziome, ma wée dō asaiazime. Lán Luda bé à nàme ma zōī nà, à kō sio mà keme. ¹⁸ Bóme ma asaia ūu? Tó ma baaru nnaa pì kpá osāsana sai, tó mée iko kè má vī baaru nnaa pì kpana guu kerūmaro, ma asaian gwe.

¹⁹ Baa kè gbēkee ma vīro, ma a zīnda diè zō ū gbē píngine, le mà gbēno e pari yānzi. ²⁰ Kè má kú kōn Yudanō, ma gō lán n bā, le aō ma yāze e yānzi. Kè má kú kōn Musa dokadarinō, ma gō à dāri ū, baa kè à iko vīmaro, le à dārinō ma yāze e yānzime. ²¹ Kè má kú kōn doka pì dārisaideeno, ma gō lán n bā, le aō ma yāze e yānzi. Èe ke ma bō Luda doka zénnlo, Kirisi bé à iko vīma. ²² Kè má kú kōn gbē busananō, ma busa, le aō ma yāze e yānzi. Meè gō pō píngi ū gbē píngine, baa dia, le mà e mà n gbēkenō mì sí. ²³ Yā kè meè ke píngi, meè ke Kirisi baaru nna yānzime, le mà a baka e à aubarika guu.

²⁴ Bākpakōsōna guu, gbē píngi bé è bàa lé, mōde á dō kè gbē mēn doo bé è bleroo? À bàa lé le se, à e à ble. ²⁵ Kōkō'ori píngi è a zīnda tòto ke, è a zīnda foru ke yā píngi musu. È ke le fūra kè è yaka ena yānzi. Wamōwa sō, à kè è yakaro yānzime. ²⁶ Beee yānzi bà kè mée lee, má dō pō kè mée peea, èe ke mée oōi kaa gukorianlo. ²⁷ Auo, meè ía da ma mèa, meè ma mè takii ke, le ma waazikena danōne gbera, màton bō pāro yānzi.

10

Làakarikena tāagbāghanazi

¹ Ma gbēno, má yezi wa dezino yā kèkii dōagu. Aō tē téluguuzi n píngi, aō taa o wà bōe Isia Tēaan n píngi. ² Luda n batisi kè téluguu pì guu kōn ísīaa pìo n píngi Musa íbanō ū. ³ Aō Luda póble dōnkō blē n píngi, ⁴ aō Luda í dōnkō mì n píngi, zaake aō Luda kpīii kè kúnyo í mì. Kpīii pì sō bé Kirisi ū. ⁵ Baa kōn beeeo aō paridee yā e ká Ludanero, ben aō gē gō kpáe gbáan. ⁶ Yā pì dēwe sèda ū, le wàton yā zaaa ni de, lán aō à ni dè nàro. ⁷ Atongō de tāagbāgbārinō ū lán aō gbēkenō bàro. À kēna Luda yān wà bè: Gbēno vēe wēe pō blee, wēe í mii, ben aō fēe wēe pāpāa kee. ⁸ Wātongō de pāpākerinō ū lán aō gbēkenō bàro. Aō pāpāa kè, ben aō gāga gurō dōnkō zī gōon bōro baro awee'aagō. ⁹ Wàton Dii yō wà gwa

lán aṣ gbēkeno bāro. Aṣ à yṣ wà gwà, ben mlèno ní sóso aṣ gàga. ¹⁰ Àton wisṣo ká lán aṣ gbēkeno bāro. Aṣ wisṣo ká, ben ga malaika ní déde.

¹¹ Yá pì ní lé sèeda ù wamṣwa kè wá kú gurṣ zāannṣne, ben wà kè takadan le wà wa gbao làakari yānzi. ¹² Gbē kè èe daa á zena gbāa, à làakari ke leenazi. ¹³ Yṣagwana kee e a lero, séde kè è baade píngi lee baasiro. Luda náane ví, eé tò wà a yṣ wà gwa de a gbāa lélaro. Yṣagwana guu eé a gba zé à mena fṣ à bṣn.

¹⁴ Beee yānzi ma gbē yenzideeno, à mì kè tāagbāgbānaa. ¹⁵ Mée yā ooare làakarideeno ù. À yá kè mée ooaree laasuu lé a zīnda à gwa. ¹⁶ Togo aubarikadee kè weè sáabu kpáo, tó wá mì, wa bà kú Kirisi aruoro? Buredi kè weè lílìkṣe, tó wá sò, wa bà kú Kirisi mèoro? ¹⁷ Zaake buredi kṣò dome, baa kṣn wa parikṣe o wa mè dṣnkṣme, wa baade a baka ví kṣò dṣnkṣ pì guume. ¹⁸ À gwa Isarailiṣa. Gbē kè sa'opṣ blè bà kú kṣn Luda gbāgbākiiroo? ¹⁹ Ma bè diame? Mée bee tāa sa'opṣblee né pṣken yṣ? Ke aṣ tāano né pṣkeme? ²⁰ Lenlo, ma bè pṣ kè wà saa òo, wà ò tāame, èe ke Ludaanlo. Má yezi a bà gṣ kú kṣn tāaoro. ²¹ É fṣ à Dii togo í mi kṣn tāa pṣoro. É fṣ à Dii pṣ ble kṣn tāa pṣoro. ²² Ke wá yezi wà Dii nṣegṣaano fṣeme? Wa gbāaa kà à ùn yṣ?

²³ Èè be, yá píngi zé ví. Leme, mṣde yá píngi àre víro. Èè be, yá píngi zé ví. Leme, mṣde yá píngi kaarana víro. ²⁴ Gbēke zīnda yá tón dṣne aéro, sé à gbēdaaa yā. ²⁵ À nṣbo kè wèe yaa yāran só yāke gbekana sai a laasuu yānzi, ²⁶ zaake tṣṣte kṣn pṣ kè kúnno píngi né Dii pṣme. ²⁷ Tó Yesusaidee a sisi pṣbleea, tó à kèare, tó a gaa, à pṣ kè wà kpāawaa ble yāke gbekana sai a laasuu yānzi. ²⁸ Tó wá gā wà bèare sa'opṣbleeme, àton blero laasuu yānzi kṣn gbē kè òare yānzio. ²⁹ Mée beee oo adee laasuu yānzime, èe ke a pṣnlo.

Gbē pānde laasuu yānzin mṣgṣ ma zīnda víziro? ³⁰ Tó ma pṣ blè kṣn sáabukenao, bṣyānzin wè ma zaa bo pṣ kè ma sáabu kèzi pì yá musuu? ³¹ Yá kè ée kee píngi, ée pṣ bleen yoo, ée í miin yoo, àgṣ à píngi kee Luda tṣbṣna yānzi. ³² Àton tó Yudanṣ ke Girikinṣ ke Luda sṣsi gbēno fu a yākena yānzio. ³³ Len meè ke le. Yá píngi guu meè aīa ke, le ma yá ká baade píngineme. Meè ma zīnda pṣnaa wetero, sé parii pṣ, le aṣ e wà bo yānzi.

11

¹ Àgṣ ma yākena dadaa, lán meè Kirisi pṣ dada nà.

Nṣgbēno pṣkuna ní mià yá

² Ma a sáabu kpà kè ma yá ègṣ dṣṣagu yá píngi guu, bensṣ á keatokṣnepṣ kè má dàareno kúna. ³ Má yezi àgṣ dṣ kè Kirisi bé gṣgbē píngi mì ù, gṣgbē bé nṣgbē mì ù, bensṣ Luda bé Kirisi mì ù. ⁴ Gṣgbē kè èe adua kee ke èe annabikéyá oo kṣn pṣo kuna a mià e a mì kpe bṣṣme. ⁵ Nṣgbē kè èe adua kee ke èe annabikéyá oo mṣgbā e a mì kpe bṣṣme, à de lán à mì potoo po bàme. ⁶ Tó nṣgbē e pṣ kú a miaro, à a mikā kēe. Zaake mikākēena ke mibona de nṣgbēne wíyá ù, à pṣ kú a mià. ⁷ Èe kṣ sío gṣgbē pṣ kú a miaro, kè à de Luda taka kṣn à gakuio ù yānzi. Nṣgbē sṣ bé gṣgbē gakui ù. ⁸ Zaake Luda e gṣgbē bo nṣgbē guuro, nṣgbēn à bṣ gṣgbē guu. ⁹ Èe gṣgbē ke nṣgbē yānzio, nṣgbēn à kè gṣgbē yānzi. ¹⁰ Beee yānzi kṣn malaikanṣ yāo dṣ, séde nṣgbē gae pṣ kú a mià a zā ikò sèeda ù. ¹¹ Dii guu nṣgbē kuu a zīndane gṣgbē sairo, gṣgbē sṣ kuu a zīndane nṣgbē sairo. ¹² Zaake lán nṣgbē bṣ gṣgbē guu nà, len dṣ gṣgbē è bo nṣgbē guu le, bensṣ pṣ píngi è bo Luda kiame.

13 À yā pì laasuu lé à gwa. Nɔgbē aduakena mīgā maaſ? 14 Á dſ à zīndane kē mikā gbāa de gōgbēne wiyā ūroo? 15 Mɔde tó nɔgbē vī, à dene gakuī ūme, zaake Luda nɔgbē gbà mikā à kúalame. 16 Tó gbēke yezi à leokpakſa ke, àgſ dſ kē wapinɔ kŉn Luda sſsinɔ, wá yā pānde kŉnaro, sé beee.

Dii pſblee

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

17 Yā kē má yezi má daare tiaa guu, mé a sáabu kpáro, zaake a kakſana è zaaa iare de à maaala. 18 Káaku gīa má mǎ, tó a kſ kákſa, eè bɔ kſ kpee gáli kŉn gáliome. Ma yā pì sī kpado. 19 Séde kēkēkſana gſ kú a té, le wá yāpuraadeenɔ dſ a té. 20 Tó a kſ kákſa, èe ke Dii pſbleen eè blero, 21 zaake a baade è wá a pſbleezime. Nɔaa è gbēkenɔ de, wēe è gbēkenɔ de. 22 Á bee vī à pſ ble, à í minloo? Ke eè kya ká Luda sſsin à wí da pſsaideenɔame? Mé oare diame? Mé a sáabu kpán yſ? Kài! Mé a sáabu kpá yā beee musuro.

23 Yā kē má sī Dii kiia, má dàareen yè: Zī kē wá Dii Yesu kpámma, à gwáavī pia à buređi sē, 24 ben à aubarika dān à lilikſre, ben à bē, a mē kē à kpá a yānzin yē, àgaegſ beee kee a yā dŉnaagu yānzī. 25 Lemē dſ kē aſ pſ blē wá yāa, à togoo sē à bē, Luda bà kuuna kŉn gbēnɔ dufu a aru gāzīn yē. Tó ée mii, àgaegſ mii à yā dŉnaagu yānzī. 26 Zaake tó a buređi pì sò, tó a í pì mī, ée Dii gaa baaru kpaa ai àgſ gá mſme.

27 Beee yānzī tó gbē buređi pì sò, tó à Dii í pì mī, buređi kŉn í pìo yādasai, à taari kē Diine à mē kŉn à aruo yā musume. 28 Baade a zīnda yā gwa, gbasaa à buređi pì sò, à í pì mī, 29 zaake tó gbē sò, tó à mī Dii mē gbádſsai, à yā dà a zīndalame. 30 Beee yānzī gyāreenɔ kŉn aafiasaideenɔ pari a tézi, bensſ gbē kē aſ kē sainɔ kēsánaro. 31 Tó wé wa zīnda yā gwa, Dii è wa taari ero. 32 Tó à wa taari è, èe wa totoome, le yā tón vēewa kŉn andunaoro yānzī. 33 Beee yānzī ma gbēnɔ, tó a kſ kákſa, ée Dii pſ blee, àgae kſ dā. 34 Tó nɔaa e gbē dee, à pſ ble a be, le a kakſana tón yā iarero yānzī. Mé yā kē gŉnɔ bſkſtare, tó ma mſ.

12

Luda Nini gbaanɔ

1 Ma gbēnɔ, Luda Nini gbaanɔ yā musu, má yezi àgſ dſna sairo. 2 Á dſ kē gurɔ kē á de kifinɔ ū, taa kē aſē yā oroonɔ bé wègſ a gáee, wàgſ dſoare ae. 3 Beee yānzī má yezi àgſ dſ kē Luda Nini è di gbēa à Yesu láari kero, bensſ gbēke é fſ à be Yesun Dii ūro, séto Luda Ninii dŉne ae.

4 Gba borii pari, mɔde Luda Nini mèn doo pime. 5 Zī borii pari, mɔde Dii mèn doo pime. 6 Gbāa sēedanɔ borii pari, mɔde Luda mèn doo pime, àmbe è à píngi ke baadene. 7 Luda Nini è didi baadea gbē píngi kaarana yānzime. 8 Luda Nini è gbēke gba zé à ſndſ yā o, ben Nini mèn doo pì è gbē pānde gba zé à dſna yā o. 9 Nini mèn doo pì è gbē pānde gba ludanaanekena zé, gbē pānde sſ gbēkēkſana zé. 10 È gbē gba dabuyákēna zé, gbē pānde sſ annabikeyā'ona zé. È gbē gba zé à nininɔ dſkſzī. È gbē gba zé à yāke borii o, è gbē gba yāke borii pì bſkſtēna zé. 11 Nini dſnkſ mèn doo pì bé è à píngi ke, è gbaa pì da baadene lán à yezi ná.

Mē kŉn a guunɔ

12 Mē mèn do guunɔ pari. Baa kŉn à parikēe, mē mèn doome píngi. Len wa kuuna Kirisi guu de le se. 13 Wapinɔ píngi, Yudanɔ ke bori pāndenɔ, zŉnɔ ke wēenenɔ, Luda wa ke mē dſnkſ ū kŉn a Nini mèn doo pì gbāaaome, à wa gba a Nini mèn doo pì, ben wá mī wa píngi. 14 Mēguunɔ pari, èe ke mèn donlo. 15 Tó

gbá bè, lán ɔɔn a ũro nà, á de mè pɔ ũro, beee yānzi eégɔ de mè pɔ ũroziɔ? ¹⁶ Tó swá bè, lán wéen a ũro nà, á de mè pɔ ũro, beee yānzi eégɔ de mè pɔ ũroziɔ? ¹⁷ Tó mè bɔnu de wée ũ, bɔn weé yá mao? Tó mè bɔnu de swá ũ, bɔn weé pɔ guu mao? ¹⁸ Lán à de nà, Luda mèguunɔ pèpekɔre aɔ píngi, lán à yezi nà. ¹⁹ Tó aɔ píngi de mègu bori dɔnkɔ ũ, mè éɔ kú máme? ²⁰ Tia la mèguunɔ pari, mè mèn dome. ²¹ Wée é fɔ à be ɔɔne a bà kúororo. Leme dɔ mi é fɔ à be gbáne a bà kúororo. ²² Mèguu kè wée daa à kēsána, mè é fɔ à ke à sairo. ²³ Mèguu kè wée daa à gakui vīro, wè à kpe da de mègu kpaanola. À guu kè wèè à ena diee wíyá ũ, wè pɔ nazi de mègu kpaanola, ²⁴ mɔde à kè maaa bà kú kɔn beeeoro. Kè Luda mè kákɔa, à gakui kàara pɔ kè gakui e kēsáarímanɔne de mègu kpaanola. ²⁵ Le mè tóngɔ kpaatetenaro, à guunɔ kɔ yá dɔ. ²⁶ Tó mèguunɔ dokee e nawēa kee, à mègu kpaanɔ píngi è keome. Tó wà mègunɔ doke kpe dà, à mègu kpaanɔ píngi è pɔnnaa keome.

²⁷ Ámbe Kirisi mè ũ, bensɔ a baade de mè pɔ guu ũ. ²⁸ Káaku gīa Luda žírino die sɔsi guu, à plaadee annabinɔ, à aagɔde yádannerinɔ, beee gbera dabudabukerinɔ, beee gbera gbē kè à n gbá gbēkékɔana zénɔ kɔn dɔnlérinɔ kɔn yāgɔgɔrinɔ kɔn gbē kè aɔè yáke borii oonɔ. ²⁹ Žírino n ũ n píngiɔ? Annabinɔ n ũ n píngiɔ? Yádannerinɔ n ũ n píngiɔ? Dabudabukerinɔ n ũ n píngiɔ? ³⁰ Luda gbēkékɔana gba dàinne n píngin yɔ? Aɔè yáke borii o n píngin yɔ? Aɔè yáke borii bɔkɔte n píngin yɔ? ³¹ Á wée pé gbaa kè deńlaanɔa.

Tia sa mé zé kè maa deńlaa ɔbaare.

13

Yenzi

¹ Tó ma yáke borii ò, gbēntee ke malaika pɔ, tó má yenzi vīro, ma kīi kè lán m̀lɛna ke sègɛpana bàme. ² Tó ma annabikeyá'ona gbaa è, tó ma yá píngi asii mà, bensɔ má dɔna píngi vī, tó ma ludanaanekena kà mà kpīii s̄kīi kpá, tó má yenzi vīro, p̄ken ma ũro. ³ Tó ma pɔ kè má vīno kpàate takaasideenɔne píngi, tó má tò wà té s̄ma, tó má yenzi vīro, à àre vīmero.

⁴ Yenzi mena vī, à gbēkee vī. Yenzi è nɔsegɔaanɔ kpányoro, è a zīnda sé lezīro, è ĩa dāro. ⁵ È wí dańmaro, è a zīnda maaa wetero, è fēńzi kpaaro, è yá da a nɔse guuro. ⁶ È yáa dɔ à zaaaro, è pɔnnaa ke kɔn yāpuraaoome. ⁷ Yenzi è yá píngi fɔ, è yá píngi náane ke, ègɔ yá píngi támaa vī, è mena kɔn yá píngio.

⁸ Yenzi yāana vīro. Mɔde tó annabikeyá'ona me eé yáa, tó s̄ yákebori'ona me à lé é ze, tó dɔname, eé gē zéla. ⁹ Zaake wa dɔna kɔn wa annabikeyá'ona e paparo. ¹⁰ Tó yá papana gurɔɔ m̀, à kè èe paparoo é gē zéla. ¹¹ Kè má de né fete ũ, meè né fete yá o, meè né fete laasuu lé, meè yá gwa lán né fete bà. Kè ma ke gbē ɔndɔna ũ, ma ɔ kpá néfetekeyázi. ¹² Tia la wée guu ee dígi guu dáadāa, zī beee s̄ wé wée sikɔle. Tia la ma dɔna e paparo, zī beee s̄ mé yá dɔ wásawasa lán Luda ma dɔ nà. ¹³ Tia sa yá mèn aagɔ kènɔ bé wà ḡ: Ludanaanekena kɔn támao kɔn yenzi, mɔde yenzi bé à deńla.

14

Yakebori'ona kɔn annabikeyá'ona

¹ À tó yenzi d̄are ae, à wée pé Luda Nini gbaanɔa, atēnsa annabikeyá'ona. ² Gbē kè èe yáke borii oo e yá oo gbēnɔonlo, sé Luda, zaake gbēkee e maaro, èe asiiyá oo kɔn Luda Nini gbāaaome. ³ Gbē kè èe annabikeyá oo e yá oo

gbēnɔmɛ, èe n̄ gbaa gbāaa, èe lé daarm̄mame, èe n̄ làakari kpáεεn̄nɛmɛ. ⁴ Gbē kè èe yáke borii oo e a z̄inda kaaramɛ, gbē kè èe annabikɛyá oo e s̄osi gbēnɔ kaaramɛ. ⁵ Má yezi à yáke borii o a píngi, m̄ode má yezi à annabikɛyá o de beela. Annabikɛyá'ori de yákebori'orila, séto wèe b̄ok̄t̄εe le s̄osi gbēnɔ e wà kaara.

⁶ Ma gbēnɔ, tó ma m̄azi, ben ma yáke borii òao, b̄ó àren à v̄iaree? Séde ma yá'ona ḡs̄ de yáwεεwēna ũ ke d̄ona ke annabikɛyá'ona ke yádannena. ⁷ Len à de le k̄on p̄'òb̄orinɔ d̄o. Kure ke m̄oro, tó èe s̄ b̄o s̄úusuro, weé f̄s̄ wà d̄s̄ dian èe oo n̄às? ⁸ Tó kuu s̄ e b̄o s̄úusuro, sozanɔ é z̄l̄ soru kero. ⁹ Lemɛ apinɔ se, tó èe yáke borii oo, ben wèe maaro, dian weé yá kè èe oo gbáze d̄s̄ nà? A yá é gē ãame. ¹⁰ Yānɔ borii pari anduna guu, ās̄ kee b̄ok̄t̄enasai s̄s̄ro. ¹¹ Tó wèe borii kè meè à yá maroo oo, méḡs̄ de à òrine gbē z̄l̄t̄o ũmɛ, bens̄s̄ eéḡs̄ demɛ gbē z̄l̄t̄o ũ se. ¹² Lemɛ apinɔ s̄s̄, lán à āia v̄i k̄on Luda Nini gbaanɔ nà, à āia ke àḡs̄ gáo aε le s̄osi gbēnɔ e wà kāsaa péε.

¹³ Beee yānzi yákebori'ori wée ke, le à e à yá kè èe oo b̄ok̄t̄ε. ¹⁴ Tó ma adua kè k̄on yákebori'onao, ma ninii bé à kè, ma laasuu e d̄omɛ aεro. ¹⁵ T̄ò, yá pi de diamɛ? Mé adua ke k̄on ninii, mé ke k̄on làakario d̄o. Mé lè sí k̄on ninii, mé sí k̄on làakario d̄o. ¹⁶ Tó n Luda t̄o nnaa s̄i k̄on ninii, dian gbē dufu kè kú gwee é be, aami, sáabu kè n̄ kpá yá musuu? Zaake èe yá kè n̄ ò d̄oro d̄oro. ¹⁷ Baa t̄o n sáabu kpá a zéa, èe n̄ Yesude daa gbāaa kaararo. ¹⁸ Ma Luda sáabu kè, kè meè yáke borii o deala a píngi, ¹⁹ m̄ode kak̄šana guu tó ma yá mèn s̄oro o k̄on làakario, ma yá dàoñne, à maame de mà yá mèn ũgbangba o k̄on yákebori'onaola.

²⁰ Ma gbēnɔ, a laasuu tónḡs̄ de lán n̄n̄o p̄o bàro. Àḡs̄ de lán né fétenɔ bà yázaakena musu, m̄ode a laasuu ḡs̄ de gbē ònd̄nanɔ p̄o ũ. ²¹ À kēna Luda yān wà bè:

Mé boriyá pānde o gbē kèkiinɔne gbē z̄l̄t̄o lén,
baa k̄on beeeo ās̄é swā kpá ma yāziro.

²² Beee yānzi yákebori'ona de s̄eēda ũ Yesudeenɔn̄ero, sé Yesusaideenɔ. Len d̄o annabikɛyá'ona e ke Yesusaideenɔ p̄s̄ke ũro, sé Yesudeenɔ. ²³ Tó s̄osi gbēnɔ k̄s̄ kāk̄sa n̄ píngi, ben ās̄oe yáke borii oo n̄ píngi, tó gbē dufunɔ ke Yesusaideenɔ m̄ò gwe, ās̄é be ãa kāmmanloo? ²⁴ Tó baade píngi e annabikɛyá oo s̄s̄, ben Yesusaidee ke gbē dufu m̄ò gwe, eé n̄ píngi yáze d̄s̄ à a taari e, ²⁵ asiiyá kè kú à n̄s̄en é b̄o gupuraaa, eé daε a puua à mi siε Ludanɛ, gbas̄a à be, Ludaa kú a té yápura.

D̄onzikena zékpae

²⁶ Wé be diamɛ ma gbēnɔ? Tó a k̄s̄ kāk̄sa, a baade gaeḡs̄ lè v̄i ke yádannena ke yáwεεwēna ke yákebori'ona ke yáke borii pi b̄ok̄t̄ena. À à píngi ke, le gbēnɔ e wà kāsaa péε. ²⁷ Tó wèe yáke borii oo, ḡs̄on plaa ke aaḡs̄, àton de beelararo. Ās̄ k̄s̄ gba zé, gbē mèn doo b̄ok̄t̄ε. ²⁸ Tó à b̄ok̄t̄eri kuuro, à lé nak̄sa kak̄šana guu, à a p̄o o ado k̄on Ludao. ²⁹ Annabikɛyá'orinɔ ḡs̄on plaa ke aaḡs̄on yá o, gbē kpaaanɔ laasuu lé ās̄ yā. ³⁰ Tó Luda yá s̄u gbē kè vēnaa, gbē kè èe yá oo ȳit̄e. ³¹ A píngi é f̄s̄ à annabikɛyá o doodo, à yá dadak̄s̄ne a píngi, à k̄s̄ sé lez̄i. ³² Sé annabikɛyá'orinɔ ḡs̄ n̄ lé k̄una d̄s̄, ³³ zaake Ludaa ye yá yāaziro, sé à zédee.

Lán wé ke s̄osinɔ guu nà píngi, ³⁴ n̄ogbēnɔ lé ḡs̄ ȳit̄ena kak̄šana guu, zaake ās̄ yá'ona zé v̄iro. Ās̄ mi siε, lán wà ò Musa doka guu nà. ³⁵ Tó ās̄o yezi wà yáke d̄s̄, ās̄ n̄ zā gbekazi be, zaake n̄ogbē yá'ona kak̄šana guu né w̄iyāme. ³⁶ A kiian Luda yá b̄on ȳo? Ke a mèn do yānzin à m̄òzi?

³⁷ Tó gbē e daa annabikeya'orin à ũ ke gbē kè Luda Ninii dɔne ae, àgɔ dɔ kè yà kè má kèaree pì né Dii yādiename. ³⁸ Tó gbē pà kpàzi, weé pà kpázi se. ³⁹ Beee yānzi ma gbēno, à wée pé annabikeya'onaa, mɔde àton gí yakebori'onaziro. ⁴⁰ À yā pínɡi ke a zékpaεa súsusu.

15

Kirisi fεena gaan

¹ Ma gbēno, baaru nnaa kè má kpàare, kè á si a zeon, má yezi mà εara mà dɔagu. ² Baaru nnaa pì bé eé a mì sí, tó á waazi kè má kèaree pì kúna. Tó lenlo, a Yesunaanekena kè páme. ³ Yà kè deŋlaa kè má sí, má dàareen yè: Kirisi gà wa durun yānzi, lán à kēna Luda yān nà. ⁴ Wà à vɪ, ben à fεε à gurɔ aagɔdee zī, lán à kēna Luda yān nà. ⁵ À a zīnda òdɔa Pitane, ben à a zīnda òdɔa a ìba gɔɔn kuri awεεplaaanɔne dɔ. ⁶ Beee gbera à a zīnda òdɔa wa gbēnɔne kè aɔ kɔ kákɔa gu dɔnkɔn, aɔ de gɔɔn wàa plaa kpé basɔroola. Aɔ paridee kuu ai tia, mɔde aɔ gbēkenɔ anduna tò. ⁷ Beee gbera à a zīnda òdɔa Yemisine, ben à a zīnda òdɔa zīrinɔne ń pínɡi. ⁸ Aɔ pínɡi gbera à bò à mòmazi, ben ma gɔ lán né kpàalaa'ii bà. ⁹ Zaake Luda zīrino té mámbe kpεε, mée ká wà bemε zīrilo, zaake ma ìa dà Luda sɔsia. ¹⁰ Gbaa kè Ludaa dàme yānzi má de gbē kè má de à ũu ũzi, bensɔ gbaa kè à dàmeε pì ginaro, zaake ma ɔsi kà deŋla ń pínɡi. Mámbe má kèro, gbaa kè Ludaa dàmeε bé à tò má kè. ¹¹ Tò, à bò ma kiian yoo ke aɔ kiia, yà kè wée à waazi keε á sìn gwe.

Gèno fεena gaan

¹² Zaake wée Kirisi fεena gaan waazi keε, à kè dia a gbēkenɔ è be gèno é fεeroo? ¹³ Tó gèno é fεero, èndē Kirisi e fεero. ¹⁴ Tó Kirisi e fεero sɔ, èndē wa waazikena kè pà, bensɔ a Kirisi náanekena kè pà, ¹⁵ wa gɔ Luda sèeda εgedeeno ũ, kè wá bè à Kirisi fεε yānzi. Zaake tó gèno è fεero, èndē Ludaa e à fεero. ¹⁶ Tó Luda è gèno fεero, èndē Kirisi e fεero. ¹⁷ Tó Kirisi e fεero, a Kirisi náanekena kè pà, ben á kú a durun guu ai tia, ¹⁸ gbē kè aɔ anduna tò Kirisi guuno sɔ sàsá. ¹⁹ Tó wa kuuna wèndio kè yānzin wa wée dɔ Kirisizi ado, le wèndadeenɔn wa ũ de baade pínɡila.

²⁰ Yápuraa guu Kirisi fεε bɔna gaan, àmbe gaafeε káaku ũ gbē kè aɔ dàe wà ii òno té. ²¹ Lán gaa bò gbēntee gāzī nà, len gèno fεena bò gbēntee gāzī le. ²² Kuuna Adamu borii ũu tò gaa dà baade pínɡila. Lemε dɔ gbē kè aɔ kú Kirisi guuno é wèndi e ń pínɡi. ²³ Baade kɔn a gurɔome. Kirisi bé gaafeε káaku ũ, à gbera à gbēno é fεε à mógurɔ. ²⁴ Gbasa gurɔ lé ká, Kirisi é kíkεε mì de pínɡi kɔn ikono kɔn gbáaano, eé a kpata tó De Ludane. ²⁵ Séde Kirisi gɔ kí blee ai Luda gɔ à ìbεno ke à tinti ũ. ²⁶ Ibεε kè eé à mì de zāan gaa ũ, ²⁷ zaake Luda pò pínɡi nà Kirisine a ɔzī. Kè à bè, pò pínɡi kú à ɔzī, wá dɔ kè Luda kè pò pínɡi nàne a ɔzī pì baasime. ²⁸ Tó à pò pínɡi nàne a ɔzī, àpin à Né kè à pò pínɡi nàne a ɔzī pì è mì siene, Luda pì égɔ de à pínɡi ũ pò pínɡine.

²⁹ Gbē kè aɔε batisi ke gèno gēε ũ sɔ né? Tó gèno è fεε yápuraro, bóyānzi wè batisi ke aɔ gēε ũzi? ³⁰ Wapino sɔ, bóyānzi weégɔ wa zīnda da kari guu gurɔ pínɡizi? ³¹ Kɔn ìa kè meε dá a yá musu kuuna Kirisi Yesu wa Dii guuo, meégɔ kú gaa lézime lán guu e dɔɔ nà. ³² Tó ma zīnda yānzin ma ɔsi kázi kɔn nòbɔ pásino zaa Efesu, bó àren à vīmeε? Tó gèno é fεero, wà pò ble, wà í mi, zaake wé ga ziame.

33 Àton tó wà a sàsáro, gbēnna zaaa è dà maaa yakamε. 34 À su a làakaria súusu, àton durun ke dōro, zaake a gbēkenŋ Luda dōro. Ma beee ò lε à a wíyā dō yānzime.

Gàafεenŋ mè

35 Gbēkenŋ é be, gènŋ é fεε diamε? Mè kperee takan ašégŋ vīi? 36 Yŋnkŋyāme! Weè pŋ tŋ à bŋε fīmbabŋna sairo. 37 Tó wà pŋ tŋ, gbadon yoo ke pŋwεε pānde, è bŋε pŋwεε pī ūro. 38 Luda è tó à bŋε lán à diε nāmε, baade kŋn a borii. 39 Pŋ wēndideenŋ pīngi mè dŋnkŋro. Gbēntee pŋ ado, nŋbŋnŋ pŋ ado, bāanŋ pŋ ado, kpŋnŋ pŋ ado. 40 Ludambe pŋnŋŋ kuu, anduna pŋnŋŋ kuu. Ludambe pŋnŋŋ gakui ado, anduna pŋnŋŋ gakui ado. 41 Ōfāntē gakui ado, mŋvura pŋ ado, sŋsŋnenŋ pŋ ado. Baa sŋsŋne pīnŋŋ gakui bŋkŋo doodo.

42 Len eégŋ de lε gènŋ fεεgurŋŋ zī. Wè gè vīi à vā, eé fεε vāna sai. 43 Wè gè vīi bēε sai, mŋde eé fεε kŋn gakuio. Wè gè vīi gbāaa sai, mŋde eé fεε kŋn gbāaa. 44 Wè gè vīi anduna mè ū, mŋde eé fεε wēndi kè è yāaro mè ū. Lán anduna kè mè kuu nà, lεmε wēndi kè è yāaro mè kuu lε dŋ. 45 À kēna Luda yān wà bè, gbē káaku Adamu gŋ gbē bēε ū, mŋde Adamu zāa gŋ nini wēndikpammari ū. 46 Èε ke wēndi kè è yāaro mè bé è dŋ aεro, anduna mè bé è dŋ aε, à gbera sa wēndi kè è yāaro mè. 47 Gbēntee káaku bŋ bŋsuti guume, à plaadee bŋ ludambεmε. 48 Gbē kè aŋŋ de tŋŋte pŋ ūunŋŋŋ bŋkŋba kŋn gbē kè bŋ tŋŋten-o. Gbē kè aŋŋ de ludambe pŋ ūunŋŋŋ bŋkŋba kŋn gbē kè bŋ ludambεεo. 49 Lán wá de gbē kè bŋ tŋŋten taka ū nà, len wégŋ de gbē kè bŋ ludambεε taka ū lε se.

50 Yā kè má ŋn yē ma gbēnŋ. Tó kpata kè bŋ Luda kiia bŋ gupuraa, wé e wà ble kŋn wa mēoro. Wé e wāgŋ kú gu kè è vāroo guu kŋn wa mè kè è vāaro. 51 À ma, mé asiiyā oare. Wé ga wa pīngiro, mŋde wé li wa pīngi 52 kāndo lán wéε'ibakena bà kākāki zāade pégurŋŋ zī. Zaake kākāki é ŋ bŋ, gènŋ é fεε yaikŋsai, wapīnŋŋ sŋ wé li. 53 Séde wa mè kè è vāa gē à kè è vāroo guu. Séde wa mè kè è gaa kè gē à kè è garoo guu. 54 Tó wa mè kè è vāa gē à kè è vāroo guu, bensŋ wa mè kè è gaa gē à kè è garoo guu, ben yā kè kēna Luda yān kè è papa wà bè:

Wà zī blè gaaa, à mì dè.

55 Ga, n zīblena tŋn diaa?

Ga, n sεwεε kú māmε?

56 Durun bé ga sεwεε ū, durun gbāaa sŋ è bŋ doka guume. 57 Wà Luda sáabu ke, kè è tó wà zī ble wa Dii Yesu Kirisi gāzī. 58 Beee yānzi ma gbē yenzideenŋ, à ze gbāa gīngin boru kpεε sai. À wéε tā Dii zīzi gurŋŋ pīngi, zaake á dŋ kè zīi kè éε keε Diine pāro.

16

Pŋlu wētεgatorukena

1 Luda gbēnŋ kámasakena yā musu, lán má ò Galatia bŋsu sŋsŋnenŋ nà, à ke lε se. 2 Azumanenŋo kŋn Azumanenŋoo a baade gae ŋŋ kè à è a gbāa lén bŋ adona, āgŋŋ kaakŋa, lε àton kámasa pī wete gurŋŋŋ kè ma mŋro yānzi. 3 Tó ma mŋ, mé gbē kè a n díε aŋŋ gánŋ zī Yerusalemu kŋn takadao kŋn kámasa kè á kākŋa pio. 4 Tó à kŋ sio mà gámε sŋ, ašé gá zεmε.

Ya kè Pŋlu kpàkpa à kēenŋ

⁵ Tó ma bɔɛ kɔn Masedonia bɔsuo, mé mɔ a kiia, zaake mé pã Masedo-nialame. ⁶ Mée kpákpaá mà gurɔplaa keao. Baa buusie se mégɔ yezi mà bleao, é gá zeme guu kè mé gán. ⁷ Tia la má yezi mà gɛala b̄arararo, mée kpákpaá mà gurɔplaa keao, tó Dii wè. ⁸ Mé gɔ Efesu ai Pentikosi z̄ibaa z̄ime, ⁹ zaake Luda zé b̄omɛ maamaa mà z̄i maaa ke, bens̄o ibeenɔɔ pari.

¹⁰ Tó Timɔti gá à m̀, àton yã kene búgubugu à v̄ia kearero, zaake èe z̄i kee Diine lán ma bàme. ¹¹ A gb̄eke tón kya kánlo. À kúsãe kene, le à e à ká ma kiia aafia, zaake mapi kɔn ma gb̄enɔ wa wée d̄ozi.

¹² Wa gb̄endo Apolo s̄s, m̄eégɔ nakɔreɛa ḡen̄ baaagɔ à m̀ à a gwa kɔn wa gb̄e kpaaanɔ. À ye m̄nazi ḡīaro. Tó à zé è, eé m̀.

Lɛdamma zaa

¹³ Agɔ kú a làakaria, agɔ zena Yesunaanekena guu. Agɔ wórɔngɔ v̄i, agɔ gb̄aa. ¹⁴ À yã píngi ke kɔn yenziɔ.

¹⁵ Á Setefana b̄edeɛnɔ d̄s, kè aɔmbe Yesude káakunɔ ũ Girisi b̄usun, ben aɔ n̄ z̄inda kpà wàgɔ d̄oɔ Luda gb̄enɔ lé. Ma gb̄enɔ, ma wée kèawa, ¹⁶ à mi sie gb̄e beee takanɔne kɔn gb̄e kè aɔɔe āia kee ledo z̄i d̄onk̄s p̄i guunɔ n̄ píngi. ¹⁷ Ma p̄oɔ kè nna Setefana kɔn F̄otunatuo kɔn Akaikuo m̄naa, zaake aɔ ḡomɛ a ḡēe ũme. ¹⁸ Aɔɔ tò ma làakari kpàe kɔn a p̄o. À b̄ēe lí gb̄e beee takanɔne.

¹⁹ Asia b̄usu s̄osinɔ ì kpàawa. Akila kɔn P̄irisilao kɔn s̄osi gb̄e kè aɔè k̄s kak̄sa n̄ beɛnɔ ì kpàawa maamaa Dii guu. ²⁰ Wa gb̄e kè wá ledoonɔ ì kpàawa a píngi. À ì kpák̄sa kɔn Luda gb̄enɔ lép̄emmanao. ²¹ Mam̄ma P̄olu, ma ɔgb̄en yè. Ma ì kpàawa. ²² Tó gb̄ekee ye Diiziro, Luda láari kea. Wa Dii e m̄oɔ. ²³ Dii Yesu gb̄ekee keare. ²⁴ Má yeazi a píngi kuuna Kirisi Yesu guu.

KƆRINTIDEENƆ TAKADA PLAADƆE

Pɔlu kɔn Kɔrinti sɔsi gbɛnɔ 1:1-7:16

Yudea Yesudeenɔ kámasakena 8:1-9:15

Pɔlu gina kɔn a zɪndao 10:1-13:14

Làakarikpaena

¹ Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu z̄iri Luda pɔyezi guu kɔn wa gbɛ Timɔtio, wámbe wa takada kè kè sɔsi kè kú Kɔrintine kɔn Luda gbɛ kè aɔ kú Girisi b̀sunno ñ píngi. ² Luda wa De kɔn Dii Yesu Kirisio gbɛkɛe keare, à a gba aafia.

³ Wà Luda wa Dii Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda w̄endadɔnneri ǹsekpæri pì. ⁴ È wa làakari kpáewe wa wahaa píngi guu, le wà e wà gbɛ kè aɔ kú baa wahaa kparee taka guuno làakari kpáeñne se kɔn làakarikpaɛɔ kè Luda wa làakari kpáoweeo. ⁵ Lán nawêa kè Kirisi kè è liwazi nà, lemɛ dɔ wa làakari è kpáe maamaa Kirisi yānzi. ⁶ Tó wée nawêa kɛe, a làakari kpaena kɔn a m̀sinao yānzime. Tó Luda wa làakari kpáe, a làakari kpaena yānzime, le à e à nawêa d̀nkɔ kè wée kɛe f̄. ⁷ Wá tãmaa v̄i a yá musu seka sai, zaake wá d̄s lán a bà kúwao nawêakena guu nà, len a bà kú kɔn wa làakari kpaena le dɔ.

⁸ Wa gbɛnɔ, wá yezi àḡo d̄s lán wà wée t̄awa Asia b̀sun nà. Wà mè òwa maamaa de wa gb̄aa léla, baa wa w̄endi wá wée d̄zi sero. ⁹ Yá dàwala, wée daa wa game. Bee wa le, le wàton ze kɔn wa z̄inda gb̄aaoro, séde kɔn Luda kè è ḡenɔ f̄ee gb̄aaao. ¹⁰ À wa bɔ kari bíta guu, bens̄o eé wa bɔn. Àpin wá wée d̄zi à wa bɔn dɔ ¹¹ adua kè ée kɛewee ḡaz̄i. Lemɛ gbɛnɔ é sáabu kene pari wa yá musu gbɛkɛe kè à kewe yānzi gbɛ pariino aduakena sáabu.

Pɔlu tá gborona

¹² Yá kè weè à ìa dāan yè: Wa laasuu e oowe kè kɔn Luda gb̄aaao wá kú kɔn ǹsepuraoo m̀nafiki sai anduna guu, at̄ensa a kiia. Anduna ònd̄ɔn wá kúoro, séde Luda gbɛkɛe. ¹³ Weè lá ke k̄earero, séde kè é à kyó ke à d̄ɔ baasiro. ¹⁴ Lán á wa d̄s ná féte tia, má yezi à wa d̄s s̄ans̄an, le à ìa d̄a wa yá musu Dii Yesu m̀ogurɔ z̄i, lán wé d̄a a yá musu nà.

¹⁵⁻¹⁶ Bee náanekena guu má dié yá kè tó mée gaa Masedonia, mà b̄ɔe a kiia mà a gwa káaku, mà ɛara mà su kɔn a kiio, le à aubarika e ḡen plaa, gbasa à d̄nle kemɛ ma Yudea gana guu. ¹⁷ Kè ma tá beee dié, ma yá f̄ee k̄en yó? Tó má dié mà yá ke, anduna yá è d̄ome ae mà be, lemɛ, lemɛ ke auo, auon yó? ¹⁸ Lán Luda náane v̄i nà, yá kè wá òare né lemɛ, èe ke auonlo. ¹⁹ Luda Né Yesu Kirisi kè mapi kɔn Silasio kɔn Timɔtio wa à yá waazi k̄are né gbɛ kè è be lemɛ, èe ke auonlo, àmbe Luda eè ù. ²⁰ Zaake lé kè Luda gbɛ píngi yápuraa è ke à guume. Beee yānzi kɔn Yesu Kirisi t̄on wè be, aami, Luda t̄ɔna yānzi. ²¹ Luda bé à wa k̄as̄aa p̄e Kirisi guu kɔn apino, à wa dié a p̄o ù, ²² à a s̄eda k̄ewa, à a Ninii dà wa sw̄en p̄o kè wé e kpégaau ù.

²³ Ludaa ma ǹse d̄s, àmbe ma s̄edadee ù. Kè má yezi mà a b̄ɔɔ a d̄anlo yānzin mée gá Kɔrintizi d̄ɔro. ²⁴ Èe ke wée gb̄aa m̄ɔare a ludanaanekena musunlo, zaake a k̄as̄aa p̄e kò, wée z̄i k̄eao a p̄onnaa yānzime.

2

¹ Ben ma zero kè mé mó a kiia kŏn nŏseyakanao dŏro. ² Tó má tò a nŏse yàka, dé bé éé ma pŏo ke nnaa, tó èe ke amŏa kè ma a nŏse yàkaareno baasiroo? ³ Ma takada kèare le, le tó ma mŏ a gwa, amŏa kè á de à ma pŏo ke nnaano tón ma nŏse yakaro yānzime. Má dŏ sãnsãn kè ma pŏnnaa né a píngi pŏnnaame. ⁴ Ma takada pí kèare nawēa guu kŏn pŏsia bítao kŏn wéé'io plèple, èe ke le a pŏo yaka yānzino, le àgŏ dŏ lán má yeazi nà yānzime.

Sùukena kŏn taarideeo

⁵ Tŏ, tó gbèke nŏseyakana yā kè, èe ke ma nŏsen à yàkaro, a píngi pŏn à yàka, ke a gbèkenŏ, le màton o à gē olaro. ⁶ Iaa kè a paridee dà adee pia m̀̀a. ⁷ Beee yānzi à sùu keo tia, à à làakari kpàene, le à pŏsia bíta tón à kaatero yānzi. ⁸ Beee yānzi ma agbaa kpàare, à odŏane tētētē kè á yezi. ⁹ Àmbe à tò ma takada kèkàa kèare, ma lí p̀̀eowawa, le mà e mà dŏ tó a yā kè má òare kùna píngi. ¹⁰ Tó a gbè kè kŏn à taario, mèè adee kē se. Zaake tó ma gbè yā kène, tó yakee gaa gŏ kuu, mèè ke a yānzi Kirisi aezī, ¹¹ le Setān tón ōndŏo daewaziro yānzi, zaake wá à monafikino dŏ.

Luda zīkerino

¹² Kè ma ka Toroasi le mà Kirisi baaru nnaa kpá, Dii zé b̀̀me, ¹³ m̀̀ode ma làakari kpaenaro, kè m̀̀e ma gbēndo Titu ero yānzi. Ben ma lé zānima gwe, ma da Masedonia zēn.

¹⁴ Ma sáabu kè Ludane, zaake ègŏ dŏowe ae gurŏ píngi, weegŏ z̀̀blerino ũ Kirisi guu, weè à dŏna gũu dagula gu sãnda píngia. ¹⁵ Zaake wá de tuatiti gūnnadee kè Kirisi kpàta Ludane ũ gbè kè èe ní mì siino té kŏn gbè kè aŏoe kaateeno. ¹⁶ Wá de gè gũu ũ gbèkenŏne, ben è gaa iñne. Wá de wēndi gũu ũ gbè kpaanoŏne, ben è wēndi iñne. Wa dé bé à kà à zī beee kee? ¹⁷ Wá de lán gbè kè aŏegŏ laa taa kŏn Luda yāono bàro. Kirisi guu weè yā o kŏn nŏsepurao kŏn Luda dŏnao à z̀̀rino ũ.

3

¹ Wa eraa wée wa zīnda sáabu kpaan yŏ? Wa bà kú kŏn sēeda takada kè wà kèaree ke kè á kèñne lán gbèkenŏ bàn yŏ? ² Àmbe wa takada pí ũ kè kēna wa swēa. Baade píngi é fŏ à dŏ à à kyŏ ke. ³ Èe odŏa gupuraa kè ámbe takada kè Kirisi kè à nàwe wa ozi ũ. Èe takada pí kē kŏn antu'ioro, à kè kŏn Luda Wēndide Niniome. Èe kē gbè walaaaro, à kè a swēame.

⁴ Yā kè wá à náane viin gwe Luda aezī Kirisi gāzī. ⁵ Èe ke wa ka wa zīndane wà be, yā pí b̀̀ wa kiianlo, Ludan wa gbāaa ũ. ⁶ Àmbe à wa kaa, ben wá de à bà kuuna kŏn gbēno dufu zīkerino ũ. Èe ke doka kè kēnanlo, Luda Nini yāme. Zaake doka è gaa iñne, Nini pí sŏ, è wēndi iñne.

⁷ Kè Luda doka kè gbè walaaa, à gakui b̀̀ Musa uua. Baa kè à tékena e gi kerŏ, Isarailino e fŏ wà gwàro. Tó zé kè è gaa iñne pí b̀̀ kŏn gakui beee takao, ⁸ weé Nini pí zé gakui yā o dŏ? ⁹ Tó zé kè è yā dañlaa gakui vī, èndē zé kè è tò yā b̀̀nyo nnaa gakui deàla zà. ¹⁰ Pŏ kè gakui vī yāa gakui vī dŏro, gakui kè deàlaa pí yānzi. ¹¹ Tó pŏ kè èe gi kerŏo b̀̀ kŏn gakuio, pŏ kè ègŏ kuu gakui deàla zà.

¹² Zaake wá tãmaa beee taka vī, weè yā o kŏn kùgbāaa, ¹³ èe ke lán Musa bàro, kè à sáta kù a uua le Isarailino tón à uu tékena kè è gi kerŏo yāana ero

yānzi. ¹⁴ Mɔde aɔ swā gbāa, zaake ai gbāa tó aɔɔe Luda bà kuunańyo takada kyó kee, sáta dɔnkɔ pí ègɔ da ní laasuulame. È goro, séto gbē kú Kirisi guu baasiro. ¹⁵ Ai gbāa tó aɔɔe Musa takada kyó kee, sáta pí ègɔ da ní laasuulame. ¹⁶ Mɔde tó gbē ae dɔ Diia, sáta pí è goa. ¹⁷ Dii pín Luda Nini ũ, bensɔ guu kè Dii Nini pí kún, è tó wá gɔ ní zindane. ¹⁸ Wamɔwa kè pɔ gò wa uuanɔ, wée Dii gakui ɔɔɔańne lán dígi bà, weegɔ líi lán à bà gakui gɔ kaa gakuila. Dii kè de Luda Nini ũu pí kenan gwe.

4

Luda zիրոյն շի

¹ Beee yānzi lán Luda zĩ beee dàwe a sùu guu nà, weè kpasaoro. ² Wa ɔ kpà asii wísaiyānɔzi, weè yá ke kɔn mɔnafikiro, bensɔ weè Luda yā lie kpeegāndaro. Weè yápuraa ońne sùusu, le wà wa zĩnda ɔɔɔa baade píngine Luda aezĩ. ³ Tó baaru nnaa kè wée kpaa utename, gbē kè aɔɔe kaateenon à utenańne. ⁴ Zaake anduna kèkii dii Yesusaideenɔ wée vĩa kúnne, le aɔton baaru nnaa sí, Kirisi kè de Luda taka ũu gakui guu puńnero yānzime. ⁵ Wa zĩnda kpàakpan wée keero, Yesu Kirisi diikee kpàakpan wée kee, bensɔ wée zĩ keeare à yānzi. ⁶ Luda bè, guu pu gusiaan, ben à guu pù wa swèn le ɔ. Gupuraa pí de à gakui kè èe té kee Kirisi uua dɔna ũ.

⁷ Wá auziki beee vĩ wa mè kè de lán gũ oroo bànɔ guu, le wà e wà dɔ kè gbāa bíta pí bɔ Luda kiame, èe ke wa kiianlo. ⁸ Wègɔ ía daawa kpa sánda píngia, baa kɔn beeeo weè furo. Wè bídi ke, mɔde wa támaa è yáaro. ⁹ Wè wée táwa, mɔde Luda è wa tónlo. Wè wa pāe, mɔde weè garo. ¹⁰ Gurɔ píngi wá kú Yesu gaa taka bori lézi, le à kuuna e à ɔɔɔa wa mèa yānzi. ¹¹ Zaake wamɔwa kè wá bēenɔ weegɔ kú gaa lézi Yesu yānzi, le à kuuna e à ɔɔɔa wa mè kè eé gaaa. ¹² Len gaa pí e zĩ kee wa guu le, bensɔ wèndi e zĩ kee a guu. ¹³ À kēna Luda yān wá bè: Má Luda náane vĩ, ben ma yá ò. Wapinɔ sɔ wa Luda náane dɔnkɔ pí kè, ben wée yá oo à yānzi. ¹⁴ Zaake wá dɔ kè lán Luda Dii Yesu fēe gaan nà, eé wa fēe gaan se, eé wa káa a aezĩ ledo kɔn apinɔ. ¹⁵ Yá kènɔ píngi e wa lee a yānzi, le Luda gbēke kè èe líi gbēnɔzi pari e à sáabukpana kaara à tóbɔna yānzi.

Wéedna mè dufuzi

¹⁶ Beee yānzi weè kpasaro. Baa tó wa mèbaa e kaatee, wa ninii ègɔ dufu kũu lán guu e dɔ nà. ¹⁷ Wa wéstamma néngo kè eé gēte kèkii e gakui bíta kè è yáaroo iiwe, kè èe sí lékɔziro. ¹⁸ Wa wée pé pɔ kè wè wée siàleero, sé pɔ kè wè wée siàleero. Zaake pɔ kè wè wée siàle né gurɔplaapome. Pɔ kè wè wée siàleero sɔ, ègɔ kuu gurɔ píngi.

5

¹ Wá dɔ kè tó wa sɔ kè wá kún kpé ũ anduna kè guu yàka, Luda é kpé kè wèe ɔ kɔn ɔoro kpáwa a be ai gurɔ píngi. ² Tia sɔ weè mbo sɔ pí guu, wá yezi wá ludambe pɔ pí da, ³ zaake tó wa bɔ sɔn, wégɔ kuu mè sairo. ⁴ Gurɔ kè wá kú sɔ kèkii guu, weè mbo lán wá aso sena bà. Èe ke wá yezi wá bɔ à guunlo, wá yezi wá ludambe pɔ dame, le wèndi wa sɔ kè eé gaa pí mɔ. ⁵ Beee yānzin Luda wa soru kezi, ben à a Ninii kpàwa pɔ kè wé e kpégaau ũ.

⁶ Beee yānzi wa kù ègɔ gbāa. Wá dɔ kè gurɔ kè wá kú mè kèkii guu, wá kú Dii kiiaro. ⁷ Zaake ludanaanekenan wá kúo, èe ke wésinaale yānlo. ⁸ Wa swè ègɔ kpaena. Bɔna sɔ pin gana Dii kiian wá yezi. ⁹ Kuuna mè guun yoo, bɔna à

guun yoo, weègõ weteε wa yā káne. ¹⁰ Zaake Kirisi égõ v̄ēna a tintia, wa píngi wé b̄o wà zε à aε, eé fia bo wa baadenε à kuuna mè guu yákenaa, à maa ke à zaaa.

Gbēnteenɔ kɛna nna kɔn Ludao z̄i

¹¹ Lán wée v̄ia kεε Diine le nà, weè wete gbēnɔ yā pì zé e. Ludaa wa d̄s s̄ans̄an, bens̄o wá yezi à wa d̄s a swèn le d̄s. ¹² Wée wa z̄inda s̄áabu kpaá a kiia d̄onlo, wée a gbaa zé à Ìa d̄á wa yā musumε, le à e à yā we gbē kè è Ìa d̄á k̄on m̄èbaayáo, èe ke swè ȳanloola. ¹³ Tó ée daa wa mì lie, Luda ȳanzimε. Tó wá kú wa d̄or̄ɔa, a ȳanzimε. ¹⁴ Zaake Kirisi yenzi bé èe té kaawagu. Wá è tó gbē mèn doo gà gbē píngi ȳanzi, ās gà ñ píngin gwe. ¹⁵ À gà gbē píngi ȳanzi, le gbē kè ās ḡõn̄ tóngõ kuu ñ z̄inda p̄ó ù d̄ro, sé gbē kè gà ñ ȳanzi à vù p̄ó ù.

¹⁶ Beee ȳanzi weè gbēke gwa lán anduna gbēnɔ è gwa nà tia d̄oro. Baa kè wá Kirisi d̄s lán anduna gbēnɔ à d̄s nà yā, wá à d̄s le tia d̄oro. ¹⁷ Zaake tó gbē kú Kirisi guu, à gò gbē dufu ù. À kuuna zii ḡète, kuuna dufu bé à ḡõnε. ¹⁸ Beee b̄ò Luda kiame píngi. À wa keao nna Kirisi ḡáz̄i, ben à gbēnɔ kɛnaao nna z̄i d̄awe. ¹⁹ Kirisi guu Luda anduna kè a z̄indao nna gbēnɔ taarinɔ yā dana sai, ben à gbēnɔ kɛnaao nnaa pì yā nàwe wa z̄i. ²⁰ Beee ȳanzi Kirisi ḡēenɔn wa ù. Ludaa e gbēnɔ sisii wa ḡáz̄i. Wa agbaa kp̄aare Kirisi gbèn, à ke nna k̄on Ludao. ²¹ Ludaa tò durunsaidee ḡò durun agbaakpabò ù wa ȳanzi, le kuuna à guu Luda tó yā b̄owao nna.

6

¹ Zaake Luda z̄ikeri daanɔn wa ù, wa agbaa kp̄aare, àton Luda gb̄ekεε sí à à ke páro. ² Luda bè:

Ma yā m̄amma a gur̄ɔa,
ma d̄onle m̄isina gur̄ɔ.

Gur̄ɔ kà sa, gb̄aan m̄isina gur̄ɔ pì ù.

³ Weè yā kè eé tó gbē fuu kero, le w̄aton wa z̄i taari ero ȳanzi. ⁴ Weè wa z̄inda d̄ba gbēn̄e zé s̄anda píngi guu kè Luda z̄ikerinɔn wa ù. Weè mena f̄o maamaa k̄on Ìadammao k̄on naw̄eao k̄on w̄εt̄ammanao. ⁵ Wà wa gbē, wà wa ka kp̄esiaan, wà f̄εwazi. Wa z̄i gb̄aa kè, wée e wà ii òro, n̄aa wa dε. ⁶ Wá d̄bañne k̄on n̄sε puraa k̄on d̄nao k̄on s̄uuo k̄on maak̄enao k̄on Luda Ninio k̄on yenzi m̄onafiki saio ⁷ k̄on ȳapura'onao k̄on Luda gb̄aaao. Wá ȳamaakeb̄on̄o k̄una wa oplan k̄on wa z̄εεo. ⁸ Wè wa kpe da, wè wa kpe b̄o. Wè wa t̄o zaaa sí, wè wa t̄o nnaa sí. Ȳapuradeenɔn wa ù, ben wè wa die m̄onafikideenɔ ù. ⁹ T̄s̄deenɔn wa ù, ben wè wa die lán gbē kè wà ñ d̄roon̄o bà. Wá b̄εé fá, ben wè wa die ḡèn̄o ù. Wè wa die p̄ogb̄ēnan̄o ù, m̄ode wè wa dero. ¹⁰ Wa p̄oò ègõ nname, ben wègõ wa diee p̄osiadeenɔ ù. Weè gbēnɔ ke auzikideenɔ ù pari, ben wègõ wa diee takaasideenɔ ù. Wá p̄ó píngi v̄i, ben wègõ wa diee p̄osaideenɔ ù.

¹¹ K̄orintideenɔ, wa yā òare s̄úusu, wa wa n̄sε w̄εare. ¹² Wée wa n̄sεguuyā utearerero, m̄ode a a p̄ó ùtewe. ¹³ Ma yā òare lán ma n̄én̄o bà. Lán wa wa n̄sε w̄εare nà, à a n̄sε w̄ewe le se.

Àton ke s̄enkpe k̄on Yesusaideenɔoro

¹⁴ Àton ke s̄enkpe k̄on Yesusaideenɔoro. Yā maa bà ùgba k̄on à zaaa? B̄ón gupura k̄on gusiaao v̄i k̄on k̄o? ¹⁵ Kirisi yā é k̄o sé k̄on Set̄an p̄oò diame? Dian

Yesudee bà ɛ́gɔ́ kú kɔ́n Yesusaideeo? ¹⁶ Luda kpé è kɔ́ sé kɔ́n tãanɔ́ɔ́? Zaake Luda Wɛ̀ndide kpén wa ù, lán à ò nà:

Mé́gɔ́ kúnyo, mé́gɔ́ té ní té,
mé́gɔ́ de ní Luda ù,
aɔ́ɛ́gɔ́ de ma gbɛ́nɔ́ ù.

¹⁷ Beee yãnzí Dii bè:

À kɛ́mma, àgɔ́ kú adona,
àton ɔ́ ke pɔ́ gbãsiaro,
mé a sí, ¹⁸ mé́gɔ́ denɛ De ù,
ɛ́gɔ́ de ma négɔ́gbɛ́nɔ́ ù kɔ́n ma nɛ́nɔ́gbɛ́nɔ́.
Dii Gbãapingide bé à ò.

7

¹ Ma gbɛ́ yenzideenɔ́, lán Luda lé gbɛ́we le nà, wà mì kɛ́ yá kè è mè kɔ́n niniiio gbãsi léa mámmam, wà wa kuuna adona lé papa víakɛna Ludanɛ guu.

Pɔ́lu pɔ́ɔ́ kè Kɔ́rintideenɔ́a nna

² À tó wa yá gɔ́ kú a swɛ́n. Wée taari ke gbɛ́kenɛro, wée gbɛ́ke sãsarɔ́, wée gbɛ́ke takii kero. ³ Mée beee o mà yá daoalanlo. Má ò yá kè a yá kú wa swɛ́n wà ga ledɔ́ ke wàgɔ́ kuu ledome. ⁴ Má a náanɛkɛna maamaa, mɛè lé gbɛ́e a yá musu maamaa. Wa nawɛ́akɛna guu píngi ma làakari kpaɛna métemete, ma pɔ́ɔ́ kè nna à gɛ̀ɔ́la. ⁵ Baa kè wa ka Masedonia bùsun, wa mè kpaɛnaro. Nawɛ́a ligawazi kpa sãnda píngia, wà fɛ́ewazi kɔ́n swèeo, vía gɛ̀wagu. ⁶ Ben Luda kè è yɛ́esaideenɔ́ sé lezì wa se lezì Titu mɔ́na guu. ⁷ Èe ke à mɔ́nan adoro, kè a à sè lezì yãnzime dɔ́. À bèwe ée ma beɛ kee, á kú tómadɔ́yãa guu, ma yá a kúna gbãa sa, ben ma pɔ́nnaa kàara.

⁸ Baa kè takada kè má kèaree a nòse yàka, mée ma nòse liero. Kè má è takada pì a nòse yàka guro plaa, le ma nòse lie yá, ⁹ mɔ́de ma pɔ́ɔ́ kè nna sa. Èe ke kè ma a pɔ́ɔ́ yàkaare yãnzinlo, kè a pɔ́siaa tò a nòse lie yãnzime. A nòseyakana pì bɔ́ Luda kiiame. Beee yãnzí wée ásarɔ́ kearero. ¹⁰ Pɔ́siaa kè bɔ́ Luda kiiia, è tó gbɛ́ nòse lie à mìsina e, eé tómadɔ́yãa kero. Anduna pɔ́siaa bé è gaa ínne. ¹¹ À gwa pɔ́ kè pɔ́siaa kè bɔ́ Luda kiiia pì ìare. A mè wá sa, a gi kɔ́n a zĩndao, a làakari fɛ́e, vía a kú, a beɛ kè, a wée tã, a ní swá gà. Yá pì guu píngi a a zĩnda òɔ́a kè á taari ví yá pì guuro.

¹² Baa kè ma takada pì kèare, èe ke gbɛ́ kè taari kè ke gbɛ́ kè wà taari kène yãnzinlo, má kè Luda dɔ́na guume, le a yewazina e à bɔ́are gupuraa. ¹³ Beee yãnzí wa làakari kpaɛna. Wa làakari kpaɛna pì gbera, wa pɔ́nnaa kàara maamaa Titu pɔ́nna yá musu, kè a píngi á tò à ninii sù yãnzí. ¹⁴ Ma lé gbɛ́ne kɔ́n a yáyo yá, ée tó wí ma kúro. Lán wa yápuraa òare yá píngi guu nà, len wa légbɛ́na Titunɛ kè yápuraa ù le. ¹⁵ Lán a bèe lĩne nà, a à kpe dà, bensɔ́ a à yá mà a píngi, tò à dɔ́ a yá pìn, à yenaazii è kaaramɛ. ¹⁶ Ma pɔ́ɔ́ ɛ́gɔ́ nna, kè má a náanɛkɛna yá píngi guu yãnzí.

8

Kɔ́kamasakɛna

¹ Wa gbɛ́nɔ́, wá yezi àgɔ́ gbɛ́kɛe kè Ludaa kè Masedonia bùsu sɔ́sinɔ́ne dɔ́. ² Aɔ́ yɔ́agwana kɔ́n wéetamma pásio guu, aɔ́ pɔ́ɔ́ kè nna maamaa, ben baa kɔ́n

ń takaaside búgubugukεεo aɔ gba dà à gè ɔla. ³ Má òare aɔ gba dà kɔn nòsεo do ń gbāa lén, à de ń gbāaala se. ⁴ Aɔ wée kèwa ń zīnda kúe kɔn kúεo, wà ń gba zé ń ɔ e àgɔ kú Luda gbēnɔ kámasakεna guu. ⁵ Aɔ kè de pɔ kè wa wée dɔzila, aɔ ń zīnda kpá Diia gīa kɔn wapinɔ dɔ Luda pɔyezi guu. ⁶ Beee yānzi wa wée kè Titua à gá kámasa yā kè à nāa a té mì de. ⁷ Zaake á gbāa yā píngi guu, ludanaanekεna kɔn yá'onaɔ kɔn dɔnao kɔn yā píngi aīao kɔn yenzi kè á víwao, àgɔ gbāa kámasa pì kεna guu dɔ.

⁸ È ke mée yā diεarenlo, aīa kè gbē pāndenɔ kèn mée ooare, le mà a yenzi yāpuraa dɔ. ⁹ Á wa Dii Yesu Kirisi gbēkεε dɔ. Pódee ina gò pòsaidee ũ a yānzi, ben à pòsaidekεε guu à a ke pòdeenɔ ũ. ¹⁰ Lán má è nà yā pì musun yè: À kɔ sio amɔa kè a ze kɔn yā pìo zaa muyā bensɔ ée kεenɔ, ¹¹ à yā pì mì de sa. Zaake a sorumi mà kɔn à kenao, à ke a gbāa lén. ¹² Tó gbē gba dà kɔn nòsεo do pɔ kè à ví lén, èe ke kɔn pɔ kè à víroonlo, beee bé è ká. ¹³ Èe ke mée asoo lagoo gbē pāndenɔne, mée diiarenlo, le à ke sēnkperε. ¹⁴ Tia lán kè bà zaake pɔ diazi, à kpá gbē kè pɔ è kēsámmanɔa, le zīkea tó pɔ dínzí, bensɔ pɔ kēsāawa, aɔé kpáawa. Lán beee bà ègɔ sēnkperε. ¹⁵ Lán à kēna Luda yān nà wà bè: Gbē kè sēε bíta pɔ e diziro, gbē kè sēε féte pɔ e kēsáro.

Titunɔ yā

¹⁶ Ma sáabu kè kɔn Ludao, kè à tò a yā kú Titu swèn lán à kú ma swèn nà se. ¹⁷ Á wa yā mà, à mè wà à mɔ a gwa, lán à pɔɔ yezi nà. ¹⁸ Wa gbē doo kè à tó dàgula sɔsino té ń píngi baarunnakpana musun wá dànε. ¹⁹ Beee gbera dɔ sɔsino à dà à gáwao kámasa zīi kè wée kεε ke. Wée zīi pì kεε Dii tɔbɔna yānzime kɔn aīa kè wá víio. ²⁰ Wá yezi gbēke wa taari e lán wée kεε nà kɔn gba bíta kè na wa ɔzī yāoro. ²¹ Èe ke yā kè maa Diinen wée pεεa adoro, yā kè maa gbēnteenɔneme se. ²² Wa wa gbēndo pānde dàinne dɔ. Wa à làakari gwà à gèn lé víro, wá è à aīa ví yā píngi guu, bensɔ à aīa èara à kàara tia, kè à a náanekεna yānzi. ²³ Titu daa sɔ, ma zíkεri daa kè weè a maaa wete lεdoon à ũ. Wa gbē kpaaano sɔ, sɔsino zírinnε, aɔmbe Kirisi tɔbɔrino ũ. ²⁴ Beee yānzi à ɔɔaínε kè á yezi, le sɔsi pì gbēnɔ dɔ kè lé kè wée gbēε a yā musu né yāpuraame.

9

¹ Èe kɔ sío mà takada kēare Luda gbēnɔ kɔ kámasa kεna pì yā musuro, ² zaake má dɔ kè a nòsε maaa dà, ben ma lé gbē Masedonia gbēnɔne ma bè, Girisi gbēnɔ sorumi mà zaa muyā. A aīakεna pì ń gbē parideenɔ mè fεε. ³ Ben ma wa gbē pìnɔ zīawa, le àgɔ kú soru guu lán ma ò nà, le lé kè wá gbē yā pì musu tón ke pāro. ⁴ Tó Masedonia gbēkenɔ tēmazi, tó aɔ mò wà è kè a sorumi e maro, wí è wa kú, kè wa a náanekεna yānzi. Weé a pɔ o dɔɔ? ⁵ Beee yānzi má diε kè à maa mà o gbē pìnɔne aɔ dɔme ae, aɔ gbaa kè a gīake a à lé gbē yā kεke káaku, le a sorumi ma, àgɔ de nòsεdo gbaa ũ, èe ke gba tiasinlo.

Gbadana kɔn nòsεo do

⁶ Àgɔ yā kèkii dɔ:

Tó ń tɔ féte, né kē féte,
tó ń tɔ bíta, né kē bíta.

⁷ Baade kpá lán à dà a swè guu nà uusisina sai tiasi sai. Ludaa ye gbē kè è gba da kɔn pɔnnaozi. ⁸ Luda é fɔ à tó aubarika píngi gɔ diazi, le gurɔ píngi pɔ píngi

mƆawa yā pínɡi guu ai à gɔ̀ dɪazi à yā maa pínɡi keo. ⁹ Lán à kēna Luda yān nà wà bè:

È gba da takaasideenɔne maamaa,
à yāmaakena yāana vīro.

¹⁰ Lán Luda è pɔborii kpá pótɔria nà kɔn pɔ̀ kè wè bleeo, eé pɔborii kpáawa, à kaaraare, le a maakena ɔgbe è à ɔ tá. ¹¹ Eé a ke pɔdeenɔ ũ yā pínɡi guu, le àgɔ̀ gba daa bitabita gurɔ̀ pínɡi, gbɛnɔ Luda sáabu kpá gbaa kè á dǎnne wa gází yānzi. ¹² Zaake Luda gbɛnɔ pókēsamma bokɔten kámasa zīi pì e kee adoro, eé tó Luda sáabukpana dagula maamaame dɔ. ¹³ Gbɛnɔ é Luda tɔ̀ bɔ, zaake kámasa kè á kè pì é ɔɔaǎnne, kè a mì sie Kirisi baaru nnaa kè a zzone, bensɔ a gbɛkeɛ kèǎnne kɔn gbɛ̀ pínɡio kɔn nɔ̀seo do. ¹⁴ Aɔ̀é adua keare kɔn a yāo dana n̄ swèn Luda gbɛkeɛ kè pìsiawa yānzi. ¹⁵ À Luda sáabu kpá à gbaa kè gè onala yānzi.

10

Pɔlu gina kɔn a zīndao a zīyá musu

¹ Mamɔma Pɔlu, ma agbaa kpàare kɔn Kirisi nɔ̀seyiio kɔn à busekeeo, mamɔma kè wè be, tó má kúao má buse, tó má kúao sɔ, meɛgɔ̀ pásí. ² Ma wée kèawa, tó ma mɔ, àton tó màgɔ̀ pásiaoro, zaake mé fɔ̀ màgɔ̀ pásí kɔn gbɛ̀ kè aɔ̀è be anduna yā bé èe dɔ̀we aenɔ. ³ Wá kú anduna guume, mɔde weè zī ká lán anduna gbɛnɔ bàro. ⁴ Wa gɔ̀keɔnɔ̀ né anduna pónlo, Luda gɔ̀keɔnɔ̀ gbáaa kè weè zeki gbáaanɔ gboroonme. Weè ege leokpakɔanɔ gboroo ⁵ kɔn wada yā kè è gíinne wà Luda dɔ̀ɔo pínɡi. Weè laasuu pínɡi mìle ble, le aɔ̀ mì sie Kirisine.

⁶ Tó a mì siewe mámmam, wa yāa kè wà wée tá swāyamarisaideenɔa.

⁷ Èe yā gwa musume. Tó gbɛ̀ a zīnda náanekena kè Kirisi pón a ũ, adee gɔ̀ dɔn kè Kirisi pón wa ũ lán à bà se. ⁸ Baa tó ma lé gbɛ̀ à kè bita iko kè Dii kpàwa yā musu, wí é ma kúro, zaake a kásapeena yānzime, èe ke a leena yānzinlo. ⁹ Àton ke lándɔ̀ má yezi mà vīa dadaazi kɔn ma takadakēnao bàro. ¹⁰ Wè be ma takadanɔ̀ bèe vī, bensɔ aɔ̀ gbāa, mɔde tó wà wée simale, è n̄ kú gbāaro, ma yā è ká p̄ke lézīro. ¹¹ Gbɛ̀ kè aɔ̀e oo leenɔ gɔ̀ dɔ̀ kè lán wa yānɔ̀ de nà takadanɔ̀ guu tó wá kúao, len wé ke le, tó wa kɔ̀ è.

¹² Dén kèwe wa wa zīnda ke sɛnkpɛ kesɔ̀ wà wa zīnda lèkɔ̀zi kɔn gbɛ̀ kè aɔ̀e n̄ zīnda sáabu kpaanɔ. Tó aɔ̀ n̄ zīnda kpàkɔ̀sɔ̀ kɔo kesɔ̀ aɔ̀ n̄ zīnda lèkɔ̀zi kɔo, aɔ̀ègɔ̀ ɔ̀ndɔ̀ro. ¹³ Wamɔwa sɔ, wé lé gbɛ̀ à gè ɔlaro. Wé lé gbɛ̀ ikokekii kè Ludaa diewe lémmè, kè à kà a kiia se. ¹⁴ Lán wa ka a kiia nà, wée vīi wa ikokeki lèlaro, zaake wa mɔ kɔn Kirisi baaru nnao ai a kiia káaku. ¹⁵ Weè lé gbɛ̀ à gè ɔla wà gbɛ̀ pāndenɔ̀ zī ká wa pɔlaro. Zaake a ludanaanekena e kaara, wá yezi zīi kè wée kee a tɔ̀ ɔ tá maama ai à ká ikokekii kè Ludaa diewe lén, ¹⁶ le wà gá wà baaru nnaa pì kpá bùsu kè kú a aenɔ guu, légbēna kɔn gbɛ̀ pāndenɔ̀ kándagbebanao sai. ¹⁷ Tó gbɛ̀ yezi à lé gbɛ̀, à gbɛ̀ Dii yā musu. ¹⁸ Èe ke gbɛ̀ kè è a zīnda sáabu kpá bé à maaro, sé gbɛ̀ kè Dii è à sáabu kpá.

11

Pɔlu kɔn zīri egeenɔ

¹ À menamao kɔn ma yɔ̀nkɔkeeo féte. Mɔde ée menaa kò. ² Lán Luda è nɔ̀segɔ̀aanɔ kpá nà, len méé kpa a le se a yā musu. Ma a kpa gɔ̀ mèn dooa, àmbe Kirisi ũ, le mà a kpásāa nɔ̀kpare lezīi ũ. ³ Lán mìlè ɔ̀ndɔ̀ kè Awauzi nà à à sàsá, vīa e ma kúu kè eé a laasuu likɔ̀aare le se, le à a nana Kirisia gbāsī sai kɔn

nɔseo do tɔ. ⁴Tɔ gbɛke mɔ à Yesu yá kɛ̀ bɔ̀ ado kɔ̀n wa pɔ̀so waazi kɛ̀are, eè wezi aaga. Eè ninii kɛ̀ bɔ̀ ado kɔ̀n kɛ̀ á sio sí, eè baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀ ado kɔ̀n kɛ̀ á mào ma. ⁵Méé daa má kɛ̀sána z̄iri kɛ̀ a ní díe bíta m̀nɔ̀zi yáke guuro. ⁶Baa tɔ ma lé nnaro, má d̄na ví. Wá ò̀dɔ̀aare a píngi t̄t̄ɛ̀nt̄é yá píngi guu.

⁷Kɛ̀ ma baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia waazi kɛ̀are pɔ̀sinaawaa sai, ben ma a z̄inda b̄usa a kaarana yānzi, ma taari kɛ̀n yó? ⁸Ma s̄osi pāndenɔ̀ takii kɛ̀, ma a asaia é̄mma, le mà e mà z̄ii keo a té yānzi. ⁹Gurɔ̀ kɛ̀ má kúao, tɔ pɔ̀ e kɛ̀sáama, meè ïa da gbɛkearo. Wa gbɛ̀ kɛ̀ aɔ̀ bɔ̀ Masedonia b̄usunnɔ̀ m̀m̄e kɔ̀n pɔ̀ kɛ̀ èe kɛ̀sáamaao. Méé we mà ke a gbɛ̀kene asoo ũro, bens̄ó mé we mà ke a gbɛ̀kene asoo ũro. ¹⁰Kɔ̀n Kirisi yápuraa kɛ̀ kú ma guuo, gbɛ̀ke é k̄páme mà lé pì gbɛ̀ Girisi b̄usunlo. ¹¹B̄oyānzin má ò̀ l̄ezi? Ludaa d̄s kɛ̀ má yeazi.

¹²Yá kɛ̀ méé kee, méḡs̄ keeme, le mà gbɛ̀ kɛ̀ aɔ̀e ní z̄i l̄ek̄z̄i kɔ̀n wa pɔ̀onɔ̀ k̄s̄aa k̄e kɔ̀n ní l̄égb̄enanɔ̀. ¹³Gbɛ̀ beee takanɔ̀ né z̄iri egeenome! Z̄ikeri m̄nafikideenome! Aɔ̀e li Kirisi z̄irinɔ̀ ũ. ¹⁴Yāb̄onsaenlo. Baa Setān pì è li gupura malaika ũ se. ¹⁵Zaake l̄eme, tɔ à z̄ikerinɔ̀ li yá maa z̄ikerinɔ̀ ũ, yābonsaenlo. Z̄aaz̄a aɔ̀e ní yākena gbè e.

Pɔ̀lu nawɛakena a z̄irikɛe guu

¹⁶Ma eara méé oo dɔ̀, gbɛ̀ke tɔn ma gwa yɔ̀nkɔ̀ ũro. Tɔ len s̄oro, àḡs̄ ma díe lán yɔ̀nkɔ̀ bà, le mà e mà lé gbɛ̀ fete. ¹⁷Yá kɛ̀ méé oo, Dii bé à ma danlo. Lé kɛ̀ méé gbɛ̀e ma z̄inda náanekena guu, méé gbɛ̀e m̄saike guume. ¹⁸Zaake gb̄enɔ̀ e lé gbɛ̀e ní z̄inda yá musu pari, mapi se mé gbɛ̀. ¹⁹Zaake a ɔ̀nd̄orinɔ̀ eè mena f̄s̄ kɔ̀n m̄saideenɔ̀ kɔ̀n pɔ̀nnao. ²⁰Tɔ w̄e a kee z̄onɔ̀ ũ, tɔ w̄e a aru mii, tɔ w̄e a takii kee, tɔ w̄e denlaa ɔ̀dɔ̀aare, tɔ w̄e a swān kee, eè mena f̄s̄. ²¹Yápurame, wá buse kɔ̀n yá beeenɔ̀ kenao! Beee k̄eme wíyā ũ! M̄ode pɔ̀ kɛ̀ gbɛ̀ náanekena, èe à lé gbɛ̀e, má à náanekena se. Méé beee oo yɔ̀nkɔ̀ke guume. ²²Eberunɔ̀ ní ũs̄? Àmbe ma ũ se. Isarailinɔ̀ ní ũs̄? Àmbe ma ũ se. Ibraī boriinɔ̀ ní ũs̄? Àmbe ma ũ se. ²³Kirisi z̄ikerinɔ̀ ní ũs̄? Má à z̄ikeri ũ deñla. Méé oo lán ïadee b̄ame. Ma z̄ii kɛ̀ deñla, wá ma da k̄p̄esiaan deñla, má a gb̄ena ḡen lé d̄oro, ma kuuna gaa l̄ézi ḡen lé víro. ²⁴Yudanɔ̀ ma gbɛ̀ kɔ̀n fl̄ao lé baplaa m̄en dosai ai ḡen s̄oro. ²⁵Wá ma lele kɔ̀n ḡo ḡen aaḡs̄. Wá ma papa kɔ̀n gb̄e ḡen do. Goro'ite lé k̄umao ḡen aaḡs̄, ma ke gurɔ̀ do ís̄iaa guu faant̄e kɔ̀n gw̄av̄io. ²⁶Ma w̄etegana paridee guu meḡs̄ kú kari guu: Swa kari, k̄p̄ai w̄edewenɔ̀ kari, Yudanɔ̀ kari, bori pāndenɔ̀ kari, w̄ete guu kari, s̄ete kari, ísia kari, Yesude egeenɔ̀ kari. ²⁷Ma z̄i gb̄aaa kɛ̀ kɔ̀n wāwāao, ma it̄e kɛ̀ à ḡen lé víro, n̄aa ma de, ímii ma de, meeḡs̄ kuu pɔ̀blee sai ḡen baaaḡs̄, má té b̄uu ïa guu. ²⁸À k̄p̄aaanɔ̀ ona baasi s̄osinɔ̀ píngi laasuu è ïa dama lán guu e d̄o ná. ²⁹Dé bé eé busa, mà gí busazii? Dén weé k̄e z̄ea à gí ɔ̀mazii?

³⁰Tɔ à k̄s̄ sio mà lé gbɛ̀, mé gbɛ̀ ma gb̄aasaikɛe musume. ³¹Luda wa Dii Yesu Kirisi Dee d̄s kɛ̀ méé egee tooro. Wāḡs̄ à s̄aabu k̄p̄aa gurɔ̀ píngi! ³²Gurɔ̀ kɛ̀ má kú Damasiku, ben kí Areta asakpaa bè wá w̄ete pì b̄il̄enɔ̀ d̄akpa, le wá e wá ma kú yānzi, ³³ben wá ma b̄o windo guu, wá ma pita kɔ̀n b̄ao gb̄ii guu b̄ii k̄p̄ee, ben ma bàa si.

12

Pɔ̀lu w̄egupu'ena

¹À kú tiasi mà lé gbɛ̀. Baa kɛ̀ à àre víro, mé lé pá w̄egupu'enanɔ̀a kɔ̀n yá kɛ̀ Dii ò̀dɔ̀ameenɔ̀ sa. ²Má gbɛ̀ke d̄s Kirisi guu, wá à sè wá ḡaao ai ludambe

aagɔdeen, à wè gèro dosain yè. À gàa kɔn mèon yó, mè sain yó, má dɔro, sé Luda. ³ Má dɔ kè wà adee pì sè wà gàao ai auzennamme. À gàa kɔn mèon yó, mè sain yó, Luda bé à dɔ. ⁴ À yá kè è sí oroo mà, kè gbēntee é fɔ à tɔkèroo. ⁵ Mé lé gbē adee yá musu, mé gbē ma zīnda yá musuro, sé ma gbāasaikεε yá. ⁶ Baa tó mé lé gbē, èe ke má yɔnkɔnlo, zaake yápuraa mé o. Mɔde mé lé gbēro, le gbēke tɔn ma diε de pɔ kè à èma ke yá kè à mà ma lénlaro. ⁷ Le màton ía dá yá bíta kè Ludaa òɔamεenɔ musuro yānzi, à pɔ sɔtɔ ma mè guu Setān zīri ũ, àgɔ wée tāama, le màton ía dáro yānzi. ⁸ Ma wée kè Diia gèn aagɔ yá pì musu, le à pɔ pì bɔ ma mèn, ⁹ ben à bème, a gbēkεε kè èe kemεε mɔma. Gbāasaikεε guun a gbāa papana è bɔn. Beee yānzi mé lé gbē kɔn pɔnnaao ma gbāasaikεε musu, le Kirisi gbāaa gɔ kú ma guu. ¹⁰ Àmbe à tò meè pɔnnaa ke kɔn gbāasaikεεo kɔn wídammao kɔn nawéao kɔn íadammao kɔn wétammao Kirisi yānzi, zaake gurɔ kè ma gbāaa kēsaman meègɔ gbāa.

Kɔrintideenɔ ya Pɔlu kúna gbāa

¹¹ Ma yɔnkɔyá kè, ámbé a ma dan. Ámbe à de yá à ma sáabu kpá. Baa tó má kuu pɔke ũro, má kēsána zīri kè a n díe bíta mɔnɔzi yáke guuro. ¹² Ma a zīrikεε òɔaare kɔn menao maamaa sèedakεnanɔ kɔn yábɔnsaenɔ kɔn dabuyānɔ guu. ¹³ Bó bé à a kēsá sɔsi kpaanɔa? Ke kè méε gɔ a gbēkenε asoo ũro yānzime? À sùu kemao kɔn taari beee! ¹⁴ Tia sa ma soru kè mà mɔ a kiia à gèn aagɔdeeo, mé sɔ gɔ a gbēkenε asoo ũro. Ámbe méε a wetεε, èe ke a pɔnɔn méε wetεero. Zaake denɔ bé wè auziki diε n nɔnɔne, èe ke nɔnɔ bé wè diénnεro. ¹⁵ Mé fɔ mà pɔ kè má vīi deare píngi, mà a zīnda kpáawa kɔn pɔnnaao. Tó ma yeazina e kaara, a yemazina é lagon yó? ¹⁶ Baa kè a wezi kè méε gɔare asoo ũro, gbēnɔ è be wééẓrin ma ũ, ma pɔ siawa kɔn ɔndɔɔo. ¹⁷ Ma a ble gbē kè ma n zīawaanɔ ke gāzís? ¹⁸ Ma kúε kè Titunε à gá a kiia, ben ma wa gbēndoo dànε. Titu a blen yó? Wa nɔse dɔnkɔnloo? Wa tuuba dɔnkɔnloo?

¹⁹ Ée daa yá wée bókii wetεen yó? Lenlo! Wée yá oo kɔn Luda dɔnao kuuna Kirisi guume. Ma gbē yenzideenɔ, ma beee òare píngi a kāsápeena yānzime. ²⁰ Vía e ma kúu kè tó ma mɔ a kiia, mé a le lán má yezi nàro, bensɔ é ma e lán ée kpákpaanàro. Méε vía keε swéene kɔn nɔsegɔaanɔ kɔn pɔfεo kɔn aía pásío kɔn kɔyakanao kɔn kɔpenao kɔn íadānao kɔn zɔkakanao. ²¹ Vía e ma kúu kè tó ma εara ma mɔ a kiia, ma Luda é tó wí ma kú a aezi. Gbē kè aɔ durun kè yá, aɔ gbási kè, aɔ pāpāa kè, aɔ wísaiyá kènɔ, tó aɔwe nɔse lie wà mì kè yá pínɔaro, mé pɔsiaa keño.

13

Lédammana zaa

¹ À gèn aagɔdeen yè kè mé mɔ a gwa. Wè yá píngi yápuraa ma sèedade gɔnɔn plaae ke gɔnɔn aagɔwé lézi. ² Ma gíake ma lé dà gbē kè aɔ durun kènɔa yá kɔn gbē kpaanɔ do ma mɔna a kiia gèn plaadeeo, tia ma εara méε lé daarúma do baa kè má kúaroo, tó ma εara ma mɔ do, mé n gbēke tóro yoo. ³ Ée sèeda wetεε kè Kirisi e yá oo ma gāzín yó? Tò! Èe ke Kirisi gbāaa sainlo, à gbāa a té. ⁴ Baa kè à gà lía gbāasaikεε guu, à kuu tia kɔn Luda gbāaaome. Lemε kuuna à guu wá kú kɔn gbāasaikεεo le se, mɔde wégɔ kúo a té kɔn Luda gbāaa.

⁵ À a zīnda tāasi ke à gwa, tó á kú Yesu Kirisi náanekena guu. À keke à a zīnda gwa. Á dɔ kè Kirisi kú a guuroo? Tó lenlo, a funame. ⁶ Má dɔ kè é e kè wée

furo. ⁷ Wée wée kee Luda, le àton à zaa ke kero. Èe ke le gbēno wa zĩ sáabu kpá yānzinlo, le à à maaa ke yānzime, baa tó wèe wa gwaa gbē funano ũ. ⁸ Wé fĩ wà bɔ yāpuraa kpεero, sé wà zé. ⁹ Tó wá gbāa vīro bensō á gbāa, wa pɔɔ ègō nname. Weè adua keare, le à keke à bɔ maa. ¹⁰ Ma yá beeenɔ kèare kè má kúaro, le tó ma mɔ, m̀aton keare pásĩ kōn iko kè Dii kpàmaaoro. À kpàma a kāsāpεena yānzime, èe ke a leena yānzinlo.

¹¹ Tò, ma gbēno, à pɔnnaa ke. À yá keke à bɔ maa. À ma lédamma ma. À lédole ke àgō nna kōo, Luda yenzide aafiadee gō kúao. ¹² À ì kpákōa kōn Luda gbēno lépemmao. Luda gbēno ì kpàawa ní píngi. ¹³ Dii Yesu Kirisi gbēke keare, Luda gō yeazi, kōgbēke gō kú a té kōn Luda Ninio a píngi.

GALATIANS

Baaru nna pãndee kuuro

1-2 Mamoma Põlu Luda žiri kõn ma Yesude daa kè wá ledoono pínɡi, wámbe wa takada kè kè ssi kè kú Galatia bũsu guuno deenone. Ma žirikere e bõ gbẽno kiia ke gbẽntee gázĩro, Yesu Kirisi kõn De Luda kè à à fere bõna gaan-o bé à ma ži. ³ Wa De Luda kõn Dii Yesu Kirisio gbẽkere keare, à a gba aafia. ⁴ Kirisi gi a wèndizi wa De Luda poyezia, à wa durun kèwe, le à wa bõ anduna tia zaaa kèkiin. ⁵ Luda bé à gakuĩ vĩ guro pínɡi! Aami.

⁶ Kè ée kpereli Luda kè à a sisi a gbẽkere guune kpakpaa le, à ae dõ zé pãndea, yã pi bõ ma sae maamaa. ⁷ Baaru nna pãnde kee kuuro. Gbẽ kè aõ yezi wá Kirisi baaru pi lienõ e a liikõame. ⁸ Baa tó wapinõ ke malaika kè bõ ludambe baaru nnaa kè èe kõ sé kõn kè wá òareero waazi kèare, Luda láari kea. ⁹ Wá òare yã bensõ mée ooare dõ, tó gbẽke baaru nnaa kè èe kõ sé kõn kè á màoro waazi kèare, Luda láari kea.

¹⁰ Mée sáabu wetee gbẽnteean yõ, ke Luda? Mée wetee ma yã ká gbẽnteenen yõ? Tó gbẽnteen má yezi à kánné ai tia, èndé Kirisi zõblerin ma ũro.

Yesu Põlu sena a žiri ũ

¹¹ Ma gbẽno, má yezi à dõ kè baaru nnaa kè mèe kpáaree e bõ gbẽntee kiiaro.

¹² Mée ma gbẽntee kiiaro, gbẽke bé à dàmero, Yesu Kirisi bé à bõ à mòmoe.

¹³ Á mà lán má kuu ná yã Yudanõ donzizen. Ma wée tã Luda ssi gbẽno pãsipãsi, má wete mà í kaate. ¹⁴ Ma Yudanõ donzize pi yã kũ oplaplaa de ma sãanla pari, ma aĩa deńla wa dezino feakaarayã pi guu. ¹⁵ Mõde Luda ma die a põ ũ zaa ma da gbẽeen. Kè ma sisina a gbẽkere guu guro kãme, ¹⁶ ben à a Né gbàrema, le mà à baaru nnaa kpá bori pãndenone. Mée gá dada gbẽke gázĩro, ¹⁷ mée gá Yerusalemu gbẽ kè aõ kuu žirinõ ũ ma áano kiiaro, ma gaa Larubunõ bũsun gõme, ben ma eara ma su Damasiku.

¹⁸ Wè aagõ gberan ma gaa Yerusalemu, le wá kõ dõ kõn Pitao, ben ma keo guro gero. ¹⁹ Mée žiri pãnde ero, sé Dii dãaro Yemisi. ²⁰ Yã kè má kèaree pi, má si kõn Ludao kè egeen má toro. ²¹ Beee gberan ma gaa Siria bũsun kõn Silisia bũsuo. ²² Guro beea Kirisi ssi gbẽ kè aõ kú Yudeano e wée simalero, ²³ mõde aõ mà wá bè, gbẽ kè èe wée tãaruma yã bé èe donzize kè à wete à kaate pi waazi ke tia sa, ²⁴ ben aõ Luda tó bõ ma yã musu.

2

Põlu kõyamana kõn žiri kpaano

¹ Wè gero dosai gbera ma eara ma gaa Yerusalemu kõn Banabao. Ma Titu sè, à gawao se. ² Ma gaa gwe, kè Luda bé à bõ à mòmazi à bè mà gá yanzime. Ben ma baaru nnaa kè mèe kpá bori pãndenone bõkõte gbẽ kè aõ de gbẽnsi ũunone nté, le ži kè má kè kõn kè mée keeo tón ke páro. ³ Titu kè wá ledo, baa kõn a Girikieeo, aõee gá naa à bangu kero. ⁴ Yã pi fere Yesude egee kè aõ gèwazi kpáino musume. Aõ gèwazi le wá wa wènekena Kirisi Yesu guu asii gwa aõ wa da zõblenamme, ⁵ ben weè we wá mì siéńero baa féte, le à e agõ baaru nnaa pi yãpura kũna yanzi. ⁶ Gbẽ kè wèe í gwaa gbẽnsi ũunõ e yãke kaaramero. Lán aõ de ná e kemé yãke ũro, zaake Luda è gbẽke wée gwaro. ⁷ Aõ è Luda baaru

nna kpána bori pándenɔnɛ nàmɛ ma ɔzĩ, lán à à kpána Yudanɔnɛ nà Pitane a ɔzĩ nà. ⁸ Zaake lán Luda zĩi kè Pita gázĩ nà a zìrikɛ yá musu Yudanɔ tɛ, len à zĩi kè ma gázĩ bori pándenɔ tɛ lɛ. ⁹ Yemisi kɔn Pitao kɔn Yohana kè wèè ní gwaa Luda sɔsi wesagba ũunɔ gbaa kè Ludaa dàmɛɛ dɔ, ben aɔ ɔ kpáwa, wamɔwa kɔn Banabao kɔgbɛkɛɛ sèeda ũ. Aɔ sɔ wà gá bori pándenɔ kiia, aɔmɔnnɔ sɔ Yudanɔ kiia. ¹⁰ Yá kè aɔ yezin yè, ní takaasideenɔ yá gɔ dɔwagu. Gurɔ beea sɔ wa mè wà kɔn à kenao kò.

Yesu náanekena bé è wa mì sí

¹¹ Kè Pita mò Antiokku, ma gine tètɛntɛ, kè à zà yáa yánzi. ¹² Zaake ai Yemisi zìrinɔ gɔ gá ká, è pɔ ble kɔn bori pándenɔmɛ. Kè aɔ kà, ben à bòru kpɛɛ à kèrɔmma, kè èè vɔa kɛɛ Yuda kè aɔ zè kɔn bángukena yáonɔnɛ yánzi. ¹³ Yuda kpaaanɔ nàa mɔnafikikena pì guu. Baa Banaba se aɔ à gà wà nàrɔmma. ¹⁴ Kè má è aɔ baaru nna yápara kúna a zéaro, má ò Pitane aɔ píngi wáa: N Yuda ina ní kuu lán bori pánde bà, èè kɛ lán Yuda bànlo. À kè dia neè gá na bori pándenɔ, lɛ aɔgɔ Yudanɔ yá kúna?

¹⁵ Yudanɔn wa ũ ina guu, bori pánde durunkɛrinɔn wa ũro. ¹⁶ Mɔde wá dɔ kè gbɛkɛ è bɔ maa doka pì kɛna yánziro, séde Yesu Kirisi náanekena ado. Baa wapinɔ, wa Kirisi Yesu náane kè, lɛ wà è wà bɔ maa wa Kirisi náanekena pì yánzime, èè kɛ doka pì kɛna yánzinlo, zaake gbɛkɛ è bɔ maa dokakúna yánziro. ¹⁷ Gurɔ kè wée wɛtɛɛ wà bɔ maa Kirisi guu, tó wá è durunkɛrinɔn wa ũ se, beee bè Kirisi e durun gbaa zén yɔ? Auo! ¹⁸ Tó ma ɛara mée doka kè má gbòro kekɛɛ, doka pì taarideen ma ũ gwe. ¹⁹ Zaake ma gɔ gè ũ doka pì musu, ben ma kpɛɛ line, lɛ màgɔ kuu Luda pɔ ũ yánzi. Ma ga lía kɔn Kirisio. ²⁰ Mámbe má kuu dɔro, Kirisi bé à kú ma guu. Tia sa ma gbɛntekɛɛ guu má kú Luda Né kè yemazi à gi a wèndizi ma yánzi náanekena guume. ²¹ Mée Luda gbɛkɛɛ da páro. Tó gbɛ è bɔ maa doka pì yánzime, èndɛ Kirisi gà páme.

3

Musa doka kɔn ludanaanekena

¹ A Galatia misaideenɔ! Wà pɔ dàawan yɔ? Wa Yesu Kirisi gana lía òdɔaare à è sànsán. ² Má yezi mà yá mèn doo gbekaawa. A Luda Nini è dokakúna yánzin yɔ, ke yá kè á mà pì náanekena yánzime? ³ À kè dia a gɔ misaideenɔ ũ lán kè bà? A naa kɔn Luda Nini gbáaao, ben èè mì deɛ kɔn a zìnda gbáaaoɔ? ⁴ A nawéa bíta kè pán yɔ? Auo, èè ke páro. ⁵ Luda a Nini kpáawa, à dabuyáno kè a tɛ a dokakúna yánzin yɔ, ke yá kè á mà pì náanekena yánzime?

⁶ À gwa Ibraia. À Luda náane kè, ben Ludaa tò yá bòo nna a náane kè à kè yánzi. ⁷ Àgɔ dɔ kè gbɛ kè aɔɔe Luda náane kɛnɔ bé Ibrai boriinɔ ũ. ⁸ Luda yá takada gíake à à baaru kpà Ibraine à bè, Luda é aubarika da bori píngin à gázĩ, zaake Luda yá takada pì gíake à dɔ kè Luda é tó yá bɔ nna kɔn bori pándenɔ a náane kè aɔé ke yánzi. ⁹ Len Luda è aubarika da gbɛ kè aɔɔe à náane kɛnɔn lɛ, lán à kè a náanekeri Ibraine nà. ¹⁰ Gbɛ kè zè kɔn dokakúnáo gɔ láari pɔ ũmɛ, zaake à kèna Luda yán wà bè, gbɛ kè yá kè aɔɔ kú doka takada guunɔ kúna píngi a zéaroo né láari pómɛ. ¹¹ Wá dɔ sànsán kè Luda è tó yá bɔnyo nna dokakúna yánziro, zaake wà bè, gbɛ kè Ludaa tò yá bòo nna a náane kè èè kɛɛ yánzi bé eégɔ kuu. ¹² Doka e kɔ e kɔn ludanaanekenaoro, zaake wà bè, gbɛ kè yá pì kè, adee é wèndi e à guu. ¹³ Kirisi gɔ láari pɔ ũ wa gɛɛ ũ, à wa bɔ doka láari guu, zaake à kèna Luda yán wà bè, gbɛ kè wà lògo lía né láari pómɛ. ¹⁴ Beee kè

le le aubarika kè Ludaa dà Ibraĩn e à g̃ bori pāndenɔne Kirisi Yesu gāzĩme, le wà Ninii kè Luda à lé gbè e à náanekeɔna yānzi.

Musa doka k̃n Luda légbēnao

¹⁵ Ma gbēno, gbēntee yākena takan mée ooare. Tó gbē légbē die, bensō à sèedadeenɔ vĩ, weé f̃ wà gbororo, weé f̃ wà yāke kaaranlo. ¹⁶ Len Luda lé gbè Ibraĩne le k̃n à boriio. Luda yā takada e be k̃n à boriino lán gbē pariino à téřma bāro, à bè k̃n à boriio. Gbē mèn don à téa, àmbe Kirisi ũ. ¹⁷ Yā kè má yezi mà oon yè: Luda g̃ake à lé gbēne yā à bè a bà ég̃ kúo. Wè waa plaa k̃n mèn baaakurio gberan doka mò. Doka pi é f̃ à légbēna pi gbororo, eé f̃ à à ke pāro. ¹⁸ Tó wè Luda aubarika e dokakúna guu, èndē èe b̃ à légbēna guu d̃ro. M̃de Luda gbēke kè Ibraĩne, kè à à lé gbēne yānzime. ¹⁹ B̃yānzi à doka diezi d̃o? À doka kàara ai Ibraĩ borii kè Luda lé gbè à yā musu g̃ m̃me, le gbēno e wà d̃ kè wà de taarideenɔ ũ Luda kiia yānzi. Luda a doka pi kpà malaikanoa, ã nà yākerine a ozi, à die gbēno. ²⁰ Luda légbēna s̃, à yāme ado, à bà kú k̃n yākerioro.

²¹ T̃, doka pi b̃ Luda légbēna kp̃en ỹ? Lenlo! Tó doka kè è wèndi kpářma kuu yā, le wa b̃ maa doka pi yānzi. ²² À kēna Luda yān wà bè, durun gbē s̃nda píngi kà kp̃en, le aubarika kè Luda à lé gbè pi e à g̃ Yesu Kirisi náanekeɔno p̃ ũ à náane kè ão ke pi yānzi.

²³ Zaale Yesunaanekeɔna e m̃ro, doka wa ka kp̃en, à wa kúna pisinano ũ ai Yesunaanekeɔna kè èe m̃o g̃aa à b̃o gupuraa. ²⁴ Len doka pi de wa gwari ũ le yā ai Kirisi g̃ m̃, le yā b̃wao nna à náanekeɔna yānzi. ²⁵ Lán Yesunaanekeɔna s̃ nà sa, wa b̃ wa gwari yān.

²⁶ Kuuna Kirisi Yesu guu á de Luda ñno ũ a píngi à náane kè ée ke yānzi, ²⁷ zaake am̃a kè a batisi kè Kirisi p̃ ũno, a Kirisi dà s̃e. ²⁸ Yudano k̃n bori pādeno, z̃no k̃n wēeneno, g̃gbēno k̃n ñgbēno doodona k̃nero, zaake a píngi p̃ d̃ñk̃n a ũ kuuna Kirisi Yesu guu. ²⁹ Tó á de Kirisi p̃ ũ, á de Ibraĩ boriino ũme, bensō á de aubarika kè Luda à lé gbēne bl̃erino ũ.

4

¹ Mée ooare, gur̃o kè túbiblieri de né ũ, baa tó à de auzikiño de à p̃ ũ píngi, à de z̃l̃aro. ² È m̃i sie gw̃ariño k̃n gbēnsino ai gur̃o kè à dee diea. ³ Len wapino se, gur̃o kè wée k̃asa k̃uro, weé z̃ò ble anduna p̃ kè wè m̃i sieřneño. ⁴ Kè gur̃o kè Ludaa die k̃a, à a Né z̃l̃, wà à ì gbēntee ina ũ Musa doka guu. ⁵ Le à wam̃wa kè wée z̃ò blee Musa dokaño bo, wà g̃ à ñno ũ. ⁶ Luda a Né Ninii dà wa swè guu, kè wá de à ñno ũ yānzi. Ninii pi è wii lé à be: Baa, ma De! ⁷ Beee yānzi z̃ñ n ũ d̃ro, ññ n ũ. Lán Luda ññ n ũ ñ, à n ke a túbiblieri ũme.

P̃lu bídikena Galatiano yāa

⁸ Gur̃o kè á Luda d̃ro, eè d̃o p̃ kè de Luda ũrooñzi. ⁹ Lán á Luda d̃o nà tia sa, at̃nsa kè Ludaa a d̃, b̃yānzi a eara ée ae d̃o p̃ gina futa gb̃asai piñozi d̃o? B̃yānz̃in a eara á yezi à d̃ñzi d̃zi? ¹⁰ Èe gur̃o keño k̃n m̃o keño k̃n z̃ibaa keño k̃n wè keño t̃e bo. ¹¹ Ṽia ma kú a yā musu. Ase z̃l̃ p̃aan má kè a tés̃?

¹² Ma gbēno, ma wée k̃eawa, à g̃ lán ma bà, zaake ma g̃ lán a bà. Ée taari ke me yāro. ¹³ Á d̃ kè gyākena guun ma baaru nnaa kp̃are káaku. ¹⁴ Baa kè ma gyākena k̃eare ỹagwana ũ, ée kya k̃amaguro, ée lóu sumaro, a ma si lán Luda malaika kes̃ Kirisi Yesu b̃ame. ¹⁵ Aubarika kè ée ke me yāa kè diaa? Mé

fɔ mà o a yā musu mà be, tó eé sí ke yā, le a a wée bɔ̀bɔ̀ á kpàma. ¹⁶ Kè ma yāpuraà òare yānzin ma gɔ a zanguri ũzi sa? ¹⁷ Gbē m̀nɔ̀ mè wà kɔ̀n a yāo, m̀dè à maa yānzinlo. Aɔ̀ yezi à kēwame, le à narĩma. ¹⁸ Mēwāna kɔ̀n gbē yāo à maa yānzin bé à nna. Ma mè wà kɔ̀n a yāo gurɔ̀ p̀ngime, èe ke gurɔ̀ kè má kúao adonlo. ¹⁹ Ma né yenzideenɔ̀, mēe a ina wāwāa kee dɔ̀ ai Kirisi gɔ̀ sɔ̀ ke a guu. ²⁰ Má yezi m̀agɔ̀ kúao tia, le mà a yā'ona lie, zaake ma bídi kè a yāame.

Agyara kɔ̀n Sarao

²¹ À omē, amɔ̀a kè á yezi doka gɔ̀ iko vīawaanɔ̀, èe yā kè à kēna Musa doka takada guu maroo? ²² Wà bè Ibraĩ négɔ̀gbēnɔ̀ ì gɔ̀n plaa. À à doo ì kɔ̀n zòomē, ben à à doo ì kɔ̀n wēenēo. ²³ Zò pì né ì gbēnteekeē guumē, ben wēenē a pɔ̀ ì Luda légbēna yānzin. ²⁴ Nɔ̀gbē p̀nɔ̀ yā dewe yāasi taka ũ, Luda bà kuunaño yā leo plaa ũ. À doo bɔ̀ Sinai kp̄ii k̄iame, è zòkeē inē. Àmbe Agyara ũ. ²⁵ À de Sinai kp̄iii kè kú Larubunɔ̀ b̀sun yāasi taka ũ. Yerusalemu tiaa de à ũ dɔ̀, zaake èe zò bleē kɔ̀n a gbēnɔ̀ ñ p̀ngime. ²⁶ Yerusalemu kè kú musun wēenē ũ. Àmbe wa da ũ. ²⁷ Zaake à kēna Luda yān wà bè:

Ñ p̀nnaa ke, n pāaa kè née né iro!

Ñ guda ke, mmɔ̀n kè née nòwāwāa kero!

Zaake mmɔ̀n kè n zā pā kp̄anzi,
n né parii de nɔ̀gbē kè a zā ae d̀a p̀la.

²⁸ Amɔ̀anɔ̀ sɔ̀ ma gbēnɔ̀, Luda légbēna nēnɔ̀n a ũ lán Isaaku bà. ²⁹ Né kè wà ì gbēnteekeē guu ìa dà né kè wà ì kɔ̀n Luda Nini gbāaaoa. Len à de le kɔ̀n à tiaao.

³⁰ À kēna Luda yān diame? Wà bè: Ñ pé zò p̄ia kɔ̀n a néo, zaake zò né é t̄ubi ble kɔ̀n wēenē néoro. ³¹ Beee yānzin ma gbēnɔ̀, zò nēnɔ̀n wa ũro, wēenē nēnɔ̀n wa ũ.

5

Gɔ̀na wēenēnɔ̀ ũ Kirisi guu

¹ Gɔ̀na wēenēnɔ̀ ũ yānzin Kirisi wa bozi. À zeo g̀ngin, àton tó wà eara wà bà káare a yīn z̀nɔ̀ ũ d̀ro.

² Mamɔ̀ma Pɔ̀lu mēe ooare, tó á tò wà b̀ngu k̀are, Kirisi é kaarana kearero.

³ Ma eara má ò, ma kaaraare, gbē kè tò wà b̀ngu k̀are, séto à mì sie Musa dokanē p̀ngi. ⁴ Amɔ̀a kè èe weteē à bɔ̀ maa doka guunɔ̀, a a zĩnda kè Kirisia, a kē Luda gbēkeēa. ⁵ Yesu náanekena guu wà bɔ̀na maa támaa vī, wa wēe d̀zi kɔ̀n à Ninii gbāaa. ⁶ Kirisi Yesu guu b̀ngukena ke b̀ngukenasai yake vīro, séde Yesu náanekena kè è yenzi inē.

⁷ Èe gaa ae yā maamaa. Dé bé à tena yāpuraazi zé z̀zaree? ⁸ Yā kè a à zé è e bɔ̀ Luda kè à a sisi à a sēe k̄iara. ⁹ Buredi ēzē néngo è flawadana sēse p̀ngi. ¹⁰ Má a náane vī Dii guu, kè é ǹse pānde daro. Gbē kè èe a liik̄sa sɔ̀ é a zĩ gbē e, baa déme. ¹¹ Mapi sɔ̀ ma gbēnɔ̀, tó b̀ngukena waazin mēe kee ai gbāa, b̀yānzin wēe wēe tāamazi d̀ɔ̀? Tó leme, le Kirisi gana lía yā è ɔ̀ gbēkearo. ¹² Gbē kè aɔ̀e a liik̄sa kɔ̀n b̀ngukeyaonɔ̀ gá wà ñ zĩnda fēe ke se.

¹³ Amɔ̀anɔ̀ sɔ̀ ma gbēnɔ̀, Luda a sisi à gɔ̀ wēenēnɔ̀ ũme, m̀dè àton tó a gɔ̀na wēenēnɔ̀ ũu p̄i g̀are p̀yeyikena zé ũro. Agɔ̀ mì siek̄nē kɔ̀n yenzio, ¹⁴ zaake yā m̀n doo k̄kiin Musa doka p̀ngi mì ũ: Ngɔ̀ ye n gbēdaaazi lán n zĩnda wēndi bà. ¹⁵ Tó èe swaa t̄t̄ek̄sa èe k̄s s̀soo, à làakari ke k̄skaatenazi.

Luda Nini d̄nnena ae

¹⁶ Mée ooare, à tó Luda Nini dɔare ae, a gbēnteekeɔyezi é mì de. ¹⁷ A gbēnteekeɔyezi è kɔ sé kɔn Luda Nini pɔoro, bensɔ Luda Nini pɔyezi è kɔ sé kɔn a gbēnteekeɔoro. Aɔè gikɔzime, beee yānzi eè fɔ à yā kè á yezi kero. ¹⁸ Tó Luda Nini e dɔare ae, doka iko víawaro.

¹⁹ Wá wa gbēnteekeɔano dɔ sánsán: Pápákena, gbásíkēna, wísaiyá, ²⁰ taagbágbána, ēzēdeke, zangu, swè, nòsegɔaano, nòsewáaa, denlawetena, kékékɔana, kɔkpaatetena, ²¹ kēna kɔo ñi, wēdena, kɔkɔpápá'ona kɔn yā beee takano. Ma à lé dàawa lán má dàawa nà yā, yā beee taka kèrinɔ é kpata kè bò Luda kiiá blero.

²² Luda Nini sɔ è yenzi ínne kɔn pɔnnaao kɔn aafiao kɔn menao kɔn gbēkeeo kɔn maakēnao kɔn náaneo ²³ kɔn busekeeo kɔn zindakúnadɔo. Doka ke è gí yā beeenɔ takaziro. ²⁴ Gbē kè aɔo de Kirisi Yesu pɔ úuno ñ gbēnteekeɔda pà lía kɔn a pónidenano kɔn a pɔyezino ledó. ²⁵ Lán wá kú Luda Nini gāzī nà, wà à dɔro sé. ²⁶ Wátongɔ wada víro, wàton kɔ dɔkɔaro, wàton nòsegɔaano kpá kɔoro.

6

ɔdana kɔa

¹ Ma gbēno, tó a gbēke gá à sàsá à durun kè, amɔa kè Luda Nini e dɔare aeno à gɔgɔo busebuse, à làakari ke le wàton a yɔ wà gwa sero. ² Ágae kɔ aso sé. Ée Kirisi doka papaan gwe. ³ Tó gbēke e a zīnda gwaa pɔke ũ, bensɔ à kuu pɔke ũro, èe a zīnda sásáame. ⁴ Baade a yákēna tàasi ke, gbasa à ña dá. Àton a yā lekɔzi kɔn gbē pānde pɔoro, ⁵ zaake baade é a zīnda aso séme.

⁶ Gbē kè wée Luda yā daane, à a auziki li a dannerine.

⁷ Àton a zīnda kekero, Ludaa e sí faboro. Pɔ kè gbē tɔn è kē. ⁸ Tó gbē tɔ a gbēnteekeɔdaa, eé kaatena ine. Tó gbē tɔ Luda Nini dɔnena ae guu sɔ, eé wèndi kè è yáaroo ine. ⁹ Wàton kpasa kɔn maakēnaoro, zaake tó wée kámma booro, wé àre e a gurɔo. ¹⁰ Beee yānzi tó wa zé è, wàgae à maa ke baade pingine, atēna wa Yesu náanekeri daano.

Lézamma

¹¹ A wēzā gbèregbere kè má kè kɔn ma zīnda ɔo gwa sa.

¹² Gbē kè aɔo yā kee gbēno wée yānzino bé wée gá naaawa kɔn bāngukeryāo, le wàton wée támma zena kɔn Kirisi gana lía yáoro yānzi. ¹³ Baa bāngukeri pino see doka kúnaro. Aɔo yezi à bāngu ke, le wà e wà ña dá a sèeda pì yā musu yānzime. ¹⁴ Mée ña dá pɔke yā musuro, séde wa Dii Yesu Kirisi gana lía yā baasiro, zaake beee yānzi anduna gɔme gè ũzi bensɔ ma gɔ gè ũ andunane. ¹⁵ Bāngukena ke bāngukenasai yáke víro, séde gɔna gbē dufu ũ. ¹⁶ Luda gbēke ke gbē kè aɔ yā pì kúnano, à ñ gba aafia. Aɔmbe Isaraili yápuraano ũ.

¹⁷ Zaa gbàa gbēke tón wée támma dɔro. Ìaa kè wà dàma Yesu yānzi bògbè kpé kú ma mēa.

¹⁸ Ma gbēno, wa Dii Yesu Kirisi gbēke keare! Aami.

EFESUDEENŌ

Gbēkēē kè Ludaa kèwe Kirisi guu

¹ Mamoma Pɔlu, Kirisi Yesu z̄iri Luda pɔyezina guu, mámbe ma takada kè kè Ludaa gbē kè aɔɔe Kirisi Yesu náane kēē zaa Efesunɔne. ² Wa De Luda kɔn Dii Yesu Kirisio gbēkēē keare, à a gba aafia.

³ Wà Luda wa Dii Yesu Kirisi De sáabu kpá! Wa kuuna Kirisi guu Luda a Ninii aubarika píngi dàwagu zaa musu. ⁴ Á wa se a guu anduna kaena á, le wa kuuna ḡɔ denɛ adona see sai. Yenzi guu ⁵ à ḡiake à wa die a néno ũ Yesu Kirisi ḡazī lán èe weteē a pɔyezi guu nà, ⁶ le à tɔ bo a gbēke gakuidee kè à kèwe a Né yenzidee guu yānzi. ⁷ Á guu à wa bo kɔn a aruo. À wa taarinɔ kèwe a gbēke bíta ⁸ kè à kèwe à ḡɔ la yānzi. Ōndɔ píngi kɔn wéezē píngio guu ⁹ à tò wa a pɔyezi asii d̄ɔ lán à zèò à ke Kirisi ḡazī nà. ¹⁰ Tó à pɔyezi pí kegurɔɔ kà, eé pɔ píngi kakɔa Kirisi n̄ Mideene, pɔ kè kú musu kɔn tɔɔteo píngi. ¹¹ Ludaa kè è yā píngi ke lán à zèò a pɔyezi guu nà ḡiake à wa die lán èe weteē nà, à wa se a pɔ ũ Kirisi guu, ¹² le wamɔwa kè wa wée dɔ Kirisizi zaa káakunɔ wàḡɔ de à tɔ gakuidee b̄irinɔ ũ. ¹³ Apinɔ s̄s̄, a yāpura yā mà, a baaru nnaa kè à a mì s̄i p̄i s̄i. Á guu Luda a z̄inda s̄eeda kèwa à Ninii kè à à lé gbē ũ. ¹⁴ Àmbe t̄ubi kè wé e kpégaau ũ ai Ludaa ḡɔ gá a gbēno bo, le aɔ à tɔ gakuidee bo yānzi.

Pɔlu aduakena Efesudeenɔne

¹⁵ Beee yānzi zaa gurɔɔ kè ma a Dii Yesu náanekena mà kɔn yenzi kè á v̄i kɔn Ludaa gbēno n̄ píngi, ¹⁶ méé kámma bo kɔn Ludaa sáabukpanao a yā musuro. A yā èḡɔ d̄omagu ma aduakena guu. ¹⁷ Mèè wéē ke kè De gakuide, wa Dii Yesu Kirisi Ludaa à a gba ōndɔɔ à a wéē kēare kɔn a Ninii gbāaa, le à e à à d̄ɔ wásawasa. ¹⁸ Mèè wéē kea à a n̄ɔse wēare, le à e à à támaa kè à a sisia d̄ɔ, à t̄ubi gakuidee auziki kè à die a gbēnoɔne ¹⁹ kɔn a gbāa bíta b̄onsae kè èe z̄i kēē wamɔwa kè weē à náane kēeno guuo. Gbāa bíta pí z̄i kè Kirisi guu ²⁰ gurɔɔ kè Ludaa à f̄eē gaan à à v̄èe a ɔplaazi zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi den kpatablerinɔ kɔn ikodeenɔ kɔn gbāadeenɔ kɔn diinola n̄ píngi kɔn tɔ kè wè mì siēn̄enɔ píngi. Èe ke anduna tiaa kèkii adonlo, kɔn à kè eé m̄osome d̄ɔ. ²² Ludaa tò à iko v̄i pɔ píngia, ben à à die baabo píngi m̄idee ũ s̄osine. ²³ S̄osi p̄in Kirisi mè ũ, à de Kirisi kè è pɔ píngi papa guu píngia papana ũ.

2

Fēe b̄ona gaan gēna wēndin

¹ Á de yā gēno ũ Ludane a taarinɔ kɔn a durunno yānzi. ² Á té anduna kèki tubazi, a mì siē iā gbāadeenɔ k̄inanɛ, Setān kè kpé d̄ona ludayāmarisaideenɔne aē pí. ³ Wa píngi wá de lán n̄ bà yā se. Weē pɔ kè wa mè yezi kɔn yā kè wa pɔɔ gbào ke. Wa ina guu wá de gbē kè Ludaa é pɔfē pitaámmanɔ ũ lán danɔ bà, ⁴ mode Ludaa s̄uu bíta, à yenzi v̄iwe maamaa. ⁵ Gurɔɔ kè wá de gēno ũ wa taarinɔ yānzi, à wa f̄eē kɔn Kirisio ledɔ. À a mì s̄i a gbēkēē guu. ⁶ Kirisi Yesu guu à wa se à wa v̄eēo zaa musu, ⁷ le à e à a gbēke bíta b̄onsae ɔbañne anduna kè eé m̄ó guu yānzi yā maa kè à kèwe kuuna Kirisi Yesu guu musu. ⁸ Ludaa a mì s̄i a gbēkēē guu Yesu náane kè á kè yānzi. Beee e bo a k̄ianlo, Ludaa bé à a gba. ⁹ A m̄isina e bo

a yākena gāzīnlo, le gbēke tón ĩa dāoro yānzi. ¹⁰ Luda ɔgben wa ũ. Kirisi Yesu guu à wa ke le wàg̃s kú k̃n yá maaa k̃ è à g̃iake à diēwee kenao.

G̃na mè d̃nk̃s ũ Kirisi guu

¹¹ Am̃a k̃ è á de bori pāndeñ ũ ina guu, à laasuu lé a kuuna ziia. Bāngudeeñ è beare gef̃odeeñ, m̃de ãs bāngukena de gb̃entee ɔgb̃e ũm̃e. ¹² Gur̃o beee á kuu Kirisi sai, á de gb̃e z̃it̃ñ ũ Isarailiñne. A baka kú Luda bà kuunaño k̃n à légb̃ēñnenao guuro. Á kú anduna guu t̃amaa sai ludad̃sai. ¹³ Kirisi Yesu guu tia, am̃a k̃ è á z̃á k̃n Ludao yāaño a s̃zi k̃i k̃n Kirisi aru gb̃āaa. ¹⁴ Am̃be wa kuuna k̃so nnaa ũ, à tò Yudaño k̃n bori pāndeño g̃s mè d̃nk̃s ũ. À mè guu à íbet̃e k̃è da ní dagura b̃i ũu gb̃oro, ¹⁵ à Musa doka kp̃a guuzi k̃n à yādiēnaño, le à tó ãs plaa ní píngi g̃sao gb̃e dufu m̃eñ doo ũ. Leñ à ní k̃e k̃so nna le. ¹⁶ À íbet̃e ỹaa, à ní plaa ní píngi k̃è nna k̃n Ludao mè d̃nk̃s pí guu a gana lía yānzi. ¹⁷ À m̃ò à k̃ena nna k̃n Ludao baaru kp̃a am̃a k̃ è á z̃á k̃n Ludaoñne k̃n gb̃e k̃è ão k̃ioño d̃o. ¹⁸ Kirisi yānzi wa píngi wá z̃é ṽi w̃a s̃ De Ludazi k̃n à Nini d̃nk̃s gb̃āaa.

¹⁹ Beee yānzi á de gb̃e z̃it̃ño ke b̃am̃oño ũ d̃oro, a g̃s bedeēño ũ k̃n Luda gb̃ēño, à uadeēño. ²⁰ Am̃be kp̃é k̃è Ludaa b̃ò ēe k̃è z̃ir̃iño k̃n annabiño d̃aēa ũ, bens̃ Kirisi Yesuñ à ēdaēgb̃e ũ. ²¹ À guun kp̃é p̃ó píngi è k̃s k̃un, èg̃s gb̃āa Luda kp̃é ũ Dii guu. ²² À guu apiño se, á de kp̃é pí bob̃oño ũ, ámbe Luda Nini kúkii ũ.

3

P̃lu z̃ik̃ena bori pāndeño té

¹ Beee bé à tò mam̃oma P̃lu má de pisina ũ Kirisi Yesuñe a bori pāndeño yānzi. ² Ée ma lán Luda a gb̃ēkekennena z̃i d̃am̃e mà ke a téroo? ³ Luda a asiiỹa b̃dam̃e, má k̃ēare féte k̃o. ⁴ Tó a à kyó k̃è, é f̃s à d̃s lán ma w̃ée k̃è ña Kirisi asiiỹa musu. ⁵ Luda e ỹa pí o gb̃ēkeñe ỹaro, ben tia sa à b̃da a z̃ir̃iño k̃n a annabiñoñe k̃n a Ninii gb̃āaa. ⁶ Ỹa k̃è utena ỹa p̃iñ ỹe: Kirisi Yesu guu baaru nna mana yānzi bori pāndeño g̃s Luda t̃ubibleriño ũ led̃o k̃n Yudaño, ãs g̃ñyo mèd̃nk̃s̃deeño ũ. Ãs baka kú lé k̃è Ludaa gb̃ē guu. ⁷ Ma g̃s baaru nnaa pí kp̃ari ũ gb̃aa k̃è Ludaa d̃am̃e yānzi k̃n à gb̃āaa k̃è èe z̃i kee ma guuo. ⁸ Mam̃oma k̃è má k̃ēsāna Luda gb̃ēño té, Luda gb̃aa pí d̃am̃e, ben m̃ée Kirisi auziki yāanasai baaru kpaa bori pāndeñoñe, ⁹ m̃ée asiiỹa k̃è Ludaa e w̃et̃ee gb̃e s̃anda píngine b̃oñne gupuraa. Asiiỹa pí utena Luda k̃è p̃ó píngi k̃è kiia zaa k̃áaku, ¹⁰ ben tia sa à tò kpatableriño k̃n ikodee k̃è ão kú musuño a ̃nd̃s bori pariiño d̃s s̃osi g̃āz̃i. ¹¹ Luda p̃oyezi k̃è kuu zaa gur̃o píngi pí lé p̃apa Kirisi Yesu wa Dii g̃āz̃i. ¹² À guu wá z̃é ṽi w̃a s̃ Ludazi k̃n sw̃ēo kp̃aena à náañek̃ena yānzi. ¹³ Beee yānzi ma w̃ée k̃ēawa àton tó a ñs̃e yaka naw̃ēa k̃è m̃ée kee a musu yānz̃iro. A b̃na maaa yānz̃ime.

Kirisi yenzi

¹⁴ Beee yānzi m̃eē kúe De Ludañe. ¹⁵ À kiiañ à bedee k̃è ão kú musu k̃n t̃ot̃eoño ní t̃s̃ èñ ní píngi. ¹⁶ M̃eē w̃ée kea à a gba gb̃āaa a ñs̃e guu k̃n a Ninii gb̃āaa a auziki gakuide lén, ¹⁷ le Kirisi ṽēe a sw̃ēñ a náane k̃è ée kee yānzi, a k̃āsāp̃eena g̃s gb̃aa yenzi guu, ¹⁸ le à e à à yenzi yāasa k̃n à gb̃āao k̃n à lez̃io k̃n à b̃o gb̃áze d̃s k̃n Luda gb̃ēño píngi, ¹⁹ le à e à à yenzi k̃è w̃éé f̃s w̃a à lé d̃s píngiroo d̃s, Luda papana píngi pek̃r̃eawa.

²⁰ Luda bíta! Eé f̄s à kewe de lán weè à wée ke ke weè à laasuu lé nàla maamaa k̄n gbáaa kè èe z̄i kee wa guuo. ²¹ Wàḡs à t̄s b̄w̄ s̄osi k̄n Kirisi Yesuo guu ai wa boriia gur̄o s̄anda píngi! Aami.

4

Mèd̄n̄k̄s̄kena

¹ Mam̄ma kè má de pisina ũ Diine, ma wée kèawa a kuuna ḡs de lán Luda a sisi àḡs de nà. ² À k̄s f̄s àḡs yek̄z̄i z̄indabusana guu k̄n n̄s̄eȳiio k̄n menao. ³ À wée t̄a àḡs lédole kè b̄s Luda Nini kiia v̄i bà kè è a d̄ok̄sa ũ. ⁴ Mè mèn dome, bens̄s Ninii p̄i mèn dome. Len t̄amaa kè Luda a sisia mèn do le se. ⁵ Dii mèn do bens̄s d̄nzize mèn do k̄n batisi mèn dooo. ⁶ Luda mèn dome wa píngi De ũ. Àmbe à iko v̄i wa baadea, èḡs z̄i kee wa baade píngi guu, à kú k̄n wa baade píngio.

⁷ Kirisi gb̄eke kè wa baadene, lán à gba dàwe nà lén. ⁸ Beee ȳanzi à k̄na Luda ȳan wà bè:

Kè à f̄e à tà musu, à d̄s z̄iz̄on̄ne ae,
à gba dà gb̄en̄ne.

⁹ À f̄e à tana musu beee de diam̄? Beee bè à p̄ita ai t̄ote ḡiz̄i ḡiā. ¹⁰ Gb̄e kè p̄ita p̄ime gb̄e kè f̄e à tà ludambe musumus̄ ũ, le à gu s̄anda píngi pa. ¹¹ Àmbe à gb̄eken̄ gb̄a z̄e āḡs de z̄irino ũ, gb̄eken̄ annabino, gb̄eken̄ baarunnakparino, gb̄eken̄ pasit̄ino ke ȳadannerino, ¹² le Luda gb̄en̄ ḡs kú à z̄i soru guu, le Kirisi mè gb̄aa k̄, ¹³ ai wa píngi wàḡs gá ká Luda Né náane d̄n̄k̄s̄ kenaa à d̄na d̄n̄k̄s̄ guu, le wà ḡs gb̄e papanano ũ Kirisi kè p̄s píngi p̄ek̄s̄ea bíta lén. ¹⁴ Tó leme wéḡs de né féte kè wè ònd̄s̄ k̄n m̄nafikio keñzi wà n̄ s̄as̄ano ũ d̄oro, kè yā dufu dannena è n̄ sé lán ĩa ke is̄s̄ bà. ¹⁵ Auo, wé ȳapuraa o k̄n yenzio wà gb̄a yā píngi musu Kirisi kè de à mì ũu guu. ¹⁶ À guun m̄egu píngi è k̄s k̄n ās̄ nak̄sa k̄n ũino gb̄aaao, ben m̄eguuno è z̄i ke a z̄éa, mè èḡs gb̄aa àḡs kaara k̄n yenzio.

Kuuna zi k̄n kuuna dufuo

¹⁷ Beee ȳanzin m̄e yā ooare k̄n Dii t̄so, m̄e a gb̄aao làakari. Àtonḡs̄ kuu lán kifii kè ās̄ n̄s̄efutakee d̄or̄ne aeno bàro. ¹⁸ Ās̄ laasuu n̄ ké ȳnko, ās̄ z̄à k̄n w̄endi kè Luda è kp̄ámmao, kè ās̄ wée sia, bens̄s̄ ās̄ sw̄a gb̄aa ȳanzi. ¹⁹ Ās̄ n̄s̄e v̄iro, ās̄ n̄ z̄inda kp̄a w̄isaiyāa, ās̄ dà zaa bori píngi kenaa nii v̄i. ²⁰ Am̄ano s̄s̄, ée Kirisi yā dada lero. ²¹ A à yā mà, ben Yesu guu a ȳapuraa kè à v̄i dàda. ²² Wà òare à o kp̄a à dà zii kè d̄bare aezi, kè yàka a p̄nidena zaaano ȳanzi. ²³ Wà òare à a n̄s̄e lie a laasuu ḡs dufu, ²⁴ é dà dufu kè Ludaa kè lán a p̄s bà sé, a kuuna èḡs adona kuuna ȳapuradee ũ ȳz̄edekena guu.

²⁵ Beee ȳanzi à o kp̄a m̄nafiki ȳazi, a baade gae ȳapuraa a o gb̄edaaane, zaake mèd̄n̄k̄s̄deen̄o wa ũ. ²⁶ Tó a p̄s f̄e, àton durun kero. Àton tó ōf̄ant̄e ḡe kp̄en̄ àḡs kp̄e p̄of̄enaro, ²⁷ le àton Ibilisi gba zéro ȳanzi. ²⁸ Gb̄e kè è kp̄ai o yā kp̄ai tó. À wée t̄a à z̄i maa ke k̄n a ōo, le à p̄s e à takaasideeno gba. ²⁹ Àton tó yā zaa ke b̄o a lénlo, séde à z̄edee kè eé gb̄e kaara, à ke àre ũ gb̄e kè ās̄e maano. ³⁰ Àton Luda Nini kè kú adona da p̄siaanlo. À de s̄eeda kè Ludaa kèawa ai a bogur̄z̄i ũ. ³¹ Àton ke ĩi k̄n gb̄ekeoro. À p̄of̄e tó k̄n p̄t̄eō k̄n patana gb̄aaao k̄n gb̄es̄s̄s̄nao k̄n p̄as̄i bori s̄anda píngio. ³² Àḡs gb̄eke v̄i k̄o. Àḡs k̄s w̄enda v̄i. À s̄uu ke k̄o lán Luda s̄uu k̄eao nà Kirisi guu.

5

Kuuna gupuraan

¹ Lán á de Luda né yenzideenŋ ū nà, à à zékpaε sé. ² Lán Kirisi yewazi nà à gí a wèndizi wa yánzi sa'obo kè à gū nna Ludanε ū, à tó yekōzina d̄bare aε le se.

³ Lán á de Luda gbēnŋ ū nà, èe kō sío wà pāpākεna ke dà zaa bori píngi ke wākū yā ma a té sero. ⁴ Wísaiyā'ona kōn yā d̄r̄osai onao kōn fāadi zaa bonao e kō siaoro d̄, sé saábukpana yā. ⁵ Àgō dō sānsān kè pāpākεri ke dàzaade ke wākūde ke è kpata kè bō Luda kiia ble lēdo kōn Kirisioro. Pō kè gbē è à wākū keε gō à dii ūmε. ⁶ Àton tó gbēke a sāsā kōn yā pā korioro. Yā beee takanŋ bé éé tó Luda p̄fε pita a yāmarisaideenŋ. ⁷ Àton tó a bà gō kúnyoro. ⁸ Á kú gusiaan yā, tia sa Dii guu á kú gupuraan. Àgō kuu gupura gbēnŋ ū, ⁹ zaake gupuraa è maa bori sānda píngi ínne kōn yāzedeo kōn yāpuraao. ¹⁰ À yā kè è ká Diine dada. ¹¹ A bà tóngō kú kōn gusia yākεna kè à kaarana vīrooro. À yā beeenŋ bōbō gupuraa. ¹² Baa yā kè gbē pino è ke asii guu ona né wiyāmε. ¹³ Tó wà bō kōn yāo gupuraa, wè à sānsān dō, ¹⁴ zaake gupuraa è tó wà pō píngi e. Beee yánzi wè be:

I'ori ñ vu ñ fεε b̄na gènŋ té,
Kirisi é guu punne.

¹⁵ Àgō a taa'ona dō maamaa. Àtongō de yōnkōnŋ ūro, sé òndōrinŋ. ¹⁶ Àgae yā kè Luda à zé b̄aree ke, zaake gurŋ kèkiinŋ zaa. ¹⁷ Beee yánzi àtongō m̄saideenŋ ūro, àgō dō lán Dii p̄yezi de nà. ¹⁸ Àtongō kú kōn wēdenaoro, è pāpāa zīm̄mame, m̄de à tó Luda Nini gō zīi ke a guu papana, ¹⁹ gbasā à fāadi bo kōo kōn saamuō kōn Luda tókpanao kōn lē kè Luda Nini è daareo. À lē sí à Dii tó kpá a swè guu, ²⁰ àgō De Luda saabu keε gurŋ píngi yā píngi guu kōn wa Dii Yesu Kirisi tōo. ²¹ À m̄ siekōne Kirisi vīa kè á vī yánzi.

Gōgbē kuuna kōn a naōo

²² A nōgbēnŋ, a baade gae m̄ sie a zāne lán Diin ée keεne bà. ²³ Zaake gōgbēn nōgbē m̄ ū, lán Kirisi de s̄osi kè de à mè ūu m̄ ū nà kōn à Misirio. ²⁴ Lán s̄osi è m̄ sie Kirisine nà, lemε se nōgbēnŋ gae m̄ sie ñ zānne le yā píngi guu.

²⁵ A gōgbēnŋ s̄, a baade gō ye a naōzi lán Kirisi ye s̄osizi nà, à gí a wèndizi à yánzi. ²⁶ À à gbāsī b̄n kōn ío a yā gāzī le àgō de a pō ū, ²⁷ le à à kpan'aε ke kōn gakuio pōgbε sai yitookūna sai see sai gbāsī sai taari sai. ²⁸ Len à kō sío gōgbē píngi gō ye a naōzi le lán a zīnda mè bà. Gbē kè ye a naōzi ye a zīndazime. ²⁹ Gbēke è gí a zīnda mēziro. È pōblee kpáa è làakari d̄a lán Kirisi è ke s̄osine nà, ³⁰ kè wá de à mēguunŋ ū yánzi. ³¹ Beee yánzi gōgbē è a de kōn a dao tó, ašé nakōa kōn a naōo, aš gōn plaaa è gō mè doo ū. ³² Asii bíta kú yā p̄i guu, má è à de le Kirisi dagura kōn a s̄osio. ³³ Baa kōn beee à de a yā ū se d̄. A baade gō ye a naōzi lán a zīnda bà. Nōgbē s̄ a zā yā da.

6

Nénŋ yā

¹ A nénŋ, Dii guu àgae a de kōn a dao yā ma, zaake beee bé à maa. ²⁻³ À b̄èε lí a de kōn a daone, le àgō aafia à gí ke anduna guu. Yā kè Ludaa diε káaku kōn légbēnaon gwe.

⁴ A denŋ s̄, àton a nénŋ n̄se yakaro. À ñ toto à lé dañma Yesude négwana ū.

Zɔnɔ yā

⁵ A zɔnɔ, àgae a anduna kè diinɔ yā ma kɔn nɔse o do kɔn vīao kɔn luganao, lán Kirisin ée keene bà. ⁶ Àton zīi keñne n wée yānziro. Àgae Luda pɔyezi ke kɔn yāpuraao kè áambe Kirisi zɔnɔ ũ yānzī. ⁷ Àgae zīi ke kɔn aīao lán Diin ée keene bà, ée ke gbēnteenlo. ⁸ Àgɔ dɔ kè Dii é baade maakena fīa bone, zò kesɔ wēene.

⁹ A diinɔ sɔ, àgae keñne le se. À yā pāsī oñnena tó. Àgɔ dɔ kè aɔpino kɔn apino pīngi, a Dii kú musu, è yā ke gbēke wée yānziro.

Gɔkebo kè Ludaa kpàawaanɔ

¹⁰ Yā kè gɔn yè: Àgɔ gbāa Dii guu kɔn à iko gbāa bitao. ¹¹ À gɔkebo kè Ludaa kpàawaanɔ da pīngi, le à e à ze gíngin à Ibilisi ɔndɔ fɔ. ¹² Zaake ée ke gbēnteenon wée ɔsi kaañyoro, séde nini zaa kè aɔ kú musunɔ. Aɔ de anduna kèkii gusia kíblerinɔ ũ kɔn n mīdeenɔ kɔn n ikodeenɔ. ¹³ Beee yānzī à gɔkebo pinɔ séé à da pīngi, le à fɔ à ze à gí gurɔ zaa zī, gbasa à gɔ zena gíngin à pīngi kena gbera. ¹⁴ Àgɔ zena gbāa, à yāpuraao dɔ a pii asaa ũ, à yāzede da mò uta ũ. ¹⁵ À kena nna kɔn Ludaa baaru nnaa kpá kyatee ũ, le àgɔ kú kɔn soruo. ¹⁶ Àgɔ ludanaanekena kúna sengbango ũ gurɔ pīngi, le à fɔ à Setán kà tédeenɔ de pīngi. ¹⁷ À mīsina sé à kú mɔfura ũ, àgɔ Luda yā kè de à Ninii fēdaa ũ kúna. ¹⁸ Àgaegɔ adua kee gurɔ pīngi, àgɔ Luda dɔnle gbekaa yā pīngi guu kɔn à Ninii dɔnne'aeo. Àgae itē ke kɔn mena bitao, àgɔ adua kee Luda gbēnɔne n pīngi. ¹⁹ À adua kemε dɔ, le tó méé yā oo, Luda ma gba lé mà à baaru nnaa asii oñne vīa sai. ²⁰ Baaru nnaa pī yānzī má de Luda wéede kè wà dà kpésiaan ũ. Àgɔ adua keeme, le mà baaru nnaa kpá vīa sai lán à kɔ sio mà kpá nà.

Léammana

²¹ Wa gbēndo yenzide Tikiku, Dii zīkeri náanedeé é ma baaru kpáare pīngi, le à e àgɔ ma kuuna dɔ kɔn pɔ kè méé keeo. ²² Ma à zīlawa, le à wa kuuna oareme, a nɔse e à yīi kú.

²³ Wa gbēnɔ, De Luda kɔn Dii Yesu Kirisio a gba aafia, à a yekɔzina kaaraare kɔn a ludanaanekena. ²⁴ Luda gbēke ke gbē kè aɔ ye wa Dii Yesu Kirisizi yāana sainɔne n pīngi.

FILIPIDEENŌ

Pɔlu aduakɛna Filipideenɔne

¹ Mamɔma Pɔlu kɔn Timɔtio Kirisi Yesu zɔblerinɔ wámbe wa takada kè kè Luda gbē kè aɔɔ kú Filipinɔne kuuna Kirisi Yesu guu kɔn n̄ gbēnsinɔ kɔn n̄ dɔnlerinɔ. ² Luda wa De kɔn Dii Yesu Kirisio gbēkɛɛ kɛare, à a gba aafia.

³ Gurɔɔ kè a yā dɔmagu pínɡi, meègɔ ma Luda sáabu kpaame. ⁴ Ma aduakɛna guu pínɡi meègɔ adua kɛare a pínɡi kɔn pɔnnao, ⁵ kè a ɔ kàkɔamao baaru nna kpana guu zaa gurɔɔ kè á mà ai kɔn a gbáao yánzi. ⁶ Má dɔ sánsán, lán Luda zī maaa dàe a té nà, eégɔ kɛe ai à gá mì deo Kirisi Yesu mógurɔzī. ⁷ Á maa kè má a yā kúna a pínɡi le, zaake a yā kú ma swèn. Má da kpésiaann yoo, má ze kɔn baaru nnaa pìo a yápura ona yánzin yoo, a pínɡi á baka ví zé kè Luda ma gbaa guu. ⁸ Ludaa dɔ kè mée a begeɛ kɛe a pínɡi kɔn Kirisi Yesu yenzi borio. ⁹ Mèè adua kɛare, le a yenzi gɔ kaara àgɔ gaa dɔna guu kɔn wéekɛnao súusu, ¹⁰ le à yā kè kɔ sio à kɛe dɔ, àgɔ kuu nɔsepuradeenɔ ũ taari sai Kirisi mógurɔzī. ¹¹ Àgɔ pana kɔn yā maaa kè è bɔ Yesu Kirisi kiianɔ, le wà Luda tɔ bɔ wà à sáabu kpá.

Kirisin Pɔlu wèndi ũ

¹² Ma gbènɔ, má yezi àgɔ dɔ kè yā kè ma le té kà baaru nna gana aemme, ¹³ ben soza kibe dogarinɔ pínɡi kɔn gbē kpaananɔ dɔ kè Kirisi yánzin wà ma dà kpésiaanzi. ¹⁴ Ma dana kpésiaan yánzi wa gbē parideenɔ Dii náane kè de yála, ben aɔ kùgbáaa kàara, aɔɔe Luda yā oo gbènɔne vía sai.

¹⁵ Yápurame, aɔ gbèkenɔ è Kirisi yā waazi ke denlana yánzi kɔn nɔsegɔaanɔ, gbèkenɔ sɔ kɔn nɔse maaa. ¹⁶ Gbē kèkiinɔ è ke kɔn yenziome, zaake aɔ dɔ kè má zena kɔn Yesu baarunnakpanao yánzin má yina kèzi. ¹⁷ Nɔsegɔaanɔdee pìnɔ sɔ è Kirisi yā waazi ke denla'ɔɔannena yánzime, èe ke kɔn nɔse puraaonlo. Aɔɔe daa wèe ma kuuna kpésiaan nawéa kaaramɛ. ¹⁸ Yáken yó? Mɔnafiki guun yoo, yápuraa guun yoo, à pínɡi dé, wèe Kirisi yā waazi kɛeme. Ma pɔɔ nna kɔn beeeo, bensɔ eé eara à ke nna dɔ, ¹⁹ zaake má dɔ kè adua kè ée kɛeme kɔn Yesu Kirisi Ninii dɔnlɛo é tó mà bɔ. ²⁰ Ma wéè dɔzi, bensɔ má à náane ví maamaa, kè wí é ma kú yáke guuro. Tia sa lán a zii bà kɔn kùgbáaa mé Kirisi tɔ bɔ ma mè guu, má kuun yoo kesɔ ma gan yoo. ²¹ Zaake Kirisi yánzin má kuuzi, gaa demɛ àre ũ. ²² Tó ma kuuna wèndio demɛ zī àredeɛ ũ, má dɔ à kè mé séro, ²³ ma laasuu kpaatenamɛ. Má yezi mà tá, le màgɔ kú kɔn Kirisio. Gwee maamɛ de gura kèla zà. ²⁴ Mòde à maa màgɔ kú wèndio a yánzi. ²⁵ Beee yā fɛena víro. Má dɔ kè mé gɔ kè màgɔ kúao a pínɡi, le à e à gá ae kɔn pɔnnao ludanaanekena guu.

²⁶ Len gurɔɔ kè mé eara mà mó a gwa le, é zé e à ía dā Kirisi Yesu guu maamaa ma yánzi. ²⁷ À pínɡi dé, tó ma mɔ a gwa ke mée móro yoo, à tó a kuuna kɔ sé kɔn Kirisi baaru nnao, le tó mée a baaru maa, mà ma kè á zena ɡínɡin kɔn lédoleo, ée ɔsi kaa kɔn nɔseo do baaru nnaa pì zé yánzi. ²⁸ Áton tó a ibeenɔ yáke vía a kúro. Bee ègɔ deñne sèeda ũ kè aɔ mì pè kaatenaa, amɔanɔ sɔ é bɔ maa. Luda kenan gwe. ²⁹ Zaake Luda a gba zé à nawéa ke Kirisine, èe ke à náanekena adonlo. ³⁰ ɔsii kè á è mée kaa yā, bensɔ á mà mée kaa ai tia, apinɔ á kú ɔsi dɔnkɔ pì guume.

2

Zĩndabusana

¹ Tó a kuuna Kirisi guu lédamma vī, tó à yenzi e té kaaagu, tó á lédole vī kɔn à Niniio, tó á kɔ wēnda vī kɔn sùuo, ² à laasuu dɔnkɔ ke, àgɔ yenzi dɔnkɔ vī lédɔnkɔdeenɔ ũ, pɔyeyiadɔnkɔdeenɔ ũ, le ma pɔnnaa gɔ papana. ³ Àton yàke ke dɛnlana ke yɔkɔkena yānziro. Zĩndabusana guu à a gbēdaaa diɛ bēɛ vī dɛ a zĩndala. ⁴ Gbēke tón laasuu lé a zĩnda mèn do yāaro, à gbē pāndenɔ pɔ lé dɔ.

⁵ Àgɔ nòsɛ kè Kirisi Yesu vī vī se.

⁶ À ludakɛɛ guu èe a zĩnda kena sɛnkpe kɔn Ludao yā daro,

⁷ ben à a zĩnda gwena tòn, à zĩrikɛɛ sè,

à gɔ gbēntee ũ, à gbēnteekeɛ sè.

⁸ À a zĩnda bùsa,

à mī sīe ai à gāa à gāo,

ai líkpangbāroo gaaa.

⁹ Beee yānzi Luda à sè lezī,

à tó kè dɛ tó píngilaa kpānɛ,

¹⁰ le tó wà Yesu tó sī,

gbē sānda píngi é kúne

ludambe kɔn tɔtɔe kɔn tɔtɔe gĩzĩo,

¹¹ gbē sānda píngi é o a léo

kè Yesu Kirisi bé Dii ũ

De Luda tɔbna yānzi.

À guu puñne anduna guu

¹² Beee yānzi ma gbē yenzideenɔ, lán èe ma yā ma gurɔ kè má kúao nà, atɛnsa kè má kúao tia dɔro, àgɔ a bɔna maa lé paazi kɔn vīao kɔn luganao.

¹³ Zaake Luda bé èe zīi keɛ a guu, le àgɔ ye à pɔyeyizi gbasà à ke. ¹⁴ À yā píngi ke wisɔ kɔn leokpaakɔao sai, ¹⁵ le àgɔ taari sai, gbāsī sai, Luda né seesaideenɔ ũ tɔɔrigbē sāsāna nòsɛpāsīdeenɔ té, kè ée guu puñne anduna guu lán sɔsɔnenɔ bà,

¹⁶ àgɔ wēndi yā kūna, le mà e mà ìa dāao Kirisi mógurɔzī yānzi. Tó ée keɛ le, le méé bà pāléro bensɔ méé zī pāa kero. ¹⁷ Baa tó ma aru é kwéɛ a ludanaanekena sa'o'i ũ, ma pɔɔ égɔ nna, méé pɔnnaa keɛao a píngi. ¹⁸ Apinɔ sɔ, à pɔnnaa ke le,

wà ke ledɔ.

Timɔti kɔn Epafarɔdituo

¹⁹ Kɔn Dii Yesu aubarikao mé Timɔti zīawa tia, le mà e mà a baaru ma, ma làakari kpáɛ. ²⁰ Má gbēke vī kè à ye a yāzi kɔn yāpuraao lán à bàro. ²¹ Baade píngi zĩnda yā bé è dɔne aɛ, èe ke Yesu Kirisi yānlo. ²² Á dɔ lán Timɔti aīa kè nà,

à baaru nna zīi kèmao lán né kɔn a deo bà. ²³ Tó má a zena dɔ sùusu, má yezi mà à zīawa gɔɔ. ²⁴ Má Dii náane vī kè mé mó tia ma zĩnda.

²⁵ Ma gbē Epafarɔditu, ma zĩkeri daa, ma kɔdekeri daa kè a à zī à dɔmale kɔn pɔ kè méé à ni dɛnenɔ, má è à maa mà à gbareawame. ²⁶ Èe a bege keɛ a píngi,

bensɔ à nòsɛ yàka, kè a à gyākena baaru mà yānzi. ²⁷ À gyāa kè yāpura ai à kà gana, ben Luda à wēnda gwà. Èe ke àpi adonlo, kɔn mapiomɛ se, le ma pɔsiaa tón kaararo yānzi. ²⁸ Beee yānzin méé wāa mà à gbareawazi, le a wéɛ sikɔle, a pɔɔ ke nna, ma làakari kpáɛ. ²⁹ À gbāake kpázi Dii guu kɔn pɔnna bítao. À bēɛ lí gbē beee takanɛ. ³⁰ À gɔ féte kè éé ga Kirisi zī yānzi. À a zĩnda kpà gaaa, le à e à dɔnlɛ kè é fɔ à kemeroo kemɛ yānzi.

3

Kirisi d̄na

¹ Ma gb̄nɔ, yā k̄ è ḡn̄ ȳ: À p̄nnaa k̄e Dii guu. Mé gí yā k̄è má òare yāa gb̄è sisiziro. Àmbe aafia ùare. ² À làakari k̄e l̄ewan m̄nɔzi, zaakeri k̄è ās̄ è n̄ k̄e gyáigyai p̄n̄! ³ Wam̄wa k̄è wēè d̄nzi k̄e Ludan̄e k̄n̄ à Ninii gb̄aaao, wēè ìa d̄a Kirisi Yesu guu, wēè náan̄e kp̄á wa z̄inda yāaro wámbe b̄angude yāpuraan̄ ũ. ⁴ Mapi, má z̄é v̄i mà náan̄e kp̄á ma z̄indaa. Tó gb̄è e daa á a z̄inda náan̄ekena, ma p̄ó deàla. ⁵ Ma b̄angu k̄è ma gur̄o s̄oraaḡdee z̄i. Isarailin ma ũ ina guu, Beyāmi borii, Eberu bori yāpuraa. Musa doka musu má kú Farisin̄o ḡali guu. ⁶ Ma aīa k̄è, ma w̄éè t̄á s̄osi gb̄ēn̄a. Yāk̄ena a z̄éa Musa doka guu, gb̄ēkee e f̄s̄ à ma taari èro. ⁷ M̄ode yā k̄è má k̄ūna àre ũ yāa p̄n̄o ḡm̄e àre sai tia Kirisi yānzi. ⁸ À k̄è deñlaa ma yā p̄ngi dīe àre sai ma Dii Kirisi Yesu d̄na k̄è de à p̄ngila yānzi. Kirisi p̄i yānz̄in ma ɔ gb̄àre yā p̄ngizi b̄usa ũzi, le màḡs̄ à v̄i, ⁹ màḡs̄ kú à guu k̄n̄ yā k̄è è tó wà k̄e nna k̄n̄ Ludao a náan̄ekena yānz̄io. Luda è tó yā b̄n̄yo nna dokak̄ūna yānz̄inlo, è tó yā b̄n̄yo nna Kirisi náan̄ekena yānz̄ime. ¹⁰ Yā k̄è má yezi bé à de mà Kirisi d̄s̄ k̄n̄ gb̄aaa k̄è à f̄ēo b̄na gaan-o, le ma bà ḡs̄ kú à naw̄ēak̄ena guu, mà ḡs̄ lán à bà à gaa guu ¹¹ gbasa mà ḡs̄ ḡaaf̄e ũ.

P̄s̄ k̄è n̄é̄ p̄ēa lena

¹² Èe k̄e má l̄è p̄nginlo bens̄ó má papana ḡīaro. M̄é̄e p̄ēame, le mà yā k̄è Kirisi Yesu ma se a p̄ó ũ yānzi sí ma p̄ó ũ. ¹³ Ma gb̄ēn̄o, m̄é̄e sé k̄è má l̄è má k̄ù k̄òro. Yā m̄èn̄ doon m̄é̄e k̄e, m̄é̄è n̄n̄o p̄ó k̄è kú ma āezi, p̄ó k̄è kú ma kp̄ēe laasuulena sai. ¹⁴ M̄é̄e p̄ēe p̄ó k̄è ma w̄é̄e d̄ozia, le mà àre k̄è Luda wa sisia gana musu e Kirisi Yesu ḡazi. ¹⁵ Wam̄wa gb̄ē papanan̄o, w̄aḡs̄ laasuu beee v̄i. Tó á laasuu p̄ande v̄i, Luda é a w̄é̄e k̄eare yā beee musu. ¹⁶ À p̄ngi dé, guu k̄è wa kan k̄è, wà ḡá āe z̄é d̄n̄k̄s̄ p̄i guu.

¹⁷ Ma gb̄ēn̄o, à ma z̄ékp̄ae sé, lán wa à taka k̄eare nà, a w̄é̄e ḡs̄ té gb̄ē k̄è ās̄ kuuna k̄s̄ s̄ion̄zi. ¹⁸ M̄é̄èḡs̄ ooare yā ḡèn̄ baaaḡs̄, bens̄ó ma ēara m̄é̄e ooare tia d̄o k̄n̄ w̄é̄e io, gb̄ēn̄o kuu pari k̄è ās̄ yāk̄ena n̄ k̄é Kirisi gana lía ib̄ēn̄o ũ. ¹⁹ Ās̄ m̄i p̄è kaatenaa. Ās̄ gb̄ēēn̄ n̄ dii ũ, w̄iyān̄ n̄ ìadāb̄o ũ, anduna yān̄ ās̄ laasuu èḡs̄ kúa. ²⁰ Wap̄in̄o s̄s̄, ludambe gb̄ēn̄on̄ wa ũ, wa w̄é̄e d̄o M̄isir̄i k̄è ēé b̄o ḡweezi, àmbe Dii Yesu Kirisi ũ. ²¹ Ēé wa m̄è gb̄aasain̄o li lán a m̄è gakuidee bà k̄n̄ a gb̄aaa k̄è ēé f̄s̄ à tó p̄ó p̄ngi m̄i s̄iareeoo.

4

L̄édammana

¹ Beee yānzi ma gb̄ē yenzidee k̄è m̄é̄e a beḡe k̄ēn̄o, am̄o k̄è á de ma ìadāb̄o k̄è m̄é̄è p̄nnaa keo ũun̄o, àḡs̄ z̄ena ḡinḡin Dii guu le, ma gb̄ēn̄o.

² Ma agbaa kp̄a Yuodian̄e k̄n̄ Sintisio āḡs̄ l̄é̄dole v̄i Dii guu. ³ M̄m̄on̄ s̄s̄ ma gb̄ēndo náan̄ede, ma w̄é̄e k̄emma, n̄ d̄o n̄ogb̄ē pin̄ole, zaake ās̄ osi k̄amao baaru nna kpana guu k̄n̄ Kelementio k̄n̄ ma z̄ikeri daan̄o. Ās̄ tó kú w̄ēndi takadan̄.

⁴ Àḡs̄ p̄nnaa k̄ēe Dii guu gur̄o p̄ngi. Má òare d̄o, à p̄nnaa k̄e. ⁵ À a z̄inda busa baade p̄ngine. Dii m̄ona k̄à k̄i. ⁶ Àton yake k̄āh̄an̄ kero. Yā p̄ngi guu à adua k̄e à yā gb̄eka Luda k̄n̄ s̄aabuk̄ena, à a yāsamman̄o on̄e, ⁷ ēé a n̄s̄e k̄n̄ a làakario kp̄áeare Kirisi Yesu guu. N̄s̄ekpāena p̄i b̄ita, à de gb̄ēntee d̄n̄ala.

⁸ Ma gb̄ēn̄o, yā k̄è ḡs̄aren ȳ: Yā k̄è yāpuraa v̄i bens̄ó à bèe v̄i, yā k̄è z̄é v̄i bens̄ó à gb̄as̄i v̄iro, yā k̄è nna bens̄ó à aubarika v̄i, yā k̄è maa bens̄ó w̄è à s̄áabu kp̄á,

àgae laasuu lé yā beenŋ musu. ⁹ Yā kè má dàare á sî, yā kè á mà ma lézî bensŋ á èma, à yā beenŋ ke, Luda Aafiade égŋ kúao.

Pɔlu Filipideenŋ sáabukpana

¹⁰ Ma pɔɔ nna bíta Dii guu, zaake a laasuu èara à sù ma yāa sa. A bà kúmao zaa zi, mɔde zén ée ero. ¹¹ Mée o le kè mée takaasi kee yānzinlo, zaake má dà ma zīndanε màgŋ sáabu vī gwena píngi guu. ¹² Má takaasikena dŋ bensŋ má nnamana dŋ. Gurɔ píngi gu píngia kána ke nɔaa, pódinzi ke pókēsāmmana yāke vīme dɔro. ¹³ Mé pɔ píngi fŋ Kirisi kè è ma gba gbāaa yānzi. ¹⁴ Baa kŋn beeeo kè a bà kú kŋn ma takaasikenao, a yā maaa kè.

¹⁵ Filipideenŋ, á dŋ a zīndanε, ma baaru nna kpanaare káaku guu, kè ma bɔ Masedonia būsun, sɔsi kee kuu kè ɔ dàma kŋn ɔ bɔkŋteoro, sé apinɔ. ¹⁶ Baa gurɔ kè má kú Tesalonika, a pɔ kè mée à ni deenŋ kpásáme de gènn doola. ¹⁷ Èe ke gbaan mée wetεero, a àre kaarana Luda kiian mée wetεe. ¹⁸ Ma pɔ kè á kpásámε è, à pàpa ai à dizi. Epafarɔditu a gbaanɔ kpàma, pɔ mɔma sa. À de sa'obɔ kè à gū nna Ludanε bensŋ è káne à sí ũ. ¹⁹ Ma Luda é pɔ kè á à nii vīinɔ kpáawa Kirisi Yesu guu à auziki gakuide lén. ²⁰ Wàgŋ wa Luda wa De tɔ bɔɔ gurɔ píngi! Aami.

Lézammana

²¹ Á à kpá Luda gbēnɔa ní píngi kuuna Kirisi Yesu guu. Ma gbē kè wá kú ledoonɔ à kpáawa. ²² Luda gbēnɔ à kpáawa ní píngi, atēnsa gbē kè aɔɔ kú Siza beenŋ. ²³ Dii Yesu Kirisi gbēkeε keare a niniin.

KOLŌSEDEENŌ

Sáabukpana kŏn aduakenaŏ

¹ Mamŏma Pŏlu, Kirisi Yesu z̄iri Luda pŏyezi guu kŏn wa gbē Timŏtio, wámbe wa takada kè kè ² wa gbē náanede kè aŏ kú adona Kirisi guu zaa Kolŏsenŏne. Luda wa De gbēkεε kεare, à a gba aafia.

³ Gurŏ píngi tŏ wée adua kεεare, weègŏ Luda wa Dii Yesu Kirisi De sáabu kpaame, ⁴ zaake wa a Kirisi Yesu náanekena baaru mà kŏn yenzi kè á ví wa gbēnŏneŏ n̄ píngi, ⁵ kè a wée dŏ pŏ kè dienaare ludambεεzi yánzi. A yápura yá mà zaa zi baaru nnaa kè wá kpàaree guu. ⁶ Baaru nnaa pí e né ii ée daagula anduna guu píngi, lán à kè a té nà zaa gurŏ kè á mà, ben a Luda gbēke sánsán dŏ. ⁷ Wa gbē yenzide wa z̄ikeri daa Epafara bé à yá pí dàare wa gēē ũ. Kirisi z̄ikeri náanedeeme, ⁸ àmbe à yenzi kè Luda Nini a kaa òwe.

⁹ Beee yánzi zaa gurŏ kè wa a baaru mà, weègŏ wée kεεare Ludaa yána sai, le à tŏ à a pŏyezi dŏ wásawasa, à Ninii a gba ŏndŏ kŏn wéεzēŏ píngi, ¹⁰ le àgŏ kuu lán Dii yezi nà, a yá píngi káne, le a yá maa píngi kena gŏ daagula, a Luda dŏna gŏ kaara, ¹¹ le àgŏ gbáa yá píngi guu à gbáa gakuide lén, le à pŏ píngi fŏ kŏn menaŏ kŏn pŏnnaŏ, ¹² le àgŏ De Luda sáabu kpa, zaake à wa ka baka kè à diε a gbēnŏne gupuraan-a. ¹³ À wa bŏ gusia ikon, à wa kpa a Né mèn do yenzide kpatan. ¹⁴ À gāzīn wa gŏ wēenŏnŏ ũ, wa durun kēwa.

Kirisi de pŏ píngila

¹⁵ Kirisi né Luda kè wè e kŏn wéεoroŏ takame, àmbe daudu ũ Luda pŏkenanŏ té píngi.

¹⁶ Luda pŏ kè kú musu kŏn tŏtŏe kè píngi à gāzī, pŏ kè wè eenŏ kŏn pŏ kè wè eroonŏ, kpatablerinŏn yoo ke diinŏ ke gbáadeenŏ ke ikodeenŏ. Pŏ píngi bŏ à kiiame, bensŏ aŏ kuu à pŏ ũ.

¹⁷ À kuu pŏ píngi á, pŏ píngi kuu à gāzīme.

¹⁸ Àmbe sŏsi kè de à mè ũu mì ũ. Àmbe naana ũ, gāafeε káaku ũ, le à gŏ pŏ píngi mīdee ũ.

¹⁹ Zaake à kà Ludane a kike píngi pékŏrea. ²⁰ À tŏ pŏ píngi kèao nna à gāzī, pŏ kè kú tŏtŏe ke musunŏn yoo. À aru kè kwēε lía bé à mŏ kŏn kena nnaa píŏ.

²¹ A kē Ludaa yá. À ibeenŏn a ũ a laasuu kŏn a zaakenanŏ yánzi, ²² ben Ludaa tŏ a keao nna Kirisi gana a gbēnteekeeme guu yánzi sa, le à a kpan'ae ke gbāsī sai, see sai, taari sai, ²³ tŏ á zena gbáa a ludanaanekena guu degena sai gīngin, tŏ ée kē támaa kè á ví baaru nnaa kè á mà guuaro. Wà baaru nnaa pí kpà gbē kè Ludaa kè tŏtŏe kēnŏne píngi kè mamŏma Pŏlu, ma gŏ à kpàri ũ.

Pŏlu sŏsi z̄ikena

²⁴ Tia sa méε pŏnnaa keε kŏn nawēa kè méε keε a yánzio. Nawēa kè Kirisi kè sŏsi kè de à mè ũ yánzi, méε pŏ kè gŏ papaa ma mè guu. ²⁵ Luda z̄ii dàme, ben ma gŏ sŏsi dŏnleri ũ. À ma zī mà a yá oare papana. ²⁶ Asiiyá kè utena gbēnŏne

zaa káaku zaale Luda e anduna káeroo bé à bò Luda gbēnɔne gupuraa sa. ²⁷ Luda yezi aɔ dɔ lán asiiyá pì gakuí bíta ná bori pándenɔ kiia. Asii pìn yè: Kirisi kú a guu, ben a wée dɔ gakuizi. ²⁸ À waazin weè ke gbē píngine, weè lé daorúma, weè yá dao baade píngine kɔn ɔndɔ píngio, le wà gá kɔn baadeo papana Luda aezí Kirisi guu. ²⁹ Beee yánzi mée zíi kée, mée aía kée kɔn à gbáaa kè èe zíi kée ma guuo gbāngbān.

2

¹ Má yezi àgɔ aía bíta kè mée kéearee dɔ, apinɔ kɔn Laodiseadeenɔ kɔn gbē kè wée wée sikɔleroonɔ píngi, ² le aɔ swè e à kpáe, aɔ ledole ke kɔn yenzio, le aɔ wée kè wásawasa, aɔgɔ Luda asiiyá kè de Kirisi pì úu dɔ. ³ À kiian ɔndɔ kɔn dɔnao auziki píngi uten. ⁴ Mée beee ooare, le gbēke tón a sásá kɔn lénna leokpakɔaoro yánzi. ⁵ Baa tó má kúao, ma ninii kúao, má è ée yá kée a zéa, bensɔ a Kirisi náanekena gbáa, ben ma pɔɔ kè nna.

Pɔ píngi papammaa Kirisi guu

⁶ Lán a Kirisi Yesu si a Dii ú ná, àgɔ kú à guu le, ⁷ a kásáa gɔ pɛena à guu. À kaara à guu, àgɔ gbáa à náanekena guu lán wà dàare ná. Àgɔ kú kɔn sáabukpanao maamaa. ⁸ À làakari ke le gbēke tón dɔna gbáaa kásaare à a sásá kɔn gbēntee ɔndɔ pà korioro. Yá beeenɔ è bɔ fɛeakaarayáno kɔn anduna yákenanɔ kiame, èe ke Kirisi kiianlo. ⁹ Zaake Luda kike píngi pèkɔre Kirisia a gbēnteeke me guu. ¹⁰ Kuuna gbē kè de gbáa píngi kɔn iko píngio mīdee úu pì guu, à píngi pèkɔrewa. ¹¹ À guun a bāngu kèn à bò a dà ziin ú. Èe ke bāngu kè gbēntee è keñnenlo, bāngu kè Kirisi è keñneme. ¹² Zaake batisikena guu wà a vīio, ben a fɛeo, kè a gbáaa kè Luda à fɛeo bɔna gaan náane kè yánzi. ¹³ Á de gɛnɔ ú yá Luda kiia a taarinɔ kɔn a dà ziinɔ yánzi, ben Luda a gba wèndi dufu ledɔ kɔn Kirisio, à sùu kèwao kɔn wa taarinɔ píngi. ¹⁴ Luda wa taari takada kè wa da yān gògo, à sè à pà lía. ¹⁵ Kirisi gana lía gbáaa si diino kɔn gbáadeenɔa, à bɔnyo gupuraa à ní kpè bò, à ní kpan'ae kè zìzɔnɔ ú.

¹⁶ Beee yánzi àton tó gbēke a taari e pɔblena ke ímina ke zībaa ke mɔ dufu bɔna ke kámmabogurɔzì yá musuro. ¹⁷ Yá beeenɔ píngi né yá kè wà bè eé mó takame, yá pìnɔ yápuraan Kirisi ú. ¹⁸ Àton tó gbē kè è a zīnda busa ege pɔ ú kè è dɔnzi ke malaikanɔne a sásá à a kè pɔ kè a wée péaaro. Wéegupu'ena yá bé ègɔ gbáa gbē beee takane, ben è a zīnda sé lezì pà a gbēnteeke da laasuunɔ yánzi. ¹⁹ À pena Kirisi kè de mì úuaro. Kirisi guun mēgu píngi è kɔ kún, aɔ nakɔa kɔn tīno gbáaao, mè pì ègɔ gbáa lán Luda yezi à gbā ná.

²⁰ Zaake a ga kɔn Kirisio anduna yákenanɔ musu, bɔyānzin eè ní yadiennenanɔ ma lán anduna gbēnɔ bàzi? ²¹ Wè be, ñton kèkii na n ɔzìro, ñton kèkii dāro, ñton ɔ ke kèaro. ²² Pɔ beeenɔ píngi è yāa kɔn ní aufanikenaome. Gbēntee yádannenan beeenɔ ú. ²³ Yá beeenɔ de lán ɔndɔ yá bàme, zaake aɔ è dɔnzi yá tiasi dañne kɔn zīndabusanao kɔn íadana ní zīnda mèao. Baa kɔn beee è kpá wa dànnɛero.

3

Kuuna wèndi dufu guu

¹ Lán a fεε kōn Kirisio nà, à tó ludambe yā d̄bare aε, zaake gwen Kirisi vēεn Luda ɔplaazi. ² À tó a laasuu gō kú ludambe yānɔa, àtongō kú anduna p̄saro. ³ Zaake a ga, a wēndi utena kōn Kirisio Luda guu.

⁴ Lán Kirisi de a wēndi ū nà, tó à b̄ò gupuraa, apino se é b̄oo kōn gakuio sa. ⁵ Beee yānzi à anduna yā kè aōo kú a n̄sε guuno de: Pāpākēna, wiyā, mēfēena, yā zaa nidena kōn wākūo. Pó kè gbē è à wākū kεε gōne à dii ūmε. ⁶ Yā beeenɔ yānzin Luda é pofē pita a yāmarisaideenɔa. ⁷ Apino se, á kú yā p̄ino guu yā, aō d̄bare aε. ⁸ À ɔkpá yā kè takan̄zi sa: Pofēna, zɔkakana, n̄sε pāsī, gbēsōsōna kōn yāpāpā'ona. ⁹ Àtongae εgεε tokōnero, zaake a a dà zii kōn à yākenan̄o gòala, ¹⁰ a à dufu sè kè à kèkε èe dufu kūu d̄na guu le à gō lán a K̄eri p̄ò bà. ¹¹ Gwe Yudan̄o kōn bori pānden̄o d̄n̄kōmε kōn bāngudeen̄o kōn gef̄oodeen̄o kōn s̄tε gbēn̄o kōn wēsiadeen̄o kōn z̄n̄o kōn wēnen̄o. Kirisin n̄ p̄ingi ū, à kú n̄ guu n̄ p̄ingi.

¹² Beee yānzi, lán Luda a se a gbē yenzideen̄o ū nà, dà kè aōo de à daalaan̄o yè: Wēndaa, gbēkεε, z̄indabusana, busekεε kōn menao. ¹³ À kō f̄. Tó yāke gā à a ka k̄o, à sūu kε k̄o. Lán Dii sūu k̄eao nà, à kε k̄o le se. ¹⁴ À p̄ingi musu à yenzi kè è yā p̄ino kak̄sa wásawasa daala. ¹⁵ À tó aafia kè b̄ò Kirisi kiia kí ble a swè guu, zaake kuuna k̄o aafian Luda a sisi mēd̄n̄k̄odeen̄o ūzi. Àgō Luda sáabu kpaa. ¹⁶ À tó Kirisi yā vēekii e a n̄sen maamaa. À yā dak̄nε, à lé dak̄sa kōn ɔnd̄o p̄ingio. Sáabukpana guu à l̄ε sí Ludanε a swè guu kōn saamuo kōn t̄okpanao kōn d̄anzi l̄en̄o. ¹⁷ Pó kè ée kεε ke kè ée oo p̄ingi, à kε kōn Dii Yesu t̄o, à De Luda sáabu kpá à gāzī.

Luda gbēn̄o kuuna k̄o

¹⁸ A n̄ogbēn̄o, a baade gae mì siε a zānε. Len à k̄o s̄io à kε Dii guu le. ¹⁹ Gōgbēn̄o, a baade gaegō ye a naōzi. Àtongō pāsīnyoro. ²⁰ Néno, à a de kōn a dao yā ma yā p̄ingi guu, zaake beee bé è ká Diinε. ²¹ Deno, àton a néno n̄sε fεε à n̄ p̄oo yakaro. ²² Z̄n̄o s̄ à a anduna diino yā ma yā p̄ingi guu. Àton z̄ii k̄éine n̄ wéε yānziro. À z̄ii k̄éine kōn n̄sεo do, zaake Dii v̄akerin̄o a ū. ²³ Yā kè ée kεε p̄ingi, àgae kε kōn yāpuraao, lánd̄o Diin ée kεnε bà, èe kε gbēnteenlo. ²⁴ Àgō d̄s kè è Dii láada e a baka ū. Dii Kirisin ée d̄ozi. ²⁵ Zaakeri é a zaa gbē e. Luda è gbēke wéε gwaro.

4

¹ A diino, à a z̄n̄o gwa a zéa súusu. Àgō d̄s kè apino se à Dii v̄i musu.

² À a z̄inda kpá aduakēnaa kōn itēkenao kōn sáabukpanao. ³ À wéε kewe Ludaa d̄, à zé b̄owe wà à yā waazi kε, wà Kirisi asiiyā oñnε. Beee yānzin wà ma da kpésiaanzi. ⁴ À wéε kemε mà yā p̄i o wásawasa, lán à k̄o s̄io mà o nà. ⁵ Àgō a z̄inda kūna d̄s Yesusaideen̄o té kōn ɔnd̄o. Àgae yā kè Luda à zé b̄aree kε a gur̄o. ⁶ À tó a légbε gō nna àgō kaarana v̄i, le àgō d̄s lán é yā lí baadea nà.

Lézammana

⁷ Wa gbē yenzide Tikiku é ma baaru kpáare p̄ingi. Àmbe z̄ikeri náanēdeε ū, wa z̄òbleri daame Dii z̄ii guu. ⁸ Beee yānzin m̄éε à z̄iawa, le à wa kuuna oare, à làakari è à kpáε.

⁹ A gbēndo Ōnesimu, wa gbē yenzide náanēdeε e m̄oo. Aōé p̄ò kè wá kú à guu gura kè oare p̄ingi. ¹⁰ Arisitaku kè wá kú l̄edo kpésiaan̄ i kpàawa kōn Banaba d̄aro Maakuo. Wà Maaku yā òare k̄ò. Tó à m̄ò a kiia, à gbáake kpázi.

11 Yesu kè wè benε Yusutu ì kpàawa dɔ. Yuda kè wée kpata kè bɔ Luda kiia zīi keε ledoonɔ lén gwe. Ma làakari kpaenañyo. 12 A gbēndo Epafara, Kirisi Yesu zòbleri ì kpàawa. Ègɔ aīa keε kɔn aduakenaareeo gurɔ píngi, le à e à kàsara kù àgɔ papana Luda pɔyezi guu. 13 Mé fɔ mà à sèeda ke kè èe zīi keεare maamaa, amɔanɔ kɔn Laodiseadeenɔ kɔn Ierapɔlideenɔ. 14 Wa likita yenzide Luku kɔn Demasio ì kpàawa. 15 À ì kpá wa gbē kè aɔ kú Laodiseanɔa kɔn Nimfao kɔn sɔsi gbē kè aɔè kɔ kakɔa à beenɔ. 16 Tó a takada kè kyó kè, à kpá Laodisea sɔsi gbēnɔa aɔ à kyó ke, gbasa à n pɔ kyó ke se. 17 À o Akipunε, à làakari dɔ Dii zīi kè wà dānea, à à mì de. 18 Mamɔma Pɔlu námbe ma yá kè kè kɔn ma zīnda ɔɔ, ma ì kpàawa. À tó ma kuuna kpésiaan yá gɔ dɔagu. Luda gbēkeε keare.

TESALONIKADEENJ TAKADA KAAKU

Tesalonikadeenj zé'òdòannena

1 Mamoma Pòlu kòn Silasio kòn Timotio, wámbe wa takada kèkii kè Tesalonika ɔsi gbè kè aɔɔ kú De Luda kòn Dii Yesu Kirisio guunɔne. Luda gbèkɛe keare, à a gba aafia. 2 Wa aduakena guu a yá ègɔ ɔwagu gurɔ píngi, weègɔ Luda sáabu kpaa a píngi yá musu. 3 Lán èe zii kɛe a ludanaankɛnaa nà, èe aia kɛe yenzi guu, bensɔ èe mena kɛe wéedɔna wa Dii Yesu Kirisizi yánzi, yá píngi ègɔ ɔwagu Luda wa De aezí. 4 Wa gbè Luda yenzideenj, wá dɔ kè Luda a se, 5 zaake kè wa baaru nnaa kpàare, wée mó kòn yá'onao adoro, wa mɔ kòn Luda Nini gbáaame, yá pi wa kúna gbáa maamaa. Á dɔ lán wá kú a té nà a aafia yánzi, 6 ben a gɔ wapinɔ kòn Diio dàdarinɔ ù. Nawéa bíta guu a yá pi si kòn pɔnnaa kè Luda Nini dàaguuo, 7 ben a zé ɔdɔa Yesudee kè aɔɔ kú Masedonia búsú guunɔne kòn Girisí búsúo píngi. 8 Dii yá bò a kiia, èe ke Masedonia kòn Girisio adoro, a Yesu náanekena yá dàgula píngi, à baarukpana ví dɔro. 9 Wée oo lán wa zé è a kiia nà, lán a kpɛe lì táanɔne, a ae dɔ Ludaa nà, ben èe dɔɔ Luda Wèndidee yápuradeezi, 10 ée à Né Yesu kè à à fɛe bɔna gaan dāa ai à bɔ ludambe, à mó wa sí pɔfɛ kè Luda é bɔbɔnmaa.

2

Pòlu zíkɛna Tesalonika

1 Ma gbènj, á dɔ a zindane, kè wa zé ena a kiia e ke páro. 2 Á dɔ lán wá wée tàwa nà, wa nawéa kè káaku zaa Filipi, ben Luda wa gba kùgbáa, wa à baaru nnaa kpàare ɔsi kòn ɔsiio. 3 Wa nakòrenaawaa de ege zé yá ùro. Wée kɛe laasuu zaaa ke a takiikena yánzinlo. 4 Lán Luda wa ka a baaru nna kpanaa nà, len weè kpárinɛ le, èe ke gbèntee pɔyezín wée wetɛero, sé Luda wa laasuu tàasikeri pɔ. 5 Á dɔ kè wée yá nnannaa o gbèkenero, bensɔ wée yáke ke kòn mɔnafikio wákú yánziro. Ludan wa sèedadee ù. 6 Wée sáabu wete gbèntee kiario, apinɔ ke gbè pándenj. 7 Baa kè wá à zé ví wá gɔare asoo ù wa Kirisí zírìke yánzi, wá kèao busebuse, lán nɔgbè nédandee è làakari dɔ a néa nà. 8 Kè wá yeazi maamaa yánzi, wée zɛo wá baaru nnaa kè bò Luda kiia kpàare adoro, kòn wa zinda kpanaawaaome dɔ, zaake a gɔ wa gbè yenzideenj ù. 9 Ma gbènj, à tó wa zíkɛna kòn nawéao yá ɔwagu. Gurɔ kè wée baaru nnaa kè bò Luda kiia pi kpaaare, weègɔ zii kɛe fáantɛ kòn gwáaví, le wàton gɔ a gbèkene asoo ùro yánzi. 10 Ámbe wa sèedadeenj ù, kòn Ludao dɔ, kè wá kú amɔa kè a Yesu náane kènɔ té a zéa nòsepuradeenj ù taari sai. 11 Á dɔ kè wa yá kè a baadene lán de è ke a nènɔne nà. 12 Wa lé dàawa, wa a nòse kpàeare, wa nakòreawa, le a kuuna ke sènkpe kòn gbè kè Luda ù ká kpata gakuidee kè bò à kiianɔɔ.

13 Kè a Luda yá kè wá òare pi mà, èe die gbèntee pɔ ùro, á si lán à de nà, Luda yá yápuraa ù. Ámbe e zii kɛe amɔa kè ée à náane kɛenj guu. Bee yánzi dɔ weègɔ Luda sáabu kpaa yāana sai. 14 Wa gbènj, a yá kè sènkpe kòn Luda gbè kè aɔɔ kú Kirisí Yesu guu zaa Yudeanɔ, zaake a búsudeenj wée tàawa se lán Yudanɔ tāmna nà. 15 Yudanɔ Dii Yesu de kòn annabinɔ dɔ, bensɔ aɔ pèwa. Aɔ yá è ká Ludanero, aɔ íbete kpà kòn gbè sánda píngio. 16 Aɔè kpáwe wá yá kè Luda è gbè

mì sío o bori pāndenɔɛ. Len durun kɛ aʒɛgɔ kɛɛ gurɔ pínɡi ɛgɔ diiàlɛ lɛ. Luda pɔfɛ pítarúma sa.

Timɔti zína Tesalonika

¹⁷ Wa gbɛnɔ, kɛ wa kɛkɔa gurɔ plaa, wɛɛ bé ɛɛ kɔ ero, mɔde wa laasuu kúawa. Wa a beɛɛ kɛ maamaa, wa mɛ wà wà wɛɛ sikɔlɛ. ¹⁸ Wá yezi wà mó a gwa dɔ. Mamɔma Pɔlu ma mɔna zé wɛtɛ à dɛ gɛn do ke gɛn plaaala, ben Setān kpàwɛ. ¹⁹ Tó wa Dii Yesu mɔ, dé bé ɛéɔgɔ dɛ wa támaa kɔn wa pɔnnao kɔn wa gāsazubɔ ũ à ɛɛ a baasii? ²⁰ Zaakɛ ámbɛ wa gakui kɔn wa pɔnnao ũ.

3

¹ Kɛ wɛɛ fɔ wà mɛna dɔro, wa zɛo wà gɔ Atɛni wa tɛɛ, ² wa wa gbɛndo Timɔti, Luda zíkɛri daa Kirisi baarunnakpana guu zɔlawa, lɛ à a gba gbáaa, à a nɔsɛ kpáɛare a ludanaanɛkɛna guu, ³ lɛ a gbɛkɛ làakari tón fɛɛ wɛɛtámmama pí yānzɔro. Á dɔ a zīndanɛ kɛ Luda beɛ taka diɛwɛ. ⁴ Gurɔ kɛ wá kú a kiia, wa gíakɛ wá òare kɛ wɛé wɛɛ táwa, ben à kɛ lɛ lán á dɔ ná. ⁵ Bee yānzi kɛ mé fɔ mà mɛna dɔro, ma à zì à a ludanaanɛkɛna gwa. Ke Ibilisi a lɛ à a gwa, wa zīi kɛ pān yoo, wá dɔro.

⁶ Kɛ Timɔti sù sa, à a ludanaanɛkɛna kɔn a yenzio baaru kpàwɛ. À bè wa yá ɛgɔ dɔagu kɔn laasuu maaao, bensɔ ɛɛ wa beɛɛ kɛɛ lán wɛɛ a beɛɛ kɛɛ ná. ⁷ Ma gbɛnɔ, a ludanaanɛkɛna yā bé à tò wa làakari kpaena a yā musu wa wɛɛtámmama kɔn wa nawɛao guu pínɡi. ⁸ Zaakɛ á zɛna gínɡin Dii guu, tia wa íampá sa. ⁹ Wɛ fɔ wà Luda sáabu kpá a yā musu. Wa wa Luda sáabu kpá maamaa kɔn pɔnna bíta kɛ wɛé kɛ à ɛɛ a yānzio. ¹⁰ Gwáavī kɔn fáantɛo wɛéɔgɔ wɛɛ kɛɛ maamaa, lɛ wà e wà wɛɛ sikɔlɛ, wà pó kɛ kɛsá a ludanaanɛkɛna guu papaare.

¹¹ Luda wa De kɔn wa Dii Yesuo zé bɔwɛ wà mó wà a gwa. ¹² Dii yenzi kɛ á vī kɔo kɔn baade pínɡio kaaraare, à dadaala lán yenzi kɛ wá vīao bà, ¹³ à a swɛ gba gbáaa lɛ ɛgɔ kuu gbāsī sai taarisaideenɔ ũ Luda wa De ɛɛ wa Dii Yesu kɔn a gbɛnɔ pínɡi mógurɔ zī.

4

Kuuna lán Ludaa yezi ná

¹ Yā kɛ gɛn yɛ, ma gbɛnɔ, á mà wa lén lán à maa a kuuna ká Ludanɛ ná. Á kuuna dɛ lɛ kɔ, mɔde wɛɛ wɛɛ kɛɛawa, wɛɛ agbaa kpaare wa Dii Yesu guu, ɛgɔ kuu lɛ ɛgɔ gaao. ² Á yā kɛ wá dàare kɔn Dii Yesu tɔo dɔ. ³ Ludaa yezi a kuuna gɔ adona, à mì kɛ pāpákenaa. ⁴ A baade gɔ a zīnda kúna dɔ kɔn bèɛo gbāsī sai, ⁵ ɛɛ kɛ kɔn dà zaa nidɛnao lán kifii kɛ aɔo Luda dɔroonɔ bānlɔ. ⁶ Yā pí musu gbɛkɛ tón a gbɛdaaa takii kɛ kɛ à taari kɛnɛro, zaakɛ Dii é wɛɛ tá yā beɛ taka kɛrinoo lán wa gíakɛ wá òare ná, wa a swá gào. ⁷ Ludaa e wa sisi wàgɔ kú kɔn gbāsīoro, séde wa kuuna gɔ adona. ⁸ Bee yānzi gbɛ kɛ gí yádannɛna kɛzi, ɛɛ kɛ gbɛntɛen à gízɔro, Luda kɛ è a Ninii kɛ kú adona dawaguun à gízi.

⁹ Wé e wá yekɔzina yā oarero, zaakɛ a zīndanɛ Luda yekɔzina dàare. ¹⁰ Á kuuna dɛ lɛ kɔ, á ye wa gbɛ kɛ aɔo kú Masedonia búsu guunzi í pínɡi. Ma gbɛnɔ, wa lé dáawa, ɛgɔ kɛɛ lɛ ɛgɔ gaao, ¹¹ à zé wɛtɛ ɛgɔ kuu yáketɛ sai, à a zīnda yā kɛ à a zīnda zīi kɛ, lán wá diɛare ná, ¹² lɛ a kuuna e à ká bàazideenɔɛ, lɛ àton fu a zīndaa à da gbɛkeziro.

Dii m̄na

¹³ Ma gb̄n̄o, wá yezi àḡs̄ yápuraa d̄s̄ gb̄ē k̄ē ās̄ anduna t̄on̄o yá musu, le a p̄o t̄onḡs̄ sia lán gb̄ē k̄ē ās̄ t̄amaa v̄iroon̄o b̄aro yánzi. ¹⁴ Zaake wá si k̄ē Yesu gá à f̄e, len d̄o Luda é tó gb̄ē k̄ē ās̄ anduna t̄o Yesu guun̄o ɛara wá m̄o ledo.

¹⁵ Yá k̄ē wée ooare k̄ēki né Dii yádannename. Wam̄wa gb̄ē k̄paa k̄ē wéḡs̄ kuu ai Dii m̄ogur̄o z̄in̄o, wé d̄o gb̄ē k̄ē ās̄ anduna t̄o pin̄on̄e aero. ¹⁶ Dii bé eé b̄o ludambe, à pita k̄on̄ yádienn̄enaon̄o k̄on̄ malaika gb̄ēnsi k̄otoo k̄on̄ Luda kákáki s̄o, gb̄ē k̄ē ās̄ gá Kirisi guun̄o é f̄e b̄ona gaan káaku, ¹⁷ beee gb̄era wam̄wa gb̄ē k̄paa k̄ē wá kuun̄o, weé wa séényo ledo ai ludambe luguun̄o wá da Diile ía guu, gbasa wàḡs̄ kúo ari gur̄o píngi. ¹⁸ Bee yánzi à k̄s̄ làakari k̄páe k̄on̄ yá piò.

5

¹ Ma gb̄n̄o, yá pi k̄ena ke à kegur̄o onaare zé v̄iro, ² zaake á d̄s̄ s̄ans̄an lán k̄páí é m̄o gwáav̄i n̄a. Len eéḡs̄ de le Dii m̄ogur̄o z̄i. ³ Tó gb̄n̄o e bee, wá aafia, wá kú wa làakaria, kaatena é m̄óm̄ma k̄ando lán né iwáwáa è m̄o n̄s̄indadeea n̄a, ās̄ b̄oro. ⁴ Apin̄o s̄s̄ wa gb̄n̄o, á kú gusiaanlo, gur̄o pi é suawa lán k̄páí b̄aro, ⁵ zaake gupura gb̄n̄on̄ a ũ, fáant̄é gb̄n̄on̄ a ũ a píngi. Gwáav̄i ke gusia gb̄n̄on̄ wa ũro. ⁶ Beee yánzi wàton̄ ii o lán dan̄o b̄aro. Wá it̄é ke wàḡs̄ kú wa làakaria. ⁷ I'orin̄o é ii o gwáav̄i, w̄ederin̄o s̄s̄ è w̄ed̄e ke gwáav̄i. ⁸ Wapin̄o s̄s̄, zaake fáant̄é gb̄n̄on̄ wa ũ, wàḡs̄ kú k̄on̄ làakario, wá ludanaan̄ek̄ena k̄on̄ yenzio da m̄o uta ũ, wá misina t̄amaa kú m̄ofura ũ. ⁹ Zaake Ludaa e wa dié à pof̄é pitawaro. À wa dié à wa mì sí wa Dii Yesu Kirisi gáz̄im̄e. ¹⁰ Àmbe à gá wa yánzi le wàḡs̄ kúo, tó wá b̄e ke wa anduna t̄on̄o yoo. ¹¹ Beee yánzi à lé dak̄sa, à k̄s̄ gba gb̄aa, lán ée kee n̄a.

P̄lu yádiēna Tesalonikadeen̄ne

¹² Ma gb̄n̄o, wa wée k̄éawa, à b̄e lí gb̄ē k̄ē ās̄ z̄ii ke a t̄en̄on̄e, k̄ē ās̄ iko v̄iawa Dii guu, ās̄e a daa zéan̄o. ¹³ À n̄i gakuí d̄ón̄e maamaa yenzi guu z̄ii k̄ē ās̄e kee yánzi. Àḡs̄ nna k̄s̄o. ¹⁴ Ma gb̄n̄o, wa lé dàawa, à faasaideen̄o da zéa, à gb̄ē ȳiin̄o gba sw̄é, à làakari d̄o gb̄aasaideen̄o, à mena k̄on̄ baade píngio. ¹⁵ À làakari ke, a gb̄ke t̄on̄ à zaaa f̄ia bo k̄on̄ à zaaaoro. À zé wete àḡs̄ à maa keek̄on̄e k̄on̄ gb̄é píngio gur̄o píngi.

¹⁶ Àḡs̄ kú p̄on̄naa guu gur̄o píngi. ¹⁷ Àḡs̄ adua kee yáana sai. ¹⁸ Àḡs̄ Luda sáabu k̄paa yá píngi musu. Beee bé à deare à p̄oyezi ũ Kirisi Yesu guu. ¹⁹ Àton̄ Luda Nini té k̄ē è kán̄gu dederó, ²⁰ àton̄ kya ká annabik̄eyánlo. ²¹ À yá píngi tàasi ke, àḡs̄ à maa k̄una, ²² à mì k̄ē zaak̄ena bori píngia.

²³ Luda Aafiade tó a kuuna ḡs̄ kú adona yá s̄anda píngi guu, à a nini k̄on̄ a w̄end̄io k̄on̄ a m̄èo d̄ak̄paare aafia taari sai ai wa Dii Yesu Kirisi m̄ogur̄o z̄i. ²⁴ Luda k̄ē à a sisi à a se n̄aan̄e v̄i, eé yá pi keare.

²⁵ Ma gb̄n̄o, à adua kewe. ²⁶ À ì k̄pá wa gb̄n̄o a n̄i píngi k̄on̄ Luda gb̄n̄o lépemmanao. ²⁷ Ma naare Diizi, à takada k̄ē kyó ke wa gb̄n̄on̄e n̄i píngi. ²⁸ Wa Dii Yesu Kirisi gb̄k̄e keare.

TĒSALONIKADEENĶ TAKADA PLAADĒE

Yakpaekena Kirisi mógurɔɔ zĩ

¹ Mamoma Pɔlu kɔn Silasio kɔn Timotio, wámbe wa takada kèkii kè Tsalonika sɔsi gbē kè aɔ kú Luda wa De kɔn Dii Yesu Kirisio guunɔne. ² De Luda kɔn Dii Yesu Kirisio gbēkɛ keare, à a gba aafia.

³ Wa gbēno, à kɔ sio wàgɔ Luda sáabu kpa a yá musu gurɔ pínɡi, lán à maa ná, zaake a ludanaanekena e gaa ae maamaa, bensɔ yenzi kè a baade vī kɔ e kaara. ⁴ Beee yánzi weè lé gbē a yá musu Luda sɔsi kɔn sɔsio guu, lán ée wétamma kɔn nawēa pínɡio fɔɔ ná kɔn menao kɔn ludanaanekenao. ⁵ Beee òɔa kè Luda è yá gɔgɔ kɔn gbēno a zéame. Beee yánzi a ka à gē kpata kè bɔ Luda kiia guu kè ée nawēa kɛ à yánzi. ⁶ Luda è yá ke a zéame. Eé wée tá gbē kè aɔe wée táaawaano, ⁷ eé amɔa kè wée wée táaawaano gba òampakii kɔn wapino, tó Dii Yesu bɔ ludambe kɔn a malaika gbáano ⁸ kɔn tévurao. Eé wée tá ludadɔrisai kè aɔe wa Dii Yesu baaru nnaa síroono. ⁹ Kaatena yána sain Luda é wée táomma. Weé n kpake Dii aezĩ kɔn à gbáa gakuideeo. ¹⁰ Tó à mɔ gurɔ pì zĩ, eé tɔ bɔ a gbēno yá musu, gbasà à náanekeri pino è à maa bo n pínɡi. Eé kú n té, zaake a yá kè wá òaree sì.

¹¹ Beee yánzin weégɔ adua kekare kɔsɔkɔsɔzi, le wa Luda tó a kuuna ká gwena kè à a sisia, à yá maa kè a ze kɔn à kɛnaonɔ kɔn zĩ kè ée kɛ à náanekena guunɔ pínɡi papaare kɔn a gbáao. ¹² Dii Yesu é tɔ bɔ a musu, apino sɔ é tɔ bɔ à musu wa Luda kɔn Dii Yesu Kirisio pìo gbēke yánzi.

2

Ludayadarisai

¹ Wa gbēno, Yesu Kirisio mɔna kɔn wa kakɔnao le wá daàle yá musu, wa wée kèawa, ² àton tó a làakari fɛe aagaro. Tó annabi yá ke waazi ke takada kè wá bɛ à bɔ wa kiia bɛ, Dii mógurɔɔ kà kò, àton bídi kero. ³ Àton tó gbēke a sásá kɔn yá beee takaoro, zaake gurɔ beee é mɔro, séto gbēno bɔna Luda kpɛ gurɔ kà gĩa kɔn ludayadarisai kè m̀ pè kaatezea bɔna gupuraaao. ⁴ Eé gí pò kè wè n̄ die dii ùnɔzi kɔn pò kè wè ònzi kɛnɛno pínɡi, eé a zĩnda sé lezĩ deñla, eé gá à vɛe Luda kpén, à a zĩnda die Luda ù se. ⁵ Gurɔ kè má kúao ma yá pì òare. Eé ònloo? ⁶ Á dɔ pò kè èe à dàdàa, le àton bɔ a gurɔ áro? ⁷ Zaake ludayadasai e ɔ taa asii guu kò. Eé boro, séto gbē kè èe kpaane gù zín baasiro, ⁸ ludayadarisai pì é gbasà à bɔ sa. Dii Yesu é à de kɔn a lé'iao, à à kaate kɔn a mɔna gakuio. ⁹ Ludayadarisai pì é mɔ kɔn Setán gbáao à dabuyano kɔn yábɔnsaeno ke kɔn sèeda ege bori pínɡio. ¹⁰ Eé mɔnafiki bori pínɡi ke gbē kè aɔ m̀ pè kaatezanone, kè aɔ gí yápuraa kè eé n̄ m̀ sizi yánzi. ¹¹ Beee yánzi Luda é likɔa pásĩ zĩmma le aɔ ege náame ke. ¹² Yá é gbasà à vɛe gbē kè aɔe yápura síroo kè aɔe pɔnaa ke kɔn à zaaano n̄ pínɡi.

Luda a se le à a mì sí

¹³ Wa gbē Dii yenzideeno, à maa wàgɔ Luda sáabu kpa a gurɔ pínɡi a yá musu, zaake Luda a se zaa káaku, le à bɔ kɔn à Ninii kè tò wa gɔ a pò ù gbáao a yápura sina yánzi. ¹⁴ Luda a sisi à a se baaru nnaa kè wá kpàare yánzi, le a baka gɔ kú wa Dii Yesu Kirisio gakuio guu. ¹⁵ Beee yánzi wa gbēno, à ze gbáa, àgɔ yá kè

wá dàare kɔ̄n léo ke takada guu kúna. ¹⁶ Wa Dii Yesu Kirisi kɔ̄n Luda wa Deo yewazi, à gbɛ̄kɛɛ guu à wa làakari kpàewe ai gurɔ̄ píngi, à tãmaa maaa dàwagu. ¹⁷ À a làakari kpácare, à a gba gbáaa yãmaakena kɔ̄n yãmaa'onao guu píngi.

3

À adua kewe

¹ Yá kè gɔ̄n yè, wa gbɛ̄nɔ̄, à adua kewe, le Dii yá e à dagula kpakpaa, àgɔ̄ bèe vī̄ne lán à vī a kiia nà. ² À adua kewe, le à wa bɔ̄ gbɛ̄ zaa misaideenɔ̄ ɔ̄zī, zaake èe ke gbɛ̄ sãnda píngi bé à Luda yá sìro. ³ Dii náane vī, eé a gba gbáaa, eé a sí à zaaaa. ⁴ Wa a náane kè Dii guu kè ée yá kè wá òareenɔ̄ kɛɛ, bensɔ̄ égɔ̄ kɛɛ. ⁵ Dii tó à Luda yenzi kɔ̄n Kirisi menao gbáze dɔ̄ a swèn.

Wàton meã kero

⁶ Wa gbɛ̄nɔ̄, wa naare Dii Yesu Kirisizi, à kè wa gbɛ̄ kè aɔ̄ meã vī̄nɔ̄, kè aɔ̄ zī̄ ke kɔ̄n yá kè wá dà̄neoroonɔ̄. ⁷ Á dɔ̄ a zī̄dane, kè à maa àgɔ̄ té wa zékpaɛzi, zaake wée meã ke gurɔ̄ kè wá kú a téro. ⁸ Wée gbɛ̄ke pɔ̄blee sí wá blè fiabona sairo, wa zī̄ kè gwáavī kɔ̄n fãantɔ̄, wa nawɛã kè ai í siwa, le wàton gɔ̄ a gbɛ̄kene asoo úro yãnzī. ⁹ Wá à zé vī à dɔ̄wale, mɔ̄de wá kè le, le à wa zékpaɛ sé yãnzime. ¹⁰ Gurɔ̄ kè wá kúao, wá ðie kè gbɛ̄ kè ye zī̄kenaziroo é pɔ̄ blero. ¹¹ Wá mà kè a gbɛ̄kenɔ̄ meã vī, aɔ̄e pɔ̄ke kobi-ro, sé gudɛɛ. ¹² Wá ðie gbɛ̄ beee takanɔ̄ne, wa nā̄ne Dii Yesu Kirisizi, aɔ̄ v̄ɛ̄ki kú wá zī̄ ke wá n̄ zī̄nda gwao.

¹³ Apinɔ̄ sɔ̄ wa gbɛ̄nɔ̄, àton kpasa kɔ̄n yãmaakenaoro. ¹⁴ Tó gbɛ̄kee e yá kè wá òare takada kè guu daro, à à yá bɔ̄ à ðie. Àton kakɔ̄a kɔ̄n adeeoro, le wí e à à kú yãnzī. ¹⁵ Mɔ̄de àton íbetɛ kpáoro, à lé daa a gbɛ̄ndoo ú.

¹⁶ Dii Aafiade a gba aafia gurɔ̄ píngi yá píngi guu. Dii gɔ̄ kúao a píngi. ¹⁷ Mamɔ̄ma Pɔ̄lu mámbe ma ìkpammãna kèkii kè kɔ̄n ma zī̄nda ɔ̄ɔ̄. Been ma takada píngi sèeda ú, len meè kè le. ¹⁸ Wa Dii Yesu Kirisi gbɛ̄kɛɛ kɛare a píngi.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yadannerinɔ gbana làakari

¹ Mamoma Pɔlu, Kirisi Yesu z̄iri, lán Luda wa Misiri kɔn Kirisi Yesu kè wa wée dɔzio dieme nà, ² ma takada kè kénne Timoti, ma né'inaa Yesu zé guu. De Luda kɔn wa Dii Kirisi Yesuo gbēkeɛ kenne kɔn sùuo, à n gba aafia.

³ Lán ma nakɔremma nà gurɔɔ kè mée gaa Masedonia bùsun, n̄ gɔ Efesu, n̄ o gbēkenɔne aɔton yā kè è kɔ sé kɔn Luda yāoroo daíne dɔro. ⁴ Aɔton làakari dɔ gara kɔn dezino tɔ kɔwena kè lé víroooa dɔro. Beeɛ è mó kɔn leokpakɔaome. È tó Luda z̄ii kè è bɔ à náanekena guu gá aéro. ⁵ Ma yā pì die le aɔgɔ yenzi vī yānzime, yenzi kè è bɔ n̄sɛpura kɔn laasuu kena dɔnkɔo kɔn ludanaanekena mɔnafiki saio guu. ⁶ Gbēkenɔ pà yā pinɔne, aɔ gè yāpāpá'onan. ⁷ Aɔ yezi wàgɔ de Musa doka yadannerinɔ ũ, mɔde aɔ yā kè aɔɔe oo gbáze dɔro ke yā kè aɔ z̄eanɔ.

⁸ Wá dɔ kè doka pì maa, tó gbē e z̄ii keea a zéa, ⁹ zaake wá dɔ kè Ludaa e doka die gbē maaanɔ yānziro, séde dokadarisaideenɔne kɔn swāgbāadeenɔ kɔn ludawēekerisainɔ kɔn durunkerinɔ kɔn ludad̄orisainɔ kɔn dɔnzikerisaideenɔ kɔn de kɔn dao d̄erino kɔn gbēderinɔ ¹⁰ kɔn zinakerinɔ kɔn pāpābēkerinɔ kɔn gbēserikpāinɔ kɔn egedeenɔ kɔn yāɔmmarinɔ kɔn gbē kè aɔé bɔ yadannena zédeɛ kp̄eenɔ n̄ píngi. ¹¹ Yāzedeɛ pì kɔ sè kɔn baaru nnaa gakuideɛ kè Luda aubarikadeɛ à kp̄ana nàme ma ɔz̄io.

Lán Luda gbēkeɛ kè Pɔlune nà

¹² Ma Kirisi Yesu wa Dii kè ma gba gbāaa sáabu kè, zaake à ma náane kè, à ma se mà z̄ii keare. ¹³ Ma à tɔ zaana s̄i yā, ma wée t̄á à gbēnɔa, ma gbāaa m̄óne. Baa kɔn beeeo à sùu k̄emaɔ, zaake má kè wéesiake kɔn à náanekenasaiɔ guume. ¹⁴ Ben wa Dii gbēke bíta k̄eme, à tò ma a náane kè, ben má yenzi kè de wa p̄o ũ kuuna Kirisi Yesu guu vī. ¹⁵ Yā k̄ekii né yāpuraame, à kɔ s̄io wà s̄i ɔplaplaa. Kirisi Yesu m̄o anduna guu durunkerinɔ misina yānzi. Mapi, ma durun bé à de danɔ p̄ola, ¹⁶ ben Luda ma w̄enda gwá, le mena bíta kè Kirisi Yesu kè kɔn mamoma durunker̄i k̄asarao bɔ gupuraa, le àgɔ de s̄eɛda ũ gbē kè aɔé à náane ke, aɔ w̄endi kè è yāaroo eenɔne. ¹⁷ Luda m̄en do léle, gurɔ píngi Kína kè è garo bens̄o wè à e w̄eeroo gɔ bèe vī kɔn gakuio gurɔ píngi, aami.

¹⁸ Ma né Timoti, lán wà ḡiake wà annabikeyá ò n yā musu nà, mée yā pì daanne, le n̄gɔ k̄una, n̄ z̄i maa káo ¹⁹ ludanaanekena guu kɔn n̄sɛkpaenaɔ. Gbēkenɔ yā pinɔ kp̄a swākoto, ben aɔ ludanaanekena è lé kúe. ²⁰ Imeneu kɔn Alesandao kú n̄ té. Ma n̄ kp̄a Setán-a, le aɔgɔ dɔ kè wè d̄oke kɔn Ludaoro.

2

Dɔnzikena

¹ Káaku ḡia ma lé dàmma, à adua ke baade píngine, à zé gbekaíne, à kúe ke Ludane n̄ yānzi kɔn s̄aabukpanao. ² À adua ke k̄inanɔne kɔn gbāadeenɔ n̄ píngi, le wà e wàgɔ kuu aafia yáketete sai ludayādarinɔ ũ, wa kuuna gɔ bèe vī. ³ Beeɛ bé à maa, è ká Luda wa Misirinɔ ⁴ kè à yezi baade píngi misina e, aɔgɔ yāpuraa d̄ɔ.

⁵ Zaake Luda m̄en dome, bens̄o yákekeri kuu m̄en do

Luda kōn gbēnteenɔ dagura,
àmbe gbēntee Kirisi Yesu ũ.

⁶ À a zīnda kpà à baade píngi bò,
ben wà à sèeda kè a gurɔɔa.

⁷ Beee yānzin Luda ma die à kpàakpakeri kōn à zīrio ũzi, le mà à dɔnzi zé yāpuradee da bori pāndenɔne. Yāpuraan mée oo, èe ke egeenlo.

⁸ Má yezi gōgbēnɔ adua ke gu sānda píngi, aɔ ɔ sé musu gbāsī sai, pofē kōn leokpakɔaoo sai. ⁹ Má yezi dɔ nɔgbēnɔ n zīnda keke a zéa yōkōkena sai, zīndamɔnnena baasi. Èe ke kōn mì yōkōde tānao ke vura kōn òso nɔmaablebɔnɔ ke bisa ɔdeenɔnlo. ¹⁰ Aɔ n zīnda keke kōn maakenao, lán à kō sio nɔgbē dɔnzirinɔ ke nà. ¹¹ Nɔgbēnɔ yā dada wàgō yītena, aɔ mì sie yā píngi guu. ¹² Mèè wezi nɔgbēnɔ yā dada gōgbēnɔne ke aɔgō iko vīm̄maro, séde aɔgō yītena kítikiti. ¹³ Zaake Adamun Ludaa kè káaku, à gbera Awau. ¹⁴ Èe ke Adamun wà sāsāro, nɔgbēn wà sāsā à gō taaride ũ. ¹⁵ Mɔde tó à mena fī kōn ludanaanekenao kōn yenzio kōn kúadonao zīndamɔnnena baasi, eé né i aafia.

3

Sɔsi gbēnsinɔ

¹ Yā kèkii né yāpuraame: Tó gbē yezi à ke gbēnsi ũ, èe zī maa nii de. ² Gbēnsi gō kuu taari sai, nɔm̄endodee ũ, làakaridee ũ. Àgō a zīnda kūna dō gbē d̄rɔdee ũ, nibɔf̄ri ũ, gbē kè eé f̄ à yā dañne ũ. ³ Àtongō de wēderi ke gbē pāsī ũro. Àgō de n̄s̄edodee yāketesaidée ũ. ɔ tón d̄ne aero. ⁴ Àgō a ua kūna dō, à néno gae mì siene, aɔgae à ɔɔkii gwa. ⁵ Zaake tó gbē a ua kūna d̄ro, eé ke dia à f̄ à Luda sɔsi gbēnɔ gwaa? ⁶ Àtongō de Yesude dufu ũro, le àton ìa dā, à a zīnda da yān lán Ibilisi b̄aro yānzi. ⁷ Àgō tó nnaa vī Yesusaideenɔ kiia dɔ, le wàton à tó zaa sí, à gē Ibilisi takuteenlo yānzi.

Sɔsi dɔnlerinɔ

⁸ Lem̄e dɔ dɔnlerinɔ gō de gbē b̄eēdeenɔ ũ. Aɔtongō de léplaadeenɔ ũro. Wē yā tón d̄ñne aero. Aɔtongō de ɔɔzaaweterinɔ ũro. ⁹ Aɔgō Yesu yā asiinɔ kūna kōn n̄s̄epuraa. ¹⁰ Wà n yā gwa gīa, tó wēe yāke em̄maro, gbasa wà n die dɔnlerinɔ ũ. ¹¹ Lem̄e dɔ n̄ nɔɔnɔ gō de nɔgbē b̄eēdeenɔ ũ, làakarideenɔ ũ, aɔgō náane vī yā píngi guu. Aɔtongō de kɔm̄ɔɔdeenɔ ũro. ¹² Dɔnleri gō de nɔm̄endodee ũ, àgō a ua kōn a néno kūna dō. ¹³ Gbē kè aɔ n̄ zīi kè a zéano gwena ègō maa, n̄ làakari ègō kpaena n̄ Kirisi Yesu náanekena guu maamaa.

Wa dɔnzize asii bíta

¹⁴ Baa kè mée yā kēnɔ oonne, má die mé m̄ n gwa saa. ¹⁵ Tó ma m̄na gà à ḡi kè, má yezi ngō dō lán à kō sio wàgō kuu Luda uadeenɔ ũ nà. Wámbe Luda Wēndide sɔsi gbēnɔ ũ, yāpurapeeki ũ kōn à gbāa'ekiio. ¹⁶ Wa dɔnzize asii kè b̄ò gupuraa bíta yāpurame:

À b̄ò à m̄ò gbēntee ũ,

Luda Nini yāpuraa kpàa,

malaikanɔ à è.

Wà à yā waazi kè boriinɔ té,

wà à náane kè anduna guu,

Luda à sè à tào gakui guu.

4

Tēya

¹ Luda Ninii ò wásawasa kè gurɔ zāanɔ gbēkenɔ é pà kpá Yesu zézi, aɔ té yá kè zīnɔ è egedeenɔ da à onanzi, aɔ n sásá. ² Mɔnafikidee pìnɔ à maaa dɔkɔzi kɔn à zaaaoro, aɔ nɔse gana lán wà be gē wāaan wà kēo bà. ³ Aɔè gbēnɔ dādá nɔsenazi kɔn zākenao, bensɔ aɔè pɔble tēbona da gbēnɔne, pɔblee kè Ludaa kè a náanekerì kè aɔ yāpuraa dɔnɔn yānzi, kè de aɔ ble kɔn sáabukpanao. ⁴ Pɔ kè Ludaa kè píngi maame. Wàton à ke tè boro, wà ble kɔn sáabukpanao, ⁵ zaake Luda yá kɔn wa aduakenao gbāsì bɔn.

Kirisi Yesu zīkeri maaa

⁶ Tó n yá pìnɔ dà n gbēnɔne, négɔ de Kirisi Yesu zīkeri maaa ũ kè wà gwà kɔn wa dɔnzize yānɔ kɔn yādanne maaa kè n tēzio. ⁷ N mī kē fēeakaara gara kè è kɔ sé kɔn Luda yāoroa. N n zīnda tòto ke, le ñgɔ de ludayādari ũ. ⁸ Mètotona àre vī fēte, mɔde dena ludayādari ũu àre vī yá píngi guu, zaake beee è mɔ kɔn wēndio gbáa kɔn ziaao. ⁹ Yá kèkii né yāpuraame, à kà wà sí ɔplaplaa. ¹⁰ Wee zīi ke, wee ɔsí ká à musu, zaake wa wée dɔ Luda Wēndidezi. Àmbe gbē sànda píngi Mísiri ũ, atēnsa à náanekerinɔ.

¹¹ N yá pìnɔ dieñne n dadañne. ¹² Nton tó wà dɔkenyo kè n de gɔkpare ũ yānziro. N tó n kuuna zé ɔɔɔa Yesudeenɔne yá'ona guu kɔn yākenao kɔn yenzio kɔn ludanaanekenao kɔn kuuna gbāsì saio. ¹³ Ai màgɔ mɔ, n aia ke n Luda yá kyó ke gbēnɔne, n dañne n lé daoñma. ¹⁴ Gbaa kè Ludaa dānne gurɔ kè wà annabikee kè n yá musu, bensɔ gbēnsinɔ ɔ didimma, nton pà kpáziro. ¹⁵ N lākari dɔ yá pìnɔ n mè kpáa, le baade píngi n gana ae e. ¹⁶ N n zīnda yá kɔn n yādannenao tāasi ke. Ñgɔ gaa ae kɔn yá pìnɔ. Tó n kè le, né n zīnda mī sí kɔn gbè kè aɔɔe swá kpaan n yāzinɔme.

5

Gyaanɔnɔ kɔn dɔn'adeenɔ yá

¹ Nton kpākē mare isiziro. N lé daa lán n de bà. N lé da gɔkparenɔa lán n vīi kɔn n dāaronɔ bà. ² N lé da nɔgbē isia lán n da bà, n lé da nɔ gbāaaa lán n dāre bà kɔn nɔse puraao.

³ N dɔ gyaanɔ kè aɔ gbēke vīroonɔ le. ⁴ Tó gyaanɔ néno ke dionɔ vī, aɔ n danɔn gwana dada gīa n dɔnzikena guu, aɔ fīa bo n denɔne kɔn n danɔ, zaake beee è ká Ludane. ⁵ Gyaanɔ kè gbēke vīro wée dɔ Ludazi, àgɔ adua kee àgɔ dɔnle gbekaaa gwāavī kɔn faantēo. ⁶ Gyaanɔ kè à zīnda pɔyezi è dɔne ae né gēme, baa tó à bēe. ⁷ N yá pìnɔ dañne le gbēke tón n taari ero. ⁸ Tó gbē e a danɔn gwaaro, atēnsa à uadeenɔ, à bɔ Luda yá kpēeme, Yesusaidee deàla. ⁹ Nɔgbē kè de wà da gyaanɔnɔ tén yè: Nɔgbē kè kà wē baaagɔ, bensɔ à zā kè gèn do, ¹⁰ wà à dɔ maakeri ũ, négwari maaa ũ, nibɔfiri Luda gbēnɔ gbá pìpiri ũ, takaasidee dɔnleri ũ, nɔgbē kè mè kpá yāmaakena píngia ũ. ¹¹ Nton gyaanɔ nɔ gbāaanɔ danlo, zaake tó aɔ gɔ nidena fēe, aɔ nana Kirisia é busame, aɔgɔ yezi wà zā ke, ¹² aɔ n zīnda da yān, kè aɔ lé kè aɔ gbēne yá gbòro yānzi. ¹³ Beee gbera aɔè mèa dada, aɔgɔ dɔdɔ ualezi. Èe ke mēadeenɔ n ũ adoro, aɔè gɔ gbēperi guderinɔ ũme dɔ, aɔè yá kè de wà oroo o. ¹⁴ Beee yānzi má yezi gyaanɔ nɔ gbāaanɔ zā ke, aɔ né i, aɔ lākari dɔ beea, le wàton wa ibēenɔ gba zé aɔ wa tɔ zaaa síro yānzi.

15 Aḡ gbēkeno bò wà tè Setánzi kò. 16 Tó Yesude nḡgbē ke gyaanḡo vī a bē, àgae dḡnle. Àton tó aḡ gḡ sḡsi gbēnḡne asoo ũro, le aḡ e wà dḡ gyaanḡo kè aḡ gbēke vīroḡo lé yānzi.

17 Gbēnsi kè è dḡnne ae a zéa kà wà fīa bonē leo plaa, atēnsa gbē kè waazikēna kḡn yādannēnao aīa vīi. 18 Luda yā bè: Àton lésḡ da zù kè èe pḡ gbēnēro. À bè dḡ: Zīkeri kà à a asaia e. 19 Nḡton gbē kè mò kḡn gbēnsi káarao yā síro, séto sēedadeenḡo kà gḡḡn plaa ke aagḡ baasiro. 20 Nḡ kpākē gbē kè aḡ durun kēnḡzi baade píngi wáa, le vīa e à gbē kpaaanḡo kū. 21 Ma nannē Luda kḡn Kirisi Yesuozi kḡn malaika kè à nḡ sēnḡ, nḡḡ yā pīnḡo kūna, nḡton gbēke bà bḡro. Nḡton yāke ke gbēkenē úblembē yānzīro. 22 Nḡton wā nḡ ḡ di gbēa nḡ à da Luda zīinlo. Nḡton tó nḡ gḡ kú gbēke durun guuro. Nḡḡ n zīnda kūna gbāsī sai. 23 Nḡton í pāa mī atēero. Nḡgae geepiwē gá fēte n nḡse yānzi kḡn n gyākēna gēn baaagḡo.

24 Gbēkeno durun è bḡ gupuraaa ai wàḡḡ gá à yā gḡḡḡnyo, gbēkeno sḡ nḡ pḡ è bḡ kpakpaaro. 25 Lemē dḡ yāmaakēna è bḡ gupuraaa, baa à kè wēe ero eé e à gḡ utēnaro.

6

1 Gbē kè aḡḡ dē zò ũnḡo nḡ diinḡo die gbē bēedeeno ũ aḡ mī siēnne à píngi guu, le wàton Luda tḡ kḡn yā kè wēe dañnēo zaa boro yānzi. 2 Gbē kè aḡ diinḡo dē Yesudee ũnḡo tḡn dḡkēnyo kè aḡḡ dē kḡ gbēnḡ ũ yānzīro. Aḡ zīi kēnne maamaa, zaake gbē kè aḡḡe nḡ zī àre bleeno né Yesudeenḡme, aḡ gbē yenzideenḡme. Nḡ yā pīnḡo dañne, nḡ lé daorḡma.

Yena ḡḡzi

3 Tó gbēkee e yā pānde daañne, bensḡ èe ze kḡn wa Dii Yesu Kirisi yāzēdeeo kḡn wa zé yādannēnaoro, 4 wadadeeme, à yāke dḡro, leokpakḡa kori kḡn yāḡwana yāanasaiḡo à kḡ gyāa ũ. Yā beeno è tḡ gbēnḡo wēe dḡkḡne, aḡ swēe ke, aḡ kḡ sḡsḡ, aḡ laasuu zaaa lékḡzi, 5 aḡḡḡ íi kḡo. Gbē pīnḡo laasuu kotina, yāpura nḡ kē, aḡḡḡḡ daa dḡnzize né ḡḡwetezeme. 6 Dḡnzikēna àre bíta yāpura, tḡ gbē zè kḡn pḡ kè à vīio. 7 Zaake wēe mḡ kḡn pḡkeo anduna guu kèro, wé sḡ tá kḡn pḡkeoro. 8 Tó wá pḡble kḡn pḡkāsāanḡo vī, beee mò. 9 Gbē kè aḡḡ yezi wà gḡ auzikīdee ũnḡo è nḡ zīnda da yḡḡwana takutēn. Pḡnidēna misai kari è gēnḡu à nḡ kpá mḡnzi kḡn kaatenaozi. 10 Yena ḡḡzi bé à dē yā zaa píngi kāsāa ũ. Gbēkeno à kḡdēe kè ai wà kē wa dḡnzizea aḡ wāwā bíta kpà nḡ zīndazi.

Nḡsi maaa ká

11 Zaake Luda gbēn nḡ ũ, nḡ bàa sí yā pīnḡne, nḡ tḡ yā maaa gaegḡ dḡḡḡnne ae kḡn yākēna a zéao kḡn ludanaanēkenao kḡn yenzio kḡn menao kḡn busekēeo. 12 Nḡ wa dḡnzize ḡsi maaa ká, nḡ wēndi kè è yāaro sí, zaake been Luda nḡ sisia gurḡḡ kè nḡ lé maaa gbēnē parii wáa. 13 Ma nannē Luda kè è wēndi kpá pḡ píngiazī kḡn Kirisi Yesu kè yā maaa ḡ Pḡntiu Pilatinēo, 14 nḡḡ yā kè wà dienne kūna gbāsī sai taari sai ai wa Dii Yesu Kirisi mḡgurḡḡ zī. 15 Gbāade mēn ḡo Aubarikade, kīnanḡo Kīna, diinḡo Dii bé eé Kirisi pí bḡ gupuraaa a gurḡḡa. 16 À mēn doo bé è garo, èḡḡ kú gupuraa kè wè fḡ wà sḡziroo guu. Gbēkee e wēe siàkero, wēe fḡ sero. Àmbe à gakuī kḡn gbāaaḡo vī gurḡḡ píngi, aami.

17 Nḡ o anduna tiaa kēkīi auzikīdeenḡne, aḡton ía dáro. Aḡton gbāa e ḡḡda náanesaiaro, aḡ gbāa e Luda kè è pḡ píngi kpáwa bíta wà pḡnnaa kēoa. 18 Nḡ oñne aḡ à maaa ke, aḡ nnaa kēnne, aḡ ḡ poroñne, aḡḡḡ gbēkēe vī. 19 Lán beee bà

aṣé kūsáε maaa di ní zĩndane auzenna pṣ ũ, aṣé wèndi kè de wèndi ũ yāpuraa e.

²⁰Timŏti, ñ yá kè Ludaa nànnε n ɔzĩ kũ gbáa. Ñ mì kē ludadṣsai yā pāpā'onaa kṣn yálekpeε'onaa kè wè be dṣnao. ²¹Gbēkenɔ zèo, ben aṣ pà wa donzizεε.

Luda gbēkεε keare.

TIMŌTI TAKADA PLAADĒE

Pɔlu tɛkana Timŏtin

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu z̄iri Luda pɔyezi guu wɛndi kɛ̀ à à lé gbè Kirisi Yesu guu yā musu, 2 mámbe ma takada kɛ̀ kɛ̀nnɛ, ma né yenzide Timŏti. De Luda kɔn wa Dii Kirisi Yesuo gbɛkɛɛ kenne kɔn sùuo, à n gba aafia.

3 Ma sáabu kɛ̀ ma dezinɔ Ludanɛ kɛ̀ meɛ dozi kɔn nɔse puraaɔ, zaake n yā ègɔ dɔɔmagu yāana sai ma aduakena gwáaví kɔn fáantɛɔ guu. 4 Tó wɛé'i kɛ̀ bɔmma yā dɔmagu, meɛ n bege kemɛ, meɛgɔ yezi wà wɛé sikɔle, le ma pɔnnaa kɛ̀ bíta. 5 N ludanaanekena kɔn nɔseɔ do yā dɔmagu. N dazi Loisi kɔn n da Yunisio Luda náane kɛ̀ le se, bensɔ má dɔ sánsán kɛ̀ néɛ kɛ̀ le se.

6 Beee yānzi mɛé dɔɔngu, n tɛ ká gbaa kɛ̀ Ludaa dānnɛɛn gurɔɔ kɛ̀ ma ɔ dímma, 7 zaake Ninii kɛ̀ è wa gba gbāa kɔn yenzio kɔn z̄indakūnadɔɔon Ludaa kpàwa, èe kɛ̀ nini v̄iapɔnlo. 8 Beee yānzi n̄ton wí de kɔn wa Dii yā onnenaoro. N̄ton wí de ma yāoro, mamɔma kɛ̀ wà ma da kpésiaan Kirisi yānzi. N̄ nawēa kɛ̀ wè kɛ̀ à baaru nna kpana yānzi kemao kɔn Luda gbāaaɔ. 9 Ámbe à wa mì sí, à wa sisi wa gɔ a pɔ ũ. Èe kɛ̀ yā kɛ̀ wá kɛ̀ yānzinlo, à z̄inda pɔyezi yānzime kɔn gbɛkɛɛ kɛ̀ à kèweeɔ zaale gurɔɔ e naaro. 10 Gbɛkɛɛ pì bò gupuraaɔ wa Mísiri Kirisi Yesu pì mɔna guu sa. À ga gbāaa kàate, à wɛndi kɔn kuuna gurɔ p̄ngio bòwe gupuraaɔ a baaru nnaa kɛ̀ wè kpá guu. 11 Luda ma die a z̄iri ũ, le ma baaru pì kpáakpa kɛ̀ mà à yā dañɛ. 12 Beee yānzin mɛé nawēa kɛ̀ kɛɛzi, mɔde wí è ma kuro, zaake má gbɛ kɛ̀ mà à náane kɛ̀ dɔ, bensɔ má dɔ sánsán kɛ̀ eé f̄ à yā kɛ̀ à nàme ma ɔz̄i dákpa ai a mógurɔɔ z̄i. 13 Ngɔ yā kɛ̀ n̄ mà ma léz̄i ai a lòn pì kūna yázededannena z̄ékpae ũ kɔn ludanaanekenaɔ kɔn yenzi kɛ̀ wá v̄i Kirisi Yesu guu. 14 N̄ yā maa kɛ̀ Ludaa nānne n ɔz̄i kú gbāa kɔn à Ninii kɛ̀ kú wa guu gbāaaɔ.

15 N̄ dɔ kɛ̀ Asia b̄usudeenɔ ma z̄inna n̄ p̄ngi. Figelu kɔn Emɔgenɛɔ kú n̄ tɛ. 16 Dii wɛnda dɔ Onesifuru bedeenɔne! Zaake à mò à ma nɔse kpàemɛ à gɛ̀n lé v̄iro, èe wí de kɔn ma dana kpésiaan yāoro. 17 Kɛ̀ à mò Romu gɔɔ, à ma wete ai à gàa à bòma. 18 Dii wɛnda d̄ɔne yákpaeɛgurɔɔ z̄i. N̄ d̄onle bíta kɛ̀ à kɛ̀me zaa Efesu yā dɔ sánsán.

2

Kirisi Yesu z̄ikari maaa

1 Mpi sɔ ma né, ngɔ gbāa kɔn gbɛkɛɛ kɛ̀ Ludaa v̄iwao Kirisi Yesu guu. 2 Yā kɛ̀ n̄ mà má ò parii wāa, n̄ na gbɛ náanadeenɔne n̄ ɔz̄i, kɛ̀ a sé f̄ wà dada gbɛ pāndenɔne. 3 N̄ nawēa f̄wao Kirisi Yesu z̄ikari maaa ũ. 4 Anduna yā b̄okɔte è dɔ z̄ikari kɛ̀ kú z̄ilanne aero, le à yā ká à diine yānzi. 5 Bákpakɔs̄s̄ri sɔ, tó èe bàa lé a zéaro, eé z̄iblena f̄ura ero. 6 À kɔ sio búbari kɛ̀ z̄i gbāaa kɛ̀ a baka sé káaku. 7 N̄ laasuu lé yā kɛ̀ má ò p̄inɔzi, zaake Dii è n gba ɔndɔɔ à p̄ngi guu.

8 N̄ d̄on kɛ̀ Yesu Kirisi né Dauda boriime, bensɔ à f̄ɛɛ b̄ona gaan. Baaru nnaa kɛ̀ meɛ kpán gwe. 9 Beee yānzin mɛé nawēa kɛɛzi. Wà mò kàma lán dākɛri bà, mɔde Luda yā e sí mò káaro. 10 Beee yānzi meɛ yā p̄ngi f̄i gbɛ kɛ̀ Luda n̄ s̄ɛnɔ yānzi, le aɔp̄inɔ se Luda n̄ mì sí, aɔ gakui kɛ̀ è yāaroo e kuuna Kirisi Yesu guu. 11 Yā kèkii né yápuraame:

Tó wa gao, wégō kúo.

¹² Tó wa mena f̄s̄, wé kí bleo.

Tó wa lé s̄èzi, eé séwazi se.

¹³ Tó wá náane víro, à kpé náane v̄i, zaake eé we à lé sé a z̄indaziro.

Dii z̄ikeri maa k̄n leokpak̄saoro

¹⁴ N̄ yā p̄ino d̄o n gb̄ēn̄o, n̄ nañ̄e Ludazi āton leokpak̄sa ke yāno musuro. À àre víro, è gb̄ē k̄è āṣe maano yakame. ¹⁵ N̄ āia ke le Luda n̄ s̄áabu kpá, z̄ikeri k̄è è yā yāpuraa w̄k̄sañ̄e s̄usu ũ, k̄è wí è à k̄ū à z̄ī yā musuro. ¹⁶ N̄ p̄ā yāb̄ena p̄āa k̄è è k̄ō sé k̄n Luda yāroone. È gb̄ēno ludayādasai kaarañ̄eme, ¹⁷ ben yā k̄è āṣe dañ̄e è dañ̄la lán f̄s̄ bà. Imeneu k̄n Filetuo kú n̄ té. ¹⁸ Ās̄ k̄è yāpuraaa, āṣe be wà f̄ie b̄ona gaan k̄ò, āṣe gb̄ēkeno ludanaanekena yakañ̄e. ¹⁹ Baa k̄n beeeo ēe k̄è Ludaa dàe z̄ena gb̄āa, wà yā k̄ekii k̄ēa: Dii gb̄ē k̄è āṣo de a p̄o ũno d̄s̄. Gb̄ē k̄è è Dii s̄isi mi k̄ē yā zaaaa.

²⁰ Ua daa èḡō p̄no v̄i pari. Wà à keno k̄è k̄n vuraō k̄n kondogio yātiisikebo ũ, bens̄ō wà à keno k̄è k̄n lío k̄n ḡuo yāngokebo ũ. ²¹ Tó gb̄ē o b̄èe yā b̄esaidee guu, eé ḡō yātiisikebo ũ, eéḡō aufāni v̄i Diine, eéḡō kú adona maakena p̄ingi soru guu. ²² N̄ b̄aa sí ḡōkpare p̄onidenan̄o, n̄ tó maakena k̄n ludanaanekenaō k̄n yenzio k̄n kuuna k̄ō nnaao d̄onne ae ledo k̄n gb̄ē k̄è āṣe Dii s̄isi k̄n n̄ṣe puraao. ²³ N̄ o b̄e m̄isai leokpak̄sa k̄è d̄ōna ke víroon. N̄ d̄s̄ k̄è è sw̄e da. ²⁴ À maa Dii z̄òbleri ḡō sw̄e víro. À n̄ṣe ḡō do k̄n baade p̄ingio, yādanneri maaa k̄è è gb̄ē f̄s̄ ũ, ²⁵ à gb̄ē k̄è āṣe à yā síroono gba làakari busebuse. Wéḡō d̄oro ke Luda é f̄s̄ à n̄ gba z̄é āṣe n̄ṣe lie wà yāpura sí, ²⁶ āṣe b̄o Ibilisi k̄è à n̄ k̄ū à n̄ dá a p̄oyezi guu bàn, n̄ làakari suñ̄ma.

3

Gb̄ēnteen̄o yakena gur̄o z̄aano

¹ N̄ḡō d̄s̄ k̄è gur̄o z̄aano èḡō p̄āsī. ² Gb̄ēno z̄inda yā é doñ̄e ae, o é n̄ sw̄è ble. Āṣe ḡō de wadadeeno ũ, iad̄arino, gb̄ēs̄s̄rino, de k̄n dao yāmarisaideeno, guturuno, ludayādarisaino, ³ n̄ṣesaideeno, agbaawerisaideeno, gb̄eyakarino, faasaideeno, aīapās̄ideeno, yā maa ib̄eeno, ⁴ b̄onkpeedeeno, laasusaideeno, ȳk̄ōdeeno. Āṣe ḡō ye p̄onnakenazi de Luda yāla. ⁵ Āṣe d̄onzi ke, m̄ode āṣo ye à gb̄āaaziro. N̄ k̄è gb̄ē beee takano. ⁶ Āṣe gb̄ēkeno è ḡē no gb̄ē k̄è āṣe mi gb̄akenneroonozi, āṣe n̄ fu k̄n léo. Durun s̄ò k̄è no gb̄ē p̄ino, dà zaaá bé à ḡōñ̄e, ⁷ āṣe ḡō yā dadaa gur̄o p̄ingi, m̄ode āṣe fu yāpura k̄ūnaa. ⁸ Lán Yane k̄n Yamberesio b̄o Musa kpe e nà, len gb̄ē p̄ino è b̄o yāpura kpe e le. Āṣe laasuu lekpeeme, wa d̄onzize guu p̄o ginzinano. ⁹ Āṣe gana ae v̄i d̄oro, zaake baade p̄ingi n̄ misaiee d̄s̄, lán wà Yane k̄n Yamberesio p̄o d̄s̄ nà.

Luda yā àre

¹⁰ Mpi s̄s̄, n̄ témazi. N̄ ma kuuna d̄s̄ k̄n ma yādannenao k̄n yā k̄è m̄eē p̄eao k̄n ma ludanaanekenaō k̄n ma menakeeo k̄n ma yenzio k̄n ma z̄ena gb̄āao ¹¹ k̄n w̄eē k̄è wà t̄amao k̄n naw̄a k̄è má k̄e. N̄ yā k̄è ma le Antiku k̄n Ik̄oniuo k̄n Lisitiraō d̄s̄ k̄n w̄et̄amma b̄ita k̄è má f̄s̄o. M̄ode Dii ma b̄o à p̄ingi guu. ¹² Gb̄ē k̄è āṣo yezi w̄aḡō kuu ludayādarino ũ Kiriisi Yesu guuno é w̄et̄amma e. ¹³ Gb̄ē zaaano k̄n m̄onafikideeno zaake èḡō kaarame. Āṣe gb̄ēno

sāsā, aōpinɔ égɔ sāsāna. ¹⁴Mpi sɔ, ñ ze kɔn yā kè ñ dàda ñ sì yāpuraā ūuo. Ñ gbē kè aō dàdanneɛnɔ dɔ, ¹⁵zaake ñ Luda yā dɔ zaa n néngo zī. Eé fɔ à n gba ɔndɔ à n ká Kirisi Yesu náanekena kè è ñ mì sía. ¹⁶Yā kè kú Luda yān bɔ Luda kiia pingime. À àre vī, zaake è yāpuraā dañne, è ñ egeε káñne ñ ɔzī, è ñ gba làakari, è lé dañma yākena a zéa guu, ¹⁷le Luda gbē sorumi ma yāmaakena pingi zé guu.

4

¹Ma nanne Ludazi kɔn Kirisi Yesu kè eé ɛara à mó à kpata ble à yākpae ke kɔn gbē bēɛnɔ kɔn gèwāadeenɔ, ²ñ Luda yā waazi ke. Tó à zé kè kesɔ è zé kero, ñgɔ kúo. Ñ yā dieñne, ñ kpakēñzi, ñ lé dañma, ñ yā dañne kɔn mena bitao. ³Zaake gurɔke é mó kè gbēnɔ é we wà swā kpá yāzɛdedannenaziro. Aṣé yādannerinɔ kakṣañzi ñ zīnda pɔyeziame, le aṣ yā kè káñne dañne. ⁴Aṣé ñ mikpeε zu yāpuraane wà ae dɔ garanɔa. ⁵Mpi sɔ, ñgɔ làakari vī yā pingi musu. Ñ nawēa fɔ, ñ baarunnakpari kena ke, ñ n zī lé papa.

Pɔlu kuuna gaa lézī zaa Romu

⁶Ma gurɔɔ pàpa kò, weé ma aru kwéε sa'o'i ū tia. ⁷Ma ɔsi maaa kà, ma bàa lè ma bɔzī. Má Yesu yā kúna ma à lé pàpa. ⁸Kuuna maa fūra diena, èe ma dāa sa. Dii yākpækəri maaa bé eé kúmε yākpækεgurɔɔ zī. Èe ke mámbee madoro, kɔn gbē kè aō ye à mɔnazinɔ ñ pingime.

⁹Ñ zé wete ñ mó ma kiia kpakpaa. ¹⁰Demasi ma ton à tà Tesalonika, kè à ye andunazi yānzi. Kereseni tà Galatia būsun, bensɔ Titu tà Dalamatia būsun. ¹¹Luku bé à gòmao ado. Ñ Maaku sé à mó ledɔ, zaake è dmale zī guu maamaa. ¹²Ma Tikiku gbàre Efesu. ¹³Tó néε mɔɔ, ñ ma utagyaba kè má tò Kaapu be zaa Toroasi sé ñ móome kɔn ma takadanɔ, atēnsa à kè wà kè kɔn báaonɔ.

¹⁴Alesanda sia yā zaaa kème maamaa. Dii é yā kè à kè pì fīa bone. ¹⁵Ñ làakari kezi, zaake à bɔ wa yā kpeε pásīpāsī. ¹⁶Yākpækεnamao káakupɔ guu gbēkee e zemaoro, aṣ ma ton ñ pingi. Luda tón ñ yā pì daro. ¹⁷Dii zèmao à ma gba gbāaa, ben ma zé è ma waazi kè ma à lé pàpa, bori pāndenɔ mà ñ pingi. À ma bɔ músu lézī. ¹⁸Dii é ma bɔ yā zaaa guu pingi, eé ma mì sí ai mà gá káo à kpatan musu. Àmbe à gakui vī gurɔ pingi, aami.

Lézammana

¹⁹Ñ ñ kpá Pirisila kɔn Akilaoa kɔn Ōnesifɔru bedeenɔ. ²⁰Erasatu gò Korinti. Ma Torofimu tò kɔn gyāao Miletu. ²¹Ñ zé wete ñ mó ai buusiε gɔ ká. Yubulu kɔn Pudenio kɔn Linuo kɔn Kalaudioa kɔn wa gbēnɔ pingi ñ kpamma. ²²Dii gɔ kúnyo. À gbēkee keare.

TITU

Titu zĩkena Kereti bũsun

¹ Mamoma Pɔlu, Luda zɔbleri, Yesu Kirisi zĩrin ma ũ. À ma zĩ mà gbē kē Luda n̄ sēno kaara a náanekenan mà tó aš à donzize yápuraa dš, ² le aš wée gō dō wēndi kē è yáaroozi, kē Luda à lé gbē zaa le anduna e káero. Eè ege to s̄ro. ³ Ben yā pì bō gupuraa a gurɔɔa waazi kē Luda wa Misiri dāme ma kee guu lán à diē nā. ⁴ Mámbe ma takada kē kēnne Titu, ma né yápuraa Yesu zé kē wá kún ledoo guu. De Luda kōn Kirisi Yesu wa Misirio gbēkeē kēnne, à n gba aafia.

⁵ Ma n to Kereti, le n̄ yā kē gō gweeno gōgō, n̄ gbēnsino die wéte kōn wéteo lán má ònne nā. ⁶ À maa gbēnsi gō kuu taari sai n̄omendodee ũ. À nēno gō de ludanaanekerino ũ, wātongō n̄ dš né zāzari swāgbāadeeno ũro. ⁷ Zaake gbēnsi né Luda zĩ gwārime, àtongō de taaridee ke wadadee ke pōfēri ke wēderi ke gbē pāsī ke ɔɔzaaweteri ũro. ⁸ Sé àgō de nibɔfiri ũ, làakaridee kē zē kōn maakenao ũ, gbē s̄usu kē kú adona bensō à a zĩnda kũna dš ũ, ⁹ gbē kē zē gbāngbān kōn yā náanedeē kē wē dañno ũ, le à e à lé da gbē pādeno kōn yāzēdedannena pìo, à gbē kē bō à yā kpeeno ege káñne n̄ ɔzĩ.

¹⁰ Zaake swāyāmarisaidee kē ašē gbēno likša kōn n̄ yā'onaono pari, atēnsa gbē kē aš zē kōn bāngukena yāono. ¹¹ Ašē ua lezii yaka. À maa wà lésō dañne. Ašē yā kē de wà dañneroo dañne ɔɔ zaa ena yānzĩ. ¹² Kereti bũsu annabi ke bē, Keretino né egedeenome, n̄bɔ pāsīnɔme, ye'uzi meadeenome. ¹³ Yā pì né yápuraaame. Beee yānzĩ n̄ kpákēnzĩ maamaa, le ašgō donzize kũna gbāa. ¹⁴ Ašton làakari dō Yudano garaaro ke gbē kē aš kē yápuraaa yādianao. ¹⁵ Pōke ešgō gbāsĩ gbāsisaideenonero, bensō pōke ešgō gbāsĩsai ludyādarisai gbāsīdeenonero, kē aš laasuu kōn n̄ n̄s̄eo zaa yānzĩ. ¹⁶ Ašē be wà Luda dš, ben aš yākena è n̄ ege bo. Begizinome, ašē yā maro, ašē f̄ō wà yā maa ke kero.

2

Yadannena zédee

¹ Mm̄on s̄ō, n̄ yā kē è kō sé kōn yāzēdedannena dañne. ² N̄ da mare isinone ašgō n̄ zĩnda kũna dš gbē bēdeenno ũ làakarideeno ũ. Ašgō donzize kũna gbāa kōn yenzi kōn menao. ³ N̄ da n̄ogbēnsinone dō aš kuuna gō de donziri maaano kuuna ũ. Aštongō de guderi ke wē zōno ũro. Aš yā maa dañne, ⁴ le aš lé da n̄ozāreeno aš baade gō ye a zāzi kōn a nēno, ⁵ ašgō de làakarideeno ũ gbāsĩ sai, aš làakari dō n̄ ua zĩia, aš baade m̄i sie a zāne le wāton Luda yā zaa boro yānzĩ.

⁶ N̄ lé da gōkpareno dō ašgō làakari v̄i. ⁷ N̄ yāmaakena zé ɔɔdañne à píngi guu. N̄ yādannena gō bēe v̄i à kō sé kōn n̄ yākenao ⁸ kōn yāzēdee kē weē f̄ō wà à ege boroo, le wí gbē kē aš bō n̄ kpeeno kũ, ašton yā zaa e wà o wa yā musuro yānzĩ.

⁹ N̄ lé da zōno aš m̄i sie n̄ diinone yā píngi guu, aš yā kē eé káñne ke. Ašton yā sínlaro. ¹⁰ Ašton kpái om̄maro. Aš tó wāgō n̄ dš gbē náanedeeno ũ maamaa, le Luda wa Misiri yā kē weē dañne wée bo yā píngi guu.

¹¹ Zaake Luda gbēkeē kē m̄o kōn m̄isinao baade píngine bō gupuraa. ¹² Gbēkeē pì e daawe wà kpeē li yā kē èe kō sé kōn Luda yāoroone kōn anduna pónidenano, le wāgō wa zĩnda kũna dš gbē maaano ũ, ludyādarino ũ anduna

tiaa kèkii guu, ¹³ wa wée gō dō gurō aubarikadee kè wée dāazi. Àmbe wa Luda bíta wa Misiri Yesu Kiriisi mógurō gakuidee ũ. ¹⁴ À a zīnda kpà wa yānzi, à wa bō zaa píngi guu, à wa gbāsī gōgō, le wà gō a zīnda gbē kè aōo maakena aīa vīino ũ. ¹⁵ N̄ yā pīno dañne ñ lé daorímma. N̄ kpákēñzi kōn iko kè ñ vīio píngi. N̄ton tó gbēke kya kánguro.

3

Wà làakari dō maakenaa

¹ N̄ dō n gbēnoñ aō mī sie gbāadeenoñe kōn ikodeenoñ, aō ñ yā ma, aōgō kú kōn maakena píngi soruo. ² Aōton gbēke tó zaa sīro. Aōgō de nōsedode yáketesaideenoñ ũ kè aōo busana baade píngine. ³ Zaake wapino se, wá faa vī yāro, ludayadarisainoñ wa ũ. Wa sāsá, wá de pōnnakena kōn dà zaa píngio zōno ũ. Weēgō kú kōn nōse zaaao kōn nōsegōaano. Wá de begizino ũ, wa zakōn. ⁴ Baa kōn beeeo kè Luda wa Misiri gbēke kōn à yenzio bō gupuraaa, ⁵ ben à wa mī si. Èe ke wa maakena yānzino, kè à wēnda dōwe yānzime. À wa zú ò à wa i dufu, à tò wa gō gbē dufuno ũ kōn a Ninii ⁶ kè à pisiwa gbāaao Yesu Kiriisi wa Mīsiri gāzī. ⁷ Beee yānzi yā bōwao nna à gbēke yānzi, wa gō túbiblerino ũ, wá wée dō auzennazi. ⁸ Yā pī né yāpurame.

Má yezi ñ gā na yā pīno onaa maamaa, le ludanaanekerino e wà mè kpá maakenaa. Beee maa, à kaarana vī gbēnoñe.

⁹ N̄ bàa lé mī sai yāgaganane kōn dezino tó kōwenao kōn swēeo kōn leokpakōakena Musa doka yā musuo, zaake yā pāanoñe, aōo kaarana vīro. ¹⁰ N̄ kpákē gbē kè è tó wà kēkōazi baa gēn plaa, gbasa ñ péa. ¹¹ Ngō dō kè gbē beee taka sāsá. Durunkerime, à a zīnda bōbō.

Lé zammana

¹² Tó ma Atema ke Tikiku zīmma, ñ zé wete ñ mós ñ ma le Nikōpōli, zaake ma zeo mà buusie de gwe. ¹³ N̄ aīa ke ñ kūsāe ke būsuo dokadōri Zenasine kōn Apoloo le pōke tón kēsāñmaro ñ tá guu. ¹⁴ À maa wa gbēnoñ maakena dada aō ñ zīnda kpáa, aō yā kè kō siono bokōte le wātongō kuu páro. ¹⁵ Gbē kè wá kú ledoono ñ kpamma ñ píngi. N̄ ñ kpá gbē kè aōo yewazi Yesu zé guunoa. Luda gbēke keare a píngi.

FILIMÓ

Pɔlu Filimó sáabukpana

¹ Mamɔma Pɔlu kɛ wá ma da kpɛsiaan Kirisi Yesu yánzi kɔn wa Yesude daa Timɔtio, wámbe wa takada kɛkii kɛnne, wa zíkari daa yenzide Filimó ²kɔn sɔsi gbɛ kɛ aɛè kɔ kakɔa n beɛnɔ kɔn wa nɔgbɛ yenzide Afiao kɔn wa zíkari daa Akipuo. ³Luda wa De kɔn Dii Yesu Kirisio gbɛkɛɛ kenne, à n gba aafia.

⁴N yá ègɔ dɔmagu gurɔ píngi ma aduakena guu, meègɔ ma Luda sáabu kpaá, ⁵zaake ma Dii Yesu náane kɛ néé kɛɛ baaru má kɔn yenzi kɛ n ví kɔn Luda gbɛnɔ n píngi. ⁶Meègɔ wée kɛɛ, le wa kuuna kɔo Yesu zén tó n wée kɛ à maaa kɛ wá ví kuuna Kirisi guu píngi musu. ⁷Ma gbɛ, n yena Luda gbɛnɔzi ma pɔɔ kɛ nna maama, à ma làakari kpáeme, zaake n n láakari kpáɛnne.

Pɔlu agbaakpana Filimóne ɔnesimu yá musu

⁸Bee yánzi, baa kɛ ma zé ká Kirisi guu má yá kɛ maa n kɛɛ dienne, ⁹baa kɔn beeeo ma agbaa kpánne kɔn yenzio. Mamɔma Pɔlu, mare isi ina kɔn ma kuuna kpɛsiaan tia Kirisi Yesu yánzio, ¹⁰ma agbaa kpánne ɔnesimu yá musu kɛ à gɔ ma né ú Yesu zé guu kpɛsiaan kɛ yánzi. ¹¹À aufáni vīnne yáro, mɔde tia à aufáni vī mapi kɔn mpione. ¹²Ma à gbàemma, àmbe ma swè ú. ¹³Ma kuuna kpɛsiaan baaru nna kpana yánzi, má yezi àgɔ kú ma sae, le àgɔ dɔmale n gɛɛ ú, ¹⁴mɔde má yezi má yáke ke n lé saero, le nton yá maaa keme tiasioro, séde kɔn pɔyezinao. ¹⁵Eégɔ ɔnesimu kemma yá gurɔ plaa le à eara à summa àgɔ kúnyo gurɔ píngi yánzime. ¹⁶À kuu lán zò bà dɔro, zaake à de zòla, à de n gbɛ yenzidee ú kuuna Kirisi guu. Ma gbɛ yenzideeme. Weé mmɔn kɛ à de n zò ú, bensɔ à gɔ n gbɛ ú Dii guu pɔ o dɔɔ?

¹⁷Bee yánzi tó n ma die n gbɛndoo ú, n gbáake kpázi lán né kpámazi nà. ¹⁸Tó à zánne yákea ke tó à n fīa kūna, beee gɔ ma yá ú. ¹⁹Ma Pɔlu mámbe ma yá kɛkii kɛ kɔn ma zīnda ɔɔo, mé n fīa bonne. Kɛ n ma fīa kūna n zīnda wɛndi ú, mé lé páaro. ²⁰Tò, ma gbɛ, kuuna Dii guu n à maaa keme, n ma làakari kpáeme wa kuuna Kirisi guu yánzi.

²¹Ma takada kɛ kɛnne, kɛ má dɔ kɛ né ma yá ma, bensɔ né ke de yá kɛ má ònneela. ²²Bee gbera n pitakii kekeme dɔ, zaake má wée dɔzi Luda é ma bɔare wékeke kɛ ée keea yánzi.

Lézammana

²³Epafara kɛ wá kú ledó kpɛsiaan Kirisi Yesu yánzi ì kpámma ²⁴kɔn ma zíkari daanɔ Maaku kɔn Arisitakuo kɔn Demasio kɔn Lukuo. ²⁵Dii Yesu Kirisi gbɛkɛɛ keare.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18

Kirisi de Musala 3:1-4:13

Kirisi de Aruna bori sa'orinola 4:14-7:28

Kirisi sa'orikere deŋla 8:1-10:39

Wà Luda náane ke 11:1-12:25

Lédammana 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

¹ Luda yá ò wa dezinone yá káaku annabinò gāzī gèn baaagō zénon pari, ² mōde à yá òwe a Né gāzī gurō zāa kènon sa. Né pì gāzīn Luda anduna kè, à diè kè àmbe eégō pō sānda píngi vī. ³ Àmbe Luda gakui tékena ū, à de à kuuna sāsān ū. Àmbe à pō sānda píngi kūna kōn a yá'ona gbāaao. Gbēno durunkēnnena gbera à vèè musu Luda bíta òplaazi. ⁴ Lán tó kè à blè pì de malaikanò pòla nà, len à bíta deŋla le. ⁵ Luda yá kèkii ò malaika kene yáó?

Ma Né n ū, gbāan ma n i,

Kesō:

Mégō deŋe De ū,

eégō de ma Né ū.

⁶ Kè Ludaà tò a daudu mō anduna guu à bè:

A malaikanò dōnzi kene ní píngi.

⁷ Malaikanò yá musu à bè:

Eè a zīrinò li ía ū,

a zīkerinò sōo tévura ū.

⁸ À Né yá musu sō à bè:

Luda, négō vèena kiblekitaa ai gurō píngime,

neégō n kikego kūna yāzedeē ū.

⁹ Ní ye maakenazi, n za zaakenan.

Beee yānzi Luda, n Luda, n ka kpatan,

à pōnnaa pīsima de n gbēnola.

¹⁰ Wà bè dō:

Dii, n anduna kāsāa pèe zaa káaku,

musu né n zīime.

¹¹ Aō píngi é gēte, mōde négō kuu.

Aōé zi kū lán pókāsāa bà,

¹² né ní koko lán uta bà,

né ní lie lán pókāsāa bà.

Mpi sō, n kuuna ègō dōnkō,

n gurō yāana vīro.

¹³ À yá kèkii ò malaika kene yáó?

N vèe ma òplaazi

ai màgō n ibeeno kenne n tinti ū.

¹⁴ Malaikanò né nini zīkerinome ní píngi. Luda è ní zī le aō dō gbē kè aōé mīsina enoleme.

¹ Beee yānzi wà yāpuraa kè wá mà kú ɔplaplaa gínginzi, le wàton kē zéaro yānzi. ² Zaake yā kè Ludaa diē malaikanɔ gāzī né tiasime, ben wà fīa bò gbē kè aṣ gī mazi aṣ mīkpeē zùnɛnɔnɛ a zéa, ³ tó wée mīsina bíta pì yá da s̄oro, wé b̄oṣ? Mīsina yā pì b̄o Dii kiame, ben gbē kè aṣò mànɔ yāpuraa kp̄aa. ⁴ Luda èara à yāpuraa kp̄a yā p̄ia k̄on s̄eedanɔ k̄on yāb̄onsaenɔ k̄on dabuyā pari kenanɔ k̄on a Ninii gbaa kè à kp̄aatet̄ɛn̄enɔ a p̄oyezia.

Yesu ḡona gb̄entee ũ lán wa bà

⁵ Èe ke malaikanɔn Luda anduna ziaa kè wée à yā oo n̄ánne n̄ ɔz̄iro. ⁶ À kú Luda yān gukea wà bè:

Bón gb̄entee ũ kè à yā èḡò d̄onguu?

Bón à ũ kè neè làakari d̄o?

⁷ N à kè k̄es̄ana malaikanɔzi féte,
n à kp̄a k̄in k̄on gakuio k̄on bèeo,

⁸ n̄ tó p̄ó s̄anda píngi mì siene.

Kè Ludaa tò p̄ó s̄anda píngi mì siene, èe à ke tó m̄isienane sairo. Tia la, wée e kè p̄ó s̄anda píngi mì siene ḡiaro, ⁹ m̄ode wá è kè Yesun wà téa. Luda à k̄es̄a malaikanɔzi ai gurɔ plaa, le Luda gb̄ek̄ee guu à ga gb̄e píngi ḡee ũ, ben à à kp̄a kpatan k̄on gakuio k̄on bèeo ga naw̄ea kè à kè yānzi.

¹⁰ Lán p̄ó s̄anda píngi b̄o Luda kiia nà, bens̄o p̄ó s̄anda píngi de à p̄ó ũ, kè à yezi à ḡe k̄on gb̄enɔ pari a gakuio guu a n̄enɔ ũ, à k̄o s̄io à gb̄e kè m̄isina zé b̄òñne ke papana naw̄ek̄ena guu. ¹¹ Gb̄e kè aṣ ḡò Luda gb̄enɔ ũ k̄on gb̄e kè è n̄ ke Luda gb̄enɔ ũuo, n̄ píngi de d̄onk̄ome. Beee yānzi n̄ sisina a gb̄enɔ ũuo è à wí k̄uro.

¹² À bè:

Mé n tó b̄o ma gb̄enɔ té,

mé n s̄áabu kp̄a kak̄ona guu.

¹³ À bè d̄o:

Mé à n̄áane ke.

À bè d̄o:

Máe kè k̄on né kè Ludaa kp̄amaanɔ.

¹⁴ Zaake né p̄inɔ né gb̄enteenɔme, àpi se ḡò gb̄entee ũ lán n̄ bà, le à ga à Ibilisi kè è m̄ó gaao kaate, ¹⁵ à gb̄e kè aṣoe vía kee gaane wée z̄ò blee ai n̄ w̄endi lénno bo. ¹⁶ Yāpuraa guu malaikanɔn èe ɔ daam̄maro, Ibrai boriinɔme. ¹⁷ À k̄o s̄io à ḡò lán a d̄aaronɔ bà yā s̄anda píngi guu, le à ḡò Sa'oriki s̄iude n̄áanedeē ũ Luda z̄i guu, gb̄enɔ durun agbaakpab̄o ũ d̄o. ¹⁸ Zaake à naw̄ea kè à ȳagwana f̄, eé f̄ à gb̄e kè wée n̄ lee wà n̄ gwaanɔ faaba ke.

3

Yesu de Musala

¹ Beee yānzi ma gb̄enɔ, am̄o kè Luda a sisi a m̄o a kiianɔ, à laasuu lé Yesu kè Luda à z̄i Sa'oriki kè wa z̄eo ũua. ² N̄áanedeeme Luda kè à à diene lán Musa de nà Luda ua guu. ³ Lán uakaeri bèe èḡò de uala nà, len Yesu gakuio bíta de Musa p̄óla le. ⁴ Ua s̄anda píngi a kaeri v̄i, bens̄o p̄ó s̄anda píngi Kaerin Luda ũ. ⁵ Luda ua z̄ikeri n̄áanedeē Musa ũ, yā kè Luda é oo s̄eedadeeme. ⁶ Kirisi s̄o b̄edee pì néme. Luda a ua n̄ane à ɔz̄i. Wámbe ua pì ũ, tó wá kpé wée támaa kè wá v̄i lé gb̄e k̄on sw̄èo kp̄aena.

Luda gb̄enɔ kámmabokii

⁷ Beee yānzi lán Luda Ninii ò nà:

Tó a Luda kòto mà gbàa,

⁸ àton swāgbāaa ke lán a dezinò kè nàro,
kè aṣ ma le wà ma gwa gurɔɔ kè aṣ bò ma kpɛɛ gbáan.

⁹ Baa kè aṣ ma yákenanò è wè baplaa,
aṣ ma le wà ma gwa gwe, aṣ ma gbāa lé gwà.

¹⁰ Ben ma pɔ fɛ̀ gbɛ̀ pìnɔzi,
ma bè gbɛ̀ sāsānanò n̄ ũ,
aṣɔe ma zénò dōro.

¹¹ Ben ma la dà ma pɔfɛ̀ guu ma bè,
aṣé gɛ̀ ma kámmabokiinlo fá.

¹² Ma gbɛ̀nò, à làakari ke a gbɛ̀ke tóngò swè zaa ludanaanekesai vī ai à gá
kɛ̀o Luda Wèndidearo. ¹³ Guu kè è dɔ kè eè be Gbāame pingi, àgò lé daakōa, le
durun tón a gbɛ̀ke sāsà à swāgbāa kúro yānzi. ¹⁴ Kiriisi gbɛ̀nɔn wa ũ, tó wá
náane kè wá vī zaa káaku kúna gbāngbān ai à léa. ¹⁵ Lán wà ò nà:

Tó a à kòto mà gbàa,
àton swāgbāaa ke lán a dezinò kè nà
gurɔɔ kè aṣ bò ma kpɛɛro.

¹⁶ Dénɔn gbɛ̀ kè aṣ Luda kòto mà aṣ bò à kpɛɛnò ũ, tó èe ke gbɛ̀ kè Musa n̄
bɔɛ Igitinò baasiroo? ¹⁷ Dénɔn Luda pɔ fɛ̀nzi ai wè baplaa, tó èe ke gbɛ̀ kè aṣ
durun kè, aṣ gè gò kaena gbāa guunò baasiroo? ¹⁸ Dénɔn à la dàinne kè aṣé gɛ̀ a
kámmabokiinlo, tó èe ke gbɛ̀ kè aṣ gí à yá mazinò baasiroo? ¹⁹ Wá è kè aṣɔe e wá
gɛ̀nlo aṣ ludanaanekesai yānzi.

4

¹ Zaake gɛ̀na kámmabokiin kè Luda à lé gbɛ̀ kpé kuu, wà làakari ke, le wa gbɛ̀ke
tón koraziro. ² Zaake wa baaru nnaa mà lán n̄ bàme, mɔde yá kè aṣò mà pì àre
vīnɛro, kè aṣɔe ma kɔn ludanaanekenaoro yānzi. ³ Wamɔwa kè wa yá pì sinò,
weè gɛ̀ kámmabokii pìn. Aṣpino sɔ Luda bè:

Ma la dà kɔn pɔfɛ̀o ma bè,
aṣé gɛ̀ ma kámmabokiinlo.

À yá beee ò, baa kè à a zīi m̄ dè zaa andunakaεgurɔ, ⁴ zaake wà gurɔ
swɛɛplaade yá ò Luda yān gukea wà bè, gurɔ swɛɛplaadee zī Luda kámma bò
kɔn zīi kè à kèno pingi. ⁵ Wá mà tia à bè, aṣé gɛ̀ a kámmabokiinlo. ⁶ Zaake gbɛ̀
kè aṣ baaru nnaa pì mà zaa káakunɔɔ e gɛ̀nlo, kè aṣɔe síro yānzi, ben à gɛ̀na gò
gbɛ̀ pāndenɔne. ⁷ Ben Luda èara à gurɔ ke diε dɔ wè be Gbāa, beee gbɛ̀ra à gí
kè ben à Dauda gbà lé, à ò lán wà ò nà tia:

Tó a à kòto mà gbàa,
àton swāgbāaa kero.

⁸ Tó Yɔsua gɛ̀nyo kámmabokii pìn yá, le Ludaa e gurɔ pānde yá o zāaro. ⁹ Àmbe
à tò kámmabokii gò Luda gbɛ̀nò pɔ ũ. ¹⁰ Zaake gbɛ̀ kè gè Luda kámmabokiin
kámma bò kɔn a zīiome, lán Luda kámma bò kɔn a zīio nà. ¹¹ Tó lɛme, wá wéé tã
wá gɛ̀ kámmabokii pìn, le wa gbɛ̀ke tón gí Luda yá mazi, à fu lán n̄ bàro yānzi.
¹² Luda yá bɛɛ bensɔ à gbāa, à lé nna de fɛ̀eda kpa plaplaaala. È n̄ zɔ à gɛ̀ nòse
guu ai niniin, è gɛ̀ mèpepekɔrekiin ai wá ufun, è laasuu kɔn nòse yáo gwagwa.
¹³ Luda pɔkena kee utenanero, à ke kpáne guuziro. Luda kè wé wa yāno sɛɛ
wá sinnɛ è pɔ sānda pingi e ai a biia.

Yesu de sa'orikinla

¹⁴ Zaake wá sa'oriki isi kè ludambεε wèk̄ōa ai Luda kiia vī Luda Né Yesu ū, wàḡō zé kè wá sè yā kūna gíngin. ¹⁵ Zaake wá sa'oriki vī kè eé f̄ō à wa wēnda d̄ō wa gbāasaikεε guu. Wà à ȳō wà gwà lán wa bà yā píngi guu, èe durun kero. ¹⁶ Beee yānzi wà s̄ō Luda Gbēkεkenneri kiblekitazi k̄on swēō kpaena, le à wa wéε gwà à gbēkεε kεwε à gur̄ōa.

5

¹ Wè sa'oriki píngi sé gbēno téme, wè à die n̄ wéedee ū Luda kiia, àḡō gba kpáa, àḡō à gbāgbāañne n̄ durunno yānzi. ² Eé f̄ō à kε k̄on gbē kè āō sàsā āō d̄ōnasaikεε guun̄o busebuse, zaake àpi kú k̄on gbāasaikεεome se. ³ Beee yānzi séde à saa o a zīnda durun yā musu, lán è o gbē kpaan̄o p̄ō musu nà se d̄ō. ⁴ Gbēke è a zīnda ká kpata pinlo. Luda bé è à kán, lán à Aruna kàn nà.

⁵ Len se Kirisi e a zīnda ká sa'oriki kpatanlo, Luda bé à à kàn à bè: Ma Nén n ū, gbāan ma n i.

⁶ À bè Luda yān gukea d̄ō:

Néḡō de sa'ori ū ai gur̄ō píngi Melekizεdeki zékpaεa.

⁷ Gur̄ō kè Yesu kú anduna guu à adua kè k̄on wii gbāaao k̄on wéε'io, à kúe kè Luda kè eé f̄ō à a sí gaaane, ben Luda à yā mà, kè è à yā da yānzi. ⁸ Baa k̄on à Ludanekεεo, à misiēna Ludane dàda a nawēakena guu. ⁹⁻¹⁰ Kè maaa pèk̄ōrea à yāa, Luda à kà sa'oriki ū Melekizεdeki zékpaεa, ben à ḡō m̄isina kè è yāaroo b̄okii ū gbē kè āō è à yā maan̄one n̄ píngi.

Làakarikena funazi

¹¹ Yā beee musu wá yā vī pari wà oare, m̄ode à b̄ok̄ōtēna zī'ūme, zaake eè yā d̄ōro d̄ō kpaaro. ¹² Am̄oà kè a ḡi ken lán kè bà, à maa àḡō de yādannerino ūme, m̄ode ai tia á kpé de wà εara wà Luda yā kè wè dada gbē dufun̄one dadaare d̄ō. Ȳō'í bé à k̄ō s̄iao, ée ká à ū b̄lero. ¹³ Zaake ȳōmiri píngi né néme, èe ká à z̄εε d̄ōk̄ōzi k̄on oplaaro. ¹⁴ Ū s̄ō né gbē kàsara kè āō k̄ō d̄ōon̄o p̄ōme. Āō à maa k̄on à zāao d̄ōk̄ōzina dàda.

6

¹ Beee yānzi wà Kirisi yādannena káakup̄on̄o kpá kpeε, wà gá ae ai wà ḡō gbē papanano ū. Èe ke wé εara wàḡō yátákpaena k̄en̄o gbē sísi d̄ōnlo: Kpēelina yā ḡen̄one, ludanaanekena, ² batisi yādadana, onammana, ḡen̄o f̄ēna ke zia yákpæk̄ena. ³ Tó Ludaa wè, wé yā been̄o kpá kpado wà gá ae. ⁴ Zaake tó gbē wéε kè, à ludangbaa è, à baka kú Luda Nini guume, ⁵ tó à Luda yā k̄on anduna kè èe m̄oō gbāaao dà à gwà, à à nnaa d̄ō ⁶ gbasa à f̄ù, zé kuu kè à εara à n̄s̄e lie d̄ōro, zaake èe Luda Né paa lía d̄ōme, èe wí daaa gupuraaame. ⁷ Tó lou e maa t̄ōt̄ea ḡen̄ baaaḡō èe m̄oō ee, ben à p̄ō kè àre vī búbarin̄one b̄ōe, Luda è aubarika dan. ⁸ Tó à lè k̄on lèkarao b̄ōe s̄ō, à giname, à zā k̄on lékenaoro. Eé mi de k̄on téome.

⁹ Apin̄o s̄ō ma gbē yenzideen̄o, baa kè wá ò le, wa làakari kpaena a yā musu kè á kú k̄on yā maaa kè b̄ō m̄isina zé guun̄o. ¹⁰ Luda è yā ke a zéa, a yākenano k̄on yenzi kè á v̄ioo é s̄anlo, zaake a d̄ōnle kè à gbēn̄one, bens̄ō á kpé ée keε. ¹¹ Wá yezi a baade ḡō aīa vī le ai à léa, le àton seka ke p̄ō kè a wéε d̄ōzi yā musuro. ¹² Àton m̄ea kero. À gbē kè āōe Luda náane keε k̄on menao āōe p̄ō kè Luda à lé gbē een̄o zékpaε sé.

Lé kè Ludaa gbè seka vīro

¹³ Gurɔɔ kè Ludaa e lé gbēe Ibraīne, kè gbēkee kuu deàla à síoro, beee yānzin à si kɔn à kuunaozi ¹⁴ à bène, é aubarika dan yāpura à tó à borii kaarane. ¹⁵ Ibraī mena f̄, ben à p̄ kè Luda à lé gbēne è. ¹⁶ Wè yā sí kɔn gbē kè deñla t̄sɔme. Ladana bé è tó wà yā yāpuraa d̄s, bens̄ è leokpak̄sa k̄ek̄sañne. ¹⁷ Ludaa yezi à ɔɔa gbē kè à légbēna è ḡó n̄ p̄ ɔunɔne wásawasa kè à lé liena vīro, ben à si kɔn à kuunao. ¹⁸ Leme yā mèn plaaa kuu kè liena vīro, Luda é f̄ à ege e to à musuro. Yā pinɔ e wamɔwa kè wa nazinɔ gbaa swè maamaa, le wà támaa kè wa wée d̄zi da seka sai. ¹⁹ Wá támaa beee ví wa wèndibadɔɔ ũ. À náane ví, bens̄ à gbāa, è gēwao lábure kp̄e ai Luda kúkiia, ²⁰ guu kè Yesu ḡake à ḡenwe à ḡs sa'oriki ũ ai gurɔ p̄ngi Melekizedeeki zékpaæ.

7

Sa'oriki Melekizedeeki

¹ Melekizedeekin Salemu kína ũ yā, Luda Musude sa'orime. Gurɔɔ kè Ibraī z̄l blè kínano èe suu, ben Melekizedeeki ḡaa à dàale, à sa maaa òne, ² ben Ibraī auziki kè èe suuo p̄ngi kuridee kp̄aa. Melekizedeeki t̄ kè bè yāzede kí. Beee gbera Salemu kína beee bè, aafia kí. ³ À de kɔn dao kɔn dezinɔ vīro, à wèndi naana ke midena vīro. À b̄ lán Luda Né bàme, sa'orin à ũ ai gurɔ p̄ngi.

⁴ À gwa lán à bíta de nà. Wa dezi tontori Ibraī auziki kè à s̄e z̄lan kuridee kp̄aa. ⁵ Musa doka di e Levi borii kè āɔ de sa'ori ɔunɔne, āɔ p̄ kuridee sí n̄ Isaraili daana, baa kɔn n̄ Ibraī borik̄e. ⁶ Melekizedeeki né Levi boriinlo. Baa kɔn beee à Ibraī p̄nɔ kuridee si, à sa maaa ò Ibraī kè Luda lé gbēne. ⁷ Seka sai gbē kè sa maaa ò gbēne bíta de gbē kè à sa maaa ònela. ⁸ Sa'ori kè ās̄e p̄ kuridee sí pinɔ né gbē kè ās̄e gaanome. Melekizedeeki s̄s̄, gbē kè wà bè èḡs kuu ai gurɔ p̄ngin à ũ. ⁹⁻¹⁰ Gurɔɔ kè Melekizedeeki ḡaa à dà Ibraīle, wèe Levi i k̄oro, à kú a dezi de Ibraī pl̄emme. Beee yānzi weé f̄ wà be se, gurɔɔ kè Ibraī p̄ kuridee p̄i kp̄a, Levi borii kè wè p̄ kuridee kp̄ámm̄ano bé wà kp̄a.

Yesu de lán Melekizedeeki bà

¹¹ Levi bori sa'ori pinɔn doka kè Musa kp̄a Isarailinɔa k̄as̄aa ũ. Tó ās̄e f̄ wà tó gbēnɔ ḡs papana, weéḡs sa'ori p̄ande nii ví lán Melekizedeeki bà d̄oro, sé Aruna bori sa'ori zékpaæ. ¹² Tó sa'orinɔ lie, séde doka lie. ¹³ Gbē kè wà yā beeen̄ ò à musu né Isaraili borii kè à gbēkee e sa'ona z̄i ke zikiroome. ¹⁴ Zaake wá d̄s s̄ans̄an kè wa Dii b̄ Yuda borii guume. Wèe ma kè Musa sa'ona yā ò borii p̄i musuro. ¹⁵ Yā kè yā p̄i wée b̄n̄ yè: Sa'ori p̄ande b̄ lán Melekizedeeki bà. ¹⁶ À ḡna sa'ori ũu né doka ke borike yāno. À wèndi kè è yāaro gbāaa yānzime. ¹⁷ Zaake wà bè: Né ḡs de sa'ori ũ ai gurɔ p̄ngi Melekizedeeki zékpaen.

¹⁸ Wà doka kè kuu yāa p̄i kp̄a kp̄ado, kè à gbāaro, bens̄ à kuu p̄ke ũro. ¹⁹ Zaake doka p̄i e tó gbēke ḡs papanaro. Ben támaa kè s̄āo zé b̄owe, kè wa s̄s̄o Ludazi.

²⁰ Beee gbera Luda e beee ke ladana sairo. Gbē kp̄aaano ḡs sa'orinɔ ũ ladana saime, ²¹ m̄ode Yesu ḡs sa'ori ũ kɔn ladanao, kè Luda bène:

Dii la dà eé lé s̄okparo,
à bè eéḡs de sa'ori ũ ai gurɔ p̄ngi.

²² Ladana p̄i yānzi Yesun kp̄egaadee ũ kè tó Luda bà kuunañyo dufu de a ziila. ²³ Beee gbera sa'orinɔ pari yā, zaake gaa è tó āḡs kú n̄ z̄i guu gurɔ

píngi. 24 Mòde kè Yesu kuu ai gurɔ píngi yānzi, à sa'orikεε gēēblena vīro. 25 Beee yānzi eé f̄s̄ à gbē kè aṣ̄e s̄s̄ Ludazi à gāzīnɔ̀ mì sí mámmam, zaake à kuu ai gurɔ píngime, éḡō kúε kεεñne Ludane.

26 Sa'oriki beee taka bé à k̄s̄ s̄iwao. À kuuna adona. À yā zaaa ke gbāsī vīro. Luda à k̄k̄ōsa k̄n durunkεr̄inɔ̀, à à s̄è à t̄ào musu ai a kiia. 27 À bà kú k̄n sa'ona lán guu e d̄oɔ̀ n̄ào lán sa'oriki kpaaanɔ̀ bàro. Gbē p̄inɔ̀ è saa o n̄ z̄inda durunnɔ̀ yānzi k̄n n̄ gbēnɔ̀ p̄onɔ̀ d̄o. Àp̄i s̄oɔ̀ ò ḡèn dome, k̄ è à a z̄inda kp̄a. 28 Musa doka è gbēnɔ̀ ká sa'orikinɔ̀ ũ aṣ̄ gbāasaikεε guume, m̄ode k̄è Ludaa la dà doka p̄i diena gbera, ben à a Né k̄è ḡò papana ai gurɔ píngi kàn.

8

Yesun wa Sa'oriki ũ

1 Yā k̄è wée oo m̄in̄ ȳè: Wá sa'oriki beee taka vī vēna kiblekitaa musu Luda Bítadee ɔplaaazi. 2 È z̄īi k̄ε Ludakukii, bisakuta yāpuraa k̄è Dii d̄on, èe k̄ε p̄ó k̄è gbēnteenɔ̀ d̄onlo. 3 Zaake gbadana k̄n sa'onao yānz̄in w̄è sa'oriki píngi kázi, à maa àp̄i ḡō p̄ó vī à kp̄a se. 4 Tó à kú anduna guu, eéḡō de sa'ori ũro, zaake sa'ori k̄è aṣ̄e gbaanɔ̀ kp̄a lán doka diε n̄anɔ̀ kuu k̄o. 5 Z̄īi k̄è aṣ̄oε k̄εε né p̄ó k̄è kú musu takame, à niniime. Beee yānzi k̄è Musa yezi à bisakutaa d̄o, Luda bène à làakari k̄ε à p̄ó k̄è a à taka òd̄oane kp̄iīi musu k̄ε lán à de n̄à píngi. 6 Yesu bé Luda bà kuunawao yākekeri ũ. Zaake Luda bà kuunawao p̄i de à bà kuunaño ziila, z̄īi k̄è wà d̄ane de sa'oriki p̄inɔ̀ p̄ola. Luda bà kuunawao p̄i légbēna de à ziila d̄o. 7 Tó Luda bà kuunaño zii p̄i papaname yā, le à plaadee z̄é vīro. 8 K̄è Dii Isarailinɔ̀ taari è à bè:

À gurɔɔ̀ e m̄oɔ̀ k̄è mé ma bà kuuna k̄n Isarailinɔ̀ k̄n Yudanɔ̀ dufu k̄ε.

9 Eéḡō de lán ma bà kuuna k̄n n̄ dez̄inɔ̀ gurɔ̀ k̄è ma n̄ k̄ū n̄ ɔɔ̀a

ma n̄ b̄oε Iqipiti bàro.

Zaake aṣ̄oε z̄é k̄n ma bà kuunañooro,

ben ma n̄ tón.

10 Ma bà kuuna k̄n Isarailinɔ̀ gurɔ̀ beeenɔ̀ gbera yān̄ ȳè:

Mé ma dokayānɔ̀ dañne n̄ n̄ṣe guu,

m̄é k̄é n̄ sw̄èa.

Méḡō de n̄ Luda ũ,

aṣ̄éḡō de ma gbēnɔ̀ ũ.

11 Aṣ̄ gb̄eke é yā dada a daanero,

aṣ̄ gb̄eke é ma d̄ōna da a gbēnero,

zaake aṣ̄ píngi éḡō ma d̄ōme,

né f̄éte gbēnsi n̄ píngi.

12 Mé s̄ūu keñyo k̄n n̄ taarinɔ̀,

m̄é n̄ durunnɔ̀ yā da d̄oro.

13 K̄è Luda bà kuunaño dufu p̄i yā ò, à à káakupɔ̀ zi b̄ò. P̄ó k̄è zi k̄ū à b̄usa, à kp̄ana guuzi z̄āro.

9

Luda bà kuunaño zi sa'ona

1 Luda bà kuunaño káaku d̄onzi z̄ékp̄aenɔ̀ vī k̄n Ludakukii k̄è kú t̄ōt̄eo.

2 Fitia k̄n teebu k̄è w̄è buredí káεa Ludane o kú ḡanu k̄è w̄è be guu k̄è kú

adonan. ³ Kpéne kè wè be Ludakukii pì kú lábure plaadee kpé. ⁴ À guun tuaetiti kpatakii kè wà pì kòn vuraa kún kòn Luda bà kuunaño àkpati kè vura kúea mámmam-o. Vura loo kè mana kú à guu kú àkpati pì guu kòn Aruna gò kè lá b̄r̄o kùo kòn Luda yádiena gbè walaano. ⁵ Àkpati pì musu kerubu gakuideen̄o kú durunkennekiila. Pó p̄n̄o b̄k̄ōt̄ena doodo gur̄o n̄ ȳero.

⁶ Lán ās̄ kaena le, sa'orino èḡō ḡēe ḡanun ḡèn baaaḡō ās̄ n̄ sa'ona z̄i ke. ⁷ Sa'oriki bé è ḡē kp̄étu ḡèn do w̄ē doo guu, bens̄ō è ḡē aru sairo. È aru pì f̄āf̄a a z̄inda durun ȳanzi k̄n̄ a gb̄ēn̄o p̄ō k̄ē ās̄ō k̄ē d̄ōnasaik̄ē guuo. ⁸ Luda Ninii e d̄ōoawe, gur̄o k̄ē kp̄é káaku pì kuu, Ludakuki z̄é w̄enaro. ⁹ Beee e ȳā l̄ēk̄ōziwe k̄n̄ tia ȳāo à bè, p̄ō k̄ē d̄onziri è Luda gbaano k̄n̄ sa'op̄ō k̄ē è kp̄áano è f̄ō à à kù ke gb̄āa mámmamlo. ¹⁰ Ȳā diena p̄in̄o né m̄ēbaayāme. P̄ōble k̄n̄ íminao k̄n̄ gb̄āsib̄ona bori s̄anda p̄ingio ȳāme. Wà dīe ai z̄é dufu gur̄o ḡō k̄áme.

Luda bà kuunaño dufu sa'ona

¹¹ Ben Kirisi m̄ō ȳā maaa k̄ē kà tiaa sa'oriki ū. À ḡē bisakutaa k̄ē b̄ita bens̄ō à papana d̄e à káakup̄olaa guu, k̄ē gb̄ēntee bé à d̄ōro, anduna k̄ēk̄i p̄ón s̄ōro. ¹² Èe ḡē Ludakukiin̄ k̄n̄ bl̄e k̄ē z̄u aruoro, à ḡē k̄n̄ a z̄inda aruo ḡèn dome, à gb̄ēn̄o b̄ōo ai gur̄o p̄inḡi. ¹³ Zaake w̄ē bl̄e aru k̄n̄ z̄usware aruo k̄n̄ z̄ununu k̄ē wà kp̄ata t̄ubuo f̄āf̄a gb̄ē k̄ē ās̄ō gb̄ās̄in̄o wà gb̄ās̄i b̄oŋgu, ¹⁴ wee Kirisi p̄ō o d̄ō? À a z̄inda kp̄à Luda see sai k̄n̄ Ninii k̄ē èḡō kuu ai gur̄o p̄inḡi gb̄āao. À aru è wa sw̄ē p̄ipiwe b̄ona kekek̄ena ḡē p̄in̄o guu, le wà z̄i ke Luda W̄endidene.

¹⁵ Beee ȳanzi Kirisi bé Luda bà kuunaño dufu ȳákekeri ū, le gb̄ē k̄ē Luda n̄ s̄is̄in̄o auzenna k̄ē à à lé gb̄ē e ȳanzi. À ḡa le à n̄ bo, à taari k̄ē ās̄ō k̄ē Luda bà kuunaño zi ȳā musun̄o k̄ēn̄e. ¹⁶ Tó wà yezi wà z̄i ke gb̄ē l̄égb̄edienaa, sé w̄aḡō d̄ō s̄āns̄ān̄ k̄ē adee ḡa, ¹⁷ zaake gaa gberan l̄égb̄e èḡō gb̄āa v̄i. Tó l̄égb̄edieri kp̄é b̄ē, l̄égb̄e èḡō gb̄āaro. ¹⁸ Beee ȳanzin̄ w̄ē Luda bà kuunaño káakup̄ō pì kya ke aru sairo. ¹⁹ K̄ē Musa doka yádienano ò baade p̄inḡi w̄āa, à s̄āk̄ā t̄ēa z̄onzon k̄n̄ s̄ēs̄v̄l̄āao s̄ē à z̄ō z̄uswarene b̄r̄o k̄n̄ bl̄ēkofii aru k̄ē wà ȳāk̄ōt̄e k̄n̄ íoa, à f̄āf̄a Musa dokaa k̄n̄ gb̄ēn̄o d̄ō n̄ p̄inḡi ²⁰ à bè, Luda bà kuunaño arun gwe, k̄ē à dīeare à k̄ūna. ²¹ Len Musa aru f̄āf̄a bisakutaaa k̄n̄ sa'ona z̄ik̄eb̄on̄o d̄ō p̄inḡi. ²² Doka guu aru bé è gb̄ās̄i b̄ō p̄ō paride p̄inḡin̄. Arukw̄ēena sai durun̄o k̄ēn̄ena kuuro.

Kirisi a z̄inda kp̄à sa'op̄ō ū durun m̄idena ȳanzi

²³ Zaake à k̄ō s̄io wà gb̄ās̄i b̄ō p̄ō k̄ē kú ludamb̄ē taka p̄in̄on̄ lán beee bà, sa'op̄ō k̄ē d̄e beelaa k̄ō si k̄n̄ ludamb̄ē p̄ō p̄in̄o. ²⁴ Zaake Kirisi e ḡē Ludakukii taka k̄ē gb̄ēntee d̄ōn̄o, à ḡē à ȳapuradeen̄ ludamb̄ēme, guu k̄ē à kún tia wa Z̄enyodee ū Luda aez̄i. ²⁵ Sa'oriki è ḡē Ludakukiin̄ k̄n̄ p̄ókade aruo w̄ē k̄n̄ w̄ēo, m̄ode Kirisi e ḡē le à a z̄inda kp̄à ḡèn baaaḡō ȳanziro. ²⁶ Tó èe ke lero, le èe naw̄ēa kee ḡèn baaaḡō zaa andunakaegur̄o. Ȳapuraa guu à m̄ō ḡèn dome gur̄o k̄ē anduna k̄à a k̄ák̄iia sa, à a z̄inda kp̄à sa'op̄ō ū, le à durun m̄i d̄e. ²⁷ Ludaa dīe gb̄ēntee è ga ḡèn do, gbasa à ȳákp̄ae keo, ²⁸ len Kirisi a z̄inda kp̄à ḡèn do le, à gb̄ē pariin̄o durun dī a m̄i. Eé eara à m̄ō à ḡèn plaadee, èe ke durun ȳanzin̄ d̄ōro, le à gb̄ē k̄ē ās̄ō w̄ē d̄ōzin̄o m̄i sí ȳanzime.

10

¹ Musa doka né yā maaà kè èe mɔɔ takame, èe ke yā pinlo. Beee yānzi sa dɔnkɔ̀ pì ona gèn baaagɔ̀ wè kɔ̀n wèo è fɔ̀ à gbè kè aɔ̀e sɔ̀ Ludazinɔ̀ ke papana zikiro. ² Tó saa pì ona gbāsì b̀̀ dɔnzirinɔ̀n gèn do ai gurɔ̀ píngime yā, le aɔ̀ kù kè gbāa, wà à ona tò. ³ Yāpuraa guu sa'ona pì bé è gbēnɔ̀ durun yā dɔ̀ngu wè kɔ̀n wèo. ⁴ Zaake zùsware kɔ̀n blèkoffiio aru è fɔ̀ à durun kḗnma zikiro. ⁵ Beee yānzi kè Kirisi e mɔɔ anduna guu, à bè Ludane:

N̄ ye sa'opɔ̀ ke gbaaziro,
ben n gbēntee mè kēme.

⁶ Sa'pɔ̀ kè wè ká tén à té kù
kɔ̀n sa'opɔ̀ kè wè o durun yā musuo
è kēnnero.

⁷ Ben ma bè: Maè kè!
Lán wà kè takadan ma yā musu nà,
ma mɔ̀ n poyezi keme, Luda.

⁸ Káaku gīa à bè, sa'ona kɔ̀n gbaao kɔ̀n saa kè wè ká tén à té kùo kɔ̀n saa kè wè o durun yā musuo è ká Ludanero, à yeziro, baa kè doka bé à diè. ⁹ Ben à bè, áe kè, a mɔ̀ à poyezi keme. À à káakupɔ̀ kpà kpadozi à plaade diena yānzi. ¹⁰ Luda poyezi pì kena guu Yesu Kirisi a zīnda kpà sa'opɔ̀ ù gèn do, à tò wá kú adona Luda gbēnɔ̀ ù.

¹¹ Gurɔ̀ píngi sa'orinɔ̀ ègɔ̀ kú n̄ zī guume, aɔ̀gɔ̀ sa dɔnkɔ̀ kè è fɔ̀ à durun kḗnne zikiroo oo gèn baaagɔ̀. ¹² Kirisi sɔ̀ saa ò durun yānzi gèn dome ai gurɔ̀ píngi, ben à gàa à vèè Luda ɔ̀plaazi. ¹³ Zaa gurɔ̀ beeean à kú gwe, èe dāa Luda a ibeɛnɔ̀ keare a tinti ù. ¹⁴ Zaake sa'ona gèn doo pì guu, à tò gbè kè à gbāsì b̀̀nɔ̀guno gɔ̀ papana ai gurɔ̀ píngi. ¹⁵ Luda Nini èara èe yā pì oowe dɔ̀ à bè:

¹⁶ Ma bà kuunaño gurɔ̀ beeenɔ̀ gbera yān yè:
Mè ma dokayānɔ̀ dañne n̄ n̄se guu,

mè kè n̄ swèa.

¹⁷ Gbasa à bè:

Mè n̄ durun kɔ̀n n̄ taarinɔ̀ yā da dɔ̀ro.

¹⁸ Lán à n̄ durun kḗnne nà, sa'ona n̄ yānzi zé vī dɔ̀ro.

Wà sɔ̀ Ludazi

¹⁹ Beee yānzi ma gbēnɔ̀, kɔ̀n Yesu aru gbāaao wá gēna Ludakukiin zé vī kɔ̀n swèo kpaena, ²⁰ zaake à wèndi zé dufu b̀̀we a mè gāzī à gèwao lábure kpeɛ. ²¹ Lán wá sa'ori isi vī nà Luda uakūri ù, ²² wà sɔ̀ Ludazi kɔ̀n n̄seɔ̀ do kɔ̀n à náanekena seka saio kɔ̀n swè kè wà pipi wà taari laasuu b̀̀ à guuo kɔ̀n mè kè wà à zú ò kɔ̀n í wásawasao. ²³ Wāgɔ̀ támaa kè wa zeo kūna gíngin, zaake Luda à lé gbè, bensɔ̀ à náane vī. ²⁴ Wà làakari dɔ̀kɔ̀a, wà té ká kɔ̀n yenzi kɔ̀n maakenaoyā musu. ²⁵ Wàton pā kpá wa kakɔ̀anazi lán gbēkeno è ke nàro. Wà lé dakɔ̀a, atēnsa lán à è Dii sugurɔ̀ e kaa kī nà.

²⁶ Tó wà yāpuraa mà wá d̄̀, tó wá kpé wée durun kee gīanzi, sa'ona kè eé durun kēwa kuu dɔ̀ro. ²⁷ Pɔ̀ kè gòwee bé à de wāgɔ̀ wée dɔ̀ yākpaezi ù kɔ̀n swèkēnguo kɔ̀n té gbāaa kè eé Luda ibeɛnɔ̀ kaateo. ²⁸ Wè gbè kè gī Musa doka dazi de à wée gwana sai gɔ̀n plaa ke aagɔ̀ sèedakena musu. ²⁹ Tó gbè kèse pèe Luda Néa, ben à kya kà Luda bà kuunaño aru kè à gbāsì b̀̀agun, ben à Nini Gbèkēkenneri s̄̀s̄̀, àgɔ̀ d̄̀ kè à wéetamma égɔ̀ bíta de beela maamaa. ³⁰ Zaake

wá yā kèkii òri d5 à bè, ámbé é gēe borúmma, ámbé é fīa boúnne. Wà bè d5, Dii é yákpae ke k5n a gbēno. ³¹ Yā pāsīme, tó n lēe n da Luda Wēndide ozi.

³² À laasuu lé a kuuna yāaa. A wéekēna gbera a nawēa f5 a 5si bíta kana guu. ³³ Ziken5a wè a s5s5, wè wée t5awa parii guu. Ziken5a eè ze k5n gbē kè wèe wée t5aarma lán beee bāno. ³⁴ A pisinano wēnda d5. Kè wà a p5no siawa, a wezi k5n p5nnao, zaake á d5 kè a auziki maaa kè eég5 kuu ai gur5 pingi vī. ³⁵ Beee yānzi àton tó a w5r5ng5 kè àre vīare bíta kēawaro. ³⁶ Séde àg5 mēna vī, le à p5 kè Luda à lé gbē e à p5yezi kena gbera.

³⁷ Zaake à g5 féteme, eé gi kero, kè gbē kè èe m5o é pita.

³⁸ Gbē maaa ég5 kuu ma náane kè èe kee yānzi, m5de tó à s5kpa kpee, ma p5o ég5 nnaro.

³⁹ Gbē kè a5è b5ru kpee a5 n zīnda kaaten5n wa ūro. Gbē kè a5 Luda náane kè a5 mīsina èn5n wa ū.

11

Gbē káakun5 ludanaanekena

¹ Ludanaanekenan t5amaadnaa seka sai ū, yā kè wè wée siàlero sina yāpuraa ū. ² Gbē káakun5 ludanaanekena bé à tò Luda n sáabu kpà.

³ Wa ludanaanekena bé à tò wá d5 kè à yā'ona bé à anduna kàe. P5 kè wè wée siàleeroon à p5 kè wè wée siàle kèo.

⁴ Abila ludanaanekena bé à tò à sa'ona Ludaa maaa dè Kaini p5la. À ludanaanekena yānzin Luda à sáabu kpàzi, à à diē gbē maaa ū, ben à à gbaa si. Baa kè à gá, wá kpé wée à yā maa Luda náane kè à kè pi yānzi.

⁵ En5ku ludanaanekena bé à tò Luda à sè, le àton garo yānzi. Wèe à e d5ro, kè Luda à sè b5na anduna guu yānzi. Ai Luda g5 gá à sé, à à sáabu kpà, à bè à yā kàare. ⁶ Gbēke yā è ká Ludane à náanekena sairo. Séde gbē kè èe s55zi sí kè à kuu bens5 è fīa bo a kii weterin5ne.

⁷ Kè Luda lé dà Nuua yā kè wèe e yāroo musu, ben à Luda náane kè, à à yā mà, à g5ro'ite kè, à a uadeen5 mi sio. À ludanaanekena bé à tò yā vèe andunaa, bens5 Ludaa tò yā b5o nna a náane kè à kè pi yānzi.

⁸ Kè Luda Ibraī sisi le à gá búsu kè é kpáa àg5 vī guu, ben Ibraī Luda náane kè, à Luda yā pi mà. À b5 be, baa kè à guu kè èe gaan pi d5ro. ⁹ À Luda náane kè, ben à bee pèe bisakutaa ū búsu kè Luda à lé gbēne pi guu nib5 ū. Lemē d5 Isaaku k5n Yakubuo, zaake Luda légbēna pi g5 n p5 ūme. ¹⁰ Zaake wéte kè Ludaa kàe à b5 à kāsāpēenan Ibraī wée d5zi.

¹¹ Sara ludanaanekena bé à tò à zé è à n5 si, baa kè pāaame, bens5 à zi kù, zaake à d5 kè Luda kè lé gbēare náane vī. ¹² Baa kè à zi kù, g5gbē mēn doo pi borii kè pari lán s55n5no ke ísiàle búsu'āatē bà, weé f5 wá à lé d5ro.

¹³ Gbē pino gāga n pingi n ludanaanekena guu, p5 kè à à lé gbēnn5n5 ena sai. A5 è káaa wá gbāake kpàzi. A5 bè, nib5 k5n b5am5n5n n ū anduna guu kè.

¹⁴ Gbē kè a5è o lēn5o e 5d5awē kè wèe n zīnda búsu nii dēeme. ¹⁵ Tó búsu kè a5 b5n begen a55e kee yā, le a5 zé è a5 èara wá à gwe. ¹⁶ M5de búsu kè maa dè beelaan a55e à nii dēe, àmbé ludambe p5 ū. Beee yānzi tó wá Luda sisi n Luda ū, è keñe wíyā ūro, zaake à wétedaa kàe n p5 ū.

¹⁷⁻¹⁸ Kè Luda Ibraī y5 à gwà, ben Ibraī Luda náane kè, à Isaaku kpà sa'opo ū. Luda lé gbēne yā à bè, Isaaku boriin5n weégae bene a boriin5 ū. Baa k5n

beeeo à zè kǝn a né mèn doo pì kpanao. ¹⁹ À sǝ kè Luda gbáaa é fǝ à gènǝ fεε bǝna gaan, ben à de lándǝ wà be à èara à Isaaku è bǝna gaan bà. ²⁰ Isaaku Luda náane kè, ben à sa'ole kè Yakubu kǝn Isauone. ²¹ Kè Yakubu kú gaa lézǝ, ben à Luda náane kè, à sa'ole kè Yusufu nénǝne, ben à gbáa è a gòà à dǝnzi kè. ²² Kè Yusufu kà gana, ben à Luda náane kè, à Isarailinǝ bǝna Iyipiti yǝ ò kǝn lán aǝé kè kǝn à gèwao nà.

²³ Musa de kǝn à dao Luda náane kè, ben aǝ à ùte ai mǝ aagǝ à ina gbera, kè aǝ è à àisi maa yǝnzi. Aǝe vǝa ke doka kè Fili'auna dienero. ²⁴ Kè Musa bíta kù, ben à Luda náane kè, à gǝzi wà à sísi Fili'auna nénǝgbè né ũ. ²⁵ À sǝ wà wée tǝawa kǝn Luda gbènǝ de kuuna kǝn pǝnnao durun guu gurǝ plaaala. ²⁶ À dié kè wǝ kè wè darǝma Kirisi yǝnzi de Iyipiti auzikila, zaake ziaa zǝ láadan à wée kúa. ²⁷ À ludanaanekena bé à tò à bǝ Iyipiti, èe vǝa ke Fili'auna pǝfènero, à zè gǝngin lándǝ à Luda kè wè e kǝn wéeoro è bà. ²⁸ À ludanaanekena bé à tò à Banla zǝbaa dié kǝn aru mámana kpεεle gùao, le malaika gbèdeberi tǝn ǝ ke nǝ daudunǝaro yǝnzi. ²⁹ Isarailinǝ Luda náane kè, aǝ bikù Isia Tǝaaa lán tǝtε kori bà. Kè Iyipitinǝ yǝa le, ben í darǝla. ³⁰ Isarailinǝ Luda náane kè, aǝ tǝa ò wà liga Yerikozi ai gurǝ swεεplaa, ben à bǝi kwè. ³¹ Kaarua Rahabu Luda náane kè, à gu'asiigwarinǝ dié à nǝ gwá maamaa, ben èe kaate kǝn ludayadarisainoro.

³² Mé be dia dǝǝ? Mé zé e mà Gidǝn yǝ oro ke Baraki ke Samusǝ ke Yefeta ke Dauda ke Samuéli ke annabinǝ. ³³ Aǝ Luda náane kè, ben aǝ zǝ blè kǝnanǝ, aǝ yǝ gǝgǝ gbènǝne a zéa, aǝ lé kè Ludaa gbènnε gbè è, aǝ músunǝ lé nǝkǝa, ³⁴ aǝ té pǝsǝ dè, aǝ bǝ fεedaa lézǝ, aǝ gbáaa è nǝ gbáasaikeε guu, aǝ pǝsǝ kù zǝ guu, aǝ pè bori pǝnde zǝkpεenǝ, ³⁵ aǝ nǝgbènǝ né gènǝ fεε bǝna gaan aǝ kpǝrǝmma. Wà mè ò nǝ gbèkenǝ, ben aǝ gǝzi wà nǝ gbare, le wà fεε bǝna gaan wà bǝ maa yǝnzi. ³⁶ Wà nǝ gbèkenǝ fabò, wà nǝ gbè kǝn flǝo. Wà mò kà nǝ gbèkenǝ, wà nǝ kǝ kpésiaan. ³⁷ Wà nǝ pápa gbèò wà nǝ déde, wà nǝ zǝkǝre plaa kǝn sagasigio, wà nǝ déde kǝn fεedaa. Aǝ tǝa ò sǝ báa kǝn blè báao dana. Aǝ gǝ kori, wà wée tǝrǝmma, wà ía darǝma. ³⁸ Anduna kuuna e kǝ sínyoro. Aǝ likǝaa zǝ sèn kǝn kpii musunǝ, aǝ kú gbèwεenǝ kǝn kokotεwεenǝ guu. ³⁹ Baa kè Luda gbè pǝnǝ sáabu kpà nǝ píngi a náane kè aǝ kè yǝnzi, aǝe pǝ kè à à lé gbèrne ero, ⁴⁰ Luda gǝiáε à dié, wà gwena maa e de nǝ pǝlaa, le aǝtongǝ papana wa sairo.

12

Luda a gbènǝ totona

¹ Beee yǝnzi wapinǝ se, lán sèedadeenǝ diwazi nà le, wà ǝ kpá pǝ kè è kpáweenǝzi kǝn durun kè è wa kakun aagao píngi, wà bàkpakǝsǝna kè Ludaa diewe lé kǝn menao. ² Wà wée pé Yesua kè bǝ kǝn wa ludanaanekena zéo bensǝ à zé pì kè papana. À gana lía fǝ, èe à wǝyǝ daro pǝnnaa kè dianane ena yǝnzi, ben à gaa à vèε Luda kíblekita ǝplazi. ³ À laasuu lé à yǝa, lán à mena fǝ kǝn durunkeri kè aǝ íbete beee taka kpǝonǝ, le àton kpasa a kǝ garo yǝnzi. ⁴ Zaake a ǝsikana kǝn durun-o guu, èe zε a gi ai a gaa a gaoro. ⁵ Nǝseyíkúyǝ kè wà òare lán nénǝ bà sǝagun yǝ? Wà bè: Ma né, tó Dii e n totoo, nton dié pǝro.

Tó à kpǝkǝnzi, nton tó n kǝ garo.

⁶ Zaake gbè kè Dii yezin è toto, è wée tǝ gbè kè à sí a né úa.

7 À wéetamma dié totona ũ. Luda bé èe beee keare, kè à nénón a ũ yānzi. Né kee kuu kè à de gí à à totozi? ⁸ Tó èe a toto lán a né kpaanao bàro, èndè à nénón a ũro, gitasótónenón a ũ. ⁹ Wá deno ví anduna kè aš wa toto, ben wa ní yā mà. Lán à de le nà, wà mì sie wa ninii Dené de beeela wàgō kuu. ¹⁰ Wa deno wa toto gurōplaapo ũ aš ɔndō lén. Luda è wa toto wa kaarana yānzime, le wa kuuna e àgō adona lán à bà. ¹¹ Totona kee pónnaa ví a gurōaro, sé pōsīaa, mōde gbē kè totona pì ní kékēno è à gbē e zāa bōna maa kōn aafiao ũ.

¹² Beee yānzi à a ɔɔ kè aš gō dōazino kōn a gbá kè aš gō teeenō gba gbāaa, ¹³ à zé sé súusu, le amōa kè ée tōtēno tón kōō kūro, aš gō kōn aafiao.

¹⁴ À wete àgō nna kōn baade píngio, a kuuna gō adona, zaake tó gbē kuuna adonaro, eé Dii ero. ¹⁵ À làakari ke, a gbēke tón kora Luda gbēkekennēnazi à gō fīndio' a ũ a té, à ĩa da gbēnoa pari à ní yakaro. ¹⁶ A gbēke tóngō de pāpākeri ke ludayādarisai ũ lán Isau bàro. À a daudukeze yà pō gēn do blena yānzi. ¹⁷ À dō kè à sa'ole wete a dea zāa, ben Luda gīne. Baa kè à wete kōn wēe'io, èe zé e à yā kè à kè liero.

Luda bà kuunaŕyo zi kōn à dufuo

¹⁸ Èe ke Sinai kpīii kè weé fō wà ɔ kean a sōziro, kè èe té kūu à gusiaa ví kōn gu bŭgubuguo kōn zāga'īao ¹⁹ kōn kakāki'ōo kōn Luda kōto gbāaa. Kè Isarailino kōto pì mà, aš agbaa kpāne wà bè àton yāke oñne dōro, ²⁰ zaake ašé yā kè à diēfne kékii fōro à bè: Baa pōkadee bé à nà kpīii pia, wà pápa gbēo wà de. ²¹ Luda pitana pì né vía yāme maamaa ai Musa bè, vía a kŭ, ée lugalugaa.

²² Mōde a sō Zayōn kpīiizi kōn Luda Wēndide wete Yerusalemu kè kú musuo kōn à malaika paripari kè aš kakōana gweenō ²³ kōn daudu kè aš tó kēna gweenō kakōanao kōn Luda kè de gbē sānda píngi yākpakeri ũuo kōn gēwāa gbē maa kè aš gō papanano ²⁴ kōn Yesu kè de Luda bà kuunaŕyo dufu yākakeri ũuo kōn à aru fāfāna kè èe yā maaa oo de Abila pōlāao.

²⁵ À làakari ke àton gí yā'ori pì yā maziro. Lán gbē kè aš gī Luda lédamma mazi tōte kēno e bōro nà, wapino se, lán Ludaa e lé daawa zaa musu, tó wa kpee line, weé wa pō o dō? ²⁶ À kōto tōte lugaluga yā, ben à lé gbē à bè, é guu lugaluga gēn do ɔ, èe ke tōte adonlo, kōn musuome sa. ²⁷ Kè à bè, gēn do do, beee e beewe Luda pōkena kè eé lugalugaa pino é gē zélame, le pō kè è lugarono e àgō kuu. ²⁸ Beee yānzi lán wēe kpata kè è nigāroo blee nà, wà Luda sáabu kpá, wàgō dōnzi keene lán à yezi nà, wàgō mì sieene víakenane guu. ²⁹ Zaake wa Luda né té kè è kŭmame.

13

Lédamma

¹ À wée tā àgō gbēke ví kōo. ² À làakari dō nibōyaarikēnaa, zaake len gbēkeno malaikano yāari kè dōna sai le. ³ À tó gbē kè wà ní ká kpēsīaa guuno yā dōagu lán á kúnyo kpēsīaan bà, kōn gbē kè wēe wēe tāaŕmano, lán ámbé wēe wēe tāaawa bà. ⁴ Baade gae nōsena da yā bèede ũ. Ašton ní daakii gbāsī kpáro, zaake Luda é yākpae ke kōn zinakerino kōn pāpākerino. ⁵ Yena ɔzi tón dōare aro. À zé kōn pō kè á vīio, zaake Luda bè:

Mé n tónlo,
mé pá kpanzi zikiro.

⁶ Beee yānzi weé kŭgbāaa ke wà be:
Diin ma dōnleri ũ,

vīa é ma kūro.
Bón gbēntee é f5 à kemee?

Sa yapura ona

⁷ À tó a òn'aedee kè a5 Luda yá òareno yá òagu. À ñ kuuna tàasi ke ai à léa à Luda náane ke lán ñ bà. ⁸ Yesu Kirisi ònk5 gīa kōn gbāao ai guro píngi. ⁹ Àton tó wà a sāsā kōn yá nibo pari dannenanoro. À maa wa swēgbāaa e Luda gbēke guu, èe ke sa'opoble yá kè è àre ke ke gbē kè a5 zèononeronlo. ¹⁰ Bisakuta sa'orino zé vī wà sa'okii kè wá vī poble blero. ¹¹ Sa'oriki è gē Ludakukiin kōn tubo aruo durunno kēnnena yānzi, ben wè à gè kpata bùra kpē. ¹² Beee yānzi Yesu gá wéte kpē se, à gbāsī b5 gbēno kōn a zīnda aruo. ¹³ Wà b5 wà gá à kiia bùra kpē, wí wa kūo se. ¹⁴ Zaake wá wéte kè eég5 kuu vī kèro, wéte kè èe moon wa wée òzi. ¹⁵ Beee yānzi wàg5 Luda sáabu kpá yāana sai Yesu gāzī wa sa'ona ũ. Gbaa kè à sisirino è mōon gwe. ¹⁶ À làakari ò maakena kōn kōgbēkenaoa. Sa beee taka ona bé è ká Ludane. ¹⁷ À a òn'aedeen5 yá ma à mì siéñe, le a5 e wà zīi ke kōn ponnaao, zaake a5 ò de gbē kè a5 è ñ zī yá t5kē Ludanen5 ũ. Tó a5e zīi kee kōn lésuu, eé àre kearero.

Lézammana

¹⁸ À adua kewe. Yákee e wa swé vīro, weég5 yezi wàg5 kú wa òroa yá píngi guu. ¹⁹ Má wée keawa à adua kemē, atēnsa mà e mà m5 a kiia kpakpaa.

²⁰ Luda Aafiade kè wa Dii Yesu fēe bona gaan sādāriki ũ a bà kuunawao guro píngi aru gāzī, ²¹ à a keke kōn maa píngio, le à à poyezi ke à yá kè kàne ke wa guu Yesu Kirisi gāzī. Àmbe à gakui vī guro píngi, aami.

²² Ma gbēno, ma wée kèawa àg5 lédamma yá pì kūna kōn menao, zaake takada kè má kēaree bitaro. ²³ Àg5 ò5 kè wà wa gbēndo Timoti gbāre. Tó à kà kè tia, wé m5 a gwa lèdo. ²⁴ À ì kpá a òn'aedeen5 a ñ píngi kōn Luda gbēno píngi. Itali bùsudeen5 ì kpàawa. ²⁵ Luda gbēke keare a píngi.

YEMISI

Yṣagwana

¹ Ma gbw̄nɔ, Luda kɔn Dii Yesu Kirisio zɔbleri bé à ì kpà Isaraili bori kuri awɛɛplaaa kè aṣo fàakɔananɔ.

² Ma gb̄nɔ, nawēa borii pari. À pɔ kè eé a lee diɛ pɔnna yā ũ, ³ zaake á dɔ kè a ludanaanekena yṣagwana é mɛna iare. ⁴ À tó mɛna papaawa, le àgɔ de gb̄ kàsaranɔ ũ wásawasa yāke kēsānaawaa sai. ⁵ Tó ũndɔ e kēsāa a gb̄kea, à wée ke Ludaa, eé à gba, zaake è baade píngi gba pɔ n̄sɛo do taari'ena sai. ⁶ Tó à wée kèa sɔ, à à náanɛ ke seka sai, zaake sekadee de lán ko vláa bàme. Guu kè ìa kàkan, gwen è gb̄en. ⁷ Gb̄ beee taka tóngɔ daa é pɔ è Diaro, ⁸ zaake à n̄sɛ kuu plaplaame, ben ègɔ seka kee yā kè èe kee guu píngi.

⁹ Takaasidee kè kú wa té pɔnnaa ke, kè Luda à sè lezĩ yānzi. ¹⁰ Auzikidee pɔnnaa ke, kè Luda à bùsa yānzi, zaake auzikideenɔ è gē zéla lán lávu kwena bàme. ¹¹ Ɔfántè è fɛɛ kɔn à puusu gb̄aaao, à lá è kori kú à vú è kwé à maakɛ è yā. Len auzikidee é kpá guuzi a bkɔtenanɔ guu le.

¹² Aubarikadeen gb̄ kè è yṣagwana fɔ ũ, zaake à bɔna maaa gberan Luda é auzenna kè à à lé gb̄ gb̄ kè aṣo yeazinɔne keɛnɛ yàari ũ. ¹³ Tó yṣagwana gb̄ le, àton be Ludanlo, zaake weé fɔ wà Luda yɔ wà gwa kɔn à zaaaoro, bensɔ àpi è gb̄ke yɔ à gwa kɔn à zaaaoro. ¹⁴ Baade yṣagwana è bɔ à pɔnidena kiiame, ben è à wée ble à à gáe. ¹⁵ Ben pɔnidena pì è nò sí à né i durun ũ. Tó durun bita kú sɔ, è gaa ime.

¹⁶ Ma gb̄ yenzideenɔ, àton a zĩnda sāsáro. ¹⁷ Gba maa wásawasa píngi è bɔ musu De Luda pɔ gupurinɔ Kèri kiiame. È liero, à gupura'i è lagoro. ¹⁸ À pɔyezi guu à wa i kɔn a yā yápuradeeo, le wà e wàgɔ aɛ à pɔkenanɔ té.

Yamana kɔn à kenao

¹⁹ Ma gb̄ yenzideenɔ, à yā kè ma. Àgae yā ma kpakpaa a píngi, mɔde àton yā o kpakpaaro, àtongae pɔ fè kpakpaaro. ²⁰ Zaake gb̄ntee pɔfè è mɔ kɔn yā maaa kè Ludaa yezioro. ²¹ Beee yānzi à ɔ kpá dà zaaa kɔn yā pásì kè dàgulaanɔzi píngi. À yā kè wà tɔ a swèn, kè eé fɔ à a mì sí sí kɔn zĩndabusanao.

²² Àton a zĩnda sāsáro, àton yā pì ma kɔn swāo páro, à zii kea. ²³ Zaake gb̄ kè è yā ma, ben è zii keoro de lán gb̄ kè èe a zĩnda gwaa dígi guu bàme. ²⁴ À zĩnda gwana gbera, tó à gè zéla, lán à de nà è sán gɔɔme. ²⁵ Gb̄ kè wée té Luda doka papanazi kè è tó wà gɔ wēnenɔ ũ, ben ègɔ gaao aɛ, è ma à sánlo, è zii keame, Luda é aubarika da adeen à yákenan.

²⁶ Tó gb̄ a zĩnda diɛ dɔnziri ũ, ben è a lé fɔro, èe a zĩnda kekeɛme, èe dɔnzi kee páme. ²⁷ Dɔnzikena wásawasa kè taari ví De Ludaneron yè: Wà tonenɔ kɔn gyaanɔnɔ gwa aṣ wēndakee guu, wàgɔ wa zĩnda kúna dɔ gb̄asì sai anduna yā musu.

2

Gb̄ wée gwana

¹ Ma gb̄nɔ, amɔa kè ée wa Dii Gakuide Yesu Kirisi náanɛ keɛnɔ, àton gb̄ wée gwaro. ² Tó gb̄ gè a kakɔana guu vura tanga kɔn pókásá tékenao dana, tó takaasidee kè bisa kásá gb̄asì dana gè se, ³ tó a wée té gb̄ kè pókásá tékena

danazi, tó a bène à mós à wēε gumaaan, tó a bè takaasideene à gá à ze káa, kesó à mós à wēε a gbá sae, ⁴ée kó tē boome, ée yá gwaa mɔnafikion gweroo?

⁵À ma, ma gbē yenzideenɔ. Luda gbē kē aɔɔ de gbāasaideenɔ ũ anduna gbēnɔne sè aɔgō gbāa à náanekena guu, le wà kpata kè à à lé gbē gbē kē aɔɔ yezinɔne ble. ⁶Apinɔ sō, ée gbāasaidee pinɔ kpe bɔɔ. Auzikideenɔ bé wè gbāaa bleawaroo? Aɔmbe aɔè a gáe wà gáao yákpaekekiaroo? ⁷Aɔmbe aɔè tó nnaa kè kúawaa yakaroo? ⁸Luda doka mīdee bè àgō ye a gbēdaaazi lán a zīnda wēndi bà. Tó á yá pi kúna yápara, ée yá keε a zéame. ⁹Tó ée kō wéε gwaa sō, ée durun keεme. Doka pi wēεawa a gō taarideenɔ ũn gwe. ¹⁰Zaake tó gbē doka kúna píngi, tó à fù mèn dooa, à gō taaridee ũ à píngi guume. ¹¹Luda bè àton zina kero. À bè do àton gbē dero. Baa tó néε zina kero, tó n gbē dē, n gō dokadarisaidee ũme. ¹²Amɔa kē Luda é yá gōgōao doka kē è tó wà gō wēεnenɔ ũu musu, àgae yá o àgae yá ke lán à kō siao ná. ¹³Luda é yákpae ke kōn sùusaideenɔ sùu sai, mɔde yá é bɔ kōn sùudeeo nna.

Ludanaanekena kōn maakenao

¹⁴Ma gbēnɔ, tó gbē bè ée Luda náane keε, tó è pōke kero, bó yān gwee? Ludanaanekena beee taka é fō à à mī sí? ¹⁵Tó a gbē mèn do, gōgbē ke nōgbē e pōkāsaa kōn pōbleeo takaasi keε, ¹⁶tó a gbēke bène: Luda n gba aafia! Nton tó ïa n dero! N pō ble n ká! Tó èe wēndibabɔ kpáaro, bón beee ũu? ¹⁷Leme se ludanaanekena ado pōkekesai né yá gème.

¹⁸Tó gbē n bè, néε Luda náane keε, bensō mée yá keε, mé benne, n n ludanaanekena pōkekesai ɔbame, mé ma ludanaanekena ɔɔanne ma yákena guu. ¹⁹N sī kē Luda mèn dome. À maa. Baa táanɔ se, aɔɔ dō le, ben aɔègō lugalugaa. ²⁰Misaide! Pó kē tó ludanaanekena pōkekesai pā, n yezi mà kánne n ɔzīs? ²¹Kē wa dezi káaku Ibraī a né Isaaku kpà sa'opɔ ũ, yá e bɔɔ nna à yákena yānziroo? ²²N ès? À ludanaanekena kōn à yákenao kpákōzime. À yákena bé à à ludanaanekena bōezi. ²³Ben Luda yá kēkii pápa kē à bè, Ibraī Luda náane kē, ben Ludaa tò yá bɔɔ nna a náane kē à kē yānzi. Ben wà tó kpàne Luda gbēnna. ²⁴Á ès? Yákena bé è tó yá bɔ gbēo nna, èe ke ludanaanekena adonlo. ²⁵Leme do kaarua Rahabu kē nna kōn Ludaa a yákena yānzi, gurɔɔ kē à gu'asiigwarinɔ diε à n gbare zé kpáí guu. ²⁶Lán mè ninisai de gē ũ ná, len ludanaanekena pōkekesai de gē ũ le se.

3

Léfná

¹Ma gbēnɔ, àton ke yádannerinɔ ũ pari-ro, zaake á dō kē Luda é wéε piti wa yádannerinɔ yákpaekegurɔɔ zī de gbē kpaaanla. ²Wa píngi weégō zāa yāa baabɔreεme. Tó gbē lé è à ásarua kero, taarisaideeme, ée fō à a mè píngi gbāaa fō. ³Weé aizi ká sōne, le à wa yá ma yānzime, ben weé à mile ble. ⁴Kesó à goro'ite gwa ísíaala. Baa kōn à bitakeεo kōn zàga'ïa gbāaa kē è vuao, à fibɔ néngome. Àmbe è à mile ble, ben à firi è a poyezi dane. ⁵Leme sō, néne né mègu néngome, ben è ïa dá kōn yá bitaa.

À gwa lán té néngo è sè bita kpáta ná. ⁶Néne de lán té bàme, àmbe anduna zaa ũ wa mè guu. È tó gbāsī gō kpá wa mèa píngi. Gèwāate bé è nakōre nénea, ben néne è té kpá wa anduna kuunan. ⁷Gbēntee nōbōsētɔnɔ tóto kē píngi kōn báanɔ kōn pótáa'onkuseanɔ kōn kpònɔ, à kpé èe keε ai tia, ⁸mɔde gbēke é fō à a

néne tòto kero. Àmbe pò zaaa kè è ze tээрoo ù. À pana sеwеетёо. ⁹ Nénen weé Dii wa De sáabu kpáo, ben weé ɛara wà gbēntee kè à kè lán a bà káo dɔ. ¹⁰ Lé dñnkɔ̀ pìn sáabukpana kɔ̀n gbēkanao è bɔ̀n. Ma gbēnɔ̀, àtongɔ̀ de lero. ¹¹ Íbɔ̀kii è í nna kɔ̀n í kyákyáo bɔ̀ wée dñnkɔ̀ guuɔ̀? ¹² Ma gbēnɔ̀, káká lí é né í kù úɔ̀? Geepi lí é né í kákáa úɔ̀? Leme dɔ íbɔ̀ki í sùkusukudee é í nnaa boro.

Ɔndɔ̀ kè è bɔ̀ musu

¹³ A té, dén yádɔ̀ri Ɔndɔ̀dee úu? À dɔ̀báñne a kuuna maaa guu kɔ̀n a yákenanɔ̀ kɔ̀n zĩndabusana kè è bɔ̀ Ɔndɔ̀ guuo. ¹⁴ Tó á nòsegāaano pásí kɔ̀n denlawetenao ví a swè guu sɔ̀, àton ía dāro, àton gí yápuraaziro. ¹⁵ Ɔndɔ̀ beee taka è bɔ̀ musuro, anduna pómé, a dà pómé, íbilisí pómé. ¹⁶ Zaake guu kè nòsegāaano kɔ̀n denlawetenao kún, gwen kɔ̀yámasai kɔ̀n yá zaa píngio ègɔ̀ kún. ¹⁷ Tó gbē Ɔndɔ̀ kè è bɔ̀ musu ví, káaku ègɔ̀ gbási víro, à gbera ègɔ̀ yákte víro, è a zĩnda busáñne, è gbē yá ma, à sùu papana kɔ̀n maakena. È gbē tè boro, bensɔ̀ ègɔ̀ mɔ̀nafiki víro. ¹⁸ Íbetemideri è kena kɔ̀o nnaa tɔ̀, ben è yá maaa kè.

4

Gbēnnakpana kɔ̀n andunao

¹ Bó bé è swèe kɔ̀n leokpakɔ̀ao da a tée? Aɔ̀ è bɔ̀ a pɔ̀yezi kè aɔ̀e kɔ̀deɛ kee a mèguunɔ̀ kiiianloo? ² Èègɔ̀ ye pòzi, mɔ̀de eè ero, ben eè gbē de. Eè pò ni de, ben eè pò kè ée pɛea lero. Ben eè leokpakɔ̀a ke, eè swèe ke. Á víro, kè eè wée ke Ludaaro yānzime. ³ Tó à wée kè, eè ero, kè eè wée ke nòse maaaoro yānzime, zaake èègɔ̀ yezi à a bɔ̀kɔ̀te ke a pónidenanɔ̀ guume. ⁴ Náanesaideenɔ̀, á dɔ̀ kè gbēnnakpana kɔ̀n andunao né íbetekpana kɔ̀n Ludaonloo? Gbē kè yezi à ke anduna gbē úu gɔ̀ Luda íbɛɛ ùme. ⁵ Kè wà kè Luda yán wà bè, Ninii kè Ludaa dá wa guu nòsegāaano ví, ée daa yá páameɔ̀? ⁶ Mɔ̀de gbēke kè Ludaa víwao de beeela, zaake wà kè Luda yán wà bè:

Luda è íbete kpá kɔ̀n íadārinɔ̀,
mɔ̀de à gbēke ví kɔ̀n zĩndabuarinɔ̀.

⁷ Beee yānzi à mì sie Ludane. Á gí íbilisine, eé bàa siare. ⁸ Á sɔ̀ Ludazi, eé sɔ̀azi. Durunkerinɔ̀, à ɔ̀ bɔ̀ durunn. Nòseplaadeenɔ̀, à a swè pípi. ⁹ Á ɔ̀ dɔ̀ kɔ̀n pɔ̀sɔ̀iao kɔ̀n wēndaao. Á a yáadɔ̀na lie ɔ̀dɔ̀na ù, à a pɔ̀nnaa lie nòseyakana ù. ¹⁰ Á a zĩnda busa Dii aezí, eé a sé lezí.

¹¹ Ma gbēnɔ̀, àton kɔ̀ tɔ̀ zaaa síro. Gbē kè à a Yesude daa tɔ̀ zaaa sì ke à à zaa bò, à Luda doka sèeda zaaa kè à à zaa bò. Tó n Luda doka zaa bò sɔ̀, à mārín n ùro, à zaaborin n ù. ¹² Ludan dokadieri ù kɔ̀n yákpakerio. Àmbe à gbē misina kɔ̀n à kaatenao gbáa ví. Mpi sɔ̀, dén n ù, ke neè n gbēdaaa zaa boo?

Luda bà bɔ̀na

¹³ Á yá ma sa, amɔ̀a kè eè be, gbáa ke zia é gá mɛɛwi, é wée gwe wè do, é laa tá à àre e. ¹⁴ Á yá kè éé a le ziaa dɔ̀ɔ̀? Á dɔ̀ lán a wēndi de nàɔ̀? Á de lán sukaa bàme. Tó à kpá féte, ben è gè zéla gɔ̀. ¹⁵ Yá kè de à oon ye: Tó Dii wè, ben wa aafia, wé ke lán kè bà ke lán kè bà. ¹⁶ Tia sɔ̀ éé ía dāa, a Luda bà bò. Íadana beee taka borii maaro. ¹⁷ Gbē kè maakena dɔ̀ ben eè keroo durun kè.

5

Kpakèna auzikideenɔ̀zi

¹ Amɔa auzikideenɔ, à yā ma sa. À sɔ dɔ à wii lé múnzi kè eé a le yānzi. ² A auzikinɔ yāka, kòkɔnɔ a pókásáanɔ blè. ³ A ɔɔ kɔtɛ kpà, ben à kɔtɛkpana pì é a da yān, eé a mè piti lán té bà. A auziki zi di gurɔ zāanɔ. ⁴ À ma! A kpasekèri kè aɔ a bura pónɔ kèareenɔ blè, ben ɔɔ pì yā Luda kii lè. Pókèri pìnɔ wiipena gè Dii Zìkpède swān. ⁵ A a mè nnaa mà tɔtɛ kè a pɔyeziyākena guu. A mè kpà kaategurɔ pɔ ù. ⁶ A yā dà gbè maaanɔla a n̄ dede, aɔɔe giarero.

Mena

⁷ Beee yānzi ma gbēnɔ, àgɔ menaa ai Dii mógurɔ zī. À gwa lán búbari è a burapɔ bēede kēgurɔ dā nà. È mena fɔ zaa pótɔtɔgurɔ ai kwεε. ⁸ Apinɔ sɔ, à mena fɔ à ze gbāa, zaake Dii mógurɔ kà kīi. ⁹ Ma gbēnɔ, àton yākete kákɔziro, le Luda tón yākpae keaoro yānzi. Yākpaekeeri pì zena kpεεlé fá! ¹⁰ Ma gbēnɔ, annabi kè aɔ yā ò yā kɔn Dii tónɔ, à mena kè aɔ kè nawēakena guu zékpae sé. ¹¹ Weè be aɔ aubarika vī, kè aɔ mena fɔ yānzime. A Ayuba menakena baaru mà, á mà lán Dii kène nà zāa, zaake wēnda kɔn sùuo papana Diia.

¹² Atēnsa ma gbēnɔ, àton la daro. Àton be á si kɔn ludambεεo ke tɔtɛo kesɔ pɔ pāndeoro. À tó a eè gɔ eè. À tó a auo gɔ auo, le yā tón vεεawaro yānzi.

Aduakena ludanaanekena guu

¹³ A gbēkee e nawēa keεɔ? À adua ke. A gbēke pɔɔ nnaɔ? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ A gbēkee e gyāa keεɔ? Adeε sɔsi gbēnsinɔ sisi aɔ adua kene aɔ n̄si kúa kɔn Dii tóo. ¹⁵ Adua kè wà kè ludanaanekena guu é gyāree pì kēkɔa. Dii é à gba aafia. Tó à durun kè yā sɔ, eé kēne. ¹⁶ Beee yānzi à a durunnɔ okɔne à adua kekɔne, le à aafia e. Gbē maa aduakena gbāa, è zīi ke maamaa. ¹⁷ Iliá né gbēnteeme lán wa bà. À adua kè maamaa, le lou tón maro, ben lou e tɔ tɔtɛaro ai wè aagɔ kɔn mɔ swεεdoo. ¹⁸ À èara à adua kè dɔ, ben lou'i bɔ maamaa, tɔtɛ pɔblee kè.

¹⁹ Ma gbēnɔ, tó a gbē mèn doo kè yāpura zéa, ben a gbēke èara à à dà zéa, ²⁰ àgɔ dɔ kè gbē kè tò durunkeri pì bɔ sāsāzen à èara à sù, à à si gaaame, bensɔ à lá kù durunnɔla pari.

PITA TAKADA KAAKU

Tamaa kè è ní n̄eroo

¹ Mamɔma Pita, Yesu Kirisi z̄iri bé à takada kè kè Luda gb̄e kè aɔ de nibɔno ũ anduna kè guu, kè aɔ f̄aakɔana b̄usu kèkiino guunone: P̄ntu, Galatia, Kapadosia, Asia k̄on Bitiniaio. ² De Luda ḡiake à a d̄s, ben à a se, a ḡs à p̄o ũ k̄on à Ninii gb̄aaao, le à a mì sīe Yesu Kirisine, à aru a gb̄as̄i gogo. Luda gb̄eke k̄on aafiao kaaraare.

³ Wà Luda wa Dii Yesu Kirisi De s̄abu kp̄a! À s̄uu b̄ita guu à wa i dufu k̄on Yesu Kirisi f̄ena gan gb̄aaao, ben w̄a t̄amaa kè è ní n̄eroo v̄i, ⁴ zaake t̄ubi kè dīenaare ludamb̄e pi è yakaro, è gb̄as̄i kp̄aro, à maa è ȳaro. ⁵ Luda sorumi mà, le à a mì sí a náane kè ée kee ȳanzi, ben èe a d̄akpaa k̄on a gb̄aaao ai à ḡa b̄o m̄isina p̄io gupuraaa guro z̄aanao. ⁶ Ée p̄onnaa kee k̄on ȳa p̄io, baa kè é naw̄ea ke ḡia féte ȳagwana bori s̄anda píngi ȳanzi. ⁷ Lán w̄e vura maa d̄s té guu n̄a, len ȳagwana pin̄o e a ludanaanekena ȳo à gwa le, zaake a ludanaanekena pi b̄e v̄i de vura kè à gakui è ȳala maamaa. Tó a b̄o maa, Luda é a s̄abu kp̄a Yesu Kirisi suguroo z̄i, ée a kpe da k̄on gakuio. ⁸ Baa kè ée à ero, á yezi. Baa kè ée w̄e sīale zikiro, ée à náane kee, ben ée p̄onna b̄ita kè ḡè onalaa kee, ⁹ kè ée a ludanaanekena gb̄e ee a m̄isina ũ ȳanzi.

¹⁰ Annabino ḡiake wà gb̄eke kè Luda é keao ȳa ò, aɔ m̄isina pi ȳa gwà, aɔ à tàasi kè. ¹¹ Kirisi Ninii kè kú ní guu ḡiake à naw̄ea kè Kirisi pi é kee òr̄ne k̄on gakui kè ée e à gb̄eraao, ben aɔ w̄ete wà ȳa pi z̄é d̄s k̄on à gur̄oo. ¹² Ben Ludaa tò aɔ d̄s kè ȳa kè aɔe oo pi de ní gur̄o p̄o ũro, a p̄ome. Tia sa baarunnakparino ȳa pi òare k̄on Luda Nini kè Luda pi z̄i b̄ona ludamb̄e gb̄aaao. Baa malaikan̄o e ōsi kaa ȳa pi d̄nazi.

Kuuna adona

¹³ Beee ȳanzi à a laasuu vu iin, àḡs a z̄inda k̄una d̄s, a w̄e ḡs d̄o gb̄eke kè Luda é keare Yesu Kirisi suguroo z̄izi seka sai. ¹⁴ Lán á de Luda né kè aɔe à ȳa maano ũ n̄a, àton tó dà zaa kè á v̄i ȳa a w̄esiaguroo d̄oare aero. ¹⁵ Ludaa kú adoname. Lán à a s̄i à a se n̄a, àḡs kú adona a ȳakena píngi guu. ¹⁶ Zaake wà kè Luda ȳan wà bè:

Àḡs kú adona,
zaake má kú adoname.

¹⁷ Zaake Luda è ȳakpae ke k̄on baadeo a ȳak̄naa ní w̄e gwana sai, tó ée à sisii De, à v̄ia k̄ene a nib̄okee guu kè. ¹⁸ Á d̄s lán Luda a b̄o kuuna kori kè de a f̄eakaarayá ũu guu n̄a. Ludaa e a bo k̄on p̄o kè à gakui è ȳaoro lán vura ke kondogi bà, ¹⁹ à a bo k̄on Kirisi aru gakuideeome, kè de lán s̄ane b̄oro kè b̄ogbe v̄iro à gb̄as̄i v̄iroo bà. ²⁰ Luda ḡiake à a dīe zaale èe anduna k̄aero, ben à b̄oore gupuraaa guro z̄aa k̄en̄o z̄i. ²¹ Beee ȳanzin ée Luda náane keez̄i. Luda à b̄o gan à gakui kp̄a, le à e à a náane ke, a w̄e ḡs d̄ozi.

²² Lán m̄isina ȳapuraane a gb̄as̄i ḡogo n̄a, ben á gb̄eke v̄i k̄o m̄onafiki sai, àḡs yek̄zi k̄on n̄seo do. ²³ Luda a i dufu k̄on a ȳa w̄endidee kè èḡs kuu gb̄aaao. Ȳa pi de p̄oborii kè è gaa ũro, p̄oborii kè è garoome.

²⁴ Baade píngi de lán s̄è b̄ame,
aɔ gakui de lán s̄evu b̄ame píngi.

Sè è gaga, à vù è kwé,
²⁵ mɔde Dii yā ègɔ̄ kuu gurɔ̄ sānda píngi.
 Yā pì bé à de baaru nnaa kè wà kpàaree ũ.

2

Gbè wèndidee

¹ Beee yānzi à yā zaa píngi tó kɔ̄n egeetona píngio kɔ̄n mɔnafikio kɔ̄n nɔ̄segɔ̄aanɔ̄ kɔ̄n kɔ̄yakanao. ² Lán nékpāntēnɔ̄ ègɔ̄ yɔ̄'i ni deɛ nà, àgɔ̄ Luda yā kè de lán zwi'ipu wásawasa bà ni deɛ le se, le à è à bíta kũ a mìsina zé guu, ³ tia sa kè á d̄k̄ kè Dii maa. ⁴ Á s̄zi, àmbe gbè wèndidee kè wà gizi ũ, mɔde Luda à sè bèedeɛ ũ. ⁵ Apinɔ̄ s̄s, àmbe gbè wèndidee kè Ludaa e a kpé ēe booonɔ̄ ũ. Ámbe à gbàgbàrinɔ̄ ũ, eè saa kè è káne o kɔ̄n à Ninii gbáaao Yesu Kirisi gazi. ⁶ Zaa kè wà kè Luda yān wà bè:

N̄ gwa, mée gbè diɛ Zayɔ̄n,
 ēdaɛgbɛ bèedeɛ kè má sè ũ.
 Wí é gbē kè èe à náane keɛ kũro.

⁷ Á de gbè bèedeɛ ũ amɔa kè ée à náane keɛnɔ̄ne, mɔde à de le gbē kè aɔ̄e à náane keɛroonɔ̄ero.

Gbè kè kpéborinɔ̄ pā kpàzi
 bé à ḡk̄ kpé gooda gbè mīdeɛ ũ.

⁸ Lemɛ dɔ̄ à de:

Gbè kè wè ḡɛn sía ũ,
 gbèsi kè wè kpáàla wà léɛ ũ.

Aɔ̄ ḡɛn sía, kè aɔ̄e Luda yā daro yānzi. Len Ludaa diɛñne le.

⁹ Ámbe borii kè Luda n̄ sɛnɔ̄ ũ, kínano kɔ̄n sa'orinɔ̄ ũ, à gbē kè aɔ̄ kú adonano ũ, le àgae Luda kè à a sisi a bɔ̄ gusiaan, à ḡɛao a gupura bɔ̄nsae guu sáabu kpá.

¹⁰ Á de Luda gbēnɔ̄ ũ yāro,
 mɔde tia a ḡs̄ n̄ ũ.

Ludaa e sùu keao yāro,
 mɔde tia à k̄ɛao.

Kuuna ludanaanekerisainɔ̄ té

¹¹ Ma gbē yenzideenɔ̄, lán á de nibɔ̄ kɔ̄n b̄amɔ̄nɔ̄ ũ nà anduna kè guu, mée lé daawame, à mì kē a dà zaaa kè aɔ̄è z̄l̄ káaonɔ̄a. ¹² Àgɔ̄ kuu gbē bèedeɛnɔ̄ ũ kifinɔ̄ té. Lemɛ baa tó aɔ̄ a diɛ zaakerinɔ̄ ũ, tó aɔ̄ yā maaa kè ée keɛnɔ̄ è, aɔ̄ Luda sáabu kpá gurɔ̄ kè eé m̄n̄zi.

¹³ Á mì sie ikodee kè gbēntee diɛnɔ̄ne n̄ píngi Dii yānzi, kína kè gbāa vī deñlaan yoo, ¹⁴ ke gbāadee kè à diɛ à wée t̄a zaakerinɔ̄a à maakerinɔ̄ sáabu kpá.

¹⁵ Luda poyezin̄ yè: A yāmaakena sáabu é ȳn̄k̄ wéssiadeenɔ̄ lé yīteñne. ¹⁶ Àgɔ̄ wēɛnɔ̄ ũ, mɔde àton tó a ḡɔ̄na wēɛnɔ̄ ũu ḡɔ̄are zaakena zé ũro. Àgɔ̄ kuu Luda z̄b̄lerinɔ̄ ũ. ¹⁷ Á bèe lí gbē píngine. Àgɔ̄ ye a Yesude daanz̄i. À vīa ke Ludane. À bèe lí kínane.

¹⁸ Z̄ikerinɔ̄, à mì sie a diinɔ̄ne, à bítakeɛ d̄s̄ñne yā píngi guu. Èe ke dii maa n̄s̄edodeenɔ̄ne n̄t̄ɛnlo, mɔde kɔ̄n n̄ gbē pásinɔ̄ome se. ¹⁹ Tó wà wée t̄aawa pā, tó a mena f̄s̄ Luda yānzi, bee sáabu vīare. ²⁰ Tó wà a gbē a taari yānzi, tó a mena f̄s̄, bee tó nnaa vī máa? Mɔde tó a nawēa kè yā maaa kè á kè yānzi, tó a mena

fɛ, Luda é a saabu kpá. ²¹ Beee yānzin Luda a sisi à a sezi. Kirisi nawēa kèare, à zé òdɔaare, le àgɔ tɛ à kèsegbèzi yānzi.

²² Èe durun kero,
wèe ma à egɛ tɔro.

²³ Kè wà à sɔsɔ, èe yā sínlaro. Kè à nawēa kè, èe yā pāsī ke oñnero, à zè kɔn Luda yákpækèri maaame. ²⁴ Àmbe à wa durunno ò di a mià à gào lía, le wa bà tóngɔ kú kɔn durunno ò ɔro, wàgɔ kú maakena guu. À flàgbèno bé wà wa gba aafia.

²⁵ Zaake a sàsá lán sáano bà yā, ben a aɛ dɔ a Dàri kɔn a Dákparioa tia sa.

3

Kuuna kɔ

¹ Nɔgbèno sɔ, à a zīnda kpá a zāno. Tó aɔ gbèkeno e Luda yā daaro, a kuuna é n líe. Baa tó ée yáke oñnero, ² aɔé e kè á kuu gbāsī sai, bensɔ a a zīnda kpámma. ³ Àton tó a nɔmaakee gɔ mèbaa pɔ ũro, mitána ke nɔmaablebɔno ke pókásadanano yoo. ⁴ Mɔde àgɔ de a nɔse guu yā kè è yāaroo ũ, nɔseyi kɔn zīndabusano. Beee bé à bèe vī Ludane. ⁵ Zaake len nɔgbè ònziri kè aɔ wéé dɔ Ludazi yāano n zīnda kèke le, aɔ n zīnda kpá n zāno. ⁶ Len Sara de le, è Ibraī yā ma, è à sisi Baa. Tó ée yā maa kee, tó ée pɔ kè wè vīa ke nɔ yā daaro, a Sara dà sèn gwe. ⁷ Gɔgbèno sɔ, àgɔ kúryo nɔgbèkèe dɔnañne guu, àgae yā maríma, le pɔke tón kpáare a aduakena guuro, zaake á de wèndi gbablerinɔ ũ ledome.

⁸ Beee gbera àgɔ ledole vī kɔo a píngi. Àgɔ kɔ wènda dɔ, àgɔ yekɔzi, àgɔ gbèkèe vī kɔo, à busakɔne. ⁹ Àtongae à zaaa fīa bo kɔn à zaaaro. Àtongae gbè kè à a sɔsɔ sɔsɔro. À sa maa one, zaake Luda a sisi, le à aubarika daagu yānzime.

¹⁰ Gbè kè yezi a wèndi gɔ maa,
bensɔ à yezi a kuuna gɔ nna,
à a lé kú kɔn yāzaa'onao,
àton tó egɛ bo a lénlo.

¹¹ Adee kpèe li à zaaane, à à maa ke,
à aafia zé wete, àgɔ tɛzi.

¹² Zaake Dii ègɔ gbè maaano tàasi ke,
è swā kpá n aduakenanɔzi,
mɔde è mìkpèe zu zaakerinɔne.

Nawēakena maakena yānzi

¹³ Tó á aīa vī kɔn maakenao, dé bé eé wéé tāawaa? ¹⁴ Baa tó a nawēa kè maakena yānzi, á aubarika vī. Àtongae vīa ke aɔ wéetámmananero, àton tó a swè degero. ¹⁵ À Kirisi dɔ Dii ũ a swè guu. Àgɔ kú soru guu gurɔ píngi, le à e à yā we gbè kè èe a laa yā kè á wéé òzi mizila. ¹⁶ Àgae oñne busebuse kɔn bèlinnenao. À oñne kɔn nɔsepuraao dɔ, le wí gbè kè aɔɔe a sɔsɔ a yāmaakena Yesu zén yānzino kú. ¹⁷ Nawēakena Luda poyezi guu yāmaakena yānzi maa de nawēakena yāzaakena yānzila.

¹⁸ Kirisi gà gèn ò durunkènnena yānzi. Taarisaidee gà wamɔwa taarideeno yānzi, le à e à gáwao Luda kiia. Wà à dè mèbaa guu, ben Luda à vù ninikèe guu. ¹⁹ À ninikèe pì guu à gāa à waazi kè gèwāadee kè wà n ká kpésiaannone. ²⁰ Aɔ bɔ Luda yā kpèeme yā, gurɔ kè à mena ai Nuu gāa à goro'ite kè à yāo. Gbè kè aɔ bɔ n aafia goro pì gāzino pari, gɔɔn sɔraagɔme. ²¹ Í pì bé à de a batisikena kè è a mì sí tiaa taka ũ. Batisikena pì né mè gbāsìogona yānlo,

légbēna Ludane kōn nòsepuraaome. È nì mí sí, kè Yesu Kirisi bò gaan yānzi. ²² À gbāaa blè malaikanɔa kōn tãanɔ kōn nì gbāadeenɔ kōn nì ikodeenɔ, ben à tà ludambe, à kú Luda ɔplaazi.

4

Bɔna kuuna ziin

¹ Lán Kirisi nawēa kè a mèbaan nà, apino se à nòse beee bori sé, zaake gbē kè nawēa kè a mèbaan, adee mi kè durun-ame. ² Gurɔ kè gɔare a kuuna guu, a dà zaara tóngae ɔbare ae ɔoro, sé Luda pɔyezi. ³ A kuuna kifiiɔ yàkena guu yāa m̀ le. Yā á kú wísaiyàkena guu kōn mèbaayā nidenaɔ kōn wēdekenaɔ kōn pāpā kɔkɔ kōn wēmikɔkɔ bēeɔ kōn tāagbāgbāna kè Luda zān-o. ⁴ Kè eè kakɔaño aɔ pāpā bíta pì kena guu ɔoro, è keñne yābɔnsae ù, ben aɔe a tɔ zaara sí. ⁵ Aɔé nì yàkenanɔ tɔkè Ludane, kè à yākpaekena kōn gbē bēenɔ kōn gèwāadeenɔ sorumi mà. ⁶ Wà baaru nnaa kpà baa gèwāadee pìnɔne se, le aɔe wàgɔ kú ninikee guu lán Luda bà, baa kè yā vēm̄ma mèbaa guu lán gbē píngi bà.

Ludayadarin

⁷ Píngi yāana kà kīi. Beee yānzi àgɔ kuu làakarideenɔ ù, àgɔ a zīnda kūna dɔ, le àgɔ adua kee yānzi. ⁸ Yā kè de à píngilaan yē: Àgɔ yekɔzi kōn nòseɔ do, zaake yenzi è pɔ kúe durunnɔa pari. ⁹ À kɔ yàari ke yāketekana sai. ¹⁰ Lán Luda gba dà a baadene nà, à ɔɔokɔle ludangba bori doodo zikeri maaanɔ ù. ¹¹ Gbē kè de waazikeri ù, à Luda yā oñne. Gbē kè de ɔɔnleri ù, à ɔɔnle kōn gbāaa kè Luda à gbào, le à Luda tɔ kpá yā píngi guu Yesu Kirisi gāzī. Àmbe à gakuì vī kōn gbāaaɔ gurɔ píngi! Aami.

Nawēakena tena Yesuzi yānzi

¹² Ma gbē yenzideenɔ, àton tó yāagwana pásī kè èe a lee bɔ a sae lán yā dufu bé à a lee bàro. ¹³ Lán a bà kú Kirisi nawēakena guu nà, à pɔnnaa keo, le à e àgɔ pɔnna bíta vī gurɔ kè Kirisi pì é bɔ gupuraa kōn gakuìo. ¹⁴ Tó wà a sɔsɔ Kirisi tɔ kè kúawa yānzi, á aubarika vī, zaake Luda Nini Gakuidee kúawa. ¹⁵ A gbēke tón nawēa ke gbēdena ke kpāi'ona ke zaakena ke gude yānzìro. ¹⁶ Tó a nawēa kè a Yesudeke yānzi, àton keare wiyā ũro. À Luda sáabu kpá ke Yesu tɔ kúawa yānzi. ¹⁷ Zaake wētámmagurɔ kà, Luda gbēnɔn à nàaño. Lán wámbe à nàawao káaku nà, eé mi de kōn gbē kè aɔ gí Luda baaru nnaa mazinɔ diame? ¹⁸ Zaake gbē maaanɔ m̄sina kè zī'ù, yā é bɔ kōn ludayādarisainɔ kōn durunkerinɔ diame? ¹⁹ Beee yānzi gbē kè aɔe nawēa kee Luda pɔyezi guunɔ nì zīnda na nì Kèri náanedeene a ɔzī, aɔo kpé gɔ yā maa kee.

5

Luda sa kpàsa gwana

¹ Mée lé daa a gbēnsinɔ sa. Gbēnsin ma ù se. Má de nawēa kè Kirisi kè sèedadee ù, bensɔ ma bà kú kōn gakuì kè eé bɔ gupuraaɔ se. ² Àgɔ de kpàsa kè Ludaa kàcaree dàrinɔ ù. À ɔ ligazi kōn pɔyezinao, èe ke tiasinlo, lán Ludaa yezi nà. Èe ke ɔwetena yānzìnlo. À ke kōn nòseɔ do. ³ Àtongae gbāaa ble gbē kè wà nì náare a ɔzī pìnaro. À tó a kuuna gɔ a sãa pìnɔ daa zéa, ⁴ é kifura kè à gakuì é yāaroo e gurɔ kè Sádàriki é mó.

⁵ A gɔkparenɔ sɔ, à a zīnda kpá gbēnsinɔa. A píngi à a zīnda busakōne, zaake:

Luda è ìbetε kpá kōn ìadārinɔ,
mɔde à gbēkεε vī kōn zīndabusarinɔ.

⁶ Beee yānzi à a zīnda busa Luda gbāadeenε, eé a sé lezī gurɔɔ kè à dìεa. ⁷ À a yā'ōammanɔ tóne píngi, zaake è làakari dɔawa.

⁸ A wéε gɔ dɔ, àgɔ kú a làakaria. A ibεε Ibilisi de lán músu ɔɔdɔri bàme. Èε kpáε kεεazi, èε gbē wetεε à kú. ⁹ À gíne, à ze gbāa ludanaanekεna guu, zaake á dɔ kè a Yesude daa kè aɔɔ kú anduna guunɔ n píngi e nawēa dōnkɔ pì kεεme se. ¹⁰ Luda Aubarikapingide a sisi a gakui kè è yāarooa Kirisi guu. Tó a nawēa kè féte, eé a bɔ maa, eé a ze gíngin, eé a gba gbāaa, eé a kāsaa péε. ¹¹ Àmbe à gbāa vī ai gurɔ píngi! Aami.

Lézammana

¹² Wa gbēndo Silasi bé à lá néngo kè kèmeare. À kuume gbē nánεdee ũ. Ma lé dàawa, má de à sèedadee ũ kè yā kè má ò de Luda gbēkεe yāpuraa ũ. À zeo gíngin. ¹³ Babilɔnu gbē kè Luda n sé lán a bànɔ ì kpàawa. Ma né Maaku ì kpàawa dɔ. ¹⁴ À ì kpákɔa kōn lépekɔanao yenzi guu. Luda amɔa kè á kú Kirisi guunɔ gba aafia a píngi.

PITA TAKADA PLAADDEE

Yapurakpana sisina kè Luda wa sisina

¹ Ma Simo Pita, Yesu Kirisi zòbleri, à zìri, mámbe ma takada kè kè gbē kè wa Luda wa Mísiri Yesu Kirisi n̄ gbá zé ā a náane kè lán wa bà a maakee gāzĩn̄ne.

² Gbēke k̄n̄ aafiao ḡo papanaawa Luda k̄n̄ wa Dii Yesuo d̄na guu.

³ Luda wa se wāḡo kú a gakui k̄n̄ a maakee guume, à tò wá a d̄o, ben à ludakegbāaa wa gba p̄o kè k̄o sio wāḡo v̄i, le wa kuuna e à ke s̄n̄kpe k̄n̄ à yāo.

⁴ Len à yā bíta bēdeee kè à à lé gbēween̄o kèwe le, le à yānzi wà b̄o anduna dà zaa kè è n̄ yaka guu wà Luda kuuna taka sé. ⁵ Yā beee yānzi à aīa ke maamaa, à Luda náane ke maakena guu, à yā maa ke d̄na guu, ⁶ àḡo d̄na v̄i a zĩnda k̄na guu, àḡo a zĩnda k̄na d̄o mena guu, àḡo mena v̄i nana Ludazi guu, ⁷ àḡo nana Ludazi k̄gbēke guu, àḡo gbēke v̄i k̄o yenzi guu. ⁸ Zaake tó á yā beeen̄o k̄na, ben āōe kaara, éḡo kuu p̄a kaarana sairo wa Dii Yesu Kirisi d̄na guu.

⁹ Gbē kè yā beeen̄o k̄na s̄ro, à a wée kpāk̄re, à ḡo v̄ia ūme. À s̄n̄ kè Luda durun kè à kè yāan̄o k̄eare. ¹⁰ Beee yānzi ma gbēn̄o, à aīa ke à yāpura kpá sisina kè Luda a sisi à a seea. Tó ée yā beeen̄o kee, é fu zikiro. ¹¹ Len wee gbāake kpāazi maamaa le, éḡo kú k̄n̄ wa Dii wa Mísiri Yesu Kirisio à kpata kè è yāaroo guu.

¹² Beee yānzi, baa kè á yā beeen̄o d̄o, bens̄o a kāsāpeena yāpuraa kè á k̄na guu, méḡo yā p̄in̄o d̄oagume. ¹³ Gur̄o kè má kpé kú ma s̄o guu, mée daa à maa máḡo té kaaagu yā p̄in̄o d̄oaguna yānzi. ¹⁴ Má d̄o kè ma b̄ona ma s̄n̄ gur̄o é ká tia, lán wa Dii Yesu Kirisi ḡiake à òme nà. ¹⁵ Mé aīa ke, le yā p̄in̄o e àḡo d̄oagu gur̄o p̄ingi ma gaa gbera.

Kirisi gakui sèedadeen̄o

¹⁶ Kè wa wa Dii Yesu Kirisi suna k̄n̄ gbāaaò òare, wée té gara kè wà dà k̄n̄ ̄nd̄oziro. Wa wée si à bítakeeeme, ¹⁷ gur̄o kè De Luda b̄e l̄ne à à t̄o b̄o. À Luda bíta gakuide k̄to mà à b̄e a Né m̄n̄ do léle yenzideen̄o à ū, à yā è káare.

¹⁸ Wa k̄to kè b̄o ludamb̄e p̄i mà gur̄o kè wá k̄uo kp̄iii kè à kú adona musu.

¹⁹ Beee òd̄awe kè yā kè annabin̄o ò né yāpurame. À maa à làakari d̄o yā p̄ia fitia kè èe gu b̄ugubugu puu ū ai gud̄nao s̄ōne ḡo gá f̄e a sw̄n̄, le guu d̄awa.

²⁰ À kè deñlaa sa àḡo d̄o kè gbēke è f̄o à yā kè annabi kè Luda yān̄ b̄ok̄te a zĩndaro.

²¹ Annabin̄o yāke è b̄o gb̄ntee p̄oyezi guuro, āo Luda yā ò lán à Ninii d̄n̄ne ae n̄ame.

2

Egeyādannerin̄o

¹ Annabi egeen̄o b̄o yā Isarailan̄o té. Len egeyādannerin̄o é b̄o a té le se. Āōe egee kè è t̄o wà kaate ká Luda yādannen, āōe lé sé Dii kè n̄ bózi, āōe n̄ zĩnda kaate k̄ando. ² Wee t̄n̄zi pari āōe w̄isai yāk̄ena guu, wee yāpura zé zaa bo āōe yānzi.

³ Āōe wāk̄k̄ena guu āōe a ble k̄n̄ egee kè āōe bleao. Yākpae v̄ēr̄ma à ḡi kè, ii è na n̄ Kaateri w̄enlo.

⁴ Zaake Ludaa e malaika kè āōe durun k̄n̄o t̄oro, à n̄ ká kokot̄ew̄e s̄iaa kè kú ḡīz̄īz̄ī guu, àḡo n̄ k̄na ai yākpaekegur̄o z̄i. ⁵ Èe anduna zi k̄n̄ a yādarisaidee kè āōe kú à guun̄o t̄oro, à t̄o í d̄ánla. M̄ode à Nuu kè è maakena waazi kee b̄o k̄n̄ ḡōn̄ sw̄eplaa p̄anden̄o. ⁶ À yā dà S̄ōd̄mu k̄n̄ Ḡm̄ōraola à n̄ káate āōe ḡō t̄ubu

ù, à n' kélɛ yā kè eé ludayādarisainɔ lee sèeda ù. ⁷ Mòde à Lutu bò, gbē maaa kè à nòsɛ yàka dokadarisaidee pìnɔ wísaiyākɛna yānzi. ⁸ Gbē maaa pí kú n' tɛ, yā zaaa kè èe ee bensɔ èe maa lán guu e dɔɔ nà ʒa kè à nòsɛ maa yānzi. ⁹ Tó lɛmɛ, lɛ Dii gbē kè naaziinɔ bɔna yɔagwana guu zé dɔ, bensɔ à gbē zaaa kúna dɔ lɛ à wée taa yákpækegurɔ zī. ¹⁰ À pásīn sa gbē kè aʒè kya ká dokannɔ ù, aʒ mè dà zaaanɔ bé è dɔ́nne aɛ gbāsīkɛna guu.

Egɛyādanneri pìnɔ né kùgbāade wadadeenɔmɛ. Dɔkɛna kɔn malaika gakuideenɔ è n' vīa kúro. ¹¹ Malaika kè aʒ gbāa kɔn n' ikoo de egɛyādanneri pínlaanɔ è we wà n' tɔ zaaa sí aʒ yā díimma Dii aéro. ¹² Gbē pìnɔ è yā kè aʒ à gbá dɔroo zaa bome. Gbēntee bāa bé à danla, aʒ laasuu vīro. Wà n' í, lɛ wà n' kúkú wà n' dede yānzime. Aʒé kaate lán nòbɔnɔ bà, ¹³ weé à zaaa kè aʒ kè fīa boñne. Dàzaakɛna fáantɛ è kɛfīnɛ nna. Gurɔ kè aʒe pɔ bleeao, aʒe pɔnnaa kè kɔn n' pónidenanɔ. Aʒ kuuna a tɛ né seeme kɔn gbāsio. ¹⁴ Zinakɛna kú n' wéea, durunkɛna è mórúmaro. Aʒè mɔnafíkí kè gbē kè Luda yā e kásaa péé n' guuroonɔne. Wákú n' swè blè. Luda lé kèñnɛmɛ. ¹⁵ Aʒ sásá, aʒ kè zé súusua, aʒ zé dɔnkɔ sè kɔn Bɛɔ né Balamu kè ye ɔ zaaazio. ¹⁶ Zaaki pólɛgboo'ina yā òne lán gbēntee bà, à kpàkɛzi à zaakɛna yā musu, à gīnɛ kɔn à mísaiyākɛnao. ¹⁷ Gbē beenɔ de lán bia kè aʒ í bàbanɔ bàme, lán lousisina kè gè zéla kɔn íao bà. Gusia níginigin Ludaa díéñnɛ yàari ù. ¹⁸ Aʒé ía kori bíta dá, aʒé ʒndɔɔ kè gbē kè aʒ bò sásázen dufunɔne kɔn dàzaayāo kɔn wísaiyāo. ¹⁹ Yā kè è n' yaka zɔnɔn n' ù, ben aʒé gɔna wéɛnɛnɔ ù lɛ gbéñnɛ. Zaake baade píngi né yā kè à à swè blè zɔmɛ.

²⁰ Tó aʒ bò anduna yágbásikɛnan wa Dii wa Misiri Yesu Kirisi dɔna gāzī, ben aʒò tò yā pí èara à n' kagura kè, à n' swè blè, aʒ kuuna zāa zaa de à káakupɔla. ²¹ Tó aʒe yápura zé dɔ yāro, lɛ beee maañnɛ de kè aʒò dɔ gbasa wà kpɛɛ lɛ Luda yā kè wà dàñnenɛla. ²² Yáasi kè wà kè kèñɔ pàpa n' musu yápura: Gbē è è ɛara a pisizi. Lɛmɛ dɔ: Alɛde kè wà à zú ò è ɛara à máemaɛ bɔɔngammɛ.

3

Dii mógurɔ zī

¹ Ma gbē yenzideenɔ, lá plaadee kè má kèareen yè. Lá mèn plaa pìnɔ guu píngi ma yā dɔagu, lɛ à vu iin kɔn laasuu maaaoime. ² Má yezi yā kè Luda annabinɔɔ ò yāanɔ dɔagu kɔn yā kè wa Dii wa Misiri díe a ʒírínɔne aʒò òareeo. ³ Ágɔ dɔ zaa káaku kè gurɔ zāanɔa zīndapɔyezikerinɔ é mó wà a lalandi kè ⁴ wà be: Èe a mɔna lé gbēroo? À kú máa? Wa denɔ gá, mɔde pɔ píngi kú a gbèn zaa lán Luda anduna kàe nàme. ⁵ Kè Luda yā ò yā à musu kɔn andunao kè, aʒ yā pí kpà swákoto. À tɔɔte bò ín, à à kè í pí gāzī, ⁶ í pí bé à dà anduna káakupɔla, à à káate. ⁷ Luda yá'ona dɔnkɔ pí bé à tò musu kɔn anduna tiaa kèò diena tɛ pɔ ù ai gurɔ kè eé yákpæ kè kɔn a yādarisaideenɔ, à n' kaate.

⁸ Ma gbē yenzideenɔ, àton tó yā kè sáaguro: Gurɔ doo de Diine lán wè wàa sɔɔroo bàme, wè wàa sɔɔro sɔɔ denɛ lán gurɔ doo bàme. ⁹ Dii mèkpɛte vī kɔn yā kè à à lé gbè kɛnao lán gbèkenɔ e daa nàro, èe mena kɛɛaome. À yezi gbèke kaatero, à yezi gbè sànda píngi nòsɛ liemɛ. ¹⁰ Dii mógurɔ zī égɔ de lán kpái mɔna bàme. Zī beee musu é gè zéla bíoo, à pónɔ é tɛ kú wà pia, tɔɔte kɔn pɔ kè kú à guunɔ égɔ kuu dɔro. ¹¹ Zaake pɔ píngi é kaate lɛ, gbē kpáree boriin égɔ de à ùu? À tó a kuuna gɔ adona ludayādarinɔ ù ¹² wéedɔna à mógurɔ zī, à aia kè gurɔ pí ká kpakpaa. Zī pia musu é kaate kɔn téo, à puusu wāaa é à pónɔ yó.

¹³ Wapinɔ sɔ̄, wa wée dɔ ludambɛ dufu kɔn tɔɔtɛ dufuozi kè Luda à lé gbèwee. Gwen maakɛna éǵɔ kún.

¹⁴ Beee yānzi ma gbē yenzideenɔ, a wéedɔna gurɔɔ pìzi guu à aīa ke àǵɔ kuu see sai taari sai, àǵɔ nna kɔn Ludao. ¹⁵ À wa Dii menakɛna diɛ misina ũ, lán wa gbē yenzide Pɔlu takada kèare nà kɔn ɔndɔɔ kè Luda à gbào. ¹⁶ Yā pìnɔn Pɔlu ò takada kè à kèɔn guu píngi. À lá pí gukenɔ dɔrɔ dɔna zī'ũ. Wéesiadeenɔ kɔn gbē kè aɔ zɛna gbāaroonɔ è yā pìnɔ liɛ kpɛɛgānda, lán aɔè ke nà kɔn Luda yā takada kpaaanɔ. Len aɔè n̄ zīnda da kaatenan le.

¹⁷ Apinɔ sɔ̄ ma gbē yenzideenɔ, lán á yā pí dɔ nà kò, à làakari ke, le dokadarisaideenɔ tón a sāsá kɔn n̄ egeero. Àton bɔ a zɛna gbāaan à léero.

¹⁸ Àǵɔ gbāa wa Dii wa Mìsiri Yesu Kirisi gbēke kɔn à dɔnao guu. Àmbe à gakui vī zaa tia ai gurɔ píngi! Aami.

YOHANA TAKADA KAAKU

Ya wèndidee

¹ Yá kè kuu zaa káaku, kè wa à yá mà, ben wa à è kɔn wéεo, wa à gwà, wa ɔ kèa, Yá wèndidee pi baarun wée kpaare. ² Wèndidee pi bɔ gupuraa, wa à è, wámbe à sèedadeenɔ ũ. Wèndidee pi kú De Luda kiiame yá, ben à bɔ à mɔwazi. À baarun wée kpaare. ³ Yá kè wá mà bensɔ wá èn wée ooare, le apino se à e àgɔ kúwao kɔ gbènɔ ũ, zaake wá kuu kɔ gbènɔ ũ kɔn De Ludaome kɔn à Né Yesu Kirisi pio. ⁴ Wée yá kènɔ ooare le wa pɔnnaa e àgɔ papana.

Luda né gupuraame

⁵ Baaru kè wá mà à kiia, wée kpaareen yè: Luda né gupuraame, gusiaa kú à kiiaro, baa féte. ⁶ Tó wa bè wá kúo kɔ gbènɔ ũ, ben wá kú gusiaan, εγεεn wée too, wée zii ke yápuraaaro. ⁷ Tó wá kú gupuraan, lán Ludaa kú gupuraan nà, èndè wá kuu kɔ gbènɔ ũ, à Né Yesu aru è wa durun píngi kèwa.

⁸ Tó wa bè wá durun víro, wée wa zinda kekeεεme, yápuraa kúwaro. ⁹ Tó wa wa durunnɔ ɔ Ludanε, à náanε ví è yá ke a zéa, eé wa durun pinɔ kèwa, eé yá zaa píngi worowa. ¹⁰ Tó wa bè wée durun kero, wa Luda diε εgedeεe úme, à yá kú wa swè guuro.

2

¹ Ma né yenzideenɔ, mée yá beee ooare, le àton durun kero yānzime. Mɔde tó a gbèke durun kè, wá zenyoodee ví De Luda kiia, àmbe taarisaiide Yesu Kirisi ũ. ² Àmbe wa durunnɔ agbaakpabɔ ũ. Èε ke wa durunnɔn adoro, kɔn anduna píngi gbènɔ pɔome.

³ Tó wá yá kè à dienɔ kúna, beee ɔɔawε yápuraa kè wá à dɔ. ⁴ Tó gbè bè á à dɔ, ben à à yá kè à dienɔ kúnaro, εgedeεεme, yápuraa kú à swè guuro. ⁵ Gbè kè à à yá kúna sɔ, Luda yenzi papana à guu yápuraa. Pɔ kè eé tó wá dɔ kè wá kú à guun yè: ⁶ Gbè kè bè á kú à guu, séde àgɔ kuu lán Kirisi kuu nà yá.

Ya dufu diena

⁷ Ma gbè yenzideenɔ, èε ke yá dufun mée ooarero, yá zii kè wá diεare zaa káakume. Yá zii pin yá kè á mà ũ. ⁸ Baa kɔn beeeo yá kè mée ooaree dufume dɔ, wè à yápuraa e à kiia kɔn a kiiaa, zaake gusiaa e gèteεε, ben gupura yápuraa e puu sa.

⁹ Gbè kè bè á kú gupuraan, ben à za a gbèdaaan, adee kú gusiaa guume ai tia. ¹⁰ Gbè kè ye a gbèdaaazi kú gupuraan, à yáke è tó gbèke furo. ¹¹ Gbè kè za a gbèdaaan kú gusiaan, à té gusiaan, à dɔ guu kè èε gaanlo, kè gusiaa à vɛa kú yānzí.

¹² Ma né yenzideenɔ, mée beee ooare kè a durunnɔ kèawa à tó gází yānzime.

¹³ Mareenɔ, mée beee ooare kè á gbè kè kuu zaa káaku dɔ yānzime.

Gɔkparenɔ, mée beee ooare kè a zì blè Setān-a yānzime.

Ma né yenzideenɔ, má ɔare kè á De Luda dɔ yānzime.

14 Mareenɔ, má òare
 kè á gbē kè kuu zaa káaku dɔ yānzime.
 Gɔkparenɔ, má òare
 kè á gbāa vī, Luda yā kú a swè guu,
 bensɔ a zī blè Setān-a yānzime.

15 Àtongɔ ye andunaziro ke pɔ kè kú à guunɔ. Tó gbē ye andunazi, à ye De Ludaziro. 16 Zaake yā kè kú anduna guu píngi, mē pónidena kɔn sánkaraweeo kɔn auziki íadānao e bɔ De Luda kiiaro, à bɔ anduna kiiame. 17 Anduna e gētēe kɔn a pónidena, mɔde ludapoyezikeri ègɔ kuu gurɔ píngime.

Kirisi ibee

18 Ma né yenzideenɔ, gurɔ zāan wá kún kè. Lán á mà kè Kirisi ibee e mɔɔ nà, à ibeenɔ gīake wà kè pari. Beee òdɔawe kè wá kú gurɔ zāana. 19 Gbē pínɔ bɔ wa kiiame, mɔde wa gbēnɔnlo. Tó wa gbēnɔme yā, le aɔo kúwao. Aɔ bɔ, le wà dɔ kè aɔ gbēkee kuu wa gbē úro yānzime.

20 Apinɔ sɔ, Luda a Ninii diare, ben á yāpuraa dɔ a píngi. 21 Ma beee òare, kè á yāpura dɔ yānzime, èe ke kè á dɔro yānzinlo. Á dɔ kè ege ke è bɔ yāpuraa guuro. 22 Dén egedee úu? Gbē kè gi Yesu mesayakeezime. Gbē been Kirisi ibee ú, à gi De Ludazi kɔn à Néome. 23 Gbē kè gi Luda Nézi De Luda víro. Gbē kè zè kɔn Luda Néó bé à De Luda ví.

24 Á tó yā kè á mà zaa káaku gɔ kú a swè guu. Tó yā kè á mà zaa káaku pí kú a swè guu, apinɔ sɔ, ègɔ kú Luda Né guu kɔn à Deo. 25 Pɔ kè Kirisi à lé gbēween wèndi kè è yāaroo ú.

26 Ma yā beee òare gbē kè aɔɔe a sāsānɔ yā musu. 27 Amɔanɔ sɔ, Ninii kè á è Kirisia kú a guu. A bà kú kɔn gbēke yādadanaareero, zaake à Ninii e yā píngi dadaaare, à yāpuraa vī, ege kú à guuro. Lán èe dadaaare nà, àgɔ kú Kirisi guu le.

28 Tia sa ma né yenzideenɔ, àgɔ kú à guu, le gurɔ kè à bɔ gupuraa, wa swè gɔ diena, wí tón wa kú à sugurɔro.

29 Zaake á dɔ kè Ludaa maa, àgɔ dɔ kè yāmaakeri píngi né à néme.

3

Luda nénɔ

1 Á gwa lán De Ludaa yewazi à kè bíta nà ai è wa sisi a nénɔ. Wá sɔɔ de à ú! Anduna wa dɔro, kè èe à dɔro yānzi. 2 Ma gbē yenzideenɔ, Luda nénɔn wa ú tia, dian wégɔ de nà e bɔ gupuraa kɔro. Wá dɔ kè gurɔ kè eé bɔ gupuraa, wégɔ de lán à bà, zaake wé wée siàle wà e lán à de nà. 3 Gbē kè wée dɔzi le è a swè pípi, lán Kirisi swè pipina nà.

4 Gbē kè durun kè bɔ doka kpeeme, zaake durunkena né bɔna doka kpeeme. 5 Á dɔ kè Kirisi mò durunkennena yānzime, durun sɔɔ kú à swè guuro. 6 Gbē kè kú à guu ègɔ kpe gɔ durun keero. Durunkeri kee e à ero, èe à dɔro.

7 Ma nénɔ, àton tó gbēke a sāsáro, yāmaakeri bé à maa, lán Kirisi maa nà. 8 Gbē kè è durun kee né Ibilisi pɔme, zaake Ibilisi durun kè zaa káakume. Ibilisi yāno kaatena yānzin Luda Né mòzi. 9 Gbē kè Ludaa í ègɔ kpe gɔ durun keero, zaake Luda borii bé à kú à guu. Eé fɔ àgɔ kpe gɔ durun keero, kè Luda à í yānzi. 10 Dian wá Luda nénɔ dɔkɔzi kɔn Ibilisi nénɔn yè: Gbē kè è yā maa keero ke gbē kè ye a gbēdaaziroo né Luda nénlo.

Yekōzina

11 Yā kè á mà zaa káakun yè: Wàgō yekōzi. 12 Àtongō de lán Kaini bàro. À kuu Setān pō ùme, ben à a dāaro dè. Bōyānzin à à dèzi? Kè à yākēna zaa, bensō à dāaro pō maa yānzime. 13 Ma gbēn, tó anduna zàagu, àton tó à bō a saero. 14 Wá dō kè wa bō gaan wa gē wēndi guu, kè wá ye wa Yesude daanzī yānzi. Gbē kè ye gbēziroo né gēme ai tia. 15 Gbē kè zà a gbēdaaan né gbēderime. Á dō kè gbēderi ke ègō wēndi kè è yāaroo vī a guuro.

16 Yā kè wá yenzi pì dōan yè: Kirisi a zīnda kpà wa yānzi. Wapinō sō, séde wà wa zīnda kpá wa Yesude daana. 17 Tó gbē anduna pō vī, ben à è a Yesude daa kú pónidēna guu, tó èe à wēnda dōro, Luda yenzi kú à swē guu? 18 Ma né yenzideenō, wātongō yekōzi kōn léoro. Wàgō yekōzi yāpuraa guu kōn wa yākēnao. 19 Beee òdawe kè yāpura gbēnōn wa ũ, gbasā wa swē e àgō diēna Luda ae. 20 Tó wá laasuu e wa kù vī sō, wá dō kè Luda bíta de wa laasuula, à yā píngi dō.

21 Ma gbē yenzideenō, tó wá laasuu e wa kù vīro, wa swē égō diēna Luda ae, 22 kè wá yā kè à diēnō kūna, ben wée yā kè è káne kee yānzi, wé pō kè wá gbēkaa e. 23 Yā kè à diēween yè: Wà à Né Yesu Kirisi náane ke, wégō yekōzi lán à diēwe ná. 24 Gbē kè yā kè à diēnō kūna kú à guu, Luda pì kú adee guu se. Wá dō kè à kú wa guu à Ninii kè à kpàwa yānzi.

4*Niniinō dōkōzina*

1 Ma gbē yenzideenō, àton nini píngi náane kero. À niniinō tàasi ke à gwa, tó aō bō Luda kiame, zaake annabi egeenō pari kù anduna guu. 2 Yā kè eé tó à Luda Nini dōn yè: Ninii kè bē Yesu Kirisi mò gbēntee ũu bō Luda kiame. 3 Ninii kè Yesu dō leroo e bō Luda kiiaro. Kirisi ibee kè á mà èe mōon gwe. À sōo kú anduna guu kō.

4 Ma né yenzideenō, Luda gbēnōn a ũ, a zī blè annabi egeē pīnōa, zaake gbē kè kú a guu bíta de gbē kè kú anduna guula. 5 Anduna gbēnōn n ũ. Beee yānzin aōē yā o anduna zékpae guuzi, ben anduna gbēnō è n yā ma. 6 Luda gbēnōn wa ũ. Gbē kè Luda dō è wa yā ma, gbē kè kú Luda pō ũroo è wa yā maro. Àmbe à tò wá Nini Yāpurade dōkōzi kōn nini egedeeo.

Ludan yenzi ũ

7 Ma gbē yenzideenō, wàgō yekōzi, zaake yenzi è bō Luda kiame. Gbē kè yenzi vī né Luda néme, à Luda dō. 8 Gbē kè yenzi vīroo Luda dōro, zaake Ludan yenzi ũ. 9 Dian Luda a yenzi òdawe gupuraa nān yè: À a Né mēn do léle zī anduna guu, le wà wēndi e kōn à gbāaao. 10 Yenzi pīn yè: Èe ke wámbe wá ye Ludaziro, Luda bé à yewazi, ben à a Né zī wa durunnō agbaakpapō ũ. 11 Ma gbē yenzideenō, lán Luda yewazi le ná, séde wàgō yekōzi. 12 Gbēkee e wée si Ludale zikiro, Mōde tó wá yekōzi, Luda kú wa guu, ben à yenzi pì papana wa guu.

13 Wá dō kè wá kú à guu bensō à kú wa guu, kè à a Ninii kpàwa yānzi. 14 Wá è, ben à sēdadeenōn wa ũ, kè De Luda a Né zī anduna Mīsiri ũ. 15 Gbē kè ò gupuraan kè Yesu né Luda Néme, Luda kú à guu, bensō à kú Luda guu. 16 Wá Luda yenawazii dō, ben wá à náane vī.

Ludan yenzi ũ. Gbē kè ègō yenzi vī kú Luda guu, ben Ludaa kú à guu. ¹⁷ Pó kè tò yenzi pì papana wa guun yè: Wa swè ègō diena yákpækεgurɔɔ zī. Zaake lán Kírísí dε ná, wapínɔ se, len wá dε le anduna kè guu. ¹⁸ Yenzi pì ègō vīa víro. Yenzi wásawasa è pé vīaa, zaake vīa né wéetamma yáme. Viadee yenzi ègō wásawasaro.

¹⁹ Wapínɔ, wá yenzi vī, kè Luda gīake à yewazi yānzímε. ²⁰ Tó gbē bè á ye Ludazi, ben à zà a Yesude daaan, εgedeemε. Zaake gbē kè ye a Yesude daaa kè èe eeziro, eé fō àgō ye Luda kè èe à eroozí? ²¹ Yá kè à diεween yè: Gbē kè ye Ludazi, séde àgō ye a Yesude daaazi.

5

Luda Né náanekena

¹ Gbē kè è Yesu náane ke Mesaya ũ, Luda bé à adee ì. Gbē kè ye dezi ye à nézímε se. ² Tó wá ye Ludazi, ben wá yá kè à dienɔ kúna, beee bé à ɔɔawε kè wá ye Luda nénɔzi. ³ Zaake yena Ludazi bé à dε yá kè à dienɔ kúna ũ. Yá kè à diε pínɔɔ kuu asoo ũ sōro. ⁴ Zaake gbē kè Ludaa ì è zì ble andunaamε. Wa ludanaanekena bé è tó wá zì ble andunaa. ⁵ Dé bé è zì ble andunaa? Sé gbē kè sí kè Yesu né Luda Némε.

Yesu Kírísí sèedadeenɔ

⁶ Yesu Kírísí pín gbē kè m̀ò à batisi kè à a aru kwéε ũ. Èε ke batisimε adoro, à batisi kè à a aru kwéε se. Luda Ninin à sèedadee ũ, zaake àmbe yápuradee ũ. ⁷ Sèedadeenɔ kuu mèn aagōmε. ⁸ Luda Nini kón í pio kón aru pio. Pó mèn aagō pínɔ pínɔ dōnkōmε. ⁹ Lán weè gbēntee sèedadekena sí ná, Luda sèedadekena dε beela, zaake Luda yá pì ò a Né yá musu. ¹⁰ Gbē kè è Luda Né náane keε sèeda pì vī a swè guu. Gbē kè èe Luda yá síroo Luda pì diε εgedeε ũmε, zaake èe yá kè Ludaa ò a Né musu síro. ¹¹ Yá kè à òn yè: Luda wa gba wèndi kè è yáaroo, wèndi pì sɔɔ kú à Né kiiamε. ¹² Gbē kè Luda Né vīi wèndi kè è yáaroo vī. Gbē kè Né pì víroo wèndi pì víro.

Wèndi kè è yáaroo

¹³ Mée yá beenɔ ooare, amɔa kè ée Luda Né náane keenɔ, le àgō dō kè á wèndi kè è yáaroo vī. ¹⁴ Pó kè tò wa swè ègō diena Luda aen yè: Tó wa pó wée kèa lán à pɔɔ yezi ná, è síwe. ¹⁵ Lán wá dō kè è wa wéεkeε ma ná, wá dō kè pó kè wa wée kèa pì wa gīake wá è k̀ò.

¹⁶ Tó gbē a Yesude daaa è, èe durun kè è ñ kaateroo keε, à wée ke le Luda à gba wèndi. Durun kè è ñ kaateroon má téa. Durun kè è ñ kaate kuu, èe ke been ma bè à wée ke à musuro. ¹⁷ Yázaakena pínɔ né durumme, m̀ode durun kè è ñ kaateroo kuu.

¹⁸ Wá dō kè gbē kè Ludaa ì ègō kpεε gō durun keero, zaake Luda Né è à dákpa, Setán è fō à ɔ kearo. ¹⁹ Wá dō kè Luda gbēnɔn wa ũ, baa kè anduna pínɔ kú Setán ɔzímε. ²⁰ Wá dō kè Luda Né m̀ò, ben à wa wée kè, le wá e wá Yápuradee dō. Wá kú Yápuradee pì guu kón à Né Yesu Kírísí. Àmbe Luda yápuradee pì ũ. Àmbe wèndi kè è yáaroo ũ.

²¹ Ma né yenzideenɔ, à làakari ke tãanɔzi.

YOHANA TAKADA PLAADDEE

Yapura kɔn yenzio

¹⁻² Mamɔma gbɛnsi, mámbe ma takada kè kè nɔgbɛ kè Ludaa sɛnɛ kɔn a nɛnɔ. Má yeazi yápuraa guu, yápuraa kè kú wa guu, bensɔ eégɔ kúwao gurɔ píngi yánsi. Mámbe madoro, kɔn gbɛ kè aɔ yápuraa pì dɔnɔmɛ ń píngi. ³ De Luda kɔn a Né Yesu Kirisio gbɛkɛɛ kɛare kɔn sùuo, aɔ a tó aafiao yápuraa kɔn yenzio guu.

⁴ Kè má è a né kenɔ kú yápuraa guu lán De Ludaa diɛwe nà, ma pɔɔ kè nna maamaa. ⁵ Tia sa nɔgbɛ, méɛ wée kɛemma. Èe kɛ dokayá dufun méɛ oonnero, yá kè wá vī zaa káakumɛ. Wàgɔ yekɔzi. ⁶ Yenzin yè: Wàgɔ dokayá kè Ludaa diɛnɔ kúna. Yá kè Ludaa diɛ pin yè: Wàgɔ kú yenzi guu lán á mà zaa káaku nà.

⁷ Gbɛkɛkerinɔ dàgula anduna guu pari, aɔè be Yesu Kirisi e mɔ gbɛntee ũro. Gbɛ beee takanɔ né gbɛkɛkerinɔmɛ, Kirisi ibɛɛnɔmɛ. ⁸ À làakari kɛ, àton tó zīi kè á kè kɛ páro. À tó à a láada e papana. ⁹ Gbɛ kè vī Kirisi yádannelaa Luda dɔro. Gbɛ kè zè kɔn yá pio De Luda vī kɔn à Néɔ ń píngi. ¹⁰ Tó gbɛ mò yá dadaare, tó à yá beee kúnaro, àton à síro. Àton gbáake kpá adeezi sero. ¹¹ Zaake gbɛ kè gbáake kpázi bà kú kɔn à zaakenanɔmɛ.

Lézammana

¹² Má yá vī pari mà oare, mɔde má yezi mà kɛare takada guuro. Má támaa vī mà mɔ wée kpáeazi, wá yá o kɔo wéedewe, le wá pɔnnaa e àgɔ papana. ¹³ N vīi kè Ludaa sè nɛnɔ i kpàawa.

YOHANA TAKADA AAGƆDEE

Luda zikerinɔ sina

¹ Mamɔma gbɛnsi, mámbe ma takada kè kè ma gbɛ yenzide Gayusine. Má yenzi yápuraa guu. ² Ma gbɛ yenzide, mɛɛgɔ adua kɛɛnne, le ñgɔ aafia, yá píngi e à bɔnyo nna lán n kuuna maa ná. ³ Kè wa gbɛnɔ mɔ, aɔɔ òmɛ lán n yápuraa kúna ná, bensɔ n kú à guu, ma pɔɔ kè nna maamaa. ⁴ Gurɔɔ kè má mà kè ma nɛnɔ kú yápuraa guu píngi, pɔnna kee demɛ beelaro.

⁵ Ma gbɛ yenzide, n náanɛ vɛ zɛ kè nɛɛ kɛ wa gbɛnɔnɛ guu, atɛnsa nibɔnɔ. ⁶ Aɔ n yenzi yá ò wa sɔsi gbɛnɔnɛ. N kúsáɛ keɛnne, lán à maa wà kɛ Luda zɛi guu ná. ⁷ Zaake aɔ dà zén kɔn Kirisi tɔo, aɔɔe dɔnle e Yesusaideenɔ kiiaro. ⁸ Á kɔ sio wàgɔ gbɛ beee takanɔ yàari kɛɛ, le wàgɔ de aɔ zikeri daanɔ ũ yápuraa baarukpana guu.

⁹ Ma takada ke kè n sɔsi gbɛnɔnɛ, mɔde Dioterɛfe denlawɛteri ye wa yáziro. ¹⁰ Beee yánzi tó ma mɔ, mé bɔ kɔn yá kè è kɛɛnɔ kɔn yá zaaa kè è diwaanɔ. Yá pì è káne pɔke ũro, è wa gbɛnɔ síro, baa se è gí gbɛ kè aɔɔ yezi wà n sínɔnɛ, è sɔsi zé zɔñne.

¹¹ Ma gbɛ yenzide, ñton yá zaaa dadaro, sé yá maaa. Gbɛ kè è yá maaa kɛɛn Luda pɔ ũ, gbɛ kè è yá zaaa kɛɛ Luda dɔro. ¹² Baade píngi è Demeteriu tɔ nnaa sí. Baa yápuraa a zɛndandaa è à sáabu kpá se. Wapinɔ weè à sáabu kpá dɔ, ben n dɔ kè wa sèedadeke náanɛ vɛ.

Lé zammana

¹³ Má yá vɛ pari mà onne, mɔde má yezi mà kɛnne takada guuro. ¹⁴ Má tãmaa vɛ wà wéɛ sikɔle tia, wà yá o kɔo wéɛdewe.

¹⁵ Luda n tó aafiao. N gbɛnnanɔ ì kpàmma. N ì kpá wa gbɛnnanɔa doodo.

YUDA

Egeyadannerino

¹ Ma Yuda, Yesu Kirisi zòbleri, Yemisi dāaro, bé à takada kè kè De Luda gbē yenzidee kè à ñ sisi, à ñ kúna kuuna Yesu Kirisi guunɔne. ² Luda sùu kɔn aafiao kɔn yenzio kaaraare.

³ Ma gbē yenzideenɔ, má yezi mà takada kēare yā wa píngi m̀sina yā musu, ben má è à kɔ sio kè tiasime mà kēare, mà lé daoawa à gí kɔn a zĩndao Yesu yā kè Ludaa nàare a ɔzĩ gènn do ai gurɔ píngi musu. ⁴ Zaake ludayadarisainɔ gè wa té kpai, aḡegɔ wa Luda gbēkeee ee ñ wísaiyākena zé ùme, aḡè lé sé wa Dii m̀n do Yesu Kirisizi. Wée kè Luda é tām̄ma kú Luda yān zaa gikena.

⁵ Kè Dii Isarailinɔ b̀ò Igipiti, à gberan à gbē kè aḡe a náane keroon dède. Má yezi mà yā pì dɔagu, baa kè á d̄s kò. ⁶ Malaika kè aḡe ze kɔn ñ gwenaoro, ben aḡ pá kpà ñ kúkiizino s̄s, Luda ñ ká gusiaan yiyina kɔn m̀kyakoo kè d̄r̄ma gurɔ píngio ai a yákpae gurɔ bíta zĩ. ⁷ Leme d̄o S̄oḡomu kɔn Ḡom̄rao kɔn wéte kè aḡo liganzi gbēnɔ yā beee taka kè le se, aḡ ñ zĩnda kpà p̄p̄akenaa kɔn yáḡḡosaikenao. Aḡ kaatena né wéetām̄ma kɔn té kè è garoo s̄edame.

⁸ Ludayadarisai nana'ori pinɔ è ke le se d̄o. Aḡ ñ zĩnda da yágb̄sikenan, aḡè gí dokazi, aḡè d̄ke kɔn malaika gakuideenɔ. ⁹ Baa malaikanɔ kina Mikaeli, gurɔ kè èe leokpak̄sa kee kɔn Ibilisio Musa gè yā musu, èe we à à s̄òs̄ à yā dàaloro, m̄de à bène, ma n to Diine. ¹⁰ Gbē pinɔ s̄s è yā kè aḡo à gbá d̄roo zaa bo. ɔnd̄o kè wà ñ íon aḡo ví laasuu sai lán n̄b̄onɔ bà, ben è gēnyo kaatenan. ¹¹ Waiyoo gbē pinɔ, aḡ Kaini zé s̄e. Aḡ s̄as̄a lán Balamu bà ɔo yānzi. Aḡ b̀ò Luda kp̄ee lán Kora bà, ben aḡ yāka lán à bà. ¹² Aḡ de seedeeno ù a k̄gb̄eke p̄oblekiia. Aḡè p̄s̄ bleao, wí è ñ k̄uro. Aḡ zĩnda gbēee yān aḡo d̄s. Aḡo de lán lousisina kè è gēte kɔn íao mana sai bà. Aḡ gá gènn plaa lán lí né'isai kè biè bà. ¹³ Aḡo de lán ís̄p̄eena pás̄i bà, aḡè futa zaaa b̀o aḡ wísaiyākena ù. Aḡo de lán s̄os̄one lili'orino bà, gusia níginigin Ludaa dieñne yàari ù gurɔ píngi.

¹⁴ En̄oku kè de Adamu nasio dio ùu giake à ñ yā ò à bè, á è Dii e m̄ɔo kɔn a gbē kè aḡ parii lé víroonɔ ¹⁵ le à yákpae ke kɔn baade píngio, à yā da a yadarisai durunk̄erinola ñ píngi, yā kè aḡo kè a yadasaiee guu yānzi kɔn a t̄s̄ zaaa kè aḡo s̄inɔ píngi.

¹⁶ Gbē pinɔ né yáketedeeno me, yáke è kánguro. Aḡ p̄onidena bé è d̄ñne ae, aḡè ñ zĩnda saabu kpà bíta, aḡè lénnaa kása gbēnɔne àre'ena yānzi.

K5 gbana gbāaa

¹⁷ Apinɔ s̄s ma gbē yenzideenɔ, à tó yā kè wa Dii Yesu Kirisi z̄irinɔ giake wa òaree d̄agu. ¹⁸ Aḡ bèare, gurɔ zāanɔa gbē kè aḡ p̄s̄ nidena ludayadasai è d̄ñne aenɔ é aalandi ke. ¹⁹ Gbē pinɔ è tó à k̄k̄s̄ame, aḡ zĩnda p̄oyezi bé è d̄ñne ae, aḡo Luda Nini víro. ²⁰ Apinɔ ma gbē yenzideenɔ, à k̄s̄ gba gbāaa a d̄onziye guu, àḡo adua kee kɔn à Ninii gbāaa. ²¹ Àḡo zena Luda yenzi guu, àḡo wée d̄o wa Dii Yesu Kirisi sùu kè eé wa ká wèndi kè è yáaroozi.

²² À wènda d̄s gbē kè aḡo kuu sekasekanɔne. ²³ À gbēkeno sí téa à ñ m̀i sí. À wènda d̄s gbē p̄andenɔne kɔn laakarario, baa aḡ p̄okás̄aa kè gb̄as̄i kpà aḡ zaakena guunɔn, à zan.

Sáabukpana

24-25 Luda mèn do wa Misiri é fɔ̀ à a dākpa ɛ̀ àton furo. Eé a kpan'aɛ̀ kɛ̀ a gakuɪ guu see sai kɔ̀n pɔ̀nnaao kɔ̀n wa Dii Yesu Kirisi gbáaaao. Àmbe à gakuɪ vĩ kɔ̀n bitakɛɛo kɔ̀n gbáaaao kɔ̀n ikoo zaale gurɔ̀ e naaro kɔ̀n à tiaao ai gurɔ̀ píngi. Aami.

ZIA YĀ BIĀNA YOHANANE

Kirisi ena wéegupu guu 1:1-1:20

Lákēna sɔsi mèn swéplaaanɔne 2:1-3:22

Takada kokona kɔn à kǎe'ɔ mèn swéplaaanɔ gogonoa 4:1-8:1

Kákáki mèn swéplaaanɔ pena 8:2-11:19

Kwá isi kɔn nɔbɔ pásí mèn plaaanɔ 12:1-14:20

Luda pɔfɛ zubo mèn swéplaaanɔ ɛna andunaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble andunaa 19:6-20:15

Musu dufu kɔn tɔɔte dufuo 21:1-22:21

Takada kè bɔkii

¹ Luda yā kè èe mɔɔ kee dà Yesu Kirisine, le à biia a zɔblerinɔne, ben à a malaika zì mamɔma Yohana a zɔbleria, à tò ma yā pì dǔ. ² Luda yā kè Yesu Kirisi à sèeda kèn má è, ben méé oo. ³ Aubarikadeen gbɛ kè zia yā kèki kyó kè ù kɔn gbɛ kè aɔ à yā mà aɔ kúnanɔ, zaake à gurɔɔ kà kii.

⁴ Ma Yohana mámbe ma takada kèkii kè sɔsi mèn swéplaa kè aɔ kú Asia bɔsu guunɔne. Luda kè kuu yā, à kuu ai tia, bensɔ èe suu kɔn à Nini mèn swéplaa kè aɔ kú à kita aenɔ ⁵ kɔn Yesu Kirisi kè de sèeda yápuradee ùuo gbɛke keare, aɔ a gba aafia. Yesu pìn gáafee káaku ù, àmbe anduna kínanɔ gbáadee ù. À yewazi à wa bɔ wa durunnɔn kɔn à aru gbáaao ⁶ à wa ka kpatan Luda a De gbàgbàrinɔ ù. Àmbe à gakui kɔn gbáaao vī gurɔ pínɡi! Aami. ⁷ À gwa, èe mɔɔ ludambe luguun. Baade pínɡi é wée siàle, baa gbɛ kè aɔ à zɔnɔ, anduna bori pínɡi é sósobi ɔɔ dɔ à yā musu. Lemé! Aami.

⁸ Dii Luda bè: Mámbe Alafa kɔn Omegao ù, Gbáapingide kè má kuu yā, má kuu ai tia, bensɔ méé suu.

Yesu Kirisi bɔ à mɔna Yohanazi

⁹ Ma Yohana a gbèndoo kuuna Yesu guu kɔ gbènnɔn wá ù nawēa guu, kíblena guu, menakena guu. Má kú yā isia luan kè wè be Patamɔ Luda yā kè Yesu à sèeda kè ona yānzì. ¹⁰ Dii gurɔɔ zì Luda Nini sùma, ben ma kòto gbáaa mà ma kpɛe lán kákáki'ɔ bà ¹¹ à bè: Ñ pó kè ñ è kè takada guu ñ kpásá sɔsi mèn swéplaa kè aɔ kú wéte kènnɔ guunɔne: Efesu, Simina, Pegamumu, Tiatira, Saadi, Filadelefia kɔn Laodiseao.

¹² Ben ma lie le mà gbɛ kè èe yā oomaɔ pì e. Kè ma lie le, ma vura dabu è mèn swéplaa. ¹³ Ma gbɛke è dabu pìnɔ té lán gbèntee né bà. À utagyaba dana, èe gáezezi, vura asaa dɔ à kùsea. ¹⁴ À miká de pú féfen lán sáká ke buu bà, à wéé de lán ténene bà. ¹⁵ À gbá e té kee lán m̀gɔtɛ kè wèe baasaa tévura guu bà. À kòto de lán ísókana kii bà. ¹⁶ À sɔsɔnenɔ kúna a ɔplaan mèn swéplaa, fèeda le nna kpaplaplaaa e bɔɔ à lén. À uu e té kee lán ɔfántɛ gbáaa bà.

¹⁷ Kè ma à è, ma lee à gbá sae ma gɔ sàii. Ben à a ɔplaa nàma à bè: Ñton tó vīa n kùro. Mámbe Aede kɔn Zàadee ù, ¹⁸ gbɛ kè ègɔ kuu ù. Ma ga, má kuu, bensɔ mégɔ kuu ai gurɔ pínɡi. Má ga kɔn gèwáao m̀nenɔ kúna. ¹⁹ Ñ pó kè ñ è kè, pó kè kuu kɔn pó kè èé mó à kpɛenɔ pínɡi. ²⁰ Sɔsɔne mèn swéplaa kè ñ è ma ɔplaan pìnɔ kɔn vura dabu mèn swéplaa pìnɔ asiin yè: Sɔsɔne mèn swéplaa pìnɔ né sɔsi mèn swéplaa pìnɔ zìrinɔme, dabu mèn swéplaa pìnɔ né sɔsi mèn swéplaa pìnɔme.

2

Efesudeenɔyā

¹ N̄ kē Efesuo sɔsi z̄irine: Mamɔma kē má sɔsɔne mèn swēplaaano kūna ma ɔplaan, kē mēe taa oo vura dabu mèn swēplaaano té, mámbe ma yā kèkii ò. ² Má n yākenano d̄s̄ k̄n̄ z̄i kē n̄ee keeo k̄n̄ n menakenao. Neè we ñ gb̄e zaaano diero. Gb̄e kē aṣ̄e ñ z̄inda die Luda z̄irino ũ, bens̄o aṣ̄o de à ũro, n̄ ñ ȳo ñ gwā ñ é egēdeenon ñ ũ. ³ N̄ mena f̄s̄, n̄ nawēa kē ma tó yānzi, n̄ee k̄pasaro. ⁴ M̄ode má yā v̄inyo. Yenzi kē ñ v̄ime káaku bùsa. ⁵ N̄ tó n̄ kuuna zi zaale n̄ee busaro yā dongu. N̄ n̄se lie ñḡo yā kē neè ke yāano kee. Tó n̄ee ke lero, mé m̄onzi mà n̄ dabu s̄ki kpá. ⁶ Baa k̄n̄ beeeo ñ yā kèkii v̄i, ñ za Nikolaitano yākenan lán ma zàn nà. ⁷ Gb̄e kē swā v̄i à yā kē Luda Ninii e oo s̄sinɔne ma: Mé gb̄e kē z̄l̄ bl̄e gba zé à lí w̄endidee kē kú Luda swadako guu bee ble.

Siminadeenɔyā

⁸ N̄ kē Simina sɔsi z̄irine: Mamɔma kē má de Aede k̄n̄ Zaaḏeeo ũ kē ma ga ma eara ma f̄e, mámbe ma yā kèkii ò. ⁹ Má w̄etamma kē w̄ee m̄onnee d̄s̄ k̄n̄ n takaasikeeo. Baa k̄n̄ beeeo auzikideen n̄ ũ. Gb̄e kē aṣ̄e be Yudanon ñ ũ bens̄o aṣ̄o de à ũroonɔ, kē aṣ̄o aduakekpe de Setān p̄o ũ, má d̄s̄ dian aṣ̄e yā dimma nà. ¹⁰ N̄ton v̄ia ke nawēa kē né keenero. N̄ ma, Ibilisi é a gb̄ekenɔ ká kp̄esiaan, le à a ȳo à gwa, eé w̄ee t̄aawa ai guro kuri. Nḡo náane v̄i ai ñ gá gao, mé auzenna keene ȳaari ũ. ¹¹ Gb̄e kē swā v̄i à yā kē Luda Ninii e oo s̄sinɔne ma: Ga plaade é ña da gb̄e kē z̄l̄ bl̄eero.

Pegamumudeenɔyā

¹² N̄ kē Pegamumu sɔsi z̄irine: Mamɔma kē má f̄eḏa lé nna k̄paplalaa v̄i, mámbe ma yā kèkii ò. ¹³ Má n kúkii d̄s̄, guu kē Setān kiblekita kúmme. N̄ ma yā kūna, n̄ee lé s̄maziro, baa guro kē wà ma s̄eḏa yāpurade Antipa de n̄ w̄eten, guu kē Setān kún p̄i. ¹⁴ M̄ode má yā v̄inyo f̄ete. N̄ gb̄eno v̄i gwe kē aṣ̄o Balamu yā kūna. Balamu p̄i bé à dà Balakine à Isarailino ḡae à ñ dá t̄a p̄obleen k̄n̄ p̄ap̄akenao. ¹⁵ Lem̄e d̄o ñ gb̄eno v̄i gwe, aṣ̄o Nikolaitano yā kūna. ¹⁶ Beee yānzi ñ n̄se lie. Tó n̄ee ke lero, mé m̄onzi tia mà z̄l̄ k̄ányo k̄n̄ f̄eḏaa kē kú ma lén-o. ¹⁷ Gb̄e kē swā v̄i à yā kē Luda Ninii e oo s̄sinɔne ma. Mé gb̄e kē z̄l̄ bl̄e gba mana kē utena, mé à gba gb̄e puraa kē wà tó dufu k̄ea d̄o. Gb̄eke tó p̄i d̄ro, séde gb̄e kē má kp̄aa p̄i.

Tiatiradeenɔyā

¹⁸ N̄ kē Tiatira sɔsi z̄irine: Ma Luda Né kē ma w̄ee de lán t̄enene bà bens̄o ma gbá de lán m̄ogot̄e bà, mámbe ma yā kèkii ò. ¹⁹ Má n yākenano d̄s̄, n̄ yenzi, n̄ ludanaanekena, n̄ z̄ikena k̄n̄ n menakenao. Má d̄s̄ d̄o kē yā kē n̄ee kee z̄aa maa de à k̄akupola. ²⁰ M̄ode má yā v̄inyo. N̄ ngb̄e Yezebeli kē à a z̄inda die annabi ũu gb̄a zé. Ee ma z̄b̄berino s̄as̄aa é daañne aṣ̄o p̄ap̄aa ke aṣ̄o t̄aa p̄o ble. ²¹ Ma à gb̄a zé à n̄se lie, mode à yezi à a n̄se lie à p̄ap̄akena t̄oro. ²² N̄ ma, mé kp̄azi mé tó gb̄e kē aṣ̄o p̄ap̄aa k̄enon̄ nawēa b̄ita e, tó aṣ̄o n̄se lie wà à yā t̄oro. ²³ Mé à ibanɔ deḏe gagyāo, s̄sinɔ p̄ingi é d̄s̄ ke mámbe meè gb̄eno laasuu k̄n̄ ñ sw̄eò t̄aasi ke, mé f̄ia bo a baadene a yākenaa. ²⁴ A Tiatira gb̄e kp̄aaa kē á yā p̄i k̄unaro bens̄o á yā kē w̄e be Setān asii b̄ita d̄roonɔ, mé aso p̄ande diarero. ²⁵ Á ɔ didi yā kē á kūnaa ai m̄aḡo ḡa su. ²⁶ Gb̄e kē z̄l̄ bl̄e bens̄o à yā kē má yezino kūna ai a léa,

mé à gba zé à iko ví boriinɔa. ²⁷ Eé kí blemáma kɔn mò gòò à n̄ wíwí lán wè gù oroo wíwí nà, lán ma De ma gba zé nà. ²⁸ Mé à gba gudɔna sɔsɔnɛ dɔ. ²⁹ Gbē kè swá ví à yá kè Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

3

Saadideenɔ yá

¹ Ñ kē Saadi sɔsi žirine: Mamɔma kè má Luda Nini mèn swεεplaaanɔ kúna kɔn sɔsɔnɛ mèn swεεplaaanɔ, mámbe ma yá kèkii ò. Má n yákenanɔ dɔ. Kuuna bēε tɔ bé à dɔmma, mɔde gèn n ũ. ² Ñ itē ke ñ gbē kè aɔ gɔnnεenɔ gba gbāaa ai aɔgɔ gá ga, zaake má è n yákee bɔezina ma Ludanero. ³ Beee yānzi yá kè ñ mà ben n̄ si ñ tó àgɔ dɔngu, ñgɔ kúna ñ n̄sɛ lie. Tó n̄ε itē kero, mé mɔnzi lán kpāi bà, n̄égɔ gurɔ zaka kè mé mɔ d̄ro. ⁴ Baa kɔn beeeo ñ gbēnɔ ví Saadi gwe féte kè aɔɔe ñ pókásáanɔ gbāsí kpáro. Wé taa o ledɔ kɔn pɔ puraaɔ dana, zaake aɔ kà à lézì. ⁵ Len gbē kè žl blè égɔ pókásá puraaɔ dana le. Mé à tɔ dede wēndi takadan zikiro. Mé zεo ma De kɔn a malaikanɔ ae. ⁶ Gbē kè swá ví à yá kè Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

Filadεlfiadeenɔ yá

⁷ Ñ kē Filadεlfia sɔsi žirine: Mamɔma kè má kú madona yápuradee ũ, kè má Dauda m̄nɛ kúna, kè mēε zé wē gbēke è fɔ à tataro, kè mēε zé tata gbēke è fɔ à wēro, mámbe ma yá kèkii ò. ⁸ Má n yákenanɔ dɔ. Ñ ma, ma zé wēnne n ae, gbēke é fɔ à tataro. Baa kè n gbāa bítarɔ, ñ ma yá kúna n̄ε lé sémaziro. ⁹ Setán aduakεkpε gbē kè aɔē ñ žinda die Yudanɔ ũ bensɔ aɔɔ de à ũroonɔ, mé tó egedee p̄inɔ mɔ wà kúenne, aɔē d̄s kè má yenzi. ¹⁰ Zaake ñ yá kè má dienne kúna n fɔ n mena, mé n bɔ nawēa kè èe mɔɔ anduna p̄ingia guu le à gbē kè aɔɔ kú tɔɔtanɔ lé à ñ gwa. ¹¹ Mé mɔ tia. Ñgɔ pɔ kè ñ ví kúna gbāa, le gbēke tón n láada símmaro yānzi. ¹² Mé gbē kè žl blè ke ma Luda kpé wesagba ũ. Eé bɔ zikiro. Mé ma Luda tɔ kēa kɔn ma Luda wēte Yerusalemu dufu kè eé pita bɔna à kiia zaa musu tɔo kɔn ma tɔ dufuo. ¹³ Gbē kè swá ví à yá kè Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

Laodiseadeenɔ yá

¹⁴ Ñ kē Laodisea sɔsi žirine: Mamɔma Aami, sèeda náanede yápuraa kè má de pɔ kè Ludaa k̄nɔ m̄idee ũ, mámbe ma yá kèkii ò. ¹⁵ Má n yákenanɔ dɔ. Ñ yīiro bensɔ ñ wāaro. Má yezi ñgɔ yīi kesɔ wāa. ¹⁶ Lán ñ lɔgɔbɔgɔ nà, ñ wāaro, bensɔ ñ yīiro, mé n pisime. ¹⁷ N̄ε be ɔɔde auzikidee kè p̄ske nii vīroon n ũ. Ñ d̄s kè gbē pā būu baakeri wēndade takaaside v̄lan n ũro. ¹⁸ Mēε lé daamma ñ vura baasana lú ma kiia, le ñ ke ɔɔdee ũ. Ñ pókásá puraa lú ñ da, le ñ n būukee ute ñ bɔ wín. Ñ wēε ēzē lú ñ ká n wēen le ñ guu e. ¹⁹ Mēε kpākē gbē kè má yežinɔzi mà ñ t̄to ke. Beee yānzi, ñ aīa ke ñ n̄sɛ lie. ²⁰ À gwa, má zena kpεεε mēε gbá leε. Tó gbē ma k̄to mà, ben à zé wēme, mé gē mà pɔ bleo eé blemao. ²¹ Mé gbē kè žl blè gba zé à vēεmao ma kitaa, lán mapi ma žl blè ma vēε kɔn ma Deo a kitaa nà. ²² Gbē kè swá ví à yá kè Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

4

D̄nzikena Ludanε zaa musu

¹ Beee gbera ma zé è wēna ludambe. Ben ma k̄to kè má mà káaku lán kákakí'ɔ bà mà dɔ à bè: Ñ mɔ kè, mé yá kè eé mɔ beee gberaa ɔɔbanne. ² Gwe ḡɔ

Luda Nini mòm̃ma, ben ma kíblekita è ludambɛ gwe, gb̃ɛkeɛ ṽɛɛa. ³ Gb̃ɛ k̃ɛ ṽɛɛna pì e té k̃ɛɛ lán gb̃ɛ bèɛdee k̃ɛ w̃ɛ be dayam̃o bà kes̃o kaanelia. Ludambɛf̃ɛɛdaa liga kita pizi, à í de lán lá'i taka bà lán em̃eradi bà. ⁴ Kíblekita m̃en baro aw̃ɛɛsiig̃ɔ̃ɔ̃o ligazi, gb̃ɛnsi g̃ɔ̃ɔ̃o baro aw̃ɛɛsiig̃ɔ̃ɔ̃o ṽɛɛṽɛɛna báa p̃ina. Ãs p̃o puraa dadana, ãs vura f̃ura kukuna. ⁵ Lou e pii èe b̃õo kita pì kiia, èe p̃ut̃aa èe ṽi. Fitia nana kita pì ãɛ m̃en sw̃ɛɛplaa, ãm̃be Luda Nini m̃en sw̃ɛɛplaão ù. ⁶ Dígi kú kita pì ãɛ lán ís̃iaa bà, èe té k̃ɛɛ lán gb̃ɛdigi bà.

P̃o b̃ɛɛ m̃en siig̃ɔ̃ɔ̃o liga kita pizi kíik̃i. W̃ɛɛ f̃if̃im̃ma kp̃ɛɛ k̃ɔ̃n ão. ⁷ P̃o b̃ɛɛ p̃ino káakup̃o de lán músu bà, à plaadeɛ de lán z̃uswaree bà, à aag̃ɔ̃dee uu de lán gb̃ɛntee uu bà, à siig̃ɔ̃dee de lán kúu k̃ɛ èe ṽiaa bà. ⁸ P̃o b̃ɛɛ m̃en siig̃ɔ̃o p̃ino baade d̃ɛb̃ɛ ṽi m̃en sw̃ɛɛdodo. W̃ɛɛ f̃if̃i ñ d̃ɛb̃ɛ p̃ino à guu k̃ɔ̃n à kp̃ɛɛo. F̃aant̃ɛ k̃ɔ̃n gw̃aaṽio ãɛ̀g̃ɔ̃ bee ỹana sai:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dii Luda Gb̃aaping̃ide.

Ñ kuu ỹa, ñ kuu tia, bens̃o ñɛɛ suu.

⁹ Gur̃o k̃ɛ p̃o b̃ɛɛ m̃en siig̃ɔ̃o p̃ino gb̃ɛ k̃ɛ ṽɛɛna k̃itaa k̃ɛ èg̃ɔ̃ kuu gur̃o p̃ingi pì t̃o kp̃à, ãs b̃ɛɛ line ãs à s̃aabu kp̃à, ¹⁰ gb̃ɛnsi g̃ɔ̃ɔ̃o baro aw̃ɛɛsiig̃ɔ̃o p̃ino è daɛdaɛ à ãɛ w̃a d̃anzi k̃ɛɛ, ãɛ̀ è ñ f̃ura gogo w̃a k̃áɛ kita pì ãɛ ãs be:

¹¹ Dii wa Luda, n ka w̃a n t̃o kp̃à,

w̃a b̃ɛɛ k̃ɔ̃n gb̃ãaoo d̃ɔ̃nne,

zaake n p̃o p̃ingi k̃ɛ,

ãs k̃ena k̃ɔ̃n ñ kuunao ñɛ n p̃oyeziname.

5

S̃ane B̃ɔ̃ɔ̃o k̃ɔ̃n takada kokonao

¹ Ben ma takada kokona è na gb̃ɛ k̃ɛ ṽɛɛna k̃itaa pì oplan, w̃a ỹa k̃ɛa ãɛ k̃ɔ̃n kp̃ɛɛo p̃ingi, w̃a à lé kùkù k̃ɔ̃n k̃áɛ'ɔ̃ leo sw̃ɛɛplaaoo. ² Ben ma malaika gb̃aadeɛ è, èe kp̃aakpa k̃ɛɛ k̃ɔ̃n k̃oto gb̃ãaoo à bè: Dé bé à k̃à à k̃áɛ'ɔ̃ k̃ɛño gogo à takada k̃ɛ poroo? ³ M̃de gb̃ɛkeɛ kú ludambɛ ke t̃õt̃ɛa ke t̃õt̃ɛa g̃iz̃i k̃ɛ eé f̃ɔ̃ à takada pì poro à gw̃aro. ⁴ Ma s̃o d̃o maamaa, zaake w̃ɛɛ gb̃ɛke e k̃ɛ k̃à à takada pì poro à gw̃aro. ⁵ Ben gb̃ɛnsi p̃ino doke bèm̃ɛ: Ñton s̃o d̃oro. Ñ gwa, Yuda bori Músu k̃ɛ de Dauda kpata k̃ɛ p̃ito p̃a Kína uu z̃i bl̃è. Àm̃be eé f̃ɔ̃ à k̃áɛ'ɔ̃ m̃en sw̃ɛɛplaa p̃ino gogo à takada pì poro. ⁶ Ben ma S̃ane B̃ɔ̃ɔ̃o è z̃ena kita pì saɛ kíik̃i p̃o b̃ɛɛ m̃en siig̃ɔ̃o p̃ino k̃ɔ̃n gb̃ɛnsi p̃ino t̃é. À de lán w̃a à k̃oto kp̃à bà. À koba ṽi m̃en sw̃ɛɛplaa k̃ɔ̃n w̃ɛoo m̃en sw̃ɛɛplaa. Luda Nini m̃en sw̃ɛɛplaa k̃ɛ à ñ z̃i anduna gu p̃ingiañõn gwe. ⁷ À g̃aa à takada pì s̃i gb̃ɛ k̃ɛ ṽɛɛna k̃itaa pì ozi. ⁸ K̃ɛ à takada pì s̃i, ben p̃o b̃ɛɛ m̃en siig̃ɔ̃o p̃ino k̃ɔ̃n gb̃ɛnsi g̃ɔ̃ɔ̃o baro aw̃ɛɛsiig̃ɔ̃o p̃ino k̃uɛkue S̃ane B̃ɔ̃ɔ̃o pì ãɛ. Ãs baade m̃oro k̃una k̃ɔ̃n vura zub̃o k̃ɛ tuaetiti k̃án à p̃ao. Tuaetiti pì ñɛ Luda gb̃ɛño aduak̃enañom̃ɛ. ⁹ Ãs l̃è dufu s̃i w̃ɛɛ bee:

N ka ñ takada pì s̃i ñ k̃áɛ'ɔ̃ p̃ino gogo,

zaake w̃a n de,

n gb̃ɛño b̃o Ludañɛ k̃ɔ̃n n aruo

bori p̃ingi guu, boriỹa p̃ingi guu,

gb̃ɛ p̃ingi guu, b̃usu p̃ingi guu.

¹⁰ N ñ kp̃à kpatan,

ãs g̃ɔ̃ wa Luda gb̃ag̃bariño ù,

ãɛ̀g̃ɔ̃ kí bleɛ t̃õt̃ɛa.

¹¹ Ben ma malaikano è ligana kíta pizi kón pò bēe pino kón gbēnsi pino paripari, aṣ parii kà boro ũgbangba, weé fṣ wà n lé dōro. Ma n kīi mà, ¹² aṣ bè kón kòto gbāaao:

Sāne Boro kè wà dè kà
wà iko dōne kón auzikio
kón ɔndɔɔ kón gbāaao kón bèeɔ,
wà à sáabu kpá, wà à tó kpá.

¹³ Ben pò kè Ludaa kè musu kón tɔteɔ kón tɔte gĩzĩo kón ísɪaa guuo píngi, pò kè kú baama pínginɔ, má mà aṣ bè:

Wágɔ bèe kón gbāaao dɔ
gbē kè vēena kítaane
kón Sāne Boro,
wégɔ n sáabu kpaá,
wágɔ n tó kpaá gurɔ píngi.

¹⁴ Pò bēe mèn siigɔ pino bè, aami. Ben gbēnsi pino dàedaé wà donzi kène.

6

Kaé'ogogona

¹ Má è Sāne Boro kǎe'ò mèn swēeplaaa pino káakuro gò. Ben má mà pò bēe mèn siigɔ pino doke yá ò lán lapatana bà à bè: Ñ mól! ² Ben ma sṣ puraa è, gbē kè dia sá kúna. Wà kífura kúne, ben à bò zĩbleri ũ, lé à gá zĩ ble.

³ Kè Sāne Boro kǎe'ò plaadee gò, má mà pò bēe plaadee bè: Ñ mól! ⁴ Sṣ pānde bò dɔ, à de tēe zónzon. Wà gbē kè dia gbà zé à aafia sí andunaa, lé gbēno kṣ dēde. Wà fēeda isi kpáa.

⁵ Kè Sāne Boro kǎe'ò aagṣdee gò, má mà pò bēe aagṣdee bè: Ñ mól! Ben ma sṣ siaa è, gbē kè dia zaka kúna. ⁶ Ma kīi mà lán gbēntee kòto bà, à bò pò bēe mèn siigɔ pino té à bè: Ése zaka lé don gurɔ do zĩ ɔ ũ. Gbado zaka lé aagṣn gurɔ do zĩ ɔ ũ. Ñton tó kú lino kón geepi lino yakaro.

⁷ Kè Sāne Boro kǎe'ò siigṣdee gò, ma pò bēe siigṣdee kòto mà à bè: Ñ mól! ⁸ Ben ma sṣ pufau è, gbē kè dia tón Gaa, Gèwāa tēzi. Wà n gbá zé aṣgɔ iko vī anduna gbēno leo siigṣdeea, aṣ n dēde kón zĩo kón dekaao kón gagyāao kón nòbɔ pāsino.

⁹ Kè Sāne Boro kǎe'ò sɔɔrodee gò, ma gbē kè wà n dēde Luda yá ona kón Yesu sēedakenaao yānzɪ gèwāadeeno è tuaetitikipatakii gĩzĩ. ¹⁰ Aṣ wii gbāaa lè wà bè: Dii kè kú adona yāpurade, boren né yákpae ke kón gbē kè aṣo kú tɔteano n wa dena gēe bořmmaa? ¹¹ Ben wà utagyaba puraa dàda n baadene, wà bēine aṣ mena fēte ai n Yesu zòbleri daaa kè weé n dēde lán n bāno lé gá káo.

¹² Kè Sāne Boro kǎe'ò swēedodee gò, má è tɔte nìgānigā pāsĩpāsĩ, ɔfāntē sia kú niginigi lán bisa kè wà dà òsin bà, moɔvura tēa kú lán aru bà mámmam. ¹³ Sɔɔɔnenɔ bò ludambe aṣ kwè tɔte lán zāgā'ia è líbe isi woro nà. ¹⁴ Ludambe kèkṣa à kòkokoko lán pè bà. Kpiiino kón ísia luanno sṣki kpá píngi. ¹⁵ Anduna kínano kón kpatablerino kón soza gbēnsino kón auzikideeno kón gbāadeeno kón gbē píngio zòno ke wēenenɔ ùte gbèwēenɔ kón gbèkotoonɔ. ¹⁶ Aṣ wiii gṣ dɔ:

Kpiiino kón gbēno à dawala,
à wa ute gbē kè vēena kítaane,
à wa sí Sāne Boro pɔfēa.

¹⁷ Zaake aṣ pɔfēpitammaguro isi kà. Dé bé eé fṣ à bɔn?

7

Sèedakena Luda z̀̀blerino

¹ Beee gbera ma malaika g̀̀won siig̀̀wɔ̀wɔ̀ è zezè anduna gooda siig̀̀wɔ̀wɔ̀, aɔ baade a gooda Ìa kùna, le Ìa tón vu tɔ̀te ke ísíaa ke lí kearo yánzi. ² Ben ma malaika pãnde è, à b̀̀ à f̀̀e ɔ̀fãnt̀̀e kpa, à Luda Ẁ̀ndide sèedak̀̀e b̀̀ kùna. À lé gbãaa z̀̀ malaika g̀̀won siig̀̀wɔ̀ k̀̀è wà ñ gbá zé aɔ tɔ̀te kɔ̀n ísíaao yaka p̀̀nɔ̀zi ³ à bè: Àton tɔ̀te ke ísíaa ke líno yakaro ai wà sèeda ke wa Luda z̀̀blerino mì'aenɔ̀. ⁴ Ben wà gb̀̀è k̀̀è wà sèeda p̀̀i k̀̀er̀̀nmanò lé òme, aɔ g̀̀won b̀̀wɔ̀ baswèeplaa awèesiig̀̀wɔ̀m̀̀e. Aɔ b̀̀ Isaraili bori píngi guu:

⁵ Yuda boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Rubeni boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Gada boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,

⁶ Asa boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Nafatali boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Manase boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,

⁷ Simeɔ boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Levi boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Isaka boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,

⁸ Zebuluni boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Yusufu boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa,
Beyãmi boriino g̀̀won b̀̀wɔ̀ kuri awèeplaa.

Bori píngi kak̄ana ludambe

⁹ Beee gbera ma gb̀̀enɔ̀ è paripari, weé f̀̀ wà ñ lé d̄̀ro. Aɔ b̀̀ b̀̀usu píngi guu, bori píngi guu, gb̀̀è píngi guu, boriyã píngi guu. Aɔw zezena k̀̀iblekita kɔ̀n Sãne B̀̀r̀wɔ̀ aè. Aɔw utagyaba puraa dadana, kpakpa lánwɔ̀ nana ñ w̄̀zi. ¹⁰ Aɔw wii gbãaa lé wèe bee:

Misina è b̀̀ wà Luda k̀̀è wèena kítaa
kɔ̀n Sãne B̀̀r̀wɔ̀ kiiame.

¹¹ Malaikanwɔ̀ zezena wà liga kíta kɔ̀n gb̀̀ensino kɔ̀n p̀̀ó b̀̀è mèn siig̀̀wɔ̀wɔ̀zi ñ píngi, ben aɔ k̀̀ekue kíta p̀̀i aè wà d̄̀nzi k̀̀è Ludane ¹² wà bè:

Aami! Wa Luda bé à t̀̀ v̄̀i kɔ̀n gakuio
kɔ̀n ɔ̀nd̄̀wɔ̀ kɔ̀n sáabuo kɔ̀n b̀̀èe
kɔ̀n ikoo kɔ̀n gbãaao gurɔ̀ píngi. Aami!

¹³ Ben gb̀̀ensi p̀̀inɔ̀ doke ma la à bè: Dénɔ̀n gyabapuradari k̀̀enɔ̀ úu? Aɔ b̀̀ máme? ¹⁴ Ma bène: Baa, míbe ñ d̄̀. Ben à bème: Gb̀̀è k̀̀è aɔ b̀̀ wéetãmma bíta guunome. Aɔ ñ utagyaba p̀̀inɔ̀ pípi Sãne B̀̀r̀wɔ̀ aru guu à pura k̀̀.

¹⁵ Beee yánzin aɔw kú Luda kíta aez̄̀zi,
aɔw d̄̀wɔ̀zi a kpén fáant̄̀ kɔ̀n gwãav̄̀o.
Gb̀̀è k̀̀è wèena kítaa p̀̀i é a kuta kúnila.

¹⁶ Nɔ̀aa ke ímii é ñ de zikiro,
ɔ̀fãnt̄̀ é ñ léro, guu é wãmmaro,

¹⁷ zaake Sãne B̀̀r̀wɔ̀ k̀̀è kú kíta p̀̀i gura súusu é ke ñ D̄̀ari ú,
eé d̄̀nne aè ai í ẁ̀ndide b̀̀kíia,
Luda é gbasa à ñ wéé'i gogoñne píngi.

8

Ka'e'ò swèeplaade gona

¹ Kê Sãne Bòrò kãe'ò swεεplaaɗe gò, ludambεε kè kítikiti lán minti baaakuri taka bà. ² Ben ma malaika gɔɔn swεεplaa kè aṣégṣ zεzεna Luda aεnɔ è, wà kákáki kpámma mèn swεεplaa.

³ Ben malaika pãnde mò à zè tuaetitikipatakii kè wà pì kɔn vuraò saε, à tésibo kè wà pì kɔn vuraò kúna. Wà tuaetiti kpàa bítabita, le à kakṣa kɔn Luda gbēnɔ píngi aduakεnanɔ à kpata, ben à kpàta kíblekita aε tuaetitikipatakii pía. ⁴ Ben tuaetiti tésukpe kɔn Luda gbēnɔ aduakεnanɔ fεε malaika ɔzì Luda aε. ⁵ Ben malaika pì tésibo sè, à tε sio tuaetitikipakiaa à pà, ben à zù tɔɔte. Lou e vī, èe pütãa èe pii, ben tɔɔte nigānigā.

Kakaki mèn swεεplaaɗo pɛna

⁶ Malaika gɔɔn swεεplaa kè aṣò kákáki mèn swεεplaa kúna pìno à pɛna soru kè. ⁷ À káakudee a kákáki pè, ben wà loughε kɔn téo kakṣana kɔn aruo kù tɔɔtea. Tɔɔte leo aagṣdee té kù, líno leo aagṣdee té kù, sè ísi té kù míomio.

⁸ Malaika plaadee a kákáki pè, ben pɔ tédée bò à sì ísiaan lán kpíi bíta bà. Ísia leo aagṣdee lí aru ũ, ⁹ ben ísia pɔ bēenɔ leo aagṣdee gága, góro'itεnɔ leo aagṣdee yàka.

¹⁰ Malaika aagṣdee a kákáki pè, ben sɔsɔne bíta kè èe té kúu lán sète bà bò ludambε à lèε à dà swaanɔ kɔn bíano leo aagṣdeela. ¹¹ Sɔsɔne pì tɔn Sεwεε. Í leo aagṣdee lí sεwεε ũ, ben gbē kè aṣ í pì mìnɔ gága pari à kyákya yānzi.

¹² Malaika siigṣdee a kákáki pè, ben wà ɔfāntε leo aagṣdee lè kɔn mɔvura leo aagṣdeeo kɔn sɔsɔnɔnɔ leo aagṣdeeo, le aṣ leo aagṣdee sia kù yānzi. Ben fāantε leo aagṣdee gṣ gupuraa sai, len à de le gwāaví dɔ. ¹³ Ben ma kúu è èe vīaa musumusu. Má má à wii gbāaa lè à bè: Wāiyoo, wāiyoo, wāiyoo gbē kè aṣò kù tɔɔtenɔ malaika gɔɔn aagṣò kè aṣ gṣ pìno kákáki'ò kè eé bɔ yānzi.

9

¹ Malaika sɔɔrodee a kákáki pè, ben ma sɔsɔne è à bò ludambε à lèε tɔɔte. Ben wà gèwāa wèε zòoto m̀nɛ kpàa, ² ben sɔsɔne pì Gèwāa wèε zòoto pì zé wè. Tésukpe bɔn lán m̀dotee bíta tésukpe bà, ben gèwāa wèε pì tésukpe ɔfāntε sia kù, guu kè sí níginigi. ³ Sutēnɔ b̀ε tésukpe pì guu aṣ dà tɔɔtela. Wà n gba gbāaa lán anduna swínɔ gbāaa bà. ⁴ Wà b̀εnne aṣton ía da s̀aro ke lá ke lí ke, séde gbē kè aṣò Luda s̀eda vī n m̀'aearooɔ. ⁵ Wèε n gba zé aṣ gbēnɔ dεdεro, m̀de aṣé wāwā kpánzi ai m̀ sɔɔrome. Aṣ wāwā de lán swí gbēpana wāwā bāme. ⁶ Gurɔ beenɔa gbēnɔ é gaa wete, aṣé ero. Ga nii é n de, m̀de gaa é bàa léfne.

⁷ Sutē pìnɔ de lán sṣ kè n sorumi mà kɔn zlonɔ bà. Aṣ p̀ke kukuna lán vura fura bà, aṣ uu de lán gbēntee uu bà. ⁸ Aṣò mikā vī gbāagbāa lán nɔgbē mikā bà, aṣò swaanɔ vī lán músu swaa bà. ⁹ Aṣ kùse de lándṣ aṣò mò uta dadana bà, aṣ d̀be kīi dɔ lán góro parii kè s̀nɔɔ e gáεe zì guu kīi bà. ¹⁰ Aṣ vlāa vī kɔn kào lán swí pɔ bà. Aṣ gbāaa kù n vlāa pìnɔa, le aṣ ía dao gbēnɔa ai m̀ sɔɔro. ¹¹ Gèwāa wèε zòoto malaika pin n kina ũ. Kɔn Eberu yāo à tɔn Abadṣ. Kɔn Giriki yāo sṣ Apolīs. ¹² Wāiyoo káakupɔ g̀εte, mèn plaaanɔ e m̀ɔ à kpεε dɔ.

¹³ Malaika swεεdodee a kákáki pè. Ma kòto mà à bò Luda aε tuaetitikipatakii kè wà pì kɔn vuraò koba siigṣɔnɔ kpa. ¹⁴ À bè malaika swεεdodee kè kákáki kúnane: Ǹ malaika gɔɔn siigṣò kè aṣò yiyina swadaa kè wè be Yuflati saenɔ poro. ¹⁵ Ben à malaika gɔɔn siigṣò kè wà n soru kè wè beea m̀ beea gurɔ beea gurɔ zaka beea yānzinɔ pòro, le aṣ gbēntεnɔ leo aagṣdee dεdε yānzi.

16 Wà soza s̄deeno pari lé òme, āso ḡɔɔn milīs wàa dome. 17 Wéegupu'ena pi guu lán ma s̄o p̄ino k̄ɔn n̄ dirino è n̄an ȳe: Āso mò utan̄o dadana t̄e lán t̄e bà, búgu lán bulu bà, kp̄à'ikpa'i lán ɔf̄ant̄egb̄o bà. S̄o p̄ino mì de lán músu mì bà. T̄e k̄ɔn t̄esukp̄eo k̄ɔn ɔf̄ant̄egb̄o e b̄oo n̄ lén. 18 Kisia m̄en aaḡɔo k̄en̄o, t̄e k̄ɔn t̄esukp̄eo k̄ɔn ɔf̄ant̄egb̄o k̄e èe b̄oo n̄ lé guuo bé à gb̄enteeno leo aaḡs̄dee d̄ede. 19 Zaake s̄o p̄ino gb̄aaa kú n̄ lé guu k̄ɔn n̄ vl̄aa d̄o. Ās vl̄aa de lán ml̄e bà, āso mì v̄i k̄e ās̄e ìa dao gb̄en̄o.

20 Gb̄e kp̄aaa k̄e āsoe gaga kisia p̄ino musuroon̄o e n̄òse lie wà p̄o k̄e āso k̄e ȳaa tòro. Āso kp̄e w̄ee kūee t̄aan̄one k̄ɔn p̄o k̄e āso k̄e k̄ɔn vuraò k̄ɔn kondogio k̄ɔn m̄ògot̄eo k̄ɔn gb̄eo k̄ɔn lío. P̄o p̄ino è guu ero, ās̄e ȳa maro, ās̄e t̄aa o s̄ro. 21 Āsoe n̄òse lie wà n̄ gb̄ed̄ena tòro ke ās̄ p̄òdammana ke ās̄ p̄ap̄ak̄ena ke ās̄ kp̄ai'ona.

10

Malaika k̄ɔn takada porona néngoo

1 Ben ma malaika gb̄aade p̄ande è, à b̄ò ludambe èe pitaa. Ludambe luguu ligazi, ludambef̄eɔdaa kú à mila. À uu de lán ɔf̄ant̄e bà, à gb̄án̄o de lán t̄en̄ene bà. 2 À takada néngoo k̄e porona k̄una. À a gb̄a ɔplaa z̄e ís̄iaaa, à a gb̄a ɔze z̄e t̄oɔta. 3 À wii gb̄aaa l̄e lán músu p̄ut̄ana bà. K̄e à wii l̄e, lapatana m̄en sw̄eɔplaaano ȳa ò. 4 K̄e lapatana m̄en sw̄eɔplaa p̄ino ȳa ò le, má yezi mà k̄e takada guu, ben ma k̄òto mà, à b̄ò ludambe à bè: Nḡo ȳa k̄e lapatana m̄en sw̄eɔplaa p̄ino ò k̄una asii guu, òton k̄ero. 5 Malaika k̄e má è zena ísia k̄ɔn t̄oɔteoa pi a ɔplaa s̄e à d̄ò musu, 6 ben à si k̄ɔn Luda k̄e kuu gur̄o pingio k̄e musu k̄ɔn t̄oɔteoa k̄ɔn ís̄iaao k̄e k̄ɔn p̄o k̄e kú n̄ guun̄o p̄ingi à bè: Eé gi ke d̄oro. 7 Malaika sw̄eɔplaae k̄ak̄aki p̄egur̄o z̄i, t̄o èe m̄oo p̄e, Luda p̄oyezi k̄e utena é ke, lán à à baaru kp̄a a z̄òbleri annabin̄one n̄a.

8 Ben ma k̄òto k̄e mà mà à b̄ò ludambe pi mà d̄o à bè: N̄ gá n̄ takada k̄e porona à na malaika k̄e zena ísia k̄ɔn t̄oɔteoa ɔz̄i sí. 9 Ben ma gaa malaika pi kiia ma bène à takada néngoo pi kp̄ama, ben à bème: N̄ sí n̄ só. Eé ḡo nna n̄ lén lán z̄o bà, m̄ode eé gi n̄ s̄roɔzi. 10 Ben ma takada néngoo pi si malaika pi ɔz̄i má s̄o. À k̄e nna ma lén lán z̄o bà. K̄e má mò, à gi ma s̄roɔzi. 11 Ben wà bème mà annabikeȳa o d̄o maamaa boriino k̄ɔn b̄usun̄o k̄ɔn boriȳano k̄ɔn k̄inano ȳa musu.

11

S̄eedade ḡɔɔn plaaano

1 Ben wà kàba kp̄ama p̄oȳɔb̄o ũ wà bème: N̄ f̄ee n̄ Luda kp̄e ȳo k̄ɔn à gb̄agb̄akiio, n̄ d̄onzi k̄e āso kú gween̄o n̄aro. 2 N̄ à ua t̄o, òton ȳro, zaake wà kp̄a boriin̄ome. Ās̄e k̄ese p̄eɔp̄ee Luda w̄etedaaa ai m̄o baplaa aw̄eɔplaa. 3 Mé ma s̄eedade ḡɔɔn plaaano gb̄a z̄e ās̄ annabikeȳa o gur̄o wàa sw̄eɔd̄o k̄ɔn baaaḡɔo pi guu p̄osia utan̄o dadana. 4 Gb̄e p̄inon̄o kú lí m̄en plaa k̄ɔn dabu m̄en plaa k̄e zena anduna Dii aen̄o ũ. 5 T̄o gb̄e e w̄ete e à ìa dar̄uma, t̄e è b̄o n̄ lén à n̄ ib̄ee p̄ino kp̄ata. Len gb̄e k̄e èe w̄ete e à ìa dar̄uma é ga le. 6 Āso ludambe z̄e tatana gb̄aa v̄i, le lou t̄on ma gur̄o k̄e āsoe annabikeȳa ooro ȳanzi. Ās̄ í liena aru ũ gb̄aa v̄i d̄o. Ās̄e kisia bori s̄anda p̄ingi kp̄a andunazi gur̄o k̄e āso yezi.

7 T̄o ās̄ n̄ s̄eedadekena ȳaa, n̄òb̄o p̄as̄i k̄e è b̄o ḡew̄aa w̄ee z̄òoto guu é z̄i k̄ányo à z̄i b̄len̄ma à n̄ dede. 8 Ās̄ ḡen̄o é ḡs̄ kaena w̄etedaa k̄e wà n̄ Dii p̄a lía z̄edaa guu. Ȳaasi guu w̄e w̄etedaa pi sísi S̄oɔmu ke Igipiti. 9 Gb̄e p̄ingi k̄ɔn bori pingio

kɔn boriyā pínɡio kɔn b̀usu pínɡi gb̄nɔ é n̄ g̀nɔ gwagwa ai gurɔ aagɔ kɔn a kusuo, aɛ́e we wà n̄ v̄iɔ. ¹⁰ Gb̄e k̀e aɔ kú tɔɔteanɔ é pɔnnaa ke aɛ́e z̄lbaa ke aɛ́e gba dakɔne, k̀e annabi ḡɔɔn plaa k̀e wáwáa kp̄ánzi p̄nɔ g̀aga yánzi. ¹¹ Gurɔ aagɔ kɔn a kusuo p̄i gb̄era Ludaa tò wesa ẁendidee g̀énḡu, ben aɔ f̄e wà z̀e. V̄ia gb̄e k̀e aɔ n̄ éno kú maamaa. ¹² Ben annabi p̄nɔ k̀oto gb̄aaa mà à b̀ò ludambe à b̀ér̄ne: À f̄e à m̀ó k̀e. Gurɔ k̀e aɔ ib̄eɛnɔ ẃeé f̄iíma, ben aɔ f̄e wà tà musu ludambe luguu guu. ¹³ Zi beeeaa tɔɔte n̄igánigá pás̄ipás̄i, ẃetɛdaa p̄i l̄eo kuridee gb̀oro, ben ḡɔɔn b̄oro sw̄eɛplaaanɔ g̀aga tɔɔtenigánigana p̄i guu. V̄ia gb̄e kp̄aaanɔ kú, ben aɔ b̀eé li Luda Musudene. ¹⁴ Wáiyoo plaadee g̀éte, à aagɔdee é kaa sa.

Kakaki sw̄eɛplaade pena

¹⁵ Malaika sw̄eɛplaadee a k̀akáki p̀e. K̀oto gb̄aaanɔ b̀ò ludambe wà b̀e: Anduna kpata g̀ò wa Dii p̀ó ù kɔn k̄ina k̀e à k̀ao, eéɡ̄ó k̄i blee gurɔ pínɡi. ¹⁶ Gb̄ensi ḡɔɔn baro aw̄eɛsiiḡɔ k̀e aɔ v̄éev̄éena n̄ k̄itaa Luda ae p̄nɔ k̀uèkué aɔ d̄anzi k̀ene ¹⁷ wà b̀e: Dii Luda Gb̄aapingide k̀e n̄ kuu yá bens̄ó n̄ kuu ai tia, wa n̄ sáabu k̀e, zaake n̄ b̀ò kɔn n̄ gb̄aa bítaome, gbasa n̄ na k̄iblenaa. ¹⁸ Boriinɔ p̄o f̄é, ben n̄ p̄of̄é p̄itarúma. N̄ yákp̄aek̄ena kɔn g̀ewáadeenɔ gurɔ k̀a. Né f̄ia bo n̄ z̀òbleri annabinɔne kɔn n̄ gb̄e k̀e aɔɔe v̄ia k̄eɛnneɛnɔ, né f̄éte gb̄ensi, né andunaderinɔ d̄ede. ¹⁹ Ben wà Luda kp̄é k̀e kú musu w̄e, ben wà Luda bà kuunaíyo àkpati é à guu. Lou e pii, èe v̄i, èe p̄út̄aa. Tɔɔte n̄igánigá, loughbe pás̄i kw̄e.

12

Nɔgb̄e kɔn kw̄a isio

¹ Ben ma ẃeé s̄i s̄eɛda bíta b̀onsaele ludambe. Nɔgb̄e kee ɔf̄ant̄é yina bisa ù, m̄ovura kú à gb̄á ḡiɔ, à s̄ɔsɔne m̀èn kuri aw̄eɛplaaanɔ kuna k̄ifura ù. ² À n̄sina, ben n̄wáwáa f̄eaa, èe né'iwáwá wii l̄e. ³ Ben ma ẃeé s̄i p̀ó p̄andele ludambe s̄eɛda ù. Kw̄a is̄i t̄ea zónzon kú gwe, à m̄i m̀èn sw̄eɛplaa, à koba m̀èn kuri. À k̄ifura m̀èn sw̄eɛplaaanɔ kukuna. ⁴ À s̄ɔsɔnɔnɔ l̄eo aagɔdee ẁoro ludambe kɔn a vl̄aa à kw̄e tɔɔte, ben à mò à z̀e nɔgb̄e k̀e yezi à né ii p̄i ae, l̄e à e à né k̀e eé ii p̄i só yánzi. ⁵ Ben nɔgb̄e p̄i néḡgb̄e k̀e eé k̄i ble bori p̄ingia kɔn mò g̀o ì. Ben wà né p̄i s̄e wà t̄ao Luda kɔn a kitao kiia. ⁶ Nɔgb̄e p̄i bàa l̄e à tà s̄èn, guu k̀e Ludaa k̀ek̄ene, l̄e wà à gwa gurɔ wàa sw̄eɛdo kɔn baaaḡɔɔ guu.

⁷ Ben z̄i f̄e ludambe, Mikaeli kɔn a malaikanɔ z̄i k̀a kɔn kw̄a p̄io, kw̄a kɔn a ibanɔ z̄i k̄ányo. ⁸ Ben aɔ gb̄aaa k̀es̄a, aɔɔe v̄éek̄ii e ludambe d̄oro. ⁹ Wà p̄e kw̄a is̄i pia wà à b̀ò. Àmbe ml̄è zii k̀e w̄e be Ibilisi ke Set̄an, anduna pínɡi s̄às̄ari ù. Wà à b̀ò wà z̀ù tɔɔte kɔn a ibanɔ ledò. ¹⁰ Ben ma k̀oto gb̄aaa mà ludambe à b̀e:

Wa Luda zì blè sa,
à gbāa kōn à kpatao bò gupuraa,
à iko kpà kí kè à kàa.

Zaake wà pè yādimmaria wà à bò.

Àmbe ègō wa gbēno yakaa wa Ludanē faantē kōn gwāāvīo.

11 Wa gbēno zì blèa kōn Sāne Bōro aru gbāaa
kōn nī sēedadekeyāo.

Aō gī nī wēndizi ai aō gāa gāo.

12 Beee yānzi amōa kè á kú ludambēeno à pōnnaa kē.

Wāiyoo tōte kōn ísīaa,
zaake Ibilisi pitaawa kōn pōfē bītaome,
kè à dō kè gurōo kè gōare kpáaro yānzi.

13 Kè kwā è wà a zu tōtea, ben à pèe nōgbē kè à négōgbē i pizi. 14 Ben wà kúu bīta dèbe mēn plaa kpà nōgbē pia, le à vīa à ke zà kōn mlè pìo, à tá guu kè wà kèkene sēn, le wà à gwa gwe wè aagō kōn a kusuo. 15 Mlè pì í pìsi nōgbē pì kpēe lán swaa bà, le ísō e à à sé, 16 ben tōte nōgbē pì mī sī, à a lé wè à í kè bō kwā lén pì mī. 17 Ben kwā pì fē nōgbē pizi, à gāa zì ká kōn à borii kè aō gōno, gbē kè aōo Luda yā kè Yesu à sēeda kè kūnanō. 18 Kwā pì zēna ísīa léa.

13

Nōbo pāsī mēn plaaan

1 Ben ma nōbo pāsī è èe bōo ísīaa pì guu, à mī mēn swēeplaa à koba mēn kuri. Koba mēn kuri pino kífura kukuna. Dōkena kōn Ludao tó kēna à mī pīnoa.

2 Nōbo pāsī kè má è pì bō lán gbēka bà, à o pāsī maamaa. À lé de lán músu lé bà. Kwā a gbāaa kpàa kōn a kīblekitao kōn a iko bītao. 3 À mī pīno doke de lán wà à kari kè ai à kà gana bà, ben à bō pì yāa. À yā bō anduna gbē píngi sae, ben aō tēzi. 4 Ben aō dōnzi kè kwā pīne, kè à a iko kpà nōbo pāsī pia yānzi. Aō dōnzi kè nōbo pāsī pīne dō aō bē: Dé bé à kà nōbo pāsī pì uu? Dé bé eé fō à zì káo?

5 Wà wada yā'ona lé kpà nōbo pāsī pia à Luda tó zaaa sío, ben wà à gbà zé à iko ke ai mō haplaa awēeplaa. 6 Ben à nà dōkena kōn Ludao à à tó zaaa sí kōn à kúkiio kōn gbē kè aōo kú gweeno. 7 Wà à gbà zé à zì ká kōn Luda gbēno à zì blēnma. Wà à gbà zé dō agō iko vī bori píngia kōn gbē píngio kōn boriyā píngio kōn būsū píngio. 8 Gbē kè aōo kú tōteno é dōnzi ke nōbo pāsī pīne nī píngi, gbē kè aō tó kú wēndi takadanloono. Takada pì né Sāne Bōro kè wà dè le Ludaa kpé à anduna káe pómē. 9 Gbē kè swā vī à ma.

10 Gbē kè Ludaa diē wà à kú zīzo uu weé à kūmē.

Gbē kè Ludaa diē wà à de fēedaao fēedaan weé à deo.

Beee e oo Luda gbēnoe aōgō mena vī, aōgō náane vī.

11 Ben ma nōbo pāsī pānde è èe bōo tōten. À koba vī mēn plaa lán sāne bōro pō bà, mōde à yā ò lán kwā bàme. 12 À nōbo pāsī káakupo pì iko píngi kè à wáa. À tò tōte kōn gbē kè aōo kúnno dōnzi ke nōbo pāsī káakupo kè wà à kari kè ai à kà gana à bō yāa pīne. 13 À dabuyā bítano kè, baa se à tò té bō ludambe à lèe tōtea gbēno wáa. 14 À gbē kè aōo kú tōteano sāsā kōn dabuyā kè wà à gbà zé à kè nōbo pāsī káaku pì wáano. À bēinne aō nōbo pāsī kè wà à kari kè kōn fēedaao, ben à kpé bēe taka ke. 15 Wà à gbà zé à wēndi kpà nōbo pāsī taka pia, ben nōbo pāsī taka pì yā ò à tò wà gbē kè aō gī dōnzi kēnezino dēde. 16 À tò wà sēeda kè

ń baade píngi ɔplaa ke ń mi'ae, né fété gbēnsi, auzikideenɔ kɔn takaasideenɔ, zɔnɔ kɔn wēenɔ. ¹⁷ Gbē kè nɔbɔ pāsī pì tó sèeda vīro kesɔ à tó lamba, adee é fɔ à pɔ yá kesɔ à lúro. ¹⁸ Ɔndɔyán yè. Gbē kè wééẸẸ vī, à nɔbɔ pāsī pì lamba dɔdɔ, zaake gbēntee tó lambame. À lamba né wàa aagɔ kɔn baaagɔ awéeswēedome. (666)

14

Sāne Bɔrɔ kɔn gbē kè à ń bóno

¹ Ben ma Sāne Bɔrɔ pì è zena Zayɔn kpiiia. Gɔɔn bɔrɔ wàa swēplaa awēeaagɔ kúo. À tó kɔn à De tóo kēna ń mi'aenɔa. ² Ma kīi mà à bɔ ludambe lán ísókana kīi bà, lán lapatana gbāaa bà. Kīi kè má mà pì de lán mɔrɔlerinɔ mɔrɔ'ò bà. ³ Gɔɔn bɔrɔ wàa swēplaa awēesiigɔ pìnoɔ e lè dufu sii kíta kɔn pɔ bēe mèn siigɔɔn kɔn gbēnsinɔ ae. Gbēkee e fɔ à lè pì dàdaro, sé gbē kè wà ń bó anduna guu pìno. ⁴ Aɔmbe gbē kè aɔɔe gbāsī ke kɔn nɔgbēnɔroonɔ ũ, kè aɔɔ kuu lezi. Aɔégɔ té Sāne Bɔrɔzi guu kè è gán píngi. Wà ń bó gbē káakunɔ ũ Ludane kɔn Sāne Bɔrɔ pìo. ⁵ Wèe ma ziki kè aɔ egēe tɔro, aɔɔ taari vīro.

Yakpaekɛguro baarukpana

⁶ Ben ma malaika pānde è èe vīaa musumusú. À baaru nnaa kè kuu guro píngi kúna le à kpá gbē kè aɔɔ kú tɔɔtenɔne, bɔsu píngi, bori píngi, boriyá píngi kɔn gbē píngio. ⁷ À ò gbāngbān à bè: À vīa ke Ludane à bèe líne, zaake à yákpáekena kɔn gbēnɔo guro kà. À dɔnzi ke Luda kè musu kɔn tɔɔteo kɔn ísiao kɔn bianɔ kēne.

⁸ Malaika plaadee té à kpɛɛ à bè: Babilɔnu gbòro! Wéteda bíta pì gbòro! À tò bori píngi a pápákana wēe kè è mɔ Luda pɔfɛo mi.

⁹ Malaika aagɔdee té ń kpɛɛ, à ò gbāngbān à bè: Tó gbē dɔnzi kè nɔbɔ pāsī pìne kɔn à takao à à sèeda sì a mi'aesa kesɔ a ɔɔ, ¹⁰ àmbe eé Luda pētē wēe kè wà kà à pɔfē togoon atēe mi, eé wāwāa ma té kɔn ɔfántēgbɔo guu zaa Luda malaikanɔ kɔn Sāne Bɔrɔo aezi. ¹¹ Aɔ wétamma tésukpe égɔ dɔ guro píngi. Gbē kè aɔ dɔnzi kè nɔbɔ pāsī pìne kɔn à takao aɔ à tó sèeda kènɔ lampana vīro fáantē kɔn gwāavīo. ¹² Bee e oo Luda gbēnɔne aɔgɔ mena vī, gbē kè aɔ yá kè à dieno kúna aɔɔe Yesu náane keeno.

¹³ Ben ma kòto mà à bɔ ludambe à bè: N kèkii kē. Aubarikadenɔn gbē kè aɔɔ ga Dii guu zaa tiaano ũ. Luda Nini bè: Lemé! Aɔé kámma bo kɔn ń zīio, zaake aɔ maakena gbē ténzi.

Tɔɔte pɔno kēkēna

¹⁴ Ben ma ludambe lugu puraa è, pókee vēea lán gbēntee bà. À vura fūra kuna, à konto lénna kúna. ¹⁵ Ben malaika pānde bɔ Luda kpén à lé gbāaa zù gbē kè vēena ludambe luguuazi à bè: N konto ká pɔzi n kē, zaake tɔɔte pɔno mà, à kà kēna. ¹⁶ Ben gbē kè vēena ludambe luguua a konto màe tɔɔte à tɔɔte pɔno kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bɔ musu Luda kpén, à konto lénna kúna dɔ. ¹⁸ Ben malaika pānde kè té iko vīi bɔ sa'okiia. À lé gbāaa zù gbē kè konto lé nna kúna pizi à bè: N n konto lénnaa ká geepi kò kè aɔɔ kú tɔɔteanɔzi n zɔzɔ, zaake à bee mà. ¹⁹ Ben malaika pì a konto màe tɔɔte à geepi kɔnɔ zɔzɔ à kà geepi'ifēki bíta kè de Luda pɔfēpitabo ũu guu. ²⁰ Wà kèse pèepɛe geepi kò pìnoa wéte kpɛɛ, ben aru bɔe geepi'ifēkii guu à dàgula ai kiloo wàa do kpé basɔro, à lezi kà sɔ aizi lén.

15

Kisia zaade mèn swεεplaaanɔ kpánzina

¹ Ben ma sèeda pānde è ludambɛ, à bíta à bò ma saɛ. Malaika gɔɔn swεεplaaanɔ kisia zāade mèn swεεplaaanɔ kūna. Beeen Luda é a pɔfɛpitamma mi deo.

² Ben ma pɔke è lán sèbe bà, à de lán dígi bà kakōana kōn téo. Ma gbɛ kè aɔ zì blè nòbɔ pāsì pìà kōn à takao kōn à tɔ lambaonɔ è zena sèbe kè de lán dígi bà pì saɛ, aɔ mɔɔ kè Luda kpámmanɔ kùkūna. ³ Aɔɔe Luda zòbleri Musa lè sii kōn Sāne Bòɔ lèo wà bè:

Dii Luda Gbāapingide,
n yákenanɔ bíta, aɔ bò wa saɛ.

Bori píngi Kína,
nèè yá ke a zéa kōn yápuraaɔ.

⁴ Dii, dé bé à n vīa vīroo?

Dé bé eé gí n tɔ kpázii?

Zaake n mèn do, míbe ní kú adona.

Bori píngi é mɔ dɔnzi kenne,

zaake n maakenanɔ bò gupuraa.

⁵ Beee gbɛra ma Luda kpé è wēna musu, àmbe bisakutaa kè à doka kún ũ.

⁶ Ben malaika gɔɔn swεεplaa kè aɔ kisia mèn swεεplaa kūnanɔ bɔe kpé pì guu. Aɔ táaru bisa pura fénfen kè èe té kee kúnla, vura asaa dɔdɔ ní kùsea. ⁷ Ben pò bɛe mèn siigɔɔnɔ doke vura zubo kpà malaika gɔɔn swεεplaa pìno baadea, Luda kè ègɔ kuu guɔ píngi pɔfɛ kán à pà. ⁸ Luda gakui kōn a gbāaaɔ tésukpe kpé pì pà. Gbɛke é fɔ à gēnlo ai malaika gɔɔn swεεplaa kisia mèn swεεplaa pìno gāa à mi dèo.

16

Luda pɔfɛ pitana andunazi

¹ Ben ma kòto gbāaa mà bɔna Luda kpén, à bè malaika gɔɔn swεεplaa pìnoɔne: À gá à Luda pɔfɛ kè kú zubo mèn swεεplaa pìno guu εε andunaa. ² À káakudee gāa à a zubo èe andunaa. Ben bɔgīi zaa pāsīnɔ bò gbɛ kè aɔ nòbɔ pāsì sèeda vī, kè aɔɔ dɔnzi ke à takanɔna.

³ À plaadee a zubo èe ísīaaa. Ben ísīa'í gɔ lán gè aru bà, pò bɛe kè aɔ kú à guuno gāga píngi.

⁴ À aagɔɔde a zubo èe swaanɔ kōn bianɔa, ben í pìno lí aru ũ. ⁵ Ben má mà malaika kè í iko vīi bè:

Kuadonade, mmɔn kè ní kuu yāa,

bensɔ ní kuu kōn a tiaao,

n yákpae kènyo a zéame.

⁶ Aɔ n gbēnɔ kōn n annabinɔ aru kwèe,

ben n aru kpámma aɔ mi.

À kɔ sīnyo le.

⁷ Ben ma kòto mà bɔna sa'okiia à bè:

Lεme, Dii Luda Gbāapingide,

n yákpae kènyo a zéame,

bensɔ ní yápuraa vī.

⁸ À siigɔɔde a zubo èe ɔfántēa, à tò à té gbēnteenɔ kpàta. ⁹ À puusu gbāaa ní pá, ben aɔ Luda kè kisia beeenɔ iko vī tɔ zaa si. Aɔɔe nɔsɛ lie wà bɛe línero.

¹⁰ À sɔɔrodee a zubb̃ è è n̄b̄b̄ pāsī kiblekitaa, ben gusiaa dà à kpatala. Gb̄n̄n̄ e n̄ lé yāak̄t̄e wāwāa guu, ¹¹ ben a5 Luda Musude t̄s zaaa s̄i a5 wāwā k̄n̄ n̄ b̄ḡiio yānzi. A5̄e n̄s̄e lie wā k̄p̄e li n̄ yakenan̄n̄ero.

¹² À sw̄eɔdodee a zubb̃ è è swadaa k̄e w̄e be Yuflatia, ben swaa p̄i í bàba, ben z̄é b̄b̄ ɔ̄fānt̄ēb̄ɔe kpa k̄inan̄n̄e. ¹³ Ben ma z̄inn̄ è m̄n̄ aaḡ5 lán bl̄n̄b̄ bà a5̄e b̄b̄ kwā k̄n̄ n̄b̄b̄ pās̄iō k̄n̄ annabi egēeō l̄n̄. ¹⁴ Z̄in̄ dabuyāk̄erin̄n̄e. A5̄e gaa anduna p̄ingi k̄inan̄o kiia, le wā n̄ kak̄ōa a5̄ z̄i ká Luda Gb̄āapingide guro b̄ita z̄i yānzi. ¹⁵ À ma! Mé m̄s̄ lán kp̄ai bàme. Aubarikadeen gb̄ē k̄e a w̄éē ḡ5̄ d̄b̄ ū, à a p̄k̄ās̄ān̄o dana, le àton b̄b̄ b̄ūu wā à b̄ūuk̄e ero yānzi. ¹⁶ Ben z̄in̄ p̄in̄o k̄ina p̄in̄o kāk̄ōa guu k̄e w̄e be k̄n̄ Eberu yāo Amaḡeḏ̄s̄.

¹⁷ À sw̄eɔplaadee a zubb̃ è è íaa. Ben k̄oto gb̄āaa b̄b̄ kita kiia Luda kp̄én̄ à bè: À k̄n̄ gwe. ¹⁸ Lou e pii, èe v̄i èe p̄t̄āa. T̄ɔ̄t̄e n̄ḡāniḡā p̄ās̄ip̄ās̄i. Zaa lán wā gb̄nt̄ee k̄āe t̄ɔ̄t̄e n̄a, à taka borii e k̄e zikiro, à p̄ās̄i k̄e b̄ita. ¹⁹ W̄é̄t̄eda t̄s̄dee kp̄āatek̄ō̄e l̄eō aaḡ5, ben bori p̄ingi w̄é̄t̄edaan̄o gb̄ōro. W̄é̄t̄eda t̄s̄de Babil̄n̄u yā d̄b̄ Ludan, ben à a p̄ɔ̄f̄ē p̄ās̄i w̄e togoo kp̄āa à m̄i. ²⁰ Ísia luann̄o ḡē z̄éla p̄ingi, w̄éē w̄éē si kp̄iinn̄o l̄e d̄ro. ²¹ Lougb̄e b̄itan̄o b̄b̄ ludambe, a5̄ k̄a kiloo baplaa. A5̄ s̄isi gb̄nt̄een̄o, ben a5̄ Luda t̄s̄ zaaa s̄i lough̄e kisiadee p̄i yānzi, zaak̄e kisia p̄i p̄ās̄i maamaa.

17

Kaarua k̄e di n̄b̄b̄ pās̄iā

¹ Malaika ḡɔ̄n̄ sw̄eɔplaa k̄e a5̄o zubb̃ m̄n̄ sw̄eɔplaa k̄ūna p̄in̄o doke bème: N̄ m̄s̄ mà yā k̄e eé w̄i kaarua t̄s̄dee k̄e v̄ēena swaa pariinn̄o ɔ̄ɔanne. ² Anduna k̄inan̄o p̄āp̄āa k̄eō, anduna gb̄ēn̄o à p̄āp̄ākena w̄ēē m̄i wā k̄ā. ³ Luda Nini m̄n̄ama guu malaika p̄i ḡāamao gb̄āan̄. Ben ma n̄gb̄ē k̄e è dina n̄b̄b̄ p̄ās̄i t̄ēaaa. D̄ōkena k̄n̄ Ludao t̄n̄o fifia, à m̄i m̄n̄ sw̄eɔplaa, à koba m̄n̄ kuri. ⁴ N̄gb̄ē p̄i bisa gaarura'ide k̄n̄ à w̄éē t̄ēadeeo yina, à zābleb̄o k̄e wā p̄i k̄n̄ vuraon̄o dana k̄n̄ gb̄ē b̄ēedeeno k̄n̄ òson̄o. À vura togo k̄ūna, t̄ē p̄ón̄o k̄n̄ à p̄āp̄ākena gb̄ās̄inn̄o kán à p̄ā. ⁵ Wā t̄s̄ asiidee k̄e à m̄i'aea wā bè:

W̄é̄t̄eda t̄s̄de Babil̄n̄u,

kaaruan̄o k̄n̄ anduna t̄ē p̄ón̄o da.

⁶ Má è n̄gb̄ē p̄i Luda gb̄ē k̄e wā n̄ d̄éde Yesu s̄eedakena yānzino aru m̄i à k̄ā èe à d̄e.

K̄e ma à è, à yā b̄b̄ ma sae maamaa. ⁷ Ben malaika p̄i ma la à bè: B̄óyānz̄in̄ à yā b̄b̄ n̄ saezi? Mé n̄gb̄ē p̄i asii on̄n̄e k̄n̄ n̄b̄b̄ p̄ās̄i k̄e à à sena asiio, k̄e à m̄i m̄n̄ sw̄eɔplaa à koba m̄n̄ kuri p̄i. ⁸ N̄b̄b̄ p̄ās̄i k̄e n̄ è p̄i kuu yā, ben à kuu tia d̄ro, bens̄5 eé b̄b̄ ḡēwāa w̄éē z̄ooto guu à m̄i p̄é kaat̄ena. Gb̄ē k̄e a5̄o k̄u t̄ɔ̄t̄e, k̄e a5̄ t̄ k̄u w̄ēndi takadan zaa anduna daeguroaroon̄o, t̄o a5̄ n̄b̄b̄ p̄ās̄i k̄e kuu yā, ben à kuu tia d̄ro, m̄ode eé eara à m̄s̄ p̄i è, à yā é b̄b̄ n̄ sae. ⁹ Laasuudee k̄e ɔ̄nd̄ɔ̄ v̄i yān̄ yē. M̄i m̄n̄ sw̄eɔplaa p̄in̄o né s̄is̄i m̄n̄ sw̄eɔplaa k̄e n̄gb̄ē p̄i v̄ēēnaan̄n̄e. K̄i ḡɔ̄n̄ sw̄eɔplaaan̄n̄e d̄o. ¹⁰ A5̄ ḡɔ̄n̄ s̄ɔ̄roo l̄e, gb̄ē doo kuu, gb̄ē doo kp̄é. T̄ó à m̄b̄, eé ḡi kero. ¹¹ N̄b̄b̄ p̄ās̄i k̄e kuu yā, ben à kuu tia d̄roo p̄i né k̄ina s̄oraaḡs̄deeme. Ḡɔ̄n̄ sw̄eɔplaa p̄in̄o dokeme d̄o. Èe m̄i p̄eē kaat̄ena. ¹² Koba m̄n̄ kuri k̄e n̄ è p̄in̄o né k̄i ḡɔ̄n̄ kuri k̄e a5̄o kpata ble k̄ōroon̄n̄e. M̄ode a5̄é k̄i ble guro zaka f̄éte guu k̄n̄ n̄b̄b̄ p̄ās̄iō led̄o. ¹³ A5̄ ḡɔ̄n̄ kuri p̄in̄o lé d̄ōnk̄ōme. A5̄é n̄ gb̄āa k̄n̄ n̄ ikoo kp̄ā n̄b̄b̄ p̄ās̄i p̄ia. ¹⁴ A5̄é z̄i ká k̄n̄ Sāne B̄ōroo, m̄ode eé z̄i

bleríma, zaake diinɔ Diime, kínano Kíname. À gbē náanɛdee kè à n̄ sísi à n̄ s̄enɔ kúo. ¹⁵ Ben malaika pi bèmɛ: Swaa kè n̄ è kaarua vēenar̄manɔ né gbēnɔ k̄n pariinɔ k̄n boriinɔ k̄n boriyan̄mɛ. ¹⁶ N̄ɔbɔ p̄āsī k̄n koba m̄en kuri kè n̄ è pinɔ é za kaarua pin. Aṣé à kaate aṣ à tó būu. Aṣé à só aṣé té s̄sa. ¹⁷ Zaake Luda a p̄yezi d̄anne n̄ sw̄en aṣ l̄edole kemɛ. Aṣé n̄ kpata kpá n̄ɔbɔ p̄āsī pia ai Luda yā gá papao. ¹⁸ N̄ɔgb̄e kè n̄ è pi né w̄éteda tódee kè iko vī anduna kínanɔame.

18

Babilɔnu l̄ena

¹ Beee gbera ma malaika p̄ande è b̄ona ludambe. À iko bíta vī, à gaku anduna p̄u. ² À wii gb̄aa l̄è à bè: Babilɔnu l̄è, w̄éteda tódee pi l̄è.

À ḡs̄ z̄inɔ kúkii ũ, t̄aa bori píngi tò ũ, b̄aa kè wè n̄ t̄è bo wà zańgunɔ b̄e ũ.

³ Zaake bori píngi à p̄ap̄akena w̄e kè è m̄ó Luda p̄f̄eò m̄i.

Anduna kínanɔ p̄ap̄aa k̄eò, ben anduna laatarinɔ kè auzikideenɔ ũ à nnamana bíta guu.

⁴ Ben ma k̄oto p̄ande mà b̄ona ludambe à bè:

À b̄e à guu ma gb̄enɔ, le a ɔ t̄onḡó kú à durunɔ guu yā kè weé m̄ónenɔ tón a lero yānzi.

⁵ Zaake à durunɔ gb̄à à z̄ò ludambeea, b̄en à d̄akenanɔ d̄ò Ludan.

⁶ À f̄ia bonɛ yā kè à k̄én̄nea, à kenɛ à yākenaa leo plaa.

À p̄f̄e w̄e kánɛ a togoon d̄e p̄ó kè à k̄án̄nela leo plaa.

⁷ À w̄aw̄a k̄n w̄endaao kp̄azi, lán à t̄ó kè nnamana guu l̄én nà.

Zaake è be a sw̄e guu, kínan a ũ vēena a k̄itaa, gyaanɔ takaasideen a ũro, é s̄ósobi ke zikiro.

⁸ Beee yānzi kisia k̄ekiinɔ é à le gurɔ dozi, gagyā k̄n w̄endaao k̄n n̄aa.

Té bé eé à kp̄ata, zaake Dii Luda à yākp̄aek̄eri gb̄aa.

⁹ Anduna kína kè aṣ p̄ap̄aa k̄eò aṣ nnaa màonɔ, tó aṣ à t̄ék̄una luguu è, aṣé ɔ ɔ aṣé kp̄angeda ke. ¹⁰ Aṣé ze k̄aa v̄ia guu w̄aw̄aa kè wà kp̄azi yānzi aṣ be: W̄aiyoo, w̄aiyoo, w̄éteda bíta! W̄éteda ikode Babilɔnu!

Yā m̄ò à vēemma gurɔ do ḡɔɔ?

¹¹ Anduna laatarinɔ é ɔ d̄o se, aṣé s̄ósobi kenɛ, kè gb̄eke é n̄ laa k̄ekiinɔ l̄úr̄ma d̄oro yānzi: ¹² Vura, kondogi, gb̄e bèedeenɔ, òsonɔ, bisa ɔdeenɔ, bisa t̄ēa k̄n à gaarura'ideenɔ, siliki, lí maa bori pínginɔ, p̄ó kè wè ke k̄n wesaswaaonɔ k̄n lí bèedeenɔ k̄n m̄ògot̄enɔ k̄n m̄òsinɔ k̄n gb̄e puraanɔ píngi, ¹³ lítee ḡú

nnannaano, dò póno, tuaetitinó, lí'ò gū nnannaano, geepiwēe, nósi, flawa, pówεeno, zùno, sāano, sōno kōn n górono, zòno kōn gbēntee wèndino. ¹⁴ Weé bene: Pó maaa kè neè à ni deeno yàamma píngi. N nmanana kōn n gakuio pítngu píngi, né e ziki doro.

¹⁵ Laatari kè aó kè auzikideeno ũ wétédaa pí gázino é ze káa vía guu wáwáa kè wà kpàzi yānzi. Aóé só do wà sósobi ke ¹⁶ aó be: Wáiyoo, wáiyoo wétéda tóde!

À táaru bisa yì yá
kōn bisa gaarura'ideeo kōn à wée tēadeeo.

À zāblebo kè wà pí kōn vuraono dà yá
kōn gbè bèdeeno kōn òsono.

¹⁷ À auziki píngi kàate guro do gōo.

Góro'ite diino kōn táa'orino kōn góro gbēno kōn gbē kè aóé zī ke ísialaano é ze zàazá n píngi. ¹⁸ Tó aó wétédaa pí tékuna luguu è, aóé wii lé wà be: Wétédaa kee kuu yá kè à bíta kà wétédaa kèkii ũro. ¹⁹ Aóé só do aóé kpāngeda ke, aóé sósobi ke aóé wii lé wà be:

Wáiyoo, wáiyoo wétéda tóde!

Gbē kè aó góro'ite ví ísialaano píngi
kè auzikideeno ũ wétédaa pí auziki kè òn sàabu,
ben à gō bezi ũ guro do gōo.

²⁰ À pōnaa ke à yá musu ludambédeeno kōn Luda gbēno kōn à zlrino kōn à annabino, zaake Luda bé à gēe bōaare.

²¹ Ben malaika gbāadee gbè kè kà wísilgbē gbèntē ũu sè à zù ísiala guu à bè: Len weé wétéda tóde Babilōnu zun le kōn gbāaao, weé wétédaa pí e ziki doro.

²² Weé mōro ke gāgā'ò
ke kure ke kākākí'ò ma n guu ziki doro.

Weé zīkeri ke e n guu ziki doro.

Weé wísilgbē kīi ma n guu ziki doro.

²³ Weé fitia gupuraa e n guu ziki doro.

Weé nōsekīi ma n guu ziki doro.

N laatarinó né anduna gbēnsinóme yá,
n pó dà bori píngia n n mī lè.

²⁴ Wà annabino kōn Luda gbēno aru è à guu kōn gbē kè wà n déde anduna guuno n píngi.

19

Pōnnakēna ludambe

¹ Beee gbēra ma koto gbāaa mà ludambe lán parii ya'ona bà à bè:
Aleluya!

Wa Luda bé à zī blè!

Ambe gakui kōn gbāaao ví ado,

² zaake è yákpae ke a zéa kōn yāpuraaoeme.

À yákpae kè kōn kaarua tódee

kè anduna yáka kōn a pāpākenao.

À a zòblerino dēdena gēe bōa.

³ Aó bè do:

Aleluya!

À tésukpe éǵ dɔ gurɔ pínɡime.

⁴ Gbēnsi ǵɔn baro awɛɛsiǵɔnɔ kɔn pɔ bɛɛ mèn siǵɔnɔ dàɛdaɛ wà dɔnzi kè Luda kè vɛɛna a kitaane aɔ bɛ:
Aami! Aleluya!

Sāne Bòrɔ nɔseǵɔblee

⁵ Ben ma kòto mà bɔna kita pì kiia à bɛ:

À wa Luda tɔ kpá amɔa à zɔ̀blerinɔ a pínɡi,
amɔa kè á à vīa vīinɔ né fète gbēnsi.

⁶ Ben ma kòto mà lán pari yá'ona bà, lán ísɔkana kīi bà, lán lapatana gbāaa bà à bɛ:

Aleluya!

Dii wa Luda Gbāapingide nà kíblenaa.

⁷ Wà pɔnnaa ke wà yáa dɔ wà à tɔ kpá,
zaake Sāne Bòrɔ nɔseǵurɔ kà,

à nɔ sorumi mà.

⁸ Wà táaru bisa pura fénfen kè èe té kee kpàa à yi.

Táaru bisa pì né Luda gbēnɔ yāmaakɛnanɔmɛ.

⁹ Malaika bèmɛ: Ñ kē. Aubarikadeenɔn gbē kè wà ní sísi Sāne Bòrɔ pì nɔseǵɔbleeanɔ ũ. À bèmɛ dɔ: Luda yā yāpuraan gwe. ¹⁰ Ma dae à aezí lɛ mà dɔnzi kɛnɛ, ben à bèmɛ: Ñ beee tó. Ñ dɔnzi ke Ludanɛ. N zɔ̀bleri daan ma ũ kɔn n gbē kè aɔ yá kè Yesu à sèeda kè kúnanɔ. Zaake yá kè Yesu à sèeda kèn annabikɛyá'ona mì ũ.

Kirisi mɔna dina sɔ puraaa

¹¹ Ben ma ludambe è wɛkɔana, ben sɔ puraa bɔ, gbē kè dia tɔn Náanɛde Yāpurade. È yákpɛ keńyo, è zǐ káńyo a zéa. ¹² À wɛɛ de lán tévura bà, à kífura kukuna pari. Tɔ ke kɛna à mì'aea, gbēke tɔ pì yáasi dɔro, séde àpì. ¹³ À uta kè wà dà aru guu dana. À tɔn Luda Yá. ¹⁴ Ludambe zǐkpeenɔ tézi, aɔ didi sɔ puraanɔa kɔn táaru bisa pura fénfen-o dadana. ¹⁵ Fɛɛda lé nnaa e bɔɔ à lén, lɛ à boriinɔ léo. Eé kí blɛńma kɔn mò gòo eé kèse péɛ geepi bɛenɔa geepi'ifékii guu, àmbe Luda Gbāapingide pɔfɛ pásí ũ. ¹⁶ Wà tɔ kèkii kè à utaa kɔn à gbádaao:

Kínanɔ Kína, diinɔ Dii.

¹⁷ Ben ma malaika è à zena ɔfántɛn. À lé gbāaa zù bāa kè aɔɔe vīaa musumusunɔzi pínɡi à bɛ: À mɔ à kakɔa à pɔble bíta kè Ludaa kèaree ble, ¹⁸ lɛ à e à kínanɔ ǵɛ sɔ kɔn soza gbēnsinɔ kɔn gbāadeenɔ kɔn sɔnɔ kɔn ní dirinɔ kɔn gbē pínɡio, wɛɛnenɔ kɔn zɔnɔ, né fète gbēnsi. ¹⁹ Ben ma nɔbɔ pásí è kɔn anduna kínanɔ kɔn ní zǐkpeenɔ, aɔ kɔ kàkɔa wà zǐ ká kɔn gbē kè di sɔa pìo kɔn à zǐkpeenɔ. ²⁰ Wà nɔbɔ pásí pì kù ledɔ kɔn annabi ɛgeɛ kè dabuyānɔ kè à aeo. Dabuyā pìnɔn à gbē kè aɔ nɔbɔ pásí sèeda vī aɔ dɔnzi kè à takanɔn sàsáɔ. Wà ní zú té sèbe kè è kù kɔn ɔfántɛgbɔ guu bɛɛ aɔ plaa ní pínɡi. ²¹ Gbē kè di sɔa gbē kpaaanɔ dède kɔn fɛɛdaa kè bɔ à lé guuo, ben bāanɔ ní ǵɛnɔ blè aɔ kà pínɡi.

20

Kirisi kíblena anduna guu wɛ wàa sɔɔɔ

¹ Ben ma malaika è bɔna ludambe à ǵɛwāa wɛɛ zòoto mɔnɛ kúna kɔn mɔkyako gbɛreo. ² À kwá kè de mlè zii ũu kè wè be Ibilisi ke Setán kù, ben

à mò kàa ai wè wàa sɔɔro. ³ Malaika pì à zù gèwáa wèe zòoto pì guu, à gbà tàtaàle à kwado sikōrea, le àton boriino sāsāro ai wè wàa sɔɔroo pì gá papao. Beee gbɛra weé à gbare fète.

⁴ Ben ma kitanɔ è kɔn gbē kè aɔ vèenaanɔ. Wà n gbá zé aɔ yákpae ke kɔn gbēnɔ. Ma gbē kè wà n mī zì Luda yá kè Yesu a sèeda kè ona yānzinɔ è. Aɔɔe dɔnzi ke nɔbɔ pásī ke à takanero. Aɔɔe à sèeda ke n mī'ae ke n ɔɔaro. Aɔ fèe bɔna gaan aɔ kí blè kɔn Kirisio wè wàa sɔɔro. ⁵ Gèno fèena káakupɔn gwe. Gè kpaaanɔ e fèero ai wè wàa sɔɔroo pì gàa à pàpao. ⁶ Aubarikadeenɔn gbē kè aɔ baka kú gèno fèena káakupɔ guunɔ ũ, aɔ kú adona. Ga plaade iko vīnmāro. Aɔégɔ de Luda kɔn Kirisio gbāgbārinɔ ũme, aɔégɔ kí bleo ai wè wàa sɔɔro.

Setán zuna tén

⁷ Tó wè wàa sɔɔroo pì pàpa, weé Setán bɔ wà à gbare. ⁸ Eé gá borrii kè aɔ kú anduna gooda siigɔanɔ sāsa, Gɔgu kɔn Magɔguo, eé n kakɔa le aɔ zì ká. Aɔ pari lán ísiale búsu'aatē bà. ⁹ Aɔ dà andunala aɔ liga Luda gbēnɔ búrazi kɔn wétēdaa kè Luda yezio, mɔde té bɔ ludambe à n kpáta. ¹⁰ Wà Ibilisi kè n sāsā sè wà zù té sèbe kè è kú kɔn ɔfántēgbɔo guu, guu kè wà nɔbɔ pásī kɔn annabi egèe zùn. Aɔégɔ wāwāa kee fáantē kɔn gwāāvīo gurɔ píngi.

Yakpae zaade kena

¹¹ Ben ma kiblekita pura bíta è kɔn gbē kè vèeao. Tɔɔte kɔn musuo gusii lè à ae, guu kúrīne dɔro. ¹² Ben ma gèwāadeenɔ è, né fète gbēnsi, aɔ zena kíta pì ae. Wà takadanɔ wèwē, ben wà takada pānde wè dɔ wèndi takada ũ. Wà yákpae kè kɔn gèwāadeenɔ aɔ yákenaa lán à kēna takada pìnɔ guu nà. ¹³ Ísīaa gèwāadee kè aɔ kú a guunɔ kpá. Ga kɔn gèwāao gèwāadee kè aɔ kú n guunɔ kpá se. Ben wà yákpae kè kɔn baadeo a yákenaa. ¹⁴ Wà ga kɔn gèwāao zù té sèbe guu. Té sèbe pì né ga plaadeeme. ¹⁵ Gbē kè wèe n tɔ e wèndi takada guuroonɔn wà n zú té sèbe pì guu.

21

Tɔɔte dufu kɔn musu dufuo

¹ Ben ma tɔɔte dufu kɔn musu dufuo è, zaake tɔɔte káakupɔ kɔn musu káakupɔ gète, bensɔ ísīaa kuu dɔro. ² Ben ma Luda wétēda Yerusalemu dufu è bɔna musu Luda kíia èe pítāa. Wà kèke lán nɔgbē kè à zākēna sorumi mà bà. ³ Ben ma kòto gbāaa mà bɔna kiblekita kíia à bè: Luda vèe kɔn gbēnteenɔ sa, eégɔ kúrīyo, aɔégɔ de à gbēnɔ ũ. Luda pì égɔ kúrīyo a zīnda n Luda ũ. ⁴ Eé n wéé'í gogoñne píngi. Gaa égɔ kuu dɔro ke sósobi ke ɔdɔna ke wāwāa, zaake yá ziino gète.

⁵ Ben gbē kè vèena kítāa bè: N ma! Méé pɔ píngi kee dufu. Ben à bème: N kē, zaake yá kènɔ náane vī, bensɔ yápuraame. ⁶ Ben à bème: À kèn gwe. Mámbe Alafa kɔn Omegao ũ, Naana kɔn Midenao. Gbē kè ímii e à dee, mé à gba bia í wèndidee. ⁷ Gbē kè zì blè bé eégɔ pɔ kènɔ vī píngi. Méégɔ de à Luda ũ, eégɔ de ma né ũ. ⁸ Mɔde vīadeenɔ kɔn náanesaideenɔ kɔn zaakerinɔ kɔn gbēderinɔ kɔn zinakerinɔ kɔn ēzēdeenɔ kɔn tāagbāgbārinɔ kɔn mɔnafikideenɔ píngi, aɔ baka égɔ de té sèbe kè è kú kɔn ɔfántēgbɔo ũme. Ga plaadeen gwe.

Yerusalemu dufu

9 Malaika gɔɔn swɛɛplaa kɛ aɔɔ zubɔ mɛn swɛɛplaa kũna, kisia zãade mɛn swɛɛplaa kán à pà pìnɔ doke mò à bèmɛ: Ñ mós mà Sãne Bɔ̀rɔ nɔ dufu ɔɔɔanne.
 10 Luda Nini mɔnana guu malaika pì ma se à gàamao kpìi bíta lezĩa. À Luda wéteda Yerusalemu òɔame bɔna musu Luda kiia, èe pitaa. 11 Èe té kee kɔn Luda gakuio èe pii lán gbè bèede ba, lán dayamɔ bà. 12 À bĩi bíta lezĩ vĩ. À gānu mɛn kuri awɛɛplaame, malaika gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ zezenan. Isaraili bori mɛn kuri awɛɛplaaanɔ tɔ kɛna gānu pìnɔa. 13 Gānu mɛn aagɔɔ kú ɔfántɛbɔe kpa, mɛn aagɔɔ kú gu'igbāroo kpa, mɛn aagɔɔ kú sɔɔmetɛ kpa, mɛn aagɔɔ kú ɔfántɛgɛkpen kpa. 14 Wà bĩi pì èe dàe gbè mɛn kuri awɛɛplaaanɔa. Sãne Bɔ̀rɔ zĩri gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ tɔ kɛna gbè pìnɔa.

15 Malaika kɛ èe yã oome pɔyɔbɔ kɛ wà pì kɔn vurao kũna, le à wétedaa pì yɔo kɔn à gānunɔ kɔn à bĩio. 16 Wétedaa pì gooda siigɔme, à gbàa kɔn à yãasao sáame. Ben à wétedaa pì yɔ kɔn pɔyɔbɔ pìo. À gbàa né kiloo wàa kuri awɛɛplaame. À gbàa kɔn à yãasao kɔn à lezĩo píngi sáame. 17 À à bĩi yɔ do, à lezĩ gāsásuu baswɛɛplaa awɛɛsiigɔ. Malaika pì yɔ gbɛntee gāsásuu gbàa lémmɛ. 18 Wà bĩi pì kɛ kɔn dayamɔo. Wétedaa pì né vurame atɛɛ wásawasa lán dígi bà. 19 Wà gbè kɛ wà wétedaa pì bĩi dàea kèkɛ kɔn gbè bèede bori sãnda píngio.

Wà gbè káakupɔ kèkɛ kɔn dayamɔo,
 à plaadee kɔn safiao,
 à aagɔɔdee kɔn agatao,
 à siigɔdee kɔn emɛradio,
 20 à sɔɔrodee kɔn onisio,
 à swɛɛdodee kɔn kaaneliao,
 à swɛɛplaadee kɔn kisolitio,
 à sɔraagɔɔdee kɔn berilio,
 à kɛndodee kɔn topazao,
 à kuridee kɔn kisopazao,
 à kuri awɛɛdodee kɔn yasintio,
 à kuri awɛɛplaadee kɔn ametisio.

21 Gānu mɛn kuri awɛɛplaa pìnɔ né ɔso mɛn kuri awɛɛplaaanɔmɛ. Wà n píngi kɛ kɔn ɔsoo mɛn doodo. Wétedaa pì zéda né vurame atɛɛ, wè guu en lán dígi bà.

22 Mée Luda kpé e wétedaa pì guuro, zaake Dii Luda Gbāapingide kɔn Sãne Bɔ̀rɔon kpé pì ù. 23 Wétedaa pì bà kú kɔn ɔfántɛ ke mɔvura gupunaoro. Luda gakui bé è wétedaa pì pu, bensɔ Sãne Bɔ̀rɔ de à fitia ù. 24 Boriinɔ é taa o à gupuraazi, anduna kínano é gɛn kɔn n auzikinɔ. 25 À gānunɔ é gɔ tatana fáantɛ zikiro, gwáavĩ é gɔ kú gwe sɔro. 26 Weé gɛn kɔn boriinɔ auzikinɔ kɔn n pɔ ɔɔdeenɔ. 27 Mɔde pɔ gbási ke é gɛnlo ke wiyākɛri ke mɔnafikidee, séde gbè kɛ Sãne Bɔ̀rɔ n tɔ kɛ wɛndi takada guunɔ.

22

1 Ben malaika pì swa'i wɛndidee kɛ èe bɔɔ Luda kɔn Sãne Bɔ̀rɔo kita kiia ɔɔame, èe té kee lán gbèdígi bà. 2 Èe bàa leɛ wéteda zédaa gura súusu. Lí wɛndidee kú à baa kaa kpa kɔn à baa kè kpaa, è né i wè do gɛn kuri awɛɛplaa, mɔ kɔn mɔɔo gɛn doodo. Lí pì lánɔ né boriinɔ aafia'ekiime. 3 Pɔ kè Luda lé kène ke é gɔ kuu dɔro. Luda kɔn Sãne Bɔ̀rɔo kita é gɔ kú wétedaa pì guu, à zɔblerinɔ sɔ é dɔzi. 4 Aɔé à e wéedewe, bensɔ à tɔ é gɔ kú n mi'aea. 5 Gwáavĩ é gɔ kuu dɔro,

gbēke bà éǵṣ kú kṣn fitia ke ɔfántē gupuraaoro, kè Dii Luda é guu puñne yānzi. Aṣéǵṣ kí blee ai gurṵ píngi. ⁶ Ben à bème: Yā beeenṵ náane vī bensṵ yápuraame. Dii Luda kè è dṵ annabinṵne aε bé à a malaika zī, le à zṵblerinṵ yā kè eé mṵ tiaa dṵ.

Yesu é mṵ tia

⁷ N̄ gwa, mé mṵ tia. Aubarikadeen gbē kè takada kè annabikεyānṵ kūna ũ.

⁸ Ma Yohana mámbe ma yā beeenṵ mà má è. Kè má mà bensṵ má è, ma kue malaika kè yā pìnṵ ðṵameε aεzī mà dṵnzi keε. ⁹ Ben à bème: N̄ beee tó. N̄ dṵnzi ke Ludane. N̄ zṵbleri daan ma ũ kṣn n̄ annabi gbēdaaanṵ kṣn gbē kè aṵṵ takada kè yānṵ kūnanṵ. ¹⁰ Ben à bème: N̄ton pṵ kúε takada kè annabikεyānṵaro, zaake à gurṵṵ kà kīi. ¹¹ Gbē zaaa aīa ke àǵṵ à zaaa keε. Gbāsīdee aīa ke àǵṵ gbāsī. Gbē maaa aīa ke àǵṵ à maaa keε. Gbē kè kú adona aīa ke àǵṵ kú adona.

¹² N̄ gwa, mé mṵ tia, méǵṵ láada kūna, le mà fīa boo baadene a yākeanaa.

¹³ Alafa kṣn Omegaon ma ũ, Aεde kṣn Zāadeeo, Naana kṣn Mīdenao.

¹⁴ Aubarikadeenṵn gbē kè aṵ n̄ utagyaba pīpinṵ ũ. Aṣéǵṵ zé vī aṵ gē wétēdaa pī gānunṵ guu, aṵ lí wéndide beε ble. ¹⁵ Mṵde lewannṵ éǵṵ kú gwero, ēzēdeenṵ kṣn pāpākerinṵ kṣn gbēderinṵ kṣn tāagbāgbārinṵ kṣn gbē kè aṵṵ ye mṵnafiki yākenazinṵ.

¹⁶ Ma Yesu ma a malaika zī àǵṵ deare yā pìnṵ sèedadee ũ sṵsinṵne. Mámbe Dauda borii ũ, à kpata kè pīto pà kīna ũ, gudṵna sṵsṵne i nnaa ũ. ¹⁷ Luda Nini kṣn Sāne Bṵrṵnṵ dufuo è be, n̄ mṵ. Gbē kè yā pī mà sṵ, à be, n̄ mṵ. Gbē kè ímii e à deε, à mṵ. Gbē kè ye í wéndideezi, à sí gbaa ũ.

¹⁸ Mée bee gbē kè aṵ takada kè annabikεyā mṵnṵne n̄ píngi, tó gbē yāke kàara à guu, Luda é kisia kè à yā kú takada kè guunṵ kaara adeene. ¹⁹ Tó gbē yāke bṵ takada kè guu sṵ, Luda é adee baka bṵ a wétēdaan kṣn lí wéndidee kè à yā kú takada kè guuo.

²⁰ Gbē kè de yā pìnṵ sèedadee ũu bè: Yāpurame, mé mṵ tia.

Aami! Dii Yesu, n̄ mṵ!

²¹ Dii Yesu gṵ gbēkeε vī kṣn a gbēnṵ n̄ píngi. Aami!